BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXIX
E
18
NAPOLI

XXXIX E 16 18

legato

un rubrato

Digitized by Google

Digitized by Google

PVBLII STATII PAPINII VITA

A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO" NAPOLI

PVBLIVS Statius Papinius inter poëtas heroicos relatus, haud ignobili genere ortus est. Quidam scribunt, maiores eius oriundos Epiro, diúque versatos Sellis, non sine commendatione ingenij atque probitatis. Patrem Papinium habuit, qui ob insignem eruditionem, egregiásque virtutes ciuitate Neapoli donatus est, in qua Statius poeta natalē suum habuit. Quæ res cùm locis multis indicatur, tum illis præcipuè carminibus quibus Claudiam vxorem hortatur, vt felicta Vrbe, Neapolim se recipiat, quò liberius atque facilius animo suo indulgere posset. Primam ætatem in studiis literarū & honestis disciplinis collocauit, diligentia Papinij patris institutus. Cúmq; in poëtica facultate multum profeciſſet, breui tempore adeptus est summā celebritatē nominis. Vxorē habuit nomine Claudiam, quæ ingenio magno fuit, miniméq; vulgari doctrina, vt ipse Statius alicubi refert. Quidā falsò existimarunt, eandē esse Pollā Argentariā, quæ vxor Annei Lucani fuit, vt dictum est à nobis commodius. Composuit multa & varia poëmata, de quibus breuiter agendū est. Thebaidē libris XII. quos consecrauit Cæs. Domitiano. In hoc opere sequutus est magna ex parte poëtam Antimachum, qui pari argumento maximum atque operosissimum opus reliquit. Neque dubium est, poëtam Statium in eo absoluendo mira solertia vsum, & incredibili studio per XII. annos. Fatetúrque liberè, & ingenuè, se magnopere adiutum à parente suo in pernoscenda ac describenda locorum historia: & à se editum atque publicatum iudicio ac monitionibus Iunij Maximi, qui per ea tempora excelluit magna eruditione, & eloquentia. Deinde aggressus est scribere opus de Achille, in quo maiore spiritu, ac longiori carmine parabat exequi gesta illius, atque virtutes: sed per importunum obstum minimè potuit inchoatum opus perficere. Quidam existimarunt fuisse ab eo absolutum, ac maiori ex parte amissum iniuria temporum. Syluarum libros quinque edidit, auspicatus à Cæsare Domitiano, qui studium poëticæ quantum potuit maximè simulauit. In his facilè probauit Statius, quantum faueret bonis ingenijs, quantúmque amicorum studiis atque officiis concederet. Idem tamen refert, se diu, multúmque dubitasse in his libellis emittendis, qui subitò calore, & quadam festinandi voluptate fluxerunt. De his Apollinaris Sidonius meminit, magnísque laudibus prosequitur, nō modò in Epistolis, sed in suis etiam Hendecasyllabis.

Non quod Papinius suus meúsque,
Inter Labdaicos sonat furores:

Aut cùm fortè pedum minore rhytmo
Pingit gemmea prata syluularum.

Inter cæteros amicos præcipuè coluit Attedium Meliorem, Pollium, Septimium, Stellam, Patauinum, & Marcellum Victorium: ad quem Fabius Quintilianus libros suos misit de oratoria institutione. Cæsar Domitianus tantũ studij atque officiorum demonstrauit erga poëtam Statium, vt eum quandoque susceperit magnifico atque apparatissimo conuiuio. De quo scriptũ est carmẽ à Statio, adiecta laudatione principis, quem indulgentissimum vocat. Idem Domitianus donauit eum insigni corona, & aliis muneribus atq; dignitatibus honestauit. Filium amisit, cùm in tenera ætate esset: cuius acerbum interitũ defleuit pater modestissimus lõgiori carmine: vt habetur eo syluarũ libro, quem Abascantio misit. Minimè dubium est, periisse Statium prouecta ætate, vt Grammatici nostri testantur. Neq; inclinat animus, vt verum esse existimem, quod à quibusdam scribitur, fuisse illum stylo præacuto occisum à Cæsare Domitiano, cùm tam diligenter, tamque officiosè multis ac variis Poematis blãdiatur principi in extollendis atque assiduè celebrandis illius officiis. De Statio Cæcilio, qui nobilissimus habitus est inter Comicos, diximus suo loco.

P. STATII PAPINII
EQVVS MAX. DOMITIANI.

QVÆ super imposito moles gemmata colosso
Stat Latium complexa forum, Cœlóne peractum
Fluxit opus, Siculis an conformata caminis
Effigies, lassum Steropem, Brontemq; reliquit?
An te Palladiæ talem Germanice nobis
Effinxere manus? qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior, notum per sæcula nomen
Darnanij miretur Equi, cui vertice sacro
Dindymon, & cæsis decreuit frondibus Ida.
Hunc neque discissis cœpissent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri, innuptæq; puellæ,
Ipse nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocẽs, sæuosq; amplexus Achiuos,
Hunc mitis commendat Eques. iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamq; gerentia pacem,
Nec veris maiora putes, par forma, decorq;.
Par honor. exhaustis Martem non amplius armis
Bistonius portat Sonipes. magnoq; superbit
Pondere, nec tardo raptus prope flumina cursu
Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi sedes. hinc obuia limina pandit:
Qui fessus bellis, assertæ munere prolis:
Primus iter nostris ostendit in æthera Diuis.
Discitur è vultu quantum tu mitior armis:
Qui nec in externos facilis sæuire furores.
Dat Cattis, Dacisq; fidem, te signa ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato castris.
At laterum passus hinc Iulia templa tuentur,
Illinc Belligeri sublimis regia Pauli.
Terga Pater, blandeq; videt Concordia vulcu.
Ipse autem puro celsum caput aere septus,
Templa super fulges: & prospectare videris,
An noua contemptis surgant Palatia flammis
Pulcrius? an tacita vigilet face Troicus ignis?
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras?
Dextra vetat pugnas. leuam Tritonia virgo
Non grauat, & sectæ prætendit colla Medusæ.
Ceu stimulis accendat equũ. nec dulcior vsquam
Lecta deæ sedes: nec si pater ipse teneres
Pectora, quæ mundi valeant euoluere curas.
Et quis se totis Temese dedit hausta metallis.
It tergo demissa chlamys. latus ense quieto
Securum. magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hybernis, & sydera terret Orion.
At sonipes, habitus, animosq; imitatus equestris
Acrius attollit vultus, cursumq; minatur.
Cui rigidis stant colla iubis, viuusq; per armos
Impetus, & tantis calcaribus ilia latè
Suffectura patent, vacua pro cespite terra
Ænea captiui crinem 1 tegit vngula Rheni.
Hunc & Adrasteus visum extimuisset Arion.
Et pauet aspiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus, his domini nũquam mutabit habenas:
Perpetuis frenis, atque vni seruiet astro.
Vix sola sufficiunt, insessaq; pondere tanto
Subter anhelat humus. nec ferro, aut ære laborant,
Sed Genio: teneat quamuis æterna crepido,
Quæ super ingesti portaret culmina montis,

1 al. terit.

Cœli-

Cæliferiq; attrita genu durasset Atlantis.
Nec longa traxere moræ, iuuat ipsa labores
Forma Dei præsens, operiq; intenta iuuentus
Miratur plus posse manus, strepit ardua pulsu
Machina, continuus semper per culmina montes
It fragor, & magna fingit vaga murmura Romæ.
Ipse loci custos, cuius sacrata Vorago:
Famosusq; lacus, nomen memorabile seruat,
Innumeros æris sonitus, & verbere crudo
Vt sensit mugire forum, mouet horrida sancto
Ora situ, meritaq; caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemq; coruscam,
Expauit maioris equi, terq; ardua mersit
Colla lacu trepidus, latus mox præside viso.
Salue magnorum proles, genitorq; deorum,
Auditum longè numen mihi. nunc mea felix
Nunc veneranda palus cum te prope nosse, tuumque
Immortale iubar vicina sede tueri
Concessum. semel author ego, inuentorq; salutis
Romuleæ, tu bella Iouis, tu prælia Rheni,
Tu ciuile nefas, tu tardum in fœdera montem,
Longo marte domas. quod si te nostra tulissent
Sæcula, tentasses me non [1] audente, profundos
Ire lacus. Sed Roma tuas tenuisset habenas,
Cedat equus Latiæ, qui contra templa Diones,
Cæsarei stat sede fori. quem tradere es ausus
Pellæo Lisyppe duci, mox Cæsaris ora
Aurata ceruice tulit. vix lumine fesso
Explores, quàm longus in hunc despectus ab illo.
Quis rudis vsq; adeò, qui non vt viderit ambos,
Tantum dicat equos, quantum distare regentes?
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Iouis ignem
Tergeminum, Æolij non agmina carceris horret,
Annorumve moras, stabit dum terra polusq;,
Dum Romana dies huc & sub nocte silenti.
Cum Superis terrena placent, tua turba, relicto
Labetur cælo, miscebitq; oscula iuxta.
Ibit in amplexus natus, fraterq; paterq;,
Et soror vna locum ceruix dabit omnibus astris.
Vtere perpetuum Populi, magniq; Senatus
Munere. Apellæa cuperent te scribere cera,
Optassetq; nouo similem te ponere templo
Atticus, Elei senior Iouis. & tua mitis
Ora Taras, tua sydereas imitantia flammas
Lumina, contempto mallet Rhodos aspera Phœbo.
Certus amas terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipse colis, nec te Cœli iuuat aula, tuosq;
Lætus huic dono videas dare thura Nepotes.

EPITHALAMION STELLÆ & VIOLANTILLÆ

VNde sacro Latij sonuerunt carmine montes?
Cui Pæan noua plectra moues? humeroq; comanti
Facundum suspendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiuntq; nouena
Lampade, solennem thalamis coeuntibus ignem,
Et de Pierijs vocalem fontibus vndam.
Quas inter vultu petulans Elegia, propinquat
Celsior assueto. diuasq; hortatur, & ambit
Alternum factura pedem. decimamq; videri
Se cupit, & medias fallit permixta sorores.
Ipsa manu nuptam genitrix Æneia [1] ducit
Lumine demissam, & dulci probitate rubentem.
Ipsa toros, & sacra parat, cœtuq; Latino
Dissimulata deam, crinem, vultumq; genasq;.
Temperat, atq; noua gestit minor ire marita.
Nosco diem, causasq; sacri. te concinit iste.
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Euan,
Et de Mænalia volucer Tegeaticus vmbra
Serta ferunt, nec blandus Amor, nec Gratia cessat
Amplexum niueos optatæ coniugis artus,
Floribus innumeris, & olenti spargere thymbra.
Tu modo fronte Rosas, Violis modo Lilia mixta
Excipis, & dominæ niueis à vultibus obstas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere: quo Stellæ, Violantillæq; professus
Clamaretur hymen. cedant curæq; metusq;.
Cessent mendaces obliqui carminis astus.
Fama tace. subiit leges, & frena momordit
Ille solutus amor. consumpta est fabula vulgi.
Et narrata diu viderunt oscula ciues.
Tu tamen attonitus (quamuis data copia tanta
Noctis) adhuc optas, promissaq; numine dextro
Vota paues. pone O dulcis suspiria Vates,
Pone, tua est, licet expositum per limen aperto
Ire, redire gradu. iam nusquam ianitor, aut lex,
Aut pudor, amplexu tandem satiare petito
[2] Coniugis, & duras pariter reminiscere noctes.
Digna quidem merces. & si tibi Iuno labores
Herculeos, Stygiis & si concurrere monstris
Fata darent, si Cyaneos raperere per æstus,
Hanc propter tutum Pisææ lege trementem
Currere & Oenomai fremitus audire sequentis.
Nec si Dardaniæ Pastor temerarius Idæ
Sedisses, hæc dona forent, nec si alma per auras
Te potius prensa veheret Tithonia biga.
Sed quæ causa toros, inopinaq; gaudia vati
Attulit, hic mecum dum feruent agmine postes,
Atriaq;, & multa pulsantur limina virga,
Hic Erato iucunda doce. vacat apta mouere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte serenati qua stat plaga lactea Cæli,
Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte iacebat.
Amplexu duro Getici resoluta mariti.
Fulcra, torosque deæ, tenerum premit agmen Amorum:
Signa petunt. quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet, an terris sæuire, an malit in vndis.

[1] al. gaudente.

[1] al. ducit. [2] al. contigit.

An miscere deos, an adhuc vexare Tonantem?
Ipsi animus nondum, nec cordi fixa voluntas,
Fessa iacet stratis. vbi quondam conscia culpa
Lemnia repserunt deprehenso vincula lecto.
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuq; leui nunquam frustrata sagitta.
Agmine de medio, tenera sic dulce profatus
Voce, pharetrati pressere silentia fratres.
Scis vt Mater, ait, nulla mihi dextera segnis
Militia. quemcunque hominum, diuúmque dedisti,
Vritur, at quondam lachrymis, & supplice dextra,
Et votis precibusq; virum concede moueri
O genitrix. duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba sumus. clarus de gente Latina
Est iuuenis, quem patritijs maioribus ortum
Nobilitas gauisa tulit, præsagaq; forme
Protinus è nostro posuit cognomina cœlo:
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & densa trepidantem cuspide fixi.
Quamuis Ausoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui, victum dominæq; potentis
Ferre iugum & longos iussi sperare per annos.
Ast illam summa leuiter (sic namq; iubebas)
Lampade, parcentes, & inermi strinximus arcu.
Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes
Testis ego, attonitus quantum me nocte, dieq;,
Vrgentem ferat. haud vlli vehementior vnquam
Incubui Genitrix, iteratæq; vulnera fixi.
Vidi ego, & immiti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec sic meta pallebat in ipsa.
Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
Brachia, laudauiq; manus, & sæpe natanti
Præluси: minor ille calor, quo sæua tepebant
Æquora. tu veteres iuuenis transgressus amores.
Ipse ego te tantos stupui superesse per æstus,
Firmauiq; animos, blandisq; madentia plumis
Lumina detersi. quoties mihi questus Apollo,
Sic vatem mœrere suum! iam mater amantes
Indulge thalamos, noster comes ille, pieq;
Signifer, armiferos poterat memorare labores,
Claraq; facta virûm, & torrentes sanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit: mitisq; incedere vates
Maluit, & nostra laurum subtexere myrto.
Hic iuuenum lapsus suaq; haud hesterna reuoluit
Vulnera. prò quanta est Paphij reuerentia Matris
Numinis! hic nostra defleuit fata Columbæ.
Dixerat & tenera matris ceruice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aspernata rogari.
Grande quidem, rarumq; viris, quos ipsa probaui,
Pierius votum iuuenis cupit. hanc ego, forma
Egregium mirata decus, cui gloria patrum,
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, souiq; sinu, nec colla, genasq;
Comere, nec pingui crimen deducere amomo
Cessauit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
Prosiluit. celsæ procul aspice frontis honores,
Suggestumq; comæ. Latias metire, quid vltra
Emineat matres. quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumq; egomet Nereidas exto.
Hæc & cæruleis mecum consurgere digna
Fluctibus, & nostra potuit considere concha.
Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
Hasq; intrare domos, ipsi errarem is amores,
Huic quamuis census dederim largita beatos.
Vincit opes animo, queritur iam Seras, auaros
Augustum spoliare nemus, Clymeneaq; deesse
Germina, nec virides satis illachrymare sorores.
Vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo.
Raraq; longauis niuibus crystalla gelari.
Huic Hermum, fuluoq; Tagum decurrere limo.
Nec satis ad cultus. huic Inda monilia Glaucum
Proteaq;, atq; omnem Nereida quærere iussi.
Hanc si Thessalicos vidisses Phœbe per agros,
Erraret Daphne. secura in littore Naxi
Theseum iuxta foret hæc conspecta cubile,
Gnosida desertam profugus liquisset & Euan.
Quod nisi me longis placasset Iuno querelis.
Falsus huic pennas, & cornua sumeret æthra
Rector, in hanc vero cecidisset Iuppiter auro.
Sed dabitur iuueni. cui tu mea summa potestas
Nate cupis. thalami quamuis iuga ferre secundi
Sæpe neget mœrens. ipsam iam cedere sensi,
Inq; vicem tepuisse viro. sic fata leuauit
Sydereos artus, thalamiq; egressa superbum
Limen, Amyclæos ad frena citauit olores.
Iungit Amor, latamq; vehens per nubila matrem
Gemmato temone sedet. iam Tybridis arces
Iliacæ, pandit nitidos domus alta Penates.
Claraq; gaudentes plausere limina Cycni.
Digna dea sedes, nitidis nec sordet ab astris.
Hic Libycus, Phrygiusq; Silex, hic dura Laconum
Saxa virent, hic flexus Onyx & concolor alto
Vena mari, rupesq; nitent, quis purpura sæpe
Oebalis, & Tyrij moderator linet aheni.
Pendent innumeris fastigia nixa columnis.
Robora Dalmatico lucent [1] satiata metallo.
Excludunt radios syluis decussa vetustis
Frigora. perspicui viuunt in marmore fontes.
Nec seruat natura vices, hic Sirius alget,
Bruma tepet, versumq; domus sibi temperat annum.
Exultat visu, tectisq; potentis Alumna
Non secus alma Venus, quam si Paphon æquore ab alto,
Idaliáq; domos, Ericinaq; templa subiret.
Tunc ipsam solo reclinem affata cubili,
Quo nam hic vsque sopor, vacuique modestia lecti
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideiq; modus? nunquámne virili

1 al. Hæc.

1 al. sociata.

Submittere iugo: veniet iam tristior ætas.
Exerce formam, & fugientibus vtere donis.
Non video tibi tale decus, vultúsque superbos,
Atque dedi, viduos vt tranmittare per annos
Ceu non cara mihi. satis ô nimiumque, priores
Despexisse procos. at enim his tibi sanguine toto
Deditus, vnam omnes inter miratur, amátque
Nec forma, nec stirpis egens. nam docta per vrbem
Carmina, qui iuuenes, quæ non didicere puellæ?
Hunc & bissenos (sic indulgentia pergat
Præsidis Ausonij) cernes attollere fasces
Ante diem, certe iam nunc Cybeleia nouit
Limina, & Euboica carmen legit ille Sibylla.
Iáque parens Latius (cuius præsoscere mentem
Fas mihi) purpureos habitu, iuuenique curule
Indulgebit ebur, Dacas (quæ est gloria maior?)
Exuuias, laurósque dabit celebrare recentis.
Ergo age, iunge toros, atque otia deme iuuentæ.
Quas ego non gentes, quæ non face corda iugaui?
Alituum, pecudumq;, mihi, durique ferarum
Non rennere greges. ipsum in connubia terra
Aethera (cum pluuijs rarescunt nubila) soluo.
Sic rerum series, mundique reuertitur ætas.
Vnde nouum Troia decus, ardentumque deorum
Raptor erat? Phrygio si non ego iuncta marito?
Lydius vnde meos iterasset Tybris Iulos?
Quis septem gemina potuisset mœnia Roma
Impery Latiale caput? nisi Dardana furto
Cœpisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?
His mulcet dictis, tacitumq; inspirat amorem
Connubij, redeunt animo iam dona, preces q;,
Et lacryma, vigilesq; viri prope limina questus.
Asteris & Vatis totum cantata per vrbem:
Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu?
Quantum non clamatus Hylas. iámque aspera cœpit
Flectere corda libens, & iam sibi dura videri.
Macte toris Latios inter placidissime vates.
Quod durum permensus iter, cœptiq; laboris
Prehendisti portus. timida sic transfuga Pisæ
Amnis, in externos longe flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali.
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes, miratur dulcia Nais
Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
Quis tibi nunc alacri, cœlestum munere clare
Stella dies? quanto salierunt pectora voto?
Dulcia cum domina dexter connubia vultus
Annuit, ire Polo nitidoq; errare per axes
Visus. Amyclæis minus exultauit arenis
Pastor, ad Idæas Helena veniente carinas.
Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Æmonijs Chiron accedere terris
Erecto prosperit equo. quàm longa morantur
Sydera, quam segnis votis Aurora mariti.
At procul vt Stella thalamos sensere parari
Latous vatum Pater, & Semeleius Euan.
Hic monet Ortygia, monet hic rapida agmina Nysa.
Hinc Lycij mõtes, gelidæq; umbracula Thymbræ.
Et Parnasius honos, illi Rangea resultant,
Ismaraq;, & quondam genialia littora Naxi,
Tunc caras inire fores, comitiq; canoro
Hic Chelyn, hic statuam, maculoso Nebrida tergo,
Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
Vix dum emissa dies, & iam socialia præsto
Omnia, iam festa feruet domus vtraque pompa.
Fronde virent postes, & feruent compita flammis,
Et pars immensa gaudet celeberrima Roma.
Omnis honos, cuncti veniunt ad limina Fasces.
Omnis plebeio tenitur prætexta tumultu.
Hic eques, hic iuuenum [1] quæstus, stola mixta laborat,
Felices vtroq; vocant. sed in omine plures
Inuidêre viro, iam diudum posse recliuis
Quærit hymen thalamis, intactum dicere carmen
Quo vatem mulcere queat. dat Luno verenda
Vincula, & insigni geminas concordia tæda.
Hic fuit ille dies, nocti em canat ipse maritus,
Quantum nosse licet, sic victa sopore dolesq;
Martia flumínea posuit latus Ilia ripa:
Non talis niueos strinxit Lauinia vultus,
Cùm Turno spectante rubet. non Claudia talis
Respexit populos mota iam virgo carina.
Nunc opus Aonidum comites, tripodúmque ministri,
Diuersis certare modis, aut Enthea [2] vitis,
Atque hederis redimita cohors, vt pollet ouanti
Quisque lyra, sed præcipue qui nobile gressu
Extremo fraudatis opus. date carmina festis
Digna toris: hunc ipse choro plaudente, Philetas,
Callimachúsque senex, Vmbróque Propertius antro,
Ambissent laudare diem, nec tristius ipsis
Naso Tomis, diuésque foco lucente Tibullus.
Me certè non vnus amor, simplexque canendi
Causa trahit, secum similes, iunctaque Camœna
Stella mihi multumq; pares bacchamur ad aras,
Et sociam doctus haurimus ab amnibus vndam.
At te nascentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
Reptasti: nitidum consurget ad æthera tellus
Euboi, & pulchra tumeat Sebetos alumna.
Nec tibi sulfurei Lucrina Naiades antri
Nec Pompeiani placeant magi otia Sarni.
Eia age præclaros Latio properate nepotes
Qui leges, qui castra legant, qui carmina laudant:
Accelleret partu decimum bona Cynthia mensem.
Sed parcat Lucina precor. tuq;, ipse parenti
Parce puer. ne mollem vterum, ne tantia læsas
Pectora. cumq; tuos tacito natura recessu
Formarit vultus, multum de patre decoris
Plus de matre feras. at tu pulcherrima forma
Italidum, tandem merito possessa marito
Vincla diu quæsta fouc. sic damna decoris
Nulla tibi, longa viridis sic flore iuuentæ
Perdurent vultus, tardeq; hæc forma senescat.

[1] al. cœtu. [2] al. vittis.

TIBVRTINVM MANLII VOPISCI.

CErnere facundi Tibur glaciale Vopisci,
Si quis & inserto geminos Anienepenates,
Aut potuit socia commercia noscere ripa.
Certantésque sibi dominum defendere villas,
Illum nec calido latrauit Sirius astro,
Nec grauis aspexit Nemees frondentis alumnas.
Talis hyems tectis,frangunt sic improba Solem
Frigora,Pisaúmque domus non æstuat annum.
Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas.
Tunc Venus Idalijs vnxit fastigia succis,
Permulsitq; comas, blandumq; reliquit honorem
Sedibus,& volucres vetuit discedere natos.
O longum memoranda dies!qua mente reporto
Gaudia?quàm lassos per tot miracula visus?
Ingenium quàm mite solo?qua forma beatis
Arte manus concessa locis?non largius vsquam
Indulsit natura sibi.nemora alta citatis
Incubuere vadu,fallax respondet imago
Frondibus,& longas eadem fugit vmbra per vndas.
Ipse Anien(miranda fides)infraq;,superq;
Saxeus hic tumidam rabiem, spumosaq; ponit
Murmura,ceu placidi veritus turbare Vopisci,
Pierioq; dies,& auentes carmina somnos.
Littus i vtrumq; domi:nec te mitissimus amnis
Diuidit,alternas seruant Pratoria ripas.
Non externa sibi,fluuiúmve obstare queruntur.
Scitiacos nunc Fama sinus, Pelagúsque natatum
Iactet,& audaci iunctos Delphinas Ephœbo.
Hic æterna quies,nullis hic iura procellis.
Nusquam feruor aquis, datur hic transmittere visus,
Et voces,& pene manus.sic Chalcida fluctus
Expellunt fluuij,sic dissociata profundo
Brutia Sicanium circumspicit ora Pelorum.
Quid primum, mediúmve canam? quo fine quiescam?
Auratáne trabes?an Mauros vndique postes?
An picturata lucentia marmora vena
Mirer?an emissas per cuncta cubilia lymphas?
Huc oculis,huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum senium?te qua vada fluminis infra
Cernis?an ad sylvas, qua respicis aula tacentis
Quâ tibi tota quies,offensaq; turbine nullo
Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos.
An qua graminea suscepta crepidine fumant
Balnea,& impositum ripis algentibus ignem?
Quaq; vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes, veterúmque manus, variisq; metalla
Viua modis, labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas,

Quicquid & argento primum, vel in ære Myronis
Lusit,& enormes manus est experta Colossos.
Dum vager aspectu,visuq; per omnia duco,
Calcabam, nec opinus opes.nam splendor ab alto
Defluus,& nitidum referentes æra testa
Monstrauere solum,varias vbi picta per artes
Gaudet humus,suberantque nouis Asarota figuris.
Expauere gradus.quid nunc ingentia mirer?
Aut quid partitis distantia tecta trichoris?
Quid te?qua medijs seruata penatibus arbor
Tecta per,& postes liquidas emergis in auras,
Quo non sub domino sauas passura bipennes?
Et nunc ignaro forsan vel lubrica Naia,
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos.
Quid referam alternas gemino super aggere mensas?
Albenteq; lacus?altoq; in gurgite fontes?
Teq; per obliquum penitus qua laberis amnem
Martia?& audaci transcurris flumina plumbo?
An solum Ionijs sub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Ætneos deducat semina portus?
Illis ipse antris Anienus fonte relicto,
Nocte sub arcana glaucos exutus amictus,
Huc illuc fragili prosternit pectora musco:
Aut ingens in stagna cadit,vitreaq; natatu
Plaudit aquas,illa recubat Tiberinus in vmbra.
Illic sulfureos cupit Albula mergere crines.
Hæc domus, Ægeria nemoralem abiungere Phœben,
Et Dryadum viduare choris algentia possit
Taygeta,& syluis arcessere Pana Lycæum.
Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
Et Prænestina poterant migrare Sorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria?vosq;
Qui nunquam vacui prodistis in æthera ramis?
Cedant Telegoni,cedant Laurentia Turni
Iugera:Lucrinaque domus,lutusq; cruenti
Antiphatæ.cedant vitrea iuga perfida Circes
Dulichijs vlulata lupis,arcesq; superba
Anxuris,& sedes Phrygio quas mitis Alumno
Debet anus:cedant quæ te iam solibus arctis
Auia nimbosa reuocabunt littora bruma.
Scilicet hic illi meditantur ponderamores.
Hic premitur fœcunda quies,virtusq; serena
Fronte grauis, sanúsque decor, luxúque carentes.
Delitia,quas ipse suis digressus Athenis
Mallet deserto senior Gargettius horto.
Hæc per & agens hyemes, Pliadumq; ninosum
Sydus,& Olenijs dignum periisse sub astris.
Si Malea credenda ratis,Siculoq; per æstus
Sit via,cur oculis sordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys: & iuuat ipsum
Alciden,dictumq; lyra maiore Catillum.
Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
Siue chelyn tollis heroa ad robora,siue
Liuentem Satyram nigra rubigine turbes:
Seu tua non alia splendescat epistola cura.

Digna

a al.vtrimque domus

Digne Mida, Crœsiq; bonis, & Perside gaza.
Macte bonis animi, cuius stagnantia rura
Debuit, & flauus Hermus transcurrere ripis,
Et limo splendente Tagus. sic docta frequentes
Otia, sic omni detectus pectora nube
Finem Nestorei precor egrediare senectæ.

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

Estis io superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus, videt alma pios Astrea, Iouiq;
Conciliata redit, dubitataq; sydera cernit,
Gallicus es cœlo, dis es Germanice cordi.
Quis neget? erubuit tanto spoliare ministro
Imperium Fortuna tuum. stat proxima ceruix
Ponderis immensi, damnosaq; fila senectæ
Exuit, atq; altos melior reuirescit in annos.
Ergo alacres, quæ signa colunt vrbanæ cohortes,
Inq; sinum, quæ sæpe tuum fora turbida questu
Confugiunt, legesq; vrbesq; vbicunq; togatæ,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis,
Certent lætitia, nosterq; ex ordine collis
Confremat, & sileant peioris murmura famæ.
Quippe manet, longumq; æuo redeunte manebit,
Quem penes intrepidæ mitis custodia Romæ.
Nec tantum induerint fatis noua sæcula crimen,
Aut instaurati peccauerit ara Terenti.
Ast ego nec Phœbum (quanquam mihi surda sine illo
Plectra,) nec Aonias decima cum Pallade diuas,
Aut mitem Tegeæ, Dircæsue hortabor alumnum,
Ipse veni, vireq; nouas, animumq; ministra,
Qui caneris. docto nec enim sine carmine cantus
Ausoniæ decora ampla togæ, certumq; dedisti
Iudicium, mentemq; viris. licet Enthea vatis
Excludat Pimplæa sitim. nec conscia detur
Pirene: largos potius mihi gurges inhaustus,
Qui rapitur de fonte tuo. seu plana solutis
Cum struis orsa modis, seu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & nostras curat facundia leges.
Quare age, si Cereri sua dona, merumq; Lyæo
Reddimus, & diues præda, tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo, captiuaq; tela
Bellipotens, nec tu quando tibi Gallice maius
Eloquium, fandiq; opibus sublimis abundas:
Sperne coli tenuiore lyra. vaga cingitur astris
Luna, & in Oceanum riui cecidere minores.
Quæ tibi sollicitus persoluit præmia morum
Vrbs amor? quæ tum Patrumq; Equitumq;, notatis
Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes.
Non labente Numa timuit sic curia felix.
Pompeio, nec celsus eques, nec fœmina Bruto.
Hoc illud tristis iniustum audire cathenas,
Parcere verberibus, nec quæ iubet alta potestas
Ire, sed armatas multum sibi demere vires,
Dignariq; manus humiles, & vera precantum:
Reddere iura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga. sic itur in altis
Pectora, sic mixto reuerentia fidit amori.
Ipsa etiam cunctos grauis inclementia fati
Terruit, & subitis præceps iuuenile pericli
Nil cunctante malo. non illud culpa senectæ,
(Quippe ea bissenis vix dum orsa excedere lustris.)
Sed labor intendens, animiq; in membra vigentis
Imperium, vigilesq; sito pro Cæsare curæ,
Dulce opus. hinc sessos penitus subrepsit in artus
Insidiosa quies, & pigræ obliuia vitæ.
Tunc Deus, Alpini qui iuxta culmina dorsi,
Signat Apollineos sancto cognomine lucos,
Respicit. Heu tanti pridem securus alumni.
Progressusq; moras, hic mecum Epidauria proles,
Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.
Ingentem recreare virum teneamus adorti.
Tendatis iam fila colos, nec fulminis atri
Sit metus, has vltro laudarit Iuppiter artes.
Nam neq; plebeiam, aut dextro sine numine cretam
Seruo animam, atq; adeo breuiter dum tecta subimus,
Expediam. genus ipse suis, præmissaq; retro
Nobilitas, nec origo latet. sed luce sequente
Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti.
Prima toga virtus, illa quoq; clarus, & ingens
Eloquio. mox innumeris exercita castris,
Occiduas, primasq; domos, & sole sub omni
Permeruit iurata manus. nec in otia pacis
Permissum laxare animos, ferrumq; retingi.
Hunc Galatia vigens ausa est incessere bello.
Hunc quoque perque nouem timuit Pamphilia messes:
Pannoniusq; ferox, arcuq; horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latij iam pontis Araxes.
Quid geminos fasces? magnaq; iterata reuoluam
Iura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc sibi. sed reuocant fasti maiorq; curulis,
Nec promissa semel Libyes quid intra tributi
Obsequia? & missum media de pace triumphum
Laudem, & opes tantas? nec qui mandauerat, ausus
Expectare fuit, gaudet Trasimennus, & Alpes,
Cannensesq; animæ, primusq; insigne tributum
Ipse palam lacera poscebat Regulus vmbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumq; rebellem,
Captiuæq; preces Veledæ, & quæ maxima nuper
Gloria, depositam Dacio pereuntibus vrbem
Pandere cum tanti lectus rectoris, habenas
Gallice, fortuna non admirante subisti.
Hunc igitur (si digna loquor) rapiemus iniquo
Nate Ioui rogat hoc Latiæ pater inclytus vrbis.
Et meruit: neq; enim frustra mihi nuper honora
Carmina patrio pueri sonuistis in æstro.
Si qua salutiferi gemini Chironis in antro
Herba tholo, quæcunq; tibi Troiana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis

Educat, Idæa profert quam Creta sub vmbra
Dictami florentis opem, quóq; anguis abundat
Spumatu, iungam ipse manus, atq; omne benigne
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in aruis,
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.
Dixerat. inueniunt positos iam segniter artus,
Pugnantemq; animam, ritu se cingit vterq;
Paonio, monstrantq; simul, parentq; volentes,
Donec letiferas vario medicamine pestes,
Et suspecta mali ruperunt nubila somni.
Adiuuat ipse Deus. morboq; valentior omni
Occupat auxilium. citius non arte refectus
Telephus amonia, nec quæ metuentis Atridæ
Saua Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi tot cœtus inter, populiq;, patrumq;,
Sit cura, votiq; locus? tamen ardua testor
Sydera, teq; pater vatum Tymbræe. quis omni
Luce mihi, quis nocte timor? dum postibus hærens
Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
Auguror immensæ veluti connexa carinæ
Cymba minor, cùm sæuit hyems, pro parte furenti
Parua receptat aquas, & eodem voluitur austro.
Nectite nunc læta candentia fila sorores,
Nectite, nemo modum transmissi computet æui,
Hic vitæ natalis erit. tu Troica dignus
Sæcula, & Euboici transcendere pulueris annos,
Nestoreosq; situs. qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec si vacuet Meuania valles,
Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros,
Sufficiam. sed sæpe deis hos inter honores
Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

BALNEVM ETRVSCI.

NOn Helicôna graui pulsat chelys Entea plectro,
Nec lassata voco toties mihi numina Musas.
Et te Phœbe choris, & te dimittimus Euan,
Tuq; inimica fera volucer Tegæe sonore
Terga premas. alios poscunt mea carmina cœtus.
Naidas vndarum dominas, regemq; corusci
Ignis, adhuc fessum, Siculaq; incude rubentem
Elicuisse satis, paulum arma nocentia Thebæ
Ponite, dilecto volo lasciuire sodali.
Iunge puer cyathos, atq; enumerare labora,
Cunctantémque intende chelym: discede labórque,
Curaq;, dum nitidis canimus gemmantia saxis
Balnea, dúmque procax myrtis, ederisque, soluta
Fronte, verecundo Clio mea ludit Etrusco,
Ite deæ virides, liquidosq; auertite vultus.
Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
Veste nihil tecta: quales emergitis altis
Fontibus, & visu Satyros torquetis amantes.
Non vos quæ culpa decus infamastis aquarum
Sollicitare iuuat. procul hinc & fonte doloso
Salmacis, & viduæ Crebenidos arida luctu
Flumina, & Hercules prædatrix cedat alumni,
Vos mihi quæ Latiũ, septenaq; culmina nymphæ
Incolitis, Tybrimq; nouis attollitis vndis,
Quas præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo iuuat, marsasq; niues, & frigora ducens
Martia præcelsis quarum vaga molibus vnda
Crescit, & innumero pendẽs transmittitur arcu.
Vestrum opus aggredimur. vestra est quam carmine molli
Pando domus, non vnquam aliis habitastis in antris
Ditius. ipsa manus tenuit Cytherea mariti,
Monstrauitq; artes. neu vilis flamma caminos
Vreret, ipsa faces volucrum succendit Amorum.
Non huc admissæ Thasos, aut vndosa Caristos.
Mœret Onyx longè, queriturq; exclusus Ophites.
Sola nites flauis Nomadum decisa metallis
Purpura. sola cauo Phrygiæ quam Synados antro
Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys:
Quasq; Tyrus niueas secat, & Sidonia rupes
Vix locus Eurotæ viridis, cum regula longo
Synada distinctis variat, non lumina cessant.
Effulgent Cameræ. vario fastigia vitro
In species, animosq; nitent. stupet ipse beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
Multus vbiq; dies, radus vbi culmina totis
Perforat, atq; alio sol improbus vritur æstu.
Nil ibi plebeium. nusquam Temesea notabis
Aera. sed argento felix propellitur vnda:
Argentoq; cadit, labrisq; nitentibus, instat
Delitias mirata suas, & abire recusat.
Extra autem niueo qui margine cærulus amnis
Viuit, & in fundum summo patet omnis ab imo.
Cui non ire lacu, pigrosq; exoluere amictus
Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo.
Hic te perspicuum melius Narcise videres.
Hic velox Hecate velit & deprehensa lauari.
Quid nunc strata solo referam tabulata? crepantis
Auditura pilas, vbi languidus ignis inerrat
Ædibus, & tenuem voluunt hypocausta vaporem?
Nec si Baianis veniat nouus hospes ab oris
Talia despiciat. fas sit componere magnis
Parua. Neronea nec qui modo lotus in vnda
Hic iterum sudare neget. macte oro nitenti
Ingenio, curáq; puer tecum ista senescant:
Et tua iam melius discat fortuna renasci.

KAL. DECEMBRES. SATVRNALES.

ET Phœbus Pater, & seuera Pallas,
Et Musæ procul ite Feriatæ,
Iam vos reuocabimus Kalendis.
Saturnus mihi compede exoluta
Et multo grauidus mero December,
Et ridens Iocus, & Sales proterui
Adsit, dum refero diem beatam
Læti Cæsaris, ebriámq; partem

Vix

Vix Aurora nouos mouebat Ortus.
Iam bellaria adorea pluebant.
Hunc rorem veniens profudit Eurus,
Quicquid nobile ponticis Nucetis,
Fœcundis cadit aut iugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas præcoquis Ebosia cannas
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles Caioli, Lagunculiq;,
Et massis amerina non perustis,
Et mustaceus, & latente Palma
Prægnantes Cariotides cadebant.
Non tantis Hyas inserena nimbis,
Terras obruit, aut soluta Pleas:
Quales per cuneos hyems Latinos
Plebem grandine concutit serenam.
Ducat nubila Iuppiter per orbem.
Et latis pluuias minetur agris,
Dum nostri Iouis hi ferantur imbres.
Ecce autem caueas subit per omneis
Insignis specie, decora cultu
Plebes altera non minor sedente.
Hi Panaria, candidasq; mappas
Subuectant, epulasq; lautiores.
Illi martida vina largiuntur.
Idæos totidem putes ministros.
Orbem, qua melior seuerioriq; est,
Et gentes alis insimul togatas.
Et cum tot populos beata pascas,
Hunc Annona diem superba nescis.
I nunc sæcula compara vetustas
Antiqui Iouis, aureumq; tempus,
Non sic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum seges occupabat annum,
Vna vescitur omnis ordo mensa:
Parus, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
Libertas reuerentiam remisit.
Et tu quin etiam (quis huc vocare?
Quis promittere possit hoc deorum?)
Nobiscum socias dapes inisti.
Iam se (quisquis is est) inops, beatus
Conuiuam ducis esse gloriatur.
Hos inter fremitus, nouosq; luxus,
Spectandi leuis effugit voluptas.
Stat sexus rudis, insciusq; ferri.
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanaim, ferumq; Phasin,
Thermodontiacas calere Turmas.
Hic audax subit ordo Pumilonum,
Quos Natura breui statu peracto,
Nodosum semel in globum ligauit.
Edunt vulnera, conseruntq; dextras,
Et mortem sibi qua manu minentur.
Ridet Mars pater & cruenta Virtus:
Casuræq; vagis Grues rapinis,
Mirantur Pumilos ferociores.
Iam noctis propioribus sub vmbris.
Diues Sparsio, quos agit tumultus?
Huc intrant faciles emi puellæ.
Hic agnoscitur omne quod Theatris
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes,
Illic cymbala, tinnulæque Gades,
Illic agmina confremunt Syrorum.
Hoc plebs scænica, quique comminutis
Permutat vitreis gregale sulfur.
Inter quæ subito cadunt volatu,
Immensa volucrum per astra nubes,
Quas Nilus sacer, horridusq; Phasis,
Quas vdo Numidæ legunt sub austro.
Desunt qui rapiant, sinusq; pleni
Gaudent, dum noua lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad astra voces,
Saturnalia principis sonantes,
Et dulci dominum fauore clamant.
Hos solum vetuit licere Cæsar.
Vix dum cœrula nox subibat orbem,
Descendit media nitens arena
Densas flammeus orbis inter vmbras,
Vincens Gnosiacæ facem coronæ
Collucet polus ignibus, nihilque
Obscura patitur licere nocti.
Fugit pigra quies, inersq; somnus,
Hæc cernens, alias adiuit vrbes.
Quis spectacula? quis iocos licentes?
Quis conuiuia? quis dapes inemptas?
Largi flumina quis canat Lyæs?
Iamiam deficio, tuoq; Baccho
In serum traher ebrius soporem.
Quos ibit procul hic dies per annos?
Quam nullo sacer exolescet æuo?
Dum montes Latij, paterque Tybris,
Dum stabit tua Roma, dumq; terris
Quod reddis Capitolium manebit.

P. STATII PAPINII
EPICÆDION IN GLAVCIAM MELIORIS.

QVOD tibi prærepti Melior solamen alumni
Improbus ante rogos, & adhuc viuente fauilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnæq; patet via lubrica plagæ.
Cum iã egemet cãtus, & verba medentia sæuus
Consero, tu planctus, lamentaq; fortia mauis,

Odistiq; chelyn, surdâque auerteris aure.
Intempesta cano: citius me Tigris abactis
Fœtibus, orbatiq; velint audire Leones:
Nec si te geminum Scylla de virgine carmen
Afflat, ac siues chelys intellecta feræq;,
Mulceat insanos gemitus. stat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat satiare malis, ægrumq; dolorem
Libertate doma. iam flendi expleta voluptas?
Iamne preces fessus non indignaris amicas?
Iamne canam? lacrymis en & mea carmina, in ipso
Ore natant, tristésq; cadunt in verba lituræ.
Ipse etenim tecum nigra solennia pompæ,
Spectatumq; vrbi scelus, & pueri, le feretrum
Produxi: & sæuos damnati thuris aceruos,
Plorantemq; animam supra sua funera vidi:
Teq; patrum gemitus superantem, & brachia matrum
Complexumq; rogos, ignémque haurire parentem.
Vix tenui similis comes, offendiq; tenendo,
Et nunc (heu) vittis, & frontis honore soluto,
Infaustus Vates, vexo mea pectora tecum:
Plango lyra. & diri comitem, sociumq; doloris
(Si merui, luctusq; tui consortia sensi)
Iam lenis patiare precor, me fulmine in ipso
Audiuere patres. ego iuxta busta profusis
Matribus, atque piis cecini solatia natis,
Et mihi, cum proprios gemerem defectus ad ignes
Quem natura patrem, nec te lugere seuerus
Arceo, sed confer gemitus, pariterq; fleamus,
Iamdudum dignos aditus, laudumque tuarum,
O meritò dilecte puer, primordia quærens
Distrahor. hinc anni stantes in limine vitæ,
Hic me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
Et pudor, & tenero probitas maturior æuo.
O vbi purpureo suffusus sanguine candor,
Sydereique orbes, radiataq; lumina cœlo,
Et castigatæ collecta modestia frontis,
Ingenuique super crines, mollisq; decora
Margo comæ, blandis vbi nam ora arguta querelis?
Osculaq; impliciti vernos redolentia flores
Et mixtæ risu lachrymæ? penitusq; loquentis
Hyblæis vox mixta fauis? cui sibila serpens
Poneret, & sæuæ vellent seruire Nouercæ.
Nil veris affingo bonis. heu lactea colla,
Brachiaq; & nūquã domini sine pondere ceruix!
O vbi venturæ spes non longinqua iuuentæ,
Atque genis optatus honos? iuratáq; multum
Barba tibi? cuncta in cineres grauis intulit hora,
Hostilisq; dies nobis meminisse relictum.
Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentisq; arcana remittet?
Accensum quis bile fera, famulisq; tumentem
Leniet? ardentiq; in se deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libatáque vina
Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure somnos
Impositus stratis? abitusq; morabitur arctis
Nexibus? atque ipso reuocabit ad oscula poste?
Obuius intranti rursus quis in ora, manusq;
Prosiliet? breuibusque humeros circundabit vlnis?
Muta domus (fateor) desolatique penates,
Et situs in thalamis, & mœsta silentia mensis.
Quid mirum, tanto si te pius altor honoras
Funere? tu domino requies, portusque senectæ,
Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ.
Non te barbarica versabat verna Catasta,
Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compositosque sales, meditataque verba locutus,
Quæsisti lasciuus Herum, tardeque parasti.
Hinc domus, hinc ortus, dominiq; penatibus olim
Carus vterq; parens, atque in tua gaudia liber,
Ne quererere genus, raptum sed protinus aluo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem dominus sibi mente dicauit,
Amplexusq; sinu tulit, & genuisse putauit.
Fas mihi, sanctorum venia dixisse parentum.
Tuq; oro Natura sinas cui prima per orbem
Iura animis sociare datum. non omnia sanguis
Proximus, aut serie generis demissa propago,
Alligat. interius noua sæpe, adsciraque serpunt
Pignora connexu. natos genuisse necesse est,
At legisse iuuat. Tenero sic blandus Achilli
Semifer Aemonium vincebat Pelea Chiron,
Nec senior Peleus natum comitatus in arma
Troica, sed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longe reditus Palantis ouantes
Euander, fidus pugnas spectabat Acœtes.
Cúmque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
Fluctiuagum volucrem comebat Persea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres, deceptáque funera matris,
Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam secura parens Thuscis regnabat in vndis
Ilia, portantem lassabat Romulus Accam.
Vidi ego transertos alieno in robore ramos,
Altius ire suis & te iam fecerat illi
Mens, animúsque patrem: nec dum morésue, decorne.
Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
Vagitúmque rudem, fletúsque infantis amabas.
Ille velut primos expiraturus ad austros
Mollibus in pratis alte flos improbus extat,
Sic tener ante diem, vultu gressuque superbo,
Vicerat æquales, multumque reliquerat annos.
Siue cathenatis curuatus membra palæstris
Staret, Amyclæa conceptum matre putares,
Oebaliden illo præceps mutaret Apollo.
Alcides pensaret Hylan seu Graius amictu
Attica facundi decurreret orsa Menandri,
Laudaret gauisa sonum, crinemque decorum
Fregisset rosea lasciua Thalia corona.
Mæonium siue ille senem, Troiaque labores
Diceret, aut casus tarde remeantis Vlyssi,
Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
Scilicet infausta Lachesis cunabula dextra
Attigit. & gremio puerum complexa fouebat

Iam

Inuidra illa genas, & adultum comere crinem,
Et mōstrare artes & verba vsfringere, qua nunc
Plangimus: Herculeos annis aquare labores
Cœperat assurgens, sed adhuc infantia mixta,
Iam tamen & validi gressus, mensuraq; maior
Cultibus, & visa puero decrescere vestes.
Cum tibi, quas vestes? qua non gestamina mitis
Festinabat herus? breuibus constringere lenis
Pectora? & angusta telas arctare lacerna.
Enormes nondum finis, sed semper ad annos
Texta legens modo puniceo velabat amictu,
Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc vinis digitos incendere gemmis
Gaudebat. non turba comes, nō munera cessant.
Sola verecundo decrat prætexta decori.
Hac fortuna domus, subitas inimica leuauit
Parca manus. quo diua feros grauis exeris angues?
Non te forma mouet? non te lachrymabilis ætas?
Hunc nec sæua vire potuisset carpere Pœne,
Nec fera crudeles Colchis duraſſet in iras,
Editus Æolia nec si foret iſte Creusa.
Tortus ad hunc Athamas, insanos flecteret arcus.
Hunc quanquam Hectoreos cineres, Troiámque peremptam.
Turribus è Phrygijs fleſſet missurus Vlyſſi.
Septima lux, & iam frigentia lumina torpent,
Iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.
Ille tamen Parcis fragiles vrgentibus annos,
Te vultu moriente, videt, linguaq; cadente
Murmurat. in te omnis vacuis iam pectoris efflat
Reliquias, solum meminit, solumq; vocantem
Exaudit. tibiq; ora moue tibi verba reliquit,
Et prohibet gemitus, consolaturq; dolentem.
Gratum eſt, fata tamen, quod non mors lenta iacentis
Exedit puerile decus, manesq; subiuit
Integer, & nullo temeratus corpora damno
Qualis erat. quid ego exequias, & prodiga flammis
Dona loquar? mœstoq; ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo triſtis rogus aggere creuit.
Quod Cilicū flores, quod munera graminis Indi,
Quodq; Arabes, Pharijq; (palam eſt, vidiq;) liquores
Arsuram lauere comam, cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior succendere ſenſus,
Deſertas exoſus opes. ſed non capit ignis
Inuidus, atque arctæ deſunt in munera flammæ.
Horror habet ſenium, qualem te funere ſummo,
Atque rogum iuxta Melior placidiſſime, quondam
Extimuit: tu ne ille hilaris, comisq;, videris?
Vnde animi, sauaq; manus, & barbarus horror?
Tu modo fuſus humi, lucem auerſaris iniquam.
Nunc torues, pariter veſtes & pectora, rumpis.
Dilectosq; premis viſus, & frigida lambis
Oscula. erant illic genitor, materq; tacentis
Maſta, ſed attonitis te ſpectauere parentes.
Quid mirum? Plebs cuncta, nefas, & prauia fe-
runt
Agmina, Flaminio qua limite Miluius agger
Iranſuehit, imperitus flammis dum triſtibus infans
Traditur. & gemitū, formaq;, ac voce meretur.
Talis in Iſthmiacos prolatus ab æquore portus
Nauis agus impoſita tacuit ſub matre Palamon.
Sic & in anguifera ludentem gramine Lerna
Præcium ſquammis anidus bibit anguis Ophelten.
Pone metus, letiq; minas deſiſte Cerecri.
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla ſoror flammis, nulla aſſurgentibus Hydris
Terrebit. quin ipſe anida trux nauita cymba
Interbus ſteriles ripas, & adiuſta ſubibit
Littora, ne puero dura aſcendiſſe facultas.
Quid mihi gaudenti prodes Cyllenia, virga
Nuntiat? eſtne aliquid tam ſæue in tempore latum?
Nouerat effigiem, generoſiq; ardua Blaſi
Ora puer, dum ſæpe domi nona ferta legantem
Te videt, & ſimiles voluentem pectore curas.
Hunc vbi Lethæi luſtrantem gurgitis oras
Auſonios inter prœceres, Iuuenemq; Quirini
Agnouit, ſimili primum veſtigia iungit
Acceſſu tacito. ſummoſq; latenſſit amictu.
Inde magis ſequitur, neque enim magis ille tra-
hentem
Spernit, & ignota credit de ſtirpe nepotum.
Mox vbi delitias, & rari pignus amici
Senſit, & amiſſi puerum ſolatia Blaſi
Tollit humo, magnaq; ligat ceruice, diuq;
Ipſe manu gaudēs vehit, & qua munera mollis
Elyſy, ſteriles ramos, mutaſq; volucres
Porxit, & obtuſo pallentes germine flores.
Nec prohibet meminiſſe tui: ſed pectora blandus
Mi cet, & alternum pueri partitur amorem.
Hic finis rapto: quin tu iam vulnera ſedas,
Et tollis merſum luctu caput? omnia iuncta,
Aut moritura vides, obeunt noctesq; dieſq;,
Aſtraq;, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
Nam populos mortale genus, plebiq; caduca
Quis fleat interitus? Hos bella, hos æquora poſcunt:
His amor exitio, furor hic, & ſæua cupido,
Vt ſileam morbos: hos ora rigantia bruma,
Illos implacido letalis Seirius igni.
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
Ibimus. immenſis vnam quatit Æacus vmbris.
Aſt hic quem gemimus felix hominesq; deosq;,
Et dubios caſus, & cæca lubrica vitæ
Effugit, immunis fati non ille rogauit,
Non timuit, meruit ve mori. Nos anxia plebes,
Nos miſeri, quibus vnde dies ſuprema, quis ani
Exitus, incertum: quibus inſtet fulmen ab aſtris,
Qua nubes fatale ſonent. nil flecteru iſtu,
Sed flectere libens. adeo huc amiſſus ab aſtro

Limine, cui soli cuncta impetrare facultas
Glaucia, nã innocuas animas, nec portitor arcet,
Nec dira comes ille feræ. tu pectora mulce.
Tu prohibe manes, tu iungere genas. noctesq; beatas
Dulcibus alloquiis, & vultibus imple.
Et periisse nega, desolatamq; sororem,
Qui potes, & miseros perge insinuare parentes.

SVRRENTIVM POLLII.

EST inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaque Tyrrhenæ templis onerata Minerua,
Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
Quà Bromio dilectus ager, collesq; per altos
Vritur, & prælis non inuidet vua Falernis.
Huc me post patrij lætum quinquennia lustri,
Cum stadio iam pigra quies, canusq; sederet
Puluis, ad Ambracias conuersa Gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidæ iuuenilis gratia Pollæ,
Flectere iam cupidum gressus quà limite noto
Appia longarum teritur Regina viarum.
Sed iuuere moræ. placido lunata recessu,
Hinc atque hinc curuas perrumpunt æquora rupes.
Dat natura locum, montiq; interuenit vnum
Littus, & in terras, scopulis pendentibus, exit.
Gratia prima loci, gemina testudine fumant
Balnea, & è terris occurrit dulcis amaro
Nympha mari. leuis hic Phorci chorus, vdáque crines
Cymodoce, viridisq; cupit Galatea lauari.
Ante domum tumidæ moderator cæruleus vndæ
Excubat, innocui custos laris. huius amico
Spumant templa salo. felicia rura tuetur
Alcides. gaudet gemino sub numine portus.
Hic seruat terras, hic sæuis fluctibus obstat.
Mira quies pelagi. ponunt hic lassa furorem
Æquora, & insani spirant clementius Austri.
Hic præceps minus audet hyems: nulloque tumultu
Stagna modesta iacent, dominiq; imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Vrbis opus, longoq; domat saxa aspera dorso.
Quà prius obscuro permixti puluere soles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas:
Qualis si subeas Ephyres Baccheidos altum
Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechæo.
Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et superet Pimplea sitim, largeq; volantis
Vngula sedet equi, reseretq; arcana pudicos
Phœmonoë fontes, vel quos meus auspice Phœbo
Altius immersa turbauit Pollius vrna,
Innumeras valeam species, cultusq; locorum
Pieriis æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
Suffecere gradus. quæ rerum turba locine,
Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
Aspicit, & Phœbi tenerum iubar. illa cadentem
Detinet, exactamq; negat dimittere lucem,
Cum iam fessa dies, & in æquora montis opaci
Vmbra cadit, vitreoq; natant prætoria Ponto.
Hæc pelagi clamore fremunt. hæc tecta, sonoros
Ignorant fluctus terræq; silentia malunt.
His fauit Natura locis, hic victa colenti
Cessit, & ignotos docilis mansueuit in vsus.
Mons erat hic, vbi plana vides: hæc lustra fuerũt,
Quæ nunc tecta subis. vbi nunc nemora ardua cernis,
Hic nec terra fuit. domuit possessor, & illum
Formantem rupes, expugnantemq; secuta
Gaudet humus. nunc cerne iugum discentia saxa,
Intrantesque domos, iussúmque recedere montem.
Iam Methymnæi vatis manus, & chelys vnà
Thebais & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu saxa moues, & te nemora alta sequuntur.
Quid referam veteres ceræq;, ærisq; figuras?
Si quid Apellei gaudent animasse colores?
Si quid adhuc vacua, tamen admirabile Pisa
Phidiacæ rasere manus, quod ab arte Myronis,
Aut Polycletæo iussum est quod viuere cœlo.
Æraq; ab Isthmiacis auro potiora fauillis,
Ora ducum, & vatum, sapientúmque ora priorum,
Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis
Expers curarum, atque animum virtute quieta
Compositus, semperq; tuus. quid mille reuoluam
Culmina? visendiq; vices? sua cuique voluptas.
Atque omni proprium thalamo mare, transque iacentem
Nerea, diuersis seruit sua terra fenestris.
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aspera paret,
Armiger hac magni patet Hectoris. inde malignum
Aera respirat pelago circunflua Nessis,
Inde vagis omen felix Euplea carinis,
Quæq; ferit curuos exerta Megalia fluctus
Angitur: & domino contra recubante, proculq;
Surrentina tuus spectat prætoria Limon.
Vna tamen cunctis procul eminet, vna diætis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite Ponti
Ingerit. hic Graiis penitus desecta metallis
Saxa. quot Eoæ respergit vena Syenes?
Synnade quod mœsta, Phrygiæ fodere secures
Per Cybeles lugentis agros? vbi marmore picto
Candida purpureo distinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæsum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flauentia saxa, Thasósque,
Et Chios, & gaudens fluctus spectare Carystos.
Omnia Chalcidicas turres obuersa salutant.
Macte animo quod grata probas, quod grata frequentas
Arua, nec inuideant quæ te genuere Dicarchi
Mœnia.

Aſcenia nec docto melius potiemur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontesq; noualia dicam
Iniecta, & madidas Bacchoo nectare rupes?
Sæpe per autumnum iam pubescente Lyæo
Conſtendit ſcopulos, noctiſq; occulta ſub umbra.
Palmite maturo roranti in lumina terſit
Nereis, & dulces rapuit de cellibus vuas.
Sæpe & vicino ſparſa eſt vindemia fluctu.
Et Satyri cernere vadis, nudámq; per undas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix tellus dominis ambobus inannos
Myrtalon, Pylaq; ſenis. nec nobile mittes
Sernitium, nec te cultu Tirynthia vincas
Aula. Dicarchi i j. ſivus, nec ſapius iſtis
Blandis Therapnæ placeant vineta Galeſi.
Hæc ſeu ſydonias exercet Pollius artes,
Seu voluit monitus, quos dat Gargetius auctor,
Seu neſtram quæſit illo chelyn, ſeu diſſona nectit
Carmina, ſiue minax vltorem ſtringit iambon:
Hinc lenis è ſcopulis meliora ad carmina Siren
Aduolat, hinc motis audit Triſonia criſtis
Tunc vapidi ponunt flatus, maria ipſa quietantur
Obſtrepere, emergunt pelago, doctámque trahuntur
Ad chelyn, & blandi ſcopulis Delphines adernant.
Viue Mida gazis, & Lydo ditior auro,
Troica, & Euphrate ſupra diademata felix.
Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus,
Non leges, non caſtra tenent. qui pectore magno
Spemq; metumq; domas, vitio ſub limine omnes
Exemptus fatis, indignantemq; reſellis
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet ſupremus dies. ſed abire paratum,
Ac plenum vitæ nos vilis turba, traductis
Deſeruire bonis, ſemperq; optare parati,
Spargimur in caſus celſæ tu mentis ab arce
Deos ſeruantes, humanaq; gaudia rides.
Tempus erat cum te gemina ſuffragia terra
Diriperent, celſiusq; duas veh erare per vrbes.
Inde Dicarcheis multum venerande colonis:
Hinc aſcito meis, pariterq; his largius, & illis
Ac iuuenile calens, plectroq; errore ſuperbus.
At nunc diſcuſſa rerum caligine, rerum
Aſpicis, illo alio rurſus inſtantem in æthere.
At tua ſecuros portus, blandámq; quietem
Intrauit non quaſſa ratis. ſic perge, nec vmquam
Emeritam in noſtras puppem demitte procellas.
Diſcite ſecuri, quorum de pectore mixta
In longum coiere faces, ſanctuſq; pudica
Seruat amicitia leges amor ite per annos,
Seculaq;, & priſca titulos præcedite fama.
Tuque nurus inter longe pulcherrima, cuius
Non frontem vertere minæ, ſed candida ſemper
Gaudia, & in vultu cuncta ſignata voluptas.
Non tibi ſepoſitis infelix ſtrangulat arca
Diuitias, auidiq; animum diſpendia torquent
Fœnoris expoſiti cenſus, ſed docta fruendi
Temperies, non vlla Deo meliore coharens
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

ARBOR ATEDII.

STat quæ perſpicuas nitidi Melioris opacet
Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo
Curuata in nodos redit inde cacumine recto
Ardua, ceu medius iterum naſcatur ab vndis.
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phœbum tam parum rogem? vos dicite cauſas
Naides, & faciles (ſatis eſt) date carmina Fauni.
Nympharum tenera fugiebant Pana caterua:
Ille quidem it, cunctas tanquam velit, ſi tamen vnam
In Pholoen. ſyluis hæc, fluminibuſq; ſequentis
Nunc hircos greſſu, nunc improba cornua vitat.
Iamq; & belligerum lana nemus, atraq; Caci
Rura, Quirinaleſq; fuga ſuſpenſa per agros,
Calica tecta ſubit. ibi demum victa labore,
Feſſa metu, quà nunc placidi Melioris, aperti
Stant ſine fraude lares, flauos collegit amictus
Arctius, & nimeæ poſuit ſe margine ripæ.
Inſequitur velox pecorum Deus, & ſua credit
Connubia. ardenti tam tam ſuſpiria libras
Pectore, tam prædæ leuis imminet. ecce citatos
Aduertit Diana gradus: dum per iuga ſeptem
Errat, Auentinamque legit veſtigia terræ.
Pœnituit vidiſſe Deam: conuerſáq; fidas
Ad comites. Nunquamne auidis arcebo rapinis
Hoc petulans fœdumq; pecus? ſemperque pudici
Decreſcet mihi turba chori? ſic deinde locuta
Deprimit pharetra telum breue, quod neque flaxis
Cornibus, aut ſelito torquet ſtridore. ſed vna
Emiſit contenta manu, leuumque ſoporem
Naidos, auer'a fertur terrigiſſe ſagitta.
Illa Deam pariter ſurgens hoſtemque proteruũ
Vidit, & in fontem, niueos ne panderet artus,
Sic tota cum veſte ruit, ſtagnique ſub altis
Pana ſequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret ſubito deceptus prædo? nec altis
Credere corpus aquis, his te ſibi cõſcius audet
Pellis. & à tenero nandi rudis: omnia queſtus,
Immitem Bromium, ſtagna inuida, & inuida tela,
Primauam viſu Platanum, cui longa propago,
Innumeraq; manus. & ſtur⁹ in æthera vertex,
Depoſuit iuxta, vnamque aggeſſit arenam,
Optatiſque aſpergit aquis, & talia mandat.
Viue diu noſtri pignus memorabile voti
Arbor, & hæc dura latebroſa cubilia nympha
Tu ſaltem decliuis ama, preme frondibus vndã,
Illa quidem meruit: ſed ne precor igne ſuperno
Æſtuet, aut dura feriatur grandine cautum
Spargere tu laticem & ſolys turbare memento.
Tunc ego tèque diu recola, dominámq; benigna
Sedis, & illæſa tutabor vtramque ſenectã,

Et levis, & [illegible] frondes, & discolor umbra
Po[illegible] imaginem ita ponis.
Sic ait [illegible] Dei veteres amplexa calores
[illegible] trunco
Incubat, [illegible] umbris [illegible] undae
Sperat: & amplexus, sed aquarum spiritus arcet.
Nunc [illegible] suo auras
Libratur fundo, rursusque enode cacumen
Ingerit [illegible] in imos
Stirpe [illegible] alta. iam nec Phoebeia Nais
O[illegible] gurgite ramos.
Haec tibi parva quidem genitali luce paramus
Dona, sed ingentes forsan victura sub annos.
Tu cuius placido posuere in pectore sedem
Blanda Quies, mitesque Hilaritas, tamen cum pondere
Virtus:
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed medius per honesta, & dulcia limes
incorrupte fidem nullosque experte tumultus,
Et secrete palam, qui digeris ordine vitam:
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Comere divitias, opibusque immittere lucem.
Hac longum florens animi, morumque iuventa
Iliacos aequare senes, & vincere persta,
Quos pater Elysio, genitrix quos detulit annos.
Hoc illi duras exoravere Sorores:
Hoc, quae te sub teste, situm fugitura tacentem
Ardua magnanimi revirescit gloria Blaesi.

PSITTACVS MELIORIS.

Psittace dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanae solers imitator Psittace linguae:
Quis tua tam subito praeclusit murmura fato:
Hesternas miserande dapes moriturus inisti
Nobiscum, & gratae carpentem munera mensae,
Errantemque toris mediae plus tempore noctis
Vidimus, affatus etiam meditataque verba
Reddideras. at nunc aeterna silentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaetontia vulgi
Fabula, nec soli celebrent sua funera Cygni.
At tibi quanta domus rutila testudine fulgens?
Connexusque ebori virgarum argenteus ordo?
Argutumque tuo stridentia limina cornu?
Et querulae tam sponte fores? vacat ille beatus
Carcer, & angusti nusquam convicia tecti.
Huc doctae stipentur aves, quis nobile fandi
Ius natura dedit: plangat Phoebeius ales,
Auditasque memor penitus dimittere voces
Sturnus, & Aonio versae certamine Picae:
Quique refert iungens iterata vocabula Perdix:
Et quae Bistonio queritur soror orba cubili.
Ferte simul gemitus, cognataque ducite flammis
Funera, & hoc cunctae miserandum addiscite carmen.
Occidit aeriae celeberrima gloria gentis
Psittacus ille plagae viridis regnator Eoae,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
Nec quas humenti Numidae rapuere sub Austro.
Ille salutator regum, nomenque locutus
Caesareum, & queruli quondam vice functus amici:
Nunc conviva levis, monstrataque reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluso
Nunquam solus eras. at non inglorius umbris
Mittitur. Assyrio cineres adolentur amomo.
Et tenues Arabum respirant gramine plumae,
[illegible] crocis, senio nec fessus inerti
Scandet odoratos Phoenix felicior rogos.

LEO MANSVETVS IMP.

Quid tibi constrata mansuescere profuit ira?
Quid, scelus, humanasque animo dediscere caedes?
Imperiumque pati, & domino parere minori?
Quid, quod abire domo, rursusque in claustra reverti
Suetus, & a capta iam sponte recedere praeda,
Insertasque manus laxo dimittere morsu?
Occidis altarum vastator docte ferarum,
Non grege Massylo, curvaque indagine clausus,
Non formidato supra venabula saltu
Incitus, aut caeco foveae deceptus hiatu.
Sed victus fugiente fera. stat cardine aperto
Infelix cavea, & clausas circum undique portas
Hoc licuisse nefas placidi tumuere Leones.
Tunc cunctis cecidere iubae, puduitque relatum
Aspicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fusum novus obruit ictu
Ille pudor: mansere animi, virtusque cadenti
A media iam morte redit, nec protinus omnes
Terga dedere minae. sicut sibi conscius alti
Vulneris adversum moriens it miles in hostem,
Attollitque manum & ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu, solitoque exutus honore
Firmat hians oculos, animamque, hostemque requirit.
Magna tamen subiti tecum solatia leti
Victe feres, quod te moesti, Populusque, Patresque,
Ceu notus caderes tristi gladiator arena,
Ingemuere mori: magni quod Caesaris ora
Inter tot Scythicas, Libycasque, & littore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile est,
Unius amissi tetigit iactura Leonis.

EPICEDION FILETI VRSI.

Saeve nimis, lacrimis quisquis discrimina ponis
Lugendique modos. miserum est primaeva parenti
Pignora surgentes, quae nefas, accendere natos:
Durum & deserta praerepta coniuge partem
Conclamare tori, maesta & lamenta sororum
Et fratris gemitus: arcte tamen & procul intrat
Altius in sensus, maioraque vulnera vincit
Plaga minor, famulum (quoniam rerum omnia caeca
Sic miscet Fortuna manu, nec pectora novit)

Sed famulum gemis Vrse pium: sed amore fideque
Has meruit lachrymas, cui maior stemmate iusto
Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat, rumpat frenos dolor iste, Deisque
(Si tam dura placent) hominem gemis (hei mihi subdo
Ipse faces) hominem Vrse, tuum cui dulce volenti
Seruitium, cui triste nihil: qui sponte sibique
Imperiosus erat. quis non in funera missos
Castiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidosque canes fleuere Molossi,
Et volucres habuere rogum, ceruusque Maronis.
Quid si nec famulus? vidi ipse, habitusque notaui
Te tantum cupientis herum, sed maior in ore
Spiritus & teneri manifestus in sanguine mores?
Optarent multum Graiae, cuperentque Latinae
Sic peperisse nurus. non talem Cressa superbum
Callida sublato reuocauit Thesea filo.
Nec Paris Oebalios talis visurus amores
Rustica vimineas detexit in aequora puppes.
Non fallo aut cantus assueta licentia ducit.
Vidi & adhuc video, qualis nec bella cauentem
Litore virgineo Thetis occultauit Achillem.
Nec circum saeui fugientem moenia Phoebi
Troilon Haemoniae deprendit lancea dextrae.
Qualis erat, procul heu, cunctis puerisque, virisque
Pulchrior, & tantum domino minor: illius vnus
Ante decor, quantum praecedit clara minores
Luna faces, quantumque alios premit Hesperus ignes.
Non tibi foemineum vultu decus, oraque supra
Mollis honos, qualem dubiae post crimina formae
De sexu transire iubent: toruumque, nec ardens
Gratia, nec petulans acies, blandique seuero
Igne oculi, qualis bellis iam casside visa
Parthenopaeus erat, simplexque horrore decoro
Crinis, & obsessae nondum, primoque micantes
Flore genae. talem Ledaeo gurgite pubem
Educat Eurotas: teneri sic integer aeui
Elin adit, primosque Ioui puer approbat annos.
Nam pudor inde nouus, mentisque tranquillaque morum
Temperies, teneroque animus maturior aeuo,
Carmina quae domino ipse queant? saepe ille volentem
Castigabat herum, studiisque altisque iuuabat
Consiliis: tecum tristisque, hilarisque, nec vnquam
Ille suus, vultumque tuo sumebat ab ore.
Dignus & Haemonium Pyladen praecedere fama,
Cecropiamque fidem. sed laudum terminus esto,
Quem fortuna sinit: non mitior inclitus aegra,
Sperauit tardi reditus Eumaeus Vlyssi.
Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
Eligit? vnde manus fatis tam certa nocendi?
O quam diuitiis, censuque exutus opimo
Fortior Vrse fores, si vel fumante ruina
Ruissent dites Vesuuina incendia Locros,
Seu Pollentinos mergerent flumina saltus,
Seu Lucanus ager, seu Thybridis impetus altas
In dextram torsisset aquas: paterere serena
Fronte Deos: cum alma fidem, messesque negasset
Cretaque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
Inuidia infelix, animi vitalia vidit,
Laedendique vias. vix dum modo carmen adultae
Nectere tentabat iuuenum pulcherrimus ille,
Cum tribus Eleis vnam trieteridas lustris
Attendit toruo tristis Rhamnusia vultu.
Ac primum impleuitque toros, oculisque nitorem
Addidit, & solito sublimius ora leuauit,
Heu misero letale fauens, seque ipsa videndo
Torsit, & inuidia, mortemque amplexa, iacenti
Iniecit nexus, carpsitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phosphoros hora
Rorantem sternebat equum: iam litora duri
Saeua Phlegethontis, durumque Acheronta videbat.
Quo dominum clamante sono non saeuius atros
Nigrasset planctu genitrix tibi saeua lacertos,
Nec pater. & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. sed nec seruile ademptum
Ignis odoriferos exhausit flamma Sabaeos,
Et Cilicum messes, Phariasque exempta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.
At domini fletus hos tantum haurire fauillae,
Hos bibit vsque rogus. nec quod tibi Setia canos
Restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa
Quod vallauit onyx, miseris acceptius Vmbris,
Quam gemitus. sed & ipse vetat, quid terga dolori
Vrse damus? quid damna foues? & pectore iniquo
Vulnus amas? vbi nota reis facundia raptis?
Quid caram crucias tam saeuis luctibus vmbram?
Eximius licet ille animi, meritusque dolorem
Soluisti. subit ille pios, carpitque quietem
Elysiam, clarosque illic fortasse parentes
Inuenit. aut illic per amoena silentia Lethes
Forsan Auernales alludunt vndique mixtae
Naides, obliquoque notat Proserpina vultu.
Pone, precor, questus. alium tibi fata Philetum
Forsan & ipse dabit, moresque, habitumque decoris
Monstrabit gaudens, similemque docebit amorem.

GENETHLIACON LVCANI.

LVcani proprium diem frequentet,
Quisquis collibus Isthmiis Dirces
Docto pectora concitatus oestro,
Pendentis bibit vngula liquorem,
Ipsi, quos penes est honor canendi,
Vocalis citharae repertor Arcas,
Et tu Bassaridum rotator Euan,
Et Paean, & Hyantiae sorores,
Laetae purpureas nouate vittas,
Crinem comite, candidamque vestem
Perfundant hederae recentiores.
Docti largius euagentur amnes,

Et plus Aonia virete sylua.
Et si qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expietur umbra.
Centum Thespiacis odora lucis
Stent altaria, victimaeq; centum,
Quas Dirce lauat, aut alit Cithaeron.
Lucanum canimus, fauete linguis.
Vestra est ista dies, fauete Musae,
Dum qui vos geminas tulit per artes,
Et vincta pede vocis, & soluta,
Romani colitur chori sacerdos.
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quae pronos Hyperionis meatus
Summis Oceani vides in vndis,
Stridoremq; rotae cadentis audis,
Quae Tritonide fertiles Athenas
Vnctis Baetica prouocas trapetis:
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Baetis.
Baetin Mantua prouocare noli.
Natum protinus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit, puer ô dicate musis,
Longaeuos cito transiture vates.
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas mouebis Ornos.
Sed septem iuga, Martiumq; Tybrim,
Et doctos equites, & eloquente
Cantu, purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alij Phrygum ruinas,
Et tardi reduces vias Vlyssi,
Et puppem temerariam Mineruae
(Trita vatibus orbita) sequantur.
Tu carus Latio, memorq; gentis
Carmen fortior exeres togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Thessalosq; currus,
Et supplex Priami potentis aurum.
Et sedes reserabis Inferorum.
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noster tibi praeferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantis
Infandos domini nocentis ignes.
Tu castae titulum decusq; Pollae
Iucunda dabis allocutione.
Mox coepta generosior iuuenta
Albos ossibus Italis Philippos,
Et Pharsalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Pelusiaci scelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruentae
Pompeio dabis altius sepulchrum.
Haec primo iuuenis canes sub aeuo
Ante annos culicis Maroniani.
Cedet Musa rudis ferocis Enni,
Et docti furor arduus Lucreti,
Et qui per freta duxit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin maius loquor, ipsa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec solum dabo carminis nitorem,
Sed taedis genialibus, dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretq; Iuno,
Forma, simplicitate, comitate,
Censu, sanguine, gratia, decore.
Et vestros Hymenaeon ante postes
Festis cantibus ipsa personabo.
O saeua nimium, grauesq; Parcae.
O nunquam data festa longa summis.
Cur plus ardua casibus patetis?
Cur saeua vice magna non senescunt?
Sic natum Nasamonij Tonantis
Post ortus, obitusq; fulminatos,
Angusto Babylon premit sepulchro.
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos sequebar.
Sic & tu rabidi nefas Tyranni
Iussus praecipitem subire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaq; voce
Das solatia grandibus sepulchris.
O dirum scelus! O scelus! tacebo.
Sic fata est, leuiterq; decidentes
Abrupit lachrymas nitente plectro.
At tu seu rapidum poli per axem
Famae curribus arduis leuatus,
Qua surgunt animae potentiores,
Terras despicis, & sepulcra rides:
Seu pacis merito nemus reclusae
Felix Elysiis tenes in oris,
Quo Pharsalica turba congregatur,
Et te nobile carmen insonantem
Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna sacer & superbus vmbra
Nescis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumq; visa
Matris lampade respicis Neronem,
Adsis lucidus, & vocante Polla
Vnum quaeso diem, Deos silentum
Exores: solet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Haec te non thiasis procax dolosis
Falsi numinis induit figura.
Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius insitum medullis.
At solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis praenitet incubatq; somno.
Secura procul hinc abite mortes;
Haec vitae genialis est origo.

Cedat

Cedat luctus atrox, genisq; manent
Iam dulces lachrymæ, dolorq; fessus
Quidquid fleuerat antè, nunc adoret.

P. STATII PAPINII
SYLVARVM LIBER III.
HERCVLES SVRRENTINVS.

INTERMISSA tibi renouat Tirynthie sacra
Pollius, & causas designat desidis anni,
Quod coleris maiore tholo, nec littora pauper
Nuda tenens: tectumq; vagis habitabile nautis:
Sed nitidos postes, Graiisq; effulta metallis
Culmina, ceu tædis iterum lustratus, honesti
Ignis, ab Oetæa conscenderis æthera flamma.
Vix oculis, animoq; fides. tune ille reclusi
Liminis, & paruæ custos inglorius aræ?
Vnde hæc aula recens, fulgorq; inopinus agresti
Alcidæ? sunt fata Deum, sunt fata locorum.
O velox pietas! steriles hic nuper arenas,
Aspersum pelago montis latus, hirtaq; dumis
Saxa, nec vlla pati faciles vestigia terras,
Cernere erat. quænam subito fortuna rigentes
Ductauit scopulos? Tyrione hæc mœnia plectro,
An Getica venere lyra? stupet ipse labores
Annus, & angusto bissenis limite menses
Longæuum mirantur opus. Deus affuit, arces
Erexitq; suas. atque obluctantia saxa
Summouit nitens, & magno pectore montem
Reppulit. immitem credas iussisse Nouercam.
Ergo age, seu patrios, liber iam legibus, Argos
Incolis, & mersum tumulis Eurysthea calcas,
Siue tui solium Iouis, & virtute parata
Astra tenes, haustumq; tibi succincta beati
Nectaris, excluso melior Phryge, porrigit Hebe,
Huc ades, & genium templis nascentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arua Molorchi,
Nec formidatus Nemees ager, antraq; poscunt
Thracia, nec Pharij polluta altaria Regis.
Sed felix, simplexque domus, fraudúmque malarum
Inscia, & hospitibus superis dignissima sedes.
Pone truces arcus, agmenq; immite pharetræ:
Et regum multo perfusum sanguine robur.
Lustratumq; humeris dimitte gerentibus hostem.
Hic tibi Sidonio celsum puluinar Acantho
Texitur, & signis crescit torus asper eburnis.
Pacatus, mitisq; veni. nec turbidus ira,
Nec famulare timens sed quem te Mænalis Auge
Confectum thiasis, & multo fratre madentem,
Detinuit. qualemq; vaga post crimina noctis
Thespius obstupuit toties socer. hic tibi festa
Gymnas, & insontes iuuenum sine cestibus iræ,
Annua veloci peragunt certamina lustro.
Hic templis inscriptus auo gaudente, sacerdos
Paruus adhuc, similisque tui. cum prima nouercæ
Monstra manu premeres, atque exanimata doleres,
Sed quænam subiti veneranda exordia templi
Dic age Calliope. socius tibi grande sonabis
Alcides, tensoq; modos imitabitur arcu.
Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis
Incumbit terris, ictusq; Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.
Iamq; dies aderat, profugis cum regibus aptum
Fumat Aricinum Triuiæ nemus, & face multa
Conscius Hippolyti splendet lacus. ipsa coronat
Emeritos Diana canes. & spicula tergit:
Et tutas sinit ire feras, omnisque pudicis
Itala terra focis, Hecateias excolit idus.
Ast ego Dardaniæ quamuis sub collibus Albæ
Rus proprium, magniq; Ducis mihi munere currens
Vnda, domi curas mulcere, æstúsque leuare
Sufficerent, notas Sirenum nomine rupes.
Facundiq; larem Polli non hospes habebam,
Assidue, moresq; viri, pacemq;, nouosque
Pieridum flores, intactaq; carmina discens.
Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo
Angustasq; fores, assuetaq; tecta grauamus
Frondibus, & patula defendimus arbore soles.
Delituit cælum, & subitus lux candida cessit
Nubibus, & tenuis grauiore Fauonius Austro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum dites Elisa marito
Donatur, testesq; vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, festasque dapes, redimitaq; vina
Abripiunt famuli, ne quo conuiuia migrent.
Quamuis innumera gaudentia rura, supernè
Insedere domus, & multo culmine diues
Mons nitet, instantes sed proxima quærere nimbi
Suadebant, lassique fides reditura sereni.
Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi.
Et magnum Alciden humili lare parua premebat,
Fluctiuagos nautas, scrutatoresq; profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ, ditesq; tori, cœtusq; ministrûm
Stipantur, nitidaque cohors gratissima Pollæ.
Non cepere fores, angustaq; deficit ædes.
Erubuit, risitque Deus, dilectaq; Polli
Corda subit, blandisque virum complectitur vlnis.

Tunc, inquit largitor opum, qui mente profusa
Tecta Dicarchea pariter, iuuenemq; repleſti
Parthenopen, noſtro qui tot faſtigia monti,
Tot virides lucos, tot ſaxa imitantia vultus,
Æraq;, tot ſcripto viuentes limine ceras
Fixiſti? quid enim iſta domus? quid terra priuſquam
Te gauderet, erat? longo tu tramite nudos
Texiſti ſcopulos, fuerat quæ vbi ſemita tantum,
Nunc ibi diſtinctis ſtat porticus alta columnis.
Ne ſorderet iter, curui tu littoris ora,
Clauſiſti calidas gemina teſtudine lymphas.
Vix opera enumerem. mihi pauper, & indigus vmbræ
Pollius, & talu bilaris tamen intro penatis.
Et littus, quod pauidis amor ſed proxima ſedem
Deſpicit, & tacitè ridet mea numina Iuno.
Da templum, dignaſq; tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolim tranſire ſecundis.
Quo pater æherius menſiſq; accita deorum
Turba, & ab excelſo veniat ſoror hoſpita templo.
Nec te, quod ſolidum contra riget vmbo maligni
Montis, & immenſo non vnquam exeſus ab æuo
Terrent. ipſe adero, & conamina tanta iuuabo,
Aſperaq; inuita perfringam viſcera terra.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ ſteterint velocius arces.
Pergamea ſine labor, dixit, montemq; reliquit.
Nec mora, conſcripta formatur imagine tela.
Innumeræ coiere manus. his cædere ſyluas,
Et reuuluare trabes: illis immergere curæ
Fundamenta ſolo. coquitur pars vtilis terræ
Protectura hyemes, atq; excluſura pruinas.
Indomiti q; ſilex curuis fornace liqueſcit.
Præcipuus ſed enim labor eſt excindere dextra
Oppoſitas rupes, & ſaxa negantia ferro.
Hic pater ille loci poſitis Tirynthius armis
Inſudat; validæq; ſolum deforme bipenni
Cum grauis nocturna cælum ſub texitur vmbra,
Ipſe ſodit. dites Capreæ, virideſq; reſultant
Taurubulæ, & terris ingens redit aquoreus Echo.
Non tam grande ſonat metis incudibus Ætna,
Cum Brontes, Steropeſque ferit, nec maior ab antris
Lemniacis fragor eſt, vbi flammeus Ægida cæcat
Mulciber, & caſtris exornat Pallada denis.
Decreſcunt ſcopuli, & roſea ſub luce reuerſi
Artificis mirantur opus, vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Deſpectat ſuetus. & iuuat tecta nouerca
Prouocat, & digna inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant ſigna tubæ, iam ſortibus aridis
Pugnæ arena iacuit: nec Piſæus honores
Iuppiter, aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.
Nil hoc triſte loci, cedat lacrymabilis iſthmos:
Cedat atrox Nemee. lætat hic ſolicitor inſanus.
Ipſa puniceis viridis Nereides antris
Exiliunt vltro, & ſcopulis humentibus hærent,
Nec pudet accenſi mixtas ſpectare palæſtræ.
Spectat & Icario nemoroſus palmite Gaurus,
Syluaq;, quæ ſicam pelago Noſida coronat.
Et placidus Limen, numenq; Euplea carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygioq; e vertice Grains
Addiſces Myſene tubas, ridetque benigna
Parthenope gentile ſacrum, nudoſq; virorum
Certatus, & parua ſua ſimulacra corone.
Quin age, & ipſe libens propriq; certaminis actus
Inmiſce, dignare manu, ſeu nubila dico
Fingere, ſeu volucres Zephyros præuertere telo,
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæſtras,
Indulge ſacris, & ſi tibi poma ſuperſunt
Heſperidum, gremio venerabilis, ingere Pollæ.
Nam capis, & tantum non dedignatur honorem.
Quod ſi dulce decus, viridesq; reſumeret annos,
(Da veniam Alcide ſoror hoſpes & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes latus hucchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ſeorſum.
Mitte animis opibuſque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundaque pudenda
Naturæ deſerta domas, & vertis in vſum
Luſtra habitata feris, ſedesq; latentia proſers
Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia ſoluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colos, duram ſcio vincere mortem.
Auertam luctus, & triſtia damna vetabo.
Teq; nihil laſum, viridi reuocabo ſenecta.
Concedamq; diu iuuenes ſpectare nepotes.
Domet & hic ſponſæ matteus, & illa marito.
Rurſus & ex illis ſobolem nouam, greximq; proteruum
Nunc humeris irrepet aui, nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oſcula Pollæ.
Nam templis nunquam ſtatuetur terminus ullis.
Dum me flammigeri portabit machina cæli,
Nec mihi plus Nemea, priſcumq; habitabitur Argos,
Nec Tiburnâ domus, ſoliſq; cubilia Gades.
Sic ait, & tangens ſurgentem ad aribus ignem,
Populea q; mouens albentia tempora ſylua,
Et Styga, & æthereæ iurauit fulmina patris.

PROPEMPTICON METII CELERIS.

DI quibus audaces amor eſt ſeruare carinas,
Sternaq; ventoſi mulcere pericula ponti,
Sternite molle ſretum, placidumq; aduertite vo-
tis
Concilium, & lenis non obſtrepat vnda precan-
ti,
Grande tuæ, rarumque damus Neptune profun-
do
Depoſitum. iuuenis dubio committitur alto
Metius, atque animæ partem ſuper æquora no-
ſtræ
Maiorem tranſferre parat: proferte benigna
Sydera, & antemnæ gemino conſiſtite cornu

Oebalij fratres. vobis pontusq; polusq;
Luceat. Iliaca longè nimbosa sororis
Astra fugate precor, totoq; excludite cælo.
Vos quoq; cæruleum diuæ Nereides agmen,
Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,
(Dicere quæ magni fas sit mihi sydera Ponti)
Surgite de vitreis spumosæ Doridos antris,
Baianosq; sinus, & feta tepentibus vndis
Littora, tranquillo certatim ambite natatu.
Quærentes vbi celsa ratis, quã scandere gaudet
Nobilis Ausoniæ Celer armipotentis alumnus.
Nec quærenda diu. modo nam trans æquora terris
Prima Dicarcheis Pharium grauis intulit annum.
Prima salutauit Capreas, & margine dextro
Sparsit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ.
Huius vtrumq; latus molli percingite gyro,
Et partite vices: vos stuppea tendite mali
Vincula, vos summis annectite suppara velis.
Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat.
Pars demittat aquis curuæ moderamina puppis.
Sint quibus exploret rupes grauis arte Molochus,
Quæq; secuturam religent post terga Phaselon,
Vncaq; submersæ penitus retinacula velent.
Temperet hæc æstus, pelagusq; inclinet ad ortus.
Officio careat glaucarum nulla sororum.
Hinc multo Proteus, gemino hinc & corpore Triton
[illegible], & subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
Littoream blanda feriens anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes diua cum matre Palæmon
Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas.
Nec cano degener Phœbeium Amphiona plectro,
Et pater, Æolio frangit qui carcere ventos,
Cui varij flatus, omnisq; per æquora mundi
Spiritus, ac hyemes nimbosaq; nubila parent,
Arctius obiecto Borean, Eurumq; Notumq;
Monte premat. soli Zephyro sit copia cæli,
Solus agat puppes, summasque supernatet vndas
Assiduus pelago, donec tua turbine nullo
Læta Paretoniis assignet carbasa ripis.
Audimur. vocat ipse ratem, nautasque morantes
Increpat. ecce meum timido iam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamuis mouet ominis horror,
Claudere suspensos oculorum in margine fletus.
Iamq; ratem terris diuisit fune soluto
Nauita, & angustum deiecit in æquora pontem.
Seuus vbi e puppi longo clamore magister
Dissipat amplexus, atq; oscula fida revellit,
Nec longum cara licet in ceruice morari.
Attamen in terras è plebe nouissimus omni
Ibo, nec egrediar nisi iam cedente carina.
Quis rude, & abscissum miseris animantibus æquor
Fecit iter? solidæq; pios telluris alumnos
Expulit in fluctus, pelagoq; immisit hiantes?
Audax ingenij, nec enim temeraria Virtus
Illa magis, summæ gelidum quæ Pelion Ossæ
Iunxit, anhelantémque iugis bis pressit Olympum.
Vsq; adeóne parum lentas transire paludes?
Stagnáque & angustos summittere pontibus amnes?
Imus in abruptum, gentilesq; vndiq; terras
Fugimus, exigua clausi trabe, & aere nudo.
Inde furor ventis, indignatæq; procellæ,
Et cæli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
Ante rates, pigro torpebant æquora somno,
Nec spumare Thetis, nec spargere nubila fluctus
Audebant. visis tumuerunt puppibus vndæ,
Inque hominem surrexit hyems. tunc nubila Plias,
Oleniumq; pecus, solito tunc peior Orion.
Iusta queror. fugit ecce vagas ratis acta per vndas
Paulatim minor, & longè seruantia vincit
Lumina, tot gracili ligno complexa timores,
Quæq; super reliquos, te nostri pignus amoris
Portatura Celer. quos nunc ego pectore somnos
Quósue queam perferre dies? quis cuncta pauenti
Nuntiet? an facili te prætermiserit vnda
Lucani rabida ora maris? num torua Charybdis
Fluctuet? aut Siculi populatrix virgo profundi?
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio? quali te subuehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuuenci.
Sed merui questus. quid enim te castra petente
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos?
Cimmeriumq; Chaos? starem prope bellica regis
Signa mei. seu tela manu, seu frena teneres,
Armatis seu iura dares, operumq; tuorum
Etsi non socius, certè mirator adessem.
Sic quondam magno Phœnix reuerendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræáque Pergama venit
Imbellis, tumidoq; nihil iuratus Atridæ,
Cur nobis ignauus amor? sed pectore fido
Nusquam abero, longisque sequar tua carbasa votis.
Ipsa Phoroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina Phari, numenq; orientis anheli,
Excipe multisono puppem Mareotida sistro:
Ac iuuenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæstinasq; dedit frenare cohortes,
Ipsa manu placida per limina festa, sacrosq;
Duc portus, vrbesq; tuas. te præside noscat
Vnde paludosi fœcunda [illegible] Nili.
Cur vada desidant, & [illegible] torrent vndas
Cecropio stagnata luto. cur inuida Memphis.

Curue Terapnæi lasciuiat ora Canopi.
Cur seruet Pharias lethæus ianitor aras.
Vilia cur magnos aquent animalia diuos.
Quæ sibi præsternas viuax altaria Phœnix.
Quos dignetur agros, aut quo se gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
Duc & ad Emathios manes, vbi belliger vrbis
Conditor Hyblæo perfusus nectare durat.
Anguiferámque domum, blando qua mersa veneno
Actias Ausonias fugit Cleopatra cathenas
Vsque & in Assyrias sedes : mandataque castra
Prosequere, & Marti iuuenem dea trade Latino.
Nec nouus hospes erit. puer hic sudauit in armis
Notus adhuc, tantum maioris munere claui.
Iam tamen & turmas facili prauertere gyro
Fortis, & Eoas iaculo damnare sagittas.
Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Cæsar ab emerito iubeat discedere bello?
At nos hoc iterum stantes in littore, vastos
Cernemus fluctus, aliasq; rogabimus auras.
O tum quantus ego! aut quanta votiua mouebo
Plectra lyra! cum me magna ceruice ligatum
Attolles humeris, atq; in mea pectora primum
Incumbes e puppe nouus, seruataq; reddes
Colloquia, inq; vicem medios narrabimus annos.
Tu rapidum Euphraten, & regia Bactra, sacrásque
Antiqua Babylonis opes, & Zeugma Latinæ
Pacis iter: quà dulce Nemus florentis Idumes,
Quà pretiosa Tyros rubeat, quà purpura succo
Sidonis iterata vadis. vbi germine primum
Candida felices sudent Opobalsama virgæ.
Ast ego deuictis dederim quæ busta Pelasgis.
Quæue laboratas claudat mihi pagina Thebas.

LACHRYMÆ HETRVSCI.

SVmma Deum pietas, cuius gratissima cælo
Rara profanatas inspectans numina terras,
Huc vittata comam, niueoq; insignis amictu,
Qualis adhuc præsens, nullaq; expulsa nocentum
Fraude, rudes populos, atque aurea regna colebas:
Mitibus exequiis ades, & lugentis Hetrusci
Cerne pios fletus. laudataq; lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu,
Complexumq; rogos, incumbentemq; fauillis
Aspiciens, non aut primæua funera plangi
Coniugis, aut nati modo pube tenentis credat
Ora rapi flammis? pater est, qui fletur. adeste
Diq; hominesq; sacris. procul hinc, procul ite nocentes,
Si cui corde nefas tacitum, fessiq; senectus
Longa patris, si quis pulsata conscius vnquam
Matris, & inferna rigidum timet Æacon vrna.
Insontes, castosq; voco. tenet ecce seniles
Leniter implicitos vultus, sanctamq; parentis
Canitiem, spargit lachrymis, animæq; supremum
Frigus amat. celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) nigrasque putat properasse sorores.
Exultent placidi Lethæa ad flumina manes.
Elysiæ gaudete domus. date serta per aras,
Festaq; pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, & nimium felix, plorataq; nato
Vmbra venit. longe furiarum sibila, longè
Tergeminus custos penitus via longa patescat
Manibus egregiis. eat, horrendumq; silentis
Accedat domini solium, gratesq; supremas
Perferat, & totidem iuueni roget anxius annos.
Macte pio gemitu. dabimus solatia dignus
Luctibus, æternaq; vltro sacrabimus vmbris
Inferiis Hetrusce senis. tu largus Eoa
Germina tu messes Ciliciumq;, Arabumq;, superbis
Merge rogis, ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere missuri nitido pia nubila cælo.
Stipentur cineres. nos non arsura feremus
Munera, venturoq; tuus durabit in annos
Me monstrante dolor. neq; enim mihi flere parentem
Ignotum, similis gemitus proiectus ad ignem.
Ille mihi tua damna dies compescere cantu
Suadet, & ipse tuis, quos nūc tibi confero questus.
Non tibi clara quidem senior placidissime gentis
Linea nec proauis demissum stemma, sed ingens
Supplenit fortuna genus, culpamq; parentum
Occuluit. neque enim dominos de plebe tulisti:
Sed quibus occasus pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iste tibi. quid enim terrisq; poloq;
Parendi sine lege manet? vice cuncta geruntur:
Alternisq; premunt. propriis sub regibus omnis
Terra premit. felix regum diademata Roma.
Hanc ducibus premere datum. mox crescit in illos
Imperium superis. sed habent & numina legem.
Seruit & astrorum velox chorus, & vaga seruit
Luna, nec iniussa toties redit orbita lucis.
Et modo (si fas est æquare iacentia summis)
Pertulit & sæui Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.
Sed neq; barbaricis Latio trans missus ab oris,
Smyrna tibi gentile solum, potusq; verendo
Fonte Meles, Hermiq; vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.
Læta dehinc series, variisq; ex ordine curis
Auctus honos, sempérque gradu prope numina, semper
Cæsareum coluisse latus, sacrisq; Deorum
Arcanis hærere datum. Tiberea primum
Aula tibi vix dum ora noua mutante iuuenta
Panditur. hic annis multa super indole victis
Libertas oblata venit. nec proximus hæres
Immitis, quanquam & furiis agitatus, abegit.
Hunc & in arctoas tenuis comes vsq; pruinas
Terribilem affatu passus, visuq; Tyrannum,

Imma-

Immanemq; suis, vt qui metuenda ferarum
Corda domant, mersasq; iubent iam sanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla viuere præda.
Præcipuos sed enim merito surrexit in actus
Nondum stelligerum senior demissus in axem
Claudius, & longo transmittit habere nepoti.
Quis superos metuens, pariter tot templa, tot aras,
Promeruisse datur? summi Iouis aliger Arcas
Nuntius. imbrifera potitur Thaumantide Iuno.
Stat Celer obsequio iussa ad Neptunia Triton.
Tu toties mutata ducum iuga rite tulisti
Integer, inq; omni felix tua cymba profundo.
Iámq; piam lux alta domum, præcelsáque toto
Intrauit fortuna gradu. iam creditur vni
Sanctarum digestus opum. partæq; per omnes
Diuitiæ populos, magniq; impendia mundi.
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis,
Dalmatico quod mõte nitet, quod messibus Afris
Verritur, æstiferi quicquid terit area Nili,
Quodq; legit mersus pelagi scrutator Eoi,
Et Lacedæmonij pecuaria culta Galesi,
Perspicuæq; niues, Massylaq; robora, & Indi
Dentis honos, vni parent commissa ministro.
Quæ Boreas, quæque Eurus atrox, quæ nubilus Auster
Inuehit, hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas. vigilis te animiq; sagacis
Exitus euoluit. quantum Romana sub omni
Pila die, quantumq; Tribus. quid templa, quid alti
Vndarum cursus, quid propugnacula poscant
Æquoris, aut longè series porrecta viarum,
Quod domuum celsis niteat laquearibus aurum,
Quæ diuum in vultus igni formanda liquescat
Massa. quid Ausoniæ scriptum crepet igne monetæ.
Hinc tibi rara quies, animoq; exclusa voluptas,
Exiguæque dapes, & nunquam læsa profundo
Cura mero. sed iura tamen genialia cordi,
Et mentem vincire toris, & iungere festa
Connubia. & fidos domino genuisse clientes.
Quis sublime genus, formámq; insignis Hetruscæ
Nesciat? haudquaquam proprio mihi cognita visu.
Sed decus eximium formæ, par reddit imago.
Vultibus & similis natorum gratia monstrat.
Nec vulgare genus. fasces, summámq; curulem
Frater. & Ausonios enses. mandatáq; sidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens est damnata triumpho.
Sic quicquid patrio cessatum est sanguine mater
Reddidit, obscurumq; latus clarescere vidit
Connubio gauisa domus. nec pignora longè.
Quippe bis ad partus venit Lucina, manúq;
Ipsa leui grauidos tetigit fœcunda labores.
Felix ô si longa dies: si cernere vultus
Natorum, viridesq; genas tibi iusta dedissent
Stamina. sed media cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florentesq; manu scidit Atropos annos.
Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Pubentésq; rosæ primos moriuntur ad Austros,
Aut vbi verna nouis expirat purpura pratis:
Illa sagittiferi circumuolitastis amores
Funera, maternoq; rogos vnxistis amomo.
Nec modus aut pennis, laceris aut crinibus ignem
Spargere: collectæq; pyram struxere pharetræ.
Quas tunc inferias? aut quæ lamenta dedisses
Maternis Hetrusce rogis? qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos.
Illu, & qui nutu superas nunc temperat arces,
Progeniem claram terris partitus, & astris,
Lætus Idumæi donauit honore triumphi.
Dignatusq; loco victricis. & ordine pompæ
Non vetuit, tenuesq; nihil minuere parentes.
Atque idem in cuneos populos cum duxit equestres,
Mutauitque genus, leuæque ignobile ferrum
Exuit, & celso natorum æquauit honore.
Dextra bis octonis fluxerunt sæcula lustris,
Atque aui sine nube tenor quàm diues in vsus
Natorum, totoq; volens excedere censu,
Testis adhuc largi nitor inde assuetus Hetrusci.
Cum tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc siquidem amplexu semper reuocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: huius honori
Pronior, ipse etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi, deuoti iuuenes pro patre renato
Summe ducum grates, aut quæ pia vota rependant?
Tu seu tarda situ, rebusq; exhausta senectus
Errauit, seu blanda diu fortuna regressum
Maluit, attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum, leniq; procella
Contentus monuisse senem: cumq; horrida supra
Æquora, curarum socius procul Itala rura
Linqueret hic molles Campani littoris oras,
Et Diomedeas concedere iussus in arces.
Atque hospes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum referas iterum Germanice limen,
Mœrentemq; foues, inclinatosq; penates
Erigis haud mirum Ductor placidissime. quando
Hæc est quæ victis parcentia fœdera Cattis.
Quæque suum Dacis donat clementia montem.
Quæ modo Marcomanos post horrida bella, vagosq;
Sauromatas, Latio non est dignata triumpho,
Iamq; in fine dies. & inexorabile pensum
Deficit. hic mœsti pietas me poscit Hetrusci.
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati iam certus Olor, sæuiq; marita
Tereos. heu quantis lassantem brachia vidi
Planctibus, & prono fusum super oscula vultu.
Vix famuli, comitesq; tenent. vix arduus ignis

Submouet. haud aliter gemuit periuria Theseus
Littore, qui falsis deceperat Agea velis.
Tunc immane gemens, fœdatúsque ora, repentes
Affatur cineres: cur nos fidissime linquis
Fortuna redeunte pater? modo numina magni
Principis, atq; breues superûm placauimus iras,
Nec frueris, tantique ori [illegible] muneris vsu
Ad Manes ignaros fugis: nec flectere Parcas,
Aut pacare mala datur aspera numina Lethes.
Felix cui magna patrem ceruice vehenti
Sacra, Mycenææ patuit reuerentia flammæ.
Quique senex saeuis genitorem Scipio pœnis
Abstulit: & Lydi pietas temeraria Lausi.
Ergo Thessalici coniux pensare mariti
Funera, & immitem potuit Pthia [illegible] vincere supplex
Thracius: ah quanto melius pro patre liceret.
Non totus rapiere tamen. nec funera mittam
Longius. hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu custos, dominusq; laris: tibi cuncta tuorum
Parebunt. ego rite minor, semperque secundus,
Assiduus libabo dapes, & pocula sacris
Manibus, effigiesque colam. te lucida saxa,
Te similem doctæ referet mihi linea ceræ.
Nunc ebur, & fuluum vultus imitabitur aurũ.
Inde viam morum, longæque examina vitæ.
Affatusque pios monitusq; omnia poscam.
Talia dicentem, genitor dulcedine læta
Audiit & immites lente descendit ad vmbras.
Verbáq; dilecta fert narraturus Hetrusca.
Salue supremum genitor mitissime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam sospite nato
Triste Chaos, mæstiq; situs patiere sepulchri.
Semper odoratis spirabunt floribus aræ.
Semper & Assyrios felix bibet vrna liquores.
Et lacrymas, qui maior honos. hic sacra litabit
Manibus, éque tua [illegible] leuabit.
Nostra quoque exemplo meritus tibi carmina sancit.
Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulchro.

COMA EARINI.

ITe coma, facilemque precor transcurrite pontum.
Ite, coronato recubantes molliter auro.
Ite dabit cursus mitis Cytherea secundos,
Placabitque notos. fors & de puppe timenda
Transferet, atque sua ducet super æquora concha.
Accipe laudatos iuuenis Pergamee crines,
Quos tibi Cæsareus donat puer, accipe lætus.
Intonsisq; ostende patri, sine dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet esse Lyæi.
Forsan & ipse comam nunquam labentis honorem
Proferet, atque alio clausum tibi ponet in auro.
Pergame pinifera multum felicior Ida.
Illa licet sacra placeat sibi nube rapinæ,
Nempe dedit superis illum, quem turbida semper
Iuno videt, refugitq; manum, nectarq; recusat.

At tu grata Deis, pulchroq; insignis alumno,
Mittis Latio placida quem fronte magistrum
Iuppiter Ausonius pariter, Romanaq; Iuno
Adspiciunt & vterque probant. nec tanta potenti
Terrarum Domino, diuûm sine mente voluptas.
Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea Cycnos,
Pergameas intrasse domus, vbi maximus ægris
Auxiliator adest, & festinantia sistens
Fata, salutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiæ præclarum sidere formæ
Ipsius ante Dei ludentem conspicit aram.
Ac primum subita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat. sed non erat illi
Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus vmbræ.
Miratur puerile decus, vultumq; comasq;
Atque ait, tune ne Ausonias ait ibis ad arces,
Neque tuas Veneri vilia tecta, iugumq;
Seruitij vulgare feres? procul absit. ego isti
Quam meruit, formæ dominum dabo. vade age mecum,
Vade puer, ducam volucri per sydera curru
Donum immane duci. nec te plebeia manebunt
Iura, Palatino famulus deberis amori.
Nil ego nil fateor, toto tam dulce sub orbe
Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius vltro,
Sangarius que puer, quemq; irrita fontis imago,
Et sterilis consumpsit amor. te cærula Nais
Mallet & apprensa traxisset fortius vrna.
Tu puer ante omnes. solus formosior ille,
Cui daberis. sic orta, leues secum ipsa per auras
Tollit, Olorinaq; iubet consistere biga.
Nec mora. Iam Latij montes, veteresq; penates
Euandri: quos mole noua pater inclitus vrbis
Excolit, & summis æquat Germanicus astris.
Tunc propior iam cura deæ: quæ forma capillis
Optima, quæ vestes, sed quæ accendere vultus
Apta, quid in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cælestes oculos ducis, ipsaq; tædas
Iunxerat & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus.
Dat radios, quemq; [illegible] priores
Deinde famulumq; greges, & pocula magno
Prima duci, myrrhasq; graues, crystallaque portat
Candidiore manu. creuit noua gratia Baccho.
Care puer, superis qui prælibare verendum
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam nosse Getæ, quam tangere Persæ,
Armeniiq; Indiq; petunt. O sidere dextro
Edite, multa tibi diuûm indulgentia fauit.
Olim etiam ne prima genas lanugo nitentes
Carperet, & pulchræ fuscaret gratia formæ,
Ipse Deus patriæ celsam trans æquora liquit
Pergamon haud vlli puerum mollire potestas
Credita, sed tacita iuuenis Phœbeius arte
Leniter, haud vllo concussum vulnere corpus

De sexu transire iubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos seruare mares: nunc frangere sexum,
Atq; hominem mutare nefas, gauisaq; solos
Quos genuit, Natura videt, nec lege sinistra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque nunc iuuenis, genitus si tardius esses,
Vmbratusq; genas & adultæ fortior ætas,
Non vnum gaudens Pergamon ad litora munus
Misisses: patrias nunc vires exit in annos
Nauiget, hunc multo Paphie saturauit amomo.
Hunc noua tergemina pectebat Gratia dextra.
Huic & purpureæ cedat coma lutea Nisi,
Et quam Sperchio tumidus seruabat Achilles.
Ipsi cum primum niueam prætexere frontem
Decretum est, humerosq; modo nudare volentes,
Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
Expediuntq; comas, & serica pectore ponunt
Pallia. tunc iunctis crinem incidere sagittis.
Atque auro gemmisq; locant. rapit ipsa cadentes
Mater, & arcanos inter Cytherea liquores.
Tunc puer e turba manibus qui forte supinis
Nobile gemmato speculum portauerat auro,
Hoc quoq; demus, ait, patriis nec gratius vllum
Munus erit templis, ipsoq; potentius auro.
Tu modo fige aciem, & vultus hic usque relinque.
Sic ait, & speculum reclusit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad sidera palmas,
His mihi pro donis, hominum mitissime custos
(Si merui) longa dominum renouare iuuenta,
Atq; orbi seruare velis. hoc sydera mecum,
Hoc vndæ terræq; rogant. eat oro per annos
Iliacos, Pyliosq; simul, propriosq; penates
Gaudeat, & secum Tarpeia senescere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

AD CLAVDIAM VXOREM.

QVid mihi mœsta die, sociis quid noctibus Vxor
Anxia peruigili ducis suspiria cura?
Non metuo ne læsa fides, aut pectore in isto
Alter amor. nullis in te datur ire sagittis.
Audiat infesto licet hoc Rhamnusia vultu.
Non datur, & si egomet patrio de littore raptus
Quattuor emeritis per bella per æquora lustris
Errarem, tu mille procos intacta fugares,
Non intertextas commenta retexere telas.
Sed sine fraude palam, thalamosque armata negasses.
Dic tamen vnde alia mihi fronte, & nubila vultu?
An ne quod Euboicos fessus remeare penates
Auguror, & patria senium componere terra?
Cur hoc triste tibi? certe lasciuia cordi
Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia Circi,
Aut intrat sensus clamosi turba Theatri.
Sed probitas, & opaca quies, & sordida nunquam
Gaudia. quas autem comitem te rapto per vndas?
Quanquam & gelidas iterem mea castra sub Arctos,
Vel super Hesperiæ vada caligantia Thules,
Aut septemgemini caput impenetrabile Nili,
Hortarere vias. Hæc mens tua nempe benigna,
Quam mihi sorte Venus iunctam florentibus annis
Seruet, & in senium tua, quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc iuuenile vagantem
Fixisti, tua frena libens, dociliq; recepi.
Et semel insertas non mutat in ora habenas,
Vtq; tremo, tu me vidisti Albana ferentem
Dona comes, sanctoq; indutum Cæsaris auro.
Visceribus complexa tuis, sertisq; dedisti
Oscula anhela meis. tu cum Capitolia nostræ
Infitiata lyræ, sæuum, ingratumq; dolebas
Mecum victa Iouem. tu procurrentia primis
Carmina nostra sonis, totasq; in murmure noctes
Aure rapis vigili. longi tu sola laboris
Conscia, cumq; tuis creuit mea Thebais annis.
Qualem te nuper Stygias modo raptus ad vndas,
Cum iam Lethæos audirem comminus amnes,
Aspexi, tenuiq; oculos iam morte cadentes.
Scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fati
Te tantum miserata dedit, superiq; potentes
Inuidiam timuere tuam. post ista propinquum
Nunc iter, optatiq; sinus comes ire moraris?
Heu vbi nota fides, totiq; explorata per vsus,
Qua veteres Latias, Graiasque Heroidas æquas?
Isset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gauisa domos si passus Vlysses:
Questa est Ægiale, questa est Meliboea relinqui.
Et quamquam sæui fecerunt Mænada planctus:
Nec minor his, tu nosse fidem, vitamque mariti
Reddere sic certè cineres, vmbramq; priorem
Quæris adhuc, sic exequias amplexa canori
Coniugis, ingentes iterasti pectore planctus.
Iam mea, nec pietas alia est tibi, curaq; nata
Sic vt mater amas. sic nunquam corde recedis
Nata tuo, fixamq; animi penetralibus imis
Nocte dieq; tenes. non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, animamq; in pignora transfert.
Heu nunc illa terit viduo quod sola cubili
Otia, iam pulchra teris in fœcunda iuuenta.
Sed venient plenis venient connubia tædis.
Sic certe formæ bonis, animiq; meretur.
Siue chelyn complexa ferit, seu voce paterna
Discendum Musis sonat, & mea carmina flectit:
Candida seu molli diducit brachia motu.
Ingenium probitas, artemq; modestia vincit.
Nonne leues pueros, non te Cytherea ...

Hoc cessare decus? nec tantum Roma iugales
Conciliare toros, festasq; accendere tædas
Fertilis, & nostra generi tellure dabuntur.
Non adeo Vesuuinus apex, & flammea diri
Montis hyems, trepidas exhausit ciuibus vrbes.
Stant, populisque vigent. hic auspice condita Phœbo
Tecta Dicarchei portus, & littora mundi
Hospita at hic magnæ tractus imitantia Romæ.
Quæ Capys, aduectis impleuit mœnia Teucris.
Nostra quoque & propriis, tenuis nec rara colonis
Parthenope, cui mite solum trans æquora vectæ
Ipse Dionæa monstrauit Apollo columba.
Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libye natale solum) transferre laboro:
Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit vndis.
Pax secura locis, & desidis otia vitæ.
Et nunquam turbata quies, somniq; peracti.
Nulla foro rabies, aut strictæ iurgia legis
Morum iura viris: solum, & sine fascibus æquum.
Quid nunc magnificas species, cultusq; locorum,
Templaq;, & innumeris spatia interstincta columnis.
Et geminam molem nudi, tectiq;, Theatri,
Et capitolinis quinquennia proxima lustris?
Quid laudem risus, libertatemq; Menandri,
Quam Romanus honos, & grata licentia miscent?
Nec desunt variæ circum oblectamina vitæ:
Siue vaporiferas blandissima littora Baias,
Enthea fatidicæ seu visere tecta Sibyllæ
Dulce sit, Iliacoq; iugum memorabile Remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri,
Teleboumq; domos, trepidis vbi dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula lunæ,
Caraq; non molli iuga Surrentina Lyæo,
Quæ meus ante alios habitator Pollius auget.
Ænariaque lacus medicos, Stabiasq; renatas.
Mille tibi nostræ referam telluris amores.
Sed satis hoc coniux, satis hoc dixisse, creauit
Me tibi, me socium longos astrinxit in annos.
Nonne hæc amborum genitrix, altrixq; videri
Digna? sed ingratus qui plura adnecto, tuisq;
Moribus indubito. venies carissima coniux,
Præueniesq; etiam. sine me tibi ductor aquarum
Tybris & armiferi sordebunt tecta Quirini.

P. STATII PAPINII SYLVARVM LIBER IIII.

XVII. CONSVLATVS IMP.

LÆta bis octonis accedit purpura fastis
Cæsaris, insignemq; aperit Germanicus annum.
Atq; oritur cum sole nouo, cum grandibus astris
Clarius ipse nitens, & primo maior Eoo.
Exultent leges Latiæ, gaudete curules.
Et septem gemino iactantior æthera pulset
Roma iugo: plusq; ante alias Euandrius arces
Collis ouet. subiere noui Palatia fasces,
Et requiem bis sextus honos, precibusq; receptis
Curia Cæsareum gaudet vicisse pudorem.
Ipse etiam immensi reparator maximus æui
Attollit vultus, & vtroq; à limine grates
Ianus agit. quem tu vicina pace ligatum
Omnia iussisti componere bella, nouiq;
In leges iurare fori. leuat ecce supinas
Hinc atq; inde manus, geminaque hac voce profatur.
Salue magne Parens mundi, qui sæcula mecum
Instaurare paras: talem te cernere semper
Mense meo tua Roma cupit. sic tempora nasci,
Sic annos intrare decet. da gaudia fastis
Continua. hos humeros multo sinus ambiat ostro.
Et properata tuæ manibus Prætexta Mineruæ.
Aspicis vt templis alius nitor, altior aris
Ignis, & ipsa meæ tepeant tibi sydera brumæ.
Moribus atq; tuis gaudent turmæq;, tribusq;,
Purpureiq; Patres, lucemq; à consule ducit
Omnis honos, quid tale precor prior annus habebat
Dic age Roma potens? & mecum longa vetustas
Dinumera fastos, nec parua exempla recense.
Sed quæ sola meis dignetur vincere Cæsar.
Ter Latio deciesq; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri,
Tu iuuenis prægressus auos, & quanta recusas,
Quanta vetas, flectere tamen. precibusq; Senatus
Permittes hanc sæpe diem. manet insuper ordo
Longior, & totidem felix tibi Roma curules
Terque quaterque dabit. mecum altera sæcula condes,
Et tibi longæui renouabitur ara parentis.
Mille trophæa feres. tantum permitte triumphos.
Restat Bactra nouis, restat Babylona tributis
Frenari. nondum gremio Iouis Indica Laurus,
Nondum Arabes, Seresq; rogant, nondum omnis honorem
Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menses.
Sic Ianus, clausoq; libens se poste recepit.
Tunc omnes patuere fores, lætoq; dederunt

Signa polo, longamq; tibi Rex magne iuuenta
Annui, atque suos promisit Iuppiter annos.

EPVLVM DOMITIANI
SVCHARISTICON.

REgia Sidonia conuiuia laudat Eliſa
Qui magnum Æneam Laurentibus intulit aruis:
Alcinoique dapes mansuro carmine monſtrat
Æquore, qui multo redditem conſumpſit Vlyſſem.
Aſi ego, cui ſacra Cæſar noua gaudia cœnæ
Nunc primum, dominumq; dedit conſurgere menſa,
Qua celebrem mea vota lyra, quas ſoluere grates
Suffitiam? non ſi pariter mihi vertice lato
Neilæa adoraſſes, & Smyrna, & Mantua lauros.
Digna loquar, mediis videor diſcumbere in aſtris
Cum Ioue, & Itiaca porrectum ſumere dextra
Immortale merum, ſterilesq; tranſmiſimus annos.
Hæc aui mihi prima dies, hæc lumina vitæ.
Teneo ego regnator terrarum, orbiſque ſubacti
Magne parens, te ſpes hominum, te cura deorum
Cerno tacens? datur hac iuxta, datur ora tueri
Vna inter, menſaſq;, & non aſſurgere fas eſt?
Tectum auguſtum, ingens, non cantum inſigne columnis,
Sed quanta ſuperes cœlumq; Atlante remiſſo
Sufficere queant ſtipes hoc vicina Tonantis
Regia, tēq; pars latantur ſede locatum
Numina, no magnum properes aſcendere cælum:
Tanta patet moles, effuſaq; impetus aula
Liberior, campi multumq; amplexus aperti,
Æthereo & tantum domino minor, ille penates
Implet, & ingenti genio ſtupet amulus illic
Mons Labys, Itiacusq; nitent, & multa Syene,
Et Chios, & Glauca certantia Doride ſaxa,
Lunaq; portandis tantum ſuffecta columnis.
Longa ſuper ſpecies, feſſis vix culmina prendas,
Viſibus, auratiq; putes laquearia cœli.
Hic cum Romuleos proceres, trabeataq; Cæſar
Agmina, mille ſimul inſſit diſcumbere menſis,
Ipſa ſinus accincta Ceres, Bacchusq; laborant
Suffidere. æthereo felix ſic orbita fluxit
Triptolemi: ſic vitifero ſub palmite nudos
Vmbrauit colles, & ſobria rura Lyæus.
Sed mihi non epulæ, Indiſq; innixa columnis
Robora, Mauroruin famulaſue ex ordine turmas,
Ipſum, ipſum cupido tantum ſpectare vocauit
Tranquillum vultu ſed maieſtate ſerena
Mulcentem radios, ſummittentemq; modeſtè
Fortuna vexilla ſua: tamen ore nitebat
Diſſimulatus honos. talem quoque Barbarus hoſtis
Poſſet, & ignota conſpectum agnoſcere gentes:
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimiſſis Gradiuus equis, ſic lubrica ponit
Alumbra Tyndaria reſolutus gymnade Pollux,
Sic iacet ad Gangen Indus vlulantibus Euan.
Sic grauis Alcides poſt horrida iuſſa reuerſus
Gaudebat ſtrato latus accumbere Leoni.
Parua loquor, nec dum aquo tuos Germanice vultus.
Tanus vbi Oceani finem, menſaſq; reuiſit
Æthiopum ſacro diffuſus nectare vultus.
Dux ſuperum, ſecreta iubet dare carmina Muſas.
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Dii tibi (namque animas ſæpe exaudire minores
Dicuntur) patria bis, terq;, exire ſenectæ
Annuerint fines, rata numina miſeris aſtris,
Templaq; des, habitéſque domos, ſæpe annua pandas
Limina, ſæpe noua Ianum lictore ſalutes:
Sæpe coronatis ſteres quinquennia luſtris.
Qua mihi felices epulas, menſaq; dediſti
Sacra tua, talis longo poſt tempore venit
Lux mihi, Troiana qualis ſub collibus Alba
Cum modo Germanas acies, modo Daca ſonanti
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

VIA DOMITIANA.

QVis duri ſilicis, grauiſq; ferri
Immanis ſonus, aquoris propinquum
Saxoſa latus Appia replenit?
Certè non Libyca ſonant caterua,
Nec dux aduena peieranie bello,
Campanos quatit inquietus agros.
Nec ſi angit vada, montibuſq; cæſis
Inducit Nero ſordidas paludes.
Sed qui limina bellicoſa fani
Iuſtu legibus & foro coronat:
Qui caſta Cereri diu negata
Reddis ſegeta, ſobriaſq; terras.
Qui ſortem vetas interire ſexum:
Et Cenſor prohibet mares adultos
Pulchra ſupplicium timere forma,
Qui reddit Capitolio Tonantem:
Et pacem propria domo reponis.
Qui genti patriæ futura ſemper
Sancis limina, flauiumq; culmen.
Hic ſcenis populi vias grauantes,
Et campos iter omne detinentes,
Longos eximit ambitus, nouoq;
Iniecto ſolidat graues arenas.
Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
Gairanoq; ſinus, & æſtuantes
Septem montibus admouere Baias.
Hic quondam piger axe vectus vno
Nutabat cruce pendula viator,
Rodebatq; rotas maligna tellus,
Et plebs in medio Latina campo
Horrebat mala nauigationis.
Nec curſus agiles, ſed impeditum
Tardabant iter orbita tacentes.
Dum pondus nimium queuens ſub alta
Rapit languida quadrupes ſtatera.

At nunc, quae solidum diem terebat,
Horarum via facta vix duarum.
Non tensae volucrum per astra pennae,
Nec velocius ibitis carinae.
Hic primus labor incohare sulcos,
Et rescindere limites, et alto
Egestu penitus cavare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc umbonibus hinc et hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantae pariter manus laborant!
Hi caedunt nemus, exuuntque montes,
Hi ferro scopulos, trabesque caedunt:
Illi saxa ligant, opusque texunt
Cocto pulvere, sordidoque topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longe fluvios agunt minores.
Hae possent et Athon cavare dextrae,
Et maestum pelago gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His parvus Lechaee nisi vetarent,
Inous freta miscuisset Isthmos.
Fervent litora, mobilesque silvae.
It longus medias fragor per urbes.
Atque Echo simul hinc et inde fractam
Gauro Massicus uvifer remittit.
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Literna palus, pigerque Savo.
At flavum caput umidumque late
Crinem mollibus impeditus ulvis,
Vulturnus levat ora maximique
Pontis Caesarei reclinis arcu,
Raucis talia faucibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus aviis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus alvei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus minaxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, perviusque calcor.
Qui terras rapere, et rotare silvas
Assueram (pudet) amnis esse coepi.
Sed grates ago, servitusque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter meaeque
Victor perpetuus legere ripae.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malumque late
Deterges sterilis soli pudorem,
Ne me pulvereum, gravemque caeno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphios tacente ripa,
Poenos Bagrada serpit inter agros.
Sed talis ferar, ut nitente cursu
Tranquillum mare, proximumque possim
Puro gurgite provocare Lirim.
Haec amnis, pariterque se levarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperumque limen
Arcus belligeri ducis tropaeis,
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectit iter citatus viator.
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior, acriorque cursus.
Tunc ipsos iuvat impetus iugales.
Ceu fessis ubi remigum lacertis
Primae carbasa ventilantur aurae.
Ergo omnes, age, quae sub axe primo
Romani colitis patrem parentis,
Prono limite commeate gentes,
Eoae citius venite laurus,
Nil obstat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tiberim reliquit ortu,
Primo vespere naviget Lucrinum.
Sed quae fine viae recentis imo,
Qua monstrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus infulisque cerno?
Visu fallimur? an sacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus chely, iam repone cantus.
Vates sanctior incipit, tacendum est.
En et colla rotat, novisque late
Bacchatur spatiis, viamque replet.
Tunc sic virgineo profatur ore.
Dicebam, veniet, manete campi,
Atque amnis, veniet favente caelo,
Qui foedum nemus, et putres arenas
Celsis pontibus, et via levabit.
En hic est deus, hunc iubet beatis
Pro se Iuppiter imperare terris.
Quo non dignior has subit habenas,
Ex quo me duce praescios Averni
Aeneas avide futura quaerens
Lucos et penetravit, et reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque.
Hic si flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,
Undaret Libye, teperet Haemus.
Salve dux hominum, et parens deorum,
Provisum mihi, conditumque numen.
Nec iam putribus evoluta chartis
Solemni prece quindecim virorum
Perlustra mea dicta, sed canentem
Ipsam comminus, ut mereris, audi.
Vidi quam seriem morantis aevi
Pronectant tibi candidae sorores.
Magnus te manet ordo saeculorum,
Natis longior, abnepotibusque.
Annos perpetua geres iuventa,
Quos fertur placidos adisse Nestor,
Quos Tithonia computat senectus:
Et quantos ego Delium poposci.
Iuravit tibi iam nivalis Arctos.
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis qua vagus Hercules, et Euan

Vltra sidera, flammeumque solem,
Et Nili caput, & nives Atlantis:
Et laudum cumulo beatus omnes
Scandes belliger, abnuesque currus.
Donec Troicus ignis, & renata
Tarpeius Pater intonabit aula.
Haec donec via, te regente terras
Annosa magis Appia senescat.

AD MARCELLVM.

CVrre per Euboicos non segnis epistola campos
Hac ingressa vias, qua nobilis Appia crescit
In latus, & molles solidus premit agger arenas:
Atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,
Continuo dextras flavi pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus stagnum navale coercet
Ripa, suburbanisque vadum praetexitur hortis,
Illic egregium formaque animisque videbis
Marcellum, & celso praenoscens vertice nosces.
Cui primum solito vulgi de more salutem,
Mox inclusa modis haec reddere verba memento.
Iam terras, volucremque polum, fuga veris aquosi
Laxat, & Icariis caelum latratibus urit.
Ardua iam densae rarescunt moenia Romae.
Hos Praeneste sacrum, nemus hos glaciale Dianae,
Algidus aut horrens, aut Tuscula protegit umbra:
Tiburis hi lucos, Anienaque frigora captant.
Te quoque clamosae quae iam plaga mitior urbi
Subtrahit? aestivos quo decipis aere soles?
Quid tuus ante omnes, tua cura potissima Gallus
Nec non noster amor (dubium morumne probandus,
Ingeniine bonis) Latiis aestivat in oris?
Anne metalliferae repetit iam moenia Lunae?
Tyrrhenasque domos? quod si tibi proximus haeret,
Non ego nunc vestro procul a sermone recedo.
Certum est, inde sonus geminas mihi circuit aures:
Sed tu dum nimio possessa Hyperione flagrat
Torva Cleonaei iuba sideris, exue curis
Pectus, & assiduo temet furare labori.
Et sontes operit pharetras, arcumque retendit
Parthus, & Eleus auriga laboribus actos
Alpheo permulcet equos, & nostra fatiscit
Laxaturque Chelys. vires instigat, aluntque
Tempestiva quies, maior post otia virtus.
Talis cantata Briseide venit Achilles
Acrior, & positis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacite repetita parumper
Desidia, & solitos novus exultabis in actus.
Certe iam Latiae non miscent iurgia leges,
Et pacem piger annus habet, messesque reversae
Dimisere forum, nec iam tibi turba reorum
Vestibulo, querulique rogant exire clientes.
Cessat Centeni moderatrix iudicis hasta.
Qua tibi sublimis iam nunc celeberrima fama
Eminet, & iuvenes facundia praeterit annos.
Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnasi e vertice laurus,
Sed viget ingenium, & magnos accinctus in usus
Fert animus quascunque vices. nos otia vitae
Solamur cantu, ventosaque gaudia famae
Quaerimus. en egomet somnum, & geniale secutus
Littus, ubi Ausonio se condidit hospita portu
Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
Pulso, Maroneique sedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis accanto magistri.
At tu si longi cursum dabit Atropos aevi,
(Detque precor) Latiique ducis sic numina pergant,
(Quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
Quique tuos alios subtexit munere fasces,
Et spatia antiquae mandat renovare Latinae)
Forsitan Ausonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigrae littora Thules,
Aut Istrum servare latus, metuendaque portae
Limina Caspiacae. nec enim tibi sola potentis
Eloquii virtus, sunt membra accommoda bellis,
Quique gravem tardi subeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, est agmina supra
Nutaturus apex, seu frena sonantia flectes,
Serviet asper equus. nos facta aliena canendo
Vergimus in senium: propriis tu pulcher in armis
Ipse canenda geres, patriaque exempla parabis.
Magna Geta, dignosque etiamnum belliger actus
Poscit avus, praestatque domi novisse triumphos.
Surge agedum, iuvenemque puer deprende parentem
Stemmate materno felix, virtute paterna.
Iam te blanda sinu Tyrio sibi gloria felix
Educat, & cunctis gaudet spondere curules.
Haec ego Chalcidicis ad te Marcelle sonabam
Litoribus, fractas ubi Vesvius egerit iras,
Aemula Trinacriis volvens incendia flammis.
Mira fides, credetne virum ventura propago,
Cum segetes iterum, cum iam haec deserta virebunt,
Infra urbes populosque premi, proavitaque toto
Rura abiisse mari? nondum letale minari
Cessat apex. procul ista tuis, Fata, Teate,
Nec Marrucinos agat haec insania montes.
Nunc si forte meis quae sint exordia Musis
Scire petis, iam Sidonios emensa labores
Thebais optato collegit carbasa portu.
Parnasique iugis, silvaque Heliconide festis
Thuravit dedit flammis, & virginis exta iuvencae,
Votiferaque meas suspendit ab arbore vittas.

Nunc vacuos crines, alio subit infula nexu.
Troia quidem, magnúsque mihi tentatur Achilles.
Sed vocat Arcitenens aliò pater, armáque monstrat
Ausonij maiora ducis: trahit impetus illo
Iam pridem, retrahitq; timor. stabúntne sub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere ceruix?
Dic Marcelle. ferat fluctus adsueta minores
Nosse ratis nondum Ioniis credenda periclis?
Iámq; vale, & penitus noti tibi vatis amorem
Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
Pectus amicitiæ, cedit tibi gloria fidi
Theseos, & lacerum qui circa mœnia Troiæ
Priamidem cæso solatia traxit amico.

LYRICVM AD SEPT. SEVERVM.

PArui beatus ruris honoribus,
Qua Prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Seuerum
Non solitis fidibus saluto.
Iam trux ad Arctos Parrhasias hyems
Concessit altis obruta solibus:
Iam pontus, ac tellus renident,
Iam Zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta veris frondibus annuis
Crinitur arbos, nunc volucrum noui
Questus, inexpertumq; carmen,
Quod tacita statuere bruma.
Nos parca tellus, priuigil & focus,
Culmenq; multo lumine sordidum
Solantur, exemptiusq; testa,
Quamodo ferbuerat Lyæus.
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero.
Vniq; (si quando) canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis post patriam mihi
Dilecta curis, huic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæsareo perarauit auro.
Cum tu sodalis dulce periculum
Connisus omni pectore tolleres,
Vt Castor ad cunctos tremebat
Bebrycia strepitus arenæ.
Téne in remotis Syrtibus auia
Leptis creauit? iam feret Indicas
Messes, odoratisq; rara
Cynnama præripiet Sabæis.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet?
Quis fonte Iuturnæ relictis
Vberibus neget esse pastum?
Hæc mira virtus, protinus Ausonum
Portus, vadosæ nescius Africæ
Intras, adoptatusq; Thuscis
Gurgitibus puer innatasti.
Hic paruus inter pignora Curiæ
Contentus alto lumine purpuræ
Crescis, sed immensos labores
Indole patricia secutus.
Non sermo Pœnus, non habitus tibi,
Externa non mens, Italus, Italus.
Sunt vrbe, Romanisq; turmis,
Qui Libyam deceant alumni.
Est & frementi vox hilaris foro,
Venale: sed non eloquium tibi,
Ensisq; vagina quiescit,
Stringere ni iubeant amici.
Sed rura cordi sæpius & quies.
Nunc in paternis sedibus, & solo
Veiente, nunc frondosa supra
Hernica, nunc Curibus vetustis.
Hic plura pones, vocibus & modis
Passim solutis. sed memor interim
Nostri, verecundo latentem
Barbiton ingeminas sub antro.

VINDICIS HERCVLES EPITRAPESIOS.

FOrte remittentem curas, Phœbóque leuatum
Pectora, cùm patulis tererem vagus otia septis,
Iam moriente die, rapuit me cœna benigni
Vindicis, hæc imos animi perlapsa recessus
Inconsumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hausimus, aut epulas diuerso è sole petitas,
Vinaq; perpetuis æuo certantia fastis.
Ah miseri, quos nosse iuuat, quid Phasidis ales
Distet ab hyberna Rhodopes grue: quis magis anser
Exta ferat. cur Thuscus aper generosior Vmbro.
Lubrica qua recubent conchilia mollius alga.
Nobis verus amor, medioq; Helicone petitus
Sermo, hilaresq; ioci, brumalē absumere noctem
Suaserunt, mollémque oculis expellere somnum,
Donec ab Elysiis prospexit sedibus alter
Castor, & hesternas risit Titonia mensas.
O bona nox, iunctaq; vtinam Tirynthia luna,
Nox & Erythræis Thetidi signanda lapillis,
Et memoranda diu, geniumque habitura perennem.
Mille vbi tunc species, erisq; eborisq; vetusti,
Atque locuturas mentito corpore ceras,
Edidici. quis namque oculis certauerit vsquam
Vindicis. artificum veteres agnoscere ductus?
Et non inscriptis authorem reddere signis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
AEra, laboriferi viuant quæ marmora cœlo
Praxitelis, quod ebur Pisæo pollice rasum,
Quod Polycletæis visum est spirare caminis,
Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
Monstrauit. namq; hæc quoties Chelyn exuit ille,
Desidia est. hic Aoniis amor auocat antris.
Hæc inter, castæ Genius tutelaq; mensæ

Amphi-

Amphitryoniades, multo mea cepit amore
Pectora, nec longo satiauit lumina visu,
Tantus honos operi, firmosq; inclusa per artus
Maiestas. Deus ille Deus, seseq; videndum
Indulsit Lysippe tibi, paruusq; videri,
Sentiriq; ingens, & cum mirabilis intra
Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit
(Si visus per membra ferat, hoc pectore pressus
Vastator Nemeos: hac exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc spatio tam magna breuis mendacia forma,
Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis caris, pariter gestamina mensæ
Fingere & ingentes animo versare colossos?
Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris
Nec solidus Brontes, nec qui polit arma deorum
Lemnius, exigua potuisset ludere massa,
Nec torua effigies, epulisq; aliena remissis.
Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut Alex lucis vidit Legeæa sacerdos.
Qualis & Oetæis emissus in astra fauillis
Nectar adhuc torua lætus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur mensas, tenet hæc marcentia fratris
Pocula, adhuc sæuæ meminit manus altera cædis.
Sustinet occultum Nemeæo tegmine saxum
Digna operi fortuna sacro, Pellæus habebat
Regnator lætis numen Venerabile mensis,
Et comitem occasus secum portabat & ortus:
Prensabatque libens, modo qua diademata dextra
Abstulerat, dederátque, & magnas verterat vrbes,
Semper ab hac animos in crastina bella petebat.
Huic acies victor semper narrabat opimas.
Siue cathenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clausam magna Babylona refregerat hasta,
Seu Pelopis terras, libertatemq; Pelasgam
Obruerat bello: magnoq; ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos.
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret letale merum, iam mortis opaca
Nube grauis vultus, alios in numine caro,
Æraq; supremis timuit sudantia mensis.
Mox Nasamoniaco decus admirabile Regi
Possessum, fortiq; Deo libauit honores
Semper atrox dextra, periuróque ense superbus
Annibal Italica perfusum sanguine gentis.
Diraq; Romuleis portantem incendia tectis,
Oderat: & cum epulas, & cum lenea dicaret
Dona Deus, castris mærens comes isse nefandis.
Præcipuè cum sacrilegus face miscuit arces
Ipsius, immeritasq; domos, ac templa Sagunti
Polluit, & populis furias immisit honestas,
Nec post Sidonij latum ducis, ære potita
Egregio plebeia domus conuiuia Sylla
Ornabat semper, claros intrare penates
Assuetum, & felix dominorum stemmate signum.
Nunc quoque (si mores, humanáque pectora curæ
Nosse Deis) non aula quidem Tirynthie, nec te
Regius ambit honos: sed casta ignaraq; culpæ
Mens domini, cui prisca fides, cœptæque perenne
Fœdus amicitiæ: cit adhuc florente sub æuo
Par magnis Vestinus auis, quem nocte dieq;
Spirat, & in cara viuit complexibus vmbræ.
Hic igitur tibi læta quies fortissime Diuum
Alcide: nec bella vides, pugnasq; feroces,
Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
Hic tibi solenni memorabit carmine, quantus
Iliacas, Geticasq; domos, quantusq; niualem
Stymphalon, quantusque iugis Erimanthon aquosis
Terrueris, quem te pecoris possessor Iberi,
Quem tulerit sæua Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi, spoliatáque limina mortis
Concinet, & flentes Libyæ, Scythiæue puellas.
Nec te regnator Macedum, nec barbarus vnquam
Annibal, aut sæui posset vox horrida Sylla,
His celebrare modis, certe tu muneris author
Non alijs malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM.

Iam diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differ, atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuq; rengator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.
Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda Myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi dite viso
Pallidus fossor redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.
Torpor est nostris sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meus ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore nostra
Thebais multa cruciata lima
Tentat audaci fide Mantuana
Gaudia famæ.

Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem laetum, venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus haeres,
Optimo poscens, pudet heu, propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, avumque
Provocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatae moderatus alae
Castore dextro.
Ille ut invicti rapidum secutus
Caesaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit sub uno
Vivere caelo.
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quis mundi senium remensus
Orsa Sallusti brevis, & Timaui
Reddis alumnum.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

Pande fores superum, vittataque templa Sabaeis
Nubibus, & pecudum fibris spirantibus imple.
Parthenope, clari genus ecce Menecratis auget.
Tertia iam soboles procerum tibi nobile vulgus
Crescit, & insani solatur damna Vesevi.
Nec solum festas secreta Neapolis aras
Ambiat, & socii portus dilectaque mitis
Terra Dicarchei, & non plaga cara madenti
Surrentina Deo sertis altaria cingat
Materni qua littoris avus, quem turba nepotum
Circuit, & similes contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca praesignis avunculus hasta:
Quaeque sibi genitor: putat, attollitque benigno
Polla sinu. macte, o iuvenis, qui tanta merenti
Lumina das patriae dulces. tremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Invidia, atque alio liventia pectora flectat
His senium, longaeque decus Virtutis, & alba
Atropos, & patrios lauros promisit Apollo.
Ergo quod Ausoniae Pater augustissimus urbis
Ius tibi tergeminae dederat laetabile prolis,
Omen erat. venit toties Lucina, piumque
Intravit repetita larem. sic fertilis oro
Stet domus, & donis nunquam mutata sacratis.
Macte, quod & proles tibi saepius aucta virili
Robore: sed iuvenis laetam dat Virgo parenti.
Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene iam digna palaestris
Inter Amyclaeos reptabat candida fratres.
Vel qualis caeli facies, ubi nocte serena
Admovere iubar mediae duo sidera Lunae.
Sed queror haud facile, iuvenum rarissime questus,
Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noscere? cumque tibi vagiret tertius infans,
Protinus ingenti non venit nuntia cursu
Littera, quae festos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn postesque ornare iuberet?
Albanoque cadum sordentem promere fumo?
Et cantu signare diem? sed tardius, ista
Nunc demum mea vota cano. tua culpa, tuusque
Hic pudor. ulterius sed enim producere questus
Non decet. en hilaris circumstat turba tuorum,
Defensatque patrem, quem non hoc agmine vincas?
Di patrii, quos Augurius super aequora magnis
Littus ad Ausonium devexit Abantia classis,
Tu ductor populi longe emigrantis Apollo,
Cuius adhuc volucrem leva cervice sedentem
Respiciens blande felix Eumelus adorat;
Tuque Actaea Ceres, cursu cui semper anhelo
Votivam taciti quassamus lampada mystae.
Et vos Tyndaridae, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, umbrosaeque magis coluere Therapnae:
Hos cum plebe sua patrii servate Penates.
Sint qui fessam aevo, crebrisque laboribus urbem
Voce, opibusque iuvent, viridique in nomine servent.
His placidus genitor mores, largumque nitorem
Monstrat avus, pulchrum studium virtutis uterque.
Quippe & opes, & origo sinunt. hac lampade primi
Patricias intrare fores, hoc pube sub ipsa,
Si modo prona bonis invicti Caesaris adsint
Numina, Romulei limen pulsare Senatus.

RISVS SATVRNALITIVS AD PLOTIVM.

Est sane iocus iste, quod libellum
Misisti mihi Gryppe pro libello.
Urbanum tamen hoc potest videri:
Si post hoc aliquid mihi remittas.
Nam si ludere Gryppe perseveras,
Non ludis. licet ecce computemus.
Noster purpureus, novusque charta,
Et binis decoratus umbilicis,
Praeter me, mihi constitit decussis.
Tu rosum tineis, situque putrem,
Quales aut Lybicis madent olivis,
Aut Thus Niliacum, Piperve servant,
Aut Byzantiacos colunt lacertos,
Nec saltem tua dicta continentem,
Quae trino iuvenis foro tonabas,
Aut centum prope iudices, prius quam

Te

Te Germanicus arbitrum sequenti
Annonæ dedit, omniumq; latè
Præfecit stationibus viarum.
Sed Bruti senis oscitationes
De capsa miseri Libellionis,
Emptum plus minus asse Caiano
Donas? vsque adeo ne defuerunt
Cæsis pilea suta de lacernis?
Vel mantilia luridæve mappæ?
Charta, Thebaicæve, Caricæve.
Nusquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque Coctanorum?
Non Ellychnia sicca, non replicta
Bulborum tunica, nec oua tantum?
Non leues Alicæ, nec asperum Far.
Nusquam Cyniphiis vagata campis
Curuarum domus vda cochlearum?
Non lardum graue debilisve Perna.
Non Lucanica, non graues Phalisci.
Non sal, Oxiporumve, Caseusve,
Aut Panes viridantis Aphronitri.
Vel Passum Psythiis suis recoctum.
Dulcis defruta vel lutosa cœno.
Quantum vel dare cereos nitentes.
Cultellum, tenuesve codicillos.
Ollares rogo non licebat vuas,
Cumano patinas in orbe tortas,
Aut vnam dare Synthesin (quid horres?)
Alborum calicum, atque caccaborum?
Sed certa velut æquus in statera,
Nil mutas, sed idem mihi rependis.
Quid si cum bene mane semicrudus
Illatam tibi dixero salutem,
Et tu me vicibus domi salutes?
Aut cum me dape iuueris opima,
Expectes similes & ipse cœnas?
Irascor tibi Gryphe, sed valebis,
Tantum ne mihi quo soles lepore,
Et nunc endecasyllabos remittas.

P. STATII PAPINII
SYLVARVM LIBER V.
ABSCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

Si manus, aut similes docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impressis aurúmve animare figuris,
Hinc Priscilla tuo solatia grata marito
Conciperem. namque egregia pietate meretur,
Vt vel Apelleo vultus signata colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti.
Sic auferre rogis vmbram conatur, & ingens
Certamen cum morte gerit, curasq; fatigat
Artificum, inq; omni te quærit amare metallo.
Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.
Nos tibi laudatæ iuuenis rarissima coniux,
Longa nec obscurum finem latura perenni
Tentamus dare iusta lyra, modo dexter Apollo,
Quique venit iuncto mihi semper Apolline Cæsar,
Annuat, haud alio melius condere sepulchro.
Sera quidem tanto struitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum.
Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Nigra domus questu, miserámque accessus ad aures
Coniugis orbati, tunc flere & scindere vestes,
Et famulos lassare greges & vincere planctus,
Fataq; & iniustos rabidus pulsare querelis
Cælicolas, solamen erat, licet ipse leuandos
Ad gemitus syluis comitatus, & amnibus Orpheus
Afforet, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret, Bacchiq; sacerdos,
Nil cantus, nil fila, deis pallentis Auerni
Eumenidumque audita comis, mulcere valerent,
Tantus in attonito regnabat pectore luctus.
Nunc etiam ad planctus refugit, iam plana cicatrix
Dum canimus, grauibusque oculis vxorius instat
Imber. habéntne pios etiamnum hæc lumina fletus?
Mira fides! citius genitrix Sipyleia feretur
Exhausisse genas, citius Tithonida mæstis
Deficient rores, aut exsiccata fatiscet
Mater Achilleis hyemes affrangere bustis.
Macte animi, notat ista Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Ioue, digerit actus,
Mœrentémque videt, lectiq; arcana ministri.
Hinc etiam documenta capit, quod diligis vmbram.
Et colis exequias, hic est castissimus ardor.
Hic amor, à domino meritus censore probari.
Nec mirum si vos collato pectore mixtos
Iunxit inabrupta Concordia longa cathena.
Illa quidem, nuptumq; prius, tædasq; marito
Passa alio, sed te ceu virginitate iugatum
Visceribus totis, animoq; amplexa fouebat.

Qualiter æquæuo sociatam palmite vitem
Vlmus amat, miserétque nemus, ditémque precatur
Autumnum, & caris gaudet redimita racemis.
Laudentur prouis, seu pulchra munere formæ,
Quæ morum caruere bonis, falsóque potentes
Laudis egent veræ. tibi quanquam & origo niteret,
Et felix species, multumq́; optanda maritis,
Et te maior honos, vnum nouisse cubile,
Vnum secretis agitare sub ossibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem,
Dulichii ve proci, nec qui fraternus adulter
Casta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ si pondera Gazæ,
Indorúmque dares, Serúmque, Arabúmque potentes
Diuitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamq; impendere famæ.
Nec frons triste rigens, nimiúsque in moribus horror:
Sed simplex, hilarisq; fides, & mixta pudori
Gratia. quod si anceps metus ad maiora vocasset,
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineosq; ignes, mediiq; pericula ponti,
Exciperet: melius quod non aduersa probarunt
Quæ tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor?
Sed meliore via, dextros tua vota marito
Promeruere Deos. Dum nocte dieq; fatigas
Numina, dum cunctis supplex aduolueris aris,
Et mitem Genium domini præsentis adoras,
Audita es, venitq; gradu fortuna benigno.
Vidit quippe pii iuuenis, rectamq; quietem,
Intactamq; fidem, succinctaq; pectora curis,
Et vigiles sensus, & digna euoluere tantas
Sobria corda vices. vidit qui cuncta suorum
Nouit, & inspectu ambit latus omne ministris.
Nec mirum, videt ille ortus, obitúsque: quid Arctos,
Quid Boreas hybernus agat, ferriq; togæq;
Consilia, atque ipsam mentem probat. ille subactis
Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus
Imposuit: nec enim numerosior altera sacra
Cura domo, magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis, viresq; modosq;
Imperii tractare manu. quæ laurus ab Arcto,
Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Istri,
Quid Rheni vexilla ferant: quantum vltimus orbis
Cesserit, & refluo circumsona gurgite Thule.
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Nullaq; famosa signatur lancea penna.
Præterea fidos dominus si diuidat enses
Pandere, quis centum valeat frenare maniplos
Intermissus Eques, quis præcipere cohorti,
Quem deceat clari præstantior ordo tribuni?
Quisnam frenigeræ signum dare dignior alæ?
Mille etiam prænosse vices, an merserit agros
Nilus, an imbrifero Libye sudauerit Austro.
Cunctáque si numerem, non plura interprete virga
Nuntiat, è celsis ales Tegeaticus astris.
Quæq; cadit liquidas Iunonia virgo per auras,
Et picturato pluuium ligat aera gyro.
Quæq; tuas laurus volucri Germanice cursu
Fama vehit prægressa diem, tardúmque sub astris
Arcada, & in medio linquit Thaumantida cælo,
Qualem te superi Priscilla, hominesq; benigno
Aspexere die, cum primum ingentibus actis
Admotus coniux. vicisti gaudia cæna,
Ipsius effuso dum pectore prona sacratos
Ante pedes, auidi domini tam magna merentis
Volueris. Aonio non sic in vertice gaudet,
Quem pater arcani præfecit hiatibus antri
Delius, aut primi, cui ius venerabile thyrsi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla cateruæ.
Nec tamen hic mutata quies, probitasve secundis
Intumuit. tenor idem animo, moresq; modesti
Fortuna crescente manent. fouet anxia curas
Coniugis, hortaturq; simul, flectitq; labores.
Ipsa dapes modicas, & sobriа pocula tradit,
Exemplumque ad herile monet. velut Appula coniux
Agricolæ parci, vel sole infecta Sabino
Quæ videt emeritis iam prope, lancibus astris
Tempus adesse viri, properat mensasque, torumque
Instruit, expectatq; sonum redeuntis aratri.
Parua loquor. tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticasq; hyemes, Istrúmque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnis animo durata per æstus,
Et si castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta,
Dum te puluerea bellorum in nube videret
Cæsareo prope fulmen equo, diuinaq; tela
Vibrantem, & magnæ [illegible] hastæ.
Hactenus alma chelys. tempus nunc ponere frondes
Phœbe tuas, mœstaq; comam damnare Cupresso.
Quisnam impacata consanguinitate ligauit
Fortunam, Inuidiamque Deus? quis iussit iniquas
Æternum bellare deas? nullámne notauit
Illa domum toruo [illegible] non hæc lumine figat
Proximus? & sæua perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares inconcussiq; penates.
Nil mœstum. quid enim, quamuis infida, leuisq;,
Cæsare tam dextro posset Fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia fata, piumq;
Intrauit vis sæua larem. sic plena maligno
Afflan-

Afflantur vineta noto: sic alta senescit
Imbre seges nimio: rapida sic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura secundis.
Carpitur eximium fato Priscilla decorum.
Qualiter alta comam, syluarum gloria Pinus
Seu Iouis igne malo, seu tam radice soluta
Deficit, & nulli spoliata remurmurat aura.
Quid probitas, aut casta fides? quid numina prosunt
Culta Deûm? furua miseram circum vndique leti
Vallauere plaga, tenuantur dura sororum
Litia, & exacti superest pars vltima fili.
Nil famuli cœtus, nil ars operosa medentum
Auxiliata malis: comites tamen vndique ficto
Spem simulant vultu, flentem notat illa maritum.
Ille modo inferna nequicquam flumina Lethos
Incorrupta rogat. nunc anxius omnibus aris
Illachrymat signatq; fores, & pectore terget
Lumina, nunc magni vocat exorabile numen
Cæsaris. Heu durus Fati tenor. est ne quod illi
Non liceat? quanta poterant mortalibus annis
Accessisse mora? si tu pater omne teneres
Arbitrium, cæco gemeret mors clusa barathro.
Longius & vacuæ posuissent stamina Parcæ.
Iámque cadunt vultus, oculisque nouissimus horror,
Obtusæque aures. nisi cum vox sola mariti
Noscitur. illum vnum media de morte reuersa
Mens videt. illum ægris circundat fortiter vlnis
Immotas obuersa genas. nec sole supremo
Lumina, sed dulci mauult satiare marito.
Tunc sic vnanimum moriens solatur amantem:
Pars animæ victura meæ, cui linquere possim
O vtinam, quos dura mihi rapit Atropos annos.
Parce precor lachrymis, sæuo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Linquo equidem thalamos (saluo tamen ordine) mœstos,
Quod prior exegi longa potiora senecta
Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
Vidi alte propius, propiusque accedere dextra.
Non in te fatis, non iam cœlestibus vllis
Arbitrium, mecum ista fero. tu limite cœpto
Tende libens, sacrúmque latus, Geniumque potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipse videri,
Da Capitolinis æternum sedibus aurum,
Quo niteat sacri centeno pondere vultus
Cæsaris, & propria signet cultricis amorem.
Sic ego, nec furias, nec deteriora videbo
Tartara, & Elysias felix admittar ad oras.
Hæc dicit labens, sociosq; amplectitur artus,
Hærentemq; animam non tristis, in ora mariti
Transtulit: & cara pressit sua lumina dextra.
At iuuenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet sæuo viduos clamore penates.
Nunc ferrum laxare cupit. nunc ardua tendit
In cola: vix retinent comites. nunc ore ligato
Incubat amissæ. mersumq; in corde dolorem
Sæuus agit. qualis conspectu coniuge segnis
Odrysius vates positis ad Strymona plectris
Obstupuit, tristemq; rogum sine carmine fleuit.
Ille etiam certe rupisset tempora vitæ,
Ne tu tartareum Chaos incomitata subires,
Sed prohibet mens sola Duci, mirandaq; sacris
Imperijs, & maior amor. quis carmine digno
Exequias, & dona malæ feralia pompæ
Perlegat? omne illic stipatum examine longo
Ver Arabum, Cilicumq; fluit, floresq; Sabæi,
Indorumque arsura seges, præreptaq; templis
Thura, Palæstini simul, Hebræique liquores,
Coryciæque comæ, Cynarciæque germina, & altis
Ipsa toris serum, Tyrioq; vmbrata recumbit
Tegmine. sed toto spectatur in agmine coniux.
Solus in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
Ceu iuuenes natos suprema ad busta ferentem.
Is dolor in vultu. tantum crinesque, genæque
Noctis habent. illam tranquillo sine solutam
Felicemque vocant, lachrymas fundente marito.
Est locus ante vrbem, qua primùm nascitur ingens
Appia, quaq; Italo gemitus Almone Cybelle
Ponit, & Idæos iam non reminiscitur amnes.
Hic te Sidonio velatam molliter ostro
Eximius coniux (nec enim fumantia busta
Ardorémque regi potuit perferre) beato
Composuit Priscilla toro. nil longior ætas
Carpere, nil aui poterunt vitiare labores
Siccatam membris, tantas venerabile marmor
Cepit opes. mox in varias mutata nouaris
Effigies, hoc ære Ceres, hoc lucida Gnosis.
Illo Maia tholo, Venus hæc non improba saxo
Accipiunt, vultus haud indignata decoros
Numina. circumstant famuli, consuetaq; turba
Obsequijs. tum rite tori, mensæque parantur
Assiduè: domus ista domus. quis triste sepulchrum
Dixerit? hac merito visa pietate mariti,
Protinus exclames, Est hic, agnosco, minister
Illius, æternæ modo qui sacraria genti
Condidit, inque alio posuit sua sydera cælo.
Sic vbi magna nouum Phario de littore puppis
Soluit iter, iamque innumeros vtrinque rudentes,
Lataq; veliferi porrexit brachia mali,
Inuasitque vias in eodem angusta phaselus
Æquore, & immensi partem sibi vendicat Austri.
Quid nunc immodicos iuuenum lectissime fletus
Corde foues? longúmque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremiscat
Latratus. tacet ille pijs, ne tardior adsit
Nauita, proturbetq; vadis. vehit ille merentes
Protinus, & Manes placidus locat hospite cymba.

Præterea si quando pie laudatæ marito
Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina lætas,
Egressásque sacris veteres Heroidas antris
Lumine purpureo tristes aperire tenebras,
Sertaq́; & Elysios animæ prosternere flores.
Sic Manes Priscilla subit, vbi supplice dextra
Pro te fata rogat, reges tibi tristis auerni
Placat. vt expletis humani finibus æui
Pacantem terras dominum, iuuenémque relinquas
Ipse senex. certè iurant in vota sorores.

PROTREPTICON AD CRISPINVM.

RVra meus Tyrrhena petit, saltúsque Tagetis
Crispinus, nec longa mora est, aut auia tellus,
Et mea secreto velluntur pectora morsu,
Vdaq́; turgentes impellunt lumina guttas.
Ceu super Ægeas hyemes abeuntis amici
Vela sequar, spectémque ratem iam fessus ab altis
Rupibus, atque oculos longo querar aere vinci.
Quid si militiæ iam te puer inclyte primæ
Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret
Auspicium. quanto manarent gaudia fletu?
Quósue darem amplexus? etiámne optanda propinquant
Tristia? & octonos bis iam tibi circuit orbes
Vita? sed angustis animus robustior annis,
Succumbitque oneri, & mentem sua non capit ætas,
Nec mirum. non te series inhonora parentum
Obscurum proauis, & priscæ lucis egentem,
Plebeia de stirpe tulit. non sanguine cretus
Turmali, trabeq́; ac remis, & paupere clauo
Augustam sedem, & Latij penetrale Senatus
Aduena pulsasti, sed præcedente tuorum
Agmine. Romulei qualis per iugera Circi,
Cum pulcher visu, titulis generosus auitis
Expectatur equus, cuius de stemmate longe
Felix demeritos habet admissura parentes,
Illum omnis acuunt plausus, illum ipse volantem
Puluis, & incuruæ gaudent agnoscere metæ,
Sic te Clare puer, genitum sibi curia sensit,
Primaq́; patritia clausit vestigia Luna.
Mox Tyrios ex more sinus, tunicamq́; potentem
Agnouere humeri. sed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe ille iuuentam
Protinus ingrediens, pharetratum inuasit Araxem
Belliger, indocilemq́; fero seruire Neroni
Armeniam: rigidi summam Mauortis agebat
Corbulo. sed comitem belli, sociumq́; laborum,
Ille quoque egregijs multum miratus in armis
Bolanum, atque illi curarum asperrima suetus
Credere, partitiq́; metus. quod tempus amicum
Fraudibus, exserto quæ nam bona tempora bello,
Quæ suspecta fides, aut quæ fuga vera ferocis
Armenij. Bolanus iter prænosse timendum,
Bolanus tutis iuga quærere commoda castris.
Metari Bolanus agros. aperire malignas
Tot veprum, nemorúmque moras, tantámque verendi
Mentem implere ducis, iussisq́; ingentibus vnus
Sufficere. ipsa virum norat iam Barbara tellus.
Ille secundus apex bellorum, & proxima cassis.
Sic Phryges attoniti. quanquam Nemeæa viderent
Arma, Cleonæusq́; acies impelleret arcus
Pugnante Alcide tamen & Telamona timebant.
Disce puer. nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor. cognata ministret
Laus animo, atque alijs Decij reducesq́; Camilli
Monstrentur. tu disce patrem, quantúsque nigrantem
Fluctibus occiduis, fessoq́; Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens, quantúsque potentes
Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno
Imperium mulcente toga. tibi talia pronis
Auribus hæc certent tibi conciliare propinqui.
Hæc iterent comites præcepta, senesq́; paterni.
Iamq́; alio moliris iter, nec deside passu
Ire paras. nondum validæ tibi signa iuuentæ
Irrepsere genis, & adhuc decor integer æui.
Nec genitor iuxta: fatis namque haustus iniquis
Occidit, heu, geminam prolem sub præside linquens.
Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
Exuit, albentiq́; humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena? nouæque
Libertas properata togæ? ceu nescia falcis
Sylua comas tollit, fructumq́; expirat in vmbras.
At tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Et pudor, & docilis legem sibi dicere mores.
Tunc hilaris probitas, & frons tranquilla, nitórque
Luxuriæ confine tenens, pietasq́; per omnes
Dispensata modos. æquæuo cedere fratri,
Mirariq́; patrem, miseræq́; ignoscere matri
Admonuit fortuna domus. tibi ne illa nefandæ
Pocula, letiferosq́; manu componere succos
Eualuit? qui voce potes præuertere morsus
Serpentum, atque omnes vultu placare nouercas?
Infestare iuuat manes, meritoq́; precatu
Pacem auferre rogo. sed te puer optime cerno
Flectentem iussis, & talia dicta parantem.
Parce precor cineri. fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenq́; Dei. mortalia quisquis
Pectora sero videt. nec primo in limine sistit
Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies æuo, ne postera credant

Ex-

Secula. nos certe taceamus: & obruta multa
Nocte tegi propria patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas hominum, ut cura suorum,
Quo pietas authore redit, terrasq; reuisit,
Quem timet omne nefas. satis hac, lachrymandaq; nobis
Vltio, quin sæuas utinam exorare liceret
Eumenidas, timidaq; auertere Cerberon umbra,
Immemoremq; tuis citius dare manibus amnē.
Macte animo iuuenis (sic crescunt crimina matris)
Nec tantum pietas sed protinus ardua Virtus
Affectata tibi, nuper cum forte sodalis
Immeritam falso palleret crimine famam,
Erigeretq; forum, succinctaq; iudice multo
Surgeret, & castum uibraret Iulia fulmen.
Tu quanquam non ante forum legesq; seueras
Passus, sed tacita studiorum occultus in umbra,
Defensare metus, aduersaq; tela subisti
Pellere inermis adhuc & tyro pauentis amici.
Haud unquam tales aspexit Romulus annos,
Dardaniusq; senes, medij bellare togata
Strage fori, stupuere Patres tentamina tanta,
Conatusq; tuos nec te reus ipse timebat.
Par vigor est membris, promptaque ad fortia vires
Sufficiunt animo, atq; ingentia iussa sequuntur.
Ipse ego te nuper Tyberino in littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æstuat unda,
Tendentem cursus, vexantemq; ilia nudo
Calce ferocis equi, vultu dextraq; minacem.
(Si qua fides dictis stupui, armatumq; putaui.
Getulo sic pulcher equo, Troianaq; quassans
Tela, nouercales ibat venator in agros
Ascanius, miseramq; patri flagrabat Elisam.
Troilus haud aliter gyro leuiore minantes
Eludebat equos. aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio versantem in puluere metas
Spectabant Tyriæ non torno lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulsat,
Certaq; dat votis hilaris vestigia frater,
Surge, animo & fortes castrorum concipe curas.
Monstrabunt acies Mauors, Actæaq; virgo.
Flectere Castor equos, humeris quatere arma Quirinus.
Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo
Nubigeros clypeos, intactaq; cædibus arma?
Quasnam igitur terras, quem Cæsaris ibis in orbem?
Arctoosne amnes, & Rheni fracta natabis
Flumina? an æstiferis Libyæ sudabis in aruis?
An iuga Pannonica, mutatoresq; domorum
Sauromatas quaties? an te septenus habebit
Ister? & undoso circumflua coniuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaque capta subibis,
Non sibi felices syluas ponentis Idumes?
Quod si te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes.
Quanta Calidonios attollet gloria campos.
Cum tibi longæuus referet trucis incola terræ.
Hic suetus dare iura parens, hoc cespite turmas
Affari, nitidas speculas, castellaq; longe
Aspicis: ille dedit, cinxitq; hæc mœnia fossa.
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicauit.
Cernis adhuc titulos, hunc ipse vacantibus armis
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella parentis
Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix qui viridi fidens optatæ iuuentæ
Durabis quascunq; vias, vallumq; subibis
Forsan & ipse latus (sic numina principis adsint)
Cinctus, & unanimi comes indefessus amici,
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
Bella Menœtiades quippe hæc concordia vobis
Hic amor est, duretq; precor. nos fortior ætas
Iam fugit. hinc votis animum, precibúsque iuuabo.
Hei mihi sed questus solitos si forte ciebo,
Et mea Romuleis venient ad carmina patres,
Tu deeris Crispine mihi, cuneosq; per omnes
Te meus absentem circumspectabit Achilles.
Sed uenies melior. vatum non irrita currunt
Omina, quique aquilas tibi nunc, & castra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingetq; superbis
Fascibus, & patrias dabit insedisse curules.
Sed quis ab excelsis Troiana collibus alba,
Vnde sua iuxta prospectat mœnia Roma,
Proximus ille Deus, fama velocior intrat
Nuntius, atq; tuos implet Crispine penates?
Dicebam certe. Vatum non irrita currunt
Auguria. en ingens reserat tibi limen honorum
Cæsar, & Ausonij committit munia ferri.
Vade puer, tantisq; enixus suffice donis.
Felix qui magno iam nunc sub præside iuras,
Cuique sacer primum tradit Germanicus ensem.
Non minus hoc fortis quàm si tibi panderet ipse
Bellipotens aquilas, torsitq; induceret ora
Casside, vade alacer, maioraq; disce mereri.

EPICEDION IN PATREM.

Ipse malas vires, & lamentabile carmen
Elysio de fonte mihi, pulsumq; sinistra
Da genitor perdocte lyra. neq; enim antra mouere
Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham.
Te sine Corycia quicquid modo Phœbus in umbra,
Quicquid ab Ismariis monstrabat collibus Euan,
Dedidici. fugere meos Parnasia crines
Vellera, funestamq; ederis irrepere taxum
Extimui, trepidaq; nefas, arescere laurum.
Certe ego, magnanimam qui facta attollere regum

Ibam altum spirans, Martémque aequare canendo.
Quis sterili mea corda situ, quis Apolline uerso
Frigida damnata produxit nubila mentis?
Stant circum attonitae Vatem, & nil dulce sonantes
Nec digitis, nec voce deae. dux ipsa silenti
Fulta caput cithara: qualis post Orphea raptum
Astitit Ebre tibi, cernens iam surda ferarum
Agmina, & immotos sublato carmine lucos.
At tu seu membris emissus in ardua tendens,
Fulgentesque plagas, rerúmque elementa recenses,
Quis Deus, unde ignes, quae ducat semita Solem,
Quae minuat Phoeben, quaque integrare latentem
Causa queat, notiq; modos extendis Arati.
Seu tu Lethaeis secreto in gramine campi
Concilia Heroum iuxta, Manesq; beatos
Maeonium, Ascraeumque senem, non segnior umbra
Accolis, alternumq; sonas, & carmina misces.
Da vocem magno Pater ingeniumq; dolori,
Nam me ter relegens caelo, terq; ora
Luna videt residem, nullaq; Heliconide tristes
Solantem curas: tuus ut mihi vultibus ignis
Irrubuit, cineremq; oculis humentibus hausi,
Vilis honos studiis. vix haec in munera solus
Primum animum, tacitisque situm depellere curis
Nunc etiam labente manu, nunc lumine sicco
Ordior acclinis tumulo, quo molle quiescis
Iugera nostra tenens. ubi post Aeneia fata
Solatus, Latiis ingessit montibus Albam
Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine cãpos
Odit, & infaustae regnum dotale Nouercae.
Hic ego te (nam Sicanii non mitius halat
Aura Croci, dites nec sic tibi rara Sabaei
Cinnama odoratas nec Arabs decerpsit aristas.)
Inferius cum laude loci, sed carmine plango
Pierio. sumas gemitus & vulnera nati,
Et lachrymas, raro quas nunquam habuere parentes.
Atque utinam fortuna dares mihi Manibus aras
Par templis opus, aeriamq; educere molem
Cyclopum scopulos ultra, atque audacia saxa
Pyramidum & magno tumulum praetexere luco:
Illic & Siculi superassem dona sepulchri,
Et Nemees lucum, & Pelopis solennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aera disco
Graiorum vis ulla virûm non arua rigaret
Sudor equûm, aut putri sonitum daret ungula fossa.
Sed Phoebi simplex chorus. Hic frondentia vatum
Praemia laudato genitor tibi rite dicarem.
Ipse madens oculis, umbrarum, animaeque sacerdos
Praecinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orphea quaerens auertere leges:
Atque tibi moresq; tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non posthabuisset Homero,
Tenderet & torno pietas aequare Maronis.
Cur magis incessat superos, & saeua sororum
Stamina, quae tenero genitrix super aggere nati
Orba sedet? vel quae primaeui coniugis ignem
Aspicit, obstantesque manus, turbamque tenentem
Vincit, in ardentem liceat moritura maritum?
Maior certe alius superos, & Tartara pulsem
Inuidia, externis etiam miserabile visu
Funus eat, sed nec modo se natura dolenti,
Nec pietas iniusta dedit. mihi limine primo
Fatorum, & viridi genitor ceu raptus ab aeuo,
Tartara dura subis. nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum saeuorum crimine agrestum
Fleuerit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
Astyanacta parens. laqueo quin illa supremo
Inclusit gemitus. & te post funera magni
Hectoris, Haemonio pudor est seruisse marito.
Non ego quas fati certus sibi voce canora
Inferias praemittit Olor, nec rupe quod atra
Tyrrhenae volucres, nautis praedulce minantur,
In patrios adhibebo rogos: non murmure trunco
Quod gemit, & durae queritur Philomela sorori.
Nota nimis vati: quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lachrymosaq; germina dixit?
Et Phrygium silicem? atque ausum contraria Phoebo
Carmina? nec fissa gaudentem Pallada buxo?
Te pietas oblita virûm, reuocataq; caelo
Iustitia & gemina plangat facundia lingua,
Et Pallas, doctiq; cohors Heliconia Phoebi.
Quis labor Aonios seno pede ducere campos,
Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
Cyda labor, nomenq; fuit: quosq; orbe sub omni
Ardua septena numerat Sapientia fama?
Qui furias, regumq; domos, auersaq; caelo
Sydera terrifico super intonuere cothurno.
Et quis lasciua vires tenuare Thalia.
Dulce, vel heroos gressu truncare tenores,
Omnia nanque animo complexus, & omnibus auctor.
Quae fandi vis lata patet: siue orsa libebat
Aoniis vincire modis, seu voce soluta
Spargere, & effreno nimbos aequare profatu.
Exere semirutos subito de puluere vultus
Parthenope, crinemq; afflato monte sepulti
Pone super tumulos, & magni funus alumni,
Quo non Munychiae quicquam praestantius arces,
Doctaq; Cyrene, Sparteue animosa creauit:
Si tu stirpe vetus, famaq; obscura taceres
Nil gentile tenens, illo te ciue probares
Graiam, atq; Euboico maiorum sanguine duci.
Ille tuis toties praestrinxit tempora sertis,
Cum stata laudato caneret quinquennia versu,
Ora super gressus Pylii senis, oraq; regis
Dulichii, speciemq; comam subnexus utraq;.
Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus (quanquam fortuna parentũ
Arctior expensis) etenim te diuite ritu

Ponere,

Ponere purpureos infantia legit amictus
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protinus [illegible]
[illegible] ora
[illegible] tibi [illegible] Apollo.
Nec simplex patriae decus, & natalis origo
Pendet, [illegible] terra
Te [illegible]
Graia [illegible] magister.
Excolit & [illegible]
[illegible] longo [illegible] vita
[illegible] urbes
[illegible] ille
Versus [illegible]
[illegible]
Protinus [illegible]
Vix [illegible] dux
Ingenii [illegible] plebes
Euboicae [illegible] parentes,
Inde [illegible]
Voxque tua non totas [illegible]
Nec fratrem [illegible]
Sic [illegible]
Praemia [illegible] gemitus Lerna,
Nunc [illegible] tempora [illegible]
Cum [illegible] frondes
[illegible]
Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
Te monitore regi, mores & facta priorum
Discere, quis casus Troiae, quam tardus Ulysses,
Quantus equos pugnasque virum decurrere versu
Maeonides, quantumque pios ditarit agrestes
Ascraeus Siculusque senex, qua lege recurrat
Pindaricae vox flexa lyrae, volucrumque precator
Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Stesichorusque ferox, saltusque ingressa viriles
Non formidata temeraria Leucade Sappho,
Quosque alios dignata chelys. tu pandere doctus
Carmina Battiadae, latebrasque Lycophronis atri,
Sophronaque implicitum, tenuisque arcana Corinnae.
Sed quid parva loquor? tu par assuetus Homero
Ferre iugum, senosque pedes aequare solutis
Versibus, & numquam passu breviore relinqui.
Quid mirum, patria si te petiere relicta,
Quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
Alcidae, vel quos e vertice Surrentino
Mittit [illegible] speculatrix virgo profundi,
Quos [illegible] lituo, remisque notatus
[illegible]
Quosque Dicarchei portus, Baianaque mittunt
Litora, qua mediis alte permissus anhelat
Ignis aquis, & operta domos incendia servant.
Sic ad Avernales scopulos, & opaca Sibyllae
Antra, rogaturae veniebant undique gentes.
Illa minax divum [illegible]
[illegible]

Mox & Romuleam stirpem, proceresque futuros
Instruis, inque patrum vestigia ducere perstas.
Sub te Dardanius facis explorator opertae,
Qui Diomedeos [illegible]
Crevit, & inde sacrum didicit puer; arma probare
Monstrasti [illegible]
Auguribus; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
Lanea cui Phrygii est coma flaminis, & tua multum
Verbera succincti formidavere Luperci.
Et nunc ex illo forsan grege gentibus alter
Iura dat Eois, alter compescit Hiberos,
Alter Achaemenium secludit Zeugmate Persen.
Hi dites Asiae populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
Castra pia statione tenent: tu laudis origo.
Non tibi certarent iuvenilia fingere corda
Nestor, & indomiti Phoenix moderator alumni,
Quique tubas acres lituosque audire volentem
Aeaciden alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, subitam civilis Erinys
Tarpeio de monte facem, Phlegraeaque movit
Proelia. sacrilegis lucent Capitolia taedis,
Et Senonum furias Latiae sumpsere cohortes.
Vix requies flammae, necdum rogus ille deorum
Sederat, [illegible] cum tu solatia [illegible]
Impiger, & [illegible] faciens velocior ignis,
Concinis ore pio, captivaque numina defles.
Mirantur Latii proceres, ultorque deorum
Caesar, & e medio divum pater annuit igni.
Iamque & flere pio Vesuvina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis,
Cum pater exemptum terris ad sidera montem
Sustulit, & late miseras deiecit in urbes.
Me quoque vocales lucos, [illegible] Tempe
Pulsantem, [illegible] stirpe tua descendere dixi.
Admonitu [illegible] sidera [illegible]
Aequoraque & terras, quantum ostendere parenti.
Sic decus hoc, quodcumque lyra primusque dedisti
Non vulgare loqui, & famam sperare sepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui spectator adesses
Muneris! heu quali confusus gaudia fletu
Vota piosque metus inter laetumque pudorem!
Qualis [illegible] gloria maior,
[illegible] Olympiaca iuvenem cum [illegible]
Qui genuit, [illegible] sub alto
[illegible] canet [illegible]
Ille magis crebro dum lumina pulvere [illegible]
[illegible] corona.
Hei mihi quod tantum patrius ego vertice frondes,
Solaque Chalcidicae Cerealia dona coronae
Te sub teste tuli, [illegible]
[illegible]
[illegible] donat [illegible] robur
[illegible]
Nam quod me mixta [illegible]

Et fugis speratus honos, cum dulce parentis
Inuida Tarpei caneret te nostra magistro
Thebais. Vrgebant priscorum exordia vatum.
Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta
Heroum, bellique modos, positusq; locorum
Monstrabas. labat incerto mihi limite cursus
Te sine, & orbatæ caligant vela carinæ.
Nec solum larga memet pietate fouebas.
Talis & in thalamos, una tibi cognita tæda
Connubia, vnus amor. certe secernere matrem
Iam gelidi nequeo busti. te sentit, habetque.
Te videt, & tumulos, ortusque obitusque salutat.
Vt Pharios aliæ ficta pietate dolores
Mygdoniosque colunt, & non sua funera plorant.
Quid referam expositos seruato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rursusq; ubi dulce remitti
Gratia quæ dictis? animo quam nulla senectus?
His tibi pro meritis famam, laudesq; benignas
Vindex cura Deum, nulloq; e vulnere tristem
Concessit. raperis genitor non indigus æui,
Non iuuenis, trinisque decem quinquennia lustris
Functa ferens. sed me pietas numerare, dolorque
Non sinit. o Pylias aui transcendere metas,
Et Teucros æquare senes, o digne videre
Me similem. sed nec leti tibi ianua tristis.
Quippe leues causæ, nec segnis labe senilis
Exitus, instantique præmisit membra sepulchro.
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
Explicuit, falsoq; tulit sub tartara somno.
Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit.
Vidit & exemplum genitrix, gauisaq; ponit
Quæ lamenta tuli. veniam concedite manes;
Fas dixisse pater, non tu mihi plura dedisses.
Felix ille patrem vacuis circundedit vlnis:
Vellet, & Elysia quamuis in sede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per umbras.
Tentantem, & viuos molitum in tartara gressus,
Detulit infernæ vates longæua Dianæ.
Si chelyn Odrysium pigro transmisit Auerno
Causa minor, si Thessalicus Admetus in oris
Sylua vni terra Phylaceia retulit vmbram.
Cur nihil exoret genitor chelys? aut tua manes
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus,
Fas iunxisse manus, & lex quæcunque sequatur.
At vos umbrarum reges, Ætnæaq; Iuno
(Si laudanda precor) tedas auferte, comasq;
Eumenidum, nullo sonet asper ianitor ore.
Centauroque, hydræque greges, Scyllæq; monstra
Auersa calent valles, vmbramq; senilem
Inuitet ripa discussa plebe supremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite pii manes, Graiumq; examina vatum,
Illustremq; animam Lethæis spargite sertis.
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falsa dies, cæloq; simillimus aer.
Inde tamen venias melior, qua porta malignum
Cornea vincit ebur, somniq; in imagine monstra
Quæ solitus sic sacra Numæ, ritusq; colendos
Mitis Aricino dictabat nympha sub antro.
Scipio sic plenos Latio Ioue ducere somnos
Creditur Ausonii, & non sine Apolline Sylla.

AD SOMNVM.

Crimine quo merui iuuenis placidissime diuum,
Quoue errore miser, donis ut solus egerem
Somne tuis? tacet omne pecus, volucresque, feræque,
Et simulant fessos curuata cacumina somnos.
Nec trucibus fluuiis idem sonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi respicit ægras
Stare genas, totidem Oetææ Paphiæq; reuisunt
Lampades, & toties nostros Tithonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello.
Vnde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ sacer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
At nunc heu aliquis longa sub nocte puella
Brachia nexa tenens, vltro te Somne repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis. hoc turba precatur
Lætior, extremo me tange cacumine virgæ.
Sufficit, aut leuiter suspenso poplite transi.

EPICEDION IN FILIVM.

Me miserum (neque enim verbis solennibus vlla
Incipiam, nec Castaliæ vocalibus vndis
Inuisus, Phœboq; grauis) quæ vestra, sorores,
Orgia, Pierides, quas non mihi sentio aras?
Dicite, post pœnam liceat commissa fateri.
Nunquid inaccesso posui vestigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error?
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viscera nostra tenens, animamq; auellitur infans.
Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
Oraq; non fueram genitor, sed cernite fletus,
Liuentesq; genas, & credite planctibus orbi.
Orbus ego. huc patres, & aperto pectore matres
Conueniant, cineriq; oculis & carmina ferte,
Si qua sub uberibus plenis ad funera natos
Ipsa graui labente tulit, madidumq; cecidit
Pectus, & ardentes restinxit lacte fauillas.
Quisquis adhuc tenera signatum flore iuuentæ
Immersit cineri iuuenem, primaq; iacentis
Serpere crudeles vidit lanugine flammas,
Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat.
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit.
Tanta mihi feritas, tanta est infamia luctus.
Hoc quoque cum mediis ter dena luce peracta

Ab-

Aedituis tumulo, luctus in carmina verto,
Discordésque modos, & singultantia verba
Molior. orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens. sed nec solita mihi vertice Laurus,
Nec frontis vittatus honor. en taxea marcet
Sylua comis, hilarésque Ederas plorata Cupressus
Excludit ramis. ignaua pollice chordas
Pulso. sed incertum digitis errantibus amens
Scindo chelyn. iuuat heu iuuat illaudabile carmen
Fundere, & incomptè miserum laudare dolorem.
Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum
Aspiciant superi. pudeat, Thebasque, nouúmque
Aeaciden. nil iam placidum manabit ab ore,
Ille ego qui toties blandus, matrúmque patrúmque
Vulnera, qui viuos potui mulcere dolores,
Ille ego lugentum mitis solator, acerbis
Auditus tumulis, & descendentibus vmbris,
Deficio. medicásque manus, fomentáque quaero
Vulneribus (sed summa) meis. nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos, & saucia tersi
Pectora) reddite opem, saeuas exsoluite grates.
Nimirum cùm vestra domus ego funera, maestus
Increpite, tunc damna dolens aliena, repono
Infelix lachrymas, & tristia carmina seruo.
Verum erat, absumptae vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignúmque nihil meus fumine tanto
Repperit. inferior vox omnis, & omnia sordent
Verba. ignosce puer. tu me caligine maestum
Obruis. ah duro viso sic vulnere caram
Coniugis, inuenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce sibi, sic busta Lini complexus Apollo
Non tacuit. nimius fortasse, auidusque doloris
Dicor, & in lachrymis modum excessisse pudorem.
Quisnam autem gemitus, lamentaque nostra reprendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperii fortuna tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet censere dolendi.
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina detineat, rapidis aut ignibus obstet,
Quàm miseros lugere vetet. tamen ille seuerus
(Quisquis is est) nostrae cognoscat vulnera causae.
Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delicias, doctúmue sui conuicia Nili
Infantem, linguáque simul, salibúsque proteruum
Dilexi. meus ille, meus, tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.
Poscentémque nouas tremulis vlulatibus auras,
Inserui vitae. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus, libertatemque sub ipsis
Vberibus tibi parue dedi. heu munera nostra
Ridebas ignarus adhuc. properaueras ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipsos
Inuidia superos, iniustáque tartara pulsem?
Nonne gemam te care puer? quo sospite natos
Non cupij, primo genitum qui protinus ortu
Implicuit, fixitque mihi, cui verba, sonósque
Monstraui (questúsque, & vulnera caeca resoluam)
Reptantémque solo demissus ad oscula dextra
Erexi, blandóque sinu, iam iámque natantes
Exercere genas, dulcésque accersere somnos.
Cui nomen vox prima meum, ludúsque tenello
Risus, & e nostro veniebant gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS.

P. STATII PAPINII THEBAIDOS LIBER I.

FRATERNAS acies, alternáque regna profanis
Decertata odijs, sontésque euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit. vnde iubetis
Ire Deae? gentisne canam primordia dirae?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreae? scrutantémque aequora Cadmum?
Longa retro series, trepidum si Martis operti
Agricolam infandis condentem praelia sulcis
Expediam, penitúsque sequar quo carmine muris
Iusserit Amphion Tyrios accedere montes.
Vnde graues irae cognata in moenia Baccho,
Quod saeuae Iunonis opus. cui sumpserit arcum

Infelix Athamas, cur non expaverit ingens
Ionium, socio casura Palaemone mater.
Atq; ideo iam nunc gemitus, & prospera Cadmi
Praeteriisse sinam: limes mihi carminis esto
Oedipodae confusa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos ausim sperare triumphos,
Bisq; iugo Rhenum, bis adactum legibus Istrum,
Et coniurato deiectos vertice Dacos:
Aut defensa prius vix pubescentibus annis
Bella Iovis: tuq; o Latiae decus addite famae,
Quem nova maturi subeuntem exorsa parentis
Aeternum sibi Roma cupit: licet arctior omnes
Limes agat stellas, & te plaga lucida coeli
Pleiadum, Boreaeq; & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter aequa
Parte poli: maneas hominum contentus habenis,
Undarum terraeq; potens, & sidera dones.
Tempus erit, cum Pierio tua fortior oestro
Facta canam: nunc tendo chelyn. satis arma referre
Aonia, & geminis sceptrum exitiale Tyrannis,
Nec furiis post fata modum, flammasq; rebelles
Seditione rogi, tumulisq; carentia regum
Funera, & egestas alternis mortibus urbes.
Caerula cum rubuit Lernaeo sanguine Dirce,
Et Thetis arentes assuetum stringere ripas
Horruit ingenti venientem Ismenon acervo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum irae
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus?
Urget & hostilem propellens caedibus amnem
Turbidus Hippomedon, plorandaq; bella protervi
Arcados, atq; alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita scrutatus lumina dextra
Merserat aeterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaq; animam sub morte trahebat.
Illum indulgentem tenebris, imaeq; recessu
Sedis, inaspectos caelo, radiisq; penates
Servantem, tamen assiduis circumvolat alis
Saeva dies animi, scelerumq; in pectore Dirae.
Tunc vacuos orbes crudum ac miserabile vitae
Supplicium, ostentat caelo, manibusq; cruentis
Pulsat inane solum, saevaq; ita voce precatur:
Di sontes animas, angustaq; Tartara poenis
Qui regitis, tuq; umbrifero Styx livida fundo,
Quam video, multumq; mihi consueta vocari
Annue Tisiphone, perversaq; vota secunda.
Si bene quid merui, si me de matre cadentem
Fovisti gremio, & traiectum vulnere plantas
Firmasti; si stagna petii Cyrrhaea bicorni
Interfusa iugo, possem cum degere falso
Contentus Polybo, trifidaeq; in Phocidos arce
Longaevum implicui regem, secuiq; trementis
Ora senis, dum quaero patrem; si Sphingos iniquae
Callidus ambages te praemonstrante resolvi;
Si dulces furias & lamentabile matris
Connubium gavisus ini, noctemq; nefandam
Saepe tuli, natosq; tibi (scis ipsa) paravi;
Mox avidus poenae digitis caedentibus ultro
Incubui, miseraq; oculos in matre reliqui:
Exaudi, si digna precor, quaeq; ipsa furenti
Subiiceres: orbum visu regnisq; parentem
Non regere, aut dictis maerentem flectere adorti
Quos genui, quocunq; toro; quin ecce superbi
(Pro dolor) & nostro iamdudum funere reges
Insultant tenebris, gemitusq; odere paternos.
Hisne etiam funestus ego? & videt ista deorum
Ignavus genitor? tu saltem debita vindex
Huc ades, & totos in poenam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Unguibus arripui, votisq; instincta paternis
I media in fratres: generis consortia ferro
Dissiliant: da Tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas: nec tarda sequetur
Mens iuvenum: modo digna veni, mea pignora nosces.
Talia iactanti crudelis Diva severos
Advertit vultus: inamoenum forte sedebat
Cocyton iuxta, resolutaq; vertice crines
Lambere sulphureas permiserat anguibus undas.
Ilicet igne Iovis lapsisq; citatior astris
Tristibus exiluit ripis: discedit inane
Vulgus, & occursus dominae pavet: illa per umbras
Et caligantes animarum examine campos
Taenariae limen petit irremeabile portae.
Sensit adesse dies: piceo nox obvia nimbo
Lucentes turbavit equos: procul arduus Atlas
Horruit, & dubia caelum cervice remisit.
Arripit extemplo Maleae de valle resurgens
Notum iter ad Thebas: neq; enim velocior ullas
Itq; reditq; vias, cognataq; Tartara mavult.
Centum illi stantes umbrabant ora Cerastae,
Turba minax diri capitis: sedet intus abactis
Ferrea lux oculis: qualis per nubila Phoebes
Atracia rubet arte labor: suffusa veneno
Tenditur, ac sanie gliscit cutis: igneus atro
Ore vapor, quo longa sitis, morbiq; famesq;
Et populis mors una venit: riget horrida tergo
Palla, & caerulei redeunt in pectora nodi.
Atropos hos, atque ipsa novat Proserpina cultus.
Tum geminas quatit ira manus: haec igne rogali
Fulgurat, haec vivo manus aera verberat Hydro.
Ut stetit, abrupta qua plurimus arce Cythaeron
Occurrit caelo, fera sibila crine virenti
Congeminat, signum terris, unde omnis Achaei
Ora maris late, Pelopeaq; regna resultant.
Audiit & medius caeli Parnassus, & asper
Eurotas, dubiamq; iugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctibus obstitit Isthmos.
Ipsa suum genetrix curvo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioq; Palaemona pressit.
Atque ea Cadmaeo praeceps ubi limine primum
Constitit, assuetaque infecit nube penates:

1 v.v. adeo. 3 al. presto. 8 v.v. [illegible] 2. L.R. caltmine.

Pro-

Protinus attoniti fratrum sub pectore motus,
Gentilisq; animos subijt furor, ægraq; lætis
Inuidia, atq; parens odij metus, inde regendi
Sæuus amor, ruptæq; vices, iurisq; secundi
Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
Stare loco, sociisq; comes discordia regnis.
Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos
Agricola imposito sociare affectat aratro:
Illi indignantes quis nondum vomere multo
Ardua nodosos ceruix descendit in armos,
In diuersa trahunt, atq; æquis vincula laxant
Viribus, & vario confundunt limite sulcos:
Haud secus indomitos præceps discordia fratres
Asperat. alterni placuit sub legibus anni
Exilio mutare ducem, sic iure maligno
Fortunam transire iubent, vt sceptra tenentem
Fœdere præcipiti semper nouus angeret hæres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnæ
Sola, nec in regem perduratura secundum.
Et nondum crasso laquearia fulua metallo,
Montibus aut alte Grais effulta nitebant
Atria, congestos satis explicitura clientes.
Non impacatis Regum aduigilantia somnis
Pila, nec alterna ferri statione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis, sed nuda potestas
Armauit fratres: pugna est de paupere regno.
Dumq; vter angustæ squalentia iugera Dirces
Verteret, aut Tyrij solio non altus ouaret
Exulis, ambigitur, periit ius, fasq; bonumq;
Et vitæ, mortisq; pudor. Quo tenditis iras
Ah miseri? quid si peteretur crimine tanto
Limes vterque poli, quem Sol emissus Eoo
Cardine, quem porta vergens prospectat Ibera?
Quasq; procul terras obliquo sidere tangit
Auius, aut Borea gelidas, madidiue tepentes
Igne Noti? quid si Tyriæ Phrygiæue sub vnum
Conuectentur opes? loca dira, arcesq; nefandæ
Suffecere odio, furiisq; immanibus emptum est
Oedipodæ sedisse loco. Iam sorte cadebat
Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi sæue,
Quis fuit ille dies, vacua cum solus in aula
Respiceres ius omne tuum, cunctosq; minores,
Et nusquam par stare caput? Iam murmura serpunt
Plebis Echioniæ, tacitumq; à principe vulgus
Dissidet, & qui mos populis, venturus amatur.
Atque aliquis, cui mens humili læsisse veneno
Summa, nec impositos vnquam ceruice volenti
Ferre duces: hancne Ogygiis ait aspera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoq; iugo dubitantia subdere colla!
Partiti versant populorum fata, manuq;
Fortunam fecere leuem, semperne vicissim
Exulibus seruire dabor? tibi summe deorum,
Terrarumq; sator sociis hanc addere mentem
Sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonij nequicquam blanda iuuenci
Pondera, Carpathio iussus sale quærere Cadmus
Exul Hyanthæos inuenit regna per agros:

Fraternasq; acies fœtæ telluris hiatu,
Augurium seros dimisit adusq; nepotes?
Cernis vt erectum torua sub fronte minetur
Sæuior assurgens dempto consorte potestas?
Quas gerit ore minas? quanto premit omnia fastu?
Hiccine vnquam priuatus erit? tamen ille precanti
Mitis, & affatu bonus, & patientior æqui.
Quid mirum? non solus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus casus, domino cuicunq; parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt, nutat media fortuna carina.
Heu dubio suspensa metu, tolerandaq; nullis
Aspera sors populis, hic imperat, ille minatur.
At Iouis imperio rapidi super atria cæli
Lectus concilio diuum conuenerat ordo
Interiore polo. spatiis hinc omnia iuxta
Primæq; occiduæq; domus, effusa sub omni
Terra, atq; vnda die. mediis sese arduus infert
Ipse deis placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantiq; locat solio. nec protinus ausi
Cælicolæ, veniam donec pater ipse sedendi
Tranquilla iubet esse manu. mox turba vagorum
Semideum, & summis cognati nubibus amnes,
Et compressa metu seruantes murmura venti
Aurea templa replent. mixta conuexa deorum
Maiestate tremunt, radiant maiore sereno
Culmina, & arcano florentes lumine postes.
Postquam iussa quies, siluitq; exterritus orbis,
Incipit ex alto, graue & immutabile sanctis
Pondus adest verbis, & vocem fata sequuntur.
Terrarum delicta, nec 1 exsuperabile diris
Ingenium mortale queror. quonam vsque nocentum
2 Exigor in pœnas? tædet sæuire corusco
Fulmine. iam pridem Cyclopum operosa fatiscunt
Brachia, & Æoliis desunt incudibus ignes.
Atque ideo tuleram falso rectore solutos
Solis equos, cælumque rotis errantibus vri,
Et Phaetontæa mundum squalere fauilla.
Nil actum est, neque tu valida quod cuspide late
Ire per illicitum pelago germane dedisti.
Nunc geminas punire domos, quis sanguinis author
Ipse ego, descendo. Perseos alter in agros
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
Mens cunctis imposita manet: quis funera Cadmi
Nesciat? & toties excitam à sedibus imis
Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrum,
Erroresque feros nemorum, & reticenda deorum
Crimina? vix lucis spatio, vix noctis abactæ
Enumerare queam mores, gentemq; profanam.
Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immeritæ gremium incestare parentis
Appetiit, proprios monstro reuolutus in ortus.
Ille tamen superis æterna piacula soluit,

1 b.la.exsuperabilem. 2 b.exigat,

Proiecique diem: nec iam amplius æthere nostro
Vescuntur: at nati (facinus sine more) cadentes
Calcauere oculos. iam iam rata vota tulisti
Dire senex, meruere tuæ, meruere tenebræ
Vltorem sperare Iouem. noua nunc ego sontes arma
Iniciam regnis, totumque à stirpe reuellam
Exitiale genus. belli mihi semina sunto
Adrastus socer, & superis adiuncta sinistris
Connubia. hanc etiam pœnis incessere gentem
Decretum est. neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & sæuæ periit iniuria mensæ.
Sic pater omnipotens. ast illi saucia dictis
Flammato versans inopinum corde dolorem
Talia Iuno refert. me ne ô iustissime diuum
Me bello certare iubes? scis semper ut arces
Cyclopum, magnique Phoronei inclyta fama
Sceptra viris, opibusque iuuem, licet improbus illic
Custodem Phariæ, somno letoque iuuencæ
Extinguas septis, & turribus aureus intres.
Mentitis ignosco toris: illam odimus vrbem
Quam vultu confessus adis: vbi conscia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques.
Facta luant Thebani: cur hostes eligis Argos?
Quin age si tanta est thalami discordia sancti,
Et Samon, & veteres armis excinde Mycenas.
Verte solo Sparten. cur usquam sanguine festo
Coniugis ara tuæ, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & ærisoni lugentia flumina Nili.
Quod si prisca luunt authorum crimina gentes,
Subuenitque tuis sera hæc sententia curis
Percensere æui senium, quo tempore tandem
Terrarum furias abolere, & sæcula retro
Emendare sat est? iam dudum à sedibus illis
Incipe, fluctiuaga qua præterlabitur vnda
Sicanios longe relegens Alpheos amores.
Arcades hic tua (nec pudor est) delubra nefastis
Imposuere locis. illic Mauortius axis
Oenomai, Geticoque pecus stabulare sub Æmo
Dignius, abruptis etiamnum inhumata procorum
Relliquiis trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaque manes
Creta tuos. me Tantaleis consistere tectis
Quæ tandem inuidia est? belli deflecte tumultus,
Et generis miserere tui. sunt impia late
Regna tibi, melius generos passura nocentes.
Finierat miscens precibus conuitia Iuno.
At non ille grauis dictis, quanquam aspera, motu,
Reddidit hæc: equidem aut rebar te mente secunda
Laturam, quodcunque tuos (licet æquus) in Argos
Consulerem, neque me (si detur copia) fallit
Multa super Thebis Bacchum, ausuramque Dionen
Dicere, sed nostri reuerentia ponderis obstat.
Horrendos etenim latices, Stygii æquora fratris
Obtestor mansurum, & non reuocabile verbum,

1 c. vnquam. 2 vv. etiam, num.

Nil fore quo dictis flectar. quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aera per liquidum, regnisque illapsus opacis
Dic patruo, superas senior se tollat ad auras
Laius, extinctum nati quem vulnere nondum
Vlterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea iussa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argolicisque tumentem
Hospitiis, quod sponte cupit, procul impius aula
Arceat, alternum regni infitiatus honorem.
Hinc causæ irarum, certo reliqua ordine ducam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat astra galero.
Tum dextræ virgam inseruit, qua pellere dulces
Aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
Tartara, & exangues animare assueuerat vmbras.
1Dissiluit, tenuique exceptus inhorruit aura.
Nec mora, sublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti designat nubila gyro.
Interea patriis olim vagus exul ab oris
Oedipodionides 2furto deserta pererrat
Aoniæ. iam iamque animis male debita regna
Concipit, & longum signis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet vna dies noctesque recursans
Cura virum, si quando humilem decedere regno
Germanum, & semet Thebis opibusque potitum
Cerneret, hac æuum cupiat pro luce pacisci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ dispendia. sed mox
Attollit flatus ducis, & sedisse superbum
Deiecto iam fratre putat. spes anxia mentem
Extrahit, & longo consumit gaudia voto.
Tunc sedet Inachias vrbes, Danaeiaque regna,
Et caligantes abrupto sole Mycenas,
Ferre iter impauidum, seu præuia ducit Erinnys,
Seu fors illa viæ, siue hac immota vocabat
Atropos. Ogygiis vlulata furentibus antra
Deserit, & pingues Bacchæo sanguine colles.
Inde plagam, qua molle sedens in plana Cytheron
Porrigitur, lassumque inclinat ad æquora montem,
Præterit. hinc arcto scopuloso in limite pendens
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata seni, mitemque Corinthon
Linquit, & in mediis audit duo littora campis.
Iamque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis, late mundo subuecta silenti
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes, volucresque tacent: iam somnus auaris
Inserpit curis, pronusque per aëra nutat
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cœlo
Promisere iubar, nec rarescentibus vmbris
Longa repercusso nitere crepuscula Phœbo.

1 desiluit. 2 l.b. furtò.

Dens-

Densior à terris, & nulli peruia flamma
Subtexit nox atra polos. iam claustra rigentis
Æoliæ [1] percussa sonant, venturaq; rauco
Ore minatur hyems, venti transuersa frementes
Confligunt, axemq; suo de cardine vellunt,
Dum cœlum sibi quisque rapit. sed plurimus Auster
Inglomerat, noctem & tenebrosa volumina torquet,
[2] Diffunditq; imbres, sicco quos asper hiatu
Persolidat Boreas. nec non abrupta tremiscunt
Fulgura, & attritus subita face rumpitur æther.
Iam Nemea, iam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent: ruit agmine facto
Inachus, & gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
Puluerulenta prius, calcandaq; flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ, stagnoq; refusa est
Funditus, & veteri spumauit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus, rapiunt antiqua procellæ
Brachia syluarum, nullisq; aspecta per æuum
Solibus vmbrosi patuere æstiua Lycæi.
Ille tamen modo saxa iugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pauens, passimq; insano turbine raptas
Pastorum, pecorumq; domos, non segnius amens,
Incertusq; viæ, per nigra silentia, vastum
Haurit iter. pulsat metus vndique, & vndique frater.
Ac velut hyberno deprensus nauita ponto,
Cui neque temo piger, neque amico sydere monstrat
Luna vias, medio cœli pelagiq; tumultu
Stat rationis inops, iam iamq; aut saxa malignis
Expectat submersa vadis, aut vertice acuto
Spumantes scopulos erectæ incurrere proræ:
Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
Accelerat, vasto metuenda vmbone ferarum
Excutiens stabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat stimulos animo vis mœsta timoris,
Donec ab Inachiis victa caligine tectis
Emicuit lucem deuexa in mœnia fundens
Larissæus apex. illo spe concitus omni
Euolat. hinc celsæ Iunonia templa Prosymnæ
Læuus habet, hinc Herculeo signata vapore
Lernæi stagna atra vadi. tandemq; reclusis
Infertur portis. actutum regia cernit
Vestibula. hic artus imbri, ventoq; rigentes
Proiicit, ignotæq; [3] acclinis postibus aulæ
Inuitat tenues ad dura cubilia somnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ
In senium vergens populos Adrastus habebat
Diues auis, & vtroq; Iouem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops, sed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos (monstrum exitiabile dictu!
Mox adaperta fides) æuo ducente canebat
Setigerumq; suem, & fuluum aduentare leonem.
Hæc voluens, non ipse pater, non docte futuri

Amphiaraë vides, etenim vetat author Apollo.
Tantum in corde sedens ægrescit cura [4] parentis.
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni sanguinis illum
Conscius horror agit) eadem sub nocte sopora
Lustra terit, similesq; notos dequestus & imbres,
Infusam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comasq; gerens, subit vno tegmine, cuius
Fusus humo gelida partem prior hospes habebat.
Hic verò ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit. haud passi sociis defendere noctem
Culminibus, paulum alternis in verba minasq;
Cunctantur, mox vt iactis sermonibus iræ
Intumuere satis, tum verò erectus vterq;
Exertare humeros, nudamq; lacessere pugnam.
Celsior ille gradu procera in membra, simulq;
Integer annorum, sed non & viribus infra
Tydea fert animus, totosq; infusa per artus
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
Iam crebros ictus ora & caua tempora circum
Obnixi ingeminant telorum, aut grandinis instar
Rhipææ, flexoq; genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quàm Pisæo sua lustra Tonanti
Cum redeunt, crudisq; virum sudoribus ardet
Puluis, at hinc teneros cauea dissensus Ephœbos
Concitat, exclusæq; expectant præmia matres.
Sic alacres odio, nullaq; cupidine laudis
Accensi incurrunt, scrutatur & intima vultus
Vnca manus, penitusq; oculis cedentibus instat.
Forsan & accinctos lateri (sic ira ferebat)
Nudassent enses, meliusq; hostilibus armis
Lugendus fratri iuuenis Thebane iaceres,
Ni rex insolitum clamorem & pectore ab alto
Stridentes gemitus noctis miratus in vmbris,
Mouisset gressus, magnis cui sobria curis
Pendebat somno iam deteriore senectus.
Isq; vbi progrediens numerosa luce per alta
Atria, dimotis aduerso limine claustris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putresq;
Sanguineo videt imbre genas: quæ causa furoris
Externi iuuenes (neque enim meus audeat istas
Ciuis in vsque manus) quisnam implacabilis ardor
Exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
Vsque adeone angusta dies? & triste parumper
Pacem animo, somnumq; pati? sed prodite tandem
Vnde orti, quò fertis iter, quæ iurgia? nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generisq; superbi
Magna per effusum clarescunt signa cruorem.
Vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt vnà. Rex ô mitissime Achiuum,
Quid verbis opus? ipse vndantes sanguine vultus
Aspicis. hæc passim turbatis vocis amaræ
Confudere sonis. inde ordine Tydeus
Continuat, mœsti cupiens solatia casus.
Monstriferæ Calydonis opes, Acheloiaq; arua
Deserui, vestris ecce in finibus ingens
Nox operit: tecto cœlum prohibere quis iste
Arguit? an quoniam prior hæc ad limina forte

1 l.b. percussa a perculsa. 2 l.b. defunditq; 3 vt. acclinis.
4 vv. parens.

Molitur gressus: pariter stabulare bimembres
Centau[illegible]
Com[illegible]
Fa[illegible] terre,
Sed [illegible]
Qu[illegible]
Sang[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ille [illegible]
[illegible]
Imme [illegible]
Aut [illegible]
In [illegible] dextra.
Non [illegible]
Forsan [illegible] iras,
Vt [illegible]
[illegible] tenebis
Esse [illegible] extrema pro- [illegible]
[illegible]
[illegible] regem
[illegible]
[illegible]
Tydea [illegible]
Exuviis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ignem [illegible]
Indulgens reparare animum, dum proximus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Deprendis [illegible]

[illegible]

Iniectans manibus tecta [illegible]
Progredi[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] toros, [illegible]
[illegible] mensas.
Ast [illegible] noctem
[illegible]
[illegible]
[illegible] ca- [illegible]
Percensent [illegible] Adrastus
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ordine [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] omnis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Plebs Argiva [illegible]

Post-

Postquam cærulei sinuosa volumina monstri
Terrigenam Pythona deus septem orbibus atris
Amplexum Delphos squamisq; annosa terentem
Robora, Castalius dum fontibus ora trisulco
Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
Perculit, abiumptis numerosa in vulnera telis.
Cyrrhæisq; dedit centum per iugera campi
Vix tandem explicitum, nona deinde piacula cædis
Perquirens, nostri tecta haud opulenta Cretopi
Attigit: hunc primus & pubi, comitibus annus
Mira decore pio, eruabat nata penates
Intemerata toris, felix si Delia numquam
Furta, nec occultum Phœbo sociasset amorem.
Namque ut passa deum Nemeæi ad fluminis undam,
Bis quinos plena cùm fronte resumeret orbes
Cynthia. Sydereum Latona fœta nepotem
Edidit: ac pœna metuens (neque enim ille cœlitis
Donasset thalamis veniam pater) aura rura
Eligit, ac natum septa inter ovilia furtim
Montanago pecoris custodi mandat alendum.
Non sibi digna puer generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros. & vimine querno
Texta domus. clausa arbutea sub cortice libri
Membra tepent, suadetq; leves cana fistula somnos;
Et pecori commune silum, sed fata nec illum
Concessere latem. Viridi nam cespite terra
Projectum tenere, & patulo cœlum ore trahentem
Dira canum rabies morsu depasta cruento
Disiecit. hic verò attonitas ut nuntius aures
Matris adit, pulsi ex animo genitorque, pudorque,
Et metus. ipsa ultro sanis plangoribus amens
Tecta replet, vacuumq; ferens velamine pectus
Occurrit confessa patri. nec motus. at atro
Imperat insandum cupientem occumbere leto.
Sero memor thalami, mœsta solatia morti
Phœbe parat. monstrum infandi Acherontis sub imo
Conceptum Eumenidum thalamis: cui virginea ora,
Pectoraq; æternum stridens à vertice surgit
Et sanguineam frontem discriminat anguis.
Hæc tam dira lues nocturno squallida passu
Illabi thalamis, animasq; à stirpe recentes
Arripere altricum gremys, morsuq; cruento
Deijcit. & multum patrio pinguescere luctu.
Haud talis armorum præstans, animique Coroebus,
Sed; ultro lectis iuvenum, qui robore primi
Famam posthabita facilis extendere vita
Obtulit. illa novos ibat populata penates
Portarum in bivio. luctu duo corpora parvum
Dependent. & tam unca manus vitalibus hæret,
Ferratiq; ungues tenero sub corde repsicunt.
Obvius hunc lætus omne virum stipante corona
Ituvenis, ferrumq; ingens sub pectore diro
Condidit: atque imas animæ mucrone corusco
Scrutatus latebras, tandem sua mœstra profundo
Reddit habuere Iovis. iunat ire. & visere iuxta
Luentes in morte oculos, uterique nefandam
Proluviem, & crasso squallentia pectora tabo.
Quæ nostræ cecidere animæ. stupet Inachia iuvenes,
Magnaq; post lachrymas etiamnum gaudia pallens.
Hic trabibus duris, solatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, asperq; mulares
Deculcare gentis: nequitiam explere potest asi.
Illam & nocturno circum stridore volantes
Impasta fugistis aves, rabiemq; canum vim,
Orasq; sicca ferunt trepidorum imbuisse luporum.
Sanior in miseros fatu ultricu ademptæ
Delius injurgit, summaque bimembris umbra
Parnasi residens, arcu crudelis iniquo
Pestifera arma iacit, campoq;, & celsa Cyclopum
Tecta, superiecto nebularum incendit amictu,
Labuntur dulces animæ. mors fila sororum
Ense metit, captamq; tenens fert manibus urbe.
Quærenti quæ causa duci, quis ab æthere lenis
Ignis, & in totum regnaret Sertius annum?
Idem author Paan rursus iubet ire cruento
Infestas monstro iuvenes, qui cæde potiti.
Fortunate animi, longumq; in sæcula digne
Promeriture diem, non tu pia degener arma
Oculis, aut certa trepidas occurrere morti.
Comminus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Constitit, & sævas ita vocibus asperat iras.
Nec missus Hymbræe tuos supplexve penates
Adsumpsi. mea me pietas, & conscia virtus
Has egere vias. ego sum qui cæde subegi
Phœbe tuum mortale nefas. quem nubibus atris,
Et squallente die, nigra quem tabe sinistri
Quæris inique pelt, quod si monstra effera magnus
Cura adeo superis, tacitumque vilior orbis,
Mors hominum, & sæve tanta inclementia cœlo est:
Quid meruere Argolicæ mene diuum optime, solum
Obtrectasse caput fatis præstabit. an illud
Lene magis cordi, quod de, vlata domorum
Tecta videt, ignique datis cultoribus omnis
Luces ager. sed quid fando tua tela, manusque
Demoror? exspectant matres, supremaque à fûst
Vota mihi. satis est, meruj, ne parcere velles.
Proinde move pharetras, arcusq; intende sonoros.
Insignemque animam leto dimitte. sed illum
Pallantes Inachi, qui de super imminet Argis
Dum morior, depelle globum. fors æqua merentes
Respicit. ardentem tenuit reverentia radis
Latoidem. tristemque viro submissus honorem

a vv. viridi 2 ibi. dissicit, 3 abripere,
1 vv. plebes, 2 vv. non, 3 c. pinsabat.
4 al. fundunt.

Largitur vitæ. nostro mala nubila cœlo
Diffugiunt: at tu stupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hæc stata sacra quotannis
Solennes recolunt epulæ, Phœbæque placat
Templa nouatus honos. has forte inuisitis aras,
Vos quoque progenies. quanquam Calydonius Oeneus,
Et Parrhaoniæ (dudum si certus ad aures
Clamor ijt) tibi iura domus, tu pande quis Argos
Aduenias? quando hæc variis sermonibus hora est.
Deiecit mœstos extemplo Ismenius heros
In terram vultus, taciteq; ad Tydea læsum
Obliquare oculos. tum longa silentia mouit.
Non super hos diuum tibi sum quærendus honores
Vnde genus, quæ terra mihi, quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter sacra fateri.
Sed si præcipitant miserum cognoscere curæ.
Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Thebæ,
Et genitrix Iocasta mihi. tum motus Adrastus
Hospitiis (agnouit enim) quid nota recondis?
Scimus ait. nec sic auersum fama Mycenis
Voluit iter. regnum, & furias, oculosq; pudentes
Nouit, & Arctois si quis de solibus horret,
Quiq; bibit Gangen, at nigrum occasibus intrat
Oceanum. & si quos incerto littore syrtes
Destituunt, ne perge queri, casusq; priorum
Annumerare tibi. nostro quoque sanguine multum
Errauit pietas, nec culpa nepotibus obstat.
Tu modo dissimilis rebus mereare secundis
Excusare tuos. & iam temone supino
Languet Hyperboreæ glacialis portitor Vrsæ:
Fundite vina focis seruatoremq; parentum
Latoidem votis iterumq; iterumque canamus.
Phœbe parens, seu te Lyciæ Pataræa niuosis
Exercent dumeta iugis, seu rore pudico
Castalidæ, flauos amor est tibi mergere crines:
Seu Troiam Thymbræus habes, vbi fama volentem
Ingratis Phrygios humeris subiisse molares:
Seu iuuat Ægæum feriens Latonius vmbra
Cynthus, & assiduam pelago non quærere Delō:
Tela tibi, longéq; feros tentandus in hostes
Arcus, & ætherij dono cessere parentes
Æternum florere genas. tu doctus iniquas
Parcarum prænosse manus, fatumque quod vltra est,
Et summo placitura Ioui. quis letifer annus,
Bella quibus populis, mutent quæ sceptra Cometæ.
Tu Phryga submittis citharæ. tu matris honori
Terrigenam Tityon Stygijs extendis arenis.
Te viridis Python, Thebanaq; mater ouantem,
Horruit in pharetris. vltrix tibi torua Megæra
Ieiunum Phlegyam subter caua saxa iacentem
Æterno premit accubitu, dapibusq; profanis
Instimulat. sed mistæ famem fastidia vincunt.
Adijs ô memor hospitij, Iunoniaq; arua
Dexter ames, seu te roseum Titana vocari
Gentis Achemeniæ ritu, seu præstat Osyrin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mitram.

P. STATII PAPINII
THEBAIDOS
LIBER II.

INterea gelidis Maia satus aliger vmbris
Iussa gerens magni remeat Iouis, vndiq; pigræ
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aër:
Nec Zephyri rapuere gradum, sed fœda silentis
Aura poli: styx inde nouem circumflua campis,
Hinc obiecta vias torrentum incendia cludunt.
Ponè senex trepida succedit Laius vmbra
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Transabijt costas cognatis ictibus ensis
Impius, & primas furiarum pertulit iras.
It tamen, & medica firmat vestigia virga.
Tu steriles luci, possessaque manibus arua,
Et ferrugineum nemus astupet, ipsaque tellus
Miratur patuisse retro. nec liuida tabes
Inuidiæ, quanquam functis, & lumine cassis
Defuit. vnus ibi ante alios cui leua voluntas
Semper, & ad superos Vinc & grauis exitus æui
Insultare malis, rebusq; ægrescere lætis,
Vade ait ô felix, quoscumq; vocaris in vsus,
Seu Iouis imperio, seu maior adegit Erinnys
Ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulchro.
Heu dulces visure polos, solemq; relictum,
Et virides terras, & puros fontibus amnes,
Tristior has iterum tamen intrature tenebras.
Illos vt cæco recubans in limine sensit
Cerberus, atque omnes capitum subrexit hiatus
Sæuus & intra vi populo. iam nigra tumebat
Colla minax, iam sparsa solo turbauerat ossa,
Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens
Ferrea cergemino domuisset lumina somno.
Est locus Ioachiæ, dixerunt Tænara gentes,
Quæ formidatum Maleæ spumantis in auras

It

It caput, & nullos admittit culmine visus.
Stat sublimis apex, ventosque, imbrésque serenus
Despicit, & tantum fessis insiditur astris.
Illic exhausti posuere cubilia venti:
Fulminibusque iter est. medium caua nubila montis
Insumpsere latus, summos nec praepetis ala
Plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.
Ast vbi prona dies longos super aequora fines
Exigit. atq; ingens medio natat vmbra profundo,
Interiore sinu frangentia litora curuat
Tanarus, expositos non[1] audens scandere fluctus.
Illic Aegaeo Neptunus gurgite fessos
In portum deducit equos. prior haurit arenas
Vngula, postremi soluuntur in aequora pisces.
Hoc vt fama loco pallentes deuius vmbras
Trames agit nigriq; Iouis vacua atria ditat
Mortibus. Arcadii perhibent si vera coloni,
Stridor ibi, & gemitus poenarum, atroque tumultu
Feruet ager. saepe Eumenidum vocésque, manúsque,
In medium sonuere diem letiq; triformis
Ianitor agricolas campis auditus abegit.
Hac & tunc fusca volucer deus obsitus vmbra
Exilit ad superos. infernaq; nubila vultu
Discutit, & viuis afflatibus ora serenat.
Inde per Arcturum, mediaq; silentia Lunae
Arua super, populosq; meat. sopor obuius illi
Noctis agebat equos, trepidusque assurgit honori
Numinis, & recto decedit limite caeli.
Inferior volat vmbra deo, praereptaq; noscit
Sydera, principiumque sinum. iamque ardua Cyrrha,
Pollutamq; suo despectat Phocida busto.
Ventum erat ad Thebas. gemuit prope limina nati
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Vt verò excelsis, humeri iuga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum sanguine currus,
Pene retro turbatus abit. nec summa Tonantis
Iussa, nec Arcadia retinent spiramina virga.
Et tunc forte dies noto signata Tonantis
Fulmine, praerupti cum te tener Eure partus
Transmisere patri. Tyrios ea causa colonos
Insomnem ludo certatim ducere noctem
Suaserat. effusi passim per tecta, per agros,
Serta inter vacuosq; mero crateras anhelum
Proflabant sub luce deum. tum plurima buxus,
Aeraq; taurinos sonitu vincentia pulsus.
Ipse etiam gaudens nemorosa per auia sanas
Impulerat matres Bacchus meliore Cithaeron.
Qualia per Rhodopen rapido conuiuia coetu
Bistones, aut mediis poscunt conuallibus Ossae.
Illis semianimum pecus excussaq; leonum
Ore dapes. & lacte nouo domuisse cruorem
Luxus, at Ogygii si quando afflauit Iacchi
Saeuus odor, tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum
Spargere, & immeritò sociorum sanguine fuso
Instaurare diem, festasq; reponere mensas.
Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
Regis Echionij stratis adlapsus. vbi ingens
Fuderat Assyrius extructa tapetibus alto
Membra toro. pro gnara nihil mortalia fati
Corda suis! capit ille dapes, habet ille soporem.
Tunc senior quae iussus agit, neu falsa videri
Noctis imago queat, longaeui vatis opacos
Tiresiae vultus, vocemq; & vellera nota
Induitur. mansere comae, propexaq; mento
Canities, pallorq; suus. sed falsa cucurrit
Infula per crines, glaucaq; innexus oliua
Vittarum prouenit honos. dehinc tangere ramo
Pectora & has visus fatorum expromere voces:
Non somni tibi tempus iners, qui nocte sub alta
Germani secure iaces. ingentia dudum
Acta vocant rerumq; graues ignaue paratus.
Tu veluti magnum si iam tollentibus Austris
Ionium nigra taceat sub nube magister,
Immemor armorum, versantisq; aequora claui
Cunctaris. iamq; ille nouis (sic fama) superbit
Connubiis, viresque parat quis regna capessat,
Quis neget. inque sua senium sibi destinat aula.
Dant animos socer augurio fatalis Adrastus,
Dotalesq; Argi. nec non in foedera vitae
Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
Hinc tumor & longus fratri promittitur exul.
Ipse deum genitor tibi me miseratus ab alto
Mittit, habe Thebas, caecumque cupidine regni,
Ausurúmque eadem germanum expelle, nec vltra
Fraternos inhiantem obitus sine fidere coeptis
Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenas.
Dixit, & abscedens (etenim iam pallida turbant
Sydera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Diripuit, confessusq; auum, diriq; nepotis
Incubuit stratis: iugulum mox caede patentem
Nudat, & vndanti perfundit vulnere, somnum.
Illi rupta quies attollit membra, toroq;
Erigitur plenus monstris, vanumq; cruorem
Excutiens. simul horret auum, fratremque requirit.
Qualis vbi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, somnosque excussit inertes,
Bella cupit, laxátque genas, & temperat vngues:
Mox ruit in turmas, natisq; alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: sic excitus ira
Ductor, in absentem consurgit praelia fratrem,
Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto
Impulerat caelo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumq; sequenti

1 i.e. audax.

Sole rubens: illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumq; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipsi radios vetet esse sorori.
Cum senior Talaoniiq; nec longa morati
Dircæi, quæ gradum patriéque Acheloius heros
Corripuere toris. illos post verbera fessos,
Exceptamq; hyemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis sub pectore regi
Tracta quies. dum mente deos, inceptáque versat
Hospitia, & quæ sint generis ascita repertis
Fata monet postquam mediis in sedibus aulæ
Congressi, inq; vicem dextras iunxere, locumq;
Quo serere arcanas aptum, atque euoluere curas,
Insidunt prior his dubios compellat Adrastus.
Egregij iuuenum, quos non sine numine regnis
Inuexit nox atra meis, quibus ipse per imbres
Fulminibus mixtos, intempestumq; tonantem
Has meus vsque domos vestigia fecit Apollo:
Non equidem obscurum vobis, plebiq; Pelasgæ
Esse reor, quantis connubia nostra procorum
Turba petat studiis. geminæ mihi namque nepotum
Læta fides, æquo pubescunt sydere natæ,
Quantus honos, quantusque pudor (ne credite patri)
Et super hesternas licuit cognoscere mensas.
Has tumidi solio, & late dominantibus [1] armis
Optauere viri, longum enumerare Pharæos
Oebaliosque duces, & Achæa per oppida matres.
Spem generis. nec plura tuus despexerat Oeneus
Fœdera, Pisæusq; socer metuendus habenis.
Sed mihi nec Sparta genitos, nec aū Elide missos
Iungere fas generos. vobis hic sanguis, & aula
Cura mea longo promittitur ordine fati.
Dî bene quod tales stirpémque, animosque, venitis,
Vt responsa iuuent. hic dura tempore noctis
Partus honos. hæc illa venit post verbera merces.
Audierant: fixosque oculos per mutua paullum
Ora tenent, visiq; inter sese ordine fandi
Cedere. sed cunctis Tydeus audentior actis
Incipit. ô quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tua, quantumque ferentem
Fortunam virtute domas. cui cedit Adrastus
Imperijs, quis te solio Sicyonis auitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos
Nesciat! atque vtinam his manibus permittere gentes
Iuppiter æque velit. quas Doricus alligat vndis
Isthmos, & alterno quas margine summouet infra:
Non fugeret diras lux intercisa Mycenas.

1 vv. aruis.

Sæua nec Elea gemerent certamina valles.
Eumenidesq; alijs alia sub regibus, & quæ
Tu potior Thebane queri. nos verò volentes,
Expositiq; animis. sic interfatus. & alter
Subiicit, anne aliquis soceros accedere tales
Abnuat? exulibus quamquam patriáque fugatis
Nondum læta Venus, tamen omnis corde resedit
Tristitia, affixiq; animo cessere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus solatia, quàm si
Præcipiti conuulsa noto, prospectet amicam
Puppis humum, iuuat ingressos felicia regni
Omina, quod superest fati vitæq; laborum
Fortuna transire tua. nec plura morati,
Consurgunt, dictis impensius aggerat omne
Promissum Inachius pater, auxilioque futurum
Et patrijs spondet reduces inducere regnis.
Ergo alacres Argi, fuso rumore per vrbem
Aduenisse duci generos, primisq; Hymenæis
Egregiam Argian, nec forma laude secundam
Deipylen, tumida iam virginitate iugari
Gaudia mente parant. socias it fama per vrbes:
Finitimisq; agitatur agris. procul vsque Lycæos
Partheniosq; super saltus, Ephyræaq; rura.
Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
Insilit.[1] hæc totis perfundit mœnia pennis,
Labdaciumq; ducem præmissa consona nocti
Territat, hospitia, & thalamos, & fœdera regni,
Permixtumque genus. quæ tanta licentia monstro?
Quis furor est? iam bella canit. diffuderat Argos
Expectata dies. læto regalia cœtu
Atria complentur. species est cernere auorum
Comminus, & viuis certantia vultibus æra.
Tantum ausa [2] proferre manus. pater ipse bicornis
In læuum prona nixus sedet Inachus vrna.
Hunc tegit Iasiusque senex, placidusque Phoroneus
Et bellator Abas, indignatusq; Tonantem
Acrisius, nudoq; ferens caput ense Corœbus,
Toruaq; iam Danai facinus meditantis imago.
Exin mille duces. foribus cùm immissa superbis
Vnda fremit vulgi. procerum manus omnis, & alto
Quis propior de rege gradus, stant ordine primi:
Interior sacris calet. & sonat aula tumultu
Fœmineo. castæ matrem cinxere corona
Argolides pars virginibus circum vndique fusa
Fœdera conciliant noua. solanturq; timorem.
Ibant insignes vultuq; habituq; verendo
Candida purpureum fusæ super ora [3] ruborem
Deiectæq; genas. tacita subit ille supremus
Virginitatis amor, primæq; modestia culpæ
Confundit vultus. tunc ora rigantur honestis
Imbribus, & teneros lachryma iuuere parentes.
Non secus ac supero pariter si cardine lapsæ

1 l. & toris 2 b. præferre.
3 b.c. pudorem.

Pallas,

Pallas, & asperior Phœbi soror, vtraq; telis,
Vtraq; torua genis, flauoq; in vertice nodo,
Illa suas Cynthi comites agat, hac Aracintho:
Tunc, si fas oculis, non vnquam longa tuendo
Expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
De Ioue, mutatos'q; velit transumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras, & Delia cristas.
Certant lætitia superosq; in vota fatigant
Inachidæ, quæ cuique domus, sacrique facultas.
Hi fibris, animaq; litant, hi cespite nudo:
Nec minus auditi si mens accepta meretur.
Thure deos, fractisq; obtendunt limina syluis.
Ecce metu subito! Lachesis sic dira iubebat)
Impulsæ mentes, excussaq; gaudia 1 vulgi,
Et turbata dies. innuptam limine adibant
Pallada, Munichys cui non Argiua per vrbes
Posthabita est Larissa iugis, hic more parentum
Iasides, thalamis vbi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas, primosq; solebant
Excusare toros. celsam subeuntibus arcem
In gradibus summi delapsum culmine templi
Arcados 2 Euripi spolium cadit æreus orbis,
Præmissasq; faces, festum nubentibus ignem
Obruit, éque adytis simul exaudita remotis
Nondum ausos firmare gradum, tuba terruit ingens.
In Regem conuersi omnes formidine prima,
Mox audisse negant, cunctos tamen omnia rerum
Dira mouent, variisque metum sermonibus augent.
Nec mirum. nam tu infaustos donante marito
Ornatus Argia geris, dirumq; monile
Harmonies, longa est series. sed nota malorum,
Prosequar vnde nouis tam sæua potentia donis.
Lemnius hac, vt prisca fides, Mauortia 3 longa
Furta dolens, capto postquam nihil obstat amori
Pœna, nec vltrices castigauere cathenæ,
Harmonies dotale decus sub luce iugali
Struxerat. hoc docti, quamquam maiora laborant.
Cyclopes, notique operum Thelchines amica
Certatim iuuere manu: sed plurimus ipsi
Sudor. ibi arcano florentes igne smaragdos
Cingit, & infaustas percussum adamanta figuras,
Gorgoneosq; orbes, Siculaq; incude relictos
Fulminis extremi cineres, viridumq; draconum
Lucentes à fronte iubas: hic flebile germen
Hesperidum & dirum Phrixei velleris aurum.
Tum varias pestes, raptumq; interplicat atro
Tisiphones de crine ducem, & quæ pessima Caston
Vis probat. hac circum spumis lunaribus vngit
Callidus, atq; hilaris perfundit cuncta veneno.
Non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
Non decor, Idaliusq; puer, sed luctus & ira,
Et dolor, & tota pressit discordia dextra.
Prima fides operi Cadmum comitata iacentem

1 l. patris. 2 l.b. Euchippi. 3 vt. longum.

Harmonia versis in sibila dira querelis,
Illyricos longo sulcauit pectore campos.
Improba mox Semele, vix dona nocentia collo
Induit, & falsæ intrauit limina Iuno.
Te quoque etiam infelix perhibent Iocasta 1 decorum
Possedisse nefas. vultus hac laude colebas,
Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
Tum donis Argia nitet, vilesq; sororis
Ornatus sacro præuicta superuenit auro.
Viderat hoc coniux perituri vatis, & aras
Ante omnes, epulasq; trucem secreta coquebat
Inuidiam, sæuis detur si quando potiri
Cultibus, heu nihil augurys adiuta propinquis.
Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
Arma? quid insontes nati meruere furores?
Postquam regales epulas, & gaudia vulgi
Bisseni clusere dies, Ismenius heros
Respicere ad Thebas, & iam sua quærere regna.
Quippe animum subit illa dies, qua sorte benigna
Fratris, Echionia steterat priuatus in aula:
Respiciens descisse deos, trepidoq; tumultu
Dilapsos comites, nudum latus omne, fugamq;
Fortuna. namq; vna soror producere tristes
Exulis ausa vias, etiam hanc in limine primo
Liquerat, & magna lachrymas incluserat ira.
Tunc quos excedens hilares, quis cultus iniqui
Præcipuus ducis, & profugo quos ipse notarat
Ingemuisse sibi. per noctem, ac luce sub omni
Digerit. exedêre animum dolor iraq; demens:
Et qua non grauior mortalibus addita cura.
Spes vbi longa venit. talem sub pectore nubem
Consilio voluens. Dircen, Cadmiq; negatas
Apparat ire domos. veluti dux taurus amata
Valle carens, pulsum solito quem gramine victor
Iussit ab erepta longe mugire iuuenca:
Cum profugo placuere tori, ceruixq; recepto
Sanguine magna redit, fractaq; in pectore vires:
Bella cupit, saltusq; & capta armenta reposcit,
Iã pede, iam cornu melior. pauet ipse reuersum
Victor, & attoniti vix agnouere magistri.
Non alias tacita iuuenis Theumesius iras
Mente acuit, sed fida vias, arcanaq; coniux
Senserat. vtque toris primo complexa iacebat
Aurora pallore virum. Quos callide motus
Quamue fugam moliris? ait. nil transit amantes.
Sentio, peruigiles acuunt suspiria questus,
Nunquam in pace sopor. quoties hæc ora natare
Fletibus, & magnas tactantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil fœdere rupto,
Connubiisue super moueor, viduaq; iuuenta.
(Et si crudus amor, nec dum post flammea toti
Intepuere tori; tua me properabo fateri,
Angit amata salus. tune incomitatus, inermis
Regna petes? poterisq; tuis decedere Thebis
Si negat? atque illum solers deprendere semper
Fama duces, tumidum narrat: raptoque superbum,

1 l.b. decorum.

Difficilemque tibi, nec dum [1] consumserat annũ.
Me quoque nunc vates, nunc extaminantia diuos,
Aut auium lapsus, aut turbida noctis imago
Terruit. ah, memini, nunquam mihi falsa per vmbras
Iuno venit. quo tendis iter? quò conscius ardor
Ducit, & ad Thebas melior socer. hic breue tandem
Risit Echionius iuuenis, tenerumq; dolorem
Coniugis amplexu solatur, & oscula mœstis
Tempestiua genis posuit, lachrymasq; repressit.
Solue metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
Consilijs tranquilla dies. te fortior annis
Nondum cura decet. sciat hæc Saturnius olim
Fata parens, cœloq; polo dimittere si quos
Iustitia, & rectum terris dependere curat.
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Coniugis, & geminas ibis Regina per vrbes.
Sic ait, & caro raptim se limine profert
Tydea iam socium cœptis, iam pectore fido
Æquantem curas (tantus post iurgia mentes
Vinxit amor) socerumque affatur tristis Adrastum,
Fit mora consilio, cum multa mouentibus, vna
Iam potior cunctis sedit sententia, fratris
[2] Pertentare fidem, tutosq; in regna precando
Explorare aditus. audax ea munera Tydeus
Sponte subit. nec non & te fortissime gentis
Ætolum multum lachrymis conata morari est
Deiphile, sed iussa patris, tutique regressus
Legato, iustaque preces vicére sororis.
Iámque emensus iter syluis ac littore durum
Qua lernea palus, ambustaque sontibus alte
Intepet Hydra vadis, & qua vix carmine raro
Longa sonat Nemea nondum pastoribus ausis,
Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
Sisyphiiq; sedent portus, irataq; terræ
Curua Palemonio secluditur vnda Lechæo.
Hinc prætervectus Nisum, & te mitis Eleusis
Leuus habet: iámque arua gradu Teumesia, & arces
Intrat Agenoreas. ibi durum Etheoclea cernit
Sublimem solio, septumq; horrentibus armis:
Iura ferus populo trans legem, ac tempora regni
Iam fratris de parte [3] dabat. sed & omne paratus
In facinus. queriturque fidem tam sero reposci.
Constitit in medijs. ramus manifestat oliuæ
Legatum, causasq; viæ nomenq; rogatus
Edidit. vtque rudis fandi, pronusq; calori
Semper erat, iustis miscens tamen aspera, cœpit:
Si tibi plena fides, si dicti cura maneret
Fœderis, ad fratrem completo iustius anno
Legatos hinc ire fuit. téque ordine certo
Fortunam exuere, & lætum discedere regno.
Vt vagus ille diu, passusque haud digna per vrbes
Ignotas, pacta tandem succederet aula.
Sed quia dulcis amor regni, blandumq; potestas,
Posceris, astriferum velox iam circulus orbem
Torsit, & amissæ redierunt montibus vmbræ
Ex quo frater inops, ignota per oppida tristes
Exul agit casus, & te iam tempus [1] apertos
Sub Ioue ferre dies, terrenaq; frigora membris
Ducere, & externos summissum ambire penates.
Pone modum lætis. satis auro diues, & ostro
Conspicuus, tenuem germani pauperis annum
Risisti, moneo regnorum gaudia, temet
Dedocens. patiensq; fuga mereare reuerti.
Dixerat. ast illi tacito sub pectore dudum
Ignea corda fremunt. iacto velut aspera saxo
Comminus erigitur serpens, cui subter inanes
Longa situ latebras, totoq; agitata per artus
Conuocat in fauces & squamantia colla venenum.
Cognita si dubijs fratris mihi iurgia signis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent.
Sufficeret vel sola fides, quam toruus, & illum
Mente gerens, ceu septa nouus iam mœnia laxet
Fossor, & hostiles inmittent classica turmas,
[2] Præfuris. in medios si comminus orsa tulisses
Bistonas, aut refugo pallentes sole Gelonos,
Parcior [3] eloquio, & medij reuerentior æqui
Inciperes. neque te furibunda crimine mentis
Arguerim, mandata refers. nunc omnia quando
Plena minis, nec sceptra fide, nec pace sequestra
Poscitis, & capulo, propior manus. hæc mea regi
Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta.
Quæ sors iusta mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicauit honos, teneo, [4] longumq; tenebo.
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Coniugis: & Danaæ (quid enim melioribus actis
Inuideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
Auspiciis, Lernamq; regas nos horrida Dirces
Pascua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miserum dixisse parentem
Oedipoden. tibi larga Pelops, & Tantalus author,
Nobilitas propiorque fluat de sanguine iuncto
Iuppiter. anne feret luxu consueta paterno
Hunc regina larem? nostra cui iure sorores
Anxia pensa trahant, longo quam sordida luctu
Mater, & ex imis auditus forte tenebris
Offendat socer ille senex: iam pectora vulgi
Assueuere iugo, pudet heu, plebisque, patrumque
Ne toties incerta ferant, mutentq; gementes
Imperia, & dubio pigeat parere tyranno.
Non parcit populis regnum breue respice quantus
Horror, & attoniti nostro in discrimine ciues.
Hos ne ego, quis certa est sub te duce pœna, relinquam?
Iratus germane venis. fac velle, nec ipsi
(Si modo notus amor, meritiq; est gratia) Patres
Reddere regna sinent. Non vltra passus, & orsa
Iniecit medijs sermonibus obuia. Reddes

1 l. consumpserit.
2 l. prætentare. 3 vv. dabat.

1 aperto. 2 l. perfuris.
3 vv. alloquio. 4 æternumque.

Au

Ingeminat reddes, non si te ferreus agger
Ambiat, aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat: nil tela, nec ignes
Obstiterint, quin ante lucis, nostrisq; sub armis
Captiuo moribundus humum diademate pulses.
Tu merito. ast horum miseret, quos sanguine viles
Coniugibus natisq; infanda ad praelia raptos
Proiicis excidio bone rex. o quanta Cithaeron
Funera, sanguineosq; vadis Ismene rotabis!
Haec pietas, haec magna fides: nec crimina gentis
Mira equidem duco. sic [1] primi sanguinis author,
Incestiq; patrum thalami, [2] sed fallit origo,
Oedipodes tu, solus eris: haec praemia morum
Ac sceleris violente feres. nos poscimus annum.
Sed moror. haec audax etiamnum in limine regis
Vociferans iam tunc impulsa per agmina praeceps
Euolat Oenides. vindex sic ille Dianae
Erectus setis, & adunca fulmine mala
Cum premeret Pelopea phalanx, saxa obuia voluens,
Fractaq; perfossis arbusta Acheloia ripis,
Iam Telamona solo, iam stratum Ixyona linquens,
Te Meleagre subit. ibi demum cuspide lata
Haesit, & obnixo ferrum laxauit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
Concilium, infrendens ipsi [3] ceu regna negentur,
Festinatq; vias, ramumq; precantis oliuae
Abiicit. attonitae tectorum ex culmine summo
Prospectant matres, saeuoq; infanda precantur
Oenidae, tacitoq; simul sub pectore Regi.
Nec piger ingenio scelerum, fraudisq; nefandae
Rector eget. iuuenum fides lectissima bello
Pectora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
Sollicitat dictis, nocturnaq; praelia saeuus
Instruit, & sanctum populis per saecula nomen
Legatum insidiis, tacitoq; inuadere ferro.
Quid regnis non vile? cupit quas quaereret artes?
Si fratrem fortuna daret. o caeca nocentum
Consilia! O semper timidum scelus! exit in vnum
Plebs ferro iurata caput: ceu castra subire
Apparet, aut celsum crebris arietibus vrbis
Inclinare latus. densi sic agmine facto
Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
Macte animi, tantis dignus qui crederis armis.
Fert via per dumos propior qua calle latenti
Praecelerant, densasq; legunt compendia syluas.
Lecta dolis sedes gemini procul vrbe malignis
Faucibus vrgentur colles, quos vmbra superni
Montis, & incuruis claudunt iuga frondea syluis.
Insidias natura loco, caecamq; latendi
Struxit opem, media, q̃ arctat [illegible] aspera rupes
Semita, quam subter campi, deuexaq; latis
Arua iacent spatiis. contra importuna crepido
Oedipodioniae domus alitis. hic fera quondam
Pallentes erecta genas, suffusaq; tabo
Lumina, concretis infando sanguine plumis
Relliquias amplexa virum, semesaq; nudis
Pectoribus stetit ossa premens, visuq; trementi
Collustrat campos, si quis concurrere dictis
Hospes inexplicitis, aut comminus ire viator
Audeat, & dirae commercia iungere linguae.
Nec mora, quin acuens exertos protinus vngues,
Liuentesq; manus, fractosq; in vulnere dentes
Terribili applausu circum hospita surgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu simili deprensa viro, cessantibus alis
Tristis inexpletam scopulis affligeret aluum.
Monstrat sylua nefas, horrens vicina iuuenci
Gramina, damnatis auidum pecus abstinet herbis.
Non Dryadum placet vmbra choris, non commoda sacris
Faunorum, dirae etiam fugere volucres
Prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
Deueniunt peritura cohors, hostemq; superbum
Annixi iaculis, & humi posita arma tenentes
Expectant, densaq; nemus statione coronant.
Coeperat humenti Phoebum subtexere palla
Nox, & caeruleam terris infuderat vmbram.
Ille propinquabat syluis, & ab aggere celso
Scuta virum, cristasq; videt rutilare comantes.
Qua laxant rami nemus, aduersaq; sub vmbra
Flammeus aeratis Lunae tremor errat in armis.
Obstupuit visis, ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admouet ensem.
Ac prior, vnde viri? quidue occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox fidamq; negant suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chromij contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fugit per inseruolas auras
Hasta, sed audenti Deus & Fortuna recessit.
Per tamen Olenij tegmen suis, atraq; setis
Terga, super laeuos humeros vicina cruori
Effugit, & viduo iugulum ferit irrita ligno.
Tunc horrere comae, sanguisq; in corde gelari,
Huc ferus, atq; illuc animum, pallentiaq; ira
Ora ferens, nec tanta putat sibi bella parari.
Ferte gradum contra, campoq; erumpite aperto.
Quis timor audendi? quae tanta ignauia? solus
Solus in arma voco. neque his mora. quos vbi plures
Quàm ratus innumeris videt excursare latebris,
Hos prodire iugis, illos e vallibus imis
Crescere, nec paucos campo, totumq; sub armis
Collucere iter (vt clausae indagine profert
In medium vox prima ferae) qua sola medendi
Turbata ratione via est, petit ardua dirae
Sphyngos, & abscissis infringens cautibus vncas
Exuperat iuga dira manus, scopuloq; potitus
Vnde procul tergo metus, & via prona nocendi,
Saxum ingens, quod vix plena ceruice gementes
Vertere humo, [illegible] valeant inferre iuuenci,
Rupibus auellit: dein toto sanguine nixus
Sustinet, immanem quaerens librare ruinam.
Qualis in aduersos Lapithas erexit inanem

1 l. primus. 2 l. nec 3 [illegible] c. sceptra.

Magnanimus cratera Pholus. stupet obuia leto
Turba super stantem, atque emissi turbine montis
Obruitur. simul ora virum, simul arma, manúsque,
Fractaque commixto sederunt pectora ferro.
Quatuor hic adeo deiecti mole sub vna
Congemuere: fuga tremefactum protinus agmen
Excutitur coeptis. neque enim temnenda iacebant
Funera. fulmineus Dorylas quem regibus ardens
Æquabat virtus, Martisq; è semine Theron
Terrigenas confessus auos. nec vertere cuiquam
Frena secundus Halys, sed tunc pedes occubat aruis,
Pentheúmq; trahens nondum te Phaedimus aequo
Bacche genus: quorum vt subitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare cateruam:
Quae duo sola manu gestans [1] acclinia monti
Fixerat, intorquet iacula & fugientibus addit.
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela
Inciderent, saltu praeceps defertur: & orbem
Quem procul oppresso vidit Therone volutum
Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
Septus, & hostili propugnans pectora parma
Constitit. inde iterum densi glomerantur in vnū
Ogygidae, firmantque gradum. trahit ocyus ensem
Bistonium Tydeus, Mauortia munera magni
Oeneos. & partes pariter diuisus in omnes
Hos obit, atq; ictus ferroq; micantia tela
Decutit. impediunt numero, seq; ipsa vicissim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, sed ipsa
In socias errare manus, & corpora turba
Inuoluit prolapsa sua. manet ille cruentus
Angustus telis & inexpugnabilis obstat.
Non aliter Geticae (si fas est credere) Phlegrae
Armatum immensus Briareus stetit aethera contra:
Hinc Phoebi pharetras, hinc torua Palladis angues,
Inde Pelethroniam praefixa cuspide pinum
Martis, at hinc lapso mutata Pyracmone tenens
Fulmina, cum toto nequicquam obsessus Olympo
Tot queritur cessare manus. non segnius ardet
Huc illuc clypeum obiectans, seq; ipse recedens
Circuit, interdum trepidis [2] accurrit, & instat
Spicula diuellens, clypeo quae plurima toto
Fixa tremunt, armantq; virum, saepe aspera passum
Vulnera, sed nullum vitae in secreta receptum,
Nec mortem sperare valet. rotat ipse furentem
Deilochum, comitemq; illi iubet ire sub vmbras
Phegea sublata minitantem bella securi,
Dircaeumq; Gyan, & Echionium Lycophontem.
Iam trepidi sese quaerunt, numerantq;, nec idem
Caedis amor, tantamq; dolent rarescere turbam.
Ecce Chromis Tyrio demissus origine Cadmi,
Hunc vtero quondam Dryope Phoenissa grauato
Rapta repente choris, onerisq; oblita ferebas:

1 vv. acclinis. 2 vv. occurrit.

Dumq; trahit prensis taurum tibi cornibus Euhan,
Procidit impulsus nimiis conatibus infans.
Tunc audax iaculis, & capti pelle Leonis
Pinea nodosa quassabat robora claua.
Increpitans: Vnúsne viri tot caedibus vnus
Ibit ouans Argos? vix credet fama reuerso.
Heu socij, nulla ne manus? nulla arma valebunt?
Haec regi promissa Cydon, haec Lampe dabamus?
Dum clamat, subit ore cauo Theumesia cornus,
Nec prohibent fauces. atque illi voce repleta
Intercepta natat praerupto in sanguine lingua.
Stabat adhuc, donec transmissa morte per artus
Labitur, immorsaq; cadens obmutuit hasta.
Vos quoq; Thespiadae, cur inficiatus honora
Arguerim fama? [3] fratris moribunda leuabat
Membra solo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) laeua marcentia colla
[1] Sustentans, dextraque latus, singultibus artum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coërcent
Vndantem fletu galeam, cum multa gementi
Pone grauis curuas [2] perstrinxit lancea costas,
Exit & in fratrem, cognataq; pectora telo
Conserit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Sistit, & aspecta Germani morte, resoluit.
At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus, haec dent, ait, oscula nati.
Procubuere pares fatis, miserabile votum
Mortis, & alterna clauserunt lumina dextra.
Protinus idem vltro iaculo parmaq; Menoetem
Proterrebat agens trepidis vestigia retro
Passibus vrgentem, donec defecit iniqua
Lapsus humo, pariterque manus distractus in ambas
Orat, & à iugulo nitentem sustinet hastam.
Parce per has stellis interlabentibus vmbras,
Per superos, noctemq; tuā sine tristia Thebis
Nuntius acta feram, vulgiq; per ora pauentis
Contempto te rege canam. sic irrita nobis
Tela cadant, nulliq; tuum penetrabile ferro
Pectus, & optantis victor reueharis amico.
Dixerat. ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas: & tu (ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla duci. nunc arma diemq;
Proijce. quid, equeris timidae compendia vitae?
Bella manent. simul haec, & crassum sanguine telum
Iam redit. ille super dictis infensus amaris
Prosequitur victos. non haec trieterica vobis
Nox patrio de more venit. non Orgia Cadmi
Cernitis, aut auidas Bacchum scelerare parentes
Nebridas, & fragiles thyrsos portare putastis
Imbellem ad sonitum, maribusq; incognita veris
Foeda Celenaea committere praelia buxo?
Hic aliae caedes, alius furor. ite sub vmbras
O timidi, paucique. haec intonat. at tamen illi
Membra negant, lassusque fluit praecordia sanguis.
Iam sublata manus cassos defertur in ictus.

1 l. Sustentat 2 vv. perstringit 3 l. ait.

Tarda-

Tardatique gradus. clypeum ¹ non sustinet umbo
Mutatum spoliis. gelidus cadit imber anhelo
Pectore, tum crines, ardentiaq; ora cruentis
Roribus, & tetra morientum aspergine manant.
Vt leo, qui campis longè custode fugato
Massylas depastus oues, vbi sanguine multo
Luxuriata fames, ceruixque & tabe grauatæ
Consedere iubæ, medijs in cædibus astat
Æger hians, victusque cibis: nec iam amplius iræ
Crudescunt, tantum vacuis ferit aera malis,
Molliaque eiecta delambit vellera lingua.
Ille etiam Thebas spolijs, & sanguine plenus
Isset, & attonitis sese populoque ducique
Ostentasset ouans, ni tu Tritonia virgo
Flagrantem, multaq; operis caligine plenum
Consilio dignata virum. Sate gente superbi
Oeneos, absentes, cui dudum vincere Thebas
Annuimus, iam pone modum, nimiumque secundis
Parce deis. huic vna fides optanda labori,
Fortuna satis vsus abi. Restabat acerbis
Funeribus, socioq; gregi non sponte superstes
Hemonides, ille hæc prauiderat omnia doctus
Aeris, & nulla deceptus ab alite, Meon
Nec veritus prohibere ducem, sed fata monentem
Priuauere fide. vita miserandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat.
Quisquis es Aonidum, quem crastina vulnere nostro
Manibus exemptum medijs aurora videbit,
Hæc iubeo perferre duci. cinge aggere portas,
Tela noua. fragiles æuo circunspice muros.
Præcipue stipare viros, densasq; memento
Multiplicare acies. fumantem hunc aspice latè
Ense meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & meritæ pulchrum tibi Pallas honorem
Sanguinea de strage parat, prædamq; iacentem
Comportat gaudens, ingentiaq; acta recenset.
Quercus erat teneræ ² iamdudum oblita iuuentæ
Aggere camporum medio, quā plurimus ambit
Frondibus incuruis, & crudo robore cortex:
Huic leues galeas, perfossaq; vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.
Corpora tunc, atq; arma simul cumulata superstans
Incipit, oranti vox & iuga longa resultant.
Diua ferox, magni decus, ingeniumq; parentis
Bellipotens, cui torua genis horrore decoro
Cassis, & asperso crudelis sanguine Gorgon.
Nec magis ardentes Mauors, hastataq; pugnæ
Impulerit Bellona tubas, huic annue sacro.
Seu Pandionio nostras inuisere cædes
Monte venis, siue Aonia deuertis Ithone
Læta choris, seu tu Libyco Tritone repexas
Lota comas, quà te biiugo temone frementem
Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
Nunc tibi fracta virum spolia, informesq; dicamus
Exuuias. at si patrijs Parthaonis aruis
Inferar, & reduci pateat mihi Martia Pleuron:
Aurea tunc medijs vrbis tibi templa dicabo
Collibus, Ionias qua despectare procellas
Dulce sit, & flauo tollens vbi vertice pontum
Turbidus obiectas Achelous Echinadas exit,
Hic ego maiorum pugnas, vultusq; tremendos
Magnanimum effingam regum, figamque superbis
Arma tholis, quæque ipse meo quæsita reuexi
Sanguine, quæque dabis captis Tritonia Thebis.
Centum ibi virgineis votæ Calidonides aris
Actæas tibi rite faces, & ab arbore casta
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.
Peruigilemq; focis ignem longæua sacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inspectura pudorem.
Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat, & dulces iter instaurabat ad Argos.

¹ vv nec. ² vv iam longum.

P. STATII PAPNIII
THEBAIDOS
LIBER III.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte sub ancipiti quamuis humentibus astris,
Longus ad Auroram superet labor, ocia somni
Accipit, inuigilant animo, scelerisq; parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima versat
Pessimus in dubijs augur timor. heu mihi clamat
Vnde moræ? (nam prona ratus, facilemq; tot armis
Tydea, nec numero virtutem, animumq; rependit)
Num regio diuersa viæ? num missus ab Argis
Subsidio globus? an sceleris data fama per vrbes
Finitimas? pauco ne pater Gradiue, manuue
Legimus indecores? at cum fortissimus illic
Et Chromis, & Dorylas, & nostris turribus æqui
Thespiadæ, totos raperent mihi funditus Argos.
Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis
Ære gerens, solidosq; datos adamante lacertos,
Venerat, heu segnes, quorum labor hæret in vno,

Sic conserta manu, vario sic turbidus æstu
Angitur, ac sese culpat super omnia qui non
Orantem in mediis legatum cuspide, iusse
Perculerit, fœdasq; palam satiauerit iras.
Iam pudet incepti, iam pœnitet. ac velut ille
Fluctibus Ionijs Calabræ datus arbiter alno,
Nec rudis vndarum, portus sed linquere amicos
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:
Cum fragor hyberni subitus Iouis, omnia mũdi
Claustra tonant, multúsque polos inclinat Oriõ:
Ipse quidem malles terras, pugnatq; reuerti,
Fert ingens à puppe Notus: nunc arte relicta
Ingemit, & cæcas sequitur iam nescius vndas:
Talis Agenoreus ductor, cæloq; morantem
Luciferum, & seros mærentibus increpat ortus.
Ecce sub occiduas versa iam noctis habenas,
Astrorumq; obitus, vbi primum maxima Tethys
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto
Ima flagellatus signum lugubre malorum
Ponderibus trepidat humus, motúsque Cithæro
Antiquas dedit ire niues tunc visa leuari
Culmina, septenæque iugo concurrere portæ.
Et prope sunt causæ. gelido remeabat Eoo
Iratus fatis, & tristis morte negata
Hæmonides. nec dum ora patent, dubiusq; notari
Signa dabat magnæ longe manifesta ruinæ,
Planctuq; & gemitu. lachrymas nam protinus omnes
Fuderat. haud aliter saltu deuertitur orbus
Pastor, ab agresti nocturna strage Luporum,
Cuius herile pecus syluis inopinus abegit
Imber, & hybernæ ventosa cacumina lunæ.
Luce patent cædes: domino perferre recentes
Ipse timet casus. haustáq; informis arena
Questibus implet agros. stabuliq; silentia magni
Odit, & amissos longo ciet ordine tauros.
Illum congesta portarum ad limina matres
Vt solum videre (nefas!) nulla agmina circum,
Magnanimosq; duces, nihil ausæ quærere, tollunt
Clamorem: bello qualis supremus apertis
Vrbibus, aut pelago iam descendente carina.
Vt primùm inuisi cupido data copia regi,
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
Infelicem animam, siue hæc sententia diuum,
Seu fortuna fuit: seu, quod pudet ore fateri,
Vis inuicta viri. vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina testor
Et socium Manes, & te mala protinus ales:
Qua redeo: non hanc lachrymis meruisse, nec astu
Crudelem veniam: atq; inhonoræ munera lucis.
Sed mihi iussa deum, placitoq; ignara moueri
Atropos, atque olim non hæc data ianua leti
Eripuere necem. iamq; vt mihi prodiga [a] vita
Pectora, & extremam nihil horrescentia mortem
Aspicias, bellum infandum ductisq; negatam
Mouisti funeste aciem. dum pellere leges,
Et consanguineo gliscis regnare superbus
Exsul, te series orbarum excisa domorum
Planctibus assiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ, circum noctésq; diésq;
Adsilient. neque enim ipse moror. iam mouerat iras
Rex ferus, & tristes ignescunt sanguine vultus.
Inde vltro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus (hoc regni ferrum penes) ire manuq;
Proturbare parant. sed iam nudauerat ensem
Magnanimus vates. & nunc trucis ora tyranni,
Nunc ferrum aspectans. Nunquam tibi sanguinis huius
Ius erit, aut magno feries imperdita Tydeo
Pectora. vado equidem exultans, ereptaq; fata
Insequor, & comites feror expectatus ad vmbras.
Te superis, fratriq;. & iam media orsa loquentis
Absciderat plenum capulo latus. ille dolori
Pugnat, & ingentem [a] nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremisq; animæ singultibus errans
Alternus nunc ore venit, nunc vulnere sanguis.
Excussæ procerum mentes, turbataq; mussant
Concilia. ast illum coniux fidiq; parentes
Seruantem vultus, & tertium in morte peracta
Non longum reducem lætati in tecta ferebant.
Sed ducis infandi rapida non hactenus ira
Stare queunt. vetat igne rapi pacemq; sepulchri
Impius, ignaris nequicquam Manibus arcet.
Tu tamen egregius fati, mentisq; nec vnquam
Indignum passure situm, qui comminus ausus
Vadere contemptum reges. quaq; [a] ampla veniret
Libertas sancire viam. quo carmine dignam,
Quo satis ore tuis famam virtutibus addam,
Augur amate deis? non te cælestia frustra
Edocuit, lauroq; sua dignatus Apollo est,
Et nemorum Dodona parens, Cyrrhæaq; virgo
Audebit tacito populos suspendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum diuisus Auerno
Elysias i carpe plagas: vbi Manibus axis
Inuius Ogygijs, nec sontis iniqua Tyranni
Iussa valent. durant habitus, & membra cruentis
Inuiolata feris, nudoq; sub axe iacentem
Et nemus, & tristis volucrum reuerentia seruat.
At nuptæ exanimes, puerique, ægriq; parentes
Mœnibus effusi per plana, per auia passim
Quisque suos auidi ad lachrymas miserabile currunt
Certamen: quos densa gradu comitantur euntes
Millia solantur: studio pars visere flagrant
Vnius acta viri, & tantos in nocte labores.
Feruet iter gemitu, & plangoribus arua reclamant.
Vt vero infames scopulos, syluamq; nefandam
Peruentum, ceu nulla prius lamenta, nec atri
Manassent imbres, sic ore miserrimus vno
Exoritur fragor, aspectuq; accensa cruento
Turba furit. stat sanguine discissus amictu

a vv. ita.

a vv. nisu. a vv. ruina.

Luctu.

Luctus atrox, cæsoq; invitat pectore matres.
Scrutantur galeas frigentum, inventaque monstrant
Corpora. procidit super externosq; suosq;.
Hæ spargunt in tabe comas, hæ lumina signant,
Vulneraq; alta replent lachrymis. pars spicula dextra
Nequicquam parcente trahunt, pars molliter aptant
Brachia trunca loco, & cervicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuiq; in pulvere campi
Magna parens iuvenum gemini iam funeris Ide
Squalentem sublata comam, liventiaq; ora
Ungue premens, nec iam infelix miserandaque, verum
Terror inest lachrymis, per & arma, & corpora passim
Canitiem impexam dira tellure volutans,
Quærit inops natos, omniq; in corpore plangit.
Thessalis haud aliter bello gavisa recenti,
Cui gentile nefas hominem † renovare canendo
Multifida attollens antiqua lumina cedro
Nocte subit campos, versatq; in sanguine functum
Vulgus, & explorat Manes, cui plurima busto
Imperet ad superos, animarum mæsta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur Averni.
Illi in secessu pariter sub rupe iacebant
Felices quos una dies, manus abstulit una
Pervia vulneribus media trabe pectora nexi.
Ut vidit, lachrymisq; oculi patuere profusis:
Hosne ego complexus genitrix, hæc oscula nati
Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera tractem?
Quæ prius ora premam? vosne illa potentia matris?
Vos uteri fortuna mei? qua tangere divos
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
Ah quanto melius, dextraq; in sorte iugatæ,
Quis steriles thalami, nulloq; ululata dolore
Respexit Lucina domum: mihi quippe malorum
Causa labor. sed nec bellorum in luce patenti
Conspicui fatis, æternaq; gentibus ausi
Quæsistis miseræ vulnus memorabile matri:
Sed mortem obscuram, miserandaq; funera passi.
Heu quantus furto cruor, & sine laude iacetis.
Quin ego, non dextras miseris complexibus ausim
Dividere, & tanti consortia rumpere leti.
Ite diu fratres indiscreti, ac suprema
Ignibus, & caros urnæ confundite manes.
Nec minus interea digesta strage suorum
Hinc Chthonium coniux, hinc mater Penthea clamat,
Astyochen, puerique rudes tua Phædime proles
Amissum didicere patrem, Marpissaq; pactum
Phylea, sanguineumq; lavant Acamanta sorores.
Tunc ferro retegunt silvas, collisq; propinqui
Annosam truncant apicem, qui conscius actis
Noctis, & inspexit gemitus. ibi grandior ævo
Ante rogos dum quisq; suo nequit igne revelli
Concilium infaustum dictis mulcebat Alethes.
Sæpe quidem infelix, varioq; exercita ludo
Fatorum gens nostra fuit, Sidonius ex quo
Hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos.
Unde novi fœtus, & formidata colonis
Arva suis. sed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquæ
Consedit, neq; funerea cum laude potitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu læto referens clamore Learchum:
Hic gemitus Thebis. nec tempore clarius illo
Phœnissæ cecidere domus, cum lassa furorem
Vicit, & ad comitum lachrymas expavit Agave.
Una dies similis fato, sceleriq; maiorum
Æqua fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis, innumeris cum circumfusa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quæreret ignes.
Talis erat vulgi status. & sic urbe relicta,
Primævique senes, & longo examine matres
Invidiam planxere deis, miseroq; tumultu
Bina per ingentes stipabant funera portas.
Meque ipsum, (memini, necdum apta doloribus ætas)
Flesse tamen, gemitusq; meos æquasse parentes.
Illa tamen superi: nec quod tibi Delia castos
Prolapsum ad fontes specula temerante profana,
Heu dominum insani non agnovere molossi
Deflerim magis, aut verso quod sanguine fluxit
In subitos regina lacus. sic dira sororum
Pensa dabant, visumq; Iovi. nunc regis iniqui
Ob noxam immeritos patriæ tot culmina cives
Exuimus, nec adhuc calcati fœderis Argos
Fama subit, & iam bellorum extrema dolemus.
Quantus equis, quantusque viris in pulvere crasso
Sudor! io quantum crudele rubebitis amnes!
Viderit hæc bello viridis manus, ast ego donec
Dum licet igne meo, terraq; insternar avita.
Hæc senior: multumq; nefas Eteoclis acerbat
Crudelem, infandumq; vocans, pœnamq; daturum.
Unde ea libertas? iuxta illi finis & ætas
Tota retro, seraq; velit decus addere morti.
Hæc sator astrorum iamdudum e vertice mundi
Prospectans, primoq; imbutas sanguine gentes,
Gradivum acciri propere iubet. ille furentes
Bistonas, & Geticas populatus cædibus urbes,
Turbidus æthereas currus urgebat ad arces,
Fulmine cristatum galeæ iubar, armaq; in auro
Tristia, terrificis monstrorum animata figuris.
Incutiens tonat axe polus, clipeoq; cruenta
Lux rubet, & solem longe ferit æmulus orbis.
Hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Iuppiter, & tota perfusum pectora belli
Tempestate videt: Talis mihi nate per Argos,
Talis abi: sic ense madens, ac nubilus ira.
Exturbent resides frenos: & cuncta perosi
Te cupiant, tibi præcipites animasq; manusq;
Devoveant: rape cunctantes, & fœdera turba.

† I. & la. renouare.

Quæ dedimus, tibi fas ipsos incendere bello
Cælicolas pacemq; meam: iam semina pugnæ
Ipse dedi, remeat portans immania Tydeus
Ausa ducis, scelus & turpis primordia belli,
Insidias, fraudesq; suis quas vltus in armis.
Adde fidem, vos ô superi, meus ordine sanguis,
Ne pugnare odiis, neu me tentare precando
Certetis: sic fata mihi, nigræque sororum
Iurauere colus: manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populiq; in prælia nati.
Quod nisi me veterum pœnas sancire malorum
Gentibus, & diros sinitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentisque sacraria nostræ
Testor, & Elysios etiam mihi numina fontes,
Ipse manu Thebas, correptaque mœnia fundo
Excutiam, versasque solo super Inachi tecta
Effundam turres, ac stagna in cærula vertam
Imbre superiecto: licet ipsa in turbine rerum
Iuno suos colles, templumque amplexa laboret.
Dixit & attoniti iussis mortalia credas
Pectora sic cuncti vocemque, animosque tenebant:
Non secus ac longa ventorum pace solutum
Æquor, & imbelli recubant vbi littora somno,
Syluarumque comas, & abacto flamine nubes,
Mulcet iners æstas: tunc stagna, lacusque sonori
Detumuere, tacent exhaustis solibus amnes.
Gaudet euans iussis, & adhuc temone calenti
Feruidus in leuum torquet Gradiuus habenas.
Iamque iter extremum, cælique abrupta tenebat,
Cum Venus ante ipsos nulla formidine gressum
Fixit equos, cessere retro, iam[1] iamque rigentes
Suppliciter posuere iubas. tunc pectora summo
Acclinata iugo, vultumque obliqua madentem,
Incipit (interea dominæ vestigia iuxta
Spumantem proni mandunt adamanta iugales)
Bella etiam in Thebas socer o pulcherrime, bella
Ipse paras, ferroque tuos abolere nepotes?
Nec genus Harmoniæ nec te connubia cælo
Festa, nec hæ quicquam lachrymæ furibunde morantur?
Criminis hæc merces? hæc fama pudorque relictus?
Hoc mihi Lemniaca de te meruere cathena?
Perge libens: at non eadem Vulcania nobis
Obsequia, & læsi seruit tamen ira mariti.
Illum ego perpetuis mihi desudare caminis
Si iubeam, vigilesque operi transmittere noctes,
Gaudeat, ornatusque nouos, ipsisque laboret
Arma tibi: tu, sed scopulos, & ahena precando
Flectere corda paro, solum hoc tamen anxia, solum
Obtestor, quid me Tyrio sociare marito
Progeniem caram infaustisq; dabas Hymenæis?
Dum fore præclaros armis, & turbida rebus
Pectora vipereo Tyrios de sanguine iactas,
Demissumq; Iouis serie genus: ah mea quanto
Sithonia mallem nupsisset[2] virgo sub arcto
Trans Boream Thracasq; tuos. indigna parumne
Pertulimus? diuæ Veneris quod filia longum
Reptat, & Illyricas eiectat virus in herbas?

1 vv. hoc. 2 l. nata.

Nunc gentem immeritam. lachrymas non pertulit vltra
Bellipotens, hastam leua transumit, & alto
(Haud mora) desiluit curru: clypeoq; receptam
Lædit in amplexum[1], dictisque ita mulcet amicis.
O mihi bellorum requies, & sacra voluptas
Vnaq; pax animo, soli cui tanta potestas
Diuorum, hominumq; meis occurrere telis
Impune, & media quamuis in cæde frementes
Hos assistere equos, hunc ensem auellere dextra.
Nec mihi Sidonij genitalia fœdera Cadmi,
Nec tua cara fides (ne falsa[2] incessere gaude)
Exciderant. prius in patrias deus infera mergar
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad umbras.
Sed nunc fatorum monitus, mentemque supremi
Iussus obire patris, neq; enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi: quo pectore contra
Ire Iouem? dictiq; patrem contemnere leges?
Cui modo, pro! vires terras cælumq; fretumq;
Attremere oranti, tantosq; ex ordine vidi
Delituisse deos. sed ne mihi corde supremos
Concipe cara metus. quando hæc mutare potestas
Nulla datur, cum iam Tyriis sub mœnibus ambæ
Bellabunt acies, adero, & sociâ arma iuuabo.
Tunc me sanguineo late deseruere campo
Res super Argolicas haud sic deiecta videbis.
Hoc mihi ius, nec fata vetant. sic orsus aperto
Flagrantes immisit equos. non ocyus alti
In terras cadit ira Iouis, si quando niualem
Othryn, & Arctoa gelidum caput insilit Ossa,
Armauitq; in nube manum, volat ignea moles
Sæua dei mandata ferens, cœlumq; trisulca
Territat omne coma, iam dudum aut dissitibus agris
Signa dare, aut ponto miseros inuoluere nautas.
Iamq; remensus iter fesso Danæia Tydeus
Arua gradu, viridisq; legit deuexa Prosymnæ
Terribilis visu, stant fulti puluere crines.
Squallidus ex humeris cadit alta in vulnera sudor.
Insomnesq; oculos rubor excitat, oraque retro
Sorbet anhela sitis. mens altum spirat honorem
Conscia factorum: sic nota in pascua taurus
Bellator redit, aduerso cui colla suoque
Sanguine, procissiq; natant palearibus armi.
Tunc quoque lassa tumet virtus, multumq; superbit
Pectore despecto. vacua iacet hostis arena
Turpe gemens, crudoque vetat sentire dolores.
Talis erat. medias etiam non destitit vrbes,
Quicquid & Asopon, veteresq; interiacet Argos
Inflammare odiis, multumq; & vbique retexes
Legatum sese Graia de gente petendis
Ipse super regnis profugi Polynicis. at inde
Vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea fœdera passum
Regis Echionij fratri sua[3] iura negari.
Prona fides populis. Deus omnia credere suadet
Armipotens, geminatq; acceptos fama pauores.

1 vv. amplexu. 2 vv. falso. 3 l. regna.

Vtque

Vtque introgressus portas (& fortè verendos
Concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
Improuisus adest, iam illinc à postibus aulæ
Vociferans, arma, arma viri, tuque optime Lernæ
Ductor, magnanimum si quis tibi sanguis auorū,
Arma para. nulla hic pietas, non gentibus æquum
Fas aut cura Iouis, melius legatus adissem
Sauromatas auidos, ferinateraque cruentum
Bebrycis nemoris. nec iussa incuso, piget ve
Officiumque ipse tuum Thebanaque nocentes.
Explorasse manu bello me credite bello
Ceu turrim validam, aut arctam compagibus vrbem
Delecti insidijs instructiq; omnibus armis
Nocte, doloq; viri, nudum ignarumq; locorum,
Nequicquam clausere. iacent in sanguine mixti
Ante vrbem vacuam nunc ô, nunc tempus in hostes.
Dum trepidi, exanguésque metu, dum funera portant:
Dum capulo nondū manus excidit. ipse ego fessus
Quinquaginta illis heroum immanibus vmbris,
Vulneraq; ista ferens putri insiccata cruore
Protinus ire peto. Trepidi de sedibus astant
Inachidæ, cunctisq; prior Cadmeius heros
Accurrit vultum deiectus & En ego diuis
Inuisus, vitaq; nocens hæc vulnera cerno
Integer? hosne mihi reditus germane parabas?
In me hæc tela dabat, pro vita fœda cupido,
Infelix facinus fratri iam grande negaui.
Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
Mœnia. ne vobis tanti sim causa tumultus
Hospes adhuc. scio, nec me adeò res dextra leuauit
Quàm dirū natis thalamo, quàm triste reuelli,
Quam patria. nō me vllius domus anxia culpet,
Respectent ve truces obliquo lumine matres.
Ibo libens certusq; mori. licet optima coniux
Auditusq; iterum reuocet socer. hunc ego Thebis
Hunc germane tibi iugulum, & tibi maxime Tydeu
Debeo sic variis pertentat pectora dictis.
Obliquatq; preces commota questibus ira
Et mixtus lachrymis caluit dolor omnibus vltro
Non iuuenum modo sed gelidis & inertibus æuo
Pectoribus mens vna subit. viduare penates,
Finitimas adhibere manus, iamq; ire: Sed altus
Consilijs pater, imperijq; haud flectere molem
Inscius. ista quidem superis, curæq; medendæ
Linquite quæ o mea, nec te germanus inulto
Sceptra geret neque vos auidi promittere bellum.
At nunc egregium tantoq; in sanguine ouantem
Excipite Oeniden, animo æq; pectora laxet
Sera quies, nobis dolor haud rationis egebit.
Turbati extemplo comites & pallida coniux
Tydea circum omnes fessum belloq; viaq;
Stipantur. lætus medijs in sedibus aulæ
Consistit, ingentiq; excepaus terga columnæ.
Vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
Nunc velox ferro, nunc ille potentibus herbis
Mitior, ipse alta seductus mente renarrat
Principia irarum, quæq; orsis vterque vicissim,
Quis locus insidijs, tacito quæ tempora bello.
Qui contra, quantiq; duces, vbi maximus illi
Sudor. & indicio seruatum Mæona triste,
Exponit. cuspida manus, proceresq; socerq;
Astupet orantis, Tyriusque incenditur exul.
Soluerat Hesperij deuexo margine ponti
Flagrantes sol pronus equos, rutilamq; leuabat
Oceani sub fonte comam. cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ:
Frenaq;, & auratæ textum sublime coronæ
Diripiunt, laxant [1] calidis humentia loris
Pectora, pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone supinant.
Nox subit, & curas hominum, motusque ferarum
Composuit, nigróque polos inuoluit amictu,
Illa quidem cunctis, sed non tibi mitis Adraste
Labdacioq; duci. nam Tydea largus habebat
Perfusum [2] magna virtutis imagine somnus.
Et iam noctiuagas inter deus armiger vmbras
Desuper Arcadiæ fines Nemeæaque rura,
Tænariumque cacumen, Apollineasque Therapnas
Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
Implet amore sui. comunt Furor Iraq; cristas.
Frena ministrat equis Pauor armiger. at vigil omnis
Fama sono varios rerum succincta tumultus
Antevolat currum, flatuq; impulsa gementem
Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas
Excutit. vrget enim stimulis auriga cruentis
Facta, infecta loqui. curruq; infestus ab alto
Terga, comasque deæ Scythica pater increpat hasta.
Qualis vbi Aeolio demissos carcere ventos
Dux præ se Neptunus agit, magnoq; volantes
Inijcit Ægæo. tristis comitatus eunti
Circum lora fremunt, nimbique hyemesque profunda.
Nubilaque & vulso terrarum sordida fundo
Tempestas. dubiæ motis radicibus obstant
Cyclades, ipsa tua Mycone, Gyaroq; reuelli
Dele times, magniq; fidem testaris alumni.
Septima iam nitidum terris Aurora deisq;
Purpureo vehit ore diem: Perseius heros
Cum primum arcana senior sese extulit aula,
Multa super bello, generiq; tumentibus amens
Incertusque animi, daret armis iura, nouosque
Gentibus incuteres stimulos, an fræna teneret
Irarum, & motos capulis astringeret enses.
Hinc pacis tranquilla mouent, atque inde pudori
Fœda quies, flectiq; noua dulcedine pugnæ
Difficiles populi. dubio sententia tandem
Sera placet, vatum mentes, ac prouida veri
Sacra mouere deûm. solers tibi cura futuri

1 l. c. roscis. 2 l. magnæ.

Amphiarae datur, iuxtaq; Amythaone cretus
Iam senior, sed mente virens, Phoeboq; Melampus
Associat passus: dubium cui dexter Apollo,
Oraq; Cyrrhaea satiarit largius unda.
Principio fibris pecudumq; in sanguine diuos
Explorant: iam tum pauidis maculosa bidentum
Corda negant, diraq; nefas minitantia vena.
Ire tamen, vacuoq; sedet petere omina caelo.
Mons erat audaci seductus in aethera dorso,
Nominaq; Lernaei memorant Aphesanta coloni,
Gentibus Argolicis olim sacer: inde ferebant
Nubila suspenso celerem temerasse volatu
Persea, cum raptos pauidis prope perterrita mater
Prospexit de rupe gradus, ac pene secuta est.
Huc gemini vates, sanctam canentis oliuae
Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis
Euadunt pariter, madidos ubi lucidus agros
Ortus, & algentes laxauit sole pruinas.
At prior Oeclides solita prece numina mulcet:
Iuppiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere consilium, volucresq; implere futuri,
Omnaq; & causas caelo deferre latentes
Accipimus, non Cyrrha deum promiserit antro
Certius, aut frondes lucis quas fama Molossis
Chaonias sonuisse tibi: licet aridus Hammon
Inuideat, Lyciaeq; parent contendere sortes,
Niliacumq; pecus, patrioq; aequalis honori
Branchus, & undosae qui rusticus accola Pisae
Pana Lycaonia nocturnum exaudit in umbra.
Ditior ille animi, cui tu Dictaee secundas
Impuleris manifestus aues. mira unde sed olim
Hic honor alitibus, superae seu conditor aulae
Sic dedit, effusum Chaos in noua semina texens:
Seu quia mutatae, nostraq; ab origine versis
Corporibus subiere Notos, seu purior axis,
Amotumq; nefas, & rarum insistere terris,
Vera docent, tibi summe sator, terraq; deumq;
Scire licet. nos Argolicae primordia pugnae,
Venturumq; sinas caelo praenoscere laborem.
Si datur, & duras sedet haec sententia Parcis
Soluere Echionias Lernaea cuspide portas,
Signa feras, laeuusq; tones: tunc omnis in astris
Consonet arcana volucris bona murmura lingua.
Si prohibes, hic necte moras, dextrisq; profundum
Alitibus praetexe diem. sic fatus, & alto
Membra locat scopulo. tunc plura ignotaq; iungit
Numina, & immensi fruitur caligine mundi.
Postquam rite diu partitis sydera cunctas
Perlegere animo, oculisq; sequacibus auras:
Tunc Amythaonius longo post tempore vates,
Nonne sub excelso spirantes limite caeli
Amphiarae vides, cursus ut nulla serenos
Ales agat, liquidoq; polum complexa meatu
Pendeat? aut fugiens placabile planxerit omen?
Non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adest, flauaeq; sonans auis uncta Mineruae.
Non venit augurиis melior, quam Vultur, & altis
Desuper accipitres exultauere rapinis.
Monstra volant, dirae stridunt in nube volucres,
Nocturnaeq; gemunt striges, & feralia bubo
Damna canens. quae prima deum portenta sequemur?
Hisne dari, Tymbraee, potes? simul ora recuruo
Vngue petunt rostrisq; sibi, & plausibus alis
Exagitant auras, & plumea pectora caedunt.
Ille sub haec: Equidem saepe, o pater optime, Phoebi
Saepe tuli augurium. prima cum pube virentem
Semideos inter pinus me Thessala reges
Duceret, hic Pylius terraq; mariq; canentem
Obstupuere duces. nec me ventura loquuto
Saepius in dubiis auditus Iasone Mopsus.
Sed similes non ante metus, aut astra notaui
Prodigiosa magis, quanquam maiora parantur:
Huc aduerte animum. clara regione profundi
Aetheris innumeri statuerunt agmina Cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
Seu fecunda refert placidi clementia Nili,
Fecerunt cursus. hac vere in imagine Thebas.
Nam sese immoti gyro, atque in pace silentes
Ceu muris, valloq; tenent. sed fortior ecce
Aduenit agmine cohors septem ordine fulua
Armigeras summi Iouis exultante caterua
Intuor. Inachii sint hi tibi, concipe, reges.
Inuadunt globum niuei gregis, uncaq; pandunt
Caedibus ora nouis, & strictis unguibus instant.
Cernis inexperto rorantes sanguine ventos,
Et plumis stillare diem? quam saeua repente
Victores agitat leto Iouis ira sinistri?
Hic excelsa petens subita face Solis inarsit,
Summisitq; animos: illum vestigia adortum
Maiorum volucrum tenera deponit ala.
Hic hosti implicitus pariter ruit: hunc fuga retro
Voluit agens socia linquentem fata caterua.
Hic nimbo glomeratus obit: hic praepete viua
Pascitur immoriens, spargit caua nubila sanguis.
Quid furtim lachrymas? illum venerande Melampu
Qui cadit, agnosco. trepidus sic mole futuri,
Cunctaq; iam rerum certa sub imagine passus
Terror habet vates. piget irrupisse volantum
Concilia, & caelo mentem insertasse vetanti,
Auditique odere deos. unde iste per orbem
Primus venturi miseris animantibus aeger
Creuit amor? diuumne feras hoc munus, an ipsi
Gens auida, & parto non unquam stare quieti?
Eruimus quae prima dies, ubi terminus aeui,
Quid bonus ille deum genitor, quid ferrea Clotho
Cogitet: hinc fibrae, & volucrum per nubila sermo,
Astrorumque vices, numerataque semita lunae,
Thessalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis auum, scopulisque satae vel robore gentes
Mentibus his usae. syluas amor unus, humumque
Edomuisse manu. quid crastina volueret aetas
Scire nefas homini. nos prauum, ac debile vulgus

1 Al. sic morte futura. 2. Al. hæc.

Scru-

Seuit amor penitus superos, hinc pallor, & ira,
Hinc scelus, insidiaeq; & nulla modestia voti.
Ergo in vim vittas damnataq; vertice serta
Diripit obnexaq; innouatus fronde sacerdos
Inuisos de monte redit. iam bella, tubaeq;
Comminus absentesq; fremunt sub pectore Thebae.
Ille nec aspectum vulgi nec fida tyranni
Colloquia, aut coetus procerum perferre, sed atra
Sede tegi, & superum clausus negat acta fateri.
Te pudor, & curae retinent per rura Melampu.
Bissenos premit ora dies, populumq; ducesq;
Extrahit incerta. & iam suprema Tonantis
Iussa fremunt, agrosq; viris, annosaq; vastant
Oppida. Bellipotens prae se deus agmina passim
Mille rapit. liquere domos, dilectaq; laeti
Connubia & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit deus arma paternis
Postibus. & fixos superum ad penetralia currus
Vellere amor. tunc fessa putri rubigine tela,
Horrentesq; situ gladios in saeua recuruant
Vulnera & attrito cogunt iuuenescere saxo.
Hi teretes galeas, magnorumq; aerea suta
Thoracum, & tunicas chalybum squallore crepantes
Pectoribus tentare. alij Cortynia lentant
Cornua. iam falces auidum, & aratra caminis,
Rastraq; & incurui saeuum rubuere ligones.
Caedere nec validas sanctis e stirpibus hastas,
Nec pudor emerito clypeum vestisse iuuenco.
Irrupere Argos. maestiq; ad limina regis
Bella animis, bella ore fremunt. it clamor ad auras,
Quantus Tyrrheni gemitus salis, aut vbi tentat
Enceladus mutare latus. procul ignivomis antris
Mons tonat. exundant apices, fluctusq; Pelorus
Contrahit, & sperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens (huic ampla quidem de sanguine prisco
Nobilitas, sed enim ipse manu progressus auorum
Facta, diu tuto superum contemptor & aequi
Impatiens largusq; animae, modo suaserit ira.)
Vnus vt e syluis Pholoes habitator opacae
Inter & Aetnaeos aequus consurgere fratres.
Ante fores vbi turba ducum, vulgiq; frementis,
Amphiarae tuas quae tanta ignauia clamat
Inachidae vosq; o socio de sanguine Achiui
Vestibulis pudeat. Phoebeia ad limina ciuis.
Tot ferro accinctae gentes, animisq; paratae
Pendemus? non si ipse cauo sub vertice Cyrrhae
Quisquis is est timidis, famaq; ita visus, Apollo
Mugiat insano penitus seclusus in antro,
Expectare queam. dum pallida virgo tremendas
Nunciet ambages. Virtus mihi numen, & ensis,
Quem teneo. iamq; huc timida cum fraude sacerdos
Exeat aut hodie volucrum quae tanta potestas
Experiar. laetum fremit, assensuq; furentem
Implet Achaea manus. tandem prorumpit ad aestus

Oeclides, alio curarum agitante tumultu,
Non equidem effreno iuuenis clamore profani,
Dictorumq; metu, licet hic insana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies vetitumq; dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusq; arcana profari
Phoebus agit. vobis ventura, atque omne, quod vltra est
Pandere maestus eo. nam te vesane monere
Ante nefas, vnique silet tibi noster Apollo.
Quo miseri fatis, superisq; obstantibus, arma
Quo rapitis? quae vos furiarum verbera caecos
Exagitant? adeone animarum taedet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curae?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosq; irrumpere coetus
Egistis? potui pariter nescire, quis armis
Casus, & atra dies quae fati exordia cunctis.
Quae mihi. consulti testor penetralia mundi,
Et volucrum affatus. & te Tymbraee, vocanti
Non alias tam saeue mihi, quae signa futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinae,
Vidi hominumq; deumq; nefas, hilaremq; Megaram,
Et Lachesim putri vacuantem saecula penso.
Proijcite arma manu: deus ecce furentibus obstat
Ecce deus. miseri quid pulchrum sanguine victo
Aoniam, & diris saturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?
Ibimus. hic presso gemuit simul ore sacerdos.
Illum iterum Capaneus, tuus o furor augur. & vni
Ista tibi. vt serues vacuos inglorius annos:
Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus, natoq; domoq;,
Et thalamo potiare iacens. sileamus inulti
Tydeos egregium perfossum pectus? & arma
Foederis abrupti? quod si tua effera Graios
Ferre vetas, i Sidonias legatus ad vrbes,
Haec pacem tibi serta dabunt. tua prorsus inani
Verba polo causas abstrusaq; carmina rerum
Eliciunt? miseret superum, si carmina curae,
Humanaeq; preces. quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iste furor. sed prima ad classica cum iam
Hostilem Ismenon galeis, Dircenq; bibemus,
Ne mihi tunc moneo lituos atque arma volenti
Obuius ire pares, venisue aut alite visa
Bellorum proferre diem procul haec tibi mollis
Infula terrificiq; aberit dementia Phoebi.
Illic augur ego & mecum quicunque parati
Insanire manu. rursus fragor intonat ingens
Hortantum. & vasto subter volat astra tumultu.
Vt rapidus torrens, animos cui verna ministrant
Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos frustra prohibentibus exit
Obicibus, resonant permixto turbine tecta,
Arua, armenta, viri, donec stetit improbus alto
Colle minor, magnoq; inuenit in aggere ripas.
Haec alterna ducum nox interfusa diremit.

At gemitus Argia viri non amplius aequo
Corde ferens, sociúmque animo miserata dolorem,
Sicut erat laceris pridem turbata capillis,
Et fletu signata genas, ad celsa verendi
Ibat tecta patris, paruumque sub ubere caro
Thessandrum portabat auo. iam nocte suprema
Ante nouos ortus, ubi sola superstite plaustro
Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet astris.
Vtq; fores intrat, magnoq; affusa parenti est.
Cur tua tum lachrymis maesto sine coniuge supplex
Limina nocte petam, cessem licet ipse profari
Scis genitor. sed iura deum genialia testor,
Teq; pater, non ille iubet. sed peruigil angor
Ex quo primus hymen, mouitq; infausta sinistram
Iuno facem, semper lachrymis, gemitúque profundo
Exturbata quies. non si mihi Tigridis horror,
Aequoreaeq; super rigeant praecordia cautes,
Ferre queam. tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes da bella pater. generiq; iacentis
Aspice res humiles, atque hanc pater aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor obuia primae
Hospitia, & iunctae testato numine dextrae,
Hic certe est, quem fata dabant. quem dixit Apollo.
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatamue facem, tua iussa verendaq; sumpsi
Dilexi meritum. nunc qua feritate dolentis
Deseruisse tamen quisquis, heu, tu pater optime, nescis
Quantus amor casti, miserae nupsisse marito.
Et nunc maesta quidem graue, & illaetabile munus
Vt timeam doleámque, rogo. sed cùm oscula rumpet
Maesta dies, cùm rauca dabunt abeuntibus armis
Signa tubae, saeuoq; genas fulgebitis auro,
Heu mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humentis carpens pater oscula vultus,
Non equidem has vnquam culparem nata querelas.
Pone metus. laudanda rogas, nec digna negari.
Sed mihi multa dei, nec tu sperare quod vrges
Desine multa metus. regniq; volubile pondus
Subiiciunt animo, veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris.
Tu solare virum. neu sint dispendia iusta
Dura mora. magnos cunctamur nata paratus,
Proficitur bello. decentem talia nascens
Lux mouet, ingentesq; iubent assurgere curae.

P. STATII PAPINII
THEBAIDOS
LIBER IIII.

TERTIVS horrentem Zephyris laxauerat annum
Phoebus, & angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, cùm fracta, impulsaq; fatis
Consilia, & tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissaeo
Ostendit Bellona facem, dextraq; trabalem
Hastam intorsit agens: liquido quae stridula caelo
Fugit, & aduersa celsi stetit aggere Dirces.
Mox & castra subit, ferroq; auroq; coruscis
Mixta viris, turmale fremit, dat euntibus enses,
Plaudit equos. vocat ad portas. hortamina fortes
Praeueniunt, timidisque etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti,
Gradiuoq; pecus, nulloq; secundus in extis
Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circùm pueri, innuptaeque, patresque,
Funduntur mixti, summisque à postibus obstant.
Nec modus est lachrymis, rorant clypeique, iubaeque
Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
Suspiranda domus. galeis iuuat oscula clausis
Inserere, amplexuq; truces deducere conos.
Illi, quis ferrum modo. quis mors ipsa placebat:
Dant gemitus, fractaq; labant singultibus irae.
Sic ubi forte viris longum super aequor ituris
Cum iam ad vela noti, & iussa redit anchora fundo
Haeret amica manus: certant innectere collo
Brachia, manantésque oculos, hinc oscula turbant.
Hinc magni caligo maris tandemq; relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patriosq; dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundique arcana vetustas.
Cui meminisse ducum, vitasq; extendere cura,
Pande viros. tuq; ô nemoris regina sonori
Calliope, quas ille manus, quae mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit urbes.

Sublata

Sublata molire lyra nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiorq; abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma maniple
Ponè ferunt volucres portis auriga sub ipsis
Comit equos. & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic armat Carissa viros huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea. pecorosaq; Phlyos,
Quaque pauet longa spumantê valle Charadron
Neris, & ingenti turritæ mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
Qui Drepani scopulos, & oliuifera Sicionis
Culta serunt. quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amphractu riparum incuruus Helissos.
Sæuus honos fluuio, stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere sueta
Ora. & anhelantes tuto Phlegethonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos, seu tecta Myconis
Impia, Cadmeumq; larem, fugit ipse natantes
Amnis, & innumeri liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas.
Cenchreaq; manus, vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo, quaq; obiacet alto
Isthmos, & à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu, pars robora flammis
Indurata diu (non vnus namq; maniplis
Mos, neque sanguis inest) teretes pars vertere fundas
Assueti, vacuoq; diem præcingere gyro.
Ipse annis sceptrisq; subit venerabilis æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua, iam lassa ceruice. & inanibus armis,
Dux tamen. haud illum bello attentare iuuenci
Sunt animi nam trunca videt de vulnere multo
Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto.
Signa gener. cui bella fauent: cui commodat iras
Cuncta cohors. huic & patria de sede volentes
Aduenere viri, seu quos mouet exul, & hæsit
Tristibus aucta fides, seu quis mutare potentes
Præcipuum. multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regendas
Aegion, Araneq;. & quas Thesea Trœzen
Addit opes. ne rara mouens inglorius iret
Agmina, neu raptos patriæ sentiret honores.
Idê habitus, eadem arma viro quæ debitus hospes
Hyberna sub nocte tulit. Theumesius implet
Terga Leo. & gemino lucent hastili a ferro.
Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
Iam regnum matrisq; sinus, fidasq; sorores
Spe, votisq; tenet. tamen & de turre suprema
Attonitam, totoq; extantem corpore longe
Respicit Argian hæc mentem oculosq; reducit
Coniugis. & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus. iam lætus, & integer artus.
Vt primum strepuere tubæ, ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
Erigitur liber senio, & squallentibus annis
Exutas, læti'q; minax interuiret herbis.
Ah miser agresti um siquis per gramen hianti
Obuius, & primo siccauerit ora veneno.
Huic quoque præstantes Aetolis vrbibus affert
Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
Fletaq; cognatis auibus Meleagria Pleuron.
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Idam
Olenos, Ioniis & fluctibus hospita portu
Calchis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis. adhuc imis vix truncam attollere frontē
Ausus aquis, glaucóque caput summersus in antro
Mæret, anhelantes, ægrescunt puluere ripæ.
Omnibus æratæ propugnant pectora crates,
Pilaq; sæua manu. patrius stat casside Mauors.
Vndiq; magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden hilarem bello, notisq; decorum
Vulneribus. non ille minus Polynicis, & ira
Inferior, dubiumq; adeo cui bella gerantur.
Maior at inde nouis it Doricus ordo sub armis,
Qui ripas Lyncæe tuas, tua littora multo
Vomere suspendunt, fluuiorum ductor Achiuum
Inache. Persea neq; enim violentior exit
Amnis humo, cum Taurum, aut Pliadas hausit aquosas
Spumeus, & genero tumuit Ioue. quos celer ambit
Asterion Dryopumq; trahens Erasinus aristas.
Et qui rura domant Epidauria dexter Iaccho
Collis, at Ætnæa Cereri negat aura Dyme.
Mittit [1] opes. densasq; Pylos Neleia turmas,
Nondum nota Pylos, iuuenisq; ætate secunda
Nestor, at ire tamen peritura in castra negauit.
Hos agitat. pulchraq; docet virtutis amorem
Arduus Hippomedon. capitis tremit ærea cassis,
Ter niuea scandente iuba. latus omne sub armis
Ferrea suta terunt humeros. & pectora late
Flammeus orbis habet, perfectaq; viuit in auro
Nox Danai. sontes furiarum lampade nigra,
Quinquaginta ardent thalami, pater ipse cruentis
In foribus laudatq; nefas, atq; inspicit enses.
Illum Palladia sonipes Nemeæus ab arce
Deuehit arma pauens, vmbraq; immane volāti
Implet agros, [2] longoq; attollit puluere campum.
Non aliter syluas humeris, & vtroq; refringens
Pectore montano duplex Hylæus ab antro
Præcipitat. pauet Ossa vias, pecudesq;, ferasq;
Procubuere metu. non ipsis fratribus horror
Abfuit, ingenti donec Peneia saltu
Stagna subit, magnúmque obiectus detinet amnem.
Quis numerum ferri, gentésque, & robora dicto
Aequarit mortale sonans? suus excit in arma

1 Lopem. 2 vr. longéque.

Antiquam Tirinthe deus. non fortibus illa
Infecunda viris famaq; immanis alumni
Degenerat, sed lapsa situ fortuna, neque addunt
Robur opes rarus vacuis habitator in aruis
Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
Dat tamen haec iuuenum tercentum pectora vulgus
Innumerum bello, quibus haud amenta, nec enses
Tristi micant: flauent capiti, tergoq; Leonum
Exuuiae, gentis hic honos & pineus armat
Stipes, inexhaustis arctantur tela pharetris.
Herculeum Paeana canunt, vastataq; monstris
Omnia: fronde a longum deus audit ab Oeta.
Dat Nemea comites, & quas in praelia vires
Sacra Cleonaei cogunt vineta Molorchi,
Gloria nota casae, foribus simulata salignis,
Hospitis arma dei, paruoq; ostenditur auro.
Robur vbi & lassos qua reclinauerit arcus
Ilice qua cubiti sedeant vestigia terra.
At pedes, & toto despectans vertice bellum,
Quattuor indomitis Capaneus erepta iuuencis
Terga, superq; rigens iniectu molis ahenae
Versat onus, squalet triplici ramosa corona
Hydra recens obitu, pars anguibus aspera viuis
Argento caelata micat, pars arte reperta
Conditur, & fuluo moriens ignescit in auro.
Circum amnis torpens, & ferro caerula Lerne.
At laterum tractus, spatiosaq; pectora seruat
Nexilis innumero chalybum subtegmine thorax.
Horrendum non matris opus, galeaeq; corusca
Prominet arce gigas. atque vni missilis illi
Cuspide praefixa stat frondibus orba cypressus.
Huic parere dati quos fertilis Amphigenia,
Planaq; Messena, montanaq; nutrit Ithone.
Quos Thryon, & summis ingestum montibus Aepy.
Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion. hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas, multos Thamyris damnatus in annos
Ore simul, citharaque. (quis obuia numina temnat?)
Conticuit praeceps, quis non certamina Phoebi
Nosset? & illustres Satyro pendente Celaenas?
Iamq; & fatidici mens expugnata fatiscit
Auguris, ille quidem casus, & dira videbat
Signa, sed ipsa manu cunctanti iniecerat arma
Atropos, obrueratq; deum. nec coniugis absunt
Insidiae, vetitoq; domus iam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico. scit & ipse nefas. sed perfida coniux
Dona viro mutare velit, spoliisq; potentis
Imminet Argiae, raptoq; excellere cultu.
Illa libens, nam regum animos, & pondera belli
Hac nutare videt pariter, nisi prouidus heros
Militet; ipsa sacros gremio Polynicis amati
Deposuit nexus haud moesta, atq; insuper addit:
Non haec apta[b] mihi nitidis ornatibus inquit,
Tempora, nec miserae placeant insignia formae
Te sine. sat dubium coetu solante timorem
Fallere, & incultos aris adverrere crines.
Scilicet (heu superi) cum tu cludare minaci
Casside ferratusq; sones, ego diuitis aurum
Harmoniae dotale geram? dabit aptius isto
Fors deus: Argolicasq; habitu praestabo maritas,
Cum regis coniux, cum te mihi sospite templa
Votiuis implenda choris; nunc induat illa,
Quae petit & bellante potest gaudere marito.
Sic Eriphylaeos aurum fatale penates
Irrupit, scelerumq; ingentia semina mouit,
Et graue Tisiphone risit gauisa futuris.
Taenarius hic celsis equis, quam dispare coetu
Cyllarus ignaro generat Castore prolem,
Quassat humum. vatem cultu parnasia monstrant
Vellera, frondenti crinitur cassis oliua,
Albaq; puniceas interplicat infula cristas.
Arma simul pressasq; iugo moderatur habenas.
Hinc atq; inde morae iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit. procul ipse grauis metuendus in hasta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruscat.
Huius Apollineae currum comitantur Amyclae.
Quos Pylos, & dubiis Malea vitata carinis,
Plaudentiq; habiles Caria resonare Dianae.
Quos Pharis, volucrumq; parens Cytheria Messe,
Taygetiq; phalanx, & oliuiferi Eurotae
Dura manus. deus ipse viros in puluere crudo
Arcas alit, nudaeq; virtutis, & irae
Inde feris vigor inde animis, & mortis honorae
Dulce sacrum: gaudent natorum in fata parentes:
Hortanturq; mori. deflet iamq; omnis ephebum
Turba, coronato contenta est funere mater.
Frena tenent, duplexq; inserto missile nodo,
Exerti ingentes humeros. chlamys horrida pendet,
Et cono Ledaeus apex, non hi tibi soli
Amphiarae merent. auget resupina maniplos
Elis, depressa populus subit incola Pisa.
Qui te flaue notant terris Alphee sacratis,
Aduena tam longo non vnquam infecte profundo.
Curribus innumeris late patria arua lacessunt:
Et bellis armenta domant. ea gloria gentis
Infando de more, & fractis durat ab vsq;
Axibus Oenomai, strident spumantia morsu
Vincula, & effossas niueus rigat imber arenas.
Tu quoq; Parrhasias ignara matre cateruas
(Ah rudis armorum, tantum noua gloria suadet)
Parthenopaee rapis, saltus forte remotos
Torua parens (neq; enim haec iuueni foret ire potestas)
Pacabat cornu gelidiq; auersa Lycaei.
Pulchrior haud vlli triste ad discrimen ituro
Vultus, & egregiae tanta indulgentia formae.
Nec desunt animi, veniat modo fortior aetas.
Quas non ille duces nemorum, fluuiisq; dicata

b. aptantur.

Nu-

Numina, quæ magno non impulit igne Napæas?
Ipsam, Manalia puerum cum vidit in umbra,
Dianam tenero ſignauerat gramina paſſu,
Ignouiſſe ferunt comiti, Dictæq; tela
Ipſam, & Amyclæum humero aptaſſe pharetras.
Proſilit audaci Martis percuſſus amore.
Arma, tubas audire calens, & puluere belli
Flauentem ſordere comam, captoq; referri
Hoſtis equo. tædet nemorum, ſtatuitque nocentem
Sanguinis humani pudor eſt neſcire ſagittas.
Igneus ante omnes auro micat, igneus oſtro,
Vndantemq; ſinum modis ſtringat hiberus.
Imbelis parma picius Calydonia matris
Pralia trux læua ſonat arcus, & aſpera plumis
Terga Cydonæa corythos arundine pulſat,
Electro pallens, & raſpide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos ſuetum præuertere ceruos
Velatum gemina deiecto lyncis, & arma
Miranteſ grauiorq; heri ſublimis agebat,
Dulce rubens, viridiq; genas ſpectabilis auo.
Arcades hinc veteres alijs Lunæq; priores,
Agmina ſida datis nemorum vos ſtirpe rigenti
Faina fatis, cùm prima pedum veſtigia tellus
Admirata tuit. nondum arua, domuſque, nec urbes,
Connubiiſque modus. Quercus, Lauriq; ferebant
Crudæ puerperia, ac populos vmbroſa crearuit
Fraxinus, & fœta virtutis puer excidit Orno.
Hi cursus ſtupuiſſe pices, noctiq; feruntur
Nubila & occiduum longe titana ſecuti
Deſperaſſe diem, rarefecunt: alta colendi
Manala. Parthenium fugitur nemus, agmina bello
Rhipeq;, & Stratie, ventoſaq; donat Eniſpe.
Non Tegea, non ipſa Deo vacat alite felix
Cyllene templumq; Aleæ nemoralis Minerue.
Et rapidus Cliton, & qui tibi Phythie Ladon
Pene ſocer, candenſq; fugis Lampia niuoſis,
Et Pheneos nigro Styga mittere credita diti.
Venti & Idæi Aulatibus amulus Azan.
Parrhaſiiq; duces, & qua rijſtlu amores.
Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti.
Dijues, & Orchomenos pecorum, & Cynoſura ferarum.
Æphitos idem ardor agros, & Pſophida celſam
Vaſtat, & Herculeo vulgatos robore montes.
Monſtriferumq; Erymantho, & arijonum Stymphalon.
Arcades hi gens una viris, ſed diſſona cultu
Scinditur, his Paphiæ myrtos à ſtirpe recuruant,
Et paſtorali meditantur pralia trunco.
Hu arcus, hu tela jude, hic caſſide crines
Integri: Arcady morem tenet ille galeri.
Ille Lycaonia ritu caput aſperat vrſa.
Hos belli cœtus, iuratæq; pectora Martis,
Militis victima nullo iuuere Mycenæ.
Sumerea tum tumq; dapes, mediiq; recurſus.
Solis, & hic alij miſcebant pralia fratres.
Iamq; Atalantæas implerat nuntius aures
Ire ducem bello, totamq; impellere natum
Arcadiam, tremuere gradus, elapſaq; iuxta
Tela, fugit ſyluas pernicior alite vento
Sana per, & plenus obſtantia flumina ripis.
Talu erat correpta ſintes, & vertice ſiluum
Crinem ſparſa nota, raptu volut aſpera natis
Prædatoris equi ſequitur veſtigia tigris.
Vt ſtetit, aduerſisq; impegit pectora frenis,
Ille ad humum pallens: Vnde & furibunda cupido
Nate tibi? tenetóque vnde improba pectore virtus?
Tu bellis aptare vires? tu pondera ferro
Martis, & enjſera inter pote ſ ire caterua?
Quanquam vtinam vires! nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula comminus apro,
Poplite ſuccidua reſupinum ac pene ruentem:
Et ni curuato torſiſſem ſpicula cornu,
Nunc vbi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt,
Nec teretes arcus, maculu nec diſcolor atru,
Hic, cui fidis equus, magnus conatibus inſtat
Vix Dryadum thalamis, Erymanthiadumq; furors
Nympharum matute puer, ſunt omnia vera.
Mirabar cur templa mihi tremuere Diana
Nuper, & inferior vultu dea viſa, ſacriq;
Exuuia cecidere tolis: hinc ſegnior arcus,
Diffidentesq; manus, & nullo in vulnere certa.
Expecta dum maior honos, dum firmius æuum,
Dum rapes venit vmbra genis, vultuſq; recedunt
Ore mei tunc tela tibi, ferrumq; quod ardes,
Ipſa daba, & nullo matris renocabere fletu.
Nunc refer arma domum. Vos autem hunc ire ſinetis
Arcades? O ſæuis nimirum, & robore nati.
Plura cupit fuſi circum natiq;, ducesq;
Solantur, minuuntque metus. & iam horrida clangunt
Signa tuba. nequit illa pio dimittere natum
Complexu. multúmque ducs commendat Adraſto.
At parte ex alia Cadmi Mauortia proles
Mœſta ducis furijs nec molli territa fama,
(Quando hu vnigenum deiendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis, cauſaq; pudore,
Verum bella mouet. nullis diſtringere ferrum
Impetus, aut humeros clypeo clauſiſſe paterno
Dulce. nec alipedum iuga conuere, qualia vulgo
Gaudia, lectis trepida ſine mente, ſine irâ
Promiſere manus. hic agna in ſorte parentem
Vnanimem, hic dulces primeua coniugu annos
Ingemit, & gremio miſeros accre, cere natos.
Bellator nullis caluit deus: ipſa vetuſto
Mœnia laſſa ſitu, magnaq; Amphionis arces,

1 vv. bella. 2 vv. plebes. 3 vv. belli.

Iam fessum senio nudant latus. & fide sacra
Æquatos cælo surdum atque ignobile muros
Firmat opus. tamen & Bœotis urbibus vltrix
Aspirat ferri rabies. nec regis iniqui
Subsidio, quantum socia pro gente mouentur.
Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
Pectora tabenti sanie grauis, hirtaq; setis
Ora cruentata deformis hiantia lana,
Decedit stabulis huc illuc turbida versans
Lumina, si duri comperta clade sequantur
Pastores, magniq; fugit non inscius ausi.
Accumulat crebros turbatrix fama pauores.
Hic iam dispersos errare Asopide ripa
Lernæos equites. hic te bacchante Cithæron
Ille rapi Theumeson ait, noctisq; per vmbras
Nunciat excubias vigiles arsisse Plateas.
Iam Tyrios sudasse lares, & sanguine Dircen
Irriguam, fœtusq; nouos, iterumq; locutam
Sphynga petris. cui non est scire licentia passim,
Et vidisse fuit. nouus his super anxia turbat
Corda metus. sparsis subito correpta canistris
Syluestris regina chori decurrit in æquum
Vertice ab Ogygio, trifidam huc tristis & illuc
Lumine sanguineo pinum deiectat & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus vrbem.
Omnipotens Nisæ pater, cui gentis auitæ
Pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrso,
Pampineumq; iubes nemus irreptare Lycurgo,
Aut tumidum Gangen, aut claustra nouissima rubræ
Tethyos, Eoasq; domos flagrante triumpho
Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
At tua progenies, positis gentilibus armis
Quæ tibi festa litat, bellum, lachrymasq;, metúmque,
Cognatumq; nefas iniusti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amazonijs vlulatum Caucason armis,
Siste ferens, quàm monstra ducum stirpemque profanam
Eloquar. en vrges. alium tibi Bacche furorem
Iuraui. similes video concurrere tauros,
Idem ambobus honos, vnusq; ab origine sanguis.
Ardua collatis obnixi cornua miscent
Frontibus, alternaq; truces moriuntur in ira.
Tu peior, tu cede nocens, qui solus auita
Gramina, communémque petis defendere campum.
Ah miseri morum bellatis sanguine tanto,
Et saltus dux alter habet? sic fata gelatis
Vultibus, & Baccho iam demigrante quieuit.
At trepidus monstro, & varijs terroribus impar
Longæui rex vatis opem, tenebrasq; sagaces
Tiresiæ (qui mos incerta pauentibus) æger
Consulit. ille Deos non larga cæde iuuencum,
Non alacri penna, aut verum spirantibus extis,
Nec tripode implicito, numerisque sequentibus astra,
Thura nec supra volitante altaria fumo.

Tam penitus, duræ quàm mortis limite manes
Elicitos patuisse refert. Lethæaq; sacra
Et mersum Ismeni subter confinia ponto
Miscentis, parat ante ducem, circumque bidentum
Visceribus laceris, & odori sulfuris aura,
Graminibusque nouis, & longo murmure purgat.
Sylua capax æui, validaq; incurua senecta
Æternum intonsæ frondis stat peruia nullis
Solibus, aut illam bruma minuere, notusue
Ius habet, aut Getica Boreas impactus ab Vrsa.
Subter opaca quies, vacuusq; silentia seruat
Horror, & exclusæ pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra deo. nemori Latonia cultrix
Additur. hanc picea, cedrisq;, & robore in omni
Effictam, sanctis occultat sylua tenebris.
Huius in aspecta luco stridere sagittæ,
Nocturniq; canum gemitus, vbi limina patrui
Effugit, inq; noua melior redit ora Diane.
Ast vbi fessa iugis, dulcesq; [1] altissima somnos
Lux [2] monet, hic late iaculis circum vndique fixis
Effusam pharetra ceruicem excepta quiescit.
Extra immane patent tellus Mauortia campi
Fœtus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Post consanguineas acies, sulcosq; nocentes,
Ausus humum versare, & putria sanguine prata
Eruit: ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio solaq; in nocte per vmbras
Expirat, nigri cùm vana in prælia surgunt
Terrigenæ. fugit incepto tremebundus ab aruo
Agricola, insanique domum redire iuuenci.
Hic senior vates (Stygiis accommoda quippe
Terra sacris, viuóque placent sola pinguia tabo)
Velleris obscuri pecudes, armentaq; sisti
Atra monet. quæcunque gregum pulcherrima ceruix
Ducitur. ingemuit Dirce, mœstusq; Cithæron,
Et noua clamosæ stupuere silentia valles.
Tum fera cæruleis intexit cornua sertis,
Ipse manu tractans, notaq; in limine syluæ,
Principio largos nouies tellure cauata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, suadumq; cruorem
Manibus aggeritur, quantum bibit arida tellus.
Trunca dehinc nemora aduoluit, mœstusq; sacerdos
Tres Hecatæ, totidemq; satis Acheronte nefasto
Virginibus iubet esse focos. tibi rector auerni
Quanquam infossus humo, superat tamen agger in auras
Pineus. hunc iuxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri. frondes, atque omne cupressus
Intexit plorata latus. iamq; ardua ferro

1 vt. aptissima. 2 mouet.

Signati capita, & frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Manthe
Exceptum pateris praelibat sanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras sancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc spirantia reddit
Viscera. nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subdere flammas. atque ipse sonantia flammis
Virgulta, & tristes crepuisse vt sensit aceruos
Tiresias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cauos vapor igneus orbes)
Exclamat. (tremuere rogi, & vox impulit ignem.)
Tartareae sedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletae. tuque ô saeuissime fratrum
Cui seruire dati manes, aeternaque sontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulsanti loca muta, & inane seuerae
Persephones, vulgúsque caua sub nocte repostum
Elicite. & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte simul gressus. nec simplex Manibus esto
In lucem remeare modus. tu separe coetu
Elysios Persea pios, virgáque potenti
Nubilus Arcas agat. contra per crimina functis
Qui plures Erebo, pluresque e 1 sanguine Cadmi
Angue ter excusso, & flagranti praeuia taxo
Tisiphone dux pande diem. nec lucis egentes
Cerberus occursu capitum detorqueat vmbras.
Dixerat, & pariter senior, Phoebeiaque virgo
Erexere animos. illi formidine nulla
(Quippe in corde deus:) solum tremor obruit ingens
Oedipodieniden, vatisque horrenda canentis
Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera pressat
Anxius, inceptisque velit desistere sacris.
Qualis Getulae stabulantem ad confraga syluae
Venator longo motum clamore leonem
Exspectat firmans animum, & sudantia nisu
Tela premens. gelat ora pauor, gressusque tremiscunt
Quis veniat, quantúsque, sed horrida signa frementis
Accipit, & caeca metitur murmura cura.
Atque hic Tiresias nondum aduentantibus vmbris
Testor ait diuos, quibus hunc sacrauimus ignem,
Laeuaque conuulsa dedimus carchesia terrae,
Iam nequeo tolerare moram. cassúne sacerdos
Audior? an rabido iubeat si Thessala cantu
Ibitis? an Scythicis quoties armata venenis
Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
Nostri cura minor. si non attollere bustis
Corpora. nec plenas antiquis ossibus vrnas
Egerere, & mixtos caeloque Ereboque sub vnum
Funestare deos libet? aut exangua ferro
Ora sequi. aut aegras functorum carpere fibras:
Ne tenues annos, nubemque hanc frontis opacae,
Spernite: ne moneo, & nobis saeuire facultas.

1 l. semine.

Scimus enim, & quicquid dici noscique timetis,
Et turbare Hecaten ni te Thymbraee vererer.
Et triplicis mundi summum quem scire nefastum est.
Illum sed taceo. prohibet tranquilla senectus.
Iamque ego vos. auide subiicit Phoebeia Manto,
Audiris genitor, vulgusque exangue propinquat.
Panditur Elysium Chaos. & telluris opertae
Dissilit vmbra capax, syluaeque, & nigra patescunt
1 Tartara, liuentes Acheron eiectat arenas.
Fumidus atra vadis Phlegeton incendia voluit.
Et Styx discretis interflua Manibus obstat.
Ipsum pallentem solio, circumque ministras
Funestorum operum Eumenides, Stygiaeque seueros
Iunonis thalamos, & moesta cubilia cerno.
In speculis mors atra sedet. dominique silentis
Adnumerat populos. maior supereminet ordo.
Arbiter hos dura versat Gortynius vrna,
Vera minis poscens, adigitque expromere vitas
Vsque retro, & tandem poenarum lucra fateri.
Quid tibi monstra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, solidóque intorta adamante gigantum
Vincula, & augustam centeni Aegaeonis vmbram?
Immo, ait, ô nostrae regimen, viresque senectae
Ne vulgato mihi: quis enim remeabile saxum,
Fallentesque lacus, Tytionque alimenta volucrum,
Et caligantem longis Ixiona gyris
Nesciat? ipse etiam melior cùm sanguis opertas
Inspexi sedes Hecate ducente prius, quàm
Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit. Argolicas magis huc appelle precando,
Thebanasque animas, alias auertere gressus
Lacte quater sparsas moestoque excedere luco
Nata iube. tum quis vultus, habitusque, quis ardor
Sanguinis effusi, gens vtra superbior adsit,
Dic age, dum, nostrámque mone per singula noctem.
Iussa facit, carménque serit quo 2 dissipet vmbras,
Quo 3 regat & sparsas, qualis si crimina demas
Colchis, & Aeaeo simulatrix littore Circe.
Tunc his sacrificum dictis affata parentem.
Primus sanguineo summittit inertia Cadmus
Ora lacu, iuxtaque virum Cytherea proles.
Effluit amborum geminus de vertice serpens.
Terrigenae comites illos gens Martia cingunt.
His aeui mensura dies. manus omnis in armis,
Omnis & in capulo. prohibéntque, obstántque, ruuntque
Spirantum rabie. nec tristi incumbere sulco
Cura, sed alternum cupiunt haurire cruorem.
Proxima natarum manus est fletique nepotes.
Hic orbam Autonoen, & anhelam cernimus Ino
Respectantem arcus, & ad vbera dulce prementem

1 vv. flumina 2 l. dissipat. 3 l. regit.

Pignus, & oppositis Semelen à ventre lacertis.
Penthea iam fratris genitrix Cadmeia thyrsis,
Iam dimissa deo, pectusque adaperta cruentum
Insequitur planctu. fugit ille per avia Lethes,
Et Stygios, superosque lacus. ubi mitior illum
Flet pater & lacerum componit corpus Echion.
Tristem nosco Lycum. dextramque in terga reflexum
Æoliden, humero iactantem funus onusto.
Nec dum ille aut habitus, aut versæ crimina formæ
Mutat Aristæo genitus frons aspera cornu est,
Tela manu, reiectique canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna subit invidiosa caterva
Tantalis & tumido percenset funera luctu
Nil deiecta malis. iuvat effugisse deorum
Numina. & insanæ plus iam permittere linguæ.
Talia dum patri canit memorata sacerdos,
Illius elatis tremefacta assurgere vittis
Canities, tenuique in impetus, sanguine vultus.
Nec iam firmantis baculo, nec virgine fulta
Nititur, erectusque solo. Desiste canendo
Nata, ait, externæ satis est mihi lucis, inertes
Discedunt nebulæ. & vultum niger exuit aer.
Umbrisne, an supero me missus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita. sed ecce
Mœrent Argolici deiecto lumine Manes.
Torvus Abas, Proetusque nocens, mitisque Phoroneus
Truncatusque Pelops, & saevo pulvere sordens
Oenomaus largisque humectant imbribus ora.
Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
Hic grege condenso (quantum arma & vulnera monstrant)
Pugnaces animæ, nobis in sanguine multo
Oraque, pectoraque, & falso clamore levatas
Intendunt sine pace manus? rex, fallor, an hi sunt
Quinquaginta illi? cernis Chthoniumque Chromimque.
Phegeaque, & nostra præsignem Mæona lauro.
Ne sævite duces: nihil hic mortalibus ausum
Credite consiliis. hos ferrea neverat annos
Atropos. existis casus. bella horrida nobis.
Atque iterum Tydeus. dixit, vittisque ligatis
Frondibus instantes abigit, monstratque cruorem.
Stabat inops comitum Cocyti in littore mœsto
Laius, immiti quem iam deus alter Averno
Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem.
(Noscit enim vultum) non ille ad sanguinis haustus
Cætera ceu plebes, alimentaque accessit ad imbrem,
Immortale odium spirans. sed prosilit ultro
Aonius vates. Tyriæ dux inclyte Thebes,
Cuius ab interitu non ulla Amphionis arces
Vidit amica dies, o iam satis ulte cruentum
Exitium, & manes placata minoribus umbra,
Quem miserande fugis? iacet ille in funere longo
Quem premis, & iuncta[1] sensit confinia mortis,
Obsitus exhaustos pallore, & sanguine vultus,
Ereptusque deo, fert ista diurna omnia.
Crede mihi. quoniam immeritum vitare nepotem
Causa tibi, confer vultum. & satiare[2] litanti
Sanguine. venturasque vices, & funera belli
Pande vel infensus, vel res miserate tuorum.
Tunc ego, te optata vetitam transmittere Lethen
Puppe dabo, placidumque pia tellure reponam,
Et Stygiis mandabo deis. mulcebere honoris
Muneribus, tingui et genus. dehinc talia reddit.
Cur tibi versutus manes æquante sacerdos
Lectus ego augurio? tantisque potissimus umbris
Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum.
Nostrane præclari pudeat) consulta nepotes
Poscite. dilium illum sacris adhibete nefastis,
Qui læso dedit ense patrem. qui semet in ortus
Vertit, & in lignæ regionis sua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumque atra fatigat
Concilia. & nostros rogat hæc in prælia manes.
Quod si adeo placuit defenda in tempora vates.
Dicam equidem, quo me Lachesis, quo dira Megæra
Usque sinunt. bellum innumero venit undique bellum
Agmine, Lernæaque trahit fatalis alumnus
Gradivum stimulis hos terra monstra, deumque
Tela manent, pulchrique obitus, & ab igne supremo
Sontes lege mora, certa est victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
Sed furiæ, geminumque nefas, miserisque per enses
Heu mihi crudelis vincet pater. Hæc ubi fatus,
Labitur, & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conscia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. iam Sidonias avertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, instantque. Quis iras
Flexerit, unde moræ, medius quis euntibus error
Phœbe doce. nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Æmo
Liber ibi armiferos geminæ iam sidere brumæ
Orgia ferre Getas, canumque virentem dorso
Othryn, & Icaria Rhodopen assueverat umbra.
Et iam pampineos materna ad mœnia currus
Promovet, effrenæ dextra lævaque sequuntur
Lynces, & uda mero lambunt retinacula tigres.
Post exultantes spolia armentalia portant
Seminecesque lupos, scissasque Mimallones ursas.
Nec comitatus iners, sunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam sobrius Ardor

1 L. implet.

1 l. sentit. 2 l. litato.

Sus-

Succiduiq; gradus, & castra simillima regi.
Isq; ubi pulverea Nemeen effervere nube
Conspicit, & totum radiis ignescere ferri.
Nec dum eo meritas belli in certamina Thebas
Concussis viris, qui unquam ore & pectore marcet.
Aeráque, tympanáque, & biforem reticere tumultum
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atq; ita me miseres ista, tenuiq; extendere gentem
Apparat? & longe recidit furor. Nec mihi jam unum
Argos, & indomitae bellum ciet ira novercae.
Vtq; a leone parum cineri data mater iniquo!
Natale q; regi? quæq; ipse mei quærita senij
Pugnatrix? telis etiam sic, & sepulchrum
Pellitis. & sedes ferro petis improba Thebas.
Nectam fraude moras. illum, tuum tendite campum
Tendite io comites. Hircanæ ad ignea iugales
Intumuere iubas dicto prius [illegible] arvis.
Tempus erat, medij cum solis in culmina mundi
Tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus arvis
Stat vapor, atq; omnes admittunt æthera luci.
Vndarum vocat ille deas, mediusq; silentum
Incipit. Agrestes fluviorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis, perferte laborem,
Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes,
Stagnaq; & errantes obducite pulvere rivos.
Præcipue Nemees, qua nostra in moenia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor. adiuvat ipse
Phoebus adhuc summo, cessit ne vestra voluntas
Limite, cum expers indulgent astra, meaq;
Æstifer Erigones spumat canis. Ite volentes
Ite in operta soli post vos, ego gurgite pleno
Excitam, & quæ dona meis amplissima sacris
Vester habebit honos, nocturnaq; furta licentum
Cornipedum, & cupidas Faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs, viridisq; comis exhorruit humor.
Protinus Inachios haurit sitis ¹ arida campos.
Diffugere unda, squallent fontesq; lacusq;,
Et cava ferventi durescunt flumina limo.
Ægra solo macies, teneriq; ab origine culmi
Inclinata seges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque amnes quærunt armenta natatos.
Sic ubi se magnis refluus suppressit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant desertæ gurgite valles,
Et patris undosi sonitus expectat hiulca
Ægyptos, donec Phariis alimenta rogatus
Donet agris, magnumque inducat messibus annum.
Aret Lerna nocens, aret Lyrceus, & ingens
Inachus, advolvensq; natantia saxa Charadrus.

1 vv. ignea.

Et nunquam in ripis audax Erasinus, & æquus
Fluctibus Asterion: illic alta per arva solebat
Audiri, & longe pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas, sed iussu numinis, undas
Hæc quoq; secreta nutrit Langia sub umbra.
Nondum illi raptus dolor, ac lachrymabile nomē
Archemorus: nec fama deæ, tamen avia servat
Et nemus, & fluvium. manet ingens gloria nymphæ,
Cum tristem Hypsipyles ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.
Ergo nec ardentes clypeos ¹ vectare, nec artos
Thoracum nexus tantum sitis horrida torquet.)
Sufficiunt. non ora modo, angustiq; perustis
Faucibus, interior sed vis quatit, aspera pulsu
Corda, gelans vena. & siccus cruor æger adhæret
Visceribus. tunc forte putris, tunc pulvere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat equum, siccis illidunt ora lupatis,
Ora cathenatas procul exertantia linguas.
Nec legem ² dominumue pati, sed perfurit arvis
Flammatum pecus. hinc illuc immittit Adrastus
Exploratores, si stagna Licymnia restent
Si quis Amymones superest liquor. omnia cæcis
Ignibus hausta sedent. nec spes humentis Olympi.
Ceu flavam Libyen, desertaq; pulveris Afri
Collustrent, nulloq; umbratam nube Syenen.
Tandem inter sylvas (sic Evius ipse parabat)
Errantes, subitam pulchro in mœrore tuentur
Hypsipylen. illi quamuis & ab ubere Opheltes
Non suus, Inachij proles infausta Lycurgi
Dependet, nec lecta comam, nec dives amictu,
Regales tamen ore notæ, nec mersus acerbis
Extat honos. tunc hac adeò stupefactus Adrastus:
Diva potens nemorum (nam te vultusque pudorque
Mortali de stirpe negant) quæ læta sub isto
Igne poli non quæris aquas, succurre propinquis
Gentibus. Arcitenens, seu te Latonia casto
De grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris
Non humilis fœcundat amor (neq; enim ipse deorum
Arbiter Argolidum thalamis novus) aspice mœsta
Agmina, nos ferro meritas excindere Thebas
Mens tulit imbelle, sed nunc situs anxia fato,
Summittitq; animos, & inertia ³ corpora carpit,
Da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
Seu tibi sordida palus. nihil hac in sorte pudendum.
Nil humile est. Tu nunc ventis, pluvioq; rogaris
Pro Ioue, tu refugas vires, & pectora bello
Exanimata reple. sic hoc tibi sydere dextro
Crescat onus. tantum reduces dent flectere gressus
Iuppiter. O quanta belli [illegible] præda!
Dircæos tibi diva greges, numerumq; rependam

1 vv. portare. 2 vv. dominosue. 3 l. tebuta.

Plebis, & hic magna lucus signabitur ara.
Dixit, & orantis media inter anhelitus ardens
Verba rapit, cursuq; anima labat arida lingua.
Idem omnes pallorque viros flatusq; soluti
Oris habet. reddit demisso Lemnia vultu.
Diua quidem vobis. & si caelestis origo est,
Vnde ego? mortales utinam haud transgressa fuissem
Luctibus. altricem mandati cernitis orbam
Pignoris, at nostris an quis sinus, vberaq; vlla
Scit deus. & nobis regnum tamen, & pater ingens.
Sed quid ego haec? fessosq; optatis demoror vndis?
Mecum age nunc, si forte vado Langia perennes
Seruat aquas, soles & rapidi sub lumine Cancri
Semper. & Icarij quamuis iuba fulgurat astri,
Ire tamen. simul haerentem, ne tarda Pelasgis
Dux foret, ah miserum, vicino caespite alumnum
(Sic Parcae voluere) locat, ponitq; negantem
Floribus aggestis. & amico murmure dulces
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater,
Dum circa paruum iubet exultare Tonantem
Curetas trepidos. illi certantia plaudunt
Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
At puer in gremio vernae telluris, & alto
Gramine, nunc faciles sternit procursibus herbas,
In vultum nitens, caram modo lactis egeno
Nutricum clangore ciens, iterumq; renidens,
Et teneris meditans verba illuctantia labris.
Miratur nemorum strepitus, aut obuia carpit,
Aut patulo trahit ore diem, nemorisq; malorum
Inscius, & vitae multum securus inerrat.
Sic tener Odrysia Mauors niue, sic puer Ales
Vertice Maenalio talis per littora reptans
Improbus Ortygia latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus vmbris
Deuia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur.
Praecelerantque ducem. medium subit illa per agmen
Non humili festina modo. iamq; amne propinquo
Rauca sonat vallis, saxorumq; impulit aures
Murmur. ibi exultans conclamat ab agmine primo,
Sicut erat leuibus tollens vexilla maniplis
Argus, Aqua, longusq; virum super ora cucurrit
Clamor Aquae. sic Ambracij per littora ponti
Nauticus in remis iuuenum monstrante magistro
Fit sonus, inq; vicem contra percussa reclamat
Terra, salutatus cum Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis passim discrimine nullo
Turba simul primiq; nequit secernere mixtos
Aequa sitis frenata suis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis armisq; feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hoc lubrica fallunt
Saxa, nec implicitos fluuio reuerentia reges
Proterere, aut mersisse vado clamantis amici
Ora fremunt vnda, longeq; a fontibus amnis
Diripitur. modo lene virens, & gurgite puro
Perspicuus, nunc sordes aquis egestus ab imo
Alueus. inde toros riparum, & proruta turbant
Gramina. iam crassus coenoque & puluere torrens.
Quamquam expleta sitis, bibitur tamen. agmina bello
Decertare putes, iustumq; in gurgite Martem
Perfurere, aut captam tolli victoribus vrbem.
Atq; aliquis regum medio circumfluus amni,
Syluarum Nemea longe regina virentum
Lecta Ioui sedes, quam nunc non Herculis actis
Dura magis, rabidi cum colla tumentia monstri
Angeret, & tumidos animam angustaret in artus,
Hac fouisse tenus populorum incepta tuorum
Sufferat, atq; o cunctis insuete domari
Solibus, aeterna largitor corniger vnda,
Laetus eas quacunq; domo gelida ora resoluis
Immortale tumes. neque enim tibi cana reportat
Bruma niues, raptasq; alio de fonte refundit
Arcus aquas, gressusue indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nullis ruis expugnabilis astris.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus vterq;,
Sperchiusq; minax, centaureusq; Lycormas
Praestiterint. tu pace mihi, tu nube sub ipsa
Armorum, festasq; super celebrabere mensas.
Ab Ioue primus honos. bellis modo laetus ouantes
Accipias, fessisq; libens iterum hospita pandas
Flumina, defensasq; velis agnoscere turmas.

1 l. comantia.

P. STATII PAPINII
THEBAIDOS
LIBER V.

Pulsa sitis fluuio, populataq; gurgite aluum
Agmina, linquebant ripas, amnemq; minorem.
Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans, rediere viris animiq; minaeq;,
Votaq;, sanguinei mixtum seu fontibus ignem
Hausissent belli, magnasq; in praelia mentes
Dispositi in turmas rursus, legemq; seueri [2]
Ordinis, vt cuiq; ante locus ductorque, monentur
Instaurare vias. tellus iam puluere primo

2 l. sanguineis.

Crescit.

Crescit, & armorum transfulgurant fulgura sylua.
Qualia trans pontum Phariis defensa serenis
Rauca Paraetonio decedunt agmina Nilo,
Cùm fera ponit hyems: illae clangore fugaci
Vmbra fretis, aruisque volant, sonat auius aether.
Iam Boreae imbresque pati, iam nare solutis
Amnibus, & nudo iuuat aestiuare sub Haemo.
Hic rursus simili procerum vallante corona
Dux Talaionides angusta vt forte sub orno
Stabat, & admoto nixus Polynice in hastam:
At tamen ó quaecunque es, cui gloria tanta
Venimus innumerae fatum debere cohortes:
Quem non ipse tuum pater aspernetur honorem.
Dic age (quando iam alacres [illegible] vndis)
Quae domus, aut tellus, animam quibus hauseris astris?
Dic quis & ille pater? neque enim tibi numina longe
Transieris fortuna licet, maiorque per ora
Sanguis, & afflicto spirat reuerentia vultu.
Ingemit, & paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert. Immania vulnera rector
Integrare iubes, Furias & Lemnon, & arctis
Arma inserta toris, debellatosque pudendo
Ense mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
Eumenis, ó miserae quibus hic furor additus! ó nox!
O pater! illa ego sum (pudeat ne forte benignae
Hospites) illa duces, raptum quae sola parentem
Occului. quid longa malis exordia necto?
Et vos arma vocant, magnique in corde paratus.
1 Hoc memorasse sat est, clare generata Thoante
Seruitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.
Aduertere animos, maiorque, & honora videri
Parque operi tanto. cunctis tunc noscere casus
Ortus amor. pater ante alios hortatur Adrastus.
Imo agedum (primi longe damus agmina vulgi
Nec faciles Nemeae latas euoluere vires)
Quippe ostenta comis, & ineluctabilis vmbra)
Pande nefas, laudesque tuas, gemitusque tuorum
Vnde nos aduenta regno deiecta labores.
Dulce loqui miseris, veteresque reducere questus.
Incipit: Aegaeo premitur circumflua Nereo
Lemnos, vbi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber. ingenti tellurem proximus vmbra
Vestit Athos, nemorumque obscurat imagine pontum.
Thraces arant contra, Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas. florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Deloue sonanti
Peior, & innumerae quas spumifer assilit Aegon.
Dis visum turbare domos. nec pectora culpa
Nostra vacant. nullos Veneri sacrauimus ignes.
Nulla deae sedes. mouet & caelestia quondam
Corda dolor, lentaeque irrepunt agmine poenae.
Illa Paphon veterem, centumque altaria linquens,
Nec vultu, nec crine prior, soluisse iugalem

1 l. haec.

Ceston, & Idalias procul ablegasse volucres
Fertur. erant certe media quae noctis in vmbra,
Diuam alios ignes, maioraque tela gerentem
Tartareas inter thalamis volitasse sorores
Vulgarent. vt quae implicitis arcana domorum
Anguibus, & saeua formidine cuncta repleuit
Limina. nec fidos pudet hei miserata maritos.
Protinus à Lemno teneri fugistis amores.
Mutus Hymen, versaeque faces, & frigida iusti
Cura tori: nulli redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu sopor est, odia aspera vbique,
Et furor, & medio recubat discordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracia in ora
Eruere, & saeuam bellando frangere gentem,
Cumque domus contra, stantesque in littore nati,
Dulcius Edonas hyemes, Arcton que furentem
Excipere, aut tandem tacita post praelia nocte
Fractorum subitas torrentum audire ruinas.
Nos autem tristes (nam me tunc libera curis
Virginitas, annique tegunt) sub nocte dieque
Assiduus aegre lachrymis, solamina moeste
Colloquia, aut saeuam spectant trans aequora Thracem.
Sol operum medius summo librabat Olympo
Lucentes ceu staret, equos: quater axe sereno
Intonuit, quater antra dei fumantia anhelos
Exeruere apices: ventisque absentibus Aegon
Motus, & ingenti percussit littora ponto.
Cùm subitò horrendas aeui matura Polyxo
Tollitur in furias, thalamisque insueta relictis
Euolat, insano veluti Theumesia Thyas
Rapta deo, cùm sacra vocant, Idaeaque suadet
Buxus, & à summis auditus montibus Euan:
Sic erecta genas, aciemque effusa trementi
Sanguine, desertam rabidis clamoribus vrbem
Exagitat, clausasque domos, & limina pulsans,
Concilium vocat infelix. comitatus eunti
Haerebant nati, atque illae non segnius omnes
Erumpunt tectis, summasque ad Palladis arces
Impetus. huc propere stipamur, & ordine nullo
Congestae. stricto mox ense silentia iussit
Hortatrix scelerum, & media sic ausa profari est.
Rem summam instinctu superum, meritisque doloris
O viduae (firmate animos, & pellite sexum)
Lemniades, sancire paro. si taedet inanes
Aeternum seruire domos, turpemque iuuentae
Florem situm, & longis steriles in luctibus annos:
Inueni, promitto, viam (nec numina desunt)
Qua renouanda Venus. medio par insumite robur
Luctibus; atque adeò primum hoc mihi noscere detur.
Tertia canet hyems, cui connubialia vincla,
Aut thalamis secretus honos? quod coniuge pectus
Intepuit? cui visit Lucina labores?
Dicite, vel cui [illegible] pulsantia menses
Vota tument? quae pace feras volucresque iugari
Mos datus. heu segnes! potuitne ultricia Graiis

Virginibus dare tela pater, lætusq́; dolorum,
Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?
At nos vulgus iners. quod si propioribus actis
Est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniux
Vlta manu thalamos, pariterque epulata marito.
Nec vos immunis scelerum securáue cogo.
Plena mihi domus en, atque ingens cernite sudor.
Quattuor hos vnà, decus, & solatia patris
In gremio (licet amplexu, lachrymisque mouentur.)
Transadigam ferro, fratremque & vulnera fratrum
Miscebo, patremque super spirantibus addam.
Ecquæ tot in cædes animum promittit? agebat
Pluribus, aduerso intonuerunt vela profundo.
Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
Fortunam, atque iterat. superisne vocantibus vltro
Deseruit: ecce rates. adsit deus vltor in iras
Adportat, captisq́; fauet. nec imago quietis
Vana mea. nudo stabat Venus ense videri
Clara mihi, somnosque super. Quid perditis æuum?
Inquit. age auersis thalamos purgate maritis.
Ipsa faces alias, melioraq́; fœdera iungam.
Dixit. & hoc ferrum stratis hoc, credite, ferrum
Imposuit. quin ô miseræ, dum tempus agit rem,
Consulite. en validis spumant euersa lacertis
Æquora. Bistonides veniunt fortasse maritæ.
Hinc stimuli ingentes, magnusq́; aduoluitur astris
Clamor Amazonio Scythicum feruere tumultu.
Lunatumq́; putes agmen descendere, vbi arma
Indulget pater, & sæui mouet ostia belli.
Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
Dissensus vt plebe solet. furor omnibus idem.
Idem animus solare domos, iuuenumq́; senumq́;
Præcipitare choros, plenisq́; adfringere patruos
Vberibus, ferroq́; omnes exire per annos.
Tunc viridi latè lucus tuga celsa Mineruæ
Propter opacat humum, niger ipse, sed insuper ingens
Mons premit, & gemina perdunt caligine soles:
Hic iunxere fidem. tu Martia testis Enyo
Atque inferna Ceres, Stygiaq́; Acherontis recluso,
Ante preces venere deæ. sed fallit vbique
Mixta Venus. Venus arma tenet. Venus admouet iras.
Nec de more cruor. natum Charopeia coniux
Obtulit. accingunt sese, & mirantia ferro
Pectora, congestisq́; auidæ simul vndique dextris
Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine viuo
Coniurant, matremq́; recens circumuolat vmbra.
Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror?
Qualis & ora color? qualis cum cerua cruentis
Circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia cursu,
Præcipitat suspensa fugam. iam iamq́; teneri
Credit, & elusos audit concurrere morsus.
Illi aderant. primis iamq́; offendere carinis
Litoribus, certant saltu contingere terram
Præcipites. miseri! quos non aut horrida virtus
Marte sub Odrysio, aut medij inclementia ponti
Hausit! alta etiam superum delubra vaporant,
Promissaq́; trahunt pecudes. niger omnibus aris
Ignis, & in nullis spirat Deus integer extis.
Tardius humenti noctem deiecit Olympo
Iuppiter, & versum vrgit rear atria curis
Sustinuit. dum fata vetant. nec longius vnquam
Cessauere nouæ perfecto sole tenebræ.
Sera tamen munito venerunt astra. sed illis
Et 1 Paros, & nemorosa Thasos, crebræq́; relucent
Cyclades. vna graui penitus latet obruta cœlo
Lemnos, in hanc tristes nebulæ, & plaga cæca superne
Texitur, vna vagis Lemnos non agnita nautis.
Iam domibus fusi, nemorum per opaca sacrorum
Diffusi indulgent epulis, vacuantq́; profundo
Aurum immane mero. dum quæ per Strymona pugnæ,
Quis Rhodope, gelidóue labor sudatus in Æmo
Enumerare vacat. nec non et mensibus inter
Serta inter festasq́; dapes, quas maxima cultu
Quæq́; iacent. dederat nuptis Cytherea suprema
Nocte viros, longamque breuem post tempore pacem
Nequicquam, & miseris perituro adflauerat igne.
Conticuere chori. dapibus ludoq́; licentis
Fit modus, & primæ decrescunt murmura noctis,
Cum consanguinea Leti caligine tectus
Rore madens Stygio, moriturum amplectitur vrbem
Somnus, 2 implacitis fundit grauia otia cornu:
Secernitq́; viros. vigilant nuptæq́; nurusq́;
In scelus, atque hilares acuunt fera tela sorores.
Inuasere nefas. cunctis sua regnat Erinnys
Pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
Hircanæ clausere leæ, quas exigit ortu
Prima fames, auidiq́; implorant vbera nati.
Quos tibi, quæ dubito, scelerum de mille figuris
Expediam casus? Helymum temeraria Gorge
Eumedum ramis, altaq́; in mole tapetum
Efflantem somno crescentia vina, superstans
Vulnera disiecta rimatur veste. sed illum
Infelix sopor admota sub morte refugit.
Turbidus, incertisque oculis vigilantibus hostem
Occupat amplexu. nec segnius illa tenentis
Ponè 3 adigit costas, donec sua pectora ferro

1 l. Paphos. 2 l. implicito. 3 l. adiit.

Tange-

Tangeret, is demum sceleris modus. ora supinat
Blandus adhuc, oculisque tremens [1] & murmure Gorgen
Quaerit, & indigno non soluit brachia collo.
Non ego nunc vulgi quamquam crudelia pandam
Funera, sed propria luctus de stirpe recordor.
Quid te flaue Cydon? quid te cui colla refusus
Intactum Crenaee comis? quo sub ubera mecum
Obliquumque, a patre genus fraternaque timebam,
Quem desponsa Gyas? vidi lacrimare cruenta
Vulnere Myrmidones, quidque inter serta [2] chorosque
Barbara ludentem fodiebas Epopea mater?
Fit super ancipitem soror exanimata Lycaste
Cydimon. heu similes perituro in corpore vultus
Aspiciens, floremque genae, & quas finxerat auro
Ipsa comas, tum saeua parens iam coniuge fuso
Astitit, impellitque minis, atque ingerit ensem.
Vt fera, quae placido rabiem dediscere magistro
Tardius arma mouet, stimulisque, & verbere crebro
In mores negat ire suos, sic illa iacenti
Incidit, vndantemque sinu collapsa cruorem
Excipit, & laceros premit in noua vulnera crines.
Vt vero Alcimeden etiamnum in murmure truncos
Ferre patris vultus, & egentem sanguinis ensem
Conspexi, riguere comae, atque in viscera saeuus
Horror iit. meus ille Thoas, mea dira videri
Dextra mihi. extemplo thalamis turbata paternis
Inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
Somnus?) agit versans secum, & sit lata recessit
Vrbe domus. quinam strepitus? quae murmura noctis?
Cur fremebunda quies? trepido scelus ordine pando.
Quis dolor, vnde animi? vis nulla arcere furentes.
Hac sequere o miseranda, premunt, aderuntque morantes,
Et mecum fortasse cades. hic motus, & artus
Erexit stratis. ferimur per deuia vasta
Vrbis, vbi ingentem nocturnae caedis aceruum
Passim, vt quosque sacris crudelis vespera lucis
Strauerat, occulta speculamur nube iacentes.
Hic impressa toris ora, extantesque reclusis
Pectoribus capulos, magnarum & fragmina trunca
Hastarum, & ferro laceras per corpora vestes,
Crateras pronos, epulasque in caede natantes
Cernere erat, iugulisque modo torrentibus apertis
Sanguine commixto redeuntem in pocula Bacchum.
Hic iuuenum manus, & nullis violabilis armis
Turba senes. positique patrum super ora gementum
Semineces pueri, trepidas in limine vitae
Stridentes animas. gelida non saeuius Ossa
Luxuriant Lapitharum epulae, si quando profundo
Nubigenae caluere mero. vix primum ab ira
Pallet, & impulsis surgunt ad praelia mensis.
Tunc primum ob trepidas sub noctis Thyoneus
Detexit, nato portans extrema Thoanti
Subsidia, & multa subitus cum luce refulsit.
Agnoui. non ille quidem turgentia serto
Tempora, nec flaua crinem distinxerat vua.
Nubilus indignumque oculis liquentibus imbrem
Alloquitur. Dum fata dabant tibi nate, potentem
Lemnon, & externis etiam seruare timendam
Gentibus, haud vnquam iusto mea cura labore
Destitit. [1] abscidérant tristes crudelia Parcae
Stamina, nec dictus fuit lex, quae plurima fudi
Ante Iouem frustra. lacrymisque auertere luctus
Contigit. infandum natae concessit honorem.
Accelera fugam, tuque o mea digna propago,
Hac rege virgo patrem, geminus qua brachia muri
Littus eunt. illa, qua rara silentia porta,
Stat funesta Venus ferroque accincta furentes
Adiuuat. vnde manus? vnde haec Mauortia diuae
Pectora? tu lato patrem committe profundo.
Succedam curis. ita fatus in atra rursus
Soluitur, & nostrum visus accendit vmbris
Mitis iter, longa clarauit limite flamma.
Qua data signa sequor. dein curuo robore clausum
Dis pelagi, ventisque, & Cycladas Aegaeoni
Amplexo, commendo patrem. nec fletibus vnquam
Fit modus alternis, ni iam dimittat Eoo
Lucifer astra polo. tum demum littore rauco
Multa metu reputans, & vix confisa Lyaeo
Diuidor, ipsa gradu nitens, sed & anxia retro
Pectora, nec requies. quin & surgentia caelo
Flamina, & e cunctis prospectem collibus vndas.
Exoritur pudibunda dies, caelumque retexens
Auersum Lemno iubar, & [2] declinia Titan
Opposita iuga nube refert. patuere furores
Nocturni, lucique noua formidine cunctis,
Quanquam inter similes habitus, [3] pudor. impia terra
Infodiunt scelera, aut festinis ignibus vrunt.
Iam manus Eumenidum, captaque reliquerat arces
Exsaturata Venus, licuit sentire quid ausae,
[4] Exturbare comas, & lumina tingere fletu.
Insula diues agris, opibusque, armisque virisque,
Nota situ, & Getico nuper ditata triumpho,
Non maris incursu, non hoste, nec aethere iniquo,
Perdidit vna omnes orbata excisaque mundo.
Indigenas non arua viri, non aequora [5] vertunt.
Conticuere domus, cruor altus, & oblita crasso
Cuncta [6] rubent tabo, magnaque in moenibus vrbis

1 vv. per murmura. 2 vv. thorosque.

1 b abscideant. 2 vv. declinia. 3 vv. rubor. 4 b & turbare. 5 vv. vertunt. 6 vv. madent.

Nos tantum: & saeui spirant per culmina manes.
Ipsa quoq; arcanis tecti in penetralibus alto
Molior igne pyram, sceptrum super armáque patris
Iniicio, & notas regum gestamina vestes,
Ac prope maesta rogum confusis ignibus asto
Ense cruentato, fraudemq; & inania busta
Plango metu, ne forte premant, cassúmque parenti
Omen, & hac dubios leti precor ire timores.
His mihi pro meritis, vt falsi criminis astu
Parta fides, regno, & solio considere patris
Supplicium datur. an ne illis obsessa negarem?
Accessi saepe ante deos testata, fidemq;
Immeritaq; manus iubeo (pro dira potestas)
Exangue imperium, & maestam sine culmine Lemnon.
Iam magis atque magis vigiles dolor angere sensus,
Et gemitus clari, & paulatim inuisa Polyxo,
Iam meminisse nefas, iam ponere Manibus aras
Concessum: & multum cineres [1] iurasse sepultos.
Sic vbi ductorem trepidae stabulisq; maritum
Quem penes & saltus, & adulta gloria gentis,
Massylo frangi stupuere sub hoste iuuenci,
It truncum sine honore pecus, regémque peremptum
Ipse ager, ipsi amnes, & muta armenta queruntur.
Ecce autem aerata dispellens aequora prora
Pelias intacti late subit hospita ponti
Pinus. agunt Minyae, geminus fragor ardua canet
Per latera. abruptam credas radicibus ire
Ortygiam, aut fractum pelago decurrere montem.
Ast vbi suspensis siluerunt aequora tonsis
Mitior & senibus Cygnis & pectine Phoebi,
Vox media de puppe venit. maria ipsa carinae
Accedunt (post nosse datum est) Oeagrius illic
Acclinis malo mediis interfatur Orpheus
Remigiis, tantosq; iubet nescire labores.
Illis in Scythicum Borean iter, oraq; primum
Cyaneis arctata vadis. nos Thracia visis
Bella ratae, vario tecta impleuere tumultu
Densarum pecudum, aut fugientum more volucrum.
Heu vbi nunc furiae? portus, amplexaq; littus
Moenia, qua longe pelago despectus aperto
Scandimus, & celsas turres. huc saxa, sudesq;
Armáque maesta virum, atque infectos caedibus enses
Submittunt trepidae, quin & squallentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare soluto
Non pudet audaces. rubuit mirata caterua
Pallas, & aduerso risit Gradiuus in Haemo.
Tunc primum exanimis praeceps amentia cessit,
Nec ratis illa salo, sed diuum fera per aequor
Iustitia, & poena scelerum aduentare videntur.

[1] vv. iurare.

Iámque aberant terris, quantum Gortynia currunt
Spicula: caeruleo grauidam cum Iuppiter imbri
Ipsa super nubem ratis armamenta Pelasgae
Sistit agens. inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies miscet tenebras, quis protinus vnda
Concolor, et mixti lacerant caua nubila venti,
Diripiuntq; fretum, nigris redit humida tellus
Verticibus, totumq; Notis portantibus aequor
Pendet, & aequato iam iam prope sydera dorso
Frangitur, incerta iam nec prior impetus alno,
Sed labat: extantem rostris modo gurgite in imo,
Nunc caelo Tritona ferens, nec robora prosunt
Semideum heroum, puppemq; insana flagellat
Arbor: & instabili procumbens pondere curuae
Rapiunt aquas, remiq; cadunt in pectus inanes.
Nos quoq; per rupes, murorúmque aggere ab omni
Dum labor ille viris, fretaq; indignantur, & Austri,
Desuper inualidis fluitantia tela lacertis
(Quid non ausa manus?) Telamona, & Pelea contra
Spargimus, & nostro petitur Tirynthius arcu.
Illi quippe simul bello, pelagoq; laborant
Pars clypeis munire ratem, pars aequora fundo
Egerere. vsi alij pugnant, sed inertia motu
Corpora, suspensaq; carent conamine vires.
Insistimus tacita telorum, & ferrea nimbis
Certat hyems: vastiq; sudes, fractiq; molares,
Spiculaq; & multa crinitum missile flamma,
Nunc pelago, nunc puppe cadunt. dat operta fragorem
Pinus, & abiunctis regemunt tabulata cauernis.
Talis Hyperborea viridis niue verberat agros
Iuppiter obruitur campis genus omne ferarum,
Deprensaeq; cadunt volucres: & messis amaro
Strata gelu, fragor inde iugis, inde amnibus ira.
Vt verò cessit nubes Ioue tortus ab alto
Ignis, & ingentes patuere in lumine nautae,
Diriguere animi: manibusq; horrore remissis
Arma aliena cadunt, redeunt in pectora sexus
Cernimus Aeacidas, muroq; immane minantem
Ancaeum, & longa pellentem cuspide rupes
Iphiton. attonitis manifestus in agmine supra est
Amphitryoniades, puppemq; alternus vtrinq;
Ingrauat, & medias ardet descendere in vndas.
At leuis, & misere nondum mihi notus Iason
Transtra per, & remos, impressáque terga virorum
Nunc magnum Oeniden, nunc ille hortatibus Idam,
Et Talaum, & canarorantem aspergine ponti
Tyndariden iterans, gelidiq; in nube parentis
Vela laborantem Calaum subnectere malo
Voce, manuq; rogat. quatiunt impulsibus illi
Nunc freta, nunc muros. sed nec spumantia cedunt

Aequora,

Aequora, & incussæ redeunt à turribus hastæ.
Ipse graues fluctus, clamorémque audire negantem
Lassat agens Tiphys, pallétque, & plurima mutat
Imperia, ac leuas, dextrasque obtorquet in vndas
Proram, naufragis auidam concurrere saxis.
Donec ab extremo cuneo ratis Aesone natus
Palladiæ oleæ, Mopsi gestamina ramos
Extulit & sociûm turba prohibente poposcit
Fœdera præcipites vocem inuoluere procellæ.
Tunc modus armorum, pariterque exhausta quierunt
Flamina, confusóque dies respexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora saltu.
Magnorum decora alta patrum, iam fronte sereni,
Nescendique habitu. postquam timor iraque cessit
Vultibus. arcana sic fama erumpere porta
Cælicolas, si quando domus, lucusque rubentum
Æthiopum & mensas amor est intrare minores.
Dant fluuij montésque locum. tum terra superbit
Gressibus, & paulum respirat cœlifer Atlas.
Hic & asserto nuper Marathone superbum
Thesea & Ismarios Aquilonia pignora fratres,
Vtraque quis rutila stridebant tempora penna
Cernimus. hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & duræ similem nihil Orphea Thracæ,
Tunc prolem Calydone satam genitrumque profundi
Nereos. ambiguo visus errore lacessunt
Oebalidæ gemini. chlamys huic, chlamys ardet & illi.
Ambo hastile gerunt. humeros exertus vterque,
Nudus vtraque genas. simile coma fulgurat astro
Ardet iter, magnumque sequens vestigia mutat
Herculis & tarda quamuis te mole ferentem,
Vix cursu tener æquat Hylas. Lernæaque tollens
Arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
Ergo iterum Venus, & tacitus corda aspera flammis
Lemnia dum pertentat amor. tunc regia Iuno
Arma, habitúsque virum, pulchrásque insignia gentis
Mentibus insinuat, certatimque ordine cuncta
Hospitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere obliuia curis.
Tunc epulæ, felixque sopor, noctésque quietæ
Nec superum sine mente reor, placuere fatentes.
Forsitan & nostræ fatum excusabile culpæ
Noscere cura, duces, cineram, patriæque meorum
Testor, vt externas non sponte aut crimine tædas
Attigerim (sit cura Deum) & si blandus Iason
Virginibus dare vincla nouis, qua iura gruentum
Phasin habent aluos Colchi generasse amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt sydera longis
Solibus. & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa tamen thalami monimenta coacti:
Enitor geminos, duróque sub hospite mater
Nomen aui renouo. nec quæ fortuna relictis
Nosse datum. iam plena quater quinquennia pergunt,
Si modo fata sinunt, aluitque rogata Lycaste.
Detumuere animi maris, & clementior Auster
Vela vocat. ratis ipsa moram, portusque quietos
Odit, & assueti tendit retinacula saxi:
Inde fugam Minyæ, sociosque appellat Iason
Efferus. O vtinam iam tum mea littora recti
Præteruectus aquis, cui non sua pignora cordi
Non promissa fides. certè stat fama remotis
Gentibus, æquorei rediérunt vellera Phrixi.
Vt stata lux pelago, venturumque æthera sensit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouissima nox est.
Vix reserata dies & iam rate celsus Iason
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos & scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrectis dirimentes terga profundi
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere visa est
Æquor, & extremi pressit freta margine cœli.
Fama subit portus, vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio. mihi crimina nulla,
Et vacuos misisse rogos. fremit impia plebes
Sontibus accensa stimulis, facinúsque reposcunt.
Quin etiam occultæ vulgo increbescere voces,
Solane fida suis? non autem in funere læta?
Non deus hæc, fatumque, quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis (& triste propinquat
Supplicium) nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata sequor, funestáque mœnia linquo,
Quà fuga nota patris. sed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus aut appulsa tacentem
Arripit, & vestras famulam transmittit in oras.
Talia Lernæus iterat dum regibus exul
Lemnias, & longa solatur damna querela,
Immemor absentis (sic Di iussistis) alumni.
Ille graues oculos, languentiaque ora comantis
Mergit humo, fessúsque diu puerilibus actis
Labitur in somnos, prensa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris sacer horror Achæi
Terrigena erigitur serpens, tractúque soluto
Immanem sese vehit, ac post terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidis stat in ore veneni
Spuma virens. ter lingua vibrat, terna agmina adunci
Dentis, & auratæ crudelis gloria frontis
Prominet. Inachio sanctum dixere tonanti
Agricolæ, cui cura loci, & syluestribus aris

Pauper honos: nunc ille dei circumdare templa
Orbe vago labens, misera nunc robora syluæ
Atterit & vastas vinclis complexibus ornos,
Sæpe super fluuios geminæ iacet aggere ripæ
Continuus, squamisque incisus æstuat amnis.
Sed nunc Ogygiis tellure quando omnis anhelat
Terra dei, trepidæque latent in puluere Nymphæ,
Sæuior anfractu laterum sinuosa retorquens
Terga solo, siccique nocens furit igne veneni.
Stagna per, arentesque lacus, fontesque repressos
Voluitur, & vacuis fluuiorum in vallibus errat,
Incertusque sui liquidum nunc aera lambit
Ore supinato, nunc tristia gemitu radens
Pronus adhæret humo, si quid viridantia sudent
Gramina, percussæ calidis afflatibus herbæ
Qua tulit ora cadunt, moriturque ad sibila campus.
Quantus ab Arctois discriminat æthera plaustris
Anguis & usque notos alienumque exit in orbem,
Quantus & ille sacri spiris intorta mouebat
Cornua Parnasi, donec tibi Delie fixus
Vexit arundineam centeno vulnere syluam.
Quis tibi paruule deus tam magni pondera fati
Sorte dedit? tune hoc vix prima ad limina vitæ
Hoste iaces? an ut inde sacer per sæcula Grais
Gentibus, & tanto dignus morerere sepulchro?
Occidis extremæ destrictus verbere caudæ
Ignaro serpente puer: fugit ilicet artus
Somnus, & in solam patuerunt lumina mortem.
Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
Excidit, & ruptis immutuit ore querelis,
Qualia non totas peragunt insomnia voces,
Audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
Exanimis genua ægra rapit: iam certa malorum
Mentis ab augurio, sparsoque per omnia visu
Lustrat humum quærens, & nota vocabula paruo
Nequicquam ingeminans, nusquam ille, & prata recentes
Amisere notas. viridi piger accubat hostis
Collectus gyro, spatiosaque iugera complet,
Sic etiam obliquam ceruicem expositus in aluo.
Horruit infelix visu, longoque profundum
Incendit clamore nemus, nec territus ille,
Sed iacet. Argolicas ululatus flebilis aures
Impulit: extemplo monitu ducis aduolat ardens
Arcas eques, causamque refert. tum squamea demum
Toruus ad armorum radios, fremit undique virorum
Colla mouet: rapit ingenti conamine saxum
Quo discretus ager, vacuasque impellit in auras
Arduus Hippomedon: quo turbine bellica quondam
Librati saliunt portarum in claustra molares.
Cassa ducis vis est: iam mollia colla refusus
In tergum serpens venientem exhauserat ictum.
Dat sonitum tellus: nemorumque per auia densi
1 vu pues.

Dissultant nexus. at non mea vulnera clamat,
Et trabe fraxinea Capaneus non obuius, unquam
Effugies, seu tu pauidi ferus incola luci,
Siue deus, utinamque deus, consortia voluntas,
Non si consertum super hæc tua membra Gigantem
Subueheres. volat hasta tremens, & hiantia monstri
Ora subit, linguæque secat fera vincula trisulcæ,
Perque iubas stantes, capitisque insigne coruscum
Emicat, & nigri sanie perfusa cerebri
Figitur hasta solo. longus vix tota peregit
Membra dolor, rapido celer ille volumine telum
Circuit, auulsumque ferens in opaca refugit
Templa dei: hic magno tellurem pondere mensus
Implorantem animam in dominum sibilat atris.
Illum & cognatæ stagnis indigo vittæ Lernæ,
Floribus & vernis assueta spargere Nympha,
Et Nemees reptatus ager, lucosque per omnes
Syluestri fracta gemuere arundine Fauni.
Ipse etiam e summa iam tela poposcerat Ætna
Iuppiter, & dudum nimbique hyemesque coibant.
Ni minor ira deo, grauiorque in tela mereri
Seruatus Capaneus: motu tamen aura cucurrit
Fulminis, & summas libauit vertice cristas.
Iamque pererratis infelix Lemnia campis
Liber ut angue locus, medio super aggere longe
Pallida sanguineis infectas roribus herbas
Prospicit: huc magno cursu rapit ipsa luctu,
Agnouitque nefas, terraque infusa nocentes
Fulminis in morem, nec verba in funere primo,
Non lachrymas habet, ingeminat miseranda oscula tantum
Incumbens, animæque fugam per membra tepentem
Quærit hians: non ora loco, non pectora restant.
Rapta cutis, tenera ossa patent, nexusque madentes
Sanguinis imbre noui, totumque in vulnere corpus.
At velut aligeræ sedem fixit usque parentis
Cum piger umbrosa populatus in ilice serpens
Illa redit, querulasque domus mirata quietem
Stat super impendens, aduectaque horrida mœsto
Excutit ore cibos, cum iam in arbore cara
Sanguis, & errantes per capita cubilia plumæ.
Ut laceros artus gremio miseranda recepit,
Intexitque comis, tandem laxata dolore
Vox inuenit iter, gemitusque in verba soluti.
O mihi desertæ natorum dulcis imago
Archemore, o rerum & patriæ solamen ademptæ,
Seruitiique decus, qui te mea gaudia sontes
Extinxere dei? modo quem digressa reliqui
Lasciuum, & prono vexantem gramina cursu?
Heu ubi siderei vultus? ubi verba iacentis
Imperfecta sonis, risusque & murmura soli
Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argos
Sueta loqui, & longa somnum suadere querela
t vv. rupta.

Sic equidem luctus, & ubera paruo
Iam materna dabam, cui nunc ventis irritus ori
Lacteus & infelix in vulnera liquitur imber?
Nempe mei ... mei praesagia somni,
Noctiuagique metus, & nunquam impune per umbras
Attonitae mihi visa Venus. quos arguo diuos?
Ipsa ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Exposui fatis. quae mentem insania traxit?
Tantane me, tanta tenuere oblitam cura?
Dum patrios casus, famamque exorsa retracto
Ambitiosa mea pietas, ac magna fideque!
[1] Exsoluit tibi Lemnos nefas. ubi letifer anguis
Ferte duces, si qua est meriti mihi gratia dati,
Si quis honos dictis, aut vos extinguite ferro.
Nec tristes dominos, ore atque immitia vereor
Euryalen: quanquam haud illi mea cura dolendo
Cesserit. hocne ferens onus illaetabile matris
Transfundam gremio? quam me prima ima sub umbras
Mergat humus: simul haec terraque, & sanguine vultum
Sordida, magnorum circa vestigia regum
Voluitur, & tacite maerentibus imputat vndas.
Et iam satur hic, nubilus per tecta Lycurgi
Nuntius impleverat lachrymis ipsumque, domumque.
Ipse iam aduentantem Persei vertice sancto
Montis, vbi aduerso dederat profecta Tonanti,
Et casus fratris rediens qua spabat ab extis.
Hic sese Argolicis immunem seruat ab armis
Haud animi vacuus, sed templa, araque tenebant.
Nec dum etiam responsa deum, monitúsque vetusti
Exciderant, voxque ex adytis accepta profundis
Prima Lycurge dabis Dircaeo funera bello.
Id cauet, & maius visum invidere Martis
Angitur ad ... periturisque inuidet armis.
Ecce fides superum, laceras comitata Thoantis
Adduxit exequias contra, non obuia mater,
Foemineos coetus, plangentiaque agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignaua Lycurgo.
Fortior ille malis, lacrymasque insana recidit
Ira patris. longe rapit arma morantia passu
Vociferans. illa autem vbi nam? cui parua cruoris
Laeta ve damna mei? viuitne? impellite raptam,
Ferte citi comites. faxo omnis fabula Lemni
Et pater. & tumida generis mendacia sacri
Exciderint. ibat, letumque inferre parabat
Ense furens rapto. venienti Oenethio heros
Impiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac simul infrendens, siste nunc vesane furorem
Quisquis es, & pariter Capaneus, acerque recaudo
Assunt Hippomedon rectoque Erymanthius ense,
Ac iuuenem multo perstringunt lumine. at inde
Agrestum pro rege manus. quos inter Adrastus
Mitior & iuste veritus commercia vitae
Amphiaraus ait. Ne quaeso, absistite ferro,
Vnus auum sanguis, ne ve indulgete furori.
Tuque prior, sed non sedato pectore Tydeus
Subiicit. Anne ducem, seruatricemque cohortis
Inachiae ingratus coram tot millibus audes
Mactare in tumulos? quanti pro funeris ultor!
Cui regnum genitorque Thoas & lucidus Euan
Stirpis auus tumidone parum quod gentibus actis
Vndique in arma tuis, inter rapida agmina pacem
Solus habes? habeas, & te victoria Graium
Inueniat tumulis etiamnum haec fata gementem.
Dixerat. & tandem cunctante modestior ira
Ille refert. Equidem non vos ad moenia Thebes
Rebar, & hostiles huc aduenisse cateruas.
Pergite in excidium socii, si tanta voluptas
Sanguinis, imbuite arma domi. atque haec irrita dudum
Templa Iouis (quid enim haud licitum?) feras impius ignis.
Si vilem tanti premerent cum pectora luctus,
In famulam iis esse ratus, dominoque, ducique.
Sed videt haec, videt ille deum regnator, & ausis
Sera quidem, manet ira tamen. sic fatus, & arces
Respicit. atque illic alio certamine belli
Tecta fremunt. volucres equitum praeuerterat alas
Fama recens, geminos alis complexa tumultus.
Illis ad fata rapi, atque illis iam occumbere leto,
Sic meritam Hypsipylen iterant: creduntque, nec ira
Fit mora. iamque faces, & tela penatibus instant,
Vertere regna fremunt, raptimque auferre Lycurgum,
Cum ioue, cumque aris resonant vlulatibus aedes
Foemineis, versusque dolor dat terga timori.
Alipedum curru sed enim sublimis Adrastus
Secum ante ora virum fremebunda Thoantida portans
It medius turmis & parcite, parcite, clamat.
Nil actum saeuè meritis nil tale Lycurgus
Excidium gratique inuentrix fluminis ecce.
Sic vbi diuersis maria euertere procellis
Hinc Boreas, Eurusque, illinc niger imbribus Auster,
Pulsa dies, regnantque hyemes. venit aequoris alti
Rex sublimis equis, geminusque ad flumina Triton
Frena natans, late pelago dat signa cadenti:
Et iam plana Thetis, montesque, & littora crescunt
Quis superum tanto solatus funera voto
Pensauit lachrymas inopinaque gaudia maestae
Retulit Hypsipylae? tu gentis conditor Euan,
Qui geminos iuuenes Lemni de littore vectos
Intuleras Nemeae, mirandaque fata parabas
Causa via genitrix, nec inhospita tecta Lycurgi

1.l.b. Et iolui. c. Exiolui..

Præbuerant aditus, & protinus ille tyranno
Nuntius, extincta miserando vulnere prolis.
Ergo adeunt comites (pro sors, & cæca futuri
Mens hominum) regique fauent. sed Lemnos ad aures
Vt primum dictusque Thoas per tela, manusque
Irruerant, matremque auidis complexibus ambo
Diripiunt flentes, alternaque pectora mutant.
Illa velut rupes immota, & saxea visu
Hæret, & expertis non audet credere diuis.
Vt verò & vultus, & signa Argoa relictis
Ensibus, atque humeris amborum intextus Iason,
Cesserunt luctus, turbataque munere tanto
Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
Addita signa polo, lætoque vlulante tumultu
Tergaque & æra demotas crepuere per auras.
Tunc pius Oeclides, vt prima silentia vulgi
Mollior ira dedit, placidasque accessit ad aures:
Audite ô ductor Nemeæ, lectique potentes
Inachidæ, quæ certus agit manifestat Apollo.
Iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis
Luctus adest, recto descendunt limite Parcæ.
Et siccus interitu fluuiorum & lentior anguis,
Et puer, heu nostri signatus nomine fati
Archemorus. cuncta hæc superum demissa suprema
Mente fluunt. differte animos, festinaque tela
Ponite. mansuris donandus honoribus infans.
Et meruit, det pulchra suis libamina virtus
Manibus, atque vtinam plures innectere pergat
Phœbe moras, semperque nouis cessare vetemur
Cadmeis & semper Thebe funesta recedat.
At vos magnorum transgressi fata parentum
Felices, longum quibus hinc per sæcula nomen,
Dum Lernæa palus, & dum pater Inachus ibit,
Dum Nemea tremulas campis iaculabitur vmbras,
Ne fletu violate sacrum, ne plangite diuos.
Nam deus, ecce deus. Pylia nec sorte senecta
Maluerit, Phrygias aut degere longius annos.
Finierat, cæloque cauam nox induit vmbram.

P. STATII PAPINII

THEBAIDOS

LIBER VI.

NVNTIA multiuago Danaas perlabitur vrbes
Fama gradu, sancire nouo solennia busto
Inachidas, ludumque super quo Martia bellis
Præsudare paret, seseque accendere virtus.
Gratum ex more decus. Primus Pisæa per arua
Hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem,
Puluereumque fera crinem detersit oliua.
Proxima vipereo celebrauit libera nexu
Phocis Apollineæ bellum puerile pharetræ.
Mox circum tristes seruata Palæmonis aras
Nigra superstitio quoties animosa resurgit
Leucothoe gemitus, & amica ad littora festa
Tempestate venit, planctu conclamat vterque
Isthmos. Echioniæ responsant flebile Thebæ.
Et nunc eximij regum quibus Argos alumnis
Connexum cælo, quorumque ingentia tellus
Aonis, & Tyriæ suspirant nomina matres,
Concurrunt, nudasque mouent in prælia vires.
Ceu primum ausura trans alta ignota biremes
Seu Tyrrhenam hyemem, seu stagna Ægæa lacessunt,
Tranquillo prius arma lacu, clauumque, leuesque
Explorant remos, atque ipsa pericula discunt,
At cum experta cohors: tum pontum irrumpere freta
Longius, ereptasque oculis non quærere terras.
Clara laboriferos cælo Tithonia currus
Extulerat, vigilesque deæ pallentis habenas
Et nox, & cornu fugiebat Somnus inani.
Iam plangore viæ, gemitu iam regia mugit
Flebilis, acceptos longe nemora auia frangunt:
Multiplicantque sonos. sedet ipse exutus honoro
Vittarum nexu genitor, squallentiaque ora
Sparsus, & incultam ferali puluere barbam.
Asperior contra, planctusque egressa viriles
Exemplo famulas premit, hortaturque volentes
Orba parens, lacerasque super procumbere nati
Relliquias ardet, totiesque auulsa refertur.
Arcet & ipse pater. mox vt mœrentia dignis
Vultibus Inachij penetrarunt limina reges,
Ceu noua tunc clades, & primo saucius infans
Vulnere, letalique vt irrumperet atria serpens:
Sic alium ex alio quanquam lassata fragorem
Pectora congeminant, integratique resultant
Accensa clamore fores. sensere Pelasgi
Inuidiam, & lacrimis excusant crimen obortis.
Ipse datum post hæc, intercisoque tumultu
Consternata domus, solatur Adrastus
Alloquijs, mœrorem alterno nunc fata recensens
Res hominum arcanas, & inexorabile pensum:
Nunc aliam prolem, mansuraque numine dextro
Pignora, nondum orbis modus, & lamenta redibant.
Ille quoque affatus non mollius audit amicos,
Quam trucis Ionij rabies clamantia ponto
Vota virum, aut tenues curant vaga [1] fulmina nimbos.

[1] l. flumina.

Tristi-

Tristibus interea ramis, teneraq́; Cupresso
Damnatus flammis torus, & puerile pheretrum
Texitur: ima virent agresti stramina cultu.
Proxima gramineus operosior area sertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius assurgens Arabum strue tollitur ordo
Eoas complexus opes, incanaq́; glebis
Thura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepitant auro, Tyrioq́; attollitur ostro
Molle supercilium, teretesque [a] hinc vndique gemmæ
Irradiant, medio Linus intertextus acantho
Letiferiq́; canes. opus admirabile semper,
Oderat, atque oculos flectebat ab omine mater.
Arma etiam, & veterum exuuias circumdat auorum
Gloria mixta malis, afflictaq́; ambitus aula.
Ceu grande exequiis onus, atque immensa ferantur
Membra [a] rogo: sed cassa tamen, steriliq́; dolentes
Fama iuuat, paruiq́; augentur funere manes.
Inde ingens lachrymis honor, & miseranda voluptas,
Muneraq́; in cineres annis grauiora feruntur.
Namq́; tibi & pharetras, breuioraq́; tela dicarat
Festinus votis pater, insontesque sagittas.
Iam tunc & nota stabulis de gente probatos
In nomen pascebat equos, cinctusq́; sonantes
Armaq́; maiores expectatura lacertos.
Spes auida, quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusq́; insignia regni
Purpureos? sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
Damnat atrox, suaq́; ipse parens gestamina ferri,
Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus instat
Auguris, aeriam truncis nemorumq́; ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæsi
Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
His labor abscissam Nemeen vmbrosaq́; Tempe
Præcipitare solo, lucosq́; ostendere Phœbo.
Sternitur extemplo veteres incidua ferro
Sylua comas, larga qua non opulentior vmbra,
Argolicos inter, saltusq́; educta Lycæos
Extulerat super astra caput. stat sacra senecta
Numine. nec solos hominum transgressa veterno
Fertur auos, nymphas etiam mutasse superstes,
Faunorumq́; greges. aderat miserabile luco
Excidium. fugere feræ, nidosq́; tepentes
Absiliunt (metus vrget) aues, cadit ardua fagus?
Chaoniumq́; nemus, brumaq́; illæsa cupressus.
Procumbunt piceæ flammis alimenta supremis,
Ornique, iliceæq́; trabes, metuendaq́; succo
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.
Hinc audax abies, & odore vulnere pinus
Scinditur, acclinat intonsa cacumina terræ

a vv.hoc. a vv.thoro.

Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cùm fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
Flamma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia cana Pales, Syluanusq́; arbiter vmbræ.
Semideumq́; pecus. migrantibus aggemit illis
Sylua, nec amplexa dimittunt robora Nymphæ.
Vt cùm possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias, ducunt, sternuntque, abiguntque, feruntque
Immodici, minor ille fragor quo bella geruntur.
Iamque pares cumulo geminas hanc tristibus vmbris,
Ast illam superis æquus labor auxerat aras,
Cùm signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopem monstrasse ferebant
Exequiale sacrũ, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo gemini Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Sipylon deduxerat vrnas.
Portant inferias, arsuráque fercula primi
Graiorum, titulisque pios testantur honores
Gentis quisque suæ. longo post tempore surgit
Colla super iuuenũ (numero dux legerat omni)
Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine. vallant
Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & inuenta concedunt plangere matri.
Illic infaustos vt primum egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctuque, & longis præfata vlulatibus infit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil sanum reputans. & enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?
Cui superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus? at tua nondũ
Cadmi domus, nullus Tyrio grege plangitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrumq́; tuli. dum desidé cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parentem,
Insontesq́; manus. en quam ferale putemus
Abiurasse sacrum, & Lemni [a] gentilibus vnam
Immunem furiis. hæc illa. & creditis ausa?
Hac pietate potens? solum abiecit in aruis
Non regem, dominumve, alienos impia partus
Hoc tantum. syluaq́; infamis tramite liquit.
Quem non anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi leti
Mole fuit?) tantum cœli violentior aura,

a l.degentibus.

Impulsaeque noto frondes, cassisque valeret
Exanimare timens. Nec vos incessere luctu
Orba habeo, quamvis matri, immotumque manebat
Hac nutrice nefas; at quem & blandus & illam
Matrem, illam nosse atque audire vocantem
Ignarum, quae mei nulla ex te gaudia matri.
Illa tuos questus, lachrymasque, & quae imperfectus
Audiit, & vocis decerpsit murmura primae.
Illa tibi genitrix semper, dum vita manebat:
Nunc ego. sed misera mihi nec punire potestas
Sic meritam. quid dona duces? quid inania fertis
Busta rogi? illam, nil poscunt amplius umbrae,
Illam oro cineri simul extinctaeque parenti
Reddite. quaeso duces, per ego haec primordia belli,
Cui peperi; sic aequa gemant mihi funera matres
Ogygiae, sternant crines iterataque tremendo.
Reddite. nec vero crudelem, avidamque vocate
Sanguinis, occumbam pariter, dum vulnere iusto
Exaturata cadat. unam impendimur in ignem.
Talia vociferans, alia de parte gementem
Hypsipylen (neque enim illa comas nec pectora servat)
Agnovit longe, & solitum indignata dolorem.
Hec saltem o proceres, tuque o cui regia nostro
Partus honos, proiicite nefas, intusque supremis
Invisam exequiis. quid [illegible] parentis
Misceri? & in [illegible]?
Cui luget complexa [illegible] fata reperte
Conatur, [illegible] querelis
Non secus ac primo [illegible] iuvencum
Cui trepidae vires & solus ab ubere sanguis
Seu fera, seu durus adduxit pastor ad aras,
Nunc vallem spoliata parens, nunc flumina questu,
Nunc armenta movet, vacuosque interrogat agros.
Tunc piget ire domum, maestoque novissima campo
Exit, & appositas impasta avertitur herbas.
At genitor, sceptrique decus, cultusque Tonantis
Iniecit ipse rogis, tergoque & pectore fusam
Caesariem ferro minuit, sectisque iacentis
Obnubit tenuia ora comis, ac talia fletu
Verba premissens. Alio tibi perfide pacto
Iuppiter hunc crinem voti reus ante dicaram;
Si pariter virides nati libare dedisses
Ad tua templa genas; sed non ratus ore sacerdos,
Damnataeque preces. ferat hac quae dignior umbra est.
Iam face subiecta primis in frondibus ignis
Exclamat. labor irritos arcere parentes.
Stant iussi Danai, atque obiectis eminus armis,
Prospectu visus interclusere nefasto.
Ditantur flammae. non unquam opulentior illo
Ante cinis, crepitant gemmae, atque immane liquescit

1 vv. obmutuit.

Argentum, & pictis exsudat vestibus aurum.
Necnon Assyrio pinguescunt robora succo,
Pallentique croco strident ardentia mella,
Spumantesque mero paterae vertuntur, & atri
Sanguinis, & rapti gratissima cymbia lactis.
Tunc septem numero turmas (centenus ubique
Surgit eques) versis ducunt insignibus ipsi
Graiugenae reges, lustrantque ex more sinistro
Orbe rogum, & stantes inclinant pulvere flammas.
Ter curvos egere sinus, illisaque telis
Tela sonant. quater horrendum pepulere fragorem
Arma, quater mollem famularum brachia planctum.
Semianimes alter pecudes spirantiaque ignis
Accipit armenta. hic tristes abolere novique
Funeris auspicium, vates, quamquam omnia sentit
Vera, iubet. dextro gyro & vertentibus hastis
Hac redeunt, raptumque suis libamen ab armis
Quisque iacit, seu frena libet, seu cingula flammis
Mergere, seu iaculum, summae vel cassidis umbram.
Multa gemunt contra raucis concentibus agri.
Et lituis aures circumpulsantur & armis,
Terretur clamore nemus. Sic Martia vellunt
Signa tubae. nondum ira calet, nec sanguine ferrum
Irrubuit primo bellorum. cernitur ipso
Vultus honoris equus. stat adhuc incertus in alta
Nube, quibus sese Mavors induat armis.
Finis erat, [illegible]
In cineres, nisi cui flammis multoque tepebant
Imbre rogum populique duces, cum sole labores
Exhausti [illegible] vix cessit cura tenebris.
Roscida iam novies caelo dimoverat astra
Lucifer, & totidem lunae praenuntiat ignes
Mutato Nocturnus equo. nec conscia fallit
Sydera, & alterno deprenditur unus in ortu.
Mirum opus accelerante manu, stat saxea moles,
Templum ingens cineri, rerumque effictus in illo
Ordo docet casus; his hic flumina monstrat
Hypsipyle Danais, hic repit flebile infans,
Hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbem
Squameus, expectes morientis ab ore cruenta
Sibila, marmorea sic volvitur anguis in hasta.
Iamque audax pugnas visendi vulgus inermes
Fama vocat. cunctis arvis ac moenibus assunt
Excitique etiam quos belli incognitus horror,
Quos effoeta domi, quos prima reliquerat aetas,
Conveniunt. non aut Ephyraeo in littore tanta
Unquam, aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
Collibus incurvis, viridique obsessa corona
Vallis in amplexu nemorum sedet. hispida circum
Stant iuga, & obiectu gemino umbonibus agger
Campum exire vetat longo, quem tramite planum
Gramineae frondes sinuataque caespite vivo
Mollia non subitis augent fastigia clivis.
Illic conferitum iam sole rubentibus arvis
Bellatrix sedere cohors. ibi corpore mixto

Meti-

Metiri numerum, vultusq. habitusq. suorum
D[illegible] tanti [illegible] inducta bedi.
Centum ibi nigrantes armentis robora tauros
L[illegible] idem numerusq. colorq.
Matribus & nondum lunatis fronte iuvencis.
Exin ingentum veteres antiqua parentum
Inachidae mira[illegible] vultum animata figuris.
Primus anhelantem duro Tirynthius angens
Pectoris attritu sua frangit in ossa Leonem.
Haud illum impavidi, quamvis & in aere, suumq.
Inachidae videre ducem. pater ordine iuxta
Laetus arundineae recubans sub aggere ripae
Cernitur emissaeq. indulgens Inachus urnae.
Io post tergum iam prona dolorq. parentis
Spectat inoccidui stellatum visibus Argum.
Ast illam Pharis melior erexerat arvis
Iupiter, atque [illegible] iam tunc Aurora colebat.
Tantalus inde parens, qui non fallentibus undis
Imminet, aut refugae desiliens rapit aera silvae,
Sed pius & magni vehitur conviva Tonantis.
Parte alia victor curru Neptunia tendit
Lora Pelops, pressatq. rotas auriga natantes
Myrtilus, & volucri iam iamque relinquitur axe
Et gravis Acrisius, speciesq. horrenda Choroebi
Et Danae culpata sinus, atque amne reperto
Tristis Amymone, parvumq. Alcmena superbit
Hercule, cui [illegible] circundata luna.
Iungunt discordes inimica in foedera dextras
Belides fratres, et iam mitior alias
Aegyptus. Danai manifestum agnoscere ficto
Cre[illegible] parta mala, [illegible] futura,
Mille [illegible] satiata voluptas.
Praesentemq. heroes vocat ad sua praemia virtus.
Primus sudor equis. dic inclyte Phoebe regentum
Nomina, dic ipsos; neq. enim generosior unquam
Alituum coiere acies, non praepete cursu
Confligunt densae volucres, aut litore in uno
Aeolus insanis statuit certamina ventis.
Ducitur ante omnes rutilae manifestus Arion
Igne iubae. Neptunus equo, si certa priorum
Fama patet, primus teneris laesisse lupatis
Ora, & litoreo domitasse in pulvere fertur
Verberibus parcens; etenim insatiatus eundi
Ardor, & hiberno par inconstantia ponto.
Saepe per Ionium Libycumq. natantibus ire
Interiunctus equis, omnesq. assuetus in oras
Caeruleum deferre patrem; stupuere relicta
Nubila certantes Eurique Notique sequuntur.
Nec minor in terris [illegible] Eurysthea [illegible]
Amphitryoniadae [illegible]
Duxerat [illegible] ferus, indocilisq. teneri.
Mox divum dono regis [illegible] Adrasti
[illegible] & multum meatis mansueverat annis.
Tunc rector genero Polynicei indulget agendum
Multa monens, ubi ferveat equo, qua iuvetur ab arte
Mulceri nec saeva manu, nec liber habenis
Impetus; urge alios inquit, stimulisq. minisq.
Ille ibit, minus ipse volet. sic ignea lora
Cum daret, & rapido Sol natum imponeret axi
Gaudentem lachrymans astra insidiosa docebat,
Nolentesq. teri zonas, mediamq. polorum
Temperiem. pius ille quidem, & formidine cautus.
Sed iuvenem durae prohibebant discere Parcae.
Oebalios sublimis agit spes proxima palmae
Amphiaraus equos. tua furto lapsa propago
Cyllare, dum Scythici diversus ad hospita ponti
Castor Amyclaeo remo permutat habenas.
Ipse habitu niveus, nivei dant colla iugales.
Concolor est albis & cassis & infula cristis.
Quin & Thessalicis felix Admetus ab oris
Vix steriles compescit equas. Centaurica dicunt
Semina, credo adeo sexum indignantur, & omnis
In vires adducta Venus. noctemq. diemq.
Assimulant maculis inter nigrantibus alba.
Tantus utrisq. color credi nec degener illo
De grege Castalio stupuit qui sibila canna
Laetus & audito contempsit Apolline pasci.
Ecce & Iasonidae iuvenes nova gloria matris
Hypsipyles subiere iugo, quo vectus uterque
Nomen avo gentile Thoas, atque omine dictus
Euneos Argoo; geminis eadem omnia vultus,
Currus, equi, vestes, par & concordia voti
Vincere: vel solo cupiunt a fratre relinqui.
It Chromius, Hippodamusque, alter satus Hercule magno,
Alter ab Oenomao. dubites uter effera pressit
Poena magis. Getici pecus hic Diomedis, at ille
Pisaei iuga patris habet. crudelibus ambo
Exuviis, diroq. imbuti sanguine currus.
Metarum instar erat hinc nudo robore quercus
Olim omnes exuta comas, hinc saxeus umbo
Arbiter agricolis finem iacet inter utrumq.,
Quale quater iaculo spatium ter arundine vincas.
Interea cantu Musarum nobile mulcens
Concilium citharaeq. manus insertus Apollo
Parnasi summo spectabat ab aethere terras.
Orsa deum (nam saepe Iovem, Phlegramque, suique
Anguis opus, fratrumq.[1] pios cantarat honores.)
Tunc aperit quis fulmen agat, quis sidera ducat
Spiritus, unde animi fluviis, quae pabula ventis,
Quo fonte immensum vivat mare, quae via Solis
Praecipitet noctem, quae porrigat, ima ne tellus,
An media, & rursus mundo succincta latenti.
Finierat, differt avidas audire sorores.
Dumq. chelyn lauro, textumq. insigne coronae
Subligat, & picto[2] distinguit pectora limbo.
Haud procul Herceam Nemeen clamore reductus
Aspicit: atque illic ingens certamine versat
Quadriiugis, nosci cunctos, & forte propinquo
Conspicit Admetum, & Amphiaraum in arvo.
Tunc secum, Quis nam, ait, duces fidissima Phoebo
Nomina commisit deus in discrimina reges?
Ambo pii, carique ambo; nequeam ipse priorem
Dicere. Pelaeas hic cum famularer in arvis.

1 vv. pius. 2 vv. discingit.

(Sic Iovis imperia, & nigræ voluere sorores)
Thura dabat famulo, nec me sentire minorem
Ausus, at hic tripodum comes, & pars artis alumnus
Ætherea, potior meritis tamen ille, sed huius
Extrema iam fila colo, datur ordo senectæ
Admeto, geminiq; mori. tibi nulla supersunt
Gaudia iam, Thebæ iuxta, & tenebrosa vorago.
Scis miser, & nostræ pridem cecinere volucres.
Dixit, & os fletu pene inuiolabile tinxit.
Extemplo Nemeen radiante per æthera saltu
Ocyor & patrio venit igne, suisq; sagittis.
Ipse olim in terris, cœlo vestigia durant.
Claraq; per Zephyros etiamnum semita lucet:
Et iam sortitus Protheus versarat ahena
Casside, iamq; locus cuiq; est, & liminis ordo.
Terrarum decora ampla viri, decora ampla iugales
Diuũ vtrumq; genus. stant vno margine clausi,
Spesq; audaxq; metus, vna & fiducia pallens:
Nil fixum cordi, pugnant exire, pauentq;,
Concurrit summos animorum flagrus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. face lumina surgunt,
Ora sonant morsu, spumisque, & sanguine ferrum
Vritur, impulsi nequeunt obsistere postes,
Claustraq; compressa transfumat anhelitus ira.
Stare adeo miserum est, pereunt vestigia mille
Ante fugam, absentemque ferit grauis vngula campum.
Circumstant fidi, nexusq; & torta iubarum
Expediunt firmantq; animos, & plurima monstrant.
Insonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
Exiluere loco, quæ tantum carbasa ponto?
Quæ bello sic tela volant? quæ nubila cælo?
Amnib. hybernis minor est, minor impetus igni.
Tardius astra cadunt. glomerantur tardius imbres.
Tardius e summo decurrunt flumina monte.
Emissos videre, atq; agnouere Pelasgi.
Et iam rapti oculis, iam cæco puluere mixti
Vna in nube latent. vultusq; vmbrante tumultu,
Vix inter sese clamore & nomine noscunt.
Euoluere globum, & spatio quo quisq; valebat
Deducti, delet sulcos iterata priores
Orbita. nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
Nunc pugnante genu pressis duplicantur habenis.
Colla toris crinita tument, stantesq; reflectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nimbos.
Fit sonus, immanisq; pedum, tenuisq; rotarum.
Nulla manus requies. densisq; insibilat aer
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto
Grando, nec Oleniis manant tot cornibus imbres.
Senserat adductus animum præsagus Arion
Stare ducem loris, dirumq; expauerat omnis
Oedipodioniden. iam illinc a limine dissors,
Iratusq; oneri insolito truculentior ardet.

Inachidæ credunt accensum laudibus. ille
Aurigam fugit, aurigæ furiale minatur
Infernus, & campo dominum circum petit omni.
Ante tamen cunctos sequitur, longeq; secundus
Amphiaraus agit, quem Thessalus æquat eundo
Admetus iuxta geminum. nunc Euneos ante,
Et nunc ante Thoas. cadunt, vincuntque, nec vnquam
Ambitiosa pios colludit gloria fratres.
Postremum discrimen erant Chromis asper, & asper
Hippodamus. non arte rudes, sed mole tenentur
Cornipedum. prior Hippodamus fert ora sequentum,
Fert gemitus multaq; humeros incenditur aura.
Sperauit flexæ circum compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipasse viam, nec non & Thessalus Heros
Spe propiore calet. dum non cohibente magistro
Spargitur in gyros, dexterq; exerrat Arion.
Iam prior Oeclides, & iam non tertius ibat
Admetus. laxo cum tandem ex orbe reductus
Æquoreus sonipes premit, cunctisq; parumper
Gauisos iubet astra fragor cœlumq; tremiscit.
Omniaq; excusso patuere sedilia vulgo.
Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit
Labdacides. Iste velut ratione magister
In fluctus, & praxa ruit nec iam amplius astra
Respicit, & victam proiecit casibus artem.
Rursum præcipites in recta ac deuia campi
Obliquant, renduntq; vias iterum axibus axes
Infrict, radiisq; rotæ, pax nulla fidesq;.
Bella geri ferro atque horrenda credas:
Is furor in laudes est. trepidant, mortemq; minantur,
Multáque transuersis perstringitur vngula campis
Nec iam lassi iunt stimuli nec verbera voce,
Nominibusq; ciens Pholoen Admetus & Irin
Fidalemq; Thoen, rapidum Dameta augur
Aschetonque incitat, meritumque vocabula Cygnum.
Audit & Herculeum Strimon Chromin. Euneon audit
Ignipes Æthion. tardum Calydona lacessit
Hippodamus, varicumque Thoas rogat ire Podarcen.
Solus Echionides errante silentia curru
Mœsta tenet, trepidumq; timet se voce fateri.
Vix dum cœptus equis labor, & iam puluere quarto
Campum ineunt, iamque & tepidis sudoribus artus
Effeti, crassumq; rapit, exclusaq; vaporem
Cornipedum, fatum mutare vetus. nec iam integer illis
Impetus, & longo respirant ilia pastu.
Hic anceps fortuna diu decernere primum
Ausa recentique: Admetus dis sensibus instat
Aspice unum superare Thoan. nec prætulit vllam
Frater opem. velit ille quidem, sed Martius ante

Obsistit

Obstitit Hippodamus, mediisque immisit habenas.
Mox Chromis Hippodamum metae interioris ad orbem
Viribus Herculeis, et toto robore patris
Axe tenet prenso; luctantur abire iugales
Nequicquam, frenisque, et colla regentia tendunt.
Ut Siculus si quando rates tenet aestus, et ingens
Auster agit, medio strata et vela tumentia ponto,
Tunc ipsum e facto currus deturbat, et ipse
Ante Chromis: sed Thraces equi, ut videre iacentem
Hippodamum, redit illa fames, iam iamque trementem
Partiti furiis in frena, ipsosque frementes
Obvius palmaque retro Tirynthius heros
Torsisset, victusque, et collaudatus abisset.
At tibi promissos iamdudum Phoebus honores
Amphiarae cupit tandem ratus apta favori
Tempora, pulvereus venit in spatia horrida Circi.
Cum iam in fine viae, et summum victoria nutat:
Anguicomam monstri effigiem saevissima visu
Ora movet, sive ille Erebo, seu finxit in arte
Temporis, innumera certe formidine cultum.
Tollit in astra nefas non illud ianitor atra
Impavidus Lethes, non ipsae horrere sine illo
Eumenides vidisse queant, turbasset euntes
Solis equos, Martisque iugum. Nam flavus Arion
Ut vidit, saliere iubae, atque erectus in armos
Stat, sociumque iugi, comitesque utrimque labores
Secum alte suspendit equos. ruit ilicet exul
Aonius, nexusque diu per terga volutus
Exit, abripitur longe moderamine liber
Currus, at hunc putri praeter tellure iacentem
Taenarii currus, et Thessalus axis, et heros
Lemnius obliqua quantum vitare dabatur,
Transiluere fuga. tandem caligine mersum
Erigit ad currum comitum caput, aegraque tollit
Membra solo, et socero redit haud speratus Adrasto.
Qua mortis tibi, Thebane, locus? nisi dura negasset
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum?
Te Thebae, fraterque palam, te plangeret Argos.
Te Nemea, tibi Lerna comas, Larissaque supplex
Poneret. Archemori maior colerere sepulchro.
Tunc vero Oeclides, quanquam iam certa sequenti
Praemia, cum vacuus domino praeiret Arion,
Ardet adhuc, nuper vel numen vincere currum.
Dat vires, refovetque deus, volat ocyor Euro.
Ceu modo carceribus demissus in arva iuventis
Verberatque iubas, et terga lacessit habenis,
Increpitans Stetumque, Iasonem, Cygnumque nivalem.
Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes
Axis, et effusas longe spargunt arenas,
Dat gemitum tellus, etiam tunc saeva minatur.
Forsitan et victi veteri essent Arione Cygni.
Sed vetuere aequi venti, nunc [illegible] iusta
Gloria mansit equo, cessit victoria vati.

Huic pretium palmae, gemini cratera ferebant
Herculeum iuvenes; illum Tirynthius olim
Ferre manu sola, spumantemque ore supino
Vertere, seu monstri victor, seu Marte, solebat.
Centauros habet arte truces, variumque figuris
Terribile, hic mixta Lapitharum caede rotantur
Saxa, faces, aliique iterum crateres, ubique
Ingentes morientum irae, tenet ipse furentem
Hylaeum, et torta molitur robora barba.
At tibi Maeonio fertur circumflua limbo
Pro meritis, Admete, chlamys, repetitaque multo
Murice, Phrixeos natat hic contemptor ephebus
Aequoris, et picta translucet caerulus unda.
In latus ire manus, mox et natura videtur
Brachia, nec siccum speres in stamine crinem.
Contra autem pavida sedet anxia turre suprema
Sestias in speculis, moritur prope conscius ignis.
Has Adrastus opes dono victoribus ire
Imperat, at generum famula solatur Achaea.
Sollicitat tunc ampla viros ad praemia cursus
Praecelerare agili studium, et tenuissima virtus
Pacis opus, cum sacra vocant, nec inutile bellis
Subsidium, si dextra neget; prior omnibus Idas
Nuper Olympiacis umbrantes tempora ramis
Prosilit, excipiunt plausus Pisaea iuventus
Eleaque manus. sequitur Sicyonius Alcon,
Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena
Phaedimus, et pedibusque fugam praegressus equorum
Ante Dymas, sed tunc aevo tardante secutus.
Multi et quos varii tacet ignorantia vulgi
Hinc atque hinc subiere. sed Arcada Parthenopaeum
Appellant, densique cient vaga murmura Circi.
Nota parens cursu: quis Maenalia Atalantes
Nescit egregium decus, et vestigia cunctis
Indeprensa procis? onerat celeberrima natum
Mater, et ipse procul fama iam notus inermes
Narratur cervas pedes inter aperta Lycaei
Tollere, et emissum cursu deprendere telum.
Tandem expectatus volucri super agmina saltu
Emicat, et torto chlamydem diffibulat auro.
Effulsere artus, membrorumque omnis aperta est
Laetitia, insignesque humeri, nec pectora nudis
Deteriora genis, latuitque in corpore vultus.
Ipse tamen formae laudem aspernatur, et arcet
Mirantes. tunc Palladios non inscius haustus
Incubat, atque pingui nitentem in [illegible]
Hoc Idas, hoc more Dymas, aliique nitescunt.
Sic ubi tranquillo pellucent sidera ponto,
Vibraturque fretis caeli stellantis imago,
Omnia clara nitent, sed clarior omnia supra
Hesperus exercet radios, quantumque per altum
Aethera, caeruleis tantum monstratur in undis.
Proximus est forma, nec multum segnior Idas
Cursibus, atque aevo iuxta prior; attamen illi
Iam tenerum [illegible] commaduere palaestra,
Decerptique genis, nec se lanugo fatetur
[illegible] obscurantur.

Intonsi sub nube coma tunc rite citatos
Explorant, acuuntque gradus, variasque per artes
Exstimulant docto languentia membra tumultu.
Poplite nunc flexo sidunt, nunc lubrica forti
Pectora collidunt plausu, nunc ignea tollunt
Crura, brevemque fugam nec opino fine reponunt.
Ut ruit atque aequum summisit regula limen,
Corripuere leves spatium, campoque refulsit
Nuda cohors. volucres iisdem modo tardius arvis
Isse videntur equi: credas è plebe Cydonum
Parthorumve fuga totidem exiluisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per avia cervi,
Cum procul impastos fremitum accepere leonis,
Sive putant, rapit attonitos fuga caeca, metuque
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.
Effugit hic oculos rapida puer ocyor aura
Maenalius, quem deinde gradu premit horridus Idas,
Insistatque humeros flatuque & pectoris umbra
Terga premit. post ambiguo discrimine tendunt
Phaedimus, atque Dymas. illis celer imminet Alcon.
Flavus ab intonso pendebat vertice crinis
Arcados, hoc primis Triviae pascebat ab annis
Munus, & Ogygio victor cum Marte redisset,
Nequicquam patriis audax promiserat aris.
Tunc liber nexu, lateque in terga solutus
Occursu Zephyri retro fugit, & simul ipsum
Impedit, infestoque volans ostenditur Idae.
Inde dolum iuvenis fraudique accommoda sensit
Tempora: iam finem iuxta dum limina victor
Parthenopaeus init, correpto crine reductum
Occupat, & longa primus fert hostia meta.
Arcades arma fremunt, armis defendere regem
Ni raptum decus & meritis reddatur honores,
Contendunt, totique parant excedere Circo.
Sunt & quis Idas placeat, vultusque fera
Parthenopaeus humi vultumque oculosque madentes
Obruit, accessit lachrymarum gratia formae.
Pectora nunc maerens, nunc ora indigna cruente
Ungue secat, meritamque comam; furit undique clamor
Dissonus, ambiguumque senis cunctatur Adrasti
Consilium; tandem ipse refert: Cohibete querelas,
O pueri: virtus iterum tentanda, sed ite
Limite non uno, latus hoc conceditur Idae,
Tu diversa tene: fraus et procul omnis abesto.
Audierant, dictoque favent. mox numina supplex
Affatu tacito iuvenis Tegeaeus adorat:
Diva potens nemorum, (tibi enim hic tibi crinis honori
Debitus, eque tuo venit haec iniuria voto)
Si bene quid genitrix, si quid venatibus ipse
Promerui, ne quaeso sinas hoc omine Thebas

l. vv. dicto parentes.

Ire, nec Arcadiae tantum meruisse pudorem.
Auditum manifesta preces, vix campus euntem
Sentit, & exiles plantae intervenit aer,
Raraque non fracto vestigia pulvere pendent.
Irrupit clamore fores, clamore revisit
Ante ducem, pensumque levat sublimis palma.
Finis erat, meritumque insignia praemia:
Arcas equum donis, clipeum gerit improbus Idas.
Caetera pubes Lycia gaudet donata pharetra.
Tunc vocat emisso si quis decernere disco
Impiger, & vires velit ostentare superbas.
It iussus Pterelas, & aena lubrica massae
Pondera vix toto curvatus corpore iuxta
Deiicit, inspectant taciti expenduntque laborem
Inachidae. mox turba ruunt: duo gentis Achaeae,
Tres Ephyreiadae, Pisa satus unus, Acarnan
Septimus, & plures ... pudor egit ...
Arduus Hippomedon capta cunctantibus ...
In medios, lateque ferens sub pectore dextra
Orbem alium. hunc potius iuvenes qui moenia saxis
Frangere, qui Tyrias deiectu iam vadites arces:
Hunc rapite, ait, illud cui non iaculabile dextra
Pondus, & abreptum nullo conamine tenet.
In latum absistunt procul, atque fatentur
Cedere, vix unus Phlegyas, acerque Menestheus
(Hos etiam pudor & magni tenuere parentes)
Promisere manum; concessit caetera pubes
Sponte & adorato redit ... inglorius disco.
Qualis Bistoniis clypeus Mavortius arvis
Luce mala Pangaea ferit, solemque refulgens
Territat, incussu ... mugit ab hasta.
Primus Pisaeus Phlegyas opus inchoat, & simul omnes
Abstulit in se oculos, ... corpore versus
Promissa, ac prius arva terra, discumque manumque
Asperat: excusso ... circum ... vocat
Quod latus in melius ... ulna
Conveniat ... artis
Ludus erat, patriae non tantum ubi ...
Saxa ad aeternas ... gaudia
Matris, & qua latissimus ...
Non unquam ... disco.
Ergo ... fidens, non protinus ... campi
... caelum dextra metitur humumque
... collecto, ingentem ...
... condit.
... cadente
Crescit in adversum, tandemque exhaustus ab alto
Tardior in terram redit, atque immergitur arvis.
Sic cadit attonitis quoties avellitur astris
Solis opaca soror, procul auxiliantia gentes
Aera crepant, frustraque timent, at Thessala victrix
Ridet anhelantes audito carmine bigas.
Cedebant Danai ... tibi ...
Hippomedon, ... manus ... in aequo.
Atque illi ... dulce
Invidia ... quem numina contra
Tenuere fas hominum ... immane parabat

Iam

Iam ceruix conuersa, & iam latus omne redibat:
Excidit ante pedes elapsum pondus & ictum
Destituit, pulsisque manus decepta pererrat.
Ingemuere omnes, rarique ea visa volentum.
Inde alternus ... Menesthea,
Cautior, & multum Maia cum prole rogata
Mens 1 praegrandi fusus ... puluere lapsus.
Ille manu magna, & multum felicior exit,
Nec Phlegyan longo minor ... quieuit.
Fit sonus, & fixa signantur terra sagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tardus
Molitur gressus, namque illum mente sub alta
Et casus Phlegyae monet, & fortuna Menesthei.
Ergo adsuetum dextra gestamen & alte
Sustentans, rigidumque latus, fortesque lacertos
Consulit, ac vasto contorquet turbine, & ipse
Prosequitur. fugit horrendo per inania saltu.
Iamque procul meminit dextrae, seruatque tenorem
Discus: nec dubia vincit iam Menesthea victum.
Transabiit metas, longeque super aemula signa
Consedit, viridesque humeros, & opaca Theatri
Culmina, ceu lapsu tremefecit mole ruinae.
Quale vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
Lusit in exiguae ... vestigia puppis
Aurinae, medioque inimicum exegit Vlyssen.
Tunc genitus Talao victori Tigrin habere
Ire iubet, fuluo quae circumfusa nitebat
Margine, & extremos auro mansueuerat vngues.
Gnosiacos arcus habet, & vaga tela Menestheus.
At tibi, ait, Phlegya casu frustrate sinistro
Hunc quondam nostri decus, auxiliumque Pelasgi
Ferre damus (neque enim Hippomedon inuiderit) ensem.
Nunc opus est animis infestos tollere caestus
Comminus, haec belli & ferro proxima Virtus.
Constitit immanis cerni, immanisque timeri
Argolicus Capaneus, ac dum nigrantia plumbo
Tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
Induitur, date tot iuuenum de millibus vnum
Huc, ait, atque vtinam potius de stirpe veniret
Aemulus Aonia, quem fas dimittere leto,
Ne mea crudelis ciuili sanguine Virtus.
Obstupuere animis, fecitque silentia terror.
Tandem insperatus nuda de plebe Lacaenum
Prosilit Alcidamas, mirantur Dorica regum
Agmina, sed socii sciunt Polluce magistro
Norant & sacras inter creuisse palaestras.
Ipse deus posuitque manus, & brachia finxit
(Materiae suadebat amor) ... locauit
Comminus, & similem sibi ... miratus in ira
Sustulit exultans, ... ad pectora pressit.
Illum indignantem Capaneus ridetque, vocatque
Vt miserandum, ... altum: tandemque coactus
Restitit, & surgunt iam languida colla tumescunt.
Fulmineo ... corpora ...

1 b. praeualida.

Et extremas manus, tum procul ...
Armorum in speculis, adactasque ad vulnera clausit.
Hic quantus Stygiis Tityos consurgat ab aruis
Si toruae patiantur aues, tanta vndique pandit
Membrorum spatia, & tantus fere ossibus extat.
Hic paulo ante puer, sed enim maturius aeuo
Robur, & ingentes spondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quisquam, saeuo nec sanguine tingi
Malit, & erecto timeant spectacula voto.
Vt sese permensi oculis, & vtrimque priorem
Sperauere ictum, non protinus ira, nec ictus.
Alternus paulum timor, & permixta furori
Consilia, inclinant tantum contraria iactu
Brachia, & exploratos caestus, hebetantque terendo.
Doctior hic differt animum, metuensque futuri
Cunctatur, vires dispensat: at ille nocendi
Prodigus, ... ruit omnis. & ambas
Consumit sine lege manus, atque irrita frendit
Insurgens, seque ipse premit: sed prouidus astu,
Et patria vigil arte Lacon, hos reiicit ictus,
Hos cauet interdum nutu, capitisque citati
Integer obsequio, manibus nunc obuia tela
Discutiens instat gressu, vultuque recedit.
Saepe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextrae est)
Vltro audax animis vltroque & obumbrat, & alto
Assilit, vt praeceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit, sic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos: illum regalia arma cauentem
Adducat, & manibus necopinum interserit ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo.
Nescit adhuc Capaneus, subitumque per agmina murmur
Miratur, verum vt fessam super ora reduxit
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignatus recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo,
Praecipitatque retro iuuenem, atque in terga supinat,
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus, rapiunt conamina venti,
Pars cadit in caestus, motu Spartanus acuto
Mille cauet lapsas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum, sed non tamen immemor artis
Aduersis fugit & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vterque labor ... suspiria ...
Tandem ille praestantior ... Alcidamas velox.
Desistunt ambo genibusque pariter ...
Sic vbi longa vagos lassarunt aequora nautas,
Et 1 signo de puppe 2 dato posuere parumper
Brachia, ... alios ...
Ecce iterum ... dedit, & ...

1 vv. signum. 2 datum.

Sponte ruens, mersusq; humeris effunditur ille
In caput; a surgentem alio puer improbus ictu
Perculit, euentuq; impallidus ipse secundo.
Clamorem Inachidæ, quantum non littora tollunt,
Non nemora. illum ab humo conantem vt vidit Adrastus,
Tollentemque manus, & non toleranda parantem,
Ite oro socii, furit. ite, opponite dextras,
Festinate, furit. palmamq; & præmia ferte.
Non prius effracto quam misceat ossa cerebro,
Absistet. video morituro auferte Lacona.
Nec mora, prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
Hippomedon. tunc vix ambo conatibus ambas
Restringunt, cohibentq; manus, ac plurima suadent.
Vince, abi. pulchrum est vitam donare minori.
Noster & hic, belliq; comes. nil flectitur Heros.
Ramumq; oblatumque manu thoraca repulit
Vociferans, liceat non has ego puluere crasso
Atque cruore genas, meruit quibus iste fauorem
Semiuir infodiam? mittamq; in tristia Ditis
Corpus? & Oebalio donem lugere magistro?
Dixit. at hunc socii tumidum & vicisse negantem
Auertunt. contra laudant insignis alumnum
Taygeti, longeque minas risere Lacones.
Iam dudum variæ laudes, & conscia Virtus
Tydea magnanimum stimulis ingentibus angunt.
Ille quidem & disco bonus, & contendere cursu,
Nec iaculo bellare minor, sed corde labores
Ante alios erat vncta Pales. sic otia Martis
Degere & armiferas laxare assueuerat iras.
Ingentes contra ille viros Acheloia circum
Littora, felicique deo monstrante palæstras.
Ergo vbi luctandi iuuenes animosa citauit
Gloria, terrificos humeris Ætolus amictus
Exuitur, patriumq; suem. leuat ardua contra
Membra Cleonææ stirpis iactator Agylleus
Herculea non mole minor. sic grandibus alte
Insurgit membris, hominemque super improbus exit.
Sed non ille rigor, patriumq; in corpore robur.
Luxuriant artus, effusaq; sanguine laxo
Membra natant. inde hæc audax fiducia tantū
Oenidæ superare parem. quamquam ipse videri
Exiguus, grauia ossa tamen, nodisq; lacertos
Difficiles, nunquam hunc animum Natura minori
Corpore, nec tantas ausa est includere vires.
Postquam oleo gauisa cutis, petit æquor vterque
Procursu medium, atq; hausta vestitur arena.
Tum madidos artus alterno puluere siccant,
Collaq; demersere humeris, & brachia late
Curua tenent. iam tunc astu deducit in armum
Callidus & cælum procerus Agyllea Tydeus
Summissus tergo & genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpino veluti regina Cupressus
Verticis vrgentes ceruicem inclinat in austros,
Vix sese radice tenens, terraq; propinquat.
Iamdudum ætherias eadem reditura sub auras.
Non secus ingentes artus præcelsus Agylleus
Sponte premit, paruumq; gemens accumbit in hostem
Et iam alterna manus, frontemq;, humerosq;, latusq;
Colla que pectora que, & vitantia crura lacessit.
Interdumq; diu pendent per mutua fulti
Brachia, nunc sensim digitorum vincula frangūt.
Non sic ductores gemini gregis horrida tauri
Bella mouent. medio coniux stat candida prato
Victorem expectans, rumpunt obnixa furentes
Pectora, subdit amor stimulos, & vulnera sanat.
Fulmineos sic dente sues, sic hispida turpi
Prælia villosi ineunt complexibus Vrsi.
Vis eadem Oenidæ, nec sole aut puluere fessa
Membra rigent, at regis anhelitus arida, labe-
tum
Callfacta toru contra non anteges dis
Exit, ingestaq; fluit pulsus arenas,
A summa ra, ta vsicu at pectora terra.
Insilit agens Tydeus, simulatq; in colla minatus
Crura petit, cœptis non euenere potiri
Frustratus breuitate manus. venit arduus ille
Desuper, oppressumq; ingentis mole ruinæ
Condidit. haud aliter collis scrutator Iberi
Cum subiit, longeq; diem, vitamq; relinquit,
Si tremuit suspensus ager, subitumq; fragorem
Rupta dedit tellus, latet intus monte soluto
Obrutus, ac penitus fractum, obtritumq; cadauer
Indignantem animam propriis non reddit astris.
Acrior hoc Tydeus, animisq; & pectore ...... est.
Nec mora, cum vinclis ......
Circuit ...... & tergo ......
Mox latus, & firmo ......
Poplitibus, genua ...... premens ......
Nequicquam, & lateri dextram inserere parantem
Improbus, horrendum visu ac mirabile pondus
Sustulit. Herculeo ......
Terrigenam ...... fraude ......
Raptus in excelsum, nec iam spes vlla cadendi,
Nec licet extrema matrem contingere planta.
Fit sonus, & læti attollunt agmina plausus.
Tunc alte librans inopinum sponte remisit,
Vt iaquumq; ...... lentemque ......
Colla sinu dextra, pectus simul inguina vinxit.
Deficit obsessus, solaq; pudore repugnat,
Tandem pressus humo, pronamq; extensus in aluū
Sternitur, ac longo mæstus post tempore surgit,
Turpia signata linquens vestigia terra.
Palmam autem dextra, læuaq; insignia dono
Arma ferens Tydeus, quid, si non sanguinis huius ...

a vr. ac surgentem. b vr. effu.

Partem haud exiguam (sciat ut) Dircæus haberet
Campus, ubi hic nuper Thebarum fœdere plaga?
Hæc simul ostentans, quæ tantæ præmia laudum
Dat iocus. sequitur neglectus Argylea thorax.
Sunt et qui nudo subeant concurrere ferro.
Iamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus:
Et nondum fatis Dircæus agentibus exul.
Dux vetat Iasides. Manet ingens copia leti,
O iuvenes, seruate animos, auidumque furorem
Sanguinis aduersi. tuque o quem propter auita
Iugera, dilectas cui desolatus urbes,
Ne precor ante aciem, ius tantum capitis esse
Fraternique sinas (abigant hoc numina) votum.
Sic ait. atque ambos aurata casside donat.
Tunc generum ne laudis egens, iubet ardua necti
Tempora, Thebarumque ingenti voce citari
Victorem. dira retinebant omina Parcæ.
Ipsum etiam proprio certamina festa labore
Dignari, et tumulo supremum hunc addere honorem,
Hortantur proceres, ac ne victoria desit
Una ducum numero, fundat vel lycia cornu
Tela rogant, tenuis vel nubila transeat hasta.
Obsequitur gaudens, viridique ex aggere in æquum
Stipatus, summis iuuenum descendit. at illi
Pone leues portat pharetras, et cornua fidus
Armiger. ingentem iactu transmittere circum
Eminus, et dicta dare vulnera destinat Orno.
Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta
Horrendum visu, per quas modo fugerat auras
Venit arundo retro, versumque a fine tenorem
Pertulit, et notæ iuxta ruit ora pharetræ.
Quis fluere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini, piget inseruare. peritque
Venturi promissa fides. sic omnia casum
Fecimus, et vires auxit Fortuna nocendi.
Multa duces errore serunt. hi nubila, et altos
Occurrisse notos, aduerso roboris ictu
Tela repulsa alii. penitus latet exitus ingens,
Monstratumque nefas. uni remeabile bellum.
Et tristes domino spondebat arundo recursus.

P. STATII PAPINII THEBAIDOS

LIBER VII.

ATQUE ea cunctantes Tyrij primordia belli
Iuppiter haud æquo respexit corde Pelasgos.
Concussitque caput, motu quo celsa laborant
Sydera, proclamatque adici ceruicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegeæ affatur alumnum.
I medium rapidis, Boreamque illabere palmis
Bistonias, puer, usque domos, axemque niuosi
Syderis, Oceano victum qua Parrhasis ignem
Nubibus hybernis, et nostro pascitur imbri.
Atque ubi seu posita respirat cuspide Mauors
(Quanquam inuisa quies) seu quod reor, arma, tubasque
Insatiatus habet, caraque in sanguine gentis
Luxuriat, propere monitus, iramque parentis
Ede mihi parcens. nempe olim accendere iussus
Inachias acies, atque omne quod Isthmius umbo
Distinet, et raucæ circumtonat ira Maleæ.
1 illic vix muros, limenque egressa iuuentus
Sacra colunt: credas bello redisse, tot instant
Plausibus exsequias, certant ad cultus sepulcri.
Hicne tuus Gradiue furor? sonat orbe recusso
Discus, et Oebalij coeunt in prœlia cæstus.
At si ipsi rabies, ferrique insana voluptas
Qua tumet, immeritas cineri dabit impius urbes
Ferrum, ignemque ferens, implorantesque tonantem
Sternet humi populos, miserúmque exhauriet orbem.
Nunc lenis bellis, nostraque remittitur ira.
Quod nisi 1 præcipites pugnas, dictoque iubentis
Ocyus 2 impingat Tyriis Danaa agmina muris
(Nil equidem crudele minor) sit mite, bonumque
Numen et effreni laxentur in otia mores.
Reddat equos, ensemque mihi, nec sanguinis ultra
Ius erit. aspiciam terras, pacemque iubebo
Omnibus. Ogygio sat erit Tritonia bello.
Dixerat, et Thracum Cyllenius arua subibat:
Atque illum arctoæ labentem cardine portæ
Tempestas æterna plagæ, prætentaque cælo
Agmina nimborum, primique Aquilonis hiatus
In diuersa ferunt. crepat aurea grandine multa
Palla, nec Arcadij bene protegit umbra galeri.
Hic steriles delubra notat Mauortia siluas
Horrescitque tuens. ubi mille furoribus illi
Cingitur, aduerso domus immansueta sub Æmo.
Ferrea compago laterum, ferro 3 arcta teruntur
Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
Læditur aduersum Phœbi iubar, ipsaque sedem
Lux timet, et dirus contristat sydera fulgor.
Digna loco statio. primis salit impetus amens
E foribus, cæcumque Nefas, Iræque rubentes,
Exanguesque Metus, occultisque ensibus astant
Insidiæ, geminumque tenens Discordia ferrum.
Innumeris strepit aula minis. tristissima Virtus

1 vv. illi.

1 vv. præcipitat.
2 vv. impingit. 3 l. atra

Stat medio, laetusq; Furor, vultuq; cruento
Mors armata sedet. bellorum solus in aris
Sanguis, & incensis qui raptus ab urbibus Ignis.
Terrarum exuuiæ circum, & fastigia templi
Captæ insignibant gentes, cælataq; ferro
Fragmina portarum, bellatricesq; carinæ,
Et vacui currus, protritaq; curribus ora.
Pene etiam gemitus. adeo vis omnis, & omne
Vulnus vbiq; ipsum, sed non vsquam ore remisso
Cernere erat. talem diuina Mulciber arte
Ediderat. nondum radijs monstratus adulter
Fœda cathenato luerat connubia lecto.
Quærere templorum regem vix cœperat ales
Mænalius. tremit ecce solum, & mugire refractis
Corniger Hebrus aquis. tunc quod pecus vtile bellis
Vallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
Signa aduentantis, clausaq; adamante perenni
Dissiluere fores. hircano in sanguine pulcher
Ipse subit curru diraq; aspergine latos
Mutat agros, spolia a tergo, flentésque cateruæ.
Dant syluæ, nixq; alta locum. regit atra iugales
Sanguinea Bellona manu, longáque fatigat
Cuspide. diriguit visu Cyllenia proles
Summisitq; genas. ipsi reuerentia patri
Si prope sit, demat q; minas, nec talia mandet.
Quod Iouis imperium? magno quid ab æthere portas?
Occupat Armipotens. neq; enim hunc germane sub axem
Sponte venis, hyemesque meas, cui roscida iuxta
Mænala & æstiui clementior aura Lycæi.
Ille refert consulta patris. nec longa moratus
Sicut anhelabant iuncto sudore volantes
Mars impellit equos, residesq; in prælia Graios
Ipse etiam indignans. vidit pater altus. & ira
Iam lenior, tardo flectebat pondere vultum.
Vt si quando ruit, debellataq; relinquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumque iacentem
Exanimis iam soluit hyems. nondum arma carinis
Omnia, nec toto respirant pectore nautæ.
Finierat pugnas honor exequialis inermes,
Nec dum auerant cœtus, cunctisque silentibus Heros
Vina solo fundens, cinerem placabat Adrastus
Archemori. Da parue tuum trieteride multa
Instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Eleaq; pulset eburna
Templa manu, nec Castalijs altaribus anguis,
Nec sua pinigero magis adnatet vmbra Lycæo.
Nos te ingenti puer inficiamur Auerno,
Mutuaq; perpetuis felicitate iungimus astris
Nunc festina cohors. at si Bœotia ferro
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris
Tunc deus. Inachias nec tantum culta per vrbes
Numina, captiuis etiam iurabere Thebis.
Dux ea pro cunctis, eadem sibi quisque volebat.
Iam prope Gradiuus equis Ephyræa premebat
Littora, qua summas caput Acrocorinthus in auras
Tollit, & alterna geminū mare protegit vmbra.
Inde vnum dira comitum de plebe Pauorem
Quadrupedes anteire iubet. non alter anhelos
Insinuare metus, animumq; auertere veris
Aptior, innumera monstro voce, q; manusq;,
Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi
Author, & horrificis lymphare incursibus vrbes.
Si geminos soles, ruituraque suadeat astra,
Aut mutare solum, aut veteres descēdere syluas,
Ah miseri vidisse putent. tunc 1 atre nouabat
Ingenium, falso Nemeaeum puluere campum
Erigit. attonitis tenebrosam à vertice nubem
Respexere duces: falso clamore tumultum
Auget, & arma virum, 2 cursúque imitatur equorum.
Terribilemq; vagas vlulatum spargit in auras.
Exiluere animi, dubiumq; in murmure vulgus
Pendet. vbi iste fragor? ni fallimur aure: sed vnde
Puluereo stant astra globo? num Ismenius vltro
Miles? ita est, veniunt. tanta 3 est ne audacia Thebis?
An dubitent? agedum inferias, & busta colamus.
Hæc Pauor attonitis, vario q; per agmina vultus
Induitur, nunc Pisæus vnus, e milibus vnus,
Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostésque propinquos
Adiurat, turmásque metu consternit inani.
(Nil falsum trepidis: vt vero amentibus ipse
Incidit, & sacra circum fastigia valles
Turbine praeuectus, rapide ter, nubila hastam:
Ter contorsit equos, clypeum ter pectore plausit,
Arma, arma insani, ua quisque, ignotaq; nullo
More rapit, mutant galeas, alienaque cogunt
Ad iuga cornipedes, tenus omnis pectore saeuit
Martis amor, caedis que nihil flagrantibus obstat.
Præcipitant, redimuntque moras. sic littora vento
Incipiente fremunt fugitur cum portus vbique,
Vela fluunt, laxis iactantur vtque rudentes.
Iámque natans remis, natat omnis in æquore summo
Anchora, iam dulcis medio de gurgite ponti
Respicitur tellus, comitesque a puppe relicti.
Videras Inachias rapidum glomerare cohortes
Bacchus iter. gemuit Tyriam conuersus ad vrbem,
Altricemque domum, & patrios reminiscitur ignes.
Purpureum tristi turbatus pectore vultum:
Non crines, non serta loco, dextrámque reliquit
Thyrsus, & intacta ceciderunt cornibus vua,
Ergo vt erat lachrymis, lapsisque inhonorus amictu
Ante Iouem 4 (tunc forte polum secretus habebat)

1 b. atre. 2 l. pulsúque.
3 b est audacia.
4 l vt. & tunc.

Com-

Constitit, haud vnquam facie conspectus in illa
(Nec causa latuit.) parens, supplexque profatur.
Exscindis, ne tuas diuum sator optime Thebas?
Saeua adeo coniunx? nec te tellus amata,
Deceptiq; lares miseret? cineresq; meorum?
Esto olim immissum iaculatum nubibus ignem
Credimus. en iterum atra refers incendia terris.
Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus.
Quis modus? an nobis pater iratusq; bonusq;
Fulmen habes? sed nec Danaeia limina talis,
Parrhasiumq; nemus, Ledaeaq; tibi Amyclas.
Scilicet e cunctis ego neglectissima natis
Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti
Pondus eram, cui tu dignatus lumina vitae
Praereptumq; iter, & maternos reddere menses.
Adde quod imbellis, rarisq; exercita castris
Turba meas acies. mea tantum praelia norunt.
Nectere fronde comas, & ad inspirata rotari
Buxa, timent thyrsos nuptarum, & praelia matrum,
Vnde tubas, Martemq; pati? quin feruidus ecce
Quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
Ducat? & innocuis iubeat decernere peltis?
Quin etiam mutos sic hostis desunt? Argos
Eligis, o ipsis genitor grauiora periclis
Iussa, nouercales rursus ditare Mycenas.
Cede equidem. quo sacra tamen, ritusque peremptae
Gentis? & in tumulos si quid male fixta reliquit
Mater abire iubes? Thracen, syluasq; Lycurgi?
Anne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
Da sedem profugo. potuit Latonius frater
Saxa nec immoto defigere Delon. & imis
Commendare fretis. cara submouit ab arce
Hostiles Tritonis aquas. vidi ipse potentem
Gentibus Eois Epaphum dare iura. nec vllas
Cyllene secreta tubas, Minoaue curat
Ida quid heu tantum nostris offenderis aris?
Hic tibi (quando minor iam nostra potentia) noctes
Herculeae, placidusq; vagae Nycteides ardor,
Hic Tyrium genus, & nostro felicior igne
Taurus. Agenoreos saltem tutare nepotes.
Inuidiam risit pater, & iam poplite flexum,
Sternentemq; manus tranquillus ad oscula tollit.
Inq; vicem placida orsa refert. Non coniugis ista
Consilio vt rere puer, nec saeua roganti,
Sic expostus ego. immoto deducimur orbe
Fatorum. veteresq; feraeq; in praelia causae
Nam cui tanta quies irarum? aut sanguinis vsus
Parcior humani? videt axis, & ista per aeuum
Mecum aeterna domus. quoties iam torta reponam
Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
Quin etiam inuitus magna, vlciscendaq; passis
Aut Lapithas Marti, aut veterem Calydona Dianae
Expugnare dedi, meaq; est iactura, pigetq;
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitae.
Labdacios verò Pelopisq; à stirpe nepotes
Tardum abolere mihi. scis ipse ut crimina mittam,
Dorica, quam prompte superos incessere Thebae.
Te quoque, (sed quoniam vetus exciderit ira) silebo.
Non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus
Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres
Progenuisse reus. lacero tua lustra repleuit
Funere, vbi fletus? vbi tunc ait: tanta precandi?
Ast ego non proprio diros impendo dolore
Oedipodionidas. rogat hoc tellusq; polusq;
Et pietas, & laesa fides, naturaq;, & ipsi
Eumenidum mores. sed tu super vrbe moueri
Parce tua. non hoc status suo tempore rebus
Occasum Aonius. veniet suspectior aetas,
Vltoresq; alij. nunc regia Iuno queretur.
His ille auditis, mentemq; animumq; recepit.
Vt cum sole malo tristiq; rosaria pallent
Vsta noto, si clara dies, Zephyrisq; refecit
Aura polum, redit omnis honos, emissaq; lucent
Germina, & informes ornat sua gloria virgas.
Nuncius attonitas iam dudum Eteoclis ad aures
Explorata ferens, longo docet agmine Graios
Ire duces. nec iam Aoniis procul affore campis.
Quacunque ingressi tremere, ac miserescere cunctos
Thebarum. qui stirpe refert, qui nomine, & armis.
Ille metum condens audire exposcit. & odit
Narrantem. hinc socios dictis stimulare, suasq;
Metiri decreuit opes. exciuerat omnem
Aoniam, Euboeamque, & Phocidos arua propinqua
Mars. ita dulce Ioui. longo fugit ordine velox
Thessera, propellunt acies, seseq; sub armis
Ostentant. subeunt campo, qui proximus vrbi
Damnatus bellis patet, expectatq; furores.
Non dum hostis [b] contra, trepido tamen agmine matres
Conscendunt muros, inde arma nitentia natis
Et formidandos monstrant sub casside patres.
Turre procul sola nondum concessa videri
Antigone populis, teneras defenditur atra
Veste genas, iuxtaq; comes, quo Laius ibat
Armigero, tunc virgo senem regina veretur.
Quae sic orsa prior. Spesne obstatura Pelasgis
Haec vexilla pater? Pelopis descendere totas
Audimus gentes. dic o precor externa regum
Agmina. nam video quae noster signa Menoeceus,
Quae noster gerat arma Creon. quam celsus ahena
Sphynge per ingentes Homoloidas exeat Haemon.
Sic rudis Antigone. senior cui talia Phorbas.
Mille sagittiferos gelida de colle Tanagrae
Promouet ecce Dryas. hic cui niuea arma tridentem,
Atq; auro rude fulmen habent, Orionis alti
Non falsus virtute nepos procul ore paternum

[b] b. circa.

Omen, & innupta vetus excidat ira Dianæ.
Pingunt se castris, regisque in nomen adoptant
Ocalee, Medeonque, & confertissima, vinis
Nisa, Dionæque avibus circumsona Thisbe.
Proximus Eurymedon, cui pastoralia Fauni
Arma patris, pinuque iubas imitatur equinas
Terribilis sylvis, reor & Mavorte cruento
Talis erit, dites pecorum comitantur Erythræ,
Qui Scolon, densique iugis Eteonon iniquis,
Qui breve litus Hyles, Atalantæaque superbis
Schœnon habent, notis qui colunt vestigia campis:
Fraxineas vibrant Macetum de more sarissas,
Sævaque difficiles excludere vulnera peltas.
Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Onchesti, quos pinigeris Mycalessus in agris,
Palladius que Melas, Hecatæaque gurgite nutrit
Gargaphie, quorumque novis Haliartos aristis
Invidet, & nimia sata læta supervenit herba.
Tela rudes trunci, galeæ vacua ora Leonum,
Arboreique dant scuta sinus: his regis egenos
Amphion en noster agit (cognoscere pronum:
Virgo lyram) galea, tauroque insignis avito.
Macte animo iuvenis, medios paras ire per enses
Nudaque pro caris opponere pectora muris.
Vos etiam nostris Heliconia turba venitis
Addere rebus opem, tuque ô Permesse canoris
Et felix Olmie vadis, armatis alumnos
Bellorum resides patriis concentibus audis
Exultare gregem, quales cum pallida cedit
Bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
Ite alacres, nunquam vestri morientur honores,
Bellaque perpetuo memorabunt carmine Musæ.
Dixerat, & paulum virgo interfata decenti.
Hi autem, quanam iunguntur origine fratres?
Sic certe paria arma viris, sic exit in auras
Cassidis æquus apex: utinam hac concordia nostris!
Cui senior ridens: Non prima errore videndi
Falleris Antigone; multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. pater est, natu quoque; sed ambo
Confudere modos. puerum Lapithonia nympha
Dircetis, expertem thalami, crudumque maritis
Ignibus, ante diem cupido violavit amore,
Improba connubii. nec longum & pulcher Alathreus
Editus, ac prima genitorem in flore iuventa
Consequitur, traxitque notas & miscuit annos.
Et nunc iis fratres mentito nomine gaudent
Plus pater. hunc olim iuvat & ventura senectus.
Tercentum genitor, totidemque in prælia natus
Exercent equites: hi deseruisse feruntur
Exilem Glisanta, Coroneamque feracem
Messe Coroneam, Baccho Glisanta colentes.
Sed potius celsos umbrantem hunc aspice late
Hypsea quadriiugo clypei septemplice tauro
Læva, ter insuto servant ingentia ferro
Pectora: nam tergo nunquam metus. hasta vetustum
Sylvarum decus, emissa cui pervia semper
Armaque, & 1 pectora. & nunquam manus irrita voti
Asopus genitor dicitur, dignusque videri.
Tunc pater ereptis cum torrentissimus exit
Pontibus, aut natæ tumidus cum virginis ultor
Flumina concussit, generum indignata Tonantem.
Namque ferunt raptam patriis Æginan ab undis
Amplexu latuisse Iovis; furit amnis, & astris
Infensus bellare parat, nondum ista licebant
Nec superis, stetit audaces effusus in iras,
Conseruitque manus: nec quem imploraret habebat,
Donec vix tonitru summotus, & igne trisulco
Cessit. adhuc ripis animosus gurges anhelis
Fulmineum cinerem, magnæque insignia pœnæ
Gaudet, & ætheos in cælum efflare vapores.
Talem Cadmeo mirabantur Hypsea campo
Si modo placatus felix Ægina Tonantem.
Ducit Ithonæos & Alalcomenæa Minervæ
Agmina, quos Midee, quos humida suggerit Arne,
Aulida, qui Graeamque serunt, viridesque Plateas,
Et sulco Peteona domant, refluumque meatu
Euripum, qua noster abit, qui que ultima tractu
Anthedon, ubi gramineo de littore Glaucus
Porrectus irrupit aquas, iam crine genisque
Cæruleus, & mixtos expavit ab inguine pisces.
Glandibus, & torta Zephyros incidere funda
Cura, Cydoneas anteit cui Cnosia sagittas.
Tu quoque præclarum forma Cephisse dedisses
Narcissum, sed Thespiacis iam pallet in agris
Trux puer, orbata florem pater alluit unda.
Quis tibi Phœbeas acies veteremque revolvat
Phocida, quis Panopen, quis Daulida, quis Cyparisson
Et valles Lebadea tuas & Hyampolin acri
2 Submissam scopulo, vel qui Parnasson, utrumque
Aut Cyrrham tauris, Anemoreamque supinant
Coryciumque nemus, propellentemque Lilæam
Cephisi glaciale caput, quo suetus anhelam
Ferre sitim Python, amnemque avertere ponto.
Omnibus immixtas cono super aspice lauros,
Armaque, vel Tityon, vel Delon habentia, vel quas
Hic Deus innumera laxavit cæde pharetras.
Iphitus asper agit, genitor cui nuper ademptus
Naubolus Hippasides, tuus ô mitissime Lai
Hospes: adhuc currus securaque lora tenebat,
Cum tua subter equos iacuit convulsa cruentis
Ictibus ô utinam nostro cum sanguine cervix.
Dixerat, & maduere genæ, vultumque per omnem
Pallor iit, vocemque recens singultus abruptum
Inter opus tacitus refovens frigentis amicum
Pectus & una senis, redit, atque exile profatur.
O mihi, o luctuum decus ac suprema voluptas
Antigone, seras tibi demorer improbus umbras,
Fors eadem, scelera, & cædes vi iuris avitas.

1 B corporáque; 2 vv. subnixam.

Donec

Donec te thalamis habilem, integrámque resignem
Hoc iatis, & fessum vita dimittite Parcæ.
Sed dum labor iners, quantis nunc ecce reuiso
Transibiere duces. Circumin atque in terga comantes
Non ego Abantiadas, non te saxosa Caryste,
Non humiles Ægas altuméq; Capharea dixi.
Et iam acies obtusa negat: cunctiq; resistunt:
Et tuus armatis iubet ecce silentia frater.
Vix ea turre senex, cum Rector ab aggere cœpit.
Magnanimi reges, quibus haud parere recusem
Ductor, & ipse meas miles defendere Thebas,
Non ego vos stimulare parem? (nam liber in arma
Impetus & meritas vltro iurastis in iras)
Nec laudare satis, dignasq; rependere grates
Sufficiam. referent superi, vestraq; subacto
Hoste manus. vrbem socia de gente subistis
Tutari, quam non aliis populator ab oris
Belliger, externáve satus tellure, sed hostis
Indigena adsurgit, cuius castra aduersa regenti
Hic pater, hic genitrix, hic iuncta stirpe sorores,
Hic et frater. cerne en vbicunque nefandus
Excidium moliris auis venere volentes
Aonia populi, nec sum tibi sene relictus.
Quid velit ista cohors, & te cernere decebat.
Reddere regna vetant sic fatus, & omnia rite
Dispensat qui bella gerant: qui mœnia seruent,
Quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
Perspicuus sic luce fores, & virgea pastor
Claustra leuat. dum terra recens iubet ordine primos
Ire duces, media stipantur plebe maritæ.
Ipse leuat grauidas, & humum tactura parentū
Vbera, succiduasq; apportat matribus agnas.
Interea Danai noctemq; diemq; sub armis
Noctem iterum, rursumq; diem (spes ira ferebat)
Ingeminant. contempta quies. vix aut sopor vllus,
Aut epulæ fecere moram properatur in hostem
More fugæ, nec monstra tenent, quæ plurima nectis
Prodigia (canens certi fors [1]præscia fati.
Quippe ferunt diros montibus, volucresq; ferasq;
Syderaq; auersisq; suis decursibus amnes.
Infestumq; tonat pater & mala fulgura lucent.
Terrificaq; adytis voces. clausaq; deorum
Sponte fores. nunc sanguineus, nūc saxeus imber,
Et subiti manes flentumq; occursus auorum.
Tunc & Apollinea tacuere oracula Cyrrha,
Et non assuetis pernox vlulauit Eleusis
Mensibus, & templis sparte præsaga reclusis.
Vidit Amiclæos (facinus!) concurrere fratres.
Arcadas insanas intrare Lycaonis vmbras
Nocte ferunt tacita sæuo decurrere campo
Oenomaum iuxta Pisa refert. Acheloon vtroque
Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perseos effigiem mæstam exorantiq; Mycenæ
Confusum Iunonis ebur. mugire potentem

1 vv. præuia.

Inachon agricolæ gemini maris incola narrat
Thebanum toto planxisse Palæmona ponto.
Hæc audit Pelopeia phalanx. sed belliciis ardor
Consiliis obstat diuum, prohibetq; timeri
Iam ripas Asope tuas, Bœotaq; ventum
Flumina non ausa transmittere protinus ala
Hostilem fluuium forte & trepidantibus ingens
Descendebat agris. animos siue imbrifer arcus
Seu montana dedit nubes, seu fluminis illa
Mens fuit, obiectusq; vado pater arma vetabat.
Tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripæ
Cunctantem deiecit equum, ducibusq; relictis
Gurgite de medio frenis suspensus, & armis,
Ite viri clamat. sic vos in mœnia primus
Ducere, sic clausas ego perstringere Thebas.
Præcipitant cuncti fluuio puduitq; secutos.
At velut ignotum si quādo armenta per amnem
Pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
Omnibus, & late medius timor ast vbi ductor
Taurus iniit, fecitq; vadum, tunc mollior vnda,
Tunc faciles saltus visaq; accedere ripa.
Haud procul inde iugum, tutisque accommoda castris
Arua notant. vnde vrbem etiam turresq; videre est
Sidonias, placuit sedes, fidiq; receptus.
Colle per excelsum patulo quem subter aperto
Arua sinu, nullisq; aliis à montibus obstant
Despectus, nec longa labor munimina durus
Addidit: ipsa loco mirum Natura fauebat.
In vallum elata rupes, deuexaq; fossis
Æqua, & fortuito ductæ quater aggere pinnæ,
Cætera dant ipsi, donec sol montibus omnis
Erepsit, rebusq; dedit sopor otia fessis.
Quis queat attonitam lucis ostendere Thebas?
Vrbem in conspectu belli suprema parantem
Territat, insomnem nox atra diemq; minatur.
Discurrunt muris, nil aptum horrore sub illo,
Nil fidum satis, inualidaq; Amphionis arces.
Rumor vbiq;, alius pluresq; annunciat hostes,
Maiorésq; timor. spectant tentoria contra
Inachia, externosq; suis in montibus ignes.
Hi precibus questuq; deos, hi Martia tela
Belligerosq; hortantur equos. hi pectora fletu
Cara premunt, miserique rogos, & crastina mandant
Funera si tenuis demisit lumina somnus
Bella gerunt. modo lucra moræ, modo tædia vitæ
Attonitis lucemq; timent, lucemq; precantur.
It geminum excutiens anguem, & bacchatur vtrisq;
Tisiphone castris. fratrem huic, fratrem ingerit illi,
Aut vtrique patrem. procul ille penatibus imis
Excitus implorat furias, oculosq; reposcit.
Iam gelidam Phœben & caligantia primus
Hauserat astra dies, [1] & iam tumet igne futuro
Oceanus, lateq; nouo Titane reclusum

1 vv. cum iam.

Æquor anhelantum radiis subsedit equorum.
Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
Exanguesq; Iocasta genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumq; oleæ cum velleris atri
Nexibus. Eumenidum velut antiquissima portis
Egreditur magna cum maiestate malorum.
Hinc atq; hinc natæ melior iam sexus, aniles
Præcipitant artus, & plusquam posset euntem
Sustentant vetitam ante hoste, & pectore nudo
Claustra adversa ferit, tremuloq; ululatibus orat
Admitti. reserare viam rogat [1] impia belli
Mater. in his aliquod ius execrabile castris
Huic vero est. trepidi visam expavere manipli,
Auditamq; magis. remeat iam missus Adrasto
Nuntius. excipiunt iussi, mediosq; per enses
Dant iter. illa duces ut primum aspexit Achivos,
Clamorem horrendum luctu furiata resolvit
Argolici proceres, [2] heu quis monstrauerit hostem
Quem peperi? qua nam inveniam (mihi dicite) natum
Sub galea? venit attonita Cadmeius Heros
Obvius, & raptam lachrymis gaudentibus implet,
Solaturq; tenens, atq; inter singula matrem
Matrem iterat, nunc ipsam urgens, nunc cara sororum
Pectora, cum mixta fletus anus asperat ira.
Quid molles lachrymas, venerandaque nomina fingis
Rex Argive mihi? Quid colla amplexibus ambis
Invisamq; teris ferrato pectore matrem?
Tune ille exilio vagus & miserabilis hospes?
Quem non permoveas? longe tua iussa cohortes
Expectant. multoq; latus perfulgurat auro.
Ah miseræ matres! hunc te noctesq; diesq;
Deflebam. si verba tamen, monitusq; tuorum
Dignaris. dum castra silent, suspensaq; bellum
Horrescit pietas, genitrix iubeoq; rogoq;,
I mecum, patriosq; deos, arsuraq; saltem
Tecta vide, fratremque. quid aufers lumina? fratrem
Alloquere. & regnum iam me sub iudice posce.
Aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes.
Anne times, ne forte dolis te conscia mater
Decipiam? non sic miseros fas omne penates.
Effugiet. vix Oedipode ducente timeres.
Nupsi equidem, peperiq; nefas. sed diligo tales.
Ah dolor. & vestros etiamnum excuso furores.
Quod si adeo perstas, ultro tibi sæve triumphum
Detulimus, religa captas in terga sorores,
Iniice vincla mihi. gravis huc, utcunq; feretur
Et pater. Ad vestrum gemitus nunc verto pudorem
Inachidæ. liquistis enim parvosq; senesq;,
Et lachrymas has quisq; domi sua credite matri
Viscera. si vobis e parvo in tempore carus

1 b.improba. 2 vv.oi.

Sitque precor quid me ore decet? quid vo ista Pelasgi
Ubera ab Hyrcanis hæc, Odrysiisq; tulissem
Regibus, & si qui nostros vicere furores.
Annuite, aut natum complexa superstite bello
Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes,
Nutantesq; virum galeas, & sparsa videres
Fletibus arma pios. Qualis ubi tela, viroq;
Pectoris impulsu rapidi stravere Leones.
Protinus ira minor, gaudentq; in corpore capto
Securam differre famem. sic flexa Pelasgum
Corda labant, ferriq; avidus mansueverat ardor.
Ipse etiam ante [1] omnes nunc matris ad oscula versus.
Nunc rudis Ismenes, nunc flebilis ora precantis
Antigones, variaq; animum turbante procella
Exciderat regnum, cupit ire, & mitis Adrastus
Non vetat. hic iusta Tydeus memor occupat ira,
Me potius socii, qui fidum Eteoclea nuper
Expertus (nec frater eram) me opponite regi.
Cuius adhuc pacem egregiam, & bona fœdera gesto
Pectore in hoc. ubi tunc fides, pacisq; sequestra
Mater eras, pulchris cum me nox vestra morata est
Hospitiis? nempe hæc trahis ad commercia natũ.
Duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis
Spirat adhuc, pinguisq; meo. tu porro sequeris?
Heu nimium mitis, nimiumq; oblite tuorum.
Scilicet infestum te circum undiq; dextra
Nudabunt enses, hac flebis, & arma quiescent?
Tene ille, heu demens, semel intra mœnia clausum,
Possessumq; odiis Argiva in castra remittet?
Ante hæc excusso frondescet lancea ferro.
Inachus ante retro, nosterq; Achelous abibunt.
Sed mite alloquium, & sanis pax quæritur armis,
Hæc quoque castra patent. nec dum meruere timeri.
An suspectus ego? abscedo, & mea vulnera dono.
Intret, & hæc genitrix eadem, mediæq; sorores.
Finge autem pactis evictum excedere regnis,
Nempe iterum reddes? rursus mutata trahuntur
Agmina consiliis subito ceu turbine cœli
Obvius adversum Borea Notus abstulit æquor.
Arma iterum, furiæq; placent. fera tẽpus Erinnys
Arripit, & prima molitur semina pugnæ.
Errabant geminæ Dircæa ad flumina tigres
Mite iugum, belli quondam vastator Eoi
Currus, Erythræis quas nuper victor ab oris
Liber, in Aonios meritas demiserat agros.
Illas turba dei, seniorq; ex more sacerdos
Sanguinis oblitas, atq; Indum gramen olentes
Palmite maturo, variisque ornare corymbis
Curat. & alterno maculas interligat ostro.
Iamque ipsi colles [2] ipsas, (quis credat?) amabant
Armenta, atque ausæ circùm mugire iuvencæ.

1 pv.oculos. 2 vv.ipsas has.

Quip-

Quippe nihil grassata fames, manus obuia pascit,
Expectantq; cibos, fusoq; horrenda supinant
Ora mero, vaga rure quies. si quando benigno
Vrbem inire gradu, domus omnis, & omnia sacris
Templa calent, ipsumq; fides intrasse Lyæum.
Has vbi vipereo tactas ter vtranque flagello
Eumenis in furias, animumq; redire priorem
Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis.
Ceu duo diuerso pariter si fulmina cœlo
Rupta cadant, longumq; trahant per nubila crinem.
Non aliter cursu rapido, atque immane frementes
Transiliunt campos, aurigamq; impete vasto
Amphiarae tuum (nec defuit omen, heriles
Forte is primus equos stagna ad vicina trahebat)
Corripiunt. mox Tænarium qui proximus Idam
Ætholiumq; Athamanta premunt. fuga torua per agros
Cornipedum visa est donec flammatus Acœtes
Strage virum, cui sueta feras prosternere virtus
(Arcas erat) densis iam sidera ad mœnia versas
Insequitur telis, multumq; hastile resumens
Ter, quater adducto per terga, per ilia ferro
Transigit. illa autem longo cùm limite fusi
Sanguinis ad portas vtrinq; extantia ducunt
Spicula semianimes, gemituque imitante querelas,
Saucia dilectis acclinant pectora muris.
Templa putes, vrbemque rapi, facibusque nefandis
Sidonios ardere lares. sic clamor apertis
Exoritur muris. mallent cunabula magni
Herculis, aut Semeles thalamum, aut penetrale ruisse
Harmonies. custos Bacchæus Acontea Phegeus
Iam vacuum telis, geminoque in sanguine ouantem
Comminus ense petit. subeunt Tegeæa iuuentus
Auxilio tardi. iam supra sacra ferarum
Corpora mœrenti iuuenis iacet vltio Baccho.
Rumpitur et cessat subito per castra tumultu
Concilium, fugit externos Iocasta per hostes.
Iam non ausa preces. natas, ipsamq; repellunt
Qui modo tam mites. & præceps tempore Tydeus
Vtitur. Ite age nunc pacem sperate, fidemq;
Nunc saltem differre nefas potuistne morari
Dum genetrix dimissa redit? sic fatus aperto
Ense vocat socios. iam clamor, & ira
Hinc atq; inde calent, nullo venit ordine bellum,
Confusiq; duces vulgo, & neglecta regentum
Imperia. vna equites mixti, peditumq; cateruæ,
Et rapidi currus premunt indigesta ruentes.
Cepta nec se vacat ostentare, nec hostem
Noscere. sic subitis Thebana, Argiuaq; pubes
Confluxere globis retro vexilla, tubæq;
Post tergum, & litus bellum inuenere secuti.
Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mauors.
Ventus uti primas struit inter nubila vires
Lenis adhuc, frondesq;, & aperta cacumina gestat.
Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
Nunc age Pieriæ (non vos longinqua sorores
Consulimus) vestras acies, vestramq; referte
Aoniam: vidistis enim, dum Marte propinquo
Horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
Sidonium Pterelan sonipes malefidus in armis
Rumpentem frenos, diuersa per agmina raptat
Iam liber. sic fessa manus verat hasta per armos
Tydeos, & leuum iuuenis transuerberat inguen.
Labentemq; affigit equo. fugit ille perempto
Consertus domino. nec iam arma, aut frena tenentem
Portat adhuc. ceu nondum anima defectus vtraque,
Cum sua Centaurus moriens in terga recumbit:
Certat opus ferri. sternuntq; alterna furentes
Hippomedon Sybarin, Pylium, Periphanta Menœceus,
Parthenopæus Ityn. Sybaris iacet ense cruento.
Cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.
Caneos Inachij ferro Mauortius Hemon
Colla rapit. cui dimidium trans corpus hiantes
Truncum oculi quærunt, animus caput. arma iacentis
Iam rapiebat Abas. cornu deprensus Achiuo
Dimisit moriens clypeum hostilemq;, suumq;.
Quis tibi Bacchæos Eunæe relinquere cultus
Quis lucos? vetitus quibus eminus ipse sacerdos
Suasit? & assuetum Bromio mutare furorem?
Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
Pallentes hedera Nysæaq; serta coronant.
Candida purpureo subnectitur infula filo,
Crine latent humeri, crescunt lanugine malæ,
Et rubet imbellis Tyrio sub tegmine thorax.
Brachiaq; in manicis, & picta vincula planta,
Carbaseiq; sinus, & fibula rasilis auro
Tænariam fulua mordebat iaspide pallam.
Quam super à tergo velox corytos, & arcus
Pendentesq; sonant aurata lance pharetræ.
It lymphante deo media inter millia longum
Vociferans. Prohibete manus hac omine dextro
Mœnia Cyrrhæa monstrauit Apollo iuuenca.
Parcite. in hac vltro scopuli venere volentes.
Gens sacrata sumus. gener huic est Iuppiter vrbi,
Gradiuusq; socer. Bacchum haud mentimur alumnum,
Et magnum Alciden. iactanti talia frustra
Turbidus aeria Capaneus occurrit in hasta.
Qualis vbi primam leo mane cubilibus altis
Erexit rabiem, & iam speculatur ab antro
Aut ceruum, aut nondum bellantem fronte iuuencum.
It fremitu gaudens, licet arma, gregesque lacessant
Venantum. prædam videt, & sua vulnera nescit.
Sic tunc congressu Capaneus gauisus iniquo,

Librabat magna venturam mole cupressum.
Ante tamen: Quid femineis ululatibus inquit
Terrificas mecum? ure vires: utinam ipse veniret
Cui furis. haec Tyrius cane matronas, & simul hastam
Excutit. illa volans, ceu vis non ulla moretur
Obuia vix sonuit clypeo, & iam terga reliquit.
Arma fluunt, longeq; crepat singultibus aurum.
Erumpensq; sinus vicit cruor. occidis audax
Occidis Aonii puer altera cura Lyaei.
Marcida te Bacchi planxerunt Ismara thyrsis,
Te Tmolos, te Nysa ferax, Theseaq; Naxos,
Et Thebana metu iuratus in orgia Ganges.
Nec iuuenem Argolicae sensere Eteoclea turmae.
Parcior ad ciues Polynicis inhorruit ensis.
Eminet ante alios iam formidantibus arua
Amphiaraus equis, ac multo puluere vertit
Campum indignantem. Famulo decus addit inane
Maestus & extremos obitus illustrat Apollo.
Ille etiam clypeum, galeamq; incendit honoro
Sydere, nec tarde fratri Gradiue dedisti,
Nequa manus vatem, ne quid mortalis bello
Laedere tela queant, sanctus & venerabile Diti
Funus erat. iam medios infertur in hostes
Certus & ipse necis. vires fiducia leti
Suggerit. inde viro maioraq; membra, diesq;
Laetior, & nunquam tanta experientia caeli,
Si vacet: auertit morti contermina Virtus.
Ardet inexpleto, cur Mauortis amore,
Et fruitur dextra, atque anima flagrante superbit.
Hic hominum casus lenire & demere fatis
Iura frequens, quantum subito diuersus ab illo
Qui tripodas, laurusq; sequi, qui doctus in omni
Nube salutato volucrem cognoscere Phoebo.
Innumeram ferro plebem, ceu letifer annus
Aut iubar aduersi graue syderis immolat umbris.
Ipse sub hoc iaculo Phlegyam, iaculoque superbum
Phylea, falcato Chromin & Cremetaona curru
Cominus hunc stantem metit, hunc a poplite sectum:
Cuspide demissa Chromin, Phinceaque, Sagenque,
Intonsumq; Gyan, sacrumq; Lycorea Phoebo
Inuitus: iam fraxineam dimiserat hastae
Robur, & exiguis apparuit infula cristis.
Alcathoum saxo. cui circum stagna Carysti
Et domus & coniux & amantes littora nati.
Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum.
Decepit tellus mouens hyemesq; notosq;
Laudat & experti melius pericula ponti
Affixis hos longe iam iaculis Hypseus,
Palantum strages auidusq; auertit pugnam.
Quamquam haud ipse minus curru Tirynthia fundit
Robora, sed viso praesens minor augure sanguis.
Illum animis, animisq; cupit. prohibebat iniquo
Agmine consertum cunei latus. inde superbus
Exeruit patriis electum missile ripis.
Ac prius, Aonidum diues largitor aquarum
Clare gigantea etiamnum Asope fama,
Da numen dextrae. rigat hoc naturaq; tuaq;
Quercus alumna vadis. fas & mihi spernere Phoebum.
Si tibi collatus diuum sator omnia mergam
Fontibus arma tuis, tristesque sine augure vittas.
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phoebus, & aurigam iaculum detorquet in Hersen.
Ille ruit. dextras ipse vagis succedit habenis
Lernaeum falso simulans Haliagmona vultu.
Tunc vero ardentes non ulla obsistere tentant
Signa, ruunt solo terrore, & vulnera citra.
Mors trepidis ignara venit dubiumq; tuenti
Praeferit infestos currus, impulerintne iugales.
Sic ubi nubiferum montis latus, aut noua ventis
Soluit hyems, aut victa situ non pertulit aetas,
Desilit horrendus campo timor, arma, virosq;
Limite non uno longaeuaq; robora secum
Praecipitans, tandemq; exhaustus turbine fesso,
Aut vallem cauat, aut medios intercipit amnes.
Non secus ingentiq; viro magnoq; grauatus
Temo deo, nunc hoc, nunc illo in sanguine feruet.
Ipse sedens telis, pariterq; ministrat habenis
Deliusq; et docet ictus, auertitq; fluentia
Spicula, fortunamque et hastis venientibus aufert.
Sternuntur terra, Menalas pedes. Antiphus alto
Nil defensus equo. genitusq; Heliconide nympha
Aethion, caesusq; infamis fratre Polites.
Conatusq; toris vittatam attingere Manto
Lampus. in hunc sacras Phoebus dedit ipse sagittas.
Et iam cornipedes trepida ac moribunda reflantes
Corpora rimantur terras, omnesq; per artus
Sulcus, & incisis altum rubet orbita membris.
Hos iam ignorantes terit impius axis, at illos
Vulnere, cernentes, ast deuitare ferentes;
Venturum super ora vident. iam lubrica tabo
Frena, nec insistunt madidis dat temo rotaeq;
Sanguine difficiles, & tardior vngula fossis
Visceribus. nunc ipse furens iam morte relicta
Spicula & e medijs exanimes addit in hastas
Auulsas stridunt animae, currumq; sequuntur.
Tandem se famulo cernum confessus Apollo,
Utere luce tua, longamq; ait, indue famam,
Dum tibi me iunctum mors trepida ista veretur.
Vincimur, immites scis nulla reuoluere Parcas
Stamina. vade diu populis promissa voluptas
Elysiis, certe non perpessure Creontis
Imperia, nam i vetito nudus iacuisse sepulchro.
Haec refert contra, & paulum respirat ab armis.
Olim te Cyrrhae pater peritura sedentem

1 b. area.

Ad

Adiuga (quis tantus miseris honor?) axe tremente
Sensimus. instantes quonam vsque morabere Manes?
Audit iam rapida cursum Stygis diraq; Ditis
Flumina, tergeminosq; mali custodis hiatus.
Accipe commissum capitis decus, accipe laurus,
Quas Erebo deferre nefas: nunc voce suprema
Si qua recessuro debetur gratia vati,
Deceptum tibi, Phœbe, larem, pœnasq; nefandæ
Coniugis & pulchrum nati commende furorem.
Desiluit mœrens, lacrymasq; auertit Apollo.
Tunc vero ingemuit, currusq;, orbiq; iugales.
Non aliter cæco Nocturni turbine Cori
Scit peritura ratis, cum iam damnata sororis
Igne, Therapnæi fugerunt carbasa fratres.
Iamq; recessuræ paulatim horrescere terræ,
Summaque terga quati, grauiorque efferuere puluis
Cœperat. inferno mugit iam murmure campus.
Bella putant trepidi, bellumq; hunc esse fragorem,
Hortanturque gradus. ¹Alius tremor arma, virosque
Mirantesq; inclinat equos. iam frondea nutant
Culmina, iam muri, ripisq; Ismenos apertis
Effugit. exciderant iræ, nutantia figunt
Tela solo, dubiiq; vagi nituntur in hastas
Comminus, inq; vicem viso pallore recedunt.
Sic vbi nauales miscet super æquora pugnas
Contempto Bellona mari: si fortè benigna
Tempestas, sibi quisq; cauet, ensesq; recondit.
Mors alia, & socii pacem fecere timores.
Talis erat campo belli fluitantis imago.
Siue laborantes concepto flamine terræ
Ventorum rabiem, & clausum eiecere furorem,
Exedit seu putre solum, carpsitq; terendo
Vnda latens, siue hac voluentis machina cœli
Incubuit, siue omnem freti Neptunia mouit
Cuspis, & extremas grauius mare torsit in oras,
Seu vati datur ille fragor, seu terra minata est
Fratribus, ecce alte præceps humus, ore profundo
Dissilit, inque vicem tremuerunt sydera, & vmbræ.
Illum ingens haurit specus, & transire parantes
Mergit equos. non arma manu, non frena remisit.
Sicut erat rectos defert in tartara currus,
Respexitq; cadens cælum, campumq; coire
Ingemuit, donec leuior distantia rursus
Miscuit arua tremor, lucemque exclusit auerno.

¹ vv. Alius.

P. STATII PAPINII THEBAIDOS

LIBER VIII.

VT subitus vates pallentibus incidit vmbris,
Letiferasq; domos, orbisq; arcana sepulti
Rupit, & armato turbauit funere Manes:
Horror habet cunctos. Stygiis mirantur in oris
Tela & equos corpusq; nouum. neq; enim ignibus atris
Conditus, aut mœsta niger aduentabat ab vrna:
Sed belli sudore calens, clypeumq; cruentis
Roribus & scissi respersus puluere campi.
Necdum illum aut trunca lustrauerat obuia taxo
Eumenis, aut furuo Proserpina poste notarat
Cœtibus adsumtum functis: quin comminus ipsa
Fatorum deprensa colus, visoq; pauentes
Augure tunc demum rumpebant stamina Parcæ.
Illum & secreti circumspectere fragorem
Elysii, & si quos procul interiore Barathro
Altera nox, aliusque grauat plaga cæca tenebris.
Tunc regemunt pigriq; lacus, vstæq; paludes,
Vmbriferæq; fremit sulcator pallidus vndæ.
Dissiluisse nouo penitus telluris hiatu
Tartara, & admissos non per sua flumina manes.
Forte sedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi, populos poscebat crimina vitæ.
Nil hominum miserans, iratusque omnibus vmbris.
Stant furiæ circum, variæq; ex ordine mortes,
Sæuaq; multisonas exercet pœna catenas.
Fata serunt animas, & eodem pollice damnant.
Vincit opus. iuxta Minos cum fratre verendo
Iura bonus meliora monet, regemq; cruentum
Temperat. assistunt lachrymis atq; igne tumentes
Cocytos Phlegetonq; & Styx periuria diuum
Arguit. ille autem supera compage soluta
Nec solitus sentire metus, expauit oborta
Sydera, iucundaq; offensus luce profatur.
Quæ superum labes inimicum impegit auerno
Æthera? quis rumpit tenebras, vitæq; silentes
Admonet? vnde minæ? vter hæc mihi prælia fratrum?
Congredior, pereant agedum discrimina rerum.
Nam cui dulce magis? magno me tertia victum
Deiecit fortuna polo, mundumq; nocentem
Seruo. nec ipse meus ¹ dirus ei permittit astris
Inspicitur: tamen ecce meas regnator Olympi
Explorat vires. habeat iam Phlegra gigantum
Vincula & æthereum cupidos exire sub axem

¹ vv. dirique.

Titanas, Miserumq́; patrem. quid me otia mæsta
Sæuus, & implacidum prohibes perferre iuuentam?
Am [illegible] pandam omnia regna
Si [illegible] Stygios [illegible]
Arcadia nunc [illegible] quid enim mihi numine
amicis
Ita redit, q; domos?) emittam, & vtrumque tenebo
Tyndariden. cur autem auidis Ixiona frango
Vorticibus? cur non expectant Tantalon vndæ?
Anne profanatum toties Chaos hospite viuo
Perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
Tentat, & audaci Theseus iuratus amico.
Me ferus Alcides tunc cum custode remoto
Ferrea Cerbereæ tacuerunt limina portæ.
Odrysiis etiam pudet heu patuisse querelis
Tartara; vidi egomet blanda inter carmina turpes
Eumenidum lachrymas, iterataq; pensa sororum.
Me quoque sed duræ melior violentia legis.
Ast ego vix vnum, nec celsa ad sidera furto
Ausus iter, Siculo rapui connubia campo.
Nec licuisse ferunt, iniustaque ab Ioue leges
Protinus, & sectum genitrix mihi computat annum.
Sed quid ego hæc? i, Tartareas vlciscere sedes
Tisiphone, si quando nouis asperrima monstris
Triste, insuetum, ingens, quod nondum viderit æther,
Ede nefas, quod mirer ego inuideantque sorores.
Atque ideo fratres (nostri quæ [illegible] vnto
Prima odiis sit causa) alterna in vulnera læto
Marte ruant, sit qui rabidarum more ferarum
Mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
Arceat exanimes, & manibus æthera nudis
Commaculet, iuuet ista ferum spectare Tonantem.
Præterea ne sola furor mea regna lacessat,
Quære deis qui bella ferat, qui fulminis ignes,
Infestumque Iouem clypeo fumante repellat.
Faxo haud sit cunctis leuior metus, atra mouere
Tartara frondenti quam iungere Pelion Ossæ.
Dixerat, atque illi iam dudum regia tristis
Attonitis oracula iusque, & quæ desuper vrget,
Nutabat tellus non partibus æthera vllis
Torquet, & astriferos inclinat Iuppiter axes.
At tibi quos inquit manes, qui limite præceps
Non licito per inane ruis? subit ille minantem
Iam tenuis visu, iam vanescentibus armis,
Iam pedes. extincto tamen interceptus in ore
Augurii perdurat honos, obscuraque fronti
Vitta manet, ramumque tenet morientis oliuæ.
Si licet, & sanctis [illegible] fas est
Manibus, o cunctis finitor maxime rerum,
At mihi, qui quondam causas elementaque noram,
Et Furor, ore minas, stimulataque corda remulce.
Ne te [illegible] & tua iura timentem.
Non ego ad Herculeos (vnde hæc mihi pectora?) raptus
Nec Venere illicita, credas [illegible] insignibus, an-[illegible]
Intraui Lethen: fugiat nec tristis in antrum
Cerberus, aut nostro timeat Proserpina curru.
Augur Apollineis modo dilectissimus aris
Testor inane Chaos, quid enim hic iurabo Apollo?
Crimine non vllo subeo noua fata, nec alma
Sic merui de luce rapi: scit iudicis vrna
Dictæi, verumque potest deprendere Minos.
Coniugis insidiis, & iniquo venditus auro
Argolicas acies, vnde hæc tibi turba recentum
Vmbrarum, & nostra veniunt quicunque sub dextra,
Non ignarus ini: subito me turbine mundi
Abreptum [illegible] medius [illegible] hausit
Nox tua. quæ mihi mens, cum per caua viscera terræ
Vado diu pendens, & in aere voluor aperto?
Heu mihi, nulla mei, nec patriæ relicta est,
Vel captum Thebis non iam Lernæa videbo
Tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
Non tumulo, non igne miser, lachrymisque meorum
Productus, toto pariter tibi funere veni.
Ne [illegible] nec [illegible]
At [illegible] tripodum iam non meminisse iuuat.
Nam quid profeci qui inter auguria vixi?
Cum Parcæ tua [illegible] pectora [illegible]
Et [illegible]
Hunc [illegible]
Supplicia [illegible]
Accipit ille preces [illegible]
Velut [illegible] ferit [illegible]
Tunc [illegible] arma [illegible]
Ire super [illegible] vincere [illegible]
Interea [illegible] optima
Currus, & egregium [illegible] in armis,
Luce palam [illegible]
Quæritur. [illegible] tellus
[illegible]
[illegible]
Celsat, & inferni [illegible]
[illegible] hortantes [illegible] parte [illegible]
Adrastus, [illegible] vatis [illegible] Polynicen
Adiciat, & trepidans, steterat nam forte cadenti
Proximus, in Tydeo, miser pallebat [illegible]
[illegible] gradum, fuge rector [illegible] altam
Terra loco, patriaque manent, [illegible] linquimus arces.
Non armis, non sanguine opus. quid [illegible] feram

a l. iam.

Sterin-

Stringimus in Thebas? currus humus impia sorbet,
Armaque, bellantesque viros: fugere ecce videtur
Hic etiam quo stamus ager: tellure profunda
Noctis iter ruptaeque vias [illegible] ruentem,
Illum hoc [illegible] nudus amisit astris
Oeciden frustraque manus cum voce tetendit.
Mira loquor, [illegible] Rector equorum,
Fumantemque locum, & spumis madida arva reliquit.
Nec commune malum est: tellus cognoscit alumnos,
Stat Thebana acies. stupet haec, & credere Adrastus
Cunctatur, sed Mopsus idem, trepidusque ferebat
Actor [illegible] terroribus audax
Non [illegible] sponte agmina retro
Non [illegible] tubarum
Praecipitans sed corpus iter, falluntque ruentes
Gressus [illegible] repugnant
Cornipedes [illegible] parant,
Nec [illegible] lumina terra.
[illegible]
Lunares iam ducit equos [illegible]
[illegible] timores.
Quae tibi tunc facies, postquam permissa gemindi
[illegible] cecidere solum?
[illegible] madentes
Stant [illegible] tersit,
Nec [illegible]
[illegible] magna lunare
Vulnera, & [illegible]
[illegible] bello
Debita [illegible]
[illegible] pectora vers
Cum [illegible] sermo
[illegible]
Heu ubi [illegible]?
Et galea [illegible]
[illegible]?
[illegible]
Fulgure [illegible]
Quando iter, unde mora quae [illegible] armis,
Quae pacem magis hora velit, quis iam omne futurum
Proferet? aut cum quo volucres mea fata loquentur?
Hos [illegible] tibique
Praesumpta [illegible] virtus!
Venisti [illegible] comes [illegible] armis.
Et [illegible] hora [illegible],
Tu [illegible]
[illegible] tunc etiam [illegible] timendum
Hostibus, in [illegible]
At [illegible] ne reverti
Sed [illegible] terrae?
An [illegible] Parcas?
Et [illegible]
An tibi felices lucos [illegible] auernae.

Rector & Elysias dedit inservare volucres?
Quicquid es, aeternus Phoebo dolor, & nova clades,
Semper eris, mutisque diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamque dies, partuque ligatam
Delon & intonsi claudet penetralia Branchi.
Nec Clarias hac luce fores, Didymaeaque quisquam
Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit.
Quin & cornigeri vatis nemus, atque Molossi
Quercus anhela Iovis, Troianaque Thymbra tacebit.
Ipsi amnes, ipsaeque volent arescere laurus.
Ipse nihil certum laevo clangoribus aether
Praecinet, & nulla secernent alite nubes.
Iamque erit ille dies, quo te quoque conscia fati
Templa [a] colent, reddet tuus responsa sacerdos.
Talia Thessalico peragunt solennia regi.
Ceu flammas, ac dona rogo, tristesque rependant
Exequias, mollique animam tellure reponant,
Fracta dehinc animis, aversaque pectora bello.
Sic forte Minyas subito cum funere Tiphys
Deseruit, non arma sequi, non ferre videtur
Remus aquas, ipsique minus iam ducere venti.
Iam fessis gemitu paulatim corda levabat
Exhaustis, sermone dolor, noctisque addita curas
Obruit, & facilis lacrimis irrepere somnus.
At non Sidoniam diversa in parte per urbem
Nox eadem, variis producunt sidera ludis
Ante domos, intraque, & [illegible] moenia [illegible]
Excubiae gemina aera sonant, Idaeaque terga,
Et moderata [illegible] foramine buxus.
Tunc dulces [illegible] atque omne ex ordine a-lumnum
Numen [illegible] resonant Paeane, ubique
[illegible] funera [illegible]
[illegible] in tempore certant
[illegible]
[illegible] Thebas.
Hic mare Sidonium, [illegible] attrita Tonantis
Cornua & ingentes [illegible].
Hi Cadmum, lassamque bovem, [illegible] tenentis
Martis agros [illegible] saxa
Ad chelyn, & duras animantem Amphiona cautes:
Hi gravidam Semelen: illi Cythereia laudant
Connubia: & multa deductam lampade fratrum
Harmonien: nullis non deest sua fabula mensis.
Ceu modo gemmiferum Thyrso populatus Hydaspen,
[illegible] vexilla triumphi
Liber & ignotis populis [illegible] Indos.
Tum primum ad caelum, solitaque ad foedera mentem
Semper [illegible] in sede latentem,
Oedipoden exisse ferunt, vultuque sereno.

a yv. colant reddetque. a b. facta.

Caniciem nigram squallore & sordida fusis
Ora comis laxasse manu, oculosque benignos
Affatus, & alimenta prius solatia passum.
Quem hausisse dapes, infectaque consumptumque cruorem
Deiecisse genis, cunctos auditque, refertque,
Qui Ditem, & Furias tantum, & si quando regentem
Antigonen, moestis solitus pulsare querelis.
Causa latet, non ille Tyri sors prospera belli
Quantum bella iuvant. natum hortaturque, probatque,
Nec vicisse velit, sed primos comminus enses
Et scelerum tacito rimatur semina voto.
Inde epulas dulces, ignotaque gaudia vultu.
Qualis post longas Phineus ieiunia poenas,
Nil stridere domus [1] volucres ut sensit abactas,
(Necdum tota fide laetatus, mensasque, torosque,
Nec turbata feris tractabat pocula pennis.
Caetera Graiorum curis, armisque iacebat
Fessa cohors, alto castrorum ex aggere Adrastum
Lassos tenuis captabat corde tumultus.
Quanquam aeger senio, sed agit miseranda potestas
Ima gelare malis illum crebris undique clamor
Thebanaque urunt sonitu, & amara lacessit
Tibia, tum nimio vocis marcore superba,
Incertaeque faces & iam male pervigil ignis.
Sic ubi per fluctus uno ratis obruta somno,
Conticuit, tacitique maris secura iuventus
Mandavere animas, solus stat puppe magister
Pervigil, inscriptaque deus qui navigat alno.
Tempus erat, iunctos cum iam soror ignea Phoebi
Sentit equos, penitusque [2] canam sub luce [3] parata
Oceani mugire domum, seseque vagantem
Colligit, & moto leviter fugat astra flagello.
Concilium rex triste vocat: quaeruntque gementes
Quis tripodas, melior agat quo prodita curas
Transeat? atque orbum vatis decus. haud mora, cuncti
Insignem fama sanctoque Melampode cretum
Thiodamanta volunt. qui cum ipse arcana deorum
Partiri, & visas uni sociare solebat
Amphiaraus aves, tantaque haud dissimilis artis
Gaudebat dignum tenui mixtaque secundum.
Illum ingens confundit honos, inopinaque turbat
Gloria & oblatas frondes submissus adorat,
Seque oneri negat esse parem, cogique veretur.
Sicut Achaemenius solium, gentesque paternas
Excepit si forte puer, cui vivere patrem
Tutius, incerta formidine gaudia mixtat,
An fidi proceres, an pugnet vulgus habenis,
Cui latus Euphratae, cui Caspia limina mandet,
Sumere tunc arcus, ipsoque onerare veretur
Patris equum, visusque sibi nec sceptra capaci
Sustentare manu, nec adhuc implere tiaram.

1 l. volucrésque. 2 l. canã.
3 paratam.

Atque is ubi intorto signavit vellere crinem,
Commendatque deis, hilaris per castra tumultu
Vadit ovans. ac prima sui documenta, sacerdos
Tellurem placare parat. nec futile monstris
Id visum Danais geminas ergo excitat aras
Arboribus vivis & adulto caespite sexti
Imperat. innumerosque, nec sua munera flores,
Et cumulos frugum, & quicquid novus integer annus
Addit. & intacto spargens altaria lacte
Incipit. O hominum divumque aeterna creatrix,
Quae fluvios, silvasque, animasque, & semina mundi
Cuncta, Prometheasque manus, Pyrrhaeaque saxa
Gignis, & impastis quae prima alimenta dedisti,
Mutastique viros, quae pontum ambisque, vehisque,
Te penes & pecudum gens mitis & ira ferarum
Et volucrum requies. firmum atque immobile mundi
Robur inoccidui. te velox machina coeli
Aere pendentem vacuo te currus utrinque
Circuit. O rerum media, indivisaque magnis
Fratribus, ergo simul tot gentibus alma, tot altis
Urbibus, ac populis subter, super una
Sufficis, astriferumque domos Atlanta supernas
Ferre laborantem nullo vehis ipsa labore,
Nos tantum portare negas? nos diva gravaris?
Quod precor ignari luimus scelus? an quia plebes
Externa Inachiis huc advenimus ab oris?
Omnis hominum natale solum, nec te optima sexu
Tam parum humiles populos decuit distinguere fine.
Undique ubique tuis maneas communis, & arma
Hinc atque inde feras liceat, precor, ambo belli
Pugnaces efflare animas, & reddere coelo.
Ne rape tam subito spirantia corpora bustis,
Ne propera. veniemus enim quo limite cuncti,
Qua licet ne vati tantum exorata Pelasgus
Sis: lenem campum, ne crede, neu prope Parcas.
At tu care deis, quem non manus ulla, nec enses
Sidonii, sed magna sinu Natura soluto
Ceu te Cyrrhaeo meritum tumularet hiatu,
Sic amplexa tot hilares des oro precatus
Nosse tuos adytis, & vera monentibus aris
Concedas, & quae populo proferre parabas,
Me doceat tibi [illegible] praesagia tuis
Numinis interpres te Phoebo absente vocabo.
Ille mihi Delo, Cyrrhaque potentior omni
[illegible] ubi dicta,
[illegible] atque mergis
[illegible] arena
Aegaea [illegible] simul astra rependit.
Talia apud Graios, cum iam Mavortia contra
Cornua iam [illegible] excita cithe.
[illegible] sonitu [illegible]
Incitet [illegible] & sibila [illegible]
Tisiphone [illegible] Cithaeron
Mortalis [illegible] carmen non tale [illegible].
Iam trepidas Bellona fores, armataque pulsat
Lumi-

Limina, iam multo laxantur cardine Thebæ.
Turbat eques pedites, currus properantibus obstant,
Ceu Danai post terga premant. sic omnibus ala
Arctantur portis, septemq; excursibus hærent
Ogygijs, it forte Creon, Eteocles mittunt
Neita, celsas Homoloidas occupat Æmon,
Ipsea Prœtides, celsum sudere Dryanta
Electra, quatit Hypsista manus Eurymedontis.
Culmina magnanimus stipat Dircæa Menœceus
Qualis ubi auersi secretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
Scindit fontis opes, septemq; patentibus aruis
In mare fert hyemes, penitus cessere fugatæ
Nereides, dulcique timent occurrere ponto.
Tristis at inde gradum tarde mouet Inacha pubes
Præcipuè Elea. Lacedemoniæque cohortes
Et Pylij. ubitum nam Thiodamanta sequuntur
Augure fraudati, nec dum accessere regenti,
Nec tua te princeps tripodum sola agmina quærunt,
Cuncta phalanx sibi deesse putat. minor ille per alas
Septimus extat apex. liquido velut æthere nubes
Inuida Parrhasijs unum si detrahat astris
Truncus honor plaustri. nec idem nitet igne reciso
Axis, & incerti numerant sua sidera nautæ.
Sed iam bella vocant. alias noua suggere vires
Calliope, maiorq; chelyn mihi tendat Apollo.
Fatalem populis ultro poscentibus horam
Admouet atra dies. Stygijsq; emissa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatoremque volando
Campum operit, nigroq; viros inuitat [1] amictu
Nil vulgare legens. sed quæ dignissima vita
Funera præcipuos annis, animisque cruento
Angue notat, iamque in miseros pensum omne sororum
Scinditur, & Furiæ rapuerunt licia Parcis.
Stat medius campi etiamnum cuspide sicca
[2] Armipotens, iamque hos clypeum, iam vertit ad illos
Arma ciens, aboletque domos, connubia, natos.
Pellitur & patria, qui mente nouissimus exit,
Lucis amor. tenet in capulis, hastisque paratas
Ira manus, animique ultra thoracas anhelus.
Conantur, galeæq; tremunt horrore comarum.
Quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem
Cornipedes, niueoq; rigant sola putria nimbo.
Corpora ceu mixti dominis, irasq; sedentum
Induerint. sic frena terunt, sic prœlia poscunt
Hinnitu, soliuntque armos, equitemque [3] supinant.
Iamque ruunt, primusque virum concurrere pulnus

1 l. hiatu 2 vv. bellipotens.
3 b. fatigant.

Incipit. & spatijs utrinq; æqualibus acti
Aduentant, mediumque vident decrescere campum.
Iam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo,
Ense minax ensis, pede pes, & cuspide cuspis.
Sic obnixa acies pariter suspiria firmant,
Admotæq; nitent aliena in casside cristæ.
Pulcher adhuc belli vultus. stant vertice coni,
Plena armenta viris, nulli sine præside currus.
Arma loco. splendent clypei pharetræq; decoræ,
Cingulaq;, & nondum deforme cruoribus aurum.
At postquam rabies, & vitæ prodiga Virtus
Emisere animos, non tanta cadentibus Hœdis
Aeriam Rhodopen solida niue verberat Arctos,
Nec fragor Ausoniæ tantus, cùm Iuppiter omni
Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis
Cùm Libya Boreas Italos niger attulit imbres.
Exclusere diem telis, stant ferrea cælo
Nubila, nec iaculis arctatus sufficit aer.
Hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis.
Concurrunt per inane sudes & mutua perdunt
Vulnera, concurrunt hastæ stridentia fundæ
Saxa pluunt. volucres imitantur fulgura glãdes,
Et formidandæ non una morte sagittæ.
Nec locus ad terram telis. in corpora ferrum
Omne cadit. [1] sese ignari perimuntq;, caduntq;.
Casus agit Virtutis opus. nunc turba recedit,
Nunc premit, ac vicibus tellurem amittit, & aufert.
Vt ventis, nimbisq; minax, cùm soluit habenas
Iuppiter, alternoq; affligit turbine mundum.
Stat cæli diuersa acies, nunc fortior Austri,
Nunc Aquilonis hyems, donec pugnante procella
Aut nimijs hic vicit aquis, aut ille sereno.
Principium pugnæ turmas Asopius Hypseus
Oebalias. (namque hæ magnum, & gentile tumentes
Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen)
Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumnus
(Nec turpauit auos) hastam intra pectus euntem
(Ne pudor in tergo) per & ossa & viscera retro
Extrahit, atque hosti dextra labente remittit
Sanguineam dilecta genus morientis oberrant
Taygeta. & pugnæ, laudataq; verbera matri.
Phædimon Ismenius arcu Dircæus Amyntas
Destinat; heu celeres Parcæ, iam palpitat aruis
Phædimus. & certis nodum tacet arcus Amynta.
Abstulit ex humero dextram Calydonius Agreus
Phegeos. illa suum terra tenet improba ferrum,
Et mouet. extimuit sparsa inter tela iacentem
Progrediens. truncumque tamen percussit Acetes.
Iphin atrox Athamas, Argum ferus impulit Hypseus.
Strauit Abanta Pheres, diuersaque vulnera flentes

1 l. sepe.

Iphis equestre [illegible]: Areus, Al[illegible] auriga iacebant.
Inachidæ gemini geminos ex sanguine Cadmi
[illegible]
P[illegible] casis
Eripeunt, [illegible]dere nefas, & mœstus vterque
Respicit ad fratrem, pariterq; errasse queruntur.
[illegible]
[illegible]
Inp[illegible] Apollo
In[illegible] Fortuna viro[illegible] vtrumque
Sanguine in aduerso: Danaos Cadmeius Æ-
mon
Sternit [illegible] furens, equitur Tyria agmina Ty-
deus
H[illegible] Pr[illegible] præsens [illegible] Tritonia [illegible],
Qualiter hyberni summis duo montibus amnes
Franguntur, geminaq; cadunt in plana ruina.
C[illegible] tollat,
Altius aut superet pontes. ecce vna receptas
Confundit iam vallis aquas: sibi quisque su-
perbus
Ire cupit, pontoq; negant descendere mixti.
[illegible] quatiens Onchestius Idas
Lampada per medios, turbabátque agmina Gra-
ium
Igne viam rumpens. magno quem comminus ictu
Tydeos hasta feri, discussa cassite fixit.
I[illegible] ingens in terga iacet. stat fronte superstes
Lancea, [illegible] veniunt in tempora flammæ.
Prosequitur Tydeus: [illegible] Arges.
Igne tuo Thebane rogum concedimus, arde.
Inde [illegible] primo Tigrum [illegible] cruore
Per totum cupit [illegible] Dona saxo
Ense Pholum, Chromin ense. duos Helicaonas
hasta [1]
Transfigit. Ægea Veneris quos Mæra sacerdos
Ediderat prohibente Dea: [illegible]os præda cruentis
Tydeus[illegible] [illegible] etiamnum mater ad aras.
Nec minus Herculeum contra vagus Æmona
du[illegible]
Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro.
Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc terna Ple-
nes
Agmina, nunc mœsta fundens Pleuronis a-
lumnos
Donec in Olenium fessa iam cuspide Buten
Incidit. hunc turmis [2] obuersum, & abire vetan-
tem
Aggreditur. puer ille, puer malámque com[illegible]
Integer ignaro cui tunc Thebana bipennis
In galeam librata venit: funduntur vtrinque
Tempora, [illegible]que cadunt in brachia crines.
Et non hoc metuens [illegible] vita
Exiluit. tunc flauum Hypanim, flauumq; Po-
lytem
(Ille genas Phœbo, crinem hic pascebat Iaccho.
Sæuus vterque deus, victis Hyperiona iungit.
Conuersumque fuga Damasum. sed lapsa per ar-
mos
Hasta viri trans pectus abit. parmámque te-
nenti
Excutit, & summa fugiens in cuspide portat.
Sterneret aduersos etiamnum Ismenius Æmon
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ore,
Fida soror quanam hunc belli caligine nobis
Congressum Fortuna tulit? num regia Iuno
Hoc molita nefas? citius me fulmina contra
Infandum ruere, & magno bellare parenti
Aspiciat. genus huic (sed misso agnoscere.) [illegible]
quando
Tu diuersa foues. nec si ipsum comminus Hy-
lum
Tydeos hasta tui, Stygioq; ex orbe remissum
Amphitryona petat. tenco, æternumq; tenebo
Quantum hac diua manus, quoties sudaueris
agis
[illegible]
Lustro vagus terras: ipsa heu comes, inuia me-
cum
Tartara, ni superos Acheron excluderet, isses.
Tu patrem, cœlumq; mihi. quis tanta relatu
Æquet? habet totas si mens excindere Thebas.
Cedo equidem, veniámque precor. sic orsus a-
bierat.
Pallada mulcet [illegible]
V[illegible] angues.
[illegible] Cadmeius Æmon
T[illegible]
[illegible] magis, atque magis [illegible] quæ rece-
dunt,
Nec [1] pudor ire retro, cedentem Acheloius Heros
Impetit, [illegible] telum,
Direxit [illegible] parmæ
Ima sedet galea, & iuguli [illegible] lucent.
Nec [illegible] manus, mortemq; timenti ha-
sta.
Sed prohibet [illegible] humeri [illegible] sinistri
Præbuit, & merito parcit Tritonia fratri
Ille tamen nec stare loco, nec comminus ire
Amp[illegible] per ferre cruenti
Tydeus agit animo [illegible] cessit.
[illegible] frontem
Strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
Vulnera, nec felix dextræ tenor. in latus iras
Frangit, & experta iam non venit obuius hasta.
Ecce ducem turmæ certa indignatus in hostem
Spicula, felici Prothoum torquet e lacerto
Turbatus Oenides. vna duo corpora pinus
Cornipedémque, equitémque ferit. ruit ille ruen-
tem
In Prothoum, lapsasq; manu quærentis habenas
in vultus galeam, clypeumq; in pectora calcat.
Sanctus extremo donec cum sanguine frenos
Respuit. & iuncta domino ceruice recumbit.
Sic vlmus, victisq;, duplex iactura coloni

1 vv. obuersum. 2 vv. Enduntur.

1 l. pudet.

Cas-

Gaurano de monte cadunt. sed maestior imus
Quaerit vtrumque nemus, nec tam sua brachia labens,
Quàm gemit abruptas, inuitáq; proterit vuas.
Sumpserat in Danaos Heliconius arma Chorebus
Ante comes Musis. Stygij cui conscia pensi
Ipsa diu in fatis letum praedixerat astris
Vranie. cupit ille tamen pugnasq; viroq;
Forsitan vt caneret, longa tacet ipse canendus
Laude, sed amissum Musae fleuere sorores.
Pactus Agenoream primus Atys ibat ab annis
Ismenen, Tyrij iuuenis non aduena belli
Quamuis Cyrrhaea domus. soceros nec tristibus actis
Auerterat, sponsam cui castus amanti
Squalor, & indigni commendat gratia luctus.
Ipse quoq; egregius, nec pectora virginis illi
Diuersa, inque vicem sineret Fortuna, placebant.
Bella vetant tedas, iuuenisq; hinc maior in hostes
Ira. ruit primus immixtus & agmina Lernae
Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsius habenis
Ceu spectetur agit. tristes velauerat ostro
Surgentes etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora tunc auro phaleras, auroq; sagittas
Cingulaq; & manicas, ne coniuge vilior iret.
Presserat, & mixtum cono crispauerat aurum.
Talibus heu fidens vocat vltro in praelia Graios.
At primum faciles grassatus cuspide turmas
Arma refert sociis, & in agmina nuda peracta
Caede refert: sic Hircana leo Caspius vmbra
Nudus adhuc, nullaq; iubis flauentis honore
Terribilis, magniq; etiamnum sanguinis insons,
Haud procul à stabulis captat custode remoto
Segne pecus, teneraq; famem consumit in agna.
Mox ignotum armis ac solo corpore mensus
Tydea non timuit, fragiliq; lacessere telo
Saepius infrendentem aliis, alioq; sequentem
Ausus erat. tandem inualidos Aetolus ad ictus
Fortè refert oculos: & formidabile ridens.
Iamdudum video magnum cupis improbe leti
Nomen ait. simul audacem non ense nec hasta
Dignatus, leuiter digitis imbelle solutis
Abiecit iaculum. latebras tamen inguinis altè
Missile, ceu totis intortum viribus hausit.
Praeterit haud dubium fati, & spoliare superbit
Oenides. Neque enim has Martis, aut tibi bellica Pallas
Exuuias figemus ait. procul arceat ipsum
Ferre pudor, vix si bellum comitatur inertis
Deiphile thalamis, tibi illudenda reliqui.
Sic ait & bellis maiora ad praemia mente
Ducitur. innumeris veluti Leo fortis potitus.
Caedibus, imbelles vitulos, mollesq; iuuencas
Transmittit. magno furor est in sanguine mergi,
Nec nisi regnantis ceruice recumbere tauri.
At non semianimis clamore Menoecea raptus
Fallit Atys. praeuertit equos currumq; citato
Desilit. instabat pubes Tegeaea iacenti,
Nec prohibent Tyrii. pudeat Cadmea iuuentus
Terrigenae mentita patres. quo decidit, inquit,
Degeneres? medio iacet pro crimine nostro
Hospes Atys? tantum hospes adhuc, & coniugis vltor
Infelix nondum ista sua. nec pignora tanta
Proximus. en sanguis nostro mixta pudore
Agmina, tuq; sue reddere in pectora curae.
Interea thalamis secreta in parte sorores
Par aliud morum miseriq; innoxia proles
Oedipoda, varias miscent sermone querelas.
Nec mala quae iuxta, sed longa ab origine fati,
Haec matris taedas, oculos ast illa paternos
Altera regnantem, profugum gemit altera fratrem.
Bella ambae. grauis hinc miseri cunctatio voti.
Nutat vtroq; timor, quemnam hoc certamine victum
Quem vicisse velint. tacitè praeponderat exul.
Sic Pandionia repetunt vbi fida volucres
Hospitia, atq; larem bruma pulsante relictum
Stantq; super nidos veteresq; exordia fati
Enarrant tectis, & truncum ac flebile murmur
Verba putant. voxque illa tamen non dissona verbis.
Atq; ibi post lachrymas, & longa silentia rursus
Inchoat Ismene. Quisnam hic mortalibus error?
Quae decepta fide. [2]curam inuigilare quieti,
Claraq; per somnos animis simulacra reuerti:
Ecce ego quae thalamos, nec si pax alta maneret,
Tractarem sensu, pudet heu conubia vidi
Nocte soror. sponsum vnde mihi sopor intulit amens
Vix notum visu semel his in sedibus illum
Dum mea nescio quo spondentur foedera pacto
Respexi non sponte soror. turbata repente
Omnia cernebam. subitusq; intercidit ignis,
Meq; sequebatur rabido clamore reposcens
Mater Atyn. quaenam haec dubiae praesagia cladis?
Nec timeo dum tuta domus, mileq; recedat
Doricus, & tumidos liceat componere fratres.
Talia iactabant subito cum pigra tumultu
Expauit domus. & multo sudore receptus
Fertur Atys, seruans animam iam sanguine nullo.
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo crinesq; à fronte [1] supernè.
Prima videt, caramq; tremens Iocasta vocabat
Ismenen. namque hanc solam moribunda precatur
Vox generi. solum hoc gelidis iam nomen inerrat
Faucibus exclamant famulae, tollebat in ora,
Virgo manus. tenuit saeuus pudor. attamen ire
Cogitur. indulget summum hoc Iocasta iacenti.
Ostenditq; iterumq; quater. iam morte sub ipsa
Ad nomen visus, defectaq; fortiter ora
Sustulit. illam vnam neglecto lumine caeli
Aspicit. & vultu non exsatiatur amato.
Tunc quia nec genitrix iuxta, positusq; beato

1 vv. iussi. 2 vv hoc.

Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt,
Declinare genas. ibi demum teste remoto
Fassa pios gemitus, lachrymásque in [1] vulnera fudit.
Dumq; ea per Thebas aliis serpentibus ardens,
Et face mutata bellum integrabat Enyo,
Arma [2] volant, primos veluti modo comminus ictus
Sustulerint, omnisq; etiamnum luceat ensis,
Eminet Oenides, quamuis & arundine certa
Parthenopæus agat, morientumq; ora furenti
Hippomedon proculcet equo, Capaneaq; pinus
Iam procul Aoniis volet agnoscenda cateruis.
Tydeos illa dies. illum fugiuntq; tremuntq;,
Clamantem: Quo terga datis? licet ecce peremptos
Vlcisci socios, mœstamq; rependere noctem.
Ille ego inexpletis solus qui cædibus hausi
Quinquaginta animas, totidem totidemq; gregatim
Ferte manus. nullíne patres, nullíq; iacentum
Vnanimes fratres? quæ tanta obliuia luctus?
Quàm pudet Inachias contemptum abiisse Mycenas?
Hinc super Thebis? hæc robora regis? vbi autem
Egregius dux ille mihi? simul ordine leuo
Ipsum exhortantem cuneos, capitisq; superbi
Insignem fulgore videt. nec segnius ardens
Accurrit, niueo quàm flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidũ circumligat vmbra.
Tunc prior. Aoniæ rex ô iustissime gentis
Imus in arma palàm, tandémque ostendimus enses?
An noctem & solitas placet expectare tenebras?
Ille nihil contra. sed stridula cornus in hostem
It referens mandata ducis quam prouidus heros
Iam iam in fine viæ percussam obliquat, & ipse
Telum ingens auide, & quanto non ante lacerto
Impulit. ibat atrox finem impositura duello
Lancea. conuertêre oculis vtrinq; fauentes
Sidonij Graiiq; dei, crudelis Erinnys
Obstat, & infando differt Etheoclea fratri.
Cuspis in armigerum Phlegyam peccauit. [3] vbi ingens
Pugna virum, stricto nam sæuior irruit ense
Ætolus, rerorq; datum Thebana regebant
Arma ducem. sic densa Lupum iam nocte sub atra
Arcet ab [4] oppresso pastorum turba iuuenco:
Improbus erigitur contra, nec cura vetantes
Impetere, illum illum semel in quem venerat, vrget.
Non secus obiectas acies, turbámq; minorem
Dissimulat, transitque manu. tamen ora Thoantis
Pectora Deilochi, Clonij latus, ilia tertij
Perforat Hippotadæ. truncis sua membra remittit;

1 vv.lumina 2 vv.volunt.
3 vv.ibi. 4 l.apprensu.

Interdum galeasq; rotat per nubila plenas,
Et iam corporibus sese spoliisq; cadentum
Clauserat: vnum acies circum consumitur, vnum
Omnia tela vouent. summis hæc ossibus hærent,
Pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,
Multa rigens clypeo. densis iam consitus hastis
Ferratum quatit vmbo nemus, tergoq; fatiscit
Atq; humeris gentile aper, nusquam ardua coni
Gloria, quique apicem toruus Gradiuus habebat
Cassidis. haud lætum domino ruit omen. inusta
Temporibus nuda æra sedent. circumq; sonori
Vertice percusso, voluuntur in arma molares.
Iam cruor in galeas, iam saucia proluit ater
Pectora permixtus sudore & sanguine torrens.
Respicit hortantes socios. & Palladа fidam
Longius opposita cunctantem lumina parma.
Ibat enim magnum lachrymis inflectere patrem.
Ecce secat Zephyros ingentem fraxinus iram,
Fortunamq; ferens. telo nec cernitur author.
Astacides Menalippus erat. nec prodidit ipse,
Et vellet latuisse manum. sed gaudia turmæ
Monstrabant trepidum. nam flexus in ilia Tydeus
Submissum latus, & clypei laxauerat orbem.
Clamorem Aonij [1] tollunt gemitumq; Pelasgi,
Obiciuntq; manus indignantemq; tuentur.
Ille per oppositos, longe rimatus Achiuos
Astaciden totis animæ se cogit in ictum
Relliquiis, telúmque iacit, quod proximus Hopleus
Præbuerat, perit expressus conamine sanguis.
Tunc tristes socij cupidum bellare, (quis ardor!)
Et poscentem hastas, mediaq; in morte negantem
Expirare, trahunt. summiq; in margine campi
Effultum gemina latera inclinantia parma
Ponunt, at sæui rediturum ad [2] præmia Martis
Promittunt flentes. sed & ipse recedere cœlum,
Ingentesq; animo extreme frigore labi
Sensit, & innixus terræ, Miseresite, clamat,
Inachidæ. non ossa precor referantur vt Argos,
Ætolúmue larem. neque enim mihi cura [3] supremi
Funeris. odi artus, fragilémque hunc corporis vsum
Desertorem animi. caput ô caput ô mihi si quis
Adportet Menalippe tuum. nam volueris aruis,
Fido equidem. nec me virtus suprema fefellit.
I precor [4] Atrei si quid tibi sanguinis vnquam
Hippomedon. vade ô primis puer inclyte bellis
Arcas, & Argolicæ Capaneu iam maxime turmæ.
Moti omnes. sed primus abit, primúsque repertum
Astaciden medio Capaneus è puluere tollit
Spirantem, leuaq; super ceruice reportat,
Terga cruentantem concussi vulneris vnda.
Qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro,

1 vv.miscent. 2 l.prælia. 3 l.suprema.
4 l.Archadij.

Captiuúmq;

Captiuúmque suum clamantibus intuit Argis.
Erigitur Tydeus, vultuque occurrit & amens
Lætitiáque, iráque, vt singultantia vidit
Ora, trahique oculos, seseque agnouit in illo,
Imperat abscissum porgi, læuáque recepto
Spectat atrox hostile caput, gliscitque tepentis
Lumina torua videns, & adhuc dubitantia figi.
Infelix contentus erat. plus exigit vltrix
Tysiphone, iamque inflexo Tritonia patre
Venerat, & misero decus immortale ferebat.
Atque illum effracti perfusum tabe cerebri
Aspicit, & viuo scelerantem sanguine fauces.
Nec comites auferre valent. stetit aspera Gorgon
Crinibus emissis, rectique ante ora Cerastæ
Velauere deam. fugit auersata iacentem:
Nec prius astra subit, quàm mystica lampas, & insons
Elisos multa purgauit lumina lympha.

P. STATII PAPINII
THEBAIDOS
LIBER IX.

ASPERAT *Aonios rabies audita cruenti*
Tydeos. ipsi etiam minus ingemuere iacentem
Inachidæ, culpantque virum, & rupisse queruntur
Fas odij. quin te diuum implacidissime, quanquam
Præcipuum tunc cædis opus Gradiue furebas,
Offensum virtute ferunt, nec comminus ipsam
Ora, sed & trepidos retro torsisse iugales.
Ergo vt prosiluit Menalippi funus acerbo
Vulnere non vltum, Cadmeia pubes
Insurgunt, stimulatque si turbata sepulchris
Ossa parentum, monstrique dat crudelius vrna.
Accendit: rex ipse super, quisquámne Pelasgis
Mitis adhuc? hominemne gerit? iam morsibus vtor:
(Pro furor! vsque adeò tela exaturauimus?) artus
Dilacerant. nonne Hircanis bellare putates
Tigribus, aut sæuos Libyæ contra ire leones?
Et nunc ille iacet (pulchrum sibi) morte beata,
Ore tenens hostile caput, dulcique nefandus
Immoritur tabo, nec ferrum nunc fauceque:
Illis nuda odia, & feritas iam non eget armis.
Sic peragant rabidi, claráque hac luce fruantur
Dum videas hæc summe pater. sed enim hiscere campos
Conquesti, terraq; fugam mirantur an illos
Vel sua portet humus magno sic fata mouebat
Pro se se frementes que viros, furor omnibus idem
Tydeos inuisi spoliis, raptoque petiri
Corpore. non aliter subtexunt extra cateruæ
Ipse Partum auium, longe quæ iam aura nocentem
Ætra deserta que tulit si te longe mortes.
Illis vnda cum voce ruunt, tonat arduus æther
Plangores & cælo volucres cessere minores.
Fama per Aonios rapido vaga murmure campos
Spargitur in cuneos, et tanto pernicior index
Cum augendi refert, donec cui maxima fando
Damna veniunt, trepidas lapsa est Polynicis ad aures.
Diriguit iuuenis, lachrymaq; hæsere paratæ,
Et vix vera fides. nimium nam cognita Virtus
Oenides, credi letum suadet, q; vetatque.
Sed postquam haud dubio clades authore reperta est.
Nox oculos, mentémq; rapit, tum sanguine fixo
Membra simul, simul arma ruunt, madet ardua fletu
Iam galea, atque ocreæ clypeum excepere cadentem.
It mæstus ianua ægra trahens, hastamq; sequentem
Vulneribus seu mille grauis, totosque per artus
Sancius adsistunt socii, monitordus q; gementes.
Tandem ille abiectis, vix quæ portauerat, armis
Nudus in egregij vacuum iam corpus amici
Procidit, & tali lachrymas cum voce profudit.
Hæ ne tibi Aetoli tum spes suprema meorum
Oeniae grates? hæc præmia digna rependit
Nudus vt immissa Cadmi tellure iaceres
Sospite me? nunc exul ego, æternumq; fugatus
Quando istus misero, at melior mihi frater ademptus.
Nec iam sortitus veteres, regniq; furentis
Periurum diadema peto. quo gaudia tanti
Empta mihi dant sceptrum quod non tua dextera tradet?
Ite viri, solumq; fero me linquite fratri.
Nil opus arma vltra tentare, & perdere mortes
Ite precor. quid iam dabitis mihi denique maius?
Tydea consumpsi. quando hunc ego morte piabo?
O socer, O Argi, & primæ bona iurgia noctis,
Alternaq; manus & longi pignus amoris
Ira breuis non me ense tuo tunc maxime Tydeu
Et poteras, nostro mactasti in limine Adrasti?
Quin etiam Thebas me propter, & impia fratris
Tecta libens, vnde haud alius remeasses adisti:
Ceu tibimet sceptra, & proprios laturus honores.
Iam Pelamona prius iam Thebæ fama tacebat.
Qualis & ecce iaces? quæ primum vulnera morer?

a l. hoc.

Quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quae te agmina?
quinam
Innumeri strauere globi? dut fallor, & ipse
Inuidit pater, & tota Mars impulit hasta.
Sic ait, & moerens etiamnum lubrica tabo
Ora viri tergit lachrymis, dextramque reponit.
Tune meos hostes hucusque exosus? & vltro
Sospes ego? exuerat vagina turbidus ensem,
Aptabatque neci: comites tenuere, socerque
Castigat, bellique vices, ac fata reuoluens
Solatur tumidum, longeque a corpore caro
Paulatim vnde dolor, lethique animosa voluntas
Amouet, ac tacite ferrum inter verba reponit.
Dux (1) amisso qualis consorte laborum
Deserit inceptum media inter sulcera sulcum
Taurus iners, colloque iugum deforme remisso
Parte trahit, partem lachrymans sustentat a-
ratri.
Ecce autem hortatus Eteoclis, & arma secuti
Lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello
Nec prope collata spreuisset cuspide Mauors
Aduentant. contra collecta vt pectora parma
Fixerat, atque hastam longe protenderat, haeret
Arduus Hippomedon, ceu fluctibus obuia rupes,
Cui neque de coelo metus, in fracta aequora cadunt:
Stat cunctis immota minis. timet ipse rigentem
Pontus, & ex alto miserae nouere carinae.
Tunc prior Aonides validam simul elicit hastam.
Non pudet hos Manes? hoc infamantia bellum
Funera dijs coram, & caelo inspectante tueri?
Scilicet egregius, stilior memorandaque virtus
Hanc tumulare feram? nec non moerentibus
Argos
Exequijs lachrymandus erat? molli que pheretro
Infandam eiectans famem? dimittite curam.
Nulla illum volucres, nulla impia monstra, nec
ipse
Si demus, vises ignis edat. nec plura, sed ingens
Intorquet iaculum duro quod in are meratum,
Transmissumque tamen clypei sietu orbe se-
cundo.
Inde Pheres, acerque Lycus. sed cassa Pheretis
Hasta redit, Lycus excelso terrore comantem
Perstrinxit galeam. conuulsae cuspide longe
Diffugere iubae, patuitque inglorius casis.
Ipse nec ire retro, nec inobuta concitus arma
Exuit, in que eadem sese vestigia semper
Obuersus cunctis profert, rapto, que, nec vnquam
Longius indulget dextra, motu que per omnes
Corpus amat. corpus seruans, circumque, sti-
patque
Vertitur. imbellem non sic amplexa iuuencum
Infestante lupo, cum primum feta tuetur
Mater & ancipiti circumfert cornua gyro.
Ipsa nihil metuens, sexus que oblita minoris
Spumat. & ingentes imitatur foemina tauros.
Tandem intermissa iaculantum nube potestas
Reddere tela fuit. namque & Sycionius Alcon
Venerat auxilio, Pisaque praepotis Ida
Turba iubet. cunctos que replet. his fretus in hostes
Lernaeam iacit ipse trabem. volat illa sagittis
Aequa fuga, mediumque nihil cunctata Polytem
Transibit, & iunctis clypeum cauat improba
Mopsi.
Phocea tunc Cydona, Tanagraeumque Phalantum,
Atque Erytem, (2) hunc retro conuersum, & tela pe-
tentem
Dum spes nulla necis, crinito a vertice figit.
Faucibus ille cauis hastam non ore receptam
Miratur moriens, pariterque & murmure
plenus
Sanguis, & expulsi salierunt cuspide dentes.
Ausus erat furto dextram imitare Leonteus
Pone viros atque arma latens. positumque tra-
hebat
Prenso crine caput. vidit, quanquam vndique
crebra
Hippomedon ante ora minae, ferroque proteruam
Abscidit ense manum, simul increpat. Hanc tibi
Tydeus
Tydeus ipse rapit post & confecta virorum
Fata time, magne quamuis fuge tangere manes.
Ter Cadmea phalanx toruum abduxere ca-
dauer,
Terque trahunt Danai. Siculi velut anxia
puppis
Seditione maris, nequicquam obstante magistro
Errat, & (3) aduerso redit in vestigia velo.
Non ibi Sidonia valuissent pellere coepto
Hippomedonta manus. non illum impacta mo-
uerent
Tormenta oppositum, formidatique superbis
Turribus impulsu tentato vmbone redissent.
Sed memor Elysij regis noxaeque recensens
Tydeos, in medios abstulit impia campos
Tisiphone, sensere acies, subitique cucurrit
Sudor equis, sudorque viris: quamquam ore re-
misso
Inachium fingebat Halyn, nusquam impius i-
gnis,
Verberaque & iussi tenuere silentia crines.
Arma gerit, nexaque fert lateri Hippomedontis
Blanda genas, voceque venit. tamen ille loquen-
tis
Extimuit vultus, admiraturque timorem.
Ille autem lachrymans, Tu nunc, ait, inclyte fru-
stra
Exanimes socios, inhumataque corpora Graium,
(Scilicet is nobis metus? aut iam cura, epulabitur?)
Protegis? ipse manu Tyria iam captus Adrastus
Rapitur, teque ante suos, te voce manuque
Inuocat. heu qualem versare in sanguine vidi.
Exutum canos lacero diademate crines.
Nec procul hinc, adverte oculos, vbi plurimus ille
Puluis, ubi ille globus, paulum stetit anxius Heros,
Et ratus atque metus. premit aspera virgo. quid
haeres?
Immo an hi retinent manes? & vilior ille

1 vv. ccet retrahunt. 2 vv. auctis.
3 vv. recensens.

Qui

Qui superest: miserum sociis opus, & sua mandat
Praeda, & unanimi vadit desertor amici
Respiciens tamen, & reuocari si fortè paratus.
Inde legens turbata truces vestigia diua,
Huc illuc frustra ruit auius. impia donec
Eumenis ex oculis, reiecta caerula parma
Fugit, & innumeri galeam rupere cerastae.
Aspicit infelix discussa nube quietos
Inachidas, currumque nihil metuentis Adrasti.
Et Tyrii iam corpus habent. iam gaudia magna
Testantur voces. victorque ululatus [1] inerrat
Auribus, occultoque ferit praecordia luctu.
Ducitur hostili (prô dura potentia fati)
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
Agmina, siue gradum, seu frena effunderet, ingens
Limes vtrinque datus: nusquam arma, manusque quiescunt,
(Nulla viri feritas) iuuat ora rigentia leto,
Et formidatos impune lacessere vultus.
Hic amor, hoc vna timidi fortesque sequuntur
Nobilitare manus, infectaque sanguine tela
Coniugibus seruant, paruisque ostendere natis.
Sic vbi Maura diu populatum rura Leonem
Quem propter, clausique greges, vigilantque magistri
Pastorum lassae debellauere cohortes
Gaudet ager, magno subeunt clamore coloni,
Praecipuntque iubas, immaniaque ora recludunt.
Damnaque commemorant. seu iam sub culmine fixus
Excubat, antiquo seu pendet gloria luco.
At ferus Hippomedon quanquam iam sentit inane
Auxilium, & seram rapto pro corpore pugnam,
Is tamen, & caecum rotat irreuocabilis ensem.
Vix socios, hostemque nihil dum tardet euntem
Secernens. sed caede noua iam lubrica tellus
Armaque, semineces que viri, currusque soluti
Impediunt. laeuumque femur. quod cuspide fixum
Regis Echionii. sed dissimulauerat ardens
Sive ibi nesciebat. maestum videt Hoplea tandem.
Tydeos hic magni fidus comes, & modo frustra
Armiger. alipedum prona ceruice tenebat
Fatorum ignarum domini, soluitque frementum
Quod vacet, inque acies audentior ibat pedestres.
Hunc asperantem tumido noua pondera tergo
(Vnam quippe manum domitus expertus ab annis)
Corripit, affaturque. quid ô noua iussa recusas
Infelix sonipes? nunquam tibi dulce superbi
Regis onus: non iam Aetolo iactabere campo,
Gaudentemque iubâ per stagna Achelota solues.
Quod superest, caros saltem vlciscere manes,
Aut sequere. extorrem pen tu quoque laserus vmbram
Captiuus, tumidumque equitem post Tydea partes.
Aedidisse, accensamque putes hoc fulmine raptum
Abstulit, & similes minus indignatur habenas.
Semifer aeria talis Centaurus ab Ossa
Desilit in valles. ipsum nemora alta tremiscunt,
Campus equum. trepido cursu glomerantur anhelo
Labdacidae, premit ille super. inopinaque ferro
Colla metens, linquit truncos post terga cadentes.
Ventu erat ad fluuium. solito tunc plenior alueo,
Signa mali, magna se mole Ismenos agebat.
Illa breuis requies, illo tumida agmina lassam
De campis egere fugam. stupet hospita belli
Vnda viros, claraque armorum incenditur vmbra.
Insiluere vadis. [1] magno stridore solutus
Agger, & aduersae latuerunt puluere ripae.
Ille quoque hostiles saltu maiore per vndas
Irruit attonitis (longum dimittere habenas)
Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
Cespite populeo commendat spicula trunco.
Tum vero exanimes tradunt rapientibus vltro
Arma vadis. alii demissa cassidae quantum
Tendere conatus anima vulnere sub vndis,
Turpe iacent. multi fluuium transmittere nando
Aggressi, sed vincla tenent laterique repugnat
Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
Qualis caeruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem delphina vident, fugit omnis in imos
Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas.
Nec prius emersi quam summa per aequora flexus
Emicet, & visis malit certare carinis.
Talis agit sparsos, mediusque in fluctibus heros
Frena manu pariter, pariter regit arma, pedumque
Remigio sustentat equum. consuetaque campo
Fluctibus, & mersis leuis vngula quaerit arenis.
Sternit Hyona Cromisque, Chremin Antiphus, Antiphon Hypseus.
Hypseus Astyagen. suasitrumque relicto
Amne Linum, infusa tenent. & stamine primo
Ablatum tellure mors premit agmina Thebes
Hippomedon. turbat Danaos Asopius Hypseus.
Amnis vtrumque timet. crasso vada mutat vterque
Sanguine, & à fluuio neutri fatale reuerti.
Iam laceri pronis voluuntur cursibus artus
Oraque, & abscissae redeunt in pectora dextrae.
Spicula iam clypeique leues, arcusque remissos
Vnda vehit, galeaeque vetant descendere cristae.
Summa vagis late sternuntur flumina telis,
Ima viris. illic luctantur corpora leto,
Efflantesque animas retro premit obuius amnis.
Fluminea rapiente vada puer Agrius vlmum
Prenderat, insignes humeros ferus ense Menoeceus
Amputat. ille cadens nondum conamine adempto,
Truncus in excelsis spectat sua brachia ramis.
Hypseos hasta Sagen ingenti vulnere mersit.
Ille manet fundo, redit pro corpore sanguis.

a vv. adeitas.

1 vv. magnoque fragore.

Desiluit ripis fratrem rapturus Agenor
Heu miser, & tenuit, sed saucius ille leuantem
Degrauat amplexu, poterat resolutus Agenor
Emersisse vadis, puduit sine fratre reuerti.
Surgentem, dextra Chaletum, vulnusq; minantem
Sorbebat rapidus nodato gurgite vertex,
Iam vultu, iam crine latet, iam dextra nusquam.
Vltimus abruptas ensis descendit in vndas.
Mille modis leti miseros mors vna fatigat.
Induit a tergo Mycalesia cuspis Agyrten,
Respexit, nusquam author erat, sed concita tractu
Gurgitis effugiens inuenerat hasta cruorem.
Figitur & validus sonipes Aetolius in armos,
Exiluitq; alte vi mortis, & aera pendens
Verberat. Haud tamen est turbatus fluminis ductor,
Sed miseratur equum, magnoq; e vulnere telum
Exuit ipse gemens, & sponte remisit habenas.
Inde pedes repetit pugnas gressuq; manuq;
Certior, & Sigeum Nomium, fortemq; Mimanta,
ᵃThebanumque Lycan, Antedoniumque Lycetum
Continuat ferro, geminisque e fratribus vnum
Thespiaden, eadem poscenti fata Panemo
Viue superstes, ait, diraque ad moenia Thebes
Solus abi, miseris non decepture parentes.
Dij bene quod pugnas rapidum deiecit in amnem:
Sanguinea Bellona manu, trahit vnda timentes
Gurgite gentili, nudos nec fluctibus vmbra
Stridebit vestros Tydeus [illegible] ignes.
Ibitis aequoreis crudelia pabula monstris.
Illum terra vehit suaq; in primordia soluit.
Sic premit aduersos, & acerbat vulnera dictis.
Et nunc ense furit, nunc tela natantia raptans
Ingerit, immitis comitem Thebana Dianae,
Runcelamq; Tiyan, cum fluctiuago Ergino.
Intonsumq; Hersen contemptoremq; profundi.
Crethea, nimbosas qui saepe Caphareos arcem
Euboicasq; hyemes, parua transfugerat alno.
Quid non fata queant? [illegible] pectora ferro
Voluitur in fluctus, heu [illegible] vnde!
Te quoque [illegible] transnantem flumina curru
Dum socios Pharsale petis, [illegible] ademptis
Dor[illegible] equis illos violentia saeui.
Gurgitis, intexta(?) iugi concordia mergit.
Nunc age quis tumidis magnum ᵇexpugnauerit vndis
Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
Ismenos, doctae nosse indicite sorores.
Vestrum opus ire retro, & senium defendere famae.
Gaudebat Fauno, nymphaq; Ismenide natus
Maternis bellare tener Crenaeus in vndis,
Crenaeus cui prima dies in gurgite fido
Et natale vadum & virides cunabula ripae.
Ergo ratus nihil Elysias ibi posse sorores,

a l. Phebeumque. b L. ipelinauerit.

Laetus adulantem nunc hoc nunc margine ab illo
Transit aui, leuat vnda gradus seu defluus ille,
Siue obliquus erat, nec cum subit obuius vllas
Stagna dedere moras, pariterq; reuertitur amnis.
Non Anthedonii tegit hospitis inguina pontus
Blandior, aestiuo nec se magis aequore Triton
Exerit aut carae festinus ad oscula matris
Cum remeat, tardumque ferit delphina Palaemon.
Arma decent humeros, clypeusque insignis, & auro
Lucidus, Aoniae caelatus origine gentis.
Sidonis hic blandi per candida terga iuuenci
Iam secura maris, teneris iam cornua palmis
Non tenet, extremis adludunt aequora plantis.
Ire putes clypeo, fluctusque secare iuuencum.
Adiuuat vnda fidem, pelago nec discolor amnis.
Tunc audax pariter telis, & voce proterua
Hippomedonta petit: non haec fecunda veneno
Lerna, nec Herculeis hausta serpentibus vnda.
Sacrum amnem, sacrum & miser experiere deum qui
Altrices irrumpis aquas. nihil ille, sed ibat
Comminus: opposuit cumulo se densior amnis,
Tardauitque manum, vulnus tamen illa retentum
Pertulit, atque animae tota in penetralia sedit.
Horruit vnda nefas, siluae fleuere vtraque.
Et grauiora cauae sonuerunt murmura ripae.
Vltimus ille sonus moribundo emersit ab ore
Mater, in hanc miseri ciciderunt flumina vocem.
At genitrix ᵃcoetu glaucarum cincta sororum
Protinus icta malo, vitrea de rupe solutis
Exiluit furibunda comis, ac verbere crebro
Oraque pectoraque, & viridem scidit horrida vestem.
Vtq; erupit aquis, iterumque iterumq; trementi
Ingeminat Crenaee sono, nusquam ille, sed index
Desuper, ah miserae nimium noscenda parenti,
Parma natat, iacet ille procul, qua mixta supremum
Ismenon primi mutant confinia ponti,
Fluctiuagam sic saepe domum madidosq; penates
Halcyone deserta gemit, cum pignora saeuus
Auster, & algentes rapuit Thetis inuida nidos.
Mergitur orba iterum [illegible] occulta sub vndis
Limite non vno [illegible] qua subter eunti
Lucet iter, miseri [illegible] funera nati
Vestigat plangitque [illegible] horridus amnis
Obstat, & obducto [illegible] sanguine visu.
Illa tamen praeceps in tela tendit & enses.
Scrutaturq; manu [illegible] & prona reclinat
Corpora, nec prius [illegible] intrabat amaram
Doris [illegible] donec iam fluctibus altis
Nereidum turbata [illegible] ad pectora matris
Impulit, illa manu ceu viuum amplexa reportat.
Instratq; toris riparum atque humida siccat
Mollibus ora comis, atque haec vlulatibus addit.

a vv. valle.

Hec

Hoc tibi semidei munus tribuere parentes?
Nec mortalis avus? sic nostro in gurgite regnas?
Mitior heu miser ero discors, alienaq; tellus,
Mitior unda maris, quae iuxta flumina corpus
Rettulit, & miseram visa expectasse parentem.
Hinc mihi vultus? hac torui lumina patrui?
Hi crines unde antiqui aui? tu nobile quondam
Vndarum nemorumq; decus, quo sospite maior
Dicta & nympharum longè regina ferebar.
Heus ubinam ille frequens modo circa limina matris
Ambitus, orantesq; tibi servire Napaeae?
Cur nunc te melius saevo mansura profundo
Amplexu miseri tumulis Crenaee reporto,
Non mihi? nec tanta pudet (heu) miseréque ruina
Dure parens? quae te alta & ineluctabilis imo
Condidit a [illegible] tellure? quò iam nec cruda nepotis
Funera, nec nostri valeant perrumpere planctus?
Ecce furit tandem atq; tuo se in gurgite maior
Hippomedon, illum ripaeq;, undaq; tremiscunt,
Illius impulsu nostrum bibit unda cruorem.
Tu piger & trucibus facilis servile Pelasgis,
Ad cineres saltem, supremaq; busta tuorum
Saeve veni, non hic solum accensure nepotem.
His miscet planctus, multumq; indigna cruentat
Pectora, caerulea referunt lamenta sorores.
Qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelo
Frigidus in matrem saevum mare respuit infans.
At pater arcano residens Ismenos in antro
Vnde aurae nubesq; bibunt, atque imbrifer Arcus
Pascitur, & Tyrios melior venit amnis in agros.
Vt lamenta procul (quamquam obstrepit ipse) minosque
Accepit natae gemitus levat aspera musco
Colla, gravemq; gelu crinem, ceciditq; soluta
Pinus adulta manu, demissaq; voluitur urna.
Illum per ripas annosa [illegible] limo
Ora exertantem silvae, fluviiq; minores
Mirantur, tantus tumido de gurgite surgit,
Spumosum attollens apicem, lapsuq; sonoro
Pectora caerulea vitis manantia barba.
Obvia cognatos gemitus, casumq; nepotis
Nympharum docet una patrem, monstratque cruentum
Auctorem dextramq; premit, stetit arduus alto
Amne, manuque genas, & nexa virentibus vimis
Cornua concutiens, sic turbidus ore profundo
Incipit. Huncne mihi superum regnator honorem,
Quod toties hospes tuis & consciis actu,
(Nec memorare timor) falsa nunc improba fronte
Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phoebe,
Dotalesq; rogos, deceptaq; fulmina vidi
Praecipuosq; alios natorum? an vilis & ille

a vv. iuncta. a l. nascitur.

Gratia? ad hunc certè repsit Tirynthius amnem.
Hac tibi flagrantem Bromium restinximus unda.
Aspice quas fluvio caedes, quae funera portem
Continuus telis, altoq; adopertus acervo.
Omne vadum belli series tenet, omnis anhelat
Vnda nefas, subterq; animae, supraq; recentes
Errant, & geminas iungunt caligine ripas.
Ille ego clamatus sacris ululatibus amnis,
Qui molles thyrsos, Bacchaeaq; cornua puro
Fonte lavare feror, stipatus caedibus arctas
In freta quaero vias. non Strymonos impia tanto
Stagna cruore natant, non spumifer altius Ebrus
Gradivo bellante rubet. nec te admonet altrix
Vnda, tuáq; quae manus iam pridem oblite parentum
Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
At tu qui tumidus spoliis, & sanguine gaudes
Insontum puerum, non hoc ex amne potentem
Inachon, aut suavis victor revehere Mycenas,
Ni mortalis ego, & tibi ductus ab athere sanguis.
Sic ait infrendens, & sponte furentibus undis
Signa dedit. mittit gelidus montana Cithaeron
Auxilia, antiquasq; nives, & pabula brumae
Ire iubet frater tacitas Asopos eunti
Conciliat vires, & laticis flumina venis
Suggerit, ipse cava scrutatur viscera terrae,
Stagnaq; torpentesq; lacus, pigrasq; paludes
Excutit, atq; avidos tollens ad sidera vultus
Humentes nebulas exhaurit, & aera siccat.
Iamq; super ripas utroq; extantior ibat
Aggere, iam medium modo qui superaverat amnem
Hippomedon intactus aquis, humerosque, manusque
Miratur crevisse vadum, seseq; minorem.
Hinc atq; hinc tumidi fluctus, animosaq; surgit
Tempestas, instar pelagi, cum Pleiadas hauris,
Aut nigrum trepidis impingis Oriona nautis.
Non secus aequoreos [illegible] amnis
Hippomedonta iacit, clypeumq; [illegible] sinistro
Tollitur, & clypeum migrante subvertit aestu
Spumeus assultans, fractaq; resumitur unda.
Et cumulo maiore redit. nec mole liquentis
Contentus carpit putres servantia ripas
Arbusta, annosasq; trabes, erectaq; fundo
Saxa rotat. stat pugna impar, amnisque, virique
Indignante deo, nec enim dat terga, nec ullis
Frangitur ille minis, venientesq; obvius undas
Intrat, & obiecta dispellit flumina parma.
Stant terra fugiente gradus, & poplite tenso
Lubrica saxa tenet, genibusque obnixus, & haerens
Subruta fallaci servat vestigia limo.
Sic etiam increpitans: Vnde hac Ismene repente
Ira tibi? quóue has traxisti gurgite vires
Imbelli famulate deo, solitumq; cruorem
Foemineis experte choris, cum Bacchica mugit
Buxus, & insana maculant trieterida matres?

a L. excitat.

Dixerat, atque illi sese deus obtulit vltro
Turbidus imbre genas, & mole natantis arenæ.
Nec sonuit dictis, trunca sed pectora quercu
Ter, quater oppositis, quantum ira, densaq; valebant,
Impulit assurgens, tandem vestigia flexit,
Exiguumq; manu tegmen, conuersaq; lentè
Terga refert: instat vnda, sequiturq; labantem
Amnis ouans, nec non saxis, & grandine ferri
Desuper infestant Tyrii, geminæq; repellunt
Aggere. quid faciat belli dolus, effuge & vndis?
Nec fuga iam misero, nec magna copia mortis.
Stabat graminea producta crepidine ripa
Vndarum ac terræ dubio, sed amicior vndis
Fraxinus, ingentiq; vadum possederat vmbra.
Huius opem (nam qua terras euaderet?) vnca
Arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem.
Sed maiore supra quam stabat pondere victa
Soluitur, & quæ stagna, nouo radice, quibusq;
Arentem mordebat humum, demissa superne
Iniecit trepido sese, ripamq; nec vltra
Passurum subita vallauit ponte ruina.
Huc vndæ coeunt, & ineluctabile cœnum
Verticibusq; cauis sedit crescente barathro.
Iamq; humeros, iam colla ducis sinuosa vorago
Circuit. hic demum victus suprema fateri
Exclamat: Fluminane pudet! Mars inclyte merges
Hanc animam? segnesq; lacus & stagna subibo
Ceu pecoris custos, subiti torrentis in vndis
Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
Non merui? tandem precibus commota Tonantem
Iuno subit: Quonam miseros sator inclyte diuûm
Inachidas? quonam vsque premes? iam Pallas & odit
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi.
En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenæ
Argolicíq; lares, numenq; ante omnia Iuno
(Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
Præda feris? certè tumulos supremaq; victis
Busta dabas, vbi Cecropiæ post prælia flammæ?
Tune eos ignis vbi est? non spernit coniugis æquas
Ille preces, leniterq; oculos ad mœnia Cadmi
Rettulit, & viso sederunt flumina nutu.
Illius exangues humeri, & perfossa patescunt
Pectora, ceu ventis altè conflata residit
Tempestas, surgunt scopuli, quasi itaque nautis
Terra, & ab infestis descendunt æquora saxis.
Quid ripas tenuisse iuuat? premit vndique nimbo
Telorum Phœnissa cohors, nec tegmina membris
Vlla, omnisque patet leto. tunc vulnera manãt,
Quique sub amne diu stupuit cruor, atre nudo
Soluitur, & tenues venarum laxat hiatus,
Incertique labant vndarum frigore gressus.
Procumbit, Getico qualis procumbit in Æmo
Seu Boreæ furiis putri seu robore quercus
Cœlo mixta comas, ingentemque aëra laxat.
Iam nutant nemus, & mons ipse tremiscit
Qua tellure cadat, quas obruat ordine syluas.
Non tamen aut ensem galeamve audacia cuiquam
Tangere. vix credunt oculis, ingentiaq; horrent
Funera, & astrictis accedunt comminus armis.
Tandem adiit Hypseus, capulumq; in morte tenentis
Extrahit, & toruos laxauit casside vultus.
Itq; per Aonios altè mucrone coruscò
Suspensam ostentans galeam, & clamore superbit.
Hic fortis Hippomedon, hic formidabilis vltor
Tydeos infandi, ac vetitorumq; tenens
Gurgitis. agnouit longè & sustinuit dolorem
Magnanimus Capaneus, telumq; immane lacerto
Hortatur librans: Adesò mihi dextera tantum
Tu præsens deus, & metuitabile numen,
Te voco te solam superum contemptor adoro.
Sic ait, & voti sese facit ipse potentem,
It tremebunda abies, clypeumq; per area terga
Lorica, tandemq; animam sub pectore magno
Deprendit. ruit haud alio quam celsa fragore
Turris, vbi innumeros penitus quassata per ictus
Labitur, effractamq; aperit victoribus vrbem.
Cui super assistens, non inficiamur honorem
Mortis ait, refer huc oculos, ego vulneris author
Lætus abi, multumq; aliis iactantior vmbris.
Tunc ensem, galeamq; rapit, clypeumq; reuellit
Ipsius, exanimemq; tenens super Hippomedonta,
Aspice ait, simul hostis dux magne, tuaq;
Exuuias venies cineri decus, & iuua ordo
Manibus, interea iustos dum reddimus ignes,
Hoc vltor Capaneus operit tua membra sepulchro.
Sic anceps dura belli vice mutua Graiis
Sidoniisq; simul nectebat vulnera Mauors.
Hic fletus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
Fletur, & alternis præbent solatia luctus.
Tristibus interea¹, omnis turbata figuris
Torua sagittiferi mater Tegeatis Ephebi,
Crine dato passim, plantisq; ex more solutis
Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas.
Purgatura malum fluuio viuente soporem.
Namq; per attonitas curarum pondere noctes
Sæpe & delapsas adytis, quas ipsa dicarat
Exuuias, seq; ignotis errare sepulchris
Extorrem nemoris, Dryadumq; à plebe fugatam,
Sæpe nouos nati bello rediisse triumphos,
Armaq;, & sonipedem notu, comitesq; videbat,
Nusquam ipsum. nunc ex humeris fluxisse pharetras,
Effigiesq; suas, simulacraq; nota cremari.
Præcipuos sed enim illa metus portendere visa est
Nox misera, totoq; erexit pectore matrem.
Nota per Arcadias felici robore syluas
Quercus erat, Triuiæ quam desecrauerat ipsa
Electam turba nemorum, numenq; colendum
Fecerat. hic arcus, & fessa reponere tela
Armaque curua, suum & vulnerum terga Leonum

1 vv. somnum.

Fi-

Figere, & ingentes aequantia cornua syluas.
Vix ramis locus: agrestes adeo omnia cingunt
Exuuiae, & viridem ferri nitor impedit umbrã.
Hanc ut forte iugis longo defessa redibat
Venatu, modò rapta ferox Erymanthidos ursae
Ora ferens, multo proscissam vulnere cernit
Deposuisse comam, & rorantes sanguine ramos
Expirasse solo: quaerenti Nympha cruentas
Maenadas, atque hostem dixit sauisse Lyaeum.
Dum gemit, & planctu circundat pectus inani,
Abrupere oculi noctem, maestoque cubili
Exilit, & falsos quaerit per lumina fletus.
Ergo ut inane nefas, merso ter crine piauit,
Vestalesque, oblitas matrum solantia curas
Addidit, armata ruit ad delubra Dianae,
Rore sub Eoo, notasque ex ordine syluas
Et quercum exutam uidet. tunc limine diuae
Astitit, & tali nequicquam voce precatur.
Virgo potens nemorum, cuius non mollia signa
Militiamque trucem, sexum indignata frequento
More nihil Graio, nec te gens aspera ritu
Colchis, Amazoniaeve magis coluere cateruae.
Si mihi non unquam Thyasi ludiue proterua
Noctis & inuiso quamuis temerata cubili,
Non tamen aut teretes thyrsos, aut mollia gessi
Pensa, sed in tetricis & post connubia lustris
Sic quoque venatrix,[1] animoque innupta remansi.
Nec mihi secretis culpam occultare sub antris
Cura, sed ostendi natum, posuique trementem
Ante tuos confessa pedes: nec degener ille
Sanguinis, inque meos raptatus protinus arcus
Tela puer lacrimis & prima voce poposcit.
Hunc mihi (quid trepidae noctes, somnique minantur?)
Hunc precor, audaci qui nunc ad praelia voto
Heu nimium tibi fisus abit, da visere bello
Victorem: vel si angusta peto, da visere tantum.
Hic sudet, tuaque arma ferat. preme dura malorum
Signa. quid in nostris nemoralis Delia syluis
Maenades hostiles, Thebanaque numina regnant?
Hei mihi cur penitus (sim vaga augur cassa futuri)
Cur penitus, magnoque interpres omine quercũ?
Quod si vera sopor miserae praesagia mittit,
Per te maternos mitis Dictynna labores,
Fraternumque decus,[2] miserae hunc fige sagittis
Infelicem uterum: mea sine funera matris
Audiat ille precor. dixit, fletuque soluto
Aspicit & niueae saxum maduisse Dianae.
Illam diua ferox etiamnum in limine sacro
Expectantem, & gelidas verrentem crinibus aras
Linquit, & in mediis frondentem Maenalon astris
Exsuperat gressu, iamque ad moenia Cadmi
Destinat interior caeli quae semita lucet
Dis tantum, & iunctas iuxta videt ardua terras.
Iamque fere medium Parnasi frondea praeter
Colla tenebat iter, cum fratrem nube corusca
Aspicit haud solitum visu; remeabat ab armis
Maestus Echionii, demersi funera lugens
Auguris. erubuit coeli plaga sydere mixto,
Occursuque sacro pariter iubar arsit utrinque,
Et coiere arcus, & respondere pharetrae.
Ille prior, Scio Labdacidas germana cohortes,
Et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
Fida rogat genitrix. utinam indulgere precanti
Fata darent: en ipse mei (pudet) irrita arma
Cultoris, frondesque sacras, ad inania vidi
Tartara, & in memet versos descendere vultus.
Nec tenui currus, terraeque abrupta coegi.
Saeuus ego immeritusque coli. Lugentia cernis
Antra, soror, mutaeque domos: haec sola rependo
Dona pio comiti. nec tu peritura mouere
Auxilia, & maestos in vanum perge labores.
Finis adest iuueni. non hoc mutabile fatum.
Nec te nunc dubiis fraterna oracula fallunt.
At decus extremum misero consida vicissim
Virgo refert, diuisque licet solatia mortis
Quaerere. nec fugiet poenas quicunque nefandam
Insontis pueri scelerarit sanguine dextram
Impius, & nostris fas sit saeuire sagittis.
Sic effata mouet gressus, libandaque fratri
Parcius ora tulit, Thebasque inuisa petiuit.
At pugna ereptis maior crudescit utrinque
Regibus, alternasque ciet vindicta furores.
Hypseos hinc turmae, desolatumque magistro
Agmen, at hic grauius fremit Hippomedontis adempti
Orba cohors, praebent obnoxii pectora ferro.
Idem ardor rabidis, externum haurire cruorem,
Ac fudisse suum. nec se vestigia mutant.
Stat cuneo defixa acies, hostique cruento
Dat animas, & terga negat. cum lapsa per auras
Vertice Dircaei velox Latonia montis
Astitit. agnoscunt colles,[1] notamque tremiscit
Sylua deam, saeuis ubi quondam exerta sagittis
Foecundam lasso Nioben consumpserat arcu.
Illum acies inter medias tam caede superbum
Nescius armorum, & primas tunc passus habenas
Venator raptabat equus, quem discolor ambit
Tigris, & auratis alueruerat unguibus armos.
Colla sedent nodis & castigata iubarum
Libertas, nemorumque notae sub pectore primo
Iactantur niueo lunata monilia dente.
Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam,
Lucentemque auro tunicam, nam neuerat unum
Mater opus: tenues collectus in ilia vinclo
Cornipedis laeuo clypeum demiserat armo
Ense graui[2] tereti, nimio iuuat aurea morsu
Fibula pendentes circum latera aspera cinctus,
Vaginaeque sonum, tremulaeque audire pharetrae
Murmur, & à cono missas in terga cathenas.
Interdum cristas hilaris iactare comantes,
Et pictum gemmis galeae iubar. ast ubi pugna
Cassis anhela calet, resoluto vertice nudus

1. vv. animumque. 2. l. candis.

1. l. pictamque. 2. vv. nimio tereti.

Exoritur. tunc dulce comæ, radiiq́; micantes
Dulce nitent visus, & quas dolet ipse morari
Nondum mutata rubent lanugine malæ
Nec formæ sibi laude placet, multumq; seueris
Asperat ora minis, sed frontis seruat honorem
Ira decens. dat sponte locum Thebana iuuentus
Natorum memores, intentaq; tela retorquent:
Sed premit, & sæuas miserantibus ingerit hastas.
Illum & Sidonius iuga per Theumesia nymphæ
Bellantem, atque ipso sudore & puluere gratum
Laudant, & tacite ducunt suspiria voto.
Talia cernenti mitis subit alta Dianæ
Corda dolor, fletuque genas violata, Quod inquit
Nunc tibi, quod leti quæram dea fida propinqui
Effugium? hac ne vltro properasti ad prælia sæue,
Ac miseranda puer? cruda heu festinaq; virtus
Suasit, & hortatrix animosi gloria leti.
Scilicet angustum iamdudum vrgentibus annis
Mænalium tibi parue nemus, perque antra ferarum
Vix tutæ sine matre viæ, syluestria cuius
Nondum tela procax, arcumq; implere valebas:
Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
Inuidiam surdasq; fores, & limina lassat.
Tu dulces lituos, vlulataq; prælia gaudes
Felix, & misera tantum moriture parenti.
Ne tamen extremo frustra morientis honori
Afuerit, venit in medios caligine fulua
Septa globos, primumq; leues furata sagittas
Audacis tergo pueri, cælestibus implet
Corytos telis quorum sine sanguine nullum
[1]*Decidit. Ambrosio tunc spargit membra liquore,*
Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
Ante necem, cantusq; sacros, & conscia miscet
Murmura, secretis quæ Colchidas ipsa sub antris
Nocte docet, monstratque feras quærentibus herbas.
Tunc verò exerto circumuolat igneus arcu,
Nec se mente regit, patriæ, matrisq; suiq;
Immemor, & nimium cælestibus vtitur armis.
Vt Leo, cui paruo mater Getula, cruentos
Suggerit ipsa cibos, cùm primum crescere sensit
Colla iubis, toruusq; nouos respexit ad vngues,
Indignatur ali, tandemq; effusus aperto
Liber amat campos, & nescit in antra reuerti.
Quos age Parrhasio sternis puer improbe cornu?
Prima Tanagræum turbauit arundo Chorœbum
Extremo galeæ, primoq; in margine parmæ
Angusta transmissa via, fluit faucibus vnda
Sanguinis, & sacrifico rubet igne veneni.
Sæuus in Euritiom, cui luminis orbe sinistro
Aspera ter geminis acies se condidit vncis.
Ille trahens oculo plenam labente sagittam
Ibat in authorem. Sed diuinis ferris qui non
Tela queant? alio geminatum lumine vulnus

1 vv. effugit.

Expleuit tenebras, sequitur tamen improbus hostem,
Qua meminit fusum donec prolapsus in illum
Decidit. hic quoque miser inter funera belli:
Palpitat, & mortem sociosq; hostesq; precatur.
Addit Amyntiadas, insignem crinibus Argum,
Et male dilectum miseræ Cydona sorori.
Illi perfossum telo patefecerat inguen,
Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus.
Exiit hac ferrum, velox hac penna remansit:
Fluxit vtrimq; cruor. nullis tela aspera mortis
Dant veniam. non forma Lamum, non infula Lygdum,
Non pubescentes texerunt Æolon anni.
Figitur ore Lamus, fert saucius inguina Lygdus,
Perfossum telo niueam genis Æolon frontem.
Te præceps Eubœa tulit, te candida Thisbe
Miserat, hunc virides non excepistis Anygri.
Nunquam cassa manus, nullum sine vulnere fugit
Missile. nec requies dextræ, sonitumq; priorem
Iungit arundo sequens. vnum quis crederet arcum?
Aut vnam seruire manum? modò dirigit ictus,
Nunc læue alterno dubius conamina mutat,
Nunc fugit instantes, & solo respicit arcu.
Et iam mirantes, indignantesq; cohortes
Labdacidæ, primusq; Iouis de sanguine claro
Amphion ignarus adhuc quæ funera campis
Ille daret, Quonam vsq; moram lucrabere fati
O multum [1] meritos puer orbature parentes?
Quin etiam menti tumor, atque audacia gliscit,
Congressus dum nemo tuos, pugnamq; minorem
Dignatur bellis, iramq; relinqueris infra.
I repete Arcadiam, mixtusq; æqualibus illic,
Dum ferus hic vero desæuit puluere Mauors,
Prælia lude domi. quòd si te mæsta sepulchri
Fama mouet, dabimus, leto moriere virorum.
Iamdudum hunc contra. stimulis grauioribus ardet
Trux Atlantiades. nec dum ille quieuerat, infit,
Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus arma
Profero, quisquam adeò puer, vt bellare recuset
Talibus? Arcadiæ stirpem, & fera semina gentis,
Non Thebana vides. non me sub nocte silenti
Thyas Echionia genitrix famulata Lyæo
Edidit, haud vnquam deformes vertice mitras
Induimus, turpiq; manu iactauimus hastam.
Protinus astrictis didici reptare pruinis,
Horrendasque domos magnarum intrare ferarum,
Et quid plura loquar? ferrum mea semper, & arcus
Mater habet: vestris sonuit caua tympana matres.
Non tulit Amphion, vultumque, & in ora loquentis

1 b. miseros.

Telum immane rotat, sed ferri lumine diro
Turbatus sonipes, sese dominumq; retorsit
In latus, atq; auidam trãsmisit deuius hastam.
Acrior hic iuuenem stricto mucrone petebat
Amphion, cùm se medio Latonia campo
Iniicit ante oculos, omni stetit obuia vultu,
Haerebat iuuenis deuinctus amore pudico
Menalius Dorceus, cui bella, humumq; timorem
Mater, & audaces pueri mandauerat annos,
Huius tum vultum dea dissimulata profatur.
Hactenus Ogygias satis est vexasse cateruas
Parthenopae, satis: ah misera iam parce parenti,
Parce deis quicunq; fauent, nec territus ille
Hunc sine me, nec plura petam, fidissime Dorceu
Sternere humi, qui tela mea gerit aemula telis,
Et similes cultus, & frena sonantia iactat.
Frena regam, cultus triuia pendebitis alto
Limine, captiuamq; matrem donabo pharetris.
Audijt, & mixtos risit Latonia fletus.
Viderat hanc, coeli iamdudum in parte remota
Gradiuum complexa Venus, dumq; [1] anxia Thebas
Commemorat, Cadmumq; viro, caraque nepotes
Harmonia, pressum tacito sub corde dolorem
Tempestiua mouet. Nonne hanc Gradiue proteruam
Virginitate vides mediam ferre virorum
Coetibus? vtq; acies audax, & Martia signa
Temperet, in etiam donat, praebetq; necandos
Tot nostra de gente viros, huic tradita Virtus,
Huic furor, agrestes superest tibi figere damas.
Desiluit iustis commotus in arma querelis
Bellipotens, cui sola vagum per inane ruenti
Ira comes, reliqui sudant ad bella furores.
Nec mora, cum moestam monitu Latoida duro
Increpat assistens. Non haec tibi praelia diuum
Dat pater, [2] armigerũ ni protinus improba campum
Deseris, huic aequam noscès nec Pallada dextram.
Quid facias contra? premit hinc Mauortia cuspis,
Hinc plena tibi parue colus, Iouis inde seueri
Vultus, abit solo post haec [3] deuicta pudore.
At pater Ogygias Mauors circumspicit alas,
Horrendumq; Dryanta mouet, cui sanguinis author
Turbidus Orion, comitesq; odisse Dianae.
Inde furit primum, hic turbatos arripit ense
Arcadas, exarmatque ducem. cadit agmine longo
Cyllenes populus, Tegeeq; habitator opacae
Aepytiq; duces fugiunt, Pheneiq; phalanges,
Ipsum autem, & lassa fidit prosternere dextra,
Nec seruat vires, & enim huc iam fessus, & illuc,
Mutabat turmas, vrgent praesagia mille
Funeris, & nigra praecedunt nubila mortis.
Iamq; miser raros comites, verumq; videbat
Dorcea, iam vires paulatim abscedere sentit,
Sentit & exhaustas humero leuiore pharetras.
Iam minus atq; minus fert arma, puerq; videtur.
Et sibi cùm torua clypei metuendus obarsit
Luce Dryas, tremor ora repens, ac viscera torsit
Arcados. vtq; feri vectorem fulminis albus
Cùm supra respexit Olor, cupit hiscere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas,
Sic iuuenem saeui conspecta mole Dryantis,
Iam non ira subit, sed leti nuncius horror.
Arma tamen frustra superos, Triuiamq; precatus
Molitur pallens, & surdos expedit arcus,
Iamq; instat telis, & vtramq; obliquus in vlnam
Cornua contingit mucrone, & pectora neruo.
Cum ducis Aonij magno cita turbine cuspis
Fertur in aduersum neruumq;, obitque sonori
Vincla secat. pereunt ictus, manibusq; remissis
Vana supinato ceciderunt spicula cornu.
Tunc miser & frenos turbatus, & arma remisit
Vulneris impatiens. humeri quà tegmina dextri
Intrarat. facilemq; cutem subit altera cuspis,
Cornipedisq; fugam succiso poplite sistit.
Tunc cadit ipse Dryas (mirum) nec vulneris vsquam
Conscius, olim author teli causaq; patebant.
At puer infusus socijs, in deuia campi
Tollitur (heu simplex aetas.) moriensq; iacentem
Flebat equum, cecidit laxata casside vultus,
Aegraq; per trepidos expirat gratia visus,
Et prensis concussa comis. ter colla quaterq;
Stare negant, ipsisq; nefas lachrymabile Thebis,
Ibat purpureus niueo de pectore sanguis.
Tandem haec singultu verba incidente profatur:
Labimur, I miseram Dorceu solare parentem.
Illa quidem, si vera ferunt praesagia curae,
Aut somno iam triste nefas, aut omine vidit.
Tu tamen arte pia trepidam suspende, diuq;
Decipito, neu tu subitus, neue arma tenenti
Veneris, & tandem cùm iam cogere fateri,
Dic merui genitrix poenas, inuita capessens
Arma puer rapui, nec te retinente quieui:
Nec tibi sollicita saltem inter bella peperci.
Viue igitur, potiusq; animis irascere nostris.
Et iam pone metus frustra de colle Lycaei
Anxia prospectans, si quis per nubila longè
Aut sonus, aut nostro sublatus ab agmine puluis.
Frigidus in nuda iaceo tellure, nec vsquam
Tu prope, quae vultus, efflantiaq; ora teneres.
Hunc tamen orba parens crinem (dextraq; secandum
Praebuit) hunc toto capies pro corpore crinem,
Comere quem frustra me dedignante solebas.
Huic dabis exequias, atque inter iusta memento
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis,
Dilectosq; canes vllis agat amplius antris.
Haec autem primis arma infelicia castris
Vre, vel ingratae manus suspende Dianae.

1 l. iacit h parat.
2 vv. armiferum. 3 b. euicta.

P. STATII PAPINII
THEBAIDOS
LIBER X.

OPerit Hesperia Phœbum nox humida porta
Imperio properata Iouis, nec castra Pelasgum,
Aut Tyrias miseratus opes, sed triste tot extra
Agmina, & immeritas ferro decrescere gentes.
Panditur immenso deformis sanguine campus.
Illi arma, & equites ibant quibus ante superbi.
Funeraq; orba rogis, neglectáque membra relinquunt.
Tunc inhonora cohors lateris insignibus ægras
Secernunt acies, portæq; ineuntibus arma
Angusta populis, latè cepere reuersos.
Par [illegible] Thebis
Quatuor errantes Danaum sine præside turmæ.
Ceu mare per tumidum viduæ moderantibus alni,
Quas Deus, & casus, tempestatesq; gubernant.
Inde animus Tyriis non iam sua castra, sed vltro
H[illegible] fugam [illegible] forte M[illegible]
Contenti redisse petant. Dat tessera signum
Excubiis, positaq; vices [illegible]
Sorte Meges, vtroq; Lycus [illegible]
Arma, dapes, ignemq; ferunt, rex firmat euntes.
[illegible] Danaum [illegible] longe,
Nec [illegible]
Semper [illegible]
Pectora [illegible] Lerna
Præcipua [illegible]
Tartara [illegible] vmbram.
[illegible] raptis tumet Hippomedontis equis.
Arcadis belligeri [illegible]
In manibus [illegible] ardua belli
Monstrataq; ducum septena per agmina cristæ.
Scilicet Adrastique [illegible] fraterq; cruenta
[illegible], & [illegible] Capaneus metuendus in armis
Ite age [illegible] flammis.
N[illegible]
Iam vestras. Sic ille truces hortatibus implet
[illegible] iuuat exhaustos iterare labores.
Sicut erat, puluis, sudorq; cruorq; per artus
Mixtus adhuc, vertere gradum. vix obuia passi
Colloquia, amplexus etiam [illegible]
E[illegible] tunc frontem, auersaq; terga
Parietis [illegible]
Ignibus [illegible] mixto
Sub noctem [illegible]
Nil non ausa fames longo tenuauit hiatu,
Iam stabula ipsa premunt. [illegible] torquet spes irrita fauces.
Balatu [illegible]
Quid [illegible] vngues,
Pectoraq; & siccos minuunt in [1] limine dentes.
At procul Argolicæ supplex in limine templi
C[illegible] aras
[illegible]
L[illegible]
Saxa terunt, paruosque docent procumbere natos.
C[illegible] curas
[illegible] flammis.
[illegible]
Nulla manus sterilis, nec dissociata marito
[illegible]
Haud spernanda ferunt. varius vbi plurima floret
Purpura picta modis, mixtoq; incenditur auro.
Ipsa illinc magno thalamo desponsa Tonantis
Expers connubij, & timide positura pudorem
Lumine demisso [illegible]
Simplex [illegible] mariti.
Ho[illegible] matres
Inducrant ebur, & lachrymis questuque rogabant.
[illegible] Cadmea pellit arces
[illegible]
[illegible] fulmen.
[illegible] fata suis contraria Graiis,
Auersumq; Iouem. sed nec periisse precatus
Tant[illegible] tempus tamen obuia magni
Fors dedit auxilij. videt alto ex æthere clausa
[illegible]
Horruit [2] earum stimulis motáq; verendum
[illegible]
Herculei [illegible] Tonantis
Con[illegible] astris.
Ergo [illegible]
D[illegible]
Orbibus accingi [illegible] iubet Irin & omne
Mandat opus [illegible] polumque
Linquit, & in terras longo suspenditur arcu.
Stat super occiduæ [illegible] noctis,
Æthiopasque alios, nulli penetrabilis astro
Lucus iners, subterque cauis grauis rupibus antrũ
It [illegible] somni,
Securumque [illegible] Natura locauit.
[illegible] Quies, & pigra Obliuia seruant,
Et [illegible] torpens Ignauia vultu.
[illegible] silentia pennis
[illegible] culmine ventos.
Et ramos errare [illegible] murmura demunt
Alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament

1 [illegible] 2 [illegible] cia.
3 vv. [illegible]

1 vv. margine.
2 b. horrida.

Lis-

Littora, non illic caeli fragor. ipse profundis
Vallibus effugiens, speluncae proximus amnis
Saxa inter scopulosque tacet, nigrantia circum
Armenta, omne solo recubat pecus, et noua marcent
Gramina, terrarumque inclinat spiritus herbas.
Ipse autem vacuus curis, humentia subter
Antra soporifero stipat flore, [1] tapetis
Incubat. exhalant vestes, et corpore pigro
Strata calent, supraque torum niger efflat anhelo
Ore vapor, manus haec fusos a tempore laeuo
Sustentat crines, haec cornu oblita remisit.
Sunt etiam innumero verũ vaga somnia vultu,
Vera simul falsis, permixtaque tristia blandis.
Noctis opaca cohors; trabibusque, aut postibus haerent,
Aut tellure iacent. tenuis quae circuit aulam
[illegible] hortantia omnes
Languida succiduis expirant lumina flammis.
Huc se caeruleis librauit ab aethere virgo
Discolor: effulgent syluae, tenebrosaque Tempe
Arrisere deae, et zonis lucentibus icta
Euigilat domus. ipse autem nec lampade clara,
Nec sonitu, nec voce deae perculsus, eodem
More iacet. donec radios Thaumantias omnes
Impulit, inque oculos penitus descendit inertes.
Tum sic orsa loqui. Nimborum fulua creatrix
Sidonios te Iuno duces, mitissime diuum
Somne iubet, populumque [2] trucem defigere Cadmi:
Qui nunc euentu belli tumefactus, Achiuum
Peruigil asseruat vallum, et tua iura recusat.
Da precibus tantis. rara est hoc posse facultas,
Placatumque Iouem dextra Iunone mereri.
Dixit, et increpitans languentia pectora dextra,
Ne pereant voces, iterumque iterumque monebat.
Ille deae iussis dulcem mixtumque sopori
Annuit. excedit grauior nigrantibus antris
Iris, et obtusum multo iubar excitat imbri.
Ipse quoque et volucrem gressum, et ventosa citauit
Tempora, et obscuri sinuatam frigore caeli
Impleuit chlamydem, tacitoque per aethera curru
Fertur, et Aonius longe grauis imminet aruis.
Illius aura solo volucres pecudesque feraeque
Expirat, et penitus quamcunque superuolat urbem,
Languida de scopulis sidunt freta. pigrius haerent
Nubila, demittunt extrema cacumina syluae.
Pluraque laxato ceciderunt sydera caelo.
Primus adesse deum subita caligine sensit
Campus, et innumerae voces, fremitusque virorum
Summisere sonum. cum vero humentibus alis
Incubuit, piceaque haud unquam densior umbra
Castra subit, errare oculi, resolutaque colla.
Et medio affatu verba imperfecta relinqui.
Mox et fulgentes clypeos, et saeua remittunt
Pila manu, lassique cadunt in pectora vultus.
Et iam cuncta silent. ipsi iam stare recusant
Cornipedes. ipsos subitus cinis abstulit ignes.
At non et trepidis eadem sopor otia Grais
Suadet: et iunctis arcet sua nubila castris
Nocturnaque vis blanda dei. stant undique in armis
Fauti indignantes noctem, vigilesque superbos.
Ecce repens superis animum lymphantibus horror
Thiodamanta subit, formidandosque tumultus
Pandere fata iubet. siue hanc Saturnia mentem,
Siue nouum comitem bonus instigabat Apollo.
Prosilit in medios visu mirabilis, horrens
Impatiensque dei, fragili quem mente receptum
Non capit, exundant stimuli, nimiasque per ora
Stat furor. et trepidas incerto sanguine tentat,
Exsanguesque genas. acies huc errat et illuc,
Sertaque mixta comis sparsa ceruice flagellat.
Sic Phryga terrificis genitrix Idaea cruentum
Elicit ex adytis, consumptaque brachia ferro
Scire vetat. quatit ille sacras in pectora pinus,
Sanguineosque rotat crines, ac vulnera cursu
Exanimat. pauet omnis ager, respersaque cultris
Arbor, et attoniti currus crexere leones.
Ventum ad concilii penetrale, domumque verendam
Signorum, magnis ubi dudum cladibus aeger
Rerum extrema mouens, frustra consultat Adrastus.
Stant circum subiti proceres, ut quisque perempto
Proximus, et magnis loca desolata tuentur
Regibus haud laeti, seque huc creuisse dolentes.
Non secus amisso medium cum praeside puppis
Fregit iter, subit ad vidui moderamina claui,
Aut laterum custos aut quem penes obuia ponto
Prora fuit. stupet ipsa ratis, tardeque sequuntur
Arma, neque accedit domino tutela minori.
Ergo alacer trepidos sic erigit augur Achiuos.
Magna deum mandata duces, monitusque verẽdos
Aduehimus. non haec nostro de pectore voces.
Ille canit, cui me famulari, et [illegible] vittas
Vestra fides, ipso non discordante, fuit egit.
Nox foecunda operum, pulchraque accommoda fraudi
Panditur augurio diuum. vocat obuia virtus.
Et poscit Fortuna manus. [1] iacet obruta somno
Aonidum legio. tempus nunc funera regum
Vlcisci, miserumque diem. rapite arma, moramque
Frangite portarum. socius hoc subdere flammas,
Hoc tumulare nos equidem hoc et Marte diurno
Dum res infracta, fugae in terga redimus:
(Per tripodas iuro, et rapti noua fata magistri)
Vidi, et me volucres circum plausere secundae.
Sed nunc certa fides. modo me sub nocte silenti
Ipse, ipse assurgens iterum tellure soluta,
(Qualis erat, pronos infecerat umbra iugales)
Amphiaraus adit, vana nec monstra quietis:
Nec omnino comperta loquor. Tune inquit inertes
Inachidas, redde haec Parnasia serta, meosque
Redde deos, tantam patiere amittere noctem.

1. vv. tapetas. 2. vv. trucis.

1. vv. stupet.

Degener? haec egomet caeli secreta, vagosque
Edocui lapsus, quae sit via, vel cui fere ferro
Nos saltem dixit mecum haec ad limina visus
Cuspide qui lata totum impellere currus.
Quaere age te venientem superis. non comminus hostes
Sternendi, bellum iacet, & saeuire potestas.
En qui aderunt? quos ingentes attollere famae
Non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignè
Noctis aues. sequor, & comitum licet agmina cessent,
Solus eo atque adeò venit ille, & quatit habenas.
Talia vociferans, noctem exturbabat, euntique
Non secus accensi proceres, quam si omnibus idem
Corde deus, flagrant comitari & iungere casus.
Ter denos numero turmarum robora iussus
Ipse legit. circa fremit indignata iuuentus
Caetera, cur maneant castris, ignauaque seruent
Otia. pars sublime genus, pars facta suorum,
Pars sua, sortem alij clamant, sortem undique poscunt.
Gaudet in aduersis animoque assurgit Adrastus.
Vertice sic Pholoes volucrum nutritor equorum,
Cui fetura gregem pecorosa vere nouauit,
Laetatur, cernens hos montis in ardua niti,
Hos innare vadis, certare parentibus illos.
Tunc vacuo sub corde monet qui molle domandi
Ferre iugum, qui terga boni, quis ad arma, quis ubique
Natus, ad Eleas melior qui surgere palmas.
Talis erat turmae ductor longaeuus Adrastus.
Nec deest captis. Vnde haec tam fera repentè
Numina? qui fractos superi reuehunt ad Argos?
Estne hic in Tydeo virtus gentique superstes
Sanguis, & in miseris animorum semina durant?
Laudo equidem egregij iuuenes, pulchrasque meorum
Seditione fruor, sed fraudem, & aperta paramus
Praelia. celandi motus nunquam apta latenti
Turba dolo seruate animos. venit aptior in hostes
Ecce dies. tunc arma palam, tunc ibimus omnes.
His tandem virtus iuuenum frenata quieuit.
Non aliter moto quàm si pater Aeolus antro
Portam iterum saxo premat imperiosus, & omne
Claudat iter, iam iam sperantibus aequora ventis.
Insuper Herculeum sibi iungit Agyllea vates
Actoraque. hic aptus suadere, hic robora iactat
Non cessisse patri. comites tribus ordine denis
Horrendum Aonius, & contra stantibus agmen.
Ipse noui gradiens furta ad Mauortia belli
Ponit adoratas Phoebeia insignia frondes.
Longaeuique ducis gremio commendat honorem
Frontis. & oblatam Polynices munere grato
Loricam, galeamque subit, ferus Actora magno
Ense grauat Capaneus. ipse haud dignatus in hostem
Ire dolo, superosque sequi permutat Agyleus
Arma truces. Nam quid enim fallentibus umbris
Arcus, & Herculea iuuissent bella sagitta?
Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
Ne grauis exclamet portae mugitus ahenae,
Praecipitant saltu. nec longum, & protinus ingens
Praeda solo. ceu iam exanimes, multoque peracti
En iacent. Ite [1] socij, quacunque voluptas
Caedis inexhaustae, superisque fauentibus oro
Surgite hortatur clara iam voce sacerdos.
Cernitis expositas turpi marcore cohortes,
(Pro pudor) Argolicas hi ne ausi obsidere portas?
Hi [2] seruare viros? sic fatus & exuit ensem
Fulmineum, rapidaque manu morientia transit
Agmina. quis numeret caedes? aut nomine turbam
Exanimem signare queat? sine ordine nullo
Tergaque pectoraque, & galeis inclusa relinquit
Murmura, permiscetque vagos in sanguine manes.
Hunc temerè explicitum stratis, hunc sero remissis
Gressibus illapsum clypeo, & male tela tenentem:
Crateribus hos mediis vina inter, & arma iacentes,
Aduolutos clypeis alios ut quemque ligatum
Infelix tenuere sopor, supremaque nubes
Obruerat. nec numen abest, armataque Iuno
Lunarem quatiens exerta lampada dextra
Pandit iter, firmatque animos, & corpora monstrat.
Sentit adesse deam tacitus, sed gaudia celat
Thiodamas: iam tarda manus, iam debile ferrum,
Et caligantes nimiis successibus irae.
Caspia non aliter magnorum in strage iuuencum
Tigris, ubi immenso rabies placata cruore,
Lassumque genas, & crassa sordida tabo
Consulit maculis pectora, iam facta doletque
Defecisse famem vel vastis angur inerrat
Cantibus Aenius. optat nunc brachia centum,
Centenasque in bella manus. iam taedet inanes
Exhaurire minas hostemque assurgere mallet.
Parte alia segnes magno satus Hercule vastat
Sidonios. Actorque alia sua quemque cruento
Limite turba, ubi stagnant nigrantia tabo
Gramina sanguineis nutant tentoria riuis.
Fumat humus, somnique & mortis anhelitus unà
Voluitur, haud quisquam visus, aut ora iacentum
Erexit. tali miseris deus aliger umbra
Incubat, & tantum morientia lumina soluit.
Traxerat insomnis citharam, ludique supremae
Sydera, tam nullos visurus Alcmenus ortus.
Sidonium Paeana canens. [3] cui languida ceruix
In leuum cognato deo mediaque tacebant
Colla irelapsa lyra. ferrum per pectus Agyleus
Exigit, aptatumque caua testudine dextram

1 vv. acclives. 2 vv. huic. 3 vv. relicta.

Percutit, & digitos inter sua fila trementes.
Proturbat mensas, [illegible] dirus in [illegible] manans
Sanguine permixti latices. & habentibus altos
Crateras, [illegible] ferus occupat Actor
Implicitum fratri Thamyrum. Tagus [illegible] & haedi
Terga coronati. Danaus caput amputat Ebri.
Nescius heu rapitur fatis hilarisque sub umbras
Vita fugit, mortisque ferae lucrata dolores.
Stratus homo gelidis [illegible] inter iuga fila, rotasque
Palpetus Aonias gravidum gentile metentes
Proflatu terrebat equos. madida ora redundant,
Accensusque mero, [illegible] aestuat e cratere
Inachius vates iugulum fodit. expulit ingens
Vina cruor, fractumque perit in sanguine murmur.
Fors illi praesaga quies, nigrasque gravatus
Per somnum Thebas, & Thyodamanta videbat.
Quarta soporiferae superabant tempora 1 noctis,
Cum vacua nubes, & honor non omnibus astris.
Afflatusque fugit curru maiore Bootes.
Iamque ipsum defecit opus. cum providus actor
Thyodamanta vocat. Satis haec inopina Pelasgis
Gaudia. vix ullos tanto reor agmine secum
Effugisse necem, nisi quos deformis in alto
Sanguine degeneres occultat vita, secundis
Pone modum, sunt & diris sua numina Thebis.
Forsitan & nobis modo quae favere, 2 recedunt.
Paruit, & madidas tollens ad sidera palmas,
Phoebe tibi exuvias monstrataque praemia noctis,
Nondum ablutus aquis, (tibi enim haec ego sacra litavi)
Trado ferus miles, tripodumque fidusque sacerdos
Si non dedecui tua iussa, tuique prementem,
Saepe veni saepe hanc dignare irrumpere mentem.
Nunc tibi crudus honor, truncaque arma, cruorque virorum.
At patrias si quando domos optataque Parn,
Templa Lyciae dabis, tot ditia dona sacratis
Postibus, & totidem voti memor exige tauros.
Dixerat, & 3 laetos socios 4 revocabat ab armis.
Venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Maenaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,
Regum ambo comites. quorum post funera moesti
Vitam indignantur. prior Arcada concitat Hopleus.
Nullane post manes regis tibi cura perempti
Cure Dymas? teneant quem iam fortasse volucres
Thebanique canes. patriis quid deinde feretis
Arcades? en reduces contra venit aspera mater.
Funus ubi at nostro semper sub pectore Tydeus
Stat inops tumuli. quamvis patientior armis
Ille meus abrupit [illegible] annis.
Ire tamen saevumque libet nullo ordine passim
Scrutari campum, mediasque irrumpere Thebas.
Excipit orsa Dymas: per ego haec vaga sidera iuro,
Per ducis errantes insignes mihi numinis umbras,
Idem ardor misero. comitem circumspicit olim

1 vv. nocti. 2 l. recedent.
3 vv. laetis. 4 l. revocauit.

Mens humilis luctu, sed nunc prior ibo, viamque
Inchoat, & maesto convertit ad aethera vultu.
Sic ait. arcanae moderatrix Cynthia noctis,
Si te tergeminis perhibent variare figuris
Numen, & in silvas alio descendere vultu,
Ille comes nuper nemorumque insignis alumnus
Ille tuus Diana puer, nunc respice saltem)
Quaeritur, incendit pronis dea curribus almum
Sydus, & admoto monstravit funera cornu.
Apparent campi, Thebaeque, altusque Cithaeron.
Sic ubi nocturnum tonitru malus aethera frangit
Iuppiter, absistunt nubes, & fulgure claro
Astra patent: subitusque oculis ostenditur orbis.
Accepit radios, & eadem percitus Hopleus
Tydea luce videt. longe dant signa per umbras
Mutua laetantes, & amicum pondus uterque
Ceu reduces vitae, famaque à morte remissos
Subiecta cervice levant: nec verba, nec ausi
Flere diu: prope saeva dies, indexque minatur
Ortus, eunt taciti per moesta silentia magnis
Passibus, exhaustasque dolent pallere tenebras.
Invida fata piis, & fors ingentibus ausis
Rara comes. tum castra vident, animisque propinquant.
Et decrescit onus. subita cum pulveris umbra
1 Fit sonus à tergo. monitu ducis acer agebat
Amphion equites noctem, vigilataque castra
Explorare datus. primusque per avia campi
Usque procul (nec dum totas lux solverat umbras)
Nescio quid visu dubium, incertumque moveri
Corporaque ire videt. subitus mox fraude reperta
Exclamat: cohibete gradum quicunque. sed hostes
Esse patet. miseri pergunt ante ire, timentque
Non sibi. tunc mortem trepidis minitatur, & hastam
Expulit. ac vanos alte levat eminus ictus
Affectans errare manus, stetit illa Dymantis
Ante oculos, qui forte prior, gressumque repressit.
At non magnanimus curavit perdere iactus
Epytus, & fixo transverberat Hoplea tergo:
2 Pendentesque etiam perstrinxit Tydeos armos.
Labitur egregii, sed non ducis immemor Hopleus.
Expiratque tenens felix si corpus ademptum
Nesciat, ac sanas talis descendat ad umbras.
Viderat hoc retro conversus, & agmina sentit
Iuncta Dymas, dubius precibusne subiret, an armis
Instantes. arma ira dabat, fortuna precari
Non audere iubet. neutri fiducia coepto.
Distulit ira preces: ponit miserabile corpus
Ante pedes, tergoque graves quas forte gerebat
Tigridis exuvias, in laevum torquet, & obstat
Exertum obiectans mucronem. inque omnia tela
Versus, & ad caedem iuxta, mortemque paratus.
Ut lea, quam saevo foetam pressere cubili
Venantes Numidae, natos erecta superstat
Mente sub incerta, torvum ac miserabile frendens.
Illa quidem turbare globos, & frangere morsu
Tela queat. sed prolis amor crudelia vincit

1 vv. &. 2 pendentesque.

Pectora, & in media catulo circumspicit ira.
Et iam [illegible] viro, quamuis puer [illegible] vetaret
Amphion erepta manus, pueriq; trahuntur
Ora, [illegible], cretus tunc denique supplex
Dem[illegible] rogat. [illegible] oro
Ducite, [illegible] per [illegible] Bacchi,
Inoamq; fugam, vestriq; Palaemonis annos.
Si cui forte domi natorum gaudia, si quis
His pater, angusto puero da pulueris haustus,
En [illegible] rogat en rogat ipse iacentis
Vultus: ego [illegible] prior, [illegible] volucres.
Me [illegible] coegi.
Imme[illegible] Amphion, regem si tanta cupido
[illegible] mentis adit [illegible].
Quid [illegible], exsanguesq; parens. cuncta [illegible] esse.
Et [illegible], tumuloq; ducis donatus abito.
Horruit, & [illegible] Arcas
Impleuit [illegible] inquit
Deerat: vt afflictos [illegible] Arges?
Nil eminus [illegible] ipse cremari.
Sic ait, & magno proscissum vulnere pectus
Incubuit puero, supremaq; murmura voluens,
Hoc tamen interea clare [illegible] sepulchro.
Tales optatis regum in complexibus ambo
Par insigne animis Aetolus & integer Arcas,
Egregias efflant animas [illegible]
Vos quoque sacrati, quamuis mea carmina surgãt
Inferiore lyra, memores superabitis annos.
Forsitan & comites non aspernabitur vmbras
Euryalus, Phrygiiq; admittet gloria Nisi.
At ferus Amphion, regique facta referunt,
[illegible] totum captiuumq; corpus [illegible],
Mittit ouans [illegible] Pelasgis
Tendis & [illegible] sociorum ostendere vultus.
Interea reducem murorum e culmine Graij
[illegible] vident. nec iam erumpentia celant
Gaudia, vt exertos enses & caede recenti
[illegible] rubere notant. nouus adsiat aethera magnus
Clamor, & e summo pendent cupida agmina vallo
Noscere quisq; suos. velut [illegible] recentum
Cum reducem longo prospexit in aethere matrem
[illegible] contra, summaq; e margine nidi
Extat hians, iam iamq; cadat, ni pectore toto
[illegible] aperta parens, & amat [illegible] increpet alis.
Dumque opus arcanum, & tacitae compendia Martis
Enumerant, laetiq; suos complexibus implent,
Hopleaque exquirunt, lacrimantq; Dymanta queruntur,
Ecce & Dircaeus [illegible] dux concitus ala
Venerat Amphion. non longum caede recenti
Laetatus, videt innumeris fluere caterius
Tellurem, atque vna gentem expirare ruina.
Qui tremor [illegible] de lampade sactos
[illegible] iuuenem, pariterq; horrore suo vno
Vox, acies, sanguisq; perit. gemitusq; parantem:
Ipse vltro conuersus equis fuga [illegible] retorto
Puluere, nondum illi Thebanum claustra subibant,
Et iam magna cohors nocturno fracta triumpho
Prosilit in campos. fert & arma, & membra iacentum
[illegible] Aonianumq; cruorem
[illegible], [illegible] currus,
[illegible], sanguineosq; rotas inter, & impicat axes.
Du[illegible] viris [illegible] superbi,
Sidonias [illegible] in puluere Thebas.
Hortatur Capaneus: Satis o iam tota Pelasgi
Delituit virtus: nunc, nunc mihi vincere pulchrum
[illegible] metum [illegible], & puluere aperto
[illegible] dextra
Omnia, & [illegible] furores.
Sic ait [illegible]
Argo [illegible] augur.
Iamq; premunt muros, & [illegible] funera narrat
Amphion, miseramque intrabant protinus vrbem.
Ni Megareus speculis citus exclamasset ab alta.
Claudite, vigiles, [illegible] claudite undique portas.
[illegible] dat vires nimius timor, ocius omnis
Porta coit, [illegible] Echion
Ogygias, [illegible] Spartana tuentes
[illegible] primo
[illegible] Pa[illegible]
Cebal[illegible]
[illegible], & nuper Nemeae in puluere felix
Alcidamas, primis quem caestibus ipse ligarat
Tyndarides [illegible] magistri
Respiciens, [illegible] pariter [illegible] occidit astro.
[illegible] Oceanum [illegible]
Virginis. & [illegible] gurgites [illegible] colore,
Fleuit, [illegible]
Et quae [illegible]
Eru[illegible] genitrix, [illegible] queretur.
Talis [illegible] Manes [illegible].
Tandem humeris obnixus Acron & pectore toto
Pronus Achaemenides [illegible] porta
Torsere: quanta pariter [illegible] gementes
[illegible] Pelasga [illegible].
Par operis iactura: lucro [illegible] recente
Ex[illegible] suos [illegible] Graius
Orientis, & [illegible] vlnas
Fundentisq; preces [illegible]
Verba, [illegible] decoras
Torquet in [illegible] per vacuas arenas.
Soluuntur [illegible] recusant
Stare morantem [illegible] cateruas
Moenibus. at pars [illegible] mittere fossae
Horror equis [illegible], atque immane patentes
Abruptum mirantur agi, nunc impetus ira
Margine ab extremo, nunc sponte in frena recedunt.

1 l. profligunt.

Hi praefixa solo vellunt munimina, at illi
Portarum obiectu [illegible] [illegible] [illegible] subdunt
Claustra [illegible], [illegible] [illegible] robore
Pellunt saxa, loco pars ad fastigia [illegible]
Exultant [illegible] [illegible], armata [illegible]
Servantur [illegible] [illegible] [illegible] turres.
At [illegible], [illegible] [illegible] caput omne coronant
Murorum, neque [illegible] [illegible] [illegible] ferro
Spicula, & [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible],
Saxaque in [illegible] [illegible] [illegible]
Membra [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nimbo,
Armaque [illegible] [illegible] stridentia tela [1] [illegible] ira.
Qualiter aut Maleam, aut alta Ceraunia supra
[illegible] in nube sedent, nigri [illegible] [illegible]
[illegible], & [illegible] [illegible] in vela procellae:
Talis Agenoreis, Argivum ex[illegible] armis
Obruitur non ora virum, non pectora [illegible]
Imber atrox [illegible] [illegible] [illegible] vultus
Immemores [illegible], & tantum sua tela videntes.
Antea [illegible] [illegible] [illegible] currus
Desuper Ogygia pepulit gravis impetus hasta.
Lora excussa manu, retroque in terga [2] volutus
Semianimes artus, [illegible] retinentibus haeret
Mirandum visu belli [illegible], arma trahuntur,
Fumantesque rotae [illegible], & tertius [illegible]
Sulcus arant. longe sequitur vaga pulvere cervix,
Et resupinatarum patet orbita [3] longa comarum.
At tuba [illegible] [illegible] clangoribus [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [4] [illegible] [illegible].
Dux, [illegible], omnique in limine [illegible]
Signa, [illegible] ante omnes [illegible] damna, & gaudia portat.
Dira [illegible] [illegible] Mavors ipse [illegible]
Gaudet [illegible] lymphatam terroribus urbem
Scindunt [illegible] vario, [illegible] [illegible], furorque
Et pavor, & caeca fuga circumfusa tenebris.
Bellum intra se [illegible] fervent [illegible] arces,
Miscentur clamore viae. ferrum undique, & ignes
Mente vident. [illegible] mente accipere Athenas.
Consumpsit ventura timor. iam tecta repleverant
Templaque, & [illegible] vallantur plangoribus arae.
Una omnes, eademque subit formido per annos.
Poscunt fata senes, [illegible], pallet[que] iuventus.
Atria femineis trepidant ululata querelis.
Flent pueri & [illegible] nequeunt cognoscere causas
Attoniti, [illegible] tantum matrum [illegible] timentes.
Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem.
Ipsae tela viris, ipsae iram [illegible] ministrant,
Hortanturque [illegible] [illegible] [illegible] gementes
Lumina, [illegible] parvos [illegible] natos.
Sit ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Armatus [5] [illegible] [illegible] [illegible] nubes:
Inque [illegible] [illegible] [illegible], & omnes
Hostis in ora [illegible], [illegible] [illegible] alii
Amplexae [illegible] domum, capitibusque plangunt
Moesta, laborataque premunt ad pectora caras,

1 yr. pharetra. 2 [illegible]. 3 vv. lata. 4 b. perit [illegible]. 5 erexit.

Nec non ancipiti pugnat sententia vulgus.
Dicere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Reddere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Cadmeae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Infelix tenebras [illegible] [illegible] [illegible] fraudes,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] noxa?
Inde alii [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] alii [illegible] & [illegible] [illegible]
Orant, quid [illegible] [illegible] clamant in arctis
Nosse futura [illegible] tenet [illegible], [illegible]
Fata deum. [illegible] [illegible] bene credita nostra
Consilia, & monitus cum [illegible] in bella vetarem?
Tela [illegible] [illegible] [illegible] Thebae
Si taceam, [illegible] exaudire cadentem,
Argolicumque [illegible] [illegible] ignem.
[illegible] pietas [illegible] altaria virgo,
Quaeramus [illegible] [illegible] [illegible]
Sanguineos flammarum apices, geminumque per aras
Ignem, & clara tamen mediis fastigia lucis
Orta docet. tunc in speciem serpentis [illegible]
Ancipiti [illegible] [illegible] rubentem
Demum [illegible], [illegible] illuminat umbras?
Ille coronatos [illegible] amplectitur ignes
Fatidicum, [illegible] [illegible] flagrante vaporem.
Stant tristes errore comae, [illegible] trementes
[illegible] [illegible] levat [illegible] [illegible]
Lumina, consumptumque genis rediisse nitorem.
Tandem exundanti [illegible] verba furori,
Audite [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
Labdacidae [illegible] [illegible] [illegible] duro.
Martius inferias & [illegible] [illegible] anguis
Sacra, cadat generis quicunque novissimus extat
Viperei. datur hoc tantum victoria pacto.
Felix qui tanta lucem mercede relinquet.
Stabat et fatidicis prope [illegible] altaribus [illegible]
Moestus adhuc patriae tantum communia lugens
Fata Creon. grandem subito cum fulmine ictum
Non secus ac torta traiectus cuspide pectus,
Accipit exanimis, sentitque Menoecea posci.
Monstrat enim, suadetque timor. stupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. Trinacria qualis
Ora repercussum Libyco mare [illegible].
Mox plenum Phoebo vatem, & celare iubentem
Nunc humilis genua amplectens, nunc ora tacentis
Nequicquam reticere rogat. iam fama sacratam
Vocem amplexa volat, [illegible] [illegible] Thebae.
Nunc age quis stimulos, & pulchra gaudia mortis
Addiderit iuveni (neque enim haec absentibus unquam
Mens homini transmissa deum) memor incipe Clio,
Saecula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diva Iovis solio iuxta comes, unde per orbem

Rara dari, terrisq; solet contingere virtus.
Seu pater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
Elegit penetrare viros, cœlestibus et tunc
Desiluit gauisa plagis. dant clara meatus
Astra locum, quos que ipsa polis affixerat ignes.
Iamq; premit terras. nec vultus ab æthere longè.
Sed placuit mutare graues, fit prouida Manto.
Responsis ut plena fides & fraude priores
Exuitur vultus. abit horrorq;, vigorq;
Ex oculis. paulum decoris permansit, honosq;
Mollior. & posito vatum gestamina ferro
Subdita. descendunt vittæ, toruusq; ligatur
Vitta comas (nam laurus erat) tamen aspera produnt
Ora deam, nimiique gradus. sic Lydia coniux
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
Perdere Sidonio humeris ridebat amictus,
Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
Sed neque te indecorem iaceres, dignumq; videri
Talia, Dircæa stantem pro turre Menœceu
Inuenit. immensa re erato limine porta
Sternebat Danaos, pariter Mauortius Æmon
Sed consanguinei quassus, atque omnia fratres,
Tu prior. exanimes circum tumulantur[a] acerui,
Omne sidet telum. nulli sine cædibus ictus,
Nec dum aderat virtus non mens, non dextra quiescit,
Non auida arma vacant. ipsa insanire videtur
Sphynx galeæ custos, visoq; animata cruore
Emicat effigies, & sparsa Orichalca renident.
Cùm dea pugnantis capulumq;, dextramq; repressit.
Magnanime ô iuuenis, quo non aghouerit illum.
Certius armifero Cadmi de sanguine Mauors,
Linque humiles pugnas, nō hæc tibi debita virt[a].
Astra vocant, cœloq; animam (plus concipe) mittes.
Iàdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
Hoc ignes, fibræq; volunt, hoc vrget Apollo.
Terrigenam cunctò patria pro sanguine poscunt.
Fama canit monitus gaudet Cadmeia[a] pubes
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fatum.
I precor accelera, ne proximus occupet Æmon.
Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
Permulsit tacitè. Asq; in corde reliquit.
Fulmine haud citius radiis afflata cupressus,
Combibit infestas & stirpe, & vertice flammas
Quam iuuenis multo possessus numine pectus
Erexit sensus, letique inuasit amorem.
Vt vero auersa. gressumque, habitumque notauit
Et subitam à terris in nubila crescere manto.
Obstupuit. sequimur, diuum β quicunq; vocasti,
Nec tarde paremus ait. iam iamque recedens
Instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
Armigeri fixum excipiunt. tum vulgus euntem
Authorem pacis, seruatoremque, deumq;
Conclamat gaudens, atque ignibus implet honestis.

Iamque iter ad muros cursu festinus anhelo
Obtinet, en mœrens genitor vitasse parentes.
Cum gemitu steteruntque ambo & vox hæsit vtrinque,
Deiectique genæ tandem pater antè profatur.
Quis nouus incæptis rapuit te casus ab armis
Quæ bello grauiora paras dic nate precantis
Cur tibi torua acies, cur hic truculentus in ore
Pallor? & ad patrios nō sistit sua lumina vultus?
Audisti responsa palam, miser ego oro tuosq;
Nate meosq; annos, miseraq; per vbera matris,
Ne vati ne crede puer. superi ne profanum
Dignantur stimulare senem? cui vultus inanis,
Extinctiq; orbes, & pœna simillima diro
Oedipodæ? quid si insidiis, & fraude dolosa
Rex agit? extrema est cui nostra in sorte timori
Nobilitas tua; ante alias notissima virtus.
Illius hæc forsan tamen quæ credis deorum
Ille monet. nec frena animo permitte calenti.
Da spacium, tenuemque moram. male cuncta ministrat
Impetus. hoc oro miseri concede parenti.
Sic tua maturè signentur tempora canis.
Et sis ipse parens. & ad hunc animose timorem
Peruenias. ne perge meos orbare penates:
Externi te nempe patres, alienaque tangunt
Pignora, si pudor est primum miserere tuorum.
Hæc pietas, hic verus honos, ibi gloria tantum
Ventosumque decus, titulique in morte latentes.
Nec timidus te flecto parens, i prælia misce,
I, Danaas acies, medios; per obuius enses,
Non teneo. liceat misero tremebunda lauare
Vulnera, & vndantem lachrymis siccare cruorem.
Teque iterum, sæuis iterúmque remittere bellis.
Hoc malunt Thebæ. sic colla, manusq; tenebat
Implicitus. sed nec lachryma, nec verba mouebant
Dis votum iuuenem. quin & monstrantibus illis
Fraude patrem tacita subit, auertitq; timorem.
Falleris heu, verosque metus pater optime nescis.
Non me vlli monitus, nec vatum exorsa furentum
Sollicitant, inanesque mouens. sibi callidus ista
Tiresias, nataque canat. non si ipse reclusis
Comminus ex adytis in me ingrueret Apollo.
Sed grauis vnanimi casus me fratris ad vrbem
Sponte refert, gemit Inachia mihi saucius Æmon
Cuspide, vix illum medio de puluere belli
Inter vtrasque acies, iam iamque tenentibus Argis.
Sed moror. I, refoue dubium turbàque ferenti
Dic parcat, leuiterq; vehat ego vulnera doctū
Iungere, supremique fugam reuocare cruoris
Æthiona petam. sic imperfecta locutus
Effugit. illi atra metum caligine pectus
Confundit[a] sensus, pietas incerta vagatur.

a vv. tumulantur. a vv. plebes.
β vv. quacunque.

a b. iacentes. a vv. confudit.

Dis-

Discordantq; metus impellunt credere Parcæ.
Turbidus interea ruptis vementia portis
Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi.
Cornua nunc equitum, cuneos nunc ille pedestres,
Et proculcantes moderantum funera currus.
Idem altas turres saxis & turbine crebro
Laxat, agit turmas idem, atque in sanguine fumat.
Nunc spargit torquens volucri noua vulnera plumbo.
Nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto,
Nullaq; tectorum subit ad fastigia, quæ non
1 Deferat hasta virum, perfusaq; cæde recurrat.
Nec iam aut Oeniden, aut Hippomedonta peremptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credunt.
Quin socium coiisse animas, & corpore in vno
Stare omnes ait, ita cuncta replet non vllius ætas,
Non cultus, non forma 2 mouet, pugnantibus idem,
Supplicibusque furit. non quisquam obsistere contra,
Non belli tentare vices: procul arma furentis
Terribilesq; iubas & frontem cassidis horrent.
At pius electa murorum in parte Menœceus
Iam sacer aspectuq; & fronte augustior ore,
Ceu demissus in terras supero demissus ab axe
Constitit, exempta manifestus casside nosci,
Despexitq; acies hominum, & clamore profundo
Conuertit campum, iussitq; silentia bello.
Armorum superi, tuq; o qui funere tanto
Indulges mihi Phœbe mori, date gaudia Thebis
Quæ pepigi, & toto quæ sanguine prodigus emi.
Ferte retro bellum, captæque impingite Lernæ
Relliquias turpes, confixaque terga fouentes
Inachius indecores pater auersetur Achiuos.
At Tyriis templa, arua, domos, connubia, natos
Reddite morte mea, si vos placida hostia iuui,
Si non attonitis vatis consulta recepi
Auribus, & Thebæ nondum credentibus hausi.
Hæc Amphionijs 3 per me persoluite terris,
Ac mihi deceptum precor, exorate parentem.
Sic ait insignemq; animam mucrone corusco
Dedignantem artus pridem, mæstamq; teneri
Arripit, atque vno quæsitam vulnere rumpit.
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat.
Seq; super medias acies, nondum ense remisso,
Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.
Ast illum amplexæ Pietas, Virtusq; ferebant
Leniter ad terras corpus, nam spiritus olim
Ante Iouem, & summos apicem sibi poscit in astris.
Iamq; intra muros nullo sudore receptum
Gaudentes heroa ferunt: abscesserat vltro
Tantalidum venerata cohors, nec agmine longo
Colla inter iuuenum, lætiq; laboribus omni
Conciditur vulgo, Cadmum, atque ille Amphiona supra
Conditur in sertis, his veris honore soluto

1 vv. deferat. 2 l. mouent. 3 l. pro.

Accumulant artus, patriaq; in sede reponunt
Corpus adoratum, repetunt mox bella peractis
Laudibus. hic victa genitor lachrymabilis ira
Congemuit, & tandem matri dat flere potestas.
Lustralemne feris ego te puer inclyte Thebis,
Deuotumq; caput, vilis ceu mater alebam?
Quod merui vt sæuis tantum inuisa deorum?
Non ego monstrifero coitu reuoluta nouaui
Pignora, nec nato peperi funesta nepotes.
Quid refert? habet ecce suos Iocasta, ducesq;
Regnantesq; videt: nos sæua piacula bello
Demus, vt 1 alternis, placet hoc tibi fulminis auctor,
Ordinibusq; mutent diademata fratres.
Quid superos, hominesue querar? tu sæue Menœceu,
Tu miseram ante omnes properasti extinguere matrem.
Vnde hic mortis amor? quæ sacra insania menti?
Quæue ego conceptus, aut quæ mala pignora fudi
Tam diuersa mihi? nimirum Martius anguis,
Quæque nouis proauum tellus effluxit aruis.
Hinc animi tristes, nimiumque in pectore Mauors,
Et de matre nihil: sponte en vltroq; peremptus
Irrumpis mœstas fatis nolentibus vmbras.
Ast egomet Danaos Capaneaq; tela verebar.
Hæc erat, hæc metuenda manus, ferrumq; quod amens
Ipsa dedi, viden vt iugulo consumpserit ensem?
Altius haud quisquam Danaum mucrone subisset.
Diceret infelix etiamnum & cuncta repleret,
Quæ fletibus abducunt comites, famulæque perosam
Solantes thalamo tenent, sedet orba bello
Vngue genas, non illa diem, non verba precantum
Respicit, aut visu flectit tellure relictos.
Iam vocis, iam mentis inops: sic aspera tigris
Fœtibus abreptis Scythico deserta sub antro
Accubat, & tepidi lambit vestigia saxi.
Nunquam iræ, edit rabies, feritasq; fameq;
Oris, eunt præter secura armenta, gregesq;.
Aspicit illa iacens: vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrumque, & vulnera, sed nunc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes.
Non mihi iam solito vatum de more canendum;
Maior ab Aoniis sumenda audacia lucis.
Mecum omnes audete deæ, siue ille profundis
Missus nocte furor, Capaneaq; signa secuta
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores.
Seu virtus egressa modum, seu gloria præceps,
2 Seu magnæ data fama neci, seu læta malorum
Principia & blandæ superum mortalibus iræ.
Iam sordent terrena viro, tædetq; profundæ

1 vv. alterni. 2 vv. fata.

Cadmi, & exhaustis olim, Graiumque, suisq;
Missilibus, lassa respexit in æthera dextra.
Ardua mox toruo metitur culmina visu,
Innumeroq; gradu, geminas latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter, longeq; timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent vna, clypeoq; incenditur ignis.
Hac ait in Thebas, hac me iubet ardua virtus
Ire, Menœceo qua lubrica sanguine turris.
Experiar quid sacra iuuent, an falsus Apollo.
Dixit & alterno captiua in mœnia gressu
Surgit ouans, quales medijs in nubibus æther
Vidit Aloidas, cum cresceret impia tellus
Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu iam prima lues vrbem, facibusq; cruentis
Æquatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraq; & validas fundæ Baliaris habenas,
(Nam iaculis, cælīq; vagis spes nulla sagittis)
Verum auidi & tormenta rotant, & molibus vrgent.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuoque sub aere pendens
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subitus occurrere ruina.
Amnis vt incumbens longæua robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassataq; trahitque
Molem ægram nexus, donec victor alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Vtq; petita diu celsus fastigia supra
Eminuit, trepidamq; assurgens desuper vrbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
Increpat attonitos, Humilesne Amphionis arces
Pro pudor, hi faciles carmenq; imbelle secuti,
Et mentita diu Thebarum fabula muri?
Et quidnam egregium prosternere mœnia molli
Structa lyra? simul insultans gressuq; manuque
Molibus obstantes cuneos, tabulataq; sæuus
Disijcit. absiliunt pontes, tectiq; trementes
Saxea frena labant, dissepto aggere rursus
Viscera, & truncas rupes in templa, domosq;
Præcipitat, frangitq; suis iam mœnibus vrbem.
Iamque Iouem circa studijs diuersa fremebant
Argolici, Tyrijque dei, pater æquus vtrisque
Aspicit ingentes ardentum comminus iras,
Seq; obstare videt. gemit infestante nouerca
Liber, & obliquo respectans lumine patrem,
Nunc vbi sæua manus, meaque heu cunabula flammæ?
Fulmen, io, vbi fulmen? ait. gemit author Apollo,
Quas dedit ipse domos. Lernam, Thebasque rependit
Mœstus, & intento dubitat Tirynthius arcu.
Maternos plangit volucer Danaeius Argos,
Flet Venus Harmoniæ populos: metuensq; mariti
Stat procul, & tacita Gradiuum respicit ira.
Increpat Aonios audax Tritonia diuos.
Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
Non tamen hæc turbant pacem Iouis. ecce quierant
Iurgia, cum medijs Capaneus auditus in astris,
Nullane pro trepidis clamabat numina Thebis
Statis? vbi infandæ segnes telluris alumni
Bacchus, & Alcides? piget instigare minores,
Tu potius venias, (quis enim concurrere nobis
Dignior?) en cineres Semelæaq; busta tenentur,
Nunc age, nunc totis in me conitere flammis
Iuppiter. an pauidas tonitru turbare puellas
Fortior, & soceri turres excindere Cadmi?
Ingemuit dictis superum dolor, ipse furentem
Risit, & incussa sanctarum mole comarum,
Quænam spes hominum tumidæ post prælia Phlegræ?
Tune etiam feriendus? ait, premit vndique lentum
Turba deum frendens, & tela vltricia poscit.
Nec iam audet fatis turbata obsistere coniux.
Ipsa dato nondum cælesti regia signo
Sponte tonat, coeunt ipsæ sine flamine nubes,
Accurruntq; imbres. Stygias rupisse cathenas
Iapeton, aut victam supera ad conuexa leuari
Inarimen, Ætnamue putes. pudet ista timere
Cælicolas, sed cum in media vertigine mundi
Stare virum, insanasq; vident deposcere pugnas,
Mirantur taciti, & dubio pro fulmine pendent.
Cœperat Ogygiæ supra caput ipse turris
Arcanum mugire polus, cælumque tenebris
Auferri, tenet ille tamen, quas non videt arces.
Fulguraq; attritis quoties micuere procellis,
His ait in Thebas, his iam decet ignibus vti,
Hinc renouare faces, lassamque accendere quercum.
Talia dicentem toto Ioue fulmen adactum
Corripuit. primæ fugere in nubila cristæ,
Et clypei niger vmbo cadit, iamq; omnia lucent
Membra viri. cedunt acies, & terror vtrinque
Quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
Intra se stridere facem, galeamque, comasque
Sentit, & vrentem thoraca repellere dextra
Conatus, ferri cinerem sub pectore tractat.
Stat tamen, extremumque in sydera versus anhelat,
Pectoraq; inuisis obijcit fumantia muris,
Ne caderet, sed membra virum terrena relinquunt,
Exhalatq; animus, paulum 2 si tardius artus
Cessissent, potuit fulmen meruisse secundum.

1 l. quercubicor. 2 vv. o n.

P. STA-

P. STATII PAPINII THEBAIDOS

LIBER XI.

POSTQVAM magnanimus furias virtutis iniquæ
Consumpsit Capaneus, expirauitque receptum
Fulmen, & ad terras longè comitata cadentem
Signauit muros vltricis semita flammæ:
Componit dextra victor concussa plagarum
Iuppiter, & vultu cœlumque, diemque reducit.
Gratantur superi. Phlegræ ceu fessus anhelet
Prælia, & Encelado fumantem impresserit Ætnam.
Ille iacet laceræ complexus fragmina turris
Toruus adhuc visu, memorandaque facta relinquens
Gentibus, atque ipsi non illaudata Tonanti.
Quantus Apollineæ temerator matris Auerno
Tenditur, ipsæ horrent si quando pectore ab alto
Emergunt volucres, immensáque membra iacentis
Spectant, dum miseræ crescunt in pabula fibræ.
Sic grauat iniectus terras, hostiliaque vrit
Arua, & anhelantem cœlesti sulphure campum.
Respirant Thebæ, templisq; iacentia surgunt
Agmina iam finis votis, finiq; supremis
Planctibus, & natos ausæ deponere matres.
At vaga palantes campo fuga voluit Achiuos.
Nec iam aut hostiles turmæ, ferrumue timetur,
Omnibus ante oculos ira Iouis, omnibus ardent
Arma metu, galeæq; tonant, visusq; pauentes
Ipse sequi, & profugis opponere Iuppiter ignes.
Instat Agenoreus miles, cælique tumultu
Vtitur, indomitos vt cum Massylus per arua
Armenti reges magno Leo fregit hiatu,
Et contentus abit: rauci tunc comminus vrsi,
Tunc auidi venere lupi, rabieque remissa
Lambunt degeneres alienæ vulnera prædæ.
Hinc premit Eurymedon. cui rusticus horror in armis,
Rustica tela manu, patriúmque agitare tumultum.
Pan illi genitor. tener [1] hinc comitibus annos
Egreditur, iuuenémque patrem puer æquat Alatreus.
Fœlices ambo. sed fortunatior ille,
Quem genuisse iuuat, nec iam dinoscere promptum,
Quæ magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
Arctantur densò fugientum ex agmine vallum.
Quas voluis Graiis voces? modò mœnia Cadmi
Scandebant: sua nunc defendunt tecta Pelasgi,
Ceu redeunt nubes, ceu circumstantibus austris
Alternis procumbit ager, ceu gurgite cano
Nunc retegit bibulas, nunc obruit æstus arenas.
[1] Procumbit latè pubes Tirynthia summi
Exuuias imitata dei. trux mœret ab alto
Amphitryoniades Nemeæ in sanguine terga,
Et similes ramos, similésq; videre pharetras.
Stabat in Argolicæ ferrato margine turris
Egregius lituo dextri Mauortis Enipeus
Hortator, sed tunc miseris dabat vtile signum,
Suadebatque fugam, & tutos in castra receptus:
Cum subitum obliquo descendit ab aere vulnus,
Vrgentisque sonum læua manus aure retenta est
Sicut erat: fugit vacuas iam spiritus auras,
Iam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.
Iámque potens scelerum, geminæque exercita gentis
Sanguine, Tisiphone fraterna cludere quærit
Bella tuba, nec se tanta in certamina [2] sidit
Sufficere, infernam comitem ni sede Megæram,
Et consanguineos in prælia suscitet angues.
Ergo procul vacua consedit valle, solumq;
Ense fodit stygio, terraq; immurmurat absens.
Nomen, & Elysiis signum indubitabile regnis.
Crinalem attollit longo stridore Cerasten
Cærulea dux ille comæ, quo protinus omnis
Horruit audito tellus, pontúsque, polúsque,
Et pater æthereos iterum prospexit ad ignes.
Accipit illa sonum. stabat tunc forte parenti
Proxima dum cœtu Capaneus laudatur ab omni
Ditis, & insignem stygiis fouet amnibus vmbram.
Protinus abrupta terrarum mole sub astris
Constitit, exultant manes, quantumq; profundæ
Rarescunt tenebræ, tantum de luce recessit.
Excipit atra soror, dextraque innixa profatur.
Hac germana tenus stygij metuenda parentis
Imperia, & iussis potui tolerare furores
Sola super terras, hostilíq; obuia mundo,
Dum vos elysium & faciles compescitis vmbras,
Nec pretium deforme moræ, cassiq; labores.
Hoc quodcumque madent campi, quod sanguine fumant
Stagna, quod innumero Lethæa examine gaudet
Ripa, meæ vires, mea læc insignia. sed quid
[3] Hoc ego? Mars habeat, vulgataq; inclita Enyo.
Vidistis stygiis certè manifestus in vmbris
Sanguine [4] fœdantem vultus, atrique madentem
Ora ducem tabo, miserum insatiabilis edit
Me tradente caput. modo nempe horrentius ab astris

2 hic.

1 l. expirat. 2 vv retur.
3 hæc. 4 fœdatura.

Descendit vos usq; fragor, meâ sacra premebas
Tempestas, ego mixta viri furialibus armis
Bella deum, & magnas videbam fulminis iras.
Sed iam (effabor enim) longo sudore fatiscunt
Corda soror, tardaeq; manus, hebet infera caelo
Taxus, & insuetos angues nimia astra soporant.
Tu cui totus adhuc furor, exultantq; recentes
Cocyti de fonte comae, da iungere vires.
Non solitas acies, nec Martia bella paramus,
Sed fratrum (licet alma fides, pietasque repugnent)
Vincentur fratrum stringendis comminus enses.
Grande opus: ipsa odiis, ipsa discordibus armis
Aptemur. quid lenta venis? agedum elige cuius
Signa feras. ambo faciles, nostrique; sed anceps
Vulgus, & affatus matris blandamq; precatu
Antigonen timeo, paulum ne nostra retardet
Consilia. ipse etiam, qui nos laudare precando
Suetus, & ultrices oculorum exposcere diras,
Iam pater est. coetu fertur iam solus ab omni
Flere sibi. atque adeo moror ipsa irrumpere Thebas,
Assuetumque larem. tibi pareat impius exul,
Argolicumque imbelle nefas, neu mitis Adrastus
Praeualeat, plebe que caui Lernaea moretur.
Vade, & in alternas inimica reiterere pugnas.
Talia partitae diuersum abiere sorores.
Vt Notus, & Boreas gemino de cardine mundi
Hic niue Rhiphaea, Libycis hic pulueris arenis
Bella cient, clamant amnes, freta, nubila, sylvae,
Iamque patent strages, plangunt sua damna coloni,
Et tamen oppressos miserantur in aequore nautas.
Illas ut summo vidit pater altus Olympo
Infestare diem, trepidumq; Hyperionis orbem
Suffundi maculis, toruo sic inchoat ore.
Vidimus armiferos, quo fas erat, usque furores
Caelicolae, licitasque acies, & si impia bella
Vnus init, dignusq; mea procumbere dextra.
Nunc par infandum, miseris incognita terris
Pugna iubet. auertite oculos. absentibus istis
Ista deis, lateantque Iouem. sat funera mensae
Tantaleae, & scelerum vidisse Lycaonis aras.
Et festino [illegible] ducente, astra Mycenas.
Nunc etiam turbanda dies. mala nubila tellus
Accipe, secedantque poli. stat parcere caelo,
Caelitibusq; meis; saltem ne virginis almae
Sydera, Ledaei videant nec talia fratres.
Sic pater omnipotens, visuq; nocentibus aruis
Abstulit, & dulci terrae caruere sereno.
Iamq; per Argolicas Erebo missa virgo cohortes
Vestigat Polynicis iter, portisque sub ipsis
Inuenit incertum leto tot iniqua fugantem
Exeat, & dubios turbabant omina sensus.
Viderat obscura vagam dum nocte pererrat
Aeger[2] consiliis curis que nouissima veniens
Coniugis Argiae scelera cum lampade maestam
Effigiem. (tunc monstra deum sic me parat at,
Has latura viro tedas eras) ergo rogantis.

2 vv. consilij.

Quae via, quisve dolor, cur maesta insignia? tantum
Fleuerat. atq; manu tumidos auerterat ignes.
Sic mentem vidisse nefas. & enim unde Mycenis
Afforet, & vallum coniux inopina subiret?
Sed fati monitus, vicinaque funera sentit.
At [illegible] timet, cum vero Acherontis operto
Diua ter admoto tetigit thoraca flagello.
Ardet inops animi, nec tam consistere regno,
Quam scelus, & caedem, & perfossi in sanguine fratris
Expirare cupit. subitoque[1] affatus Adrastum.
Sera quidem, extremus sociûm, generique superstes
Argolica, consulta pater, iam rebus in arctis
Aggredior. tunc tempus erat, cum sanguis Achiuum
Integer, ire ultro[2] primamq; capessere pugnam.
Nec plebis Danaûm florem, regumq; verendas
Obiiciare animas, ut lamentabile tantis
Vrbibus in nostrum caput ire decus. ast ea quando
Praecepit virtus, nunc saltem exsoluere fas sit
Quae merui (scis namque socer, licet alta recondas
Vulnera, & afflictum generi vereare pudorem)
Ille ego sum, qui te pacem, & pia iura regentem
Infelix, [illegible] aliis datus urbibus hospes)
Extorrem patria, regnoque, sed exige tandem
Supplicia. fratrum suprema in bella (quid horres?)
Decretum est. Exinque voco, desiste morari:
Nec poteris, non si arma parens, miseraeque sorores
In medias arma cadant: non si ipse ad bella ruenti
Obstet & extinctos galea pater ingerat orbes
Deficiam. an ne bibam superest quodcunque cruoris
Inachidae, & vestris etiamnum mortibus utar?
Vidi ego me propter ruptos telluris hiatus
Nec iubar vidi exanimum, fratrique nocentem
Tydea. me Lernae regem indefessa[3] reposcit,
Orbaq; Parrhasiis ululat mihi mater in antris.
Ipse nec Ismeni ripas, dum sanguine cruentat
Hippomedon. Tyrias potui nec scandere turres,
Dum tonat, & tecum Capaneu miscere furores?
Quis tantus pro luce timor? sed digna rependam
Conueniant ubicunq; nurus, matresque piaeque,
Longaeuiq; patres: quorum tot gaudia carpsi,
Orbauiq; domos. fratri concurro. quid ultra est?
Spectent, & voto victorem Eteoclea poscant.
Iamque vale coniux, dulcesq; valete Mycenae.
At tu care socer (nec enim omnis culpa malorum
Me penes. & superi mecum, Parcaeq; nocentes)
Sis ignis cinere, meque haec post praelia raptum
Auribus utriq; neges, urnaq; reponas.
Hoc tantum. & natae melius connubia iungas.
Ibant in lacrimas. veluti cum vere reverso,

1 affatur. 2 vv. propriamque.
3 vv. repostes.

Bistonia

Bistoniæ tepuere nives, summittitur ingens
Æmus, & angustos Rhodope descendit in amnes.
Cœperat & lenis senior mulcere furentem
Alloquio, sed et ora novo terrore cruenta
Eumenis, alipedemque citum, fataliaque arma,
Protinus Inachijque vultus expressa Perinthi
Obtulit, ac fidas exclusit casside voces.
At super hæc. Abrumpe moras, celeremus, & illum
Adventare ferunt portis. sic omnia 1 vicis.
Correptisque inicit equo. volat æquore aperto
Palladios, instantemque deæ circumspicit umbram.
Sacra Iovi merito Tyrius pro fulmine [illegible]
Nequicquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
Nec pater æthereus, divumque has vilis ad aras,
Sed mala Tisiphone trepidæ inserta ministris
Astat, & inferno prævertit vota Tonanti.
Summe deum, tibi namque mea primordia Thebæ,
2 Debeat insanum licet Argos, & aspera Iuno
Debent. Sidonios ex quo per littora raptor
Turbasti thiasos, dignatus virgine nostra
Terga premi, & placidas falsum mugire per undas.
Nec te vana fides, iterum Cadmeia ademptum
Connubia, & Tyrios nimium irrupisse penates.
Tandem, inquam, soceros, delectaque mœnia gratus
Respicis, assertorque tonas ceu regia cœli
Attentata tuo, pote pro turribus altis
Vidimus urgentem nubes dextraque benignum
Fulmen, & auditos proavis agnovimus ignes.
Accipe nunc pecudes, & magni thuris acervos,
Votivumque marem. dignas sed pendere grates
Haud mortale opus est. referent tibi reddere Bacchus,
Nester & Alcides. illis hæc mœnia servas.
Dixerat, ast illi niger ignis in ora genasque
Prosilit, raptumque comis diadema cremavit.
Tunc ferus ante ictum spumis delubra cruentat
Taurus, & dispansum mediis e cautibus exit
Turbidus, insano ferens altaria cornu.
Diffugiunt famuli, & regem solatur Haruspex.
Ipse instaurari ritum male fortis, agique
Imperat, & magnos ficto premit ore timores.
Qualis ubi implicitum Tirynthius ossibus ignem
Sensit, & Oetæis membris accedere vestes,
Vota incepta tamen, libataque thura ferebat
Durus adhuc, patiensque mali, mox grande coactus
Ingemuit, victorque furit per viscera Nessus.
Nuntius exanimis suspensus pectora curis
Æpytus ad regem portæ statione relicta
Tendit, & hæc tremulo vix intellectus anhelat.
Rumpe pios cultus, intempestivaque, Rector,
Sacra Deum. frater muris circum omnibus instat,
Portarumque moras frenis assultat, & hastis.

1 l. vincis. 2 vv. auctor.

Nomine te crebro, te solum in prælia poscens.
Flent mæsti retro comites, & uterque loquenti
Adgemit, & pulsis exercitus obstrepit armis.
Ille vocat: 1 Tunc tempus erat, sator optime divum.
Quid meruit Capaneus? turbatus inhorruit altis
Rex odiis, mediaque tamen gavisus in ira est.
Sic ubi regnator post exulis otia tauri,
Mugitum hostilem summa tulit aure iuvencus,
Agnovitque minas, magna stat fervidus ira
Ante gregem, spumisque animos ardentibus effert,
Nunc pede torvus humum, nunc cornibus aëra findens.
Horret ager, trepidæque expectant prælia vaccæ.
Non desunt regi comites. Sine mœnia pulset
Irritus, ille autem si actis huc audeat 2, quo
Viribus hic miseris furor est instare periclo
Nec librare metus, & tuta odisse. resiste
Hoc fretus solio. nos propulsabimus hostem.
Nos bellare iube. sic proxima turba, sed ardens
Ecce aderat luctu, dicturusque omnia belli
Libertate Creon, urit fera corda Menœceus.
Nulla patri requies, illum quæritque, tenetque,
Illum sanguineos proflantem pectore rivos
Aspicit, & iam semper de turre cadentem.
Ut dubium, & pugnas cunctantem Etheoclem vidit:
Ibis ait, neque te ulterius, fratrumque ducum move
Pessime, funeribus patriæ lachrymisque petitum,
Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.
Sat tua non æquis luimus perjuria divis.
Urbem armis, opibusque gravem, & modo civibus arctam,
Ceu cœlo demissa lues, inimicave tellus
Hausisset, vacuam que tamen sublimis obumbras.
Deest jam tertia plebis, [illegible]
Pars humus, hos pelago patrius transtulit amnis,
Hi quærunt artus, illi sua vulnera curant.
Redde agedum miseris fratres, natosque patresque,
Redde arvis, domibusque viros. ubi maximus Hippeus,
Finitimusque Dryas? ubi Phocidis arma sonora,
Euboicique duces? illos tamen æqua duelli
Sors tulit ad manes. at tu pudet, inclyta regni
Hostia nate iaces, ceu mutæ e grege sanguis.
Hoc munus primitias armorum, & rite [illegible]
Libatumque meumque mori, & cunctabitur ultra
Iste? nec adverso nunc saltem Marte vocatus
Stabit? an in furias atrum iubet ire prophanus
Tristia ad iterumque meos ora [illegible]
In gemitus? quid enim mi ero super unicus Æmon?
Ille iube iubeat, inquiet hic spectator ab alta
Turre sede, quid tua fremis, famulaque cohortem
Respecta? dii te tre volunt, te vindicare pœnas.
Ipsa etiam genitrix, ipsæque odere sorores.

1 h. Nunc. 2 efflat. 3 hinc.

In te ardens frater ferrum, mortémq; minatur,
Saeuaq; per tacitum conuellit claustra. nec audis?
Sic pater infrendens, miseraq; exaestuat ira.
Ille tubas. Non fallis. at, nec te impia nati
Fata mouent. canere illa patrem & mactare decebat?
Sed spes sub lachrymis, spes atque occulta cupido
His latet, infans praetendis funera voto,
Atque premis frustra vacuae ceu proximus aulae.
Non ita Sidoniam fortuna reliquerit vrbem:
In te vt sceptra cadant, tanto indignissime fato.
Nec mihi difficilis praesens vindicta. ad arma
Arma prius famuli coeunt in praelia fratres.
Vult genitus leuire Creon, lucrare furorem.
Victori mihi cuncta lues. Sic iurgia paulum
Distulit, atq; ensem, quem iam dabat ira, repressit.
Illus vt incerto pastoris vulnere serpens
Erigitur gyro, longumq; è corpore toto
Virus in ora legit, paulum si deuius hostis
Torsit iter, recidere minae, tumefactaq; frustra
Colla sedent, iraq; sui bibit ille venenum.
At genitrix [2]primum funesta [illegible], vt amens
Expauit famam, nec tarde credidit ibat
Scissa comas, vultuq;, & pectore nuda cruento.
Non sexus decorisue memor. Pentheia qualis
Mater ad insanis scandebat culmina montis,
Promissum saeuo caput allatura Lyaeo.
Non comites, non ferre ipsa vestigia nata
Aequa valent. tantum miserae dolor vltimus addit
Robur, & exangues crudescunt luctibus anni.
Iamq; decus galeae, iam iacula saeua ligabat
Ductor, & ad lituos hilarem, intrepidumque tubarum
Prospectabat equum, subito cum apparuit ingens
Mater, & ipse metu famulumque expalluit omnis
Coetus, & oblatam retro dedit armiger hastam.
Quis furor? vnius iterum regni integrata resurgit
Eumenis? [1]ipsi etiam post omnia comminus ipsi
Stabitis? vsq; adeo geminas duxisse cohortes,
Et facinus mandasse parum est? quo deinde redibis
Victor? in hos ne sinus? diri coniugis olim
Felices tenebrae! latius improba lumina poenas,
Hac spectanda dies? quo saeue minantia flectis
Ora? quid [3]alternos vultus pallorq; ruborq;
Mutat? & obnixi frangunt mala murmura dentes?
Me miseram, vinces. prius has tamen arma necesse est
Experiare domi. stabo ipsa in limine portae
Auspicium infaustum, scelerumq; immanis imago.
Has tibi canities, haec sunt calcanda nefande
Vbera, perq; vterum sonipes hic matris agendus.
Parce. quid oppositam capulo, parmaque repellis?

1 vv. ipse, 2 primam. 3 alternis.

Non ego te contra stygiis feralia cantu
Vota dedi, caeco nec te [illegible] rogaui.
Exaudi miserum genitrix? te sane precatur,
Non pater. adde moram sceleri, & metire quod audes.
Sed pulsat muros germanus, & impia contra
Bella ciet? non mater enim, non obstat euntes
Vlla furor, te cuncta rogant, hic plangimus omnes.
Ast ibi vix vnus pugnam dissuadet Adrastus,
Aut forsan iubet. tu limina auita deosq;
Linquis, & a nostris in fratrem amplexibus exis?
At parte ex alia tacitos ob stante tumultu
Antigone furata gradus nec casta retardat
Virginitas, volat Ogygii fastigia muri
Exuperare furens, senior comes haeret eunti
Actor, & his summas non duraturus ad artes.
Vtq; procul visis paulum dubitauit in armis,
Agnouitq; nefas, iaculis, & voce superba
Tecta nimis essentem, magno prius omnia planctu
Implet, & è muris ceu descensura profatur,
Comprime tela manu, paulumq; hanc aspice turrim
Frater, & horrentes refer in mea lumina cristas.
Agnoscis ne infesti [illegible] fidemq;
Poscimus, sic? haec est bona causa modesti
Exulis? Argolicos per te germane penates
(Nã Tyriis iam nullus honos) per si quid in illa
Dulce domo, summitte minas, en vtraq; gentis
Turba rogant ambasq; acies, rogat illa [illegible]
Antigone deuota [illegible]
Et tantum tua dura soror. saltem ora, trucesq;
Solue genas liceat vultus fortasse supremum
Noscere dilectos, & ad haec lamenta videre
Anne fleas. illum gemitu iam supplice mater
Frangit, & exertum dimittere dicitur ensem.
Tu mihi fortis adhuc? mihi, quae tua nocte dieq;
Exilia, erroresq; fleo, iamiamq; tumentem
Placauit tibi saepe patrem. quid crimine soluis
Germanum? nempe ille fidem & statuta foedera rupit.
Ille nocens saeuusque suis, tamen ecce vocatus
Non tenet. hic paulum furor elanguescere dictis
Coeperat, obstreperet quamquam, atque obstaret Erinnys.
Iam summissa manus, lente iam flectit habenas.
Iam tacet, erumpunt gemitus, lachrymáque fatetur
Cassis habent irae. pariterque & abire nocentem
Et venisse pudet subito cum matre repulsa
Eumenis [illegible] fractis Echionia portis
Clamantem, venio, solumque quod ante vocasti
Inuideo. nec intersis moras, grauius arma tenebas
Mater, & O patria, O [1]regni incertissima tellus,
Nunc certe victoris eris, nec mitior ille,
Tandem inquit scis saeue fidem? & descendis in aequum?
O mihi nunc primum longo post tempore frater,
Congredere, hae leges, haec foedera sola supersunt.

1 vv. regum.

Sic hostile tuens fratrem, namq; uritur alto
Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis
Instratusq; ostro sonipes, quod fulua metallo
Parma micat, quanquam haud armis inhonorus & ipse,
Nec palla vulgare nitens: opus ipsa nouarat
Mæonis Argia modis, ac pollice docto
Stamina purpureo tenues intexuit auro.
Iamq; in puluereum furiis hortantibus æquor
Prosiliunt, sua quemque comes, stimulatq; monetque.
Frena tenent ipsæ, phalerasque, & lucida comunt
Arma manu, mixtasque iubas serpentibus augent.
Stat consanguineum campo scelus, vnius ingens
Bellum vteri coeuntq; pares sub casside vultus.
Signa tacent: siluere tubæ, stupefactaq; Martis
Cornua ter nigris auditus regnator ab oris
Intonuit, terq; ima soli concussit, & ipsi
Armorum fugere dei, nusquam inclyta Virtus,
1Restrinxit Bellona faces, longeq; pauentes
Mars rapuit currus, & Gorgone cruda virago
Abstitit, inq; vicem Stygiæ subiere sorores.
Prominet excelsis vulgus miserabile tectis.
Cuncta madent lachrymis, & ab omni plangitur arce.
Hinc questi vixisse senes, hinc pectore nudo
Stant matres, paruosq; vetant attendere natos.
Ipse quoq; Ogygios monstra ad gentilia manes
Tartareus rector porta iubet ire reclusa.
Montibus insidunt patriis, tristiq; corona
Infecere diem, & vinci sua crimina gaudent.
Illos vt stimulis ire in discrimen apertum
Audijt, & sceleri nullum iam obstare pudorem,
Aduolat & medias immittit Adrastus habenas.
Ipse quidem regni multum, & venerabilis æuo,
Sed quid apud tales? quis 2non sua pignora curat?
Ecce hortatur tamen ille rogat: Spectabimus ergo
Inachidæ, Tyriiq; nefas? vbi iura, deiq;?
Bella vbi? ne perstate animis: te deprecor hostis,
Quanquam 3nec tua ira sinat, nec tu mihi sanguine longe,
Te gener, & iubeo, sceptri si tanta cupido est,
Exuo regales habitus. I Lernam, & Argos
Solus habe. non verba magis suadentia frangunt
Accensos, sumptisq; semel conatibus obstant,
Quam Scythicis curuatis erectus fluctibus vnquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.
Vt periisse preces, geminosq; ad prælia fusos
Puluere corripedes, explorat iugaq; furentum
In digitis amenta videt, fugit omnia linquens
Castra, viros, generum, Thebas, ac fata morantem,
Conuersumq; iugo propellit Ariona. qualis
Demissis tenuisq; post præmia sortis
Vmbrarum custos, mundiq; nouissimus hæres
Palluit amisso veniens in tartara cælo.

Non tamen indulsit pugnæ, cunctataq; primo
Substitit in scelere, & paulum fortuna morata est.
Bis cassæ periere viæ. bis comminus actos
Auertit bonus error equos. puraq; nefandi
Sanguinis, obliqui ceciderunt telibus hastæ.
Tendunt frena manu, & sæuis calcaribus vrgent
Immeritos. magnoq; gemunt inexorabile diuum
Prodigium turmas, alternaq; murmura voluunt
Mussantes, iterare aciem, procurrere, sæpe
Impetus, & totum miseris opponere bellum.
Iamdudum terris coetuq; offensa deorum
Auersa cæli pietas in parte sedebat.
Non habitu quo nota prius, non ore sereno,
Sed vittis exuta comam, paternaq; bella
Ceu soror infelix pugnantum, aut anxia mater
Deflebat, sæuumq; Iouem, Parcasq; nocentes
Vociferans, seq; polis, & luce relicta
Descensuram Erebo, & Stygios iam malle penates.
Quid me, ait, vt sæuis animantum, ac sæpe deorū
Obstaturam animis, princeps natura creabas?
Nil iam ego per populos, nusquam reuerentia nostri.
O furor: o homines diri, Prometheos artes,
Quam bene post Pyrrham tellus, pontusq; vacarent!
En mortale genus dixit, speculataq; tempus,
Auxilium tentemus, ait, licet irrita coner.
Desiluitq; polo, niueis sub nubibus astus
Quanquam mœsta deæ sequitur vestigia limes.
Vix steterat campo, subita mansuescere pace
Agmina, gentisq; nefas, tunc ora madescunt,
Pectoraq; & tacitus subrepsit fratribus horror.
Arma etiam simulata gerens, cultuq; viriles
Nunc hos, nunc illos, Agite, ite obsistite, clamat.
Quis nati fratresq; domi, quis pignora tanta.
His quoque nonne palam est vltro miserescere diuos?
Tela cadunt, cunctantur equi, sors ipsa repugnat.
Non nihil impulerat dubios, ni torua notasset
Tisiphone fraudes, cælestiq; ocyor igne
Assoret increpitans. Quid bello obuerteris ausis
Numen iners, pacisque datum? i cede improba. noster
Hic campus, nosterq; dies: nunc sera nocentes
Defendis Thebas, vbi tunc cum bella cierat
Bacchus, & armatas furiarent orgia matres?
Aut vbi segnis eras, dum Martem impia serpens
Stagna bibit, dum Cadmus arat, dum victa cadit Sphynx,
Dum rogat Oedipoden genitor? dum lampade nostra
In thalamos Iocasta venit? sic vrget, & vltro
Vitantem aspectus, etiam pudibundaq; longe
Ora reducentem premit astridentibus Hydris,
Intentatq; faces, deiectam in lumina pallam
Diua trahit, magnoq; fugit questura Tonanti.
Tunc vero accensa stimulis maioribus ira.

1 vv. restinxit. 2 vv. nec. 3 vv. haud.

Arma placent, versaeque volunt spectare cohortes.
Instaurant crudele nefas. rex impius aptat
Tela & funesta cassum prior occupat hasta.
Illa viam medium clipei conata per orbem
Non perfert ictus atque alto vincitur auro.
Tunc exul subit, & clare funesta precatur.
Di quos effosso non irritus ore rogavit
OEdipodes, firmate nefas. non improba posco
Vota: piabo manus & eodem pectora ferro
Rescindam, dum me moriens hic sceptra tenentem
Linquat & hunc secum portet minor umbra dolorem.
Hasta subit velox equitis femur inter, equique
Ilia, letum utrique volens. sed plaga sedentis
Luxato vitata genu, tamen irrita voti
Cuspis, in obliquis invenit vulnera costis.
It praeceps sonipes stricta contemptor habena,
Arvaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
Exultat fratris credens hunc esse cruorem.
Credit & ipse metu. totis iamque exul habenis
Indulget, caecusque avidos illidit in aegrum
Cornipedem cursus, mittunt frena manusque,
Telaque, & ad terram turbati gressibus ambo
Praecipitant. ut nocte rates, quas nubilus Auster
Implicuit, frangunt tonsas [illegible] rudentes,
Luctataque diu tenebris, luctataque fluctu,
Sicut erant, imo pariter sedere profundo.
Haec pugnae facies. coeunt sine more, sine arte,
Tantum animis, iraque, atque ignescentia cernunt
Per galeas odia, & vultus vibrantur acerbo
Lumine. nil adeo medii telluris, & enses
Impliciti, nexaque manus, alternaque saevi
Murmura, ceu lituos rabies, aut signa tubarum.
Fulmineos veluti praeceps cum comminus egit
Ira sues, strictuque erexit pectora setis.
Igne tremunt oculi, lunataque dentibus uncis
Ora sonant. spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens, canibusque silentia suadet.
Sic avidi incurrunt. nec dum letalia miscent
Vulnera, sed coeptus sanguis, facinusque peractum,
Nec iam opus est furiis. tantum mirantur, & adstant
Laudantes, hominumque dolent plus posse furores.
Fratris uterque furens cupit adfectatque cruorem,
Et nescit manare suum. Tandem irruit exul,
Hortatusque manum, cui fortior iraque fasque,
Insilit alte, ensemque ingerit, atque in corpore pressit,
Qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
Territus, in clipeum [illegible] colligit artus.
Mox intellecto magis ac magis aeger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti, atque increpat hostem.
Quo retrahis? permane gradum? O liquida somno,
Et regnis effeta quies! longique sub umbra

a vexillo.

Imperia exilio, rebusque exercita egenis
Membra vides: disce arma pati, nec fidere laetis.
Sic pugnans miserum restabat lassa nefando
Vita duci, summusque cruor. poteratque parumper
Stare gradus: sed sponte ruit, fraudemque supremam
In media iam morte parat. clamore Cithaeron
Erigitur, fraterque ratus vicisse, levavit
Ad caelum palmas. Bene habet. non irrita vovi.
Cerno graves oculos, atque ora natantia leto.
Huc aliquis propere sceptrum, atque insigne comarum
Dum videt. haec dicens gressus admovit, & arma
Ceu templis donet & patria laturus ovantis,
Arma etiam spoliare cupit. nondum ille peractis
Manibus, ultricemque animam servabat in ira.
Utque superstantem pronumque in pectore sensit,
Erigit occulto ferrum, vitaeque labantis
Reliquias tenues odio supplevit, & ensem
Iam laetus frater fratris sub corde reliquit.
Ille autem: Vivisne? & adhuc manet ira superstes,
Perfide, nec sedes unquam morituri quietas?
I mecum ad Manes: illic quoque pacta reposcam,
Si modo Agenorei stat Gnosia iudicis urna,
Qua reges puniri datur. nec plura locutus,
Concidit, & toto fratrem gravis obruit armis.
Ite truces animae, funestaque Tartara leto
Polluite, & cunctas Erebi consumite poenas.
Vosque malis hominum Stygiae iam parcite divae.
Omnibus in terris scelus hoc, omnique sub aevo
Viderit una dies, monstrumque infame futuris
Excidat, & soli memorent haec proelia reges.
At genitor sceleris comperto immane profundis
Erepsit tenebris, saevoque in limine profert
Mortem, impexam veteri situ, sordida tabo
Utraque canities, & durus sanguine crinis.
Obnubit ferale caput, procul ora genasque
Intus [illegible]
Virgo autem impatiens sustentat pondera laeva,
Dextra sedet baculo. qualis si puppe relicta
Exosus manes nigri [illegible] Averni
Exeat ad superos, solemque & pallida turbet
Astra, nec ipse diu ferat [illegible] supernis
Aeris, interea longum [illegible] magistro
Crescat opus, totaque expectet saecula ripis.
Talis init campum, comitique extrema gementi,
Dux ait ad natos, patremque recentibus ore
Inijce funeribus. cum iam nescia virgo
Quid paret. impediunt iter, implicitosque morantur
Arma, viri, currus, altaque in strage seniles
Decipiunt gressus, & dux miseranda laboris:
Ut quaesita diu monstravit corpora clamor
Virginis, [illegible]
Nec vox [illegible] gementis
Vulneribus [illegible]
Dum scrutatur galeas, atque ora latentia quaerit.

i victrices.

Tandem

Tandem muta furens genitor suspiria soluit,
Tarda meam pietas longo post tempore mentem
Percutit? estne animis hæc nominis clementia corde?
Vincis me miserum vincis natura parentem:
En habeo gemitus, lachrymaque per arida serpunt
Vulnera. [1] *iam molles sequitur manus impia planctus.*
Accipite infanda iusta exequialia mortis
Crudeles, nimiumque mei: nec noscere natos,
Alloquiumque aptare licet. dic virgo precanti
Quem teneo? quo nunc vestras ego sanguine honore
Prosequar? infestas ó si soluenda redirent
Lumina, & in vultus sæuire ex more potestas.
Heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
Vota, malaque preces. quis nam fuit ille deorum
Qui steterit orantem iuxta, præceptaque verba
Dictauit? sitas? furor ille, & mouit Erinnys,
Et pater, & genitrix, & regna, oculique cadentes.
Nil ego. per Ditem iuro dulcesque tenebras,
Immeritamque ducem: subeam sic tartara digna
Morte, nec irata fugiat me Laius vmbra.
Heu mihi quos nexus fratrum, quæ vulnera tracto?
Soluite quæso manus, infestaque vincula tandem
Diuidite, & medium nunc saltem admittite patrem.
Talia dequestus paulatim sumpserat iras
Mortis, & occulte telum, ni nata vetaret,
Quærebat. sed cauta manu subtraxerat enses
Antigone, furit inde senex. Vbi noxia tela?
Heu furiæ, num totum abiit in corpora ferrum?
Dicentem comes ægra leuat, mistumque dolorem
Ipsa premit, iamiam gaudens planxisse parentem.
Olim autem incæpta clamore exterrita pugna
Regina extulerat notum penetralibus ensem.
Ensem sceptriferi spolium lachrymabile Laij.
Multaque cum superis & diro questa cubili,
Et nati furiis, & primi coniugis vmbris,
Luctata est dextra, & prono vix pectore ferrum
Intrauit tandem. & venas prorupit aniles
Vulnus, & infelix lustratur sanguine lectus.
Illius exilis stridentem in pectore plagam
Ismene collapsa super, lachrymisque, comisque
Siccabat plangens. qualis Marathonide sylua
Flebilis Erigone, cæsi prope funera patris
Questibus absumptis tristem iam soluere nodum
Cœperat, & forte ramos moritura legebat.
At iam læta ducum spes elusisse duorum
Res Amphioniæ alto, sceptrumque maligna
Transtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat
Iura Creon. miser heu bellorum terminus illi
Pugnarant fratres. hunc & Mauortia clamant
Semina, & impensus patriæ paulo ante Menœceus,
Consiliat populus. scandit fatale tyrannus
Flebilis Aonia solium. pro blanda potestas,
Et sceptri male suadus amor! nunquámne priorum

Hærebunt documenta nouis? iuuat ecce nefasto
Stare loco, regimenque manu tractare cruentum.
Quid melior Fortuna potest? iam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menœcea regnis.
Primum adeo sæuis imbutus moribus aula,
Indicium, specimenque sui, iubet igne supremo
Arceri Danaos, nudoque sub axe relinqui
Infelix bellum, & tristes sine sedibus vmbras.
Mox reducem Ogygia congressus limine portæ
Oedipodem timuit paulum, sese que minorem
Confessus tacite promptamque coercuit iram.
Mox redit in regem, tacitumque audentius hostem
Increpitans, procul inquit abi victoribus omen
Inuisum & furias auerte, ac mœnia lustra
Discessu Thebana tuo. spes longa peracta est.
Vade, iacent nati. quæ iam tibi vota supersunt?
Horruit instinctu rabido, steterantque trementes,
Ceu visu præsente, genæ senium que recessit.
Tunc natam baculumque manu dimisit, & ira
Innixus, tumido vocem de pectore rupit.
Iamne vacat sæuire Creon? modo perfida regna
Fortunæque iocum nostræ miserande subisti,
Et tibi iam fas est regum calcare ruinas?
Iam tumulis victos socios iam mœnibus arces?
Macte, potes digne Thebarum sceptra tueri.
Hæc tua prima dies, sed cur noua contrahis amens
Iura? quid anguste tantos metiris honores?
Exilium intendis. timida inclementia regum
Ista. feros auidus quin protinus imbuis enses?
Crede. licet veniat cupidus parere satelles,
Intrepidusque, cedet non cunctantia colla.
Incipe. an expectas, vt pronus supplice dextra
Sternar? & immitis domini vestigia quæram?
Finge autem tentare. sinesne hinc vlla minaris
Supplicia? aut vllos veris superesse timores?
Linquere tecta iubes? cœlum, terrásque reliqui
Sponte, atque vltricem crudelis in ora retorsi
Non vllo cogente manum. quid tale iubere
Rex inimice potes? fugio, excedoque nefandis
Sedibus. an refert quo funera longa, meásque
Transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
Concedat, patria quantum miser incubo terra?
Sed dulces Thebæ. nimirum hic clarior ortus,
Et meliora meos permulcent sydera vultus,
[1] *Hic genitrix, natique. habeat Thebana, rogósque*
Mœnia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit,
Quodque ego. sic thalamos, sic pignora fida capessas.
Nec tibi sit virtus fortunam euadere dextra:
Sed lucem deprensus ames, fatis omnia sanxi.
Duc age nata procul. quid te autem luctibus addo?
Da rex magne ducem. timuit miseranda relinqui
Antigone, mutatque preces. felicia per te
Regna verende Creon, sanctasque Menœceos vmbras:

1 vv. huic.

Da veniam afflicto, dixitq; ignosce superbis.
[illegible] morem, [illegible] querelis.
[illegible]
[illegible] ne [illegible]
[illegible] pectore fletus
[illegible] moris.
Et [illegible] nas,
[illegible]
[illegible]
P[illegible]tereas, & magnis [illegible] priorum
Funera. [illegible] factum, & armis
Septies, [illegible] & iura [illegible],
Supplicium [illegible] nunc ex agmine tanto
[illegible] comes nec dum exul erat [illegible] hic ne
O[illegible] hunc odijs, & regni victus exit?
Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum
Ingemat, & votis [illegible] oberret?
Pone metum, procul [illegible] tua [illegible] ab aula
Fugiet, ego [illegible] & servire docebo.
[illegible] abducam, [illegible] recondam:
Exuberit, nam quas migrantis externa patebunt
Moenia? [illegible] Argo [illegible] Mycenas
Squalidus [illegible] Adraste
Agmina narret clades [illegible] precetur
Rex Thebanus opem? [illegible]
Pandere, quid [illegible]
Conde precor quodcunq; [illegible] precamur

1 vv. ferunt. 2 vv. blandia 3 l. [illegible]

Dona Creon miserere senis, maestiq; parentis
Hunc precor [illegible] manes [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qualis [illegible]
Quem [illegible] tremebant:
Iam piger & longo [illegible] ab aevo
Magni [illegible] non [illegible]:
Et iam in [illegible] ad aures,
Erigitur, [illegible]
Ingemit, & campis [illegible].
Flectitur affatu, sed [illegible] omnia rector
Supplicis [illegible] recedit
Munere. Haud [illegible] longè
Finitima [illegible] nomine que
Communis [illegible] Cithaeron:
At [illegible] umbris
Qui [illegible] in sanguine gentes.
Sic ait, & fido comitum, vulgiq; gementis
Assensu [illegible] regem petebat.
Interea [illegible] Pelasgi
[illegible]
[illegible] pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditumq; pudendum.
Nox fugit, & grata profugos amplectitur umbra.

1. l. maestique. 2 b. [illegible]

P. STATII PAPINII THEBAIDOS LIBER XII.

Nondum cuncta polo vigil inclinaverat astra
Ortus, & instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem, trepidas ubi iam Tithonia nubes
Discutit, ac reduci magnum parat aethera Phoebo.
Agmina tam raris Dircaea penatibus errant,
Noctu quiesta moras. quamvis tunc ocia tandem,
Et primus post bella sopor, tamen aegra quietem
Pax fugat, & saevi meminit victoria belli.
Vix primo proferre gradum, & munimina valli
Solvere, vix totas reserare audacia portas.
Stant veteres ante ora metus, campiq; vacantis
Horror: ut assiduo iactatis aequore tellus
Prima labat. sic attoniti nil comminus ire
Mirantur, fugiuntq; putant assurgere turmas.
Sic ubi prospectu scandentem lumina turris
Idaliae volucres fulvum aspexere draconem,
Intus agunt natos, & foeta cubilia vallant
Unguibus, imbellesq; citant ad praelia pennas:
Mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
Candida turma timet, tandemq; ingressa volatus
Horret, & a mediis etiamnum respicit astris.
Itur in exanguem populum bellique cruentis
Reliquias. qua quemque dolor lacrimaeque coacti
Exegere duces: hi tela, hi corpora, at illi
Currum tantum ora vident. alienaq; iuxta
Pectora pars currus deflent: vulneraq; loquuntur
Hos clipeum, quod restat, equi par oscula figunt
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.
Frigida dum geritur strages. patuere recentes
Cum scapulis hastis; manus media quae sagitta
Luminibus stantes, magis ut vestigia caedis
Nulla, tumque planctu pendente, & ubique parato.
At circum informes truncos miserabile surgit
Certamen, qui ruga ferant, qui funera ducant.
Saepe etiam hostiles iussit Fortuna parumper)
Deceptis flevere viros. nec certa facultas
Noscere quem miseri vitent calcentve cruorem.
At quibus est illaesa domus, vacuique dolores,
Aut deserta vagi Danaum tentoria lustrant.

1 vv. quia.

Immittuntque faces, aut quae post bella voluptas.
Quaerunt [1]di[illegible] [illegible] quo vulnere Tydeus,
An [illegible] pater [illegible] aut [illegible]
[illegible] per membra [illegible]
[illegible] exempla [illegible]
[illegible]
Nec [illegible] domus [illegible] funera, [illegible]
[illegible] alterna [illegible]
Igne [illegible]
[illegible]
[illegible] aurea [illegible] Lucifer [illegible]
[illegible]
[illegible] Cithaeron
[illegible] gentes
[illegible] munere gaudent
[illegible]
[illegible] gaudens circumvolat ignem.
Accipit & [illegible] manes Eteocleos [illegible]
[illegible] honos, [illegible] haberi
Frater [illegible] pellitur umbra.
At non [illegible] Menoeceus huic
Rex genitor [illegible] rectora [illegible]
Struxerat [illegible] agger
[illegible] omnibus armis
[illegible] aeternos.
[illegible] decorus
[illegible] quam [illegible] astris
[illegible] Tirynthius Oeta.
Spirantes [illegible] captiva [illegible]
Corpora [illegible] pater [illegible] fortis
[illegible] equos [illegible] ignis
Palpitat & [illegible] paterni.
O [illegible]
Ardet [illegible] mecum [illegible] penates.
Atque [illegible] qui nunc
[illegible] & [illegible] cibat.
[illegible] perenni
([illegible] Virtute colas: mihi flebile semper
Numen erit [illegible] excelsaque Theba
Templa [illegible]
Et nunc heu [illegible]
[illegible] potestas
Argos & [illegible] Mycenas
[illegible] & sanguine nati
Partus [illegible] bella
[illegible] nares?
[illegible] Oedipodis [illegible] Fortuna dolorum,
[illegible] gemimus bone Iuppiter umbras!
Accipe nate tui nova [illegible] triumphi.
Accipe, & hoc regimen dextre fronti [illegible] superba
Vincula quae [illegible] dedisti.
[illegible]
[illegible] cinemque, manumque

[illegible] iterat violentius ira.
Saevum agedum, immitemque vocent, nunc funera Lernae
Tecum ardere veto longos [illegible] addere sensus
Corporibus [illegible] animas, Ereboque nocentes
Pellere [illegible] ipsumque feras, ipsum unca volucrum
Ora, equi, atque [illegible] Regum monstrare negantes.
[illegible] quod [illegible] humus alma, deique resolvunt.
Quare iterum repetens, iterumque edico suprema
Ne quis [illegible] flammis ausit [illegible] Pelasgos.
Aut [illegible] explebit adempta
Corpora per [illegible] magnum [illegible]
Dixit, & abreptum comites in tecta ferebant.
[illegible] ab Argis
(Fama trahit [illegible] orbae [illegible]
[illegible] capta manus, sua vulnera cuique
[illegible] dejectae in pectora crines,
[illegible] manant lacera ora cruentis
Unguibus & molles planctu crevere lacerti.
Prima per attonitas nigra regina caterva
Tristibus illa vehens famulis, iterumque resurgens
Quaerit inops Argia viam, non regia cordi,
Non pater [illegible] unum Pelopei [illegible] amati
Nomen in ore [illegible] Dircen [illegible] Cadmi
Moenia [illegible] Mycenis.
Proxima Lernaeo Calydonidas agmine mixtas
Tydei exequias trahit haud [illegible] sorores
Deipyle [illegible] profanos
[illegible] viri, sed cuncta tacentis
[illegible] amor [illegible]
At [illegible] plangere Nealce
Hippomedonteam [illegible] impia coniux
[illegible] rogos. Postrema gementum
Agmina [illegible] comes orba Diana.
[illegible] Euadne [illegible] querimurque [illegible]
[illegible] pueri magni [illegible] manus
[illegible] astris,
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
Plangit ab [illegible] genitrix Thebana sepulchro.
[illegible] gregem, quamvis [illegible] luget
Fletus, & arcanos errantibus extulit ignes.
Ipsa per [illegible]
[2]Cuncta [illegible]
Ire [illegible]
Nec [illegible] corpora curam
[illegible] arcani [illegible]
[illegible]
Expe [illegible] rogos [illegible] flammaque [illegible]
Squalidus [illegible] & [illegible]
[illegible] ab agmine [illegible]
Plangore [illegible] per [illegible]
[illegible] hasta.
[illegible] loca sola tumultu,

1 l diversi. 2 l. nec.

1 b. Et 2 occultatque.

Fœmineúmque gregem, [1] quæ iam super agmina Lernæ
Sola videt. non ille viam, causásque requirit,
Quippe patent, mæsto sed sic prior occupat ore.
Quæ miseræ, quæ fertis iter? [illegible] peremptis
Speratis cineremque virûm? stat pervigil illic
Umbrarum custos, [illegible] corpora regis
Adnumerat: nil quam lachrymæ, procul vsque fugatis
Accessus hominum: solis avibúsque ferisque
Ire licet. vestris ne Creon dabit æquus honorem
Luctibus? immites citius Busiridos aras,
Garysiique famem stabuli, Siculique licebit
Exorare deos, rapiet forsan ipse precantes,
(Si mens nota mihi) nec coniugalia supra
Funera, sed caris longe mactabit ab umbris:
Quin fugitis, [2] dum tuta via est, Lernámque reversæ
Nomina, quod superest, vacuis datis orba sepulchris,
Absentesque animas ad inania busta vocatis?
Aut vos Cecropiam (prope namque & Thesea fama est
Thermodontiaco lætum remeare triumpho)
Imploratæ opem? bello cogendus & armis
In mores hominemque Creon. sic fatus, at illis
Horruerant lachrymæ, stupuitque immanis eundi
Impetus, atque uno vultus pallore notati.
Non secus assiliunt molles si quando iuvencas
Tigridis Hircanæ [illegible] & ipse
Auditu turbatur ager: timor omnibus ingens,
Quæ placeat, quos sua fames descendat in armos.
Continuo discors vario sententia motu
Scinditur: his Thebas, tumidumque ambire Creonta,
His placet Actæas si quid clementia gentis
Annuat extremum [illegible], ac turpe reverti.
[2] Hic non fœminea subitum virtute [3] honorem
Colligit Argia, sexúque immane relicto
Tractat opus: placet ire ego ego spes dirique pericli
Communes infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vna nurus, nec alumna nivosi
Phasidos, innuptis vallata cohortibus iret.
Tunc mouet arte dolum, quo semet ab agmine fido
Segreget, immitemque [illegible]
Contemptrix animæ & magno temeraria luctu.
Provocet, hortantur pietas, ignesque pudici.
Ipse etiam ante oculos omni manes [4] [illegible] in actu
Nunc hostis [illegible] nunc [illegible] ad aras,
Nunc mitis coniux, nunc iam sub cuspide torva
Mæstus in amplexus, multumque a limine summo
Respiciens, sed nulla [illegible] imago
Crebrior. [illegible] campi
Nuda venit [illegible] mentem
Ægro [illegible] ardor,
Funus amat. [illegible] Pelasgus,

Vos at Actæas acies Marathoniaque arma
Elicite, & vestræ pro fortuna labori.
Me sinite Ogygias tantùm, quæ sola ruinæ
Causa fui, penetrare domos, & [illegible] regni
Prima pati: nec [illegible] vrbi
Limina, sunt illic soceri mihi, sunt [illegible]
Coniugis, & Thebas [illegible] subibo.
Ne tamen revocate gradus. sic impetus ingens,
Auguriumque animi nec piata: vnámque Menœtem
(Olim hic virginei custos, monitorque pudoris)
Eligit. & quanquam rudis atque ignara locorum
Præcipiti gressu, qua venerat Ornitus, assert.
Atque vbi [illegible] procul [illegible] liquisse maiorum
Anne ait hostiles ego te latentis per agros
Heu dolor, [illegible] quænam sententia lenti
Thesea? an bello proceres, an dexter haruspex
Annuat? interea iunius decrescit, & vncis
Alitibus non hoc potius [illegible] artus?
Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad vmbras
Me tardam quereris [illegible] divis.
Heu si nudus adhuc, heu si iam forte sepultus.
Non omni utrumque nefas. adeo vis nulla dolentis,
Mors nusquam [illegible] Creon. hortaris euntem
Ornite, sic dicens magno Megareia præceps
Arva rapit passu, dextras proxima quisquis
Obvius. hinc [illegible] habitus, miserámque veretur.
Vadit atrox visu, [1] nec cordi nec astre pavescens,
Et nimis conscia [illegible] timeri.
Nocte velut Phrygia cum [illegible] resultans
Dindyma pingeret rapitur Simoentis ad amnem
Dux vesana chori [illegible] lecto
Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notavit.
Iam pater Hesperio fulgentem gurgite currum
Abdiderat [illegible]
Cum tamen illa gravem [illegible] laborem
Nescit abrupisse diem [illegible] arvis
Fertur [illegible] saxa,
Lapsum [illegible] arcana sereno
Nigra [illegible]
Pe[illegible] ferarum,
Præterit horrendas [illegible] monstris.
Tantum animi luctusque valent. pudet ire Menœtem
Tardius [illegible] gradum miratur alumna.
Quæ non illa domus [illegible] hominumque
Pulsavit gemitu, quoties [illegible] eunti
Lumen & [illegible] flamma
Destituunt [illegible]
Iamque [illegible]
Pectoribus [illegible]
Iam prope [illegible] Menœtes.
Haud [illegible]
Ogygias Argia [illegible]
Busta tacet [illegible]

1 vv. quam. 2 vv. At 3 vv. amorem
4 l. [illegible]

1 l. nil.

Sordi-

Sordidus, & magna redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus, nec mœnia longe:
Cerne, ut ingentes murorum porrigat umbras
Campus, & e speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, media nox magis ipsa tacebat,
[illegible] migrantes laxabant astra timores.
Horruit Argia, dextramq; ad mœnia tendens,
Urbs optata prius, nunc & tecta hostilia Thebæ,
Et tamen æqua, si reddis coniugis umbras,
Sic quoq; dulce solum, cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota, rogos, hospes, planctumq; & funera posco.
Illum oro exsortem regni, belloq; fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi, tuq; o [illegible] manibus ulla
Effigies, errantiq; animæ post membra solutæ,
Tu mihi pande vias, tuique ipse ad funera deduc.
Si merui, dixit, tellumq; aggressa propinqua
Pastorale casæ reperit spiramina [illegible]
Ignis, & horrendo, [illegible] campos.
Qualis ab Ætnæis accensa lampade saxis
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,
Ausonium Siculumq; latus, vestigia nigri
Raptoris, vastiq; legens monstrantia sulci.
Illius insanis ululatibus ipse remugit
Enceladus, ruptoq; vias illuminat igni.
Persephonem amnes, silvæ, freta, nubila clamant,
Persephonem tantum Stygii tacet aula mariti.
Admonet attonitam [illegible] Creontis
Alter, & [illegible] sua furto.
Regina Argolicas modo formidata per urbes
Votum immane precis, [illegible] augustissima gentis,
Nocte sub infesta, nullo duce & hoste propinquo,
Sola per effusum armorum, & lubrica tabo
Gramina, non tenebras, non circumfusa tremiscens
Concilia umbrarum, atque inhumata suis membra gementes,
Sæpe gradu cæco ferrum calcataq; tela
Dissimulat, soluq; labor vitare iacentes,
Dum [illegible] putat omne [illegible] sagaci
Rimatur positos, & corpora prona supinat
Incumbensq; querit, [illegible] parum lucentibus astris.
Forte [illegible] per umbras
Iuno [illegible] maritis,
Thebanos ad mures, ut Pallada [illegible]
Supplicibusq; pios faciles [illegible]
At [illegible] ubi per campos errore [illegible]
Immeritam Argiam supero respexit ab axe,
Indoluit visu, & [illegible] bigis
Advertit cornua placidasq; ita voce locuta est.
Da mihi [illegible] Cynthia, si quis
Est Iunonis honos. certe Iovis [illegible]
Ter noctem Herculeam, [illegible] sed multo querelas:
En locus officio, ultrix placidissima nostri
Inachis Argia cernis quæ nocte vagetur?
Nec reperire virum densis queat ægra tenebris?
Et tibi [illegible] languet [illegible] exere quæso
Cornua, & assueto propior premat orbita terras.
Hunc quoque qui curru madidas tibi pronus habenas
Ducit, in Aonios vigiles dimitte soporem.
Vix ea cum scissis magnum dea nubibus orbem
Protulit: expavere umbræ fulgorq; recessit
Syderibus, vix ipsa tulit [illegible]
Primum per campos [illegible] pallam
Coniugis ipsa sui noscit miseranda labores.
Quanquam texta latent, [illegible] sanguine marcet
Purpura, iamq; deos vocat, & de funere caro
Hoc [illegible] putat, vidit ipsum in pulvere pene
Calcatum, fugere animus, visusq; sonusq;
Inclusitq; dolor, [illegible] corpore toto
Sternitur in vultus, animamq; per oscula quærit
Absentem, pressumq; comis, ac veste cruorem
Servatura legit, [illegible] tandem voce reversa.
Hunc ego te coniux ad debita regna profectum
Ductorem belli, generumq; potentis Adrasti
Aspicio? talisq; tuis occurro triumphis?
Huc attolle genas, defectaq; lumina: venit
Ad Thebas Argia tuas, age mœnibus induc,
Et patrios ostende lares, & mutua redde
Hospitia. heu quid ago? proiectus cespite nudo
Hoc patriæ telluris habes? quæ iurgia? certe
Imperium non frater habet? nullasne tuorum
Movisti lacrymas? ubi mater? ubi inclyta fama
Antigone? mihi nempe iaces, mihi victus es uni.
Dicebam: quo tendis iter? quid sceptra negata
Poscis? habes Argos, soceri regnabis in aula.
Hic tibi longus honos, hic indivisa potestas.
Quid queror? ipsa dedi bellum, mæstumque rogavi
Ipsa patrem, ut talem nunc te complexa tenerem.
Sed bene habet superi, gratum est Fortuna, peracta est
Spes, longinqua via, totos invenimus artus.
Hei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu!
Hoc frater? qua parte precor iacet ille nefandus
Prædator? vincam volucres, sit adire potestas.
Excludamq; feras: an habet [illegible] & ignes?
Sed nec te flammis inopem tua terra videbit.
Ardebis, lacrymasq; feres quas ferre negatum
Regibus, æternumq; tuo famulata sepulcro
Durabit deserta fides, testisq; doloris
Natus erit, parvusq; torum Polynice fovebo.
Ecce alios gemitus, aliamq; ante ipsa ferebat
Antigone miseranda facem, vix nacta petitos
Mœnibus egressus: illam nam tempore in omni
Attendunt vigiles, & rex iubet ipse timeri.
Contractasq; vices, & crebrior excubat ignis.
Ergo dis fratriq; moras excusat, & amens
Ut [illegible] horrida, somno,
Erumpit muris, fremitu qualis territat agros
Virgineas ira leo rabie, cui libera tandem

Et primus si te matre furor, et longa morata est.
Quippe trucem campum, & positus quo puluere frater
Nouerat, atque illam contra videt ire Menœtes:
Cui vacat, & cara genitrix compescit alumna.
Cum tamen erectas extremum virginis aures
Accessit sonitu, visaque atra sub veste, comisque
Squallentem, & crasso fœdatam sanguine vultus
Astrorum radiis, & vtraque a lampade vidit:
Cuius ait manes, aut quem temeraria quæris
Nocte mea? nihil illa diu, sed mox ora, caputque
Demittitque sibi pariter velamina vultus,
Capta metu subito, tacitumque obiurga dolorem.
Hoc magis increpitans, suspecta silentia, perstat
Antigone, comitemque premens ipsamque: sed ambo
Desistunt, sæuoque silent: tandem ora retexit
Argia, corpusque tamen complexa profatur:
Si qua in hoc veteri bellorum sanguine mecum
Quæsitura venis, si tu quoque dura Creontis
Iussa times, possum tibi me confisa fateri:
Si tua cura eadem, si lachrymæ, lamentaque (certo)
Iunge age, iunge fidem; proles ego regia Adrasti.
Hei mihi, num quis adest cari Polynicis ad ignes!
Et si regna vetant, stupuit Cadmeia virgo,
Intremuitque simul, dicentem & occupat vltro:
Mene igitur sociam pro sors ignara malorum!
Mene times? mea membra tenes, mea funera plangis.
Cedo, tene: pudet! heu pietas ignaua sororis!
Hæc prior, hæc vltro lapsa, ruitque per ipsum
Amplexu miscent auidæ, lacrimasque, comasque,
Partitaque artus reddunt alterna gementes
Ad vultum, & cara vicibus ceruice fruuntur.
Dumque modo hæc fratrem memorat, nunc illa maritum,
Mutuaque exorsæ Thebas, Argosque renarrant,
Longius Argia mæstos reminiscitur actus.
Per tibi furtiui sacrum commune doloris,
Per socios Manes & conscia sidera iuro,
Non ille amissos, quamquam vagus exul, honores,
Non gentile solum, caram non pectore matrem,
Te cupiens vnam, noctesque diesque loquutus,
Antigonen; ego cura minor, facilisque relinqui.
Tu tamen excelsa sublimis forsitan arce,
Ante nefas Graium dantem vexilla maniplis
Vidisti, atque ille aduersa respexit ab vrbe
Ense salutatam, et nutantis vertice coni.
Nos procul extremum, sed quis deus egit in iras?
Nil vestræ valuere preces? sed hinc ipsa negauit
Orantis causas ac tristia reddere facta.
Cœperat Antigone, fidus comes admonet ambas,
Eia agite incœptum perimus, iam sidera pallent
Vicino turbata die, perferte laborem,
Tempus erit lacrimis, mox accenso flebitis igne.
Haud procul Ismenos, migrat et murmura ripæ,
Qui turbatus adhuc, & sanguine decolor ibat.
Huc laceros artus socio conamine portant
Inualidæ, inuigilique comes non fortior vlnas.

Sic Hyperionium tepido Phaethonta sorores
Fumantem lauere Pado, vix dum ille sepulchro
Conditus, & flentes stabant ad flumina siluæ.
Vt lautos purgata vado memoresque vicissim
Mortis honos, ignem miseræ post vltima quærunt
Oscula, sed gelidæ circum extinctæque fauillæ
Putribus in foueis, atque omnia busta quiescunt.
Stabat adhuc, seu forte rogus, seu numine diuum,
Cui torrere datum sæuos Eteocleos artus:
Siue locum monstris iterum fortuna parauit,
Seu dissensuros seruauerat Eumenis ignes:
Hic tenuem nigris etiamnum viuere lucem
Roboribus pariter cupidæ videre, simulque
Flebile gauisæ, nec adhuc quis busta repertum.
Sit placitus quicunque, rogant, mitisque supremi
Admittat cineris consortem, & misceat Vmbras.
Ecce iterum fratres primos vt contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & nouus aduena bustis
Pellitur, exundant diuiso vertice flammæ.
Alternosque apices abrupta luce coruscant.
Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
Orcus, vterque minax globus, & conatur vterque
Longius, ipsa etiam commoto pondere paulum
Secessere trabes. conclamat territa virgo,
Occidimus, functamque manu stimulauimus iram.
Frater erat, quis enim accessu ferus hospitis vmbræ
Pelleret? en clypei fragmen, semustaque nosco
Cingula, frater erat; cernis vt flamma recedat,
Concurratque tamen? viuunt odia improba, viuunt,
Nil actum bello, miseri, sic dum arma mouetis,
Vicit nec ipse Creon. Nunquam tam regna, quid ardes?
Cur furitis? cedat nimiumque exul vbique
Semper inops, causam cede, oro. nupta precatur,
Hoc soror, aut sæuos media vt secernimus ignes.
Vix ea cum subitus campis tremor altaque tecta
Impulit, adiuuitque rogi discrimen hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
Fingebat simulachra sopor. ruit ocius omnem
Prospectum lustrans armata indagine miles.
Illos instantes senior timet vnus: at ipsæ
Ante rogum, sæuumque palam spreuisse Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur
Securæ, quippe omne vident funusque cadauer.
Ambitur sæua de morte, animosaque leti
Spes furit: hæc fratrem rapuisse, hæc coniugis artus
Contendunt, vicibusque probant: ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor; deposcere sæua
Supplicia & dextras iuuat insertare cathenis.
Nusquam illa alternis modo quæ reuerentia verbis,
Iram, odiumque putes, tantum discordia vtrinque
Clamor, & ad regem qui deprendere trahebat.

a xv. Que.

a b, ambulsisque membra.

At

At procul Aſſæis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneis induit ſe præuia matres
Attonitas non ipſa minus, cuncámque gementem
Conciliat populo, & fletibus addit honorem.
Ipſa manu ramóſque oleæ, vittáſque precantes
Tradit, & obtentu ſummittere lumina pallæ,
Et preferre docet vacuas ſine manibus vrnas.
Omnis & Actæis effuſa penatibus ætas
Tecta, viaſq; replent. vnde hoc examen? & vnà
Tot miſerantes dum cauſas nouere malorum,
Iamq; gemunt. dea conſiliis ſe miſcet vtriſq;
Cuncta docens, quæ gente ſatæ, quæ funera plangant,
Quidue petant. variis nec non affatibus ipſa
Ogygias leges, immanemque Creonta
Multum & vbique fremunt. Getica non plura queruntur
Hoſpitibus tectis trunco ſermone volucres.
Cum duplices thalamos, & iniquum Terea clamant.
Vrbe fuit media nulli conceſſa potentum
Ara deum, mitis poſuit Clementia ſedem.
Et miſeri fecere ſacram ſine ſupplice nunquam
Illa nouo, nulla damnauit vota repulſa.
Auditi quicunq; rogant, noctéſque dieſq;
Ire datum. & ſolis numen placare querelis.
Parca ſuperſtitio, non thurea flamma, nec altus
Accipitur ſanguis, lachrymis altaria ſudant.
Mæſtarum ſuper libamina ſerta comarum
Pendent, & veſtes mutata ſorte relictæ.
Mite nemus circa, cultuque inſigne verendo
Vittatæ laurus, & ſupplicis arbor oliuæ.
Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo
Forma deæ, mentes habitare, & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, ſemper locus horret egenis
Cœtibus, ignotæ tantum felicibus aræ.
Fama eſt defeſſos acie poſt buſta paterni
Numinis, Herculeos ſedem fundaſſe nepotes.
Fama minor factis. ipſos nam credere dignum
Cælicolas, tellus quibus hoſpita ſemper Athenæ
Ceu leges, hominémque nouum, ritúſque ſacrorum
Seminaq; in vacuas hinc deſcendentia terras,
Sic ſacraſſe loco commune animantibus ægris
Confugium, vnde procul ſtarent. iræque, minæq;
Regnaq; & à iuſtis Fortuna recederet aris.
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.
Huc victi bellis, patriaq; à ſede fugati
Regnorúmque inopes, ſcelerúmque errore nocentes
Conueniunt, pacémque rogant. mox hoſpita ſedes
Victi, & Oedipodæ furias, & funus Olynthi.
Texit, & à miſero matrem ſummouit Oreſte.
Huc vulgo monſtrante locum, manus anxia Lernæ
Deueniunt, cedit miſerarum turba priorum.
Vix ibi ſedatæ requierunt pectora curæ
Ceu patrio ſuper alta grues Aquilone fugatæ
Cum videre Pharon, tunc æthera latius implent,

Tunc hilari clangore fremunt, iuuat orbe ſereno
Contempſiſſe niues, & frigora ſolue e Nilo.
Iamq; domos patrias, Scythicæ poſt aſpera gentis
Prælia, laurigero ſubeuntem Thesea curru
Lætiſici plauſus, miſſúſque ad ſydera vulgi
Clamor, & emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
Ante ducem ſpolia, & duri Mauortis imago
Virginei currus, cumulataq; fercula criſtis,
Et triſtes ducuntur equi, truncæque bipennes,
Queis nemora, & ſolidam Mæotida cædere ſuetæ,
Corytique leues portantur, & ignea gemmis
Cingula, & informes dominarum ſanguine peltæ.
Ipſæ autem nondum trepidæ ſexúmue fatentur,
Nec vulgare gemunt, aſpernanturq; precari,
Et tantum innuptæ quærunt delubra Mineruæ.
Primus amor niueis victorem cernere vectum
Quadriiugis. nec non populos in ſemet agebat
Hippolyte, iam blanda genas, patienſq; mariti
Fœderis. hanc patrii ritus fregiſſe ſecretos
Atthides obliquo ſecum mirantur, operto
Murmure, quòd nitidi crines, quòd pectora pallâ
Tota latent, magnis quòd barbara ſemet Athenis
Miſceat, atque hoſti veniat paritura marito.
Paulum & ab[1] obſeſſis mæſtæ Pelopeides aris
Promouere gradum, ſeriémque & dona triumphi
Mirantur, victique animo rediere mariti.
Atque vbi tardauit currus, & ab axe ſuperbo
Explorat cauſas victor, poſcitq; benigna
Aure preces, auſa ante alias Capaneia coniux.
Belliger Ægide, ſubitæ cui maxima laudis
Semina de noſtris aperit Fortuna ruinis:
Non externa genus, dirœ nec conſcia noxæ,
Turba ſumus, domus Argos erat, regeſque mariti:
Non vtinam[2] fortes. quid enim ſeptena mouere
Caſtra, & Agenoreos opus emendare penates?
Nec querimur cæſos, hæc bellica iura, vicéſq;
Armorum. ſed non Siculis exorta ſub antris
Monſtra, nec Oſſæi bello cecidere bimembres.
Mitto genus, claróſque patres, hominum inclyte Theſeu
Sanguis erant, omnes eadémque[3] ſydera, eoſdem
Sortitus animarum, alimentaque veſtra creati.
Quos vetat igne Creon, Stygiiq; à limine portæ,
Ceu ſatos Eumenidum, aut Lethæi portitor amnis
Summouet, ac dubio cœliq; Erebiq; ſub axe
Detinet heu princeps natura, vbi numina? vbi ille
Fulminis iniuſti iaculator? vbi eſtis Athenæ?
Septima iam ſurgens trepidis Aurora iacentes
Auerſatur equis, radios deſtruit, & horret
Stelliferi iubar omne poli, iam comminus ipſæ
Pabula dira feræ, campóque edere volucres
Spirantem tabo, & cælum, ventóſque grauantem.
Quantum etenim ſuperaſſe reris? nuda oſſa, putremque
Tabe permiſtum ſaniem, properate verendi

1 vv. inſ. ſtit. 2 vv. & fortes
3 vv. in ſydera.

Cecropidæ, vos ista decet vindicta, priusquam
Emathij, Thracesq; dolent, quaque extat vbique
Gens ardua rogis manesq; habitura supremos.
Nam quis erit sæuire modus? bellauimus, esto.
Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras.
Tu quoque, vt egregios fama cognouimus actus,
Non trucibus monstris Sinin, infandumque dedisti
Cercyona, & sæuum velles Scyrona crematum.
Credo & Amazoniis Tanaim fumasse sepulchris,
Vnde hæc arma refers, et & nunc dignare triumphum,
Da terris vnum cæloq; Ereboq; laborem.
Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
Sic tibi non vlla socia sine Pallade pugna,
Nec sacer inuideat paribus Tirynthius actis.
Semper & in curru, semper te mater ouantem
Cernat, & inuictæ nil tale precentur Athenæ.
Dixerat, excipiunt cunctæ, tenduntq; precantes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros
Permotus lachrymis: iusta mox concitus ira
Exclamat: quænam ista nouos induxit Erinnys
Regnorum mores? non hæc ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam, pontumq; niualem
Cum peterem. nouus vnde furor? victumne putasti
Thesea, dire Creon? adsum, nec sanguine fessum
Crede, sitit meritos etiamnum hæc hasta cruores.
Nulla mora est. verte adeo huc fidissime Phegeu
Cornipedem, & Tyrias inuectus protinus arces
Aut Danais edice rogos, aut prælia Thebis.
Sic ait, oblitusq; viæq; laborum,
Hortaturq; suos, viresq; instaurat anhelas.
Vt modo connubijs taurus, vitulaq; recepta
Cum potitur pugnæ: alio si forte remugit
Bellatore nemus, quanquam ora, & colla cruento
Imbre madent, nouus arma parat, campumque lacessens
Dissimulat gemitus, & vulnera puluere celat.
Ipsa metus Libycos, seruatricemq; Medusam
Pectoris incussa mouit Tritonia parma.
Protinus erecti toto simul agmine Thebas,
Respexere angues. nec dum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expauit classica Dirce.
Continuo in pugnas, nec tantum accensa tumultu,
Qui modo Caucasei comites rediere triumphi,
Omnis ad arma rudes ager extimulauit alumnos,
Conueniunt, vltroq; duces vexilla sequuntur.
Qui gelidum Braurona viri, qui rura lacessunt
Munychia, & trepidis stabilem Piræa nautis,
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho,
Mittit in arma manus genialibus hospita diuis
Icarij, Celeiq; domus, viridesq; Melænæ.
Dites & Ægaleos nemorum, Parnesque benignus
Vitibus, & pinguis melior Lycabessos oliua.
Venit atrox Ileus, & olentis arator Hymetti,
Quaq; rudes thyrsos ederis vestistis Acharnæ.
Linquitur Eoa longe speculabile proris,
Sunion, vnde vagi casurum nomina ponti
Cressia decepit falso ratis Ægea velo.
Hos Salamis populos, illos cerealis Eleusis
Horrida, suspensis ad prælia misit aratris.
Et quos Callirhoe nouies errantibus vndis
Implicat, & rapti qui conscius Orythiæ
Celauit Geticos ripis Ilissos amores.
Ipse quoque in pugnas vacuatur collis, vbi ingens
Lis superum dubiis donec noua surgeret arbor
Rupibus, & longa refugum mare frangeret vmbra.
It & Arctoas Cadmea ad mœnia ducens
Hippolyte turmas, retinet iam certa tumentis
Spes vteri, coniuxq; rogat dimittere curas
Martis, & emeritas thalamo sacrare pharetras.
Hos vbi velle acies, & dulce gliscere ferro
Dux videt, vtq; suis raptim dant oscula natis,
Amplexusq; breues, curru sic fatur ab alto.
Terrarum leges & mundi fœdera mecum
Defensura manus, dignas insumite mentes
Cœptis. hac omnem diuumq; hominumq; fauorem
Naturamq; ducem, cœtusq; silentis auerni
Stare palam est, illic pœnarum exercita Thebis
Agmina, & anguicomæ ducunt vexilla sorores.
Ite alacres, tantaq; precor confidite causa.
Dixit, & emissa præceps iter inchoat hasta.
Qualis hyperboreos vbi nubilus institit axes
Iuppiter, & prima tremefecit sydera bruma:
Rumpitur Æolia, & longam indignata quietem
Tollit hyems animos, ventosaq; sibilat Arctos.
Tunc montes vndæq; fremunt, tunc prælia cæcis
Nubibus & tonitrus, insanaque fulmina gaudent.
Icta gemit tellus, virides grauis vngula campos
Atterit innumeris peditumque equitumque cateruis.
Expirat protritus ager, nec puluere crasso
Armorum lux victa perit, sed in æthere longum
Frangitur & mediis ardent in nubibus hastæ.
Noctem adeo, placidasque operi iunxere tenebras.
Certamenque animant viris, quo consita tendant
Agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas.
Cuius in Ogygio sit princeps lancea muro.
At procul ingentis Neptunius agmina Theseus
Angustat clypeo propriaque exorsa laudes,
Centum vrbes vmbone gerit, centenaque Cretæ
Mœnia, seque ipsum monstrosi ambagibus antri
Hispida torquentem luctantia colla iuuenci:
Alternasq; manus circum, & nodis lacertos
Brachia & abducto vitantem cornua vultu.
Terror habet populos, cum sæptus imagine torua
Ingreditur pugnas bis Thesea bisque cruentas
Cæde videre manus, veteres reminiscitur actus

Ipse

Ipse suos, sociumque gregem, metuendaque quondam
Lumina & abrupto pallentem [illegible] fic.
[illegible] terga [illegible]
Antigone, [illegible] Creon [illegible] leto
[illegible] & mortis amore superba.
[illegible] regemque cruentum
[illegible] Polegens
[illegible] olive
Pa[illegible] minatur
Grand[illegible] memor mandantis: & ipsam
Iam [illegible] aperire cohortibus agros
Ing[illegible] Thebanus in altu
Cur[illegible] & prior ira tepescit.
Tunc [illegible] renidens
Parvane [illegible] documenta Mycenis
Sensimus [illegible] qui moenia nostra lacessant
Accipimus, veniant, sed ne post bella querantur
Lex eadem [illegible]. Dixit, sed [illegible]
Cal[illegible] & Tyrio [illegible] montes
Affuit, [illegible]
Ipse [illegible]
Eumenidas [illegible] venit
Turbi[illegible] Pelasgi.
Quis fuit ille [illegible] Thebis
Pax [illegible] revellunt
Arma [illegible] pectora fractis,
Et galeas [illegible]
Speciosa nec pharetris quisquam, non ense decorus.
Non [illegible]
Murorum [illegible] porta
Ex[illegible] defunt.
Deicit Capaneus, exanimes, & aegra [illegible],
Iam [illegible]
Iungit, & [illegible] parentes.
[illegible] tectis
N[illegible] & [illegible] in armis.
D[illegible]
[illegible]
[illegible] ducens
Ing[illegible] erat.
[illegible] honorem
Largitur [illegible]
[illegible]
[illegible] aut lacera [illegible]
[illegible] digna [illegible]
Terra [illegible] montes
Diss[illegible] utrimque,
Non [illegible] puppes
Summ[illegible] dextra
Laxa [illegible]
Ostentant [illegible]
Iam [illegible]
Lang[illegible]
[illegible] virtus iam minor, quos sylva furentes
Impedit, insanique tacent sine littore fluctus.
Ut vero e puppibus [illegible] Marathonia Theseus
Exiluit, erecta cuius crudelis in hostes
Umbra cadit, campumque trucis lux cuspidis implet,
Cum pater Aemonio [illegible] de vertice Mavors
Impulerit currus, rapuitque mortemque fugamque
Axe vehens [illegible] in terga [illegible]
Pallor [illegible]
[illegible] dextra [illegible].
Caetera plebeiae [illegible] virtus.
St[illegible] tradit, [illegible]
Degener [illegible] leones.
Attamen [illegible] tela pharetra
Promentem hunc, sed tollentem pondera saxi
Deiicit, & [illegible] robore gentes
Alcidas fratres, totidem quos comminus hastis
Continuat ferrum consumpsit pectore Phileus,
Ore momordit Helops, umeros transmisit Iapix.
Iamque & quadriiugo celsum petit Aemona curru,
Horrendumque manu telum rotat. ille paventes
Obliquat equos longe perlata tenore
Transit hasta suo [illegible] vulnera nec non
[illegible] sed medio [illegible] temone retenta est.
Sed solum votis, solum clamore fremendo
Omnibus in turmis, [illegible] vocat que Creonta.
Atque hunc diversa bellorum in fronte maniplos
Hortantem [illegible] extrema minantem
Conspicit, [illegible] comites, & Thesea iussi
Linquebant, [illegible] atque ipsius armis.
Ille timet, [illegible] agra [illegible]
Hinc atque hinc odia extrema se colligit ira.
Iam letale furens, atque audax morte futura,
Non cum Pelasgis, ait, haec tibi pugna puellis,
Virgineas ne crede manus: hic cruda virorum
Praelia, nos magnum qui Tydea, quique furentem
Hippomedonta neci, Capaneaque misimus umbris
Pectora [illegible] bellum [illegible] amentia [illegible]
Improbe [illegible]
Sic ait, & [illegible]
Assurgit clypeo [illegible] manumque
Horridus Aegides [illegible] arbore magnus
Molitur [illegible] nec non [illegible]
[illegible] Argolici [illegible] manes
Pandite tartareum chaos [illegible]
Eumenides, venit ecce Creon. sic [illegible] & auras
Dissipat hasta tremens. tunc qua sub tegmine duro
Multiplicem tenues iter invenit [illegible] cathena
Incidit [illegible] per mille [illegible] sanguis
Impius ille oculis extremo errore solutis
Labitur. adsistit Theseus [illegible] armaque tollens
Iamne dare extinctis [illegible] ignes:
Iam [illegible]
[illegible]
Accedunt utrinque [illegible] tumultu,
Permiscentque manus medio iam foedera belli.

Iamq; hospes Theseus. orant succedere muris,
Dignariq; domos nec tecta hostilia victor
Aspernatus init. gaudent matresque, nurusq;
Ogygiæ. qualis thyrso bellante subactus
Mollia laudabat iam maritus Orgia Ganges.
Ecce per aduersas Dyrcæi verticis umbras
Fœmineus quatit astra fragor, matresq; Pelasgæ
Decurrunt. quales Bacchea ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poscere credas,
Aut fecisse nefas: gaudent lamenta, nouæque
Exultant lachrymæ, rapit huc, rapit impetus illuc
Thesea magnanimum. quærant prius anne Creonta,
Anne suos, vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego centena si quis mea pectora laxet
Voce deus. tot busta simul, vulgiq; ducumq;
Tot pariter gemitus. dignis conatibus æquem.
Tu bene quo sese caris instrauerit audax
Ignibus Euadne fulménq; in pectore magno
Quæsierit. quo more iacens super oscula sæui
Corporis, infelix excuset Tydea coniux.
Vt sæuos narret vigiles Argia sorori.
Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet,
Arcada consumpto seruantem sanguine vultus,
Arcada. quem geminæ pariter fleuere cohortes.
Vix nouus ista furor, veniensque impleslet Apollo.
Et mea iam longo meruit ratis æquore portum.
Durabísne procul, dominoq; legere superstes,
O mihi bissenos multùm vigilata per annos
Thebai? iam certè præsens tibi fama benignum
Strauit iter, cœpitq; nouam monstrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noscere Cæsar.
Itala iam studio discit, memoratq; iuuentus.
Viue precor. nec tu diuinam Æneida tenta,
Sed longe sequere, & vestigia semper adora.
Mox tibi si quis adhuc prætendit nubila liuor,
Occidet. & meriti post me referentur honores.

P. STATII PAPINII
ACHILLEIDOS
LIBER I.

MAGNANIMVM Æaciden formidatamq; Tonanti
Progeniem. & patrio vetitam succedere cœlo
Diua refer. Quamquam acta viri multum inclyta cantu
Mæonio, sed plura vacant. nos ire per omnem
1 (Sic amor est) Heroa velis, Scyroq; latentem
Dulichia proferre tuba. nec in Hectore tracto
Sistere, sed tota iuuenem deducere Troia.
Tu modo, si veterem digno depleuimus haustu,
Da fontes mihi Phœbe nouos, ac fronde secunda
Necte comas. neque enim Aonium nemus aduena pulso,
Nec mea nunc vitis albescunt tempora primis.
Scit Dircæus ager. meq; inter prisca parentum
Nomina, cumque suo memorant Amphione Thebæ.
At tu, quem longè primùm stupet Itala virtus,
Graiaque, cui geminæ florent vatumque, ducúmque
Certatim laurus (olim dolet altera vinci)
Da veniam, ac trepidum patere hoc sudare parumper
Puluere. te longo, nec dum fidente paratu
Molimur, magnusq; tibi præludat Achilles.
Soluerat Oebalio classem de littore pastor
Dardanus, incautas blande populatus Amyclas,
Plenaq; materni referens præsagia somni
Culpatum relegebat iter. qua condita ponto
Fluctibus inuisis iam Nereis imperat Helle.
Cum Thetis, Idæos (heu nunquam vana parentum
Auguria) expauit vitreo sub gurgite remos.
Nec mora. 2 & undis turba comitante sororum
Prosiluit thalamis, feruent coeuntia Phrixi
Littora. & angusta dominæ non explicat æquor.
Illa vbi discusso primum subit aera ponto,
Me petit, hæc mihi classis ait funesta paratur.
Agnosco monitus, & Protea vera locutum.
Ecce nouam Priamo facibus de puppe leuatis,
Fert Bellona nurum. video iam mille carinis
Ionium, Ægæumque premi. nec sufficit omnis
Quod plaga Graiugenum tumidis coniurat Atridis:
Iam pelago terrisq; meus quæretur Achilles,
Et volet ipse sequi. quid enim cunabula paruo
Pelion. & torui commisimus antra magistri?
Illic ni fallor Lapitharum prælia ludit
Improbus. & patria iam se metitur in hasta.
O dolor, ô seri materno in corde timores.
3 Non potui infelix cum primum gurgite nostro
Rhœteæ cecidere trabes, attollere magnum
Aequor, & incesti prædonis vela, profunda

1 vi. &c. 2 minatus, 3 Non

Tam-

Tempestate sequi? cunctasq; inferre sorores?
Nunc quoque. sed tarda est, iam fata minantia rapta.
Ibo tamen, pelagique deos, dextramque secundi
Quod superest, complexa Iouis per Tethyos amnes
Grandæuumque patrem, supplex miseranda rogabo
Vnam hyemem. Dixit, magnumque in tempore regem
Aspicit Oceani: veniebat ad [1] hospite mensis
Lætus, & æquoreo diffusus nectare vultum.
Vnde hyemes, ventique silent, cantuque quieto
Armigeri Tritones eunt, scopulosaq; cete,
Tyrrhenique greges, circumq; infraq; rotantur
Rege salutato: placidis ille arduus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi spumiferos glomerant a pectore fluctus,
Pone natant, delentq; pedum vestigia cauda.
Cui Thetis: O magni Rector Genitorque profundi,
Aspicis in quales miserum patefeceris vsus
Aequor? eunt tutis terrarum crimina velis.
Ex quo iura freti, maiestatemq; repostam
Rupit Iasonia puppis Pegasæa rapina.
En aliud furto scelus, & spolia hospita portans,
Nauigat iniusta temerarius arbiter Ida.
Heheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
Quos mihi! sic Phrygiæ pensantur præmia palmæ.
Hi Veneris mores, hoc grata munus alumnæ?
Has saltem non Semideos, nostrumq; reportant
Thesea, si quis adhuc undis honor, obrue puppes,
Aut permitte fretum. nulla inclementia. fas sit
Pro nato timuisse mihi. Da tollere fluctus.
Nec tibi de tanto placeat me fluctibus vnum
Littus, & Iliaci scopulos habitare sepulchri.
Orabat laniata comas, & pectore nudo
Cæruleis obstabat equis. Tunc Rector aquarum
Inuitat curru, dictisque ita mulcet amicis.
Ne pete Dardaniam frustra Theti mergere classem.
Fata vetant. ratus ordo deum, miscere cruentas
Europamque Asiamq; manus, consultaque bella
Iuppiter & tristes edixit cædibus annos.
Quem tu illic natum Sigeo in puluere? quanta
Aspicies victrix Phrygiarum funera matrum?
Cum tuus Aeacides tepido modo sanguine Teucros
Vndabit campos, modo crassa exire vetabit
Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus:
Impelletque manu nostros, opera irrita, muros.
Pelea iam desiste queri, thalamosque minores,
Crediderit peperisse Ioui. nec inulta dolebis,
Cognatis vtere fretis. dabo tollere fluctus,
Cum reduces Danai, nocturnaque signa Caphareus
Exeret, & dirum pariter quæremus Vlyssem.
Dixerat. illa graui vultum demissa repulsa,
Quæ iam excire fretum, & ventis iurare parabat
Iliacis, aliud iterum commenta paratur.
Tristis ad Æmonias detorquet brachia terras,
Ter conata manu liquidum, ter gressibus æquor
Reppulit, & niueas feriunt vada Thessala plantas.
Lætantur montes, & connubialia pandunt
Antra sinus, lateque deæ Sperchios abundans
Obuius, & dulces vestigia circuit vndas.
Illa nihil gauisa locis, sed cœpta fatigat
Pectore consilia, & soler[s] pietate magistra,
Longæuum Chirona petit. Domus ardua montem
Perforat, & longo suspendit Pelion arcu.
Pars exhausta manu, partem sua ruperat ætas.
Signa tamen, diuumque tori, & quem quisq; sacrarat
Accubitu, genioque, [1] locus monstratur. at intra
Centauri stabula alta patent, non æqua nefandis
Fratribus. Hic hominum nullos experta cruores
Spicula, nec truncæ bellis genialibus Orni.
Aut consanguineos fracti crateres in hostes,
Sed pharetræ insontes, & inania terga ferarum.
Hæc quoque dum viridis, nam tunc labor vnus inermi
Nosse salutiferas dubiis animantibus herbas,
Aut monstrare lyra veteres Heroas alumno.
Quem tunc venatu rediturum in limine primo
Opperiens, properatq; dapes, largoque serenat
Igne domum. Tum visa procul de littore mater
Nereis erumpit syluis, dant gaudia vires.
[2] Notaque desueto crepuit senis vngula campo.
Tunc blandus dextra, atque imos summissus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admonet antris.
Iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
Nec perpessa moras. vbinam mea pignora Chiron?
Dic ait, aut cur vlla puer iam tempora ducit
Te sine? non merito trepidus sopor? atraq; matri
Signa deum? magnos vtinam mentita timores.
Namque mihi infestos vtero modo conspicor enses,
Nunc planctu liuere manus, modo in vbera sæuas
Ire feras, sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes.
Hos abolere metus magici iubet ordine sacri
Carpathius vates, puerumque sub axe probato
Secretis lustrare fretis. vbi littora summa
Oceani, & genitor tepet illabentibus astris
Pontus, vbi ignotis horrenda piacula diuis,
Donaque, sed longum cuncta enumerare, vetorque.
Trade magis. sic fata parens. neque enim ille dedisset,
Si molles habitus, & tegmina fœda fateri
Ausa foret. tunc ille refert, Duc optima quæso
Duc genitrix, humilesque deos infringe precatu.
Non superant tua vota modum, placandaque multum
Inuidia est. non addo metum, sed vera fatebor,

1 vv. deis.

1 vv. locum. 2 vv. Notaque.

Nescio quid magnum (nec me patria omina fallunt)
Vis festina parat, tenerosque supervenit annos.
Olim ferre minas, & avito 1 insita, olebat
Imperia, & nostris procul haud discedere ab antris.
Nam illum non Ossa capit, non Pelion ingens,
Thessalicaeve nives: ipsi mihi saepe queruntur
Centauri, raptasque domos abstractaque coram
Armenta & campis emet fluviisque fugari.
Insidias & bella parant, tumidique minantur.
Olim equidem Argoa pinus cum Thessala reges
Huc veheret, iuvenem Alciden & Thesea vidi.
Sed taceo. Obstupuit gelidis Nereia pallor.
Ille aderat multo sudore & pulvere maior.
Attamen arma inter festinatosque labores,
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus, fulvoque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima nova lanugine vertitur aetas,
Tranquillaeque faces oculis, & plurima vultu
Mater inest: qualis Lycia venator Apollo
Cum redit, & saevis permutat plectra pharetris.
Forte & laetus adest, o quantum gaudia formae
Adiiciunt! foetam Pholoes sub rupe leaenam
Perculerat ferro, vacuisque reliquerat antris
Ipsam, sed catulos 2 asportat, & incitat ungues,
Quos tamen ut fido genitrix in limine visa est,
Abiicit, exceptamque avidis circumligat ulnis.
Iam gravis amplexu, iamque aequus vertice matri.
Insequitur magno iam tunc connexus amore
Patroclus, tantisque extenditur aemulus actis.
Par studiis, aevique modis, sed robore dispar,
Et tamen aequali visurus Pergama fato.
Protinus ille subit rapido quae proxima saltu
Flumina, fumantesque genas crinemque novavit
Fontibus Eurotae: qualis vada Castor anhelo
Intrat equo, fessumque sui iubar excitat astri.
Miratur, comitque, et nunc pectora mulcens,
Nunc fortes humeros. angunt sua gaudia matrem.
3 Nunc libare dapes, Bacchique munera Chiron
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens
Elicit extremo chelyn, & solantia curas
Fila movet, leviterque expertas pollice chordas
Dat puero. Canit ille libens immania laudum
Semina, quot tumidae superarit iussa novercae
Amphitryoniades, crudo quo Bebryca caestu
Obruerit Pollux, quanto circumdata nexu
Ruperit Aegides Minoia brachia tauri,
Maternos in fine toros, superisque gravatum
Pelion: hic victo risit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in somnos, saxo collabitur ingens
Centaurus, blandisque humeris se innectit Achilles,
Quanquam ibi fida parens, assuetaque pectora mavult.
At Thetis undisonis per noctem in rupibus astans,

1 vv. vacat. 2 vv. adportat. 3 vv. tunc.

Quae nato secreta velit, quibus abdere terris
Destinet, huc illuc diversa mente volutat.
Proxima, sed studiis multum Mavortia Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudumque daturi
Cecropidae stimulos nimium: opportuna carinis
Sestos, Abydenique sinus placet ire per altas
Cycladas: hinc spreta Myconos, humilisque Seriphos,
Et Lemnos non aequa viris, atque hospita Delos
Gentibus. Imbelli rupes Lycomedis in aula
Virgineos coetus, & litora persona ludo
Audierat, duro laxantem Aegaeona nexu
Missa sequi, centumque dei numerare catenas.
Haec placet, haec timidae tellus tutissima matri.
Qualis vicino volucris iam sedula partu
Iamque tremens, qua fronde domum suspendat inanem,
Providet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines: tandem dubiae placuit umbra, novique
Vix fetus in ramis, & protinus alter amatur.
Altera consilio superest, tergeminique fugat
Cura dea natum ipsa sinu complexa per undas
An magno Tritone ferat, ventosque volucres
Advocet, an pelago solitam Thaumantida pasci.
Exit inde fretis, & murice frena rosato
Delphinas biiuges, quos illi maxima Tethys
Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
Nutrierat: nullis vada per Neptunia glaucae
Tantus honor formae, nec non potentia: nec plus
Pectoris humani. iubet hos subsistere pleno
Littore, ne nuda noceant contagia terrae.
Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem
(1 Qui pueri sopor) Aemoniis de rupibus antri
Ad placidas deportat aquas, & iussa tacere
Littora monstrat iter, totoque effulserat orbe
Cynthia. prosequitur divam, celerique recursus
Securus pelagi Chiron rogat, udaque celat
Lumina, & abreptos 2 celeres, iam iamque latentes
Erectus prospectat equo, qua cana parumper
Spumant signa fugae, & liquido perit orbita ponto.
Illum non alias rediturum ad Thessala Tempe
Tum tristis Pholoe, tum nubilus ingemit Othrys:
Et tenuis Spercheos aquis, speluncaque docti
Muta senis, quaerunt puerilia carmina Fauni.
Et sperata diu plorant connubia Nymphae.
Iam premit astra dies, humilique ex aequore Titan
Rorantes evolvit equos, & ab aethere magno
Sublatum: curru pelagus cadit, at vada mater
Scyria iamdudum fluctus emensa tenebat.
Exieratque iugo fessi Delphines herili.
Cum pueri tremefacta quies, oculique iacentis
Infusum sensere diem. stupet aere primo.
Quae loca, qui fluctus, ubi Pelion? omnia versat,
Atque ignota videt, dubitatque agnoscere matrem

1 vv. Qui. 2 vv. subito.

Occupat illa manu blandeq; affata pauentem.
Si mihi care puer thalamos sors æqua dedisset,
Quos dabat, æthereo ego te complexa tenerem
Sidus grande plagis, magniq; puerpera cœli,
Nil humiles Parcas, terrenaq; fata vererer.
Nunc impar tibi nate, genus præclusaq; leti
Tantum matre via est. Quin & nunc metuenda propinquant
Tempora, & extremis admota pericula metis.
Cedamus paulumq; animo, summitte viriles,
Atque habitus dignare meos. si Lydia dura
Pensa manu, mollesque tulit Tirynthius hastas:
Si decet aurata Bacchum vestigia palla
Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,
Nec magnum ambigui fregerunt Cænea sexus.
Hac sine quæso minas nubemque exire malignam.
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Lustra tibi. per ego hoc decus, & ventura iuuentæ
Gaudia si terras, humilemq; experta maritum
Te propter, si progenitum Stygis amne seuero
Armaui (totumq; vtinam) cape tuta parumper
Tegmina nil nocitura animo. cur ora reducis?
Quidue parant oculi? pudet hoc mitescere cultu?
Per te care puer, cognata per æquora iuro
Nesciet hoc Chiron. Sic horrida pectora tractat
Nequicquam mulcens, obstat genitorque roganti
Nutritorque ingens & cruda exordia magnæ
Indolis. effrenum [illegible] iuuenta
Si quis equum primis summittere ᵃ tentet habenis:
Ille diu campis fluuiisq;, & honore superbo
Gauisus non colla iugo, non aspera præbet
Ora lupis, dominumq; negat, captiuus vtique
Imperia, atque alios miratur discere cursus.
Quis deus attonitæ fraudes, astumq; parentis
Contulit? indocilem quæ mens ᵇ detraxit Achillem?
Palladi litoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem, placitaque data Lycomede sorores
Luce sacra patriis, quæ rara licentia muris
Exierant dare veris opes, diuisaque sacris
Fronde ligare comas, & spargere floribus hastam.
Omnibus eximium formæ decus, omnibus idem
Cultus, & expleto teneri iam fine pudoris
Virginitas matura toris, animique tumentes.
Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
Naidas, effulget tantum regina decori
Deidamia chori, pulchrisque sororibus obstat.
Illius & roseo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum.
Atque ipsi par forma deæ, si pectoris angues
Ponat, & exempta placeat casside vultus.
Hanc vbi ducentem longe socia agmina vidit

‡ vv.ci. a capeat, b attraxit.

Trux puer, & nullo temeratus pectora motu,
Diriguit, totisque nouum bibit ossibus ignem.
Nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis
In vultus, atque ora redit, lucemque genarum
Tingit, & ᵃ impulsam tenui sudore pererrat.
Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro:
Sic varius manifesta notis, palletque, rubetque,
Flamma recens. Tunc atque vltro ferus hospita sacra
Disturbat turbæ securus, & immemor æui,
Ni pudor, & tenuis teneat reuerentia matris.
Vt pater armenti quondam iam certus futurus,
Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
Cum sociam pastus niueo candore iuuencam
Aspicit, ardescunt animi, primusque per ora
Spumat amor, spectant hilares, optantque magistri.
Occupat arrepto iam tempore conscia mater.
Hosne inter simulare choros, & brachia ludo
Nectere, Nate graue est? gelida quid tale sub Ossa
Peliaque exigis? O si mihi iungere curas,
Atque alium portare sinu contingat Achillem.
Mulcetur, lætusque rubet, visusque superbos
Obliquat, vestesque manu leuiore repellit.
Aspicit ambiguum genitrix, cogitq; volentem,
Iniectatque sinus: tunc colla rigentia mollit,
Submittitque graues humeros, & fortia laxat
Brachia, & impexos certo domat ordine crines.
Ac sua dilecta ceruice monilia transfert,
Et picturato cohibet vestigia limbo.
Incessum, motumque docet, fandique pudorem.
Qualiter artificis victura pollice cera
Accipit formas, ignemque, manumque sequuntur.
Talis erat diuæ natum mutantis imago.
Nec luctata diu, superest nam plurimus illi
Inuicta virtute decor, fallitque tuentes
Ambiguus, tenuique latens discrimine sexus.
Procedunt, iterumq; monet, multumque fatigat
Blanda Thetis. Sic ergo gradus, sic ora, manumq;
Nate feres, comitesque modis imitabere fictis.
Ne te suspectum molli non misceat aulæ
Rector, & incepti pereant mendacia furti.
Dixit, & admoto non cessat comere tactu.
Sic vbi virgineas Hecate lassata pharetras,
Ad patrem, fratremque redit, comes hæret eunti
Mater, & ipsa humeros, exertaque brachia velat.
Ipsa arcum, pharetramque locat, vestesque latentes
Deducit, sparsosque studet componere crines.
Protinus aggreditur regem atque ibi testibus aris
Hanc tibi ait nostri germanam rector Achillis
Nonne vides vt torua genas, æquandaque fratri.
Tradit mos arma humeris, arcumque animosa petebat
Ferre, & Amazonio connubia pellere ritu.

a impulſam.

Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
Hæc calathos, & sacra ferat. Tu frange regendo
Indocilem, sexumq; tene, dum nubilis ætas,
Soluendusq; pudor: neve exercere proteruas
Gymnadas, aut lustris nemorum concede vagari.
Intus alat, & similes inter secludе puellas,
Litore præcipue, portuq; arcere memento.
Vidisti modo vela Phrygum. iam mutua iura
Fallere, transmissa pelago didicere carinæ.
Accedit dictis pater, ingentiq; parentis
Occultum Æaciden (quis diuum fraudibus obstet?)
Accipit. vltro etiam veneratur supplice dextra.
Et grates elecius agit: nec turba piarum
Scyriadum cessat nimio defigere visu
Virginis ora noua, quantum ceruice, comisque
Emineat, quantumque humeros, ac pectora fundat.
Dehinc sociare choros, castisque accedere sacris
Hortantur, ceduntque locum, & contingere gaudent.
Qualiter Idaliæ volucres, vbi mollia frangunt
Nubila, iam longum cæloque domoque gregatæ,
Si iunxit pennas, diuersoque hospita tractu
Venit auis, cunctæ primum mirantur, & horrent,
Mox propiusque volant, sociam iamque aere in ipso
Paulatim fecere suam, plausuque secundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanaq; murmura figit
Auribus, & tacito dat verba nouissima voto.
Tunc excepta freto, longe ceruice reflexa
Abnatat, & blandis affatur littora verbis.
Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ
Depositumque ingens, timido commisimus astu,
Sis felix, taceasq; precor: quo more tacebat
Creta Rheæ, te longus honos, æternaque cingent
Templa, nec instabili fama superabere Delo.
At ventis & sæua fretis, infestaq; vadentes
Cycladas, Ægea frangunt vbi saxa procellæ,
Nereidum tranquilla domus, iurandaq; nautis
Insula, ne solum Danaas admitte carinas.
Te preter hic thiasos tantum, nihil vtile bellis
Hic famam narrare doce. Iamq; arma parantur
Dorica, & alternum Mauors interfurit orbem:
(Cede equidem) sit virgo pij Lycomedis Achilles.
Interea meritos vltrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
Conquistu flammata mouet, quippe ambit Atrides.
Ille magis, cui nupta domi, facinusq; relatu
Asperat ille suum, captam sine Marte, sine armis
Progeniem cæli, Spartæq; potentis alumnam.
Iura, fidem, superos, vna calcata rapina,
Hoc fœdus Phrygium, hæc geminæ commercia terræ.
Quid maneat populos, vbi tanta iniuria primos
Degrassata duces? coeunt gens omnis & ætas.

Nec tantum exciti bimari quos Isthmia valle
Clauditur, aut vndisone quos circuit vmbra Maleæ,
Sed procul amotis Phrixi, qua semita ponti
Europamq; Asiamque vetat, quaq; ordine gentes
Littore Abydeno maris alligat vnda superni.
Feruet amor belli, concussique erigit vrbes.
Æra domat Temese, quatitur nauabus ora
Eubœa, innumera resonant incude Mycenæ.
Pisa nouat currus, Nemea das terga ferarum.
Cirrha sagittiferas certat stipare pharetras.
Lerna graues clypeos cæsis vestire iuuencis.
Dat bello pedites Ætolus, & asper Acarnan.
Argos agit turmas, vacuaq; hæc pascua dictu
Arcadia, frenat celeres Epiros alumnos,
Phocis, & Aonia iaculis rarescit vmbra.
Murorum tormenta Pylos, Messanaq; tradunt.
Nulli immunis humus, velluntur postibus altis
Arma olim donata patrum, flammisque liquescunt.
Dona deum raptumque superis Mars efferat aurum.
Numquam vmbra veteres, minor Othrys, & ardua stabunt
Taygeta, exuti viderunt aëra montes.
Iam natat omne nemus, cæduntur robora classi,
Sylua minor remis, ferrum laxatur ad vsus
Innumeros, quod rostra liget, quod muniat arma,
Belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
Squalentes nectat tunicas, quod sanguine fumet,
Vulneraq; alta bibat, quod conspirante veneno
Impellat mortes, sinuantq; humentia saxa
Attritu, & nigris addunt mucronibus iras.
Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes,
Aut torrere sudes, galeasq; attollere conis.
Hos inter motus pigram gemit ara quietem
Thessaliæ, & geminis incusat fata querelis,
Quod senior Peleus, nec adhuc maturus Achilles.
Iam Pelopis terras, Graiumq; exhauserat orem
Præcipitans in transtra vires in manus equosq;
Bellipotens, feruent portus, & aperta carinis
Stagna, nusq; hyemes classis promota vetusq;
Attollit fluctus, ipsum iam puppibus æquor
Deficit, & totos consumunt carbasa ventos.
Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Rupibus expositis longique crepidine dorsi
Eubœicum scandens Aulis mare, littora multum
Montiuaga dilecta dea, iuxtaq; Caphareus
Latratum pelago tollens caput: ille Pelasgas
Vt vidit tranare rates, ter monte, ter vndis
Intonuit, sæuaque dedit præsagia noctis.
Cœtus ibi armorum, Troiæ fatalis, ibi ingens
Iuratur bellum, donec Sol annuus omnes
Conficeret metas. tum primum Græcia vires
Contemplata suas, tunc sparsa ac diffusa moles
In corpus vultumque coit, & rege sub vno
Disposita est. Sic cum feras indagine venantes
Claudit, & admotis paulatim cassibus arctat.

1 vv. locum. 2 vv. diuersaque. 3 parte.

1 vv. spirare.

Illa

Ille ignem sonitumque pavent, diffusaque linquunt
Avia, mirantur, quum decrescere montem.
Inque vicem stupuere greges, socioque timore
Mansuescunt, simul hirtus aper, simul ursa, lupusque
Cogitur, & captos contemnit cerva leones.
Sed quanquam gemini pariter sua bella capessant
Atridae, famamque avidi virtute paternam
Tydides, Stheneluque premant, nec cogitet annos
Antilochus, septemque Aiax umbone coruscet
Armenta greges, atque aequum mortibus orbem,
Consiliis animisque vigil contendat Ulysses:
Omnis in absentem belli manus ardet Achillem.
Nomen Achillis amant, & in Hectora solus Achilles
Poscitur. illum unum Teucris, Priamoque loquuntur.
Fat idem quis enim Aemoniis sub vallibus alter
Creverit effossa reptans nive? cuius ab ortu
Cruda rudimenta, & teneros formaverit annos
Centauros patrii? propior cui linea caeli?
Quem vetitum ad Stygios tulit, & secreta per amnes
Nereis? & pulchro ferro perstrinxerit artus?
Haec Graia castris iterant, traduntque cohortes.
Cedit turba ducum, vincique haud maesta fatetur.
Sic cum pulsantes Phlegraea in castra coirent
Caelicolae, iamque Oceanum Gradivus in bellum
Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
Ingentemque manu curvaret Delius arcum:
Stabat anhela metu, solum Natura Tonantem
Respiciens, quando ille hyeme, tonitruque vocaret
Nubibus igniferum qui fulmina poscere Aetnam.
Atque ibi iam mixta validi plebe virorum
Et martis & belli consultant tempora reges.
Increpitans magno vatem Calchanta tumultu,
Protesilaus ait: nam te bellare cupido
Praecipua, & prima iam tunc data copia mortis.
O nimium Phoebi tripodumque oblite tuorum
Thestoride, quando ora deo possessa movebis
Infitus? aut quando Parcarum occulta recludes?
Cernis ut ignotum cuncti stupeantque petantque
Aeaciden, ardet vulgo Calydonius Heros,
Et magno genitus Telamone Aiax, secundus,
Nos quoque. sed Mavors arrepta iure Troia probabunt.
Illum nigellis? pudet heu ducibus, omnes
Belligerum seu numen amant. dic ocyus (aut cur
Sera comis & mutus honos) quibus abditus oris
Quave tui [1] regione petitum fama nec antris
Chironis patria nec degere Peleos aula.
Eia irrumpe deos, & fatalia utensilia laxa,
Laurigerosque ignes, si quando avidissimus hauris:
Arma horrenda tibi ...
Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
Si felix numeroque ducum praestantior omni,
Si magnum Danais per te portendis Achillem.
Iamdudum trepido circumfert lumina motu,
Intrantemque deum primo pallore fatetur
Thestorides, mox igne genas & sanguine torquens
Nec socios, nec castra videt, sed caecus & amens
Nunc superum magnos deprensus in aethere coetus,
Nunc sagax affatur aves, nunc dira sororum
Licia, thuriferas modo consulit anxius aras,
Flammarumque apices rapit, & caligine sacra
Pascitur, exiluit crines, rigidisque laborat
Vitta comis, nec colla loco, nec in ordine gressus.
Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
Solvit, & oppositum vox eluctata furorem est.
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Foeminea Nerei dolis? huc mitte. quid aufers?
Non patiar, meus iste meus, tu diva profundi.
Et me Phoebus agit. latebris quibus abdere tentas
Eversorem Asiae? video per Cycladas altas
Attonitam, & turpi quaerentem littora furto.
Occidimus. placuit Lycomedis conscia tellus.
O scelus. en fluxae veniunt in pectora vestes.
Scinde puer, scinde & timidae ne crede parenti.
Hei mihi raptus abit. quaenam haec procul improba virgo?
Hic nutante gradu stetit, amissisque furoris
Viribus, ante ipsas tremefactus corruit aras.
Tunc haerentem Ithacum Calydonius occupat Heros:
Nos vocat iste labor, neque enim comes ire recusem,
Si [2] te cura trahit. licet ille sonantibus antris
Tethyos adversae, gremioque prematur aquoso
Nereos, invenies, tu tantum providus astu
Tende animum vigilem, fecundumque erige pectus.
Nam te quis vatum dubiis in casibus ausit
Fata videre prior? subiit gaudia Ulysses.
Sic Deus omnipotens firmet, sic annuat illa
Virgo paterna tibi, sed me spes lubrica versat.
Grande equidem armatum est castris inducere Achillem.
Sed si fata negent, quam foedum, ac triste reverti?
Vota tamen Danaum non intentata relinquam.
Iamque adeo aut aderit mecum Peleius Heros,
Aut verum penitus latet, & sine Apolline Calchas.
Conclamant Danai, stimulantque Agamemnona volentes.
Laxantur coetus, resolutaque murmure laeto
Agmina discedunt. Quales iam nocte propinqua
E pastu referuntur apes, vel in antra reverti
Melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.
Nec mora, iam dextrae Ithacesia carbasus aurae
Poscit, & in transitu dederat ... ventis.
At procul occultum falsi sub imagine sexus
Aeaciden furto iam noverat una latentem
Deidamia virum. sed opertae conscia culpae
Cuncta pavet, tacitasque putat sentire sorores.
Namque ut virgineo stetit [3] agmine clarus Achilles,
Exolutique rudem genitrix digressa pudorem,
Protinus elegit comitem, quanquam omnis in illum
Turba coit, blandeque novae nil tale timentes
Admonet insidiis, illam sequiturque premitque,
Improbus illam oculis, iterumque, iterumque resumit.
Nunc nimius lateri non evitandus [4] adhaeret.

1 al. vv. tua 2 al. vv. tardat 3 al. vv. in grege 4 al. vv. inhaeret

Nunc levibus sertis, lapsis nunc sponte capillis,
Nunc thyrso parientem hederas. modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenuesq. modos, & carmina monstrat
Chironis, ducitq. manum digitosq. sonanti
Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis,
Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
Illa avens discit, quo vertice Pelion, & quis
Æacides, puerumq. [illegible] & [illegible]
Assidue stupet, & [illegible] Achillem.
Ipsa quoque & validos [illegible] artus,
Et tenuare rudes attrito pollice lanas
Demonstrat, reparatq. colos, & perdita dura
Pensa manu. vocisq. [illegible]
Quodq. fugit comites, nunc quod tamen [illegible]
Figit, & in verbis intempestiva anhelat.
Miratur tam iam pulchros aperire parantem,
Virginea levitate tegi: prohibetq. fateri.
Sic sub matre Rhea iuvenis regnator Olympi
Oscula secreta dabat insidiosa sorori
Frater adhuc, medio donec reverentia cessit
Sanguinis, & verso germanæ expavit amores.
Tandem detecti timidæ Nereidos actus.
Lucus Agenorei ubi mos ad orgia Bacchi
Stabat, & admissum cœlo nemus. huius in umbra
Alternum renovare pia trieterica matres
Consuerant, [illegible] pecus, terraq. revulsas
Ferre trabes, gratoq. deo præstare furores.
Lex procul ire mares, iterat præcepta verendus
Ductor, inaccessumq. viris edicitur antrum.
Nec satis est: stat fine dato metuenda sacerdos.
Exploratq. aditus, ne quis temerator oberret.
Agmine fœmineo tacitus [illegible] Achilles.
Illum virgineo ducentem signa catervas,
Magnaq. difficilis solventem brachia motu,
(Et sexus pariter decet, & mendacia matris)
Mirantur comites. nec iam pulcherrima turba
Deidamia suæ, tantumq. admota superbo
Vincitur Æacidæ, quantum premit ipsa sorores.
Ut vero à tereti demisit Nebrida collo,
Errantesq. [illegible] colegit, & [illegible]
Cinxit purpureis flaventia tempora vittis,
Vibrantiq. gravem [illegible] dextra:
Attonitæ stat turba metu, sacrisq. relictis
Illum ambire [illegible] attollere vultus.
Talis ubi ad Thebas vultumque animumque remisit
Evius, & patrio satiavit pectora luxu:
Serta comis, mitramque levat, thyrsumque virentem
Armat, & hostiles invadit fortior Indos.
Scandebat [illegible]
Luna [illegible] alis
Definit [illegible] orbem:
Con [illegible]
Ac [illegible] agmine Achilles

Hæc secum. Quonam timidæ commenta parentis
Usque feres? primumq. trahebis carcere flores
Florem animi? non tela mihi? non mortua dextra?
Non trepidas agitare feras? non campus & amnes
Æmonii? quæris ne meos Sperchie natatus
Promissasq. comas? an [illegible] alumnus
Nuntius [illegible] raptus ad undas
Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron?
Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
Nutritosq. mihi scandis Patrocle iugales:
Ast ego pampineis diffundere brachia [illegible]
Et tenuare colos pudet [illegible]
Iam [illegible] virginis [illegible],
Æqualis [illegible]
Dissimulas? quonam [illegible] pectus
Vulnera? te [illegible] marem [illegible], nec amore probatus
Sic ait. & densa [illegible] umbra
Tempestiva [illegible],
Ut [illegible]
Admovet amplexus [illegible] ab alto
Aspicerent, & [illegible]
Illa [illegible] clamore [illegible] replevit,
Sed Bacchi comites [illegible]
Signa choris [illegible] notus
Fallitur, & [illegible] Achilles.
Ante tamen dubiam verbis [illegible]
Ille ego quem [illegible] genuit quem cærula mater
Pelion [illegible]
The [illegible] ego hos [illegible], aut [illegible] subirem
Te [illegible] primo te visa in litore [illegible]
Te propter [illegible] manu [illegible] gesto
Tympana. quid defles magno nurus addita ponto?
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Obstupuit [illegible]
Quanquam [illegible] ipsum
Horruit [illegible]
Quid [illegible]
Sed simul [illegible]
Hanc [illegible]
Ille [illegible]
Iam [illegible] fortis
[illegible]
[illegible]
Surgentemq. uterum, atque [illegible] pondere [illegible]
Occultus [illegible] tempora
[illegible] Lucina [illegible]

1 vv. laudat 2 vv. multo

1 vulneras 2 vv. probabis.

P. STA-

P. STATII PAPINII ACHILLEIDOS

LIBER II.

IAMQVE per Ægaeos ibat Laertia fluctus
Puppis, & innumerae mutabant Cycladas aurae.
Iam Paros, Olearosque latent, iam raditur alta
Lemnos, & à tergo decrescit Bacchica Naxos.
Ante oculos crescit Samos, iam Delos opacat
Æquora, ibi sacra litant carchesia puppe,
Responsumque ratum, & verum Cybele precatur.
Audijt Arcitenens, Zephyrumque e vertice Cynthi
Impulit, & dubijs pleno dedit omina velo.
It pelago festina ratis: quippe alta Tonantis
Iussa Thetin certas fatorum euertere leges
Arcebant, aegram lacrimis, ac multa gementem:
Quod non ignaret pontum, ventisque fretisque
Omnibus, inuisum iam tunc sequeretur Vlyssem.
Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phoebus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis, cum se scopulosa leuauit
Scyros, in hanc totos emisit puppe rudentes
Dux Laertiades, vocesque resumere pontum
Imperat, & remis Zephyros supplere cadentes.
Accedunt muri, magis indubitata magisque
Scyros erat, placidique super Tritonia custos
Littoris: Egressi numen venerantur amicae
Aetholique, Ithacique deae. tum prouidus heros
Hospita ne subito terrerent moenia coetu,
Puppe iubet remanere suos, ipse arduus ibo
Cum Diomede petit; sed iam praeuenerat arcis
Littoreae seruator Abas, ignotaque regi
Edixerat, sed Graia tamen succedere terris
Carbasa, procedunt gemini ceu foedere iuncto
Hyberna sub nocte lupi, licet & sua pulset
Internumque fames ventris rabiemque minasque
Dissimulant, humilesque meant, ne nuntiet hostes
Cura canum, & trepidos moneat vigilare magistros:
Sic segnes Heroes eunt, campumque patentem
Qui medius portum, celsamque intersecat vrbem,
Alterno sermone terunt. prior occupat acer
Tydides. Quanam verum ratione paramus
Scrutari? namque ambiguo sub pectore quiddam
Versat, quid sunt illes thyrsos mentitus & aera,
Vel bibulus incedis, Bacchique terga mitramque;
Hinc tulerim variisque asper ac Nebridas auro?
Hisne grauem Phrygibus Priamoque armamus Achillem?
Illis subridens Ithacus paulum ore remisso.
Haec tibi, virgineo modo si Lycomedis in aula
Fraude latens, vltro confessum in praelia ducent
Peliden. tu cuncta citus de puppe memento
Ferre, vbi tempus erit, clypeumque his iungere donis,
Qui pulcher signis auroque asperrimus ardet.
[2] Haec sat erunt: tecum lituo bonus adsit Agyrtes,
Occultamque tubam tacitos apportet in vsus.
Dixerat, atque ipso portarum in limine regem
Cernit, & ipsum a pacem [3] praefatus oliua.
Magna, reor, pridem vestras peruenit ad aures
Fama trucis belli regum placidissime, quod nunc
Europamque, Asiamque quatit, si nomina quaeras,
Hic praelata ducum, pater quibus vltor Atrides.
Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creauit
Magnanimus Tydeus, Ithacus ego [4] ductor Vlysses.
Causa viae metuam? quid enim tibi cuncta fateri?
Cum Graius, notaque fide celeberrimus vnus)
Explorare aditus, instructaque litora Troiae,
Quidne parent. medio sermone intercepit ille.
Annuerit Fortuna precor, dextrisque secundet
Ista deis, nunc hospitio me tecta piumque
Illustrate larem. simul intra limina ducit.
Nec mora, iam mensas famularis turba torosque
Instruit. interea visu perlustrat Vlysses,
Scrutaturque domum, si qua vestigia magnae
Virginis, aut dubia facies suspecta figura.
Porticibusque vagus errat, totosque penates
Ceu miretur, adit. velut ille cubilia prudens
Indubitata tenens multo legit arua Molosso
Venator, videat donec sub frondibus hostem
Porrectum somno, positosque in cespite dentes.
Rumor in arcana iamdudum perstrepit aula
Virginibus, qua prolo domus, venisse Pelasgos
Ductores Graiumque ratem, tectoque receptos.
Iure pauent aliae; sed vix noua gaudia celat
Pelides, auidusque nouos Heroas, & arma
Vel talis visu praesumit, atque atria feruent
Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
Tum pater ire iubet natas, comitesque pudicas
Natarum, subeunt quales Maeotide ripa
Cum Scythicas rapuere domos, & capta Getarum
Moenia, suppositis epulantur Amazones armis.
Tum vero intentus vultus, ac pectora Vlysses
Praestabat visu. sed nox illataque saliunt
Lumina, & exemplo lenit mensura iacentis.
Et tamen incessumque genas, oculosque vagantem,
Nulliusque virginei stantem signa pudoris,
Defigit, comitesque obliquo lumine monstret.
Quod nisi praecipitem blando complexa moneret
Deidamia sinum nudataque pectora semper,
Excutiatque manus, humeroque in veste teneret,
Et prodire toros & potare vina vetaret
Saepius & fronti crinale reponeret aurum,
Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles.

1 vv. vbi excelsa.
2 vv. hoc sat erit 3 prosatus 4 vv. dicor

Vt placata fames epulis bis terq; repostis,
Rex prior alloquitur, paterisque inuitat Achiuos,
Inuideo vestris, fateor, ductoribus, inclyta gentis
Argolicae: cuperem vtinam mihi fortior aetas,
Quaeq; fuit Dolopas cum Scyria littora Mortos
Perdomui, signumq; vides quae signa triumphi
Vidistis celsas murorum in fronte carinas.
Saltem si soboles aptam quam mittere bello
Possem, plena forent mihi gaudia: namq; iuuarem.
Nunc ipsi cineresq; meos & cara videtis
Pignora. quando nouos dabit haec mihi turba nepotes?
Dixerat, & solers arrepto tempore Vlysses.
Haud spernenda cupis. quis enim non visere gentes
Innumeras, variosq; duces, atq; agmina regum,
Ardeat? omne simul robur, decusq; potentis
Europae, iuuenes vltro iurauit in enses.
Rura, vrbesq; vacant. montes spoliauimus altos.
Omne fretum longa velorum obtexitur vmbra.
Arma patres tradunt, ruit ordine tota iuuentus.
Non aliis vnquam tanta data copia famae
Fortibus, haud campo maiore exercita virtus.
Aspicis intentum, vultuq; haec ante trahentem
Cum paueant aliae, demissaq; lumina flectant.
Atque iterat. Quisquis praecanus, & gente superbus,
Quisquis equo iaculoq; potens, qui praeualet arcu,
Omnis honos illic, illic ingentia certant
Nomina. vix tenuit se mater, vix agmina cessat
Virginea. hic multum sterilis damnatus in annos,
Inuisusq; deis, si quem haec noua gloria segnem
Praeterit. exisset stratis, nisi prouida signo
Deidamia dato, cunctas hortata sorores
Liquisset mensas, ipsum complexa. sed haeret
Respiciens Ithacum, coetuq; nouissimus exit.
Ille quidem incepto paulum sermone remisit
Pauca tamen iungens. At tu tranquillus in alta
Pace mane, carisq; para connubia natis.
Quas tibi sydereis diuarum vultibus aequas
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit?
His decor est formae, speciei permixta virili.
Occurrit genitor. quid si Bacchaea ferentes
Orgia, Palladias aut circum videris aras?
Et dabimus, si forte nouus cunctabitur auster.
Excipiunt cupidi, & tacitus spes addita votis.
Caetera depositis Lycomedis regia curis
Tranquilla sub pace silet. sed longa sagaci
Nox Ithaco lucemq; cupit, somnoq; grauatur.
Vix dum exorta dies, & iam comitatus Agyrta
Tydides aderat, praedictaq; dona ferebat.
Nec minus egressae thalamis Scyriades ibant
Ostentare choros, promissaq; sacra verendis
Hospitibus. nitet ante alias regina, comesq;
Pelides. Quales Siculae sub rupibus Aetnae
Naides Aetneas inter Diana, feroxq;
Pallas, & Elysii lucebat sponsa tyranni,
Iamq; mouent gressus, thyrsis Ismenia buxus
Signa dedit, quater aera Rheae, quater Euia pulsat

1 vv. iunctos. 2 vv meliore, 3 vv. auidi. 4 vv nocte.

Terga manu, variosq; quater legere recursus,
Tunc thyrsos pariterque leuant, pariterq; reponunt,
Multiplicantq; gradum, modo quo Curetes in actu
Quoq; pii Samothraces eunt. nunc obuia versae
Pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacaenas
Delia plaudentesq; suis intorquet Amyclis.
Tunc quoque praecipue tum tum manifestus Achilles,
Nec seruare vices, nec iungere brachia curat.
Tunc molles gressus, tunc aspernatur amictus
Plus solito, rumpitq; choros, & plurima turbat.
Sic indignantem thyrsos, acceptaq; matris
Tympana, iam tristes spectabant Penthea Thebae.
Soluuntur laudata cohors, repetuntq; paterna
Limina. vbi in medio iamdudum sedibus aulae,
Munera virgineos visus tractura locarat
Tydides: signum hospitii, pretiumq; laboris.
Hortaturq; legant. nec Rex placidissimus arcet.
Heu simplex, nimiumq; rudis, qui callida dona,
Graiorumq; dolos, variumq; ignorat Vlyssem!
Hinc aliae, quas sexus iners, naturaq; ducit,
Aut teretes thyrsos, aut respondentia tentant
Tympana, gemmatis aut cingunt tempora vittis,
Arma vident, magnoq; putant donata parenti.
At ferus Aeacides radiantem vt comminus orbem
Caelatum pugnis saeuis, & forte rubentem
Bellorum maculis, acclinem & conspicit hastam,
Infremuit, torsitq; genas, & fronte relicta
Surrexere comae. nusquam mandata parentis,
Nusquam occultus amor, totoq; in pectore Troia est.
Vt leo, materno cum raptus ab vbere mores
Accepit, pectiq; iubas, hominemq; vereri
Edidicit, nullasq; rapit nisi iussus in iras:
Et semel aduerso radiauit lumine ferrum,
It iurata fides, domitorq; inimicus, in illum
Prima fames, timidoque pudet seruire magistro.
Vt vero accessit propius, luxq; aemula vultum
Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
Horruit, erubuitq; simul. Tunc acer Vlysses
Admotus lateri summissa voce, quid haeres?
Scimus, ait, tu semifero Chironis alumnus,
Tu caeli pelagiq; nepos, te Dorica classis,
Te tua suspensis expectat Graecia signis.
Ipsaq; iam dubiis nutant tibi Pergama muris.
Eia age rumpe moras, sine perfida palleat Ida,
Et iuuet haec audire patrem, pudeatq; dolosam
Sic pro te timuisse Thetin. iam pectus amictu
Laxabat, cum grande tuba sic iussus Agyrtes
Insonuit: fugiunt disiectis vndique donis,
Implorantque patrem, commotaque praelia credunt.
Illius intactae cecidere a pectore vestes.
Iam clypeus breuiorque manu consumitur hasta.
Mira fides, Ithacumq; humeris excedere visus
Aetolumq; ducem. tantum subita arma, calorq;
Martius, horrenda confundit luce penates.

1 vv gradus.

Imma-

Immanemq; gradu, ceu protinus Hectora poscens
Stat medius trepidante domo. Peleia virgo
Quaeritur. ast alia plangebat parte retectos
Deidamia dolos. cuius cum grandia primum
Lamenta, & notas accepit pectore voces,
Haesit, & occulto virtus infracta calore est.
Dimittit clypeum, regiq; ad lumina versus,
Attonitum fatis, inopinaq; monstra paventem,
Sicut erat medius Lycomedem affatur in armis.
Me tibi care pater (dubium dimitte timorem)
Me Thetis alma dedit. te pridem tanta manebat
Gloria. quaesitum Danais tu mittis Achillem.
Gratior & magno, si fas dixisse, parente,
Et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
Huc adverte libens, atque has bonus accipe voces.
Te Peleus nato socerum, & Thetis hospita iungunt,
Atque utrinq; duos utroque a sanguine divos.
Unam virgineo natarum ex agmine poscunt.
Dasne? an nos humiles [illegible] degeneresq; videmur?
Non renuis? iunge ergo manus, & concipe foedus,
Atque ignosce tuis. tacito nox conscia furto
Deidamia mihi. quis enim his obstare lacertis,
Quae potuit nostras toties [illegible] flammas?
Me iuvet ipsa tibi nunc [illegible] arma. & reddo Pelasgis,
Et maneo [illegible] quid lumina mutas?
Iam socer es. natum ante pedes proiecit, & addit
Iamq; [illegible] tractabitur ensis,
Turba [illegible] Danai per sacra fidemq;
Hospitii, blandaeq; preces coniungit Ulysses.
Ille, & si [illegible] comperta [illegible]
Et Thetidis mandata monent, prodique veretur
Depositum tam grande deis, tamen obvius ire
Tot metuit fatis, Argivaq; bella morari
[illegible] Achilles.
Nec tamen abnueret genero, cum nosceret tali.
Vincitur [illegible]
Deidamia [illegible]
Credit, & [illegible] Achilles.
Mittitur [illegible] Pelea [illegible]
Impleat, & classem [illegible]
Nec non & geminas [illegible] regnator [illegible]
Deducit genero, utrosq; [illegible]
Tum epulis consumpta die, tandemq; receptum
Foedus, & intrepidos nox conscia iungit amantes.
Illius ante oculos nova bella, & Xanthus, & Ida,
Argolicaeq; rates, atque hac iam cogitat undas.
Auroram [illegible] cara cervice mariti
Fusa nova [illegible] & occupat artus.
Aspiciamne iterum [illegible] in pectore ponam
Aeacide, rursusq; tuos dignabere partus?
An tumidus [illegible] & capta reportans
Pergama, virgineae nolis meminisse latebrae?
Quid precer? heu timeamne prius? quidve anxia mandem
Cui vix flere vacat? modo te nox una dedit(q;)
Una atq; [illegible] haec tempora nostris?
Haec est illa [illegible] dulcia furta [illegible]
O tener [illegible] promisse Achilles.
I, (neque enim tantos ausim revocare paratus)
I cautus, nec vana Thetim timuisse memento.
I felix, nosterq; redi. nimis improba posco.
Iam te spectabunt lachrymis, planctuq; decorae
Troades, optabuntq; tuis dare colla lacertis,
Et patriam pensare toris. aut ipsa placebit
Tyndaris, infesta nimium laudata rapina.
Ast ego vel primae puerilis fabula culpae
Narrabor famulis, aut dissimulata latebo.
Quin age duc comitem. cur non ego Martia tecum
Signa feram? tu pensa manu, Bacchiaq; mecum
Sacra, quod infelix non credet Troia, tulisti.
Attamen hunc, quem maesta tibi solatia linquo,
Hunc sub corde tene, saltem concede precanti
Hoc solum, pariat ne quid tibi barbara coniux,
Ne qua det indignos Thetidi captiva nepotes.
Talia dicentem non ipse inermis Aeacides
Solatur, iuratq; fidem, iurataq; fletu
Spondet, & ingentes famulas, captumq; reversus
Ilion, & Phrygiae promittit munera gazae.
Irrita ventosae rapiebant verba procellae.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorq; coruscae
Lucis adhuc hebetem vicina nocte levabat
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.
Et iam punicea nodatum pectora palla,
Insignemq; ipsis quae prima timuerat armis
A[illegible] quippe aura vocat, cognataq; suadent
Aequora. prospectant cuncti, iuvenemque, ducemque
Nil aliud meminisse pavent. sic omnia visu
Mutatus redit, ceu nunquam Scyria passus
Littora, Pelaeo raptus descendat ab antro.
Tunc (ex more deis, ita namque monebat Ulysses)
Aequoreis matriq; litat, fluctuq; sub ipso
Caeruleum Regem tauro veneratur, aviumq;
Nerea, vittata genitrix placata iuvenca est.
Hic spumante salo iaciens tumida exta profatur.
Parturiens genitrix, quanquam haud toleranda iubebas
Paruimus nimium bella ad Troiana, ratesq;
Aspiciens [illegible] & alnos
Insiluit pennisq; noto stridente propinquis
Arripitur terris. & iam ardua vertere nubes
Incipit, & Scyros longe decrescere ponto.
Turre procul summa, lachrymis comitata sororum,
Confessumque tenens, & habentem nomina Pyrrhum
Pendebat coniux, oculisq; in carbasa fixis
Ibat, & ipsa fretum, & puppem iam sola videbat.
Ille quoque in longos dilecta ad moenia vultus
Declinat, visuramq; domum, gemitusq; rebella
Cogit, et occultus sub corde renascitur ardor.
Daq; locum vires sensit Laertius heros
Moerentem & placidis aggressus flectere dictis,
Tene, inquit, magnae vastator debite Troiae,
Quem Danaum classes, quem divum oracula poscunt,
Erectumq; manet reserato limine bellum,
Callida femineo genitrix velavit amictu?
Commisitq; vilis tam grandia furta latebris?

Speravitq; fidem? nimis o suspensa, nimisq;
Mater, an hæc virtus tacita torperet in umbra?
Quæ vix audito litui clangore refugit
Et Thetin, & comites, & quos suppresserat ignes.
Nec nostrum est quod in arma venis, sequeris, quæ precantes,
Venisses ultro. quem talibus occupat Heros
Æacides. longum est resides exponere causas,
Maternumque nefas. hoc etiam abluitur ense
Scyros, & inmeritos suspectum crimina cultus.
Tu potius dum lene fretum, Zephyrisq; feruntur
Carbasa, quæ Danais tanti primordia belli,
Ede, licet iustas hinc sumere protinus iras:
Hic Ithacus paulum repetito longius orsu,
Fertur in Idæis (si talia credimus) oris
Electus formæ certamina soluere pastor
Sollicitas tenuisse deas, nec torua Minervæ
Ora, nec æthereæ germanam regis amico
Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen.
Atque adeo lis ista tuis exorta sub antris
Concilio superum, dum Pelea ducit maritus
Pelion & nostris iam tunc præventis armis.
Ira quatit victas. petit exitialia iudex
Præmia, raptori faciles monstrantur Amyclæ.
Ille Phryges lucos, matris penetralia cædit
Turrigeræ, vetitasq; solo procumbere pinus
Præcipitat, terrasq; fretis delatus Achæas
Hospitis Atridæ, pudet heu, maioreq; potentis
Europæ spoliat thalamos, Helenaq; superbus
Navigat, & captos ad Pergama devehit Argos.
Inde data passim variis rumore per urbes,
Undique in exitio sibi quisque, & sponte coimus
Ultores: quis enim genialia fœdera rumpi
Capta dolis, faciliq; trahi connubia raptu,
Cen pecus armentumq; aut viles molli acervos
Perferat? hæc etiam fortes iactura moveret.
Non tulit insidias dumum imperiosus Agenor,
Mugitusq; sacros, & magno numine vectam
Quæsiit Europen, aspernatusq; Tonantem est
Vignereum. Captam & Scythico de littore prolem
Non tulit Æetes, ferroq; & classe secutus
Semideos reges, & ituram in sydera puppim.
Nos Phryga semivirum, portus & littora circum
Argolica infesta volitantem in puppe feremus?
Usque adeo nusquam arma & equi, fretaq; invia Graiis?
Quid si nunc aliquis patriis rapturus ab oris
Deidamian eat, patriaq; a sede revulsam
Attonitam, & magni clamantem nomen Achillis?
Illius ad capulum rediere manus, & simul ingens
Impulit ora rubor. tacuit contentus Ulysses.
Excipit Oenides. quin o dignissima tali
Progenies, ritusq; tuos, elementaq; primæ
Indolis, & validam mox accedens iuventa,
Quæ soleant laudum tibi semina pandere Chiron,
Virtutemq; adiens, quas membra augere per artes,
Quæ animum pectus, cum dulcia faucibus ede.
Sit pretium longæ ventis quæsisse per undas
Scyron, & hæc armis primum intendisse lacertos.

Quem pigeat sua facta loqui? tunc ille modeste
Inchoat, ambiguus paulum, propiorq; coacto.
Dicor, & in teneris, & adhuc crescentibus annis,
Thessalus ut rigido senior me monte recepit
Non ullos ex more dapes habuisse. nec almis
Uberibus satiasse famem, sed spissa leonum
Viscera, semianimesq; lupæ traxisse medullas.
Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
Sic dabat ille pater. mox ille per avia secum
Lustra gradu maiore trahens, visisq; docebat
Arridere feris. nec fracta ruentibus undis
Saxa, nec ad vastæ trepidare silentia sylvæ.
Iam tunc hasta manu, iam tunc cervice pharetræ,
Et ferri properatus amor, durataq; multo
Sole, geluq; cutis. tenero nec fluxa cubili
Membra, sed ingenti saxum commune magistro.
Vix mihi bissenos annorum torserat orbes
Vita rudis, volucres cum iam prævertere cervos,
Et Lapithas cogebat equos, præmissaq; cursu
Tela sequi, sæpe ipse gradu me præpete Chiron,
Dum velox ætas, campis admissus agebat.
Omnibus, exhaustumq; vage per gramina passu
Laudabat gaudens, meq; in sua colla levabat.
Sæpe etiam primo fluvios torpore iubebat
Ire super, glaciemq; levi non frangere planta.
Hoc pueriæ decus. quid nunc tibi prælia dicam
Sylvarum? & vacuos iam murmure saltus?
Nunquam ille imbelles Ossæa per avia Lyncas
Sectari, aut timidos passus me cuspide Damas
Sternere, sed tristes turbare cubilibus Ursas,
Fulmineosq; Sues, & sicubi maxima Tigris,
Aut 1 subducta iugis fetæ spelunca Leænæ.
Ipse sedens vasto facta exspectabat ab antro,
Si sparsus nigro remeassem sanguine, nec me
Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
Iamq; & ad Emathios vicina pube tumultus
Aptabar, nec me ulla feræ Mavortia imago
Præteriit. didici quo Pæones arma rotatu,
Quo Macetæ sua gæsa citent, quo turbine contum
Sauromatæ, falcemq; Getes, arcumq; Gelonus
Tenderet, & flexæ Balearicus actor habenæ,
Quo suspensa trahens libraret vulnera tortu,
Inclusumq; quoties distringeret aera gyro.
Vix memorem cunctos. & si modo gessimus actus)
Nunc docet ingentes saltu 2 me iungere fossas,
Nunc caput aerii scandentem prendere montis
Quo fingitur plena gradu simul, et ut pugnas
Excipere immissos curvato umbone molares,
Ardentesq; intrare casas, peditemq; volantes
Sistere quadriiuges. memini, rapidissimus ibat
Imbribus assiduis pastus, nivibusq; solutis
Sperchios, vulsasq; trabes & saxa ferebat
Cum me ille immissum, qua sævior impetus undæ,
Stare iubet contra, tumidosq; repellere fluctus.
Quos vix ipse gradu toties obstante tulisset.
Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis,
Ni late caligo vetat sensus ille minantes
Desuper incumbens, verbisq; urgebat pudorem.
Nec nisi iussus abibam: sic me sublimis agebat

1 vel. Aedulis 2 coniungere

Gloria, nec duri tanto sub teste labores.
Iam procul Oebalios in nubila condere discos
Et liquidam nudare Palen, & spargere caestus
Ludus erat, requiesque mihi: nec maior in istis
Sudor, Apollineo quàm fila sonantia plectro
Cum quaererem, priscósq; virûm mirarer honores.
Quin etiam succos atque auxiliantia morbis
Gramina, quo nimius staret medicamine sãguis,
Quid faciat somnos, quid hiãtia vulnera claudat,
Quae ferro cohibenda lues, quae cederet herbis
Edocuit, monitisque sacra sub pectore fixit
Iustitiae qua Pelracis dare iura verenda
Gentibus, atque suos solitus placare ¹ bimembres.
Hactenus annorum comites elementa meorum
Et memini, & meminisse iuuat. scit caetera Mater.

¹ vv. biformes.

VITA SILII ITALICI PER

HERMANNVM BVSCHIVM

PASIPHILVM BREVITER collecta.

SILIVM Italicum sunt qui fuisse Hispanũ affirment, ex Italica vrbe Hispaniæ. Sũt alij qui per suos maiores Romanum fuisse dicãt, sed generis initium traxisse ab Hispanis. In primis annis Ciceronẽ Romanę ducem eloquentiæ miratus est: & quasi perfectam absolutámque eloquentiæ imaginem, sibi elegit imitandum. Causas in foro multas, nec sine prospero successu egit. Inter Centũuiros iudex sedit. Ter Consul fuit. Et in primum eius consulatum (quod lætissimum fuit faustissimúmq; populo Romano) sæuissimi teterrimíque Neronis mors auspicatissime incidit. Et ex crudelissima tyrannide, orbis in libertatem vindicatus est. Hoc cõsulatu administrato, & sublato e vita Nerone, cœpit iam Helicona virentẽ, hoc est, amœnissima Musarum diuersoria celebrare, otióque poetico, fori colluctationes strepitúsque mutare. In quo sicut ante Ciceronem in soluto illo dicendi genere quasi optimum exemplar secutus est, eminentissimũ poëtã Virgiliũ sibi æmulandum adsciuit more maiorũ, qui (vt Plinij verbis vtar) stultissimũ iudicabant ad imitandũ sibi nõ optima quæq; proponere. Hæc omnia quæ hactenus de vita Silij poëtæ memorauimus, Martialis vno Epigrãmate elegãter cõprehẽdit: quod hic libuit subnectere. Est autẽ ex eius septimo Epigrãmatum libro tale:

Perpetui nunquam moritura volumina Sili
Qui legis, & Latia carmina digna toga,
Pierios tantum vati placuisse recessus
Credis? & Aoniae Bacchica serta comae?
Sacra cothurnati non attigit ante Maronis,
Impleuit magni quàm Ciceronis opus.
Hunc miratur adhuc centum grauis hasta virorum,
Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
Postquam bissenis ingentem fascibus annum
Rexerat, asserto qui sacer vrbe fuit:
Emeritos Musis, & Phœbo reddidit annos,
Próque suo celebrat nunc Helicona foro.

Quemadmodum vtrunque, Ciceronem scilicet ac Vergilium, coluit & imitatus est in foro & otio, ita & Vergilij prædium in Neapolitano habuit.

Cuius tumulum etiam, teste Plinio, sanctissime veneratus est. Et Ciceronis villam possedit, quam ipse Cicero Academiam æmulatione Atheniensis academiæ, appellauit, à qua & libros Academicorum, sicut à villa Tusculana, libros Quæstionum Tusculanarum inscripsit. Memnit etiam huius Martialis Epigrammatum voluminе vndecimo, hoc Tetrastichо:

Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
Ingera facundi qui Ciceronis habet.
Hæredem, domumque sui tumulique, larisque
Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

Duos habuit filios, quorum alterum, Seuerum nomine, amisit in adolescentia adhuc constitutum, eiúsque mortem celebrat idem Martialis libro nono Epigrammatum, qui versus ipsos legere voluerit, ex illo, quem iam citauimus libro, eos requirat. Alterum filium, & natu maiorem reliquit auctum opibus, & ætate florentem. Scripsit bellum Punicum secundum his decem & septem libris, qui in manibus nunc versantur. Eorum etiam Martialis quarto Epigrammatum meminit, non sine honorifica Silij appellatione his hendecasyllabis:

Sili Cassalidum decus sororum,
Qui periuria barbari furoris
Ingenti premis ore, perfidóque
Fastus Hannibalis, leuésque Pœnos
Magnis cedere cogis Africanis.

Reliqua ibi legantur. In Neapolitano suo (de quo supra diximus) cum aduersa valetudine insanabilis claui laboraret, inedia vitam finiuit. Annos quinque & septuaginta natus, corpore (vt inquit Plinius iunior) delicato magis quàm infirmo.

Hæc de vita Silij.

SILII ITALICI PVNICORVM BELLORVM

LIBER PRIMVS.

ARDIOR arma, quibus cælo se gloria tollit
Aeneadum, patiurq; ferox Oenotria iura
Carthago. da musa decus memorare laborum
Antiquæ Hesperiæ, quantoq; ad bella crearis,
Et quot Roma viros, facti cum perfida pacti
Gens Cadmæa super regno certamina mouit:
Quæsitumq; diu, qua tandem ponere arce
Terrarum fortuna caput. ter Marte sinistro
Iuratum q; Ioui fœdus, conuentaq; patrum
Sidonij fregere duces: atque impius ensis
Ter placidam suasit temerando rumpere pacem.
Sed meliora finem bello, excidiumq; vicissim
Molitæ gentes: propulsaq; fuere periclo
Queis superare datum. reseranit Dardanius arces
Ductor Agenoreas: obsessa palatia vallo
Pœnorum; ac muris defendit Roma salutem.
Tantarum causas irarum, odiumq; perenni
Seruatum studio, & mandata nepotibus arma
Fas aperire mihi, superaq; recludere mentes.
Iámq; adeo magni repetam primordia motus.
Pygmalionem quondam per cærula terris
Pollutum fugiens fraterno crimine regnum
Fatali Dido Libyes appellitur ora:

Tum-

Tum pretio mercata solum, noua moenia ponit
Cingere qua secto permissum litora tauro.
Hic Iuno ante Argos (sic credidit alta vetustas)
Ante Agamemnoniam gratissima tecta Mycenen
Optauit profugis aeternam condere sedem.
Verum ubi magnanimis Romanam caput urbibus alte
Exerere, ac missas etiam trans aequora classes
Totum signa videt victricia ferre per orbem,
Iam propius metuens, bellandi corda furore
Phoenicum extimulat. Sed enim conamine primo
Contusae pugnae, fractisq. in gurgite caeptis
Sicanio, Libyes iterum instaurata capessens
Arma remolitur. dux agmina sufficit unus
Turbanti terras, pontumq. mouere paranti.
Iamque deae cunctas sibi belliger induit iras
Hannibal: hunc audet solum componere fatis.
Sanguineo cum laeta viro, atque in regna Latini
Turbine mox saeuo venientum haud inscia cladum,
Intulerit Latio, spreta me, Troius, inquit,
Exul Dardanios & bis numina capta penates?
Sceptraque fundarit victor Lauinia Teucris?
Dum Romana tuas Ticine cadauera ripas
Non capiant, similiq. mihi per Celtica rura
Sanguine pergameo Trebia & stipantibus armis
Corporibusque virûm retro fluat, ac sua largo
Stagna reformidet Thrasymennus turbida tabo?
Dum Cannas tumulum Hesperiae, campumque cruore
Ausonio mersum, sublimis Iapyga cernam?
Teque vadis dubium coeuntibus Aufide ripis
Per clypeos, galeasque virûm, caesosq. per artus
Vix iter Adriaci rumpentem ad littora ponti?
Haec ait: ac iuuenem facta ad Mauortia flammat.
Ingenio motus auidus, fideiq. sinister
Is fuit, exuperans astu, sed deuius aequi.
Armato nullus diuûm pudor. improba virtus,
Et pacis despectus honos. penitusq. medullis
Sanguinis humani flagrat sitis. his super aeui
Flore virens, auet Egates abolere parentum
Dedecus, ac Siculo demergere foedera ponto.
Dat mentem Iuno, ac laudum spe corda fatigat.
Iamque aut nocturno penetrat Capitolia visu,
Aut rapidis fertur per summas passibus Alpes.
Saepe etiam famuli turbato ad limina somno
Expauere trucem per vasta silentia vocem,
Ac largo sudore virum inuenere futuras
Miscentem pugnas, & inania bella gerentem.
Hanc rabiem in fines Italum, Saturniaque arua
Addiderat quondam puero patrius furor, ortus
Sarrano prisci Barcae de gente: vetustos
A Belo numerabat auos. namque orba marito
Cum fugeret Dido famulam Tyron, impia diri
Belides iuuenis vitauerat arma tyranni,
Et se participem casus sociarat in omnes.
Nobilis hoc ortu, & dextra spectatus Amilcar,
Vt fari primamq. datum distinguere lingua
Hannibali vocem, solers nutrire furores,
Romanum seuit puerili in pectore bellum.
Vrbe fuit media sacrum genitricis Elissae
Manibus, & patria Tyriis formidine cultum,
Quod taxi circum, & piceae squalentibus umbris
Abdiderant, caelique arcebant lumine templum.
Hoc sese, ut perhibent, curis mortalibus olim
Exuerat regina loco. stant marmore maesta
Effigies, Belusque parens, omnisque nepotum
A Belo series, stat gloria Gentis Agenor,
Et qui longa dedit terris cognomina Phoenix:
Ipsa sedet tandem aeternum coniuncta Sychaeo:
Ante pedes ensis Phrygius iacet. ordine centum
Stant arae caelique deis, Ereboque potenti.
Hic crine effuso, atque Ennaea numina diuae,
Atque Acheronta vocat Stygia cum veste sacerdos.
Immugit tellus, rumpitque horrenda per umbras
Sibila, inaccensi flagrant altaribus ignes.
Tum magico volitant cantu per inania manes
Exciti, vultuque in marmore sudat Elissa.
Hannibal haec patrio iussu ad penetralia fertur.
Ingressiq. habitus, atque ora explorat Amilcar.
Non illae euantes Massylae pauerit iras,
Non diros templi ritus, aspersaque tabo
Limina, & audito surgentes carmine flammas.
Olli permulcens genitor caput, oscula libat,
Attollitque animos hortando, & talibus implet.
Gens rediuiua Phrygum Cadmaeae stirpis alumnos
Foederibus non aequa premit: si fata negarint
Dedecus id patriae nostra depellere dextra,
Haec tua sit laus nate velis: age concipe bella
Latura exitium Laurentibus horreat ortus
Iam pubes Tyrrhena tuos, partusque recusent
Te surgente puer Latiae producere matres.
His acuit stimulis, subicitq. haud mollia dictu:
Romanos terra atque undis, ubi competet aetas,
Ferro igniq. sequar, Rhoeteaq. fata reuoluam.
Non Superi mihi, non Martem cohibentia pacta,
Non celsae obstiterint alpes, Tarpeiaq. saxa.
Hanc mentem iuro nostri per numina Martis,
Per manes regina tuos. tum nigra triformi
Hostia mactatur diuae, raptimque recludit
Spirantes artus poscens responsa sacerdos,
Ac fugientem animam properatis consulit extis.
Ast ubi quaesitas artis de more vetusto
Intrauit mentes superûm, sic deinde profatur.
Aetolos late consterni milite campos,
Idaeosq. lacus flagrantes sanguine cerno:
Quanta procul moles scopulis ad sidera tendit,
Cuius in aerio pendent tua vertice castra:
Iamque vagis agmen rapitur, trepidantia fumant
Moenia, & Hesperio tellus porrecta sub axe
Sidoniis lucet flammis. stat ecce cruentus
Eridanus, tacet ore truci super arma virosq.
Tertia qui tulerit sublimis opima tonanti.
Heu quinam subitu horrenti turbine venti
Tempestas, rupitq. polo micat ignibus aether:
Magna parant superi. tonat alti regia caeli,

Bellantémque Iouem cerno. venientia fata
Scire vltra vetuit Iuno, fibræque repente
Conticuere: latent casus, longiq; labores.
Sic clausum linquens arcano pectore bellum,
Atque hominum finem, Gades, Calpenque secutus,
Dum fert Herculeis Garamantica signa columnis
Occumbit sæuo Tyrius certamine ductor.
Interea rerum Hasdrubali traduntur habenæ:
Occidui qui solis opes, & vulgus Iberum,
Beticolásq; viros spatiis agitabat iniquus.
Tristia corda duci simul immedicabilis ira,
Et fructus regni feritas, erat asper amore
Sanguinis, & metus demens credebat honorem:
Nec nota docilis pœna satiare furores,
Ore excellentem & spectatum fortibus ausis
Antiqua de stirpe Tagum, superumque, hominumque
Immemor, erecto suffixum robore mœstis
Ostentabat ouans populis sine funere regem.
Aurifera Tagus adscito cognomine fontis,
Perque antra, & ripas Nymphis vlulatus Iberis
Mæonium non ille vadum, non Lydia mallet
Stagna sibi, nec qui riguo perfunditur auro
Campum, atque illatis Hermi flauescit arenis.
Primus inire manu, postremus ponere Martem.
Cum rapidum effusis ageret sublimis habenis
Quadrupedem, non ense virum, non eminus hasta
Sistere erat: volitabat ouans, ac, quæ per ambas
Iam Tagus auratis agnoscebatur in armis.
Quem postquam diro suspensum robore vidit
Deterrimum, lateri famulus clam corripit ensem
Dilectum domino, pernix irrumpit in aulam,
Atque immite ferit geminato vulnere pectus.
At Pœni succensi ira, turbataq; luctu,
Et sæuis gens læta ruunt, tormentaq; portant.
Non ignes, candensq; calybs, non verbera passim
Ictibus innumeris lacerum scindentia corpus,
Carnificesue manus penitusue infusa medullis
Pestis, & in medio lucentes vulnere flammæ
Cessauere: ferum visu, dictuq; per artem
Sæuitia, extenti quantum tormenta iubebant
Creuerunt artus, atq; omni sanguine rupto
Ossa liquefactis fumarunt feruida membris.
Mens intacta manet, superat ridetq; dolores
Spectanti similis, fessosq; labore ministros
Increpitat, dominiq; crucem clamore reposcit.
Hæc inter spreta miseranda piacula pœna,
Erepto trepidus ductore exercitus, vna
Hannibalem voce, atque alacri certamine poscit.
Huic studia accendit patriæ virtutis imago,
Huic fama in populos iurati dedita belli,
Huic virides ausis animi feruorq; decorus,
Atque armata dolis mens, & vis insita fandi.
Primi ductorem Libyci clamore salutant:
Mox & Pyrenes populi, & bellator Iberus.
Continuoq; ferox oritur fiducia menti
Cessisse imperio tantum terræque, marisque
Æolus candens austris, & lampade Phœbi
Æstifero Libye torquetur subdita Cancro,
Aut ingens Asiæ latus, aut pars tertia terris.
Terminus huic roseos amnis Lageus ad ortus
Septeno impellens tumefactum gurgite pontum.
At qua diuersas clementior aspicit Arctos
Herculeo dirimente freto, diducta propinquis
Europes videt arua iugis: vltima obsidet æquor;
Nec patitur nomen proferri longius Atlas.
Atlas subducto tracturus vertice cælum.
Sidera nubiferum fulcit caput, æthereasq;
Erigit æternum compages ardua ceruix:
Canet barba gelu, frontemq; immanibus vmbris
Pinea sylua premit, vastant caua tēpora venti,
Nimbosoq; ruunt spumantia flumina rictu.
Tum geminæ laterum fauces maria alta fatigāt:
Atque vbi fessus equos Titan immersit anhelos,
Flammiferum condunt fumanti gurgite currum.
Sed qua se campis squalentibus Africa tendit
Serpentum largo coquitur fœcunda veneno.
Felix quà pingues mitis plaga temperat agros,
Nec Cerere Ennæa, Phario nec victa colono.
Hic passim exultant Numidæ, gens inscia freni:
Queis inter geminas per ludum mobilis aures
Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis:
Altrix bellorum bellatorúmque virorum
Tellus, nec fidens nudo sine fraudibus ensi.
Has terras implebant Hispana castra cohortes
Auxilia Europæ genitoris parta trophæis.
Martius hunc sonipes campos hinnitibus implet,
Huic iuga cornipedes erecti bellica raptant:
Non Eleus erat campo feruentior axis.
Prodiga gens animæ, & properare facillima mortem.
Nanque vbi transcendit florentes viribus annos,
Impatiens æui spernit nouisse senectam,
Et fati modus in dextra est. hic omne metallum:
Electri gemino pallent de semine venæ,
Atque atros calybis fœtus humus horrida nutrit.
Sed secretum causas operit deus. Astur auarus
Visceribus laceræ telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.
Hinc certant Pactole tibi Duriusq; Tagusq;,
Quique super Grauios lucentes voluit arenas
Infernæ populis referens obliuia Lethes,
Nec Cereri terra indocilis, nec inhospita Baccho,
Nullaque Palladia sese magis arbore tollit.
Hæ postquam Tyrio gentes cessere tyranno,
Vsque datis rerum freni nunc arte paterna
Conciliare viros, armis consulta Senatus
Vertere nunc donis. primus sumpsisse laborem,
Primus iter carpsisse pedes, partemq; subire
Si valli festinet opus, nec cætera segnis
Quæcunque ad laudem stimulant, somnúmque negabat
Natura, noctémque vigil ducebat in armis:
Interdum proiectus humi, turbaque Libyssa
Insignis sagulo duris certare maniplis:
Celsus & in magno præcedens agmine ductor
Imperium perferre suum: tum vertice nudo
Excipere insanos imbres, cælique ruinas.

Specta-

Spectarunt Poeni, tremuitque exercitus Astur,
Torquentem cum tela Iouem, permixtaque nimbis
Fulmina, & excussos ventorum ex flatibus ignes
Turbato transiret equo. nec puluere, cessum
Agminis ardentis lacescit Sirius astro
Flammiferis tellus radijs cum exusta dehiscit,
Candentique globo medius coquit aethera feruor,
Foemineum putat inuenta tegere sub umbra:
Exercetque sitim, & spreto fonte recedit.
Idem correpto sternacem ad praelia freno
Frangere equum, & famam lentatis auisere lacertis:
Ignotique amnis tranare sonantia saxa,
Gaudet & a tuta aspicientes arcessere ripa.
Idem expugnat. primus stetit aggere muri:
Et quoties campo rapidus fera praelia miscet
Qua sparsit ferrum latus rubet aequore limes.
Ergo instat fatis & rumpere foedera certat.
Quaeritur interea Romam comprendere bello
Gaudet, & extremis pulsat Capitolia terris.
Prima Saguntinas turbarum clades in oras,
Bellaque sumpta viro belli maioris amore.
Haud procul Herculei tollunt se littore muri
Clementer crescente iugo, quos nobile nomen
Conditus excelso sacrauit colle Zazynthus.
Hic comes Alcidae remeabat in agmine Thebas
Geryone extincto, caeloque ea fata ferebat.
Tres animas namque id monstrum, tres corpore dextras
Armarat, ternaque caput ceruice gerebat.
Haud alium vidit tellus, cui ponere finem
Non posset mors vna viro, durasque labores
Tertia vix rupto torquerent stamina filo.
Hic spolia ostentabat ouans, captiuaque victor
Armenta ad fontes medio feruore vehebat,
Cum tumidas fauces accensis sole venenis
Calcatus rupit lethali vulnere serpens:
Indignumque virum terris posuere Iberis.
Mox profugi ducente Noto aduertere coloni,
Insula quos genuit Graio circumflua ponto,
Atque auxit quondam Laertia regna Zazynthus.
Firmauit tenues ortus mox Daunia pubes
Sedis inops, misit largo quam dite alumno
Magnanimis regnata viris nunc Ardea nomen.
Libertas populo patrio [illegible], deinque:
Maiorumque & Poenis postquam [illegible] negatum
Admouet abrupti flagrantia foederis ductor
Sidonius castra, & belli quaerit agmine causas.
Ipse caput quassans circum [illegible] medio
Muros lustrat equo, [illegible] tecta
Pandere tam densum portam [illegible] vallo
Imperat, & longo [illegible] longe
Ausoniam fore, nec victor [illegible] Marte subactum:
Scita patrum & leges, & iura fidemque deosque
In dextra nunc esse sua. verba [illegible] acer
Intorto [illegible] per arma
Stat [illegible] membra [illegible],
Concutit intecto medius per [illegible] tela:

Effusisque simul praeceps ex aggere membris
[illegible]
At multo ducem exemplum clamore sequentes
Inuoluunt atra telorum inclementia nube.
Clara nec in numero virtus latet; omnia quisque
Ora ducis portare [illegible] solus bella capessat.
Hic crebram fundit Baleari verbere glandem,
Fertque leui ducta circum caput altius habena
Permissum ventis abscondit in aere telum.
Hic valido librat stridentia saxa lacerto,
Huic impulsa leui torquetur lancea nodo.
Ante omnes ductor patrijs insignis in armis
Nunc picea iactat fumantem lampada flamma,
Nunc sude, nunc iaculo, nunc saxo impiger instat.
Aut liquido imbutas [illegible] noxia tela sagittas
Contendit neruo, atque [illegible] pendente pharetra.
Dacus vt armifero [illegible] tellure in oris,
Spicula quae patrio gaudens acuisse veneno
Fundit [illegible] ripas inopina binominis Istri.
Cura subit collem turrita cingere fronte,
Castelloque vrbem circumuallare sequenti.
Heu priscis numen populis, ac nomine solo
In terris iam nota fides! stat dira iuuentus,
Exceptumque fugam, & [illegible] videt aggere muros.
Sed dignam Ausonia mortem putat esse, Saguntum
Seruata cecidisse fide. iamque acrius omnes
Intendunt vires, addunt stridula neruis
Phocais effundit vastos balista molares:
Atque eadem ingentis mutato pondere teli
Ferratam excutiens ornum media agmina rūpit.
Alternus resonat clangor, certamine tanto
Conseruere acies, [illegible] circumdata vallo
Roma fore? clamat qui nuper tot millia gentes
Inter tela [illegible] in hostes.
Anne pudet coepti? pudet omnes. en bona virtus,
Primitiasque ducis tali me implere paramus
Italiam famae tales praemittere pugnas?
Accensae exultant mentes, hauritque medullis
Hannibal exagitans, stimulatque cupientia bella.
Inuadunt moenibus vallum, castraque relinquunt
Deiecti muris dextrae. subit arduus agger,
Imponitque graues pugnantum desuper vrbi.
Armauit claudos, ac portis arcuit hostem
Liuraris multa consueta phalarica dextra.
Horrendum visu, robur [illegible] immota
Praefixum trabe longum, cui plurima cuspis
Vix muris toleranda, [illegible] cetera pingui
Vincta pice, atque atro circumlita sulphure fumant.
Fulmineo haec ictu summis e moenibus arcis
Incita, [illegible]
Qualis sanguineo praefulgens [illegible] crine
Ad terram caelo decurrens ignea lampas.
Haec ictu rapido pugnantum saepe per auras
Attonito ductore [illegible] membra.
Haec vasta [illegible] turbine [illegible].
Dum penitus [illegible] Vulcanum [illegible] adesus,
Armaque, viroque simul [illegible].
Tandem condensis acta testudine [illegible]

Subducto Pœni vallo, cæcaq; latebra,
Pandunt prolapsam suffossis mœnibus urbem.
Terribilem in sonitum procumbens aggere victo
Herculeus labor, atque immania saxa reuoluens,
Mugitum ingentem cælo dedit. Alpibus altis
Aeria rupes scopulorum mole reuulsa
Haud aliter scindunt resonante fragmine mõtem.
Surgebat cumulo certantum protinus agger,
Obstabatq; iacens vallum, ne protinus instent
Hinc atque hinc acies media pugnare ruina.
Emicat ante omnes primæuo flore iuuentæ
Insignis Rutulo Murrus de sanguine: at idem
Matre Saguntina Graius, geminoq; parente
Dulichios Italis miscebat prole nepotes.
Hic magno socios Vasdum clamore vocantem
Qua corpus loricam inter galeamq; patescit,
Conantis motus speculatus cuspide perstat,
Prostratumq; premens telo, voce insuper vrget:
Fallax Pœne taces: certe Capitolia primus
Scandebas victor: quæ tanta licentia voti?
Nunc Stygio fer bella Ioui. tum fer minus hastam
Aduersi torquens defigit in inguine Iberi,
Oraque dum calcat iam singultantia letho,
Hac iter est, inquit, vobis ad mœnia Romæ.
O metuenda manus: sic quo properatis eundum.
Mox instaurantis pugnam circumspicit arma,
Et rapto nudum clypeo latus haurit Iberi.
Diues agri, diues pecoris, sumusque negatus
Bella feris arcu, iaculoq; agitabat Iberus.
Felix heu nemorum, & vita laudandus opaca,
Si qua per patrios tenuisses flumina altus.
Hunc miseratus adest infesto vulnere Ladmus.
Cui sæuum arridens, narrabis Amilcaris vmbris
Hanc, inquit, dextram: qua iam post vulnera
vulgi
Hannibalem vobis comitem dabis: & ferit alte
Insurgens gladio cristata cassidis æra,
Perq; ipsum tegmen crepitantia dissipat ossa.
Tum fonte Chremes intonsum vibrante capillo
Septus, & horrentes effingens crine galeros:
Tum Masulus, crudaq; virens ad bella senecta,
Hercaleo, non parnus fatas mulcere leones,
Fluminaque vrna cælatus Bragada parmam,
Et vaste Nasomon spretis populator Hyempsal
Audax in fluctu laceras rapture carinas,
Vna omnes dextraque cadunt, iraque peremptei.
Nec non serpentes diro examinare veneno
Doctus Atyr, tactuq; graues sopire chelydros.
Ac dubiam admoto sobolem explorare ceraste.
Tu quoque Lauiane tiaramanticus attonsus iuuen
Insignis flexo galeam per tempora cornu,
Heu frustra resonum feries sic sæpe loquutus.
Mentitimane . tenem intrepidans occumbi-
Hyarba.
Et iam corporibus cumulatus creuerat agger,
Perfusaque atra fumabat cæde ruina.
Tum ductorem audito clamore in prælia poscit.
Fulmineus ceu Spartanis latratibus actus,
Cum saium amore cursu venantum perdidit, ista
Horrescit sannis dorso, & postrema capessit
Prælia, & infrendens mandens aper ore cruorem:
Iámq; gemens geminum contra venabula tor-
quet.
At parte ex alia, qua se insperata iuuentus
Extulerat portis, cui specula nulla, manusq;
Vim ferre, contum ve queant, permixtus vtrisq;
Hannibal agminibus passim furit, & quatit en-
sem.
Cantato nuper senior quem fecerat igni
Littore ab Hesperidum missus, qui carmine pollẽs
Fidebat magica ferrum crudescere lingua:
Quantus Bistonijs late Gradiuus in oris
Belligero rapitur curru telumq; coruscans
Titanum quo pulsa cohors, flagrantia bella
Cornipedum afflatu domat, & stridoribus axis.
Iamque Herum, Rutilumq; Poolum, ingentem-
que Metiscum
Iam Lyglaum, Dirinumq; simul, flauimque Galo-
sum,
Et geminos Chronum atq; Gyam demiserat vm-
bris.
Daunum etiam grata quo non spectatior alter
Voce mouere fora, atque errantes flectere mentes,
Nec legum custos prudentior, a prima tactis
Dicta admiscentem quo nam te Pœne paterna
Hic adigunt furias: non hæc Sidonia tecta,
Fœminea fabricata manu pretioue parata,
Exhibuisse datum dementis littus arenis.
Fundamenta deum, Romanaq; fœdera temnis.
Ast illum toto radiantem vndique campo
Ingentis raptumque, immediaq; virorum
Aulusum inter tela globo, & post terga reuin-
ctum
Hannibal ad pœnam lenta mandauerat ira,
Increpitans, quod saucium ferret signa iubebat:
Perq; ipse castra cunctos, stragemq; iacentum
Monstrabat per hunc iter, ...atque ciebat
Nomine, & in prædam Hannibal dabat improbus
vrbem
Sed postquam à turpi allatum, feruere partem
Diuersam Marte infausto, Murrumq; secundis
Hinc superes tribuisse diem, ruit ocius ardens
Lymphatis curru atque ingentes desertis actus:
Letiferumq; micant fulgentes vertice cristæ.
Crine vt flammifero terret fera regna cometes
Sanguineum spargens ignem, vomit atra rubentes
Fax cælo radios, & sæua luce coruscum
Scintillat sidus, terrisq; extrema minatur.
Præcipites dant terga viam, dant signa, viriq;
Atque amba trepidant acies, acer igneus hasta
Dirum laurens apex, ac late vulnera vndique.
Qualis vbi Aegeo surgente ad sidera ponto
Per longum vasto Corus cum murmure fluctus
Suspensum in terras portat mare, frigida nautis
Corda tremunt, sonat alte procul, flatuq; tumentes
Curuatis pandunt trans motis Cycladas vndis.
Non cuncta e muris vanum incessebant tela,
Fumanteq; ante ora faces, non saxa per artem
Tormento excussa tenent, vt tegmina primum
Fulgentis galea conspexit, & arma cruento

Inter

Inter solem auro rutilantia, turbidus infit:
En, quae res Libycas, inceptaque tanta retardat?
Romanis Murrus belli mora? cedere laxo
Iam noscas quid vana queant, et vester Iberus.
Forte aequam, castamq; fidem, seruataque iura.
Deceptos mihi linquam deos. cui talia Murrus:
Expiatus ades meus olim gratia poscit.
Speq; tui flagrat capitis sic debita fraudum
Praemia. ego Italiam tellure inquire sub una
Longum in Dardanios fines iter, atque remaltis
Pyrenen. Alpesq; tibi mea dextera donat.
Hac inter cernens subeuntem comminus hostem,
Praeruptumq; loci, pauidum sibi corripit ingens
Aggere conuulso saxum, & nitentis in ora
Deuoluit, pronumque ruit inuictus ictu.
Subsedit duro conuulsus fragmine muri.
Tum pudor accendit mentem, nec consistere vallo
Virtus pressa loco, splendens luditur, & aegro
Scandit in aduersum per saxa minantia nisu.
Sed postquam propius vicino limine sedit,
Et tota se mole tulit, velut incita clausum
Agmina Poenorum cingant, & cuncta pauentem
Castra premant, lato Murrus caligat in hoste,
Mille simul dextra, dextraque micare videtur
Ensis & innumerae nutare in casside cristae.
Conclamant, vertinque acies, seu tota Saguntos
Igne micet: trahit instantis languentia letho
Membra cadens Murrus, supremaque vota capessit.
Conditor Alcide, cuius vestigia sacra
Incolumis terra minuit, tu averte procellam
Si tua non segnis defendit maxima dextra.
Dumque ea, caeloq; attollit lumina supplex,
Cerne, ait, an nostris longe Tirynthius ausis
Iustius assurgat, ut displicet aemula virtus,
Haud me dissimilem Alcidae primoribus annis
Agnosces inuicte tua ser numen amicum,
Et Troiae quondam primis memorate ruinis,
Dexter adis Phrygiae delentis stirpis alumnos.
Sic Poenus, pressumq; ira simul exigit ensem
Qua capuli statuere morae: teloque relato
Horrida labentis perfunduntur arma cruore.
Ilicet ingenti casu turbata iuuentus
Procurrit. nota arma viri, corpusq; superbo
Victori spoliare negant: coit aucta vicissim
Hortando manus, & glomerata mole feruntur.
Hinc saxi galea, hinc clypeus sonat ictus hastis,
Incessunt sudibus, libratiq; pondera plumbi
Certatim iaciunt, ausa in vertice crista,
Direptumque decus nutantum in casside iubarum.
Iamque agitur largus per membra fluentia sudor,
Et stant loricae squalentes, horrentia tela:
Nec requies, sequitur ve datur mora ne sub ictu:
Genua labant, fessique humeri gestamina laxant.
Tum creber pectus, anhelitumq; trahens, aestu
Fumat ab ore vapor, nisusq; ei, ius anhelo
Auditur gemitus, fractumq; in casside murmur.
Mente adhuc Ademat suadet, nunc et clarus
Virtutem, & decoris presso discrimina pergat.

Hic subitus scisso densa inter nubila caelo
Erupit quatiens terram fragor: & super ipsas
Bis pater intonuit geminato fulmine pugnas.
Inde inter nubes ventorum turbine caeco
Velox immissi vibrauit lancea belli,
Ast femore aduerso librata cuspide sedit.
Tarpeia rupes, superisq; habitabile saxum,
Et vos virgineis lucentes semper in aris
Laomedonteae Troiana altaria flammae,
Heu quantum vobis fallacis imagine teli
Promisere Dei: propius si pressa furentis
Hasta foret, clausae starent mortalibus Alpes.
Nec Thrasimene tuis nunc Allia cederet undis.
Sed Iuno aspectans Pyrenes vertice celsa
Vana rudimenta, & primos in Marte calores,
Inualidam duris euellit ab ossibus hastam.
Ille tegit clypeo fusum per membra cruorem,
Tardaq; paulatim & dubio vestigia nisu
Alternata trahens, auerso ab aggere cedit.
Nox tandem optatas terras, pontumq; tenebris
Condidit, & pugnas erepta luce diremit.
At duri tum vigilant mentes, molemq; reponunt
Noctis per tantos acuunt extrema pericla,
Et fractis rebus violentior vltima virtus.
Hinc pueri, tardiq; senes, hinc foemina ferre
Certat opem in dubiis miser vndo vana laboris,
Saxaq; manantis sibi vellat vulnere miles.
Iam patribus, clarisq; senum iter omnia cura.
Concurrunt, lecti q; viri hortantur, & orant
Defessis iubeant rebus, renouentq; Sagunthos
Sidoniae flammas: nunc ite, impellite puppim,
Saucia dum castris clausa est fera tempore Martis
Vtendum est rapto, & grassandum ad clara periclis.
Ite citi, deflete fidem, murosq; ruentis,
Antiquaq; domo meliora accersite fata.
Mandati summa est. dum stat remeate Saguntos.
Ast illi celerant qua proxima littora gressum,
Et fugiunt tumido per spumea caerula velo.
Pellebat somnos Tithoni roscida coniux,
Ac rutilus primis sonipes hinnitibus altos
Afflarat montes, roseasq; mouebat habenas.
Iam celsae muris extructa mole iuuentus
Clausam nocturnis ostentat turribus vrbem.
Rerum omnes pendent acies, & milite maesto
Laxata obsidio, ac pugnandi subiicit ardor,
Inque ducem versa tanto in discrimine cura.
Interea Rutulis longinqua per aequora vectis
Herculei ponto coepere existere colles,
Et nebulosa iugis attollere saxa Monoeci.
Thracius hoc Boreas populis immitia regna
Solus habet, frontemq; rigens nunc littora pulsat,
Nunc ipsas alis sargit stridentibus Alpes:
Atque vbi se terris glaciali sustulit ab Arcto,
Haud vlli contraria fata surgere vento.
Verticibus torquet rapidis mare, fractaque anhelant
Aequora, & immixto conduntur gurgite montes:

Iamq; volans Rhenum, Rhodanumq; in nubila tollit.
Hunc postquam Boreæ dirum euasere furorem,
Alternos mœsti casus bellig;, mariq;,
Et dubium rerum euentum sermone volutant.
O patria, ô fidei domus inclyta: quo tua nunc sunt
Fata loco? sacra ne manent in collibus arces?
An cinis, heu Superi, tanto de nomine restat?
Ferte leues auras, flatusq; ciete secundos,
Si nondum insultat templorum protinus ignis
Culminibus, Latiaq; valent succurrere classes.
Talibus illachrymant noctemque diemq; querelis,
Donec Laurentes puppis defertur ad oras.
Quà pater acceptis Numicus auctior undis
In pontum flauo descendit gurgite Tybris.
Hinc consanguinea subeunt iam mœnia Romæ.
Concilium vocat Augustum, castaq; beatos
Paupertate patres, ac nomina parta triumphis
Consul: & æquantem superos virtute Senatum:
Facta animosa viros, & recti sacra cupido
Attollunt, hirtaq; coma, neglectaq; mensa,
Dexteraq; à curuis capulo non segnis aratris,
Exiguo faciles, & opum non indiga corda
Ad paruos curru remeabant sæpe penates.
In foribus sacris, primoq; in limine templi
Captiui currus, belli decus, armaq; rapta
Pugnantum ducibus, sæuaq; in Marte secures,
Perfossi clypei, & seruantia tela cruorem,
Claustraq; portarum pendent, hic Punica bella
Ægatis cernas, fusaq; per æquora classe
Exactam ponto Libyen testantia rostra:
Hic galea Senonum, pensatique improbus auri
Arbiter ensis inest, Gallisq; ex arce fugatis
Arma reuertentis pompa gestata Camilli:
Hic spolia Æacidæ, hic Epyrotica signa,
Et Ligurum horrentes coni, parmæq; relatæ
Hispana de gente rudes, Alpinaque gæsa.
Sed postquam clades patefecit, & horrida bella,
Oratum squalens, præsensque astare Sagunthi
Ante oculos visa est extrema precantis imago:
Tum senior mœsto Sicoris sic incipit ore.
Sacrata gens clara fide, quam rite fatentur
Marte satam populi ferro parere coacti:
Ne credite enormes leuia ob discrimina pontum . .
Vidimus obsessam patriam, murosque trementes:
Et quem infanda freta, aut tetra genuere ferarum
Vidimus Hannibalem: procul his à mœnibus oro
Arcete ô Superi, vestroque in Marte tenete
Fatiferam iuuenem dextram, qua male sonantes
Concutit ille trabes? & quantus crescit in armis
Trans iuga Pyrenes? medium indignatus Iberũ
Exeunt Calpen? & mersos Syrtis arenis
Molitur populos, maioraq; mœnia quærit.
Spumeus hic mediis qui surgit ab æquore fluctus
Si prohibere piget, vestras effringet in vrbes.
An tanti pretium motus, ruptiq; per enses
Fœderis, hoc iuueni iurata in bella ruenti
Creditis vt statuat superata iura Sagunthο?
Ocyus ite viri, & nascentem extinguite flammã:
Ne sera sit cura post acta pericula cura.
Quanquam ô si nullus terror, non obruta iã nũc
Semina surgerent belli: vestra ne Sagunthο
Spernendum consanguineam protendere dextrã?
Omnis Iber rapidis, omnis fera Gallia turmis,
Omnis ab æstifero sitiens Libys imminet axe.
Vos per culta diu Rutulæ primordia gentis,
Laurentemq; larem, & genitricis pignora Troiæ
Conseruate pios, qui permutare coacti
Acrisioneis Tirynthia culmina muris.
Vos etiam tandem Siculi contra arma tyranni
Iuuisse egregium: vos & Campana tueri
Mœnia, depulsis Samnitum robore dignum
Sydicini duxistis aui: vetus incola Dauni
Testor vos fontes, & stagna arentia Numici.
Cum felix nimium dimitteret Ardea pubem
Sacra, domumq; ferens, & aui penetralia Turni:
Vltra Pyrenen Laurentia numina vexit.
Cur vt decisa, atque auulsa è corpore membra
Despiciar, vestroq; luat cur fœdera sanguis?
Tandem vt finita loquens (miserabile visu)
Affigunt frontem squalentia tempora terræ.
Inde agitant consulta patres: curæq; fatigant.
Lentulus vt cernens accensa tecta Sagunthi,
Poscendum pœnæ iuuenem, celeriq; negantis
Exuri bello Carthaginis arua iubebat.
Ast Fabius cauta speculator mente futuri,
Nec latus dubiis, cunctumq; lacessere Martem,
Et melior clauso bellum producere ferro,
Prima aper tantis rebus pia, anda: ducisne
Cœperit arma furor, patres: an signa moueri
Consuerint: mittiq; viros qui exacta reportent.
Prouidus hæc, rerum vates, sed cernebat ab alto
Pectore præmeditans Fabius surgentia bella.
Vt sæpe excelsa grandæuum puppe magister
Prospiciens signis venturum in carbasa Corum,
Summo iam dudum substringit lintea malo.
Sed lachrymæ atq; iræ mixtus dolor impulit omnis
Præcipitare latens fatum: lectiq; senatu,
Qui ductorem adeant: si perstet surdus in armis
Factorum, vertant in se ad Carthaginis arces:
Nec diuum oblitis, indicere bella mouentur.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM. IN. II. LIB.

Hannibal vt cernit Latiam per cœrula velis
Aduentare ratem, & mandata afferre Senatus,

Obstre-

Obstrepere Ausonijs lituos iubet: ocyus illi
Ad muros vertunt iter infelicis Elisæ.
Adiuuat arma Libys, Garamantum prædita sceptro
Hasbyte: hanc Teron claua deturbat ab alto
Bellantem curru: Tyrius quem ductor ouantem
Virginis extinctæ spolijs, præturbidus ira
Occupat, & letho damnat mittitque vicissim.
Interea legatus indicit bella prophanis
Cum socio Fabius, clypeum fuluo ære micantem
Callaici donant Regi: delapsa Saguntum
Alma Fides, populi penetrando pectora firmat.
Qui se mox sæuo per flammas exuit hoste.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER II.

CÆRVLEIS prouecta vadis iam Dardana puppis
Tristia magnanimi portabat iussa Senatus,
Primoresque patrum. Fabius Tirynthia proles
Ter centum memorabat auos, quos turbine Martis
Abstulit vna dies, cum fors non æqua labori
Patricio Cremeræ maculauit sanguine ripas.
Huic comes, æquæuo sociauit munere curas
Publicola, ingentis Volesi Spartana propago.
Is cultor iustæ contentus nomine plebem,
Ausonios alano ducebat consule fasces.
Hos vt deposito portum contingere velo
Allatum Hannibali, conuulsaq; ferre Senatus,
Iam medio ferrum bello poscentia pacem,
Ductoremq; simul conceptas fœdere pœnas,
Orycte armatas passim per littora turmas
Ostentare iubet, vanitantia signa, recensq;
Perfusos clypeos, & tela rubentia cæde.
Haud dictu nunc esse locum, strepere omnia clamat
Tyrrhenæ clangore tubæ, gemituq; cadentum.
Dum detur, regrediant pontum, neu se addere clausis
Festinent: notum quid cæde calentibus armis,
Quantum ira liceat, monstrare quid audeat ensis.
Sic ducis affatu per inaccessa littora pulsi
Conuerso Tyrios petierunt remige patres.
Hic alto Pœnus sinuantem vela carinam
Insequitur, verbis acuens trepidantia castra.
Nostrum ferre caput parat ista per æquora puppis.
Heu cæcæ mentes, tumefactaq; corda secundis.
Armatum Hannibalem pœna petit impia tellus.
Ne dedere: datur tibi cepta vestræ
Ante expectatum, portisq; stetisq; tuendis
Quas nunc externis defendis Roma penates.
Tarpeios iterum scopulos, præruptaque saxa
Scandatis licet, & captam migretis in arcem,
Nullo iam capiti vitam pendetis auro.
Incensi dictis animi, & furor additus armis.
Conditur extemplo telorum nubibus æther,
Et densa resonant saxorum grandine turres.
Ardor agit prouectia queat dum cernere muros,
Inque oculis profugæ Martem exercere carinæ.
Ipse autem incensas promissa præmia turmas
Flagitat insignis nudato vulnere ductor:
Ac repetens questus furibundo personat ore.
Poscimur ô socij. Fabius quæ è puppe catenas
Ostentat, dominique vocat nos ira Senatus.
Si tadet cœpti, culpandaue mouimus arma,
Ausoniam ponto propere reuocate carinam.
Nil moror. en vincla lacerandum tradite dextra.
Nam cur Eoi deductus origine Beli
Tot Libyæ populis, tot circumfusus Iberis
Seruitium perferre negem? Rhœteius immo
Imperet æternum, & populis sedisq; propaget
Signa ferox: nos iussa virûm nutusq; tremamus.
Effundunt gemitus, atque omnia tristia vertunt
In stirpem Æneadum, ac stimulant clamoribus iras.
Distinctos inter Libycos, populosque bilingues
Marmaricus audax in bella Oenotria signa
Venerat Hasbyte proles Garamantis Hiarba.
Ammone hic genitus phorcynidos antra Medusæ,
Cinyphiumq; Macen, & iniquo è sole calentis
Battiadas late imperio sceptrisq; regebat:
Cui patrii Nasamon, æternumq; arida Barce,
Cui nemora Autololum, atq; impacta littora syrtis
Parebant, nulla que leuis Getulus habena.
Atque is fundarat thalamos Tritonide nympha:
Vnde genus proauumq; Iouem regina ferebat,
Et sua fatidico repetebat nomina luco.
Hac ignara viri, vacuoque assueta cubili,
Venatu & syluis primos assueuerat annos:
Non calathis mollita manus, operataue fuso,
Dictynnam, & saltus & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac strauisse feras immitis amabat.
Quales Threiciæ Rhodopen, Pangæaque lustrant

Saxosis nemora alta iugis, cursuq. fatigant
Hebrum, innuptae manus, prisci Ciconesq., Getaeque,
Et Rhoesi domus, & lunatis Bistones armis.
Ergo habitu insignis patrio, religata fluentem
Hispanum crinem nodo, dextrumq. feroci
Nudabat Marti, ac laeuo sub tegmine leuum
Thermodoontiaca munitur in praelia pelta,
Fumantem rapidis quatiebat cursibus axem.
Pars comitum biiugo curru, pars caetera dorso
Fertur equi: nec non Veneris iam foedera passae
Reginam cingunt: sed virgine densior ala est.
Ipsa autem gregibus per longa mapalia lectos
Ante aciem ostentabat equos, tumuloque propinquo
Dum sequitur gyris campum, vibrata per auras
Spicula contorquens summa ponebat in arce.
Hanc hasta toties intrantem moenia Mopsus
Non tulit, & celsis senior Gortynia muris
Tela sonante fugans neruo, liquidasq. per auras
Dirigit aligeros Cnosia vulnera ferro.
Cres erat ac [illegible] Cretarum aduectus ab antris
Dictaeo agitare puer leuioribus annis
Pennata assuetus arundine Mopsus
Ille vagas caelo demittere saepe columbas,
Ille procul trepide linquentem retia ceruum
Vulnere sistebat, ruebatq. inopina sub ictu
Ante fera interiit, quam spicula sentiret arcus.
Nec se tum pharetrae iactauit in ictus ulla,
Eois quanquam certet Gortynia sagittis.
Verum ut opum laetos, venatu extendere vitam
Abnuit, atq. arcto res exigere per aequor,
Coniuge cum Merope, natisq. inglorius hospes
Intrarat miseram fato ducente Saguntum.
Corythi fratrum ex humeris, calamisq. paternis
Pendebant, volucresq. chalybes Minoia tela.
Hic medius iuuenum, Massilia gentis in agmen
Crebra Cydoneo fundebat spicula cornu.
Iam Grauium, audacemq. Tyrum, pugnaeque ruentem
Gisconem, Lixetemq. Bagain, indignumq. sagitta
Impubem malas tam certae occurrere Lixum
Fuderat, & plena tractabat bella pharetra.
Tum vultum intendens telumq. in virginis ora,
Desertum non grata Iouem per vota vocabat.
Nanque ut tam [illegible] praesensit ar[illegible],
Opposito procurrens [illegible] saepe
Corpore praestruxit [illegible] volantem
Dum clamat, paruulo excipiens transmisit hiatu.
Et prima ferrum a tergo videre sorores.
At comites a[illegible] frendens labentia virgo
Membra leuat, paruumq. oculos iam luce natantes
Irrorat lachrymis, tota q. ad [illegible] dolore
Vrbibus [illegible] torquet [illegible] cornum.
Illa volans humerum rapido transuerberat ictu
Conantis Dorila [illegible] arcus,
Et duci [illegible] compingere sagitta,
Excutere in ventos resoluto pollice ferrum.
Tum subitum in vulnus praeceps deuoluitur altis
Aggeribus muri, iuxtaque cadentia membra
Effusi versa calami fulsere pharetra.
Exclamat paribus frater vicinus in armis
Icarus, ulcisciq. parat lachrymabile fatum:
Atque illum raptum [illegible] in praelia telum
Ha[illegible] axi.
Labuntur gelido torpentia frigore membra,
Deficiensq. manus [illegible] sua tela remisit.
At pater e gemino natorum funere Mopsus
Correptos arcus ter maesta mouit ab ira:
Ter cecidit dextra, & notus dolor abstulit artes.
Poenitet heu sero dulces liquisse penates,
Arreptoq. auide quo [illegible] saxo,
Postquam animum senior percussaq. pectora frustra
Sensit, & ut tantos compescat morte dolores
Nil opus in dextra, vasto se culmine turris
Praecipitem iacit, & delapsus pondere prono
Membra super nati moribundus explicat artus.
Dum trahit externo Gortynius aduena bello,
Iam noua moliens simulato milite Theron
Alcidae templi custos, araeque sacerdos,
Non expectatum Lybis effuderat agmen,
Et fera miscebat reserata praelia porta.
Atque illi non hasta manu, non vertice cassis,
Sed [illegible] latis humeris & mole iuuenta
Agmina vastabat claua, nihil indigus ensis.
Exuuiae capitis impositae, tegmenque leonis,
Terribilem attollunt excelso vertice rictum.
Centum angues [illegible] caelatum [illegible] gerebat
In clypeo, & [illegible] geminam serpentis hydram.
Hac Iubam, Tapsumque patrem, clarumque Micipsam
Nomine auis, Mazanumque Sacri a [illegible] alios,
Palantesque fuga praecipiti ad littora cursu
[illegible] armat [illegible] aequora dextra.
Nec contentus [illegible] letho [illegible] Cothonis
Marmaridae, nec [illegible] Rhotin, neque [illegible] Iugurtha,
Haud segnes currum & radiantia tegmina leua
Poscebat votis, gemmataque lumina peltae,
Atque in belligera vertebat virgine mentem.
Quem ruere ut telo vidit regina cruento,
Obliquos detorquet equos, leuumque per orbem
Fallaci gyro campum secat, ac velut ales
Auerso rapitur sinuata per aequora cursu.
Dumque ea se ex oculis aufert atque ocius euro,
Incita pulueream campo trahit undique nubem,
Aduersum late stridens rota proterit agmen,
Ingerit & crebras virgo trepidantibus hastas.
Hic cecidere Lycus, Thamyrisque & nobile nomen
Eurydamas, clari deductum stirpe parentis:
Qui thalamos aliis quondam sperare superbos,
Heu demens, Ithacique thorum: sed enim arte pudica
Fallacis toties reuoluto stamine telae
Deceptus, meritum pelago iactarat Vlyssem.
Ast Ithacus [illegible] pro morte loquacem
Afficit letho, taedaque ad funera versa.
Gens extrema [illegible] campis deletur Iberis.
Eurydamas Nomados dextra super [illegible] strepit ater,
Et [illegible] sursum perfractis ossibus axis.

Dim-

Iámque aderat remeans virgo, inter prælia, postquam
Disiectum Terona videt, sæuamq; bipennem
Perlibrans mediæ frontis, spolium inde superbum,
Herculeasq; iubas exuuias Dictynnæ vouebat.
Nec segnis Teron tanta spe laudis in ipsos
Aduersos conurgit equos, villosaq; fului
Ingerit obiectans trepidantibus ora leonis.
Attoniti terrore nouo, rictuq; minaci
Quadrupedes iactant resupino pondere currum.
Tum saltu Hasbyten conantem linquere pugnas,
Occupat, incussa gemina inter tempora claua,
Feruentesq; rotas turbataq; frena pauore
Disiecto spargit collisa per ossa cerebro.
At rapta properans eadem ostentare bipenni,
Amputat e curru reuolutæ virginis ora.
Nec dum ira posita, celsæ nam figit in hastæ
Spectandum caput, id gestiens ante agmina Pœnum.
Imperat, & propere currus ad mœnia vertant.
Hæc cæcus fati, diuumq; adeunte fauore
Vltima Teron edidit prælia letho.
Namq; aderat toto ore fremens, iraq; minasq;
Hannibal, & cæsam Hasbyten, fixumq; trophæum
Insanabili capite [illegible] mente dolebat.
At simul [illegible] lumine [illegible].
Et concussa [illegible] membris velocibus arma
Lethiferum [illegible] fugam [illegible] repente
Ad muros trepidi conuertunt agmina cursu.
Sicut agit [illegible] pecora trepida, [illegible] omnis
Et pastu volucres ad nota cubilia [illegible].
Aut ubi Cecropiæ formidine nubis aquosæ
Sparsa super flores examina tollit Hymettos,
Ad dulces ceras, & odoris corticis antra
Mellis apes grauidæ properant, densóq; volatu
Raucum [illegible] murmur.
Præcipitat metus [illegible] feruntur.
Heu [illegible] lamenta [illegible]
[illegible]
Auxilium clamant portis [illegible] tuo
[illegible] gemunt [illegible] agmina Teron
Interdumq; manu, interdum clamore [illegible]
State viri mecum [illegible] magna,
State, venit [illegible]
Hæc abigam Pœnos dextra [illegible] tantum
Este viri [illegible] in vrbem
(Heu [illegible]) [illegible] claudite portas.
At Pœnus rapido præceps ad mœnia cursu,
Dum pauitant trepidi, rerumq; [illegible]
Tendebat [illegible] patentes
Postposita cæde & [illegible] pugna.
Id postquam Herculea [illegible] arma,
Emicat, & velox [illegible] hostem.
Gliscit Elissæ violentior ira tyranno.
Tu [illegible] vrbis
Supplicium [illegible] tua mœnia letho.
Nec [illegible] cornu [illegible]
Mucronem [illegible] prior in [illegible]
Dauniæ huic robur [illegible] arma fragore.
Icta grauis raucum gemuere, alteq; resultant
Ære [illegible] cauo nodosæ pondere clauæ.
At viduus teli, frustrato proditus ictu,
Pernici velox cursu rapit incita membra,
Et celeri fugiens perlustrat mœnia planta.
Instat atrox terga increpitans fugientia victor.
Conclamant matres, celsoq; e culmine muri
Lamentis vox mixta sonat. nunc nomine noto
Appellant, seram fesso nunc pandere portas
Posse volunt, quatit hortantum præcordia terror
Ne simul accipiant ingentem mœnibus hostem.
Incutit vmbonem fesso, [illegible] ruenti
Pœnus, & obtestans spectantem e mœnibus vrbem,
I nunc, iram Hasbyten letho solare propinquo.
Hæc dicens, iugulo optantis dimittere vitam
Infixum condit mucronem, ac regia latus
Quadrupedes spolia abrepta [illegible] ipsis,
Queis aduectum porta trepidantum ceperat agmen,
Victor agit, curruq; volat per ouantia castra.
At Nomadum furibunda cohors miserabile humandi
Deproperat munus, tumuloq; adiungit honorem,
Et rapto cineres ter circum corpore lustrat.
Hinc letale viri robur, tegmenq; tremendum
In flammas [illegible] ambustoq; ore genisq;
Deforme alitibus liquere cadauer Iberis.
Pœnorum interea, queis rerum summa potestas,
Consultant belli super, & quæ dicta ferantur
Ausonia populus, oratorumq; minaci
Aduentu trepidant. monet [illegible] fideique,
Et testes Superi, iurataq; pacta parentum:
Hinc popularis amor [illegible] magna iuuenta
Et spes [illegible] belli meliora. [illegible] olim
Ductorem [illegible] gentilibus Hanno,
Sic adeo [illegible] fauorem,
Cuncta videns patres: neque enim cohibere minantum
Iræ se valuere, premunt formidine vocem.
Haud tamen [illegible] licet arma propinquent:
Testabor superos, & cælo vera relinquam,
Quæ postrema [illegible] rerum, patriæq; reposcit.
Nec nunc [illegible] sum vate Sagunto
[illegible] Hanno canit, anxia rupes
Pectora [illegible] & armis
Exitiale caput [illegible] vita monebo,
Ingenitam [illegible] patentes.
Vt qui [illegible] cælo
Venturam pelagi rabiem [illegible] futura
Prædicit miseris [illegible] nautis.
Consentit [illegible] rerumq; [illegible] habenas.
Ergo armis [illegible] omne abrumpitur armis:
Oppida [illegible] mœnia nostra
Æneadum [illegible] pax est.
Exagitant manes [illegible] paterna,
Ac funesta sacra & commercia fœdere rupto.
In caput [illegible] vates
Annuus ille [illegible] regni.

Externas arces quatit ut Tirynthia tecta,
Sic propria luat ille pœna, nec misceat urbis
Fata suis: inquam, hoc inquam nunc tempore muros
Oppugnat Carthago tuos teque obsidet armis.
Laurentis Æneas animo [illegible] valles,
Et vix continuit [illegible] arma Lacone:
Nec rapidis [illegible] antra,
Classibus & rostris [illegible] æquore raptis
Contortas fundo revomens [illegible] Charybdim.
Respice [illegible] pectus inane deorum
Egentes Libycæ procul flectantia membra.
Quæ tu [illegible] & patria exu[illegible] tibi nomina quæris?
Surgident Alpes, subsidet mole nivali
Alpibus æquatum attollens caput Apenninus.
Sed campo, fac vana [illegible] genitos
Mortales animabant ferro, summaque fatiscunt?
Haud tibi Nerita cernes cum prole laborem.
Pubescit castris miles, galeaque teruntur
Nondum signatæ flava lanugine malæ.
Nec requies [illegible] exsanguesque merendo
Stant prima [illegible] signa [illegible] accessunt.
Ipse ego Romana [illegible] corpore turmas
Tela intorquentes [illegible] vulnere vidi.
Vidi animos, mortesque virum, decoremque furorem.
Si bello abstineat [illegible]
Quantum heu Carthago donat tuis sanguinis Hanno?
Gestar ad hæc: namque impatiens, asperque coquebat
Iamdudum immites iras medium sequentis
Bis conatus erat turbanti abrumpere vocem:
Concilione inquit, Libyæ, Tyriæ [illegible]
Proh Superi Ausoniis talis sedet? armaque tantum
Haud dum sumpta viro. nam cætera (non latet) hostis.
Nunc geminas Alpes, Apenninumque minatur:
Nunc freta Sicaniæ, & [illegible] litteris undis:
Nec procul est quin iam manes, umbrasque pavescat
Dardanias: tanta accumulat præconia letho,
Vulneribusque virum, tollitque ad sidera gentem
Mortalem: mihi crede, licet formidine turpi
Frigida corda tremant, mortalem summus hostem.
Vidi ego cum geminas arctis post terga catenis
Succumbens palmas, vulgo traheretur ovante
Carceris in tenebras, spes & [illegible] gentis
Regulus Hectorea, vidi cum robore pendens
Hesperium cruce sublimis spectaret ab alta.
Nec vero terrent pueritia proximus ora
Sub galea, & pressa properata casside mala.
Indole non adeo segnis [illegible] turmæ
Quos Libyæ certant annos anteire labore.
Et nudis bellantur equis. ipse [illegible]
Cum primam tenero vocem proferret ab ore,
Iam bella, & litnos, ac flammis urere gentem
Iuratas Phrygiam, atque animo patria arma movebat.

Ultor erit cadis, iam te spectante propinqua.
Proh paulo crescant Alpes [illegible]
Apenninus aga scopulo. per [illegible]
(Dicam etenim, ut simuletis [illegible] vel mania mentem)
Per calis est qui pandat iter. pudet Hercule tritas
Desperare vias, landemque timere secundam.
Sed Libyæ clades & primis incendia bellis
Aggerat, atque iterum pro libertate acores
Hanno ferre vetat ponat formidinis astus,
Partitionisque domus umbras simulata terres
Singultantem animam. nos nos contra ibimus hostem.
Quis procul à Tyria domino depellere Byrsa
Et [illegible] fixam [illegible] repugnent,
Et iam damnata cessit Carthagine Mavors,
Occumbam potius, nec te patria [illegible] dudum
Æternum famulam, ut [illegible] Ausonia videbo.
Nam quæ pro Superi [illegible] ortus arma
Exuere, & capta descendite ad arce Saguntini.
Tum delecta manus scitorum incendiat acervos:
Urantque rates, ac toto abiit hic ponto.
Dij precor [illegible] meritast, [illegible] talia plecti
Carthago prohibete [illegible]
Ductori [illegible]
Factaque [illegible] patrum de more potestas:
Hic Hanno, reddit propere certamine rapta
Insitat & auctorem [illegible] sederis avitus.
Tum vero attoniti, [illegible] hostis,
Exuere [illegible] amen
Oraturi Deum. At postquam [illegible] antis
Positura, [illegible] Martem [illegible]
Non ultra patiens [illegible] amorem,
Consilium exponit propere, patrumque vocatus
Bellum, [illegible] pacemque [illegible],
Quod mallent legere, ambiguis haud fallere dictis
Imperat. at [illegible] senatus.
Cen [illegible] gremioque effunderet arma,
Ac [illegible]
Par, inquit, bellum en [illegible]
Tum patrias repetit pugna [illegible] arces.
Atque ea dum profuga [illegible] Elissa;
Accitis velox populus [illegible]
Ambiguo [illegible] Marte [illegible]
Ad muros Pœnus renovaverat arma Saguntlis.
Ecce autem clypeum sævo fulgore micantem
Oceani gentes ducenti dona ferebant.
Callaicæ telluris opus, galeamque coruscis
Subnixam cristis, vibrant cui vertice coni
Albentes niveæ tremulo nutamine pennæ.
Ensem unum, ac multo [illegible] militibus hastã.
Præterea textam nodis, auroque trilicem
Loricam, & nulli tegmen penetrabile telo,
Hæc ære & duris chalybum perfecta metallis,
Atque opibus perfusa Tagi per singula lætus
Lustrat [illegible] oculis, gaudetque in origine regni.
Condebat primæ Dido Carthaginis arces,
Instabatque operi subducta classe iuventus:
Molibus hi claudunt portus, his tecta domosque
Partitur iusta Bitias venerande senecta.

Osten-

Ostentant caput effossa tellure repertum
Bellatoris equi, atque omen clamore salutant.
Has inter species orbatum classe, suisq;
Æneam pulsum pelago, dextraq; precantem
Cernere erat: fronte hunc auide Regina serena
Infelix, ac iam vultu spectabat amico.
Hinc & speluncam, furtiuaq; fœdera amantum
Callida fecere manus: it clamor ad auras,
Latratusq; canum, subitoq; exterrita nimbo
Occultant alæ venantum corpora siluis.
Nec procul Æneadum vacuo iam littore classis
Aequora nequicquam reuocante petebat Elissa.
Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido,
Mandabat Tyriis vltricia bella futuris:
Ardentemq; rogum media spectabat ab vnda
Dardanius, & magnis pandebat carbasa fatis.
Parte alia supplex infernis Hannibal aris
Arcanum Stygiis libat cum vate cruorem.
Et primo bella Æneadum iurabat ab æuo.
At senior Siculis exultat Amilcar in aruis.
Spirantem credas certamina anhela mouere.
Ardor inest oculis, toruumq; minatur imago,
Necnon & leuum clypei latus aspera signis
Implebat Spartana cohors: hanc ducit ouantem
Ledæis veniens victor Xantippus Amyclis.
Iuxta triste decus, pendet sub imagine pœna
Regulus, & fidei dat magna exempla Saguntho.
Littora at circa sæuis agitata ferarum
Agmina venatu, & cælata mapalia fulgent.
Nec procul, vsta cute nigri soror horrida Mauri
Assuetas patrio mulcet sermone leænas.
It liber campis pastor, cui sine fine vllo
Inuitum saltus penetrat pecus: omnia Pœnum
Armenti vigilem patrio de more sequuntur.
Gæsumq; latratorq; Cydon, tectumq; focusq;
In silicis venis, & fistula nota iumentis.
Eminet excelso consurgens colle Saguntos,
Quam circũ immensi populi, condensiq; cingũt
Agmina certantum, pulsantq; trementibus hastis:
Extrema clypei stagnabat Iberus in ora,
Curuatis claudens ingentem flexibus orbem.
Hannibal abrupto transgressus fœdere ripas,
Pœnorum populos Romana in bella vocabat.
Talis sublimis dono, noua tegmina lætis
Aptans concutiens humeris, celsusq; profatur.
Heu quantum Ausonio sudabitis arma cruore:
Quas bellis vindex pœnas mihi curia pendes.
Iamq; senescebat vallatis mœnibus hostis,
Carpebatq; dies vrbem, dum pugna manu q;
Expectant fessi oculos tandem æquore vano
Auertunt oculos, frustrataq; littora ponunt.
Et propius suprema vident, sedet acta medullis
Iamdudum atque inopes penitus coquit intima pestis.
Est furtim lento miseris durantia tabo
Viscera, & exurit siccatas sanguine venas
Per longum celata fames, iam lumina retro
Exesis fugere genis, iam arida sola
Tecta cute, & venis male iũcta trementibus ossa
Exstant, consumptis visu deformia neruis.
Humentis rores noctis, terramq; madentem,
Solamen fecere mali, cassoq; laborẽ
E sicco frustra presserunt robore succos.
Nil temerare piget, rabidi ieiunia ventris
Insolitis adigunt vesci: resolutaq; nudos
Linquentes clypeos, armorum tegmina mandũt.
Dum super hæc cælo spectans Tirynthius alto
Illacrymat fractæ nequicquam casibus vrbis,
Namque metus, magniq; tenent præcepta parentis,
Ne sua tendat contra decreta nouercæ.
Sic igitur cœpta occultans, ad limina sanctæ
Contendit Fidei, secretaq; pectora tentat.
Arcanis dea læta, polo tum forte remoto,
Cælicolum magnas voluebat consita curas.
Quam tamen alloquitur venia pacator honora.
Ante Iouem generata, decus diuumque hominumque,
Qua sine non tellus pacem, non æquora norunt,
Iustitiæ consors, tacitumq; in pectore numen,
Exitiumne tuæ dirum spectare Sagunthi,
Et tot pendentem pro te dea cernere pœnas
Vrbem lenta potes? moritur tibi vulgus, & vnà
Te matres, vincente fame, te mœsta virorum
Ora vocant, primaq; sonant te voce minores.
Fer cælo auxilium, & fessis da surgere rebus.
Hæc fatus Alcmena. contra cui talia virgo.
Cerno equidem, nec pro nihilo est mihi fœdera rumpi.
Statq; dies ausis olim iam tristibus vltor.
Sed me pollutas properantem linquere terras,
Sedibus his, tectisq; Iouis succedere adegit
Fœcundũ in fraudes hominũ genus: impia liqui
Et quantum terrent, tantum metuentia regna,
Et furias auri, nec vilia præmia fraudum,
Et super hæc, ritu horrificos, ac more ferarum
Viuentes rapto populos, luxuq; solutum
Omne decus, multaq; oppressum nocte pudorem.
Vis colitur, iurisq; locum sibi vendicat ensis:
Et probris cessit virtus. en aspice gentes:
Nemo insons: pacem seruant commercia culpæ.
Sed secura tua fundata vt mœnia dextra,
Dignum te seruent, memorando fine vigorem:
Dedita nec fessi transmittant corpora Pœno:
Quod solum nunc fata sinunt, seriesq; futuri,
Extendam lethi decus, atq; in secula mittam:
Ipsaq; laudatas ad manes prosequar vmbras.
Inde seuera Iouis decurrens æthere virgo
Luctantem fatis petit inflammata Sagunthum:
Inuadit mentes, & pectora nota pererrat,
Immittitq; animis numen: tum fusa medullis
Implicat, atq; sui flagrantem inspirat amorem.
Arma volunt, tentantq; agros ad prælia nisus.
Inspiratus adest vigor, interimq; recurat
Dulcis honos diuæ, & sacrum pro virgine lethũ:
Et tacitus fessis per cuncta pectora sensus
Vel letho grauiora pati, sæuaq; ferarum
Attentare dapes, & mensis addere crimen.
Sed prohibes culpa pollutam extendere lucem

Casta fides, paribusque famem compescere membris.
Quam simul inuisae gentis prospexit in arce,
Ferre iterum [illegible] Saturnia castris,
[illegible] dea feruorem,
At [illegible] turbata gradum, [illegible] atra
Ti[illegible] verbere manes:
Et [illegible] tendens [illegible],
Hos muros impelle manu populumque ferocem
Dextris sterne suis. Iuno iubet, ipsa propinqua
Effectus studiumque iuuabo. quo comprimis ora
Cerberus, atque [illegible] spumant sese venena,
Et quicquid scelerum [illegible] gerit [illegible]
Pectore [illegible] tibi congere praeceps
In Rutulos totamque Erebo demitte Saguntum:
Hac mercede Fides [illegible] delapsa per auras.
Sic voce instimulans, dextra dea concit [illegible]
Eumenidis [illegible] tremuitque repente
Mons circum, & grauiter [illegible] per littora fluctus.
Sibilat insurgens capitis, & turgentia circum
Multus colla micat [illegible] serpens.
[illegible] gutture rictu.
Pectora circumdant planctus, maerorque, dolorque:
Atque omnes [illegible]
Pe[illegible]
Pr[illegible]
Tyburna [illegible]
Hic bello vacuos, & sani turbine Martis
Lugebat thalamos Murro spoliata marito.
Clara genus, clarumque trahens à sanguine nomen.
Cui [illegible] induta [illegible]
[illegible], in medios [illegible] turbida coetus,
Et maestas lacerata genas, quis terminus, inquit,
[illegible]
Ipsa meum vidi lacerato vulnere nostras
Terrentem Murrum noctes, & dira sonantem.
Eripe te coniunx [illegible] urbis,
Et fuge, si terras adimit victoria Poeni,
Ad manes Tyburna meos: cecidere penates,
Occidimus Rutuli, tenet omnia Punicus ensis.
Mens horret, nec adhuc oculis absistit imago.
Nullane iam posthac tua tecta Sagunthe videbo?
Felix Murre necis patriaeque superstite felix.
At nos Sidonius famulatum matribus actas,
Post belli casus, vastique pericula ponti,
Carthago aspiciet victrix [illegible]
Morte obita, Libyae gremio [illegible] iacebo,
Sed vos ô iuuenes, vetuit quos conscia virtus
Posse capi, queis telum ingens contra aspera mors est,
Vestris seruitio manibus subducite matres:
Ardua virtutem profert via, pergite primi,
Nec facilem populis nec totam inuadere laudem.
His ubi Tyburna hortatibus impulit aures,
Inde petit tumulum, summo quem vertice montis
Amphitryoniades spectandum ex aequore nautis
Struxerat, & grato cineres decorarat honore.
Excitus, sed horrendum prorupit ab ima
Caeruleus maculis auro squalentibus anguis.
Ignea sanguineo [illegible] lumina flamma,
[illegible] vibranti [illegible]:
Isque inter trepidos coetus, mediamque per urbem
Voluitur, & muris propere delabitur altis,
Ac similis profugo vicina ad littora tendit,
Spumantique [illegible] praeceps immergitur undis.
Tum vero excussi amentes, ceu prodita tecta,
L[illegible] manes, umbraeque recusent
Captiuo latuisse solo. sperare saluti
Pertaesum, damnant cibos. agit abdita Erynnis
Haud grauior duris diuûm inclementia rebus,
Quam lethi proferre moras: abrumpere vitam
Oc[illegible] lucemque grauantur.
Certatim structus surrecta molis ad astra
In media [illegible] urbe rogus. portantque, trahuntque
L[illegible] opes [illegible] praemia dextris.
C[illegible] vestem [illegible] matribus auro,
Armaque [illegible] portata Zacyntho,
Et [illegible] Rutulorum ex urbe penates,
H[illegible] quicquid superest capto, clypeoque simulque
Infestos iaciunt enses, & condita bello
E[illegible] terra gaudentque superbi
Victoris praedam flammis donare supremis.
Quae postquam congesta videt feralis Erinnys,
Lampada flammiferis tractam Phlegethontis ab undis
Quassat, & inferna superos caligine condit.
Inde opus aggressi toto quod nobile mundo
Aeternum inuictis infelix gloria seruat.
[illegible] Tisiphone lentum indignata parentum
P[illegible] capulum, [illegible] impulit ensem,
Et dirum insonuit stygio bis terque flagello.
[illegible] sanguine dextras,
[illegible] a mente peractum,
Et facto sceleri illachrymant. hic turbidus ira,
Et [illegible] vitae,
Ob[illegible] per viscera [illegible]:
Hic raptam librans dilecta in colla securim
Coniugis [illegible]
Protecta damnat stupefactus membra bipenni.
Nec tamen [illegible] verbera Erinnys
Incutit, atque [illegible] ore timores.
Sic thalamis fugit omnis [illegible] marito
E[illegible] toris, & subiere [illegible].
Ille iacit [illegible]
In flammas corpus, densum qua turbine nigro
Exundat fumans piceae caligine vertex,
At medios inter coetus pietate sinistra
Infelix Tymbrene furis, Poenoque parentis
Dum properas auferre necem [illegible] forma
Ora tuam laceras, temerasque simillima membra.
Vos etiam primo gemini cecidistis in aeuo
Eurimedon fratrem, & fratrem mentite Lycorma:
Cuncta pares, dulcisque labor sua nomina natis
Reddere, & [illegible] genitricis [illegible] errorum.
Iam fixus iugulo [illegible] cuius
Eurymedon inter [illegible] lamenta [illegible]:
Dumque malis turbata parens deceptaque visis
Quo ruis heu ferrum clamat conuerte Lycorma,

Ecce

Ecce simul iugulum perfoderat ense Lycormas.
Sed magne, quò nũ Eurymidó furor iste sonabat
Cum primum geminaq; notis decepta figura,
Nomine mutato reuocabat funera mater,
Donec transacto tremebunda per vbera ferro
Cessit & ambiguos cecidit super inscia natos.
Quis diros vrbis casus, laudandaq; monstra,
Et fidei pœnas & tristia facta piorum
Temperet euoluens lachrymis? vix punica fletu
Cessassent castra, ac misereſcere nescius hostis.
Vrbs habitata diu fidei, celoq; parentem
Murorum repetens, ruit inter perfida gentis
Sidoniæ tela atque immania facta suorum,
Infestis neglecta deis furit ensis & ignis.
Quique caret flamma scelerum est locus, erigit atro
Nigrantem fumo rogus alta ad sidera nubem.
Ardet in excelso proceri vertice montis
Arx intacta prius bellis hinc punica castra,
Litoraq; & totam soliti spectare Sagunthum
Ardent tecta deum, respondet imagine flamma
Æquor, & in tremulo vibrant incendia ponto.
Ecce inter medios cædum Tyburna furores,
Fulgentis dextram mucrone armata mariti,
Et læua infelix ardentem lampada quassans,
Squalentemq; erecta comam, ac liuentia planctu
Pectora nudatis ostendens seua lacertis,
Ad tumulum Murri super ipsa cadauera fertur.
Qualis vbi inferni dirum tonat aula parentis,
Iraq; turbatos exercet regia manes
Alecto solium ante Dei sedemq; tremendam
Tartareo est operata Ioui pœnasq; ministrat.
Arma viri multo nuper defensa cruore
Imponit tumulo illachrymans: manesq; precata
Acciperent sese flagrantem lampada subdit.
Tunc rapiens lethum, tibi ego hæc, ait, optime coniux
Ad manes en ipsa fero: sic ense recepto
Arma super ruit, & flammas inuadit hiatu.
Semiambusta iacet nullo discrimine passim,
Infelix cœtus permixto funere, turba.
Ceu stimulante fame, cum victor ouilia tandem
Faucibus inuadit siccis leo, mandit hianti
Ore fremens imbelle pecus, patuloq; redundat
Gutture ructatus large cruor, incubat atris
Semesis stragis cumulis, aut murmure anhelo
Infrendens, laceros inter spatiatur aceruos.
Late fusa iacent pecudes, custosq; molossus,
Pastorumque cohors, stabulique gregisque magister,
Totaq; vastatis disiecta mapalia tectis.
Irrumpunt vacuam Pœni tot cladibus arcem.
Tum demum ad manes perfecto munere Erinnys
Iunonis laudata redit, magnamq; superba
Exultat rapiens secum sub tartara turbam.
At vos sidereæ quas nulla æquauerit ætas,
Ite decus terrarum animæ, venerabile vulgus
Elysium, & castas sedes decorate piorum.
Queis vero non æqua dedit victoria nomen,
Audite ò gentes, neu rumpite fœdera pacis,
Nec regnis postferte fidem. vagus exul in orbe
Errabit toto patrijs proiectus ab oris,
Tergáque vertentem trepidans Carthago videbit.
Sæpe Sagunthinis somnos exterritus vmbris
Optabit cecidisse manu, ferroq; negato.
Inuictus quoniam stygias bellator ad vndas,
Deformata feret liuenti membra veneno.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. III.

¶ Postquam clara fide, Pœno sub marte, Saguntus
Arsit, ad Ammonis scitatum oracula Bostar
Mittitur, vt superis quænam sit fixa voluntas
Imperio super, & rerum nouitate reportet.
Ipse ad vicinos ductor, cum coniuge, Gades
Nauigat, & spolijs onerat feralibus Aras
Herculeas: post hæc charam seponit ab armis
Cum puero, nondum bis seni mensis, Imilcem:
Et noua mox petitur Carthago classe per vndas,
Atque hic nocturna specie, mirabile monstrum
Vidit, in Italicam stimulans fera pectora gentem,
Quocirca innumeris Romana in prælia turmis
Collectis, propere trans Alpes signa ferebat,
Latáque Taurinis statuit tentoria campis.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER III.

POSTQVAM rupta fides Tyriis, & moenia castae
Nequicquam superum genitore, eversa Sagunti,
Extremo positos finis cardine mundi
Victor adit populos cognataque limina Gades.
Nec vatum mentes agitare & praescia corda
Consultum super imperio cessit. aequore Bestar
Vela dare, & rerum praenoscere fata videtur.
Prisca fides adytis longo servatur ab aevo,
Qua sublime sedens Cyrrheis aemulus antris
Inter anhelanteis Garamantas corniger Hammo
Fatidico pandit ventura secula luco.
Hinc omen coeptis, & casus ante futuros
Ante diem, belliq; vices noscere petebat.
Exin clavigeri veneratus numinis aras
Captivis onerat donis, quae nuper ab arce
Victor fumantis rapuit semusta Sagunthi.
Vulgatum, nec cassa fides, ab origine fani
Impositas durare trabes, solasque per aevum
Condentum novisse manus: hinc credere gaudent
Consedisse deum, seniumq; repellere templis.
Tum queis fas, & honos adyti penetralia nosse,
Foemineos prohibent gressus ac limine curant
Setigeros arcere sues: nec discolor ulli
Ante aras cultus: velantur corpora lino,
Ex Pelusiaco praefulget stamine vertex.
Discinctis mos thura dare, atque e lege parentum
Sacrificam lato vestem distinguere clavo.
Pes nudus, tonsaeq; comae, castumq; cubile.
In restincta focis servant altaria flammae.
Sed nulla effigies, simulacrave nota deorum:
Maiestate locum, & sacro implevere timore.
In foribus labor Alcidae. Lernaea recisis
Anguibus Hydra iacet, nexuq; elisa leonis
Ora Cleonaei patulo caelantur hiatu.
Ast Stygius saevis terrens latratibus umbras
Ianitor, aeterno tum primum tractus ab antro,
Vincla indignatur, metuitq; Megaera catenas.
Iuxta Thraces equi, pestisque Erymanthia, & altos
Aeripedis ramos superantia cornua cervae.
Nec levior vinci Libycae telluris alumnus
Matre super, stratiq; genus deforme bimembres
Centauri, frontemque timet minor omnis Acarnan:
Inter quae fulget sacratis ignibus Oethe,
Ingentemq; animam rapiunt ad sidera flammae.
Postquam oculos varia implevit virtutis imago,
Mira dehinc cernit surgentis mole profundi
Inundantem terris subitum mare, nullaq; circa
Littora, & infuso stagnanteis aequore campos.
Nam qua caeruleis Nereus evolvitur antris,
Atque imo freta contorquet Neptunia fundo,
Praeruptum exundat pelagus, caecosq; relaxans
Oceani fontes, torrentibus ingruit undis.
Tum vada, ceu pulso penitus permota tridenti
Infestantur, terris tumefactum imponere pontum.
Mox remeat gurges, tractoq; recaditur aestu,
At rates vecta campo deserta profundo.
Effusi transitus expectant aequora nautae:
Cymothoes ea regna vagae, pelagiq; labores
Luna movet, Luna immissis per caerula bigis,
Fertque refertque fretum, sequiturque reciproca Thetis.
Haec propere spectata duci. nam multa fatigant,
Ponderaq; curarum, primumq; inducere bello.
Consortem thalami parvumq; ab ubere natum,
Virgineis iuvenem taedis, primoq; hymenaeo
Imbuerat coniux, memoriq; tenebat amore.
At puer obsessi generatus ad ora Sagunthi,
Bissenos lunae nondum compleverat orbes.
Quos ut seponi fletu, & secernere ab armis,
Adsequitur ductor: spes o Carthaginis alta
Nate, nec Aeneadum levior metus, amplior oro
Sis patrio decore, & factis tibi nomina condas,
Quae superes bellator avum: iamq; aegra timoris
Roma tuos numeret lachrymandos matribus annos.
Ni praesaga meos ludunt praecordia sensus,
Ingens hic terris crescit labor. ora parentis
Agnosco torvosq; oculos sub fronte minaces,
Vagitumque gravem, atque irarum elementa mearum.
Et si quid forte Deum tantos inciderit actus,
Et medio abrumpat letho primordia rerum,
Hoc pignus belli coniux servare labora.
Cum primum latum fari, duc per cunabula nostra,
Tangat Elissaeas palmis puerilibus aras,
Et cineri iuret patrio Laurentia bella.
Inde ubi flore novo pubescit firmior aetas,
Eat et in Martem, & calcato foedere victor
In Capitolina tumulum mihi vendicet arce.
Tu vero, tanti felix quam gloria partus
Expectat, veneranda fide, discede periclis
Incertis Martis, durosq; recusa labores.
Nos clausae nivibus rupes, suspensaq; caelo
Saxa manent, nos Alcidae mirante noverca
Sudatus labor, & bello labor acrior, Alpes.
Quod si propitius vertat fortuna favorem,
Lenaq; sit cupitae longa plane senecta,
Aevumq; extendisse velim tua, iustior aetas,
Vltra me superata diu nent cui fila sorores.
Sic tibi. At contra Cyrrhaei sanguis Imilce
Castalii, cui materno de nomine dicta
Castalio primaeva tenet cognomina vatis,
Atque ex sacrato referebat stirpe parentes
Tempore quo Bacchus populos domitabat Iberos:
Concutiens Thyrso, atque armata Menade Calpen,
Lascivo genitus Satyro, nymphaq; Myrice

Milli.

Militiis indigenis late regnarat in oris.
Cornigerum att[illegible] [illegible] frontem.
Hinc [illegible]
Barbar[illegible]
Quae [illegible]
[illegible]
[illegible]
Primitiae [illegible]
Delictam [illegible] coniux [illegible]
Eximio [illegible] haud [illegible] amorem.
Sin [illegible] adscimur [illegible]
C[illegible] ora.
Infelix [illegible]
Atque [illegible] arma [illegible]
Coniugi[illegible]
Quippe nec [illegible] ignes
Quantum [illegible]
[illegible]
Euentu [illegible] gloria [illegible]
Fine caret [illegible]
Bellig[illegible]
Nec [illegible] tibi [illegible] iure.
Sed [illegible]
Auerte [illegible]
Iamq; [illegible]
Et [illegible]
At [illegible]
Cum [illegible]
At [illegible]
Omni[illegible] coniux,
Et [illegible]
Extremum[illegible]
Nomen [illegible]
Quos pater [illegible]
An Roman[illegible] arces
Perpetua[illegible]
Increpitans [illegible] nota
Ante [illegible]
Prolata [illegible]
Me tantum [illegible] omne
Gens hominum [illegible] unquam.
Quantum [illegible] vita?
Ne tamen [illegible]
[illegible]
Gloria [illegible]
Te quoque [illegible] belli,
Dent [illegible]
Illius [illegible]
Dumq; [illegible]
Coniug[illegible]
Cum [illegible] marito,
Haerent [illegible]
Donec [illegible] carinas
Coll[illegible]
At [illegible]
Ap[illegible] [illegible]
Quae dum [illegible] visu,

Tam leni sollicito cessit vis dura labori,
[illegible] mentem.
Tum pater [illegible]
Dardanum, & famam [illegible] ad astra
Bellorum [illegible]
Praecipitat [illegible]
Terris [illegible] somnos.
Iamque per [illegible] umbram
Aligero [illegible] parentis.
Nec [illegible] sopore
[illegible]
Turpe [illegible] noctem
O [illegible]
Iam [illegible]
Et [illegible]
Dum [illegible]
Scilicet [illegible] memorandaq; virtus,
Quod [illegible]
En age [illegible]
Fer gressus [illegible] & comitare [illegible]
R[illegible] pater [illegible]
[illegible] Romae.
Iamq; [illegible]
[illegible]
Cum [illegible] per auras
Ext[illegible]
[illegible]
E[illegible]
E[illegible]
Contorta [illegible] stipes
[illegible] serpens.
Qua[illegible]
E[illegible]
In[illegible]
Attollens [illegible] aequat,
Congeminat [illegible] caeli,
Imbriferamq; hyemem permixtam grandine torquet.
Hoc tripeliius monstro, neque enim saper ille, nec [illegible]
[illegible]
Mi [illegible] sit
S[illegible]
[illegible]
[illegible]
P[illegible]
P[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
C[illegible]
[illegible]
Tantum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Hic paruus sonipes, nec Marti natus, at idem
Aut inconcusso glomerare vestigia dorso,
Aut molli [illegible] celer trahit esseda collo.
Hordea [illegible] Pyrenes [illegible]
Metiri, [illegible] extendens [illegible]
Venere & Celtae sociati nomen Hiberis.
His pugna cecidisse decus, corpusque cremari
Tale nefas, caelo credunt, superisque referri,
Impastus carpat si membra iacentia vultur.
Fibrarum & pennae, diuinarumque sagacem
Flammarum misit diues Callaecia pubem,
Barbara nunc patriis vlulantem carmina linguis,
Nunc pedis alterno percussa verbere terra
Ad numerum resonas gaudentem plaudere caetras.
Haec requies, ludusque viris, ea sacra voluptas.
Caetera femineus peragit labor: addere sulco
Semina, & impresso tellurem vertere aratro
Segne viris, quicquid duro sine Marte gerendum est,
Callaici coniux obit irrequieta mariti.
Hos Viriathus agit, Lusitanumque remotis
Extractum lustris, primo Viriathus in aeuo,
Nomen Romanis factum mox nobile damnis.
Nec Cerretani quondam Tirynthia castra,
Aut Vasco insuetus galeae ferre arma morati.
Nec quae Dardanios post vidit Ilerda furores,
Nec qui Massageten monstrans feritate parentem
Cornipedis fusa satiaris Concane vena.
Iamque [illegible] mouet, mouet Artabrus arma
Aclidae, [illegible] pugnae instare veruto.
Iam cui Tlepolemus sator, & cui Lindus origo,
Funda bella ferens Baliaris, & alite plumbo.
Et quos nunc Gracchis vocitatos nomine Gracchis
Oenea misere domus, Aetolique Tyde:
Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto,
Phocaicae dant Emporiae, dat Tarraco pubem
Vitifera, & Latio tantum cessura Lyaeo.
Hos inter [illegible] [illegible]
Sedentana cohors, quam Sucro rigentibus vndis,
Atque altrix celsa mittebat Setabis arce,
Setabis, & telas Arabum spreuisse superba,
Et Pelusiaco filum componere lino.
Mandonius populis, Hannonque insignis equorum
Imperitat [illegible] labore.
At Vettonum alas Balarus probat aequore aperto.
Hic adeo cum ver placidum flatusque tepescit,
Concubitus seruans tacitos grex perstat equarum,
Et venerem occultam genitali concipit aura.
Sed non multa [illegible]
Septimaque his [illegible] ducitur aetas.
At non Sarmaticis [illegible] minor
Tam bellis [illegible] equis, [illegible] venit in arma
[illegible]
Asper [illegible]
Rindacus [illegible]
Et [illegible]

Transfigitur, vel [illegible] que pu-
gnant.
[illegible] Parnassia Castalia signat,
Et [illegible] Oceani atque [illegible]
At Nebrissa [illegible] Thyrsis,
Quam [illegible]
Nebrissa, & [illegible] Lyaeo,
Arganthonius [illegible]
Rex proauis fuit humani [illegible]
Ter denos decies emensus belliger annos.
Armauit Tartessos stabulanti conscia Phoebo.
Et Munda Aemathios Lethi passura labores.
Nec decus auriferae cessauit Corduba terrae.
Hos ducebat viros flauente vertice Phorcis,
Spectatusque gravi bellator Atlanticus aere
Aequalis [illegible] ripa
[illegible] Baetis [illegible] cornua ramo.
Talia Sidonius per campos agmina ductor
[illegible] sub armis.
Quis [illegible] fulgentia signa,
Ibat [illegible] habebat
Non [illegible]
Extremoque [illegible] Tethys
Frenatis Nomadum [illegible] ab antris
Nerimum [illegible]
Candida [illegible] ponto.
At Pyrenaei frondosa cacumina montis
Turbata Poenus terris dum peruolat,
Pyrene celsa nimbosi verticis arce
Diuisos Celtis alte prospectat Hiberos,
Atque aeterna tenet magnis diuortia terris.
Nomen Bebrycia duxere a virgine colles,
Hospitis Alcidae crimen, qui sorte laborum
Geryonae peteret cum longa tricorporis arua,
Possessus Baccho saeua Bebrycis in aula
Lugendam formae sine virginitate reliquit
Pyrenen, letique, Deus si credere fas est,
Causa fuit leti miserae, Deus edidit alvo.
Namque ut serpentem patrios exhorruit vultus,
Confestim dulci liquit turbata penates.
Tum solis Alcidae plangebat in antris,
Et promissa viri silvis narrabat opacis,
Donec maerentem ingratum raptoris amores,
Tendentemque manus, atque hospitis arma vocantem
Diripuere ferae, laceros Tirynthius artus
Dum remeat victor, lacrymis perfudit & amens
Palluit inuento dilectae virginis ore.
At voce herculea percussa cacumina montis
Intremuere [illegible] clamore vocat
Pyrenen, scopulique [illegible] lustra ferarum
Pyrenen [illegible] reuenit
Supremum [illegible] inuicti aeui,
Defletumque tenent montes per saecula nomen.
Iam [illegible]
Bebrycia [illegible]
Inde ferox [illegible] per inhospita rura
Volcarum [illegible]
Accedit [illegible]

Aggeribus caput Alpinis, & rupe niuali
Proserit in Celtas, ingentemque extrahit amnem
Spumanti Rhodanus proscindens gurgite campos,
Ac propere in pontum lato ruit incitus alueo:
Auget opes stanti similis, tacitoque liquore
Mixtus Arar, quem gurgitibus complexus anhelis
Cunctantem immergit pelago, raptumque per arua
Ferre vetat patrium vicina ad litora nomen.
Inuadunt alueos nimiumque potentem amnem.
Nunc celso capite & ceruicis arma tenentur.
Nunc validis gurges certatim frangitur vlnis.
Flumineus sonipes religatus ductus in aluo:
Belua nec retinet tardante ad ipsa timere:
Nam traiici in vada, & iniecta tellure repertum
Connexas operire trabes, ac ducere in altum
Paulatim ripae resolutis aggere vinclis.
At gregis illapsi fremebundo territus acris
Expauit mole Rhodanus, stagnisque refusis
Torsit arenoso minitantia murmura fundo.
Iamque Tricastinis incedit finibus agmen,
Iam faciles campos, iam rura Vocontia carpit.
Turbidus hic truncis saxisque Druentia laetum
Ductoris vastauit iter: namque Alpibus ortus
Auulsas ornos, & adesi fragmina montis
Cum sonitu voluens fertur latrantibus vndis,
Ac vada translato mutat fallacia cursu.
Non pediti fidus, patulis non puppibus aequus,
Et tunc imbre recens fuso, correpta sub armis
Corpora multa virum spumanti vertice torquens
Immersit fundo laceris deformia membris.
Sed iam praeteritos vltra meminisse labores
Conspectae propius dempsere pauentibus Alpes.
Cuncta gelu, canaque aeternum grandine tecta,
Atque aeui glaciem cohibent: riget ardua montis
Aetheriae facies, surgentique obuia Phoebo
Duratas nescit flammis mollire pruinas.
Quantum Tartareus regni pallentis hiatus
Ad manes imos, atque atrae stagna paludis
A supera tellure patet, tam longa per auras
Erigitur tellus, & caelum intercipit vmbra.
Nullum ver vsquam, nullique aestatis honores.
Sola iugis habitat diris, sedesque tuetur
Perpetuas deformis hyems: illa vndique nubes
Huc atras agit, & mixtos cum grandine nimbos.
Iam cuncti flatus, ventique furentia regna
Alpina posuere domo, caligat in altis
Obtutus saxis, abeuntque in nubila montes.
Mixtus Athos Tauro, Rhodopeque adiuncta Mimanti,
Ossaque cum Pelio, cumque Haemo cesserit Othrys.
Primus inexpertas adiit Tirynthius arces:
Scindentem nubes, frangentemque ardua montis
Spectarunt superi, longeque ab origine saeclis
Intemerata gradu magna vi saxa domantem.
At miles dubio tardat vestigia gressu,
Impia ceu sacros in fines arma per orbem,
Natura prohibente, ferant, diuisque repugnent.
Contra quae ductor non Alpibus ille, nec vllo
Turbatum terrore loci, sed languida maestis
Corda virum fouet hortando, reuocatque vigorem.
Non pudet obsequio superum fessisque secundis,
Post bella decora, atque acies dare terga niuosis
Montibus, & segnes submittere rupibus arma?
Nunc o nunc socii dominantis moenia Romae
Credite vos, summumque Iouis conscendere culmen.
Hic labor Ausoniam, dabit hic in vincula Tybrim.
Nec mora: commotum promissis ditibus agmen
Erigit in collem, & vestigia linquere nota
Herculis edicit magni, crudisque locorum
Ferre pedem, ac proprio turmas euadere calle.
Rumpit inaccessos aditus, atque ardua primus
Exsuperat, summaque vocat de rupe cohortes.
Tum qua durati concreto frigore colles
Lubrica frustratur canenti semita cliuo,
Luctantem ferro glaciem premit. haurit hiatu
Nix resoluta viros, altoque a culmine praeceps
Vmentes turmas operit delapsa ruina.
Interdum aduersis glomerans aluo turbine Caurus
In media ora niues fuscis agit horridus alis.
Aut rursum immani stridens auulsa procella
Audacis rapit arma viri, voluensque per orbem
Contorto rotat in nubes sublimia flatu.
Quoque magis subiere iugo atque ardua nisi,
Erexere gradum, crescit labor: ardua supra
Sese aperit fessis, & nascitur altera moles.
Vnde nec euentus, exhaustique labores
Respexisse libet, tanta formidine plena
Exterrent repetita oculis, atque vna pruina
Canentis, quacumque datur promittere visus,
Ingeritur facies. medio sic nauita ponto,
Cum dulces liquit terras, & inania nullos
Inueniunt ventos, secura carbasa sinus,
Immensum prospectat aquae, ac vela profundis
Aequoribus, fessusque reuocat sua lumina caelo:
Iamque super clades, atque importuna locorum
Illuuie rigidasque comas, squalore perenni
Horrida semiferi promunt e rupibus ora:
Atque auidi inuadunt cursu praedantia arua
Alpina inuadunt manu, asperaque vigore
Per dumos, notique nemus, atque auia, permixt
Claudunt montanaque vias & cursibus hostem.
Mutatur iam forma locis, hic sanguine tincta
Diducta ruina niues, hic hostia tincti
Paulatim glacies cedit tepefacta cruore:
Dumque premit sonipes duro vestigia cornu,
Vngula perfossis haesit compressa pruinis.
Nec pedis infelix simplex, abrupta relinquunt
Membra gelu, frangit quae ossa rigor amputat artus.
Bis senos dies, totidem per vulnera noctes
Emensi tandem, superato vertice, sidunt,
Castraque praeruptis suspendunt ardua saxis.
At Venus ancipiti mentem labefacta timore
Affatur genitorem, & rumpit maesta querelas:

Quis pœnæ modus, aut pereundi terminus oro
Aeneadis erit? & quando terrasque, fretumque
Emensis cassis dabitur sedere nostros
A te concessa Laurentis parva urbe nepotes?
Alpibus imposuit Libyen, finemque minatur
Imperio, cui nunc cecidit iam Roma Sagunthi:
Quo Troia extremos cineres, atramque ruinam,
Assaracique lares, & Vestæ [illegible] penates
Da sedem genitor tutam, tacere parumne est
Exulis errantes totum quæsisse per orbem?
Anne iterum capta repetentur pergama Roma?
Hæc Venus. & contra genitor sic deinde profatur.
Pelle metus, neu te Tyriæ conamina gentis
Turbarint Cytherea, tenet longumque tenebit
Tarpeias arces sanguis tuus. hac ego Martis
Mole viros spectare paro, atque expendere bello.
Gens ferri patiens, ac læta domare labores
Paulatim antiquo patrum desuescit honori.
Atque ille haud unquam parcus pro laude cruoris,
Et semper famæ sitiens, obscura sedendo
Tempora agit, mutum volvens inglorius ævum
Sanguine de nostro populus, blandoque veneno
Desidiæ, virtus paulatim evicta senescit.
Magna mole opus, multoque labore parandum
Tot populos inter, soli sibi poscere regna.
Iámque tibi veniet tempus quo maxima rerum
Nobilior sit Roma malis. hinc nomina nostro
Nō indigna polo referet labor, hinc tibi Paulus,
Hinc Fabius gratusque mihi Marcellus opimis:
Hi tantum parient Latio per vulnera regnum,
Quod luxu, & multum mutata mente nepotes,
Non tamen evertisse queant. iamque ipse creatus
Qui Pœnum revocet patriæ, Latioque repulsum
Ante sua muros Carthaginis exuat armis.
Hinc Cytherea tuis longo regnabitur ævo.
Exin se Curibus virtus cælestis ad astra
Efferet, & sacris augebit nomen Iuli
Bellatrix gens baccifero nutrita Sabino.
Hinc pater ignotam donabit vincere Thulen,
Inque Caledonios primus trahet agmina lucos,
Compescet ripis Rhenum, reget impiger Afros,
Palmiferamque senex bello domitabit Idumen.
Nec Stygis ille lacus, viduataque lumine regna,
Sed superum sedes, nostrosque tenebit honores.
Tum iuvenis magno præcedens robore mentis
Excipiet patriam molem, celsusque feretur
Æquatum imperio tollens caput, hic fera gentis
Bella Palæstinæ primo delebit in ævo.
At tu transcendens Germanice facta tuorum,
Iam puer auricomo præformidate Batavo,
Nec te terruerint Tarpei culminis ignes:
Sacrilegas inter flammas servabere terris.
Nam te longa manent nostri consortia mundi.
Huic laxos arcus olim Gangetica pubes
Submittet, vacuasque ostendent Bactra pharetras.
Hic & ab Arctoo currus aget axe per urbem,
Ducet & Eoos Baccho cedente triumphos.
Idem indignantes transmittere Dardana signa
Sarmaticos victor compescet sedibus Histrum.
Quin & Romuleos superabit voce nepotes,
Queis erit eloquio partum decus, huic sua Musæ
Sacra ferent, meliorque lyra, cui substitit Hebrus,
Et venit Rhodope, Phœbo miranda loquetur.
Ille etiam, qua prisca fides stat regia nobis
Aurea Tarpeia ponet capitolia rupe.
Et iunget nostro templorum culmina cælo.
Tunc o nate deum, divosque dature, beatas
Imperio terras patrio rege. tarda senectam
Hospitia excipient cæli, solioque Quirinus
Concedet, mediumque parens, fraterque locabunt,
Siderei iuxta radiabunt tempora nati.
Dum pandit seriem venturi Iuppiter ævi,
Ductor Agenoreus tumulis delatus iniquis
Lapsantem dubio devexa per invia nisu
Firmabat gressum, atque humentia saxa premebat.
Non acies, hostisve tenet, sed prona minaci
Prærupto turbat & cautibus obvia rupes.
Stant clausi, intercluso mora, & dura viarum:
Nec resonare datur torpentia membra quiete.
Noctem operi iungunt. & robora ferre coactis
Approperant humeris, ac raptas collibus ornos.
Iamque ubi nudarunt sylvis densissima montis,
Aggessere trabes, rapidisque accensus in orbem
Excoquitur flammis scopulus, mox proruta ferro
Dat gemitum putris resoluto pondere moles,
Atque aperit fessis antiqui regna Latini.
Hic tandem ignotas transgressus casibus Alpes
Taurinis ductor statuit tentoria campis.
Interea voces Iovis, atque oracula portans
Emensis aderat Garamantum litus arenis
Bestar, & ut vati stimulabat corda tonante.
Maxime Belidæ patrum qui a mœnibus arces
Servitium dextra Libycas penetrantibus oras,
Nos tulit ad superos persuadens sidera Syrtis,
Nos pene æquoribus tellus violentior hausit,
Ad finem cæli medio tenditur ab orbe
Squalentes campi: tumulum natura negavit
Immensis spatiis, nisi quem cava nubila torquēs
Construxit turbo, impacta glomeratus arena:
Vel si perfracto populatus carcere terras
Africus, aut pontum spargens super æthera Corus
Invasere truces agitantem prælia campum,
Inque vicem vagi fluctu tumularunt pulvere montis:
Has obiectantes valles enavimus astris.
Namque dies confundit iter, subitoque profundo
Errantem campo, & semper media arva videntem
Sidoniis Cynosura regit fidissima nautis.
Verum ubi defessi tandem remeavimus regna
Corniger Iovis & fulgentia templa Hammonis
Adiimus magno fervens in templo sacerdos
Excipiens, hospes [illegible],
Stat fano vicina [illegible] & memorabile lympha,
Quæ nascente die, quæ deficiente tepescit,
[illegible] medium cum sol ascendit Olympum:
[illegible] serves in tenebris.
Tum [illegible] plena [illegible] pleno
Obiectat semel, lætaque ita mente profatur.

Has umbras nemorum, & connexa cacumina cælo,
Calcatosq; Ioui lucos prece Bestar adora.
Nam cui dona Iouis non diuulgata per orbem
In gremio Thebes geminas sedisse columbas?
Quarum Chaonias pennis quæ contigit oras,
Implet fatidico Dodonida munere quercum.
At quæ Carpathium super æquor vecta, per auras
In Libyen niueis tranauit concolor alis.
Hanc sedem primo Cythereia condidit ales,
Hic ubi nunc aras, lucosq; videtis opacos
Ductore dicto gregis admirabile dictu:
Lanigeri capitis media inter cornua perstans,
Marmaricis alis populis responsa canebat.
Mox subitum nemus, atque annoso robore lucus
Exsiluit, qualesq; premunt nunc sidera quercus
A prima venere die. prisco inde pauore
Arbor numen habet, coliturq; tepentibus aris.
Dumq; ea miramur, subito stridore tremendum
Impulsæ patuere fores, maiorq; repente
Lux oculos ferit. ante aras stat visu sacerdos
Effulgens niuea, & populi concurrere certant.
Inde ubi mandatas effudit pectore voces,
Ecce intrat subitus vatem deus, alta sonoro
Collisis trabibus voluuntur murmura luco,
At maior nota iam vox prorumpit in auras.
Tenditis in Latium, Aeneadasq; agitare paratis
Assaraci prolem Libyes certamine bello.
Gradiuumq; trucem monitis stimulare, & atram
In latus Hesperium flammam exspirare furentes
Cerno acies multoq; fluentia sanguine lora.
Tu quibus Italiam cura est, extremaq; fata
Depositis, clarusq; ferox dare vela Latinis,
Inuade Aetoli ductoris late campum.
Sidonios augebis ouans maiore triumpho
Altius Ausoniæ penetrabis in ultera gentis,
Donec vicini tibi tremuerint Dardana regna.
Nec ponet pubes unquam Saturnia curam,
Dum carcere superas in terras se mittit ad auras.
Talia portabat lætis oracula vates,
Implebatq; viros pugnæ propiore amore

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. IIII.

Fama volat Pœnum signis hostilibus Alpes
Transcendisse ducem, totis trepidatur in agris.
Consultant patres de bello intactaque rursum
Tela nouant. Libycis ostendens Hannibal urbem
Militibus, prædæ cupidos acuebat amore
Ad pugnam. interea volucri rate Scipio consul
Massiliæ ad dis aderat delatus ab oris:
Occurritque hosti Ticini ad fluminis undam.
Atque ibi tunc prima caluerunt littora pugna.
Sed Consul Trebiæ vicinum Scipio collem
Cedere compulsus petiit. quo venit & ipse
Consulis accitus Siculo collega Peloro.
Hostis sed rursus victor, fumantia cepit
Post Appenninum, Thrasymeni stagna petebat.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER IIII.

Fama per Ausonias turbatas spargitur urbes
Nubiferos monteis, & saxa minantia cælo
Accepisse iugum, Pœnosq; per inuia vectos
Æmulaq; Herculei iactatur fama laboris,
Descendisse ducem diros, caput improba motus,
Et glisit gressu, volucriq; citatior Euro
Terrificis quatit attonitos rumoribus arces.
Assurgunt auditis dociles per cuncta virorum
Pascere rumorem vulgi pauor. itur in arcem
Bellorum raptim curas; ruit undiq; per omnem
Ausoniam Mauors strepens. & dat arma viriq;
Pila nouant ... ducere ...
Induitur ferro splendor, iuuenumq; reposta

Instant

Instaurant galeas coni decus: hasta iuuatur
Amento, renouantque noua fornace bipennes.
Conseritur tegmen laterum impenetrabile, multas
Passurus dextras, atque irrita vulnera thorax.
Pars arcum nervis iungit, domitat pars verbere anhelum
Cornipedem in gyros, saxoque exasperat ensem.
Nec vero muris, quibus est in bella vetustas,
Ferre morantur opem. subuectant saxa, cauantque,
Retractant turres, edit quas longior aetas.
Hinc tela accipiunt arces, & robora portis,
Et fidos certant obices aptare [illegible].
Circumdant fossa [illegible] magister
Praecipitat timor, ac vasto trepidatur in arvis.
Deserere larem [illegible] agros
Attonitae matres [illegible] ultima fila
Grandaeuique rapiunt [illegible] crine, eliso
Ante agitur [illegible] dextra, laeuaque trahuntur
Parui, non aequo comitantes ordine matri.
Sic vulgi [illegible] metus est pessimus author.
At patres [illegible] unanima capta,
Inque sinu bellum, atque Alpes & perusta [illegible]
Accepere: tamen crudam contra aspera mentem,
Et magnos tollunt animos [illegible] periclis
Ad decus, & dextra memorandum condere nomen,
Quale dedit numquam veteris fortuna secundis.
[illegible]
[illegible] nervos,
[illegible]
Per [illegible] sub ictu.
At non & [illegible] belli
[illegible] probat [illegible] patiens quietem.
Armifera quondam prisca inter tempora gentes
Au[illegible]
Et metu peperere manum, mox impia bella,
Tarpeius pater, & [illegible] Quirites.
Hic dum [illegible] domo & inania corda,
At [illegible] gentem fouet, armaque iungit.
Iam Consul [illegible] litora classe
Scipio, Phocaicis [illegible] referebat ab oris.
Ingentem [illegible] pelagi terraque laborem
Diuersum [illegible] praetoria [illegible] valle
Iungebant [illegible] primordia cladis.
Namque et [illegible] Consule [illegible]
Sustinerat fortuna moras, signumque [illegible]
A[illegible] hoste [illegible],
Debellata [illegible] Iberis
Ingentis [illegible]
Voce, ornat, [illegible] furentem,
In [illegible] Saguntum,
[illegible]
A[illegible] armis
P[illegible] ardua [illegible]
[illegible] Alpes.
[illegible]
Hostem [illegible]
Caussi [illegible] trahentem.

En age, qui sacros montes, rupesque profundas
Transiliunt, discat quanto [illegible] arte
Herculeum vallum, & manu sit scandere colles,
An nostros rupes globos, det [illegible].
Dum magna [illegible] pugna, restatque [illegible]
Qua ventum est, et sient Alpes, super ardua ductum
Hic egere dei, Latios ut sanguine fines
Imbueret, [illegible] hostis conderet ossa.
Sic [illegible] nova nunc [illegible], atque altera bellum
Carthago, an ne eadem mittat, quae mersa sub aequor
Egates inter vasto iacet obruta ponto.
Haec ait atque agmen Ticini [illegible] ad undas.
Caeruleas Ticinus aquas & stagna vadoso
Perspicuus [illegible] nescia fundo,
A[illegible] amne liquorem.
Vix [illegible]
A[illegible] certamina cantus
Somniferam [illegible] gurgite lympham.
Iamque sub extremum [illegible] umbris
Lux aderat, [illegible].
Explorare [illegible] Consul, [illegible] propinqui
ingenium, & campis quae sit natura, parabat.
Par studium Poeno [illegible] pectore cura.
Ergo aderant [illegible] comitantibus alis.
[illegible] pulvere [illegible]
Hostem ferre gradum, & [illegible] sonoro
Quadrupedum cornu tellus gemere, ac simul acer
[illegible]
Arma viri, rapite arma viri, dux instat uterque.
Ambobus velox virtus, geminusque cupido
Laudis, & ad pugnas, Martemque insania concors.
Haud mora [illegible] tantum [illegible] ab ictu,
Quantum [illegible] lancea nodo,
Cum [illegible] liquida, non [illegible] nubibus aethra
Augurium, mente [illegible] ad sidera vertit.
Accipiter medio tendens a limite solis,
Dilectas Veneri [illegible] in honore Dionei
Turbabat violentus aues, atque unguibus idem,
Idem nunc rostro, [illegible] alis,
Ter quinas [illegible] vulnera letho.
Nec [illegible] ardor
Glisceret, & urgebat trepidam iam caede priorum,
Incertamque fuga pluma labente, columbam,
Donec Phoebeo [illegible] ab ortu,
In tenues tandem [illegible] terga coegit.
Tum victrix laetos signa ad Romana volatus
Conuertit [illegible], qua parte decora
Scipio [illegible] pueris [illegible] lacertis,
Clangorem [illegible] confusa
[illegible] reddidit astris.
Exclamat L[illegible] monet
Ar[illegible] magistra,
[illegible]
Audaci [illegible]

Ausoniam, multamq; feres cum sanguine prædam.
Sed compesce minas, venit tibi Daunia regna
Armiger ecce Iouis nostro te summe deorum,
Adsis o, firmesq; tua pater alitis omen.
Nam tibi seruantur, ni vano cassa volatu
Mentitur superos præpes, postrema subacta
Fata puer Libys, & matris Carthaginis nomen.
Contrà data Bogus Tyrio canit omnia regi.
Et faustum accipitrem, cæsasq; in nube volucres
Æneadum cladem, & Veneris portendere genti.
Tum dictis comitem contorquet primus in hostes
Ceu iuuante Deo & fatorum conscia hastam.
Illa volans patulis longe per inania campis
Lathum perdiderat spatio [illegible]
Dum prima decus [illegible] pugna,
Obuia quam [illegible] præceps [illegible] ora inuisset.
Sic exanguem [illegible] petitum
Inuenit vulnus, cadensq; recepit ab hoste
Cornus, & oblata stetit inter tempora pinnis.
Incurrunt acies, magnoq; fragore per æquor
Suspendunt cuncti frenis sublime reductos
Cornipedes, [illegible] ferunt, [illegible] in auras
It sonipes, rapidaq; volans per aperta procella
Tenuia vix summis vestigia puluere signat.
Boiorum ante alias Chryxo duce mobilis ala.
Auertit in primos [illegible] immania membra
Ipse tumens, atauis Brenni se stirpe ferebat
Chryxus, & in titulos Capitolia capta trahebat.
Tarpeioque iugo demens, & vertice sacro
Pensantes aurum Celtas umbone ferebat.
Colla viri fuluo radiabant lactea torque.
Auro virgatæ vestes, manicæque rigebant
Ex auro, & simili vibrabat crista metallo.
Sternitur impulsu vasto perculsa Camertum
Prima phalanx, spissaq; ruunt confertaq; per arma
Vnde Boiorum [illegible] examina [illegible]
Infandi Senones [illegible]
Pectoribus, toto voluuntur corpora campo.
Arua natant, altusq; virum cruor, altus equorum
Lubrica belligera sorbet vestigia turma,
Semineum [illegible] peragit grauis vngula pulsu,
Et circumuolitans tetros e sanguine rores
Spargit humo, miserisque suo lauit ora cruore.
Spectabat prima puer tumuli Tyrrhene Pelori
Purpureo mortem [illegible] sanguine tingui.
Nam tibi cum stimulos cornu, atque in prælia mentes
Accenderes, renouaque vires ad vulnera cantu,
Hæsit barbaricum sub anhelo gutture telum.
Et clausit raucum lethali vulnere murmur.
At sonitus extremo morientis fluxit ab ore,
Et spatio errauit mutis tam cornua labris.
Chryxus Picentem, Laurumq; nec eminus ambo,
Sed [illegible] Laurum [illegible] cassia
Ripa [illegible] Padi, lethum tulit, acta namque
Dum petit, ac [illegible] meditatur fallere gyro,
Hasta viri femur, & pariter per [illegible] volantis
Ilia sedis equi geminam dedit horrida mortem.

Idem sanguineæ Venuli ceruice reuellens,
Sternit præcipitem trepido te Farfare telo.
Et te [illegible] nutritum Tulle Velino,
Egregium Ausoniæ decus, at memorabile nomen
Si dent fata moras, aut seruent fœdera Pœni.
Tum [illegible], atque [illegible] celeberrima nomina bello
Tyburtes magnos, Hispellatemque, Metaurumque; [illegible]
Et Daunum, dubia meditantem cuspide vulnus.
Nec totus est Tyriis belli pugnare, [illegible]
[illegible] impleuit campum, [illegible] nulli
Spicula [illegible] ferrũ.
Hic inter trepidos immane Quirinius audens,
Cui fugere ignotum, atque [illegible] placebat
Rebus in aduersis exceptum [illegible]
Cuspide [illegible] dispergit [illegible]
Si [illegible] ferro
Detur [illegible]
Quid [illegible] fossa
Teutalus [illegible]
Occumbit [illegible] victor
Caspium [illegible]
Auro [illegible]
Sed Parcæ [illegible]
Ad manes traxere [illegible] membra
It fumans cruor, [illegible]
At non tardatus [illegible] Lycaonius
[illegible]
[illegible] lenis
Annectunt nerui [illegible]
Laxatis [illegible] pendula habenis.
Dumq; micans [illegible]
[illegible]
Demetit [illegible]
Suspensam portans galeam, atq; [illegible] perempti
Ora viri [illegible] salutat.
Dumq; ea Gallorum [illegible] campo
Accitus [illegible] Conidi
Raptabat turmas [illegible] in hostem
Candenti sublimis equo [illegible] undique lectum
Diuitis [illegible] Marsosq; Coramq;
Laurentumq; decus [illegible] Sabellum,
Et [illegible]
Indutos [illegible] Falcos,
Quos [illegible] flumine muris
Pomifera arua creant, Anienicolæque Catilli.
Quosq; in prægelidis durat [illegible]
[illegible] Casinas,
[illegible] in Martem [illegible] dominantis
Damnati superis, nec iam [illegible]
[illegible], qua medius [illegible] agmina vortex,
Infert cornipedem, atque [illegible] strage suorũ
[illegible] Labarumque, Paulumque,
Et Camum, & multo vix fusum vulnere Brennum.
Gergenumque [illegible] torquentem lumina vultu,
[illegible] & [illegible] fato.
Nam dum frena ferox [illegible] prensas,
Atque equos [illegible] consilio [illegible]

Ipse

Ipse pedes frontem in mediam grauis incidit ensis,
Et diuisum humeris iacuit caput. Abbatus amens
Qui luctatur equo, turmaque incursibus obstat,
Ictu quadrupedis supinus porrectus arena
Elisa incussis amisit calcibus ora.
Perfurit Ausoniis turbata per aequora ductor,
Ceu gelidus Boreas totum cum sustulit imo
Icarium fundo, victor mare, nauita vasto
Iactatur sparsus lacerata classe profundo,
Cunctaq; [illegible] aequore Cyclas.
Chryxus ut in [illegible]
Iam videt effusos, [illegible] propinqua,
Armat [illegible]: horrida barba
Sanguinea [illegible] furentis
Albet, [illegible] a puluere crines,
Inuadit [illegible] pugnas
[illegible] armis.
Voluitur [illegible] in armos
Fata extrema [illegible] pauore
Tractus equi, [illegible] ad cingula membris.
Longa cruor [illegible] vestigia campo,
Et tremulos [illegible] puluere signat,
Laudabat lethi [illegible] praebebat
[illegible] Consul manus, cum dira per auras
Vox venit, & Chryxum fera clamoribus audit
Haud notum vultu, [illegible] ira
Communemq; [illegible] oculos optato in corpore figit.
Tum simulans [illegible] honore.
Cornipedem alloquitur, vulgum, Martemq; minantem
[illegible] sine nomine gentem,
Nec [illegible] ad maiora, vide ne
Quaeras [illegible] Chryxus [illegible] nunc tibi praemia pone.
Illum Sidonio fulgentem [illegible],
[illegible] frenis.
Sic fatus, magno Chryxum clamore vocabat
In pugnam [illegible] praelia campo.
Nec detrectantem par ira accenderat hostem.
[illegible]
Hinc atque hinc [illegible] aequore pugna.
Quantus Phlegraeis telluris alumnus in aruis,
Mouit signa Mimas, [illegible] armis,
Tantus [illegible] Chryxus sub pectore [illegible]
Torquet, & horrisonis [illegible]
[illegible]
Vt sibi quas Brenni populus ferentes in armis
Narraret dextras [illegible] inquit, & vna
Contorquet nodis [illegible] robore [illegible]
[illegible] tremendum
[illegible] campi
[illegible] hostem.
Cui Consul [illegible] mente
Quem [illegible] Tarpeia a sede, tibique
Haud [illegible] Capitolia [illegible] munus.
Tum nodo [illegible] hastam
Dignum [illegible] fugit illa per ora
Multiplices [illegible]
Atque [illegible] pectus.

Procumbit laxa porrectus in arua ruina,
Et percussa gemit tellus ingentibus armis.
Haud aliter structo Tyrrhena ad littora saxo
Pugnatura fretis subter caecisque procellis
Pila immane sonans impingitur ardua ponto.
Immugit Nereus, diuisaque caerula pulsu
Illisum accipiunt irata sub aequora montem.
Ductore amisso pedibus se credere Celtae
Vna spes animae, tantisque pependerat ardor.
Ac veluti summo venator densa Pisano
Cum lustra exurgit, fessisq; cubilibus atram
Immittit passim dumosa per inuia pestem.
Dum tacitas vires, & flammam colligit ignis,
Nigranti piceus sensim caligine vertex
Voluitur, & pingui contorquet nubila fumo,
Mox subitam toto lucent incendia monte,
Fit sonitus, fugere ferae, fugere volucres,
Atque vna longe trepidant in valle iuuenci.
At Mago ut vertisse globos, primumque laborem
Quis solus gente est, cassum vidit arma suorum
Ac primum in pugnas equitem vocat, vndique nudi
Assiliunt frenis, infrenatiq; manipli.
Nunc Itali in tergum versis referuntur habenis,
Nunc rursus Tyrias retro pauor aduehit alas,
Aut illi dextros lunatis flexibus orbes,
Aut illi laeuos sinuant in cornua gyros,
Texunt alterno glomerata volumina cursu,
Ac eadem refugam, cedentes arte resoluunt.
Haec pontum vice (vbi exercet discordia ventos)
Fert Boreas, Eurusq; refert, molemq; profundi,
Nunc huc alterno, nunc illuc, flamine gestant.
Aduolat aurato praefulgens murice ductor
Sidonius, circaq; metus, terrorq; furorq;.
Isq; vbi Callaici radiantem tegminis orbem
Extulit, & magno percussit lumine campos,
Spes, virtusq; cadunt, trepidasq; a mente recedit
Vertere terga pudor, nec lethi cura decori,
Sed fugere infixum est, terraeq; optantur hiatus.
Sic vbi Caucaseis tigris se protulit antris,
Linquuntur campi, & cuncta petit omne latebras
Turbatum insano vultu pecus, illa per arua
Dispectat vacuas valles, [illegible] reducto
Paulatim nudat rictu, et praesentia mandit
Corpora & immani stragem meditatur hiatu.
Non illum Metabus, non illum celsior Vfens
Euasere tamen, quamuis hic alite planta,
Hic ope cornipedis tota ferretur habena.
Nam Metabum ad manes demisit cuspide fulgēs
Fraxinus, Vfentem collapsum poplite flexo
Ensis obit, laudemque pedum cum sanguine ademit.
Iamq; dedit letho Sthenium, Laurumq;, domoque
Cellinum gelida vitrea quem Fucinus antro
Nutrierat, dederatq; lacu transfuitare nando.
Fit socius lethi [illegible] hasta
Vulsers facto generatus [illegible] monte.
Et Lycus [illegible] qui [illegible]
Dissimulat cursum, ac nullo mutabilis imbri

Perstringit tacitus gemmanti gurgite ripas.
Exoritur rabies [illegible] furore
Sufficiunt [illegible] umbonibus umbo,
Pes pede [illegible] premitur, & nutantes cassi[illegible] crista
Hostilem tremulae pulsant [illegible] frontem.
Tergemini [illegible] fera praelia fratres
Miscebant quos Laeda [illegible]
Xanthippe [illegible] inter bella crearat,
Ret[illegible] ductorque parens, at nomine Amyclae
Nomen [illegible] Spartanis [illegible]
Regulus [illegible] praecordia fama
Marte probare genus, [illegible] Laton[illegible] parentem
Ardebant, [illegible] montes
[illegible]
[illegible] patrium, [illegible]
Sed Spartam [illegible] Deus [illegible]
[illegible]
[illegible] Arma [illegible]
[illegible] ultra
[illegible] Diana.
[illegible] pugnae
[illegible] patris.
Xanthippe [illegible] leones
Inter [illegible]
[illegible] complent,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] artus.
[illegible]
Hunc [illegible] Albanus in armis
Sub[illegible] prorui[illegible]
[illegible] repente
[illegible]
[illegible] mole [illegible]
[illegible] sensis
[illegible]
[illegible]
[illegible] armis.
[illegible] duobus
[illegible] gressus
[illegible] hasta.
Et tandem [illegible] pugna.
Inde [illegible] muro,
Inque [illegible] vita.
Felices [illegible] umbris,
Optabunt [illegible] fratres,
Extremumque [illegible] aevo.
Si [illegible] nepotes
[illegible] Apollo.
At Consul [illegible] turmas
[illegible] refertis?
[illegible] primi
[illegible]
[illegible] tantum
[illegible] genuere parentes:

Quos fugitis? quae spes victis? Alpesne petemus?
[illegible] vertice muros
Credite [illegible] nunc tendere palmas,
[illegible]
[illegible] sanguine [illegible].
Haec [illegible] inter talia crebro
[illegible]
[illegible] arma.
Et [illegible]
Nunc [illegible] comminus, ensem.
Quas acies [illegible]
[illegible]
Grad[illegible]
Magnanimi [illegible]
Haud [illegible] igne
Ardentem [illegible]
Siste [illegible]
[illegible]
Praeterea [illegible]
[illegible]
[illegible]
Te duce [illegible]
Audeat, & [illegible] parentem.
Haec [illegible] currus
[illegible]
[illegible] deorum
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] flagello.
[illegible]
[illegible] torquens
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] per orbem
[illegible]
[illegible] ferrum.
Hic [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Caelesti clypeo [illegible] iacentem

Corpora & arboreum coeli, multaq; paternos
Ante oculos animas, optata pia [illegible] mactas.
Tunc rapta prorere [illegible] ex [illegible] hasta
Innixum [illegible] furens, [illegible] parentem
Emicat, attonita tanta ad [illegible] turma.
Tela tenent, [illegible] toto Libys [illegible] & omnis
Late cedit [illegible] & aetas
Belligera [illegible] tempus.
Tum [illegible] Mauors Carthaginis arces
Excindes inquit, [illegible] foedera reges,
Nulla tamen [illegible]
Lux [illegible] puer [illegible] indole [illegible],
Vera iouis [illegible] & [illegible]
Sed nequeant [illegible] Mauors,
Aether [illegible]
Et [illegible]
[illegible]
[illegible] & [illegible]
[illegible] corda [illegible]
[illegible]
[illegible] petebat.
[illegible]
Et [illegible] in amne salutis
Pons [illegible] agmen
Eridani [illegible] ad undas.
Dumq; [illegible] saxo
[illegible] quaerit,
Interdum [illegible] alno
Flumen [illegible] agmina classem,
Ecce [illegible] tenebat
Trinacrio [illegible] longa Peloro
Graecorum [illegible] gens in [illegible] magno
Atque [illegible] imagine
[illegible]
Praefulgebat [illegible] belliq; domiq;.
Nec [illegible] castris
Deerant: namque animos stimulabant prospera rerum,
[illegible] urbi
Iam [illegible] quamuis altera restat in armis
[illegible]
Conuenere [illegible]
[illegible]
At tu [illegible]
Infelix [illegible] tuoq;
[illegible] sub [illegible]
[illegible]
Pugnantem [illegible] ar-
[illegible].
[illegible]
[illegible] & [illegible].
[illegible]
[illegible] perit.
[illegible]
Degener haud [illegible] armato-
[illegible]
[illegible]
Sanguinis [illegible] magno
Respiciant clamore uocat, quam [illegible]

Arctat turba globos, rumpens iter, aequore fertur.
Vt torrens [illegible] Pindi:
Cum [illegible] campos magnoq; fragore
[illegible]
Armenta [illegible]
Spumea [illegible] unda.
Non mihi Maeonia [illegible] linguae,
Centenasq; pater det [illegible] voces
Tot caedes proferre queam, quot [illegible] magni
[illegible] fecere [illegible].
[illegible] Phalantum
[illegible] veteresq; [illegible]
Alter in alterius [illegible] ore.
Monte [illegible] Anxur,
[illegible] Phalanti [illegible].
Vt [illegible]
Quanquam ortus [illegible] Cu-
[illegible]
Lumine [illegible] bellis, ciet improbus hastam,
Et [illegible] margine parmae.
Cui [illegible] improbe quicquid
Restat in ore fero, & truncata fronte relucet.
Sic ait [illegible],
Et [illegible] lumen.
Nec leuior dextra generatus [illegible].
Hinc cadit infelix [illegible] in armis.
[illegible] vber
Campi [illegible] in aruis
[illegible] flumine tauros.
[illegible] maxima [illegible]
Victima [illegible] tonanti.
Instat [illegible] Maurus
Hinc [illegible] certant [illegible] terras,
[illegible] quantum [illegible]
Ad ripas [illegible]
Tela, nec [illegible] locus est in morte cadendi.
[illegible] ab [illegible]
Venator [illegible] & [illegible]
Per [illegible] caedes,
[illegible] dextra.
[illegible]
[illegible]
[illegible] perterret
In nemore [illegible] ferarum,
Hinc magna [illegible] Maharbal
[illegible]
[illegible] taurū.
[illegible] acer
[illegible] alto,
[illegible],
[illegible] corde.
[illegible]
Et [illegible] Romana [illegible] signa
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ipsaq; [illegible] uoragine [illegible]:

Nec mite lentoq; datur convellere limo
Mersa pedum penitus vestigia, labe tenaci
Haerent devincti gressus, resolutaq; ripa
Implicat, aut caeca prosternit fraude paludis.
Iamq; alius super, atq; alius [illegible]
Dum sibi quisq; viam per [illegible]
Praecipit [illegible] luctatur [illegible]
Occumbunt [illegible] sua [illegible] ruina.
Ille celer nandi [illegible] tuta
Dum parat, excelso connixus corpore prendit
Gramina summa manu, liquidis quae emergit ab undis,
Contorta [illegible] pendens affigitur hasta.
Hic hostem [illegible] corpore [illegible],
Undantemq; [illegible] permixta morte [illegible].
Mille simul [illegible] Ligus [illegible]
Sed pro [illegible]
Sanguine [illegible] amnem.
Enabat tandem medio vix gurgite pulcher
Hirpinus [illegible] clamore vocabat.
Cum [illegible] & vulnere multo
Impulit [illegible]
Accumulat clades [illegible] per undas
Vis elephantorum [illegible]
Namq; [illegible] praecipitem [illegible]
Audisse [illegible]
Prae se pectore [illegible] alveo.
Explorant [illegible]
Nititur [illegible]
Namq; [illegible] Fibrenus [illegible] mortem,
Et [illegible] inquit.
Ne fortuna [illegible] sanguine [illegible].
Experiar [illegible] terris donet [illegible]
Non nostra Ausonius, Pyrenaque perrecit hasta.
Tum [illegible] assurgens dextroq; in lumine figit
Spicula [illegible] vulnere [illegible].
Stridore horrisono penetrantem cuspidis ictum
Bellua [illegible] cruore profuso
Attollit [illegible] & [illegible] terga magistro.
Tum vero [illegible] crebraq; sagitta,
Ausi tum sperare necem, [illegible] arma,
Et lateri [illegible] cuspide vulnus.
Stat multa in tergo [illegible] lancea [illegible],
Ac silvam ingentem concusso corpore vibrat,
Donec consumptis longo certamine telis
Concidit, & [illegible] magna depressa ruina.
Ecce per adversum [illegible]
Vulnere membra [illegible], subit implacabilis amnem
Scipio & innumeris [illegible] caedibus hostem.
Corporibus [illegible] gelidisq; cadentum
Contegitur Trebia, & vix cernere linquitur undas.
Mazaeum [illegible] prosternit [illegible].
Tum [illegible] Telgon.
Hunc [illegible] rapido [illegible] gurgite pilum,
Et quantum longe [illegible]
Procedit [illegible]
Qui [illegible] ligno [illegible] in vulnere [illegible].

Nec iacto quaesita quies turgentia membra
Eridano Trebia [illegible] undis.
Tu quoque Lap[illegible] cadis tumulo post fata negato.
Quid domus Hesperidum, aut [illegible] dearum
Fulvos [illegible]
Intumuit Trebia, & stagnis se [illegible] imis.
Iamq; ferox totum propellit gurgite [illegible],
Atque omnis torquet [illegible] sonoris
Vorticibus, sequiturque [illegible] cum murmure torrens.
Sensit, & accensa ductor violentior ira,
Magnas o Trebia, & meritas mihi perfide poenas
Exolves inquit [illegible]
Dispergam [illegible] nomina dedam;
Qu[illegible] ripas,
Ille [illegible] Pado [illegible]
[illegible] amnem?
Talia iactantem [illegible] aggere aquarum
Impulit [illegible] humeros [illegible] gurgite pressit.
Arduus [illegible] undis
Stat ductor [illegible] amnem.
Nec non [illegible] procella
Spumeus [illegible]
Ire vadis [illegible]
[illegible] tellure [illegible] percussa longe
[illegible]
[illegible] annis.
Tum [illegible] glauca [illegible]
[illegible]
In [illegible]
O [illegible]
Dextra [illegible] virorum
Quos [illegible]
[illegible]
Adde modum dextrae, & [illegible] propinquo.
Haec Venere adiuncta [illegible] ab alto
Mulciber [illegible]
Ingemuit [illegible]
[illegible] Roma
[illegible]
[illegible] dextra
Indig[illegible]
[illegible]
Quae [illegible]
Ingemuit Venus, & [illegible] amnem
Coniugis [illegible]
Dispersa [illegible]
Nutrit [illegible]
[illegible]
Immissi [illegible] Vulcanus [illegible].
Iamq; [illegible]
Iam [illegible]
Populeae [illegible]
Flammis [illegible] gurgite tractos
Absorbet [illegible] vapore
[illegible]
[illegible] dehiscit
Tellus, ac [illegible] sancta.

Mo-

Miratur pater aeternos cessare repente
Eridanus cursus, [illegible] ultima mersus
Impleuit [illegible] ululatibus antra.
Ter [illegible] conantem attollere sacra
Lampade [illegible] mersit spumantibus undis.
Ter correptos [illegible] crines [illegible] arundo.
Tum demum [illegible] & voce precantis,
Oransque datum ripae [illegible] priores.
At tandem [illegible]
Muniûm [illegible] volentes.
At Poenus [illegible] honorare
Gramineas [illegible] aras.
Necdum [illegible]
Et quos [illegible] parares.
[illegible]
Flaminius [illegible] gloria belli
Corde tenens, [illegible] contundere gentem
Sed labor [illegible] tyranno.
Hunc [illegible] damna
Omnibus [illegible]
[illegible] ruina.
In [illegible] regendo
Inuasit [illegible] castra [illegible],
Ut [illegible] per artem
[illegible] carina,
[illegible] procellis
[illegible] inopis
Ipsius [illegible]
Ergo [illegible] armis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Nec regem [illegible] mortuur
Laude [illegible]
[illegible],
Cum [illegible] inquit.
Et [illegible]
[illegible] uocantis.
[illegible] quietem.
O felix [illegible] nomen
[illegible]
Ad ma[illegible] tenemus,
[illegible] fortuna [illegible].
Quantum [illegible]
[illegible] tantum
Sanguinis [illegible] umbras.
[illegible]
Namque ego [illegible] montibus altum
Tum [illegible] spatiis.
Hic [illegible]
Prestiterit [illegible] aggere montis,
Horrebat [illegible]
[illegible] caput [illegible]
Condiderat [illegible] & vertice [illegible]
[illegible] pruina.
Ire [illegible]
Gloria post Alpes [illegible]
Scandunt praerupti [illegible] saxi,

Nec superasse iugum finis, mulcetque laborem
Plana natant, putrique gelu linquentibus undis
Inuia [illegible] paludes.
Iamque ducem [illegible] inter incepta vertex
[illegible] per ora,
[illegible]
Optatum [illegible] periclo
[illegible] honori,
Dum ne perdat [illegible] caetera membra moratur
In pretium [illegible],
[illegible] ultor
Qua [illegible] committis noctem.
[illegible]
[illegible] per arma
[illegible]
Ecce autem patres aderant Carthagine missi.
[illegible] ferebant.
Mos fuit in populis, quos condidit aduena Dido,
Poscere caede deos veniam, ac flagrantibus aris
Infandum dictu, paruos imponere natos.
Urna reducebat [illegible] casus,
Sacra Thoanteae [illegible] Dianae,
Cui [illegible] de more petebat
Hannibalis prolem [illegible] Hanno.
Sed [illegible] ab ira.
Et magna [illegible] imago
[illegible] crines,
Atque urbem complet [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ergo inter [illegible] matres
[illegible] mundi
[illegible] est,
[illegible] sub ipsis
[illegible] tela
[illegible] coruscans
[illegible]
Interea [illegible] unica proles
[illegible] ad aras.
[illegible] penates,
[illegible]
Per [illegible] reddit
Carthago & [illegible] honores.
Quis [illegible]
[illegible] aeuis,
[illegible]
[illegible]
[illegible] ora
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Cur [illegible]
[illegible]
Punica regna [illegible]
[illegible]
[illegible] timere
Ad tantum [illegible]
[illegible] honori.

Tum vero trepidare metu, vix compos Imilce
M[illegible] metuens [illegible]
His [illegible] auditis [illegible] [illegible]:
Quid tibi pro [illegible] non [illegible] [illegible] solue:
Hannibal [illegible] Superi [illegible] proxima [illegible]
Inuenta [illegible] Carthago [illegible]
Arma feram, [illegible] [illegible] plurima [illegible]
H[illegible] ab [illegible] [illegible] gentis [illegible] [illegible].
At puer armorum, [illegible] belli [illegible] [illegible],
Spes ô nate mea, [illegible] vnica rerum,
Hesperia [illegible] [illegible] terraq; [illegible],
Certare Aeneadis, dum [illegible] vita, memento.
Perge, patent Alpes, nostroq; incunabula labori.
Vos [illegible] [illegible] quorum delubra [illegible]
C[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] mente.
Nam [illegible] [illegible].
Tu Mag[illegible] [illegible].
Italiam, prop[illegible] Carthagine.
Ad [illegible], [illegible] per opaca Sichaeum.
At ego te Thra[illegible] [illegible] cum milite praeceps
Lu[illegible] [illegible] quatam [illegible].
Namque haud parua deus promissis spondet apertis.
Quae [illegible] patrium [illegible] in vrbem.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. V.

Apparat hic pugnam [illegible] vetantibus audax
Flaminius Tyrio Thrasimeni ad stagna tyranno
Congreditur, quamuis prudens Corvine [illegible]
O[illegible] domina per [illegible] Romae
Cederet [illegible], omnibus[illegible].
Sed [illegible] [illegible] temerarius [illegible]
O[illegible] [illegible] in arto
Agmine. [illegible] ante [illegible]
Corpora [illegible] ad orcum.
Inter quos [illegible] Sichaeus
Filius Hasdrubalis. At postquam pugna [illegible]
Funere Flaminii, [illegible] Magone, [illegible]
Ex[illegible] [illegible] retectis,
Pectoribusque [illegible] sternentes repperit omnes.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER V.

C
Aeperat Hetruscis occulto milite colles
[illegible] ductor per [illegible] silentia noctis
Syluarum [illegible] [illegible] armis.
At parte [illegible] [illegible]
Effigiem [illegible]
Et late [illegible] proxima [illegible],
Quae [illegible] antiquitus Auno
Nunc [illegible] Thrasimeni nomina [illegible],
Lydius [illegible] Tmoli [illegible]
Maeoniam, [illegible] in Latias aduexerat oras
Tyrrhenus [illegible] terris.
Isque [illegible] monstrauit murmura primus
Gentibus, [illegible].
Nec modicus [illegible] ad maiora fouebat.
Verum ardens puero, [illegible]
Nam forma certare deis Thrasimenus valebat.
[illegible] stagnis [illegible]
[illegible] [illegible] mente
N[illegible] [illegible] sagitta
[illegible] ubi antro
Naiades, amplexus [illegible] reginae tremente.
Hinc [illegible] hymenaeo
Con[illegible] Thrasimeno dicitur vnda.
Et tum [illegible] metam
[illegible] Tullus [illegible]
Protulerat [illegible] limine primo.
Cum [illegible] [illegible] vrater.
Quam [illegible] in quae
[illegible]
[illegible] manifestis
Inserit [illegible] Marti

Lixarum

Tiscorum vulgus, vrsalego cuncta tumultu
Impleuere, & pugnam pugnatam more petebant.
Tum sic ipse suos incensa cuspide cietos
Exacuit verbis animos, & corda remordet
Hostibus immeritis, quæ sit victoria virtus
Separatim pugnæ, quæ sit mercatus honestus.
Nec Pœnum aspernor, dolet hæc ea gloria nobis
Abdimus & nostræ patientes ceruicis onagros
Imaluisse manu mortem, quam perdere ferrum.
Nunquid ad angustias hic me natura fauces
In prudens iugulo genuit, quæ vincula nexis
Extimui, manibusque, meis ea dira reposcet
Lancea, quam rapui, cum tanta strage cohortis?
At contra vultus? ferrique per ora minantis
Hostilem nunquam fugi, nec pallida mortis
Imago me, cum stricta micant, terruit ensis,
Ore leonem primus, & de cornua nasum
Contudi, mentoque hirsutum imposui aprum
Sanguine? quod cuiquam tremuli tetigere capilli,
Si fas est vitam vitæ præponere, pigrum
Introrsus pectus, & tergum ad vulnera, fugem.
Quin potius, prosit quia gratia nulla precanti:
Excussis, Caledon, manibus tibi te reuentem:
Dona feram victor, & tollunt cognomina curum
Si quem pro patria mors acciderit, ego certo
Dimouear? Romæ vitam, quæ præstiterit
Calgacus in seruis? Quid tam sera, tam inertia
Tanta ætas perdidit? Quæ regio barbara Latium
Adspexit? quæ tam longa per æquora fugit
Dextera? quem ferro, quem non sub Marte subegit?
Nostra manus, vestræ quæ sit victoria, nescit.
Imago vestra, ducum spectatrix, ignea pugnæ
Inuersa, & cæcis ardens in cornibus hasta.
Quæ tanta in tergis patientia? Vulnera cernunt
Et gaudent animis, & sanguine pectora fumant.
Ecce autem ignauæ, quas nobis obtulit hostis
Aduersa a fronte acies, nemora ac rupibus vndis
Inplicuit, nigrant umbris agmina vndæ.
Effugium pauet, & tantæ fiducia fraudis
Cui cessare nefas, quæ bellum incertius ensis.
Interea rapidæ aderunt Seruatius armis,
Cui par imperium, & vires in gentibus æquæ.
Ille locus, si quis, tenuem ac breuem dabit aditum.
Laxa Caledonii, pressere agmina passu
Orantem strictis, & quæ mihi sola precari
Non licuit, ferro: Animum nunc denique precari
Et mentem, & cæcis exercite cernere pericla.
Aut te hoc ense dabo, aut ense exerar ipse tuo.
Audiuit, fremuit, pectus non deposuit ira.
Sæuior ecce, ruit. Deiectum in terga recepit
Spes, & iam tantæ, vultus, ut tremendum
Ingemuere viri, quæ ruit Lancea, pauere
Ora, & ut in tenebris videt ira, corpora fudit
Irati ceruicibus, & vix ensis recutitum
Reclamante metu, magnoque premunt vnus ab ictu.
Per campos, magnique premunt vnus ab ictu
Subsidere, & sera Latiæ Seruatius vrna
Accumulatus, & ingenti cum cæde triumphi
Victor eram, & multum etiamnum arte quietus.
Ecce autem ingenti nimbo, & magnum in hostis
Aggeribus, cassis, præcursoque, & milite densus
Aduentus Latius, & ad inuentum acer præsat.
At Caledon ferri, Caledon, Caledonius ardet
Vt teneat valle. Pœnus non, ecce, videri
Arma, manet? vincet, quam virtute secum?
Hinc Liburna grauis, ferrato ad mœnia Roma
Hic pugnæ inuertit vertit, tum Silvanus
Tanta propulsa cæsis pectore virtus
Et Latium, quod non vacuum mea mœnibus Roma
Aggeribus, hostes, & vires, quæque, quibus
Sedibus celsa mouet, quæ sit, quæ regio, quibus
Nec mora, non vacuum, & cæsis pectore virtus.
Respexi, & valido vallum circumsidet hostis.
Lucanique ruere in media mœnia, muros
Conscendere, & cæsis vires in corpore cæsis
Implere, & nubes telorum, & cominus ensis.
Sed vetat ipse locus, & cæsis pectore virtus
Nobilis, & cæsis pectore virtus
Patrocinia, & cæsis pectore virtus
Attarat, & cæsis pectore virtus
Lorica, & cæsis pectore virtus
Ferro, ferro vna, ferro vna spes erat ense
Tum Caledon, quales vbi per cælum ardua
Cum tempestatem, & nubes, & cælum
Ceu tenuem, & cæsis pectore virtus
Ingentem, & cæsis pectore virtus
Ense, ense meo, dextræque micantem
Stam.

Gaudebit, nullosq; vomet bis terra cruores. 90
An te præstantem deûm fugit, improbe quantum
Hoc tegit? Extrema loco sedet obuius hostis
Aduersa a fronte, & cæca nemora, & rupibus vndis
Inplicuit, nigrant umbris agmina vndæ.
Effugium pauet, & tantæ fiducia fraudis 95
Cui cessare nefas, quæ bellum incertius ensis.
Interea rapidæ aderunt Seruatius armis,
Cui par imperium, & vires in gentibus æquæ.
Ille locus, si quis, tenuem ac breuem dabit aditum.
Laxa Caledonii, pressere agmina passu 100
Orantem strictis, & quæ mihi sola precari
Non licuit, ferro: Animum nunc denique precari
Et mentem, & cæcis exercite cernere pericla.
Aut te hoc ense dabo, aut ense exerar ipse tuo.
Audiuit, fremuit, pectus non deposuit ira. 105
Sæuior ecce, ruit. Deiectum in terga recepit
Spes, & iam tantæ, vultus, ut tremendum
Ingemuere viri, quæ ruit Lancea, pauere
Ora, & ut in tenebris videt ira, corpora fudit
Irati ceruicibus, & vix ensis recutitum 110
Reclamante metu, magnoque premunt vnus ab ictu.
Per campos, magnique premunt vnus ab ictu
Subsidere, & sera Latiæ Seruatius vrna
Accumulatus, & ingenti cum cæde triumphi
Victor eram, & multum etiamnum arte quietus. 115
Ecce autem ingenti nimbo, & magnum in hostis
Aggeribus, cassis, præcursoque, & milite densus
Aduentus Latius, & ad inuentum acer præsat.
At Caledon ferri, Caledon, Caledonius ardet 120
Vt teneat valle. Pœnus non, ecce, videri
Arma, manet? vincet, quam virtute secum?
Hinc Liburna grauis, ferrato ad mœnia Roma
Hic pugnæ inuertit vertit, tum Silvanus
Tanta propulsa cæsis pectore virtus 125
Et Latium, quod non vacuum mea mœnibus Roma
Aggeribus, hostes, & vires, quæque, quibus
Sedibus celsa mouet, quæ sit, quæ regio, quibus
Nec mora, non vacuum, & cæsis pectore virtus.
Respexi, & valido vallum circumsidet hostis. 130
Lucanique ruere in media mœnia, muros
Conscendere, & cæsis vires in corpore cæsis
Implere, & nubes telorum, & cominus ensis.
Sed vetat ipse locus, & cæsis pectore virtus 135
Nobilis, & cæsis pectore virtus
Patrocinia, & cæsis pectore virtus
Attarat, & cæsis pectore virtus
Lorica, & cæsis pectore virtus
Ferro, ferro vna, ferro vna spes erat ense 140
Tum Caledon, quales vbi per cælum ardua
Cum tempestatem, & nubes, & cælum
Ceu tenuem, & cæsis pectore virtus
Ingentem, & cæsis pectore virtus
Ense, ense meo, dextræque micantem 145
Stam.

Stat sonipes, vexatq; ferox humentia frena,
Caucasi [illegible] tigrim:
In [illegible]
Nunc [illegible] hortati [illegible]
Vester [illegible], vestrumque [illegible], fixa per [illegible]
Pœni [illegible] ora.
[illegible]
Hortamenta [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] doloris
[illegible]
E [illegible] magno pectus in iras,
Perfractis Alpes [illegible],
[illegible] veteris transcendere [illegible],
Tangere iam Tybrim. nam dum [illegible], &
[illegible]
Quaerit [illegible] moratur [illegible]
[illegible] castra.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Hinc pro [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] armis
[illegible] arno
[illegible]
[illegible] ignes,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] furorem,
[illegible]
[illegible] penetrare [illegible]
[illegible],
[illegible] globos [illegible] turmæ.
Nec tam [illegible], & [illegible]
Martem,
Ferre [illegible] quod [illegible]
[illegible]
At [illegible]
[illegible]
[illegible] ad arma
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nomina [illegible]
Tum [illegible] dextram
[illegible]
[illegible]
Hinc pariter [illegible], hinc arma, [illegible]
[illegible]
[illegible] clamore [illegible]
Per [illegible] corona.

Avertere Dii [illegible] dederunt
[illegible]
Fortunam [illegible]
[illegible] pollo
[illegible]
[illegible]
Expectat [illegible] Iuno.
[illegible]
[illegible] mittens,
[illegible]
[illegible]
[illegible], & Hannibalem [illegible] videre cohortes.
Invadunt [illegible] pro morte futura
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] multo
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] certamina [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] dexteram, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] co-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] truncæ
[illegible]
[illegible] in altos
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Pu-

Pulmone exundat per hiantia viscera sanguis.
Nec minus accensis in mutua funera dextris
Parte alia campis fauit furor, altus Hiertes
Obtruncat Nersum. Rullo diuissimus agri
Occumbit generose Volunx, nec clausa repostis
Pondera thesauris, patrio nec regia quondam
Prefulgens ebore, & possessa mapalia soli
Profuerunt quid rapta iuuant? quid gentibus auri
Nusquam extincta sicutmodo quem fortuna fouendo
Congestu opibus dom⁹ referst opimis
Natum tartarea portauit nauita cymba.
Iuncta bellator iuuentutibus Appius ausis
Pandebat campum cadendo, ubi plurima virtus
Nullique aspirare vigor, decus inde petebat.
Obuius huic Atlan⁹, a sanguine clarus Ibero
Nequicquam extrema longinquus cultor arena
Impressos hasta leuiter, e corpore summo
Degustat cuspis generosum extrema cruorem.
Intonuere mine, violentaq; lumina flammis
Exarsere nouis, furit, & diffluminat omnem
Obstitum turmam, & clausum sub cassidis vulnus
Martia commendat manantis sanguine membra.
Tum vero aspectans paulatim, & condere iussit
Nitentem socijs iuuenem, seu tigride cerua
Hircana cum pressa tremit vel territa pennas
Colligit accipitrem cernens in nube columbas:
Aut dumos subit, albenti si sensit in athra
Librantem visus aquilam lepus ore cruento.
Ense ferit tum colla viri, dextramq; micantem
Demersit, ac mutat successa saeuior hostem.
Stabat fulgentem portans in bella bipennem
Cinyphius: socerique miser Magonis imre
Optabat pugnam ante oculos spe laudis Isalces
Sidonia tumidus sponsa, varioq; superbus
Fœdere promissa post Dardana praelia tedæ.
Huic immittit ouans violentus Appius iras,
Conantiq; grauem fronti librare securim,
Altior insurgens, galeam super exigit ictum,
Et fragilis valido conamine soluitur ensis
Ære in Cinyphio: nec dispar sortis Isalces
Vmbonem incerto detorsit fortius ictu.
Tum quod humo haud vnquam valuisset vellere saxum,
Ni vires trux ira daret, torquebat anhelans
Appius. & lapsu resupina in terga cadentem
Mole premit scopuli perfracti q; ossibus vrget.
Vidit coniuncto miscens certamina campo
Labentem socer, & lachryma sub cassidis vsa
Cum gemitu, rapidusq; riuis, data fœdera nuper
Accendunt animos expectatiq; nepotes.
Lumq; aderat, clypeumque viri, atque immania membra
Lustrabat vitæ, propiorq; à fronte coruscæ
Lux galeæ fauus paulum tardauerat iras.
Haud secus e specula praceps delatus opaca
Subsidens campo summisses contrahit alas,
Cum vicina truces conspexit cornua tauri,
Quãuis longa fames, stimulet leo: nunc ferus alta
Surgentes cernice toros, nunc torua sub hirta
Lumina miratur fronte, ac iam signa monentem,
Et sparsa pugnæ meditantem spectat arena.
Hic prior inquens telum sic Appius infit:
Si qua tibi pietas ictum ne defere fœdus,
Et generum comitare socer, per tegmina velox
Tunc, arrisq; moras, læuo stetit hasta lacerto.
At contra non dicta Libys, sed feruidus hastam
Perlibrat, magni donum memorabile fratris:
Cæso quam victor sub mœnibus ille Sagunthi
Abstulerat Dureo, ac spectata nobile pugna
Germano dederat portare in prælia pignus
Telum ingens, perq; arma viri, perque ora dolores
Aditum nisu, lethalem protulit ictum:
Exanimeq; viri conantia vellere ferrum
In viuos cecidere manes: tacet æquore nomen
Clarum Maonio, atque Itala pars magna ruina
Appius intremuere lacus, torpuq; refugit
Contractis Tiras fumentis aquis: tectum ore cruento
Exspirans premit, atque admorsa immurmurat hasta.
Nec fatis melior Mamercus, corpore toto
Exolui pœnas nulli non iacturus hosti,
Namque per aduersos, qua Lusitana ciebat
Pugnas dira manus, raptum cum sanguine cæsi
Signifers, magna vexillum mole ferebat,
Et trepida infelix reuocabat signa suorum.
Sed furiata cohors, ausisq; acceuia superbis
Quodcunq; ipsa manu gestabat missile, quicquid
Prabebat tellus sparsis vix peruia telis
Iniecit pariter, pluresq; in corpore nullo
Vnius hæserunt Romani militis hastæ.
Aduolat interea fraterni vulneris ira
Turbatus Libya ductor, visoq; cruore,
Nunc lateri cuspis, nunc toto pondere telum
Sedisset, fremuitq; amens, socios q; rogabat.
Vtque metum lethi procul, & leuiora pauore
Cognouit proprio tectum gestamine præceps,
Ex acie rapit, & tutis à turbine pugnæ
Constituit castris: medicas hinc ocyus artes,
Et senioru opem Synalis vocat: vngere vulnus
Herbarum hic succus, ferrumq; e corpore cantu
Exigere, & somnum toto mittere chelydro
Anteibat cunctos, nomenq; erat inde per urbes,
Perq; Parethonia celebratum littora Syrtis.
Ipse olim antiquo primum Garamanticus Hammon
Seuæ pater dederat Synalo, morsuq; ferarum,
Telorumq; graues ictus sedare medendo.
Atque ita deinde suo moriens, cælestia dona
Monstrarat nato, natiq; hæredis honori
Transmisit patrias artes: quem deinde, equitum
Haud leuior fama Synalus, Garamantica soleis
Monstrata augebat studio, multaq; vetustum
Hammonis comitem numerabat imagine patrem.
Tum pronuita ferens, leni medicamina dextra
Ocyus intortos de more astringitur amictus,

Mulcebat lympha purgatum sanguine vulnus.
At Mago exuuias secum, cæsiq; voluc ris
Hostis mente necem, fraternas pectore curas
Pellebat dictis, & casum laude leuabat:
Parce metu germane, meis medicamina nulla
Aduersis maiora feres: iacet Appius hasta
Ad manes pulsus nostra, si vita relinquat,
Sat nobis actum est, sequar hostem lætus ad vmbras.
Quæ, dum turbatos auertunt æquore campi
Ductores, valleq; tenent ex agmine Pœnum,
Cedentem Consul tumulo speculatus ab alto,
Atque atram belli castris se condere nubem,
Turbidus extemplo trepidantis militis mœsto
Inuadit cuneos, subitoq; pauore relaxat
Iam rarescentes acies, tum voce feroci
Poscit equum, ac mediæ ruit in certamina vallis.
Sic vbi torrentem crebritanti grandine nimbum
Illidit terris, molitus Iuppiter, altas
Fulmine nunc Alpes, nunc mixta Ceraunia cælo.
Intremuere simul tellus, & pontus, & æther,
Ipsaq; commoto quatiuntur tartara mundo.
Incidit attonitis inopino turbine Pœnis
Haud secus improuisa lues, gelidusq; sub ossa
Peruasit miseris conspectus Consulis horror.
It medius, ferroq; ruens densissima, latum
Pandit iter, clamor vario discrimine vocum
Fert belli rabiem ad Superos, & sidera pulsat.
Ceu pater Oceanus cùm senior æthere, Calpen
Herculeam ferit, & exesa in viscera montis
Contortum pelagus, latramibus ingerit vndis.
Dant gemitum scopuli, fractáque in rupibus vndas
Audit Tarteſſos latis distermina terris.
Audit non paruo diuisus gurgite Lixus.
Ante omnes iaculo tacitæ fallente per auras
Occumbit Bagus, infaustum qui primus ad amnē
Ticin, rapidam in Rutulas contorserat hastam
Ille sibi longam Clotho, turbamq; nepotum
Crediderat, vanis deceptus in alite signis.
Sed non augurio Parcarum impellere metas
Concessum cuiquam, ruit inter tela cruentis
Suspiciens oculis cælum, superosq; reposcit
Tempora promissæ media iam morte senectæ.
Nec Basago exultare datur, ne impune relictum
Consulis ante oculos victum spoliasse Libonem.
Laurigeris decus illud auis, vanaq; iuuenta
Florebat: sed Massylæ succiderat ensis
Pubescente caput mala, properoq; vrentes
Deleuerat letho bellator barbarus annos.
Flammineũ imploraſſe tamē iam morte suprema
Haud frustra fuit: auulsa est nam protinus hosti
Ore simul ceruix, iussit punire feroci
Victorem exemplo, monstratum reddere lethum.
Quis Deus ô Musæ paribus tot funera verbis
Euoluet, tantisq; vmbris in carmine digna
Quis lamenta ferat? certantes laude cadendi
Primanos iuuenes, mortisq; in lucrine cruenta
Facta virūm, & finis rabiem sub pectore telis?
Sternuntur alterno vastis concursibus hostis,
Nec spoliare vacat, prædæque aduertere mentem.
Vrget amor cædum, clausis dum detinet hostem
Fraternum castris vulnus, fundítq; ruitq;
Nunc iaculis, nunc ense, modo inter millia Consul
Bellantum conspectus equo, modo Marte feroci
Ante aquilas, & signa pedes, sinit impia riuis
Sanguineis vallis, tumuliq; & concaua saxa.
Armorum fontes, flatiq; emittantur equorum.
Miscebat campum membrorum in prælia partās
Celsius humano robur, visaq; patentes
Mole Gigantes vertebat corporis alas
Othrys marmarides, lati super agmen vtrunque
Ingens tollebant humeri caput, hirtaq; cerua
Frontis casaries, & crinibus emula barba
Vmbrabat vultus, squalore hinc hispida dyro
Et villosa feris horrebant pectora setis.
Aspirare viro, propioremq; addere Martem
Haud visum cuiquam. laxo ceu bellua campo
Incessebatur cunctis ex agmine telis,
Tandem vesanos palantum in terga ferentī
Cum fremitu vultus, tacita per nubila penna
Intrauit torquem Gortynia lumen arundo,
Auertitq; virum fugientis ad agmina Consul.
Interquē tergo iaculum, quod tegmine nudas
Irrumpit costas, hirtoq; à pectore primum
Mucronem ostentat, rapidus conuellere tentat
Qua nasci ferrum fulgenti cuspide cernit.
Donec abundanter defuso sanguine late
Procubuit moriens, & telum vulnere pressit:
Spiritus exundans vitiorum puluere moto
Perflauit campum, & nubem dispersit in auras.
Nec minor interea tumulis, syluisq; fremebat
Diuersus Mauors, variáque per ardua pugna.
Et saxa, & dumi rorantes cæde nitebant.
Exitium trepidi, letho, & strage acerba
Causa Sichæus erat: Murranum ille eminus hasta
Perculerat, quo non alius, cum bella sereret
Dulcius Oeagrios pulsaret pectine nernos.
Occubuit sylua in magna, patrio, q; sub ipso
Quæsiuit monteis letho, ac felicia Baccho
Æquana, & Zephyro Surrentum molle salubri.
Addiderat misero comitem pugnaq; ferocis,
Gaudebat trist: victor nouitate Sichæus.
Pallanteis nam dum sequitur, perua, erat alsana
In syluam, & prisca recluius ab ilibus vlmi
Terga tuebatur trunco, frustraq; relictos
Tauranus comites suprema voce ciebat.
Transigit iuuenem, ac perfossis incita membris
Hæsit in opposito cuspis sidonia ligno.
Quid vobis quenā ira deum, vel mente sinistra
Quæ sedit formido viri? qui Martelicto
Ramorum quæsistis opem, non æquus in arctis
Nimirum rebus suaſor metus, arguit æger
Exitus euentu praui consulta timoris.
Amœna excelsos tendebat ad æthera ramos
Esculus, vmbrosum magnis super ardua syluas
Nubibus insertans altis caput, instar (aperto
Si staret campo) nemoris, lateq; tenebat
Frondosi nigram tellurem roboris vmbra.

Hic

Par iuxta quercus longum molita per æuum
Vertice canenti proferre sub astra cacumen
Diffusas patulo laxabat stipite frondes,
Vmbrabatque comâ summi fastigia montis.
Hæc Ætnæa cohors, Triquetris quam miserat oris
Rex Arethusæ tutus, defendere ne, sita morte
Dedecus, & mentem nimio mutata pauore,
Certatim sese tulit, ascendensque vicissim
Pressit nutantes incerto pondere ramos.
Moxque alius super, atque alius, consistere tuto
Dum certant, pars excussi, nam fragmine putri
Ramorum, & senio male fida fefellerat arbor.
Pars trepidi celso inter tela cacumine pendent.
Turbatos ima properans consumere peste
Corripit auratam iamdudum in colla bipennem
Deposito clypeo mutatus tela Sychæus.
Incumbunt socia dextra, magnoque fragore
Pulsa gemit crebris succumbens ictibus arbos.
Fluctuat infelix concusso stipite turba.
Ceu Zephyrus quatit antiquos vbi flamine lucos,
Fronde super tremula vix tota cacumina hærens
Luctatur, nido pariter luctante, volucris.
Procubuit tandem multa deiecta securi
Suffagium infelix miseris, & inhospita quercus,
Elisitque viros spatiosa magna ruina.
Inde alia cladum facies, contermina cædis
Collucet, rapidoque inuoluitur esculus igni.
Iamque inter frondes arenti robore gliscens
Verticibus sæuis torquet Vulcanus anhelos
Cum feruore globos flammarum, & culmina torret.
Nec tela interea cessant semiusta gementum,
Atque amplexa cadunt ardentes corpora ramos.
Hæc inter miseranda virum certamina. Consul
Ecce aderat voluens iram, exitiumque Sychæo,
At iuuenis subito tanto discrimine pugnæ
Occupat euentum telo tentare priorem,
Cui medio leuiter clypeo stetit aris in ora
Cuspis, & oppositas vetita est transmittere crates.
Sed non & Consul misso concredere telo
Fortunam optatæ cædis parat, ac latus ense
Haurit, nec cruda tardarunt tegmina parmæ.
Labitur infelix, atque oppetit ore cruento
Tellurem expirans, tum diffundente per artus
Frigore se stygio, manantem in viscera mortem
Accipit, & longo componit lumina somno.
Atque ea dum variis permixtus tristia Mauors
Casibus alternat, iam castris Mago relictis,
Iam Libyæ ductor properantia signa citato
Raptabat cursu, & cessata reponere auebant
Tempora cæde virum, ac multo pensare cruore.
It globus intorquens nigranti turbine nubem
Pulueris, & surgit sublatis campus arenis,
Quaque ferens gressum flectit vestigia ductor
Vndanti circum tempestas atra procella
Voluitur, atque altos operit caligine monteis.
Occubuere simul Fontanus, & acta canorum
Transfixi guttur, pressoque è vulnere cuspis
Prospexit terga, hunc tristes misere Fregellæ
Multiplicem proauis, hunc mater Anagnia fleuit.
Haud dispar fortuna tibi Leumes sed auso
Non eadem: neque enim Tyrio concurrere regi
Tentasset sed rectius par ad certamen Hiremon
Autoloium moderator erat, quem poplite caso
Dum spoliat, grauis immisit cum turbine costas
Fraxinus irrupit, celsaque membra sub ictu
Hoste super fuso subita cecidere ruina.
Nec Sidicina cohors deest. Deri lassius armat
Mille viros, nulli melius vel ponere castra,
Vel tumulis superare, duroque resoluere muros
Ariete, & in turrim subitos immittere pontes.
Quem postquam Libyæ ductor virtute feroci
Exultare videt (nanque illi vulnere præceps
Terga dedit leuibus diffisus Auaricus armis)
Aemulus hic pulchro Mauorte accensus in iram,
Et dignum sese ratus in certamine sæuo
Comminus ire viro, recenti è corpore telum,
Adueclat, & fodiens pectus, laudande laborum
Quisquis es haud alia decuit te occumbere dextra.
Ad manes lethi perfer decus, Itala gentis
Ni tibi origo foret, vita donatus abires.
Hinc Tagum petit, & veterem bellare Labicum,
Cui Siculis quondam in terris congressus Amilcar
Clarum spectato dederat certamine nomen,
Immemor annorum seniumque oblitus, in arma
Ille quidem cruda mente, & viridissimus ira
Ibat: sed vanos frangentem in Marte senectam
Prodebant ictus, stipula crepitabat inanis
Ignis iners, cassamque dabat sine robore flammã.
Quem postquam accepit patrio monstrante superbus
Armigero Pœnum ductor, certamina prima
Hic luc nunc, inquit, pugna, te notus Amilcar
Hac trahit ad manes dextra: tum librat ab aure
Interquens iaculum, & versantem in vulnere sese
Transigit, extracta fœdauit cuspide sanguis
Canitiem, & longos finiuit morte labores.
Nec minus Herminium primus obtruncat in armis,
Assuetum Thrasimene tuos, prædantibus hamis
Exhaurire lacus, patriaque alimenta senectæ
Ducere suspenso per stagna latentia lino.
Interea exanimem mœsti super arma Sychæum
Portabant Pœni, corpusque in castra ferebant.
Quos vbi conspexit tristi clamore ruenteis
Ductor præsago percussus pectora luctu,
Quinam, inquit, dolor ô socij, quæve ira deorum,
Eripuit nobis tum te dulcedine laudis
Flagrantem, & nimio primi Mauortis amore,
Atra Sychæe dies properato funere carpsit?
Atque dato gemitu, lachryma assensere ferentum.
Et dictus pariter cadis mœrentibus author
Cerno, ait, aduerso pulchrum sub pectore vulnus
Cuspidis Iliacæ dignus Carthagine, dignus
Hasdrubale ad manes ibis, nec te optima mater
Dissimilem lugebit auus. Stygiaue sub vmbra
Degenerem cernens noster vitabit Amilcar.

At mihi Flamminius tam mœsti causa doloris
Morte sua minuet luctus, hæc pompa sequetur
Exequias, seroque emptum volet impia Roma
Non violasse mei corpus Mucrone Sychæi.
Sic memorans torquet fumantem ex ore vaporẽ,
Iraq; anhelatum proturbat pectore murmur:
Vt multo accensis feruore exuberat vndis
Clausus vbi exusto liquor indignatur aheno.
Tum præceps ruit in medium, calumq; fatigat
Flamminium incessens: nec dictu segnius ille
Bella capessebat, proprioq; insurgere Mauors
Cœperat, & campo iunctus iam stabat vterq;,
Cum subitus per saxa fragor, motiq; repente
Horrendum collis, & summa cacumina totis
Intremuere iugis, nutant in vertice syluæ
Pinifero, fractæq; ruunt super agmina rupes.
Immugit penitus conuulsis ima cauernis
Dissiliens tellus, nec paruos rumpit hiatus:
Atq; vmbras late Stygias immensa vorago
Faucibus ostendit patulis: manesq; profundi
Antiquum expauere diem: lacus ater in altos
Sublatus monteis, & sede excussus auita
Lauit Tyrrhenas ignota aspergine syluas.
Iamq; eadem populos, magnorúmque oppida regum
Tempestas, & dira lues strauitq; tulitq;.
Ac super hæc reflui pugnarunt montibus amnes,
Et retro fluctus torsit mare, monte relicto
Appenninicolæ fugere ad littora Fauni.
Pugnabat tamen (heu belli vecordia) miles
Iactatus titubante solo, tremebundaq; tela
Subducta tellure ruens, torquebat in hostem,
Donec pulsa vagos cursus ad littora vertit
Mentis inops, stagnisq; latebat Daunia pubes.
Queis Cõsul terga increpitans, nam turbine mota
Ablatis terra inciderat, quid deinde, quid oro
Restat iò profugis? vos en ad mœnia Roma
Ducitis Hannibalem, vos in Tarpeia tonantis
Tecta faces ferrumq; datis, sta miles, & acreis
Disce ex me pugnas, vel si pugnare negatum,
Disce mori: dabit exemplum non vile futuris
Flamminius, ne terga Libys, ne Cantaber vnquã
Consulis aspiciat, solus, si tanta libido
Est vobis, rabiesq; fuga, tela omnia solus
Pectore consumo, & moriens fugiente per auras
Hac anima, vestras reuocabo ad prælia dextras.
Dumq; ea commemorat, densoque obit obuius hosteis,
Aduolat ora ferus, mentemq; Ducarius, acri
Nomen erat gentile viro, fusisq; cateruis
Boiorum quondam patrijs, antiqua gerebat
Vulnera barbaricæ mentis, noscensq; superbi
Victoris vultus tunc inquit, maximus ille
Boiorum terror? libet hoc cognoscere telo
Corporis an tanti manet de vulnere sanguis.
Nec vos pœniteat populares fortibus vmbris
Hoc mactare caput, nostros hic curribus egit
Insistens victos alta ad Capitolia patres.
Vltrix hora vocat, pariter tunc vndiq; fusis
Obruitur telis, nimboq; ruente per auras
Contectus, nulli dextra iactare reliquit
Flamminium cecidisse sua, nec pugna perempto
Vlterior ductore fuit, nanq; agmine denso
Primores iuuenum sæua ad discrimina Martis
Infensi Superis, dextrisq; & cernere Pœnum
Victorem plus morte rati, super ocyus omnes
Membra ducis, stratosq; artus certamine magno
Telaq;, corporáque, & non fausto Marte cruentas
Iniecere manus, sic densi cædis aceruo
Ceu tumulo texere virũ: tum strage per vndas,
Per syluas sparsa, perq; altam sanguine vallem
In medias fratre inuectus comitante cateruas
Cæsorum iuuenum Pœnus, quæ vulnera cernis?
Quas mortes? inquit, premit omnis dextera ferrũ,
Armatusq; iacet seruans certamina miles.
Hos en, hos obitus, nostræ spectare cohortes,
Fronte mina durant, & stant in vultibus ira.
Et vereor ne quæ tanta creat indole tellus
Magnanimos fœcunda viros, huic fata dicarint
Imperium, atq; ipsis deuincat cladibus orbem.
Sic fatus cessit nocti finemq; dedere
Cædibus, infusæ subducto sole tenebræ.

HERMANNI BVSCHII
PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. VI.

Hinc quibus hæc belli, & pugnæ fortuna pepercit
Elapsi furtim, diuersa per auia, cæcis
Conduntur tenebris, piceæ & caligine noctis.
Hos inter fugiens Seranus vulnere tardus
Ad patris quondam comitem diuertit, & ipsa
Tecta Mari armigeri pulsabat fida paterni:
Acceptusque domo, recreatur paupere mensa,
Infusoque sinit tractari vulnera succo.

Discit

Discit & inde Maro clari narrante parentis
Facta, sed & pœnam, qua illum Carthago peremit
Ob sanctam non æqua fidem, rapit aure dolenti.
At Fabium patres allata ad munera belli
Clade legunt: hostis raptas agit vndique prædas
Donec eum illecebra mollit campana furentem.

SILII ITALICI PVNICORVM.
LIBER VI.

IAM Tartessiaco quos soluerat æquore Titan
In noctem diffusus æquos, iungebat Eois
Littoribus, primiq; nouo Phaetonte retecti
Seres lanigeris repetebant vellera lucis,
Et fœda ante oculos strages, propiusq; patebat
Insani Mauortis opus, simul arma, viriq;.
Ac mixtus sonipes, dextræq; in vulnere, cæsi
Hærentes hastis passim clypeiq; tubæq;,
Atq; artus trunci capitum, fractusq; iacebat
Ossibus in duris ensis, nec cernere deerat
Frustra seminecum quærentia lumina cælum.
Tum spumans sanie lacus, & fluitantia summo
Æternum tumulis orbata cadauera ponto.
Nec tamen aduersis fuerat fracta Itala virtus.
Brutius ingenti miseranda cædis acerno
Non æquum ostentans confosso corpore Martem,
Extulerat vix triste caput, truncosq; trahebat
Per stragem neruis interlabentibus artus,
Tenuis opũ, non patre nitens, linguáve, sed asper
Ense, nec è Volsca quisquam vir gente redemit
Plus æui, nec magnanima puer abdere sese
Pubescente gena castris optarat, & acer
Flamminio spectatus erat, cum Celtica victor
Obrueret bello diuis melioribus arma.
Inde honor, ac sacræ custodia Marte sub omni
Alitis, hinc causam nutriuit gloria lethi.
Nanque necis certus, captæ prohibere nequiret
Cum Pœnos aquilæ, postquam subsidere fata
Viderat, & magnæ pugnam inclinare ruina,
Occulere interdum, & terræ mandare parabat.
Sed subitis victus telis, labentia membra
Prostrauit super, atq; illecta morte tegebat.
Verum vbi lux nocte è Stygia, miseroq; sopore
Reddita, vicini de strage cadaueris hasta
Erigitur, soloq; ingens cogens conamine, late
Stagnantem cæde, & facilem discedere terram
Ense fodit, clausamq; aquilæ infelicis adorans
Effigiem, palmis languentibus æquat arenas;
Supremus fessi tenuis tum cessit in auras
Halitus, & magnam misit sub tartara mentem.
Iuxtà cernere erat, merito sibi poscere carmen
Virtutis sacram rabiem, Leuinus, ab alto
Priuerno, vitis Latiæ persignis honore
Exanimum Nasamona Tyren super ipse iacebat
Exanimis, non hasta viro, non ensis, in arctis
Abstulerat fors arma, tamen certamine nudo
Inuenit Marti telum dolor, ore cruento
Pugnatum, ferriq; vicem dens præbuit iræ.
Iam laceræ nares, fœdataq; lumina morsu,
Iam truncum raptis caput auribus, ipsaq; diris
Frons depasta modis, & sanguine abundat hiatus,
Nec satis est, donec mandentia linqueret ora
Spiritus, & plenos rictus mors atra teneret.
Talia dum præbet tristis miracula virtus,
Diuerso interea fugientes saucia turba
Iactantur casu, syluisq; per auia cæcis
Ablati furtim, multo cum vulnere, solos
Per noctem metantur agros. sonus omnis, & aura
Exterrent, pennaq; leui commota volueris:
Non sopor, aut menti requies, agit asper acerba
Nunc Mago attonitos, nunc arduus Hannibal hasta.
Seranus, clarum nomen, tua Regule proles,
Qui longum semper fama gliscente per æuum,
Insidis seruasse fidem memorabere Pœnis,
Flore nitens primo, patrijs heu Punica bella
Auspicijs ingressus erat, miseramq; parentem,
Et dulceis tristi repetebat sorte penates
Saucius, haud illi comitum super vllus, & atris
Vulneribus qui ferret opem, per deuia fractæ
Innitens hastæ, furtoq; ereptus opacæ
Noctis, iter tacitum Perusina ferebat in arua:
Hic fessus parui (quæcunque hic fata darentur)
Limina pulsabat tecti: tum membra cubili
Euoluens non tarda Marus, vetus ille parentis
Miles, & haud surda tractarat prælia fama.
Procedit renouata focis, & paupere Vesta
Lumina prætendens: vtque ora agnouit, & ægrum
Vulneribus duris ac (lamentabile visu)
Lapsanteis fultum truncata cuspide gressus,
Funesti rumore mali iam saucius aures,
Quod scelus ô nimium vitæ nimiumq; ferendis
Aduersis genitus cerno? te maxime vidi
Ductorum, cum capiuo Carthaginis arcem
Terreres vultu, crimen, culpamq; tonantis
Occidere, atque ausi quem non Sidonia tecta
Expulerint euersa, meo de corde, dolorem.
Ecce vbi en iterum superi? dat pectora ferro
Regulus? an stirpem tantæ periura recidit
Surgentem Carthago domus? inde agra reponit
Membra toro, nec ferre rudis medicamina quippe

Callebat bellis) nunc purgat vulnera lympha,
Nunc mulcet succis, ligat inde, ac vellera molli
Circundat tactu, & torpentes mitigat artus.
Exin cura seni, tristem depellere fesso
Ore sitim, & parca vires accersere mensa.
Quæ postquam properata, sopor sua munera tandem
Applicat, & mitem fundit per membra quietem.
Necdum exorta dies, Marus instat vulneris æstus
Expertus medicare modis, gratumq; saporem
Exutus sumum, trepida pietate ministrat.
Hic iuuenis mœstos tollens ad sidera vultus
Cum gemitu, lachrymisq; simul, si culmina nondum
Tarpeia exosus damnasti sceptra Quirini,
Extremas Italum res, nutantemq; ruentem
Aspice ait genitor, tandemq; aduerte procellis
Æquos Iliacis oculos, amisimus Alpes,
Nec deinde aduersis modus est. Ticinus, & ater
Stragibus Eridanus, tuq; insignite trophæis
Sidonijs Trebia, & tellus lacrymabilis Hanni.
Sed quid ego hæc? grauior quanto vis ecce malorum
Vidi crescenteis Thrasimeni cædibus vndas,
Prostrataq; virum mole, inter tela cadentem
Vidi Flamminium: testor mea numina, manes,
Dignam me pœna tum nobilitate paterna
Strage hostis quæsisse necem, ni tristia lethum
Vt quondam patri nobis quoque fata negassent,
Cætera acerbantem questu, lenire laborans
Effatur senior, patrio fortissime ritu
Quicquid adest duri, & rerũ inclinata feramus,
Talis lege deum cliuoso tramite vitæ
Per varios præceps casus, rota voluitur æui,
Sat tibi, sat magna, & totum vulgata per orbem
Stãt documẽta domus, pater ille, & numine nullo
Inferior tuus ille parens, decora alta parauit,
Restando aduersis, nec virtutem exuit vllam,
Ante reluctantes liquit quàm spiritus artus.
Vix puerile mihi tempus confecerat ætas,
Cum primo malas signabat Regulus æuo,
Accessi comes, atque omneis sociauimus annos,
Donec dis Itala visum est extinguere lumen
Gentis, in egregio cuius sibi pectore sedem
Cœperat alma fides, mentemq; amplexa tenebat.
Ille ensem nobis magnorum, en, instar honorum
Virtutisq; ergò dedit, & sordentia fumo
Quæ cernis nunc frena, sed est argenteus olli
Fulgor, nec cuiquam Marsus est post talia dona
Non prælatus eques, verum superauit honores
Omneis hasta meos. [illegible]
Quod cernis latices, dignũ est cognoscere causam.
Turbidus arenteis lento pede sulcat arenas
Bragada, non vllo Libycis in finibus amne
Victus limosas extendere latius vndas,
Et stagnante vado patulos inuoluere campos.
Hic studio laticum, quorum est haud prodiga tellus,
Per ripas læti sæuis consedimus aruis:
Lucus iners iuxta Stygium pallentibus Vmbris,
Seruabat sine Sole nemus, crassusq; per auras
Halitus erumpens tetrum exspirabat odorem,
Intus dira domus, curuoq; immanis in antro
Sub terra specus, & tristes sine luce tenebræ,
Horror mente redit. monstrum exitiabile, & ira
Telluris genitum: cui par vix viderat ætas
Vlla virum, serpens centum porrectus in vlnas
Lethalem ripam, & lucos habitabat auernos:
Ingluuiem immensi ventris grauidamq; venenis
Aluum deprensi satiabant fonte leones,
Aut acta ad fluuium torrenti lampade solis
Armenta, & tracta fœda grauitate per auras,
Ac tabe afflatus volucres, emesa iacebant
Ossa solo informi, lateq; repletus & asper
Vastatis gregibus, nigro ructabat in antro.
Isque vbi feruentis concepta incendia pastus
Gurgite mulcebat rapido & spumantibus vndis,
Nondum etiam toto demersus corpore in amnem,
Iam caput aduersa ponebat margine ripa,
Imprudens tantæ pestis gradiebar Aquino
Appenninicola, atque Vmbro comitatus Hauente.
Scire nemus pacemq; loci explorare libebat.
Iamq; propinquãtum tacitus penetrauit in artus
Horror, & occulto riguerunt frigore membra.
Intramus tamẽ, & nymphas, numenq; precamur
Gurgitis ignoti, trepidosq;, & multa pauentes
Arcano gressus audemus credere luco.
Ecce è vestibulo, primisq; è faucibus antri
Tartareus turbo, atque insano sæuior Euro
Spiritus erumpit, vastoq; è gurgite fusa
Tempestas oritur, mixtam stridore procellam
Cerbereo intorquens. pauefacti clade vicissim
Aspicimus resonare solum, tellusq; moueri,
Atque antrum ruere & visi procedere manes:
Quantus armatis cælum petiere Gigantes
Anguibus, aut quantus Lernæ lassauit in vndis
Amphitryoniadem serpens, qualisq; comantes,
Auro seruauit ramos Iunonius anguis,
Tantus deiecta tellure sub astra coruscum
Extulit assurgens caput, atque in nubila primam,
Dispersit saniem, & cœlum fœdauit hiatu.
Diffugimus tamen, atque metu conamur anheli
Tollere clamorem frustra. nam sibila totum
Implebant nemus, ac subita formidine cæcus,
Et facti damnandus Hauens (sed fata trahebant)
Antiquæ quercus ingenti robore sese
Occulit, infandum si posset fallere monstrum.
(Vix egomet credo) spiris ingentibus, arcte
Arboris abstraxit molem, penitusq; reuulsam
Euertit fundo, & radicibus eruit imis.
Tum trepidum, ac socios extrema voce cientem
Corripit, atque haustu sorbens, & faucibus atris
(Vidi respiciens) obscœna condidit aluo.
Infelix fluuio sese, & torrentibus vndis
Crediderat, celeriq; fuga iam nabat Aquinus.
Hunc medio inuasit fluctu, ripaque relatus
(Heu genus infandum lethi) depascitur artus,

Sic.

Sic dirum nobis & lamentabile monstrum
Effugisse datur, quantum mens ægra sinebat
Appropero gressum, & ductori singula pando.
Ingemuit, casus iuuenum miseratus acerbos.
Vtque erat in pugnamque, & Martem, & prælia & hostem
Igneus, & magno audendi flagrabat amore
Ocyus arma rapi, & spectatum Marte sub omni
Ire iubet campis equitem, ruit ipse citatum
Quadrupedem planta sodiens, sentitáque raptim
Obsequitur iussu manus, & muralia portas
Balistas tormenta grauis, fuet amq; mouer
Excelsæ turres immensæ cuspidis hastam.
Iámque vbi feralem strepitu circumtonat aulam
Cornea gramineum persultans vngula campum,
Percitus immani serpens euoluitur antro,
Et Stygios æstus fumanti exibilat ore,
Terribilis gemina de lumine fulgurat ignis:
At nemus arrecta & procera cacumina saltus
Exuperant cristæ, trisido vibrata per auras
Lingua micat motu, atque assultans æthera lambit.
Vt vero strepuere tubæ, conterritus alte
Immensum attollit corpus, tergoque residens
Cætera sinuatis glomerat sub pectore gyris.
Dira deinde in bella ruit, rapidoque resoluens
Contortos orbes, directo corpore totam
Extendit molem, subitóque propinquus in ora
Lato distantium spatio venit, omnis anhelans,
Attenitus serpente & equus frenoq; teneri
Impatiens, crebros exspirat naribus ignes.
Arduus ille super tumidis ceruicibus altus
Mouet vtroque caput, trepidos inde ingentes ira
Nunc sublime rapit, nunc basto pondere gaudet
Elisisse premens, nunc fractis ossibus atram
Absorbet saniem, & tabo manante per ora
Mutat hians hostem, semesaque membra relinquit.
Cedebant iam signa retro, victasq; catervas
Longius auectus afflatus peste premebat,
Cum ductor propere reuocatam in prælia turmã
Vocibus impellens serpentime Itala pubes
Terga damus, Libyesque parem: non esse fatemur
Anguibus Ausoniam? si debellamus inertes
Halitus, ac vitio mens ægra effudit hiatu,
Ibo alacer, solisq; manus componere monstro
Sufficiam: clamans hæc, atque intentus hastam
Fulmineo volucrem torquet, primumq; lacerto.
Venit in aduersam non vano turbine frontem
Cuspis, & haud paulum vires adiuta ruentis
Contra ardore feræ capiti tremebunda resedit.
Clamor ad astra datus, vocesq; repente profusæ
Ætherias adiere domos: furit ilicet ira
Terrigena impatiens dare terga, nouisque dolori,
Et chalybem tergo tum primum passus in æuo.
Nec frustra rapido stimulante dolore fuisset
Impetus, alato ni Regulus arte regendi
Instantem eluisset equo, cursuq; equitem
Cornipedis gyros, flexi curuamine tergi,
Detortis lauæ celer effugisset habenis.
At non spectator Marus, inter talia segni
Torpebat dextra, mens tanto in corpore monstri
Hasta secunda fuit, tamen iam q; extrema trisulca
Lambebat lingua fessi certamine terga
Quadrupedis, torsi telum, atque ingentia volox
In menet sani serpentis prælia verto:
Hinc imitata cohors certatim spicula dextris
Congerit, alternasq; ferum deducit in inas,
Donec murali balista coercuit ictu.
Tum fractius demum vires (nec enim amplius egra
Consuetum ad nisus spina præstante vigorem
Vt solito in nubes tollit caput) acrius instat.
Iámque alto penitus demersa Phalarica sedit,
Et geminum volucres lumen rapuere frigentes:
Iam paruis vasto sub vulnere saucibus æer
Tabificam exspirat saniem, spectus vltima, iamq;
Ingenti cauda, & iaculis, & pondere ænei
Hæret humi, laxoque tamen minitatur hiatu,
Donec tormentis stridens, magnóque fragore
Discussit trabs acta caput, longóque resoluens
Aggere scrupea, tandem exhalauit in auras
Liuentem nebulam fugientis ab ore veneni.
Erupit tristi fluuio mugitus, & imis
Murmura fusa vadis, subitóque & lucus, & antrum,
Et resonæ syluis vlularunt flebile ripæ.
Heu quantis luimus mox tristia prælia damnis,
Quantaq; supplicia, & qualeis exhausimus iras.
Nec tacuere pij vates, famulumque sororum
Naiadum tepida quas Bragada nutrit in vnda
Nos violasse manu, seris monuere periclis.
Hæc tunc hasta decus nobis, pretiumq; secundi
Vulneris, à vestro Serrane tribuna parent,
Princeps qua sacro bibit è serpente cruorem.
Iamdudum vultus lachrymis, atque ora rigabat
Serranus, medioque viri sermone profatur.
Huic si vita duci, nostrum duraisset in æuum
Non Trebia infaustas superasset sanguine ripas,
Nec Thrasimene tu premeres tot nomina gurges.
Tunc semer magnus, inquit, de sanguine pœnas
Præcipit Tyrio, & præsumptæ pinacula mortis.
Nam defecta viris, & opes attrita supinas
Africa tendebat palmas, cum sidere diro
Misit Agenoreu ductorem animosa Therapne.
Nulla viro species, decorisq; & frontis honestum
Corpus, at exiguis vigor (admirabile) membris
Vrundus, & nisu magnos qui vincere artus.
Iam Martem regere atque astu adiungere ferro,
Et duris facilem per inhospita ducere vitam.
Haud isti, quem nunc penes est felicitas belli,
Cederet Hannibali, vellem hunc è tristia nobis
Taygeta, hunc vnum non duraisset æquatis
Euroa ripis, vidissem mœnia flammis
Phœnissa ruere, aut certe non horrida fata
Fleuissem ducis, & nullis quos morte, nec igni
Exutos seruam portabo in tartara luctus.
Consere e campis acies, multúq; per arua
Ferumbat Mauors, nec mens ægra vlla fine ira.
Hinc inter medias temeratis Regulus ausis

Laxabat ferro, campoq; pericla ruebat,
Nec repetenda dabat telhalis vulnera dextra.
Sic vbi nigrantem torquens stridentibus Austris
Portat turbo globum, piceaq; à nube ruinam
Pendentem, terris pariter pontoq; minatur:
Omnis & agricola, & nemorosa vertice pastor,
Et pelago trepidat subducitis nauita velis.
At fraudem nectens, socios vbi concaua saxa
Claudebant linquens subito in certamine gyrus
Vertit equum, simulatq; fugam grauiore ruinâ,
Et dat terga celer victa formidine ductor.
Haud secus ac stabilis procurans otia pastor
In speciem parco tectam velamine frondis
Ducit nocte lupos, posita balatibus agna.
Abripuit, traxitq; virum fax mentis honestæ
Gloria, & incerti fallax fiducia Martis.
Non socios, comitúmve manus, non arma sequē-tum
Respicere, insano pugna tendebat amore.
Iam solus nubes pulsto cum dente Laconum
Saxosis latebris intendens prælia, circum.
Funditur, & pœna in vrgis vis saua virorum.
O dirum Latio lucem fallisq; nefandam.
Dedecus ô Gradiue tuum, tibi dextera, & vrbs
Nata tua, tristi damnatur sorte catenæ.
Haud vnquam absistam gemitu te Regule vidit
Sidonius carter, tuq; huc fat magna triumpho
Visa ex Carthago superumque pœna sequatur
Digna fatis, tali pollutos Marte Laconas?
At nona Eli, ex iurato fœdera patres
Consultant mandare ducis pactisq; sequestrem
Mittere posse thetes victam inter prælia pubem,
Captiuamq; manum ductore rependere nostro.
Nec mora, iam stabat primis in littoris vndis
Nauali propulsa ratis, iam nautica pubes
Aut silui stringunt remos, aut abiete tecta
Transtra nouant, hic intortos aptare rubentes,
His studium erecto componere carbasa malo.
Vnca locant prora curuati pondera ferri.
Ante omnes doctus pelagi, rectorq; carina
Puppim aptat, clauumque Cothon, micat æreus alta
Fulgor aqua, trifidi splendentis in aquore rostri.
Tela simul, variamq; ferunt contra aspera ponti
Rerum ad tempus ope, media stat margine puppis
Qui voce alternos nautarum temperet ictus,
Et remis dictet sonitum, pariterq; relatis
Ad numerum, plaudat resonantia cœrula tonsis.
Postquam confectum nautis opus, horaq; cursus,
Atq; armata ratis, ventiq; dedere profundum,
Omnis turba ruit, matres pueriq. senesq;
Permedios cœtus trahit, atq; inimica per ora
Spectandum fortuna ducem, feri lumina contra
Pactatus frontem, qualis cum littora primum,
Attigit, applisa rector Sidonia classe.
Accessit comes haud ipso renuente, ratiq;
Impositus, mœstis socium me casibus addo.
Illuuiem, atq; inopes mensas, durumq; cubile,
Et certare malis vrgentibus, hostis putabam
Deuicto maius, nec tam fugisse cauendo
Admissa egregium, quam perdomuisse ferendo.
Spectamen vna mihi quanquam bene cognita, & olim
Arrox fida fides vrbem, riuosq; domumq;
Tangere si mœstis licuisset, coram mouens
Posse viro, & vestro certe miserescere fletu.
Claudebam, ab corde metus, lachrymasq; putabam
Esse viro & nostra similem inter tristia mentē,
Cum tandem patria Tybermo allabimur amni.
Vertuliam vultus ducis, & prodentia sensum
Lumina, & obtutu perstalam intentius eodem.
Si qua fides, vnum puer inter mille labores,
Vnum etiam in patria, sanaq; in Agenoris vrbe,
Atque vnum vidi pœna quoque tempore vultum.
Obuia captiuo cunctis simul vrbibus ibat
Ausonia, & campum turba vincente, propinqui
Impleuerat colles, strepit altis Actaa rapis:
ipsi Pœnorum proceres, imminuta cornua,
Ad patrios certans cultus reuocare, togaque
Adducebatur honos. Fletu illachrymante Senatu,
Et matrum turbâ, iuuenumq; dolore profuso,
Inter tot gemitus immobilis, aggere Consul
Tendebat dextram, & patria vestigia primus
Ponentem terra, occursu celebrabat amico.
Collegit gressum, monitusq; recedere Consul,
Nec prius imum violare decus, cingente superba
Pœnorum turba, captiuo q; agmine ipsum
Ibat. & mutuam calo, diuq; ferebat.
Ecce trahens geminum natorum Martia pignus
Infelix nimia magni virtute mariti,
Squalentem crinem, & tristis lacerabat amictus.
Agnoscit ne diem? an teneris non hasit in annis?
Atque ea postquam habitu iuxta, & velamine Pœno
Deformem aspexit, fusis vlulatibus agra
Labitur, & gelidos mortu color occupat artus.
Si qua deis pietas, tales Carthago videre
Dent tibi Sidonias matres, me voce queta
Affatus, iuber & vestros, & coniugis vnâ
Arcere amplexus, patet impenetrabilis ille
Lucibus, & nunquam subtristis colla dolore.
Hic alto iuuenis gemitu, lachrymisq; cohortis
Magne parens, inquit, quo manus numine nobis
Tarpeia nec in arce fedet, si iura querelis
Sunt concessa pijs, cur hoc matriq; mihiq;
Solamen vel cur decus hoc ô dure negasti
Tabgere fastratos vultus, atq; oscula ab ore
Libauisse tuo? dextram mihi prendere dextra
Non licuit, leniora forent hæc vulnera quamuis,
Si ferre ad manes infixos mente daretur
Amplexus venerande tuos. id vana recordor
Mi Mare. nam primo tunc hærebamus in vno,
Humana maior ipecies erat, horrida cano
Vertice descendens ingentia colla tegebat
Cæsaries frontiq; comæ fluentes edebat
Terribilis decor, atq; animis venerabile pondus.

Nil posthac oculis simile incidit excipit inde
Iam Marus, atque inhibens conuellere vulnera
questu.
Quid cum præteritis inulta penatibus, inquit,
Hospitia, & sedes Pœnorum intrauit acerbas?
Affixi clypei, currusq; & spicula nota
Ædibus in paruis, magni monumenta triumphi
Pulsabant oculos, continuoq; in limine primo
Clamabat, quò fers gressus? non Punicus hic est
Regule quem fugias tecto, vestigia nostri
Casta tori, domus & prisum sine crimine seruas
Inuiolata larem, semel hic, iterumq; quid ero
Pollutum est nobis prolem gratante senatu,
Et patria sum cuixa tibi, tua, respice, sedes
Hac est, vnde ingens humeris fulgentibus ostro
Vidisti Latios Consul præcedere fasces,
Vnde ire in Martem, quò capta referre solebat,
Et victor mecum, suspendere possibus arma.
Non ego complexus & sancta fœdera tedæ
Coniugiumve peto patrios damnare penates
Absisse, ac natis fas duc concedere nostrem.
Hos inter fletus tunicius vestigia Pœnus
Limine se duxit Tyrio, quæstusq; reliquit,
Vix dum clara dies, summas lustrabat in Oetha
Herculei monumenta rogi, cum consul adyre
Accitq; iubet Libycos, tum limina templi
Vidimus intrantem, qua consultata Senatus,
Quisve viri voces extremum curia mœrens
Audierit placido nobis ipse edidit ore,
Intulit vt gressus, certatim voce, manuq;
Ad solium sedem, & vestigia nota vocabat.
Abnuit, antiquumque loci aspernatus honorem
est.
At circumfusi non secius vndique dextram
Prensare, ac patria ductorem nomine tanto
Redderet, orabant, captiua posse redemptum
Pensari turba, ac Tyrias tum iustius arces
Arsuras dextra, fueris qua vincta catenis.
Tum palmas simul attollens, ac lumina cælo:
Iustitia, relicq; dator, qui cuncta gubernas,
Nec lentor mihi diua pdes, Sarranaq; luno,
Quos reditus testes intrata mente vocani,
Sit mihi fas one digna loqui, Latioq; tueri
Voce focos, ibo ad Tyrios non segnior, inquit,
Stante fide reditus & salua fœdere pœna.
Sic nobis rerum exitio desisse honorem
Tendere, tot bellis totq; annis fregimus vnum.
Nunc etiam vinclis, & longo carcere torpent
Captiuo in sensu vires, sint ille nec vmquam
Dum fuit à dextro cessuri munere Martis
Regnum, exanguis spectatus corpore nomen.
At non Carthago fraudum domus, inscia
quantum
Enobis restet, iuuenes paret aspera ferro
Pectora captiuos nostra pensare senecta.
Ite dolos contra genti, astu fallere læta
Dicitat me capto, quantum tibi Roma superstit.
Nec vero placeat, nisi qua de more parentum
Pax erit, expoſcunt Libyci nobisq; dedere
Hac referendum, pars libeat si pendere bellum
Fœdere, & ex æquo geminas conscribere leges.
Sed mihi sit Styxios ante intrauisse penates,
Talia quàm videam ferientes pacta Latinos.
Hac fatus Tyria sese iam reddidit iræ,
Nec monitus spernente graues, fidosque Senatu,
Pœnorum dimissa cohors, qua mœsta repulsa,
At minitans capto, patrias properabat ad oras.
Prosequitur vulgus patres, ac planctibus ingens
Personat, & luctu campus reuocare libebat.
Interdum, & iusto raptum retinere dolore.
At trepida, & subito ceu stans in funere coniux
Vt vidit puppim properantem intrare, tremendi
Vociferans, celerem gressum referebat ad vndas:
Tollite me Libyci comitem, pœnæque, necisq;
Hoc vnum coniux veteri per pignora nostri
Vnum oro, liceat tecum quoscunque ferentem
Terrarum pelagique pati, cælique labores.
Non ego Amycleum ductorem in prælia misi,
Nec nostris tua sunt circundata colla catenis,
Cur vsque ad pœnas miseram fugis accipe mecū
Hanc prolem, forsan duras Carthaginis iras
Flectemus lachrymis, aut si præcluserit aures
Vrbs inimica suas, eadem tunc hora manebit
Teque, tuoque simul, vel si stat rumpere vetam
In patria moriamur, adsit comes vltima fati.
Hæc inter voces, vinclo resoluta mouere
Paulatim, & ripa cœpit decedere puppis.
Tum vero infelix mentem furiata dolore
Exclamat, fessas tendens ad sidera palmas:
En qui se tactat Lybis, populisq; nephandis
Atque hosti seruare fidem, data fœdera nobis
Ac promissa fides thalamis, vbi perfide nunc est
Vltima vox duras hæc tunc penetrauit ad aures:
Cætera percussi vetuerunt noscere remi.
Tum fluuio raptum ad pelagi deuoluimur oras,
Ac legimus pontum, pinuique innante cauata,
Æquor, & imminens curua trabe findimus vndas.
Ludibrium necis horrescens, vis aspera ponti
Obrueret scopulisque ratem furor improbus Eurī
Frangeret, optabam, moderato flamine lenes
Vexerunt Zephyri, Tyrioque deiere furori:
Infelix vidi patriamque remissus in vrbem.
Narrator pœna dura mercede reuerti.
Nec tibi nunc rursus imitantem, trajq; feratum
Pygmaleoneam tentarem expromere gentem,
Si matris quicquam toto vidisset in orbe
Gens hominum, quàm quod vestri veneranda
parentis
Edidit exemplum virtus, pudet addere quæstus
Supplicis, quà speciosi placido ore ferentem.
Tu quoque chare puer dignum te sanguine tanto
Fingere ne cessa, atq; humentes comprime fletus.
Præfixo paribus ligno mucronibus omnes
Armantur laterum crates, denjunq; per artem
Texitur erecti, stantisque ex ordine ferri
Infelix simulus, somni, hac fraude negatis
Quocunque in flexus producto tempore tortor
Inclinauit iners, sed unt ad viscera orpus.
Absiste ô iuuenis lachrymis, patientia cunctos

Hos superat casus. longo reuirescet in æuo
Gloria, dum cæli sedem terrasq; tenebit
Casta fides, dum virtutis venerabile nomen
Viuet, eritq; dies, tua quo dux inclyte fata
Audire horrebunt à te calcata minores.
Hæc Marius, & mœsta resoluebat vulnera cura.
Interea rapidas perfusa cruoribus alas
Sicut sanguinea Thrasimeni tinxerat vnda,
Vera ac ficta simul spargebat fama per vrbem.
Allia, & infandi Senones, captæq; recursat
Attonitis arcis facies, excussit habenas
Luctificus pauor, & tempestas aucta timendo.
Hic raptim ruit in muros, vox horrida fertur,
Hostis abest, iaceant sudes & mœnia tela.
Ast aliæ laceris canentes crinibus, alta
Verrunt tecta deûm, & seris post fata suorum
Sollicitant precibus, requiem tenebrasq; diesq;
Amplexæ tenuere portis, vlulante dolore
Dispersum vulgus, remeantumq; ordine longo
Seruat turba gradus, pendent ex ore loquentum,
Nec læta est certa fides. iterumq; morantur
Orando, & vultu interdum sine voce precati
Quod rogitant, audire pauent. hic fletus, vbi aures
Percussæ grauiore malo: metus inde, negatum
Si sciere, & dubius responsi nuntius hæsit.
Iamq; vbi conspectu redeuntis visa propinquo
Corpora, felicite lethi funduntur, & ipsis
Oscula vulneribus figunt, Superosque fatigant.
Hic inter trepidos cura venerandus agebat
Serranum Marius, atq; olim post fata mariti
Non egressa domum vitato Marcia cœtu,
Et lucem causa natorum passa, ruebat
In luctum similem antiquo, turbata repente,
Agnoscensq; Marium. fidus comes inclyte magnæ
Nunc certe mihi reddis, ait, leue vulnus, an alte
Vsque ad nostra ferus penetrauit viscera mucro?
Quicquid adest dũ non victũ Carthago catenis
Abripiat, pœnasq; instauret monstra paterna.
Gratum est ô Superi. quoties heu nate petebam
Ne patrias iras, animosq; in prælia ferres,
Nec te belligeri stimularet in arma parentis
Triste decus, nimium viuacis dura senectæ
Supplicia expendi, quæso iam parcite. si qua
Numina pugnastis nobis, hac cladis acerbæ
Discussa ceu nube, patres conquirere fessis
Iam rebus meditantur opem, atque ad munera belli
Certatur, pulsusq; dolor grauiore periclo.
Maxima curarum, rectorem ponere castris
Cui Latium, & moles rerum quassata recumbat,
Spectante occasum patria, Iouis illa ruenti
Ausoniæ, atq; Italis tempus protendere regnis
Cura fuit. nam Tyrrhenas, Pœnumq; secundis
Albana surgens respexerat arce tumentem:
Qui ferre in muros victricia signa parabat.
Tũc quassãs caput, haud vnquam tibi Iuppiter, inquit
O iuuenis dederit portas transcendere Romæ,
Atque inferre pedem, Tyrrhenas sternere valles
Cædibus, & ripas fluuiorum exire Latino
Sanguine fas fuerit, Tarpeium ascendere collem
Murisq; aspirare veto: quater inde coruscum
Contorsit dextra fulmen, quo tota reluxit
Mæonidum tellus, atramq; per æthera voluens
Abrupto fregit cælo super agmina nubem.
Nec Pœnum auertisse, satis, dat numine magno
Æneadũ mentem gremio deponere tuto
Romuleam tandem Fabioq; solutæ habenas
Credere ductori. cui post quam tradita belli
Iura videt, non hunc impune superauerit vnquã
Inuidia, aut Libyco popularis gloria fuco,
Non astus fallax, non præda, auidisue cupido
Bellandi vetus, ac laudum, cladumq; quieta
Mente capax, par ingenium, castrisq; togæq;.
Sic genitor diuum, recepitq; ad sidera gressum.
Hic circumspectis nulli deprensus in armis,
Laudatusq; Ioui Fabius (mirabile) tantum
Gaudebat reducem patriæ adnumerare reuersus,
Duxerat egrediens quam secum in prælia pubem.
Nec membris quisquam natorum pepercit amato
Acrius, aut vidit socium per bella cruorem
Tristior, at quæ idem perfusus sanguine victor
Hostili plenis repetebat mœnia castris.
Stirpe genus clarum, cæloq; affinis origo.
Nam remeans longis olim Tirynthius oris,
Et triplicis monstri famam, & spectacula captas
Mira boues, hac qua fulgent nunc mœnia Romæ
Egit ouans: tunc Arcadius (sic fama) locabat
Inter desertos fundata palatia dumos
Paupere sub populo ductor, cum regia virgo
Hospite victa sacro, Fabium de crimine læta
Procreat, & magni commiscet seminis ortus
Arcas in Herculeos mater ventura nepotes,
Ter centum domus hæc Fabios armauit in hostẽ
Limine progressos vno. pulcherrima quorum
Cunctando Fabius superauit facta, ducemq;
Hannibalem æquando, tantus tunc Pœne fuisti.
Dum se perculsi renouant in bella Latini,
Turbatus Ioue, & exutus spe mœnia Romæ
Pulsandi, colles Vmbros, atq; arua petebat
Hannibal, excelso summum qua vertice montis
Deuexum lateri pendet Tuder, atq; vbi latis
Proiecta in campis nebulas exhalat inertes,
Et sedet ingentem pascens Meuania taurum.
Dona Ioui; tum Palladios se fundit in agros
Picenum cupidus prædæ, atq; errantibus armis,
Quò spolia inuitant transfert populantia signa.
Donec pestiferos mitis Campania cursus
Tardauit, bellumq; sinu indefensa recepit.
Hic dum stagnosi spectat templumq; domosq;
Literni ductor, varia splendentia cernit
Pictura, belli patribus monumenta prioris
Exhausti. nam porticibus signata manebant.
Queis inerat longus rerum, & spectabilis ordo.
Primus bella truci suadebat Regulus ore.
Bella neganda viro, si noscere fata daretur.
At princeps Pœnis indicta more parentum
Appius astabat pugna, lauroq; reuinctus,
Iustum Sarrana ducebat cæde triumphum.
Æquoreum iuxta decus, & nauale trophæum

Rostra gerens, niuea surgebat mole columna
Exuuias Marti donumq; Duilius alto
Ante omnes mersa Pœnorum classe dicabat,
Cui nocturnus honos funalia clara, sacerq;
Post epulas tibicen adest, castosq; penates
Insignis læti repetebat murmure cantus.
Cernit & extremos defuncti ciuis honores,
Scipio ductoris celebrabat funera Pœni,
Sardoa victor terra videt inde ruentem
Littoribus Libycis dispersa per agmina pubem,
Instabat crista fulgens, & terga premebat
Regulus, Autololes, Nomadesque, & Maurus, & Hammon
Et Garamas positis dedebant oppida telis.
Lentus arenoso spumabat Bragada campo.
Viperea sanie, turmis minitantibus vltro
Pugnabat serpens, & cum duce bella gerebat.
Necnon proiectum puppi frustraq; vocantem
Numina, Amyclæum mergebat perfida ponto
Xantippum manus, & seras tibi Regule pœnas
Xantippus digni pendebat in æquore lethi.
Addiderant geminas medio consurgere fluctu
Egates, lacera circum fragmenta videres
Classis, & effusos fluitare in gurgite Pœnos.
Possessor pelagi, prona Luctatius aura
Captiuas puppes ad littora victor agebat.
Hæc inter iuncto legatus in ordine Amilcar
Ductoris genitor, cunctarum ab imagine rerum
Totius in sese vulgi conuerterat ora.
Sed pacis facies, & pollutas fœderis aras,
Deceptumq; Iouem, ac dictanteis iura Latinos
Cernere erat strictas trepida ceruice secures
Horrebat Libys, ac submissis ordine palmis
Orantes veniam iurabant irrita pacta.
Hæc Eryce è summo spectabat lata Dione.
Quæ postquam infesto percensuit omnia vultu,
Arridens Pœnus, lenta proclamat ab ira.
Non leuiora dabis nostris inscribere tectis
Acta meæ dextræ, captam Carthago Sagunthum
Da spectare simul flamma, ferroq; ruentem,
Perfodiant patres natorum membra, nec Alpes
Exiguus domitas capiat locus, ardua celsis
Persultet iuga victor equis, Garamasque, Nomasque.
Adde etiam Ticini spumantes sanguine ripas,
Et nostrum Trebiam, & Thrasimeni littora Thuscis
Clausa cadaueribus, ruat ingens corpore & armis
Flamminius, fugiat Consul manante cruore
Scipio, & ad socios nati ceruice vehatur.
Hæc mitte in populos, & adhuc maiora dabũtur.
Flagrantem effinges facibus Carthago Libyssis
Romam, & deiectum Tarpeia rupe tonantem.
Interea vos, vt dignum est, ista ocyus ite
O iuuenes, quorum dextris mihi tanta geruntur,
In cineres monumenta date, atq; inuoluite flamis.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. VII.

Electus dubijs dictator, & anchora rebus
Non facilis vinci Fabius, virtute, nec astu,
Mox superis Romæ per templa indicit honores
AEdibus, & votis diuûm sibi mitigat iram.
Exin Sidonium cautus contendit ad hostem,
Non commissurus pugnam, nisi Marte coacto.
Quem cum non astu solito, terrore nec vllo
Hannibal eliceret, Dauni tellure relicta,
Clauditur in tumulis, à dictatore, Falernis.
Hinc patrijs ad sacra deis peragenda profectus
Præposuit castris, equitum de more magistrum.
Sed vetitum conferre manus. Fabio tamen ille
Absente in pugnam ruit: æquatúrque vetanti,
Móxque errasse pigens, illi ius omne remisit.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER VII.

NTERE A trepidis, Fabius spes vnita, rebus
Ille quidem socios, atque ægram vulnere præceps
Ausoniam armabat, viridiq; ad dura laborum
Bellator senio, iam castra mouebat in hostem.
Sed mens humana maior, nec tela, nec enses,
Nec fortes spectabat equos, tot millia contra.

Pœnorum, inuictúmque ducem, tot in agmina solus
Ibat, & in sese cuncta arma, virosq; gerebat.
Ac ni sacra seni vis, impressúmq; fuisset
Sistere cunctando fortunam aduersa fouentem,
Vltima Dardanij transisset nominis ætas.
Ille modum Superis in Punica castra fauoris
Addidit, & Libyæ finem, inter prospera bella
Vincendi statuit, tumefactum cladibus ille
Hesperiis, lento Pœnum moderamine lusit.
Summe ducum, qui regna iterum labentia Troiæ,
Et fluxas Latij res, maiorumq; labores,
Qui Carmentis opes, & regna Euandria seruas,
Surge age, & emerito sacrum caput insere cælo.
At Libyæ ductor postquam noua nomina lecto
Dictatore vigent, raptum mutata Latinis
Imperia haud frustra reputans, cognoscere auebat
Quæ fortuna viro, quodnam decus, vltima fessi
Anchora cur Fabius, quem post tot Roma procellas
Hannibali putet esse parem, feruore calentes
Angebant animi flammáq; in aperta dolentis
Ocyus acciri captiuo ex agmine poscit
Progeniem, ritusq; ducis dextraq; labores
Cilnius Arreti Tyrrhenis ortus in oris
Clarum nomen erat, sed læua adduxerat hora
Ticini iuuenem ripis, fusiq; ruentis
Vulnere equi Libycis præbebat colla catenis.
Isque ardens extremum mali, & rumpere vitam.
Non aliud Flaminio tibi res, nec feruida Gracchi
In manibus consulta, inquit, Tyrinthia gens est:
Quam si fata tuis genuissent Hannibal oris,
Terrarum imperium Carthaginis arce videres.
Non ego te longa serie per singula ducam,
Hoc satis erit, noscas Fabios certamine ab vno.
Veientum populi violata pace negabant
Acceptare iugum, ac vicino Marte furebant,
Ad portas bellum, Consulq; ciebat ad arma,
Delectus vetiti, priuataq; castra penates
Herculei impleuere domo; admirabile, ab vna
Patricius vincens exercitus ibat in arma.
Ter centum exiluere duces, quocunque liberet
Vno non pauidus tradidisset bella magistro.
Sed dirum egressis omen, scelerata minaci
Stridentes sonitu tremuerunt limina portæ,
Maximaq; Herculei mugiuit numinis ara.
Inuenere hostem numerariq; aspera virtus
Haud est passa viros, & Martis mitte cædes,
Sæpe globo densi, sæpe & per deuia passim
Dispersi fudere viros, meritisq; labore
Aequato, nulli quisquam virtute secundus
Ducere tercentum Tarpeia ad templa triumphos.
(Spes heu fallaces oblitáq; corda caducum
Mortali quicquam in dat ex illa virorum,
Qui Fabia gente incolumi dubitarent putabat
Publica bella geri, pariter cecidere deorum
Inuidia sub....
Nec tamen occisos est cur latere, superjunt
Quot tibi sint, Libyæq; satis certauerit vnus;
Ter centum dextris, tam viuida membra, laborq;
Prouidus, & cauta sollertia tecta quiete.
Nec vero calidi nunc tu cui sanguinis ætas
Fœderis impugnat veluti vestigia plantæ
Bellatoris equi, frenumq; momorderit ora.
Quem cernens auidum lethi post talia Pœnus,
Nequicquam nostras demens, ait, elicis iras,
Et captiua paras moriendo euadere vincla.
Viuendum est, arcta seruentur colla catena.
Hæc iuuenis, Diuumq; timens, ausisq; secundis.
At patres, Latiaq; nurus raptabat ad aras
Cura deum, mæstoq; iussæ lumina vultu.
Fœmineus matres graditur chorus ordine longo,
Iunoni pallam, conceptaq; vota dicabant.
Huc ades o regina deum, gens casta precamur,
Et ferimus digno quæcunque est nomine turba
Ausoniæ, pulchrumque, & acu subtegmine fuluo
Quod nostra neuere manus venerabile donum.
At dum decretis matrum metus hoc tibi diua
Interea velamen erit. si pellere nostris
Marmaricam terris nimbum dabis, omnis in auro
Pressa tibi varia fulgebit gemmis corona.
Nec non & proprio venerantur Pallada dono,
Phœbumque, armigerumque deum, primamque Dionem.
Tanta adeo cum res trepida reuerentia diuûm
Nascitur, & raro fumant felicibus aræ.
Dum Roma antiquos templis indicit honores,
Iam Fabius tanto præcedens agmine, & arte
Bellandi, lento similis, præclara erat omnes
Fortunaq; hostiq; viam sit cedere signis
Haud secum, summumque decus, quo tollis ad astra
Imperij Romani caput, pauere docebat.
Verum vbi prima satis conspecta in montibus altis
Signa procul, fulsitq; nouus exercitus armis,
Arrecta spes Sidonij, feruetq; secundis
Fortuna iuuenis vincendi, sola videtur
Quod nondum steterit acies, mora, pergite clamat
Ite citi, rumpite ad portas, propellite vallum
Pectoribus, quantum campi flamus ad umbras
Tantum hosti superest regidc... bella vocantur
Quæ pudeat certare senes, quodcunque videtis
Hoc reis suum est, primo damnatum, & inutile bello.
Heu vbi nunc Gracchi, aut vbi sunt nunc fulmina gentis
Scipiadæ? pulsi Ausonia non ante pauentes
Dimisere fugam, quam terror ad vltima mundi
Oceanumq; tulit profugos: nunc errat vterque
Nomina nostra tremens, & ripas seruat Iberi.
Est etiam cur Flaminio mihi gloria cæso
Creuerit, & titulis liceat cur figere nostris
Crudum Marte viri nomen, quot dementer noster
Huic annos Fabio gladius valet? & tamen audet.

An-

Audeat haud vltra faxo spectetur in armis.
Talia vociferans volucri rapit agmina cursu,
Ac prælectum equo, nunc dextra pronacat hostē,
Nunc voce increpitat, missa nunc eminus hasta
Fertur ouans, signaq; agitat simulacra futura.
Vt Thetidis proles Phrygijs vulcania campis
Arma tulit, clypeo amplexus terrámque, polúmque,
Maternúmque fretum, totúmque in imagine mundum.
Cassarum, edet irarum spectator, & alti
Celsius colle iugi domat exultantia corda,
Infractaq; minas dilato Marte fatigat
Solers cunctando Fabius. cui nocte sub atra
Munitis pastor stabulis per ouilia clausum
Impauidus somni seruat pecus, effera fauit,
Atque impasta truces vlulatus turba luporum
Exercet, morsuq; quatit restantia claustra.
Irritus incepti, monet inde, atque Appula tardo
Arua Libys passu legit, ac nunc valle resedit
Conditus occulta si præcipitare sequentem,
Atque inopinata detur circumdare fraude:
Nunc nocturna parat caca celantibus vmbris
Furta via, retroq; abitum, fictosq; timores
Assimulat, nunc castra citus deserta, relicta
Ostentat præda, atque imitat prodigus hostem.
Qualis Mœonia passim Meandrus in ora,
Cum sibi gurgitibus flexu reuolutus oberrat.
Nulla vacant incepta dolis, simul omnia versat,
Miscetq; exacuens varia ad conamina mentem.
Sicut aqua splendor radiatus lampade solis
Dissultat per tecta, vaga sub imagine vibrans
Luminis & tremula laquearia verberat vmbra.
Iamq; dolore furens ita secum immurmurat ira:
Obuia si primus nobis hic tela tulisset,
Nulla esset Trebia & Thrasimeni nomina, nullos
Ingererent titulos, nunquam Phaetontius amnis
Sanguinea pontum turbasset decolor vnda.
Inuentum: dum se cohibet, terimurq; (fedendo)
Vincendi genius est, quoties velut obuius ret
Discinxit ratione dolos, fraudesq; resoluit.
Hæc secum, mediam somno cum buccina noctem
Diuideret, tamq; excubias fortissus iniquas
Tertius abrupta vigil iret ad arma quiete,
Vertis iter, Dauniq; retro tellure relicta
Campanas remeat notus populator in oras.
Hic vero, tuis anit postquam vberis arua Phalerni
Dines ea, & nunquam tellus mentita colono,
Addunt fingiferis inimica incendia ramis.
Haud sua Bacche tuos tacitum transmittere honores,
Quanquam magna incepta vocant, memorabere sacris
Largitor laticis, grauida cui nectare vites
Nulli dant prælis nomen præferre Falernis.
Massica sulcabas meliore Falernus in auo
Ensibus ignotis senior iuga, pampinus vmbras
Nondum vna viridis nudo texebat in aruo,
Pocula nec norant succus mulcere Lyæi,
Fonte sitim, & puras solitis defendere lympha,
Attulit hospitio pergentem ad littora Calpes,
Extremumq; diem pes dexter, & hora Lyeum,
Nec pigitum paruoq; lares, humilisque subire
Limina alicolam tecti, cœpere volentem
Fumosi postes, & ritu pauperis aui
Ante focos mensa, latus nec senserat hospes
Aduenisse deum: sed enim de more parentum
Grato cursabat studio, instabatq; senecta,
Donec opes festis puras nunc corna canistris
Composuit, nunc vrgueis citus extulit hortis
Rorantes humore dapes, tum lacte, fauisq;
Distinxit dulcis epulas, nulleq; cruore
Polluta castus mensa, cerealia dona
Attulit, ac primum Veste detersit honorem
Vndique, & in mediam iecit libamina flammā,
Deesse tuos latices, hac sedulitate senili
Captus Iacche vetas subito (mirabile dictu)
Fagina pampineo spumant pocula succo,
Pauperis hospitij pretium, vilisq; rubenti
Fluxit mulctra mero, & quercu in cratera canata
Dulcis odoratus humor sudauit ab vuu.
En cape, Bacchus ait, nondum tibi nota: sed olim
Viticolæ nomen peruulgatura Falerni
Munera, & haud vltra latuit deus: inde nitentem
Lumine purpureo frontem cinxere Corymbi,
Et fusa per colla coma, dextráque pependit
Cantharus, ac vitis Thyrso delapsa virenti.
Festas Niseo redimiunt palmite mensas,
Nec facilis lato certasse Falerne sapori,
Postquā iterata tibi sunt pocula, iam pede risum,
Iam lingua titubante mones, patrioque Lyeo
Tempora quassatus, grates & præmia digna
Vix intellectis conatu reddere verbis,
Donec compositi nictantia lumina somnus,
(Somnus Bacche tibi comes additus) hinc vbi primo
Vngula dispersit vores phaetontia Phœbo,
Vberius late florebat Massicus arua
Mitratus nemora, & fulgenteis sole racemos.
Ite meis decus, atque exillo tempore dites
Tmolius & ambrosiæ Arusia pocula succis,
Ac Metymna ferax Latijs cessere Falernis.
Hæc tum vasta dabat, terrisq; infestus agebat
Hannibal, & sicci stimulabant anguinis enses,
Lndificante ducem Fabio, iámque improba castris
Ausonijs vota & pugnandi prauia libido
Gliscebat pronis decurrere monte parabant.
Da fame da Musa virum, cui vincere bina
Concessum castra, & geminos domitare furores,
Feruida si nobis corda, abruptumq; putassent
Ingenium Patres, & si clamoribus inquit,
Turbari facilem mentem, non vltima rerum,
Et deplorati mandassent Martis habenas,
Stat penitata diu belli sententia, vincam
Seruando inuitos, vrgentesq; vltima fata.
Nulli per Fabium è vobis cecidisse licebit,
Si lucis pigeat, & supremis esse cupido est

Nominis Ausonii, tædetque in tempore tali
Nullum clade noua, claroque fragore ruinæ
Insignem fecisse locum, reuocandus ab aruis
Flamminius nobis est sedibus, ille ruendi
Iam dudum properans, signum auspiciumque dedisset.
An nondum præceps, vicinaque fata videtis?
Vna via debellet fatis est victoria Pœno.
State viri, & sentit ducem, cum optabile tempus
Deposcet dextras, tunc ista ferocia dicta
Æquentur factis. non est mihi credite, non est
Arduus in pugnas ferri labor, vna reclusis
Omnes iam portis in campum effuderit hora:
Magnum illud, solique datum quos mitis euntes
Iuppiter aspexit, magnum est ex hoste reuerti.
Fortuna Libys incumbit flatuque secundo
Fidit agens puppim: dum desinat aura, minusque
Destituat tumidos subducto flamine ventus,
In rem cunctari fuerit. non vlla perenni
Amplexu fortuna fouet. iam copia quanto
Arctior est nunc Tyriis certamine? quantum
Detritum est famæ? quin inter cætera, nostra
Haud laude vlla fuerit, modo qui scit parcere dictis:
Sit mecum. iam vos acies & prælia & hostem
Po[illegible] superi [illegible] talis.
Interea exclusa maioris sorte pericli
Me[illegible] me opponite bello.
His victis fractus furor, & rabida arma quierunt:
Vt cum turbatis placidum caput extulit vndis
Neptunus, totumque videt, totoque videtur
Regnator ponto, sæui fera murmura venti
Dimittunt, nullasque mouent in frontibus alas,
Tum sensim infusa tranquilla per æquora pace
Languentes tacito lucent in littore fluctus.
Sensit cura sagax Pœni, fraudisque veneno
Aggreditur mentes. pauca atque hæc rura auiti
Iugera, nec multis Fabius vertebat aratris,
Massicus vuiferis addebat nomina glebis:
Hinc pestem placidam moliri, & spargere causas
In castra ambiguas. ferro flammisque pepercit,
Suspectamque loco pacem dedit arte maligna:
Ceu clandestino traheretur fœdere bellum.
Intellectus erat Fabio, Tyrioque videbat
Dictator sæuire dolos: at non vacat ægrè
Inuidiam gladios inter lituosque timere,
Et dubia morsus famæ depellere pugna.
Donec reptantem, & nequicquam sæpe trahendo
Huc illuc castra, & scrutantem prælia Pœnum,
Qua nemorosa iuga, & scopulosi vertice colles
Exurgunt, clausit sparsa ad diuortia turma.
Hinc Lestrigonii saxoso monte premebant
A tergo rupes, vndosis squalida terris.
Hinc Linterna palus, nec ferri aut militis vsum
Poscebat regio, septos sed fraude locorum
Arcta fames pœnas misera exactura Sagunthi
Vrgebat, finisque aderat Carthaginis armis.
Cuncta per & terras, & lati stagna profundi
Condiderat somnus, positoque labore dierum
Pacem nocte datam mortalibus orbis agebat.
At non Sidonium curis flagrantia corda
Ductorem, vigilesque metus haurire sinebant
Dona soporifera noctis, cum membra cubili
Erigit, & fului circumdata tegmine leonis,
Qua super instratos proiectus gramine campi
Presserat ante toros, tum ad tentoria fratris
Fert gressus vicina citos, nec degener ille
Belligeri ritus, taurino membra iacebat
Effultus tergo, & mulcebat tristia somno.
Haud procul hasta viri terra defixa propinqua,
Et dira è summa pendebat cuspide cassis,
Et clypeus circa, loricaque, & ensis, & arcus,
Et telum Baleare, simul teliue quiescunt.
Iuxta lecta manus, iuuenes in Marte probati,
Et sonipes strato carpebat gramina dorso.
Vt pepulere leuem intrantis vestigia somnum,
Heus, inquit, pariterque manus ad tela ferebat,
Quæ te cura vigil fessum germane fatigat?
Ac iam constiterat, sociosque in cespite fusos
Incussa reuocat castrorum ad munera planta.
Tum Libyæ ductor: Fabius me noctibus ægrum
In curas Fabius nos excitat, illa senectus
Heu fatis, quæ sola meis currentibus obstat.
Cernis vt armata circumfundare corona,
Et valles clausos collectus miles in orbe.
Verum age (nunc quoniam res arcta) percipe porro
Quæ meditata mihi. latos correpta per agros
Armenta afflicto belli de more sequuntur,
Cornibus arentes edicam innectere ramos,
Sarmentisque leues fronti religare maniplos,
Admotus cum feruorem insuper, erit ignis,
Vt passim exultent stimulante dolore iuuenci,
Et vaga per colles ceruice incendia iactent.
Tum terrore nouo trepidus laxabit iniquas
Custos excubias, maioraque nocte timebit.
Si cordi, consulta moras extrema recusant.
Accingamur ait. gemino tentoria gressu
Inde petunt. ingens clypeo ceruice reposita
Inter quos, interque viros, interque iacebat
Capta manu spolia. & regnantia cæde Maraxes.
Ac dirum in somno ceu bella capesseret, amens
Clamorem tum forte dabat, dextraque tremente
Arma toro, & notum quærebat feruidus ensem.
Hunc Mago, inuersa quatiens vt depulit hasta
Bellantis somnum: tenebris fortissime ductor
Iras compesce, atque in lucem prælia differ.
Ad fraudem occultamque fugam, tuosque receptus
Nunc nocte vtendum est, arenteis nectere frondes
Cornibus, & latu accensa immittere syluis
Armenta, oppositis referent quo claustra manipli
Germanus parat, atque obiecta euellere castra.
Emergamus, & hic Fabio persuadeat astus
Nos certare dolis. nihil his cunctante, sed acris
Incepti læto iuuenis, ad tentoria Acherra
Festinant, cui parua quies, minimumque soporis,
Nec notum somno noctes æquare. feraci
Peruigil inseruibat equo, fessumque leuabat
Tractando,

Tractando, & frenis ora exagitata fouebat.
Ac socij renouant tela, arrectemq; cruorem
Ferro detergunt & dant mucronibus iras.
Quid fortuna loci poscat, quod tempus, & ipsi
Quonam agitent, pandunt, & cœptis vt ministrum
Haud segnem hortantur, discurrit tessera castris,
Intentiq; docent quæ sint properanda, monentq;
Quisque suos, instant trepidi stimulatq; ruentes
Natus abire timor, dum cæca silentia, dumq;
Maiores vmbræ, rapida tam subdita nocte
Virgulta, atque alijs surgunt è cornibus ignes.
Hic vero vt glisscente malo, & quassantibus ægra
Armentis capita, adiutæ pinguescere flammæ
Cœpere, & vincens fumos erumpere vertex,
Per colles, dumosiq; lues agit atra per altos
Saxosi scopulos montis, lymphata feruntur
Corpora anhela boum, atque obsessis naribus igni
Luctantur frustra rabidi mugire iuuenci.
Per iuga, per valles errat vulcania pestis,
Nusquam stante malo, vicinaq; littora fulgent,
Quam multa intentus cælo sub nocte serena
Flucticulus è medijs sulcator nauita ponti
Astra videt, quàm multa videt feruoribus atris
Cum Calabros vrunt ad pinguia pabula saltus,
Vertice Gargani residens incendia pastor.
Hac facie subitæ volitantium in montibus altis
Flammarum, queis tunc cecidit custodia sorti
Horrere, atque ipsos nullo spargente vagari
Credere, & indomitos pasci sub collibus ignes.
Calóne exciderint, & magna fulmina dextra
Torserit omnipotens, an cæcis terra cauernis
Fuderit ægrias accenso sulfure flammas
Infelix tellus, tantis damnata ruinis.
Limque fugam Rutuli media in formidine quærunt.
Atque abeunt, fauces q; viæ citus occupat armis
Pœnus, & in patulos exultans emicat agros.
Hic tamen vsque vigil processerat arcere gradi
Dictator Trebiam, & Tusci post stagna profundi
Esset vt Hannibali Fabium Romanaq; tela
Euasisse facit. quin & vestigia pulsi,
Et gressus premeret castris, ni sacra vocarent
Ad patrios veneranda deos: tum versus ad vrbem
Alloquitur iuuenem, cui mos transmittere signa,
Et belli summam, primumq; iubebat habenas,
Atque his præformat dictis, fingitq; monendo.
Si factis nondum Minuti te cauta probare
Erudij: fortuna meis, nec ducere verba
Ad verum decus, ac prauis artere valebunt,
Vidisti clausum Hannibalem, nil miles & ala
Iuuere, aut densis legio conferta maniplis.
Testor te, solus clausi, nec deinde morabor,
Dijs sine me libare dapem, & solennia ferre.
Nunc iterum, atque iterum vincîtum vel montibus altis,
Amnibus aut rapidis (modo pugna absistite) tradam.
Interea, crede experto, non fallimur, agris
Nil moruisse salus rebus, sit gloria multis
Et placeat quippe egregium prosternere ferro
Hostem, sed Fabio sit vos seruare triumphus.
Plena tibi castra atque intactus vulnere miles
Creditur, hos nobis (erit hæc tibi gloria) redde.
Iam cernes Libycum huic vallo assultare leonem,
Iam prædas offerre tibi, iam vertere terga,
Respectantem adeo, atque iras cum fraude coquentem.
Claude oro castra, & cunctas spes eripe pugnæ.
Hæc monuisse satis, sed si componere corda
Non datur oranti, magno te iure pio q;
Dictator capere arma vetet: sic castra relinquens
Vallarat monitis, ac se referebat ad vrbem.
Ecce autem flatu classis Phœnissa secundo
Littera Cauta, Lestrigonios q; recessus
Sulcabat rostris, portuq; intrabat apertos,
Ac totus multo spumabat remige pontus,
Cum trepida fremitu vitreis è sedibus antri
Æquoreæ pelago simul emersere sorores,
Ac possessa vident infestis littora proris.
Tum magno percussa metu Nereia turba
Attonitæ propere refluunt ad littora nota,
Teleboi medio surgunt quà regna profundo,
Puniceæq; procul sedes, immanis in antro
Conditur abrupto Protheus, ac spumea late
Cautibus obiectis reiectat cærula, vates.
Is postquam (sat gnarus enim rerumq; metusq;)
Per varias lusit formas, & terruit atri
Serpentis squamis, horrendaq; sibila torsit,
Et fremuit toruo mutatus membra leone,
Dicite ait, quæ causa vias quisnam repente
Peruasit pallor? cur scire futura libido?
Ad quæ Cymodoce nymgharum maxima natu
Italum nosti nostros præsage timores.
Quid Tyriæ classes, creptaq; littora nobis
Portendunt? nunc migrantur Rhœtia regna
In Lebam superi? sinant hos Sarranus habebit
Nauita iam portus? patria nunc sede fugatæ
Atlantem, & Calpen extrema habitabimus antra?
Tum sic inuoluens repetita exordia retro
Incipit ambiguus vates, referatq; futura:
Laomedonteus Phrygia cum sedit in Ida
Pastor, & errantes dumosa per auia tauros
Argiua reuocans ad roscida pascua cauma,
Arbitri sacra lentus certamina formæ.
Tum matris currus niueos agitabat olores
Tempora sollicitus litis seruasse Cupido.
Parua tulit ex humero coritus & aureus arcus
Fulgebat, nutuq; vetans trebiare parentem
Monstrabat grauidam telis se ferre pharetram.
Ast alius niueam comebat fronte capillos
Purpureos, alius vestis religabat amictus,
Cum sic suspirans roseo Venus ore decoros
Alloquitur natos: testes certissima vestræ
Ecce dies pietatis adest, quis credere saluis
Hoc ausit vobis? de forma atq; creq quid vltra
Iam superest rerum? certat Venus omnia partis
Si men tela dedi blandæ medicata veneno,

Si vester calo ac terris qui fœdera sancit,
Stat supplex, cum vultu auus, victoria nostra
Cyprum Idumeas reseruat de Palladepalmas
Et Iunone, Paphos centum mihi fumet in aris.
Dumq; hæc aligeris instat Cytherea, ionabat:
Omne nemus gradiente dea. iam bellica virgo
Ægide deposita atq; assuetum cassidi crinem
Innoluit, tum compta comam, pacemq; serenis
Comminens oculis ibat lucoq; ferebat
Pradicto sacra vestigia concita planta.
Parte alia intrabat iussas Saturnia syluas,
Iudicium Phrygii, & fastus pastoris, & Idam,
Post fratris latura toros, postrema nitens
Assuisit vultu ridens Venus, omnia circa,
Et nemora, & penitus frondosis rupibus antra
Spirantem sacro traxerunt vertice odorem.
Nec iudex sedisse valet sessiq; nitoris
Luce caduat oculi, metuit dubitasse videri.
Sed victa fera bella dea vexere per æquor,
Atque exci a sno pariter cum iudice Troia est,
Tum pius Æneas terris iactatus & vndis,
Dardanios Italo posuit tellure penates.
Dum cete innabunt ponto, dum sidera calo
Lucebunt, dum sol Indo se littore tollet,
Hic regna, & nulle regnu per secula meta.
At vos ô nata, curris dum immobile silum,
Adriaci fugitis sinus iussas Saffonis arenas,
Sanguineus tumidus ponto miscebitur vndu
Ausidus, & rubros impellet in æquora fluctus,
Damnatoq; deum quondam per carmina campo
Æsola rursus Teucru pugnabitis umbra.
Punica Romuleos quatient mox spicula muros,
Multa quoque Hasdrubalis fulgebit strage Metaurus
Hinc illa è furto genitus, patruiq; piabit
Idem vltor patruiq; nece : tum littus Elisa
Implebit flammis, aulletq; Itala Pœnum
Viscera torrentem. & prepriis superabit in oris.
Huic Carthago armis, huic Africa nomine cedet.
Hic dabit ex sese qui tertia bella fatiget,
Et cinerem Libyæ ferat in Capitolia victor.
Quæ dum arcana deum, vates euoluit in antro,
Iam monita, & Fabium, bellique equitumque magistet
Exuerat mentem, ac preceps tendebat in hostem.
Pascere nec Pœnus pranum ac nutrire fauorem
Decrat, & vt paruo maiora ad præmia damno
Eluceret, dabat interdum simulantia terga:
Non aliter, quàm qui sparsa per stagna profundi
Enotat à liquidis piscem penetralibus esca.
Cumq; leuem fumina vidit iam nare sub vnda,
Ducit: captiuum sinuato ad littora lino.
Fama fuit versos hostes, Pœnumq; salutem
Inuentse fuga. liceat si vincere, finem
Promitti claudum. sed enim distorte carere
Virtutem. & pœnas vincentibus esse repostas.
Clamarum iam castra ducem rursusq; referri
Vagina inssurum enses, reddiatur in armis
Vt ratio purget milles cur vicerit hostem.

Hæc vulgus, necnon patrum Saturnia mentes
Inuidia stimulo fodit, & popularibus auru.
Tunc indigna fide censent, optandaq; Pœno.
Quæ mox haud paruo lucrent damnata periclo.
Diuiditur miles, Fabioq; equitumq; magistro
Imperia aquantur, penitus cernebat, & expers
Irarum senior magnas ne ponderet alti
Erroris pœnas patria incognita timebat.
Ac sum multa putans secum, vt remeauit ab vrbe
Partitus socias vires, vicina propinquis
Signa iugis locat, & specula sublimia ab alta
No Romana minus seruat, quàm Punica castra.
Nec mora, discisso Minutia vecordia vallo
Perdendi simul, & perendi ardebat amore.
Quem postquam rapidum vidit procedere castris,
Hinc Libys, hinc Fabius, simul accendere sagaces
Insubitum curas: propere capere arma maniplis
Edicit, nulloq; tenes munimine turmas
Aujontus, ter quet totas in pralia vires
Pœnorum ductor propetiitq; agmina voce:
Dum dictator abest, rapc mites tempora pugna,
Non sperata dies plano certamina campo
Offert ecce deus, quoniam data copia, longum
Detergese situm ferro multoq; cruore
Exactate viri plenos rubigine enses.
Atque ea cunctator penuvat ab aggere valli,
Perlustrans campos oculis, tantoq; periclo
Discere quis nam esset raptus, te Roma dolebat.
Cui nactus, iuncta arma ferens, sabit improbus, inquit,
Quas d gnum pœnas, qui per suffragia cæca
Inuasit nostros hac ad discrimina fasces.
Insana ssectate tribus proh luter carostra,
Et vanu fora læta viris, nunc munera Martis
Æquent imperio, & solem concedere nulli
Sciscant imbelles magna mercede piabunt
Erroru rabiem, & nostrum violasse parentem.
Tum senior quatiens hastam, lachrymisque coortis:
Sanguine Pœnorum iuuenis tam triftia dicta
Sunt abolenda tibi: patriæ me ante ora manuq;
Ciuem dolere nostra tuus vincere Pœnum.
Me spectante finam nos æquanisse, minori
Soluatur culpa, si sint mihi talia corda.
Iamq; hoc (ne dubites) longani nate parentis
Accipe, & æterno pectus sub pectore serua:
Succensere nefas patria, nec fœdior vlla
Culpa sub extremas fertur mortalibus vmbras.
Sic docuere senes: quantus, qualisq; fuisti
Cum pulsus lare, & exiorris Capitolia curres
Intrares exul, tibi corpora casa Camille
Damnata quot sunt dextra placata fuissent
Ni: consulta viro, mensq; impenetrabilis ira,
Mansissent q; solum Iepiter Æneia regna:
Nullaq; nunc flaves terrarum vertice Roma.
Pone tras ô nate meas, socia arma feramus,
Acceleremus opem, iamq; intermixta sonabunt

Class-

Classica, concursuq; viros collegerat acer.
Primus claustra manu portis discussit, & altos
Disiecit postes, rupitq; in prælia cursum.
Non grauiore mouent venti certamina mole,
Odrysius boreas, & Syrtim tollere pollens
Africus, obnixi cum bella furentia torquent,
Distraxere fretum, ac diuersa ad littora voluunt
Aequor quisq; suum, sequitur stridente procella
Nunc huc, nunc illuc raptum mare, & intonat undis.
Haud tantum daret ullus honos, tellusq; subacta
Phœnicum, & Carthago ruens, in iura quantum
Orta ex inuidia decoris tulit. omnia namque
Dura simul deuicta viro, metus Hannibalis, ira,
Inuidia, atque vna fama & fortuna subacta.
Pœnus at excelso rapidos decurrere vallo
Vt vidit, tremuere iræ, cecidítq; repente
Cum gemitu spes, haud dubia præsumpta ruina:
Quippe aciem denso circumuallauerat orbe
Hastiferos circum obiectis undiq; telis.
Atque hic Dardanius prono certamine ductor
Iam fuga, & æternas intrarat mente tenebras.
Nam Fabium, auxilium quæ vix sperare pudebat,
Cum senior gemino complexus prælia cornu
Victricique ligat Pœnorum terga corona.
Et modo claudentes aciem, nunc extima cingens.
Clausosq; tenet, maiorem surgere in arma,
Maioremq; dedit certis Tirynthius, alta
Sed ...... & mirum, velocibus ingens
Perq; ...... membris venit vigor, ingerit hastas,
Aduersumq; premit telorum nubibus hostem.
Quin ...... iuuenum nondum subeunte senecta
Rector erat Pylius bellis ætate secunda.
Inde ruens, Larin, & Butem, & Marin, & Arsen
Dat letho, sumq; manus conferre Maleon.
Cui decus in ...... & quæsitum cuspide nomen.
Tum Garadis largamq; coma ...... Adherbé,
Et geminas acies ...... vertice Tyrin,
Qui summas alte ...... in aggere pinnas.
Eminus hos: gladio Sapharum, gladioq; Monesum,
Et Marinum pugnas æris stridore cientem,
Dexteriore gena, edit cui ...... ,
Perq; tubam fixa decurrens vulnere mala,
Extremo fluxit propulsus murmure sanguis.
Proximus huic tacito Nasamonius occidit Idmon.
Nanque super tepido lapsantem sanguine, & ægra
Lubrica nitentem nequicquam eua lere planta
Impacto prosternit equo, terraq; leuantem
Membra ...... prostrauit hasta
Implicuit terræ, telumq; in ...... reliquit.
Hæret ...... cornus ...... iacentis,
Et campum seruat ...... fixa cadauer.
Nec non exemplo laudis ...... ,
Sicarunt, Crassus ...... que Metello
Fannius, ac melior dextra Torquatus, inibant
Spectati Fabio: miser hic vestigia retro
Dum rapit & molem subducto corpore vitat
Intorti Bibulus saxi, atque in terga refertur,
Strage super lapsus sociûm, qua fibula morsus
Loricæ crebro laxata resoluerat ictu,
Accepit lateri, penitusq; in viscera adegit
Extabat fixo quod forte cadauere ferrum.
Heu sortem ...... cui sit Garamantica tela,
Marmaridumq; manus, vt inerti cuspide fusus
Occideret, telo non in sua vulnera misso.
Voluitur exanimus, turpatq; decora iuuenta
Ora nouus pallor, membris dimissa solutis
Arma sinunt, erratque niger per lumina somnus.
Venerat ad bellum tyria Sidone, nepotum
Excitus prece, & auxilio, ocius arma ferebat
Aeoa tumidus pharetratis militis ala
Gens Cadmi Cleadas, fulua cui plurima passim
Casside, & aurato fulgebat gemma monili.
Qualis vbi Oceani renouatus lucifer vnda
Laudatur Veneri, & certat maioribus astris.
Ostro ipse ac sonipes ostro, totumq; per agmen
Purpura Agenoreis saturata micabat ahenis.
Hic auidum pugnæ, & iam clarum excindere nomen
Brutum exoptantem, varie nunc læuus in orbem,
Nunc dexter leuibus flexo per deuia gyris,
Ludificatus equo, volucrem per terga sagittam
Fundit. Achemenio detrectant prælia ritu.
Nec damnata manus, medio sed flebile mento
Armigeri Cascæ penetrabilis hæsit arundo,
Obliquumq; secans subrecta cuspide vulnus
Vrentis ferrum admouit tepefacta palato.
At Brutus diro casu turbatus amici,
Ausum mulsa virum, & spargentem in vulnera sanos
Fraude fugæ calamos, iam nullis cursibus instat
Prendere cornipedis, sed totam pectoris iram
Mandat atrox hastæ, telumq; volante nodo
Excutit, & summum, qua laxa monilia crebro
Nudabant cursu, transmittit cuspide pectus.
Labitur intento cornu transfixus, & vna
Arcum læua cadens, dimisit dextra sagittam.
At non tam tristi fortitus prælia Marte
Phœbei Soractis honor Charmelus agebat:
Sanguine quippe suo iam Braçadis unxerat ensẽ,
Dux rectorq; Lib... populi, tam ...... eidem.
Zeusis, Amyclei stirps impacata Pilolani,
Quem tulerat mater claro ...... Lascon.
Talia dum metuit ...... pugna ...... infeste
Tam rapido, nec deinde fug... inadente pauore,
Per dumos miser, & vicina cacumina quercus
Repserat, atque alta sese occultarat in vmbra
Nam ipsi cum, infi... ens tremulis sub pondere ramis.
Hunc longa, multa orantem Charmelus, & altos
Mutantem saltu ramos ...... :
Vt qui viscatos populatur arundine lucos,

Dum nemoris celsi procera cacumina sensim
Subtracta cernat tactu contingere meta,
Sublimem calamo sequitur crescente volucrem.
Effudit vitam, atque alte manante cruore
Membra pependerunt curuato exanguia ramo.
Iámque in palanteis ac versos terga, feroces
Pugnabant Itali, subitus quum mole pauenda
Terrificus nigris prorumpit Maurus in armis.
Nigra viro membra, & fuluis iuga celsa trahebant
Cornipedes, tetusque noue formidinis arte
Concolor aequabat liuentia currus equorum
Terga, nec erectis similes imponere cristis
Cessarat pennas, aterque tegebat amictus.
Ceu quondam aeterna regnator noctis, ad imos
Cum fugeret thalamos, Aetnaea virgine rapta,
Egit nigrantem Stygia caligine currum.
At Cato tum prima sparsus lanugine malas,
Quod peperere decus Circaeo Tusculo dorso
Moenia, Laertae quondam regnata nepoti,
Quanquam tardatos turbata fronte Latinos
Colligisse gradum videt, imperterritus ipse
Ferrato calce, atque effusa largus habena
Cunctantem impellebat equum, negat obuius ire,
Et trepidat crassa sonipes exterritus vmbra.
Tum celer in pugnam dorso delatus ab alto
Alipedem planta currum premit, atque volantis
Assilit à tergo, cecidere & lora repente.
Et stimulis ferrumque super ceruice tremiscens
Palluit infelix subtincto sanguine Maurus.
Ora rapit gladio, praefixaque cuspide portat.
At lasso Mauorte ferox perrumpit anhelum
Dictator cum caede globum (miserabile visu)
Vulneribus fessum, ac multo labente cruore
Dulciorem cernit suprema ac foeda precantem,
Manauere genis lachrymae, clypeoque pauentem
Protegit, & natum stimulans, fortissime laberis
Hanc pellamus ait, Poenoque ob multa facta
Quod nullos nostris ignes dispersit agris,
Dignum expendamus pretium. tunc arte paterna
Ac stimulis gaudens iuuenis, circumdata Poenum
Agmina deturbat gladio, campumque relaxat,
Donec sidereus decederet aequore ductor.
Ceu stimulante fame, rapuit cum Martius agnum
Auerso pastore lupus, fetumque trementem
Ore tenet presso, tum si vestigia cursu
Auditus celeret balatu ciens pastor,
Iam plenus metuens, spirantem dentibus imis
Reiiciat praedam, & vacuo fugit ager hiatu,
Tum demum terris, quas circumfuderat atra
Tempestas Stygiae tandem fugere tenebrae,
Torpuerat dextra & se commeruisse negabant
Seruari, subitique bonis mens aegra manebat,
Vt qui collapsa pressi iacuere ruina,
Eruta cum subito membra, & nox atra recessit,
Conniuent, solemque pauent agnoscere visu.
Queis actis, senior numerato milite laetus
Collibus & tuto repetebat in aggere castra.
Ecce autem e media iam morte renata iuuentus
Clamorem tollens ad sidera, & ordine longo
Ibat ouans, Fabiumque decus, Fabiumque salutem
Certatim, & magna memorabat voce parentem.
Tum qui partitis discesserat ante maniplis
Sancte ait, ô genitor venerati ad lucis honorem,
Si fas vera queri, cur nobis castra viroque
Diuidere est licitum? patriis cur arma dedisti,
Quae solus rexisse vales? hoc munere lapsi
Aeternas mixto cum sanguine vidimus vmbras.
Ocius huc aquilas, seruataque signa referte,
Hic patria est, murique vrbis stant pectore in vno.
Tuque dolos Poene, atque astus tandem exue notos,
Cum solo tibi iam Fabio sunt bella gerenda.
Haec vbi dicta dedit: mille hinc (venerabile visu)
Cespite de viridi surgunt properantius arae.
Nec prius aut epulas, aut munera grata Lyaei
Fas cuiquam tetigisse fuit, quam multa precatus
Immensam Fabio sacrum libant honorem.

HERMANNI BVSCHII. PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. VIII.

Hic iam Varro loquax, medio in discrimine rerum
Consul, Romanas capit, indignante senatu,
Insanae plebis stulti eque fauore, secures
Cum Paulo Aemilio. Nascens noua vulnera Iuno
Praescia Cannarum stagnis saurentibus Annam
Alloquitur, Poenum vt subeat nunc tendere regem,
Explicat arentes vbi feruida Apulia campos,
Fataque promittat ibi prosperiora peractis.

Anna

Anna audita facit, grates agit Hannibal Annæ.
Et mouet in campos Diomedis nomine dictos.
Hinc toto è Latio funebria miles in arma
Cogitur. at liquido, varijs prodentia monstris
Numina, venturam cladem ostendere, sed amens
Prodigijs Varro spretis, sese obijcit hosti.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER VIII

PRIMVS *Agenoridum cedentia terga videre*
Æneadis dederat Fabius: Romana parentem
Solum castra vocant, solum vocat Hannibal hostem.
Impatiensque moræ fremit. vt sit copia Martis
Expectanda viri fata, optandumque sub armis
Parcarum auxilium. namque hac spirante tenenda
Nequicquam sese Latium sperare cruorem.
Iam vero concors miles signisque relatis
Indiuisus honos, iterumque & rursus eidem
Soli obsistendum Fabio, maioribus ægrum
Angebat curis, lentando feruida bella
Dictator, cum multa adeo, tum maxime egentis
Cunctarum vt rerum Tyrius foret, arte sedendi
Egerat. & quanquam primus pugnæque manuque
Haud dum partus erat, iam bello vicerat hostem,
Quin etiam ingenio fluxi sed prima feroces
Vaniloquum, Celtæ genus, ac mutabile mentis,
Respectare domos, mærebant cæde sine vlla
Insolitum sibi bella geri, siccasque cruore
Inter tela sua Mauortis hebescere dextras.
His super, internæ labes, & cæca vulnus
Inuidia angebant, Latiis conatibus Hanno
Ductoris, neque vlla domo submittere patres
Auxilia, aut vllis opibus iuuisse sinebat.
Quem liberum curis, & rerum extrema pauentem
Ad spes armorum, & furialia vota reducit
Præscia Cannarum Iuno, atque elata futuris.
Nanque hac accitam stagnis Laurentibus Annã
Affatur voce & blandis hortatibus implet:
Sanguine cognato iuuenis tibi diua laborat
Hannibal, à nostro nomen memorabile Belo.
Perge age, & insanos curarum comprime fluctus,
Excute sollicito Fabium. sola ille Latinos
Sub iuga mittendi mora, iam diripitur armis,
Cum Varrone manus, & cum Varrone serenda
Prælia, ne desit fatis. ad signa mouenda
Ipsa adero, tendat iamdudum in Iapyga campũ.
Huc Trebia, rursum, & Thrasymeni fata, sequuntur.
Tum diua Indigetis castis contermina lucis,
Haud, inquit, tua ius nobis præcepta morari.
Sed fas sit cautum quæso retinere fauorem
Antiqua patriæ, mandataque regna sororis.
Quanquam inter Latios Anna sit numen honores.
Multa retro rerum iacet, atque ambagibus æui
Obtegitur densa caligine mersa vetustas,
Cur Sarrana dicent Oenotri numina templo,
Regnisque Æneadum germana colatur Elissæ.
Sed pressis stringam reuocatam ab origine famam
Narrandi metas, breuiterque antiqua reuoluam.
Iliaco postquam deserta est hospite Dido,
Et spes abrupta è medio, penetralibus atram
Festinat furibunda pyram, tum corripit ensem,
Certa necis, profugi donum exitiale mariti,
Irrupere tecta regnis & imponit Iarbas,
Et sæpius arma rogo figit, quis rebus egenis
Ferret opem Nomadum late terrente tyranno?
Battus Cyrenen mollis tum forte fouebat
Imperio, mitis Battus, lachrymasque dedisse
Casibus humanis facilis, qui supplice visa
Intremuit regum euentus, dextramque tetendit.
Atque ea dum flauas bis terdeni messor aristas
Seruata interea sedes, nec longius vltra
His opibus Battoque fuit: nam fratre per æquor
Exitium miseræ iam Pygmaliona docebat.
Ergo agitur pelago diuis inimica, sibique
Quod se non dederit comitem in suprema sorori,
Donec iactatam laceris (miserabile) velis
Fatalis turbo in Laurentes expulit oras.
Non cæli, non illa soli, non gnara colentum
Sidonis in Latia trepidabat naufraga terra.
Ecce autem Æneas sacro comitatus Iulo
Iam regni compos, noto sese ore ferebat,
Quæ terra defixam oculis, & multa timentem.
Ac deinde adlapsam genibus lachrymantis Iuli
Attollit, mitique manu intra limina ducit.
Atque vbi iam casus, aduersorumque pauorem
Hospitij leniuit honos, tum discere mæsta
Exposcit curæ lethum infelicis Elissæ.
Cui sic verba trahens, largis cum fletibus Anna
Incipit, & blandas addit pro tempore voces:
Nate dea, solus regni, lucisque fuisti
Germanæ tu causa meæ, mors testis, & ille
Heu cur non idem mihi tunc rogus ora videret?
Postquam est ereptum miseræ tibi, iste sedet
Interdum fletu interdum, ventosque sequuta
Infelix oculis magno clamore vocabat
Æneam, comitemque tuæ se imponere solam
Orabat pateretur tunc, mox turbida anhelum
Rettulit in thalamos cursum, iubetque tremore
Substitit, & sacrum timuit tetigisse cubile.

Inde amens, nunc sideream, Iuliq. suámque
Effigiem iuuenis amplexans, nunc [illegible]
[illegible] a tuos ab imagine pendet.
Conqueriturq́; tibi, & sperat responsa remitti.
Nonnunquam spem ponit amor, iam tecta, domumque
Deserit, & rursus portus furibunda reuisit,
Si qui te referant conuerso flamine venti.
Ad magicas etiam fallax, atque improba gentis
Massyla ieiunas descendere compulit artes.
Heu sacri vatum errores, dum numina noctis
Eliciunt, spondentq́; nouis medicamina curis.
Quod vidi decepta, nefas congessit in atram
Cuncta tui monumenta pyram, & non prospera dona.
Tum sic Ænea dulci repetitus amore:
Tellurem hanc iuro, vota inter nostra frequenter
Auditam vobis, iuro [illegible] Anna, tibique
Germanaque tua, dilecti mitis Iuli,
Respiciens, agerq́; animi tum regna reliqui.
Vestra, nec [illegible] thalamo [illegible]
Atque sua ratibus dextra imposuisset. & alto
Egisset raptas classem Cyllenius euris.
Sed cur, heu, seri monitus? ut tempore tali
Incustodito [illegible] fuis amori?
Contra sic infit, voluens sic murmur anhelum
Inter singultus, labrisq́; trementibus Anna:
Nigro forte iouis, cui tertia regna laborant,
Atque atri [illegible] thalami noua sacra parabam
Queis ægram mentem, & trepidantia corda leuarem,
Infelix germana tori, furuásq́; trahebam
Ipsa manu properans ad visa piranda bidentes.
Nanque asper somno diris me impleuerat horror,
Térque suam Dido, ter cum clamore vocarat,
Et læta exultans ostenderat ora Sychæus.
Quæ dum abluo menti, & sub lucem, ut visa secundent,
Oro cælicolas, ac viuo purgor in antro,
Illa cito passu peruecta ad littera, muta
Oscula quà steteras bustorq; infixit arenæ.
Deinde amplexa sinu late vestigia fouit:
Ceu cinerem orbata pressant ad pectora matres.
Tum rapido præceps cursu, resolutaq́; crinem
Euasit propere in celsam, quam struxerat ante
Magna mole pyram, cuius de sede dabatur
Cernere cuncta freta, & totam Carthaginis vrbem.
Hic Phrygiam vestem, & baccatum induta monile,
Postquam illum infelix hausit, quæ munera primũ
Sunt conspecta diem, & conuiuia mente reduxit,
Festaq́; aduentu mensas, teq; ordine Troia
Narrantem longos se peruigilante labores;
In portus amens rorantia lumina flexit,
Atque hac sparsa coma diuis in morte profudit:
Di longæ noctis, quorum iam numina nobis
Mors instans maiora facit, precor, inquit, adeste,
Et placidi victos ardore admittite manes.
Æneæ coniux, Veneris nurus, vlta maritum,
Vidi constructas nostræ Carthaginis arces,
Nunc ad vos magni descendit corporis vmbra,
Me quoque sors dulci quondam vir notus amore
Expectat curas cupiens æquare priores.
Hæc dicens ensem media in præcordia adegit,
Ensem Dardanij quæsitum in pignus amoris.
Viderunt comites, tristiq; per atria planctu
Concurrunt, magnis resonant vlulatibus ædes.
Accepi [illegible] atque exterrita fatis
Ora [illegible] lacerans [illegible] regia cursu
[illegible] gradus euadere victor.
Ter diro fueram conata incumbere ferro,
Ter cecidi exanima membris reuoluta sororis.
Iamque ferebatur vicinas per oppida rumor,
Tum [illegible] fatis agitantibus vrbem
Deuenit [illegible] pelagi vis appulit oris.
Motus erat [illegible] animum, mentemque quietam
Troius [illegible] rector susceperat Annam.
Iamq; omnes luctus, omnésque è pectore curas
Demserat, Phrygijs nec iam amplius aduena tectis
Illa videbatur, tacito nox atra sopore
Cuncta per [illegible] & lati stagna profundi
Condiderat [illegible] tum Dido [illegible]
[illegible] germanæ effundere voces.
[illegible] quietis
Heu nimium secura [illegible] quæ tibi fraudes
Tendantur [illegible] discrimina cernis?
Ac nondum nostro infaustos generique soloque
Laomedonteos [illegible] telluris alumnos?
Dum cælum rapida stellas vertigine voluet,
Lunaq; fraterno lustrabit lumine terras,
Pax nulla Æneadas inter, Tyriosq́; manebit.
Surge age, iam [illegible] Lauinia fraudes
Molitur, [illegible] nefas [illegible] corde volutat.
Præterea (ne falsa putes hæc fingere somnum)
Haud procul hinc paruo descendens fonte Numicus
Labitur, & leni per valles voluitur amne.
Huc raptes germana viam, tutosq; receptus.
Te sacra excipient hilares in flumina Nymphæ,
Æternumq; Italis numen celebrabere in oris.
Sic fata in tenues Phœnissa euanuit auras,
Anna nouis somno excutitur perterrita visis,
Itque timor totos gelido sudore per artus.
Tunc vt erat tenui corpus velamine tecta,
Prosilit stratis, humilique egressa fenestra
Per patulos currit plantis pernicibus agros.
Donec arenoso (sic fama) Numicius illam
Suscepit gremio, vitreisq; abscondidit antris.
Orta dies totum radiis impleuerat orbem,
Cum nullam Æneadæ thalamis sidonia nacti
Et Rutulum magno errantes clamore per agrum
Vicini ad ripas fluuij manifesta sequuntur
Signa pedum, dumq; inter se mirantur, ab alto
Amnis aquas, cursumque rapit, tum sedibus imis
Inter cæruleas visa est residere sorores

Sidonis,

Sidonis, & placido Teucros affatur ore.
Ex illo primis anni celebrata diebus
Per totam Ausoniam venerando numine culta est.
Hanc postquam in tristes Italum Saturnia pugnas
Hortata est, celeri superum petit æthera curru
Optatum Latij tandem potura cruorem.
Diua deæ parere parat, magnumq; Libyssæ
Ductorem gentis nullis conspecta petebat.
Ille virûm cœtu tum forte remotus ab omni,
Incertos rerum euentus belliq; voluta[n]s
Ancipiti ducebat vigil suspiria voce.
Cui dea sic dictis curas solatur amicis.
Quid tantum vlterius rex ô fortissime gentis
Sidoniæ ducis cura ægrescente dolorem?
Omnis iam placata tibi manet ira deorum,
Omnis Agenoridis rediit fauor, eia age segnes
Rumpe moras, rape marmaricas in prælia vires.
Mutati fasces, imbellum atq; arma senatus
Ex consulto posuit Tirynthius heres,
Cumq; alio tibi Flaminio sunt bella gerenda.
Me tibi, ne dubites, summi matrona Tonantis
Misit. ego Oenotriis æternum numen in oris
Concelebror vestri generata è sanguine Beli.
Haud mora sit, rapido belli rape fulmina cursu,
Celsus Iapygios qua se Garganus in agros
Explicat haud longe tellus, huc dirige signa.
Hic, vt Roma cadat, sat erit victoria Pœnis.
Dixit, & in nubes euanida sustulit ora.
Cui dux promissæ recreatus pignore laudis:
Nympharum decus & generis, quo non sacratius vllum
Numen ait nobis, felix o nata secundis,
Ast ego te compos pugnæ Carthaginis arce
Marmoreis sistam templis, iuxtaq; dicabo
Aequatam gemino simulacri numine Dido.
Hæc fatus socios stimulat, iam festus ouantes,
Pone graues curas tormentaq; lenta sedendi
Fatalis Latio miles, placauimus iras
Cælicolum, redeunt diui, finita maligno
Hinc Fabio imperia & mutatos Consule fasces
Nuntio. nunc dextras mihi quisque, atque illa referto
Quæ Marte exclusus promittere magna solebas.
En numen patrium spondet maiora peractis:
Vellantur signa, ac dum ducente petamus
Infaustum Phrygiis Diomedis nomine campum,
Dumq; Argos tendunt insistit pectora Pœni,
Submixtus rapto plebei muneris ostro,
Sæuitiam rostris Varro ingentemq; ruinam
Festinans aperire locum fataq; admouet vrbi.
Atq; illi sine luce genus, surdumq; parentum
Nomen, & immodicæ vibrabat in ore canoro
Lingua procax, hinc auctus opes, largusq; rapinæ
Infima dum vulgi fouet, oblitterataq; senatum,
Tantum in quassata bellis caput extulit vrbe,
Momentumq; rerum & fati foret arbiter vnus:
Quo con[illegible] Latium victore puderet.
Hunc Fabios inter sacrataq; nomina Marti
Scipiadas, interq; Ioui spolia alta ferentem
Marcellum, fastis [illegible] caeca
Ad[illegible] Cann[illegible] exitiale fuerat
Ambitus, & Graio [illegible] campus.
Idem vt turbarum, [illegible] accendere solers
Inuidiam, prauumq; togæ sic debitis arte
Bellig[er]a, Martemq; ruens verbare. nec vllo
Spectatus ferro, lingua sperabat iure
Ad dextræ decus, atque e rostris bella ciebat.
Ergo altior, Fabiumq; moras increpitare professus
Ad vulgum, in patres & quantia verba ferebat:
Vos quorum imperium est, consul præcepta modumque
Belli [illegible] sedeone, an montibus erro,
Dum [illegible] Garamas, & adustus corpore Maurus
Dux [illegible] Italiam, an ferro quo cingitis, vtor?
Exaudi [illegible], quod Martia pubes
Imperitet, [illegible] Libyes Romamq; [illegible]
Possit [illegible], num [illegible], quos plurima passos
Legitimus exuit labor, modo casibus annus?
Ite igitur, capite arma viri, mora sola triumpho:
Paruum iter est, qua prima dies ostenderit hostem
Et patrum regna & Pœnorum bella resoluet.
Ite alacres Latia deuinctum colla catena
Hannibalem Fabio ducam spectante per vrbem.
Hæc postquam increpuit, portis arma incitus effert,
Impellitq; moras, veluti cum carcere rupto
Auriga indocilis totas effundit habenas,
Et præceps trepida pendens in verbera planta
Impar fertur equis, fumat male concitus axis,
Ac frena incerto fluitant discordia curru.
Cernebat Paulus, namque huic communia campus
Iura atque arma tulit, labi mergente sinistro
Consule res, pessumq; dari: sed mobilis ira
Turbati vulgi signataq; mente cicatrix
Vndantes ægro frenabat corde dolores.
Nam cum perdomita est armis iuuenilibus olim
Illyris ora, nigro tunc allatrauerat ore
Victorem inuidia & ventis [illegible] iniquis.
Hinc inerat metus, & dura reuerentia plebis.
Sed genus admotum superis, summumq; per altos
Attingebat auos cælum, numerabat parentem
Assaracum retro, præstabat Amulius auctor,
Assaracumq; Iouem. nec qui spectauerit in armis
Abnueret genus. hinc Fabius iam castra petenti:
Si tibi cum Tyrio credis fore maxima bella
Ductore, inuitum vocem hanc e pectore rumpam.
Frustraris Paule Ausoniam, te prælia dira,
Teq; hostis castris grauior manet, aut ego multo
Nequicquam didici casus pernoscere Marte,
Spondentem audiui (piget heu, tædetq; senecta)
Si quas profecto restat [illegible] ruinas
Cum duce tam facili Martis, qua viderit hora
Sumpturam pugnam. quantum nunc Paule, supremo
[illegible] iuuenis exitio, vocem hanc si Consul ardens

Audiuit Pœnus? iam lætis obuia credo
Stat campis acies, expectaturq; sub ictu
Alter Flamminius, quantos insane ciebis
Varro viros, tu proh superi, tu protinus arma:
Tu campum noscas ante, exploresq; trahendo
Quantum hostis ritus valeat, quæ copia rerum,
Quæ natura loci, quod sit rimabere solers
Armorum genus, & stantem super omnia tela
Fortunam aspicies, fer Paule in deuia recti
Pectora: cur, vni patriam si affligere fas est,
Vni sit seruare nefas? eget improbus arcto
Iam victu Libys & belli feruore recluso
Laxa fides socium est, non hic domus hospita tecto
Inuitat patrio, non sidæ mœnibus vrbes
Excipiunt, renouatq; pari se pube iuuentus.
Tertia vix superest crudo quæ venit Ibero
Turba virum, persta, & cauti medicamina belli
Lentus ama: si qua interea inuitauerit aura,
Annueritq; Deus, velox accede secundis.
Cui breuiter mœsto Consul sic ore vicissim:
Mecum erit hæc prorsus pietas, mentemque feremus
In Pœnos inuicte tuam, non me vnica fallit
Cunctandi ratio, qua te grassante senescens
Hannibal oppressum vidit considere bellum.
Sed quæ nam ira deum? Cosul datus alter opinor
Ausoniæ est, alter Pœnis, trahit omnia secum,
Et metuit demens alio ne consule Roma
Concidat: e Tyrio consortem accire senatu
Non iam sera volet, nullus qui portet in hostem
Sufficit insano sonipes, incedere noctu
Quod tardent cursum, tenebras dolet, itque superbus
Tantum non strictis mucronibus, vlla retardet
Ne pugnas mora, dum vagina ducitur ensis.
Tarpeia rupes, cognataq; sanguine nobis
Tecta Iouis quæque arce sua nunc stantia linquo
Mœnia felicis patriæ, quocunque vocabit
Summa salus, testor, spreto discrimine iturum.
Sed si surda mihi pugnabunt castra monenti,
Haud ego vos vltra nati, dulcemq; morabor
Assaraci de gente domum, similémve videbit
Varroni Paulum redeuntem saucia Roma.
Sic tumidi versa turbati mente petebant
Castra duces, ac prædictis iam sederat aruis
Aetolos Pœnus seruans ad prælia campos.
Non alias maiore virum, maiore sub armis
Agmine cornipedum concussa est Itala tellus.
Quippe extrema simul gentiq; vrbiq; timebant,
Nec spes certandi plus vno Marte dabatur.
Faunigenæ socio bella inuasere Sicano
Sacra manus Rutili, seruant qui Daunia regna,
Laurentiq; domo gaudent, & fonte Numici.
Quos castrum, Phrygibusq; grauis quondam Ardea misit,
Quos celso deuexa iugo Iunonia sedes
Lauinum, ac altrix casti Collatia Bruti,
Quiq; immite nemus Triuiæ, quique ostia Thusci
Amnis amant, tepidoq; fouent Almone Cybelen,
Hinc Tybur Catille tuum sacrisq; dicatum
Fortunæ Præneste iugis, Antemnaq; prisco
Crustumio prior, atque habiles ad aratra Labici:
Necnon sceptriferi qui portant Tybridis vndam,
Quiq; Anienis habent ripas, gelidoq; rigantur
Simbriuio, rastrisq; domant Equicula rura.
His Scaurus monitor, tenero tunc Scaurus in æuo,
Sed iam Signa dabat nascens in secula virtus.
Non illis solitum crispare hastilia campo,
Nec mos pennigeris pharetram impleuisse sagittis,
Pila volunt, breuibusq; habiles mucronibus enses,
Aere caput tecti, surgunt super agmina cristis.
At quos ipsius mensis seposta Lyei
Setia, & incelebri miserunt valle Velitræ,
Quos Cora, quos spumans inimico Signia musto,
Et quos pestifera Pontini vligine campi
Qua Saturæ nebulosa palus resignat, & atro
Liuentes cœno per squalida turbidus arua
Cogit aquas Vfens, atque inficit æquora limo,
Ducit auis pollens, nec dextra indignus auorum
Scæuola, cui dira celatur laudis honora
Effigie clypeus, flagrant altaribus ignes.
Tyrrhenum valli medio stat Mutius ira
In semet versa sæuitque in imagine virtus.
Tunc icti specie rucre acri in bella magistro,
Cernitur effugiens ardentem Porsena dextram,
Queis Circea iuga, & scopulosi verticis Anxur,
Hernicaq; impresso raduntur vomere saxa.
Queis putri pinguis sulcaris magnia gleba.
Sylla Ferentinos Priuernatumq; maniplos
Ducebat simul excitos, Soræque iuuentus
Addita fulgebat telis, hic Scaptia pubes,
Hic Fabraterta vulgus, nec monte niuoso
Descendens Atina aberat, detritaq; bellis
Suessa, atq; à duro Frusino haud imbellis aratro.
At qui Fibreno miscentem flumina Lyrim
Sulfureum tacitisq; vadis ad littora lapsum
Accolit Arpinas, accita pube Venafro,
Ac Larinatum dextris socia hispidus arma
Commouet, atque viris ingens exhaurit Aquinum
Tullius æratas raptabat in agmina turmas
Regia progenies, & Tullo sanguis ab alto.
Indole proh quanta iuuenis, quantumq; daturus
Ausoniæ populis ventura in sæcula ciuem.
Ille super Gangem super exauditus, & Indos,
Implebit terras voce, & furialia bella
Fulmine compescet linguæ, nec deinde relinquet
Par decus eloquio cuiquam sperare nepotum.
Ecce inter primos Therameno à sanguine Clausi
Exultat rapidis Nero non imitabilis ausis,
Hunc Amiterna cohors, & Bactris nomina ducens
Casperula, hunc Foruli, magnæque Reate dicatum
Cælicolum matri, nec non habitata pruinis
Nursia, & à Tetrica comitantur rupe cohortes:

Cun-

Cunctis hasta decus, clypeusque refertur in orbem,
Vertice & implumes, ac leui tegmine cruris
Ibant. & laeti pars Sanctum voce canebant
Authorem gentis, pars laudes ore ferebant
Sabe tuas, qui de patrio cognomine primus
Dixisti populos magna ditione Sabinos.
Et quis Picenae stimulat telluris alumnos,
Horridus, & squamis, & equina Curte crista.
Pars belli quam magna venit, non aequore verso
Tam creber fractus albescit fluctus in vndis,
Nec coetu leuiore, vbi mille per agmina virgo
Lunatas acies imitatur martia peltis,
Perstrepit, & tellus, & amazonius Thermodon.
Hic & quos pascunt scopulo, & rura Numanae,
Et queis littoreae fumant altaria Cuprae,
Quique Truentinas seruant cum flumine turres:
Cernere erat, clypeata procul sub sole coruscos
Agmina sanguineae vibrant in nubila luce.
Stat fucare colus nec Sidone vilior Ancon,
Murice nec libyco. statque humectata Vomano
Adria, & inclemens hirsuti signifer Ascli
Vepicus quondam nomen memorabile ab alto
Saturno statuit genitor, quem carmine Circe
Exutum formae volitare per aethera iussit,
Et sparsit plumis croceum fugientis honorem,
Ante (vt fama docet) tellus possessa pelasgis,
Queis Aesis regnator erat, Fluuioque reliquit
Nomen, & à sese populos tum dixit Asilos.
Sed non ruricola firmarunt robore castra
Deteriore, cauis venientes montibus Vmbri,
Hos Aesis, Sapisque lauant, rapidoque sonanti
Vertice contorquens vndas per saxa Metaurus.
Et lauat, ingentem perfundens flumine sacro
Clitumnus taurum, Narque albescentibus vndis
In Tybrim properans, Tiniaque inglorius humor.
Et Clanis, & Rubico, & Senonum de nomine Sena,
Sed pater ingenti medios illabitur amne
Albula, & immota perstringit moenia ripa.
His vrbes Arna, & latis Meuania pratis,
Hispellum, & duro montis per saxa recumbens
Narnia, & infestum nebulis humentibus olim
Iginium patuloque iacens sine moenibus aruo
Fulginia: hic populi fortes, Amerinus, & armis
Vel rastris laudanda Camers, hic Sarsina diues
Lactis, & haud parci martem coluisse Tudertes.
Ductor Piso viros spernaces mortis agebat
Ore puer, puerique habitu, sed corde sagaci
Aequabat senium, atque astu superauerat annos,
Is primum ante aciem pictis radiabat in armis
Arsacidum & fuluo micat ignea gemma monili.
Iamque per Hetruscos legio completa manipslos
Rectorem magno spectabat nomine Galbam,
Huic genus orditur Minos, inuisaque tauro
Pasiphae, clarique dehinc stant ordine patres
Lectos Caere viros, lectos Cortona superbi
Tarconis domus, & veteres misere Grauiscae.
Necnon Argolico dilectum littus Alaeso
Alsium, & obsessa campo squalente Fregellae.

Affuit & sacris interpres fulminis alis
Faesula, & antiquus Romanis moenibus horror
Clusinum vulgus, cum Porsena magne iubebas
Nequicquam pulsos Romae imperitare Superbos.
Tunc quos a niueis exegit Luna metallis
Insignis portu, quo non spatiosior alter
Innumeras coepisse rates, & claudere pontum,
Maeoniaeque decus quondam Vetulonia gentis,
Bissenos haec prima dedit praecedere fasces,
Et iunxit totidem tacito terrore secures,
Haec altas eboris decorauit honore curules,
Et princeps tyrio vestem praetexuit ostro.
Haec eadem pugnas accendere protulit aere.
Hos iuxta Nepesina cohors, aequique Falisci,
Quique tuas Flauina focos, Sabatia quique
Stagna tenet, Ciminique lacum, qui Sutria tecta
Haud procul, & sacrum Phoebo Soracte frequentant,
Spicula bina gerunt, capiti his cudone ferino
Stat cautum, lycio damnant hastilibus arcus.
Hae bellare acies norant, ac Marsica pubes.
Et bellare manu, & chelydris cantare soporem,
Vipereumque herbis hebetare, & carmine dentem.
Aeetae prolem Anguitiam mala gramina primam
Monstrauisse ferunt, tactuque domare venena,
Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes
Frenantem, ac syluis montem nudasse vocatis.
Sed populis nomen posuit metuentior hospes,
Cum fugeret Phrygios trans aequora Marsia Crenos,
Mygdoniam Phoebi superatus pectine loton.
Marruuium veteris celebratum nomine Marri
Vrbibus est illis caput, interiorque per vdos
Alba sedet campos, pomis que rependit aristas.
Caetera in obscuro famae, & sine nomine, vulgi
Sed numero castella valent: coniungitur acer
Pelignus, gelidoque rapit Sulmone cohortes.
Nec cedit studio vicinus sanguine miles,
Quem genuere Cales, non parua conditor vrbis
(Vt fama est) Calais, Borea quem rapta per auras
Orithyia vago geticis nutriuit in antris.
Haud illo lentior bellis Vestina iuuentus
Agmina densauit venatu dura ferarum,
Quae Fiscelle tuas arces, Pinnamque virentem,
Pascuaque haud tarde redeuntia tondet Auelle.
Marrucina simul Frentanis aemula pubes
Corfini populos, magnumque Theate trahebat.
Omnibus in pugna fertur sparus, omnibus alto
Assueta volucrem caelo dimittere funda.
Pectora pellis obit caesi venatibus vrsi,
Iam vero quos diues opum, quos diues auorum,
Et toto dabat ad bellum Campania tractu.
Ductorum aduentum vicinis sedibus Osci
Seruabant, Sinuessa tepens, fluctuque sonorum
Vulturnum, quasque euertere silentia Amyclae,
Fundique, & regnata Lamo Caieta, domusque
Antiphatae compressa freto, stagnisque palustre
Linternum, & quondam fatorum conscia Cumae,
Illic Nuceria, & Gaurus naualibus apta,

Prole Dicarcheia multo cum milite Graia
Illic Parthenope, ac Pœno non peruia Nola,
Alliphe, & Clanio contempta semper Acerra.
Sarrastis etiam populos, totasq; videres
Sarni mitis opes: illic quos sulfure pingues
Phlegræi legere sinus, Misenus, & ardens
Ore giganteo sedes Ithacesia Bai.
Non Prochyte, non ardentem sortita Typhœa
Inarime, non antiqui saxosa Telon
Insula, nec paruis aderat Calatia muris.
Surrentum, & pauper sulci cerealis Auella.
In primis Capua, heu rebus seruare serenis
Inconsulta modum, & prauo peritura tumore.
Lectos venturo formabat Scipio bello.
Ille viris pila, & ferro circumdare pectus
Addiderat: rustica nemo de more parentum
Gestabant tela, ambustos sine cuspide cornos,
Actidis vsus erat, factæq; ad rura bipennes.
Ipse inter medios venturæ ingentia laudis
Signa dabat, vibrare sudem, transmittere saltu
Murales fossas, vndosum frangere nando
Indutus thoraca vadum: spectacula tanta
Ante acies virtutis erant: sæpe alite planta
Ilia perfossum, & campi per aperta volantem
Ipse pedes prævertit equum, sæpe arduus idem
Castrorum spatium & saxo transmisit, & hasta.
Martia frons, facilésque comæ, nec pone retroq;
Cæsaries breuior: flagrabant lumina miti
Aspectu, gratusq; inerat visentibus horror.
Affuit & Samnis, nondum vergente fauore
Ad Pœnos, sed nec veteri purgatus ab ira:
Qui Batulum, Mucrasq; colunt, Bouiania, quique
Exercent lustra, ac caudinis faucibus hærent,
Et quos aut Rufræ, aut quos Esernia, quosve
Obscura incultis Herdonia misit ab agris:
Bruttius haud dispar animorum, vnaq; iuuentus
Lucanis excita iugis, Hirpinaq; pubes
Horrebat telis, & tergo hirsuta ferarum,
Hos venatus alit, lustra incoluere, sitimque
Auertunt fluuio, somniq; labore parantur.
Additur his Calaber, Salentinaq; cohortes,
Necnon Brundusium, quo desinit Itala tellus.
Parebat Egnatio audaci permissa Cethego,
Cui lectas vires, atq; indiscreta maniplis
Arma recensebant, nunc sese ostendere miles
Leucosiæ e scopulis, quem nunc Picentia Pesto
Misit, & exhausta mox Pœno marte Casilla,
Nunc Silarus quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt
Duritiem lapidum mersis inolescere ramis.
Hic & pugnacis laudauit tela Salerni,
Falcatos enses, & quæ Buxentia pubes
Aptabat dextris irrasa robora clauæ.
Ipse humero exertus gentili more parentum,
Difficili gaudebat equo, roburq; iuuentæ
Flexu cornipedis duro exercebat in ore.
Vos etiam attritæ, desolataq; virorum
Eridani gentes, nullo tum tendente deorum
Votis tunc vestris, casura ruistis in arma,
Certauit Mutina quassata Placentia bello,
Mantua mittenda certauit pube Cremona,
Mantua Musarum domus, atq; ad sidera cantu
Euecta Andino, & Smyrneis æmula plectris.
Tum Verona Atesi circumflua, & vndique solers
Arua coronantem nutrire Fauentia pinum.
Vercellæ, fusiq; ferax Pollentia villi,
Et quondam Teucris comes in Laurentia bella
Ocni prisca domus, paruiq; Bononia Rheni.
Quiq; graui remo limosis segniter vndis
Lenta paludosæ perscindunt stagna Rauennæ.
Tum Troiana manus tellure antiquitus orti
Euganea, profugiq; sacris Antenoris oris,
Nec non cum Venetis Aquileia perfurit armis.
Tum pernix Ligus, & sparsi per saxa Vageni
In decus Hannibalis duros misere nepotes.
Maxima tot populis rector fiducia Brutus
Ibat, & hortando notum accendebat in hostem.
Læta viro grauitas, & mentis amabile pondus,
Et sine tristitia virtus, non ille rigoris
Ingratas laudes, nec nubem frontis amabat,
Nec famam tetrico quærebat limite vitæ.
Addiderat ter mille viros in Marte sagitta
Expertos, fidus sicula regnator ab Aetna.
Non totidem Ilua viros, sed lectos cingere ferrum
Armarat patrio, quo nutrit bella, metallo.
Ignosces quamuis auido committere pugnam
Varroni quicunq; simul tot tela videret.
Tantis agminibus, Rhetea littore quondam
Feruere, quum magna Troiam inuasere Mycenæ.
Mille rates vidit Leandrius Hellespontus.
Vt ventum ad Cannas, vrbis vestigia priscæ,
Defigunt diro signa infelicia vallo.
Nec tanta miseris, iamq; impendente ruina,
Cessarunt superi vicinas prodere clades.
Per subitum attonitis pila exarsere maniplis,
Et celsæ tecto ceciderunt aggere pinnæ,
Nutantiq; ruens prostrauit vertice siluas
Garganus, fundoq; imo mugiuit anhelans
Aufidus, & magno late distantia ponto
Terruerunt pauidos accensa Ceraunia nautas.
Quæsiuit Calaber subducta luce repente
Immensis tenebris, & terram, & littora Sipus.
Obsedisq; frequens castrorum limina bubo,
Nec densæ trepidis absunt se inuoluere nubes,
Cessaruntque aquilis. non vnus crine corusco
Regnorum euersor rubuit lethale cometes.
Castra quoque, & vallum, rabida sub nocte silentis
Irrupere feræ, raptisq; ante ora pauentum
Adiunctos vigiles sparserunt membra per agros.

La-

Ludificante etiam terroris imagine somnos.
Gallorum visi bustis rupere nitores.
Terque quaterque solo penitus tremuere revulsae
Tarpeia rupes, atque atro sanguine flumen
Manavit Iovis in templis, lachrymaeque vetusta
Effigie patris large fluxere Quirini.
Maior & horrificus sese extulit Allia ripis.
Non alpes sedere loco, non nocte dieve
Ingentes inter stetit Apenninus hiatus.
Axe super medio, Libyes à parte, coruscae
In Latium venere faces, ruptusque fragore
Horrisono polus, & vultus patuere tonantis.
Aetnaeos quoque contorquens è cautibus ignes
Lemnius intonuit, scopulisque in nubila iactis
Phlegraeus tetigit trepidantia sidera vertex.
Ecce inter medios belli praesagus, & ore
Attonito, sensusque simul, clamoribus implet
Miles castra feris, & anhelat clade futura.
Parcite crudeles superi, iam stragis acervis
Deficiunt campi, video per densa volantem
Agmina ductorem Libyae, currusque citatos
Arma virûm super, atque artus, & signa trahentem.
Turbinibus furit insanis, & praelia ventus
Inque oculos, inque ora rotat: cadit immemor aevi
Nequicquam Thrasimene tuis Servilius oris
Subductus quò Varro fugis? pro Iuppiter ictu
Procumbit saxi fessis spes ultima Paulus.
Cesserit huic Trebia exitio, pons ecce cadentum
Corporibus struitur, tacitusque cadavera fundit
Aufidus, ac victrix insultat belua campis.
Gestat agenoreus nostro de more secures
Consulis, & sparsos lictor fert sanguine fasces,
In Libyam Ausonij portatur pompa triumphi,
O dolor, hoc etiam superi vidisse iubetis,
Congesto lance quodcunque avellitur auro
Metitur latias victrix Carthago ruinas.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. IX.

¶ Demens in pugnam furit hic & vulnera Varro,
Quamvis infelix Solymus monuisset abunde
Varronem proprio signatus sanguine fatis.
Concurrunt igitur Poeni, fortesque Latini
Ingenti fremitu, summóque ardore virorum.
Stat pro Sarranis obtendens aegida Pallas,
Mars pro Romanis infesta fulgurat hasta,
Scipiadaeque manu fabricatum porrigit ensem
Incude aetnea, magis ardet Gorgone Pallas.
Donec caeruleam demittit Iuppiter Irim,
Ut cum fulminea revocet Tritonide Martem.
Vulturnum emittit rapidum Iunone volente
AEolus, adversos ruit acer Paulus in hostes,
Foede laxatis at Varro fugit habenis.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER IX.

TVRBATO monstris Latio cladisque futurae
Signa per Ausoniam prodentibus irrita divis,
Haud secus ac si fausta forent, & prospera pugnae
Omnia venturae, Consul traducere noctem
Exsomnis, telumque manu vibrare per umbras,
Ac modo segnitiem Paulum increpitare, modo acres
Exercere tubas, nocturnaque classica velle.
Nec minor in Poeno properi certaminis ardor.
Erumpunt vallo fortuna urgente sinistra,
Consertaeque manus: nam sparsi ad pabula cãpis
Vicinis raptanda Macae, fudere volucrem
Telorum nubem: ante omnes invadere bella
Mancinus gaudens hostili tinguere primus
Tela cruore cadit, cadit & numerosa iuventus.
Nec pecudum fibras Varro & contraria Paulo
Auspicia incusante deum, compescere arma,
Ni sors alterni iuris, quo castra reguntur
Arbitrium pugnae properanti in fata negasset.
Qua tamen haud valuit perituris millibus, una
Plus donasse die, rediere in castra gementes

Haud dubie Paulo, qui craſtina iura videret
Amenti ceſſura viro, fruſtráq; ſuorum
Seruatus à cæde animas: nam turbidus ira
Inſenſuſq; mora, dilata ob prælia dudor,
Siccine nunc, inquit, grates pretiumq; rependis
Paule tuis capitis? meruerunt talia qui te
Legibus, atq; vna dira eripuere minanti?
Tradant imo hoſti reuocatos ilicet enſes,
Tradant arma iube, aut pugnantum diripe dextras:
Sed vos quorum oculos, atq; ora humentia vidi,
Vertere cum conſul terga, & remeare iuberet,
Ne morem & pugnæ ſignum expectate petendæ,
Dux ſibi quiſq; viam capito, cum ſpargere primus
Incipiet radiis gargana cacumina Phœbus.
Pandam egomet primus portas, ruite ocyus, atq; hunc
Ereptum reuocate diem: ſic turbidus ægra
Peſtifero pugnæ caſtra incendebat amore.
At Paulus iam non idem, nec mente, nec ore,
Sed qualis ſtratis dilecto milite campis
Poſt pugnam ſtetit, ante oculos, atq; ora futuro
Obuer, ante malo, ſeu iam ipſe lucis adempta,
Cum ſtupet exanimata parens, natiq; tepentes
Nequicquam fouet extremis amplexibus artus
Per toties, inquit, concuſſæ mœnia Romæ,
Perq; has, nox ſtygiæ quas iam circumuolat vmbras,
Inſontes animas, cladi parce obuiitis iræ,
Dum tranſit diuum furor, & conſumitur ira
Fortunæ, nouus Hannibalis ſat nomina ferre
Si diſcit miles, nec frigidus aſpicit hoſtem.
Nónne vides cum vicinis auditur in armis
Quàm ſubitus linquat pallentia corpora ſanguis?
Quamq; fluant arma ante tubas? cunctator & æger
(Vt rere) in pugnas Fabius, quoſcumq; ſub illis
Culpatis duxit ſignis, nunc arma capeſſunt,
Haud quos Flaminius, ſed dira auertite diui.
Sin noſtris animus monitis, precibuſq; repugnat,
Aures pande Deo, cecinit Grynæa per orbem
Hæc olim vates, & te præſaga, tuoſq;
Vulgauit terris, proauorum ætate furores.
Iamq; alter tibi, nec perplexo carmine, coram
Fata cano vates. ſiſtis ni craſtina ſigna,
Firmabis noſtro Phœbes dicta Sibyllæ
Sanguine, nec Graio poſthac Diomede ferentur,
Sed te, ſi perſtas, inſignes Conſule campi,
Hæc Paulus, lachrymæque oculis ardentibus ortæ,
Necnon & noctem ſceleratus polluit error.
Xantippo captus, libycis tolerarat in oris
Seruitium Satricus, mox inter præmia regi
Autololum dono datus ob virtutis honorem:
Huic domus, & gemini fuerant Sulmone relicti
Matris in vberibus nati, Mancinus, & vnà
Nomine rhæteo Solymus: nam Dardana origo,
Et Phrygio genus à proauo, qui ſceptra ſecutus
Æneæ, claram muris fundauerat vrbem
Ex ſeſe dictam Solymon, celebrata colonis
Mox Italis paulatim attrito nomine Sulmo.
Ac tum barbaricis Satricus cum rege catervis
Aduectus, quo non ſpretum, ſi poſſeret vſus,
Noſcere Getulis latius interprete voces.
Poſtquam poſſe datum Peligna reuiſere tecta,
Et patrium ſperare larem, ad conamina noctem
Aduocat, ac furtim caſtris euadit inquis.
Sed fuga nuda viri ſumpto quia prodere cœpta
Vitabat clypeo, & dextra remeabat mucro.
Exuuias igitur, proſtratáq; corpora campo
Luſtrat, & exuuiis Mancini cingitur armis.
Iamq; metus leuior: verum cui dempta forebat
Exangui ſpolia, & cuius nudauerat artus
Natus erat, paulo ante Mars proſtratus ab hoſte.
Ecce ſub aduentum noctis primumq; ſoporem,
Alter nauorum Solymus, veſtigia vallo
Auſonio vigil extulerat, dum ſorte viciſſim
Alternat portæ excubias, fratriſq; petebat
Mancini ſtratum ſparſa inter funera corpus,
Furtiua cupiens miſerum componere terra.
Nec longum celerarat iter, quum tendere in armis
Aggere ſidonio venientem conſpicit hoſtem.
Quodq; dabat fors in ſubitis nec opina, ſepulchro
Æoli condit membra occultata Thoantis,
Inde vbi nulla ſequi propius ponè arma, virúmque
Incomitata videt veſtigia ferre per vmbras,
Proſiliens tumulo conterquet nuda parentis
In terga, haud fruſtra, ſæuulum: tyrannq; ſequentum
Satricus eſſe manum, & ſidonia vulnera credens,
Authorem cæci trepidus circumſpicit ictus.
Verum vbi victorem iuuenili robore curſus
Attulit, & notis fulſit lux triſtis ab armis,
Fraternumq; procul, luna prodente, retexit
Ante oculos oſſe, & radiant commenta vmbo,
Exclamat iuuenis ſubita flammatus ab ira,
Non ſum equidem Sulmone ſatus tua Satrice proles,
Nec frater Mancine tuus fateorq; nepotem
Pergameo indignum Solymo, ſi euadere detur
Hinc noſtra te impune manu: tu nobile geſtes
Germani ſpolium ante oculos, referaſq; ſuperba
Me ſpirante, domus Peligna perfidus arma?
Hæc tibi chara parens apta ad ſolatia luctus
Dona feram nati, vt figas æterna ſepulchro.
Talia vociferans ſtricto mucrone ruebat.
Aſt illi iam tela manu, iamq; arma fluebant
Audita patria, natiſq; & coniuge & armis,
Ac membra & ſenſus, gelidus ſtupefecerat horror.
Tum vox ſemianimi miſeranda effunditur ore:
Parce precor dextra, non vt mihi vita ſuperſit,
Quippe nefas hæc velle frui, ſed ſanguine noſtro
Ne damnes ô nate manus. Carthaginis ille
Captiuus patrias nunc primum aduectus in eras

Ille

Ille ego ſũ Satricus, Solymi genus, haud tua nate
Fraus ulla eſt: iaceres in me cum feruidus haſtã,
Pœnus eram, verum caſtris elapſus acerbis
Ad vos, & charã properabam coniugis ora.
Hunc rapui exanimi clypeum, ſed iam vnice nobis
Hæc fratris tumulis arma excuſata reporta.
Curarum tibi prima tamen ſit nate, referre
Ductori monitus Paulo, producere bellum
Nitatur, Pœnoq; neget certamina Martis.
Augurio exultat dauum, imminenſãmque propinqua
Stragem acie ſperat: quæſo prohibete furentem
Varronem: nanq; hunc fama eſt impellere ſigna.
Sat magnum hoc miſeræ fuerit mihi cardine vitæ
Solamen, cauiſſe meis: nunc vltima nate
Inuento ſimul, atque amiſſo redde parenti
Oſcula: ſic fatus galeam exuit, atque rigentes
Inuadit nati tremebundus colla lacertis,
Attoniti & nitens verbis ſanare pudorem,
Vulneris impreſſi telum excuſare laborat.
Quis teſtis noſtris, quis conſcius affuit actis?
Non nox errorem nigranti condidit vmbra?
Cur trepidas? da nate magis, da iungere pectus.
Abſoluo pater ipſe manum, atque in fine laborum
Hæc condas oculos dextra precor. at miſer imo
Pectore ſuſpirans iuuenis, non verba vicesq;
Alloquio vocẽm ve refert, ſed ſanguinis atri
Siſtere feſtinat curſum, iacereq; ligare
Oeyus illachrymans altum velamine vulnus:
Tandem inter gemitus, miſeræ erupere querelæ.
Siccine te nobis genitor Fortuna reducit
In patriam? ſic tenato natumq; parenti
Impia reſtituis? felix ô terq; quaterq;
Frater, cui ſatis genitorem agnoſcere ademptum,
Aſt ego Sidoniis impercitus, ecce parentem
Vulnere cognoſco. ſaltem hoc Fortuna fuiſſet
Solamen culpæ, dubia vt mihi ſigna dediſſes
Infauſti generis: verum linquetur iniquis
Non vltra ſuperis noſtros tolerare labores.
Hæc dum amens queritur, tum deficiente cruore
In vacuas ſenior vitam deſperſerat auras.
Tum iuuenis mœſtum attollens ad ſidera vultũ,
Pollutæ dextræ, & ſacti Tirania teſtis
Infandi, quæ nocturno mea lumine tela
Dirigis in patrium corpus, non amplius, inquit,
His oculis, & damnato violabere viſu.
Hæc memorat, ſimul enſe fodit præcordia, & atrum
Suſtentans vulnus, mananti ſanguine ſignat
In clypeo mandata patris, fugæ prælia Varro.
Ac, ſummi tegmen ſuſtendit cuſpide teli,
Deſtatumque ſuper proſternit membra parentem.
Talia ventura mittebant omina pugnæ
Auſoniis ſuperi, ſenſimq; abeuntibus vmbris
Conſcia nox, ſceleris roſeo cedebat Eoo.
Ductor in arma ſuos Libys, & Romanus in arma
Excibat de more ſuos, Pœnisq; redibat
Qualis nulla dies omni ſurrexerit æuo.
Nec verborum inquit ſtimulantũ Pœnus egetis,
Herculeis iter à metis, ad Iapygis agros
Vincendo emenſi, nuſquam eſt animoſa Sagunthos,
Conceſſere Alpes, pater ipſe ſuperbus aquarum
Auſonidum Eridanus, captiuo deſſuit alueo.
Strage virum verſus Trebia eſt, atq; ora ſepulto
Lydia Flamminio premitur, lateq; reſulgent
Oſſibus, ac nullo ſulcantur vomere campi.
Clarior his titulis plus allatura cruoris
Lux oritur, mihi magna ſatis, ſat vera ſuperq;
Bellandi merces, ſit gloria, cætera vobis
Vincantur: quicquid diti deuexit Ibero,
Quicquid & æneis iactauit Roma triumphis,
Quin etiam libyco ſi quid de littore raptum
Condidit, in veſtros venient ſine ſortibus enſes.
Ferte domos quod dextra dabit, nil victor honoris
Ex opibus poſco, raptor per ſecula longa
Dardanius, edomitum vobis ſpoliauerit orbem.
Qui Tyria ducis Sarranum ab origine nomen,
Seu laurens tibi Sigeo ſulcata colono
Arridet tellus, ſeu ſunt Buxentia cordi
Rura magis, centum Cereri fruticantia culmis,
Electos optare dabo inter prælia campos.
Addam etiam flaua Tybris quas irrigat vnda
Gurgitibus late captiuis poſcere ripas.
Qui vero extremo ſocius mihi cardine Byrſæ
Signa moues, dextram Auſonia ſi cade cruentã
Attolles, hinc iam ciuis Carthaginis eſto.
Neu vos Gargani, Diuniq; feſellerit ora.
Ad muros ſtatis Roma, licet anima longe
Vrbs agat, & noſtro procul a certamine diſtet:
Hæc hodie rueſ, atque vltrà te ad prælia miles
Nulla voco, ex acie tende in capitolia curſum.
Hæc memorat, tum propulſo munimine valli
Foſſarum rapuere moras, aciemq; locorum
Conſilio, curuis accommodat ordine ripis.
Barbaricus lauo ſtetit ad certamina cornu
Bellator Naſamon, vnaq; immanior arctus
Marmarides, tum Maurus atrox, Garamasq;, Maciſque,
Et Maſſylæ acies, & ferro viuere latum
Vulgus Adrimahida, pariter gens accola Nili
Cerpera ab immodico ſeruans nigrantia Phœbo.
Queis poſitum agminibus caput, imperiumque Nealces.
At parte in dextra, ſinuat quà flexibus vndam
Auſidus, & curuo circum errat gurgite ripas,
Mago regit, ſuêre leues, quos horrida miſit
Pyrene populi varioq; auxere tumultu
Flumineum latus effulget cetrata iuuentus,
Cantaber ante alios, nec tectus tempora Vaſco,
Ac terto miſcens Baleris prælia plumbo,
Betigenaq; virisecelſus media ipſe coercet
Agmina, quæ patrio firmauit milite, quæq;
Celtarum Eridano perfuſis ſæpe catervis.
Sed quà ſe fluuius retro labentibus vndis
Eripit, & nullo cunctos munimine vallat,

Turritas moles ac propugnacula dorso
Belua nigranti gestans, ceu molibus agger
Nutat, & erectos attollit ad aethera muros.
Caetera iam Numidis circumuolitare, citosq;
Ferre datum cursus, & toto feruere campo,
Dum Libys incenso dispensat milite vires,
Hortandoque iterum, atque iterum insatiabilis vrget.
Factis quenque suis, & se cognoscere iactat
Qua dextra veniant stridentia sibila teli:
Promittitq; viris nulli se defore testem,
Iam Varro exacta vallo legione, mouebat
Cladum principia at pallenti lucus in vnda
Laxabat [illegible] pariter vmbris.
Stant primi, quos sanguine pendente vetabant
Ire notae clypeo, defixiq; omine torpent.
Iuxta terribilis facies, miserandaq; iacebant
Corpora in amplexu nati, qui pectore patris
Imposita moriens dextra letale tegebat.
Effigies [illegible], Mancinique inde reuersus
Fraterna sub morte dolor, tum triste mouebat
Augurium, & similes defuncto in corpore vultus,
Ocyus erroris culpam, deflendaq; fata
Ductori pandunt, atque arma vetantia pugnam.
Ille ardens animi, certe haec sunt omina Paulo:
Namque illum, cui foemineo stant corde timores,
Mouerit [illegible]
Cum furiae expeterent poenas, fortasse paterno
Signabat numeros, sceleratum sanguine carmen.
Tum munitam propere decernit munera pugnae,
Quaq; [illegible] gentes, ac cuncta Neapolis,
Temperat haec ipse Marso cum milite, cumq;
Samnitum opponit signis, & Iapyge alumno.
At campi medio (namq; hac in parte videbat
Stare ducem Libyae) Seruilius obuia ducere
Arma, & Picentes, Vmbrosque inferre iubetur.
Caetera Paulus habet dextro certamina cornu.
His super, insidias contra, Nomadumque volucrem
Scipiadae datur ire manum, quaq; arte doloq;
Scindent se turmae, praedicit spargere bellum.
Iamq; propinquabant acies, agmenq; virorum
Dispar inmixtoq; simul calefacta per ora
Cornipedum hinnitu, & multum trepidantibus armis
Errabat caecum turbata per agmina murmur.
Sic vbi prima mouent pelago certamina venti,
Inclusam rabiem, ac spirantes vstra procellas
Parturit vnda [illegible], fundoq; emota minaces
Expirat per [illegible], atque acta cauernis
Torquet anhelantem spumanti vertice pontum.
Nec vero fati tantum [illegible] turbine solum
Terrarum fuit ille labor, discordia demens
Intrauit caelos, superosq; ad bella coegit,
Hinc Mauors, hinc Gradiuum comitatus Apollo,
Et domitor tumidi pugnat maris, hinc Venus amens
Hinc Vesta, & capta stimulatus in vrbe Sagunthi
Amphitryoniades, pariter veneranda Cybele,
Indigetesq; Dei, Faunusq;, satorq; Quirinus,
Alternusq; animae mutato Castore Pollux.
Contra cincta latus ferro Saturnia Iuno,
Et Pallas Libycis Tritonidos edita lymphis,
Ac patriis flexis per tempora cornibus Hammon,
Multaq; praeterea diuorum turba minorum,
Quorum vbi mole simul venientum, & gressibus alma
Intremuit tellus, pars impleuere propinquos
Diuisi montes, pars sedem nube sub atra
Ceperunt, vacuo descensum ad praelia caelo.
Telluris motus [illegible] ad sidera clamor,
Phlegraeis quantus [illegible] ad aethera voces
Terrigena in campis exercitus aut sator aut
Quanta Cyclopum noua fulmina voce poposcit
Iuppiter, extractis vidit cum montibus ire
Magnanimos ratum caelestia regna gigantes.
Nec vero prima in tantis concursibus hasta,
Illa fuit [illegible] certamine furore
Telorum simul effusis cupidaq; cruoris
Hinc atque hinc animae, gemina cecidere procella.
Acrius infantis dextra qua ducitur ensis
[illegible] iacet, super ipsa suorum
Corpora consistunt audi, calcantq; gementes,
Nec magis aut [illegible] protrudi Dardana nisu
Agmina [illegible] potest pulsu, aut ordine pelli
Fixa sub [illegible] manus, quam vellere sede
Si tentet Calpen impacto gurgite pontus.
Amplere [illegible] spatium, nec morte peracta
Arctatis cecidisse licet, galea horrida flictu
Aduersa ardescit galeis, [illegible]
Imprimit [illegible] conteritur ensis,
Pes pede, virq; viro teritur, tellusq; videri
Sanguine operta nequit, caelumque & sidera pendens
Abstulit ingestum nube densa sub aethere telis.
Quem [illegible] loco dederat fortuna, [illegible],
Cum [illegible] cuspis ictu,
Cum primus [illegible] acies, [illegible] mittent.
At quos deinde tenet retro [illegible] ordo,
Missilibus certant pugnas aequare priorum.
Vltra clamor agit bellum, [illegible]
Martis inops [illegible] hostem.
Nec [illegible] telum genus, hi sude pugnant,
Hi pinu flagrante cient, hi pondere pili.
At saxa, fundaeq;, aliis [illegible] volitant.
Interdum [illegible] metuenda [illegible] muris.
Interdum stridens per nubila fertur arundo.
Sperant [illegible], quarum [illegible] colantur,
Mortalis totum hunc aperire in saecula vocem
Possit [illegible] considere lingua,
Vt Cannas vno ore sonem, si gloria vobis
Nostra placet, [illegible] magni ausis,
Huc omnes [illegible] Phoebumque vocate parentem.
Verum vtinam posthac animo Romane secunda

Quanto

Quanto tunc aduersa ferat, sitq; hactenus oro,
Nec liceat temptare deis, an Troia proles
Par bellum tolerare queat, tuq; anxia fati
Pone precor lacrymas, & aduersa vulnera, laudes
Perpetuas paritura tibi. nam tempore Roma
Nullo maior erit, mox sic lauere secunda,
Vt sola cladum tueatur nomina fama.
Iamq; inter varias Fortuna vtrinq; virorum
Alternata vices incerto eluserat iras
Euentu, mediaq; diu pendente per ambas
Spe gentes, paribus Mauors flagrabat in armis,
Mitis ceu viridis agitans cum flamina culmos,
Necdum maturas impellit ventus aristas,
Huc atq; huc it summa seges, nutansq; vicissim
Alterno lente motu incuruata nitescit.
Tandem barbaricus perfractam viribus acer
Dissipat insurgens aciem clamore Nealces,
Laxati cunei, perq; interualla citatus
Irrumpit trepidis hostis, tum turbine nigro
Sanguinis exundat torrens, nullumq; sub ima
Cuspide procumbit corpus, dum vulnera tergo
Bellator timet Ausonius, per pectora saeuas
Excipit mortes, & letho dedecus arcet.
Stabat cum primis mediae certamina pugnae
Aspera, semper amans, & par cuicunq; periclo
Scaeuola, nec tanta vitam iam strage volebat,
Sed dignum proauo lethum, & sub nomine mortem.
Is postquam frangi res, atq; augescere vidit
Exitium. breuis hoc vitae quodcunq; relictum
Extendamus ait, nam virtus futile nomen
Ni decus adiuerit patiendo, vbi tempora lethi
Proxima sint, pulchramq; petat per vulnera laudem.
Dixit, & in medios quà dextera concita Poeni
Limitem agit, denso connixus turbine fertur.
Hic exultantem Caiatim, atq; ereptae volentem
Induere excelso cassis gestamina trunco
Ense subit, capuloq; tenus ferrum impulit ira.
Voluitur ille ruens, atq; arma hostilia morsu
Appetit, & meritis premit in tellure dolores.
Nec Gabari, Sicchaeq; virum tenuere furentes
Concordi virtute manus, cui perdidit acer
Dum stat, decisam Gabar inter praelia dextram.
At Sicha auxilium, magno turbante dolore,
Dum temere accelerat, caluato improuidus ense
Succidit, & nuda ferro vestigia planta
Damnauit dextraq; iacet morientis amici.
Tandem conuertit fatalia tela Nealcae
Fulminei gliscens iuuenis furor, exitus ardens
Nomine tam claro stimulante, ad praemia caedis.
Tum silicem scopulo auulsum, quem montibus altis
Detulerat torrens, raptum contorquet in ora
Turbidus, incusso crepuerunt pondere malae.
Ablatusq; viro vultus, concreta cruento
Per nares cerebro sanies fluit, atraq; manant
Orbibus elisis, & trunca lumina fronte.
Sternitur vnanimo Marius succurrere Caspio
Conatus, metuensq; viro superesse cadenti.
Lucis idem auspicium, ac patrium & communis duobus
Paupertas, sacro iuuenes Praeneste creati
Miscuerant studia, & iuncta tellure serebant,
Velle ac nolle ambobus idem, sociataq; toto
Mens aeuo, ac paruis diues concordia rebus.
Occubuere simul, votisq; ex omnibus vnum
Id fortuna dedit, iunctam inter praelia mortem.
Arma fuere decus victori bina Simetho.
Sed longum tanto laetari munere casus
Haud licitum Poeno. aderat terrore minaci
Scipio conuersa miseratus terga cohortis,
Et cuncti fons Varro mali, flauusq; comarum
Curio, & à primo descendens Consule Brutus.
Atq; his furta viris acies repararet ademptum
Mole noua campum, subito ni turbine Poenus
Agmina frenasset iam procurrentia ductor.
Isq; vt Varronem procul inter praelia vidit,
Et iuxta sagulo circumuolitare rubentis
Lictorem, nosco pompam, atq; insignia nosco.
Flaminius modo talis ait. tum feruidus aerem
Ingentis clypei tonitru praenuntiat iram;
Heu miser aequari potuisti funere Paulo,
Si tibi non ira superum tunc esset ademptum
Hannibalis cecidisse manu. quam saepe querere
Varro deis, quod Sidonium defugeris ensem.
Nam rapido, vbi iam portans in morte salutem
Procursu coepta sese in discrimina vertit
Scipio, nec Poenus quanquam est ereptus opima
Caedis honor, mutasse piget maiore sub hoste
Praelia, & erepti vicina ad flumina patris
Exigere oblato tandem certamine poenas.
Stabant educti diuersis orbis ab oris,
Quanto non alias vidit concurrere tellus
Marte viri, dextraq; pares, sed caetera ductor
Anteibat Latius, melior pietate fideq;.
Dissimulare diu turbati ad praelia nube
Mauors Scipiadae metuens, Tritonia Poeno,
Aduentuq; deum intrepidus ductoribus ambae
Contremuere acies, ater qua pectore flectit
Pallas, Gorgoneo late micat ignis ab ore,
Sibilaq; horrificis torquet serpentibus aegis.
Fulgent anguinei geminum vibrare cometem
Vt credas, oculi, summaq; in cuspide largus
Vndantes voluit flammas ad sidera vertex.
At Mauors, moto perturbans aera telo,
Et clypeo campum inuoluens, Aetnaea cyclopum
Munere fundentem loricam incendia gestat,
Ac pulsat summa ceu urgens aethera crista.
Ductores pugnae intenti quantumq; vicissim
Adderet propius mensi, tamen arma furentes
Sensere aduenisse deos, & laetus vterq;
Spectari superis addebant mentibus iras.
Iamq; ictu valido libratam à pectore Poeni
Pallas in obliquum dextra detorserat hastam,
Et Gradiuus opem diua portare feroci
Exemplo doctus, porgebat protinus ensem
Aeneum in pugna iuueni, ac maiora iubebat.
Tum virgo igniscens penitus, violenta repente

Suffudit flammis ora, atq; obliqua retorquens
Lumina, turbato superauit gorgona vultu,
Erexere omnes immania membra chelydri
Aegide commota, primiq; furoris ad ictus
Retulit ipse pedem sensim à certamine Mauors.
Hic dea conuulsam rapido conamine partem
Vicini montis, scopulisq; hærentia saxa
In Martem furibunda iacit, longeq; relatos
Expauit fluctus, tremefacto littore Saxon.
At non hæc superum fallebant prælia regem,
Demittit propere succinctam nubibus Irim,
Quæ nimios frenet motus, ac talia fatur:
Vade, & Oenotris velox allabere terris,
Germanaq; truces dic Pallas mitiget iras,
Nec speret fixas Parcarum vertere leges,
Dic etiam, ut desistat, nam virus & æstus
Flammiferæ noui mentis, nec colligit iram.
Aegide præcedant quantum horrida fulmina noscet.
Quæ postquam accepit dubitans Tritonia virgo,
Nec iam certa diu, patruisne an cederet armis,
Aufugiemus, ait, campo? sed Pallade pulsa
Num fata auertet? cæloq; arcebit ab alto
Cernere Gargani feruentia cædibus arua?
Hæc effata, cauam Pœnum in certamina nube
Sublatum deuecta tulit, terrasq; reliquit.
At Gradiuus atrox, remeantis in æthera diuæ
Abscessu reuocat mentes, fusamq; per æquor
Ipse manu magna nebula circumdatus atra
Restituit pugnam, conuertunt signa, nouamq;
Instaurant Itali, versa formidine, cædem.
Tum ventis Aeolus, iussos, cui flamina carcer
Imperio compressa tenet, cæcumq; ruentes
Euriq; & Boreæ patent, Coriq; Notiq;
Iunonis precibus promissa haud parua ferentis
Regnantem colles Vulturnum in prælia campus
Effrenat, placet hic iræ exitiabilis vltor.
Qui se postquam Aetna mersit candente barathro,
Concepitq; ignes, & flammea protulit ora:
Euolat horrendo stridore, ac Daunia regna
Perflat agens cæcam glomerato puluere nubem.
Eripuere oculos auræ, vocemq; manusq;,
Vertice arenoso candentes, flebile dictu:
Torquet in ora globos Italûm, & bellare maniplis
Iussa lacerantur rabie. tum mole ruina
Sternuntur tellure, & miles, & arma, tubæq;,
Atq; omnis retro flatu occursante refertur
Lancea, & interdum Rutulis cadit irritus ictus.
Atq; idem flatus Pœnorum tela secundat,
Et velut amento contorta hastilia turbo
Adiuuat, et grauius impellit stridulus hastas.
Tum densos fauces præclusus puluere miles
Ignauam mortem compresso mœret hiatu.
Ipse caput flauum caligine conditus atra
Vulturnus, multaq; comam perfusus arena
Nunc versos agitat tergo stridentibus alis,
Nunc mediam in frontem veniens clamante procella
Obuius arma quatit, patuloq; insibilat ore.
Interdum intentos pugnæ & iam iamq; ferentes
Hostili iugulo ferrum, conamine & ictu
Auertit, dextramq; ipso de vulnere vellit.
Nec satis Ausonias passim fœdare cohortes,
In Martem vomit incinctas mugitibus auras,
Bisq; Dei summas vibrauit turbine cristas.
Quæ dum Romuleis exercet prælia turmis
Aeolius furor, & Martem succendit in iras.
Affatur virgo socia Iunone parentem:
Quantos Gradiuus fluctus in punica castra
Respice agit, quantoq; furens se cædibus implet:
Nunc quæso terris descendere non placet Irim?
Quanquam ego non Teucros (nostro cum pignore regnet
Roma, & Palladio sedes hac vrbe locarim)
Non Teucros delere auderam, sed numen alumna
Hannibalem Libyæ pelli florentibus annis
Vitaq; extingui primordia tanta negabam:
Excipit hæc Iuno, longiq; laboris ab ira
Imo, ait, vt norunt gentes, immania quantum
Regna Iouis valeant, cunctisque potentia quantum
Antistet coniux, superis tua, dissente cælo
Flagranti nil oramus; Carthaginis arces.
Sidoniamq; aciem vasto telluris hiatu
Tartareis immerge vadis, aut obrue ponto.
Contra quæ mitis respondit Iuppiter ore.
Cessatis, nata, & spes extenditis ægras.
Ille o nata [illegible]
Continuet Tyrios iuuenis, ac nomina gentis
Induet, & Libycam feret in capitolia laurum.
At cui tu coniux, cui das animosq;, decusq;,
(Iam tanto) vertet populis Laurentibus arma.
Nec longe Cannis meta, venit hora, dieq;
Qua nullas vnquam transisse optauerit alpes.
Sic ait, atq; Irim propere dimisit olympo,
Quæ reuocet Martem, iubeatq; abscedere pugna.
Nec vetitus luctatus abit Gradiuus in astra.
Cum fremitu nubes, quanquam lituiq;, tubæq;,
Vulneraq;, & sanguis, & clamor, & arma iuuarent
Vt patuit liber superûm certamine tandem,
Laxatusq; Deo campus, ruit æquore ab imo
Pœnus, quo sensim cælestia fecerat arma.
Magna voce trahens equitemq; virosque feraque
Turrigeram molem, tormentorumq; labores,
Atq; vi turbantem lentores ante cateruas
Agnouit iuuenem, geminatq; cruentus
Ira genis, quænam furia quisue egit in hostem
En Minuti Deus, vt rursum te credere nobis
Auderes? nunquam genitor tibi, natus ab armis
Ille meis, vbi nunc Fabius? semel improbe nostras
Sit satis euasisse manus atq; inde superbis
Hasta comes dictis, rumoris turbine pectus
Transfoderat & vecors venturo occupat ictu.
Nec ferro saturare fas est, appellitur atra
Mole fera, & monstris componitur et alia pubes.

Nam

Nam proceßit equo, moderantem cuspide Lucas
Maurum in bella boues, stimulis maioribus ire,
Ac raptare iubet Libycarum armenta ferarum,
Immane stridens agitur, crebroque coacta
Vulnere bellatrix properos fert belua gressus.
Lucentis dorso turris flammaque virisque,
Et iaculis armata sedet procul aspera grando
Saxorum super arma ruit, passimque volanti
Celsus telorum fundit Libys aggere nimbum.
Stat niueis longum stipata per agmina vallum
Dentibus, atque ebori praefixa comminus hasta
Fulget ab infesto directa cacumine cuspis.
Hic inter trepidos rerum, per membra, per arma
Exigit Vfentis sceleratum belua dentem,
Clamantemque ferens calcata per agmina portat.
Nec leuius Tauro letum, quo tegmine thorax
Multiplicis lini claudit latus, improba sensim
Corpore non lato penetrarunt spicula dentis,
Et sublime virum clypeo resonante tulerunt.
Haud excussa noui virtus terrore pericli,
Vritur ad tandem caput, geminumque citato
Vicinus fronti lumen transuerberat ense.
Extimulata graui sese fera tollit ad auras
Vulnere, & erectis excussam cruribus alte
Pene iacit voluens reflexo pondere turrim.
Arma virique simul spoliataque belua visu
Sternuntur subita, miseranda, mixta ruina.
Spargere flagrantes contra bellantia monstra
Dardanius tedas victor iubet & iactis atra
Quos fera circumfert, compleri sulfure muros,
Nec iusso mora, collectis fumantia lucent
Terga elephantorum flammis, rapiturque sonoro
Ignis edax vento per propugnacula fertur.
Non aliter Pindo Rhodopeue incendia pastor
Quum iacit, & syluis spaciatur feruida pestis,
Frondosi ignescunt scopuli, subitoque per alta
Collucet iuga dissultans Vulcanius ardor.
It fera candenti torrente bitumine corpus
Amens, & laxo diducit limite turmas.
Nec cuiquam virtus propiora capessere bella,
Longinquis audent iaculis, & arundinis ictu.
Vritur impatiens, & magni corporis aestu,
Donec   ut tandem se fluminis vndis
Praecipitem dedit, & tenui decepta liquore
Stagnantis per plana vadi, tulit incita longis
Extantem ripis flammam, tum denique sese
Gurgitis immersit molem capiente profundo.
At qua pugnatur, necdum Maurusia pestis
Igne calet, circumfusi Rhoeteia pubes,
Nunc iaculis, nunc & saxis, nunc alite plumbo
Eminus incessunt, vt qui castella per altos
Oppugnat munita locos, atque obsidet arces.
Aut indigna viro, fortuna & digna secundis,
Exulcerat dextram, atque aduersum comminus ensem
Mutius infelix ausus, sed stridula anhelum
Feruorem effundens monstri manus, ac sustulit aere
Implicitum nexu diroque ligamine torsit.
Et superas alte miserum iaculata per auras
Tellure elisit, ac flexit flebile membra.
Has inter clades viso Varrone sub armis
Increpitans Paulus quin, imus comminus, inquit,
Ductori Tyrio, quem vinctum colla catenis
Staturum ante tuos currus promisimus vrbi?
Heu patria, heu plebes scelerata, & praua fauoris
Haud vnquam expedies tam dira sorte malorū,
Quem tibi non nasci fuerit per vota petendum,
Varronem, Hannibalemue magis! dum talia Paulus,
Vrget praecipitans Libys, atque a tergo ruentum
Ante oculos cunctis ductoris concutit hastas.
Pulsatur galea, & quatiuntur Consulis arma.
Acrius hoc Paulus medios ruit asper in hostes.
Tum vero excussus mentem in certamina Paulo
Auia deducto conuertit Varro, manumque
Cornipedem inflectens, das, inquit, patria poenas
Quae Fabio incolumi, Varronem ad bella vocasti,
Quaenam autem mentis, vel quae discordia fati?
Parcarumque latens fraus est? abrumpere cuncta
Iamdudum cum luce libet: sed comprimit ensem
Nescio quis Deus, & meme ad grauiora reseruat.
Viuamne, & sparsis sparsosque cruore meorum
Hos referam populo fasces, atque ora per vrbes
Iratas spectanda dabo? & quo saeuius ipse
Hannibal haud possit, fugiam, & te Roma videbo?
Post haec indignantem telis proterentibus hostes
Egere, & sonipes rapuit laxatis habenis.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. X.

Inter funesta, non prospera tempora pugnae,
Cannarúmque altos, & latos stragis aceruos
Obruitur Paulus, coëuntibus vndique telis.
Sedibus hinc tacitis placitum Saturnia somnum
Euocat, vt iuuenem vitiorem à moenibus vrbis.

Arceat. At fugiens Canusinum miles in agrum
Colligitur, placet exilio mutare labantem
Ausoniam pubi, pauido suadente Metello.
Sed quatiens gladium flammata Scipio dextra,
Non deserturos patriam iurare coegit.
Interea celebrat laudato funera Paulo
Hannibal, & Martis victorum incendit aceruos.
Fama mali tanti tristem leuis aduolat vrbem,
Et redit amisso iactatus milite Varro.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER X.

PAVLVS ut aduersam videt increbescere pugnam,
Ceu fera, quae telis circumcingentibus vltro
Assilit in ferrum, & per vulnera colligit hostem,
In medios fert arma globos, seseq. periclis
Ingerit, atque omni lethum molitur ab ense.
Increpat horrendum: perstate, & fortiter, oro,
Pectoribus ferrum accipite, ac sine vulnere terga
Ad manes deferte viri, nisi gloria mortis
Nil superest. tandem sedes adeuntibus imas
Hic vobis dux Paulus erit. volucer ruit inde
Haemonio Borea pernixq; citatior ibat
Quae redit in pugnas fugientis arundine Parthi:
Atque vbi certamen primi ciet immemor aeui
Pectus Gradiuum mente & cito fertur in hostes,
Ac iuuenem quem Vasco leuis, quem spicula densus
Cantaber vrgebat, lethalibus eripit armis.
Abscessere retro, pauidiq. in terga relatos
Abduxere gradus, ut lentas vadere retro
Cum capream venator agit, fessamq; propinquo
Insequitur cursu, & sperat iam tangere dextra,
Si ferus aduerso sublimium e protulit antro
Et stetit ante oculos frendens leo, deserit ira
Et color, & sanguis, & tela minora periclo.
Nec iam sperata cura est in pectore praeda.
Nunc instantes mucronem comminus vrget,
Nunc trepidos ac terga mala formidine versos
Assequitur telis, iuuenes et decorare labores,
Et sentire iuuat, caedis ingens [illegible] expers
Vni turba viro. alter si detur in armis
Paulus, Dardaniis mutarent nomina Cannae.
Tandem inclinato cornu sine more ruebat
Prima acies, non parca fuga. Laeuinus, & Getes
Sternuntur letho atque Opiter, quos Setia colle
Vitifero, celsis Labienum Cingula saxis
Miserunt muris. iunxit fera tempora lethi
Sidonius non consimili discrimine [illegible]
Nam Laeuinus obit penetrante per ilia cornu,
Fratres, hic humero cecidere, hic [illegible]
Oppetiis & [illegible] super inguina fixo veruto
Maecenas, cui Maeonia venerabile terra,
Et sceptris olim celebratum nomen Etruscis.
Per medios agitur. proiecto lucis amore
Hannibalem lustrans Paulus: sors vna videtur
Aspera, si occumbat ductore superstite Poeno.
Quem metuens morem (neque enim certamine sumpto
Tempestas tanta & rabies impune fuisset)
In faciem pauidi Iuno conuersa Metelli,
Quid vanos, inquit, Latio spes vnica Consul
Incassum renouas fato cedente furores?
Si superest Paulus, restant Aeneia regna,
Sin secus, Ausoniam tecum trahis: ire tumentem
[illegible] & caput hoc abscondere rebus
Turbatis e [illegible] Hannibal ipse
[illegible] certare tonanti?
Et iam conuersis [illegible] hactenus)
[illegible] ad meliora reseruat.
Si [illegible] datur, eripe letho
Hanc nostris maiorem animam, mox bella capesses.
Ad quae suspirans ductor mortemne sub armis
Cui [illegible] parum est, quod talia nostra
Perculerint aures suadentem monstra Metelle?
I iuuenis, i carpe fugam, non hostica tela
[illegible] tergo, superos precor, integer oro
[illegible] atque intrepide moenia Romae
Cum Varrone simul [illegible]
Sic vita pulchra, & indignum morte putasti?
Quae [illegible] Poenus, qui nunc contraria bella
[illegible] valeas, proh degener alta
[illegible] patrum, qui [illegible] certamen inire,
Cui ve viro malles [illegible] componere, quàm qui
Et [illegible] per [illegible]
Talibus [illegible] in hostes,
[illegible] crebra [illegible]
Agmina, & [illegible] membra manu, [illegible]
Per [illegible] & [illegible] armis
Con[illegible] atque obtruncat
[illegible]
[illegible] occultos [illegible] agros,
[illegible] fera [illegible]
Nare legit, tacitoq; premens vestigia rostro

Lustrat

Lustrat inaccessos venantum indagine saltus.
Nec sistit nisi conceptum sectatus odorem,
Deprendit spissis arcana cubilia dumis.
At coniux Iouis, vt Paulum depellere dictis
Nequicquam fuit, & Consul non desinit ire
In faciem Mauri, rursus mutata Gelasta
Aduocat ignauum saua ad certamina Pœnum.
Huc tela, huc, inquit, dextram implorantibus affer
O decus æternum Carthaginis, horrida iuxta
Stagnantes Consul molitur prælia ripas,
Et laus haud alio maior datur hoste perempto.
Hæc ait, & iuuenem diuersa ad prælia raptat.
Flumineo Libycam turbabat in aggere pubem
Christæ nomen erat, bis terni iuncta ferebant
Arma senem circa nati, pauperq; penatum
Sed domus haud obscura Tuder, notusq; per Vmbros
Bellator populos, factis & cæde docebat
Natorum armigeram pugnas tractare cohortem.
Vnanima inde phalanx crudo ducente magistro.
Postquam hominum satiata necem, prostrauerat ictu
Innumero cum turre feram, facibusq; secuta,
Ardentem monstri spectabat læta ruinam,
Cum subitus galeæ fulgor, conoq; corusca
Maiore intremuere iubæ nec tarda senectus
Agnouit hac luce virum, rapit agmina natos
Saua parens vltro in certamina, & addere passim
Tela iubet, nec manantes ex ore feroci,
Aut quæ flagrarent galea exhorrescere flammas.
Armiger haud aliter magni Iouis, anxia nido
Quum dignos nutrit gestanda ad fulmina fœtus,
Obuersam spectans ora ad Phaetontia prolem,
Explorat dubios phœbea lampade natos.
Iamq; suis daret vt pugnæ documenta vocatis,
Stridentem gelidis vibrauit viribus hastam.
Quæ medias raptim velox præteruolat auras.
Hæsit multiplici non alte cuspis in auro.
Atque senem inualido dependens prodidit ictu.
Cui Pœnus: quis nam ad cassos furor impulit ictus
Exanguem dextram senio? vix prima momordit
Tegmina callaici cornus tremebunda metalli.
En reddo tua tela tibi, memorabilis ista
A nobis melius discet bellare iuuentus.
Sic propria miseri transfigit pectora cornu.
At contra horrendum, bis terna spicula dextra
Torta volant, paribusq; ruunt conatibus hastæ.
Haud secus ac Libyca fœta tellure leæna
Inuadunt rapidi iam dudum, & inania tentant
Nondum sat firmo catuli certamina dente.
Consumit clypeo tela, & collectus in arma
Sustinet ingentes crepitantibus ictibus hastas
Sidonius ductor: nec iam per vulnera credit,
Aut per tot cædes actum satis, iraq; anhelat.
Ni letho det cuncta virum, iungatq; parenti
Corpora, & excidat miseros cum stirpe penates.
Tunc Abarim affatur, nanque vna hic armiger ira
Flammabat martem, atque omnes comes ibat in actus.
Suppedita mihi tela, vadis liuentis Auerni
Demitti globus ille cupit, qui nostra lacessit
Tegmina, iam stultæ fructus pietatis habebit.
Hæc fatus, iaculo Lucam, qui maximus æui
Transadigit, pressa iuuenis cum cuspide labens
Arma super fratrum resupino concidit ore.
Mortiferum inde manu properantem vellere ferrum
Pilo Volsonem (nanque hoc de strage iacentum
Fors dabat) affixa sternit per tegmina nare.
Tum Vesulum calido lapsantem in sanguine fratrum
Ense metit rapido, plenámque (heu barbara virtus.
Abscisi galeam capitis, ceu missile telum
Conuersis in terga iacit. Telesinus ad ossa
Illiso saxo, qua spina interstruit artus,
Occumbit, fratrisq; videt labentia membra
Quercentis, quem funda procul per inane voluta
Sopierat, dum supremam Telesinus in auras
Exhalat lucem, & dubitantia lumina condit.
At fessus mœrore simul cursuq; metuq;,
Et tamen haud iræ vacuus, non certa per æquor
Interdum insistens Perusinus membra ferebat,
Hunc sude, quam Libyci raptam per terga iacentis
Armiger obtulerat monstri super inguina fixum
Obtruncat, quercuq; premit violentus obusta.
Tentarat precibus sæuum lenire furorem,
Sed stygius primos impleuit feruor hiatus
Et pulmone tenus depressit anhelitus ignem.
Tandem cum toto cecidit grege, nomen in Vmbro
Clarum Christæ diu populo, ceu fulmine celsa
Æsculus, aut proauis ab origine cognita quercus
Cum fumat percussa Ioui, sacrosq; per æuum
Athereo ramos populantur sulfure flammæ.
Donec victa Deo late procumbit, & omnem
Collabens operit spatioso stipite prolem.
Atque ea dum iuxtà Tyrius stagna Aufida ductor
Molitur, Paulus numerosa cæde futuram
Vltus iam mortem, ceu victor bella gerebat.
Inter mille viros iacet ingens Phorcus, ab antris
Herculeæ calpes, cælatus Gorgone parmam,
Vnde genus tristisq; deæ manabat origo.
Hunc obiectantem sese, atque antiqua tumentem
Nomina, saxifica monstrosa ex stirpe Medusæ,
Dum læuum petit incumbens violentius inguen
Detrahit excelsi correptum vertice coni,
Affuctumq; premens, tergo qua balteus imo
Sinuatur, coxáque sedet munimen vtraque
Coniecto fodit ense, superuomit ille calentem
Sanguinis effundens per hiantia viscera riuum.
Et subit Ætolos Atlanticus accola campos.
Has inter strages rapido terrore coorti
Inuadunt terga, atque auerso turbine miscent
Bella inopina viri, Tyrius quos fallere doctos.

Hanc ipſam pugnæ rector formarat ad artem,
Succinctis dolis fugerent ceu punica caſtra,
Dediderant dextras, tum totis mentibus aſtam
In cædes actam, ponè atque in terga ruentes
Præcipitant, non haſta viro, non deficit enſis,
Eſtragis eſt ferrum, atq; anulſa cadauere tela.
Raptum Galba procul (neque enim virtutis amorem
Aduerſa exemiſſe valent) vt vidit ab hoſte
Auferri ſignum, connixus corpore toto
Vultorem aſſequitur, lethalique occupat ictu.
Ac dum compenſam caſo de corpore prædam
Auellit, tardæq; manus moribunda remittit,
Tranſfixum gladio propere occurrentis Amorgi
Occidit, immoriens magnis non proſper in auſis.
Hac inter veluti nondum ſatiaſſet Enyo
Iras ſæua truces, ſublatum puluere campum
Vulturnus rotat, & candentes torquet arenas,
Iamq; reluctantes ſtridens immane procella
Perlongum tulit ad campi ſupremæ, cauiſq;
Affixos ripis, tumidum demerſit in amnem,
Hic tibi finis erat, metas hic Auſidus auis
Seruabat tacito non felix Curio letho.
Nanque furens animi dum conſternata moratur
Agmina, & oppoſitu membrorum ſiſtere certat,
In præceps magna propulſus mole ruentum
Turbatis hauritur aquis, fundoq; volutus
Adriaca iacuit ſine nomine mortis arena.
Ingens ferre mala, & fortunæ iubere colla
Neſcius, aduerſa fronte incurrebat in arma
Vincentium Conſul, pereundi Martius ardor,
Atque animos iam ſola dabat fiducia mortis.
Quum Viriatus agens telis regnator Ibera
Magnanimus terra, iuxta atque ante ora furentis
Obtruncat Pauli ſeſſum certaminis hoſtem,
Heu dolor, heu lachryma, Seruilius optima belli
Poſt Paulum, belli pars optima corruit ictu
Barbarico, magnamq; cadens letho addidit vrbi
Inuidiam Cannis triſtem non pertulit iram
Conſul, & inſani quanquam contraria venti
Exarmat vim, atque obtendit puluere lucem,
Squalentem rumpens ingeſta torrens arena
Ingreditur nimbum, ac ritu iam moris Iberi
Carmina pulſata fundentem barbara cetra
Inuadit, lateque fodit vitalia mamma.
Hic ſunt extremus cadum labor, addere bello
Haud vltra licuit dextram, nec tanta relictum
Vti Roma tibi poſthac ad prælia Paulo.
Saxum ingens vaſto libratum pondere, caſa
Venit in ora manu, & perfracta caſſidis ara
Oſſibus infodiens compleuit ſanguine vultus.
Inde pedem pedem referens labentia membra propinquo
Impoſuit ſcopulo atque vndanti puluere anhelans
Sedit terribilis clypeum ſuper ore cruento:
Immanis, ceu depulſis leuioribus haſtis
Accepit leo tum tandem per pectora ferrum,
Stat ſuis patiens media tremebundus arena,
Ac manante iubis ceruiq; & naribus vnda
Sanguinis, interdum languentia murmura torquens,
Effundit paulo ſpumantem ex ore cruorem.
Tum vero incubuit Libyes ſuper ipſe cruento
Ductor equo, quà ſtatus agit, quà pectoris enſis
Quà ſonipes, quà belligero fera belua dente.
Obruitur hic telis, ferri per corpora Piſo
Rectorem vt vidit Libya, connixus in haſtam
Ilia cornipedis ſubrecta cuſpide tranſit,
Collapſoq; ſuper nequiquam incumbere cœptat.
Cui Pœnus propere collecto corpore, quanquam
Cernuus inflexo ſonipes effuderat armo,
Vmbrane Auſonia redimitus in bella retractans
Poſt obitum dextras nec in ipſa morte quieſcens?
Sic ait, atque agrum cœptanti attollere corpus
Arduus injurgens totum permiſcuit enſem.
Ecce cydonea violatus arundine plantam
Lentulus, effuſis campum linquebat habenis,
Cum videt in ſcopulo rorantem ſaxa cruore,
Toruoq; obtutu labentem in tartara Paulum,
Mens abiit, puduit q; fuga, tum viſa cremari
Roma viro, tunc ad portas iam ſtare cruentus
Hannibal, & toties tum primum ante ora fuere
Sorbentes Latium campi, quid deinde relictum eſt
Craſſina cur Tyrios lux non deducat ad vrbem?
Deſerit in tantis puppim ſic Paule procellis?
Teſſor calicolas, inquit, ni damna gubernas
Crudelis belli, vim ſi in turbine tanto
Inuitus, plus Paule (dolor verba aſpera dictat)
Plus Varrone noces. cape quæſo hunc vnice rerum
Feſſurum, cape cornipedem, languentia membra
Ipſe leuabo humeris, & dorſo tuta locabo.
Hæc inter, lacero manantem ex ore cruorem
Etiam conſul, mactè ô virtute paterna,
Nec vero ſpes angiſtia, cum talia reſtent
Pectora Romuleo regno, calcaribus auſer
Qua vulnus permittit equum, atque hinc ocyus ad vrbis
Claudantur portæ, ruat hæc ad mœnia peſtis.
Dic oro, rerum Fabio tardantur habenæ,
Noſtros pugnauit monitu furor, amplius aſta
Quid ſupereſt vitæ, niſi cæca oſtendere plebi
Paulum ſcire mori? ferar an conſumptus eidem
Vulneribus? quantique emptum velit Hannibal, vt nos
Vertentes terga aſpiciat? nec talia Paulo
Pectora, nec manes tam parua minantis imago.
Ille ego, ſed vario quid enim te demeror ægre
Lentule conqueſtu? perge atque hinc cuſpide feſſum
Eripe quadrupedem propere, tum Lentulus vrbem
Magna ferens mandata petit: nec Paulius inultus
Quod ſupereſt de luce fugit, ceu vulnere tigris
Lethæo cedens tandem, proiectaq; corpus
Luctatur morti, & languentem pandit hiatum
In vanos morſus, nec ſufficientibus ira
Ictibus, extrema lambit venabula lingua:

Iam-

Iamq; coruscanti telum. pro, insignis ferentis
Gressum exultantem, & fremitu caeli lacessit
Non expectatum, ingenti defixit ensem,
Sidoniumque ducem circum & volat, in illa
Exoptans animam extrahere, ponere dextra.
Sed vetuere viam concurrentes vndique telis
Et Nomas, & Garamas, & Celta, & Maurus, & Astur.
Hic finis Paulo, iacet altum pectus & ingens
Dextera. quem (soli si bella agitanda darentur)
Aequares forsan Fabio, mors addidit vrbi
Pulchra decus, mistusque viris inter sidera nomen.
Postquam spes Italium, mentesque in Consule lapsae,
Cum truncus capitis, sauus exercitus armis
Sternitur, & victrix toto furit Aphrica campo.
Hic Picentum acies, hic Vmber martius illic
Sicana procumbit pubes, hic Hernica turma.
Passim signa iacent, quae Samnis colligit, & quae
Sarrastes populi, Marsaque tulere cohortes.
Transfixos clypeos, galeasque & inutile ferrum
Fractaq; conflictu parmarum tegmina, & ore
Cornipedum direpta fero spumantia frena,
Sanguineus tumidis in campos Aufidus vndis
Eiectat, redditque furens sua corpora ripis.
Sic Lagaea ratis, vasto velut insula ponto
Conspecta illisit scopulis, vbi nubifer Eurus
Naufragium spargens operit freta, iamq; per vndas
Et transtra & mali, lateréque aplustria velo,
Ac miseri fluitant reuomentes aequora nautae.
At Poenus per longa diem certamina sanis
Caedibus emensus, postquam eripuere furori
Insignem tenebrae lucem. tum denique martem
Dimisit, tandémque suis in caede pepercit.
Sed mens inuigilat curis, noctisq; quietem
Ferre nequit, stimulat dona inter tanta deorum.
Hortatur nondum portas intrasse Quirini.
Proxima lux placet, hinc strictos ferre ocyus enses
Dum feruet cruor, & perfusae caede cohortes,
Destinat, ac iam claustra manu, iam moenia flamma
Occupat, & iungit Tarpeia incendia Cannis.
Quo turbata viri coniux Saturnia coepto
Irarumq; Iouis, Latiique haud nescia fati,
Incautum ardorem, atque auidas ad futile votũ
Spes iuuenis frenare parat, ciet inde quietis
Regnantem tenebris Somnum, quo saepe ministro
Edomita inuicti componit lumina fratris.
Atque huic arridens, non te maioribus inquit,
Ausis diue voco, nec posco vt mollibus alis
Des victum mihi Somne Iouem, non mille premendi
Sunt oculi tibi, nec spernens tua numina custos
Inachiae multa superandus nocte iuuencae.
Ductori precor immittas noua somnia Poeno,
Ne Romam, & vetitos cupiat nunc visere muros,
Quos intrare dabit nunquam regnator olympi.
Imperium celer exequitur, curuoque volucris
Per tenebras portat medicata papauera cornu.
Ast vbi per tacitum allapsus, tentoria prima
Barcaei petiit iuuenis, quatit inde soporas
Deuexo capiti pennas, oculisq; quietem
Irrorat, tangens Lethaea tempora virga.
Excitant rabidam truculenta insomnia mentẽ,
Iam que videbatur multo sibi milite Tybrim
Cingere, & insultans astare ad moenia Romae.
Ipse refulgebat Tarpeia culmine rupis
Elata torquens flagrantia fulmina dextra
Iuppiter, & late fumabant sulfure campi,
Ac gelidus Anio trepidabat caerulus vndis,
Et densi ante oculos, iterúmque iterumq; (tremendum)
Vibrabant ignes, tunc vox effusa per auras:
Sat magna o iuuenis prensa est tibi gloria Cannis.
Siste gradum neque enim iacies irrumpere muris
Poene magis dabitur, nostrum quàm scindere caelum,
Attonitum visis, maioráque bella pauentem
Post confecta sopor Iunonia iussa reliquit,
Nec lux terribili purgauit imagine mentem.
Quos inter motus somni, varioque tumultus
Dedita per noctem reliquo cum milite castra
Nuntiat, & praedam pleno trahit agmine Mago.
Hunc ductor latas Tarpeio in vertice mensas
Spondentem, cum quinta diem nox orbe tulisset,
Celatus superum monitis, clausóque pauore,
Vulnera, & exhaustas sauo certamine vires,
Ac nimium laetis excusas fidere rebus.
Tum spe delectus iuuenis, ceu vertere ab ipsis
Terga iuberetur muris, ac signa referre,
Tanta mole, inquit, non Roma, vt credidit ipsa,
Sed Varro est victus. quo nam tam prospera martis
Munera destituis fato? patriámque moraris?
Mecũ exultet eques, iuro hoc caput, accipe muros
Iliacos, portasq; tibi sine marte patentes.
Dúmque ea Mago fremit cautò nõ credita fratri,
Iam Latius sese Canusina in moenia miles
Colligere, & profugos vicino cingere vallo
Coeperat: heu rebus facies inhonora sinistris.
Non aquila, non signa viris, non Consulis altum
Imperium, non subnixa lictore secures,
Trunca, atque aegra metu, ceu magna elisa ruina
Corpora debilibus nituntur sistere membris.
Clamor saepe repens, & saepe silentia fixis
In tellurem oculis, nuda plerisq; sinistra
Detrito clypeo, desunt pugnacibus enses.
Saucius omnis eques galeis carpsere superbum
Cristarum decus, & damnarunt martis honores.
At multa thorax perfossus cuspide, & haerens
Lorica, interdum maurusia pendet arundo.
Interdum moesto socios clamore requirunt.
Hic Galba, hic Piso, & letho non dignus inerti
Curio defletur, grauis illic Scaeuola bello:
Hos passim, at Pauli pariter, ceu dira parentis
Fata gemunt, vt vera mali praesentia nunquam
Cessarit canere, & Varronis sistere mentem.
Atque diem hunc quoties nequicquam auerterit vrbi,

Atq; idem cantus dextra: sed cura futuri
Quos premit aut fossas instant producere muris,
Aut portarum adituq; (vt rerum est copia) firmant,
Quaq; patet campus planis ingressibus hosti,
Ceruorum ambustis imitantur cornua ramis,
Et silua occulitur, cæcum in vestigia telum.
Ecce super clades, & non medicabile vulnus,
Relliquias belli, atq; imperdita corpora Pœnis,
Impia formido, ac maior iactabat erinnys.
Trans æquor, tyrios enses, atq; arma parabant
Punica, & Hannibalem mutato euadere cælo.
Duxerat exilio collectis marte Metellus,
Sed stirpe haud parui cognominis, is noua bello
Pectora, degeneremq; manum, ad deformia agebat
Consulta, atq; alio positas spectabat in orbe.
Queis sese occulerent terras, quo nomina nulla
Pœnorum, aut patriæ penetraret fama relictæ.
Quæ postquam accepit flammata Scipio mente,
Quantus Sidonium contra fera prælia miscens
Ductorem stetit in campis, rapit ocyus ensem,
Atque vbi turpe malum, Latioq; extrema coquebant
Cœpta viri, ruptis foribus sese arduus infert:
Tum quatiens strictum cum voce ante ora pauentum
Mucronem, Tarpeia pater, qui templa secundam
Incolis à cælo sedem, & Saturnia nondum
Iliacis mutata malis, tuq; aspera pectus
Ægido gorgoneos virgo succincta furores,
Indigetesq; dei, sponte inter numina nostra,
Perq; caput nullo leuius mihi numine patris
Magnanimi iuro, nunquam Lauinia regna
Linquam, nec linqui patiar, dum vita manebit.
Ocyus en testare deos, si mœnia tedis
Flagrabunt libycis, nullas te ferre Metelle
Ausurum in terras gressus: ni talia sancis,
Quem tremis, & cuius somnos formidine rumpis,
Hannibal hic armatus adest, moriere, nec vllo
Pœnorum melior parietur gloria cæso.
His excussa incœpta minis, iamq; ordine iusso
Obstringunt animas patriæ, dictataq; iurant
Sacramenta deis, & purgant pectora culpa.
Atq; ea dum Rutulis turbata mente geruntur.
Lustrabat campos, & sæua tristia dextra
Facta recensebat pertractans vulnera visu
Hannibal, & magna circumstipante caterua
Dulcia præbebat trucibus spectacula Pœnis,
Quas inter strages confossus pectora telis,
Seminecem extremo vitam exhalarat in auras
Munere deficiens iam Clœlius, oraq; nisu
Languida vix ægro, & dubia ceruice leuabat.
Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens, sternit tellure Vagesim.
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso.
Hinc rapidum glomerans cursum, per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis.
Inde inclinatus collum, submissus & armos
De more, inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.
Milite non illo quisquam felicius acri
Insultarat equo, vel si resupina citato
Proiectus dorso ferret cum membra, vel idem
Si nudo staret tergo, cum rapta volucris
Transigeret cursu sonipes certamina campi.
At Libys humanos æquantem pectore sensus
Haud parce miratus equum, qui nam ille sinistra
Depugnet morti iuuenis, nomenq; decusq;
Erogitat, lethiq; simul compendia donat.
Hinc Cynna (ad Tyrios namque is sua verterat arma)
Credulus aduersi, qui tum comedebat euanti,
Auribus huic, inquit, ductor fortissime, origo est
Non indigna tuis, quondam sub regibus illa,
Quæ libycos renuit frenos, sub regibus olim
Roma fuit, sed enim solium indignata superbi
Vt sceptra exegit, confestim ingentia bella
Clusina venere domo si Porsena fando
Auditus tibi, si Cocles, si Lydia castra.
Ille ope mœonia, & populo succinctus hetrusco
Cer tabat pulsos per bella reponere reges.
Multa adeo nequicquam ausi, pressitque tyrannus
Ianiculum incumbens, vbi mox iã pace probata
Compressere odia, & positum tum fœdere bellũ,
Obsidibusq; obstricta fides, mansuescere corda,
Nescia (prô superi) & nil non immite parata
Gens Italûm prô laude pati, bis Clœlia senos
Nondum complerat primæui corporis annos,
Vna puellarum Laurentum, & pignora pacis
Inter virgineas regi transmissa cateruas.
Facta virûm sileo, rege hæc, & fœdere, & annis,
Et fluuio spretis, mirantem interrita Tybrim
Tranauit, frangens vndam puerilibus vlnis,
Cui si mutasset sexum natura, reuerti
Forsan Tyrrhenas tibi non licuisset in oras
Porsena, sed iuueni (ne sim tibi longior) huic est
Et genus, & clara memorandũ à virgine nomẽ.
Talia dum pandit, vicinus parte sinistra
Per subitum erumpit clamor, permixta ruina
Inter & arma virûm, & lacerata cadauera, Pauli
Eruerant corpus, media de strage iacentum.
Heu quis erat, quam non similis modo Punica telis
Agmina turbanti, vel cum Taulantia regna
Vertit, & Illyrico sunt addita vincla tyranno.
Puluere canicies atro, arentiq; cruore
Squalebat barba, & perfracti turbine dentes
Muralis saxi, tum toto corpore vulnus.
Quem postqua aspexit geminatus gaudia ductor
Sidonius, fuge Varro inquit, fuge Varro superstes,
Dum iaceat Paulus patribus Fabioq; sedenti
Et populo, Consul totas edissere Cannas.
Concedam hanc iterum, si lucis tãta cupido est.
Concedã tibi Varro fugam, at cui fortia, & hoste

Me

Me digna, haud paruo caluerunt corda vigore,
Funere supremo & tumuli decoretur honore.
Quantus Paule tacesq; tot mihi millibus vnus
Maior lætitia causa cessum fata vocabunt,
Tuo precor nobis, alua Carthagine lethum.
Hæc ait, & ocium mandari corpora terra
Postera cum thalamis auera rubebit apertis
Imperat, armorumq; iubet consurgere acernos
Arsuros Gradiue tibi tum munera tosta
Defessi quanquam accelerant, sparsoque propinquos
Agmine prosternunt lucos, sonat ærea bipenni
Frondosa silua alta iugis, hinc ornus, & alta
Populus alba coma, vastida accipit ilice lacertis
Scinditur, hinc lex prætorum condita secle,
Deuoluunt quercus, & iam interlitora pinum.
At ferale decus maestas ad busta cupressos.
Funerea tum deinde pyras certamine texunt.
Officium infelix, & munus inane peremptis.
Donec ardentes stagna in Tarteßia Phœbus
Mersit equos, fugiensq; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.
Postquam vbi pallentem primo phaetontia flamma
Ignibus, atque iterum rediere colores,
Supponunt flammam, & manantia corpora tabo
Hostili tellure cremant, subit horrida mentem
Formido incerti casus, tacitusq; pererrat
Intimo corda pauor, si fors ita Martis iniqui
Mox ferat, ac ipsis inimica cadet incendium.
Ast vbi bellipotens sacrum construxius aceruo
Ingenti mons armorum, surgebat ad astra.
Ipse manu celsam pinum flammaq; comantem
Attollens ductor, Gradiuum in vota ciebat,
Primitias pugnæ, & lethi libamina belli
Hannibal Ausonio cremat hæc de nomine victor,
Et tibi Mars genitor votorum haud surde meorum
Arma electa dicat, spirantum turba virorum.
Tum face contecta populatur feruidus ignis
Flagrantem molem & rupta caligine in auras
Actus auex, claro perfundit lumine campos.
Hinc ciuis ad tumultum, donatæq; funera Paulo
Ibat, & hostilis lethi tacitabat honorem,
Sublimem oduxere pyram, molleq; virenti
Stramine compoßere toros, superaddita dona
Funerum decus expertu, insignes & ensis.
Et clypeus terroq; modo, atque insigne superbum,
Tum lateri fasces, captaque in Marte secures.
Non coniux, nativo aderant, non iuncta propinquo
Sanguine turba virum aut celsis de more feretris
Præcedens prisca exequias decorabat imago,
Omnibus exequijs nudo, tamque Hannibal vnus
Sat decoris laudator erat, fulgentia pingui
Murice fuspirans imicis velamina, & auro
Intextum chlamydem, ac supremo affatur honore.
I decus Ausonie, quo fas est ire superbis
Virtute & factis animas, tibi gloria letho
Iam parta insigni, nostros fortuna labores
Versat adhuc, casusq; iubet nescire futuros.
Hæc Libys, atque repens crepitantibus vndique flammis
Æthereas anima exultans euasit in auras.
Fama dehinc glisconte sono tam sidera adibat,
Iam maria ac terras, primámque intrauerat vrbem.
Diffidunt muris, solam pauit cuntibus arcem
Sperauisse fat est. nec enim superesse iuuentam,
Ac stare Ausoniam, vacuum sine corpore nomen.
Quodq; adeo nondum portis irruperit hostis
Contemtu cessare putant, tam tecta cremari,
Ac delubra rapi, cædesq; ante ora nefandæ
Natorum, septemq; arces flamare videntur.
Lux vna euersas bis centum sistere curules,
Ac tumentum bis tricenis orbata gemebat
Milibus exhausta nutantia mœnia Roma.
Atque ea post Trebiam, post Thusci stagna profundi,
Nec sociûm numero pariter leuiore perempto.
Hæc inter sed enim reliqui pia turba senatus
Munera sortito inuadunt, celer omnia lustrans
Clamitat attonitus Fabius, non vlla relicta
Credite cunctandi ratio, approperemus, vt hostis
Nequicquam armatos ausit succedere muros.
Dura inter pauidos alitur fortuna sedendo,
Et gliscunt aduersa metu, ste ste ocyus arma
Deripite ô pubes templu, vos atria raptim.
Nudate, & clypeos in bella refigite captos.
Sat patria sumus à numero, si ad prælia nostra
Nil minuit pauorem patulu illa horrida campis
Sit metuenda lues, muros haud fregerit vnquam
Exultare leuis nudato corpore Maurus.
Dum Fabius lapsas acuit formidine mentes,
Varronem aduentare vagus per mœnia rumor
Spargit, & occulto perfundit pectora moto:
Haud secus, ac fracta rector si forte carina
Littoribus solus vacuis, ex æquore sospes
Adnatet, incerta trepidant, tendantne, negentve
Iactato dextras, ipsamq; odere salutem
Vnius amissa superantis puppe magistri.
Quam restare viro labem qui accedere portis
Audeat, ac dirum ventat pauentibus omen.
Hos mulcens questus Fabius, deforme docebat
Cladibus irasci, vulgumq; arcebat ab ira.
Aduersis etenim frangi non esse virorum,
Qui Martem inscribant genti, non posse dolores
Condere, & ex pœna solatia poscere luctus.
Si vero exprobrare sinant, sibi tristius illum
Illuxisse diem, quo castra viderit ire
Varronem, quam quo videat remeare sine armis.
His dictis sedere mina & conuersa repente
Pectora, nunc fati pœnitet, nunc gaudia Pœno
Consulibus reputant casis erepta duobus.
Ergo omne effundit longo iam se agmine vulgus
Gratantum, magnáque actum se credere mente
Testantur, quod ipsius auus, cepitq; superbus
Lacmedontiadum non desperauerit vrbi.
Nec minus infelix culpæ, grandique pudore

Turbatus Consul, titubantem ad mœnia gressum
Portabat lachrymans: deiectum attollere vultum,
Ac patriam aspicere, & luctus reuocare pigebat.
Quod vero reduci, tum se populusq; patresq;
Offerrent, non gratari, sed poscere natos
Quisq; suo, fratresq; simul, miseraq; parentes
Ire videbantur, laceranda ad Consulis ora.
Sic igitur muto lictore inuectus in vrbem,
Damnatum superis aspernabatur honorem.
At patres, Fabiusq; simul mœrore remoto,
Præcipitant curas, raptim & delecta iuuenta,
Seruitia armantur, nec claudit castra saluti
Postpositus pudor. infixum est Æneia regna
Parcarum in leges quacunque reducere dextra:
Proq; arce, & sceptris, & libertatis honore,
Vel famulas armare manus. primæua suorum
Corpora prætexto spoliant velamine, & armis
Insolitis cingunt, puerilis cassida vultus
Clauditur, atque hostis pubescere cæde iubetur.
Iidem obsecrantes, captiuum vulgus vt auro
Pensarent paruo, nec pauca fuere precantum
Millia, miranti durarunt prodere Pœno.
Cuncta adeo scelera, & noxam superauerat omnem
Armatum potuisse caps. tunc terga dedisse
Damnatis, siculas longe meritare per oras
Impositum, donec Latio decederet hostis.
Hæc tum Roma fuit. post te, cui vertere mores
Si stabat fatis, potius Carthago maneres.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XI.

Accepta ad Cannas ferali clade cruentas,
Mox sequitur populi defectio fœda Latini
Ad Tyrij tam fausta ducis, memorandáque castra.
At Capua in primis, rebus sufflata secundis
Ausa fuit partem summi sibi poscere iuris.
Et reiecta suas Victori pandere portas,
Inuito, & frustra Decio prohibente furorem.
Hic cum inter mensas, Campanáque pocula victor
Desidet, inuisum regem obtruncare parabat
Confidens animi iuuenis, cœptúmque minaci
Ense patrasset opus, ni se tenuisset euntem
Pactulo genitor. dehinc natus Amilcare fratrem
Mittit vt ad patriæ cupidas hæc nuntiet aures
Pugnatum, & Cannas hostili cæde repletas.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XI.

NVNC age, quos clades insignis Iapyge campo
Verterit ad Libyam populos, Sarranáque castra
Expediam. stat nulla diu mortalibus vsquam
Fortuna titubante fides, adiungere dextras
Certauere palàm rumpenti fœdera Pœno,
Heu nimium faciles læsis diffidere rebus.
Sæuior ante alios iras seruasse repostas,
Atque odium renouare ferox in tempore Samnis.
Mox leuis & sero pressurus facta pudore
Brutius, ambiguis fallax mox Appulus armis.
Tum gens, Hirpini, vana, indocilisq; quietem,
Et rupisse indigna fidem, ceu dira per omnes
Manarent populos fœdi contagia morbi.
Iámque Atella suas, iamque & Galatia abegit,
Fas superante metu, Pœnorum in castra cohortes.
Inde phalanteo leuitas animosa Tarento
Ausonium laxare iugum. patefecit amicas
Alta Croton portas, Aphrisq; ad barbara iussa
Thespiadum docuit submittere colla nepotes.
Idem etiam Locros habuit furor, ora vadosi
Littoris, Argiuos maior qua Græcia muros
Seruat, & Ionio luitur curuata profundo,
Lætas res Libyæ, & fortunam errore sequuta
Iurauit pauitans Tyrio sua prælia Marti.
Iam vero Eridani tumidissimus accola Celtæ
Incubuere malis iterum, veterisq; doloris
Tota se socios properarunt iungere mole.
Sed fas id Celtis, fas impia bella referre

Boio-

Boiorum fuerit populis, Capuáne furorem,
Quem Senonum genti placuisset: & Dardana ab
ortu
Mœnia, barbarico nondum sociata tyranno.
Quis nam mutato tantum nunc tempore credat?
Luxus, & insanis nutrita ignauia lustris,
Consumptúsq; pudor peccando, vnúsq; relictus
Diuitiis probrosus honor, lacerabat hiantem
Desidia populum, ac resolutam legibus vrbem
Insuper exitio truculenta superbia agebat.
Nec vitiis deerant vires: non largior vlli
Ausonia populo, sic tum fortuna fouebat.
Aurique argentíq; modus, maculata veneno
Assyrio, manibus vestis, tiedúq; dierum
Regales epulæ, atque ortus non visa solis
Deprensa, & nulla macula non illita vita.
Tum populo sani patres, plebésque senatus
Inuidia lacera, & collidens dissona corda
Seditio. sed enim interea temeraria pubes
Delicia augebat, pollutior ipsa senectus.
Nec quos vile genus, despectæque lucis origo
Fœdabat, sperare sibi & deposcere prima
Deerant imperio, ac patria per crimen habenas.
Quin etiam exhilarare viris conuiuia cæde
Mos olim, & miscere epulis spectacula dira
Certantum ferro sæpe, & super ipsa cadentum
Pocula respersis non parco sanguine mensis.
Hac astu aggressus, quo verteret acrius ægras
Ad Tyrios mentes, quia nulla sorte daturam
Certus erat Romam, neque enim impetrata volebat
(Pacuuio fuit haud obscurum crimine nomen)
Hortatur summi partem deposcere iuris,
Atque alternatos sociato consule fasces:
Et si partita renuant sedisse curuli
Æquatúmque decus, geminasq; videre secures,
Vltorem ante oculos, atque ora astare repulsæ.
Ergo electa manus gressu fert dicta citato,
Antistat cunctis præcellens Virius ore,
Sed genus obscurum, nullique furore secundus.
Impia dementis vulgi, & vix tota profudit
Consulta, & tumidis incendit vocibus aures.
Concordi fremitu renuentum effunditur asper
Toto è concilio clamor, tum quisque fatigat
Instrepitans, vocúmque tremit certamine templũ.
Hic Torquatus auum fronte æquauisse seuera
Nobilis, heu Capua portantes talia dicta
Romuleis durastis, ait, succedere muris?
Ad quos non ausi Carthago atque Hannibal, arma
Post Cannas afferre suas? nunquámne per aures
It vestras in Tarpeia cum sede Latinus
Orarent paria, haud verbis, haud voce, sed acri
Propulsum dextra, qui tum mandata superbo
Ore asportabat, tanto per limina templi
Turbine præcipitem reuoluti corporis actum,
Vt saxo afflictus saxo, spectante pararet
Tristia dicta Ioue, & lueret verba impia letho?
En ego progenies eius qui sede tonantis
Expulit orantem, & nuda capitolia Consul
Defendit dextra. rapidum hunc, palmásque virorum
Intentantem oculis, proauitáque facta parantem,
Vt vidit maiore adeo crudescere motu,
Excipit his frendens Fabius, proh cũcta pudendi,
Sedes ecce vacat belli viduata procella:
Quem quæso è vobis huic imposuisse paratis?
In quæ locum Pauli quem nam datis? an tua Viri
Prima atque ante alios sors concedente senatu
Te citat, ac nostris æquat iam purpura Brutis?
I demens, i quo tendis, tibi perfida fasces
Det Carthago suos. medio sermone loquentis
Impatiens vltra gemitu cohibere furorem
Fulminea tornum exclamat Marcellus ab ira.
Quæ tandem & quam lenta tenet patientia mentem
O confuse nimis Gradiui turbine Varro?
Vt perferre queas furibunda insomnia Consul?
Nonne exturbatos iam dudum limine templi
Præcipites agis ad portas? & discere cogis
Semiuiros, quod sit nostro de more creati
Consulis imperium? non vnquam sobria pubes
Et peritura breui, moneo, ocyus vrbe facesse.
Muros ante tuos vt par est, debita ductor
Armatus responsa dabit, consurgere cuncti
Hinc pariter, magnoque viros clamore premebant.
Necnon & foribus propere campana iuuentus
Extulit acta gradum, tantóq; dolore repulsæ
Concitus Hannibalem voluebat Virius ore.
Fulmitis huic iam spondebant præsagia mentis
Venturum decus, & Capua pereuntis imago
Iam tum erat ante oculos) non si Carthaginis, inquit,
Ductorem vestris deuinctum colla catenis
Romam victor agas. posthac intrare Quirini
Sacratas dabitur sedes. tende ocyus ero
Quò mens ægra vocat. referunt hæc inde citati
Mixta minis, & torua trucis responsa Senatus.
Tantáne omnipotens caligine mersa latere
Fata placet? veniet quondam felicior ætas,
Cum pia campano gaudebit consule Roma,
Et per bella diu, fasces, perq; arma, negatos
Vltro ad magnanimos referat secura nepotes.
Pœna superborum tamen hæc durabit auorum,
Quod non ante suos Capua ad suffragia mittet,
Quàm Carthago suos. postquam nunc dicta Senatus,
Nunc fata exposuit, tum veris falsa per artem
Virius admiscens, cecinit fatale cruenti
Turbæ signum belli, furiata iuuentus
Armáque Hannibalemque volunt, ruit vndique vulgus,
Et Pœnos in tecta vocant, ingentia facta
Sidonij iuuenis celebrant, vt vicerit alpes
Herculei socius decoris, diuísq; propinquas
Transierit cursu rupes, vt cæde referta
Clauserit Eridani victor vada, victor vt idem
Lydia Romano turbarit stagna cruore,
Et Trebia ripas æterno nomine fama

Tradiderit, Paulumq; idem inter prælia, & idem
Flamminium proceres rerum, demiserit umbriu.
His super excisam primori marte Saguntham,
Et inga Pyrenes, & Iberum, & fœdera parentis,
Iuratumq; viro bellum puerilibus annis.
Accumulant, vnum ducibus tot cade peremptis,
Tot fusis acie, stare inter prælia nullis
Attactum telis superum, quum munere detur
Hunc sociare viro dextras, & fœdere iungi
Fastius & exangues populi, vanumq; timorem,
Nimirum Capuæ & dominatum perferat vrbis,
Ceu famulis fusces, aquataq; iura negantis.
Prorsus enim tanto potiorem nomine habendum
Varronem, vt fugiat Consul fulgentior ostro.
Talia tractantes tam lectam sorte parabant
Mittere, quæ Tyrios adiungat fœdere pubem.
Sed non inuictum ponebat pectore robur
Tum solum Decius Capuæ decus, usque receptus
In medios cœtus, neque enim differre dabatur,
Ites, ait, ciues violanda ad iura parentum,
Damnatumq; caput temerati fœderis aræ
Iungitis hostitio? quæ tanta oblimo recti?
Magnum vtique, in magnis rebus populisq; virisque
Aduersis seruare fidem. nunc tempus inire
Prælia pro Rutulis, nunc signa aciemq; mouere,
Dum trepida res, & medicinam vulnera poscunt.
Is locus officio, cum cessant prospera, cumq;
Dura ad opem fortuna vocat, nam læta fouere
Haudquaquam magni est animi decus: hinc age adeste.
Noui diu animas similes, & pectora magnis
Nunquam angusta malis, cepisse (mihi credite) Cannæ,
Et Thrasimena vada, & Pauli memorabile lethum.
Hi sunt qui vestris infixum mœnibus hostem
Detecere manu, & Capuam eripuere superbis
Samnitum iussis: hi sunt qui iura dedere
Terrore expulso, Sidicinaq; bella remorunt.
Quos fugitis socios odii? quos vestra addidit ille
Dardanius, cui sacra pater, cui nomina liquit
A Ioue ducta Cayys, magno cognatus Iulo:
Ille ego semihomines inter Nasamonas, & inter
Sanum, atque aquantium ritium Garamanta ferarum,
Marmarico ponam tentoria mixtus alumno?
Ductoremq; feram, cui nunc pro fœdere, pròque
Iustitia est ensis, solaque è sanguine laudes?
Non ita, non Decio permixtum sæpe nefasq;
Hæc vt velle queat, nullæq; vos inuida tanto
Armauit natura bono, quàm tanua mortis
(Quod patet) è vita non aqua exire potestas.
Hæc vana auersæ Decius tactatus ad aures.
Ast delecta manus iungebat fœdera Pæno.
Iámque aderat premissa duci turbante tumultu
Autoteles numerosa cohors, ipse agmine magno
Festinata citus per campos signa mouebat.
Et Decius, nunc hora viri, nunc tempus, adesto.
Dum Capua dignum, dum me ducit dextera vindex
Molitur facinus, procumbat barbara pubes,
Pro se quisque alacres rapite hoc decus, hostis adire
Separat, obstructas præbete cadauere portas,
Et ferro purgate nefas. hic denique solus
Eluerit sanguis maculatas crimine mentes.
Dumque ea nequicquam, non vlli lata profatur
Audita asperitate viri, cœptoq; feroci,
Multa fata gerens ira præcordia Pœnus
Æstabat muru, properèq; accersere lectos
Immitem castris. Deus tum iubet horrida virtus.
Armatumq; fide pectus, rectique cupido
Et maior Capua mens, imperterrita mole
Inuicta stabat, torvoque minantia vultu
Iussa dius is, verbaq; etiam incessêre amaris.
Quem Latia rector tot signa tot arma ferentis
Spernentem increpitus magno clamore profatur:
Post Paulum, post Flamminium componimur, heu heu
Vecordi Decio, mecum certasse volenti
In decus & famam ferbis, rapite inde citati
Signa duces, patefq; mihi Campana vetante
Vrbs Decio, expugnare iubet nouà bella mouenti
Cui patuere alpes, saxa impellentia cælum,
Atque vni cæsaria deo. sussiderat ora
Sanguis, & à torno surgebant lumine flammæ,
Tum victu ijumas, & anhelis faucibus acta
Verjabant penitus dirum susparia murmur.
Sic vrbem ingreditur tanto comitante senatu,
Et vulgo ad spectanda ducis simul ora ruente
Effundit cunctam rabiem, tarumq; procellas.
Nec non & Decio propiora pericula mentem
Flammarant, tempusq; adeo cernebat adesse,
Quo laudes ducis inuicti superaret inermis.
Non illum fuga, non clausi occultare penates,
Sed liber, veluti nullus penetrasset in vrbem
Hannibal, intrepido seruauerat otia vultu,
Cum iuuenem sanis horrendum concitus armis
Inuadit globus, & pedibus sublime sedentis
Ductoris sistit: tonat inde ferocibus alte
Incessens victor dictis, solitosne ruentem
Fulcire, ac reuocare paras à funere Romam?
O demens, en qui diuûm mihi munera tanta
Eripiat. Decio prorsus seruabar merti
Vincendus, Decio imbelli, cui fœmina nulla
Orta in Agenoreis nostra Carthaginis oris
Cesserit: huic agedum (nam cur indigna feramus?)
Magnanimo miles meritas innectle catenas.
Dixerat, & nondum finem contentia norant
Quum fera gens Decy constanti pectore corpus
Inuadit, vincitque manus post terga catenis.
Illatus velut armentis super ardua colla
Cum sese imposuit, victorque immane sub ira
Insremuit leo, & immersis grauis vnguibus hæsit
Mundi anhelantem pendens cervice iuuencum.
At Decius dum vincla ligant, nec ocyus, inquit.

Mam

Nam sic Hannibalem decet intrauisse catenas
Fœderis infausti pretium, sic victima pressus
Digna cadat: Decius nec enim te sanguine latum
Humano, sit fas cæsis placasse iuuencis.
En dextra, en fœdus, nondum tibi curia, nec dum
Templorum intranti postes, tam panditur auri
imperio carcer, perge ac primordia tanta
Accumula paribus factis, mihi fama sub umbris
Te ferat oppressum Capua cecidisse ruinis.
Nec plura effari concessum, obnubitur atra
Veste caput, trahiturq; fero ex ante ora suorum.
Exin victor ouans gelato pectore tandem
Spectandis urbis tectis, templisq; serenos
Latus circumfert oculos & singula discit
Quis muris sator, & pubes sit quanta sub armis,
Quæ... aurі pateant bello argentiq; talenta,
Nunc qualis frenata acies, nunc deinde pedestris
Copia quanta uirûm, monstrant Capitolia cœlo.
Stellatesque docent campos, cereremque benignam.
Iamq; diem admotas defessis Phœbus olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus umbra
Paulatim infusa, properantem ad littora currũ.
Instituunt de more epulas, festamq; per urbem
Regifice extructis celebrant conuiuia mensis.
Ipse deûm cultu & sacro dignatus honore,
Præcipuus, multoq; procul splendentibus ostro
Accipitur sublime toris: non una ministri
Turba gregis; posuisse dapes hu addita cura,
Hu adolere focos, hu ordine pocula ferre.
Nec non & certus struitur penus, aspera mensa
Pondera calati fulgent antiquitus auri.
Eripiunt flammæ noctem, strepitusq; mouentum
Murmurat alta domus, stupet inconsuetus opima
Sidonius mensa miles, faciemq; superbi
Ignotam luxus, oculis mirantibus haurit.
Vincitur ipse silens, & tantos damnat honores
Esse epulis, facilesq; cœli tanto agmine mensas.
At quum pulsa fames, & Bacchi munera duram
Laxarunt mentem, cum fronti reddita demum
Lætitia, & posita grauiores pectore curæ,
Personat Euboica Tenthras tegula iuxta Cymes
Incola & obtusas immittit murmure fauces
Inter bella tuba, permulcet cantibus aures.
Iamq; Iouem, & latos per furta canebat amores
Electraq; toros Atlantidos, unde creatus
Proles digna deum tum Dardanes, ipsq; tonanti
Vt det Erichthonium magna de stirpe nepotem.
Hinc Tros, hinc Ilus, generis tunc ordine longo
Assaracus, nullo; minor famâve manúve,
Tũ Capys ut primus dederit sua nomina muris,
Concelebrant planum in partes Sidonia pubes,
Campanaq; mœnia, ante omnes ductor honori
Nominis augusto libat carchesia ritu.
Cæteraquem sequitur, bacchique ex more liquorem
Ingerat mensis turba, ardescitq; Lyæo.
In tetra Tyrio resoluta in gaudia cura
Conuerso (neque enim iuuenis non digne fileri
Transmittam tua cœpta libens famamq; negabo
Quanquam imperfecta, magna tamen indole ausis)
Mens una inuiolata mero, nullisq; venenis
Potando exarmata, decus pugnaq; necisq;
Sidonia tacito uoluebat pectore molem.
Quoq; esset miranda magis tum sacra libido,
Pactulo geni tus patrias damnauerat artes.
Is uarius oneratum epulis, atq; atria tardo
Linquentem gressu comitatus pone parentem,
Postquam posse datum meditata aperire, nouissi
Prendere conatus, & liber parte relicta
Tectorum à tergo patuit locus, accipe digna
Et Capua, & nobis, inquit: consulta, (togaq;
Armatum amota nudat latus) hoc ego bellum
Conficere ense paro, atq; auulsum ferre sonanti
Rectoris Libyci victor caput. hic erit ille
Qui polluta dolis tam fœdera sanciet ensis,
Si perferre nequit spectacula tanta senectus,
Et tremit inceptis lasso maioribus ausu,
Et tu securis concede penatibus, & me
Linque mea mente: summum tu credis, & aquas
Hanni balem superis, ò quantum nomine maior
Iam Pœno tibi natus erit: vibrabat ab ore
Ignis atrox, animusq; uiri tam bella gerebat.
Cum senior tanti pondus conaminis ægra
Iamdudum vix aure ferens, tremebundus ibidem
Sternitur, & pedibus crebro pauida oscula figũ
Per si quid superest uitæ, per iura parentis
Perq; tuam nostra potiorem nate salutem
Absiste inceptis oro, ne sanguine cernam
Polluta hospitia, ac tabo repleta cruento
Pocula. & euersæ pugna certamine mensæ.
Tunc illum, quæ non acies, neq; mœnia, & urbes
Ferro valent, cum frons propior, lumenq; coruisco
Igne micat, tunc illa viri qua vertice fundit
Fulmina pertuleris? si uiso intorserit ense
Diram, qua uertit per campos agmina, uocem?
Fallit te, mensas inter quod credis inermem:
Tot bellis quæsita viro, tot cædibus armat
Maiestas æterna ducem. si admoueris ora
Cannas, & Trebiam ante oculos, Thrasimenáq;
busta,
Et Pauli stare ingentem miraberis umbrã.
Quid tanto in casu, comitum tuxtáq; tacentum
Torpebunt dextræ? parce oro, & desine uello
Cui nequeas victor superesse: an tristia uincla
Et Decius non eruditum componere mentem?
Talia commemorans, fama maioris amore
Flagrantem ut uidit iuuenem, surdumq; timori
Nil ultrà posco, refer in conuiuia gressum
Approperemus, ait, nondum tibi pectora pubis
Sidonia fodienda manu tutantia regem,
Hoc iugulo dextram explora, nanq; hoc tibi ferrum
(Si Pœnum tuasse paras) per uiscera lentæ
Nostra est ducendum, tardam ne fibrine senectã,
Opponam membra, atq; ensem exsoluere ne-
gatum

Morte mea eripiam, lachrymæ tunc ore profusæ,
Et magna superum cura seruatus in arma
Scipiadæ Pœnus, nec tantum fata dederunt
Externa peragi dextra, pulcherrimus iræ,
Et dignus fieri compos memorabilis ausi.
Amisit quantam posito conamine laudem,
Cui tantum est voluisse decus, tum reddere sese
Festinant epulis, & tristia fronte serenant,
Donec læta virum soluit conuiuia somnus.
Postera lux Phaetontis equos proferre parabat
Iam rapidos, omni curru splendente sub vndis.
Et iuuenis magno generatus Amilcare, duras
Iam dudum exercet curas Carthaginis arces
Ire ferox Mago, & patribus portare iubetur
Nuntia facta ducis, præda & captiua leguntur
Corpora, direptæq; viris sub Marte cruento
Exuuiæ, fausti superis libamina belli.
Altera curarum Libycis dimittitur oris
Heu Decius reduci lentas seruatus ad iras,
Ni pœna iuuenem indigna miseratus ab alto
Iuppiter, antiquam Batti vertisset ad vrbem.
Hic Pellea virum Ptolemæi sceptra, bonentum
Eripuere minis, resolutaq; vincula collo,
Atq; eadem vitæ custos, mox deinde quieto
Accepit tellus ossa inuiolata sepulchro.
Nec Venerem interea fugit exoptabile tempus
Pœnorum mentes cæco per læta premendi
Exitio, & luxu corda importuna domandi.
Spargere tela manu passim fallentia natis
Imperat, & tacitas in pectora mittere flammas.
Tum pueris dulce arridens: eat improba Iuno,
Et nos (nec mirum, quid enim sumus?) acta secundis
Despiciat, valet illa manu, valet illa lacertis
Paruula nos arcu puerili spicula sensim
Fundimus, & nullus nostro de vulnere sanguis.
Verum, agite ô mea turba precor, nunc tempus, adeste
Et Tyriam pubem tacitis exurite telis.
Amplexu, multoq; mero, somnoq; virorum
Profliganda acies, quam non perfregerit ensis,
Non ignes, non emissis Gradiuus habenis.
Combibat illapsos ductor per viscera luxus,
Nec pudeat picto fultum iacuisse cubili,
Nec crinem Assyrio perfundere pugnet amomo.
Ille sub hyberno somnos educere cælo
Iactator, tectis malit consumere noctes.
Ac ponat ritus vescendi, sæpe citato
Dum residet sub casside equo, discatq; Lyæo
Imbellem donare diem, tum deinde madenti
Post epulas sit grata chelys, segnisq; soporas
Aut nostro vigiles ducat sub numine noctes.
Hæc postquam Venus, applaudit lasciuus, & alto
Mittit se cælo niueis exercitus alis.
Sentit flammiferas pubes Maurusia pennas,
Et paritor fusis tepuerunt pectora telis.
Bacchi dona volunt, epulasq;, & carmina rursus
Pieria liquefacta lyra, non acer aperto
Desudat campo sonipes, non vlla per auras
Lancea nudatos exercet torta lacertos.
Mollitæ flammis symphæ languentia somno
Membra fouent, miserisq; bonis perit horrida virtus.
Ipse etiam afflatus fallente Cupidine ductor
Instaurat mensas dapibus, repetitq; volentum
Hospitia, & patrias paulatim decolor artes
Exuit, occulta mentem vitiante sagitta.
Altera iam patria, atque æquo sub honore vocatur,
Altera Carthago Capua intectumq; secundæ
Fortunæ ingenium vitia ad latrantia quassant,
Nec luxus vllus, mersæq; libidine vitæ
Campanis modus: accumulant, variasq; per artes
Scenarum, certant epulas distinguere ludo.
Vt strepit assidue Phrygiam ad Nilotica toton
Memphis Amyclæo passim lasciua Canopo.
Imprimis dulcem, Pæno lætante, per aures
Nunc voce infundit Teuthras, nũc pectine cãtã.
Isq; vbi mirantem resonantia pollice fila
Ductorem vidit Libyæ, canere inde superbas
Aoniæ laudes sensim testudinis orsus,
Concordem citharæ mouit per carmina linguã,
Vincere linquentem vitam quæ poscit olores.
Atq; hæc e multis carpsit mollissima mensæ
Facta antiqua virum, placidas queis mulceat aures.
Argolicis quondam populis (mirabile dictu)
Exaudita chelys, lapidem testudine prompta
Ducere, & in muros posuisse volantia saxa.
Hæc Amphionio vallauit pectine Thebas
Ac silice aggeribus per se scandente vocatis,
Iussit in immensum cantatas surgere turres.
Altera turbatum plectro moderata profundum,
Et tenuit phocas, & in omni Prothea forma
Traxit, & æquoreo portauit Ariona dorso.
Nam quæ peliaca frenabat rupe canendo
Heroum mentes, & magni pectora Achillis,
Centauro dilecta chelys, compesceret iras
Percussa fide, vel pelagi vel tristis auerni.
Nanq; chaos cæcam quondam sine sidere molẽ,
Non surgente die, ac mundum sine luce canebat.
Tum Deus vt liquidi discussit stagna profundi,
Tellurisq; globum media compage ligasset:
Vt celsum superis habitare dedisset olympum,
Castiq; Saturni monstrabat secula patris.
Sed quos pulsabat Rhipheũ ad Strimona, neru
Auditus superis, auditus manibus Orpheus,
Emerito fulgent clara inter sidera plectro.
Hunc etiam mater, tota comitante sororum
Aonidum turba, mater mirata canentem,
Non illo Pangæa iuga, aut mauortius Hemus,
Non illo modulante sonos stetit vltima Thrace,
Cum syluis venêre feræ, cum montibus amnes.
Immemor & dulcis nidi, positoq; volatu
Non mota volucris captiua pependit in æthra.
Quin etiam Pagasea ratis, cum cærula nondum
Cognita terrigenis, pontoq; intrare negaret,

Ad

Ad puppim sacra cithara elicienti carina
Adductum cantu venit mare. pallida regna
Bistonios vates, flammusq; Acheronta sonantem
Placauit plectro, & fixit reuolubile saxum.
O dira Ciconum matres geticiq; furores,
Et damnata deis Rhodope, tulit ora reuulsa
In pontum, ripis vtrinque sequentibus Hebrus.
Tum quoque cum rapidi caput à ceruice recisum
Portarent fluctus, subito emicuere per vndas
Ad murmur cete toto exultantia ponto.
Sic tum pierius, bellis durata virorum
Pectora, castalio frangebat carmine Teuthras.
Interea placida attulerant iam flamina terris
Magonem Libycis, lauro redimita subibat
Optatos puppis portus, pelagoq; micabant
Captiua arma procul celsa fulgentia prora.
At patulo surgens iam dudum & æquore late
Nauticus implebat resonantia littora clamor,
Et simul adductis percussa ad pectora tonsis,
Centeno fractus spumabat verbere pontus.
Nec lentum in medios rapienda ad gaudia vulgus
Procurrit fluctus, elataq; turba fauore
Certatim ingenti celebrant noua gaudia plausu.
Æquatur rector diuis, illum vndique matres,
Illum turba minor, moniti laudare nepotes.
Et senior manus, & iuxta populusq; patresq;,
Mactatis superum dignantur honore iuuencis.
Sic patriam Mago, & portas ingressus ouanteis
Fraternæ laudis fama ruit inde senatus,
Et multo patrum stipatur curia cœtu.
Tum diuos veneratus, auum de more vetusto,
Martem agit egregium, & fractas queis Itala tellus
Nitebatur opes, pars ipse haud parua laborum
Nuntio, pugnatum superis in vota secundis.
Est locus Ætoli signat quem gloria regis,
Possessus quondam prisca inter secula Dauno,
Humenteis rapido circundat gurgite campos
Aufidus, & stagnis intercipit arua refusis,
Mox fluctus ferit Adriacos, magnoq; fragore
Cedentem impellit retrorsum in æquora pontum.
Hic Varro, & magnum Latia inter nomina Paulus
Nomen, queis rerum ducibus permissa potestas,
Vix dum depulsa nigræ caligine noctis
Inuadunt campum & late fulgentibus armis
Accendunt vltro lucem surgentis Eoi.
Nos contrà (nam germanum furor acer agebat
Optatæ pugnæ) castris cita signa mouemus.
Intremuit tellus, & pulsus mugit olympus.
Hic fluuium, & campos abscondit strage virorum
Ductor, quo nunquam maiorem ad bella tulerũt
Rectorem terræ. vidi quum turbine sæuo
Ausonia & sonitu bellantis fusa per agros
Vni terga daret, vidi quum Varro citato
Auferretur equo, proiectis degener armis.
Quin & magnanimum perfosso corpore telis
Stare super ocium, vidi te Paule cadentem.
Ægatis, ille & seruilia fœdera, larga
Vltus cæde dies, non plus optasse liberet,
Quantum concessit dexter Deus, altera iam lux
Si redeat, populis certe sis omnibus vna
Tum Carthago caput, terrasq; colére per omnes.
Testes hi stragis, quos signum illustre superbis
Mos læua gestare viris. tum funditur ante
Ora admirantum præfulgens annulus auro.
Datq; fidem verbis, haud paruo insignis aceruo.
Hinc iterum repetens. restat nunc sedibus imis
Vertenda, atque æquanda solo iam subruta Roma.
Adnitamur, ait, vires refouete tot haustas
Casibus, & pateant non parca æraria dextris,
Quas emimus bellis. defit iam belua tristis
Ausonijs terror, necnon alimenta fatigant.
Atque ea dum memorat, toruo conuersus in ora
Hannonis vultu, quem gliscens gloria prauum
Ductoris studio iam dudum agitabat acerbo.
Iamq; tibi dextras, incœptaq; nostra probamus,
Iam fas Dardanio me non seruire colono.
Anne iterum Hannibalem dedi placet? atra veneno
Inuidiæ, nigroq; vndantia pectora felle
Tandem tot titulis, totq; exornata trophæis
Infelix muta, dextra hæc, en dextera, quam tu
Æneadis lacerare dabas, & littora, & amnes
Et stagna, & latos impleuit sanguine campos.
Hæc Mago, atque animos fauor haud obscurus habebat.
Cui simul inuidia, atq; ira stimulantibus Hãno:
Talia vesani iuuenis conuitia miror
Haud equidem, tumet ingenio, fraternaq; corda
Non tarde agnoscas, & virus futile linguæ.
Qui ne mutatum vanis absistere credas,
Nunc pacem oranda, nunc improba fœdere rupto
Arma reponenda, & bellum exitiale cauendum
Author ego, atque adeo vosmet perpendite quæso
Quid ferat, haud aliud nobis censere relictum est.
Tela, viros, aurum, classis alimenta precatur,
Belligeramq; feram. victus non plura dedissem.
Sanguine Dardanio Rutulos saturauimus agros,
Et iacet in campis Latium. deponere curas
Tandem ergo bone da victor. liceatq; sedere
In patria, liceat non exhaurire rapacis
Impensis belli vacuatos sæpe penateis.
Nunc en, nunc inquam (falsa vt præsagia nostra
Sint oro, mensq; augurio ludatur inani)
Haud procul est funesta dies, atrocia noui
Corda, ac prospicio natas è cladibus iras.
Vos ego vos metuo Cannæ, submittite signa,
Atque adeo tentate, agedum, & deposcite pacem.
Non dabitur, parat ille dolor (mihi credite) maius
Exitium accepto, citiusq; hæc fœdera victor
Quàm victus dabit, atque adeo qui tãta superbo
Facta sonas ore. & spumanti turbine perflas
Ignorantum aures, dic en germanus in armis
Ille tuus par Gradiuo, per secula tellus
Cui similem nunquam ductorẽ in bella creauit,
Mœnia romuleæ cur nondum viderit vrbis?
Scilicet à gremio matrum rapiamus in hostem

Nondum portandis habiles grauioribus armis.
Æratas iussu texamus mille carinas,
Atque omnis Libyæ quæratur belua terris,
Vt longa imperia, atque armatus proroget annos
Hannibal, & regnum trahat vsque in tempora fati.
Vos vero (neque enim occulto circundamur astu)
Ne dulceis spoliate domos, castrisq; potentum
Atque opibus sancite modum, pax optima rerum,
Quas homini nouisse datum est, pax vna triumphis
Innumeris potior, pax custodire salutem
Et ciues æquare potens, reuocetur in arces
Tandem Sidonias, & fama fugetur ab vrbe
Perfidia Phœnissa tua: si tanta libido
Armorum tenet, atque enses non reddere perstat
Poscenti patriæ, nil suppeditare furori
Hortor, & hæc fratri Magonem dicta referre.
Plura adnectentem (neque enim satiauerat iras
Dicendo) clamor turbat diuersa volentum.
Si Libyæ decus, haud vlli superabilis armis
Hannibal est iræ tibi, destituemus ad ipsas
Victorem metas? nec opum adiumenta feremus?
Inuidia vnius sceptra vt iam parta retardet?
Inde alacres tribuunt, quæ belli posceret vsus:
Absentiq; suum iactant sub teste fauorem.
Mox eadem terris placitum traducere Iberis,
Dum malus obtrectat facta immortalia liuor,
Nec sinit adiutas ductoris crescere laudes.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XII.

¶ Iam Zephyro in terras flatu redeunte tepenti,
Hostis Parthenopes ad muros agmina ducit.
Irritus hinc cœpti Cumas petit: inde profectus
Marte Dicarchæam parat exagitare iuuentam.
Hinc mouet ad trepidam belli molimina Nolam:
Marcello sed tum fractus, pulsusque recessit.
Strenuus & Sardos tutatur ab hoste libysso
Torquatus: miserat ardens incendit Acerras
Hannibal: inde tuos peritura Petilia muros.
Et dempta madidum luxu capit arce Tarentum.
Necnon & Capuam, totis iam viribus vrget
Dardanus obsessam: quam cum recreare soluta
Obsidione nequit, Romam ruit acer ad altam
Hostis, vt armorum facto premat orbe vicissim.

SILII ITALICI. PVNICORVM LIBER XII.

IAM terra glaciale caput, fœcundaq; nimbis
Tempera, & austrifero nebulosam vertice frontem,
Immitis condebat hyems, blandisq; salubre
Ver Zephyris, tepido mulcebat rura sereno.
Prorumpit Capua Pœnus, vicinaq; late
Præmisso terrore quatit, ceu condita bruma
Dum Rhiphæa rigent Aquilonis flamina, tandem
Euoluit serpens arcano membra cubili,
Et splendente die nouus emicat, atq; coruscum
Fert caput, & saniem subiatis faucibus efflat.
At Libyci ducis vt fulserunt signa per agros,
Desolata metu cuncta, & suadente pauore
Vallo se clausere simul, trepidiq; salutis
Expectant ipsis metuentes mœnibus hostem.
Sed non ille vigor, qui ruptis alpibus arma
Intulerat, dederatq; vias, Trebiaq; potitus,
Mœonios Italo scelerauit sanguine fluctus
Tunc inerat, molli luxu madefacta, meroq;
Illecebris somni, torpentia membra fluebant,
Queis gelidas suetum noctes thorace grauatis
Sub Ioue non æquo trahere, & tentoria sæpe
Spernere, vbi hyberna ruerent cum grandine nimbi,
Ac ne nocte quidem clypei, ensesve reposti,
Non pharetræ, aut iacula, & pro membris arma fuere
Tunc graue cassis onus, maioraq; pondera visa
Parmarum, ac nullis fusæ stridoribus hastæ.

Prima

Primæ instaurantem sensit certamina, mitis
Parthenope, non diues opum, non spreta vigoris:
Sed portus traxere ducem, securaq; volentem
Æquora, quæ peteret veniens Carthagine puppis.
Nam molles vrbi ritus, atque hospita Musis
Otia, & exemptum curis grauioribus æuum.
Sirenum desit vna sinum & memorabile nomẽ
Parthenope muris Achelojas, aquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per vndas
Exitium miseris canerent non prospera nautis.
Hæc pone aggressus (nam frontem clauserat æquor)
Mœnia non vllas valuit perfringere Pœnus
Tota mole vias, sinistraq; inglorius ausi,
Pulsauit quatiens obstructa foribus portas.
Strauit Cannarum gratia ad munimina victor
Nequicquam. Et causa mentis consulta probabat
Euentu, qui post Dauni stagnantia regna
Sanguine Tarpeias ire abstinuisset ad arces.
En qui nos segnes, & nescire addere cursum
Fatu tacitus, quod vobis scandere nuper
Non acie ex ipsa concessum mœnia Roma.
Intrate, atque epulas promissas sede tonantis
His quæ grata manus defendit, reddite tectis:
Talia iactabat, famaq; pudore futura
Irritus, incepta primus si absisteret vrbe
Audebat cuncta, atq; actuebat fraudibus enses.
Sed iuxta muris flumina, totoq; fluebant
Aggere anfractu tela improuisa per auras.
Haud secus occuluit saxi quos vertice fœtus
Ales fulua Iouis, tacito si ad culmina nisu
Euasit serpens, terretq; propinquus hiatu,
Ilia hostem rostro, atque assultu fulmina ferre
Vnguibus incessens, nidi circumuolat orbem,
Tandem ad vicinos Cumarum vertere portus
Dejectis subigit, varioq; lacessere motu
Fortunam, & fame turbando obstare sinistræ.
Sed custos vrbi Gracchus tutela, vel ipsis
Certior arcebat muris, iterumq; sedere
Portu, atque aditus iterum sperare vetabat.
Lustrat inops animi, vrnatur & omnia circum
Alite vectus equo, rursusq; hortatibus instat
Laudii agitare iuuis, proh dij quis terminus inquit
Ante vrbes standi Gratas, oblite suorum
Factorum miles, quæ erit modus? Alpibus ædax
Nimirum maior mole, & scandere cælum
Pulsantes subeo scopulos quàquam altera detur
Si similis tellus, aliaq; repente sub astra
Exurgant rupes, non ibis? & arduus arma
Me ducente feres? tenet heu Cumanus hiantem
Agger adhuc, murusq; tenet, Gracchumq; moueri
Non aulum portus paruo in discrimine cerno.
An vobis gentes, quæcunq; labore parastis
Casu gesta putem? vos per Tyrrhena fauentum
Stagna deum, per ego & Trebiam, cineresq; Sagunti
Obtestor, dignos iam vosmet reddite vestra
Quæ trahum fama, Grenicate in pectore Cannæ.
Sic ductor fessas luxu, attritasq; secundis
Erigere, & verbis tentabat sistere mentem.
Atque hic perlustrans aditus, fulgentia cernit
Aeris templa iugo, quorum tum Virtus alta
Immitis ductor Capitur, primordia pandit.
Non est hoc, inquit, nostri quod suspicis ævi,
Maiores fecere manus, cum regna teneret
Dictas regis, (sic fama est) linquere terras
Dædalus inuenit: nec toto signa sequenti
Orbe dare, ætheriasq; aliena tollere in auras
Aufus se penna, atque hominem mentirier volatus.
Suspensum hic libràns medijs inter nubila corpus
Enauit, superosq; nouus conterruit ales.
Natum etiam docuit falsa sub imagine pluma
Attentare vias volucrum. Lapsumq; solutis
Pennarum remis, & non felicibus alis
Turbida plaudentem vidit sæua: dumque dolori
Indulget subitæ, motis ad pectora palmis,
Nescius heu planctu duxit moderante volatus.
Hic pro nube imago gratus pia templa meatu
Instituit Phœbo, atque audaces exuit alas.
Virtus hæc, sed enim ductor numerabat mortes
Atque actos sine Marte dies, ac stare pudebat.
Ingemit aduersis, respectansque irrita tecta
Vrbe Dicarchæa parat exstinare dolorem.
Hic quoque nunc pelagus, nunc muri saxea moles
Obstitit audenti, desensumque labores.
Dumque tenet socios dura atque obsepta viarũ
Rumpere nitentes lentus labor, ipse propinqua
Stagnorum terraque simul miracula lustrat.
Primores adsunt Capuæ, docet ille tepentes
Vnde ferant nomen Baiæ, comitemq; dedisse
Dulichia puppis stagno sua nomina monstrat.
Astt hic Lucrino manstisse vocabula quondam
Cocyti memorat, medioq; in gurgite ponti
Herculeum commendat iter, qua diripuit æquor
Amphitryoniades armenti vectior iberi.
Ille olim populis dictum Styga, nomine verso
Stagna inter celebrem nunc mittia monstrat Auernum,
Tum tristi nemore atque vmbris nigrantibus horrens,
Et formidatus volucri, lethale vomebat
Sulfureo virus calo, stygiaque per vrbes
Religione sacer, sanum retinebat honorem.
Hinc vicina palus, fama est Acheruntis ad vndas
Pandere iter, cæcas stagnante voragine fauces
Laxat, & horendos aperit telluris hiatus,
Interdumque nouo perturbat lumine manes.
Ac iuxta caligante situ, longumque per æuum
Infernus præsat nebulis, pallente sub vmbra
Cymmerias tacitisse domos, noctemque profundã
Tartarea narrant vrbem stum sulfure & igne
Semper anhelantes, coctæque bitumine campos
Ostentant, tellus atro exundante vapore
Suspirans, vstrixq; diu calefacta medullis
Aestuat, & stygios exhalat in æthera fluxus.
Parturit, & tremulis metuendum exsibilat antris.
Interdumq; cauis inclusum rumpere fodes,

Aut exire foras, sonitu lugubre minaci
Mulciber immugit, lacerataque viscera terræ
Mandit, & exesos labefactat murmure monteis,
Tradunt Herculea prostratos mole gigantes
Tellurem iniectam quatere, & spiramine anhelo
Torreri late campos, quotiesque minatur
Rumpere compagem impositam, expallescere cælum,
Apparet Prochyte sæuum sortita Mimanta.
Apparet procul Inarime, quæ turbine nigro
Fumantem premit Iapetum, flammasque rebelli
Ore eiectantem, & si quando euadere detur
Bella Ioui rursus superisque iterare volentem,
Monstrantur Vesæua iuga, atque in vertice summo
Depasti flammis scopuli, fractusque ruina
Mons circum atque Ætnæ fatis certantia saxa.
Necnon Misenum seruantem Idæa sepulchro
Nomina, & Herculeos videt ipso in littore Baulos,
Miratur pelagique minas terræque labores.
Quæ postquam perspecta viro, regressus ad altos
Inde Pheretiadæ in muros, frondentia læso
Palmite deuexi Nicæa cacumina Gauri.
Hinc ad Chalcidicam transfert citus agmina Nolam.
Campo Nola sedet, crebris circundata in orbem
Turribus, & celso facilem tutatur adiri
Planiciem vallo, sed qui non turribus arma
Defendenda daret, verum vltro mœnia dextra
Protegeret, Marcellus opem auxiliumque ferebat.
Isque vbi Agenoreum procul aduentare per æquor,
Et ferre ad muros nubem videt, arma, cruentus
Hostis adest, rapite arma viri, clamatque, capitque.
Circunstant rapidi iuuenes, aptantque frementi
Sanguineas de more iubas: signat inde citato
Agmina disponens passu, tu limina dextra
Seruabis portæ Nero: tu conuerte cohortes
Ad læuam patrias, & Larinatia signa.
Clarum Volscorum Tulli decus: ast vbi iusso
Per tacitum rupit, subita vi, funditque portis
Telorum in campos nimbum ferat ipse reuulsa
In medios equitumque traham certamina porta.
Dumque ea Marcellus, iam claustra euellere Pœni
Et scalis spretos tentabant rumpere muros:
Insonuere tubæ passim, clamorque virorum,
Tinnitusque simul litui, rauceque tumultu
Cornua, & in membris concussa furentibus arma.
Fertur acerba lues disiectis excita telis.
Effusæque ruunt inopino turbine turmæ,
Improbus vt fractis exundat molibus amnis,
Propulsum vt Borea scopulis impingitur æquor,
Vt rupto terras inuadunt carcere venti.
Nec terrente Libys visu armorumque virumque
Deiectum sperare valet, dux Dardanus instat
Attonito progressus equo, tergisque ruentum
Incumbens hasta, socios nunc voce fatigat,
Perge age fer gressus, dexter deus, hæraque nostra est,
Hac ite in muros Capuæ: nunc rursus in hostem
Conuersus, sta, quo rapiens in terga citatum,
Te ductor Libyæ mitte, ...
Et Mars in manibus, ...
Spectemur soli, Marcellus prælia poscit.
Hic rector Latii iuuenumque inuadere pugnam
Marcello suadebat honor, ...
Sed non hæc placido conuiuat pectore lætio,
Cœptoque auertit supremam fata ruentem.
Sistere perculsos illic, & reuocare laborat.
Talisque è gremio Capuæ, tectisque sinistris
Egredimur? state ô miseri, quem gloria summa
Dedecori est, ne vos hodie (mihi credite) terga
Vertentes pauium expectat: ... vt omnis
Ingruat Ausonia, & sæuo mauorte parasset,
Ne qua spes fusos pacis vitæque maneret.
Vincebat clamore tubas, vocisque vigore
Quamuis obstructas sæuus penetrabat in aures.
Polydamanteis iuuenis Pedianus in armis
Bella agitabat atrox, Troianaque nomina, & ortus
Atque Antenorea sese de stirpe ferebat,
Haud leuior generis fama, sacroque Timauo
Gloria, & Euganeis dilectus nomen in oris.
Huic pater Eridanus, Venetæque ex ordine gentes,
Atque Apono gaudens populus, seu bella cieret,
Seu Musis placitam, doctaque silentia vitæ
Mallet, & Aonios plectro mulcere labores.
Non vnum dixere parem, nec notior alter.
Qui postquam effusi vrgens vestigia frena
Pœnorum, iuxta galeam atque insigne perempti
Agnouit spolium Pauli, quæ illa gerebat
Non paruo lætus ductoris munere Cinyps,
Dilectus Pœno Cinyps, quo gratior ore
Non fuit, ac nulla niuem pinu fronte decoris.
Qualem tacitat semperque nouum est, quod Tyburis aura
Pascit ebur, vel qui miro candoris honore
Lucet in aure lapis, rubris aduectus ab vndis.
Quem postquam egregium cristis, & casside nota
Fulgentem extremo Pedianus in agmine vidit,
Cum subita ante oculos Pauli emersisset imago
Sedibus infernis, amissaque posceret arma,
Inuadit frendens, tunc ignauissime sacri
Portabis capitis, quæ non sine crimine vester
Inuidiaque deum gestaret tegmina ductor?
En Paulus vocat inde viri ad spectacula manes,
Et fugientis agit costis penetrabile telum.
Tunc delapsus equo, galeam atque insignia magni
Consulis abrumpit dextra, spoliatque videntem.
Soluitur omne decus letho, niueoque per artus
It stygius color, & formæ populatur honores.
Ambrosiæ cecidere comæ, violataque ceruix
Marmoreum in iugulum collo labente recumbit.
Haud secus oceano rediens cythereius ignis,
Cum sese Veneri iactat splendore refecto,
Si subita inuadat nubes, hebetatur, & atris
Decrescens tenebris, languentia lumina condit.
Ipse etiam capta Pedianus casside, nudos

Atto-

Attonitus stupet ad vultus, irasq; coercet,
Tum galeam magno ad socios clamore reportans
Immitem quatiebat equum, spumantia sæuo
Frena cruentantem morsu, cui turbidus armis
Obuia Marcellus rapido tulit ora tumultu:
Agnoscensque decus, macte ô virtutis auitæ
Macte Antenoride, nunc, inquit, rapta petamus
Quod superest Libyci ductoris tegmina & ardens
Terrificis sæuam fundit stridoribus hastam.
Nec forsan voti vanus foret, obuia ni vis
Gestaris opposito tenuisset corpore telum,
Qui dum vicinis ductorem protegit armis,
Transabijt: non hunc sitiens grauis hasta cruorē,
Ingentesq; minas mutata morte peregit.
Auchitur raptim ductor, discrimine lethi
Turbatus, cursumq; ferens ad castra capessit.
Iamq; fuga immodicus tendit certamine gressum
Præcipitem, versis Pœnorum exercitus armis.
Assequitur telis hostis, longaq; viritim
Exatiant iras clade, cæsoq; cruentos
Certatim ostentant, & diu victoribus enses.
Ille dies primo docuit, quod credere nemo
Auderet superis, Martis certamine sisti
Posse ducem Libyæ. raptant currusq; virosq;
Massylamq; feram, & viuis auulsa reportant
Tegmina bellantum, atque abeunt sub cuspide terga
Contenti vidisse ducis: tum Martis adæquant
Marcellum decori. graditur comitante triumpho
Maior, quam ferret cum victor opima tonanti.
Inde furens postquam vallo vix depulit hostem
Ductor Agenoreus, quando hanc, quantóque cruore
Hostis labem eluerim? mea terga videre
Contigit Ausoniæ? mene, inquit, summe deorum
Post Trebiam status tam tristi funere dignum?
Vosque inuicta diu, nunc heu sine Marte iuuentus
Debellata bonis Capua, non degener ipse
Gesserum, Ausoniæ verti victricia signa,
Vobis terga dedi, vobis cum ad bella vocarem,
Non secus atque Italo fugere à ductore pauentes.
Quid reliquum prisci Martis tibi, qui dare terga
Me reuocante potes? fundebat talia Pœnus,
Et Latiæ sese Nolana ad mœnia turmæ
Portantes spolia insigni clamore ferebant.
At consueta graues per longum audire suorum
Euentus Roma, & nunquam recreare secundis,
Allato tandem fausta certamine pugnæ
Erigitur, primoq; deum se munere tollit.
Ante omnes pigra in Martem, fugiensque laborum
Dum bellum tonat, & sese furata iuuentus
Dat pœnas latebræ, tum qui dulcedine vitæ,
Inuenere dolos, iurataq; fœdera Pœno
Corrupere, notant, & purgant crimine gentem.
Puniuntur patriam meditantum linquere terram
Consilium infelix, sceleratāq; culpa Metelli.
Talia corda virûm: sed enim non fœmina cessit
Mente æquare viros, & laudis poscere partem,
Omnis præ sese portans capitisq; manusq;
Antiquum decus, ac direpta monilia collo,
Certatim matrona ruit, belloq; ministrant.
Haud tanta cessisse viros in tempore tali
Laudis sorte piget, factoq; in secula ituro
Lætantur tribui, se locum istum celsa senatus
Subsequitur turba, in medium certamine magno
Priuatæ cumulantur opes, nudare penates,
Ac nihil arcanos vitæ melioris ad vsus
Seposuisse iuuat, cont & sine nomine vulgus.
Corpore sic toto ac membris Roma omnibus vsa,
Exangues rursus tollebat ad æthera vultus.
Addunt spem miseris ducem Parnasia cyrrha
Portantes responsa viri, nam læta ferebant:
Exaudisse adytis, sacra cum voce tonaret
Antrum, & mugiret Phœbo iam intrata sacerdos.
Soluite gens Veneris grauiores corde timores.
Aduersa, & quicquid duri sub Marte manebat,
Exhaustum est vobis, restant leniora laborum,
Et sine pernicie terror. diis vota, precesq;
Ferte modo, & tepidos aris libate cruores,
Neu date terga malis, aderit Gradiuus, & ipse
Delius auertet propiora pericula vates,
Troianos notus semper minuisse labores.
Sed vero, sed enim ante omnes altaria fument
Centum festa Ioui, centum cadat hostia cultris.
Ille trucem belli nubem, sæuasq; procellas
In Libyam violenter aget spectabitis ipsi
Ægida turbato quatientem in prælia mundo.
Ast ea Parnasi postquam clamata sub antris
Allatum, vulgiq; decus peruenit ad aures,
In capitolinas certatim scanditur arces,
Sternunturq; Ioui, & delubrum sanguine honorant.
Tum pæana canunt, responsaq; fida precantur.
Interea assuetus senior Torquatus in armis,
Sardoas patrio quatiebat milite terras.
Nanq; ortum Iliaca iactans ab origine nomen
In bella Hampsagoras Tyrios renouata vocarat,
Proles pulchra viro, nec tali digna parente
Hostus erat, cuius pietus fulgente iuuenta
Ipse asper pater, crudos sine viribus annos
Barbarico studio ritus, reuouebat in armis.
Isque vbi Torquatum raptim properata ferentem
Signa videt, pugnæq; auidas accedere dextras,
Fraudaloci nota latebro, a per auia saltus
Euolat, & prosusa fuga compendia carpens,
Occultatur valle, & pendentibus umbris.
Insula fluctisono circumuallata profundo
Castigatur aquis, compressaq; gurgite terras
Enormes, cohibet, nudæ sub imagine plantæ.
Inde Ichnusa prius Graiis memorata colonis,
Mox libyci Sardus generoso, sanguine fidens
Herculis ex sese mutauit nomina terræ.
Affluxere etiam, & sedes posuere coactis
Dispersi pelago, post eruta pergama, Teucri.

Nec paruum decus, aduecto cum classe paterna
Agmine Thespiadum, terris Iolae dedisti.
Fama est, cum laceris Actaeon flebile membris
Supplicium lueret, spectata in fonte Dianae,
Attonitum nouitate mali fugisse parentem
Per freta Aristaeum & Sardoos isse recessus,
Cyrenen monstrasse ferunt noua littora matrem.
Serpentum tellus pura, ac viduata venenis,
Sed tristis caelo, & multa vitiata palude,
Qua videt Italiam saxoso torrida dorso
Exercet scopulis late freta, pallidaq; intus
Arua coquit nimium, cancro fumantibus austris.
Caetera propensae Cereris nutrita fauore,
Hoc habitu terrae nemorosa per inuia crebro
Torquatum eludens hostis, Sidonia pugnae
Tela expectabat, sociosq; laboris Iberos.
Qui postquam appulsis animos auxere carinis,
Haud mora prorumpit latebris, aduersaq; late
Agmina inhorrescunt, longumq; coire videtur.
Et conferre gradum: media interualla patentis
Corripiunt campi properatis eminus hastis.
Donec ad expertos enses fidissima tela
Peruentum, dura inde lues, ceduntq; caduntq;,
Alterniq; animas saeuo in mucrone relinquunt.
Non equidem innumeras caedes, totq; horrida facta
Sperarum tanto digne pro nomine rerum
Pandere, nec dictis bellantum aequare calorem.
Sed vos Calliope nostro donate labori
Nota parum magni longo tradantur in aeuo
Facta viri, & meritum vati sacremus honorem.
Ennius antiqua Mesappi ab origine regis
Miscebat primas acies, Latiaeq; superbum
Vitis adornabat dextra decus, hispida tellus
Miserunt Calabri, Rudiae genuere vetustae,
Nunc Rudiae solo memorabile nomen alumno,
Is prima in pugna, vates vt Thracius olim
Infestam bello quateret cum Cizicus Argon
Spicula deposito Rhodopeia pectine torsit,
Spectandum sese non parua strage virorum
Fecerat, & dextrae gliscebat caedibus ardor.
Aduolat aeternum sperans fore, pelleret Oscus
Si tantam labem ac perlibrat viribus hastam.
Risit nube sedens vani conamina coepti,
Et telum procul in ventos dimisit Apollo.
Ac super his nimium iuuenis, nimiumq; superbi
Sperata hausisti, sacer hic, ac magna sororum
Aonidum cura, & dignus Apolline vates.
Hic canet illustri primus bella Itala versu,
Attolletq; duces caelo, resonare docebit
Hic laetis Helycona modis, nec cedet honore
Ascraeo famaue seni, sic Phoebus, & Osco
Vltrix per geminum transcurrit tempus arundo.
Vertuntur iuuenis casu perculsa per agros
Agmina, & effusae pariter dant terga caterua,
Dum pater audita nati nece turbidus irae
Barbaricum, atque immane gemens, transfigit anhelum
Pectus, & ad manes vrget vestigia nati.
At Libyae ductor Marcello fractus, & acri
Contusus pugna campos damnarat, & arma
Verterat ad miseras non aequi Martis Acerras.
Inde vbi permisit flammis, atque ensibus vrbem,
Nuceriae nihilo leuior nec parcior ira
Incussit sese, atque aequauit moenia terrae.
Post Casilina sibi, multum obluctatus iniquis
Defendentum armis, aegre reserauerat astu
Limina, & obsessis vitam pensauerat auro.
Iamque in Dauniuagos perfundens agmina campos
Flectebat rabiem, quò praeda vel ira vocasset.
Fumabat versis incensa Petilia tectis,
Infelix fidei, miseraeq; secunda Saguntho.
Ac quondam Herculeam seruare superba pharetram.
Verterat & mentem Tyria ad conata Tarentus,
Portisq; intrarant Poeni, sed enim arce corusca
Fisa loco manus Ausoniae stipata sedebat.
Hic (miranda) mouens classem, quae condita portu
Astabat, nanque angustis e faucibus aequor
Erumpit scopulos inter, patuloq; recessu
Effundit campis secretum gurgite pontum.
Inclusas igitur, quibus haud enare dabatur
Arce superposita, claustris maris extulit astu,
Perq; auersa tulit portatus in arua carinas.
Lubrica roboreis aderant substramina plaustris,
Atque recens caesi tergo prolapsa iuuenci
Aequoream rota ducebat per gramina puppim.
Et iam per colles, dumosq; ad littus adacta
Innabat pelago, veniens sine remige classis.
Nuntius interea, vectis non more carinis
Terentem freta, curarum seruoribus implet.
Dum procul Oebalios auet expugnare nepotes,
Et primus rostris succet naualibus arua.
Obsessos Capuae muros claustra ipsa reuelli
Portarum, ac totum miseris incurrere bellum.
Linquit coepta ferox pennasq; addente pudore,
Atque ira simul, immani per proxima motu
Euolat, & minitans auida ad certamina fertur.
Haud secus amisso tigris si concita foetu
Emicet, attonitae paucis lustratur in horis
Caucasus, & saltu transmittitur alite Ganges,
Donec fulmineo partus vestigia cursu
Colligit, & rabiem prenso consumit in hoste.
Obuius huic sparso Centenius agmine raptim
Funditur, audendi prauus, facilisq; periclis.
Sed paruum decus Hannibali, nam vitis honore
Perfunctus Latiae, subito stimularat agresteis,
Semiermemque manum sternendam obiecerat hosti.
Bis septem demissa neci, nec substitit agmen,
Millia bis septem, quae non sollertior ense.
Sed genus insignis, iustis ducebat in armis
Fuluius astraeque per corpora fusa iacentum
Raptum iter est, victorque moram non passus eundi.
Exequiae, tantum famam nomenq; volentem
Horrificae mentis, tenuerunt funere letho.
Nanq; per insidias (infandū) & ab hospite caesus,

Collo-

Colloquium & promissa petit dum perfida gentis
Lucanæ Gracchides, cæso circumdatus æstu
Occiderat, lanienq; Libys rapiebat humandi.
Sed non vt fortem celebrare ad mœnia Pœnum
Astabat res vlla loco. iam Consul vterque
Præcipites adierat. Nola vis omnis & Arpi,
Æui fortissimi Fabius, rapida arma ferebant,
Hinc Notho, & hinc volucres Syllanus nocte diéque
Impellebat agens, properata ad bella cohortes,
Vndique conuenient, partesq; opponere cunctos
Vnus ductores iuuenem placet, arduus ipse
Tyfata inuadit propior, qua mœnibus instat
Collis, & e tumulis subiectam despicit vrbem.
Verum vbi tot se circa fundentibus armis
Vallatas socium portas, vnicq; negari
Intrauisse sibi. Capuaque crumpere cernit,
Anxius animum nunc ferro pangere cœptum
Obstantum meditatur, & hunc nunc aufera cœpto
Consilia, atque alio quam tot millia portis
Abstrahere arctatis, cinctoq; rejoinere muros.
Sic ingruit æstus, curaq; ita corde fatigat:
Quo mens ægra vocas? rursusne pericula sumam
Non æquis regione locis? Capuaque videnti
Terga dabo? an regnis vicinis vertice montis
Excindi ante oculos patiar socialia tecta?
Non ita me experti Fabius, Fabiq; magister
Turbarum expertor, cum clauos milite colles
Euasi victor, sparsosq; per arua iuuencos
Iactare accensis stimulauit cornibus ignes.
Haud dum omnes abiere dolis, defendere nobis
Si Capuam eruptum est, dabitur circumdare Romam.
Hæc postquam placita, & tenuit sententia mentem,
Non expectato Titan dum surgite lucem
Spirantes proferret equos, intellit in agmen
Voce manuq; viros, & cœpta immania pandit.
Pergite, age, vincte omnem mihi virtute laborem.
Et quantum humani possunt se tendere passus,
Arduus accelera, Romam petis hoc iter Alpes.
Hæc Canna statuere tibi, ea mœnia muris
Vmbonum Iliacis, Capuaque repende ruinas
Quam tanti fuerit cadere, vt Palatia cernas
Et demigrantem Tarpeia sede tonantem.
Instructis glomerant gressus, Roma auribus hæret,
Roma oculis, creduntq; ducis fallentibus actis
Aptius id cœptum, quam si duxisset ab ipso
Fatali Aeneadis campo, vultuma citata
Transmittunt alueo vada, postremiq; relinquunt
Tardandis Italis corrupta igne carinas.
Tum Sidicina legunt pernicibus arua maniplis,
Threiciamque Caleu, vestras a nomine natis
Orthrysia domos, hinc Alfanus lacebo
Haud inarata ager, nymphisq; habitata Casini
Rura cuastantur mox & vicinus Aquinas,
Et quæ fumantem texere gigantia Fregellæ
Agmine carpuntur, volucres fert cursus inde
Per iuga celsa gradum, dum quæ rapidus haret
Bellator Frusino, & surgit suspensa tumenti
Dorso, signifera cerealis Anagnia glebis.
Iamq; adeo est campos ingressus, & arua Labici,
Linquens Telegoni pulsatos arcibe muros,
Haud dignam inter tanta moram, nec amœna resentant
Algida, nec iuxta Iunonis tecta Gabina.
Præceps ad ripas immanis turbine fertur,
Sulfureus gelidus quà serpit lenitur vndis
Ad genitorem Anio, labens sine murmure Tybrim,
Hic vt signa ferox, dimensique castra locauit,
Et ripas tremefecit equo: perterrita pulsis
Ita prima vadis sacro se coniugis antro
Condidit, & cunctæ fugerunt gurgite nymphæ.
At matres Latiæ, ceu mœnia nulla superent,
Attonitæ passim furibundæ gressibus errant.
Ante oculos astant laceræ trepidantibus vmbræ,
Quaq; grauem ad Trebiam, quaque ad Ticina fluenta
Oppetiere necem, Paulus Gracchusq; cruenti
Flammisq; simul, ruinis ante ora vagantur.
Clausit turba vias, stat celsis, & aspera ira,
Ingentemq; metum torua domat ore senatus.
Interdum tamen erumpunt sub casside fusa
Per tacitum lachryma, quidnam fortuna minetur,
Quidve parent superi: pubes dispersa per altas
Stat turres, atque huc ventum sub corde volutat
Vt iam Roma satu credat defendere muros.
Pœnus vt ad somnos vix totam curribus actis
Indulsit pubi noctem, vigilesque, nec vllam
Ad requiem facilis, credensq; abscedere vitæ
Quod sopor eripiat tempus, radiantibus armis
Induitur, Nomadumque iubet prorumpere turmas.
Inde leuis frenis circum pauitantia fertur
Quadrupedante sono pericula mœnia Roma.
Nunc adstes lustrat, clausas nunc cuspide pulsat
Infesta portas, fluctuq; timore pauentum.
Nunc latus celsis astans in collibus, intrat
Vrbem oculis, discrimq; locos, causasq; locorum.
Ac legeret visa cuncta, & penetraret in omnes
Spectando partes, ni magno turbine adesset
Fulminis, haud tota Capua obsidione relicta.
Tum demum castris turmas iussexit ouantes
Spectata ductor satiatus pectora Roma.
Atque vbi nox depulsa polo, primaq; rubescit
Lampade Neptunus, reuocatq; aurora labores,
Effundit rupto persultans agmina vallo,
Et quantum clamare valet per plurima nostra
O socij decora, & sacras in sanguine dextras
Votis ite pares, & tantum audete sub armis
Quantum Roma timet, reliquam hanc extinguere molem,
Nil quod vincatis toto restabit in orbe:
Nec populi vos Martigena tardarit origo,
Intratam Senonum captis millibus vrbem,
Affectamq; capi fortasse cerealibus altis
Iam vos, exemplo promorum ac nobile telum
Expectant de more senes, mortiq; parantur.

Talibus hic Pœnus, sed contra Oenotria pubes
Non vllas voces ducis, aut præcepta requirit.
Sat matres stimulant, natiq; & chara supinas
Tendentum palmas lachrymantiáque ora parentum.
Ostentant paruos, vagituq; incita pulsant
Corda virum, armatis infigunt oscula dextris.
Ire volunt, & pro muris opponere densi
Pectora, respectantque suos, fletumq; resorbent,
Vt vero impulso patefacta cardine porta,
Et simul erupit iunctus exercitus armis,
Funditur immixtus gemitu, precibusq; per altos
Ad cælum muros clangor, sparsaque solutis
Crinibus exululant matres, atque vbera nudãt.
Fuluius antevolans agmen, quis nesciat, inquit
Non sponte ad nostros Pœnum venisse penates?
A portis fugit Capuæ. subnectere plura
Conantem tristis cæli cum murmure vasto
Turbauit fragor, & subita de nube procella.
Iuppiter Æthiopum remeans tellure, minantem
Romuleo Pœnum vt vidit succedere vallo,
Cælicolis raptim excitis defendere tecta
Dardana, & in septem discurrere iusserat arces.
Ipse è Tarpeio sublimis vertice, cuncta
Et ventos simul & nubes, & grandinis iras,
Fulminaq; & tonitrus, & nimbos conciet atros.
Concussu tremuere poli, cælumq; tenebris
Clauditur, & terras cæco nox condit amictu.
Instat tempestas oculis, hostique propinquo
Roma latet, iacta in turmas per nubila flamma
Stridorem seruant, membris insibilat ignis.
Hinc Notus hinc Boreas, hinc fuscis Africus alis
Bella mouent, quantis animos & pectora possint
Irati satiare Iouis. fluit agmen aquarum
Turbine confusum piceo, & nigrante procella,
Atque omneis circa campos spumantibus vndis
Inuoluit, celsus summo de culmine montis
Regnator superûm: sublata fulmina dextra
Librauit, clypeoq; ducis non cedere certi
Incussit, summa liquefacta est cuspis in hasta,
Et fluxit, ceu correptus fornacibus, ensis.
Ambustis sed enim ductor Sidonius armis
Sistebat socios, & cæcum è nubibus ignem
Murmuraq; à ventis misceri vana docebat.
Tandem post clades sociûm, cæliq; ruinam
Non hoste in nimbis viso, non en ë referri
Signa iubet castris, mœstasq; resuscitat iras.
Ventis debebis nimirum, hyemiq; procellis
Vnum Roma diem, sed non te crastina nobis
Lux vnquam eripiet. descendat Iuppiter ipse
In terras licet infrendens. dum talia fatur,
Ecce serenato clarum iubar emicat axe,
Purgatusq; nitet discussis nubibus æther.
Æneadæ sensere Deum, telisq; repositis
Summissas tendunt alta ad Capitolia dextras,
Et festa cingunt montis penetralia lauro.
Tum vultus modo non paruo sudore madentes,
Nunc lætos Iouis aspiciant, da summe deorum,
Da pater, vt sacro Libys inter prælia telo
Concidat, haud alia potis est occumbere dextra.
Sic adeo orantes pressere silentia, postquam
Abstulerat terras nigrantibus Hesperus vmbris,
Quem simul attollens rutilantem lampada Titã
Obruit, & vitæ reddit mortalibus vsus,
Pœnus adest, nec se castris Oenotria pubes
Continet, haud dum enses stricti, mediumq; iacebat
Tantum ad bella loci quantũ transmittere iacta
Sufficerent hastæ, cum fulgor hebescere cæli
Per subitum cœpit, densaque subire tenebræ,
Atque dies fugere, atque armari ad prælia rursus
Iuppiter, incumbunt venti, crassoque rorante
Austro nimborum feruet globus, intonat ipse
Quo tremat, & Rhodope, Taurusq;, & Pindus, & Atlas,
Audiuere lacus, Herebi, mersusq; profundis
Agnouit tenebris cælestia bella Typhœus.
Inuadit Notus, ac piceam cum grandine multa
Interquens nubem, conantem & vana minantẽ
Circumagit, castrisq; ducem succedere cogit.
Verum vbi depositis sepsit sese aggere telis,
Læta serenati facies aperitur olympi,
Nullaq; iam mitem credas habuisse tonantem
Fulmina, nec placido commota tonitrua cælo.
Durat, & affirmans non vltra spondet in ipsos
Venturam crebroq; diem, modo patria virtus
In dextras redeat, ne Romam excindere Pœni
Credant esse nefas. vbi nam tunc fulmina tandẽ
Inuictis iacuisse Iouis, cum sterneret ensis
Ætolos campos? vbi cum Tyrrhena natarent
Stagna cruore virûm? pugnat pro mœnibus, inquit,
Si rector superûm tot iactis fulmine telis,
Inter tot motus, cur me contra arma ferentem
Afflixisse piget? ventis hyemiq; fugaces
Terga damus, remeet quæso mens illa, vigorq;,
Qua nobis cum pacta patrum, cũ fœdera adessent
Integrare acies placitum: sic pectora flammat,
Donec equûm Titan spumantia frena resoluit,
Nec nox composuit curas, somnusue frementem
Ausus adire virum & redeunt cum luce furores.
Rursus in arma vocat trepidos, clypeoq; tremendũ
Increpat, atque armis imitatur murmura cæli.
Vt vero accepit tantum considere diuus
Ausonios patres, summissaq; Bætis ad oras
Auxilia, & noctis progressum mœnibus agmen:
Sic agitare fremens obsessos ceu iam
Securam Hannibalis Romam, violentior instat.
Iamq; propinquabat muro, quum Iuppiter ægram
Iunonem alloquitur curis, mulcetq; monendo.
Nullane Sidonio iuueni, coniuxq; sororq;
Chara mihi, non vlla vnquam sine fine feroci
Addes frena viro? fuerit delere Saguntum,
Exæquare alpes, imponere vincula sacro
Eridano, fœdare lacus, etiamne parabit
Nostras ille domos, nostras perrumpere in arces?
Siste virum. namq; vt cernis, iam flagitat ignes,
Et parat accensis imitari fulmina flammis.
His dictis grates agit, ac turbata per auras
De-

Deuolat, & pensa iuuenis Saturnia dextra,
Quo ruis ô vecors? maioraq; bella capessis:
Mortali quàm ferre datur. Iuno inquit, & atram
Dimouit nubem, veroque apparuit ore.
Non tibi cum Phrygio res, Laurentiue colono,
En age (namque oculis amota nube parumper
Cernere cuncta dabo) surgit quà celsus ad auras,
Aspice, montis apex vocitata Palatia regi
Parrhasio, plena tenet, & resonante pharetra,
Intenditq; arcum, & pugnas meditatur Apollo.
At quà vicinis tollit se collibus altae
Molis Auentinus, viden' vt Latonia virgo
Accensas quatiat Phlegethontis gurgite tedas,
Exertos auida pugnae nudata lacertos?
Parte alia cerne, vt saeuis Gradiuus in armis
Impleuit dictum proprio de nomine campum.
Hinc Ianus mouet arma manu, mouet inde Quirinus,
Quisque suo de colle Deus, sed enim aspice, quantum
Aegida commoueat nimbos, flammasq; vomentem
Iuppiter, & quantis pascat ferus ignibus iras.
Huc vultus flecte, atque audi spectare tonantem,
Quas hyeme, quantos concusso vertice cernis
Sub nutu tonitrus? oculis qui fulguret ignis?
Cede deis tandem, & Titania desine bella.
Sic effata, virum indocilem pacisq;, modique,
Mirantem superûm vultus, & flammea membra
Abstrahit, ac pacem terris caeloque reponit.
Respectans abit, & castris agmina moueri
Signa iubet ductor, remeaturumq; minatur.
Redditur extemplo flagrantior aethere lampas,
Et tremula infuso resplendent caerula Phoebo.
At procul è muris videre vt signa reuelli
Aeneadae, versumq; ducem, tacita ora vicissim
Ostentant, nutuq; docent quod credere magno
Non audent haerente metu, nec abire volentes.
Sed fraudem insidiasq; putant, & punica corda.
Ac tacite natis infigunt oscula matres
Donec procedens oculis sese abstulit agmen.
Suspectosq; dolos dempto terrore resoluunt.
Tum vero passim sacra in Capitolia pergunt.
Inque vicem amplexi permixta voce triumphum
Tarpey clamant Iouis, ac delubra decorant.
Iamque omnes pandunt portas, ruit vndique laetum
Non sperata petens dudum sibi gaudia vulgus.
Hi spectant quo fixa loco tentoria regis
Astiterint, hi qua celsus de sede vocatas
Affatus fuerit turmas, vbi belliger Astur,
Atque vbi atrox Garamas, saeuusque tetenderit Hanno.
Corpora nunc viua sparguntur gurgitis vnda.
Nunc antenicolis statuunt altaria nymphis.
Tum festa repetunt lustratis moenibus vrbem.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XIII.

Moenia vix hostis defensa, versus ab vrbe,
Cernere desierat, subito cum signa mouendi
Incidit ad muros iterum calor: isset & illuc,
Propter Palladium ni sacram Agrippa negasset
Posse capi Romam: rapit ergo inde impius arma,
Et te cum pleno spoliat Feronia luco.
Littoreosque petit quos vertit Bruttius agros.
Fuluius hinc Capuam rediens, tandémque subactam
Intrat, & infidi punit commissa Senatus.
Tristis sed geminos (quando haec ita aguntur) Ibera
Scipiadas terra fors abstulit. infera moestus
Scipio regna subit, charas vbi conuenit vmbras
Et patris, & patrui, & matris loca laeta tenentis.
Discit & eximios, quos spondent fata, triumphos.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XIII.

SEGNE iter emenso, vix dum Tarpeia videri
Culmina desierant, tortos cum versus ad vrbem
Ductor Agenoreus vultus, remeare parabat.
Castra locat nulla laedens vbi gramina ripa
Turia deducit tenuem sine nomine riuum,
Et tacite Tuscis inglorius affluit vndis.

Hic modo primores sociûm, modo iussa deorum,
Nunc seſe increpitat. dic ô cui Lydia cede
Creuerunt stagna, & concussa est Daunia tellus
Armorum tonitru, quas exanimatus in oras
Signa refers? quis mucro tuum, quæ lancea tandem
Intrauit pectus? si nunc existeret alma
Carthago ante oculos turrita celsa figura,
Quas abitus miles causas illæse dedisses?
Imbres ô patria, & mixtos cum sanguine nimbos
Et tonitrus fugio, procul hanc expellite gentis
Fœmineam Tyriæ labem, nisi luce serena
Nescire ac liquida Mauortem agitare sub æthra.
Terror adhuc inerat superum, ac redolentia in armis
Fulmina, & ante oculos irati pugna tonantis.
Parendi tamen & cuicunq; incumbere iusso
Durabat vigor, ac sensim diffusus ad aures,
Signa reportandi crescebat in agmine feruor.
Sic vbi perrumpit stagnantem calculus vndā,
Exiguos format per prima volumina gyros,
Mox tremulum vibrans motu gliscente liquorem
Multiplicat crebros sinuati gurgitis orbes,
Donec postremo laxatis circulus oris,
Contingat geminas patulo curuamine ripas.
At contra Agrippa haud paruum decus (inclyta namque
Semina ab Oenei ductoris stirpe trahebat)
Octolidas inter fuit aut ignobile nomen.
Lætus opum, sed clarus auis, sedemq; calenti
Addiderat Pœno, Latias Arpis habenas.
Is voluens veterum memorata antiqua parētū,
Longo miles ait, quateres cum Teucria bello
Pergama, & ad muros stares sine sanguine Mauors,
Sollicitis Calchas (nam sic fortissimus heros
Poscenti socero sæpe inter pocula Dauno,
Narrabat memori Diomedes condita mente)
Sed Calchas Danais, nisi clausum è sedibus arcis
Armisonæ curent simulacrum auellere diuæ,
Non vnquam affirmat Terapnæis Ilion armis
Cessurum, aut Ledæ rediturum nomen Amyclas.
Quippe deis visum, ne cui perrumpere detur
Effigies ea quas vnquam possideret vrbes.
Tum meus adiuncto monstratam euasit in arcē
Tydides Ithaco, & dextra, molitus in ipso
Custodes aditu templi, cæleste reportat
Palladium, ac nostris aperit mala Pergama fatis.
Sed postquam Oenotris fundauit finibus vrbem:
Æger delicti, Phrygium placare colendo
Numen, & Iliacos parat exorare penates,
Ingens iam templum celsa surgebat in arce,
Laomedontea sedes ingrata Mineruæ.
Cum medios inter somnos, altamq; quietem,
Nec celata deam, & minitans Tritonia virgo,
Non hæc Tydide tantæ pro laudis honore
Digna paras. Non Garganus, nec Daunia tellus
Debentur nobis, quare in Laurentibus aruis,
Qui nunc prima locant melioris mœnia Troiæ.
Huc intra, captumq; refer penetrale parentum.
Queis trepidus monitu, Saturnia regna capessit:
Iam Phryx condebat Lauinia Pergama rector,
Armaq; Laurentis figebat Troia luco,
Verum vbi Tyrrheni peruentum ad fluminis vndas,
Castraq; Tydides posuit fulgentia ripa,
Priamidæ intremuere metu, tum pignora pacis
Prætendens dextra ramum canentis oliuæ
Sic orsus Dauni gener, inter murmura Teucrum:
Pone Anchisiade memores irasq; metusq;.
Quicquid ad Idæos Xanthum, Simoentaq; nobis
Sanguine sudatum, Scæaq; ad limina portæ,
Haud nostrum est, egere Dei, duraq; sorores.
Nunc age quod superest, cur non melioribus auis
Ducimus auspiciis? dextras iungamus inermes.
Fœderis en hæc testis erit, veniamq; precatus
Troianam ostentat trepidis de puppe Mineruam.
Hæc atros Celtas irrumpere mœnia Romæ
Corripuit letho, neq; tot de millibus vnum
Ingentis populi, patrias dimisit ad oras.
His fractus dictis, conuellit signa manipli
Optato læta abitu iubet, itur in agros
Diues vbi ante omnis colitur Feronia luco,
Et sacer humectat fluuialia rura Capenas.
Fama est, intactas longæui ab origine Fauni
Creuisse in medium congestis vndiq; donis,
Immensum per tempus opes, lustrisq; relictum
Innumeris aurum solo seruante pauore.
Hac auidas mentes, & barbara corda rapina
Polluit, atq; armat contemptu pectora diuûm.
Auia tunc longinqua placent, quæ sulcat aratro
Ad freta porrectus Trinacria Bruttius aruis.
Dum Lilys haud lætus Rhegina ad littora tēdit,
Victor summoto patriis à finibus hoste
Fuluius infaustam Campana ad mœnia clausis
Portabat famam, miseriq; extrema mouebat.
Tum prensans passim cuicunque est nomen in armis,
Dedecus hoc defende manu: cur perfida & vrbi
Altera Carthago nostra, post fœdera rupta,
Et missum ad portas Pœnum, post iura petita
Consulis alterni, stat adhuc? & turribus altis
Hannibalem, ac Lybicas expectat lenta cohortes?
Miscebat dictis facta, & nunc robore celsas
Educit turres, queis vinceret ardua muri
Cogebat, nunc coniunctas adstringere nodis
Instabat, ferroq; trabes, quo frangeret altos
Portarum postes, quateretq; morantia claustra.
Hic latera intextus stellatis axibus agger,
Hic grauida armato surgebat vinea dorso.
Ac postquam properata satis, quæ commonet vsus,
Dat signum, atque alacer scalis transcendere muros
Imperat, ac sæuis vrbem terroribus implet,
Cum subito dextrum effulsit conatibus omen.
Ceruа fuit raro terris spectata colore,
Quæ candore niuem, candore anteiret olores.
Hanc agresti Capys donum, cum mœnia sulco

Seruaret grato partu emollitus amore
Nutrici, at pinguiq; non minus conatus alendo.
Inde exuta feram, docilisq; accedere mensis,
Atque vltro blanda, attactu gaudebat herili.
Aurato matres Campanae pectine mitem
Comere, & in amni et fluuio renouare colorem.
Numen erat iam cerua loci, famulamque Dianae
Credebant, ac thura Deum de more dabantur.
Hac eo, vitaque tenax, felixq. senectam
Mille inde egit viridem duxisse per annos,
Seclorum numero, Troianis condita tecta
Aequabat, quam iam longo mors venerat aeuo.
Nam subito in muros saeuorum agitata luporum,
Qui noctis tenebris vrbem (miserabile bello
Prodigium) intrarant, primos ad luminis ortus
Exciuerat sese portis vagaq; patebat
Consternata fuga positos ad moenia campos.
Exceptam laeto iuuenum certamine, ductor
Mactat diua tibi, tibi enim haec gratissima sacra
Fuluius, atque adsis orat Latonia coeptis.
Inde alacer, fidensq; dea, circumdata clausis
Arma mouet, quaque obliquo curuantur in orbem
Moenia flexa sinu spissa vallata corona
Alligat, & telis in morem indaginis ambit.
Dum pauitant, spumantis equi fera corda fatigans
Euehitur porta sublimis Taurea cristis
Bellator, cui Sidonius superare lacerto
Ductor, & Autololas dedit & Maurusia tela.
Is trepido altisonum tinnitu stare negantem
Impetus violenter equo, postquam auribus hostis
Vicinum esse videt, ac clamore propinquo
Claudius, hunc inquit (praestabat Claudius arte
Bellandi, & merita mille inter praelia fama)
Hunc inquit solum, si qua est fiducia dextrae,
Dic se e campo, atque meat certamina mecum.
Vna mora Aeneadae postquam vox attigit aures,
Dum daret auspicium, viq; in certamina ductor.
Praeuetitum capiti poena committere Martem
Sponte viris, erumpit ouans, vt Fuluius arma
Imperio soluit, passiuumq; inuectus in aequor
Erigit vndantem glomerato puluere nubem.
Indignatus opem amenti, secioq; iuuare
Extulsum nodo iaculum, atque arcessere vires,
Taurea vibrabat nudis conatibus hastam,
Inde ruens ira telum contorquet in auras.
At non idem animus Rutulo, spectatur, & omni
Corpore perlustrat, qua sit certissima ferro
In vulnus via, nunc vibrat, nunc comprimit hastam,
Mentiturq; minas, mediam nunc transigit ictu
Parmam, sed grato si audata est sanguine cuspis.
Tum strictum propere vagina detegit ensem.
Et iam ferrata rapiebat calce volantem
Taurea cornipedem, fugiens minantia fata.
Nec Rutulus leuiter cedentis perdere terga.
Nam profugo rapidum fusis instat is habenis.
Vtque metus vicinum, saeua & gloria perstis
Victorem immisit, merito capto cruore.
Ac dum vix oculis, vix credunt mentibus hoste
Confisum nullo comitante irrumpere tectis,
Per mediam propere trepidantum interritus vrbē
Egit equum, aduersaque euasit ad agmina porta.
Hinc ardore pari, atque incurrere muris
Ignescunt animi, penetrataq; tecta subire.
Tela simul flammaeq. micant, tum saxeus imber
Ingruit, & summis ascendunt turribus hastae.
Nec pronum, audendi virtutem excellere cuiquā,
Aequarunt tres dextras, dicta per auras
Tranat, & in medium perlabitur vrbis arundo.
Laetatur non hortandi, non plura monendi
Fuluius esse locum rapiunt sibi quisque laborem,
Quos vbi tam erectos animi videt, & superesse
Fortunam sibi quenque ducem, ruit impete vasto.
Ad portam, magnaeque optat discrimina famae.
Tres claustra aequeuo seruabant corpore fratres,
Quos delecta mater centena cuique ferebant
Excubias vnaque locum statione tenebant.
Forma ex his Numitor, cursu plantaque volucri
Praestabat Laurens, membrorum mole Laburnus.
Sed non vna viris telaibus mirabilis arcu,
Ille hastam quatere, ac medicata cuspidis illu
Praelia moliri, & nudo non caedere ferro,
Tertius aptabat flammis ac sulfure tedas.
Qualis Atlantiaco memoratur littore quondam
Monstrum Geryones immane tricorporis irae.
Cui tres in pugna dextrae varia arma gerebant.
Vna ignes saeuos, ast altera pone sagittas
Fundebat, validam torquebat tertia cornum,
Atque vno diuersa dabat tria vulnera nisu.
Hos vbi non aequis variantes praelia Consul
Conspexit telis, & portae limina circum
Stragem, & perfusos rubentium sanguine postes,
Contorquet intortam furiatis viribus hastam.
Lethum triste ferens auras secat Itala taxus,
Et qua nudarat, dum fundit spicula ab alto
Arcum protendens Numitor latus, illa transit.
At non obsepto contentus limine Martem
Exercere leuis bello, sed turbidus ausi
Virtus insano seruore eruperat amens
Reclusa in campum porta, miseramq; furori
Vincentum obtulerat pubem, ruit obuia in arma
Scipio, & oblatum metit insatiabilis agmen,
Tifata vmbrifero generatum monte Calenum
Nutrierant audere trucem, nec corpore magno
Mens erat inferior, subsidere saepe leonem,
Nudus inire caput pugnas, certare iuuenco,
Atque obliqua trucis deducere cornua tauri
Assuerat, crudoq; olim se attollere fato.
Is, dum praecipites expellit Virtus vrbe,
Seu spreto, seu ne fieret mora, nudus in aequor
Thorace exierat, leuiorq. premebat anhelos
Pondere loricae, & palantes victor agebat:
Iamque Veliternum media transegerat aluo,
Iam solitum aequali ludo committere equestres
Scissae pugnas Marsum telluri reuulso
Perculerat saxo miser implorabat amicum
Cum geminus expirans, scopulumq; tremebat instantem.
Sed valuit saeuo vires duplicante dolore,

Effundit lacrymas pariter, cornumq; sonantem
Scipio, solamen properans optabile in armis
Hostem prostrato morientem ostendere amico.
Tranauit liquidas volucris ceu scinderet auras,
Hasta viri pectus, rupitq; immania membra.
Quanta est vis agili per caerula summa liburnae,
Quae pariter quoties reuocata ad pectora tonsa
Percussere fretum, ventis fugit ocyor, & se
Quam longa est vna remorum praeterit ictu.
Asianium Volesus proiectis ocyus armis,
Quo leuior peteret muros, per aperta volantem
Assequitur planta, desectum protinus ense
Ante pedes domini iacuit caput, ipse secutus
Corruit vlterior procursus impete truncus.
Nec spes ob essis vltra restrata tueri
Moenia conuertunt gressus, receptaq; petentes
Infandam excludunt portis, tum cardine verso
Obnixi torquent obices munimina ferra.
Acrius hoc instant Itali clausoq; fatigant.
Et ni cassa sinu terras nox conderet atro,
Perfracta rapido patuissent milite porta.
Sed non in requiem pariter cessere tenebrae.
Hinc spes per impauidus qualem victoria nouit.
At Capua, aut moestis vlulatum flebile matrum
Questibus, aut gemitu trepidantum exterrita patrum
Tormentis finem, metamq; laboribus orat.
Massat perfidiae ductorq; caputq; senatus
Virrius a Poeno nunquam doces esse salutem
Vociferans, pulsis viuendi e pectore curis,
Sperauit sceptra Ausoniae pepigiq; sub armis
Si dexter Poenus deus, & fortuna fuisset
Vt Capuam Itaci migrarent regna Quirini,
Qui quaererent muros Tarpeiaque moenia missi,
Hoc mihi poscendi vigor affuit alter vt aequus
Portaret fasces nostro de nomine Consul.
Hactenus est vixisse satis, dum copia noctis
Cui cordi comes, aeterna est Acherontis ad vndam
Libertas per as ille meas, mensasq; dapesq;,
Et victus mentem fuso per membra Lyaeo
Sopitoq; necis morsu, medicamina cladis
Hauriat, & placidus exarmet fata venenis.
Haec ait, & tuel a repetit comitante penates
Aedibus in medijs consurgens mole magna
Extruitur rogus, hospitium commune peremptis.
Nec vulgum cessat furtare doloq; pauorq;,
Nunc mentis fera Decius redit & bona virtus
Exilio punita truci despectat ab alto
Sacra fides, agitatq; virum fallacia corda.
Vox occulta subit passim diffusa per aures:
Foedera mortales ne saeuo rumpite ferro.
Sed castam seruate fidem, fulgentibus ostro
Haec potior regnis, dubio qui frangere rerum
Gaudebit pacta, ac tenues spes linquet amici,
Non illi domus, aut coniux, aut vita manebit,
Vnquam expers luctus, lacrymasq; aget aequore semper
Ac tellure premens, aget agrum nocte dieq;
Despecta ac violata fides adit omnia iamque
Concilia, ac mensas contingit, & abdita rulla,
Accumbitq; toris, epulaturq; improba Erinnys,
Ipsa etiam, Stygio spumantia pocula tabo
Porrigit, & [illegible] monstrat.
Virrius interea dum dat poenis ac medicinas
Exitio, ascenditq; pyram, atque amplexibus haerere,
Iungere tum fata, & subici iubet ocyus ignes.
Stringebant tenebrae metas, victorq; ruebat.
Tum quae superstantem muro, socijsq; [illegible]
Voce attollentem pubes Campana videbat.
Pandunt attonitae portas, trepidoq; capessunt
Castra inimica gradu, queis lecto auertere poenas
Defuerant animi patet vrbs confessa furorem,
Et reserat Tyrio maculatas hospite sedes.
Matronae puerique ruunt, maestumq; senatus
Concilium, mixtumq; hominum lacrymabile vulgus.
Stabant innixi pilis exercitus omnes:
Spectabantq; viros, & laeta & tristia ferre
Indociles, nunc pro pexis in pectora barbis
Verrere humum, nunc foedantes in puluere crinē
Canentem, & turpi lachryma, precibusq; pudendis
Foemineum tenues vlulatum fundere in auras.
Atque ea dum miles miratur inertia facta,
Expectatq; ferox sternendi moenia signum,
Ecce repens tacito percurrit pectora sensu
Relligio, & sanas componit numine mentes.
Ne flammam tedasq; velint, ne templa sub vno
In cinerem transisse rogo, iubet intima corda
Peruadens sensim mitis deus, ille superba
Fundamenta Capyn posuisse antiquitus vrbi,
Non cunquam visus passim monet, ille refusis
In spatium immensum campis habitanda relinqui
Vrbe tecta docet, paulatim atrocibus ira
Languescunt animis, & vis mollita senescit.
Pan Ioue missus erat seruari tecta volente
Troia pendenti similis Pan semper, & vno
Vix vlla inscribens terra vestigia cornu.
Dextera lasciuit caesa Tegeatide capra
Verbera lata mouens festa per compita cauda.
Cingit acuta comas, & opaca tempora pinus,
At parua erumpunt rubicunda cornua fronte,
Stant aures, summoque cadit barba hispida mento.
Pastorale deo baculum, pellisq; sinistrum
Velat grata latus, tenera de corpore damae.
Nulla in praeruptum tam prona, & inhospita cautes
In qua non librans corpus similisq; volanti
Cornipedem tulerit praecipsa per auia plantam.
Interdum inflexus medio nascentia tergo
Respicit arridens hirta ludibria caudae.
Obtenditq; manum solem infestum, atque fronti
Arcet, & vmbrato perlustrat pascua visu.
Hic, postquam mandata dei perfecta, mansitq;
Sedauit rabiem, & permulsit corda furentum,
Arcadiae volucris pulsus, & amata reuisit
Maenala, vbi argutis longe de vertice sacro
Dulce sonat calamis, ducit stabula omnia cantu.

At

At legio Ausonidum flammas ductore iubente
Arcet porrigi atque [illegible] muros,
Mite decus mentis, condunt ensésque facésque.
Multa diu tempus domibusque [illegible] vetusto
Egeritur præda & victis alimenta superbis,
Quæ sub bonis peperere, virum de corpore vestes
Fæmineas, [illegible] tellure petita.
Poculaque Eoa luxum irritantia gemma,
Nec modus argento, cælataque pondera facti
Tantum ipsius auri, tum passim corpora longo
Ordine captiua, & domibus deprompta talenta
Pascere longinquum non deficientia bellum,
Immensique greges, famulæ ad conuiuia turbæ.
Fuluius vt finem spoliandis ædibus aræ
Bellig[e]ro reuocante dedit, sublimis ab alto
Suggestu, magnis fautor non futilis ausis,
Lanuuio generate, inquit, quem Sospita Iuno
Dat nobis Milo, Gradiui cape victor honorem
Tempora murali cinctus turrita corona.
Tum sontes procerum, meritoque piacula prima
Accit, & iusta punit commissa securi.
Hic atrox virtus, nec enim occuluisse probatum
Spectatum vel in hoste decus: clamore feroci
Taurea tunc, inquit, ferro spectabis inultus
Te maiorem animam? & iusso lictore recisa
Ignauos cadet ante pedes fortissima ceruix?
Haud vnquam hoc nobis dederit deus. inde minaci
Obtutu toruum contra & furiale tuendens,
Bellatorem alacer per pectora transigit ensem.
Cui iunctor, patriam moriens comitare cadentem.
Qui nobis animus, quæ dextera, quid ve virium
Decernet Mauors, tibi si rebare pudendum
Iussa pati, licuit pugnanti occumbere lethum,
Dum Capua infausta luit haud sine sanguine culpam.
Interea geminos terra crudelis Ibera
Fortuna abstulerat, permiscens tristia lætis
Scipiadas, magnumque decus, magnumque dolorem.
Forte Dicarchea iuuenis consedit in vrbe
Scipio, post belli repetens extrema penates.
Huc tristis lachrymas, & funera acerba suorum
Fama tulit, duris quanquam non cedere suetus,
Insueto lacerat violenter pectore amictus.
Non comites tenuisse valent, non vllus honorum
Militiæ ve pudor, pietas irata sinistris
Cælicolis furit, atque odit solatia luctus.
Iamque dies, iterumque dies absumpta querelis.
Versatur species ante ora oculosque parentum.
Ergo excire parat manes, animasque suorum,
Alloquioque virum tantos mulcere dolores.
Hortatur vicina palus, vbi signat Auerni
Squalentem introitum stagnans Acherusius humor,
Noscere venturos agitat mens protinus annos.
Sic & Grynæam, quæ tum sub nomine Phœbi
Autonoe tripodas sacros, antrumque tenebat,
Fert gressus iuuenis, consultique pectoris ægri
Pandit, & aspectus orat contingere patrum.

Nec cunctata diu vates, mactare repostis
Mox vmbris inquit, [illegible] nigras
Sub lucem pecudes, [illegible] terra
Manantem iugulis spirantum cæde cruorem,
Tunc populos tibi regna suos pallentia mittent.
Cætera quæ poscis maiore vate canentur.
Namque tibi Elysio repetita oracula campo
Elicitam, veterique dabo inter sacra Sibyllæ
Cernere fatidicam Phœbei pectoris vmbram.
Vade age, & a medio cum se nox humida cursu
Flexerit, ad fauces vicini castus Auerni
Duc prædicta, sacris duro placamina diti,
Mella simul tecum, & puri fer dona Lyæi.
Hoc mater monitu & promissi numine vatis
Apparat occulto monstrata pia [illegible].
Inde vbi nox iussam procedens contigit oram
Et spatia æquarunt tenebras transacta futuras,
Coniungit fratris, pergitque ad turbida porta
Ostia tartarea, sentitur quos abdita vates
Promissa impleuerat Stygioque sedebat in antro.
Tum quà se primum rupta tellure recludit
Immissum cælo specus, atque eructat acerbam
Cocyti laxo suspirans ore paludem,
Inducit iuuenem, ferroque cauare refossam
Ocyus vrget humum, atque arcanum murmur anhelans
Ordine mactari pecudes iubet. acer operto
Ante omnes taurus regi, tum proxima diuæ
Cæditur Ennææ casta ceruice iuuenca.
Inde tibi Alecto, tibi nunquam læta Megæra
Corpora lanigerum procumbunt lecta bidentum,
Fundunt mella super, Bacchique & lactis honorem.
Stat iuuenis, faciemque Herebo quæ surgit in omni
Exclamat vates, patere accedentia cerno
Tartara, & ante oculos assistere tertia regna.
Ecce ruunt variæ species, & quicquid ab imo
Natum hominum extinctumque Chao est, iam cuncta videbat
Cyclopas, Scyllámque & pastos membra virorū
Odrysiæ telluris equos, contende tueri,
Eductumque tene vagina interritus ensem.
Quæcunque ante animæ tendunt potare cruorem
Disiice, dum castæ procedat imago Sibyllæ.
Interea cerne, vt gressus inhumana citatos
Fert vmbra, & properat tecum coniungere dicta,
Cui datur ante rogos absumpti corporis ignes
Sanguine non tacito solitas effundere voces.
Aspicit, & subito turbatur Scipio visu.
Quinam te quis casus, ait, dux maxime, fesse
Eripuit patriæ [illegible] horrida [illegible]
Bella viros, nec enim dextra concesserit vlli
Appius, aut ausu decimam lux rettulit ortum,
Vt te, cum Capuæ remearem, vulnera vidi
Multa gerentem, hoc vno mœstum quod adire nequires
Saucius ad muros & Martis honore careres.
Contra quæ dux [illegible] mihi [illegible] tandem
Lux gratos Phaethontis equos auertit, & atris
Æternum demissa [illegible] lenta meorum
Dum vanos ritus curat, & solemnia vulgi

Exequitur, cessat flammis imponere corpus,
Vt portet tumulis per longum membra paternis.
Quod te per nostri Martis precor æmula facta,
Arte, qua patrios artus medicamina seruant,
Dáque vago portas quamprimum Acherontis adire.
Tum iuuenis. gens ô veteris pulcherrima Claudi
Haud vlla ante tuã, quanquam non parua fatigent,
Curarum prior extiterit, nanq; ista per omneis
Discrimen seruat populos, variatq; iacentum
Exequias, tumuli & cinerum sunt entia discors.
Tellure (vt perhibent) is mos antiquus Ibera
Exanima obscœnus consumit corpora vultur:
Regia cum lucem posuerunt membra probatũ est
Hyrcanis adhibere canes: Aegyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguem haud separat umbram.
Exhausto instituit pontus vacuare cerebro
Ora virûm & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid qui reclusa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid qui, auo sepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Nasamones in oris?
Ac Celtæ vacui capitis circundare gaudent
Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.
Cecropidæ ob patriam mauortis sorte peremptos
Decreuere simul communibus vrere flammis.
At gente in Scythica suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit, putri liquentia tabo.
Talia dum memorant, vmbra veniente Sibylla,
Autonoe finem hæc inquit, sermonibus adde.
Alternus hac hac veri fæcunda sacerdos:
Cui tantum patuit rerum, quantum ipse negarit
Plus nouisse deus, me iam cunctante suorum
Tempus abire globo, & pecudes imponere flammis.
At grauida arcanis Cymes anus attigit ore
Postquam sacrificum, delibantq; cruorem,
In decus egregium vultus intenta iuuentæ,
Æthereà fruerer cum luce haud segniter, inquit,
Cymæo populis vox nostra sonabat in antro,
Tunc te permixtum seclis, rebusq; futuris
Æneadum cecini, sed non fas dignarum mearum
Cura tuis vocum, nec enim conquirere dicta
Aut seruare fuit proauis sollertia vestris.
Verum age, disce puer, quando cognoscere cordi
Iam tua deque tuis pendentia Dardana fatis.
Nanq; tibi cerno properatum oracula vitæ
Hinc petere, & patrios viuũ contingere manes.
Armifero victor patrem vlciscere Ibero,
Creditus ante annos Martis, ferroq; reuolues
Gaudia Pœnorum, & missum latabere bello
Omen, Ibericis victa Carthagine terris.
Mox ad imperium post hæc capiere, nec ante
Iuppiter absistet cura, quàm cuncta fugarit
In Libyam bella, & vincendum duxerit ipse
Sidonium tibi rectorem pudet vrbis iniquæ
Quod tu post decus hoc patriaq; domoq; carebis.
Sic vates, gressumq; lacus vertebat ad atros.
Tum iuuenis, quæcunq; datur sors durior aiit,
Obnitemur, ait, culpa modo pectora cessent.
Sed te oro quando vita tibi causa labores
Humanos iuuisse fuit, siste inclyta virgo.
Paulisper gressum, & noctis manesq; silentum
Ennius ... Stygiæq; aperi formidinis aulam.
Annuit illa quidem, sed non optanda recludis
Regna, ait, hic tenebras agitant, volitántque per vmbras
Innumeri quondam populi, domus omnibus vna.
In medio vastum late se tendit inane,
Huc quicquid terra, quicquid freta, & igneus æther
Nutriuit primo mundi genitalis ab æuo,
Mors communis agit. descendunt cuncta, capitq;
Cunctis iners inane, interijt, restatq; futurũ.
Cingunt regna decem portæ quarũ vna receptat
Belligeros dura tradi e sorte creatos.
Altera quæ leges, vrbe, atq; inuicta iura
Gentibus, & primas fundarunt mœnibus vrbes.
Tertia turba ... Cereris ... turba,
... ventis ad manes, & flaminum illa a veneno.
Exin qui lætas artes, vitæq; colenda
Inuenere viam, nec designanda parenti
Carmina fuderunt Phœbo, vna limina seruant.
Proxima quos venti, sæuæq; hausere procellæ
Naufragia porta rapit sic iam Romani dicunt.
Fortuna hunc noxa grandis, & peccasse fatentes
Vasta patet populo, pœnas Rhadamanthus in ipso
Expetit introitu, mortemq; exercet inanem.
Septima fœmineas reseratur porta cateruas,
Lugentes vbi casta fouet Proserpina lucos:
Infantum hinc gregibus, versus ad funera tedas
Passim virginibus, turbaq; in limine lucis
Est iter extincta, & vagitu ianua nota.
Tum seducta loco, & laxata lucida nocte
Claustra nitent, quæ secreti per limina vmbram
Elysios ducunt campos. hic turba piorum
Nec Stygio in regno, cæli nec posita sub axe:
Verum vltra Oceanum sacro certamina fonti,
Lethæos potat latices oblitura mentis.
Extrema hinc auro fulgens iam lucis honorem
Sentit, & admoto splendet seu sidere luna.
Hac animæ cælum repetunt, ac mille peractis
Oblitæ ditem redeunt in corpora lustris.
Has passim nigrum pandens mors lurida rictũ,
Itq; reditq; vias, & portis omnibus errat.
Tum iacet in spatium sine corpore nigra vorago,
Lernæisq; lacus late exundantibus vrit
Ripas sæuus aquis Phlegethon, & turbine anhelo
Flammarum resonans saxosa incendia torquet.
Parte alia torrens Cocytos sanguinis atri
Vorticibus furit, & spumanti gurgite fertur.
At magnis semper diuis, regiq; deorum
Iurari dignata palus piceo horrida riuo
Fumiferum voluit Styx inter sulfura limum.
Tristior his Acheron, cæno, crassisq; veneno
Æstuat, & gelidam eructat cum murmure arenam.

Descen-

Descendit nigra lentus per stagna palude.
Hanc optat saniem non uno Cerberus ore,
Hac & Tisiphones sunt pocula, & atra Megæra
Hic sitit, ac nullo rabies extinguitur haustu.
Vltimus erumpit lachrymarum fontibus amnis
Ante aulam, atque aditus & inexorabile limen.
Quarta cohors omni stabulante per atria monstro
Excubat, & manes permixto murmure terret,
Luctus edax, macieſque malis comes addita morbis
Et mœror pallens fletu & sine sanguine pallor
Curaq́, insidiæq́, atque hinc queribunda senectus.
Hinc angens utraque manu sua guttura liuor,
Et deformis malum, ac sceleri proclivis egestas,
Errorq́, impulo grassans, & discordia gaudens
Permixtæ foribus calo, sed & ostia dites
Centeni sinetus Briarei excludere palmis,
Et Spéyax virgineos vultus infecta cruore,
Scyllæque, Centaurique truces, umbræq́ Gigantum.
Cerberus hic ruptis peragrat cũ tartara vinclis,
Non ipsa Alecto, nec sæva furore Megæra
Audet adire ferum, dum fractus mille catenis
Vipereâ latrans circumligat ilia caudâ.
Dextera vasta comas, nemorosaque brachia fundis
Taxus, Cocyti rigua frondosior unda.
Hic diræ volucres, pastusq́ cadauere vultur,
Et multus bubo, ac sparsus stryx sanguine pennis.
Harpyiæ fouent nidos atq́ omnibus hærent
Certatim ramis, nutat stridoribus arbor.
Has inter formas coniux Iunonis æterna
Suggestu residens cognoscit crimina regum,
Stant vincti ferroq́ piget sub iudice culpæ.
Circumerrant furiæ pœnarumq́, omnis imago.
Quam vellent nunquam sceptris fulsisse superbis.
Insultant duro imperio, non digna nec æqua
Ad superos passi manes, quæq́ ante profari
Non licitum viuis, tandem permissa queruntur.
Tunc albus æuus religatur rupe catenis.
Ast alius ... saxum, perq́ ardua montis
Vipereo domitu hunc æterna Megæra flagello.
Talia lethiferis restant patienda tyrannis.
Sed te maternos tempus cognoscere vultus,
Cuius prægnans venit non tardis passibus umbra,
Astabat fœcunda Iouis Pomponia furto.
Nanque ubi cognouit Latio surgentia bella
Pœnorum, Venus insidias anteire laborans
Iunonis, fera ensifer per pectora patrem
Implicuit flammæ, qua ni prouida fugisset,
Sidonia illevans nunc virgo incenderet aras.
Ergo ubi gustatus cruor, admonuitq́ Sibylla,
Et dedit alternos, ambobus noscere vultus,
Sic iuuenis prior, o magni mihi numinis instar
Chara parens, quam te ut nobis videre liceret
Optassem stygias vel letho intrare tenebras.
Quæ sors nostra fuit cum te lux prima subiret,
Eripuit sine honore dies, & funere carpsit?
Excipit hic mater: nullos ô nate labores
Mors habuit nostra, æthereo dum pondere partus
Exsoluor, mihi dextra Cyllenia proles
Imperio Iouis Elysias deduxit ad oras
Attribuitq́, pares sedes, ubi magna moratur
Alcida genitrix, ubi sacro munere Leda.
Verum age nate tuos ortus, ne bella pauescas
Vlla nec in cælum dubites te tollere factis,
Quando aperire datur nobis, nunc denique disce.
Sola die caperem media cum forte positos
Ad requiem somnos, subitus mihi membra ligauit
Amplexus, non ille meo veniente marito
Assuetus, factus q́ mihi: tum luce corusca,
Implebat quanquam lãguentia lumina somnus,
Vidi crede Iouem, nec me mutata fefellit
Forma dei, quod squalentem conuersus in anguẽ
Ingentis traxit curuata volumina gyro.
Sed mihi post partum non ultra ducere vitam
Concessum, heu quantũ gemui, quod spiritus ante
Hæc tibi quàm noscenda darẽ, discessit in auras.
His alacer colla amplexu materna petebat.
Vmbraq́ ter frustra per inane petita fefellit.
Succedunt simulacra virûm concordia, patris,
Vnanimique simul patrui, ruit ipse per umbram
Oscula vana petens iuuenis, fumoque volucri,
Et nebulis similes animas apprendere certat.
Quis te chare pater, quo stabant Itala regna,
Ex oris Latio deus abstulit? hei mihi: nam cur
Vlla fuere ãdeo, quibus à te sanus abessem
Momenta? opposito mutassem pectore mortem.
Quantos funeribus vestris gens Itala passim
Dat gemitus, tumulus vobis censente senatu
Mauortis geminus surgit per gramina campo.
Nec passi plura in medio sermone loquentis
Sic adeo incipiunt, prior hæc genitoris imago:
Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces,
Dulce tamen venit ad manes cum gloria vitæ
Durat apud superos, nec edunt obliuia laudem.
Verum age fare decus nostrum te quanta fatiget
Militia: heu quoties intrat mea pectora terror,
Cum reputo quam sæuus eas, ubi magna pericla
Contingunt tibi, per nostros fortissime tibi
Obtestor casus, Martis moderare furori.
Sat tibi sunt documenta domus. octaua terebat
Arentem culmis messem crepitantibus æstas,
Ex quo cum bella mihi cælata, mecq́ subibat
Germano, deuexa iugum Tartessia tellus,
Nos miseræ muros & tecta renata Sagunthi,
Nos dedimus Batim nullo potare sub hoste.
Nobis indomitus conuertit terq́ quaterque
Germanus terga Hannibalis proh barbara nunquam
Impolluta fides, peterem cum victor adesum
Cladibus Hasdrubalem, subito venales cohortes
Hispana iuuenis Libyco quas ceperat auro
Hasdrubal, abrupto liquerunt agmine signa:
Tunc hostis octo desertos milite multum
Ditior ipse virum spatio circumdedit orbe,
Non segnis nobis nec inultis inde peracta
Illa suprema dies, & laude meruimus æuum.
Excipit inde suos frater contingere casus.

Excelsæ turri, postquam vltima rebus in artis
Subsidium atque arcem, supremamq; ipse tenebam.
Flammantem telis, ac late incendia passim,
Et mille iniecere faces, nil nomine lethes
De superis queror, haud paruo data membra sepulchro
Nostra cremauerunt in morte hærentibus armis.
Sed me luctus habet gemina ne clade ruina
Concussit afflicta oppressa Hispania Pœnis.
Contra quæ iuuenis turbato fletibus ore.
Dij quæso, vt merita est dignas pro talibus ausis
Carthago expendat pœnas, sed continet artes
Pyrenes populos, qui vestro Marte probatus
Excepit [illegible] & notis Martius armis
Successit Lelio, fusos quoq; fama ferebat
Victores acie, atq; exacta piacula cædis.
His læti rediere duces loca amœna piorum.
Prosequiturq; oculis puer aduenerat euntes.
Iámque aderat multa vix agnoscendus in umbra
Paulus, & epoto fundebat sanguine verba.
Lux Italum, cuius spectaui Martia facta,
Multum vne maiora viro, descendere nunc te,
Atque habitanda semel subigit quis visere regna?
Quem contra tales effundit Scipio voces,
Armipotens ductor, quam sunt tua fata per vrbem
Lamentata diu, quam pene ruentia tecum
Traxisti ad stygias Oenotria tecta tenebras,
Tum tibi defuncto tumulum Sidonius hostis
Constituit, laudemq; tuo quæsiuit honore.
Dumque audit lachrymans instilla funera Paulus,
Ante oculos iam Flamminius, iam Gracchus, & ægro
Absumptus Cannis, stabat Seruilius ore.
Appellare viros erat ardor, & addere verba.
Sed raptabat amor priscos cognoscere manes.
Nunc meritum sæua Brutum immortale securi
Nomen, nunc superos æquantem laude Camillũ,
Nunc auro Curium, non vnquam cernit emtũ.
Ora Sibylla docet venientum, & nomina pãdit.
Hic fraudes pacis, Pyrrhumq; a limine portæ
Deiecit vi ies orbus, tulit victor euntem.
Tybridis in ripas regem, soluitq; reuulso
Ponte ferox ponte exclusit redeuntia regna.
Si tibi dulce, virum primo qui fœdera bello
Phœnicum pepigit vidisse, hic Martius ille
Æquoreis victor cum classe Lutatius armis.
Si studium, & iuuat cognoscere Amilcaris vmbram.
Illa est, cerne procul, cui frons nec morte remissa
Irarum seruat rabiem, si iungere corda est
Colloquium, sine gustato det sanguine vocem.
Atq; vbi permissum & sitiens se impleuit imago.
Sic prior increpitat non miti Scipio vultu.
Taliáne ô fraudum genitor sunt fœdera vobis?
Aut hæc Sicania pepigisti captus in ora?
Bella tuum toto natum contra omnia pacta
Excitat Latio, [illegible] pes
Elicitus [illegible] te
Barbarico, [illegible] amnes.
Post quæ Pœnus ait, dum iam nondum ceperat annum
Excessisse puer nostro, cum bella Latinis
Concepit iussu: scitum nec fallere diuos
Iuratos patri: quod si Laurentia vastat
Nunc igni regna, & Phrygias res vertere tentat.
O pietas, ô sancta fides, o vera propago.
Atque vtinam amissum repares decus, inde citato
Corpus abit gressu, maiorq; recessit imago.
Exin designat vates, qui dira sub armis
Portenta ediderint populo, primusq; petitas
Miserint Iliacis Pyreo littore leges.
Lætatur, spectatq; virum insatiabilis ora
Scipio, & appellat cunctos, vt magna sacerdos
Ammoneat turbæ innumeræ, quot inclita toto
Credis in orbe puer, iussit dum singula visu
Discendisse Heroes: nullo non tempore abundans
Innumerarum hic agitur torrens, vectatq; rapaces
Agmina more Charon, & pressus improba puppis.
Post hæc ostendens iuueni sic virgo profatur.
Hic ille est tellure vagus, qui victor in omni
Cursu signa tulit, cui peruia Bactra, Dacæq;
Qui Gangen bibit, & Pellæo ponte Niphaten
Astrinxit, cui stant sacro sua mœnia Nilo.
Inspice Æneades Libyes certissima proles
Hammonis, quanto exuperat sua gloria cunctos
Inuiolata antees: si mens cupidine rerum
Pectora nostra calent, quæ tanta, fatere, superbum
Ad decus, & summus tandem perduxerit artes.
Ille sub hac turpis lenti sollertia Martis,
Audendo bella expedias, pigra exitium astus
Haud vnquam se vinxit, in magna gerendi
Præcipita tempus, nox atra impendit agentis.
Hæc effatus abit. Crœsi mox aduolat vmbra
Diues apud superos, sed mors æquarat egenis.
Atq; hic Elysio tendentem limite cernens
Effigiem iuuenis casta, cui vitta ligabat
Purpurea effusos per colla nitentia crines.
Dic ait, hic quinam, virgo, nam luce refulget
Præcipua frons sacra viro, multæq; sequuntur
Mirantes animæ, & læto clamore frequentant,
Qui vultus? quem si stygia non esset in vmbra)
Dixissem facile esse Deum. non falleris, inquit
Docta comes Triuiæ, meruit Deus esse videri,
Et fuit in tanto non paruum pectore numen.
Carmine complexus terram, mare, sidera, manes
Et cantu musas, & Phœbum æquauit honore.
Atque hæc cuncta, prius quam cerneret, ordine terris
Prodidit, & vestram tulit vsque ad sidera Troiam.
Scipio perlustrans oculis lætantibus vmbram,
Si nunc fata darent, vt Romula facta per orbem

Hic caneret vates, quanto maiora futuros
Facta eadem intrarent hoc inquit, teste nepotes.
Felix Aeacida, cui tali contigit ore
Gentibus ostendi, crevit tua carmine virtus.
Sed quae tam adeo gratantum turba recurrens
Heroum effigies, maioresque accipit umbras?
Inde viro stupet Aeacidae, stupet Hectore magno,
Aiacisque gradum, venerandaque Nestoris ora
Miratur geminos aspectans laetus Atridas.
Iamque Ithacum corde aequantem Pelea facta.
Victuram hinc cernit Ledae Castoris umbram,
Alternam lucem peragebat in aethere Pollux.
Sed visto vultus monstrata a Laurentia traxit.
Nam virgo admonuit: tempus cognoscere manes
Foemineos, ne cunctantem lux alma vocaret.
Foelix haec, inquit, Veneris nurus ordine longo
Troiugenas iunxit sociata prole Latinis.
Vis et Martigenae thalamos spectare Quirini?
Hersiliam cernes: hirsutos cum sperneret olim
Gens vicina procos, pastori rapta marito
Lustravitque casam, culmoque et stramine fultum
Pressit laeta torum, et soceros revocavit ab armis.
Aspice Carmentis gressus, Euandria mater
Haec fuit, et vestros tetigit praesaga labores.
Vis et quos Tanaquil vultus gerat? haec quoque casta
Augurio valuit mentis, venturaque dixit
Regna viro, et dextros agnovit in alite divos:
Ecce pudicitiae Latium decus, incita letho
Fert frontem atque oculos terra Lucretia pronos.
Non datur heu tibi Roma, nec est quod malle deceret
Hanc laudem retinere diu Virginia iuxta,
Cerne, cruentato vulnus sub pectore servat.
Tristia defensi ferro monumenta pudoris.
Et patriam laudat miserando in vulnere dextram.
Illa est quae Tybrim, quae fregit Lydia bella,
Nondum passa marem, quales optabat habere
Quondam Roma viros, contemptrix Cloelia sexus.
Cum subito aspectu turbatus Scipio poscit,
Quae poenae causa, et qui sint in crimine manes.
Tum virgo, patrios pegit quae curribus artus,
Et stetit ad thalamos super ora trementia fratris,
Tullia non ullos saevis exhaustura labores,
Ardentis Phlegethontis natat fornacibus atris
Fert rapidus furiis, atque ustas sub gurgite cautes
Egerit, et scopulis pulsat flagrantibus ora.
Illa autem quae tonditur praecordia rostro
Alitis, en quantum resonat plangentibus alis
Auriger ad pastos rediens Iovis, hostibus arcem
Virgo, immane nefas, adamato prodidit auro
Tarpeia, et pactis reseravit claustra Sabinis.
Iuxta (nonne vides? neque enim leniora domantur
Delicta) illatras ieiunis faucibus Orcus,
Armenti quondam custos immanis Iberi
Et morsu petit, et polluto evisceret ungue.
Nec par poena tamen scelerti sacrata Vestae
Polluit exuta sibi virginitate sacerdos.
Sed satis haec vidisse satis, mox deinde videntis
Nunc animas tibi, quae potant oblivia paucas
In fine enumerare paro, et remeare tenebris.
Hic Marius nec multa dies iam restat ituro
Aetheream in lucem, veniet tibi origine parva
In longum imperium Consul, nec Sylla morari
Iussa potest, aut amne diu potare soporo.
Lux vocat et nullis divum mutabile fatum.
Imperium hic primus rapiet, sed gloria eum pa.
Quod reddet solus, nec tanto in nomine quisquam
Existet Syllae qui se velit esse secundum.
Ille hirta cui subrigitur coma fronte, decorum
Et gratum terris Magnus caput: ille deûm gens
Stelligerum attollens apicem Troianus Iulo
Caesar avo, quantas moles, quum sede reclusa
Hac tandem erumpent, terraque marique movebunt.
Heu miseri quoties toto pugnabitur orbe.
Nec leniora lues, quàm victus crimina victor.
Tum iuvenis lachrymans, restare haec ordine duro
Lamentor rebus laetis, sed luce remota
Si nulla est venia, et merito mors ipsa laborat,
Perfidiae Poenus quibus aut Phlegethontis in undis
Exuret ductor scelus? aut quae digna renatos
Ales in aeternum lanciabit morsibus artus?
Ne metue, exclamat vates, non vita sequetur
Inviolata viri, patria non ossa quiescent.
Namque ubi fractus opum, magna certamine pugnae
Pertulerit vinci, turpemque orare salutem,
Rursus bella volet Macetum instaurare sub armis,
Damnatusque doli, desertus coniuge fida,
Et dulci nato, linquet Carthaginis arces,
Atque una profugus lustrabit caerula puppe.
Iam Cilicis Tauri saxosa cacumina viset.
Proh quanto levius mortalibus aegra iuventae
Servitia, atque hyemes, aestus, fugamque, famemque,
Atque famem, quam posse mori. post Itala bella
Assyrio famulus regi, falsusque cupiti
Auxonia motus dubio petet aequora velo,
Donec Prusiacas delatus segniter oras
Altera servitia imbellis patiatur in aevo.
Et latebram munus regni persistentibus inde
Aeneadis, reddatque sibi poscentibus hostem,
Pocula furtivo rapiet properata veneno.
Ac tandem terras longa formidine solvet.
Haec vates, Erebique cavis se rettulit umbris.
Tum laetos socios iuvenis, portumque revisit.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XIV.

Nascitur hinc bellum, iuuenis post fata tyranni
Hispano veniens, vbi terris nomen ab amne
Imposuit pubes. nam rege Gelone creatus
Oblitus monitus, artésque oblitus auitas
Incepit luxu, spreta virtute, cruento
Flagrare, & rigidis delicta tuentibus armis,
Cingere se ferro, & regnum terrore fouere,
Hoc igitur (neque enim longum violentia durat)
A coniuratis tota cum stirpe perempto,
Marcellus propere Siculis annauigat oris.
Mutatásque videns, trepidos mox spargit in agros
Signa, Leontini senserunt prima Coloni.
Pugnatúmque mari, Pœnóque per alta fugato
Arma Syracusios capiunt victricia muros.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XIV.

FLECTITE nunc vestros Heliconis numina cantus,
Ortygiæ pelagus Siculique ad littoris vrbes.
Muneris hic vestri labor est, modo Daunia regna
Æneadum, modo Sicanios accedere portus,
Aut Macedum lustrare domos, & Achaica rura,
Aut vaga Sardoo vestigia cingere fluctu,
Vel Tyria quondam regnata mapalia gente,
Extremumque diem & terrarum inuisere metas,
Sic poscit sparsis Mauors agitatus in oris.
Ergo age, quæ fuerint, quæ duxerunt bella, sequamur.
Ausoniæ pars magna iacet Trinacria tellus,
Vt semel expugnante Noto & vastantibus vndis
Accepit freta cæruleo propulsa tridente.
Namque per occultum cæca vi turbinis olim
Impulsum pelagus lacerata viscera terræ
Discidit, & medio perrumpens arua profundo,
Cum populis pariter conuulsas transtulit vrbes.
Ex illo seruans rapidus diuortia Nereus,
Sano diuiduos coniungi pernegat æstu.
Sed spatium, quod dissociat consortia terræ,
Latratus (fama est) si adsit, interuenit vnda.
Et matutinos volucrum transmittere cantus.
Multa solo virtus, iam reddere femina aratris,
Iam montes vmbrare oleis, dare nomina Baccho,
Cornipedemque citum lituis generasse ferendis,
Nectare Cecropias Hyblæo accendere ceras.
Hic & Pæonios arcanæ inquirere fontes,
Hic, Phœbo dignum, & Musis venerabile, vatum
Ora excellentum, sacras qui carmine siluas,
Quique Syracosia resonant Helycona camœna.
Promptæ gens linguæ, ad casum cum bella cieret,
Portus æquoreis sueta insignire trophæis.
Post dirum Antiphatæ sceptrum, & Cyclopia regna
Vomere verterunt primum noua rura Sicano,
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio terræ imposuere vacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore, nouauit
Possessis bello mutata vocabula regnis.
Nec res dedecori fuit, aut mutasse pudebat
Sicanium Siculo nomen: mox accola Minos
Duxerat e Creta non fausta ad bella cohortes
Dædaleam repetens pœnam: qui fraude nefanda
Postquam perpetuas in lex concessit ad vmbras
Cocalidum insidiis, fessi Minoia turba
Bellandi studio Siculis subsedit in oris.
Miscuerunt Phrygiam prolem Troianus Acestes,
Troianusque Helymus structis, qui pube sequuta
In longum exiere donarunt nomina muris.
Nec Zanclæa gerunt obscuram mœnia famam,
Dextera quam tribuit posito Saturnia telo.
Sed decus Ennæis haud vllum pulchrius oris,
Quàm quæ Sisyphio fundauit nomen ab Isthmo,
Et multum ante alias Ephyræus surget alumnus.
Hic Arethusa suum piscoso fonte receptat
Alpheon sacræ portantem signa coronæ.
At non æquis amat Trinacria Mulciber antra.
Nam Lipare vastis subter depasta caminis
Sulfureum vomit exeso de vertice fumum.
At Ætna eructat tremefactis cautibus ignes,
Indomiti gemitus, pelagique imitata furorem.
Murmure per cæcos tonat irrequieta fragores

Nocte

Nolle diu: fumus fonte è Phlegetonticus vt atro
Flammarum exundat torrens pice, & procella
Semiambusta rotat: liquefactus saxa cauernis.
Sed quicunquam largo flammarum exæstuat intus
Turbine, & assiduo subnascens profluit igne,
Summo cana iugo cohibet mirabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternq; rigore
Ardentes horrent scopuli, stat vertice celsi
Collis hyems, caluda; niuem tegit atra fauilla.
Quid referam Æolio regnatas nomine terras?
Venterumque domos, atque addita claustra procellis?
Hic versi penitus Pelopeia ad regna Pachynj
Pulsata tonio respondent saxa profundo.
Hic contra Libyámque sitim, Chaurósque furentes
Cernit dextrorsus Lilybæon nobile Chelas.
At quà diuersi latus fronte tertia terris
Vergit in Italiam prolato ad littora dorso,
Celsius arenosa tollit se mole Pelorus.
His longo mitis placidus dominator in æuo
Præsederat terris Hieron, tractare sereno
Imperio vulgum pollens, & pectora nullo
Parentum exagitare metu, pactamq; per aras
Haud facilis temerare fidem, socialia iura
Aufonijs multos seruarat cassis per annos.
Verum vbi fata virum fragili tolnere senecta,
Primæuo cessit sceptrum exitiale nepoti,
Et placida indomitos accepit regia mores.
Namq; bis octonis nondum rex præditus annis,
Caligare alto in solio, nec pondera regni
Posse pati, & nimium fluxis confidere rebus.
Iamq; breui, nullum, delicta tuentibus armis,
Fas notum, ignotumq; nefas, vltissima regi
Cura pudor, tam præcipiti materna furori
Pyrrhus origo dabat stimulos, prouentq; superbum
Æacidæ genus, atque æternus carmine Achilles.
Ergo ardor subitus Pœnorum incepta fouendi.
Nec celeri mora tum iungit noua fœdera, pacto
Cederet vt Siculus victor Sidonius oris.
Sed stabant pœna, tumultumq; negabat Erinnys
Quæ, modo pacatus erat socium non cernere, terra.
Satos nunquæ pati fastus, iuuenemq; cruento
Flagrantem luxu & miscentem turpia duris,
Haud vltra facilis, quos ira metusq; coquebat
Iurati obtruncant, nec tam modus ensibus, addūt
Fœmineam cædem, atq; insontum rapta sororum
Corpora proflernunt ferro, noua cuius in armis
Libertas, raptatq; iugum pars punica castra,
Pars Itales & nota volant, nec turba furentum
Defit, qua neutro sociari fœdere malit.
Talis Tyrrhenæ motu, rebusq; Sicanis
Exitio regis trepidus, sublimis honore,
(Tertia nam Latios renouarat purpura fasces)
Marcellus classem Zanclæus appulit oris.
Atque vbi cuncta vno, cadésque exposta tyranni,
Ambiguaq; hominum mentes, Carthaginis arma
Quos teneant, & quanta loces, quod vulgus amicum
Distret Troiugenis, quantos Arethusa tumores
Concipiat, perfletq; suas non pandere portas,
Incumbit bello, ac totam per proxima raptim
Armorum effundit flammato pectore pestem.
Non aliter Boreas Rhodopes à vertice præceps
Quum sese immisit, decimoq; volumine pontum
Expulit in terras, sequitur cum murmure molem
Erecti maris, & stridentibus affremit alis.
Prima Leontinos vastarunt prælia campos,
Regnatam duro quendam Lestrigone terram.
Inst ibat ductor, cui tarde vincere Graius
Per erat, ac vincta turmas, vnit æquore toto
Fœmineum credas maribus concurrere vulgum.
Et Cereris placidos fœcundat sanguine campos,
Sternuntur passim, pedibusq; euadere lethum
Eripuit rapidus mauors, vt cuique salutem
Promisit fuga, prauertens dux occupat ensem.
Ite, gregem & mentite imbellem, ac succidite ferro
Clamat, cunctantes vrgens vmbone caterua,
Pigro luctandi studio, certamen in vmbra
Molle pati docta, & gaudens splendescere olino;
Stat mediocre decus vincetum ignaua iuuentus,
Hæc laus sola datur. si viso vincitis hostem.
Ingruit audito ductore exercitus omnis,
Solaque quod superest secum certamina norunt
Quæ dextra antistet, si clipeis excellat opimis.
Exhorsci non per scopulos illa Caphareo
Euripi magis vnda furit: pontúmve sonantem
Ejicit angusto violentius ore propontus:
Nec feruet maiore fretum, rapiturq; tumultu
Quod ferti Herculeas extremo sole columnas.
Mitè tamen dextra decus inter prælia tanta
Enituit, fama miles Tyrrhenus, Asylo
Nomen erat, captus quondam ad Thrasimena fluenta,
Seruitium facile, & dominantis mollia iussa
Expertus Berra, patrias remeabat ad oras
Sponte fauentis heri, repetitisque impiger armis,
Tum veteres Siculo casu mauorte probat.
Atque vt, duro medios inter fera prælia miscet,
Illatus Berræ, cui pacta ad regia misso
Pœnorum à populis, sociataq; bella gerenti
Æraio cassis munimine clauserat ora,
Inuadit iuuenem ferro, trepideq; ferentem
Instabiles retro gressus, prosternit arena.
At miser audita victoris voce, trementem
Cunctantemq; animam stygia tunc sede reducēs,
Cassidu à mento maiestate vincula rupit,
Iungebatq; preces, atque adiere verba parabat.
Sed vbi to aspectu, & noto conterritus ore
Tyrrhenus, ferrumq; manu remouit, & vltro
Talia tum gemitu lachrymis effudit obortis:
Ne quæso, inplex lucem, dubiumq; precare.
Fas hostem seruare mihi. multo optimus ille
Militia, cui postremum est, primumq; tueri
Inter bella fidem: tu lethum euadere nobis
Da prior, & ternas nondum seruatus ab hoste.
Haud equidem indignum memet, qua tristia vidi.
Abnuerim, dignumq; iterum in peiora reuolui,

Si tibi pr̃ medios ignes, mediosq; per ensis
Non dederit mea dextra viam: sic fatur, & vltro
Attollit, vitaq; exaquat munera vita.
At compos Siculæ primum certaminis ora
Marcellus cæpit: victrices signa quieto
Agmine progressus Ephyræa ad mœnia vertit.
Inde Syracosias castris circumdatus arces.
Sed ferri languebat amor, sedare morando
Pectora cæca virum, atq; iras auellere auebat.
Nec (venisset si forte sibi) si mitia malle
Credant esse metum, laxis aufertur omissa
Obsidio claustris, quin contra intentior ipse
Inuigilat cautis, pronis imperterritus armis.
Et struit arcana, nec opina periclita cura.
Haud secus Eridani stagnis, ripáve Caystri
Limat ab albo olor, pronoq; immobile corpus
Dat fluuio, & pedibus tacitas erimigat vndas.
Interea dum incerta labat sententia clausis,
Excitі populi, atque vrbes socia arma ferebant.
Incumbens Messana freto, minimumq; remissa.
Dis reta Italia, atq; Osco memorabilis ortu.
Tum Catinæ nimium ardentis victima Typhœo,
Et genuisse pios quondam celeberrima fratres:
Et cui non licitum fatis Camerina moueri.
Tum quæ nectareis vocata ad certamen Hymetton
Andax Hybla fauis, palmis quoque onusta Sc-
lynus:
Et iusti quondam portus, nunc littore solo
Sui pudium infame fugientibus æquora, Myle-
Necnon altus Eryx, necnon è vertice celso
Centuripe, largoq; virens Entella Lyæo.
Entella Hectoreo dilectum nomen Acesta.
Non Tapsi, non è tumulis glacialibus Acra
Defuerunt, Agathyrna manus, gemmoq; Lacone
Tyndaris attollens sese affuit, altior equorum
Mille rapit turmas, immittibus æra flammis
Pulueream voluens Agragas ad mœnia nubem.
Ductor Grosphus erat, cuius celata gerebat
Taurum parma truces, pœna monimenta vetusta.
Ille vbi torreret subiectis corpora flammis,
Mutabat gemitus mugitibus, actaq; veras
Credere erat stabulis armenta effundere voces.
Haud impune quidem, non dira conditor artis
Ipse suo moriens immugit flebile tauro.
Venit ab amne trahens nomen Gela, venit & Hesa,
Et qui præsenti domitant periura Palici
Pectora suppliciis, Troianaq; venit Acesta.
Quiq; per Æneos Actæ petit æquora fines,
Et dulci gratam Nereida perluit vnda,
Æmulus ille tuo quondam Polyphœme calori
Dum fugit agrestem violenti pectoris iram,
In tenues liquefactus aquas, euasit & hostem,
Et tibi victricem Galathea immiscuit vndam.
Necnon qui potant Hyssamq;, Alabimq; sonoros,
Et perlucentem splendenti gurgite Achaten.
Qui fontes Vagedrusæ tuos, & pauperis aluei
Hypaten, ac facilem superari gurgite parcen
Pantagyam, rapidiq; colunt vada fluuia Simethi.
Littora Thermarum priscæ donata camœnæ.
Armauere suos, quò mergitur Hymera ponto
Æstio nam diuidua, e fontibus ortus oras,
Nec minus occasus petit incita, quam petit ortus,
Nebrodes gemini nutrit duo ria fontis
Quo mons Sicaniæ non surgit ditior vmbra.
Ennæ deûm lucis sacram dedit arduus dorsum,
Hic specus ingentem laxans telluris hiatum
Catum iter ad manes tenebroso limite pandit.
Quà nouus ignotas Hymenæus venit in ora
Hæc stygius quondam stimulante cupidine rector
Aruis adire diem, mœstoq; acheronte relicto
Idæas egit currus per inania terras.
Tum rapta præceps Ennæa virgine cessit.
Attonitos cæli visu, lucemq; cauentes
In stygа retrò equos, & prædam condidit vmbra.
Romanos Petræa duces, Romana petiuit
Fœdera Callipolis, lapidiq; Eugeon artus.
Hadranum, Hergentumq; simul, telaq; superba
Lanigera Melitæ, & litoris piscosa Menæthi.
Quæq; procelloso, Cephaledias ora profundo
Cæruleis horret campis pascentia cete,
Et qui correptas sorbentem veruicis hausit,
Atq; iterùm effundo iaculantem ad sidera puppes
Tauromenitana cernunt de sede Charybdim.
Hæc Latium manus & Laurētia signa mouebat.
Cætera Elysei aderat gens Sicana voti.
Mille Agathyrna dedit, perflatæq; Strongilos austru,
Mille Thoantea sedes Fa[illegible]cellina diua.
Vergemino venit numero fœcunda Panormos,
Seu sylvis sectare feras seu retibus æquor
Vertere, seu celo libeat traxisse volucrem.
Non Herbesos iners, non Naulocha pigra pericli
Siderum, non profundosis Morgentia campis
Abstinuit Marte insido, comitata Nemean
Venit Amastra viris, & parua nonsine Thy-
Et Netum, & Mycite, puicesque liquentis Achetis:
Sidonia & Drepane, atque vnda clamosus Helorus.
Et mox seruili vastata Triocalæ bello,
Sidonios Arabesa ferox, & celsus Ietas,
Et bellare Tabæ docilis, Cossyraq; parua:
Nec maior Megara Mute concordibus ausis
Iuuere, & strato Caulum spectabile ponto
Cum sonat Halcyones cantu, nideq; natantes
Immota gestat, spiritu fluctibus vnda.
Ipsa Syracusæ patulos vrbs inclyta muros
Milite collecto, variisq; impleuerat armis.
Ductores facilem impedit, latamq; tumultus
Vaniloquo pubem furiabant iuuper ore.
Nunquà hostile intratos muros, & quatuor arces,
Et Salaminiacis, quantam, Eoisq; trophæis
Ingenio portus vrbs inuia fecerit vmbram.
Spectatum proauis, ter centum ante ora triremes
Vnum naufragium, mersasq; impune profundo

Ciede

Clade Pharetrigeri subnixas regis Athenas.
Flammabant vulgum geniti Carthagine fratres
Poeni matre genus, sed quos sub crimine pulsus
Vrbe Syracosia Libycis eduxerat oris
Trinacrius genitor, geminaq; à stirpe parentum
Astus miscebant Tyrios leuitate Sicana.
Quae cernens ductor, postquam immedicabile visum
Seditio atque vltro bellum surgebat ab hoste,
Testatus diuos Siculorum, amnesq; lacusq;,
Et fontes Arethusa tuos, ad bella vocari
Inuitum, quae sponte diu non sumpserit, hostem
Induere arma sibi, telorum turbine vasto
Aggreditur muros, atque armis intonat vrbi.
Par omnes simul ira rapit, certántq; ruuntq;.
Turris multiplici surgens ad sidera tecto
Exibat, tabulata decem cui crescere Graius
Fecerat, & multas nemorum consumpserat vmbras.
Armatam hinc igni molem, & deuoluere saxa
Certabant, calidaq; picis diffundere pestem.
Hinc procul ardentem iaculatus lampada Cimber
Conijcit, & lateri telum exitiabile figit.
Pascitur adiuto Vulcanus turbine venti,
Glicentemq; trahens turris per viscera labem,
Perq; altam molem, & turris nascentia tecta
Scandit ouans, rapidisque vorat trepidantia flammis
Robora, & ingenti simul exundante vapore
Ad caelum victor nitentia culmina lambit.
Implentur fumo, & nebula caliginis atra,
Nec cuiquam euasisse datur, ceu fulminis ictu
Correpta rapido in cineres abiere ruina.
Par contra pelago miseris fortuna carinis.
Nanque vbi se propius tectis vrbiq; tulere,
Qua portus muris pacatas applicat vndas,
Improuisa noui pestis conterruit astu.
Trabs fabre teres, atq; erasis vndique nodis
Naualis similis malo praefixa gerebat
Vnca tria manus, ea celso ex aggere muri
Bellantes, curui rapiebat in aera ferri
Vnguibus, & mediam reuocata ferebat in vrbẽ.
Nec solos vis illa viros, quin saepe triremem
Belligeram rapuere trabes, cum desuper actum
Inuerterent puppi chalybem, morsusq; tenaces.
Qui simul affixo vicina in robora ferro
Sustulerant sublime ratem (miserabile visu)
Per subitum rursus laxatis arte catenis
Tanta praecipitem reddebant mole profundo,
Vt totam haurirent vnda cum milite puppem.
His super insidiis angusta foramina muris
Arte cauata dabat per quae confundere tela
Tutum erat opposito mittentibus aggere valli.
Nec sine fraude labos, arcta ne rursus eadem
Spicula ab hoste via victibus contorta redirent.
Calliditas Graia, atque astus pollentior armis
Marcellum, tantasq; minas terraq; mariq;
Arcebat, stabatq; ingens ad moenia bellum.
Vir fuit Isthmiacis decus immortale colonis,
Ingenio facile ante alios telluris alumnos,
Nudus opum, sed cui caelum terraq; paterent.
Ille nouus pluuias Titan vt proderet ortu
Fuscatus tristis radiis, ille haereat, anne
Pendeat instabilis tellus, cur foedere certo
Hunc assusa globum Tethys circumliget vndis,
Nouerat atque vna pelagi lunaeq; labores,
Et pater Oceanus qua lege effunderet aestus.
Non illum mundi numerasse capacis arenas
Vana fides. puppes etiam, constructaq; saxa
Foeminea traxisse ferunt contra ardua dextra.
Hic dum Italum ductorem astu, Teucrosque fatigat
Adnabat centum late Sidonia velis
Classis subsidio, & scindebat caerula rostris.
Eriguntur subitas in spes Arethusia proles,
Adiunguntq; suas portu progressa carinas.
Nec contra Ausonius tonsis aptare lacertos
Addubitat, mersisq; celer fodit aequora remis.
Verberibus torquere fretum, salis ictu frequenti
Albescit pulsu facies, perq; aequora late
Spumat canenti sulcatus gurgite limes.
Insultant pariter pelago, ac Neptunia regna
Tempestate noua trepidant, tum vocibus aequor
Personat, & clamat scopulis clamoris imago.
Ac iam diffusus vacua bellator in vnda
Cornibus ambierat patulos ad praelia fluctus,
Naualis claudens humentem indagine campum.
At similis curuata sinu diuersa ruebat
Classis, & ardabat lunato caerula gyro.
Nec mora, terrificus iam stridoribus aeris
Per vacuum late cantu resonante profundum
Incubuere tubae queis excitus aequore Triton,
Expauit, torta certantia murmura concha.
Vix meminere maris, tam vasto ad praelia nisu
Incumbunt proni pontumq; in margine puppis
Extremae plantis nutantes spicula torquent.
Sternitur effusis pelagi medii area telis,
Cessaq; anhelatis exurgens ictibus aestus.
Caerula nigrantis findit spumantia ilico.
Ast alia lacera, atque incussi roboris ictu
Detergent remos, alia per viscera pinus
Transmissis ipso retinentur vulnere rostris.
Quo retinens medias inter sublimior ibat
Terribilis visu puppis, qua nulla per omne
Egressa est Libycis maior naualibus aeuum.
Sed quater hac centum numeroso remige pontum
Pulsabat tonsis, veloq; superba capaci,
Cum rapidum hauriret Boreã, & cornibus omnes
Colligeret flatus, lento se corpore agebat
Intraret fluctus solis si pulsa lacertis.
Procurrunt leuitate agili, doctiesq; regentis
Audiuisse manum Latio cum milite puppes.
Has vt per lanum venientes aequor Himilco
In latus obliquas, sussamq; incurrere proram
Conspexit, propere diuis in vota vocatis
Aequoris, intento volucrem de more sagittam
Assignat neruo, vtq; oculis librauit in hostem,
Et calamo monstrauit iter diuersa relaxans
Brachia, deduxit vultu comitante per auras
In vulnus telum, & residentis puppe magistri
Affixit plectro dextram, nec deinde regenda

Puppe manus valuit flectenti immortua clauo.
Dumq; ad opem accurrit ceu capta nauita puppe,
Ecce iterum fatoq; pari neruoq; sagitta
In medium perlapsa globum, transuerberat ictu
Orba gubernacli subeuntem munera Taurum.
Irrumpit Cumana ratis, quam Corbulo ductor
Lætaq; complebat Stabiarum littore pubes.
Numen erat celsæ puppis, vicina Dione.
Sed super ingestis propter quæ subdita teliæ
Bella capessebat, media subsedit in vnda:
Diuisitq; fretum, clamantem spumeus ora
Nereus implet aquis, palmasq; trahente profundo
Luctantum frustra summis in fluctibus extant.
Hic audax ira magno per cærula saltu
Corbulo transgressus (nam textam robore turrim
Appulerant nexa ferri compage triremes)
Euadit tabulata super flammasq; comantem
Multifida pinum celso de culmine quassat.
Inde atros alacer, pastosq; bitumine torquet
Adiuentante noto Pœnorum aplustribus ignes.
Intrat diffusos pellis vulcania passim,
Atque implet dispersa foros, trepidatur omisso
Summus remigio, sed enim tam vestis in arctis
Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos,
Et rapidus feruor per pingues vnguine tedas
Illapsus, flammis victricibus intonat alueo.
Quæ nondum tamen intulerat vim Dardana lampas,
Parcebatq; vapor, saxorum grandine diuus
Arcebat, fatumq; ratis retinebat Himilco.
Hic miser igniferam dum ventilat aere pinum,
Murali saxo per lubrica sanguine transtra
Voluitur in fluctus, Lychei vulnere. Cedrus.
Fax nidore graui fœdauit comminus auras,
Ambustæ insiridens pelago ferus inde citatum
Missile adorata contorquet Sabrata puppe:
Hammon numen erat Libycæ gentile carinæ,
Cornigeraq; sedens spectabat cærula fronte.
Fer pater afflictu ser.ait, Garamantice vates
Rebus opem, inq; Italos da certa effundere tela.
Has inter voces tremulo venit agmine cornus,
Et neptunicolæ transuerberat ora Felonis.
Vrgebat nihilo lenius iam in limine mortis
Quos fuga præcipites, partem glomerarat in vnã
Puppis adhuc vacuam tedæ, sed proxima cursu
Fulmineo populatus ineuitabilis ardor,
Correptam flammis inuoluit ouantibus alnum.
Primus ope æquoret fumis delapsus in vndas,
Qua nondum Stygios glomerabat mulciber æstus,
Ambustus socium remis aufertur Himilco.
Proxima nudarunt miserandi fata Bathenis
Desertam ductore ratem, bonus ille per artem
Crudo luctari pelago, atque extre procellas.
Idem qui Boreas, quid vellet crastinus auster
Anteibat, nec peruigilem tu fallere vultum
Obscuro quamuis cursu Cynosura valeres.
Is postquam aduersis nullus modus, accipe nostrũ
Hammon sanguinem ait, spectator cladis iniquæ.
Atque acto in pectus gladio, dextra inde cruorem
Excipit, & large sacra inter cornua fundit.
Hos inter Daphnis deductum ab origine nomen
Antiqua fuit infelix, cui linquere saltus,
Et mutare casas infido marmore visum.
At princeps generis quanto maiora parauit
Inter pastorem sibi nomina, Daphnin amarunt
Sicelides Musæ, dexter donauit auena
Phœbus Castalia & iussit protectus in herba
Siquando caneret, lætos per prata, per arua
Ad Daphnin properare greges, riuosq; silere.
Ille vbi septena modulatus arundine carmen
Mulcebat siluas, non vnquam tempore eodem
Siren assuetos effudit in æquore cantus,
Scyllæi tacuere canes, stetit atra Charybdis.
Et lætus scopulis audiuit fibila Cyclops.
Progeniem hauserunt, & nomen amabile flãma,
Innatat ecce super transtris sitiantibus asper
Ornytus ac longam sibimet facit æquore mortẽ.
Qualis Oilides, fulmen iaculante Minerua
Surgentes domuit fluctus ardentibus vlnis.
Transigitur valida medius, dum se alleuat alui
Cuspide Marmarides Scyron pars subnatat vnda
Membrorum, pars extat aquis, totumque per æquor
Portatur rigido miserandum immortua rostro.
Acce erant puppes vtrinque, atq; ora ruentum
Sanguinei jecere remorum aspergine rores.
Ipse adeo saus ductor Rethesus ibat
Pulsibus, & valido superabat remige ventos.
Quam rapidus puppem manibus frenare Iolaus
Dum tentat, sæua truncatur membra bipenni.
Et fert hærentes trabibus ratis vncta palmas:
Sicania Æoliden portabant transtra Podetum.
Hic auo quanquam nondum excessisset ephœbus,
Seu laui traxere dies, seu feruida corda,
Nec sat maturus laudum, belliq; cupido,
Arma puer niueis aptarat picta lacertis,
Et fictæ gaudebat celsa turbare Chimæra.
Iamque super Rutula, super & Garamantide pinu
Ibat ouans melior remo, meliorq; sagitta,
Et iam turrigerum demerserat æquore Nessum.
Heu puero male suada ruat noua gloria pugnæ,
Dum cristam galeæ trucis, exuuiasq; precatur
De duce Marcello superos, temerarius hasta
Excepit raptim vulnus lethale remissa.
Proh qualis, seu splendentem sub sidera nisu
Exigeret discum, iaculo seu nubila supra
Surgeret, aligeras ferret seu puluere plantas
Vix tactio, vel dimensi spatia improba campi
Transiret velox saltu, docuero labores.
Sat prorsus, sat erat decoris dis, crimine tuto,
Sat laudis, cur facta puer maiora petebas?
Illum vbi labentem pepulerunt tela sub vndas,
Ossa Syracosio fraudatum naufraga busto
Fleuerunt flora, fleuerunt Cyclopea saxa,
Et Cyanes, & Anapus & Ortygia Arethusa.
Parte alia, pauens puppem Tyberinus agebat
Quaq; ferebatur ductor Sidonius, sto
Conclamans, iniecta ligant hinc vincula ferri

Atque

Atque illinc, steteruntq; rates ad prælia nexæ.
Nec iaculo, aut longe certatur cuspide fusa.
Comminus, & gladio terrestria prælia miscent.
Perrumpunt Itali, qua cædes prima reclusit,
Monstrauitq; viam: vastas & Mela catenas
Hortatur socios, & vincla abrumpere ferri,
Ac parat hostilis resoluta puppe receptas
Auehere, & paribus pelago diducere ab armis.
Ætneo Polyphœmus erat nutritus in antro,
Atque inde antiqua nomen feritatis amabat,
Vbera præbuerat paruo lupa, corporis alti
Terribilis moles, mens aspera, vultus in ira
Semper, & ad cædes cyclopea corde libido.
Isque relaxatis membrorum pondere vinclis
Impulerat puppim, & mergebat gurgite tonsas,
Duxissetq; ratem, pressa Laronius hasta
Ni properè duro nitentem exurgere, velox
Affixet transtro. vix morte incepta remittit.
Nanq; manus seruat dū fluctos languida ductus,
Ignauum summa attraxit super æquora remum.
Perculsi cuneo Pœni densantur in unum,
Quod caret hoste latus. subito cum pondere victus
Insistente mari submergitur alueus undis.
Scuta virûm, cristæque, & inerti spicula ferro,
Tutelæque deûm fluitant: hic robore fracto
Pugnat inops chalybis, seseq; in prælia rursus
Armat naufragio. remis male feruidus ille
Festinat spoliare ratem, discrimine nullo,
Nantarum interdum conuulsa sedilia torquens.
Non plectro ratis, aut frangenda in vulnere prora
Parcitur, & pelago repetuntur nantia tela.
Vulneribus patulis intrat mare, mox sua ponto
Singultante anima propulsa refunditur unda.
Nec desunt, qui correptos amplexibus arctis
Immergant pelago, & iaculis cessantibus hostem
Morte sua perimant, remeantum gurgite mentes
Crudescunt, ac pro ferro stat fluctibus uti.
Haurit sanguineus contorta cadauera vortex.
Hinc clamor, gemitus illinc, mortesq;, fugæque.
Persidium bello feruet mare, fessus acerbis
Terga fuga celeri Libyæ conuertit ad oras,
Exigua sese furatus Himilco carina.
Concessere mari tandem, Graiusq; Libysque,
Et iam captiua vinclis ad littora longo
Ordine ducuntur puppes, flagrantibus alto
Stant aliæ tedis, splendet lucente profundo
Mulciber, & tremula vibratur imagine pontus.
Ardet nota fretis Cyane, pennataq; Siren.
Ardet & Europe, niuei sub imagine tauri
Vecta Ioue, ac prenso tramittens æquora cornu.
Et quæ fusa comas, curuum per cærula piscem
Nereis humentis moderatur roscida freno.
Vritur indiuagus Python, & corniger Hammon,
Et quæ Sidonios vultus portabat Elisa,
Bis ternis ratis ordinibus grassata per undas.
Ac vinclis trahitur cognata in littora Anapus,
Gorgoneásq; ferens ad sidera Pegasus alas.
Ducitur & Libyæ puppis signata figuram,
Et Triton captiuus, & arduus rupibus Ætna
Spirantis rogus Enceladi, Cadmeaq; Sidon.
Nec mora, quin trepidos hac clade irrumpere muros
Signaq; ferre deûm templis iam iámque fuisset,
Ni subito importuna lues inimicaq; pestis
Inuidia diuum, pelagiq; labore parata,
Polluto miseris rapuisset gaudia cælo.
Criniger astriferis Titan feruoribus auras
Et patulam Cyanen, lateq; paluilribus undis
Stagnantem, stygio Cocyti oppleuit odore,
Temporaq; Autumni lætis florentia donis
Fœdauit, rapidoq; accendit fulminis igni.
Fumabat crassus nebulis caliginis aer,
Squalebat tellus vitiato feruida dorso.
Nec victum dabat, aut ullas languentibus umbras,
Atque ater picea vapor exspirabat in æthra.
Vim primi sensere canes, mox nubibus atris
Fluxit deficiens penna labente volucris:
Inde feræ syluis sterni tum serpere labes
Tartarea, atq; haustu populari castra maniplis.
Arebat lingua, & gelidus per viscera sudor
Corpore manabat tremulo, descendere fauces
Abnuerant sicca sufforum alimenta ciborum,
Aspera pulmonem tussis quatit, & per anhela
Igneus efflatur sitientum spiritus ora.
Lumina ferre grauem vix sufficientia lucem
Vnca nare iacent, saniesq; immixta cruore
Expuitur, membrisq; cutis tegit ossa peresis.
Heu dolor, insignis notis bellator in armis
Ignauo rapitur letho, iactantur in ignem
Dona superba virum multo Mauorte parata:
Succubuit medicina malis, cumulantur aceruo
Labentum, & magno cineres sese aggere tollunt.
Passim etiam deserta iacent, inhumataq; læto
Corpora, pestiferos tetigisse timentibus artus.
Serpit pascendo crescens acherusia pestis,
Nec leuiore quatit Trinacria mœnia luctu,
Pœnorumq; parem castris fert atra laborem,
Æquatê par exitio, & communis ubiq;
Ira deûm, atque eadem lethi versatur imago.
Nulla tamen Latios fregit vis dura malorum
Incolumi ductore viros, cladesq; rependit
Vnum inter strages tutum caput. ut grauis ergo
Primum lethiferos repressit Syrius æstus,
Et posuere auida mortis contagia pestes,
Ceu sidente Noto cum se maria alta reponunt,
Propulsa inuadit piscator cærula cymba.
Sic tandem ereptam morbis grassantibus, armat
Marcellus pubem, lustrates rite maniplis.
Signaq; circumstant alacres, auditiq; tubarum
Respirant læti clangoribus, itur in hostem,
Et si fata ferant, iuuat inter prælia ferro
Posse mori. sociûm miseret, qui morte pudenda
In morem pecudum effudere cubilibus atris
Illaudatam animam, tumulos inhonoraq; busta
Respiciunt, & vel nullo iacuisse sepulchro,
Quam debellari morbis placet. ardua primus
Ad muros dux signa rapit, tenuata iacendo
Et maciem galeis ab, condunt ora, maluq;
Ne sit spes hosti, velatur casside pallor.

Infundunt rapidum conuulsis mœnibus agmen,
Condensiq; ruunt, tot bellis inuia tecta,
Tot vno introitu capiuntur militis arces.
Totum qua vehitur Titan, non vlla per orbem
Tum sese Isthmiacis æquassent oppida tectis.
Tot delubra Deûm, totq; intra mœnia portus,
Adde fora, & celsis suggesta theatra columnis,
Certantésque mari moles, adde ordine longo
Innumeras spatioq; domos æquare superbas
Rura, quid inclusos porrecto limite, longis
Porticibus, sacros iuuenum certamine lucos?
Quid tot captiuis fulgentia culmina rostris?
Armaq; fixa deis? aut quæ Marathonius hostis
Perdidit, aut Libya, quæ sunt aduecta subacta?
Hic Agathocleis sedes ornata tropheis,
Hic mitis Hieronis opes, hic sancta vetustas
Artificum manibus, non vsquam clarior vllo
Gloria picturæ seclo: non æra vocabant
Quæ scirent Ephyren, fuluo certaret vt auro
Vestis, spiranteis referens subtegmine vultus,
Quæ radios cælat Babylon, vel murice picto
Læta Tyros, quæque Attalicis variata per artem
Aulæis scribuntur acu, aut Memphitide tela.
Iam simul argento fulgentia pocula, mixta
Queis gemma quæsitus honos, simulacra deorum
Numen ab arte datum seruantia: munera rubri
Præterea ponti, depexaq; vellera ramis,
Fœmineus labor, his tectis opibusq; potitus
Ausonius ductor, postquam sublimis ab alto
Aggere, despexit trepidam clangoribus vrbem,
Inque suo positum nutu stent mœnia regum,
An nullos oriens videat lux crastina muros,
Ingemuit nimium, viris tantúmque licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iussit stare domos, indulgeas templa vetustis
Incolere, atque habitare deis, sic parcere victis
Pro præda fuit, & sese contenta, nec vllo
Sanguine pollutis, plausit victoria pennis,
Tu quoque ductoris lachrymas memorande tulisti
Defensor patriæ, meditantem in puluere formas,
Nec turbatum animi, tanta feriente ruina,
Ignarus miles vulgi, tum forte peremit.
At reliquum vulgus resoluta in gaudia mente,
Certarunt victi victoribus, æmulus ipse
Ingenij superum seruando condidit vrbem.
Ergo extat seclis, stabitq; insigne tropheum,
Et dabit antiquos ductorum noscere mores.
Felices populi, si quondam vt bella solebant,
Nunc quoque inexhaustas pax nostra relinqueret vrbes.
At ni cura viri, qui nunc dedit otia mundo
Effrenum arceret populandi cuncta furorem,
Nudassent auidæ terrásque fretumq; rapinæ.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XV.

Quem ducibus cæsis, iterum iam Bætis ad oras
Mittat, Romulei quærit dum cura Senatus,
Scipiadæ iuueni, lauro tum forte sub ampla
Astitit hinc subito virtus, hinc blanda voluptas:
Et sibi promissis auet vtraque iungere magnis.
Ille sed amplexus virtutem, crudáque Martis
Munera suscipiens, volitánsque per æquora classe.
Arma nouæ subito Carthaginis horrida muris
Impulit, & victor ferro sibi mœnia pandit.
Interea Emathius constat noua bella Philippus,
Herculeóque senex Fabius dat iura Tarento.
Marcellúsque cadit Nomadum circundatus astu.
Hasdrubalísque caput, tumidi regione Metauri
Abscissum, Hannibali monstrat Nero lætus atroci.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XV.

AT noua Romuleam carpebat cura Senatum,
Quis trepidas gentes, martémque subiret Iberum.
Attritis rebus, geminus iacet hoste superbo
Scipio, belligeri mauortia pectora fratres.
Hinc metus, in Tyrias ne iam Tartessia leges
Concedat tellus, propioráque bella pauescat.

Ana-

Anxia turba patrum quæsso medicamina mæsti
Imperio circumspectant, diuosq; precantur,
Qui lacerum ausis dextra succedere rebus.
Abstereret iuuenem, fratres patruumq; flare
Optantem manes tristi conterrita luctu,
Et reputans annos cognato sanguine tinctos.
Si gentem petat infaustam inter busta suorum,
Decertandum hosti, qui fregerit arma ducum
Qui non ulla ducum, ac fugiet meliore Gradiuo.
Nec promptum teneris immania bella lacertis
Moliri, regimenq; rudi deponere in æuo.
Has lauri residens iuuenis viridante sub umbra
Ædibus extremis voluebat pectore curas.
Cum subito assistunt dextra, læuáq; per auras
Allapsæ, haud paulum mortali maior imago,
Hinc Virtus, illinc virtuti inimica Voluptas,
Altera Achemenium spirabat vertice odorem,
Ambrosias diffusa comas, & veste refulgens
Ostrum quam fuluo Tyrium suffuderat auro.
Fronte decor quæsitus acu, lasciuáque crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammas.
Alterius dispar habitus, frons hirta, nec unquã
Composita mutata coma, stans vultus, & ore
Incessuq; viro propior lætiq; pudoris,
Celsa humeros niueæ fulgebat stamine pallæ.
Occupat inde prior promissis fisa Voluptas:
Quis furor hic non digne puer, consumere bello
Florem æui? Cannæne tibi, grauiorq; palude
Mæonius stygia lacus excessere? Padusq;?
Quem tandem ad finem bellando fata lacesses?
Tune etiam tentare paras Atlantia regna?
Sidonias que domos? moneo certare periclis
Desine, & armisona caput obiectare procella.
Ni fugis hos ritus, Virtus te seua iubebit
Per medias volitare acies, mediosq; per ignes.
Hæc patrem patruumq; tuos, hæc prodiga Paulum,
Hæc Decios stygias Herebi detrusit ad vndas.
Dum cineri titulum, memorandáque nomina bustis
Prætendit, nec sensura, quid gesserit, umbra.
At si me comitère puer, non limite duro
Iam tibi decurret concessi temporis ætas.
Haud vnquã trepidos abrumpet buccina somnos,
Non glaciem arctoam, non experiere furentis
Ardorem Cancri, nec mensas sæpe cruento
Gramine compositas, aberunt sitis aspera, & haustus
Sub galea puluis, partiq; timore labores.
Sed current albusq; dies, horaque serenæ,
Et molli dabitur vitam sperare, [illegible].
Quantas ipse Deus lætos generauit in vsus
Res hominũ, plenáque dedit bona gaudia dextra?
Atque idem exemplar lenis mortalibus æui,
Imperturbata placidus tenet otia mente.
Illa ego sum, Anchisæ Venerem Simoentis ad vndas
Quæ iunxi generis vobis vnde editus author.
Illa ego sum, veris superum quæ sæpe parentem
Nunc auis in formã, nunc verna in cornua tauri.
Huc aduerte animos, currit mortalibus æuum,
Nec vita, ut bis possit, datur, fugit hora, rapitq;
Tartareus torrens, ac secum ferre sub umbras
Si qua animo placuere, negat. quis luce suprema
Dimisisse meas sero non ingemit horas?
Postquam conticuit finisq; est addita dictis,
Tum Virtus: quas nã iuuenis florentibus, inquit,
Pellicis in fraudes annis, vitaque tenebras?
Cui ratio, & magna cælestia semina mentis
Munere sunt concessa deûm. mortalibus alti
Quantum cælicolæ, tantundem animalibus isti
Præcellunt cunctis. tribuit nanque ipsa minores
Hos terris natura deos. sed fœdere certo,
Degeneres tenebris animas damnauit auernis.
At queis æthereis seruatur seminis ortus,
Cæli porta patet. referam quid cuncta domantem
Amphitryoniadem? quid cui post Seras, & Indos
Captiuo Liber cum signa referret ab Euro,
Caucaseæ currum duxere per oppida tigres?
Quid sustratos magno in discrimine nautis
Ledæos referam fratres? vestrumq; Quirinum?
Nonne vides, hominũ vt celsos ad sidera vultus
Sustulerit Deus, ac sublimia finxerit ora,
Cum pecudes, volucrumq; genus formasque ferarum,
Segnem atque obscœnam passim strauisset in aluum?
Ad laudes genitum, capiat si munera diuûm,
Felix ad laudes hominum genus. huc age paulum
Aspice nec longe repetam, modo Roma minantis
Impar Fidenæ, contentáque crescere asylo,
Quò sese extulerit dextris: idem aspice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes.
Quippe nec ira deûm tantum, nec tela, nec hostes,
Quantum sola noces animis illapsa Voluptas.
Ebrietas tibi fida comes; tibi luxus, & atris
Circa te semper volitans Infamia pennis,
Mecum honor, & laudes & læto gloria vultu,
Et decus, & niueis victoria concolor alis.
Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus;
Casta mihi domus & celso stant colle penates,
Ardua saxoso perducit semita cliuo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur, labor ad nitendum intrare volenti:
Nec bona conscendunt, quæ sors inpula dedisset.
Atque eadem rapuisse valet: mox celsus ab alto
Infra te cernes hominum genus, omnia contra
Experienda manent, quæ spondet blanda Voluptas.
Stramine proiectus duro patiere sub astris
Insomnes noctes frigusq; famemq; domabis.
Idem iustitia cultor quæcunque capesses,
Testes factorum stare arbitrabere diuos.
Tunc quoties patria, rerumq; pericula poscent,
Arma feres primus, primus te in mœnia colles
Hostica, nec ferro [illegible] nec auro.
Hinc tibi, non Tyrio [illegible] muricæ vestes,
Nec donum [illegible] [illegible].
Sed dabo, qui vestro [illegible] Marte fatigat
Imperium, superare manu, [illegible] superbam

In gremio Iouis excisis deponere Pœnis.
Quæ postquam cecinit sacrato pectore Virtus,
Exemplis lætum vultuque audita probantem
Conuertit iuuenem. sed enim indignata Voluptas
Non tenuit voces: nil vos iam demoror vltra
Exclamat, veniet veniet mea tempora quondã,
Cum docilis nostris magno certamine Roma
Seruiet imperiis, & honor mihi habebitur vni.
Sic quassans caput in nubes se sustulit atras.
At iuuenis plenus monitis ingentia corde
Molitur, visque calet Virtutis amore.
Ardua rostra petit nullo fera bella volente,
Et grauia ancipitis deposcit munera Martis.
Arrecti cunctorum animi, pars lumina patris,
Pars credunt cernos patrui remeasse vultus.
Sed quanquã tacitus, magnis tamen ægra periclis
Pectora subrepit terror, molemq; pauentes
Expendunt belli, & numerat fauor anxius annos.
Dumq; ea confuso percensent murmure vulgus,
Ecce per obliquum cæli squalentibus auro
Effulgens maculis ferri inter nubila visus
Anguis, & ardenti radiare per aëra sulco,
Quaque ad califeri tendit plaga litus Atlantis,
Perlabi resonante polo, bis terq; coruscum
Addidit augurio fulmen pater. & vaga late
Per subitum moto strepuere tonitrua mundo.
Tum vero capere arma iubent, genibusq; salutant
Submissi augurium atque iret, quà ducere diuos
Perspicuum, & patrio monstraret semita signo.
Certatim comites rerum, bellique ministri
Agglomerant sese, atque acres sociare labores
Exposcũt, laudumq; loco est iisdem esse sub armis.
Tum noua cæruleum descendit classis in æquor.
It comes Ausonia, atque in terras transit Iberas.
Vt cum sana fretis immisit prælia Corus,
Isthmon curuata sublime subergit vnda,
Et spumante ruens per saxa gementia fluctu,
Ionium Aegeo miscet mare, celsus in arma
Emicat, ac prima stans Scipio puppe profatur.
Diue, tridentis potens, cuius maria ire per alta
Ordimur, si iusta paro, decurrere classi
Da pater, & nostros ne sperne iuuare labores.
Per pontum pia bella veho. leuis inde secunda
Aspirans aura propellit carbasa flatus.
Iamque agiles, Tyrrhena sonant qua cærula, puppes
Auruncum euasere latus, Ligurumq; citatis
Littora transmittunt proris. hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in sidera cernunt
Aerias Alpes. occurrunt mœnia graio
Condita Massiliæ populo accincta superbis,
Barbarus immani quæ territat accola ritu.
Antiquum morem patria cultuq; habitumque
Phocais armisonas inter tenet horrida gentes.
Hinc legit Ausonius sinuato gurgite ductor
Anfractus pelagi, nemoroso vertice celsus
Apparet tellus, fugiuntq; in nubila sylua
Pyrenes. tunc Emporiæ, veteresq; per ortus
Graiorum vulgus, tunc hospita Tarraco Baccho,
Considunt portu, & secura gurgite clauso
Stant puppes, positusq; labor, terrorq; profundi.
Nox similes morti dederat placidissima somnos,
Visa viro stare effigies ante ora parentis,
Atque hæc aspectu turbatum voce monere:
Nate salus quondam genitoris, nate parentis
Et post fata decus, bellorum dira creatrix
Euastanda tibi tellus, & cædẽ superbi
Ductores Libyæ causa virtute domandi,
Qui sua nunc trinis deducunt agmina castris.
Si conferre manu libeat, coeántque vocatæ
Hinc atque hinc acies, valeat quis ferre ruentes
Tergemina cum mole viros? absiste labori
Ancipiti, sed nec segnis potiora capesse.
Vrbs colitur Teucro quondam fundata vetusto
Nomine Carthago, Tyrius tenet incola muros,
Vt Libyæ sua, sic terris memorabilis Iberis
Hæc caput est, non vlla opibus certauerit auri,
Non portu, celsisue situ non ditibus arui
Vberis aut agris pariter ad tela vigore,
Inuade auersis nate hanc ductoribus vrbem.
Nulla acie, fama tantum, prædave pararit.
Talia monstrabat genitor, propiusque monebat,
Cum iuuenem sopor, & dilapsa reliquit imago.
Surgit, & infernis habitantia numina lucis
Ac supplex patrios compellat nomine manes.
Este duces bello, & monstratam ducite ad vrbẽ,
Vobis vltor ego, & Sarrano murice fulgens
Inferias mittam fusis insignis Iberis,
Et tumulis addam sacros certamine ludos.
Progreditur, celeratque vias, & corripit agmen
Pernici rapidum cursu, camposque fatigat.
Sic vbi prosiluit Piseo carcere præceps,
Ante suos it victor equus, terrique per auras
Non solum ante alios sed enim (mirabile dictu)
Haud illi durant visus æquare volantem.
Iámque hyperionia lux septima lampade surgens
Sensim attollebat propius subeuntibus arces
Vrbis, & admoto crescebant culmina gressu.
Ac pelago vectus seruata Lælius hora,
Quam dederat ductor subigenda ad mœnia classi.
A tergo affusis cingebat tecta carinis.
Carthago impenso naturæ adiuta fauore
Excelsos tollit pelago circumflua muros,
Arctatas ponti fauces modica insula claudit,
Qua Titan ortu terras aspergit Eoo.
At qua prospectat Phœbi iuga fera cadentis,
Pigram in planitiem stagnantes egerit vndas,
Quas auget ventis, refluumq; reciprocat æstus.
Sed gelidas à fronte sedet vltimus ad Arctos
Vrbs imposita iugo, pronumq; excurrit in æquor
Et tuta æterno defendit mœnia fluctu.
Audax, seu plano gradiens victricia campo
Ferret signa, iugum certabat scandere miles.
Arui auctor erat, qui contra amplexus in arctis
Auxilium, excelsamque loci, præcinxerat arcem.
Pugnabat natura soli, paruoque superne
Bellantum nisu passim per prona voluti
Truncato instabiles fundebant corpore vitam.
Verum vbi concessit pelagi reuolubilis vnda,

Et

Et fluctus rapido fugiebat in aequora lapsu.
Quique modo excisae sulcarant caerula puppes,
Has impune dabat Nereus transcurrere planta.
Hinc [illegible] adire
Ductor Dardanius [illegible] aequore pube,
Per [illegible] undas [illegible] pedes advolat, [illegible]
A tergo [illegible] Arcis
Incustoditam sine milite liquerat urbem.
Tum prostratus humi (…) vincta catenis
Poenus colla dedit, populumque addixit inermem.
Hanc oriens vidit Titan cum surgeret, urbem
Vallatam castris, captamque aspexit eandem
Occiduus Hesperio quum gurgite tingueret axem.
Aurora ingrediens terris exegerat umbras.
Principio statuunt aras: cadit ardua taurus
Victima Neptuno pariter, pariterque Tonanti.
Tum merita aequantur donis, ac praemia virtus
Sanguine parta capit: phaleris hic pectora fulget,
Hic torque aurato circumdat bellica colla,
Ille nitet celsus muralis honore coronae.
Laelius ante omnes, cui dextera clara, domusque
Ter deno bove & aequoreis certaminis alti
Donatur titulo. [illegible] armis
Rectoris [illegible]
Vexilla, & [illegible] datur.
Postquam [illegible]
Captivas [illegible]
[illegible] Martisque talenta,
Hoc regum donis, [illegible] ante omnia, [illegible]
Cetera bellantum dextrae pulchroque labori.
Quin etiam accitus populi regnator Iberi,
Cui [illegible] sponsa defixus in ossibus ardor,
Hanc [illegible] concessit [illegible]
Indelibata gaudens virgine donum.
Tum vacui curis vicino in litore mensas
Instituunt, festoque agitant convivia ludo,
Laelius [illegible] o veneranda juventus
Victor [illegible] cedat tibi gloria, laudque
Magnorum heroum, celebrataque carmine virtus.
Mille Mycenaeus qui traxit in aequore proras
Rector, & Inachiis qui Thessala miscuit arma,
Foemineo socium violavit [illegible]
Nullaque tum Phrygio steterant tentoria campo
Captivis non plena toris: [illegible] barbara [illegible]
Sanctius Iliaca servata est [illegible] virgo.
Haec, atque [illegible] parta, [illegible]
Donec nox atro circumdata corpus amictu
Nigrantes innexit equos, [illegible]
Emathio interea [illegible]
Ferebat. Macedum [illegible]
Proximus huic [illegible] dextrae [illegible] Acarnan.
Causa [illegible] Philippo,
In bellum [illegible] vires.
Hic genus egregius, veterique ab origine regni
Aeacidum [illegible] Achille.
Ille & [illegible] armis
Quaque per Illyricum [illegible]
Exiguo habitat [illegible]
Turbidus [illegible]
Nunc & Phaeacum, [illegible] arva [illegible]
Epirum cassis lustrabat futilis ausis.
Hinc & Anactoria signa ostentauit in ora.
Ambraciosque sinus, [illegible] bello
Perfundit rapido [illegible] remis
Leucata, & Phoebi vidit [illegible]
Nec portus [illegible] Samenque
Liquit [illegible]
[illegible] & scopulosis Neriton arvis.
Ille etiam Pelopis sedes & Achaia adire
Moenia [illegible] tristem Calydona Dianae,
Oeneaque domos, Curetica tecta subibat
Promittens contra Hesperiam sua praelia Graiis.
Tum lustrata Ephyre, [illegible] & regia Pleuron,
Parnassusque biceps, Phoeboque [illegible] saxa.
Ac [illegible] patriis bello revocante penates,
Cum modo Sarmaticus regna infestaret Orestes
Aspera nunc Dolopum vis exundasset in agros,
Incepto tamen haud [illegible] vano
Belli per Graios [illegible] oras.
Donec nunc pelago, nunc terra exutus omisit
Spem positam in [illegible] & supplex foedera junxit
Dardana, nec legem regno accepisse refugit.
Tunc & Tyndarii [illegible] fortuna Tarenti
Auxit opes, laudemque simul. nam perfida tandem
Urbs Fabio [illegible] armis
Ductoris [illegible]
Tum quoque adepta decus [illegible] captis sine sanguine muris.
Namque ut compertum, qui punica signa regebat
Foeminea [illegible] flamma, [illegible] quiete
Exin [illegible] placuit [illegible] sorori,
Nam castris erat in Rutulis germanus, amata
Cogitur & magnis muliebria vincere corda
[illegible] si reclusas transmittere portas
Concedat Libycus rector, votique potitus
[illegible] Fabius [illegible] circumdata telis
Incustodita penetravit moenia nocte.
Sed [illegible] nam aversos Phoebum tunc surgere ab urbe
Romulea dubitares equos, qui tempore eodem
Marcellum acciperet [illegible]
Moles illa viri, validique habitata Gradivo
Pectora, & haud [illegible] unquam tremefacta periclis,
Heu quantum Hannibalem clara [illegible] ruina
Procubuere, iacet campis Carthaginis horror.
Forsan [illegible] belli
Raptarentque [illegible]
[illegible] vallum
[illegible] Mavors [illegible]
[illegible] veneris
Marcello [illegible]
Ad quem Marcellus [illegible] propinquas
[illegible]
Ne [illegible]
Si [illegible]
[illegible]
Hic [illegible]
[illegible] ut arma

Aptantem natum aspexit, laetumq; tumultu,
Vincis ait, nostros mirando ardore vigores,
Sit praematurum felix labor, urbe Sicana
Qualem te vidi, nondum permitteret aetas
Cum [illegible] bella, meo tractantem praelia vultu.
Huc decus, huc nos[illegible] te iunge paterno,
Et me disce nouum Martem tentare magistro.
Tum pueri colla amplectens sic pauca [illegible]
Summe deûm Libyco taxis de praeside victor
His humeris tibi opima feram: nec plura, sereno
Sanguineos fudit cum Iuppiter aethere rores,
Atque atris arma aspersit non prospera guttis.
Vixdum finitis intrarant vocibus arctas
Lethiferi collis fauces, cum turba volucreis
Inuadunt Nomades iaculis, nimboq; feruntur
Aetherio similes, caeca fundente latebra
Armatos in bella globos. circundata postquam
Nil restare videt virtus, quod debeat ultra
Iam superis, magnum secum portare sub umbras
Nomen mortis auet, torta nunc eminus hasta
Altius insurgit, nunc saeuit comminus ense.
Forsan & euasset rapidi freta saeua pericli,
Ni telum aduersos nati euenisset in artus.
Tum patriae tremuere manus, laxataq; luctu
Fluxerunt rigidis arma infelicia palmis.
Obuia nudatum transmisit lancea pectus,
Labensq; impresso signauit gramina mento.
At postquam Tyrius saeua inter praelia ductor
Infixum aduerso vidit sub pectore telum
Immane, exclamat, Latias Carthago timere
Desine iam leges, iacet exitiabile nomen
Ausonij columen regni, sed dextera nostra
Iam similis non obscuras mittatur ad umbras.
Magnanima inuidia virtus caret, alta sepulchri
Protinus extruitur, caeloq; educitur ara.
Conuectant syluis ingentia robora, credas
Sidonium cecidisse ducem, tum thura, dapesq;
Et fasces, clypeusq; viri, pompa ultima fertur.
Ipse facem subdens, laus inquit parta perennis,
Marcellum abstulimus Latio. deponere forsan
Gens Italûm tandem arma velit: vos ite superba
Exequias anima, & cinerem donate supremi
Muneris officio: nunquam hoc tibi Roma negabo.
Quod virtute viri titulis decorare sepulchrum
Ingentis bello liceat, nomenq; futuros
Aeternum in Rutulos possis mandare nepotes.
Alterius par, atq; eadem fortuna laborum
Consulis, exanimum sonipes ad signa reuexit.
Talia in Ausonia. sed non est talis Iberus
Armorum euentus campis. Carthaginis omnes
Per subitum rapta pernix victoria late
Terruerat gentes, ductibus spes vna iacentis
Si sociat iungunt vires, [illegible]
Auspicijs ingentem patria seu gerit in armis
Fulmina [illegible] vertice montis
Ex oculis vibrans cumulatam strage virorum
Non toto rapuisse die, quam Martius ille
Hannibal interea consumpto verterit anno.
Nec pube aequandam nec opum vbertate Saguntinum.

Proximus applicito saxosis aggere syluis
Tendebat, fratris spirans ingentia facta
Asdrubal, hinc robur, mixtusq; rebellibus Afris
Cantaber, hinc volucri Mauro pernicior Astur.
Tantaq; maiestas terra rectoris lecta,
Hannibalis quantus laurenti terror in ora.
Forte dies [illegible] honorem
[illegible]erat, quo primum orsi Carthaginis alta
Fundamenta, nouam coepere mapalibus urbem.
Et laetus repetens gentis primordia ductor
Festa coronatis agitabat laurea signis,
Pacificans diuos, fraternum laena nitebat
Demissa ex humeris donum, quam foederis arcti
Trinacrius Libyco rex inter munera pignus
Miserat, Aeolijs gestatum insigne tyrannis.
Aurata puerum rapiebat in aethera penna
Per nubes aquila, intexto vibrata volatu.
Antrum ingens iuxtà, quod acus simulauit in ostro,
Cyclopum domus, hic recubans manantia tabo
Corpora lethifero sorbet Polyphemus hiatu,
Circà fracta iacent, excussaq; morsibus ossa,
Ipse manu extenta Laertia pocula poscit,
Permiscetq; mero ructatos ore cruores.
Conspicuus Siculi Tyrius subtegminis arte
Gramineas pacem superûm poscebat ad aras.
Ecce inter medios hostilia nuntius arma
Quadrupedante inuectus equo aduentare ferebat.
Turbatae mentes, imperfectusq; deorum
Cessit honos, ruptis linquunt altaria sacris.
Clauduntur vallo, tenuemq; ut rescida misit
Lucem aurora polo, rapiunt certamina Martis.
Audax Scipiada stridentem Sabbura cornum
Excepit. geminaque acies velut omine mota.
Exclamat Latius ductor, prima hostia vobis
Sacrati manes campo iacet: en age miles
In pugnam & caedes, qualis spirantibus ire
Assueras ducibus, talis rue. dumq; ea fatur,
Incumbunt. Myconum Lenas, Cirtámque Latinus,
Et Thysdrum Maro, & incestum Catilina Nealcen
Germana thalamo obtruncat, cadit obuius acrè
Cartalo Vasidio Libycae regnator arenae.
Te quoq; Cyrenes vidit conterrita tellus
Permixtum Poenis, & vix credenda furentem
Magnum Dardania Laeli decus, omnia felix
Cui natura dedit, nullo renuente deorum.
Ille foro auditus cum dulcia solueret ora,
Aequabat Pylij Nelea verba senecta.
Ille vbi suspensi patres, & curia vocem
Posceret, & cantu ducebat corda senatus.
Idem cum subitum campo perstrinxerat aures
Murmur tristi tuba, tanto feruore ruebat
In pugnam atque acies, vt natum ad sola liqueret
Bella, nihil vitae peragi sine laude placebat.
Hunc e fartina tractantem praelia luce
Deiecit Galam, sacris Carthaginis illum
Supposito mater partu suiduxerat eium.

Sed.

Sed stant nulla diu deceptis gaudia diuis.
Tunc Alabim, Murrum, atque Dracem, demisit ad umbras,
Fœmineo clamore Dracen extrema rogantem.
Huius ceruicem gladio inter verba precesq;
Amputat, abscisso durabant murmura collo.
At non auctori Libyco par ardor in armis.
Frondosi collis latebras ac saxa capessit
Auia, nec cædes extremáve damna mouebant
Agminis, Italiam profugus spectabat & alpes
Præmia magna fugæ. tacitum dat tessera signũ,
Dimissa in colles pugna, syluásque ferantur
Dispersi, & summam quicunque euaserit arcem,
Pyrenes culmenq; petat. tum primus honore
Armorum exuto, & parma celatus Ibera
In montes abit, atque volans palantia linquit
Agmina. desertus Latius victricia signa
Immittit miles castris. non vrbe recepta
Plus vlla partum prædæ, sensitq; moratas
A cæde, vt Libycus ductor prouiderat, iras.
Fluminei veluti deprensus gurgitis vndis
Auulsa parte inguinibus causáque pericli
Enatat insenso præda fiber auius hoste.
Impiger occultis Pœnus postquã additur vmbris
Saxosæ fidens syluæ, maiora petuntur
Rursus bella retro, & superari certior hostis.
Pyrenes tumulo clypeum cum carmine figunt,
Hasdrubalis spolium Gradiuo Scipio victor.
Terrore interea posito trans ardua montis
Bebricia populos armabat Pœnus in aula,
Mercandi dextras largus, belloq; parata
Prodigere in bellum facilis. præmissa feroces
Augebant animos argenti pondera & auri
Parta metalliferis longo discrimine terris.
Hinc noua complerunt haud tardo milite castra
Venales animæ, Rhodani qui gurgite gaudent,
Quaque rudis serpit Arar per rura pigerrimus vnda.
Iámque hieme affecta mitescere cœperat annus,
Inde iter ingrediens rapidum per Celtica rura,
Miratur domitas alpes, ac peruia montis
Ardua & Herculeæ quærit vestigia plantæ,
Germaniq; vias diuinis comparat ausis.
Vt verò ventum in culmen, castrisq; resedit,
Hannibalis, quos Roma, inquit, quos alteius oro
Attollit muros? qui post hæc mœnia fratris
Victa meo stent incolumes? sit gloria dextræ
Felix tanta precor, néve vsq; ad sidera adisse
Inuideat laudes nobis deus. agmine celso
Inde alacer, qua munitum decliuis ab alto
Agger monstrat iter properatis deuolat armis.
Non tanto strepuere metu primordia belli,
Nunc geminum Hannibalem, nunc iactant bina coire
Hinc atque hinc castra, & pastos per prospera bella
Sanguine ductores, Italo coniungere Martem,
Et duplicare acies, ventum iam ad mœnia cursu
Hostem præcipiti, & visum iam hærentia portæ
Spicula Elisæis nuper contorta lacertis.
Has super infrendens sic secum Oenotria tellus:
Tantóne heu superi spernor contempta furore
Sidoniæ gentis quæ quondam sceptra tenentem
Nasci Saturnum nostris considere in oris
Et regnare dedi? decima hæc iam vertitur æstas,
Ex quo proterimur: iuuenis cui, cla superfant
In superos bella, extremo de litore rapta
Intulit arma mihi: temerat, q; alpibus ardens
In nostros descendit agros, quot corpora texi
Cæsorum heu stratis toties deformis alumnis.
Nulla mihi floret baccis felicibus arbor,
Immatura seges rapido succiditur ense,
Culmina villarum nostrum delapsa feruntur
In gremium, fœdantq; suis mea regna ruinis.
Nunc etiam, vastis qui nunc sese intulit oris
Perpetiar miseras quærentem exurere belli
Reliquias, tum me scindat vagus Afer aratro,
Et Libys Ausonius commendet semina sulcis.
Ni cuncta exultant quæ latis agmina campis
Vno condiderim tumulo. dum talia versat,
Et thalamos clausit nox atra hominumque deúmque,
Tendit Amyclæi præceps ad castra nepotis.
Is tum Lucanis cohibentem finibus arma
Pœnum, vicinis seruabat cespite valli.
Hic iuuenem aggreditur Latiæ telluris imago.
Clausorum decus, atque erepto maxima Roma
Spes Nero Marcello, rumpe, atque expelle quietem:
Magnum aliquid tibi, si patriæ vis addere fatis,
Audendum est, quod depulso quoque mœnibus hoste
Victores fecisse tremant, fulgentibus armis
Pœnus inundauit campos, qua Sena relictum
Gallorum à populis seruat per secula nomen,
Ni propera alipedes rapis ad certamina turmas,
Seras deleta fuit auxiliabere Romæ.
Surge age fer gressus, patulos regione Metauri
Damnaui tumulis Pœnorum atque ossibus agros:
His dictis abit, atque abscedens visa pauentem
Attrahere, & fractis turmas propellere portis.
Rumpit flammato turbatus corde soporem,
Ac supplex geminas tendens ad sidera palmas,
Tellurem noctemq;, & cœlo sparsa precatur
Astra, ducemq; viæ tacito sub lumine Phœben.
Inde legit dignas tanta ad conamina dextras.
Quaque iacet supera Larinas accola ponti,
Quà duri bello gens Marrucina fidemq;
Exuere indocilis socijs Frentanus in armis.
Tum quæ vitiferos domitas Prætutia pubes
Læta labore agros, & penna, & fulmine, & vndis
Hybernis, & Athemento velocior necu
Euolat. hortator sibi quisque, age perge salutem
Ausoniæ accipies superi, & stet Roma cadentis
In pedibus posuere tuis. clamauitq;, ruuntque.
Hortandi genus acer habet præcedere ductor.
Illum augent cursus admixi æquare sequendo,
Atque indefessi noctemq; diemque feruntur.
At Roma aduersis tantum mala gliscere fati
Accipiens, trepidare metu iamiamq;. Nec enim
Sperauisse [illegible] atque vno sibi [illegible]

Aptantem naturæ aspexit, lætumq́; tumultu,
Vinces ait, nostros mirando ardore vigores,
Sis præmaturus felix labor, vrbe Sicana
Qualem te vidi, nondum permitteret ætas
Cum mihi bella, meo tractantem prælia vultu.
Huc decus, huc nostrum ... te iunge paterno,
Et me disce nouum Martem tentare magistro.
Tum pueri colla amplectens sic pauca profatur.
Summe deûm Libyco saxis de præside victor
His humeris tibi opima feram. nec plura, sereno
Sanguineos fudit cum Iuppiter æthere rores,
Atque atris arma aspersit non prospera guttis.
Vixdum finitis intrarant vocibus arctas
Lethiferi collis fauces, cum turba volucreis
Inuadunt Nomades iaculis, nimboq́; feruntur
Ætherio similes, cæca fundente latebra
Armatos in bella globos circundata postquam
Nil restare videt virtus, quod debeat vltra
Iam superis, magnum secum portare sub vmbras
Nomen mortis auet, torta nunc eminus hasta
Altius insurgit, nunc sæuit comminus ense.
Forsan & euasset rapidi freta sæua pericli,
Ni telum aduersos nati euenisset in artus.
Tum patris tremuere manus, laxataq́; luctu
Fluxerunt rigidis arma infelicia palmis.
Obuia nudatum transmisit lancea pectus,
Labensq́; impresso signauit gramina mento.
At postquam Tyrius sæua inter prælia ductor
Infixum aduerso vidit sub pectore telum
Immane, exclamat, Latias Carthago timere
Desine iam leges, iacet exitiabile nomen
Ausonij columen regni, sed dextera nostra
Tam similis non obscuras mittatur ad vmbras.
Magnanima inuidia virtus caret, alta sepulchri
Protinus extruitur, caloq́; educitur ara.
Conuectant syluis ingentia robora, credas
Sidonium cecidisse ducem, tum thura, dapesq́;
Et fasces, clypeusq́; viri, pompa vltima fertur.
Ipse facem subdens, laus inquit parta perennis,
Marcellum ab. Iulimus Latio: deponere forsan
Gens Italûm tandem arma velit: vos ite superba
Exequias animæ, & cinerem donate supremis
Muneris officio: nunquam hoc tibi Roma negabo.
Quod virtute viri titulis decorare sepulchrum
Ingentis bello liceat, nomenq́; futuros
Æternum in Rutulos possis mandare nepotes.
Alterius par, atq; eadem fortuna laborum
Consulis, exanimum sonipes ad signa reuexit.
Talia in Ausonia, sed non est talis Iberis
Armorum euentus campis. Carthaginis omnes
Per subitum rapta pernix victoria late
Terruerat gentes, ductique spes vna iacentis
Si socias iungant vires, ... erstin
Auspicijs iuuenem, patria ceu gestet in armis
Fulmina, ... vallatam vertice montis
Ex oculis vrbem cumulatam strage virorum
Non toto rapuisse die, quum Martius ille
Hannibal interea consumpto verterat anno.
Nec pube æquandam nec opum vbertate Saguntum.

Proximus applicito saxosis aggere syluis
Tendebat, fratris spirans ingentia facta
Asdrubal, hinc robur, mixtusq́; rebellibus Afris
Cantaber, hinc volucri Mauro pernicior Astur.
Tantaq́; maiestas terræ rectoris Iberæ,
Hannibalis quantus laurenti terror in ora.
Forte dies ...
... uerat, quo primum orsi Carthaginis alta
Fundamenta, nouam cœpere mapalibus vrbem.
Et latius repetens gentis primordia ductor
Festa coronatis agitabat laurea signis,
Pacificans diuos, fraternum lena nitebat
Demissa ex humeris donum, quam fœderis arcti
Trinacrius Libyco rex inter munera pignus
Miserat, Aeolijs gestatum insigne tyrannis.
Aurata puerum rapiebat in æthera penna
Per nubes aquila, intexto vibrata volatu.
Antrum ingens iuxtà, quod acus simulauit in ostro,
Cyclopum domus, hic recubans manantia tabo
Corpora lethifero sorbet Polyphœmus hiatu,
Circà fracta iacent, excussaq́; morsibus ossa,
Ipse manu extenta Laertia pocula poscit,
Permiscetq́; mero ructatos ore cruores.
Conspicuus Siculi Tyrius subtegminis arte
Gramineas pacem superûm poscebat ad aras.
Ecce inter medios hostilia nuntius arma
Quadrupedate inuectus equo aduentare ferebat.
Turbatæ mentes, imperfectusq́; deorum
Cessit honos, ruptis linquunt altaria sacris.
Clauduntur vallo, tenuemq́; vt roscida misit
Lucem aurora polo, rapiunt certamina Martis.
Audax Scipiadæ stridentem Sabbura cornum
Excepit, geminaque acies velut omine mota.
Exclamat Latius ductor, prima hostia vobis
Sacrati manes campo iacet: en age miles
In pugnam & cædes, quales spirantibus ire
Assueras ducibus, talis rue, dumq́; ea fatur,
Incumbunt. Mysonum Lenas, Cirtámque Latinus,
Et Thysdrum Maro, & incestum Catilina Nealcen
Germana thalamo obtruncat, cadit obuius acri
Cartalo Vasidio Libyca regnator arena.
Te quoq́; Cyrenes vidit conterrita tellus
Permixtum Pœnus, & vix credenda furentem
Magnum Dardania Lælî decus, omnia felix
Cui natura dedit, nullo renuente deorum.
Ille foro auditus cum dulcia solueret ora,
Aequabat Pylij Neleia verba senectæ.
Ille vbi suspensi patres, & curia vocem
Posceret, & cantu ducebat corda senatus.
Idem cum subitum campo perstrinxerat aures
Murmur triste tubæ, tanto feruore ruebat
In pugnam atque acies, vt natum ad sola liqueret
Bella, nihil vita peragi sine laude placebat.
Tunc e furtiua tractantem prælia luce
Deiecit Galam, sacris Carthaginis illum
Supposito mater partu sui duxerat olim.

Sed

Sed stant nulla diu deceptis gaudia diuis.
Tunc Alabim, Murum, atque Dracem, demisit ad umbras,
Fœmineo clamore Dracen extrema rogantem.
Huius ceruicem gladio inter verba precesq;
Amputat, abscisso durabant murmura collo.
At non ductori Libyco par ardor in armis.
Frondosi collis latebras ac saxa capessit
Auia, nec cædes extremáue damna mouebant
Agminis, Italiam profugus spectabat & alpes
Præmia magna fugæ. tacitum dat tessera signū,
Dimissa in colles pugna, syluasque ferantur
Dispersi, & summam quicunque euaserit arcem,
Pyrenes culmenq; petat. tum primus honore
Armorum exuto, & parma celatus Ibera
In montes abit, atque volans palantia linquit
Agmina. desertis lætus victricia signa
Immittit miles castris. non vrbe recepta
Plus vlla partum prædæ, senexitq; moratas
A cæde, vt Libycus ductor prouiderat, iras.
Fluminei veluti deprensus gurgitis vndis
Auulsa parte inguinibus causáque pericli
Enatat intento prædæ fiber auius hoste.
Impiger occultis Pœnus postquã additur vmbris
Saxosæ fidens syluæ, maiora petuntur
Rursus bella retro, & superari certior hostis.
Pyrenes tumulo clypeum cum carmine figunt,
Hasdrubalis spolium Gradiuo Scipio victor.
Terrore interea posito trans ardua montis
Bebricia populos armabat Pœnus in aula,
Mercandi dextras largus, belloq; paratæ
Prodigere in bellum faciles præmissa feroces
Augebant animos argenti pondera & auri
Parta metalliferis longo discrimine terris.
Hinc noua complerunt haud tardo milite castra
Venales animæ, Rhodani qui gurgite gaudent,
Quecum serpit Arar per rura pigerrimus vnda.
Iamque hieme affecta mitescere cœperat annus,
Inde iter ingrediens rapidum per Celtica rura,
Miratur domitas alpes, ac peruia montis
Ardua & Herculeæ quærit vestigia plantæ,
Germaniq; vias diuinis comparat ausis.
Vt verò ventum in culmen, castrisq; resedit
Hannibalis, quos Roma, inquit, quos altius oro
Attollit muros? qui post hæc mœnia fratri
Victa meo flent incolumes? sit gloria dextra
Felix tanta precor, néue vsq; ad sidera adisse
Inuideat laudis nobis deus. agmine celso
Inde alacer, qua munitum decliuis ab alto
Agger monstrat iter. properatis deuolat armis.
Non tanto strepuere metu primordia belli,
Nunc geminum Hannibalem, nunc iactant bina coire
Hinc atque hinc castra, & pastos per prospera bella
Sanguine ductores Italo coniungere Martem,
Et duplicare acies, venturum ad mœnia cursu
Hostem præcipitis, & vi[illegible] hærentia porta
Spicula Elisæis nuper contorta lacertis.
Iam super infrendens sic secum Oenotria tellus:
Tanténe heu superi spernor contempta furore
Sidoniæ gentis quæ quondam accepta iacentem
Nate Saturnum nostris considere in oris
Et regnare dedi? decima hæc iam vertitur æstas,
Ex quo proterimur: iuuenes [illegible] superstant.
In superos bella, extremo de littore rapta
Intulit arma mihi, temerariusq; alpibus ardens
In nostros descendit agros, quos corpora texi
Cæsorum heu stratis toties deformis alumnis.
Nulla mihi floret baccis felicibus arbor,
Immatura seges rapido succiditur ense,
Culmina villarum nostrum delapsa feruntur
In gremium, fœdantq; suis mea regna ruinis.
Nunc etiam, vastis qui nunc sese intulit oris
Perpetuas miseris quærentem exurere belli
Reliquias, tum me scindat vagus Afer aratro,
Et Libys Ausoniis commendet semina sulcis.
Ni, cuncta exultant quæ lætis agmina campis
Vno condiderim tumulo, dum talia versat,
Et thalamos clausit nox atra hominumque deûmque,
Tendit Amyclæi præceps ad castra nepotis.
Is tum Lucanis cohibentem finibus arma
Pœnum, vicini seruabat cespite valli.
Hic iuuenem aggreditur Latiæ telluris imago.
Clarorum decus, atque epte maxima Romæ
Spes Nero Marcello, rumpe, atque expelle quietem:
Magnum aliquid tibi, si patriæ vis addere fatis,
Audendum est, quod depulso quoque mœnibus hoste.
Victores fecisse tremant, fulgentibus armis
Pœnus inundauit campos, quis Sena relictum
Gallorum à populis seruat per secula nomen,
Ni propera alipedes rapis ad certamina turmas,
Seros deleta post auxiliabere Roma.
Surge age per gressus patulos regione Metauri
Damnauit tumulis Pœnorum atque ossibus agros.
His dictis abit, atque abscedens visa pauentem
Attrahere, & fractis turmas propellere portis.
Rumpit flammato turbatus corde soporem.
Ac supplex geminas tendens ad sidera palmas,
Tellurem noctemq; & cælo sparsa precatur
Astra, ducemq; via tacito sub lumine Phœben.
Inde legit dignas tanta ad conamina dextras.
Quáque iacet superi Larinas accola ponti,
Quà duri bello gens Marrucina, simulq;
Exuere vndecilis soceti Frentanus in armis.
Tum quæ vnisferos domitas Præutia pubes
Læta laboris agros, & penna, & fulmine, & vndis
Hybernis, & Achæmenio velocior arcu
Euolat. hortator sibi quisque, age perge salutem
Ausoniæ ancipitis superi, & stet Roma cadátne
In pedibus posuere tuis, clamantq;, ruuntque.
Hortandi genus acre habet præcedere ductor.
Illum augent cursus admixti æquare sequendo,
Atque vnà cessisse noctemq; diemque fatentur.
At Roma [illegible] mala gliscere belli
Accipiens, trepidare metu [illegible] Neronem
Sperauisse queat atque vno sibi [illegible]

Auferri restantem animam, non arma, nec aurũ,
Nec pubem nec quem fundant super ossa cruorem.
Scilicet Hasdrubalem inuadant, ad prælia soli
Hannibalis satis esse nequit, iam rursus vbi arma
Auertisse suo cognorit deuia vallo,
Ha urum portis Pœnum, venisse superbo
Quis patri certet, cui maxima gloria cedat
Frons deleta. fremit amens corde sub vno
Ordo patrii, ac magno interea meditatur amore
Seruandi decoris, quonam se sine manantis
Seruitio eripiat, diuosque euadat iniquos.
Hos inter gemitus, obscuro noctis opacæ
Succedit castris Nero, quæ coniuncta feroci
Liuius Hasdrubalis vallo custode tenebat.
Belliger is quondam, Sennisque accendere Martem
Floruerat primo clarus pugnator in æuo.
Mox falsi læsus non æqui crimine vulgi,
Secretus ruris tristes absconderat annos.
Sed postquam grauior moles, terrorque periclo
Poscebat proprio virum, reuocatus ad arma
Tot casis ducibus patriæ deposuerat iram.
At non Hasdrubalem fraudes latuere recentum
Armorum quicquam tenebris nox texerat astus.
Pulueris in clypeis vestigia vi, a monebant,
Et propere signum ad cursus, sonitusque virique
Substricti corpus. bis clarum buccina signum.
Præterea gemino prodebant iuncta magistro
Castra regi. verum fratri si vita superstit,
Qui tandem hostium socias coniungere vires
Consulibus? sed enim (solum, dum vera patescũt)
Cunctandi restare dolum, Martemque trahendi,
Nec consulta fugæ segni formidine differt.
Nox somni genitrix mortalia pectora curis
Purgarat, tenebræque horrenda silentia alebant,
Erupit suspensa ferens vestigia castris,
Et muta elabi tacito iubet agmina passu.
Illunem nacti per rura tacentia noctem
Accelerant, vitant socios. sed perceita falli
Sub tanto motu tellus nequit, implicat actas
Cæco errore vias, vmbrisque ferentibus arcto
Circumagi spatio sua per vestigia ductos.
Nam qua curuatas sinuatis flexibus amnis
Obliquat ripas, refluoque per aspera lapsu
In sese redit, hac cæco ducente labore.
Exiguum inuoluunt frustratis gressibus orbem,
Inque errore viæ tenebrarum munus ademptum
Lux vrget, paratque fugam, ruit acer apertis
Turba equitum portis, atque omnis ferrea late
Tẽpestas operit campos. nondum arma manusque
Permixtæ, iam tela bibunt permissa cruorem.
Hinc iussi Pœnum fugientem sistere penna
Dilucere volitant, hinc lancea tum bene nigro
Fert lethum cuicunque viro quem prenderit ictus.
Deponunt abitus cœptum, trepidique coactas
Constituunt acies, & spes ad prælia vertunt.
Ipse inter medios (nam tum ... dura videbat)
Stimulat ductor, tergo sublimis ab alto
Quadrupedantis equi, tendens vocesque manusque:
Per decora extremo vobis quæsita sub axe,
Per fratris laudes, oro venisse probemus
Germanum Hannibalis. Latio fortuna laborat
Aduersis documenta dare, atque ostendere quantum
Verterit in Rutulos domitor telluris Iberæ.
Suetus ad Herculeas miles bellare columnas.
Forsitan & pugnas veniet germanus in ipsas.
Digna viro, digna obtestor spectacula pleno
Corporibus properate solo. quicunque timeri
Dux bello poterat, fratri iacet, vnica nunc spes.
Et pene e latebris infracto Liuius æuo
Damnatum offertur vobis caput. ite agite oro
Sternite ductorem, cum quo concurrere fratri
Sit pudor, & turpis finem donate senectæ.
At contra Nero: quid cessas claudisse labores
Ingentis belli? pedibus tibi gloria miles
Parta ingens, nũc accumula cœpta ardua dextra.
Heu timere abauito rupisse robore castra,
Ne facinum ab eo ut victoria, præripe laudem:
Aduentu cecidisse tuo memorabitur hostis.
Parte alia insignis nudatis casside canis
Liuius hic iuuenes, huc me spectate ruentem
In pugnas, quantumque meus patefecerit ensis,
Tantum intrate loci, & tantum præcludite ferro
Iam nimium patulas Pœnis grassantibus alpes.
Quod ni veloci prosternimus agmina Marte,
Et fulmen subitum Carthaginis Hannibal adsit,
Quis deus infernis quenquam nostrum eximat vmbris?
Hinc galea capite accepta, dicta horrida ferro
Sancit & obtectus sinum, fera prælia miscet.
Illum per cuneos & per densissima campi
Corpora tot dantem letho, quot spicula torsit,
Turbati fugere Maca, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonsa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Improba miscebat securus prælia fati,
Ceu tutante deo. ac patriis spolia improba terris
Fixurum vano tumidus promiserat ore.
Ardebat gemina Garamantide cærula vestis.
Vt cum sparsa micant stellarum lumina cælo.
Et gemmis galeam, clypeumque accenderat auro,
Casside cornigera dependens infula, sacros
Præferebat, diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraque viro, atque incocta Cerastis
Spicula, & armatus peragebat bella veneno.
Necnon cornipedis tergo de more repostus,
Sustentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduersis vrgebat in hostes.
Tanto transfixum telo per membra, per arma,
Consulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Asportabat ouans, & ouans Hammona canebat.
Non tulit hanc iram, tantosque in corde tumores
Barbarico senior, telumque intorsit, & vna
Prædam, animamque simul victori victor ademit.
Accurrit audito tristi clamore ruina
Hasdrubal, & captantem Atabinum raptore perempto
Gemmiferi spolium cultus, auroque rigentes

Exu-

Exuuias, iaculum à tergo perlibrat ad ossa.
Iam correpta miser germani velamina palmis
Carpebat propere, & tepidos nudauerat artus.
Concidit, & sacras vestes, atque aurea fila
Reddidit ex animo, spoliatus lapsus in hostem.
At Canthus Libycæ latè possessor arenæ
Quà celebre inuicti nomen posuere Phileni,
Ditem Obiunum obtruncat Rutulum, cui mille sub altis
Lanigeræ balant stabulis, ipse otia molli
Exercens vita, gelido nunc flumine soles
Frangebat dulcesq; toros, nunc lætus in vmbra
Tondebat niueæ splendentia vellera lanæ,
Aut pecus è pastu cum sese ad tecta referret,
Noscentes matres spectabat ouilibus agnos.
Occubuit clypei transfixo proditus ære,
Et sero ingemuit stabulis exisse paternis.
Acrius hoc Itala pubes incurrit, & vrget.
Vt torrens, vt tempestas, vt flamma corusci
Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, cum pelago cœlum permiscuit Eurus.
Proceræ stabant Celtarum signa cohortes,
Prima acies; hos impulsu cuneoq; feroci
Laxat vi subita, & fessos errore viarum,
Nec soli faciles, longiq; laboris anhelos
Auertit patrius gentem pauor, addere tergo
Hastas Ausonius, teloq; instare sequaci,
Nec donare fugam. cadit vno vulnere Tyrus,
Non vno Rhodanus, profligatumq; sagitta
Lancea deturbat Morinũ, & iam iamq; cadentē
Cedentemq; vrget totas largitus habenas
Liuius acer equo, & turmis abeuntibus infert
Cornipedem: tunc auersi turgentia colla
Diripit ense Mosæ, discussit pondere terram
Cum galea ex alto lapsum caput; at residentem
Turbatus rapuit sonipes in prælia truncum.
Hic Cato (nam medios vibrabat & ipse tumultus)
Si primas, inquit, bello cum amisimus Alpes
Hic iuueni oppositus Tyrio foret, hei mihi quãta
Cessasset Latio dextra, & quot funera Pœnis
Donassent praui suffragia tristia campi.
Iamq; inclinabant acies, cunctisq; pauorem
Gallorum induerat pauor, & fortuna ruebat
Sidonia, ad Rutulos victoria verterat alas.
Celsus ceu prima reflorescente iuuenta
Ibat Consul ouans, maior, maiorq; videri.
Ecce trahens secum cunctantem puluere turmam,
Ductor Agenoreus subit, intorquensq; lacertis
Tela, sonat: cohibete fugam, cui cedimus hosti?
Nonne pudet? conuersa senex marcentibus armis
Agmina agit: nunc quæso mihi nunc dextera in armis
Degenerat, nostriq; piget? mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen & ante omnes bello numerandus Amilcar
Est genitor mihi: cui cedunt montesq; lacusq;,
Et campi atque amnes, frater me magna secũdũ
Carthago putat Hannibali, me Bætis in oris
Æquant germano passi mea prælia gentes.
Talia dum memorat, medios ablatus in hostes,
Vt noua conspecti fulserunt Consulis arma,
Hastam præpropero nisu iacit: illa per oras
Ærati clypei, & loricæ tegmine summo
Incidit haud felix humero, parcoq; petitum
Perstrinxit corpus, nec multo tincta cruore,
Vana sed optanti promisit gaudia Pœno.
Turbati Rutuli, confusaque pectora visu
Terrifico, tunc increpitans conamina Consul:
Fœmineis læsum vana inter cornua corpus
Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite docete viri Romana vulnera quæ sint,
Quanta afferre manus. tum vero effunditur ingens
Telorum vis, & densa sol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna strage virorum
Corpora fusa iacent campos, diuersaque in vndam
Impulerunt cumulo crescente cadauera ripas.
Vt cum venatu saltus exercet opacos
Dictynna, & late præbet spectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Mænala lustrans
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, cursuq; leues nemora auia cingunt:
Corythi interea strident, ductisq; sagittis
Pendentes saliunt, nymphis obeuntibus arua.
Tum per saxa feræ, perq; ipsa cubilia fusæ,
Per valles, fluuiosq;, atque antra virentia musco,
Multa strage iacent: exultat vertice montis
Tunc latam lustrans oculis Latonia prædam,
Audito ante alios senioris vulnere, rumpit
Per medios Nero sæuus iter, vispaque virorum:
Æquali pugna, quid enim, quid deinde relictum est
Italiæ fatis? hunc si non vincitis hostem,
Hannibalem vincetis? ait, ruit ocyus amens
In medios: Tyriumq; ducem inter prima frementem
Agmina vt aspexit, rabidi ceu bellua ponti
Per longum sterilis ad pastus iactata profundo
Cum procul in fluctu piscem male saucia vidit,
Æstuat, & lustrans nantem sub gurgite prædam,
Absorbet late permixtum piscibus æquor.
Non telo mora, non dictis, haud amplius inquit
Elabere mihi, non hic nemora auia fallent
Pyrenes, nec promissis frustrabere vanis,
Vt quondam terra fallax deprensus Ibera
Euasti nostram mentito fœdere dextram.
Hæc Nero, & intorquet iaculum, nec futilis ictus.
Nam latere extremo cuspis vibrata resedit.
Inuadit stricto super hæc interritus ense,
Collapsiq; premens vmbone trementia membra,
Si qua sub extremo casu mandata referri
Germano vis forte tuo, portabimus inquit.
Contra Sidonius, letho non terreor vllo,
Vtere Marte tuo, dum nostris manibus adsit
Ailutum vindex. mea si suprema referre

Fratri verba paras, mando Capitolia victor
Exurat, cineriq; Iouis permisceat ossa
Et cineres nostros, cupientem adnectere plura
Feruentemq; ira Martis, transuerberat ense,
Et rapit infidum victor caput, agmina fuso
Sternuntur duce, non vltra fidentia Marti.
Iamq; diem solisq; vices nox abstulit atra,
Quum vires parco victu, somnoq; reducunt.
Ac nondum remeante die, victricia signa
Quà ventum referunt, clausis formidine castris.
Tum Nero procera sublimia cuspide portans
Ora ducis casi, Cannas pensaulmus, inquit,
Hannibal, & Trebiam & Thrasimeni littora tecum
Fraterno capite, i, duplica nunc perfida bella,
Et geminas arcesse acies, hæc præmia restant,
Qui tua transmissis optarint Alpibus arma.
Compressit lachrymas Pœnus, minusq; ferendo
Constanter mala, & inferias in tempore dignas
Missurum fratri clauso commurmurat ore.
Tum castris procul amotis, aduersa quiete
Dissimulans, dubia exclusit certamina Martis.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI

ARGVMENTVM IN LIB. XVI.

Hannibalem accepit miserandos Bruttia tellus
Mœrentem patriæ casus, fratrisque suósque,
Non tamen audebat concurrere Roma gementi.
Tantus erat Libyci metus & formido tyranni.
Omnia in auriferis iam Marte subegerat armis
Scipio, iam dederat fugientia carbasa ventis
Exutus castris Mago, iam captus & Hanno
Præbebat Latiis infelix colla catenis.
Hasdrubal huic, cladis dum nescius, addere sese
Festinat, latebras victus certamine spectat.
Dein, Masanissa nouo contingit fœdere dextram
Scipiadæ, sociúmque sibi Dux ipse Syphacem
Conciliat: facit hinc ludos patruóque, patríque,
Et repetit Latium fama spargente triumphum.

SILII ITACICI PVNICORVM LIBER XVI.

Bruttia mœrentem casus patriæque suosque
Hannibalem accepit tellus, hic aggere septus
In tempus posita ad renouandum coquebat.
Abditus vt sylua, stabulis cum cesset ademptis
Amisso taurus regno gregis, auia clauso
Molitur saltu certamina, iamq; feroci
Mugitu nemora exterret, perq; ardua cursu
Saxa ruit, sternit syluas, rupesq; lacessit
Irato rapidus cornu, tremit omnis ab alto
Prospectans scopulo pastor noua bella parantem.
Sed vigor, hausurus Latium, si cætera Martis
Adiumenta forent, praua obtrectante suorum
Inuidia reuocare animos, agitare negata
Cogebatur ope, & senio torpescere rerum.
Parta tamen formido manu, & tot cædibus olim
Quæsitus terror, vel[illegible] inuiolabile telis
Seruabant sacrumq; caput, proq; omnibus armis
Et castrorum opibus, dextrisq; recentibus vnum
Hannibalis sat nomen erat, tot dissona lingua
Agmina, barbarico tot discordantia ritu
Corda virum mansere gradu, rebusq; retusis
Fidas ductoris tenuit reuerentia mentes.
Nec vero Ausonia tantum se latus agebat
Dardanidis Mauors, iam terra cedit Ibera
Auriferis tandem Phœnix depulsus ab aruis.
Iam Mago exutus castris, agitante pauore
In Libyam propero transmisit cœrula velo.
Ecce aliud decus haud primo contenta fauore
Nutribat fortuna duci, nam concitus Hanno
Aduentabat, agens trepidantibus agmina cetris
Barbara, & indigenas serus raptabat Iberos.
Non ars, aut astus belli, vel dextera deerat,
Si non Scipiadæ concurreret, agmina ductor
Magna adeo Ausonius maiori mole premebat,
Vt Phœbe stellas, vt fratris lumina Phœben
Exuperant, montesq; Atlas, vt flumina Nilus,
Vt pater Oceanus Neptunia cœrula vincit.

Vallan-

Vallantem castra (obscuro iam vesper olympo
Fundere non aquam trepidanti cœperat vmbram)
Aggreditur Latius rector, subitoq; tumultu
Cœduntur passim cœpti munimina valli
Imperfecta, super contexere herbida lapsos
Pondera, & in tumuli concessit cespes honorem.
Vix vni mens digna viro, notisse minores
Quàm deceat, prætiumq; operæ sit tradere famæ.
Cantaber ingenio membrorum, & mole timendus
Vel nudus telis poterat Larium, hic fera gentis
More, securigera miscebat prælia dextra,
Et quanquam fundi se circum pulsa videret
Agmina, delecta gentilis pube caterua
Cæsorum implebat solios loca, seu foret hostis
Comminus, expleri gaudebat vulnere fiontis
Aduersa, seu læua acies in bella vocaret
Obliquo telum reflexum Marte rotabat.
At cum pone ferox auersi in terga venirent,
Victor nil trepidans retro iactare bipennem
Callebat, nuda belli non parte timendus.
Huic ducis inuicti germanus turbine vasto
Scipio contorquens hastam, cudone comantes
Disiecit crines, nanque altius acta cucurrit
Cuspis, & elata procul est erecta securi.
At tunenis, cui celum ingens accesserat ira,
Barbaricam assistens magno clamore bipennem
Incutit, intremuere acies sonuitq; per auras
Pondere bellifero pulsatis tegmina vmbo.
Haud impune quidem, remeans nam dextera ab ictu
Decisa est gladio, ac dilecto immortua telo.
Qui postquã murus miseris ruit, agmina conors
Auertit fuga confestim dispersa per agros.
Nec pugna spectes, sed pœna tristis imago
Illa erat, hinc tantum cedentum, atque inde ruentum.
Per medios Hannon palmas post terga reuinctus
Ecce trahebatur, lucemq; heu dulcia cali
Lumina captiuus vitæ inter vincla petebat.
Cui rector Latius, tanta en qui regna reposcant,
Quem cedat toga, & armiferi gens sacra Quirini,
Seruitio si tam faciles, cur bella refertis?
Hac inter celeraue gradum, conungat vt arma
Hasdrubalem ignarum cladis prænuntius affert
Explorator eques, raptat dux obuia signa.
At postquam optatam latus contingere pugnam
Vidit, & ad lethum magno venientia cursu
Agmina, suspicions celum, nihil amplius, inquit,
Vos hodie posco superi, protractius ad arma
Quod profugus, fatu est, in dextra cetera nobis
Vota, vires rapite, ite precor, volat ecce furentes
Hinc pater, hinc patruus, gemina o mihi numina belli
Ducite, adeste, sequor, dignæ spectabitis, aut me
Præscia mens fallit, vestro iam nomine cades.
Nam quis erit tandem campus telluris Ibera
Bellandi modus? en vnquam lucebit in orbe
Ille dies, quo te armorum Carthago meorum
Aspectam sonitus, admotaq; bella, tremente?
Dixerat, & rancu stridenti murmure clangor
Increpuit, tonuere feris clamoribus astra.
Concurrunt, quantumq; rapit violentia ponti
Et Notus, & Boreas, & inexorabilis Auster,
Cũ mergunt plenas tumefacta sub æquora classes:
Aut cum lethiferos accendens Syrius ignes,
Torret anhelantem, sanus ardoribus orbem,
Tantum acies, hominumq; ferox discordia ferro
Demetit, haud vllus terrarum æquarit hiatus
Pugnarũ damna, aut strages per inhospita lustra
Vnquam tot dederit rabies horrenda ferarum.
Iam campi, valles q; madent, hebetataq; tela.
Et libys occubuere, & amantes Martis Iberi.
Stat tamen vna loco perfossis debilis armis,
Luctaturq; acies, qua concutit Hasdrubal hastam.
Nec finem daret ille dies, animosaq; virtus,
Ni perlapsa foret lorica tegmine arundo,
Et parco summum violasset pondere corpus,
Suasisset q; fugam, rapido certamina linquit
In latebras euectus equo, noctiq; per vmbram
Ad Tarteſſiacos tendit per littora portus.
Proximus in pugna ductori Marte manuq;
Regnator Nomadum fuerat, mox fudere longo
Culiuque Æneadum, nomen Masanissa superbum.
Huic fesso, quos dura fuga, & nox suaserat atra
Carpenti somnos, subitus rutilante coruscum
Vertice fulsit apex, crispamq; inuoluere visa est
Mitis flamma comã, atq; hirta se spargere frote.
Concurrunt famuli, & serpentes pectora circum
Festinant gelidus restinguere fontibus ignes.
At grandæua, deũm præsciens omnia, mater,
Sic sic calicola, portentaq; vestra secundi
Condite ait, durent capiti per secula lumen.
Ne vero, ne nate deum, tu læta paueſce
Prodigia, aut sacras metue inter tempora flammas.
Hic tibi Dardaniæ promittit fœdera gentis,
Hic tibi regna dabit regnis maiora paternis
Ignu, & adiunget Latiis tua nomina fatis.
Sic vates, iuuenuq; animum tã clara mouebant
Monstra, nec à Pœnis vllis virtutis honores.
Hannibal ipse etiam iam tum modestior armis
Ire videbatur, Martiq; liqueſcere famam.
Aurora obscuri tergebat nubila cæli,
Vixq; Atlantiadum rubefecerat ora sororum,
Tendit ad Ausonios, & adhuc hostilia castra.
Atque vbi se vallo insulerat, ductorq; benigno
Accepit Latius vultu, rex talibus infit.
Cælestium monita, & sacra responsa parentũ,
Diuq; tua o Rutulum rector gratissima virtus,
Auulsum Tyriis huc me duxere volentem.
Si tibi non segnes tua contra fulmina sæpe
Visi stare iugis, dignam te nate tonantis
Afferimus dextram, nec nos aut vana subegit
Incerta mentis leuitas, & mobile pectus.
Aut spes, & lati sæclamur præmia Martis.
Perfidiam fugio, & pe. iuram ab origine gentem.
Et quando Herculeis finisti prælia metu,

Hanc ipsam belli nobiscum inuade parentem.
Ille tibi, qui iam gemino Laurentia lustro
Possedit regna, & scalas ad mœnia Romæ
Admouet, in Libyam flammis ferròque trahendus.
Sic Nomadum ductor, tunc dextera Scipio dextram
Amplexus, si pulchra tibi Mauorte videtur,
Pulchrior est gens nostra fide, dimitte bilingues
Ex animo socios, magna hinc te præmia clara
Virtutis Marte inuicta manent, cuiusq; vel armis
Quàm strata fiunt vincetur Scipio mentis.
Cætera quæ in Libyam portare incendia suades,
Expediet tempus: nec enim sunt talia rerum
Non meditata mihi, & mente Carthago fatigat.
Hinc iuueni dona insignem vel numine picto
Dat chlamydem, stratisque ostro, quem ceperat ipse
Deiecto victor Magone, animumq; probarat,
Cornipedem, & cum qua diuum libabat ad aras
Hasdrubal ex auro pateram, galeamque comantem.
Exin firmato sociali fœdere regis,
Vertendas agitat iam nunc Carthaginis arces.
Massylis regnator erat ditissimus oris,
Nec nudus virtute Syphax, quo iura petebant
Innumeræ gentes, extremaq; littore Tethys.
Multa viro terra ac semper & belli terror
Bellorum, nec non Marti deuota iuuentus.
Nec foret aut ebore, aut solido qui vinceret auro,
Getulusve magis fucaret vellus aheno.
Has adiungere opes auidus, reputansq; laborem
Vt vertat rex ad Pœnos, dare vela per altum
Imperat, atq; animo iam tum fera bella capessit.
Verum vbi peruentum, & portus tenuere carinæ,
Iam trepida fugiens per proxima littora puppe
Hasdrubal afflictis aderat noua fœdera quærens
Rebus, & ad Tyrios Massylia signa trahebat.
Audito pariter populorum regna duorum
Aduenisse duces qui tota mole laborent,
Disceptentq; armis, terrarum vter imperet orbi,
Celsus mente Syphax acciri in tecta benigne
Imperat, & tanto regni se tollit honore.
Tum læto voluens vultus aduersa per ora,
Sic Latium affatur iuuenem ac prius incipit ore.
Quàm te Dardanida pulcherrime mente serena
Accipio, intueorq; libens, quamq; ora recordor
Lætus Scipiada renocas tua forma parentem.
Nam repeto Herculeas Erythrea ad littora Gades
Quum studio pelagi, & spectandis æstibus vnda
Venissem, magnos vidi tum ad flumina Bætis.
Ductores miro quondam mihi iunxere amore.
Tum mihi dona viri præda delecta tulere.
Arma simul, regnoq; meo, tum cognita primum
Cornipedum frena, atq; acies queis cedere nostra
Non norunt sæcula, & veteris tribuere magistros
Militiæ, qui acriter ac sua lege cateruas
Vestro formarent ritu ad certamina Martis.
Ast ego quum nostra (in nostris quæ copia regnis)
Nunc auri ferrem, nunc munera dentis,
Nil valuit pretium, solos sibi cepit vterq;
Quos sub ibebat ebur vaginæ condita enses.
Quare age lætus habe nostros, inuicte, penates.
At mea quando habuit Libycum fortuna per vndas
Ductorem facile quod iam percipe mente,
Et vos qui Tyriæ regitis Carthaginis arces
Hasdrubal huc aures, huc pacato aduertite sensus.
Quanta per Ausonios populos terrestribus armis
Tempestas ruat, & Latio suprema minetur,
Vtque bibant Tyrium bis quinos sanguine per annos
Sicana nunc tellus, nunc littora libera Teucrum,
Cui nocitura lues? quin ergo stupet tandem
Componunt bella, & deponunt arma volentes?
Tu Libya, tu te Ausonia cohibere memento.
Haud deformis erit vobis ad fœdera versis
Pacator mediusq; Syphax, qui iungere dextras
Non passus, gentis morem arbitriumq; Senatus
Scipio demonstrat, manibusq; illam abiicere e votis
Spe iubet & patres doceat hæc excindere fœdus.
Suadendi modus hic, quoniamq; et iam parte diei
Exactis super ad mensas & pocula vertunt.
Atque epulis postquam placidant corpora somno,
Et dura in noctem curarum vincula soluunt.
Iamq; nouum terris pariebat lumine primo
Egrediens Aurora diem, stabulisq; subibant
Ad iuga solis equi, necdum ipse ascenderat axem,
Sed prorupturis rutilabant æquora flammis.
Exigit e stratis corpus, vulgiq; tumultu
Se portendit Massylia alumna regis.
Illi mos patrius, sæuas nutrire leænas,
Et catulis rabiem, atque iras expellere alendo.
Tum quoq; fulua manu mulcebat colla, iubasq;
Et fera tractabat ludentum interritus ora.
Dardanium postquam ductorem accepit adesse,
Induitur chlamydem regniq; insigne vetustæ.
Gestat læua decus, cinguntur tempora vitta
Albente, ac lateri de more astringitur ensis.
Hinc in tecta vocat, secretisq; ad limina ducit,
Sceptrigero cum rege pari dein honore residunt.
Tum prior his infit terræ pacator Iberæ.
Prima mihi, domitis Pyrenes gentibus, ire
Ad tua regna fuit properata iter & mea cura
O cunctis venerande Syphax: nec quære, sinus
Tardauit medio pontus non arduus regni.
Quæ si vimus aut in honora tuæ moueantq; Latinis
Vnanimum pectus, sociusq; accede Latinis.
Non tibi Massyla gente extentaq; tellus
Syrtibus, & latis proauita potentia campis
Amplius attulerint decoris, quam Romula virtus
Certa inuicta fide, & populi Laurentis honore.
Cætera quid referam? non vlli est scilicet vlli
Æquius cælicolum, qui Dardana læserit arma.
Audiuit læto Massylus & annuit ore.
Complexusq; virum, firmemus prospera dixit
Omnia, nec votis superi concordibus absint,
Corniger umq; Iouem Tarpeiumq; ore vocemus,
Et simul extructis cespes surrexerat aris.

Victi-

Victimaq; admota stabat subiecta bipenni,
Cum subito abruptis fugiens altaria taurus
Exilijt vinclis, mugituq; excita late
Implentu tecta, & fremitu suspiria rauco
Congeminat, trepida terrorem sparsit in aula.
Vittaq; maiorum decoramen fronte, sine vllo
Delapsa attactu nudauit tempora regis,
Talia caelicolae casuro tristia regno
Signa dabant, iamq; aderant grauia omina fati.
Hunc fractum bello regem, solioq; reuulsum
Tempus erit, cum ducet agens ad templa tonantis,
Qui tunc orabat socialia foedera supplex.
His actis repetit portum, puppemq; secundo
Dat vento, & notis reddit se Scipio terris.
Concurrunt auidae gentes, varioq; qui alta
Pyrene misit populos, mens omnibus vna,
Concordes regem appellant, regemq; salutant.
Sit licet hunc summum norunt virtutis honorẽ.
Sed postquam mitis reiecit munera vultu
Ausonio non digna viro, patriosq; vicissim
Edocuit ritus, & Romam nomina regum
Monstrauit ne ferre pati, conuersus in vnam
Quae restat curam, nullo iam per hoste relicto,
Et Latium simul, & vulgum Baetisq; Tagiq;
Conuocat, ac medio in coetu sic deinde profatur:
Quando ita caelicolum nobis propensa voluntas
Annuit, extremo Libyes vt deiectus ab orbe
Aut hic occideret campis, aut axe relicto
Hesperio, patrias exul lustraret arenas:
Iam vestra tumulos terra celebrare meorum
Est animus, pacemq; dare expostulantibus vmbris.
Mente fauete pari, atq; aures aduertite vestras,
Septima cum soles reuocabitur orbita caelo.
Quiq; armis ferroq; valent, quique arte regendi
Quadriiugos pollent currus, queis vincere planta
Spes est, & studium iaculis impellere ventos.
Adsint, & pulchrae certent de laude coronae.
Praemia digna dabo, & Tyria spolia inclyta praeda,
Nec quisquam nostri discedet muneris expers.
Sic donis vulgum, laudumq; cupidine flammat.
Iamq; dies praedicta aderat, mixtoq; sonabat
Innumero cantus, simulataq; ordine iusto
Exequias rector lachrymis ducebat obortis.
Omnis Iber, omnis Latio sub nomine miles
Dona ferunt tumuloq; super flagrantibus addũt.
Ipse tenens nunc lacte sacro, nunc plena Lyaeo
Pocula, odoriferis aspergit floribus aras.
Tunc manes vocat excitos, laudesq; virorum
Cum fletu cantat, veneratur facta tacentum.
Inde refert sese circo, & certamina prima
Inchoat, & rapidos cursus proponit equorum.
Fluctuat aequoreo fremitu, rauco fauentum
Carceribus nondum reseratis mobile vulgus,
Atq; fores oculis & limina seruat equorum.
Iamq; vbi prolato sonuere repagula signo,
Et toto prima emicuit vix vngula cornu,
Tollitur in caelum furialis turbine clamor.
Proniq; ac similes certantibus ore sequuntur
Quisq; suos currus, magnaq; volantibus iidem
Voce loquuntur equis, quatitur certamine circus
Certantum, ac nulli mentem non abstulit ardor.
Instant praeceptis, & equos clamore gubernant.
Fuluus arenosa surgens tellure sub auras
Erigitur globus, atque operit caligine densa
Cornipedumq; vias, aurigarumq; labores.
Hic studio furit acris equi, furit ille magistri,
Hos patriae fauor, hos accendit nobile nomen
Antiqui stabuli, sunt quos spes grata fatiget,
Et noua ferre iugum ceruix, sunt cruda senectus
Quos iuuet, & longo sonipes spectatus in aeuo.
Euolat ante omnes, rapidoq; per aera cursu
Callaicus Lampon fugit, atq; ingentia tranat
Exultans spatia, & ventos post terga relinquit.
Conclamant plausuq; fremũt, votiq; peractam
Maiorem credunt praecepto limite partem.
At queis interior cura & prudentia circi
Altior, effusas primo certamine voces
Damnare, & cassis longe increpitare querelis
Indispensato lassantem corpora nisu,
Quo nimius, quo Cygne ruis? (nam Cygnus agebat)
Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas.
Heu, surdas aures, fertur securus equorum,
Nec meminit quantum campi decurrere restet,
Proximus a primo distans, quantũ aequore currus
Occupat ipse loci, tantum sed proximus ibat
Astur Panchates, patrium frons alba nitebat
Insigne, & patrio pes omnis concolor albo.
Ingentes animi, membra haud procera, decusq;
Corporis exiguum, sed tum sibi fecerat alas
Concitus, atq; ibat campo indignatus habenas.
Crescere submittem, atq; augeri membra putares.
Cinyphio rector radiabat fronte Peloro
Camphasus, ipse asper, nec qui ceruicis amaret
Applausae blandos sonitus, clausumq; cruento
Spumeus admorsu gauderet mandere ferrum.
At docilis frenis & melior parere Pelorus,
Non vnquam effusum sinuabat deuius axem.
Sed laeuo interior stringebat tramite metam,
Insignis multa ceruice & plurimus idem
Ludentis per colla iubae (mirabile dictu)
Vnus erat leuis, vt Zephyri noua flamina, campis
Vectonum eductum genitrix effuderat Harpe,
Nobilis hunc Durius simulabat in aequore currũ
Cantabarus antiquo fidebat Atlante magistro.
Ipsum Aetola vago Diomedis condita Tyde
Miserat, exceptum Troiana ab origine equorum
Credebant, quos Aeneae Simoentis ad vndas
Victor Tydides magnis abduxerat ausis.
Iamq; fere medium euectis certamine campum
In spatia addebant, nisuq; apprendere primos
Panchates animosus equos, super altior ire,
Et praecedentem iam tamq; ascendere currum
Pone videbatur, curuataq; vngula prima
Cauatum quatiens pulsabat calcibus axem.
At postremus Atlas, sed non & segnior ibat.
Postremo Durio, pacis de more putares

Æquata fronte & concordi currere freno.
Sensit, & exhaustas, qui proximus ibat, Iberus,
Callaicas cernit vires, nec ut ante salire
Præcipitem currum, & fumantes verbere cogi
Assiduo violenter equos: ceu monte procella
Cum subita ex alto ruit, usq; ad colla repente
Cornipedum pretentus, & in capita ardua pendens
Concitat ardentem, quod ferret lora secundus,
Panchaten, vocesq; addit cum verbere mixtas.
Tene Astur certante feret quisquam æquore palmam
Erepto consurge, vola, perlabere campum.
Assuetis velox pennis decrescit anhelo
Pectore consumptus Lampon, nec restat hianti
Quem ferat ad metas tam spiritus. hæc ubi dicta,
Ocius ut sonipes, ceu tunc è carcere primo
Corriperet spatium, & nitentem opponere latus
Aut æquare gradus, Cyrnū post terga relinquit.
Consurgit & cælum, & percussus vocibus altis
Spectantum circus. fertur sublime per auras
Altius attollens cervicem victor euntem
Panchates, sociosq; trahit prior ipse iugales.
At postremus Atlas, Durius postremus in orbem
Exercent artes: lævus nunc appetit ille
Conatus, nunc ille premit, certatq; subire
Dexter, & alternis nequicquam fallere tentant.
Denice confisus primævi flore iuventæ
Obliquum Durius conversis pronus habenis
Opposuit currum, atq; eversum propulit axem
Atlantis senio invalidi. sed multa querentis,
Quò ruis? aut qui nam hic rabidi certaminis est mos?
Et nobis & equis, lethum commune laboras.
Dumq; ea proclamat perfracto volvitur axe
Cernuus, ac pariter fusi (miserabile) campo
Discordes sternuntur equi, quatit æquore aperto
Lora suis victor, mediaq; Pelorus arena
Surgere nitentem fugiens Atlanta reliquit.
Nec longum Cyrni defessos prendere currus.
Hunc quoque cunctantem, & sero moderamina equorum
Discentem, rapido prætervolat incitus axe.
Impellit currum clamor vocesq; faventum.
Iamq; etiam dorso atque humeris trepidantis Iberi
Ora superposuit sonipes, flatuq; vapore
Terga premi, & spumis auriga calescere sentit,
Incubuit campo Durius, misitq; citatos
Verbere quadrupedes, nec frustra æquare videtur,
Aut etiam æquavit iuga præcedentia dexter.
Attonitus tum spe tanta, genitore Pelore
Te Zephyro eductum nunc nunc ostendere tēpus
Discant, qui pecudum ducunt ab origine nomē,
Quantum divini præcellis seminis ortus.
Victor dona dabis, statuetq; altaria patris
Et ni successu nimio, lætoq; pavore
Proditus elapso fecisset inter verba flagello,
Forsan sacrasset Zephyro quas voverat aras.
Tum vero infelix velut è delapsa corona
Victoris capiti foret, in se versus ab ira
Auratam medio discindit pectore vestem,
Ac lachrymas simul, & questus ad sidera fudit.
Nec iam subdita parent stimulis, sed verbere currus.
Pro stimulis dorso quatiuntur inania lora.
Interea metis, certus iam laudis agebat
Sese Panchates, & præmia prima petebat
Arduus, effusas lente per colla per armos
Ventilat aura iubas, tum molli crure superbi
Attollens gressus magno clamore triumphat.
Par donum solido argento cælata bipennis
Omnibus, ac varie distincta cætera honore.
Primus equum volucrem Massylæ munera regis
Haud spernenda tulit, tulit hunc virtute secūdus
Et Tyria, quæ multa iacet, duo pocula præda.
Aurifero perfusa Tago villosa leonis
Terga feri, & cristis horrens Sidonia cassis:
Tertius inde honor, & postremo munere Atlātis
Quamvis perfracto currum subiecerat axe,
Attritum donat ductor miseratus & ævum
Et sortem casus, famulus florente iuventa
Huic datur, adiuncto gentilis honore galeri.
His actis ductor læta ad certamina plantæ
Invitat, positisq; accendit pectora donis.
Hanc primum galeam, hac acies terrebat Iberas
Hasdrubal: hunc ense, cui proxima gloria cursu,
Accipiat, cæso pater hunc detraxit Hyempsæ.
Tertius extremam tauro solabere palmam.
Cætera contenti discedent turba duobus
Quisq; ferox iaculis, quæ dat gentile metallum.
Fulgentes pueri, Tartessos & Hesperos, ora
Ostendere simul, vulgi clamore secundo,
Hos Tyria misere domo patria inclyta Gades.
Bæticus (hoc dederat puer cognomen ab amne
Corduba, & haud parco certamine læta fovebat.
Inde comam rutilus sed cum fulgore nivali
Corporis, implevit caveam clamoribus omnem
Eurythus, excelso nutritum colle creabat
Setabis, atque aderant trepidi pietate parentes.
Tum Lamus, & Sicoris proles bellacis Ilerdæ,
Et Theron potator aquæ sub nomine Lethes,
Quæ fluit immemori perstringens gurgite ripas.
Qui postquam arrecti plantis & corpora proni
Pulsantesq; æstu laudum exultantia corda,
Accepere tuba spatium, exiluere per auras
Ocyus effusis nervo excurbante sagittis.
Diversa & studia & clamor, pedemq; faventes,
Unguibus atque sues, ut cuiq; est gratia, anhelis
Nomine quemque ciens grex inclytus æquore fertur,
Nullaq; transmissa vestigia signat arena.
Omnes primævi flaventiaq; ora decori,
Omnes ire leves, atq; omnes vincere digni.
Extulit incumbens medio iam limite gressum
Eurythus & primus, brevibus sed primus abibat
Præcedens spatiis instat non segnius acer
Hesperos & prima stringit vestigia planta
Progressæ calcis, satis est huic esse priori
Huic sperare sat est fieri se posse priorem.

Aerius

Acrius hoc tendunt gressus, animiq; vigore.
Corpora agunt, auget pueris labor ipse decorem.
Ecce iterum nisu postremoq; agmine cursus
Postquam satis virium sibi concepisse vigoris,
Celsus inexhaustas effundit turbine vires
Non expectato subituq; erumpit ad auras.
Praevehitur Theron, credas Cydonida plantam
Aetherea nexis cursu talaribus ire.
Iamq; hos, iamq; illos populo mirante relinquit,
Et modo postremus, nunc ordine tertia palma
Hesperon infestat sua per vestigia pressum.
Nec iam quae se quaerit tantum sed prima corona
Spes trepidis tantis venientibus Eurythus alis.
Quartus sorte loci, sed si tres ordine seruent
Inceptos cursus, nequicquam vana laborans
Tartessos fratrem medio Therone premebat.
Nec patiens ultra tollit sese aequore Theron
Igneus & plenum praetervolat Hesperon ira.
Unus erat super, & meta propioribus agros
Urebat finis spatiis, qua cuncta relinquit
Hinc labor, hinc penetrans pavor in praecordia vires,
Dum sperare licet. brevia ad conamina uterque
Adnotat, aequatur cursus pariterq; ruebant.
Et forsan gemina meruissent praemia palma
Pervecti simul ad metas, ni terga sequutus
Theronis furiam late per candida colla
Hesperos ingenti tenuisset sanus ab ira.
Traxissetq; comam, tardato latus ovansq;
Eurythus evadit iuvenis, atq; in praemia victor
Emicat, & gemini fert donum insigne corusca.
Caetera promisso donata est munere pubes,
Intonsasq; comas viridi redimita corona
Bina tulit patrio quatiens hastilia ferro.
Hinc graviora virum certamina, cominus ensis
Districtus, belliq; feri simulacra cientur.
Nec quos culpa tulit, quos crimina noxia vitae,
Sed virtus animusq; ferox ad laudis amorem.
Decrevere pares ferro, spectacula digna
Martigena vulgo, fueritq; laboris imago.
Hos inter gemini, quid iam non regibus ausum?
Aut quod iam regni restat scelus? impia Circo
Innumero fratres, cavea damnante furorem,
Pro sceptro armatas inierunt praelia dextras.
Is genti mos dirus erat, patriumq; petebant
Orbati solium lucis discrimine fratres.
Concurrere animis, quantis confligere par est
Quos regni furor exagitat, multoq; cruore
Exhausta simul portantes corda sub umbras
Occubuere, pars nisi per pectora adactus
Intima descendit mucro, superaddita lassis
Ultima, vulneribus verba, & convitia volvens
Dirus in invisas effudit spiritus auras.
Nec manes pacem passi, nam corpora iuncta
Una cum raperet flammis rogus impius, ignis
Dissiluit, cineresq; simul tacuisse negarunt.
Caetera distincto donata est munere turba,
Ut virtus & dextra fuit, duxere iuvencos
Impressos dociles terram proscindere aratris.
Duxere assuetos lustra exagitare ferarum
Venatu iuvenes quos dat Maurusia praeda.
Nec non argenti, nec non insignia vestis
Captiva pretia, & cuspes, & crista nitenti
Insurgens cono, spolia, exuviaeq; libyssae.
Tum iaculo petiere decus spectacula circi
Postrema, & meta certarunt vincere finem.
Qua Tages auriferis pallet turbatus arenis,
Accola Burnus avis maiorum & stemmate clarus.
Et Glagus, insignis ventos anteire lacerto,
Et cuius nunquam fugisse hastilia cervi
Praerapida potuere fuga, venator Aconteus
Indiberis, & diu latus bellare, Latinis
Iam socius, volucresq; vagas deprendere nube
Assuetus iaculis, idem & bellator Ilerdes:
Cui ludus nullam cursu non sistere damam.
Laetis Burni prima infixit qui spicula meta
Est Damum serua, albanteis invertere lanas
Murice getulo docta. at quem proxima honorant
Praemia, vicinam metae qui protulit hastam,
Accepto laetus puero discessit Ilerdes.
Tertia palma habuit geminos insignis Aconteus
Nec timidos agitare canes latratibus aprum.
Quos postquam clamor plausuq; probavit honores,
Germanus ducis, atque effulgens Laelius ostro
Nomina magna vocant iuvat manesq; tacentum,
Atque hastas simul effundunt. celebrare iuvabat
Sacratos cineres, atque hoc decus addere ludis.
Ipse etiam mentis testatus gaudia vultu
Ductor, ut aequavit meritis pia pectora donis,
Et fratri telum ac tulit in dispendia auri,
Laelius asturicos rapidos de gente iugales,
Contorquet magnis postremum viribus hastam
Consurgens, veneraq; dare testatus honorem
Hasta volans, mirum dictu, medio incita campo
Substitit ante oculos, & terrae infixa cohaesit.
Tum subito frondes, celsoq; cacumine rami,
Et latam spargens quercus dum nascitur umbram,
Ad maiora iubent praesagi tendere vates.
Id monstrare deos, atque hoc portendere signis
Quos super augurio pulsis de litore cunctis
Hesperio Poenis. ultor patriaq; domusq;
Auctorem repetit fama ducente triumphum.
Nec Latium curis ardet flagrantibus ullis,
Quam iuvenis Libyam & summos permittere fasces.
Sed frigens animis, nec bello prospera turba
Ancipitis, inter temeraria coepta vetabant,
Magnosq; horrebant tanta formidine casus.
Ergo ubi delato Consul sublimis honore
Ad patres consulta refert, deturq; potestas
Orae delendae Carthaginis, attitus ortus
Hoc grandaeva modo Fabius pater ora resoluit:
Haud equidem metuisse queam iactatus & atri
Et decoris, cui tam superest, & gloria, & aetas,
Ne credat nos invidia contamine Consul
Laudibus obtrectare suis. satis inclyta nomen
Gestat fama meum, nec egent iam prospera laude
Facta nova: verum & patria dum vita manebit.

Deesse nefas, animumq; nefas scelerare silendo.
Bella noua in Libyæ moliris ducere terras?
Hostis enim deest Ausonia, nec vincere nobis
Est satis Hannibalem? petitur quæ gloria maior
Littore Eliseo? stimuli si laudis agunt nos?
Hanc segetem mete, composuit propioribus ausis
Dignum te fortuna parem, vult Itala tellus
Ductoris sæuis vulsa tandem haurire cruorem.
Quò Martem, aut quò signa trahis? restinguere primum est
Ardentem Italiam, tu fessos obuius hostes
Deseris, ac septem denudas protinus arces.
An, quum tu Syrtim ac steriles vastabis arenas,
Non dira illa lues notis iam mœnibus vrbis
Assiliet? vacuumq; Iouem sine pube, sine armis
Inuadet? quanti, vt credas, Romamq; relinquas
Emerito, ac tanti perculsi fulmine belli?
Siccine te, vt nuper Capua est accitus ab alta
Fuluius, æquoreis Libyæ reuocabimus oris?
Vince domi, & trinis mœrentem funera lustris
Ausoniam purga bello, tum tende remotos
In Garamantas iter, Nasamoniacosq; triũphos
Molire, angustæ prohibent nunc talia cœpta
Res Italæ pater ille tuus qui nomina vestræ
Addidit haud segnis genti cum Consul Iberi
Tenderet ad ripas, reuocato milite primus,
Descendenti auide superatis alpibus vltro
Opposuit sese Hannibali, tu Consul abire
A victore paras hoste, atque auellere nobis
Scilicet hoc astu Pœnum? si deinde sedebit
Impauidus, nec te in Libyam tuáque arma sequetur,
Capta hæc damnabis consulta improuida Roma.
Sed fac turbatum conuertere signa, tuæq;
Classis vela sequi, nempe idem erit Hannibal idem,
Cuius tu vallum vidisti è mœnibus vrbis.
Hæc Fabius, seniorque manus paria ore fremebant.
Tum contrà Consul: Cæsis ductoribus olim
Magnanimis letho gemino, cum tota subisset
Sidonium possessa iugum Tartessia tellus,
Non Fabio, non queis eadem est sententia cordi,
Quoquã ad opem verso, fateor primoribus annis
Excepi nubem belli, solusq; ruenti
Obieci telo caput, atque in me omnia verti,
Tum grãdæua manus, puero male credita bella,
Atque idem hic vates temeraria cœpta canebat.
Dijs grates laudemq; fero, sub nomine quorum
Gens Troiana sumus, puer ille & futilis ætas,
Imbellesq; anni, necdum maturus ad arma
Scipio restituit terras illæsus Iberas
Troiugenis, pepulit Pœnos, solusq; secutus
Extremas ad Atlanta vias, exegit ab orbe
Hesperio nomen Libyæ, nec rettulit auri
Signa prius, quàm fumantes circa æquora vidit
Romano Phœbum soluentem littore currus.
Adsciuit reges idem nunc vltimus actis
Restat Carthago nostris labor; hoc sator aui
Iuppiter æterni monet. Hannibalem ecce senectus
Intremit, aut agros simulat mentita timores,
Ne finem longis tandem peperisse ruinis
Sit noster titulus: certe iam dextera nobis
Experta, & robur florentibus auximus annis.
Ne vero fabricate moras, sed currere sortem
Hanc sinite, ad veterum delenda opprobria cladum.
Quam mihi seruauere dei, sat gloria cauto
Non vinci pulchra est Fabio, peperitq; sedendo
Omnia cunctator nobis: nec Mago, nec Hanno,
Nec Gisgone satus, nec Amilcare, terga dedissent,
Segnes si clauso traheremus prælia vallo
Sidoniusne puer vix pubescente iuuenta
Laurenteis potuit populos, & Troia adire
Mœnia, flauentemque sacro cum gurgite Tybrim?
Et potuit Latium longo deposcere bello?
Nos Libyæ terris transmittere signa pigebit?
Et Tyrias agitare domos? secura pericli
Littora lata patent, & opima pace quieta
Stat tellus. timeat tandem Carthago, timeri
Assueta. & nobis, quamuis Oenotria nondum
Hannibale arua vacent, superesse intelligat arma.
Illum ego, quem vosmet cauti, consultaq; vestra
In Latio fecere senem, cui tertia large
Fundenti nostrum ducuntur lustra cruorem,
Illum ego, ad incensas trepidantem & sæua pauentem
Aduertam patriæ sedes an Roma videbit
Turpia Agenoreæ muris vestigia dextræ?
Carthago immunis nostros secura labores
Audiet interea, & portis bellabit apertis?
Tum vero pulsset nostras iterum improbus hostis
Ariete Sidonio turres, si templa suorum
Non ante audierit Rutulis crepitantia flammis.
Talibus accensi patres, fatoq; vocanto
Consulis annuerant dictis, faustumq; precati
Vt foret Ausonia, transmittere bella dederunt.

HERMANNI BVSCHII
PASIPHILI
ARGVMENTVM IN LIB. XVII.

Postremo Idæis diuorum mater ab oris
Aduehitur Romam, Phrygiam, Nasica, Cybelen

Exci-

Excipit, & toto censetur ab ordine patrum
Optimus, ipse alacer Libyam dux Scipio classe
Nauigat, & Sicula laetus discedit ab Aetna.
Castra Ducum aggressus ferro, flammisque duorum
Conficit, Hasdrubalis victor Numidaeque Syphacis
Verterat ad Poenos qui foederis immemor arma:
At cum post idem vires reparasset, & enses,
Vincitur, & Latijs oneratur colla catenis.
Hannibalem hinc reuocant patres, sed fulmina vimque
Ferre nequit Latij Rectoris iura, iugúmque
Romanum Carthago capit. Dux ipse reuersus
Alta triumphanti scandit Capitolia curru.

SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XVII.

Hostis vt Ausonijs discederet aduena terris,
Fatidica fuerant oracula prisca Sibyllae.
Caelicolum Phrygia genitricem sede petitam,
Laomedonteae sacrandam moenibus vrbis
Aduectum exciperet numen qui lectus ab omni
Concilio patrum praesentis degeret aeui
Optimus, heu nomen melius maiúsque triumphis.
Iamq; petita aderant, Latia portante Cybelen
Puppe, atque in trepidis, magno accedente senatu,
Obuius accessu properabat Scipio sacris,
Qui genitus patruo ductoris ad Africa bella
Tunc lecti, multa fulgebat imagine auorum.
Isque vbi longinquo venientia numina ponto
Accepit supplex palmis, Thybrisq; sonora
Lybidis adduxit sublimis ad ostia puppim.
Foeminea tum deinde manus subiere per amnem,
Quae traherent celsam religatis funibus alnum.
Circum arguta cauis tinnitibus aera, simulq;
Certabant rauco resonantia tympana pulsu.
Semiuiriq; chori gemino qui Dindyma monte
Casta colunt, qui Dictaeo bacchantur in antro,
Quiq; Idaea iuga, & lucos nouere silentes.
Hos inter fremitus, ac laeto nota tumultu,
Subsistit adductis renuens procedere vinclis
Sacra ratis, subitoq; vadis immobilis haesit.
Tum puppe e media magno clamore sacerdos,
Parcite pollutis contingere vincula palmis,
Et procul hinc moneo, procul hinc quaecunq; prophanae
Ferte gradus, nec vos casto miscete labori.
Dum satis est monuisse, deae quod si qua pudica
Mente valet, si qua casti sibi corporis astat
Conscia, vel sola subeat pia munera dextra.
His prisca ducens Clausorum ab origine nomen
Claudia, non aequa populi male credita fama:
In puppim versis palmisq; oculisq; profatur:
Caelicolum genitrix, numen quod numina nobis
Cuncta creas, cuius proles terramq; fretumq;,
Syderaq; & manes regnorum sorte gubernat,
Si nostrum nullo violatum est crimine corpus,
Testis diua veni, & facili me absolue carina.
Tum secura capit funem, fremitusq; leonum
Audiri visus subito, & grauiora per auras
Nulla pulsa manu sonuerunt tympana diuae.
Fertur prona ratis, ventos impellere credas,
Contraq; aduersas ducentem praeuenit vndas.
Extemplo maior cunctis spes pectora mulcet,
Finem armis tandem, finemq; venire periclis.
Ipse alacer Sicula discedens Scipio terra,
Abscondit late propulsis puppibus aequor,
Cui numen pelagi placauerat hostia taurus,
Iactaq; caeruleis innabant fluctibus exta.
Tunc a sede deum, purumq; per aethera lapsa
Armigera Iouis ante oculos capere volucres
Aequoreas monstrare vias, ac ducere classem.
Augurium clangor laetum dabat, inde secuti
Tantum progressi liquida sub nube volatus,
Quantum non frustra speculantum lumina seruant,
Littora Agenoreae tenuerunt perfida terrae.
Nec segnis tanta in semet venientis procellae,
Africae terribilem magno sub nomine molem
Regis opes contra & Massyla parauerat arma.
Speq; Syphax Libyes vna, & Laurentibus vnus
Terror erat. campos pariter vallesq; refusas,
Littoraq; impleuerat, nullo decorante tapete
Cornipedem Nomas assuetus, densaq; per auras
Condebant iaculis stridentibus aethera nubes.
Immemoris dextraeque datae, iunctaq; per aras
Foederis, & mensas testes atque hospita iura
Fasq; fidemq; nouo mutatus amore
Ruperat, atque thoros regni mercede pararat.
Virgo erat eximia forma, claroq; parente.
[illegible] thalamis quam cepit et altis

Ceu face succensus prima, tædaq; iugali
Vertit opes gener ad Pœnos, Latiæq; soluto
Fœdere amicitiæ, dotalia transtulit arma.
Sed non Ausonio curarum extrema Syphacem
Ductori monuisse fuit, sit fidus, & ictum
Obseruet fœdus neu pacis iura resoluat,
Stet regno, reputet superos, facta hospita seruet:
Longe coniugia ac longe Tyrios Hymenæos
Inter Dardanias acies fore: sanguine quippe,
Si renuat blando nimium faciliq; marito,
Statura obsequia, & thalami flagrantis amores.
Sic Latius permixta minis, & cassa mouebat
Ductor, nam surdas omnium obstruxerat aures.
Ergo asper monitis frustra nitentibus enses
Aduocat, & castas polluti fœderis aras
Testatus, varia Martem mouet impiger arte.
Castra leui calamo cannaq; intorta palustri,
Qualia Maurus amat dispersa mapalia pastor,
Aggreditur furtim armorum tutãtibus vmbris,
Ac tacita spargit celata incendia nocte.
Inde vbi collecti rapidam diffundere pestem
Cœperunt ignes, & se per pinguia magno
Pabula ferre sono, clare expatiantur in auras,
Et frenos volucri propellunt lumine flammæ,
Et totis inimica lues cum turbine castris,
Atque alimenta vorat strepitu Vulcanius anhelo.
Arida & ex omni manant incendia tecto.
Sentitur plerisq; prius quàm cernitur ignis
Excitis somno, multorumq; ora vocantum
Auxilium inuadunt flammæ, fluit vndique victor
Mulciber, & rapidis amplexibus arma virosq;
Corripit, exundat pestis semiustaq; castra
Ardenti volitant per nubila summa fauilla.
Ipsius ingenti regis tentoria saltu
Lugubre increpitans late circumuolat ardor:
Hausissetq; virum, trepidus ni clade satelles
E somno ac stratis rapuisset multa precantem.
Verum vbi mox iuncto sociarant aggere vires
Massylus Tyriusq; duces, accitaq; regno
Lenierat pubes infausta vulnera noctis,
Ira pudorq; dabant, & coniux tertius ignis
Immanes animos, afflataq; barbarus ora
Castrorum flammis, & se velamine nullo
Vix inter trepidas ereptum ex hoste caterua,
Frendebat minitans. sed enim non luce Syphatem,
Nec claro potuisse die, nec sole tuente,
A quoquam vinci, iactarat talia vecors.
Sed iam claudebat flatus, nec plura sinebat
Atropos, & tumida properantur stamina lingua.
Nanque vbi prosiluit castris, ceu turbidus amnis.
Qui syluas ac saxa trahens per deuia præceps
Voluitur, & ripas spumanti gurgite laxat.
Ante omnes præuectus equo, trahit agmina voce.
Contra sana manus Rutuli, celsusq; ruebat
Viso rege procul raptu exercitus armis.
Ac sibi quisq; videsne? vides ait agmine primus
Massylus volitat deposcens prælia rector?
Fac nostrum hoc mea dextra decus, violauit & aras
Cœlicolum & casti ductoris fœdera rupit.
Sit satis hunc castris semel effugisse crematis.
Sic secum taciti, & certatim spicula fundunt.
Prima in cœnipedis sedit spirantibus ignem
Naribus hasta volans, erexitq; ore cruento
Quadrupedem elatis pulsantem calcibus auras.
Corruit asper equus, confixaque cuspide membra.
Huc illuc iactans, rectorem prodidit hosti.
Inuadunt, vanámque fugam, atque attollere fessos
Adnitentem artus, reuocato è vulnere telo
Corripiunt: tum vincla viro, manicæque pudenda
Addita, & exemplum non vnquam fidere latis.
Sceptriferas arcta palmas vinxere catena.
Ducitur ex alto deiectus culmine regni,
Qui modo sub pedibus terras, & sceptra, patensque
Littora ad Oceani sub nutu viderat æquor.
Prostratis opibus regni Phœnissa metuntur
Agmina, & inuisus Marti notusque fugarum
Vertit terga citus damnatis Hasdrubal ausis.
Stabat Carthago truncatis vndique membris
Vni nixa viro, tantoq; fragore ruentem
Hannibal absenti retinebat nomine molem.
Id reliquum, fessos opis auxiliisq; ciere,
Rerum extrema iubent, huc confugere pauentes,
Postquam se superùm desertos numine cernunt,
Nec mora, propulsa sulcant vada salsa carina
Qui reuocent, patrumque ferant mandata monentes.
Ne lentus nullas videas Carthaginis arces.
Tolle moras, patriæq; celer succurre cadenti
Hannibal, & nostris depelle à mœnibus hostem.
Quarta aurora ratem Dauni deuexerat oras.
Et fera ductoris turbabant somnia mentem.
Nanque grauis curis carpit dum nocte quietem,
Cernere Flamminium, Gracchumq; & cernere Paulum
Visus erat, simul aduersos mucronibus in se
Districtis ruere, atque Italia depellere terra:
Omnisq; à Cannis, Thrasimeniq; omnis ab vndis
In pontum impellens vmbrarum exercitus ibat.
Ipse fugam cupiens notas euadere ad alpes.
Quærebat, terræq; vlnis amplexus vtrisq;
Hærebat Latiæ, donec vis iaua profundo
Truderet, & rapidis daret asportare procellis.
His ægrum visis adeunt mandata ferentes
Legati, patriæq; extrema pericula pandunt.
Massyla vt ruerint arma, vt ceruice catenas
Regnator tulerit Libyæ, lethoq; negato.
Seruetur noua pompa Ioui, Carthago laboret
Vt trepidi Hasdrubalis (qui rerum agitabat habenas)
Non vna concussa fuga, se triste profatu.

Vidisse, arderent cum bina in nocte silenti
Castra, & luceret [illegible] Africa flammis.
Prærapidum iuuenem [illegible], Bruttia seruet
Littora dum Pœnus, detracturum ignibus atris
Omnia, & excidium extremum Carthagini adesse.
In quam se referant patriam, suáque inclyta facta
Commemorant, Italæ strages quas fecerit oris.
Hæc postquam dicta, & casus patuere metusq́;
Effundunt lachrymas, dextramq; vt numen adorant.
Audiuit toruo obtutu defixus, & ægra
Expendit tacite cura secum ipse volutans
Amanti Carthago foret, sic deinde profatur:
O dirum exitium mortalibus, ô nihil vnquam
Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes
Inuidia, euersam iam pridem excindere Romam,
Atque æquasse solo potui, traducere captam
Seruitum gentem, Latioq; imponere leges.
Dum sumptus, dumque arma duci, fessisque secundis
Summisso Tyrone negant recreare maniplos,
Dumque etiam Cerere, & victu fraudasse cohortes
Hannoni placet, induitur tota Africa flammis,
Pulsat agenoreas Rhœtea lancea portas.
Nunc patriæ decus, & patriæ nunc Hannibal vnus
Subsidium: nunc in nostra spes vltima dextra.
Vertantur signa, vt patres statuere, simulq;
Et patriæ muros, & te seruabimus Hannon.
Hæc vbi detonuit, celsas à littore puppes
Propellit, multumq; gemens mouet æquore classem.
Non terga est ausus cedentum inuadere quisquam,
Non reuocare virum, cuncti præstare videntur
Quod sponte abscedat superi, tandemque resoluat
Ausoniam, ventos optans, & littora ab hoste
Nuda videre fas est: ceu flamina comprimit Auster
Quum fera, & abscedens reddit mare, nauita parco
Interea voto non auras poscit amicas.
Consensus caruisse Noto, pacemq; quietam
Pro facili cursu reputat falsus: omnis in altum
Sidonius visus conuerterat vndique miles,
Ductor defixos Itala tellure tenebat
Intentus vultus, manantesq; ora rigabant
Per tacitum lachrymæ, & suspiria crebra ciebat.
Haud secus ac patriam pulsus dulcesque penates
Linqueret, & tristes exul traheretur in oras.
Vt vero afflatis puppes procedere ventis,
Et sensim cœpere procul subsidere montes,
Nullaque iam Hesperia, & nusquam iam Daunia tellus.
Hæc secum infrendens, mentisne ego compos, & hoc nunc
Indignus reditu, qui memet finibus vnquam
Amotum Ausoniæ flagrassent subdita tædis
Carthago & potius cecidisset nomen Elisæ.
Quidnam fui compos qui non ardentia tela
A Cannis in templa tuli Tarpeia Iouemq;
Detraxi solio? sparsissem incendia montes
Per septem bello vacuos, gentique superba
Iliacum exitium, & proauorum fata dedissem.
Cur porro hæc angant, nunc nunc inuadere ferro
Quis prohibet? rursumq; ad mœnia tendere gressum?
Ibo, & castrorum relegens monumenta meorum
Qua via nota mihi est, remeabo Anienis ad vndas.
Flectite in Italiam proras, auertite classem,
Faxo vt vallata reuocetur Scipio Roma.
Talibus ardentem furiis Neptunus vt alto
Prospexit, vertiq; rates ad littora vidit,
Quassans cæruleum genitor caput, æquora fundo
Eruit, & tumidum mouet vltra littora pontum.
Extemplo ventos, imbresq; è rupe procellas
Concitat Æolias, ac nubibus æthera condit.
Tum penitus telo molitus regna tridenti
Intima ab occasu Tethyn impellit & ortu,
Ac totum Oceani turbat caput, æquora surgunt
Spumea, & illisu scopulus tremit omnis aquarum.
Primus se attollens Nasamonum sedibus Auster
Nudauit Syrtim correpta nubibus vnda.
Insequitur sublime ferens nigrantibus alis
Abruptum Boreas pontı latus, intonat ater
Discordi flatu, & partem rapit æquoris Eurus.
Hinc rupti reboare poli, atque hinc crebra micare
Fulmina, & in classem ruere implacabile cœlū.
Consensere ignes, nimbiq; & fluctus, & ira
Ventorum, noctemq; freto imposuere tenebræ,
Ecce intorta Noto veniensq; a rupe procella
Antennæ immugit, striderque immite rudentum
Sibilat, ac similem monti, nigrante profundo
Ductoris frangit super ora trementia fluctum.
Exclamat voluens oculos cæloq; fretoq;:
Felix ô frater, diuisq; æquate cadendo
Hasdrubal, egregium fortis cui dextera in armis
Pugnanti peperit lethum, & cui fata dedere
Ausoniam extremo tellurem apprendere morsu.
At mihi Cannarum campis, vbi Paulus & ille
Egregiæ occubuere animæ, dimittere vitam
Non licitum, vel quum ferrem in Capitolia flammas
Tarpeij Iouis ad manes descendere telo.
Talia dum mœret diuersis flatibus acta
In geminum ruit vnda latus, puppimque sub astris
Æquoris aggeribus tenuit, ceu turbine mersam
Mox nigris alta pulsa exundantis arena
Vorticibus ratis, ætherias remeauit ad auras.

Et fluctus supra, vento librante, pependit.
At geminas Notus in scopulos, atque horrida saxa
Dura sorte rapit (miserandum & triste) biremes.
Increpuere ictu prorae, tum murice acuto
Dissiliens sonuit rupta compage carina.
Hic varia ante oculos facies natat aequore toto
Arma inter, galeasque virum, cristasque rubentes,
Florentis Capuae & gaza, & seposita triumpho
Laurens praeda ducis, tripodes, mensaeque deorum,
Cultaque nequicquam miseris simulacra latinis.
Quum Venus emoti facie conterrita ponti
Talibus alloquitur regem maris: hoc [illegible] ira
Interea genitor, fatis ad maiora minarum
Caetera parce precor pelago, nec soluat acerba
Hos Carthago decem annis superabile bello
Progeniem caput, nostrique in funera Poeni
Aeneadas, vndis totosque [illegible] profundo.
Sic Venus, & tumidi compescit gurgitis fluctus.
Obuiaque aduersis propellunt agmina castris.
Dux vetus armorum, gestisque incendere corda
Laudibus, ignifero mentes furiabat in iram
Hortatu, decorique acuebat pectora flammis.
Tu mihi Flaminii portas rorantia cristis
Ora ducis nostro dextram, tu primus in ictus
Ingentis Pauli ruis, ac defigis in ossa
Mucronem: tibi pugnacis gestantur opima
Marcelli, Gracchique cadens tibi praebuit ensem.
Ecce manus, quae te pulsantem belliger Appi
Moenia sublimis Capuae, de culmine muri
Excelso fusa moribundum propulit hasta.
Ecce aliud fulmen dextrae, quo nobile nomen
Fuluius, excepit non vnum pectore vulnus.
Hic prima te pugnae acie, cui Consul in armis
Crispinus cecidit, me tu comitare per hostes
Qui nobis meminit ad Cannas laetissimus irae
Seruilii fers ora ducis iussiua verum.
Cerno flagrantes oculos, vultumque timendum
Non ipso minus ense tuum, fortissime Poenum
O iuuenis, qualem vidi, cum flumine iuncto
Insignis Trebia, complexum ingentibus vlnis
Mersisti fundo luctantem vnda Tribunum.
At tu qui gelidas Ticini primus ad vndas
Scipiadae patris tinxisti sanguine ferrum,
Incepta exequere, & nati mihi redde cruorem.
Horrescamne, ipsos veniant si ad praelia diuos,
Quum steteris prope me? vidi certare tua caelo
Quum iuga calcasti summa volitare per alpes.
Quum videam quorum ferro manibusque capaces
At ire Agrippa campi, num segnior ibis
Nunc mihi qui primus torques in moenia telum
Dardana? nec nostrae facilis concedere laudi?
Te vero tete extimulem, qui fulmina contra
Et nimbos tonitrusque, ac summi numinis iras
Cum stares perferre ferox, ac vadere iubebas

Nubila, & ante ducem Capitolia celsa petebat?
Quid vos, queis claro deleta est Marte Saguntus
Exhortor, quos nobilitant primordia belli?
Vt mihi, & vobis dignum, defendite quaeso
Pectore ac dextra laudes ducum ipse fauore.
Vincendique [illegible] post trina labantem
Italiam, & [illegible] tam longa aetate penates,
At natum, & fida iam pridem coniugis ora
Cernere [illegible] non alia restat.
Iam [illegible] pugna altera restat.
Certamine [illegible] dominum accipit orbis.
Hannibal haec [illegible] patiens remorantia verba
Ausonius miles, quae cum dux coeperat ora
Soluere, ad effusum signum, pugnamque petebat.
Haec procul aeria spectantem nube sororem
Vt vidit diuum genitor [illegible] sub aere
Obtutu [illegible] effatus amico est.
Quis te metus, causa? da noscere coniux.
Num Poeni casus ducis, & Carthaginis angit
Cura tuae? sed enim repetita tecum ipsa furores
Sidonios, & eum contra & fatalia regna
Vidisti [illegible] quis erit qui o germana rebellis
Frenis foederibus populo maiore ipsa malorum
Non iam Carthago tuis, exhaustaque laboris,
Quam pro Saturnia in exercita gente tulisti.
Turbasti maria ac terras, iuuenemque ferocem
Immisti Latio, tremuerunt moenia Romae,
Perque bis octonos primus fuit Hannibal annos
Humani generis: tempus componere gentem.
Ad finem ventum, & claudenda est ianua belli.
Tum supplex Iuno, neque ego mutare laborans,
Queis est fixa dies, pendentis nube recedit.
Nec reuocare acies, bellumque extendere quaero,
Quae donare potes, quoniam mihi gratia languet,
Et cecidit iam primus amor, nil fila sororum
Aduersus posco. vertat terga Hannibal hosti,
Vt placet, & cineres Latii Carthagine regnent.
Illud te gemini per mutua pignora amoris
Et soror & coniux oro tranare pericla
Magnanimum patiare ducem, vitaque remissas
Nec sinas captum Ausonias perferre catenas.
Stent etiam contusa malis mea moenia, fracto
Nomine Sidonio, & nostro seruentur honori.
Sic Iuno, & breuiter contra sic Iuppiter orsus.
Do stent aeternum muri, et tua Carthaginis alta,
Stent lachrymis precibusque tuis, sed percipe coniux
Quatenus indulsisse vacet: non longa supersunt
Fata tibi, veniet, pars sub nomine ductor,
Qui nunc seruatas euertat funditus arces.
Aetherias quoque (vt ipse cupit) trahat Hannibal auras
Ereptus pugnae, miscere hic sydera ponto,
Et terras implere volet redeuntibus armis.
Noui facta viri belli praecordia: sed lex

Mu-

Muneris hæc esto nostri: Saturnia regna
Ne posthac videat, repetat néve amplius vnquam
Ausoniam: nunc instanti raptum aufer letho,
Ne si miscebit latis fera prælia campis,
Romulei nequeas iuuenis subducere dextræ.
Dum statuit fata omnipotens vrbique duciq;,
Inuadunt acies pugnam, & clamore lacessunt
Sydera: non alio grauiores tempore vidit
Aut populos tellus, aut qui paria arma mouerent
Maiores certare duces, discriminis altu
In medio merces, quicquid regit vndique cælum.
Ibat Agenoreus præfulgens ductor in ostro,
Excelsumq; caput penna nutante leuabat
Crista rubens, fœtus magno de nomine terror
Præcedit, latioq; micat bene cognitus ensis.
At contra ardenti radiabat Scipio cocco
Terribilem ostentans clypeum, quò patris & vnà
Cælarat patrui spirantes prælia dira
Effigies, flammam ingentem frons alta vomebat.
Sub tanta cunctis vi telorumq; virûmque,
In ducibus stabat spes & victoria solis.
Quinetiam subigit fauor vt plerunque, metúsve,
Scipio si Libycis esset generatus in oris,
Sceptra ad Agenoreos essent ventura nepotes.
Hannibal Ausonia genitus si sede fuisset,
Haud dubitant terras Itala in ditione futuras.
Contremuêre auræ, rapido vibrantibus hastis
Turbine, & horrificam traxere per æthera nubem.
Inde ensis, propiorq; acies, & comminus ora
Admotæ, ac dira flagrantia lumina flamma.
Sternitur in medium contemptrix turba pericli,
Quæ primis se præcipitem tulit obuia telis,
Gentilemq; bibit tellus inimica cruorem.
Feruidus ingenij Masanissa, & feruidus æui
In primis Macedum turmas, immania membra
Infert, & iaculo circumuolat alite campum.
Cæruleus haud aliter cum dimicat incola Thules,
Agmina falcifero circumuenit arcta couino.
Graia phalanx patrio densarat more cateruas,
Innixiq; astat nulli penetrabilis hastis.
Immemor has pacti post fœdus in arma Philippus
Miserat, & quassam refouebat Agenoris vrbem.
Rarescit multo laxatus vulnere miles,
Atque aperit patulas prostrato corpore late
Inter tela vias, irrumpit mole ruinæ
Ausonius globus, & periuria Graia resignat.
Archemorum Rutulus, Teucrum Norbanus, & ambos,
Mantua labenti genitrix dimiserat æuo.
Obtruncat Samiam bellacis dextra Caleni.
At Clytium Selius, Pelleum & vana tumentem
Ad nomen patriæ Clytium, sed gloria Pellæ
Haud valuit misero defendere Daunia tela.
Senior his Latios vastabat Brutia signa
Lælius increpitans, adeône Oenotria tellus
Detestanda fuit, quam per maria aspera, pérque
Insanos Tyrio fugeretis remige fluctus?
Sed fugisse satis fuerit; Latione cruore
Insuper externas petitis perfundere terras?
Hæc dicens, Silarum meditantem in prælia, telo
Præuenit, hasta volans imo sub gutture sedit.
Et vitæ vocisq; vias simul incita clausit.
Vergilio Caudinus, acerbo Serris Amano.
Sternitur, accendunt iras, vultusq; virorum
Armorúmque habitus noti, & vox consona linguæ.
Quos vbi mutantes conspexit Amilcare cretus
Terga fugæ, state, ac nostram ne prodite gentem,
Vociferans subit, & conuertit prælia dextra.
Qualis in æstiferis Garamantum fœta veneno
Attollit campis feruenti pastus arena
Colla Parethonius serpens, latéq; per auras
Vndantem torquet perfundens nubila tabem.
Continuo infesta portantem cuspide vulnus
Impedit anteuolans Herium, cui nobile nomen
Marrucina domus, clarúmque Theate ferebat.
Atque illi magnum nitenti, & laudibus hostis
Arrectio, capuli ad finem manus incita fodit,
Quærebátque miser morienti lumine fratrem,
Cum iuuenis subit, & letho stimulatus acerbo
Plemmius suum mucronem ante ora coruscat,
Ac fratrem magno minitans clamore reposcit.
Huic proles Barcæ: germanum reddere vero
Si placet, haud renuo, maneant modo fœdera nostra
Hasdrubalem reuocare vmbris: egóne aspera pœnam
Vnquam in Romanos odia? aut mansuescere corda
Nostra sinam? parcámque viro, quem terra creauit
Itala? tum manes inimica sede repellat
Æterna, sociòque abigat me frater Auerno.
Sic ait, & clypei propulsum pondere toto
Lubrica qua tellus lapsantis sanguine fratris
Fallebat nixus, prosternit, & occupat ense,
Extendit labens palmas, Heriumq; iacentem
Amplexus, iuncta leniuit morte dolorem.
Tum Libys inuadit mixtæ certamina turbæ,
Conuertitq; ruens per longum hostilia terga:
Vt cùm fulminibus permixta tonitrua mundum
Terrificant, summique labat domus alta parentis,
Omne hominum in terris trepidat genus, ipsáque oborta
Lux atrox micat, & præsens astare viritim
Creditur intento perculsis Iuppiter igne.
Parte alia, ceu sola forent discrimina campo
Quà miscebat agens truculentus Scipio Martem,
Aspera pugnæ nouas varia sub imagine lethi
Dat formas: hic ense iacet prostratus adacto,
Hic saxo perfracta gemit lachrymabilis ossa,
Atque hos (turpe) pauor fusos deiecit in ora,

Horum aduersa dedit Gradiuo pectora virtus,
Ipse super strages ductor Rhoeteius instat.
Qualis apud gelidum currus quatit altior Hebrum,
Et Geticas soluit feruenti sanguine Mauors
Latus cade niues, glaciemq; Aquilonibus auctam
Perrumpit stridens sub pondere belliger axis,
Iamq; ardore truci lustrans fortissima quaq;
Nomina obit ferro, claros spectata per orbem
Stragibus occumbit late inter tela iuuentus.
Qui muros rapuere tuos, miseraq; nefandi
Principium belli, fecere Sagunthe ruinas.
Qui sacros Thrasimene lacus, Phaetontia quiq;
Polluerant tabo stagna, ac suducta tanta
Quos tulit, vt superum regi iouemq; domosque
Irent direptum mactantur comminus vno
Exitio, redduntq; animas, temerata ferebant
Qui secreta deum, & primo pressere negatas
Gressibus humanis alpes. formidinis huius
Plena acies, propere retro exanimata ruebat.
Haud secus, ac tectis vrbis vulcania pestis
Quum se se infudit, rapidusq; incendia ventus
Ventilat, & volucres spargit per nubila flammas.
Attonitum erumpit, abita formidine vulgus,
Lateq; vt capta passim trepidatur in vrbe.
Verum vbi cunctis cadet dispersa virorum
Pralia sectantem, & lentori Marte teneri,
Omnes, in causam belli authoremque malorum
Vertere iam vires tandem placet. Hannibal vnus
Dum restet, non si muros Carthaginis ignis
Subdatur, casiq; cadant exercitus omnes
Profectum est Latio: contra si concidat vnus
Nequicquam fore Agenoreis cuncta arma, virósque.
Illum igitur lustrans circumfert lumina campo,
Rimaturq; ducem, iuuat in certamina summa
Ferre gradum, superetq; viro concurrere tota
Spectante Ausonia celsus clamore feroci
Prouocat increpitans hostem, & noua pralia poscit.
Quas postquam audiuit voces conterrita Iuno,
Ne Libyci ducis impauidas ferrentur ad aures,
Effigiem informat Latiam, propereq; corusci
Attollit cristas, addit clypeumq; tubasq;
Romulei ducis, atque humeris imponit honorem
Fulgentis saguli, dat gressus habitusq; cientis
Pralia, & audaces addit sine corpore motus.
Tum par effigies fallaces imagine vana
Cornipedis moderanda, citos per deuia passus
Belligera datur ad speciem certaminis vmbra.
Sic Poeni ducis ante oculos exultat, & vltro
Scipio Iunoni simulatus tela coruscat.
At visu latus rectore ante ora Latino,
Et tandem propius sperans ingentia Poenus,
Quadrupedi citus imponit velocia membra,
Et iacet auersam properati turbinis hastam.
Dat terga, & campo fugiens volat ales imago.
Transmittitq; acies: tum vero vt victor, & alti
Iam compos voti, ferrata calce cruentat
Cornipedem, & largas Poenus quatit asper habenas.
Quo fugis oblitus nostri te cedere regni?
Nulla tibi Libycis latebra est o Scipio terra.
Hac ait, & gladio sequitur mucrone volantem.
Donec longius progressum duxit in arua
Diuersa ab acto procul a certamine pugna.
Tum fallax visu simulacrum in nubila cessit.
Frustratus ductor, quis nam se lumine caeco
Composuit nobis, inquit, deus? aut latet idem
Cur monstro? tantumne obstat mea gloria diuis?
Sed non auelles vnquam, quicunque secundus
Calculum stas Ausonia, non artibus hostem
Ereptis verum nobis plena inde citatus
Conuertit fremebundus equos, campumq; petebat,
Quum subita occulto pepulit cita ira tremore
Cornipedis motus ruit, atque efflauit anhelo
Pectore, Iunonis curis in nubila vitam.
Tum vero impatiens, vestra est hac altera, vestra
Fraus, inquit, superi, non fallitis, aquore mersum
Texissent scopuli pelagusq; hausisset, & vnda.
Atque huic seruabar letho? mea signa sequuti
Queis pugna auspicium dedimus, caeduntur, & absens
Accipio gemitus, vocesq; & verba vocantum
Hannibalem. quis nostra satis delicta piabit
Tartareus torrens? simul hac fundebat, & vnà
Spectabat dextram, ac lethi feruebat amore.
Tum Iuno miserata virum, pastoris in ora
Vertitur, ac syluis subito procedit opacis.
Atq; his alloquitur versantem inglorea fata,
Quanam te syluis accedere causa iubegit
Armatum nostris? num dura ad pralia tendis
Magnus vbi Ausonia reliquos domat Hannibal armis?
Si velox gaudes ire, & compendia grata
Sunt tibi, vicino in medios te tramite ducam.
Annuit, atque onerat promissis pectora largis
Pastoris, patrem sit docet Carthaginis alta
Magna repensuros, nec se lentora daturum.
Pracipitem, & vasto superantem proxima saltu
Circumagit Iuno, & fallens regione viarum
Non grata multo seruat celata salutem.
Interea Cadmaea manus deserta, pauensq;,
Non vllum Hannibalem, nusquam certamina cernit
Sunt nota ducis, pars ferro occumbere credunt,
Pars damnasse aciem, & superis cessisse similis.
Ingruit Ausonius, versasq; agit aquore toto
Rector, iamq; ipsa trepidant Carthaginis arces.
Impletur terrore vago cuncta Africa pulsis
Agminibus, volucriq; fuga sine Marte ruentes
Tendunt attonitos extrema ad littora cursus,
Ac Tharmessiacas profugi sparguntur in oras.
Pars Batti petiere domos, pars flumina Lagi.
Sic vbi vi caeca tandem deuictus ad astra
Euomuit pastos per iacula Vesbius ignes,
Et pelago, & terris fusa est Vulcania pestis.

Videre

Videre Eoi monstrum admirabile Seres,
Lanigeros cinere Ausonio canescere lucos.
At sessum tumulo tandem regione propinquo
Sistit Iuno ducem, facies vnde omnis, & atra
Apparent admota oculis vestigia pugnæ.
Qualem Gargani campum, Trebiaque paludem,
Et Tyrrhena vada, & Phaetontis viderat amnē
Strage virûm vndantem, talis (miserabile visu)
Prostratis facies aperitur dira maniplis.
Tum superas Iuno sedes turbata reuisit.
Iamque propinquabant hostes, tumuloque subibant,
Cum secum Pœnus: cælum licet omne soluta
In caput hoc compage ruat, terræque dehiscant,
Non vllo Cannas abolebis Iuppiter æuo.
Decedesq; prius regnis, quàm nomina gentis
Aut facta Hannibalis sileant, nec deinde relinquo
Securam te Roma mei patriæq; superstes
Ad spes armorum viuam tibi: nam modo pugna
Præcellis, resident hostes: mihi satq; superq;
Vt me Dardaniæ matres, atque Itala tellus
Dum viuam, expectent; nec pacem pectore norint.
Sic rapitur paucis fugientum mixtus, & altos
Inde petit retro montes, tutasq; latebras.
Hic finis bello. reserantur protinus arces
Ausonio iam sponte duci, iura improba ademptæ,
Armaq; & incisæ leges, opibusq; superbis
Vis fracta, & populi gestatas belua turres.
Excelsæ tum sæua rates spectacula Pœnis
Flammiferam accepere facem, subitáque procella
Arserunt maria, atq; expauit lumina Nereus.
Mansuri compos decoris per secula rector,
Deuictæ referens primus cognomina terræ,
Securus sceptri repetit per carmina Romam,
Et patria inuehitur sublimis tecta triumpho.
Ante Syphax feretro residens, captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla catenæ,
Hic Hanno, clariq; genus Phœnissa iuuenta,
Et Macedum primi, atque incocti corpora Mauri,
Tum Nomades, notusq; sacro cum lustrat arenas
Hammoni Garamas, & semper naufraga Syrtis.
Mox victas tendens Carthago ad sidera palmas
Ibat, & effigies oræ iam lenis Iberæ
Terrarum finis Gades, ac laudibus olim
Terminus Herculeis Calpe, Bætisq; lauare
Solis equos dulci consuetus fluminis vnda.
Frondosumq; apicem subigens ad sydera mater
Bellorum fera Pyrene, nec mitis Iberus
Quum simul illidit ponto, quos attulit amnes.
Sed non vlla magis mentesq; oculosque tenebat,
Quam visa Hannibalis campis fugientis imago.
Ipse astans curru, atque auro decoratus & ostro
Martia præbebat spectanda Quiritibus ora.
Qualis odoratis descendens Liber ab Indis
Egit pampineos frenata tigride currus.
Aut cum Phlegræis confecta mole gigantum
Incessit campis tangens Tirynthius astra.
Salue inuicte parens non concessure Quirino
Laudibus, ac meritis non concessure Camillo.
Nec vero, quum te memorat de stirpe deorum,
Prolem Tarpeij mentitur Roma tonantis.

FINIS.

C. VAL. FLACCI SETINI

VITA

A PETRO CRINITO, DESCRIPTA.

CAIVS Valerius Flaccus Setinus inter eos qui heroica decantarunt, poëta multorum iudicio admirandus. Patauinus fuit, iuxta Aponum natus, vt à veteribus traditum est, qui scribunt, eius patriam fuisse maximè insignem natalibus Liuij, Stellæ, & Valer. Flacci. Itaque hunc ipsum Val. Martialis latis Antenorei alumnum appellauit. Alij Setinum crediderunt ex Setia Campaniæ Vrbe, quę haud procul à Velitris fuit: vnde in magno pretio habita sunt Setina vina, vt ab antiquis scriptoribus relatum est. Et mirum videri debet, quanto spiritu Flaccus insurgat, quantaque ingenij felicitate in scribēdo carmine prętet. Hic est ille Valerius Flaccus, in cuius obitu multum fuisse amissum, querit Fabius Quintilianus in libris ad Marcellū Victorium. Extant ipsius octo volumina de

Argonauticis, quod opus dicatum est Cæsari Domitiano: vel, vt alij volunt, patri Vespasiano, quoniam sic ad eum scribat in ipsa præfatione operis:

Eripe me populis, & habenti nubila terræ
Sancte pater: veterúmque faue veneranda canenti
Facta virûm: versam proles tua pandit Idumen,
Namque potes, Solymo nigrantem puluere fratrem;

Spargentémque faces, & in omni turre furentē. Scripturus erat multò plures libros, nisi mors intempestiua eum nobis eripuisset. Videtur autem in illis, qui supersunt, Apollonium Rhodiū non tantùm argmēto operis expressisse, sed etiam singulis quandoque carminibus. Atacinus quoque Varro pari titulo composuit libros de Argonautis; quod alibi notauimus. Idem Flaccus inter amicos habuit Secundum, Maternum, Stellam, & Val. Martialem, qui ad eum scribit, eruditionémque illius magnopere extollit. Constat hunc mediocri censu ac penè tenui fuisse, & prædium possedisse exiguum, in quo (vt Martialis refert) Musarum curas reponeret. Itaque Martialis idem liberè illū monet, vt relictis Musis atque otio, malit in foro, & causis agendis versari, quoniam Poetarum studia parui admodum censerentur, vt his versibus patet:

O mihi curarum pretium non vile mearum
Flacce Antenorei spes & alumne laris,
Pierios differ cantúsque chorósque sororum.
Aes dabit ex istis nulla puella tibi.
Quid tibi cum Cyrrha? quid cum Parmeßidos vnda?
Romanum propius, diuitiúsque forum est.
Illic æra sonant.

Habuit Flaccus puerum in deliciis quem Amasonicum quidam appellant.

C. VALERII FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON,

LIBER PRIMVS.

PRIMA Deûm magnis canimus freta peruia nautis,
Fatidicámque ratem, Scythici quæ Phasidis oras
Ausa sequi, mediosq́ inter iuga concita cursus
Rumpere, flammifero tandem consedit Olympo.
Phœbe mone, si Cymea mihi conscia vatis
Stat casta cortina domo, si laurea digna
Fronte viret. Túque ô pelagi cui maior aperti
Fama, Caledonius postquàm tua carbasa vexit
Oceanus Phrygio priùs indignatus Iulos,
Eripe me populis, & habenti nubila terræ.
Sancte pater, veterúmque faue veneranda canenti
Facta virûm: versam proles tua pandit Idumen.
(Nanque potest) Solymo nigrantem puluere fratrem,
Spargentémque faces, & in omni turre furentem.
Ille tibi cultusq́ Deûm, delubraque genti
Instituet, cùm iam genitor lucebis ab omni
Parte poli: neque enim in Tyrias Cynosura carinas
Certior, aut Graiis Helice seruanda magistris:
Sed tu signa dabis seu te duce Gratia mittet,
Et Sidon, Nilusque rates. nunc nostra serenus
Orsa iuues, hæc vt Latias vox impleat vrbes.
Hæmoniam primis Pelias frenabat ab annis:
Iam grauis, & longus populis metus: illius omnes,
Ionium quicumque petunt: ille Othryn & Hemum,
Atque imum felix versabat veniere Olympum.
Sed non vlla quies animo, fratrisq́ pauenti
Progeniem, diuumq́ minas: hunc nam fore regi

Exitio

Exitio vatesq; canunt, pecudumq; per aras.
Terrifici monitus iterant: super ipsius ingens
Instat fama viri, virtusq; haud læta tyranno.
Ergo anteire metus, iuuenemq; extinguere pergit
Aesonium: letiq; vias, ac tempora versat.
Sed neque bella videt, Graias neque monstra per vrbes
Vlla: Cleoneo iam tempora clausus hiatu
Alcides: olim Lernæ defensus ab angue
Arcas: & ambobus iam cornua fracta iuuentis.
Ira maris, vastiq; placent discrimina ponti:
Cum iuuenem tranquilla tuens, nec fronte timendus
Occupat: & fictis dat vultum & pondera dictis:
Hanc mihi militiã, veterum quæ pulchrior actu,
Annue: daque animum. nostri de sanguine Phryxus
Cretheos vt patrias, audisti, effugerit aras.
Hunc ferus Aeetes, Scythiam Phasimq; rigentem
Qui colit (heu magni Solis pudor) hospita vina
Inter, & attonitæ mactat solemnia mensæ,
Nil nostri diuumq; memor. non nuntia tantum
Fama refert: ipsum iuuenem tam sæua gementem,
Ipsum ego cum serus fessos sopor alligat artus,
Adspicio: meq; assiduis lacera illius vmbra
Questibus, & magni numen maris excitat Helle.
Si mihi, quæ quondam vires vel pendere pœnas
Colchida iam, & regis caput hic, atque arma videres.
Olim annis ille ardor hebet: nec dum mea proles
Imperio, & belli rebus matura, mariq;.
Tu cui, iam curæq; vigent, animiq; viriles,
I decus: & pecoris Nephilæi vellera Graio
Redde tholo: ac tantis temet dignare periclis.
Talibus hortatur iuuenem, propiorq; iuuenti
Conticuit, certus Scythico concurrere ponto
Cyaneas, tantoq; silet possessa dracone
Vellera, multifidas regis quem filia linguas
Vibrantem ex adytis cantu dapibusq; vocabat,
Et dabat hesterno liuentia mella veneno.
Mox taciti patuere doli, nec vellera curæ
Esse viro. sed se odijs immania cogi
In freta, qua iussos sic tandem quærere Colchos
Arte queat: nunc aerij plantaria vellet
Perseos, aut curru, vt, sæuos frenasse dracones
Creditus, ignaras Cereris qui vomere terras
Imbuit: & flaua quercum damnauit arista.
Heu quid agat? populumne leuem, veteriq; tyranno
Infensum, atq; olim miserantes Aesona patres
Aduocet an socia Iunone & Pallade fretus
Armisona, superet magis, & freta iussa capessat,
Si qua operis tanti domito consurgere ponto
Fama queat? tu sola animos mentemq; peruris,
Gloria: te viridem videt immunemq; enecta
Phasidis in ripa stantem, iuuenesq; vocantem.
Tandem animi incœptum confusaq; pectora firmat
Relligio: tendensq; pias ad sydera palmas,
Omnipotens regina, inquit, quam turbidus atro
Aethera cæruleum quateret cum Iuppiter imbre,
Ipse ego præcipiti tumidum per Enipea nimbo
In campos & tuta tuis, nec credere quiui
Ante deam, quam te tonitru nutuq; reposci
Coniugis, & subita raptam formidine vidi.
Da Scythiam Phasimque mihi: tuq; innuba Pallas
Eripe me. vestris egomet tunc vellera templis
Illa dabo: dabit auratis & cornibus igni
Colla pater: niueiq; greges altaria cingent.
Accepere deæ, celeriq; per æthera lapsu
Diuersas petiere vias: in mœnia pernix
Thespiaca ad carum Tritonia deuolat Argum.
Moliri hunc puppim iubet, & demittere ferro
Robora: Peliacas & iam comes exit in vndas.
At Iuno Argolicas pariter, Macedumque per vrbes
Spargit, inexpertos tentare parentibus Austros
Aesoniden, iam stare ratem, remisq; superbam
Poscere quos reuehat, rebusq; in sæcula tollat.
Omnis auet quæ iam bellis spectataq; fama,
Turba ducum, primæ seu quos in flore iuuentæ
Tentamenta tenent, nec dum, data copia rerum.
At quibus aruorum studiumq; insontis aratri,
Hos stimulant, magnaq; ratem per lustra viasq;
Iussi laude canunt manifesto in lumine Fauni,
Syluarumq; deæ, atq; elatis cornibus amnes.
Protinus Inachijs vltro Tirynthius Argis
Aduolat: Arcadio cuius flammata veneno
Tela puer, facilesq; humeris gaudentibus arcus.
Gestat Hylas: velit ille quidem, sed dextera nondum
Par oneri, clauæq; capax. quos talibus amens
Insequitur, solitosq; nouat Saturnia questus:
O vtinam Graiæ rueret non omne iuuentæ
In noua fata decus: nostrique Eurystheos hæc nunc
Iussa forent: imbrem & tenebras sæuumq; tridentem
Iam iam ego & inuiti torsissem coniugis ignem.
Hunc quoque nec socium nostræ, columenve carinæ
Esse velim: Herculeis nec me vnquam fidere fas sit
Auxilijs, comiti & tantum debere superbo.
Dixit: & Hæmonias oculos detorquet ad vndas.
Feruere cuncta virum cœtu simul vndiq; cernit
Delatum nemus & docta resonare bipenni
Littora: iam pinus gracili dissoluere lamna.
Thespiaden, iungiq; latus, lentoq; sequaces
Molliri videt igne trabes, remisq; paratis
Pallada velifero quærentem brachia malo.
Constitit vt longo moles non peruia ponto
Puppis & vt tenues subiere latentia ceræ
Eumina, pictura varios superaddit honores.

Hic insperato Tyrrheni tergore piscis
Peleos in thalamos vehitur Thetis: aequora Delphin
Corripit: illa sedet deiecta in lumina palla,
Nec Ioue maiorem nasci suspirat Achillem.
Hanc Panope, Dotoque soror, laetataque fluctu
Prosequitur nudis pariter Galathea lacertis:
Antra petens Siculo reuocat de littore Cyclops.
Contra ignis, viridique thorus de fronde, dapesque
Vinaque, & aequoreos inter cum coniuge diuos
Aeacides, pulsatque chelyn post pocula Chiron.
Parte alia Pholoe, multoque in anno Iaccho
Rhoecus, & Atracia subita de virgine pugna:
Crateres mensaeque volant, araeque deorum.
Poculaque insignis veterum labor. optimus hasta
Hac Peleus, hac parte furens agnoscitur Aeson.
Fert grauis inuecto victorem Nestora tergo
Monychus. ardentem peragit Clanis Actora quercu:
Nigro Nessus equo fugit acclinisque tapetis
In mediis vacuo condit caput Hippasus auro.
Haec quanquam miranda viris, stupet Aesone natus,
Et secum: Eu miseros nostrûm natósque patrésque!
Haeccine nos animae faciles rate nubila contra
Mittimur? in solum nunc sauiet Aesona pontus?
Non iuuenem in casus, eademque pericula Acastum
Abripiam? inuisa Pelias freta tuta carina
Optet, & exoret nostris cum matribus vndas.
Talia conanti laeuum Iouis armiger aethra
Aduenit: & validis fixam gerit vnguibus agnam.
At procul è stabulis trepido clamore sequuntur
Pastores, fremitusque canum: ille occupat auras
Raptor, & Aegaei super effugit alta profundi.
Accipit augurium Aesonides, laetusque superbi
Tecta petit Peliae. prior huic tunc regia proles
Aduolat, amplexus fraternaque pectora iungens.
Ductor ait, Non degeneres, vt reris, Acaste,
Venimus ad questus: socium te iungere coeptis
Est animus. neque enim Telamon, aut Canthus & Idas
Tydareusque puer mihi vellere dignior Helles.
O quantum terrae, quantum cognoscere caeli
Permissum est! pelagus quantos aperimus in vsus!
Nunc forsan graue reris opus: sed laeta recurret
Cum ratis, & caram cum iam mihi reddet Iolchon,
Quis pudor heu nostros tibi tunc audire labores?
Quas referam visas tua per suspiria gentes?
Nec passus rex plura virûm. Sat multa parato,
In quaecunque vocas. nec nos ait, optime, segnes
Credideris, patriisque magis confidere regnis,
Quam tibi, si primos duce te virtutis honores
Carpere, fraternae si des accedere famae.
Quin ego, ne qua metu nimio me cura parentis
Impediat, fallam ignarum, subitusque paratis
Tunc adero, primas linquet cum puppis harenas.
Dixerat. ille animos promissaque talia laetus
Accipit: & gressus auido ad littora vertit.
At ducis imperiis Minyae, monitisque frequentes
Puppem humeris subeunt, & tento poplite proni
Decurrunt: intrantque fretum: non clamor anhelis
Nauticus, aut blandis testudine defuit Orpheus.
Tum laeti statuunt aras tibi rector aquarum,
Summus honor: tibi caeruleis in littore vittis,
Et Zephyris, Glaucoque bouem, Tethidique iuuencam
Deiicit Ancaeus. non illo certior alter
Pinguia letifera perfringere colla bipenni.
Ipse ter aequoreo libans carchesia patri
Sic ait Aesonides: O qui spumantia nutu
Regna quatis, terrasque salo complecteris omnes,
Da veniam. scio me cunctis è gentibus vnum
Illicitas tentare vias, hyememque mereri:
Sed non sponte feror: nec nunc mihi iungere montes
Mens tamen, aut summo deposcere fulmen Olympo.
Ne Peliae te vota trahant. ille aspera iussa
Repperit, & Colchos in mala luctumque meorum.
Istum ego tu tantum non indignantibus vndis
Hoc caput accipias. & pressum regibus alnum.
Sic fatus, pingui cumulat libamine flammam.
Protulit vt crinem densis luctatus in extis
Ignis, & abscendit salientia viscera tauri,
Ecce pater, totusque deûm per littora Mopsus,
Immanis visu: vittamque comamque per auras
Surgentem, laurusque rotat: vox reddita tandem
Vox horrenda viris. tum facta silentia vati:
Heu quae nam aspicio! nostris modo concitus ausis
Aequoreos vocat ecce deos Neptunus, & ingens
Concilium: fremere, & legem defendere cuncti
Hortantur. sic amplexus sic pectora fratris
Iuno tenet: tuque ô puppem ne desere Pallas:
Nunc patrui nunc flecte minas, cessere, paremque
Accepere maris. per quot discrimina rerum
Expedior! subita cur pulcher arundine crines
Velat Hylas? vnde vrna humeris niueoque per artus
Caerulea vestes? vnde haec tibi vulnera Pollux?
Quantus io tumidis taurorum è naribus ignis!
Tolluntur se galeae, sulcique ex omnibus hastae,
Et iam iamque humeri. quem circum vellera Martem
Aspicio? quae nam aligeris secat anguibus auras
Caede madens? quos ense ferit? miser eripe paruos
Aesonide: cerno & thalamos ardere iugales.
Iam dudum longa Minyas ambage, ducemque
Terrificat: sed enim contra Phoebeius Idmon
Non pallore viris, non vllo horrore comarum

Terribilis

Terribilis plenus fatis, Phœboq; quieto,
Cui genitor tribuit monitu prænoscere diuûm
Omina, seu flammas, seu lubrica comminus exta,
Seu plenum certis interroget aëra pennis.
Sic fatus, Mopsusque canit: Quantum augur Apollo,
Flammaq; prima docet, prædura plena laboris
Cerno equidem, patiens sed quæ ratis omnia vincet.
Ingentes durate animæ, dulcesq; parentum
Tendite ad amplexus. lachrymæ cecidere canenti,
Quod sibi iam [illegible] in ignibus Argos.
Vix ea fatus erat, iungit cùm talia ductor
Æsonius. Superum quando consulta videtis,
O socij, quandoque datur spes prima cœptis,
Vos quoque nunc vires, animosque adferte paternos.
Non mihi Thessalici pietas culpanda tyranni,
Suspectusve dolo: Deus hæc deus omine dextro
Imperat, ipse suo voluit commercia mundo
Iuppiter, & tantos hominum miscere labores.
Ite viri mecum dubiiq; euincite rebus.
Quæ memoranda tunc, nostrisque nepotibus insint.
Hanc verò socij venientem littore læti
Dulcibus alloquiis, ludoq; educite noctem.
Paretur: mollibus iuuenes funduntur in alga,
Congestisq; thoris. Fumantia exta ministri
Rapta simul veribus, Cereremque dedere canistris.
Iamq; aderat summo decurrens vertice Chiron,
Clamantemq; patri procul ostendebat Achillem.
Vt puer ad notas erectum Pelea voces
Vidit, & ingentis tendentem brachia passu,
Assiluit, caraq; diu ceruice pependit.
Illum nec valido spumantia pocula Baccho
Sollicitant, veteres nec conspicienda metallo
Signa tenent, stupet in ducibus: magnumque sonantes
Haurit, & Herculeo fert comminus ora leoni.
Lætus at amplexus Peleus rapit oscula nati,
Suspiciensq; polum, placido sic currere fluctu
Pelea vultis, ait, ventosq; optare ferentes,
Hoc superi, seruate caput: tu cætera Chiron.
Da monitis, paruus lituos & bella loquentem
Miretur: sub te puerilia tela magistro
Venator ferat: & nostram festinet ad hastam.
Omnibus inde magis calor additus: ire per altum
Magna mente volunt. Phryxi promittitur abiens
Vellus, & auratis Argo reditura corymbis.
Sol ruit, & totum Minyis lætantibus vndæ
Diduxere diem. sparguntur littore curuo
Lumina nondum vllis terras monstrantia nautis.
Thracius hic noctem dulci testudine vates
Extrahit, vt steterit redimitus tempora vittis
Phryxus, & immissus contectus nubibus aries
Fugerit, Inoo linquens Athamanta Learcho,
Aureus vt iuuenem miserantibus intulit vndis
Vector, & astrictis vt sedit cornibus Helle.
Septem aurora vias, totidemque peregerat vmbras
Luna polo: dirimiq; procul non æquore visa,
Cœperat à gemina descendere Sestos Abydo.
Hic soror Æoliden æuum comitata per omne
Deserit, heu sæua nequicquam erepta nouerca.
Illa quidem fessis longe petit humida palmis
Vellera, sed bibulas vrgent pondere vestes
Vnda trahit, iamq; manus labuntur ab auro.
Quis tibi Phryxe dolor, rapido cùm concitus æstu
Respiceres miseræ clamantia virginis ora,
Extremasque manus, sparsosque per æquora crines!
Iamq; mero ludoq; modus positiq; quietis
Conticuere thoris, solitus quibus ordine fessis
Impatiens somni ductor manet, hunc grauis Æson
Et pariter vigil Alcimede spectantq; tenentq;
Plenis oculis: illis placidi sermonis Iason
Suggerit affatus, turbataq; pectora mulcet.
Mox vbi victa graui ceciderunt lumina somno,
Visa coronatæ fulgens tutela carinæ
Vocibus his instare duci. Dodonida quercum,
Chaoniiq; vides famulam Iouis, æquora tecum
Ingredior: nec fatidicis auellere syluis
Me, nisi promisso potuit Saturnia cœlo.
Tempus adest, age, rumpe moras, dumque æquore toto
Currimus, incertus si nubila duxerit æther:
Iam nunc mitte metus, fidens superisq; mihique.
Dixerat. ille pauens, læto quanquam omine diuum,
Prosilit stratis: Minyas simul excitat omnes
Alma nouo [illegible] pelagus [illegible] Phœbo.
Discurrunt transtris, in celso cornua malo
Expediunt, atq; tonsas in marmore summo
Prætentant: prora funem legit Argus ab alta.
Intereunt matrum gemitus: & fortia languent
Corda patrum, longis flentes amplexibus hærent.
Vox tamen Alcimedes planctus super eminet omnes.
Femineos tantum illa furens vlulatibus obstat,
Obruit Idæam quantum tuba Martia buxum.
Fatur & hæc. Nate indignos aditure labores,
Diuidimur: nec ad hos animum componere casus
Ante datum, sed bella tibi terrasq; timebam:
Vota aliis facienda deis, si fata reducunt:
Te mihi [illegible] placabile matribus æquor,
Possum equidem luctumque pati, longumque timorem,
Sin aliud fortuna parat, miserere parentum.
Mors bona, dum metus est, nec adhuc dolor. hei mihi Colchos
Vnde ego, & auecti timuissem vellera Phryxi
Quos iam mente dies, quam sæua insomnia curis

Prospicio! quotiens raucos ad littoris ictus
Deficiam. Scythicum metuens pontumque polumque,
Nec de te credam nostris ingrata serenis!
Da precor amplexus, hærentiaq; verba relinque
Auribus, & dulci iam nunc preme lumina dextra.
Talibus Alcimede mæret: sed fortior Aeson
Attollens dictis animos: O si mihi sanguis,
Quantus erat, cùm signifer in cratera minantē
No leuiore Pholum manus hæc compescuit auro:
Primus in aratis posuissem puppibus arma,
Concussoq; ratem gauderem tollere remo.
Sed patriæ valuere preces, auditaq; magnis
Vota deis, vt dent nostro tot in æquore reges,
Teq; ducem: tales, tales ego ducere fluctus,
Atque sequi (nunc ille dies det Iupiter oro)
Ille super, quo te Scythicis regisq; marisq;
Victorem, atq; humeros ardentem vellere rapto,
Accipiam, cedantq; tuæ mea facta iuuentæ.
Sic ait: ille suo collapsam pectore matrem,
Sustinuit: magnaq; senem ceruice recepit.
Et iam finis erat. Zephyrumque ratemque morantes,
Soluerat amplexus tristis tuba tertia signo.
Dant remo sua quisque viri, dant nomina transtris.
Hinc læuum Telamon pelagus tenet: altior inde
Occupat Alcides aliud mare: cetera pubes
Diuiditur. celer Asterion, quem matre carentem
Cristatus gemino fouit pater amne Cometes,
Segnior Apidani vires vbi sentit Enipeus:
Nititur, hinc Talaus, fratrisq; Leodocus vrget
Remo terga sui, quos nobile contulit Argos.
Hinc quoque missus adest, quamuis arcentibus Idas
Alitibus, sed turpe viro timuisse futura.
Hic & Naubulides tortas impingit in vndas
Iphitus: hic patrium frangit Neptunius æquor,
Qui tenet vndisonam Psamathen, semperq; patentem
Tænaron Euphemus: molliq; à littore Pellæ
Deucalion certus iaculis, & comminus ense
Nobilis Amphion: pariter quos edidit Hypsô,
Nec potuit similes voluitue edicere vultus.
Tum valida Clymenus percusso pectore tonsis,
Frater & Iphiclus puppem trahit: & face sæua
Inde mox Danaos acturus saxa Caphareu
Nauplius: & tortum non à Ioue fulmen Oilei
Qui gemet, Euboicas nato stridente per vndas:
Quiq; Erymanthæi sudantem pondere monstri
Amphitryoniaden Tegeæo limine Cepheus
Iuuit: & Amphidamas: at frater plenior ictu,
Maluit Ancæo villis contingere Pyrgi.
Tectus & Eurytion seruato colli capillo,
Quem pater Aonias reducem tondebit ad aras.
Te quoq; Thessalicæ Nestor rapit in freta puppis
Fama, Mycenæis olim qui candida velis
Æquora nec stantes instabere mille magistros.
Hic vatis Phœbiq; fides non vana parentis
Mopsus, puniceo cui circumfusa cothurno
Palla imos ferit alba pedes, vittataq; frontem
Cassis, & in summo laurus Peneia cono.
Quinetiam Herculeo consurgit ab ordine Tydeus,
Neleiusque Periclimenus: quem parua Methone
Et leuis Elis equis, & fluctibus obuius Aulon,
Cæstibus aduersos viderunt frangere vultus.
Tu quoque Phryxeos remo Pœantie Colchos
Bis Lemnon visure petis, nunc cuspide patris
Inclytus, Herculeas olim moture sagittas.
Proximus hinc Butes Actæis dites ab oris:
Innumeras nam claudit apes, longaq; superbus
Fuscat nube diem, dum plenas nectare cellas
Pandit, & in dulcem reges dimittit Hymetton.
Insequeris, casusq; tuos expressa Phalere
Arma geris, vacua nam lapsus ab arbore paruum
Te quater ardenti tergo circumuenit anguis:
Stat procul intendens dubium pater anxius arcū.
Tum calata metus altos gerit arma Eribotes.
Nec Peleus fretus socero & coniuge diua
Desinit. at prora splendet tua cuspis ab alta
Æacide: tantum hæc aliis excelsior hastis,
Quantum Peliacas in vertice vicerat ornos.
Linquit & Actorides natum Chironis in antro,
Vt pueris caro pariter meditetur Achilli
Fila lyræ, pariterq; leues puer incitet hastas:
Discat eques placidi conscendere terga magistri.
Et, quem fama genus non est decepta Lyæi,
Phlias immissus patrios de vertice crines
Nec timet Ancæum genitrix committere ponto,
Plena tulit quem rege maris, securus in æquor
Haud minus Erginus, proles Neptunia, fertur:
Qui maris insidias, clara qui sydera noctis
Norit, & e clausis quem distinet Aeolus antris,
Non metuat cui regna ratis, cui tradere cælum
Assidua Tiphys vultum lassatus ab Arcto.
Taurea vulnifico portat cælata plumbo
Terga Lacon, saltem in vacuos vt brachia ventos
Spargat, & Oebalium Pagasæa puppis alumnum
Spectet, securo celebrantem littora ludo.
Oraq; Thessalico melior contundere freno.
Vectorem passuda Castor dum quæreret Helles,
Passus Amyclæa pinguescere Cyllaron herba.
Illis Tænareo pariter tremit ignea fuco
Purpura, quod gemina mater spectabile tela
Duxit opus: bis Taygeton, syluasq; comantes
Struxerat: Eurotas molis bis luserat auro
Quemq; suus sonipes niueo de stamine portat,
Et volat amborum patrius de pectore cygnus.
At tibi collectas soluit iam fibula vestes,
Ostenditque humeros fortes, spatiumque superbi
Pectoris, Herculeis æquum Meleagre lacertis.
Hic humero à pendulanx: proles Cyllenia certus
Aethalides subitas neruo redeunte sagittas

Cogere

Cingere: tu medius gladio bonus ire per hostes
Euryte. nec patrio Minyis quaesitus in usu,
Nuntia verba ducis populi, quae reddit Echion.
Sed non, Iphi tuis Argo reditura lacertis,
Heu celerem Scythica te moesta relinquet arena,
Cessantemque tuo lugebit in ordine remum.
Te quoque dant campi tanto pastore Pheraei
Felices Admete [illegible] in arvis
Delius, ingrato Steropen quod fuderat arcu.
Ah quotiens famulo notis soror obvia silvis
Flevit, ubi Ossaea caperet fragra quercus,
Perderet & pingui mistos Boebeide crines!
Insurgit transtris, & remo Nerea versat
Canthus, in Aeeo volvet quem barbara cuspis
Pulvere: at interea clari decus addiderat orbis
Quem genitor gestabat Abas, secat aurea fluctu
Tegmina, Chalcidicas fugiens Euripus harenas.
Celsusque semiferum contorquens frena luporum,
Surgis ab [illegible] Neptune Gerasto.
Et tibi Pal[illegible], Polypheme [illegible]
Ante urbem ardentem restat deprendere patris
Relliquias. multum in [illegible] pia tusja moratus,
Si venias, breviore petit iam caerula remo,
Occupat & longe iam transtra novissimus Idas.
At frater magnos Lynceus servatur in usus,
Quem tulit Arene: posset qui rumpere terras,
Et Styga transmisso iam deprendere visu.
Fluctibus e mediis terras dabit ille magistro,
Et dabit astra rati, cumque aethera Iuppiter umbra
Perdiderit, solus transibit nubila Lynceus.
Quin & Cecropiae proles vacat Orithyiae,
Temperet ut tremulos Zetes fraterque Ceruchos.
Nec vero Odrysius transtris impenditur Orpheus,
Aut pontum remo subigit: sed carmine tonsas
Ire docet summo passim ne gurgite pugnent.
Donat & Iphiclo pellis, [illegible] labores
Aesonides, lassum Pylius quem miserat aevo,
Non iam opertum in partem, monitus sed tradat ut acres,
Magnorumque viros qui laudibus urat avorum.
Arge tibi cura ratis: te moenia doctum
Thespia Palladio dant munere: sors tibi, ne qua
Parte trahat tacitum puppis mare, fissaque fluctu
Vel pice vel molli concludere vimina cera.
Pervigil Arcadio Tiphys pendebat ab astro,
Hagniades, felix stellis qui segnitiem visum,
Et dedit aequoreos caelo duce tendere cursus.
Ecce per obliquos rapidum compendia montis
Ductor avens tacitusque dolis agnoscit Acastum
Horrentem iaculis, & parmae luce coruscum.
Ille ut se medias per scuta utrinque carina
Intulit, ardenti Aesonides retinacula ferro
Abscidit haud aliter saltus vastataque pernix
Venator cum lustra fugit dominoque timentem
Urget equum, teneras complexus pectore tigres,
Quas aliis rapuit gaudio, dum saeva relictis
Mater in adverso catulis venatur Amano.
Ut pariter propulsa ratis, stant littore matres,
Claraque vela oculis, percussaque sole, sequuntur.
Scuta virum: donec iam celsior arbore pontus,
Immensusque ratem spectantibus abstulit aer.
Sidereas iamque arce pater pulcherrima Graium
Coepta tuens, tantamque operis consurgere molem,
Laetatur: patrii neque enim probat otia regni.
Una omnes gaudent superi, venturaque mundo
Tempora, quasque vias cernunt sibi crescere Parcae.
Sed non & Scythici genitor discrimine nati
Intrepidus, tales fudit Sol pectore voces.
Summe sator, cui nostra dies, volventibus annis,
Tot peragit, refecitque vices, sua nec ista voluntas?
Grataque nunc undis, duce te, nunque secundo
It ratis? an meritos fas est mihi rumpere questus?
Hoc metuens, & ne qua foret manus invida nato,
Non media telluris opes, non improba legi
Divitis arva plagae, tenea it uberrima Teucer,
Et Lybis, & vestri Pelopis domus: horrida sævo
Quae premis arva gelu, stridentique in sedibus amnis
Cederet his etiam, & sese sine honore referret.
Ulterius sed nube rigens ac nescia regum
Stat iuber, & nostros iam zona reverberat ignes.
Quid regio immanis, quid Barbarus amnibus illis
Phasis, & adversis proles mea gentibus obstat?
Quid Minyae meruere queri? nuum vellere Grato
Ut potitur profugo quin agmina iungere Phryxo
Annuit. Inops ultro nec venit ad aras:
Imperii sed parte virum, natque moratus
Coniugio, videt e grata nunc stirpe nepotes:
Et generos vocat, & iunctas sibi sanguine terras.
Flecte ratem, meturque pater, nec vulnere nostro
Aequora pande viris, veteris sat conscia luctus
Sylva Padi, & vitreo flentes genitore sorores.
Affremit his, quassatque caput, quis vellera dono
Bellipotens sibi fixa videt, tentataque contra
Pallas: & amborum gemuit Saturnia questus.
Tum genitor: Vetera haec nobis & condita pergant.
Ordine cuncta suo, rerumque a principe cursu
Fixa manent: neque enim terris tum sanguis in ullis
Noster erat, cum fata darem, iustique facultas
Haec mihi, ut hinc varios struerem per saecula reges.
Utque ego curarum repetam decreta mearum,
Iam pridem regio, quae virginis aequor ad Helles,
Et Tanaim tenuis immenso descendit ab Euro,
Undat equis, floretque viris, nec tollere contra
Ulla pares animos, nomenque capessere bellis
Ausa manus: sic fata, loco sic ipse fovebam.
Accelerat sed summa dies, Asiamque labantem
Linquimus, & poscunt iam me sua tempora Graii.

Inde meæ quercus, tripodesq;, animæque parentum
Hanc pelago misére manum: via facta per undas,
Perq; hyemes Bellona tibi: nec vellera tantum
Indignanda manent, propior de virgine rapta
Ille dolor, sed nulla magis sententia menti
Fixa meæ: veniet Phrygia nam pastor ab Ida,
Qui gemitus, irasq; pares, & mutua Graiis
Dona ferat. quæ classe dehinc effusa procorum
Bella, quot ad Troiam flentes hyberna Mycenas,
Quot proceres, natosq; Deûm, quæ robora cernet
Oppetere, & magnis Asiam concedere fatis!
Hinc Danaûm de fine sedet: gentesq; fouebo
Mox alias: pateant montes sylvæq; lacusq;,
Cunctaq; claustra maris, spes & metus omnibus esto.
Arbiter ipse locos, terrenaq; summa mouebo:
Experiar, quænam populis longissima cunctis
Regna velim, linquamque datas ubi certus habenas.
Tunc oculos Aegei refert ad cærula, robur
Herculeum, Ledæq; tuens genus atq; ita fatur:
Tendite in astra viri: me primum regia mundo
Iapeti post bella, trucis Phlegræq; labores
Imposuit: durum vobis iter & graue cælo
Institui. sic ecce meus, sic orbe peracto
Liber, & expertus terras remeauit Apollo.
Dixit, & ingentem flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, quæ puppe propinqua,
In bifidum discessit iter, fratresq; petiuit
Tyndareos: placida & mediis in frontibus hæsit
Protinus amborum, lumenq; innoxia fundit
Purpureum: miseris olim implorabile nautis.
Interea medio sæuus permissa profundo
Carbasa Pangæa Boreas speculatus ab arce:
Continuo Aeoliam, Thyrrenaq; tendit ad antra
Concitus. omne dei rapidis nemus ingemit alis:
Strata Ceres: motusq; niger sub præpete pontus.
Aequore Trinacrio, refugiq; à parte Pelori,
Stat rupes horrenda fretis. quot in æthera surgit
Molibus, infernas totiens demissa sub undas.
Nec scopulos, aut antra minor iuxtà altera tellus
Cernitur: illam Achamas habitat, nudusq; Pyragmon.
Has nimbi, ventiq; domos, & naufraga seruat
Tempestas: hinc in terras latumque profundum
Est iter: hinc olim soliti miscere polumq;
Infelixq; fretum: (neque enim tunc Aeolus illis
Rector erat, Libya cum rumperet aduena Calpen
Oceanus, cum flens Siculos Oenotria fines
Perderet, & mediis intrarent montibus unda)
Intonuit, donec pauidis ex æthere ventis
Omnipotens, regemq; dedit, quem iussa vereri
Sæua cohors: in monte chalybs iterataq; muris
Saxa, domant Euros, cum iam prohibere frementum
Ora nequit rex, tunc aditus & claustra refringit
Ipse volens, placatque data fera murmura porta.
Nuntius hunc solio Boreas proturbat ab alto:
Pangæa quod ab arte nefas, Aeole vidi!
Graia nouam ferro molem commenta iuuentus
Pergitque ingenti gaudens domat æquora velo:
Nec mihi libertas imis freta tollere arenis,
Qualis eram, nondum vinclis & carcere clausus:
Hinc animi structæq; viris fiducia puppis,
Quod Borean sub rege vident. da mergere Graios,
Insanamq; ratem: nil me mea pectora tangunt,
Tantum hominum compesce minas, dum litora iuxta
Thessala, nec dum alia viderunt carbasa terræ.
Dixerat. at cuncti fremere intus, & æquora venti
Poscere. tum valido contortam turbine portam
Impulit Hippotades fundunt se carcere læti
Thraces equi, Zephyrusq;, & nocti concolor alas
Nimborum cum prole Notus: crinemq; procellis
Hispidus, & multa flauus caput Eurus arena.
Induxere hyemem, raucoq; ad littora tractu
Vnanimi freta curua ferunt: nec sola tridentis
Regna mouent, vasto pariter ruit igneus æther
Cum tonitru piceoq; premit nox omnia cælo.
Excussi manibus remi, conuersaq; frontem
Puppis in obliquam resonat, latus accipit undas:
Vela super tremulum subitus volitantia malum
Turbo rapit. qui tum Minyis trepidantibus horror
Cum picei fulsere poli, pauidamq; coruscæ
Ante ratem cecidere faces, antennaq; læuo
Prona dehiscentem cornu cum sustulit undam?
Non hyemem, missosq; putant consurgere ventos
Ignari, sed tale fretum. tum murmure mœsto:
Hoc erat illicitas temerare rudentibus undas,
Quod nostri timuere patres: vix littore puppim
Soluimus: & quantis tremuit se sustulit Argo!
Hoccine Cyaneæ concurrunt æquore cautes?
Tristius an miseris superest mare? linquite terras
Spem pelagi, sacroq; iterum seponite fluctus.
Hæc iterant segnes flentes occumbere leto.
Magnanimus spectat pharetras, & inutile robur
Amphitryoniades: miscent suprema pauentes
Verba alij, iunguntq; manus, atq; ora fatigant:
Aspectu tota in misero cum protinus alnus
Soluitur, & vasto puppis mare sorbet hiatu.
Illam huc atq; illuc nunc torquens verberat Eurus,
Nũc stridens Zephyris aufert Notus. undiq; feruent
Aequora: cùm subitus trifida Neptunus in hasta

Cæruleum

Caeruleum fundo caput extulit. hanc mihi Pallas,
Et soror hanc, inquit, mulcens mea pectora fletu
Abstulerint, veniant Pharia Tyriaque carina:
Permissumque putent: quassam mox rapta videbo
Vela Noto plenasq; malis clamoribus vndas!
Non meus Orion, aut saeuus Pliade taurus
Mortis causa noua: mihi es tu gentibus Argo
Fata paras. nec tam merito tibi, Tiphy, quisquam
Vlla parens volet Elysium, manesq; piorum.
Haec ait, & pontum pater ac turbata reponit
Littora, depellitq; Notos: quos caerulus horror
Et madido grauis vnda sinu, longeq; secutus
Imber, ad Aeolia tendunt simul aequora porta.
Emicuit reserata dies, caelumq; resoluit
Arcus: & in summos redierunt nubila montes.
Iam placidis ratis extat aquis, quam gurgite ab imo
Et Thetis, & magnus Nereus socer erigit vlnis.
Ergo [illegible] ductor sacro velatur amictu,
Aesoniamque capit pateram: quam munere gaudens
Liquerat hospitio, pharetramque rependerat auro
Salmoneus: nondum ille furens: cum fingeret alti
Quadrifida trabe tela Iouis, contraq; ruentem
Aut Athon, aut Rhodopen, maesta nemora ardua Pisa
Aemulus & miseros ipse vreret Elidis agros.
Hac pelago libat latices, & talibus infit:
Di quibus vndarum tempestatumq; sonora
Imperium, & magno penitus par regia caelo:
Tuq;, fretum diuosq; pater sortite biformes:
Seu casus nox ista fuit, seu voluitur axis,
Vt superum sic stares opus, tollique vicissim
Pontus habet, seu te iussit noua puppis imago
Armorumque hominumque, truces consurgere in iras:
Impune heu luerim satis, & tua numina rector
Iam fuerint mitiora mihi, da reddere terris
Hanc animas, patriaq; amplecti limina porta.
Tum quocunque loco meritas tibi plurimus aras
Pascet honos, vbicunque rotis horrendus equisve
Stes pater. atque ingens vtrimque fluentia Triton
Frena tenet: tantum nostras concede per vrbes.
Dixerat haec. oritur clamor, dextraque sequentum
Verba ducis. sic cum stabulis & messibus ingens
Ira deum & Calabri populator sirius arui
Incubuit, coit agrestium manus inscia priscum
In nemus, & miseris dictat pia vota sacerdos.
Ecce autem molli Zephyros descendere lapsu
Aspiciunt, velut immissis caua pinus habenis,
Infinditque salum, & spumas vomit aere stridens
Tiphys agit, tacitiq; sedent ad iussa ministri.
Qualiter ad summi solium Iouis, omnia circum
Prona, parata deo, ventique, imbresque, niuesque,
Fulguraque, & tonitrus, & adhuc in fontibus amnes.
At subitus, curaq; ducem metus acrior omni,
Mensque mali praesaga quatit, quod regis ad ortus
Progeniem, raptoq; dolis crudelis Acasto,
Caetera nuda neci, mediosq; in crimine patrem
Liquerit, ac nullis inopem vallauerit armis,
Ipse procul nunc tuta tenens, ruat omnis in illos
Quippe furor, nec vana pauet, trepidatque futuris.
Sensit atrox Pelias, inimicaq; vertice ab alto
Vela videt: nec qua se ardens effundere possit
Nil animi, nil regna iuuant: si emit obice ponti
Clausa cohors, telisque salum facibusque coruscat.
Haud secus, arisona volucer cum Daedalus ora
Prosilijt, iuxtaq; comes breuioribus alis,
Nube noua linquente domos: Mineia frustra
Infremuit manus, & visu lassatur inani:
Omnis equis plenisq; redit cortina pharetris.
Quin etiam in thalamis, primoque in limine Acasti
Fusus humo, iuuenis gressus & inania signa
Ore premit, sparsisq; legens vestigia canis:
Te quoque iam maesti forsan genitoris imago
Nate, agit, & luctus subeunt suspiria nostri.
Iamq; dolos, circumq; truces discrimina leti
Mille vides, qua te infelix, quibus insequar oris?
Non Scythicas ferus ille domo, nec ad ostia ponti
Tendis iter, falsa sed captum laudis amore
Te puer in nostra durus tormenta senecta
Nunc lacerat. celsis an si freta puppibus essent
Peruia, non vltro iuuenes classemque dedissem?
O domus, ô freti nequicquam prole nepotes.
Dixit, & extemplo Furiis iraq; minaci
Terribilis, sunt hic etiam tua vulnera praedo,
Sunt lacrimae, carusque parens. simul aedibus altis
Itque reditque fremens, verumque asperrima versat.
Bistonas ad meritos cum cornua saeua Thyoneus
Torsit, & infelix iam mille furoribus Haemus,
Iam Rhodopes nemora alta gemunt: talem incita longis
Porticibus, coniunxq; fugit, natiq; Ligurgum.
Tartareo tum sacra Ioui, Stygiisq; ferebat
Manibus Alcimede tanto super anxia nato,
Si quid ab excitis melius praenosceret umbris.
Ipsum etiam, curisq; parem talesq; prementem
Corde metus, ducit faciem tamen, Aesona coniunx.
In scrobibus cruor, & largus Phlegethontis operti
Stagnat honos, saeuoque vocat grandaeua tumultu
Thessalis exanimes atauos, magnaq; nepotem.

Plisones. & iam tenues ad carmina vultus
Extulerat, magisque tuens natumque nurumque.
Talia cognato pandebat sanguine Cretheus:
Mitte metum, volat ille mari: quantumque propinquat,
Iam magis atque magis. variis stupet acta deorum
Prodigiis quantumque truces oracula Colchos.
Heu quibus ingreditur fatis! qui gentibus horror
Pergit! mox Scythiae spoliis nuribusque superbus
Adveniet. cuperem ipse graves tum rumpere terras.
Sed tibi triste nefas, fraternaque turbidus arma
Rex parat & saevos irarum concipit ignes.
Quin rapis hanc animam, & famulos citus effugis artus:
I, meus es. iam te in lucos pia turba silentum,
Secretumque ciet revocans pater Aeolus antrum.
Haec ait. interea famulum clamore supremo
Mista domus: regemque fragor per moenia defert.
Mille ciere minas, & iam dare iussa vocatis.
Flagrantes aras, vestemque nemusque sacerdos
Praecipitat, iuvenumque tamen circumspicit Aeson
Quid moneat. quam multa leo cunctatus in arta
Mole virum, rictusque genas & lumina pressit.
Sic curae subiere ducem, ferrum ne capessat
Imbellis atque aevi, tenor gestamina primae:
An patres regnique acuat mutabile vulgus.
Contra effusa manus, haerensque in pectore coniunx:
Me quoque, ait, casus, comitem, quicunque propinquat,
Accipies: mecum fata traham, natumque videbo
Te sine: sat caeli patiens, cum prima per altum
Vela dedit, potuique tuum perferre dolorem.
Talia per lacrymas. & iam circumspicit Aeson,
Praevenitque sine mora quae fata capessat
Digna satis magnos obitus natumque animumque
Et gentes Aeolium pugnataque pectore bella.
Est etiam ante oculos aut vivida altera proles,
Ingentes animos & fortia discere facta
Quem videt, atque olim leti meminisse paterni.
Ergo ait, renovat Veteris [illegible]
Sordidus & multa pridem ferrugine taurus
Stabat adhuc cui caerulea per cornua vitta,
Et taxi frons hirta comis, ipse aeger anhelans,
Impatiensque loci, visaque exterritus umbra.
Hunc sibi praecipuum Geniis ac more nefando
Thessalus in sacros Ditis servaverat usus.
Tergeminam tum placat Heram, Stygiasque supremo
Obsecrat igne domos: iam iam exorabile retro
Carmen agens. neque enim ante leves niger avehit umbras
Portitor, & cunctae primis stant faucibus orci.
Illum ubi tempus superest in corpore sacro
Conspexit, stratus leto, supremaque fatur.
Ipse manu tangens damnati cornua tauri:
Vos, quibus imperium Iovis, & non segne peractum
Lucis iter, mihi consiliis, mihi cognita bellis
Nomina, magnorum fama sacrata nepotum:
Iusque excite patris umbris, ut nostra videres
Funera, & oblitos superum paterere dolores,
Da placidas mihi sedis iter, meque hostia vestris
Conciliet promissa locis. tu nuntia fontum
Virgo Iovis, terras oculis quae prospicis aequas,
Ultricesque deae, fasque & grandaeva furorum
Poena parens, meritis regis succedite tectis,
Et saevas inferte faces, [illegible] efferat raptet
Corda pavor, nec sola mei gravia affore nati
Arma, ratemque putet, classes & pontica signa?
Atque indignatos temerato litore reges
Mente agitet, semperque metu decurrat ad undas
Arma ciens, mors fera viam, tentataque claudat
Effugia, & nostras nequeat praecurrere Diras:
Sed reduces iam iamque viros, auroque coruscum
Cernat iter. stabo insultans, & ovantia contra
Ora manusque feram: tum nobis si quod in usum
Arcanumque nefas, & adhuc incondita leti
Sors superest, date fata pudibunda senectae
Exitia, indecoresque obitus: non Marte, nec armis,
Aut alii precor ille mei dignatus ut unquam
Ense cadat, quem fida manus, quem cara suorum
Dirigat, laceretque senem, nec membra sepulcro
Contegat. haec noster de rege piacula sanguis
Sumat, & heu cunctae, quas misit in aequora, gentes.
Astitit, & nigro fumantia pocula tabo
Contigit ipsa gravi Furiarum maxima dextra.
Illa avida exceptum pateris hausere cruorem.
Fit fragor: irrumpunt fores, qui saeva ferebant
Imperia, & strictos iussis regalibus enses.
In media iam morte senes, suspectaque leto
Lumina, & undantis revomentes veste cruorem
Conspiciunt: primoque rudem sub limine rerum
Te puer, & vita pallentem morte parentum,
Diripiunt, addantque tua. [illegible] Aeson
Excedens, memoremque tulit sub nubibus umbram.
Cardine sub nostro rebusque abscissa supernis
Tartareae sedes aula patent. non illa ruentis
Accessura polo, victam si volvere molem
Ingenti iacet ore Chaos quod pondere [illegible]
Materiem, lapsumque queat coniungere mundum.
Hic geminae aeternum portae: quarum altera dura
Semper lege patens, populos regesque receptat,
Ast aliam tentare nefas, & tendere contra,
Rara & sponte patet, si quando pectore ductor
Vulnera nota gerens, galeis praefixa rotisque
Cui domus, aut studium mortales pellere curas,
Culta fides, longe metus, atque ignota cupido:

Seu

Seu venit in vittis, castaq; in veste sacerdos;
Quos omnes lenis plantis & lampada quassans
Progenies Atlantis agit. Lucet via latè
Igne dei: donec siluas & amœna piorum
Deueniant, campóq; vbi Sol, totúmque per annum
Durat aprica dies, thyasique, choréque virorum,

Carminaque, & quorum populis iam nulla cupido.
Has pater in sedes, æternáque mœnia natum,
Inducitq; nurum. tum porta quanta sinistra
Pœna, docet, maneat Pelian, quo lumine monstrat.
Mirantur tantos strepitus, turbamq; ruentem,
Et loca, & infernos almæ virtutis honores.

C. VALERII FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER II.

INTEREA scelerum, luctuq; ignarus Iasón
Alia secat. neque enim patrios cognoscere casus
Iuno sinit; mediis ardens ne flectat ab vndis;
Ac temerè in Pelian, & adhuc obstantia regi
Fata ruat: placitoq; deus neu deserat actus.
Iamq; fretu summas æquatum Pelion ornos,
Templáq; Piseæ mergunt obliqua Dianæ.
Iam Sciathos subsedit aquis: tam longa recessit
Sepes: attollit tondentes pabula Magnes
Campus equos: vidisse putant Dolopeia busta,
Intrantemq; Amyron curuas quæsita per oras
Æquora; flumineo cuius reducunta vento
Vela legunt: remis insurgitur, inde salutant
Eurymenas: recipit velumq; fretumq; reuersum
Auster: & in nubem Minyis repetentibus altum,
Ossa redit. metus ecce deûm, damnataq; bello
Pallene, circumq; vident immania monstra
Terrigenûm cælo quondam aduersata gigantum,
Quos scopulis, trabibusq; parens miserata ingissque
Induit, & versos exstruxit in æthera montes.
Quisque suas in rupe minas, pugnámque, metúsque,
Seruat adhuc: quatit ipse hyemes, & torquet ab alto
Fulmina crebra pater: scopulis sed maximus illis
Horror abest, Siculæ pressius tellure Typhoeus.
Hunc profugum, & sacras reuomentem pectore flammas,
Vt memorant, prensum ipse comes Neptunus in alto
Abstulit, implicuitq; vadis: totienq; cruenta
Mole resurgentem, torquentemq; ignibus vndas
Sicanium dedit vsque fretum, cumq; vrbibus Aetnam
Intulit ora premens: trux ille, cieclat adesi
Fundamenta iugi, pariter tunc omnis anhelat
Trinacria, iniectam fesso dum pectore molem
Commouet experiens, gemituq; reponit mani
Iamque Hyperionius metas maris vrget Iberi

Currus, & erectæ prono laxantur habenæ
Aethere, cùm palmas Tethys grandæua, sinuq;
Sustulit, & rupto somnit sacer æquore Titan.
Auxerat hora metus iam se vertentis Olympi:
Vt faciem, raptoq; simul monteq; locoq;
Ex oculis, circumq; graues videre tenebras,
Ipsa quies rerum, mundiq; silentia terrent,
Astraq;. & effusis stellatus crinibus æther.
Ac velut ignota captus regione viarum,
Noctiuagum qui carpit iter, non aure quiescit,
Non oculis, noctisq; metus niger auget vtrinque
Campus, & occurrens vmbris maioribus arbor.
Haud aliter trepidare viri, sed pectora firmant
Hagniades. Nonne hanc, inquit, sine numine pinum
Dirigimus: nec me tantùm Tritonia tursus
Erudit, sæpe ipsa manu dignata carinam est.
At non experti, subitus cùm luce fugata
Horruit imbre dies! quantis, pró Iupiter, Austris
Restitimus! quanta, quotiens & Palladis arte
In cassum decima cecidit rumor arduus vnda!
Quin agite ô socij, micat immutabile cælum,
Puráque nec grauido surrexit Cynthia cornu?
Nullus in orbe rubor, certusq; ad talia Titan,
Integer in fluctus, & in vno decidit Euro.
Adde quòd in noctem venti velóque marisq;
Incumbunt magis: it tacitis ratis ocior horis.
Atque adeò non illa sequi mihi sidera monstrant
Quæ delapsa polo rèsicit mare: tantus Orion
Iam cadit, iam strictus in æquore Perseus:
Sed mihi dux, veritis qui numquam conditur vndis,
Axe nitet serpens: septenoq; implicat ignes.
Sic ait: & certi memorat qui vultus Olympi,
Pleiones, Hyadumq; locos, quo sidere vibres
Ensis, & Actæus niteat qua luce Lycaos.
Hæc vbi dicta dedit, Cereris tum munere fessas
Restituunt vires, & parco corpora Baccho:
Mox somno cessere: regunt sua sidera puppem.
Iamq; sub Eoa dubios Atlantidis ignes
Albet ager: motiq; truces ab oulibus vrsi
Tuta domósque petunt: raras & litus in altum
Mittit aues, cùm primus equis exegit anhelis

Phœbus Athon, mediásque diem dispersit in vndas:
Certatim remis agitur mare: rostraq; cursu
Prima tremunt: & iam summis Vulcania surgit
Lemnos aquis, tibi per varios defleta labores
Ignipotens: nec te Furijs & crimine matrum
Terra, fugæ meritiq; piget meminisse prioris.
Tempore quo primum fremitus insurgere opertos
Cœlicolum, & regni sensit nouitate tumentes
Iupiter, ætheriæ nec stare silentia pacis:
Iunonem volucri primam suspendit Olympo,
Horrendum chaos ostendens, pœnamq; baratri.
Mox etiam pauidæ tentantem vincula matris
Soluere, prærupti Vulcanum vertice cæli
Deuoluit: ruit illo polo, noctemq; diémque
Turbinis in morem, Lemni cùm littore tandem
Insonuit: vox inde repens vt perculit vrbem,
Acclíuem scopulo inueniunt, miseréntque, fouéntque
Alternos ægro cunctantem poplite gressus.
Hinc reduci, superas postquam pater annuit arces,
Lemnos clara deo: nec fama notior Aetnæ
Aut Lipares domus. has epulas, hæc templa, peracta
Aegide, & horrifici formatis fulminis alis
Lætus adit: contrà Veneris stat frigida semper
Ara loco, meritus postquam dea coniugis iras
Horruit, & tacitæ Martem tenuere catenæ.
Quocirca struit illa nefas: Lemnoq; merenti
Exitium furiale mouet: neque enim alma videri
Iam tum ea cùm tereti crinem subnectitur auro
Sydereos diffusa sinus, eadem effera & ingens,
Et maculis suffecta genas, pinúmque sonantem
Virginibus Stygijs, nigramq; simillima palmam.
Iámq; dies aderat, Thracas qui fuderat armis:
Dux Lemni, puppes tenui contexere canna
Ausus, & inducto cratem defendere tergo,
Læta mari tum signa refert: plenasq; mouebant
Armentis, nuribusq; rates, & barbara vestis.
Et torques insigne loci sonat æquore clamor:
O patria, ó varijs coniunx nunc anxia curis,
Has agimus longi famulas tibi præmia belli,
Cùm dea se picco per sudum turbida nimbo
Præcipitat, famámque vagam vestigat in vmbra:
Quam pater omnipotens digna atque indigna canentem,
Spargentémque metus, placidis regionibus arcet
Aetheris: illa fremens habitat sub nubibus ìmis,
Non Erebi, non diua poli: terrasq; fatigat
Quas datur: audentem, primi spernuntq; fouéntque:
Mox omnes agit, & motis quatit oppida linguis.
Talem diua sibi scelerisq; deliq; ministram
Quærit auens. videt illa prior, iamque aduolat vltro
Impatiens: iámque ora parat, iam suscitat aures:
Hanc superincendit Venus: atque his vocibus implet:
Vade, age, ad æquoream virgo delabere Lemnon,
Et cunctas mihi verte domos: præcurrere qualis
Bella soles, cùm mille tubas, armataq; campis
Agmina, & innumerûm flatus consingis equorum:
Assere iam luxu, turpique cupidine captos
Fare viros, carasq; toris inducere Thressas.
Hinc tibi principia, hinc rabidas dolor vndique matres
Instimulet: mox ipsa adero, ducámque paratas.
Illa abit, & mediam gaudens defertur in vrbem:
Et primam Eurynomen ad proxima limina Codri
Occupat, exesam curis, castumq; cubile
Seruantem: manet illa viro, famulasq; fatigat
Littoribus: tardi reputant quæ tempora belli
Ante thorum, & longo mulcent insomnia penso.
Huic dea cum lacrimis, & nota veste Neæræ
Icta genas, Vtinam non hic tibi nuntius essem
O soror, aut nostros, inquit, prius vnda dolores
Obruat, in tali quoniam tibi tempore coniunx
Sic meritæ, votis quem tu fletúque requiris:
Heu furit, & captæ indigno famulatur amore.
Iamq; aderunt: thalamisq; tuis Threissa propinquat,
Non fama, non arte colus, non laude pudoris
Par tibi, nec magni proles præclara Dorycli,
Picta manus, vstoque placet sed Barbara mento.
Attamen hos tales forsan solabere casus
Tu, thalamis, fatóque legens meliore penates.
Me tua matris egens, damnataq; pellice proles
Exanimat, quam iam miseros transuersa tuentem,
Letalesque dapes, infectaq; pocula cerno.
Scis sumus vt similes: flammis genus adde cruentis
Quod patrium sæuire dabis: iam lacte ferino,
Iam veniet durata gelu. sed me quoque pulsam
Fama viro: nostrosq; thoros virgata tenebit,
Et plaustro direpta nurus. sic fata, querelas
Abscidit: & curis pauidam lacrimisque reliquit.
Transit ad Iphinoen: hisdémq; Amithaonis implet,
Olenijq; domum Furijs. totam inde per vrbem
Personat: vt cunctas agitent expellere Lemno,
Ipsi vrbem Thressæq; regant, dolor iraq; surgit:
Obuia quæque eadem retrahitque auditque: neque vlli
Vana fides. tum voce deos, cum questibus implent
Oscula iamq; thoris, iamq; oscula postibus ipsis
Ingemmant: lacrimisque iterum, visúque morantur:
Prosiliunt, nec tecta virûm, thalamósque reuisunt.

Am-

Amplius: agglomerant sese, nudoque sub astris
Condensae fletus acuunt, ac dira precantur
Coniugia, & Stygias infanda ad foedera tedas.
Has inter medias, Dryopes in imagine maesta
Flet Venus: & saeuis ardens vera planctibus instat.
Primaque Sarmaticas vtinam fortuna dedisset
Infedisse domos, tristesque habitasse pruinas,
Plaustra sequi, vel iam patria vidisse per ignes
Fulmen agi, stragemque domus: nam caetera bello
Perpetimur. me ne ille nouus, me destinat amens
Seruitiis, vrbem vt fugiens natosque relinquam?
Non prius ense manus, raptoque armabimus igne,
Dumque silent, ducuntque noua cum coniuge somnos.
Magnum aliquid spirabit amor? tunc ignea torquens
Lumina praecipites excussit ab vbere natos.
Ilicet arrectae mentes, cunctaeque matrum
Corda, sator Veneris gemitus rapit. aequora cuncta
Prospiciunt: simulantque choros, deluit aq. festa
Fronde tegunt, laetaque viris venientibus adsunt.
Iamque domos, mensasque petunt: discumbitur altis
Porticibus: sua cuique furens festinaque coniux
Adiacet. inferni qualis sub nocte barathri
Accubat attonitum Phlegyam & Thesea iuxta
Tesiphone: saeuasque dapes & pocula libat,
Tormenti genus. & nigris amplectitur hydris.
Ipsa Venus quassans vndantem turbine pontum
Agglomerat tenebras: pugnaque accincta, trementem
Desilit in Lemnon: nimbisque & luce fragosa
Prosequitur polus: & tonitru pater auget honorem.
Inde nouam pauidas vocem furibunda per auras
Congeminat: qua primus Athos, & pontus & ingens
Thraca palus. pariterque thoris exhorruit omnis
Mater: & astricto riguerunt vbere nati.
Accelerat pauor, & Geticis discordia demens
E stabulis, atraque genus pallentibus ira.
Et dolus, & rabies: & leti maior imago
Visa truces exserta manus, vt prima vocatu
Intonuit, signumque dedit Mauortia coniux.
Hic aliud Venus, & multo magis ipsa tremendum
Orsa nefas: gemitus fingit, vocesque cadentum:
Irruptisque domos: & singultantia gestans
Ora manu, taboque sinus perfusa recenti,
Arrectasque comas: Meritos en prima reuertor
Vltra thoros: premit ecce illos. tum verbere ductas,
In thalamos agit. & cunctantibus inuenit enses.
Vnde ego tot scelerum facies, tot fata iacentum
Exsequar? heu vatem monstris quibus insulis ordo?
Quae se aperit seriesa? o qui me vera canentem
Sistat, & hac nostras exsoluat imagine noctes?
Inuadunt aditus, & quondam cara iacentum
Corpora: pars, vt erant, dapibus vinoque soporos,
Pars conferre manus etiam, magnisque parata
Cum facibus, quosdam insomnes & cuncta tuentes.
Sed tentare fugam, prohibetque capessere contra
Arma metus. adeo ingentes inimica videri
Diua dabat: notaque sonat vox coniuge maior.
Tantum oculos pressere metu, velut agmina cernant
Eumenidum, ferrumue super Bellona coruscet.
Hoc soror, hoc coniux, propiorque hoc nata, parensque
Saeua valet: prensisque thoris mactatque trahitque
Femineum genus: in manes quos sternere Bessi,
Nec Geticae potuere manus, aut aequoris ira.
His cruor in thalamis, & anhela in pectore fumant
Vulnera. seque thoris misero luctamine trunci
Deuoluunt: diras alia ad fastigia tedas
Iniiciunt, adduntque domos: pars ignibus atris
Effugiunt propere sed dira in limine coniunx
Obsidet. & viso repetunt incendia ferro.
Ast alias, Thressas labem causamque furoris
Diripiunt. mixti gemitus, clamorque precantum
Barbarus, ignotaque implebant aethera voces.
Sed tibi nunc qua digna tuis ingentibus ausis
Ora feram, decus & patriae laus vna ruentis,
Hypsipyle? non vlla meo te carmine dictam
Abstulerint, durent Latiis modo saecula fastis,
Iliacique lares. tantique palatia regni.
Irruerant aliae, pariter nataeque nurusque,
Totaque iam sparsis exarserat insula monstris:
Illa pias armata manus, Fuge protinus vrbem
Mene pater: non hostis, ait, non maxima lasso
Thraces habent, nostrum hoc facinus, ne quaere quis auctor.
Iam fuge, iam dubiae donum rape mentis, & ensem
Tu potius misera retine. tunc excipit artus,
Obnubitque caput, tacitumque ad consecta Bacchi
Templa rapit. primoque manus a limine tendens,
Exime nos sceleri pater, & miserere piorum
Rursus ait. tacita pauidum tunc sede locauit,
Sub pedibus, dextraque dei latet ille receptus
Veste sacra, voces choros & trieterica reddunt
Aera sonum, fixaque fremunt in limine tygres.
Regina vt roseis auroram surgere bigis
Vidit, & insomnis lassatas turbine tandem
Conticuisse domos: stabilem quando optima facta
Dant animum, maiorque piis audacia coeptis,
Serta patri, iuuenisque comas, vestesque Lyaei
Induit: & medium curru locat, aeraque circum,
Tympanaque & plenas tacita formidine cistas.
Ipsa sinus, hederisque ligat famulantibus artus,
Pampineamque quatit ventosis ictibus hastam,
Respiciens teneat virides velatus habenas
Vt pater, & nitea tumeant vt cornua mitra,
Et sacer vt Bacchum referat scyphus. impulit acri
Tum validas stridere fores, rapiturque per vrbem

Talia voce canens, linque ô mi cæde madentem
Bacche domum: sine fœdatum te funere pontus
Expiet; & referam lotos in templa dracones.
Sic medios egressa metus: facit ipse verendam
Nam deus, & flatu non inscia gliscit anhelo
Iamq; senem tacitis sæua procul vrbe remotum
Occulerat siluis. ipsam sed concitat ausi
Nocte dieq; pauor, fraudataq; turbat Erinnys.
Non similes tam ferre choros (semel orgia fallunt)
Audet, non patriis bustis accendere saltus.
Et fuga diues iam misero quærenda per artes.
Vt, a ratis, sana defecta laboribus vnda,
Quam Thetidi longinqua dies Glaucoque repostam
Solibus, & canis vrebat luna pruinis;
Huc genitorem, alta per opaca silentia noctis,
Præcipitem siluis rapit, & sic mœsta profatur:
Quam genitor patriam? quantas modo linquimus iras?
Puppe domos? prô dira lues, prô noctis acerbæ
Exitium! talin possum te credere puppi
Care parens? possum tantis retinere periclis?
Soluimus heu miserum furtis scelus. annue votis
Diua, soporiferas quæ nunc trahis æquore bigas.
Non populos non dite solum, non vlla parenti
Regna peto: patria liceat decedere terra.
Quando ego seruato mediam genitore per vrbem
Læta ferar? quando hic lachrymas planctusque videbo?
Dixerat. ille procul trunca fugit anxius alno,
Taurorumq; locos, delubraq; sæua Dianæ
Aduenit. hic illum tristi dea præficit aræ
Ense dato. mora nec terris tibi longa cruentis.
Iam nemus Egeriæ, iam te ciet altus ab Alba
Iuppiter, & soli non mitis Aricia regi.
Arcem nata petit, quo iam manus horrida matrum
Congruerat rauco fremitu sedere parentum,
Natorumq; locis: cunctæq; in mœnibus vrbis
Iura nouant: donant solio, sceptrisq; paternis
Vt meritam. redduntq; piæ sua præmia menti.
Ecce procul validis Lemnon tendentia remis
Arma notant: rapitur subito regina tumultu,
Consiliumq; vocat. non illis obuia tela
Ferre, nec infestos dederat furor improbus ignes:
Ni Veneris sæuas fregisset Mulciber iras.
Tunc etiam vates Phœbo dilecta Polyxo
Non patriam, non certa genus: sed maxima Cœto
Proteaq; ambiguum Pharij se patris ab antris
Huc vexisse vias, iunctis super æquora phocis:
Sæpe imis se condit aquis, cunctataq; paullum
Surgit, vt auditas referens in gurgite voces:
Portum demus, ait, hæc hospita, credite puppis
Aduenit: leuior Lemno deus æquore flexit
Huc Minyas: Venus ipsa volens dat tempora iungi,
Dum vires vtero, maternáq; sufficit ætas.
Dicta placent: portisq; preces ad littora Graiis
Iphinoe. nec turba nocens, scelerisq; recentis
Signa mouens, tollitq; loci Cythereâ timorem.
Protinus ingentem procerum sub nomine taurum
Deiicit: insuetis & iam pia munera templis
Reddit, & hæc prima Veneris calet ara iuuenca.
Ventum erat ad rupem, cuius pendentia nigris
Fumant saxa iugis, coquiturq; vaporibus aer.
Substitit Æsonides: atq; hic regina precari
Hortatur: caussasq; docens, Hæc antra videtis,
Vulcaniq; ait, ecce domos. date vina precesq;.
Forsitan hoc factum taceat iam fulmen in antro,
Nox dabit ipsa fidem: clausa cum murmura flammæ
Hospes, & incussa sonitum mirabere massa.
Mœnia tum, viresq; loci, veteresq; parentum
Laudat opes. mediis famulæ conuiuia tectis
Expediunt: Tyrio vibrat thorus igneus ostro,
Stat Thoantis auos reges, regesq; maritos
Thressa manus: quæcunq; faces timuisse iugales
Credita, nec dominæ sanctum tetigisse cubile.
Iam medio Æsonides, iam se regina locauit,
Post alij proceres: sacris dum vincitur exit
Prima fames, circum pateris it Bacchus, & omnis
Aula silet: dapibus cœptis mox tempora fallunt
Noctis, & in seras durant sermonibus vmbras.
Præcipueq; ducis casus miratur, requirit
Hypsipyle, quæ fata trahant, quæ regis agat vis,
Aut vnde Hæmoniæ molem ratis. vnus hæret
Alloquio, & blandos paullatim colligit ignes.
Iam non dura thoris Veneri nec iniqua reuersæ.
Et deus ipse moras spatiumq; indulget amori.
Pliada lege poli nimboso mouerat astro
Iuppiter, æternum voluens opus, & simul vndis
Cuncta ruunt: vnoq; dei Pangæa sub ictu.
Gargaraq; & mœsti steterant formidine luci,
Sator haud alio mortales tempore gentes
Terror agit: tunc vrget enim tunc flagitat iras
In populos Astræa Iouem, terrasq; relictas
Inuocat assiduo Saturnia sidera questu.
Insequitur niger, & magnis cũ fratribus Eurus
Intonat Ægæo: tenditq; ad litora pontum.
Et lunam quarto densam videt imbribus ortu
Thespiades, longis cœptis & fluctibus arcet
Quem metus, vtq; nonos diuæ melioris ad ignes.
Vrbe sedent læti Minyæ, viduisq; vacantes
Indulgent thalamis, nimboq; educere luxu:
Nec iam velle vias, Zephyrosq; audire vocantes
Dissimulant, donec resides Tirynthius heros
Non tulit. ipse rati peruigilans atq; integer, vrbis
Inuidisse deos tantum maris æquor adortis,
Desertasq; domos, fraudataq; tempore segni
Vota patrum: quid & ipse viris cunctantibus assit?
O mihi, ait, quicunq; tuis accessimus actis:
Phasin & Aeeten, Scythiciq; pericula ponti,
Redde, ait, Æsonide me tecum solus in æquor
Rerum traxit amor, dum spes mihi sistere mõtes
Cyaneos, vigilemq; alitum spoliare draconem.

Si:

Si sedet Aegei scopulos habitare profundi,
Hoc mecum Telamon peraget meus. ac vbi dicta,
Haud secus Aesonides monitis accensus amaris,
Quàm bellator equus, longa quem frigida pace
Terra iuuat breuis, in lauos piger angitur orbes
Frena tamen dominumque velit, si Martius aures
Clamor, & obliti rursus fragor impleat axis.
Tunc Argum, Tiphynque vocat: pelagoque parari
Praecipitat petit ingenti clamore magister
Arma, viros, pariter sparsosque in litore remos.
Exoritur nouus vrbe dolor, planctuque per omnes
Et fletus antiqua domos, sibi maxima linquis
En iterum: & quando natorum tempora gentem
Qui recolant, qui sceptra gerant? nunc tecta nefandae
Noctis opus vidui nunc illa silentia tecti.
Saeuit amor, thalamos excussaque vincla quod ausa
Imbuere, atque iterum tales amittere curas:
Ipsa quoque Hypsipyle subitos per litora cursus
Vt vidit, totaque viros decedere Lemno,
Ingemit, & tali compellat Iasona questu:
Iam ne placet primo deducere vela sereno
Cursus o mihi patre caput? modo saeua quierunt.
Aequora, sic portus fugeret ratis, aspera si te
Pliias in aduersa tenuisset litore Thrace?
Ergo moras caelo cuperemque tenentibus vndis
Debuimus dixit lacrimans, huiusque caro
Dona duci, promit chlamidem, textusque labores.
Illic seruati genitoris coniuncta facta
Pressit acu, currusque pios: stant saeua parentum
Agmina, dantque locum: viridis circum horrida tela
Silua tremit: medijs refugit pater anxius vmbris.
Parte alia fronde, & raptus expresserat Ida.
Illustremque fugam pueri: mox aethere laetus
Astabat mentis, quem & Iouis armiger, ipse
Accipis à Phrygio tam docula blanda ministro.
Tunc ensem, munimque ferens insigne Thoantis,
Accipe, ait, bellis medium, & puluere pugnae
Sim comes, Aetnaei genitor quae flammea rexit
Dona Dei, nunc digna tuis adiungere armis,
I, memor, i terrae, quae vos amplexa quieto
Prima sinu, refer & domitum a Colchide oris
Vela per hunc, vero quem linquis Iasona nostro.
Sic ait, Haemonij labens in colla mariti.
Nec minus Orphea tristis ceruice tuaque
Aeacide, & gemino coniunx a Castore pendet.
Has inter lacrimas cogitur piger vna harenis;
Iam remi rapuere ratem, iam flamina portant,
Spumea subsequitur fugientem semita claui.
Tunc tenuis Lemnos, transitque Electria tellus
Threicijs arcana sacris: hic iussa ingens
Horror, & incautis decreta piacula linquens,
Hanc deraptam Ioui non vnquam vidcre fluctus
Audet hiems: sponte ipse actam appetat vndas,
Cum vetat infidos sua litora tangere nautas.
Obuius at Minyas terris adit ipse sacerdos
Excepit hospitibus resonans secreta Thyotes.
Hactenus in populos vates, Samothraca, diemque
Missa mane, sacrique metum iernemus opertis.
Illis sole nouo certi, plantisque deorum
Confidunt transitusque quas praeuiderat vrbes
Nauita, tenebat: proraque accesserat imbres:
Et sol exhaustus mediusque tenderat arces.
Thessalia Dardanus tunc primum puppis harenis
Appulit, & fati Sigeo litore sedit.
Desiluit pars hinc leuiter candentia velis
Carpta leuat, trahit pars frangit adorea saxo
Farraque cum alius de cotibus ignem
Ostendit silicis, & sulphure tacito amico.
Alcides Telamon comes, dum litora blando
Ambitu sinuosa legunt, vox attigit aures
Flebile succedens, cum fracta remurmurat vnda.
Attoniti properare gradum, vacuumque sequuntur
Vocis iter, iam certa sonat desertaque dura
Virgo nece, quem non hominum superumque vocabat?
Acrius hoc instare viri succurrere certi.
Qualiter impleuit gemitu cum taurus acerbo
Aura frangentem morsu super alta leonem
Terga ferens, coit e sparso concita mapali
Agrestum manus, & caeco clamore coloni.
Conspicit Alcides, aliique emissus in alta
Rupe, truces manicas, desertaque virginis ora
Cernit, & ad primos surgentia lumina fluctus.
Exanimum veluti multa tamen arte coactum
Marmor ebur, Parisique notae & nomina sumit
Cum lapis aut liquidi miranda colores:
Ductor ait: Quod, virgo, tibi nomenque genusque,
Quae mors ista, doce, tendunt cur vincula palmas,
Illa tremens, tristique oculos deiecta pudore,
Non ego digna malis, inquit, suprema parentum
Dona vide, nostro scopulos aurique sequentes.
Nos illi veteris quondam gentis, auidaque donec
Laomedonteos fugeret fortuna penates.
Principio, morbi caelo exacta sereno
Tempestas, atque rogis certamina agri:
Cum subitus fragor, & fluctus Idaea mouentes
Cum flatibus nemora: ecce, repens consurgere ponto
Bellua, monstrum ingens, hanc tu nec montibus vllis
Nec nostro metire mari, primaeua furenti
Huic manus, amplexus inter, planctusque parentum
Deditur. hoc sortes, hoc corniger imperat Hammon
Virgineam damnare animam, sortitaque Lethen
Corpora crudelis scopulis me destinat vrna.
Verum o iam redeunt Phrygiis si numina, tuque
Ille ades augurij promisse, & sorte deorum,

Iam tui candentes votivo in gramine pascit
Cornipedes genitor, nostrae data dona salutis,
Annue: teque precor, deiectaq. Pergama monstris
Eripe, namque potes, neque enim tam laeta videbam
Pectora, Neptunus muros cùm iungeret arvis
Nec tales humeros, pharetrámque gerebat Apollo.
Auxerat haec luctus & fauces maestissima capti
Litoris & tumuli, caelumque quod insonat urbi:
Quale labat tantis Nemee, iteravit Erymanthi
Vox, & infecta miserata flumina Lerna.
Dat proram interea signum Neptunius, & unà
Monstrifer immugit pontus, Sigeaq. fluctus
Agglomerare fretum [illegible] glauca
Lumina nube tenent, atque erigit curva tre[illegible]
Fulmineus qualis ora [illegible], pelagoq. remenso
Cauda vehit, [illegible] arduus cervix.
Illam incumbentem per mille volumina pontus
Prosequitur, ater: [illegible] tremendum
Litoribus [illegible] cogit hiems non fluctibus aequis
Nubiferi venit unda Noti, non Africus alte
Tantus erat, patriisque manus cum fletibus habens
Oceanum [illegible] mare tellus [illegible].
Ecce ducem placitae [illegible] pugna,
Surgentemque [illegible], immanemque pharetra
Aeacides pulsat [illegible] tergo pharetra.
Ille [illegible] arma precatus,
Insistit scopulo [illegible] sedibus aequor:
Herous [illegible] volumina monstri.
Quantus ubi [illegible] convallibus Hebri
Tellurem [illegible] per ardua nubes
Praecipitat [illegible] nec [illegible] tenet omnia caelo.
Ille [illegible] terga
Promovet ingentisq. umbras [illegible] Ida
Illaque [illegible] turres.
Occupat [illegible] arcum totaq. pharetra
Nube premit, non illa magis quam sede movetur
Magnus Eryx, deserere valet quem [illegible] imbres.
Iam brevis & [illegible]
Tum vero [illegible],
Et [illegible] & [illegible].
Protinus [illegible] scopulo [illegible]
Respicit & quantum [illegible]
Impulerit [illegible]
Concutiens [illegible] agmine toto
Pistrix [illegible] iam proxima praeda.
Stat [illegible] reciprocaq. [illegible]
Alcides [illegible] argentea colla
Obruit, hinc [illegible] robora [illegible]
Congeminat, fluctus [illegible] bellua in imos,
Iam totis [illegible] Idaeus pater
Et chorus, & summis ululantes collibus amnes.
Protinus è scopulis & opaca valle resurgunt
Pastores, magnaque petunt clamore [illegible].
Numinis hinc [illegible] vocat, ac simul ipsi

Horrescunt, subitóque vident in sanguine puppem.
Nec minus in scopulos [illegible] cacumine saxi
Emicat Alcides, vinclisq. [illegible] auferre
Virgineis [illegible] superbus
Arma humeris: [illegible] petens, superabat ovantes
Litora [illegible] gradu, qualis per pascua victor
Ingreditur [illegible] per artus
Laudes [illegible] tangit,
Et patrium nemus, & belli [illegible] amores.
Obvia cui [illegible] tenebras
Turba Phrygum: patriamque trahens cum coniuge natum
Laomedon, iam [illegible], tam debita passi
Dona gerit [illegible]
Cingit, & ignotis [illegible] in [illegible].
Illum [illegible]
Rex stabat & patrio fatur [illegible]:
Maxime Graiugenum, quem non [illegible]
Litora [illegible] funera Troiae
Appulit his terris [illegible] vera parentem
Fama Iovem, [illegible] Tonantis,
Noster [illegible] & idem
Stirpis honos, quanquam longe coniungimur ortu.
Quae mihi post lacrimas, post quanta piacula patrum
Tutus ades? quàm [illegible] tuis iam gloria factis?
Verum, age nunc [illegible] infer,
Et [illegible],
Crastina lux [illegible], tabulis [illegible] apertis.
Dixerat [illegible] voluntas.
Corda [illegible] gnatum
Immotas crepitumq. [illegible] pharetrae:
[illegible] Pergama [illegible]
Audierat [illegible] que iam [illegible] regnis
Fata [illegible],
Et [illegible].
Necdum ad [illegible]
Raptus [illegible] ad oras,
Donaque [illegible] plura [illegible]
Annuit [illegible]
Iam Pyrges: & [illegible] Troia:
Panditur hinc totis in noctem carbasa [illegible].
Litoraque & veteres tumulos [illegible] Ili,
Dardaniumque patrem [illegible] ludo
Festa cadent [illegible] ignibus Ida
Vibrat, & [illegible] Gargara buxo.
[illegible] silentia ponti,
[illegible] aura, Phrixea [illegible]
Aequora, & angustas quondam sine nomine fauces.
Ecce autem [illegible] sub luce [illegible]
Ferre [illegible] Helle,
Iam [illegible] aurea [illegible]
Sceptra tenens [illegible] sternit aquas proceresque ducem.

Aspi-

Aspicit, & placidis compellat Iasona dictis:
Te quoque ab Haemoniis agitata per aequora terris,
Regna in ista deus, fati q; fortuna ...
Fata ferunt iterum ... fortuna penates
Spargit. & infelix ... gens quaerens annem.
Vasta super tellus, longum. ne desice coeptis.
Ac iuxta ... erit dubie aestus Phrixi.
Hic nemus arcanum, geminaeq; ... ara
Stant tumuli, ... hic prima piacula Phrixo'.
Ferte manu, ... precor mea reddite dict...
Non ego per Stygia, quod rere, ... ripa
Frater agor, ... vacuis ... aulis.
Carentia, neque enim scopulis me & fluctibus actam
Fregit hyems, celeri extemplo subiere ruentem
Cymothoe, Glaucusq; manu. pater ipse profundi
Has etiam sedes, nec numine tradidit aequo
Regna, nec Inois noster finibus cedet vndis.
Dixerat & vultus tranquilla sub aequora vultus
Cum gemitu tulit, vt patrij redderet dolores.
Tum pelago vina immergens dux talibus infit:
Vndarum decus, & gentis Cretheia virgo,
Pande viam, cui, ... tuos age diua secundo.
Immittitque ratem, mediaq; interuolat vrbes,
Qua breuibus furit aestus aquis, Asiamque prementem
Effugit abruptis Europa immanior oris.
Has etiam terras, ... genitibus arua,
Sic pelago pulsante, reor, Neptunia quondam
Cuspis, & aduersi longus labor abscidit aeui.
Vt Siculum Libyamque latus: ... fragorem
Ianua, & ... regnator montibus Atlas.
Iam iuga Percotes, Pariumq; infame ...
Exsuperant Pythiamque vadis, transmissaque puppi
Lampsacus: Ogygij quam nec trieterica Bacchi
Sacra, neque arcanus Phrygiae furor inuehit antris,
Sed sua in Venerem raptat deus. illius aras
Vrbe super, ... videns velamina templi.

Rarior hinc tellus, atque ingens vndique caelum
Rursus & incipiens alium prospectus in orbem,
Terra, ... nomen tacet ...
Ceu ... maris ...
... vadis, longeq; sub aequora dorso
Littus agit tenet hinc ...
Pars Phrygiam, pars de ... iuga pinea montis.
Nec procul ad ... surgit confinia pontis
Vrbs placidis demissa ... rex diuitis agri
Cyzicus Haemoniae qui ... signa carinae
Vt videt, ipse vltro primus procurrit ad vndas,
Miraturque viros, dextraque amplexus, & haerens,
Incipit. O terris nunc primum cognita nostris
Argolicae manus, & fama maxima ...
Non tamen haec adeo semota, neq; ardua tenui,
Legibus que ... populis imperiis ... Eoa,
Cum ... intrasse duces ... robora ...
Nam ... gentes,
Meque ... tumido circumsonat ore Propontis,
Vestra fides ... pares & mitia cultu
Hic etiam mihi corda loco procul ... tristes
Bebrycia, & Scythicae procul inclementia sacri.
Sic memorat, ... hospita pandi
Tecta iubet, templis ... honores.
Stant geminis ... mensaque parata
Regifice, ... primaeua ministri
Corpora: pars epulas manibus, pars aurea gestant
Pocula, bellorum casus expressa recentum.
Atque ea prima duci pergens ...
Cyzicus, Hic portus, inquit mihi territat hostis:
Has acies sub nocte refert ... Pelasgum
Terga vides. meus hic ... ignis.
Subiicit Aesonides. Vtinam nunc ira Pelasgos
Efferat, & solitis tentent concurrere furtis,
Cunctaque se rasibus fundat manus: arma videbis
Hospita, nec post hanc vltra tibi praelia noscem.
Sic ait, hasque inter varius nox plurima dictis
Rapta vices, nec non simili lux postera tractu.

C. VALERII FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER III.

TERTIA iam gelidas Tithonia soluerat vmbras,
Exurgatque polum, Tiphyn placida vltra vocabant:
Iussa ... Argoa manus, simul vrbe profusi
... haerent.
Dat Cererem, ... nec pallentis Bacchum

Bithyno Phrygiae ... sed quem ... nota
Colle, per angusta Lesbos freta ...
ipse agit Aesonida ... ad littora gressus
Cyzicus ... tradit amictis
Muneribus ... Peresa veste.
... dabat, & ... aura.
Tum galeam, & patrio telum insuperabile dextra

Torve fœtentes gaudes miserande repertis.
Linquunt & dubiantes mensas, infectaque pernox
Sacra Medon, clamantque imbellis circumuenit æstro
Terta manum, strictoque virum præfixerat ense.
Talis in arma ruit, mox vota dapesque remota:
Statque loco thorus in quo (omen) mansere ministri.
Inde vagi, nec tela modis, nec casibus hisdem,
Conseruere manus. & longè iacuere peremti.
Ecce grauem noctis [illegible] iterum se quassans
Lampada turbata Phlegyas decurrit ab arce:
Ille leues de more manus actenus Pelasgum
Per noctem remeasse ratus pulsumque requirens
Sæpe sibi vano Tirynthium clamore petebat
Arduus, & late fumanti mille coruscus.
Quantus ubi immenso prospexit ab æthere Typhon,
Igne simul ventisque rubens, quem Iuppiter alto
Crine tenet: trepidant diro sub lumine puppes.
Tollitur hinc, totusque ruit Tirynthius arcu,
Pectore certa regens aduersis spicula flammis,
Per pectora atque agiles & pectus harundo
Per medium concurrens fugit, ruit ille comanti
Ore facemque sua, maiorque apparuit ignis.
Ambrosium Peleus, ingentem Ancæus Echelum
Sternit, & Eurytion propius tum cedere dextra
Telecoonta facit, dextramque ira securi
Discutit cervice tenus, simul aspera victor
Cingula, sic [illegible] vicituris decrabit umbra.
Has precor exuuias, o prima cadauera, nostro
Linquite, aut ferro, potius mihi dextera ferro
Grauet opus, prensumque manu decrudeat Amastrum:
Diuersisque simul socios inuadere turmas
Admonuit, pergunt rupta testudine fusi,
Qua tenebræ campique ferunt. grauis inuenit Ocbum
Phlias, & trepido Pollux imponitur Hebro.
Ipse super vinctus, taloque labanti terga.
Dux campi alterius vero, ut cæco profundo
Curru hiems Zelen, & Broten, Abarimque relinquit
Semineces, Glaucum sequitur, Glaucumque ruentem
Occupat & inguine vulnus moritur aperto.
Ille manu contrà telum tenet, ultima frustra
Verba ciens, primamque videt decrescere cornum.
Hinc Hagnius, rigido transcurrens demetit ense
Prothoum & insignem cithara cantuque iuuentæ
Dorcea, qui dulces festis assistere mensis
Petitne, Bistoniæ magnum post auius alumnum.
Nec pharetram aut acres ultra Tirynthius arcus
Exercet: [illegible] sed defficit agmina claua.
Ac veluti magna iuuenum cum densa securi
Silua iacet [illegible] cuneisque gemit graue robur adactis,
Iamque abies, piceæque ruunt: sic dura sub ictu
Ossa virûm, maiaque orant sparsusque cerebro
Albet ager. leuis ante pedes subsederat Admon,
Occupat os barbamque viri, clauamque superne
Intonat: Occumbens nunc, aut Herculis armis,
Demum ingens, semperque tuis mirabile fatis.
Horruit ille cadens nomenque agnouit amicum,
Primus, & ignaris diuum scelus attulit umbris.
Nec tibi Thessalicos tunc profuit, Ornyte, reges
Hospitiis, aut mente moras fouisse benigna,
Et paribus iactasse diem: procul aduenit Idmon,
Obiatumque ferit, galeam cristasque rubentes
Heu tua dona gerens. quem te, qualemque videbis
Attonitus Crenee parens? en frigidus orbes
Purpureos iam somnus obit: iam candor & anni
Deficiunt, vitaque fugit decus omne soluta.
Deserere nunc nemus, & Nympharum durus amores.
At diuersa Sagen turbantem fallere neruo
Tum primum puer ausus Hylas: spes maxima bellis
Pulcher Hylas, si fata sinant: si prospera Iuno,
Prosternitque virum celeri per pectora telo.
Accessere nefas tenebris fallacibus acti
Tyndaridæ in sese: Castor prius ibat in ictus
Nescius, ast illos noua lux, subitusque diremit
Frontis apex. nã Castor Isym, qua cærulus ambit
Balteus, & gemini committunt ora dracones,
Frater Hagen, Lapsumque, securigerumque Nealcem
Transfigit, & Canthi pallentem vulnere Cydrum.
Torserat hic totis connisus viribus hastam,
Venatore Erymo. breuis hanc sed fata ferentem
Prodidit, & piceo comitem miserata, refulsit
Luna polo: cessere tubæ, raptumque per auras
Vulnus. & extrema senuit cita cuspide cuspis,
Nisum Telamon, & Ophelten vana sonantem,
Per clypei cedentis opus. partemque trilicem,
Qua stomachi secreta ferit, latusque profatur:
Dispretor, hunc regem, aut æquè delegerit alta
Fors mixta gente sacum, magnisque, & flebiles urbi
Conciderit. super addit Arcen, fratremque Melanthum,
Phoceaque Olenidem, Lelegum qui pulsus ab orbe,
Regis amicitiam, & famuli propioris honores,
Qua patiens non arte tulit: nox alta cadentum
Ingentes donat sonitus, augetque ruinas.
Vt magis Inarime, magis ut mugitor anhelat
Vesuuius, attonitas acer cum suscitat urbes:
Sic pugnæ crudescit opus. neque enim ignea cedunt
Astra loco: lentis hæret nox conscia bigis.
Perge, age, Tartareæ mecum simul omnia noctis
Musa sequi. Trepidum Phaeton afflauit ab alto
Tesiphonen, grauiorque faces iam luce propinqua
Vmbra premit: non signa virum, non funera cernunt:
Et rabie magis ora valent. vos prodite diuæ,
Eumenidum noctisque globos, vatique patescat
Armorum singer, & tepidis singultibus agri
Labentum, atque acta Minyis per littora manes.
Cyzicus hic aciem vanis discursibus implet
Fata trahens, iam pulsa sibi cessisse Pelasgum

Agmina iam passim vacuos deiecta per agros
Credit ouantes [illegible] iugis
Ira [illegible] veluti cum [illegible],
Vincla Iouis, fractaeq; trahens adamante catenas,
Saturnum, Tityumq; vocat, ipsumq; etheris amens
Concipit. ast illum flammis & nocte remensa,
Eumenidum canibus, [illegible] hydris.
Saeuit acerba fremens. [illegible] manibus agmen
Increpitat: Nunquamne dolor virtute subibit?
Nil ausas sine rege manus? at Barbara buxus
Si vocet, & motis vlulantia Dindyma sacris,
Tum ensis placeatq; furor, [illegible] tela, sacerdos
Porrigat, & iussa sanguis exuberet vena.
Tum vero in[illegible] numine diuae
Deficit infractis languentum frigore curis:
Corda pauent, audit gemitus, trucesq; leonum,
Cornuaq; & motas videt inter nubila turres.
Tum grauis, & certo tenuens stridore per umbras,
[illegible] venit hasta ducis! [illegible] sub imo
Pectore rumpit iter. quem nunc ingentia velles
Lustra sint, [illegible] venatibus [illegible]!
Talia magnanimus diuerso turbine [illegible]
Tela viri, sonitusq; pedum, suspectaq; motu
Explorant: premunt socios, vocemq; reposcunt.
Quod si tanta leuis teres durasset in ortus,
Extinctum genus, & [illegible] per moenia matres
Vidisset stratamq; dies in littore gentem.
Tum pater omnipotens, tempus iam rege perempto
Flectere fata ratus, miserasq; abrumpere pugnas,
Supremam celerauit opem: nutuq; [illegible]
Intonuit: quem nocte latet quem turbidus horret
Armipotens, tunc tota [illegible] infera bella.
Continuo dant terga metu: versiq; per agros
Diffugiunt quae sola salus: nec terga mouentum
Mens Minyis conuersa, equidem stetit anxia virtus.
Ecce leui primo iam spargere lumine portus
Orta dies, notasq; [illegible] albescere turres:
Dimouit, attonito conclamat ab agmine Tiphys,
Vt mea fatali damnasti pectora somno!
Heu socij quantis compleuit littora monstris?
Illi autem neque adhuc gemitus, neque conscia facti
Ora leuant: tenet exsangues rigor horridus artus.
Ceu pauet ad crines, & tristia Pentheos ora
Thyas, ubi impulsa iam se deus agmine matris
Abstulit, & caesi pauefecit cornua tauri.
Nec minus effusi grandaeuum ad littora vulgus,
Vt socias videre manus. dare versa retrorsus
Terga metu. dextram tendens proclamat Iason:
Quo fugitis? [illegible] strage me[illegible].
Procubuisse magis [illegible]
Impleuit tamen heu Minyas, tum hospita turba.
Cur etiam flammas, miserosq; moramur honores?
Tum super exsangues confert a caedis aceruos
Praecipitis plangore [illegible]
Strage [illegible] sua textaq; a coniuge munera coniunx.
It gemitus toto sinuosa per aequora caelo,
Pars tenues fletus, & [illegible] pensant
Vulnera: [illegible] dextera.
At vero [illegible]
Agger [illegible] seu caetera [illegible]:
Sic famulum matrumque dolor, sic omnis ad vnum
Versa manus, circa lacrimis ac mentibus aegri
Stant Minyae [illegible] ictus
Aesonidae sortemq; [illegible] aceruum.
Ille ubi concretos pingui iam sanguine crines,
Pallentesq; genas, infractaq; pectore caro
Tela, neque [illegible] agnouit in hospite vultus:
Ingemit, atq; [illegible] complexus amicos:
Te tamen ignarum tanti [illegible] furoris
Nox habet, & nullo testantem sidera questu:
At mihi lucis iam venit iubar, en quibus [illegible]
Colloquiis? [illegible] me [illegible] fortuna reduxit?
Extinguit [illegible] mea fata [illegible]
Sperauit te posse manus [illegible] reliqui
Has ego amice domos? quod si iam tota manebant
Et placitum hoc superis: nonne haec mea iustius esset
Funera? meque tuus potius nunc plangeret error?
Nec [illegible] antra dei, quercusq; tonantis
[illegible] triumphos
Sorte habuit? tantumq; [illegible] mens conscia vatum
Consuluit, patriae exitium crudele senectae,
Et tot acerba canens [illegible]
Regna mihi. quinam reditus? quae me hospita tellus
Accipiet? quae nec primus cohibebit harenis?
Immeritos [illegible] remoti
Et Scythicam [illegible] opem [illegible] ad rem
Littora [illegible] in hostes.
Fas tamen est [illegible] iungere tecum
Pectora, & [illegible] amplexibus artus.
[illegible]
Et [illegible]
Munera, quae vestro [illegible]
Parte alia, Clite [illegible] super ora mariti
Fusa comas, miseras in planctus vocat agmina matrum,
Fatur & haec: primis coniunx ereptus in annis
Cuncta trahis mecum: dum suboles, dum gaudia de te
Vlla mihi, quis moesta tuos nunc optime casus
Perpeterer, tenui luctum solamine fallens.
Mygdonis arma patrem, funestaq; proelia nuper
Natales rapuere domos, Triuiaeq; potentis
Occidit arcana genitrix adempta sagitta:
Tu mihi qui coniux pariter fraterq; parensq;
Solus & a primo fueras spes vna iuuenta.
Deseris heu, totamq; domus simul impulit vrbem.

Ast

Ast ego non media te saltem Cyzice vidi
Tendentem mihi nocte manus, aut vlla monentis
Verba tuli: quin & thalamis modò questa morari,
Heu talem tantiq; metus secura recepi.
Illum vix geminæ mærens cum Castore Pollux
Erigit hærentem, compressaq; colla trahentem.
Interea innumeras nudatis montibus vrgent
Certatim, decorant pyras & corpora mœsti
Summa locant: vadis sonipes ceruice remissa:
Venator nec turba canum petulansq; [illegible]:
Funerea quæ cuiq; manus, quæ cura suorum,
Quæ fortuna fuit meliore; [illegible] longè
Eminet, hunc [illegible] pugnantibus ora
Allenas [illegible] repetit in ostro.
Dat pictas auro atque ardentes murice vestes,
Quas [illegible] vocantibus Austris
Hypsipyle [illegible] regni
Instituit [illegible] vultus conuersus ad vrbem,
Sceptra [illegible] retinet [illegible].
Nam [illegible] [illegible] iungens,
Ipse [illegible] paterna.
Inde [illegible],
Conc[illegible],
Lu[illegible] clangore [illegible]
Cum [illegible] in auras
Sil[illegible].
[illegible] manebant
Tempore [illegible]:
Hos [illegible] fulmina longo
Admonet [illegible] non prima resoluit
Monstra [illegible] non augures annos?
Iamq; [illegible] agris
Di [illegible] quiescunt
D[illegible] agros
Ad [illegible]
Mem[illegible] arua Nili.
At non [illegible] aspera curis
Non Mopsus [illegible] ab imagine soluit.
Bis [illegible] vela vocant, [illegible]
Nubi[illegible] capitur esu:
Nec dum omnes lacrimas, atque omnia reddita caris
Iusta putant: [illegible] ex oculis, [illegible] laborum
Pulsus amor, [illegible] iuuat frigescere luctu.
Ipse etiam Aesonides (quamquam tristissima rerum
Castiganda duci, vultuq; premenda sereno)
Dulcibus indulget lacrimis aperitq; dolorem.
Tum secreta trahens Phœbeum ad littora Mopsum:
Quæ nam, ait, ista lues? aut quæ sententia diuum?
Decreuisne venit fato pauor? an tibi notum:
Corda morae' cur immemores [illegible] lariq;
Angimur? aut pariet quem nam hæc ignauia finem,
Dicam, ait, ac penitus causas, [illegible] docebo,

Mopsus, & astra tuens: Non si mortalia membra
Sortitiq; breues, & parui tempora fati
Perpetimur: socius superi quondam igneus lympis
Fas ideo miscere neces: ferroq; morante
Exigere hinc animas, [illegible] semina cæli.
Quippe nec in ventos, nec in vltima soluimur ossa:
Ira manet, duratq; dolor: cùm deinde tremendi
Ad solium venere Iouis, questuq; nefandam
Edocuere necem, patet illis ianua leti,
Atque iterum remeare licet: comes vna sororum
Additur, & pariter terras atque æquora lustrant,
Quisque suos sontes, inimicaq; pectora pœnis
Implicat, & variis meritos formidine pulsant.
At quibus innocuæ nec sanguine dextræ,
Si fors sua tulit miseros, sed proxima culpa,
Hos variis mens ipsa modis agit: & sua carpunt
Facta viros residesq; & iam nil amplius ausi
In lacrimas, humiliq; metu, ægrimque fatiscunt
Signa item quas cerne vides, sed nostra requirit
Cura viam, memori iam pridem cognita vati.
Est procul ad Stygiæ [illegible] noctis,
Eumenidum domus, [illegible]
Cæruleos tenebris [illegible]:
Sol niger [illegible]:
Stant [illegible]:
Horret [illegible]
Subter & Oceani [illegible] nigro
Talia [illegible] terga [illegible].
Ex [illegible] in regis Celænis,
Ingentes [illegible],
Carmina turba [illegible] manes.
Ille [illegible] ferunt lustramina cæsis,
Prodidit [illegible] Erebum terrasq; reuexit.
Ergo [illegible] vnda,
[illegible] armentaq; magna
[illegible] accedere vestes
Haud [illegible] pernox
Vota fero, [illegible] Latonia curras:
Flecte [illegible], age, littora captis.
Iamq; [illegible] tellurem presserat horis,
Et circum tacito volitabant somnia mundo:
Cùm vigil arcani speculatus tempora sacri
Ampycides [illegible] Aegypta [illegible]
Flumina, & æquoreas pariter decurrit ad vndas.
Hic sale purpureo, viuaq; nitentia lympha
Membra lauat, seque horrificis accommodat actis.
Tempora tum vittis, & supplice cassis oliua
Implicat: & stricto designat litora ferro:
Circum humiles aras, ignotáque nomina diuum
Instituit: siluaq; super contristat opaca.
Vtque metum, manisque loco, sacrumque quietem
Addidit: ardenti nitidum iubar euocat alto.

Atque Argoa manus variis insignia in armis
Ibat, agens lectas aurata fronte bidentes.
Delius hic longe candenti veste sacerdos
Occurrit, ramoque vocat, tamque ipse recenti
Stat tumulo, placida transmittens agmina lauro:
Ducit & ad fluctus, ac vincula solvere monstrat
Prima pedum, glaucasque comis praetexere frondes
Imperat hinc altè Phoebi surgentis ad orbem
Ferre manus, totisque simul procumbere campis.
Tunc piceae mactantur oves, prosectaque partim
Pectora per medios, partim gerit obvius Idmon.
Ter tacitos egere gradus, ter tristia tangens
Arma simul, vestesque virum, lustramina ponto
Pone iacit: rapidis adolentur cetera flammis.
Quin etiam truncas nemorum, effigiesque virorum
Ritè locat quercus simul itaque subligat arma.
Huc Stygias transire minas, iramque ieneri
Sanguinis hic orat vigiles incumbere curas:
Atque ita lustrifico cantu vocat: Ite peremti,
At memores abolete animas: sint ota vobis.
Sit Stygiae iam felix amor procul agmine nostro,
Et procul este mari: cunctisque absistite bellis.
Vos ego nec Graias unquam considere ad urbes,
Nec truncis ululare velim pecorisque iacentisque
Nulla ideo pestes: nec luctifer ingruat annus
Nec populis nostris velitis: ex facta minores.
Dixerat, & summas frondentibus intulit aris,
Libavitque dapes: placidi quas protinus angues,
Umbrarum famuli, linguis rapuere coruscis.
Continuò puppem petere, & considere transtris
Imperat Ampycides: nec visum vertere terra,
Exciderint quaecunque manu, quae debita fatis.
Illi alacres, pars arma locant, pars ardua celsis
Insternunt tabulata thoris: oriturque trementum
Remorum sonus, & laeta concordia vocis.
Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Cum pepulit, montisque iugis fulsere repentè
Et nemora & scopulis, nitidusque reducitur aether
Sic animi rediere viris, iamque ipse magister
Nutat ab arce ratis, remisque obsistere tendit.
Instaurant primi certamina, liber amictu
Eurytus, & dictis Talai non territus Idas:
Inde alii increpitant, atque aequora pectore tollunt.
Par gemitus, pulsusque labor: versumque vicissim
Mittitur in puppem remo mare, laetus & ipse
Alcides: Quisnam hos vocat in certamina fluctus?
Dixit, & intortis assurgens arduus undis,
Percussit subito deceptum fragmine pectus:
Atque in terga ruens, Talaum, fortemque Eribotem,
Et longe tanta securum Amphiona molis
Obruit, inque tuo posuit caput Iphite transtro.
Iam summas caeli Phoebus candentior arces
Vicerat, & longas medius revocaverat umbras.
Tardior hinc cessante viro, quae proxima Tiphys
Litora, quosque dabat densa trabe Mysia montes
Advehitur. petit excelsas Tirynthius ornos:
Haeret Hylas lateri, passusque moratur iniquos.
Illum ubi Iuno poli summo de vertice puppem
Deseruisse videt, tempus rata dura [illegible]:
Pallada consortem curis curasque regentem
(Ne qua inde inceptis fieret mora) fallere prima
Molitur, caroque dolos avertere fratri.
Tunc sic alloquitur: Pro certum vi pulsus iniqua
Germanique manu, repetit quo crimine Perses:
Barbaricas iam movit opes Hyrcanaque signa:
Aeetes contra, thalamis & virginis pactis
Concitat reges Scythicos, primusque coacta
Adducit Albana Styrus gener agmina porta.
Bellum ingens: atque ipse citis Gradivus habenis
Fundit equos. viden' Arctoo de carcere quanta
Tollat se nubes, atque aequore pendeat atro?
Corripe prima viae, finem cum Phasidis alti
Transierit Perses, saevumque admoverit urbi,
Capta refer, paullumque nefas & foedera nectes
Consiliis atque arte tua, sponde affore reges
Dis genitos, quis arma volens, quis agmina iunget.
At virgo quanquam insidias astusque novercae
Sentiat, & blandos quaerentem fingere vultus,
Obsequitur tamen & rapidas petit ocius arces.
Ingemuit Iuno, tandemque fremitus rumpit:
En labor, en odiis caput insuperabile nostris.
Quam Nemea tot fessa minis, quae bellua Lernae
Experta? & Phrygiis ultro concurrere monstris
Nempe virum & pulchro recidentem Pergama ponto
Vidimus. en ego nunc regum soror: & mihi gentis
Ullus honos! iam tum indecores, iussique dolorum
Primitiae, & tenero superati protinus angues.
Debueram nullos illum iam quaerere casus,
Vana nec ad tales forsan descendere pugnas:
Verum animus consilii tum, actaque praeter omnem
Tende pudor: mox & Eurytea Ditemque movebo.
Haec ait, & pariter laeva iuga pinea montis
Respicit, ac pulchro venientes agmine Nymphas
Unanimi nemorumque decus, levis omnibus arcus,
Et manica viridis, & flexa myrtus avena,
Summo palla genu vertentem vague innatat umbra
Crinis, ad obscure decurrens cingula mammae.
Ipsa etiam atrium tellus pede vlata sororum.
Persentit, & teneris summittit gramina plantis.
E quibus Herculeo Dryope percussa pavore,
Cum fugerent iam tela, ferox procederat ultro
Turbantem vi sua nemus fontemque petebat
Rursus, & attonitos referebat ab Hercule vultus,
Hanc delapsa polo, procul atque accinctae opaca
Iuno vocat, prensaque manu sic blanda profatur:
Quem tibi coniugio tot dedignata dicatam
Nympha procos, en Haemonia puer appulit alno,
Clarus Hylas: saltusque tuos, fontesque pererrat.

Vidisti

Vidisti roseis hac per loca Bacchus habenis
Cum domitas acies, & Eoi pocula regni
Duceret, ac rursus thyasos, & sacra mouentem:
Hunc tibi, vel posito venantem pectine Phœbum
Crede dari, qua spes Nymphis aufertur Achaeis.
Praereptum quanto proles Bebeia questu
Audiet, & flauis quam tristis nata Lycormae?
Sic ait, & celerem frondosa per auia ceruum
Suscitat, ac iuuenis sublimem cornibus offert.
Ille animos, tardusque fuga, longumque resistens,
Sollicitat, suadetque pari contendere cursu.
Credit Hylas praedamque ferox ardore propinqua
Insequitur, simul Alcides hortatibus vrget
Prospiciens, tamque ex oculis aufertur vterque.
Cum puerum instantem, quadrupes fessusque fatigantem
Tela manu, procul ad nitidi spiracula fontis
Ducit, & intactas leuis ipse superfugit vndas.
Hoc pueri spes fusa modo est: nec tendere certas
Amplius: vtque artus & cuncta pectora sudor
Diluerat, gratos auidus procumbit ad amnes.
Stagna vaga sic luce micant, vbi Cynthia caelo
Prospicit, aut mediis transit rota candida Phœbi:
Tale iubar diffudit aquis nil vmbra, comaeque
Turbauitque omnes, surgentis ad oscula Nympha.
Illa auidas iniecta manus, heu sera cientem
Auxilia, & magni referentem nomen amici,
Detrahit, adiuta prono nam pondere vires.
Iam pater vmbrosis Tirynthius arcibus ornos
Depulerat, magnoque iugi stridore reuulsas
Terga super fului porrexerat horrida monstri,
Littora curua petens: alio nam calle reuersum
Credit Hylan, captaque dapes hausisse ferina.
Sed neque apud socios, structasque in littore mensas
Vnanimum videt aeger Hylan, nec longius acrem
Intendens aciem: varios hinc excitat aestus,
Nube mali percussus amor, quibus ista erit oris,
Quis tales impune moras, casusve laborve
Attulerit, densam interea descendere noctem
Iam maiore metu tum verò & pallor, & amens
Cum piceo sudore rigor, ceu pectora nautis
Congelat hiberni vultus Ionis agricolisve
Cùm coit vmbra minax, comites sic afficit error
Alciden, saeuaque monet meminisse nouerca.
Continuò, volucri ceu pectora tactus asylo,
Emicuit Calabris taurus per confraga septis,
Obuia quaeque ruens: talis se concitat ardens
In iuga senta fuga, pauet omnis conscia latè
Sylua, pauent montes, luctu succensus acerbo
Quid struat Alcides, tantaque quid appetat ira.
Ille, velut refugi quem contigit improba Mauri
Lancea, sanguineus vasto leo murmure fertur,
Frangit & absentem vacuus sub dentibus hostem,
Sic Furiis accensa gerens Tirynthius ora
Fertur, & intento decurrit montibus arcu.
Heu misera, quibus ille, fera, quibus incidit vsquam
Immeritus per lustra viris, volat ordine nullo
Cuncta petens, nunc ad ripas, deiectaque saxis
Flumina, nunc notas nemorum procurrit ad vmbras. 595
Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat
Auia: responsant syluae, & vaga certat imago.
At ocius immota fides, Austrique secundis
Certa mora: nec paruus Hylas: quanquam omnibus aequè
Grata rudimenta Herculeo sub nomine pendent. 600
Illum omnes lacrimis, maestisque reposcere votis,
Incertique metu, nunc longas littore voces
Spargere, nunc seris ostendere noctibus ignes.
Ipse vel excelsi cum densa silentia montis,
Strata vel obiatis ductor videt aequora ventis, 605
Stat lacrimans, magnoque viri cunctatur amore.
Illius incessus, habilemque ad terga pharetram,
Illum inter proceres, maestaque silentia mensa
Quaerit inops, quondam ingentis comprensa trahentem
Vina manu, & dura referentem monstra nouercae. 610
Nec minus interea crudelis Iapyga Iuno
Assiduè mouet, & primis cum solibus offert.
Iamque mora impatiens, cunctantes increpat ausus
Tiphys: & oblato monet otia rumpere cursu.
Ergo animum flexus dictis instantis Iason 615
Concedit, sociosque simul sic fatur ad omnes:
O vtinam, Scythicis struerem cum funera terris,
Vox mihi mentitas tulerit Parnasia sortes,
Agmine de tanto socium, qui maximus armis
Afforet, hunc Iouis imperiis fatoque teneri 620
Ante procellosum scopulis errantibus aequor.
Nec dum fama viri nec certior exstitit auctor.
Verum agite, & dubiis quibus anxia pectora curis,
Consulite: & motis seu vos via flatibus vrget,
Pergite, & inceptos mecum reuocate labores: 625
Seu plures tolerare moras, rursusque propinquis
Quaesiuisse iugis, precium haud leue temporis acti.
Dixerat, & studiis iam dudum freta iuuentus
Orat inire vias: vnum tanto abfore coetu,
Nec minus in sese generis, dextraque potentes 630
Esse ferunt. talis mentem pars maxima flatu
Erigit, & variae gliscunt praecordia linguae.
Sanctius vt mediis tum demum laeta reducit
Cerua gregem, tum gestit aper, reboatque superbis
Commissus vrsa iugis. cùm sese Martia tygris 635
Abstulit. aut curuo tacitus leo condidit antro.
At prius ingenti Telamon iam fluctuat ira,
Cum fremitu saeuisque furens in iurgia dictis:
Insequitur magnaque implorat numina questu.
Dememorans, prensatque viros, demissaque supplex 640
Haeret ad ora ducis: nil se super Hercule fari,
Sed solo quocunque gemens: quanquam aspera fama,

Iam loca, iamq; feras per barbara littora gentes,
Non alium contra Alciden, non pectora tanta
Posse dari. vim instimulat, ducisq; fauentes
Magnanimus Calidone satus: potioribus ille
Deteriora fouens, semperq; inuersa tueri
Durus & haud vllis vnquam superabilis æquis,
Rectorumve memor, Non Herculis, inquit, ademti,
Sed tuus in seros hæc nostra silentia questus
Traxit honor, dum iura dares, dum tempora fandi.
Septimus hic celsis descendit montibus Auster,
Iamq; ratem Scythicis forsan statuisses in oris.
Nos patriæ immemores, maneant ceu nulla reuectio:
Gaudia sed duro sana sub rege Mycenæ,
Ad medium cunctamur iter. si iussibus vllis
Has tolerare moras, & inania tempora possem,
Regna hodie, & dulcem sceptris Calidona tenentem,
Lætus opum, pacisq; mecum tutusq; manerem.
Quis genitor materq; locis. quid desidet terra
Hæremus? vacuos cur lassant æquora visus?
Tun' comitem Alciden ad Phasidis amplius arma
Affore, tu socias vltra tibi rere pharetras?
Non ea fax odiis, obitaq; numine fesso
Iuno suis. noua Tartareo, fors, semine monstra,
Atque iterum Inachijs iam nuncius vrget ab Argis.
Non datur hæc magni proles Iouis: at tibi Pollux
Stirpe pares Castorque manent, ac cætera diuum
Progenies, nec parua mihi fiducia gentis.
Ast egomet quocumq; voces, quæ tegmina ferro
Plura metam, tibi dicta manus, tibi quidquid in ipso
Sanguine erit: iámque hinc, operum quæ maxima posco.
Scilicet in solis profugi stetit Herculis armis
Nostra salus? nempe ora æque mortalia cuncti
Ecce gerunt: ibunt æquo nempe ordine remi.
Ille, vel insano iamdudum turbidus æstu,
Vel parta iam laude tumens, consortia famæ
Despicit: ac nostri ferri comes abnuit actus.
Vos, quibus & virtus, & spes in limine primo,
Tendite, dum rerum patiens calor, & rude membris
Robur inest: nec enim solis dare funera Colchis
Sit satis, & tota pelagus lustrasse iuuenta.
Spes mihi, quæ tam potuit longissima casu
Esse fuit: quicumq; virum perquirere siluis
Egit amor: loca vociferans non vlla reliqui.
Nunc quoque, dum vario nutat sententia motu,
Cernere deuexis redeuntem montibus opto.
Sat lacrimis comitiq; datum: quem sortibus aui
Crede, vel in media raptum tibi sanguine pugna.
Talibus Oenides vrget. simul incita dictis
Heroum manus, ante omnes Argoa iubebat
Vincla rapi Calais. Furiis miratur euntem
Aeacides, multumq; viri cur tanta in corda
Fert dolor, an sese comitem tam tristibus actis
Abneget & celsi mærens petat ardua montis.
Non tamen & gemitus & inanes desinit iras
Fundere. Quis terris, pro Iuppiter, inquit, Achæis
Iste dies? sani capient quæ gaudia Colchi?
Non hic tum fletus, non ista superbia dictis,
Litore cum patrio, iam vela petentibus Austris
Cunctus ad Alciden versus fauor. ipse iuuaret,
Ipse ducis curas, meritosq; subiret honores.
Iamne animis iam gente pares, atque inclyta vulgi
Dextera? nulla fides. nulli super Herculis fletus.
Nunc Parthaonides, nunc dux mihi Thracia proles,
Aspera nunc pauidos contra ruit agna leones.
Hanc ego magnanimi spolium Didimaonis hastam,
Quæ neque iam frondes virides, nec proferet vmbras,
Vt semel est excussa iugis, ac matre perempta
Fida ministeria, & duras obit horrida pugnas,
Testor. & hoc omni ductor tibi numine firmo:
Sæpe metu, sæpe in tenui discrimine rerum,
Herculeam iam serus opem, superosq; vocabis
Arma viri: nec nos tumida hæc tum dicta iuuabunt.
Talibus Aeacides socios sermonibus vrgens
Illacrimat: multaq; comas deformat harena,
Fata trahunt, raptusque virum certamine ductor
Ibat, & obtenta mulcebat lumina palla:
Hic vero ingentis repetuntur pectora luctus:
Vt socij sedere locis, nullaq; leonis
Exuuiæ, tantiq; vacant vestigia transtri:
Flet pius Aeacides: mærent Pæantia corda:
Ingemit & dulci frater cum Castore Pollux.
Omnis adhuc vocat Alciden fugiente carina,
Omnis Hylan, medio pereuntia nomina ponto.
Dat procul interea toto pater æquore signum
Phorcys: & immanes intorto murice phocas
Contrahit antra petens: simul & Massylus, & vnà
Lydius, & Calabris redit armentarius aruis.
Iacet extremi nox littore Solis, Iberas
Condidit alta domos, & sidera sustulit astris.
Flamina conticuere, iacet sine flatibus æquor,
Amphitryoniades, nec quæ noua lustra requirat,
Nec quo tentet iter, comitis nec fata peremti
Quæ referat, videt, aut socios qua mente reuisat.
Vris amor, solisq; negas decedere syluis.
Non aliter gemitu quondam leo prolis adempta
Terga dedit, sedet inde vijs inclusaq; longo
Peruigilant castella metu: dolor attrahit orbes
Interea, & misero manat iuba sordida luctu.

C. VALER.

C. VALER. FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER IV.

ATQVE ea non oculis diuûm pater amplius æquis
Sustinuit: natiq; pios miseratus amores,
Iunonem ardenti trepidam grauis increpat ira.
Vt noua nunc tacito se pectore gaudia tollunt,
Hæret inops, soliq; furit Tirynthius oris.
At comite immemores Minyæ facilesq; relicto
Alta tenent: sic Iuno ducem fouet anxia curis
Æsonium, sic arma, viros, sociosq; ministrat.
Iam, quibus incertam bellis, Scythicaque pauentem
Gentis opes, quanta trepidam formidine cernam?
Tum precibus, tum me lacrimis, & supplice dextra
Attentare veto: verum mihi firma potestas.
I, Furias, Veneremque moue: dabit impia pœnas
Virgo, nec Æetæ gemitus patiemur inultos.
Dixit, & arcano redolentem nectare rorem,
Quem penes alta quies, liquidique potentia somni,
Detulit: inq; vagi libauit tempora nati.
Ille graues oculos, & Hylan resonantia semper
Ora ferens: vt nulla deum superare potestas,
Procumbit: tandem fessis pax reddita siluis:
Fluminaq; & vacuis audita montibus aura.
Ecce, puer summa se tollere visus ab vnda,
Frondibus in croceis, & iniqua munere Nymphæ,
Stansq; super carum talis caput edere voces:
Quid pater in vanos absumis tempora questus?
Hoc nemus, hæc fatis mihi iam domus: improba quo me
Nympha rapit, sæua monitu Iunonis: inanes
Nunc Iouis accessus, & iam mihi lumina cæli
Conciliat: iungitq; suos & fontis honores.
O dolor, ô dulces quas gessimus ante pharetræ.
Iam socij latis rapuerunt vincula ventis,
Hortatur postquam Furiis, & voce nefanda
Impulit Oenides. verum cum gente domoq;
Ista luet, sæuæq; aderunt tua numina matri.
Surge, age & in duris haud vnquam defice, cælo
Mox aderis: teq; astra ferent. tu semper amoris
Sis memor & cari comitis ne abscedat imago.
Talibus orantem dictis, visuq; fluentem,
Ille vltro petit: & vacuis amplexibus instat:
Languentesq; mouet frustra conamina dextræ.
Corpus hebet somno, refugaq; eluditur vmbra.
Tum lacrimis, tum voce sequi, tum rumpere questus,
Cùm sopor, & vano spes mæsta resoluitur actu.
Fluctus, ab vndisoni ceu forte crepidine saxi,
Cum rapit Alcyonis miseræ fetumq; laremq;,
It super ægra parens: queriturque tumentibus vndis,
Certa sequi quocumque ferant, audetque, pauetque,
Icta satisfacit aquis donec domus, haustaque fluctu est:
Illa dolens vocem dedit, & se sustulit alis.
Haud aliter somni mæstus labor: exsilit amens,
Effusisq; genas lacrimis rigat. Ibimus, inquit,
Solus & hos montes, desertaq; lustra tenebis
Care puer: nec res vltra mirabere nostras.
Hæc fatus, relegitq; vias, & vallibus exit,
Incertus quid Iuno ferat, quas apparet iras.
Nec minus & socios cernit procul æquore ferri
Præcipites: tacitumq; pudet potuisse relinqui.
Iamque iter ad Teucros, atque hospita mœnia Troiæ
Flexerat, Iliaci repetens promissa Tyranni:
Cum mæsto Latona simul, Dianaq; vultu
Ante Iouem stetit, & supplex sic fatur Apollo:
In quem alium Alciden, in quæ iam tempora differs
Caucaseum rex magne senem? nullumne malorum
Finem adeò, pœnæq; dabis? te cuncta precantur
Gens hominum, atque ipsi iam te pater optime montes,
Fessaq; cum siluis orant iuga. sat tibi furtum
Ignis, & ætheriæ defensa silentia mensæ.
Exit vbi e scopulis, media inter pabula diri
Vulturis ipse etiam gemitu, mæstaq; fatigat
Voce Iouem, sæuis releuans ambusta pruinis
Lumina: congeminant amnes, rupesque fragorem
Caucasea: stupet ipse dei clamoribus ales.
Tunc etiam superas Acheronte auditur ad arces
Iapetus grauis. orantem procul arcet Erinnys,
Respiciens celsi legem Iouis: ille dearum
Fletibus, & magno Phœbi commotus honore,
Velocem roseis demittit nubibus Irim:
I, Phrygas Alcides, & Troia differat arma,
Nunc ait, eripiat dira Titana volucri.
Diua volat, desertoq; viro celeranda parentis
Imperia, atq; alacrem lætis hortatibus implet.
Iam Minyæ medios claræ per sidera noctis
Fluctibus intulerant placido caua lintea cursu:
Multaque deserto memores super Hercule voluunt.
Thracius at summa socius è puppe sacerdos,

Fata deûm, & miserâ solans incommoda vitæ,
Securum numeris agit, & medicabile carmen:
Quod simul assumta pulsum fide, luctus, & iræ,
Et labor, & dulces cedunt è pectore nati.
Interea magni iam iam subeuntibus astris
Oceani genitale caput, Titania frenis
Antra sonant: Sol auricomis ingentibus horis,
Multifidum iubar, & bisseno sidere textam
Loricam induitur: ligat hanc, qui nubila contra
Balteus vndantem variat mortalibus arcum.
Inde super terras, & Eoi cornua montis
Emicuit, traxitq; diem candentibus vndis:
Et Minyas viso liquerunt flamina Phœbo,
Proxima Bebricij panduntur litora regni,
Pingue solum, & duris regio non inuida tauris:
Rex Amycus: regis fatis & numine freti
Non muris cinxêre domos, non fœdera legum
Vlla colunt, placidus aut iura tenentia mentes.
Quales Ætnæis rapidi Cyclopes in antris,
Nocte sub hiberna seruant freta, sicubi sæuis
Aduectet ratis acta notis, tibi pabula dira
Et miseras Polypheme dapes: sic vndique in omnes
Prospiciunt, cursantq; vias, qui corpora regi
Capta trahant, ea Neptuno trux ipse parenti
Sacrifici pro rupe iugi, media æquora supra,
Torquet agens: sin forma viris præstantior assit,
Tum legere arma iubet, sumtisque occurrere contra
Cæstibus. hæc miseri sors est æquissima leti.
Huc vbi deuectam Neptunus gurgite puppem
Sensit, & extremum nati prospexit in oras,
Et quondam lætos domini certamine campos:
Ingemit, ac tales euoluit pectore questus:
Infelix, imas quondam mihi rapta sub vndas,
Nec potius magno, Melie, tum mixta tonanti:
Vsque adeóne meam quacumque ab origine prolem
Tristia fata manent? sic te olim pergere sensi
Iupiter, iniustæ quando mihi virginis armis
Concidit infelix, & nunc chaos implet Orion.
Nec tibi nunc virtus, audet fiducia nostri,
Nate animos: opibusq; vltra ne crede paternis.
Iam iam aliæ vires, maioraq; sanguine nostro
Vincunt fata Iouis, potior cui cura suorum est.
Atque ideo, neque ego hanc motis auertere vẽtis
Tentaui, tenuive ratem: nec iam mora morti
Hinc erit vlla tuæ, reges doliture secundos.
Abstulit inde oculos, natúmque & tristia linquens
Prælia, sanguineo terras pater alluit æstu.
Principio fluuios, gentemq;, & litora ductor
Explorare iubet: paullumq; egressus Echion,
Inuenit obscura gemitus in valle trahentem
Clàm iuuenem, & cæsi mærentem nomen amici.
Ille, virum vt contrà veniẽtem, vmbrataq; vidit
Tempora, Parrhasio patris de more galero,
Paciferæq; manu nequicquam insignia virgæ,
Heu fuge, ait, certo quicumque es, perdite passu,
Dum datur. obstupuit visu Nonacria proles,
Quid ferat admirans. postquàm remeare monentem
Ocius, & dictis perstantem cernit in hisdem:
Abripit, & socijs quæ sint ea promere cogit.
Ille manum tendens, Non hæc, ait, hospita vobis
Terra viri, non hic vllos reuerentia ritus
Pectora: mors habitat, sæuæq; hoc littore pugnæ.
Iam veniet diros Amycus qui tollere cæstus
Imperet: & vasto qui vertice nubila pulset.
Talis in aduectos Neptuni credita proles,
Æternùm furit: atque æquæ virtutis egentes,
Ceu superùm segnes ad iniqua altaria tauros
Constituit: tãdem vt misero lauet arma cerebro.
Consulite, atque fugæ medium ne temnite tempus:
Namq; isti frustra quisquam concurrere monstro
Audeat. & quæ nam talem vidisse voluptas?
Ductor ad hæc: Bebryxne venis, diuersaq; regi
Corda gerens? melior vulgi nam sæpe voluntas.
Hostis an externis fato delatus ab oris?
Et tua cur Amycus cæstu non dum obruit ora?
Nomen, ait, prædulce mihi: nomenq; secutus
Otreos vnanimi: decus ille, & læta suorum
Gloria, nec vestros comes aspernandus in actus,
Hesionam, & Phrygiæ peteret cum gaudia nuptæ,
Hic Amycum contra iussus stetit: atque ego palmas
Implicui: sed prima procul vix dum ora leuantis
Fulminea frontem dextra, disiectaq; fudit
Lumina, me numquam leto dignatus & armis:
Sed lacrimis potius luctuq; absumor inerti.
Spes tamen, his fando si nuntius exstitit oris,
Et Mariandynùm patrias penetrauit ad vrbes,
Vnde genus, fraterq; viro: sed & ille quierit,
Oro, nec à vanis cladem Lycus augeat armis:
Hæc vbi nonnulla iuuenes formidine moti
Accipiunt: dolor & duras insurgere mentes,
Terga sequi, properosq; iubet coniungere gressus.
Litore in extremo, spelunca apparuit ingens,
Arboribus super, & dorso contecta minanti,
Non quæ dona deûm, non quæ trahat ætheris ignem,
Infelix domus, & sonitu tremebunda profundi,
Et varij pro rupe metus: hinc trunca rotatis
Brachia rapta viris: strictoq; immortua cæstu,
Ossaq; tetra situ, capitum mæstissimus ordo,
Respicias quibus aduerso sub vulnere nulla
Iam facies, nec nomen erat: media ipsius arma
Sacra metu, magniq; aris imposta parentis.
Hospitis hic primum monitus rediere Timantis,
Et pauor, & monstri subijt absentis imago:
Atque oculos cuncti inter se tenuere silentes.
Donec sidereo Pollux interritus ore,
Te tamen hac, quicumq; es, ait, formidine faxo
Iam tua silua ferat, modò sint tibi sanguis, & artus.
Omnibus idem animus forti decernere pugna,
Exoptántque virum, contráque occurrere poscunt.

Qua-

Qualiter ignotis ſpumantem ſunditus amnem
Taurus aquis qui primus ruit, ſpernitq; tumentem,
Pandit iter: mox omne pecus formidine pulſa
Pone ſubit: iamiq; & medijs procedit ab vndis.
As procul eſſluus ſeſe gregibus q; ferebat
Sanus in antra gigas: quem non ſua turba timēdo
It tacuit ſecura metus. mortalia nunquam
Signa manent: inſtar ſcopuli, qui montibus altis
Summus abit, longeque iugo ſtat ſolus ab omni.
Deuolat inde furens, nec quo via, curua profecti,
Nec genius antè rogat, ſed tali protenus ira:
Incipite, ô iuuenes, etenim fiducia credo
Hinc tulit, auditas & ſponte laceſſitus oras.
Sin errore via, nec dum mens gnara locorum,
Hic mihi lex, caſtus, aduerſaq; tollere contra
Brachia: ſic ingens Aſia plaga, quique per Arcton
Dexter, & in lauum pontus iacet, hac mea viſit
Hoſpitia: hoc cunctis remeant certamine reges.
Neptuni domus, atque egomet Neptunia proles.
Iam pridem caſtus rapidis, & frigida raru
Dentibus aret humus. qui mecum fœdera iungu?
Prima manu cui dona fero? mox omnibus idem
Ibit honos. fuga ſub terras, fuga nulla per auras,
Nec lacrimæ, nec forte preces, ſuperuse vocatis
Pectora noſtra mouent: alys rex Iuppiter orti.
Faxo Bebrycum nequeat tranſcendere puppis
Vlla freturn, & ponto volitet Symplegas inani.
Talia dicta dabat: cùm protinus aſper Iaſon,
Et ſimul Aeacidæ, ſimul & Calydonius alumni,
Neleidæq;, Idaq; prior, quæ maxima ſurgunt
Nomina, ſed nudo ſteterat tam pectore Pollux,
Cum pauor, & gelidus defixit Caſtora ſanguis.
Nam nec ad Eleæ pugnam videt ora parentis,
Nec ſonat Oebalius caueæ ſauor, aut ſuga nota
Taygeti, lauitur patrios vbi victor ad amnes:
Nec pretium ſonipes, aut ſacra taurus harena
Pramia: ſed Manes, recluſaq; tanua Ioti.
Illum Amycus, nec fronte trucem nec mole tremendum,
Vix dum etiam prima ſpargentem ſigna iuuenta,
Ore renidenti luſtrans obit, & fremit ausum:
Sanguineoq; rotat Furys ardentibus orbes.
Non aliter tam ragna pois, tam capta Typhœus
Aſtra ferens, Bacchum ante acies, primámque deorum
Palladis, & oppoſitos doluit ſibi virginis angues.
Sic adeò inſequitur, rabidoq; ita murmure terret:
Quiſquis es, infelix celera puer, haud tibi pulchra
Manſerit hoc vltra frontis decus: oráne matri
Nota feres: time è ſocijs electus iniquis.
Tunc Amyci mortem manuinæ plura moratur,
Ingentes humeros ſpatioſaq; pectoris oſſa
Prouolat horrendo, q; thoris inſormibus artus.
Et vacuos maſto luſtrarunt lumine montes.
At ſatus aquoreo ſatur tunc talia rege:
Aſpice & hac crudis durata volumina tauris:
Nec pete ſortis opem, ſed quos poteſ indue caſtus.
Dixit, & vrgentis poſt ſera piacula fatis
Ne, cius, extremum hoc animus tranſtetere palmas
Dat famulis: dat & inde Laton. odia aſpera ſurgunt
Ignotis priùs, atque incenſa mente feruntur
In medium ſanguis Iouis, & Neptunia proles.
Hinc illinc dubijs intenta ſilentia votis.
Et pater orantis caſorum Tartarus umbras,
Nube cana tandem ad merita ſpectacula pugna
Emittit: ſummi nigreſcunt culmina montis.
Continuo Bebryx, Maleæ velut arce fragoſa
Turbo rapax, vix ora virum, vix tollere paſſus
Brachia, torrenti præceps agit vndique nimbo,
Curſibus inuoluens: totáque immanis harena
Inſequitur. vigil ille metu, cùm pectore & armis,
Huc alternus, & huc, ſemper ceruice reflexa,
Semper & in digitis, & ſummi puluere campi,
Protectu, q; redit ſpumantis qualis in alto
Pleiade capta ratis, trepidi quam ſola magiſtri
Cura tenet, rapidum ventis certantibus æquor
Intemerata ſecat. Pollux ſic prouidus ictus
Seruat, & Oebalia dubium caput erigit arte.
Vt deinde vrgentes effudit nubibus iras,
Ardoremiq; viri: paullatim inſurgere ferro
Incitat, & ſummos manibus deducere caſtus.
Ille dies, agros Amyci ſudoribus artus
Primus, & arenti cunctantem vidit hiatu:
Nec ſua deſeſſum nouere loca, nec ſua regem
Agmina: reſpirant ambo paullumq; repenunt.
Brachia. ceu Lapithas, aut Paonas æquore in ipſo
Dum reſouet ſixaq; ſilet Gradiuus in haſta.
Vix ſteterant, & iam ecce ruunt, inflictaq; latè
Terga ſonant: noua vis iterum, noua corpora ſurgunt.
Hunc pudor, hunc noto iam ſpes audentior hoſte,
Inſtimulat: ſumant crebro præcordia pulſu:
Auia reſpondent gemitu ſuga. peruigil vt cùm
Artificum notat ipſe manus, & fulmina Cyclops
Proſubigit, pulſis ſtrepitant incudibus vrbes.
Emicat hic, dextramque parat, dextramque minatur
Tyndarides: redit huc oculis & pondere Bebryx
Sic ratus. ille autem celeri rapit ora ſiniſtra.
Conclamant ſocij, & ſubitis dant gaudia voces.
Illum inſperata turbatum fraude, furentemque,
Oebalides prima refugit dum dietonet ira.
Territus ipſe etiam, atque ingentis conſcius auſi,
Sauit inops Amycus, nullo diſcrimine cæſe
Præcipitans, auiduſq; veri reſpectus ouantes
Quippe procul Minyas, caſtis velatus vtroque,
Irruit. hos inter Pollux ſubit, & tenuis vltro
Adnolat ora virtus: nec ſpes effera, ſed amba
In pectus cecidere manus: hoc ſeuior ille,
Ecce iterum vacuas agit intonſa per auras
Brachia. ſentit enim Pollux rationis egentem:
Dat genibus tunicis latus, effuſumque ſecutus,

Haud revocare gradum patitur: turbátque, premitque
Ancipitem, crebros & liber congerit ictus
Desuper audit consona, omni vulnere vertex
Intonat, ceditq; malis, iam tempora manant,
Sanguineaq; latent aures. vitalia donec
Vincula, qua primo ceruix committitur artu,
Soluit dextra grauis. labentem populis Heros,
Ac super insistens. Pollux ego missus Amyclis,
Et Ioue natus, ait, nomen mirantibus umbris
Hoc referes: sic & memori noscere sepulcro.
Bebrycas extemplo spargit fuga: nullus ademti
Regis amor: montem celeres, siluamq; capessunt.
Hac sors, hac Amycum tandem manus arguit ausis,
Effera seruantem ponti loca, vimq; iuuenta
Continuam & magni iactantem tempora patris.
Tenditur ille ingens hominum pauor: arváque late
Occupat immensus: veluti si decidat olim
Pars Erycis, vel totus Athos, qua mole iacentis
Ipse etiam expleri victor nequit, oráque longo
Comminus obtutu mirans tenet. at manus omnis
Heroum densis certatim amplexibus urgent:
Armáque ferre iuuat, fessasque attollere palmas.
Salue vera Iouis, vera ô Iouis undique proles,
Ingeminant ô magna nimis memoranda palæstris
Taygeta & primi felix labor ille magistri.
Dumque ea dicta ferunt: tenues tamen ire cruores
Siderea de fronte vident. nec sanguine Pollux
Territus, auerso siccabat vulnera cæstu.
Illius excelsum ramis caput, armaq; Castor
Implicat, & viridi connectit tempora lauro:
Respiciensq; ratem, patrijs, ait, has precor oris
Diua refer frondes, cúmque has freta cinge corona.
Dixerat. hinc valida cadunt armenta bipenni,
Perfusiq; sacro placati gurgite amne
Graminea sternuntur humo: tunc lecta dapesq;
Frondibus accumulans: exsortia terga Laconi
Præcipiunt pecudum: toto mox tempore mensæ
Lætus ouat, nunc laude virum, nunc vatis honore
Carminis, victori geminans cratera parenti.
Iamq; dies, auræq; vocant: rursusq; capessunt
Aequora, quæ rigidos eructat Bosphorus amnes,
Illic, Nile, tuos nondum dea gentibus Io
Transierat fluctus: unde hæc data nomina ponto.
Tum pius Oeagri claro de sanguine vates,
Ammonita genitrice refert casusq; locorum,
Inachiosque vias, pelagiq; emensa iuuenca
Exilia, intentisq; canit: Videre priores
Sæpe Iouem, terras, Argiuaq; regna Pelasgûm
Virginis Iasiæ blandos descendere ad ignes.
Sensit Iuno dolos, iraq; accensa regali
Aethere desiluit. dominam Lyrcæa tellus,
Antraq; deprensæ tremuerunt conscia culpæ,
Cum trepida Inachia pellex subit ora iuuencæ,
Sponte dei: plausu fouet hanc, & pectora mulcet
Iuno, renidenti cohibens suspiria vultu.
Mox ita adorta Iouem: Da, quam modo ditibus Argis
Campus alit, primæ referentem cornua Phœbes,
Indomitamq; bouem da cara munera nuptæ.
Ipsa ego dilecta pecudi iam pascua digna,
Præcipuósque legam fontes. qua fraude negaret,
Aut quos inuentos timuisset Iupiter æstus?
Munere illa potens, custodem protinus Argum
Adiungit. custos Argus placet: omnia somni
Lumina non aliter toto cui vertice, quam si
Lyda nurus sparso telas maculauerit ostro.
Argus, & in scopulos, & monstris horrida lustra,
Ignotas iubet ire vias, heu multa morantem,
Conantemque preces, inclusaq; pectore verba.
Vltima tum patriæ cedens dedit oscula ripæ.
Fleuit Amymone, fleuerunt Messeïdes undæ,
Fleuit & effusis reuocans Hyperia lacertis.
Illa, ubi vel fessi tremerent erroribus artus,
Vel rueret summo iam frigidus æthere vesper,
Heu quotiens saxo posuit latus? aut ubi longa
Aegra siti, quos ore lacus, quæ pabula carpsit?
Verbere candentes quotiens exhorruit armos?
Quin & ab excelso meditantem vertice saltus,
Audentemq; mori, valles citus egit in imas
Argus, & arbitrio durus seruauit herili.
Cum subito Arcadio sonuit caua fistula ritu,
Imperiumq; patris celerans Cyllenius ales
Aduenit, & lenis modulatur carmen auena.
Quoq;, ait, hinc diuersus abis? heu respice cantus,
Haud procul insectans Argum, languentia somno
Lumina cuncta notat, dulcesque sequentia somnos:
Et celerem mediis in cantibus exigit harpen.
Iamq; refecta Ioui, paulatim in imagine prisca
Ibat, agris Io victrix Iunonis, & ecce
Cum facibus, stridisq; & tartareo vlulatu,
Tesiphonen videt: at primo vestigia visu
Fugit, & in miseram rursus bouis ora recurrit,
Nec qua velle memor, quo sese vertice sistat.
Inachias errore etiam defertur ad undas,
Qualis & à prima quantum mutata iuuenca?
Nec pater, aut trepidæ tentant accedere Nympha.
Ergo iterum siluas, iterum petit inuia retro,
Ceu Styga. dilectum fugiens caput. inde per urbes
Raptatur Graias, atque ardua flumina ripis:
Oblato donec pauidam cunctata profundo
Incidit: absistunt fluctus, & gnara futuri
Dant pauidæ alta viam: celsis procul ipsa refulget
Cornibus, ac summa palearia sustinet unda.
Ast Erebi virgo ditem volat æthere Memphim
Præcipere, & Pharia venientem pellere terra.
Contra Nilus adest, & toto gurgite torrens
Tesiphonen agit: atque imis illidit harenis,
Ditis opem, ac seui clamantem numina regni.
Apparent sparsæq; faces, disiectaq; longe
Verbera, & abrupti excussi crinibus hydri.
Nec Iouis interea cessat manus, intonat alto

Ille-

Insurgens caelo genitor, curamque fatetur:
Atque ipsa imperium Iuno tamen [illegible] se procul Io
Spectat ab arce Phari, iamdudum addita, iamque
Aspide cincta comas, & ouantis persona sistro,
Bosphoron hinc veteres errantis nomine dicta
Vulgauere. tuos nostros nunc ipsa labores,
Immissique ratem qua per freta prouehat Euris.
Dixerat. & placidi tendebant carbasa venti.
Postera non cassa Minyis aurora retexit
Noctis iter: noua cuncta vident: Thyniaque iuxta
Litora, fatidici poenis horrentia Phinei,
Dura deum, summoque lues vrgebat in aeuo
Quippe neque extorrem tantùm, nec lucis egentem,
Insuper Harpyiae Typhoides, ira Tonantis,
Depopulant, ipsumque dapes praedantur ab ore.
Talia prodigia. & tales pro crimine poenas
Perpetitur: spes vna seni, quòd pellere saeuas
Quondam fata luem dederant Aquilone creatis.
Ergo vbi iam Minyas, certámque accedere Phineus
Sentit opem, primas baculo defertur ad vndas:
Vestigatque ratem, atque oculos attollit inanes.
Tunc tenuem spirans animam, Salue ô mihi longum
Exspectata manus, nostrisque, ait, agnita votis.
Nouimus & diuum genitis quibus, & via iussos
Quae ferat: ac vestri rebar sic tempora cursus,
Proxima quaeque legens: quantum Vulcania Lemnos
Traxerit, infelix tulerit quae Cyzicus arma.
Sensi & Bebrycio supremam in littore pugnam
Iam propior, iámque hoc animam solamine mulcens.
Non ego nunc magno quod cretus Agenore Phyneus,
Aut memorem mea quod vates insedit Apollo
Pectora, praesentis potius miserescite fati.
Nec mihi diuersis erratum casibus orbem
Amissas aut flere domos, aut dulcia tempus
Lumina: consuetis rerum est ex ordine fatis
Ingemere. Harpyiae sempèr mea pabula seruant,
Fallere quas numquam misero locus: ilicet omnes
Deueniunt. niger intorto ceu turbine nimbus.
Iamque alis procul, & sonitu mihi nota Celeno,
Diripiunt, verruntque dapes, foedántque turbant
Pocula. saeuit odor. surgitque miserrima pugna,
Párque mihi, monstrisque famis, spreuere quod omnes
Polluerúntque manu, quodque vnguibus excidit atris,
Has mihi fert in luce moras: nec rumpere fata
Morte licet: trahitur victu crudelis egestas.
Sed vos obseruate precor praedicta deorum:
Si non falsa mihi, vos finem imponite poenis.
Nempe adsunt qui monstra fugent Aquilonia proles.
Non externa mihi: nam rex ego diuitis Hebri,
Iunctaque vestra meo quondam Cleopatra cubili.
Nomen ad Actes Calais, Zetesque sororis
Prosiliunt Zetesque prior, quem cernimus, inquit,
Tune ille Odrysiae Phineus rex inclitus orae?
Tu Phoebi comes, & nostro dilecte parenti?
O vbi nunc regni, generisque vbi gloria? quàm te
Excedit labor, & miseris festina senectus.
Quin age, mitte preces, namque est tibi nostra voluntas,
Si non ira deûm, vel si placabilis vrget.
Sustulit hic geminas Phineus ad sidera palmas:
Teque, ait, iniusti, quae me premis, ira Tonantis
Ante, precor nostra tandem iam parce senecta:
Sit modus. & fore credo equidem: nam vestra voluntas
Quod iuuenes sine pace deûm. nec credite culpam
Saeuitia, scelerumue mihi nunc crimina pendi,
Fata loquax, mentémque Iouis, quaeque abdita solus
Consilia, & terris subito ventura parabat,
Prodideram, miserans hominum genus. hinc mihi tanta
Pestis, & effusa media inter dicta tenebrae.
Iam tandem cessere irae: nec casus ab alto,
Ipse volens miseris sed vos deus appulit oris.
Sic ait, & fatis ita iam cedentibus, omnes
Impulit: & dura commouit imagine poena.
Instituere toros, mediusque tapetibus ipsum
Accipiunt: circúmque iacent, simul aequora seruant,
Astra simul, vestíque iubent, ac mittere curas.
Cùm subitus misero tremor, & pallentia primo
Ora senis fugere manus, nec praeuisa pestis
Ante, sed in mediis dapibus vidêre volucres.
Fragrat acerbus odor, patriique exspirat auerni
Halitus: vnum omnes incessere planctibus, vnum
Infestare manus: inhiat Cocytia nubes
Luxurians, ipsoque ferens fastigia visu.
Tum sola colluuie, atque illusis stramina mensis
Foeda rigant: strident alae praedaque retenta
Saeuit vtrinque fames: nec solum horrenda Celeno
Phinea, sed miseras etiam prohibere sorores.
Emicat hic subito, seséque Aquilonia proles
Cum clamore leuat: genitor simul impulit alas.
Hosque nouo turbata lues. lapsaeque rapinae
Faucibus: & primum pauidae Phinea secta
Peruolitant, mox alta petunt, stant litore fixi
Haemonidae, atque oculis palantia monstra sequuntur,
Sic vbi prorupit tonuitque cum forte Veseui
Hesperia lethalis apex, vix dum ignea montem
Torsit hiems, iamque Eoas cinis induit vrbes.
Turbine sic rapido populos atque aequora longe
Trans abeunt, nusquamque datur considere terrae.
Iámque & ad Ionias metas, atque intima tendunt
Saxa, vocat magni Strophadas nunc incola ponti
[illegible] metus prope [illegible].
Dum trepidant, humilique graues timidique volatu

Implorant clamore patrem Typhona nefando:
Extulit assurgens noctem pater, imaque summis
Miscuit, & medius vox exaudita tenebris:
Iam satis huc pepulisse deas. cur tenditis vltra
In famulas saeuire Iouis, quas, fulmina quamquam
Aegidaque ille gerat, magnas sibi legit in iras?
Nunc quoque Agenoreis idem decedere tectis
Imperat: agnoscunt monitus, iussaque recedunt.
Mox tamen & vobis similis fuga coprimet Argos
Letifera: Harpyiae nunquam noua pabula quaerent,
Donec erunt diuûm merita mortalibus irae.
Haesit vterque polo, dubiisq; elanguit alis:
Mox abit, & socia victor petit agmina puppis.
Interea Minyae pulsa lue prima Tonanti
Sacra nouant: tum vina thoris, epulásque reponunt.
Ipse inter medios, ceu dulcis imagine somni
Laetus, ad oblita Cereris suspirat honores:
Agnoscit Bacche latices, agnoscit & vndam:
Et noua nunc pauida miratur gaudia mensa.
Hunc vbi reclinem stratis, & pace fruentem
Aspicit, ac longa ducentem obliuia poena,
Talibus appellat, supplexq; ita fatur Iason:
Vota senex perfecta tibi. nunc me quoque curis
Eripe, & ad nostros animum conuerte labores.
Omnis adhuc sors laeta quidem: nec numine vano
(Si qua fides cura superûm) tantum aequor adortis
Tendimus: ipsa mihi puppem Iouis optima proles
Instituit, sociosq; dedit Saturnia reges.
Fidere mens sed caeca nequit. quantúmque propinquat
Phasis. & ille operum summus labor, hoc magis angunt
Proxima: nec vates sat iam mihi Mopsus & Idmon.
Ille, ducem nec ferre preces, nec dicere passus
Amplius, hic demum vittas, laurumq; capessit,
Numina nota ciens. stupet Aesonis inclyta proles
Phinea, ceu numquam poenis, nulláque grauatum
Peste Iouis. tam largus honos, tam mira senecta
Maiestas infusa: vigor nouus auxerat artus.
Tum canit: O terras fama venture per omnes,
Quem sociis ducibusq; deis, atque arte benigna
Palladis, ipse vltro Pelias ad sidera tollit
Demens, dum profugi non sperat vellera Phryxi:
Fata locosq; tibi (possum quas reddere grates)
Expediam: rerumq; vias, finémque docebo.
Ipse etiam, qui me prohibet sua pandere terris
Saecula, te propter fandi mihi Iuppiter auctor.
Hinc iter ad ponti caput, errantesq; per altum
Cyaneas: furor his medio concurrere ponto:
Nec dum vllas videre rates: sua comminus acta
Saxa premunt, cassisque suas, cùm vincula mundi
Ima labant, tremere ecce solum, tremere ipsa repente
Tecta vides, illa redeunt, illa aequore certant.
Di tibi progresso propius, Di forsitan ipsi
Auxilium, mentemq; dabunt. ast ipse iuuare
Ausa quibus monitis possim tua? quippe per altum
Tenditis. vnde procul vati, procul vnde volucres,
Et pater ipse maris pauidas detorquet habenas,
Si qua breuis scopulis fuerit mora, si semel orsis
Vlla quies. fuga tunc medio properanda recursu.
Vix repetunt: prima celeres consistite terra.
Iámque alio clamore ruunt omnisq; tenetur
Pontus, & infestis ancepi cum montibus errat.
Verùm animo rede. illa meo sors cognita diuum.
(Fabor enim, nec spe dubios solabor inani.)
Cum mihi Tartareas saeuo clangore volucres
Pectoribus ira Iouis vox haec simul excit aures:
Ne vanas impende preces. finemq; malorum
Expete Agenoride: pontum penetrauerit illa
Cum ratis, & rapidi steterint in gurgite montes,
Tunc sperare modum poenae, veniámque licebit.
Sic Deus. aut his ergo fera saxa patescunt,
Aut meritam saeua redeunt ad pabula dira.
Verùm inter medium dabitur sic currere cautes,
Certe digna manu, vacuumq; exibis in aequor.
Proxima regna Lyci remeas qui victor ab oris
Bebryciis, toto non vllius litore ponti
Mittor. hic lecto comitum de robore si quem
Perculerit vicina lues, ne deficie, casus
Praedicti memor: atque animos accinge futuris.
Illic pestiferas, subter iuga concaua, torquet
Ater aquas Acheron, vastoq; exundat hiatu
Fumeus. & saeua sequitur caligine campus:
Linque grauem fluuium, & miseris sua fata colonis.
Sic quoque non vno dabitur transcurrere luctu.
Quid tibi nubifera surgentem rupe Carambin,
Quid memorem quas Iris aquas, quas torqueat Ancon:
Proxima Thermodoon hic iam secat arua: memento.
Inclyta Amasonidum, magnoq; exorta Gradiuo
Gens ibi: femineas nec tu nunc crede cateruas,
Sed quales & quanta viris insultat Enyo:
Diuaq; Gorgonei gestatrix innuba monstri.
Ne tibi nunc horrenda rapax ad litora puppem
Ventus agat, ludo voluens ciem turma superbo
Puluereis exultat equis, vlulatáque tellus
Intremit, & pugnas mota pater incitat hasta.
Non ita sit metuenda tibi, saeuissima quamquam
Gens Chalybum, duris patiens cui cultus in aruis,
Et tonat afflicta semper domus ignea massa.
Inde omnem innumeri reges per litoris oram,
Hospitiis, quis nulla fides: sed limite recto
Puppis, & aequalis transcurrat carbasus aura:
Sic demum rapidi venies ad Phasidis amnem.
Castra ibi iam Scythiae, fraternáque surgis Erynnis:
Ipse truces illic Colchos, hostemq; iuuabis
Auxiliis. nec plura equidem discrimina cerno.

Forte etiam optatam dabitur contingere pellem.
Sed te non animis, nec solis viribus aequum
Credere, saepe acri potior prudentia dextra.
Quam tuearis deus, arripe opem. tamque ultima nobis
Promere fata nefas: sileo, & precor. atque ita facto
Fine dedit tacitus iterum responsa tenebris.
Tum subita residens oculos formidine Iason
Praecipitat, rumpitque moras, tempusque timendi.
Ipse viros gradiens ad primi litoris undam
Prosequitur Phineus, Quanta tibi praemia, dixit,
Quem dextro o Borea, possem persoluere grates!
Me Pagasaea, super praesens iuga, meq; paterna
Stare Tyro, dulcesq; iterum mihi surgere Soles
Nunc reor: exactae nam verè abiere volucres:
Nec metuam, tutaq; dapes: date tangere vultus,
Desinite amplexus, propiusq; accedite dextrae.
Dixerat. absceduns terris, & litora condunt.
Omnibus extemplo sana sub imagine rupes
Cyaneae: propiorq; labor, quando affore, quaq;
Parte patent, stant ora metu, nec fessa recedunt
Lumina, diversas circum servantibus undas.
Cum procul auditur sonitus, iunctaq; saxa,
Saxa neque illa viri, sed praecipitata profundo
Sideret pars visa poli, dirimiq; ocius instant
Ferre fugam, maria ante ratem, maria ipsa repente
Diffugere, adversaq; vident descendere montes.
Omnibus & gelida rapti formidine remi.
Ipse per arma volans, & per iuga summa carinae
Hortatur, suppliciq; manus intendit Iason,
Nomine quemq; premens: Vbi nunc promissa superba,
Ingentesq; minae, mecum quibus ista secuti?
Idem Argo certe ego timor omnibus antro,
Perculerat sic. imus tamen & deus affuit ausis.
Quin iterum idem aderit, credo deus. haec ubi fatus,
Corripit abiecti remumq;, locumq; Phaleri,
Et trahit. insequitur flammata pudore iuventus.
Vnda laborantes praeceps rotat, ac fuga ponti
Obvia: miscentur rupes: iamq; aequore toto
Cyaneae iuga praecipites illisa remittunt.
Bis fragor infestas cautes, adversaq; saxis
Saxa dedit: flammaq; expresso lucis fugit in imbri.
Sic ubi multifidus ruptis e nubibus horror
Effugit, & tenebras, nimbosq; intermicat ignis,
Terrificiq; ruunt tonitrus, elisaq; noctem
Lux dirimit: pavor ora virum pavor occupat aures.
Haud secus impleuit pontum fragor: effluit imber
Spumeus, & magno puppem procul aequore vestit.
Advertere Dei defixaq; numina ponto,
Quid scopulis praesit ratis, quid dura iuventus
Expediat. pendet magnus favor ortus ab ausis.
Prima coruscantis signum dedit Aegidis virgo
Fulmineam iaculata facem. vix dum ardua cautes
Cesserat, illa volans tenui per concita saxa
Luce fugit. redière viris animiq; manusq;.
Vt videre viam: aequor o quicumq; deorum,
Aeolides, vel Sidar, ait: praecepsq; fragores
Per medios ruit, & fumo se condidit atro.
Coeperat incedens abductis montibus unda
Ferre ratem pariterq; dies et currere aperto.
Sed neque permissis iam pandere rector habenis
Vela, nec emensis remis potuit, cum super assunt
Cyaneae, premit utra ratem, scopulisq; feruntur
Comminus. hic Iuno, praecepsq; ex aethere Pallas,
Insiliunt pariter: scopulos hunc nata coercet,
Hunc coniunx Iovis. ut validis qui vel ore tauros
Sub iuga & multo detorquet in ilia cornu.
Inde velut mixtus Vulcanius ardor harenis
Versat aquas: sic una premunt, fluctuq; coacto
Angitur, & clausum scopulo super effluit aequor.
Contra omnes validis tenui discrimine remis
Pergere iter, mediosque ratem transferre per ictus:
Saxa sed extremis tamen increpuere corymbis:
Parsq; (nefas) deprensa fugis. iam cetera caelo
Debita, conclamant Minyae: latera utraque quippe
Dissiluisse putant. fugit ipse novissimus ictus
Tiphys, & e mediis sequitur freta rapta ruinis:
Nec prius obiectum scopulis respexit ad aequor,
Aut sociis tentata quies: migrantia quam iam
Litora, longinquisq; extrent flumina Rhebi.
Tunc fessas posuere manus, tunc aridus anheli
Pectora discussa quales formidine Averni
Alcides, Theseusque comes, pallentia iungunt
Oscula, vix primis amplexi luminis oris.
Nec vero ipse metus, curasque resoluere ductor:
Sed maria aspectans, Heu quis datus iste deorum
Sorte labor nobis? serum ut veniamus ad amnem
Phasidis, & mites, inquit, dent vellera Colchi,
Vnde per hos iterum montes fuga? talia fundit,
Imperio fixos Iovis, aeternumq; revinctos,
Nescius & fati. certa nam lege manebant,
Si qua per hos undis umquam ratis isset apertis.
Tum freta quae longis fuerant impervia saeclis,
Ad subitam stupuere ratem: pontusque tacentis
Omne solum, regesq; patent, gentesque repostae.
Non alibi effusis cesserunt longius undis
Litora, nec tantas, quamvis Tyrrhenus & Aegon
Voluat aquas, geminis & desint Syrtibus undae.
Nam super huc vastos tellus quoque congerit amnes.
Non septem gemini memorem quas exitus Histri,
Quas Tanais, flavusque Lyces, Hypanisque, Melasque
Addat opes, quantis (quae sinus Maeotia laxent
Aequora) fluminco sic agmine frangit amari
Vim salis, hinc Borea cedens glacialibus auris
Pontus, & externa facilis constringere bruma.
Vtque vel immotos versa rigor induit amnes,
Vel freta versa vadis: tremens sic unda per omnem
Aut campo iacet, aut tumido rigat ardua fluctu

Atque hac Europam curuis anfractibus auget,
Hac Asiam, Scythicum specie sinuatus in arcum.
Illic vmbrosa semper stant aquore nubes,
Et non certa dies: primo nec Sole profundum
Soluitur, aut vernis cùm lux aquata tenebris,
Sed redit extremo tandem in sua litora tauro.
Iam Mariandynus aduertit puppis harenis:
Atque celer terras, regémque exquirit Echion
Dicta ferens: lectos fama est si nominis vmquam
Hamonia subijsse viros, det littora fossis.
Approperat Lycus auditis latatus Achiuis:
Ac simul Aesoniden, omnemque in regia turbam
Tecta trahit, modo Bebrycijs prefixa tropaeis:
Mitis & in medijs effatur talia Graijs,
Haud temere est, fato diuùm reor ad mea vectos
Litora vos: odium quibus atque eadem ira furentis
Bebrycia, sauaq; pares de gente triumphi.
Certa fides animis, idem quibus incidit hostis.
Nos quoque, nos Amycum tanto procul orbe remoti
Sensimus, & sauis frater mihi fusus harenis.
Vltor ego, atque illic cunctis accensus in armis
Tunc aderam; cùm vos medijs contenta ferebant
Vela fretis, illum in sanie, taboque recenti
Vidimus, aquoreo similem per littora monstro.
Nec verò praerepta mihi suprema tyranni
Fata queror: bellóve magis latarer & armis
Procubuisse meis, quàm lege quod occidit vltus
Ipse sua: meritóque madens quòd sanguine caestus.
Excipit Aesonides: Tuus ergo in montibus ignis
Ille? tuas acies medio de gurgite vidi?
Fatur, & ostentans prolem Iouis, hic tibi Pollux
En ait, inuiso soluit cui pectore poenas.
Ille virum circa, mirantia lumina voluit.
Festa dehinc medijs ineunt conuiuia tectis,
Communesq; vocant superos, quorum eruta nutu
Bebrycia, & votis pariter praedaq; fruuntur.

C. VALERII FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER V.

ALTERA lux haud laeta viris emersit Olympo:
Argolicus morbis, fatisq; rapacibus, Idmon
Labitur, extremi sibi tum non inscius aui.
At memor Aesonides nimium iam vera locuti
Phineos, hinc alios rapto pauet Idmone luctus.
Tum comiti pia iusta tulit: calatáque multa
Arte, Dolionij donat velamina regis,
Hospes humum sedémque Lycus. flens arma reuellit
Idmonis è celsa Mopsus rate: robora cadunt
Pars syluis, portántque aras: pars, auguris alba
Fronde caput, vittisque ligant, positumque feretro
Congemuere, dies simul & suus ammonet omnes.
Ecce inter lacrimas, intérque extrema virorum
Munera, quem cursus penes, imperiúmque carina,
Tiphyn agit violenta lues: cunctiq; pauore
Attoniti, fundunt mastas ad sidera voces.
Arcipotens aduerte, precor, nunc denique Apollo
Hoc pater, hoc nobis refoue caput: vlla laboris
Si nostri te cura mouet, qui cardine summo
Vertitur, atque omnis manibus nunc pendet ab vnis.
Dicta dabant ventis, nec debita fata mouebant.
Qualem praecipiti grauidum iam sorte parentem
Natorum flet parua manus, trepidiq; precantur,
Duret vt inualidis, & adhuc genitoris egenis.
Haud aliter socij supremo in tempore Tiphyn
Ante alios superesse volunt: mors frigida contra
Vrget, & ille recens oculis interuolat Idmon.
Exanimum frustra Minya clamore morantur,
Auellique negant: vix membra rigentia tandem.
Imposuere rogo, lacrimásque, & munera flammis
Vana ferunt: crescit donis feralis aceruus.
Vt verò amplexus fessi rupere supremos,
Et rapida sonuere faces, tunc ipsa cremari
Visa ratis, medioq; viros deponere ponto,
Noa tulit Aesonides, geminis flagrantia cernens
Corpora cara rogis: sed pectore ductor ab imo
Talia voce gemit: Quid tantum infensa repentè
Numina? quas nostri poenas meruere labores?
Bina (nefas) toto pariter mihi funera surgunt
Litore. magna adeò comitum numerosaq; pubes.
Aut socios rapit atra dies, aut ipse relinquor
Sontibus impulsus Furijs. vbi Tiphys, vbi Idmon
Fata canens? vbi monstrifera par ille nouerca?
Te sine Thespiade nos vlla mouebimus vltra
Aequora? nec summa speculantem puppe videbo,
Pleiadumq; globos, & agentes noctibus Arctos?
Cui Minyas, carámque ratem, cui sidera tradis?
Carpere securas quis iam iubet Aesona noctes?
Hoc labor, hoc dulci totiens fraudata sopore
Lumina, & attonitis nimiũ mens anxia Colchis
Profuit? heu quantum Phasis, quantum Aeta recessit?
Nunc quoque si tenui superáns in imágine curae,
Assis vmbra, precor, venturi praescia caeli,
Rectoremq; tua moneas ratis. hac vbi fatus,
Sola virúm flammis vidit lambentibus ossa.

Quod.

Quod tamen externis vnum solamen in oris
Restat, ait, caras humus hac non diuidet vmbras,
Ossaque nec tumulo, nec separe conteget vrna:
Sed simul vt iunctis venistis in aequora fatis.
Haud mora: reliquias socij defletaq; miscent
Nomina: tum viuo frondes, & cespite tellus
Aggeritur cineremq; Lyco commendat Iason.
Mœsti omnes, dubyque, ratem fidissima cuius
Dextra regat: simul Ancaeus, sollersq; petebant
Nauplius. Erginum fato vocat ipsa monenti
Quercus: & ad tonsas victi rediere magistri.
Ac velut ille, gregu cessit cui regia, tauras
Fertur ouans, hunc omnis honos, hunc omnis in vnum
Transit amor primò laetos sic tempore rector
Ingreditur cursus: etenim dat candida certam
Nox Helicen. iam prora fretum commouerat, & iam
Puppe sedens placidas dimiserat ancora terras.
Inde, premente Noto, tristes Acherusidos oras
Praeterit, & festa vulgatum nocte Lyaei
Callicoron: (nec vana fides) his Bacchus in vndis
Abluit Eoo rorantes sanguine Thyrsos.
Illum, post acies, rubrique nouissima claustra
Aequoris, hic resides thyasos, hic aera mouentem,
Vdáque pampinea nectentem cornua vitta
Nunc etiam meministis aqua: Bœotia qualem
Thyas, & infelix cuperet vidisse Citheron.
Fama per extremos quin iam volat improba manes,
Intereà & magnis fatorum laudibus implet,
Addita iámque fretu repetens freta, iamque ferentes
Cyaneas, ardent auidos attollere vultus,
Quos pietas vel tãgit adhuc, quos aemula virtus.
Fata immota manent: vnum, qui littore in illo
Conditus ad caram mittunt spectacula turba,
It Stelenus, qualem Mauortia vidit Amazon,
Cúmq; suis comitem Alcides vt condidit armis
Talis ab aequorei consurgens aggere busti
Emicuit: fulsere vnda, Sol magnus vt orbem
Tolleret, aut nubem quaeret polus, atque ea vix dum
Vlsa viris: atram nox protinus attulit vmbrã:
Ille dolens altum repetit chaos. omnia Mopsus
Dum stupet, in prima tumulum procul aspicit acta:
Obnubensque caput, cineri dat vina vocato.
Carmina quin etiam visos placantia manes
Othrysius dum ritè mouet: mixtoq; sonantem
Percutit ore lyram, nomenq; reliquit harenis.
Altius in ventos recipit ratis, ac fugit omne
Crobiali latus, & fatis tibi Tiphy negatum
Parthenium: ante alios Triuius qui creditur amnes,
Fidus, & Inopi materna gratior vnda.
Mox etiam Cromnam, atque iugo pallente Cyteron
Teq; cita penitus condunt Erythia carina,
Iamq; reducebat noctem polus: alta Carambis
Raditur, & magna pelago tremit vmbra Sinopes.
Assyrios complexa sinus stat opima Sinope,
Nympha prius, blandosque Iouis quae luserat ignes
Calicolis immota procis: deceptus amota
Fraude dea nec solus Halys, nec solus Apollo.
Addidit hic casus comites fortuna benigno,
Autolicum, Phlogiumq; & Deileonta, secutos
Herculis arma viros: vagus hos ibi fixerat error,
Vt Graiam videre manum, puppémque Pelasgam,
Prima ruunt celeres ad litora, seq; precantur
Accipiant socios. noua dux accedere gaudet
Nomina, desertos & iam sibi currere remos.
Transit Halys, longisq; fluens anfractibus Iris,
Sauáque Thermodoon medio sale murmura voluens:
Gradiuo sacer, & spoliis ditissimus amnis:
Donat equos, donat votas cui virgo secures.
Cùm redit ingenti per Caspia claustra triũpho
Massageten Medumque trahens. est vera propago
Sanguinis, est ollis genitor deus, hinc magis alta
Hamonida petere, & monitus non tenere Phinei,
Ipse autem comitum conuersus ad ora nouorum:
Vos mihi nunc pugnas, ait, & victricia, Ductor,
Herculis arma mei, vestrasq; in littore Martis
Intereà memorate manus. sic fatus, & aegro
Corde silens, audit currus, belliq; labores
Virginei. exciderit frenis qua prima remissis,
Semianimem patrius quam vexerit amnis in aequor,
Qua pelta latus, atq; humeros nudata pharetris
Fugerit, Herculeae mox vulnere prensa sagitta,
Vtque securigeras stimulauerit ira caterua,
Fleturusque pater, quantus duce terror in ipsa,
Qui furor in signis, quo balteus arserit auro.
Nocte sub extrema clausis telluris ab antris
Peruigil auditur Chalybum labor, arma fatigant
Ruricolae Gradiue tui: sonat illa creatrix
Prima manus belli terras crudelis in omnes.
Nam priùs ignoti quàm dura cubilia ferri
Eruerent, ensesq; darent, odia aegra sine armis
Errabant, iraque inopes, & segnis Erynnis.
Inde Genetai rupes Iouis. inde Tymauos
Dant virides post terga lacus: vbi deside mitra
Feta ligat, partuq; virum fouet ipsa soluto.
Vos quoque non nota mirati vela carina
Messonychi: vos & stabulis Macrones ab altis,
Byzeresq; vagi, Philyraeque à nomine dicta
Litora, quae cornu pepulit Saturnus equino.
Vltimus inde sinus saeuumque cubile Promethei
Cernitur, in gelidas consurgens Caucasus Arctos.
Ille etiam Alcidem Titania fata morantem
Attulerat tum forte dies: iamq; aspera nisu
Vndique conuellens, veteris cum strage pruinae,
Vincula prensa manu saxis abduxerat imis

Arduus, & laeuo grauior pede: consonat ingens
Caucasus, & summo pariter cum monte secutae
Intremuere trabes, abductaq; flumina ponto:
Fit fragor, aethereas ceu Iuppiter arduus arces
Impulerit, imas manus aut Neptunia terras.
Horruit immensum ponti latus: horruit omnis
Armenia praetentus Hiber: penitusq; recusso
Aequore, Cyaneas Minyae timuere relutas.
Tum gemitu propiore Chalybs, densusq; reuulsis
Rupibus audiri montis labor, & grauis Titan
Vociferans fixos scopulis dum vellitur artus.
Contrà autem ignari (quis enim nunc credat in ullis
Montibus Alciden? dimissave vota retentet?)
Pergere iter socij: tantum mirantur ab alto
Littora discussa fremitu, ruptaq; saxa.
Et simul ingentem morientis desuper umbram
Alitis, atq; atras rorantes imbribus auras.
Sol propius flammabat aquas: extremaq; fessis
Coeperat optatos iam lux ostendere Colchos:
Magnus ubi aduersum spumantis Phasis in aequor
Ore ruit, cuncti pariter loca debita noscunt,
Signaq; commemorant, emensasq; ordine gentes,
Dantq; ratem fluuio. simul aethere plena corusco
Pallas, & alipedum Iuno iuga sistit equorum.
Ac dum prima graui ductor subit ostia pulsa,
Populeos flexus, tumuliumq; virentia supra
Flumina cognati medio videt aggere Phryxi:
Quem comes infelix paruo de marmore iuxta
Stat soror: hinc saeua formidine maesta nouerca,
Inde maris, pecudique timens imponere palmas.
Sisteretum socios iubet, atq; hinc prima ligari
Vincula, seu Pagasis patriumq; intrauerit amnem.
Ipse graui patera sacri libamina Bacchi
Rite ferens, umbram vocat, & sic fatur ad aras.
Per genus, atq; pares tecum mihi Phryxe labores,
Tu precor orsa regas, meq; his tuteris in oris:
Tot freta, tot durè properantia sidera passis
Phryxe faue, & patrias placidus reminiscere terras.
Tu quoque nunc tumulo nequicquam condita manes,
Annue diua maris, numeroq; accede tuorum.
Quando iterum geminos rursus per te vehat? aurea quando
Seston, & infaustos agnoscent vellera fluctus?
Vos etiam silua, vos Colchidos hospitis ora
Pandite, diues ubi pellis micet arbore sacra.
Tunc tibi, secundi proles Iouis orte niualis
Arcados axe dea, fluuio modo Phasi quieto
Palladiam patiare ratem, nec dona, nec arae
Defuerint tellure mea: veneranda fluentis
Effigies te Phasi manet, quam magnus Enipeus,
Et pater aurato quantus iacet Inachus antro.
Dixerat: atq; illi dextra sine, versa magistri,
Protinus in proram rediit ratis omine certo,
Fluminis os, pontumq; tuens. promittis ut ecce,
Vtq; vocas reuehemur, ait sic deinde precatus,
Arma iubet celsa socios depromere puppe:
Dona dehinc Bacchi, casus qui firmet in omnes,
Rapta Ceres: viridesq; premunt longo ordine ripas.
Incipe nunc alios cantus dea, visaq; vobis
Thessalici da bella ducis: non mens mihi, nō haec
Ora satis: ventum ad Furias, infandaq; natae
Foedera, & horrenda trepidam sub virgine puppem:
Impia monstriferis surgunt iam proelia campis.
Ante dolos, ante infidis tamen exsequar astus
Solgenae, satis meriti, meritiq; relinqui.
Inde canens: Scythica senior iam Solis ab urbe
Fatalis decrat Phryxus compleuerat aeui,
Illius extremo sub funere, mira repente
Flamma poli, magnoq; arces apparuit astro,
Aequora cuncta mouens: at vellera Martis in umbra,
Ipse, ut Phryxus monumentum insigne pericli
Liquerat, ardenti quercum complexa metallo.
Quondam etiam tacita visus per tempora noctis
Effigie vasta socerumq; exterruit ingens
Prouisa vox: O qui patria tellure fugatum
Quaerentemq; domos, hic me considere passus
Sedibus, oblata generum mox prole petisti:
Tunc tibi regnorum labes, luctusq; supersunt,
Rapta soporato fuerint cum vellera luco,
Praeterea infernae quam nunc sacrata Dianae
Fert castos Medea choros, quacumq; procorum
Pacta petat, maneat regnis ne virgo paternis.
Dixit, & ammota pariter fatalia visus
Tradere terga manu: tum falso fulua ab auro
Currere per summi fulgor laquearia tecti.
Membra thoris rapit ille tremens, patriumque precatur
Numen, & Eoo surgentes littore currus.
Hae tibi fatorum genitor tutela meorum
Omniuiens, tua nunc terris, tua lumina toto
Sparge mari: seu nostra dolos molitur opertos,
Siue externa manus, primus mihi nuntius esto.
Tu quoque sacrata rutilant cui vellera quercu,
Excubias Gradiue tene, praesintia luco,
Arma, tubaeq; sonent: vox & tua noctibus exstet.
Vix ea, Caucaseis cum lapsus montibus anguis,
Haud sine mente dei spiris nemus omne refusis
Implicuit, Graiumq; procul respexit ad urbem.
Ergo omnes prohibere minas, praedictaque Phryxi
Inuigilat. plena nec dum Medea iuuenta
Annuitur thalamis Albani virgo tyranni:
Interea auguriis, monstrisq; minacibus urbem
Territat ante memens semper deus, & data saeui
Signa mali: redat iubet exitiale sacerdos
Vellus, & Haemoniis infestum mittere terris.
Contrà Sole satus Phryxi praecepta volutans,
Aegro corde negat: nec vulgi cura tyranno:
Dum sua sit modo tuta salus. tunc ordine regi
Proximus, & frater materno sanguine Perses,

Ia-

Increpitare virum: sequitur duce turba reperto.
Ille furens ira, solio se proripit alto,
Præcipitatq; patres: ipsum quoque talibus ausis
Spem sibi iam rerum vulgi leuitate ferentem,
Ense petit. rapit inde fugam crudelia Perses
Signa gerens, omnemque quatit rumoribus Arcton.
Iamq; aderat magnis regum cum milibus vrbi,
Primaq; in aduersos frustratus prælia muros
Constiterat. datus & sociis vtrimq; cremandis
Ille dies alter q; dies. cum Marte remisso,
Debitus Æaus dux Thessalus appulit oris.
Nox, hominum genus, & duros miserata labores,
Retinuerat fessis optata silentia terris:
At Iuno & summi virgo Iouis intima secum
Consilia, & varias sociabant pectore curas.
Virgo prior, Magna pariter quos mole petamus,
Cernis, ait, Colchos habeant quæ prælia quiq;
Nunc status hinc Perses, illinc non viribus æquis
Apparat Æetes aciem: quibus addimur armis?
Cui Iuno. Dimitte metus, ne prœlia forte
Hinc tibi grata negem: manet ingens gelida sudor,
Et nostros iam sudor equos stat pectore fixum,
Æete sociare manus socio perfida regis
Cordu quidem, nullos Minyis exsoluet honores:
Verum alios tunc ipsa dolos, alia orsa mouebo.
Sint, precor, hac tua namque mihi comitanda potestas,
Pallas ait, liceat Graiis vt reddere terris
Æsonium caput, & puppem, quam struximus ipsa,
Iactatam tandem nostro componere cælo.
Talia tunc hominum superi pro laude mouebant.
Tristior at nunquam, tantove pauentibus vlla
Nox Minyis egesta metu: nil quippe reperto
Phryxide, nil dorsum actū & Cymplegados vndis,
Cunctique adiunc magni veniant dum regis ad vrbem
Ambigua & dubia rerum pendentia summa.
Præcipue Æsoniden varios incerta per æstus
Mens rapit, vndante curis ac multa reuantem.
Qualiter ex alta cum Iuppiter arce coruscat,
Pleiades ille mouens, mistumque sonoribus imbrem
Horriferamve niuem, canis vbi tollitur omnis
Cāpus aquis, aut sanguinei magna hostia belli,
Aut aliis duris fatorum gentibus ortus.
Sic tum diuersis, hinc atq; hinc molibus, anceps
Pectora dux crebro gemitu quatit: optat & almum
Iam iubar, & certi tandem discriminis oras.
Tunc defixa solo, catusq; intenta silentis
Versus ad ora virūm. Quod primum ingentibus ausis
Optauistis, ait, veterumq; quod horruit ætas,
Assumus en, tantumq; fretu enauimus orbem.
Nec Pelagi nos mille via nec fama fefellit,
Soligenam Æetem media regnare sub Arcto.
Ergo vbi lux altum spargit mare, tecta petenda
Vrbis, & ignoti mens experienda tyranni,
Annuet ipse reor, neque inexorabile certe
Quod petimus: sin vero preces & dicta superbus
Respuerit, iam tunc animos firmate repulsa,
Quaque via partis referamus vellera terris.
Sit et potius rebus semper pudor absit in artis:
Dixerat, & Scythicam qui se comitentur ad vrbem
Sorte petit: numeróque nouem ducuntur ab omni.
Inde viam, qua Circæi plaga proxima campi,
Corripiunt, regemque petunt. iam luce reducta,
Forte deúm variis per nocte exterrita monstris,
Senserat vt pulsas tandem Medea tenebras,
Rapta thoris primi iubar ad placabile Phœbi
Ibat, & horrendas lustrantia flumina noctes.
Namque soporatos tacitis in sedibus artus
Dum premit alta quies, nullaque in virgine cura,
Visa pauens castis Hecates excedere lucis:
Dumq; pij petit ora patris, stetit arduus inter
Pontus, & ingens circum stupefacta profundo,
Fratre tamen conante sequi: mox stare pauentes
Viderat intenta pueros nece, ēq; trementem
Spargere cæde manus, & lumina rumpere fletu.
His turbata minis fluuios, ripámque petebat
Phryxidæ, æquali Scythidum comitante caterua.
Florea per vernis qualis iuga duxit Hymeti,
Aut Sicula sub rupe choros, hinc gressibus hærens
Pallados, hinc cara Proserpina iuncta Diana,
Altior, at nulla comitum certante, priusquàm
Palluit, & visu pulsus decor omnis Auerno.
Talis & in vittis gemina cum lumine tæda
Colchis erat, nondum miseros exosa parentes.
Vt procul extremi gelidis a fluminis vndis
Prima viros tacito vidit procedere passu,
Substitit, & mæsto nutricem affata timore est:
Quæ manus hæc, certo ceu me petat agmine, mater,
Aduenit, haud armis haud vmquam cognita cultu?
Quare fugā precor, & tutos circumspice saltus.
Audit virgineæ custos grandæua pudoris
Enioche, cui ius primæ eius creditus æui:
Tum trepidam dictis primans hortatur alumnam
Non tibi ab hoste minæ, nec vis, ait, vlla propinquat,
Nec metus, externo iam flammea murice cerno
Tegmina: iam vittas, frontemq; insignis oliuæ:
Graius adest: Graio sic cuncta simillima Phryxo.
Sic ait. at Iuno pulchrum longissima quando
Robur cura ducis, magniq; docere labores,
Mole noua, & roséa perfudit luce iuuenta.
Iam Talaum, iamque Ampyciden, astroque comantes
Tyndaridas, ipse egregio supereminet ore.
Non secus autumno quam cum magis asperat ignes
Syrius, & sævo cum nox accenditur astro,
Luciferas crinita faces, hebet Arcas, & ingens
Iuppiter: ast illum tanto non gliscere cælo

Vellet ager, vellent calidis iam fontibus amnes.
Regina, attonito quanquam pater ore silentem
Euanuisse, mirata tamen, paulumq; reduct.
Passibus insolito stupuit duce. nec minus inter
Ille tot ignoti socias gregis haret in vna
Defixus, sentitq; ducem dominamq; caterua,
Si dea, si magni decus huc ades, inquit, Olympi
Has ego credo faces, hac virginis ora Dianæ,
Teq; renodatam pharetris, ac pace fruentem,
Ad sua Caucasea producunt flumina Nymphæ.
Si domus in terris, atq; hinc tibi gentis origo,
Felix prole parens, olimq; beatior ille
Qui tulerit, longis & te sibi iunxerit annis,
Sed fer opem regina viris. nos hospita pubes
Aduehimur, Graium proceres, tua tecta petentes.
Duc, precor, ad vestri, quicumq; est, ora tyranni.
Ac tu prima doce fandi tempusq;, modumq;.
Nam mihi sollicito, deus, ignaroq; locorum
Te dedit, in te animos sed & omnia nostra repono.
Dixit, & opperiens trepidam stetit. illa parumper
Virgineo cunctata metu, sic orsa vicissim:
Quem petis Aeeten, genitor meus: ipsaq; iuxta
Mœnia, si vnos possis discernere calles,
Hac adeò duce ferte gradus: ingentia namq;
Castra, alios aduersus, atq; impius obsidet hostis.
Dixerat hæc, patriumq; viam detorquet ad amnem,
Sacraq; terrificæ supplex mouet irrita nocti.
Ille autem inceptū famula duce protinus vrget
Aëre septus iter: patitur nec regia cerni
Iuno virum prior Aeetæ ne nuntius assit.
Iamq; inerat populo mediaq; incognitus vrbi;
Cùm comes orsa loqui: Phœbi genitoris ad aras
Ventum, ait, huc adytis iam se de more paternis
Rex feret: hic proceres audit, populosq; precantes
Alloquiis facilis præsens pater admonet æqui.
Dixerat. ast illi propere monstrata capessunt
Limina, non aliter quam si radiantis adirent
Ora dei, verasq; æterni luminis arces.
Tale iubar per tecta micat, stat ferreus Atlas
Oceano, genibusq; tumens infringitur vnda:
At medij per terga senis, rapit ipse nitentes
Altus equos, curuoq; diem subtexit Olympo:
Ponè rota breuiore, soror, densæq; sequuntur
Pliades, & madidis rorantes crinibus ignes.
Nec minus hic varia dux lætus imagine templi,
Ad geminas fert ora fores, cunabula gentis
Colchidos hic, ortusq; tuens: vt prima Sesostris
Intulerit rex bella Gethis, vt clade suorum
Territus, hos Thebas, patriumq; reducat ad amnem,
Phasidis hos imponat agris, Colchosq; vocari
Imperet: Arsinoen illi trepidæq; requirunt
Otia læta Phari, pinguemque sine imbribus annum:
Et iam Sarmaticis permutant carbasa bracis,
Barbarus in patriis sectatur montibus Aeam,
Phasis amore furens: pauidas iacit illa pharetras
Virgineo turbata metu, dat iussibus [illegible] iam
Sepsit, at voluit victam deus all[illegible] vndi.
[illegible] populea iuuenem Phaetontia sorores:
[illegible] & Eridani trepidum globus ibat in amnem.
At iuga vix Tethys, sparsumq; recolligit axem,
[illegible] formidantem pat[illegible] Pyroenta dolores.
[illegible] quin etiam præsaga Mulciber arte
Vellera, venturosq; olim cælarat Achiuos:
Texitur Argoa [illegible] Pagasæa securi:
[illegible]q; eadem remos, eadem dea fecit habenas:
[illegible] iubit, nudaq; vocat dux agmina dextra.
[illegible] Notus & toto ratis vna profundo
Cernitur. Othrysio gaudebant carmine Phocæ,
Apparēt trepidi per Phasidis hostia Colchi:
[illegible] procul linquens regina parentem.
[illegible] erat hic contra gemino circumflua ponto,
Ludus vbi & cantus, tedæq; in nocte iugales,
Regaliq; thoro lætus gener, ille priorem
Deserit: vltrices spectant à culmine Diræ.
Deficit in thalamis, turbataq; police coniunx
Pallam, & gemmiferæ donum exitiale coronæ
Apparat, ante omnes secum dequesta labores,
Munere quo patrias pellex ornatur ad aras
Infelix & iam rutilis correpta venenis
Implicat ignis domos. hæc tum miracula Colchis
Struxerat ignipotens, non dum noscentibus illa:
Quis labor aligeris, aut quæ fecet anguibus auras
Cæde madens: odere tamen, visusq; reflectunt.
Quin idem Minyas operum deflexerat error,
Cum se Sole satus patriis penetralibus infert:
Filius hunc iuxta primus Absyrtus in annis
Dignus auo, quemq; insontem meliora manerent.
Tum gener Albanis Styrus qui aduenerat oris,
Distulerant sed bella toros: tum Phrontis & Argus
Aeolidæ, fraterq; Melas quos aduena Phryxus
Progenuit, pariterq; leui Cytisorus in hasta.
Post alij, quos præcipuos Titania tellus
Legit honore patres, memq; ad prælia reges.
Admonet hic socios, nebulaq; erumpit Iason,
Sideris ora ferens, noua lux essusa Citais
Conueniunt, regitantq; viros, regitantque quid ausi,
Quidve ferant. postquam primus inhiantia dictis
Agmina, suppressumq; videt iam murmur Iason,
Talia miranti supplex tulit orsa tyranno:
Rex Hyperionide, quem per freta tanta petendū
Cælicolæ, & prima dignum statuēre carina:
Si quando hic aliquam nostro satus orbe solebat
Thessaliam, si quos Phryxus memorare Pelasgos:
Hi tibi tot casus, horrendaq; tot auia mensi
Cernimur. ipse ego met proprio de sanguine Phryxi:
Namque idem Cretheus ambobus & Aeolus auctor

Cum

Cum Ioue, Neptunóque, & cum Salmonide Nympha
Me neque nunc enses, aradq; egere paterna:
Nec tua Thessalicus quanquam inclita nomina terris
Sponte sequor. cui, non iusso, tot adire voluptas
Monstra maris? cui Cyaneos intrare fragores?
Sceptra tuis toto Pelias sub nomine Phœbi
Maxima ab hoste tenens, totque illacrimantia diuos
Oppida, tot vigili pulcherrima flumina cornu,
Ille meum imperiis vrget caput: ille labores
Dat varios. sutu ut magnum rex spargit ab Argis
Alciden Sthelenо ipse satus tamen aspera regum
Perpetimur iuga, nec melior parere recuso.
Hic sibi me aurata pecudis quæcumque periclis
Exuuias perferre iubet. tibi gratia nostri
Sit precor hac, meritiq; locus, quod iussa recepi,
Téque alium quàm quem Pelias sperátque cupitque
Promisi & meliora tua mihi fœdera dextra.
Si petere hoc iam statuissem sanguine belli,
Ossa dabat, Pindusq; rates, quotq; ante secuti
Inde nec audacem Bacchum nec Persea reges.
Sed me nuda fides, sanctiq; potentia iusti
Huc tulit, atque mei sociatrix gratia Phryxi,
Iamq; tibi nostra geniti de stirpe nepotes.
Nec tamen aut Phrygios reges, aut arua furentis,
Bebrycia spernendus adi, seu fraude petiui:
Seu quis honore meo sua reddita dona, deûmq;
Nos genus, atque ratem, magna censere Minerua.
Vix tandem longis quæsitam Colchida votis
Contigimus, qualemq; dabat te fama, videmus:
Tu modò ne claros Minyis inuideris actus.
Non aliena peto, vetrisve indebita nostris,
Si quis & in precibus vero locus: atq; ea Phryxo
Crede dari, Phryxum ad patrios ea ferre penates.
Munera tu contrà victum mihi vecta per æquor
Accipe, Tænareis clamidem de sanguine aheni,
Frenaq;, & accinctum gemmis fulgentibus ensem
Hoc patrium decus, hæc materni texta labores:
His Lapithes adsueuerat eques. da iungere dextram,
Da Scythicas sociare domos: sciat effera regis
Ira mei, quem te horrifero sortitus in axe
Caucasus. atq; tuis quantum mitescat habenis.
Talibus orantem, vultu grauis ille minaci
Iam dudum fremit, & Furiis ignescit apertis.
Ceu tumet, atque imo sub gurgite concipit Austros,
Vnda silens, trahit ex alto sic Barbarus iras:
Et nunc ausa viri, nunc heu sua prodita Graiis
Regna fremit. quin & facile sibi mente receptum
Iam Phryxum doles, & Scythia perisse timores.
Nunc quassat caput ac iuuenis spes videt inanes,
Quid vesanus agat, quod vellera poscat ab angue.
Vrit & antiqua memorem vox præscia sortis.
Cur simul aut Persen illinc sibi mouerit, aut hinc
Thessalicam fortuna ratem: num debitus ista
Finis agat, sæuaq; petant iam vellera Parcæ.
Interea quoniam belli pugnaq; propinqua
Cura prior, fingit placidis fera pectora dictis:
Reddit & hæc: cuperem haud tali vos tempore tectis
Aduenisse meis, quo me grauis obsidet hostis.
Frater enim sceptri sic omnibus vna cupido,
Excidium parat, & castris me ingentibus vrget.
Quare, age, cognatas primùm defendite sedes,
Nec decus oblati dimiseris aduena belli.
Iámque virum trahit ipse chalybs: tum vellera victor
Tum meritis, nec sola dabo. contrà inscius astus,
Ergo nec hic nostris deerat labor arduus actis,
Excipit Aesonides, & ceu nihil æquore passis
Additus iste dies: veniant super hæc quoque fato
Bella meo. non hunc parua mihi cæde dolorem,
Quásque dedit, luet ille moras. tum Castora mittit,
Qui ferat Aeæi sociis responsa tyranni.
Acribus ast illos curis mora sæua trahebat:
Ac simul vt medio viderunt Castora campo,
Crebrior incussit mentem pauor. ô Iouis alma
Progenies, fare an patriam spes vlla videndi,
Fare tuis: ille in mediis sic orsus Achiuis:
Nec ferus Aeetes, vt fama nec aurea nobis
Terga negat: bello intereà sed pressus iniquo
Auxilium petit: armatos dux protinus omnes
Accelerare iubet. longo nam tuta recessu
Puppis, & opposita fluuius defenditur vrbe.
Haud mora prosiliunt: quos nec Riphæa iunctus,
Quos nec Iber, aut tota suis Aurora pharetris
Sustineat: stetit explicito prius agmine pubes,
Expertiq; simul si tela, artusq; sequantur.
Nec quisquam freta, nec patrias iam respicit vrbes:
Sed magis ad præsens itur decus. incita cristas
Aura quatit: variis floret via decolor armis.
Qualis ab Oceano nitidum chorus æthera vestit:
Qualibus assurgens nox aurea cingitur astris.
Ille Sole satus, tacita mæstissimus ira
Miratur temere assumtos, nec talia mallet
Robora, quàm medios hostem subiisse penates.
Intereà lato patitur conuiuia cultu,
Et iuxtà Aesoniden magno cratere lacessit,
Non sibi monstrantem natos Iouis, oraq; iuxta
Æacidûm, nunc ingentes Calydonis alumnos
Audit & Alciden infando errore relictum,
Defletosq; duces, terraq;, mariq; labores.
Ipse autem tantis concita furoribus arma
Expetit Aesoniden, & amicos ordine reges:
Quis procul ille virum nobis, quem baltheus aster
Subligat, & stricto stat proximus armiger arcu,
Ceu pugnam paret, & positas confundere mensas?
Contra flammigeri proles Perseia Solis,
Quem regitas Carmeius, ait, mos, comminus arma
Semper habere viro, semper meminisse pharetrae:

Quid Latagum ? quid si amnigenam mirere Choaspen?
Bellatoris equi potantem cerne cruores:
Nec tamen immissis hic segnior ibit habenis.
Illum, at Æsonides, pariter rape horrida signis
Cui clamis, & multa spirat coma flexilis aura.
Respicit Aeetes, atque hunc quoque nomine reddit:
Diues Aron, croceos sic illius omnis odores
Iactat eques, vnctis sic est coma culta maniplis:
Sed nec sperne virum, & comtis diffide capillis.
Campesius hic speluis in Tygridis ilit profundo
Incumbens Odrussa mero: vide lata comentem
Pectora, & ingenti turbantem pocula barba.
Hic & Iaxarten dictis stupet hospes acerbis
Immodicum, linguáque grauem, cui nulla minanti
Non superûm, non præsentis reuerentia belli.
Contra autem Aeetes, Non frustra magna superbo
Dicta volant, ait, & vocem paria arma sequuntur:
Nec requies, quin Marte diem, noctémque fatiget:
Atque vbi Riphæi stupuerunt flumina bruma,
Iam pauidi cum prole Getæ, iam peruigil illum
Medus, & oppositis exspectat Iberia claustris.
Hos autem quæ quemque manus, quæ signa sequantur,
Si memorem, priùs humentem lux soluerit vmbram:
Cras acies, atque illa ducum, cras regna videbis
Dissona, saxifera surgat quibus imber harena,
Quæ iaculo gens apta leui, quæ pictura pharetris
Venerit: ingentes animo iam prospice campos,
Atque hanc alipedi pulsantem corpora curru
Euryalem, quibus exsultet Mauortia turmis:
Et quantum elata valeat peltata securi,
Cara mihi, & veras inter non vltima natas.
Fatur, & occiduo libat cratera parenti.
Quinq; suis tum vota deis, & pocula fundit,
Dent aciem, dent belligeros superare labores.
Ecce autem Geticis veniens Gradiuus ab antris,
Ingentemq; trahens Arctoa per æquora nubem,
Aspicit Aeetæ Minyas stupefactus in vrbe,
Ambituumq; senem, promissaq; vellera puppi
Thessalicæ: citus ad summi stellantia patris
Tecta ruit, questuq; Iouem testatur acerbo:
Quæ studijs rex magne queri?tam mutua vidi
Exitia, in solos hominum molimur honores:
Téque ea cuncta iuuant, rabidam qui Pallada cælo
Non abigis, neque femineis ius obicis ausis.
Num querar, exstructa quòd vexerit ipsa carina
Vellera sacra meis sperantem auertere lucis,
Quodq; palam tutata viros? sic cetera pergat
Si valet, insidijs quæ nunc fallacibus ambit,
Nostra vt Phryxæo spolientur templa metallo.
Non opus auxilio Colchis, nec fœdera vestro,
Et Persen simul, & Minyas deposcimus hostes.
Quin age, quid tanti coeunt in prælia gentes?
Quid tuus Æsonides? imus nos pretium imus,
In nemus auriferum, & sumtis decernimus armis.
Vel tu sola polo tacitis inopina tenebris
Labere, quantus ibi deus experiere, nec illas
Assiteris impune trabes: an Martia templa
Intemeranda minus, tacitus mihi lucus & agger,
Quod rudis, & sola colimur frigentibus vmbra?
Est amor, & rerum cunctis tutela suarum:
Et tibi magne pater terris donaria certant:
Est honor his etiam suus. anne ego clara Mycenis
Culmina, virgineus prædor si Cecropis arces,
Iam coniunx, iam te gemitu lacrimisq; tenebit
Nata querens? metuant ergo, nec talia poscant.
Non tulit hæc animis, quin longa silentia Pallas
Rumperet, irridens strepitumq; minasque Gradiui:
Non tibi Bistonidæ, quibus hæc fera murmura iactes,
Non Lapithæ, sed Pallas, ait, neque ego ægide digna,
Nec vocer vlterius proles Iouis, excidat iste
Ni tibi corde tumor: lituos mox armaq; faxo
Oderis, & primus adimam tua nomina bellis.
Quin simul matrem demens grauitate secutus:
Digna quidem, monstrum superis quæ tale creauit.
Quod tamen aggressi scelus, aut quo crimine sontes
Si iuuenem, qui iussa sui tam dira tyranni
Impauidus, maria ignota dum qui nota subibat,
Iuuimus, & magnis aliquam spem mouimus ausis?
An nullas preferre preces nec fœdera regis
Vlla sequi, tacta sed cuncta impellere pugna
Debuimus? sic Thracas agunt, sic turbidus ille
Si qua petit. superent hæc etiam nunc bella remittit,
Nec socias armare manus: da vellera rector,
Et medio nos cerne mari: quòd sin ea Mauors
Abnegat, & soluit nostris sudoribus obstat,
Ibimus indecores, nostraq; per æquora veste,
Fassaq; quæ nequeam: sic fœmina: cœperat ardens
His iterum alternis Mauors insurgere dictis.
Excipit hunc contrà pater, & sic voce coercet:
Quid vesane fremis? iam vos, iam pœnitet alti,
Peccatumq; satis, tunc ad mea iura venitis.
Quolibet ista modo, quacumq; impellite pugna
Quæ cœpistis, habent quoniam sua fata furores.
Te tamen hoc coniunx, & te mea nata monebo:
Sit Persen populis sat, nec vana tenentet
Spes Minyas, fineinve velint imponere bello.
Illum etenim talis rerum manet, accipite, ordo.
Victa retro nunc castra dabit, bellúmque remittet

Ter-

Territus aduentu ducis, & virtute Pelasgi:
Mox vbi Thessalicis referent hos flamina terris.
Tunc aderit, victórque domos & sceptra tenebit.
Donec & Aeeten inopis post longa senecta
Exsilia, heu magnis quantum licet impia fatis,
Nata iuuet, Graiusq; nepos in regna reponat.
Hic labor, amborumque hæc sunt discrimina fratrum:
Vadite, & aduersis, vt quis volet, irruat armis.
Dixerat, instaurat mensas, pacemq; reducit,
Et iam sideream noctem dimittit olympo.
Tunc assuetus adest Phlegræas reddere pugnas,
Musarum chorus, & citharæ pulsator Apollo:
Fertq; grauem Phrygius circum cratera minister.
Surgitur in somnos, séque ad sua lumina flectunt.

C. VALER. FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON.

LIBER VI.

AT vigil hisdẽ ardet Furiis Gradiuus, & acri
Corde tumet, nec quas acies, quæ castra sequatur,
Inuenit: ire placet tandem præsensq; tueri,
Sternere si Mynias magnoq; rependere luctu
Regis pacta queat, Graiamq; absumere puppim.
Impulit hinc currus, monstrum irreuocabile belli.
Concutiens, Scythiaq; super tentoria sistit:
Protinus è castris fugit sopor excita tela,
Turbati coiere duces: hos insuper ingens
Fama mouet, rate quæ sacra vulgabat Achiuos
Aduenisse, sui repetentes vellera Phryxi,
Quos malus hospitio, iunctáq; ad fœdera dextra
Luserit Aeetes, atq; in sua traxerit arma,
Ergo consiliis dum nox vacat alta mouendis,
Legatos placet ire duces, mandatáq; Perses
Edocet affari Minyas, fraudemq; tyranni
Vt moneant, quisnam hinc animos auerterit error.
Se primum Hæmoniis hortatũ ea vellera terris
Reddere, & exuuias pecudis dimittere sacræ:
Hinc odium, & tanti venisse exordia belli.
Quin potiùs dextrámque suam, suaq; arma sequantur,
Aut remeẽt, neq; enim Aeetæ promissa, fidemq;
Esse loco, abstineant alienæ à sanguine pugnæ:
Non illos ideo tantos venisse labores
Per maris ignoti quid opus concurrere, nec quos
Oderis? hæc medio Perses dũ tempore mandat,
Aureus effulsit campis rubor, armáq; & arces
Sponte sua strepuere tubæ: Mars sæuus ab altis
Hostis Io, conclamat, equis, agite, ite, propinquat:
Ac simul hinc Colchos, hinc fundit in æquora Persen:
Tunc & quæque suis committit prælia terris,
Voxq; dei pariter pugnas audita per omnes.
Hinc, age, Riphæo quos videris orbe furores
Musa, mone, quanto Scythiam molimine Perses
Concierit, quis fretus equis per bella, virisq;
Verùs mego nec numero nemorem, nec nomine cunctos
Mille vel ora mouens, neq; enim plaga gentibus vlla
Ditior: æterno quanquam Mæotia pubes
Marte cadat, pingui numquam tamen vbere desit,
Quod geminas Arctos, magnumq; quod impleat anguem.
Ergo duces, solasq; deæ, mihi promite gentes.
Miserat ardentes, mox ipse secutus, Alanos,
Hæniochosq; truces, iampridem infensus Anausis,
Pacta quod Albano coniunx Medea tyranno:
Nescius, heu, quanti thalamos ascendere monstri
Arserit, atq; vrbes maneat qui terror Achæas.
Gratior ipse deis, orbaq; beatior aula.
Proxima Bisaltæ regio, ductorq; Colaxes
Sanguis & ipse deũm: Scythicis quẽ Iupiter oris
Progenuit, viridem Miracen, Tibisenaq; iuxta
Hostia, semifero (dignum si credere) captus
Corpore, nec Nympha geminos exhorruit an-
Cuncta phalanx, insigne Iouis, calatáq; gestat
Tegmina, dispersos trisidis ardoribus ignes:
Nec primus radios, miles Romane, corusci
Fulminis, & rutilas scutis diffunderis alas.
Insuper auratos collegerat ipse dracones
Matris Horæ specimen, linguisq; aduersus vtrimque
Congruit, & tereti serpens dat vulnera gemmæ.
Territus vnanimis veniens cum millibus Auchus
Cimmerias ostentat opes, cui candidus olim
Crinis inest, natale decus: dat longior ætas
Iam spacium, triplici percurrens tempora nodo:
Demittit sacro geminas à vertice vittas.
Dathin Achæmeniæ grauior de vulnere pugnæ
Misit in arma Darabs, acies quem Martia circum
Gangaridûm, potaq; Gerys quos efferat vnda,
Quiq; lacum cinxere Bicen: non defuit Anxur,

Non Radalo cum fratre Fidon: Iacesinaq; laeuo
Omne fatidica Phryxus mouet agmina ceruae.
Ipsa comes iuxta fulgens & cornibus aurea,
Ante aciem celsi vehitur gestamine conti,
Mesta necis saeuo luco reditura Dianae,
Mouit & Hylaea supplex cum gente Syenem
Impia germani praetentans vulnera Perses.
Densior haud vsquam, nec celsior extulit vllas
Silua trabes fessaeq; prius redire sagittae,
Arboris ad summum quam peruenere cacumen:
Quin & ab Hyrcanis Titanius expulit antris
Cyris in arma viros: plaustrisq; ad praelia cunctas
Coraleae traxere manus: ibi fusilis illis
Et domus, & crudo residens sub vellere coniunx.
Et puer e primo torquens temone cateias.
Linquitur abruptus pelago Tyras, linquitur & mons
Ambenus, & gelidis pollens Ophiusa venenis.
Degeneresq; ruunt Sindi, glomerantque paterno
Crimine, nunc etiam metuentes verbera turmas.
Hos super aratam Phalces agit aequore nubem
Cum fremitu, densiq; leuant vexilla Coralli:
Barbarica quis signa rotae, ferrataq; dorso
Forma suum, truncaeque Iouis simulachra columnae:
Praelia nec rauco curant incendere cornu,
Indigenas sed rite duces, & prisca suorum
Facta canunt, veterumq; viros hortamina laudes.
Ast vbi Sidonicas inter pedes aequat habenas,
Illinc iuratos secum trahit Aea Baternas,
Quos duce Teutagono, crudi mora corticis armat,
Aequaq; nec ferro breuior, nec romphea ligno:
Nec procul albentes gemina fert aclyde parmas,
Hiberni qui terga Noae gelidumq; securi
Eruit, & tota non audit Alazona ripa:
Quosq; Tarax, niueumque ferax Euarchus olorum.
Te quoq; venturis ingens Ariasmene saeclis
Tradiderim, molem belli, lateq; ferentem
Vndiq; falcatos deserta per aequora currus,
Insequitur Drangaea phalanx, claustrisq; profusi
Caspiadae quis turba canum, non segnius acres
Exilit ad litus, pugnasq; capessit heriles:
Inde etiam par morte honos tumulisq; recepti
Inter auos posuereq; virum, nam pectora ferro,
Terribilesq; immixta ruunt agmine nigro
Latratuq; cohors [illegible] sonat horrida Ditis
Ianua, vel superas Hecates comitatus ad auras.
Ducit ab [illegible] [illegible] agmina lucus
[illegible] Scythiae [illegible] aetas,
Magnanimus [illegible], Arpendisq; vela canentem.
Illius & dites montis [illegible] Indi,
Et centum gemina longaeua nomina Thebes,
Tetaq; Riphaeo Panchaia rapta triumpho.

Discolor hastatas effudit Iberia turmas,
Quas Otaces, quas Latris agunt, & raptor amorum
Neurus, & expertes canentis Iazyges aeui.
Namq; vbi iam, viresq; annis, motusq; resistit
Arcus, & inexpertus tum lingua remittit heriles,
Magnanimis mos ductus auis, haud segnia mortis
Iura pati, dextra sed carae occumbere prolis
Ense dato: rumpuntq; moras, natusq; parensque,
Ambo animis, ambo miseri tam fortibus actis.
Hic & odorato spirantes crine Micelae,
Cessaeq; manus, & qui sua iugera nondum
Eruis ignotis insons Arimaspe metallis.
Doctus & Auchates patulo vaga vincula gyro
Spargere, & extremas laqueis adducere turmas.
Non ego sanguineis gestantem tympana bellis
Thyrsageten, cinctumq; vagis post terga silebo
Pellibus, & noxas vestitantem floribus hastas.
Fama, ducem Iouis, & Cadmi de sanguine Bacchum,
Hac quoque turiferos, felicia regna, Sabaeos,
Hac Arabas fudisse manu, mox rumperet Hebri
Cum iuga, Thyrsagetas gelida liquisse sub Arcto.
Illis omnis adhuc veterum tenor, & sacer aeris
Pulsus, & Euoe memoratrix tibia pugnae.
Iungit opes Exomata suas: sua signa secuti
Exomatae, Toriniq; & flaui crine Satarchae:
Mellis honos Torinis, dictant sua mulctra Satarchen,
Exomatas venatus alit, nec clarior vllis
Arctos equis, abeunt Hypanim, fragilemq; per vndam
Tigridis, aut saeuae profugi cum prole leaenae,
Maestaq; suspectae mater stupet aggere ripae.
Impulit & dubios Phryxi velleris ardor
Centoreas, & diros magico terrore Choatras.
Omnibus in superos saeuus honor, omnibus artes
Monstrificae: nunc vere nouo compescere frondes,
Nunc subitam trepidis Maeotin soluere plaustris.
Maximus hos inter stygia venit arte Choastes:
Sollicitat nec Martis amor, sed fama Citaeae
Virginis, & patribus spirans Medea venenis.
Gaudet auerna palus, gaudet iam nocte quieta
Portitor, & toto veniens Latonia caelo.
Ibant & geminis aequantes cornibus alas
Ballonoti, comitumq; celer mutator equorum
Massus, & ingentis frenator Sarmata conti:
Nec tot ab extremo fluctus agit aequore, nec sic
Fratribus aduersis Boreas respondet ab vnda,
Aut is apud fauces volucrum sonus, aethera quantus
Tunc lituum concentus agit, lymphataq; miscet
Multa quot folijs, quot floribus incipit annus.
Ipse rotis gemit intus ager, tremebundaq; pulsu
Nutat humus: qualis vt saeuo cum fulmine Phlegram
Iupiter, atq; imis Typhoea verberat antris.

Prima

Prima tenens illinc patrijs Absyrtus in armis,
Et gener, ingentesq́; inter sua millia reges.
At circa Aesoniden, Danaûm manus, ipsáque Pallas,
Aegide terrifica quam nec dea lassat habendo.
Nec pater horrentem colubris, vultúque tremendam
Gorgoneo, nec femineos ostendere crines
Tempus adhuc, primasq́; sinit concurrere pugnas.
Impulit hos contrà Mauors pater, & mala leti
Gaudia Tisiphoneq́; caput per nubila tollens
Ad sonitum litui, mediaq́; altissima pugna.
Nec dum clara, quibus sese fuga motibus addat.
Illi vbi consertis iunxere frementia telis
Agmina, virq́; virum galeis afflauit adactis,
Continuo hinc obitus, praefractaq́; caedibus arma,
Corporaq́; alternus cruor, alternaq́; ruina:
Voluit ager galeas, & thorax egerit imbres
Sanguineos. hinc Barbarici glomerantur ouatus,
Hinc gemitus, mixtaq́; virûm cum puluere vita.
Cassius Aeetum correpto crine Monesen
Abstulit. hunc pariter Colchi, Graiq́; sequuntur
Mystilbusq́; rapit ille necem, praedamq́; relinquit:
Nec socijs tam cura viri. Dipsanta Caresus,
Strimonaq́; obscura spargentem vulnera funda,
Deiicit: Albanis cadit ipse Chremedonis hasta:
Iamq́; latet, currusq́; super, turmaq́; feruntur.
Processere Melas, & Hidasmenus: incipit hasta
Ante Melas leuis asi abiês cuspi vtrumq́;,
Ensibus inde ruunt prior occupat ore citato
Cassidis ima Melas, infracta est vulnere ceruix,
Mixta perit virtus, nescit cui debeat Oebreus,
Aut cui fata Tyres, dum sibila respicit Iron,
Cuspidis Argiuae, Pyliam latere accipit hastam.
Viderat Hircanos partibus discurrere fratres
Castor equis, pater armento quos diues ab omni
Nutrierat, satisq́; viam monstrarat iniquis:
Tum magis atque magis, peditem candore notato
Tyndariden incendit amor: simul obuius hastam
Pectus in aduersum grauiter iacit alipedemq́;,
Constitit excusso victor dux. exijt ab alta
Nube pater, prensisque equitem cognouit habenis.
At pariter luctuq́; furens, visuq́; Medores,
Tyndariden petit, & superos sic voce precatur:
Hunc age vel caeso comitem me reddite fratri:
Primus & hic nostra sonipes cadat impius hasta,
Credita qui misero non retinuit arma parenti,
Meque venit contra, captiuáque terga ministrat.
Dixerat. Actai sed eum prior hasta Phaleri
Deicit. ad socias sonipes citus effugit alas.
Quis tibi fatales vnquam metuisset Amyclas,
Oebaliamque manum tot Rhyndace montibus inter
Diuiso, totidemq́; fretis? cadit impiger vnà,
Inguine transfosso clari Taulantius alumnus.
Semidea genitrice Tages, cui plurima siluis
Peruigilat materna soror, cultusq́; laborat.
Tenuia non illum circ dentis carbasa lini,
Non auro depicta clamys non flaua galero
Caesaries, pedes q́; iuuant subtegmine bracae.
Iamque nouus media stupefacta per agmina pugna
Vidit eques, densa spargens hastilia dextra:
Fulmineumque viris proturbans ingerit ensem,
Huc alternus & huc. cum saeuior, ecce iuuentus
Sarmatica cetere manus fremitusq́; virorum
Semiferi, riget his molli lorica catena,
Id quoque tegmen equis, agitur porrecta per armia,
Et caput ingentem campis hostilibus vmbram,
Fert abies obnixa genu vaditq́; virûm vi,
Vadit equûm, doctis rectaq́; docilisq́; relinqui,
Atque iterum medios non altior ire per hostes.
Orbibus hos rabidis, inclinq́; per aequora Castor
Anfractu leuiore equi, deludit anhelos,
Immemoresque mori: sed non hisdem artibus aequè
Concurrunt, vltroq́; ruunt in funera Colchi.
Campesus, impacta latus inter, & ilia quercu
Tollitur, at mediam moriens descendit in hastam.
Oebasus infestum summisso poplite Phalcen
Euasisse ratus, lanum per lumina orbem
Transigitur, teneras liquuntur vulnere malae,
Contra autem geminus fidens thoracibus, ictum
Sustulit, & gladio Sibotes ferit vltima telis,
Nequicquam tam cuspis inest, nec fragmina curat
Ambenus, & trunco medium subit Otrea ligno.
Semineces Taxes Hipanim videt, atque remissam
Post trahit fugiens & cursibus exuit hastam:
Dumque recedit iam rursus locat, irruit vltro,
Imbrasiumque Lacon, & adhuc inuadit inermem
Impulit aduerso praeceps equus Onchea conto,
Nequicquam totis renitantem viribus armos.
In latus accedit sonipes accedit & ipse
Frigidus: arma cadunt, terat procul vltima cuspis.
Qualem populea fidentem nexibus vmbra,
Si quis auem summi deducat ab arbore rami,
Ante manu tacita, cui plurima crescit harundo,
Illa dolis, visoq́; super correpta sequaci
Implorat ramos, atque irrita concitat alas.
Parte alia infestus, nam sors ita iunxit, in armis
Styrus adest, latusq́; virum cognouit Anausin.
Et prior: En cuius thalamis Aeetia virgo
Dicta manet, nostrosq́; feret qui victor amores:
En ait, inuitoq́; gener mutabere patri.
Tum simul adsiter, ac collatis cursibus hastas
Coniiciunt. fugit adducto Albanus habenis
Saucius, atque datum leto non sperat Anausin.
Nec videt. ille autem Telo moribundus adacto
Ad soceros, pactaq́; sinus, en, coniugis, inquit,

Styre fugis: vulnus referens, quod carmine nullo
Sistineat, nullisq; leuet Medea venenis.
Dixerat: extremus cùm lumina corripit error,
Voxq; repressa gelu, percussaq; vertice tellus.
Hinc animos acies auget, magnoq; doloris
Turbine, Gesandrum Mauors rapit: ille morātes
Increpat, & stricto sic vrget Iazygas ense:
Nempe omnes cecidere senes, nempe omnis ademtus
Ante pater. quæ vos subitò tam fœda senectus
Corripuit, fregitq; animos, atque abstulit iras?
Aut mecum mediam iuuenes, agite, ite per vrbē
Argolicamq; manum, aut claris occumbite fatis.
Irruit, & patrias cœptis ferus aduocat umbras:
Sancte mihi Verapte pater tua pectora nato
Suggere nunc, animamq; parem, si fata peroso
Tarda tibi, turpesq; moras, non segnius ipsi
Paruimus, paruiq; etiam didicere nepotes.
Hæc ait, auditurq; Erebo: tunc corripit ensem
Turbidus, & Furiis ardens quatit arma paternis.
Indigenis sacratus aquis, magnusq; sacerdos
Phasidis Arctois Aquites errabat in armis,
Populeus cui frondis honor, conspectaq; glauco
Tempora nectuntur ramo, te Cyrne parentis
Immemorem dura cupiens abducere pugna.
Iamq; omnes impune globos, ac uer, aq; lustrans
Agmina, quem quærit, nusquam videt, atque iterum intrat
Vociferans, iterum belli diuersa peragrat:
Lancea cœruleas circum strepit incita vittas.
Opprimit amissis ferus hunc Gesander habenis.
Ille manum trepidans, atq; irrita serta tetendit:
Teq; per hanc, inquit, genitor tibi si manet, oro
Caniciem, compesce minas, & sicubi nato
Parce meo. dixit contra sic victor adacto
Ense refert. Genitor turpi durare senecta
Quem mihi veris adhuc, ipse hac occubere dextra
Maluit, atque vltro ignes abrumpere meos.
Et tibi si pietas nati, si dextra fuisset,
Haud medy precibus tereres nunc tempora belli,
Præda futuræ canum. iuuenis sors pulchrior omni,
Et certare manu decet. & caruisse sepulchro.
Dixerat. ille deos, moriens, cælumq; precatur,
Dextera ne misero talis foret obuia nato,
Te quoque, Canthe, tui non infra funeris Argo
Fleuit, ab inuita rapientem tela carina:
Iam Scythicos miserande sinus, iam Phasidis amnem
Contigeras, nec longa dies, vt capta videres
Vellera. & Euboicos patrios de montibus ignes.
Illum vbi congressu subiit Gesander iniquo,
Territat his: Tu qui faciles, hominumq; per vsu
Has Argiue domos aium hic mutare suetis annis,
Alternamq; niuem festinaq; tædia vitæ
Non nos aut lenibus componere brachia remis
Nouimus, aut ventos ortus expectare serentes:
Imus equis, qua vel medio riget æquore pontus,
Vel tumidas premit Hister aquas. nec mœnia nobis
Vestra placent: feror Arctois nam liber in aruis
Cuncta tenens mecum: omnis amor, iacturáque plaustri
Sola, nec has longum victor potiere rapinas.
Ast epulas quodcumque pecus, quæcumque ferarum,
Mitte Asiæ, mitte Argolicis mandata colonis.
Ne trepident, nunquam has hiemes, hæc saxa relinquant
Martis agro: subitam sæui durauimus annis
Progeniem, natosq; rudes: vbi copia leti
Tanta viris. sic in patriis bellare pruinis
Prædarique iuuat, talémque hanc accipe dextram.
Dixit, & Aonii nutritum missile ventis
Concitat: it medium per pectus & horrida nexu
Letifer æra chalybs: trepidus super aduolat Idas,
Ac simul Oenides, pariterq; Menœtius. & qui
Bebrycio proprius remeauit ab hospite victor.
At vero ingentem Telamon procul extulit orbem,
Exanimem te Canthe tegens: ceu septus in arto
Dat catulos post terga leo, sic comminus hastam
Æacides, gressumq; tenet, contraq; ruentem
Septeno validam circumfert tegmine molem.
Nec minus hinc vrget Scythiæ manus, armaq; Canthi,
Quisque sibi, & Graio pœnam de corpore poscens.
Arduus inde labos, medioq; in corpore pugna
Constitit: magno veluti cùm turbine sese
Ipsius Æolia frangunt in limine venti,
Quem pelagi rabies, quem nubila, quémque sequatur
Illa dies: obnixa virûm sic comminus hæret
Pugna nec arrepto velli de corpore possunt.
Vt bouis exuuias multo qui frangere oliuo
Dat famulis, tendunt illi, stratoq; vicissim
Taurea terga domat. pingui fluit vnguine tellus.
Talis vtrimq; labos, raptataq; limite in arcto
Membra viri miseranda meant. hi tendere cōtrà,
Hi contrà, alternaq; virûm non cedere dextra.
Hinc medium Telamon Canthum rapit, hinc tenet ardens
Colla viri & molles galeæ Gesander habenas
Insonuit quæ lapsa solo, dextramq; fefellit.
Ille iterum in clypei septemplicis improbus orbē
Arietat, & Canthum sequitur, Canthumque reposcit:
Quem manus à tergo socium rapit, atque receptum
Virginis Euryalæ curru locat: aduolat ipsa,
Ac simul Hæmonides, Gesandrumque omnis in vnum
It manus: ille nouas acies & virginis arma
Vt vidit, Has etiam contra bellabimus, inquit?
Heu pudet. inde Lycen ferit ad confine papillæ,
Inde Thoen, qua pelta vacat. iamq; ibat in Harpen.
Vix dum prima leui ducentem cornua neruo,
Illabentis equi tendentem plena & Menippen:
Cùm regina grauem nodis, auroq; securim

Conge-

Congeminans, partem capitis galeæq; ferinæ
Dissipat, ac pariter telorum immane in vnum
It glomus ille ducum tenuere siliq; hastæ:
Quis grauior, tantumq; caret externis Idmon,
Tunc ruit, vt mitis hiems, aut vt machina muri
Quæ saepius, trahit atq; diu confecta flammis
Procubuit tamen, atque ingentem prodidit vrbem.
Ecce locum, tempusq; ratus, iamq; & sæpe poposci
Prælia, se ex omni offert Ariasmenus axe,
Sensitq; diffundi per totum iuga, protinus omnes
Grauiter ex, ipsos rapturus ab agmine Colchos.
Qualis ex tyranni genitu quondam rursus
Impulsus atque ex suo flumine si ferat habenas,
Ardua Riphæi lateant iuga, ostendit Othrys
Piniger, & versis deorsum in nubibus Alpes.
Diluuio tali, pariterq; Aries diuersos vrget
Excidijs, nulla rapiens discrimine currus.
Aegida tum primum virgo spiramq; Medusæ
Terrentem, visis simul auctam insibilat hydris,
Quam soli vidisse equi: tamen occupat ingens
Excussis in terga viris, diramq; relinquit
In socios non sponte ferox: turbantur euntis
Implicant, & trepidos lacerat discordia currus.
Romuleas veluti sæuissima cum legiones
Tisiphone regesq; mouet, quorum agmina pilis,
Quorum Aquilis variis iuncta micant, eademq; parentis
Rura colunt, idem lectos ex omnibus agris
Miserat infelix non hæc ad prælia Tybris.
Sic vndo concordes externaq; fata petentes
Palladij rapuere metus, sic in sua versi
Funera conturbant dominos reuocantibus axes.
Non tam fœda virûm Laurentibus agmina terris
Eiecere Noti, Libyco nec talis imago
Littore, cum fractas fluctuum æquora puppes.
Hinc bijuges, illinc artus tenduntur heriles,
Quos radij, quos frena secant, trahunturque trahuntque,
Currus cæde madens, atroq; in puluere regum
Viscera nunc alijs, alij nunc curribus hærent.
Haud vsquam Colchorum animi, neque cura canere
Tela, sed implicitos miserosq; in veste reuinctos,
Confodiunt: ac forma necis non altera surgit.
Quam ceruos vbi non Vmbro venatur edaci
Non penna petit: hærentes sed cominus altis
Inuenit, & cæca constrictos accipit ira.
Ipse recollectis nudat Ariasmenus armis
Desiluit, illum acies currus secat vndique falcis,
Partitumq; rotisque suis furentia raptus
In iuga, Circæos tetigit non amplius agros.
Talia certatim Minyæ, sparsiq; Cyræi
Funera miscebant campis, Scythiamq; premebant.
Cum tamen Aesonida non hanc ad vellera cernens
Esse viam, nec sic reditus regem parantem,
Extremam molitus opem, Iuno, ille precatu quam
Consilia ac sua aperit rex perfidus iras,
Increpat & iam Vulcanum, magisque querelis;
Cuius flammiferos vides inter regia tauros
Pascua, Tartareum proflantes pectore noctem.
Hæc etenim Minyas ne iungere Marte parato
Monstra, sua vt iubeat Cadmi dentibus hydri,
Ante diem timet, & varias circumspicit artes:
Sola animo Medea subit: mens omnis in vna
Virgine, nocturnis qua nulla potentior aris
Illius ad fremitum sparsosq; per antra Hecates
Sidera fixa pauent, ignauos stupet orbita solis.
Mutat agros, fluminumque vias, suus alligat igni
Cuncta sopor, recolit fessos ætate parentes,
Datque aliis sine lege dies: hanc maxima Circe
Terrificis mirata modis, hanc aduena Phryxus,
Quamuis Athracio lunam spumare veneno
Sciret, & Hæmonijs agitari cantibus vmbras.
Ergò opibus magnis, & virginitate tremendam,
Iuno duci sociam coniungere quærit Achiuo:
Non aliam tauris videt & nascentibus armis
Quippe parem, neque, quæ medio stet in agmine flammis.
Nullam mente nefas, nullos horrescere visus:
Quid si castus amor, sæuiq; accesserit ignis?
Hinc Veneris thalamos, semper q; recentia sertis
Tecta petit. vix iamdudum prosilit altis
Diua thoris, volucrúmque exercitus omnis amorum.
At prior hanc blandis supplex Saturnia dictis
Aggreditur, veros metuens aperire timores:
In manibus spes nostra tuis, omnisq; potestas
Nunc, ait, hoc etiam magis annue vera fatenti.
Durus vt Argolicis Tirynthius exsulat oris,
Mens mihi non eadem Iouis, atque aduersa voluntas:
Nullus honor thalamis, flammæue in nocte priores.
Da precor artifices blanda aspiramina formæ
Ornatusque tuos, terra celoq; potentes.
Sensit diua dolos, iam pridem sponte requirens
Colchida, & inuisi genus omne exscindere Phœbi.
Tum vero optatis petitur nec passa precari
Vlterius, dedit ære decus, fecundaq; monstris
Cingula, non pictas quibus, aut cuspide dira fama
Non puderat contra leuis, & festina cupido,
Affatusque mali, dulcisq; labantibus error,
Et metus, & demum abeunt cura pericli.
Omne, ait, imperium, natorumq; arma meorum:
Cuncta dedi, quascunque libet, nunc concute mentes.
Cingitur arcanis Saturnia leta venenis,
Atque hinc virgineos venit ad penetralia sedis.
Chalciopen imitata sono, formaq; sororem.
Fulsit ab inuita numen prout & pauet artus
Protinus, atque ingens Aeetida perculit horror.
Ergo nec ignotis Minyæ hunc fluctibus inquit,
Aduenisse soror, nec nostro sola parenti
Scis sociat iunxisse manus: at cætera muros
Turba tenet, fusturiq; virûm cæssis sternit armis.
Turbabant, quonam illa aduenisse ait, vt sternat
Esse domestica, queis nostra tibi iungere reges?
Ille nihil contra, sed tamen illa passis manibus quæ
Impleat, & cupidis obsistent prosiliens aperit

Ducitur infelix ad moenia summa, futuri
Nescia virgo mali, & falsae commissa sorori,
Lilia per vernos lucent velut alba colores,
Praecipue quis vita breuis, totusq; parumper
Floret honor, fuscis & iam Notus imminet alis.
Hanc residens altis Hecate Perseia lucis
Flebat, & has imo referebat pectore voces:
Deseris, heu, nostrum nemus, aequalésque cateruas
Ah misera, vt Graias haud sponte vageris ad vrbes,
Non iniussa tamen, neq; te mea cura relinquam:
Magna fugae monumenta dabis: spernere nec vsquam
Mendaci captiua viro, meq; ille magistram
Sentiet, & raptu famulae doluisse pudendo.
Dixerat. ast illae murorum extrema capessunt,
Defixaque virûm lituúmque fragoribus horrent.
Quales instanti nimborum frigore maestae
Succedunt ramis, haerentque pauore volucres.
Iámque Geta, iámque omnis Iber, Drancaéque densa
Strage cadit legio, & latis prosternitur aruis:
Seminecesq; duces inter sua tela, suósque
Inter equos, sauam misero luctamine versant
Congeriem, & longis campos singultibus implent.
Victores contrà patrium Paeana Geloni
Congeminant: eadem redeunt mox gaudia victis,
Qua deus & melior belli respexit imago.
Quis tales obitus dederit, quis talia facta,
Dic age, tuque feri reminiscere Musa furoris.
Absyrtus, clypei radijs, curruq; coruscus
Solis aui, cuius vibrantem comminus hastam
Cernere, nec galeam gentes potuere minantem:
Sed trepidae redeunt, & verso vulnera tergo
Accipiunt, magnisq; fugam clamoribus augent.
Proterit impulsu grauis agmina, corporáque atris
Sternit equis, gemitusq; premit, spirantis acerui.
Nec lenior comitatur Aron, horrentia cuius
Discolor arma super, squalentésque are lacertos,
Barbarica clamys arcet acu, tremefactaq; vento
Implet equum. qualis roseis it Lucifer alis,
Quem Venus illustri gaudet producere caelo.
At non inde procul Ramelus, & acer Otaxes,
Dispulerant Colchos, pariterq; inglorius armis
Fraude noua stabula, & furtis assuetus inultis
Depopulare greges: frontem cum cornibus auxit
Hispidus, inq; dei latuit terrore Lycei,
Hac tunc attonitos facie defixerat hostes.
Quem simul ignota formidine bella mouentem
Vidit Aron; Pauidos te, inquit, nunc vere magistros,
Et stolidum petijsse pecus: non pascua, nec spes
Hic tibi nocturnis, mitte hac simulacra rapinis,
Et nunc deum mihi finge, deus quoq; consere dextram.
Sic ait, intentaq; adimitum missile planta.
Dirigit. & laxis patuerunt vulnera villis.
Nec minus, Aeoliae proles Aeetia Phryxei
Fertur & ipsa furens at se modo laeta Cytais
Agminibus, modo cognatis ostentat Achiuis.
Atque hos in medio duri discrimine belli
Laudibus inq; ipsis gaudens vbi vidit Iason,
Macte, ait, o nostrum genus, & iam certa propago,
Aeolia nec opima domus: sat magna laborum
Dona fero, satis hoc visu quae vmq; rependo.
Dixit, & in Cueten, magniq; in fata Ceramni
Emicuit clypeumq; rotans, hunc poplite caeso
Deiicit; illum aperit lato per pectus hiatu.
Argus vtrumq; ab equis ingenti porrigit ictu
Et Zacorum & Phalcen, peditem pedes haurit Amastrum.
Sanguinis ille globos, effusaq; viscera gestat
Barbarus, & cassa frendens sublabitur ira.
Dat Calais Barisanta neci, semperq; propinquas
Riphea venali comitantem sanguine pugnas.
Centum laeta hominum bellator corpora, centum
Pactus equos, his ille animam lucemq; rependit
Crudelis: tandem dulces iam cassus in auras
Respicit, ac nulla caelum reparabile gaza.
Labitur intortos per tempora caerula crines.
Tunc quoque materna velatus harundine Peucon.
At genitrix imis pariter Maeotis ab antris
Impleuit plangore lacus, natumq; vocauit,
Iam non per ripas, iam non per curua volantem
Stagna, nec in medio truncantem marmore ceruos.
Eurytus Exomatas agit aequore. Nestoris hasta
Immoritur primaeuus Helix, nec reddita caro
Nutrimenta patri, breuibus praeceptus in annis.
At Lagazum Zetenq; Daraps, illum exigit hasta,
Hunc fugat, ingentem iubeis cùm sanguinis vndam
Vidit, & extremo lucentia pectora ferro.
Ecce autem muris residens Medea paternis,
Singula dum magni lustrat certamina belli,
Atque hos ipsa procul densa in caligine reges
Agnoscit, quaeritq; alios Iunone magistra,
Conspicit Aesonium longè caput: at simul acres
Huc oculos sensu, quo refert, animúmque fauentem:
Nunc quo se raperet, nunc quo diuersus abiret
Anteuidens, quosque vnus equos, quot funderet arma,
Orantesq; viros quàm densis sterneret hastis:
Quáque iterum tacito sparsit vaga lumina vultu,
Aut fratris quaerens, aut pacti coniugis arma,
Saeuus ibi misera, soluitq; occurrit Iason.
Tunc his germanam aggreditur, ceu nescia, dictis:
Quis precor, is toto iamdudum feruere campo
Quem tueor quémque ipsa vides: nam te quoque tali
Attonitam virtute reor. contrà aspera Iuno
Reddit agens stimulis, ac diris fraudibus vrget.

Ipsum

Ipsum, ait, Aesoniden cernis soror, aequore tanto
Debita cognatis repetit qui vellera Phryxi.
Nec nunc laude prior generis, nec sanguinis usquam.
Aspicis ut Minyas inter, proceresque Cytaeos
Emicet effulgens, quantusque insistit acervis:
Et iam vela dabit, iam litora nostra relinquet,
Thessaliae felicis opes, dilectaque Phryxo
Rura petens, eat atque utinam, superetque labores.
Tantum effata, magis campis intendere suadet,
Cùm datur, ardentesque viris percurrere pugnas.
At simul hunc dictis, illum dea Marte secundo
Impulit, atque novas egit sub pectora vires:
Ora sub excelso iam sidum vertice coni
Saeva micant, cursusque ardescit: nec tibi Perse,
Nec tibi virgo, suba laetabile sidus Achiva.
Acer ut autumni canis, iratoque vocatis
Ab Ioue fatales ad regna iniusta cometa.
Nec sua Cretheiden latuit dea, utque recentem
Sentit agi membris, ac se super agmina tollit:
Quantus ubi ipse gelu, magnoque incanuit imbre
Caucasus, & summas abiit Hibernus in Arctos.
Tunc verò stabulis qualis leo saevit opimis
Luxurians, spargitque famem, mutatque cruores,
Sic neque parte ferox, nec eadem moratur in una,
Turbidus inque omnes pariter furit: ac modò saevo
Ense, modò infesta rarescunt cuspide pugnae.
Tunc & terrificis sudantem crinibus Hebrum
Et Geticum Prisona ferit: caput eripit Auchi,
Brachiaque, & vastis volventum mittit harenis:
At genitus Ioue compleràt sua fata Colaxes:
Iamque pater maesto contristat sidera vultu,
Talibus aegra movens nequicquam pectora curis:
Heu mihi si durae natum subducere sorti
Molior, atque meis ausim concedere regnis:
Frater adhuc Amycis maeret nece? cunctaque divum
Turba fremunt, querunt natos cecidere, cadentque:
Quin habeat sua quemque dies: cunctisque negabo,
Quae mihi supremos misero sic fatus honores
Congerit, atque animis moriturum ingentibus implet.
Ille volat campis, immensaque funera miscet
Per cuneos: velut hiberno proruptus ab arcu
Imber agens scopulos, nemorumque operumque ruinas,
Donec ab ingenti Bacchatus vertice montis
Frangitur, inque novum paulatim deficit amnem.
Talis in extremo proles Iouis emicat aevo,
Et nunc magnanimos Hyperaona Gesithoumque,
Nunc Arimon Olbumque necat: iam saucius Apren
Et desertus equo Tydrumpeden excipit hasta
Phasiaden, pecoris custos de more paterni
Caucasus ad primas genuit quae Phasidis undas:
Hinc puero cognomen erat famulumque ferebant
Phasidis, intonso nequicquam crine parentes.
Iamque aliis instabat atrox, cùm diva supremas
Rumpit iniqua colus, victorque advenit Iason.
Excipit hunc saeva sic fatus voce Colaxes:
Vos Scythiae saturate canes, Scythicaeque volucres
Huc miseri venistis, ait: saxumque prehensum
Illius & dextra gestamen, & ultima avi,
Concussa molitur humo, quod regia Iuno
Fixit in admoti caput, in fatumque Monesi.
Praeceps ille ruit: nato non depulit ictus
Iupiter. Aesoniae vulnus fatale sed hasta
Per clypeum, per pectus abit: lapsosque cruentus
Advolat Aesonides, mortemque cadentis acerbat.
Spargitur hinc, miserisque venit iam notus Alanis.
At regina virum (neque enim deus amovet ignem)
Persequitur lustrans, oculisque ardentibus haeret:
Et iam laeta minus praesentis imagine pugnae,
Castigatque metus, & quas alit inscia curas:
Respiciens, an vera soror: nec credere falsos
Audet atrox vultus, eademque in gaudia rursus
Labitur, & saeva transitur dulcedine flammae.
Ac velut ante comas, ac summa cacumina silvae
Lenibus alludit flabris levis Auster: at illum
Protinus immanem miserae sensere carinae.
Talis ad extremos agitur Medea furores:
Interdum blanda direpta monilia divae
Contrectat, miseroque aptat flagrantia collo,
Quaeque dedit teneros aurum Furiale per artus,
Deficit: ac sua virgo dea gestamina reddit,
Non gemmas, non illa levis turbata monilla,
Sed facibus, sed mole dei, quem pectore toto
Iam tenet: extremus roseo pudor errat in ore.
Ac prior his: Credunt patrem promissa daturum
O soror, Argolicus cui dis melioribus hospes
Contigit? aut belli quantum iam restat acerbi?
Heu quibus ignota sese pro gente periclis
Obiicit. hac fantem medio in sermone reliquit
Inceptis iam Iuno potens, securaque fraudis.
Imminet è celsis audentius improba muris
Virgo, nec ablatam sequitur, quaeritve sororem.
At quotiens vis dira ducum, densique repentè
Aesoniden pressere viri, cumque omnis in unum
Imber it, totiens saxis pulsatur, & hastis.
Primaque ad infesti Lexanoris horruit arcus.
Alta sed Aesonium supra caput exit harundo,
Teque Caice petit, coniux miseranda Caico
Linquitur, & primo domus imperfecta cubili.
Regius Eois Myraces interpres ab oris
Venerat, ut Colchos procul atque Aeetia Parthis
Foedera donato non irrita iungeret auro.
Tum iuvenem terris Parca tenuere Cytais,
Ac subiti Mavortis amor. simul armiger ibat
Servitur, impubemque gerens, sterilemque iuventam,
Ipse pharetratis residens ad frena tapetis,
Nunc levis infesto procurrit in agmina curru,
Nunc fuga conversis spargit trementia tergis,
At viridem gemmis & Eoa flamine fulva
Subligat extrema patrium cervice tiaran,

Insignis manicis, insignis acinace dextro,
Improba barbarica procurrunt tegmina plantae.
Nec latuere diu saeuum spolia illa Syenen,
Perque leuem & multo maculatam murice Tygrin
Concita cuspis abit: subitos ex ore cruores
Saucia Tygris agit, vitamque effundit herilem:
Ipse puer fracto pronum caput implicat arcu.
Sanguine tunc atro clauis ignea, sanguine vultus
Et gratulo maduere comae, quas flore Sabaeo
Nutrierat, liquidoque parens signauerat auro.
Qualem si quis aquis & fertilis vbere terrae
Educat, ac ventis oleam felicibus implet,
Nec labor assiduus, nec spes sua fallit alentem,
Iamque videt primam tenero de vertice frondem,
Cum subito immissis praeceps Aquilonia nimbis
Venit hiems, nigraque cumulum tendit harena.
Haud secus ante vrbem Myraces atque ipsius ante
Virginis ora cadit, sed non magis illa mouetur,
Vnius aegra metu, quam te Meleagre furentem.
Quam Telamon videt, aut pugnas miratur Acasti,
At facit hos ipsa gentes, camposque videbant
Tempestate pari versis incumbere turmis:
Ante oculos fuga foeda ducum, largusque cadentum
Et cruor, & currus dominis ingentibus orbi,
Non tulit hos Perses gemitus, cladimque suorum,
Tergaque versa tacens his caelum questibus implet.
Quid me iam patrio exclusum [illegible] ipsas
Sinuerim pugnas, Scythiamque in bella mouerem,
Vos superi, vos augurio iussistis inani,
Quid fratris meritas tua Iuppiter omnia poenas
Promisere mihi? nobis Argoa parabas
Subsidia auxilia, & tantas coniungere vires,
Saeua quidem lucis miseris moriuntur tamen oro,
Vnum illum mihi fata diem, quo fallere Achiuos
Quisque velit, quoque hunc videam virtute superbum
Aesoniden, tantos sientem sine honore labores.
Dixerat haec pectusque suis euerberat armis,
Et galeam fletu galeam singultibus implet:
Ibat & in medios praeceps incendia belli
Ni prior aduersis Pallas vidisset ab armis:
Et secum: quis ecce ferox insignia Perses,
Quem genitor Colchis, soliumque reponere fratris
Iam statuit? nostra vereor ne fraude parentum
Increpet & culpam hanc magno terrore repedat.
Haec dicens, atro nebulam diffundit amictu,
Stridentesque viri circum caput admouet hastas.
Ille super ferias clementi turbine gentes
Erigitur paullumque leuem raptatus in aethra,
Iam tandem extrema pugnas deseruit in ora
Forte vbi iam fessae ipsique phalanges,
Martis egent fusique remanent armorum agmen.
Nox simul ipsa ferens profert optabilis umbra,
Et redit extemplo belli fragor, agmina muris
Digreditur longum virgo perpessa timorem.
Vt fera Nyctelij paullisper sacra resistunt,
Mox rapuere deum, iam iam quo tumque parata
Thyiades, haud alio remeant Medea tumultu,
Atque inter Graiumque acies, patriasque phalanges
Semper inexpletis agnoscit Iasona curis,
Armaque, quaque caua superest de casside vultus.

C. VALER. FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER VII.

TE quoque Thessalico iam serus ab hospite vesper
Diuidit, & te iam sua gaudia virgo relinquunt:
Noxque ruit, soli veniens non mitis amanti.
Ergo vbi cunctatis extremo in limine plantis,
Contigit aegra thoros, & mens incensa tenebris,
Vertere tunc varios per longa insomnia questus,
Nec perdit quo scire modo. tandemque fateri
Ausa sibi, paullum media sic fata dolore est:
Nunc ego quo casu, vel quo sic peruigil vsque
Ipsa volens errore trahor? non haec mihi certe
Nox erat ante tuos iuuenis fortissime vultus.
Quos ego cur iterum demens iterumque reuoluo
Tam magno discreta mari? quid in hospite solo
Mens mihi? cognati potius iam vellera Phryxi
Accipiat, quae sola petit, quaque vna laborum
Caussa viro. nam quando domos has ille reuiset?
Aut meus Aesonias quando pater ibit ad vrbes?
Felices mediis qui se dare fluctibus ausi.
Nec tantas timuere vias, talemque secuti
Hunc qui deinde virum: sed sit quoque talis abito.
Tunc iactata thoro, tumque exspectata cubili,
Ecce videt tenuem candescere lumen Eoo:
Nec minus in somnum lux orta refecit amantem,
Quam cum languentes leuis erigit imber aristas,
Grataque iam fessis descendunt flamina remis.
At sua longarum Minyis iam cura viarum.
Admonet, inque ipso nequicquam tempore regem
Laetitiae, meritisque petunt: quem passus Iason
Vota prius, captam dubiis accendere praedas.
Promittit, atque oculis longe tenet, aurea si iam
Petit, & oblatis clarescant atria villis.
Ille autem iam iam vultus vocesque paratas
Ante aperit, rumpitque moras, inque ipsa morantis

Pres-

Prosilit ora viri, taliq; effunditur ira:
Orbe satos alio, sua litora regnaq; habentes
Quis furor has med[illegible] tot flactibus eget in oras,
Quis ve mei vos tantus amor? tu prima malorũ
Caussa mei tu Phryxe gener: non te aquore mersũ,
Quo soror, vt felix nullos nunc nomine Graios
Nossem ego, quis regum Pelias, quis Thessalus, aut qua
Gracia? quod nam hominum cerno genus? aut vbi cautes
Cyanea? venit Scythicas en hospes in oras:
Quinquaginta Asiam (pudet heu) penetrari Iason
Exsulibus, meq; ante alios vt spreuerit vna,
Vna ratu, spolium vt viuo de rege reportet?
Ipsum offerre meos, ipsum me pandere lucos
Imperet, & nullo dignetur vincere bello?
Cur, age, non templis sacrata auellere dona
Omnibus, atque ipsas gremijs abducere natas
Prædo libet? vobisne domos, vobisne parentes
Esse putem, ratu infandis quos sola rapinis
Sæuaque pascit hiems, & quos, credamus vt ipsis,
Rex suus illisit pelago, vetuitq; reuerti?
Scilicet Aeolia pecudis potiretur vt auro?
Ante meus casa descendet Caucasus vmbra,
Ac prior Hæmonias repetet super aquora prædas:
Haud ego cum vittis statui feralibus Hellen.
Si tamen his aliter perstas non cedere terris,
Teq; pudor cassi reditus mouet, ac latet vna
Nescia quid plus puppe viris, haud ipse morabor
Quæ petitis: modo nostra prior tu perfice iussa.
Martius ante vrbem longis iacet horridus annis
Campus, & ardentes ac me quoque vomere presso
Me quoque cunctantes interdum agnoscere tauri.
His magis atque magis rabiem nunc nostra senectus
Luxuriémque dedit: solitoq; superbior ignis
Ore fremit: succede meæ fortissime laudi,
Et nostros recole hospes agros, nec semina deerunt,
Quæ prius ipse dabam, & messes quas solus obibam,
Consilijs nox vna satis, tecumq; retracta,
Cumq; tuis hæc iussa deis: ac si quid in isto est
Robore, prædicti venies in rura laboris.
Ipse incertus adhuc, tenebris te protinus illis
Inuolui, flammisq; velim durare parumper,
An magis euerso iacias dum semina campo,
Ac tibi Cadmæi dum seminis exeat hydri
Miles, & armata florescant pube nouales.
Filia prima trucis vocem mirata tyranni
Hæsit, & ad iuuenem pallentia rettulit ora,
Contremuitq; metu, ne nescius audeat hospes,
Seq; miser ne posse putet perstrinxerat horror
Ipsum etiam & mæsta stabat defixus in ira.
Non ita Tyrrhenus stupet, Ioniusq; magister,
Qui portus Tyberine tuos, claramq; serena
Arce Pharon, præceps subijt: nusquam hostia, nusquam
Ausoniam videt, & sæuas accedere Syrtes.
Tum tamen infondo quæ det responsa tyranno
Colligit, & tandem obtutu conjurgit ab alto:
Non, ait, hos reditus, non hanc Aeeta dedisti
Spem Minyis: cùm prima tuis pro mœnibus arma
Induimus, quo versa fides? quos vestra volutans
Iussa dolos? alium hic Pelian, alia aquora cerno.
Quin agite hoc omnes, odijsq; vrgete tyranni
Imperijsque caput, quanquam mihi dextera, nec spes
Defuerit mox iussa pati, nec cedere duris.
Vnum oro, seu me illa suis seges obruet hastis,
Hauriet aduerso seu crastinus ignis hiatu,
Nuncius hinc sæuas Peliæ mittatur ad aures
Hic perijsse viros & me, si vestra fuisset
Vlla fides, reducem patriæ potuisse referri.
Talibus attonitos dictis natamq;, patremque
Linquit, & infida præceps prorumpit ab aula.
At trepida, & medios inter deserta parentes
Virgo silet: nec fixa solo seruare parumper
Lumina, nec potuit mæstos non flectere vultus:
Respexitq; fores, & adhuc inuenit euntem:
Visus & heu miseræ tunc pulchrior hospes amanti
Discedens: tales humeros ea terga relinquit.
Illa domum, atque ipsos paullum procedere postes
Optat, & ardentes tenet inter limina gressus,
Qualis vbi extremas Io vaga sentit harenas,
Fertque, refértque pedem, tumido quam cogit Erynnis
Ire mari, Phariaq; vocant trans aquora matres:
Circuit haud aliter, foribusq; impendet apertis,
An melior Minyas reuocet pater: oraq; quærens
Hospitis, aut solo mæret defecta cubili,
Aut venit in cara gremium, refugitq; sororis,
Atque loqui conata silet, rursusq; recedens
Quærit, vt Aeæis hospes consederit oris
Phryxus, vt aligeri Circen rapuere dracones.
Tum comitum visu fruitur miseranda suarum,
Expleriq; nequit, subitoq; parentibus hæret
Blandior, & patria circumfert oscula dextra.
Sic assueta thoris, & mensa dulcis herili.
Aegra noua iam peste canis, rabieq; futura,
Ante fugam totos lustrat queribunda penates.
Tandem etiam molli sese semel increpat ira:
Pergis, ait, demens, teq; illius angit imago
Curaq; equi profuga forsan tenet alta carina,
Quiq; meum patrias referet nec nomẽ ad vrbes?
Qui me autem sic ille mouet, superetne labores,
An cadat, & tanto turbetur Gracia luctu?
Saltem fata virum si iam suprema ferebam,
Iussus ad ignotos potius foret ire tyrannos.
O vtinam, & tandem non hac moreretur in vrbe:
Namque & sidereo nostri de sanguine Phryxi
Dicitur, & caram vidi indoluisse sororem,
Seq; ait has iussis actum miser ire per vndas.
At redeat quocumq; modo, meq; ista precari
Nesciat, atque meum non oderit ille parentem.
Dixerat hæc, stratoq; graues proiecerat artus,

Si veniat miserata quies, cum sanior ipse
Turbat, agitque sopor. Juppiter hinc sternitur hospes,
Hinc pater. illa noua rumpit formidine somnos,
Erigiturq; thoro: famulas, carosq; penates
Agnoscit, modo Thessalicas raptata per vrbes.
Turbidus vt pœnis, cæcisq; pauoribus ensem
Corripit, & sæue fertis agmina matris Orestes,
Ipsum angues, ipsum horrisoni quatit ira flagelli,
Atq; iterum infesta se feruere cæde Lacæna
Credit agens, fa'aque redit de strage dearum
Fessus, & in miseræ collabitur ora sororis.
His vbi nequiquam nutantem Colchida curis
Juno videt, nec dum extremo parêre furori,
Non iam mentita vultum, vocemq; resumit
Chalciopes, quando ardor habet, leuiorque pudori
Mensq; obnixa malo, tenues sublimis in auras
Tollitur, & fuluo Venerem vestigat olympo:
Sum memor, vt totum mecum partita laborem,
Illa nimis sed dura manet, conuersaque in iram,
Et Furias, dolet, ac me nunc Furiata reliquit:
I, precor, atque istum, quo me frustratur, amorem
Vince precor, patriis vt tandem euadere tectis
Audeat, atque meum casu defendere ab omni
Aesoniden: quin illa sacro quo freta veneno,
Illum etiam totis astantem noctibus anguem,
Qui nemus omne suum, quique aurea (respice porro)
Vellera tot spiris circum tot ductibus implet,
Soluat, & in somnos ingenti soluat ab orno.
Hæc tibi, nunc Furiis, atque ipsi cætera mando.
Tum Venus aligerûm mater sic fatur amorum:
Nec tibi cum primos aggressa es flectere sensus
Virginis, ignotaq; animum contingere cura,
Defuimus: data continuò sed cingula solo
Nostra tibi, quis mota loco, labefactaq; cessit.
Haud satis est, sed me ipsa opus est: cunctantia poscunt
Pectora me, dubiusque pudor. iam fœdera saxo
Aesonii petat ipsa viri, metuatq; morari:
Tum face letifera citus ad delubra Dianæ
Deueniat, sacras solita est vbi fundere tædas
Colchis, & æquali dominam lustrare caterua.
Nec te nunc Hecates iubeat metus, aut mea forte
Ne impediat nunc acta time, quin audeat, opto,
Continuò transibit amor, canisque trilinguis
Ipsum flammiferos cogam compescere tauros
Amplexúque peti. volucrem tunc aspicit Irin,
Festinamq; iubet monitis parêre Diones,
Et iuuenem Aesonium prædicto sistere luco.
Protinus hinc Iris Minyas, Cytherea petiuit
Colchida. Caucaseis speculatrix Iuno recedit
Rupibus, attonitos Aeæa in mœnia vultus
Spéque metuque tenens, & adhuc ignara futuri.
Vix primas occulta Venus prospexerat arces,
Virginis ecce nouus mentem perstringere languor
Incipit, ingeminant commotis questibus æstus.
Ergo iterum sensus varios super hospite voluens
Mares, & absenti nequiquam talia fatur,
Si tibi Thessalicis nunc si tua forte venenis
Mater, & heu si qua est, posses succurrere coniunx,
Quid ve tuos virgo possim nisi flere labores:
Hoc satis: ipsa etiam casus spectare supremos,
Atque iterum dura cogar comes esse sorori.
Et nunc illa sua non quemquam sorte moueri,
Non vllum meminisse putat: cumq; omnibus odi
Me quoq; si quando fuerit tamen vlla potestas,
Illum ego qui diris cinis vltimus hæserit aruis,
Ossaq; quis tauri, saeuusque pepercerit ignis,
Componam, sedemq; dabo: fas tunc mihi manes
Dilexisse viri, tumuloq; has reddere curas.
Dixerat: ecce thoro Venus improuisa resedit,
Sic vt erat mutata, deam mentitaq; pictis
Vestibus, & magica Circen Titanida virga.
Ipsa velut lenti fallatur imagine somni
Sic oculos incerta tenet, magnique sororem
Paulatim putat esse patris: tum flebile gaudens
Prosiluit, gnaque vitro tulit oscula diuæ.
Ac prior: O tandem vix tandem reddita Circe
Dura tuis quæ te biiugis serpentibus egit
Hinc fuga? quæue fuit patriis mora gratior oris?
Antè & Thessalica Phasin pettere carina,
Perq; tot infelix frustra vada venit Iason.
Quam patriæ te mouit amor? tum cætera rumpit,
Occurritq; Venus. Tu nunc mihi causa viarum,
Sola tua venio, iam pridem ignaua, iuuenta:
Cætera parce queri, neu me meliora secutam
Argue: quippe etiam repetentur munera diuûm
Omnibus nunc potius communem animantibus orbem.
Communes & crede deos. patriam inde vocato,
Qua redit itq; dies: nec nos dii nata malignus
Clauserit hoc vno semper sub frigore messis.
Fas mihi nō habeles, & fas tibi linquere Colchos,
Et nunc Ausonii coniunx ego Regia Pici:
Nec mihi flammiferis, horrent tibi pascua tauris:
Meq; vides Tusci dominam maris. at tibi quinā
Sauromatæ miseranda procedent vadu Ibero,
Heu mihi, vel sævo coniunx non vna Gelono?
Illa dea contra iam dudum spernere voces:
Non ita me immemorem magna Perseidos, inquit,
Cernis, vt infelix thalamos ego cogar in illos.
I, precor, atque vnum pro me dimitte timorem,
Sed magis his miseram, quoniam potes, eripe curis,
Vnde metus æstusq; mihi, quasq; aspera mater
Perpetior dura iam dudum incendia mentis.
Nulla quies animo, nullus sopor: ardua amanti.
Quære mala nostris requiem. mentemq; repone,
Redde diem, noctemq; mihi. da prendere vestes
Somniferos ipsáque oculos componere virga.
Tu quoque mi mater prodes mihi fortior antè
Sola fui. tristes thalamos, infestaq; cerno
Omnia viperos ipsi tibi surgere crines.
Talia verba dabat, colliq; aq; flebat inique
In Veneris Medea sinus, pestemq; latentem

Offi-

Ossibus atque imi monstrabat pectoris ignem.
Occupat amplexu Venus: & Thessalia figit
Oscula, permixtumque odiis inspirat amorem.
Dumque illam variis mœrentem vocibus ambit,
Inque alio sermone tenet, quin hoc, ait, aude
Atque attolle genas, lacrimisque hæc vise, obortis:
Cùm levis à superis ad te modo laberer auris,
Fortè ratem primo fugientem litore cerno,
Qualem nostra suo nunquam dimittere portu
Vellet, adhuc omnes quæ detinet insula nautas.
Vnus ibi ante alios, qui tum mihi pulchrior omnis
Visus erat, longeque ducem mirabar, & ipse
Aduolat, atque vnam comitum ratus esse tuarũ,
Per tibi si quis, ait, morituri protinus horror,
Et quem non meritis videas occurrere monstris
Hæc precor, hæc dominæ referas ad virginis aurem,
Tu fletus ostende meos: illi has ego voces
Quà datur, hasque manus vt possum a litore tẽdo.
Ipse, ego quas mecum per mille pericula traxi,
Defecere deæ: spes & via sola salutis.
Quam dederit, si fortè dabit, ne vota repellat
Ne mea: totque animas, quales nec viderit vltra,
Dic precor auxilio iuuet, atque hæc nomina seruet.
Si Pelopis duros prior Hippodamia labores
Expediit: totque ora simul iugulata procorum
Respiciens, tandem patrios exhorruit axes,
Si dedit ipsa neci fratrem Minoia virgo,
Cur non hospitibus fas sit succurrere dignis
Te quoque, & Aeæos iubeas mitescere campos?
Occidat æterna tandem Cadmæia morte
Iam seges, & viso spumantes hospite tauri.
Hei mihi quòd nullas hic possum exsoluere grates.
Vt tamen hoc saua corpus de morte receptum,
Hanc animã sciat esse suam. miserebitur ergo,
Dic, ait, an potius? strictumque ruebat in ensem.
Promisi, ne falle, precor, cumque ipsa moueret
Alloquio, casuque viri, te passa rogari
Sum potius: tu laude noua, tu supplice digno
Dignior: est & fama meis iam parta venenis.
Torserat illa graui iam dudum lumina vultu
Vix animos, dextrámque tenens, quin ipsa loquentis,
Iret in ora deæ, tanta pudor æstuat ira
Verba cauens horror molles inuaserat annos.
Iamque thoro trepidas infelix obruit aures.
Nec quo ferre fugam, nec quo se vertere posset
Prensa videt: rupta condi tellure premique
Iamdudum cupit, ac duras euadere voces.
Illa sequi iubet, & portis exspectat in ipsis.
Sæuus Echionia ceu Penthea Bacchus in aula
Deserit, infectis per roscida cornua vittis
Cùm tenet ille deum pudibundaque tegmina patris
Tympanáque, & mollem subito miser accipit hastam.
Haud aliter deserta pauet, perque omnia circum
Fert oculos, tectisque negat procedere virgo.
Contrà sæuus amor, contrà periturus Iason
Vrget, & audita crescunt in pectore voces.
Heu quid agat? videt externo se prodere patrem
Dura viro, famam scelerum iámque ipsa suorum
Prospicit, & questu superos, questuque fatigat.
Tartara pulsat humum, manibusque immurmurat vrens
Noctis Heram, Ditemque ciens, succurrere tandẽ
Morte velint, ipsumque simul demittere leto,
Quem propter furit: absentem sæuissima poscit,
Nunc Pelian, tanta iuuenem qui perderet ira:
Sæpe suas misero promittere destinat artes,
Denegat, atque vna potius decernit in ira.
Ac neque tam turpi cessuram semper amori
Proclamat, neque opem ignoto, viresque daturam:
Atque thoro proiecta manet: cum vt ista vocaret
Rursus, & impulso sonuerunt cardine postes.
Ergo vbi nescio quo penitus se numine vinci
Sentit, & abscissum quicquid pudor ante monebat,
Tũ thalami penetrale petit, quæ maxima norat
Auxilia, Hæmoniæ quærens pro rege carinæ.
Vtque procul magicis spirantia tecta venenis,
Et sensa patuere fores, oblataque contra
Omnia, quæ ponto, quæ Manibus eruit imis,
Et quæ sanguinea Luna distrinxit ab ira:
Tune sequeris, ait, quicquam, aut patiere pudendum
Cùm tibi tot mortis, scelerisque breuissima tanti
Effugia? hæc dicens, quæ non velocius vlla
Pestiferam toto nequicquam lumine lustrat.
Cunctaturque super, morituraque colligit iras.
O nimium iucunda dies, quam cara sub ipsa
Morte magis stetit, & se, emirata furentem est.
Occidis, heu primo potes hoc durare sub æuo,
Nec tu lucis, ait, nec videris vlla iuuenta
Gaudia, nec dulces fratris pubescere malas?
Hunc quoque, qui nunc est primæuus, Iasona nescis
Morte perire tua, qui te nunc inuocat vnam,
Qui rogat, & nostro quem primum in litore vidi?
Cur tibi fallaces placuit coniungere dextras
Tunc? poterasque istis iuuenem non perdere monstris
Protinus? ipsa etiam, fateor, tunc ipsa volebam.
Testor cara tuas Circe Titania voces,
Te ducente sequor: tua me grandæua fatigant
Consilia, & monitis cedo minor. hæc vbi fata
Rursus ad Hæmonii iuuenis curamque, metumque
Vertitur: hunc solum propter se viuere gaudens
Siue mori, quodcumque velit: maiora precatur
Carmina, maiores Hecaten immittere vires
Nunc sibi, nec notis stabat contenta venenis.
Cingitur inde sinus, & quæ sibi fida magis vis
Nulla, Promethea florem de sanguine fibræ
Caucaseum, tonitru nutritaque gramina promit,
Quæ sacer ille niues inter, tristesque pruinas
Durat, alitque cruor, cùm viscere vultur adeso
Tollitur è scopulis, & rostro irrorat aperto.
Idem nec longe languescit finibus anni

Immortale virens: idem ſtat fulmina contra
Sanguis, & in mediis floreſcunt ignibus herba.
Prima Hecate Stygiis duratam fontibus harpen
Intulit, & validas ſcopulis effodit ariſtas:
Mox famulæ monſtrata ſeges, quæ lampade Phœbes
Sub decima, iuga feta metit, ſtruitq; per omnes
Reliquias ſaniemque dei, genit irritus ille
Colchidos ora tuens, ſotos tunc contrahit artus
Monte dolor, cunctaque tremunt ſub falce catenæ.
Talibus infelix contra ſua regna venenis
Induitur, noctiq; tremens infertur opacæ.
Dat dextram, vocemq; Venus, blandiſq; pauentem
Alloquiis, iunctoq; trahit per mœnia paſſu.
Qualis adhuc teneros ſupremum palluda fetus
Mater ab excelſo produxit in æëra nido,
Hortaturq; ſequi, breuibuſq; inſurgere pennis:
Illos cæruleus primus ferit horror olympi,
Iamq; redire volunt, aſſuetaq; quæritur arbor
Haud alia Æeæa per mœnia deſicit urbis
Incedens, horretq; domos Medea ſilentes.
His iterum extrema nequicquam in limine porta
Subſtitit, atque iterum flectus, animiq; ſoluit.
Reſpexitq; deum, paullumque his vocibus haſit:
Ipſe rogat certè, mecum ipſe implorat Iaſon,
Nullane culpa ſubeſt, labes non vlla pudoris,
Nullus amor, nec turpe viro ſeruire precanti?
Illa nihil contrà, voceſq; abrumpit inanes.
Et iam iam magico per opaca ſilentia Colchis
Cœperat ire ſono, monſtrataq; condere vultus
Numina: cumq; ſuis auerti collibus amnes:
Iam ſtabulis, gregibuſq; pauor ſtrepituſq; ſepulcris
Inciderat, ſtupet ipſa grauis nox tardior vmbra:
Ipſa tremens longè ſequitur Venus, vtque ſub altas
Peruenere trabes, diuaque triformis in vmbrâ,
Hic ſubitò ante oculos nondum ſperatus Iaſon
Emicuit: viditq; prior conterrita virgo.
Atque hic ſe profugæ volucrûm Thaumantias alis
Suſtulit: inde Venus dextra delapſa tenenti.
Obuius vt fera cum ſe ſub nocte magiſtris
Impingit, pecoriq; pauor, qualéſve profundum
Per chaos occurrunt cæca ſine vocibus vmbræ:
Haud ſecus in mediis noctis, memoriſq; tenebris
Inciderant ambo attoniti, iuxtaq; iubebant,
Abſtrictis tacitis aut immotis cypariſſis
Aſſimiles, rapidus non dum quas miſcuit Auſter.
Ergo vt eras vultu deſixus vterque ſilenti,
Noxque ſuum peragebat iter, tam iam ora leuare
Aeſoniden, fariq; cupit Medea priorem.
Quam ſimul effuſis pauitantem flentibus Heros,
Flagrantéſque genas vidit, miſerúmque pudorem,
Has tandem voces dedit, & ſolatus amantè eſt:
Fêrſne aliquâ ſpem lucis, ait? miſerata laborem
Dumne venis, an & ipſa mea lætabere morte?
Ne precor infando ſimilem te virgo parenti
Geſſeris, haud tales decet inclementia vultus,
Haſtine nunc grates, hæc exſpectata laborum
Dona dari decuit? ſic te ſub teſte remitti
Fas mi virgo tuum, iuſtas da vocibus aures,
Nec pater ille tuus, tantis me opponere monſtris?
Quid meritum? aut tales voluit me pendere pœnas?
An tacet externa quod nunc mihi cuſpide Canthus?
Quodq; meus veſtris cecidit pro mœnibus Iphis?
Aut Scythia tanta inde manu iuſſiſſet abire
Perfidos, atque ſuis extemplo cedere regnis.
Spem mihi promiſſam per qua diſcrimina rurſus
Et reddat, qua lege fides: occumbere tandem
Poſſumus, idque ſedet, quàm non quacumque iubire
Patrius tuſſa tui numquam ſine vellere abibo
Hinc ego degenerem nec me tu prima videbis.
Hæc ait: illa tremens, vt ſuppliciu aſpicit ora
Conticuiſſe viri, támque ſua verba repoſſi,
Nec quibus incipias demiſi videt, ordine nec quo,
Quóve tenus: prima cupiens effundere voce
Omnia, ſed nec prima pudor dat verba timenti.
Hæret, & attoliens vix tandem lumina fatur:
Quid precor in noſtras venisti Theſſale terras?
Vnde mei ſpes vlla tibi? tantoſq; petiſti
Cur non ipſe tua fretus virtute labores?
Nempe ego ſi patrius timuiſſem excedere tectis,
Occideras: nempe hâc animam pars ſana manebat
Funeris. en vbi Iuno, vbi nunc Tritonia virgo?
Sola tibi quoniam tantis in caſibus aſſum
Externa regina domus: miraris, & ipſa
Credo nec agnoſcunt ha nunc Aeetida ſilua.
Sed fatis ſum victa tuis. cape munera ſupplex
Nunc meа: teq; iterum Peliæ ſi perdere quæret,
Ing, alios caſus, alias te mittet ad vrbes,
Heu formæ ne crede tuæ. Titania támque
Gramina, Perſeáſque ſinu deprimere vires
Cœperat, his iterum compellat Iaſona dictis:
Si tamè aut ſumtu aliquam ſpem ponis in armis,
Aut tua præſenti virtus educere leto
Si te ſorte poteſt, & iam nunc deprecor, hoſpes,
Me ſine, & inſontem miſero dimitte parenti.
Dixerat. extemplo (neque enim matura rubant
Sidera, & extremam ſuffixerat axe Booten)
Cum gemitu & multo iuueni medicamina fletu
Non ſecus ac patriam, pariter ſamámque, decuſſit.
Obiecit ille manu ſubit, & vim corripit omnem.
Inde vbi fabla nocens, & non reuocabilis vmquam
Ceſſit ab ore pudor, propiorq; implexit Erinnys
Carmina nunc totos ſolvit, figitq; per artus
Aeſonida, & totum ſepteno murmure ſertur
Per clypeum, atque viro grauiorem reddidit haſtam.

Iámque

Iamq; sui tauris languent absentibus ignes.
Nunc age, & has, inquit, cristas galeamq; resume.
Quam modo funerea tenuit discordia dextra.
Hanc iace per medias, cum verteris aquora, messes,
Protinus in sese conuersa furoribus ibit
Cuncta phalanx, atq; ipse fremens mirabitur, & me
Respiciet fortasse pater. sic deinde locuta,
Iam magis atque magis mentem super alta ferebat
Aequora pandentes Minyas iam vela videbat
Se sine: tum vero extremo percussa dolore
Arripit Aesoniden dextra, ac summissa profatur:
Sic memor oro mei, contra memor ipsa manebo
Crede tui. quando hinc aberis, dic quaeso, profundi
Quod caeli spectabo latus? sed te quoq; tangat
Cura mei quocumq; loco, quoscumq; per annos:
Atque hunc te meminisse velis, & nostra fateri
Munera: seruatum pudeat nec virginis arte.
Hei mihi, cur nullos stringunt tua lumina fletus?
An me mox merita morituram patris ab ira
Dissimulas? te regna tua felicia gentis,
Te coniunx, nataq; manent: ego perdita obibo:
Nec queror, & pro te lucem quoque laeta relinquam.
Protinus hospes ad haec (tacitis nam cantibus illum
Flexerat, & simili iam dudum afflarat amore)
Tune, ait, Aesoniden quidquam te velle relicta
Credis, & vlla peti sine te loca? redde tyranno
Me potius: recipe ingratos atq; exue cantus.
Quis mihi lucis amor? patriam cur amplius optem,
Si non & genitor te primam amplectitur Aeson,
Teq; tuo longe fulgentem vellere gaudens
Spectat, & ad primos procumbit Graecia fluctus?
Respice ad has voces, & iam precor annue coniunx.
Per te, quae superis, diuisq; potentior imis,
Perq; haec ergo tuo redeuntia sidera nutu,
Atq; per has nostri iuro discriminis horas,
Vmquam ego si meriti sim noctis & immemor huius,
Si te, sceptra, domum, si te liquisse parentes
Senseris, & mea tum non haec promissa videntē,
Tum me non tauros iuuet euasisse, ferosq;
Terrigenas: tum me tectis tua turbet in ipsis
Flamma, tuaeq; artes: nullus succurrere contrà
Ingrato queat, & si quid tu saeuius ipsis
Adicias, meq; in medio terrore relinquas.
Audyt atq; simul meritis periuria poenis
Despondet, questus semper furor vltus amantis.
Haec vbi dicta: tamen perstant desixus vterq;,
Et nunc ora leuant audaci laeta iuuenta,
Ora simul totiens dulces rapientia visus.
Deicit hinc vultus aeger pudor, & mora dictis
Redditur, ac rursus conterret Iasona virg:
Accipe perdomitis quae deinde pericula tauris,
Et quis in Aeolio maneat te vellere custos.
Non dum cuncta tibi, fateor, promissa peregi:
Sauior ingenti Mauortis in arbore restat,
Crede, labor, quem tanta vtinam fiducia nostri
Sit mihi, nocturnaeq; Hecates, nostriq; vigoris.
Dixerat: vtque virum doceat, quae monstra supersint,
Protinus immensis recubantem anfractibus anguem
Turbat, & Haemonij subito ducis, obicit vmbrā
Ille quod, haud alias, stetit, & trepidantia torsit
Sibila, seq; metu postquam sua vellera circum
Sustulit, atque omnis spiris exhorruit arbor,
Incipit inde sequi, & vacuo furit ore per auras.
Quis fragor hic? quae nam tanta, dic virgo, ruina?
Exclamat stricto Aesonides stans frigidus ense,
Ille trahit ridens: tandemq; ait angue represso,
Hunc tibi postremum nostri parat ira parentis,
Heu miser, heu tantis iterum carpende periclis.
O vtinam vt nullo te sim visura labore,
Ipsam caeruleis squalentem nexibus ornum,
Ipsaq; peruigilis calcantem lumina monstri:
Contingat vix deinde mori. sic fata profugit,
Seq; sub extremis in moenia rettulit vmbris,
Et iam puniceo regem spes vana sub ortu
Extulerat, quantis nox vana diremerit vndis
Aesoniden, liberne freto iam vultus aperto,
Vtq; prius totum sileat mare: dumq; ea longè
Explorare queat. contra venit Arcas Echion
Dicta ferens: iam Circaeis Mauortis in agris
Stare virum, daret aeripedes in proelia tauros,
Et vocor en vltro, dixit, spesq; addidit ausa:
Vos mihi nunc primum in flammas inuertite tauri
Aequora, nūc totas aperite, & voluite flammas:
Exeat Haemonio messis memoranda colono,
Tuq; tuum parti Graiūm da nata draconem.
Ipsius aspectu pereant, in vellera, in ipsa
Terga, mihi diros seruent infecta cruores.
Fatur & effusis pandi iubet aquora tauris.
Pars & Echionij subeunt immania dentis
Semina: pars diri portant graue robur aratri.
At sua magnanimum contra Pagasea iuuentus
Prosequitur, stipatq; ducem: tum maxima quisq;
Dicta dedit, saeuisq; procul discessit in agris.
Fixerat ille gradus, totoq; ex agmine solus
Stabat, vt extremus desertus ab orbibus axis,
Quem iam lassa dies, Austriq; ardentis harenae,
Aut quem Riphaeas exstantem rursus ad arces
Nix, & caeruleis Boreae ferus abstulit horror:
Cùm subitò attonitis longissima Phasidis vnda,
Caucaseaeq; trabes, omnisq; Aeetia tellus
Fulsit, & ardentes stabula effudere tenebras.
Ac velut ex vna si quando nube corusci
Ira Iouis torsit geminos mortalibus ignes,

Aut duo cùm pariter ruperunt vincula venti,
Dantq; fugam: sic tunc claustris euasit vterq;
Taurus, & immani proflauit turbine flammas
Arduus atq; atro voluens incendia fluctu.
Horruit Argoa legio ratis: horruit audax
Qui modo virgineis seruari cantibus Idas
Flebat, & inuito prospexit Colchida vultu.
Non tulit ipse moras, sese q; immisit Iason,
Diuersos postquàm ire videt, galeamq; minantem
Quassat, & errantem dextra ciet obuius ignem,
Vt tandem stetit, & torto se lumine flexit,
Qui prior aduersi respexit Iasonis arma,
Cunctatus paulum, motto fuit aequora non sic
In scopulos irata ruunt: eademq; recedunt
Fracta retro: his fulmineus se flatibus infert,
Obnubitq; virum: sed non incendia Colchis
Aspirare sinit: clypeoq; illiditur ignis
Frigidus, & viso pallescit flamma veneno.
Incitat Aesonides dextra, inq; ardentia mittit
Corpora, dein totus propendens viribus haeret.
Ille virum atq; ipsam tunc te Medea recusans,
Concutit, & tota nitentem cornibus ira
Portat iners: tandem grauius mugire recedens,
Incipit, & fesso victus descendere cornu.
Respicit hinc socios immania vincula poscens
Aesonides, iamq; ora premit, trahiturq; trahitque.
Obnixusq; genu superat, cogitq; trementes
Sub iuga ahena toros. alius dehinc turbida Colchis
Exarmat, lentumq; offert, timideq; minantem:
Iamq; propinquanti noctem implicat: illa fatiscens
In caput, inq; humeros ipsa vi molis & ira
Proruit, inuadit, totus incumbit Iason
Desuper, atq; suis defixum flatibus vrget.
Vtq; dedit vinclis, validoq; obstrinxit aratro,
Suscitat ipse genu, saeuaq; agit insuper hasta.
Non aliter medio quàm si telluris hiatu
Terga recentis equi primumq; inuasit habenis
Murmur, & in summa Lapithes apparuit Ossa.
Illa velut campos Libyes, ac pinguia Nili
Fertilis arua secet, plena sic semina dextra
Spargere gaudet agris, oneratq; noualia bello.
Martius hic primùm ter vomere fusus ab ipso
Clangor, & ex omni sonuerunt cornua sulco:
Bellatrix tunc gleba quati, pariterq; creari,
Armaq; phalanx, totisq; insurgere campis:
Cessit, & ad socios paulum se retulit Heros
Opperiens vbi prima sibi daret agmina tellus
Aduerso vt summis iam rura recedere cristis
Visa, & infesta vibrantes casside terras
Aduolat, atq; imo tellus qua proxima collo,
Necdum humeris videre diem, prior ense sequaces
Aequat humo truncos, rutilum thoraca sequenti,
Aut primas à matre manus, premit obuius ante.
Nec magis aut illis, aut illis millibus vltra
Sufficit, ad dira quàm cum Tirynthius hydrae
Agmina, Palladios defessus respicit ignes.
Ergo iter ad socias conuertere Colchidos artes,
Et galea nexus, ac vincula dissipat ima:
Cunctaturq; tamen, totisq; occurrere bello
Ipse cupit, spes nulla datur: sic vndiq; densant
Terrigenae iam signa duces, clamorq; tubaeq;.
Iamq; omnes odere virum: iamq; omnia contra
Tela volant: tum verò amens discrimine tanto,
Quam modo Tartareo galeam Medea veneno
Infectam dederat, vsusq; armatas in illos,
In medios torsit. conuersa protinus hasta.
Qualis vbi attonitos mesta Phrygas annua matris
Ira, vel excetos lacerat Bellona comatos:
Haud secus accensas subito Medea cohortes
Implicat, & miseros agit in sua praelia fratres.
Omnis ibi Aesoniden sterni putat: omnibus ira
Talis erat: stupet Aeetes, vltroq; furentes
Ipse viros reuocare cupit: sed cuncta iacebant
Agmina, nec quisquam primus ruit, aut super vllus
Linquitur: atq; hausit subito sua funera tellus.
Protinus in fluuium fumantibus euolat armis
Aesonides: qualis Getico de puluere Mauors
Intrat equis, vritque grauem sudoribus Hebrum.
Aut niger ex antris, rutiliq; à fulminis aestu
Cùm furit, & Siculo respirat in aequore Cyclops.
Redditus hic tandem, sociosq; amplexus ouantes.
Haud iam mendacem promissa reposcere regem
Dignatur: nec si ipse sibi terga ingerat vltro
Qui pepigit, velit in pacem dextramq; reuerti
Amplius: ambo truces, ambo abscessere minantes.

C. VALER. FLACCI SETINI BALBI ARGONAVTICON

LIBER VIII.

AT trepidam in thalamis, & iam sua facta pauentem,
Colchida circa, omnes pariter Furiaeq; minaeq;
Patris habent: nec caerulei timor aequoris vltra
Nec misera terra vlla procul: quascunque per vndas,

Ferre

Ferre fugam, quamcumque cupit iam scandere puppim.
Vitima virgineis tunc flens dedit oscula vittis,
Quosque fugit, complexa thoros: crinémque, genusque
Ante per antiqui carpsit vestigia somni,
Atque hæc impresso gemuit miseranda cubili:
O mihi si profugæ genitor nunc ille supremos
Amplexus Aeeta dares, fletusq; videres,
Ecce meos: ne crede pater, non carior ille est,
Quem sequimur: tumidis vtinam simul obruar vndis.
Tu precor hæc longa placidus mox sceptra senecta
Tuta geras, meliorq; tibi sit cetera proles.
Dixit, & Hæmonio numquam spernenda marito
Condita letiferis profert medicamina cistis,
Virgineosq; sinus, ipsumq; monile venenis
Implicat, ac sæuum super omnib. addidit ensem.
Inde velut torto Furiarum, eiecta flagello
Prosilit, attonito qualis pede prosilit Ino
In freta, nec parui meminit conterrita nati,
Quem tenet: extremum cōiunx ferit irritus Isthmon.
Iam prior in lucos curis vrgentibus Heros
Venerat, & nemoris sacra se nocte tegebat.
Tum quoque siderea clarus procul ora iuuenta,
Qualis adhuc sparsis comitum per lustra cateruis
Latmius æstiua residet venator in vmbra,
Dignus amore deæ, velatis cornibus & iam
Luna venit, roseo talis per nubila ductor
Implet honore nemus, talemq; exspectat amantē.
Ecce autem pauidæ virgo de more columbæ,
Quem super ingenti circūdata præpetis vmbra
In quemcumque tremens hominem cadit: haud secus illa
Icta timore graui mediam se misit: at ille
Excepit, blandoq; prior sic ore locutus:
O decus in nostros magnum ventura Penates,
Solaq; tantarum virgo haud indigna viarum
Caussa reperta mihi, iam nunc non vlla requiro
Vellera, teq; meæ satis est quæsisse carinæ,
Verùm age, & hoc etiam, quando potes, adice tantis
Muneribus, meritisq; tuis: namq; aurea iussi
Terga referre sumus: socios ea gloria tangit,
Sic ait: & primus supplex dedit oscula palmis.
Contrà virgo nouis iterum singultibus orsa est:
Linquo domos patrias te propter, opesq; meorum,
Nec iam nunc regina loquor: sceptrisq; relictis
Vota sequor: serua hanc profugæ, prior ipse dedisti,
Quam, scis nempe, fidem, Di nostris vocibus assunt,
Sidera & hæc te, méque vident: tecum æquora, tecum
Experiar quascumque vias: modò ne quis abactam
Huc referat me fortè dies, oculisq; parentis
Ingerat, hoc superos, hoc te quoq; deprecor hospes.
Hæc ait, atque furens rapido per deuia passu
Tollitur, ille hæret comes, & miseratur euntem,
Cùm subitò ingentem media inter nubila flammam
Conspicit, & sæua vibrantes luce tenebras.
Quis rubor iste poli? quod tam lugubre refulsit
Sidus, ait? reddit trepido cui talia virgo:
Ipsius en oculos, & lumina torua draconis
Aspicis, ille suis hæc vibrat fulgura cristis.
Méque pauens contrà solam videt, ac vocat vltro,
Ceu solet, & blanda poscit me pabula lingua.
Dic age nunc, vtrum vigilanti, hostémque videnti
Exuuias auferre velis, an lumina somno
Mergitur, & domitum potiùs tibi tradimus anguem?
Ille silet, tantus subijt vt virginis horror.
Iámque manus Colchis, crinémque intenderat astris
Carmina Barbarico fundens pede, teq; ciebat
Somne pater: Somne omnipotens. te Colchis ab omni
Orbe voco, inque vnum iubeo nunc ire draconem:
Quæ freta sæpe tuo domui, quæ nubila cornu,
Fulmináque, & toto quidquid micat æthere: sed nunc
Nunc, age, maior, ades, fratriq; simillime leto.
Te quoque Phryxææ pecudis fidissime custos
Tempus ab hac oculos tandem deflectere cura.
Quem metuis me stante dolum? seruabo parūper
Ipsa nemus, longum intereà tu pone laborem.
Ille haud Æolio discedere fessus ab auro,
Nec dare permissæ (quamuis iubet) ora quieti
Sustinet, ac primi percussus nube soporis
Horruit, & dulces excussit ab arbore somnos.
Contra Tartareis Colchis spumare venenis,
Cunctaq; letæi quassare silentia rami
Perstat, & aduerso luctantia lumina cantu
Obruit, atq; omnem linguaq;, manuq; fatigat
Vim Stygiam? ardentes donec sopor occupat iras.
Iamq; altæ cecidere iubæ, nutatq; coactum
Iam caput, atq; ingens extra sua vellera ceruix.
Ceu refluens Padus, aut septem proiectus in amnes.
Nilus, & Hesperium veniens Alpheus in orbem.
Ipsa caput cari postquàm Medea draconis
Vidit humi fusis circum proiecta lacertis,
Seq; suumq; simul fleuit crudelis alumnum:
Non ego te sera talem sub nocte videbam
Sacra ferens, epulasq; tibi: nec talis hianti
Mella dabam, ac nostris nutribam fida venenis.
Quàm grauida nunc mole iaces! quàm segnis inertem
Flatus habes! nec te saltem miserande peremi.
Heu sæuum passure diem: iam nulla videbis
Vellera, nulla tua fulgentia dona sub vmbra.
Cede Deo, inq; alijs senium nunc degere lucis
Immemor oro mei: nec me tua sibila toto

Exagitent infesta mari: sed tu quoque cunctas
Æsonide dimitte moras, atque effuge raptu
Velleribus, patrios exstinxi noxia tauros,
Terrigenas in fata dedi, fusum ecce draconis
Corpus habes, iamq; omne nefas, iam spero peregi.
Quærenti tunc deinde viã, qua se arduus Heros
Ferret ad aurigeræ caput arboris, eia per ipsum
Scande age, & aduerso gressus, ait, imprime dorso.
Nec mora fit dictis: fidens Cretheia proles
Calcat, & aeream quamuis perfertur ad ornum:
Cuius adhuc rutilam seruabant brachia pellem,
Nubibus accensis similem, aut cum veste recincta
Labitur ardenti Thaumantias obuia Phœbo.
Corripit optatum decus, extremumq; laborem
Aesonides: longosq; sibi gestata per annos
Phryxææ monumenta fugæ vix reddidit arbor
Cum gemitu, tristesq; super coiere tenebræ.
Egressi relegunt campos, & fluminis ora
Summa petunt, micat omnis ager, villisque comantem
Sidereis totos pellem nunc fundit in artus:
Nunc in colla refert: nunc implicat ille sinistra.
Talis ab Inachijs Nemeæ Tirynthius antris
Ibat, adhuc aptans humeris, capitiq; leonem.
Vt verò socijs qui tunc prædicta tenebant
Ostia, per longas apparuit aureus vmbras,
Clamor ab Hæmonio surgit grege: se quoque gaudens
Promouet ad primas iuueni ratis obuia ripas:
Præcipites agit ille gradus, atque aurea misit
Terga prius: mox attonita cum virgine puppem
Insilit, ac rapta victor consistit in hasta.
Intereà patrias sæuus venit horror ad aures,
Fata domus, luctumque ferens, fraudemque, fugámque
Virginis, hinc subitis inflexit frater in armis:
Vrbs etiam mox tota coit, volat ipse senecta
Immemor Aeetes: complentur litora bello
Nequiquam fugit immissis nam puppis habenis.
Mater adhuc ambas tedebat in æquo a palmas,
Et soror, atque omnes alia matresq; nurusq;
Colchides, æqualesq; tibi Medea puellæ.
Exstat sola parens, impletq; vlulatibus auras:
Siste fugam, medio refer huc ex æquore puppem,
Nata, potes, quo, clamat, abis? hic turba tuorum
Omnis, & iratus nondum pater, hæc tua tellus,
Sceptraq; quid terris solam te credis Achæis?
Quis locus Inachias inter tibi Barbara natas?
Istáne nota domus, exspectatiq; Hymenæi?
Hunc petij grandæua diem? vellem vnguibus vncis
Vt volucris possem prædonis in ipsius ora
Ire, ratemq; supra claroq; reposcere cantu,
Quam genui. Albano fuit hæc promissa tyrãno,
Non tibi nil tecum miseri pepigere parentes
Æsonide: non hoc Pelias euadere furto
Te iubet, aut vllas Colchis abducere natas:
Vellus habe, & nostris si quid super accipe tẽplis.
Sed quid ego quemquam immeritis incuso querelis,
Ipsa fugit, tantoq; (nefas) ipsa ardet amore,
Hoc erat infelix (redeunt nam singula menti)
Ex quo Thessalici subierunt æquora remi,
Quod nullæ te nata dapes, non vlla iuuabant
Tempora, non vllus tibi tum color, ægraq; verba,
Errantesq; genæ, atque alieno gaudia vultu
Semper erant: cur tanta mihi non prodita pestis,
Vt gener Aesonides nostra consideret aula.
Nec talem paterere fugam? commune fuisset
Aut certè nunc omne nefas iremus & amba
In quascumque vias pariter petisse iuuaret
Thessaliam, & sæui, quæcumque est, hospitis vrbem.
Sic genitrix, similiq; implet soror omnia questu
Exululans famulæ pariter clamore supremo
In vacuos dant verba Notos, dominámque reclamant
Nomine: te venti procul & tua fata ferebant.
Inde diem, noctemq; volant, redeuntibus aura
Gratior, & nota Minyis transcurrere terra:
Cùm subitò Erginus puppi sic fatur ab alta:
Vos, ait Aesonidæ contenti vellere capto,
Nec via quæ superet, nec quæ fortuna videtis.
Crastina namq; dies trucis ad confinia ponti
Cyaneasq; vocat, meminiq; ó Tiphy tuorum
Saxa per illa pater, memini venerande laborum.
Mutandum ó socij nobis iter, altera ponti
Eluctanda via & cursu, quem fabor, eundũ est.
Haud procul hinc ingens Scythici ruit exitus Histri,
Fundere non vno tantùm quem flumina cornu
Accipimus: septem exit aquis, septe ostia pandit:
Illius aduersi nunc ora petamus & vndam,
Quæ latus in leuum ponti cadit, inde sequemur
Ipsius amnis iter: donec nos flumine certo
Perferat, inque aliud reddat mare: sint age tanti
Aesonidæ quæcumq; moræ, quàm sæua subire
Saxa iterum, quàm Cyaneos perrumpere mõtes:
Sat mihi non totis Argo redit ecce corymbis.
Hæc ait, ignarus fixas iam numine rupes
Stare, neque aduersis vltra concurrere saxis.
Reddidit Aesonides Et te fidissime rector,
Haud vani tetigere metus: nec me ire recuso
Longius, & cunctis redeuntem ostendere terris.
Protinus inde alios flectunt rogesq; locosq;
Assuetumq; petunt plaustris migrantibus æquor.
Puppe procul summa vigilis post terga magistri.
Hæserat auratæ genibus Medea Mineruæ:
Atque ibi delecta residens in lumina palla
Flebat adhuc, quamquam Hæmonius cum regibus iret,
Sola tamen, nec coniugu secura futuri.
Illam Sarmatici miserantur litora ponti:
Illa Thoantea transit deflexa Diana:
Nulla palis, nullus Scythia non maret euntem
Amnis: Hyperboreas mouit conspecta pruinas,

Tot

Tot modo regna tenens: ipsi quoque murmura ponti
Iam Minyae iam ferre volunt: vix alluat ora,
Adferas si quando dapes, quas arcus Iason
Ipse dabat. iam nubiferam transire Carambim
Sympleganti iam regna Lyci, tenensq; gementem
Faustus ad Haemonios hortatur surgere montes.
Insula Sarmatica Peuce stat nomine nymphae:
Torvus ubi & ripa semper metuendus utraq;
In freta per saevos Hister descendit Alanos.
Solvere in hoc tandem residet dux litore curas:
Ac primum festos animis iam pace docere,
Promissamq; fidem, thalamosq; fidemq; iugale.
Visto omnes. et insistant, meritumq; fatentur.
Ipsa autem tunica iam Pallados cingitur artus,
Incipit Idalias tamen nec spernere divas,
Praecipue sui siquando in tempore pulcher,
Coniugii Minyas numquam magis omnes inter:
Qualis sanguineo victor Gradivus ab Hebro
Idalium in furto sinuat, aut dilecta Cythera,
Seu cum caelestes Alcida misisse mensas
Iam vacat et dulcem iuvenem iustinet Hebe,
Adsunt una manu. Venus hortaturq; Cupido.
Sic et ut adspicerent instat Aeetida curis.
Ipsa suas ut roseo sit temine vestes
Induitur, ac suam dapes tum Cytherea coronam
Donat, & ardentes alia cum virgine gemmas.
Tum nova iam implent: vultus honos: ac iam flavus
Redditur curis comis: gravitasque obitura malorum.
Sic ubi Mygdonios planctus sacer abluit Almo,
Lataq; iam Cybele festaq; per oppida tadae?
Quis modo iam saevos adytis fluxisse cruores
Cogitet? aut ipsi qui iam meminere minus sint?
Inde ubi sacrificas cum coniuge venit ad aras
Aesonides unaq; adeunt pariterq; precari
Incipiunt: ignem Pollux undamque iugalem
Praetulit, ut dextrum pariter vertantur in orbem.
Sed neque se pingues tum candida flamma per auras
Explicuit: nec thura videt concordia Mopsus,
Promissam nec stare fidem: breve tempus amorum.
Odit utrumque simul. simul & miseratur utrumque:
Et tibi iam nullos optavit Barbara natos.
Mox epulas & sacra parant. silvestria laeti
Praemia, venatu facili quaesita supersunt.
Pars verubus. pars undanti despumat aheno.
Gramineos est inde thoros discumbitur olim
Hister anhelantem Peucen quo presserat antro.
Ipse inter medios rosea radiante iuventa
Altius, usq; sui sternuntur velleris auro.
Quis novus inceptos timor impedit Hymenaeos?
Turbavitq; choros & sacra calentia rupit?
Absyrtus subita praeceps cum classe parentis
Advehitur, profugis infestam lampada Graiis
Concutiens: diramq; premens clamore sororem:
Atque hanc o si quis vobis dolor iraq; Colchis
Accelerate viam: neq; enim fugis aequore raptor
Iupiter, aut falsi sequimur vestigia tauri.
Puppe (nefas) una praedo Phryxaea reportat
Vellera, quae libuit remeat cum virgine: nobis
(O pudor!) & muros & stantia tecta reliquit.
Quid mihi deinde satis? nec quaero vellera, nec te
Accipio germana dato. nunc foederis ulla
Spes erit, aut irae quisquam modus: inde reverti
Patris ad ora mei tam parvo in tempore fas sit?
Quinquaginta animae me scilicet unaq; mersa
Sufficiet placare ratis? te Graecia fallax
Persequor: atque tuis hunc quasso manibus ignem:
Nec tibi digna soror dotum ad connubia frater.
Primus & ecce fero quatioque hanc lampada vestro
Coniugio: primus celebro dotalia sacra,
Qui potui patria veniam dā quaesito enecta.
Quin omnes aderunt pariter populiq; patresq;
Mecum adsunt. magni virgine regia Solis.
Haemonii thalamos adeas despecta mariti.
Tot decuit consternare, tot fulgere taedas.
Dixerat utq; orans iterum: ventosque virosq;
Perq; ratis supplex vox remigis illa magistros,
Illi autem intorquent truncis frondentibus undam,
Quaeq; die fuerat raptim formata sub uno,
Et tantum deiecta suis a montibus arbor:
(Quid dolor & veterum potuit non ira virorum?)
Haud longe iam distat aquis: sequiturque volantem
Barbara Palladiam puppem ratis: ostia donec
Danubii, viridemq; vident ante ostia Peucen:
Ultimaq; agnoscunt Argus cornua mali.
Tum vero clamorem ingens, inimicaq; tollunt
Gaudia: tum gravior remis fragor, ut procul Argo
Visa virum, unamq; petunt rostra omnia puppem.
Princeps navalem nodosi roboris unctum
Arripit & longa Styrus prosilit ab unda:
Coniugio atque iterum sponsa flammatus amore.
Iamq; alii clypeos & tela trabalia dextris
Expediunt: armant adspicis unguine flammas:
Impatiens tremit hasta mora: nec longius inter
Quam quod tela vetet, superest mare. vocibus urgent
Interea, & pedibus pulsant tabulata frementes.
Cum subitas videre rates, vibrataq; flammis
Aequora, non una Minyae formidine surgunt.
Primus & in puppem deiecta virgine ductor
Prosilit, & summa galeam rapit altus ab hasta:
Ense simul clypeoq; micat nec caetera pubes
Segnius arripiens in litore constitit arma.
At tibi quae, celerum facies Medea tuorum?
Quive pudor Colchos iterum fratremque videnti,
Quidquid & abiissium vasto iam tuta profundo
Credideras? ergo infausto sese occulis antro

Non aliud quam certa mori, seu carus Iason,
Seu frater Graia victus cecidisset ab hasta.
Haud ita, sed summo signum facit aethere Iuno,
Haud sinit extrema Minyas decernere pugna:
Nec numero quoniam Colchis nec puppibus aequos.
Ergo ubi diva ratesque hostemque accedere cernit:
Ipsa subit terras, tempestatemque refringit
Ventorumque domos. volucrum gens turbida fratrum
Erumpit: classem dextra Saturnia monstrat.
Videre, et unum pariter mare protinus omnes
Infesto clamore ruunt. immittuntque Colchis
Aequora & adversis statuunt a littore fluctus.
Tantum atque intra Minyas, Argoaque vela
Stirus abit. vasto rursus desedit hiatu
Abrupta revolutus aqua tamque omnis in astra
Itque reditque ratis, lapsoque reciproca fluctu
Descendit, trahit hos vertex, hos agmine toto
Gurges agit: simul in vultus micat undique terror
Crebra ruina poli caelestia lumina laxat:
Non tamen ardentis Stiri violentia cedit.
Hortatum socios media inter praelia divum,
Transferet ergo meas in quas volet oppida dotes
Colchus? & Haemoniis nobis succedet adulter?
Nec mihi tot magnos inter regesque procosque
Profuerit prona namque dubii sententia patris?
An virtus praelata viri est, & fortior ille,
Quem sequitur? iungam ignispiros sine carmine tauros,
Sanaque Echionii ferro sata prosequar hydri.
Hoc adeo interea spectans ae littore pugnas
Amborum victoris eris: tam digna videbis
Praelia, tamque illud carum caput ire cruenta
Sub freta, semineces nec mutua corpus Achivi:
Sed pice sed flammis & olentes sulphure crines.
Vos modo vestro unum hoc fluctus expellite corpus.
Non te Aeeta pater generi, aut Sol magne pudebit.
Fallor an hos nobis magico nunc carmine ventos
Ipsa movet? diraque levat maria ardua lingua.
Atque iterum Aesonides, iterum defenditur arte
Qua solet? haud illi cantus & futile murmur
Proderit: ite rates, & frangite virginis undam.
Dixit, & intorta socio cum milite remis
Prosilit. ac fluctu puppis labefacta reverso
Solvitur, effunditque viros ipsumque minantem,
Tunc quoque & elata quaerentem litora dextra.
Ibat & arma ferens & strictum naufragus ensem.
Incipit & remos & quaerere transtra soluta
Sparsae ratis maestas altis intendere voces
Puppibus. ast inter tantos succurrere fluctus
Nulla potest, aut ulla velit: quotiensque propinquat,
Tunc aliud rursus dirimit mare: iam tamen errat,
Iamque abiit, fundoque iterum violentus ab imo
Erigitur: sed fluctus adest, magnoque sub altis
Turbine figit aquis & tandem virgine cessit.
Absyrtus visu maeres defixus acerbo,
Nec quid agat, qua vi possint, & prima capessat
Ostia, sperat posse Minyas invadere lassos,
Quos videt agnoscitque tremens: maria obvia contra,
Saevaque pugnat hiems, totusque in vertice pontus.
Abscessit tandem, vanaque recedit ab ira,
Et tanta de clade ratis latas in se sinistrum
Adverso, amnis prope Peuces defertur in oram.
Cum sociis (gemino nam scinditur insula flexu
Danubius) hac dum in Minyae Pagasaeaque puppis
In statione manent: tunc Aeetius heros
Obsidet adversa tentoria Thessala classe
Impatiens: pugnaeque datur non sua potestas.
Noctes atque dies vastis mare fluctibus inter
Perfurit: expectans donec Iunonia sese
Consilia, atque aliquem bello ferat anxia finem.
At Minyae tantis reputantes ultima belli
Urgent & precibus cuncti, fremituque fatigant
Aesoniden. Quid se externa pro virgine causas
Obiiciat, quidve illa pati dignissima cogat?
Respiceret plures animas, maioraque fata
Tot comitum: quae non Furiis, nec amore nefando
Per freta, sed sola sese virtute sequantur.
An vero ut thalamis rapinaque inaugeat unus
Coniugiis id tempus enim, sat vetera Graiis,
Et posse oblata componere virgine bellum:
Quemque suas sinat ire domos: nec Marte cruento
Europam atque Asiam prima hac committat Erinnys.
Namque datum hoc fatis trepidus supplexque canebat
Mopsus, ut in seros irent magis ipsa nepotes.
Atque alius iaceret tam dura incendia raptor.
Ille trahens gemitum, tantis ac vocibus impar,
(Quanquam iura deum, sacrae sibi concita pacta,
Religio dulcisque movent primordia taedae)
Cunctatur, mortemque cupit, sociumque pericli
Cogitat: haud ultra socios opponere pergit.
Hac ubi fixa viri, tempus fluctusque quietos
Expectant: ipsam interea quid tristes amantem
Ignorare sinunt, decretaque tristia servant.
Sed miser ut vanos, veros ita sese timores
Versat amor, fallique sinit nec virginis annos.
Ac prior ipsa dolos & quamlibet intima sensit
Non plus iam signa viri, mutumque silentes
Una omnes, haud illa sui tamen immemor umquam
Nec subitis turbata minus, prior occupat unum
Aesoniden, longeque trahit: mox talibus infit:
Me quoque vir tecum Minya fortissima pubes,
Nocte dieque monent: liceat cognoscere tandem,
Si modo Pelsiaca non sum captiva carina,
Nec dominos decepta sequor. consultaque vestra
Fas audire mihi. vereor fidissime coniunx
Nil equidem: miserere tamen: promissaque serva
Usque ad Thessalicos saltem connubia postes:
Inque tua me sperne domo. socios te mihi certe
Non socios iurasse tuos. hos reddere forsan
Fas: abeant. tibi non eadem permissa potestas.

Teque

Téque simul mecum ipsa traham. non sola reposcor
Virgo nocens, atque hac pariter rate fugimus omnes.
An fratris te bella mei, patriaq; biremes
Terrificant? magnoq; impar vrgeris ab hoste?
Finge rates alias, & adhuc maiora coire
Agmina: nulla fides? nullis ego digna periclis?
Non merui mortemq; tuam comitumq; tuorum?
Vellem equidem nostri tetigissent litora patris
Te sine. duxq; illis alius quicumque fuisset.
Nunc remeant: méque ecce, nefas, & reddere possunt:
Nec spes vlla super quin tu mea respice saltem
Consilia & nimio comitum ne cede timori.
Credidit ardentes quis se tunc iungere tauros
Posse? quis ad saeui venturum templa draconis?
O vtinam ergo meus pro te non omnia posset,
Atque aliquid dubitaret amor. quin nunc quoq; quaerit
Nescio quid tuus iste pudor. méne optime quondam
Aesonide, me ferre preces, & supplicis ora
Fas erat? haud hoc nunc genitor putat, haud dare poenas
Iam sceleris: dominumq; pati. sic fata parantem
Reddere dicta virum Furiata mente refugit
Vociferans: qualem Ogygias cùm tollit in arces
Bacchus, & Aoniis illidit tympana truncis.
Talis erat: talémq; iugis se virgo ferebat,
Cuncta pauens, fugit infestos vibrantibus hastis
Terrigenas. fugit ardentes exterrita tauros.
Si Pagasas vel Peliacas hinc denique nubes
Cerneret & Tempe viridi lucentia fumo,
Hoc visu contenta mori. tunc tota querelis
Egeritur questuq; dies: eademq; sub astris
Sola mouet. maestis veluti nox illa sonaret
Plena lupis, quaterentq; truces ieiuna leones
Ora, vel orbatae traherent suspiria vaccae.
Procedit, non gentis honos, non gloria magni
Solis aui, non Barbaricae decor ille iuuentae.
Quid dubitas? heu dure siles? magnúmque minatur.
Qualis erat, cùm Caonio radiantia trunco
Vellera vexit ouans, interq; ingentia Graiúm
Nomina, Palladia virgo stetit altera prora.
Maestus at ille minis, & nota Colchidos ira
Haeret: & hinc praesens pudor, hinc decreta suorũ
Dura premunt. vtcumque tamen mulcere gementem
Tentat & ipse gemens, & tempora currere dictis.
Méne aliquid meruisse putas? me talia velle?

FINIS.

D. IVN. IVVENALIS VITA,

EX ANTIQVORVM MONVMENTIS.

IVNIVS Iuuenalis libertini locupletis incertum alumnus an filius. Ad mediam ferè ætatem declamauit animi magis causa quam quòd scholæ se, aut foro præpararet: deinde paucorũ versuum Satyra non absurdè composita in Paridem Pantomimum, Poëtámq; eius semestribus militiosis tumentem genus scripturæ industriosè excoluit. Et tamen bene diu ne modico quidẽ auditorio quicquam committere ausus est. Mox magna frequẽtia, tãtóque successu bis aut ter auditus est, vt ea quę prima fecerat, inficeret nouis scripturis. Quod non dant proceres, dabit histrio, tu camerinos, Et bareas, tu nobiliũ magna atria curas. Præfectos pelopea facit philomena tribunos: erat tamen in delitiis aulæ histrio, multique fautorum eius quotidie prouehebantur. Venit ergo Iuuenalis in suspicionem, quasi tempora figuratè notasset, ac statim per honorẽ militiæ, quanquam octogenarius vrbe submotus est, missúsque ad præfecturam cohortis tẽdentis in extremã Ægypti partẽ: id supplicij genus placuit, vt leui atque ioculari delicto par esset. Verum intra breuissimum tẽpus angore & tædio periit. Temporibus Domitiani flo-

ruit, ad Neruæq; tempora peruenit, quod quoniam eius carmen planè indicat, multaq; præterea testimonia, nobis non est longa disputatione confirmandum.

In fine operis detestatio apud Brothæum grammaticum calumniatorem commentariorum Martialis cum recriminatione. Opus totum in sedecim Satyras diuiditur. Neque iis assentior qui in libros distribuunt.

D. IVNII IVVENALIS SATYRARVM

LIBER I.

SEMPER ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impunè ergo mihi recitauerit ille togatas,
Hic elegos? impunè diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus, & in tergo nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
Martis, & Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. quid agant venti, quas torqueat vmbras
Æacus, vnde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani, conuulsaque marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Exspectes eadem a summo, minimoq; poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum
Dormiret. stulta est clementia, cùm tot vbique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cùm tener vxorem ducat spado, Meuia Tuscum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:
Patricios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat:
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Crispinus Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ:
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens vrbis, tam ferreus, vt teneat se?
Causidici noua cùm veniat lectica Mathonis
Plena ipso: & post hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat
Carus, & à trepido Thymele summissa Latino.
Cùm te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ?
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, vt nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira,
Cùm populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? & hic damnatus inani
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur Dis
Iratis: at tu victrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percussum puero, fabrumque volantem:
Cùm leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum vxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso:
Cùm fas esse putet curam sperare cohortis,
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam puer Automedon, nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cùm se iactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cùm iam sexta ceruice feratur
Hinc, atq; inde patens, ac nuda pæne cathedra,
Et multum referens de Mæcenate supino
Signator falso, qui se lautum, atque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat vda?
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignũ,
Si vis esse aliquis. PROBITAS laudatur, & alget,
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas;
Argentum vetus, & stantem extra pocula capram.

Quem

Quem patitur dormire nurus corruptor auarae,
Quem sponsae turpes, & praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemcunque potest: quales ego, vel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
Nauigio montem ascendit, sortesque poposcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus nostri est farrago libelli.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiae patuit sinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulae, posita sed luditur arca.
Praelia quanta illic dispensatore videbis
Armigero! simplexne furor, sestertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secreto coenauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turba rapienda togata.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet a praecone vocari
Ipsos Troiugenas, nam vexant limen & ipsi
Nobiscum. da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est. prior, inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitemue locum defendere: quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestrae
Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernae
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis. expectent ergo Tribuni:
Vincant diuitiae: sacro nec cedat honori,
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, etsi funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaeque salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusque domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel praegnans, & circumducitur vxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte,
Ostendens vacuam & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est, inquit, citius dimitte, moraris?
Profer Galla caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulcro distinguitur ordine rerum.
Sportula, deinde forum, iurisque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atque alabarches:
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
Votaque deponunt: quanquam longissima coena
Spes homini: caulis miseris, atque ignis emendus.
Optima siluarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulcris & latis orbibus & tam
Antiquis, vna comedunt patrimonia mensa.
Nullus iam parasitus erit. sed quis ferat istas
Luxuriae sordes? quanta est gula, quae sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum!
Poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc subitae mortes, atque intestata senectus.
It noua, nec tristis per cunctas fabula coenas.
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius, quod nostris moribus addat
Posteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium stetit. vtere velis,
Totos pande sinus. dic tu hic forsitan: vnde
Ingenium par materiae? vnde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert, dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, taeda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos.
Cum veniet contra, digito compesce labellum:
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
Securus licet Aeneam, Rutulumque ferocem
Committas: nulli grauis est percussus Achilles,
Aut multum quaesitus Hylas, vrnamque secutus.
Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
Inde irae, & lacrymae. tecum prius ergo voluta
Haec animo ante tubas: galeatum sero duelli
Poenitet. experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

VLTRA *Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem*
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias: nam perfectissimus horum,
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
FRONTIS *nulla fides. quis enim non vicus abundat*
Tristibus obscoenis? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notissima fossa cinaedos:
Hispida membra quidem, & durae per brachia setae
Promittunt atrocem animum: sed podice leui
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariscae.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,

Atque supercilio breuior coma. verius ergo,
Et magis ingenuè Peribomius: hunc ego fatiis
Imputo, qui vultu morbum incessúq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipso
Dat veniam: sed peiores, qui talia verbis
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant, ego te ceuentem, Sexte, verebor,
Infamis Varillus ait? quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus,
Quis tulerit Gracchos de seditione querenteis?
Quis cælum terris non misceat, & mare cælo,
Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Sullæ si dicant discipuli tres:
Qualis erat tragico nuper pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atque ipsis Veneri, Martíq; timendas,
Cùm tot abortiuis fecundam Iulia vulnam
Solueret, & patruo simileis effunderet ossas?
Nónne igitur iure, ac merito vitia vltima sictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis torum Laronia quendam
Clamantem toties, vbi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora: quæ te
Moribus opponunt. habeat iam Roma pudorem.
Tertius è cælo cecidit Cato. sed tamen vnde
Hæc emis: hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quòd si vexantur leges, ac iura: citari
Ante omnes debet Scantinia. respice primùm
Et scrutare viros. faciunt hi plura: sed illos
Defendit numerus, iunctíq; vmbone phalanges.
Magna inter molleis concordia. non erit vllum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tedia non lambet Clunium, nec Flora Catullam.
Ilicet subito iuuenes, & morbo pallet vtroque,
Numquid nos agimus causas, ciuilia iura
Nouimus, aut vllo strepitu fora vestra mouemus?
Luctantur pauca: comedunt coliphia pauca.
Vos lunam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera: vos tenui pragnantem stamine fusum
Penelopen melius, melius torquetis Arachne.
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur soli tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit vinus cur multa puella.
Diues erit, magno qui dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace. dorant arcana cylindros.
De nebu post hæc tristis sententia fertur.
DAT veniam coruis, vexat censura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem
Stoicida. quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cùm tu multicia sumas
Cretice, & hanc vestem populo minante pererres
In Proculas, & Pollineas? est mœchus Labulla.
Damnetur si vis, etiam Cæphinia talem
Non sumet damnata togam. sed iulius ardet,
Æstuo. nullus ager: immuu est infamia turpis
In habitum: quo te legis, ac iura ferentem.
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid, non proclames, in corpore iudicis ista
Si videas: quero, an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus libertatisq; magister
Cretice pelluces. DEDIT hanc contagio labē,
Et dabit in plureis: sicut grex totius in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci.
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab vua.
Tædia: hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
NEMO repente fuit turpissimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
Frondibus, & toto posuere monilia collo.
Atque bonam tenera placant abdomine porca,
Et magno cratere Deam: sed more siniſtro
Exagitata procul non intrat femina limen.
Solius ara Deæ maribus patet. ite profanæ.
Clamatur: nullo gemit hoc tibicina cornu.
Talia secreta celebrant Orgia tæda
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.
Illic supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu pingitq; trementeis
Attollens oculos: vitreo bibit ille Primo,
Reticulumq; comis auratum ingentibus implet,
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
Et per Iunonem, domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patrici gestamen Othonis,
Actoris Aruunci spolium: quo se ille videbat
Armatum, cùm iam tolli vexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Historia speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis:
Bebriaci in campo spolium assectare Palati,
Et pressum in faciem digitus extendere panem,
Quod nec in Assyrio phareträta Semiramis orbe,
Masta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hoc nullus verbis pudor: aut reuerentia mensæ.
Hoc turpe Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum Antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen exspectant: Phrygis quos tempus erat iam
More supernacuum cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia. dotem
Cornicini: sine hic recto cantauerat ære.
Signata tabula: dictum feliciter. ingens
Cœna sedet: gremio iacuit nouus nupta mariti.
O proceres, censore opus est, an haruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flamea sumit,
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. ô pater Vrbis,
Vnde nefas tantum Latijs pastoribus? vnde
Hæc tetigit, Gradiue, tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir,
Nec galeam quassat, nec terram cuspide pulsat.

Nec

Nec quereris patri? vade ergo, & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis, officium cras
Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ caussa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modò viuere: fient,
Fient ista palam, cupient & in acta referri.
Intereà tormentum ingens nubentibus hæret,
Quòd nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quòd nil animis in corpora iuris
Natura indulget steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere Luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracci,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paullisque minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium spectantibus. his licet ipsum
Admoneas, cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos Maneis, & subterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque vna transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondumæ lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, Manesq; Camilli?
Quid Cremera legio, & Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ, quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit? cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, & si foret humida laurus.
Illuc, heu miseri traducimur. arma quid vltra
Litora Iuuernæ promouimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi sunt victoris in vrbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
Adspice quid faciant commercia: venerat obseis.
Heic fiunt homines, nam si mora longior vrbem
Indulsit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum,
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

QVAMVIS digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis, quòd sedem figere Cumis
Destinet, atque vnum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum litus amœni
Secessus. ego vel Prochytam præpono Suburæ.
Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, vt non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & Augusto recitantes mense poetas?
Sed cùm tota domus rheda componitur vna,
Substitit ad veteres arcus, madidumque Capenam:
Heic, vbi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis: quorum cophinus, fenumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa
Arbor, & erectis mendicat silua Camenis.
In vallem Egeriæ descendimus, & speluncas
Dissimileis veris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Heic tunc Vmbricius, quando artibus, inquit, honestis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas vbi Dædalus exuit alas:
Dum noua canities, dum prima, & recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria: viuant Arturius istic
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt.
Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
Et præbere caput dominæ venale sub hasta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arena
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter. inde reuersi
Conducunt foricas. & cur non omnia: cum sint,
Qualeis ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna iocari?
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere: motus
Astrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
Inspexi. ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandant, norint alij: me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & exstinctæ corpus non vtile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius, & cui feruens
Æstuat occultis animis, semperq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet vnquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare voluitur aurum,
Vt somno careas, ponendaq; præmia sumas
Tristis, & a magno semper timearis amico,
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit, non possum ferre Quirites
Græcam vrbem, quamuis quota portio fæcis Achæa

Iampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad Circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa Barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Esquilias, dictumq; petunt à vimine collem,
Viscera, magnarum domuum, dominiq; futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior. ede, quid illum
Esse putes? quemuis hominē secum attulit ad nos
Grammaticus rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus esuriens in cœlum, iusseris, ibit.
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultusq; toro meliore recumbet:
Aduectus Romam quo pruna, & coctona vento?
Vsq; adeo nihil est, quòd nostra infantia cælum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quòd adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis
Creditur. an melior cùm Thaida sustinet, aut cùm
Vxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
Non persona loqui: vacua, & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui distantia rima,
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cū molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda est, rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lachrimas adspexit amici,
Nec dolet. igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromidem: si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares. melior qui semper, & omni
Nocte, dieq; potest alienum sumere vultum,
A facie iactare manus laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutū:
Non matrona Laris, non filia virgo, neq; ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus, atq; inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
Gymnasia. atq; audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hîc, vbi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erymanthus:
Qui gentis vitio, numquam partitur amicum
Solus habet. nam cum facilem stillauit in aurem
Exiguum de natura patriæq; veneno,
Limine summoueor: perierunt tempora longi
Seruitij: nusquam minor est iactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar: aut quod
Pauperis hîc meritum: si curet nocte togatus
Currere, cum Prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam aut Modiam collega salutet?
Diuitis hîc serui claudit latus ingenuorum
Filius, alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Catienæ,
Vt semel atq; iterum super illam palpitet: at tu,
Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere sella,
Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam:
Protinus ad censum de moribus vltima fiet
Quæstio: quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa magnaq; paropside cœnat.
QVANTVM quisq; sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei. iures licet & Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur atq; Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiem præbet caussasq; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle patet: vel si consuto vulnere crassum,
Atq; recens linum ostendit non vna cicatrix?
NIL HABET infelix paupertas durius in se,
Quā quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit. & sedeant hîc
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hîc plaudat nitidi Præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq; lanistæ.
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni,
Quis gener hîc placuit censu minor, atque puella
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres:
Quando in consilio est Ædilibus. agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
HAVD facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis
Conatus. magno hospitium miserabile, magno
Seruorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos, mensamque Sabellam,

Con-

Contentúsque illic Veneto, duroq; cucullo.
Pars magna Italiæ est, si verũ admittimus, in qua
Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas, tandemq; redit ad pulpita notum
Exodium, cùm personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans:
Æquales habitus illic, similemq; videbis
Orchestram, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ summis Ædilibus albæ.
Heic vltra vires habitus nitor: heic aliquid plus,
Quàm satis est: interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est: heic viuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio. quid das, vt Cossum aliquando salutes
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.
Plena domus libis venalibus accipe, & illud
Fermentum tibi habe. præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam,
Aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam sic labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus. iam poscit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon: tabulata tibi iam tertia fumant:
Tu nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis:
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles vbi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli sex.
Ornamentum abaci, nec non & paruulus infra
Cantharus, & recubans sub eodem marmore Cheiron
Iamq; vetus Græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infœlix totum nil: vltimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & frustra rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
Si magna Asturii cecidit domus: horrida mater
Pullati proceres. differt vadimonia Prætor,
Tunc gemimus casus vrbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc? & iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impensas. hic nuda, & candida signa
Hic aliquid præclarum, Euphranoris & Polycleti,
Phæcasianorum vetera ornamenta Deorum,
Hic libros dabit, & forulos, mediamque Mineruam,
Hic modium argenti: meliora, & plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & meritò iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli Circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur.
Quanti nunc tenebras vnum conducis in annum?
Hortulus heic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenueis plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti villicus horti:
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus heic æger moritur vigilando: sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in vrbe.
Inde caput morbi. rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu & stantis conuicia mandræ
Eripiunt somnum Druso vitulisque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur.
Diues, & ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
Vnda prior: magno populus premit agmine lũbos.
Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretã.
Pinguia crura luto. planta mox vndique magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Nonne vides quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ: sequitur sua quenque culina.
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti: quot recto vertice portat
Seruulus infelix, & cursu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ: modò longa coruscat
Serraco veniente abies, atque altera pinum
Plaustra vehunt, nutant altè, populoq; minãtur.
Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem
Quid superest de corporibus? quis mẽbra, quis ossa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ. domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, & sonat vnctis
Strigilibus pleno & componit lintea gutto.
Hæc inter pueros variè properantur: at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq; nouicius horret
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet, quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis:
Quod spatium tectis sublimibus, vnde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem: possis ignauus haberi.
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas: adeò tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ.

Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
Vt sint contenta patulas defundere peluis.
Ebrius, ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus:
Ergo non aliter poterit dormire. quibusdam
Somnum rixa facit: sed, quamuis improbus annis,
Atque mero feruens, cauet hunc coccina læna
Vitari iubet, & comitum longissimus ordo:
Multum præterea flamarum, & ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, vel breue lumen
Candelæ, cuius dispenso & tempero filum,
Contemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est, vbi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique iubet. parere necesse est.
Nam quid agas: cum te furiosus cogat, & idem
Fortior? vnde venis, exclamat? cuius aceto,
Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi veruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede, vbi consistas, in qua te quæro proseucha.
Dicere si tentes aliquid, tacitusue recedas,
Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est.
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nã qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis vbique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ,
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tuta custode tenentur
Et Pomptina palus, & Gallinaria pinus,
Sic inde huc omnes tanquam ad viuaria currũt,
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus: vt timeas, ne
Vomer deficiat, ne marra & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam sub Regibus, atque Tribunis
Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere caussas:
Sed iumenta vocant, & Sol inclinat; eundum est.
Nam mihi commota iam dudum mulio virga
Innuit. ergo vale nostri memor. & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.
Me quoque ad Heluinam Cererem, vestramque Dianam
Conuelle à Cumis. Satyrarum ego, ni pudet illas
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

ECCE iterum Crispinus, & est mihi sæpe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitiis, æger, solaque libidine fortis.
Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in vmbra,
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio, Seioque, decebat
Crispinum. quid agas? cum dira, & fœdior omni
Crimine persona est? mullum sex millibus emit,
Æquantem sane paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio vlterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale exspectes. emit sibi multa videmus,
Quæ miser, & sordidus non fecit Apicius. hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator, quam piscis emi. prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem, cum tot sestertia partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra Palati,
Iam princeps Equitum, magna qui voce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hîc considere: non est
Cantandum, res vera agitur. narrate puellæ
Pierides. prosit mihi vos dixisse puellas.
Cùm iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit Hadriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
Impleuitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ, liniquе magister
Pontifici summo. quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cùm plena & littora multo
Delatore forent: dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastumque diu viuaria Cæsaris: inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti?
Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
Quidquid conspicuum, pulcrumque, ex æquore toto,
Res fisci est, vbicunque natat. donabitur ergo,
Ne pereat, iam lethifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris.
Stridebat deformis hiems, prædamque recentem
Seruabat: tamen hic properat, velut vrgeat Auster.
Vtque lacus suberant, vbi quãquam diruta, seruat
Ignem Troianum, & Vestam colit alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit: facili patuerunt cardine valuæ.
Exclusi exspectant admissa opsonia patres.
Itur ad Atriden: tunc Picens accipe dixit

Pro

Priuatis maiora focis, Genialis agatur
Iste dies propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in sæcula rhombum.
Ipse capi voluit. quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ. nihil est quod credere de se
Non possit, cum laudatur Diis æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
Pallor amicitiæ. primus, clamante Liburno,
Currite, iam sedit: rapta properabat abolla
Pegasus, attonitæ positus modo villicus vrbi.
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atq;
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia: venit & Crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium. maria, ac terras, populosq; regenti
Quis comes vtilior: si clade, & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni:
Cum quo de pluuiis, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici:
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat qui libera posset
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hiemes, atque octogesima vidit
Solstitia. his armis, illa quoque tutus in aula,
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam sæua maneret,
Et domini gladiis iam destinata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus:
Vnde fit, vt malim fraterculus esse Gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quòd comminus vrsos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat arteis
Patricias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere Regi.
Nec melior vultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ,
Et tamen improbior Satyram scribente cinædo.
Montani quoq; venter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera. sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro:
Et, qui vulturibus seruabat viscera Dacis
Fuscus, marmorea meditatus prælia villa:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conspicuum nostro quoque tempore monstrum,
Cæcus, adulator, dirusq; à ponte satelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
In lęuum conuersus: at illi dextra iacebat
Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento: sed vt fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus: peregrina est bellua, cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc. Montanus ait: testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ, subitusq; Prometheus.
Argillam, atque rotam citiùs properate sed ex hoc
Tempore iam, Cæsar figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia. nouerat ille
Luxuriam imperii veterem, noctesq; Neronis
Iam medias, aliámque famem cum pulmo Falerno
Arderet. nulli maior fuit vsus edendi
Tempestate mea. Circeiis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinoue edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu,
Et semel adspecti litus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Consilio: quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, toruisque Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna,
Atque vtinam his potiùs nugis tota illa dedisset
Tempora sæuitiæ: claras quibus abstulit vrbi,
Illustresq; animas impune, & vindice nullo.
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat. hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Vt bona summa putes, aliena viuere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil noui frugalius: hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo.
Nulla crepido vacat? nusquam pōs & tegetis pars
Dimidia breuior? tantine iniuria cenæ?
Tam ieiuna fames: cum possis honestiùs illic
Et tremere & sordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ, cibus: imputat hūc Rex,
Et, quamuis rarum, tamē imputat. ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,
Vnà simus ait, votorum summa. quid vltrà
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat, & ligulas dimittere, sollicitus, ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem,
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri serraca Bootæ.

Qualis cena tamen? vinum quod ſuccida nolit
Lana pati: de conuiua Corybanta videbis.
Iurgia proludunt: ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa.
Inter vos quoties, libertorumq; cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagena:
Ipſe capillato diffuſum Conſule potat,
Calcatamq; tenet bellis ſocialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumq; ſenectus
Deleuit multa veteris fuligine teſtæ:
Quale coronati Thraſea, Heluidiuſque bibebant,
Brutorum & Caſſi natalibus. ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inæquales beryllos
Virro tenet phialas. tibi nõ committitur aurum.
Vel ſi quando datur? cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vngueſq; obſeruet acutos.
Da veniam: præclara illic laudatur iaſpis:
Nam Virro, vt multi, gemmas ad pocula trãsfert
A digitis: quas in vaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Iarba.
Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulfura vitro.
Si ſtomachus domini feruet vinoq; ciboq;:
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar:
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula curſor
Getulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clinoſæ veheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Aſiæ ante ipſum pretio maiore paratus,
Quam fuit, & Tulli cenſus pugnacis, & Anci:
Et ne te teneam, Romanorum omnia regum
Friuola. quod cum ita ſit, tu Getulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities. neſcit tot millibus emtus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio. quando ad te peruenit ille?
Quando vocatus adeſt calidæ, gelidæque miniſter?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodq; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.
Sed tener, & niueus, molliq; ſiligine factus
Seruatur domino. dextram cohibere memento.
Salua ſit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic qui ponere cogat:
Vis tu conſuetis audax conuiua caniſtris
Impleri, paniſq; tui nouiſſe colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Coniuge, per montem aduerſum, gelidaſq; cucurri
Eſquilias, fremeret ſæua cùm grandine vernus
Iuppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.
Adſpice, quam longo diſtendat pectore lancem,
Quæ fertur domino, ſquilla & quib. vndiq; ſepta
Aſparagis, qua deſpiciat conuiuia cauda,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ouo
Ponitur, exigua feralis cena patella.
Ipſe Venefrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam. illud enim veſtris datur alueolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubuexit acuta.
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris.
Mullus erit domino quem miſit Corſica, vel quẽ
Tauromenitanæ rupes. quando omne peractũ eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia: ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni Muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet & ſiccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ
Aut glacie aſperſus maculis Tiberinus, & ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem.
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat
Largiri. namq; & titulis, & faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria: ſolum
Poſcimus, vt cenes ciuiliter. hoc face, & eſto:
Eſto, vt nunc multi, diues tibi, pauper amicis,
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper. poſt hunc radentur tubera, ſi ver
Tunc erit & facient optata tonitrua cenas
Maiores, tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Lybia, diſiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectas, & chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia: nec minimo ſanè diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foris, ſi quid tentaueris vnquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrum temerarius vſque adeo, quis
Perditus, vt dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis Dijs
Et melior fatis donaret homuncio. quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!

De

Da Trebio, pone ad Trebium. vis frater ab illis
Ilibus? ô nummi, vobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres, dominus tamen & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aulæ
Luserit Æneas, nec filia dulcior illo
Iucundum, & caram sterilis facit vxor amicũ.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros treis
In gremium patris fundat simul ipse loquaci
Gaudebit nido. viridem thoraca iubebit
Afferri, minimasq; nuces, assemq; rogatum
Ad mensam, quoties parasitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus dominos: sed qualem Claudius edit.
Ante illum vxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore:
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat
Credere quæ possis surrepta sororibus Afris:
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensa Virronem parcere credas.
Hoc agit, vt doleas. nam quæ comœdia, mimus
Quis melior, plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si nescis, vt per lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris:
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec male coniectat, quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cenandi vos decipit. ecce dabit iam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam veniet minor altilis: inde parato,
Intactoq; omnes, & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic vtitur. omnia ferre
Si potes & debes: pulsandum vertice raso
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

D. IVNII IVVENALIS SATYRARVM

LIBER II.

CREDO pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visámque diu? cùm frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignemq;, Laremque,
Et pecus, & dominos cõmuni clauderet vmbra:
Syluestrem montana torum cum sterneret vxor
Frondibus, & culmo, vicinarumq; ferarum
Pellibus: haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos exstinctus passer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo cæloq; recenti
Viuebant homines: qui rupto robore nati,
Compositiq; luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua exstiterant, & sub Ioue, sed Ioue nondum
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius. cùm furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis & aperto viueret horto.
Paullatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite atque duæ pariter fugere sorores,
Antiquum, & vetus est alienum Postume lectum
Concutere, atque sacri Genium cõtemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentu tamen & pactum & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; à tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras, vxorem Postume ducis?
Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potest dominam saluis tot restibus vllam?
Cùm pateant altæ, caligantesq; fenestræ?
Cùm tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus. illud
Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit:
Pusio, qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacent illic munuscula, nec queritur quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
Sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem
Cogitat hæredem cari. urus turture magno,
Mullorumq; iubis, & captatore macello.
Quid fieri non posse putes si iungitur illa
Vrsidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro:
Quem toties texit perituri casta Latini?
Quid? quòd & antiquis vxor de moribus illi
Quæritur o medici mediam pertundite venam.
Delicias hominis. Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Pauca adeo Cereris vittas contingere digna
Quarum non timeat pater oscula. necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ vir sufficit. ocyus illud
Extorquebis, vt hæc oculo contenta sit vno
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis, viuat Gabiis vt vixit in agro:
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.

Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter & Mars.
Porticibus ne tibi monstratur femina voto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quodq; inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo,
Tuccia vesicæ non imperat: Apula gannit,
Sicut in amplexu, subitum, & miserabile longum.
Attendit Thymele: Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo clausoq; sonant fora sola theatro,
Atq; a plebeis longe Megalesia, tristes
Personam, Thyrsumq; tenent, & subligar Acci:
Vrbicus ex odio risum mouet Atellanæ
Gestibus Autonoes. hunc diligit Ælia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula. sunt quæ
Chrysogonum cantare vetent: Hispulla tragœdo
Gaudet. an exspectas, vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita vicos:
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata est Hippia ludium
Ad Pharon, & Nilum, famosaq; mœnia Lagi,
Prodigia & mores vrbis damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit, plorantesq; improba gnatos,
Vtq; magis stupeas ludos, Paridemq; reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus. famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus lateq; sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, & honesta: timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim:
Tunc sentina grauis, tunc summus vertitur aer.
Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. illa maritum
Conuomit. hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma, qua capta iuuenta est
Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in facie deformia: sicut
Attritus galea, mediisq; in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli.
Sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos.
Hoc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa sorori,
Atque viro. ferrum est quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento videri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Respice riuales Diuorum: Claudius audi,
Quæ tulerit. dormire virum cum senserat vxor,
Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius vna,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam, atq; suam: tunc nuda papillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditq; tuum, generose Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes, atq; æra poposcit:
Mox, lenone suas iam dimittente puellas,
Tristis abit. sed quod potuit, tamen vltima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ,
Ac resupina iacens multorum absorbuit ictus,
Et lassata viris, nondum satiata recessit,
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; venenum,
Priuignoq; datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant.
Optima sed quare Cesennia teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade feruet:
Inde faces ardent, veniunt à dote sagittæ:
Libertas emitur: coram licet innuat, atq;
Rescribat: vidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cum desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non vxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet:
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores:
Collige sarcinulas, dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera: sicco venit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitq; maritum
Pastores, & ouem Canusinam, vlmosq; Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omneis, ergastula tota,
Quodq; domi non est, & habet vicinus, ematur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Murrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices
In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant vbi festa mero pede Sabbata Reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, diues, fecunda, vetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina:

RARA

RARA auis in terris, nigroq́; simillima cygno.
Quis feret vxorem, cui constant omnia? malo,
Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum: si cum magnis virtutibus adfers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, victumq́; Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor, Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsúmque parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scrofa Niobe fœcundior alba,
Quæ tanti grauitas, quæ forma, vt se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq́; voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloës, quàm mellis habet. quis deditus autē
Vsq; adeò est, vt non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inq́; dies septenis oderit horis?
Quædā parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quòd se non putat vlla
Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est?
De Sulmonensi mera Cecropis? omnia Græcè,
Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.
Hoc sermone pauent; hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid vltra?
Concumbunt Græcè. dones tamen ista puellis:
Tune etiam, quàm sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græcè? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lasciuum interuenit illud,
Ζωὴ καὶ ψυχὴ modò sub lodice relictis
Vteris in turba. quod enim non excitat inguen
Vox blanda, & nequam? digitos habet, vt tamen
Subsidant pennæ. dicas hæc mollius Æmo, (omnes
Quanquam & Carpophoro,) facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam, iunctamq́; tabellis
Non es amaturus: ducendi nulla videtur
Caussa: nec est, quare cenam, & mustacia perdas
Labente officio, crudis donanda: nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cùm lance beata
Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.
Si tibi simplicitas vxoria, deditus vni
Est animus: summitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amāti.
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis. igitur longè minùs vtilis illi
Vxor, quisquis erit bonus, optandusq́; maritus.
Nil vnquam inuita donabis coniuge. vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus: ille excludetur amicus
Iam senior, cuius barbam tua ianua vidit.
Testandi cùm sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non vnus tibi riualis dictabitur heres.
Pone crucem seruo. meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens: ita seruus homo est? nil fecerit, esto:
Hoc volo, sic iubeo: sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro. sed mox hæc regna relinquit,
Permutatq́; domos, & flammea conterit: inde
Auolat, & spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
Desperanda tibi salua concordia socru:
Illa docet spolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet, missis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut ære domat: tunc corpore sano
Aduocat Archigenem, onerosaq́; pallia iactat.
Abditus interea latet, & secretus adulter,
Impatiensq́; moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet? vtile porrò
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
Nulla ferè caussa est, in qua non fœmina litem
Mouerit. accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se formantq́; libellos,
Principium, atque locos Celso dictare paratæ.
Endromidas Tyrias, & fœmineum ceroma
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutoq́; lacessit,
Atque omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, veræq́; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? vires amat: hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri. nam quantula nostra voluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat,
Balteus, & manicæ, & cristæ, crurisq́; sinistri
Dimidium tegmen: vel si diuersa mouebit
Prœlia, tu felix ocreas vendente puella.
Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
Delicias, & panniculus bombycinus vrit.
Adspice, quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quam denso fascia libro,
Et ride, scaphium positis cùm sumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, cæciue Metelli
Gurgitis, aut Fabij, quæ ludia sumserit vnquam
Hos habitus? quando ad palum gemat vxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq́; iurgia lectus,
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.
Tunc grauis illa viro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lacrymis, semperq́; paratis
In statione sua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo: tu credis amorem,

Tu tibi tunc curruca places, fletumq; labellis
Exsorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ!
Sed iacet in serui complexibus aut Equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic, Quintiliane, colorem.
Hæremus. dic ipsa. olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles, nec non ego possem
Indulgere mihi. clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
Deprensis: iram atq; animos a crimine sumunt.
Vnde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
PRÆSTABAT castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & vellere Tusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus vrbi
Hannibal, & stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, victumq; vlciscitur orbem.
Nullum crimen abest facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, & Miletos,
Atq; coronatum, & petulans madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles. quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nescit:
Grandia quæ mediis iam noctibus ostrea mordet,
Cùm perfusa mero spumant vnguenta Falerno,
Cùm bibitur concha, cùm iam vertigine tectum
Ambulat, & geminis exsurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita, qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ collactea Mauræ,
Maura pudicitiæ veterem cum præterit aram.
Noctibus hîc ponunt lecticas, micturiunt hîc,
Effigiemq; Deæ longis siphonibus implent,
Inq; vices equitant, ac Luna teste mouentur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
Coniugis vrinam, magnos visurus amicos.
Nota Bonæ secreta Deæ, cùm tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant, vlulante Priapo
Mænades. ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quæ vox saltante libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ:
Ipsa Medullinæ fluctum crisantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum simulabitur: omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tunc fœmina simplex,
Et toto pariter repetitur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte viros. dormitat adulter?
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
Seruorum, veniet conductus aquarius. hic si
Quæritur, & desunt homines: mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atque vtinam ritus veteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Nouerunt Mauri, atque Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
Illuc testiculi sibi conscius vnde fugit mus,
Intulerit, vbi velari pictura iubetur
Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor Numinis? aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici,
Pone seram, cohibe. sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, & ab illis incipit vxor.
Iamq; eadem summis pariter, minimisq; libido:
Nec melior, pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum vehitur ceruice Syrorum.
Vt spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam cui det mandata puellam.
Hæc tamen argenti superest quodcunque paterni
Leuibus athletis ac vasa nouissima donat.
MVLTIS res angusta domi est: sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quem dedit hæc posuitq; modum. tamen vtile quid sit
Prospiciunt aliquando viri, frigusq; famemq;
Formica tandem quidam expauere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum:
At, velut exhausta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno semper tollatur aceruo,
Non vnquam reputant quanti sibi gaudia constent.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbæ,
Et quod abortiuo non est opus. illa voluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro.
Ergo expectatos ac iussos crescere primum
Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conspicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubie custodem vitis & horti
Prouocat, a domina factus spado. dormiat ille
Cum domina. sed tu iam durum, Posthume, iamq;
Tondendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Prætoribus. organa semper
In manibus: densi radiant testudine tota
Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.

Quædam

Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, & vino Ianum, Vestamq; rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare & fidibus promittere: quid faceret plus
Ægrotante viro? mediciis quid tristibus ergo
Filiolum: flexit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput, dictataq; verba
Protulit, vt mos est, & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc, quæso, dic antiquissime Diuum,
Respondes his Iane pater? magna otia cæli.
Non est, vt video, non est, quid agatur apud vos.
Hæc de comœdis te consulit: illa tragœdum
Commendare velet, varicosus fiet haruspex.
Sed cantet potiùs, quàm totam pernulet vrbem
Audax, & cæsus possit quàm ferre virorum,
Cumq; paludatis Ducibus præsente marito,
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouerca,
Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Mense: quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
Infantem Regi Armenio, Parthoq; cemetem
Prima videt: famam, rumoresq; illa recentes
Excipit ad portas: quosdam facit esse Nephatem
In populos, magnoq; illic cuncta arua tineri
Diluuie: mutare vrbes, subsidere terras,
Quocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quàm quod
Vitreos humileis ratere, & concidere loris
Exorata solet. nam si lasratibus alti
Rumpuntur somni: fasces hoc cogius, inquit,
Adferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem: grauis occursu, teterrima vultu
Balnea nocte subit: conclaue, & castra moueri
Nocte iubet: magno gaudet sudare tumultu.
Cùm lassata graui cecidernnt brachia massi,
Callidus & crista digitos impressit aliptes,
Ac summum domina femur exclamare coegit.
Cetera miseri interea somnoq; famæq;
Vrgentur, tandem illa venit rubicundula, tetum
Oenopherum fictens, plena quod tenditur vrna
Admetum pedibus, de quo sex artus ater
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luteo ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata Falerno
Pelui olet: nam sic tanquam alta in dolia longus
Decideris serpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem fudstringit apertis.
Illa tamen grauior, quæ cùm discumbere cæpit,
Laudat Virgilium, peritura ignoscit Elisæ,
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis.
Tot pariter pelues, tot tintinnabula dicas
Pulsari iam nemo tubas, atque æra fatiget:
Vna laboranti poterit succurrere Luna,
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit, & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cadere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omneis.
Sed quædam ex libris & non intelligat. odi
Hanc ego quæ repetit, volutque Palæmonis artem.
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotósque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opica castigat amica.
Verba solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
Cùm viridis gemmas collo circumdedit, & cùm
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm femina dines.
Interea fœdo adspectu, ridendáque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat. & hinc miseri vescantur labra mariti.
Ad mœchum veniet lota cute: quando videri
Vult formosa domi? mœchis fœtida parantur.
His emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit:
incipit agnosci, atque illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites eduxit asellas,
Exsul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur atque fouetur
Tot medicaminibus, cœlataque siliginis offas
Accipit, & madidæ facies dicetur, an vlcus?
Est operæ pretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentq; dies, si nocte maritus
Aduersus iacuit: periit, libraria ponunt
Cosmeta tunicas, tarde veniisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur. hic frangit ferulas: tubet ille flagellis,
Hic scutica sunt quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atq; obiter faciem linit: audit amicas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cadens longi relegit transacta diurni,
Et cedit, donec lassis cadentibus, exi
Intonat horrendum, iam cognitione peracta,
Profectura domo Sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoque decentius optat
Ornari, & properat, iamque exspectatur in hortis,
Aut apud Isiaca potiùs sacraria lana:
Componit crinem laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
Altior hic quare cinctinnus? sauia punit
Continuò flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid Psecas admisit? quænam est hæc culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasum tuum? altera lauum
Extendit, pectitq; comas, & voluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaque lanis,

Emerita quæ cessat acus: sententia prima
Huius erit: post hanc ætate, atque arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ: tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput. Andromachen à fronte videbis:
Post minor est, aliam credas. cedo si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiorq; videtur
Virgine Pygmæa: nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta consurgit ad oscula planta:
Nulla viri cura intereà, nec mentio fiet
Damnorum: viuit tanquam vicina marito.
Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit,
Et seruos grauis est rationibus. ecce furentis
Bellonæ, matrisq; Deûm chorus intrat. & ingens
Semiuir, obsceno facies reuerenda minori:
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
Iampridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia vestitur bucca tiara,
Grande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
Aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas veteres donauerit ipsi.
Vt quicquid subiti & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hibernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
Verticibus timidum caput abluet: inde superbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: si candida iusserit Iô,
Ibit ad Ægypti finem, calidaq; petitas
A Meroë portabit aquas: vt spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.
En animam & mentem, cum qua Dij nocte loquuntur.
Ergo hic præcipuum, summumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus, & grege caluo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam quoties non abstinet vxor
Concubitu, sacris, obseruandisq; diebus,
Magnaq; debetur violato pœna cadurco.
Et mouisse caput visa est argentea serpens.
Illius lacrymis, meditataq; murmura præstant,
Vt veniam culpæ non abnuat, ansere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
Cùm dedit ille locum: cophino, fœnoq; relicto,
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuntia cæli.
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacumq; voles, Iudæi somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Testamentum ingens, calida pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus haruspex.
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri. faciet quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia: quicquid
Dixerit Astrologus, credent à fonte relatum
Hammonis: quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit & formidatus Othoni.
Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
Læuaq; si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus Genium indemnatus habebit:
Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua, quando sororē
Efferat, & patruos: an sit victurus adulter
Post ipsam. quid enim maius dare Numina possunt?
Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur
Saturni, quæ læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam vitare memento,
In cuius manibus, ceu pinguia succina, tritas
Cernis ephemeridas: quæ nullum consulit, & iam
Consulitur: quæ castra viro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasilli.
Ad primum lapidem vectari cùm placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus: inspecta genesi collyria poscit.
Ægra licet iaceat capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo: nisi quam dederit Petosiris,
Si mediocris erit spatium lustrabit vtrunq;
Metarum, & sortes ducet, frontemq;, manumq;
Præbebit vati crebrum poppysma roganti.
Diuitibus responsa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundiq; peritus.
Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatū.
Quæ nudis longum ostendit ceruicibus aurum:
Consulit ante falas, delphinorumq; columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto.
Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna vrgente labores:
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto,
Tantū artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atq; homines in ventre necandos
Cōducit. gaude infelix, atq; ipse bibendum
Porrige quidquid erit: nam si distendere vellet
Et vexare vterum pueris salientibus, esses
Æthiopis fortasse pater: mox decolor heres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Transeo suppositos, & gaudia, votaq; sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos. stat Fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus. hos fouet omnes,
Inuoluitq; sinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingerit, atq; suos ridens producit alumnos.

Hic

Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates quòd desipis, inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo gessisti, tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, vt auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit, quæ non faciet, quod Principis vxor?
Ardebant cuncta & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum. minùs ergo nocens erit Agrippina
Boletus, siquidem vnius præcordia pressit
Ille senis, tremulumq; caput descendere iussit
In calum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscit ferrum, atq; igneis, hæc potio torquet:
Hæc lacerat mistos equitum cũ sanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti vna venefica constat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet, iam iam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensa.
Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quæ peperit: timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum.
Scilicet, & finem egressi, legemq; priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis, caloq; Latino.
Nos vtinam vani: sed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerisq; meis aconita parauí,
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
Tũne duos vna sæuissima vipera cena?
Tũne duos? septem, si septem fortè fuissent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide torua
Dicitur & Procne, nil contrà conor, & illa
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed
Non propter nummos, minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites, vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliueq; latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, & scelus ingens
Sana facit, spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, & similis si permutatio detur
Morte viri, cupiant animam seruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atq; Eriphyle:
Mane Clitemnestram nullus non vicus habebit.
Hoc tantùm refert, quòd Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam dextra, lauaq; tenebat:
At nunc res agitur, tenui pulmone rubeta,
Sed tamen & ferro, si prægustaret Atreides
Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

D. IVNII IVVENALIS SATYRARVM

LIBER III.

Et spes, & ratio studiorum in Cæsare tantùm:
Solus enim tristeis hac tempestate Camenas
Respexit, cum iam celebres notiq; poetæ
Balneolum Gabijs, Romæ condu ere furnos
Tentarent, nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri, cùm, de ertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Cleio.
Nam, si Peieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, victumq; Machæræ,
Et vendas potiùs commissa quod auctio vendit
Stantibus: œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fausti.
Hoc satius, quàm si dicas sub Iudice, vidi,
Quod non vidisti, faciant equites Asiani:
Quanquam & Cappadoces faciant, equitésque Bithyni.
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis Laurumq; momordit.
Hoc agite ô iuuenes: circumspicit, & stimulat vos,
Materiamq; sibi Ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris, Telesine, marito,
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos vigilataq; prœlia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias ederis & imagine macra,
Spes nulla vlterior, dicit iam diues auarus
Tantùm admirari, tantùm laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis atque ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq; suamq;
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc arteis, ne quid tibi conferat iste,
Quæ colis, & Musarum & Apollinis ædo relicta,
Ipse facit versus atque vni cedit Homero
Propter mille annos, at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedenteis
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabæthra tigillo,
Quæque reportãdis posita est orchestra cathedris,

Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, & litus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali: tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta:
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantùm,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum: neq; enim cantare sub antro
Pierio, thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas atque æris inops, quo nocte dieq;
Corpus eget. satur est, cùm dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio nisi cùm se carmine solo
Vexant, & dominis Cirrhæ, Nysæq; feruntur
Pectora nostra, duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus & equos, faciesq; Deorum
Adspicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile deesset
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri:
Surda nihil gemeret graue buccina. poscimus, vt sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & alueolos, & lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi,
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum: constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis. at Serrano, tenuiq; Saleio
Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantùm est?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cùm Statius vrbem,
Promisitq; diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine vulgi
Auditur: sed cùm fregit subsellia versu,
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas.
Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
Haud tamen inuideas vati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium. nunc vtile multis
Pallere, & vinum toto nescire Decembri.
Vester porrò labor fecundior historiarum
Scriptores: petit hic plus temporis, atq; olei plus:
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus aperti?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod lecto gaudet, & vmbra.
Dic igitur quid caussidicis ciuilia præstent
Officia, & magno comites in fasce libelli.
Ipsi magna sonant: sed tunc, cùm creditor audit
Præcipuè, vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus. veram deprendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia caussidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacertæ.
Consedêre Duces, surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, vt tibi lasso
Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
Pelamydum: aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi:
Aut vinum Tiberi deuectum, quinque lagenæ.
Si quater egisti, si contigit aureus vnus,
Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum.
Æmilio dabitur quantum petet, & melius nos
Egimus. huius enim stat currus aeneus, alti
Quadriiuges in vestibulis atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus: & statua meditatur prœlia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit: exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere Medos
Empturos pueros, argentum, murrhina, villas.
Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
Et tamē hoc ipsis est vtile. PVRPVRA vendit
Caussidicum, vendunt amethystina: conuenit illis
Et strepitu, & facie maioris viuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingēs.
Respicit hoc primum qui litigat, an tibi serui
Octo, decem comites, an post te sella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paullus agebat
Sardonyche, atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat,
Quàm Basilus. RARA in tenui facundia panno.
Quando licet Basilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula caussidicorum
Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces? ô ferrea pectora Vecti,
Cùm perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunque sedens modò legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem.
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit caussæ genus, atq; vbi summa
Quæstio, quæ veniant diuersa parte sagittæ,
Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scili-

Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
Nil salit Arcadico iuuenis, cuius mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Hannibal impetit.
Quidquid id est, de quo deliberat, an petat vrbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohorteis.
Quantum vis stipulare, & protinus accipe, quod do,
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex,
Et plures vna conclamant ore sophistæ,
Et veras agitant liteis, raptore relicto:
Fusa venena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam veteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & vitæ diuersum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab vmbra,
Summula ne pereat, qua vilis tessera venit
Frumenti, quippe hæc merces lautissima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, & pluris porticus, inqua
Gestetur dominus, quoties pluit, an ne serenum
Exspectet, spargatq; luto iumenta recenti?
Heic potius: nanque heic mundæ nitet vngula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cenario Solem.
Quanticunque domus, veniet qui fercula doctè
Componit, veniet qui pulmentaria condit:
Hos inter sumtus sestertia Quinctiliano,
Vt multum duo sufficient, res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. vnde igitur tot
Quinctilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi felix & pulcer, & acer:
Felix, & sapiens & nobilis, & generosus
Appositam nigræ Lunam subiexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus & iaculator.
Et si perfrixit, cantat bene, distat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna volet, fies de rhetore Consul,
Si volet hæc eadem, fies de Consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quàm
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos:
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.
Pænituit multos vanæ, sterilisq; cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dij maiorum Vmbris tenuem, & sine pondere terram.
Spiranteisq; crocos, & in vrna perpetuum ver.
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco, metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus: & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Rufum, atque alios cædit sua quæque iuuentus:
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctiq; Palæmonis adfert
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc,
Quodcunque est (minus est autem quàm rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere: non aliter, quàm
Institor hibernæ tegetis, niueiq; cadurci:
Dũ modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quo stabant pueri, cùm totus decolor esset
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione Tribuni
Non egeat, sed vos sæuas imponite leges,
Vt præceptori verborum regula constet,
Vt legat historias, auctores nouerit omneis,
Tãquam vngueis, digitosq; suos, vt forte rogatus,
Dũ petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen, patriamq; nouercæ
Archemori: dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas,
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat,
Vt si quis cera vultum facit, exigite, vt sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant:
Ne faciant vicibus. non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq; in fine trementeis.
Hæc, inquit, cures, & cùm se verterit annus,
Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

Stemmata quid faciant, quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere vultus
Maiorum, & stanteis in curribus Aemilianos,
Et Curios iam dimidios, nasúmque minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos Equitum cum Dictatore magistros,
Si coram Lepidis male viuitur? effigies quò
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante Numantinos, si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa Duces, & castra mouebant?
Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius Lare, si cupidus, si
Vanus & Euganea quantumuis mollior agna:
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
Squalenteis traducit auos, emtorq; venenis
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent vndiq; cera
Atria, nobilitas sola est, atque vnica virtus.
Paullus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto:
Hos ante effigies maiorum pone tuorum.
Præcedant ipsas illi te Consule virgas.
Prima mihi debes animi bona: sanctus haberi,

Iustitiaque tenax factis,dictisq; mereris,
Agnosco procerem. salue Getulice,seu tu
Silanus: quocunque alio de sanguine rarus
Ciuis,& egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento.quis enim generosum dixerit hunc,qui
Indignus genere,& præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam,Atlanta vocamus:
Aethiopem,cygnum: prauam,extortamq; puellam,
Europen.canibus pigris,scabieq; vetustæ
Leuibus & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus:tigris,leo si quid adhuc est,
Quod fremit in terris violentius.ergo cauebis,
Et metues,ne tu sis Creticus,aut Camerinus.
His ego quem monui? tecum est mihi sermo Rubelli
Plance tumes alto Drusorum sanguine,tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses,
Vt te conciperet,quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoso conducta sub aere texit.
Vos humiles,inquis,vulgi pars vltima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis:
Ast ego Cecropides.viuas,& originis huius
Gaudia longa feras:tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies.solet hic defendere causas
Nobilis indocti.veniet de plebe togata,
Qui iuris nodos,& legum ænigmata soluat.
Hic petit Euphraten iuuenis,domitiq; Bataui
Custodes aquilas,armis industrius: at tu
Nil nisi Cecropides,truncoq; simillimus Hermæ.
Nullo quippe alio vincis discrimine,quàm quòd
Illi marmoreum caput est,tua viuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles,animalia muta
Quis generosa putet,nisi fortia?nempe volucrem
Sic laudamus equum,facili cui plurima palma
Feruet,& exultat rauco victoria circo.
Nobilis hic,quocunq; venit de gramine,cuius
Clara fuga ante alios,& primus in æquore puluis:
Sed venale pecus Corithæ,posteritas &
Hirpini,si rara iugo victoria sedit.
Nil ibi maiorum respectus,gratia nulla
Vmbrarum. dominos pretijs mutare iubentur
Exigui,tritoq; trahunt epirhedia collo
Segnipedes,digniq; molam versare Nepotis.
Ergo,vt miremur te,nō tua,primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus & dedimus,quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem,quem nobis fama superbū
Tradit,& inflatum,plenumq; Nerone propinquo.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna.sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim sic vt nihil ipse futuræ
Laudis agas. MISERVM est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat vlmos.
Esto bonus miles,tutor bonus,arbiter idem
Integer.ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæque rei,Phalaris licet imperet,vt sis
Falsus,& admoto dictet periuria tauro:
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere caussas.
Dignus morte perit,cœnet licet ostrea centum
Gaurana,& Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cùm te
Rectorem accipiet,pone iræ frena,modumq;,
Pone & auaritiæ.miserere inopum sociorum.
Ossa vides Regum vacuis exucta medullis.
Respice quid moneant leges,quid Curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant,quàm fulmine iusto
Et Capito,& Tutor ruerint damnante Senatu,
Piratæ Cilicum.sed quid damnatio confert,
Cùm Pansa eripiat,quidquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circumspice pannis,
Iamq; tace. FVROR est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim,nec vulnus erat par
Damnorum sociis florentibus,& modo victis.
Plena domus tunc omnis,& ingens stabat aceruus
Nummorum,Spartana chlamys,conchylia Coa,
Et cum Parrhasij tabulis,signisq; Myronis
Phidiacum viuebat ebur,nec non Polycleti
Multus vbique labor,raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est,atque hinc Antonius,inde
Sacrilegus Verres referebant nauibus altis
Occulta & spolia,& plures de pace triumphos.
Nūc sociis iuga pauca boum,grex paruus equarū,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipsi deinde Lares,si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula Deus vnicus: hæc etenim sunt
Pro summis:nam sunt hæc maxima.despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios,vnctámque Corinthum:
Despicias merito.quid resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi læuia gentis?
Horrida vitanda est Hispania,Gallicus axis,
Illyricumq; latus.parce & messoribus illis,
Qui saturant vrbem,Circo,scenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tā diræ præmia culpæ,
Cùm tenues nuper Marius discinxerit Afros?
Curandum in primis,ne magna iniuria fiat
Fortibus,& miseris.tollas licet omne quod vsquam est
Auri,atque argenti: scutum,gladiumq; relinque,
Et iacula,& galeam. SPOLIATIS arma supersunt.
Quod modò proposui non est sententia: verum.
CREDITE me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors comitum,si nemo tribunal
Vendit acersecomes,si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus,nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno:
Tunc licet à Pico numeres genus,altaq; si te
Nomina delectant,omnem Titanida pugnam
Inter maiores,ipsumq; Promethea ponas.

De quocunque voles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitio, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lassi lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
OMNE animi vitium tanto conspectius in se
Crimē habet, quantò maior, qui peccat, habetur.
Quò mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit auus, statuamq; parentis
Ante triumphalem? quò si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus. & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul.
Nocte quidem. sed Luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Interea, dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Solam Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cùm peruigiles placet instaurare popinas:
Obuius assiduo Syrophœnix vdus amomo
Currit Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, Regemq; salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpæ dicet mihi. fecimus & nos
Hæc iuuenes. esto: desisti nempe, nec vltrà
Fouisti errorē BREVE sit, quod turpiter audes.
Quædam cùm prima resecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq; lintea vadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Istro. præstare Neronem
Securum valet hæc ætas. mitte ostia Cæsar,
Mitte: sed in magna legatum quære popina.
Inuenies aliquo cum percussore iacentem,
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli:
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior vlli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, seruum?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.
At vos Troiugenæ vobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.
Quid si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora supersint?
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres vt phasma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus vera cruce. nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior huius,
Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum:
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas quanto sua funera vendāt,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi Prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita ponens,
Quid satius? mortē sic quisquam exhorruit, vt sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo Principe natus
Nobilis. hæc vltra, quid erit nisi ludus? & illud
Dedecus vrbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantē, aut falce supina.
Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
Nec galea frontem abscondit. mouet ecce tridentem,
Postquàm vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultū
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cùm se
Porrigat, & longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus?
Par Agamemnonidæ crimen: sed caussa facit rem
Dissimilem. quippe ille Deis auctoribus vltor
Patris erat cæsi media inter pocula: sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij: nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes,
Troica non scripsit. quid enim Virginius armis
Debuit vlcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæua crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera atque hæ sunt generosi Principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
Maiorum effigies habeant insignia vocis,
Ante pedes Domitî longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quidquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus, templisque parastis,
Vt Braccatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed vigilat Consul, vexillaque vestra coercet.
Hic nouus Arpinas ignobilis, & modo Romæ
Municipalis Eques galeatum ponit vbique
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade quantum
Thessaliæ campis Octauius abstulit vdo
Cædibus assiduis gladio, sed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc frangebat vertice vitem,

Si lentus pigra munires castra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerũ
Excipis, & solus trepidantem protegis vrbem.
Atque ideo, postquam ad Cimbros, stragemque volabant,
Qui nunquam attigerãt maiora cadauera, corui,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Phœbea Deciorum anima plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxilijs, atque omni plebe Latina
Sufficiunt Dijs infernis, Terraque parenti.
Plures enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit Regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exsulibus iuuenes ipsius Consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Cocles Mucius, & qua
Impery finem, Tiberinum virgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus: at illos verbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Æacida similis, Vulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen vt longe repetas, longeq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SCIRE velim quare toties mihi, Nauole, tristis
Occurras fronte obducta, cum Marsya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Nauola, dum Rhodopes vda tegit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lãbenti crustula seruo.
Non erat hæc facies miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem vsuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit. vnde repente
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua loco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra: vultus grauis, horrida ficca
Silua coma, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia visci.
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies agri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia: sumit vtrumque
Inde habitum facies. sgitur flexisse videris
Propositum, & vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim, vt repeto, sanum Isidu, & Ganymedem
Pacis & aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non prosint femina templo?)
Nostri Ausidio moechus celebrare solebat,
Quod tacco, atque ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis vitæ genus: at mihi nullum
Inde operæ pretium pinguis aliquando lacernæ.
Munimenta toga duri, crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum, venaque secunda.
Fata regũt homines: fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nasi,
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blandæ, assidua, densæque tabellæ
Sollicitent, [illegible] alsperrimus.
Quod tamen vlterius monstrum quàm mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Compuerat, atque cauet, ponatur calculus: adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinque
Omnibus in rebus: numerentur deinde labores.
An facile, & pronum est agere intra viscera pe-

Legitimum, atque illic hesterna occurrere cœna?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quam dominum. sed tu sanè tener, & puerum te,
Et pulerum, & dignum cyatho, calocq; putabas.
Vos humili assecla, vos indulgebitis vnquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit, & strata posita, longaq; cathedra
Munera femineu tractas secreta Kalendis.
Dic passer, cui tot montes, tot prædia seruus
Apula, tot milues intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fecundis vitibus implet,
Suspectumq; tegum Cumis & Gaurus inanis.
Nam quis plura timet victuro dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? melius ne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis, & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum possis, ait: sed pensio clamat,
Poscit: sed appellat puer vnicus, vt Polyphemi
Lata acies, per quam sollers euasit Vlysses.
Alter emendus erit: nanque hic non sufficit: ambo
Pascendi. quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
Et pedibus? durate, atque exsilescite cicadæ!
Verum vt dissimules, vt mittas cetera, quanto
Mercis pretio, quod mi tibi dedistis essem,
Deuotusq; cliens, vxor tua virgo maneret?
Scis certè quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et qua pollicitus fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoq; rupturat, & iam
Signabat. tota vix hac ego nocte redemi,
Te plorante fores: testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti sonus, & domina vox.
Instabile, ac derimi cœptum, & iam pene solutum
Coniugium in multis domibus seruantis adulter.
Quò te circũagas? quæ prima aut vltima ponant
Nullum ergo mœchum est ingrate, ac perfide,
nullum.
Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri. foribus suspende coronas.

Lam

Iam pater es: dedimus quod famæ opponere possis.
Iura parentis habes, propter me scriberis heres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.
Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum si tres impleuero. iusta doloris
Næuole caussa tui. contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum,
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis.
Qui modò secretum commiserat: ardet & odit,
Tanquam prodiderim quidquid scio. sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valuis
Non dubitat. nec contemnas, aut despicias. quòd
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon, Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas? serui ut taceant: iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora. claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes. prope nemo recumbat:
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores. quod enim dubitant componere crimẽ
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quidquid paullò antè petebas
A nobis. taceant illi. sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum rectè, cùm propter plurima, tum his
Præcipuè caussis, ut linguas mancipiorum
Contemnas. NAM lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis:
Quorum animas & farre suo custodit & ære.
Idcirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo sed commune, dedisti.
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? FESTINAT enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræque breuissima vitæ
Portio: dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida: nũquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus, & saluis his collibus: undique ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput. altera maior
Spes superest: tu tantùm erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho,
Et Lachesis gaudent si pascitur inguine venter.
O parui, nostriq; Lares quos thure minuto
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? viginti millia fenus
Pigneribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere Circo.
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter,
Qui multas facies pingat cito: sufficient hæc.
Quãdo ego pauper ero? votum miserabile, nec spes
His saltem. nam cùm pro me Fortuna rogatur:
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

D. IVNII IVVENALIS
SATYRARVM
LIBER IV.

OMNIBUS in terris, quæ sunt à Gadibus usque
Auroram, & Gangem, pauci dignoscere possunt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus
Aut cupimus? quid tã dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipsis
Dij faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia. & torrens dicendi copia multis,
Et sua mortifera est facundia: viribus ille
Confisus perijt, admirandisq; lacertis.
Sed plureis nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balena Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors. RARVS venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium contumq; timebis,
Et mota ad Lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis:
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iámne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,

Protulerat q; pedem: flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni:
Mirandum est unde ille oculus suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non esset in vrbibus illis
Pratexta, & trabea, fasces, lectica, tribunal.
Quid, si vidisset Prætorem in curribus altu
Exstantem, & medio sublimem in puluere Circi
In tunica Iouis, & picta Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa toga, magnaq; corona
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit vlla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi Consul
Nec placeat, curru seruus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illine cornicines hinc præcedentia longis
Agmina officia, & niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Vernecum in patria, crassoq; sub aere nasci,
Ridebit curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum Fortuna ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumque ostenderet vnguem.
Ergo supervacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare Deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atque insignia honorum
Pagina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.
Iam feriunt ignes, iam follibus atque camino
Ardet odoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus: deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli, pelues sartago patellæ.
Pone domi lauros, duc in capitolia magnum,
Cretatumq; bouem: Seianus ducitur vnco
Spectandus: gaudent omnes. quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amauit
Hunc hominem. sed quo cecidit sub crimina? quis? nam
Delator? quibus indicijs? quo teste probauit?
Nil horum: verbosa, & grandis epistola venit
A Capreis: bene habet, nihil plus interrogo. SED quid
Turba tremens? sequitur fortunam, vt semper, & odit
Damnatos. idem populus, si Nortia Tusce
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum. tam prudem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas. nam quis dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem, & Circenses. perituros audio multos.
Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
Quam timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
Vt male defensus! curramus præcipites, &

Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaru hostem.
Sed videant serui, ne quis neget, & pauidus in ius
Ceruice astricta dominum trahat. his sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura vulgi.
Visne salutari sicut Seianus, habere
Tantundem, atque illi sellas donare curulcis?
Illum exercitibus præponere, tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæorum certè pestæ, cohortem,
Egregios equites, & castra domesti. quid ni
Hæc cupiat? & qui nolunt occidere quemquam,
Posse volunt. SED qua præclara, & prospera tanta,
Vt vobis lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis:
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas,
Et de mensura ius dicere, vasa manum a
Frangere pannosus vacuis Aedilis Vmbris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimia poscebat opes: numero ja parabat
Excelsa turre tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos, quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus.
Magnaq; Numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & vulnere pauci
Descendunt Reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis Quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit asse Mineruã,
Quem sequitur custos angusta vernula capsa.
Eloquio sed vterque perit orator: vtrumque
Largus, & exundans leto dedit ingenij fons.
Ingenio manus est, & ceruix cæsa, nec vnquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me Consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere. si sic
Omnia dixisset. ridenda poemata malo,
Quam te conspicua diuina Philippica fama,
Volueru à prima quæ proxima. sæuus & illum
Exitus eripuit quem mirabantur Athenæ
Torrentem & plenis moderantem frena theatris.
Dijs ille aduersis genitus, fatoq; sinistro,
Quem pater ardentis massa fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladioq; parantis
Incude, & luteo Volcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæa
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæque triremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiusq; ac Barbarus Endoperator
Erexit: caussas discriminis atque laboris
Inde habuit: TANTO maior fama sitis est, quã
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, suiq; cupido

Hæsuri saxis cinerum custodibus: ad quæ
Discutienda valent sterilis mala roborea ficus:
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
Expende Hannibalem: quot libras in Duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Africa Mauro
Perfusa Oceano: Nilo admota tepenti.
Rursus ad Æthiopum populos, aliosque elephantos
Additur imperiis Hispania: Pyrenæum
Transilit, oppositas natura Alpesque, nivemque:
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, sæmen vltra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Subura.
O qualis facies, & qualis digna tabella,
Cum Gætula Ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? ô gloria. vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
Miranduique, cliens sedet ad prætoria Regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladius, non saxa dabunt, non tela. sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus. i demens, & sævas curre per Alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis:
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyarа clausus scopulo, parvaque Seripho.
Cum tamen à figulo munitam intraverit vrbem,
Sarcophago contentus erit. MORS sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus Athos, & quidquid Græcia mendax
Audet in historia: constratum classibus vsdem,
Suppositumque rotis solidum mare. credimus altis
Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
Prandente. & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen, qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atque Eurum solitus sævire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
Mittimus ad sæne, quod non & stigmate dignum
Credidit. hunc quisquam vellet seruire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe vna nave cruentus
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Iupiter annos:
Hoc recto vultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuo, & quantis longa senectus
Plena malis deformem, & terribilem ante omnia vultum,
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesque genas, & talem adspice rugas,
Qualis umbriferos vbi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit cum mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina: pulcrior ille,
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo.
Vna senum facies, cum voce tremente labra,
Et iam læue caput, madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi.
Vsque adeo grauis vxori, gnatisque, sibique,
Vt captatores moueat fastidia Cossi.
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia. nam coitus tam longa oblitus: vel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice nervus,
Et, quamuis tota pulpetur nocte, iacebit.
An ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canities? quidquid merito suspecta libido est.
Quæ Venerem affectat sine viribus? adspice partis
Nunc damnum alterius. nam quæ tantante voluptas:
Sic licet eximius citharœdus, situs Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, vt sentiat auru,
Quem dicat venisse puer, quod nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola: circumsilit agmine facto
Morborum omne genus: quorum si nomina quaras,
Promtius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit vno,
Quot Basilus, socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos: quos longa viros exorbeat vno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius, quot villas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & lusci inuidet. huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cenæ didicere ritum
Sueti, hiat tantùm: cenat pullus hirundinis ad quæ
Ore volat pleno mater ieiuna. sed omni
Membrorum damno maior dementia: quæ nec
Nomina seruorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cenauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice sæuo
Heredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod fleterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera gnatorum, rogus adspiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenaque sororibus vrna.
Hæc data pœna diu viuentibus vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & nigra veste senescant.
Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secunda.
Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quique nouum toties mustum bibit. ore, parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de flumine, cùm videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quarit ab omni,
Quisquis adest, sorio, cur hæc in tempora durem,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.

Hæc eadem Peleus raptum cum luget Achillem,
Atq; alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus veniſſet ad Vmbras
Aſſaraci magnis ſollennibus, ſi lectore ſuos
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, vt primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaq; Polyxena palla:
Si foret exſtinctus diverſo tempore, quo iam
Cœperat audaces Puris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Everſa, & flamis Aſiam, ferroq; cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato iam faſtidite aratro.
Exitus ille viri cunctæ hominis: ſed torua canino
Latrauit victa, quæ poſt hunc vixerat, vxor.
Feſtino ad noſtros, & Regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem vox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ iuſſit ſpatia vltima vitæ.
Exſilium, & carcer Minturnarumq; paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc cauſſas habuere. quid illo cui tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet optimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: ſed multa vrbes, & publica vota
Vicerunt. igitur ſortuna ipſius, & vrbis
Seruatum victo caput abſtulit. hoc cruciatu
Lentulus, hoc pœna caruit, cecidit q; Cethegus
Integer, & tacuit Catilina. cadauera tota,
Formam optat medico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris ſanum videt anxia mater
Vſq; ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulcra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit. cuperet Rutila Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilæ dare. plus autem
Corporis egregii miſeros, trepidoſq; parentes
Semper habet. RARA eſt adeo concordia forma,
Atq; pudicitiæ ſanctos licet horrida mores
Tradideris domui, ac veteres imitata Sabinas:
Præterea caſtum ingenium, vultumq; modeſtum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna,
Larga manu (quid enim puero cuſtode, & cura
Cuſtode, & cura natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros. nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos nudet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus:
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
Struthoſum, atq; vtero puerum gibboque tumentem.
Nunc ergo iuuenis ſpecie latare tui. quem
Maiora exſpectant deſcrimina. ſiet adulter
Publicus, & pœnas metuet, quaſcunq; mariti
Exigere irati: nec tris felicior aſtra.
Martis, vt in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex vlla dolori
Conceſſit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam moechos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilecta fiet adulter
Matronæ: mox cùm dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius, quam non amat: cernet omnem
Corporis ornatum. quid enim vlla negauerit vllis
Inguinibus, ſiue eſt hæc Hippia ſiue Catulla?
Deterior totos habet illic femina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc, ſeu faſtidita, repulſa.
Nec Sthenoboea minus, quam Creſſa exarſit, & ſe
Concuſſere ambæ. MVLIER ſæuiſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor ad mouet. elige quidnã
Standendum eſſe putes, cui nubere Cæſaris vxor
Deſtinat, optimus hic, & formoſiſſimus idem
Gentis patriciæ rapitur mox exstinguendus
Meſſallinæ oculis: dudum ſe dét illa parato
Flameolo, Tyrioq; palam Genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo: veniet cum ſignatoribus auſpex:
Hæc tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas.
Non, niſi legitimæ, vult nubere: quid placeas, dic.
Ni parere velis, pereundum eſt ante lucernas.
Si ſcelus admittas, dabitur mora paruula, dũ res
Nota vrbi, & populo cõtingat Principis aureis.
Dedecus ille domus ſeret vltimus: interea tu
Obſequere imperio. ſi tanti eſt vita dierum
Paucorum. quidquid leuius, melius q; putaris,
Præbenda eſt gladio pulcra hæc, & candida cervix.
Nil ergo optabunt homines? SI conſilium vis,
Permittes ipſis expendere Numinibus, quid
Conueniat nobis, rebuſq; ſit vtile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſſima quæq; dabunt Dij.
Carior eſt illis homo, quam ſibi. nos animorum
Impulſu, & cæca, magiſq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq; vxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſq; futura ſit vxor.
Vt tamen & poſcas aliquid, voueasq; ſacellis
Exſta. & candiduli diuina tomacula porci:
ORANDVM eſt, vt ſit mẽs ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentẽ:
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunq; labores.
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, ſaeuosq; labores
Et Venere, & cœna, & plumis Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poſſis dare. SEMITA certè
Tranquilla per virtutem patet vnica vitæ.
NVLLVM Numẽ habes, ſi ſit prudentia: ſed te
Nos facimus, Fortuna, Deam, cæloq; locamus.

ATTICVS eximiè ſi cenat, lautus habetur.
Si Rutilus, demens, quid enim maiore cachinno

Ex-

Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius, omnis
Conuictus thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo nam dum validæ, ac inuentus membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine feruor,
Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno,
Scripturus leges & regia verba lanista.
Multos porro vides quos sæpe eiusdem ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
Egregium genus, meliusq; miserrimus horum,
Et citò casurus tam pertinente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus: interius si
Attendas, magna ista iuuant, quæ plurimus emitur.
Ergo haud difficile est, peritura arcessere summam
Luxibus oppositis vel matris imagine fractâ,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile. sic veniunt ad Mœcenatiana ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est: in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à censu famam trahit. Illum ego iure
Despexi, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus. e cælo descendit γνῶθι σεαυτόν,
Figendum, & memori tractandum pectore. sive
Contugium quæras, vel sacri imparte senatus
Esse velis: nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se tradebat Vlysses
Anceps tem, seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas: consule, dic tibi quis sis
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. BVCCÆ
Noscenda est mensura tua, spectandaq; rebus
In summis, minimisq; etiam cùm piscis emetur,
Nec mullum cupias, cum sis tibi gobio tantùm
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, aut paterno,
Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris, atque
Argenti grauis, & pecorum agrorumque capacem?
Talibus à dominis post cuncta nouissimus exis
Anulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres: nec sumus acerbum
Luxuria, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerumq; gradus: conducta pecunia Roma,
Et coram dominis consumitur: unde ubi paullum
Nescio quid superest, & pallet fœnoris auctor,
Qui vertere solum, Baias, & ad ostia currunt,
Cedere nam q; foro tam non tibi desertus, quàm
Esquilias & feruentis migrare Suburæ.
Ille dolor solis patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, cassisse anno Circensibus vno.
Sanguinis in facie non hæret gutta: micantur
Paucæ ridiculum & fugientem ex vrbe pudorem.
Experiere hodie, nunquid pulcerrima dictu,
Perfice: non præstem vitæ, nec moribus, & re.
Sed laudem siliquas occultius ganeo, pulses
Coram aliis dictam puero, sed in aure placentem.
Nam, cùm sis conuiua mihi prouisus, habebis
Euandrum, ventes Tirynthius, aut minor illo
Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cælum:
Alter aquæ, alter flammis ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Liburnino venit pinguissimus agro
Hædulus, & toto grege mollior, insciusq; herbæ,
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti:
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis, & mox ani
Ziparagi posito quos legit vilica fuso.
Grandia præterea, sortoq; calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, & seruata
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuæ:
Signinum, Syriumq; pyrum de corbibus isdem,
Æmula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri tam luxuriæ Senatus
Cœna fuit, Curius parvo quæ legerat horto,
Ipse focis brevibus ponebat olus: sed quæ nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit, calida sapiat quid vulua popina.
Sicci terga suis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalicium cognatis ponere lardum,
Accedente nouâ, si quam dabat hostia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque
Castrorum imperio, & Dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturiùs ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
Censoris mores etiam collega timeret:
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo natares,
Clarum Troiugenis factura, ait nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & paruis sions area lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Graias miratus nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, calataq; cassis
Romulea simulacra fera manu fecere sub ense
Impery fato, & gemmes sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hastæ,
Pendenti, q; Deæ peraturo ostenderet hostis.
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tusco farrata catino
Omnia tunc: quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestate præsentior, & vox
Nocte fere mediâ mediumq; audita per vrbem
Litore ab Oceani Gallis venientibus. & Dis
Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
Fictilis, & nullo violatus Iupiter auro.
Illa domi natas, nostrâq; ex arbore mensas
Tempora viderunt: hos lignum stabat in vsus,

Annosam si fortè nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cenandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit: putère videntur
Vnguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbeis
Grande ebur, ex magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graueis: hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis,
Anulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. adeò nulla vncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his vlla vnquam opsonia fiūt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygar-
gus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens:
Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro
Caditur, & tota sonat vlmea cena Subura.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ
Nouit auis noster tirunculus. ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ,
Plebeios calices, & paucis assibus emtos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus,
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus,
Quisquis erit, magno cùm poscis, posce Latinè,
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli;
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius: ille bubulci
Suspirat longo non visam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desiderat hædos.
Ingenui vultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura vestit,
Nec pugillareis defert in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit, diffusa in montibus illis,
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit,
Namq; vna, atque eadem vini patria, atq; mi-
nistri.
Forsitan exspectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro: plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis vrticæ: maior tamen ista voluptas
Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta vrina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stās
Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur
Vocibus obscenis, omniq; libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem:
Namq; ibi fortunæ veniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus: hæc eadē illi
Omnia cùm faciant, hilares nitidiq; vocātur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atq; Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem: non fœnoris vlla
Mentio, nec, prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat vxor,
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas & vultum, auremq; calen-
tem.
Protinus ante meum, quidquid dolet, exue limē:
Pone domū, & seruos, & quidquid frāgitur illis,
Aut perit. ingratos ante omnia pone sodaleis.
Intereà Megalesiacæ spectacula mappæ,
Idæum sollemne colunt similisq; triumpho
Præda caballorum Prætor sedet, ac, mihi pace
Immensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam Circus capit, & fragor
aurem
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret: mœstam attonitamq; videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Consulib. spectant iuuenes, quos clamor & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ:
Spectent hoc nuptæ iuxta recubante marito,
Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis:
Nostra bibat vernum contracta cuticula Solem,
Effugiatq; togam. iam nunc in balnea saluā
Fronte licet vadas, quanquam solida hora su-
persit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus
Continuis: quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna. VOLVPTATES commendat rarior v-
sus.
NATALI, Coruine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa Deis animalia cespes
Exspectat: niueam Reginæ cadimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Mauræ.
Sed procul extensum petulās quatit hostia funē,
Tarpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus, & aræ,
Spargendusq; mero, quē iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cælum abscondere tenebræ
Nube vna, subitusq; antennas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poëtica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis: audi,

Et miserere iterum, quanquam sint cetera sortis
Eiusdem: pars dira quidem sed cognita multis,
Et quam votiua testantur fana tabella
Plurima, pictores quis nescit ab Iside pasci?
Accidit & nostro similis fortuna Catullo.
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam,
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem: decidere iactu
Cœpit cum ventis imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum: adeò medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcerrima, vestem
Purpuream teneris quoq; Mæcenatibus aptam,
Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus sed & egregius fons
Viribus occultis, & Baticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnæ cratêra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, vel coniuge Fusci.
Adde & bascaudas, & mille estaria, multum
Calati, biberat quo callidus emtor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
NON propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio caci propter patrimonia viuunt.
Iactatur rerum vtilium pars maxima: sed nec
Damna leuant, tunc, aduersis vrgentibus, illuc
Decidit, vt malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis vltima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I NVNC, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, ac septem, si sit latissima teda.
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ
Adspice sumendas in tempestate secureis.
Sed postquàm iacuit planum mare, tempora postquàm
Prospera vectoris, fatumq; valentius Euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manuducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ: modica non multa fortior aura
Ventus adest: inops miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, &, quod superauerat vnum,
Velo prora suo: iam deficientibus Austris,
Spes vitæ cum Sole redit: tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes prælata Lauino,
Conspicitur sublimis apex: cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenámque Pharon, porrectaque brachia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam, non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, sed trunca puppe magister
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc stagnante sinu gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis, animisq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molleis ornate focos, glebamq; virentem:
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
Heic nostrum placabo Iouem, Laribusq; paternis
Thura dabo, atq; omneis violæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc, Coruine: Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet heredes, libet exspectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili, verùm hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet, sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius, orbi:
Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus existunt qui promittant hecatomben.
Quatenus heic non sunt nec venales elephanti,
Nec Latio, aut vsquam nostro subsidere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato: siquidem Tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostris Ducibus, Regique Molosso.
Horum maiores, & dorso ferre cohorteis,
Partem aliquam belli, & euntem in prœlia turmam.
Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Histrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante Lareis Gallitæ victima sacra.
Tantis digna Deis & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vouebit
De grege seruorum magna, & pulcerrima quæque
Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas, & si qua est nubilis illi
Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus, etsi
Non sperat Tragica furtiua piacula cerua.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates: nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit: ille superbus
Incedet victis riualibus, ergo vides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius, quæso, vel Nestora totum:
Possideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

D. IVNII IVVENALIS SATYRARVM

LIBER V.

EXEMPLO quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. prima est hæc vltio, quod se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quãuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid sentire putas omnes, Caluine, recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus,
Quæ pateris casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & e medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguámq; malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum stupet hæc, qui iã post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio Consule natus?
At nihil in melius tot rerum proficis vsu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ sapientia. DICIMVS autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec iactare iugum vitæ didicere magistra.
Quæ tam festa dies, vt cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrũ
Quæsitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
Rari quippe boni numero vix sunt totidẽ, quot
Thebarum portæ, vel diuitis ostia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; sæcula ferri
Temporibus: quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, Diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
Sportula, dic senior bulla dignissime, nescis,
Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis,
Quem tua simplicitas risum vulgo moueat, cùm
Exigis à quoquam ne peieret & putet vllis
Esse aliquod Numen templis, araq; rubenti?
Quondam hoc indigenæ viuebant more, priùs quam
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc, cùm virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iupiter antris.
Nulla super nubes conuiuia Cælicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis vxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Volcanus Liparea nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; Deus, nec turba Deorum
Talis, vt est hodie, contentaq; sidera paucis
Numinibus miserum vrgebant Atlanta minori
Pondere. nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula torueus cum coniuge Plutõ.
Nec rota nec Furiæ, nec saxum, aut vulturis atro
Pœna, sed infernis hilares sine Regibus Vmbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer, licet ipse videret
Plura domi farra, & maiores grandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaq; par adeo sacra lanugo senectæ.
Nunc, si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
Prodigio à fides, & Tuscis digna libellis,
Quæque coronata lustrari debeat agna.
Egregium sanctumq; virum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœta comparo mulæ
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit vua
Culmine delubri, tanquam in mera fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam qua patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat, adspice, quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, Tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & Cirrhei spicula vatis:
Per calamos venatricis, pharetramq; puellæ.
Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem:
Addit & Herculeos arcus, hastamque Mineruæ,
Quidquid habent telorum armamentaria cæli.
Si vero & pater est, comedam, inquit, flebile gnati
Sinciput elixi, Pharioq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura voluente vices & lucis, & anni,
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur:
Hic putat esse Deos, & peierat, atque ita secum
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram.
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec

Archi-

Archigene, quid enim velocis gloria planta
Praestat, & aëriceus Pisaeo ramus olivae?
Vt sis magnanimus, tamen certè lenta ira Deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed & exorabile Numen
Fortassè experiar: solet hic ignoscere multis.
Committunt eadem diuerso crimina fato:
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum dira trepidum formidine culpae
Confirmant, tunicae te jacta ad delubra vocantem
Praecedit, trahere immo ultro, ac vexare paratus.
Nam, cum magna malae supereſt audacia cauſſae,
Creditur à multis fiducia, innocuum agit ille,
Vrbani qualem fugitivus ſcurra Catulli:
Tu miſer exclamas, vt Stentora vincere poſſis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus. audis
Iuppiter haec, nec labra moues, cùm mittere vocem
Debueras vel marmoreum, vel aëneum aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus, & ſactum vituli iecur, albaque porci
Omenta? vt video, nullum diſcrimen habendi eſt
Effigies inter veſtras, ſtatuamque Bathylli.
Accipe quae contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A cynico tunica diſtantia, non Epicurum
Suſpicit exigui laetum plantaribus horti.
Curruntur duby medicis maioribus agri.
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis taceo nec pugnis cadere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto claudenda eſt tanua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolores
Fingit in occaſu, veſtem diduxere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cunctarum videſ ſimilis ſora plena querela:
Si decies lecto diuerſa in parte tabellae
Vana ſuperuacui diſcunt cheirographa ligni,
Argutis ipſorum quos luſtera, gemmaque primos
Sardonychus, loculis quae cuſtoditur eburnis:
Tu nunc delicias extra communia cenſos
Ponendum: quia tu gallina filius alba,
Nos viles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si ſtellas oculos maiora ad crimina confer
Conductum latronem, incendia ſulfure coepta,
Atque dolo, primos cum tanua colligit ignes:
Confer & hos veterum qui toluunt grandia tepla
Pocula adoranda rubigine, & populorum
Dona, vel antiquo poſitas a Rege coronas.
Hac tibi ſi non ſunt, minor exſtat ſacrilegus, qui
Radat inauratae femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni, qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet ſolitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Claudatur aduerſis innoxia ſimia fatis.
Haec quota pars ſcelerum, qua cuſtos Gallicus vrbis
Vſque à Lucifero, donec lux occidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit vna domus. paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroë craſſo maiorem infante mamillam?
Caerula quis ſtupuit Germani lumina, flauam
Caeſariem, & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura eſt omnibus vna.
Ad jubitas Thraecum volucres, nubemque ſonorum
Pygmaeus paruis currit bellator in armis:
Mox impar hoſti, raptusque per aëra curuis
Vnguibus à ſaeua fertur grue. ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, viſu quaeſtore: ſed illic,
Quanquam eadem aſſiduè ſpectentur praelia, videt
Nemo, vbi tota cohors pede non eſt altior vno.
Nullaque periuri capitis, fraudisque necanda
Poena erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec vnquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Inuidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta, bonum vitae iucundius ipſa.
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut leuibus videas flagrantia cauſſis.
Quantula cunctis adeò eſt occaſio, ſufficit ira.
Coryſippus non dicet idem: nec mitis Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto.
Qui partem accepta ſaeua inter vincla cicutae
Accuſatori nollet dare plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omneis
Prima docens rectum ſapientia: quippe minuti
Semper, & infirmi eſt animi, exiguique voluptas
Vltio. continuo ſic collige. QVOD vindicta
Nemò magis gaudet, quam femina. cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes? quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere caedit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens ac multo ſaeuior illis,
Quam Caditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates.
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere. & fraudem iure tueri
Iurando: quaerebat enim quo Numinis eſſet
Mens. & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Redeundi ergo modum, non moribus, & tamen omnem
Voce mouet digna templo, veràmque probauit:
Exſtinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et quamuis longa deductus gente propinquus.

Has patitur pœnas peccandi sola voluntas:
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. cedo, si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo. sed vina misellus
Exspuit. Albani veteris pretiosa senectus
Displicet. ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata toro iam membra quiescunt:
Continuo templum, & violati Numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te videt in somnis. tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cũ tonat: exanimes primo quoque murmure cœli:
Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas: velut hoc dilata sereno.
Præterea, lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt a Numine: saxa Deorum
Hæc, & tela putant. pecudem spondere sacello
Balantem, & Laribus cristam promittere Galli
Non audent. QVID enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?
Mobilis, & varia est ferme natura malorum.
Cum scelus admittunt, superest constantia: quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. TAMEN ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. NAM quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Ægæi rupem, scopulosq; frequenteis,
Exsulibus magnis. pœna gaudebis amara
Nominis inuisi: tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Teresiam quenquã esse Deorũ.

Plurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra.
Et quod maiorum vitio sequiturq; minores:
Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrant ipsi pueris, traduntq; parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & heres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo.
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natanteis
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
Et cana monstrante gula. cum septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cenare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos seruorum, & corpora nostra
Materia constare putat, paribusq; elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi Laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? exspectas, vt non sit adultera Larga
Filia: quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic natura iubet. velocius, & citius nos
Corrũpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos auctoribus. vnus & alter
Forsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan:
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis huiusce: etenim vel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti. quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunq; in populo videas, quocunq; sub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vsquã.
Nil dictu fœdum, visuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer est. procul hinc procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia. si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos:
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum Censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cùm
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatemq; parentis,
Cùm facias peiora senex, vacuumq; cerebro
Iam pridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo, cessabit nemo tuorum.
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, vasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, virgamq; tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen vno

Se-

Semodio scobis hæc emendat seruulus vnus:
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Adspiciat sine labe domum, vitiisq; carentem?
Gratum est, quod patriæ ciuem, populoque dedisti,
Si facis, vt patriæ sit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus instituas. serpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq; relictis,
Ad fetus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis & generosæ
In saltu venantur aues: tunc præda cubili
Ponitur: inde autem cum se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam,
Quam primum rupto prædam gustauerit ouo.
Ædificator erat Centronius, & modo curuo
Litore Caietæ summa nunc Tiburis arce,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum Græcis, longeq; petitis
Marmoribus, vincens Fortunæ, atque Herculis ædem:
Vt spado vincebat Capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rē,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat: totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore villas.
Quidam, sortiti metuentem sabbata patrem,
Nil præter nubes, & cæli Numen adorant.
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt.
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; volumine Moses.
Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti:
Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in caussa: cui septima quæq; fuit lux
Ignaua & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cetera, solam
Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium specie virtutis, & vmbra,
Cum sit triste habitu, vultuq; & veste seuerum,
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut Ponticus. adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
Artificem: quippe his crescunt patrimonia fabris.
Sed crescunt quocunque modo, maioraq; fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit auaros,
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant: iuuenes hortatur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorū elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes:
Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Seruorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet vnquam
Mucida cærulei panis consumere frusta,
Hesternum, solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cenæ
Alterius concham æstiuam cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putriq; siluro,
Filaq; sectiui numerata includere porri
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo diuitias hæc per tormenta coactas,
Cum furor haud dubius, cū sit manifesta phrenesis,
Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
Et minus hanc optat, qui nō habet, ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non sufficit vnum,
Et proferre libet fines, maiorq; videtur,
Et melior vicina seges mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua,
Quorum si pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad virides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quam tota noualia sæuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
Et quot venalis iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc, inquit, tunicam mihi malo lupini,
Quam si me toto laudet vicinia pago.
Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur:
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate ac Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosq; Molossos,
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus: merces ea sanguinis, atque laboris.
Nullis visa vnquam meritis minor, aut ingrata
Curta fides patriæ. saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbamq; casæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quatuor, vnus
Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horū
A scrobe, vel sulco redeuntibus altera cena
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ,
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum caussa, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quam sæua cupido
Indomiti census, nam diues qui fieri vult,

Et citò vult fieri. SED quæ reuerentia legum.
Quis metus aut pudor est vnquam properantis auari?
Viuite contenti casulis, & collibus istis
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis: laudant hoc Numina ruris,
Quorũ ope, & auxilio, gratæ post munus aristæ,
Contingunt homines veteris fastidia quercus.
Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet Euros
Pellibus inuersis peregrina, ignotaq; nobis
Ad scelus, atque nefas quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat. accipe ceras,
Scribe puer, vigila, caussas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, & grandeis miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tiberim vltra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. LVCRI bonus est odor ex re
Qualibet. illa tuo sententia semper in ore
Versetur. Diis, atque ipso Ioue digna, poetæ.
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem:
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunq; parentem
Sic possum affari. dic ô vanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro
Discipulum, securus abi. vinceris, vt Aiax
Præteryt Telamonem, vt Pelea vicit Achilles.
Parcendum est teneris: nondum impleuere medullas
Natiua mala nequitiæ: cùm pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, vendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens aramq;, pedemq;.
Elatam iam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
Per somnum digitis! nam quæ terraq;, mariq;
Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nũquam
Mandaui, dices olim, nec talia suasi:
Mentis caussa malæ tamen est, & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo. quem si reuoces, subsistere nescit,
Et te contemto rapitur, metuq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeò indulgent sibi latius ipsi.
Cùm dicis iuueni, stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui:
Et spoliare doces, & circumscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore! quãtum
Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus:
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit vna!
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua: sed graue tardas
Exspectare colus, morieris stamine nondum
Abrupto. iam nunc obstas, & vota moraris:
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme quod Mithridates
Composuit, si vis altam decerpere ficum.
Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est.
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut Rex.
Monstro voluptatẽ egregiam: cui nulla theatra,
Nulla æquare queas Prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi.
Ex quo Mars vltor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit seruare suas ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet & Cybeles aulæa relinquas.
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora quiq; solent rectum descendere funem,
Quàm tu, Corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas, Coro semper tollendus, & Austro,
Perditus, ac vilis sacci mercator olentis:
Qui gaudes pingui antiquæ de litore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumámque, famémque
Illa reste cauet: tu propter mille talenta
Et centum villas temerarius, adspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominũ est iam
In pelago. veniet classis quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Gætulaq; tantùm
Æquora transiliet: sed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite Solem.
Grande operæ pretium est, vt tenso folle reuerti
Inde domum possis. tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes vidisse marinos.

Non

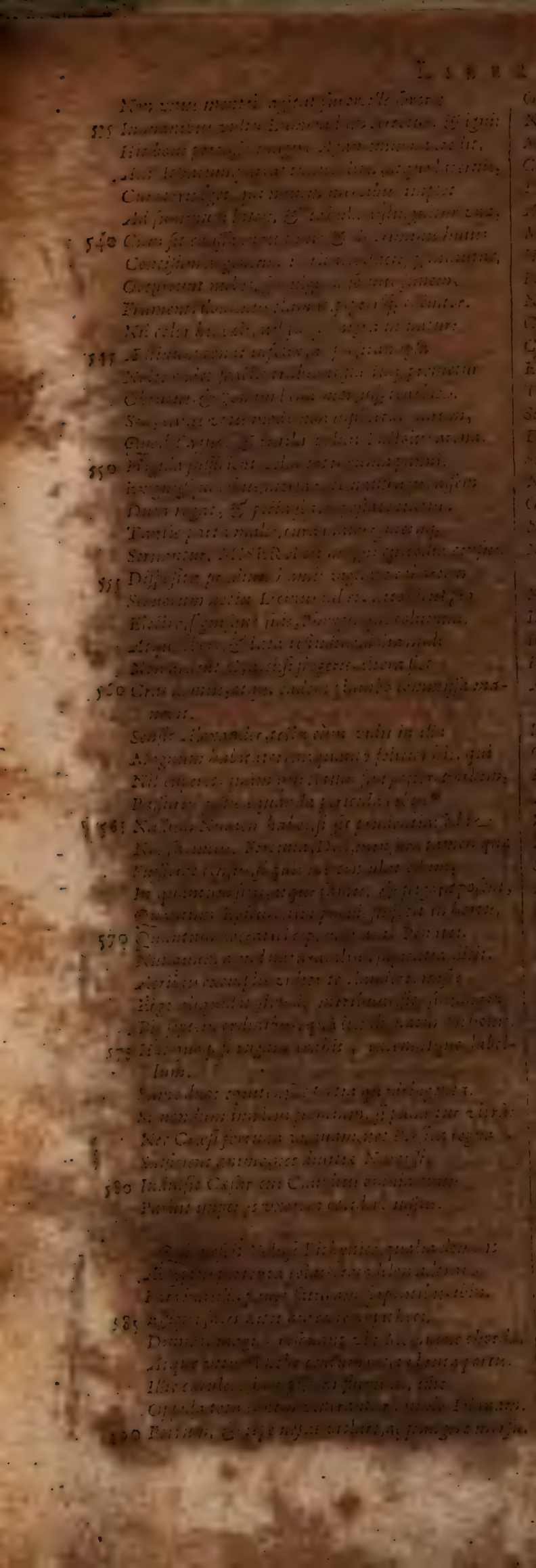

Aeneae, sed quem valeant emittere dextrae
Illis dissimiles, & nostro tempore natae.
Nam genus hoc viuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus, quicunque adspexit ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula: postquam
Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet & infestis pugnam instaurare sagittis:
Terga fugae celeri praestantibus omnibus instant,
Qui vicina colunt vmbrosae Tentyra palmae.
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Praecipitans, capiturq; ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut veribus: longum vsque adeo tardumque putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non violauerit ignem,
Quem summa caeli raptum de parte Prometheus
Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor, sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quaeras, & dubites an
Prima voluptatem gula senserit: vltimus autem
Qui stetit, absumpto iam toto corpore ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones, vt fama est, alimentis talibus vsi
Produxere animas: sed res diuersa, sed illic
Fortunae inuidia est, bellorumq; vltima casus
Extremi, longae dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi: sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
Pallorem ac maciem & tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quis nam hominum veniam dare, quisue Deorum
Viribus abnueret dira, atque immania passis,
Et quibus illorum poterant ignoscere Manes,
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis praecepta monent: nec enim omnia, quaedam
Pro vita facienda putant. sed Cantaber vnde
Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrasque habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute atque fide, sed maior clade Saguntus,
Tale quid excusat. Maeotide saeuior ara
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix homines, vt iam quae carmina tradunt
Digna fide credas, tantum immolat: vlterius nil,
Aut grauius cultro timet hostia. quis modo casus
Impulit hos? quae tanta fames, infestaq; vallo
Arma coegerunt tam detestabile monstrum
Audere? anne aliam terra Memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones vnquam,
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
Hac saeuit rabie imbelle & inutile vulgus,
Paruula fictilibus solitum dare vela phaselis,
Et breuibus pictae remis incumbere testae.
Nec poenam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
Et similes ira atque fames. mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quae lachrymas dedit: haec nostri pars optima sensus.
Plorare ergo iubet causam dicentis amici,
Squaloremq; rei, pupillum ad iura vocantem
Circumscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturae imperio gemimus, cum funus adultae
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atque exercendis, capiendisq; artibus apti,
Sensum a caelesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia. mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animumque quoque: mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & praestare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare vetusto
De nemore, & proauis habitatas linquere syluas:
Aedificare domos, Laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Vt collata daret fiducia: protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier isdem
Turribus, atque vna portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Exspirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: saeuis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac vomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit ira
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret
Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulsit non omne legumen?

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,

Mili-

Militiæ: nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiat tironem porta sereno
Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genitrix, quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: immo & si pulsetur, dissimulet nec
Audeat excussos Prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire volenti,
Calceus & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul a signis. Iustissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
Consensu magno efficiunt, curabilis vt sit
Vindicta grauior quam iniuria: dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligatos,
Millia clauorum? quis tam procul absit ab vrbe?
Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris vltra
Vt veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex cum dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, vidi,
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Maiorum. Citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam vera loquentem,
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. Conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni.
Expectandus erit, qui lites incipiat, annus
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Cæditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Ast illis quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum est illis, præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis præterea testandi militibus ius
Viuo patre datur: nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumque æra merentem,
Quamuis iam tremulus captat pater. hunc labor æquus
Prouehit, & pulcro reddit sua dona labori.
Ipsius certe Ducis hoc referre videtur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

M. VAL. MARTIALIS VITA EX PETRO CRINITO.

M. Valerius Martialis genere Hispanus fuit, Bilbili natus haud ignobili oppido Celtiberiæ, vt veteres auctores tradunt, & ipse Martialis cùm pluribus locis demonstrat, tum maximè his versibus ad Licianum municipem suum:

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ:
Videbis altam Liciane Bilbilim
Equis & armis nobilem.

Sub primam ætatem profectus est ad vrbem Romam, quò facilius in literarum studio versari posset, suúmque ingenium excolere. Sed cùm agẽdis causis minimè se idoneum videret, omnem operam, atque diligentiam retulit ad scribenda epigrammata, in quibus magnopere excelluit iudicio veterum. Maximè autem valuit in promerendis sibi, atque conciliandis hominum studiis, adeò vrbanitate, & salibus præstitit. Relata sunt à C. Plinio veteri multa de ingenio, & eruditione Val. Martialis: quibus satis colligere possumus, quanti fecerit hunc ipsum poëtam, quantumque illius versibus oblectari consueuerit. Sic e-

nim scribit. Fuit Martialis ingenio acri, & qui plurimum in scribendo & salis haberet, & fellis, neque candoris minus. Itaque [illegible] Aelius Verus Imperator, qui Caesari Hadriano gratissimus fuit, solitus est singulari affectu prosequi lepores, atque iocos Martialis, suumque Virgilium vocare. Neque dubium est illum Romae publicis honoribus ornatum, atque honestatum fuisse: nam equestri dignitate donatus est, & praetura, & iure trium liberorum, ut ipse de se testatur. Libros duodecim Epigrammatum composuit miro ingenio, & singulari urbanitate, quibus adiecit Xenia & Apophoreta libellis duobus absoluta. In his secutus est Marsum poetam, Pedonem, atque Getulicum: quorum exemplo seipsum tuetur, ac lasciviam verborum [illegible] excusat. Valerium quoque Catullum, & Licinium Calvum [illegible], qui in hoc scribendi genere insignes habiti sunt. In duodecimo libro Nervae atque Traiano Imperatori blanditus est, damnatis temporibus Domitiani Caesaris. Ad eundem refertur Spectaculorum liber, qui [illegible] habetur a nostris Grammaticis, ut vetusti codices probant. [illegible] praecipue habuit Stellam Patavinum, Decianum, Silium Italicum, Valerium [illegible], Parthenium, aliosque complures, ad quos saepe numero scribit. Secundus vir clarissimus, quem Martialis [illegible] nomine Avitum appellat, tantum concessit ipsius ingenio atque doctrinae, ut imaginem ac libellum [illegible] veterum in sua bibliotheca posuerit. Postremo cum Martialis [illegible], taedio rerum urbanarum affectus in patriam rediit, atque in natali solo paulo post interiit, non sine lacrymis, ac magno moerore C. Plinii, ut ingenue testatum est scripta epistola ad Corn. Priscum. De Gargilio Martiale dicemus suo loco, qui libros composuit de gestis Imperatorum.

PLINIUS IUNIOR CORNELIO PRISCO SALUTEM.

Audio Valerium Martialem decessisse, & moleste fero. Erat homo ingeniosus, acutus, & qui plurimum in scribendo & salis haberet, & fellis, nec candoris minus. Prosecutus eram viatico secedentem. Dederam hoc amicitiae, dederam etiam versiculis, quos de me composuit. Fuit moris antiqui eos, qui vel singulorum laudes vel urbium scripserant, aut honoribus, aut pecunia ornare. Nostris vero temporibus, ut alia speciosa & egregia, ita hoc in primis exolevit. Nam postquam desiimus facere laudanda, laudari quoque ineptum putamus. Quaeris qui sint versiculi, quibus gratiam retulerim? Remitterem te ad ipsum volumen, nisi quosdam tenerem. Tu, si placuerint hi, caeteros in libro requires. Alloquitur Musam, mandat, ut domum meam in Exquiliis quaerat, adeatque reverenter:

Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria ianuam, videto.
Totos dat tetricae dies Minervae,
Dum centum studet auribus virorum,
Hoc, quod saecula posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis.
Seras tutior ibis ad lucernas.
Haec hora est tua, dum furit Lyaeus,

Dum

Dum regnat rosa, dum madent capilli:
Tum me vel rigidi legant Catones.

Meritóne eum, qui hoc de me scripsit, & tunc dimisi amicissimè, & tunc amicissimum defunctum esse doleo? Dedit enim mihi, quantum maximè potuit: daturus amplius si potuisset. Tametsi quid homini potest dari maius quàm gloria, laus, & æternitas? Aeterna, quæ scripsit, non erunt fortasse: ille tamen scripsit, tanquam futura. Vale.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATA IN AMPHITHEATRVM CAESARIS.

Epigramma I.

BARBARA pyramidum sileant miracula Memphis, (bor:
Assiduus taceat nec Babylona labor:
Nec Triuia templo molles laudentur honores,
Dissimuletq; Deum cornibus ara frequens.
Aere nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant:
Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro:
Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Ad Cæsarem. II.

Hic, vbi sidereus propius videt astra colossus,
Et crescunt media pegmata celsa via,
Inuidiosa fero radiabant atria Regis,
Vnaque iam tota stabat in vrbe domus.
Hic, vbi conspicui venerabilis amphitheatri
Erigitur moles, stagna Neronis erant.
Hic vbi miramur velocia munera thermas,
Abstulerat miseris tecta superbus ager.
Claudia diffugias vbi porticus explicat vmbras,
Vltima pars aulæ deficientis erat.
Reddita Roma sibi est, & sunt, te præside, Cæsar,
Delicta populi, quæ fuerant domini.

Ad eundem. III.

Qua tam sepositâ est, quæ gens tam barbara, Cæsar,
Ex qua spectator non sit in vrbe tua?
Venit ad Orphæa cultor Rhodopeius Hæmo,
Venit & epoto Sarmata pastus equo.
Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,
Et quem suprema Tethyos vnda ferit.
Festinauit Arabs, festinauere Sabæi,
Et Cilices nimbis hic maduere suis.
Crinibus in nodum tortis venère Sicambri,
Atque alter tortis crinibus Aethiops.
Vox diuersa sonat: populorum est vox tamen vna,
Cùm verus patriæ dicitur esse pater.

Ad Cęsarem, quòd expulerit delatores. IV.

Turba grauis pacis, placidæque inimica quieti,
Quæ semper miseras sollicitabat opes,
Traducta est Geticis, nec cepit arena nocentes,
Et delator habet, quod dabat exsilium.
Exsulat Ausonia profugus delator ab vrbe:
Imponsis vitam principis annumeres.

Blanditur Cæsari. V.

Iunctam Pasiphaen Dictæo credite tauro:
Vidimus, accepit fabula prisca fidem.
Nec se miretur Cæsar, long æua vetustas:
Quicquid fama canit, donat arena tibi.

Blanditur Cæsari. VI.

Belliger inuictis quod Mars tibi sæuit in armis,
Non passus est, Cæsar, sæuit & ipsa Venus.
Prostratum Nemees & vasta in valle leonem,
Nobile, & Herculeum fama canebat opus.
Prisca fides taceat: nam post tua munera, Cæsar,
Hæc tam fœmineæ vidimus acta manu.

Pœna Laureoli. VII.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Assiduam nimio pectore pauit auem,
Nuda Caledonio sic pectora præbuit vrso
Non falsa pendens in cruce Laureolus.
Viuebant lacero membris stillantibus artus,
Inque omni nusquam corpore corpus erat.
Denique supplicium dederat nec ille paterna,
Vel dominis iugulum foderat ense nocens:
Templa vel arcano demens spoliauerat auro,
Subdiderat sæuas vel tibi, Roma, faces:
Vicerat antiqua sceleratus crimina fama,
In quo, quæ fuerat fabula, pœna fuit.

De Dædalo. VIII.

Dædale, Lucano cùm sic lacereris ab vrso,
Quàm cupieres pennas nunc habuisse tuas!

De rhinocerote. IX.

Præstitit exhibitus tota tibi, Cæsar, arena,
Quæ non promisit prælia rhinoceros.
O quàm terribilis exarsit pronus in iras!
Quantus erat cornu, cui pila taurus erat!

De leone, qui gubernatorem offendit. X.

Læserat ingrato leo perfidus ore magistrum,
Ausus tam notas contemerare manus.

Sed digna tanto persoluit crimine pœnas:
Et, qui non tulerat verbera, tela tulit.
Quos decet esse hominum tali sub principe mores,
Qui iubet ingenium mutuus esse feris!

De vrso. XI.

Præceps sanguinea dum se rotat vrsus arena,
Implicitam visco perdidit ille fugam.
Splendida iam tecto cessent venabula ferro,
Nec volet excussa lancea torta manu.
Deprendat vacuo venator in aere prædam.
Si capere feras arte placet.

De sue, quæ ex vulnere peperit. XII.

Inter Cæsareos discrimina sæua Diana
Fixisset grauidam cùm leuis hasta suem,
Exsilit partus misera de vulnere matris.
O Lucina ferox, hoc peteriſſe fuit?
Pluribus illa mori voluisset saucia telis,
Omnibus vt natis triste parêret iter.
Quis negat esse fatum materno sumere Bacchum?
Sic genitum numen creditur: nata fera est.

De eadem. XIII.

Icta graui telo, confossaq; vulnere mater
Sus pariter vitam perdidit, atque dedit.
O quàm certa fuit librato dextera ferro!
Hanc ego Lucinam credo fuisse manum.
Experta est numen moriens virique Diana,
Quaq; soluta parens, quaque peremta fera est.

De sue prægnante. XIIII.

Sus fera iam grauior, maturi pignora ventris
Emisit fœtum, vulnere facta parens.
Nec iacuit partus, sed matre cadente cucurrit.
O quantum est subitis exsibus ingenium!

De Carpophoro. XV.

Summa tua, Meleagre, fuit quæ gloria famæ,
Quantula Carpophori portio, fusus aper?
Ille & præcipui venabula condidit vrſe,
Primus in Arctoï qui fuit arce poli.
Strauit & ignotâ spectandum mole leonem,
Herculeas potuit qui decuisse manus.
Et volucrem longo porrexit vulnere pardum.
Præmia cùm laudis ferret, adhuc poterat.

De tauro. XVI.

Raptus abit medio quòd ad æthera taurus arena,
Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.
Vexerat Europen fraterna per æquora taurus,
At nunc Alciden taurus in astra tulit.
Cæsaris atque Iouis confer nunc stemma iuuentus:
Par onus vt tulerint, alterius iste tulit.

De supplice elephante. XVII.

Quòd pius, & supplex elephas te, Cæsar, adorat,
Hic modò qui tauro tam metuendus erat.
Non facit hoc iussus, nullóq; docente magistro:
Crede mihi, numen sentit & ille tuum.

De tigride, & leone. XVIII.

Lambere fecuri dextram consueta magistri,
Tygris ab Hyrcano gloria rara iugo.
Sæua ferum rabido laceranit dente leonem:
Res nouæ non vllis cognita temporibus.
Ausa est talentum silua dum vixit in altis?
Postquàm inter nos est, plus ferus ausa habet.

De elephante. XIX.

Qui modò per totam, flammis stimulatus, arenam
Sustulerat raptas taurus in astra pilas,
Occubuit tandem, cornuto ardore petitus,
Dum facilem tollit sic elephanta putat.

Assentatur Cæsari. XX.

Dum peteret pars hæc Myrinam, pars illa Triumphum,
Promisit pariter Cæsar vtraque manu.
Non potuit melius litem finire iocosa.
O dulce inuicti principis ingenium!

Ad Cæsarem. XXI.

Quicquid in Orpheo Rhodope sylvisque theatro
Dicitur, exhibuit, Cæsar, arena tibi.
Repserunt scopuli, mirandaq; silua cucurrit,
Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.
Affuit immixtum pecudum genus omne ferarum.
Et supra vatem multa popedit auis.
Ipse sed ingrato iacuit laceratus ab vrso,
Hæc tamen vt res est facta, ita facta alia est.

De rhinocerote. XXII.

Solicitant pauidi dum rhinocereta magistri,
Seq; diu magno cohibet ira fera,
Desperabantur premisse prælia Martis,
Sed tamen is redyt cognitus ante furor.
Namque grauem gemino cornu sic extulit vsu,
Iactat vt impositas taurus in astra pilas.

De Carpophoro. XXIII.

Dorica quam certo venabula dirigit ictu
Fortis adhuc teneri dextera Carpophori!
Ille tulit geminos facili cervice iuvencos,
Illi cessit atrox bubalus, atque bison.
Hunc leo cùm fugeret, præceps in tela cucurrit.
I nunc, & lentas corripe, turba, moras!

De naumachia Domitiani. XXIV.

Si quis ades longis serus spectator ab oris,
Cui lux prima fuit numeris ista suis.
Ne te decipiat ratibus naualis Enyo,
Et pugnæ species, hic modò terra fuit.
Non credis? species, dum laxent æquora Martem:
Parua mora est, dices, hic modò pontus erat.

De Leandro. XXV.

Quòd nec Iuno tibi, Leandre, pepercerit vnda,
Desine mirari, Cæsaris vnda fuit.
Cùm peteret dilecti audax Leandrus amores,
Et fessus tumidis iam premeretur aquis,
Sic miser ingemuit, sic effatus dicitur undas:
Parcite, dum propero, mergite, dum redeo.

De natatoribus. XXVI.

Lusit Nereidum docilis chorus æquore toto,
Et vario facilis ordine pinxit aquas.
Fusiua dente minax, hexu fuit anchora curuo:
Credidimus remum, credidimusq; ratem,
Et gratum nautis sidus fulgere Lacænum,
Latiq; perspicuo vela tumere sinu.
Quis rauas liquidis artes inuenit in vndis?
Aut docuit lusus hos Thetis, aut didicit.

Elanditur Cæsari. XXVII.

Secula Carpophorum, Cæsar, si prisca tulissent,

Iam nullum in monstris orbe fuisset opus.
Non Marathon taurum, Nemee frondosa leonē,
Arcas Mænalium non timuisset aprum.
Hæc armata manus hydra mors vna fuisset.
Huic percussa foret tota Chimæra semel.
Ignipedes posset sine Colchide vincere tauros:
Soluere & Hesionem solus, & Andromeden.
Herculeæ laudis numeretur gloria: plus est.
Bis denas pariter perdomuisse feras.

Laus Augusti. XXVIII.

Augusti laudes fuerant, committere classes,
Et freta nauali sollicitare tuba.
Cæsaris hæc nostri pars est quota: vidit in vndis
Et Thetis ignotas, & Galatea feras.
Vidit in æquoreo feruentes puluere currus,
Et domini Triton ipse putauit equos.
Dumque parat sæuis ratibus fera prælia Nereus,
Abluit in liquidis ire pedester aquis.
Quicquid & in circo spectatur, & amphitheatro,
Diues Cæsarea præstitit vnda tibi.
Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis:
Hanc norint vnam secula Naumachiam.

Sequentia duo disticha in manuscripti Martialis fragmentis reperta, & à Iano Doeza subministrata, quòd ab auctoris genio non viderentur aliena, adscribenda duxi, quorum primum maioris fuisse epigrammatis finis videri potest.

Ad Cæsarem.

Da veniam subitis: non displicuisse meretur,
Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.

Alterum.

Cedere maiori, virtutis fama secunda est.
Illa grauis palma est, quam minor hostis habet.

Sequentia Epigrammata sub M. Valerij Martialis nomine habentur in Appendice Virgiliana, studio Iosephi Scaligeri aucta.

Cum traheret Priscus, traheret certamina Verus,
Esset & æqualis Mars vtriusque diu.
Missio sæpe viris magno clamore petita est.
Sed Cæsar legi paruit ipse suæ.
Lex erat ad digitum positam concurrere palmā.
Quod licuit, lances, donáque sæpe dedit.
Inuentus tamen est finis discriminis æqui:
Pugnauere pares, succubuere pares.
Misit vtrisque rudes, & palmas Cæsar vtrique:
Hoc pretium virtus ingeniosa tulit.
Contigit hoc nullo, nisi te, sub principe, Cæsar:
Cum duo pugnarent, victor vterque fuit.

Eiusdem.

Concita veloces fugeret cum dama molossos,
Et varia lyncas necteret arte mora,
Cæsaris ante pedes supplex, similisq; roganti
Constitit, & prædam non tetigere canes.

* * *

Hæc intellecto principe dona tulit:
Numen habet Cæsar, sacra est vis, sacra potestas:
Credite: mentiri non didicere feræ.

Eiusdem.

* * *

Da veniam subitis. non displicuisse meretur,
Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.
Cedere maiori, virtutis fama secunda est.
Illa grauis palma est, quam minor hostis habet.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER PRIMVS.

SPERO me sequuturum in libellis meis tale temperamentum, vt de illis queri nō possit, quisquis de se bene senserit, cùm, salua infimarū quoq; personarum reuerētia, ludant: quæ adeò antiquis auctoribus defuit, vt nominibus non tantùm veros abusi sint, sed etiam magnis. At mihi fama vilius constet, & probetur in me nouissimum ingenium. Absit à iocorum nostrorum simplicitate malignus interpres, nec epigrammata mea scribat. Improbè facit, qui in alieno libro ingeniosus est. Lasciuam verborum licentiam, id est, epigrāmaton linguam excusarem, si meum esset exemplum: sic scribit Catullus, sic Marsus, sic Pedo, sic Getulicus, sic quicunque perlegitur. Siquis tamen tam ambitiosè tristis est, vt apud illum in nulla pagina Latinè loqui fas sit, potest epistola, vel potiùs titulo, contentus esse. Epigrāmata illis scribūtur, qui solent spectare Florales. Non intret Cato theatrum nostrum: aut, si intrauerit, spectet. Videor mihi meo iure facturus, si epistolam versibus clausero.

Ad lectorem. I.

Hic est quem legis, ille quem requiris
Toto notus in orbe Martialis,
Argutis epigrammaton libellis:
Cui, lector studiose, quod dedisti
Viuenti decus, atque sentienti,
Rari post cineres habent poëtæ.

Ad lectorem, vbi libri venales. II.

Qui tecum cupis esse meos vbicunque libellos,
Et comites longa quæris habere via,
Hos eme quos arctat breuibus membrana tabellis:
Scrinia da magnis, me manus vna capit.
Ne tamen ignores vbi sim venalis, & erres
Vrbe vagus tota, me duce certus eris.
Libertum docti Lucensis quære Secundum
Limina post Pacis, Palladiumq; forum.

Ad Catonem. III.

Nosses iocosæ dulce cùm sacrum Floræ,
Festosq; lusus, & licentiam vulgi,
Cur in theatrum, Cato seuere, venisti?
An ideò tantùm veneras, vt exires?

Ad librum tuum IV.

Argiletanas mauis habitare tabernas,
Cum tibi, parue liber, frontis nostra vacent.
Nescis, heu, nescis domina fastidia Roma:
Crede mihi, nimium Martia turba sapit.
Maiores nusquam ronchi: iuuenesq;, senesq;
Et pueri nasum rhinocerotis habent.
Audieris cùm grande sophos, dum basia captas,
Ibis ab excusso missus in astra sago.
Sed tu, ne toties domini patiare lituras,
Neue notet lusus tristis arundo tuos,
Aethereas, lascive, cupis volitare per auras:
I, fuge, sed poteras tutior esse domi.

Ad Cæsarem. V.

Contigeris nostros, Cæsar, si forte libellos,
Terrarum dominum pone supercilium.
Consueuere iocos vestri quoque ferre triumphi,
Materiam dicti nec pudet esse ducem.
Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum,
Illa fronte precor carmina nostra legas.
Innocuos censura potest permittere lusus.
Lascina est nobis pagina, vita proba est.

Ad Martium. VI.

Do tibi naumachiam, tu das epigrammata nobis:
Vis puto, cum libro, Marce, natare tuo.

De leone Cæsaris. VII.

Aethereas aquilæ puerum portantis per auras,
Illum timidis vnguibus hæsit onus.
Nunc ſua Cæsareos exorat præda leones:
Turpe & ingenti ludis in ore lepus.
Qua mater putat hæc miracula? summus vtriq;
Auctor adest: hæc sunt Cæsaris, illa Ioui.

Ad Maximum, de columba Stellæ. VIII.

Stella delicium mea columba,
Verona licet adsonante dicam,
Vicit, Maxime, passerem Catulli.
Tantò Stella meus suo Catullo,
Quantò passere maior est columba.

Deciani dogma laudat. IX.

Quod magni Thraseæ, consummatiq; Catonis
Dogmata sic, equeris, talis vt esse velis:
Pectore nec nudo strictos incurris in enses:
Quod fecisse velim te, Deciane, facis.
Nolo virum, facile redimit qui sanguine famam:
Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

Iocatur in Cottam. X.

Bellus homo & magnus vis idem Cotta videri,
Sed qui bellus homo est, Cotta, pusillus homo est.

De Gemello, & Maronilla. XI.

Petit Gemellus nuptias Maronillæ,
Et cupit, & instat, & precatur, & donat.
Adeone pulchra est? immò fœdius nil est.
Quid ergo in illa petitur, & placet? tussit.

Ad Sextilianum potorem. XII.

Cùm data sint equiti bina quinquagena, quare
Bis decies solus, Sextiliane, bibis?
Iam defecissent portantes calda ministros,
Si non potares, Sextiliane, merum.

De Regulo. XIII.

Itur ad Herculei gelidas quà Tiburis arces,
Canaq; sulfurei Albula fumat aquæ,
Rura, nemus q; patrum, dilectaq; iugera Musis
Signat vicina quæstus ab vrbe lapis.
Hic rudis assitas præstabat porticus vmbras,
Heu quàm pene nouum porticus aut a nefas?
Nam subitò collapsa ruit, cùm mole sub illa
Gestatus bimgu Regulus esset equo.
Nimirùm tenuis nostræ fortuna querelas,
Qua par tam magna non erat inuidia.
Nunc & damna iuuant: sunt ipsa pericula tanti:
Stantia non poterant tecta probare Deos.

De Arria, & Pæto. XIV.

Casta suo gladium cùm traderet Arria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis,
Si qua fides, vulnus, quod fecit, non dolet, inquit,
Sed quod tu facies, hoc mihi, Pæte, dolet.

Ad Cæsarem. XV.

Delicias, Cæsar, lususq;, iocosq; leonum
Vidimus, hoc etiam præstat arena tibi.
Cùm prensus blando toties à dente rediret,
Et per aperta vagus curreret ora lepus.
Vnde potest auidus capta leo parcere prædæ?
Sed tamen esse tuus dicitur, ergo potest.

Ad Iulium. XVI.

O mihi post nullos Iuli memorande sodales,
Si quid longa fides, canáque iura valent:
Bis tam pene tibi Consul trigesimus instat,
Et numerat paucos vix tua vita dies.
Non bene distuleris, videas qua posse negari,
Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum.
Exspectant curaque, catenatiq; labores:
Gaudia non remeant, sed fugitiua volant.
Hæc vtraque manu, complexu q; adsere toto:
Sæpe fluunt imo sic quoque lapsa sinu,
Non est, crede mihi, sapientis dicere, viuam.
Sera nimis vita est crastina, vive hodie.

Ad Autum. XVII.

Sit bona, sit quædã mediocria, sunt mala plura.

Quæ

Quæ legis: hic aliter non sit, Auite, liber.

Ad Titum. XVIII.

Cogit me Titus actitare caussas:
Et dicit mihi sæpe, magna res est.
Res magna est, Tite, quam facit colonus?

Ad Tuccam. XIX.

Quid te, Tucca, iuuat vetulo miscere Falerno
In Vaticanis condita musta cadis?
Quid tantum fecere boni tibi pessima vina?
Aut quid fecerunt optima vina mali?
De nobis facile est: scelus est iugulare Falernum,
Et dare Campano toxica sæua mero.
Conuiuæ meruere tui fortasse perire,
Amphora non meruit tam preciosa mori.

Ad Aeliam. XX.

Si memini, fuerant tibi quatuor, Aelia, dentes,
Expuit vna duos tussis, & vna duos.
Iam secura potes totis tussire diebus,
Nilistic, quòd agat, tertia tussis habet.

Ad Cæcilianum. XXI.

Dic mihi, quis furor est? turba spectate vocata,
Solus boletos, Cæciliane, voras.
Quid dignum tanto tibi ventre guláque precabor?
Boletum, qualem Claudius edit, edas.

De Porsena, & Muscæ Scæuola. XXII.

Dum peteret Regem decepta satellite dextra,
Iniecit sacris se peritura focis,
Sed tam sæua pius miracula non tulit hostis,
Et raptum flammis iussit abire virum.
Vrere quam potuit contempto Mucius igne,
Hanc spectare manum Porsena non potuit.
Maior deceptæ fama est, & gloria dextræ:
Si non errasses, fecerat illa minus.

De leone, & lepore. XXIII.

Quid nunc sæua fugis placidi lepus ora leonis?
Frangere tam paruas non didicere feras.
Seruantur magnis isti ceruicibus vngues,
Nec gaudet tenui sanguine tanta sitis.
Præda canũ lepus est, vastos non implet hiatus.
Non timeat Dacus Cæsaris arma puer.

Ad Cottam. XXIV.

Inuitas nullum, nisi cum quo, Cotta, lauaris,
Et dant conuiuam balnea sola tibi.
Mirabar quare nunquam me, Cotta, vocasses:
Iam scio, me nudum displicuisse tibi.

Ad Decianum. XXV.

Adspicis incomptis Illum, Deciane, capillis.
Cuius & ipse times triste supercilium,
Qui loquitur Curios, assertoresq; Camillos,
(Nolito fronti credere) nupsit heri.

Ad Faustinum. XXVI.

Ede tuos tandem populo, Faustine, libellos,
Et cultum docto pectore profer opus:
Quod nec Cecropiæ damnent Pandionis arces,
Nec sileant nostri, prætereantq; senes.
Ante fores stantem dubitas admittere famam,
Teq; piget curæ præmia ferre tuæ?
Post te victuræ, per te quoq; viuere chartæ
Incipiant: cineri gloria sera venit.

Ad Sextilianum. XXVII.

Sextiliane, bibis, quantum subsellia quinque
Solus, aqua toties ebrius esse potes.
Nec consessorum vicina numismata tantùm,
Aera sed à cuneis vlteriora petis.
Non hæc Pelignis agitur vindemia prælis,
Vua nec in Tuscis nascitur ista iugis.
Testa sed antiqui felix siccatur Opimi,
Egerit & nigros Massica cella cados.
A caupone tibi fex Lalætana petatur,
Si plusquam decies, Sextiliane, bibis.

Ad Procillum. XXVIII.

Hesterna tibi nocte dixeramus,
Quincunces, puto, post decem peractos.
Cœnares hodie, Procille, mecum:
Tu factam tibi rem statim putasti,
Et non sobria verba subnotasti,
Exemplo nimiùm periculoso.
Μισῶ μνήμονα συμπότην φρόκιλλε.

De Acerra. XXIX.

Hesterno fœtere mero qui credit Acerram,
Fallitur, in lucem semper Acerra bibit.

Ad Fidentinum. XXX.

Fama refert nostros te, Fidentine, libellos
Non aliter populo, quam recitare tuos.
Si mea vis dici, gratis tibi carmina mittam:
Si dici tua vis, hæc eme ne mea sint.

De Diaulo medico. XXXXI.

Chirurgus fueras, nunc est vespillo Diaulus.
Cœpit, quod poterat, clinicus esse modò.

De Encolpo. XXXII.

Hos tibi, Phœbe, vouet totos à vertice crines
Encolpus, domini Centurionis amor.
Grata Pudens meriti tulerit cum præmia pili,
Quamprimum longas, Phœbe, recide comas.
Dum nulla teneri sordent lanugine vultus,
Dumq; decent fusæ lactea colla iubæ:
Vtq; tuis longum dominusq;, puerq; fruatur
Muneribus, tonsum fac citò, serò virum.

Ad Sabidium. XXXIII.

Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
Hoc tantum possum dicere, non amo te.

De Gellia. XXXIV.

Amissum non flet, cùm sola est Gellia patrem,
Si quis adest, iussæ prosiliunt lacrymæ.
Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, quærit:
Ille dolet vere, qui sine teste dolet.

Ad Lesbiam. XXXV.

Incustoditis, & apertis, Lesbia, semper
Liminibus peccas: nec tua furta regis.
Et plus spectator, quàm te delectat adulter:
Nec sunt grata tibi gaudia si qua latent.
At meretrix abigit testem veloq;, seraq;:
Raraq; si memini, fornice rima patet.
A Chione saltem, vel ab Helide disce pudorem:
Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.
Nunquid dura tibi nimium censura videtur?
Deprendi veto te, Lesbia, non futui.

Ad Cornelium. XXXVI.

Versus scribere me parum seueros,

Nec quos perlegat in schola magister.
Corneli, quererit: sed hi libelli
Tanquam coniugibus suis mariti,
Non possunt sine mentula placere.
Quid si me iubeas Thalassionem
Verbis dicere non Thalassionis?
Quis Floralia vestit, & stolatum
Permittit meretricibus pudorem?
Lex hæc carminibus data est iocosis,
Ne possint, nisi pruriant, iuuare.
Quare, deposita seueritate,
Parcas lusibus, & iocis rogamus:
Nec castrare velis meos libellos.
Gallo turpius est nihil Priapo.

Ad Lucanum, & Tullum. XXXVII.

Si, Lucane, tibi, vel si tibi, Tulle, darentur,
Qualia Ledæi fata Lacones habent,
Nobilis hæc esset pietatis rixa duobus,
Quod pro fratre mori vellet vterque prior.
Diceret infernas & qui prior isset ad vmbras,
Viue tuo frater, tempore, viue meo.

Ad Bassam. XXXVIII.

Ventris onus misero, nec te pudet, excipis auro,
Bassa bibis vitro: carius ergo cacas.

Ad Fidentinum. XXXIX.

Quem recitas, meus est, ô Fidentine, libellus:
Sed male cùm recitas, incipit esse tuus.

Ad Decianum. XL.

Si quis erit, raros inter numerandus amicos,
Quales prisca fides famaque nouit anos:
Si quis Cecropiæ madidus Latiæque Mineruæ
Artibus, & vera simplicitate bonus:
Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore Deos:
Si quis erit magnæ subnixus robore mentis,
Dispeream, si non hic Decianus erit.

Ad Liuidum. XLI.

Qui ducis vultus & non legis ista libenter,
Omnibus inuideas, Liuide, nemo tibi.

In Cæcilium. XLII.

Vrbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi: quid ergo? verna es.
Hoc quod Transtiberinus ambulator,
Qui pallentia sulfurata fractis
Permutat vitreis: quod otiosæ
Vendit qui madidum cicer coronæ:
Quod custos, dominusque viperarum:
Quod viles pueri salariorum:
Quod fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis cocus popinis:
Quod non optimus Vrbicus poeta:
Quod de Gadibus improbus magister:
Quod bucca est vetuli loquax cinædi.
Quare desine iam tibi videri.
Quod soli tibi, Cæcili, videris.
Qui Gabbam salibus tuis, & ipsum
Posses vincere, Sextium Caballum.
Non cuicunque datum est habere nasum.
Ludit qui stolida procacitate,
Non est Sestius ille, sed Caballus.

De Portia. XLIII.

Coniugis audisset fatum cùm Portia Bruti,
Et subtracta sibi quæreret arma dolor:
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?
Credideram, satis hoc vos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,
I nunc, & ferrum, turba moleſta, nega.

In Mancinum. XLIV.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati,
Et positum est nobis nil here præter aprum.
Non quæ de tardis seruantur vitibus vuæ,
Dulcibus aut certant quæ melimela fauis.
Non pyra, quæ longa pendent religata genesta,
Aut imitata breues Punica mala rosas.
Rustica lactantes nec misit Sassina metas,
Nec de Picenis venit oliua cadis.
Nudus aper: sed & hic minimus, qualisque necari
A non armato pumilione potest.
Et nihil inde datum est, tantum spectauimus omnes,
Ponere aprum nobis sic & arena solet.
Ponatur tibi nullus aper post talia facta:
Sed tu ponaris, cui Charidemus, apro.

Ad Stellam. XLV.

Lasciuos leporum cursus, lususque leonum
Quod maior nobis charta, minorque gerit,
Et bis idem facimus, nimium si, Stella, videtur
Hoc tibi, bis leporem tu quoque pone mihi.

De libro suo. XLVI.

Edita ne breuibus pereat mihi charta libellis,
Dicatur potiùs τὸν δ' ἀπαμειβόμενος.

Ad Aedilam. XLVII.

Cùm dicis, propero, fac si facis, Aedila, languet
Protinus, & cessat debilitata Venus.
Exspectare iube, velociùs ibo retentus.
Aedila si properas dic mihi, ne properem.

De Diaulo medico. XLVIII.

Nuper erat medicus, nunc est vespillo Diaulus:
Quod vespillo facit, fecerat & medicus.

De leone & lepore. XLIX.

Rictibus his taurus non eripuere magistri,
Per quos præda fugax itque, reditque lepus.
Quodque magis mirum, velociùs exit ab hoste,
Cùm nil a tanta mobilitate refert.
Tutior in sola non est cùm currit arena,
Nec cauea tanta conditur ille fide.
Si vitare canum morsus, lepus improbe, quæris,
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

Ad Licianum de Hispaniæ locis. L.

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ,
Videbis altam Liciane Bilbilim,
Equis, & armis nobilem.
Senemque canum niuibus, & fractis sacrum
Vadaueronem montibus.
Et delicati dulce Botrodi nemus,
Pomona quod felix amat.
Tepidum natabis lene Congedi vadum,
Mollesque nympharum lacus:
Quibus remissum corpus astringas breui

Sa-

Salone, qui ferrum gelat.
Praestabit illic ipsa Figenas propè
Voberca pendentis ferae.
Aestus serenos aureo franges Tago
Obscurus umbris arborum.
Auidam rigens Dircenna placabit sitim,
Et Nemea quae vincit niues.
At cum December canus, & bruma impotens
Aquilone rauco mugiet.
Aprica repetes Tarraconis littora,
Tuamque Laletaniam.
Ibi illigatas mollibus dammas plagis
Mactabis, & vernas apros,
Leporemque forti callidum rumpes equo,
Ceruos relinques villico.
Vicina in ipsum silua descendet focum
Infante cinctum sordido.
Vocabitur venator, & veniet tibi
Conuiua clamatus propè.
Lunata nusquam pellis, & nusquam toga,
Olidaeque vestes murice.
Procul horridus Liburnus & querulus cliens,
Imperia viduarum procul.
Non rumpet altum pallidus somnum reus,
Sed mane totum dormies.
Mereatur alius grande, & insanum sophos,
Miserere tu felicium,
Veroque fruere non superbus gaudio,
Dum Sura laudatur tuus.
Non impudenter vita quod reliquum est petit,
Cum fama quod satis est habet.

Iocus ex Homero in Cocum. L I.

Si tibi Mistyllus Cocus, Aemiliane, vocatur,
Dicetur quare non Taratalla mihi?

Ad Leporem. L I I.

Non facit ad saeuos ceruix, nisi prima, leones:
Quid fugis hos dentes, ambitiose lepus?
Scilicet a magnis ad te descendere tauris,
Et quae non cernunt frangere colla velint.
Desperanda tibi est ingentis gloria fati.
Non potes hoc tenuis praeda subire mori.

Quinctianum fugit ad errorem. L I I I.

Commendo tibi, Quinctiane, nostros,
Nostros dicere si tamen libellos
Possim, quos recitat tuus poeta.
Si de seruitio graui querantur,
Assertor venias, satisque praestes.
Et cum se dominum vocabit ille,
Dicas esse meos, manuque missos.
Hoc si terque quaterque clamitaris,
Impones plagiario pudorem.

Ad Fidentinum. L I I I I.

Vna est in nostris tua, Fidentine, libellis
Pagina, sed certa domini signata figura,
Quae tua traducit manifesto carmina furto.
Sic interpositus villo contaminat vncto
Vrbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus.
Sic Arretina violant crystallina testa.
Sic niger, in ripis errat cum forte Caystri,
Inter Ledaeos ridetur coruus olores,
Sic vbi multisona feruet sacer Atthide lucus,
Improba Cecropias offendit pica querelas.
Indice non opus est nostris, nec vindice libris,
Stat contra, dicitque tibi tua pagina, fur es.

De amicorum iudicio. L V.

Si quid, Fusce, vacas adhuc amari,
(Nam sunt hinc tibi, sunt & hinc amici)
Vnum si superest, locum rogamus.
Nec me, quod tibi sum nouus, recuses:
Omnes hoc veteres tui fuerunt.
Tu tantum inspice, qui nouus paratur,
An possit fieri vetus sodalis.

Ad Frontonem de voto vitae suae. L V I.

Vota tui breuiter si vis cognoscere Marci,
Clarum militiae Fronto, togaeque decus,
Hoc petit esse sui, nec magni ruris arator,
Sordidaque in paruis otia rebus amat.
Quis, quam picta colit Spartani frigora saxi,
Et matutinum portat ineptus Aue,
Cui licet exigui nemoris, ruris que beati
Ante focum plenas explicuisse plagas?
Et piscem tremula salientem ducere seta,
Flauaque de rubro promere mella cado?
Pinguis inaequales onerat cui villica mensas,
Et sua non emptus praeparat oua cinis.
Non amet hanc vitam, quisquis me non amat, opto,
Viuat & urbanis albus in officiis.

Ad cauponem. L V I I.

Continuis vexata madet vindemia nimbis:
Non potes vt cupias, vendere, caupo, merum.

Ad Flaccum. L V I I I.

Qualem, Flacce, velim, quaeris, nolimve puellam?
Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.
Illud, quod medium est, atque inter vtrumque probamus:
Nec volo, quod cruciat, nec volo, quod satiat.

De pueri pretio. L I X.

Millia pro puero centum me mango poposcit:
Risi ego, sed Phoebus protinus illa dedit.
Hoc dolet, & queritur de me mea mentula mecum,
Laudaturque meam Phoebus in inuidiam.
Sed sestertiolum donauit mentula Phoebo
Bis decies: hoc da tu mihi, pluris emam.

Ad Flaccum, de sportula. L X.

Dat Baiana mihi quadrantes sportula centum.
Inter delicias quid facit ista fames?
Redde Lupi nobis, tenebrosaque balnea Grylli:
Tam male cum coenem, cur bene, Flacce, lauor?

De lepore, & leone. L X I.

Intres ampla licet torui lepus ora leonis:
Esse tamen vacuo se leo dente putat.
Quod ruet in tergum, vel quos procumbet in armos?
Alta iuuencorum vulnera figet vbi?
Quid frustra nemorum dominum, regemque fatigas?
Non nisi delecta pascitur ille fera.

Ad Licianum, de scriptoribus vnde. L X I I.

Verona docti syllabas amat vatis.
Marone felix Mantua est.

Cenſetur Apona Liuio ſuo tellus,
Stellaq́;,nec Flacco minus.
Apollodoro plaudit imbrifer Nilus,
Naſone Peligni ſonant.
Duoſq́; Senecas,vnicumq́; Lucanum
Facunda loquitur Corduba.
Gaudent iocoſa Canio ſua Gades,
Emerita Deciano meo.
Te,Luciane,gloriabitur noſtra,
Nec me tacebit Bilbilis.

De Læuina caſta,& ad Baias adultera. LXIII.

Caſta nec antiquis cedens Lauina Sabinis,
Et quamuis tetrico triſtior ipſa viro,
Dum modo Lucrino,modò ſe permittit Auerno,
Et dum Baianis ſæpe fouetur aquis,
Incidit in flammas,iuuenemq́; ſecura relictо
Coniuge,Penelope venit,abit Helene.

Ad Celerem. LXIIII.

Vt recitem tibi noſtras epigrammata.nolo.
Non audire,Celer,ſed recitare cupis.

Ad Fabullam ambitioſam. LXV.

Bella es,nouimus,& puella. verum eſt.
Et diues:quis enim poteſt negare?
Sed,dum te nimium,Fabulla,laudas,
Nec diues,neque bella,nec puella es.

Ad Cælianum de genere,& declin. ficus. LXVI.

Cùm dixi ficus,rides quaſi barbara verba,
Et dici ficos,Cæciliane iubes.
Dicemus ficos,quas ſcimus in arbore naſci.
Dicemus ficos,Caliane,tuos.

Ad furem,de libro ſuo. LXVII.

Erras moerum fur auare librorum,
Fieri poetam poſſe quis putas tanti,
Scriptura quanti conſtet,& tomus vilis.
Non ſex paratur,aut decem ſophos nummis.
Secreta quare carmina,& rudes curas,
Quas nouit vnus,ſcrinioq́; ſignatas
Cuſtodit ipſe virginis patet charta,
Qua trita duro non inhorruit mento.
Mutare dominum non poteſt liber notus,
Sed pumicata fronte ſi quis eſt nondum,
Nec vmbilicu cultus,atque membrana,
Mercare tales ab eo,nec ſatiet quiſquam.
Aliena quiſquis recitat,& quærit famam,
Non emere librum,ſed ſilentium debet.

Ad Cherilum. LXVIII.

Liber homo es nunni,dixi mihi,Cherile,ſemper:
In te quis dicit,Cherile,liber homo eſt.

De Rufo,& Næuia. LXIX.

Quicquid agit Rufus,nihil eſt,niſi Nauia Rufo,
Si gaudet ſi flet,ſi tacet,hanc loquitur.
Cœnat.propinat.poſcit,negat,innuit,una eſt
Nauia:ſi non ſit Nauia,mutus erit.
Scriberet heſterna patri cum luce ſalutem,
Nauia luxanimi,Nauia numen,aue.
Hæc legit,& ridet demiſſo Nauia vultu,
Nauia non vna eſt,quid,vir ineptе,furis?

Ad Maximum. LXX.

Cœpit,Maxime,Pana qua ſolebat,
Nunc oſtendere Canium Terentos.

Ad Librum. LXXI.

Vade ſalutatum,pro me liber,ire tuberis
Ad Proculi nitidos,officioſe,Lares.
Quaris iter?dicam:vicinum Caſtora tanæ
Tranſibis Veſtæ virgineamq́; domum.
Inde ſacro veneranda petes palatia cliuo,
Plurima qua ſummi ſulget imago ducis.
Ne te detineat mitri radiata Coloſſi,
Qua Rhodium moles vincere gaudet opus.
Flecte vias hinc qua madidi ſunt tecta Lyæi,
Et Cybeles picto ſtat Corybante tholus.
Protinus à læua clari ſub fonte Penates,
Atriaq́; excelſa ſunt adeunda domus.
Hæc pete,ne mutus ſaltus,limenq́; ſuperbum:
Nulla magis toto ianua poſte patet,
Nec propior:quàm Phœbus amat,docteq́; ſorores.
Si dicet,quare non tamen ipſe venit?
Sic licet excuſes,quia quælibetcunq́; leguntur
Iſta,ſalutator ſcribere non potuit.

Ad ſomnum. LXXII.

Nauta ſex cyathis,ſeptem luſtina bibatur.
Quinque Lycas,Lyde quatuor,Ida tribus.
Omnis ab infuſo numeretur amica Falerno:
Et quia nulla venit,tu mihi,ſomne,veni.

Ad Fidentium. LXXIII.

Noſtris verſibus eſſe te poetam,
Fidentine,putas,cupiq́; credi?
Sic dentata ſibi videtur Aegle,
Empto oſſibus,Indicoq́; cornu.
Sic quæ nigrior eſt cadente moro,
Ceruſſata ſibi placet Licoris.
Hac & tu ratione,qua poeta es,
Caluus cùm fueris,eris comatus.

Ad Cæcilianum. LXXIIII.

Nullus in vrbe fuit tota,qui tangere vellet
Vxorem gratis,Cæciliane,tuam,
Dum licuit:ſed nunc,poſitis cuſtodibus,ingens
Turba futurorum eſt,ingenioſus homo es.

Ad Paulam. LXXV.

Mœchus erat,poterat tamen hoc tu,Paula negare.
Ecce vir eſt,nunquid,Paula,negare potes?

De Lino. LXXVI.

Dimidium donare Lino quàm credere totum,
Qui mauult,mauult perdere dimidium.

Ad Flaccum. LXXVII.

O mihi curarum pretium non vile mearum,
Flacce,Antenoreæ ſpes,& alumne Laris.
Pierios differ,cantuq́;,chorosq́; ſororum,
Aes dabit ex iſtis nulla puella tibi.
Quid petis à Phœbo? nummos habet arca Minerua:
Hac ſapit,hac omneis fœnerat vna Deos:
Quid poſſent hederæ Bacchi dare? Palladis arbor
Inclinat varias pondere nigra comas.
Præter aquas Heſicon,& ſerta,lyraq́; Deorum

Nil

Nil habet, & magnum sed perinane sophos.
Quid tibi cum Cirrha, quid cum Permesside vnda?
Romanum propius, diuitiusque forum est.
Illic aera sonant, at circum pulpita nostra,
Et steriles cathedras basia sola crepant.

De Charino. LXXVIII.

Pulchre valet Charinus & tamen pallet.
Parce bibit Charinus & tamen pallet.
Bene concoquit Charinus & tamen pallet.
Sole vtitur Charinus & tamen pallet.
Tingit cutem Charinus & tamen pallet.
Cunnum Charinus lingit & tamen pallet.

De Festo. LXXIX.

Indignas premeret pestis cum tabida fauces,
Inque ipsos vultus serperet atra lues,
Siccis ipse genis flentes hortatus amicos,
Decreuit Stygios Festus adire lacus.
Nec tamen obscuro pia polluit ora veneno,
Aut torsit lenta tristia fata fame.
Sanctam Romana vitam sed morte peregit,
Dimisitque animam nobiliore via.
Hanc mortem fatis magni praeferre Catonis
Fama potest, huius Caesar amicus erat.

Ad Attalum. LXXX.

Semper agis causas, & res agis, Attale, semper:
Est, non est quod agas, Attale, semper agis.
Si res, & causae desunt, agis, Attale, mulas.
Attale, ne quod agas desit, agas animam.

Ad Canum. LXXXI.

Sportula, Cane, tibi suprema nocte petita est,
Occidit puto te, Cane, quod vna fuit.

Ad Sosibianum. LXXXII.

A seruo scis te genitum, blandeque fateris,
Cum dicis dominum, Sosibiane, patrem.

De Regulo. LXXXIII.

Haec quae puluere dissipata multo
Longas porticus explicat ruinas,
En quanto iacet absoluta casu!
Tectis nam modo Regulus sub illis
Gestatus fuerat, recesseratque,
Victa est pondere cum suo repente,
Et postquam domino nihil timebat,
Securo ruit incruenta damno.
Tantae, Regule, post metum querelae!
Quis curam neget esse te Deorum,
Propter quem fuit innocens ruina?

De Manneia. LXXXIIII.

Os & labra tibi lingit, Manneia, catellus,
Non miror, merdas si libet esse cani.

De Quirinali. LXXXV.

Vxorem habendam non putat Quirinalis,
Cum velit habere filios, & inuenit,
Quo possit istud more: futuit ancillas,
Domumque & agros implet equitibus vernis.
Pater familias verus est Quirinalis.

De Mario. LXXXVI.

Venderet excultos colles cum praeco facetus,
Atque suburbani iugera pulchra soli:
Errat, ait, si quis Mario putat esse necesse
Vendere: nil debet, foenerat immo magis.
Quae ratio est igitur? seruos ibi perdidit omnes,
Et pecus, & fructus, non amat inde locum.
Quis faceret pretium, nisi qui sua perdere vellet
Omnia? sic Mario noxius haeret ager.

De Nouio Vicino. LXXXVII.

Vicinus meus est, manuque tangi
De nostris Nouius potest fenestris.
Quis non inuideat mihi, putetque
Horis omnibus esse me beatum,
Iuncto cui liceat frui sodale?
Tam longe est mihi, quam Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non conuiuere, nec videre saltem,
Non audire licet, nec vrbe tota
Quisquam est tam prope, tam procul que nobis.
Migrandum est mihi longius, vel illi.
Vicinus Nouio vel inquilinus
Sit, si quis Nouium videre non vult.

Ad Fescenniam. LXXXVIII.

Ne grauis hesterno fragres, Fescennia, vino,
Pastillos Cosmi luxuriosa voras.
Ista linunt dentes iantacula, sed nihil obstant,
Extremo ructus cum redit a barathro.
Quid quod olet grauius mixtum diapasmate virus,
Atque duplex animae longius exit odor?
Notas ergo nimis fraudes, deprensaque furta
Iam tollas, & sis ebria simpliciter.

Ad Alcimum. LXXXIX.

Alcime, quem raptum domino crescentibus annis,
Labicana leui caespite velat humus:
Accipe non Pario nutantia pondera saxo,
Quae cineri vanus dat ruitura labor.
Sed faciles buxos, & opacas palmitis vmbras,
Quaeque virent lacrimis roscida prata meis.
Accipe, care puer, nostri monumenta doloris,
Hic tibi perpetuo tempore viuet honor.
Cum mihi supremos Lachesis perneuerit annos:
Non aliter cineres mando iacere meos.

Ad Cinnam. XC.

Garris in aurem semper omnibus, Cinna,
Garrire & illud, teste quod licet turba.
Rides in aurem, quereris, arguis, ploras,
Cantas in aurem, iudicas, taces, clamas.
Adeoque penitus sedit hic tibi morbus,
Vt saepe in aurem, Cinna, Caesarem laudes.

Ad Bassam tribadem. XCI.

Quod nunquam maribus iunctam te, Bassa, videbam,
Quodque tibi moechum fabula nulla dabat,
Omne sed officium circa te semper obibat
Turba tui sexus, non adeunte viro:
Esse videbaris, fateor, Lucretia nobis.
At tu pro facinus, Bassa, fututor eras.
Inter se geminos audes committere cunnos,
Mentiturque virum prodigiosa Venus.
Commenta es dignum Thebano aenigmate monstrum,
Hic vbi vir non est, vt sit adulterium.

Hic, vbi vir non est, vt sit adulterium.

Ad Lelium. XCII.

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Leli.
Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

Ad Mamurianum. XCIII.

Sæpe mihi queritur non siccus Cestus, et illis
Tangit se digito, Mamuriane, tuo.
Non opus est digito, totum tibi Ceston habeto,
Si deest nil aliud, Mamuriane, tibi.
Sed si nec focus est, nudi nec sponda grabati,
Nec curtus Chiones, Antiopesue calix:
Cerea si pendet lumbis et trita lacerna,
Dimidiasque nates Gallica palla tegit:
Pasceris & nigræ solo nidore culinæ,
Et bibis immundam cum cane pronus aquam.
Non culum (neque enim est, qui non cacat olim,)
Cuius sed fodiam, qui superest, oculum.
Nec me zelotypum, nec dixeris esse malignum.
Denique pedica, Mamuriane, satur.

De Aquino. XCIIII.

Fabricio iunctus fido requiescit Aquinus,
Qui prior Elysias gaudet ad isse domos.
Ara duplex primi testatur munera pili.
Plus tamen est, titulo quod breuiore legis.
Functus vterque iacet sanctæ fœdere vitæ,
Famaque quod raro nouit, amicus erat.

Ad Aeglem fellatricem. XCV.

Cantasti male, dum fututa es, Aegle:
Iam cantas bene, basianda non es.

Ad Helium XCVI.

Quod clamas semper, quod agentibus obstrepis, Heli,
Non facis hoc gratis: accipis vt taceas.

Ad Scazontem, de sellatore quodam. XCVII.

Si non molestum est, teque non piget, Scazon,
Nostro rogamus pauca verba Materno
Dicas in aurem sic vt audiat solus.
Amator ille tristium lacernarum,
Et baeticatus atque leucophæatus,
Qui coccinatos non putat viros esse,
Amethystinasque mulierum vocat vestes,
Natiua laudat, habeat & licet semper
Fuscos colores, Galbanos habet mores.
Rogabit, vnde suspicer virum mollem.
Vnà lauamur, aspicit nihil sursum:
Sed spectat oculis deuorantibus draucos:
Nec otiosis mentulas videt labris.
Quæris, quis hic sit? excidit mihi nomen.

Ad Næuolum Caussidicum. XCVIII.

Cum clamant omnes, loqueris tu Næuole semper.
Et te patronum causidicumque putas.
Hac ratione potest nemo non esse disertus.
Ecce tacent omnes, Næuole, dic aliquid.

Ad Flaccum. XCIX.

Litigat & podagra Diodorus, Flacce laborat:
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

Ad Calenum amicum. C.

Non plenum modo viciens habebas
Sed tam prodigus, atque liberalis,
Et tam lautus eras, Calene, vt omnes
Optarent tibi centies amici.
Audiit vota Deus precesque nostras,
Atque intra puto septimas Kalendas
Mortes hoc tibi quatuor dederunt.
At tu sic, quasi non foret relictum,
Sed raptum tibi centies, abisti
In tantam miser esuritionem,
Vt cenam, nisi pompam, sumptuosiorem,
Toto quæ semel apparas in anno,
Nigræ sordibus explices monetæ,
Et septem veteres tui sodales
Constemus tibi plumbea selibra.
Quid dignum meritis precemur istis?
Optamus tibi milies, Calene:
Hoc si contigerit, fame peribis.

De Afra vetula. CI.

Mammas atque tatas habet Afra, sed ipsa tatarum
Dici, & mammarum maxima mamma potest.

De Afro Demetrio. CII.

Ille manus quondam studiorum fida meorum,
Et felix domino, notus & Cæsaribus,
Destituit primos viridis Demetrius annos.
Quarta tribus lustris addita messis erat.
Ne tamen ad Stygias famulus descenderet vmbras,
Vreret implicitum cum scelerata lues.
Cauimus, & domini ius omne remisimus ægro.
Munere dignus erat conualuisse meo.
Sensit deficiens sua præmia, meque patronum
Dixit, ad infernas liber iturus aquas.

Ad Lycorim. CIII.

Qui pinxit Venerem tuam, Lycori,
Blanditus puto pictor est Mineruæ.

Ad Scæuolam. CIIII.

Si dederint superi decies mihi millia centum,
Dicebas nondum Scæuola factus eques,
Qualiter o viuam, quam largè, quamque beatè!
Riserunt faciles, & tribuere Dei.
Sordidior multo post hoc toga, pænula peior.
Calceus est sarta terque quaterque cute:
Deque decem plures semper seruantur oliuæ:
Explicat & cœnas vnica mensa duas:
Et Veientani bibitur fex crassa rubelli:
Asse cicer tepidum constat, & asse Venus.
In ius o fallax, atque infitiator eamus.
Aut viue, aut decies, Scæuola, redde Deis.

De spectaculo. CV.

Picto quod iuga delicata collo
Pardus sustinet, improbæque tigres
Indulgent patientiam flagello:
Mordent aurea quod lupata cerui,
Quod frenis Libyci domantur vrsi,
Et, quantum Calydon tulisse fertur,
Paret purpureis aper capistris,
Turpes esseda quod trahunt bisontes:

Et molles dare iussa quòd choreas,
Nigro bellua nil negat magistro:
Quis spectacula non putet Deorum?
Hæc transit tamen, vt minora, quisquis
Venatus humiles videt leonum,
Quos velox leporum timor fatigat.
Dimittunt, repetunt, amantque captos,
Et securior est in ore præda,
Laxos cui dare perviosque rictus
Gaudent, & timidos tenere dentes.
Mollem frangere dum pudet rapinam,
Stratis cum modo venerint iuvencis.
Hæc clementia non paratur arte,
Sed norunt cui seruiant leones.

Ad Ouidium. CVI.

In Nomentanis, Ouidi, quod nascitur agris,
Accepit quoties tempora longa, merum,
Exuit annosa mores nomenque senecta,
Et quicquid voluit testa vocatur anus.

Ad Rufum. CVII.

Interponis aquam subinde, Rufe,
Et si cogeris à sodale, raram
Diluti bibis unciam Falerni.
Nunquid pollicita est tibi beatam
Noctem Nævia, sobriasque mavis
Certæ nequitias fututionis?
Suspiras, retices, gemis: negabit.
Crebros ergo bibas licet trientes,
Et durum iugules mero pudorem.
Quid parcis tibi, Rufe? dormiendum est.

Ad Lucium Iulium. CVIII.

Sæpe mihi dicis, Luci clarissime Iuli,
Scribe aliquid magnum, desidiosus homo es.
Otia da nobis, sed qualia fecerat olim
Mæcenas Flacco, Virgilioque suo.
Condere victuras tentem per secula curas,
Et nomen flammis eripuisse meum.
In steriles campos nolunt iuga ferre iuvenci.
Pingue solum lassat, sed iuvat ipse labor.

Ad Gallum. CIX.

Est tibi, sitque precor, multos crescatque per annos
Pulchra quidem, verum Transtiberina domus.
At mea Vipsanas spectant cœnacula laurus.
Factus in hac ego sum iam regione senex.
Migrandum est, vt mane domi te, Galle, salutem.
Et tanti, vel si longiùs illa foret.
Sed tibi non multum est vnum si præsto togatũ.
Multum est hunc vnum si mihi, Galle, nego.
Ipse salutabo decima vel tertia hora.
Mane tibi pro me dicat auere liber.

De Catella Publii. CX.

Issa est passere nequior Catulli.
Issa est purior osculo columbæ.
Issa est blandior omnibus puellis.
Issa est carior Indicis lapillis.
Issa est delecta Catella Publi.
Hanc tu si queritur, loqui putabis.
Sentit, tristitiamque, gaudiumque.
Collo nixa cubat, capitque somnos,
Vt suspiria nulla sentiantur.
Et desiderio coacta ventris,
Gutta pallia non fefellit vlla.
Sed blando pede suscitat, toroque
Deponi rogat, & monet levari.
Castæ tantus inest pudor Catellæ!
Ignorat Venerem: nec invenimus
Dignum tam tenera virum puella.
Hanc ne lux rapiat suprema totam,
Picta Publius exprimit tabella,
In qua tam similem videbis Issam,
Vt sit tam similis sibi nec ipsa.
Issam denique pone cum tabella,
Aut vtramque putabis esse veram.
Aut vtramque putabis esse pictam.

Ad Velocem. CXI.

Scribere me quereris, Velox, epigrammata longa:
Ipse nihil scribis, tu breuiora facis.

Ad Regulum. CXII.

Cum tibi sit sophiæ par fama, & cura Deorum,
Ingenio pietas nec minor ipsa tuo.
Ignorat meritis dare munera, qui tibi librum,
Et qui miratur Regule tura dari.

In Priscum. CXIII.

Cum te non nossem, dominum, regemque vocabã.
Cum bene te noui, iam mihi Priscus eris.

Ad Lectorem. CXIIII.

Quæcunque lusi iuuenis, & puer quondam,
Apinasque nostras, quas nec ipse iam noui,
Male collocare si bonas voles horas,
Et inuidebis otio tuo, Lector,
A Valeriano Pollio petes Quinto,
Per quem perire non licet meis nugis.

Ad Faustinum. CXV.

Hos tibi vicinos, Faustine, Telesphorus hortos
Fænius, & breue rus, vdaque prata tenet.
Condidit hic natæ cineres, nomenque sacrauit,
Quod legis Antullæ, dignior ipse legi.
Et Stygias æquum fuerat patrem isse sub vmbras:
Sed quia non licuit, viuit, vt ossa colat.

In Procillum. CXVI.

Quandam me cupit, inuide Procille,
Toto candidior puella cycno,
Argento, niue, lilio, ligustro.
Sed quandam volo nocte nigriorem,
Formica, pice, graculo, cicada.
Iam suspendia sæua cogitabis,
Si noui bene te, Procille, viues.

De Antullia. CXVII.

Hoc nemus æterno cinerum sacrauit honore,
Fænius, & culti iugera pauca soli.
Hoc tegitur cito rapta suis Antullia sepulcro.
Hoc erit Antulliæ mixtus vterque parens.
Si cupit hunc aliquis, moneo, ne speret agellum:
Perpetuo dominis seruiet iste suis.

In Lupercum. CXVIII.

Occurris quoties, Luperce, nobis,
Vis mittam puerum, subinde dicis.

Cui tradas epigrammaton libellum,
Lectum quem tibi protinus remittam?
Non est quod puero rogare mittas.
Longum est, si velit ad Pirum venire,
Et scalis habito tribus, sed altis.
Quod quaeris propius petas licebit.
Argi nempe soles subire letum:
Contra Caesaris est forum taberna
Scriptis postibus hinc & inde totis,
Omnes ut cito perlegas poetas.
Illinc me pete, nec roges Atrectum,
Hoc nomen dominus gerit tabernae.
De primo dabit alterove nido
Rasum pumice, purpuraque cultum
Denariis tibi quinque Martialem.
Tanti non es, ais? sapis Luperce.

Ad Caecilianum. CXIX.

Cui legisse satis non est epigrammata centum,
Nil illi satis est, Caeciliane, mali.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON LIBER II.

Ad Decianum.

Quid nobis inquis, cum epistola? parumne tibi praestamus, si legimus epigrammata? quid hic porro dicturus es, quod non possis versibus dicere? Video quare Tragoedia aut Comoedia epistolam accipiant, quibus pro se loqui non licet: epigrammata Curione non egent, & contenta sunt sua, id est, mala lingua: in quacumque pagina visum est, epistolam faciunt. Noli ergo, si tibi videtur, rem facere ridiculam, & in toga saltantis inducere personam. Denique videris an te delectet contra retiarium ferula. Ego inter illos sedeo, qui protinus reclamant. Puto, me hercule, Deciane, verum dicis. Quid, si scias cum qua & quam longa epistola negotium fueris habiturus? Itaque, quod exigis, fiat. Debebunt tibi, si qui in hunc librum inciderint, quod ad primam paginam non lassi pervenient.

Ad librum suum. I.

Tercentena quidem poteras epigrammata ferre,
Sed quis te ferret perlegeretque, liber?
At nunc succincti quae sint bona disce libelli.
Hoc primum est, brevior quod mihi charta perit.
Deinde quod haec una peragit librarius hora,
Nec tantum nugis serviet ille meis.
Tertia res haec est, quod si cui forte legeris,
Sis licet usque malus, non odiosus eris.
Te conviva leget mixto quincunce, sed ante
Incipiat positus quam tepuisse calix.
Esse tibi tanta cautus brevitate videris?
Hei mihi, quam multis sic quoque longus eris.

Ad Caesarem Domitianum. II.

Creta dedit magnum, maius dedit Africa nomen,
Scipio quod victor, quodque Metellus habet.
Nobilius domito tribuit Germania Rheno,
Et puer hoc dignus nomine, Caesar, eras.
Frater Idumaeos meruit cum patre triumphos,
Quae datur ex Chattis laurea, tota tua est.

Ad Sextum. III.

Sexte, nihil debes, nil debes, Sexte, fatemur:
Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

Ad Ammianum. IIII.

O quam blandus es, Ammiane, matri!
Quam blanda est tibi mater, Ammiane!
Fratrem te vocat, & soror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt?
Quare non iuvat hoc quod estis esse?
Lusum creditis hoc iocumque? non est.
Matrem quae cupit esse se sororem,
Nec matrem iuvat esse nec sororem.

Ad Decianum. V.

Ne valeam, si non totis, Deciane, diebus
Et tecum totis noctibus esse velim.
Sed duo sunt quae nos disiungunt millia passum:
Quattuor haec fiunt, cum rediturus eam.
Saepe domi non es, cum sis quoque saepe negaris:
Vel tantum causis, vel tibi saepe vacas.
Te tamen ut videam, duo millia non piget ire:
Ut te non videam, quattuor ire piget.

Ad Severum. VI.

I nunc, edere me iube libellos.
Lectis vix tibi paginis duabus
Spectas eschatocollion, Severe,
Et longas trahis oscitationes.
Haec sunt quae relegente me solebas
Per convivia cuncta, per theatra,
Haec sunt aut meliora si qua nescis.
Rapta scribere sex Vitellianis:
Haec sunt singula quae sinu ferebas,
Quid prodest mihi tam macer libellus,
Nullo crassior ut sit umbilico,
Si totus tibi triduo legatur?

Nun-

Nunquam deliciæ supiniores.
Lassus tam cito deficis viator,
Et cum currere debeas Bouillas,
Iter iungere quæris ad Camœnas.
I nunc, edere me iube libellos.

In Attalum. VII.

Declamas bellè, causas agis, Attale, bellè:
Historias bellas, carmina bella facis.
Componis bellè mimos, epigrammata bellè:
Bellus grammaticus, bellus es astrologus.
Et bellè cantas, & saltas, Attale, bellè:
Bellus es arte lyræ, bellus es arte pilæ.
Nil bene cum facias, facis attamen omnia bellè:
Vis dicam, quid sis? magnus es ardelio.

Ad lectorem. VIII.

Si qua videbuntur chartis tibi, lector, in istis,
Siue obscura nimis siue Latina parum:
Non meus est error, nocuit librarius illis,
Dum properat versus annumerare tibi.
Quod si non illum, sed me peccasse putabis,
Tunc ego te credam cordis habere nihil.
Ista tamen mala sunt. quasi nos manifesta negamus.
Hæc mala sunt: sed tu non meliora facis.

De Næuia. IX.

Scripsi, rescripsit nil Næuia, non dabit ergo?
Sed, puto, quod scripsi, legerat: ergo dabit.

In Postumum. X.

Basia dimidio, quæ das mihi, Postume, labro,
Laudo, licet demas hinc quoque dimidium.
Vis dare maius adhuc, & inenarrabile munus?
Hoc tibi habe totum, Postume, dimidium.

In Selium. XI.

Quòd fronte Selium nubila vides Rufe:
Quod ambulator porticum terit seram:
Lugubre quiddam quod tacet piger vultus:
Quod pæne terram tangit indecens nasus,
Quod dextra pectus pulsat, & comam vellit.
Non ille amici fata luget, aut fratris.
Vterque natus viuit, & precor, viuat.
Salua est & uxor, sarcinæque seruique,
Nihil colonus, villicusque decoxit.
Mœroris igitur causa quæ? domi cœnat.

In Postumum. XII.

Esse quid hoc dicam, quòd olent tua basia myrrham,
Quodque tibi est nunquam non alienus odor?
Hoc mihi suspectum est, quod oles bene, Postume, semper:
Postume, non bene olet, qui bene semper olet.

Ad Sextum. XIII.

Et iudex petit, & petit patronus.
Soluas, censeo, Sexte, creditori.

Ad Paulum de Selio. XIIII.

Nil intentatum Selius, nil linquit inausum,
Cœnandum quoties iam videt esse domi.
Currit ad Europen, & te, Pauline, tuosque
Laudat Achilleos, sed sine fine, pedes.
Si nihil Europe fecit, tunc Septa petuntur:
Si quid Phyllirides præstet, & Æsonides.
Hinc quoque deceptus, Memphitica templa frequentat:
Assidet & cathedris, mæsta iuuenca, tuis.
Inde petit centum pendentia tecta columnis,
Illinc Pompeij dona, nemusque duplex.
Nec Fortunati spernit, nec balnea Fausti,
Nec Grylli tenebras, Æoliamque Lupi:
Nam thermis iterum cunctis iterumque lauatur.
Omnia cum fecit, sed renuente Deo,
Lotus ad Europes tepidæ buxeta recurrit,
Si quis ibi serum carpat amicus iter.
Per te, perque tuam, vector lasciue, puellam,
Ad cœnam Selium tu, rogo, Taure, voca.

In Hermum. XV.

Quòd nulli calicem tuum propinas,
Humanè facis, Herme, non superbè.

In Zoilum. XVI.

Zoilus ægrotat, faciunt hanc stragula febrem.
Si fuerit sanus, coccina quid facient?
Quid torus a Nilo, quid Sidone tinctus olenti?
Ostendit stultas quid nisi morbus opes?
Quid tibi cum medicis? dimitte Machaonas omnes.
Vis fieri sanus? stragula sume mea.

Ad Amianum. XVII.

Tonstrix Suburræ faucibus sedet primis,
Cruenta pendent qua flagella tortorum,
Argique letum multus obsidet sutor:
Sed ista tonstrix, Amiane, non tondet.
Non tondet, inquam: quid ergo facit? radit.

In Maximum. XVIII.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cœnam,
Tu captas aliam: iam sumus ergo pares.
Mane salutatum venio, tu diceris isse
Ante salutatum: iam sumus ergo pares.
Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis.
Tu comes alterius: iam sumus ergo pares.
Esse sat est seruum, iam nolo vicarius esse.
Qui rex est, regem, Maxime, non habeat.

Ad Zoilum. XIX.

Felicem fieri credis me, Zoile, cœna,
Felicem cœna, Zoile, deinde tua?
Debet Aricino conuiua recumbere cliuo,
Quem tua fœlicem, Zoile, cœna facit.

De Paulo. XX.

Carmina Paulus emit, recitat sua carmina Paulus.
Nam, quod emas, possis dicere iure tuum.

In Postumum. XXI.

Basia das aliis, aliis das, Postume, dextram.
Dicis, vtrum mauis, elige: malo manum.

De eodem. XXII.

Quid mihi vobiscum est ô Phœbe, nouemque sorores?
Ecce nocet vati Musa iocosa suo.
Dimidio nobis dare Postumus antè solebat
Basia, nunc labro cœpit vtroque dare.

De eodem. XXIII.

Non dicam, licet vsque me rogetis,

Quis sit Posthumus in meo libello.
Non dicam: quid enim mihi necesse est
Has offendere basiationes,
Quae se tam bene vindicare possunt.

In Candidum. XXIIII.

Si det iniqua tibi tristem fortuna reatum,
Squalidus haerebo, pallidiorq; reo.
Si iubeat patria damnatum excedere terra,
Per freta, per scopulos exsulis ibo comes.
Dat tibi divitias: ecquid sunt ista duorum?
Das partem, multum est Candide, das aliquid?
Mecum ergo miser es: quod si Deus ore sereno
Annuerit, felix, Candide, solus eris.

Ad Gallam. XXV.

Das nunquam, semper promittis, Galla, roganti.
Si semper fallis, iam rogo, Galla, nega.

Ad Bithynicum. XXVI.

Quod querulum spirat, quòd acerbum Naevia tussit,
Inq; suos mittit sputa subinde sinus,
Iam te rem factam Bithynice credis habere?
Erras, blanditur Naevia, non moritur.

De Selio. XXVII.

Laudantem Selium, coena cùm retia tendit,
Accipe sive legas, sive patronus agas.
Effetè, graviter, cito, nequiter, euge, beatè:
Hoc volui, facta est iam tibi coena, tace.

In Sextillum. XXVIII.

Rideto multùm, qui te, Sextille, cinaedum
Dixerit, & digitum porrigito medium.
Sed nec pedico es, nec tu, Sextille, fututor,
Calida Vetustinae nec tibi bucca placet.
Ex istis nihil es, fateor, Sextille: quid ergo es?
Nescio: sed tu scis, res superesse duas.

Ad Rufum. XXIX.

Rufe, vides illum subsellia prima terentem,
Cuius & hinc lucet sardonychata manus:
Quaeq; Tyron toties epotavere lacernae,
Et toga non tactas vincere iussa nives:
Cuius olet toto pinguis coma Marcelliano,
Et splendent vulso brachia trita pilo:
Non extrema sedet lunata lingula planta,
Coccina non laesum cingit aluta pedem:
Et numerosa linunt stellantem splenia frontem.
Ignoras quid sit? splenia tolle, leges.

In Caium. XXX.

Mutua viginti sestertia fortè rogabam,
Quae vel donanti non grave munus erat.
Quippe rogabatur felixq; vetusq; sodalis,
Et cuius laxas arca flagellat opes.
Is mihi, dives eris, si caussas egeris, inquit:
Quod peto da, Cai, non peto consilium.

Ad Marianum. XXXI.

Saepe ego Chrestinam futui, det quàm bene, quaeris,
Supra quod fieri nil, Mariane potest.

In Ponticum. XXXII.

Lis mihi cum Balbo est, tu Balbum offendere non vis,
Pontice: cum Licino, hic quoque magnus homo est,
Vexat saepe meum Patrobas confinis agellum:
Contra libertum Caesaris ire times.
Abnegat, & retinet nostrum Laronia servum:
Respondes, orba est, dives, anus, vidua.
Non bene, crede mihi, servo servitur amico:
Sit liber, dominus qui volet esse meus.

In Phileum. XXXIII.

Cur non basio te, Philaeni? calva es.
Cur non basio te, Philaeni? rufa es.
Cur non basio te, Philaeni? lusca es.
Te qui basiat, hic, Philaeni, fellat.

In Gallam. XXXIV.

Cùm placeat Phileros, tota tibi dote redemptus,
Tres pateris natos, Galla, perire fame.
Praestatur cano tanta indulgentia cunno,
Quem nec casta potest iam decuisse Venus.
Perpetuam Dii te faciant Philerotis amicam,
O mater, qua nec Pontia deterior.

Ad Phoebum. XXXV.

Cùm sint crura tibi, simulent quae cornua Lunae,
In rhytio poteras, Phoebe, lavare pedes.

In Pannicum. XXXVI.

Pectere te nolim, sed nec turbare capillos.
Splendida sit nolo, sordida nolo cutis.
Nec tibi mitrarum, nec sit tibi barba reorum.
Nolo virum nimium, Pannice, nolo parum.
Nunc tibi crura pilis, & sunt tibi pectora setis
Horrida, sed mens est, Pannice, vulsa tibi.

In Caecilianum. XXXVII.

Quicquid ponitur hinc, & inde verris,
Mammas suminis, imbricemq; porci,
Communemq; duobus attagenam,
Mullum dimidium, lupumq; totum,
Muraenaeq; latus, femurq; pulli,
Stillantemq; alica sua palumbum.
Haec cùm condita sunt, madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus otiosa turba.
Ullus si pudor est, repone coenam,
Cras te Caeciliane, non vocabo.

In Linum. XXXVIII.

Quid mihi reddat ager, quaeris, Line, Nomentanus.
Hoc mihi reddit ager, te, Line, non video.

De muneribus moechae. XXXIX.

Coccina famosae donas, & ianthina moechae.
Vis dare, quae meruit munera? mitte togam.

In Tongilium. XL.

Uri Tongilius male dicitur hemitritaeo.
Novi hominis mores: esurit, atque sitit.
Subdola tenduntur crassis modo retia turdis,
Hamus & in mullum mittitur, atque lupum.
Caecuba saccentur, quaeque annus coxit Opimi,
Condantur parco fusca Falerna vitro.
Omnes Tongilium medici iussere lavari.
O stulti, febrem creditis esse? gula est.

In Maximinam. XLI.

Ride si sapis, ò puella, ride,
Pelignus, puto, dixerat poeta,

Sed.

Sed non dixerat omnibus puellis.
Quamuis dixerit omnibus puellis,
Non dixit tibi: tu puella non es,
Et tres sunt tibi, Maximina, dentes,
Sed planè piceique, buxeique.
Quare, si speculo, mihiq; credis,
Debes non aliter timere risum,
Quàm ventum Spanius, manumq; Priscus,
Quàm cretata timet Fabulla nimbum,
Cerussata timet Sabella solem.
Vultus indue tu magis seueros,
Quàm coniux Priami, nurusq; maior.
Mimos ridiculi Philistionis,
Et conuiuia nequiora vita,
Et quicquid lepida procacitate
Laxat perspicuo labella risu.
Te mœsta decet assidere matri.
Lugentique virum, piumq; fratrem,
Et tantum tragicis vacare Musis.
At tu, iudicium, secuta nostrum,
Plora, si sapis, ò puella, plora.

In Zoilum. XLII.

Zoile, quid solum subluto podice perdis?
Spurcius vt fiat, Zoile, merge caput.

In Candidum. XLIII.

Candide κοινὰ φίλων hæc sunt tua Candide πάντα,
Quæ tu magniloquus nocte, dieq; sonas.
Te Lacedæmonio velat toga lota Galeso,
Vel quam seposito de grege Parma dedit:
At me, quæ passa est furias, & cornua tauri,
No uerit dici quam pila prima suam.
Misit Agenoridæ Cadmi tibi terra lacernas,
Non vendes nummis coccina nostra tribus.
Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes,
Fulcitur testa fagina mensa mihi.
Immodici tibi flaua tegunt chrysendeta mulli,
Concolor in nostra Cammare lance rubes.
Grex tuus Iliaco poterat certare cinædo,
At mihi succurrit pro Ganymede manus.
Ex opibus tantis veteri fidoq; sodali
Das nihil, & dicis, Candide, κοινὰ φίλων.

In Sextum. XLIIII.

Emi seu puerum, togámve pexam,
Seu tres, vt puto, quatuórve libras,
Sextus protinus ille fœnerator,
Quem nostis veterem meum sodalem,
Ne quid fortè petam, timet, cauetq;
Et secum, sed vt audiam, susurrat,
Septem millia debeo Secundo,
Phœbo quatuor, vndecim Phileto,
Et quadrans mihi nullus est in arca.
O grande ingenium mei sodalis!
Durum est, Sexte, negare, cùm rogaris,
Quanto duriùs, antequàm rogeris?

Ad Glyptum. XLV.

Quæ tibi non stabat, præcisa est mentula, Glypte,
Demens cum ferro quid tibi? gallus erat.

In Nævolum. XLVI.

Florida per varios vt pingitur Hybla colores,
Cùm breue Sicanæ ver populantur apes:
Sic tua suppositis perlucent præla lucernis:
Sic micat innumeris arcula synthesibus.
Atque vnam vestire tribum tua vellera possunt,
Apula non vno quæ grege terra tulit.
Tu spectas hiemem succincti lentus amici,
Prò scelus, & lateris frigora tuta times.
Quantum erat, infelix, pannis fraudare duobus,
Non metuas mortem, Nævole, sed tineas?

In Gallum. XLVII.

Subdola famosa, moneo, fuge retia mœchæ,
Lævior ò conchis, Galle, Cytheriacis.
Confides natibus? non est pædico maritus:
Quæ faciat duo sunt, irrumat, aut futuit.

Ad Rufum. XLVIII.

Cauponem, laniumq;, balneúmque,
Tonsorem, tabulamque, calculoque,
Et paucos, sed vt eligam, libellos,
Vnum non nimium rudem sodalem.
Et caram puero meo puellam,
Et grandem puerum, diuq; lauem,
Hæc præsta mihi, Rufe, vel Bitontis,
Et thermas tibi habe Neronianas.

De Thelesina. XLIX.

Vxorem nolo Thelesinam ducere: quare?
Mœcha est, sed pueris dat Thelesina, volo.

In Lesbiam. L.

Quod fellas, & aquam potas, nil, Lesbia, peccas:
Qua tibi parte opus est, Lesbia, sumis aquam.

In Hylum. LI.

Vnus sæpe tibi tota denarius arca
Cum sit, & hic, culo tritior, Hyle, tuo,
Non tamen hunc pistor, non auferet hunc tibi caupo.
Sed si quis nimio pene superbus erit.
Infelix venter spectat conuiuia culi,
Et semper miser hic esurit, ille vorat.

De Dasio. LII.

Nouit licturas Dasius numerare, poposcit
Mammosam Spathalen, pro tribus illa dedit.

In Maximum. LIII.

Vis fieri liber? mentiris, Maxime, non vis:
Sed fieri si vis, hac ratione potes.
Liber eris, cænare foris si, Maxime, nolis,
Veientana tuam si domat vna sitim.
Si ridere potes miseri chrysendetq; Cinnæ:
Contentus nostra si potes esse toga.
Si plebeia Venus gemino tibi vincitur asse:
Si tua non rectus tecta subire potes.
Hæc tibi si vis est, si mentis tanta potestas,
Liberior Partho viuere rege potes.

In Linum. LIV.

Quid de te, Line, suspicetur vxor,
Et qua parte velit pudiciorem,
Certis indicijs satis probauit.
Custodem tibi quæ dedit spadonem:
Nil nasutius hac, maligniusque est.

Ad Sextum. LV.

Vis te, Sexte, coli, volebam amare.
Parendum est tibi, quod iubes, coleris.

De vxore Galli. LVI.

Gentibus in Libycis uxor tua, Galle, notatur
Immodicæ fœdo crimine auaritiæ.
Sed mera narrantur mendacia: non solet illa
Accipere omnino: quid solet ergo? dare.

In fictum diuitem. LVII.

Hic, quem videtis gressibus vagis lentum,
Amethystinatus media qui secat septa,
Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipse Codrus alpha penulatorum:
Quem grex togatus sequitur, & capillatus,
Recens, & sella, linteisq; lorisq;
Oppignerauit modo ad Claudij mensam
Vix octo nummis anulum, vnde cœnaret.

In Zoilum. LVIII.

Pexatus pulchre rides mea, Zoile, trita.
Sunt hæc trita quidem, Zoile, sed mea sunt.

De cœnatione micæ. LIX.

Mica vocor: quid sim, cernis: cœnatio parua.
Ex me Cæsareum prospicis ecce tholum.
Frange toros, pete vina, rosas cape, tingere nardo,
Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

In Hylum. LX.

Vxorem armati futuis, puer Hyle. Tribuni,
Supplicium tantum dum puerile times.
Væ tibi, dum ludis, castrabere: iam mihi dices,
Non licet hoc. quid? tu quod facis, Hyle, licet?

In Maledicum. LXI.

Cum tibi vernarent dubia lanugine malæ,
Lambebat medios improba lingua viros.
Postquam triste caput fastidia vespillonum,
Et miseri meruit tædia carnificis.
Vteris ore aliter, nimiaq; æmugine captus,
Adlatras nomen, quod tibi cumq; datur.
Hæreat inguinibus potius tam noxia lingua.
Nam, cum fellaret, purior illa fuit.

In Labienum. LXII.

Quòd pectus, quòd crura tibi, quòd brachia vellis,
Quòd cincta est breuibus mentula tonsa pilis,
Hæc præstas, Labiene, tuæ, quis nescit? amicæ:
Cui præstas culum, quem, Labiene, pilas?

In Milichum. LXIII.

Sola tibi fuerant sestertia, Miliche, centum,
Quæ tulit e sacra Leda redempta via.
Miliche, luxuria est, si tanti diues amares.
Non amo, iam dices: hæc mage luxuria est.

In Taurum. LXIV.

Dum modo caussidicum, dum te modo rhetora fingis,
Et non decernis, Taure, quid esse velis,
Peleos, & Priami transit, vel Nestoris ætas,
Et fuerat serum iam tibi desinere.
Incipe tres vno perierunt rhetores anno,
Si quid habes animi, si quid in arte vales.
Si schola damnatur, fora litibus omnia feruent.
Ipse potest fieri Marsya caussidicus.
Eia age, rumpe moras, quo te spectabimus vsq;?
Dum quid sis dubitas, iam potes esse nihil.

In Saletanum. LXV.

Cur tristiorem cernimus Saletanum?
An caussa leuis est? extulit, inquis, vxorem.
O grande fati crimen! o grauem casum!
Illa, illa diues mortua est Secundilla,
Centena decies quæ tibi dedit dotis?
Nollem accidisset hoc tibi, Saletane.

In Lalagen. LXVI.

Vnus de toto peccauerat orbe comarum
Anulus, incerta non bene fixus acu.
Hoc facinus Lalage, speculo, quo viderat, vlta est,
Et cecidit sæuis icta Plecusa comis.
Desine iam Lalage tristes ornare capillos,
Tangat & insanum nulla puella caput.
Hoc salamandra notet, vel sæua nouacula nudet,
Vt digna speculo fiat imago tuo.

In Postumum. LXVII.

Occurris quocumq; loco mihi, Postume, clamas
Protinus, & prima est hæc tua vox, quid agis?
Hoc si me decies vna conueneris hora,
Dicis: habes, puto, tu, Postume, nil quod agas.

Ad Olum. LXVIII.

Quòd te nomine iam tuo saluto,
Quem regem, & dominum prius vocabam,
Ne me dixeris esse contumacem,
Totis pillea sarcinis redemi.
Reges & dominos habere debet,
Qui se non habet, atq; concupiscit,
Quod reges dominiq; concupiscunt.
Seruum si potes, Ole, non habere,
Et regem potes, Ole non habere.

In Classicum. LXIX.

Inuitum cœnare foris te, Classice, dicis,
Si non mentiris, Classice, dispeream.
Ipse quoque ad cœnam gaudebat Apicius ire,
Cum cœnaret, erat tristior ille domi.
Si tamen inuitus vadis, cur, Classice, vadis?
Cogor, ais. verum est. cogitur & Selius.
En rogat ad cœnam Melior te, Classice, rectam:
Grandia verba vbi sunt? si vir es, ecce nega.

In Cotilum. LXX.

Non vis in solio prius lauari
Quenquam, Cotile: caussa quæ, nisi hæc est?
Vndis ne fouearis irrumatis.
Te primus licet abluas, necesse est
Ante hic mentula, quàm caput lauetur.

Ad Cæcilianum. LXXI.

Candidius nihil est te, Cæciliane, notaui,
Si quando ex nostris disticha pauca legis.
Protinus aut Marsi recitas, aut scripta Catulli.
Hoc mihi das, tanquam deteriora legas,
Vt collata magis placeant mea? credimus illud:
Malo tamen recites, Cæciliane, tua.

In Postumum. LXXII.

Hesterna factum narratur, Postume, cœna,
Quod nollem: quis enim talia facta probet?
Os tibi præcisum, quanto non ipse Latinus
Vilia Panniculi percutit ora sono.
Quodq; magis mirum est, auctorem criminis huius
Cæcilium tota rumor in vrbe sonat.

Esse.

Esse negas factum: vis hoc me credere, credo.
Quid quod habet testes, Pessime, Cæcilius?

In Lyrim. lxxiii.

Quid faciat vult scire Lyris, quod sobria fellat.

In Saufellum. lxxiv.

Cinctum togatis post, & antè Saufellum,
Quanta reduci Regulus solet turba,
Ad alta tonsum templa cùm reum misit,
Materne, cernis: inuidere noli to.
Comitatus iste sit, precor, tuus nunquam.
Hos illi amicos, & greges togatorum,
Fusciculenus præstat, & Fauentinus.

De leone. lxxv.

Verbera securi solitus leo ferre magistri,
Insertamque pati blandus in ora manum,
Dedidicit pacem, subito feritate reuersa,
Quanta nec in Libycis debuit esse iugis.
Nam duo de tenera puerilia corpora turba,
Sanguineam rastris quæ renouabat humum,
Sæuus, & infelix furiali dente peremit:
Martia non vidit maius arena nefas.
Exclamare libet, crudelis, perfide prædo,
A nostra pueris parcere disce lupa.

De Mario. lxxvi.

Argenti libras Marius tibi quinque reliquit.
Cui nihil ipse dabas, is tibi verba dedit.

In Cosconium. lxxvii.

Cosconi, qui longa putas epigrammata nostra,
Vtilis vngendis axibus esse potes.
Hac tu credideris longum ratione colossum,
Et puerum Bruti dixeris esse breuem.
Disce, quod ignoras, Marsi doctique Pedonis
Sæpe duplex vnum pagina tractat opus.
Non sunt longa, quibus nihil est, quod demere possis:
Sed tu, Cosconi, disticha longa facis.

Ad Cæcilianum. lxxviii.

Æstiuo serues vbi piscem tempore, quæris?
In thermis serua, Cæciliane, tuis.

In Nasicam. lxxix.

Inuitas tunc me, cùm scis, Nasica, vocatum:
Excusatum habeas me, rogo, cœno domi.

De Fannio. lxxx.

Hostem cùm fugeret, se Fannius ipse peremit.
Hic rogo non furor est, ne moriare, mori.

In Zoilum. lxxxi.

Laxior hexaphoris tua sit lectica licebit.
Cùm tamen hæc tua sit, Zoile, sandapila.

Ad Ponticum. lxxxii.

Abscissa seruum quid figis, Pontice, lingua?
Nescis tu populum, quod tacet ille, loqui.

In sæuum maritum. lxxxiii.

Fœdasti miserum, marite, mœchum,
Et se, qui fuerant prius, requirunt
Trunci naribus auribusque vultus.
Credis te satis esse vindicatum?
Erras, iste potest & irrumare.

In Sertorium. lxxxiiii.

Mollis erat, facilisque viris Pœantius heros:
Vulnera sic Paridis dicitur vlta Venus.
Cur lingat cunnum Siculus Sertorius, hoc est.
Ex hoc occisus, Rufe, videtur Erix.

Ad amicum. lxxxv.

Vimine clausa leui niueæ custodia coctæ,
Hoc tibi Saturni tempore munus erit.
Dona quod æstatis misi tibi mense Decembri;
Si quereris, rasam tu mihi mitte togam.

Ad Classicum. lxxxvi.

Quòd nec carmine glorior supino,
Nec retro lego Sotaden cinædum,
Nusquam Græcula quod recantat Echo,
Nec dictat mihi luculentus Attis
Mollem debilitate Galliambon,
Non sum, Classice, tam malus poeta.
Quid si per graciles vias petauri,
Inuitum iubeas subire Ladam?
Turpe est difficiles habere nugas,
Et stultus labor est ineptiarum.
Scribat carmina circulis Palæmon:
Me raris iuuat auribus placere.

In Phœbum. lxxxvii.

Dicis, amore tui bellas ardere puellas,
Qui faciem sub aqua, Phœbe, natantis habes.

In Mamercum. lxxxviii.

Nil recitas, & vis, Mamerce, poëta videri.
Quicquid vis, esto, dummodò nil recites.

In Gaurum. lxxxix.

Quod nimio gaudes noctem producere vino,
Ignosco: vitium, Gaure, Catonis habes.
Carmina quòd scribis Musis, & Apolline nullo,
Laudari debes: hoc Ciceronis habes.
Quòd vomis, Antoni: quòd luxuriaris, Apici:
Quòd fellas, vitium dic mihi cuius habes?

Ad Quinctilianum. xc.

Quinctiliane, vaga moderator summe iuuentæ,
Gloria Romanæ, Quinctiliane, togæ:
Viuere quòd propero pauper, nec inutilis annis,
Da veniam: properat viuere nemo satis.
Differat hoc, patrios optat qui vincere census,
Atriaque immodicis arctat imaginibus.
Me focus, & nigros non indignantia fumos
Tecta iuuant, & fons viuus, & herba rudis.
Sit mihi verna satur, sit non doctissima coniux,
Sit nox cum somno, sit sine lite dies.

Ad Cæsarem Domitianum. xci.

Rerum certa salus, terrarum gloria, Cæsar,
Sospite quo magnos credimus esse Deos:
Si festinatis toties tibi lecta libellis
Detinuere oculos carmina nostra tuos,
Quod fortuna vetat fieri, permitte videri,
Natorum genitor credar vt esse trium.
Hæc, si displicui, fuerint solatia nobis:
Hæc fuerint nobis præmia, si placui.

Ad vxorem. xcii.

Natorum mihi ius trium roganti,
Musarum pretium dedit mearum,
Solus, qui poterat, valebis vxor.
Non debet domino perire munus.

Ad Regulum. XCIII.

Primus ubi est, inquis, cum sit liber iste secundus?
Quid faciam si plus ille pudoris habet?
Tu tamen hunc fieri si mavis, Regule, primum,
Unum de titulo tollere iota potes.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON LIBER III.

Ad lectorem, de libro Gallicano. I.

Hoc tibi, quicquid id est, longinquis mittit ab oris
Gallia Romanae nomine dicta togae.
Hunc legis, & laudas librum fortasse priorem.
Illa, vel haec mea sunt, quae meliora putas.
Plus sane placeat domina qui natus in urbe est:
Debet enim Gallum vincere verna liber.

Ad librum suum. II.

Cuius vis fieri, libelle, munus?
Festina tibi vindicem parare,
Ne nigram cito raptus in culinam
Cordylas madida tegas papyro,
Vel thuris piperisque sis cucullus.
Faustini fugis in sinum? sapisti.
Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontis gemino decens honore
Pictis luxurieris umbilicis,
Et te purpura delicata velet,
Et cocco rubeat superbus index:
Illo vindice nec Probum timeto.

In mulierem deformem. III.

Formosam faciem nigro medicamine velas,
Sed non formoso corpore laedis aquas.
Ipsam crede Deam verbis tibi dicere nostris,
Aut aperi faciem, vel tunicata lava.

Ad librum suum. IV.

Romam vade liber; si, veneris unde, requiret,
Aemiliae dices de regione viae.
Si quibus in terris, qua simus in urbe, rogabit,
Corneli referas me licet esse foro.
Cur absim, quaeret; breviter tu multa fatere:
Non poterat vanae taedia ferre togae.
Si quando veniet, dicet, responde, poeta:
Exierat: veniet, cum citharoedus erit.

Ad eundem. V.

Vis commendari sine me cursurus in urbem,
Parve liber, multis? an satis unus erit?
Unus erit, mihi crede, satis, cui non eris hospes,
Iulius, assiduum nomen in ore meo.
Protinus hunc adeas primo sub limine tecti,
Quos tenuit Daphnis, nunc tenet ille Lares.
Est illi coniux, quae te manibusque sinuque
Excipiet, vel si pulverulentus eas.
Hos tu seu pariter, sive hanc illumve priorem
Videris, hoc dices: Marcus avere iubet.
Hoc satis est. alios commendat epistola: peccat,
Qui commendandum se putat esse suis.

Ad Marcellinum. VI.

Lux tibi post idus numeratur tertia Maias,
Marcelline, tuis bis celebranda sacris.
Imputat aethereos ortus haec prima parenti,
Libat florentes haec tibi prima genas.
Magna licet dederit iucundae munera vitae,
Plus nunquam patri praestitit illa dies.

De Sportula. VII.

Centum, miselli iam valete quadrantes,
Anteambulonis congiarium lassi,
Quos dividebat balneator elixus.
Quid cogitatis, o fames amicorum?
Regis superbi sportulae recesserunt.
Nihil stropharum est, iam salarium dandum est.

In Quintum. VIII.

Thaida Quinctus amat. quam Thaida? Thaida luscam.
Unum oculum Thais non habet, ille duo.

In Cinnam. IX.

Versiculos in me narratur scribere Cinna.
Non scribit, cuius carmina nemo legit.

In Philomusum. X.

Constituit, Philomuse, pater tibi millia bina
Menstrua, perque omnes praestitit illa dies.
Luxuriam premeret cum crastina semper egestas,
Et vitiis essent danda diurna tuis,
Idem te moriens heredem ex asse reliquit:
Exheredavit te, Philomuse, pater.

Ad Quinctum. XI.

Si tua nec Thais nec lusca est, Quincte, puella,
Cur in te factum distichon esse putas?
Sed simile est aliquid pro Laide, Thaida dixi.
Dic mihi, quid simile est Thais, & Hermione?
Tu tamen es Quinctus, mutemus nomen amantis,
Si non vult Quinctus Thaida, Sextus amet.

In Fabullum. XII.

Unguentum fateor bonum dedisti
Convivis here, sed nihil scidisti.
Res salsa est, bene olere & esurire.
Qui non coenat, & ungitur, Fabulle,
Hic vere mihi mortuus videtur.

In Naevium. XIII.

Dum non vis leporem, dum non vis carpere mullum,
Et plusquam patri Naevia, parcis apro,
Accusas, rumpisque coquum, tanquam omnia cruda

At-

Attulerit. nunquam sic ego crudus ero.

De Tucio. XIIII.

Romam petebat esuritor Tuccius
Profectus ex Hispania.
Occurrit illi sportularum fabula,
A ponte rediit Mulvio.

De Codro. XV.

Plus credit nemo, quam tota Codrus in vrbe,
Cùm sit tam pauper, quomodo? cęcus amat.

In cerdonem. XVI.

Das gladiatores, sutorum regule, cerdo,
Quodq; tibi tribuit subula, sica rapit.
Ebrius es: nec enim faceres id sobrius vnquam,
Vt velles corio ludere, cerdo, tuo.
Lusisti, satis est: sed te, mihi crede, memento
Nunc in pellicula cerdo tenere tua.

In Sabidium. XVII.

Circumlata diu mensis scriblita secundis
Vrebat nimio sæua calore manus.
Sed magis ardebat Sabidi gula: protinus ergo
Sufflauit buccis, terq; quaterq; suis.
Illa quidem tepuit, digitosq; admittere visa est,
Sed nemo potuit tangere, merda fuit.

In Maximum. XVIII.

Perfrixisse tuas questa est præfatio fauces.
Cum te excusaris, Maxime, quid recitas?

De vipera in ore vrsæ. XIX.

Proxima centenis ostenditur vrsa columnis,
Exornant fictæ qua Platanona feræ.
Huius dum patulos alludens tentat hiatus,
Pulcher Hylas, teneram mersit in ora manum.
Vipera sed cæco scelerata latebat in ore,
Viuebatq; anima deteriore fera.
Non sensit puer esse dolos, nisi dente recepto,
Dum perit: o facinus, falsa quod vrsa fuit!

De Canio. XX.

Dic, Musa, quid agat Canius meus Rufus?
Vtrum ne chartis tradit ille victuris
Legenda temporum acta Claudianorum?
An quæ Neroni falsus astruit scriptor?
An æmulatur improbi iocos Phædri?
Lasciuus elegis, an seuerus herois?
An in cothurnis horridus Sophocleis?
An otiosus in schola poetarum,
Lepore tinctos Attico sales narrat?
Hinc si recessit, porticum terit templi.
An spatia carpit lentus Argonautarum.
An delicatæ sole rursus Europæ
Inter tepentes post meridiem buxos
Sedet, ambulatue liber acribus curis?
Titine thermis, an lauatur Agrippæ,
An impudici balneo Tigillini?
An rure Tulli fruitur, atque Lucani?
An Pollionis dulce currit ad quartum?
An æstuantes iam profectus ad Baias
Piger Lucrino nauculatur in stagno?
Vis scire quid agat Canius tuus? ridet.

In crudelem dominum. XXI.

Proscriptum famulus seruauit fronte notatus.
Non fuit hæc domini vita, sed inuidia.

De Apicio. XXII.

Dederas, Apici, bis tricenties ventri,
Sed adhuc supererat centies tibi laxum.
Hoc tu grauatus, ne famem & sitim ferres,
Summa venenum potione duxisti.
Nil est, Apici, tibi gulosius factum.

In inuitatorem. XXIII.

Omnia cum retro pueris obsonia tradas,
Cur non mensa tibi ponitur à pedibus?

De Tusco haruspice. XXIV.

Vite nocens rosa stabat moriturus ad aras
Hircus, Bacche, tuis victima grata sacris.
Quem Tuscus mactare Deo cum vellet haruspex,
Dixerat agresti forte, rudique viro,
Vt citò testiculos peracuta falce secaret,
Teter vt immundæ carnis abiret odor.
Ipse super virides aras luctantia pronus
Dum resecat cultro colla, premitq; manu,
Ingens iratis apparuit hernia sacris.
Occupat hanc ferro rusticus, atque secat:
Hoc ratus antiquos sacrorum poscere ritus,
Talibus & fibris numina prisca coli.
Sic, modo qui Tuscus fueras, nunc Gallus haruspex,
Dum iugulas hircum, factus es ipse caper.

Ad Faustinum. XXV.

Si temperari balneum cupis feruens,
Faustine, quod vix Iulianus intraret:
Roga lauet vt rhetorem Sabineum,
Neronianas is refrigerat thermas.

In Candidum. XXVI.

Prædia solus habes, & solus, Candide, nummos.
Aurea solus habes, murrhina solus habes:
Massica solus habes, & Opimi Cæcuba solus:
Et cor solus habes, solus & ingenium.
Omnia solus habes, hoc me puto velle negare:
Vxorem sed habes, Candide, cum populo.

In Gallum. XXVII.

Nunquam me reuocas, venias cum sæpe vocatus:
Ignosco, nullum si modo, Galle, vocas.
Inuitas alios: vitium est vtriusque. quod inquis,
Et mihi cor non est, & tibi, Galle, pudor.

In Nestorem. XXVIII.

Auriculam Mario grauiter miraris olere.
Tu facis hoc, garris, Nestor, in auriculam.

In Zoilum. XXIX.

Has cum gemina compede dedicat catenas
Saturno, tibi Zoilus, anulos priores.

Ad Gargilianum. XXX.

Sportula nulla datur, gratis conuiua recumbis.
Dic mihi, quid Romæ, Gargiliane, facis?
Vnde tibi togula est, & fuscæ pensio cellæ?
Vnde datur quadrans? vnde vir es Chiones?
Cum ratione licet dicas te viuere summa,
Quod viuis, nulla cum ratione facis.

Ad Rufinum. XXXI.

Sunt tibi, confiteor, diffusi iugera campi,
Vrbanáq; tenent prædia multa Lares:
Et seruit dominæ numerosus debitor arcæ,

Sustentatq; tuas aurea mensa dapes.
Fastidire tamen noli, Rufine, minores:
Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

In Matriniam. XXXII.

Non possem vetulam, quereris, Matrinia? possum
Et vetulam: sed tu mortua, non vetula es.
Possum Hecubam, possum Nioben, Matrinia: sed, si
Nondum erit illa canis, nondum erit illa lapis.

Qualem puellam velit. XXXIII.

Ingenuam malo, sed, si tamen illa negetur,
Libertina mihi proxima conditio est.
Extremo est ancilla loco: sed vincet vtranq;,
Si facie nobis haec erit ingenua.

Ad Chionem. XXXIV.

Digna tuo cunnis, indignaq; nomine, dicam:
Frigida es, & nigra es: non es, & es Chione.

De piscibus sculptis. XXXV.

Artis Phidiacae toreuma clarum,
Pisces aspicis: adde aquam, natabunt.

In Fabianum. XXXVI.

Quod nouus, & nuper factus tibi praestat amicus,
Hoc praestare iubes me, Fabiane, tibi.
Horridus vt primo semper te mane salutem,
Per mediumq; trahat me tua sella lutum:
Lassus vt in thermas decima vel serius hora
Te sequar, Agrippae cùm lauer ipse Titi.
Hoc per triginta merui, Fabiane, Decembres,
Vt sim tyro tuae semper amicitiae?
Hoc merui, Fabiane, toga, tritaq;, meaq;,
Vt nondum credas me meruisse rudem.

In irascentes amicos. XXXVII.

Irasci tantum felices nostis amici.
Non bellè facitis: sed iuuat hoc facere.

Ad Sextum. XXXVIII.

Quae te causa trahit, vel quae fiducia Romam,
Sexte? quid aut speras, aut petis inde? refer.
Caussas, inquis, agam Cicerone disertius ipso,
Atq; erit in triplici par mihi nemo foro.
Egit Atestinus caussas, & ciuis: vtrunq;
Noras, sed neutri pensio tota fuit.
Si nihil hinc veniet, pangentur carmina nobis:
Audieris, dices esse Maronis opus.
Insanis, omnes gelidis quicunq; lacernis
Sunt tibi, Nasones, Virgiliosq; vides.
Atria magna colam: vix tres aut quatuor ista
Res aluit, pallet caetera turba fame.
Quid faciam? suade: nam certum est viuere Romae,
Si bonus es, casu viuere, Sexte, potes.

De Lycori. XXXIX.

Iliaco similem puerum, Faustine, ministro
Lusca Lycoris amat: quàm bene lusca videt?

In Thelesinum. XL.

Mutua quòd nobis ter quinquaginta dedisti
Ex opibus tantis, quas grauis arca premit,
Esse tibi magnus, Thelesine, videris amicus.
Tu magnus, quòd das: immò ego, quòd recipis.

De lacerta caelata. XLI.

Inserta phialae Mentoris manu ducta
Lacerta viuit & timetur argentum.

In Pollam. XLII.

Lomento rugas vteri quòd condere tentas,
Polla, tibi ventrem, non mihi labra linis.
Simpliciter pateat vitium fortasse pusillum:
Quod tegitur, maius creditur esse malum.

In Lentinum. XLIII.

Mentiris iuuenem tinctis, Lentine, capillis,
Tam subito coruus, qui modo cygnus eras.
Non omnes fallis: scit te Proserpina canum:
Personam capiti detrahet illa tuo.

In Ligurinum. XLIV.

Occurrit tibi nemo quòd libenter,
Quod, quacunq; venis, fuga est, & ingens
Circa te, Ligurine, solitudo,
Quid sit, scire cupis: nimis poeta es.
Hoc valdè vitium periculosum est.
Non tigris catulis citata raptis,
Non dipsas medio perusta sole,
Nec sic scorpius improbus timetur.
Nam tantos, rogo, quis ferat labores?
Et stanti legis, & legis sedenti,
Currenti legis, & legis cacanti.
In thermas fugio, sonas ad aurem.
Piscinam peto, non licet natare.
Ad coenam propero, tenes euntem.
Ad coenam venio, fugas sedentem.
Lassus dormio, suscitas iacentem.
Vis, quantum facias mali, videre?
Vir iustus, probus, innocens, timeris.

De eodem. XLV.

Fugerit an mensas Phoebus, coenamq; Thyestae,
Ignoro: fugimus nos, Ligurine, tuam.
Illa quidem lauta est, dapibusq; instructa superbis,
Sed nihil omninò, te recitante, placet.
Nolo mihi ponas rhombum, mullúmve bilibrem,
Nec volo boletos, ostrea nolo: tace.

Ad Candidum. XLVI.

Exigis à nobis operam sine fine togatam:
Non eo, libertum sed tibi mitto meum.
Non est, inquis, idem: multo plus esse probabo.
Vix ego lecticam subsequor: ille feret.
In turbam incideris, cunctos vmbone repellet:
Inualidum est nobis, ingenuumq; latus.
Quidlibet in caussis narraueris, ipse tacebo:
At tibi tergeminum mugiet ille sophos.
Lis erit, ingentes faciet conuicia voce:
Esse pudor vetuit fortia verba mihi.
Ergo nihil nobis, inquis, praestabis amicus?
Quicquid libertus, Candide, non poterit.

De Basso. XLVII.

Capena grandi porta qua pluit gutta,
Phrygiaeq; matris Almo qua lauat ferrum,
Horatiorum qua viret sacer campus,
Et qua pusilli feruet Herculis fanum,
Faustine, plena Bassus ibat in rheda,
Omnes beati copias trahens ruris.
Illic videres frutice nobili caules,

Et vtrunque porrum, sessilesq; lactucas,
Pigroq; ventri non inutiles betas.
Illic coronam pinguibus grauem turdis,
Leporemq; læsum Gallici canis dente,
Nondumq; victa lacteum faba porcum.
Nec feriatus ibat ante carrucam,
Sed tuta fœno cursor oua portabat.
Romam petebat Bassus, immò rus ibat.

De Ollo. XLVIII.

Pauperis exstruxit cellam, sed vendidit Ollus
Prædia: nunc cellam pauperis Ollus habet.

In inuitatorem.

Veientana mihi misces, tibi Massica potas:
Olfacere hæc malo pocula, quam bibere.

In Ligurinum. XLIX.

Hæc tibi, non alia est ad cœnam caussa vocandi,
Versiculos recites vt, Ligurine, tuos.
Deposui soleas, affertur protinus ingens
Inter lactucas, oxigarumq; liber.
Alter perlegitur, dum fercula prima morantur.
Tertius est, nec adhuc mensa secunda venit.
Et quartum recitas, & quintum deniq; librum.
Putidus est toties si mihi ponis aprum.
Quòd si non scombris scelerata poëmata dones,
Cœnabis solus iam, Ligurine, domi.

Ad Gallam. L.

Cùm faciem laudo, cum miro crura, manusq;,
Dicere, Galla, soles, nuda placebo magis.
Et semper vitas communia balnea nobis.
Nunquid, Galla, times, ne tibi non placeam?

Ad Tongilianum. LI.

Empta domus fuerat tibi, Tongiliane, ducentis,
Abstulit hanc nimiùm casus in vrbe frequēs.
Collatum est decies: rogo, non potes ipse videri
Incendisse tuam, Tongiliane, domum?

Ad Chloen. LII.

Et vultu poteram tuo carere.
Et collo, manibusq;, cruribusq;,
Et mammis, natibusq;, clunibusq;:
Et, ne singula persequi laborem,
Tota te poteram, Chloë, carere.

Ad Gallam. LIII.

Cùm dare non possim, quod poscis, Galla, rogantem,
Multò simpliciùs, Galla, negare potes.

In Gelliam. LIV.

Quòd, quacunque venis, Cosmum migrare putamus,
Et fluere excusso cinnama fusa vitro,
Nolo peregrinis placeas tibi, Gellia, nugis:
Sic puto posse meum, sic bene olere canem.

De cisterna Rauennate. LV.

Sit cisterna mihi, quàm vinea, malo Rauenna,
Cum possim multo vendere pluris aquam.

De caupone LVI.

Callidus imposuit nuper mihi caupo Rauennæ:
Cùm peterem mixtum, vendidit ille merum.

De villa Faustini, ad Faustum. LVII.

Baiana nostri villa, Basse, Faustini.
Non otiosis ordinata myrtetis,
Viduaq; platano tonsiliq; buxeto,
Ingrata lati spatia detinet campi,
Sed rure vero, barbaroq; lætatur.
Hic farta premitur angulo Ceres omni,
Et multa fragrat testa senibus autumnis,
Hic post Nouembres, imminente iam bruma,
Seras putator horridus refert vuas.
Truces in alta valle mugiunt tauri,
Vitulusq; inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur omnis turba sordida cortis,
Argutus anser, gemmeiq; pauones,
Nomenq; debet quæ rubentibus pennis,
Et picta perdix, Numidicæque guttatæ,
Et impiorum phasiana Colchorum.
Rhodias superbi fœminas premunt galli,
Sonantq; turres, plausibus columbarum.
Gemit hinc palumbus, inde cereus turtur.
Auidi sequuntur villicæ senum porci,
Matremq; plenam mollis agnus exspectat.
Cingunt serenum lactei focum vernæ,
Et larga festos lucet ad Lares silua.
Non segnis albo pallet otio caupo,
Nec perdit oleum lubricus palæstrita:
Sed tendit auidis rete subdolum turdis,
Tremulaue captum linea trahit piscem,
Aut impeditam cassibus refert damam.
Exercet hilares facilis hortus vmbellas,
Et, pædagogo non iubente, lasciui
Parère gaudent villico capillati,
Et delicatus opere fruitur eunuchus.
Nec venit inanis rusticus salutator.
Fert ille ceris cana cum suis mella,
Metamq; lactis Sassinate de silua.
Somniculosos ille porrigit glires,
Hic vagientem matris hispidæ fœtum,
Alius coactos non amare capones.
Et dona matrum vimineo ferunt texto
Grandes proborum virgines colonorum.
Facto vocatur lætus opere vicinus,
Nec auara seruat crastinas dapes mensa:
Vescuntur omnes, ebrioq; non nouit
Satur minister inuidere conuiuæ.
At tu sub vrbe possides famem mundam,
Et turre ab alta prospicis meras laurus.
Furemq; Priapo non timente, securus.
Et vinitorem farre pascis vrbano,
Pictamq; portas otiosus ad villam
Olus, oua, pullos, poma, caseum, mustum.
Rus hoc vocari debet, an domus longè?

De sutore, & fullone. LVIII.

Sutor credo dedit tibi, culta Bononia, munus,
Fullo dedit Mutina, nunc vbi, caupo, dabis?

In Ponticum. LIX.

Cùm vocor ad cœnam, non tam venalis vt antè,
Cur mihi non eadem, quæ tibi cœna datur?
Ostrea tu sumis stagno saturata Lucrino:
Sumitur inciso mytilus ore mihi.
Suni tibi boleti, fungos ego sumo suillos.
Res tibi cum rhombo est: at mihi cum sparulo.

Aureus immodicis turtur te clunibus implet:
Ponitur in cavea mortua pica mihi.
Cur sine te ceno, cum tecum, Pontice, cenem?
Sportula quod non est, prosit: edamus idem.

In Cinnam. LX.

Esse nihil dicis, quicquid petis, improbe Cinna:
Si nil, Cinna, petis, nil tibi, Cinna, nego.

In Quinctum. LXI.

Centenis quod emis pueros, & saepe ducentis:
Quod sub rege Numae condita vina bibis.
Quod constat decies tibi non spatiosa supellex:
Libra quod argenti millia quinque rapit:
Aurea quod fundi pretio carruca paratur:
Quod pluris mula est, quam domus empta tibi:
Haec animo magno credis te, Quinte, parare?
Falleris: haec animus, Quinte, pusillus emit.

In Cotilum. LXII.

Cotile, bellus homo es: dicunt hoc, Cotile, multi,
Audio: sed quid sit, dic mihi, bellus homo?
Bellus homo est, flexos qui digerit ordine crines:
Balsama qui semper, cinnama semper olet.
Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat:
Qui movet in varios brachia vulsa modos.
Inter femineas tota qui luce cathedras
Desidet, atque aliqua semper in aure sonat.
Qui legit hinc illinc missas, scribitq; tabellas:
Pallia vicini qui refugit cubiti.
Qui scit quam quis amet: qui per convivia currit:
Hirpini veteres qui bene novit avos.
Quid narras? hoc est, hoc est homo, Cotile, bellus?
Res pertricosa est, Cotile, bellus homo.

Ad Cassianum. LXIII.

Sirenas, hilarem navigantium poenam,
Blandasq; mortes, gaudiumq; crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Ulysses dicitur reliquisse.
Non miror illud, Cassiane, mirarer,
Si fabulantem Canium reliquisset.

Ad Diadumenum. LXIV.

Quod spirat tenera malum mordente puella,
Quod de Corycio quae venit aura croco:
Vinea quod primis floret cum cana racemis,
Gramina quod redolent, quae modo carpsit ovis:
Quod myrtus, quod messor Arabs, quod succina trita:
Pallidus Eoo ture quod ignis olet:
Gleba quod aestivo leviter cum spargitur imbre,
Quod madidas nardo passa corona comas:
Hoc tua saeve puer Diadumene basia fragrant.
Quid si tota dares illa sine invidia?

In M. Antonium. LXV.

Par scelus admisit Pharijs Antonius armis:
Abscidit vultus ensis uterq; sacros.
Illud, laurigeros ageres cum laeta triumphos,
Hoc tibi, Roma, caput, cum loquereris, erat.
Antoni tamen est peior, quam causa Photini:
Hic facinus domino praestitit, ille sibi.

De pigris nautis. LXVI.

Cessatis, pueri, nihilq; nostis
Veterno, Resinaq; pigriores.
Quorum per vada tarda navigantes,
Lentos tingitis ad celeuma remos.
Iam prono Phaethonte sudat Aethon,
Exarsitq; dies, & hora lassos
Interiungit equos meridiana:
At vos tam placidas vagi per undas
Tuta luditis otium carina.
Non nautas puto vos, sed Argonautas.

Ad matronam pudicam.

Huc est usq; tibi scriptus, matrona, libellus:
Cui sint scripta rogas interiora? mihi.
Gymnasium, thermae, stadium est hac parte: recede.
Exuimur: nudos parce videre viros.
Hinc iam deposito post vina rosasq; pudore,
Quid dicat nescit saucia Terpsichore.
Schemate non dubio, sed aperte nominat illam,
Quam recipit sexto mense superba Venus:
Custodem medio statuit quam villicus horto:
Opposita spectat quam proba virgo manu.
Si bene te novi, longum iam lassa libellum
Ponebas: totum nunc studiosa leges.

Ad Cosconium. LXVII.

Omnia quod scribis castis epigrammata verbis,
Inq; tuis nulla est mentula carminibus,
Admiror, laudo: nihil est te sanctius uno.
At mea luxuria pagina nulla vacat.
Has igitur iuvenes nequam, facilesq; puellae,
Haec senior, sed quem torquet amica, legat.
At tua, Cosconi, venerandaq; sanctaq; verba
A pueris debent, virginibusq; legi.

Ad Cerinum. LXVIII.

Moechus es Aufidiae, qui vir, Cerine, fuisti:
Rivalis fuerat qui tuus, ille vir est.
Cur aliena placet tibi, quae tua non placet, uxor?
Numquid securus non potes arrigere?

In Naevolum. LXIX.

Mentula cum doleat puero, tibi, Naevole, culus,
Non sum divinus, sed scio quid facias.

Ad Laufellam. LXX.

Vis futui, nec vis mecum, Laufella, lavari:
Nescio quod magnum suspicor esse nefas.
Aut tibi pannosae pendent a pectore mammae,
Aut sulcos uteri prodere nuda times:
Aut infinito lacerum patet inguen hiatu:
Aut aliquid cunni prominet ore tui.
Sed nihil est horum, credo, pulcherrima nuda es.
Si verum est, vitium peius habes, fatua es.

In Phoebum. LXXI.

Dormis cum pueris mutoniatis,
Et non stat tibi, Phoebe, quod stat illis.
Quid vis me, rogo, Phoebe, suspicari?
Mollem credere te virum volebam,
Sed rumor negat esse te cinaedum.

In Gargilianum. LXXII.

Psilothro faciemq; lavas, & dropace calvam,
Numquid tonsorem, Gargiliane, times?
Quid facient ungues? nam certe non potes illos
Resina, Veneto nec resecare luto.
Desine si pudor est, miseram traducere calvam:

Hoc

Hoc fieri cunno, Gargiliane, solet.

In Lupercum. LXXIII.

Stare, Luperce, tibi iam pridem mentula desit,
Luctaris demens tu tamen arrigere.
Sed nihil erucae faciunt bulbique salaces,
Improba nec prosunt iam satureia tibi.
Coepisti puras opibus corrumpere buccas,
Sic quoque non vivit sollicitata Venus.
Mirari satis hoc quisquam vel credere possit,
Quae non stat, magno stare, Luperce, tibi.

In Bassum. LXXIIII.

Arrigis ad vetulas, fastidis, Basse, puellas.
Nec formosa tibi, sed moritura placet.
Hic, rogo, non furor est? non est haec mentula demens?
Cum possis Hecubam, non potes Andromachen.

In Baeticum. LXXV.

Nec mullus, nec te delectat Baetice, turdus,
Nec lepus est unquam, nec tibi gratus aper.
Nec te liba iuvant, nec secta quadra placenta,
Nec Libye mittit, nec tibi Phasis aves.
Capparin, et putri cepas allece natantes,
Et pulpam dubio de petasone voras.
Teque iuvant gerres, et pelle melandrya cana,
Resinata bibis vina, Falerna fugis.
Nescio quod stomachi vitium secretius esse
Suspicor: ut quid enim, Baetice, saprophagis?

Ad Paulinum. LXXVI.

Minxisti, currente semel, Pauline, carina:
Meiere vis iterum? iam Palinurus eris.

Ad Sertorium. LXXVII.

Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes.
Hunc ego, cum futuit, non puto perficere.

Ad Apicium. LXXVIII.

De nullo quereris, nulli maledicis, Apici:
Rumor ait, lingua te tamen esse mala.

In Baeticum. LXXIX.

Quid cum foemineo tibi, Baetice Galle, barathro?
Haec debet medios lambere lingua viros.
Abscissa est quare Samia tibi mentula testa,
Si tibi tam gratus, Baetice, cunnus erat?
Castrandum caput est: nam sis licet inguine Gallus,
Sacra tamen Cybeles decipis ore: vir es.

In Zoilum. LXXX.

Conviva quisquis Zoili potest esse,
Summoenianas coenet inter uxores,
Curtaque Ledae sobrius bibat testa.
Hoc esse levius, puriusque contendo.
Iacet occupato galbanatus in lecto:
Cubitisque trudit hinc, et inde convivas,
Effultus ostro, sericisque pulvinis.
Stat exoletus, suggeritque ructanti,
Pinnas rubentes, cuspidesque lentisci.
Et aestuanti tenue ventilat frigus
Supina prasino concubina flabello:
Fugatque muscas myrtea puer virga:
Percurrit agili corpus arte tractatrix,
Manumque doctam spargit omnibus membris.
Digiti crepantis signa novit eunuchus,
Et delicatae sciscitator urinae
Domini bibentis ebrium regit penem.
At ipse retro flexus ad pedum turbam
Inter catellas anserum exta lambentes
Partitur apri glandulas palaestritis,
Et concubino turturum nates donat.
Ligurumque nobis saxa cum ministrentur,
Vel cocta fumis musta Massiliensis:
Opimianum morionibus nectar
Crystallinisque myrrhinisque propinat.
Et Cosmianis ipse fusus ampullis,
Non erubescit murice aureo nobis
Dividere moechae pauperis capillare.
Septunce multo deinde perditus stertit.
Nos accubamus, et silentium ronchis
Praestare iussi nutibus propinamus.
Hos Malchionis patimur improbi fastus:
Nec vindicare, Rufe, possumus, fellat.

In Coelitem. LXXXI.

Ut faciam breviora mones epigrammata, Coelies.
Fac mihi quod Chione: non potui brevius.

In Tongilionem. LXXXII.

Quid narrat tua moecha? non puellam
Dixi, Tongilion. quid ergo? linguam.

Ad maritum. LXXXIII.

Quis tibi persuasit nares abscindere moecho?
Non hac peccatum est parte, marite, tibi.
Stulte, quid egisti? nihil hic tua perdidit uxor:
Cum sit salva tui mentula Deiphobi.

Ad castam matronam. LXXXIIII.

Ne legeres partem lascivi, casta, libelli,
Praedixi, et monui: tu tamen, ecce, legis.
Sed si Panniculum spectas, et casta, Latinum,
Non sunt haec mimis improbiora, lege.

In Chionem. LXXXV.

Narrat te rumor, Chione, nunquam esse fututam,
Atque nihil cunno purius esse tuo.
Tecta tamen non hac, qua debes, parte lavaris:
Si pudor est, transfer subligar in faciem.

In fratres fellatores. LXXXVI.

Sunt gemini fratres, diversa sed inguina lingunt.
Dicite, dissimiles sint magis, an similes?

Ad Phoebum. LXXXVII.

Utere lactucis, et mollibus utere malvis:
Nam faciem durum, Phoebe, cacantis habes.

De Galla. LXXXVIII.

Vult, non vult dare Galla mihi, nec dicere possum,
Quod vult, et non vult, quid sibi Galla velit.

De Misitio. LXXXIX.

Cum peteret patriae Misitius arva Ravennae,
Semiviro Cybeles cum grege iunxit iter.
Huic comes haerebat domini fugitivus Achillas,
Insignis forma, nequitiaque puer.
Hoc steriles sensere viri, qua parte cubaret,
Quaerunt: sed tacitos sensit et ille dolos.
Mentitur, credunt, somni post vina petuntur:
Continuo ferrum noxia turba rapit,
Exciduntque senem sponda qui parte iacebat,

Namque puer pluteo vindice tutus erat.
Suppositam fama est quondam pro virgine cervam,
At nunc pro puero mentula supposita est.

Ad Gallum. XC.

Vt patiar mœchum, regat vxor. Galle id vnum
Huic ego, non oculos eruo, Galle duos.

In Vetustinam. XCI.

Cùm tibi trecenti consules, Vetustina,
Et tres capilli, quatuorq; sint dentes,
Pectus cicadæ crusculumq; formicæ:
Rugosiorem cùm geras stola frontem,
Et aranearum cassibus pares mammas:
Cùm comparata rictibus tuis ora,
Niliacus habeat crocodilus angusta:
Melinq; rana garriant Rauennates,
Et Adrianus dulcius culex cantet:
Videasq; quantùm noctua vident mânæ:
Et illud oleas, quod viri capillarum:
Et anatis habeas vropygium macra:
Senemq; Cynicum vincat ossium cunnus:
Cùm te, lucerna balneator exitiosa,
Admittat inter buccinarias mœchas:
Cùm bruma mensem sit tibi per Augustum,
Regelare ne te pestilentia possit:
Gaudes ducentas nuptum ire post mortes,
Virumq; demens cineribus tuis quaris
Prurire: quid sarrire si velit saxum?
Quis coniugem? quis te vocabit vxorem?
Philomelus anicem quam vocauerat nuper?
Quòd si cadauer exigis tuum scalpi,
Sternatur Acoride triclinio lecto.
Thalassionem qui tuum dicet solus:
Vsturq; tedas præferat sioua nupta.
Intrare in istum sola fax potest cunnum.

In Rufum. XCII.

Esse negas coctum leporem, poscisq; flagella.
Manus, Rufe, coquum scindere, quàm leporem.

In Næuolum. XCIII.

Nunquam dicis, aue, sed reddis, Nævole, semper,
Quod prior & Curius dicere sæpe solet.
Cur hoc expectas à me? rogo, Nævole, dicas:
Non puto, nec melior, Nævole, nec prior es.
Præmia laudato tribuit mihi: Cæsar vterque,
Natorumq; dedit iura paterna trium.
Ore legor multo, notumq; per oppida nomen
Non exspectato dat mihi fama rogo.
Est & in hoc aliquid, vidit me Roma Tribunum,
Et sedeo, qua te suscitat Oceanus.
Quot mihi Cæsareo facti sunt munere cives,
Nec famulos totidem suspicor esse tibi.
Sed pedicaris, sed pulchrè, Nævole, cenas.
Iam tam sis prior es, Nævole, vincis aue.

In Gargilium. XCIV.

Lingis, non futuis, meam puellam,
Et garris quasi mœchus, & fututor.
Si te prendero, Gargili, tacebis.

Ad Rufum. XCV.

Ne legat hunc Chiond mando tibi, Rufe, libellum:
Carmine læsa meo est, ledere & illa potest.

In Sabellum. XCVI.

Sit cuius tibi quàm mater, requiris?
Pedicare potes, Sabelle, culo.

Ad cerdonem. XCVII.

Irasci nostro non debes, cerdo, libello:
Ars tua non vita, ejt carmine læsa meo.
Innocuos permitte sales, cur lædere nobis
Non liceat, licuit si iugulare tibi?

Ad Rufum. XCVIII.

Cur sorem sexta tibi, Rufe, remisimus hora,
Carmina quem madidum nostra tulisse reor.
Imbribus immodicis cælum nam forte ruebat.
Non aliter mitti debuit iste liber.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER IV.

De natali Domitiani. I.

ÆSARIS alma dies, & luce sacratior illa,
Consecta Dictæum quæ tulit Ida Iouem,
Longa precor, Pylioq; veni numerosior æuo.
Semper & hoc vultu, vel meliore nites.
Hic colat Albano Tritonida cultus in auro,
Perq; manus tantus plurima quercus eat.
Hic colat ingenti redeuntia sæcula lustro,
Et quæ Romuleus sacra Terentus habet.
Magna quidem, superi, petimus, sed debita terris.
Pro tanto quæ sunt improba vota Deo!

De Horatio. II.

Spectabat modò solus inter omnes
Nigrum munus Horatius lacernæ,
Cum plebs, & minor ordo, maximusq;
Sancto cum duce candidus sederet.
Toto nix ruerat repente cælo:
Albus spectat Horatius lacernæ.

De turbis. III.

Adspice quàm densum tacitarum vellus aquarum
Desinat in vultus Cæsaris, inq; sinus.
Innuiget tamen ille Iouis, nec vertice moto
Concretas pigro frigore vides aquas.
Sidus Hyperboreæ solitum lassare Bootæ,
Et madidas Helicen dissimulare comis,

Qui

Qui siccis lasciuit aquis, & ab æthere ludit?
Suspicor has pueri Cæsaris esse niues.

In Bassum. IV.

Quod sicca redolet palus lacuna,
Crudarum nebula quod Albularum,
Piscinæ vetus aura quod marinæ,
Quod pressa piger hircus in capella,
Lassi bardiacus quod euocati,
Quod bis murice vellus inquinatum,
Quod ieiunia sabbathariorum,
Mœstorum quod anhelitus reorum,
Quod spurcæ moriens lucerna Ledæ,
Quod ceroma fæce de Sabina,
Quod vulpis fuga, vipere cubile,
Malles, quàm quod oles, olere, Bassa.

Ad Fabianum. V.

Vir bonus, & pauper, linguáque, & pectore verus,
Quid tibi vis, vrbem qui, Fabiane, petis?
Qui nec leno potes, nec comissator haberi,
Nec pauidos tristi voce citare reos.
Nec potes vxorem cari corrumpere amici,
Nec potes algentes arrigere ad vetulas:
Vendere nec vanos circa pallatia fumos:
Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.
Vnde, miser, viues, homo fidus, certus amicus?
Hoc nihil est: nunquam sic Philomelus eris.

In Massilianum. VI.

Credi virgine castior pudicæ,
Et frontis teneræ cupis videri,
Cum sis improbior, Massiliane,
Quàm qui compositos metro Tibulli,
In Stellæ recitat domo libellos.

Ad Hylum. VII.

Cur here quod dederas, hodie, puer Hyle, negasti?
Durus tam subitò, qui modò mitis erat?
Sed tam cauaris barbamq; annosq; pilosq;.
O nox, quàm longa es, quæ facis vna senem!
Quid nos derides? here qui puer, Hyle, fuisti,
Dic nobis, hodie qua ratione vir es?

Ad Euphemum. VIII.

Prima salutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia caussidicos.
In quintam varios extendit Roma labores.
Sexta quies lassis septima finis erit.
Sufficit in nonam nitidis octaua palæstris.
Imperat exstructos frangere nona toros.
Hora libellorum decima est, Eupheme, meorum,
Temperat ambrosias cùm tua cura dapes:
Et bonus æthereo laxatur nectare Cæsar,
Ingentiq; tenet pocula parca manu.
Tunc admitte iocos: gressu timet ire licenti
Ad matutinum nostra Thalia Iouem.

In Fabullam. IX.

Sotæ filia Clinici Fabulla,
Deserto sequeris Clitum marito,
Et donas, & amas ἔχει ἀσώτως.

Ad Faustinum. XI.

Dum nouus est, neque adhuc rasa mihi fronte libellus,
Pagina dum tangi non bene sicca timet:
I puer, & caro perfer leue munus amico,
Qui meruit nugas primus habere meas.
Curre, sed instructum comitetur pumice librum
Spongia: muneribus conuenit illa meis.
Non possunt nostros multæ, Faustine, lituræ
Emendare iocos, vna litura potest.

In Ant. Saturninum. XI.

Dum nimium vano tumefactus nomine gaudes,
Et Saturninum te pudet esse miser:
Impia Parrhasia mouisti bella sub vrsa,
Qualia qui Phariæ coniugis arma tulit.
Exciderat ne adeo fatum tibi nominis huius,
Obruit Actiaci quod grauis ira freti?
An tibi promisit Rhenus, quod non dedit illi
Nilus, & Arctois plus licuisset aquis?
Ille etiam nostris Antonius occidit armis:
Qui tibi collatus, perfide, Cæsar erat.

In Thaidem. XII.

Nulli, Thai, negas: sed, si te non pudet istud,
Hoc saltem pudeat, Thai, negare nihil.

De nuptiis Pudentis, & Claudiæ. XIII.

Claudia, Rufe, meo nubit peregrina Pudenti:
Macte esto tedis ò hymenæe, tuis.
Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo,
Massica Thesæis tam bene vina fauis.
Nec melius teneris iunguntur vitibus vlmi,
Nec plus lotos aquas, littora myrtus amat.
Canaida perpetuo reside, Concordia, lecto,
Tamq; pari semper sit Venus æqua iugo.
Diligat ipsa senem quondam: sed & illa marito,
Tunc quoque cùm fuerit, non videatur anus.

Ad Silium. XIIII.

Sili, Castalidum decus sororum,
Qui periuria barbari furoris
Ingenti premis ore, perfidosq;
Fastus Hannibalis, leuesq; Pœnos
Magnis cedere cogis Africanis:
Paulùm seposita seueritate,
Dum blanda vagus alea December
Incertis sonat hinc, & hinc fritillis,
Et ludit rota nequiore talo,
Nostris otia commoda Camœnis:
Nec torua lege fronte, sed remissa,
Lasciuis madidos iocis libellos.
Sic forsan tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni.

Ad Cæcilianum. XV.

Mille tibi nummos hesterna nocte rogante
In sex, aut septem, Cæciliane, dies,
Non habeo dixi, sed tu caussatus amici
Aduentum, lancem, paucaque vasa rogas.
Stultus es, an stultum me credis amice? negaui
Mille tibi nummos: millia quinque dabo?

In Gallum. XVI.

Priuignum non esse tuæ te, Galle, nouercæ
Rumor erat, coniux dum fuit illa patris.

Non tamen hoc poterat viuo genitore probari:
Iam nusquam pater est, Galle, nouerca domi est.
Magnus ab infernis reuocetur Tullius umbris,
Et te defendat Regulus ipse licet,
Non potes absolui. nam, quae non desiit esse
Post patrem, nunquam, Galle, nouerca fuit.

Ad Paulum. XVII.

Facere in Lyciscam, Paule, me iubes versus,
Quibus illa lectis rubeat, & sit irata.
O Paule, malus es: irrumare vis solus.

De puero, stillicidio iugulato. XVIII.

Qua vicina pluit Vipsanis porta columnis,
Et madet assiduo lubricus imbre lapis,
In iugulum pueri, qui roscida templa subibat,
Decidit hiberno praegrauis unda gelu.
Cumq; peregisset miseri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non saeua sibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non est, si iugulatis aquae?

De endromide. XIX.

Hanc tibi Sequanicae pinguem textricis alumnam,
Quae Lacedaemonium barbara nomen habet,
Sordida, sed gelido non aspernanda Decembri,
Dona, peregrinam mittimus endromida.
Seu lentum ceroma teris, tepidumq; trigona:
Siue harpasta manu puluerulenta rapis:
Plumea seu laxi partiris pondera follis,
Siue leuem cursu vincere quaeris Athan.
Ne madidos intret penetrabile frigus in artus,
Neue grauis subita te premat Iris aqua.
Ridebis ventos hoc munere tectus, & imbres.
Non sic in Tyria sindone tutus eris.

De Caerelia & Gellia. XX.

Dicis se vetulam, cum sit Caerelia puppa:
Puppam se dicit Gellia, cum sit anus.
Ferre nec hanc possis, possis, Coline, nec illam.
Altera ridicula est, altera putidula.

De Selio. XXI.

Nullos esse Deos, inane caelum
Affirmat Selius, probatq;, quod se
Factum, dum negat haec, videt beatum.

De Cleopatra. XXII.

Primos passa toros, & adhuc placanda marito,
Merserat in nitidos se Cleopatra lacus.
Dum fugit amplexus, sed prodidit unda latentem:
Lucebat totis cum tegeretur aquis.
Condita sic puro numerantur lilia vitro,
Sic prohibet teneras gemma latere rosas.
Insilui, mersusq; vadis luctantia carpsi
Basia. perspicua plus vetuistis aqua.

Ad Thaliam. XXIII.

Dum tu lenta nimis, diuq; quaeris,
Quis primus tibi, quisue sit secundus,
Gratum quisue epigramma comparauit,
Palmam Callimachus, Thalia, de se
Facundo dedit ipse Brutiano.
Qui si Cecropio satur lepore,
Romana sale luserit Mineruae,
Illi me facias precor secundum.

Ad Fabianum. XXIIII.

Omnes, quas habuit, Fabiane, Lycoris amicas
Extulit, vxori fiat amica meae.

De littoribus Altini. XXV.

Aemula Baianis Altini littora villis,
Et Phaethontei conscia silua rogi:
Quaeq; Antenoreo Dryadum pulcherrima Fauno
Nupsit, ad Euganeos sola puella lacus:
Et tu Ledaeo felix Aquileia Timauo,
Hic ubi septenas Cyllarus hausit aquas:
Vos eritis nostrae portus, requiesq; senectae,
Si iuris fuerint otia nostra sui.

Ad Postumum. XXVI.

Quod te mane domi toto non vidimus anno,
Vis dicam, quantum, Postume, perdiderim?
Tricenos puto, bis, vicenos ter, puto, nummos.
Ignosces, togulam, Postume, pluris emo.

Ad Augustum. XXVII.

Saepe meos laudare soles, Auguste, libellos.
Inuidus ecce negat: non minus ergo soles.
Quid quod honorato non sola voce dedisti,
Non alius poterat quae dare dona mihi?
Ecce iterum nigros corrodit liuidus ungues.
Da, Caesar, tanto tu magis, ut doleat.

Ad Chloen. XXVIII.

Donasti tenero, Chloe, Luperco
Hispanas, Tyriasq;, coccinasq;,
Et lotam tepido togam Galeso,
Indos sardonichas, Scythas smaragdos,
Et centum numeros nouae monetae.
Et quicquid petit, usq; & usq; donas:
Vae glabrariae, vae tibi misellae:
Nudam te statuet tuus Lupercus.

Ad Pudentem. XXIX.

Obstat, chare Pudens, nostris sua turba libellis,
Lectoremque frequens lassat, & implet opus.
Rara iuuant. primis sic maior gratia pomis:
Hiberna pretium sic meruere rosae:
Sic spoliatricem commendat Faustus amicam,
Ianua nec iuuenem semper aperta tenet.
Saepius in libro memoratur Persius uno,
Quam leuis in tota Marsus Amazonide.
Tu quoq; de nostris releges quaecunq; libellis,
Esse puta solum, sic tibi pluris erit.

Ad piscatorem. XXX.

Baiano procul à lacu monemus
Piscator fuge, ne nocens recedas.
Sacris piscibus hae natantur undae,
Qui norunt dominum, manumq; lambunt
Illam, qua nihil est in orbe maius.
Quid, quod nomen habent? & ad magistri
Vocem quisq; sui venit citatus.
Hoc quondam Libys impius profundo,
Dum praedam calamo tremente ducit,
Raptus luminibus, repente caecus
Captum non potuit videre piscem:

Et nunc,

Et nunc, sacrilegos perosus hamos,
Baianos sedet ad lacus magister.
At tu dum potes, innocens recede,
Iactis simplicibus cibis in vndas,
Et pisces venerare dedicatos.

Ad Hippodamum. XXXI.

Quod cupis in nostris dici, legi, libellis,
Et non nullus honos creditur esse tibi:
Ne valeam, si non res est gratissima nobis,
Et volo te chartis inseruisse meis.
Sed tu nomen habes auerso fonte forum
Impositum, mater quod tibi dura dedit.
Quod nec Melpomene, quod nec Polyhymnia possit:
Nec pia cum Phœbo dicere Calliope.
Ergo aliquod gratum Musis tibi nomen adoptes.
Non semper belle dicitur Hippodamus.

De ape electro inclusa. XXXII.

Et latet, & lucet Phaethontide condita gutta,
Vt videatur apis nectare clausa suo.
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum.
Credibile est ipsam sic voluisse mori.

Ad Sosibianum. XXXIII.

Plena laboratis habeas cùm scrinia libris,
Emittis quare, Sosibiane, nihil?
Edent heredes, inquis, mea carmina, quando?
Tempus erat iam te, Sosibiane, legi.

Ad Attalum. XXXIIII.

Sordida cùm tibi sit, verum tamen, Attale, dicit,
Quisquis te niueam dicit habere togam.

De pugna damarum. XXXV.

Frontibus aduersis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte iacere pari.
Spectauere canes prædam: stupuit q; superbus
Venator, cultro nil superesse suo.
Vnde leues animo tanto caluere furores?
Sic pugnant tauri, sic cecidere viri.

Ad Olum. XXXVI.

Cana est barba tibi, nigra est coma: tingere barbam
Non potes, hæc causa est: sed potes, Ole, comam.

Ad Afrum. XXXVII.

Centum Coracinus: & ducenta Mancinus,
Trecenta debet Titius, hoc bis Albinus,
Decies Sabinus, alterumq; Serranus:
Ex insulis, fundisq; tricies soldum,
Ex pecore redeunt ter ducena Parmensi,
Totus diebus, Afer, hoc mihi narras,
Et teneo melius ista, quàm meum nomen.
Numeres oportet aliquid, vt pati possim:
Quotidianam resice nauseam nummis.
Audire gratis, Afer, ista non possum.

Ad Gallam. XXXVIII.

Galla nega: fatiatur amor, nisi gaudia torquent:
Sed noli nimium, Galla, negare diu.

Ad Charinum. XXXIX.

Argenti genus omne comparasti,
Et solus veteres Myronis artes,
Solus Praxitelis manus, Scopæq;
Solus Phidiaci toreuma cæli,
Solus Mentoreos habes labores.
Nec desunt tibi vera Glaniana,
Nec quæ Gallaico linuntur auro,
Nec mensis anaglypta de paternis:
Argentum tamen inter omne miror,
Quare non habeas, Charine, purum.

Ad Postumum. XL.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto,
Et docti Senecæ ter numeranda domus.
Prætulimus tantis solum te, Postume, regnis:
Pauper eras, & eques, sed mihi Consul eras.
Tecum ter denas numeraui, Postume, brumas:
Communis nobis lectus, & vnus eras.
Iam donare potes, iam perdere, plenus honorum,
Largus opum: exspecto, Postume, quid facias.
Nil facis: & serum est, alium mihi quærere regem,
Hoc, fortuna placet: Postumus impositit.

In malè recitantem. XLI.

Quid recitaturus circumdas vellera collo?
Conueniunt nostris auribus ista magis.

Ad Flaccum. XLII.

Si quis fortè mihi posset præstare locanti,
Audi, quem puerum, Flacce, locare velim.
Niliacis primùm puer hic nascatur in oris:
Nequitias tellus scit dare nulla magis.
Sit mihi candidior: nanq; in Marcotide fusca
Pulchrior est, quanto rarior iste color.
Lumina sideribus certent, molles q; flagellent
Colla comæ tortæ non amo, Flacce, comas.
Frons breuis, atque modus breuiter sit naribus vncis:
Pastinis rubeant æmula labra rosis.
Sæpeq; nolentem cogas, nolisq; volentem:
Liberior domino sæpe sit ille suo.
Et timeat pueros, excludat sæpe puellas.
Vir reliquus, vni sit puer ille mihi.
Iam scio, nec fallis: nam me quoque iudice verum est:
Talis erat: dices, noster Amazonicus.

In Coracinum. XLIII.

Non dixi, Coracine, te cinædum:
Non sum tam temerarius, nec audax,
Nec mendacia qui loquar libenter.
Si dixi, Coracine, te cinædum,
Iratam mihi Pontia lagenam,
Iratum calicem mihi Metelli.
Iuro per Syrios tibi tumores,
Iuro per Berecynthios furores,
Quod dixi tamen, hoc leue, & pusillum est:
Quod notum est, quod & ipse non negabis:
Dixi te, Coracine, cunnilingum.

De Vesuuio monte. XLIV.

Hic est pampineis, viridis Vesuinus vmbris:
Præferat hic madidos nobilis vua lacus.
Hæc iuga quàm Nysæ colles, plus Bacchus amat-
Hoc nuper Satyri monte dedere choros. (nit.
Hæc Veneris sedes, Lacedæmone gratior illi:
Hic locus Herculeo nomine clarus erat.

Cuncta iacent flammis, & tristi mersa fauilla:
Nec superi vellent hoc licuisse sibi.

Ad Phœbum. XLV.

Hac tibi pro nato plena dat laetus acerra,
Phœbe, Palatinus munera Parthenius:
Vt qui prima nouo signat quinquennia lustro,
Impleat innumeras Burrus olympiadas.
Fac rata vota patris: sic te tua diligat vxor,
Gaudeat & certa virginitate soror.
Perpetuo sic flore mices: sic denique non sint
Tam longæ Bromio, quam tibi, Phœbe, comæ.

De Sabello. XLVI.

Saturnalia diuitem Sabellum
Fecerunt. meritò tumet Sabellus:
Nec quemquam putat esse, prædicatq;,
Inter caussidicos beatiorem.
Hos fastus, animosq; dat Sabello
Farris semodius, fabæq; fresæ,
Et turis piperisq; tres selibræ,
Et Lucanica ventre cum Falisco:
Et nigri Syra defruti lagena,
Et ficus Libyca gelata testa,
Cum bulbis, cochleis, caseoq;.
Piceno quoque venit a cliente,
Parcæ cistula non capax oliuæ,
Et crasso figuli polita cœno
Septenaria synthesis Sagunti,
Hispanæ luteum rotæ toreuma,
Et lato variata mappa clauo.
Saturnalia fructuosiora
Annis non habuit decem Sabellus.

De Phaethonte. XLVII.

Encaustus Phaethon tabula depictus in hac est.
Quid tibi vis, Dipyron qui Phaethonta facis?

In Papylum. XLVIII.

Præcidi gaudes: præcisus, Papyle, ploras.
Cur, quæ vis fieri, Papyle, facta doles?
Pœnitet obscœnæ pruriginis? an magis illud
Fles, quod præcidi, Papyle, desieris?

Ad Flaccum. XLIX.

Nescit, crede mihi, quid sint epigrammata, Flacce,
Qui tantum lusus illa iocosq; putat.
Ille magis ludit, qui scribit prandia sæui
Tereos, aut cœnam, crude Thyesta, tuam:
Aut puero liquidas aptantem Dædalon alas,
Pascentem Siculas aut Polyphemon oues:
A nostris procul est omnis vesica libellis,
Musa nec insano syrmate nostra tumet.
Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant.
Confiteor: laudant illa, sed ista legunt.

In Thaidem. L.

Quid me, Thai, senem subinde dicis?
Nemo est, Thai, senex ad irrumandum.

Ad Cæcilianum. LI.

Cum tibi non essent sex millia, Cæciliane,
Ingenti late vectus es hexaphoro.
Postquam bis decies tribuit Dea cæca, sinumq;
Ruperunt nummi: factus es ecce pedes.
Quid tibi pro meritis, & tantis laudibus optem?
Dij reddant sellam, Cæciliane, tibi.

In Ædilum. LII.

Gestari iunctis nisi desinis, Ædile, capris,
Qui modo ficus eras, iam caprificus eris.

Ad Cosmum. LIII.

Hunc, quem sæpe vides inter penetralia nostra
Pallados, & templi limina, Cosme, noui,
Cum baculo peraq; senem: cui cana putrisq;
Stat coma, & in pectus sordida barba cadit:
Cerea quem nudum tegit vxor abolla grabati,
Cuiq; dat latratus obuia turba cibos:
Esse putas Cynicum deceptus imagine falsa.
Non est hic Cynicus, Cosme: quid ergo? canis.

Ad Colinum. LIIII.

O cui Tarpeias licuit contingere quercus,
Et meritas prima cingere fronde comas:
Si sapis, vtaris totis, Coline, diebus,
Extremumq; tibi semper adesse putes.
Lanificas nulli tres exorare puellas
Contigit: obseruant, quem statuere diem.
Diuitior Crispo, Thrasea constantior ipso,
Lautior & nitido sis Meliore licet:
Nil adicit penso Lachesis, fusosq; sororum
Explicat, & semper de tribus vna necat.

Ad Lucium. LV.

Luci, gloria temporum tuorum,
Qui Caium veterem, Tagumq; nostrum
Arpis cedere non sinis disertis,
Argiuas generatus inter vrbes,
Thebas carmine cantet aut Mycenas,
Aut claram Rhodon, aut libidinosæ
Ledæas Lacedæmonis palæstras.
Nos Celtis genitos, & ex Iberis,
Nostræ nomina duriora terræ
Grato non pudeat referre versu:
Sæuo Bilbilin optimam metallo,
Quæ vincit Chalybasq;, Noricosq;,
Et ferro Plateam suo sonantem,
Quam fluctu tenui, sed inquieto
Armorum Salo temperator ambit,
Tutelamq;, chorosq; Rixamarum,
Et conuiuia festa Carduarum,
Et textis Peteron rosis rubentem,
Atque antiqua patrum theatra Rigas,
Et certos iaculo leui Silaos,
Turgentiq; lacus, Petusiæq;,
Et paruæ vada pura Vetonissæ,
Et sanctum Buradonis ilicetum,
Per quod vel piger ambulat viator,
Et quæ fortibus excolit iuuencis
Curuæ Manlius arua Vatiuescæ.
Hæc tam rustica, delicate lector,
Rides nomina? rideas licebit:
Hæc tam rustica malo quam Britannos.

In Gargilianum. LVI.

Munera quod senibus, viduisque ingentia mittis,
Vis te munificum, Gargiliane, vocem?
Sordidius nihil est, nihil est te spurcius vno,
Qui potes insidias dona vocare tuas.
Sic auidis fallax indulget piscibus hamus,

Callida

Callida sic stultas decipit esca feras.
Quid sit largiri, quid sit donare, docebo,
Si nescis: dona, Gargiliane, mihi.

Ad Faustinum. lvii.

Dum nos blanda tenent lasciui stagna Lucrini,
Et quæ pumiceis fontibus antra calent:
Tu colis Argiui regnum, Faustine, coloni,
Quo te bis decimus ducit ab vrbe lapis.
Horrida sed feruent Nemeæi pectora monstri,
Nec satis est Baias igne calere suo.
Ergo, sacri fontes, & littora sacra, valete,
Nympharum pariter, Nereidumq; domus.
Herculeos colles gelida vos vincite bruma,
Nunc Tiburtinis cedite frigoribus.

In Gallam. lviii.

In tenebris luges amissum, Galla, maritum.
Nam plorare pudet te, puto, Galla, virum?

De vipera electro inclusa. lix.

Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit,
Fluxit in obstantem succina gemma feram:
Quæ dum miratur pingui se rore teneri,
Concreto riguit vincta repente gelu.
Ne tibi regali placeas, Cleopatra, sepulchro,
Vipera si tumulo nobiliore iacet.

De Curiatio. lx.

Ardea solstitio, Pastanaq; rura petantur,
Quiq; Cleonæo sidere feruet ager:
Cum Tiburtinas damnet Curiatius auras,
Inter laudatas ad Styga missus aquas.
Nullo fata loco possis excludere: cum mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia est.

In Mancinum. lxi.

Donasse amicum tibi ducenta, Mancine,
Nuper superbo lætus ore iactasti.
Quartus dies est, in schola poetarum
Dum fabulamur, millibus decem dixti
Emptas lacernas, munus esse Pompillæ:
Sardonychas auro, lineisq; ter cinctum,
Duasq; similes fluctibus maris gemmas
Dedisse Bassam, Caliamq; iurasti:
Here de theatro, Pollione cantante,
Cum subito abires, dum fugis, loquebaris,
Hereditatis tibi trecenta venisse:
Et mane centum, & post meridiem centum,
Quid tibi sodales fecimus mali tantum?
Miserere tam crudelis & sile tandem.
Aut, si tacere lingua non potest ista,
Aliquando narra, quod, Mancine, velimus.

De Lycori. lxii.

Tibur in Herculeum migrauit nigra Lycoris,
Omnia dum fieri candida credit ibi.

De Cærellia. lxiii.

Dum petit à Baulis mater Cærellia Baias,
Occidit insani crimine mersa freti.
Gloria quanta perit vobis, hæc monstra Neroni
Nec quondam iussæ præstiteratis aquæ.

De hortis Martialis. lxiv.

Iulli iugera pauca Martialis,
Hortis Hesperidum beatiora
Longo Ianiculi iugo recumbunt,
Lati collibus imminent recessus:
Et planus modico tumore vertex
Cælo perfruitur sereniore:
Et curuas nebula tegente valles
Solus luce nitet peculiari:
Puris leniter admouentur astris
Celsæ culmina delicata villæ.
Hinc septem dominos videre montes,
Et totam licet æstimare Romam,
Albanos quoque, Tusculosq; colles.
Et quodcunque iacet sub vrbe frigus.
Fidenas veteres, breuesq; Rubras,
Et quod virgineo cruore gaudet,
Annæ pomiferum nemus Perannæ.
Illic Flaminia, Salariaque
Gestator patet, essedo tacente,
Ne blando rota sit molesta somno:
Quem nec rumpere nauticum celeuma,
Nec clamor valet helciariorum,
Cum sit tam propè Muluius, sacrumq;
Lapsæ per Tyberim volent carinæ.
Hoc rus, seu potius domus vocanda est,
Commendat dominus, tuam putabis,
Tam non inuida, tamq; liberali,
Tam comi patet hospitalitate:
Credas Alcinoi pios Penates,
Aut facti modo diuitis Molorchi.
Vos nunc, omnia parua qui putatis,
Centeno gelidum ligone Tibur,
Vel Præneste domate, pendulamq;
Vni dedite Setiam colono:
Dum, me iudice, præferantur istis
Iulli iugera pauca Martialis.

De Philæni. lxv.

Oculo Philænis semper altero plorat.
Quo fiat istud, quæritis, modo? lusca est.

Ad Linum. lxvi.

Egisti vitam semper, Line, municipalem,
Qua nihil omninò dulcius esse potest.
Idibus, & raris togula est excussa Kalendis:
Duxit & æstates synthesis vna decem.
Saltus aprum, campus leporem tibi misit inemptum.
Silua grauis turdos exagitata dedit.
Raptus flumineo venit de gurgite piscis:
Vina rubens fudit non peregrina cadus.
Nec tener Argolica missus de gente minister,
Sed stetit inculti rustica turba foci.
Villica vel duri compressa est nupta coloni,
Incaluit quoties saucia vena mero.
Nec nocuit tectis ignis, nec Sirius agris,
Nec mersa est pelago, nec fluit vlla ratis.
Supposita est blando nunquam tibi tessera talo,
Alea sed parca sola fuere nuces.
Dic vbi sit decies, mater quod auara reliquit?
Nusquam est: fecisti rem, Line, difficilem.

In Prætorem. lxvii.

Prætorem pauper centum sestertia Gaurus
Orabat cana notus amicitia.
Dicebatq; suis hæc tantùm deesse trecentis,

Vt posset domino plaudere iussus equus.
Prator ait, seu me Scorpo, Thaliosq; daturum:
Atque vtinam centum millia sola darem.
Ah pudet ingrate, pudet ah male diuitis arcæ:
Quod non das equiti, vis dare, Prator, equo?

Ad Sextum. lxviii.

Inuitas centum quadrantibus & bene cœnas.
Vt cœnem inuitor, Sexte, an vt inuideam?

Ad Pamphilum. lxix.

Tu Setina quidem semper, vel Massica ponis,
Pamphile, sed rumor tam bona vina negat.
Dicere hac factus calebs quater esse lagena
Nec puto, nec credo. Pamphile, nec fatyo.

De Ammiano. lxx.

Nihil Ammiano, præter aridam vestem
Moriens reliquit vltimus pater ceris.
Fieri putet se petuisse quis Marcellæ,
Vt Ammianus mortuum patrem nollet?

Ad Sophronium. lxxi.

Quero diu tecum, Sophroni, Ruse per vrbem,
Si qua puella neget: nulla puella negat.
Tanquam non fas sit, tanquam sit turpe negare,
Tanquam non liceat, nulla puella negat.
Casta igitur nulla est? casta sunt mille, quid ergo
Casta facit? non dat: non tamen illa negat.

Ad Quinctum. lxxii.

Exigis, vt donem nostros tibi, Quincte, libellos.
Non habeo, sed habet bibliopola Tryphon.
Aes dabo pro nugis, & emam tua carmina sanus?
Non, inquis. faciam tam fatuè: nec ego.

De Vestino. lxxiii.

Cùm grauis extremas Vestinus duceret horas,
Et iam per Stygias esset iturus aquas,
Vltima volucres orabat pensa sorores,
Vt traherent parua stamina pulla mora.
Iam sibi defunctus, carus dum viuit amicus,
Mouerunt tetricas tam pia vota Deas.
Tum largas partitus opes, à luce recessit,
Sed; mori posthac credidit ille senem.

De damno. lxxiv.

Adspicis, imbelles tentent quàm fortia dama
Prælia? tam timidis quanta sit ira feris?
In mortem paruus concurrere frontibus audent.
Vis, Cæsar, damus parcere? mitte canes.

De Nugina. lxxv.

O felix anime, felix, Nigrina, marito,
Atque inter Latias gloria prima nurus.
Te patrios mirare, tuumque cum coniuge census,
Gaudentem socie, participeq; viro.
Arserit Enadne flammis intacta mariti,
Nec minor Alcestim fama sub Astra ferat.
Tu melius certi meruisti pignore vitæ,
Vt tibi non esset morte probandus amor.

In auarum amicum. lxxvi.

Millia misisti mihi, ex abus sena petenti.
Vt bus sena feram: bus duodena petam.

In Zoilum inuidum. lxxvii

Nunquam diuitias Deos rogaui,
Contentus modico, meoq; lasso.
Pauperiem, veniam dabis, recede.
Causa est tam subitis, nouisque votis?
Pauperem volo Zoilum videre.

In Varum. lxxviii.

Ad cœnam nuper Varus me forte vocauit,
Ornatus dures, parunda cœna fuit.
Aure, non daphne, oneratur mensa, ministri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.
Tunc ego, non oculos, sed ventrem pascere veni:
Aut appone dapes, Vare, vel ipse cedo.

In Afrum. lxxix.

Condita cum tibi sit iam sexagesima messis,
Et facies multo splendeat aere lapis,
Discurris tota vagus vrbe nec vlla cathedra est,
Cui non mane feras ture quietus, aue.
Et sine te nulli fas est precare Tribuno,
Nec caret officio Consul vterque tuo.
Et facere dicetis rebetu palliata cinæ.
Sigerio, q; modos, Partheniæ q; sonas.
Hæc facient senectutem formosi, Afer,
Omnino nihil est ardelione sene.

Ad Mathonem. lxxx.

Hostes eras nostri semper, Matho, Tiburtini
Hoc emisti mihi vt vrbs tibi vendo tuam.

In Mathonem. lxxxi.

Declamas in febre, Matho: hanc esse phrenesim
Si nescis, non es sanus, amice Matho.
Declamas ager, declamas hemitritæus.
Si sudare aliter non potes, est ratio.
Magna tamen res est: febres tam visera febris
Exuerit: res est magna tacere, Matho.

De Fabulla. lxxxii.

Epigramma meum cùm Fabulla legisset, ait mihi:
Negare nullam quo queror puellarum,
Semel rogata, breuq; te: neglexit.
Preces amantis iam, Fabulla, compesce.
Negare tussi, peregare non tussi.

Ad Rufum. lxxxiii.

Hos quoque commenda Venuleio, Ruse, libellos,
Imputet & nobis otia parua, roga.
Immemor & paulùm curarum, operumque suorum,
Non tetrica nugas exigat aure meas.
Sed nec post primum legas hæc, summumve trientem,
Sed sua cùm mediis prælia Bacchus amat.
Si nimis est legisse duos, tibi charta plicatur
Altera: dimidium, sic breue fiet opus.

In Næuolum. lxxxiv.

Securo nihil est te, Nauole, pestilentius eodem
Sollicito nihil est, Nauole, te melius.
Securus nullos resalutas, despicis omnes:
Nec quisquam liber, nec tibi gratus homo est.
Sollicitus donas, dominum, regemq; salutas,
Inuitas: ecfio, Nauole, sollicitus.

In Thaidem. lxxxv.

Non est in populo, nec vrbe tota,
Aso Thaida qui probet futuam,

Cum-

Cùm multi cupiant, rogentq; multi.
Tam casta est, rogo, Thais? immò fellat.

In Ponticum. LXXXVI.

Nos bibimus vitro, tu myrrha, Pontice, quare?
Prodat perspicuus ne duo vina calix.

Ad librum suum. LXXXVII.

Si vis auribus Atticis probari,
Exhortor, moneoq; te libelle,
Vt docto placeas Apollinari.
Nil exactius, eruditiusq; est.
Sed nec candidius, benigniusq;:
Si te pectore si tenebit ore,
Nec ronchos metues maligniorum.
Nec scombris tunicas dabis molestas.
Si damnauerit, ad Salariorum
Curras scrinia protinus licebit,
Inuersa pueris arande charta.

De Bassa. LXXXVIII.

Infantem secum semper tua Bassa, Fabulle,
Collocat, & lusus, deliciasq; vocat.
Et quod mireris magis, infantaria non est.
Ergo quid in caussa est? pedere Bassa solet.

In dissimulatorem. LXXXIX.

Nulla remisisti paruo pro munere dona,
Et iam Saturni quinque fuere dies.
Ergò nec argenti sex scrupula, Septitiane,
Missa, nec à querulo mappa cliente fuit:
Antipolitani, nec quæ de sanguine thynni
Testa rubet, nec quæ coctana parua gerit.
Nec rugosarum vimen breue Picenarum;
Dicere te posses vt meminisse mei.
Decipies alios verbis, vultuq; benigno:
Nam mihi tam notus dissimulator erit.

De rusticatione. XC.

Rure morans quid agam, respondeo pauca, rogatus.
Luce Deos oro, famulos post arua reuiso.
Partibus atque meis iustos indico labores.
Inde lego, Phœbumq; cio, Musamq; lacesso.
Hinc oleo cerpusq; frico, molliq; palæstra.
Stringo libens, animo gaudens, ac fœnore liber.
Pondero, poto, cano, ludo, lauo, cœno, quiesco.
Dum paruus lychnus modicum consumat oliui,
Hæc dat nocturnis nox lucubrata Camœnis.

Ad librum. XCI.

Ohe iam satis est, ohe, libelle,
Iam peruenimus vsque ad vmbilicos.
Tu procedere adhuc, & ire quæris,
Nec summa potes in scheda teneri,
Sic tanquam tibi res peracta non sit,
Quæ prima quoque pagina peracta est,
Iam lector queriturq;, deficitq;:
Iam librarius hoc & ipse dicit.
Ohe iam satis est, ohe libelle.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER V.

Ad Cæsarem. I.

HOc tibi Palladiæ, seu collibus vteris Albæ,
Cæsar, & hinc Triuiam prospicis, inde Thetin:
Seu tua veridicæ discunt responsa sorores,
Plana suburbani quà cubat vnda freti:
Seu placet Æneæ nutrix, seu filia Solis,
Siue salutiferis candidus Anxur aquis:
Mittimus, ô rerum felix tutela, salusq;,
Sospite quo gratum credimus esse Iouem.
Tu tantùm accipies: ego te legisse putabo,
Et tumidus Galla credulitate fruar.

Ad lectores. II.

Matronæ, puerique, virginesq;,
Vobis pagina nostra dedicatur.
Tu, quem nequitiæ protactores
Delectant nimium, salesq; nudi,
Lasciuos lege quatuor libellos.
Quintus cum domino liber iocetur,
Quem Germanicus ore non rubenti
Coram Cecropia legat puella.

Ad Domitianum. III.

Accola iam nostræ degit, Germanice, ripæ,
A famulis Istri qui tibi venit aquis,
Lætus, & attonitus, viso modò præside mundi,
Affatus comites dicitur esse suos.
Sors mea quàm fratris melior, cui tam propè fac est
Cernere, tam longè quem colit ille, Deum.

In Myrtalem. IV.

Fœtere multo Myrtale solet vino.
Sed fallat vt nos, folia deuorat lauri,
Merumq; cauta fronde, non aqua, miscet.
Hunc tu rubentem prominentibus venis
Quoties venire, Paule, videris contrà,
Dicas licebit, Myrtale bibit laurum.

Ad Sextum. V.

Sexte, Palatinæ cultor facundo Mineruæ,
Ingenio frueris qui propiore Dei.
Nam tibi nascentes domini cognoscere curas,
Et secreta ducis pectora nosse licet.
Sit locus & nostris aliqua tibi parte libellis,
Qua Pedo, qua Marsus, quàque Catullus erit.
Et Capitolini cælestia carmina belli,
Grande cothurnali pone Maronis opus.

Ad Musas. VI.

Si non est graue, nec nimis molestum,

Musa, Parthenium rogate vestrum.
Sic te serior, & beata quondam,
Saluo Cæsare, fintas senectus,
Et sis, inuidia fauente, felix:
Sic Burrus cito sentiat parentem:
Admittas timidam, breuemq; chartam
Intra limina sanctioris aulæ.
Nosti tempora tu Iouis sereni,
Cùm fulget placidus, suoq; vultu,
Quo nil supplicibus solet negare.
Non est, quòd metuas preces iniquas:
Nunquam grandia, nec molesta poscit,
Quæ cedro decorata, purpuraq;
Nigris paginæ creuit vmbilicis.
Nec porrexeris ista: sed teneto
Sic, tanquam nihil offeras, agasq;.
Si noui dominum nouem sororum,
Vltrò purpureum petet libellum.

Ad Volcanum. VII.

Qualiter Assyrios renouant incendia nidos,
Vna decem quoties secula vixit auis,
Taliter exuta est veterem noua Roma senectam.
Et sumpsit vultus præsidis ipsa sui.
Iam, precor, oblitus nostræ, Volcane, querelæ
Parce: sumus Martis turba, sed & Veneris.
Parce pacem sic Lemniacis lasciua catenis
Ignoscat coniux, & patienter amet.

De Phaside. VIII.

Edictum domini, Deiq; nostri,
Quo subsellia certiora fiunt.
Et puros eques ordines recepit,
Dum lauda: modò Phasis in theatro,
Phasis purpureis ruber lacernis:
Et iactat tumido superbus ore,
Tandem commodius licet sedere,
Nunc est reddita dignitas equestris,
Turba non premimur, nec inquinamur:
Hæc, & talia dum refert supinus,
Illas purpureas, & arrogantes
Iussit surgere Lectius lacernas.

In Symmachum medicum. IX.

Languebam: sed tu comitatus protinus ad me
Venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus Aquilone gelatæ,
Non habui febrem, Symmache: nunc habeo.

Ad Regulum, de fama Poëtarum. X.

Esse quid hoc dicam, viuis quòd fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Hi sunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper vt illa nouis.
Sic veterem ingrati Pompei quærimus vmbram,
Et laudant Catuli Iulia templa senes.
Ennius est lectus, siluo tibi Roma Marone,
Et sua reuerunt secula Mæonidem.
Rara coronato plausere theatra Menandro:
Norat Nasonem sola Corynna suum.
Vos tamen ô nostri me festinate libelli:
Si post fata venit gloria, non propero.

De Stella. XI.

Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas vno
Portat in articulo Stella, Seuere, meus.
Multas in digitis: plures in carmine gemma
Inuenies: inde est hæc, puto, culta manus.

De eodem. XII.

Quòd nutantia fronte pertinaci
Gestat pondera Masclion superbus,
Aut grandis Linus omnibus lacertis
Septem quòd pueros leuat, vel octo,
Res non difficilis mihi videtur:
Vno cùm digito, vel hoc, vel illo,
Portet Stella meus decem puellas.

In Callistratum. XIII.

Sum, fateor, semperq; fui, Callistrate, pauper,
Sed non obscurus, nec male notus eques.
Sed toto legor orbe frequens, & dicitur, hic est:
Quodq; cinis paucis, hoc mihi vita dedit.
At tua centenis incumbunt tecta columnis,
Et libertinas arca flagellat opes:
Magnaq; Niliaca seruit tibi gleba Syrenes,
Tondet & innumeros Gallica Parma greges.
Hoc ego, tuque sumus: sed, quod sum, non potes esse:
Tu quod es, è populo quilibet esse potest.

De Manneio. XIIII.

Sedere primo solitus in gradu semper,
Tunc cum liceret occupare, Manneius,
Bis excitatus, terq; transtulit castra,
Et inter ipsas penè tertius sellas
Post Caiumq; Luciumq; consedit.
Illinc cucullo prospicit caput tectus,
Oculoq; ludos spectat indecens vno:
Et hinc miser delectus in viam transit,
Subsellioq; semifultus extremo,
Et male receptus altero genu, iactat
Equiti sedere se, Lectioq; se stare.

Ad Cæs. Domitianum. XV.

Quintus nostrorum liber est, Auguste, iocorum,
Et queritur læsus carmine nemo meo.
Gaudet honorato, sed multus nomine lector,
Cui victura meo munere fama datur.
Quid tamen hæc prosunt, quamuis venerantia multos?
Non prosunt sanè: me tamen ista iuuant.

Ad Lectorem. XVI.

Seria cùm possim, quòd delectantia malim
Scribere, tu caussa es, Lector amice, mihi:
Qui legis, & tota cantas mea carmina Roma:
Sed nescis, quanti stet mihi talis amor.
Nam si falciferi defendere templa Tonantis,
Sollicitiq; velim vendere verba reis.
Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas,
Et fiet vario sordidus ære sinus.
At nunc conuiua est, comissatorq; libellus,
Et tantùm gratis pagina nostra placet.
Sed non hac veteres contenti laude fuerunt,
Cùm minimum vati munus Alexis erat.

Bell.

Bellè, inquis, dixti: satis est. laudabimur usque.
Dissimulas? facias me puto, causidicum.

In Gelliam. XVII.

Dum proavos, atavosq; refers, & nomina magna:
Dum tibi noster eques sordida conditio est:
Dum te posse negas nisi lato Gellia clavo
Nubere: nupsisti Gellia cistifero.

Ad Quinctianum. XVIII.

Quòd tibi Decembri mense, quo volant mappæ,
Gracilesq; ligulæ, cereiq;, chartæq;,
Et acuta senibus testa cum Damascenis,
Præter libellos vernulas nihil misi:
Fortasse avarus videar, aut inhumanus.
Odi dolosas munerum & malas artes.
Imitantur hamos dona, namque quis nescit,
Avidum vorata decipi scarum musca?
Quoties amico diviti nihil donat,
O Quinctiane, liberalis est pauper.

Ad Cæs. Domitianum. XIX.

Si qua fides veris, præferri, maxime Cæsar,
Temporibus possunt sæcula nulla tuis.
Quando magis dignos licuit spectare triumphos?
Quando Palatini plus meruere Dei?
Pulchrior, & maior quo sub duce Martia Roma?
Sub quo libertas principe tanta fuit?
Est tamen hoc vitium, sed non leve, sit licèt unum.
Quod colit ingratas pauper amicitias.
Quis largitur opes veteri, fidoq; sodali,
Aut quem prosequitur non alienus eques?

Ad eundem. XX.

Saturnaliciæ ligulam misisse selibræ,
Flammarumve togæ scripula tota decem,
Luxuria est, tumidiq; vocant hæc munera reges:
Qui crepet aureolos, forsitan unus erit.
Quatenus hi non sunt, esto tu, Cæsar, amicus:
Nulla ducis virtus dulcior esse potest.
Iam dudum tacito rides, Germanice, naso.
Utile quod non vis, do tibi, consilium.

Ad Martialem. XXI.

Si tecum mihi, chare Martialis
Securis liceat frui diebus,
Si disponere tempus otiosum,
Et veræ pariter vacare vitæ:
Nec nos atria, nec domos potentum,
Nec lites tetricas, forumq; triste
Nossemus, nec imagines superbas:
Sed gestatio, fabulæ, libelli,
Campus, porticus, umbra, virgo, thermæ,
Hæc essent loca semper, hi labores.
Nunc vivit sibi neuter, heu bonosq;
Soles effugere, atque abire sentit,
Qui nobis pereunt, & imputantur.
Quisquam vivere cùm sciat, moratur?

De Apollonio. XXII.

Quinctum pro Decimo, pro Crasso, Regule, Marcum
Antè salutabat rhetor Apollonius.
Nunc utrumque suo resalutat nomine, quantum
Cura, labor q. potest, scripsit, & edidicit.

In Paulum. XXIII.

Mane domi si te merui, voluiq; videre,
Sint mihi, Paule, tuæ longius Esquiliæ.
Sed Tiburtinæ sum proximus accola pilæ,
Qua videt antiquum rustica Flora Iovem,
Alta suburrani vincenda est semita clivi,
Et nunquam sicco sordida saxa gradu.
Vixque datur longas mulorum vincere mandras,
Quæque trahi multo marmora fune vides.
Illud adhuc gravius, quòd te post mille labores,
Paule, negat lasso ianitor esse domi.
Exitus hic operis vani, togulæque madentis,
Vix tanti Paulum mane videre fuit.
Semper inhumanos habet officiosus amicos
Rex, nisi dormieris, non potes esse meus.

Ad Bassum. XXIV.

Herbarum fueras indutus Basse, colores,
Iura theatralis dum siluere loci:
Quæ postquam placidi censoris cura renasci
Iussit, & Oceanum certior audit eques:
Non nisi vel cocco madida, vel murice tincta
Veste nites, & te sic dare verba putas.
Quadringentorum nullæ sunt, Basse, lacernæ:
Aut meus ante omnes Cordus haberet equum.

De Hermete. XXV.

Hermes Martia sæculi voluptas,
Hermes omnibus eruditus armis,
Hermes & gladiator, & magister,
Hermes turba sui, tremorq; ludi,
Hermes, quem timet Aelius, sed unum,
Hermes, cui cadit advolans, sed uni,
Hermes vincere, sed ferire doctus,
Hermes suppositicius sibi ipsi,
Hermes divitiæ locariorum,
Hermes cura, laborq; ludiarum,
Hermes belligera superbus hasta,
Hermes æquoreo minax tridente,
Hermes casside languida timendus,
Hermes gloria Martis universi,
Hermes omnia solus, & ter unus.

De Chærestrato. XXVI.

Quadringenta tibi non sunt, Chærestrate, surge,
Lectius ecce venit: sta, fuge, curre, late.
Ecquis, io, revocat discedentemq; reducit?
Ecquis, io, largas pandit amicus opes?
Quem chartis, famæque damus, populisq; loquendum,
Quis Stygios non vult totus adire lacus.
Hoc, rogo, non melius, quàm rubro pulpita nimbo
Spargere, & effuso permaduisse croco?
Quàm non sensuro dare quadringenta caballo,
Aureus ut Scorpi nasus ubique micet?
O frustra locuples, o dissimulator amice,
Hæc legis, & laudas? quæ tibi fama perit?

Ad Codrum. XXVII.

Quod alpha dixi, Code, penulatorum
Te nuper, aliqua cum iocarer in charta,
Si forte bilem movit hic tibi versus,

Dicas licebit Beta me togatorum.

In fictum equitem. XXVIII.

Ingenium, studiumq; tibi, moresq; genusq;
Sunt equitis, fateor: cætera plebis habes.
Bis septena tibi non sunt subsellia tanti,
Vt sedeas viso pallidus Oceano.

In Mamercum. XXIX.

Vt bene loquatur, sentiatq; Mamercus,
Efficere nullis, Aule, moribus possis.
Pietate fratres Curtios licet vincas,
Quiete Neruas, comitate Rusones,
Probitate Marcos, æquitate Mauricos,
Oratione Regulos, iocis Paulos.
Rubiginosis cuncta dentibus rodit.
Hominem malignum forsan esse tu credas:
Ego esse miserum credo, cui placet nemo.

Ad Gelliam. XXX.

Si quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis,
Formosus septem, Marce, diebus eris.
Si non derides, si verum, lux mea, narras,
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

Ad Varronem. XXXI.

Varro Sophocleo non infitiande cothurno,
Nec minus in Calabra suspiciende lyra,
Differ opus: nec te facundi scena Catulli
Detineat, cultis aut elegeia comis.
Sed lege fumoso non aspernanda Decembri
Carmina, mittuntur quæ tibi mense suo.
Commodius nisi forte tibi, potiusq; videtur,
Saturnalicias perdere, Varro, nuces.

De ludo puerorum cum iuuencis. XXXII.

Adspice quàm placidis insultet turba iuuencis,
Et sua quàm facilis pondera taurus amet.
Cornibus hic pendet summis: vagus ille per armos
Currit, & in toto ventilat arma boue.
At feritas immota riget. non esset arena
Tutior, & poterant fallere plana magis.
Nec trepidant gestus: sed de discrimine palmæ
Securus puer est, sollicitumq; pecus.

De Crispo. XXXIII.

Quadrantem Crispus tabulis, Faustine, supremis
Non dedit vxori. cui dedit ergo? sibi.

In Causidicum. XXXIV.

Carpere causidicus fertur mea carmina: qui sit,
Nescio: si sciero, væ tibi, causidice.

De Erotione. XXXV.

Hanc tibi, Fronto pater, genitrix, Flaccilla, puellam,
Oscula commendo, deliciasq; meas.

Ad eundem. XXXVI.

Pallida, nec nigras horrescat Erotion vmbras,
Oraq; Tartarei prodigiosa canis.
Impletura fuit sextæ modò frigora brumæ,
Vixisset totidem ni minus illa dies.
Inter iam veteres ludat lasciua patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.
Mollia nec rigidus cespes tegat ossa: nec illi
Terra grauis fueris, non fuit illa tibi.

De Euclide. XXXVII.

Cùm sibi redire de patrucibus fundis
Ducenta clamat coccinatus Euclides,
Corinthioq; plura de suburbano:
Longumq; pulchra stemma repetit à Leda,
Et suscitanti Lectio reluctatur.
Equiti superbo, nobili, locupleti,
Cecidit repente magna de sinu clauis.
Nunquam, Fabulle, nequior fuit clauis.

Ad Faustinum. XXXVIII.

Laudatus nostro quidam, Faustine, libello
Dissimulat, quasi nil debeat: imposuit.

De Erotione puella. XXXIX.

Puella senibus dulcior mihi cygnis,
Agna Galesi mollior Phalantini,
Concha Lucrini delicatior stagni:
Cui nec lapillos præferas Erythræos,
Nec modò politum pecudis Indicæ dentem,
Niuesq; primas, liliumq; non tactum:
Quæ crine vincit Bætici gregis vellus,
Rhenique nodos, aureamq; nitellam:
Fragrauit ore, quod rosarium Pæsti,
Quod Atticarum prima mella cerarum,
Quod succinorum rapta de manu gleba:
Cui comparatus indecens erat pauo,
Inamabilis sciurus, & frequens phœnix:
Adhuc recenti tepet Erotion busto,
Quàm pessimorum lex auara fatorum!
Sexta peregit hieme, nec tamen tota.
Nostros amores, gaudiumq; lususq;
Et esse tristem me meus vetat Pætus:
Pectusq; pulsans, pariter & comam vellens,
Deflere non te vernulæ pudet mortem?
Ego coniugem, inquit, extuli: & tamen viuo,
Notam, superbam, nobilem, locupletem.
Quid esse nostro fortius potest Pæto?
Ducentiens accepit, & tamen viuit.

In Calliodorum. XL.

Calliodorus habet censum (quis nescit?) equestrem.
Sexte; sed & fratrem Calliodorus habet.
Quadringenta secat, qui dicit, σῦκα μέριζε.
Vno credis equo posse sedere duos?
Quid cum fratre tibi, quid cum Polluce molesto?
Non esset Pollux si tibi, Castor eras.
Vnus cùm sitis duo, Calliodore, sedetis.
Surge: solœcismum, Calliodore, facis.
Aut imitare genus Ledæ: aut cùm fratre sedere
Non potes, alternis, Calliodore, sede.

In Carinum. XLI.

Supremas tibi triciens in anno
Signanti tabulas, Carine, misi
Hyblæis madidas thymis placentas.
Defeci: miserere iam, Carine.
Signa rarius, aut semel fac illud,
Mentitur tua quod subinde tussis.
Excussi loculosq; sacculumq;
Crœso diuitior licèt fuissem,
Iro pauperior forem, Carine.

Si

Si concham toties meam comessi.

Ad Artemidorum. xli.

Pinxisti Venerem, colis Artemidore Mineruam,
Et miraris, opus displicuisse tuum?

In Didymum. xlii.

Spadone cùm sis euiratior fluxo,
Et concubino mollior Celaeneo,
Quem sectus ululat matris entheae Gallus,
Theatra loqueris, & gradus, & edicta,
Trabeasque & Idus, fibulasque, censusque,
Et pumicata pauperes manu monstras.
Sedere in equitum liceat an tibi scamnis,
Videbo, Didyme: non licet maritorum.

Amicis esse donandum. xliii.

Callidus effracta nummos fur auferet arca:
Prosternet patrios impia flamma Lares.
Debitor usuram pariter, sortemque negabit,
Non reddet sterilis semina iacta seges.
Dispensatorem fallax spoliabit amica:
Mercibus extructas obruet unda rates.
Extra fortunam est, quicquid donatur amicis.
Quas dederis, solas semper habebis opes.

De Thaide, & Lecania. xliv.

Thais habet nigros, niueos Lecania dentes.
Quae ratio est? emptos haec habet, illa suos.

In Dentonem. xlv.

Quid factum est, rogo, quid repente factum?
Ad coenam mihi Dento quod uocanti,
(Quis credat?) quater ausus es negare,
Sed nec respicis, & fugis sequentem.
Quem thermis modo quaerere, & theatris,
Et conclauibus omnibus solebas.
Sic est, captus es unctiore coena.
Et maior rapuit canem culina.
Iam te, sed cito cognitum, & relictum,
Cùm fastidierit popina diues,
Antiquae uenies ad ossa coenae.

In Bassam. xlvi.

Dicis formosam, dicis te, Bassa, puellam.
Istud quod non est, dicere Bassa, soles.

Ad Diadumenum. xlvii.

Basia dum nolo, nisi quae luctantia carpsi,
Et placet ira mihi plus tua, quam facies:
Vt te saepe rogem, caedo, Diadumene, saepe.
Consequor hoc, ut me nec timeas, nec ames.

De Philone. xlviii.

Nunquam se coenasse domi Philo iurat, & hoc est:
Non coenat, quoties nemo uocauit eum.

De Encolpo. xlix.

Quid non cogit amor? secuit nolente capillos
Encolpos domino, nec prohibente tamen.
Permisit fleuitque Pudens: sic cessit habenas
Audaci questus de Phaethonte pater.
Talis raptus Hylas, talis deprensus Achilles
Deposuit gaudens, matre dolente, comas.
Sed tu ne propera, breuibus ne crede capillis,
Tardaque pro tanto munere barba ueni.

Ad Labienum. l.

Vidissem modo forte cùm sedentem
Solum, te Labiene, tres putaui.
Caluae me numerus tuae fefellit.
Sunt illinc tibi, sunt & hinc capilli,
Quales nec puerum decere possint:
Nudum est in medio caput, nec ullus
In longa pilus area notatur.
Hic error tibi profuit Decembri,
Tunc, cùm prandia misit imperator.
Cum panariolis tribus redisti.
Talem Geryonem fuisse credo.
Vites, censeo, porticum Philippi.
Si te uiderit Hercules, peristi.

In Charopinum. li.

Coeno domi quoties, nisi te, Charopine, uocaui,
Protinus ingentes sunt inimicitiae:
Meque petis stricto medium transfigere ferro,
Si nostrum sine te scis caluisse focum.
Nec semel ergo mihi furtum fecisse licebit?
Improbius nihil est hac, Charopine, gula.
Desine iam nostram precor, obseruare culinam.
Atque aliquando meus det tibi uerba cocus.

Ad Rufum. lii.

Hic qui libellis praegrauem gerit laeuam,
Notariorum quem premit chorus leuis,
Qui codicillis hinc, & inde prolatis,
Epistolisque commodat grauem uultum
Similis Catoni, Tullioque, Brutoque,
Exprimere, Rufe, fidiculae licet cogant,
Aue latinum, χαῖρε non potest Graecum,
Si fingere istud me putas, salutemus.

In Posthumum. liii.

Quae mihi praestiteris, memini, semperque tenebo.
Cur igitur taceo, Posthume? tu loqueris.
Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat, dixerat ipse mihi.
Non belle quaedam faciunt duo: sufficit unus
Huic operi: si uis ut loquar, ipse tace.
Crede mihi, quamuis ingentia, Posthume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate sui.

Ad Bassum. liv.

Colchida quid scribis, quid scribis, amice, Thyestem?
Quid tibi uel Nioben, Basse, uel Andromachen?
Materia est, mihi crede, tuis aptissima chartis
Deucalion: uel, si non placet hic, Phaethon.

De rhetore. lv.

Extemporalis factus est meus rhetor,
Calpurnium non scripsit, & salutauit.

De aquila. lvi.

Dic mihi, quem portes, uolucrum regina? Tonantem.
Nulla manu quare fulmina gestat? Amat.
Quo calet igne Deus? pueri. cur mitis aperto
Respicis ore Iouem? de Ganymede loquor.

Ad Lupum. lvii.

Cui tradas, Lupe, filium magistro,
Quaeris sollicitus diu, rogasque.

Omnes Grammaticosq; rhetorasq;
Deuites, moneo, nihil sit illi
Cum libris Ciceronis, aut Maronis.
Famæ Rutilium sua relinquat.
Si versus facit, abdices poetam.
Artes discere vult pecuniosas?
Fac, discat citharœdus, aut choraules.
Si duri puer ingeni videtur,
Præconem facias, vel architectum.

Ad Cinnam. lviii.

Cùm voco te dominum, nolo tibi, Cinna, placere:
Sæpe etiam seruum sic resaluto meum.

Ad Postumum. lix.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi cras istud, Postume, quando venit?
Quàm longe cras istud vbi est, aut vnde petendum?
Nunquid apud Parthos, Armeniosq; latet?
Iam cras istud habet Priami, vel Nestoris annos,
Cras istud quanti dic mihi possit emi?
Cras viues, hodie iam viuere, Postume, serum est.
Ille sapit, qui quis, Postume, vixit heri.

Ad Stellam. lx.

Quod non argentum, quòd non tibi misimus aurum,
Hoc facimus caussa, Stella diserte, tua.
Quisquis magna dedit, voluit sibi magna remitti,
Fictilibus nostris exoneratus eris.

Ad detractorem. lxi.

Allatres licet vsq; nos & vsque,
Et gannitibus improbis lacessas,
Certum est, hanc tibi pernegare famam
Olim quam petis in meis libellis,
Qualiscunq; legaris vt per orbem.
Nam te cur aliquis sciat fuisse?
Ignotus pereas, miser, necesse est.
Non deerunt tamen hac in vrbe forsan,
Vnus, vel duo, tresue, quatuorue,
Pellem rodere qui velint caninam:
Nos hac à scabie tenemus vngues.

In Marianum. lxii.

Crispulus iste quis est, vxori semper adhæret
Qui, Mariane, tuæ? Crispulus iste quis est?
Nescio quid dominæ teneram qui garrit in aurem,
Et sellam cubito dexteriore premit?
Per cuius digitos currit leuis anulus omnes:
Crura gerit nullo qui violata pilo?
Nil mihi respondes? vxoris res agit, inquis,
Iste meæ, sanè certus, & asper homo est,
Procuratorem voltu qui præferat ipso.
Acrior hoc Chius non erit Aufidius.
O quàm dignus eras alapis, Mariane, Latini,
Te successurum credo ego Panniculo.
Res vxoris agit, res nullas Crispulus iste:
Res non vxoris, res agit iste tuas.

Ad hospites. lxiii.

Iure tuo nostris maneas licet hospes in hortis,
Si potes in nudo ponere membra solo:
Aut si portatur tecum tibi magna supellex,
Nam mea iam digitum sustulit hospitibus:
Nulla tegit fractos, nec inanis culcita lectos,
Putris & abrupta fascia reste iacet.
Sit tamen hospitium nobis commune duobus.
Emi hortos, plus est: instrue tu, minus est.

Ad Ponticum. lxiv.

Quid sentis, inquis, de nostris, Marce, libellis,
Sic me sollicitus, Pontice sæpe rogas.
Admiror, stupeo: nihil est perfectius illis.
Ipse tuo cedit Regulus ingenio.
Hoc sentis, inquis: faciat tibi sic bene Cæsar,
Sic Capitolinus Iuppiter immo tibi.

Ad suos ministros. lxv.

Sextantes, Calliste, duos infunde Falerni,
Tu super æstiuas, Alcime, funde niues.
Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo,
Lassenturq; rosis tempora sutilibus.
Iam vicina iubent nos viuere Mausolea,
Cùm doceant, ipsos posse perire Deos.

Ad Cæsarem. lxvi.

Astra, polumq; dedit, quamuis obstante nouerca,
Alcidæ, Nemeæ terror, & Arcas aper:
Et castigatum Libycæ ceroma palæstræ:
Et grauis in Siculo puluere fusus Eryx:
Siluarumq; tremor, tacita qui fraude solebat
Ducere nec rectas Cacus in antra boues.
Ista tuæ, Cæsar, quota pars spectatur arenæ?
Dat maiora nouus prælia mane dies.
Quot grauiora cadunt Nemeæo pondera monstro?
Quot tua Mænalios collocat hasta sues?
Reddatur si pugna triplex pastoris Iberi,
Est tibi, qui possit vincere Geryonem.
Sæpe licet Graiæ numeretur belua Lernæ,
Improba Niliacis quid facit Hydra feris?
Pro meritis cælum tantis, Auguste, dederunt
Alcidæ cito Dii, sed tibi sero dabunt.

In Pontilianum. lxvii.

Sæpe salutatus, nunquam prior ipse salutas:
Sic erat æternum, Pontiliane, vale.

De hirundine. lxviii.

Hibernos peterent solito cum more recessus
Atthides, in nidis vna remansit auis.
Deprendêre nefas ad tempora verna reuersæ,
Et profugam volucres diripuere suæ.
Serò dedit pœnas, discerpi noxia mater
Debuerat, sed tunc cum lacerauit Ityn.

Ad Lesbiam. lxix.

Arctoa de gente comam tibi, Lesbia, misi,
Vt scires quantò sit tua flaua magis.

In M. Antonium. lxx.

Antoni, Phario nil obiecture Photino,
Et leuius tabula, quàm Cicerone nocens:
Quid gladium demens Romana stringis in ora?
Hoc admisisset nec Catilina nefas.
Impius infando miles corrumpitur auro,
Et tantis opibus vox tacet vna tibi.
Quid prosunt sacra pretiosa silentia linguæ?
Incipient omnes pro Cicerone loqui.

De

De Syrisco. LXXI.

Infusum sibi nuper à patrono
Plenum, Maxime, centies, Syriscus
In sellariolis vagus popinis
Circa balnea, quattuor peregit.
O quanta est gula, centies comesse!
Quantò maior, adhuc nec accubare!

Ad Faustinum. LXXII.

Humida quà gelidas summittit Trebula valles,
Et viridis Cancri mensibus alget ager,
Rura Cleonaeo nunquam temerata leone,
Et domus Aeolio semper amica Noto,
Te Faustine, vocant, longas his exige messes
Collibus, hibernum iam tibi Tibur erit.

De origine Bacchi. LXXIII.

Qui potuit Bacchi matrem dixisse Tonantem,
Ille potest Semelem dicere, Rufe, patrem.

Ad Theodorum. LXXIV.

Non donem tibi cur meos libellos
Oranti toties, & exigenti,
Miraris, Theodore? magna caussa est,
Dones tu mihi ne tuos libellos.

De Pompeio, & filiis. LXXV.

Pompeios iuuenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes, si tamen vlla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Ad Quinctum. LXXVI.

Quae legis caussa nupsit tibi Laelia, Quincte,
Vxorem potes hanc dicere legitimam.

Ad Cinnam. LXXVII.

Profecit poto Mithridates saepe veneno,
Toxica ne possent saeua nocere sibi.
Tu quoque cauisti, coenando tam male semper,
Ne posses vnquam, Cinna, perire fame.

Ad Marullum. LXXVIII.

Narratur bellè quidam dixisse, Marulle,
Qui te ferre oleum dixit in auriculam.

Ad Turanium. LXXIX.

Si tristi domicoenio laboras,
Turani, potes esurire mecum.
Non deerunt tibi, si soles προπίνειν,
Viles Cappadocae, grauesque porri:
Diuisis cybium latebit ouis.
Ponetur digitis tenendus vstis
Nigra coliculus virens patella,
Algentem modò qui reliquit hortum:
Et pultem niueam premens botellus,
Et pallens faba cum rubente lardo.
Mensae munera si voles secundae,
Marcentes tibi porrigentur vuae,
Et nomen pyra quae ferunt Syrorum,
Et quas docta Neapolis creauit
Lento castaneae vapore tostae:
Vinum tu facies bonum bibendo.
Post haec omnia forte si mouebit
Bacchus, quam solet, esuritionem,
Succurrent tibi nobiles oliuae,
Picens modò quas tuleram

Et feruens cicer, & tepens lupinus.
Parua est coenula, quis potest negare?
Sed finges nihil, audies ve fictum,
Et vultu placidus tuo recumbes:
Nec crassum dominus leget volumen:
Nec de Gadibus improbis puellae
Vibrabunt sine fine prurientes
Lasciuos docili tremore lumbos:
Sed, quod non graue sit, nec infacetum,
Parui tibia Condyli sonabit.
Haec est coenula: Claudiam sequeris,
Quam nobis cupis esse turpiorem.

In Zoilum. LXXX.

Vndecies vna surrexti, Zoile, coena,
Et mutata tibi est synthesis vndecies:
Sudor inhaereret madida ne veste retentus,
Et laxam tenuis laederet aura cutem.
Quare ego non sudo, qui tecum, Zoile, coeno?
Frigus enim magnum synthesis vna facit.

Ad Seuerum. LXXXI.

Non totam mihi, si vacabis, horam
Dones, & licet imputes, Seuere,
Dum nostras legis, exigisque nugas.
Durum est perdere ferias: rogamus,
Iacturam patiaris hanc, ferasque.
Quòd si legeris ipsa cum diserto,
(Sed nunquid sumus improbi?) Secundo,
Plus multo tibi debiturus hic est,
Quàm debet domino suo libellus.
Nam securus erit, nec inquieta
Lassi marmora Sisyphi videbit:
Quem censoria cum meo Seuero
Docti lima momorderit Secundi.

Ad Aemilianum. LXXXII.

Semper eris pauper, si pauper es, Aemiliane:
Dantur opes nulli nunc, nisi diuitibus.

In Gaurum. LXXXIII.

Quid promittebas mihi millia Gaure, ducenta,
Si dare non poteras millia, Gaure, decem?
An potes, & non vis? rogo, non est turpius istud?
I, tibi dispereas, Gaure: pusillus homo es.

Ad Dindymum. LXXXIV.

Insequeris fugio: fugis, insequor: haec mihi mens est.
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

Ad Gallam. LXXXV.

Iam tristis nucibus puer relictis,
Clamoso reuocatur à magistro:
Et blando male proditus fritillo,
Arcana modò raptus e popina,
Aedilem rogat vdus aleator.
Saturnalia transiere tota,
Nec munuscula parua, nec minora
Misisti mihi, Galla, quae solebas.
Sanè sic abeat meus December.
Scis certè puto, vestra iam venire
Saturnalia Martias Kalendas:
Tunc reddam tibi, Galla, quod dedisti.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON LIBER VI.

Sextus mittitur hic tibi libellus,
In primis mihi chare Martialis:
Quem si terseris aure diligenti,
Audebit minus anxius, tremensq;
Magnas Caesaris in manus venire.

Adulatorium. II.

Lusus erat sacrae connubia fallere tedae:
Lusus, & immeritos execuisse mares.
Vtraq; tu prohibes, Caesar, populisq; futuris
Succurris, nasci quos sine fraude iubes.
Nec spado iam, nec moechus erit te praeside quisquam:
At prius, (ô mores!) & spado moechus erat.

De filio Domitiani. III.

Nascere Dardanio promissum nomen Iulo,
Vera Deum soboles, nascere, magne puer:
Cui pater aeternas post secula tradat habenas,
Quiq; regas orbem cum seniore senex.
Ipsa tibi niueo trahet aurea pollice fila,
Et totam Phrixi Iulia nebit ouem.

Adulatorium. IV.

Censor maxime principumq; princeps,
Cum tot iam tibi debeat triumphos,
Tot nascentia templa, tot renata,
Tot spectacula, tot Deos, tot vrbes,
Plus debet tibi Roma quod pudica est.

Ad Caecilianum. V.

Rustica mercatus multis sum praedia nummis:
Mutua des centum, Caeciliane, rogo.
Nil mihi respondes: tacitum te dicere credo,
Non reddes: ideo, Caeciliane, rogo.

Ad Lupercum. VI.

Comoedi tres sunt: sed amat tua Paula, Luperce,
Quattuor: & κωφὸν Paula πρόσωπον amat.

De Thelesina. VII.

Iulia lex populis ex quo, Faustine, renata est,
Atq; intrare domos iussa pudicitia est.
Aut minus, aut certe non plus tricesima lux est,
Et nubit decimo iam Thelesina viro.
Quae nubit toties, non nubit: adultera lege est.
Offendor moecha simpliciore minus.

Ad Seuerum. VIII.

Praetores duo, quattuor Tribuni,
Septem caussidici, decem poetae,
Cuiusdam modo nuptias petebant
A quodam sene. non moratus ille
Praeconi dedit Eulogo puellam.
Dignum quid fatuo, Seuere, fecit?

Ad Laeuinum. IX.

In Pompeiano dormis, Laeuine, theatro:
Et quereris, si te suscitat Oceanus?

Petit latenter à Domitiano pecuniam. X.

Pauca Iouem nuper cum millia forte rogarem,
Ille dabit, dixit, qui mihi templa dedit.
Templa quidem dedit ille Ioui, sed millia nobis
Nulla dedit: pudeat pauca rogasse Iouem.
At quàm non tetricus, quam nulla nubilus ira,
Quam placido nostras legerat ore preces.
Talis supplicibus tribuit diademata Dacis,
Et Capitolinas itq; reditq; vias.
Dic, precor, ô nostri, dic conscia virgo Tonantis,
Si negat hoc vultu, quo solet ergo dare?
Sic ego, sic breuiter posita mihi Gorgone Pallas:
Quae nondum data sunt, stulte, negata putas?

In Marcum. XI.

Quòd non sit Pylades hoc tempore, non sit Orestes,
Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem.
Nec melior panis, turdusue dabatur Oresti,
Sed par, atq; eadem coena duobus erat.
Tu Lucrina voras, me pascit aquosa Peloris:
Non minus ingenua est & mihi, Marce, gula.
Te Cadmaea Tyros, me pinguis Gallia vestit:
Vis te purpureum, Marce, sagatus amem?
Vt praestem Pyladen, aliquis mihi praestet Oresten.
Hoc non fit verbis, Marce, vt ameris, ama.

De Fabulla. XII.

Iurat capillos esse, quos emit, suos
Fabulla, numquid Paule, peierat?

De statua Iuliae. XIII.

Quis te Phidiaco formatam, Iulia, caelo,
Vel quis Palladiae non putet artis opus?
Candida non tacita respondet imagine Lygdos,
Et placido fulget viuus in ore decor.
Ludit Acidalio, sed non manus aspera, nodo,
Quem rapuit collo parue Cupido tuo.
Vt Martis reuocetur amor, summique Tonantis,
A te Iuno petat ceston, & ipsa Venus.

In Liberium. XIV.

Versus scribere posse te disertos
Affirmas, Laberi: quid ergo non vis?
Versus scribere qui potest disertos,
Non scribat, Laberi: virum putabo.

De formica succino inclusa. XV.

Dum Phaethontea formica vagatur in vmbra,
Implicuit tenuem succina gutta feram.
Sic modo quae fuerat vita contempta manente,
Funeribus facta est nunc pretiosa suis.

Ad Priapum. XVI.

Tu,

Tu, qui pene viros terres, & falce cinædos,
Iugera sepositi pauca tuere loci.
Sed tua non intrent veruli pomaria fures,
Sed puer, aut longis pulchra puella comis.

In Cinnamum. XVII.

Cinnam, Cinname, te iubes vocari.
Non est hic, rogo, Cinna, barbarismus?
Tu si Furius ante dictus esses,
Fur ista ratione dicereris.

Ad Priscum de Salonino. XVIII.

Sancta Salonini terris requiescit Iberis,
Qua melior Stygias non videt umbra domos.
Sed lugere nefas. nam qui te, Prisce, reliquit,
Viuit, qua voluit viuere parte magis.

In Posthumum. XIX.

Non de vi, neque cæde, nec veneno,
Sed lis est mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abesse furto:
Hoc iudex sibi postulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumque bellum,
Et periuria Punici furoris,
Et Syllas, Mariosque, Muciosque
Magna voce sonas, manuque tota.
Iam dic, Posthume, de tribus capellis.

In Phœbum. XX.

Mutua te centum sestertia, Phœbe, rogaui,
Cum mihi dixisses: exigis ergo nihil?
Inquiris, dubitas, cunctaris, meque, diebus
Teque decem crucias: iam rogo, Phœbe, nega.

De Hyanthide & Stella. XXI.

Perpetuam Stellæ dum iungit Hyanthida vati
Læta Venus dixit: plus dare non potui.
Hæc coram domina: sed nequius illud in aurem,
Tu ne quid pecces exitiose vide.
Sæpe ego lasciuum Martem furibunda cecidi,
Legitimos esset cum vagus ante toros.
Sed postquam meus est, nulla me pellice læsit:
Tam frugi Iuno vellet habere Iouem.
Dixit, & arcano percussit pectora loro.
Plaga iuuat: sed tu iam Dea, cæde duos.

In Proculinam. XXII.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modo, nunc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare possit.
Non nubis, Proculina, sed fateris.

In Lesbiam. XXIII.

Stare iubes nostrum semper tibi, Lesbia, penem,
Crede mihi non est mentula, quod digitus.
Tu licet & manibus blandis, & vocibus instes,
Contra te facies imperiosa tua est.

De Carisiano. XXIIII.

Nil lasciuius est Carisiano,
Saturnalibus ambulat togatus.

Ad Marcellinum. XXV.

Marcelline, boni soboles sincera parentis,
Horrida Parrhasio quem tegit vrsa iugo:
Ille vetus pro te patriusque quod optet amicus,
Accipe, & hæc memori pectore vota tene:
Cauta sit vt virtus, ne te temerarius ardor
In medios enses sæuaque tela ferat.
Bella velint, Martemque ferum rationis egentes:
Tu potes & patriæ miles, & esse ducis.

De Sotade. XXVI.

Periclitatur capite Sotades noster,
Reum putatis esse Sotadem? non est.
Arrigere desit posse Sotades: lingit.

Ad Nepotem. XXVII.

Bis vicine Nepos (nam tu quoque proxima Floræ
Incolis, & veteres tu quoque Ficelias)
Est tibi, quæ patria signatur imagine vultus,
Testis maternæ nata pudicitiæ.
Tu tamen annoso nimium ne parce Falerno,
Et potius plenos ære relinque cados.
Sit pia, sit locuples, sed potet filia mustum.
Amphora cum domina nunc noua fiat anus.
Cæcuba non solos vindemia nutriat orbos:
Possunt & patres viuere, crede mihi.

Epitaphium Glauciæ, ad viatorem. XXVIII.

Libertus Melioris ille notus,
Tota qui cecidit dolente Roma,
Chari deliciæ breues patroni,
Hoc sub marmore Glaucias humatus
Iuncto Flaminiæ iacet sepulchro:
Castus moribus, integer pudore,
Velox ingenio, decore felix,
Bis senis modo messibus peractis
Vix vnum puer applicabat annum.
Qui fles talia, nil fleas viator.

De eodem. XXIX.

Non de plebe domus, nec auaræ verna catastæ,
Sed domini sancto dignus amore puer:
Munera cum posset nondum sentire patroni,
Glaucia libertus iam Melioris erat.
Moribus hoc formæque datum, quis blandior illo?
At quis Apollineo pulchrior ore fuit?
Immodicis breuis est ætas, & rara senectus:
Quicquid amas, cupias non placuisse nimis.

In Pœtum. XXX.

Sex sestertia si statim dedisses,
Cum dixti mihi, sume, tolle, dono,
Deberem tibi, Pæte, pro ducentis:
At nunc cum dederis diu moratus,
Post septem puto, vel nouem Kalendas,
Vis dicam tibi veriora veris,
Sex sestertia, Pæte, perdidisti.

In Charidemum. XXXI.

Vxorem, Charideme, tuam scis ipse sinisque
A medico futui: vis sine febre mori.

De morte Othonis. XXXII.

Cum dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo,
Forsitan & posset vincere mollis Otho,
Damnauit multo staturum sanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato, dum viuit, sane vel Cæsare maior:
Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

In Sabellum. XXXIII.

Nil miserabilius, Matho, pedicone Sabello
Vidisti, quo nil lætius ante fuit.
Furta, fugæ, mortes seruorum, incendia, luctus
Affligunt hominem: iam miser & futuit.

Ad Diadumenum. XXXIIII.

Basia da nobis, Diadumene, pressa. quot? inquis,
Oceani fluctus me numerare iubes:
Et maris Ægæi sparsas per littora conchas,
Et quæ Cecropio monte vagantur apes:
Quæque sonant pleno voces, plaususque theatro,
Cum populus subiti Cæsaris ora videt.
Nolo quot arguto dedit exorata Catullo
Lesbia. pauca cupit, qui numerare potest.

Ad Cæcilianum. XXXV.

Septem clepsydras magna tibi voce petenti
Arbiter inuitus Cæciliane, dedit.
At tu multa diu dicis, vitreisque tepentem
Ampullis potas semisupinus aquam.
Vt tandem saties vocemque, sitimque, rogamus,
Iam de clepsydra Cæciliane bibas.

Ad Papilum. XXXVI.

Mentula tam magna est, tantus tibi, Papile, nasus,
Vt possis, quoties arrigis, olfacere.

In Carinum. XXXVII.

Secti podicis usque ad umbilicum,
Nullas reliquias habet Carinus,
Et prurit tamen usque ad umbilicum.
O quanta scabie miser laborat!
Culum non habet, est tamen cinædus.

De filio Reguli. XXXVIII.

Adspicis vt paruus, nec adhuc trieteride plena,
Regulus auditum laudat & ipse patrem?
Maternosque sinus viso genitore relinquat,
Et patrias laudes sentiat esse suas?
Iam clamor centumque viri, densumque coronæ
Vulgus, & infanti Iulia tecta placent.
Acris equi suboles magno sic puluere gaudet,
Sic vitulus molli prælia fronte cupit.
Dij seruate precor, matris vota patrisque,
Audiat vt natum Regulus, illa duos.

In Cinnam. XXXIX.

Pater ex Marulla, Cinna, factus es septem
Non liberorum, namque nec tuus quisquam,
Nec est amici, filiusve vicini,
Sed in grabatis, tegetibusque concepti
Materna produnt capitibus suis furta.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Subolem fatetur esse se Coci Santræ.
At ille sima nare, turgidis labris,
Ipsa est imago Pannychi palæstritæ.
Pistoris esse tertium, quis ignorat,
Quicunque lippum nouit, & videt Damam?
Quartus cinæda fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo.
Percide si vis filium: nefas non est.
Hunc verò acuto capite, & auribus longis,
Quæ sic mouentur, vt solent asellorum,
Quis morionis filium negat Cyrtæ?
Duæ sorores, illa nigra & hæc rufa,
Croti choraulæ villicique sunt Carpi.
Iamque Niobidarum grex tibi foret plenus,
Si spado Coresus, Dindymusque non esset.

Ad Lycorim. XL.

Fœmina præferri potuit tibi nulla, Lycori:
Præferri Glyceræ fœmina nulla potest.
Hæc erit hoc, quod tu: tu non potes esse, quod hæc est.
Tempora quid faciunt? hanc volo, te volui.

In faucum poetam colla lana tegentem. XLI.

Qui recitat, lana fauces, & colla reuinctus,
Hic se posse loqui, posse tacere negat.

De Etrusci thermis. XLII.

Etrusci nisi thermulis lauaris,
Illotus morieris, Oppiane.
Nullæ sic tibi blandientur undæ,
Nec fontes Aponi rudes puellis,
Non mollis Sinuessa, feruidique
Fluctus Passeris, aut superbus Anxur,
Non Phœbi vada, principesque Baiæ.
Nusquam tam nitidum vacat serenum:
Lux ipsa est ibi longior, diesque
Nullo tardius a loco recedit.
Sicces pinguis Onyx anhelat æstus,
Illic Taygeti virent metalla,
Et certant vario decore saxa,
Quæ Phryx, & Libys altius cecidit,
Et flammis tenui calent ophitæ.
Ritus si placeant tibi Laconum,
Contentus potes arido vapore,
Cruda virgine, Martiaque mergi:
Quæ tam candida, tam serena lucet,
Vt nullas ibi suspiceris undas,
Et credas vacuam nitere lygdon.
Non attendis, & aure me supina
Iam dudum quasi negligenter audis:
Illotus morieris, Oppiane.

Ad Castricum. XLIII.

Dum tibi fœlices indulgent, Castrice, Baiæ,
Canaque sulphureis Nympha natatur aquis,
Me Nomentani confirmant otia ruris,
Et casa iugeribus non onerosa suis.
Hic mihi Baiani soles, mollisque Lucrinus,
Hic vestræ mihi sunt, Castrice, diuitiæ.
Quondam laudatas quocunque libebat ad vndas
Currere, nec longas pertimuisse vias.
Nunc vrbis vicina iuuant, facilesque recessus,
Et satis est pigro si licet esse mihi.

In Calliodorum. XLIIII.

Festiue credis te, Calliodore, iocari,
Et solum multo permaduisse sale.
Omnibus arrides, dicteria dicis in omnes,
Sic te conuiuam posse placere putas.
At si ego non belle, sed vere dixero quiddam:
Nemo propinabit, Calliodore, tibi.

In

In Lectoriam. XLV.

Lusistis, satis est: lasciui nubite cunni:
Permissa est vobis non nisi casta Venus.
Haec est casta Venus? nubit Lectoria Lygdo:
Turpior vxor erit, quam modo moecha fuit.

Ad Catianum. XLVI.

Vapulat assiduo Veneti quadriga flagello,
Nec currit: magnam rem, Catiane, facit.

Ad Hyantida Nympham. XLVII.

Nympha mei Stellae quae fonte domestica puro
Laueris, & domini gemmea tecta subis:
Siue Numa coniux Triuiae te misit ab antro:
Siue Camoenarum de grege nona venis:
Exsoluit votis hac se tibi virgine porca,
Marcus, furtiuam quod bibit aeger aquam.
Tu contenta meo iam crimine, gaudia fontis
Da secura tui: sit mihi sana sitis.

In Pomponium. XLVIII.

Quod tam grande sophos clamat tibi turba togata,
Non tu, Pomponi, coena diserta tua est.

De Priapo. XLIX.

Non sum de fragili dolatus vlmo,
Nec quae stat rigida supina vena,
De ligno mihi quolibet columna est:
Sed viua generata de cupresso,
Quae nec secula centies peracta,
Nec longae cariem timet senectae.
Hanc, tu quisquis es o malus, timeto:
Nam si vel minimos manu rapaci
Hoc de palmite laeseris racemos,
Nascetur, licet hoc velis negare,
Inserta tibi ficus in cupresso.

De Telesino. L.

Cum coleret puros pauper Telesinus amicos,
Errabat gelida sordidus in togula.
Obscoenos postquam coepit curare cinaedos,
Argentum, mensas, praedia solus emit.
Vis fieri diues, Bithynice? conscius esto.
Nil tibi, vel minimum, basia pura dabunt.

Ad Lupercum. LI.

Quod conuiuaris sine me tam saepe, Luperce,
Inueni noceam qua ratione tibi.
Irascar, licet vsque voces, mittasque, rogesque:
Quid facies? inquis. quid faciam? veniam.

Epitaphium Pantagathi. LII.

Hoc iacet in tumulo raptus puerilibus annis
Pantagathus, domini cura, dolorque sui.
Vix tangente vagos ferro resecare capillos
Doctus, & hirsutas excoluisse genas.
Sis licet inde sibi tellus placata leuisque,
Artificis leuior non potes esse manu.

De Andragora. LIII.

Lotus nobiscum est hilaris, coenauit & idem,
Inuentus mane est mortuus Andragoras.
Tam subitae mortis caussam, Faustine, requiris?
In somnis medicum viderat Hermocratem.

De Sextiliano. LIV.

Tantos & tantas si dicere Sextilianum,
Aule, vetes, iunget vix tria verba miser.
Quid sibi vult? inquis: dicam, quid suspicer esse:
Tantos, & tantas Sextilianus amat.

In Coracinum. LV.

Quod semper casiaque cinnamoque,
Et nido niger alitis superbae
Fragras plumbea Nicerotiana,
Rides nos, Coracine, nil olentes.
Malo, quam bene olere, nil olere.

In Charidemum. LVI.

Quod tibi crura rigent setis, & pectora villis,
Verba putas famae te, Charideme, dare.
Exstirpa, mihi crede, pilos de corpore toto,
Teque pilare tuas testificare nates.
Quae ratio est? inquis. scis multos dicere multa,
Fac pedicari te, Charideme, putent.

In Phoebum. LVII.

Mentiris fictos vnguento, Phoebe, capillos,
Et tegitur pictis sordida calua comis.
Tonsorem capiti non est adhibere necessum:
Radere te melius spongia, Phoebe, potest.

Ad Aulum Pudentem. LVIII.

Cernere Parrhasios dum te iuuat, Aule, Triones
Comminus, & Scythici sidera ferre poli,
O quam pene tibi Stygias ego raptus ad vndas
Elysiae vidi nubila fusca plagae?
Quamuis lassa tuos quaerebant lumina vultus,
Atque erat in gelido plurimus ore Pudens.
Si mihi lanificae ducunt non pulla sorores
Stamina, nec surdos vox habet ista Deos:
Sospite me sospes Latias reueheris ad vrbes,
Et referes pili praemia clarus eques.

In Baccaram. LIX.

Et dolet, & queritur sibi non contingere frigus
Propter sexcentas Baccara gausapinas:
Optat & obscuras luces, ventosque, niuesque,
Odit & hibernos, si tepuere, dies.
Quid fecere mali nostrae tibi saeua, lacernae,
Tollere de scapulis quas leuis aura potest?
Quanto simplicius, quanto est humanius illud,
Mense vel Augusto sumere gausapinas?

De Pompilio. LX.

Rem factam Pompilius habet, Faustine, legetur,
Et nomen toto sparget in orbe suum.
Sit leue flauorum valeat genus Vsiporum,
Qui quis & Ausonium non amat imperium.
Ingeniosa tamen Pompilli scripta feruntur:
Sed fama non est hoc, mihi credite, satis.
Quam multi tineas pascunt blattasque diserti?
Et redimunt soli carmina docta coci?
Nescio quid plus est, quod donat secula chartis:
Victurus Genium debet habere liber.

In inuidum. LXI.

Laudat, amat, cantat nostros mea Roma libellos,
Meque sinus omnes, me manus omnis habet.
Ecce rubet quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.
Hoc volo: nunc nobis carmina nostra placent.

Ad Appianum. LXII.

Amisit pater vnicum Silanus.
Cessas mittere munera Appiane?
Heu crudele nefas malaeque Parcae,

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Ad Marianum. lxiii.

Scis te captari, scis hunc, qui captat, auarum:
Et scis qui captat, quid, Mariane, velit.
Tu tamen hunc tabulis heredem, stulte, supremis
Scribis, & esse tuo vis, furiose, loco.
Munera magna quidem misit, sed misit in hamo:
Et piscatorem piscis amare potest?
Hiccine deflebit vero tua fata dolore?
Si cupis vt ploret, des, Mariane, nihil.

In detractorem. lxiv.

Cum sis nec rigida Fabiorum gente creatus,
Nec qualem Curio, dum prandia portat aranti,
Hirsuta peperit rubicunda sub ilice coniux:
Sed patris ad speculum tonsi, matrisq; togatae
Filius, & sponsam possit te sponsa vocare:
Emendare meos, quos nouit fama, libellos,
Et tibi permittis felices carpere nugas:
Has, inquam, nugas, quibus aurem aduertere totam
Non aspernantur proceres vrbisq; foriq;:
Quas & perpetui dignantur scrinia Sili,
Et repetit toties facundo Regulus ore:
Quiq; videt propius magni certamina Circi,
Laudat Auentinae vicinus Sura Dianae:
Ipse etiam tanto dominus sub pondere rerum
Non dedignatur bis terq; reuoluere Caesar.
Sed tibi plus mentis, tibi cor limante Minerua
Acrius, & tenues finxerunt pectus Athenae.
Ne valeam, si non multo sapit altius illud:
Quod cum panticibus laxis, & cum pede grandi,
Et rubro pulmone vetus nasisq; timendum,
Omnia crudelis Lanius per compita portat.
Audes praeterea, quos nullus nouerit, in me
Scribere versiculos, miseras & perdere chartas.
At si quid nostrae tibi bilis inusserit ardor,
Viuet, & haerebit, totoq; legetur in orbe,
Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.
Sed miserere tui, rabido nec perditus ore
Fumantem nasum viui tentaueris vrsi.
Sit placidus licet, & lambat digitosq; manusq;,
Si dolor & bilis, si iusta coegerit ira,
Vrsus erit, vacua dentes in pelle fatiges,
Et tacitus quaeras, quam possis rodere carnem.

Ad Tuccam. lxv.

Hexametris epigramma facis, scio dicere Tuccam,
Tucca, solet fieri: denique, Tucca, licet.
Sed tamen hoc longum est, solet hoc quoque, Tucca, licere,
Si breuiora probas, disticha sola legas.
Conueniat nobis, vt fas epigrammata longa
Sit transire tibi, scribere, Tucca, mihi.

De praecone puellam vendente. lxvi.

Famae non nimium bonae puellam,
Quales in media sedent Suburra,
Vendebat modo praeco Gellianus.
Paruo cum pretio diu liceret,
Dum puram cupit approbare cunctis,
Attraxit prope se manu negantem,
Et bis, terq;, quaterue basiauit.
Quid profecerit osculo, requiris?
Sexcentos modo qui dabat, negauit.

Ad Pannicum. lxvii.

Cur tantum eunuchos habeat tua Gellia, quaeris
Pannice? vult futui Gellia, non parere.

De morte Eutychi pueri. lxviii.

Flete nefas vestrum, sed toto flete Lucrino
Naiades, & luctus sentiat ipsa Thetis.
Inter Baianas raptus puer occidit vndas
Eutychus ille tuum, Castrice, dulce latus.
Hic tibi curarum socius, blandumq; leuamen,
Hic amor, hic nostri vatis Alexis erat.
Nunquid te vitreis nudum lasciua sub vndis
Vidit, & Alcidae Nympha remisit Hylan?
An dea foemineum iam negligit Hermaphroditum,
Amplexu teneri sollicitata viri?
Quidquid id est, subitae quaecunque est caussa rapinae,
Sit precor & tellus mitis, & vnda tibi.

De Bassa. lxix.

Non miror, quod potat aquam tua Bassa, Catulle:
Miror, quod Bassi filia potat aquam.

Ad Martianum. lxx.

Sexagesima, Martiane, messis
Acta est, & puto, iam secunda Cottae.
Nec se taedia lectuli calentis,
Expertum meminit die vel vno.
Ostendit digitum, sed impudicum,
Alconti, Dasioq;, Symmachoq;.
At nostri bene computentur anni,
Et quantum tetricae tulere febres,
Aut languor grauis, aut mali dolores,
A vita meliore separentur,
Infantes sumus, & senes videmur.
Aetatem Priamiq;, Nestorisq;
Longam qui putat esse, Martiane,
Multum decipiturq;, falliturq;.
Non est viuere, sed valere, vita.

De Thelesina. lxxi.

Edere lasciuos ad Baetica crusmata gestus,
Et Gaditanis ludere docta modis:
Tendere quae tremulum Pelian, Hecubaeq; maritum
Posset ad Hectoreos sollicitare rogos.
Vrit, & excruciat dominum Thelesina priorem.
Vendidit ancillam, nunc redimit dominam.

De Cilice fure. lxxii.

Fur notae nimium rapacitatis
Compilare Cilix volebat hortum:
Ingenti sed erat, Fabulle, in horto
Praeter marmoreum nihil Priapum.
Dum non vult vacua manu redire,
Ipsum surripuit Cilix Priapum.

De Priapo. lxxiii.

Non

Non rudis indocta fecit me falce colonus:
Dulcem istorus nobile cernis opus.
Nam Caretani cultor notissimus agri
Hos Hilarus colles, & iuga lata tenet.
Adspice, quam certo videat non ligneus ovo,
Nec denota focis inguina arma geram:
Sed mihi perpetua nunquam moritura cupresso
Pigmaica rigeat mentula digna manu.
Vicini, moneo sanctum celebrate Priapum.
Et bis septenis parcite fugentibus.

Ad Esculanum. LXXIV.

Medio recumbit unus ille qui lecto,
Cujus Triphilem segmentatus unguento,
Fodrisq; tortis ora laxa lentiscis,
Mingitur, Esculane: non habet dentes.

In Pontianum. LXXV.

Cùm mittis tunicamque mihi, quadramve placentam,
Sive femur leporis, sive quid his simile,
Buccellas misisse tuas te, Pontia, dicis.
Has ego nec mittam, Pontia, sed nec edam.

Epitaphium Fusci. LXXVI.

Ille sacri lateris custos, Martisq; togati,
Credita cui summi castra fuere ducis,
Hic situs est Fuscus: licet hoc fortuna fateri;
Non timet hostiles iam lapis ille minas.
Grande nigum demens Dacus cervice recepit,
Et famulum victrix possidet umbra nemus.

In Afrum. LXXVII.

Cùm sis tam pauper, quàm nec miserabilis Irus:
Tam iuvenis, quàm nec Parthenopæus erat.
Tam fortis, quam nec, cùm vinceret, Artemidorus,
Quid te Cappadocum sex onus esse iuvat?
Riderer, multoq; magis traducerer, Afer,
Quàm nudus medio si spatiere foro.
Non aliter mensis atur Atlas cum cõpare mulo,
Quæq; vehit simium belua nigra Libyn.
Invidio tibi quam jus lectica, requiris?
Non debes ferre mortuus hexaphoro.

Ad Aulumnum Iulco. LXXVIII.

Potor nobilis Aule, lumine uno
Luscus Phryx erat, alteroq; lippus.
Huic dicis medicum, bibas caveto.
Vinum si biberis, nihil videbis.
Ridens Phryx, oculo valebis, inquit.
Mi cari sibi protinus dauncs,
Sed crebros iubet: exitum requiris?
Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

Ad Lupum. LXXIX.

Tristis es, & felix: sciat hoc fortuna, cavebo:
Ingratum dicet te, Lupe, si fueris.

De Rosis ad Cæsarem missis. LXXX.

Ut nova dona tibi, Cæsar, Nilotica tellus
Miserat hibernas ambitiosa rosas:
Nauta derisit Pharios Memphiticus hortos,
Urbis ut intrasti limina prima tuæ.
Tantus verus honor, & odora gratia Flora,
Tantaq; Pæstani gloria ruris erat.
Sic quacunq; vagus, gressumq;, oculosq; ferebas,
Textilibus sertis omne rubebat iter.
At tu Romana tu sis tam cedere bruma,
Mittes tuas messes, accipe, Nile, rosas.

In Charidemum. LXXXI.

Iratus tanquam populo, Charideme, lavaris,
Inguina sic toto subluis in solio.
Nec caput hic vellem, sic te, Charideme, lavare,
Et caput ecce lavas, inguina malo lavas.

Ad Rufum. LXXXII.

Quidam me modo, Rufe, diligenter
Inspectum, velut emptor, aut lanista,
Cum vultu, digitoq; subnotasset,
Tune es, tune, ait, ille Martialis,
Cujus nequitias, jocosq; nosti
Aurem qui modo non habet sinistram?
Subrisi modice, levique nutu
Me, quem duxerat, esse non negavi.
Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?
Respondi, quia sum malus poeta.
Hoc ne sapius accidat poeta,
Mittas, Rufe, mihi bonas lacernas.

Ad Cæsarem Domitianum. LXXXIII.

Quantùm sollicito fortuna parentis Etrusco,
Tantùm summe ducum, debet uterq; tibi.
Nam tu missa tua revocasti fulmina dextra:
Hos cuperem mores ignibus esse Iovis.
Si tua sit summo, Cæsar, natura Tonanti,
Utetur toto fulmine rara manus.
Muneris hoc utrumque tui testatur Etruscus,
Esse quòd & comiti contigit, & reduci.

De Philippo. LXXXIV.

Octaphoro sanus portatur, Aule, Philippus:
Hunc tu si sanum credis, Aule, furis.

Flet mortem Rufi. LXXXV.

Editus est sextus jam te mihi, Rufe, Camœnis,
Nec te lectorem sperat, amica, liber.
Impia Cappadocum tellus, & numine lævo
Visa tibi, cineres reddit, & ossa patri.
Funde tuo lacrymas, orbata Bononia, Rufo,
Et resones tota planctibus Æmilia.
Heu qualis pietas, hera quàm brevis occidit ætas!
Viderat Alphei pramia quinque modo.
Pectore tu memori nostros evolvere lusus,
Tu solitus nostros, Rufe, tenere locos.
Accipe cum fletu mœsti breve carmen amici,
Atque hæc absentis tegra fuisse puta.

In bibentes aquam. LXXXVI.

Setinum, dominæq; nives densiq; trientes,
Quando ego vos, medico non prohibente, bibam?
Stultus, & ingratus, nec tanto munere dignus,
Qui mavult heres divitis esse Midæ.
Possideat Libyæ messes, Hermumque, Tagumque,
Et potet caldam qui mihi laudat aquam.

Ad Cæsarem. LXXXVII.

Dii tibi dent, & tu Cæsar, quæcunque mereris.
Dy mihi dent, & tu, quæ volo, si merui.

Ad Cæcilianum. LXXXVIII.

Mane salutaui vero te nomine casu,
Nec dixi dominum, Caeciliane, meum.
Quanti libertas constet mihi tanta, requiris?
Centum quadrantes abstulit illa mihi.

De Panaretо potore. LXXXIX.

Cum peteret seram media iam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus,
Spoletina data est, sed quam siccauerat ipse:
Nec fuerat soli tota lagena satis.
Ille fide summa testae sua vina remensus
Reddidit oenophori pondera plena sui.
Miraris, quantum biberat, cepisse lagenam?
Desine mirari, Rufe, merum biberat.

De Gellia. XC.

Moechum Gellia non habet, nisi vnum.
Turpe est hoc magis, vxor est duorum.

In Zoilum. XCI.

Sancta ducis summi prohibet censura, vetatq;
Moechari: gaude Zoile, non futues.

In Amianum. XCII.

Caelatus tibi cum sit, Amiane,
Serpens in patera Myronis arte,
Vaticana bibis. bibis venenum.

De Thaide. XCIII.

Tam male Thais olet, quam non fullonis auari
Testa vetus, media sed modo fracta via.
Non ab amore recens hircus, non ora leonis,
Non detracta cani transtiberina cutis.
Pullus abortiuo nec cum putrescit in ouo,
Amphora corrupto nec vitiata garo.
Virus vt hoc alio fallax permutet odore,
Deposita quoties balnea veste petit,
Psilothro viret, aut acida latet oblita creta,
Aut tegitur pingui terq; quaterq; faba.
Cum bene se tutam per fraudes mille putauit,
Omnia cum fecit, Thaida Thais olet.

De Calpetiano. XCIV.

Ponuntur semper chrysendeta Calpetiane,
Siue foris, seu cum coenas in vrbe domi.
Sic etiam in stabulo semper, sic coenas in agro.
Non habet ergo aliud? non habet immò suum.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER VII.

Ad loricam Domitiani. I.

ACCIPE belligerae crudum thoraca Mineruae,
Ipsa Medusaeae quem timet ira Deae.
Dum vacat haec, Caesar, poterit lorica vocari:
Pectore cum sacro sederit, Aegis erit.
Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis,
Et Martis Getico tergore fida magis:
Quam vel ad Aetolae securam cuspidis ictus,
Texuit innumeri lubricus vnguis apri:
Felix sorte tua es, sacrum cui tangere pectus
Fas erit, & nostri mente calere Dei.
I comes, & magnos illaesa merere triumphos,
Palmataeq; ducem, sed cito redde togae.

Ad Pontilianum. II.

Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?
Ne mihi tu mittas, Pontiliane, tuos.

De Oppiano. III.

Esset, Castrice, cum mali coloris,
Versus scribere coepit Oppianus.

Ad Caesarem Domitianum. IV.

Si desiderium, Caesar, populiq; patrumq;
Respicis, & Latiae gaudia vera togae,
Redde Deum votis poscentibus. inuidet hosti
Roma suo, veniat laurea multa licet.
Terrarum dominum propius videt ille, tuoq;
Terretur vultu barbarus, & fruitur.

De famae reditus Domitiani. V.

Ecquid hyperboreis ad nos conuersus ab oris
Ausonias Caesar iam parat ire vias?
Certus abest auctor, sed vox hoc nuntiat omnis.
Credo tibi, verum dicere, fama, soles.
Publica victrices testantur gaudia chartae,
Martia laurigera cuspide pila virent.
Rursus Io magnos clamat tibi Roma triumphos,
Inuictusq; tua, Caesar, in vrbe sonas.
Sed iam laetitiae quo sit fiducia maior,
Sarmaticae laurus nuntius ipse veni.

Ad Caesarem Domitianum. VI.

Hiberna quamuis Arctos, & rudis Peuce,
Et vngularum pulsibus calens Hister,
Fractusq; cornu iam ter improbo Rhenus,
Teneat domantem regna perfidae gentis,
Te summe mundi rector, te parens orbis,
Abesse nostris non tamen potes votis.
Illic & oculis, & animis sumus, Caesar:
Adeoq; mentes omnium tenes vnus,
Vt ipsa magni turba nesciat Circi
Vtrumne currat Passerinus, an Tigris.

De reditu Domitiani. VII.

Nunc hilares, si quando mihi, nunc ludite, Musae:
Victor ab Odrysio redditur orbe Deus.
Certa facis populi tu primus vota December:
Iam licet ingenti dicere voce, venit.
Felix sorte tua, poteras non cedere Iano,
Gaudia si nobis quae dabat ille, dares.
Festa coronatus ludet conuicia miles,
Inter laurigeros cum comes ibit equos.
Fas audire iocos, leuioraq; carmina, Caesar,
Sit tibi, si lusus ipse triumphus amat.

De

De Cassellio. VIII.

Cùm sexaginta numeret Cassellius annos,
Ingeniosus homo est, quando disertus erit?

In Olum. IX.

Pædicatur Eros, fellat Linus: Ole quid ad te,
De cute quid faciant ille, vel ille, sua?
Centenis futuit Matho millibus: Ole, quid ad te?
Non tu propterea, sed Matho pauper erit.
In lucem cœnat Sertorius: Ole, quid ad te,
Cum liceat tota stertere nocte tibi?
Septingenta Tito debet Lupus: Ole, quid ad te?
Assem ne dederis, crediderisve Lupo.
Illud dissimulas, ad te quod pertinet, Ole:
Quodque magis curæ conuenit esse tuæ.
Pro togula debes: hoc ad te pertinet, Ole.
Quadrantem nemo iam tibi credet: & hoc.
Vxor mœcha tibi est: hoc ad te pertinet, Ole.
Poscit iam dotem filia grandis: & hoc.
Dicere quindecies poteram, quid pertinet ad te:
Sed quid agas, ad me pertinet, Ole, nihil.

Ad Pudentem. X.

Cogis me calamo, manuque nostra
Emendare meos, Pudens, libellos.
O quàm me nimium probas, amasque,
Qui vis archetypas habere nugas.

Ad Faustinum. XI.

Sic me fronte legat dominus, Faustine, serena,
Excipiatque meos qua solet aure iocos,
Vt mea nec iuste quos odit pagina lædit,
Et mihi de nullo fama rubore placet.
Quid prodest, cupiant cùm quidam nostra videri,
Si qua Lycambeo sanguine tela madent?
Vipereumque vomant nostro sub nomine virus,
Qui Phœbi radios ferre, diemque negant?
Ludimus innocuis verbis: hoc iuro potentis
Per genium famæ, Castalidumque gregem:
Perque tuas aures magni mihi numinis instar,
Lector, inhumana liber ab inuidia.

De Lycoride. XII.

Dum Tiburtinis albescere collibus audit
Antiqui dentis fusca Lycoris ebur.
Venit in Herculeos colles: quid Tiburis alti
Aura valet? paruo tempore nigra redit.

De sua puella. XIII.

Accidit infandum nostræ scelus, Aule, puellæ:
Amisit lusus, deliciasque suas:
Non quales teneri plorauit amica Catulli
Lesbia, nequitiis passeris orba sui:
Vel Stella cantata meo, quam fleuit Hiantis,
Cuius in Elysio nigra columba volat.
Lux mea non capitur nugis, nec amoribus istis,
Nec dominæ pectus talia damna mouent.
Bis denos puerum numerantem perdidit annos,
Mentula cui nondum sesquipedalis erat.

Ad Arginum puerum. XIV.

Quis puer hic nitidis absistit Hiantidos vndis,
Et fugit ad dominam Naiada? numquid Hylas?
O bene, quòd silua colitur Tirynthius ista,
Et quòd amatrices tam prope seruat aquas.
Securus licet hos fontes, Argine, ministres.
Nil facient Nymphæ: ne velit ipse, caue.

Ad Regulum. XV.

Æra domi non sunt: superest hoc, Regule, tantum,
Vt tua vendamus munera: numquid emis?

Ad bibliothecam Iulij Martialis. XVI.

Ruris bibliotheca delicati,
Vicinam videt vnde lector vrbem,
Inter carmina sanctiora si quis
Lasciuæ fuerit locus Thaliæ,
Hos nido licet inseras vel imo
Septem quos tibi misimus libellos
Auctoris calamo sui notatos:
Hæc illis pretium facit litura.
At tu munere dedicata paruo,
Quæ cantaberis orbe nota toto,
Pignus pectoris hoc mei tuere
Iuli bibliotheca Martialis.

In Gallam. XVII.

Cùm tibi sit facies, de qua nec fœmina possit
Dicere, cùm corpus nulla litura notet,
Cur te tam rarus cupiat, repetatque fututor,
Miraris? vitium est non leue, Galla, tibi.
Accessi quoties ad opus, mistisque mouemur
Inguinibus, cunnus non tacet, ipsa taces.
Dii facerent vt tu loquereris, & ipse taceret:
Offendor cunni garrulitate tui.
Pedere te mallem: namque hoc nec inutile dicit
Symmachus, & risum res mouet ista simul.
Quis ridere potest fatui poppysmata cunni?
Cùm sonat hic, cui non mentula, mensque cadit?
Dic aliquid saltem, clamosoque obstrepe cunno:
Et si adeo muta es, disce vel inde loqui.

De fragmento Argus. XVIII.

Fragmentum quod vile putas, & inutile lignum,
Hæc fuit ignoti prima carina maris.
Quam nec Cyaneæ quondam potuere ruinæ
Frangere, nec Scythici tristior vnda
Secula vicerunt, sed quamuis cesserit annis,
Sanctior est salua parua tabella rate.

In Sanctram. XIX.

Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.
Rectam vocatus cum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibusque captauit,
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
Et vtramque coxam leporis, & duos armos:
Nec erubescit peierare de turdo,
Et ostreorum rapere liuidos cirros.
Dulci placenta sordidam linit mappam.
Illic & vuæ collocantur ollares,
Et punicorum pauca grana malorum,
Et excauatæ pellis indecens vulua,
Et lippa ficus, debilisque boletus.
Sed mappa cum iam mille rumpitur furtis,

Rhombi supinas tegmine, spondylos sinu condit,
Inde vorato capite turturem, truncum.
Colligere longa turpe nec pudet dextra
Analecta, quicquid & canes reliquerunt.
Nec esculenta sufficit gulæ præda,
Mixto lagenam replet ad pedes vino.
Hæc per ducentas cùm domum tulit scalas,
Seq; obserata clausit anxius cella,
Gulosus ille postero die vendit.

De natali Lucani. XX.

Hæc est illa dies, quæ magni conscia partus,
Lucanum populis, & tibi, Polla, dedit.
Heu Nero crudelis, nullaq; invisior umbra,
Debuit hoc saltem non licuisse tibi.

De eodem. XXI.

Vatis Apollinei magno memorabilis ortu
Lux redit, Aonidum turba fauete sacris.
Hæc meruit, cùm te terris, Lucane, dedisset,
Mixtus Castaliæ Bætis ut esset aquæ.

De eodem ad Phœbum. XXII.

Phœbe veni, sed quantus eras, cùm bella canenti
Ipse dares Latiæ plectra secunda lyræ.
Quid tanta pro luce precer? tu, Polla, maritum
Sæpe colas, & se sentiat ipse coli.

In maledicum. XXIII.

Cum Iuvenale meo quæ me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui?
Te fingente nefas, Pyladen odisset Orestes,
Thesea Pirithoi destituisset amor.
Tu Siculos fratres, & maius nomen Atridas,
Et Ledæ poteras dissociare genus.
Hoc tibi pro meritis, & talibus imprecor ausis:
Ut facias illud, quod, puto, lingua facis.

In malum poëtam. XXIV.

Dulcia cùm tantum scribas epigrammata semper,
Et cerussata candidiora cute:
Nullaq; mica salis, nec amari fellis in illis
Gutta sit ô demens, vis tamen illa legi.
Nec cibus ipse iuvat morsu fraudatus aceti,
Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
Infanti melimela dato fatuasq; mariscas:
Nam mihi, quæ novit pungere, Chia sapit.

Scazonta mittit ad Apollinarem. XXV.

Apollinarem conveni meum, scazon,
Et si vacabit, ne molestus accedas.
Hoc qualecunque, cuius aliqua pars ipse est,
Dabis, hoc facetum carmen imbuant aures.
Si te receptum fronte videris tota,
Noto rogabis ut favore sustentet.
Quanto mearum scis amore nugarum
Flagret, nec ipse plus amare te possum.
Contra malignos esse si cupis tutus,
Apollinarem conveni meum scazon.

De apro à se occiso. XXVI.

Tusca glandis aper populator, & ilice multa
Iam piger, Ætolæ fama secunda feræ:
Quem meus intravit splendenti cuspide Dexter,
Præda iacet nostris invidiosa focis.
Pinguescant madidi læto nidore Penates,
Flagret & exciso festa culina iugo.
Sed coquus ingentem piperis consumet acervum,
Addet & arcano mixta Falerna garo.
Ad dominum redeas, noster te non capit ignis,
Conturbator aper, vilius esurio.

Ad Fuscum. XXVII.

Sic Tiburtinæ crescat tibi silva Dianæ,
Et properet cæsum sæpe redire nemus:
Nec Tartessiacis Pallas tua, Fusce, trapetis
Cedat, & immodici dent bona musta lacus:
Sic fora mirentur, sic te Palatia laudent,
Excolat & geminas plurima palma fores:
Otia dum medius præstat tibi parva December,
Exige, sed certa quos legis aure, iocos.
Scire libet verum, res est hæc ardua: sed tu
Quod tibi vis dici, dicere, Fusce, potes.

Ad Testilum puerum. XXVIII.

Testile Victoris tormentum dulce Voconi,
Quo nemo est toto notior orbe puer,
Sic etiam positis formosus amere capillis,
Et placeat vati nulla puella tuo:
Paulisper domini doctos sepone libellos,
Carmina Victori dum lego pauca tuo.
Et Mæcenati Maro cùm cantaret Alexim,
Nota tamen Marsi fusca Melænis erat.

In Cæliam. XXIX.

Das Cattis, das Germanis, das Cælia Dacis,
Nec Cilicum spernis, Cappadocumq; toros:
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor,
Navigat à rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum,
Nec te Sarmatico transit Alanus equo.
Qua ratione facis, cum sis Romana puella,
Quòd Romana tibi mentula nulla placet?

Ad Regulum. XXX.

Raucæ cortis aves, & ova matrum,
Et flavas medio vapore Chias,
Et fœtum querulæ rudem capellæ,
Nec iam frigoribus pares olivas,
Et canum gelidis olus pruinis
De nostro tibi rure missa credis.
O quàm, Regule, diligenter erras:
Nil nostri nisi me ferunt agelli.
Quicquid villicus Umber, aut colonus,
Aut Tusci tibi, Tusculive mittunt,
Aut rus marmore tertio notatum,
Id tota mihi nascitur Suburra.

Ad Atticum. XXXI.

Attice, facundæ renovas qui nomina gentis,
Nec sinis ingentem conticuisse domum:
Te pia Cecropiæ comitatur turba Minervæ,
Te secreta quies, te sophos omnis amat.
At iuvenes alios fracta colit aure magister,
Et rapit immeritas sordidus unctor opes.
Non pila, non follis, non te paganica thermis
Præparat, aut nudi stipitis ictus hebes:
Vara nec iniecto ceromate brachia tendis,
Non harpasta vagus pulverulenta rapis,

Sed

Sed curris niueas tantum prope virginis undas,
Aut ubi Sidonio taurus amore calet.
Per varias artes, omnis quibus area feruet,
Ludere cum liceat, currere luditur.

In Cinnam. xxxii.

Sordidior cœno cum sit toga, calceus autem
Candidior prima sit tibi, Cinna, niue:
Deiecto quid, inepte, pedes perfundis amictu?
Collige, Cinna, togam: calceus ecce perit.

Ad Seuerum. xxxiii.

Quo possit fieri modo, Seuere,
Vt vir pessimus omnium Charinus
Vnam rem bene fecerit, requiris?
Dicam, sed cito. quid Nerone peius?
Quid thermis melius Neronianis?
Non deest protinus ecce de malignis,
Qui sic rancidulo loquatur ore.
Vt quid tu domini Deique nostri
Præfers muneribus Neronianas?
Thermas præfero balneis cinædi.

In Mettoniam. xxxiv.

Inguina succinctus nigra tibi seruus aluta
Stat, quoties calidis tota foueris aquis.
Sed meus, vt de me taceam, Lecania, seruus
Iudæum nulla sub cute pondus habet.
Sed nudi tecum iuuenesque, senesque lauantur.
An sola est serui mentula vera tui?
Ecquid fœmineos sequeris matrona recessus,
Secretusque tua, cunne, lauaris aqua?

Ad Stellam. xxxv.

Cum pluuias, madidumque Iouem perferre negaret,
Et rudis hibernis villa nataret aquis,
Plurima quæ posset subitos effundere nimbos,
Muneribus venit tegula missa tuis.
Horridus ecce sonat Boreæ stridore December:
Stella, tegis villam, non tegis agricolam.

Ad Castricum de theta. xxxvi.

Nosti mortiferum quæstoris, Castrice, signum,
Est operæpretium discere theta nouum.
Exprimeret quoties rorantem frigore nasum,
Lethalem iugulo iusserat esse notam:
Turpis ab inuiso pendebat stiria naso,
Cum fleret madida sancte December atrox:
Collegæ tenuere manus: quid plura requiris?
Emungi misero, Castrice, non licuit.

De Polyphemo. xxxvii.

Tantus es, & talis nostri, Polypheme, Seueri,
Vt te mirari possit & ipse Cyclops,
Sed nec Scylla minor: quod si fera monstra duorum,
Iunxeris alterius fiet vterque timor.

De Cælio. xxxviii.

Discursus varios, vagumque mane,
Et fastus & aue potentiorum,
Cum perferre patique iam negaret,
Cœpit fingere Cælius podagram.
Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit obligatque plantas,
Inceditque gradu laborioso,
(Quantum cura potest & ars doloris!)
Desit fingere Cælius podagram.

Epitaphium patris Etrusci. xxxix.

Hic iacet ille senex Augusta notus in aula,
Pectore non humili passus vtrumque Deum.
Natorum pietas sanctis quem coniugis umbris
Miscuit: Elysium possidet umbra nemus.
Occidit illa prior viridi fraudata iuuenta:
Hic prope ter senas vidit Olympiadas.
Sed festinatis raptum te credidit annis,
Aspexit lacrymas quisquis, Etrusce, tuas.

Ad Sempronium Tuccam. xl.

Cosmicos esse tibi, Semproni Tucca, videris:
Cosmica, Semproni, tam mala, quam bona sunt.

Ad Castricum. xli.

Muneribus cupiat si quis contendere tecum,
Audeat hic etiam, Castrice, carminibus.
Nos tenues in vtroque sumus, vincique parati:
Inde sopor nobis, & placet alta quies.
Tam mala cur igitur dederim tibi carmina quæris:
Alcinoo nullum poma dedisse putas?

In Cinnam. xlii.

Primum est vt præstes, si quid te, Cinna, rogabo:
Illud deinde sequens, vt cito, Cinna, neges.
Diligo præstantem, non odi, Cinna, negantem:
Sed tu nec præstas, nec cito, Cinna, negas.

Ad Ouidium. xliii.

Maximus ille tuus, Ouidi, Cæsonius hic est,
Cuius adhuc vultum viuida cera tenet.
Hunc Nero damnauit, sed tu damnare Neronem
Ausus es, & profugi, non tua fata sequi.
Aequora per Scyllæ magnus comes exulis isti,
Qui modo nolueras Consulis ire comes.
Si victura meis mandantur nomina chartis,
Et fas est cineri me superesse meo,
Audiet hæc præsens, venturaque turba fuisse
Illi te, Seneca quod fuit ille suo.

Ad eundem. xliv.

Facundi Senecæ potens amicus,
Caro proximus, aut prior Sereno,
Hic est Maximus ille, quem frequenti
Felix littera pagina salutat.
Hunc tu per Siculas secutus undas,
O nullis, Ouidi, tacende linguis,
Spreuisti domini furentis iras.
Miretur Pyladem suum vetustas,
Hæsit qui comes exulis parentis.
Quis discrimina comparet duorum?
Hæsisti comes exulis Neronis.

Ad Priscum. xlv.

Commendare tuum dum vis mihi carmine munus,
Mæonioque cupis doctius ore loqui:
Excrucias multis pariter, me, teque, diebus,
Et tua de nostro, Prisce, Thalia placet.
Diuitibus poteris Musas, elegosque sonantes
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

Ad Licinium. xlvi.

Doctorum, Licini celeberrime, fumine vivorum,
Cuius prisca graues lingua reduxit auos.
Redderis heu quanto factorum munere nobis,
Gustata Lethes pene remissus aqua.
Perdiderant iam vota metum, securaq; flebat
Tristitia, & lacrymis iamq; peractus eras:
Non tulit inuidiam sacris regnator Auerni,
Et raptas fatis reddidit ipse colos.
Stis igitur, quantas hominum mors falsa queruelas
Moueris? & si uera posteritate tua.
Viue velut capto, fugit hora, gaudia carpe:
Perdiderit nullum vita reuersa diem.

De Annio. XLVII.

Cum mensas habeat fere ducentas,
Pro mensis habet Annius ministros,
Tranquillum gabata, volantq; lances.
Has vobis epulas habete dicit,
Nos offendimur ambulante cœna.

Ad Seuerum. XLVIII.

Parua suburbani munuscula mittimus horti,
Faucibus ora tuis poma Seuere gula.

Ad fontem Hianidos. XLIX.

Fons domina, Pegnia lo ti, quo gaudet Hianis,
Gloria consortes, deliciumq; domus:
Cum tua tot niueis ornentur ripa ministris,
Et Ganymedeo luceat vnda choro:
Quid facis Alcides silua sacratus in ista?
Tam vicina tibi cur tenet antra Deus?
Nunquid Nympharum notos obseruas amores,
Tam multi pariter ne rapiantur Hyla?

Ad Vrbicum. L.

Mercari nostras si sepiget, Vrbice, nugas.
Et lasciua tamen carmina nosse libet:
Pompeium quaeras: & nosti forsitan Auctum,
Victoris prima Martis in æde sedet.
Iure madens, variq; toga limitatus in vsu,
Non lector meus hic, Vrbice, sed liber est.
Sic tenet absentis nostros cantatq; libellos,
Vt pereat charta littera nulla mea.
Deniq; si vellet, poterat periisse videri,
Sed fama mauult ille fauere mea.
Hunc licet à decima (nec enim fatis ante vocabit)
Sollicitet: capiet cœnula parua duos.
Ille leget, bibe tu: noua licet ille iubebit:
Et cum tam atris est, dixeris, ille leget.

Ad Auctum. LI.

Gratum est, quod Celeri nostros legis, Aucte, libellos,
Sit tamen & Celerem quod legis, Aucte, iuuat.
Ille meas gentes, & Celtas vexit Iberos,
Nec fuit in nostro certior orbe fides.
Maior me tanti reuerentia turbat: & aures
Non auditoru, iudicis esse puto.

In Vrbrum. LII.

Omnia misisti: mihi Saturnalibus, Vmber,
Munera, conuerant quæ tibi quinque dies:
Bis senos triplices, & septem scalpra septem:
His comes accessit spongia, mappa, calix,
Semodiusq; faba cum vimine Picenarum,
Et Lalectane nigra lagena sapæ:
Parmaq; cum canis venerem coctana prunis,
Et Libyca fici pondere testa grauis.
Vix puto triginta nummorum tota fuisse
Munera quæ grandes octo tulere Syri.
Quanto commodius nullo mihi ferre labore
Argenti potuit pondera quisque puer?

In Nasidianum. LIII.

Semper mane mihi de me mira somnia narras,
Quæ moueant animum tollitentq; meum.
Iam prior ad lucem, ad & hæc vindemia venit,
Exorat noctes dum mihi laga tuas.
Consumpsi saltusq; molas, & cornua cerui:
Decreuere greges, dum cadit agna frequens.
Non porcus non torrus abest, non ouia, superfunt.
Aut vigila, aut dormi, Nasidiane, tibi.

In Chrestum. LIV.

Nulli munera, Chreste, si remittis,
Nec nobis aderis, remitteris.
Credam te satis esse liberalem.
Sed si reddit Apicio, Luco q;,
Et Gallo, Tullo q; Gellioq;,
Linga non mihi nam proba, & pusilla est)
Sed qua de Solymis venit petitis
Damnatam modo mentulam tributis.

Ad Rabirium. LV.

Astra polumq; tua cepisti mente, Rabiri,
Parua tua mira quæ struis arte domus.
Phidiaco si digna Ioui dare templa parauit,
Has petat à nostro Pisa Tonante manus.

De Achilla. LVI.

Castora de Pollute Gabinia fecit Achillam:
Pyxagathos fuerat, nunc erit Hippodamus.

Ad Gallam. LVII.

Iam sex, aut septem nupsisti, Galla, cinædis,
Dum coma te nimium, pexaq; barba iuuat.
Deinde expertа latus, madidoq; simillima loro
Inguina, nec lassa stare coacta manu:
Deseris imbelles thalamos, mollemq; maritum.
Rursus & in similes decidis usq; toros.
Quare aliquem, Curios semper, Fabiosque loquentem,
Hirsutum, & duræ rusticitatis trucem.
Inuentes: ita habet: trisis: quoque turba cinædos,
Difficile est, vere nubere, Galla, viro.

De Cæciliano. LVIII.

Non cœna: sine te pro nefas, Tite, Cæcilianus.
Bellum conuiuam Cæcilianus habet.

Ad Iouem. LIX.

Tarpeia venerande rector aula,
Quem saluo duce credimus Tonantem.
Cum votis tibi quisq; te fatiget,
Et petitas dare quæ Dei potestas:
Nil pro me mihi suppliter petenti
Nec succen ueris, velut superbo:
Te prope Cæsare debeo rogare,
Pro me debeo Cæsarem rogare.

Ad Cæs. Domitianum. LX.

Ab-

Abstulerat totam temerarius institor vrbem,
Inq; suo nullum limine limen erat.
Iussisti tenues, Germanice, crescere vicos:
Et modo quæ fuerat semita, facta via est.
Nulla catenatis pila est præcincta lagenis:
Nec prætor medio cogitur ire luto.
Stringitur in densa nec cæca nouacula turba:
Occupat aut totas nigra popina vias.
Tonsor, caupo, coquus, lanius sua limina seruant.
Nunc Roma est, nuper magna taberna fuit.

In Amillum. lxi.

Reclusis foribus grandes percidis Amille,
Et te deprendi, cum facis ista, cupis:
Ne quid liberti narrent, seruique paterni,
Et notet obliqua garrulitate cliens.
Non pedicari se qui testatur Amille,
Illud sæpe facit, quod sine teste facis.

De Silio. lxii.

Perpetui nunquam moritura volumina Sili
Qui legis, & Latia carmina digna toga.
Pierios tantum vati placuisse recessus
Credis, & Aonia Bacchica serta coma.
Sacra cothurnati non attigit antè Maronis,
Impleuit magni quàm Ciceronis opus.
Hunc miratur adhuc centum grauis hasta virorum,
Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
Postquàm bis senis ingentem fascibus annum
Rexerat asserto qui sacer orbe fuit,
Emeritos, Musis, & Phœbo tradidit annos:
Proq; suo celebrat nunc Helicona foro.

In Cinnamum. lxiii.

Qui tonsor fueras tota notissimus vrbe,
Et posthac dominæ munere factus eques:
Sicanias vrbes, Ætnæaq; regna petisti
Cinname, cùm fugeres tristia iura fori.
Qua nunc arte graues tolerabis inutilis annos?
Quid facit infelix, & fugitiua quies?
Non rhetor, non grammaticus, ludiue magister,
Non Cynicus, non tu Stoicus esse potes:
Vendere nec vocem Siculis, plausumq; theatris:
Quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.

In Gargilianum. lxiv.

Lis te bis decima numerantem frigora bruma
Conterit vna tribus, Gargiliane, foris.
Ah miser, & demens, viginti litigat annis
Quisquam, cui vinci Gargiliane, licet?

De Labieno. lxv.

Heredem Fabius Labienum ex asse reliquit:
Plus meruisse tamen se, Labienus ait.

In Philænim. lxvi.

Pædicat pueros tribas Philænis,
Et tentigine sæuior mariti
Vndenas vorat in die puellas.
Harpasto quoque subligata ludit,
Et flauescit aphe grauesq; draucos
Alterno facili rotat lacerto,
Et putri lutulenta de palæstra
Vncti verbere vapulat magistri:
Nec cœnat prius, aut recumbit antè,
Quàm septem vomuit meros deunces,
Ad quos fas sibi tunc putat reuerti.
Cùm coliphia sexdecim comedit:
Post hæc omnia cùm libidinatur,
Non fellat, (putat hoc parum virile)
Sed planè medias vorat puellas.
Dij mentem tibi dent tuam Philæni,
Cunnum lingere, quæ putas virile.

Ad Rufum. lxvii.

Commendare meas Instanti, Rufe, Camœnas
Parce, precor, socero: seria forsan amat.
Quod si lasciuos admittit & ille libellos,
Hæc ego vel Curio, Fabricioq; legam.

De Theophila. lxviii.

Hæc est illa tibi promissa Theophila, Cani,
Cuius Cecropia pectora voce madent.
Hanc sibi iure petat magni senis Atticus hortus:
Nec minus esse suam Stoica turba velit.
Viuet opus quodcunque per istas miseris aures:
Tam nec fœmineum, nec populare sapit.
Non tua Parthenis nimium se præferat illi,
Quamuis Pierio sit bene nota choro.
Carmina fingentem Sappho laudauit amatrix:
Castior hæc & non doctior illa fuit.

In Philænim. lxix.

Ipsarum tribadum tribas Philæni,
Rectè, quàm futuis, vocas amicam.

De familia ficosa. lxx.

Ficosa est vxor, ficosus & ipse maritus,
Filia ficosa est, & gener, atque socer:
Nec dispensator, nec villicus vlcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cùm sint ficosi pariter iuuenesq; senesq;,
Res mira est, ficos non habet vnus ager.

Ad Paulum. lxxi.

Gratus sic tibi, Paule, sit December:
Nec vani triplices, breuesq; mappæ,
Nec turis veniant leues selibræ,
Sed lances ferat, aut scyphos auorum,
Aut grandis reus, aut potens amicus:
Seu, quod te potius iuuat, capitq;,
Sic vincas Nouiumq;, Publiumq;,
Mandris, & vitreo latrone clausos:
Sic palmam tibi de Trigone nudo
Vnctæ det fauor arbiter coronæ,
Nec laudet Polybi magis sinistras.
Si quisquam mea dixerit malignus
Atro carmina quæ madent veneno,
Vt vocem mihi commodes patronam:
Et quantùm poteris, sed vsque, clames,
Non scripsit meus ista Martialis.

Ad Maximum. lxxii.

Esquilijs domus est, domus est tibi colle Dianæ,
Et tua patricius culmina vicus habet:
Hinc viduæ Cybeles, illinc sacraria Vestæ,
Inde nouum, veterem prospicis inde Iouem.
Dic, vbi conueniam, dic, qua te parte requiram.
Quisquis vbique habitat, Maxime, nusquam habitat.

Ad Mercurium. lxxiii.

Cyllenes, caliq; decus facunde minister,
Aurea cui torto virga dracone viret:
Sic tibi lasciui non desit copia furti,
Siue cupis Paphien seu Ganymede cales:
Maternaque sacris ornentur frondibus idus,
Et senior parca mole prematur auus.
Hunc semper Norbana diem cum coniuge caro
Læta colat, primis quæ coiere toris.
Hic pius antistes sophiæ sua dona ministrat:
Hic te ture vocat fidus & ipse Ioui.

In anum deformem. lxxiv.

Vis futui gratis, cum sis deformis anusq;.
Res perridicula est: vis dare, nec dare vis.

Ad Philomusum. lxxv.

Quòd te diripiunt potentiores
Per conuiuia, porticus, theatra,
Et tecum, quoties ita incidisti,
Gestari iuuat & iuuat lauari,
Nolito nimium tibi placere:
Delectas Philomuse, non amaris.

In Tuccam. lxxvi.

Exigis vt nostros donem tibi, Tucca, libellos:
Non faciam, nam vis vendere, non legere.

In Papilum. lxxvii.

Cùm saxetani ponatur cauda lacertis,
Et, bene si cœnas, conchis inuncta tibi est:
Sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos,
Mittis, habes nec cor, Paphile, nec genium.

Ad Seuerum. lxxviii.

Potaui modo consulare vinum.
Quæris quam vetus, atque liberale?
Ipso Consule conditum, sed ipse,
Qui ponebat, erat, Seuere, Consul.

Ad Faustinum. lxxix.

Quatenus Odrysios iam pax Romana Triones
Temperat, & tetrica conticuere tuba:
Hunc Marcellino poteris Faustine, libellum
Mittere iam chartis, iam vacat ille iocis.
Sed si parua tui munuscula quæris amici
Commendare ferat carmina nostra puer:
Non qualis Getica satiatus lacte iuuenca
Sarmatica gelido ludit in amne rota:
Sed Mitylenæi roseus mangonis ephebus,
Vel non cæsus adhuc matre iubente Lacon.
At tibi captiuo famulus mittetur ab Istro,
Qui Tiburtinas pascere possit oues.

Ad Lausum. lxxx.

Triginta toto mala sunt epigrammata libro:
Si totidem bona sunt, Lause, liber bonus est.

In Menophilo. lxxxi.

Menophili penem tam grandis fibula vestit,
Vt sit comœdis omnibus vna satis.
Hunc ego credideram (nam sæpe lauamur in vno)
Sollicitum voci parcere, Flacce, suæ:
Dum ludit media populo spectante palæstra,
Delapsa est misero fibula, verpus erat.

De Eutrapelo. lxxxii.

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,
Expungitque genas, altera barba subit.

Ad librum. lxxxiii.

Dum mea Cæcilio formatur imago Secundo,
Spirat & arguta picta tabella manu:
I liber ad Geticam Peucen, Istrumq; tacentem.
Hæc loca perdomitis gentibus ille tenet.
Parua dabis charo, sed dulcia dona sodali:
Certior in nostro carmine vultus erit,
Casibus hic nullis, nullis delebilis annis
Viuet, Apelleum cum morietur opus.

Ad Sabellum. lxxxiv.

Quòd non insulse scribis tetrasticha quædam,
Disticha quòd belle pauca, Sabelle, facis:
Laudo, nec admiror: facile est epigrammata belle
Scribere, sed librum scribere, difficile est.

In Sextum. lxxxv.

Ad natalicias dapes vocabar,
Essem cùm tibi, Sexte, non amicus.
Quid factum est rogo, quid repentè factum
Post tot pignora nostra, post tot annos,
Quod sum præteritus vetus sodalis?
Sed caussam scio: nulla venit à me
Argenti tibi libra pustulati,
Nec leuis toga, nec rudis lacerna.
Non est sportula, quæ negotiatur:
Pascis munera Sexte, non amicos.
Iam dices mihi, vapulet vocator.

De se. lxxxvi.

Si meus aurita gaudet lagopode Flaccus:
Si fruitur tristi Canius Aethiope:
Publius exiguæ si flagrat amore catellæ:
Si Cronius similem cercopithecon amat:
Delectat Marium si perniciosus ichneumon:
Pica salutatrix si tibi, Lause, placet.
Si gelidum collo nectit Glaucilla draconem:
Luscinia tumulum si Thelesina dedit:
Blanda Cupidinei cur non habet ora Labyca,
Qui videt hæc dominis monstra placere suis?

De suis libris. lxxxvii.

Fertur habere meos, si vera est fama, libellos
Inter delicias pulchra Vienna suas.
Me legit omnis ibi senior, iuuenisq;, puerq;,
Et coram tetrico casta puella viro.
Hoc ego maluerim, quàm si mea carmina cantet,
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt:
Quàm meus Hispano si me Tagus impleat auro,
Pascat & Hybla meas, pascat Hymettos apes.
Non nihil ergo sumus, nec blanda murmura lingua
Decipimur: credam iam, puto, Lause, tibi.

Ad Rosam. lxxxviii.

I felix rosa, mollibusq; sertis
Nostri cinge comas Apollinaris:
Quas tu nectere candidas, sed olim
(Sic te semper amet Venus) memento.

Ad Criticum. lxxxix.

Iactat inæqualem Matho me fecisse libellum.
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
Aequales scribit libros Caluinus, & Vmber.
Aequalis liber est Critice, qui malus est.

Ad Iuuenalem. xc.

De nostre facundie tibi Iuuenalis agello
Saturnalicias mittimus ecce nuces.
Cetera lasciuis donauit poma puellis
Montula custodes luxuriosa Dei.

In Baccharam. XCI.

Si quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
Bis nobis dicis, Bacchara, terq; die.
Appellat rigidas tristis me voce Secundus:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Pensio te coram petitur clareq; palamq;:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Esse querer gelida, sq; mihi, trica, sq; lacernas:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Hoc opus est, subitò si vis vt sidere mutus,
Dicere ne possis, Bacchara, quid sit opus.

Ad Narniam. XCII.

Narnia sulfureo quam gurgite candidus amnis
Circuit, ancipiti vix adeunda iugo.
Quid tam sæpe meum nobis abducere Quinctium
Te iuuat, & lenta detinuisse mora?
Quid Nomentani caussam mihi perdis agelli,
Propter vicinum qui pretiosus erat?
Sed iam parce mihi, nec abuti Narnia Quinctio,
Perpetuo licea: sic tibi ponte frui.

De Papilo. XCIII.

Vnguentum fuerat, quod onyx modò parua gerebat:
Olfecit postquàm Papilus, ecce, garum est.

In Linum. XCIV.

Bruma est, & riget horridus December,
Audes tu tamen osculo niuali
Omnes obuius hinc, & hinc tenere,
Et totam, Line, basiare Romam:
Quid possis grauius, q; suauius, q;
Percussus facere atque verberatus?
Hoc me si igore basiet nec vxor,
Blandis filia nec rudis labellis.
Sed tu dulcior elegantior q;:
Cuues liuida naribus caninis
Dependes glacies, riget q; barba:
Qualem forcipibus metit supinis
Tonsor Cyniphio Cilix marito.
Centum occurrere male cunnilingis,
Et gallum timeo minus recentem.
Quare si tibi sensus est, pudorque,
Hibernas, Line, basiationes,
In mensem, rogo, differas Aprilem.

Epitaphium Vrbici pueri. XCV.

Conditus hic ego sum, Bassi dolor, Vrbicus infans,
Cui genus, & nomen maxima Roma dedit.
Sex mihi de prima decerant trieteride menses,
Reppulit tetrica cùm mala pensa Dea,
Quid species, quid lingua mihi, quid profuit ætas?
Da lacrymas tumulo, qui legis ista, meo.
Sic ad Lethæas, nisi Nestore serior, vndas
Non eat, optabis, quem superesse tibi.

Ad librum suum. XCVI.

Nosti quem bene Cæsium libelle,
Montana decus Vmbria Sabinum,
Auli municipem mei Pudentis,
Illi tu dabis hæc vel occupato.
Instent mille licet, premantq; curæ,
Nostris carminibus tamen vacabit:
Nam me diligit ille, proximumq;
Turni nobilibus leget libellis,
O quantum mihi nominis paratur!
O qua gloria, quàm frequens amator!
Te contiuia, te forum sonabit,
Aedes, compita, porticus, taberna.
Vni mitteris, omnibus legêris.

Ad Castorem. XCVII.

Omnia, Castor, emis: sic fiet, vt omnia vendas.

Ad Crispinum. XCVIII.

Sic placidum videas semper, Crispine, Tonantem,
Nec te Roma minùs, quàm tua Memphis amet:
Carmina Parrhasia si nostra legentur in aula,
(Namque solent sacra Cæsaris aure frui)
Dicere de nobis, vt lector candidus, aude,
Temporibus præstat non nihil iste tuis:
Nec Marso nimium minor est, doctoque Catullo.
Hoc satis est ipsi: cætera mando Deo.

Ad Ponticum. XCIX.

Pontice, per reges discurris, & omnia lustras,
Magna quidem sequeris, Pontice, magnus homo es.
Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turba:
Non adhibes multos, Pontice, cautus homo es.
Pontice, te celebrem forma natura creauit,
Dignus eras Helena, Pontice, pulcher homo es.
Pontice, voce tua posses adamanta mouere,
Vox tua dulce sonat, Pontice, dulcis homo es.
Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error.
Vis dicam verum, Pontice, nullus homo es.

Ibidem, de vetula. C.

Tacta places, audita places, si non videare,
Tota places: neutro, si videare, places.

Ibidem, de Milone. CI.

Milo domi non est, peregrè Milone profecto,
Arua vacant, vxor non minus inde parit.
Cur sit ager sterilis, cur vxor lauitet, edam:
Quo fodiatur ager non habet, vxor habet.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER VIII.

IMPERATORI Domitiano Cæsari Augusto, Germanico, Dacio, Valerius Martialis salutem. Omnes quidem libelli mei domine, quibus tu famam, id est, vitam dedisti, tibi supplicant: &, puto, propter hoc leguntur. Hic tamē, qui operis nostri octauus inscribitur, occasione pietatis frequentius fruitur. Minùs itaque ingenio laborandū fuit, in cuius locum materia successerat: quam quidem subinde aliqua locorū mistura variare tentauimus, ne cælesti verecundæ tuæ laudes suas, quę facilius te fatigare possunt, quàm nos satiare, omnis versus ingereret. Quamuis autem epigrammata seueriſſimis quoque, & supremæ fortunæ viris ita scripta sint, vt nimiam verborum licentiam affectasse videantur: ego tamen illis non permisi tam lasciuè loqui, quàm solent, cùm pars libri & maior, & melior ad maiestatem sacri nominis tui allegata sit. Meminerit non nisi religionis purificatione lustratus accedere ad templa debere. Quod vt custoditurum me lecturi sciant, in ipso libelli huius limine profiteri breuissimo placuit epigrammate.

Ad librum suum. I.

Laurigeros domini liber intrature Penates,
Disce verecundo sanctiùs ore loqui.
Nuda recede Venus: non est tuus iste libellus.
Tu mihi, tu, Pallas Cæsariana, veni.

Ad Ianum. II.

Fastorum genitor, parensq; Ianus
Victorem modò cùm videret Istri,
Tot vultus sibi non satis putauit,
Optauitq; oculos habere plures:
Et lingua pariter locutus omni
Terrarum domino, Deoq; rerum,
Promisit Pyliam quater senectam.
Addas, Iane, tuam pater rogamus.

Ad Musam. III.

Quinque satis fuerant, vel sex, septemq; libelli,
Est nimium, quid adhuc ludere Musa iuuat?
Sit pudor, & finis: iam plus nihil addere nobis
Fama potest, teritur noster vbique liber.
Et cùm rupta situ Messala saxa tacebunt,
Altaq; cum Licini marmora pulus erunt,
Me tamen ora legent, & secum plurimus hospes
Ad patrias sedes carmina nostra feret.
Finieram, cùm sic respondit nona sororum,
Cui coma, & vnguento sordida vestis erat:
Tùne potes dulces ingrate eliminare nugas?
Dic mihi, quid melius desidiosus ages?
An iuuat ad tragicos soccum transferre cothurnos?
Aspera vel paribus bella tonare modis?
Ferlegat vt timidus rauca te voce magister,
Oderit & grandis virgo, bonusq; puer.
Scribant istis graues nimium, nimiumq; severi,
Quos media miseros nocte lucerna videt.
At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
Agnoscat mores vita, legatq; suos.
Angusta cantare licet videaris auena:
Dum tua multorum vincat auena tubas.

Ad Cæs. Domitianum. IV.

Quantus Io Latias mundi conuentus ad aras
Sustinet, & soluit pro duce vota suo.
Nam non hæc hominum, Germanice, gaudia tantùm,
Sed faciunt ipsi nunc, puto, sacra Dei.

Ad Macrum. V.

Dum donas, Macer, anulos puellis,
Desisti, Macer, anulos habere.

In Eutum. VI.

Archetypis veteres nihil est odiosius Enni:
Filia Saguntino cymbia malo luto.
Argenti furor is fuit cùm stemmata narrat
Carrutius, & verbis mucida vina facit.
Laomedonteæ fuerant hæc pocula mensæ,
Ferret vt hæc, muros struxit Apollo lyra.
Hoc tratere ferox commisit pralia Rhatus
Cum Lapithis: pugnæ debile cornus opus.
Hi duo longæuo censentur Nestore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.
Hic scyphus est, in quo miscere iussit Amicis
Largius Aeacides, & bibit ipse merum.
Hac propinauit Bitia pulcherrima Dido
In patera, Phrygio cùm data cœna viro est.
Miratus fueris cùm prisca toreumata multùm,
In Priami cyathis Astyanactа bibes.

In Cinnam. VII.

Hoc agere est causas, hoc docere, Cinna diserti,

Horis,

Horis, Cinna, decem, dicere verba nouem?
Sed modo clepsi drat ingenti voce petisti
Quattuor o quantum, Cinna, tacere potes!

Ad Ianum. VIII.

Principium dat, Iane, licèt velocibus annis,
Et renouet vultu secula longa tuo:
Te primum pia tura rogent, te voce salutent,
Purpura te felix, te colat omnis honos:
Tu tamen hoc mauis, Latia quod contigit vrbi,
Mense tuo reducem, Iane, videre Deum.

Ad Quinctum. IX.

Soluere dodrantem nuper tibi Quincte, volebas
Lippus Hylas, lucrum vult dare dimidium.
Accipe quamprimum, breuis est occasio lucri:
Si fuerit tactus, nil tibi soluet Hylas.

De Bassо. X.

Emit lacernas millibus decem Bassus,
Tyrias, coloris optimi, lucrifecit.
Adeo bene emit? inquis, immò non soluit.

Ad Cæsarem Domitianum. XI.

Peruenisse tuam iam tessit Rhenus in vrbem:
Nam populi voces audit, & ille tui.
Sarmaticas etiam gentes, Istrumq; Getasq;,
Lætitiæ clamor terruit ipse nouæ.
Dum te longa sacro venerantur gaudia Circo,
Nemo quater missos currere, cernit, equos.
Nullum Roma ducem, nec te sic, Cæsar, amauit:
Te quoque iam non plus, vt velit ipsa, potest.

Ad Priscum. XII.

Vxorem quare locupletem ducere nolim,
Quæritis? vxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona suo sit, Prisce, marito:
Non aliter fuerint fœmina, vtq; pares:

Ad Gargilianum. XIII.

Mario dilius erat, viginti millibus emi.
Redde mihi nummos, Gargiliane: sapit.

In crudelem amicum. XIV.

Pallida ne Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus,
Hibernis obtecta Notis specularia puros
Admittunt soles, & sine face diem:
At mihi cella datur, non tota, clausa fenestra,
In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare iubes veterem tu, crudelis, amicum?
Arboris ergo tuæ tutior hospes ero!

Ad Domitianum. XV.

Dum noua Pannonios narratur gloria belli,
Omnis & ad reducem dum litat ara Iouem:
Dat populus, dat gratus eques, dat tura senatus,
Et dant Latias tertia dona tribus.
Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos,
Nec minor ista tuæ laurea pacis erit.
Quid tibi de sancta credu pietate tuorum?
Principis est virtus maxima, nosse suos.

In Ciperum. XVI.

Pistor qui fueras dim, Cipere,
Nunc causas agis, & ducenta quæris,
Sed consumis & vsq; mutuaris.
A pistore Cipere, non recedis:
Et panem facis, & facis famem.

Ad Sextum. XVII.

Egi, Sexte, tuam patius duo millia causſam.
Misisti numpios quot mihi? mille quid est?
Narrasti nihil, inquis, & à te prodita causſa est:
Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.

Ad Cirinium. XVIII.

Sic tua, Cirini, promas epigrammata vulgo
Vt mecum possis vel prior ipse legi:
Sed tibi tantus ineſt veteris reſpectus amici,
Carior vt mea sit, quàm tua fama tibi.
Sic Maro nec Calabri tentauit carmina Flacci,
Pindaricos posſet cum superare modos.
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posſet tragico fortius ore loqui.
Aurum, & opes, & rura frequēs donabit amicis:
Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

De Cinna. XIX.

Pauper videri Cinna vult, & est pauper.

Ad Varum. XX.

Cum facias verſus nulla non luce ducentos,
Vare, nihil recitas: non sapu atq; sapu.

Ad Lucifernm. XXI.

Phoſphori, redde diem: quid gaudia noſtra moraris?
Cæsare venturo, Phoſphore, redde diem.
Roma rogat: placidi nunquid te pigra Boote
Plauſtra vehunt lento quòd nimis igne venis?
Ledæo poteras abducere Cyllaron aſtro:
Ipſe ſuo cedet nunc tibi Caſtor equo.
Quid tupidum Titana tenes? iam Xanthus, & Aethon
Frena volunt, vigilat Memmonis alma parēs.
Tarda tamen nitida non cedunt ſidera luci,
Et cupit Auſonium Luna videre ducem.
Iam, Cæsar, vel nocte veni: ſint aſtra lucebit,
Non deerit populo te veniente dies.

In Gallicum. XXII.

Inuitas ad aprum, ponis mihi, Gallice, porcum,
Hybrida ſum, ſi das, Gallice, verba mihi.

Ad Rufficum. XXIII.

Eſſe tibi videor ſæuus, nimiumq; gulosus,
Qui propter cœnam, Ruſtice, cædo cocum,
Si lœuis iſta tibi flagrorum cauſſa videtur,
Ex qua vis cauſſa vapulet ergo cocus?

Ad Cæsarem Domitianum. XXIV.

Si quid forte petam timidè, gracilq; libello,
Improba non fuerit ſi mea charta, dato.
Et ſi non dederis, Cæsar, permitte rogari:
Offendunt nunquam tura precesq; louem.
Qui fingit ſacros, auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit.

In Oppianum. XXV.

Vidiſti ſemel, Oppiane, tantùm
Aegrum me male: ſæpe te videbo.

Ad Cæs. Domitianum XXVI.

Non tot in Eoos timuit Gangeticus arus
Raptor in Hyrcano qui fugit albus equo,
Quot tua Roma nouas vidit Germanice tigreis,
Delicias potuit nec numerare ſuas.
Vicit Erythræos tua, Cæsar, arena triumphos,

Et vidit is opes, diuitiasq; Dei:
Nam cùm captiuos ageret sub curribus Indos,
Contentus gemina tigride Bacchus erat.

Ad Gaurum. XXVII.

Munera qui tibi dat locupleti, Gaure, seniq;,
Si sapis, & sentis, hic tibi ait, morere.

De Partheniana toga. XXVIII.

Dic toga facundi gratum mihi munus amici,
Esse velis cuius fama, decusq; gregis?
Apula Ledæi tibi floruit herba Phalanti,
Qua saturat Calabris culta Galesus aquis?
An Tartessiacus stabuli nutritor Iberi
Bætis in Hesperia te quoque lauit aqua?
An tua multifidum numerauit lana Timauum,
Quem pius astrifero Cyllarus ore bibit?
Te nec Amyclæo decuit liuere veneno,
Nec Miletus erat vellere digna tuo.
Lilia tu vincis, nec adhuc delapsa ligustra,
Et Tiburtino monte quod albet ebur.
Spartanus tibi cedet olor, Paphiæq; columbæ,
Cedet Erythræis eruta gemma vadis.
Sed licèt hæc primis niuibus sint æmula dona,
Non sunt Parthenio candidiora suo.
Non ego prætulerim Babylonica picta superbè
Texta, Semiramia quæ variantur acu.
Non Athamantæo potiùs me mirer in auro,
Æolium dones si mihi Phryxe pecus.
O quantos risus pariter spectata mouebit
Trita Palatina vestra lacerna toga.

De distichis. XXIX.

Disticha qui scribit, puto, vult breuitate placere.
Quid prodest breuitas, dic mihi, si liber est?

De spectaculo Scæuolę. XXX.

Qui nunc Cæsareæ lusus spectantur arenę,
Temporibus Bruti gloria summa fuit.
Adspicis, vt teneat flammas pœnaq; fruatur,
Fortis, & attonito regnet in igne manus.
Ipse sui spectator adest, & nobile dextræ
Funus amat, totis pascitur illa sacris.
Quid nisi rapta foret nolenti pœna, parabat
Sæuior in læuos ire sinistra focos.
Scire piget post tale decus, quid fecerit antè:
Quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum.

In Dentonem. XXXI.

Nescio quid de te non bellè, Dento, fateris,
Coniuge qui ducta iura paterna petis.
Sed iam supplicibus dominum lassare libellis
Desine, & in patriam serus ab vrbe redi.
Nam dum tu longe deserta vxore, diuq;
Tres quæris natos, quattuor inuenies.

De Columba Aretullæ. XXXII.

Aëra per tacitum delapsa sedentis in ipsos
Fluxit Aretullæ blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobseruata maneret,
Permissaq; sibi nollet abire fuga.
Si meliora piæ fas est sperare sorori,
Et dominum mundi flectere vota valent,
Hæc à Sardois tibi forsitan exsulis oris
Fratre reuersuro nuntia venit auis.

Ad Paulum de phiala. XXXIII.

De prætoritia folium mihi, Paule, corona
Mittis, & hoc phialæ nomen habere iubes.
Hac fuerat nuper nebula tibi pegma perunctum,
Pallida quam rubri diluit vnda croci,
An magis astuti derasa est vngue ministri
Brattea, de fulcro quam reor esse tuo?
Illa potest culicem longè sentire volantem,
Et minimi penna papilionis agi.
Exiguæ volitat suspensa vapore lucernæ,
Et leuiter fuso rumpitur icta mero.
Hoc linitur sputo Iani caryota Kalendis,
Quam fert cum paruo sordidus asse cliens.
Lenta minus gracili crescunt colocasia filo,
Plena magis nimio lilia sole cadunt.
Nec vaga tam tenui discursat aranea tela,
Tam leue nec bombyx pendulus vrget opus.
Crassior in facie vetulæ stat creta Fabullæ,
Crassior offensæ bulla tumescit aquæ.
Fortior intortos seruat vesica capillos,
Et mutat Latias spuma Batauа comas.
Hac cute Ledæo vestitur pullus in ouo,
Talia lunata splenia fronte sedent.
Quid tibi cũ phiala, ligulam cùm mittere possis?
Mittere cùm possis vel cochleare mihi?
Magna nimis loquimur: cochleam cùm mittere possis?
Denique cùm possis mittere, Paule, nihil?

In iactatorem. XXXIV.

Archetypum Myos argentum te dicis habere.
Quod sine te factum est, hoc magis archetypũ est.

In pessimos coniuges. XXXV.

Cùm sitis similes, paresq; vita,
Vxor pessima, pessimus maritus,
Miror, non bene conuenire vobis.

Ad Cæsarem Domitianum. XXXVI.

Regia pyramidum, Cæsar, miracula ride:
Iam tacet Eoum barbara Memphis opus.
Pars quota Parrhasiæ labor est Mareoticus aulæ?
Clarius in toto nil videt orbe dies.
Septenos pariter credas assurgere montes:
Thessalicum breuior Pelion Ossa tulit.
Æthera sic intrat, nitidis vt conditus astris
Inferiore tonet nube serenus apex.
Et prius arcano satietur lumine Phœbi
Nascentis, Circe quàm videt ora patris.
Hæc Auguste tamen, quæ vertice sidera pulsat,
Par domus est cælo, sed minor est domino.

Ad Polycarmum. XXXVII.

Quod Caietano reddis, Polycarme, tabellas,
Millia te centum non tribuisse putas?
Debuit hæc, inquis: tibi habe, Polycarme, tabellas,
Et Caietano millia crede duo.

Ad Meliorem. XXXVIII.

Qui præstat pietate pertinaci
Sensuro bona liberalitatis,
Captet forsitan, aut vicem reposcat:

At

At si quis dare nomini relicto
Post Manes tumulumq; perseueret,
Quaerit quid, nisi parcius dolere?
Refert, sis bonus, an velis videri.
Praestat hoc Melior, sciente fama:
Qui sollennibus anxius sepulti
Nomen non sinis interire Blaesi,
Et de munifica profusus arca
Ad natalitium diem colendum
Scribarum memori, piaq; turbae,
Quod donas, facis ipse Blaesianum.
Hoc longum tibi, vita dum manebit,
Hoc & post cineres erit tributum.

Ad Domitianum. XXXIX.

Qui Palatinae caperet conuiuia mensae,
Ambrosiasq; dapes non erat ante locus.
Hic haurire decet sacrum, Germanice, nectar,
Et Ganymedaea pocula mixta manu.
Esse velis oro, serus conuiua Tonantis:
At tu si properas, Iuppiter, ipse veni.

Ad Priapum. XL.

Non horti, neque palmitis beati,
Sed rari nemoris, Priape, custos,
Ex quo natus es, & potes renasci,
Furaces moneo manus repellas,
Et siluam domini focis reserues.
Si defecerit haec, & ipse lignum es.

Ad Faustinum. XLI.

Tristis Athenagoras non misit munera nobis,
Quae medio brumae mittere mense solet.
An sit Athenagoras tristis, Faustine, videbo:
Me certè tristem fecit Athenagoras.

Ad Mathonem. XLII.

Si te sportula maior ad beatos
Non corruperit, vt solet licebit
De nostro, Matho, centies laueris.

In Fabium, & Christillam. XLIII.

Effert vxores Fabius, Christilla maritos,
Funereamq; toris quassat vterque facem.
Victores committe Venus, quos iste manebit
Exitus, vna duos vt Libitina ferat.

Ad Titullum. XLIV.

Titulle, moneo, viue semper: hoc serum est,
Sub paedagogo coeperis licet serum est.
At tu miser, Titulle, nec senex viuis,
Sed omne limen conteris salutator,
Et mane sudas vrbis osculis vdus,
Foroq; triplici sparsus ante equos omnes,
Aedemq; Martis, & Colosson Augusti
Curris per omnes tertiasq;, quintasq;.
Rape, congere, aufer, posside, relinquendum est.
Superba densis arca palleat nummis,
Centum explicentur paginae Kalendarum,
Iurabit heres, te nihil reliquisse,
Supraq; plutrum te iacente, vel saxum,
Fartus papyro dum tibi torus crescit,
Flentes superbus basiabit eunuchos,
Tuoq; tristi, filius, velis, nolis,
Cum concubino nocte dormiet prima.

Ad Flaccum. XLV.

Priscus ab Aetnaeis mihi, Flacce, Terentius oris
Redditur: hanc lucem lactea gemma notet.
Defluat, & lento splendescat turbida lino,
Amphora centeno Consule facta minor.
Continget nox quando meis tam candida mensis?
Tam iusto dabitur quando calere mero?
Cum te, Flacce, mihi reddet Cytherea Cypros,
Luxuriae fiet tam bona caussa meae.

Ad Cestum puerum. XLVI.

Quanta tua est probitas, quanta est praestantia formae,
Ceste puer, puero castior Hippolyto:
Te secum Diana velit, doceatq; natare:
Te Cybele secum vellet habere Phryga.
Tu Ganymedaeo poteras succedere lecto,
Securus domino basia sola dares.
Felix quae tenerum vexabit sponsa maritum,
Et quae te faciet prima puella virum.

In variè se tondentem. XLVII.

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est,
Pars vulsa est. vnum quis putet esse caput?

De abolla Crispini. XLVIII.

Nescit cui dederit Tyriam Crispinus abollam,
Dum mutat cultus, induiturq; togam.
Quisquis habes, humeris sua munera redde precamur:
Non hoc Crispinus te, sed abolla rogat.
Non quicunque capit saturatas murice vestes,
Nec nisi deliciis conuenit iste color.
Si te praeda iuuat, foediq; insania lucri,
Quo possis melius fallere, sume togam.

De Aspro. XLIX.

Formosam plane, sed caecus diligit Asper:
Plus ergo, vt res est, quam videt Asper, amat.

Ad Caes. Domitianum. L.

Quanta Gigantei memorantur mensa triumphi,
Quantaq; nox superis omnibus illa fuit,
Qua bonus accubuit genitor cum Phoebe Deorum,
Et licuit Faunis poscere vina Iouem,
Tanta tuas celebrant, Caesar, conuiuia laurus:
Exhilarant ipsos gaudia nostra Deos.
Vescitur omnis eques tecum, populusque, patresque,
Et capit ambrosias cum duce Roma dapes.
Grandia pollicitus quanto maiora dedisti?
Promissa est nobis sportula, recta data est.

De phiala Rufi. LI.

Quis labor in phiala? docti Myos, an ne Myronis?
Mentoris haec manus est, an Polyclete tua?
Liuescit nulla caligine fusca nec odit
Exploratores nubila massa focos.
Vera minus flauo radiant electra metallo,
Et niueum felix pustula vincit ebur.
Materiae non cedit opus: sic alligat orbem,
Plurima cum tota lampade Luna nitet.
Stat caper Aeolio Thebani vellere Phryxi

Cultus: ab hoc mallet vecta fuisse soror.
Hunc nec Cinyphius tonsor violauerit: & tu
Ipse tua pasci vite Lyae velis.
Terga premit pecoris Geminis Amor aureus alis,
Palladius tenero lotos ab ore sonat.
Sit Methymnaeo gauisus Arione delphin
Languida non tacitum per freta vexit onus.
Imbuat egregium digno mihi nectare munus
Non grege de domini, sed tua, Ceste, manus.
Ceste, decus mensae, mitte Setina, videtur
Ipse puer nobis, ipse sitire caper.
Det numerum cyathis Instantis littera Rufi:
Auctor enim tanti muneris ille mihi.
Si Telethusa venit, promissaq; gaudia portat,
Seruabor dominae, Rufe, triente tuo.
Si dubia est, septunce, rahar: si fallit amantem,
Vt iugulem curas, nomen vtrunque bibam.

Ad Ceditianum. LII.

Tonsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec thalamis fuit Neronis,
Drusorum cui contigere barbae
Aequandas semel in genas rogatus
Rufo, Ceditiane, commodaui.
Dum iussus repetit pilos eosdem
Censura speculi manum regente,
Expungitq; cutem, facitq; longam
Detonsis epaphaeresim capillis,
Barbatus mihi tonsor est reuersus.

In Catullam. LIII.

Formosissima, quae fuere, vel sunt,
Sed vilissima quae fuere, vel sunt.
O quàm te fieri, Catulla, vellem
Formosam minus, aut magis pudicam.

Ad Caesarem Domitianum. LIV.

Magna licet toties tribuas, maiora daturus
Dona, ducum victor, victor & ipse tui,
Diligeris populo non propter praemia, Caesar:
Propter te populus praemia, Caesar, amat.

Ad eundem de leone. LV.

Auditur quantum Massyla per auia murmur,
Innumero quoties silua leone furit:
Pallidus attonitos ad plena mapalia pastor,
Cùm reuocat tauros, & sine mente pecus:
Tantus in Ausonia fremuit modo terror arena,
Quis non esse gregem crederet? vnus erat.
Sed cuius tremerent ipsi quoque iura leones,
Cui diadema daret marmore picta nomas.
O quantum per colla decus, quem spargit honorem,
Aurea lunata cùm stetit vnda iubae!
Grandia quam decuit latum venabula pectus!
Quantaq; de magna gaudia morte tulit!
Vnde tuis Libye tam felix gloria siluis?
A Cybeles nunquid venerat ille iugis?
An magis Herculeo, Germanice, misit ab astro
Hanc tibi vel frater, vel pater ipse feram?

Ad Flaccum. LVI.

Temporibus nostris aetas cùm cedat auorum,
Creuerit & maior cum duce Roma suo,
Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quenquam tanta bella sonare tuba.
Sint Maecenates, non deerunt, Flacce, Marones:
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.
Iugera perdiderat miserae vicina Cremonae,
Flebat & abductas Tityrus ager oues.
Risit Tuscus eques, paupertatemq; malignam
Reppulit, & celeri iussit abire fuga.
Accipe diuitias, & vatum maximus esto,
Tu licet & nostrum, dixit, Alexin ames.
Adstabat domini mensis pulcherrimus ille
Marmorea fundens nigra Falerna manu,
Et libata dabat roseis carchesia labris,
Quae poterant ipsum sollicitare Iouem.
Excidit attonito pinguis Galatea poetae,
Thestylis & rubras messibus vsta genas.
Protinus Italiam concepit, & arma, virumq;,
Qui modò vix culicem fleuerat ore rudi.
Quid Varos, Marsosque loquar, ditataq; vatum
Nomina, magnus erit quos numerare labor?
Ergo ero Virgilius, si munera Maecenatis
Des mihi: Virgilius non ero, Marsus ero.

De Picente. LVII.

Tres habuit dentes pariter quos exspuit omnes
Ad tumulum Picens dum sedet ipse suum.
Collegitq; sinu fragmenta nouissima fracti
Oris, & aggesta contumulauit humo.
Ossa licet quondam defuncti, non legat heres,
Hoc sibi iam Picens praestitit officium.

In Artemidorum. LVIII.

Cùm tibi tam crassae sint, Artemidore, lacernae,
Possim te Sagarim iure vocare meo.

In Luscum furem. LIX.

Adspicis hunc vno contentum lumine cuius
Lippa sub attrita fronte lacuna patet:
Ne contemne caput, nihil est furacius illo,
Non fuit Autolyci tam piceata manus.
Hunc tu conuiuam cautus vitare memento:
Tunc furit, atque oculo luscus vtroque videt.
Pocula sollicitis perdunt, ligulasq; ministri,
Et latet in tepido plurima mappa sinu.
Lapsa nec à cubito subducere pallia nescit,
Et tectus lenis saepe duabus abit:
Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licèt.
Si nihil inuasit puerum tunc arte dolosa
Circuit, & soleas surripit ipse suas.

In Claudiam. LIX.

Summa Palatini poteras aequare colossi,
Si fieres breuior, Claudia, sesquipede.

In Carinum. LX.

Liuet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et quaerit altos, vnde pendeat, ramos:
Non iam, quod orbe cantor, & legor toto,
Nec vmbilicis quod decorus, & cedro,
Spargor per omnes, Roma quas tenes, gentes:
Sed quod sub vrbe rus habemus aestiuum,
Vehimurq; mulis non vt antè conductis.
Quid imprecabor, ô Seuere, liuenti?
Hoc opto, mulas habeat, & suburbanum.

De

De Picente. LXI.

Scribit in auersa Picens epigrammata charta:
Et dolet, auer ò quòd facit illa Deo.

De Aulo. LXII.

Thestylon Aulus amat, sed nec minùs ardet Alexin,
Forsitan & nostrum sic Hyacinthon amat.
Inunc & dubita vates an diligat ipsos,
Delitias vatum cùm meus Aulus amet.

In Clytum. LXIII.

Vt poscas, Clyte, munus, exigasq;
Vno nasceris octies in anno:
Et solas, puto, tresve, quattuorve
Non natalitias habes Kalendas.
Sit vultus tibi lauior licebit
Tritis litoris aridi lapillis,
Sit moro coma nigrior caduco,
Vincas mollitie tremente plumas,
Aut massam modo lactis alligatis:
Et talis tumor excitet papillas,
Quales cruda viro puella seruat!
Tu nobis, Clyte, iam senex videris.
Tam multos quis enim fuisse credat
Natales Priamiue Nestoriue?
Sit tandem pudor, & modus rapinis:
Quòd si ludis adhuc, semélq; nasci
Vno iam tibi non sat est in anno,
Natum te, Clyte, nec semel putabo.

Ad Domitianum. LXIIII.

Hic, vbi Fortunæ reducis fulgentia latè
Templa nitent, felix area nuper erat.
Hic stetit, Arctoi formosus puluere belli,
Purpureum fundens Cæsar ab ore iubar.
Hic lauro redimita comas, & candida vultu
Roma salutauit voce, manuq; ducem.
Grande loci meritum testantur & altera dona:
Stat sacer edomitis gentibus arcus ouans.
Hic gemini currus numerant elephanta frequenter,
Sufficit immensis aureus ipse iugis.
Hæc est digna tuis, Germanice, porta triumphis:
Hos aditus vrbem Martis habere decet.

De Consulatu Silii. LXVI.

Augusto pia tura, victimasq;
Pro nostro date Silio Camœnæ.
Bis senos iubet en redire fasces
Noto Consule nobiliq; virga
Vatis Castaliam domum sonare,
Rerum prima salus, & vna Cæsar.
Gaudenti superest adhuc quod optet,
Felix purpura, tertiusq; Consul,
Pompeio dederit licet senatus,
Et Cæsar genero sacros honores,
Quorum pacificus ter ampliauit
Ianus nomina, Silius frequentes
Mauult sic numerare consulatus.

In Cæcilianum. LXVII.

Horas quinque puer nondum tibi nuntiat, & tu
Iam conuiua mihi, Cæciliane, venis.
Cùm modo distulerint rauca vadimonia charta,
Et Floralitias lasset arena ferat.
Curre age, & illotos reuoca, Caliste, ministros.
Sternantur lecti: Cæciliane, sede.
Caldam poscis aquam, sed nondum frigida venit:
Alges adhuc nudo clausa culina foco.
Mane veni potius: nam cur te quincta moretur?
Aut cur non serò, Cæciliane, venis?

Ad Entellum. LXVIII.

Qui Corcyrei vidit pomaria regis,
Rus, Entelle, tuæ præferat ille domus.
Inuida purpureos vrat ne bruma racemos,
Et gelidum Bacchi munera frigus edat.
Condita perspicua viuit vindemia gemma,
Et tegitur felix, nec tamen vua latet.
Fœmineum lucet sic per bombycina corpus,
Calculus in nitida sic numeratur aqua.
Quid non ingenio voluit natura licere?
Autumnum sterilis ferre iubetur hiems.

In Vacerrum. LXIX.

Miraris veteres, Vacerra, solos,
Nec laudas nisi mortuos poetas.
Ignoscas petimus, Vacerra, tanti
Non est, vt placeam tibi, perire.

De Nerua. LXX.

Quanta quies placidi, tanta est facundia Neruæ,
Sed conibet vires ingeniumq; pudor.
Cùm siccare sacrum largo Parmessida posset
Ore, verecundam maluit esse sitim:
Pieriam tenuis frontem redimire corona
Contentus, famæ nec dare vela suæ.
Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullũ,
Carmina qui docti nota Neronis habet.

In Postumianum. LXXI.

Quattuor argenti libras mihi tempore brumæ
Misisti ante annos, Postumiane, decem.
Speranti plures (nam stare, aut crescere debent
Munera) venerunt plusue, minusue duæ.
Tertius & quartus multo inferiora tulerunt.
Libra fuit quinto Septitiana quidem.
Bissalem ad scutulam sexte peruenimus anno.
Post hunc in cotula rasa felibra data est.
Octauus ligulam misit sextante minorem,
Nonus aculeolos in cochleare tulit.
Quod mittat nobis, decimus iam non habet annus:
Quatuor ad libras, Postumiane redi.

Ad librum suum. LXXII.

Nondum murice cultus, asperoq;
Morsu pumicis aridi politus,
Artanum properas sequi libelle:
Quem pulcherrima iam redire Narbo,
Docti patria Narbo Votiens,
Ad leges iubet annuosq; faces.
Votis quod paribus tibi petendum est,
Contingat locus ille, & hic amicus.
Quam vellem fieri meus libellus?

Ad Instantium. LXXIII.

Instanti, quo nec sincerior alter habetur
Pectore, nec niueâ simplicitate prior:
Si dare vis nostræ vires, animosq; Thaliæ,

Et, vel tura piae carmina, da quod amem.
Cynthia te vatem fecit, lasciue Properti,
Ingenium Galli pulchra Lycoris erat.
Fama est arguti Nemesis formosa Tibulli:
Lesbia dictauit, docte Catulle, tibi.
Non me Peligni, nec spernet Mantua vatem,
Si qua Corinna mihi, si quis Alexis erit.

In medicum. LXXIV.

Hoplomachus nunc es, fueras ophthalmicus ante:
Fecisti medicus quod facis hoplomachus.

De Gallo Lingono. LXXV.

Dum repetit sera conductos nocte penates
Lingonus, a recta Flaminiaque recens:
Expulit offenso vitiatum pollice talum,
Et iacuit toto corpore fusus humi.
Quid faceret Gallus, qua se ratione moueret?
Ingenti domino seruulus vnus erat,
Tam macer ut minimam posset vix ferre laternam,
Succurrit misero casus opemque tulit.
Quattuor inscripti portabant vile cadauer,
Accipit infelix qualia mille rogus.
Hos comes inualidus summissa voce precatur,
Vt quocunque velint corpus inane ferant.
Permutatur onus stipataque tollitur alte
Grandis in angusta sarcina sandapila.
Hic mihi de multis vnus, Lucane, videtur
Cui merito dici mortue Galle potest.

In Gallicum. LXXVI.

Dic verum mihi, Marce, dic, amabo,
Nil est quod magis audiam libenter.
Sic & cum recitas tuos libellos,
Et caussam quoties agis clientis,
Oras, Gallice, me rogasque semper.
Durum est me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergo quid sit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

Ad Liberum amicum. LXXVII.

Liber amicorum dulcissima cura tuorum,
Liber in aeterna viuere digne rosa:
Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat, & cingant florea serta caput.
Candida nigrescant vetulo crystalla Falerno,
Et caleat blando mollis amore torus.
Qui sic vel medio finitus vixit in aeuo,
Longior huic facta est, quam data vita fuit.

De ludis Stellae. LXXVIII.

Quos cuperet Phlegraea suos victoria ludos,
Indica quos cuperet pompa Lyaee tuos,
Fecit Hyperborei celebrator Stella triumphi,
O pudor! o pietas! & putat esse parum.
Non illi satis est turbato sordidus auro
Hermus & Hesperio qui sonat orbe Tagus:
Omnis habet sua dona dies: nec linea diues
Cessat, & in populum multa rapina cadit.
Nunc veniunt subitis lasciua numismata nimbis,
Nunc dat spectatas tessera larga feras:
Nunc implere sinus securos gaudet, & absens
Sortitur dominos, ne laceretur auis.
Quid numerem currus, terdenaque praemia palmae,
Quae dare non semper consul vterque solet?
Omnia sed, Caesar, tanto superantur honore,
Quod spectatorem te tua laurus habet.

In Fabullam. LXXIX.

Omnes aut vetulas habes amicas,
Aut turpes, vetulisque foediores:
Has ducis comites, trahisque tecum,
Per conuiuia, porticus, theatra.
Sic formosa, Fabulla, sic puella es.

Ad Domitianum. LXXX.

Sanctorum nobis miracula reddis auorum,
Nec pateris Caesar saecula cana mori.
Cum veteres Latiae ritus renouantur arenae,
Et pugnat virtus simpliciore manu.
Sic priscis seruatur honos te praeside templis,
Et casa tam culto sub Ioue numen habet.
Sic noua dum condis, reuocas, Auguste, priora,
Debentur quae sunt, quaeque fuere, tibi.

In Gelliam. LXXXI.

Non per mystica sacra Dindymenes,
Nec per Niliacae bouem iuuencae,
Nullos denique per Deos, Deasque,
Iurat Gellia, sed per vniones:
Hos amplectitur, hos deosculatur,
Hos fratres vocat, & vocat sorores,
Hos natis amat acrius duobus:
His si quo careat misella casu,
Victuram negat esse se nec horam.
Eheu quam bene nunc, Papiriane,
Annaei faceret manus Sereni.

Ad Domitianum. LXXXII.

Dante tibi turba querulos, Auguste, libellos,
Nos quoque qui domino carmina parua damus,
Posse Deum rebus pariter Musisque vacare,
Scimus, & haec etiam serta placere tibi.
Fer vates Auguste tuos, nos gloria dulcis,
Nos tua cura prior, deliciaeque sumus.
Non quercus te sola decet, nec laurea Phoebi:
Fiat & ex hedera ciuica nostra tibi.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER IX.

AVE, mi Toranni, frater carissime. Epigramma, quod extra ordinem paginarum est, ad Stertinium clarissimum virum scripsimus, qui imaginem meam ponere in bibliotheca sua voluit. De quo scribendum tibi putaui, ne ignorares, Auitus iste quis vocaretur. Vale, & para hospitium.

Ad Auitum. I.

Non te celabis subitum pectore vates,
Cui referet serus praemia digna cinis.
Hoc tibi sub nostra breue carmen imagine viuat,
Quam non obscuris iungis, Auite, viris.
Ille ego sum nulli nugarum laude secundus,
Quem non miraris, sed puto, lector, amas.
Maiores maiora sonent, mihi parua locuto
Sufficit in vestras saepe redire manus.

De templo Flauiae gentis. II.

Dum Ianus hiemes, Domitianus autumnos,
Augustus annis commodabit aestates,
Dum grande famuli nomen asseret Rheni
Germanicarum magna lux Kalendarum,
Tarpeia summi saxa dum patris stabunt,
Dum voce supplex, dumque ture placabit
Matrona diuae dulce Iuliae numen,
Manebit altum Flauiae decus gentis,
Cum sole, & astris, cumque luce Romana.
Inuicta quicquid condidit manus, caeli est.

In Lupum. III.

Pauper amicitiae cum sis, Lupe, non es amicae,
Et queritur de te mentula sola nihil.
Illa siligineis pinguescit adultera cunnis:
Conuiuam pascit nigra farina tuum.
Incensura niues dominae Setina liquantur:
Nos bibimus Corsi pulla venena cadi.
Empta tibi nox est fundis non tota paternis:
Haud sua desertus rura sodalis arat.
Splendet Erythraeis perlucida moecha lapillis,
Ducitur addictus te futuente cliens.
Octo Syris suffulta datur lectica puellae,
Nudum sandapilae pondus amicus erit.
I nunc, & miseros Cybele praecide cinaedos,
Haec erat, haec cultris mentula digna tuis.

Ad Domitianum IV.

Quantum iam superis Caesar, caeloque dedisti,
Si repetas, & si creditor esse velis,
Grandis in aethereo licet auctio fiat Olympo,
Coganturque Dei vendere quicquid habent:
Conturbabit Atlas, & non erit vncia tota,
Decidat tecum qua pater ipse Deum.
Pro Capitolinis quid enim tibi soluere templis,
Quid pro Tarpeiae frondis honore potest?
Quid pro culminibus geminis matrona Tonantis?
Palladaa praetereo, res agit illa tuas.
Quid loquar Alciden, Phoebumque, piosque Laconas?
Addita quid Latio Flauia templa polo?
Expectes, & sustineas, Auguste, necesse est:
Nam, tibi quod soluat, non habet arca Iouis.

In Aeschylum. V.

Aureolis futui cum possit Galla duobus,
Et plus quam futui, si totidem addideris,
Aureolos a te cur accipit, Aeschyle, denos?
Non fellat tanti Galla, quid ergo? tacet.

In Paulam. VI.

Nubere vis Prisco, non miror Paula, sapisti:
Ducere te non vult Priscus, & ille sapit.

Ad Domitianum. VII.

Tibi, summe Rheni domitor, & parens orbis,
Pudice princeps, gratias agunt vrbes:
Populos habebunt, parere iam scelus non est:
Non puer auari sectus arte mangonis
Virilitatis damna maeret erepta:
Nec, quam superbus computet stipem leno,
Dat prostituto misera mater infanti.
Qui nec cubili fuerat ante te quondam
Pudor, esse per te coepit & lupanari.

In Afrum. VIII.

Dicere de Libycis reduci tibi gentibus, Afer,
Continuis volui quinque diebus, aue.
Non vacat, aut dormit, dictum bis, terque reuerso:
Iam satis est, non vis, Afer, auere, vale.

Ad Domitianum. IX.

Tanquam parua foret sexus iniuria nostri,
Foedandos populo prostituisse mares,
Iam cuna lenonis erant, vt ab vbere raptus
Sordida vagitu posceret aera puer.
Immatura dabant infandas corpora poenas.
Non tulit Ausonius talia monstra pater;
Idem qui teneris nuper succurrit ephebis,
Ne faceret steriles saeua libido viros.
Dilexere prius pueri, iuuenesque, senesque,
At nunc infantes te quoque, Caesar, amant.

Ad Bithynicum. X.

Nil tibi legauit Fabius, Bithynice, cui tu
Annua, si memini, millia sena dabas.
Plus nulli dedit ille: queri, Bithynice, noli,
Annua legauit millia sena tibi.

In Cantharum. XI.

Cœnes, Canthare, cum foris libenter,
Clamas, & maledicis, & minaris.
Deponas animos truces, monemus:
Liber non potes, & gulosus esse.

De Earino Domitiani. XII.

Nomen cum violis, rosisque natum,
Quo pars optima nuncupatur anni,
Hyblam quod sapit, Atticosque flores,
Quod nidos olet alitis superbæ:
Nomen nectare dulcius beato,
Quo mallet Cybeles puer vocari,
Et qui pocula temperat Tonanti.
Quod si Parrhasia sones in aula,
Respondent Veneres, Cupidinesque:
Nomen nobile, molle, delicatum
Versu dicere non rudi volebam.
Sed tu syllaba contumax repugnas.
Dicunt Earinon tamen poetæ,
Sed Græci, quibus est nihil negatum,
Et quos Ἆρες Ἄρες decet sonare:
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus seueriores.

De eodem. XIII.

Si daret autumnus mihi nomen, Ὀπωρινὸς essem:
Horrida si brumæ sidera, Χειμερινός:
Dictus ab æstiuo Θερινὸς mihi mense vocarer:
Tempora cui nomen verna dedere, quis est?

De eodem. XIV.

Nomen habes, teneri quod tempora nuncupat anni,
Cum breue Cecropiæ ver populantur apes:
Nomen Acidalia meruit quod arundine pingi,
Quod Cytherea sua scribere gaudet acu:
Nomen Erythræis quod littera facta lapillis,
Gemma quod Heliadum pollice trita notet:
Quod penna scribente grues ad sidera tollant,
Quod decet in sola Cæsaris esse domo.

In falsos amicos. XV.

Hunc, quem cœna tibi, quem mensa parauit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Aprum amat, & mullos, & sumen, & ostrea, non te:
Tam bene si cœnem, noster amicus erit.

De Chloë. XVI.

Inscripsit tumulo septem celebrata virorum
Se fecisse Chloe: quid pote simplicius?

De coma Earini. XVII.

Consilium formæ speculum, dulcesque capillos
Pergameo posuit dona sacrata Deo,
Ille puer tanto domino gratissimus aulæ,
Nomine qui signat tempora verna suo.
Felix, quæ tali censetur munere tellus,
Nec Ganymedeas mallet habere comas.

Ad Æsculapium. XVIII.

Latonæ venerande nepos, qui mitibus herbis
Parcarum exoras pensa, breuesque colos:
Hos tibi laudatos dominorum voce capillos
Ille tuus Latia misit ab vrbe puer.
Addidit & nitidum sacratis crinibus orbem,
Quo felix facies iudice tota fuit.
Tu iuuenile decus serua, ne pulchrior ille
In longa fuerit, quam breuiore coma.

Ad Cæsarem Domitianum. XIX.

Est mihi, sitque precor longum, te præside, Cæsar,
Rus minimum, parui sunt & in vrbe Lares.
Sed de valle breui, quas det sitientibus hortis,
Curua laboratas antlia tollit aquas.
Sicca domus queritur nullo se rore foueri,
Cum mihi vicino Martia fonte sonet.
Quam dederis nostris, Auguste, Penatibus vndam,
Castalis hæc nobis aut Iouis imber erit.

In Sabellum. XX.

Laudas balnea versibus trecentis
Cœnantis bene Pontici, Sabelle.
Vis cœnare, Sabelle, non lauari.

Ad Domitianum. XXI.

Hæc, quæ tota patet, tegiturque & marmore, & auro,
Infantis domini conscia terra fuit.
Felix, o quæ tantis sonuit vagitibus, & quæ
Vidit reptantes sustinuitque manus.
Hic steterat veneranda domus, quæ præstitit orbi,
Quod Rhodos, astrifero quod pia Creta polo.
Curetes texere Iouem crepitantibus armis,
Semiuiri poterant qualia ferre Phryges.
At te protexit superum pater, & tibi, Cæsar,
Pro iaculo & parma fulmen, & ægis erat.

Ad Auctum. XXII.

Artemidorus habet puerum, sed vendidit agrum:
Agrum pro puero Calliodorus habet.
Dic vter ex istis melius rem gesserit, Aucte.
Artemidorus amat, Calliodorus arat.

Ad Pastorem. XXIII.

Credis, ob hoc me, Pastor, opes fortasse rogare,
Propter quod vulgus, crassaque turba rogat:
Vt Setina meos consumat gleba ligones,
Et sonet innumera compede Tuscus ager:
Vt Mauri Libycis centum stent dentibus orbes,
Et crepet in nostris aurea lamna toris:
Nec labris nisi magna meis crystalla terantur,
Et faciant nigras nostra Falerna niues:
Vt canusinatus nostro Syrus assere sudet,
Et mea sit culto sella cliente frequens:
Æstuet vt nostro madidus conuiua ministro,
Quem permutatum nec Ganymede velim:
Vt lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas,
Et Massyleum virga gubernet equum.
Est nihil ex istis, superos, ac sidera testor.
Ergo quid? vt donem, Pastor, & ædificem.

Ad Carum. XXIV.

O, cui virgineo flauescere contigit auro,
Dic vbi Palladium sit tibi, Care, decus.
Aspicis en domini fulgentes marmore vultus,
Venit ad has vltro nostra corona comas.
Albana liuere potest pia quercus oliua,
Cinxerit inuictum quod prior illa caput.

Ad

Ad eundem. XXV.

Quis Palladinos imitatus imagine vultus
Phidiacum Latio marmore vicit ebur?
Hæc mundi facies, hæc sunt Iouis ora sereni:
Sic tonat ille Deus, cùm sine nube tonat.
Non solam tribuit Pallas tibi, Care, coronam,
Effigiem domini, quam colis, illa dedit.

In Afrum. XXVI.

Dantem vina tuum quoties adspeximus Hylum,
Lumine nos Afer turbidiore notas.
Quid, rogo? quod scelus est, mollem spectare ministrum?
Adspicimus solem, sidera, templa, Deos.
Auertam vultus, tanquam mihi pocula Gorgon
Porrigat, atque oculos oraque nostra tegam?
Trux erat Alcides, sed Hylam spectare licebat:
Ludere Mercurio cum Ganymede licet.
Si non vis teneros spectet conuiua ministros,
Phineas inuites, Afer, & Oedipodas.

De Nerua. XXVII.

Audet facundo qui carmina mittere Neruæ,
Pallida donabit glaucina, Cosme, tibi.
Pæstano violas, & cana ligustra colono,
Hyblæis apibus Corsica mella dabit.
Sed tamen & paruæ nonnulla est gratia Musæ:
Appetitur posito vilis oliua lupo.
Nec tibi sit mirum, modici quòd conscia vatis
Iudicium metuat nostra Thalia tuum:
Ipse tuas etiam veritus Nero dicitur aures,
Lasciuum iuuenis cùm tibi lusit opus.

In Chrestum. XXVIII.

Cùm depilatos Chreste coleós portes,
Et vulturino mentulam parem collo,
Et prostitutis leuius caput culis,
Nec viuat vllus in tuo pilus crure,
Purgentque sæua cana labra volsellæ,
Curios, Camillos, Quinctios, Numas, Ancos,
Et quicquid vsquam legimus pilosorum,
Loqueris sonasque grandibus minax verbis,
Et cum theatris, seculoque rixaris.
Occurrit aliquis inter ista draucus, &
Iam pædagogo liberatus, & cuius,
Refibulauit turgidum faber penem,
Nutu vocatum ducis, & pudet fari,
Catoniana, Chreste, quod facis lingua.

Epitaphium Latini. XXIX.

Dulce decus scenæ, ludorum fama, Latinus,
Ille ego sum, plausus, deliciæque tuæ:
Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
Soluere qui Curios, Fabriciosque graues.
Sed nihil a nostro sumpsit mea vita theatro,
Et sola tantum scenicus arte feror.
Nec poteram gratus domino sine moribus esse:
Interiùs mentes inspicit ille Deus.
Vos me laurigeri parasitum dicite Phœbi,
Roma sui famulum dum sciat esse Iouis.

Epitaphium Philænis. XXX.

Secula Nestoreæ permensa Philæni senecta,
Rapta es ad infernas tam citò Ditis aquas.
Euboicæ nondum numerabas longa Sibyllæ
Tempora: maior erat mensibus illa tribus.
Heu quæ lingua silet! non illam mille catastæ
Vincebant, nec quæ turba Serapin amat:
Nec matutini cirrata caterua magistri,
Nec quæ Strymonio de grege ripa sonat.
Quæ nunc Thessalico Lunam deducere rhombo,
Quæ sciet hos illos vendere lena toros?
Sit tibi terra leuis, mollique tegaris arena,
Ne tua non possint eruere ossa canes.

De Antistio Rustico. XXXI.

Cappadocum sæuis Antistius occidit oris
Rusticus, ô tristi crimine terra nocens.
Retulit ossa sinu cari Nigrina mariti,
Et questa est longas non satis esse vias.
Cumque daret sanctam tumulis, quibus inuidet, vrnam,
Visa sibi est rapto bis viduata viro.

De Vbij voto. XXXII.

Dum comes Arctois hæreret Cæsaris armis
Vbius, hanc Marti pro duce vouit auem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat iam sibi vota Deus:
Ipse suas alacer lætus properauit ad aras,
Et cecidit sanctis hostia parua focis.
Octo vides patulo pendere numismata rostro
Alitis, hæc extis condita nuper erant.
Quæ litat argento pro te, non sanguine, cæsa
Victima, iam ferro non opus esse docet.

Qualem velit amicam. XXXIII.

Hanc volo, quæ facilis, quæ palliolata vagatur:
Hanc volo, quæ puero iam dedit ante meo:
Hanc volo, quam redimit totam denarius alter:
Hanc volo, quæ pariter sufficit vna tribus.
Poscentem nummos, & grandia verba sonantem,
Possideat crassi mentula Burdigali.

Ad Flaccum. XXXIV.

Audieris in quo Flacce balneo plausum,
Maronis illic esse mentulam scito.

In laudem Domitiani. XXXV.

Iuppiter Idæi risit mendacia busti,
Dum videt Augusti Flauia templa poli.
Atque inter mensas largo iam nectare fusus,
Pocula cum Marti traderet ipse suo:
Respiciens Phœbum pariter, Phœbique sororem,
Cum quibus Alcides, & pius Arcas erat:
Gnossia vos, inquit, nobis monumenta dedistis,
Cernite, quàm plus sit, Cæsaris esse patrem.

In Philomusum. XXXVI.

Artibus his semper cœnam Philomuse mereris,
Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.
Scis quid in Arsacia Pacorus deliberet aula,
Rhenanam numeras, Sarmaticamque manum.
Verba ducis Daci chartis mandata resignas,
Victricem laurum, quam venit, ante vides.
Scis quoties Phario madeat Ioue fusca Syene,
Scis quota de Libyco littore puppis eat.
Cuius Iulææ capitis nascantur oliuæ,
Destinet æthereus cui sua serta pater.
Tolle tuas artes hodie cœnabis apud me,

Hac lege, vt narres nil, Philomuse, noui.

De Ganymede & Ioue. xxxvii.

Viderat Ausonium posito modò crine ministrum
Phryx puer, alterius gaudia nota Iouis.
Quod tuus, ecce, suo Cæsar permisit ephœbo,
Tu permitte tuo, maxime rector, ait.
Iam mihi prima latet longa lanugo capillis,
Iam tua me videt Iuno, vocatq; virum.
Cui pater æthereus, puer ô dulcissime, dixit,
Non ego quod possis, res negat ipsa tibi.
Cæsar habet nostro similes tibi mille ministros,
Tantaq; fidereos vix capit aula mares.
At tibi si dederit vultus coma tonsa viriles,
Quis mihi, qui nectar misceat, alter erit?

In Gallam. xxxviii.

Cùm sis ipsa domi, mediaq; ornare Suburra,
Fiant absentes & tibi Galla coma.
Nec dentes aliter, quàm serica nocte reponas,
Et lasceas centum condita pyxidibus:
Nec tecum facies tua dormiat: innuis illo,
Quod tibi prolatum est mane, supercilio.
Et te nulla monet cani reuerentia cunni,
Quem potes inter anos iam numerare tuos.
Promittis sexcenta tamen, sed mentula surda est:
Et, sit lusca licet, se tamen illa videt.

Ad Agathinum. xxxix.

Summa licet, velox Agathine, pericula ludas,
Non tamen efficies, vt tibi parma cadat.
Nolentem sequitur, tenuesq; reuersa per auras,
Vel pede, vel tergo, clune, vel vngue sedet.
Lubrica Corycio quamuis sint pulpita nimbo,
Et rapiant celeres vela negata Noti:
Securos pueri neglecta perambulat artes,
Et nocet artifici ventus, & vnda nihil.
Vt peccare velis, cùm feceris omnia; falli
Non potes: arte opus est, vt tibi parma cadat.

De Natali Cæsoniæ. xl.

Prima Palatino lux est hac orta Tonanti,
Optasset Cybele qua peperisse Iouem.
Hac & Santonici genita est Cæsonia Rufi,
Plus debet matri nulla puella suæ.
Lætatur gemina vetorum sorte maritus,
Contigit hunc illi quòd bis amare diem.

De voto Philænis. xli.

Tarpeias Diodorus ad coronas
Romam cùm peteret Pharo relicta,
Vouit pro reditu viri Philænis,
Illam lingeret vt puella simplex,
Quam casta quæque diligunt Sabinæ:
Dispersa rate tristibus procellis
Mersus fluctibus, obrutusq; ponto
Ad votum Diodorus enatauit.
O tardus nimis, & piger maritus.
Hoc à lictore si puella votum
Fecisset mea, protinus rediissem.

In Ponticum. xlii.

Pontice, quòd nunquam futuo, sed pellice laua
Fœtis, & Veteri seruit amica manu:
Hoc nihil esse putas: scelus est mihi crede, sed ingens,
Quantum vix animo concipis ipse tuo.
Nempe semel futuit, generaret Horatius vt tres,
Mars semel, vt geminos Ilia casta daret.
Omnia perdiderat, si masturbatus vterque
Mandasset manibus gaudia fœda suis.
Ipsam crede tibi naturam dicere rerum,
Istud, quod digitis Pontice perdis, homo est.

Ad Apollinem. xliii.

Campi diues Apollo sic muritis
Sic semper tenibus frnare cycnis,
Docta sic tibi ceruant sorores.
Nec Delphis tua mentiatur vlli,
Sic pallatia te colant, amentq;:
Bis senos citò me rogante fasces
Det Stella bonus annuatq; Cæsar,
Felix tunc ego, debitorq; voti
Cæsarem tibi rusticas ad aras
Ducam cornibus aureis iuuencum.
Nata est hostia, Phœbe, quid moraris?

De statua Herculis. xliv.

Hic, qui dura sedens porrecto saxa leone
Mitigat exiguo magnus in ære Deus:
Quaque tulit, spectat resupino sidera vultu,
Cuius laua calet robore, dextra mero:
Non est fama recens, nec nostri gloria cæli,
Nobile Lysippi munus, opusq; vides.
Hoc habuit numen Pellæi mensa tyranni,
Qui citò perdomito victor in orbe iacet.
Hunc puer ad Libycas impauerat Hannibal aras,
Iusserat hic Syllam ponere regna truces.
Offensus varia tumidis terroribus aulæ
Priuatos gaudet nunc habitare Lares.
Vtque fuit quondam placidi conuiua Molorchi,
Sic voluit docti Vindicis esse Deus.

De eadem statua. xlv.

Alcidem modò Vindicis rogabam,
Esset cuius opus, laborq; felix.
Risit: nam solet hoc, leuis q; natu,
Græcè nunquid ait poëta, nescis?
Inscripta est basis, indicatq; nomen.
Auersa lego Phidia putaui.

Ad Marcellinum. xlvi.

Miles Hyperbóreos modò, Marcelline, Triones,
Et Getici tuleris sidera pigra poli,
Ecce Promethea rupes, & fabula montis
Quam propè sunt oculis nunc adeunda tuis.
Videris immensis cùm conclamata querelis
Saxa senus, dices, durior ille fuit.
Et licet hoc addas, Potuit qui talia ferre,
Humanum meritò finxerat ille genus.

In Gellium. xlvii.

Gellius ædificat semper: modò limina ponit,
Nunc foribus claues aptat, emittq; seras:
Nunc has, nunc illas mutat, reficitq; fenestras,
Dum tamen ædificet, quidlibet ille facit:
Oranti nummos vt dicere possit amico
Vnum illud verbum Gellius, ædifico.

In Pannicum. xlviii.

Democritos, Zenonas, inexplicitosq; Platonas,
Quicquid & hirsutis squalet imaginibus,
Sic quasi Pythagoræ loqueris successor, & hæres,
Prætendes mento nec tibi barba minor.
Sed quid & hircosis ferum & turpe pilosis,
In molli rigidum clune libenter habes?
Tu qui sectarum causas, & pondera nosti,
Dic mihi præcidi, Pannice, dogma quod est.

In Gallicum. xlix.

Heredem cùm me partis tibi, Gallice, quartæ
Per tua iurares sacra, caputq; tuum,
Credidimus, (quis enim damnet sua vota libenter?)
Et spem muneribus fouimus usque datis.
Inter quæ rari Laurentem ponderis aprum
Misimus, Aetola de Calydone putes.
At tu continuò populumq; patresq; vocasti,
Ructat adhuc aprum callida Roma meum.
Ipse ego (quis credat?) conuiua nec vltimus hæsi,
Sed nec costa data est, caudáve missa mihi.
De quadrante tuo qui sperem, Gallice? nulla
De nostro nobis uncia venit apro.

De toga à Parthenio sibi data. l.

Hæc est illa meis multùm cantata libellis,
Quam meus edidicit lector, amatq; togam.
Partheniana fuit, quondam memorabile vatis
Munus: in hac ibam conspiciendus eques:
Dum noua, dum nitida fulgebat splendida lana,
Dumq; erat auctoris nomine digna sui.
Nunc anus, & tremulo vix accipienda tribuli,
Quam possis niueam dicere iure tuo.
Quid non longa dies, quid non consumitis anni?
Hæc toga iam non est Parthenianæ, mea est.

In Gaurum. li.

Ingenium mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
Carmina quòd faciam, quæ breuitate placent:
Confiteor, sed tu bis denis grandia libris
Qui scribis Priami prælia, magnus homo es.
Nos facimus Erutipuerum, nos Lagona viuum,
Tu magnus lutcum, Gaure, Gigantа facis.

De Lucano, & Tullo. lii.

Quod semper superos inuito fratre rogasti,
Hoc, Lucane, tibi contigit, antè mori.
Inuidet ille tibi: Stygias nam Tullius ad vndas
Optabat, quamuis sit minor, ire prior.
Tu colis Elysios, nemoriq; habitator amœni
Esse tuo primùm nunc sine fratre cupis,
Et si iam nitidis alternus venit ab astris,
Pro Polluce mones Castora, ne redeat.

Ad Quinctum. liii.

Si credis mihi, Quincte, quod mereris,
Natales, Ouidi, tuos Apriles,
Et nostras amo Martias Kalendas.
Felix vtraque lux, dieq; nobis
Signandi melioribus lapillis.
Hic vitam tribuit, sed hic amicum:
Plus dant, Quincte, mihi tuæ Kalendæ.

Ad eundem. liv.

Natali tibi, Quincte, tuo dare parua volebam
Munera, tu prohibes: imperiosus homo es.
Parendum est monitis, fiat quod vterque iubemus:
Et quod vtrumque iuuat, tu mihi, Quincte, dato.

Ad cognatum. lv.

Si mihi Picena turdus palleret oliua,
Tenderet aut nostras silua Sabina plagas:
Aut crescente vadis traheretur arundine prada,
Pinguis & implicitas virga teneret aues:
Chara daret solenne tibi cognatio munus,
Nec frater vobis, nec prior esset auus.
Nunc si turnos inopes, fringuillarumq; querelas
Audit, & arguto passere vernat ager.
Inde salutatus pica respondet arator:
Hinc prope summa rapax, miluus in astra volat.
Mittimus ergo tibi paruæ munuscula cortis:
Qualia si recipis, sæpe propinquus eris.

Ad Flaccum. lvi.

Luce propinquorum, qua plurima mittitur ales,
Dum Stellæ turdos, dum tibi, Flacce, paro:
Succurrit nobis ingens, onerosaq; turba,
In qua se primum quisque, meumq; putat.
Demeruisse duos, verum est, offendere plures,
Vix tutum, multis mittere dona graue est.
Qua possum sola veniam ratione merebor:
Nec Stellæ turdos, nec tibi, Flacce, dabo.

De Splendophoro. lvii.

Splendophorus Libycas domini petit armiger vrbes,
Quæ puero dones tela, Cupido, para.
Illa quibus iuuenes figit, mollesq; puellas:
Sic tamen in tenera leuis & hasta manu.
Loricam, clypeumq; tibi, galeamq; remitto,
Tutus vt inuadat prælia, nudus eat.
Non iaculo, non ense fuit, læsusve sagitta,
Casside dum liber Parthenopæus erat.
Quisquis ab hoc fuerit fixus, morietur amore.
O felix, si quem tam bona fata manent.
Dum puer es, redeat: dum vultus lubricus, & te
Non Libye faciat, sed tua Roma virum.

In Hedylum. lviii.

Nil est tritius Hedyli lacernis,
Non ansæ veterum Corinthiorum,
Nec crus compede lubricum decenni,
Non ruptæ recutita colla mulæ,
Nec quæ Flaminiam secant salebræ,
Nec qui littoribus nitent lapilli,
Nec Tuscæ ligo vineæ politus,
Nec pallens toga mortui tribulis,
Nec pigri rota quassa mulionis,
Nec rasum cauea latus bisontis,
Nec dens iam senior ferocis apri.
Res vna est tamen (ipse non negabit)
Culus tritior Hedyli lacernis.

Ad Nympham. lix.

Nympha sacri regina lacus, cui grata Sabinus,
Et mansura pio munere templa dedit,
Sic mentana tuos semper colat Vmbria fontes,

Nec tua Baianas Surſina malit aquas:
Excipe ſollicitos placide, mea dona, libellos:
Tu ſuperis Muſis Pegaſis vnda meis.
Nympharum templis quiſquis ſua carmina donat,
Quid fieri libris debeat, ipſe monet.

In Mamurram. LX.

In ſeptis Mamurra diu, multumq; vagatus
Hic vbi Roma ſuas aurea vexat opes,
Inſpexit molles pueros, oculiſq; comedit:
Non hos, quos prima proſtituere caſa:
Sed quos arcana ſeruant tabulata cataſtæ,
Et quos non populus, nec mea turba videt.
Inde ſatur menſas, & opertos exuit orbes,
Expoſitumq; alte pingue popoſcit ebur.
Et teſtudineum menſis quater hexaclinon,
Ingemuit citro non ſatis eſſe ſuo.
Conſuluit nares, an olerunt æra Corinthon:
Culpauit ſtatuas, & Polyclete, tuas,
Et turbata breui quæſtus cryſtallina vitro,
Myrrhina ſignauit, poſuitq; decem.
Expendit veteres calathos, & ſi qua fuerunt
Pocula Menteream nobilitata manum.
Et viridis puro gemmas numerauit in auro,
Quicquid & in nuda grandius aure ſonat.
Sardonychas veros menſa quæſiuit in omni,
Et pretium magnis fecit haſpidibus.
Vndecima laſſus cum iam diſcederet hora,
Aſſe duos calices emit, & ipſe tulit.

De corona roſea. LXI.

Seu tu Preſtanis genita es, ſeu Tiburis aruis,
Seu rubuit tellus Tuſcula flore tuo:
Seu Præneſtino te villica legit in horto,
Seu modò Campani gloriaueris eras:
Pulchrior vt noſtro videare corona Sabino,
De Nomentano te putet eſſe meo.

De platano Cordubenſi. LXII.

In Tarteſſiacis domus eſt notiſſima terris,
Quà diues placidum Corduba Batin amat:
Vellera natiuo pallent vbi flaua metallo,
Et imit Heſperium bractea viua pecus.
Aedibus in medijs totos amplexa Penates
Stat platanus denſis Cæſariana comis.
Hoſpitis inuitæ poſuit quam dextera felix,
Cœpit & ex illa creſcere virga manu.
Auctorem, dominumq; nemus ſentire videtur,
Sic viret, & ramis ſidera celſa petit.
Sæpe ſub hac madidi luſerunt arbore Fauni:
Sæpe ſub hac latuit ruſtica fronde Dryas.
Dumq; fugit ſolos nocturnum Pana per agros,
Terruit & tacitam ſiſtula cra domum.
At q; oluere lares comiſſatore Lyæo,
Creuit & effuſo latior vmbra mero:
Heſterniſq; rubens delecta ſub herba coronis,
Atq; ſuas potuit diuere nemo roſas.
O dilecta Deo, ò magni Cæſaris arbor,
Ne metuas ferrum, ſacrilegoſq; foces.
Perpetuos ſperare licet tibi frondis honores:
Non Pompeiana te poſuere manus.

De Philæni. LXIII.

Tonſis murice veſtibus quòd omni
Et nocte vtitur, & die Philæni,
Non eſt ambitioſa, nec ſuperba:
Delectatur odore non colore.

In Phœbum. LXIV.

Ad cœnam inuitant omnes te, Phœbe, cinædi:
Mentula quem paſcit, non puto purus homo eſt.

De ſtatua Domitiani. LXV.

Herculis in magni vultus deſcendere Cæſar
Dignatus, Latiæ dat noua templa viæ.
Quà Trivia nemoroſa patet dum regna viator,
Octauum domina marmor ab vrbe legit.

De eadem ſtatua. LXVI.

Antè colebatur votis, & ſanguine largo
Maiorem Alcidem, nunc minor ille colit.
Hunc magnas rogat alter opes, rogat alter honores:
Illi ſecurus vota minora facit.

Ad Herculem de eadem ſtatua. LXVII.

Alcide, Latio nunc agnoſcende Tonanti,
Poſtquam pulchra Dei Cæſaris ora geris,
Si tibi tunc iſti vultus, habitusq; fuiſſent,
Ceſſerunt manibus cum fera monſtra tuis.
Argolico famulum non te ſeruire tyranno
Vidiſſent gentes, ſanaq; regna pati.
Sed tu iuſſiſſes Euryſthea, nec tibi fallax
Portaſſet Neſſi perfida dona Lichas.
Oetæ ſine lege rogi ſecurus adeſſes
Aſtra patris ſummi, quæ tibi pœna dedit.
Lidya nec domina traxiſſes penſa ſuperba,
Nec Styga vidiſſes, Tartareumq; canem.
Nunc tibi Iuno fauet, nunc te tua diligit Hebe:
Nunc, te ſi videat Nympha, remittet Hylan.

Ad Fabullum. LXVIII.

Vxor cùm tibi ſit formoſa, pudica, puella,
Quid tibi natorum iura, Fabulle, trium?
Quæ petis à noſtro ſupplex dominoq; Deoq;
Tu dabis ipſe tibi, ſi potes, uxorem.

In Æſchylum. LXIX.

Laſciuam tota poſſedit nocte puellam,
Cuius nequitias vincere nemo poteſt.
Feſſus mille modis illud puerile poposci.
Ante preces totas primaq; verba dedit.
Improbius quiddam ridenſq; rubenſque rogauit:
Pollicita eſt nulla luxorioſa mora.
Sed mihi pura fuit, tibi nò erit, Æſchyle: ſi vis,
Accipe & hos munus conditione malo.

In magiſtrum ludi. LXX.

Quid tibi nobiſcum eſt, inuide ſcelerate magiſter,
Inuiſum pueris, virginibuſq; caput?
Nondum ter ſtatuerunt ſilentia Galli,
Murmure tam ſæuo verberibuſq; tonas,
Tam graue percuſſis incudibus æra reſultant,
Cauſſidicum medio cum faber aptat equo.
Mitior in magno clamor furit amphitheatro:
Vincenti parma cùm ſua turba fauet.
Vicini ſomnum non tota nocte rogamus,

Nam

Nam vigilare leue est, peruigilare graue.
Discipulos dimitte tuos: vis garrule, quantum
Accipis, vt clames, accipere vt taceas?

In Polycarmum. lxxi.

Cum futuis, Polycarme, soles in fine cacare:
Cum pedicaris, quid Polycarme, facis?

In Cæcilianum. lxxii.

Dixerat, ô mores, ô tempora, Tullius olim,
Sacrilegum strueret cum Catilina nefas:
Cum gener, atque socer diris concurreret armis,
Mœstaq; ciuili cæde maderet humus:
Cur nunc, ô mores, cur nunc, ô tempora, dicis?
Quod tibi non placeat, Cæciliane, quid est?
Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri:
Pace frui certa, lætitiaq; licet.
Non nostri faciunt, tua quod tibi tempora sordent,
Sed faciunt mores, Cæciliane, tui.

De leone, & ariete. lxxiii.

Massyli leo fama iugi, pecorisq; maritus
Lanigeri, mirum qua posuere fide.
Ipse licet videas, cauea stabulantur in vna,
Et pariter socias carpit vterq; dapes.
Nec fœtu nemorum gaudent, nec mitibus herbis,
Concordem satiat sed rudis agna feram.
Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles,
Vt niteant celsi lucida signa poli?
Sidera si possent, pecudesq; feræq; mereri,
Hic aries astris, hic leo dignus erat.

Ad liberum amicum. lxxiv.

Liber Amyclææ frontem redimite corona,
Qui quatis Ausonia verbera Graia manu,
Clausa mihi texto cum prandia vimine mittas,
Cur comitata dapes nulla lagena venit?
Atqui digna tuo si nomine munera ferres,
Scis, puto, debuerint quæ mihi dona dari.

In sutorem. lxxv.

Dentibus antiquas solitus producere pelles,
Et mordere luto putre, vetusq; solum,
Prænestina tenes defuncti rura patroni,
In quibus indignor si tibi cella fuit.
Rumpis & ardenti madidus crystalla Falerno,
Et pruris domini cum Ganymede tui.
At me litterulas stulti docuere parentes:
Quid cum grammaticis, rhetoribusq; mihi?
Frange leues calamos, & scinde Thalia libellos,
Si dare sutori calceus ista potest.

De effigie Camonii. lxxvi.

Effigiem tantum pueri pictura Camoni
Seruat, & infantis prima figura manet.
Florentes nulla signauit imagine vultus,
Dum timet ora pius muta videre pater.

De balneo Tuccæ. lxxvii.

Non silice duro, structiliue cæmento,
Nec latere cocto, quo Semiramis longam
Babylona cinxit, Tucca balneum fecit,
Sed strage nemorum, pineaq; compage,
Vt nauigare Tucca balneo possit.
Idem beatas lautus extruit thermas
De marmore omni, quod Carystos inuenit,
Quod Phrygia, siue Afra quod Nomas mittit,
Et quod virenti fonte lauit Eurotas.
Sed ligna desunt, subice balneum thermis.

De effigie Camoni. lxxviii.

Hæc sunt illa mei, quæ cernitis, ora Camoni,
Hæc pueri facies, primaq; forma fuit.
Creuerat hic vultus bis denis fortior annis,
Gaudebatq; suas pingere barba genas:
Et libata semel summos modo purpura cultros
Sparserat. inuidit de tribus vna soror.
Et festinatis incidit stamina pensis,
Absentemq; patri retulit vrna rogum.
Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur,
Hæc erit in chartis maior imago mea.

De conuiuio Prisci. lxxix.

Quod optimum sit disputat conuiuium,
Facunda Prisci pagina.
Et multa dulci, multa sublimi refert,
Sed cuncta docto pectore.
Quod optimum sit quæritis conuiuium?
In quod choraules non venit.

Ad Picentinum. lxxx.

Funera post septem nupsit tibi Galla virorum,
Picentine, sequi vult, puto, Galla viros.

Ad Domitianum. lxxxi.

Oderat ante ducum famulos, turbámque minorum
Et Pallatinum Roma supercilium:
At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorum,
Vt sit cuique suæ cura secunda domus.
Tam placidæ mentes tanta est reuerentia nostri,
Tam pacata quies, tantus in ore pudor.
Nemo suos, (hæc est aulæ natura potentis)
Sed domini mores Cæsarianus habet.

De Gellio. lxxxii.

Duxerat esuriens locupletem pauper, anúmque
Vxorem pascit Gellius, & futuit.

Ad Aulum. lxxxviii.

Lector, & auditor nostros probat, Aule, libellos,
Sed quidam exactos esse poeta negat.
Non nimium curo: nam cœnæ fercula nostræ
Malim conuiuis, quàm placuisse cocis.

In Cinnam. lxxxiv.

Dixerat astrologus periturum te citò Cinna,
Nec, puto, mentitus dixerat ille tibi:
Nam tu, dum metuis, ne quid post fata relinquas,
Hausisti patrias luxuriosus opes.
Bis quartum decies non toto tabuit anno:
Dic mihi, non hoc est, Cinna perire cito?

Ad Cæsarem Domitianum. lxxxv.

Inter tanta tua miracula, Cæsar, arenæ,
Quæ vincit veterum munera clara ducum,
Multum oculi, sed plus aures debere fatentur
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.

Ad Norbanum. lxxxvi.

Cum tua sacrilegos contra, Norbane, furores,
Staret pro domino Cæsaris sancta fides,
Hæc ego Pieria ludebam tutus in vmbra,

Ille tuae cultor notus amicitiae.
Me tibi Vindelicus raptum narrabat in oris,
Nescia nec nostri nominis Arctos erat.
O quoties veterem non infitiatus amicum
Dixisti, meus est iste poeta, meus.
Omne tibi nostrum, quod bis trieteride iuncta
Antè dabat lector, nunc dabit auctor opus.

De Paulo. lxxxvii.

Languidior noster si quando est Paulus Atili,
Non se conuiua abstinet ille suis.
Tu languore quidem subito fictoq; laboras,
Sed mea porrexit sportula, Paule, pedes.

De filio Silij. lxxxviii.

Festinata sui gemeret cum fata Seueri
Silius, Ausonio non semel ore potens,
Cum grege Pierio moestus, Phoeboq; querebar.
Ipse meum fleui, dixit Apollo, Linon.
Respexitq; suam, quae stabat proxima fratri,
Calliopen, & ait, tu quoque vulnus habes.
Adspice Tarpeium, Palatinumq; Tonantem:
Ausa nefas Lachesis laesit vtrumq; Iouem.
Numina cum videas duris obnoxia fatis,
Inuidia possis exonerare Deos.

Ad Lupercum. lxxxix.

Septem post calices Opimiani
Denso cum iaceam triente blaesus,
Affers nescio quas mihi tabellas,
Et dicis, modo liberum esse iussi,
Zenas seruulus est mihi paternus:
Signa cras melius, Luperce, fiet:
Nunc signat meus anulus lagenam.

Ad Rufum. xc.

Dum me captares, mittebas munera nobis:
Postquàm cepisti, das mihi, Rufe, nihil.
Vt captum teneas, capto quoque munera mitte,
De cauea fugiat ne male pastus aper.

Ad Stellam. xci.

Lege nimis dura conuiuam scribere versus
Cogis, Stella, licet scribere nempe malos.

Ad Flaccum. xcii.

Sic in gramine floreo reclinis,
Quà gemmantibus hinc & inde riuis
Curua calculus excitatur vnda,
Exclusis procul omnibus molestis,
Perfundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis:
Sic vni tibi sit puer cinaedus,
Et castissima pruriat puella,
Infamem nimio calore Cypron
Obserues, moneo, precorq;, Flacce,
Messes area cùm teret crepantes,
Et fului iuba saeuiet leonis.
At tu diua Paphi, remitte nostris
Illaesum iuuenem, remitte votis.
Sic Martis tibi seruiant Kalendae,
Et cum ture, meroq;, victimaq;
Libetur tibi candidas ad aras
Secta plurima quadra de placenta.

Adulatur Domitiano. xciii.

Ad coenam si me diuersa vocaret in astra
Hinc inuitator Caesaris, inde Iouis,
Astra licet propius, Palatia longius essent,
Responsa ad superos haec referenda darem:
Quaerite qui malit fieri conuiua Tonantis,
Me meus in terris Iuppiter, ecce, tenet.

Ad Condylum. xciv.

Quae mala sint domini, quae serui commoda, nescis
Condyle, qui seruum te gemis esse diu.
Dat tibi securos vilis lecticula somnos:
Peruigil in pluma Caius, ecce, iacet.
Caius a prima tremebundus luce salutat
Tot dominos: at tu, Condyle, nec dominum.
Quod debes, Cai, redde, inquit Phoebus, & illinc
Cinnamus: hoc dicit, Condyle, nemo tibi.
Tortorem metuis? podagra, chiragraq; secatur
Caius, & mallet verbera mille pati.
Quod nec mane vomis, nec cunnum, Condyle, lingis,
Non mauis, quàm ter Caius esse tuus?

Ad Calatissum. xcv.

Addere quid cessas puer immortale Falernum?
Quadrantem duplica de seniore cado.
Nunc mihi dic quis erit, cui te, Calatisse, Deorum
Sex iubeo cyathos fundere? Caesar erit.
Sutilis aptetur decies rosa crinibus, vt sit,
Qui posuit sacrae nobile gentis opus.
Nunc bis quina mihi da basia, fiat vt illud
Nomen ab Odrysio quod Deus orbe tulit.

De Hippocrate. xcvi.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis, mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquam nec tu, puto, Glauce, fuisti,
Chalcea donanti chrysea qui dederas.
Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
Accipiat, sed si potat in elleboro.

De Athenagora. xcvii.

Alphius ante fuit, coepit nunc Olphius esse,
Vxorem postquàm duxit Athenagoras.
Nomen Athenagorae credis, Callistrate, verum?
Si scio, dispeream, qui sit Athenagoras.
Sed puto me verum, Callistrate, dicere nomen.
Non ego, sed vester peccat Athenagoras.

De Herode. xcviii.

Clinicus Herodes trullam subduxerat aegro:
Deprensus dixit, stulte, quid ergo bibis?

Ad Iulium. xcix.

Rumpitur inuidia quidam charissime Iuli,
Quod me Roma legit, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod turba semper in omni
Monstramur digito, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, tribuit quod Caesar vterque
Ius mihi natorum, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod rus mihi dulce sub vrbe est,
Paruaq; in vrbe domus, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod sum iucundus amicis,
Quod conuiua frequens, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod amamur, quodq; probamur.
Rumpatur, quisquis rumpitur inuidia.

Ad Ouidium. C.

Vindemiarum non vbique prouentu
Cessauit Ouidi pluuia profluis grandis,
Centum Coranus amphoras aqua fecit.

Ad Atticum de M. Antonio. CI.

Marcus amat nostras Antonius, Attice, Musas,
Charta salutatrix si modo vera refert:
Marcus, Palladiæ non inficianda Tolosæ
Gloria, quem genuit pacis amica quies.

Ad librum. CII.

Tu, qui longa potes dispendia ferre viarum,
I liber, absentis pignus amicitiæ.
Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emptor,
Grande tui pretium muneris auctor erit.
Multum, crede mihi, refert an fonte bibatur
Qui fluit, an pigro, qui stupet vnda lacu.

In Bassum. CIII.

Denariis tribus inuitas, & mane togatum
Obseruare iubes atria, Basse, tua:
Deinde hærere tuo lateri præcedere sellam,
Ad vetulas tecum plus minus ire decem.
Trita quidem nobis togula est, vilisque, vetusque:
Denariis tamen hanc non emo, Basse, tribus.

Adulatur Domitiano. CIV.

Appia, quam simili venerandus in Hercule Cæsar
Consecrat, Ausoniæ maxima fama viæ:
Si cupis Alcidæ cognoscere facta prioris,
Disce, Libyn domuit, aurea poma tulit.
Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo,
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Aeripedem siluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abstulit, à Stygia cum cane venit aqua.
Fœcundam vetuit reparari mortibus Hydram,
Hesperias Tusco lauit in amne boues.
Hæc minor Alcides: maior quæ gesserit, audi,
Sextus ab Albana quem colit arce lapis.
Asseruit possessa malis palatia regnis,
Prima suo gessit pro Ioue bella puer.
Solus Iuleas cum iam retineret habenas,
Tradidit, inque suo tertius orbe fuit.
Cornua Sarmatici ter perfida contudit Istri,
Sudantem Getica ter niue lauit equum.
Sæpe recusatos Parthicos duxisse triumphos
Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.
Templa Deis, mores populis, dedit otia ferro,
Astra suis, cælo sidera, serta Ioui.
Herculeum tantis numen non sufficit actis,
Tarpeio Deus hic commodet ora patri.

Ad Phœbum. CV.

Quadringentorum reddis mihi, Phœbe, tabellas,
Centum da potius mutua, Phœbe, mihi.
Quære alium, cui te tam vano munere iactes:
Quod tibi non possum soluere, Phœbe, meum est.

De geminis fratribus. CVI.

Quæ noua tam similes genuit tibi Leda ministros?
Quæ capta est cycno nupta Lacæna alio?
Dat faciem Pollux Hiero, dat Castor Asillo,
Atque in vtroque nitet Tyndaris ore soror.
Ista Therapnæis si forma fuisset Amyclis,
Cum vicere duas dona minora Deas,
Mansisses, Helene, Phrygiamque redisset in vrbem
Dardanius gemino cum Ganymede Paris.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER X.

Si nimius videor, seraque coronide longus
Esse liber, legito pauca, libellus ero.
Terque quaterque mihi finitur carmine paruo
Pagina facta, tibi quam cupis esse breuem.

Ad Lectorem. II.

Festinata prior decimi mihi cura libelli
Elapsum manibus nunc reuocauit opus.
Nota leges quædam; sed lima rasa recenti:
Pars noua maior erit, lector: vtrique faue.
Lector, opes nostræ, quem cum mihi Roma dedisset,
Nil tibi quod demus maius habemus, ait.
Pigra per hunc fugies ingratæ flumina Lethes,
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalæ findit caprificus, & audax
Dimidios Crispi mulio ridet equos.
At chartis nec furta nocent, nec secula prosunt,
Solaque non norunt hæc monumenta mori.

Ad Priscum. III.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis,
Quæ sulfurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,
Poeta quidam clancularius spargit,
Et vult videri nostra. Credis hoc, Prisce,
Voce vt loquatur psittacus coturnicis,
Et concupiscat esse Canus ascaules?
Procul à libellis nigra sit meis fama,
Quos rumor alba gemmeus vehit penna.
Cur ego laborem notus esse tam praue,
Cum stare gratis cum silentio possit?

Ad lectorem. IV.

Qui legis Oedipoden, caligantemque Thyesten,
Colchidas, & Scyllas, quid nisi monstra legis?

Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopaeus, & Atys?
Qui tibi dormitor proderit Endymion?
Exutusque puer pennis labentibus? aut qui
Odit amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana iuuant miserae ludibria chartae?
Hoc lege, quod possis dicere iure, meum est.
Non hic Centauros, non Gorgonas, Harpyiasque
Inuenies, hominem pagina nostra sapit.
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores,
Nec te scire, legas αἴτια Callimachi.

In maledicum poetam. V.

Quisquis stolaeue purpuraeue contemptor,
Quos colere debet, laesit impio versu,
Pontes per vrbis erret exsul, & cliuos,
Interque raucos vltimus rogatores
Oret caninas panis improbi buccas.
Illi December longus, & madens bruma,
Claususque fornix triste frigus extendat.
Vocet beatos, clametque felices
Orciniana qui feruntur in sponda.
Et cum supremae fila venerint horae,
Diesque tardus, sentiat canum litem,
Abigatque moto noxias aues panno,
Nec finiantur morte supplicii poenae,
Sed modo seueri sectus Aeaci loris,
Nunc inquieti monte Sisyphi pressus,
Nunc inter vndas garruli senis siccus
Delasset omnes fabulas poetarum,
Et cum fateri Furia iusserit verum,
Prodente clamet conscientia, scripsi.

De aduentu Caesaris. VI.

Felices, quibus vrna dedit spectare coruscum
Solibus Arctois sideribusque ducem.
Quando erit ille dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru?
Quando morae dulces, longusque a Caesare puluis,
Totaque Flaminia Roma videnda via?
Quando eques, & picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis, & populi vox erit vna, venit?

Ad Rhenum. VII.

Nympharum pater amniumque Rhene,
Quicunque Odrysias bibunt pruinas,
Sic semper liquidis fruaris vndis,
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci:
Sic & cornibus aureis receptis,
Et Romanus eas vtraque ripa:
Traianum populis suis & vrbi,
Tybris te dominus rogat, remittas.

De Paula. VIII.

Nubere Paula cupit nobis: ego ducere Paulam
Nolo: anus est: vellem, si magis esset anus.

De se. IX.

Vndenis pedibusque syllabisque,
Et multo sale, nec tamen proterue,
Notus gentibus ille Martialis,
Et notus populis, quid inuidetis?
Non sum Andraemone notior caballo.

In Paulum. X.

Cum tu laurigeris annum qui fascibus intras,
Mane salutator limina mille teras,
Hic ego quid faciam? quid nobis, Paule, relinquis,
Qui de plebe Numae, densaque turba sumus?
Qui me respiciat, dominum, regemque vocabo:
Hoc tu sed quanto blandius ipse facis.
Lecticam, sellamque sequar, nec ferre recuso:
Per medium pugnas, sed prior ire lutum.
Saepius assurgam recitanti carmina: tu stas,
Et pariter geminas tendis in ora manus.
Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti?
Diuisit nostras purpura vestra togas.

In Calliodorum. XI.

Nil aliud loqueris, quam Thesea, Pirithoumque,
Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.
Dispeream, si tu Pyladi praestare matellam
Dignus es, aut porcos pascere Pirithoi.
Donaui tamen, inquis, amico millia quinque,
Et lotam, vt multum, terque quaterque togam.
Quid quod nil vnquam Pyladi donauit Orestes?
Qui donat quamuis plurima, plura negat.

Ad Domitianum. XII.

Aemiliae gentes, & Apollineas Vercellas,
Et Phaethontaeas qui petis arua Padi,
Ne viuam, nisi te Domiti permitto libenter,
Grata licet sine te sit mihi nulla dies.
Sed desiderium tanti est vt messe vel vna
Vrbano releues colla perusta iugo.
I precor, & totos auida cute combibe soles,
Quam formosus eris, dum peregrinus eris.
Et venies albis non cognoscendus amicis,
Liuebitque tuas pallida turba genas.
Sed via quem dederit, rapiet cito Roma colorem,
Niliaco redeas tu licet ore niger.

Ad Tuccam. XIII.

Cum cathedralicios portet tibi rheda ministros,
Et Libys in longo puluere sudet eques:
Strataque non vnas cingant triclinia Baias,
Et Thetis vnguento palleat vncta tuo:
Candida Setini rumpant crystalla trientes,
Dormiat in pluma nec meliore Venus:
Ad nocturna iaces fastosae limina moechae,
Et madet heu lachrymis ianua surda tuis:
Vrere nec miserum cessant suspiria pectus.
Vis dicam male sit cur tibi, Tucca? bene est.

Ad Crispum. XIV.

Cedere de nostris nulli te dicis amicis:
Sed sit vt hoc verum, quid rogo, Crispe, facis?
Mutua cum peterem sestertia quinque, negasti,
Non caperet nummos cum grauis arca tuos.
Quando fabae nobis modium, farrisque dedisti,
Cum tua Niliacus rura colonus aret?
Quando breuis gelidae missa est toga tempore brumae?
Argenti quando missa selibra mihi est?
Nil aliud video, quo te credamus amicum,
Quam quod me coram pedere, Crispe, soles.

De-

De Apro. XV.

Dotatæ vxori cor arundine fixit acuta,
Sed dum ludit Aper: ludere nouit aper.

In Caium. XVI.

Si donare vocas promittere nec dare, Cai,
Vincam te donis muneribusq; meis.
Accipe Callaici quicquid fodit Astur in aruis,
Aurea quicquid habet diuitis vnda Tagi:
Quicquid Erythræa niger inuenit Indus in alga,
Quicquid et in nidis vnica seruat auis:
Quicquid Agenoreo Tyros improba cogit aëno:
Quicquid habent omnes, accipe, quomodo das.

De Macro. XVII.

Saturnalicio Macrum fraudare tributo
Frustra, Musa, cupis: non licet, ipse petit:
Sollennesq; iocos, nec tristia carmina poscit,
Et queritur nugas obticuisse meas.
Mensorum longis sed nunc vacat ille libellis,
Appia, quid facies si leget ista Macer?

De Mario. XVIII.

Nec vocat ad cœnam Marius, nec munera mittit,
Nec spondet, nec vult credere, sed nec habet.
Turba tamen non deest, sterilem quæ curet amicum.
Heu quàm perfatuæ sunt tibi, Roma, togæ.

Mittit librum suum ad Plinium. XIX.

Nec doctum satis, & parum seuerum,
Sed non rusticulum nimis libellum
Facundo mea Plinio Thalia
I, perfer: breuis est labor peractæ
Illic Orphea protinus videbis
Altum vincere tramitem Suburræ
Vdi vertice lubricum theatri,
Mirantesq; feras, auemq; regis,
Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.
Illic parua tui domus Pedonis
Cælata est aquilæ minore penna.
Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria ianuam, videto.
Totos dat tetricæ dies Mineruæ,
Dum centum studet auribus virorum
Hoc, quod sæcula posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis,
Seras tutior ibis ad lucernas.
Hæc hora est tua, dum furit Lyæus,
Cùm regnat rosa, cùm madent capilli:
Tunc me vel rigidi legant Catones.

Ad Manium. XX.

Ducit ad auriferas quòd me Salo Celtiber oras,
Pendula quod patriæ visere tecta libet,
Tu mihi simplicibus, Mani, dilectus ab annis,
Et prætextata cultus amicitia,
Tu facis, in terris, quo non est alter Iberis
Dulcior, & vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gætula mapalia Pœni,
Et poteram Scythicas hospes amare casas.
Si tibi mens eadem, si nostri mutua cura est,
In quocunque loco Roma duobus erit.

Ad Sextum. XXI.

Scribere te, quæ vix intelligat ipse Modestus,
Et vix Claranus, quid rogo, Sexte, iuuat?
Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris,
Iudice te maior Cinna Marone fuit.
Sic tua laudentur sane, mea carmina, Sexte,
Grammaticis placeant, & sine Grammaticis.

In Philænim. XXII.

Cur splenato sæpe prodeam mento,
Albaue pictus sana labra cerussa,
Philæni, quæris: basiare te nolo.

De M. Antonio. XXIII.

Iam numerat placido felix Antonius æuo
Quindecies actas primus Olympiadas.
Præteritosq; dies & totos respicit annos,
Nec metuit Lethes iam propioris aquas.
Nulla recordanti lux est ingrata, grauisq;
Nulla fuit, cuius non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Viuere bis, vita posse priore frui.

Ad Kalend. Martias. XXIV.

Natales mihi Martiæ Kalendæ,
Lux formosior omnibus Kalendis,
Qua mittunt mihi munus & puellæ,
Quinquagesima liba, septimamq;
Vestris addimus hanc focis acerram.
His vos, si tamen expedit roganti,
Annos addite ter, precor, nouenos,
Vt nondum nimia piger senecta,
Sed vitæ tribus areis peractis
Lucos Elysiæ petam puellæ.
Post hæc tempora, nec diem rogabo.

De Mucio. XXV.

In matutina nuper spectatus arena
Mucius, imposuit qui sua membra focis,
Si patiens, fortisq; tibi, durusq; videtur,
Abderitanæ pectora plebis habes.
Nam cùm dicatur tunica præsente molesta,
Vre manum plus est dicere, non facio.

De Varo. XXVI.

Vare, Paretonias Latias modo ritè per vrbes
Nobilis, & centum dux memorande viris,
At nunc Ausonio frustra promisse Quirino
Hospita Lagæi litoris vmbra iaces.
Spargere non licuit frigentia fletibus ora,
Pinguia nec mœstis addere tura rogis:
Sed datur æterno victurum carmine nomen.
Nunquid & hoc fallax, Nile, negare potes?

Ad Diodorum. XXVII.

Natali, Diodore, tuo conuiua senatus
Accubat, & rarus non adhibetur eques:
Et tua tricenos largitur sportula nummos:
Nemo tamen natum te, Diodore, putat.

Ad Ianum. XXVIII.

Annorum, nitidique sator pulcherrime mundi,
Publica quem primum vota precesque canunt,
Peruius exiguos habitabas ante Penates,
Plurima qua medium Roma terebat iter.
Nunc tua Cæsareis cinguntur limina donis,
Et fora tot numeras, Iane, quot ora geris.

At tu, sancte pater, tanto pro munere gratus
Ferrea perpetua claustra tuere sera.

Ad Sextilianum. XXIX.

Quam mihi mittebas Saturni tempore lancem,
Misisti dominæ, Sextiliane, tuæ:
Et quam donabas dictis à Marte Kalendis,
De nostra Prasina est synthesis empta toga.
Iam constare tibi gratis cœpere puellæ,
Muneribus futuis, Sextiliane, meis.

De littore Formiano. XXX.

O temperatæ dulce Formiæ litus,
Vos cum seueri fugit oppidum Martis,
Et inquietas fessus exuit curas,
Apollinaris omnibus locis præfert.
Non ille sanctæ dulce Tibur uxoris,
Nec Tusculanos, Algidosue secessus,
Præneste nec sic, Antiumue miratur.
Non blanda Circe, Dardanisue Caieta
Desiderantur, nec Marica, nec Lyris,
Nec in Lucrina lota Salmacis vena.
Hic summa leni stringitur Thetis vento,
Nec languet æquor, viua sed quies ponti
Pictam phaselon adiuuante fert aura:
Sicut puellæ non amantis æstatem
Mota salubre purpura venit frigus.
Nec seta longo quærit in mari prædam,
Sed à cubiculo, lectuloque iactatam
Spectatus alte lineam trahit piscis.
Si quando Nereus sentit Æoli regnum,
Ridens procellas tuta de sua mensa
Piscina, rhombum pascit, & lupos vernas.
Natat ad magistrum delicata muræna.
Nomenculator mugilem citat notum,
Et adesse iussi prodeunt senes mulli.
Frui sed istis quando, Roma, permittis?
Quot Formianos imputat dies annus
Negotiosis rebus vrbis hærenti?
O ianitores, villicique felices,
Dominis parantur ista, seruiunt vobis.

In Calliodorum. XXXI.

Addixti seruum nummis here mille ducentis,
Vt bene cœnares, Calliodore, semel.
Nec bene cœnasti, mullus tibi quattuor emptus
Librarum cœnæ pompa caputque fuit.
Exclamare libet, non est hoc, improbe, non est
Piscis, homo est, hominem, Calliodore, voras.

De imagine M. Antonii ad Cæcilianum. XXXII.

Hæc mihi quæ colitur violis pictura, rosisque,
Quos referat vultus, Cæciliane, rogas?
Talis erat Marcus medijs Antonius annis,
Primus in hoc iuuenem se videt ore senex.
Ars vtinam mores, animumque effingere posses:
Pulchrior in terris nulla tabella foret.

Ad Numatium Gallum. XXXIII.

Simplicior priscis, Numati Galle, Sabinis,
Cecropium superas qui bonitate senem,
Sic tibi cum soceri claros retinere Penates
Perpetua natæ det face casta Venus:
Vt tu, si viridi tinctos ærugine versus
Forte malus liuor dixerit esse meos,
Vt facis, à nobis abigas, nec scribere quenquam
Talia contendas carmina, qui legitur.
Hunc seruare modum nostri nouere libelli,
Parcere personis, dicere de vitijs.

Ad Traianum. XXXIV.

Dij tibi dent, quicquid princeps Traiane mereris,
Et rata perpetuo quæ tribuere, velint.
Qui sua restituis spoliato iura patrono,
Libertis exul non erit ille suis.
Dignus es, vt possis totum seruare clientem:
Vt liceat, tantum vera probare potes.

De Sulpicia. XXXV.

Omnes Sulpiciam legant puellæ,
Vni quæ cupiunt viro placere:
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyestæ,
Scyllam, Byblida nec fuisse credit,
Sed castos docet, & pios amores.
Lusus, delicias, facetiasque:
Cuius carmina qui bene æstimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Egeriæ iocos fuisse
Vdo crediderim Numæ sub antro.
Hac condiscipula, vel hac magistra
Esses doctior, & pudica Sappho:
Sed tecum pariter simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra namque ea nec Tonantis vxor,
Nec Bacchi, nec Apollinis puella
Erepto sibi viueret Caleno.

In Munnam. XXXVI.

Improba Massiliæ quicquid fumaria cogunt,
Accipit ætatem quisquis ab igne cadus,
A te, Munna, venit: miseris tu mittis amicis,
Per freta, per longas toxica sæua vias:
Nec facili pretio, sed quo contenta Falerni
Testa sit, aut cellis Setia cara suis.
Non venias quare tam longo tempore Romam,
Hæc puto caussa tibi est, ne tua vina bibas.

Ad Maternum iurisperitum. XXXVII.

Iuris & æquarum cultor sanctissime legum,
Veridico Latium qui regis ore forum,
Municipi, Materne, tuo, veterique sodali
Callaicum mandas si quid ad Oceanum,
An Laurentino turpes in litore ranas,
Et satius tenues ducere credis acos,
Ad sua captiuum quam saxa remittere mullum,
Visus erit libris qui minor esse tribus?
Et fatuam summa cœnare pelorida mensa,
Quosque tegit leui cortice concha breuis,
Ostrea Baianis quam non liuentia testis,
Quæ domino pueri non prohibente vorent?
Hic olidam clamosus ages in retia vulpem,
Mordebitque tuos sordida præda canes.
Illic piscoso modo vix educta profundo
Impedient lepores humida lina meos.
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani,

Venator captus marte superbus adest.
Omnis ab vrbano venit ad mare cœna macello,
Callaicum mandas siquid ad Oceanum.

Ad Calenum. XXXVIII.

O molles tibi quindecim Calene,
Quos cum Sulpicia tua iugales
Indulsit Deus, & peregit annos!
O nox omnis, & hora quæ notata est
Caris littoris Indici lapillis!
O quæ prælia, quas vtrinque pugnas
Felix lectulus & lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianis!
Vixisti tribus ô Calene lustris.
Ætas hæc tibi tota computatur,
Et solos numeras dies mariti.
Ex illis tibi si diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel vnam
Malles quàm Pyliam quater senectam.

In Lesbiam. XXXIX.

Consule te Bruto quod iuras Lesbia natam?
Mentiris, nata es Lesbia rege Numa.
Sic quoque mentiris, namque vt tua secula narrant,
Ficta Prometheo diceris esse luto.

Ad Lupum. XL.

Semper cùm mihi diceretur esse
Secreto mea Polla cum cinædo,
Irrupi, Lupe, non erat cinædus.

In Proculeiam. XLI.

Mense nouo Iani veterem Proculeia maritum
Deseris, atque iubes res sibi habere suas.
Quid rogo, quid factum est? subiti quæ caussa doloris?
Nil mihi respondes? dicam ego: Prætor erat.
Constatura fuit Megalensis purpura centum
Millibus, vt nimium munera parca dares:
Et populare sacrum bis millia dena tulisset.
Dissidium non est hoc, Proculeia, lucrum est.

Ad Dindymum. XLII.

Tam dubia est lanugo tibi, tam mollis, vt illam
Halitus & soles, & leuis aura terat.
Celantur simili ventura Cydonia lana,
Pollice virgineo quæ spoliata nitent.
Fortius impressi quoties tibi basia quinque,
Barbatus labris, Dindyme, fio tuis.

Ad Phileronem. XLIII.

Septima iam Phileros tibi conditur vxor in agro:
Plus nulli Phileros, quàm tibi, reddit ager.

Ad Q. Ouidium. XLIV.

Quincte Caledonios Ouidi visure Britannos,
Et viridem Tethyn, Oceanumque patrem:
Ergo Numæ colles, & Nomentana relinques
Otia, nec retinet rusque, focusque senem?
Gaudia tu differs: at non & stamina differt
Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.
Præstiteris chare (quis non hoc laudet?) amico,
Vt potior vita sit tibi sancta fides.
Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis,
Teque tuas numeres inter amicitias.

In delicatum Lectorem. XLV.

Si quid lene mei dicunt & dulce libelli,
Si quid honorificum pagina blanda sonat,
Hoc tu pingue putas, & costam rodere mauis,
Ilia Laurentis cum tibi demus apri.
Vaticana bibas, si delectaris aceto,
Non facit ad stomachum nostra lagena tuum.

In Mathonem. XLVI.

Omnia vis belle, Matho, dicere: dic aliquando
Et bene, dic neutrum, dic aliquando male.

Ad seipsum. XLVII.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenuæ, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Conuictus facilis, sine arte mensa,
Nox non ebria, sed soluta curis,
Non tristis torus, attamen pudicus,
Somnus qui faciat breues tenebras,
Quod sis, esse velis, nihilque malis,
Summum nec metuas diem, nec optes.

Parat conuiuium. XLVIII.

Nuntiat octauam Phariæ sua turba iuuencæ,
Et pilata redit iamque subitque cohors.
Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
Halat, & immodico sexta Nerone calet.
Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, venitis?
Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.
Exoneraturas ventrem mihi villica maluas
Attulit, & varias, quas habet hortus, opes:
In quibus est lactuca sedens, & sectile porrum,
Nec deest ructatrix menta, nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos oua lacertos,
Et madidum thynni de sale sumen erit.
Paruus onyx vna ponetur cœnula mensa,
Hædus inhumani raptus ab ore lupi.
Et quæ non egeant ferro structoris ofellæ,
Et faba fabrorum prototomique rudes.
Pullus ad hæc, cœnisque tribus iam perna superstes
Addetur, saturis mitia poma dabo.
De Nomentana vinum sine fæce lagena,
Quæ bis Frontino consule prima fuit.
Accedent sine felle ioci, nec mane timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis.
De Prasino conuiua meus, Venetoque loquatur,
Nec faciunt quenquam pocula nostra reum.

In Cottam. XLIX.

Cùm potes amethystinos trientes,
Et nigro madeas Opimiano,
Propinas modo conditum Sabinum,
Et dicis mihi, Cotta vis in auro?
Quisquam plumbea vina vult in auro?

De Scorpo. L.

Frangat Idumæas tristis Victoria palmas,
Plange, fauor, sæua pectora nuda manu.

Mutet honor calcus, & iniquis munera flammis:
Mitte coronatas gloria maesta comas.
Heu facinus! prima fraudatus Scorpe iuuenta
Occidis, & nigros tam cito iungis equos.
Curribus illa tuis semper properata breuisque
Cur fuit, & vicinam prope meta tuae?

Ad Faustinum. LI.

Sidera iam Tyrius Phrixei respicit agni
Taurus, & alternum Castora fugit hiems:
Ridet ager, vestitur humus, vestitur & arbos,
Ismarium pellex Attica plorat Ityn.
Quos, Faustine, dies, qualem tibi, Roma, Rauennam
Abstulit! ô soles, ô tunicata quies!
O nemus, ô fontes, solidumque madentis arenae
Litus, & aequoreis splendidus Anxur aquis:
Et non unius spectator lectulus undae,
Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris.
Sed nec Marcelli, Pompeianumque, nec illic
Sunt triplices thermae, nec fora iuncta quater:
Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,
Quaeque nitent caelo proxima templa suo.
Dicere te lassum quoties ego credo Quirino,
Quae tua sunt, tibi habe, quae mea, redde mihi.

De Spadone. LII.

Thelin viderat in toga spadonem,
Damnatam Numa dixit esse moecham.

Epitaphium Scorpi. LIII.

Ille ego sum Scorpus, clamosi gloria Circi,
Plausus, Roma, tui, deliciaeque breues:
Inuida quem Lachesis raptum trieteride nona,
Dum numerat palmas, credidit esse senem.

In Olum. LIV.

Mensas, Ole, bonas ponis, sed ponis opertas.
Ridiculum est: possum sic ego habere bonas.

In Marulliam. LV.

Arrectum quoties Marulla penem
Pensauit digitis, diuque mensa est,
Libras, scrupula, sextulasque dicit:
Idem post opus & suas palaestras
Loro cum similis iacet remisso,
Quanto sit leuior Marulla dicit.
Non ergo est manus ista, sed statera.

In Gallum. LVI.

Totis, Galle, iubes tibi me seruire diebus,
Et per Auentinum ter quater ire tuum.
Eximit aut reficit dentem Cascellius aegrum,
Infestos oculis uris, Hygine, pilos.
Non secat, & tollit stillantem Fannius vuam,
Tristia seruorum stigmata delet Heros.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes,
Qui sanet ruptos, dic mihi, Galle, quis est?

Ad Sextum. LVII.

Argenti libram mittebas: facta selibra est,
Sed piperis. tanti non emo, Sexte, piper.

Ad Frontinum. LVIII.

Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus,
Et propius Baias litoreamque domum:
Et quod inhumanae cancro feruente cicadae
Non nouere nemus, flumineosque lacus,
Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas: nunc nos maxima Roma terit.
Hic mihi quando dies meus est? iactamur in alto
Vrbis, & in sterili vita labore perit.
Dura suburbani dum iugera pascimus agri,
Vicinosque tibi, sancte Quirine, Lares.
Sed non solus amat qui nocte dieque frequentat
Limina, nec vatem talia damna decent.
Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Iuro Deos, & non officiosus amo.

In delicatum Lectorem. LIX.

Consumpta est uno si lemmate pagina, transis,
Et breuiora tibi, non meliora placent.
Diues, & ex omni posita est instructa macello
Caena tibi, sed te mattea sola iuuant.
Non opus est nobis nimium lectore guloso:
Hunc volo qui fiat non sine pane satur.

De Munna. LX.

Iura trium petijt à Caesare discipulorum,
Assuetus semper Munna docere duos.

Epitaphium Herotionis. LXI.

Hic festinata requiescit Herotion vmbra,
Crimine quam fati sexta peremit hiems.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
Manibus exiguis annua iusta dato.
Sic Lare perpetuo, sic turba sospite, solus
Flebilis in terra sit lapis iste tuus.

Ad magistrum ludi. LXII.

Ludi magister, parce simplici turbae:
Sic te frequentes audiant capillati,
Et delicatae diligat chorus mensae,
Nec calculator, nec notarius velox
Maiore quisquam circulo coronetur.
Albae leone flammeo calent luces,
Tostamque feruens Iulius coquit messem.
Cirrata loris horridis Scythae pellis,
Qua vapulauit Marsyas Celaenaeus,
Ferulaeque tristes, sceptra paedagogorum,
Cessent, & Idus dormiant in Octobris:
Aestate pueri si valent, satis discunt.

Epitaphium nobilis matronae.
LXIII.

Marmora parua quidem, sed non cessura, viator,
Mausoli saxis, pyramidumque leges.
Bis mea Romano spectata est vita Terento,
Et nihil extremos perdidit ante rogos.
Quinque dedit pueros, totidem mihi Iuno puellas,
Clauserunt omnes lumina nostra manus.
Contigit & thalami mihi gloria rara, fuitque
Vna pudicitiae mentula nota meae.

Ad Pollam. LXIV.

Contigeris regina meos si, Polla, libellos,
Non tetrica nostros excipe fronte iocos.
Ille tuus vates, Heliconis gloria nostri,
Pieria caneret cum fera bella tuba,
Non tamen erubuit lasciuo dicere versu,
Si nec pedicor, Cotta, quid hic facio?

In Carmenionem. LXV.

Cùm te municipem Corinthiorum
Iactes Carmenion, negante nullo,

Cur

Cur frater tibi dicor ex Iberis,
Et Celtis genitus, Tagiq; ciuis?
An vultu similes videmur esse?
Tu flexa nitidus coma vagaris,
Hispanis ego contumax capillis.
Leuis dropace tu quotidiano,
Hirsutis ego cruribus genisq;.
Os blæsum tibi, debilisq; lingua est,
Nobis filia fortius loquetur.
Tam dispar aquilæ columba non est,
Nec dorcas rigido fugax leoni:
Quare desine me vocare fratrem,
Ne te Carmenion vocem sororem.

De Theopompo. LXVI.

Quis, rogo, tam durus, quis tã fuit ille superbus,
Qui iussit fieri te, Theopompe, cocum?
Hanc aliquis faciem nigra violare culina
Sustinet? has vncto polluit vngue comas?
Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit?
Qua sapient melius mixta Falerna manu?
Si tam sidereos manet exitus iste ministros,
Iuppiter vtatur iam Ganymede coco.

Epitaphium vetulæ. LXVII.

Pyrrha filia, Nestoris nouerca,
Quam vidit Niobe puella canam,
Laertes auiam senex vocauit,
Nutricem Priamus, socrum Thyestes,
Iam cornicibus omnibus superstes.
Hoc tandem sita prurit in sepulchro
Caluo Plotia cum Melanthione.

In Leliam. LXVIII.

Cùm tibi non Ephesos, nec sit Rhodos, aut Mitylene,
Sed domus in vico Lælia patricio,
Deq; coloratis nunquam lita mater Etruscis,
Durus Aricina de regione pater,
Ζωὴ καὶ ψυχὴ lasciuum congeris vsque,
Pro pudor Hersiliæ ciuis, & Egeriæ.
Lectulus has voces, nec lectulus audiat omnis,
Sed quem lasciuo strauit amica viro.
Scire cupis quo casta modo matrona loquaris,
Nunquid cùm crissas, blandior esse potes?
Tu licet ediscas totam, referasq; Corinthon,
Non tamen omnino Lælia Thais eris.

De Polla. LXIX.

Custodes das, Polla, viro, nec accipis ipsa:
Hoc est vxorem ducere, Polla, virum.

Ad Potitum. LXX.

Quòd mihi vix vnus toto liber exeat anno,
Desidia tibi sum, docte Potite, reus.
Iustiùs at quantò mirere, quòd exeat vnus,
Labantur toti cùm mihi sæpe dies.
Nunc resalutanteis video nocturnus amicos,
Gratulor & multis: nemo, Potite, mihi.
Nũc ad luciferam signat mea gemma Dianam,
Nunc me prima sibi, nunc sibi quincta rapit.
Nunc Consul, Prætórve tenet, reducesq; choreæ,
Auditur toto sæpe poëta die.
Sed nec caussidico possis impune negare,
Nec si te rhetor, grammaticusve rogent:
Balnea post decimam lasso, centumq; petuntur
Quadrantes: fiet quando, Potite, liber?

De Rabirio. LXXI.

Quisquis læta tuis, & sera parentibus optas
Fata, breuem titulum marmoris huius ama.
Condidit hac caras tellure Rabirius vmbras,
Nulli sorte iacent candidiore senes.
Bis sex lustratori, nox mitis, & vltima clusit:
Arserunt vno funera bina rogo.
Hos tamen, vt primis raptos sibi quærit in annis:
Improbius nihil his fletibus esse potest.

Adulatorium. LXXII.

Frustra blanditiæ venitis ad me
Artritis miserabiles labellis,
Dicturus dominum, Deumq;, non sum:
Iam non est locus hac in vrbe vobis.
Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesq; supplicesq;
Pictorum sola basiate regum.
Non est hic dominus, sed imperator,
Sed rustissimus omnium senator:
Per quem de Stygia domo reducta est
Siccis rustica veritas capillis.
Hoc sub principe, si sapis, caueto,
Verbis, Roma, prioribus loquaris.

Ad Marcum. LXXIII.

Littera facundi gratum mihi pignus amici
Pertulit, Ausoniæ dona seuera togæ:
Qua non Fabricius, sed vellet Apicius vti,
Vellet Mæcenas Cæsarianus eques.
Vilior hæc nobis alio mittente fuisset:
Non quacunque manu victima cæsa litat,
A te missa venit, possem nisi munus amare,
Marce tuum, poteram nomen amare meum.
Munere sed plus est, & nomine gratius ipso
Officium docti, iudiciumq; viri.

Ad Romam. LXXIV.

Iam parce lasso, Roma, gratulatori,
Lasso clienti, quandiu salutator
Anteambulones, & togatulos inter
Centum merebor plumbeos die toto,
Cum Scorpus vna quindecim graues hora
Feruentis auri victor afferat saccos.
Non ego meorum præmium libellorum,
Quid enim merentur? Apulos velim campos.
Non Hybla, non me spicifer capit Nilus,
Nec quæ paludes delicata Pontinas
Ex arce cliui spectat vna Sotini.
Quid concupiscam quæris ergo? dormire.

De Galla. LXXV.

Millia viginti quondam me Galla poposcit,
Et fateor, magni non erat illa nimis.
Annus abit, cum quina dabis sestertia, dixit:
Poscere plus visa est, quàm prius, illa mihi.
Iam duo poscenti post sextum millia mensem,
Mille dabam nummos: noluit accipere.
Transierant bina forsan, trinæve Kalendæ,
Aureolos vltrò quattuor ipsa petit:
Non dedimus. cetum iussit me mittere nummos:
Sed visa est nobis hæc quoque summa grauis.

Sportula nos iunxit quadrantibus arida centum,
Hanc voluit puero diximus esse datam.
Inferius nunquid potuit descendere? fecit.
Dat gratis, vltro at mihi Galla: nego.

De Mœuio. LXXVI.

Hoc fortuna tibi videtur æquum?
Ciuis non Syriæue, Parthiæue,
Nec de Cappadocis eques catastis,
Sed de plebe Romi, Numæq; verna,
Iucundus, probus, innocens, amicus,
Lingua doctus vtraq;, cuius vnum est,
Sed magnum vitium, quòd est poëta,
Pullo Mæuius alget in cucullo.
Cocco mulio fulget Incitatus?

De Caro medico. LXXVII.

Nequius à Caro nihil vnquam, Maxime, factum est,
Quàm quòd febre perit, fecit & ille nefas.
Sæua nocens febris saltem quartana fuisset,
Seruari medico debuit illa suo.

Ad Macrum. LXXVIII.

Ibis littoreas, Macer, Salonas:
Ibit rara fides, amorq; recti,
Et secum comitem trahet pudorem.
Semper pauperior redit potestas.
Felix auriferæ colone, terræ,
Rectorem vacuo sinu remittes,
Optabitq; moras, & exeuntem
Vdo Dalmata gaudio sequeris.
Nos Celtas, Macer, & truces Iberos
Cum desiderio tui petemus.
Sed quæcunq; tamen feretur illic
Piscosi calamo Tagi notata,
Macrum pagina nostra nominabit.
Sic inter veteres legar poetas,
Nec multos mihi præferas priores,
Vno sed tibi sim minor Catullo.

De Torquato & Otacilio. LXXIX.

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quartum,
Ad quartum breuerus emit Otacilius.
Torquatus nitidas vario de marmore thermas
Exstruxit, Cucumam fecit Otacilius.
Disposuit daphnona suo Torquatus in agro,
Castaneas centum seuit Otacilius.
Consul Torquatus, vici fuit ille magister,
Nec minor in tanto visus honore sibi.
Grandis vt exiguam bos ranam ruperat olim,
Sic, puto, Torquatus rumpet Otacilium.

De Erote. LXXX.

Plorat Eros, quoties maculosa pocula myrrha
Inspicit, aut pueros, nobiliusve citrum.
Et gemitus imo promit de pectore, quòd non
Tota miser cœnas septa, feratq; domum.
Quàm multi faciũt, quod Eros, sed lumine sicco?
Pars maior lacrymas ridet, & intus habet.

De Phyllide. LXXXI.

Cùm duo venissent ad Phyllida mâne fututum,
Et nudam cuperet sumere vterq; prior,
Promisit pariter se Phyllis vtriq; daturam,
Et dedit, ille pedem sustulit, hic tunicam.

Ad Gallum. LXXXII.

Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus.
Mane, vel a media nocte togatus ero:
Stridentesq; feram flatus Aquilonis iniqui,
Et patiar nimbos, excipiamq; niues.
Sed si non fias quadrante beatior vno,
Ver gemitus nostros, ingenuasq; cruces,
Parce precor lasso, vanosq; remitte labores,
Qui tibi non prosunt, & mihi, Galle, nocent.

Ad Marinum. LXXXIII.

Raros colligis hinc, & hinc capillos,
Et latum nitida, Marine, calua
Campum temporibus tegis comatis:
Sed moti redeunt iubente vento,
Reddunturq; sibi, caputq; nudum
Cirris grandibus hinc & inde cingunt:
Inter Splendophorum, Telesphorumq;,
Cida stare putabis Halmyroten.
Vis tu simplicius senem fateri?
Vt tandem videaris vnus esse,
Tonsor iam reliquos metas capillos,
Caluo turpius est nihil comato.

De Afro ad Cæcilianum. LXXXIV.

Miraris, quare dormitum non eat Afer?
Accumbat cum qua, Cæciliane, vides.

De Ladonte nauta. LXXXV.

Iam senior Ladon Tiberinæ nauta carinæ
Proxima dilectis rura parauit aquis.
Quæ cùm sæpe vagus premeret torrentibus vndis
Tibris & hiberno rumperet arua lacu,
Emeritam puppim, ripa quæ stabat in alta,
Impleuit saxis, oppositisq; vadis.
Sic nimias auertit aquas, quis credere posset?
Auxilium domino mersa carina tulit.

De Lauro. LXXXVI.

Nemo noua caluit sic inflammatus amica,
Flagrauit quanto Laurus amore pilæ.
Sed qui primus erat lusor, dum floruit ætas,
Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

De natali Restituti. LXXXVII.

Octobres age, sentiat Kalendas
Facundi pia Roma Restituti.
Linguis, omnibus & fauete votis,
Natalem colimus, tacete lites,
Absit cereus aridi clientis,
Et vani triplices, breuesq; mappæ,
Exspectent gelidi iocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.
Agrippæ tumidus negotiator
Cadmi municipes ferat lacernas.
Pugnorum reus ebriæq; noctis
Cœnatoria mittat aduocato.
Infamata virum puella vicit,
Veros sardonychas sed ipsa tradat.
Mirator veterum senex auorum
Donet Phidiaci toreuma cæli.
Venator leporem, colonus hœdum.
Piscator ferat æquorum rapinas,
Si mittit sua quisq;, quid poetam

Mis-

Missurum tibi, Restitute, credis?

Ad Cottam. LXXXVIII.

Omnes persequeris Pratorum, Cotta, locellos,
Accipis & cenas: officiosus homo es.

De statua Iunonis. LXXXIX.

Iuno, Labor, Polyclete, tuus, & gloria felix,
Phidiacæ cuperent quam meruisse manus,
Ore nitet tanto, quanto superasset in Ida
Iudice cenuictas non dubitante Deas.
Iunonem, Polyclete, suam nisi frater amaret,
Iunonem poterat frater amare tuam.

In Ligellam. XC.

Quid vellis vetulum, Ligella, cunnum?
Quid busti cineres tui lacessis?
Tales munditiæ decent puellas.
Nam tu iam nec anus potes videri.
Istud, crede mihi, Ligella, bellè
Non mater facit Hectoris, sed vxor.
Erras si tibi cunnus hic videtur,
Ad quem mentula pertinere desit.
Quare, si pudor est, Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

De Almone. XCI.

Omnes eunuchos habet Almo, nec arrigit ipse,
Et queritur, pariat quòd sua Polla nihil.

Ad Marinum. XCII.

Mari, quietæ cultor, & comes vitæ,
Quo ciue prisca gloriatur Atina.
Has tibi gemellas barbari decus luci
Commendo pinus, ilicesq; Faunorum,
Et semidocta villici manu structas
Tonantis aras, horridiq; Siluani,
Quas tinxit agni sæpe sanguis, & hœdi,
Dominamq; sancti virginem Deam templi,
Et quem sororis hospitem vides castæ
Martem mearum principem Kalendarum,
Et delicatæ laureum nemus Floræ,
In quod Priapo persequente confugit.
Hoc omne agelli mite paruuli numen
Seu tu cruore, siue ture placabis,
Vbicunque noster Martialis est, dices,
Hac, ecce, mecum dextera litat vobis
Absens sacerdos, vos putate præsentem,
Et date duobus, quicquid alter optarit.

Ad Clementem. XCIII.

Si prior Eugameas, Clemens, Heliconis in oras,
Pictaq; pampineis videris arua iugis,
Perfer Aleslinæ nondum vulgata Sabinæ
Carmina, purpurea sed modò suta toga,
Vt rosa delectat, metitur quæ pollice primo,
Sic noua, nec mente sordida charta iuuat.

Munusculum pomorum. XCIV.

Non mea Mussylus seruat pomaria serpens,
Regius Alcinoi nec mihi seruit ager.
Sed Nomentana securus germinat hortus
Arbore, nec furem plumbea mala timent.
Hæc igitur, media quæ sunt mihi nata Suburra,
Mittimus Autummi cerea poma mei.

Ad Gallum. XCV.

Infantem tibi vir, tibi, Galla, remisit adulter:
Hi, puto, non dubiè se futuisse negant.

Ad Auitum. XCVI.

Sæpe loquar nimium gentes quòd, Auite, remotas,
Miraris, Latia factus in vrbe senex.
Auriferámque Tagum sitiam, patriumque Sulonem,
Et repetam fœcunda sordida rura casæ.
Illa placet tellus, in qua res parua beatum
Me facit, & tenues luxuriantur opes.
Pascitur hic, ibi pascit ager: tepet igne maligno
Hic focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hic preciosa fames, conturbaturq; macellus,
Mensa ibi diuitijs ruris operta sui.
Quattuor hic æstate togæ pluresve terantur,
Autumnis ibi me quattuor vna tegit.
I, cole nunc regem quicquid non præstat amicus,
Cùm præstare tibi possit, Auite, locus.

De Numa. XCVII.

Dum leuis arsura struitur Libitina papyro,
Dum myrrham, & cassiam flebilis vxor emit:
Iam scrobe, iam lecto, iam pollinctore parato,
Heredem scripsit me Numa, conualuit.

In Publium. XCVIII.

Addat cùm mihi Cacubum minister,
Idne resoluter cinædo,
Quo nec filia cultior, nec vxor,
Nec mater tua, nec soror recumbit,
Vis spectem potius tuas lacernas,
Et citrum vetus, Indicosq; dentes?
Suspectus tibi ne tamen recumbam,
Præsta de grege sordidaq; villa
Tonsos, horridulos, rudes pusillos
Hircosi mihi filios subulci.
Perdet te pudor hic: habere, Publi,
Mores, non potes hos, & hos ministros.

De figura Socratis. XCIX.

Si Romana forent hæc Socratis ora, fuissent
Iulius in Satyris qualia Rufus habet.

In commiscentem versus operi suo. C.

Quid stulte, nostris versibus tuos misces?
Cum litigante quid tibi, miser, libro?
Quid congregare cum leonibus vulpes,
Aquilisq; similes facere nocturnas quæris?
Habeas licebit alterum pedem Lædæ,
Inepte, frustra crure ligneo curres.

De Capitolino. CI.

Elysio redeat si forte remissus ab agro
Ille suo felix Cæsare Galba vetus,
Qui Capitolinum pariter, Galbamq; iocantes
Audierit, dicet, rustice Galba, tace.

De Phileno. CII.

Qua factus ratione sit requiris,
Qui nunquam futuit, pater Philenus.
Gaditanus, Auite, dicat istud,
Qui scribit nihil, & tamen poeta est.

Ad Bilbilitanos agros. CIII.

Municipes augusta mihi quos Bilbilis agri
Monte creat, rapidis quos Salo cingit aquis,
Ecquid læta iuuat vestri vos gloria vatis?

Nam decus, & nomen, famaq; vestra sumus:
Nec sua plus debet tenui Verona Catullo,
Meq; velit dici non minus illa suum.
Quattuor accessit trigesima messibus æstas,
Vt sine me Cereri rustica liba datis:
Mœnia dum colimus dominæ pulcherrima Romæ,
Mutauere meas Itala regna comas.
Excipitis reducem placida si mente, venimus:
Aspera si geritis corda, redire licet.

Ad librum. CIIII.

I nostro comes, i libelle Flauo
Longum per mare, sed fauentis vndæ,
Et cursu facili, tuisq; ventis
Hispanæ pete Tarraconis arces,
Illinc te rota tollet, & citatus
Altam Bilbilin, & tuum Salonem
Quinto forsitan essedo videbis
Quid mandem tibi, quæris? vt sodales
Paucos, & veteres, & ante brumas
Triginta mihi, quattuorq; visos
Ipsa protinus a via salutes:
Et nostrum admoneas subinde Flauum,
Iucundos mihi, nec laboriosos
Secessus spacio paret salubri,
Qui pigrum faciant tuum parentem.
Hæc sunt, iam tumidus vocat magister,
Castigatq; moras, & aura portum
Laxauit melior. Vale libelle.
Nauem, scis, puto, non moratur vnus.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER XI.

QVO tu, quò, liber otiose, tendis,
Cultus, sindone non quotidiana?
Nunquid Parthenium videre tentas?
Vadas, & redeas irreuolutus.
Libros non legit ille, sed libellos,
Nec Musis vacat, aut suis vacaret.
Ecquid te satis æstimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini,
Turbam non habet otiosiorem
Pompeius, vel Agenoris puella,
Vel primæ dominus leuis carinæ:
Sunt illic duo, trésve, qui reuoluant
Nostrarum tineas ineptiarum:
Sed cum sponsio, fabulæq; lassæ
De Scorpo fuerint, & Incitato.

Ad Lectores. II.

Triste supercilium, duriq; seuera Catonis
Frons, & aratoris filia Fabricij,
Et personati fastus, & regula morum,
Quicquid & in tenebris non sumus, ite foras.
Clamant ecce mei, Io Saturnalia, versus,
Et licet, & sub te præside, Nerua, licet.

Ad Lectores. III.

Lectores tetrici salebrosum edisciteSanctram:
Nil mihi vobiscum est, iste liber meus est.

De suis libellis. IV.

Non vrbana mea tantum Pimpleide gaudent
Otia nec vacuis auribus ista damus:
Sed meus in Geticis ad Martis signa pruinis
A rigido teritur Centurione liber:
Dicitur & nostros cantare Britannia versus.
Quid prodest? nescit sæculus ista meus.
At quàm victuras poteramus pangere chartas,
Quantaq; Pieria prælia flare tuba?
Cùm pia reddiderint Augustum numina terris,
Et Mæcenatem si mihi Roma daret.

Precatur Deos pro Nerua Traiano. V.

Sacra, Laresque Phrygum, quos Troia maluit heres,
Quàm rapere arsuras Laomedontis opes:
Scriptus es æterno nunc primum Iuppiter auro.
Et soror, & summi filia tota patris:
Et qui purpureis iam tertia nomina fastis,
Iane, refers Neruæ, vos precor ore pio:
Hunc omnes seruate ducem, seruate senatum:
Moribus hic viuat principis, ille suis.

In laudem Neruæ Traiani. VI.

Tanta tibi est recti reuerentia, Cæsar, & æqui,
Quanta Numæ fuerat, sed Numa pauper erat.
Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
Et cùm tot Cræsos viceris, esse Numam.
Si cedant veteres, ingentia nomina, patres,
Elysium liceat si vacuare nemus.
Te volet inuictus pro libertate Camillus,
Aurum Fabricius te tribuente volet:
Te duce gaudebit Brutus, tibi Sylla cruentus
Imperium tradet, cum positurus erit:
Et te priuato cum Cæsare Magnus amabit,
Donabit totas & tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis reuocatus Ditis ab vmbris,
Si Cæso reddatur, Cæsarianus erit.

Ad Romam & Dindymum. VII.

Vnctis falciferi senis diebus,
Regnator quibus imperat fritillus,
Versu ludere non laborioso
Permittis, puto, pileata Roma?
Resistis licet ergo, nec vetamur.
Pallentes procul hinc abita curæ.
Quicquid venerit obuium, loquamur
Morosa sine cogitatione.
Misce dimidios, puer, trientes,

Qua-

Quales Pythagoras dabat Neroni,
Misce, Dinaymeni, sed frequentiores.
Possum nil ego sobrius, bibenti
Succurrent mihi quindecim poëtæ.
Da nunc basia, sed Catulliana,
Quæ si tot fuerint, quot ille dixit,
Donabo tibi passerem Catulli.

In Paulum. VIII.

Iam certè stupido non dices, Paula, marito,
Ad mœchum quoties longius ire voles,
Cæsar in Albanum iussit me mane venire,
Cæsar Circeios: iam stropha talis abit.
Penelopæ licet esse tibi sub principe Neruæ,
Sed prohibet scabies, ingeniumq; vetus.
Infelix, quid ages? ægram simulabis amicam,
Hæret et dominæ vir comes ipse suæ:
Ibit & ad fratrem tecum, matremq; patremq;,
Quas igitur fraudes ingeniosa paras?
Dicet & hictericam se forsitan altera mœcha
In Sinuessano velle sedere lacu.
Quanto tu melius, quoties placet ire fututum,
Quæ verum manus dicere, Paula, viro.

De basiis sui pueri. IX.

Lassa quod externi spirant opobalsama drauci,
Vltima Corycio quæ cadit aura croco:
Poma quod hiberna maturescentia capsa,
Arbore quod verna luxuriosus ager:
De Pallatinis domina quod serica prælis,
Succina virginea quod relegata manu:
Amphora quod nigri, sed longe fracta Falerni,
Quod qui Sicanias detinet hortus apes:
Quod Cosmi redolent alabastra, focique Deorum,
Quod modò diuitibus lapsa corona comis:
Singula quid dicam? non sunt satis: omnia misce,
Hoc fragrant pueri basia mane mei.
Scire cupis nomen, nil præter basia dicam:
Iuro tibi, nimium scire, Sabine, cupis.

De statua Memoris. X.

Clarus fronde Iouis, Romani fama cothurni,
Spirat Apellæa redditus arte Memor.

De Thurno. XI.

Contulit ad Satyras ingentia pectora Turnus,
Cur non ad Memoris carmina? frater erat.

Ad puerum suum. XII.

Tolle, puer, calices, tepidiq; toreumata Nili,
Et mihi secura pocula trade manu.
Trita patrum labris, & tonso pura ministro,
Antiquus mensis restituatur honor.
Te potare decet gemma, qui Mentora frangis
In scaphium mœchæ, Sardanapale, tuæ.

In Zoilum. XIII.

Ius tibi natorum vel septem, Zoile, detur,
Dum matrem nemo det tibi, nemo patrem.

Epitaphium Paridis. XIV.

Quisquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.
Vrbis deliliæ salesq; Nili,
Ars, & gratia lusus, & voluptas,
Romani decus, & dolor theatri,
Atq; omnes Veneres, Cupidinesq;,
Hoc sunt condita, quo Paris sepulchro.

De colono. XV.

Heredes, nolite breuem sepelire colonum;
Nam terra est illi quantulacunq; grauis.

De libro suo. XVI.

Sunt chartæ mihi quas Catonis vxor,
Et quas horribiles legant Sabinæ.
Hic totus volo rideat libellus,
Et sit nequior omnibus libellis:
Qui vino madeat nec erubescat
Pingui sordidus esse Cosmiano:
Ludat cum pueris, amet puellas,
Nec per circuitus loquatur illam
Ex qua nascimur omnium parentem,
Quam sanctus Numa mentulam vocabat.
Versus hos tamen esse tu memento
Saturnalicios, Apollinaris.
Mores non habet hic meus libellus.

Ad Lectores. XVII.

Qui grauis es nimium, potes hinc iam, lector, abire
Quo libet, vrbanæ scripsimus ista togæ.
Nam mea Lampsacio lasciuit pagina versu,
Et Tarrassiaca concrepat æra manu.
O quoties rigida pulsabis pallia vena,
Sis grauior Curio, Fabricioq; licet.
Tu quoque nequitias nostri, lususq; libelli
Vda puella leges, sis Patauina licet.
Erubuit, posuitq; meum Lucretia librum,
Sed coram Bruto: Brute, recede, leget.

Ad Sabinum. XVIII.

Non omnis nostri nocturna est pagina libri:
Inuenies & quod mane, Sabine, legas.

In Lupum. XIX.

Donasti, Lupe, rus sub vrbe nobis,
Sed rus est mihi maius in fenestra.
Rus hoc dicere, rus potes vocare?
In quo ruta facit nemus Dianæ.
Argutæ tegit ala quod cicadæ,
Quod formica die comedit vno,
Clausæ cui folium rosæ corona est,
In quo non magis inuenitur herba,
Quàm costi folium, pipérue crudum:
In quo nec cucumis iacére rectus,
Nec serpens habitare tuta possit.
Erucam male pascit hortus vnam,
Consumpto moritur culex salicto.
Et talpa est mihi fossor, atque arator.
Non boletus hiare, non marisca
Ridere, aut viola patére possunt.
Fines mus populatur, & colono
Tanquam sus Colydonius timetur,
Et sublata volantis vngue Procnes
In nido seges est hirundinino:
Et cùm stes sine falce, mentulaq;,
Non est dimidio locus Priapo.
Vix implet cochleam peracta messis,
Et mustum nuce condimus picata.
Errasti, Lupe, littera sed vna,

Nam quo tempore prandium dedisti,
Mallem tu mihi prandium dedisses.

In Gallam. XX.

Quaeris cur nolim te ducere, Galla? diserta est.
Saepe soloecismum mentula nostra facit.

Ad Lectorem genuinum. XXI.

Caesaris Augusti lasciuos, liuide, versus
Sex lege, qui tristis verba Latina legis.
Quod futuit Glaphyran Antonius, hanc mihi poenam
Fuluia constituit, se quoque vti futuam.
Fuluiam ego vt futuam? quid si me Manius oret
Paedicem? faciam? non puto, si sapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, quod mihi vita
Carior est ipsa mentula? signa canant.
Absoluis lepidos nimirum, Auguste, libellos,
Qui scis Romana simplicitate loqui.

In Lydiam. XXII.

Lydia tam laxa est, equitis quam culus aeni,
Quam celer arguto qui sonat aere trochus:
Quam rota transmisso toties impacta petauro:
Quàm vetus à crassa calceus udus aqua:
Quam quae rara vagos expectant retia turdos.
Quàm Pompeiano vela negata Noto:
Quam quae de Phthisico lapsa est armilla cinaedo:
Culcita Leuconico quam viduata suo:
Quàm veteres bracchae Brittonis pauperis, & quam
Turpe Rauennatis guttur onocrotali.
Hanc in piscina dicor futuisse marina:
Nescio. piscinam me futuisse puto.

In paediconem masturbantem. XXIII.

Mollia quòd niuei duro teris ore Galesi
Basia, quòd nudo cum Ganymede iaces,
Quis negat hoc nimium? sed sit satis, inguina saltem
Parce fututrici sollicitare manu.
Leuibus in pueris plus haec, quam mentula, peccat,
Et faciunt digiti praecipitantque virum.
Inde tragus, celeresque pili, mirandaque matri
Barba, nec in clara balnea luce placent.
Diuisit natura mares, pars vna puellis,
Vna viris genita est: vtere parte tua.

In Silam. XXIV.

Nubere Sila mihi nulla non lege parata est,
Sed Silam nulla ducere lege volo.
Cùm tamen instaret, decies mihi dotis in auro
Sponsa dabis, dixi, quid minus esse potest?
Nec futuam quamuis prima te nocte maritus,
Communis tecum nec mihi lectus erit.
Complectarque meam, nec tu prohibebis, amicam,
Ancillam mittes et mihi iussa tuam.
Te spectante dabit nobis lasciua minister
Basia, siue meus, siue erit ille tuus.
Ad coenam venies, sed sic diuisa recumbes,
Vt non tangantur pallia nostra tuis.
Oscula rara dabis nobis, & non dabis vltro,
Nec quasi nupta dabis, sed quasi mater anus.
Si potes ista pati, si nil perferre recusas,
Inuenies qui te ducere, Sila, velit.

Ad Labullum. XXV.

Dum te prosequor, & domum reduco,
Aurem dum tibi praesto garrienti,
Et quicquid loqueris facisque laudo,
Quot versus poterant, Labulle, nasci?
Hoc damnum tibi non videtur esse,
Si quod Roma legit, requirit hospes,
Non deridet eques, tenet senator,
Laudat causidicus, poeta carpit,
Propter te perit? hoc, Labulle, verum est?
Hoc quisquam ferat, vt tibi tuorum
Sit maior numerus togatulorum,
Librorum mihi sit minor meorum?
Triginta prope iam dies vna est
Nobis pagina vix peracta, sic est,
Cum coenare domi poeta non vult.

In Linum. XXVI.

Illa salax nimium, nec paucis nota puellis,
Stare Lino desit mentula lingua, caue.

Ad Telesphorum. XXVII.

O mihi grata quies, ô blanda, Telesphore, cura,
Qualis in amplexu non fuit ante meo:
Basia da nobis vetulo, puer, uda Falerno,
Pocula da labris facta minora tuis.
Addideris super haec Veneris si gaudia vera,
Esse negem melius cum Ganymede Ioui.

Ad Flaccum. XXVIII.

Ferreus es, si stare potest tibi mentula, Flacce,
Cum te sex cyathos orat amica dare:
Vel duo frusta rogat cybij, tenuemue lacertum,
Nec dignam toto se botryone putat:
Cui portat gaudens ancilla paropside rubra
Allecem, sed quam protinus illa voret:
Aut, cum perfricuit frontem, posuitque pudorem,
Succida palliolo vellera quinque petit.
At mea me libram foliati poscat amica,
Aut virides gemmas sardonychasue pares:
Nec nisi prima velit de Tusco serica vico,
Aut centum aureolos, sic velut aera, roget.
Nunc te velle putas haec me dare dona puellae:
Nolo, sed his vt sit digna puella, volo.

De phrenetico medico. XXIX.

Inuasit medicus Sota phreneticus Eucti,
Et praecidit Hylan. hic puto, sanus erat.

Ad Phyllidem. XXX.

Languida cum vetula tractare virilia dextra
Coepisti, iugulor pollice, Phylli, tuo.
Nam cùm me vitam, cum me tua lumina dicis,
Horis me refici vix puto posse decem.
Blanditias nescis, dabo dic tibi millia centum,
Et dabo Setini iugera culta soli.
Accipe vina, domum, pueros, chrysendeta, mensas.
Nil opus est digitis, sic mihi, Phylli, frica.

In Zoilum. XXXI.

Os male caussidicis & dicis olere poetis,
Sed fellatori, Zoile, peius olet.

In Caecilium. XXXII.

Atreus

Atreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas quasi filios Thyestæ
In partes lacerat, secatq; mille.
Gustu protinus has edes in ipso,
Has prima feret, alterave cœna,
Has cœna tibi tertia reponet,
Hinc seras epidipnidas parabit.
Hinc pistor fatuas facit placentas.
Hinc & multiplices struit tabellas,
Et notas caryotidas theatris.
Hinc exit varium coco minutal,
Vt lentem positam fabam'q; credas:
Boletos imitatur, & botellos,
Et caudam cybii, breues'q; mænas,
Hinc cellarius experitur artes,
Vt condat vario vafer sapore
In rutæ folium Capelliana.
Sic implet gabatas, paropsidas'q;
Et leues scutulas, cauasq; lances.
Hoc lautum vocat, hoc putat venustum,
Vnum ponere ferculis tot assem.

In Nestorem. XXXIII.

Nec toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus,
Nec tibi de bibula sarta palude teges.
Nec puer, aut senior, nulla est ancilla, nec infans,
Nec sera, nec clauis, nec canis, atque calix.
Tu tamen affectas, Nestor, dici, atque videri
Pauper, & in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoq; tibi blandiris honore.
Non est paupertas, Nestor, habere nihil.

De Prasino. XXXIV.

Sæpius ad palmam Prasinus post fata Neronis
Peruenit, & victor præmia plura refert.
I nunc, liuor edax, dic te cessisse Neroni.
Vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

De Apro. XXXV.

Aedes emit Aper, sed quas nec noctua vellet
Esse suas, adeo nigra, vetusq; casa est.
Vicinos illi nitidos Maro possidet hortos:
Cœnabit belle, non habitabit Aper.

Ad Fabullum. XXXVI.

Ignotos mihi cùm voces trecentos,
Quare non veniam vocatus à te
Miraris, quereris'q; litigas'q;.
Solus cœno, Fabulle, non libenter.

De Caio Proculo. XXXVII.

Caius hanc lucem gemma mihi Iulius alba
Signat, io votis redditus, ecce, meis.
Desperasse iuuat, veluti iam rupta sororum
Fila, minus gaudent, qui timuere nihil.
Hypne quid exspectas piger? immortale Falernum
Funde, senem poscunt talia vota cadum.
Quincunces, & sex cyathos, bessemq; bibamus,
Caius vt fiat Iulius, & Proculus.

In Zoilum. XXXVIII.

Zoile, quid tota gemmam præcingere libra
Te iuuat, & miserum perdere sardonycha?
Anulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus,
Non eadem digitis pondera conueniunt.

De mulione surdo. XXXIX.

Mulio viginti venit modo millibus, Aule:
Miraris pretium tam graue? surdus erat.

In Charidemum. XL.

Cunarum fueras motor, Charideme, mearum,
Et pueri custos, assiduusq; comes.
Iam mihi nigrescunt tonsa sudaria barba,
Et queritur labris puncta puella meis.
Sed tibi non creui, te noster villicus horret,
Te dispensator, te domus ipsa pauet.
Ludere nec nobis, nec tu permittis amare,
Nil mihi vis, & vis cuncta licere tibi.
Corripis, obseruas, quereris, suspiria ducis,
Et vix à ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumpsi cultus, vnxiue capillos,
Exclamas, nunquam fecerat ista pater.
Et numeras nostros adstricta fronte trientes,
Tanquam de cella sit cadus ille tua.
Desine, non possum libertum ferre Catonem,
Esse virum iam me dicet amica tibi.

De Luperco. XLI.

Formosam Glyceran amat Lupercus,
Et solus tenet, imperatq; solus.
Quam toto sibi mense non fututam
Cùm tristis quereretur, & roganti
Caussam reddere vellet Aeliano,
Respondit, Glyceræ dolere dentes.

De Amynta. XLII.

Indulget pecori nimiùm dum pastor Amyntas,
Et gaudet fama, luxuriaq; gregis,
Cedentes oneri ramos siluamq; fluentem,
Vicit concussas ipse secutus opes.
Triste nemus diræ vetuit superesse rapinæ,
Damnauitq; rogis noxia ligna pater.
Pingues, Lygde, suos habeat vicinus Iolas,
Te satis est nobis annumerare pecus.

In Cæcilianum. XLIII.

Viuida cùm poscas epigrammata, mortua ponis
Lemmata: quid fieri, Cæciliane, potest?
Mella iubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci,
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api.

In vxorem. XLIV.

Deprensum in puero tetricis me vocibus vxor
Corripis, & culum te quoque habere refers.
Dixit idem quoties lasciuo Iuno Tonanti?
Ille tamen gracili cum Ganymede iacet.
Incuruabat Hylam posito Tirynthius arcu,
Tu Megaram credis non habuisse nates?
Torquebat Phœbum Daphne fugitiua, sed illas
Oebalius flammas iussit abire puer.
Briseis multum quamuis auersa iaceret,
Aeacidæ propior leuis amicus erat.
Parce tuis igitur dare mascula nomina rebus,
Teq; puta cunnos, vxor, habere duos.

Ad senem orbum. XLV.

Orbus es, & locuples, & Bruto consule natus,
Esse tibi veras credis amicitias?
Sunt veræ, sed quas iuuenis, quas pauper habebas.
Qui nouus est, mortem diligit ille tuam.

In Cantharum. XLVI.

Ille tuae cultor notus amicitiae.
Me tibi Vindelicus raptum narrabat in oris,
Nescia nec nostri nominis Arctos erat.
O quoties veterem non inficiatus amicum
Dixisti, meus est iste poeta, meus.
Omne tibi nostrum, quod bis trieteride iuncta
Antè dabat lector, nunc dabit auctor opus.

De Paulo. lxxxvii.

Languidior noster si quando est Paulus Atili,
Non se conuiuis abstinet ille, suis.
Tu languore quidem subito, fictoque laboras,
Sed mea porrexit sportula, Paule, pedes.

De filio Silij. lxxxviii.

Festinata sui gemeret quòd fata Seueri
Silius, Ausonio non semel ore potens,
Cum grege Pierio moestus, Phoeboque querebar:
Ipse meum fleui, dixit Apollo, Linon.
Respexitque suam, quae stabat proxima fratri,
Calliopen, & ait, tu quoque vulnus habes.
Adspice Tarpeium, Palatinumque Tonantem:
Ausa nefas Lachesis laesit vtrumque Iouem.
Numina cum videas duris obnoxia fatis,
Inuidia possis exonerare Deos.

Ad Lupercum. lxxxix.

Septem post calices Opimiani
Denso cum iaceam triente blaesus,
Affers nescio quas mihi tabellas,
Et dicis, modo liberum esse iussi,
Zenas seruulus est mihi paternus:
Signa cras melius, Luperce, fiet:
Nunc signat meus anulus lagenam.

Ad Rufum. xc.

Dum me captares, mittebas munera nobis:
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.
Vt captum teneas, capto quoque munera mitte,
De cauea fugiat ne male pastus aper.

Ad Stellam. xci.

Lege nimis dura conuiuam scribere versus
Cogis, Stella, licet scribere nempe malos.

Ad Flaccum. xcii.

Sic in gramine florido reclinis,
Quà gemmantibus hinc & inde riuis
Curua calculus excitatur vnda,
Exclusis procul omnibus molestis,
Perfundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis:
Sic vni tibi sit puer cinaedus,
Et castissima pruriat puella,
Infamem nimio calore Cypron
Obserues, moneo, praecorque, Flacce,
Messes area cum teret crepantes,
Et fului iuba saeuiet leonis.
At tu, diua Paphi, remitte nostris
Illaesum iuuenem, remitte votis.
Sic Martis tibi seruiant Kalendae,
Et cum ture, meroque, victimaque
Libetur tibi candidas ad aras
Secta plurima quadra de placenta.

Adulatur Domitiano. xciii.

Ad coenam si me diuersa vocaret in astra
Hinc inuitator Caesaris, inde Iouis,
Astra licet propius, Pallatia longius essent,
Responsa ad superos haec referenda darem:
Quaerite, qui malit fieri conuiua Tonantis,
Me meus in terris Iuppiter, ecce, tenet.

Ad Condylum. xciv.

Quae mala sint domini, quae serui commoda, nescis
Condyle, qui seruum te gemis esse diu.
Dat tibi securos vilis lecticula somnos:
Peruigil in pluma Caius, ecce, iacet.
Caius a prima tremebundus luce salutat
Tot dominos: at tu, Condyle, nec dominum.
Quod debes, Cai, redde, inquit Phoebus, & illinc
Cinnamus: hoc dicit, Condyle, nemo tibi.
Tortorem metuis? podagra, chiragraque secatur
Caius, & mallet verbera mille pati.
Quod nec mane vomis, nec cunnum, Condyle, lingis,
Non mauis, quàm ter Caius esse tuus?

Ad Calatissum. xcv.

Addere quid cessas, puer, immortale Falernum,
Quadrantem duplica de seniore cado.
Nunc mihi dic, quis erit, cui te, Calatisse, Deorum
Sex iubeo cyathos fundere? Caesar erit.
Sutilis aptetur decies rosa crinibus, vt sit,
Qui posuit sacrae nobile gentis opus.
Nunc bis quina mihi da basia, fiat vt illud
Nomen ab Odrysio quod Deus orbe tulit.

De Hippocrate. xcvi.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis! mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquam nec tu, puto, Glauce, fuisti,
Chalcea donanti chrysea qui dederas.
Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
Accipiat, sed si potat in elleboro.

De Athenagora. xcvii.

Alphicus ante fuit, coepit nunc Olficius esse,
Vxorem postquam duxit Athenagoras.
Nomen Athenagorae credis, Callistrate, verum?
Si scio, dispeream, qui sit Athenagoras.
Sed puto me verum, Callistrate, dicere nomen.
Non ego, sed vester peccat Athenagoras.

De Herode. xcviii.

Clinicus Herodes trullam subduxerat aegro:
Deprensus dixit, stulte, quid ergo bibis?

Ad Iulium. xcix.

Rumpitur inuidia quidam, charissime Iuli,
Quòd me Roma legit, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod turba semper in omni
Monstramur digito, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, tribuit quòd Caesar vterque
Ius mihi natorum, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quod rus mihi dulce sub vrbe est,
Paruaque in vrbe domus, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quòd sum iucundus amicis,
Quod conuiua frequens, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quòd amamur, quodque probamur.
Rumpatur, quisquis rumpitur inuidia.

Ad

Ad Ouidium. c.

Vindemiarum non vbique prouentu
Cessante, Ouidi, pluuia profluit grandis,
Centum Coranus amphoras aquæ fecit.

Ad Atticum de M. Antonio. ci.

Marcus amat nostras Antonius, Attice, Musas,
Charta salutatrix si modo vera refert.
Marcus, Palladiæ non inficienda Tolosæ
Gloria, quem genuit pacis amica quies.

Ad librum. cii.

Tu, qui longa potes dispendia ferre viarum,
I liber, absentis pignus amicitiæ.
Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emptor,
Grande tui pretium muneris auctor erit.
Multum, crede mihi, refert a fonte bibatur
Quæ fluit, an pigro, quæ stupet vnda lacu.

In Bassum. ciii.

Denariis tribus inuitas, & mane togatum
Obseruare iubes atria, Basse, tua:
Deinde hærere tuo lateri, præcedere sellam,
Ad vetulas tecum plus minus ire decem.
Trita quidem nobis togula est, vilisque vetusque:
Denariis tamen hanc non emo, Basse, tribus.

Adulatur Domitiano. civ.

Appia, quam simili venerandus in Hercule Cæsar
Consecrat, Ausoniæ maxima fama viæ:
Si cupis Alcidæ cognoscere facta prioris,
Disce, Libyn domuit, aurea poma tulit.
Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo,
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Aeripedem siluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abstulit, à Stygia cum cane venit aqua.
Fœcundam vetuit reparari mortibus Hydram,
Hesperias Tusco lauit in amne boues.
Hæc minor Alcides: maior quæ gesserit, audi,
Sextus ab Albana quem colit arce lapis.
Asseruit possessa malis palatia regnis,
Prima suo gessit pro Ioue bella puer.
Solus Iuleas cum iam retineret habenas,
Tradidit, inque suo tertius orbe fuit.
Cornua Sarmatici ter perfida contudit Istri,
Sudantem Getica ter niue lauit equum.
Sæpe recusatos parcus duxisse triumphos
Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.
Templa Deis, mores populis, dedit otia ferro,
Astra suis, cœlo sidera, serta Ioui.
Herculeum tantis numen non sufficit actis,
Tarpeio Deus hic commodet ora patri.

Ad Phœbum. cv.

Quadringentorum reddis mihi, Phœbe, tabellas,
Centum da potius mutua, Phœbe, mihi.
Quære alium, cui te tam vano munere iactes:
Quod tibi non possum soluere, Phœbe, meum est.

De geminis fratribus. cvi.

Quæ noua tam similes genuit tibi Leda ministros?
Quæ capta est cygno nupta Lacæna alio?
Dat faciem Pollux Hiero, dat Castor Asyllo,
Atque in vtroque nitet Tyndaris ore soror.
Ista Therapnæis si forma fuisset Amyclis,
Cùm vicere duas dona minora Deas,
Mansisses, Helene, Phrygiámque redisset in vrbem
Dardanius gemino cum Ganymede Paris.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER X.

Si nimius videor, seraque coronide longus
Esse liber; legito pauca, libellus ero.
Terque quaterque mihi finitur carmine paruo
Pagina: fac tibi quam cupis esse breuem.

Ad Lectorem. ii.

Festinata prior decimi mihi cura libelli
Elapsum manibus nunc reuocauit opus.
Nota leges quædam; sed lima rasa recenti:
Pars noua maior erit, lector: vtrique faue.
Lector, opes nostræ, quem cùm mihi Roma dedisset,
Nil tibi quod demus maius habemus, ait.
Pigra per hunc fugies ingratæ flumina Lethes,
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalæ findit caprificus, & audax
Dimidios Crispi mulio ridet equos:
At chartis nec furta nocent, nec secula prosunt,
Solaque non norunt hæc monumenta mori.

Ad Priscum. iii.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis,
Quæ sulfurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,
Poeta quidam clancularius spargit,
Et vult videri nostra. Credis hoc, Prisce?
Voce ut loquatur psittacus coturnicis,
Et concupiscat esse Canus ascaules?
Procul a libellis nigra sit meis fama,
Quos rumor albus gemmeus vehit penna.
Cur ego laborem notus esse tam praue,
Cùm stare gratis cum silentio possim?

Ad lectorem. iv.

Qui legis Œdipoden, caligantemque Thyesten,
Colchidas, & Scyllas, quid nisi monstra legis?

Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus, & Atys?
Qui tibi dormitor proderit Endymion?
Exutusque puer pennis labentibus? aut qui
Odit amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana iuuant miseræ ludibria chartæ?
Hoc lege, quod possis dicere iure, meum est.
Non hic Centauros, non Gorgonas, Harpyiasq́;
Inuenies, hominem pagina nostra sapit.
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores,
Nec te scire, legas Aitia Callimachi.

In maledicum poetam. V.

Quisquis stolæue purpuræue contemptor,
Quos colere debet, læsit impio versu,
Pontes per vrbis erret exsul, & cliuos,
Interq; raucos vltimus rogatores
Oret caninas panis improbi buccas.
Illi December longus, & madens bruma,
Claususq; fornix triste frigus extendat.
Vocet beatos, clametq; felices
Orcinjana qui feruntur in sponda.
Et cùm supremæ fila venerint horæ,
Diesq; tardus, sentiat canum litem,
Abigatq; moto noxias aues panno,
Nec finiantur morte supplicii pœnæ,
Sed modo seueri sectus Æaci loris,
Nunc inquieti monte Sisyphi pressus,
Nunc inter vndas garruli senis siccus
Delasset omnes fabulas poetarum,
Et cùm fateri Furia iusserit verum,
Prodente clamet conscientia, scripsi.

De aduentu Cæsaris. VI.

Felices, quibus vrna dedit spectare coruscum
Solibus Arctois sideribusq; ducem.
Quando erit ille dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru?
Quando moræ dulces, longusq; à Cæsare puluis,
Totaq; Flaminia Roma videnda via?
Quando eques, & picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis, & populi vox erit vna, venit?

Ad Rhenum. VII.

Nympharum pater amniumq; Rhene,
Quicunque Odrysias bibunt pruinas,
Sic semper liquidis fruaris vndis,
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci:
Sic & cornibus aureis receptis,
Et Romanus eas vtraq; ripa:
Traianum populis suis & vrbi,
Tybris te dominus rogat, remittas.

De Paula. VIII.

Nubere Paula cupit nobis: ego ducere Paulam
Nolo: anus est: vellem, si magis esset anus.

De se. IX.

Vndenis pedibusq; syllabisq;,
Et multo sale, nec tamen proteruo,
Notus gentibus ille Martialis,
Et notus populis, quid inuidetis?
Non sum Andremone notior caballo.

In Paulum. X.

Cùm tu laurigeris annum qui fascibus intras,
Mane salutator limina mille teras,
Hic ego quid faciam? quid nobis, Paule, relinquis,
Qui de plebe Numæ, densaq; turba sumus?
Qui me respiciat, dominum, regemq; vocabo:
Hoc tu sed quanto blandius ipse facis.
Lecticam, sellamq; sequar, nec ferre recuso:
Per medium pugnas, sed prior ire lutum.
Sæpius assurgam recitanti carmina, tu stas,
Et pariter geminas tendis in ora manus:
Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti?
Dimisit nostras purpura vestra togas.

In Callіodorum. XI.

Nil aliud loqueris, quàm Thesea, Peirithoúmque,
Teq; putas Pyladi, Callіodore, parem.
Dispeream, si tu Pyladi præstare matellam
Dignus es, aut porcos pascere Peirithoi.
Donaui tamen, inquis, amico millia quinque,
Et lotam, vt multum, terq; quaterq; togam,
Quid, quod nil vnquam Pyladi donauit Orestes?
Qui donat quamuis plurima, plura negat.

Ad Domitianum. XII.

Aemiliæ gentes, & Apollineas Vercellas,
Et Phaethontæi qui petis arua Padi,
Ne viuam, nisi te Domiti permitto libenter,
Grata licèt sine te sit mihi nulla dies.
Sed desiderium tanti est vt messe vel vna
Vrbano releues colla perusta iugo.
I precor, & totos auida cute combibe soles,
Quam formosus eris, dum peregrinus eris.
Et venies albis non cognitus ipse amicis,
Liuebitq; tuas pallida turba genas.
Sed via quem dederit, rapiet cito Roma colorem,
Niliaco redeas tu licet ore niger.

Ad Tuccam. XIII.

Cùm cathedralitios portet tibi rheda ministros,
Et Libys in longo puluere sudet eques:
Strataq; non vnas cingant triclinia Baias,
Et Thetis vnguento palleat vncta tuo:
Candida Setini rumpant crystalla trientes,
Dormiat in pluma nec meliore Venus:
Ad nocturna iaces fastosæ limina mœchæ,
Et madet heu lachrymis ianua surda tuis:
Vrere nec miserum cessant suspiria pectus.
Vis dicam male sit cur tibi, Tucca? bene est.

Ad Crispum. XIV.

Cedere de nostris nulli te dicis amicis:
Sed sit vt hoc verum, quid rogo, Crispe, facis?
Mutua cùm peterem sestertia quinque, negasti,
Non caperet nummos cùm grauis arca tuos.
Quando fabæ nobis modium, farrisq; dedisti,
Cùm tua Niliacus rura colonus arat?
Quando breuis gelidæ missa est toga tempore brumæ?
Argenti quando missa selibra mihi est?
Nil aliud video, quo te credamus amicum,
Quam quòd me coram pedere, Crispe, soles.

De Apro. XV.

Dotata vxori cor arundine fixit acuta,
Sed dum ludit Aper ludere vouit aper.

In Caium. XVI.

Si donare vocas promittere nec dare, Cai,
Vincam te donis, muneribusq; meis.
Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in aruis,
Aurea quicquid habet diuitis vnda Tagi.
Quicquid Erythræa niger inuenit Indus in alga,
Quicquid & in nidis vnica seruat auis.
Quicquid Agenoreo Tyros improba cogit aëno:
Quicquid habent omnes, accipe, quomodo das.

De Macro. XVII.

Saturnalicio Macrum fraudare tributo
Frustra. Musa cupis, non licet, ipse petit:
Sollenneusq; iocos, nec tristia carmina poscit,
Et queritur nugas obtinuisse meas.
Mensorum longis sed nunc vacat ille libellis,
Appia, quid facies si leget ista Macer?

De Mario. XVIII.

Nec vocat ad cœnam Marius, nec munera mittit,
Nec spondet, nec vult credere, sed nec habet.
Turba tamen non deest, sterilem quæ curet amicum.
Heu quàm perfatuæ sunt tibi, Roma, togæ.

Mittit librum suum ad Plinium. XIX.

Nec doctum satis, & parum seuerum,
Sed non rusticulum nimis libellum
Facundo mea Plinio Thalia
I, perfer, breuis est labor peractæ.
Illic Orphea protinus videbis
Altum vincere tramitem Suburræ
Vdi vertice lubricum theatri,
Miranteusq; feras, auemq; regis,
Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.
Illic parua tui domus Pedonis
Cælata est aquilæ minore penna,
Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria ianuam, videto.
Totos dat tetricæ dies Minerua,
Dum centum studet auribus virorum
Hoc, quod secula posteriq; possint
Arpinis quoque comparare chartis,
Seras tutior ibis ad lucernas.
Hæc hora est tua, dum fur't Lyæus,
Cùm regnat rosa, cùm madent capilli:
Tunc me vel rigidi legant Catones.

Ad Manium. XX.

Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,
Pendula quod patriæ visere tecta libet,
Tu mihi simplicibus, Mani, dilectus ab annis,
Et prætextata cultus amicitia,
Tu facis, in terris, quo non est alter Iberis
Dulcior, & vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gætulæ mapalia Pœni,
Et poteram Scythicas hospes amare casas.
Si tibi mens eadem si nostri mutua cura est,
In quocunque loco Roma duobus erit.

Ad Sextum. XXI.

Scribere te, quæ vix intelligat ipse Modestus,
Et vix Claranus, quid rogo, Sexte, iuuat?
Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris,
Iudice te maior Cinna Marone fuit.
Sic tua laudentur sane, mea carmina, Sexte,
Grammaticis placeant, & sine Grammaticis.

In Philænim. XXII.

Cur spleniato sæpe prodeam mento,
Alba ve pictis sana labra cerussa,
Philæni, quæris: basiare te nolo.

De M. Antonio. XXIII.

Iam numerat placido felix Antonius æuo
Quindecies actas primus Olympiadas.
Præteritosq; dies & totos respicit annos,
Nec metuit Lethes iam propioris aquas.
Nulla recordanti lux est ingrata, grauisq;
Nulla fuit, cuius non meminisse velit.
Amplius ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Viuere bis, vita posse priore frui.

Ad Kalend Martias. XXIV.

Natales mihi Martia Kalendæ,
Lux formosior omnibus Kalendis,
Qua mittunt mihi munus & puellæ,
Quinquagesima liba, septimamq;
Vestris addimus hanc focis acerram.
His vos, si tamen expedit roganti,
Annos addite ter, precor, nouenos,
Vt nondum nimia piger senecta,
Sed vitæ tribus aureis peractis
Lucos Elysiæ petam puellæ.
Post hæc tempora, nec diem rogabo.

De Mucio. XXV.

In matutina nuper spectatus arena
Mucius, imposuit qui sua membra focis,
Si patiens, fortisq; tibi, durusq; videtur,
Abderitanæ pectora plebis habes.
Nam cùm dicatur tunica præsente molesta,
Vre manum plus est dicere, non facio.

De Varo. XXVI.

Vare, Parethonias Latias modò ritè per vrbes
Nobilis, & centum dux memorande viris,
At nunc Ausonio frustra promissa Quirino
Hospita Lagæi littoris vmbra iaces.
Spargere non licuit frigentia fletibus ora,
Pinguia nec mœstis addere tura rogis:
Sed datur æterno victurum carmine nomen.
Nunquid & hoc fallax, Nile, negare potes?

Ad Diodorum. XXVII.

Natali, Diodore, tuo conuiua senatus
Accubat, & rarus non adhibetur eques:
Et tua tricenos largitur sportula nummos:
Nemo tamen natum te, Diodore, putat.

Ad Ianum. XXVIII.

Annorum, nitidiq; sator pulcherrime mundi,
Publica quem primum vota, precesque canũt,
Peruius exiguos habitabas ante Penates,
Plurima qua medium Roma terebat iter.
Nunc tua Cæsareis cinguntur limina donis,
Et fora tot numeras, Iane quot ora gerit.

At tu, familiæ pater, tanto pro munere gratus
Ferrea perpetuæ claustra tuere seræ.

Ad Sextilianum. XXIX.

Quam mihi mittebas Saturni tempore lancem,
Misisti dominæ, Sextiliane, tuæ:
Et quam donabas dictis à Martis Kalendis,
De nostra Prasina est synthesis empta toga.
Iam constare tibi gratis cœpere puellæ,
Muneribus futuis, Sextiliane, meis.

De litore Formiano. XXX.

O temperatæ dulce Formiæ littus,
Vos cum seueri fugit oppidum Martis,
Et inquietas fessus exuit curas,
Apollinaris omnibus locis præfert.
Non ille sanctæ dulce Tibur uxoris,
Nec Tusculanos, Algidosue secessus,
Præneste nec sic, Antiumue miratur.
Non blanda Circe, Dardaniue Caieta
Desiderantur, nec Marica, nec Lyris,
Nec in Lucrina lota Salmacis vena.
Hic summa lenis stringitur Thetis vento.
Nec languet æquor, viua sed quies ponti
Pictam phaselon adiuuante fert aura:
Sicut puellæ non amantis æstatem
Mota salubre purpura venit frigus.
Nec seta longo quærit in mari prædam,
Sed à cubiculo, lectuloque iactatam
Spectatus alte lineam trahit piscis.
Si quando Nereus sentit Æoli regnum,
Ridens procellas tuta de sua mensa
Piscina, rhombum pascit, & lupos vernas.
Natat ad magistrum delicata muræna.
Nomenculator mugilem citat notum,
Et adesse iussi prodeunt senes mulli.
Frui sed istis quando, Roma, permittis?
Quot Formianos imputat dies annus
Negotiosis rebus vrbis hærenti?
O ianitores, villicique felices,
Dominis parantur ista, seruiunt vobis.

In Calliodorum. XXXI.

Addixti seruum nummis here mille ducentis,
Vt bene cœnares, Calliodore, semel.
Nec bene cœnasti: mullus tibi quattuor emptus
Librarum cœnæ pompa caputque fuit.
Exclamare libet, non est hoc, improbe, non est
Piscis, homo est: hominem, Calliodore, voras.

De imagine M. Antonii ad Cæcilianum. XXXII.

Hæc mihi quæ colitur violis pictura, rosisque,
Quos referat vultus, Cæciliane, rogas?
Talis erat Marcus mediis Antonius annis,
Primus in hoc iuuenem se videt ore senex.
Ars vtinam mores, animumque effingere posset:
Pulchrior in terris nulla tabella foret.

Ad Numatium Gallum. XXXIII.

Simplicior priscis, Numati Galle, Sabinis,
Cecropium superas qui bonitate senem,
Sic tibi cum soceri claros retinere Penates
Perpetua natæ det face casta Venus:
Vt tu, si viridi tinctos ærugine versus
Forte malus liuor dixerit esse meos,
Vt facis, à nobis abigas, nec scribere quenquam
Talia contendas carmina, qui legitur.
Hunc seruare modum nostri nouere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.

Ad Traianum. XXXIV.

Dii tibi dent, quicquid princeps Traiane mereris,
Et rata perpetuo quæ tribuere, velint.
Qui sua restituis spoliato iura patrono,
Libertis exul non erit ille suis.
Dignus es, vt possis totum seruare clientem:
Vt liceat, tantum vera probare potes.

De Sulpicia. XXXV.

Omnes Sulpiciam legant puellæ,
Vni quæ cupiunt viro placere:
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyestæ,
Scyllam, Byblida nec fuisse credit,
Sed castos docet, & pios amores,
Lusus, delicias, facetiasque:
Cuius carmina qui bene æstimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Egeriæ iocos fuisse
Vdo crediderim Numæ sub antro.
Hac condiscipula, vel hac magistra
Esses doctior, & pudica Sappho:
Sed tecum pariter, simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra: namque ea nec Tonantis vxor,
Nec Bacchi, nec Apollinis puella
Erepto sibi viueret Caleno.

In Munnam. XXXVI.

Improba Massiliæ quicquid fumaria cogunt,
Accipit ætatem quisquis ab igne cadus,
A te, Munna, venit: miseris tu mittis amicis,
Per freta, per longas toxica sæua vias:
Nec facili pretio, sed quo contenta Falerni
Testa sit, aut cellis Setia cara suis.
Non venias quare tam longo tempore Romam,
Hæc, puto, caussa tibi est, ne tua vina bibas.

Ad Maternum iurisperitum. XXXVII.

Iuris, & æquarum cultor sanctissime legum,
Veridico Latium qui regis ore forum,
Municipi, Materne, tuo, veterique sodali
Callaicum mandas si quid ad Oceanum,
An Laurentino turpes in litore ranas,
Et satius tenues ducere credis acos,
Ad sua captiuum quam saxa remittere mullum,
Visus erit libris qui minor esse tribus?
Et fatuam summa cœnare pelorida mensa,
Quosque tegit leui cortice concha breuis,
Ostrea Baianis quàm non liuentia testis,
Quæ domino pueri non prohibente vorent.
Hic olidam clamosus ages in retia vulpem,
Mordebitque tuos sordida præda canes.
Illic piscoso modò vix educta profundo
Impedient lepores humida lina meos.
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani,

Venator

Venator capta marte superbus adest.
Omnis ab vrbano venit ad mare cœna macello,
Callaicum mandas siquid ad Oceanum.

Ad Calenum. XXXVIII.

O molles tibi quindecim Calene,
Quos cum Sulpicia tua iugales
Indulsit Deus, & peregit annos!
O nox omnis, & hora, quæ notata est
Caris littoris Indici lapillis!
O quæ prælia, quas vtrinque pugnas
Felix lectulus, & lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianis!
Vixisti tribus ô Calene lustris.
Ætas hæc tibi tota computatur,
Et solos numeras dies mariti.
Ex illis tibi si diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel vnam
Malles, quàm Pyliam quater senectam.

In Lesbiam. XXXIX.

Consule te Bruto quod iuras Lesbia natam?
Mentiris, nata es Lesbia rege Numa.
Sic quoque mentiris, namque vt tua secula narrant,
Ficta Prometheo diceris esse luto.

Ad Lupum. XL.

Semper cùm mihi diceretur esse
Secreto mea Polla cum cinædo,
Irrupi, Lupe, non erat cinædus.

In Proculeiam. XLI.

Mense nouo Iani veterem Proculeia maritum
Deseris, atque iubes res sibi habere suas.
Quid rogo, quid factum est? subiti quæ caussa doloris?
Nil mihi respondes? dicam ego, Prætor erat.
Constatura fuit Megalensis purpura centum
Millibus, vt nimium munera parca dares:
Et populare sacrum bis millia dena tulisset.
Dissidium non est hoc, Proculeia, lucrum est.

Ad Dindymum. XLII.

Tam dubia est lanugo tibi, tam mollis, vt illam
Halitus & soles, & leuis aura terat.
Celantur simili ventura Cydonia lana,
Pollice virgineo quæ spoliata nitent.
Fortius impressi quoties tibi basia quinque,
Barbatus labris, Dindyme, fio tuis.

Ad Phileroten. XLIII.

Septima iam Phileros tibi conditur vxor in agro:
Plus nulli Phileros, quàm tibi, reddit ager.

Ad Q. Ouidium. XLIV.

Quincte Caledonios Ouidi visure Britannos,
Et viridem Tethyn, Oceanumque patrem:
Ergo Numæ colles, & Nomentana relinques
Otia, nec retinet rusque, focusque senem?
Gaudia tu differs, at non & stamina differt
Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.
Præstiteris charo (quis non hoc laudet?) amico,
Vt potior vita sit tibi sancta fides.
Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis,
Teque tuas numeres inter amicitias.

In delicatum Lectorem. XLV.

Si quid lene mei dicunt & dulce libelli,
Si quid honorificum pagina blanda sonat,
Hoc tu pingue putas, & costam rodere mauis,
Ilia Laurentis cùm tibi demus apri.
Vaticana bibas: si delectaris aceto,
Non facit ad stomachum nostra lagena tuum.

In Mathonem. XLVI.

Omnia vis bellè, Matho, dicere, dic aliquando
Et bene, dic neutrum, dic aliquando malè.

Ad seipsum. XLVII.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenuæ, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Conuictus facilis, sine arte mensa,
Nox non ebria, sed soluta curis,
Non tristis torus, attamen pudicus,
Somnus, qui faciat breues tenebras,
Quod sis, esse velis, nihilque malis,
Summum nec metuas diem, nec optes.

Parat conuiuium. XLVIII.

Nuntiat octauam Phariæ sua turba iuuencæ,
Et pilata redit, iamque subitque cohors.
Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
Halat, & immodico sexta Nerone calet.
Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, venitis:
Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.
Exoneraturas ventrem mihi villica maluas
Attulit, & varias, quas habet hortus opes:
In quibus est lactuca sedens, & sectile porrum,
Nec deest ructatrix menta, nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos oua lacertos,
Et madidum thynni de sale sumen erit.
Paruus onyx vna ponetur cœnula mensa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.
Et quæ non egeant ferro structoris ofellæ,
Et faba fabrorum prototomique rudes.
Pullus ad hæc, cœnisque tribus iam perna superstes
Addetur, saturis mitia poma dabo.
De Nomentana vinum sine fæce lagena,
Quæ bis Frontino consule prima fuit.
Accedent sine felle ioci, nec manè timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis.
De Prasino conuiua meus, Venetoque loquatur.
Nec faciunt quenquam pocula nostra reum.

In Cottam. XLIX.

Cùm potes amethystinos trientes,
Et nigro madeas Opimiano,
Propinas modò conditum Sabinum,
Et dicis mihi, Cotta vis in auro?
Quisquam plumbea vina vult in auro?

De Scorpo. L.

Frangat Idumæas tristis victoria palmas,
Plange, fauor, sæua pectora nuda manu.

Mutet honor cultus, & iniquis munera flammis:
Mitte coronatas gloria maesta comas.
Heu facinus! prima fraudatus, Scorpe, iuventa
Occidis, & nigros tam cito iungis equos.
Curribus illa tuis semper properata breuisq;
Cur fuit, & vitae tam prope meta tuae?

Ad Faustinum. LI.

Sidera iam Tyrius Phryxei respicit agni
Taurus, & alternum Castora fugit hiems.
Ridet ager, vestitur humus, vestitur & arbos,
Ismarium pellex Attica plorat Ityn.
Quos, Faustine, dies, quales tibi, Roma, Ravennam
Abstulit! ô soles, ô tunicata quies!
O nemus, ô fontes, solidumq; madentis arenae
Littus, & aequoreis splendidus Anxur aquis:
Et non unius spectator lectulus undae,
Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris.
Sed nec Marcelli, Pompeianumq;, nec illic
Sunt triplices thermae, nec fora iuncta quater:
Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,
Quaeq; nitent caelo proxima templa suo.
Dicere te lassum quoties ego credo Quirino,
Quae tua sunt, tibi habe, quae mea, redde mihi.

De Spadone. LII.

Thelin viderat in toga spadonem,
Damnatam Numa dixit esse moecham.

Epitaphium Scorpi. LIII.

Ille ego sum Scorpus, clamosi gloria Circi,
Plausus, Roma, tui, deliciaeq; breves:
Invida quem Lachesis raptum trieteride nona,
Dum numerat palmas, credidit esse senem.

In Olum. LIV.

Mensas, Ole, bonas ponis, sed ponis opertas.
Ridiculum est: possum sic ego habere bonas.

In Marullam. LV.

Arrectum quoties Marulla penem
Pensavit digitis, diuq; mensa est,
Libras, scripula, sextulasq; dicit.
Idem post opus & suas palaestras,
Loro cum similis iacet remisso,
Quanto sit levior Marulla dicit:
Non ergo est manus ista, sed statera.

In Gallum. LVI.

Totis, Galle, iubes tibi me servire diebus,
Et per Aventinum ter quater ire tuum.
Eximit aut reficit dentem Cascellius aegrum,
Infestos oculis uris, Hygine, pilos.
Non secat, & tollit stillantem Fannius uvam,
Tristia saxorum stigmata delet Heros.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes,
Qui sanet ruptos, dic mihi, Galle, quis est?

Ad Sextum. LVII.

Argenti libram mittebas; facta piperis est.
Sed piperis tanti non emo, Sexte, piper.

Ad Frontinum. LVIII.

Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus,
Et propius Baias littoreamq; domum,
Et quod inhumanae cancro fervente cicadae
Non novere nemus, flumineosq; lacus,
Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas: nunc nos maxima Roma terit.
Hic mihi, quando dies meus est? iactamur in alto
Urbis, & in sterili vita labore perit.
Dura suburbani dum iugera pascimus agri,
Vicinosq; tibi, sancte Quirine, Lares.
Sed non solus amat qui nocte, dieq; frequentat
Limina, nec vatem talia damna decent.
Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Iuro Deos, & non officiosus amo.

In delicatum Lectorem. LIX.

Consumpta est uno si lemmate pagina, transis,
Et breviora tibi, non meliora placent.
Dives, & ex omni posita est instructa macello
Coena tibi, sed te mattya sola iuvant.
Non opus est nobis nimium lectore guloso:
Hunc volo qui fiat non sine pane satur.

De Munna. LX.

Iura trium petijt à Caesare discipulorum,
Assuetus semper Munna docere duos.

Epitaphium Herotionis. LXI.

Hic festinata requiescit Herotion umbra,
Crimine quam fati sexta peremit hiems.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
Manibus exiguis annua iusta dato.
Sic Lare perpetuo, sic turba sospite, solus
Flebilis in terra sit lapis iste tua.

Ad magistrum ludi. LXII.

Ludi magister, parce simplici turbae:
Sic te frequentes audiant capillati,
Et delicatae diligat chorus mensae,
Nec calculator, nec notarius velox
Maiore quisquam circulo coronetur.
Albae leone flammeo calent luces,
Tostamq; fervens Iulius coquit messem.
Scuticaq; loris horrida Scythae pellis,
Qua vapulavit Marsyas Celaenaeus,
Ferulaeq; tristes, sceptra paedagogorum,
Cessent, & Idus dormiant in Octobres:
Aestate pueri si valent, satis discunt.

Epitaphium nobilis matronae. LXIII.

Marmora parva quidem sed non cessura, viator,
Mausoli saxis, pyramidumq; leges.
Bis mea Romano spectata est vita Terento,
Et nihil extremos perdidit ante rogos.
Quinq; dedit pueros, totidem mihi Iuno puellas,
Clauserunt omnes lumina nostra manus.
Contigit & thalami mihi gloria rara, fuitq;
Una pudicitiae mentula nota meae.

Ad Pollam. LXIV.

Contigeris regina meos si, Polla, libellos,
Non tetrica nostros excipe fronte iocos.
Ille tuus vates, Heliconis gloria nostri,
Pieria caneret cum fera bella tuba,
Non tamen erubuit lascivo dicere versu,
Si nec pedicor, Cotta, quid hic facio?

In Carmenionem. LXV.

Cum te municipem Corinthiorum
Iactes Carmenion, negante nullo,

Cur

Cur frater tibi dicor ex Iberis,
Et Celtis genitus, Tagiq; ciuis?
An vultu similes videmur esse?
Tu flexa nitidus coma vagaris,
Hispanis ego contumax capillis.
Leuis dropace tu quotidiano,
Hirsutis ego cruribus geniq;.
Os blasum tibi, debilisq; lingua est,
Nobis silia fortius loquetur.
Tam dispar aquilæ columba non est,
Nec dorcas rigido fugax leoni:
Quare desine me vocare fratrem,
Ne te Carmenion vocem sororem.

De Theopompo. LXVI.

Quis, rogo, tam durus, quis tã fuit ille superbus,
Qui iussit fieri te, Theopompe, cocum?
Hanc aliquis faciem nigra violare culina
Sustinet? has vncto polluit vngue comas?
Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit?
Qua sapient melius mixta Falerna manu?
Si tam sidereos manet exitus iste ministros,
Iuppiter vtatur iam Ganymede coco.

Epitaphium vetulæ. LXVII.

Pyrrha filia, Nestoris nouerca,
Quam vidit Niobe puella canam,
Laertes auiam senex vocauit,
Nutricem Priamus socrum Thyestes,
Iam cornicibus omnibus superstes,
Hoc tandem sita prurit in sepulchro
Caluo Plotia cum Melanthione.

In Leliam. LXVIII.

Cùm tibi non Ephesos, nec sit Rhodos, aut Mitylene,
Sed domus in vico Lælia patricio,
Deq; coloratis nunquam lita mater Etruscis,
Durus Aricina de regione pater,
Ζωὴ καὶ ψυχὴ lasciuum congeris vsque,
Pro pudor Hersiliæ ciuis, & Egeriæ.
Lectulus has voces, nec lectulus audiat omnis,
Sed quem lasciuo strauit amica viro.
Scire cupis quo casta modo matrona loquaris,
Nunquid cùm crissas, blandior esse potes?
Tu licet ediscas totam, referasq; Corinthon,
Non tamen omnino Lælia Thais eris.

De Polla. LXIX.

Custodes das, Polla, viro, nec accipis ipsa:
Hoc est vxorem ducere, Polla, virum.

Ad Potitum. LXX.

Quòd mihi vix vnus toto liber exeat anno,
Desidiæ tibi sum, docte Potite, reus.
Iustiùs at quantò mirere, quòd exeat vnus,
Labantur toti cùm mihi sæpe dies.
Nunc resalutanteis video nocturnus amicos,
Gratulor & multis: nemo, Potite, mihi.
Nũc ad luciferam signat mea gemma Dianam,
Nunc me prima sibi, nunc sibi quincta rapit.
Nunc Consul, Prætórve tenet, reducesq; choreæ,
Auditur toto sæpe poëta die.
Sed nec caussidico possis impune negare,
Nec si te rhetor, grammaticusve rogent:
Balnea post decimam lasso, centumq; petuntur
Quadrantes: siet quando, Potite, liber?

De Rabirio. LXXI.

Quisquis læta tuis, & sera parentibus optas
Fata, breuem titulum marmoris huius ama.
Condidit hac caras tellure Rabirius vmbras,
Nulli sorte iacent candidiore senes.
Bis sex lustratori, nox mitis, & vltima clusit:
Arserunt vno funera bina rogo.
Hos tamen, vt primis raptos sibi quærit in annis:
Improbius nihil his fletibus esse potest.

Adulatorium. LXXII.

Frustra blanditiæ venitis ad me
Attritis miserabiles labellis,
Dicturus dominum, Deumq;, non sum:
Iam non est locus hac in vrbe vobis.
Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes, humilesq; supplicesq;
Pictorum sola basiate regum.
Non est hic dominus, sed imperator,
Sed rustissimus omnium senator:
Per quem de Stygia domo reducta est
Siccis rustica veritas capillis.
Hoc sub principe, si sapis, caueto,
Verbis, Roma, prioribus loquaris.

Ad Marcum. LXXIII.

Littera facundi gratum mihi pignus amici
Pertulit. Ausoniæ dona seuera togæ:
Qua non Fabricius, sed vellet Apicius vti,
Vellet Mæcenas Cæsarianus eques.
Vilior hæc nobis alio mittente fuisset:
Non quacunque manu victima cæsa litat.
A te missa venit: possem nisi munus amare,
Marce tuum, poteram nomen amare meum.
Munere sed plus est, & nomine gratius ipso
Officium docti, iudiciumq; viri.

Ad Romam. LXXIV.

Iam parce lasso, Roma, gratulatori,
Lasso clienti, quandiu salutator
Anteambulones, & togatulos inter
Centum merebor plumbeos die toto,
Cum Scorpus vna quindecim graues hora
Feruentis auri victor afferat saccos.
Non ego meorum præmium libellorum,
Quid enim merentur? Apulos velim campos.
Non Hybla, non me spicifer capit Nilus,
Nec quæ paludes delicata Pontinas
Ex arce cliui spectat vna Setini.
Quid concupiscam quæris ergo? dormire.

De Galla. LXXV.

Millia viginti quondam me Galla poposcit,
Et fateor, magni non erat illa nimis.
Annus abit, cum quina dabis sestertia, dixit:
Poscere plus visa est, quàm priùs, illa mihi.
Iam duo poscenti post sextum millia mensem,
Mille dabam nummos: noluit accipere.
Transierant bina forsan, trinave Kalendæ,
Aureolos vltrò quattuor ipsa petit:
Non dedimus, cetum iussit me mittere nummos:
Sed visa est nobis hæc quoque summa grauis.

Sportula nos iunxit quadrantibus arida centum,
Hanc voluit puero diximus esse datam.

Infertus nunquid potuit descendere? fecit.
Dat gratis, vltrò at mihi Gallia nego.

De Mœuio. LXXVI.

Hoc fortuna tibi videtur æquum?
Cinnus non Syriæ, Parthiæue,
Nec de Cappadocis eques cataſtis,
Sed de plebe Remi, Numæq; verna,
Iucundus, probus, innocens, amictus,
Lingua doctus vtraq;, cuius vnum eſt,
Sed magnum vitium, quòd eſt poëta,
Pullo Manius alget in cuculio.
Cocco mulio fulget Incitatus?

De Caro medico. LXXVII.

Nequius a Caro nihil vnquam, Maxime, factum eſt;
Quàm quòd febre perit, fecit & ille nefas.
Sana nocens febris, altem quartana fuiſſet,
Seruari medico debuit ille ſuo.

Ad Macrum. LXXVIII.

Ibis littoreas, Macer, Salonas:
Ibis rara fides, amorq; recti,
Et ſecum comitem trahet pudorem.
Semper pauperior redit poëtas.
Felix auriferæ colone terræ,
Rectorem vacuo ſinu remittes,
Optabitq; moras, & exeuntem
Vdo Dalmata gaudio ſequêris.
Nos Celtas, Macer, & truces Iberos
Cum deſiderio tui petemus.
Sed quacunq; tamen ferêris illic
Piſcoſi calamo Tagi notata,
Macrum pagina noſtra nominabit.
Sic inter veteres legar poëtas,
Nec multos mihi præferas priores,
Vno ſed tibi ſim minor Catullo.

De Torquato & Otacilio. LXXIX.

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quartum,
Ad quartum breuerus emit Otacilius.
Torquatus nitidas vario de marmore thermas
Exſtruxit, Cucumam fecit Otacilius.
Diſpoſuit daphnona ſuo Torquatus in agro,
Caſtaneas centum ſeuit Otacilius.
Conſul Torquatus, vicis fuit ille magiſter,
Nec minor in tanto viſus honore ſibi.
Grandis vt exiguam bos vanam ruperat olim,
Sic, puto, Torquatus rumpet Otacilium.

De Erote. LXXX.

Plorat Eros, quoties maculoſa pocula myrrha
Inſpicit, aut pueros, nobilius ve citrum.
Et gemitus imo promit de pectore, quòd non
Tota miſer cœnat ſepta, ferataq; domum.
Quàm multi faciũt, quod Eros, ſed lumine ſicco?
Pars maior lacrymas ridet, & intus habet.

De Phyllide. LXXXI.

Cùm duo veniſſent ad Phyllida mane ſalutum,
Et nudam cuperet ſumere vterq; prior,
Promiſit pariter ſe Phyllis vtriq; daturam.
Et dedit, ille pedem ſuſtulit, hic tunicam.

Ad Gallum. LXXXII.

Si quid noſtra tuis adicit vexatio rebus.
Mane, vel à media nocte togatus eo:
Stridentes, ſi ſera ſtatus Aquilonis iniqui,
Et pater imbres, excipiamq; nines.
Sid ſi non ſim quadrante beatior vno,
Per genium noſtrum, ingenuaq; trabes,
Parce precor Gallo, vanoſq; remitte labores,
Qui tibi non proſunt, & mihi, Gallo, nocent.

Ad Marinum. LXXXIII.

Raues colligis hinc, & hinc capillos,
Et latum nitidæ, Marine, calua
Campum temporibus tegis ematis:
Sed mœſti redeunt iubente vento,
Reddunturq; ſibi, caputq; nudum
Cirris grandibus hinc & inde cingunt:
Inter Splendophorum, Teleſphorumq;
Cida ſtare putabis Halmyroten.
Vis tu ſimplicius ſenem fateri?
Vt tandem videaris vnus eſſe,
Tonſor iam reliquos metas capillos,
Caluo turpius eſt nihil comato.

De Aſio ad Cæcilianum. LXXXIV.

Mirare, quare dormitum non erat Aſer?
Accumbat cum qua, Cæciliane, vides.

De Ladonte nauta. LXXXV.

Iam ſenior Laden Tiberina nauta carina
Proxima dilectis rura parauit aquis.
Quæ cùm ſæpe vagis premeret torrentibus vndis
Tibris & hibernis rumperet arua lacus,
Emeritam puppim, ripa quæ ſtabat in alta,
Implenit ſaxis, oppoſuitq; vadis.
Sic nimias auerſit aquas, quis credere poſſet?
Auxilium domino merſa carina tulit.

De Lauro. LXXXVI.

Nemo noua caluit ſic inflammatus amica,
Flagrauit quanto Laurus amore pila.
Sed qui primus erat luſor, dum floruit ætas,
Nunc poſtquàm deſit ludere, prima pila eſt.

De natali Reſtituti. LXXXVII.

Oſtobres age, ſentias Kalendas
Facundi pia Roma Reſtituti.
Linguis, omnibus & fauete votis,
Natalem colimus, tacete lites,
Abſit cereus aridis clientis,
Et vani triplices, breueſq; mappæ,
Exſpectent gelidi iocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.
Agrippa tumidus negotiator
Cadmi municipes ferat lacernas.
Pugnorum rotis ebriaq; noctis
Cœnatoria mittat aduocato.
Infamata virum puella vicit,
Veros ſardonythas ſed ipſa tradat.
Mirator veterum ſenex auorum
Donet Phidiacis toreuma cali.
Venator leporem, colonus hœdum.
Piſcator feras aquorum rapinas,
Si mittit ſua quiſq;, quid poëtam

Miſ-

Muſſarum tibi, Reſtitute, credis?

Ad Cottam. LXXXVIII.

Omnes perſequeris Prætorum, Cotta, locellos,
Accipis & cerasnofficioſus homo es.

De ſtatua Iunonis. LXXXIX.

Iuno, labor, Polyclete, tuus, & gloria felix,
Phidiaca cuperent quam meruiſſe manus,
Ore nitet tanto, quanto ſuperaſſet in Ida
Iudice connictas non dubitante Deas.
Iunonem, Polyclete, ſuam niſi frater amaret,
Iunonem poterat frater amare tuam.

In Ligellam. XC.

Quid vellu vetulum, Ligella, cunnum?
Quid buſti cineres tui laceſſis?
Tales munditia decent puellas.
Non tu tam nec anus potes videri.
Iſtud, crede mihi Ligella, bellè
Non mater facit Hectoris, ſed vxor.
Erras ſi tibi cunnus hic videtur,
Ad quem mentula pertinere deſit.
Quare, ſi pudor eſt, Ligella, nolis
Barbam vellere mortuo leoni.

De Almone. XCI.

Omnes eunuchos habet Almo, nec arrigit ipſe,
Et quæritur, pariat quid ſua Polla nihil.

Ad Marinum. XCII.

Mari, quieta cultor, & comes vitæ,
Quo ciue priſca gloriatur Attica.
Has tibi gemellas barbari decus luci
Commendo pinus, liceoſq; Faunorum,
Et ſemidocta villici manu ſtructas
Tonantis aras, horridiq; Siluani,
Quas tinxit agni ſæpe, anguis, & hœdi,
Dominamq; ſanctæ virginem Deam templi,
Et quem ſororis hoſpitem vides caſtæ
Martem mearum principem Kalendarum,
Et delicatæ laureum nemus Floræ,
In quod Priapo perſequente confugit.
Hoc omne agelli mite paruuli numen
Seu tu cruore, ſiue ture placabis,
Vbicunque noſter Martialis eſt, dices,
Hæc, ecce, mecum dextera litat vobis
Abſens ſacerdos, vos putate præſentem,
Et date duobus, quicquid aliter optarit.

Ad Clementem. XCIII.

Si prior Euganeas, Clemens, Heliconis in oras,
Pictaq; pampineus videris arua tugis,
Perfer Aleſtina nondum vulgata Sabina
Carmina, purpureo ſed modo ſuta toga,
Veroſa delectat, metitur quæ pollice primo,
Sic noua, nec mente ſordida charta tuas.

Munuſculum pomorum. XCIV.

Non mea Muſſylus ſeruat pomaria ſerpens,
Regius Alcinoi nec mihi ſeruit ager.
Sed Nomentana ſecurus germinat hortus
Arbore, nec furem plumbea mala timent.
Hæc igitur, media quæ ſunt mihi nata Suburra,
Mittimus Autumni cerea poma mei.

Ad Gallum. XCV.

Infantem tibi vir, tibi, Galla, remiſit adulter:
Hi, puto, non dubiè ſe futuiſſe negant.

Ad Auitum. XCVI.

Sæpe loquar nimium gentes quòd, Auite, remotas,
Miraris, Latia factus in vrbe ſenex.
Auriferámque Tagum ſitiam, patriumque Solonem,
Et repetam ſaturæ ſordida rura caſæ.
Illa placet tellus, in qua res parua beatum
Me facit, & tenues luxuriantur opes.
Paſcitur hic, ibi paſcit ager: tepet igne maligno
Hic focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hic pretioſa fames, conturbatúrq; macellus,
Menſa ibi diuitijs rure operta ſuis.
Quattuor hic æſtate togæ pluresve terantur,
Autumnus ibi me quattuor vna tegit.
I, cole nunc regem quicquid non præſtat amicus,
Cùm præſtare tibi poſſit, Auite, locus.

De Numa. XCVII.

Dum leuis arſura ſtruitur Libitina papyro,
Dum myrrham, & caſiam flebilis vxor emit:
Iam ſcrobe, iam lecto, iam pollinctore parato,
Heredem ſcripſit me Numa, conualuit.

In Publium. XCVIII.

Addat cùm mihi Cacubum miniſter,
Iduo reſoluitur cinædo,
Quo nec ſitta cultior, nec vxor,
Nec mater tua, nec ſoror recumbit,
Vis ſpectem potius tuas lacernas,
Et cirrum vetus, Indicoſq; dentes?
Suſpectus tibi ne tamen recumbam,
Præſtat de grege ſordidaq; villa
Tonſos, horridulos, rudes puſillos
Hircoſi mihi ſitos ſubulci.
Perdet te pudor hic habere, Publi,
Mores, non potes hos, & hos miniſtros.

De figura Socratis. XCIX.

Si Romana foret hæc Socratis ora, fuiſſent
Iulius in Satyris qualia Rufus habet.

In commiſcentem veſtrus operi ſuo. C.

Quid ſtulte, noſtris verſibus tuos miſces?
Cum litigante quid tibi, mimer, libro?
Quid congregare cum leonibus vulpes,
Aquilúq; ſimiles facere nocturnas quæris?
Habeas licebit alterum pedem Lada,
Inepte, fruſtra crure ligneo curres.

De Capitolino. CI.

Elyſio redeat ſi forte remiſſus ab agro
Ille ſuo felix Cæſare Galba vetus,
Qui Capitolinum pariter, Galbamq; iocantes
Audierit, dicet, ruſtice Galba, tace.

De Phileno. CII.

Qua factus ratione ſit requiris,
Qui nunquam fuerit, pater Philenus.
Gaditanus, Auite, dicat iſtud,
Qui ſcribit nihil & tamen poeta eſt.

Ad Bilbilitanos agros. CIII.

Municipes auguſta mihi quos Bilbilis agri
Monte creat, rapidu quos Salo cingit aquis,
Ecquid læta tuas veſtri vos gloria vatis

Nam decus, & nomen, famaq; vestra sumus:
Nec sua plus debet tenui Verona Catullo,
Meq; velit dici non minus illa suum.
Quattuor accessit trigesima messibus æstas,
Vt sine me Cereri rustica liba datis:
Mœnia dum colimus dominæ pulcherrima Romæ,
Mutauere meas Itala regna comas.
Excipitis reducem placida si mente, venimus:
Aspera si geritis corda, redire licet.

Ad librum. CIIII.

I nostro comes, i libelle Flauo
Longum per mare, sed fauentis vnda,
Et cursu facili, tuisq; ventis
Hispanæ pete Tarraconis arces,
Illinc te rota tollet, & citatus
Altam Bilbilin, & tuum Salonem
Quinto forsitan essedo videbis.
Quid mandem tibi, quæris? vt sodales
Paucos, & veteres, & ante brumas
Triginta mihi, quattuorq; visos
Ipsa protinus à via salutes:
Et nostrum admoneas subinde Flauum,
Iucundos mihi, nec laboriosos
Secessus spacio paret salubri,
Qui pigrum faciant tuum parentem.
Hæc sunt, iam tumidus vocat magister,
Castigatq; moras, & aura portum
Laxauit melior. Vale libelle.
Nauem, scis, puto, non moratur vnus.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON

LIBER XI.

QVO tu, quò, liber otiose, tendis,
Cultus, sindone non quotidiana?
Nunquid Parthenium videre tentas?
Vadas, & redeas irreuolutus.
Libros non legit ille, sed libellos,
Nec Musis vacat, aut suis vacaret.
Ecquid te satis æstimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini,
Turbam non habet otiosiorem
Pompeius, vel Agenoris puella,
Vel prima dominus leuis carinæ:
Sunt illic duo, tresve, qui reuoluant
Nostrarum tineas ineptiarum:
Sed cum sponsio, fabulæq; lassæ
De Scorpo fuerint, & Incitato.

Ad Lectores. II.

Triste supercilium, duriq; seuera Catonis
Frons, & aratoris filia Fabricij,
Et personati fastus, & regula morum,
Quicquid & in tenebris non sumus, ite foras.
Clamant ecce mei, Io Saturnalia, versus,
Et licet, & sub te præside, Nerua, licet.

Ad Lectores. III.

Lectores tetrici salebrosum ediscite Sanctram:
Nil mihi vobiscum est, iste liber meus est.

De suis libellis. IV.

Non vrbana mea tantum Pimpleide gaudent
Otia nec vacuis auribus ista damus:
Sed meus in Geticis ad Martis signa pruinis
A rigido teritur Centurione liber:
Dicitur & nostros cantare Britannia versus.
Quid prodest? nescit sæculus ista meus.
At quàm victuras poteramus pangere chartas,
Quantaq; Pieria prælia flare tuba?
Cùm pia reddiderint Augustum numina terris,
Et Mæcenatem si mihi Roma daret.

Precatur Deos pro Nerua Traiano. V.

Sacra, Laresque Phrygum, quos Troia maluit heres,
Quam rapere arsuras Laomedontis opes:
Scriptus es æterno nunc primum Iuppiter auro.
Et soror, & summi filia tota patris:
Et qui purpureis iam tertia nomina fastis,
Iane, refers Neruæ, vos precor ore pio:
Hunc omnes seruate ducem, seruate senatum:
Moribus hic viuat principis, ille suis.

In laudem Neruæ Traiani. VI.

Tanta tibi est recti reuerentia, Cæsar, & æqui,
Quanta Numa fuerat, sed Numa pauper erat.
Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
Et cùm tot Cræsos viceris, esse Numam.
Si cedant veteres, ingentia nomina, patres,
Elysium liceat si vacuare nemus.
Te volet inuictus pro libertate Camillus,
Aurum Fabricius te tribuente volet:
Te duce gaudebit Brutus, tibi Sylla cruentus
Imperium tradet, cum positurus erit:
Et te priuato cum Cæsare Magnus amabit,
Donabit totas & tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis reuocatus Ditis ab vmbris,
Si Cato reddatur, Cæsarianus erit.

Ad Romam & Dindymum. VII.

Vnctis falciferi senis diebus,
Regnator quibus imperat fritillus,
Versu ludere non laborioso
Permittis, puto, pileata Roma?
Resisti, licet ergo, nec vetamur.
Pallentes procul hinc abite curæ,
Quicquid venerit obuium, loquamur
Morosa sine cogitatione.
Misce dimidios, puer, trientes,

Qua-

Quales Pythagoras dabat Neroni,
Misce, Dindyme, sed frequentiores.
Possum nil ego sobrius, bibenti
Succurrent mihi quindecim poëtæ.
Da nunc basia, sed Catulliana,
Quæ si tot fuerint, quot ille dixit,
Donabo tibi passerem Catulli.

In Paulum. VIII.

Iam certè stupido non dices, Paula, marito,
Ad mœchum quoties longius ire voles,
Cæsar in Albanum iussit me mane venire,
Cæsar Circeios, iam stropha talis abit.
Penelopæ licet esse tibi sub principe Nerua,
Sed prohibet scabies, ingeniumq; vetus.
Infelix, quid ages? ægram simulabis amicam,
Hærebit dominæ vir comes ipse suæ:
Ibit & ad fratrem tecum, matremq; patremq;,
Quas igitur fraudes ingeniosa paras?
Dicet & hictericam se forsitan altera mœcha
In Sinuessano velle sedere lacu.
Quanto tu melius, quoties placet ire fututum,
Quæ verum malis dicere, Paula, viro.

De basiis sui pueri. IX.

Lassa quod externi spirant opobalsama drauci,
Vltima Corycio quæ cadit aura croco:
Poma quod hiberna maturescentia capsa,
Arbore quod verna luxuriosus ager:
De Pallatinis domina quod serica prælis,
Succina virginea quod relegata manu:
Amphora quod nigri sed longe fracta Falerni,
Quod qui sicanias detinet hortus apes:
Quod Cosmi redolent alabastra, focique Deorum,
Quod modo diuitibus lapsa corona comis:
Singula quid dicam? non sunt satis: omnia misce,
Hoc fragrant pueri basia mane mei.
Scire cupis nomen, nil præter basia dicam:
Iuro tibi, nimium scire, Sabine, cupis.

De statua Memoris. X.

Clarus fronde Iouis, Romani fama cothurni,
Spirat Apellæa redditus arte Memor.

De Thurno. XI.

Contulit ad Satyras ingentia pectora Turnus,
Cur non ad Memoris carmina? frater erat.

Ad puerum suum. XII.

Tolle, puer, calices, tepidiq; toreumata Nili,
Et mihi secura pocula trade manu.
Trita patrum labris, & tonso pura ministro,
Antiquus mensis restituatur honor.
Te potare decet gemma, qui Mentora frangis
In scaphium mœchæ, Sardanapale, tuæ.

In Zoilum. XIII.

Ius tibi natorum vel septem, Zoile, detur,
Dum matrem nemo det tibi, nemo patrem.

Epitaphium Paridis. XIV.

Quisquis Flaminiam teris viator,
Noli nobile præterire marmor.
Vrbis deliliæ salesq; Nili,
Ars, & gratia lusus, & voluptas,
Romani decus, & dolor theatri,
Atq; omnes Veneres, Cupidinesq;,
Hoc sunt condita, quo Paris sepulchro.

De colono. XV.

Heredes, nolite breuem sepelire colonum;
Nam terra est illi quantulacunq; grauis.

De libro suo. XVI.

Sunt chartæ mihi quas Catonis vxor,
Et quas horribiles legant Sabinæ.
Hic totus volo rideat libellus,
Et sit nequior omnibus libellis:
Qui vino madeat nec erubescat
Pingui sordidus esse Cosmiano:
Ludat cum pueris, amet puellas,
Nec per circuitus loquatur illam
Ex qua nascimur omnium parentem,
Quam sanctus Numa mentulam vocabat.
Versus hos tamen esse tu memento
Saturnalicios, Apollinaris.
Mores non habet his meus libellus.

Ad Lectores. XVII.

Qui grauis es nimium, potes hinc iam, lector, abire
Quo libet, vrbanæ scripsimus ista togæ.
Nam mea Lampsacio lasciuit pagina versu,
Et Tartessiaca concrepat æra manu.
O quoties rigida pulsabis pallia vena,
Sis grauior Curio, Fabricioq; licet.
Tu quoque nequitias nostri, lususq; libelli
Vda puella leges, sis Patauina licet.
Erubuit, posuitq; meum Lucretia librum,
Sed coram Bruto: Brute, recede, leget.

Ad Sabinum. XVIII.

Non omnis nostri nocturna est pagina libri:
Inuenies & quod mane, Sabine, legas.

In Lupum. XIX.

Donasti, Lupe, rus sub vrbe nobis,
Sed rus est mihi maius in fenestra.
Rus hoc dicere, rus potes vocare?
In quo ruta facit nemus Dianæ,
Argutæ tegit ala quod cicadæ,
Quod formica die comedit vno,
Clausæ cui folium rosæ corona est,
In quo non magis inuenitur herba,
Quàm costi folium piperue crudum:
In quo nec cucumis iacere rectus,
Nec serpens habitare tuta possit.
Erucam male pascit hortus vnam,
Consumpto moritur culex salicto.
Et talpa est mihi fossor, atque arator.
Non boletus hiare, non marisca
Ridere, aut violæ patere possunt.
Fines mus populatur, & colono
Tanquam sus Colydonius timetur,
Et sublata volantis vngue Procnes
In nido seges est hirundinino:
Et cùm stet sine falce, mentulaq;,
Non est dimidio locus Priapo.
Vix implet cochleam peracta messis,
Et mustum nuce condimus picata.
Errasti, Lupe, littera sed vna,

Atreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas quasi filios Thyestæ
In partes lacerat, secatque mille.
Gustu protinus has edes in ipso,
Has prima feret, alterave cœna,
Has cœna tibi tertia reponet,
Hinc seras epidipnidas parabit.
Hinc pistor fatuas facit placentas.
Hinc & multiplices struit tabellas,
Et notas caryotidas theatris.
Hinc exit varium coco minutal,
Vt lentem positam fabamque credas:
Boletos imitatur, & botellos,
Et caudam cybii, brevesque mænas.
Hinc cellarius experitur artes,
Vt condat vario vafer sapore
In rutæ folium capellianas.
Sic implet gabatas, paropsidasque
Et leves scutulas, cavasque lances.
Hoc lautum vocat, hoc putat venustum,
Vnum ponere ferculis tot assem.

In Nestorem. XXXIII.

Nec toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus,
Nec tibi de bibula sarta palude teges.
Nec puer, aut senior, nulla est ancilla, nec infans,
Nec sera, nec clavis, nec canis, atque calix.
Tu tamen affectas, Nestor, dici atque videri
Pauper, & in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoque tibi blandiris honore:
Non est paupertas, Nestor, habere nihil.

De Prasino. XXXIV.

Sæpius ad palmam Prasinus post fata Neronis
Pervenit, & victor præmia plura refert.
I nunc, livor edax, dic te cessisse Neroni.
Vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

De Apro. XXXV.

Aedes emit Aper, sed quas nec noctua vellet
Esse suas, adeo nigra, vetusque casa est.
Vicinos illi nitidus Maro possidet hortos:
Cœnabit belle, non habitabit Aper.

Ad Fabullum. XXXVI.

Ignotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus a te
Miraris, quereris, litigasque,
Solus cœno, Fabulle, non libenter.

De Caio Proculo. XXXVII.

Caius hanc lucem gemma mihi Iulius alba
Signat, io votis redditus, ecce meis.
Desperasse iuvat, veluti iam rupta sororum
Fila, minus gaudent, qui timuere nihil.
Hypne quid exspectas piger? immortale Falernum
Funde, senem poscunt talia vota cadum.
Quincunces, & sex cyathos, bessemque bibamus,
Caius ut fiat Iulius, & Proculus.

In Zoilum. XXXVIII.

Zoile, quid tota gemmam præcingere libra
Te iuvat, & miserum perdere sardonycha?
Anulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus,
Non eadem digitis pondera conveniunt.

De mulione surdo. XXXIX.

Mulio viginti venit modo millibus, Aule:
Miraris pretium tam grande? surdus erat.

In Charidemum. XL.

Cunarum fueras motor, Charideme, mearum,
Et pueri custos, assiduusque comes.
Iam mihi nigrescunt tonsa sudaria barba,
Et queritur labris puncta puella meis.
Sed tibi non crevi, te noster vilicus horret,
Te dispensator, te domus ipsa pavet.
Ludere nec nobis, nec tu permittis amare,
Nil mihi vis, & vis cuncta licere tibi.
Corripis, observas, quereris, suspiria ducis,
Et vix a ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumpsi cultus, unxive capillos,
Exclamas, nunquam fecerat ista pater.
Et numeras nostros adstricta fronte trientes,
Tanquam de cella sit cadus ille tua.
Desine, non possum libertum ferre Catonem,
Esse virum iam me dicet amica tibi.

De Luperco. XLI.

Formosam Glyceran amat Lupercus,
Et solus tenet, imperatque solus.
Quam toto sibi mense non fututam
Cum tristis quereretur, & roganti
Causam reddere vellet Aeliano,
Respondit, Glyceræ dolere dentes.

De Amynta. XLII.

Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas,
Et gaudet fama, luxuriaque gregis,
Cedentes oneri ramos silvamque fluentem,
Vicit concussas ipse secutus opes.
Triste nemus diræ vetuit superesse rapinæ,
Damnavitque rogis noxia ligna pater.
Pingues, Lygde, suos habeat vicinus Iolas,
Te satis est nobis adnumerare pecus.

In Cæcilianum. XLIII.

Vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis
Lemmata: quid fieri, Cæciliane, potest?
Mella iubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci,
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api.

In uxorem. XLIV.

Deprensum in puero tetricis me vocibus uxor
Corripis, & culum te quoque habere refers.
Dixit idem quoties lascivo Iuno Tonanti?
Ille tamen gracili cum Ganymede iacet.
Incurvabat Hylam posito Tirynthius arcu,
Tu Megaram credis non habuisse nates?
Torquebat Phœbum Daphne fugitiva, sed illas
Oebalius flammas iussit abire puer.
Briseis multum quamvis aversa iaceret,
Aeacidæ propior levis amicus erat.
Parce tuis igitur dare mascula nomina rebus,
Teque puta cunnos, uxor, habere duos.

Ad senem orbum. XLV.

Orbus es, & locuples, & Bruto consule natus,
Esse tibi veras credis amicitias:
Sunt veræ, sed quas iuvenis, quas pauper habebas.
Qui novus est, mortem diligit ille tuam.

In Cantharum. XLVI.

Intrasti quoties inscripta limina cellæ,
Seu puer arrisit, siue puella tibi,
Contentus non es foribus, veloq; seráque,
Secretumq; iubes grandius esse tibi.
Oblinitur minima si qua est suspicio rima,
Punctaq; lasciua quæ terebrantur acu.
Nemo est tam teneri, tam sollicitiq; pudoris,
Qui vel pædicat, Canthare, vel futuit.

In Mæuium. XLVII.

Iam, nisi per somnum, non arrigis, & tibi, Mæui,
Incipit in medios meiere Verpa pedes:
Truditur & digitis pannucea mentula lassis?
Nec leuat exstinctum sollicitata caput.
Quid miseros frustra cunnos, culosq; lacessis:
Summa petas, illuc mentula viuit anus.

In Blatarram. XLVIII.

Omnia fœmineis quare dilecta cateruis
Balnea deuitat Blatarra? ne futuat.
Cur nec Pompeia lentus spatiatur in vmbra,
Nec petit Inachidos limina? ne futuat.
Cur Lacedæmonio luteum ceromate corpus
Perfundit gelida virgine? ne futuat.
Cùm sic fœminei generis contagia vitet,
Cur lingit cunnum Blatarra? ne futuat.

De Silio. XLIX.

Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
Iugera facundi qui Ciceronis habet.
Heredem, dominumq; sui tumuliq;, Larisq;,
Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

In Phyllida. L.

Nulla est hora tibi, qua non me, Phylli, furentem
Despoliés, tanta calliditate rapis.
Nunc plorat speculo fallax ancilla relicto,
Gemma vel à digito, vel cadit aure lapis.
Nunc furtiua lucri fieri bombycina possunt,
Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.
Amphora nunc petitur nigri cariosa Falerni,
Expiet vt somnos garrula saga tuos.
Nunc vt emam grandémve lupũ, mullumve bilibrem,
Indixit cœnam diues amica tibi.
Sit pudor, & tandem veri respectus, & æqui:
Nil tibi, Phylli, nego: nil mihi, Phylli, nega.

De Silio. LI.

Iam propè desertos cineres, & sancta Maronis
Nomina qui coleret, pauper, & vnus erat.
Silius Arpino tandem succurrit agello,
Silius & vatem non minus ipse tulit.

De Tito. LII.

Tanta est quæ Tito columna pendet,
Quantam Lampsacæ colunt puellæ.
Hic nullo comitante, nec molesto,
Thermis grandibus, & suis lauatur:
Anguste Titus tamen lauatur.

Ad Iulium Cerealem. LIII.

Cœnabis belle Iuli Cerealis, apud me.
Conditio est melior si tibi nulla, veni.
Octauam poteris seruare, lauabimur vnà,
Scis quàm sint Stephani balnea iuncta mihi.
Prima tibi dabitur ventri lactuca mouendo
Vtilis, & porris fila resecta suis.
Mox vetus & tenui maior cordilla lacerto,
Sed quam cum ruta frondibus oua tegant.
Altera non deerunt tenui versata fauilla,
Et Velabrensi massa recocta foco.
Et quæ Picenum senserunt frigus oliuæ.
Hæc satis in gustu: cætera nosse cupis?
Mentiar vt venias, pisces, conchylia, sumen,
Et cortis saturas, atque paludis aues.
Quæ nec Stella solet rara nisi ponere cœna,
Plus ego polliceor, nil recitabo tibi.
Ipse tuos nobis relegas licet vsque Gigantas,
Rura vel æterno proxima Virgilio.

De Claudia Rufina. LIV.

Claudia cæruleis cùm sit Rufina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet?
Quale decus formæ, Romanam credere matres
Italides possunt, Atthides esse suam.
Dij bene, quòd sancto peperit fœcunda marito,
Quot sperat generos, quotq; puella nurus.
Sic placeat superis, vt coniuge gaudeat vno,
Et semper natis gaudeat illa tribus.

In Zoilum. LV.

Vnguenta & casias, & olentem funera myrrhã,
Thuraq; de medio semicremata rogo,
Et quæ de Stygio rapuisti cinnama lecto,
Improbe de turpi, Zoile, redde sinu.
A pedibus didicere manus peccare proteruæ,
Non miror furem, qui fugitiuus eras.

Ad Vrbicum. LVI.

Hortatur fieri quod te Lupus, Vrbice, patrem,
Ne credas nihil est quod minus ille velit.
Ars est captandi, quod nolis, velle videri:
Ne facias optat, quod rogat vt facias.
Dicat prægnantem tua se Cosconia tantum,
Pallidior fiet iam pariente Lupus.
At tu consilio videaris vt vsus amici,
Sic morere, vt factum te putet esse patrem.

In Chæremonem. LVII.

Quòd nimiùm laudas, Chæremon Stoice, mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.
Et teges, atque cimex, & nudi sponda grabati,
Et breuis, atque eadem nocte dieq; toga.
O quàm magnus homo es, qui fæce rubentis aceti,
Et stipula, & nigro pane carere potes!
Leuconicis agedum tumeant tibi culcita lanis,
Constringatq; tuos purpura texta toros:
Dormiat & tecum, qui cum modo Cæcuba miscet,
Conuiuas roseo torserat ore puer:
O quàm tu cupies ter viuere Nestoris annos,
Et nihil ex vlla perdere luce voles!
Rebus in angustis facile est contemnere vitam:
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Ad Seuerum. LVIII.

Miraris, docto quod carmina mitto Seuero,

Ad cœnam quod te, docte Seuere, voco.
Iuppiter ambrosia satur est, & nectare viuit:
Nos tamen exta Ioui, cruda, merumque damus.
Omnia cùm tibi sint dono concessa Deorum,
Si quod habes non vis, ergo quid accipies?

In Telesphorum. lix

Cùm me velle vides, tentumque, Telesphore, sentis,
Magna rogas, puta me velle negare, licet?
Et nisi iuratus dixi, dabo, subtrahis illas,
Permittunt in me quæ tibi multa, nates.
Quid si me tonsor, cùm stricta nouacula supra est,
Tunc libertatem diuitiasque roget?
Promittam, nec enim rogat illo tempore tonsor,
Latro rogat: res est imperiosa timor.
Sed fuerit curua cùm tuta nouacula theca,
Frangam tonsori crura manusque simul.
At tibi nil faciam, sed lota mentula læua
Λαικάζειν cupidæ dicet auaritiæ.

De Charino. lx.

Senos Charinus omnibus digitis gerit,
Nec nocte ponit anulos,
Nec cùm lauatur: caussa quæ sit, quæritis?
Dactylothecam non habet.

De Chione, & Phlogide. lxi.

Sit Phlogis, an Chione Veneri magis apta, requiris:
Pulchrior est Chione, sed Phlogis vlcus habet.
Vlcus habet, Priami quod tendere possit alutam,
Quodque senem Pylium non sinat esse senem.
Vlcus habet, quod habere suam vult quisque puellam,
Quod sanare Criton, non quod Hygea potest.
At Chione non sentit opus, nec vocibus vllis
Adiuuat: absentem marmoreamque putes.
Exorare, Dei, si vos tam magna liceret,
Et bona velletis tam pretiosa dare:
Hoc quod habet Chione corpus, faceretis haberet
Vt Phlogis, & Chione quod Phlogis vlcus habet.

De Manneio. lxii.

Lingua maritus, mœchus ore Manneius,
Summœnianis inquinatior buccis:
Quem cùm fenestra vidit à Suburrana
Obscœna nudum lena fornicem clausit,
Mediumque mauult basiare, quàm summum:
Modo qui per omnes viscerum tubos ibat,
Et voce certa, consciaque dicebat
Puer, an puella matris esset in ventre:
Gaudete cunni, vestra namque res acta est,
Arrigere linguam non potest fututricem.
Nam, dum tumenti mersus hæret in vulua,
Et vagientes intus audit infantes,
Partem gulosam soluit indecens morbus,
Nec purus esse nunc potest, nec impurus.

De Lesbia. lxiii.

Lesbia se iurat gratis nunquam esse fututam.
Verum est: cùm futui vult, numerare solet.

In Philomusum. lxiv.

Spectas nos, Philomuse, cùm lauamur,
Et quare mihi tam mutuniati
Sint leues pueri, subinde quæris:
Dicam simpliciter tibi roganti,
Pædicant Philomuse curiosos.

In Faustum. lxv.

Nescio, tam multis quid scribas, Fauste, puellis.
Hoc scio, quòd scribit nulla puella tibi.

In Iustinum. lxvi.

Sexcenti cœnant à te, Iustine, vocati
Lucis ad officium, quæ tibi prima fuit:
Inter quos memini non vltimus esse solebam,
Nec locus hic nobis inuidiosus erat.
Postera sed festæ reddis solennia mensæ.
Sexcentis hodie, cras mihi natus eris.

In Vacerram. lxvii.

Et delator es, & calumniator,
Et fraudator es, & negotiator,
Et fellator es, & lanista: miror
Quare non habeas, Vacerra, nummos.

In Maronem. lxviii.

Nil mihi das viuus: dicis post fata daturum.
Si non es stultus, scis, Maro, quid cupiam.

Ad Mathonem. lxix.

Parua rogas magnos: sed non dant hæc quoque magni,
Vt pudeat leuius te, Matho, magna roga.

Epitaphium canis Lydiæ. lxx.

Amphitheatrales inter nutrita magistros
Venatrix, siluis aspera, blanda domi,
Lydia dicebar domino fidissima dextro,
Qui non Erigones mallet habere canem:
Nec qui Dictæa Cephalum de gente secutus
Luciferæ pariter venit ad astra Deæ.
Non me longa dies, nec inutilis abstulit ætas,
Qualia Dulichio fata fuere cani.
Fulmineo spumantis apri sum dente perempta,
Quantus erat Calydon, aut Erymanthe tuus.
Nec queror, infernas quamuis citò rapta sub vmbras:
Non potui fato nobiliore mori.

In Tuccam. lxxi.

Vendere, Tucca, potes centenis millibus emptos?
Plorantes dominos vendere, Tucca, potes?
Nec te blanditiæ, nec verba, rudesque querelæ,
Nec te dente tuo saucia colla mouent?
Ah facinus, tunica patet inguen vtrinque leuata,
Inspiciturque tua mentula facta manu.
Si te delectat numerata pecunia, vende
Argentum, mensas, myrrhina, rura, domum,
Vende senes seruos, agros & vende paternos,
Ne pueros vendas, omnia vende miser.
Luxuria est, emere hos: quis enim dubitat've, negat've?
Sed multò maior, vendere, luxuria est.

De Leda. lxxii.

Hystericam vetulo se dixerat esse marito,
Et queritur futui Leda necesse sibi.
Sed flens, atque gemens tanti negat esse salutem,
Seque refert potius proposuisse mori.
Vir rogat vt viuat, virides nec deserat annos,

Et fieri quod iam, non facit ipse sinit.
Protinus accedunt medici, medicaque recedunt,
Tollunturq; pedes ô medicina grauis.

De Nata. lxxiii.

Drauci Nata sui vocat pipinnam,
Collatus cui gallus est Priapus.

In Lygdum. lxxiv.

Venturum iuras semper mihi, Lygde, roganti,
Constituisq; horam, constituisq; locum.
Cùm frustra iacui longa prurigine tentus,
Succurrit pro te sæpe sinistra mihi.
Quid precor, ô fallax, meritis, & moribus istis,
Vmbellam luscæ, Lygde, feras dominæ.

De Bacchara. lxxv.

Curandum penem commisit Bacchara Græcus
Riuali medico, Bacchara Gallus erit.

In Cæliam. lxxvi.

Theca tectus aenea lauatur
Tecum, Cælia, seruus, vt quid, oro.
Non sit cùm citharœdus, aut choraules?
Non vis, vt puto, mentulam videre.
Quare cum populo lauaris ergo?
Omnes an tibi nos sumus spadones?
Ergo ne videaris inuidere,
Seruo, Cælia, fibulam remitte.

Ad Pætum. lxxvii.

Soluere, Pæte, decem tibi me sestertia cogis,
Perdiderat quoniam Bucco ducenta tibi.
Ne noceant, oro, mihi non mea crimina, tu qui
Bis centena potes perdere, perde decem.

In Vacerram. lxxviii.

In omnibus Vacerra quod conclauibus
Consumit horas, & die tota sedet,
Cœnaturit Vacerra non cacaturit.

Ad Victorem. lxxix.

Vtere fœmineis complexibus, vtere, Victor,
Ignotumq; sibi mentula discat opus.
Flammea texuntur sponsæ, iam virgo parata est,
Tondebit pueros iam noua nupta tuos.
Pædicare semel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima noui.
Sæpius hoc fieri nutrix, mater q; vetabunt,
Et dicent, vxor, non puer ista tibi est.
Heu quantos æstus, quantos patiere labores,
Si fuerit cunnus res peregrina tibi.
Ergo Suburranæ tironem trade magistræ:
Illa virum faciet, non bene virgo docet.

Ad Pætum. lxxx.

Ad primum decima lapidem quòd venimus hora.
Arguimur lentæ crimine pigritiæ.
Non est ista quidem, non est mea, sed tua culpa,
Misisti mulas qui mihi, Pæte, tuas.

De Baiis. lxxxi.

Littus beatæ Veneris aureum Baias,
Baias superbæ blanda dona naturæ,
Vt mille laudem, Flacce, versibus, Baias,
Laudabo dignè, non satis tamen Baias,
Sed Martialem malo, Flacce, quàm Baias.
Optare vtrumque pariter, improbi votum est.
Quod si Deorum munere hoc tibi detur,
Quid gaudiorum est Martialis & Baiæ?

De Spadone & Sene. lxxxii.

Cum sene communem vexat spado Dindymus Aeglen,
Et iaces in medio sicca puella toro.
Viribus hic operi non est, hic vtilis annis,
Ergo sine effectu prurit vterque labor.
Supplex illa rogat pro se miserisq; duobus,
Hunc iuuenem facias, hunc Citherea virum.

De Philostrato. lxxxiii.

A Sinuessanis conuiua Philostratus vndis
Conductum repetens, nocte iubente, larem,
Pænè imitatus obit seuis Elpenora fatis,
Præceps per longos dum ruit vsque gradus.
Non esset, Nymphæ, tam magna pericula passus,
Si potiùs vestras ille bibisset aquas.

Ad Sosibianum. lxxxiv.

Nemo habitat gratis, nisi diues, & orbus apud te:
Nemo domum pluris, Sosibiane locat.

Ad Antiochum tonsorem. lxxxv.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas,
Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.
Alba minus sæuis lacerantur brachia cultris,
Cùm furit ad Phrygios enthea turba modos.
Mitior implicitas Aleon secat enterocelas,
Fractaq; fabrili dedolat ossa manu.
Tondeat hic inopes Cynicos & Stoica menta,
Collaq; puluerea nudet equina iuba.
Hic miserum Scythica sub rupe Promethea radat,
Carnificem nudo pectore pascat auem.
Ad matrem fugiet Pentheus, ad Menadas Orpheus,
Antiochi tantùm barbara tela sonent.
Hæc quæcunque meo numerasti stigmata mento,
In vetuli picta qualia fronte sedent,
Non iracundis fecit grauis vnguibus vxor,
Antiochi ferrum est, & scelerata manus.
Vnus de cunctis animalibus hircus habet cor:
Barbatus viuit, ne ferat Antiochum.

In Zoilum. lxxxvi.

Sidere percussa est subito tibi, Zoile, lingua,
Dum lingis cunnum Zoile, nunc futues.

In Parthenopæum. lxxxvii.

Leniat vt fauces medicus, quas aspera vexat
Assiduè tussis, Parthenopæe, tibi,
Mella dari, nucleosq; iubet, dulcesq; placentas,
Et quicquid pueros non sinit esse truces:
At tu non cessas totis tussire diebus.
Non est hæc tussis, Parthenopæe, gula est.

Ad Charidemum. lxxxviii.

Diues eras quondam, sed tunc pædico fuisti,
Et tibi nulla diu fœmina nota fuit.
Nunc sectaris anus, ô quantùm cogit egestas!
Illa fututorem te, Charideme, facit.

De Carisiano. lxxxix.

Multis iam, Lupe, posse si diebus
Pædicare negat Carisianus.
Caussam cùm modo quærerent sodales,
Ventrem dixit habere se solutum.

Ad

Ad Pollam xc.

Iniquitas quare mittis mihi, Polla, coronas:
A te vexatas malo tenere rosas.

In Chrestillum. xci.

Carmina nulla probas, molli quæ limite currunt,
Sed quæ per salebras, altaq; saxa cadunt:
Et, tibi Mœonio quod carmine mollis habetur,
Lucilli columella hic situs Metrophanes:
Attonitusq; legis, terram frugiferai,
Accius, & quicquid Pacuviusq; vomunt:
Vis imiter veteres Chrestille, tuosq; poetas?
Dispeream, si seis mentula quid sapiat.

Epitaphium Canaces. xcii.

Æolidon Canacen tacet hoc tumulata sepulchro,
Victima cui patrio septima venit hiems.
Ah scelus, ah facinus, properas quid flere, viator?
Non licet hic vitæ de brevitate queri.
Tristitiæ est lethi genus, horrida vultus
Abstulit, & tenero sedit in ore lues.
Ipsaq; crudeles ederunt oscula morbi,
Nec data sunt nigræ tota labella rogis.
Si tam præcipites fuerant ventura volatu,
Debuerant alia fata venire via.
Sed mors voci iter properauit cludere blandæ,
Ne posset duras flectere lingua Deas.

In Zoilum. xciii.

Mentitur, qui te vitiosum Zoile dixit:
Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.

De Theodoro. xciv.

Pierios vatis Theodori flamma Penates
Absiluit: hoc Musis, hoc tibi, Phœbe, placet.
O scelus, ô magnum facinus, crimenq; Deorum,
Non arsit pariter quòd domus, & dominus.

In Verpum æmulum. xcv.

Quòd nimium lines, nostra & vbique libellis
Detrahis, ignosco, Verpe poeta, sapis.
Hoc quoque non curo, quòd tu mea carmina carpas,
Corripias, & sic, Verpe poeta, sapis.
Illud me cruciat, Solymis quòd natus in ipsis,
Pudicas puerum, Verpe poeta, meum.
Ecce negas, iuraq; mihi per templa Tonantis:
Non credo, iura, Verpe, per Anchialum.

Ad Flaccum. xcvi.

Incidis in quosdam basia fellatorum,
In folio puto te mergere, Flacce, caput.

Ad Germanum. xcvii.

Martia non Rhenus salit hic, Germane, quid obstas?
Et puerum prohibes dimittis imbre lacus?
Barbare, non debet, submoto cive ministro,
Captiuam victrix vnda leuare sitim.

In Thelesillam. xcviii.

Vna nocte quater possum, sed quattuor annis
Si possum, peream, te Thelesilla semel.

Ad Bassum. xcix.

Effugere non est, Basse, basiatores,
Instant, morantur, persequuntur, occurrunt,
Et hinc, & illinc, vsquequaque, quacunque,
Nec tristi, mentum, scrabraq; lucernæ,
Nec labra pingui delibuta cerato,
Nec conglutati guttæ prodesse nasi.
Et assiduum basiant, & algentem,
Et nuptiale basium reseruantem.
Non te cucullus asseret caput tectum,
Lesbica nec te tuta pelle, veloq;,
Nec vendicabit sella sapius clausa.
Rimas per omnes basiator intrabit.
Non Consulatus ipse, non Tribunatus,
Sanctiq; fasces, nec superba clamosi
Lictorum abiget turba basiatorem.
Sedens in alto tu licet tribunali,
Et è curuli iura gentibus reddas,
Ascendet illa basiator, atque illa
Febricitantem basiabit, & flentem,
Dabit ejurantes basium, nutantiq;,
Dabit & cacanti: remedium mali solum est,
Facias amicum, basiare quem nolis.

In Lesbiam. c.

De cathedra quoties surgo, iam sæpe notaui)
Fodicant miseram, Lesbia, te tunicæ.
Quæ cum conatæ es dextra, conata sinistra
Vellere, cum lacrymis eximus & gemitu.
Si constringantur gemina symplegade culi,
Et Minyæ intrent, Cyaneaq; nates.
Emendare tuis vitium deforme docebo,
Lesbia, nec surgas censeo, nec sedeas.

Ad Flaccum. ci.

Habere amicam nolo, Flacce, sibillem,
Cuius lacertos anuli mat cingant,
Quæ clunes nudo radat, & genu pungat,
Cui serra lumbis, cuius eminet culo:
Sed idem amicam nolo mille librarum,
Carnarius sum, pinguiarius non sum.

Ad Flaccum. cii.

Thaida tam tenuem potuisti, Flacce, videre?
Tu, puto, quod non est, Flacce, videre potes.

In Lydiam. ciii.

Non est mentitus qui te mihi dixit habere
Formosam carnem, Lydia, non faciem.
Est ita, si taceas, & si tam muta recumbas,
Quam silet in cera vultus, & in tabula.
Sed quoties loqueris, carnem quoque, Lydia, perdis,
Et sua plus nulli, quàm tibi, lingua nocet.
Audiat edilis ne te, videatq; caueto:
Portentum est, quoties cœpit imago loqui.

Ad Sophronium. civ.

Tanta tibi est animi probitas, orisq; Sophroni,
Vt miser fieri te potuisse patrem.

In vxorem. cv.

Vxor, vade foras, aut moribus vtere nostris:
Non sum ego nec Curius, nec Numa, nec Tatius.
Me iucunda iuuant strata per pocula noctes,
Tu properas pota surgere tristis aqua.
Tu tenebris gaudes, me ludere teste lucerna,
Et iuuat admissa rumpere luce latus.
Fascia te, tunicæque tegunt, obscuraq; palla,

At mihi nuda satis nulla puella patet.
Basia me capiunt blandas imitata columbas,
Tu mihi das, auiæ qualia mane soles.
Nec motu dignaris opus, nec voce iuuare,
Nec digitis, tanquam tura, merumq; pares.
Masturbabantur Phrygij post ostia serui,
Hectoreo quoties sederat vxor equo.
Et quamuis Ithaco stertente, pudica solebat
Illic Penelope semper habere manum.
Pedicare negas, dabat hoc Cornelia Graccho,
Iulia Pompeio, Portia Brute tibi.
Dulcia Dardanio nondum miscente ministro
Pocula, Iuno fuit pro Ganymede Ioui.
Si te delectat grauitas, Lucretia toto
Sis licet vsque die, Thaida nocte volo.

Ad Garricum. CVI.

Mittebas libram, quadrantem, Garrice, mittis:
Saltem semissem, Garrice, solue mihi.

Ad Albium Maximum. CVII.

Albi Maxime, si vacabit hora,
Hoc tantùm lege: namq; & occupatus,
Et non es nimium laboriosus.
Transis hos quoque quattuor, sapisti.

Ad Septicianum. CVIII.

Explicitum nobis vsque ad sua cornua librum,
Et quasi perfectum, Septiciane, refers.
Omnia legisti, credo, scio, gaudeo, verum est.
Perlegi libros sic ego quinque tuos.

Ad Lectorem. CIX.

Quamuis iam longo possis satur esse libello,
Lector, adhuc à me disticha pauca petis.
Sed Lupus vsuram, puerique diaria poscunt,
Lector, solue. taces, dissimulasq́; vale.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON
LIBER XII.

Scio me patrocinium debere contumacissimæ triennij desidiæ, quæ absoluenda non esset inter illas quoque occupationes vrbicas, quibus faciliùs consequimur, vt molesti potius quàm officiosi esse videamur, necũ in hac prouinciali solitudine, vbi nisi etiã impẽsiùs studeamus, sine solatio, & sine excusatione secessimus. Accipe ergo rationẽ: in qua hoc maximum & primũ est, quod ciuitatis aures, quibus assueueram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare. Si quid est enim in libellis meis quod placeat, dictauit auditor illam iudiciorum subtilitatem. Illud materiarũ ingenium, bibliothecas, theatra, conuentus, in quibus studere se voluptatibus non sentiunt: ad summam omnium ea quæ delicate reliquimus, quasi destituti desideramus. Accedit his municipaliũ rubigo dentium, & iudicij loco liuor, & vnus aut alter mali, in pusillo loco multi, aduersus quos difficile est habere quotidie bonũ stomachũ. Ne mireris igitur abiecta ab indignãte, quæ à gestiente fieri solebant: nequid tamẽ & aduenięti tibi ab vrbe, & exigenti negarẽ, cui non refero gratiam, si tantum ea præsto, quæ possim, imperabo mihi, cui indulgere consueuerã, & statui paucissimis diebus, vt familiarissimas mihi aures tuas exciperẽ aduẽtoria (sua.) Tu velim ista, quæ tantùm apud te nõ periclitantur, diligẽter æstimare, & excutere non graueris, &, quod tibi difficillimũ est, de nugis nostris iudices, nitore seposito, ne Romam, si ita decreueris, non Hispaniensem librum mittamus, sed Hispanum.

Ad Priscum. I.

Retia dum cessant, latratoresq́; molossi,
Et non inuento silua quiescit apro,
Otia, Prisce breui poteris donare libello:
Hora nec æstiua est, nec tibi tota perit.

Ad sua carmina. II.

Quæ modò littoreos ibatis carmina Pyrgos,
Ite sacra, iam non puluerulenta via est.

Ad librum suum. III.

Ad populos mitti qui nuper ab vrbe solebas,
Ibis tu Romam nunc peregrine liber,
Auriferi de gente Tagi, tetricią́ Salonis,
Dat patrios manes quæ mihi terra potens.
Non tamen hospes eris, nec iam potes aduena dici,
Cuius habet fratres tot domus alta Remi.
Iure tuo veneranda noui pete limina templi,
Reddita Pierio sunt vbi templa choro.
Vel, si malueris, prima gradiere Suburra:

Atria

Atria sunt illic Consulis alta mei.
Laurigeros habitat facundus Stella Penates,
Clarus Hianteæ Stella petitor aquæ.
Fons ibi Castalius vitreo torrente superbit,
Vnde nouem dominas sæpe bibisse ferunt.
Ille dabit populo, patribusque, equitique legendum,
Nec nimium siccis perleget ipse genis.
Quid titulum poscis? versus duo, tresve legantur,
Clamabunt omnes te, liber, esse meum.

Ad Priscum. IV.

Quod Flacco, Varioq; fuit, summoq; Maroni,
Mæcenas atauis regibus ortus eques:
Gentibus & populis hoc te mihi, Prisce Terenti,
Fama fuisse loquax, chartaq; dicet anus.
Tu facis ingenium, tu, si quid posse videmur,
Tu das ingenuæ munera pigritiæ.

Ad Cæsarem. V.

Longior vndecimi nobis, decimiq; libelli
Arctatus labor est, & breue rasit opus.
Plura legant vacui, quibus otia tuta dedisti:
Hæc lege tu, Cæsar, forsan & illa leges.

In commendationem Neruæ. VI.

Contigit Ausonia procerum mitissimus aulæ
Nerua, licet toto nunc Helicone frui.
Recta fides, hilaris clementia, cauta potestas
Iam redeunt, longi terga dedêre metus.
Hoc populi, gentesq; tuæ, pia Roma, precantur,
Dux tibi sit semper talis, & iste diu.
Macte animi, quem rarus habet, morúmque tuorum,
Quos Numa, quos hilaris posset habere Cato.
Largiri, præstare, breues extendere census,
Et dare quæ faciles vix tribuêre Dei.
Nunc licet, & fas est sed tu principe duro,
Temporibusq; malis, ausus es esse bonus.

De Lygia. VII.

Tota vertice quot gerit capillos,
Annos si tot habet Lygia, trima est.

In commendationem Traiani. VIII.

Terrarum Dea gentiumq; Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum,
Traiani modo læta cùm futuros
Tot per secula computaret annos,
Et fortem iuuenemq; Martiumq;
In tanto duce militem videres,
Dixit præside gloriosa tali,
Parthorum proceres, ducesq; Serum,
Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni,
Possum ostendere Cæsarem, venite.

Ad Cæsarem. IX.

Palma regit nostros, mitissime Cæsar, Iberos,
Et placido fruitur pax peregrina iugo.
Ergo agimus læti tanto pro munere grates,
Misisti mores in loca nostra tuos.

De Africano. X.

Habet Africanus millies & tamen captat,
Fortuna multis dat nimis satis nulli.

Mittit librum ad Parthenium. XI.

Parthenio dit, Musa, tuo, nostroq; salutem:
Nam quis ab Aonio largiùs amne bibit?
Cuius Pimpleo lyra clarior exit ab antro?
Quem plus Pierio de grege Phœbus amat?
Et, si fortè (sed hoc vix est sperare) vacabit,
Tradat vt ipse duci carmina nostra, roga.
Quattuor & tantùm, timidumq;, breuemq; libellum
Commendet verbis, Hunc tua Roma legit.

In Postumum. XII.

Omnia promittis, cùm tota nocte bibisti,
Mane nihil præstas, Postume, mane bibe.

Ad Auctum. XIII.

Genus, Aucte, lucri diuites habent iram:
Odisse, quàm donare, viliùs constat.

Ad Priscum. XIV.

Parciùs vtaris, moneo, rapiente veredo,
Prisce, nec in lepores tam violentus eas.
Sæpe satisfecit prædæ venator, & acri
Decidit excussus, nec rediturus, equo.
Insidias & campus habet: nec fossa, nec agger,
Nec sint saxa licèt, fallere plana solent.
Non deerunt qui tanta tibi spectacula præstent,
Inuidia fati sed leuiore cadunt.
Si te delectant animosa pericula, Thuscis,
Tutior est virtus, insidiemur apris.
Quid te fræna iuuant temeraria? sæpius illis,
Prisce, datum est equitem rumpere, quàm leporem.

Adulatorium XV.

Quicquid Parrhasia nitebat aula,
Donatum est oculis, Deisq; nostris,
Miratur Scythicas virentis auri
Flammas Iuppiter, & stupet superbus
Regis delicias, grauesq; lusus.
Hæc sunt pocula, quæ decent Tonantem,
Hæc sunt quæ Phrygium decent ministrum.
Omnes cum Ioue nunc sumus beati:
At nuper (pudet at pudet fateri.)
Omnes cum Ioue pauperes eramus.

In Labienum. XVI.

Addixti, Labiene, treis agellos,
Emisti, Labiene, treis cinædos,
Pædicas, Labiene, treis agellos

In Lentinum. XVII.

Quare tam multis à te, Lentine, diebus
Non abeat febris, quæris, & vsque gemis.
Gestatur tecum sella, pariterq; lauatur,
Cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum.
Ebria Setino sit sæpe, & sæpe Falerno,
Nec nisi post niueam Cæcuba potat aquam.
Circunsi sa rosis, & nigra recumbis amomo,
Dormis & in pluma, purpureoq; toro.
Cùm sic tam pulchrè, tam belle viuat apud te,
Ad Damnam potiùs vis tua febris eat.

Ad Iuuenalem. XVIII.

Dum tu forsitan inquietus erras
Clamosa, Iuuenalis, in Suburra,
Aut collem dominæ teris Dianæ:
Dum per limina te potentiorum
Sudatrix toga ventilat, vagumq;

Maior Celius, & minor fatigent
Me multos repetita post Decembres
Accepit mea, rusticumq; fecit
Auro Bilbilis, & superba ferro.
Hic pigri colimus labore dulci
Bothrodum, Plateamq;. Celtiberis
Hæc sunt nomina crassiora terris.
Ingenti fruor, improboq; somno,
Quem nec tertia sæpe rumpit hora:
Et totum mihi nunc repono, quidquid
Ter denos vigilaueram per annos.
Ignota est toga, sed datur petenti
Rupta proxima vestis e cathedra:
Surgentem focus excipit superba
Vicini strue culeus iliceti,
Multa quem villica coronat olla.
Venator sequitur, sed ille, quem tu
Secreta cupias habere silua.
Dispensat pueris, rogatq; longos
Leuis ponere villicus capillos.
Sic me viuere, sic iuuat perire.

De Aemilio. XIX.

In thermis sumit lactucas, oua, lacertum,
Et cœnare foris se negat Aemilius.

Ad Fabullum. XX.

Quare non habeat, Fabulle, quæris
Vxorem Themison, habet sororem.

Ad Marcellam. XXI.

Municipem rigidi quis te, Marcella, Salonis,
Et genitam nostris quis putet esse locis?
Tam rarum, tam dulce sapis, Pallatia dicent,
Audierint si te vel semel, esse suam.
Nulla nec in media certabit nata Suburra,
Nec Capitolini collis alumna tibi.
Nec citò ridebit peregrini gloria partus,
Romanam deceat quam magis esse nurum.
Tu desiderium dominæ mihi mitius vrbis
Esse iubes, Romam tu mihi sola facis.

De Philænide. XXII.

Quàm sit lusca Philænis indecenter,
Vis dicam breuiter tibi, Fabulle?
Esset cæca decentior Philænis.

In Læliam. XXIII.

Dentibus, atque comis, nec te pudet, vteris emptis:
Quid facies oculo Lælia? non emitur.

Ad Iuuencum de Couino curru. XXIV.

O iucunda, Couine, solitudo,
Carruca magis, essedoq; gratum
Facundi mihi munus Heliani.
Hic mecum licet hic, Iuuence, quicquid
In buccam tibi venerit, loquaris.
Non vector Libyci niger caballi,
Succinctus neque cursor antecedit.
Nusquam est mulio, mannuli tacebunt.
O si conscius esset hic Auitus,
Aurem non ego tertiam timerem:
Totus quàm bene sic dies abiret!

In Thelesinum. XXV.

Cùm rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis.
Idem si pro me spondet agellus, habes.
Quod mihi non credis veteri, Thelesine, sodali,
Credis colliculis, arboribusq; meis.
Ecce reum Carus te detulit, adsit agellus:
Exsilij comitem quæris, agellus eat.

In auarum amicum. XXVI.

Sexaginta teras cùm limina mane senator,
Esse tibi videor desidiosus eques:
Quod non à prima discurram luce per vrbem,
Et referam lassus basia mille domum.
Sed tu purpureis vt des noua nomina fastis,
Aut Numidum gentes, Cappadocumve petas.
At mihi, quem cogis medios abrumpere somnos,
Et matutinum ferre, patiq; lutum,
Quid petitur? rupta cum pes vagus exit aluta,
Et subitus crassæ decidit imber aquæ:
Nec venit ablatis clamator verna lacernis,
Accedit gelidam seruus ad auriculam:
Et rogat, vt cœnes secum Lætorius inquit:
Viginti nummis non ego malo famem?
Quod sit cœna mihi, tibi sit prouincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem.

In Seniam. XXVII.

A latronibus esse te fututam
Dicis, Senia, sed negant latrones.

In Cinnam. XXVIII.

Poto ego sextantes, tu potas, Cinna, deunces,
Et quereris, quòd non Cinna, bibamus idem.

De Hermogene fure. XXIX.

Hermogenes tantus mapparum, Pontice, fur est,
Quantus nummorum vix puto Massa fuit.
Tu licet obserues dextram, teneasq; sinistram,
Inueniet mappam qua ratione trahat.
Ceruinus gelidum sorbet sic halitus anguem,
Casuras alte sic rapit Iris aquas.
Nuper cum Myrino peteretur missio læso,
Subduxit mappas quattuor Hermogenes.
Cretatam Prætor cùm vellet mittere mappam,
Prætori mappam surripit Hermogenes.
Attulerat mappam nemo, dum furta timentur,
Mantile è mensa surripit Hermogenes.
Hoc quoque si deerit, medios distringere lectos,
Mensarumq; pedes non timet Hermogenes.
Quamuis non modico caleant spectacula Sole,
Vela reducuntur, cùm venit Hermogenes.
Festinant trepidi substringere carbasa nautæ,
Ad portum quoties paruit Hermogenes.
Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba,
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.
Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit vnquam,
A cœna semper retulit Hermogenes.

Ad Aprum. XXX.

Siccus, sobrius est Aper, quid ad me?
Seruum sic ego laudo, non amicum.

De hos Marcellæ vxoris. XXXI.

Hoc nemus, hi fontes, hæc textilis vmbra supini
Palmitis, hoc riguæ ductile flumen aquæ:

Prataq;

Prataq; nec bifero cessura rosaria Pæsto,
Quodq; viret Iani mense,nec alget olus:
Quæq; natat clusis anguilla domestica lymphis,
Quæq; gerit similes candida turris aues:
Munera sunt domino post septima lustra reuerso.
Has Marcella domos paruaq; regna dedit.
Si mihi Nausicaa patrios concederet hortos,
Alcinoo possem dicere,malo meos.

In Vacerram. XXXII.

O Iuliarum dedecus Kalendarum,
Vidi,Vacerra,sarcinas tuas,vidi,
Quas non retentas pensione pro bima
Portabat vxor rufa crinibus septem,
Et cum sorore cana mater ingenti:
Furias putaui nocte Ditis emersas.
Has tu priores,frigore,& fame siccus,
Et non recenti pallidus magis buxo,
Irus tuorum temporum sequebaris.
Migrare cliuum crederes Aricinum.
Ibat tripes grabatus,& bipes mensa,
Et cum lucerna,corneoq; cratere
Matella curto rupta latere meiebat.
Focum ferentis suberat amphora ceruix:
Fuisse gerres,aut inutiles mænas,
Odor impudicus vrcei fatebatur,
Qualem marina misit aura piscinæ.
Nec quadra deerat casei Tolosatis,
Quadrima nigri nec corona pulei,
Caluæq; restes allioq; cepisq;,
Nec plena turpi matris olla resina,
Summœnianæ qua pilantur vxores.
Quid quæris ædes,villicosq; derides?
Habitare gratis,ô Vacerra,cum possis.
Hac sarcinarum pompa conuenit ponti.

De Labieno. XXXIII.

Vt pueros emeret Labienus,vendidit hortos:
Nil nisi ficetum nunc Labienus habet.

Ad Iulium. XXXIV.

Triginta mihi quattuorq; messes
Tecum si memini,fuere,Iuli,
Quarum dulcia mixta sunt amaris:
Sed iucunda tamen fuere plura,
Et,si calculus omnis huc,& illuc
Diuersus,bicolorq; digeratur,
Vincet candida turba nigriorem.
Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cauere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem:
Gaudebis minus,& minus dolebis.

Ad Callistratum. XXXV.

Tanquam simpliciter mecum,Callistrate,viuas,
Dicere præcisum te mihi sæpe soles.
Non es tam simplex quàm vis,Callistrate,credi:
Nam quisquis narrat talia,plura tacet.

In Labullum. XXXVI.

Libras quattuor,aut duas amico,
Argentumq; togam,breuemq; lanam,
Interdum aureolos manu crepantes
Possunt ducere qui duas Kalendas,
Quod nemo,nisi tu,Labulle,donas,
Non es,crede mihi,bonus:quid ergo?
Vt verum loquar,optimus malorum.
Pisones,Senecasq;,Memmiosq;,
Et Crispos mihi redde,sed priores:
Fies protinus vltimus bonorum.
Vis cursu,pedibusq; gloriari?
Tigrim vince,leuemq; Passerinum.
Nulla est gloria præterire asellos.

In nasutum. XXXVII.

Nasutus nimiùm cupis videri:
Nasutum volo,nolo polyposum.

Ad Candidum. XXXVIII.

Hunc,qui fœmineus noctesq; diesq; cathedris
Incedit tota notus in vrbe nimis,
Crine nitens,niger vnguento,perlucidus ostro,
Ore tener,latus pectore,crure glaber:
Vxori qui sæpe tuæ comes improbus hæret,
Non est quod timeas,Candide,non futuit.

In Sabellum. XXXIX.

Odi te,quia bellus es,Sabelle,
Res est putida bellus,& Sabellus,
Bellum denique malo,quàm Sabellum.
Tabescas vtinam,Sabelle,belle.

In Pontilianum. XL.

Mentiris,credo:recitas mala carmina,laudo:
Cantas,canto:bibis,Pontiliane,bibo.
Pedis,dissimulo:gemma vis ludere,vincor:
Res vna est sine me,quam facis,& taceo.
Nil tamen omnino præstas mihi:mortuus,inquis,
Accipiam bene te:nil volo,sed morere.

In Tuccam. XLI.

Non est,Tucca,satis,quòd es gulosus,
Et dici cupis,& cupis videri.

De Callistrato,& Afro. XLII.

Barbatus rigido nupsit Callistratus Afro
Hac,qua lege viro nubere virgo solet.
Præluxere faces,velarunt flammea vultus,
Nec tua defuerunt verba,Thalasse,tibi.
Dos etiam dicta est.nondum tibi,Roma,videtur
Hoc satis?exspectas nunquid & vt pariat?

In Sabellum. XLIII.

Facundos mihi de libidinosis
Legisti nimium,Sabelle,versus,
Quales me Didymi sciunt puellæ,
Nec molles Elephantidos libelli.
Sunt illic Veneris nouæ figuræ,
Quales perditus audiat fututor:
Præstent,& taceant quid exoleti,
Quo symplegmate quinque copulentur,
Qua plures teneantur a catena,
Exstinctam liceat quid ad lucernam.
Tanti non erat esse te disertum.

Ad M.Vnicum. XLIV.

Vnice,cognato iunctum mihi sanguine nomen,
Quiq; geris studijs corda propinqua meis:
Carmina cùm facias soli cedentia fratri,
Pectore non minor es,sed pietate prior.
Lesbia cùm tenero te posset amare Catullo,
Te post Nasonem blanda Corinna sequi:

Nec deerant Zephyri, si te dare vela iuuaret,
Sed tu litus amas: hoc quoque fratris habes.

Ad Phœbum. XLV.

Hœdina tibi pelle contegenti
Nuda tempora, verticemq; caluæ,
Festiue tibi, Phœbe, dixit ille,
Qui dixit caput esse calceatum.

Ad Classicum. XLVI.

Vendunt Carmina Gallus, & Lupercus:
Sanos, Classice, nunc nega poetas.

In habentem varios mores. XLVII.

Difficilis, facilis, iucundus, acerbus es idem:
Nec tecum possum viuere, nec sine te.

In lautum inuitatorem. XLVIII.

Boletos, & aprum si tanquam vilia ponis,
Et non esse putas hæc mea vota, volo.
Si fortunatum fieri me credis, & hæres
Vis scribi, propter quinque Lucrina, vale.
Lauta tamen cœna est, fateor, lautissima, sed cras
Nil erit, immo hodie, protinus immo nihil,
Quod sciat infelix damnatæ spongia virgæ,
Vel quicunque canis, iunctaq; testa viæ.
Mullorum, leporumque, & suminis exitus hic est,
Sulfureusq; color, carnificesq; pedes.
Non Albana mihi sit comessatio tanti,
Nec Capitolinæ pontificumq; dapes.
Imputet ipse Deus nectar mihi, fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.
Conuiuas alios cœnarum quære magister,
Quos capiant mensæ regna superba tuæ:
Me meus ad subitas inuitet amicus ofellas,
Hæc mihi, quam possum reddere, cœna placet.

Ad pædagogum. XLIX.

Crinitæ Line pædagoge turbæ,
Rerum quem dominum vocat suarum,
Et credit cui Postumilla diues
Gemmas, aurea, vina, concubinas,
Sic te perpetua fide probatum
Nulli non tua præferat patrona:
Succurras misero precor furori,
Et serues aliquando negligenter
Illos, qui male cor meum perurunt:
Quos & noctibus & diebus opto
In nostro cupidus sinu videre,
Formosos, niueos, pares, gemellos,
Grandes non pueros, sed uniones.

In habentem amœnas ædes. L.

Daphnonas, platanos, ac aerias cyparissos,
Et non vnius balnea solus habes.
Et tua centenis stat porticus alta columnis,
Calcatusq; tuo sub pede lucet onyx.
Puluereumque fugax hippodromon vngula plaudit,
Et pereuntis aquæ fluctus vbiq; sonat.
Atria longa patent, sed nec cœnantibus vsquam,
Nec somno locus est: quam bene non habitas!

De Fabullo. LI.

Iam sæpe nostrum decipi Fabullum, quid
Miraris, Aule? semper bonus homo tyro est.

Ad Semproniam. LII.

Tempora Pieria solitus redimire corona,
Nec minus attonitis vox celebrata reis,
Hic situs est, hic ille tuus, Sempronia, Rufus,
Cuius & ipsa tui flagrat amore cinis.
Dulcis in Elysio narratur fabula campo,
Et stupet ad raptus Tyndaris ipsa tuos.
Tu melior, quæ deserto raptore redisti:
Illa virum voluit nec repetita sequi.
Ridet, & Iliacos audit Menelaus amores,
Absoluit Phrygium vestra rapina Parim.
Accipient olim cum te loca læta piorum,
Non erit in Stygia notior vmbra domo.
Non aliena videt, sed amat Proserpina raptas:
Iste tibi dominam conciliabit amor.

In Paternum. LIII.

Nummi cùm tibi sint opesq; tantæ,
Quantas ciuis habet, Paterne, rarus,
Largiris nihil, incubasq; gazæ,
Vt magnus draco, quem canunt poëtæ
Custodem Scythici fuisse luci.
Sed caussa, vt memorant, & ipse iactas,
Diræ filius est rapacitatis.
Et quid tu fatuos rudesq; quæris,
Illudas quibus, auferasq; mentem?
Huic semper vitio pater fuisti.

In Zoilum. LIV.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus:
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Ad puellas. LV.

Gratis qui dare vos iubet puellæ,
Insulsissimus, improbissimusq; est.
Gratis ne date, basiate gratis.
Hoc Ægle negat, hoc auara vendit,
Sed vendit: bene basiare quantum est?
Hoc vendit quoque, nec leui rapina:
Aut libram petit illa Cosmiani,
Aut binos quater à noua moneta,
Ne sint basia muta, nec maligna,
Nec clusis aditum neget labellis.
Humane facit hoc tamen, sed vnum est,
Gratis quæ dare basium recusat,
Gratis lingere nec recusat Ægle.

In Polycarmum. LVI.

Ægrotas vno decies, aut sæpius anno,
Nec tibi, sed nobis hoc, Polycarme, nocet.
Nam quoties surgis, soteria poscis amicos,
Sit pudor, ægrota iam, Polycarme, semel.

Ad Sparsum. LVII.

Cur sæpe sicci parua rura Nomenti,
Laremq; villæ sordidum petam quæris.
Nec cogitandi, Sparse, nec quiescendi
In vrbe locus est pauperi, negant vitam
Ludimagistri mane, nocte pistores,
Aerariorum marculi die toto.
Hinc otiosus sordidam quatit mensam
Neroniana nummularius massa.
Illinc paludis malleator Hispanæ
Tritum nitenti fuste verberat saxum.
Nec turba cessat entheata Bellonæ,

Nec

Nec fasciato naufragus loquax trunco,
A matre doctus nec rogare Iudæus,
Nec sulfuratæ lippus institor mercis.
Numerare pigri damna qui potest somni,
Dicet quot æra verberent manus vrbis.
Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo.
Tu Sparse, nescis ista, nec potes scire,
Petuianis delicatus in regnis:
Cui plana summos despicit domus montes,
Et rus in vrbe est, vinitorq; Romanus,
Nec in Falerno monte maior autumnus,
Intraq; limen clausus essedo cursus,
Et in profundo somnus & quies nullis
Offensa linguis, nec dies nisi admissus.
Nos transeuntis risus, exitat turba,
Et ad cubile est Roma, tædio fessis
Dormire quoties liouit, imus ad villam.

Ad Alaudam. LVIII.

Ancillariolum tua te vocat vxor, & ipsa
Lectitar ola est, estis, Alauda, pares.

De importunis basiatoribus. LIX.

Tantum dat tibi Roma basiorum,
Post annos modò quindecim reuerso,
Quantum Lesbia non dedit Catullo,
Te vicinia tota, te pilosus
Hircoso premit osculo colonus:
Hinc instat tibi textor, inde fullo,
Hinc sutor modò pelle basiata.
Hinc menti dominus pediculosi,
Hinc defoeculus, & inde lippus,
Fellatorq;, recensq; cunnilingus.
Iam tanti tibi non fuit redire.

Ad suum natalem. LX.

Martis alunc dies, roseam quo lampada primum,
Magnaq; siderei vidimus ora dei:
Sic te rure coli, viridesq; pigebit ad aras,
Qui fueras Latia cultus in vrbe mihi
Da veniam seruire tuis quod nolo Kalendis:
Et qua sum genitus, viuere luce volo.

De Sabello. LXI.

Natali pallere suo ne calda Sabello
Desit, & vt liquidum potet Alauda merum,
Turbida sollicito transmittere Cacuba sacco,
Atque inter mensas ire, redire suas,
Excipere hos illos, & tota surgere cena
Marmora calcantem frigidiora gelu.
Quæ ratio est, hæc sponte tua perferre, patiq;
Quæ te si iubeat rex, dominusq; neges.

De Ligurra. LXII.

Versus, & breue, viuidumq; carmen
In te ne faciam times Ligurra,
Et dignus cupis hoc metu videri.
Sed frustra metuis, cupisq; frustra.
In tauros Lybici ruunt Leones,
Non sunt papilionibus molesti.
Quæras censeo, si legi laboras,
Nigri fornicis ebrium poetam,
Qui carbone rudi putriq; creta
Scribis carmina quæ legunt cacantes.
Frons hæc stigmate non meo notanda est.

Ad Saturnum. LXIII.

Antiqui rex magne poli, mundiq; prioris,
Sub quo pigra quies, nec labor vllus erat.
Nec regale nimis fulmen, nec fulmine digna,
Scissa nec ad Manes, sed sua diues humus:
Latus ad hæc, facilesq; veni, sollennia Prisci
Gaudia, cum sacris te decet esse tuis:
Tu reducem patriæ sexta pater optime, bruma
Pacifici Latia reddis ab vrbe Numa.
Cernis, vt Ausonio similis tibi pompa macello
Pendeat, & quantus luxurietur honos?
Quàm non parca manus, largaq; numismata mensæ,
Quæ Saturne tibi pernumerentur opes?
Vt sit bis pretium meritis, & gratia maior,
Et pater, & frugi, sic tua sacra colit:
At tu sancte tuo sic semper amere Decembri:
Hos illi iubeas sæpe redire dies.

Ad Cordubam. LXIV.

Vncto, Corduba, lætior Venafro,
Histra nec minùs absoluta testa,
Albi quæ superas oues Galesi,
Nullo murice, nec cruore mendax,
Sed tinctis gregibus colore viuo,
Dic vestro, rogo, sit pudor poetæ,
Ne gratis recitet meos libellos.
Ferrem, si faceret bonus poeta,
Cui possem dare mutuos honores,
Corrumpit sine talione calebs.
Cæcus perdere non potest, quod aufert.
Nil est deterius latrone nudo,
Nil securius est malo poeta.

De Cinna. LXV.

Vincentem roseos, facieq;, comaq; ministros
Cinna cocum fecit: Cinna gulosus homo est.

De Phyllide. LXVI.

Formosa Phyllis nocte cum mihi tota
Se præstitisset omnibus modis largam,
Et cogitarem mane quod darem munus,
Vtrumne Cosmi, Nicerotis an libram,
An Baticarum pondus ære lanarum,
An de moneta Cæsaris decem flauos,
Amplexa collum basioq; tam longo
Blandita, quam sunt nuptiæ columbarum,
Rogare cœpit Phyllis amphoram vini.

Ad Amœnum. LXVII.

Bis quinquagenis domus est tibi millibus empta,
Vendere quam summa vel breuiore cupis.
Arte sed emptorem vafra corrumpis, Amœne,
Et casa diuitijs ambitiosa latet.
Gemmantes prima fulgeni vestitudine lecti,
Et Maurusiaci pondera rara citri.
Argentum, atque aurum non simplex Delphica portat.
Stant pueri dominos quos precer esse meos.
Deinde ducenta sonas, & ais non esse minoris:
Instructam vili vendis, Amœne, domum.

De Idibus Martinis. LXVIII.

Mater Mercurium creastis Idus,
Augustis redit Idibus Diana,

Crinibus vt totum fronte leuet ebur.

In Fabullum. LXXXVII.

Pediconibus os olere dicis:
Hoc si sic, vt ais, Fabulle, verum est,
Quid tu credis olere cunnilingis?

In non arrigentem. LXXXVIII.

Triginta tibi sunt pueri, totidemq; puellæ,
Vna est, nec surgit mentula: quid facies?

De Cotta. LXXXIX.

Bis Cotta soleas perdidisse se questus,
Dum negligentem ducit ad pedes vernam,
Qui solus inopi præstat & facit turbam,
Excogitauit homo sagax & astutus,
Ne facere posset tale sæpius damnum,
Excalceatus ire cœpit ad cœnam.

De Tongiliano. XC.

Tongilianus habet nasum, scio, non nego: sed iam
Nil præter nasum Tongilianus habet.

Ad Charinum. XCI.

Quod lana caput alligas Charine,
Non aures tibi sed dolent capilli.

De Marone. XCII.

Pro sene sed claro votum Maro fecit amico,
Cui grauis, & feruens hemitritæus erat.
Si Stygias æger non esset missus ad vndas,
Vt caderet magno victima grata Ioui.
Cœperunt certam medici spondere salutem:
Ne votum soluat, nunc Maro vota facit.

In Magullam. XCIII.

Communis tibi cum viro, Magulla,
Cum sit lectulus, & sit exoletus,
Quare, dic mihi, non sit & minister?
Suspiras: ratio est, times lagenam.

Ad Priscum. XCIV.

Sæpe rogare soles qualis sim Prisce futurus,
Si fiam locuples, simq; repente potens.
Quenquam posse putas mores narrare futuros?
Dic mihi, si fias tu leo, qualis eris?

De Fabulla. XCV.

Qua mœchum ratione basiaret
Coram coniuge repperit Fabulla.
Paruum basiat vsque morionem:
Hunc multis rapit osculis madentem
Mœchus protinus & suis repletum
Ridenti dominæ statim remittit.
Quanto morio maior est maritus!

In Tuccam. XCVI.

Scribebamus epos, cœpisti scribere: cessi,
Æmula ne starent carmina nostra tuis.
Trastulit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos,
Aptasti longum tu quoque syrma tibi.
Fila lyræ moui doctis exculta Camenis,
Plectra rapis nobis ambitiose noua.
Audemus Satyras. Lucilius esse laboras.
Ludo leuis elegos: tu quoque ludis idem.
Quid minus esse potest? epigrammata fingere cœpi,
Hinc etiam petitur iam mea fama tibi.
Elige quid nolis: quis enim pudor, omnia velle?
Et si quid non vis, Tucca, relinque mihi.

Ad Rufum. XCVII.

Musæi pathicissimos libellos,
Qui certant Sybariticis libellis,
Et tinctas sale pruriente chartas,
Instanti lege, Rufe: sed puella
Sit tecum tua, ne Thalassionem
Indicas manibus libidinosis,
Et fias sine fœmina maritus.

In zelotypam. XCVIII.

Cum tibi nota tui sit vita, fidesq; mariti,
Nec premat vlla tuos sollicitetq; toros:
Quid quasi pellicibus torqueris inepta ministris,
In quibus & breuis est, & fugitiua Venus?
Plus tibi quam domino pueros præstare probabo:
Hi faciunt, vt sis fœmina sola viro.
Hi dant, quod non vis vxor dare. do tamen, inquis,
Ne vagus à thalamis coniugis erret amor.
Non eadem res est: Chiam volo, nolo Mariscam:
Ne dubites quæ sit Chia, Marisca tua est.
Scire suos fines matrona, & fœmina debet:
Cede sua pueris, vtere parte tua.

In Bassum. XCIX.

Vxor cùm tibi sit puella, qualem
Votis vix petat improbus maritus,
Diues, nobilis, erudita, casta,
Rumpis, Basse, latus, sed in comatis,
Vxoris tibi dote quos parasti.
Et sic ad dominam reuersa languet
Multis mentula millibus redempta:
Sed nec vocibus excitata blandis,
Molli pollice nec rogata surgit.
Sit tandem pudor, aut eamus in ius.
Non est hæc tua, Basse: vendidisti.

Ad Bætim. C.

Bætis, oliuifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellera tingis aquis,
Quem Bromius, quem Pallas amat, cui rector aquarum
Albula nauigerum per freta pandit iter.
Ominibus lætis nostras Instantius oras
Intret, & hic populis, vt prior annus, eat.
Non ignorat, onus quod sit succedere Macro.
Qui sua metitur pondera, ferre potest.

In effrontem. CI.

Os atavi, patris nasum, duc lumina patris,
Et matris gestus dicere habere tuæ.
Cum referas priscos, nullamq; in corpore partem
Mentitus, frontem, dic mihi, cuius habes?

Ad Mattum. CII.

Qui negat esse domi te, tunc cum limina pulsas,
Quid dicat, nescis? dormio, Matte, tibi.

Ad Milonem. CIII.

Tura, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas,
Vendere, Milo, soles, cum quibus emptor abit.
Coniugis vtilior merx est, quæ vendita sæpe
Vendentem nunquam deserit, aut minuit.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON LIBER,

Cui Xenia inditum nomen.

I.

NE toga cordylis, & penula desit oliuis,
Aut inopē metuat sordida blatta famem.
Perdite Niliacas, Musæ, mea dãna papyros:
Postulat, ecce, nouos ebria bruma sales.
Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.
Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus:
Alea nec damnum, nec facit ista lucrum.

In detractorem. II.

Nasutus sis vsque licet, sis denique nasus,
Quantùm noluerit ferre rogatus Atlas:
Et possis ipsum tu deridere Latinum,
Non potes in nugas dicere plura meas,
Ipse ego quàm dixi: quid dentem dente iuuabit
Rodere? carne opus est, si satur esse velis.
Ne perdas operam, qui se mirantur in illos
Virus habe: nos hæc nouimus esse nihil.
Non tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,
Nec matutina si mihi fronte venis.

Ad Lectorem. III.

Omnis in hoc gracili xeniorum turba libello
Constabit nummis quattuor empta tibi.
Quattuor est nimium: poterit constare duobus,
Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.
Hæc licet hospitibus pro munere disticha mittas,
Si tibi tam rarus, quàm mihi, nummus erit.
Addita per titulos sua nomina rebus habebis:
Prætereas, si quid non facit ad stomachum.

Tus. IV.

Serus vt ætherea Germanicus imperet aula,
Vtq; diu terris, da pia tura Ioui.

Piper. V.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cùm tibi fortè datur, si sapis, adde piper.

Alica. VI.

Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere diues.
Si tibi noluerit mittere diues, eme.

Conchis fabæ. VII.

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,
Lautorum cœnis sæpe negare potes.

Far. VIII.

Imbue plebeias Clusinis pultibus ollas,
Vt satur in vacuis dulcia musta bibas.

Lens. IX.

Accipe Niliacam, Pelusia munera, lentem:
Vilior est alica, carior illa faba.

Simila ex tritico. X.

Nec poteris similæ dotes numerare, nec vsus,
Pistori totiens cùm sit & apta coco.

Hordeum. XI.

Mulio quod non det taciturus accipe mulis:
Hæc ego cauponi, non tibi, dona dedi.

Frumentum triticeum.

Tercentum Libyci modios de messe coloni
Sume, suburbanus ne moriatur ager.

Betæ. XII.

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia, betæ,
O quàm sæpe petet vina, piperq; cocus!

Lactuca. XIII.

Claudere quæ cœnas lactuca solebat auorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

Ligna acapna. XIV.

Si vicina tibi Nomento rura coluntur,
Ad villam moneo, rustice, ligna feras.

Rapa. XV.

Hæc tibi, brumali gaudentia frigore, rapa
Quæ damus in cælo Romulus esse solet.

Cauliculi. XVI.

Ne tibi pallentes moueant fastidia caules,
Nitrata viridis brassica fiat aqua.

Porri sectiui. XVII.

Fila Tarentini grauiter redolentia porri
Edisti quoties, oscula clausa dato.

Porri capitati. XVIII.

Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros,
In niueo virides stipite cerne comas.

Napi. XIX.

Hos Amiternus ager felicibus educat hortis,
Nursinas poteris parcius esse pilas.

Asparagi. XX.

Mollis in æquorea quæ creuit spina Rauenna,
Non erit incultis gratior asparagis.

Vua duracina. XXI.

Non habilis cyathis, & inutilis vua Lyæo,
Sed non potanti me tibi nectar ero.

Chia ficus. XXII.

Chia seni similis Baccho, quam Setia misit,
Ipsa merum secum portat, & ipsa salem.

Cydonia. XXIII.

Si tibi Cecropio saturata Cydonia melle
Ponentur, dicas hæc melimela licet.

Nuces pineæ. XXIV.

Poma sumus Cybeles: procul hinc discede, viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

Sorba. XXV.

Sorba sumus, molles nimium durantia ventres:
Aptius hæc puero, quàm tibi, poma dabis.

Sparthalion caryotarum. XXVI.

Aurea porrigitur Iani caryota Kalendis,
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Cotta-

Coctana. xxvii.

Hac tibi quæ torta venerunt condita monta,
Si maiora forent coctana ficus erat.

Pruna Damascena. xxviii.

Pruna, peregrinæ carie rugosa senectæ,
Sume, solent duri soluere ventris onus.

Caseus Lunensis. xxix.

Caseus Etruscæ signatus imagine Lunæ
Præstabit pueris prandia mille tuis.

Caseus Vestinus. xxx.

Si sine carne voles tentacula sumere frugi,
Hæc tibi Vestino de grege massa venit.

Caseus Velabrensis. xxxi.

Non quencunq; focum, nec fumum caseus omnē,
Sed Velabrensem qui bibit, ipse sapit.

Case. Trebulani. xxxii.

Trebula nos genuit, commendat gratia duplex,
Siue leui flamma, siue domi aura qua.

Bulbi. xxxiii.

Cùm sit anus coiunx, & sint tibi mortua mēbra,
Nil aliud, bulbis quam [illegible] esse potes.

Lucanicæ. xxxiiii.

Filia Picenæ venio Lucanica porcæ,
Pultibus hinc niueis grata corona datur.

Oliuæ. xxxv.

Hæc quæ Picenis venit subducta trapetis,
Inchoat, atque eadem finit oliua dapes.

Mala Citrea. xxxvi.

Aut Corcyræi sunt hæc de frondibus horti,
Aut hæc Massyli poma draconis erant.

Colostrum. xxxvii.

Surripuit pastor quæ nondum stantibus hœdis,
De primo matrum lacte colostra damus.

Hœdi. xxxviii.

Lasciuum pecus, & viridi non vtile Baccho,
Dat pœnas: nocuit iam tener ille Deo.

Oua. xxxix.

Candida si croceos circumfluit vnda vitellos,
Hesperius scombri temperet oua liquor.

Porcellus lacteus. xl.

Lacte mero postum pigræ mihi matris alumnum
Ponat, & Aetolo de sue diues edat.

Apyrina & tuberes. xli.

Non tibi de Libycis tuberes & apyrina ramis,
De Nomentanis sed damus arboribus.

Idem. xlii.

Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes, quid tibi cum Libycis?

Sumen. xliii.

Esse putes nondum sumen sic vbere largo
Effluit, & viuo lacte papilla tumet.

Pelli gallinacei. xliv.

Si Libycæ nobis volucres, & Phasides essent,
Acciperes: at nunc accipe cortis aues.

Persica nux. xlv.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in [illegible] Persica cara sumus.

Panes Picentini. xlvi.

Picentina Ceres niueo sic nectare crescit,
Vt leuis accepta spongia turget aqua.

Boleti. xlvii.

Argentum, atque aurum facile est, lanamq;, togamque.
Mittere: boletos mittere, difficile est.

Ficedula. xlviii.

Cùm me sicut alat, cùm pascar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Tubera. xlix.

Rumpimus altricem tenero de vertice terram
Tubera, boletis poma secunda sumus.

Turdorum corona. l.

Texta rosis fortasse tibi, vel diuite nardo,
At mihi de turdis facta corona placet.

Anas. li.

Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum,
Et ceruice sapit, cætera reddo coco.

Turtur. lii.

Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
Et cochleas tibi habe, perdere nolo famem.

Perna. liii.

Cæretana mihi fiet, vel massa licebit,
De Menapis: lauti de petasone vorent.

Petaso. liv.

Musteus est, propera, caros nec differ amicos,
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

Vulua. lv.

Te fortasse magis capiet de virgine porca,
Me materna graui de sue vulua capit.

Colocasia. lvi.

Niliacum ridebis olus, lanasq; sequaces,
Improba cum morsu sila, manuq; trahes.

Iecur anseris. lvii.

Adspice, quàm tumeat magno iecur ansere maius:
Miratus dices, hoc, rogo, creuit vbi?

Glires. lviii.

Tota mihi dormitur hiems, & pinguior illo
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Cuniculus. lix.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris,
Monstrauit tacitas hostibus ille vias.

Attagenæ. lx.

Inter sapores fertur alitum primus
Ionicarum gustus attagenarum.

Gallina altilis. lxi.

Pascitur & dulci facilis gallina farina,
Pascitur & tenebris: ingeniosa gula est.

Capo. lxii.

Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus,
Amisit testes, nunc mihi gallus erit.

Idem. lxiii.

Succumbit sterili frustra gallina marito:
Hanc matris Cybeles esse decebat auem.

Perdix. lxiv.

Ponitur Ausonijs auis hæc rarissima mensis,
Hanc in lautorum mandere sæpe soles.

Columbi. lxv.

Ne violes tengras præduro dente columbas,
Tradita si Cnidiæ sunt tibi sacra Deæ.

Palumbus torquatus. lxvi.

Inguina torquati tardant, hebetantq; palumbi:
Non edat hanc volucrem, qui cupit esse salax.

Galbula. lxvii.

Galbula decipitur calamis, & retibus alis,
Turget adhuc viridi cùm rudis vua mero.

Cattæ. lxviii.

Pãnonicas nobis nunquam dedit Vmbria cattas:
Mauuli hæc domino mittere dona Pudens.

Pauo. lxix.

Miraris quoties gemmantes explicat alas,
Et potes hunc sæuo tradere, dure, coco?

Phœnicopterus. lxx.

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

Phasianus. lxxi.

Argiua primùm sum transportata carina,
Antè mihi notum nil, nisi Phasis, erat.

Numidicæ. lxxii.

Ansere Romano quamuis satur Hannibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aues.

Anser. lxxiii.

Hæc seruauit auis Tarpeij templa Tonantis,
Miraris? nondum fecerat illa Deus.

Grues. lxxiv.

Turbabis versus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris si Palamedis auem.

Rusticula. lxxv.

Rustica sum perdix: quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix, sic sapit illa magis.

Cycnus. lxxvi.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

Porphyriones. lxxvii.

Nomen habet magni volucris tam parua Gigantis,
Et nomen Prasini Porphyrionis habet.

Mullus. lxxviii.

Spirat in aduecto, sed iam piger æquore mullus
Languescit: viuum da mare, fortis erit.

Muræna. lxxix.

Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo,
Non valet exustam mergere Sole cutem.

Rhombus. lxxx.

Quanuis lata gerat patella rhombum,
Rhombus latior est tamen patella.

Ostrea. lxxxi.

Ebria Baiano veni modò concha Lucrino,
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Scillæ. lxxxii.

Cæruleus nos Liris amat, quem silua Maricæ
Protegit, hinc scillæ maxima turba sumus.

Scarus. lxxxiii.

Hic scarus, æquoreus qui venit obesus ab vndis,
Visceribus bonus est, cætera vile sapit.

Coracinus. lxxxiv.

Princeps Niliacis raperis, coracine, macellis,
Pollæa prior est gloria nulla gulæ.

Echinus. lxxxv.

Iste licèt digitos testudine pungat acuta,
Cortice deposito mollis echinus erit.

Murices. lxxxvi.

Sanguine de nostro tinctas, ingrate, lacernas
Induis, & non est hoc satis, esca sumus.

Gobius. lxxxvii.

In Venetis sint lauta licèt conuiuia terris,
Principium cœnæ Gobius esse solet.

Lupus. lxxxviii.

Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui,
Æquoreo dulces cum sale pastus aquas.

Aurata. lxxxix.

Non omnis laudem, pretiumq; aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Acipensis. xc.

Ad Pallatinas acipensem mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Lepus. xci.

Inter aues turdus, si quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Aper. xcii.

Qui Diomedeis metuendus setiger agris
Ætola cecidit cuspide, talis erat.

Damæ. xciii.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum,
Imbelles damæ quid, nisi præda, sumus?

Oryx. xciv.

Matutinarum non vltima præda ferarum
Sæuus oryx, constat qui mihi morte canum.

Ceruus. xcv.

Hic erat ille tuo domitus, Cyparisse, capistro:
An magis iste tuus, Siluia, ceruus erat?

Lalisio. xcvi.

Cùm tener est onager, solaq; lalisio matre
Pascitur, hoc infans, sed breue nomen habet.

Oleum Venafranum. xcvii.

Hoc tibi Campani sudauit bacca Venafri:
Vnguentum, quoties sumis, & istud olet.

Dorcas. xcviii.

Delitium paruo donabis dorcada nato:
Iactatis solet hanc mittere turba togis.

Caprea. xcix.

Pendentem summa capream de rupe videbis,
Casuram speres, decipit illa canes.

Onager. c.

Pulcher adest onager: mitti venatio debet
Dentis Erythraiam remouere sinus.

Garum scombrorum. ci.

Exspirantis adhuc scombri de sanguine primo,
Accipe facosum munera cara garum.

Muria. cii.

Antipolitani, fateor, sum filia thynni:
Essem si scambri, non tibi missa forem.

Mel Atticum. ciii.

Hoc tibi Thesei populatrix misit Hymetti
Pallados à siluis nobile nectar apis.

Fæni Siculi. civ.

Cùm dederis Siculos medijs de collibus Hybla,
Cecropios dicas tu licet esse fauos.

Passum. cv.

Cnossia Minoæ genuit vindemia Cretæ.

Hoc.

Hoc tibi, quod mulsum pauperis esse solet.

Picatum vinum. CVI.

Hæc de vitifera venisse picata Vienna
Ne dubites: misit Romulus ipse mihi.

Mulsum. CVII.

Attica nectareum turbatis mella Falernum:
Misceri decet hoc à Ganymede merum.

Albanum. CVIII.

Hoc de Cæsareis mitis vindemia collis
Misit, Iuleo quæ sibi monte placet.

Surrentinum. CIX.

Surrentina bibis, nec murrhina picta, nec aurum
Sume, dabunt calices hæc tibi vina suos.

Falernum. CX.

De Sinuessanis venerunt Massica prælis,
Condita quo quæris Consule? nullus erat.

Setinum. CXI.

Pendula Pontinos quæ spectat Setia campos,
Exigua vetulos misit ab vrbe cados.

Fundanum. CXII.

Hæc Fundana tulit Felix autumnus Opimi:
Expressit mulsum Consul, & ipse bibit.

Trifolinum. CXIII.

Non sum de primo, fateor, trifolina Lyæo,
Inter vina tamen septima vitis ero.

Cæcubum. CXIV.

Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis,
Vitis & in media nata palude viret.

Signinum. XV.

Potabis liquidum Signina morantia ventrem,
Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis.

Mamertinum. CXVI.

Amphora Nestorea tibi Mamertina senecta
Si detur, quod vis nomen habere potest.

Tarraconense. CXVII.

Tarraca, Campano tantum cessura Lyæo,
Hæc genuit Tuscis æmula vina cadis.

Nomentanum. CXVIII.

Nomentana meum tibi dat vindemia Bacchum:
Si te Quinctus amat, commodiora bibes.

Spoletinum. CXIX.

De Spoletinis quæ sunt cariosa lagenis
Malueris, quàm si musta Falerna bibas.

Pelignum. CXX.

Massica Peligni mittunt turbata coloni:
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

Acetum. CXXI.

Amphora Niliaci non sit tibi vilis aceti,
Esset cum vinum, vilior illa fuit.

Massilianum. CXXII.

Cùm tua centenos expugnet sportula ciues,
Fumea Massiliæ ponere vina potes.

Cæretanum. CXXIII.

Cæretana Nepos ponat, Setina putabis:
Non ponit turbæ, cùm tribus illa bibit.

Tarentinum vinum. CXXIV.

Nobilis & lanis, & felix vitibus Aulon
Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

Vnguentum. CXXV.

Vnguentum heredi nũquam, nec vina relinquas.
Ille habeat nummos, hæc tibi tota dato.

Corona rosea. CXXVI.

Dat festinatas Cæsar, tibi bruma coronas:
Quondam vêris erant, nunc tua facta rosa est,

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATON LIBER,

Cui Apophoreta inditum nomen.

I.

SYNTHESIBVS dum gaudet eques, dominusq; senatus,
Dumq; decent nostram pilea sumpta Iouem:
Nec timet Ædilem moto spectare fritillo,
Cùm videat gelidos iam prope verna lacus:
Diuitis alternas, & pauperis accipe sortes:
Præmia conuiuæ det sua quisque suo.
Sunt apinæ, tricæque, & si quid vilius istis.
Quis nescit? vel quis tam manifesta negat?
Sed quid agam potius madidis, Saturne, diebus,
Quos tibi pro cælo filius ipse dedit?
Vis scribam Thebas, Troiamq;, malásque Mycenas?
Lude, inquis, nucibus: perdere nolo nuces.
Quo vis cunque loco potes hunc sinere libellum,
Versibus explicitum est omne duobus opus.

Apophoreta. II.

Lemmata si quæris cur sint adscripta, docebo,
Vt, si malueris, lemmata sola legas.

Pugillares citrei. III.

Secta nisi in tenues essemus ligna tabellas,
Essemus Libyci nobile dentis onus.

Quincuplices. IV.

Cæde iuuencorum domini calet area felix,
Quincuplici cera cum datur altus honor.

Pugillares eburnei. V.

Languida ne tristes obscurent lumina ceræ,
Nigra tibi niueum littera pingat ebur.

Triplices. VI.

Tunc triplices nostros non vilia dona putabis,
Cùm se venturam scribet amica tibi.

Pugillares membranei. VII.

Esse puta ceras, licet hæc membrana vocetur:
Delebis, quoties scripta nouare voles.

Vitelliani. VIII.

Nondum legerit hos licet puella,
Nouit quid cupiant Vitelliani.

Iidem Vitelliani. IX.

Quod nummos cernis, mitti nos credis amicae:
Falleris, & nummos ista tabella rogat.

Chartae maiores. X.

Non sunt munera quae putas pusilla,
Cum donat vacuas poeta chartas.

Chartae epistolares. XI.

Seu leuiter noto, seu caro missa sodali,
Omnes ista solet charta vocare suos.

Loculi eburnei. XII.

Hos nisi de fulua loculos implere moneta
Non decet, argentum vilia ligna ferant.

Loculi lignei. XIII.

Si quid adhuc superest in nostri faece locelli,
Munus erit: nihil est, ipse locellus erit.

Tali eborei. XIV.

Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna dedisse tibi.

Tessera. XV.

Non sim talorum numero par tessera, dum sit
Maior, quàm talis alea saepe mihi.

Turricula. XVI.

Quaerit compositos manus improba mittere talos:
Si per me misit, nil nisi vota facit.

Tabula lusoria. XVII.

Hic mihi bis seno numeratur tessera puncto,
Calculus hic gemino discolor hoste perit.

Nuces. XVIII.

Alea parua nuces, & non damnosa videtur,
Saepe tamen pueris abstulit illa nates.

Theca calamaria. XIX.

Sortitus thecam, calamis armare memento:
Caetera nos dedimus, tu leuiora para.

Calculi. XX.

Insidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit.

Graphiarium. XXI.

Haec tibi erunt armata suo graphiaria ferro:
Si puero dones, non leue munus erit.

Dentiscalpium. XXII.

Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna leuare potest.

Auriscalpium. XXIII.

Si tibi morosa prurigine verminat auris,
Arma damus tantis apta libidinibus.

Acus aurea. XXIV.

Tenia ne madidos violent bombycina crines:
Figat acus tortas sustineatque comas.

Pecten ad caluum. XXV.

Quid faciet, nullos hic inuentura capillos,
Multifido buxus quae tibi dente datur?

Crines sapo. XXVI.

Caustica Teutonicos accendit spuma capillos:
Captiuis poteris cultior esse comis.

Mattiacae pilae. XXVII.

Si mutare paras longaeuos cana capillos,
Accipe Mattiacas (quo tibi calue?) pilas.

Vmbella. XXVIII.

Accipe quae nimios vincant vmbracula Soles:
Sit licet & ventus, te tua vela tegent.

Causia. XXIX.

In Pompeiano tectus spectabo theatro,
Nam ventus populo vela negare solet.

Venabula. XXX.

Excipient apros, expectabuntque leones,
Intrabunt vrsos, sit modo firma manus.

Culter venatorius. XXXI.

Si deiecta geres longo venabula rostro,
Hic breuis ingentem comminus ibit aprum.

Parazonium. XXXII.

Militiae decus hoc, & grati nomen honoris,
Arma Tribunitium cingere digna latus.

Pugio. XXXIII.

Pugio, quem curuis signat breuis orbita venis,
Stridentem gelidis hunc Salo tinxit aquis.

Falx ex ense. XXXIV.

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricolae nunc sum, militis ante fui.

Securicula. XXXV.

Cum fieret tristis soluendis auctio nummis,
Haec quadringentis millibus empta fuit.

Ferramenta tonsoria. XXXVI.

Tondendis haec arma tibi sunt apta capillis,
Vnguibus ac longis, vtilis illa genis.

Scrinium. XXXVII.

Constrictos nisi das mihi libellos,
Admittam tineas, trucesque blattas.

Fasces calamorum. XXXVIII.

Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus,
Texantur reliqua tecta palude tibi.

Lucerna cubicularia. XXXIX.

Dulcis conscia lectuli lucerna,
Quicquid vis facias licet, tacebo.

Candela. XL.

Ancillam tibi sors dedit lucernae,
Tutas quae vigil exigit tenebras.

Lucerna polymyxos. XLI.

Illustrem cum tota meis conuiuia flammis,
Totque geram myxos, vna lucerna vocor.

Cereus. XLII.

Hic tibi nocturnos praestabit cereus ignes,
Subducta est puero namque lucerna tuo.

Candelabrum Corinthium. XLIII.

Nomina candelae nobis antiqua dederunt,
Non norat parcos vncta lucerna patres.

Candelabrum ligneum. XLIV.

Esse vides lignum, serues nisi lumina, fiet
De candelabro magna lucerna tibi.

Pila paganica. XLV.

Haec, quae difficilis turget paganica pluma,
Folle minùs laxa est, & minùs arcta pila.

Pila trigonalis. XLVI.

Si me nobilibus scis expulsare sinistris,
Sum tua: si nescis, rustice, redde pilam.

Follis. XLVII.

Ite procul, iuuenes, mitis mihi conuenit aetas,
Folle decet pueros ludere, folle senes.

Harpasta. XLVIII.

Haec

Hac rapit Antai velox in puluere draucus,
Grandia qui vano colla labore facit.

Alteres. xlix.

Quid pereunt stulto fortes altere lacerti?
Exercet melius vinea fossa viros.

Galericulum. l.

Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos,
Hac poteris madidas condere pelle comas.

Strigiles. li.

Pergamus has misit curuo distringere ferro:
Non tam sæpe teret lintea fullo tibi.

Guttu corneus. lii.

Gestauit modò fronte me iuuencus,
Verùm rhinocerota me putabis.

Rhinoceros. liii.

Nuper in Ausonia domini spectatus arena.
Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat.

Crepitaculum. liv.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hac quatiat tenera garrula sistra manu.

Flagellum. lv.

Proficies nihil hoc, cædas licèt vsque flagello,
Si tibi purpureo de grege currit equus.

Dentifricium. lvi.

Quid mecum est tibi: me puella sumat,
Emptos non soleo polire dentes.

Myrobalanum. lvii.

Quod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus,
Hoc ex vnguento constat, & ex balano.

Aphronitrum. lviii.

Rusticus es, nescis quid Græco nomine dicar:
Spuma vocor nitri, dicor & aphronitrum.

Opobalsama. lix.

Balsama me capiunt, hæc sunt vnguenta virorum,
Delicias Hini vos redolete nurus.

Lomentum. lx.

Gratum manus erit, scisso nec inutile ventri,
Si clara Stephani balnea luce petes.

Laterna cornea. lxi.

Dux laterna viæ clausis feror aurea flammis,
Et tuta est gremio parua lucerna meo.

Laterna ex vesica. lxii.

Cornea si non sum, nunquid sum fuscior? aut me
Vesicam contrà qui venis esse putas?

Fistula. lxiii.

Quid me compactam ceris, & arundine rides?
Quæ primum extructa est fistula, talis erat.

Tibiæ lxiv.

Ebria nos madidis rumpit tibicina buccis,
Sæpe duas pariter, sæpe monaulon habet.

Soleæ lanatæ. lxv.

Defuerit si fortè puer soleasq; libebit
Sumere, pro puero proderit ipse sibi.

Mamillare. lxvi.

Taurino poteras pectus constringere tergo,
Nam pellis mammas non capit ista tuas.

Muscaria pauonina. lxvii.

Lambere quæ turpes prohibet tua prandia muscas,
Alitis eximia cauda superba fuit.

Copia Rhodia. lxviii.

Peccantis famuli pugno ne percute dentes:
Clara Rhodos coptam, quam tibi misit, edat.

Priapus siligineus. lxix.

Si vis esse satur, nostrum potes esse Priapum:
Ipsa licèt rodas inguina, purus eris.

Porcus. lxx.

Iste tibi faciet bona Saturnalia porcus,
Inter spumantes ilice pastus apros.

Muscarium bubulum. lxxi.

Sordida si flauo fuerit tibi puluere vestis,
Colligat hunc tenui verbere cauda leuis.

Botulus. lxxii.

Qui venit botulus medio tibi tempore bruma,
Saturni septem venerat ante dies.

Psittacus. lxxiii.

Psittacus à vobis aliorum nomina discam:
Hoc didici per me dicere, Cæsar aue.

Coruus. lxxiv.

Corue salutator, quare fellator haberis?
In caput intrauit mentula nulla tuum.

Luscinia. lxxv.

Flet Philomela nefas incesti Tereos, & quæ
Muta puella fuit, garrula fertur auis.

Pica. lxxvi.

Pica loquax certa dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis auem.

Cauea. lxxvii.

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
Lesbia plorabat, hic habitare potes.

Narthecium. lxxviii.

Artis ebur medicæ narthecia cernis habere
Munera, quæ cuperet Pactius esse sua.

Flagra. lxxix.

Ludite lasciui, sed tantùm ludite serui,
Hæc signata mihi quinque diebus erunt.

Ferulę. lxxx.

Inuisa nimiùm pueris grataque magistris,
Clara Prometheo munere ligna sumus.

Pera. lxxxi.

Ne mendica ferat barbati prandia nidi,
Dormiat & tetrico cum cane, pera rogat.

Scopæ. lxxxii.

In pretio scopas testatur palma fuisse,
Sed pretium scopis nunc analecta dabunt.

Scalptorium. lxxxiii.

Defendet manus hæc scapulas mordente molesto
Pulice, vel si quid pulice sordidius.

Manuale. lxxxiv.

Ne toga barbatos faciat, vel penula libros,
Hæc abies chartis tempora longa dabit.

Lectus pauoninus. lxxxv.

Nomina dat sponda pictis pulcherrima pennis
Nunc Iunonis auis, sed priùs Argus erat.

Ephippium. lxxxvi.

Sti agula succincti, venator, sume veredi,
Nam solet a nudo surgere ficus equo.

Stibadia. lxxxvii.

Accipe lunata scriptum testudine signum:

Octo capit, veniat quisquis amicus erit.

Gustatorium. LXXXVIII.

Femineam nobis cherson si credis inesse,
Deciperis, pelagi mascula praeda sumus.

Mensa citrea. LXXXIX.

Accipe felices Atlantica munera siluas,
Aurea qui dederit dona, minora dabit.

Mensa acerna. XC.

Non sum crispa quidem, nec silua filia Maura,
Sed norunt lautas & mea ligna dapes.

Dentes eborei. XCI.

Grandia taurorum portant qui corpora, quaeris
An Libycas possint sustinuisse trabes?

Quincupedal. XCII.

Puncta notis ilex, & acuta cuspide clausa,
Saepe redemptoris prodere furta solet.

Pocula archetypa. XCIII.

Non est ista recens, nec nostri gloria caeli,
Primus in his Mentor, dum facit illa, bibit.

Calices. XCIV.

Nos sumus audacis plebeia toreumata vitri,
Nostra nec ardenti gemma feritur aqua.

Phiala aurea caelata. XCV.

Quamuis Callaico rubeam generosa metallo,
Glorior arte magis, nam meus iste labor.

Calices Vatinii. XCVI.

Vilia sutoris calicem monumenta Vatini
Accipe, sed nasus longior ille fuit.

Lances chrysendetae. XCVII.

Grandia ne viola paruo chrysendeta mulso,
Vt minimum, libras debet habere duas.

Vasa Aretina. XCVIII.

Aretina nimis ne spernas vasa monemus,
Lautus erat Tuscis Porsena fictilibus.

Bascauda. XCIX.

Barbara de pictis veni bascauda Britannis,
Sed me iam mauult dicere Roma suam.

Panaca. C.

Si non ignota est docti tibi terra Catulli,
Potasti testa Rhaetica vina mea.

Boletaria. CI.

Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomis pudet heu seruio coliculis.

Calices Surrentini. CII.

Accipe non vilis calices de puluere natos,
Sed Surrentinae leue toreuma rotae.

Colum niuarium. CIII.

Setinos, moneo, nostra niue frange trientes,
Pauperiore mero tingere lina potes.

Saccus niuarius. CIV.

Attenuare niues norunt & lintea nostra,
Frigidior colo non salit vnda tuo.

Vrceoli ministratorii. CV.

Frigida non desit, non deerit calda petenti,
Sed tu morosa ludere parce siti.

Vrceus fictilis. CVI.

Hic tibi donatur panda ruber vrceus ansa:
Stoicus hoc gelidam Fronto petebat aquam.

Calathi. CVII.

Nos Satyri, nos Bacchus amat, nos ebria tigris,
Perfusos domini lambere docta pedes.

Calices Saguntini. CVIII.

Quae non sollicitus teneat, seruetque minister,
Sume Saguntino pocula ficta luto.

Calices gemmati. CIX.

Gemmatum Scythicis vt luceat ignibus aurum,
Aspice quot digitos exuit iste calix.

Ampulla potoria. CX.

Hac licet in gemma, quae seruat nomina Cosmi,
Luxuriose bibas, si foliata sitis.

Crystallina. CXI.

Frangere dum metuis, frangis crystallina: peccant
Securae nimium sollicitaeque manus.

Nimbus vitreus. CXII.

Ab Ioue qui veniet, miscenda ad pocula largas
Fundet nimbus aquas, hic tibi vina dabit.

Myrrhina. CXIII.

Si calidum potas, ardenti myrrha Falerno
Conuenit, & melior fit sapor inde mero.

Patella Cumana. CXIV.

Hanc tibi Cumano rubicundam puluere testam,
Municipem misit casta Sibylla suam.

Calices vitrei. CXV.

Aspicis ingenium Nili, quibus addere plura
Dum cupit, ah quoties perdidit auctor opus.

Lagena niuaria. CXVI.

Spoletina bibis, vel Marsis condita cellis:
Quo tibi decocta nobile frigus aquae?

Niues. CXVII.

Non potare niuem, sed aquam potare rigentem,
De niue commenta est ingeniosa sitis.

Idem. CXVIII.

Massilia fumos miscere niualibus vndis
Parce, puer, constet ne tibi pluris aqua.

Matella fictilis. CXIX.

Dum poscor crepitu digitorum, & verna moratur,
O quoties pellex culcitra facta mea est.

Ligula argentea. CXX.

Quamuis me ligulam dicant equitesque patresque,
Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

Cochlearia. CXXI.

Sum cochleis habilis, sed nec minus vtilis ouis:
Nunquid scis potius cur cochleare vocer?

Anuli. CXXII.

Ante frequens, sed nunc rarus nos donat amicus,
Felix cui comes est non alienus eques.

Dactylotheca. CXXIII.

Saepe grauis digitis elabitur anulus vnctis,
Tuta mea fiet sed tua gemma fide.

Toga. CXXIV.

Romanos rerum dominos, gentemque togatam:
Ille facit, magno qui dedit astra patri.

Idem. CXXV.

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos,
Attrita veniet sportula saepe toga.

Endromis. CXXVI.

Pauperis est munus, sed non est pauperis vsus:
Hanc tibi pro togula mittimus endromida.

Canusinae fuscae. CXXVII.

Haec tibi turbato Canusina simillima mulso

Mu-

Munus eritigaudeæ, on citò fiet anus.

Bardocucullus. cxxviii.

Gallia Santonico vestit te bardocucullo,
Cercopithecorum penula nuper erat.

Canulinæ rufæ. cxxix.

Roma magis fuscis vestitur, Gallia rufis,
Et placet hic pueris, militibusq; color.

Penula scortea. cxxx.

Ingrediare viam cælo licet usque sereno,
Ad subitas nusquam scortea desit aquas.

Lacernæ coccineæ. cxxxi.

Si Veneto, Prasinoue faues, qui coccina sumis,
Ne fias ista transfuga sorte, vide.

Pileus. cxxxii.

Si possem, totas cuperem misisse lacernas,
Nunc tantum capiti munera mitto tuo.

Lacernæ Bæticæ. cxxxiii.

Non est lana mihi mendax, nec mutor aëdo:
Sic placeant Tyriæ, me mea tinxit ouis.

Fascia pectoralis. cxxxiv.

Fascia crescentes domina compesce papillas,
Vt sit quod capiat nostra tegatq; manus.

Cœnatoria. cxxxv.

Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota,
Hic opus est pictis accubuisse toris.

Læna. cxxxvi.

Tempore brumali non multùm lænia prosunt,
Calfaciunt villi pallia vestra mei.

Lacernæ albæ. cxxxvii.

Amphitheatrales nos commendamur ad vsus,
Cum tegit algentes nostra lacerna togas.

Gausapa villosa, vel mantile. cxxxviii.

Nobilius villosa tegant tibi lintea citrum,
Orbibus in nostris circulus esse potest.

Cuculli Liburnici. cxxxix.

Iungere nescisti nobis, ô stulte, lacernas:
Indueras albas, exue Callaicas.

Vdones Cilicij. cxl.

Non hos lana dedit, sed olentis barba mariti:
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Synthesis. cxli.

Dum toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere iure tuo.

Focale. cxlii.

Si recitaturus dedero tibi fortè libellum.
Hoc focale tuas asserat auriculas.

Tunicæ Patauinæ cxliii.

Vellera cùm sumant Patauina multa trilices,
Et pingues tunicas serra secare potest.

Spongia. cxliv.

Hæc tibi sorte datur, tergendis Spongia mensis
Vtilis, expresso cùm leuis imbre tumet.

Penula gausapina. cxlv.

Is mihi candor inest, villorum gratia tanta est,
Vt me vel media sumere messe velis.

Ceruical. cxlvi.

Tinge caput nardi folio, ceruical olebit,
Perdidit vnguentum cum coma pluma tenet.

Cubicularia gausapina. cxlvii.

Stragula purpureis lucent villosa tapetis.
Quid prodest si te congelat vxor anus?

Lodices. cxlviii.

Nudo stragula ne toro paterent,
Iunctæ nos tibi venimus sorores.

Amictorium. cxlix.

Mammosas metuo, tenera me trade puellæ,
Vt possint niueo pectore lina frui.

Cubicularia polymita. cl.

Hæc tibi Memphitis tellus dat munera: victa est
Pectine Niliaco iam Babylonis acus.

Zona. cli.

Longa satis nunc sum, dulci sed pondere venter
Si tumeat fiam tunc tibi zona breuis.

Gausape quadratum. clii.

Lodices mittet docti tibi terra Catulli,
Nos Elicaonia de regione sumus.

Semicinctium. cliii.

Det tunicam diues, ego te præcingere possum:
Essem si locuples, munus vtrumque darem.

Lanæ amethystinæ. cliv.

Ebria Sidonia cùm sim de sanguine concha,
Non video quare sobria lana vocer.

Lanæ albæ. clv.

Velleribus primis Apulia, Parma secundis
Nobilis, Altinum tertia laudat ouis.

Lanæ Tyriæ. clvi.

Nos Lacedæmonia pastor donauit amica.
Deterior Ledæ purpura matris erat.

Lanæ Pollentinæ. clvii.

Non tantum pullo lugentes vellere lanas,
Sed solet & calices hæc dare terra suos.

Idem. clviii.

Lana quidem tristis, sed tonsis apta mixisteis,
Quales non primo de grege mensa vocat.

Tomentum Lingonicum. clix.

Oppressa nimiùm vicina est fascia pluma.
Vellera Lingonicis accipe rasa sagis.

Tomentum Circense. clx.

Tomentum concisa palus Circense vocatur:
Hæc pro Lingonico stamina pauper emit.

Pluma. clxi.

Lassus Amyclæa poteris requiescere pluma,
Interior cycni quam tibi lana dedit.

Fœnum. clxii.

Fraudata tumeat facilis tibi culcita pluma,
Non venit ad duros pallida cura toros.

Tintinabulum. clxiii.

Redde pilam, sonat æs thermarum: ludere pergis,
Virgine vis sola totus abire domum.

Discus. clxiv.

Splendida cùm volitent Spartani pondera disci,
Esse procul pueri, sit semel ille nocens.

Cithara. clxv.

Reddidit Euridi en vati, sed perdidit ipse,
Dum sibi non credit, non patienter amat.

Idem. c[illegible]

De Pom[illegible]
Quæ [illegible]
[illegible]

Feruida ne trito tibi pollice pusula surgat:
Exornent docilem garrula plectra lyram.

Trochus. clxviii.

Inducenda rota est, das nobis vtile munus:
Iste trochus pueris, at mihi cantus erit.

Idem. clxix.

Garrulus in laxo cur anulus orbe vagatur,
Cedat vt argutis obuia turba trochis?

Signum victoriæ. clxx.

Hæc illi sine sorte datur, cui nomina Rhenus
Vera dedit: decies adde Falerna, puer.

Βρούτου παιδίον. clxxi.

Gloria tam parui non est obscura sigilli,
Istius pueri Brutus amator erat.

Sauroctonos Corinthius. clxxii.

Ad te reptanti puer insidiose lacerta
Parce, cupit digitis illa perire tuis.

Hyacinthus in tabula pictus. clxxiii.

Flectit ab inuiso morientia lumina disco
Oebalius, Phœbi culpa dolorq́; puer.

Hermaphroditus marmoreus. clxxiv.

Masculus intrauit fontes, emersit vtrumque:
Pars est vna patris, cætera matris habet.

Danaë picta. clxxv.

Cur à te pretium Danae regnator Olympi
Accepit, gratis si tibi Leda dedit?

Persona Germanica. clxxvi.

Sum siguli lusus Rusi persona Batauii.
Quæ tu derides hæc timet ora puer.

Hercules Corinthius. clxxvii.

Elidit geminos infans, nec respicit angues:
Iam poterat teneras hydra timere manus.

Hercules fictilis. clxxviii.

Sum fragilis, sed tu, moneo, ne sperne sigillum:
Non pudet Alcidem nomen habere meum.

Minerua argentea. clxxix.

Dic mihi, virgo ferox, cùm sit tibi cassis, & hasta,
Quare non habeas ægida? Cæsar habet.

Europa picta. clxxx.

Mutari meliùs tauro, pater optime Diuûm,
Tunc poteras, Io cùm tibi vacca fuit.

Læander marmoreus. clxxxi.

Clamabat tumidis audax Læander in vndis,
Mergite me fluctus, cùm rediturus ero.

Sigillum Giberij fictile. clxxxii.

Ebrius hæc fecit terris puto, monstra Prometheus,
Saturnalicio lusit & ipse luto.

Homeri Batrachomyomachia. clxxxiii.

Perlege Mæonio cantatas carmine ranas,
Et frontem nugis soluere disce meis.

Homerus in membranis. clxxxiv.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlysses,
Multiplici pariter condita pelle latent.

Virgilii culex. clxxxv.

Accipe facundi Culicem studiose Maronis,
Ne nugis positis Arma, virumq́; canas.

Virgilius in membrana. clxxxv.

Quàm breuis immensum cepit membrana Maronem!
Ipsius vultus prima tabella gerit.

Menandri Thais. clxxxvii.

Hæc primùm iuuenum lasciuos lusit amores,
Nec Glycere, verò Thais amica fuit.

Cicero in membranis. clxxxviii.

Si comes ista tibi fuerit membrana, putato
Carpere te longas cum Cicerone vias.

Propertius. clxxxix.

Cynthia, facundi carmen iuuenile Properti,
Accepit famam, nec minùs ipsa dedit.

Liuius in membranis. cxc.

Pellibus exiguis arctatur Liuius ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

Sallustius. cxci.

Hic erit, vt perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

Ouidij Metam. in membranis. cxcii.

Hæc tibi multiplici quæ structa est massa tabella,
Carmina Nasonis quinque, decemq́; gerit.

Tibullus. cxciii.

Vssit amatorem Nemesis lasciua Tibullum,
In tota iuuit quem nihil esse domo.

Lucanus. cxciv.

Sunt quidam, qui me dicunt non esse poetam,
Sed, qui me vendit, bibliopola putat.

Catullus. cxcv.

Tantùm magna suo debet Verona Catullo,
Quantùm parua suo Mantua Virgilio.

Calda & frigida aqua. cxcvi.

Hæc tibi quæ fuerint caldarum nomina dicunt,
Ipsa suas melius charta natabit aquas.

Mulæ pomiliæ. cxcvii.

His tibi de mulis non est metuenda ruina,
Altiùs in terra penè sedere soles.

Catella Gallicana. cxcviii.

Delicias parua si vis audire catella,
Narranti breuis est pagina tota mihi.

Asturco. cxcix.

Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit vngues,
Venit ab auriferis gentibus Astur equus.

Canis vertagus. cc.

Non sibi, sed domino venatur vertagus acer,
Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Palæstrita. cci.

Non amo, qui vincit, sed qui succumbere nouit,
Et didicit meliùs τὴν ἀνακλινοπάλλα.

Simius. ccii.

Callidus emissas eludere simius hastas,
Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.

Puella Gaditana. cciii.

Tam tremulum crissat, tam blandum prurit, vt ipsum
Masturbatorem fecerit Hippolytum.

Cymbala. cciv.

Aera Celaneos lugentia matris amores
Esuriens Gallus vendere sæpe solet.

Puer cinædus. ccv.

Sit nobis ætate puer, non pumice, lauis,
Propter quem placeat nulla puella mihi.

Cestos. ccvi.

Cestos

Collo necte puer meros amores,
Geston de Veneris sinu calentem.

Idem. CCVII.

Sume Cytheriaco medicatum nectare ceston:
Vssit amatorem balteus iste Iouem.

Notarius. CCVIII.

Currant verba licet, manus est velocior illis:
Nondum lingua suum, dextra peregit opus.

Concha. CCIX.

Lauis ab æquorea cortex Mareotica concha
Fiat, inoffensa curret arundo via.

Morio. CCX.

Non mendax stupor est, nec fingitur arte dolosa:
Quisquis plus iusto non sapit, ille sapit.

Caput arietinum. CCXI.

Mollia Phryxæi secuisti colla mariti:
Hoc meruit, tunicam qui tibi sæpe dedit.

Pumilio. CCXII.

Si solùm spectes hominis caput, Hectora credas:
Si stantem videas, Astyanacta putes.

Parma. CCXIII.

Hæc quæ sæpe solet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi scutum pumilionis erat.

Pueri comœdi. CCXIV.

Non erit in turba quisquam μισούμενος ista,
Sed poterit quiuis esse διοξάποθος.

Fibula. CCXV.

Dic mihi simpliciter comœdis & citharœdis
Fibula quid præstas? carius vt futuant.

Accipiter. CCXVI.

Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis idē
Decipit, & captas non sibi mœret aues.

Obsonator. CCXVII.

Dic quotus es, quanti cupias cœnare, nec vnum
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Calami aucupatorij. CCXVIII.

Non tantum calamis, sed cantu fallitur ales,
Pallida dum tacita crescit arundo manu.

Corculum. CCXIX.

Pauper caussidicus, nullos referentia nummos
Carmina cum scribas, accipe cor, quod habes.

Cocus. CCXX.

Non satis est ars sola coco, seruire palato:
Nanq; cocus domini debet habere gulam.

Craticula cum veru. CCXXI.

Parua tibi curua craticula sudet ofella,
Spumeus in longa cuspide fumet aper.

Pistor dulciarius. CCXXII.

Mille tibi dulces operum manus ista figuras
Exstruit, huic vni parca laborat apis.

Ientacula. CCXXIII.

Surgite, iam vendit pueris ientacula pistor,
Cristataq; sonant vndiq; lucis aues.

AVLI SERENI VITA EX PETRO CRINITO DESVMPTA.

AVlus Serenus, inter poetas Lyricos relatus est ab antiquis Grammaticis, in quo genere apud Latiuos præcipuè claruerunt Horatius Flaccus, Cæsius Bassus, & alij plures. Traditum est de hoc Sereno, cum fuisse ingenio eleganti, & facili, ad amores & iocos describēdos. Maurus Terentianus cùm de eo loquitur, egregium ac nobilem Poëtam facit. Poëmata scripsit vario & multiplici carmine, vt Hieronymus testatur, qui eundem inter veteres Lyricos enumerat. Non. Marcel. & Martianus Capella, pluribus locis citant Sereni poëtæ opuscula. Quib. manifestè apparet, illum præstitisse magna eruditione & elegantia.

AVLI SERENI FRAGMENTA QVÆ EXSTANT.

Quando flagella iugas, ita iuga
Vitis & vlmus vti simul eant.
Nam nisi sint paribus fruticibus,
Vmbra necat teneras amineas.
Ad mercatum eo villice: ecquid vis inde vehi, aut agi?
Rure puella vagat arido.
Callet senium arte bibendi,
Labiumq; insigne reuellit.

Aut zonulam; aut actum, aut ricam.
Occatio, occecatio est.
...stans sibilum.
Cede testula tritta, sol occurret tibi per speculum
Panope.
Auricula tenera propter iter obijt.
Qui nauigium nauicula aufers Picena marginis
acta.
Pingere calãbricũ est graph de dare pentenolata.
Quod si virgo seruem rejeres, curat clausura is
puerpery.
Peru abit aurpedis animula leporis.

RVFI FESTI AVIENI VITA EX LILII GREGORII GIRALDI

DE LATINIS POETIS

Dialogo IIII.

RVfus Festus Auienus, qui & in antiquis codicibus Abienus dicitur, & in Seruij etiam cõmentarijs. Hic ab aliquibus Hispanus est existimatus: ego certe nihil habeo quo vobis id affirmare possim. Hic Dionysij Punici de situ orbis versus ex Græcis Latinos fecit, itẽ Aratea Phænomena: quod vtrũque opus extat carmine hexametro expressum. Et præter hæc de oris maritimis librum edidit, carmine trimetro iambico, ad Probum, virum consularem: ad quem etiam CL. Claudianus scripsit. quo argumẽto ducor, vt Auienũ Claudiani, hoc est, Theodosij Imp. & filiorũ temporibus floruisse credam: id quod & facile Hieronymi verbis adstruere possimus: qui quodam suarum epistolarum loco, nuper illum scripsisse dicit: alij Diocletiani Cæsaris, non satis firmo, vt mihi quidem videtur, argumento: alij vtrumque incontessum, parũmve compertum esse volunt. Seruius grammaticus Auienum ait Virgilianas fabulas, & Liuium iambicis versibus descripsisse. Sunt, qui hunc ipsum Auienum esse putent, quem Aurelius Macrobius in Saturnalibus cenis loquentem induxit. Vtcumque, tolerabilis est poeta, & dignus, saltem ob rerum cognitionem, vt aliquando legatur. Sed nequid à me desideretis, exstat & libellus, ad Theodosium Imperatorem, huius, vt putatur, Auieni, nisi nos fallat inscriptio, in quo plerosque Aesopi apologos elego carmine complexus est: qui an legitimus sit, non multum esse pretium operæ, vt disquiramus, existimo.

Rustica, & Lupus. I.

RVstica deflenti paruo iurauerat olim,
Ni taceat, rapido quòd foret esca lupo.
Credulus hanc vocem lupus audiit, & manes ipsas
Peruigil ante fores, irrita vota gerens.
Nam lassata puer nimiæ dat membra quieti,
Spem quoque raptori sustulit inde fames.
Hunc vbi siluarum repetentem lustra suarum
Ieiunum coniux sensit adesse lupa,
Cur, inquit, nullam defers ex more rapinam:
Languida consumtis sed trahis ora genis?
Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna
Vix miserum vacua delituisse fuga.
Nam quæ præda rogo quæ spes contingere posset,
Iurgia nutricis cum mihi verba darent?
Hæc sibi dicta putet, seq; hac sciat arte notari,
Femineam quisquis credidit esse fidem.

Aquila, & Testudo. II.

Pennatis auibus quondam testudo locuta est,
Si quis eam volucrum desituisset humi,
Protinus è rubris conchas proferret arenis,
Queis pretium nitido cortice bacca daret.
Indignans sibimet tardo quòd sedula gressu
Nil ageret toto, perficeret ve die.
Ast vbi promissis aquilam fallacibus implet,
Experta est similem perfida lingua fidem.
Et male mercatus dum quærit sidera pennis,
Occidit infelix alitis vngue feræ.
Tum quoq; sublimes cũ iam moreretur in auras
Ingemuit, votis hæc licuisse suis.
Nam dedit exosa post hæc documenta quieti
Non sine supremo magna labore peti.
Sic quicumque noua sublatus laude tumescit,
Dat merito pœnas, dum meliora cupit.

Cancri. III.

Curua retro cedens cùm fert vestigia cancer,
Hispida saxosis terga relisit aquis.

Hunc

Hunc genitrix facilis cupiens procedere gressu,
Talibus alloquijs præmonuisse datur.
Ne tibi transuerso placeant hæc deuia nate,
Rursus in obliquos neu velis ire pedes:
Sed rigida contenta ferens vestigia recto,
Innocuos prono tramite siste gradus.
Cui gnatus, faciam si me præcesseris, inquit,
Recta, monstrantem certior ipse sequar.
Nam stultum nimis est, cùm tu prauissima tendas,
Alterius censor vt vitiosa notes.

Boreas & Phœbus. IV.

Immitis Boreas, pia adusque ad sidera Phœbus
Iurgia cum magno conseruere Ioue.
Quis prior inceptum peragat, medium que per orbem
Carpebat: solitum fortè viator iter.
Conuenit hanc potius liti prafigere caussam,
Pallia nudato decutienda viro.
Protinus impulsus ventis circumtonat æther,
Et grandes nimios depluit imber aquas.
Ille magis duplicem latera circumdat amictum,
Turgida summotos quo trahit aura sinus:
Sed tenues radios paulatim crescere Phœbus
Insserat: vt nimio surgeret igne iubar,
Donec lassa volens requiescere membra viator
Deposita sessus vsta sedebat humi.
Tunc victor locuit præsentia numina Titan
Nullum præmissis vincere posse minis.

Asinus pelle Leonis indutus. V.

Mentis si gressus decet proprijs que manere
Laudibus, alterius nec bona ferre juuat.
Ne detracta grauem faciant miracula risum,
Cœperit in scitis cum remanere malis.
Exuuias asinus Gætuli sortè leonis
Repperit, & stolidus induit ora nouis.
Aptauitq; suis inconcrua tegmina membris,
Et mi eram tanto præsti honore caput.
Ast vbi terribilis animo circumstetit horror,
Prægrauis præsumptus venit in ossa vigor:
Mitteret ille feris communia prælia cateruis,
Turbabat pauidos per sua rura boues.
Rusticus hunc magna postquam deprendit ab aure:
Correptum viridi verbere tundit, domat.
Et simul abstracto denudans corpora tergo
Increpat hu mirum vocibus ire pecus.
Forsitan ignotos mutato murmure fallis:
At mihi seu quondam, semper asella eris.

Rana, & Vulpes. VI.

Edita gurgitibus olim quæ immersa profundo,
Et luteus tantum semper amica vadu,
Ad superos colles herbosaq; prata recurrens
Mirabat mi eras turgida rana feras,
Callida, quo posset grauibus succurrere morbis,
Et vitam ingento continuare suo.
Nec a Pæano iuerat cessisse magistro,
Quam nec perfectos curet morbe Deos.
Tunc vulpes secundum ridens astuta quietem,
Verborum vacuam prodidit esse fidem.

Hæc dabit ægrotis, inquit, medicamina membris,
Pallida cæruleis cui notat ora color?
Ne sibimet quisquam de rebus inaniter vllis,
Quas nequit, imponat, ista fabella monet.

Canis, & Rusticus. VII.

Haud facile est prauis innatum mentibus, vt se
Muneribus dignas, supplicioue putent.
Fortè canis quidam nullis latratibus horrens,
Nec patuit primùm rictibus ora trahens,
Mollia sed pauida summittens verbera cauda,
Concitus audaci vulnera dente dabat.
Hunc dominus, ne què probitas simulata lateret,
Iusserat in rabido gutture ferre nolam.
Fasciculus & nexis crepitantia subligat æra,
Quæ facili motu signa cauenda darent.
Hæc tamen ille sibi credebat munera ferri:
Et similem turbam despiciebat ouans.
Tum insultantem senior de plebe superbum
Adquitur, tali singula voce monens.
Infelix, quæ tanta rapit dementia sensum
Munera pro meritis si cupis ista dari?
Non hoc virtutis decus ostentatur in ære:
Nequitiæ testem sed geris inde sonum.

Camelus & Iupiter. VIII.

Contentum propris sapientem viuere rebus,
Nec cupere alterius nostra fabella monet,
Ingrata cito nescit fortuna recursu,
Atque eadem minuat, quæ dedit, antè rota.
Corporis immensi fertur pecus esse per auras,
Et magnis precibus sollicitasse Iouem.
Turpe nimis cunctis, frustrandum q; videri
Iniqnes geminis cornibus ire boues,
Et solum nullis munitum parte camelum,
Obiectum cunctis, expositumq; feris.
Iupiter arridens postquam sperata negauit,
Insuper & magna insultat auris onus,
Vive minor merito, cui cors non sufficit, inquit,
Et tua perpetuum lumide damna geme.

Viatores & Visa. IX.

Montibus ignotis, curtisque in vallibus ar-
cium
Cum socio quidam suscipiebat iter,
Securus quodcunque malum fortuna tulisset
Robore collato posset vterque pati.
Dumq; per inceptum varijs sermone feruntur,
In medium præceps concurrit visa viam.
Horum alter facili comprendens robora cursu
In vrsi trepidum fronde pependit onus:
Ille trahens nullo tactus vestigia gressu,
Exanimum tingens sponte relictus humi.
Continuò prædam cupiens fera sæua cucurrit,
Et miserum curuis vngubus ante leuat:
Verum vbi concreto rigescunt membra timore:
Nam solitus mentis liquerat ossa calor:
Tunc olidum credens, quamuis ieiuna, cadauer
Degerit, & lustris condidit vsa suis.
Sed cum securi paulatim in verba rediissent:
Dixerat iste qui fuit ante fugax,
Dic tandem, quidnam trepido tibi retulit vrsa?
Nam secreta diu, multaq; verba dedit.

Magna quidem monuit: tamen hac quoque maxima restat,
Qua miser semper sunt faciunda mihi.
Ne facile alterius repetat consortia dixit,
Rursus ab insana ne capiar sobole.

Eques caluus. x.

Caluus eques capite solitus celare capillos,
Atque alias nitido vertice ferre comas,
Ad campum nitidis venit conspectus in armis,
Et facilem freno flectere cœpit equum.
Huius ab aduerso Boreas spiramina prastant
Ridiculum populo conspiciensa caput.
Nam mox deiecto nituit frons nuda galero,
Discolor apposita qua fuit ante coma.
Ille sagax, tantus quod risus millibus esset,
Desiluit admota calliditate iocum.
Quid mirum positos referens fugisse capillos,
Quem prius aquoreo deseruere coma?
Ridiculo cuiquam cùm sit, absolucre temet
Opposita veri cum ratione stude.

Olla ærea, & lutea. xi.

Eripiens geminas ripis cedentibus ollas
Infanis pariter flumen agebat aquis.
Sed diuersa duas ars & natura creauit:
Aere prior fusa est: altera facta luto.
Dispar erat fragili, & solida concordia motu,
Incertumq; vagus amnis habebat iter.
Ne tamen elisam consingeret area testam,
Iurabat solitam longius ire viam.
Illa timens ne quid leuibus graniora nocerent,
Et quia nulla breui cum meliore fides,
Quamuis iecuram verbis me feceris, inquit,
Non timor ex animo decutiendus erit.
Nam, sine sive tibi, seu te mihi conferat vnda,
Semper ero ambobus subdita sola malis.
Paupertor caueat iesé sociare potenti:
Namq; fides illi cum pari melior.

Rusticus, qui thesaurum inuenerat. xii.

Rusticus impresso molitus vomere terram
Thesaurum fusco prosiluisse videt.
Mox indigna animo properante reliquit aratra,
Semina compellens ad meliora boues.
Continuò supplex telluri constitit aras,
Qua sibi depositas sponte dedisset opes.
Hunc fortuna nouis gaudentem prouida rebus,
Ammonet indignam se quoque thure doleas.
Nunc inuenta mihi non profers munera templis,
Atque alios manis participare Deos.
Sed cùm subrepto fuerit tristissimus auro,
Me primam lacrymis solliciabis inops.
Non me ridenti, sed tristi cernere vultu
Fas erit, & vacuas sint tibi vota tua.
Vitium accepto peccat grauc quisque talento,
Si, quod ab hoc sumsit, imputat hoc alij.

Taurus, & Leo. xiii.

Immensum taurus fugeret cùm forte leonem,
Tutaq; de tergo quæreret antra viis:
Speluncam reperit, quam tunc hirsutus habebat,
Cinyphij ductor qui gregis esse solet.
Post vbi summissa meditantem irrumpere fronte
Obtutus obliquo terruit ore caper:
Tristis abit, longaq; fugax de valle locutus:
Nam timor expulsum iurgia ferre vetat:
Non te dimissis setosum putida barbu,
Illum qui supereft, consequiturq; tremo.
Nam si discedat, noscres stultissime quantum
Discrepet à tauri viribus hircus olens.
Dum cupis illatum tibimet persoluere damnũ,
Abjque tui damno hocce caueto fore.

Simia, & Iupiter. xiv.

Iupiter in toto quondam quasierat orbe,
Munera natorum quis meliora daret.
Certatim ad Regem currit genus omne ferarum,
Permistumq; homini cogitur ire pecus.
Sed nec squamigeri desunt ad iurgia pisces,
Vel quidquid volucrum pastor aura vehit.
Inter quos trepida ducebant pignora matres,
Iudicio tanti discutienda Dei.
Tunc breuis informem traheret cùm simia natũ,
Ipsum etiam in risum compulit ire Iouem.
Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem,
Dum generis crimen sic abolere cupit.
Iupiter hoc norit, maneat victoria si quem,
Iudicio superest omnibus iste meo.
Ergo mos hominis est, quidquid sibi fecerit ipse,
Vtile licet maneat, comprobat ipse tamen.
Nolo velis rerum quidquam laudare tuarum,
Alterius nisi sint ore probata prius.

Grus & Pauo. xv.

Threiciam volucrem fertur Iunonius ales
Communi sociam continuisse cibo.
Namq; inter varias fuerat discordia formas,
Magnaq; de facili iurgia iste trahunt.
Quod sibi multimodo fulgerens membra decore,
Caruleam faceret limida terga gruem.
Et simul erecta circumdans tegmina cauda,
Sparserat arcanum rursus in astra iubar.
Illa licet nullo pennarum certet honore,
Hos tamen imitans vocibus vsa datur.
Quamuis innumeros plumas variauerit ordo,
Morsus humi semper florida torga gerit.
Ast ego deformi sublimis in aëre penna,
Proxima sideribus Numinibusq; feror.
Si quadam virtute nites ne respue quemquam,
Ex alia quadam forsan & ipse nites.

Quercus & Arundo. xvi.

Montibus è summis vallerem eruta quercus
Decidit, inuani turbine victa noti.
Quam tumidis iubet decurrens alueus vndis
Suscipit, & fluuio præcipitante rapit.
Verum vbi alueus ita impellitur arduus ripis
In fragiles calamos, grauda rejedit onus.
Tunc sic exiguo connectens cetera ramos,
Miratur liquidis quid sit arundo vadis.
Se quoque tam vasto nec diuu consistere trunco,
Ast illam tenui cortice ferre minus.
Stridula mox blando respondit canna susurro,
Seq; magis tutam debilitate docet.

Tu rapidos, inquit, ventos sæuosq; procellas
Despicis, & totis viribus acta ruis:
Ast ego surgentes paullatim demoror Austros,
Et quamuis leuis sum prouida cedo Noto.
In tua præcipites offendis robora nimbos:
Motibus aura meis ludificata perit.
Hæc nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paullatimq; truces exuperare minas.

Tigris, & Venator. XVII.

Venator iaculis haud trita vulnera torquens,
Turbabat rapidas per sua lustra feras.
Tunc pauidis audax ait: en succurrere tigris,
Verbere commotam iussit adesse minas.
Ille tamen solito contorquens tela lacerto,
Nunc tibi qualis eram nuntius iste refert.
Et simul emissum transfigit vulnera ferrum,
Perstrinxitq; citos hasta cruenta pedes.
Molliter assiduum trahere: cum saucia telum,
A trepida fertur vulpe retenta diu.
Dic quis ille foret qui tanta vulnera ferret,
Aut vbinam iaculum delituisset agens.
Illa gemens fractoq; loqui vix murmure cœpit:
Nam solitas voces ira dolorq; rapit.
Nulla quidem medio conuenit in aggere forma,
Quæq; oculis olim sit repetenda meis:
Sed cruor, & validis in nos directa lacertis
Ostendunt aliquem tela fuisse virum.
Bruta licet soleant animalia iure timeri,
Omnibus est illis plus metuendus homo.

Iuuenci, & Leo. XVIII.

Quatuor immensis quondam per prata iuuencis
Fertur amicitiæ tanta fuisse fides,
Vt simul emissos nullus diuelleret error,
Rursus & e pastu turba rediret ouans:
Hos quoque collatis in se se cornibus ingens
Dicitur in siluis pertimuisse leo,
Dum metus oblatam prohibet tentare rapinam,
Et coniuratos horret adire boues.
Sed, quamuis audax, factisq; immanior esset,
Tantorum solus viribus impar erat.
Protinus aggreditur prauis insistere verbis,
Collisum cupiens dissociare pecus.
Sed postquam dictis tauros distinxit acerbis,
Inuasit miserum, diripuitq; gregem.
Tunc quidam ex ipsis, vitam seruare quietam
Qui cupit, ex nostra discere morte potest:
Neue cito admotas verbis fallacibus aures
Impleat, aut veterem deserat ante fidem.

Abies & Dumus. XIX.

Horrentes dumos abies pulcerrima risit,
Cum facerent formæ iurgia magna suæ.
Indignum referens cunctis certamen haberi,
Quos meritis nullus conciliaret honor.
Nam mihi deductum surgens in nubila corpus,
Verticis erectas tollit in astra comas.
Puppibus & natalis media cum sede locamur,
In me suspensos explicat aura sinus.
At tibi desormem quod dant spineta figuram,
Despectum cunctis præterere viri.
Ille refert, nunc læta quidem bona sola fateris,
Et nostris frueris imperiosa malis.
Sed cum pulcra minax succidet membra securis,
Quam velles spinas tunc habuisse meas!
Nemo sua carnis nimium lætetur honore,
Ne vitio factus post sua damna gemat.

Piscator, & Piscis. XX.

Piscator solitus prædam suspendere seta,
Exigui piscis vile trahebat onus.
Sed postquam superas captum perduxit ad auras,
Atque auido fixum vulnus ab ore tulit:
Parce precor lacrymis supplex ita dixit obortis:
Nam quanta ex nostro corpore damna feres?
Nunc me saxosis genitrix fecunda sub antris
Fudit, & in propriis ludere iussit aquis:
Tolle minas, teneramq; tuis sine crescere mensis:
Hac tibi me rursum litoris ora dabit.
Protinus immensi depastus cærula Ponti,
Pinguior ad calamum sponte recurro tuum.
Ille nefas captum referens absoluere piscem:
Difficiles queritur casibus esse vices.
Nam miserum est, inquit, præsentem amittere prædam,
Stultius & rursum vota diurna sequi.
Incerta pro spe non munera certa relinque,
Ne rursus quæras, forte nec inuenias.

Rusticus, & Auis. XXI.

Paruula progeniem terra mandauerat ales,
Qua stabat viridi cespite flaua seges.
Rusticus hanc fragili cupiens deserpere culmo,
Vicinam supplex forte petebat opem.
Sed vox implumes turbauit credula nidos:
Suaserat & Larsibus continuare fugam.
Cautior hos remeans prohibet discedere mater:
Nam, quid ab externis perficietur? ait.
Ille iterum caris operam mandauit amicis:
At genitrix rursum tutior inde manet.
Sed postquam curuas dominum comprendere falces,
Frugibus & veram sensit adesse manum:
Nunc, ait, ô miseri dilecta relinquite rura,
Cum spem de propriis viribus ille petit.

Inuidus, & Auarus. XXII.

Iupiter ambiguas hominum prodiscere mentes,
Ad terras Phœbum misit ab arce poli.
Tunc duo diuersis poscebant munera votis:
Namque alter cupidus, inuidus alter erat.
Hic sese medium Titan scrutatus vtrumque
Obtulit, & precibus vt peteretur ait.
Præstandi facile, nam quæque rogauerit vnus,
Protinus hæc alter congeminata feret.
Sed cui longa se ut nequeat iactare cupido,
Distulit admotas in noua damna preces:
Spem sibi confidens alieno crescere voto,
Seq; ratus solum munera ferre duo.
Ille vbi captantem sortem sua præmia vidit,
Supplicium proprii corporis optat ouans.
Nam petit extinctus vt lumine degeret vno,
Alter vt hoc duplicans viuat vtroque carens.
Tunc sortem sapiens humanam risit Apollo,
Inuidiaque malum retulit ipse Ioui.

Quod cum prouentis aliorum gaudet iniquus,
Laetior infelix & sua damna cupit.

Statuarius. XXIII.

Venditor insignem referens de marmore Bacchum
Expositum pretio fecerat esse Deum.
Nobilis hunc quidam funesta in sede sepulcri,
Mercari cupiens, compositurus erat.
Alter adoratis ut ferret munera templis,
Redderet & sacro debita vota loco:
Nunc ait, ambiguum facies de mercibus omen,
Cum spes in pretium munera dispar agit.
Et me defunctis seu malis tradere Diuus,
Siue decus busti, seu velis esse Deum.
Subdita namque tibi est magni reuerentia facti,
Atque eadem retines funera nostra manu.
Conuenit hoc illis quibus est permissa potestas,
An praestare magis, seu nocuisse velint.

Venator, & Leo. XXIV.

Certamen longa protractum lite gerebant
Venator quondam nobilis, atque leo.
Hi cum perpetuum cuperent in iurgia finem,
Edita conspicuo forte sepulcra vident.
Illic docta manus flectentem colla leonem
Fecerat in gremio procubuisse viri.
Scilicet affirmans pictura teste, superbum
Se fieri: extinctam nam docet esse feram.
Ille graues oculos ad inania signa retorquens
Infremuit, & rabido pectore verba dedit:
Irrita te generis subiit fallacia nostri,
Artificis testem si cupis esse manum.
Quod si nostra nouum caperet sollertia sensum,
Sculperet ut docili pollice saxa leo:
Tunc hominem adspiceres oppressum murmure magno,
Conderet ut rabidis vltima fata genis.

Puer, & Fur. XXV.

Flens puer extremam putei consedit ad oram,
Vana superuacuis rictibus ora trahens.
Callidus hunc lachrymis postquam fur vidit obortis,
Quaenam tristitiae sit modo caussa, rogat.
Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Atque auri queritur desiluisse cadum.
Nec mora, sollicitae traxit manus improba mentem,
Exutus putei protinus ima petit.
Paruulus exiguo circumdans pallia collo,
Sentibus immersus delituisse datur.
Sed post fallacis suscepta pericula voti
Tristior amissa veste resedit humi.
Dicitur his sollers vocem rupisse querelis,
Et gemitu summos sollicitasse Deos.
Perdita, quisquis erit, posthac bene pallia credat,
Qui putat in liquidis quod natet vrna vadis.
Nemo nimis cupide sic res desideret vllas,
Ne plus cum cupiat perdat & id, quod habet.

Leo, & Capella. XXVI.

Viderat excelsa pascentem rupe capellam
Comminus esuriens cum leo ferret iter.
Et prior, heus inquit, praeruptis ardua saxis
Linque, nec hirsutis pascua quaere iugis.
Sed potius roseum per prata virentia florem,
Et glaucas salices, & thyma grata pete.
Illa gemens, iuste pastor fallaciter inquit,
Securam placidis insimulare dolis.
Vera licet moneas, maiora pericula tollas,
Iis tamen his actis non facis esse fidem.
Nam quamuis rectis constet sententia verbis,
Suspectam hanc rabidus conspirator habet.
Ne cuiquam blandis cuiusquam credito dictis:
Sed quis suadeat, respice quid moneant.

Cornix, & Vrna. XXVII.

Ingentem sitiens cornix adspexerat vrnam,
Quae minimam fundo continuisset aquam.
Hanc enixa diu planis effundere campis,
Scilicet ut nimiam pelleret inde sitim.
Postquam nulla viam virtus dedit, admouet omnes
Indignata noua calliditate dolos.
Nam breuis immersis accrescens sponte lapillis
Potandi facilem praebuit vnda viam.
Viribus haec docuit, quam sit prudentia maior,
Qua coeptum volucris explicuisset opus.

Rusticus, & Iuuencus. XXVIII.

Vincla recusanti dedignantique iuuenco,
Aspera mordaci subdere colla iugo:
Rusticus obliqua succedens cornua falce,
Credidit insanum defremuisse pecus.
Cautius & immenso ceruicem nectit aratro,
Namque erat hic cornu promptior, atque pede.
Scilicet ut longus prohiberet vulnera temo,
Neve itinere faciles vngula saeua daret.
Sed postquam irato detrectans vincula collo,
Immeritam vacuo calce fatigat humum:
Continuo euersam pedibus dispergit arenam,
Quam sitiens in domini ora sequentis agit.
Tunc sic informes squalentes puluere crines
Discutiens, imo pectore victus ait.
Nimirum exemplum natura docet iniqua,
Qua fieri possit cum ratione nocens.

Satyrus, & Viator. XXIX.

Horrida congestis cum staret bruma pruinis,
Cunctaque durato stringeret arua gelu:
Haesit in aduersa membrorum mole viator:
Perdita nam prohibet semita ferre gradum.
Hunc nemorum custos fertur miseratus in antro
Exceptum Satyrus continuisse suo.
Quem simul adspiciens rursus miratur alumnus,
Vimque hominis tantam protinus esse pauet:
Nam gelidos artus vita ut reuocaret in vsum,
Afflatas calido soluerat ore manus.
Sed cum depulso cepisset frigore lassus
Hospitis eximia sedulitate frui.
Namque illi agrestem cupiens ostendere vitam,
Siluarum referens optima quaeque dabat:
Obtulit & calido plenum cratera Lyaeo,
Laxet ut infusus frigida membra tepor.
Ille vbi feruentem labris contingere testam
Horruit, algentem rursus ab ore tulit.
Obstupuit duplici monstro perterritus hospes,
Et pulsum siluis longius ire iubet.

Nolo

Nolo, ait, vt nostris vnquam succesſerit antris,
Iam diuerſa duo qui ſimul ore ferat.
Qui bene colloquitur coram, ſed poſtica pranè:
Hic erit ille mihi, bina quod ore gerat.

Ruſticus, & Sus. xxx.

Vaſtantem ſegetes, & pinguia culta ruentem
Liquerat abſciſſa ruſticus aure ſuem.
Vt memor accepti referens monumenta doloris,
Vlterius tenero parceret illo ſatu.
Rurſus in excepto deprenſus crimine campi,
Perdidit indulta peſſidus auris onus.
Nec mora, prædicta ſegeti caput intulit horrens
Pœna ſed indignum congeminata facto.
Tum domini captum menſis dedit ille ſuperbis
In varias epulas plurima fruſta ſecans.
Sed cum conſumti dominus ſor quæreret apri,
Impatiens ſertur quod rapuiſſe cocus:
Ruſticus hoc triſtem verbo compeſcuit iram,
Affirmans ſtultum non habuiſſe ſuem.
Nam cur membrorum toties in damna redirent,
Atque vno damnis poſſet ab hoſte capi.
Hæc illos deſcripta monent, qui ſæpius auſi,
Nunquam peccatis abſtinuere manu.

Mus, & Bos. xxxi.

Ingentem ſertur mus quondam parturus obarrans
Auſus ab exiguo lædere dente bouem.
Verum vbi mordaci conſecit vulnera roſtro,
Tutus in anfractus conditur inde ſuos.
Ille licet viſta torum ceruice minetur,
Non tamen iratus, quem petat, ille videt.
Tunc indignantem tali ſermone ſtrigam
Diſtulit: hoſtiles callidus ira minas:
Non quia magna tibi tribuerunt membra parentes
Viribus efficiam conſtituere tuis.
Diſce tamen brevibus quæ ſit fiducia monſtris,
Et ſacras quidquid parvula turba capit.

Ruſticus, & Hercules. xxxii.

Herentem lutæ ſub gargite ruſticus axem
Liquerat, & nexos ad iuga tarda boues.
Fruſtra depoſitis confidens Numina votis
Ferre ſuis rebus, cum reſideret, opem.
Cui rector ſummi Cynthiminis aſtitit ab aſtris:
Nam vocat hunc ſupplex in ſua vota Deum:
Pergè laborantes ſtimulis agitare iuuencos,
Et manibus pigras diſcute ſumare rotas.
Tunc quoq; congreſſus, maioraq; viribus auſus
Fac Superos animis concilietare tuis.
Diſce tamen pigres non flecti Numina votis,
Præſentesq; adhibe, cum facis ipſe, Deos.

Anſer, & Ruſticus. xxxiii.

Anſer erat quidam pretioſo germine fœta,
Quæq; die aurea ſæpe dares.
Fixerat hanc volucres legem natura ſuperbas,
Ne liceat pariter munera ferre duo.
Sed dominus cupidum ſperans vaneſcere votum
Non tulit exoſas in ſua lucra moras.
Grande ratus pretium volucris de morte referre,
Qui tam continuo munere dives erat.
Poſtquam nuda minax egit per viſcera ferrum,
Et vacuam ſolitis feſtibus eſſe videt:
Ingemuit tanta deceptus crimine fraudis.
Nam pœnam meritus rettulit inde ſuis.
Sic qui tunctis Deos vno malè tempore poſcunt,
Iuſtius his etiam vota diurna negant.

Formica, & Cicada. xxxiv.

Quiſquis torpentem paſſus tranſire iuuentam,
Nec timuit vt eprouidus ante ſua:
Conſectes ſenio poſtquam grauis adfuit ætas,
Heu, fruſtra alterius ſæpe rogauit opem.
Solibus obreptos hiemis formica labores
Diſtulit, & brevibus condidit ante cauis.
Verùm vbi candentes ſuſcepit terra pruinas,
Arnaq; ſub gelido deſituere gelu,
Pigra nimis tantos non æquans corpore nimbos,
In propriis latitat inimica grana legit.
Diſcolor hanc precibus ſupplex alimenta rogabat,
Quæ quoniam querulo ruperat arua ſono.
Se quoque maturas cùm tunderet area meſſes,
Cantibus æſtiuos expleriſſe dies.
Parvula tunc ridens ſic eſt affata cicadam:
Nam vitam pariter continuare ſolent.
Mi quoniam ſummo ſubſtantia parta labore eſt,
Frigoribus medijs otia longa traho.
At tibi ſaltandi nunc vltima tempora reſtant,
Cantibus eſt quoniam vita peracta prior.

Simia, & gnati. xxxv.

Fama eſt, quod geminum profundens ſimia partum
Diuidat in varios pignora nata vices.
Namq; vnum caro genitrix educit amore,
Alterius odijs exſaturata tumet.
Ceperit vt fetum grauior terrere tumultus,
Diſſimili gnatos conditione rapit.
Dilectum manibus, vel pectore geſtat amico,
Contemtum dorſo ſuſcipiente levat.
Sed cum laſſatus nequeat conſiſtere plantis,
Oppoſitum fugiens ſponte relinquit onus.
Alter ab hirſuto circundans brachia collo
Hæret, & inuita cum genitrice fugit.
Mox quoque dilecti ſuccedit in oſcula fratris
Scruatus, vetitis vnicus heres auis.
Sic multos neglecta iuuant, atq; ordine verſo
Spes humiles rurſus in meliora refert.

Vitulus, & Bos. xxxvi.

Pulcer & intacti vitulus ceruice reſultans
Scindentem aſſidue viderat arua bouem.
Non pudet, heus, inquit, longano vincula collo
Ferre, nec expoſitis otia noſſe iugis.
Cùm mihi ſubjectas patent diſcurſus in herbas,
Et nemorum luceat rurſus opaca ſequi.
At ſenior, nullam verbis compoſitus in iram,
Vertebat ſolitam vomere feſſus humum,
Donec depoſito per prata liceret arato
Molliter herboſo procubuiſſe torq.
Mox vitulum ſacris innexum reſpicit aris
Admotum cultro cum inuſitæ propè.
Hanc vbi triſtis, ait, dedit indulgentia mortem,
Exortem noſtri quæ facit eſſe iugi.
Proderit ergo graves quamuis perferre labores,
Otia quam teneris mox pereuna pati.

Est hominum sors ista, magis felicibus ut mors
Sit cita, dum miseros vita diurna regat.

Canis, & Leo. XXXVII.

Pinguior exhausto canis occurrisse leoni
Fertur, & in tales verba dedisse sonos.
Nonne vides duplici tendantur ut illa tergo,
Luxurietq; toris nobile pectus? ait.
Proximus humanis ducor post otia mensis,
Communem capiens largius ore cibum:
Sed quod crassa malum circumdat guttura ferrũ,
Ne custodita fas sit abire domo.
At tu magna diu moribundus lustra pererras,
Donec se siluis obuia præda ferat.
Perge igitur nostris tua subdere colla catenis,
Dum liceat faciles promeruisse dapes.
Protinus ille grauem gemitu collectus in iram,
Atque ferox animi nobile murmur agit.
Vade ait, & meritis nodum ceruicibus infer,
Compensentq; tuam vincula dura famem.
At mea cum vacuis libertas redditur antris,
Quamuis ieiunus qualibet arua peto.
Has illis epulas potius laudare memento,
Qui libertatem postposuere gulæ.

Piscis fluuiatilis, & marinus. XXXVIII.

Dulcibus è stagnis fluuio torrente coactus
Æquoreas præceps piscis obibat aquas.
Ille squamigerum despectans improbus agmen
Eximium sese nobilitate refert.
Non tulit expulsum patrio de gurgite phoca,
Verbaq; cum salibus asperiora dedit.
Vana laboratis aufer mendacia dictis,
Quæq; refutari te quoq; teste valent.
Nam quis erit potior populo spectante probabo,
Si pariter captos humida lina trahant.
Tunc me nobilior magno mercabitur auro:
Te simul ære breui debile vulgus emet.
Quisquis ab externis nuper deuenerit oris,
Non decet indigenis ut velit esse prior.

Miles, & Lituus. XXXIX.

Vouerat attritus quondam per prælia miles
Omnia suppositis ignibus arma dare:
Vel quæ victori moriens sibi turba dedisset,
Vel quidquid profugo tollere ab hoste capi.
Interea votis sors adfuit, & memor arma
Cœperat accenso singula ferre rogo.
Tunc lituus rauco deiectans murmure culpam
Immeritum flammis se docet esse prius.
Nulla tuos, inquit, petierunt tela lacertos,
Viribus affirmes quæ tamen acta meis.
Sed tantum ventis, & cantibus arma coegi.
Hoc quoq; submisso testor & astra sono.
Ille resultantem flammis crepitantibus addens,
Nunc te maior, ait, pœna, dolorq; rapit.
Nam licet ipse nihil possis tentare nec ausis,
Sæuior hoc, alios quod facis ipse malos.

Pardus, & Vulpes. XL.

Distinctus maculis, & pulchro pectore pardus
Inter consimiles ibat in arua feras.
Et quod nulla graues variarent terga leones,
Protinus his miserum credidit esse genus.
Cetera, ordenti damnans animalia vultu,
Solus in exemplum nobilitatis erat.
Hunc argutæ nouo gaudentem vulpes amictu
Corripit, & vanas approbat esse notas.
Vade, ait, & pictæ nimium confide iuuentæ,
Dum mihi consilium pulcrius esse queat.
Mirenturq; magis quos munera mentis adornãt,
Quam quos corporeis contigit esse bonis.

Nimbus, & Testa. XLI.

Impulsus ventis, & pressa nube coactus,
Ruperat hibernis se grauis imber aquis.
Cumq; per effusum stagnaret turbine terras,
Expositum campis fictile fecit opus.
Mobile namq; lutum tepidus prius instruit aër,
Discat ut admoto rectius igne coqui.
Tunc nimbus fragilis perquirit nomina testæ.
Immemor illa sui, amphora dicor, ait,
Nunc me docta manus rapiente volumina gyro
Molliter obliquum iussit habere latus.
Hactenus hac inquit, liceat constare figura:
Nam te subiectam diluet imber aquis.
Et simul accepto violentius amne fatiscens,
Pronior in tenues victa cucurrit aquas.
Infelix quæ magna sibi cognomina sumens
Ausa pharetratis nubibus ista loqui.
Hæc poterunt miseros posthac exempla monere,
Subdita nobilibus ut sua fata gemant.

Lupus, & Hædus. XLII.

Forte lupum melior cursu deluserat hædus,
Proxima vicinis dum petit arua casis.
Inde fugam recto tendens in mœnia cursu,
Inter lanigeros adstitit ille greges.
Impius hunc raptor mediamq; secutus in urbem,
Tentat compositis sollicitare dolis.
Nonne vides, inquit, cunctis ut victima templis
Immerita pecudum morte cruentet humum?
Quod nisi securo valeas te reddere campo,
Heu mihi vittata tu quoque fronte cades.
Ille refert, modo, quam metuis precor, exue curam,
Et tecum viles improbe tolle minas.
Nam sat erit sacrum Diuis fudisse cruorem,
Quàm rapidi fauces exsaturare lupi.
Sic quoties duplici subducitur tristia casu,
Expedit insignem promeruisse necem.

ALPHII AVITI VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

ALPHIVS Auitus poëta illustris est habitus: vixit iisdem penè temporibus, quibus Cæsares Constantiis præstiterunt. Quæ res abundè colligitur ex Mauro Terentiano, qui per eam Septimium atque Alphium Auitum inter recentiores commemorat. Sunt qui putent illum fuisse Carthaginiensem, in quo deliberamus auctores. Ingenio eleganti fuit, & componendis carminibus accommodato. Inter cætera, quæ dicitur scripsisse, libros fecit, qui inscripti sunt Excellentium. In iis perpetuo est usus dimetris iambicis, magna quidem venustate, ac pari elegantia, ut Grammatici veteres testantur: hæc sunt quæ de Alphio per eam observauimus. De Alphio fœneratore scriptum est ab Horatio & Iunio Caliumella.

DE ALPHIO AVITO VETERVM TESTIMONIA.

TERENTIANVS, IN LIBRO DE VARIIS METRIS.

PHASELVS *ille quidem vides*
Plerunque nec carmen, modo,
Sed & volumen explicat:
Vt pridem Auitus Alphius
Conscripsit excellentium.

Priscianus meminit quoque pluribus locis.

ALCIMI AVITI VIENNENSIS ARCHIEPISCOPI LIBER I.

De origine mundi.

QVOD *varij eueniunt humana in gente labores,*
Inde breuem capiunt mortalia tempora vitam:
Vel quod polluti vitiantur origine mores,
Quos aliena premunt priscorum fata parentum:
Addatur quanquam nostra de parte reatus,
Quodq; etiam amisso dudum peccatur honore,
Adscribam tibi prime Pater: qui semine mortis
Tollis succedua vitalia germina proli.
Et licet hoc totum Christus persoluerit in se,
Contraxit quantum percussa in stirpe propago:
Attamen auctoris vitio, qui debita lethi
Instituit morbosq; situs ac funera misit,
Vitus peccati moribunda in carne cicatrix.
Iam pater omnipotens librantis ponere Verbi
Vndique collectis discreuerat arida lymphis,
Littoribus pontum constringens, flumina ripis,
Iam proprias pulchro monstrabat lumine formas
Obscuro cedente die variisq; colore
Plurima distinctum pingebat gratia mundum,
Temporibus sortita vices: tum lumina cœlo
Fulsere alterno solis lunaque meatu:
Quin & Sidereus nocturno tempore candor

Temperat horrentes astrorum luce tenebras,
Adiutum suaui producens omnia foetu.
Pulchra repentino vestita est gramine tellus
Accepêre genus sine germine iussa creari,
Et semen voluisse fuit: sic vbere verbi
Frondescunt siluae: teneris radicibus arbor
Durauit vastos paruo sub tempore ramos.
Protinus in varias animalia multa figuras
Surgunt, & vacuum discurrunt bruta per orbem
Elata in coelum volucres motuq; citato
Pendentes, secuêre vias, & in aere sudo
Praepetibus librant membrorum pondera pennis.
Post etiam clusi vasto sub gurgite pisces
Respirant lymphis, flatusq; sub aequore ducunt.
Quaeq; negant nobis, illis dant humida vitam.
Nec minus in pelago viuiscunt grandia cete,
Accipiuntq; cauis habitacula digna latebris:
Et quae monstra solet rarus producere pontus,
Aptat ad informes condens solertia formas:
Quodq; hominum falso credit mens nescia foedum,
Per propriam speciem natura iudice pulchrum est.
Ergo vbi completis fulserunt omnia rebus,
Ornatuq; suo perfectus constitit orbis:
Tum pater omnipotens aeterno lumine laetum
Contulit ad terras sublimi ex aethere vultum:
Illustrans quodcunq; videt, placet ipsa tuenti
Artifici factura suo, laudatq; creator
Dispositum pulchro quem condidit ordine mundum.
Tum demum tali sapientia voce locuta est.
En praeclara nitet mundano machina cultu,
Et tamen impletum perfectis omnibus orbem
Quid iuuat vlterius nullo cultore teneri?
Ergo longa nouam ne foedent ocia terram,
Nunc formetur homo, summi quem tegat imago
Numinis, & nostram celso donatus honore,
Induat interius formosa mente figuram.
Hunc libet erectu sublimem incedere plantis:
Qui regat aeterno subiectum pondere mundum,
Bruta domet, legem cunctis ac nomina ponat,
Astra notet, coeliq; vias & sidera norit:
Discat & inspectu discernere tempora signis,
Subijciat pelagus saeuum, ingenioq; tenaci
Possideat quaecunque videt: cui bestia frendens
Seruiat, & posito discant mansueta furore
Imperium iumenta pati, iussiq; ligari
Vestiment trepidi consueta in vincla iuuenci.
Quoq; etiam natura hominis sublimior extet,
Incipiat rectos in coelum tollere vultus:
Factorem quaerat proprium, cui mente fideli
Impendat famulam longaeuo in tempore vitam.
Haec ait, & fragilem dignatus tangere terram,
Temperat humentem conspersio puluere limum,
Molliturq; nouum diues sapientia corpus.
Non aliter quàm opifex diuturno exercitus vsu,
Flectere laxatas per cuncta sequacia ceras,
Et vultus complere rudes, aut corpora gypso
Fingere, vel segni speciem componere massa:
Sic pater omnipotens victurum protinus aruum
Tractat, & in lento meditatur viscera caeno:
Dehinc arcem capitis sublimi in vertice signat,
Septiforem vultum rationis sensibus aptans,
Olfactu, auditu, visu, gustuq; potentem:
Tactum ad haec, solus toto qui corpore iudex
Sentiat, & proprium spargat per membra vigorem.
Flexilis arctatur recauo sic lingua palato,
Pressius in cameram pulsantis verbere plectri,
Percusso resonet modulatus in aere sermo.
Exin succiduum porrecto in corpore pectus
Spargit, ramosas post brachia fert in palmas.
Succedit stomacho medius, qui tegmine molli
Inter vtrumq; latus foueat vitalia venter.
Diuiduam partem femur excipit, aptius vt se
Alternus moueat duplicato poplite gressus.
At parte ex alia fingit quam conditor idem,
Occipiti, ut missa, ne descendere ceruix
Incipit, & vastos compagibus addere neruos.
Spina rigens crebris inter commercia nodis
Diffundit duplicem costarum ex ordine cratem.
Pars interna nouos vitae formatur ad vsus.
Viuifico primum cordi vitalia tegmen
Naturae parant, plagam ne sentiat vllam,
Massaq; congestis pendens absconditur extis.
Additur & tenuis pascendus ab aere pulmo,
Vt conceptam trahens lenti spiramina flatus,
Accipiat reddens, reddat quas ceperat auras,
Perq; vices crebro pellatur anhelitus haustu:
Dextra tenet iecoris vegetandum sanguine fontem,
Quo calidum venae spargunt per viscera flumen,
Laeua in parte lien mansura est de quiete:
Quae crines permittunt vnguesq; recrescere sectos,
Nec concisa dolent, quae per augmenta recurrunt,
Et viuunt, sensuq; carent in corporis vsu.
Postquam perfectae iacuit nouitatis imago,
Formatumq; lutum speciem peruenit in omnem:
Vertitur in carnem limus, durataq; moles,
Hinc dura è medijs traxerunt ossa medullas
Visceribus, lunae augendas crescentis ad instar.
Inseritur venis sanguis, viuoq; calore
Infixit ora rubor, toto cum corpore pallor
Pellitur, & niueos depingit purpura vultus.
Inde vbi perfectis consuescit viuere membris
Totus homo, & fumant calefacta & viscera solum:
Expectant animam: puro quam fonte creator
Promit, & erectos recturam mittit in artus.
Nam lenem suaui flatum profundit ab ore,
Inspiratq; homini, quem protinus ille receptum,
Attrahit, & crebris deducit spiraminis auras.
Postquam nascentem solers prudentia sensum
Imbuit, & puro rationis lumine fulsit:
Surgit, & erectis firmat vestigia plantis.
Tum varias coeli species mundiq; figuras
Mirantem, tali compellat voce creator.
Haec quae mundani coràm pulcherrima cultus
Incrementa vides ornatum extensa per orbem,
Solus habe, solusq; prior dominare fruendo:
Tu mihi, cuncta tibi famulentur: maximus ordo

To

Te parere pio, tibi qui dedit omnia, patri.
Non species ullae nec numina vana colantur:
Non quae vel caelo nubium noctuq; coruscant,
Non quae vel terris viuunt ornata vel undis.
Nec quod forte premens prohibet natura videri,
Visibus ista tuis, non cultibus esse memento.
Praecellis factis: factorem pronus adora.
Interea sextus nascentis primordia vesper
Rettulit, alterno depellens tempore lucem.
Dumq; per vniuersum spirantia cuncta quietē,
Soluitur & somno laxati corporis Adam.
Cui pater omnipotens pressum per corda soporem
Misit, & immenso tardatus pondere sensus
Vis ut nulla queat sopitas soluere mentes.
Non si forte fragor tonitrus verberet aures,
Nec si commoto caelum tunc intonet axe:
Quin nec pressa manu rupissent membra quietē.
Tunc vero cunctis costarum ex ossibus unam
Subducit lateri, carnemq; reponit,
Erigitur pulchro genitrix sed femina de ore,
Inque nouum subito procedit foemina cultum.
Quam Deus aeterna coniungens lege marito,
Coniugii pensat fructu dispendia membri.
Istius indicium, omne mors illa secuta est.
Sponte sua nubit sumpto quam corpore Christus
Qui cum passurus ligno sublimis in alto
Penderet, nexusq; & culpas penderet orbis:
In latus extensi defixit missile lictor.
Protinus exsiliens fluxit cum sanguine lympha:
Qua viuum populis iam tunc spondente lauacrū
Fluxit martyrium simul & ipsi matris unda,
Inde resurgentis caelestiaq; astra petentis,
De lateris membro surgens Ecclesia nupsit.
Principio rector tanti sacrare figuram
Disponens vincli, hoc nectit connubia verbo.
Viuite concordi studio, mundumq; replete,
Crescat longaeuum felici semine germen:
Non annus numerus vitae nec terminus esto,
Progeniem sine fine dedi, quam tempore toto
Aspicies generi primus qui generis auctor.
Porro nepos ductus spargens per secla nepotes
Viuentes numeret proauos, atque ora parentum
Ducant annosos natorum pignora natos.
Tum lex coniugii toto venerabilis aeuo
Intemerata suo seruabitur ordine cunctis,
Foemina perpetuo de semine sumpta virili
Coniugio seruare fidem nec separet alter
Quod iungit sociatq; Deus, cum patre relinquat
Et matrem iuncto constrictus amore maritus.
Nec iam vel propter rumpant haec vincla parentes,
Vita sed amborum carne teneatur ad unam.
Taliter aeterno coniungens foedere vota
Festiuum dicebat hymen, castoq; pudori
Concinit angelicum iuncto modulamine carmē.
Pro thalamo paradisus erat, mundusq; dabatur
In dotem, & laetis gaudebant sidera flammis.
Est locus Eoo mundi seruatus in axe
Secretis natura tuis: ubi solis ab ortu
Vicinos nascens aurora repercutit Indos.
Hic gens ardentem caeli subterjacet axem,
Quam candor feruens albenti ex aethere fuscat.
Huc semper lux pura venit caloq; propinquo
Natiuam seruant nigrantia corpora noctem.
Attamen in terris splendentia lumina membris
Captiuo fulgore micant vtroq; nitente.
Certior accrescit pullatis vultibus horror:
Caesaries incompta riget, quae crine supino
Stringitur ut refugo careat frons nuda capillo.
Sed quidquid magnum nostros defertur ad usus:
His totum natura dedit telluris opimae.
Quidquid odoratu pulchrum est, illabitur inde
Concolor huic ebeni piceo de fomite ramus
Surgit, & hic eboris munus, quod porrigit orbi,
Informis pulchros deponens belua dentes.
Ergo ubi transmissis mundi caput incipit Indis,
Quo perhibent terram confinia iungere caelo:
Lucus inaccessa cunctis mortalibus arce
Permanet, aeterno conclusus limite, postquā hinc
Decidit expulsus primaeui criminis auctor,
Proq; reis digne felicibus ab sede reuulsis
Caelestes haec sancta capit nunc terra ministros.
Non hic alterni succedit temporis unquam
Bruma, nec aestiui redeunt post frigora soles.
Excelsus calidum cum reddit circulus annum,
Vel densante gelu canescunt arua pruinis:
Hic ver assiduum caeli clementia seruat.
Turbidus auster abest, semperq; sub aere sudo
Nubila diffugiunt iugi cessura sereno.
Nec poscit natura loci quos non habet imbres:
Sed contenta suo dotantur germina rore.
Perpetuo viret omne solum, terraeq; nitentis
Blanda nitet facies: stant semper collibus herbae,
Arboribusq; comae: quae cum se flore frequenti
Diffundunt, celeri solidant sua germina succo:
Nam quicquid nobis toto nunc nascitur anno,
Menstrua maturo dant illic tempora fructu.
Lilia perlucent nullo flaccentia sole.
Nec tactus violat violas, roseumq; ruborem
Seruans perpetuo suffundit gratia vultu.
Sic cum desit hiems nec torrida ferueat aestas,
Fructibus Autumnus, ver floribus occupat annum.
Hic quae donari mentitur fama Sabaeis,
Cynnama nascuntur, viuax quae colligit ales
Natali cum fine perit, nidoq; perusto
Succedens sibimet quaesita morte resurgit:
Nec contenta suo tantum semel ordine nasci
Longaeua veternosi renouatur corporis aetas,
Incensamq; leuant incendia crebra senectam.
Illic desudans fragrantia balsama ramus
Perpetuum promit pingui de stipite fluxum.
Tum si forte leuis mouit spiramina ventus,
Flatibus exiguis, leniq; impulsa susurro,
Diues silua tremit folijs & flore salubri:
Quae spargi late suaues dispensat odores.
Hic fons perspicuo resplendens gurgite surgit:
Talis in argento non fulget gratia, tantam
Nec crystalla trahunt nitido de frigore lucem,
Neglegit hic virides riparum margo lapillos,

Et quas miratur mundi iactantia gemmas.
Illic saxa iacent: varios dant arua colores,
Et naturali campos diademate pingunt.
Eductum leni fontis de vertice flumen
Quattuor in largos confestim scinditur amnes:
Euphratem Tygrimq; vocant qui limite certo
Longa sagittiferis faciunt confinia Parthis.
Tertius inde Geon, Latio qui nomine Nilus
Dicitur ignoto cunctis illustrior ortu:
Cuius in Ægypto lenis perlabitur unda
Ditatura suam certo sub tempore terram.
Nam quoties tumido perrumpit flumine ripas
Alueus, & nigris campos perfundit arenis,
Vbertas laxatur aqua, caloq; vacante
Terrestrem pluuiam diffusus porrigit amnis.
Tunc inclusa latet lato sub gurgite Memphis,
Et super absentes possessor nauigat agros.
Terminus omnis abest: aequatur iudice fructu
Annua suspendens contectus iurgia limes.
Gramina nota videt latus subsidere Pastor
Inq; locum pecorum viridantis surgere campi.
Succedunt nantes aliena per aequora pisces.
At postquam largo foecundans germina potu
Lympha maritauit sitientis viscera terrae,
Regreditur Nilus sparsasq; recolligit vndas.
Fit fluuius pereunte lacu, coguntur in alueum
Ad ripam effrenes conclusis fluctibus vndae.
Donec diuiduum spargens per delta finem
Gurgite septeno patulum percendit in aequor.
Cur autem perhibent laxare ex omnibus vnum
Fontem Nile tuum? nam qui nescitis ab ortu
Non solus, sed quartus eras, diffusus ab ido.
Despicit excelso qui flumina cuncta meatu:
Ipse tuus atque pater pelagi, superemines omnes,
Quas montes, quas plana vomunt, quas nubila lymphas.
Quartus dehinc Phison, quem nominat India Gangem,
Motus odorifero quoties qui vertice crevit,
Deciduas pulchro quas spargunt flamina luco
Praelambens furatur opes: & gurgite nostrum
Ducit in exilium: nam ripa largus vtraq; est,
Amnibus atque istis crudes ferre papyros,
Aut scirpos algasq; limes deducere mos est,
Excrementa trahens magnus sic dicta Ganges.
Hoc etiam donat mundo quod proiicit alueo.
Interea primi summus quos iunxerat auctor
In paradisiaca ponuntur sede parentes:
Queis rector tali proponit praemia lege.
O summum factorum opus, quos sola creauit
Nostra manus, nasci cum caetera voce iuberem:
Aspicitis quanto gaudentis vbere lucus
Diuitiis tumet immensis, haec cuncta dabuntur
Ad vestros sine fine cibos. hinc esca petatur.
Sumite concessas fruges & carpite poma.
Hic operis dulci studio secura quiescat,
Deliciisq; fruens longaeuo in tempore vita.
Est tamen in medio nemoris quam cernitis arbor
Notitiam recti, praviq; in germine portans,
Huius ab accessu vestrum restringite tactum:
Ne vos forte premat temeraria discere cura
Quae prohibet doctor. melius nescire, beatis
Quod quaesisse nocet, testor quem fecimus orbem,
Quod si quis vetitum decerpat ab arbore pomum:
Audax commissum mortis discrimine pendet.
Non immensa loquor: facilis custodia recti.
Seruator vitam, mortem temerator habebit.
Accipiunt iuuenes dictum, laetiq; sequuntur:
Spondentes omni seruandam tempore legem.
Sic ignara mali nouitas, nec conscia fraudis
Incautas nulla tetigit formidine mentes.
At pater instructos sacrata in sede relinquens
Laetus in astrigeram coeli se sustulit aulam.

LIBER SECVNDVS.

De peccato originali.

VTitur interea venturi nescia casus
Libertas secura bonis. fruiturq; beata
Vbertate loci: largos hinc porrigit illis
Tellus prompta cibos: fruticum quin semper opimi
Sumitur alternus tenui de cespite fructus.
Nam si curuati foecundo pondere rami
Mitia submittunt sublimi ex arbore poma:
Protinus in florem vacuus turgescere palmes
Incipit, inque nouum fructum promittere gemmis.
Iam si praedulces delectat carpere somnos,
Mollibus in pratis pictaq; recumbitur herba.
Cumq; voluptati, ac totum nemus offerat omnes
Delitias, opibusq; nouis se praebeat amplum,
Hinc suaues epulas capiunt, escamq; requirunt:
Quas quam nulla fames cogit, nec lassa fouendo
Indigus hortatur compleri viscera venter,
Et tamen concessum libuisset noscere pastum
Esuries ignota cibos non posceret vllos,
Nulla famescentem fulcirent pabula vitam.
Interea nondum transgressi iussa parentes
Corpora nuda vident: nec mutua cernere mebra
Dispudet: ipsa rudis foedum nil sentit honestas,
Non natura hominis, vitium sed causa pudoris est.
Nam quaecunq; bonus formauit membra creator
Cur pudibunda forent? neq; enim summi ante relicta
Iussa dei, quicquam conspectu turpe, sed ipsa
Tunc mens intactos seruabat candida visus.
Quin & talis erat natura gloria prima,
Angelica qualis narratur gloria vitae
Sidereas habitare domos qualemq; redemptis
Spondet reddendam mortis post tepora Christus:
Queis neque coniugium cura, nec foedere turpi
Miscueris calidos carnalis copula sexus.
Quando aberit gemitus, luxus, metus, ira, voluptas
Fraus, dolor, atq; dolus, moeror, discordia, liuor.
Nullus erit nummus cupiens: sed pace sub vna
Sufficiet cunctis auctorum gloria Christus.
His protoplastorum sensum primordia sacra
Continuere bonis. donec certamine primo
Vinceret oppressos fallacem culpa per hostem.
Angelus hic fuerat dudum, sed crimine postquam

Succensus proprio tumidos exarsit in ausus,
Se se ipse putans mox tanquam conditor esset
Ipse sui, rabidoque amens concepit corde furorem,
Auctoremque negans, divinum consequar (inquit)
Nomen et aeternam ponam super aethera sedem,
Excelso similis summo nec viribus impar.
Talia iactantem praecelsa potentia caelo,
Iecit, et electum prisco spoliavit honore,
Quique creaturae praefulsit in ordine primus,
Primas venturae pendet sub iudice poenas,
Illum quandoquidem gravior sententia punit
Quem mirum cecidisse putes: nam crimen acervat
Auctor, in ignaro minor est peccante reatus,
Durius idque malum, quod maior fecit habetur.
Sed quod vivaces pretendit in abdita sensus,
Quodque futura videt, rerumque arcana signat,
Angelici servans superest natura vigoris.
Herrennam dictu, finisque notabile monstrum
Nam quidquid terrae dirum committitur orbi,
Iste docet, scelerumque manum ac tela gubernat,
Pugnat et occultus per publica crimina latro.
Et nunc saepe hominum, nunc ille in faciem ferarum
Vertitur ora, subinde novos mutantia vultus.
Alitis interdum subito mentita volantis
Fit species, habitusque iterum confingit honestos.
Rursum etiam apparens formoso corpore virgo,
Illicit ardentes obscena in gaudia visus.
Saepe etiam cupidis argentum immane coruscat,
Accenditque animos auri fallentis amore,
Delusos fugiens vano phantasmate ludit.
Nulli certa fides constat, vel gratia formae,
Sed quo quemque modo capiat teneatve nocendo:
Opportuna dolis, causaque accommoda fraudi,
Sumitur exterior simulata mente figura.
Maior adhuc etiam saevo permissa potestas,
Ter sanctum ut vincat, dudum collata creato.
Sic natura valet, rectam quam condidit auctor,
Sed post ad pravos subversor transtulit usus.
Vidit ut iste novos homines in sede quieta
Ducere felicem nullo discrimine vitam,
Et lege accepta domino famularier orbis,
Subiectisque frui placida inter gaudia rebus:
Commovit subitum zeli scintilla vaporem,
Excrevitque calens in saeva incendia livor,
Vicinum tunc forte fuit cum decidit alto
Tempus, et innexam traxit per prona catervam:
Hoc recolens, casumque premens in corde recentem,
Plus doluit peperisse sibi quod possidet alter,
Tum mixtus cum felle pudor sic pectore questus
Explicat, et tali suspiria voce relaxat.
Proh dolor, hoc nobis subitum consurgere plasma,
Invisumque genus nostra crevisse ruina!
Me celsum virtus habuit, nunc ecce neglectus
Pellor, et angelico limus succedit honori,
Caelum terra tenet, vili compage levata
Regnat humus, nobisque perit translata potestas.
Nec tamen in totum periit, pars magna retentat
Vim propriam, summaeque cluit virtute nocendi.
Nil differre iuvat: iam nunc certamine blando
Congrediar, dum prima salus, experta nec ullos
Simplicitas ignara dolos ad tela patebit.
Nam melius soli capientur fraude, prius quam
Foecundam mittant aeterna in saecula prolem.
Immortale nihil terra prodire sinendum est.
Fons generis pereat, capitis deiectio membris
Semen mortis erit: pariat discrimina lethi
Vitae principium: cuncti feriantur in uno,
Non faciet vivum radix occisa cacumen,
Haec mihi deiecto tantum solatia restant.
Si nequeo clausos iterum conscendere caelos,
His quoque claudentur: levius cecidisse putandum est,
Si nova perdatur simili substantia casu.
Sit comes excidii, subeat consortia poenae,
Et quos praevideo nobiscum dividat ignes.
Sed ne difficilis fallendi causa putetur,
Haec monstranda via est, dudum quam saepe cucurri
In pronum lapsus: quae me iactantia caelo
Expulit, haec hominem paradisi e limine pellat.
Sic ait, et gemitus vocem clausere dolentis.
Forte fuit cunctis animalibus altior astu,
Aemulus arguto callet qui pectore serpens:
Huius transgressor de cunctis sumere formam
Eligit, aerium statim sibi corpus adaptans,
Inque repentinum mutatus tenditur anguem.
Fit longa cervice draco, splendentia colla
Depingit maculis, teretique volumina dorsi
Asperat, et squamis per terga rigentibus armat.
Qualis vere novo primis cum mensibus aestas
Promittit laetos post frigora pigra tepores,
Evadit veterem renovatis motibus annum,
Siccae virescenti permutans germina fronde.
Sic prodit coluber lucenti pelle tumescens,
Et tandem egrediens terrarumque abdita linquens,
Praefert terribilis metuendum forma draconem.
Dira micant oculi, tum lumine visus acuto
Laetior, optatum dedit conspicere solem:
Nunc stridet blandum, crebro nunc carmine fauces
Ludunt et trifidam dispergunt guttura linguam.
Ergo ut viperam malesuada fraude figuram
Induit, et totum fallax processit in anguem,
Pervolat ad lucum, tum forte rubentia laeti
Carpebant iuvenes viridi de palmite mala.
Hic veritus serpens formae ne mente virili
Non queat effuso subvertere corda veneno:
Arboris in vetitae spatiis repentibus altum
Porrigitur, tractumque suum sublimibus aequans,
Auditum faciem tenui sic voce momordit.
O felix, mundique decus pulcherrima virgo,
Ornat quam roseo praefulgens forma pudore,
Tu generi ventura parens, te maximus orbis
Expectat matrem, tu prima et certa voluptas
Solamenque viri, sine qua nec vivere possit,
Ut maior, sic iure tuo subiectus amori,
Cui iuncta es, pulchram reddas ut tempore prolem.

Ad vitam nobis cernendi facta facultas,
Nunc verò lethum, ô vestra sponte videtis.
Tum pariter genus omne: nam culpa rebellis
Fu[illegible] corpora motus.
Tunc [illegible] non quod dicere possim,
Extinctus [illegible] circumspicit artus,
Erubuit [illegible] conscia culpæ,
Pugnantiaq; [illegible] carnis [illegible] membris.
Namque eius posteritas vetito germine duxit
Artibus illicitis, cognoscere velle futura,
Arcanaq; [illegible] tardos [illegible],
Edita vel cœlo vel terro [illegible] profundo
Rimari [illegible] rumpere [illegible],
Quærere quam dextro quid quam sit sidere natus
Prospera quam ducat restantis tempora vitæ,
Dissimilem partibus [illegible] cerebri [illegible]
Nec non & geminos vno sub [illegible],
Quos [illegible] sibi [illegible] orbe,
Motibus aduersis varia [illegible] notare.
Indigetes quosdam [illegible],
Iun[illegible] antiquus [illegible],
Atque infernali tam dudum [illegible],
Vani per immensum [illegible].
Iam magicam [illegible] valeat quis dicere [illegible] dem,
Occultas tacito tentantem [illegible] vires?
Legifer vt quondam vates sub [illegible] verbo,
Dum noua monstraret iussi miracula [illegible],
Commouit liuore magos vt talia tentent,
Accumulentq; suas zelo feruente ruinas,
Quis forsan si suppeteret non vana potestas,
Demere, non etiam properarent addere [illegible]:
Æmula sed signis tantum, non viribus æqua,
Quod remouere nequit, duplicata sustinet ira.
Hinc est laudato quod possunt carmine Marsi,
Cum tacita sauos producunt arte dracones
Absentes, & sæpe iubent confligere secum,
Tunc vt quisque grauem bello persenserit hidrũ
Aspidis aut diræ clausas cognouerit iras,
Concutit interitus secreti carminis arma.
Protinus & laxis verbo lactente venenis,
Mox impune manu coluber tractatur inermi,
Et morsus tantum, non virus in angue timetur.
Interdum perit incantans si callida surdus
Admiratoris contemsit murmura serpens.
Hoc quoniam de matre trahunt & origine prima,
Anguineæ fraudis quod sic linguæ periti,
In speciem reddunt commercia mutua fandi.
Nec minus hos pulsat temeraria cura sciendi,
Angit prælectus ducit quos terminus aut,
Cum tamen eductas infernis sedibus vmbras
Colloquium [illegible] putent, & nota referre.
Spiritus erroris sed qui bacchatur in illis,
Ad consulta parat vanus responsa figuris,
Ne vero multis dicamus singula verbis,
Præsentis illicitis damnabitur ille perenne
Iudicio quisquis vetitum cognoscere tentat.
Nec tam sola fuit seruatrix Eua malorum,
Dicam nunc aliam tali quæ peste laborans,
Neglecta parendi domino mandata neglexit:
Quanquam nec similem causam contendere, cum nec
Tum mage consultum seduxerit illa maritum,
Peccandi quasdam seruor succenderat vrbes,
Omnia permittens laxatis crimina frænis,
Incestus vice legis erat, ius sola regebat
Luxuries, regni sedem metata voluptas,
Indigenas populos domina sub carne tenebat.
Et scelerum ingenti studio, quis usserat olim
Sui [illegible] vt os respublica, at [illegible]
Abstinuisse [illegible] non peccasse pudendum
Credebant omnes [illegible] rerum.
Talibus [illegible] iudex atque arbiter orbis
Cum fureret flammisq; loco, finemq; pararet,
Quod [illegible] distinctum [illegible] latentem,
Qui tunc forsan erat Sodoma peregrinus in vrbe
Vnum inter [illegible] verbis Loth conuenit istis.
Oppida iam [illegible] plena furore,
Respergunt [illegible] maculis nostraq; fatigant
Quæ [illegible] scelerum clamoribus vrbes.
Incestus [illegible] libidine tellus
Ignibus ardebit, restinguet fulminis imber,
Quæ non extinxit feruentia crimina fletus
[illegible] in perpetuas soluetur terra fauillas,
Conseruans [illegible] post dira incendia viuos.
[illegible] linque domum, periturasque desere terras,
Nam tea cum dignis subsistens arua colonis:
Sed tamen interea ne te coniunxeris illis,
Ne forte impendens lethum contingat eidem,
Virgineamq; abduc sobolem, sociata coniunx
Augeat [illegible] tantum sociis contentus abito.
Accelerate fugam, & contendite tramite recto
Nec subuertendas quisquam respexerit vrbes.
Este mali expertes, pœnas quicunque videbis
Senties, atque sua mortis [illegible] secum,
Qui [illegible] ferent: saluandi terror abesto.
Hac pater, [illegible] properant abscedere terra,
Incidduntq; moras, crudelesq; arua relinquunt.
Cœperat obductis densa caligine [illegible]
Atque ignota prius demittere murmura cœlum,
Nec sic vt tonitru crebro cum percitus æther
Ostentat pauidis innoxia fulmina terris.
Sed prorsus [illegible] malum terrore minaci
Terra per [illegible] mittebat signa tumultus.
Tendebant montis simul & mandata tenentes,
Conce[illegible] sedem [illegible] ibant,
Callidus, alta petens, sed qui subuerterat Euam
Serpens, fœmineam coniectus tangere mentem,
Nil quoque formidans animum tentare virilem,
Inspirat misera cognoscere velle ruinas,
Et simul euasas visu deprendere clades.
O crudelem animum, non iam tibi iussa timare
Succubuisse dolor & funesta clade nepotes
Affecisse suos? ô stulti infantia sexus,
Quid stolida affectas frustrari parte bonorum,
Dum mala nosse cupis? si nos exempla priorum
Non terrent, nostro sies exempla timori,
Vel post te pereat scrutandi dira libido.
Illicitum quod scire fuit vetitumq; tueri,

Respicies tantum, nec narratura videbis.
Ergo ubi maiorem vicina ex urbe tumultum
Audiuit mulier, vultum deflexa retrorsum
Vix primo in visu restrictis motibus haesit,
Cernere desistens cum coeperat: inde gelato
Sanguine marmoreus perfudit viscera torpor,
Diriguere genae, pallor nouus inficit ora:
Lumina nec clausit, nec saltem concidit illo
Pondere, quo pulsant collapsa cadauera terram,
Sed stetit horrendo perlucens massa nitore,
Seruauitque suam species decepta figuram.
Nec facile noscas vitrum, lapis, an ne metallum
est.
Succedens homini, nisi sal gustu indicet ipso,
Extunc insipido mulier praeuenta reatu.
Plus salsum sine mente sapit, quae pungere sensus,
Exemploque potest saltem condire videntes.
Hoc tamen hic mirum est, quod Loth non flectitur ipsam
Nec sociam sequitur primo constantior Adam:
Quanquam id credo magis factum, quia vera referre
Iam nequit elinguis: quae si comperta referret,
Forsan et insimiles ausus temeraria traxet,
Credulo vt imposuit virgo primaeua marito.
Quae postquam sese pariter comitemque fefellit,
Et nondum natam percussit vulnere prolem:
Tum victor serpens certamine laetus ab ipso,
Puniceam crispans squammoso in vertice cristam,
Nec iam dissimulans quem presserat ante triumphum,
Acrior insultat victis, et talibus infit.
En affectata vobis est gloria laudis
Reddita, quis peruersa simulque etiam optima nostis,
Cuncta ego vos docui, sensumque per abdita duxi,
Et quodcunque malum solers natura negabat
Institui. pactumque meum, ne forte negetis,
Seruaui: et summa vosmet mihi sorte dicaui.
Nec Deus in vobis quamuis formauerit ante,
Iam plus iuris habet: teneat quod condidit ipse,
Quod docui meum est, maior mihi portio restat.
Multa creatori debetis, plura magistro.
Dixit et in media trepidos caligine linquens
Per medium fugiens euanuit aera corpus.

ALCIMI AVITI LIBER III.

De sententia Dei.

Tempus erat, quo sol medium transcenderat axem
Pronus et excelsi linquens fastigia centri,
Vltima iam nocte idus praemiserat auras.
Iam, sed maior eis animum voluitur aestus,
Ferventesque tenens male conscia corda dolore.
Tum pudor his capite detorquet lumina sensu,
Nec iam secura praestatur luce tueri
Signatam fixo peccati stigmate carnem.

Indumenta petunt, foliis vt mollibus ambo
Membra tegant, nudumque malum sub veste latescat,
Vmbrosis propter stabat ficulnea ramis,
Frondentes aspersa comas, quas protinus Adam,
Humentem carpens rapto de cortice librum,
Assuit, et viridi solatur veste ruborem.
Induitur simili mulier lachrymabilis arte,
Quaeque alium misero fallax inuasit pomo,
Vestiuit foliis: et quos iam ex arbore nudos
Reddidit, hos grauius tenui de cortice texit.
Et tamen adueniet tempus, cum crimina ligni
Per lignum auferet, purgetque nouissimus Adam,
Materiamque ipsam faciat medicamina vitae,
Aeneus ex alta cum pendens arbore serpens.
Serpentis veteres morsus atque omne venenum
Diluat et veterem perimat sua forma draconem.
Tunc etiam mortem letho deiicere lethum.
Interea genitor viridis per moenia luci
Errantes, udo capiebat ab aere ventos.
Protinus accitum concipiunt auribus ambo
Praesentem Dominum tristi iam mente perosam
Expauere diem, detecto in crimine testem.
Tunc si suo specubus vastae se forte barathrum,
Panderet aut subitum tellus immane araret hiatum,
Non pigeat proni trepidos descendere saltu,
Quod si suppeteret iam tum sententia lethi,
Hanc etiam raperet fotandi causa doloris:
Seu flammis lymphisve daret, vel pectora ferro
Appeteret vindex crudeli vulnere dextra.
Sic miseri mortem nondum discrimine notam
Cum primum meruere volunt: exordia finem
Signant, et similem praedicunt affore luctum,
Qui manet in finem male ducta tempora vitae,
Vltima cum mundi senium consumpserit aetas,
Cumque repentinus percusserit omnia fulgor,
Caelorum clangente tuba, quae nuncius ante
Iudicis aduentum concussum terreat orbem.
Tunc cum sinceros pastor discreuerit agnos,
Hoedus dissimilibus diuersa in parte locatus,
Chasmate diuiso medio: quam flammeus implet
Sulphureis vomens vndoso incendia gurges
Flammarum stagnante lacu: quo feruida quondam
Dicitur attracto nubes Sodomitica nimbo
Guttatim sparsum fudisse ob crimina fulmen,
Cum plueret nox tetra focos, caloque caduco
Aera per calidum stillarent vndique mortes.
Taliter igniferi multi de fonte gehennae,
Fluxerunt tristes aeterna in secula poenae.
At quos terribilis iudex decreuerit ira
Viuere post mortem, poenamque ardere perenni,
Subtrahet optato grauior sententia letho,
Cumque foret melius dispersis corpora membris
Carpere perpetuum dura sub morte soporem:
Inuitos tamen vna trahet, quos sola voluntas
Iustius posse mori, en hic carcere defendit.
Sed sic accipiet feruentis flamma camini,
Ambustura suas vt nunquam finiat escas.
At primi interea miseri conamine cassio
Per deserta ruunt, tutoque abscondita furto

Falsa putant, cæcis potuisse latere tenebris,
Quid iuuat infelix oculos auertere, cum te
Iudex ille videt? quid enim abiectus ipse videre,
Cum videare palam? Sol est, non fugiat amœnum,
Sed depressa grauem formidant lumina lucem,
Debilis & clarum visus non sustinet orbem:
Hos ergo in obscuras postquam tentare latebras,
Vidit, terribili primum deus increpat ore,
Insignemq; ubi sit quærit non nescius Adam,
Qui trepidans pauidoq; reducens pectore vocem,
Vix hæc pauca refert: tuus ô celsissime terror
In obscuras mi tecum latebras tentare coegit:
Nam postquam nuda forent incertis corpora mēbris,
Erubui fateor, quærens loca per abdita tegi:
Ecquis, ait, subitum concussit corde pudorem?
Vestis & unde nouus? nam te nec vellere diuinum,
Nec contextæ prius velarunt tegmine vestis,
Forma tuas proprio melius contenta decore,
Iudice se placuit, sed postquam fœdere rupto
Interdicta tuus tentauit germina gustus,
Naturale tibi tegmen non sufficit vnum.
Et iam nunc primum nuda nuditate patescunt,
Arguit obscœnum quia turpia corpora motus.
Ille vbi conuictum claro se lumine vidit,
Prodidit & totum diuino iussa reatum.
Non prece submissa veniam pro crimine poscit,
Non votis lachrymisve rogat, non vindice fletu,
Præuenit meritam supplex confessio pœnam.
Iamq; mihi fructus, nondum miserabilis ille est.
Nam fœmina erigitur, tumidisq; accensa querelis,
Fertur in insanas laxata superbia voces.
Heus ait infausto mulier coniuncta marito,
Quam sociam misero primæua lege dedisti,
Hæc me consiliis vicit deuicta sinistris,
Et sibi iam notum persuasit sumere pomum.
Illa mihi causa est crimen surrexit ab illa.
Credulus ipse fui, fidei sed tu unicus autor,
Connubium donans, & dulcia vincula nectens.
Atque utinam felix quæ quondam sola vigebat,
Cælebs vita foret, talis nec coniugis vnquam
Fœdera cognossem, comites non induta graua.
Hæc igitur simul commotus mente creator,
Mœrentem verbis compellat talibus Euam:
Cur tua deceptum traxisti in vota maritum,
Nec contenta tuo deceptrix fœmina casu,
Sublimis sexum deiecisti ex arce virilem?
Illa pudens tristisq; genas suffusa rubore,
Auctorem sceleris clamat decepta draconem,
Qui vetito pomum persuasit tangere morsu.
Post hæc supremam promit sententia legem,
Serpentemq; reum prima sic voce notauit.
Tu vero cuius fucatis fœmina verbis
Capta semel, similes Adam pertraxit in ausus,
Propter utrumque reus, pendes quod fecit vterque,
Nec tibi sublimis constabit pectore vertex,
Callida sed pronus per terram corpora volues,
Vtq; fuga trepido sinuosa volumina currant,
Non gressus sed lapsus erit, teq; ipse sequeris.
Flexibus, & spiras viuentia vincula nectent.
Tum propter suasam miserorum cordibus escam
Tellurem captans pastu vesceris inani,
Mensibus & certis, fugitiuus ab aere sudo,
Inclusus terris communi sole carebis.
Inter cuncta replent, quæ nunc animantia mundum
Omnibus inuisus fies, grauis omnibus horror.
Præcipuè infœlix mulier, cum prole futura,
Tecum inimicitias odio constante reponet,
Seminibusq; tuis eius cum semine bellum
Perpetuum, sed dissimilis victoria, nam qui
Ambos vna opera vicisti subdole serpens,
Olim erit vt sexum muliebrem pronus adores:
Cuius tu quanquam pauida insidiabere calci,
Conteret vna caput tandem tibi fœmina victrix,
Nascendumq; etiam sati de stirpe germen.
Post hæc attonitam iudex commotus in Euam,
Et tu quæ primam violasti fœmina legem,
Accipe, ait, reliquum vitæ quod restat in æuum,
Imperium patiere thori, dominumq; timebis,
Quem dederam socium: cuius tu subdita iussis
Pareto, & libitus post hæc assuesce viriles.
Moxq; vbi concipiens fœtum persenserit aluus,
Ventris onus gemitu te, laberis, ac tibi clausum
Anxia crescentem post abdunt viscera fœtum:
Donec transacto fastidia tempore complens,
Naturale malum partus ab vindice partu
Producas, vita vt prolis sit pœna parentis.
Sed quid multa loquar miseræ discrimina matris?
Nam cum prædicto mulier confecta labore
Optatam sobolem, tali produxeris ortu,
Lugebis vacuos nonnunquam orbata dolores.
Interea trepidus iam dudum sustinet Adam,
Quid sibi terribilis tandem sententia seruet.
Cui pater attentis, inquit, nunc auribus & tu
Accipe quid merare leuis quem fœmina vicit.
Impolluta prius pulchro sub germine tellus
Non tam fida satis, nec puro semine simplex,
Pristina monstrabit corruptum terga per orbem,
Exemploque tuo semper tibi terra rebellans,
Vepribus, ac tribulis armata, resistere discet,
Aut si frangenti cedens succumbit aratro,
Vomeris affixo mordaci dente subacta,
Pinguia decipient mentito germine culta,
Nam pro triticeo lolium congingere fructu,
Et lætas segetes, vacuasq; delebit aristas,
Sic vt vix centum producant iugera panem,
Sudore assiduo nitens quem sumat egestas.
Illecebrasq; cibi pœnalis vincet esca:
Æqualem ventris facient tibi tabula vitam.
Et simul herbarum succos pastumq; requires.
Stercoreq; assimili depressa grauabitur aluus,
Atque onerosa dies voluetur talibus ætas:
Donec præscriptum donent tibi sæcula finem,
Et tempus albo, rursum statuantur in illud
Elementa, simulque leui fias de puluere puluis.
Ante tamen durum patris præuertere lethum
Conspicies pœnasq; tuas in prole videbis.
Vt magis in cunctis magis cernatur mortis imago

Magna quidem monuit: tamen hæc quoque maxima sit fit,
Quæ infore semper sunt facienda mihi.
Ne facile alterius repetat consortia dixit,
Rursus ab insana ne capiatur sera.

Eques caluus. x.

Caluus eques capiti solitus religare capillos,
Atque alias nitido vertice ferre comas,
Ad campum nitidus venit conspectus in armis,
Et facilem frenis flectere cœpit equum.
Hinnitu ab aduerso Borea spiramina præstant
Ridiculum populo conspiciente caput.
Nam mox detecto nituit frons nuda galero,
Discolor apposita quæ fuit ante coma.
Ille fugax, tantus quod risus mimibus esset,
Distulit admota callidus ira iocum.
Quid mirum positos referens fugisse capillos,
Quem prius aquosa dejecisse comæ?
Ridiculo cuiquam cum sis, absoluere temet
Opposita veri cum ratione stude.

Olla ærea, & lutea. xi.

Eripiens geminas ripis cedentibus ollas
Infans pariter flumen agebat aquis.
Sed diuersa duas ars & natura creauit:
Aere prior fusa est altera facta luto.
Dispar erat fragili & solida concordia motus,
Incertumq; vagus amnis habebat iter.
Ne tamen eli jam consisteret area tessam,
Turabat solitam longius ire viam.
Illa timens ne quid tenuibus grauiora nocerent,
Et quia nulla breui cum meliore fides,
Quamuis secura verbis me feceris, inquit,
Non timor ex animo decutiendus erit.
Nam, sive tibi, seu te mihi conferat vnda,
Semper ero ambobus subdita sola malis.
Pauperior caueat esse sociare potenti:
Namq; fides illi cum pari melior.

Rustícus, qui thesaurum inuenerat. xii.

Rusticus impresso molitus vomere terram
Thesaurum sulcu prosiluisse videt.
Mox indigna animo properante reliquit aratra,
Semina compellens ad meliora boues.
Continuo supplex telluri construit aras,
Qua sibi depositas sponte dedisset opes.
Hunc fortuna nouis gaudentem prouida rebus,
Ammonet indignam se quoque thure dolens.
Nunc inuenta mees non profers munera templis,
Atque alios manus participare Deos.
Sed cum subrepto fueris tristissimus auro,
Me primam lacrymis sollicitabis inops.
Non me ridenti, sed tristi cernere vultu
Fas erit, & vacuæ sint tibi vota tuæ.
Vinus accepto peccat graue quisque talento,
Si, quod ab hoc sumsit, imputat hoc alij.

Taurus, & Leo. xiii.

Immensum taurus fugeret cum forte leonem,
Intraq; deserti quæreret antra viri:
Speluncam reperit, quam tunc hirsutus habebat,
Cinyphy ductor qui gregis esse solet.
Post vbi summissa meditantem irrumpere fronte
Obuius oblique terruit ore caper:
Tristis abit, longaq; fugax de valle locutus:
Nam timor expulsum turgia ferre vetat:
Non te dimissi fœtentia putida barbæ,
Illum qui superest, consequiturq; tremo.
Nam si discedat, nosces stultissime quantum
Discrepet à tauri viribus hircus olens.
Dum cupis illatum tibimet persoluere damnum,
Absque tui damno hoc caueto fore.

Simia, & Iupiter. xiv.

Iupiter in toto quondam quæsierat orbe,
Munera natorum quis meliora daret.
Certatim ad Regem currit genus omne ferarum,
Permistumq; homini cogitur ire pecus.
Sed nec squamigeri desunt ad iurgia pisces,
Vel quidquid volucrum purior aura vehit.
Inter quos trepidæ ducebant pignora matres,
Iudicio tanti discutienda Dei.
Tunc breuis informem traheret cùm simia natum,
Ipsum etiam in risum compulit ire Iouem.
Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem,
Dum generis crimen sic abolere cupit.
Iupiter hoc norit maneat victoria si quem,
Iudicio superest omnibus iste meo.
Ergo mos hominis est, quid quid sibi fecerit ipse,
Vile licet maneat, comprobat ipse tamen.
Nolo velis rerum quidquam laudare tuarum,
Alteries nisi sint ore probata prius.

Grus & Pauo. xv.

Threiciam volucrem ferunt Iunonius ales
Communi sociam continuisse cibo.
Namq; inter varias fuerat discordia formas,
Magnaq; de facili iurgia ferre trahunt.
Quod sibi multimodo fulgerent membra decore,
Cæruleam facerent liuida terga gruem.
Et simul erecta circumdans tegmina cauda,
Sparserat arcanum rursus in astra iubar.
Illa licet nullo pennarum certet honore,
His tamen inmutans vocibus vsa datur.
Quamuis innumeris plumas variauerit ordo,
Merjue humi semper florida terga geru.
Ast ego deformi sublimis in aere penna,
Proxima sideribus. Numinibusq; feror.
Si quadam virtute nites ne respue quemquam,
Ex alia quadam for an & ipse nites.

Quercus & Arundo. xvi.

Montibus e summis radicitus eruta quercus
Decidit, instanti turbine victa noti.
Quam tumidis iubar deturrens alueus vndis
Suscepit, & fluuio præcipitante rapit.
Verum vbi alueolis impellitur arcta ripis
In fragiles calamos, grande reddit onus.
Tunc sic exiguo consistentes cespite ramos,
Miratur liquidis quid stet arundo vadis.
Se quoque tam vasto nec dum consistere trunco,
Ast illam tenui cernit ferre minas.
Stridula mox blando respondit canna susurro,
Seq; magis tutam debilitate docet.

Tu rapidos, inquit, ventos, saeuasque procellas
Despicis, & totis viribus acta ruis:
Ast ego surgentes paulatim demoror Austros.
Et quamuis leuior prouida cedo Notis.
In tua praeruptis offendis robora nimbis:
Motibus aura meis lusa peracta perit.
Haec nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paullatimque truces exsuperare minas.

Tigris, & Venator. XVII.

Venator iaculis haud irrita vulnera torquens,
Turbabat rapidas per sua lustra feras.
Tunc prouidus audax sup en. succurrere tigris,
Verbere commotas iussit adesse minas.
Ille tamen solito contorquens tela lacerto,
Nunc tibi qualis eram nuntius ipse refert.
Et simul emissum transfigit vulnera ferrum,
Perstrinxitque citos hasta cruenta pedes.
Molliter assiduum traheret cum saucia telum,
A trepida fertur vulpe retenta diu.
Dic quis ille foret qui talia vulnera ferret,
Aut vbi nam iaculum delituisset agens.
Illa gemens fractoque loqui vix murmure coepit:
Nam solitas voces ira dolorque rapit.
Nulla quidem medio conuenit in aggere forma,
Quaeque oculis olim sit repetenda meis:
Sed cruor, & validis in nos directa lacertis
Ostendunt aliquem tela fuisse virum.
Bruta licet soleant animalia iure timeri,
Omnibus est illis plus metuendus homo.

Iuuenci, & Leo. XVIII.

Quatuor immensis quondam per prata iuuencis
Fertur amicitiae tanta fuisse fides,
Vt simul emissos nullus diuelleret error,
Rursus & e pastu turba rediret ouans:
Hos quoque collatis in se se cornibus ingens
Dicitur in siluis pertimuisse leo,
Dum metus oblatam prohibet tentare rapinam,
Et coniuratos horret adire boues.
Sed, quamuis audax, factoque immanior esset,
Tantorum solus viribus impar erat.
Protinus aggreditur prauis insistere verbis,
Collisum cupiens dissociare pecus.
Sed postquam dictis tauros disiunxit acerbis,
Inuasit miserum diripuitque gregem.
Tunc quidam ex ipsis, vitam seruare quietam
Qui cupit, ex nostra discere morte potest:
Neue cito admotas verbis fallacibus aures
Impleat, aut veterem deserat ante fidem.

Abies & Dumus. XIX.

Horrentes dumos abies pulcerrima risit,
Cum facerent formae iurgia magna suae.
Indignum referens cunctis certamen haberi,
Quos meritis nullus conciliaret honor.
Nam mihi deductum surgens in nubila corpus,
Verticis erectas tollit in astra comas.
Puppibus & patulis media cum sede locamur,
In me dispansos explicat aura sinus.
At tuos deformem quod laudant spinea figuram,
Despectum multi praeterire viri.
Ille refert. nunc laeta quidem bona sola fateris,
Et nostris fueris imperiosa malis.
Sed cum pulcra minax succidet membra securis,
Quam velles spinas tunc habuisse meas!
Nemo sua carnis minimum laetetur honore,
Ne vitiis factus post sua damna gemat.

Piscator, & Piscis. XX.

Piscator solitus praedam suspendere seta,
Exigui piscis vile trahebat onus.
Sed postquam superas captum perduxit ad auras,
Atque auide fixum vulnus ab ore tulit:
Parce precor lacrymis supplex ita dixit obortis:
Nam quanta ex nostro corpore damna feres?
Nunc me laxosis genitrix fecunda sub antris
Fudit, & in propriis ludere iussit aquis:
Tolle minas, teneramque tuis sine crescere mensis:
Haec tibi me rursum litoris ora dabit.
Protinus immensi depastus caerula Ponti,
Pinguior ad calamum sponte recurro tuum.
Ille nefas captum referens absoluere piscem:
Difficiles queritur casibus esse vices.
Nam miserum est, inquit, praesentem amittere praedam,
Stultus & rursum vota diurna sequi.
Incerta pro spe non munera certa relinque,
Ne rursus quaeras, forte nec inuenias.

Rusticus, & Auis. XXI.

Paruula progeniem terrae mandauerat ales,
Qua stabat viridi cespite flaua seges.
Rusticus hanc fragili cupiens decerpere culmo,
Vicinum supplex forte petebat opem.
Sed vox implumes turbauit credula nidos:
Suaserat & Laudi eo continuare fugam.
Cautior hos remeans prohibet discedere mater:
Nam, quid ab externis perficietur? ait.
Ille iterum caris operam mandauit amicis:
At genitrix rursum tutior inde manet.
Sed postquam curuas dominum comprendere falces,
Frugibus & veram sensit adesse manum:
Nunc, ait, o miseri discedite, relinquite rura,
Cum spem de propriis viribus ille petit.

Inuidus, & Auarus. XXII.

Iuppiter ambiguas hominum praediscere mentes,
Ad terras Phoebum misit ab arce poli.
Tunc duo diuersis poscebant munera votis:
Namque alter cupidus, inuidus alter erat.
His sese medium Titan scrutatus vtrumque
Obtulit, & precibus vt peteretur ait.
Praestandi facilis: nam quaeque rogauerit vnus,
Protinus haec alter congeminata feret.
Sed cum longa teneri nequeat iactare cupido,
Distulit admotas in noua damna preces:
Spem sibi confidens alieno crescere voto,
Seque ratus solum munera ferre duo.
Ille vbi captantem sociam sua praemia vidit,
Supplicium proprii corporis optat ouans.
Nam petit exstinctus vt lumine degeret vno,
Alter vt hoc duplicans viuat vtroque carens.
Tunc sortem sapiens humanam risit Apollo,
Inuidiaeque malum rettulit ipse Ioui.

Quae cum prouentu alterius gaudet iniquus,
Laetior infelix & sua damna cupit.

Statuarius. XXIII.

Venditor insignem referens de marmore Bacchum
Expositum pretio fecerat esse Deum.
Nobilis hunc quidam funesta in sede sepulcri,
Mercari cupiens compositurus erat.
Alter adoratis ut ferret munera templis,
Redderet & sacro debita vota loco.
Nunc ait, ambiguum facies de mercibus omen,
Cum spes in pretium munera dispar agit.
Et me defunctis seu malis tradere Diuis
Siue decus busti, seu velis esse Deum.
Subdita namq; tibi est magnae reuerentia famae,
Atque eadem retines funera nostra manu.
Conuenit hoc illis quibus est permissa potestas,
An praestare magis, seu nocuisse velint.

Venator & Leo. XXIV.

Certamen longa protractum lite gerebant
Venator quondam nobilis, atque leo.
Hi cum perpetuum cuperent in iurgia finem,
Edita continuo forte sepulcra vident.
Illic docta manus flexis ceruicibus leonem
Fecerat in gremio procubuisse viri.
Scilicet affirmans pictura teste superbum
Se fieri exstinctam iam docet esse feram.
Ille graues oculos ad inania signa retorquens
Infremit, & rabido pectore verba dedit:
Irrita te generis subijt fiducia nostri,
Artificis testem si cupis esse manum.
Quod si nostra nouum caperet sollertia sensum,
Sculperet ut docili pollice saxa leo:
Tunc hominem adspiceres oppressum murmure magno,
Conderet ut rabidis vltima fata genis.

Puer, & Fur. XXV.

Flens puer extremam putei consedit ad oram,
Vana superuacuis fletibus ora trahens.
Callidus hunc lachrymis postquam fur vidit obortis,
Quaenam tristitiae sit modo caussa, rogat.
Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Atque auri queritur desiluisse cadum.
Nec mora, sollicitam traxit manus improba mentem,
Exutus putei protinus ima petit.
Paruulus exiguo circumdans pallia collo,
Sentibus immersus delituisse datur.
Sed post fallacis suscepta pericula voti
Tristior amissa veste repedit humi.
Dicitur his sollers vocem rupisse querelis,
Et gemitu summos sollicitasse Deos.
Perdita, quisquis erit, posthac bene pallia credat,
Qui putat in liquidis quod natet urna vadis.
Nemo nimis cupide sic res desideret vllas,
Ne plus cum cupiat perdat & id, quod habet.

Leo, & Capella. XXVI.

Viderat excelsa pascentem rupe capellam,
Cominus esuriens cum leo ferret iter.
Et prior, heus inquit, praeruptis ardua saxis
Linque, nec hirsutis pascua quaere iugis.
Sed croceum per prata virentia florem,
Et glaucas salices, & thyma grata, pete.
Illa gemens, desiste precor fallaciter inquit,
Securam placidis insimulare dolis.
Vera licet moneas, maiora pericula tollas,
Tu tamen his dictis non facis esse fidem.
Nam quamuis rectis constet sententia verbis,
Suspectam hanc rabidus consiliator habet.
Ne citius blandis cuiusquam credito dictis:
Sed, si sint pia, respice quid moneant.

Cornix, & Vrna. XXVII.

Ingentem sitiens cornix adspexerat vrnam,
Quae minimam fundo continuisset aquam.
Hanc enixa diu planis effundere campis,
Scilicet ut nimiam pelleret inde sitim.
Postquam nulla viam virtus dedit, admouet omnes
Indignata noua calliditate dolos.
Nam breuis immersis ac crescens sponte lapillis
Potandi facilem praebuit unda viam.
Viribus haec docuit, quam sit prudentia maior,
Qua coeptum volucris explicuisset opus.

Rusticus, & Iuuencus. XXVIII.

Vincla recusantes dedignati inque iuuenco,
Aspera mordaci subdere colla iugo:
Rusticus obliqua succidens cornua falce,
Credidit insanum deferuisse pecus.
Cautius & immenso ceruicem nectit aratro,
Namq; erat hic cornu promptior, atque pede.
Scilicet ut longus prohiberet vulnera temo,
Neve ictus faciles vngula saeua daret.
Sed postquam irato detrectans vincula collo,
Immeritam vacuo calce fatigat humum:
Continuo euersam pedibus dispergit arenam,
Quam feriens in domini ora sequentis agit.
Tunc sic informes squalentes puluere crines
Discutiens, imo pectore victus ait.
Nimirum exemplum natura docebat iniqua,
Qua fieri posset cum ratione nocens.

Satyrus, & Viator. XXIX.

Horrida congestis cum staret bruma pruinis,
Cunctaq; durato stringeret arua gelu:
Haesit in aduersa membrorum mole viator:
Perdita nam prohibet semita ferre gradum.
Hunc nemorum custos fertur miseratus in antro
Exceptum Satyrus continuisse suo.
Quem simul adspiciens rursus miratur alumnus,
Vimq; homini tantam protinus esse putat:
Nam gelidos artus vitae ut reuocaret in vsum,
Afflatas calido soluerat ore manus.
Sed cum depulso coepisset frigore laetus
Hospitis eximia sedulitate frui.
Namq; illi agrestem cupiens ostendere vitam,
Siluarum referens optima quaeque dabat:
Obtulit & calido plenum cratera Lyaeo,
Laxet ut infusus frigida membra tepor.
Ille ubi feruentem labris contingere testam
Horruit, algenti rursus ab ore tulit.
Obstupuit duplici monstro perterritus hospes,
Et pulsum siluis longius ire iubet.

Nolo, ait, vt nostris vnquam succesſerit antris,
Tam diuerſa duo qui ſimulore ſerat.
Qui bene colloquitur coram, ſed pejera prauè:
Hic erit inuiſus, bima quod ore gerat.

Ruſticus, & Sus. xxx.

Vaſtantem ſegetes, & pinguia culta tuentem
Liquerat abſceſſa ruſticus aure ſuem.
Vt memor acceptæ referent monumenta doloris,
Vlterius tenerè parceret ille jatis.
Rurſus in excepti deprenſus crimine campi,
Perdidit indultæ perfidus auris onus.
Nec mora, prædictâ ſegetis caput intulit horto:
Pœna ſed indignum congeminata facit.
Tum domini captum menſi, dedit ille ſuperbis
In varias epulas plurima juſta ſecans.
Sed cum conſumti dominus ſor quæreret apri,
Impatiens fertur quod rapuiſſe cocus:
Ruſticus hoc inſtum verbo compeſcuit iram,
Affirmans ſtultum non habuiſſe ſuem.
Nam cur membrorum toties in damna redijſet,
Atque vno demens poſſet ab hoſte capi.
Hæc illos deſcripta monent, qui ſæpius auſi,
Num quam peccatis abſtinuere manu.

Mus, & Bos. xxxi.

Ingentem fertur mus quondam parvus obærrans
Auſus ab exiguo lædere dente bouem.
Verum vbi mordaci conſecuit vulnera roſtro,
Tutus in anfractus conditur inde ſuos.
Ille licet vaſti torum cernice moueatur,
Non tamen iratus, quem petat, ille videt.
Tunc indignantem tali ſermone fatigans
Diſtulit: hoſtilis calliditate minas:
Non quia magna tibi tribuerunt membra parentes
Viribus efficiam conſtituere tuis.
Diſce tamen brevibus quæ ſit fiducia monſtris,
Et facias quicquid parvula turba cupit.

Ruſticus, & Hercules. xxxii.

Herentem luteo, ſub gurgite ruſticus axem
Liquerat, & nexos ad juga tarda boues.
Fruſtra dispositis confidens Numina votis
Ferre ſuis rebus, cum reſideret, opem.
Cui rector ſummi Tyrinthius inſtat ab aſtru:
Nam vocat hunc ſimplex in ſua vota Deum:
Perge labor, antes ſtimulis agitare iuuencos,
Et manibus pigras dic ſe iuuare rotas.
Tunc quoq; congreſſus, maioraq; viribus auſus
Fac Superos animo conciliare tuo.
Diſce tamen pigres non flecti Numina votis,
Præſentesq; adhibe, cum facis ipſe, Deos.

Anſer, & Ruſticus. xxxiii.

Anſer erat cuidam pretio o germine ſetæ,
Ouaq; quæ nidu aurea ſæpe dares.
Fixerat hanc volucri legem natura ſuperba,
Ne liceat pariter munera ferre duo.
Sed dominus cupidum ſperans vaneſcere votum
Non tulit exoſas in ſua lucra moras.
Grande ratus pretium volucris de morte voſerre,
Qui tam continuo munere dives erat.
Poſtquam nuda minax egit per viſcera ferrum,
Et vacuam ſolitis feſtibus eſſe videt

Ingemuit tantæ deceptus crimine fraudis.
Nam pœnam meritu retulit inde ſuis.
Sic qui cunctis Deos vno malè tempore poſcunt,
Iuſtius hic etiam vota diurna negant.

Formica, & Cicada. xxxiv.

Quiſquis torpentem paſſus tranſire iuuentam,
Nec timuit vitæ prouidus antè ſuæ:
Confectus ſenio poſtquam grauis adfuit ætas,
Heu, fruſtra alterius ſæpe rogauit opem.
Solibus obreptos hiems formica labores
Diſſulit, & breuibus condidit ante cauis.
Verùm vbi candentes ſuſcepit terra pruinas,
Arvaq; ſub gelido deſituere gelu,
Pigra nimis tantos non aquans corpore nimbos,
In propijs Laribus humida grana legit.
Diſcolor hanc precibus ſupplex alimenta rogabat,
Quæ quondam querulo ruperat arua ſono.
Se quoque maturas cùm tunderet area meſſes,
Cantibus æſtivos expleuiſſe dies.
Parvula tunc rideni ſic eſt affata cicadam:
Nam vitam partier continuare ſolent.
Mi quoniam ſummo ſubſtantia parta labore eſt,
Frigoribus medijs otia longa trahio.
At tibi ſaltandi nunc vltima tempora reſtant,
Cantibus eſt quoniam vita peracta prior.

Simia, & gnati. xxxv.

Fama eſt, quod geminum profundens ſimia partum
Diuidat in varios pignora nata vices.
Namq; vnum care genitrix eduxit amore,
Alterius cubitis expaturata tumet.
Ceperit vt ſeram grauior terrere tumultus,
Diſſimili gnatos conditione rapit.
Dilectum manibus, vel pectore geſtat amico,
Contemtum dorſo ſuſcipiente levat.
Sed cum laſſatus nequeat conſiſtere plantis,
Oppoſitum fugiens ſponte relinquit onus.
Alter ab irruſto circundans brachia collo
Hæret, & innixa cum genitrice fugit.
Mox quoque dilecto ſuccedit in oſcula fratris
Seruatus, vetitis victus heres auis.
Sic multos neglecta iuuant, atq; ordine verſo
Spes humiles ruſſus in meliora refert.

Vitulus, & Bos. xxxvi.

Pulcer & intactæ vitulus cervice reſultans
Scindentem aſſiduè viderat arva bouem.
Non pudet, heus, inquit, longano vincula collo
Ferre, nec expoſitis otia noſſe iugis.
Cùm mihi ſubjectus pateat diſcurſus in herbas,
Et nemorum luceat rurſus opaca ſequi.
At ſenior, nullam verbis compoſitus iram,
Vertebat ſolitam vomere feſſus humum,
Donec depoſito per prata liceret aratro
Molliter herboſo procubuiſſe torq.
Mox vitulum ſacris innexum reſpicit aræ
Admotum cultro cum inuenire prope.
Hanc vbi triſtis, ait, dedit indulgentia mortem,
Extertem noſtri quæ facit eſſe iugi.
Proderis ergo graves quamvis perferre labores,
Otia quam teneris mox pereuua parat.

Est hominum sors ista, magis felicibus ut mors
Sit vita, dum miseros vita diurna regat.

Canis, & Leo. XXXVII.

Pinguior exhausto canis occurrisse leoni
Fertur, & in tales verba dedisse iocos.
Nonne vides duplici tendantur ut ilia tergo,
Luxuriemque toris nobile pectus alat?
Proximus humanis ducor post otia mensis,
Communem capiens largius ore cibum:
Sed quod crassa malum circumdat guttura ferrum,
Ne custodita fas sit abire domo.
At tu magna diu moribundus in antra pererras,
Donec se silvis obvia praeda ferat.
Perge igitur nostris tua subdere colla catenis,
Dum liceat faciles promeruisse dapes.
Protinus ille gravem gemitu collectus in iram,
Atque ferox animi nobile murmur agit.
Vade, ait, & meritis nodum cervicibus infer,
Compensentque tuam vincula dura famem.
At mea cum vacuis libertas redditur antris,
Quamvis ieiunus qualibet arva peto.
Has illis epulas potius laudare memento,
Qui libertatem postposuere gulae.

Piscis fluuiatilis, & marinus. XXXVIII.

Dulcibus è stagnis fluvio torrente coactus
Æquoreas praeceps piscis obibat aquas.
Illic squamigerum despectans improbus agmen
Eximium sese nobilitate refert.
Non tulit expulsum patrio de gurgite phoca,
Verbaque cum salibus asperiora dedit.
Vana laboratis aufer mendacia dictis,
Quaeque refutari te quoque teste valent.
Nam quis erit potior populo spectante probabo,
Si pariter captos humida lina trahant.
Tunc me nobilior magno mercabitur auro:
Te simul aere brevi debile vulgus emet.
Quisquis ab externis nuper devenerit oris,
Non decet indigenis ut velit esse prior.

Miles, & Lituus. XXXIX.

Voverat attritis quondam per praelia miles
Omnia suppositis ignibus arma dare:
Vel quae victori moriens sibi turba dedisset,
Vel quidquid profugo tollet ab hoste rapi.
Interea votis fors adfuit, & memor arma
Coeperat accenso singula ferre rogo.
Tunc lituus rauco deflectens murmure culpam
Immeritum flammis se docet esse prius.
Nulla tuos, inquit, perierunt tela lacertos,
Viribus affirmes quae tamen acta meis.
Sed tantum ventis & cantibus arma coegi,
Hoc quoque submisso testor & astra sono.
Ille resultantem flammis crepitantibus addens,
Nunc te maior, ait, poena dolorque rapit.
Nam licet ipse nihil possis temptare nec ausis,
Saevior hoc, alios quod facis ipse malos.

Pardus, & Vulpes. XL.

Distinctus maculis & pulchro pectore pardus
Inter consimiles ibat in urbe feras
Et quod nulla graves variarent terga leones,
Protinus his miserum credidit esse genus.
Cetera sordenti damnans animalia vultu,
Solus in exemplum nobilitatis erat.
Hunc argutu novo gaudentem vulpes amictu
Corripit, & vanas reprobat esse notas.
Vade, ait, & pictae nimium confide iuventae,
Dum mihi consilium pulcrius esse queat.
Miremurque magis quos munera mentis adornãt,
Quam qui corporeis emicuere bonis.

Nimbus, & Testa. XLI.

Impulsus ventis, & pressa nube coactus,
Ruperat hibernis se gravis imber aquis.
Cumque per effusas stagnaret turbine terras,
Expositum campis fictile crescit opus.
Mobile namque lutum tepidus prius instruit aër,
Deinde ut admoto rectius igne coqui.
Tunc nimbus fragilis perquirit nomina testae.
Immemor illa sui, amphora dicor, ait,
Nunc me docta manus rapiente volumina gyro
Molliter obliquum iussit habere latus.
Hactenus hac inquit, liceat constare figura:
Nam te subiectam diluet imber aquis.
Et simul accepto violentius amne fatiscens,
Pronior in tenues victa cucurrit aquas.
Infelix quae magna sibi cognomina sumens
Ausa pharetratus nubibus ista loqui.
Hac poterunt miseros posthac exempla monere,
Subdita nobilibus ut sua fata gemant.

Lupus, & Hædus. XLII.

Forte lupum melior cursu deluserat hædus,
Proxima vicinis dum petit arva casis.
Inde fugam recto tendens in moenia cursu,
Inter lanigeros adstitit ille greges.
Impius hunc raptor mediamque secutus in urbem,
Tentat compositis sollicitare dolis.
Nonne vides, inquit, cunctis ut victima templis
Immerita pecudum morte cruentet humum?
Quod nisi securo valeas te reddere campo,
Heu mihi vittata tu quoque fronte cades.
Ille refert, modo, quam metuis precor, exue curam,
Et tecum viles improbe tolle minas.
Nam sat erit sacrum Divis fudisse cruorem,
Quam rapidi fauces exsaturare lupi.
Sic quoties duplici subduntur tristia casu,
Expedit insignem promeruisse necem.

ALPHII

ALPHII AVITI VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

ALPHIVS Auitus poëta illustris est habitus: vixit iisdem penè temporibus, quibus Cæsares Constantius præstiterunt. Quæ res abundè colligitur ex Mauro Terentiano, qui per eam Septimium atque Alphium Auitum inter recentiores commemorat. Sunt qui putent illum fuisse Carthaginiensem, in quo defideramus auctores. Ingenio eleganti fuit, & componēdis carminibus accommodato. Inter cætera, quæ dicitur scripsisse, libros fecit, qui inscripti sunt Excellentium. In iis perpetuo est vsus dimetris iambicis, magna quidem venustate, ac pari elegantia, vt Grammatici veteres testantur: hæc sunt quæ de Alphio poëta obseruauimus. De Alphio fœneratore scriptum est ab Horatio & Iunio Coliumella.

DE ALPHIO AVITO VETERVM TESTIMONIA.

TERENTIANVS, IN LIBRO DE VARIIS METRIS.

PHASELVS *ille quidem vides*
Plerunque nec carmen, modo,
Sed & volumen explicat:
Vt pridem Auitus Alphius
Conscripsit excellentium.

Priscianus meminit quoque pluribus locis.

ALCIMI AVITI VIENNENSIS ARCHIEPISCOPI LIBER I.

De origine mundi.

QVOD *varij eueniunt humana in gente labores,*
Inde breuem capiunt mortalia tempora vitam:
Vel quod polluti vitiantur origine mores,
Quos aliena premunt priscorum fata parentum:
Adiutur quanquam nostra de parte reatus,
Quodq; etiam amisso dudum peccatur honore,
Adscribam tibi prime Pater: cui semine mortis
Tollis succidua vitalia germina prolis.
Et licet hoc totum Christus: persoluerit in se,
Contraxit quantum percussa in stirpe propago:
Attamen auctoris vitio, qui debita lethi
Instituit morbosq; fues ac funera misit,
Viuit peccati moribunda in carne cicatrix.
Iam pater omnipotens librantis pondere Verbi
Vndique collectis discreuerat arida lymphis,
Littoribus pontum constringens, flumina ripis,
Iam proprias pulchro monstrabat lumine formas
Obscuro cedente die varioq; colore
Plurima distinctum pingebat gratia mundum,
Temporibus sortita vices: tum lumina cœlo
Fulsere alterno solis lunaque meatu:
Quin & sidereus nocturno tempore candor

Temperat horrentes astrorum luce tenebras,
Adiutum suaui producens omnia fœtu.
Pulchra repentino vestita est gramine tellus
Accepère genus sine germine iussa creari,
Et semen voluisse fuit: sic vbere verbi
Frondescunt siluæ: teneris radicibus arbor
Durauit vastos paruo sub tempore ramos.
Protinus in varias animalia multa figuras
Surgunt, & vacuum discurrunt bruta per orbem
Elata in cœlum volucres motuq; citato
Pendentes, secuère vias, & in aëre sudo
Præpetibus librant membrorum pondera pennis.
Post etiam clusi vasto sub gurgite pisces
Respirant lymphis, flatusq; sub æquore ducunt,
Quæq; negant nobis, illis dant humida vitam.
Nec minus in pelago viuiscunt grandia cete,
Accipiuntq; cauis habitacula digna latebris:
Et quæ monstra solet raries producere pontus,
Aptat ad informes condens solertia formas:
Quodq; hominum falso credit mens nescia fœdum,
Per propriam speciem natura iudice pulchrū est.
Ergo vbi completis fulserunt omnia rebus,
Ornatuq; suo perfectus constitit orbis:
Tum pater omnipotens æterno lumine lætum
Contulit ad terras sublimi ex æthere vultum:
Illustrans quodcunq; videt, placet ipsa tuenti
Artifici factura suo, laudatq; creator
Dispositum pulchro quem condidit ordine mundum.
Tum demum tali sapientia voce locuta est.
En præclara nitet mundano machina cultu,
Et tamen impletum perfectis omnibus orbem
Quid iuuat vlterius nullo cultore teneri?
Ergo longa nouam ne fœdent ocia terram,
Nunc formetur homo, summi quem tāgat imago
Numinis, & nostram, celso donatus honore,
Induat interius formosa mente figuram.
Hunc libet erectis sublimem incedere plantis:
Qui regat æterno subiectum pondere mundum,
Bruta domet, legem cunctis ac nomina ponat,
Astra notet, cœliq; vias & sidera norit:
Discat & inspectu discernere tempora signis,
Subiiciat pelagus sæuum, ingenioq; tenaci
Possideat quæcunque videt: cui bestia frendens
Seruiat, & posito discant mansuescere furore
Imperium iumenta pati, iussiq; ligari
Testiment trepidi coniuncta in vincla iuuenci.
Quoq; etiam natura hominis sublimior extet,
Incipiat rectos in cœlum tollere vultus:
Factorem quærat proprium, cui mente fideli
Impendat famulam longæuo in tempore vitam.
Hæc ait, & fragilem dignatus tangere terram,
Temperat humentem conspersio puluere limum,
Molliturq; nouum diues sapientia corpus.
Non aliter quàm opifex diuturno exercitus vsu,
Flectere laxatas per cuncta sequacia ceras,
Et vultus complere rudes, aut corpora gypso
Fingere, vel segni speciem componere massa:
Sic pater omnipotens victurum protinus artum
Tractat, & in lento meditatur viscera cœno:
Dehinc arcem capitis sublimi in vertice signat,
Septem fores vultum rationis sensibus aptans,
Olfactu, auditu, visu, gustuq; potentem:
Tactus ad hæc, solus toto qui corpore iudex
Sentiat, & proprium spargat per membra vigorem.
Flexilis arctatur recauo sic lingua palato,
Pressius in cameram pulsantis verbere plectri,
Percusso resonet modulatus in aëre sermo.
Exin succiduum porrecto in corpore pectus
Spargit, ramosas post brachia fert in palmas.
Succedit stomacho medius, qui tegmine molli
Inter vtrumq; latus foueat vitalia venter.
Diuiduam partem femur excipit, aptius vt se
Alternus moueat duplicato poplite gressus.
At parte ex alia fingit quam conditor idem,
Occipiti submissa, nodo descendere ceruix
Incipit, & vastos compagibus addere neruos.
Spina rigens crebris inter commercia nodis
Diffundit duplicem costarum ex ordine cratem.
Pars interna nouos vitæ formatur ad vsus.
Viuifico primum cordi vitalia tegmen
Naturale parant, plagam ne sentiat vllam,
Massaq; congestis pendens absconditur extis.
Additur & tenui pendens ab aëre pulmo
Vt concepta trahens lenti spiramina flatus,
Accipiat reddens, reddatq; quas sumpserat auras,
Perq; vices crebro pellatur anhelitus haustu:
Dextra tenet iecoris vegetandum sanguine fontē,
Quo clausum venæ spargunt per viscera flumen,
Læua in parte lien mansura sede quiescit:
Quæ crines permittunt vnguesq; recrescere sectos,
Nec concisa dolent, quæ mox augmenta resumunt,
Et viuunt, sensuq; carent in corporis vsu.
Postquam perfecta iacuit nouitatis imago,
Formatumq; lutum speciem peruenit in omnem:
Vertitur in carnem limus duratáq; moles,
Hinc dura è medijs traxerunt ossa medullas
Visceribus, lunæ augendas crescentis ad instar.
Inseritur venis sanguis, vinoq; calore
Infusis ora rubor, toto cum corpore pallor
Pellitur, & niueos depingit purpura vultus.
Inde vbi perfectis conualuit viuere membris
Totus homo, & fumant calefacta & viscera solum
Expectant animam: puro quam fonte creator
Promit & erectos recturam mittit in artus.
Nam lenem suaui flatum profundit ab ore
Inspiratq; homini, quem protinus ille receptum,
Attrahit, & crebris ducit spiraminis auras.
Postquam nascentem solers prudentia sensum
Imbuit, & puro rationis lumine fulsit:
Surgit, & erectis firmat vestigia plantis.
Tum varias cœli species mundiq; figuras
Mirantem, tali compellat voce creator.
Hæc quæ mundani coràm pulcherrima cultus
Incrementa vides ornatum extensa per orbem,
Solus habe, solisq; prior dominare fruendo:
Tu mihi, cuncta tibi famulentur: maximus ordo
Te-

Te parere pio, tibi qui dedit omnia, patri.
Non species ullæ, nec numina vana colantur:
Non quæ, vel cælo sublimi nocte coruscant,
Non quæ, vel terris viuunt, animata vel vndis.
Nec quod forte premens prohibet natura videri,
Vsibus ista tuis, non cultibus esse memento.
Præcellis factis: factorem pronus adora.
Interea sextus noctis primordia vesper
Rettulit, alterno depellens tempore lucem.
Dumq; per vnus decem spirantia cuncta quietē,
Soluitur & somno laxati corporis Adam.
Cui pater omnipotens pressum per corda soporem
Misit, & immenso tardatus pondere sensus
Vis vt nulla queat sopitas soluere mentes.
Non si fortè fragor securas verberet aures,
Nec si commoto cælum tunc intonet axe:
Quin nec pressa manu cepissent membra quietē.
Tunc vero cunctis costam tenuem ex ossibus, vnam
Subducit læuo lateri, carnemq; reponit,
Erigitur pulchro genitrix iam forma decore,
Inque nouum subito procedit fœmina cultum.
Quam Deus æterna coniungens lege marito.
Coniugij pensat fructu dispendia membri.
Istius indicium somni, mors illa secuta est.
Sponte sua subijt sumpto quam corpore Christus
Qui cum passurus ligno sublimis in alto
Penderet, nexuq; & culpas penderet orbis:
In latus extensi defixit missile lictor.
Protinus exsiliens fluxit cum sanguine lympha:
Quæ viuum populis iam tunc spondente lauacrū
Fluxit martyrium simul & baptismatis vnda,
Inde resurgenti cælestiaq; astra petenti,
De lateris membro surgens Ecclesia nupsit.
Principio rector tanti sacrare figuram
Disponens vinculi, hoc nectit connubia verbo.
Viuite concordi studio, mundumq; replete,
Crescat longæuum felici semine germen:
Non annis numerus vitæ nec terminus esto,
Progeniem sine fine dedi quam tempore toto
Aspicies generi primus qui ponderis auctor.
Porro nepos ducens spargens per secla nepotes
Viuentes numeret proauos, inque ora parentum
Ducant annosos natorum pignora natos.
Tum lex coniugij toto venerabilis æuo
Intemerata suo seruabitur ordine cunctis,
Fœmina perpetuæ de semine sumpta virili
Coniugio seruet fidem: nec separet alter
Quod iungit, sociatq; Deus, cum patre relinquat
Et matrem stricto constrictus amore maritus.
Nec iam viles propter rumpant hæc vincla parentes;
Vita sed amborum carne teneatur ad vnam.
Taliter æterno coniungens fœdere vota
Festiuum dicebat himen, castoq; pudori
Concinit angelicum iuncto modulamine carmē.
Pro thalamo paradisus erat, mundusq; dabatur,
In dotem & lætis gaudebant sidera flammis.
Est locus Eoo mundi seruatus in axe
Secretis natura tuis: vbi solis ab ortu
Vicinos nascens aurora repercutit Indos,
Hic gens ardentem cæli subteriacet axem,
Quam candor feruens albenti ex æthere fuscat.
Huic semper lux pura venit cæloq; propinquo
Natiuam seruant nigrantia corpora noctem.
Attamen in terris splendentia lumina membris
Captiuo fulgore micant vitioq; nitente,
Certior accrescit pullatis vultibus horror:
Cæsaries incompta riget, quæ crine supino
Stringitur vt refugo careat frons nuda capillo.
Sed quidquid magnum nostros defertur ad vsus:
His totum natura dedit telluris opimæ.
Quidquid odoratis pulchrum est, allabitur inde
Concolor his ebeni piceo de fomite ramus
Surgit, & hic eboris munus, quod porrigit orbi,
Informis pulchros deponens belua dentes
Ergo vbi transmissis mundi caput incipit Indis,
Quo perhibent terram confinia iungere cælo:
Lucus inaccessa cunctis mortalibus arce.
Permanet, æterno conclusus limite: postquā hinc
Decidit expulsus primæui criminis auctor,
Proq; reis digne felici ab sede reuulsis
Cælestes hæc sancta capit nunc terra ministros.
Non hic alterni succedit temporis vnquam
Bruma, nec æstiui redeunt post frigora soles.
Excelsus calidum cum reddit circulus annum,
Vel densante gelu canescunt arua pruinis:
Hic ver assiduum cæli clementia seruat.
Turbidus auster abest, semperq; sub aere sudo
Nubila diffugiunt iugi cessura sereno.
Nec poscit natura loci quos non habet imbres:
Sed contenta suo dotantur germina rore.
Perpetuo viret omne solum, terræq; nitentis
Blanda nitet facies: stant semper collibus herbæ,
Arboribusq; comæ: quæ cum se flore frequenti
Diffundunt, celeri solidant sua germina succo:
Nam quicquid nobis toto nunc nascitur anno,
Menstrua maturo dant illic tempora fructu.
Lilia perlucent nullo flaccentia sole,
Nec tactus violat violas, roseumq; ruborem
Seruans perpetuo suffundit gratia vultu.
Sic cum desit hiems, nec torrida ferueat æstas,
Fructibus Autumnus, ver floribus occupat annum.
Hic quæ donari mentitur fama Sabæis,
Cynnama nascuntur, viuax quæ colligit ales
Natali cum fine perit, nidoq; perusto
Succedens, sibimet quæsita morte resurgit:
Nec contenta suo tantum semel ordine nasci
Longa veternosi renouatur corporis ætas,
Incensamq; leuant incendia crebra senectam.
Illic desudans fragrantia balsama ramus,
Perpetuum promit pingui de stipite fluxum,
Tum si forte leuis mouit spiramina ventus,
Flatibus exiguis, leniq; impulsa susurro,
Diues silua tremit folijs, & flore salubri:
Quo sparsus, latè suaues dispensat odores.
[illegible]gens perspicuo resplendens gurgite surgit.
Talis in argento non fulget gratia, tantam
Nec crystalla trahunt nitido de frigore lucem,
Negligit hic virides riparum margo lapillos,

Et quae miratur mundi iactantia gemmas.
Illic saxa tacent: varios dant arva colores,
Et naturali campos diademate pingunt.
Eductum leni fontis de vertice flumen
Quattuor in largos confestim scinditur amnes:
Euphratem Tygrimq; vocant qui limite certo
Longa sagittiferis faciunt confinia Parthis.
Tertius inde Geon, Latio qui nomine Nilus
Dicitur ignoto cunctis illustrior ortu:
Cuius in Ægypto lenis perlabitur unda
Ditatura suam certo sub tempore terram.
Nam quoties tumido perrumpit flumine ripas
Alveus, & nigris campos perfundit arenis,
Vbertas laxatur aqua, caeloq; vacante
Terrestrem pluviam diffusus porrigit amnis.
Tunc inclusa latet lato sub gurgite Memphis,
Et super absentes possessor navigat agros.
Terminus omnis abest: aequatur iudice fructu
Annua suspendens contectus iurgia limes.
Gramina nota videt latius subsidere Pastor
Inq; locum pecorum viridantis tegere campi,
Succedunt nantes aliena per aequora pisces.
At postquam largo foecundans germina potu
Lympha maritavit sitientis viscera terrae,
Regreditur Nilus sparsasq; recolligit undas.
Fit fluvius pereunte lacu, coguntur in alveum
Ad ripam effrenes conclusis fluctibus undae.
Donec dividuum spargens per devia finem
Gurgite septeno patulum pertendit in aequor.
Cur autem perhibent laxare ex omnibus unum
Fontem Nile tuum, qui nescitur ab ortu
Non solus, sed quartus erat, diffusus ab udo.
Despicit excelso qui flumina cuncta meatu:
Ipsius atque pater pelagi supereminet omnes,
Quas montes, quas plana vomunt, quas nubila lymphas.
Quartus ab hinc Phison, quem nominat India Gangem,
Motus odorifero quoties qui vertice crevit,
Deciduas pulchro quas spargunt flamina luco
Praelambens furatur opes, & gurgite nostrum
Ducit in exilium. nam ripa largus utraq; est,
Amnibus atque istis credes ferre papyros,
Aut scirpos algasq; limos deducere mos est,
Extremitata trahens magnus sic dicta Ganges,
Hoc etiam donat mundo quod proiicit alveo.
Interea primi summus quos iunxerat auctor
In paradisiaca ponuntur sede parentes:
Quos rector tali proponit praemia lege.
O summum factoris opus, quos sola creavit
Nostra manus, nasci cum caetera voce iuberem:
Aspicitis quanto pulcherrimus ubere lucus
Divitiis tumeat immensis. haec cuncta dabuntur
Ad vestros sine fine cibos. hinc esca petatur.
Sumite concessas fruges & carpite poma.
Hic operis dulci studio secura quiescat,
Delitiisq; fruens longaevo in tempore vita.
Est tamen in medio nemoris quam cernitis arbor
Notitiam recti pravique in germine portans,
Huius ab accessu vetitum restringite tactum:
Ne vos forte premat temeraria discere cura
Quae prohibet doctor. melius nescire, beatis
Quod quaesisse nocet, testor quem fecimus orbem,
Quod si quis vetitum decerpat ab arbore pomũ:
Audax commissum mortis discrimine pendet.
Non immensa loquor: facilis custodia recti.
Servator vitam, mortem temerator habebit.
Accipiunt iuvenes dictum, laetiq; sequuntur.
Spondentes omni servandam tempore legem.
Sic ignara mali novitas, nec conscia fraudis
Incautas nulla tetigit formidine mentes.
At pater instructos sacrata in sede relinquens
Laetus in astrigeram caeli se sustulit aulam.

LIBER SECVNDVS.

De peccato originali.

Vtitur interea venturi nescia casus
Libertas secura bonis. fruiturq; beata
Vbertate loci. largos hinc porrigit illis
Tellus prompta cibos: frutice quin semper opimi
Sumitur aeternus tenui de cespite fructus.
Nam si curvatis foecundo pondere rami
Mitia submittunt sublimi ex arbore poma:
Protinus in florem vacuus turgescere palmes
Incipit, inque novum fructum promittere gemmis.
Iam si praedulces delectat carpere somnos,
Mollibus in pratis pictaq; recumbitur herba.
Cumq; voluptati sacrum nemus offerat omnes
Delitias, opibusq; novis se praebeat amplum,
Hinc suaves epulas capiunt, escamq; requirunt:
Quamquam nulla fames cogit, nec lassa fovendo
Indigus hortatur compleri viscera venter.
Et nisi concessum libuisset noscere pastum
Esuries ignota cibos non posceret ullos,
Nec iam famescentem fulcirent pabula vitam.
Interea nondum transgressi iussa parentes
Corpora nuda vident: nec mutua cernere mẽbra
Dispudet: ipsa rudis foedum nil sentit honestas,
Non natura hominis, vitiis sed causa pudoris est.
Nam quaecunq; bonus formavit membra creator
Cur pudibunda forent? neq; enim summe ante relicta
Iussa dei, quicquam conspectu turpe, sed ipsa
Tunc mens intactos servabat candida visus.
Quin & talis erat natura gloria prima,
Angelica qualis narratur gloria vitae
Sidereas habitare domos, qualemq; redemptis
Spondet reddendam mortis post tempora Christus:
Quis neque coniugium cura, nec foedere turpi
Miscuerit calidos carnalis copula sexus.
Quando aberit gemitus, luxus, metus, ira, voluptas
Fraus, dolor, atq; dolus, moeror, discordia, livor.
Nullus egens, nullus cupiens: sed pace sub una
Sufficiet cunctis auctorum gloria Christus.
His protoplastum sensum primordia sacra
Continuere bonis. donec certamine primo
Vinceret oppressos fallacem culpa per hostem.
Angelus hic fuerat dudum, sed crimine postquã

Sustensus proprio tumidos exarsit in ausus,
Se fecisse putans mox tanquam conditor esset
Ipse, & ambitio concepit corde furorem,
Auctoremq; negans, dominum consequar (inquit)
Nomen & aeternam ponam super aethera sedem,
Excelso simul & summo nec viribus impar.
Talia iactantem praecelsa potentia caelo,
Iecit, & electum prisco spoliauit honore,
Quique creaturae praefuit, & in ordine primus,
Primas venturae pendet sub iudice poenas,
Illum quandoquidem grauior sententia punit
Quem mirum cecidisse putes: nam crimen acer-
uat,
Auctor, in ignaro minor est peccante reatus,
Durius idq; malum quod maior fecit habetur.
Sed quod viuaces praetendit in abdita sensus,
Quaedq; futura videt, rerumq; arcana signat,
Auget sic ferum superest natura vigoris.
Horrendum dictu, sunt q; notat ille monstrum
Nam quidquid terro dirum committitur orbe,
Iste docet sceleriumq; manus ac tela gubernat,
Pugnat & occultus per publica crimina latro.
Et nunc saepe hominum, nunc ille in sua ferarũ
Vertitur ora, subinde nouos mutantia vultus.
Alitis interdum subito mentita volantis
Fit species, habitusq; iterum confingit honestos.
Rursum etiam apparens formoso corpore virgo,
Illic ardentes obscoena in gaudia visus.
Saepe etiam cupidis argentum immane coruscat,
Accenditq; animos auri fallentis amore,
Densos fugiens vano phantasmate tactus.
Nulli certa fides constat, vel gratia forma,
Sed quo quemq; modo capiat teneatve nocendo,
Opportuna dolis, clausaque accommoda fraudi,
Sumitur exterior simulata mente figura.
Maior adhuc etiam facto permissa potestas,
Ter sanctum vt vincat, diuinum collata creato.
Sic natura valet, rectam quam condidit auctor,
Sed post ad prauos subuersor transtulit vsus.
Viuit vt iste nouos homines in sede quieta
Ducere foelicem nullo discrimine vitam,
Et lege accepta domino famularier orbis,
Subiectisq; frui placida inter gaudia rebus:
Commouit internum zeli fomitia vaporem,
Excreuitq; calens in iram incendia liuor,
Victimum tunc forte fuit cum decidit alto
Tempus, & innexam traxit per prona cateruam.
Hoc recolens, casumq; premens in corde recen-
tem,
Plus doluit periisse sibi quod possidet alter.
Tunc maxima cum felle pudor, sic pectore questus
Explicat & talis inspirata voce relaxat.
Proh dolor, hoc nobis subitum consurgere plas-
ma,
Inuisumq; genus nostra creuisse ruina!
Maior ... uni virtus habuit, nunc ecce neglectus
Pulsor, & angelico limus succedit honori,
Caelum terra tenet, vili compage leuata
Regnat humus, nobisq; perit translata potestas.
Nec tamen in totum perijt, pars magna recentae.

Vim propriam, summamq; eluit virtute nocendi.
Nil differre iuuat: iam nunc certamine blando
Congrediar, dum prima rudes, experta nec vllos
Simplicitas ignara dolos ad tela patebit.
Nam melius solis apientur fraude, prius quam
Foecundam mittant aeterna in secula prolem.
Immortale nihil terra prodire sinendum est,
Fons generis pereat, capitis deiectio membris
Semen mortis erit, partas discrimina lethi
Vita principium cunctis seruantur in vno,
Non faciet viuum radix occisa cacumen,
Haec mihi deiecto tantum solatia restant.
Si nequeo clausos iterum conscendere caelos,
His quoque claudentur: leuius cecidisse putan-
dum est.
Si noua perdatur simili substantia casu.
Sit comes exclusis, iubeat consortia poena,
Et quos praeuideo nobiscum diuidat ignes.
Sed ne difficilis fallendi causa putetur,
Haec monstranda via est, dudum quam saepe cu-
curri
In pronum lapsus, quae me iactantia caelo
Expulit, haec hominem paradisi e limine pellat.
Sic ait, & gemitus vocem clausere dolentes.
Forte fuit cunctis animalibus altior astu,
Aemulus arguto callet qui pectore serpens:
Huius transgressor de cunctis sumere formam
Eligit, aerium statim sibi corpus adaptans,
Inque repentinum mutatus tenditur anguem.
Fit longa ceruice draco, splendentia colla
Depingit maculis, teretisq; volumina dorsi
Asperat, & squammis per terga rigentibus ar-
mat.
Qualis vere nouo primis cum mensibus aestas
Praemittit latos post frigora pigra tepores,
Euadit veterem renouatis mentibus annum,
Sicca vire, tenti permutans germina fronde.
Sic prodit coluber lucenti pelle tumescens,
Et tandem egrediens terrarumq; abdita linquẽs,
Praefert terribilem metuendum forma draconem.
Dira micant oculi, tum lumine vibus acuto
Laetior optatum dudum conuertere solem:
Nunc stridet blandũ, crebro nunc carmine fauces
Ludunt & trifidam disperdunt guttura linguam.
Ergo vt vipeream malesuada fraude figuram
Induit, & totum fallax processit in anguem,
Peruolat ad lucum, tum forte rubentis lati
Carpebant iuuenes viridi de palmite mala.
Hic veritus serpens firma ne mente virilis
Non queat effuso iam vertere corda veneno
Arboris in vetita spiris repentibus altum
Porrigitur, tractumq; suum sublimibus aequans,
Audacem faciem teni sic voce momordit.
O felix, mundiq; decus pulcherrima virgo,
Ornat quam roseo praefulgens forma pudore,
Tu generi ventura parens, te maximus orbis
Expectat matrem, tu prima & certa voluptas
Solamenq; viri sine qua nec viuere possit,
Vt minor sit iure tuo subiectus amori,
Cui iuncta es, pulchram reddas vt tẽpore prolem.

Ad vitam nobis cernendi facta facultas,
Nunc veri [illegible] pone videtur.
Tum [illegible] nam culpa rebelis
Fu[illegible] corpora mortis.
Tunc [illegible] quod dicere possim,
Extinct[illegible] circumspicit artus,
Erubuit [illegible] sibi conscia culpa,
Pugnantiaq. [illegible] carnis [illegible] membris.
Namque hinc posteritas [illegible] germine duxit
Artibus illicitis, cognoscere velle futura,
Arcanaq. [illegible] tardos [illegible]:
E[illegible] vel cœlo vel terra [illegible] profundo
Rimari [illegible] naturæ [illegible] leges.
Quærere quam dextro quis quam sit sidere natus
Prospera quàm ducat restantis tempora vitæ
Dissimilem partibus [illegible] ducere [illegible]
Nec non & geminos uno sub [illegible],
Quos inde [illegible] orbem
Moribus aduersis [illegible] notare.
Indigetes quo[illegible]
[illegible] antiquus [illegible],
Atque infernalis tam [illegible],
Vana per immensum [illegible].
Iam magicam [illegible] valeat qui [illegible] dens,
Occultas tacito tentantem [illegible] vires?
Legifer vt quondam vates [illegible] sub rege superbo,
Dum noua monstraret iussi miracula [illegible],
Commouit liuore magos vt talia tentent,
Accumulent[illegible] sua zelo feruente ruinas,
Quis forsan si supperesset non vana potestas,
Demere, non etiam properassent addere monstra:
Æmula sed signis tantum, non viribus aqua,
Quod remouere nequit, duplicata sustinet ira.
Hinc est [illegible] quod possunt carmine Marsi,
Cum tacita [illegible] producunt arte dracones
Absentes, & [illegible] confligere secum,
Tunc vt quisque grauem bello per[illegible]erit hidrũ
Aspidas aut diræ claustra cognouerit iras,
Concutit internas secretis carminis arma.
Protinus & [illegible] verbo lactente venenis,
Mox impune manu coluber tractatur inermi,
Et morsus tantum, non virus in angue timetur.
Interdum perit incantans si callida surdas
Adiuratoris contemsit murmura serpens.
Hoc quoniam de matre trahunt [illegible] prima,
Anguineæ [illegible] quod sic lingua [illegible] periti,
In speciem reddunt commercia mutua fandi.
Nec minus hos puta[illegible] temeraria [illegible],
Angit [illegible] ducti quos terminus [illegible],
Cum tamen eductas infernis sedibus umbras
Colloquium [illegible]ere putent, & nota referre.
Spiritus erroris sed qui bacchatur in illis,
Ad consulta parat vanus responsa [illegible],
Ne vero multis dicamus singula verbis,
Præsentis [illegible], damnabitur ille perenni
Iudicio quisquis vetitum cognoscere tentat.
Nec tam sola fuit seruatrix [illegible] maiorum,
Dicant nunc aliam tale qua peste laborans,
Ne[illegible] parendi domino mandata neglexit:
Quanquam nec [illegible] causam contendere, cum nec
Tam mage consultum [illegible] illa maritum,
Peccandi quæ[illegible] feruor succenderat vrbes,
Omnia permittens laxatis crimina frænis,
Incestus vice legis erat, tua sola regebat
Luxuries, regni sedem metata voluptas,
Indigenas populos domino sub [illegible] tenebat,
Et scelerum ingentes [illegible], qua [illegible] olim
Sub [illegible] respublica [illegible]
Ab[illegible] nec peccasse pudendum
Credebant omnes [illegible].
[illegible] ludex atque arbiter orbis
Cum [illegible] loco, finemq. pararet,
Quem [illegible] latentem,
Qui [illegible] forsan erat Sodoma peregrinus in vrbe
Unum inter [illegible] verbis Loth conuenit istis.
Oppida in [illegible] plena furore,
Respergunt [illegible] nostraq. fatigant
Qu[illegible] obstructa scelerum clamoribus vrbes.
Im[illegible] nam [illegible] libidine tellus
Ignibus ardebit [illegible] fulmineus imber,
Quæ non extinxit [illegible] flectus.
[illegible] soluetur terra fauillas,
[illegible] incendia viuos.
Tu nunc linque domum, perituras desere terras,
Nam rea cum dignis [illegible] colonis:
Sed tamen interea ne te commiscueris illis,
Ne forte impendens [illegible] contingat [illegible],
Virgineamq. abduc sobolem, sociam coniux
Augeat [illegible] tantum socius contentus abito.
Accelerate fugam, & contendite tramite recto
Nec subuertendas quis [illegible] respexerit vrbes.
Esse mali expertes, pœnas quæcunque videbis
Sentiet, atque sua mortis spectacula secum,
Qui [illegible] salvandis terrae abesse
Hac pater, [illegible] properant abscedere terra,
Incidun[illegible] moras, crudeliaq. arua relinquunt.
Cœperat [illegible] densa caligine victum
Atque ignota prius demittere murmura cœlum,
Nec sic vt tonitru crebro cum percitus æther
Ostentat pauidis innoxia fulmina terris.
Sed prorsus [illegible] malum terrore minaci
Tetra per aerios mittebat signa tumultus.
Tendebant moniti simul & mandata tenentes,
Concessam recti ad sedem vultibus ibant,
Callidus, [illegible] petens, sed qui subuerterat Euam
Serpens, fœmineam consuetus tangere mentem,
Nil quisque formidans animum tentare virilem,
Insistrat misera cognoscere velle ruinas,
Et simul euasas visu deprendere clades.
O crudelem animum non iam tibi sufficit unam
Succubuisse dolo? & funesta clade nepotes
Affecisse tuos? ò stulte insania sexus,
Quid stolida affectas frustrari parte bonorum,
Dum mala nosse cupis? [illegible] nos exempla priorum
Non terrent, nostro sies exempla timere,
Vel post te [illegible] scrutandi dira libido.
Illicitum quod scire fuit vetitumq. tueri,

Facta putant, caecis optant latuisse tenebris,
Quid iuvat infelix oculos avertere, cum te
Iudex ille videt? quid enim abitus ipse videre,
Cum videat: patuit? Sol est, non fugeat amoenum.
Sed depressa gravem formidant lumina lucem,
Debilis & clarum visus non sustinet orbem:
Hos ergo in obstrusos postquam tentare latebras,
Vidit, terribili primum deus increpat ore,
Infaustumque, ubi sit quaerit non nescius Adam,
Qui tremulam pavido prodidit en pectore vocem,
Vix haec pauca refert: timui o Deus: sine terror
Insolitus in furvum latebras tentare coegit:
Nam quia nuda forent inopertis corpora mēbris,
Erubui fateor, [illegible] per abdita fugi:
Ecquis at [illegible] insuetum concussit corde pudorem?
Visus & unde novus nudum te nec vellere divum,
Nec contexta prius velarunt tegmina vestis,
Forma rudis proprio melius contenta decore,
Iudice te placuit: sed postquam foedere rupto
Interdicta tuus tentavit germina gustus,
Naturale tibi tegmen non sufficit unum.
Et iam nunc primum nudis nudata patescunt,
Arguit obscaenus quia turpia corpora motus.
Ille ubi convictum claro se lumine vidit,
Prodidit & totum de iussis [illegible] reatum,
Non prece submissa veniam pro crimine poscit,
Non vetus lachrymisve rogat, non vindice fletu,
Praecurrat meritam supplex confessio poenam.
Iamque miser factus, nondum miserabilis ille est.
Nam sensu erigitur, tumidisque accensa querelis,
Fertur et in [illegible] laxata superbia voces.
Heus ait infausto mulier coniuncta marito,
Quam sociam misero primam sub lege dedisti,
Haec me consiliis vicit devicta sinistris,
Et sibi iam vetitum persuasit sumere pomum.
Illa mali causa est, crimen surrexit ab illa.
Credidimus ipse suae fidei: sed tu unicus auctor,
Connubium firmans, & dulcia vincula nectens.
Atque utinam felix quae quondam sola vigebat,
Caelebs vita foret, talis nec connubia unquam
Foedera [illegible], comitis non subdita grave.
Hic igitur [illegible] commotus mente creator,
Maerentem verbis compellat talibus Evam:
Cur tua deceptum traxisti in vota maritum,
Nec contenta tuo deceptrix foemina casu,
Sublimis [illegible] fecisti ex arte virilem?
Illa pudens tristisque genas suffusa rubore,
Auctorem sceleris clamat decepta draconem,
Qui vetito pomum persuasit tangere morsu.
Post haec supremam promit sententia legem,
Serpentemque reum prima sic voce notavit.
Tu vero cuius fucatis foemina verbis
Capta semel, simul et Adam pertraxit in ausus,
Propter utrumque reus, pendes quod fecit uterque.
Nec tibi sublimis constabit pectore vertex,
Callida sed pronus per terram corpora volves,
Vixque fuga trepido sinuosa volumina currant,
Non gressus sed lapsus erit, seque ipse sequeris.

Flexibus, & spiras viventia vincula nectent.
Tum propter suasam miserorum cordibus escam
Tellurem captans pastu vesceris inani,
Mensibus & certis, fugitivus ab aere sudo,
Inclusus terris communi sole carebis.
Inter cuncta replent, quae nunc animantia mundum
Omnibus invisus fies, gravis omnibus horror.
Praecipue infoelix mulier, cum prole futura,
Tecum inimicitias odio constante reponet,
Seminibusque tuis eius cum semine bellum
Perpetuum, sed dissimilis victoria; nam qui
Ambos una opera vicisti subdole serpens,
Olim erit ut sexum muliebrem pronus adores:
Cuius tu quanquam pavida insiliabere calci,
Conteret una caput tandem tibi foemina victrix,
Nascendumque etiam tali de stirpe germen.
Post haec attonitam iudex commotus in Evam,
Et tu quae primam violasti foemina legem,
Accipe, ait, reliquum vitae quod restat in aevum,
Imperium pattere thori, dominumque timebis,
Quem dederam socium: cuius tu subdita iussis
Pareto, & libitus post haec assuesce viriles.
Moxque ubi concipiens foetum persenserit alvus,
Ventris onus gemitu te, laberis, ac tibi clausum
Anxia crescentem portabunt viscera foetum:
Donec transacto fastidia tempore complens,
Naturale malum partus ab vindice partu
Producas, una ut prolis sit poena parentis.
Sed quid multa loquar miserae discrimina matris?
Nam cum praeduro mulier confecta labore
Optatam sobolem tali produxeris ortu,
Lugebis vacuos nonnunquam orbata dolores.
Interea trepidus tam dubium sustinet Adam,
Quid sibi terribilis tandem sententia servet.
Cui pater attentis, inquit, nunc auribus & tu
Accipe quid merare levis quem foemina vicit.
Impolluta prius pulchro sub germine tellus
Non iam fida satu, nec puro semine simplex,
Pristina monstrabit corruptum terga per orbem,
Exemploque tuo semper tibi terra rebellans,
Vepribus, ac tribulis armata, resistere discet,
Aut si pungenti cedens succumbit aratro,
Vomeris affixo mordaci dente subacta,
Pinguia decipient mentito germine culta,
Nam pro triticeo lolium consurgere fructu,
Et [illegible] segetes, vacuasque dolebis aristas,
Sic ut vix centum producant iugera panem,
Sudore assiduo nitens quem seminat aestas.
Illecebramque cibi poenalis vindicet esca:
Aequalem [illegible] facient tibi [illegible] vitam.
Et [illegible] herbarum succos [illegible] requires.
Stercoreque assimili depressa gravabitur alvus,
Atque oneroso dum volvetur [illegible] aetas:
Donec praescriptum donent tibi saecula finem,
Et tempus [illegible] in illud
[illegible] ora, simulque levis fias de pulvere pulvis.
Ante tamen durum [illegible] lethum
Conspicies poenasque tuas in prole videbis.
Ut metuenda magis servatur mortis imago

Peccasse agnoscat quid sit, quid mortuus fieri,
Quidue mori: ac nequid desit tibi forte malorum,
[illegible] mouebitur ira d[illegible].
Nam cum prima sibi producent tem[illegible] natos,
[illegible]
[illegible] orbis,
[illegible] tremiscet,
[illegible] frater,
Te tremens nouam cognato [illegible] tinget.
[illegible]
Per [illegible] debita [illegible].
Dum [illegible] orbem,
[illegible]
[illegible] tellus.
His Pater exactis, hoedorum pellibus ambos
Induit [illegible] paradisi ab [illegible].
Tunc miseri egressum properant, mundumque vacantem
Intrant, & [illegible] perlustrant omnia cursu.
Et quanquam varijs herbis ac gramine picta,
Et [illegible] fontesque & flumina monstrat,
Ille [illegible] tamen species [illegible] putatur,
Post paradisi tuam totumque videntibus horror.
[illegible] hominum [illegible] maiore negata
Ample[illegible] grauiore incumbere cura,
Sic maiore animo [illegible] paradisus amatur.
Quoque magis [illegible] paradiso [illegible]
Angustatur [illegible] orbe
Omnia [illegible] angusta [illegible].
Squallet [illegible] ab ipso
Subductam lucem, [illegible] remoto,
[illegible]dra gemunt, [illegible] vix cernitur axis,
Tunc inter curas [illegible] dolorus,
Affectus sentire nouos, & pectora pulsans
Nondum compertas prorumpit fletus in vndas,
Attentusque genis insuetus desluit humor.
Haud aliter vinax [illegible] mole caduca
Spiritus impleto venit cum terminus auo,
Post obitum peccata dolet, tum quicquid iniquum
Gesserit, ad mentem reuocat, tum poenitet omnes
Errorum [illegible] damnat.
Quod si praeterita reddatur copia vitae,
Sponte ferat quaecunque dabunt mandata labores.
Crude[illegible] narrant de diuite quaestus,
[illegible] cuius coelesti numine [illegible]
Tradidit afflatus, paucis ego ab ordine totam
Dum repeto, linguis omnes animisque fauete.
Ille [illegible] gemmis, & fulgidus auro,
Serica bis [illegible] mutabat tegmina blattae.
Inde vt bacchantem traxissent tempora mentem,
Currebant epulae totus quas porrigit orbis,
Cumque peregrinus fruges misisset aceruus,
Feruebat priscum [illegible] falernum:
Vnda quin etiam miscebant cinnama thallis,
Et [illegible] domus pinguis fragrabat amomo.
Quod pelagus, quod terra creat, quod flumina gignunt,
Certatim ad mensam veniebant, omniaque illuc
Portabat pallens auri cum fasce minister.
Diuitis ante fores pauper tum forte iacebat
Languid[illegible] membris,
Et [illegible] iacens,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Nullaque [illegible]
Nec quae [illegible] cecidere [illegible],
Pa[illegible] dedit: [illegible] ages
D[illegible]
C[illegible]
[illegible] & lass[illegible]
So[illegible] mens dura & cruda mouet.
Nec sed diuersa penitus dum sorte geruntur,
Impendens obitus pariter pulsauit vtrumque.
Diuite praeuento qu[illegible] immortalia [illegible]
Secula [illegible] nulla
M[illegible] adhuc animam memorem pulsauerat: at[illegible]
Opt[illegible] pauper longo vix tempore mortem
Inuenit, victor morbos artusque reliquit.
Ille quidem, [illegible] dudum qui [illegible],
Fletibus ad tumulum [illegible],
Auratoque datur, condit[illegible] membra sepulchro.
Et pretiosa tegunt elatum lintea marmor.
Sp[illegible] abi[illegible] sed mox demissus auerno,
Ardet in aeternis per saeua incendia poenis.
[illegible] quarum medio, subitum [illegible] locatum
Haud procul, vt [illegible] conspexit, ed procul inde
Vt docet [illegible] sinibus conspexit ouantem
Abrahae tristis, mutatum in paupere vultum.
Nec similem [illegible], quem dudum e luce receptum,
Quarto forte die vix quisquam [illegible] humanus
(Ne per corruptum natura lege cadauer,
Dira frequentato contagia mitteret orbi)
Obtectum [illegible] tenui velamine [illegible],
Naribus adjectis [illegible]:
Angelicis vero manibus sublime leuatus,
Iam diues [illegible] erat, contraque superbus,
Qui male congestos auri cumulauerat aceruos,
Mendicat [illegible] guttam,
Arida [illegible] flammis.
O pater electos [illegible] sede beata
Colligis, & meritis dispensas praemia iustis,
Hac ego non merui, sed saltem hoc deprecor vnum,
Lazarus vt digitum gelidas intingat in vndas,
Et linguam extincto flammantem mitiget igne.
Quod si nec refrigerio hoc extinxerit omnes,
Tempore vel saltem modico mihi temperet aestus,
Donec fessa breui respirent membra quiete.
Taliter immixto lachrymis stridore rogantem,
Magnanimus verbis patriarcha intercepit istis.
Desine iam miseras incassum fundere voces,
Et vanas miscere preces, haud talia dudum
Dicta dabas, cum te in foribus praesente iaceret
Ipse ignotus, egens, aeger, ieiunus, inanis,
Cum congesta tuas onerarent fercula mensas,
Nec quisquam interea clamantem audiret egenum,

Qua-

Quapropter tandem librato examine veri,
Præterita vitæ, seriem [illegible] vtraque,
Permutatq; vices, [illegible] amplis
Exuitaq; bonis, quis sicut [illegible] qui
Curarum expertem duxit per gaudia vitam,
Iam flent æternos [illegible] e pectore planctus.
Insuper horrendus [illegible] interponit hiatus,
Non sinit ab imis [illegible] partes,
Vt reuocare gradum nec vos, descendere nec nos
Rursus ad inferni valeamus claustra tyranni.
Ille gemens vanum repetita voce precatur.
Si nil post obitum [illegible] commissa fateri,
Nec [illegible] sententia verbis,
Hæc [illegible] quod lege vetatur.
Dissimilio fratres dilecti quinque supersunt,
Obsecro ad hos properet, qui viues corrigat, antè
In tormenta cadant quam [illegible], carne solutis.
Nam quamuis duro persistant corde rebelles,
Credent experto pœnasq; [illegible] timebunt.
Talibus ille quidem [illegible] sed [illegible] verbis,
Nulla etenim meriti post mortem facta potestas.
Vos ergo dum vita manet, dum lege vigetis,
Patronumq; adsit patris ante tribunal, Iesus,
Nec iam obturatis pulsatur ianua valuis
Dum locus est fiendi, dum se clementia Christi
Pandit, flete admissa, nec inde admittite flenda.
En comperta tibi: primi est occasio planctus.
Vtq; sui casus nunquam reparabilis Adam
Fertulit exitium, passus nomine Christi,
Nam licet æternos meritosq; euaserit ignes,
Hæc nimium tamen infœlix incommoda sensit,
Perdita ne precibus, lacrymis, [illegible] vtis
Exuit [illegible] regem
Vita prior, [illegible] lux inter oris.
Tum tristes morbi, & [illegible] dolores,
Et corrupta [illegible] pinguedine tellus.
Letalis quædam [illegible] germina [illegible].
Inde truces [illegible] dudum q; timentes
Excitat ad pugnam tunc primum cognita virtus,
Reddit & armatos, [illegible], dente, vngula, cornu.
Ipsa etiam lege [illegible] clementia [illegible] primum
Et violare [illegible] mortalibus omnia certant.
Inflatur ventis pelagus, voluuntur & vnda,
Excitusq; nimium surgentis pontus in astrum.
Tunc primum tectus tetra caligine cœlus,
Ingratos hominum castigatura labores.
Grandineos [illegible] fuderant nubila [illegible],
Atque [illegible] mundi gemina tecta.
Quin magis ipsa [illegible] tellus [illegible],
Seminis excepti vertens mentita nitorem.
Hæc [illegible] tum primi gemuint [illegible] parentes,
Posteritati nam quanta ferat dispendia rerum.
Vix cui vel lingua sint centum ferrea vel vox
Enumerare queat: nec si quem Mantua misit,
Mæoniusq; canat diuino carmine vates.
Nam quis tot referat motus? quis denique fando
Euoluat totos qui voluunt [illegible] fluctus?
Arma fremunt, orbi aquatur formida [illegible] mundi,
Funditur irriguus sanguis, maiorq; [illegible].
Quid dicam [illegible] præclaras cœtibus vrbes
In deserta dari? populos populante ruina
Dispergi, & lacerum variis partibus orbem?
Seruitio subdi dominos, famulosq; vicissim
Præferri dominis & [illegible] sorte perire
Sors generis quendam quos claro è sanguine misit,
Et si forte breui requiescant tempore bella,
Legibus armatas surgere in certamina lites.
Ius anceps pugnare fore, quo iurgia fratrum
Non leuius vota feriunt, quam prælia telis.
Sed quis vota notet, clament cum facta nocentum?
Quis fraudes & furta gemat gaudente rapina?
Quisue minora fleat, si coram maxima fiunt?
Inde minora tamen, si summi [illegible] noscentur.
Nam per se nullum faciens sub iudice paruum est.
Nec datur hic cunctas percurrere carmine [illegible]:
Hoc vnum dicam breuibus, post damna priorum
Nil super esse mali, quod non vel perpetret orbis,
Vel [illegible] plenus [illegible], plenusq; dolorum,
In [illegible] crimen habens, & crimen in actu.
Sed tu Christe potens cui semper parcere promptum est,
Tu [illegible] massam potis es reparare caducam,
Et confracta diu ac resoluta refingere vasa,
Qui dudum in vili latitantem puluere drachmam,
Clara Euangelij verbiq; ardente lucerna
Inuestigasti magni tu pastor ouilis,
Qui procul a caulis, longoq; errore vagantem
Quæris ouem, vtq; [illegible] gaudens reddatur ouili,
[illegible] quæ cura fuit nec quærere tantum
Illi satis cælestis habet clementia Christi:
Ni ferat impositam tergo, atque in ouile reducat.
Vtq; vnam ex ouibus [illegible] de fauce barathri,
[illegible] ex ore [illegible]
[illegible]
Iunior [illegible] qui [illegible] reuersa,
Quid [illegible] que denique [illegible]
Ad meliora [illegible] pacato patre reuertit.
Ille quidem exhaustos postquam dispersit acruos,
Vitaq; con[illegible] prodiga censu:
Turpia porcorum [illegible],
Optaui [illegible] siliquis complere [illegible] aluum.
Donec [illegible] fame longo [illegible] victum
Cogeret [illegible] tandem [illegible] patri,
Confessumq; reum laxato crimine solui.
Quem mox prostratum mitis pater, alleuat vltro,
Et trepidum blanda solatur voce pudorem.
Quin & quem [illegible] facto testatur amorem,
Nam reduci [illegible] vestis dat prima secundos,
Lætaq; [illegible] celebrat conuiuia cætus,
Quod [illegible] suus quondam quasi funere proles
Surgat, & orbato redeant noua lumina patri.
At tu cunctipotens hominum rerumque creator,
Quanquam omnes fieri saluos cupis, atq; beatos:
Nulla tamen pateris nostra dispendia mortis,
Nec mundo pereunte, tuis contingere damnum
Diuitijs poteris: ne [illegible] decrescere [illegible]
Augeri, & pleno persistat tibi gloria regno:

Sed famulis id redde tuis, quod perdidit Adam,
Quodque tulit primum viciata stirpis origo,
Ortu restituas per te pia vita secundo,
Forma vetus nimium lacero circumdata peplo,
Iam veteres iussam ponat cum crimine vestem,
Pallia prima pater redeunti porrige proli.
Olim seminecem miserans tu forte repertum,
Inque via abiectum (quem non multò antè latrones
Præterea inflictis spoliarant undique plagis)
Hac tu Christe viam, sumpto dum corpore, curris
Allisum reperis nec deseris insuper agrum
Carnis iumento imponas, & vulnera lanas.
Non secus inferni qui dudum præda latronis
Multiplici exanguem trahimus pro vulnere vitam:
Nullum aliud, præter te unum, solamè habemus.
Quòd si nunc medico, curabis vulnera fotu,
Gratia designata olei, sapientia vino,
Et Samaritani nos extera cura fouebit:
Pelletur validus medicato corpore languor.
Ergo qui non vis morientis crescere causas,
Nec peccatorum crudelia funera quæris,
Sed magis conuersi ut viuant, blando excipe vultu,
Quos confessa tibi gemitus sua pectora pandunt,
Ut quondam tecum passo in tempore carnis,
Proximus immani pendens de stipite latro,
Quem non culpa tibi similem, sed pœna tenebat,
Confessi venia supplex est criminis usus.
Ille etenim non ut membris, ita corde ligato,
Et si confixas clauis extendere palmas
Non potuit, liber mentem cum voce tetendit,
Sicque reus sacrum cum digna piacula pendit,
Martyrium de morte rapit: cui fine supremo
Prouida cura fuit tales non perdere pœnas,
Præripuitque aditum moriens, cœloque recludens
Ardua sublimi tenuit compendia salus.
Porrige sic nobis cœlestem pater inclyte dextram,
Nos quoque perpetuæ consortes esse vitæ,
Atque profanati deceptis fraude latronis,
Ut tibi compassi mereamur iungere latroni:
Inuida quos hostis paradiso depulit ira,
Fortior antiquæ reddat tua gratia sedi.

ALCIMI AVITI LIBER IV.

De diluuio mundi.

INFECTUM quondam vitijs concordibus orbem,
Infandumque nefas, cœlo ulciscente piatum
Diluuio, repetam: sed non quod fabula mendax,
Victuros lapides mundum iactasse per amplum
Deucaliona refert, durum genus, unde resumptos
Descendisse homines, cunctisque laboribus aptos,
Saxea qui duræ monstrent primordia mentis.
Sed veri compos, fidei tuus, nuntie, prosequar illos,
Per quos immissæ rebus vix pænè creatis,
Labentem velox præuenit terminus orbem.
Exulerat mortale genus crudelibus ausis
Ingenitos animos: omnis pro lege voluntas
Sola erat, usque adeo conuersi in crimina mores.
Ius hominum nullum, tum nil distare putatum
Fasque nefasque, interiecta custodia nunquam,
Non Iudex, non testis erat, non denique rector,
Arbiter aut morum, vel qui suaderet honestum:
Sed princeps sibi quisque fuit virtute nocendi.
Nec meritis, sed mox potens qui fortior esset,
Hic melior sibimet sese Censore placebat.
Brutorum quam hominum vitam magis esse putares,
Nam diuinum in se non intellexit honorem
Mens humana suum, brutoque simillima facta est.
Sanguis potus erat, carorum viscera pastum
Indomitis laceras præbebant mentibus escas.
Insuper & quadrupes si unquam humanius esset
Ingenium, medijs vel mortali clausa campis
Pascua erat: tum nulla fides, lex nulla vigebat.
Quam vero pecorum ritu permissa voluptas,
Et dissoluta palam ruptis absoluta frenis,
Luxuriæque forum, atque obscœni nundina mundi
Foruerat, casto fas non est dicere cantu.
Tam diuersa tamen hominum gens improba gestu,
Siluestres animos, naturæ fœdere rupto,
Induerat: pulsaque procul ratione furebat,
Desertaque Dei consilis imagine, prorsum
Omne decus mentis turpi deiecerat actu.
Haud secus ac pulchris cum fertilis area campi
Quam succisa dedit purgato robore silua,
Dum cultori animo paret fœcunda laboris:
Subijcitur rastris, respondet frugibus, ac se
Seruat composito ruralis gratia vultu.
Contra autem exercere solum si negligit, aut si
Agricola oblitus sua brachia forte remisit,
Laxauitque manus, fessoque quieuit aratro:
Principio primum durato cespite tellus,
Mox rubibus ramis, atque aspera palmite crebro,
Disciplinatos dissueuit promere fructus,
Et fruticosa initia, silvamque imitatur agrestem:
Quam si nec sera successor falce repurget,
Non tam virgultis, sed densis stipite truncis
Texitur, & steriles diffundit in aera frondes:
Donec contexta ramis currentibus umbra,
Mox importuna depulso sole tenebra,
Ad secura feras inuitent ludere lustra.
Tum vero humani generis non ordine recto
Perdita mandatæ iam post primordia legis,
In prauum labens paulatim vita tetendit.
Proficiens peiore via, constantior ipso
Iam paribus studijs nutrit criminis usu,
Et tamen auctorem vitij culpæque magistrum,
Doctior erratu lapsuque per tempora omne
Succedens prolis crescens audacia vicit.
Ut fluuius, primum parua diffusus ab urna,
Perspicuum læto promit qui gurgite fontem,
Et amnem quem summo facilis transmittere saltu
Quisque potest, mox irriguo deductus ab ortu,
Viribus augetur subitis, ripasque retrorsum

Pellens

Pellens crescentes pellit per plana liquores,
Occupat & spatium, pereuntiq; imminet aruo,
Tunc circumfusos vicinis vallibus amnes
Sorbet praeteriens, externasq; incipit vndas
Augmento finire suo, mixtasq; sub vno
Nomine, corrosis diffuso gurgite terris
Cum trabibus stabulisque boum, lustrisque ferarum
Sauior accessu longoq; furore potitus,
Tandem desistens pelagi transportat in vndas.
Sic eius motus similiq; ad turbinis instar
Humanum vicijs ibat genus, & tamen ipsa
Longius insanas mentes dissoluerat aetas,
Centenos nouies crebro cum duceret annos
Vita tenax, tanto suspensi tempore lucri.
Nullus terror erat, quod si qui debita letho
Iura darent, ferrentq; assueta funera mortis,
Perpetuam interimi fragili cum corpore vitam
Credebant: aui sic cunctis nulla futuri
Spes inerat, solusq; sibi fundauerat omnem
Sensibus in caecis periturus mundus amorem.
Tempore quinetiam peccatrix terra sub ipso
Nutribat saeuos immania monstra Gigantes.
Nec tamen effari solitum, quo semine cretos.
Communi cunctis ortum de matre ferebant,
Qui genus, vnde patres, prohibent arcana fateri.
Si speciem quaeras, humani corporis illis,
Plus vultus quàm forma fuit: sic linea membris
Conueniens, hominem monstrabat, dissona molē.
Quapropter deinceps commentis Graecia fictis,
Dedecus infandum massis informibus auxit,
Et portentosis descripsit corpora membris,
Pube tenus cùm forma viri, cum corporis ima
Supplerent vasti mixto pro crure dracones;
Artus semihominum patulis qui faucibus, immò
Integros viuosq; homines crudo ore vorarent.
Tunc etiam aiebant diro terrore, tonantis
Blasphemis caelo conuitia mittere plantis,
Mordacesq; pedes motu fremuisse veneni.
His similes mendax Phlegraei fabula belli,
Excussas finxit iecisse per aera rupes.
Pro telis, spatiosa manus, quod turbine montes
Sparserit, & missis caelum quassauerit aruis.
Haec sunt priscorum quae de terrore Gigantum
Carmine mentito Graij cecinere poetae,
Qui caelum aduersus, prauis contendere factis
Institerint, nec iam missis confligere telis
Cum possent, diris agitarint praeua votis,
Montibus impositos nec enim fas credere, montes.
Hoc tamen & deinceps illos tentasse putabo,
Qui coctos lateres, lentoq; bitumine iunctos
In sublime rati manibus sic posse superbis
Sustolli, & celsas in sidera surgere moles,
Cùm fureret mortale genus, cassoq; labore
Irrita conscensis cementa inferret in altum
Nubibus, & refugum sequeretur machina caelū,
Quàm daret, & varius cofunderet omnia sermo.
Hinc sparsum foedus diuisa lege loquendi,
Quod scelerum assensu turbata superbia rupit.
Sic interrupta perierunt culmina massa,
Effectuq; carens cessauit in aethere turris.
Haec post diluuium: nam quantas tempore prisco
Pressa gigantaeas tellus produxerit arces,
Atque lacessitis contemptum immiserit astris,
Abstergente Deo dira eluuione docemur.
Cernebat patiens iam dudum insana furentes
Terrarum populos hominum rerumq; creator.
Expectans si quem vani consortia mundi
Linquentem melior moneat resipiscere cura:
Sed coniuratus (postquam percurrere ceptum est)
Perditionis iter statuit, censusq; per omnes
Obtinuit victor peccati insignia mundus.
Nec reuocare gradum à vicijs, gressumq; referre
Cuiquā erat in votis: id tādem exhorruit auctor,
Poenituitq; illum miseri, quem fecerat, orbis.
Tum tales tonuisse minas commotus ab alto
Fertur, & excitas laxasse his vocibus iras.
O nullis illecta bonis, nullisq; repressa
Legibus, antiquo tantum submissa draconi
Effera gens hominum, ducto corruptior aeuo.
Non Euam cecidisse sat est, transcenditur omni
Crimine, compertor lethi, nec sufficit illud,
Vicit inexpertum serpens quod pristinus Adam:
Non contenta sui foedari crimine patris
Addidit ipsa suos mortalis vita reatus,
Expectasse diu nil profuit, insuper omne
Concessum veniae rapuerunt crimina tempus.
Iam nimium longas patientia continet iras,
Vindictae iam tempus adest, nec fulmine terras
Flammeus ardor aget, vasto nec cedet hiatu,
Quae premitur nimio tellus insana tumultu,
Sed vitijs sordens fluctu delebitur orbis.
Ad Chaos antiquum species mundana recurrat,
Inque suas redeant vndarum pondera sedes.
Arida succumbat lymphis, rursusq; sepultas
Terrarum species informis contegat humor.
Haec clades homini, carniq; hic terminus esto.
Sic Pater aeternus disponens funera rerum,
Diluuium dextra terras vibrabat in omnes.
Interea pleno viuebat iustus in orbe
Vnus homo, & mentem solus seruabat honestam:
Nullus vota deo donis precibusq; ferebat
Hunc praeter, summus quem dignū laude creator
Nosset, & exceptum vitae seruare pararet,
Stemmatis hic sacri, nam claro nobilis ibat
A proauo, quem prisca fides & conscia virtus
In caelum sine morte tulit: sic celsa petenti
Successit magnis non impar suius actis.
Nec minimum est, illum salui cum corporis vsu
Terrenas liquisse domos, intrasse supernas,
Quanquā quo Noe proauus conscenderat Enoch,
Elias cursu post tempora longa secutus,
Scribitur ignitis scandens penetrasse quadrigis,
Cum suspensa leues transmitteret orbita ventos,
Vngula vel premeret cassato pondere nubes,
Vallatumq; ferens sanctum non vreret ignis,
Et motus seruans nesciret flamma calorem,
Hos igitur satis est caelum potuisse mereri
Membrorum sub lege sitos, sed non tamen illud
Segnius admiror, sancti quod tempore Noe,

Vnius ob meritum, natis nuribusq; tuendis
Orbis in exitio allatam nouere salutem.
Est ille in cælis, numeros qui præterit omnes,
Angelicus sine fine chorus, qui laude perenni
Conclamat celebratq; deum, famulantia sueius
Ferre ministeria, & iussis parere supernis.
Hi nunc quod rectum mortalia corda precantur,
Concipitur dignis sacro quod pectore votis,
Quicquid larga manus collectis spargit egenis,
Excipiunt, sanctoq; ferunt super astra volatu,
Quinetiam iustos, fragilis dum vita fatigat,
Tutantur, mundiq; inter discrimina seruant,
Sed tamen in cunctis præcellit clarior ille,
Maxima quæque dei quo dispensante ministro,
Res geritur, rebus misteria qui parat altis.
Hic dominum cœli venturum corpore sumpto,
Virginis intactam iussus prædixit in aluum,
Sacraq; dotali compleuit viscera verbo.
Hic & Baptistæ præcurrens nuncius ortum
Desperata diu dum ferret germina patri,
Inter sacra virum conterruit & dubitantes
Protinus inclito restrinxit munere loquelas:
Donec prædicto fœcundam redderet ortu
Prolis anum, multos sterilis quæ tenta per annos
Fudit diffidens effœta puerpera fœtum.
Hic rerum solers, summusq; archangelus ille,
Aëra per liquidum, leuibus circundatus auris,
Vibratasq; mouens ignito corpore pennas,
Nulli conspectis ad terram motibus ibat.
Et tum forte gemens cunctorum crimina Noë
Inflexis strauit genibus cum supplice planctu
Mundanis veniam mundo nolente petebat:
Cum subito clausis foribus tamen aliger intrat,
Conspicuus claro resplendens nuncius ore.
Horrescit visu tanto perterritus heros,
Mortalisq; oculus fulgorem ferre supernum
Vix valet, & pauidi detorquent lumina vultus.
Ille salutiferis primum mulcere timentem
Aggreditur verbis, cœliq; exponere iussus.
Hæc per me summus pelagi terræque creator,
Imperat, vt primum concessa pace quietus
Excipias, nostrisq; fidem des optime verbis.
Insperata quidem cunctis sententia lethi,
Imminet, hanc solus sed enim tu euadere cladem,
Et præscire potes: nam te calcata voluptas,
Iam pridem rectum toto discreuit ab orbe.
Vnica sed quoniam sauo te excludere letho
Forma modusq; potest: tantos euadere casus
Qualiter incipias, paucis ex[...]dine faber.
Finis erit rerum permissis vndique lymphis,
Atque relaxata vastabitur orbis abysso,
Nunc age congestis o[...] fortissima lignis
Machina, quæ surgens fluctu superenatet omnes
Tercentum cubitos, per longum ductu tenebit,
Bis quinis late claudetur, bisq; vicenis
In triginta illi consurget culminis altum,
Tristegaq; hic facies, simul & cœnacula, in illis,
Cumque asseruans animalia plurima formæ,
Quis statues varijs discreta cubilia cellis.
Tum ne rimosi compaginum forte meatus,
Accipiant inimicum imbrem, memor esto linire
Iuncturas laterum, pigrumq; infunde bitumen.
Taliter effectam cum consummaueris ædem,
Protinus ingredere, ac mundum dimitte cadentē.
Exclusit quem culpa frequens, includere clades
Incipiat circumq; fremant te sospite mortes,
Quin etiam lateris sociam succedere tecto,
Et cum coniugibus natos intrare iubeto,
Tuq; secundus eris deleti germinis auctor,
Vt te post primum repleatur terra parente.
Sed quia perfecto diuinis viribus orbe
Post operis finem, post leges, postq; sacrata
Sabbata, formari quidquam non conuenit vltra,
Ne penitus cessans intercidat omne creatum,
Spirantum è cunctis pecorum, celerumque volucrum:
Siluarumq; feris iumentorumq; potentum:
Vel quæ per tractos reptant labentia motus,
Bina cape, & tecum clausiro victura reconde,
Sic tamen vt proprios teneant sua vincula sexus,
Vnde genus rursum tellus implenda resumat,
Nec timeas ne forte feros animantia motus
Sernent, aut solitis præsumant rictibus iras:
Fœdus erit cunctis, quæ discordantia profert
Per varios natura modos, & pace fideli
Parebit iussis, quidquid concluseris illuc
Serpentis tantum semper figmenta caueto,
Vertice submisso blandum licet ille trisulcis
Finxerit abscondens per dulcia fœdera linguis
Immortale odium: nec quicquam, si sapis illi
Credideris, blando sermone insidias inijciat.
Nam quicunque semel lædendi quæsijt artes,
Hic semper suspectus erit, penitusq; cauendum est.
Ne iam mentito coniungat fœdere prudens.
Tu post exemplum iussus seruire memento.
Hæc fatus vacuum leuibus secat aëra pennis
Mortalem fugiens actum, cœloq; relatus
Heroem trepidum mandata lege relinquit.
Ipse tamen tali manibus cum voce leuatis,
Quisquis ait, nobis tantam spondere salutem,
Seu missus seu sponte venis ex æthere celso,
Et placitum iussio confirmas fœdere pactum:
Sis fautor, firmesq; tuas promissa loquelas,
Auxiliumq; tuum conatibus insere nostris,
Vt tenuis tantam valeat manus edere molem,
His breuiter dictis vitæ spem corde reponit,
Aggrediturq; celer sacri præcepta laboris.
Quis tantum capiat sensus? quis denique sermo
Explicet, aduectis fuerit quæ copia lignis?
Nudati colles, spoliatis arbore syluis,
Iam sua certatim concedunt robora montes.
Pelion immensas mittit de vertice quercus,
Insuper exponit multa virtute recisum
Ossa nemus, Pindoq; abies subducitur alto.
Atlas ipse nouas ictu resonante secures
Sensit, & annosas dedit ad naualia pinus.
Immensum tunc surgit opus, contexta leuatur
Commissis trabibus præcelsi culminis ædes.
Hæc inter, discors varij sententia vulgi.

Nam

Nam multi impii his obstacula tanta parantem
Irrisere virum, moles quod tanta moueri
Fluminibusque dari nequeat: quam fortè nec amplis
Euphrates Nilusve queant includere ripis.
Humani generis quid mens incredula reris,
Mortalem non posse manum coniungere ponto
Ædem longinquam? pontus namq; obuius vltro
Curret. & adductum tanget stans fabrica littus.
Ast altos celsam compacto robore massam
(Ignaros quanquam cladis causæq; latentis)
Mirari nouitas & formidare coegit.
Haud aliter studium iam tunc diuiserat omnes
Quàm nunc mundus agit, sunt qui compuncta fidelis
Cordis dicant operi, rebusq; instare supremum
Discrimen norunt: corpus cum concidet omne,
Bacchatamq; diu consument secula carnem.
Effugiet tunc ille malum, quicunque paratus
Praeduri validam ædificarit tegminis arcam,
Per lignum vitale crucis seruatus ab vndis.
Tunc cernet quanto contempserit ocia fructu.
Hic tamen interea sudantem, operique vacantem,
Nonne piger lucri quisquis tædensq; laboris
Insanire putet? cura quod solus inani
Æstuet, & rebus nolit pereuntibus vti?
Sic epulans parcum, sic largum quisquis auarus,
Sic nudum raptor, sic castum ridet adulter,
Sic circumscribens illuso simplice gaudet,
Sic sapuisse dolet diues, dum congregat aurum
Spargentem nummos variis in pauperis vsus:
Consumptis opibus miserum i actus esse beatum.
Ergo repentinum iudex cum cerneret orbi
Aduentare diem, finis sic protinus inquit,
Imminet, vt iusti quondam sub tempore Noe,
Diluuium vanos mundi cum repperit actus,
Et carnem consumpsit aquis opifexq; salutis
Euasit facto diffusa pericula claustro.
Hæc Euangelicis sunt inclamata figuris.
Prouidus interea consummat conditor arcam.
Tunc iussæ accurrunt volucres, tunc bestia quæq;
Consuetum linquens siluoso tegmine lustrum,
Deposita feritate venit, seq; tenendam
Ingerit occurrens, & libertate relicta
Includi gaudet, tantum decreta futuri
Vis valet: occultus brutis in sensibus ardet
Terror, & expectans agitat formidine mentem.
Ast homines quos sors certi discriminis vrget,
Vicina nec morte pauent, sic vindice cœlo
Securos lætosq; reos tellure Gomorrhæ,
Iam prope sub flammis sententia dicta videbat.
At contrà Niniua populus terrore salubri
Præualuit pro pace metus: iam venerat illuc
Iussus, multum ille & terris iactatus & alto,
Qui clamaturus tanta discrimina plebi,
Diluuium timuit, mundo constante Propheta.
Hauserat hunc valido peruadens belua rictu,
Immersumq; mari ventris concluserat arca.
Deglutire virum fauces implere capaces,
Ardenti monstro cum sic permissa potestas:
Non licuit mordere tamen, nil dentibus actū est,
Sed cupidum intrauit deludens præda vorātem,
Inuasitq; cibus ieiuna vixit in aluo.
Dumq; illum ternos agitasset belua soles,
Et noctes totidem, ac litus vacuanda viderent,
Tunc castigatum vomuere ergastula pastum.
Vt monstro exutus vates, cœlumq; recepit,
Contingens terras magnam tunc percitus vrbem
Terribili cum voce petens: vis criminis, inquit
Ardentis nisi pœniteat, purgabitur igni:
Iamq; venit finis, lentum est hoc dicere vènit,
Non plus fatus erat, totus coniurat in omne
Lamentum populus, concurrunt vndiq; fletus,
Pectora tunduntur, cœlum suspiria pulsant,
Mollibus abiectis, cilicium dant tegmina setæ,
Inq; cibos cineres, lachrymas in pocula fundunt.
Ipse etiam dignus tali qui tempore princeps
Ante aciem flentum portet vexilla salutis,
Atq; nouum dictu metuens discrimina vincat,
Proiicit hinc sceptrum, linquit sublime tribunal,
Pallia blattarum spreto defibulat auro,
Serica despiciens, atq; aspera tegmina sumens.
At pius ex alto contemplans talia rector,
Excitas reuocat sedatis motibus iras,
Vibratumq; tenens restringit missile ferrum.
Ergo vbi collegit siluestres vndiq; sexus,
Inclusitq; feras pecudum, tunc eligit illa
Sumere quæ licitum est, & ob id quæ munda vocantur.
Hinc centum septena dedit viuentia claustro.
Vt ternis paribus seruato semine salus,
Septima quæ fuerint sacris quandoque litentur.
Et iam vitalis concluserat omnia carcer.
Tunc iustum cunctosq; suos natosq; nurusq;
Accipit expectans claustrum, vitaq; reponit.
Nam seruos nondum dederat natura vocari,
Nec dominos famulis discernere nouerat ordo.
Primus enim maculam seruili nomine sensit,
Huius natorum medius qui forte cachinno
Distectum petiit misero spectamine patrem,
Maternamq; ius risit deformior ortus.
Quod postquàm sanctus Noe resciuit, in iras
Ardet. & irrisi seruum pro crimine patris
Germanis iubet esse suis: primum inde repertum
Seruitij nomen cunctis nam semine ab vno
Prodymus, patremq; omnis sibi vendicat vnum
Posteritas, deq; ingenuo mala crimina seruum
Efficiunt: quod si vitam post degat honestam,
Natales faciens sibimet: iam nobilis inde est.
Seruitij causas igitur fecisse reatus
Cernitur. & liber peccans fit crimine seruus.
Nuncius interea dudum qui missus ab alto,
Detulerat iusto cœlestis munera verbi,
Vt clausam vidit perfectis omnibus arcam
Expectare diem, rursus descenderet cœlo
Festinans, laxos firmauit cardine postes,
Inclusitq; viros atque ostia [illegible] traxit,
Confestimq; leuans supero se reddidit axi.
Æuo sexcentos senior transcenderat annos,

Iunaq; bis plenos addebat mensibus cursus,
Septimus & decimus qui præterierat orbis,
Vltimus ille dies, iam tunc dedit omnia lethe.
Illices obtegitur cœlum nimiisq; tenebris
Victa repelluntur fugitati lumina solis,
Inq; animas hominum mentes vix tangere terror
Cœperat, insolito mox profluus æthere nymbus,
Et valido primum similis demittitur imbri.
Arida terrarum pariter maduere per orbem.
Vna fuit toto facies & nubila cœlo.
Ægyptus tunc ipsa nouas expauit ad undas.
Affuit & infusus Garamas diuumq; calentes
Humida Massilias tetigerunt frigora Syrtes.
Nec longum pluuiæ species non denique gutta
Stillant, sed rupto fundiuntur flumina cœlo.
Non aliter Tanais nimbis compascitur albis,
Ryphæo de monte ruens illiditur annis,
Præcipitatq; simul longo quod tramite ducat.
Vndarum tam quatitur certamine tellus,
Ettq; lacus instar compressus fluctibus aer.
Nec tamen hæc lymphæ tantum fudere superna,
Terrestres etiam mundus conjurgit in vras,
Rumpitur omne solum, crescentes dat arua meatus,
Prosiliunt fontes, ignotaq; flumina manant.
Vergitur in sursum mutato pondere nymbus.
Inde cadens cœlo, hinc terris undiq; surgens,
Occurrit mox vnda sibi, iunctoq; furore
Conuirant elementa nec, tranire datur omnis
Riparum limes, fluuius atque obice rupto
Sanè laxatis diffurrens humor habenis,
Sed cum diffusa spacium concudere terra
Omnia certarent, mundumq; implere capacem:
Suspendi forsan potuit sententia lethi,
Atque mora maiore trahi, quo tardius omnem
Concedens spacium rapiat mors vltima carnem.
Ni pater Oceanus, mundum indignatus in ipsum,
Quis terras omnes tantum vno littore cingit,
Exiret, rumpensq; fidem perfunderet arua.
Ergo vt perueris vindex crudelior orbis,
Dissipat æternas leges, & fœdera relicta
Regna altera petens, naturæ fœdera turbat.
Vt duros primùm pelagi sensere furores
Illustres fluuij, magnos quos inflata cursus
Fama refert, motuq; nouos stupuere parumper.
Vt credas iapuisse fugam, sic versa retrorsum
Vndarum in terris sublata volumina spargunt.
Insequitur tamen Oceanus, refugaq; fluentis
Immixtus, & salsis impellit motibus amnes.
Tunc inator sirepitu tanto mortalibus ægris
Fit metus, ascendunt turres, & celsa domorum
Culmina, præsentemq; timent vel tempore paruo
Sic differre necem: multos dum scandere tentant,
Crescens vnda trahit: quosdam fugitare volantes
Consequitur, clauiq; fugam deprendit inanem.
Alij longo iactantes membra natatu,
Defessi spirant animas, aut pondere nymbi
Obruta flammeum spumosa per æquora lymphas
In quocunq; ruunt morientia corpora monte.
Ædibus impulsis alij periere ruina,
Cumq; vndis fluxere simul dominusq; domusq;.
Et si ager in cœlum, fontis collectus ab omni,
Quadrupedumque greges, humana in morte ruentum,
Augent confusos permixta voce tumultus.
Hæc inter miseri feruentia funera mundi,
Pregrauis insanis pulsatur motibus arca,
Compagesq; tremunt, stridens iunctura laborat.
Nec tamen obstructam penetrat vis improba, quanquam
Verberet, & solidam fluctu feriente fatiget:
Non aliter crebras Ecclesia vera procellas
Sustinet, & sæuis nunc diuexatur ab vndis:
Hinc gentilis agit dures sine more furores,
Hinc Iudæa fremit, rabidoq; hanc impetit ore.
Hæresen vesana furens exinde charybdis
Concentu, & Gratum sapientia stulta sophorum.
Quæ quanquam inter se vario certamine pugnant,
Debellanda tamen si quando Ecclesia, gaudent
Consensu vnanimi Christi conjurgere contra
Nauicularn, & vanis mendacia fingere verbis,
Sed clausam vacuo pulsant impune latratu.
Iam medium crescens arca contexerat vnda,
Commoratq; cauam suspendens vndiq; molem:
Sed melius tutam, facilis portante natatu,
Quoq; vocant vndæ sequitur iam mobile pondus,
Sic nos seruati meliora in tempora, mundo
Cedere discamus, dum ducimur: omne resistens,
Si fluxit nescit, metuas vel pondere frangi.
Sed sic cedamus fluxum ne sentiat intus,
Peccatumve trahat mens impenetrabilis vllum.
Nauigat interea clausiro commissus cunis
Fons vitæ, seruatq; furens super omnia pontus
Orbis depositum, fido quod regmine promat,
Cumpax terrarum reddi sibi debita poscet.
Sic fluitantis vnda tellus subducitur omnis,
Quinetia inflata liquidum super æthera summis
Cœlibus imposita vicerunt edita lympha.
Delituit tellus ponto tum pinigor ethesys,
Parnasi vertex cautem non protulit altam,
Ipsa cupressiferi latuerunt saxa Lycæi,
Subducta rupes, aquata fluctibus Alpes.
Exclusis domibus totus iam denique mundus
Axis & vnda fuit: nam cunctis morte subactis
Regnabant pelagi siluoso in gurgite monstra,
Et tam vicinum pulsabant humida cœlum.
Iamq; quaterdenis manabat noctibus imber.
Compleratq; necem. nec mors quod tolleret vltra
Inuenies, tussum audebat contingere Noe,
Frenantur tandem pluuiæ resplendet & æther,
Redditur & cœli vultus soliq; ipse reditus,
Sed non inuentis qui reddat lumina terris,
Tantum in aquis lucens tristis videt æquora fulgor,
Cumq; etiam radios admotas frangit in vndas,
Tum consumendis feruens ac proximus ipsis.
Non minus & paruis terra claudunter hiatus,
Quaq; prius vomuit lethalis ex ore fluenta,
Obicibus propriis constricta resorbet abyssus.

Nec

Nec tamen vt breuiter concreuerat vnda recessit.
Siccant non pauci longo sub tempore menses
Quod pauci fudere dies, iam ducta natatu,
Armeniæ celsis instabat montibus arca.
Et nondum nudis fundo consederat aruis.
Vt stabilem sensit senior, motuq; carentem,
Nec fluitare natans ventosa per æquora lignum,
Credidit abductis nituisse liquoribus orbem.
Tunc reserat summam sublimi à fronte fenestrã,
Emissa restuos exploret vt alite fluctus:
Illa volans longo diuerberat aera plausu,
Pennarumq; leues diffundit motibus auras,
Cumq; diu fessis vndas perstringeret alis,
Nec locus optatam requiem concederet vllus:
Consuetum repetit prospecto ex æquore claustrũ.
Exceptam senior manibus tunc colligit intus,
Aduertens nullas patuisse per humida terras.
Interea magna pontus se mole mouendo,
In chaos antiquum linquens mundana redibat.
Excelsi tandem proferre cacumina primum
Incipiunt post quos parui crebescere montes.
At verò vt pelagus cinxerunt littora priscum,
Oceanusq; sacer notas collectus in oras,
Contentus solito labentia flamina tractu,
Sorbuit, & cunctis distrinxit frena fluentis,
Torrentesq; sua clauserunt vndiq; fossa,
Libera subductis nituit mox arida lymphis.
Tunc interposito producens tempore coruum,
Scire cupit senior, vacuumq; interrogat orbem.
Ales vt extensis nitidum petit aëra pennis,
Aspiciens plenis immensa cadauera terris,
Carnibus incumbens, & mox oblita reuerti,
Rectorem placidum communi in sede reliquit.
Sic nescis Iudæe fidem seruare magistro,
Sic carnem demissus amas, sic gratia numquam
Custodi vitæ dominoq; rependitur vlla.
Mente vaga sic lassus abis, sic fœdera legis
Rupisti, & primum violasti perfide pactum.
Temporis vt spacio senior collegit, inertem
Iam potuisse suis coruum se reddere claustris:
Ignarus tardi reditus, causasq; morandi,
Ne fors innexus fessum consumpserit alis,
Iunxerit & cunctis pereuntibus vnda recurrens:
Protinus albentem mittit de sede columbam.
Illa memor iussi, rapido petit arua volatu.
Paciferumq; virens ramum viridantis oliuæ,
Decerpit, mitiq; refert ad condita rostro.
Tali legatus firmauit fœdera simplex
Indicio, purumq; pius sic comperit orbem.
Integer immensum verteba' circinus annum,
Quo fœlix claustrum spirantia cuncta tenebat:
Tum pater ablatis obducta repagula valuis
Pandit, & inclusis dissuetum reddere solem,
Incipit, effæto redeant vt semina mundo.
Ante tamen iustus iubeat quàm sparsa vagari,
Singula de septem quæ dudum claudere munda
Curauit, natis pariter nuribusq; vocatis,
Cespite constructa disponens immolat ara,
Ascendens sanctos his primum altaribus ignes,
Plurima dum magnis adolētur corpora flammis,
Et numerosa leuat per pinguem victima fumum:
Suauis odor tetigit latum trans æthera cælum,
Primaq; purgati suscepta est hostia mundi,
Tunc igni permixta sacro vox intonat ista.
Hactenus infectus contagia traxerit orbis,
Sufficiat transacta nefas, mundata lauando
Perpetuò maneat tellus, vultusq; reductos
Contineant elementa suos: haud amplius vllis:
Perturbata malis moles mandata fatiscat.
Vos quoque quos lethi saluauit tempore vita,
Inclusosq; tenens cautis defendit ab omni,
Ducite securum seruatis legibus æuum:
Vosq; caput generis fœcundo semine prolem
Spargite, diffusam latè quæ compleat orbem.
Deletum instauret numerum, dominetur & orbi.
Fertile quinetiam reddant animantia germen,
Quod tamẽ inflexum famulabitur ordine prisco,
Porro autem terris ex hoc iam non erit vltra
Diluuium regnans, carnem quod conterat omnẽ.
Vnum quod fuerit signo monstrabitur vno,
Nec similem repetita necem peccata videbunt,
Et si crimen erit, terror non deerit alter.
Sic vnum genitor iurans baptisma sacrabat,
Vt semel abluto lymphis purgantibus orbe,
Baptismum haud liceat nobis sperare secundum.
Vix tribus exactis cæli iam partibus ibat
Pronus in occasum radius, cùm fortè remotam
Axe sub Eoo cursus contingere nubem
Protulit excussum madefacto ex aere signum,
Arcus & enituit, quam nunc Thaumantida Graio,
Irim Romuleo vocitant sermone poëtæ,
Pendulus obliquum solem cum senserit humor,
Ancipites vario mittens splendore colores.
Nec numerare queas, sic mixtos lumine visus
Multiplici illudunt diuersis vultibus orbes.
Sapphyrino, viridi maculoso, cæruleo, & albo.
Purpureum de nube trahit, de sole coruscum,
De cælo rutilum, de terra sumit & atrum.
Et nunc abiunctis quæ constant hæc elementis
Sic diuersa putas, vt concordantia cernas.
Hanc formam signo trepidis mortalibus arcus
Præstitit esse Deus, promittens nube serenum
Nullaq; iam terris debere pericula cælum,
Nunc quisquis semel allatam seruare salutem
Optas, signatum potius signo inspice Christum.
Verus enim atque vnus firmati fœderis arcus
Ille Deum atque homines inter, qui virgine carne
Virgineo ex vtero sumpta, iam munere luces
Multiplici in cælo varius, sed frigidus, omni
Vitalem monstrat sacrati pignoris arcum.
Hũc coram aspicies, quisquis baptismate tinctus,
Ad cælum liber culpæ pereuntibus ibis,
Quod ver[illegible] sparsis Noë fringat[illegible] in vndas,
Baptismi [illegible] Petro testante docemur.
Arca vetus Noë, Christi [illegible] [illegible] quam,
Extra [illegible] quam nemo potest [illegible] ergo
Quicunq; es Christi [illegible] [illegible] in arca,
[illegible] [illegible] [illegible]
Ne redeant peccata [illegible] tenentur,

Mortua ne surgant, seu dehellata rebellent.
Ne post ablatum valeant discrimina crimen,
Et flammam timeas, quia iam non suppetit unda.

ALCIMI AVITI
De transitu maris rubri.

LIBER V.

HActenus in terris undas sedisse canenti,
Iterum inter fluctus aperit nunc carminis ordo.
Illic diluuium quos perderet, ante petiuit,
Hic ad diluuium pleno succensa furore,
Sponte sua curuent peritura millia gentis,
Sustinuit duros externa in sede labores.
Cum Pelusiaca seruiret subdita genti
Plebs oppressa diu densi quam pondere cœni,
Et latrum numeris, operis mensura diurni,
Afflictam, sæui vexabat fraude tyranni:
Inuisam sibimet frendens qui crescere turbam,
Angere doluit famulos, namque ille vocatu
Cunctis Ægypti obstetricibus, imperat illis
Vt quoscunque mares lux alma emisit, ad vnã
Interimant, sola euadant ea fata puella:
Sed tamen auersæ fugerunt talia matres,
Atque interdictos renuerunt perdere fœtus.
Persistente Deo plebem diffundere sanctam.
Quoque magi mens cæca trahit crudelia pacta
Hoc plus accrescunt tenera primordia gentis.
Viderat interea genitor de sede superna,
Afflictamq; manum placido prospexerat ore:
Iam facer innocuas dederat de fornice flammas,
Et rubus in rubeo viridis permanserat æstu.
Quo signo spinas nostra feruescere mentis,
Et lucere bonis, qui non consumeret ignem,
Sed tenebras mundi auferret, pia pectora nossent.
Illicet electi vates mandata ferebant.
Depromit regi cum primus talia Moses.
Seruitij longo lassatam pondere plebem,
Oppressos cophino humeros, attritaq; colla,
Quinq; opus assiduum fecit durescere palmas,
Laxandi iam tempus adest, dimittite precantes,
Tandem cœlesti domino persoluere vota,
Et complere datos patrio moderamine ritus.
Ille fremens inquit qua tanti causa tumultus
Quisve nouus populum Deus exigit, omine misso?
Scilicet ha vacua tangunt cœlestia cura,
Et Domini dominis famulos nunc tollere priscos,
Nostraq; vult populum contemnere tussa rebellem?
Quis Deus iste rectis, cui nunc parere necesse est?
Esine aliquid quæso mihi formidabile? verum
Iam video vestras subeunt ocia mentes,
Et nisi laxatos requies concessa foueret,
Nulla super vacuis crescunt tempora verbis:
Qua si castigans refrenat sæuitia maior,
Illicitus vetitum conari desinet ausus.
At vos significro qui talia vota ducatis,
Institutis, vano & plebem subuertitis ore,
Conspectus vitate meos, vultumq; cauete.
Ditem namque Pharon vel pollentissime cursus
Tellor Nilæ tuos, & diua vocis Anubim,
Cum rabidus latras iam non impune futurum,
Si nostrum rursus repetant hæc dicta tribunal,
Sentiet iratum mens hæc temeraria regem.
Virgam forte manu gestabat legifer heros,
Qui baculo nitens gressum dum dextra regebat,
Excutit hanc valido protectam comminus illu,
Illum (mirum dictu) commotum serpere lignum:
Non insensibiles ceu promit palmite ramos,
Vita mouens tantum, quos altum crescere cernis,
Non etiam sentire, sed iste multo amplius actum est:
Fluxit enim reptans, mutati & corporis vsu
Sensum animumq; gerens cœpit decurrere virga.
Mox anguem formata refert, conterritus hæsit,
Aeternumq; niger tum paluit ore tyrannus,
Sed ne consuetum talis succumbere signo
Cerneret assistens vultu nutante satelles.
Dissimulat peragi cœlesti numine factum.
Nec diuina volens, hominum sed gesta putari.
Tum mandat quoscunque magos, & carmina docta
Illicitam diris tentent vt fraudibus artem.
Vndique tunc iussi concurrunt, & medicatas
Armat quisque suas noto phantasmate virgas.
Dant tactæ vanas species, anguesq; putati
Illusos terrent oculos, fallente figura.
Nec longum tumuere Magi, consumitur omne
Quod fecisse vari, fictos nam q; arte dracones
Primitus adhuc mordax absorbuit ore cerastes.
Postquam virtutis clausit spectacula Moses,
Victoriq; tenens erexit in æra caudam:
Decidit serpens ligno, vultusq; recedit.
Dirigere vagi durato corpore flexus.
Quid multis? fit virga prior, qua deinde sacerdos
Plurima succiduo monstrauit tempore signa.
Hinc dirum frendens Pharaonis conscius ardor,
Diuina incepit per cuncta resistere dextra,
Qua iam cognoscens, nolit tamen ipse fateri:
Protinus exclusos iussit discedere vates.
Illi diuinas pulsant cum fletibus aures,
Vt fremitus gentis tandem frenetur iniqua,
Quam grauius sæuam monitus fecere superni.
Ipsis quinetiam cœlestibus arma minantem.
Tum pater accipiens gemitus, lachrymasq; precantum,
Taliter hortatu blande solatur amaros.
Ne tantum vacuo submittite corda timori
Plebs mea, quam toto mundi de corpore sumptam
Elegi, & propria solam mihi sorte sacraui.
Iam nunc cernetis quanto primordia vestra
Prosequar auxilio, vestros vt persequar hostes.
Ducam sublimem portenta per omnia dextram.
Nec valet in paucis Pharius rex cedere signis.
Longius vt duram vincant miracula mentem.

Post

Post hæc laxatos etiam discedere coget,
Expelletq; dolo: quod nunc negat, ingeret vltro.
Ibitis ad magnas post fortia prælia sedes,
Quæ vocat expectans præfertilis vbere terra,
Et claras vobis condetis gentibus vrbes.
Vos modo promissis tantum confidite donis,
Et quos deposcent ingentia facta labores,
Læta ferat virtus, seseq; ad prospera seruet.
Talibus auditis, melior spes arripit illos,
Attollunt animos, palmasq; ad sidera tendunt,
Concipiuntq; fidem votis, gratesq; rependunt.
Postera lux dubios primum præmiserat ortus,
Et successorem depulsa nocte ferebat
Insistens aurora diem. tum flumina sanguis
Imbuit, & subito maduerunt arua cruore.
Sed non in minimis portentum hoc cōtigit vndis,
Fluuiorum rex ipse rubet, nec lumine prisco
Nilus agit proprium quem sumpsit fonte nitorē.
Vndarum vice sanguis inest, non corpore fusus
Aut de strage, sed irato delapsus Olympo.
Ergo hinc naribus obstructis, victoq; natatu,
Interiore simul peregini in gurgite crasso,
Auxeruntq; suo famem de funere pisces.
Forte & sanguineus mortis cladisq; futuræ
Indicium tum Nilus erat: qui protinus omnes
Aegypti terras, vel quo patet ampla Canopus,
Et portentosa tellus vastissima Memphis,
Imbiberat dirum spargens per rura cruorem,
Et iam inter pingues sitiens defecerat vndas
Aegyptus, si non celerem super arua medelam
Afferret, Niloq; suas Deus inderet vndas.
Tum verò vt requiem pestis subducta reduxit,
Effertur rursus dilata morte tyrannus,
Et vix euasa spernens discrimina mortis,
Innocuam flagris persistit subdere gentem,
Nil iuuat hic multis omnem narrare superbi
Perfidiam, & duri periuria dicere regis:
Protinus vt diris insontem affligere gentem
Imperijs, rursum solita inclementia cœpit,
Vnda putrescenti vix dum purgata cruore,
Ranarum fœdis impleuit saltibus vrbes,
Complentur cella penetraliaq; abdita ranis.
Ipsa etiam raucas regalis purpura voces
Sustinet, atque suis homines submittere iussis
Sueta, locululeis frendes succumbere ranis.
Quarū mox cumulis flamma tonitruq; subactis,
Nec sic crudelis placata est ira tyranni.
Ergo muscarum (Cynifes dixere) peremptis
Confestim ranis, examina plurima surgunt,
Pendula quæ portant leuibus corpuscula ventis,
Pennarumq; vices peragunt stridentibus alis:
Mox sese pariter fundunt, atque omnia complent.
Et licet immersis desigunt vulnera rostris,
Plus horror quā pœna mouet, plus vulnere terror.
Vt verò infectam corrupto ex aëre pestem
Sustulit ad Mosis pia vota prosiq; precatus
Ventus agens, creuitq; feri iracundia regis,
Nec terrore mali clementia longior eius
Constitit, ablatis purgato ex aere muscis.
Succedunt alia grauius: quibus impius heros
Nec quidquam motus noua mox discrimina sentit:
Nimirum grauis inuadens animalia tabes
Omnia dat letho, & crudelia funera spargit,
Ebraisq; cadunt iumenta Ægyptia saluis,
At cum nec tali commotus clade tyrannus,
Vexare Ebræos pœnis tam pergeret auctis,
Mox dira clades in cœlum puluere sparso
Surgunt, & penitus surgentia vulnera membris,
Et sacer incubuit percussis ossibus ignis,
Et morbus mentis discrimina corporis auget.
Transierat iamq; illa dies, tum luce sequuta
Admonito tantis nequidquam principe plagis,
Concutitur cœlum tonitru, nubesq; coacta
Terribili splendore micant, ferit omnia fulgur,
Coniurata omnes vno sub tempore mortes
Æthere turbato terris elementa minantur.
Et tonitru inseritur prægrandi pondere grando:
Non vt gutiatim in terras de nubibus exit,
Sed quocunque cadens vt deprimat, atque ruinā
Pondere vel solo faciat: coniungitur ergo
Grandineum flammis feruentibus aëre frigus.
Postquam hominum stragem mixta cum grandine flamma
Neglígit euaso Pharius discrimine princeps:
Exin restantem surgit consumere fructum
Bruchus, & excusso confidens crure locusta,
Sed quoniam durata malis, & nescia flecti,
Hanc nihili cladem callosa superbia duxit:
Insequitur velox grauius quæ vindicet ira.
Cæcas mane nouo surgens sol sparserat vmbras,
Et latus iubaris splendebat fronte sereni:
Cum mediam sese opponit teterrima nubes,
Nascentemq; diem depulso lumine claudit:
In molem nox densa coit, perit obrutus aer,
Palpantesq; manus densas sensere tenebras,
Quod si sopitos flando quis suscitet ignes,
Aut flammas excire velit: compressa notantur
Lumina, nec vibrant restricto munere motus.
Et quo quemque loco tenebrosus repperit horror
Continuit, nullum vidit, nec visus ab vllo est,
Squallentes pariter viuentia multa credas
Infernas intrasse domos, aut forte reuulso
Obice terrarum patriam sordentis abyssi.
Migrasse in superos, ac mundum luce fugata
Sub leges misisse suas: tres perdidit ista
Nocte dies, dignè pendens periuria tellus,
Quæ Phario regi suberat, nec senserat vllas
Sole fruens solito, plebes Ebræa tenebras.
Interea Moses lachrymas, ieiunia, vota
Continuat, precibusq; frequens ac peruigil instat,
Maioris natu fultus solamine fratris.
Vnde & diuinæ meritus solatia vocis
Instruitur ritus domino sic fante, sacratos.
Cernis quàm varia debilitans clade reatum,
Sed tamen immota perstans ceruice rebellis,
Ægyptius conciti ca gemat formidine tantum
Ducta necis: n[illegible] proprius mens turgida lethum,

Nec feram insinuant isthæc portenta ruinam.
Vnus adhuc superest, qui vindicet omnia luctus:
Postq; nouem decima percellat cæde merentes.
Vos modo perpetuos sacrorum disciteritus,
Mansurosq; sua cultus in lege tenete.
Principio in cunctis, orbis quos circinat, anni
Mensibus, iste caput posthac sit & ordine primus
Lunaq; bis septem cùm fecerit addita noctes,
Vesperaq; extremæ iam cœperit esse diei:
Mansuetum annalis tum sumite temporis agnum,
Qui careat macula, & purum det corpore vellus,
Quem dum quisq; tribu in propria mactauerit, eius
Illinat effuso confestim sanguine postes,
Hoc dabit indicium seruandæ cura salutis,
Cum percussor aget tacitam sine vulnere cædem.
Nam quodcunq; sacro limen maduisse cruore
Viderit, hinc ille transibit ad altera saluo
Limina, nec genti spes vlla accedit Ebrææ
Hanc præter, nostræ quæ prima est forma salutis.
Namq; euasuros diri Pharaonis, & omnis
Aegypti, imperium, velut agni sanguis inunctus
Postibus, immunes crudeli à funere fecit:
Sic agni illius Christi, qui vellera nescit
Noxia, qui nullum contraxit corpore næuum,
Inter labentis feruentia funera mundi,
Sanguis ab inferno miseros Pharaone redemit,
Aegyptiq; dedit saluos euadere terram.
Ergo agnosce tuum in nobis rex Christe cruorem,
Atque tuos educ Aegypti è carcere seruos,
Et quocumq; loco sanctus mactaberis agnus,
Inque cibos sanctum porrexerit hostia corpus
Christe tuum, non attingat tua dextera vindex.
Præterea veterem exutos formamq; virumq;,
In vita nouitate tuum fac sumere corpus,
Et sacrum æterni calicis potare cruorem.
Finierat rector, legesq; & fœdera phase
Desierat mandare suis, quod protinus omnes
Arripuere simul: peragunt conuiuia læti,
Sollennisq; nouo cultu disponitur esus,
Transeat ad sacros quæ condita forma nepotes.
Nox erat, & mediam carpebant cuncta quietem,
Vmbraq; libratas iamiam diuiserat horas.
Ecce venit tacito per dira silentia motu
Angelus, exerto missus qui sæuiat ense,
Nec confusa datur subiti sententia lethi.
Non hic luce opus est, clarè longeq; videtur
Quem petit in tenebris præfixi funeris ordo.
Maiores natu pereunt, soliq; leguntur
Ad mortem, primos luci quos edidit ortus.
Cum dominis pereunt famuli; natiq; potentum
Permixta cum plebe cadunt, vilisq; perinde ac
Quem tenet auratis morientem purpura fulcri.
Serica ducuntur nihil vt pannosa, pariq;
Disparibus strati [illegible] corpora letho.
Non quenquam mors [illegible], non excipis vllos,
In viuis tantum qui discernuntur honores.
Pauperis ad fletum nulla pietate mouetur,
Diuitibus vt parcat, nullo corrumpitur auro
Angelus, æqualiq; exterminat omnia lance.
Aegrotum sanus, longæuum iunior ante
Migrat, cumq; omnes eadem mors percutit, vnum id
Et solum superest, vita discrimen in illa.
Viuant vt meritis superata morte, suiq;
Præmia suscipiant dudum promissa laboris,
Qui superùm in terra monitus studuere tenendis.
Contrà qui tantum carni indulsere, neglecto
Spiritu, in æternos rapiantur protinus ignes.
Ergo vbi percussas soboles confusa repente
Aula videt, currunt flentes ad funera matres,
Pectora contundunt pugnis, crinesq; reuellunt
Vnguibus, & nigras festinant scindere malas.
Nec paucæ planxere diu. mox occupat omnes
Luctus, quãq; suus, sonat vnus in æthere clamor
Non vno ex fletu: gemitu conterritus aër.
Nulla vacans à morte domus: tum lumine multo
Tota curatur populosum funus in vrbe,
Coguntur q; suam prolem mœrere merentes.
Nec iam funebres peragi cum funere ludos
Turba dolorq; sinunt, tantus tremor occupat omnes,
Quinetiam nisi plebeios & honore carentes
Sacrassent igni, aut fossa tellure locassent,
Nulla sufficerent capiendis omnibus vrna.
Tum regem circum commota murmure sistit
Mœsta cohors, tristesq; trahens ex ore loquelas:
Heus (inquit) nostris aduersa potentia rebus
Ebræi populi, totties cui vindice dextra
Militat omne malum, totus cui denique mũdus
Seruit, & irato succedunt prospera cælo.
Vis quædam secreta Dei, maiorq; potestas
Hæc in sceptra furit, gentemq; vlciscitur ipsã.
Quinetiam nostræ seruant contraria genti
Victores elementa suos: coniurat in omnes
Et cœlum & tellus Pharios, coniurat & aër.
En iacet Aegyptus, nec iam reparabilis vltra.
Atque vtinam pœnas & dura pericula viuis
Ferret adhuc diuina manus, nec funere tanto
Deceptam subita vacuasset sede Canopum:
Tandem parce solo, caussasq; expelle ruinæ,
Dum leuior strages, superant dum millia nostræ
Gentis adhuc, grauiora prius, quam funera tristes
Experti, non possimus cum forte volemus.
Quin diram eiecto depellimus hospite cladem?
Nil ne mouet noster natorum funere planctus?
Quod nisi communi fortasse mouebere planctu,
Vel nati mors dira tui, te vindice zelo
Commoneat, pulsisq; illis, fac pauca supersint
Pignora quæ tantum abstergant seruata dolorem,
Et detruncatæ reparent dispendia gentis.
His dictis lacrymis populus dedit, ipsa superbi
Frangitur ad fletum dira inclementia regis.
Hæc perturbata sed dum tractantur in aula,
Ebræi, vatum studio monitisq; supernis,

Optimus:

Optima quæque parant ad fuitæ, epulasq; requirunt,
Vasaq; solennis quæ poscit plurima cultus,
Ornamenta etiam vestesq; monilia gemmas,
Mutua ab Ægypto plebes Ebræa requirit,
Confestim reddenda sibi: mox commodat illis,
Dirat & ignorans trepidam manus æmula plebem.
Quænam digna tuis pandantur laudibus ora,
Summe pater, qui tam fauo sic veteris hostis,
Commodet vt precio, à suis quæque hostibus? & iam
Annuit aduersus, largitur munera nolens,
Quæ secum dimissa ferant, nec soluere tantum
Sufficit oppressos, opibus ditantur eunies,
Thesaurosq; nouos libertas reddita sumit.
Atque inter medios inimica in sede furores,
Prædatur dominum fugiens fallitq; videntem,
Præsentem spolians: nec tam discedere pulsos
Quam lætos migrasse putes: tollumtur auari
Sic Pharaonis opes: quem tunc mercede soluta
Seruitij longum tredas taxasse laborem.
Sic studijs aliquando hominum contraria versis
Auctorem redeunt commenta pericula in ipsum.
Tunc frustra innocuo meditatos vulnera fratri,
Inuida plus ladit frustrato vulnere bilis.
Egressi interea trepido de rege ministri
Compellunt celerare fugam, cogunt q; volentes,
Præcipitant alacres, & festinantibus instant,
Pellendasq; putant pulsa cum gente ruinas.
Iam prope centenum compleuerat aduena lustrum
In regnis Ægypte tuis Iudæus apella,
Quatuor atque decem lustris tamtū inde remotis
Ex quo illuc Iacob secum perduxerat omnem
Bissena cum prole domum, caroq; nepotes
Multa propagatos tandem per millia, donec
Ægyptę inuidiam populus conflauerit auctus.
Quando induratum plebes Iudaica regem
Effugiens, factis Ægyptum classibus exit.
Primo conspicuus fulgebat in ordine doctor
Legifer, adiuncto præcedens agmina fratre:
Post quos belligeræ disponunt arma cohortes,
Ducum: & validas instructo robore turmas,
Arma ferunt humeris, ensesq; & balthea læua
Accingunt lateri, presso tum vertice cassis
Fulget, & albenti certat lux ferrea luna.
Nituntur iaculis alij, clypeosq; sinistris
Voluunt, & rapido meditantur bella rotatu.
Gaudet pars etiam pharetris, volucresq; sagittas
Hostis in occursum mittendis motibus aptat.
Aut si forte virum fugientia terga sequatur,
Vt pennata leues transmittunt spicula ventos,
Incedit paudum postrema per agmina vulgus
Non impar numero, quis cælum pingitur, astris
Aut quis feruescit pelagus crispantibus vndis.
Vel quibus exundat coopertum lutea arenis,
Vel quos destillant humentia nubila guttis,
Mirantur Pharij numerum, nec credere possunt,
Quod cernunt oculis placet eiecisse tot hostes.
Quamquam non acie Pharaon p[illegible] ab ista,
Quamlibet innumeris fuerit stipata catervis:
Vnus pugnabit cunctis pro millibus auctor.
Interea lento moderatus tramite gressum
Ebræus carpebat iter: procedere tantum
Permissus spacij, quantum vel tarda senectus,
Vel rudibus reptans infantia sustinet annis.
Ne nimium fragiles inter delasset eundum
Aetatem sexumq; labor: sic cuncta supernus
Dispensat nutus, plebiq; assistit eunti.
Ergo vbi signatis solerunt millia castris,
Armatusq; pedes vulgus vallauit inerme,
Vesbere cum primo stanti assimilata columna
Insistens puro resplenduit æthere flamma:
Non veluti noto dirum micat ignis in axe,
Prodita cum terris cœli portenta minantur,
Aut morbis tristem belli, fq; aue cladibus annum.
Sed radijs fulgens, & lumine candida læto,
Ostendit nutidum castris mirantibus ignem,
Dissugiunt tenebræ, vicinaq; sidera cedunt.
Obstupuere viri primum, ac perterrit omnes
Incussitq; metum nouitas, tum luminis vsu
Paulatim cœleste iubar consuescere cœpit.
Maxima nocturnas iam pars exegerat horas,
Et voluenda dies instabat sorte propinqua,
Cunctorum ecce oculis per cœlum visa moueri,
Altera iter rapuit populo spectanda columna.
Protinus hanc sanctis patres sensere sequendam,
Et duce cœlesti gaudentes, protinus omnes
Abrupere moras castrisq; excedere certant.
Tunc vt quaque tribus primum sortita laborem,
Ordine cœpit iter, sequitur tum cætera pubes.
Hæc inter clarum rediens lux pandit olympum,
Flammea mox viso palleſcit sole columna,
In nubemq; redit totus qui fulserat ignis:
Sed species perstat tensa super æthera forma.
Tertia noctiuagos decurrerat hora liquores,
Et matutinas iam sol superauerat vmbras,
Ecce (nouum dictu) cœlo seruata sereno,
Feruenti radio se iussa opponere nubes
Frigida condensum cumulauit in æthere tegmen.
Nec tamen hanc nubem tetro suffusa colore
Forma dabat, nec erat nigro sic horrida vultu,
Vt validos terrent cum promunt nubila nimbos,
Sed qualis solem madidus cum viderit arcus:
Tanta fuit pulchra species oblonga columna,
Noctibus ignis erat, lumenq; accensa ferebat,
Cum sol torreret, gelidum dabat humida rorem,
Has alternantem ducens cum tempore sortem,
Mutauit natura vices: substantia discors
Muneribus proprijs concordem reddidit vsum.
Si mansit, mansere viri: si mota, secuti.
Si mulsis etiam visa est pernicior hebus,
Subdita desse tardabant agmina nulli.
Ista quater denos miracula visa per annos,
Tempore quo vasta Ebræi vsquantur eremo,
Vestibus integra nullaq; [illegible] tarescimus:
Tunc nulli longa [illegible] Abra[illegible]
Detritis soleis, pu[illegible] amictus.

[illegible] fuit, sed [illegible] mysteria.
Dum sacrum populo victum, candentia manna
Ferrent, & cæli frugem terrena viderent:
Mystica quæ longe prædiceret ante figura,
Virgineo ex utero purum sine semine, Christi
Edendum, nobisq; aliquando corpus edendum:
Quas caperet pascendus homo, de sede superna
Libente Deo sanctis altaribus escas.
Nec portentifica cepit me obliuio virga,
Quæ signo, summus percussa rupe, scaturit,
Protulit irriguos populis sitientibus haustus:
Insinuans Christum stabilem consistere petram,
Percussus iaculo largas qui præbuit vndas,
Porrexitq; suis sacro de vulnere potum.
Ebræi interea læti ducente columna,
Gressu per terras ibant perq; æthera vultu.
Ecce iterum Pharii insedit mentibus ira,
Et populum sine more ferox his vocibus armat,
Exit & in tales vicina morte furores:
O nimium stultis imponens mentibus error,
Præstigiæq; diu nebulosa in fraude peractæ.
Nonne pudet seruam nullo certamine gentem
Sic impune rapi? sic nos patiemur inulti,
Deserat vt vacuas discedens accola terras?
Rura vacant, cœptis desistunt oppida muris.
Nec solitum consurgit opus, non cultor in agris
Exercet validos attrito dente ligones.
Quin totius sumptus exercitus itrruit armis,
Imbellemq; manum profugosq; reducit alumnos.
Quod si seruilis tantum procederet ausus,
Vt contra pugnare velint mox occidat omnis
Confusa cum plebe manus: feruentibus armis
Permixtæ pariant confosso pectore matres,
Vberibus iunctos configant spicula natos,
Prolem quisque suam cernens ante ora cadentem,
Oblatæ optet iugulis præcedere mortem.
Orbatum nostros faciat libare dolores
Vltima sors populum: sic viuens omnia perdat.
Tum pereant, densa & campis sub strage iacentes
Tristi committant inhumata cadauera cælo.
Inde vbi sanguineo satiauerit ense furores,
Thesauros reuocet fugientes dextera victrix.
Talibus excitas acuebant flatibus iras,
Irridente Deo, solus qui despicit omnem
Conatum rigido meditantem vana tumore,
Consiliumq; ducum cassatis dissipat ausis.
Ergo bella rogant, feruens rapit arma iuuentus,
Spumantes ducuntur equi, phalerisq; potentes
Suspendunt alacres splendentia frena iugales.
Pugnax pompa nitet, subiectis cursibus axes
Aurato temone trahunt: tum cætera pubes
Induitur chalybe aut fuluo circundatur ære.
Et loricarum vasto sub tegmine gaudet,
Intexit creber sibimet quas circulus hærens.
Ast alios tenui contexit lamina ferro,
Assuetos aliis crines, compacta metalla.
Horrentesq; habitus diuersa fecerat arte
Ira ferox, nudis etiam quæ ad prælia misit.
Et tamen ardentum cuncta inter tela virorum
Terribilis plus forma fuit: quis namq; furentes
Vsque adeo spectans vultu speculetur amico?
Inclusa galeis facies, & ferrea vestis
Cinxerat iratas armorum luce tenebras.
Mox prodit collecta manus, rex ipse frementes
Curru cogit equos: telis tamen vndiq; septus
Delitet, & densam reddunt hastilia siluam.
Concutitur pulsata rotis, ac pondere tellus
Pressa gemit, nec iam capiendis sufficit illis,
Vsq; adeo Aegyptum angustat stipata iuuentus.
Occluditq; vias, fugiendi vt nulla supersit,
Hinc equite Ebræos, inde claudentibus vndis,
Spe sine modulve viæ, vt tum mortalibus ideo
Præsidiis vacuos cælestis dextera saluet,
Quæ solet extremam miseris afferre salutem.
Iunxerat interea, qua ponto Magdalus instat,
Ebræus populus rubicundo castra profundo,
Ebræi aut celsis se, vrbs montibus addes,
Ecce autem vt cepere suas tentoria sedes,
Dum resident fixoq; parant requiescere vallo:
Cernunt pulvereas in cælum surgere nubes,
Moxq; etiam propius spectantibus, alta patescunt
Nigrantes vultus adoperta nitentibus armis
Agmina, crudeles tantum spirantia mortes.
Nec tamen intentus patitur committere partes
Sole sub occiduo vicinus prælia vesper,
Crastina lux ergo vacuat bella tyranni
Distulit ardentes qui ne compesceret iras,
Insomnem ducit meditans crudelia noctem,
Auroramq; cupit sterilis properare timoris.
Iam super Ebræos consistens forte columna
Flammea mirandam reddebat in aere lucem.
Vt videt inspectum Pharao & mirabile lumen,
Ardet, & excitas iam plus feruescit in iras,
Paulatimq; mors non sustinetur ad vnam,
Quæ claudit cunctas pelago feruente ruinas.
Interea concinna loci, pœnamq; sequentem
Expectans paucis ita dicens nec tela, nec vllas
Bellorum vinclis curas Ebraica plebes:
Sed desperata animo voces rumpit in istas,
Mosen increpitans: O terq; quaterq; beati,
Quos morte abruptos calidis Aegyptus arenis
Condidit, ante patrum morientes ora suorum:
Digni habiti qui tam duros sentire dolores,
Nec stragem hanc possent, nec pignora capta videre.
Alitis non esca dati, nec fide sepulchri
Ornati, vasta corpus cædemus eremo.
Talia dicebat permixtis luctibus omne
Vulgus & accenso plangebat turba tumultu.
Sanctus ad hæc Moyses promissa referre quæritelat:
Solariq; metum, luctusq; his tergere dictis.
Quæ nunc ingratos populus depone timores,
Expertus toties numquam fidentibus in se
Defore cælestes, nec desperanda putetis,
Quæ tantis spondent cælestia numina signis.
Insidiis ne potest elabi cordibus vnquam
Aegyptus tot casa malitiam creante, dura
Nilia-

Nil secum regem manet atque extrema ruina.
Nonne inter medias Aegypti Ebraea clades,
Iumentisq; viri, q; simul Deus agmina saluis
Seruauit? Sed quid memorem transacta? videtis
Vt media atri iam curet tutela columna,
Ne quid ab aduersa liceat nos fraude vereri.
Quin magis erectas spe firma attollite mentes,
Vltima namque dies praefixa est crastina genti,
Qua nunc bella crepans, tempus condit in armis.
Illi tibi sua bella crepent & fulmina non sic
Pugnandum nobis, nec tela ferentis
Obuia: nec vestro nobis sudore triumphus
Crastinus adueniet: caeli pugnabitur ira.
Hanc diuina sibi pugnam tractanda vindicat,
Talibus intentus Moses, deiecta leuabat
Corda virum, & paucis sedabat voce timorem.
Interea validus feruentis flamine ventus
Verberat, tota commouens nocte profundum,
Confestim insolitas mirantur fluctibus flammas,
Ardet enim afflatus percusso in gurgite fluctus,
Ad matutinum peruenerat horrida tempus
Vix acies, primaq; nitens aurora rubentes
Spargebat munitis terris, cum protinus omnes
Erumpunt castris, fremit vndiq; mota iuuentus.
At pauida plebis postquam peruenit ad aures,
Clangentisq; tubae percussit pectora terror:
Arripiunt carpuntq; viam, qua proxima ponti
Littora sollicitant rubris insignia lymphis.
Vt summas pelagi populus peruenit ad oras,
Cessit conspectum iussi reuerentia fluctus,
Expanditq; viam cui terram dederat hostis,
Qua noua pendentis construxit machina fluctus,
Frenatas celso suspendens aere lymphas.
Aggreditur medium fugiens, vinctosq; fugantes
Gens electa Dei pontum, vestigia rubri
In regione maris figens & saxa profundi
Conculcat nuda excurrens orbita limum,
Adspectum inycient, tassi: sol torridus vndis,
Ignotamq; noua contingens lumine terram,
Ima laborantes radiis ad tartara ponti
Vix misit, fessumq; iubar vix extulit imis,
Credens exclusos primum, fluctusq; repulsos.
Inque fugam versos Pharius dare terga tyrannus,
Praecipitare moras tali iubet agmina verbo.
Ecce iterum fugitiua cohors pendentia bella
Deserit, auxilioq; pedum confisa recedit:
Vos animo premite, & clausis insistite turbis,
Caetera pontus aget. vix haec praedixerat, ille
Prosiliunt, cursuq; parant attingere littus.
Vt venere, vident arentis vasta profundi
Insolitam praebere viam pandiq; recessu
Pontum aperire suum illis fugientibus vndas.
Hos quoque per siccum tutos descendere callem,
Securos pelagi ut lique aequora dira timentes.
Tum nouitate rei perculsos accepit horror.
Substitit & paulum restrictis motibus agmen.
Frenaq; suspensos tenuerunt ducta iugales.
Nec dubium est, miranda aliquos portenta stupentes,
Turbato secum sic protinus ore loquuto.
Quis Deus a prisco acturbat cardine mundum?
Lege noua, variatq; vices, & condita mutat?
Nam si seruatur rebus natura creatis,
Monstra fera quae causa via? quid denique restat,
Si mare transitur pedibus, nisi nauibus arua
Sulcentur, caelumq; suo decurrat ab axe,
In superos inferius eat, plaga feruida caeli
Algeat, afflatum succendat Scorpius Vrsam?
Hic quia confusus rerum subuertitur ordo,
Me duce siccatum nemo descendet in aequor,
Sit sua pedibus nouum quae pandit semita callem.
Frustra bellatur superis nolentibus. ergo
Nunc abeant, tantumq; vagos sua monstra sequantur.
Sed quo dementem rapit haec sententia mentem?
Ergo ne sublatis plebes Ebraea secum
Diuitijs abeat? num sic spoliata Canopus
Impunes vltro permittat abire latrones?
Quin illos igitur lymphis sectamur apertis?
Haec ardens versat cum seditione tumultus,
Instantisq; latens vrget sententia lethi.
Vicerat aequoream pedibus plebs inclyta vallem,
Gurgitis & vacui conuexa volumina linquens,
Et barathri emensi superas ascenderat oras.
Crudelis effertur nigri dux agminis ira,
Ignarumq; nec quis tantam est proxima mortis.
Accelerare suos iubet, atque intrare profundum.
Arripiunt pariter referati concaua ponti.
Inuadunt q; viam, quid non furor audeat amens?
Hinc equitum pars agmen agit, pars inde citatis
Ire iubet stimulis rapidas super arua quadrigas.
At medium vt venit sfendens equitatus in aequor,
Fulminat absentes, fugientesq; increpat illos,
Accusat q; moras tam laxi gurgitis ardens
Ira virum, tam vicini male gnara pericli.
Tum per sublimem pendenti nube columnam,
De caelo vox missa tonat verbisq; supernis
Interpres, verbis ad Mosen talibus inquit.
Venit iam tempus, mea cum mandata probentur,
Aegypto iam finis erit, iam clade suprema,
Tot castigat em vices diuina Canopum,
Afficies cum rege suo sententia iam iam
Sentiat Aegyptus sapiens vel morte suprema,
Quam nil insultis prosit contendere diuis.
Tu modo diuisum virga iam percute fluctum;
Atque reducta suos assumant aequora vultus.
Ille genu flexo siccati marginis oras,
Et vacuum littus iussis accedere lymphis,
Percutit, insigni credens mysteria ligno.
Hinc subitus crepitare fragor, tonat vndiq; circum
Lympha ruens [illegible] vnda,
Quo monstri abeat [illegible] sors vltima regi.
Postquam clausa via est, [illegible] rebellis gentis,
Paenitet [illegible] fuga ferum
Molitur reditum [illegible] terga cohortes,
Armaq; proijciunt ponti fugientis [illegible],

Occurritque sequens perit undique circumiectus
Decurrentis aquae laxatu murus habenis:
Ille ferox semper, mitis iam morte sub ipsa:
Non haec humanis agitur victoria bellis,
Expugnamur, ait, caeloque euertimur hoste,
Effuge si liceat, victusque euade satelles,
Nec iam tela Deo conatibus ingere cassis,
O si compunctas humana superbia mentes
Ante obitum mutare, nec expectare suprema
Fata velit, quanto infelix felicior esset?
Poenitet ambigue, quem serò poenitet: ergo
Praesentis spacium nobis dum creditur aeui:
Dum patulam cunctis Christi clementia sese
Praebet, praeterita plangamus crimina vitae,
Poeniteatque olim negligenter temporis acti,
Dum licet, & sano ingenióque animoque valemus,
Nam qui peccatum moriens dimittere, & ipsa
In serum tempus differt admissa fateri,
Non tam dimittit, quam dimittatur ab illis.
Ergo exaltatis pendens sustollitur undis
Confestim mergenda phalanx Aegyptia, & ipso
Pondere telorum premitur, fundoque tenaci
Succinctum reuehunt morientia corpora ferrum,
Pars exarmatis cum primum libera membris,
Implicuit nantes: morientum amplexibus artus,
Auxilio decepta perit, pariterque tenentes
Alterno sub fasce ruunt, nexique necantur.
Atque alij lassata diu dum brachia iactant,
Incurrunt enses, iaculisque natantibus haerent,
Concolor & rubro miscetur sanguine pontus.
Cum & conspicuus princeps Memphitidis aulae,
Candentes ducens nigro rectore iugales.
Inspector cladis propriae, gentisque superstes,
Vltimus ingressus per currum naufragat undis.
Et vacat hos inter plebes Ebraea tumultus,
Interea pugnante salo, vincitque quietus
Israel solo peragens certamina visu:
Dum vallis completa perit, fluctuque reuerso
Dicitur extentum planasse gurgitis aequor,
Exponitque suum pelagus super arua triumphum.
Ergo Deo dignas isto certamine laudes,
Atque repensurus memori tot munera mente,
Inclytus egregium solenni carmine ductor
Describit, toto quod psallitur orbe, trophaeum,
Cum purgata sacris deletur culpa fluentis,
Emittitque nouam parientis lympha lauacri
Prolem, post veteres quos edidit Eua reatus.
De qua sermonem praemisso carmine fecit,
Lucificos repetit dum pagina lapsus.
Quod verò Aegyptus lapsis euaditur undis,
Euasoque mari nostri illa figura lauacri est.
Cum Pharao infernus sacris submersus in undis,
Ingemuit è tanto miseros discrimine lapsos,
Nos vero Christi solennem in morte triumphum
Baptizati agimus, tanta est Baptismatis eius
Gratia, quo veteris peccatum expellitur Adam
In nobis, viuitque nouus pereunte vetusto.
Quo mala noxa perit, quo virtus inclyta crescit.
Israel verus sacris quo tingitur undis.
Hac praecurrente signantur dona figura,
Diuinum vero lector venerande triumphum
Hactenus insulsis cantatum versibus, aequus
Accipe, & Ebraeus conside in littore saluus.

ALCIMI AVITI VIENNENSIS ARCHIEPISCOPI, IN LIBELLVM

DE CONSOLATORIA CASTITATIS laude, Praefatio.

POst consummationem libellorum, quos non sicut voluerat, edidit dispositio mea, sed tua sodaliumque pia festinatio, affectuosa quidem, sed inconsulta praeripuit: cogis insuper tibi specialius dari versus illos, quos ad venerabilem Fuscinam sororem nostram, de consolatoria castitatis laude conscripsi: quos ego post denunciatum poëmatis finem, Epigramma rectius dicerem: tu primùm libri nomine vocitasti, hoc scilicet vocabulum prolixitati eius asserens conuenire. Quapropter habe me etiam in hac parte famulantem iudicio, imò potius affectui tuo: quoniā profectò iniquum est, vt cui parui in maioribus, in exiguis contradicam. Meminerit autem pietas tua hunc ipsum, quem sic vocas, libellum, vel de religione parentum communium, vel de virginibus nostrae familiae familiarius disputantem, illis tantummodò legendum dare, quos reuera nobis aut vinculum propinquitatis, aut propositum religionis annectit. Dotes enim ex materiae qualitate meritique, germanae sanctimoniali compositas, vix vel ti-

tibi crebra victus iussione credo: quando aut qualiter venire in manus extraneorum velim? Sanè à faciendis versibus pedibusque iungendis pedem sum de cætero relaturus, nisi fortè euidentis causæ ratio extorserit alicuius epigrãmatis necessitatem: cuius tantam exiguitatem fore polliceor, vt ei aliud nomen assumere nec ipse præsumas. Decet enim dudum professionem, nunc etiam ætatem nostram, si quid scriptitandum est, grauiori potius stylo operam ac tempus insumere: nec in eo immorari, quod paucis intelligentibus mensuram syllabarum seruando canat, sed quod legentibus multis mensurata fidei astructione deseruiat.

ALCIMI AVITI DE CONSOLATORIA CASTITATIS LAVDE, AD FVSCINAM SORORÈM.

LIBER I.

SVSCIPE complectens Christo dignissima virgo,
Alcimus ista tibi quæ mittit munera frater,
Inq; leui calamo causarum respice pondus.
Nam quoties sanctum cõpleueris ordine cursum,
Alternos recinens dulci modulamine Psalmos,
Quos viuens in corde chelys virtute canora
Interiore sono, & castis concentibus aptat:
Rite fatigatam poteris hoc carmine mentem
Ludicro, & seriis tete oblectare remissis.
Nec tamen hic vana tingetur barbitos vnda.
Pegasus vnde leues præuertens motibus vndas,
Fingitur assumpto pendens innasse volatu,
Dum ferretur equi grauis vngula præpete penna:
Sed nec Pieria ducent hæc cantica Musæ,
Quas sibi diuinas mentitur fama sorores,
Dat germana tibi sed verax musica plectrum,
Nec Christo resonans, cantabit fistula phœbo.
Edidit vt quartam genitrix Audentia prolem,
Teq; dedit luci, partu fœcunda supremo,
Confestim Christo victuram dedicat vni:
Ac deinceps paribus castum seruare cubile
Constituit votis charo cum pignore mater,
Et qua principium tam sancti fœderis esses,
Et mox consecrat Christo, qui protinus ipsis
Accipit in cunis lactentia membra dicatis,
Nulla Deo siquidem est acceptior hostia, quàm quæ
Immaculata sibi primis offertur in annis.
Sic quondam cum prima nouo splendesceret ortu
Terra nitens, pulchrasq; darẽt sua semina fruges,
Viuentem ducens ad sancta altaria fœtum,
Innocuus sonuisse Deo balatibus agnum,
Insinuante Deo iustus cognouerat Abel:
Cum capite oblato placuit grex totus ab vno.
Ergo vbi vitalis fouit te lympha lauacri,
Atque suum peperit cœlestis gratia pignus:
Non tibi gemmato posuére monilia collo,
Nec te contexit sparso quæ fulgurat auro,
Vestis ductilibus concludens fila talentis:
Nec te Sidonium biscocti muricis ostrum
Induit, aut rutilo perlucens purpura cocco,
Mollia vel tactu quæ mittunt vellera Seres:
Nec tibi transfossis fixerunt auribus aurum,
Quæ compensarent pendentes vulnera baccæ,
Dum preciosa grauant, sed saxea pondera malas:
Quid multis? tatum illa tibi tegumenta parãtur,
Frigora quæ pellant, non quæ tua membra venustent.
Et quid enim prodest periturum comere vultum,
Putria vel varijs onerari corpora gemmis,
Interior dum sordet homo, ac se crimine fœdat?
Sed tibi cum geminum tetigerunt tempora lustrum,
Mox stola sincero velat te candida cultu,
Virginis os habitumq; decens, quem mater amictum
Relligiosa suis manibus confecerat olim
Non secus exultant sterilis post damna iuuentæ,
Iam fœcunda nouum cum ferret fœmina fœtum,
Vestem læta suo paruam texebat alumno,
Disceret vt Samuel iam tum puer esse sacerdos.
Sic pia te genitrix sanctis altaribus aptans,
Assueto docuit dignam concrescere templo,
In thalamum ascribens ac magni fœdera regis,
Electam hinc cœpit speciem sibi iungere Christus,
Ornatu vario ditat quam gratia pollens.
Hinc vbi creuisti paulo maioribus annis,
Collatumq; tibi primaua ætate videret
E cœloq; datum genitrix accepit munus,
Virtutesq; etiam [illegible] annis:
Gaudebat, Christum hinc laudans gratesq; rependens.

Sed tamen a mundi illecebris dum forte timeret,
Coniux tot fraudes ætati occurrere primæ,
Teq; reparturiens, & mente & corpore Christo
Iungere decreuit: timuit ne prouideres istos
Artibus in iniquos, ne sancta ergastula multis
Valida, tum nesciebat, anxiaq; quod
Illa tuo quondam nouisses nomine, iam tunc
Arbitrij compos ac tali libera voto,
Reijcere fortassis nolles: sic pendula mater
Spemq; metumque inter, tum demum audentior his te
Aggreditur lachrymans dictis, ac talia fatur.
Delicia mea, gnata mea, charissima matri
Pignora grandæuæ, per ego has te deprecor vinas,
Per quas Coniux sit primæuis victa in annis:
Fac isthinc abeam promisso libera voto.
Olim ego te genui, Christo te ventre dicaui.
Tunc ego quod poteram feci: tu perfice quod iam
Per te sola potes, votoq; adiungito votum.
Exue delicias mundi, vestem exue, indue Christum.
Non desunt exempla tibi: nunc respice quantas
Virginibus florens iam nostrum femina coronas
Miserit in cælum: sancto quas regnat ætemater
Seuertiana decens, his te coniungier optat.
Nec multo senior gaudens Aspidia, quondam
Sacratum velata caput, tua munera, sanctè
Bissenos iungens sanctis altaribus annos.
Quam licet inuitæ celeri tulerit sors vltima letho,
Nil tamen est sibi tristem, semper migrare parata.
Aspice nunc culmen quod virginitatis remidet,
Eximiumq; decus, cuius tu iure propinqua
Fuscinam huius mæna refers, nec figuratur illa
Qua pietate potens, Gratia si voce vocetur,
Significat propriam sumpto de nomine mentem,
Clara exẽpla domus: quarum licet æthera supra
Emicat, atq; omnes cælos super inclyta virtus.
Has generosa tamen si mente imitabere matres,
Gaudebunt vincis dum profectu, ac tibi summam
Sponte dabunt palmam. nec enim illis candida virtus
Inuidet, inuidia quanquam est subdola maligna.
Hæc dicens, teneros sancto exhortamine sensus
Impulit, accendens in virginitatis amorem.
Sic prægnans fœcunda olim, ac fœcundior orba,
Atque animos superans genitrix Machabæa viriles
Fœmineam & vincens animo vincente senectã,
Orbari læto ducebat in omnine, si quos
Ediderat mundo, patriis pro legibus illos
Felici iam morte deo generaret, vt esset
Mors illis requies, sanctaq; exordia vitæ.
Ergo in tormentis positos, constantior ipso
Supplicio genitrix corde hortabatur & ore,
Spernere crudelis nimium feritura regis
Tormina, lætitia debinc commutanda perenni,
Augebatq; pios ad fortia facta furores.
Scilicet æterno dignissima carmine, & illo
Plus misero partu, quàm funere felix.
Quid vero memorem, tenero quæ fortior æuo,
Ante annos animumq; soror responsa dedisti?
Quanquam aggressæ tuas nõ est hæc pagina laudes:
Exitus impleto veniet cum tempore victor,
Cantetur ac melius rite tum laus vere, cum iã
Hostis hostem deuictis, & io clamante triumpho,
Cum nomen ita tuis redduntur præmia factæ.
Nunc decet attentius vitare pericula nobis
Tecum, & sollicitas partire ac voluere curas,
Atque iuuare tuos hortamine dulci labores:
Dum pugnat varius per tot discrimina casus,
Lubrica dum fragili currit per tramite vita,
Dum tua calcatus captat vestigia serpens,
Molitur q; suis iuuenem seducere technis.
Nemo adeo tutus, qui non aliquando timere
Debeat, ac tali sibi propius ab hoste cauere.
Nulla tuta datur requies in carne caduca.
Sæpe boni peccant, vitiis perit obruta virtus,
Partaq; terrenis decedunt præmia laudis,
Contra aliquando solet diuino succensa calore,
Frigida quæ fuerat, quandam mens linquere carnem,
Atque repentino restringere crimina freno.
Sic alternantem commutant facta rotatum,
Imitus vt speret veniam, iustusq; timendo
Proficiens, cumulum magnis virtutibus addat.
Contra si sanctos piget exercere labores,
Pigraq; consuetas dissoluunt ocia curas,
Labitur in præceps damnosæ gloria vitæ.
Si vires nullas virtus acquirit eundo,
Amittit redeunt paulatim extensa priores.
Ergo inter duo; tam dira pericula mundi,
Iam varios casus metuendum est viribus amplis,
Vt latis angustum obseruent vestigia callem:
Principio angustus, post est amplissimus ipso,
Nec quærenda alia est quæ in cælum semita ducat.
Arcta via est, modo si verax seruator Iesus,
Æternaq; etiam porta est angusta salutis.
Et qui dissimam spacio laxante plateam:
Mundi comeditur, fallacia gaudia currit,
Strictior hunc carcer crudeli morte ligabit.
Tu modo da veniam, qui te exhortatur amori,
Currentemq; monet, cũ vix tamen ipse equatur.
Quod si etiam tardus properantem vrgere gressus
Incitat, vtque sequi nequeat præcedere suadet:
Fraterno haud dubitem quin tu donabis amori.
Nec tam à me instituenda venis, quæ iunior ortu,
Religione prior, sanctæ discrimina rasti,
Annorumq; sequens meritorum sorte traiste:
Quod si sancta conuersio prima sororis,
Fratribus exemplum facta est & forma sequẽdi:
Grati animi leuem hunc soror ò charissima teste,
Ære tibi frater grauiore obnoxius offert.
Exigit alma fides, etia nunc vt corde iubenti,
Participata leuet fraternum sarcina pondus.
Ergo isthæc valitura tuis consortibus æqui
Consule: namq; aliis, non hæc tibi scribimus vni,
Virgineisq; tuo canimus sub nomine turmis.
Par ergo est sponte ingressum ceruice fidelis.

Sanctum ferre iugum, nec vincla in coniugis ire,
Mundanas odisse vias percurrere mundas:
Illinc nolle thoros, istinc Christū quærere sponsum,
Ignorare virum, fœtus tamen edere tales,
Quos numquam possit tristis tibi tollere casus:
Sic nunquam orba gemes fœcundæ pignora vitæ,
Nec viduam thoro metues superesse perennis
Expers ipsa mali, nec te sententia tanget,
Qua prolis mortisq; parens compellitur Eua,
Ecce [illegible] parens sobolem viuente reatu
Plangere, quam sequitur quæcunque obnoxia mater.
Quæ subiecta viro & dominum passura cubilis
Seruit, in obscœno tolerans connubia lecto.
Quæ captiua thori, nomen comportat inane
Coniugis, vt vana dicatur imagine consors,
Sola [illegible] iugo non æquam ducere sortem.
Et cum longa decem complent fastidia menses,
Pertæsoq; graui [illegible] distenditur aluus,
Semina quæ patris fuerant, hæc pondera matri
Infligunt duros vtero turgente dolores.
Et cum luctato soluuntur viscera partu,
Carnis delicias immenso tormine pendit.
Sed tamen hunc leniet dulces fortasse dolorem
Editus in lucem si viuus partus: atqui
Contingit plerunque, gemens vt mortua fundat
Pignora, deformemve emittat in aera massam:
Ne [illegible] monstra parit sæpe horrida mater.
Illud [illegible] quoties interuenit, ipsa
Vt pereat tum sola parens, ac pondere fuso
Emittat cum prole animam, quod forte leuatum
Nutritur, quæ diu rapitur si funere pignus,
Vnica quod crebro spes restitit, hic perit omne
Quod sibi conceptis spondebant gaudia curis:
Omnibus id vero grauius si forte Lauacri
Diuini expertem, teneram mors inuida natum
Præripiat, dira generatum sorte gehenna,
Qui mox vt matris cessauit viuus esse,
Perditus æternis erit: tristes nunc edita nolunt,
Quæ flammis tantum genuerunt pignora matres.
Quis vero tanti narrare pericula casus,
Aut vitæq; queat discrimina coniugis, in qua
Perducit tandem dulces gloria carnis?
At tali longe [illegible] sortem
[illegible] cum lege [illegible] vt te
[illegible] talentis non frangant gaudia mundi,
In Mariam, cautis [illegible] alto
Virginis & matris gemina gaudere corona,
Conciperet cum carne Deum, cœliq; creator
Intraret clausum reserans mysteria ventrem,
A genitrice satus sed quam formauerat ante,
Qui nullam exegit de qua procederet aluum,
Nobis qui carnis proprium dispenderet ortum,
Præsciretq; diem longo tempore [illegible],
Quo partedus erat: quod vbi tamq; adfore nouit,
Intactam matrem pro spermate, victus adumbrat
Spiritus, hac tantum [illegible] præbente cruorem,
Inde caro verbum efficitur, quiq; imperat ipso
Cum patre in cœlo, materno in corpore seruit,
Ante æuum de patre, & matre in tempore natus,
Seminis hinc expers omnino, & temporis illinc.
Sic virgo fœcunda fuit, quæ pondere casto
Factorem portare suum, Dominumq; perennem
Edere promeruit dignoq; agnomine dici
Virgo Dei mater: cuius super omnia prima,
Laudis eris, si forte voles charissima consors,
Religiosa pro si Christum & credula corde
Concipiens, operum cœlo pia germina gignas.
Si quis enim, Christus, mea iussa peregerit, inquit,
Atque voluntatem patris compleuerit almi:
Is, crede, & frater meus est, is denique mater.
Ecce vides: sexu vt careat cœlestis imago,
Interior fortius homo quam mente retentat,
Nec sexum acceptat: quia si scrutabimur alte,
Præbuit exemplum surgens à morte creator,
Fœmineum maribus sexe præponere honorem.
Quod ne fœmineum posthac quis spernere sexum
Audeat, hoc paucis visum est ostendere verbis.
Cum diram lueret nostro pro crimine mortem,
In crucis excelso pendens sine crimine Christus,
Atque animam, viuos quæ mox remearet in artus,
Fixus adhuc clauis diuino efflaret ab ore,
Deseruit insolito populus spectacula monstri,
Signaq; ferre nequit, casum quæ triste minatur:
Nam sol obductus, vultumq; auertens ab orbe,
Cesserat insuetas nocturnis luctibus horas,
Temporaq; externus dederat non visa tenebris:
Et terra abscedens mutato cardine rerum
Nox erat in superis, lucemq; inferna videbant:
Intremuit tellus & vi sua mœnia magno
Concussis summo mutarunt vertice cristis.
Senserunt motum prisci descendere iussa
Saxa locis, omnesq; nouos [illegible] dederunt,
Hos inter strepitus cunctis fugientibus, illæ
Interea sanctæ matres, Christumq; secutæ,
Decernunt quamquā trepidæ persistere. cùm iam
Discipulis Christo fugissent ante relicto:
Vt quæ erga viuum fuerat pia cura, sepulto
Seruarat, & iustos defuncto soluat honores.
Ergo fragranti componunt [illegible] succo,
Atque [illegible] quæ tegerent lintea corpus,
His amor intentus lugubria dona parabat,
Supremum credens semet persoluere munus,
Quod credebatur, seruandum ponere corpus.
Omnibus his ergo ad funebria iusta paratis,
Vnctura quæ Domini pia membra sepulti,
Hic delectari nostro conamine, seq;
Quæ non [illegible] latari munere Christus
Ostendit, matrum large pia vota rependens.
Pro quis respondens confestim gratia facta est,
Angelicos cernant humana vt lumina vultus,
Atque resurgentis primæ dent nuncia Christi:
Quæ primæ vt tumuli venere ad limina, sancti,
Apparet dextram [illegible],
Splendida candebat niueo [illegible] corpore vestis,
Cui vultum [illegible] fulget,
Matribus vt dignis verbum [illegible],
Occursuq; suo attonitas formidine cuncta

Solueret, aggressus sancto quas taliter ore.
Quid timide trepidatis, ait, consistite, neve
Aspectu trepidate meo: vos nulla timendi
Caussa manet, quas cura pij constringit amoris.
Quaeritis (agnosco) preciosi in sede sepulchri
Funere solemni tumulatum nuper Iesum:
Sed meminisse decet, quid praesens ore fideli
Dixerit ante obitum, duplici non amplius vna
Seruandum se nocte, & iamiam tertius hicce est,
Qui complet promissa dies: patet ecce sepulchri,
Desertus vacuum victa quod morte resurgens.
Taliter excelsi iusso sermone minister,
Sparsurus mundo vitalis dona triumphi,
Has primum gaudere dedit, luctumq́; leuauit.
Hinc laeto impauidae discedunt pectore matres,
Credula conceptae seruantes corda saluti.
Cum medium sese Christus gradientibus offert,
Agnosciq́; iubet, blando & sermone salutans:
Ite, ait, & nostris haec iam mandata referte
Discipulis, vt vel tandem me viuere credant.
Mox illae amplexu defigunt oscula plantis,
Atque ad discipulos alacri cum mente recurrunt,
Doctoresq́; docent, & quae spargenda per orbem
Primum foeminei iussi sunt discere verbis
Discipuli: tanta est muliebris gratia sexus.
Communis virtus igitur, commune periclum
Matribus atque viris: nulla est distantia cuique
Si mens recta iubest, si gratia constet vtrisque,
Vitaq́; si iusto insudat studiosa labori,
Nam quid dona iuuant hominem, si mente soluta
Turpia collatum male perdunt ocia munus?
Auxilium conatus amat, quis namque vacantem
Adiuuat, aut somno virtutem iungat inerti?
Caelestis vult oeconomus, concredita seruis
Crescere dona suis, qui quondam abscedere terra
Dum parat, & carnem peregrino immittere caelo:
Mnas bisquinque, prout cuiusq; industria solers
Exigeret, famulis partiri coepit, ibi vnus
Quinque, duas alius, sed tantum tertius vnam;
Reddendas multo cum foenore quisque recepit.
Haec ita partitus, mox seruis talibus infit:
Thesauros geminate meos, vt foenore multo
Cum primum fuero patria de sede reuersus,
Auctos inueniam, & meritis sua praemia reddam.
Dixit, & abscedens caelestia regna petiuit,
Mnas autem quas ille dedit, diuersa parentis
Munera caelestis sunt haec, quae pneumate misso
Christicolis sacro infudit baptismate tinctis,
Naturaeq́; etiam vel corporis, caeteraq́; illa
Quae bona fortunae falso appellare solemus,
Qualia diuitiae, valetudo corporis, ipsum
Robur, & ingenij quam felici sorte prompti
Dexteritas, vario quae nostra industria pacto
Dispensare solet: pars auget & altera sumptus
Imminuit retinens, quas sola eleemosyna seruat.
Crescit enim in cumulos quidquid confertur egenis.
At quidam, quibus exiguum aes, & rara facultas,
Si qua animi studij ingenij virtute valentes
Extiterint, rudibus iuuat exercere docendis.
Non desunt contra (quorum vel maxima pars est)
Qui siue externas, illa instrumenta bonorum,
Siue etiam internas caelesti a patre receptas
Diuitias, terra infodiunt, nec foenore sancto
Multiplicant: quos dura manet sententia tandem.
Nam cum terribilis iudex aduenerit ille,
Foenora commissi poscens reddenda talenti:
Tunc soli, quorum cumulos industria primos
Auxerit, ij vitae referent promissa beatae
Praemia, centuplum cumulati foenoris vsum.
At vero minimo qui sumpsit pondere libram,
In scrobibusq́; datum fossis incluserit aurum,
Contempsitq́; sui cumulare talenta magistri,
Degenerisq́; fluens elegit viuere luxu:
Sentiet incensi crudelem iudicis iram,
Talibus ad sese dictis sic ore tonantem:
Tantane te nostri tenuerunt ocia census,
Serue piger, redituq́; mei sic cura neglecta est?
Concessum ad mensam nequiisti ferre talentum?
Illum ego vel modico cum foenore vt exegissem?
Ergo quos illi mea munificentia nummos
Tradidit, ablatos fidis concedite seruis:
Sic concessa suis vt crescant munera, Christus
Quaerit, & vt meritis augescat gratia multis.
Ergo age succinctis ad fortia praelia lumbis,
Armata cum mente veni, nec foemina quanquam es
Duram formides aciem: victoria dudum
Sexus ista tui, tibi credo incognita non est.
Et memori nunc mente tenes, vt Debbora quondam,
Duceret instructas post fortia classica turmas,
Et mulier sumpto praecederet agmina signo,
Mirantes hortata viros: quos ipsa ferocem
Exemplo verboq́; monens accendit in hostem:
Quas postquam duces princeps animosa cateruas
Impulit, accendens vegetatis furoribus arma,
Barbaricae cecidere manus, dissoluitur omnis
Hostilis virtus, tum qua se foemina monstrat,
Palantes dant terga viri, latebramq́; petentes,
Si viuant, vicisse putant: tum maximus ille,
Forma gigantaea quem fecerat horrida molis
Conspicuum, immensamq́; humani verticis arcem
Sysara rex gestans, telorum fasce neglecto,
Incomitatus abit, metuens sublime notari,
Corpus & excelsa fugitiuum prodere massa.
Qui postquam latuisse putans tectoq́; receptus
Mollia perpetuo dimisit lumina somno,
Mox animosa Iahel peragit, quod Debbora vicerat, inq́; solo strati terraq́; iacentis
Tempora transfixo penetrans immania clauo.
(Victrix)
Foemineus duplex sic vno ex hoste triumphus.
At tu virgo Dei, sanctis quam moribus ornat
Hinc pudor, inde fides, internus fortior armis
Bella geris, vitijs triplex quae commouet hostis,
Spes tibi fida micat, felix in vertice cassis,
Continet & lumbos preciosi zona pudoris,
Iustitiae lorica tuos constringit amictus.
Pro gladio vibrat bis acutum dextera verbum.

Hæ virtutis opes, hæc sunt solatia belli,
Quis dubium aduersus mentis cum corpore bellū
Ipsa suos armat clamantis buccina Pauli:
Quæ prudentis olim cecinit Prudentius ore,
Præterea tibi bellatrix, & robore plena
Virginitas armata viget, quam fœda libido
Appetit, & casso vocat in certamina nisu:
Sed bellatricem te sentiat æmulus anguis:
Vt cum pugnatam dederint tibi præmia palmam,
Læta feras summum calcato ex hoste trophæum.
Præterea vero quis vitio ex hoste rebelles,
Atque resultantes victrici in corpore motus,
Attribuat dubius, Christique in corpore vndas,
Diuino eloquio scripturaq; iudice nosse.
Nam quicquid sacra diuina volumina legis
Aut ipsis aut verbo monstrat, quod prædicat ille
Antiquis mundi repetens exordia vates,
Siue ille historias texit, seu forte figuras:
Quidve etiam ille Naue Mosi successor Iesus,
Succadueq; simul quod quinq; intempore Iudex
Gesserit, vt digitos soror ipsa hæc omnia dudum
Docta tenes: quid enim nunc Ruth Moabitida
dicam?
Præterea reprobo qui successere Sauli,
Quique gubernarint Iudam atque Israëla reges:
Quaque instaurator templi propitissimus Esdras
Egerit, aut melius cæcato in corpore cernens
Thobias, quid pro populo confecerit Hester,
Fœmineaq; animi Iudith in mente virilis,
Et qua tum miserè afflicti patientia Iobi.
Porro etiam vnde animi possis desumere mores,
Ter quinquagenos perscriptos ordine psalmos,
Et quicquid docti Salomonis dextera scripsit,
Quodq; bis octoni posse se videre prophetæ,
Et Machabæorum fortissima prælia fratrum,
Vt vno breuius complectar vt omnia verbo?
Tota instrumenti veteris tibi pagina nota est.
Dehinc quicquid prisca succedens gratia legis
Intonat, atque nouis miracula Testamenti:
Quæ canit hinc dominus facies, vox inde leonis,
Et pernix aquila, & fortis certamine taurus,
Quicquid Apostolicus Lucas descripsit in Actis,
Bisseptena pij quod spargit Epistola Pauli,
Quid Petrus docet, & Iudas, Iacobus & ipse,
Et qua diuini quondam secreta Parentis
Vidit Ioannes, nobisq; incognita scripsit,
Et qua veridici nec in hoc tamen ordine, patres
Exposuere suis mysteria digna libellis:
Hæc tu cuncta tenens, animo sitiente bibisti,
Nec siquid sacrum nostris cecinere poeta
Te latet, agnoscisq; legens, & cognita seruas,
Atque aliena tuo cum mendas carmina cantu.
Cætera quid replicem? tu sensibus vtere doctis,
Et qua nota tibi vel qua percursa legendo,
Ad virtutis opus studio conuerte virili.
Nam nisi doctrina iungatur vita fideli,
Maiores faciet coniuncta scientia pœnas.
Eiurys quondam Christum cum sorte, vianti
Conspicitur diffusa leui siculnea fronde,
Nec tam maturum præbens ex arbore fructum,
Præteriens obiter Christus, mox vt videt illam
Indutam tantum foliis, sed germine nudam,
Prorsus in hæc verba virens ornatus inutilis horret.
Tum subito quatitur radix affixa calore,
Aruit & posito ramorum tegmine truncus.
Nec vetito inuentam temere ficulnea pœnam
A Christo maledicta luit. nos inde docemur,
Ne vanum præ se tumefacta scientia nomen
Nostra ferat, sed iuncta sibi dilectio subsit.
Nam si Christicolas nosmet sanctosq; putamus,
Aggrauat hoc etiam nomen, ni facta sequantur.
Sic & virginitas sacro deuota pudori,
Indiget adiunctis virtutibus: & nisi mentem
Intactam seruans casto cum corpore tunget,
Succumbis vitijs, nec castam dicere carnem
Iure potest, animus quem si corrumpat adulter,
Ira, furor, mœror, liuor, discordia, luxus,
Lingua duplex, constricta manus, laxata voluntas,
Mœchatur cum corde hominis: tū semine mortis,
Fœtus mortis alunt, en quo perditur omnis,
Nomine virgineo quæ se dum iactitat intus,
Criminibus grauidam nescit turgescere mentem,
Ecce tibi e multis vnum, quo cætera noscas,
Exemplum, dominus plebem cùm forte doceret,
Peruigili cura supremo attendere fini,
Cœlorum regnum, quæ Christi Ecclesia sancta est,
Virginibus sacro signatis chrisinate confert.
Quarum quinque ex his sapientia diues adornat,
Quinque alias stolido declarat inertia sensu.
Quas dum sub noctem requies complectitur vna,
Atque obitum signans captiuat lumina somnus:
Ecce autem medio taciturna tempore noctis
Perstrepuit subitus, ruptiq; silentia clamor,
Tandem sponsus adest, de corpore torpor inerti
Abscedat, lapidæ raptim properate puellæ,
Vnaq; quæque suo procedat & obuia sponso.
Protinus exiluni omnes, stratiq; relictis
Aptauere suas quæsito lumine flammas.
Sed tunc quinque, quibus maior solertia menti,
Lampades acciptunt, oleum quibus addere sumptis
Sollicitudo fuit vasis, pinguique liquore
Ignibus armatis squallentem rumpere noctem.
At quæ neglectum liquit pars altera succum,
Incensos lychnos nequidquam sustulit: vnde
Emicat exiguus commoti luminis ignis:
Sed virtute carens languentem lampada feruor
Deserit, & siccam percurrit flamma papyrum.
Mox inter pieeos nebulosa volumina fumos,
Canescunt pigræ crescentis mole fauillæ,
Ergo vt se indignas tales videre paratu,
Quæ sponso occurrant, iam comminus aduenienti,
His prece submissa prudentes vocibus orant:
Iam nostræ in speciem mundo vt lampades igne
Deficiant, nisi vestra oleum collectio nobis
Muneri, exiguo vitam quod præbeat igni:

Quod nisi torpentes adiutrix dextera flammas
Sujcitet, ates num sponte excludente perimus.
Ergo agedum miseris oleum concedite nobis.
Finierant paucis, longas inhibente loquelas,
Aduentu hausi ad quarum quasita rogata
Respondens sapida tali sermone sororet:
Est miseranda quidem vestrorum causa malorum,
Sed tamen hoc oleum non plus quàm sufficit affert.
Vnusquisq; sibi constat, quia copia vasis
Et perfecta suum seruat mensura liquorem:
Nec fas quasitum partiri aut perdere succum,
Ne dispersa cibus desint fomenta lucernis:
Cumq; lucrum vobis dispendia nostra parauerint,
Tota simul pereant extinctis lumina flammis.
Talibus obiectis dictis, tristiq; repulsa,
Perlustrant quocunq; loci commercia foruent,
Venale q; manus sed dum disceditur ecce
Introijt sponsus thalamum, induxitq; paratas,
Dimittensq; vagas exclusit clausa sorores
Ianua, nec tandem redeuntes excipit intrò.
Virginei ecce vides quàm vanum nomen honoru.
Ni fertur sanctus thalamis cœlestibus ignis.
Fœlix illa manet, largi qua prouida donis,
Accensum pura fouit pinguedine lumen:
Tantum namq; eleos vasis infunditur amplis.
Quantum quis miserans miseo porrexit egeno.
Hinc dominus cunctos ardentes ferre lucernas
Admonet, hoc opus est, hac clara gloria vita.
Suppetat ergo tibi pietas, patientia, virtus.
Nec verò est quod iam timeas, quicumque pudicam
Fortuna casus, discrimináve altera voluant:
Vna tibi modò consistat mens conscia recti,
Neglige quid de te rumor diuulget inanus.
Nec lædit iam fama potest, innoxia cuius
Vita vel multis tandem patet hostibus: vt se
Opponat mundus, mendaciaq; omnia fingat.
Nec deest ipse suis tandem exspectatus amicis,
Qui verum prodat verax Deus, atq; fidelis:
Cuius habe ponumenta rei pacissima paucis.
Eugenia dudum toto celeberrima mundo
Fama fuit, Christi quæ cum pro nomine vitam
Fudit, assè tamen fortes processit in actus.
Namq; habitum mentita viri, non proinde virile
Pectus, præficitur sanctis à fratribus abbas,
Tum patris officium complens, ac veste virili
Fœmineum occultans sexum, muliebria sprouit,
Et meritis annisq; graues, longæq; verendos
Religione senes iuuenili rexit in ævo.
Tunc vecti impatiens, omni qui tempore serpens
Mille dolos, damnisq; artes ter mille voluptat,
Inuidet Eugenia, & sanctum crebrescere frendès
Nomen, ad assueta redit vndiq; callidus artes,
Eugeniam quærens vulgo traducere. verùm
Quo famam violare cupit, dedit inde coronam.
Quæ sexum mentita pie, cùm munia patris
Sancte exerceret, morbisq; leuaret adempta,
Quotquot subsidium sancta pietate rogarent:
Contigit à morbo vt precibus reualeceret eius,
Iam dudum confecta grauis matrona, bonisq;
Nominis, insano quæ mox accenditur igne
Virginis, heu specie infelix decepta virili.
Cumq; piduisset sanctam donisq; doluisq;
Non semel inuasam frustra captare, nihilq;
Prosore se nosset, (quid non amor impius ausit?)
Addere vim verbis statuit, longeq; remotis
Arbitris, morbum simulans, morbiq; leuandi
Eugeniam causa appellans: vinitetur illam
Opprimere, inq; suos inuitam adducere nexus.
Illa autem valido strepitum clamore repellens,
Auxiliumq; petens magna virtute resistit.
Ergo luxuriaq; ira matrona patranda,
Complendiq; exspes mulier male perdita voti,
A Patre Eugenio, qualem decepta putabat
Ob mutatum habitum longa assuetudine plebes)
Interpellatam stupri sese impia fingit,
Inque forum vocat innocuam: quo protinus omnis
Turba senum turbata coit, quo deniq; cuncti
Attoniti nouitate rei matresq; viriq;
Currunt: interea Eugenius, sic nescia sanctam
Matrem turba vocat, populo spectante tribunal
Causam dicturus tam diri criminis intrat.
Et tam iamq; reum secreti ignara tenebat
Publica vis, odio tantum inflammata siniſtro:
Conscia cum sexus propry cordisq; pudici
Vincitur, vt vincat iam virgo innoxia fraudè,
Et sexum ostendat dudum mentita virilem,
Fœmineum, ac fraudes populo applaudente retexit
Damonis. vsq; adeo casti custodia voti
Semper tuta manet, multis licet acta procellis,
Quamlibet impugnet mundi fraus calida mundi
Intendatq; dolis laqueos mendaciaq; addat,
Nec fert immeritam mors culpa ignara ruinã,
Quoq; tremens hostis fallaci ventilat astu,
Purgandos sancto patientia discutit igni,
Nec desperandum est, si quando aduersa videntur
Numina, quæ norunt optatam afferre salutem,
Et sperata suo in tempore gaudia seruis.
Vendiderat puerum Ioseph manus amula fratrum,
Quem cum olim seruum tolleret Mephitis haberet
Pellicis insultus, domina: quæ tota furebat,
Et tota interius iuuenis feruebat amore)
Sustinuit quod se inuitam cognoscere, viq;
Opprimere aujus erat, quanquam contraria passus:
Pertulit vnde infons ergastula, vincla, catenas,
Dum spacium repleans geminos sol duceret annos,
Et iam oblitus erat locus, iam crine fluenti
Longus ad vsque pedes pendebat ab aure capillus:

Cum

Cum vegetante Deo, nullis mens clausa tenebris,
Eruit è tenebris arcani abscondita sensus,
Atque Canopæi patefecit somnia regis.
Vnde & tanta illi successit gratia coram
Principe, ut imperij consors, & totius esset
Ægypti secum dominus: quin protinus illi
Captiuo Pharaon diadema in vertice ponit.
Sic regno exilium commutat, principe seruum,
Opprobrium curtans, ac præmia magna reportans.
Susannam post hunc dignis quis laudibus vnquam
Excolat, infirmis quondam quæ vicit in annis
Improba vota senum, coniuratosq; furores?
Optimus Ebræos & præstantissimus inter
Ille vir Ioachimus erat, quem si quid habebat
Iudicij ac litis populus, referebat ad vnum.
Mos est Ebrææ genti, vnumquenq; per annum
Eligere ex omni senio & virtute probatos
Gente duos, qui dent populo responsa petenti,
Iusq; ferant. verùm quodam (vt sors contigit) anno
Lecti è plebe duo, non tam virtute valentes,
Quantum obdurati senio, atque libidine fortes:
Exarsere semel Susannæ ardore, nec illos
Coniugij auctoritas, matronæ aut fama pudicæ,
Non propè natiuis defecta caloribus ætas
Continuit, quin luxuriæ paradigma senilis,
Et iuuenescentes defecto in corpore flammas
Proderet, & mores probitas simulata malignos.
Forte per vrentes tam grandi æstate calores,
Dum medium amplexus cœli sol torridus axem,
Æqua sorte diem atque in partes diuidit æquas,
Casta subingredier pomarij claustra virentis
Captatura leues auras Susanna solebat:
Hunc verò illius morem speculata senilis
Luxuries, opportunam captabat & horam
Et tempus: (quanquam alterius nesciret amores
Alter, & improbitas velut est suspecta, timeret
Alter ab alterutro) cum explere libidine sese
Posset, & alterius fructu gaudere mariti,
Dumq; explorantes conceptæ accommoda fraudi
Tempora, sæpe locum effrenes coguntur in vnum,
Et nimium tardos secum indignantur amores:
Mutua senserunt perculsi incendia cordis,
Consimilemq; sui caussam agnouêre doloris.
Conueniunt ergo atque nemus (quò sæpe solebat
Aduersum æstiuos Susanna intrare calores)
Ingressi, densam latitant ponè arboris vmbram.
Ecce autem viridis per mollia gramina luci,
Susanna ingreditur famulis comitata duabus,
Quas smigma atque oleum iubet ad se afferre, forásque
Destinat, imprudens casusq; ignara futuri.
Illi autem vt solam egressis videre puellis,
Illicet effrontes incautam fraude puellam
Appetiere simul, verbisq; hanc talibus ambo
Aggressi: En aiunt, soli sumus, en age nostris,
Vndique dum clausum nemus est, accedito votis.
Larga tibi dabimus violati præmia lecti:
Contra si nostros temeraria spernis amores,
Fingetur tecum à nobis inuentus adulter,
Qui cum tu emissis habitaueris inde puellis.
Talibus aggressi iuuenem gens improba verbis,
Insuper intentant & verbera, protinùs in se
Deliciasq; suas ni statim assentiat: hic tum
Anceps illa diu secum luctatur, & hærens
Fluctuat incerta quò vergat pondere mentis.
Lex peccare vetat, rursusq; infamia terret,
Hinc iterum duros precibus mollire furores
Tentat, & obscœnas lachrymis extinguere flammas.
Sed postquam nullis precibus monitisve repulsos
Obstrictosq; senes vincit cognata libido,
Fœmina præclaro mentem succensa pudore,
Decreuit iam casta mori, ne crimine tanto
Fœdarent miseram carnis commercia vitam,
Teste Deo gaudet, famamq; recusat inanem,
Iudicio contenta suo: tum protinus omni
Auxilio deserta hominum matrona, suæq;
Conscia virtutis, superis commendat inermem
Mœsta pudicitiam, quæ sui passura labores,
Antè ferat quàm luxuriæ assentire senili.
Ergo pudicitiæ custos, spes vna suorum
Summa dei, soliusq; animi scrutator operti
Rem cupiens aperire loco, facinusq; reclusum
Pandere, & obiectas laqueis producere fraudes,
De cœlo auxilium, quod vis humana nequibat,
Misit, & occultas seniorum in tempore fraudes
(Nil minus aduersum sese sperantibus illis)
Prodidit, illorum puero prodente furores.
Fortè semiramia puer hoc ætatis in vrbe
Vnus erat, plebes Danielem Ebræa vocabat,
Cui tanta Assyrio quæsita est gratia coram
Principe, vt imperij primores inter haberet
Balthazarem (namque hoc illi Chaldaica nomen
Gens dederat) cui coniunctos tres nouimus illos
Insignes pueros Sidrach, Misach, Adenagoq;,
Quos statuam Assyrij negligentes principis illam
Instar adorantum venerarier Assyriorum,
Protinus ardenti nudos fornace receptos
Ambibat saluos vstis tortoribus ignis,
In medijs Domino resonantes cantica flammis:
Quos meritis æquans Danielis candida virtus,
Horrida frendentum compescuit ora leonum.
Nam cum in se Assyrios, & Belis imagine fracta,
Atque sacerdotum detecta fraude suorum,
Dignus ob id mercede puer, mouisset, in antrum,
Quo septem ingenteis solitum nutrire leones,
Ora famescentum satiet qui dira ferarum,
Mittitur: vtq; illi feritas [illegible] horrida parcat,
Subtrahitur diris consueta [illegible]
At verò qui nunquam non in tempore seruis
Nouit adesse suis, puero adfuit, indq; leones

Virtutem dedit, vt posita feritate, suaq;
Iam famis obliti, sarctum tectumq; fouerent,
Immunemq; suis à rictibus, & tamen illud
Quis non addiderit toti admirabile mundo?
Quod tum in Iudaea degens regione Propheta,
Angelica medium sublatus in aera dextra,
Vertice de summo pendens, summoq; capillo,
Subiectasq; terens immotis gressibus auras,
Intulit optatas, puero nil tale putanti,
In Babylona dapes, gratiis tum protinus actis
Excepit Daniel transmissas desuper escas:
Et quanquam è longis veherentur fercula terris,
Seruauere suos peregrina in sede sapores.
Septima iamq; dies clauso Daniele redibat,
Cum rex Assyrius Danielem vt ploret amicum,
Illuc inuidia populiq; timore repostum,
Dirorum tristis festinat ad antra leonum.
Vt verò illæsum, vitaq; per omnia plenum,
Sæuitiaq; feras posita mansuescere vidit:
Magnum illum Dominum atque Deum Danielis adorans,
Abstulit & vinctum, multis & honoribus auxit.
Iste ergo impubes Susannam fortè videbat
Ad tormenta rapi, veri quam nescius antè
Vulgus inauditam damnauerat, & simul omnes
Insontis sontem certabant cernere mortem:
Cum subito in medium iuuenis se proripit agmen,
Accensum tenera castigans voce tumultum:
Immeritam ecquid (ait) plebes insana puellam
In mortem rapitis? seniores quin magis illos?
Ecquid ad iniustum certatis currere lethum?
Protinus ad verbum pueri commota repressit
Turba sequax animos, atq; huius criminis illi
Iudicium defert. tum læta precarier omnes
Susanna, & finem attentos spectare videres.
Ille autem ascendens populo impellente tribunal,
Confestim abiunctos seniores quemq; seorsim
Quæ sit adulterij series interrogat, & qua
Testibus his mulier deprensa sub arbore peccans.
At dum responsis variant discordibus ambo,
Coniunctum facinus disiuncta voce fatentur.
Tunc omnes pariter timor accipit, vndiq; clamor
Surgit, & auctores sceleris plebs obruit omnis,
Inq; Dei varias iuncto modulamine laudes
Fertur, & accito Susanna erepta marito
Redditur. hic omnes communi voce parentes
Collaudare Deum, dignisq; extollere Psalmis,
Qui dare suppetias (modo ne fiducia desit)
Nouerit auxiliumq; suis in tempore seruis.
Ergo si nubens terrena lege puella,
Et etiam curæ domino: connubia sique
Integra seruauit, seruari illæsa meretur:
Conyce virgineis quantum disponitur illic
Quò Christus vocat hinc meritis, & quanta futura est,
Illius à prima quæ mox ætate pudica est
Gloria, cum cuncti iudex atque arbiter orbis,
Lasciuos castis hædos secernet ab agnis,
Et sua pro merito dabit vnicuique labore
Præmia, demeritis tormenta æterna reseruans:
Cum vel in extremis quid quisque cubilibus olim
Egerit, id nulla demum calabitur arte.
Et vero hoc etiam memori tibi mente tenendum,
Chara soror, quod iam potiori in parte locata es,
Quam (modo tu vigiles) nunquam nemo auferet abs te
Olim id dum Mariam aduersus, pia murmura fundis
Martha soror, Christo didicit correpta magistro,
Optimum enim Maria elegit, nec segniter inquit
Illa vacat verbo, curis attenta neglectis.
Ergo age iam germana, suis dum secula curis
Flagrant, inq; suos mundus conuoluitur æstus,
Electam seruare tibi non desine partem:
Te primam meruit cognatio tota patronam,
Iam te signiferam sequimur, vexillaque Christi
Te præeunte libens sectatur flemma parentum:
Quos licet antiquo mundus donarit honore,
Et titulis à primæuo insigniuerit ortu,
Plus tamen ornantur sacris insignibus illi,
Quod sanctas studio & meritis rexere cathedras.
Nec iam atauos soror alma tibi proauósque retexam
Vita sacerdotum quos reddidit inclyta claros:
Pontificem sacris adsumptum respice patrem:
Cumque tibi genitor vel auunculus vndique magni
Virtute & meritis præeant, sectarier aude
Siue præire magis: precibus nec desine Christum
Flectere, quo sumptos patrum ad consortia fratres,
Digne suscepto fungi pro munere donet.
Pro quibus assiduas illi persoluere grates,
Fundere vel fletus non tædeat: vt tibi nullus
Fratrum de numero desit, cum præmia sumes
Factis digna tuis, materq; effecta parentum
Virginea victrix sociabere læta caterua.

SE-

SEPTIMII AFRI VITA EX PETRO CRINITO DESVMPTA.

SEPTIMIVS natione Afer, inter eos poëtas relat' est, qui poëmatis scribendis operam atque studium posuerunt. Cõposuit hymnum de laudibus Iani, in quo quidem carmine imitatus est poëtam Callimachum, qui inter cætera opera elegantissime scripsit hymnos deorum, eoque genere metri vsus est. Itaque cum teretur vario ac multiplici genere carminum, vocauit suos libros Opuscula. Inter cæteros autores qui hoc nomine appellati sunt, præcipuè commendatus est ab antiquis Septimius historiarum scriptor, qui de gestis imperatorum libros composuit.

SEPTIMII AFRI FRAGMENTA QVÆ EXSTANT.

Apud Terentianum in lib. De metris,

Iane pater, Iane tuens, duo bicaps, biformis,
O cate rerum sator, o principium deorum,
Stridula cui limina, cui cardinei tumultus,
Cui referata mugiunt aurea claustra mundi.
Tibi vetus ara caluit Aboriginео sacello.

Apud eundem.

Inquit amicus ager domino fere, plurima reddit.
Si bene mi factas, meminit tibi: soluere grates.
Pinea brachia quum trepidant strictantia flabris,
Audio canticulum Zephyri modulante susurro.

Apud eundem,

Gerritq; intres in oppidum
Anhelos Panope greges.

T. CALPHVRNII SICVLI VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

TITVS Calphurnius, natione Siculus fuit, vt inscriptiones veterum codic. probant. Inter eos poetas relatus est, qui scripserunt Bucolicum carmen: in hoc enim, iudicio eruditorum, magnopere excelluit, cum gratia carminis, tùm elegantia & proprietate. Per eadem tempora floruit, quibus Diocles. Cæs. & Constantij principes Rom. imperium moderati sunt. Quæ res manifestè iudicatur, ex commentariis Flauij Vopisci qui Olympium Nemesianum celebrat, ad quem poeta Calphurnius suum opus misit, vt in vetustis exemplaribus legitur. Quocirca in magno errore versantur, qui existimant eum fuisse ætate Cæs. Augusti. Modicis facultatibus vixit: quod ex ipso autore satis possumus colligere. Neque desunt, qui putent, de Diocletiano imp. intelligi oportere, cùm scribit sub persona Orniti:

Aurea secura cum pace renascitur ætas,
Et redit ad terras tandem squalore situque
Alma Themis posito, iuuenemque beata sequuntur
Secula, maternis causam qui luxit in vlnis.

Alij hoc ad Numerianum referunt, qui & scribendis carminibus & eloquentia præcipuè excelluit. Sunt qui malint scribere Calpurnium, sublata aspiratione, quòd à Calpo deducatur nomen Calpurnij, sed hoc vt frivolum est, ita liberum relinquimus nostris Grammaticis.

CO. Ornite, iamdudũ volut ipso numine plenus
Me quatit & mixtus subit inter gaudia terror.
Sed bona fœcundi veneremur numina Fauni.
OR. Carmina quæ nobis deus obtulit ipse caneda,
Dicamus, teretiq; sonum modulemur auena:
Forsitan Augustas feret hæc Melibœus ad aureis.

ECLOGA II. CROTALE.

Astacus, Idas, Thyrsis.

INtactam Crotalen puer Astacus, & puer Idas,
Idas lanigeri dominus gregis. Astacus horti,
Dilexere diu: formosius vterque, sed impar.
Voce sonans, terras hi cum grauis vreret æstas,
Ad gelidos fontes, & easdem forte sub vlmo:
Conueniunt, dulcique simul contendere cantu
Pignoribusq; parant. placet, hic vt vellera septem,
Ille sui victus ne messem vendicet horti.
Et magnum certamen erat sub iudice Thrysi.
Adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum,
Et quæcunque vagis alitum ferit aëra pennis.
Conuenit vmbrosa quicunque sub ilice lentas
Pascit oues, Faunusque pater, Satyrique bicornes.
Adfuerunt sicco Dryades pede, Naiades vdo,
Et tenuere suos properantia flumina cursus.
Desistunt tremulis incurrere frondibus Euri,
Altaque per totos fecere silentia montes.
Omnia cessabant, neglectaque pascua tauri
Calcabant: illis etiam certantibus ausa est
Dædala nectareos apis intermittere flores.
Iamque sub annosa medius consederat vlmo
Thyrsis, &, O pueri me iudice pignora, dixit,
Irrita sint moneo: satis hoc mercedis habeto,
Si laudem victor, si fert opprobria victus.
Et nunc alternos magis vt distinguere cantus
Possitis, ter quisque manus iactate micantes.
Nec mora, discernunt digitis prior incipit Idas.
ID. Me Syluanus amat, dociles mihi donat auenas,
Et mea frondenti circundat tempora tæda.
Ille etiam paruo hoc dixit mihi non leue carmen,
Iam leuis obliqua crescit tibi fistula canna.
AS. At mihi Flora comas parienti gramine spargit,
Et matura mihi Pomona sub arbore ludit.
Accipe, dixerunt Nymphæ puer, accipe fontem,
Nam potes irriguis nutrire canalibus hortos.
ID. Me docet ipsa Pales cultum gregis, vt niger albæ
Terga maritus ouis nascenti mutet in agna;
Quæ neque diuersi speciem seruare parentis
Possit, & ambiguo testetur vtrumque colore.
AS. Non minus arte mea mutabilis induit arbos
Ignotas frondes, & non gen talia poma.
Ars mea nunc malo pira temperat, & modo cogit
Iasita præcoquibus, surrepere persica prunis.
ID. Me teneras salices iuuat, aut oleastra putare,
Et gregibus portare, nouas vt carpere frondes
Condiscant, primoque recidere gramina morsu,
Ne depulsa vagos quærat fœtura parentes.
AS. Et mihi cum fuluis radicibus arida tellus
Panditur, irriguo perfunditur area fonte,
Et satiatur aqua, succos ne forte priores
Languida mutata quærant plantaria terra.
ID. O si quis Crotalen deus adferat, hunc ego terris,
Hunc ego syderibus solum regnare fatebor.
Decernamque nemus, dicamque sub arbore numen
Hac erit, ite procul (sacer est locus) ite profani.
AS. Vrimur in Crotalen: quisquis mea vota deorum
Audiat, huic soli, virides qua gemmeus vndas
Fons agit, & tremulo percurrit lilia riuo,
Inter pampineas ponetur saginus vlmos.
ID. Ne contemne casas, & pastoralia tecta
Rusticus est (fateor) sed non est barbarus Idas.
Sæpe vaporato mihi cespite palpitat agnus,
Sæpe cadit festis deuota Parilibus agna.
AS. Nos quoque pomiferi laribus consueuimus horti
Mittere primitias, & fingere liba Priapo:
Roranteisq; fauos damus, & liquentia mella.
Nec fero grata minus, quã si caper imbuat aras.
ID. Mille sub vberibus palanteis pascimus agnas:
Totque Tarentinæ præstant mihi vellere matres:
Per totum niueus premitur mihi caseus annum.
Si venias Crotale, totus tibi seruiet hornus.
AS. Qui numerare velit, quam multa sub arbore nostra
Poma legam, citius tenues numerabit arenas.
Semper olus metimus, nec bruma nec impedit æstas.
Si venias Crotale, totus tibi seruiet hortus.
ID. Quamuis siccus ager languentes excoquat herbas,
Sumo tamen calathos nutanti lacte coactos.
Vellera tunc dabimus, cum primum tempus apricum
Surget, & à tepidis fiet tonsura Kalendis.
AS. Et nos, quos etiam prætorrida munerat æstas,
Mille renidenti dabimus tibi cortice Chias,
Castaneasque nuces totidem, cum sole Nouembri
Maturis nucibus virides rumpentur echini.
ID. Num, precor, informis videor tibi? num grauis annis?
Decipiorque miser, quoties mollissima tango
Ora manu? primique sequor vestigia floris
Nescius & gracili digitos lanugine fallo?
AS. Fontibus in liquidis quoties me conspicor ipse,
Admiror totiens, etenim sic flore iuuentæ
Induimus vultus, vt in arbore sæpe notaui
Cerea sub tenui lucere cydonia lana.
ID. Carmina poscit amor, nec fistula cedit amori.

Sed fugit ecce dies, reuocatq; crepuscula vesper.
Hinc tu Daphnin greges, illinc agat Alphesibœus.
AS. *Iam resonant frondes, iam cantibus obstrepit arbos.*
I procul o Doride, primumq; reclude canalem,
Et sine iamdudum sitientes irriget hortos.
Vix ea finierant, senior cum talia Thyrsis,
Este pares, & ob hoc concordes viuite: nam vos
Et decor, & cantus, & amor sociauit, & ætas.

ECLOGA III. EXORATIO.

Iolas, Lycidas.

NVnquid in hac Lycida, vidisti forte iuuencam
Valle meam? solet illa tuis occurrere tauris.
Et iam pene duas dum quæritur, eximit horas,
Nec tamen apparet. duris ego perdita ruscis
Iam dudum, nullis dubitaui crura rubetis
Scindere, nec quicquam post tantum sanguinis egi.
LYC. *Non satis attendi: neque enim vacat. vror Iola,*
Vror & immodice. Lycidan ingrata reliquit
Phyllis, amatque nouum post tot mea munera Mopsum.
IO. *Mobilior ventis o fœmina sic tua Phyllis?*
Quæ sibi, nam memini, si quando solus abesses,
Mella etiam sine te iurabat amara videri.
LY. *Altius ista querar, si quando vacabis Iola,*
Has pete nunc salices, & læuas flecte sub vlmos.
Nam cum prata calent, illic requiescere noster
Taurus amat, gelidaq; iacet spatiatus in vmbra,
Et matutinas reuocat palearibus herbas.
IO. *Non equidem Lycida, quamuis contemptus abibo.*
Tityre, quas dixit salices pete læuus, & illinc
Si tamen inuenies, deprensam verbere multo
Huc age: sed fractum referas hastile memento.
Nunc age, dic Lycida, quæ vos tam magna tulere
Iurgia? quis vestro deus interuenit amori?
LY. *Phyllide contentus (sicut tu testis Iola es)*
Callirhoen spreui, quamuis cum dote rogaret.
En sibi cum Mopso calamos intexere cera
Incipit, & puero comitata sub ilice cantat.
Hoc ego cum vidi, fateor, sic intimus arsi,
Vt nihil vlterius tulerim: nam protinus ambas
Diduxi tunicas & pectora nuda cecidi.
Alcippen irata petit, dixitq;, relicto
Improbe te Lycida, Mopsum tua Phyllis amabit.
Nunc penes Alcippen manet, ac ne forte vagetur
Ah vereor: nec tam nobis ego Phyllida reddi
Exopto, quam quod Mopso iurgetur anhelo.
IO. *A te cœperunt tua iurgia: tu prior illi*
Victas tende manus. decet indulgere puellæ
Vel cum prima nocet. si quid mandare iuuabit,
Sedulus irata contingam nuntius aures.
LY. *Iam dudum meditor, quo Phyllida carmine placem.*
Forsitan audito poterit mitescere cantu:
Et solet illa meas ad sidera ferre camœnas.
IO. *Dic age, nam cera, sit tua cortice verba notabo,*
Et decisa feram rutilanti carmina libro.
LY. *Has tibi Phylli preces iam pallidus, hos tibi cantus*
Dat Lycidas, quos nocte miser modulatus acerba,
Dum flet, & excusso dispergit lumina somno.
Non sic destricta macrescit turdus oliua,
Non lepus extremas legulus cum sustulit vuas,
Vt Lycidas, domina sine Phyllide tabidus erro.
Te sine, væ misero mihi lilia nigra videntur,
Nec sapiunt fontes, & acescunt vina bibenti.
At si tu venias, & candida lilia fient,
Et sapient fontes, & dulcia vina bibentur.
Ille ego sum Lycidas, quo te cantante solebas
Dicere felicem, cui dulcia sæpe dedisti
Oscula, nec medios dubitasti rumpere cantus,
Atq; inter calamos errantia labra petisti.
Ah dolor! & post hæc placuit tibi torrida Mopsi
Vox, & carmen inops, & acerbæ stridor auenæ?
Quem sequeris? quem Phylli fugis? formosior illo
Dicor, & hoc ipsum mihi tu narrare solebas.
Sum quoque diuitior: certauerit ille tot hædos
Pascere, quot nostri numerantur vespere tauri?
Quid tibi, quæ nosti, referam? scis optima Phylli,
Quam numerosa meis siccetur buccula mulctris,
Et quam multa suos suspendat ad vbera natos.
Sed mihi nec gracilis sine te fiscella salicto
Texitur, & nullo tremuere coagula lacte.
Quod si dura times etiam nunc verbera Phylli,
Tradimus ecce manus. licet illæ & vimine torto,
Scilicet, & lenta post tergum vite domentur,
Vt mala nocturni religauit brachia Mopsi
Tityrus, & medio furem suspendit ouili.
Accipe, ne dubita: meruit manus vtraq; pœnas.
His tamen, his inquam manibus tibi sæpe palumbes,
Sæpe etiam leporem decepta matre pauentem
Misimus in gremium: per me tibi lilia prima
Contigerant, primæq; rosæ. vix dum bene florem
Degustabat apis, tu cingebare coronis.
Aurea sed forsan mendax tibi munera iactat,
Qui metere occidua ferales nocte lupinos
Dicitur, & cocto pensare legumine panem:
Qui sibi tunc felix, tunc fortunatus habetur,
Vilia cum subigit manualibus hordea saxis.
Quod si turpis amor precib⁹ (quod abominor) istis
Obstiterit, laqueum miseri nectemus ab illa
Ilice, quæ primum nostros violauit amores.
Hi tamen ante mala figentur in arbore versus.
Credere pastores leuibus nolite puellis.
Phyllida Mopsus amat, Lycidas habet vltima rerum.
Nunc age, si quicquam miseris succurris, Iola
Perfer, & exora modulato Phyllida cantu.
Ipse procul stabo, vel acuta carice tectus,

Vel

Vel propius latitant vicina, vt sæpe sub ara.
IO. *Ibimus, & veniet, nisi me præsagia fallunt)*
Nam bonus à dextra fecit mihi Tityrus omen.
Qui redit inuenta non tristis ecce iuuenca.

ECLOGA IIII. CÆSAR

Melibæus, Corydon, Amyntas.

QVid tacitus Corydon, vultuq; subinde minaci
Quidve sub hac platano, quam garrulus adstrepit humor,
Infesta statione sedes? iuuat humida forsan
Ripa? leuatque diem vicini spiritus amnis?
COR. *Carmina iam dudum, non quæ nemorale resultent,*
Voluimus o Melibœe, sed hæc quibus aurea possint
Sæcula cantari quibus & deus ipse canatur,
Qui populos, vrbesque regit, pacemque togatam.
ME. *Dulce quidem resonas, nec te diuersus Apollo*
Respicit ô iuuenis, sed magnæ numina Romæ
Non ita cantari debent vt ouile Menalcæ.
C. *Quicquid id est syluestre licet videatur acutis*
Auribus, & nostro tantum memorabile pago:
Dum mea rusticitas si non valet arte polita
Carminis, at certè valeat pietate probari.
Rupe sub hac eadem, quam proxima pinus obumbrat,
Hæc eadem nobis frater meditatur Amyntas,
Quem vicina meis natalibus admouet ætas.
ME. *Iã puerum calamos & odora vincula cera*
Iungere nunc cohibes, leuibus quem sæpe cicutis
Ludere conantem vetuisti fronte paterna?
Dicentem Corydon te non semel ista notaui
Frange puer calamos, & inanes desere musas,
Et potius glandes rubicundaque collige corna:
Duc ad mulctra greges, & lac venale per vrbem
Non tacitus porta. quid enim tibi fistula reddet,
Quo tutere famem? certe mea carmina nemo
Præterquam his scopulis ventosa remurmurat echo.
CO *Hæc ego, confiteor dixi Melibœe sed olim*
Non eadem nobis sunt tempora, non deus idem.
Spes magis arridet. certe ne fraga rubosq;
Colligerem, viridique famem solarer hibisco,
Tu facis, & tua nos alit indulgentia farre.
Tu nostras miseratus opes, docilemque iuuentam
Hyberna prohibes ieiunia soluere fago.
Ecce nihil querulum per te, Melibœe, sonamus,
Per te secura saturi recubamus in vmbra,
Et fruimur syluis Amaryllidos. vltima nuper
Littora terrarum, nisi tu Melibœe fuisses,
Vltima visuri, trucibusq; obnoxia Mauris
Pascua Geryonis, liquidis vbi cursibus ingens
Dicitur occiduas impellere Bætys arenas.
Scilicet extremo nunc vilis in orbe iacerem,
Ah dolor! & pecudes inter conductus Iberas,
Irrita septena modularer sibila canna.
Nec quisquam nostras inter dumeta Camœnas
Respiceret: non ipse daret mihi forsitan aurem
Ipse deus vacuam, longeq; sonantia vota
Scilicet extremo non exaudiret in orbe.
Sed, quia forte nunc melior sonus aucet aureis,
Et nostri aliena magis tibi carmina vident,
Vis hoc erna tua subigatur pagina lima?
Nam tibi non solum venturos noscere nimbos
Agricolis, qualemque ferat sol aureus ortum,
Attribuere dei, sed dulcia carmina sæpe
Concinis, & modo te Baccheis Musa corymbis
Munerat, & lauro modo pulcher obumbrat Apollo.
Quod si tu faueas trepido mihi, forsitan illos
Experiar calamos, here quos mihi doctus Iolas
Donauit, dixitque. Truces hæc fistula tauros
Conciliat, nostroque sonat dulcissima Fauno.
Tityrus hanc habuit, cecinit qui primus in istis
Montibus, Hyblæa modulabile carmen auena.
MEL. *Magna petis Corydon, si Tityrus esse laboras,*
Ille fuit vates sacer, & qui posset auena
Præsonuisse chelim, blandæ cui sæpe canenti
Allusere feræ, cui substitit aduena quercus,
Quem modo cantantem rutilo spargebat acantho
Nais, & implexos tonsebat pectine crines.
COR. *Est, fateor, Melibœe deus, sed nec mihi Phœbus*
Forsitan abnuerit, tu tantum commodus audi.
Scimus enim quam te non aspernetur Apollo.
MEL. *Incipe, nam faueo: sed prospice, ne tibi forte*
Tinnula tam fragili respiret fistula buxo,
Quam resonare solet, si quando laudat Alexim:
Hos potius calamos, magis hos sociare canales,
Per me qui dignas cecinerunt consule syluas.
Incipe, ne dubita. venit en, & frater Amyntas
Cantibus iste tuis alterno succinet ore.
Dicite, ne mora sit, vicibusque reducite carmen,
Tuque prior Corydon, & tu proximus ibis Amyntas.
COR. *Ab Ioue principium, si quis canit æthera, sumat,*
Si quis Atlantiaci molitur pondus Olympi:
At mihi qui nostras præsenti numine terras,
Perpetuamque regit iuuenili robore pacem.
Lætus & Augusto felix arrideat ore.
AM. *Me quoque facundo comitatus Apolline Cæsar*
Respiciat, montes neu dedignetur adire,
Quos & Phœbus amat, quos Iuppiter ipse tuetur:
In quibus Augustos visuræ sæpe triumphos
Laurus fructificat, vicinaque nascitur arbos.
COR. *Ipse polum etiam qui temperat igne geluque,*
Iuppiter ipse parens, cui tu iam proximus ipse
Cæsar abes, posito paulisper fulmine, sæpe
Cressia rura petit, viridique reclinis in antro
Carmina Dictæis audit Curetica syluis.
AM. *Aspicis, vt virides audito Cæsare syluæ*
Conticeant? memini, quamuis vrgente procella,
Sic nemus immotis subito requiescere ramis,
Et dixi. Deus hinc certe Deus expulit Euros:
Nec mora Parrhasiæ sonuerunt sibila cannæ.

CO. *Aspicis, ut teneros subitus vigor excitet agnos?*
Utque superfuso magis ubera lacte graventur?
Et nuper tonsis exundent vellera foetis?
Hoc ego iam, memini, semel hac in valle notavi,
Et venisse Palem, pecoris dixisse magistros.
AM. *Scilicet omnis eum tellus, gens omnis adorat:*
Diligiturque deis, quem sic taciturna verentur
Arbuta, cuius iners audito nomine tellus
Incaluit, floremque dedit. quo silva vocato
Densat odore comas, stupefacta regerminat arbos.
CO. *Illius ut primum senserunt numina terrae,*
Coepit et uberior, sulcis fallentibus olim,
Luxuriare seges, tandemque legumina plenis
Vix resonant siliquis: nec praefocata malignum
Messis habet lolium, nec inertibus albet avenis.
AM. *Iam neque damnatos metuit iactare ligones*
Fossor, & invento, si fors dedit, utitur auro.
Nec timet, ut nuper, dum iugera versat arator,
Ne sonet offenso contraria vomere massa:
Iamque palam presso magis ac magis instat aratro.
CO. *Ille dat, ut primas Cereri dare cultor aristas*
Possit, & intacto Bromium perfundere vino,
Ut nudus ruptas saliat calcator in uvas,
Utque bono plaudat paganica turba magistro,
Qui facit egregios ad pervia compita ludos.
AM. *Ille meis pacem dat montibus: ecce per illum*
Seu cantare iuvat, seu ter pede laeta ferire
Gramina, nonnullus licet hic cantare choreas,
Et cantus viridante licet mihi condere libro,
Turbida nec calamos exsurdant classica nostros.
CO. *Numine Caesareo securior ipse Lycaeus*
Pan recolit silvas, & amoena Faunus in umbra
Securus recubat, placidoque in fonte lavatur
Nais, & humanum non calcatura cruorem
Per iuga siccato velox pede currit Oreas.
AM. *Di precor, hunc iuvenem, quem vos (nisi fallor) ab ipso*
Aethere misistis, post longa reducite vitae
Tempora, vel potius mortale resolvite pensum,
Et date perpetuo caelestia fila metallo.
Sit deus, & nolit pensare palatia caelo.
CO. *Tu quoque mutata seu Iupiter ipse figura*
Caesar ades, seu quis superum sub imagine falsa
Mortalique lates. vivas atque hunc precor orbem,
Hos precor aeternus populos rege: sit tibi caeli
Vilis amor, coeptamque pater ne desere terram.
ME. *Rustica credebam nemorales carmina vobis*
Concessisse deos, & obesis auribus apta:
Verum quae paribus modo tam cecinistis avenis,
Tam liquidum, tam dulce canunt, ut non ego malim,
Quod Peligna solent examina, lambere nectar.
CO. *O mihi quam tenere accurrunt carmina versu:*
Tum Melibaee sonent, si quando in montibus istis
Dicar habere Larem, si quando nostra videre
Pascua contingat. vivit nam saepius aurem
Invida paupertas, & dixit, villa cura.
At tu si qua modo non aspernanda putabis,
Fer Melibaee deo mea carmina. nam tibi fas est
Sacra Palatini penetralia visere Phoebi.
Tu mihi talis eris, qualis qui dulce sonantem
Tityron e silvis dominam deduxit in Urbem,
Ostenditque deos, & spreto dixit ovili,
Tityre rura prius, sed post cantabimus arma.
MEL. *Respiciat nostros utinam fortuna labores.*
Pulchrior & merita faveat deus ipse iuventa.
Nos tamen interea tenerum mactabimus haedum,
Et pariter subita peragemus fercula coena.
Nunc ad flumen oves deducite: iam premit aestus,
Iam sol contractas pedibus magis admovet umbras.

ECLOGA V. MYCON.

Forte Mycon senior, Canthusque Myconis alumnus
Torrentem patula vitabant arbore solem,
Cum iuvenem senior praecepta daturus alumno,
Talia verba refert tremulis titubantia labris.
Quas errare vides inter dumeta capellas,
Canaque lascivo concidere gramina morsu,
Canthe puer, quos ecce greges a monte remotos
Cernis in aprico decerpere gramina campo:
Hos tibi do senior iuveni pater: ipse tuendos
Accipe; iam certe potes insudare labori,
Iam pro me gnavam potes exercere iuventam.
Aspicis, ut nobis iam dudum mille querelas
Afferat, & baculum premat inclinata senectus?
Sed qua lege regas & amantes lustra capellas,
Et melius pratis errantes mollibus agnos,
Percipe. Vere novo, cum iam tinnire volucres
Incipient, nidosque reversa lutabit hirundo:
Protinus hiberno pecus omne movebis ovili.
Tunc etenim toto vernanti gramine silva
Pullat, & aestivas reparabilis inchoat umbras.
Tunc florent silvae, viridisque renascitur annus.
Tunc Venus, & calidi scintillat fervor amoris,
Lascivumque pecus salientes accipit hircos.
Sed non ante greges in pascua mittito clausos,
Quam fuerit placata Pales. tum cespite vivo
Pone focum, Geniumque loci, Faunumque, Laremque
Salso farre voca: tepidus tunc hostia cultros
Imbuat, atque etiam, dum vivit, ovilia lustret.
Nec mora, tunc campos ovibus, dumeta capellis
Orto sole dabis, simul hunc transcendere montem
Coeperit, & primae spatium tepefecerit horae.
At si forte vaces, dum matutina relaxat
Frigora sol, tumidis spument tibi mulctra papillis.
Implebis quod messis fluat, rursusque premetur
Mane, quod occidua mulsura vergerit hora.
Parce tamen foetu, nec sint compendia tanti,
Destituas ut niveos venalis caseus agnos.
Nam tibi praecipuo fetura colatur amore.

Tu

Te quoque non pudeat, cum serus ouilia vises,
Si qua iacebit ouis partu resoluta recenti,
Hanc humeris portare tuis, natosque tepenti
Ferre sinu tremulos, & nondum stare paratos.
Nec tu longinquas procul a praesepibus herbas,
Nec nimis amoena sectabere pabula ripa,
Dum peragit vernum Iouis inconstantia tempus.
Veris enim dubitanda fides: modo fronte serena
Blanditus arrisit, modo cum caligine nimbos
Intulit, & miseras torrentibus abstulit agnas.
At cum longa dies sitientes afferet aestus,
Nec fuerit variante deo mutabile caelum,
Iam syluis committe greges, iam longius herbas
Quaere: sed ante diem pecus exeat. humida dulces
Efficit aura cibos, quoties fugientibus Euris
Frigida nocturno tinguntur pascua rore,
Et matutina lucent in gramine gutta.
At simul argutae nemus increpuere cicadae,
Ad fontem compelle greges, nec protinus herbas
Vel campos permitte sequi, sed protegat illos
Interea veteres quas porrigit esculus umbras.
Verum ubi decliuis iam nona tepescere sole
Incipiet, seraque videbitur hora merendae,
Rursus pasce greges, & opacos desere lucos.
Nec prius aestiuo pecus includatur ouili,
Quam leuibus nidis somnos captare volucris
Cogitet, & tremulis tremebunda cubilia [illegible].
Succida iam tereti constringere vellera iunco,
Cum iam tempus erit maternas demere lanas,
Hircorumque iubas, & olentes caedere barbas:
Ante tamen secerne pecus, gregibusque notatis
Consimiles include comas: ne longa minutis,
Mollia ne duris coeant, ne candida fuscis.
Sed tibi cum vacuas posito velamine costas
Denudabit ouis, circumspice, ne sit acuta
Forfice laesa cutis: tacitum ne pustula virus
Texerit occulto sub vulnere, quae nisi ferro
Rumpitur, ah miserum fragili rubigine corpus
Corrodit sanies, & putrida contrahit ossa.
Prouidus (hoc moneo) viuentia sulphura tecum,
Et scyllae caput atque intacta bitumina porta,
Vlceribus laturus opem: nec Bruttia desit
Dura tibi, & liquido simul unguine terga (memento)
Si sint rasa linas, viui quoque pondera melle
Argenti coquito, lentumque bitumen aheno,
Impressurus oui tua nomina. nam tibi lites
Auferet ingentes lectus possessor in aruo.
Tunc etiam dum siccus ager, dum feruida tellus,
Dum rimosa palus, & multo torrida limo
Aestuat, & fragiles nimius sol puluerat herbas:
Lurida conueniet succendere galbana septis,
Et tua ferventi lustrare mapalia fumo.
Obfuit ipse malis odor anguibus, ipse videbis
Serpentum cecidisse minas, non stringere dentes
Vlla potest uncos, sed inani debilis ore
Marcet, & obtuso iacet exarmata veneno.
Tunc age vicina circumspice tempora brumae,
Qua ratione geras. aperit cum vinea sepes,
Et portat lectas securus vinitor vuas,
Incipe siluestres, unaque recidere frondes.
Tunc opus est teneras summatim stringere virgas.
Tunc decet [illegible] seruare comas, dum permanet humor,
Dum viret, & tremulas non excutit Africus umbras.
Has tibi conueniet tepidas foenilibus olim
Promere, cum pecudes extremus clauserit annus.
Sic tibi nitendum est: labor hic in tempore noster,
[illegible]que senilitas venit, & pastoris virtus.
Nec pigeat ramos siccis miscere recentes,
Et succos adhibere nouos. ne torrida [illegible]
Ingruet hyems, nimiasque gelu, niuibusque canitie
Incanare velit nemus, & constringere frondes.
Tu tamen aut leues hederas, aut molle siliquum
Salice premes gelidas. [illegible] tuorum
Cantice gregum viridante cibo, nimis ardua illis,
Ingentis positus quamuis strue profit aceruo.
Virgea [illegible] liquido turgentia succo,
Et quibus est aliqua plena vitale medulla.
Praecipue gelidum sirpis & fronde caduca
Sterne solum, ne forte vigor penetrabile corpus
Frigore & interno vastet pecuaria morbo.
Plura quidem monuisse velim: nam plura supersunt.
Sed iam sera dies cadit, & iam sole fugato,
Frigidus aestiuas impellit noctifer horas.

ECLOGA VI. LITIGIVM.

Astylus, Lycidas, Mnasyllus.

SErus ades Lycida: modo Nyctilus & puer Alcon
Certauere sub his alterno carmine ramis
Iudice me, sed non sine pignore. Nyctilus haedos
Iuncta matre dedit, catulum dedit ille, leaenae
Iurauitque genus. sed sustulit omnia victor.
LYC. Nyctilon ut cantu rudis exuperauerit Alcon,
Astyle, credibile est ut vincat acanthida cornix,
Vocalem superet si dirus aedona bubo.
AST. Non potiar Petale, qua nunc ego maceror una,
Si magis aut docili calamorum Nyctilus arte,
Aut cantu magis est, quam vultu proximus illi.
LYC. Iam nunc deciperis te iudice. pallidus alter
Venit & hirsuta spinosior hystrice barba:
Candidus alter erat leuique decentior ouo,
Et ridens oculis, crinemque simillimus auro,
Qui deus posset, si non cantaret, Apollo.
AST. O Lycida, si quis tibi carminis usus adesset,
Tu quoque laudatum posses Alcona probare.
LYC. Vis igitur, quoniam nec nobis improbe par es,
Ipse tuos iudex calamos committere nostris?
Vis conferre manum? veniat vel arbiter Alcon.
AST. Vincere tu quemquam? vel te certamine quicquam

Dignetur? qui vix stillantes arida voces
Rumpis, & expellis male singultantia verba?
LYC. Et quas plura licet. nec enim potes improbe verba
Exprobare mihi, sicut tibi multa Lycotas.
Sed quid opus vana consumere tempora lite?
Ecce venit Mnasylus erit (nisi forte recusas)
Arbiter iste nunc non credulus improbe verbis.
AST. Malueram, fateor, vel praedam nactus abire,
Quam tibi certanti partem committere vocis:
Nec tamen hoc impune feres. En aspicis illum,
Candida qui medius cubat inter lilia, ceruum?
Quamuis hunc Petale mea diligat, accipe victor.
Scit frenos, scit ferre iugum, sequiturque vocantem
Credulus, & mensa non improba porrigit ora.
Aspicis, ut fruticat late caput? atque sub ipsis
Cornibus, & tereti lucent redimicula collo?
Aspicis, ut niueo frons irretita capistro
Lucet? & a dorso quae totam circuit aluum,
Alternat vitreas lateralis cingula bullas?
Cornua subtiles, ramosaque tempora molles
Implicuere rosae, rutiloque monilia torque
Extrema ceruice notant. vbi pendulus apri
Dens sedet, & niuea distinguit pectora luna.
Hunc ego qualemcunque vides in valle, paciscor
Pendere, dum sciat his se non sine pignore vinci.
LYC. Terreri Mnasyle suo me munere credit.
Aspice, quam timeam. genus est (ut scitis) equarum
Non iugale mihi, quarum de sanguine ponam
Velocem Petason, qui gramina matre relicta
Nunc primum teneris libauit dentibus. illi
Pes leuis, adductum latus, excelsissima ceruix.
Terga sedent, micat acre caput, sine pondere ceruix,
Et tornata breui substringitur vngula cornu,
Vngula qua viridis sic exultauit in aruis,
Tangeret ut fragiles, sed non turbaret aristas.
Hunc dare, si vincar, syluestria numina iuro.
MN. Et vacat, & vestros cantus audire iuuabit.
Iudice me sane contendite, si libet, istic
Protinus ecce torum fecere sub ilice Musae.
Sed ne vicini nobis sonus obstrepat amnis,
Gramina linquamus, ripamque volubilis vndae.
Namque sub exeso raucum mihi pumice lympha
Respondent, & obest arguti glarea riui.
AS. Si placet, antra magis vicinaque saxa petamus,
Saxa quibus viridis stillanti vellere muscus
Dependet, scopulisque cauum sinuantibus arcum
Imminet exesa veluti testudine concha.
MN. Venimus, & tacito sonitum tutabimur antro.
Seu residere libet, dabit ecce sedilia tophus:
Ponere seu cubitum, melior viret herba tapetis.
Nunc mihi seposita reddantur carmina lite,
Nam vicibus teneros malim cantetis amores.
Astile tu Petalen, Lycida tu Phyllida lauda.
LYC. Tu modo nos illis (iam nunc Mnasyle precamur)
Auribus excipias, quibus hunc & acanthida nuper
Diceris in sylua iudex audisse Thalea.
AS. Non equidem possum, cum prouocet iste, tacere.
Rumpor enim merito, nihil hic nisi iurgia quaerit.
Audiat, aut dicat, quoniam cupit. hoc mihi certe
Dulce satis fuerit Lycidam spectare trementem,
Dum te stante palam sua crimina palidus audit.
LYC. Me puto vicinus Stimicon, me proximus Aegon
Hos inter frutices tacite risere volentem
Oscula cum tenero simulare virilia Mopso.
AS. Vertier o vtinam nondum Mnasylus adesset,
Efficerem ne te quisquam tibi turpior esset.
MN. Quid furitis? quo vos insania tendere iussit?
Si vicibus certare placet, sed non ego vobis
Arbiter: hoc alius possit discernere iudex.
Et venit ecce Micon, venit & vicinus Iollas,
Litibus hi vestris poterunt imponere finem.

ECLOGA VII. TEMPLVM.

Lycotas & Corydon.

Lentus ab vrbe venis Corydon: vigesima certe
Nox fuit, ut nostrae cupiunt te cernere syluae,
Et tua moerentes expectant sibila tauri.
CO. O piger & duro tam durior esse Lycota,
Qui veteres fagos, noua quam spectacula, mauis
Cernere, quae patula iuuenis deus edit arena.
LYC. Mirabar quae caussa foret tibi tanta morandi,
Cur tua cessaret taciturnis fistula syluis,
Et solus Stimicon caneret pallente corymbo:
Quem sine te moesti tenero donauimus hoedo.
Nam dum lentus abes, lustrauit ouilia Thyrsis,
Iussit & arguta iuuenes certare cicuta.
COR. Scilicet inuictus Stimicon & praemia diues
Auferat, accepto non solum gaudeat hoedo,
Verum tota ferat, quae lustrat ouilia Thyrsis:
Non tamen aequabit mea gaudia: nec mihi si quis
Omnia Lucanae donet pecuaria syluae,
Grata magis fuerint, quam quae spectauimus in vrbe.
LYC. Dic age, dic Corydon, nec nostras inuidus aures
Despice. non aliter certe mihi dulce loquere,
Quam cantare soles, quoties ad sacra vocatur
Aut foecunda Pales, aut pastoralis Apollo.
COR. Vidimus in coelum trabibus spectacula textis
Surgere, Tarpeium prope despectantia culmen,
Immensosque gradus, & cliuos lene iacentes.
Venimus ad sedes, vbi pulla sordida veste
Inter foemineas spectabat turba cathedras.
Nam quaecunque patent sub aperto libera coelo,

Aut eques, aut niues loca densauere tribuni.
Qualiter hæc patulum contendit vallis in orbem,
Et sinuata latus resupinis vndiq; syluis,
Inter continuos curuatur concaua montes:
Sic tibi planitiem curuæ sinus ambit arenæ:
Et geminis medium se molibus alligat ouum.
Quid tibi nunc referam, quæ vix sufficimus ipsi
Per partes spectare suas? sic vndique fulgor
Percussit stabam defixus & ore patenti,
Cunctaq; mirabar, nec dum bona singula noram.
Tum mihi dum senior lateri qui forte sinistro
Iunctus erat, quid te stupefactum rustice, dixit
Ad tantas miraris opes? qui nescius auri
Sordida tecta casas & sola mapalia nosti.
En ego tam tremulus, tam vertice canus, & ista
Factus in vrbe senex stupeo tamen. omnia certe
Vilia sunt nobis, quæcunq; prioribus annis
Vidimus, & sordet quidquid spectauimus olim.
Balteus en gemmis, en illita porticus auro
Certatim radiant. nec non vbi finis arenæ
Proxima marmoreo peragit spectacula muro,
Sternitur adiunctis ebur admirabile truncis,
Et coit in rotulam, tereti qua lubricus axis
Impositos subita vertigine falleret vngues,
Excuteretq; feras. auro quoque torta refulgent
Retia, quæ totis in arenam dentibus extant,
Dentibus æquatis: & erat (mihi crede Lycota.
Si qua fides) nostro dens longior omnis aratro.
Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hic niueos lepores, & non sine cornibus apros,
Manticoram syluis etiam quibus editur Alcen
Vidimus, & tauros quibus aut ceruice leuata
Deformis scapulis torus eminet, aut quibus hirta
Iactantur per colla iubæ, quibus aspera mento
Barba iacet, tremulisq; rigent palearia setis.
Non solum nobis syluestria cernere monstra
Contigit: æquoreos ego cum certantibus vrsis
Spectaui vitulos. & equorum nomine dignum,
Sed deforme pecus, quod in illo nascitur amni
Qui sata riparum venientibus irrigat vndis.
Ah trepidi quoties nos descendentis arenæ
Vidimus in partes. ruptaq; voragine terræ
Emersisse feras: & eisdem sæpe latebris
Aurea cum croceo creuerunt arbuta libro.
LYC. *O felix Corydon, quem non tremebunda senectus*
Impetit, o felix quod in hæc tibi secula primos
Indulgente deo dimittere contigit annos.
Nunc tibi si propius venerandum cernere numē
Sors dedit, & præsens vultumq; habitumq; notasti:
Die age, die Corydon, quæ sit modo forma deorum?
CO. *O vtinam nobis non rustica vestis inesset,*
Vidissem propius mea numina: sed mihi sordes,
Pullaq; paupertas, & adunce fibula morsu
Obfuerunt. vtcumq; tamen conspeximus ipsum
Longius. ac nisi me decepit visus, in vno
Et Martis vultus & Apollinis esse putaui.

M AVRELII OLYMPII NEMESIANI VITA EX PETRO CRINITO DESVMPTA.

AVrelius Olympius Nemesianus, Afer genere, patria Carthaginiensis fuit, quod antiquiores codices testantur. Per ea tempora in vrbe floruit, quibus Cæs. Numerianus & Diocletianus imperarunt: Quantum præstiterit in condendis poëmatis, copiosè relatum est à Flauio Vopisco, qui hunc ipsum Nemesianum nobilissimum fuisse poëtam refert, omnibusque colonis atque vrbibus magnopere illustratū, Calphurnius Siculus (de quo suprà scripsimus) arctissima beneuolentia prosecutus est Nemesianum: eique dicauit suum carmen bucolicum, veluti monumentum propriæ diligentiæ atque optimæ voluntatis. Leguntur adhuc eiusdem Nemesiani Æglogæ. Quibus manifestò apparet, eum meritò commēdari inter præcipuos atque optimos poëtas sui temporis. Quocirca verisimile est à Numeriano Imperatore in maximo pretio habitum, qui & eloquentia & absoluendis poëmatis excelluit. Idem Nemesianus alia plura composuit: nam Cynegetica, Nautica, & Alieutica scripsit. Ioannes Boccacius vir, vt illa tempora tulerunt, haud omnino indoctus, citat Nemesiani poëtæ versiculos. Hæc sunt quæ legimus apud veteres autores de Nemesiano.

M. AVRELII OLYMPII NEMESIANI POETÆ CARTHAGINIENSIS, CYNEGETICON.

Venandi cano mille vias: hilaresq; labores,
Discursusq; citos, securi prælia ruris
Pandimus. Aonio iam nunc mihi pectus ab œstro
Æstuat: ingentes Helicon iubet ire per agros:
Castaliusq; mihi noua pocula fontis alumno
Ingerit: & late campos metatur apertos:
Imponitq; iugum vati, retinetq; corymbis
Implexum, ducitq; per auia, qua sola nunquam
Trita rotis, iuuat aurato procedere curru,
Et parere deo: virides en ire per herbas
Imperat: intacto premimus vestigia musco.
Obuia Calliope faciles insistere prato
Complacito rudibus qua lucens orbita sulcis,
Nam quis non Nioben numeroso funere mœstam
Iam cecinit? quis non Semelen ignemque iugalem
Letalemq; simul nouit de pellicis astu?
Quis magno recreata tacet cunabula Baccho?
Vt pater omnipotens maternos reddere menses
Dignatus, iusti complerit tempora partus?
Sunt qui sacrilego rorantes sanguine thyrsos
(Nota nimis) dixisse velint: qui vincula Dirces,
Pisæq; tori legem, Danaiq; cruentum
Imperium, sponsasq; truces sub fœdere prisco.
Et quamuis thyrsos ostendat tramite noto
Dulcia funereis mutantes gaudia tædis.
Biblidos in luctum nulli scelus, impia Myrrhæ
Connubia, & sæuo violatum crimine patrem
Nouimus: vtque Arabum fugiens cum carperet arua,
Iuit in arboreas frondes, animamq; virentem.
Sunt qui squamigeri referant fera sibila Cadmi,
Stellatumq; oculis custodem virginis Ius,
Herculeosq; velint semper numerare labores,
Miratumq; rudes se tollere Terea pinnas
Post epulas Philomela tuas: sunt ardua mundi
Qui male tentantem curru Phaëtonta loquantur,
Extinctasq; canant emisso fulmine flammas,
Fumantemq; Padum, cycnumq; plumamq; senilem,
Et flentes semper germani funere syluas.
Tantalidum casus, & sparsas sanguine mensas,
Condentemq; caput visis Titana Mycenis,
Horrendasq; vices generis dixere prioris.
Colchidos iratæ sacris imbuta venenis
Munera non canimus, pulchraq; ingentia Glauces,
Non crimen Nisi, non sæuæ pocula Circes
Nec nocturna pie furantem busta sororem
Hæc iam magnorum præcepit copia vatum:
Omnis & antiqui vulgata est fabula secli.
Nos saltus, viridesq; plagas, camposq; patentes
Scrutamur, totisq; citi discurrimus aruis:
Et varias cupimus facili cane sumere prædas.
Nos timidos lepores, imbelles figere damas,
Audacesq; lupos, vulpem captare dolosam
Gaudemus: nos flumineas errare per vmbras
Malumus, & placidos Ichneumona quærere ripis
Inter arundineas segetes, felemq; minacem
Arboris in trunco longis præfigere telis,
Implicitumq; sinu spinosi corporis Erem
Ferre domum: talique placet dare lintea curæ.
Dum non magna ratis vicinis sueta mouere
Litoribus, tutosq; sinus percurrere remis,
Nunc primum dat vela notis, portusq; fideles
Linquit, & Hadriacas audet tentare procellas.
Mox vestros meliore lyra memorare triumphos
Accingar, diui fortissima pignora Cari,
Atq; canam nostrum geminos sub finibus orbis
Litus, & edomitas fraterno numine gentes,
Quæ Rhenum Tigrimq; bibunt, Araxisq; remotum
Principium, Niliq; bibunt ab origine fontem.
Nec taceam primum quæ nuper bella sub Arcto
Felici, Carine, manu confeceris ipso
Pene prior genitore deo, vtq; intima frater
Persidos, & veteres Babylonos ceperit arces,
Vltus Romulei violata cacumina regni.
Imbellemq; fugam referam, clausasq; pharetras
Parthorum, laxosq; arcus, & spicula nulla.
Hæc vobis nostræ libabunt carmina Musæ,
Cum primum vultus sacros, bona numina terræ,
Contigerit vidisse mihi: iam gaudia vota
Temporis impatiens sensus spiratq; moratur
Præsentis: video iam cernere fratrum
Augustos habitus, Romam, clarumq; senatum,
Et fidos ad bella duces, & milite multo
Agmina, quæis fortes animat deuotio mentes.
Aurea purpureo longe radiantia velo
Signa micant, sinuatq; truces leuis aura dracones.
Tu modo quæ saltus placidos, syluasq; pererras
Latonæ Phœbe magnum decus, eia age suetos
Sume habitus, arcumq; manu, pictamq; pharetram
Suspende ex humeris: sint aurea tela sagittæ:
Candida puniceis aptentur crura cothurnis:
Sit chlamys aurato multum subtegmine lusa,
Corrugesq; sinus gemmatis balteus arctet
Nexibus: implicitos cohibe diademate crines.
Tecum Naiades faciles, viridiq; iuuenta
Pubentes Dryades, Nymphæq; vnde amnibus humor,

Ad

Ad sis, & docilis decantes Oreadas Echo.
Duc age diua tuum frondosa per auia vatem.
Te sequimur, tu pande domos & lustra ferarum.
Huc igitur mecum quisquis percussus amore
Venandi, damnas lites, auidosq; tumultus,
Ciuilesq; fugis strepitus, bellíq; fragores,
Nec prædas auido sectaris gurgite ponti.
Principio tibi cura canum non segnis ab anno
Incipiat primo, cum Ianus temporis autor
Pandit inocciduum bis senis mensibus æuum.
Elige tunc cursu facilem, facilemq; recursu,
Seu Lacedæmonio natam, seu rure Molosso,
Non humili de gente canem: sit cruribus altis,
Sit rigidis, multamq; trahat sub pectore lato
Costarum sub fine decenter prona carinam,
Quæ sensim rursus sicca se colligat aluo,
Renibus ampla satis validis, diductaq; coxas,
Cuiq; nimis molles fluitent in cursibus aures.
Huic parilem submitte marem, sic omnia magnum,
Dum superant vires, dum læto flore iuuentas
Corporis & venis primæuo sanguine vndat.
Nanq; graues morbi subeunt, segnisq; senectus:
Inualidamq; dabunt non firmo robore prolem.
Sed diuersa magis fœturæ conuenit ætas.
Tu bis vicenis plenum iam mensibus ætem
In Venerem permitte marem: sit fœmina binos
Quæ tulerit soles. hæc optima cura iugandis.
Sed non Spartanos tantum, tantumve Molossos
Pascendum catulos: diuisa Britannia mittit
Veloces, nostriq; orbis venatibus aptos.
Nec tibi Pannonicæ stirpis temnatur origo,
Nec quorum proles de sanguine manat Hibero.
Quin etiam siccæ Libyes in finibus acres
Gignuntur catuli, quorum non spreueris vsum.
Mox cum se bina formarit lampade Phœbe,
Ex quo passa marem genitalia viscera turgent,
Fœcundos aperit partus matura grauedo
Continuo, largaq; vides strepere omnia prole.
Sed quamuis auidus, primos contemnere partus
Malueris, mox non omnes nutrire minores.
Nam tibi si placitum populosos pascere fœtus:
Iam macie tenues, succiq; videbis inanes,
Pugnantesq; diu quisnam prior vbera lambat,
Distrahere inualidam lassato viscere matrem.
Sin vero hæc cura est, melior ne forte necetur,
Abdaturve domo, catulosq; probare voluntas,
Quis nondum gressus stabiles, neq; lumina passa
Luciferum videre iubar, quæ prodidit vsus
Percipe, & intrepidus spectatis adnue dictis.
Pondere nam catuli poteris perpendere vires,
Corporibusq; leues grauibus prænoscere cursus,
Quin & flammato ducatur linea longe
Circuitu, signetq; habilem vapor igneus orbem.
Impune in medio possis consistere circo.
Huc omnes catuli, huc indiscreta feratur
Turba, dabit mater partus examine honestos
Iudicio natos seruans, trepidoq; periclo.
Nam postquam conclusa videt sua germina flammis,
Continuo saltu transcendens feruida zonæ
Vincla rapit rictu primum, portatq; cubili,
Mox alium, mox deinde alium: sic conscia mater
Segregat egregiam subolem virtutis amore.
Hos igitur genitrice simul iam vere sereno,
Molli pasce sero passim: nam lactis abundans
Tempus adest, albent plenis & ouilia mulctris.
Interdumq; cibo Cererem cum lacte ministra,
Fortibus vt succis teneras complere medullas
Possint, & validas iam tunc promittere vires.
Sed postquam Phœbus candentem feruidus axem
Contigerit, tardasq; vias, Cancriq; morantis
Sidus init, tunc consuetam minuisse saginam
Profuerit, tenuesq; magis retinere cibatus.
Ne grauis articulos deprauet pondere moles.
Nam cum membrorum nexus, nodosq; relaxant,
Infirmantq; pedes, & crura natantia ponunt,
Tunc etiam niueis armantur dentibus ora.
Sed neque conclusos teneas, neque vincula collo
Impatiens circumdederis, noceasq; futuris
Cursibus imprudens catulis: nam sæpe remotis,
Aut vexare trabes, laceras aut pandere valuas
Mens erit, & teneros torquent conatibus artus,
Obtunduntve nouos arroso robore dentes,
Aut teneros duris impingunt postibus vngues.
Mox cum iam validis insistere cruribus ætas
Passa quater binos voluens ab origine menses,
Illæsis catulos spectauerit vndique membris,
Tunc rursus miscere sero Cerealia dona
Conueniet, fortemq; dari de frugibus escam.
Libera tunc primum consuescant colla ligari,
Concordes & ferre gradus, clausiq; teneri.
Iam cum bis denos Phœbe reparauerit ortus,
Incipe non longo catulos producere cursu,
Sed paruæ vallis spatio, septove nouali.
His leporem præmitte manu, non viribus æquis,
Nec cursu, ne virtute parem, sed tarda trahentem
Membra, queant iam nunc faciles vt sumere prædam.
Nec semel indulge catulis moderamine cursus,
Sed donec validos etiam præuertere suescant,
Exercere diu venandi munere cogens
Discere, & emeriti laudem virtutis amare.
Nec non consuetæ norint hortamina vocis,
Seu cursus reuocent, iubeant seu tendere cursus.
Quin etiam docti victam contingere prædam,
Exanimare velint tantum, non carpere sumptam.
Sic tibi veloces catulos reparare memento
Semper, & in paruos iterum protendere curas.
Nam tristis morbi scabies, & sordida venis
Sæpe venit, multamq; canes discrimine nullo
Dant stragem. tu sollicitos impende labores,
Et sortire gregem suffecta prole quotannis.
Quin acidos Bacchi latices Tritonide oliua
Admiscere decet, catulosq; canesq; maritas
Vngere profuerit, tepidoq; ostendere soli,
Auribus & tineas candenti pellere cultro.
Est etiam canibus rabies letale periclum.
Quod seu cœlesti corrupto sydere manat,
Cum segnes radios tristi iaculatur ab æthra

Phœbus & attonito pallens caput exerit orbe:
Seu magis ignicomi candentia terga Leonis
Cum quatit, hic canibus blandis inuiscerat æstum:
Exhalat seu terra sinus, seu noxius aer
Causa mali, seu cum gelidus non sufficit humor,
Torrida per venas concrescunt semina flammæ.
Quicquid id est, imas agitat sub corde medullas,
Inq; feras rabies ægre spumante veneno
Prosilit, insanos cogens infigere morsus.
Disce igitur potus medicos, curamq; salubrem.
Tunc virosa tibi sumes, multumq; domabis
Castorea, attritu silicis lentescere cogens.
Ex ebore huc trito puluis sectoue feratur,
Admiscensq; diu facies concrescere vtrunq;:
Mox lactis liquidos sensim superadde fluores,
Vt non cunctantes haustus infundere cornu
Inserto possis, furiasq; repellere tristes,
Atque iterum blandas canibus componere mentes.
Quin & Tuscorum non est extrema voluptas
Sæpe canum, sit forma illis, licet obsita villo,
Dissimilesq; habeant catulis velocibus artus:
Haud tamen iniucunda dabunt tibi munera prædæ.
Namq; & odorato noscunt vestigia prato,
Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.
Horum animos, moresq;, simul naresq; sagaces
Mox referam: nunc omnis adhuc narranda supellex
Venandi, cultusq; mihi dicendus equorum.
Cornipedes igitur lectos det Græcia nobis,
Cappadocumq; notas referat generosa propago
Armata & palmas nuper grex omnis auorum.
Illis ampla satis leui sunt æquora dorso,
Immodicumq; latus, paruæq; ingentibus alui,
Ardua frons, auresq; agiles, capitisq; decori
Altus honos, oculiq; vago splendore micantes:
Plurima se validos ceruix resupinat in armos:
Fumant humentes calida de nare vapores:
Nec pes officium standi tenet: vngula terram
Crebra ferit, virtusq; artus animosa fatigat.
Quin etiam gens ampla iacet trans ardua Calpes
Culmina, cornipedum late fœcunda proborum.
Namq; valent longos pratis intendere cursus:
Nec minor est illis, Graio quam in corpore forma.
Nec non terribiles spirabile flumen anheli
Prouoluunt flatus, & lumina viuida torquent,
Hinnitusq; cient tremuli, frenisq; repugnant.
Nec segnes mulcent aures, nec crure quiescunt.
Sit tibi præterea sonipes, Maurusia tellus
Quem mittit, modo sit gentili sanguine firmus,
Quemq; coloratus Mazax deserta per arua
Pauit, & assiduos docuit tolerare labores.
Nec pigeat quod turpe caput, deformis & aluus
Est ollis, quodq; infrenis, quod liber vterque,
Quodq; iubis pronos ceruix deuerberet armos.
Nam flecti facilis, lasciuaq; colla secutus
Paret in obsequium lentæ moderamine virgæ.
Verbera sunt præcepta fugæ, sunt verbera freni.
Quin & promissi spatiosa per æquora campi,
Cursibus acquirunt commoto sanguine vires,
Paulatimq; auidos comites post terga relinquunt.
Haud secus effusis Nerei per cærula ventis,
Cum se Threicius Boreas super extulit antro,
Stridentiq; sono vastas exterruit vndas,
Omnia turbato cesserunt flamina ponto:
Ipse super fluctus spumanti murmure feruens,
Conspicuum pelago caput eminet: omnis euntem
Nereidum mirata suo super æquore turba.
Horum tarda venit longi fiducia cursus:
His etiam emerito vigor est iuuenilis in æuo.
Nam quæcunque suis virtus bene floruit annis,
Non prius est animo, quam corpore passa ruinam.
Pasce igitur sub vere nouo farragine molli
Cornipedes, venamq; feri, veteresq; labores
Effluere aspicies nigro cum tabe cruoris.
Mox læta redeunt in pectora fortia vires,
Et nitidos artus distenta robore firmant.
Mox sanguis venis melior calet, ire viarum
Longa volunt, latumq; fuga consumere campum.
Inde vbi pubentes calamos durauerit æstas,
Lactentesq; vrens herbas siccauerit omnem
Mensibus humorem, culmisq; armarit aristas,
Hordea tum paleasq; leues præbere memento.
Puluere quin etiam puras secernere fruges
Cura sit, atq; toros manibus percurrere equorum,
Gaudeat vt plausu sonipes, lætumq; relaxet
Corpus, & altores rapiat per viscera succos.
Id curent famuli, comitumq; animosa iuuentus.
Nec non & casses idem venatibus aptos,
Atque plagas longoq; meantia retia tractu
Addiscant raris semper contexere nodis,
Et seruare modum maculis, linoq; tenaci.
Linea quin etiam magnos circundare saltus
Quæ possit, volucresq; metu concludere prædas,
Digerat innexas non vna ex alite pinnas.
Namque vrsos, magnosque sues, ceruosque fugaces,
Et vulpes, acresq; lupos, ceu fulgura cœli,
Terrificant, linique vetant transcendere septum.
Has igitur vario semper fucare veneno
Cura tibi, niueosq; alios miscere colores,
Alternosq; metus subtemine tendere longo.
Dat tibi pinnarum terrentia milia vultur.
Dat Libye magnarum auium fœcunda creatrix:
Dantque grues, cycnique senes, & candidus anser:
Dant, quæ fluminibus, crassisque paludibus errant,
Pellitoq; pedes stagnanti gurgite tingunt.
Hinc mage puniceas natiua munere sumes.
Namq; illic sine fine greges florentibus alis
Inuenies auium, suauiq; rubescere luto,
Et sparsos passim tergo vernare colores.
His ita dispositis hyemis sub tempus aquosæ
Incipe veloces catulos immittere pratis,
Incipe cornipedes latos agitare per agros:
Venemur, dum mane nouum, dum mollia prata
Nocturnis calcata feris vestigia seruant.

M. AVRELII OLYMPII NEMESIANI, POETÆ CARTAGINIENSIS, BVCOLICON.

ECLOGA I. EPIPHVNVS.

Timetas, Tityrus.

DVM fiscella tibi fluuiali Tityre iunco
Texitur, & raucis resonant tua rura cicadis:
Incipe, si quod habes gracili sub arundine carmen
Compositum: nam te calamos inflare labello
Pan docuit, versuq; bonus tibi fauit Apollo.
Incipe dum salices hœdi, dum gramina vaccæ
Detondent, viridiq; greges permittere campo
Et ros, & primi suadet clementia solis.
TIT. *Hos annos canamq; meam, mihi chare, senectam*
Tu iuuenis, charusq; deis, in carmina cogis?
Viximus, & calamis versu cantauimus olim,
Dum secura hilares ætas ludebat amores.
Nunc album caput, & veneres tepuere sub annis:
Iam mea ruricolæ dependet fistula Fauno.
Te nunc rura sonant: nuper nam carmine victor
Risisti calamos & dissona flamina Mopsi.
Iudice me, mecum, senior Melibœus vtrunque
Audierat, laudisq; tuas sublime ferebat.
Quem nunc emeritæ permensum tempora vitæ,
Secreti pars orbis habet, mundusq; piorum.
Quare age, si qua tibi Melibœi gratia viuit,
Dicat honoratos prædulcis tibia manes.
TIM. *Et parere decet iussis, & grata iubentur.*
Namque fuit dignus senior, quem carmine Phœbus,
Pan calamis, fidibusque Linus, modulatibus Orpheus
Concinerent, atque acta viri laudesq; sonarent.
Sed quia tu nostræ musam deposcis auenæ,
Accipe quæ super hæc cerasus, quam cernis ad amnem,
Continet, inciso seruans mea carmina libro.
TIT. *Dic age, sed, nobis ne vento garrula pinus*
Obstrepat, has vlmos potius fageq; petamus.
TIM. *Hic cantare libet: virides nam suggerit herbas*
Mollis ager, lateque tacet nemus omne: quieti,
Aspice, vt ecce procul decerpant gramina tauri.
Omniparens æther & rerum caussa liquores,
Corporis & genitrix tellus, vitalis & aër,
Accipite hos calamos, atque hæc nostro Melibœo
Mittite, si sentire datur post fata quietis.
Nam si sublimes animæ cœlestia templa,
Sidereasq; colunt sedes, mundoque fruuntur:
Tu nostros aduerte modos, quos ipse benigno
Pectore fouisti, quos tu Melibœe probasti.
Longa tibi, cunctisq; diu spectata senectus,
Felicesq; anni, nostriq; nouissimus æui
Circulus, innocuæ clauserunt tempora vitæ.
Nec minus hinc nobis gemitus lacbrymaque fuere,
Quam si florenteis mors inuida pelleret annos.
Nec tenuit tales communis causa querelas,
Heu Melibœe iaces letali frigore segnis,
Lege hominum, cœlo dignus canente senecta
Concilioque deum. plenum tibi ponderis æqui
Pectus erat. tu ruricolum discernere lites
Assueras, varias patiens mulcendo querelas.
Sub te ruris amor, sub te reuerentia iusti
Floruit: ambiguos signauit terminus agros.
Blanda tibi vultus grauitas, & mite serena
Fronte supercilium, sed pectus mitius ore.
Tu calamos aptare labris, & iungere cera
Hortatus duras docuisti fallere curas.
Nec segnem passus nobis marcere iuuentam,
Sæpe dabas meritæ non vilia præmia Musæ.
Sæpe etiam, senior, ne nos cantare pigeret,
Lætus Phœbea dixisti carmen auena.
Felix o Melibœe vale. tibi frondis odoræ
Munera dat, lauros carpens, ruralis Apollo.
Dant Fauni quod quisque valet, de vite racemos,
De campo culmos, omnique ex arbore fruges.
Dat grandæua Pales spumantia cymbia lacte.
Mella ferunt Nymphæ. pictas dat Flora coronas,
Manibus hic supremus honos. dant carmina Musæ.
Carmina dant Musæ. nos te modulamur auena.
Syluestris nunc te platanus, Melibœe, susurrat,
Te pinus reboat, te quidquid carminis Echo
Respondent syluæ, te nostra armenta loquuntur.
Namque prius siccis Phocæ nascentur in aruis,
Hirsutusq; freto viuet leo, dulcia mella
Sudabunt taxi, confusis legibus anni,
Messem tristis hyems, æstas tractabit oliuas,
Ante dabit flores autumnus, ver dabit vuas:
Quam taceat Melibœe tuas mea fistula laudes.
TIT. *Perge puer, cœptum tibi iam ne desere carmen.*
Nam sic dulce sonas, vt te placatus Apollo
Prouehat, & felix dominam perducat ad vrbem.
Namque hic in syluis præsens tibi fama benignũ
Strauit iter, rumpens liuoris nubila plena.
Sed iam sol demittit equos de culmine mundi,
Flumineos suadens gregibus præbere liquores.

ECLOGA II. DONACE.

Idas. Alcon.

FOrmosum Donacen puer *Idas*, & puer *Alcon*
Ardebant, rudibusque annis infestus uterque
In Donaces Venerem furiata mente ruebant.
Hanc, cum vicini flores in vallibus horti
Carperet, & molli gremium compleret acantho,
Inuasere simul, Veneriq; imbutus uterq;
Tunc primum dulci carpebant gaudia furto.
Hinc amor, & pueris iam non puerilia vota,
Quos anni ter quinque hyemes, & cura iuuẽte.
Sed postquam Donacen duri clausere parentes,
Quod non tam tenui filo de voce sonaret,
Sollicitumq; foret linguis anus, improba cerui-
Suffusiq; rubor crebro, venaq; tumentes,
Tum vero ardentes flammati pectoris æstus
Carminibus, dulciq; parant releuare querela:
Ambo æquo cantuq; pares, nec dispare forma,
Ambo genis leues, intonsi crinibus ambo:
Atque sub hac platano mœsti solatia cassis
Alternant. Ida calamis, & versibus Alcon.
ID. *Quæ colitis syluas Dryades quæque antra Na-*
dæ,
Et quæ marmoreo pede Naiades vda ferantes
Littora, purpureos altis per gramina flores,
Dicite quo prato Donacen, qua sorte sub vmbra
Inueniam, roseis stringentem lilia palmis?
Nam mihi iam trini perierunt crimine soles,
Ex quo consueto Donacen expecto sub antro.
Interea, tanquam nostri solamen amoris
Hæc foret, aut posset rabidos mediare furores,
Nulla meæ trinis tetigerunt gramina vaccæ
Luciferis, nulloq; biberunt amne liquores.
Siccaq; fœtarum lambentes vbera matrum
Stant vituli & teneris mugitibus aëra cõplent.
Ipse ego nec molli iunco, nec vimine lento
Perfeci calathos, cogendi lactis in vsus.
Quid tibi, quæ nosti, referam? scis mille iuuencas
Esse mihi, nosti, nunquam mea mulctra vacare.
Idas ille ego sum, Donace, cui sæpe dedisti
Oscula, nec medios dubitasti rumpere cantus,
Atque inter calamos errantia labra peristi.
Heu heu nulla mea te tangit cura saluis!
Pallidior buxo, violaq; similimus erro.
Omnes ecce cibos, & nostri pocula Bacchi
Horreo, nec placido memini concedere somno.
Te sine, væ misero mihi, lilia nigra videntur,
Pallentesq; rosæ, nec dulce rubens hyacinthus,
Nullos nec myrtus, nec laurus spirat odores.
At tu si venias, & candida lilia sient,
Purpureæq; rosæ, tum dulce rubens hyacinthus,
Tunc mihi cum myrto laurus spirabit odores.
Nam dum Pallas ames turgentes sanguine baccas,
Dum Bacchus vites deus, & fata poma Priapus,
Pascua læta Pales, Idas te diliget vnam.
Hæc Idas calamis: tu, quæ respondeat Alcon
Versu, Phœbe refer: sunt aureæ carmina Phœbo.
AL. *O montana Pales, o pastoralis Apollo,*
Et nemorum Siluane potens, & nostra Dione,
Quæ iuga celsa tenes Erycis, cui cura ingales
Concubitus hominum totis connectere seclis,
Quid merui? cur me Donace formosa reliquit?
Munera nanq; dedi, nostet quæ nondedit Idas,
Vocalem longas quæ ducit aëdona cantus:
Quæ licet interdum contexto vimine clausa,
Cum paruæ patuere fores, ceu libera ferri
Nouit, & agrestes inter voluare volucres:
Scit rursus remeare domum, tectumq; subire
Viminis, & caueam totis præponere syluis.
Præterea tenerum leporem, geminasq; palumbes,
Nuper quæ potui syluarum præmia misi.
Et post hæc, Donace, nostros contemnis amores?
Forsitan indignum ducis, quod rusticus Alcon
Te cupiam, qui mane boues in pascua ducam.
Dij pecorum pauere greges, formosus Apollo,
Pan doctus, Faunique vates, & pulcher Adonis.
Quinetiam fontis speculo me mane notaui,
Nondum purpureos Phœbus tollere cùm orbeis,
Nec tremulum liquidis splenderet lumen in vn-
dis:
Quod vidi, nulla tegimus lanugine malas,
Pascimus & crinem, nostro formosior Ida
Dicor, & hoc ipsum mihi tu narrare solebas,
Purpureas laudando genas, & lactea colla,
Atque hilares oculos & formam puberis ætii.
Nec sumus indocti calamis: cantamus auena,
Quæ diui cecinere prius, qua dulce loquutus
Tityrus e syluis dominam peruenit ad vrbem.
Nos quoque te propter, Donace, cãtabimur vrbi,
Si modo corniferas inter viburna cupressos,
Aut inter pinos corylum frondescere fas est.
Sic pueri Donacen toto sub sole canebant,
Frigidus e syluis donec discedere suasit
Hesperus, & stabulis pastos inducere tauros.

ECLOGA III. BACCHVS.

Pantrium puerorum impulsu modulatur.

NYctilos atque Mycon, necnon & pulcher *Amyntas*
Torrentem patula vitabant ilice solem,
Cum Pan venatu fessus recubare sub vlmo
Cœperat, & somno lassatus sumere vires:
Quem super ex teretí pendebat fistula ramo,
Hãc pueri (tanquam prædam pro carmine posset
Sumere, fasq; esset calamos tractare deorum)
Inuadunt furto: sed nec resonare canorem
Fistula quem fecit, nec vult contexere carmen,
Sed pro carminibus male dissona sibila reddit.
Tum Pan excussus somitu stridentis auenæ,
Iamq; videns, Pueri si carmina poscitis, inquit,
Ipse canam, nulli fas est inflare cicutas,
Quas ego Manalijs cera coniũgo sub antris,
Iamq; ego Bacche tuos ortus, & semina vitis
Ordine deducam. debemus carmina Bacchо.
Hæc fatus, cœpit calamis sic montiuagus Pan.
Te cano, qui grauidis hederata fronte corymbis
Vitea serta plicas, qui compos palmite tigres

Ducis

Ducis odoratis perfusus colla capillis.
Vera Iouis proles, iam tunc post sidera cœli
Sola Iouem Semele vidit, Iouis ora professum.
Hunc pater omnipotens, venturi prouidus aui,
Protulit, & iusto produxit tempore partus.
Hunc Nympha, Fauniq; senes, Satyrique procaces,
Vos etiam Nysæ viridi nutristis in antro.
Quin & Silenus paruum veneratus alumnum,
Aut gremio fouet, aut resupinis sustinet vlnis,
Et vocat ad risum digito, motuq; quietem
Allicit, aut tremulis quassat crepitacula palmis.
Cui deus arridens, horrentes pectore setas
Vellicat, aut digitis aures astringit acutas,
Applauditve manu mutilum caput, aut breue mentum,
Et simas tenero collidit pollice nareis.
Interea pueri florescit pube iuuenta,
Flauaq; maturo tumuerunt tempora cornu.
Tum primum lætas ostendit pampinus vuas,
Mirantur Satyri frondes, & poma Lyæi.
Tum deus, ô Satyri maturos carpite fructus,
Dixit, & ignotos pueri calcate racemos.
Vix hæc ediderat, decerpunt vitibus vuas,
Et portant calathis, celeriq; illidere plantis
Concaua saxa super properant, vindemia feruet
Collibus in summis, crebro pede rumpitur vua,
Nudaq; purpureo sparguntur pectora musto.
Tum Satyri, lasciua cohors, sibi pocula quisque
Obuia corripiunt, quod sors dedit, hoc capit vsus.
Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco:
Concauas ille manus, palmasq; in pocula vertit:
Pronus at ille lacu bibit, & crepitantibus haurit
Musta labris: alius vocalia cymbala mergit:
Atque alius latices pressis resupinus ab vuis
Excipit, ac potus saliens liquor ore resultat,
Spumeus inq; humeros & pectora diffluit humor.
Omnia ludus habet, cantusq; chorosq; licentes,
Et Venerem iã vina mouent, raptantur amantes
Concubitu Satyri fugientes iungere Nymphas,
Iam iamq; elapsas hic crine, hic veste retentat.
Tum primum roseo Silenus cymbia musto
Plena senex auide non æquis viribus hausit.
Ex illo venas inflatus nectare dulci,
Hesternoq; grauis semper ridetur Iaccho.
Quinetiam deus ille, deus Ioue prosatus ipso,
Et plantis vuas premit, & de vitibus hastas
Ingerit, & lynci præbet cratera bibenti.
Hæc Pan Mænalia pueros in valle docebat,
Sparsus donec oues campo conducere in vnum
Nox iubet, vberibus suadens siccare liquorem
Lactis, & in niueas adstrictum cogere glebas.

ECLOGA IIII. EROS.

Lycidas, Mopsus.

Populea Lycidas, nec non & Mopsus in vmbra
Pastores, calamis ac versu doctus vterque,
Nec triuiale sonans, proprios cantabat amores.
Nam Mopso Meroe Lycidæ crinitus Iolas
Ignis erat: pariliq; furor de dispare sexu
Cogebat trepidos totis discurrere syluis.
Hos puer, ac Meroe multum lusere furenteis:
Dum modo condictas vitant in vallibus vlmos,
Nunc fagos placitas fugiunt, promissaq; fallunt
Antra, nec est animus solitos alludere fonteis.
Tum tandem fessi, quos lusus adederat ignis,
Sic sua desertis nudarunt vulnera syluis:
Inq; vicem dulcis cantu dixere querelas.
MOP. Immitis Meroe, rapidisque fugacior Euris,
Cur nostros calamos, cur pastoralia vitas
Carmina? quémve fugis? quæ me tibi gloria victo?
Quid vultu mentem premis, ac spem fronte serenans,
Tandem dura negas? non possum nolle negantem.
Cãtet, amat quod quisq;: leuãt & carmina curas.
LYC. Respice me tandem puer ô crudelis Iola.
Non hoc semper eris, perdunt & gramina flores,
Perdit spina rosas, nec semper lilia candent,
Nec longum tenet vua comas, nec populus vmbras.
Donum forma breue est, nec se tibi commodat annus.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
MOP. Cerua marem sequitur, taurum formosa iuuenca,
Et venerem sensere lupæ, sensere leænæ,
Et genus aëreum volucres, & squamea turba,
Et montes, syluaq;: suos habet arbor amores.
Tu tamen vna fugis, miserum tu perdis amantẽ.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
LYC. Omnia tempus alit, tempus rapit. vsus in arcto est.
Ver erat, & vitulos vidi sub matribus istos,
Qui nunc pro niuea coiere in cornua vacca.
Et tibi iam tumida nares, iam fortia colla,
Iam tibi bis denis numerantur messibus anni.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
MOP. Huc Meroe formosa veni. vocat æstus in vmbram,
Iam pecudes subiere nemus, iam nulla canoro
Gutture cantat auis, torto non squamea tractu
Signat humũ serpens: solus cano, me sonat omnis
Sylua, nec æstiuis cantu concedo cicadis.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
LYC. Tu quoque sæue puer, niueum ne perde colorem
Sole sub hoc, solet hic lucentes vrere malas.
His age, pampinea mecum requiesce sub vmbra.
Hic tibi lene fluens fons murmurat, hic & ab vlmis
Purpurea fœtis dependent vitibus vuæ,

Cãtet, amat quod quisq; leuãt & carmina curas.
MOP. *Qui tulerit Meroes fastidia lõga superba,*
Sithonias feret ille niues, Lybicosq; calores,
Nerices potabit aquas, taxiq; nocentis
Non metuet succos, Sardoaq; gramina vincet.
Et sua Marmaricos coget iuga ferre Leones.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
LY. *Quisquis amat pueros, ferro præcordia duret.*
Nil properet, discatq; diu patienter amare,
Prudentesq; animos teneris non spernat in annis,
Perferat & fastus, sic olim gaudia sumet,
Si modo sollicitos aliquis deus audit amantes.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
MOP. *Quid prodest, quod me pagani mater Amyntæ,*
Ter vitiis, ter fronde sacra, ter thure vapore
Lustrauit, cineresq; auersa effudit in amnem,
Incendens viuo crepitantes sulphure lauros,
Cum sic in Meroen totis miser ignibus arsi.
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.
LYC. *Hæc eadem nobis, varieq; coloria fila,*
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas:
Cantauit, quod luna timet, quo rũpitur anguis,
Quo currũt scopuli, migrant sata, vellitur arbos,
Plus tamen ecce meus, plus est formosus Iolas,
Cantet, amat quod quisque: leuant & carmina curas.

C. CLAVDIANI VITA EX LILII GREGORII GYRALDI DE LATINIS POETIS DIALOGO IIII.

CL. CLAVDIANVS Theodosij, & filiorum Arcadij & Honorij temporibus floruit. Patria ei fuit Alexandria Ægyptia, id quod & Suidæ, & aliorum testimonio facilè cognoscimus, idem & suis ipse carminibus comprobat, vt cùm cecinit.

——& nostro cognite Nilo.

Quidam tamen insulsè eum Hispanum, alii Florentinum existimauere. Franc. Petrarcha, & Landinus, nulla, vt reor, auctoritate nixi, vt in eiusmodi re opus erat, Florentinum Claudianum arbitrantur, fuisse patre natum mercatore, qui ob Italiæ bella, quæ tum fortè erant, in Ægyptum secessit, quo in loco, ducta vxore, Claudianũ filium genuit. Quibus & Politianus amore, vt puto, regionis, his versibus assentitur.

Aut Pelusiaci missum de plebe Canopi,
Pulchra suum quem nunc Florentia iactat alumnum,
Gaudentem Stygio dominam iunxisse marito.

Idem & Florentinorum olim scriba P. Collutius.

Aegypto genitum noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poetis.
Infernos raptus Cereris, pugnasque Deorum,
Cæsareas laudes, nec non Stiliconis honores,

& reliqua. Et ex Ægypto illum scribit his versiculis Sidonius Apollinaris.

Non Pelusiaco satus Canopo,
Qui ferrugineos toros mariti,
Et Musa canit Inferos superna.

Florentino, viro clarissimo, & insigni, in litterarũ omne genus gratissimus fuit. Cuius quidem Florentini apud Græcos quædam in re rustica leguntur, quæ ab Herone, & Constantino afferuntur, eius & inter legum scriptores non rara mentio. Ad hunc eundem Florentinum & Claudiani exstat elegia, cuius est hoc principium.

Otia

Otia sopitis ageret cum cantibus Orpheus,
Neglectumque diu deposuisset opus.

Non multis ab hinc annis, Romæ, in ruinis vetustum marmor repertum fuit, quod statuæ Claudiani suppositum fuisse, Pomponius Lætus, alique viri antiquitatis periti credidere, cum huiusmodi inscriptione. CL. CLAVDIANO. V. C. CL. Claudiano v. c. Tribuno, & notario, inter cæteras ingentes artes præglorioſiſſimo poëtarum, licet ad memoriam sempiternam carmina ab eodem scripta sufficiant, attamen testimonij gratia, ob iudicij sui fidem DN. NN. Arcadius, & Honorius, felicissimi, & doctissimi Imperatores, Senatu petente, statuam in foro Diui Traiani erigi, collocarique iusserunt.

Εἰν ἐνὶ Βιργιλίοιο νόοι καὶ μοῦσαν Ὁμήρου,
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ βασιλεῖς ἔθεσαν.

Cognoscite quanto in pretio fuerit Claudianus, cùm in eo vno & Virgilij mentem, & Homeri Musam fuisse testentur doctissimi Imperatores. Huius quidem statuæ, & epigrammatis meminit idem ipse Claudianus, in quadam præfatione, cùm inquit.

Sed prior effigiem tribuit successus aenam,
Oraque patricius nostra dicauit honos.
Annuit his Princeps titulum poscente Senatu.

& reliqua. Christophorus Landinus Claudianum Christianæ pietati addictum affirmat fuisse: illum enim scribit, primo quidem tempore Diis gentium seruisse, verum mox mutata in melius sententia, Christianum factum. Ob illud videlicet, vt reor, ipsius epigramma ad Christum Deum.

Christe potens rerum, redeuntis conditor ævi,
Vox summi, sensusque Dei: quem fudit ab alta
Mente Pater, &c.

Idem & alij nonnulli asserunt, qui & alia Claudiani poemata ad Christum afferunt, vt illud.

Proles vera Dei, cunctisque antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper erat.

Et item alia, quæ paulo ante sunt in Germania publicata. Sed enim qui eadem fermè Claudiani ætate claruerunt, Aurel. Augustinus, & P. Orosius, id ex toto falsum esse docent. Ab illo enim in V. de ciuitate Dei, Claudianus à Christi nomine alienus dicitur: ab hoc in historijs paganus, vt eius verbis vtar, & quidem peruicacissimus, cum quibus & hac in re Paulus Diaconus conuenit. Quibus vsque adeò maior est fides habenda, quàm Landino, & nostræ tempestatis cæteris. Illa etiam ego carmina vel alterius Claudiani putem, vel potius in Christianissimi Imperatoris gratiã composita. nam & Tribonianus, si Suidæ stamus, à Christi religione alienus, ex Iustiniani Imperatoris sententia in Pandectis, de Christo, & Trinitate admiranda scripsit. Composuit vero multa Claudianus, quæ in manibus habentur, inter quæ & nonnulla Græca, vt Gigãtomachiam, ex qua & Græcos versus legimus, vt hi sunt, quos Arsenius in suis apophthegmatis adducit, quod argumentum & Latine tractauit, vel potius inchoauit. Instar & Claudiani Græcorum epigrammãtum volumẽ, de crystallo versus, qua de re cimilem & Latini leguntur. Extat item poëma de Ætna monte, quod an ipsius legitimum sit, nec probare, nec refellere ausim. ex antiquissimo certe & castigatissimo codice, qui Francisci Petrarchæ fuisse creditur, illud ego ipse exscripsi. Hæc cum dixissem, ratus de Claudiano haud me plura dicturũ, sic Piso ait. Illius ego poëtæ a primis vsque annis studiosus fui: eius c-

nim mihi carmen non sonorum modò, & elegans, sed & floridum semper visum est. Idem dicere velle videbatur puer Picus: cùm ego. Nec equidem puer ego vnquam Claudiani versus contemsi: sed cùm minimè numeros, & lumiamenta variet, idémque sit vbique, ab aliquibus eo nomine in ordinem redigitur. At si cui fortè illius numeri satis placent, placeant: eius certe flacceseit inuentio. Nam cùm primò animi impetu, vt videmus, pulcrè materiam apparet, & animosius fetatur, mox tamquam ventus hominem deficit, nec principiis satis postrema respondent. Omnino tamen, vt Piso dicebat, est poëta canorus, volubilis, & valde dulcis: sed certè parum idoneus, dignúsque, vt tantopere illum imitari studeatis. Sunt quidem in eo, si cum delectu decerpantur, flores, qui mirum dictu est, quam vobis prodesse possint. Sed de his satis, ne viribus maiora tractemus.

FVIT & alter Claudianus Mamercus Viennensis, ex Gallia, quem miris laudibus effert Sidonius Apollinaris: eum enim excelluisse ait cùm in omni poetica, tum etiam in omni philosophia, & theologia. De quo haud mihi in præsentia sunt vobis plura dicenda, cùm, si Sidonij epistolarum librum quartum legeritis, tertiam inuenietis totam in laudes ipsius Claudiani esse compositam: vndecimam verò in eius iam defuncti commendationem, eiúsque epitaphium. Eiusdem præterea Gennadius in libro illustrium virorum meminit. Legi ego huius Claudiani librum de statu animæ, in quo multa bonæ frugis documenta, ac doctrinæ reconditæ reperi. Sunt & qui ea, quæ de Chr. sto carmina leguntur, non prioris Claudiani, sed huius posterioris esse affirment, ea in primis ratione persuasi, quòd & varius sit stylus, & quòd ille, vt diximus, à Christiana pietate fuerit alienus: doctiorum tamen esto hæc censura. & hucusque de vtroque Claudiano.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM I. DE RAPTV PROSERPINÆ AD FLORENTINVM, PRÆFATIO.

INuenta secuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis sollicitauit aquas:
Qui dubys ausus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, prabuit arte vias.
Tranquillis primum trepidus se credidit vndis,
Litora secuto tramite summa legens.
Mox longos tentare sinus, & linquere terras,
Et leni coepit pandere vela Noto.
Aſt vbi paullatim præceps audacia creuit,
Cordaq; languentem dedidicere metum:
Iam vagus irrupit pelago, cœlumq; secutus
Ægeas hiemes, lenium q; domas.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINÆ. LIBER. I.

INFERNI raptoris equos, affla-
taq; curru
Sidera Tænario, caligantesq; profunda
Iunonis thalamos audaci promere cantu
Mens congesta iubet. gressus remouete profani,
Iam furor humanos nostro de pectore sensus
Expulit, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram discingere culmina lucem.
Aduentum testata Dei. iam magnus ab imis

Ad-

Auditur fremitus terris, templumque remugit
Cecropidûm, sanctasque faces extollit Eleusis.
Angues Triptolemi stridunt, & squamea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapsuque sereno
Erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternas Hecate variata figuras
Exoritur: & lætus simul procedit Iacchus
Crinali florens edera, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit vngues:
Ebria Mæonius firmat vestigia thyrsus.
Dij, quibus in numerum vacui famulantur Auerni,
Vulgus iners, opibus quorum donatur auaris
Quidquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit,
Interfusa vadis, & quos fumantia torquens
Aequora, vorticibus Phlegethon perlustrat anhelis:
Vos mihi sacrarum penetralia pandite rerum,
Et vestri secreta poli, qua lampade Ditem
Flexit Amor, quo ducta ferox Proserpina [2] curru
Possedit dotale Chaos, quantasque per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta
Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
Dux Erebi quondam tumidas exarsit in iras,
Prælia moturus superis, quod solus egeret
[3] Connubiis, sterilesque diu consumeret annos,
Impatiens, nescire torum, nullasque mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen.
Iam quæcumque latent ferali monstra Barathro,
In turmas, aciemque ruunt, contraque Tonantem
Coniurant Furiæ, crinitaque sontibus hydris
Tisiphone quatiens infesto lumine pinum,
Armatos ad castra vocat pallentia Manes.
Pæne reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitusque reuulso
Carcere laxatis pubes Titania vinclis,
Vidisset cæleste iubar, rursusque cruentus
Aegæon positis [4] arcto de corpore nodis
Obuia centeno vexasset fulmina motu.
Sed Parcæ vetuere minas, orbique timentes
Ante pedes soliumque [5] ducis fudere seueram
Canitiem, genibusque suas cum supplice fletu
Admouere manus, quarum sub iure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,
Longaque ferratis euoluunt sæcula pensis.
Prima fero Lachesis clamabat talia Regi
Incultas dispersa comas, ô maxime noctis
Arbiter, Vmbrarumque potens, cui nostra laborant
Stamina: qui finem cunctis, & semina præbes:
Nascendique vices alterna morte rependis:
Qui vitam, letumque regis, nam quidquid vbique
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturque tibi, certisque ambagibus aui

1 lenisque. 2 raptu P.C.G.L.
3 Conubiis C.G.L. 4 arcto C.
5 vultu P.C.L.

Rursus corporeos animæ [1] mittuntur in [2] artus.
Ne pete firmatas pacis dissoluere leges,
Quas dedimus, neuitque colus: neu fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba. cur impia tollis
Signa? quid [3] celsis aperis Titanibus auras?
Posce Iouem, dabitur coniux. vix ille pepercit,
Erubuitque preces, animusque relanguit atrox,
Quamuis indocilis flecti: ceu turbine rauco
Cum grauis armatur Boreas, glacieque niuali
Hispidus, & Getica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, siluas, camposque sonoro
Flamine rapturus, si forte aduersus aenos
Aeolus obiecit postes, vanescit inanis
Impetus, & fracta redeunt in claustra procella.
[4] Tum Maia genitum, qui iussa dicta reportet,
Imperat acciri. Cyllenius adstitit ales
Somniferam quatiens virgam, tectusque galero.
Ipse rudi fultus solio, nigraque verendus
Maiestate sedet. squalent immania fœdo
Sceptra situ, sublime caput mæstissima nubes
Asperat, & diræ riget inclementia formæ.
Terrorem dolor augebat. tunc talia celso
Ore sonat, tremefacta silent dicente tyranno
Atria, latratum triplicem compescuit ingens
Ianitor, & presso lacrymarum fonte resedit
Cocytus, tacitisque Acheron obmutuit vndis,
Et Phlegethontææ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeææ nepos, commune profundis,
Et superis numen, qui fas per limen vtrumque
Solus habes, geminoque facis commercia mundo,
I celer, & proscinde Notos, & iussa superbo
Redde Ioui. Tantum ne tibi sæuissime fratrum
In me iuris [5] erit. [6] si nobis noxia vires
Cum cælo fortuna [7] tulit, [8] non robur, & arma
[9] Perdidimus. si rapta dies, an forte tacentes,
Ignauosque putas, quòd non Cyclopea tela
Stringimus, aut [10] vanas tonitru deludimus auras?
Nonne satis visum est, grati quod luminis expers
Tertia suprema patior dispendia sortis,
Informesque plagas, cùm te lætissimus ornet
Signifer, & vario cingant splendore Triones?
Sed thalamos etiam prohibes? Nereia [11] glauco
Neptunum gremio complectitur Amphitryte:
Te consanguineo recipit post fulmina fessum
Iuno sinu. quid enim narrem [12] Latonia furta?
Quid Cererem, magnamque Themin? tibi tanta creandi
Copia: te felix natorum turba coronat:
Ast ego desertæ mærens inglorius aulæ
Implacidas nullo solabor pignore curas?
Non adeo toleranda quies. primordia testor
Noctis, & horrenda stagna intemerata paludis,

1 mutantur G. 2 ortus P. 3 alij, ablatas Parrh. 4 Tunc P.G. 5 Phœbes Parrh. 6 sic P.C.G.L. 7 tulit P.C.G.L. 8 num L.
9 Perdidimus L. 10 vano nonnulli. Parr
11 glaucum G.C. 12 latitantia sunt qui legant Parrh.

Si 1 dicto parere negas, patefacta ciebo
Tartara, Saturni ueteres laxabo catenas:
Obducam tenebris 2 lucem, compage soluta
Lucibus umbroso miscebitur 3 axis Auerno.
Vix ea fatus erat, iam nuntius astra tenebat.
Audierat mandata pater, secumq; uolutat
Diuersos ducens animos, quæ tale sequatur
Coniugium, Stygiosq; uelit pro Sole recessus.
Certa requirenti tandem sententia sedit.
4 Aetnæa Cereri proles optata uirebat
Vnica, nec tribuit sobolem Lucina secundam,
Fessaq; post primos hæserunt uiscera partus,
Infecunda quidem, sed cunctis altior exstat
Matribus, & numeri damnum Proserpina pensat.
Hanc fouet, hanc sequitur, uitulam non blandius ambit
Torua parens: pedibus quæ nondum proterit arua,
Nec noua lunata curuauit 5 germina fronte.
Iam uicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam pronuba flamma pudorem
Sollicitat: mistaq; tremit formidine uotum.
Personat aula procis, pariter pro uirgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.
Mars donat Rhodopen: Phœbus largitur Amyclas,
Et Delon, Clariosq; Lares: hinc æmula Iuno,
Hinc petit Latona nurum: despexit utrumq;
Flaua Ceres, raptusq; timens, heu cæca futuri,
Commendat Siculis furtim sua pignora terris,
Infidis natam Laribus commissa alendam.
Aethera deseruit, Siculasq; relegat in oras
Ingenio confisa loci. Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, sed Pontus, & æstus
Mutauere situm, rupit confinia Nereus
Victor, & 6 abscissos 7 interluit æquore montes:
Paruaq; cognatas prohibent discrimina terras.
Nunc illam 8 socia 9 raptam tellure trisulca
Opponit natura mari, caput inde Pachyni
10 Respicit Ionias protentus rupibus iras.
Hinc latrat Gætula Thetis, Lilybæaq; pulsat
11 Brachia consurgens, hinc dedignata 12 teneri
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
In medio scopulis se porrigit Aetna perustis:
Aetna Gigantæos nunquam tacitura triumphos,
Enceladi bustum, qui saucia 13 membra reuinctus
Spirat inexhaustum flagranti 14 pectore sulphur,
Et quoties 15 detrectat onus ceruice rebelli
In 16 dextrum, læuumq; latus, tunc insula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus urbes.

1 dictis. P.C.G L. 2 solem P.C.G.L. 3 aer B. 4 Ennæ 5 cornua P C. L. 6 abscissos. C G L. 7 interfluit P G. L. 8 sociam P C G L. 9 ruptam P. L. rapta. C. 10 Respuit P C.G.L. 11 littera B 12 moueri. B. 13 tergi P C G.L. 14 legitur & gutture Parch. uulnere fulmen, P.C.G.L. uulnere uitu B. 15 detectat B. 16 læuum, dextrumue C. L. dextrumque G.

Aetnæos apices solo cognoscere uisu,
Non aditu tentare licet. pars cetera frondet
Arboribus: teritur nullo cultore cacumen.
Nunc 1 mouet indigenas nimbos, piceaq; grauatum
Fœdat nube diem: nunc motibus astra lacessit
2 Terrificis, damnisq; suis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit niuibus seruare fidem, pariterq; fauillis
Durescit glacies, tanti secura uaporis,
Arcano defensa gelu, fumoq; fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ scopulos tormenta 3 rotent? quæ tanta cauernas
Vis 4 glomeret? quo fonte 5 ruat Vulcanius ignis?
Siue quod obiectus discurrens uentus opertis
Offensus per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemq; reposcens,
Putrida multisonis populatur flatibus antra:
Seu mare sulfureas ducit per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.
6 Hic ubi seruandum mater fidissima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit secura Penates.
Turrigeramq; petit Cybelen, sinuosa draconum
Membra regens, 7 uolucri qui peruia nubila tractu
Signant, & placidis humectant frena uenenis.
Frontem crista tegit: pingunt maculosa uirentes
Terga notæ: rutilum squamis intermicat aurum.
Nunc 8 superis Zephyros tranant: nunc arua uolatu
Inferiore secant: cano rota puluere labens
Sulcatam fœcundat humum: flauescit aristis
Orbita: surgentes 9 scindunt uestigia 10 fruges.
Vestit iter comitata seges, iam linquitur Aetna,
Totaq; decrescit refugo Trinacria uisu.
Heu quoties præsaga mali uiolauit oborto
Rore genas, quoties oculos ad tecta retorsit.
Talia uoce mouens: salue gratissima tellus,
Quam nos prætulimus cælo: tibi gaudia nostri
Sanguinis, & caros uteri commendo labores.
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi uersabere uomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuuenco:
Ditior oblatas mirabitur incola messes.
Sic ait, & fuluis serpentibus attigit 11 Iden.
Hic sedes 12 augusta deæ, templiq; colendi
Religiosa silex, densis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula coniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus thyasi, uesanaq; misto
Concentu delubra gemunt: ululatibus Ide
Bacchatur: timidas inclinant Gargara siluas.

1 uomit B 2 Fumificis G. 3 rotant P.C.G.L. 4 glomerat P C.G.L. 5 ruit P C G L. 6 Hinc L. 7 uolucri qui peruia P C G L 8 lenes B 9 condunt. P C G L. 10 messes. P. culmi. B. 11 Idam. P. C. G. L. 12 augusta. P.

Possi-

Postquam visa Ceres: mugitum tympana frenant,
Conticuere chori Corybas non impulit enses.
Non buxus, non æra sonant. blandiq; leones
Summittunt ceruices. adytis gauisa Cybele
Exiliit, & pronas intendit ad oscula turres.
Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce
Iupiter. & Veneri mentis penetralia 2 nudat.
Curarum secreta tibi Cytherea fatebor.
Candida Tartareo nuptum Proserpina Regi
3 Iam dudum decreta dari. sic Atropos vrget:
Sic cecinit longæua Themis. nunc matre remota
(Rem peragit tempus) fines inuade Sicanos,
Et Cereris prolem patulis illudere campis,
Crastina puniceo cum lux detexerit ortus,
4 Coge tuis armata dolis quibus vrere cuncta,
Me quoque sæpe soles. cur vltima regna quiescunt?
Nulla sit immunis regio, nullùmque sub Vmbris
Pectus 5 inaccessum Veneri iam tristis Erynnis
Sentiat ardores Acheron, Ditisq; seueri
Ferrea lassatis mollescant corda sagittis.
Accelerat præcepta Venus, iussuq; parentis
Pallas, & inflexo terret quæ Mænala cornu
Addunt se comites. diuino semita gressu
6 Claruit. augurium qualis laturus in orbem
Præceps sanguineo delabitur igne cometes
Prodigiale rubens. non illum nauita tutò,
Non impune videns populi: sed crine minaci
Nuntiat aut ratibus ventos, aut 7 vrbibus hostes.
Deueniere locum, Cereris quà tecta nitebant,
Cyclopum firmata manu stant ardua ferro
Mœnia, ferrati postes, immensaq; nectit
Claustra chalybs. nullum tanto sudore Pyracmon,
Nec Steropes construxit opus: nec talibus vmquam
Spirauere notis animæ: nec 8 flumine tanto
Incoctum maduit lassa 9 ceruice metallum.
Atria cingit ebur, trabibus solidatur ahenis
Culmen & in celsas surgunt electra columnas.
Ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu,

1 extendit P. G. L. 2 pandit. G. pandit penetralia mentis. P. 3 Iampridem P. C. G. L. 4 Falle B. 5 inaccensum L. 6 Canduit B. 7 nubibus ignes. Parrh. 8 flamine. P. C. G. L. 9 fornace B.

Irrita texebat rediture munera matri.
Hic elementorum seriem sedesq; paternas
Insignibat acu: veterem qua lege tumultum
Discreuit natura parens, & semina iussis
Discessere locis. quidquid leue, fertur in altum:
In medium grauiora cadunt, incanduit æther:
Egit flamma polum fluxit mare terra pependit.
1 Nec color vnus 2 erat. stellas accendit in auro,
Ostro fundit aquas, attollit littora gemmis.
Filaq; mentitos 3 subter 4 celantia fluctus,
Arte tument. credas illidi cautibus algam.
Et raucum bibulis inserpere murmur arenis.
Addit quinque plagas: mediam subtemine rubro
Obsessam feruore notat. sitiebat adustus
Limes, & assiduo fumabant stamina sole.
Vitales vtrimque duas, quas mite colebat
Temperies habitandas viris, tum fine supremo
Torpentes traxit geminas brumaq; perenni
Fœdat, & æterno 6 constringit frigore telas.
Nec non & patrui 7 pingit sacraria Ditis,
Fatalesq; sibi Manes, nec defuit omen:
Præscia nam subitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & vitreis summo iam margine textis
Oceanum 8 sinuare vadis: sed cardine verso
Sensit adesse Deas. imperfectumq; laborem
Deserit, & niueos infecit purpura vultus,
Per liquidas succensa genas, castiq; pudoris
Illuxere faces. non sic decus ardet eburnum,
Lydia Sidonio quod fœmina tinxerit ostro.
Merserat vnda diem: sparso nox humida somno
Languida cæruleis inuexerat otia bigis.
Iamq; viam Pluton 9 Siculas molitur ad 10 arces
Germani monitu. tornos inuisa iugales
Alecto temone ligat qui pascua mandunt
Cocyti, pratisq; Erebi nigrantibus errant,
Stagnaq; tranquillæ potantes marcida Lethes
Ægra soporatis spumant obliuia linguis.
Orphnæus crudele micans, Æthonq; sagitta
Ocyor, & Stygij sublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor
Stabant ante fores iuncti, sæuumq; fremebant
Crastina ventura spectantes gaudia præda.

1 Non Ald. 2 inest. Al. 3 iam iam P. C. G. L. 4 curuantia B. 5 alnos B. 6 constrinxit. P. C. 7 fingit. B. 8 simulare. B. 9 superas P. C. G. L. 10 auras P.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM II. DE RAPTV PROSERPINÆ AD FLORENTINVM,

PRÆFATIO.

Otia sopitis ageret cùm cantibus Orpheus,
Neglectumq; diu deposuisset opus:
Lugebant erepta sibi solatia Nymphæ:
1 Lugebant dulces flumina mæsta modos.
Sæua feris natura redit, metuentq; leonum

1 Quærebant. P. C. G. L.

Implorat cithara vacca tacentis opem.
Illius, & duri fleuere silentia montes,
Siluaq; Bistoniam sæpe secuta 1 chelym.
Sed postquam Inachijs Alcides missus ab Argis,
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraq; sanguines vertit præsepia Regis,
Et Diomedeos 2 gramine pauit equos:
Tum patriæ festo lætatus tempore vates,
Desueta 3 repetit fila canora lyræ.
Et resides leni modulatus pectine neruos,
Pollice festiuo 4 nobile duxit ebur.
Vix auditus erat: venti 5 sternuntur, & vndæ:
Pigrior adstrictis torpuit Hebrus aquis.
Porrexit Rhodope sitientes carmina 6 montes:
Excussit gelidas pronior Ossa niues.
Ardua nudato descendit populus Aemo,
Et comitem quercum pinus amica trahit.
7 Cirrhæasq; Dei quamuis despexerit artes
Orpheis laurus vocibus 8 apta venit.
Securum blandi leporem fouere Molossi,
Vicinumq; 9 lupo præbuit agna latus.
Concordes varia ludunt cum tigride 10 damæ,
Massylam cerus non timuere iubam.

1 lyram. Parrh. 2 sanguine C. 3 reparat. B. cepit fila mouere lyræ G. 4 mobile B 5 frenantur, P C G L. 6 rupes P C G L. 7 Cirræique C. G. 8 acta C.G.L. 9 latus præbuit agna lupo. P.G. 10 damnæ P C.G.L.

Ille nouercales stimulos, actusq; canebat
Herculis, & forti monstra subacta manu.
Qui timidæ matri pressos ostenderit angues,
Intrepidusq; fero riserit ore puer.
Te neque Dictæas quatiens mugitibus vrbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis:
Non leo sidereos cæli rediturus ad axes,
Non Erymanthei gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.
Tergeminiq; ducis numerosos deijcis artus,
Et toties vno victor ab hoste redis.
Non cadere Antæo, non crescere profuit Hydræ:
Non 1 ceruam volucres eripuere pedes.
Caci flamma perit: rubuit Busiride Nilus:
Prostratus 2 rubuit nubigenis Pholoe.
Te Libyci 3 timuere sinus: te 4 maximus Atlas
Horruit, impo sito cum premerere polo.
Firmior Herculea mundus ceruice pependit:
Lustrarunt humeros Phœbus, & astra tuos.
Thracius hæc vates: sed tu Tirynthius alter
Florentine mihi. 5 nam mea plectra moues.
Antraq; Musarum longo torpentia somno
Excutis, & placidos ducis 6 ab ore sonos.

1 Nessum celeres C.
2 maduit P, C, G, L. 3 stupuere C, G, L. stipuere P. 4 maxima Tethys P, C, G L 5 tu P. C G L. 6 in orbe choros, P, G, L. placido ducis ab orbe choros, C.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINÆ,

LIBER II.

IMPVLIT Ionios præmisso lumine fluctus
Non dum pura dies. tremulis vibratur in vndis
Ardor, & errantes ludunt per cærula flamæ.
Iamq; audax animi, fidaque oblita parentis
Fraude Dionæa riguos Proserpina saltus
(Sic Parca 1 iussere) petit, 2 ter cardine verso
Præsagæ cecinere fores, ter conscia fati
Flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna:
Nullis illa tamen monstris, nulloq; mouetur
Prodigio: comites gressum iunxere sorores.
Prima dolo gaudens, & tanti conscia 3 furti
It Venus, & raptus metitur corde futuros.

1 voluere P.G.L.
2 tunc P.
3 voti L. tanto conscia voto. P. C. G.

Iam durum 1 flexura Chaos, iam Dite subacto,
Ingenti famulos Manes ductura triumpho,
Illi 2 multifidos 3 crinis sinuatur in orbes
Idalia diuisus acu: sudata marito
Fibula, purpureos gemma suspendit amictus.
Candida Parrhasij post hanc Regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuspide protegit arces,
Vtraque virgo ruunt. hæc tristibus aspera bellis:
Hæc metuenda feris. Tritonia casside fulua
Calatum Typhona gerit, qui summa peremtus
Irna parte viget, moriens & parte superstes,

1 domitura B.
2 multimodos L multiplices C. G.
3 crines sinuantur C. variatus Parrh.

Hastæ-

Hastaq; terribili surgens per nubila gyro
1 Instar habet sinus: tantum striacensia ..llis
Gorgonis 2 obtentu pallet 3 regentis obumbras.
At Triuia lenis species, & multus in ore
Frater erat, Phœbiq; genas & lumina Phœbi
Esse putes, solusq; dabat discrimina sexus.
Brachia nuda nitent: leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcuq; remisso
Otia neruus agit: pendent post terga sagitta.
Crispatur gemino vestis Gortynia cinctu
Poplite fusa tenus, medio ij. in stamine Delos
Erratq; aurato trahitur circumflua Ponto.
Quas inter Cereris proles . nunc gloria matris,
Mox dolor, aquis tendit per gramina passu,
Nec membris, nec honore minor, potuitq; videri
Pallas, si clypeum ferret: si spicula, Phœbe.
Collecta tereti nodantur iaspide vestes.
Pectinis ingenio numquam felicior artis
Contigit euentus: nullis sic consona tela
Fila, nec in tantum veri duxere 3 figuram.
Heic Hyperionio Solem de semine nasci
Fecerat, & 4 pariter Lunam, sed dispare forma
Aurora, noctisq; 5 duces cunabula Tethys
Prabet, & infantes gremio solatur anhelos,
Caruleusq; sinus roseis radiatur alumnis.
Inualidum dextro portat Titana lacerto
Nondum luce grauem, nec pubescentibus alte
Cristatum radijs. primo clementior auo
Fingitur, & tenerum vagitu despuit ignem.
Laua parte soror vitrei libamina potat
Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu: comitantur euntem
Naiades, & socia stipant vtrimque 6 corona,
Qua fontes 7 Crimise tuos, & saxa rotantem
Pantagiam, nomenq; Gelan qui prabuit vrbi,
Concelebrant. quas pigra vado Camarina palustris,
Quas Arethusai latices, quas aduena nutrit
Alphaus, Cyane totum supereminet agmen.
Qualis Amazonidum Peltis exsultat 8 ademptis
Pulcra cohors, quoties Arcton populata virago
Hippolyte, niueas ducit post pralia turmas,
Seu flauos strauere Getas, seu forte rigentem
Thermodoontiaca Tanaim fregere securi.
Aut quales referunt Baccho sollennia Nymphæ,
Mæonia quas Hermus alit, ripasq; paternas
9 Percurrunt auro madida: latatur in antro
Amnis, & vndantem declinat prodigus vrnam.

Viderat herbo 1 sacrum de vertice vulgus
1 Aetnæ parens florum, curuaque in valle iacentis,
Compellat Zephyrum. pater o gratissime veris,
Qui mea lasciuo regnas per prata volatu,
Semper, & assiduis irroras flatibus annum,
Respice Nympharum cœtus, & celsa Tonantis
Germina per nostros dignantia ludere campos.
Nunc adsis, faueasq; precor: nunc omnia fœtu
Pubescant virgulta velis, vt fertilis Hybla
Inuideat, vinciq; suos non abnuat hortos.
Quidquid thuriferis spirat Panchaia siluis,
Quidquid odoratus longe 1 lauditur Hydaspes,
Quidquid ab 3 externis ales longaua 4 colonis
Colligit, 5 optans referens exordia sacli,
In venas disperge meas, & flumine largo
Rura foue, vt merear diuino pollice carpi,
Et nostris cupiant ornari Numina sertis.
Dixerat. ille nouo 6 madidantes nectare pennas
Concussit, & glebas fecundo rore maritat,
Quaq; volat, vernus sequitur 7 color: omnis in herba
Turget humus, medioq; patent conuexa sereno:
Sanguineo splendore rosas, vaccinia nigro
8 Induit, & dulci violas ferrugine pingit.
Parthica quæ tantis variantur cingula 9 gemmis
Regales 10 iunctura sinus? quæ vellera tantum
Ditibus Assyrii spumis fucantur aeni?
Non tales volucris pandit 11 Iunonia pennas:
12 Nec sic innumeros arcu mutante colores
Incipiens redimitur hiems, cum tramite 13 flexo
Semita discretis interuiret humida nimbis.
Forma loci superat flores: curuata tumore
Paruo planities, & mollibus edita cliuis
Creuerat in collem: 14 niueo de pumice fontes
Roscida mobilibus lambebant gramina 15 riuis.
Siluaq; torrentes ramorum frigore Soles
Temperat, & 16 medico brumam sibi vindicat astu.
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
Ilex plena fauis, venturi prascia laurus
Fluctuat. heic denso crispata cacumine buxus,
Heic edera serpunt: heic pampinus induit vlmos.
Haud procul inde lacus, Pergum dixere 17 Sicani,
Panditur & nemorū frondoso margine 18 cinctus
Vicinus pallescit aquis: admittit in altum
Cernentes oculos, & late peruius humor
Ducit inoffensos liquido sub gurgite visus,
Imaq; perspicui prodit secreta profundi.
Huc elapsa cohors gaudet per florea rura,
Hortatur Cytherea legant. nunc ite sorores

1 ferro P.C,G,L.
2 obtectu Parth.
3 figuras. P C G L.
4 Lunam pariter G pariter, sed forma dispare Lunam P.C. pariter, forma sed dispare Lunam, L.
5 vices B.
6 caterua P, C. G, L.
7 Crinise C.
8 aduncis C, L.
9 Circumeunt C.
10 grauida. C.

1 Enna Pa. etiam agnoscit. 2 meatu. Parth. 3 extremis P. C. G. L. 4 Sabæis B 5 optato repetens exordia sæclo P. C. G. L. buxo B. 6 madefactas P. 7 rubor. P. C. G. L. 8 Imbuit, P. C. G. L. 9 donis Parth. 10 Vinctura P. L. 11 Iuno nius alas. P. C. G. L. 12 Non P. C. G. L. 13 picto B. 14 viuo P. C. G. L. multi Parr. etiam legit. 15 ripis L. 16 medio P. C. G. L. 17 priores. C. 18 tectus C.

Dum matutinus praesudat Solibus aer:
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
Rorantis praeuectus equi. sic fata, [1] doloris
Carpit signa sui. varios tum caetera saltus
Inuadit cohors. credas examina fundi
Hyblaeum raptura thymum, cum cerea reges
Castra mouent, fagique caua demissus ab aluo
Mellifer electis exercitus obstrepit herbis.
Pratorum spoliatur honos. haec lilia fuscis
Intexit [2] violis. hanc mollis amaracus ornat:
Haec graditur stellata rosis: haec alba ligustris.
Te quoque flebilibus maerens Hyacinthe figuris,
Narcissumque metunt, nunc inclyta [3] germina veris,
Praestantes olim pueros. tu natus Amyclis:
Hunc Helicon genuit. te disci perculit error:
Hunc fontis decepit amor. te fronte [4] retusa
Delius, hunc fracta Cephissus arundine luget.
Aestuat ante alias auido feruore legendi
Frugiferae spes vna Deae. nunc vimine textos
Ridentes calathos foliis agrestibus implet:
Nunc sociat flores, seseque ignara coronat.
Augurium fatale tori. quippe ipsa tubarum,
Armorumque potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua stabiles portas, et moenia vellit,
Iam leuibus laxat studiis, hastamque reponit.
Insolitisque docet galeam mitescere sertis.
Ferratus lasciuit apex. horrorque recessit
Martius, et crista placato fulgure vernant.
Nec quae Parthenium canibus scrutatur odoris,
Aspernata choros. libertatemque comarum
Iniecta voluit tandem frenare corona.
Talia virgineo passim dum more geruntur,
Ecce repens mugire fragor, confligere turres,
Pronaque vibratis radicibus oppida verti.
Caussa latet. dubios agnouit sola tumultus
Diua Paphi, mistoque metu perterrita gaudet.
Iamque per [5] anfractus animarum rector opacos
Sub terris quaerebat iter. grauibusque gementem
Enceladum calcabat equis. immania findunt
Membra rotae, pressaque [6] graui ceruice laborat,
Sicaniam cum Dite ferens, tentatque mouere
Debilis, et fessis serpentibus impedit axem.
Fumida sulfureo protabitur orbita dorso.
Ac velut occultus securum prodit in hostem
Miles, et effossi super fundamina campi,
Transilit [7] inclusos arcano limite muros,
Turbaque deceptas victrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata viros. sic tertius heres
Saturni [8] tenebrosa vagus rimatur in abdita
Deuia, fraternum cupiens exire sub orbem.
Ianua nulla patet. prohibebant vndique rupes
Oppositae, [9] duraque Deum compage tenebant.
Non tulit ille moras, indignatusque trabali
Saxa ferit sceptro. Siculae sonuere cauernae.

Turbatur [1] Liparis: stupuit fornace relicta
Mulciber, et trepidus dececit fulmina Cyclops.
Audiit, et si quem glacies Alpina coercet:
Et qui te laetis [2] te non dum praecincte tropaeis
Thybri natat, missamque Pado qui remigat alnum.
Sic, cum Thessaliam scopulis inclusa teneret
Peneo stagnante palus, et mersa negaret
Arua coli, trifida Neptunus cuspide montes
Impulit aduersos. tum forti saucius ictu
Dissiluit gelido vertex Ossaeus Olympo.
Carceribus laxantur aquae, fractoque meatu
Redduntur fluuiique mari, tellusque colonis.
Postquam victa manu duros Trinacria nexus
Soluit, et immenso late discessit hiatu:
Apparet subitus caelo timor. astra viarum
Mutauere fidem: vetito se proluit Arctos
Aequore. praecipitat pigrum formido Booten.
Horruit Orion. audito palluit Atlas
Hinnitu. rutilos obscurat anhelitus axes
Discolor. et longa solitos caligine pasci
Terruit orbis equos. pressis [illegible] lupatis
Attoniti meliore polum rursusque verendum
In Chaos obliquo certant temone reuerti.
Mox vbi pulsato senserunt verbera tergo,
Et Solem didicere pati: torrentibus amne
Hiberno, tortaque ruunt pernicius hasta
Quantum non iaculum Parthi, non impetus Austri,
Non leue sollicitae mentis discurrit acumen.
Sanguine frena calent: corrumpit spiritus auras
Letiferis infecta spumis vitiantur arena.
Diffugiunt Nymphae. rapitur Proserpina curru,
Imploratque Deas. iam Gorgonis ora reuelat
Pallas, et intento festinat Delia [2] cornu.
Nec patruo cedunt. stimulat communis in arma
Virginitas, crimenque feri raptoris acerbat.
Ille velut stabuli decus, armentique iuuencum,
Cum leo possedit, nudataque [3] pectora fodit
Vnguibus, et rabiem totos exegit in armos,
Stat crassa turpis sanie, nodosque iubarum
Excutit. et viles pastorum despicit iras.
Ignaui domitor [4] mundi, teterrime fratrum,
Pallas ait, quae te stimulis, facibusque profanis
Eumenides mouere? tua cur sede relicta
Audes Tartareis [5] mundum infestare quadrigis?
Sunt tibi deformes Dirae, sunt altera Lethes
[6] Flumina: sunt tristes Furiae te coniuge dignae.
Fratris linque domos: alienam desere sortem:
Nocte tua contentus abi. quid viua sepultis
Admisces? nostrum quid proteris aduena mundum?
Talia vociferans auidos transire minaci
Cornipedes vmbone ferit, clypeique retardat
Obice, Gorgoneisque premens assibilat hydris,

1 non cruoris, vt interpolauit Polit. Miscell. cap. 12. 2 germina C. 3 discite P.C.G.L. 6 recussa P. reuulsa L. 5 anfractus C.G. 6 Gigas P.C.G.L. 7 clusos B. 8 latebrosa P.L. 9 Siculaque P.C.G.L.

1 Lipare C. 2 telo. P.C.G.L. 3 viscera P.C.G.L. 4 vulgi, deterrime P.C.G.L. 5 caelum P.C.G.L. 6 Numina P.C.G.L.

Dira-

Prætentáq; operit cristas, libratur in ictum
Fraximus, & nigros illuminat obuia currus.
Missáq; pane foret, ni Iupiter æthere summo
Pacificus rubri torsit Tet luminis alas,
Confessus 1 generum nimbis Hymenæus hiulcis
Intonat, & fœdes firmant 2 connubia flamma.
Inuita cessere Deæ, compescuit arcum
Cum gemitu talesq; dedit Latonia voces.
Sis memor, ô longumq; vale, reuerentia patris
Obstitit auxilio, nec nos defendere contra
Possumus: imperio vincit maiore fatemur.
In te conuerat genitor populos q; silentes
Traderis, heu, cupriæ non affectura sorores,
Aligenæq; choros, quæ te fortuna, superni
Abstulit, & tanto damnauit sidera luctu?
Iam neque Parthenius innectere retia lustris,
Nec pharetram gestare libet, securus vbique
Spumet aper, sæuq; fremant impune leones,
Te Taygeti, posito te Manala flebunt
Venatu mœstæq; dies lugebere Cynthe:
Delphica quinetiam fratris delubra tacebunt.
Interea volucri fertur Proserpina curru
Cæsariem dissicta Noto, planctuq; lacertos
Verberat & questus ad nubila fundit inanes.
Cur non torsisti manibus fabricata Cyclopum
In nos tela pater? sic me crudelibus Vmbris
Tradere, sic toto placuit depellere mundo?
Nullane te flectit pietas? nullumne paterna
Mentis inest? vnius quo crimine monimus iras?
Non ego, cùm rapido fauiret Phlegra tumultu,
Signa Deis aduersa tuli: 4 non robore nostro
Ossa pruinosum vexit glacialis Olympum.
Quod conata nefas, aut cuius conscia culpa,
Exsul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
O fortunatas, alij quascunque tulere
Raptores, saltem communi Sole fruuntur:
Sed mihi virginitas, patrius cælumq; negatur.
Eripitur cum Sole pudor, terrisq; reuelor
Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
O male dilecti flores, despectaq; matris
Consilia! ô Veneris deprensa seruis artes.
Mater Iouiente Phrygijs in vallibus Ida
Mygdonio buxus circumsonat horrida cantu,
Seu tu sanguineus vlulantia Dindyma Gallus
Incolis, & sirtilos Curetum 5 despicis ensis,
Exitio fuscurre meo: compesce furentem:
Comprime feralis torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuq; decoro
Vincitur, & primis suspirat sentit amoris.
Tunc ferrugineo lacrymas detersit amictu,
Et placida mœstum solatur voce dolorem.
Desine funestis animum Proserpina curis,
Et vano vexare metu: maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit, & immensum tendit per inane potestas.

Amissum ne crede diem: sunt altera nobis
Sidera: sunt orbes alij: lumenq; videbis
Purius. 1 Elysios q; magis mirabere 2 campos,
Cultoresq; pios. illic prestantior ætas
Aurea progenies habitat, semperq; tenemus,
Quod superi 3 meruere semel. nec mollia desunt
Prata tibi Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit 4 Ætna.
Est etiam lucis arbor prædiues 5 opacis
Fulgentes viridi ramo curuata metallo:
Hæc tibi sacra datur. fortunatumq; tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
Parua loquor, quidquid liquidus complectitur aër,
Quidquid alit tellus, quidquid maris æquora verrunt,
Quod fluuij voluunt, quod nutriere paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari subiecta globo, qui septimus auras
Ambit, & æternis mortalia separat astris.
Sub tua purpureæ venient vestigia Reges
Deposito luxu, turba cum paupere missi.
Omnia mors æquat, tu damnatura nocentes:
Tu requiem latura pijs: te iudice fontes
Improba cogentur vitæ commissa fateri.
Accipe Lethæo famulas cum gurgite Parcas.
Sit 6 fatum quodcunque 7 velis, hæc fatus ouantes
Exhortatur equos, & 8 Tartara mitior intrat.
Conueniunt animæ, quantas 9 truculentior Auster
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres
Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas.
Cunctaq; præcipiti stipantur Tartara cursu
Insignem vijura virum mox ipse serenus
Ingreditur facil: passus molle, aere risu,
Dissimilisq; sui dominis intrantibus ingens
Assurgit Phlegethon, flagrantibus hesperia riuis
Barba madet, totoq; fluunt incendia vultu.
Occurrunt propere lecta de plebe ministri
Pars altos reuocant currus, frenisq; solutis
Vertunt: emeritos ad pascua nota iugales.
Pars aulæa tenent, alij prætexere ramis
Limina, & in thalamis cultas 10 extollere vestes.
Reginam casto cinxerunt agmine matres
Elysiæ, tenerosq; leuant sermone 11 dolores,
Et sparsos religant crines, & vultibus addunt
Flamea sollicitum præuelatura pudorem.
Pallida lætatur regio, gentesq; sepultæ
Luxuriant, epulisq; vacant Genialibus Vmbræ.
Grata coronati peragunt conuiuia Manes:
Rumpunt insoliti tenebrosa silentia cantus:
Sedantur gemitus Erebi: sponte ipse relaxat

1 Prætentáque operit crista P.C.G.L.
2 socerum P.L.C.G.L. 3 conubia C.G.
4 nec P.G.L. 5 respicis P.C.G.L. aliqui, ceteri, leguat. Parth.

1 Elysiámque P.C.G.L. 2. Solem, P.C.G.L.
3 tenuere P.G.L. 4 Enna Parth. 5 Auerni B. 6 ratum G. fatum P.L. 7 voles P.C.L.
8 Tænara Parrh. 9 violentior P.C.G.L.
10 extendere C. 11 timores P. L. timorem C.

Squalor, & æternam patitur rarescere noctem.
Vrna nec incertas versat Minoia sortes,
Verbera nulla sonant, nulloque frementia luctu
Impia dilatis respirant Tartara pœnis.
Non rota suspensum præceps Ixiona torquet:
Non aqua Tantaleis subducitur inuida labris.
Soluitur Ixion. 1 inuenit Tantalus vndas.
Et Tityus tandem spatiosos erigit artus:
Squalentisque nouem detexit iugera campi.
Tantus erat! laterisque piger sulcator opaci
Inuitus trahitur lasso de pectore vultur,
Abreptasque dolet iam non sibi crescere fibras.
Oblitæ 2 scelerum formidatique furoris
Eumenides cratera parant, & vina feroci
Crine bibunt, flexuque minis iam lene canentes
Extendunt socios ad pocula plena cerastas,
Ac festas alio succendunt lumine tedas.
Tunc & pestiferi pacatum 3 limen Auerni
Innocuæ transistis aues, flatumque repressit
Amsanctus tacitus: fixo torrente vorago.
Tunc Acheronteos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuisse ferunt, ederisque virentem
Cocyton dulci perhibent stagnare Lyæo.
Stamina non rupit Lachesis, non turbida sacris
Obstrepitant lamenta choris. mors nulla vagatur
In terris, nullique rogum planxere parentes
Nauita non moritur fluctu, non cuspide miles,
Oppida funereis pollent immunia lethi.
1 Implexoque senex velauit arundine 2 crines
Portitor, & vacuos egit cum carmine remos.
Iam suus inferno processerat Hesperus orbi.
Ducitur in thalamum virgo: stat pronuba iuxta
Stellantes Nox picta sinus, tangensque cubile
Omina perpetuo genitalia fœdere 3 sanxit,
Exsultant cum voce pii, Ditisque sub aula
Talia peruigili 4 ducunt exordia plausu.
Nostra parens Iuno, tuque ô germane Tonantis,
Et gener 5 vnanimis consortia 6 ducite somni.
Mutuaque alternis innectite colla lacertis.
Iam felix oritur proles: iam læta futuros
Exspectat natura Deos, noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

1 & Tantalus inuenit P. quod placet. 2 sceleris C.G. 3 flumen C.G.L.

1 Implexamque P C.G L. 2 frontem P.C.G.L. 3 sancit Parth. 4 sumunt P,C.G.L. 5 vnanimi C. 6 discite B.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM III. DE RAPTV PROSERPINÆ

AD FLORENTINVM, PRÆFATIO.

Omnia, quæ sensu voluuntur vota diurno,
Pectore sopito reddit amica quies.
Venator 1 defessa toro cum membra reponit:
Mens tamen ad siluas, & sua lustra redit.
Iudicibus lites, auriga somnia currus,
Vanaque nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et vigil elapsas quærit auarus opes.
Blandaque largitur frustra sitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte sopor.
Me quoque Musarum studium sub nocte silenti
Artibus assuetis sollicitare solet.
Namque poli media stellantis in arce videbar
Ante pedes summi carmina ferre Iouis.
Vtque fauet somnus, plaudebant Numina dictis,
Et circumfusi sacra corona chori
Enceladus mihi carmen erat, victusque Typhœus:
Hunc premit Inarimes, hunc grauis Aetna domat.
Quam 1 lætus post bella Iouem susceperit æther,
Phlegræa referens præmia militia.
Additur ecce fides, nec me mea 2 lusit imago,
Irrita nec falsum somnia 3 misit ebur.
En princeps, en orbis apex 4 æquatus Olympo.
En quales memini turba verenda Deos.
Fingere nil maius potuit sopor, altaque 5 vati
Conuentum cælo præbuit aula parem.

1 lassata G, cum membra toro defessa L.

1 lætum G.L. 2 fallit G. 3 mittit G. 4 æquatur. P.C.L. 5 incerti P.G.L.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINÆ,

LIBER III.

Iupiter interea cinctam Thaumantida nimbis
Ire iubet, totoque Deos arcessere mundo.
Illa colorato Zephyros 1 transgressa volatu
Numina conclamat pelagi, Nymphasque morantes

1 illapsa P.L.

Incubat, & fluuios humentibus euocat antris.
Anceps tes, trepidæq; ruunt, quæ cauſſa quietos
Exciterit tanto quæ res agitanda tumultu.
Vt patuit ſtellata domus, conſidere tuſſi.
Nec conſuſus honor. Cæleſtibus ordine ſedes
Prima datur. tratium proceres tenuere ſecundum
Æquoreæ placidus Nereus, & lucida Phorci
Cantites. Glaucum ſeries extrema biformem
Accipit, & certo manſurum Protea vultu.
Nec non & ſenibus fluuius conceſſa ſedendi
Gloria plebeio ſtat cetera more iuuentus.
Mille amnes, liquidis incumbunt patribus vda
Naiades, & placidi miratur Numina Fauni.
Tum grauis ex alto genitor ſic orſus Olympo eſt.
Adduxere meos iterum mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi, Saturnia poſtquam
Otia, & ignauæ ſenium cognouimus æui,
Sopiteq; diu populos torpere paterno
Sollicita placuit ſtimulos impellere vita,
Inciderat ne ſponte ſeges grandeſcere aruis,
Vindaret neu ſilua ſatus, neu vina tumerent
Fontibus, & tota fremerent in pocula ripa.
Haud equidem inuideo (nec enim liueſcere fas eſt,
Vel nociſſe Deos) ſed quòd diſſuaſor honeſti
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Præcoce vt ſegnes animos, rerumq; remotas
Ingeniofa vitæ paullatim explorat egeſtas.
Vtq; artes pariat ſodertia, nutriat vſus.
Nunc mihi cum magna inſtat natura querela
Humanum releuare genus, ſæuúmque tyrannum.
Immittemq; vocat, regnataq; ſæcula patri
Commemorat, parcumq; Iouem ſe diuite clamat.
Cur campos horrere ſitu, dumiq; reptere
Rura velim, & nullis exercem fructibus annum?
Sit iam, quæ genitrix mortalibus ante fuiſſet,
In dira iubito mores tranſiſſe nouerca.
Quid mentem traxiſſe polo, quid profuit altum
Erexiſſe caput, pecudum ſi more peterrant
Auia, ſi frangunt communia pabula glandes?
Haccine vitâ tuuat ſilueſtribus abdita luſtris
Indiſcreta ferarum tales cùm ſæpe parentis
Pertulerim queſtus, tandem clementior orbi
Chaonio ſtatui gentes auertere vicio,
Atque ideò Cererem, quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos torua cum matre leones,
Per mare, per terras auido diſcurrere luctu
Decretum, donec nata latata reperta
Indicio tribuat fruges, curruſq; ſeratur
Nubibus, ignotas populis ſpargaturus ariſtas,
Et iuga cæruleis iubeam Actæa draconis.
Quod ſi quis Cereri raptorem prodare Diuum
Audeat, imperij molem, pacemq; profundam

1 reuerendique G. & lurida C cærula B.
2 taciti P.C.G.L. 3 ſidera P.C.G.L.
4 graneſcere C. 5 durúmque P.C.G.L.
6 nutrix P.L. rectrix C.G. 7 duræ G.
8 Decretum eſt, P. Decretum eſt, natæ do nec C.L.

Obteſtor rerum, natus licet ille, ſoróre,
Vel coniux fuerit, natarúmve agminis vna,
Scilicet illa meo conceptam vertice iactet,
Sentiet i tratam procul agida, ſentiet ictum
Fulminis, & genitum diuina ſorte pigebit.
Optabitq; mori, tunc vulnere languidus ipſe
Tradetur genero, paſſurus prodita regna,
Et ſciet an propria conſtirent Tartara cauſſa.
Hoc ſanctum: manſura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concuſſit ſidera motu.
At procul armiſoni Cererem ſub rupibus antri
Securam, placidamq; diu iam certa peracti
Terrebant ſimulacra mali, noctiq; timorem
Ingeminant, omnique perit Proſerpina ſomno.
Namq; modo, immiſſis inuadi viſcera telis,
Nunc ſibi mutatas horret nigreſcere veſtes,
Nunc ſterilis medijs frondere Penatibus ornos.
Stabat prætereà luco dilectior omni
Laurus, virgineos olim quæ fronde pudica
Vmbrabat thalamos: hanc imo 2 ſtirpite caſam
Vidit, & incomtos ſudari puluere ramos,
3 Quæſiuitq; nefas. Dryades dixere gementes
Tartarea furias debellaniſſe bipenni.
Sed tunc ipſa fui, tam non ambagibus vllis
Nuntia materno facies 4 inſerta ſopori.
Namq; videbatur tenebroſo obtecta receſſu
Carceris, & ſæui Proſerpina vincta catenis.
Non qualem Siculis olim 5 mandauerat aruis,
Nec qualem roſeis nuper connalibus 6 Ætna
Suſpexere Deæ, ſqualeba: pulchrior auro
Cæſaries, & nox oculorum injecerat ignes.
Exhauſtumq; gelu pallet rubor ille ſuperbi
Flameus oris honos, & non ceſſura pruinis
Membra colorantur pices caligine regni.
Ergo hanc vt dubio vix tandem agnoſcere
7 vultu
Eualuit: cuius tot pœna criminis inquit,
Vnde hæc infirmus macies? cui tanta poteſtas
In me 9 ſæuitia eſt? rigidi cur vincula ferri
Vix aptanda feris molles meruere lacertis?
Tui mea tu proles? an vana fallimur vmbra?
Illa refert. Heu dira parens, natæq; peremptæ
Immemor. heu ſulmas animo tranſgreſſa leonas,
Tantáne te noſtri tenuere obliuia tantum?
Vnica deſpector cereris Proſerpina nomen
Dulce tibi, tali quæ nunc, vt 11 cernis, hiatu
Supplicijs incluſa 12 ferorum ſæua choreas
Indulges, Phrygiaſque etiamnum interſtrepis vrbes.
Quòd ſi non omnem populiſti pectore matrem,
Si tu 13 ſancta Ceres, & 14 te non Caſpia tigris
Edidit: huc ero miſeram defendo catenis,
Inq; ſuperna refer, prohibent ſi fata reuerti:

1 iratum procul agide, P.C.G.L. 2 ſtirpe reciſam B. 3 Quæreritque nefas, B. 4 impreſſa P.L. immiſſa G ingeſta C. 5 emendauerat Parth. 6 Ennæ fortaſſe legendum. Idem C.
7 viſu P.C.L. 8 facies? quædam exemplaria, Parr. 9 ſæuitiæ? G.L. 10 mea progenies? G.
11 cernor, P.G. 12 ferorum C.G. aliqui rahor. Parth. 13 nota P.C.G. 14 non me P.C.G.L.

Vel saltem visura veni. sic fata, trementes
Tendere conatur palmas: vis improba ferri
Impedit, & motæ sonitum [1] excussere catenæ.
[2] Obriguit visu: gaudet non vera fuisse,
Complexu caruisse dolet. penetralibus amens
Prosilit, & tali compellat voce Cybellen.
Iam non ulterius Phrygia tellure morabor
Sancta parens: reuocat tandem custodia cari
Pignoris, & cunctis obiecti fraudibus anni.
[3] Non mihi Cyclopum, quamuis [4] exstructa caminis,
Culmina fida satis. timeo ne fama latebras
Prodiderit, leuitasque parum munita Sicani
Depositum seruet nimium vulgata locorum
Nobilitas: alius sedes obscurior orbis
Exquirenda mihi: gemitu Siculique propinqui
Enceladi nequeunt umbracula nostra taceri.
Somnia quinetiam variis infausta figuris
Sæpe monent, nullusque dies non triste minatur
Augurium: quoties detonsa scirta comarum
Sponte cadunt: quoties [5] exsudat ab vbere sanguis.
Larga vel inuito prorumpunt flumina vultu,
Iniussæque manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt:
Tympana si quatiam, planctum mihi tympana reddunt.
Ah vereor ne quid portendant omina veri.
Heu longæ nocuere moræ. procul irrita venti
Dicta ferant. subicit Cybele. non tanta Tonanti
Segnities, vt non pro pignore fulmina [6] mittat.
I tamen, & nullo turbata reuertere casu.
Hæc vbi digreditur templis (sed nulla ruenti
Mobilitas) tardos queritur [7] non ire [8] iugales,
Immeritasque mouens alterno verbere [9] pinnas
Sicaniam quærit, cùm [10] nec dum [11] adscenderit Idam
Cuncta [12] pauet, speratque nihil. sic æstuat ales,
Quæ teneros humili fetus commiserit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat absens:
Ne [13] gracilem ventus discusserit arbore nidum:
Ne furtū [14] pateant homini, neu præda colubris.
Vt domus excubiis incustodita remotis,
Et resupinati neglecto cardine postes,
Flebilis & tacitæ species apparuit aulæ,
Non exspectato respectu cladis, amictus
Conscidit, & flauas cum crine [15] auellit aristas.
Hæserunt lacrymæ, nec vox, [16] aut spiritus oris
Redditur, [17] atque imis vibrat tremor ossa medullis.
Succiduus titubant gressus, foribusque reclusis,
Dum vacuas sedes, & desolata pererrat
Atria, semesas confuso stamine telas,

1 monere P soluere C G L. 2 Diriguit G. 3 Nec C.G.L. 4 fabricata P. 5 exundat P.C.L. 6 tumat B. 7 languere G. 8 Dracones P C G.L. 9 pennas P C G.L. 10 non dum P.C G.L. 11 abscondere C. liquerit G. 12 timet G. 13 fragilē P 14 fiant P. iaceant C.L. 15 reuellit P.G euellit Parrh. 16 nec P.L. non vox, non G. 17 aut C.

Atque interceptas agnoscit pectinis artes.
Diuinus perit ille labor, spatiumque relictum,
Audax sacrilego supplebat aranea textu.
Nec deflet, plangitque malum: [1] tamen oscula telæ
Figit, & abrumpit mutas in fila querelas,
Attritosque manu radios, proiectaque pensa,
Cunctaque virgineo sparsa oblectamina ludo.
Ceu natam pressat gremio, [2] castumque cubile,
Desertosque toros, & sedes ubi sederat olim
Perlegit attonitus stabulo ceu pastor inani:
[3] Quem lupus, aut rabies Pœnorum inopina leonum,
Aut populatrices infestauere cateruæ.
Serus [4] at ille redit, vastique itaque pascua lustrans
Non responsuros ciet imploratque iuuencos.
Atque ibi secreta tectorum in parte iacentem
Adspicit Electram, nata quæ sedula nutrix
Oceani priscas inter notissima Nymphas.
Par Cereri pietas: hæc post cunabula dulci
Ferre sinu summoque Ioui deducere paruam
Sueuerat, & genibus ludentem aptare paternis.
Hæc comes, hæc custos, hæc proxima mater haberi.
[5] Tum laceras [6] effusa [7] comas, & puluere canos
Sordida siderea raptus lugebat alumnæ.
Hanc aggressa Ceres, postquam suspiria tandem
Laxauit, [8] frenoque dolor, quod cernimus, inquit,
Excidium? cuius præda feror? regnatne maritus?
An cælum Titanes habent? quæ tanta vino
An a Tonante manus? rupitne Typhoea ceruix
Inarimen? & actane iugi compage Vesæus
Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An vacuis mihi quassatis faucibus Aetna
Protulit Enceladum? nostros an fortè Penates
Appetiit centum Briarea turba lacertis?
Heu, vbi nunc es nata mihi? quo mille ministræ?
Quo Cyane? volucres quæ vis Sirenas abegit?
Hæcine vestra fides? sic fas aliena tueri
Pignora? contremuit nutrix, mærorque [9] timori
Cessit, & adspectus miseræ non ferre parentis
Emptum morte velit, longumque immota moratur
Auctorem dubium, certumque exprimere funus.
Vix tamen hæc acies, vtinam vesana Gigantum
Hanc dederit cladem: leuius communia tangūt,
Sed Diua, multique minatus quod rere, sorores
In nostras nimium coniurauere ruinas.
Insidias Superum, cognataque vulnera cernis
Inuidia, Phlegra nobis [10] inimicior æther.
Florebat tranquilla domus, nec limina virgo
Linquere, nec virides audebat visere saltus
Præceptis obstricta tuis. tela labor illi,
Sirenesque quies: sermonum gratia mecum,
Mecum somnus erat, [11] castique per atria ludi.

1 tantum C. 2 carúmque P G.L. 3 Cui pecus P.C.G. 4 ad illa L. 5 Tunc P.C.G.L. 6 diffusa P L. 7 genas C. 8 fletúsque G. 9 pudori P C.G L. 10 infensior C infestior P.G. 11 gratique G. tacitique P.L. cautique C.

Cum

Cùm subitò (dubium quonam monstrante[1] tenebras
Prospexerit) Cytherea venit suspectaq; nobis
Ne foret, hinc Phœben comites, hinc Pallada [2]iunxit.
Protinus effuso lætam se fingere risu,
Nec semel amplecti, nomenq; iterare sororis.
Et duram de matre queri quæ tale recessu
Maluerit damnare decus: [3]vetitamq; Dearum
Colloquio patris procul [4] ablegauerit astris.
Nostra rudi gaudere malo, & nectare largo
Instaurare dapes, nunc arma, habitumq; Dianæ
Induitur, digitisq; attentat mollibus arcum:
Nunc [5] crinita subit galeam laudante Minerua
Implet & ingentem clypeum gestare laborat.
Prima Venus campos, Ætnæaq; rura maligno
Ingerit [6] afflatu, vicinos callida flores
Ingeminat, meritumq; loci velut inscia quærit.
Nec credit, quòd bruma rosas innoxia seruet,
Quòd gelidi rubeant alieno gramine menses,
Verna nec iratum timeant virgulta Booten.
Dum loca miratur studio dum flagrat eundi,
Persuadet teneris heu lubrica moribus ætas.
Quos ego nequidquam planctus, quas irrita fudi
Ore preces? iuit illa tamen confisa sororum
Præsidio famulæ longo post ordine Nymphæ.
Itur in æterno vestitos gramine campos.
Et prima sub luce legunt, cùm rore sereno
[7] Alget ager, sparsosq; bibunt violaria succos.
Sed postquam medio sol altior adstitit [8] orbe:
Ecce polum nox alta rapit, tremefactaq; nutat
Insula cornipedum strepitu, [9] cursuq; rotarum,
Nosse nec aurigam licuit seu mortifer ille,
Seu mors ipsa fuit. [10] liuor permansit in herbis,
Deficiunt riui, squalent rubigine prata,
Et nihil afflatum viuit pallere ligustra,
Exspirare rosas, decrescere lilia vidi.
Vt rauco reduces tractu detorsit habenas:
Nox sua prosequitur currum: lux redditur orbi:
Persephone [11] nulla est. voto rediere peracto.
Nec mansere Deæ. medijs inuenimus [12] aruis
Exanimem Cyanen, ceruix redimita iacebat,
Et caligantes marcebant fronte coronæ.
Aggredimur [13] subitò: casusque [14] scitamur heriles,
(Nam propior cladi steterat) quis vultus equorum?
Quis regat? illa nihil: tacitæ sed [15] lapsa veneno
Soluitur in laticem. [16] irrepsit crinibus humor,
Liquitur, in roremq; pedes, & brachia manant,
Nostraq; mox lambit vestigia perspicuus fons.

1 latebras P C G.L. 2 duxit G. 3 vetito B. 4 emandauerit C G. procul à patriis mandauerit P. 5 ornata G. 6 afflatu P.G.L 7 Albet Parrh. 8 axe L G. astitit axe P altius institit axi. C. 9 pulsuque P.G.L cursu, strepituque C. 10 Ita Parrh. qui etiam luror legit liuor permanat in herbas P C.G L. 11 nusquam P C G L. 12 agris G. vndis C. 13 tacite P. G.L. propius C 14 scrutamur B. 15 laxa P. G.G.L. 16 subrepit. Altius.

Discedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ: Siculi latus obsedere Pelori,
Accensæq; malo iam non impune canoras
In pestem vertere lyras. vox blanda carinas
Alligat: audito frenantur carmine remi.
Sola domi luctum senium tractura relinquor.
Hæret adhuc suspensa Ceres, & singula demens,
Ceu nondum transacta timet: mox lumina torquens
[1] Vultu ad Cælicolas furiato pectore fertur.
Arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
Cuius Achæmenio Regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques. fremit illa marito
Mobilior zephyro, totamque virentibus iram
[2] Dispersit maculis, nimiumq; [3] haustura profundo
Ore virum vitrea tardatur imagine formæ.
Haud aliter toto genitrix bacchatur Olympo.
Reddite vociferans! non me vagus edidit amnis:
Non Dryadum de plebe sumus: turrita Cybelle
Me quoque Saturno genuit quo iura Deorum,
Quo leges cecidere polo? quid viuere rectè
Proderit? en audes nos Cytherea pudoris
Ostentare suos post Lemnia vincula vultus.
Hos animos bonus ille sopor, castumq; cubile
Præbuit: amplexus hoc promeruere pudici.
[4] Nec mirum, si turpe nihil post talia [5] ducit.
Quid vos expertes thalami? tantúmne relictus
Virginitatis honos? tantum mutata voluntas?
Iam Veneri, & sociis iuncta raptoribus itis?
O templis Scythiæ, atque hominem sitientibus aris
Vtraque digna coli. tanti quæ caussa furoris?
Quam mea vel dicto tenui Proserpina læsit?
Scilicet [6] hac caræ pepulit te Delia siluis,
Aut tibi commissas rapuit Tritonia pugnas.
An grauis alloquio? vestros an forte petebat
Importuna choros? atqui Trinacria longè,
Esset ne vobis oneri, deserta colebat.
Quid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi
Nulla potest placare [7] dies. his increpat omnes
Vocibus: ast illæ (prohibet [8] reuerentia patris)
Aut reticent, aut nosse negant, responsaq; matri
Dant lacrimas. quid agat? rursus se victa remittit,
Inque humiles [9] demissa preces. ignoscite, si quid
Intumuit pietas: si quid flagrantius actum est
Quam [10] decuit miseram, supplex, [11] miserandáque vestris
Aduoluor genibus. liceat cognoscere sortem:
Hoc tantùm liceat, certos habuisse [12] furores.

1 Multum in B. 2. Dispergit 3. hausura V. C. L. exhausta G. 4 Non P. 5 cudit B. 6 aut P G. 7 quies G L. 8 sententia G. 9 dilapsa G. L. 10 miseram decuit, G. 11 deiectaque B. 12 dolores P.C.L.

Scire peto qua forma mali: quamcumque 1 dedistis
Fortunam, sit 2 rapta feram, fatumque puella,
Non scelus, ad 3 supplex precor indignata parenti.
Nunc repetam quae iussa manu gestare habebo
Qualiscumque es, a ferro praedam dimisse veteri.
Quod si vos aliquis praesumit 4 munere raptor:
Tu certe Latona refer: confessa Diana
Forte tibi, nosti quid sit Lucina, et timorque
Progenies, & quantus amor, partusque tulisti
Tu geminos: haec una mihi, sic crine fruaris
Semper Apollineo: sic me felicior auum
Mater agat, largis tunc imbribus ora madescunt.
Quid tantum, est dignum fleri, dignumque tacere?
Heu mihi, discedunt omnes. quid vana moraris
Vlterius? non bella palam caelestia sentis?
Quin potius natam pelago, terrisque requiris?
Accingar lustrare 6 diem: per devia rerum
Indefessa ferar: nulla cessabitur hora.
Non requies, non somnus erit, dum pignus ademptum
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberae
Tethyos, & rubro iaceat 7 velata profundo.
Non Rheni glacies, non me Rhipaea tenebunt
Frigora, 8 non dubiis syrtis cunctabitur aestu.
Stat fines penetrare Noti, Boreaeque niuales
Vestigare domum, primo calcabitur Atlas
Occasu, facilique vertice lucebit Hydaspes.
Impius errantem videat per rura per urbes
Iupiter, exstincta fatetur pellice Iuno,
Insultate mihi: caelo regnate superbi.
Ducite praeclarum Cereris de stirpe triumphum.
9 Sic fatur, notaeque iugis illabitur Aetnae,
Nocturnaeque tedas 10 inflammatura labori.
Lucus erat prope flumen Acim, quod candida praefert
Saepe mari, pulcroque secat Galatea natatu,
Densus, & innexis Aetnaea cacumina ramis,
11 Qua libet usque tegens, illic posuisse cruentam
Aegida, captiuamque pater post praelia praedam
Aduexisse datur. Phlegraea silua superbit
Exuuiis, totumque nemus victoria vestit.
Hic patulos rictus, 12 hic prodigiosa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixae facies truncis, immaniaque ossa
Serpentum passim tumulis exsanguibus albent,
Et rigidae multo suspirant fulmine pelles,
Nullaque non magni iactat se nominis arbor.
Haec centum gemini strictos Aegaeonis enses
Curuata vix 13 fronte leuat, haec lucentibus illa
Exsultat 14 Coei spoliis, haec arma Mimantis
Sustinet, hos onerat ramos exutus Ophion.
Altior 15 & cunctis abies, umbrosaque late
Ipsius Enceladi fumantia gestat opima
Summi terrigenum Regis, caderetque grauata
Pondere, ni 1 lateri succiret proxima quercus.
Inde timor, numenque loco, nemorisque senecta
Parcitur, et 2 nec fas nocuisse trophaeis.
Pascere nullus oues, nec robora laedere Cyclops
Audet, & ipse fugit sacra Polyphemus ab umbra.
Non tamen haec tardata Ceres: accendit utroque
Religione loci, vibratque 2 incerta securim.
Ipsum etiam 3 petitura Iouem: succidere pinus,
4 Et magis enodes 5 properat prosternere cedros,
Exploratque 6 abiens truncos, rectique tenorem
Stipitis, & certos 7 praetentat brachia 8 nixu.
Sic qui vecturus longinquas per aequora merces
Molitur tellure ratem, vitamque procellis
Obiectare parat: fagos metitur, & alnos.
Et varium rudibus silvis accommodat usum.
Quae longa est, tumidis praebebit cornua velis,
Quae fortis, 9 clauo potior, quae lenta: fauebit
Remigio stagni patiens, aptanda carinae.
Tollebant geminae capita inuiolata cupressus
Caespite vicino quales non rupibus Ida
Miratur Simois: quales non diuite ripa
Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
Germanas adeo credas: sic 10 frondibus aequis
11 Astabant, & socio despectant vertice lucum.
Has placuere, iacet peruix inuadit utramque
Cincta sinus, ex ceria manus, armata bipenni.
Alternasque ferit, totisque obnixa tremenies
Viribus impellit, pariter traxere ruinam,
Et pariter posuere 12 comam, campoque recumbunt,
Faunorum Dryadumque dolor. complectitur ambas,
Sicut erant, altoque leuat, retroque solutis
Crinibus adscendit fastigia montis anheli,
Exsuperatque aestus, & nudis per ista saxa,
Atque indignantes vestigia calcat arenas.
Qualis pestiferas animare ad crimina taxos
Torua Megaera ruit: Cadmi seu moenia poscat:
Siue Thyesteis properet fauere Mycenis.
Dant tenebrae Manesque locum, planctuque resultant
Tartara ferratis: donec Phlegethontis 14 in unda
Constitit, & plenos accepit lampade fluctus:
Postquam est peruentum scopulis 15 flagrantis in ora:
Protinus adsuras 16 auersa fronte cupressus
Faucibus inserit mediis, lateque cauernas
Texit, & undantem flammarum obstruxit hiatum,
Compresso mons igne tonat, claususque laborat
Mulciber, obducti nequeunt 17 exire vapores.

1 tulistis. P.L. 2 nota G.L. 3 foedere G 4 quis hostior P.G.L. 5 est. non habent P.L. 6 fretum: G 7 vallata P.L. 8 nec P.L. 9 Haec P.G.L. 10 informatura B. 11 Qua liger Aldus. 12 & P.G.L. 13 fronde P.G.L. 14 Zancli Parrh. Caci, P.C.L. corrupte. 15 at G.L.

1 Lassam. B. 2 infesta P.G.L. 3 feritura. P. G.L. 4 aut P G.L. 5 dubitat G. 6 habiles P. G. 8 perlustrat C. pertentat G. 8 visa P.C.L. 9 malo P.C.G.L. 10 frontibus Parrh. 11 Exstant C.G. 12 comam, C. 13 Excediteque G. 14 ad vndam C. 15 feruentis G. 16 aduersa fronde L. 17 haerere C.

Coni-

Coniferi micuere apices, creuitq; fauillis
Ætna nouis, strident admisso sulfure rami.
[1] Tum ne deficerent tantis [2] erroribus ignes,
Semper inocciduos insopitosq; manere
Iussit, & arcano perfudit robora succo:
Quo Phaethon irrorat equos, quo Luna iuuẽcos.
Iamq; soporiferas nocturna silentia terris
Explicuere vices. laniato pectore longas
Inchoat illa vias, & sic ingressa profatur.
Non tales gestare tibi Proserpina tedas
Sperabam sed vota mihi communia matrum,
Et thalami, fastaq; faces, caloq; canendus
Ante oculos Hymenæus erat. sic Numina fatis
Voluimur, & Lachesis nullo discrimine [3] sæuit.
Quàm nuper sublimis eram, quantisq; procorum
Cingebar studiis! quæ non mihi pignus ob vnum
Cedebat numerosa parens tu prima voluptas,
Tu postrema mihi, per te fecunda videbar.
O decus, ô requies, ô grata superbia matris:
Qua gessi florente Deam. qua sospite numquam
Inferior Iunone fui: nunc squalida, vilis.
Hoc placitum patri, cur autem adscribimus illum
His lacrimis? ego te fateor, crudelis ademi,
Quæ te deserat solam: quæ instantibus vltro
Hostibus exposui. raucis secura fruebar
Nimirum thyasis, & læta sonantibus armis
Iungebam Phrygios, cùm tu raperere, leones.

1 Tunc P. C. G. L. 2 feruoribus æstus, C.
3 sæuit? C.

Accipe quas merui, pœnas, en ora fatiscunt
Vulneribus, grandesq; rubent in pectore sulci:
Immemor en vterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli, quo te sub cardine quæram?
Quis monstrator erit? quæ me vestigia ducent?
Quis currus? ferus ille quis est? terræne, marisne
Incola? quæ volucrum deprendam signa [1] rotarum?
Ibo ibo quocumque pedes, quocumque iubebit
Casus, sic Venerem quærat deserta Dione.
Efficietne labor? rursus te, nata, licebit
Amplecti? manet ille decor? manet ille genarum
Fulgor? an infelix talem fortasse videbo,
Qualis nocte venis? qualem per somnia vidi?
Sic ait, & prima gressus molitur ab Aetna,
Exitiiq; reos flores, ipsumq; rapina
Detestata locum, sequitur dispersa viarum
Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
Inclinatq; faces. omnis madet orbita fletu,
Omnibus admugit, quocumq; it, in æquore fuluis
Annatat vmbra fretis, [2] extremáque lucis imago
Italiam, Libyamq; ferit, clarescit Etruscum
Litus, & accenso resplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæa petit, canibusq; reductis
Pars stupefacta silet: pars non dum exterrita latrat.

1 viarum? C. G. L. 2 externáque Scaliger ibidem.

DE RAPT. PROSERP. FINIS.

CL. CLAVDIANI LIBRI I. IN RVFINVM

PRÆFATIO.

PHœbeo domitus Pythonem decidit arcu,
Membraq; Cyrrhæo fudit anhela [1] iugo.
Qui spiris tegeret montes, nauriret hiatu
Flumina, anguineis tangeret astra iubis.
Iam liber Parnassus erat, nexuq; soluto
Cœperat erecta surgere fronde nemus.
Concussæq; diu spatiosis tractibus orni
Securas ventis explicuere comas.
Et qui vipereo spumauit sæpe veneno
Cephissus, [1] liquidis purior ibat aquis.
Omnis io Pæan regio sonat, omnia Phœbum
Rura canunt. I ripodas plenior aura rotat.
Auditoq; procul Musarum carmine [2] dulci,
Ad Themidis coeunt antra seuera Deæ.
Nunc alio domini telis Pythone peremto
Conuenit ad nostram sacra caterua lyram.
Qui stabilem seruant angustis fratribus orbem,
Iustitia pacem, viribus arma regunt.

1 rogo B. 2 nitidis P. L. 2 docti, B.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM, LIBER I.

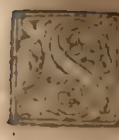

SÆPE mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cùm dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosq; maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctisq; vices: tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui variam Phœben alieno iusserit igne

Compleri, Solemq; suo porrexerit vndis
Litora, tellurem rotato librauerit axe.
Sed cùm res hominum tanta caligine volui
Aspicerem, lætosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios: rursus labefacta cadebat
Relligio, causæq; viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo [1] qui currere semina motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi: quæ Numina [2] sensu
[3] Ambiguo vel nulla putat, vel nescia [4] nostri.
Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitq; Deos. iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant. vos pandite vati
Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam stimulis [5] incanduit atrox
Alecto, placidas latè cùm cerneret vrbes.
Protinus infernas ad limina [6] tetra sorores
Concilium deforme vocat: glomerantur in vnum
Innumeræ pestes Erebi: quascumque sinistro
Nox genuit fœtu. nutrix Discordia belli,
Imperiosa fames, letho vicina Senectus,
Impatiensq; sui Morbus, Liuorq; secundis
Anxius, & scisso mœrens velamine Luctus,
Et Timor, & cæco præceps Audacia vultu,
Et luxus populator opum, [7] cui semper adhærens
Infelix humili gressu comitatur egestas.
Fœdaq; Auaritiæ complexæ pectora matris
Insomnes longo veniunt examine Curæ.
Complentur vario ferrata limina cœtu,
[8] Toruaq; collectis stipatur Curia monstris.
Alecto stetit in medijs, vulgusq; tacere
Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
Perq; humeros errare dedit. [9] tum corde sub imo
Inclusam rabidis patefecit vocibus iram.
Siccine tranquillo produci sæcula cursu?
Sic fortunatas patiemur viuere gentes?
[10] Quæ noua [11] corrupit nostros clementia mores?
Quò rabies innata perit? quid inania prosunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?
Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iupiter arcet,
[12] Theodosius terris. en aurea nascitur ætas.
En proles antiqua redit. concordia, virtus,
Cumq; fide pietas alta ceruice vagantur,
Insignemq; canunt nostra de plebe triumphum.
Pro dolor! ipsa mihi liquidas delapsa per auras
Iustitia insultat, vitijsq; a stirpe recisis
Eluit oppressas tenebroso [13] e carcere leges.
At nos inhonoræ longo torpebimus æuo,
Omnibus eiectæ [14] regnis? agnoscite tandem
Quid Furias deceat. consuetas sumite vires,
Conuentuq; nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygijs inuadere nubibus astra,
Iam flatu violare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
Et rerum [1] laxare fidem. sic fata, cruentum
Mugijt, & totos serpentum erexit hiatus,
Noxiaq; effudit concusso crine venena.
Anceps motus erat vulgi; pars maxima bellum
Indicit Superis, pars Ditis iura [3] veretur,
Dissensuq; alitur rumor. ceu murmurat alti
Impacata quies pelagi, cùm flamine fracto
Durat adhuc, sæuitq; tumor, dubiúmque per æstum
Lassa recedentis fluitant vestigia venti.
Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
Quam penes insani fremitus, animiq; profanus
Error, & vndantes spumis furialibus iræ.
Non nisi quæsitum cognata cæde cruorem,
Illicitumq; bibit, patrius quem fuderit ensis,
Quem dederint fratres. hæc terruit Herculis ora:
Hæc defensores terrarum polluit arcus:
Hæc Athamanteâ direxit spicula dextra:
Hæc Agamemnonios inter bacchata Penates
Alternis lusit iugulis. hac auspice tæda
Oedipoden matri, natæ iunxere Thyesten.
Quæ tunc horrisonis effatur talia dictis.
Signa quidem ô sociæ Diuos attollere contra
Nec fas est, nec posse reor. sed lædere mundum
Si libet, & populis commune intendere lethum,
Est mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius feta, [4] violentius [5] Austris,
Acrius Harpyijs, [6] fluuijs incertius vndis,
Rufinus, quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio. [7] reptauit paruus in isto
Sæpe [8] sinu, teneroq; per ardua colla volutus
[9] Vbera quæsiuit fletu, linguisq; trisulcis
Mollia lambentes finxerunt [10] membra cerastæ.
[11] Me tradente dolos, gestus, artemq; nocendi
Edidicit simulare fidem, sensusq; minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
Plenus [12] sæuitia, lucriq; cupidine feruens.
Non Tartessiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum,
Ardebit maiore siti. [13] quam fallere mentes
Doctus, & vnanimes odijs turbare sodales.
Talem progenies [14] hominum si prisca tulisset:
Pirithoum fugeret Theseus, offensus Orestem
Desereret Pylades, odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor vinci, rabidamq; magistram
Præuenit ingenio. nec plura morabor.
Solus habet scelerum quicquid possedimus omnes.
Hunc ego, si vestræ res est accommoda turbæ,
Regalem ad summi perducam principis aulam.
Sit licet ille Numa grauior, sit denique Minos:
Cedet, & insidias nostri flectetur alumni.
Orantem sequitur clamor, cunctæq; profanas
Porrexere manus, inuentaq; tristia laudant.

1 quæ P.C.L. 2 censet B. 3 Ambiguus B. 4 [illegible] 5 præcordia P. 6 fera B. 7 quem P.C.L. 8 Toruaque B. 9 tunc P.C.L. 10 Quæ P.L. 11 corrumpit P.L. 12 Synizesis. 13 e, non habent P.C.L. 14 terris P.C.

1 vexare C. 2 [illegible] C. 3 [illegible] P.L. 4 Velocius B. 5 Euris, 6 [illegible] B. 7 paruus reptauit P.C.L. 8 [illegible] P.C.L. 9 Oscula C. 10 ora B. 11 [illegible] P.C.L. 12 sæuitia. 13 nam P.L. 14 hominem C.

Illa vbi cærulea vestes connexuit angue,
Nodauitq; adamante comas: Phlegethonta sonorum
Posset, & ambusto flagrantis ab aggere ripæ
Ingentem piceo sustendit gurgite pinum,
Pigraq; veloces per tartara concutit alas.
Est locus extremum pandit quà Gallia litus
Oceani prætentus aquis, à quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum monuisse Silentium.
Illic Vmbrarum tenuis stridore volantum
Flebilis audiτur querelis, simul ora coloni
Pallida, defunctaq; vident migrare figuras.
Hinc Dea prosiluit, Phœbiq; egressa serenos
Infecit radios, vlulatuq; æthera rupit
Terrifico, tensit ferale Britannia murmur.
Et Senonum quatit arua fragor, revolutaque Tethys
Subsilijt, & Rhenus proiecta torpuit ; vnda.
Tunc in canitiem mutatis sponte colubris
Longæuum mentita senem, rugis, q; senectæ
Persulcata genas, & ficto languida passu
Innadit muros 4 Elysæ nouissima dudum
Tecta petens oculisq; diu luctantibus hasit,
Pectorem mirata virum: tunc talia fatur.
Otia te Rutilæ tenuant, frustraq; iuuenta
Consumis florem patrijs inglorius aruis?
Heu nescia quid fata tibi, quid sidera ; donent,
Quid fortuna paret: tecta dominabere mundo,
Si parere velis, artus ne sperne seniles:
Namque mihi magica vires, auiq; futuri
Præcipuus ardor inest, noui quo Thessala cantus
Eripiat Lunare tubar, quid signa sagacis
Ægypti valeant, qua gens Chaldæa vocatis
6 Imperat arte Deis, nec me latuere fluentes
Arboribus succi, funestarumq; potestas
Herbarum, quidquid lethali ; germine pollens
Caucasus, & Scythicæ vernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox, & callida Circe.
Sæpius horrendos Manes, sacrisq; 8 litaui
Nocturnus Hecaten, & condita funera trahi
Carminibus victura meis, multosq; canendo,
Quamuis Parcarum restarent fila peremi.
Ire vagas quercus, & 9 flamina stare coegi,
Versaq; non prono 10 curuauit flamina ; lapsu,
In fontes reditura suos, neu verba locutum
Me fortasse putes, mutatos cerne Penates.
Dixerat: & niuea, mirum, cœpere columna
Ditari, subitoq; trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumq; elatus auaro
Pascitur intuitu, sic Rex ad prima tumebat
Maonius, pulcro cùm verteret omnia tactu.
Sed postquam vigiliæ dapes, sitisq; reuinctos
Inglaciem vidit lapices: tunc munus acerbum
Sensit, & inuiso votum damnauit in auro.

Ergo animi vitijs, sequimur quocunq; vocabus,
Seu tu vir, seu Numen, ait: patriaq; relicta
Eoas Furiæ tussis tendebat ad arces.
Insulæ, q; olim Symplegadas, & freta remis
Inclyta Thessalicis: celsa quam Bosporus arce
Splendet, & Othrysijs Asiam discriminat oris.
Vt longum permansus iter, ductusq; maligno
Stamine fatorum, clarum subrepsit in aulam.
Illicet ambitio nascia dijcedere rectum:
Venum cuncta dari profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à principe vendit honores.
Ingeminat crimen, commotis pectoris ignem
Nutrit, & exiguum stimulando vulnus acerbat.
Ac veluti innumeros amnes accedere Nereis
Nescit, & vndantem quamuis hinc hauriat Isirum,
Hinc bibat æstuum septeno gurgite Nilum,
Par semper, similisq; 2 manet: sic fluctibus auri
Explere calor ille nequit, cuicunq; monile
Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent,
Rufino populandus erat, dum nouus parabat
Exitium secundus ager: metuenda colono
Fertilitas: Laribus pellit, detrudit auitis
Fmibus, aut aufert vitus, aut occupat hæres.
Congesta cumulantur opes, orbisq; 3 ruinas
Accipit vna domus, populis seruire coactis,
Plenaq; priuato succumbunt oppida regno.
Quo vesane ruis? tenet ætas vtrumq; locebit
Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
4 Iungantur solium Cræsi, Cyriq; tyaræ:
Numquam dives eris, numquam satiabere quæstu.
Semper inops, quicunq; cupit, contentus honesto
Fabricius parua spernebat munera ; Regum,
Sudabatq; graui Consul Serranus aratro,
Et casa pugnaces Curios angusta 6 tegebat.
Hæc mihi paupertas augustior: hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemtas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturata saturantur murice vestes.
Hæc radiant flores, & prati vina voluptas
Ingenio variata suo. fulgentibus illic
Surgunt strata toris: hæc mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem.
Turba salutantum latas 7 tibi perstrepit ædes:
Hæc autem cantus, lubentis murmura riui,
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu:
Classica non fremerent: non stridula fraxinus iret:
Non ventus quateret puppes, non machina muros.
Crescebat scelerata situ, prædæq; recentis
Incessus flagrabat amor, nullu; q; petendi

1 angusto B. 2 vbi B.
3 vrna, C 4 Elisæ, Fulvius Vrsinus.
5 spondent, C. debent, B 6 imperet Ald.
7 gramine P, C, I 8 lætatis P, I. 9 flumina P, C, I 10 repressi B 11 curiu B

1 vrbe P, C, I 2 manet. C, I, P 3 rapinas B
4 Iungatur solum Cyri, Cræsique P, I
5 Regis, B 6 tenebat, C, I, 7 tibi P, C, I

Compleri, Solemq; suo porrexerit undis
Litora, tellurem medio librauerit axe.
Sed cum res hominum tanta caligine volui
Aspicerem, laetosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios, rursus labefacta cadebat
Relligio, causaeq; viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo [1] qui currere semina motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi: quae Numina [2] sensu
[3] *Ambiguo vel nulla putat, vel nescia [4] nostri.*
Abstulit hunc tandem Rufini poena tumultum,
Absoluitq; Deos. Iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant. Vos pandite vates
Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiae quondam stimulis [5] incanduit atrox
Alecto, placidas late cum cerneret vrbes.
Protinus infernas ad limina [6] tetra sorores
Concilium deforme vocat. glomerantur in vnum
Innumerae pestes Erebi: quascumque sinistro
Nox genuit fetu. nutrix Discordia belli,
Imperiosa fames, letho vicina Senectus,
Impatiensq; sui Morbus, Liuorq; secundis
Anxius, et scisso maerens velamine Luctus,
Et Timor, et caeco praeceps Audacia vultu,
Et luxus populator opum, [7] cui semper adhaerens
Infelix humili gressu comitatur Egestas.
Foedaq; Auaritiae complexa pectora matris
Insomnes longo veniunt examine Curae.
Complentur vario ferratae sedilia coetu,
[8] *Toruaq; collectis stipatur Curia monstris.*
Alecto stetit in mediis, vulgusq; tacere
Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
Perq; humeros errare dedit: [9] tum corde sub imo
Inclusam rabidis patefecit vocibus iram.
Siccine tranquillo produci saecula cursu?
Sic fortunatas patiemur viuere gentes?
[10] *Quae noua [11] corrupit nostros clementia mores?*
Quo rabies innata perit? quid inertia prosunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?
Heu nimis ignauae, quas caelo Iupiter arcet,
[12] *Theodosius terris. en aurea nascitur aetas.*
En proles antiqua redit. concordia, virtus,
Cumq; fide pietas alta ceruice vagantur,
Insignemq; canunt nostra de plebe triumphum,
Pro dolor, ecce mihi liquidas delapsa per auras
Iustitia insultat, vitiisq; a stirpe recisis
Elicit oppressas tenebroso [13] e carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus aeuo,
Omnibus eiectae [14] regnis? agnoscite tandem
Quid Furias deceat, consuetas sumite vires,
Conuentuq; nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygiis inuadere nubibus astra,
Iam flatu violare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
Et rerum [1] laxare fidem. sic fata cruentum
Mugit, & totos serpentum erexit hiatus,
Noxiaq; effudit concusso crine venena.
Anceps motus erat vulgi: pars maxima bellum
Indicit Superis, pars Ditis iura [2] veretur.
Dissensuq; alitur rumor. ceu murmurat alti
Impacata quies pelagi, cum [3] flamine fracto
Durat adhuc, saeuitq; tumor, dubiumque per aestum
Lassa recedentis fluitant vestigia venti.
Improba mox surgit tristi de sede Megaera,
Quam penes insani fremitus, animiq; profanus
Error, & vndantes spumis furialibus irae.
Non nisi quaesitum cognata caede cruorem,
Illicitumq; bibit, patrius quem fuderit ensis,
Quem dederint fratres. haec terruit Herculis ora:
Haec defensores terrarum polluit arcus:
Haec Athamanteae direxit spicula dextrae:
Haec Agamemnonios inter bacchata Penates
Alternis lusit iugulis. hac auspice tedae
Oedipoden matri, natae iunxere Thyestem.
Quae tunc horrisonis effatur talia dictis.
Signa quidem o sociae Diuos attollere contra
Nec fas est, nec posse reor: sed laedere mundum
Si libet, & populis commune intendere lethum,
Est mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius feta, [4] violentius [5] Austris,
Acrius Harpyiis, [6] flauis incertius vndis
Rufinus. quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio. [7] reptauit paruus in isto
Saepe [8] sinu, teneroq; per ardua colla volutus
[9] *Vbera quaesiuit fletu, linguisq; trisulcis*
Mollia lambentes finxerunt [10] membra cerastae.
[11] *Me tradente dolos, gessit, artemq; nocendi*
Edidicit: simulare fidem, sensusq; minaces
Protegere, & blando fraudem praetexere risu,
Plenus [12] saeuitiae, lucriq; cupidine feruens.
Non Tartessiacis illum satiarit arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum,
Ardebit maiore siti. [13] quam fallere mentes
Doctus, & vnanimes odiis turbare sodales.
Talem progenies [14] hominum si prisca tulisset:
Pirithoum fugeret Theseus, offensus Orestem
Desereret Pylades: odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor vinci, rapidumq; magistram
Praeuenit ingenio nec plura morabor.
Solus habet scelera quaecumq; possedimus omnes.
Hunc ego, si [illegible]
Regalem ad summi [illegible] principis aulam.
Sit licet ille Numa grauior, sit denique Minos:
Cedet, & insidias nostri flectetur alumni.
Orantem sequitur [illegible] profanas
Porrexere manus [illegible] laudant.

1 quae P.C.L. 2 censet B. 3 Ambiguus B. 4 veri. C. 5 praecandunt P. 6 saeua B 7 quem P.C.L. 8 Toruique B. 9 tunc P.C.L. 10 Quo P.L. 11 corrumpit P.L. 12 Synaeresis. 13 e, non habent P.C.L. 14 terris P

1 vexare C. 2 [illegible] 3 [illegible] P.L. 4 [illegible] B. 5 F[illegible] 6 tellus B 7 paruus reptauit P.C.L. 8 [illegible] C. 9 Oscula C 10 ora B. 11 Meque [illegible] dolo [illegible] P.C.L. 12 saeuitia, C. 13 nam P.L. 14 hominum C.

Illa

Illa vbi cæruleo vestes connexuit angue,
Nodauitq; adamante comas: Phlegethontia sonorum
Posset, & ambusto fragrantis ab aggere ripa
Ingentem piceo succendit gurgite pinum,
Pigraq; veloces per tartara concutit alas.
Est locus extremum pandit quà Gallia litus
Oceani prætentus aquis, à quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum monuisse Silenum.
Illic Vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis audiuit questus: simulacra coloni
Pallida, defunctusq; vident migrare figuras.
Hinc Dea prosiluit, Phœbiq; egressa serenos
Infecit radios, vlulatuq; æthera rupit
Territo, sensit ferale Britannia murmur,
Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaque Tethys
Subsistit, & Rhenus proiecta torpuit à vnda.
Tunc in cantitem mutatu sponte colubris
Longanum mentita senem, rugisq; senectas
Persulcata genas, & ficto languida passu
Inuadit muros, & Elysa notissima dudum
Tecta petens oculisq; diu lustratibus hæsit,
Peiorem mirata virum: tunc talia fatur.
Otia te Rusticæ tuuant, fruitraq; iuuenta
Consumis florem patrijs ingloriius aruis?
Hos nescis quid fata tibi, quid sidera, donent,
Quid fortuna parat: toti dominabere mundo,
Si parere velis, artus ne sperne seniles:
Namque mihi magica vires, auiq; futuri
Præscius ardet inest, noui quo Thessala cantus
Eripiat Lunare tubar, quid signa sagacis
Ægypti valeant, qua gens Chaldæa vocatus
Imperat arte Deis, nec me latuere fluentes
Arboribus succi, funestarumq; potestas
Herbarum, quidquid latialis germine pollens
Caucasus, & Scythicæ vernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox & cædula Circe.
Sapius horrendos Manes, sacrisq; Stygiani
Nocturnis Hecaten, & condita funera traui
Carminibus victura meis, multosq; canendo,
Quamuis Parcarum vetarent fila, peremi.
Ire vagas quercus, & flamina stare coegi,
Versaq; non prono curuauit flamina lapsu,
In fontes redditura suos, non vana locutum
Me fortasse putes, mutatos carne Penates.
Dixerat: & niuea, mirum, cœpere columna
Ditari, subitoq; trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumq; elatus auaro
Pascitur intuitu, sic Rex ad prima tumebat
Maonius, pulcro cùm verteret omnia tactu,
Sed postquam riguisse dapes, soluamq; renincios
In glaciem vidit latices: tunc munus acerbum
Sensit, & inuiso votum damnauit in auro.

Ergo animi victus, sequimur quocunq; vocabis,
Seu tu vir, seu Numen, ait: patriaq; relicta
Eoas Furia iussu tendebat ad arces.
Insulasq; olim Symplegadas, & freta remis
Inclyta Thessalicis: celsa quas Bosporus arce
Splendor, & Othrysiis Asiam discriminat oris.
Vt longum permansus iter, ductuq; maligno
Stamine fatorum, clarum subrepsit in aulam.
Licet ambitio nasci, discedere rectum:
Venum cunita dari: profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à principe vendit honores.
Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
Nutrit, & exiguum stimulando vulnus acerbat.
Ac veluti innumeros amnes accedere Nereïs
Nescit, & undantem quamuis hinc hauriat Istrum,
Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum,
Par semper, similisq; meat: sic fluctibus auri
Explori calor ille nequit, cuicunq; monile
Contextum gemmis, aut prædæ cultæ fuissent,
Rufino populandus erat, dominoq; parabat
Exitium fœcundus ager: metuenda colonis
Fertilitas: Laribus pellit, detruditq; auitis
Finibus, aut ansert vitam, aut occupat hæres.
Congesta cumulantur opes, orbisq; ruinas
Accipit vna domus, populi seruire coacti,
Plenaq; priuato succumbunt oppida regno.
Quo vesane ruis? teneas vtrumq; licebit
Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
Et Iungantur solium Cræsi, Cyrijq; tyara:
Numquam dives eris, numquam satiabere quæstu.
Semper inops, quicunq; cupit, contentus honesto
Fabricius parco spernebat munera Regum,
Sudabatq; grani Consul Serranus aratro,
Et casa pugnaces Curios angusta tegebat.
Hæc mihi paupertas augustior: hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturata saturantur murice vestes.
Hæc radiant flores, & prati vnica voluptas
Ingenio variata suo fulgentibus illic
Surgunt strata toris: hæc mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abrupturus soporem.
Turba salutantum lassas ibi perstrepit ædes:
Hæc autium cantus, lubentis murmura riui,
Vincitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forem, si iuncti simplice cultu:
Classica non fremerent: non scindula fraxinus iret:
Non ventus quateret puppes, non machina muros.
Crescebat scelerata sitis, prædæq; recentis
Incestus flagrabat amor, nullis q; pependi

1 angusto B. 2 vbi B.
3 vrna, C 4 Elisæ, Fulvius Vrsinus.
5 spondent, C. debent, B 6 imperet Ald.
7 gramine P, C, I 8 litatis P, I 9 flumina P, C, I 10 repressi B 11 cursu B

1 vrbe P, C I 2 manet, C, I, P 3 rapinas B
4 Iungantur solium Cyri, Cæsique P, I
5 Regis, B 6 tenebris C, I. 7 tibi P, C, I

Cogendi ve pudor. crebris perjuria miſcet
Blanditijs: ſociat perituro fœdere dextras.
Si ſemel & tantis poſcentes quiſq; negaſſet,
Effera præcumido quatiebat corda furore.
Qua ſic Gætulis iaculo percuſſa leæna,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus,
Aut ſerpens calcata furit? iurata Deorum
Maieſtas teritur: 1 numquam reuerentia menſæ.
Non coniunx. non ipſe ſimul, non pignora caſa
Sufficiunt odijs: non exſtinxiſſe propinquos,
Non notos egiſſe ſat eſt. 2 extinguere ciues
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
Nec 3 celeri miſit lethoꝫ crudelibus antè
Supplicijs fruitur. cruciatus, vincla, tenebras
Dilato mucrone parat, prò ſæuior enſe.
4 Parcendi rabies, conceſſaq; vita dolori.
Mors adeone 5 parum eſt? cauſſis fallacibus in-
ſtat.
Argiuꝫ attenitos ſe iudice. cetera ſegnis,
Ad facinus velox. penitus regione remotas
Impiger ire vias. non illum Sirius ardens,
Bruma ve 6 Rhipæo 7 ſtridens Aquilone retar-
dat.
Effera torquebant auida præcordia cura,
Effugeret ne quis gladios, & ne perderet vllum
Auguſto miſerante nefas. non flectitur annus:
Non ætate labat. iuuenum roranția colla
Ante patrum vultus ſtricta cecidere ſecuri.
Ibat grandæuus nato moriente ſuperſtes
Poſt trabeas exſul. quis prodere tanta relatu
Funera, quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale immanes vmquam geſſiſſe feruntur
Vel Scinu Iſthmiaca pinu, vel rupe profunda
Sciron, vel Phalaris tauro, vel carcere Sullæ?
O mites Diomedis equi. Buſiridis ara
Clementes, iam Cirrha pius, tam Sparthaco lenis
Rufino collatus erit. detexerat omnes,
Occultu odys terror, tacitiq; ſepultos
Suſpirare gemitus, indignariq; verentur.
At non magnanimi virtus Stiliconis eodem
Fracta metu: ſolus, mediog; in turbine rerum
Contra lethiferos victus, contraq; rapacem
Mouit tela feram, volucris non præpete curſu
Vectus equi, non Pegaſeu admiſſus habenis.
Hic cunctis optata quies, hic ſola periclis
Turris erat, clypeiſque trucem porrectus in hoſ-
tem:
Hic profugis ſedes. aduerſaq; regna furori,
Seruandis hic caſtra bonis: hucq; que minatus
Hærebat, retroq; fuga cadebat inerti.
Haud ſecus hiberno tumidus cum vertice torrens
Saxa rotat, 9 voluitq; nemus, 10 pontesq; reuel-
lit,
Frangitur obiectu ſcopuli, quærenſq; meatum
Spumat, & illiſa montem circumtonat vnda.

Qua dignum te laude feram, qui pane ruenti,
Lapſuroq; tuos humeros obiecteris orbi?
Te nobu trepida cœu ſidus dulce carina
Oſtendere Dei geminis qua lapſa procellis
Tunditur, & victo trahitur iam cæca magiſtro.
Inachius 1 quondam perhibetur in æquore Per-
ſeis
Neptuni domuiſſe pecus: ſed tutior alis
Te non penna 2 vehit rigida cum Gorgone Per-
ſeis.
Tu non vipereꝫ defenſus crine Medusa.
Illum vilis amor ſuſpenſa virginis egit:
Te Romana, ſalus. taceat ſuperata vetuſtas,
Herculeos conferre tuis iam deſinat actus.
Vna Cleonæum paſcebat ſilua leonem.
Arcadia ſaltum vaſtabat dentibus vnum.
Sauus aper, tuiq; ò compreſſa matre rebellis
Non vltra Libyæ fines Antæa nocebas,
Solaq; fulminio reſonabas Creta iuuenco,
Lernæamq; virens obſederat Hydra paludem,
Hoc monſtrum non vna palus, nõ vna tenebat
Inſula, ſed Latia quidquid dicione ſubactum
Vicit, & à primis Ganges horrebat Iberis.
Hoc neq; Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec ſi concurrat in vnum
Vis Hydræ, Scyllæque fames, & flamma Chi-
mæræ.
Certamen ſublime diu. ſed moribus impar
Virtutum, ſceleruq; fuit. iugulare minatur:
Tu prohibes. ditem ſpoliat: tu reddis egenti.
Eruit: inſtaurat. accendit prælia: vincis.
Ac velut infecto morbus crudeſcere cælo
Incipiens, primo pecudum depaſcitur armen,
Mox populos. vrbeſq; rapit, ventiſq; peruſtis,
Corruptos Stygiam peſtem 3 defundat in amnes.
Sic auidus prædo iam non per ſingula ſæuit:
Sed ſceptru inferre minas, omniq; pereunto
Militæ, Romanas 4 audet proſternere vires.
Iam gentes, iſtrumque mouet, Scythiamque 5 re-
ceptat
Auxilio, tradiq; ſuas hoſtilibus armis.
Relliquias, miſſis 6 deſcendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Maſſagetes, patriamque bibens Maotin Ala-
nus,
Membraq; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus.
Rufino 7 collecta manu: vetat ille domari,
Innectitq; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Getici ſtrauiſſet dextera turmas,
Vita Ducis ſocij lethum, parſq; vna maneret
Debilior, facilisq; capi. tunc 8 impius ille
9 Proditor imperij, coniuratuſq; Getarum,
Diſſulit inſtantes eluſo principe pugnas,
Hunnorum 10 latarus opem: quos affore bello
Norat, & inuiſis mox ſe coniungere caſtris.
Eſt genus extremos Scythiæ vergentis in artus

1 nuſquam C. 2 exſcindere B. 3 perimit celeri B. 4 Porrecti B. 5 parum C. 6 Typhæo, vulgati libri corrupte. 7 ſtringens I. 8 ætu P.C. 9 vertitque B 10 poſtéſque B.

1 rubro P.C.I. 2 tegit B.
3 diffundit P.C.I. 4 ardet P.I. 5 retentat. P. C. 6 defendit B. 7 collata I. 8 proditor P.C.I.
9 Impius P.C.I. 10 ablaturus B.

Trans.

Trans gelidum Tanaim: quo non 1 deformius vllum
Arctos alit. 2 tristes habitus, obscenaq; visu
Corpora: mens duro numquam cessura labori.
Præda cibus, vitanda Ceres, 3 fratresque necare
Ludus, & occisos pulcrum iurare parentes.
Nec plus nubigenas duplex natura 4 biformis
Cognatis aptauit equis: acerrima nullo
Ordine mobilitas, inspiratiq; recursus.
Quos tamen impauidus contra spumantis ad Hebri
8 Tendit aquas, sic ante tubas 5 ferrumq; precatus.
Mauors, nubifero seu tu procumbis in Aemo,
Seu te cana gelu Rhodope, seu remige 7 Medo
Sollicitatus Athos, seu caligantia nigris
Ilicibus Pangæa tenent, accingere mecum
Et Thracas defende tuos: si lætior adsit
Gloria, vestita spolius donabere quercu.
Audiit illa pater, scopulisq; niuulibus Aemi
Surgit, & hortatur celeres clamore ministros.
Fer galeam Bellona mihi, 8 nexuq; rotarum
Tende Pauor: frenet 9 rapidos Formido iugales.
Festinas vrgete manus: meus ecce paratur
Ad bellum Stilico, qui me de more tropæis
Ditat, & hostiles suspendit in arbore cristas.
Communes semper litui, communia nobis
Signa canunt, iunctoq; sequor tentoria 10 curru.
Sic fatus campo insiluit, lateq; fugatas
Hinc Stilico turbas, illinc Gradiuus 11 agebat
Et clypeis, & mole pares: stat cassis vtrique
Sidereis hirsuta iubis, loricaq; cursu
Æstuat, & largo satiatur vulnere cornus.
Acrior intereà voto, 12 multisq; Megara

1 famosius P.C.I. 2 turpes B. 3 fratrémque secare C frontémque secare P.I. 4 biformes P.C.I. 5 Tendis P.C.I 6 aciémque B. 7 nudo P.I 8 nexúsque P.G. 9 crepidos B. 10 cursu P.C. 11 agebant P.C. 12 multoque P.C.I.

Luxuriata 1 malis, mæstam deprendit in arce
Iustitiam, 2 diroq; prior sic ore lacessit.
En tibi prisca quies, 3 reuocataq; sæcula rursus,
Vt rebare, vigent, en nostra potentia cessit.
Nec locus est vsquam Furijs. huc lumina flecte:
Adspice Barbaricis iaceant quot mœnia flamis,
Quas mihi Rufinus 4 strages, quantumq; cuoris
Præbeat & quamis epulentur cædibus hydri.
Linque homines, sortémque meam: pete 5 sidera: notis
Autumni te redde plagis, quà vergit in Austrum
Signifer, æstiuo sedes vicina Leoni.
Iam pridem gelidæ cessant confinia Libræ,
Atque vtinam per magna sequi conuexa liceret.
Diua refert. non vlterius bacchabere demens.
Iam pœnas dabit 6 iste tuus: iam debitus vltor
Imminet, & terras qui nunc, ipsumq; fatigat
Æthera, nec vili moriens condetur arena.
Iamq; aderit læto promissus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre corusco:
Qui subiget Medos, 7 & cuspide proteret Indos.
Sub iuga venturi Reges, calcabitur asper
Phasis equo, pontemq; pati cogetur Araxes.
Túque simul grauibus ferri religata catenis
Expellere die, depellatasq; draconum
Tonsa comas imo Barathri claudere recessu.
Tunc tellus communis erit: tunc limite nullo
Discernetur ager: nec vomere sulcus adunco
Findetur: subitis messor gaudebit aristis.
Rorabunt querceta fauis: stagnantia passim
Vina fluent, oleisque lacus: nec murice tinctu
Velleribus quæretur honor sed sponte rubebunt
Attonito pastore greges, Pontumque per omnem
Ridebunt virides gemmis nascentibus algæ.

1 malo P.C.I. 2 atque prior diro P.C.I. 3 renouatáque P.C. 4 clades.C. 5 sidera noctis.B. 6 ille C. 7 qui C.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM,

LIBER II.

IAM post edomitas Alpes, defensáque regna
Hesperiæ, merita complexus sede parentem
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus:
Iámque tuis Stilico Romana potentia curis,
Et rerum commissus apex. tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminaeq; exercitus aulæ.
Rufinus (neque enim patiuntur sæua quietem
Crimina, pollutaéque negant arescere fauces)
Infandis iterum 1 terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu.

1 bellis accendere terras C.

Hæc etiam secum. qua nam ratione tuebor
Spem vitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odiis: hinc milite cingor.
Heu quid agam? non arma mihi, non principis vllus
Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
Vndique, & impositi radiant ceruicibus enses.
Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu,
Insontésq; meæ populos miscere ruinæ?
Euerso iuuat orbe mori. solatia letho
Exitium commune dabit: nec territus antè
Discedam: cum luce simul linquenda potestas.

Hæc fatus, ventis veluti si frena remittat
Aeolus, abrupto gentes sic obyce fudit,
Laxauitq; viam bellis. & ne qua maneret
Immunis regio, cladem 1 diuisit in 2 orbem,
Disponitq; nefas. alij per terga ferocis
Danubij solidata ruunt, expertaq; remos
Frangunt stagna rotis: alij per Caspia 3 claustra,
Armeniasq; niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. iam pascua fumant
Cappadocum, volucrumque parens Argæus equorum:
Iam rubet altus Halis, nec se defendit iniquo
Monte Cilix, Syriæ 4 tractus vastantur amœni,
Assuetumq; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem.
Hinc planctus Asiæ. Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq; datur, frondentis adusque
Dalmatiæ fines. omnis quà mobile Ponti
Aequor & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
Solibus humanos nescit mansuescere cultus.
Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato
Pelion. Emathias ignis populatur aristas.
Iam plaga Pannoniæ, miserandaq; mœnia Thracum,
Aruaq; Mysorum: iam nulli flebile damnum,
Sed cursus sollennis erat, campusq; furori
Expositus, sensumq; malis detraxerat vsus.
Heu quàm breuibus pereunt ingentia caussis.
Imperium tanto quæsitum sanguine, tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,
Quod tantis Romana manus contexuit annis,
Proditor vnus iners angusto tempore vertit.
Vrbs etiam, magnæ quæ dicitur æmula Romæ,
Et Chalcedonias contra despectat arenas,
Iam non finitimo Martis terrore mouetur,
Sed propius lucere faces, & rauca sonare
Cornua, vibratisq; peti fastigia telis
Adspicit. hi vigili muros statione tueri,
Hi iunctis properant portus munire carinis.
Obsessa tamen ille ferus lætatur in vrbe,
Exsultatq; malis, summoq; à culmine turris
Impia vicini cernit 5 certamina campi,
Vinctas ire nurus, hunc per vada cærula mergi,
Semineces hunc subitò percussum vulnere labi,
Dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis,
Nec canos prodesse seni, pueriq; cruore
Maternos vndare sinus. immensa voluptas,
Et risus plerumque subit: dolor afficit vnus,
Quod feriat non ipse manu. videt omnia latè
Præceptis incensa suis, & crimine tanto
Luxuriat, cæsumq; sibi non abnegat hostem.
Iactabatq; vltro, solis quod castra paterent,
Sermonumq; fores vicibus permissa potestas,
Egregij quoties exisset fœderis auctor

1 demisit C. 2 vrbes. B.
3 lustra. B.
4 montes B.
5 spectacula B.

Stipatus sociis, circumq; armata clientum
Agmina. priuatis ibant famulantia signis:
Ipse inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frenaq; & immanes pharetras, arcusq; sonoros
Assimulat, mortemq; palam testatur amictus.
Nec pudet Ausonios currus, & iura 1 regentem
Sumere deformes ritus, vestemq; Getarum,
Insignemq; habitum Latij mutare, togæq;.
Mærent captiua pellito iudice leges.
Quis populi tunc vultus erat? quæ murmura furtim?
Nam miseris nec flere quidem, aut lenire 2 dolores
Colloquiis impunè licet. quonam vsq; feremus
Exitiale iugum? dura quis terminus vnquam
Sortis erit? quis nos funesto turbine rerum,
Aut tantis soluet lacrymis? quos Barbarus illinc,
Hinc Rufinus agit: quibus arua, fretumq; negatur?
Magna quidem per rura lues: sed maior oberrat
Intra tecta timor. tandem succurre ruenti
Heu patria Stilico: dilecta heic pignora certè,
Heic domus: heic thalamus, proprium Genialibus omen:
4 Hæc tibi felices erexit regia tædas.
Vel solus sperate veni: te prælia viso
Languescent, auidiq; cadet dementia monstri.
Talibus vrgetur discors Aurora procellis.
At Stilico Zephyrus cùm primùm 3 bruma remittit,
Et iuga diffusis nudari cœpta pruinis,
Partibus Italiæ tranquilla in pace locatis,
Vtraque castra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica discretis, Eoaq; robora turmis
Complexus. numquam tanta ditione sub vna
Conuenere manus, nec tot discrimina vocum.
Illic Armeniæ vibratis crinibus alæ
5 Feruida collecta facili velamina nodo.
Inde truces flauo comitantur vertice Galli,
Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior ambit,
Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus,
Quosq; rigat retro pernicior vnda Garumna,
Oceani pleno quoties impellitur æstu.
Mens eadem cunctis, animiq; recentia ponunt
Vulnera. non odit victus, victorue superbit.
Et quamuis præsens tumor, & ciuilia nuper
Classica, bellatrixq; etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conspirauere fauorem.
Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbrasse diem, cùm classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.
Vix Alpes transgressus erat, nec iam amplius errat
Barbarus, aduentumq; 6 tremens, se cogit in vnam
Planitiem, tutoq; includit pascua gyro.

1 tenentem P. 2 dolorem B.C.
3 primum C. 4 Heic P.C.
5 Herbida B. 6 timens. C.

Tum duplici fossa non e[illegible] valla[illegible]
A[illegible]
[illegible]
[illegible] Romanus [illegible] horror.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Quid [illegible]
Congere [illegible]
[illegible]
[illegible]
Mittitur [illegible]
Nec [illegible] amens
Ex[illegible]
Sed [illegible] refumit
Ingenium [illegible] que fores [illegible]
Inter [illegible] Arcadia [illegible] terrere [illegible].
Per fratr[illegible] per 4 fata parentis
Æti [illegible]
Erepe [illegible]
[illegible]
[illegible] ultima Thetys,
Ext[illegible] qua Britannos,
Meta [illegible] armis:
Tot [illegible] unde cruoris
[illegible] 5 [illegible]
Et nullum [illegible] parem, [illegible]
Cuncta [illegible] Italiam, Libyam [illegible]:
Hispan[illegible]
Non [illegible]
Hic [illegible] recepit,
Solus habet [illegible] culpa.
[illegible] 6 [illegible]:
Nec premat [illegible] partem invadere tentat?
Def[illegible]
Agmina paterna[illegible]
Nec [illegible]
Quid [illegible] mortis,
Nec [illegible] Manes, & sidera testor,
Hac [illegible] alter
Sanguis [illegible] ad Umbra:
Nec me [illegible] vector.
H[illegible] repente,
Qu[illegible] voce.
In [illegible] propinqua,
Nec [illegible]
Pugna[illegible]
[illegible] Gallos
[illegible]
Pa[illegible]
[illegible] hastas,
[illegible]
[illegible]
Compo[illegible]

Et nemus [illegible] clamore [illegible]
[illegible] Olympo.
[illegible]
[illegible] vetarent
[illegible]
S[illegible],
Pr[illegible] clades:
Oppida [illegible]
[illegible] Arcadi[illegible] Lacedaemon[illegible] arces
Non mare [illegible] Corinthio,
Nec fera [illegible] vincula matres.
Illa dies [illegible]
Cladibus, & [illegible] auferre futuri.
[illegible] Fortuna triumphū.
Inter [illegible]
1 Regu[illegible]
O[illegible] ingens
Mo[illegible]
M[illegible] sententia volens
Eventu [illegible] an fortia capta
D[illegible]
Prac[illegible]
V[illegible] suadet,
Hinc [illegible] indignatus ad astra
Extollit palmas, & ab imo pectore fatur.
Numina Romanis non dum [illegible],
Si [illegible] imperium [illegible] de stirpe [illegible],
[illegible]
Si [illegible] humani generis [illegible] in arma
Libertas effrena [illegible]
[illegible] Phaethon [illegible] habenas.
Cur [illegible]
Hos [illegible] ab armis,
Pro dolor [illegible]
Vos [illegible] testor.
Cedo [illegible] & miserum permitto 2 cladibus orbem.
Flectite [illegible]
3 Par[illegible] sagittas.
Partite [illegible]
[illegible]
Quantum [illegible] Italo [illegible]
Quantum non [illegible]
[illegible]
Insignem [illegible] utraque,
[illegible] amore,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Quo [illegible] 4 lege [illegible] imponere ferro?
In[illegible]
[illegible] 6 [illegible]
[illegible] 7 [illegible] ultrixq; manus mucrone furentis

1 [illegible] 2 [illegible] P. C. [illegible] 3 [illegible]P. 4 [illegible] 5 [illegible] P. C. [illegible] 6 [illegible] P. I. 7 Spartem B.

1 Regio. P. C. I. 2 [illegible] B. 3 Parcendum [illegible] P. C. I. 4 [illegible] leges P. C. I. 5 [illegible] P. C. I. 6 acie C. I. 7 [illegible] P. C. I.

Ducitur, & secum gladium vagina recondit.
Non patiar, [illegible] diu [illegible] nostra
Proderit? en iterum laedit [illegible] imago.
Quid consanguineas acies, quid amabile olim
Concordes aquilas [illegible] corpus,
Communi [illegible] libet ire tenemur:
Te vel in extremo damnatam sidere Thulen,
Te vel ad incensas Libyae comitabor arenas,
Indorum si stagna petas, rubrique recessus
[1] Litoris, auriferum veniam potaturus Hydaspen.
Si calcare Notum, secreta & litora Nili
Nascentis iubeas, mundum post terga relinquam.
Et quocumque loco Stilicho tentoria figet,
Haec patria est. Dux inde vetat [illegible] quaeso,
Atque avidam differte manum. cadat ipse minaces
Invidiae cumulus non est victoria tanti,
Ut videar vicisse mihi. vos fida iuventus
Ite meae [illegible] nec plura locutus
Flexit iter [illegible] qualis discedit inultus
Impatiens remeare leo, quem plurima cuspis,
Et pastorales pepulerunt igne catervae,
Inclinatque iubas, demissaque lumina velat,
Et trepidas maesto rimatur murmure silvas.
Ut se [illegible] vidit [illegible] relinqui:
Ingentem tollit gemitum, gravibusque [2] solutis
Humectat lacrymis, pressimque morantia vocem
[3] Thoracum validos pulsant [illegible] nexus.
Tradimur, heu, tantumque sequi prohibemur amorem,
Exclamant. [4] tradisne tuas Dux optime dextras,
Quas tibi victrices toties Ledona probavit?
Ne [illegible] axe
Hesperium meruit qui te [illegible] tenens?
Quid nobis patria? quid cara revisere tandem
Pignora, [illegible] dulces iuvat coluisse Penates?
Te sine dulce nihil: tam [illegible]
Tempestas [illegible] nefandas
Iam parat [illegible] qui nos aut turpibus Hunnis,
Aut [illegible] famulos praebeat Alanis.
Quamquam non adeo robur defecerit omne,
Tantaque gens [illegible] fuerit penitus ferri
Tu licet occiduo maneas sub cardine solis,
Tu mihi dux semper Stilicho nosterque vel absens.
Experiere fidem: [illegible] tibi dextra precatum
Victima [6] promissis longe placabere sacris.
Tristior Aemonias [illegible]
Tangebat Macedum [illegible]
Ille [illegible] in alto
Abditus, & tacitas [illegible] iras,
Spectatque [illegible]
Tempora nec [illegible] reperire.
Proderet incautus qui [illegible]
Quae non [illegible] sita,
Tanti consilium vulgi [illegible] tacere
Aut facinus tam grande tegi, mentisque calorem

Non sermone vias, non inter pocula rumpit
Aequalis tantum tenuit concordia turbam,
Et iuxta [illegible] populos per [illegible]
D[illegible] Rhodope, Thracumque per ardua tendunt,
Donec ad Herculei perventum nominis urbem.
Ut tuto ducem propius venisse cohortes
Cognita Rufino, magna cervice triumphat.
Omnia tuta ratus, sceptrumque capessere [illegible]
Et coniuratos hortatur [illegible]
Vicimus. expulsus [illegible] regni
Nullus ab hoste timor, quin [illegible] [1] tenere solum
Horruit, hunc tanto [illegible] vincat? [2]
Quis ferat armatum, quem nec [illegible] inermem?
I nunc, exitium nobis meditare [illegible]
Incassum Stilicho, cum me [illegible]
Dividat [illegible] Nereus [illegible] undis.
Alpes [illegible]
Haud dabitur [illegible] tentas:
Quaere ferox [illegible] tendi
Post ab Italia non te monumenta priorum,
Non exempla vetant [illegible] adire
Has iactat voces [illegible] orbe
E medio, tantisque [illegible] armis.
Nunc epulas tempus, [illegible] larga parare
Munera, donandum [illegible] legionibus aurum.
Opportuna meis [illegible]
Quid nolit, Rex [illegible] iubeatque [illegible]
In partem mihi regna [illegible] in uno
Privat [illegible] tyranni.
Iactatis [illegible]
Concitimus [illegible]
Et quae [illegible] Rufinus [illegible] videt.
[illegible]
Nexum [illegible] [4] connubia lati
D[illegible]
Praecipitant quos qui, quae petat, quas deserit urbes.
Corpus ac humanos [illegible] sopire dolores
Nec gremio pigra [illegible] sopor [illegible] alas.
Ille [illegible] ager
Labitur [illegible] toto corde querelas,
E [illegible] pretium [illegible]
Quam [illegible] quarum, quas clarior [illegible]
Visa [illegible] surge toro, quid [illegible]
Am[illegible] patem rebus [illegible]
Al[illegible]
Alit [illegible] manibus portabere vulgi.
Has [illegible] ambages occulto [illegible]
Omine [illegible]
Iam luminum [illegible] Lucifer [illegible]
Posthabuit [illegible] urget.
[illegible] Titan
Prospiciat [illegible]

1 Aequatis C. 2 solutas C.
3 Thoracis P. C. 4 spernetine B. 5 dilatabitur C. 6 implacatis P. C.

1 posceret B. 2 [illegible] B. 3 Consule B.
4 connubia C. 5 agrum P. C. 6 tenuit praesagia sui L. dari B.

Alam.

Atria regifico iussit [illegible] reparantu
Excepturus [illegible] quam [illegible] venit [illegible] ducetur,
[illegible]
Ipse autem [illegible] post [illegible] turmis
iam regali [illegible] superibat,
Galli [illegible] fenus [illegible] gentis
Imperii certus [illegible] ducum.
Corpori [illegible] tempora [illegible]
Frons ab angusti [illegible] Augustum,
Planities [illegible] Pontus
Cernit [illegible]
Hic [illegible]
Expirant [illegible]
Conspicuus [illegible]
Ora [illegible]
3 *Hinc [illegible]*
Et tremuit [illegible] calore,
Quos [illegible] per artem
Flexilis [illegible] membris,
Horribilis [illegible]
Ferrea [illegible]
Par [illegible]
Ferratos [illegible] armis,
5 *Et [illegible] volucris*
Cernentis [illegible]
Mox [illegible] dracones.
Augustus [illegible]
Rapuit [illegible]
Candidus [illegible] laudat
Nomine quemque vocans, natosque, patresque veneris,
Nunciat [illegible] plurima [illegible]
Certatim sermone [illegible] longos
A tergo amplexus [illegible] suprema
Circuitu [illegible]
Inspicit, & [illegible]
[illegible]
Sic ligat [illegible]
Venator [illegible]
Aequoreum populator [illegible]
Contrahit [illegible] oras.
Excubabant [illegible] ille
Nescit adhuc [illegible] morantem
Increpat Augustum [illegible] tribunal:
Partus [illegible]
Cum subito [illegible] super [illegible]
Inspexit [illegible]
Sperasti famulas [illegible]
Vnde [illegible]
Quis [illegible] reduxit?
Bis 7 [illegible] Alpes.
Totum [illegible]
Diriguit [illegible]
Circumspicit [illegible]

[illegible] mucrone [illegible]
[illegible]
[illegible] arena:
1 *Munera [illegible]*
Hortatur [illegible] venabula [illegible]
Ille [illegible]
Desi[illegible] sibi [illegible] vidit.
Vnus [illegible] audendi [illegible]
Pro[illegible] 3 [illegible] & vultu [illegible]
Appetit [illegible] devera
[illegible] terro.
[illegible] 4 [illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
Mox [illegible] trementes
Dilaniant [illegible]
Et non [illegible]
In [illegible]
Lumina [illegible]
Amputat [illegible] quatuor [illegible]
Nexibus [illegible] 6 [illegible]
Hic [illegible]
Pulmonis [illegible] ira,
Nec [illegible] 8 [illegible]
Deseruit, [illegible] 9 [illegible]
[illegible]
Menalius [illegible] Actaeona [illegible]
Traderet [illegible] Latonia virgo [illegible]
Crimine [illegible] 10 [illegible] fortuna [illegible]
Et [illegible] 11 [illegible] favorem,
Supplicium [illegible] rependit
[illegible] terris
Dat [illegible] Achivis.
Quin reliquis [illegible] nec singula membra per[illegible]
Susp[illegible] populus [illegible] plebs 12 undique muro
Iam [illegible] aetas,
Virgines [illegible] quibus [illegible] maritos
Ab[illegible] ad gaudia matres,
[illegible] 13 [illegible] per artus,
[illegible] angue [illegible]
Nec [illegible] 14 [illegible]
Prodigiale caput, quod 15 [illegible]
Natabat, digna [illegible] pompa.
Dextera [illegible] concessa [illegible]
[illegible]
Ferri [illegible]
Cogitur [illegible]
Depositi [illegible]
Instabilisque [illegible] 17 [illegible] Numina [illegible]
[illegible] parabat,
[illegible] lex
Nobilitas [illegible]

1 [illegible] P. C. I. 2 Martis P. C. lucida Martis I. 3 Hinc P. I. 4 [illegible] P. I. 5 Diurno P. I. 6 situs C. 7 domus C.

1 [illegible] P. I. 2 [illegible] P. 3 [illegible] P. C. I. 4 [illegible] P. I. 5 [illegible] P. 6 tela P. I. 7 [illegible] B. 8 [illegible] B. 9 cadit P. 10 credit P. C. 11 [illegible] P. C. 12 [illegible] B. 13 [illegible] B. 14 [illegible] C. 15 [illegible] B. 16 [illegible] B. 17 [illegible] P. C. I.

Corpore feralem quaestum post fata poposcit.
Adiiciat,[1] ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, truncus [illegible] spargitur ecce.
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos exstruxit culmina Manes,
Et qui Sidonio velari credidit ostro,
Nudus pascit aves. iacet en, qui possidet orbem,
Exiguae telluris inops & pulvere raro
Per partes tegitur, nusquam totus q; sepultus.
Senserunt convexa necem, [illegible]
Emolitur onus iam te [illegible] astra.
Infernos gravat umbra lacus, pater Aeacus horret,
Intrantemque etiam latratu Cerberus urget.
Tunc animae, quas ille fero sub iure peremit,
Circumstant, nigrisque trahunt ad iudicis urnam.
Infesto fremitu, veluti [illegible] in ora
Commotae glomerantur apes, quibus [illegible]
Mella trahit, pennasque cient, & spicula tendunt,
Et tenues [illegible]
[illegible]
Defendunt [illegible] examine volant.

Est locus infaustus, quo conciliantur in unum
Cocytus Phlegethonque vadis [illegible]
Alveus: hic volvit lacrymas, hic igne redundat.
Turris per geminos fluvios [illegible] amnes
Porrigitur, [illegible] adamante [illegible]
Proluit igne latus, dextra Cocytus [illegible]
Aequora, triste gemens, & fletu concava plangit.
Huc post emeritam mortalia saecula vitam
[6]Deveniunt, ubi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, vacuumque exutum nomen. Regem
[illegible]
Conspicuus solio pertentat crimina Minos,
Et iustis dirimit, [illegible] quos nolle [illegible]
Viderit, ad mala mox tra[illegible] veteris fratris:
Nam iuxta Rhadamanthus agit [illegible], superum
[illegible] perspexerit[7] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
At qui [illegible]
[illegible]
[illegible] artus.

Qui iusto plus esse loquax, arcanaque suetus
Prodere, [illegible] in undas,
[illegible] aeterna silentia vocem.
Quos [illegible] annos, per mille figuras
[illegible] tandem
Rursus ad humanae revocat primordia formae.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Huc [illegible]
[illegible] non ante parato.
Quo [illegible] improbe agam
Venditor? Arctos [illegible] perfide Martis,
[illegible]
[illegible]
Quid demens [illegible] poenas iniustas
[illegible] imago.
[illegible] omne [illegible]
In te [illegible]
[illegible] axis,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Quam [illegible] omnes [illegible] tormenta fatigant.
Pars quota sunt Rufine tui? quid tale vel audax
[illegible] Salmoneus, vel lingua Tantalei egit?
[illegible] amore?
Cuncta tuum si facinus [illegible] iungantur in unum,
[illegible]
[illegible]
[illegible] poenas?
Tollite de mediis animarum sedibus [illegible]
[illegible]
Et Ditis purgate domos, agitate flagellis
Trans Styga, trans Erebum, vacuo mandate barathro
Infra Titanum tenebras, infraque recessus
Tartareos [illegible] Ditis opaci
Fundamenta latent, praeceps ubi mersus anhelet,
Dum rotat astra polus, feriunt dum litora venti.

1 quisquam B 2 et dum C 3 [illegible] P. I. 4 [illegible] C 5 [illegible] C 6 Deveniunt ibi P.C.I. 7 perspexerit P.C.I.

1 penitusque ibi P.C.

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM, LIBER I.

Semiferos partus, metuendaque pignora matri,
Moenibus in mediis auditum nocte luporum
Murmur, & attonito pecudes pastore locutas,
Et lapidum duras hiemes, nimbosque minantem
Sanguineo rubuisse Iovem, puteosque cruore
Mutatos, ac [illegible] concurrere lunas,
Et geminos soles [illegible] orbes.
Omnia cesserunt eunucho Consule monstra.
Heu terrae caelique pudor, trabeata per urbes

Ostentat

Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.
Pandite pontifices Cumanae carmina vatis,
Fulmineos solers Etruria consulat ignes:
Immensumque nefas fibris exploret haruspex,
Quae nova portendant superi. Nilusne meatu
Devius et nostri tentat iam transfuga mundi
Se rubro miscere mari? rursusne Niphate
Rursum Bactra [illegible] Oriens vastabitur armis?
An morbi ventura lues? an nulla colono
Responsura seges? quae tantas expiet iras
Vi[illegible] aras?
Com[illegible]
Prodigio [illegible] parant? nec omine fata.
Eutropius [illegible]
Aliis regni fortuna tenendi [illegible]
Sanguine [illegible] rebus?
Si tibi [illegible] foedare curules
Crimine procedat laxata [illegible] Consul.
Rubeat Quirinalis [illegible] et fastalia cinctus.
Des [illegible] quemcumque virum: discrimina quaedam
Sint famae [illegible]: quae [illegible] maculatumque minorem
Conditio ne habeat domino qui vixerit uno.
Si[illegible] arenas,
Eutropium [illegible] quot ille
[illegible] vocabula vertit.
Numerate [illegible] emptor,
Ne qua per [illegible] decorem,
Omnis [illegible] prodeat.
Dum vero [illegible] post quam deforme cadaver
Mancipii [illegible] rugis detexit aniles,
Iam [illegible] pelunt.
Et [illegible] munus.
Tot translata iugis [illegible] colli [illegible]
Servitium, semperque novum, nec desinit umquam
Coepit saepe tamen cunabula prima [illegible]
Debita [illegible]
Uber [illegible] prius.
Advenit Armeniis certo [illegible]
Ed[illegible] damnoque [illegible]
Auctum [illegible] pretium [illegible] ignem
Sedibus exhaustis [illegible]
Eripuit [illegible] patris nomen [illegible] matris.
Ambiguus vitae tacuit, penitusque supremum
In tenebrum [illegible] traxerunt [illegible]
Laudemusne manum, qua [illegible] hasta?
An [illegible] quaeramur?
Profuerat magis [illegible]
Oppetere [illegible] adhuc, [illegible] fortior esset.
Inde per Assyriam trahitur commercia ripa.
Hinc fora venalis Galata ductore frequentat,
Permutatque domos varias, quas nomina possit
Tanta sequi? [illegible] Ptolemaeus in illis
Notior, [illegible] longe lassatus pellitur usu.

Donat Aristaeo: neque enim iam dignus haberi,
Nec maturus erat, cum fastiditus abiret.
Quae gemuit, quanto planxit divortia luctu?
Haec erat heu Ptolemaee fides? hoc profuit aetas
In gremio consumpta tuo, totiesque iugatis,
Et iuncti toties inter praesepia somni?
Libertas promissa perit? viduumque relinquis
Eutropium? tantaeque premunt oblivia noctes?
Crudelis generis proles durissima nostri.
Femina cum senuit, retinet connubia partu,
Uxorisque decus matris reverentia pensat.
Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo.
Cum forma dilapsus amor, defloruit oris
Gratia, quam miseri capitis tutabimur arte?
Qua placeam ratione senex? sic fatus, acutum
Aggreditur lenonis opus, nec segnis ad artem
Mens erat, officiique capax, omnesque pudoris
Hauserat insidias: custodia nulla tuendo
Fida toro: nulli poterant excludere vectes.
Hic vel aena Danaen et sub turre latentem
Eliceret, fletus dominae fingebat amantis,
Indomitaeque moras pretio lenibat avaras,
Laetitiamque toris: nec blandior ullus euntis
Ancillae tetigisse latus, lenitaque reducens
Vestibus occultis crimen mandasse susurro,
Nec furtis quaesisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi penitus vitare mariti.
Haud aliter iuvenum flammis Ephyreia Lais
E gemino ditata mari, cum serta [illegible]
Canitiem [illegible] turba procax [illegible] recedit
Ambitus, et rara pulsatur ianua tactu,
Seque reformidat speculo damnante senectus.
Stat tamen atque alias in cingula lena magistras,
Doctum unumque diu quamvis longaeva lupanar
Circumit, et retinet mores, quos perdidit aetas.
Hinc honor Eutropio, cumque omnibus unica virtus
Esset in eunuchis, thalamos servare pudicos,
Solus adulteriis crevit: nec verbera tergo
Cessavere tamen quoties [illegible]
Irati [illegible] frustraque rogantem,
Iactantemque suos [illegible] per lustra labores,
Dotalem genero, nutricemque puellae
Tradidit. Ecce rector, Consulque futurus,
Pectebat dominae crines, et saepe lavanti
Nudus in argento lympham gestabat alumnae:
Et cum se rapido fessam proiecerat aestu,
Patricius [illegible] ventilat alis.
Iamque suo [illegible] cutis, [illegible] genarum
Contraxerat [illegible] facies [illegible]
Flava [illegible] vomere rura:
Nec vento sic vela tremunt [illegible] turpes
Excedere caput [illegible]
In[illegible] qualis [illegible] arvis
Arida [illegible] interlucet arista:
Vel quali [illegible] pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hirundo.

1 quod umque P.C.I. 2 carent B. 3 omina Ald. 4 Hoc C. Ald. 5 aliam B. 6 Mutatur P.C.I. 7 inguen L. 8 grandior B. 9 possit P.L.

1 Arintheo P.I. 2 conubia P.C.I. 3 carmen P.C.I. 4 autum B. 5 in P.C.I. 6 semel B. 7 laxata P.C. 8 deiecta P.C.I.

Scilicet ut tibi [illegible] iniuria cresceret olim.
Has in [illegible] te notas, [illegible] ludit [illegible]
Luxuria [illegible] una [illegible] pallida [illegible]
O [illegible] domini [illegible]
Decolor [illegible]
Aut pueri lacera [illegible] aut [illegible] mensis,
Aut crimen famulis, aut [illegible] omen,
Et nihil exhaustis capitur [illegible] aures.
Scernere [illegible] pectore, vel [illegible]
Membra [illegible] aurum, [illegible] arcana tueri
Mens [2] [illegible] [3] vetat. quis enim committere vellet
L[illegible] Ptolomaeum tandem ceu fumus acerbum,
Infaustum [illegible] tenere [illegible] moram.
Contemptum iam [illegible]
Lacte canem ferroque [illegible],
Dum validus [illegible]
Latratu terrere [illegible]
Iam scabie laceras [4] dentibus aures.
Solvitur [illegible] & [illegible]
Est [illegible] tenet [illegible]
Per cun[illegible]
Et fatis [illegible]
Summa tenens [illegible]
Vertere [illegible] admissis [illegible],
Sub [illegible] regno [illegible]
Dedignata [illegible] tenet aula.
Ut primum [illegible]
Quis non ingemuit [illegible]
Quisque [illegible] cadauer?
Ipsi [illegible]
Regales famuli, qui [illegible]
Servitii sociumque [illegible] sprevere superbi.
Cernite [illegible] annotare [illegible]:
Cunctis & eunuchos [illegible] ante
Obscura [illegible] turba,
Donec Abundanti [illegible]
Exitium [illegible] praedas [illegible]
Eunuchum [illegible]
Quam bene [illegible]
Fructum [illegible] inficit.
Sic multos [illegible] per annos,
Hospite qui caeso monitus placare Tonantem,
Inventus primus Busiridis imbuit aras,
Et cecidit saevo, quo dixerat hostia sacro.
Sic opifex tauri tormentorumque repertor,
Qui funesta novo fabricaverat aera dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus docuitque suum mugire iuvencum.
Nullius [illegible] protulit ante.
Direpta [illegible] priorem
Per [illegible]
Aut [illegible] quam [illegible] suo
Semitur [illegible] rerum sublatus in arcem.
Quod nec vota [illegible], nec fingere somnia possunt.
Vidit sub pedibus leges, subiectaque colla

Nobilium, tantumque sibi permittere fata.
Qui nihil [illegible] meruit,
Iam tam [illegible]
[illegible]
Carcer [illegible] gemunt
A[illegible] plaga [illegible] ardens:
Marmaricus claris violatur caedibus Ammon
A[illegible] in aleum.
Cuncta ferit, dum cuncta timet [illegible],
Ut se posse putent [illegible] ulla est.
Quem [illegible]
[illegible]
Quem [illegible] vidit,
Addic[illegible] nulla pietate movetur,
Nec genere [illegible]
In pondus [illegible]
[illegible] in aurum
Aestuat: hoc uno fruitur [illegible].
Qui nervos [illegible] nulla [illegible]
Castrat [illegible] [4] [illegible],
[illegible] arca,
[illegible]
Post [illegible] ab Arno
Dividit, hic certa [illegible]
Institor imperii [illegible].
Hic Asiam villa [illegible]
Coniugis ornatu Syriam [illegible]
Bithyniae [illegible]
[illegible]
Tot Galata, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
Si Lyciam [illegible], tot mille [illegible]:
Si Phrygas [illegible]
Committunt [illegible] ipse
Vendere [illegible]
Diversum [illegible]
Vergit, & [illegible]
Nec pudet [illegible] Sapaei [illegible]
Venalem, certe pudeat, quod [illegible]
Mancipium tot regna tenet, tot [illegible] urbes,
Pollentem solio Croesum victor [illegible]
Fregit, ut eunucho fierent Pactolus & Hermus?
Attalus heredem voluit te Roma [illegible].
Restituit Antiochus [illegible].
Indomitos curru Servilius egit Isauros,
Et Pharos Augusti [illegible], vel Creta Metello?
Ne non [illegible],
In mercem [illegible],
Romanumque [illegible]
Quae [illegible] tantis?
[8] Succedunt [illegible]:
Nunquam mater eris, nunquam pater: hoc tibi ferrum,

1 coepit P.C.I. 2 innuita B. 3 negat I. 4 detecit P.C.I. 5 primoque P.C.I. 6 qui P. 7 latus B.

1 repletur P.I. 2 terga P.I. 3 iste B.C.I. 4 caris B. 5 arte P.C.I. 6 nova P.C.I. 7 potenti P.C.I. 8 Succedent, P.C.

Hoc natura negat: te grandibus India gemmis,
Te[1] foliis Arabes ditant, te vellere Seres.
Nullus inops [illegible]
Ut verus Eutropio [illegible] membra [illegible].
Iamque [illegible]
Invigilat [illegible]
Inde etiam cunctis [illegible] quid iam de Consule miror?
Prodigium [illegible] quae paginas [illegible]
[2] Femineas [illegible]? quibus unquam saecula terris
Eunuchum [illegible] sed ne qua vacaret
Pars [illegible]
Armorum [illegible] monstris
[3] Aggreditur [illegible]
Eruit [illegible] Manor.[4] [illegible]
Deducens [illegible]
Et si pharetrata [illegible] exercetur Amazon:
Arctoas [illegible]
Assequitur [illegible] bellis.
Et [illegible] incendia [illegible],
Mitis [illegible]
Et medio [illegible]
Cappadocum matres, stabulis [illegible] pater-nis
Caucasiae captiva bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis [illegible] Argei pabula [illegible].
Extra Commagenas [illegible] paludes
[5] Flos [illegible]
[illegible]
[illegible]?
Aut quid [illegible] vultu [illegible] fugiente [illegible]?
Pro [illegible] vexilla sequuntur,
Et [illegible]
Hic [illegible]
[illegible]
Compositis [illegible] laborat
Dignum [illegible] anhelat.
Pannonicus [illegible] Solibus ora
Pallidior [illegible] quiddam
Ultra [illegible] narrat,
Per [illegible] voce [illegible]
Defensa [illegible] vires
Ceteri [illegible]
[illegible] erat.
Exorti [illegible]
Dete[illegible] dicta
[illegible]
Longius [illegible]
Et [illegible]
In [illegible][11] campus?
Tempore [illegible] Minervas
Tu [illegible] flammina nosse.
[illegible] puellas.
Et [illegible] lanam.

Vel si bella placent, habeas pro Marte Cybellem.
Rauca Celaenaeos ad tympana disce furores.
Cymbala ferre licet, pectusque illidere pinu,
Inguinis & reliquum Phrygiis abscindere cultris.
Arma relinque viris. geminam quid laudis aulam,
Conarisque pios odiis committere fratres?
Te magis, ah demens, veterem si respicis, artem
Conciliare decet gestu pro tantis annum
Flagitiis? Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux acie, iudex praetoria, tempora, Consul.
Nil adeo [illegible] est, quod non exacta vetustas
Exhiberet, longique [illegible] commiserit aevi.
Oedipodes matrem natam duxisse Thyestes
Cantatur [illegible] marito,
Et Pelopea fuit [illegible] ac funera Troiae
Tristis Erechthiades [illegible] scena theatri:
In volucrem Tereus, Cadmus se vertit in anguem:
Scylla novos mirata canes, [illegible] arbore [illegible],
Elevat [illegible] pluma, quamvis hunc fabula vestit.
Hunc [illegible] Consul in orbe,
Nec [illegible] quodcumque virorum
Est [illegible] exemplis creatur
Qua [illegible] cothurni.
Quam[2] pulchre conspectus erat, cum tenderet arma
Exsangues [3] onerare toga, cinctusque gravatus,
[4] [illegible] in auro!
Humani [illegible] ora:
Quem puer [illegible]
[illegible] terga [illegible],
Ludibrium [illegible] pectore dives:
[illegible] & claro [illegible] deformat amictu.
Cana [illegible]
Forsitan [illegible] miracula [illegible]
Consule [illegible],
Quam non [illegible] tribunal,
Atque inter [illegible] Aegyptia sacra
Somnia, [illegible] tyrannos.
Solvet in ambiguo [illegible] responsis,
Dum [illegible] Melampus
Rep[illegible] extremo referens oracula [illegible].
Ostendit [illegible] exhorruit annus
Nomen [illegible] proclamet ab ore,
Eunuchumque vetat [illegible] accedere [illegible].
[illegible] femina [illegible],
[illegible] Sabaeis.
Imperat [illegible] Regina [illegible]
bar [illegible] magna [illegible] nulla probatur,
Eun[illegible] sceptra ferat. Tritonia, Virgo,
[illegible] Cybele, Iuno, Latona coluntur.
Eunuchi quae templa Dei quas [illegible] aras?
Inde sacerdotes [illegible] pectora Phoebus:
[illegible] Minervam
[illegible] flammas [illegible]:
[illegible] tempora [illegible].
Nascitur ad fructum [illegible]

1 foliis B. 2 Si [illegible] B. 3 Aggerat P. I. 4 [illegible] B. 5 [illegible] I. 6 [illegible] P. I. 7 [illegible] 8 [illegible] P. I. 9 [illegible] B. 10 [illegible] I. 11 campi I. medius pertentat pa-lustra campi B.

1 febres P. C. I. 2 pulcer I. 3 ornare P. C. 4 Induto C. 5 Tecta P. I.

Hoc genus inventum est, ut serviat. Herculis arcu
Concidit Hippolyte. Danai fugere bipennem
Pent[illegible]
Cr[illegible]
[illegible]
E[illegible] arces²
Illa [illegible] rerum natur[illegible]
Hos [illegible]
A[illegible]
M[illegible]
Hos ubi [illegible] terra
Lux [illegible] umbram,
Servataque diu puerili [illegible]
Art[illegible]
Fama prius falso, [illegible]
F[illegible] rumor,
Rideri nefas: ³ [illegible]
A[illegible]
Atque aliquis gravior [illegible]
Creduntur [illegible]
Iam [illegible]
Prona petunt retro [illegible] Gadibus ortum
A[illegible] texere diem [illegible]
A[illegible]
Iam [illegible]
Nutrit, [illegible]
Subiungit [illegible]
Mirari [illegible]
Concipit Eutropius [illegible] semper
Diligit [illegible]
Nil timet [illegible]
Nocte diuque [illegible]
Supplicibus [illegible] ira.
Nil negat [illegible]
Quodlibet [illegible]
Quicquid amas, dabit [illegible] communiter omni
Fungitur officio, gaudetque [illegible]
Hoc [illegible] alterum
Accipit [illegible]
P[illegible] Eoum
Gentibus, et Roma [illegible]
Eutropium ne [illegible]
Hic quoque Roman[illegible]
Sic [illegible]
Dum [illegible] volatu,
Castra [illegible]
Cum Stilicone [illegible] ultro
Germanis [illegible]
Ardua, et [illegible]
Hic tribuit [illegible]
Ind[illegible]
M[illegible]
Laeta subit Romam [illegible]
M[illegible]
Sic [illegible] ⁸ [illegible]

Celsius [illegible] cornua matri.
S[illegible]
C[illegible]
D[illegible]
[illegible]
N[illegible] La-tois
Mutor, aut ¹ [illegible] Picto.
Ante [illegible]
Perpetui [illegible] Rhenum,
Sed quia [illegible]
[illegible]
C[illegible]
C[illegible]
Per [illegible] Mauros.
² [illegible] quantus [illegible]
Nil [illegible] virtus,
A[illegible]
[illegible]
C[illegible]
[illegible]
[illegible]
Horrea [illegible]
Iam [illegible]
Ille [illegible]
Ut pereat quicunque [illegible] arma.
Ecce [illegible]
[illegible]
Eutropius [illegible]
Hoc [illegible]
S[illegible]
Praefect[illegible] habantur
Custodi[illegible]
M[illegible] cubile.
Non [illegible] tantum
M[illegible]
C[illegible]
In[illegible]
Publica [illegible] vel in aequore puppim
V[illegible] magistri.
N[illegible]
[illegible]
[illegible] urbes,
P[illegible]
[illegible]
[illegible]
P[illegible]
D[illegible]
Sed [illegible] Orontes.
Per te [illegible] Roma triumphos
Ne [illegible] olim,
[illegible]
M[illegible]
[illegible] Camillo,
[illegible] Brute [illegible],
N[illegible]

1 verber B. 2 sicut P.C.I. 3 iug. P.I. 4 [illegible] 5 meruit 6 [illegible] 7 [illegible] C. 8 defendrate C. & in margine defensata.

1 [illegible] 3 [illegible] suspecta P.C.I. 4 [illegible] B. 5 nocturnique B. 6 [illegible] B.

Profuit

Profuit, & misero ciuem præponere patri?
Hoc mihi Ianiculo positis Etruria castris
Quæsit, & tantum fluuio Porsenna remotus?
Hoc meruit vel ponte Cocles, vel Mucius igne?
Visceribus frustra castum Lucretia ferrum
Mersit, & attonitum tranauit Clœlia Thybrim?
Eutropio fasces adseruabantur ademti
Tarquiniis? quemcumq; meæ vexere curules
Laxato veniat socij spectator Auerno.
Impensi sacris Decij prorumpite bustis,
Torquatiq; truces, animosaq; pauperis vmbra
Fabricij. tuq; ô si forti inferna piorum
Iugera, & Elysias scindis Serrane nouales.
Pœno Scipiadæ, Pœno præclare Lutati.
Sicania Marcelle ferox, gens Claudia surgat:
Et Curij 1 veteres, & qui sub iure negasti
Viuere Cæsareo paruo procede sepulcro
Eutropium passure Cato, remeate tenebris
Agmina Brutorum, Coruinorumq; cateruæ.
Eunuchi vestros habitus insignia sumunt
Ambigui Romana mares, rapuere 2 tremendas
Hannibali, Pyrrhoq; togas, flabella perosi
Aspirant trabeis: iam non vmbracula gestant
Virginibus, Latias ausi vibrare secures.
Linquite femineas infelix turba latebras,
Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter
Execti Veneris stimulos, & vulnere casti.
Mista duplex ætas: inter puerumq; senemq;
Nil medium, fasi complete sedilia patres.
Ite noui proceres, infecundoq; senatu
Eutropium stipate ducem: celebrate tribunal
Pro thalamis: verso iam discite more curules;
Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam,
Neu numerem quanti s iniuria mille per annos
Sit retro ducibus, quanti fœdabitur æui
Canities? vnam subeant quot sæcula culpam?
Inter Aristæi fastus, & nomen herile
Seruus erit, dominoq; suos æqualis honores

1 series 2 P.C.I. 3 verendas B.

Inseret. heu semper Ptolemæi noxia mundo
Mancipia, en alto lædor grauiore Photino,
Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
Consulis vnius Pellæis ensibus hausit:
Inquinat hic omnes si nil priuata mouebunt.
At tu principibus, nostra tu prospice caussæ,
Regalesq; 1 aduerte notas. hunc 2 accipit vnum
Aula magistratum. vobis patribusq; recurrit
Hic alternus honos. in crimen euntibus annis
Parce quater Consul: contagia fascibus oro
Defendas ignaua tuis, neu tradita libris
3 Omnia vestitusq; meos, quibus omne quod ambit
Oceanus, domui, tanta caligine mergi,
Calcariq; sinas. nam quæ iam bella 4 feramus
Mollibus auspiciis? aut quæ connubia prolem,
Aut frugem 5 laturus ager? quid fertile terris?
Quid 6 plenum sterili possit sub Consule nasci?
Eunuchi si iura dabunt, legesq; tenebunt:
Ducant pensa viri, mutatoq; ordine rerum
Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
Quid trahor vlterius? Stilico quid vincere differt
Dum certare pudet? nescis quod turpior hostis
Lætitia maiore 7 cadit? piratica Magnum
Erigit: illustrat seruilis laurea Crassum.
8 Annuis, agnosco fremitum quo palluit Eurus,
Quo Mauri, Gildeq; ruit. quid Martia signa
Sollicitas? non est iaculis, hastisue petendus:
Conscia succumbent audito verbere terga.
Vt Scythæ post multos rediens exercitus annos,
Cùm sibi seruilis pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuersos,
Armatam ostensis aciem fudere flagellis.
Notus ab inceptis ignobile reppulit horror
Vulgus, 9 & addictus sub verbere torpuit ensis.

1 auerte C. 2 adspicit. P.I. 3 Omina. P.C.I. 4 geramus P. sequamur C geremus I. 5 latura seges? B. 6 pulcrum I. 7 cadet? P.C. 8 At vix agnoscit B. 9 adductus C. I.

CL. CLAVDIANI LIBRI II.

IN EVTROPIVM,

PROLOGVS.

QVi modò sublimes rerum flectebat habenas
Patricius, rursus verbera nota timet.
Et solitos tardæ passurus compedis orbes,
In dominos vanas luget abisse minas,
5 Culmine deiectum vitæ fortuna priori
Reddidit in sano iam satiata ioco,
Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
Fascibus & tandem vapulat 1 ille suis.
Illicitas Consul pœnas se Consule soluit:
10 Annus qui trabeas, hic dedit exsilium.
Infaustum populis in se quoque vertitur omen,
Sæuit in auctorem prodigiosus honor.

1 ipse P.C.I.

Ablato penitus respirant nomine fasti,
Maturamq; luem sanior 2 aula vomit.
Dissimulant socij, coniuratiq; recedunt:
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie victi, sed seditione coacti,
Ne pereant ritu quo periere viri.
Concidit exiguæ dementia vulnere chartæ:
Confecit sæuum littera Martis opus.
Mollis fœminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulsus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide veteriq; reducta
Pellice, defletam linquit amica domum.

2 aura P.C.

Canitiem raram largo de puluere turpat,
Et lachrymis rugas implet anile gemens.
Suppliciterq; pias humilis prostratus ad aras
Mitigat iratas voce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, sibi quisq; petentes
Mancipium solis vtile suppliciis.
Quamuis fœdus enim, mentemq; obscenior ore,
Ira dabat pretium, pœna meretur emi.
Quas spado nunc terras, aut quem transibis in axem?
Cingeris hinc odijs, inde recessit amor.
Vtraq; te gemino sub sidere regia damnat.
Hesperius nunquam, iam nec Eous eris.
Miror cur alius qui pandere fata solebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla videt fallax insomnia Nilus:
Peruigilant vates, nec miserande tui.
Quid, soror audebit tecum conscendere puppem,
Et veniet longum per mare fida comes?
An fortasse toros eunuchi pauperis odit,
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus secuisse fateris:
1 Sed tamen exemplo non feriere tuo.
Viue pudor fatis: en quem tremuere tot vrbes:
2 En cuius populi sustinuere iugum.
Direptas quid plangis opes, quas natus habebit?
Non aliter poterat principis esse pater.

1 Et P. 2 Cuius tot B.

Improbe quid pulsas muliebribus astra querelis?
1 Quid tibi sub Cypri litore parta quies?
Omnia Barbarico per te concussa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis & arcu:
Per campos volucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Byzantius ore senatus:
Curia consiliis æstuat orba tuis.
Emeritam suspende togam, suspende pharetram:
Ad Veneris partes, ingeniumq; redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera seruit:
Suscipies famulum te Cytherea libens.
Insula læta choris, blandorum mater amorum:
Nulla pudicitiæ cura placere potest.
Prospectant Paphiæ celsa de 2 rupe puellæ,
Sollicitæ, saluam dum ferat vnda ratem.
Sed vereor teneant ne te Tritones in alto,
Lasciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam,
Inclyta captiuo memoratur Tabraca Mauro:
Naufragio Cyprus sit memoranda tuo.
Vecturum moriens frustra delfina vocabis,
Ad terram solos deuehit ille viros,
Quisquis adhuc similes 3 eunuchus tendit ad actus,
Respiciens Cyprum desinat esse ferox.

1 Quod tibi C.I. 2 sede B. 3 eunuchi P.C.I.

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM,

LIBER II.

Mygdonij cineres, & si quid restat Eoi,
Quod pereat, regni, certè non augure falso
Prodigij patuere minæ, frustraq; peracto
Vulnere, monstriferi præsagia discitis anni.
Cautior ante tamen violentum nauita Corum
Prospicit, & tumida subducit vela procellæ.
Quid iuuat errores mersa iam puppe fateri?
Quid lacrymæ delicta leuant? stant omina vestri
Consulis: immotis hæsere piacula fatis.
Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Detersum maculas. veteri post obruta morbo
Corpora, Pæonias nequidqua admoueris herbas.
Vlcera possessis altè suffusa medullis,
Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni,
Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix.
Ad viuum penetrãt flamæ, 2 quo funditus humor
Defluat, & vacuus corrupto sanguine venis
Arescat fons ille mali. truncantur & artus,
Vt liceat reliquis securum viuere membris.
At vos egregie purgatam creditis aulam,

1 artes B. 2 queis P.C.I.

Eutropium si Cyprus habet, vindictaq; mundi
Semiuir exul erit. quis vos lustrare valebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat necdum trabeas mugitus ab axe
Redditus inferno, rabies arcana cauernas
Vibrat, & alterno confligunt culmina lapsu.
Bacchatus per operta tremor, Chalcedona mouit
Pronus, & in geminas nutauit Bosporus vrbes.
Concurrere freti fauces, radice reuulsa
Vitant instabilem rursus Symplegada nauta:
Scilicet hæc Stygiæ præmittunt signa sorores,
Et sibi iam tradi populos hoc Consule gaudent.
Mox oritur diuersa lues. hinc Muliebre ignes
Sparserat: hinc victo proruperat obyce Nereus,
Hinc flagrant, hinc tecta natant. quam Numina pœnam
Seruatis sceleri, cuius tot cladibus omen
1 Constitit? incumbas vtinam Neptune tridenti,
Pollutumq; solum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo Furijs concedimus vrbem.
Vtq; semel patuit monstris iter, omnia tempus
Nacta suum properant nascitur tum decolor imber,
Infantumq; noui vultus, & dissona partu

1 Obstitit? B.

Semi-

Semina: tum lapidum fletus, armentaq; vulgò
Ausa loqui, mediisq; ferae se credere muris:
Tum vates sine more rapi, lymphataq; passim
Pectora [1] fatidici stimulis ignescere Phoebi.
Fac nullos cecinisse Deos. adeone retusi
Qui, quam cordis erit, dubitet qui partibus illis
Afferre fatalem castrati Consulis annum?
Sed quàm caecus inest vitiis amor! omne futurum
Despicitur, suadentq; brevem praesentia fructum,
Et ruit in vetitum damni secura libido,
Dum mora supplicii [2] lucro, serumq; quod instat,
Creditur. haud equidem cōtra tot signa Camillo
Detulerim fasces, ne dum, prò, sexus inerti
Mancipio, cui cuncta licet responsa iuberent,
Hortantesq; licet spunderent prospera Divi,
Turpe fuit cessisse viros. exquirite retro
Crimina, continuus lectis annalibus aeui:
Prisca recensitis evolvite saecula fastis.
Quid senis infandi Capreae, quid [3] scena Neronis
Tale [4] ferunt? spado Romuleo succinctus amictu
Sedit in augustis Laribus. vulgata patebat
Aula salutantum studiis: huc picta senatus
Permista, trepidiq; duces, omnisq; potestas
Confluit. advolui genibus, contingere dextram
Ambitur, & votum deformibus oscula rugis
Figere. praesidium [5] legum, genitorq; vocatur
Principis, & famulum dignatur regia patrem.
Posteritas admitte fidem, monumenta petuntur
Dedecoris, multisq; gemunt incudibus aera.
Formatura nefas, haec iudicis, illa togati,
Haec nitet armati species. numerosus ubique
Fulget eques: praefert eunuchi Curia vultus.
Ac veluti caveant, ne quo consistere virtus
Possit pura loco, cunctas haec ora laborant
Incestare vias. maneant immota precamur.
Certaq; perpetui sint argumenta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimiaq; leguntur
Vel maribus laudes: claro quòd nobilis ortu
Conviviam domini: quòd maxima praelia solus
Impleat, & pariter miles: quòd [6] tertius urbis
[7] Conditor. hoc Byzas, Constantinusq; videbunt?
Inter quae timidus lenone producere cessat
In lucem, facere mero, dispergere [8] plausum
Empturas in vulgus opes, totosq; theatris
Indulgere dies, alieni prodigus auri.
At soror, & si quid portentis creditur, uxor
Mulcebat matres epulis, & more pudica
Coniugis eunuchi celebrabat vota mariti.
Hanc amat, hanc summa de re, vel pace vel armis
Consulit: huic curas, & clausa palatia mandat,
Ceu stabulum, vacuamq; domus: sic magna tueri
Regna nihil patiensq; iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senserat, & primi laxabant germina flores.
Iamq; iter in gremio pacis sollenne parabant

1 tetr. fi. P.C.I. 2 lucro est I. 3 cena R. 4 refer.? I. 5 legis. I. 6 conditor. 7 Tertius. I. 8 plaustrum P.

Ad muros Amphysa tuos auctore repertum
Eutropio, pelagi ne taedia longa finirent,
Sed vaga lascivus flueret discursibus aetas:
Vnde tamen tanta sublimes laude redibant,
Ceu vinctos traherent Medos, Indumque bibissent.
Ecce autem flavis Gradivus ab usq; Gelonis
Arva cruentato repetebat Thracia curru.
Subsidunt Pangaea rotis, altèque sonoro
Stridunt axe nives, ut vertice constitit Aemi,
Femineasq; togas pressis conspexit habenis.
Subrisit crudele pater, tristisq; micantem
Quassavit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quae sanguine sordida vestem
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Nec dum mollitia, nec dum germana mederi
Possumus Eoa: numquam corrupta rigescent
Saecula: Cappadocum tepidus Argeus acervis
Aestuat: infelix etiam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt, meminere mali: si corda parumper
Respirare sinas, nullo tot funera sensu
Praetereunt, tantiq; levis iactura cruoris.
Adspicis obscenum facinus? quid crinibus ora
Protegis? heu, quales sese diffundit in acies
Parva quies! quantum nocuerunt otia ferri!
Qui caruit bellis eunucho traditur annus.
Actum de trabeis esset, si partibus una
Mens foret, Hesperiis rueret derisa vetustas,
Nullaq; calcati starent vestigia iuris,
Ni memor imperii Stilico, morumq; priorum
Turpe relegasset defensò à Thybride nomen,
Intactamq; novo servasset crimine Romam.
Ille dedit portam, quo se pulsata referret
Maiestas Latii, deformataq; secures.
Ille dedit fastos, ad quos Oriente relicto
Confugeret sparsum maculis erilibus aevum.
Quam similes haec aula viros! ad moenia visus
Dirige. non saltem tacita formidine mussant:
Non damnant animo. plaudentem cerne Senatum,
Et Byzantinos proceres, Graiosq; Quirites.
O patribus plebes, ò digni Consule patres.
Quid, quod & armati cessant, & nulla virilis
Inter tot gladios sexum reminiscitur ira?
Huccine nostrorum cinctus abiere nepotum?
Sic Bruti despectus honos? ignosce parenti
Romule, quod servis temeratis fascibus ultor
Advenio: iam iam largis haec gaudia faxo
Compensent lacrymis. quid dudum inflare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid stringere falcem,
Quae populos à stirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias: Thracum, Macedùmque ruina
Taedet, & in gentes iterum saevire sepultas.
Damna minus consueta movent: trans aequora saevi

Verte faces: aliis exordia sume rapinis.
Non tibi Rhipæis hostis quærendus ab oris:
Non per Caucasias accito turbine valles:
Est opus. Astrogothis colitur, mistisque Gothunnis
Phryx ager: hos parua poterunt impellere caussæ
In scelus, ad mores facilis natura reuerti.
Sic erat in nostro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parere magistro.
Vindicet Arctoius violatas aduena leges:
Barbara Romano succurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum vix ipse Deorum
Arbiter infesto, cùm percutit æthera, nimbo
Intonuit, responsat Athos, Aemusq; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concussa fragorem,
Cornua cana gelu mirantibus excutit vndis
Hebrus, & exsanguem glacie timor alligat Istrum.
Tunc adamante grauem, nodisque rigentibus hastam,
Telum ingens, nulliq; Deo iaculabile torsit.
Fit latè ruptis via nubibus: illa per auras
Tot freta, tot montes, vno contenta volatu
Transilit, & Phrygiæ mediis affigitur oris.
Sensit humus, gemuit Nysæo palmite felix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit vnda,
Totaq; submissis fleuerunt Dyndima siluis.
Nec Dea præmissæ stridorem segniùs hastæ
Consequitur, centiúmque vias meditata nocendi,
Tandem Targibilum, Geticæ dux improbus aulæ
Hic erat, aggreditur: viso tum fortè redibat
Eutropio vacuus: donis, feritasq; dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadet
Ingenijs, Scythicum pectus flamabat egestas
Huic sese vultu simulatæ coniugis offert,
Mentitoq; ferox incedit Barbara gressu,
Carbaseos induta sinus: post terga reductas,
Vberibus propior mordebat fibula vestes:
Inq; orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & virides flauescere iusserat angues.
Aduolat, & niueis reducem complectitur vlnis,
Infunditq; animo furiale per oscula virus.
Principe quàm largo veniat, quas inde reportet
Diuitias, astu rabiem motura requirit.
Ille iter ingratum, vanos deflere labores,
Quos super eunuchi fastus, quæ probra tulisset.
Continuò secat vngue genas, & tempore pandit
Arrepto gemitus, i nunc, deuotus aratris
Scinde solum, positoq; tuos mucrone sodales
Ad rastros sudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo disponet sidere vites.
Felices aliæ, quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæsitæ viribus ornant
Exuuiæ: quibus Argiuæ, pulcræque ministrant
Thessalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remisso
Fata viro, totum qui degener exuit Istrum,
Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
Gloria, concessoq; cupit vixisse colonus,
Quàm dominus rapto. quid pulcra vocabula pigris
Pertentas vitiis? probitatis inertia nomen,
Iustitiæ formido subit. tolerabis iniquam
Pauperiem, cùm tela geras? & flebis inultus,
Cùm pateant tantæ nullis custodibus vrbes?
Quippe metus pœnæ. pridem mos ille vigebat,
Vt meritos colerent, impacatisq; rebelles
Vrgerent odiis, at nunc, qui fœdera rumpit,
Ditatur: qui seruat, eget. vastator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
Possidet Illyricos: iam, quos obsedit, amicus
Ingreditur muros, illis responsa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natosq; peremit.
Sic hostes punire solent: hæc præmia soluunt
Excidiis, cunctaris adhuc? numerumq; tuorum
Respicis, exiguamq; manum? tu rumpe quietem.
Bella dabunt socios. nec te tam prona monerem,
Si contra paterere viros. nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
Credidit: hos Aquilæ, Romanaq; signa sequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere vitæ.
Te quoque iam timeant, admirenturque nocentem,
Quem spreuere pium spolijs, prædaq; repletus,
Cùm libeat Romanus eris. sic fata, repente
In diram se vertit auem, rostroq; recuruo
Turpis, & infernas tenebris obscurior alas
Auspicium veteri sedit ferale sepulchro.
Ille pauor postquam resoluto corde quieuit,
Et rigidæ sedere comæ: non distulit atrox
Iussa Deæ socus, quæ viderit, ordine pandit,
Inuitatq; sequi. coniurat Barbara pubes
Nacta ducem, Latiusq; palàm desciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scythicis quæcunque Trionibus alget,
Proxima Bithynos: Solem quæ condit, Ionas:
Quæ læua, attingit Galatas: vtrimque propinqui
Finibus obliquis Lydi, Pisidæq; feroces
Continuant Australe latus: gens vna fuere
Tot quondam populi priscum cognomen, & vnum
Appellata Phryges sed quid non longa valebit
Permutare dies? dicti post Mæona regem
Mæones: Ægeos insedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
Illis antè vagus tandem regionibus hæsit,
Gesaq; deposuit, Graio iam mitis amictu
Pro Rheno poturus Halym. da concta vetustas
Principium Phrygidus, nec rex Ægyptius vltra

Resti-

Restitit, humani postquam puer uberis expers
In Phrygiam primum laxauit murmura vocem.
Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fœdatam cùm reddidit vnda Mineruam.
Hic & Apollineâ victus testudine pastor
Suspensa meinores illustrat pelle Celænas.
Quatuor hic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi: nec maior aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam. diuersus ad Austrum
Cursus, & Arctoum fluuijs mare. Dindyma fundunt
Sangarium vitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad ostia Ponti.
Icarium pelagus Mycalæaq; litora iunctis
Marsya Mæanderque petunt: sed Marsya velox
Dum suus est, flexúque carens iam flumine mistus
Mollitur Mæandre tuo: contraria passus,
Quam Rhodano stimulatus Arar: quos inter aprica
Planities Cererique fauet, densisque ligatur
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliua:
Diues equis, felix pecorum, pretiosaq; picto
Marmore purpureis cædit cui Synnada venis.
Talem tum Phrygiam Getis populantibus vri
Permisere Dei. securas Barbarus vrbes
Irrupit, facilesq; capi. spes nulla salutis,
Nulla fuga: putribus iam propugnacula saxis
Longo corruerunt æuo, pacisq; senecta.
Intereà gelida secretis partibus Ida
Dum sedet, & thyasos spectat de more Cybelle,
Curetumq; alacres ad tympana suscitat enses:
Aurea sanctarum decus immortale comarum
Defluxit capiti turris, summoq; volutus
Vertice crinalis violatur puluere murus.
Obstupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu tacitas presserunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc sic irata profatur.
Hoc mihi iampridem Lachesis longæua canebat
Augurium: Phrygiæ casus venisse supremos
Delapsus testatur apex. heu sanguine qualis
Ibit Sangarius, quantaque cadauera lentis
Mæandri passura moras! immotis hæret
Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.
Pares finitimis luctus, frustraq; Lyæus
Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
Iamq; vale Phrygia tellus, perituraq; flammis
Mœnia, conspicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudúmque solum. dilecta valete
Flumina: non vestris vltra bacchabor in antris:
Non iuga sulcabit noster Berecynthia currus.
Dixit, & ad tristes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam sacris vlulatibus Atys
Personat, & lacrymis torui maduere leones.
Eutropius nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus vulgauerit omnia rumor,
Ignorare tamen fingit, regniq; ruinas
Dissimulat, paruamque latronum errare cateruam
Ad fontes: tormenta magis, quàm tela pararis:
Nec duce frangendas iactat, sed iudice vires.
Vasta velut Libyæ venantum vocibus ales,
Cum premitur calidas cursu transmittit arenas,
Inque modum veli sinuatis flamine pennis
Puluerulenta volat: si iam vestigia retro
Clara sonent: oblita fugæ stat lumine clauso
Ridendum reuoluta caput, creditque latere,
Quæ non ipsa videt. furtim tamen ardua mittit
Cum donis promissa nouis, si forte rogatus
Desinat: ille semel nota dulcedine prædæ
Se famulo seruire negat: nec grata timentum
Munera, mittit iam nullam, nec prima superbus
Cingula dignatur, nam quis non cingula tali?
Vilis honos, postquam precibus mitescere nullis,
Non auro cessisse videt, creberque recurrit
Nuntius incassum nec spes iam fœderis exstat:
Tandem consilium belli confessus agendi,
Ad sua tecta vocat iuuenes. venere proterui,
Lasciuiq; senes: quibus est insignis edendi
Gloria, corruptasque dapes variasse decorum:
Qui ventrem inuitant pretio, tradúntque palato
Sidereas Iunonis aues, & si qua loquendi
Gnara coloratis viridis defertur ab Indis,
Quæsitus trans regna cibus: quorumque profundam
Ingluuiem, non Aegeus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piscibus explent.
Vestis odoratæ studium, laus maxima risum
Per varios mouisse sales, minimeq; viriles
Munditiæ, compti vultus, onerique vel ipsa
Serica, sin Hunnus ferat, sin Sarmata portas,
Sollicitis scena Romam contemnere suetis,
Mirarique suas, quas Bosphorus obruit, ædes:
Saltandi dociles, aurigarumq; periti.
Pars humili de plebe duces: pars compede suras,
Cruraq; signati nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet,
Seq; suo prodat titulo. sed prima potestas
Eutropium præfert, Hosio subnixa secundo.
Dulcior hic sane cunctis, prudensq; mouendi
Iuris & admoto qui temperat omnia naso
Feruidus: accensam sed qui bene decoquat iram.
Considunt apices gemini dicionis Eoæ:
Hic coquus, hic leno, defossi verbere terga,
Seruitio, non arte pares, hic sæpius emtus:
Alter ad Hispanos nutritus verna Penates.
Ergo vbi collecti proceres, qui rebus in arctis
Consulerent, tantisq; darent solatia morbis,
Obliti subito Phrygiæ, bellíq; relicti
Ad solitos cœpere iocos, & iurgia Circi
Tendere, ne quidquam magna confligitur ira,
Quis melius vel rara puer vertigine molli

Membra rotet: vertat quis marmora crine supino:
Quis magis enodes laterum detorqueat artus:
Quis voci digitos, oculos quis moribus aptet.
Hi tragicos meminere modos: his fabula Tereus,
His nec dum commissa toro cantatur Agaue.
Increpat Eutropius, non hæc spectacula tempus
Poscere: nunc alias armorum incumbere curas.
Se satis Armenio fessum pro limite cingi,
Nec tantis vnum subsistere posse periclis.
Ignoscant senio: iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
Assidet, & tela communem quærere victum
Rauca monet: festis illæ lusisse diebus
Orant, & positis æquæuas vincere pensis,
Iratæque operi, iam lasso pollice fila
Turbant, & teneros detergunt stamine fletus.
Emicat extemplò cunctis trepidantibus audax
Crassa mole Leo, quem vix Cyclopea solùm
Æquatura fames, quem non ieiuna Celæno
Vinceret: hinc nomen fertur meruisse Leonis.
Acer in absentes, linguæ iactator, abundans
Corporis, exiguusq́; animi, doctissimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis vnci.
Non alius lanam purgatis sordibus æquè
Præbuerit calathis: similis nec pinguia quisquam
Vellera per tenues ferri producere rimas.
Tunc Aiax erat Eutropii, lateq́; fremebat,
Non septem vasto quatiens vmbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus, pigroq́; sedili,
Inter anus, interq́; colos onerauerat aluum.
Assurgit tandem, vocemq́; expromit anhelam.
Quis nouus hic torpor socij? quonam vsque sedemus
Femineis clausi thalamis, patimurq́; periclum
Gliscere desidia? grauiorum turba malorum
Texitur, ignauis trahimus dum tempora votis.
Me petit hic sudor: nunquam mea dextera segnis
Ad ferrum: faueat tantùm Tritonia cœptis,
Inceptum peragetur opus, iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ
Targibilum tumidum, desertoresq́; Gothunnos
Vt miseras populabor oues, & pace relata
Pristina restituam Phrygias ad stamina matres.
His dictis iterum sedit: fit plausus, & ingens
Concilij clamor, qualis resonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephebus,
Aut rigidam Nioben, aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile signis
Arripit, infaustoque iubet bubone moueri
Agmina. Mygdonias mox impletura volucres.
Pulcer, & vrbanæ cupiens exercitus vmbræ,
Assiduus ludis, auidus splendere lauacris,
Nec Soles, imbrésve pati, multúmque priori
Dispar, sub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret, nudoq́; hiemare sub axe
Sueuerat, & duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutata vires: Byzantia robur
Fregit luxuries, Ancyranique triumphi.
Non peditem præcedit eques: non commoda castris
Eligitur regio: vicibus custodia nullis
Aduigilat vallo: non explorantur eundæ
Vitandæque viæ: nullo se cornua flectunt
Ordine: confusi passim per opaca vagantur
Lustra per angustas ignoto tramite valles.
Sic vacui rectoris equi, sic orba magistro
Fertur in abruptum casu, non sidere puppis.
Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua: sulcandas cui prauius edocet vndas,
Immensumque pecus parua moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundis,
Iam breuibus deprensa vadis, ignara reuerti
Palpitat, & vanos scopulis illidit hiatus.
Targibilus simulare fugam flatuq́; Leonis
Spe nutrire leuis, improuisusque repente,
Dum grauibus marcent epulis, hostiq́; catenas
Inter vina crepant, largo sopita Lyæo
Castra subit: pereunt alij dum membra cubili
Tarda leuant: alij letho iunxere soporem.
Ast alios vicina palus sine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat vndas.
Ipse Leo damæ, ceruoque fugacior ibat,
Sudanti tremebundus equo: qui pondere postquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus
Per vada reptabat, cœno submixta tenaci
Mergitur, & pingui suspirat corpore moles,
More suis: dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit, quoties Hospes mucrone corusco
Armatur, cingitq́; sinus, secumq́; volutat,
Quas figat verubus partes, quæ frusta calenti
Mandet aquæ, quantóque cutem distendat echino.
Flagrat opus: crebro pulsatus perstrepit ictu.
Contexit varius penetrans Chalcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura.
Credit tela Leo: valuit pro vulnere terror,
Impleuitq́; vicem iaculi vitamq́; nocentem
Integer, & sola formidine saucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enses,
Quis, oblito campum præponere suasit auito?
Quam bene texentum laudabas carmine telas,
Et matutinis pellebas frigora mensis!
Hic miserande iaces: hic, dum sua vellera victa,
Tandem fila tibi neuerunt vltima Parca.
Iam vaga pallentem densis terroribus aulam
Fama quatit: stratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Pisidasq́; rapi, metuendus ab omni

Terribilis regione sonat: modo tendere cursum
In Galatas, modo Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Siculas rupto descendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraque marique
Aduenisse ferant. geminantur verba pauoris
Ingenio. longe spectari puppibus vrbes
Accensas, lucere fretum, ventoq; citatas
Omnibus in pelagi velis haerere fauillas.
Hos inter strepitus funestior aduolat alter
Nuntius, armatam rursus Babylona minari
Rege nouo, resides Parthos ignaua perosos
Otia, Romanae finem iam quaerere paci.
Rarus apud Medos Regum cruor, vnaq; cuncto
Poena manet generi, quamuis crudelibus aeque
Paretur dominis (ea quid non audeat annus
Eutropij?) socium nobis, fidumq; sodalem
Perculit, & Persas in regia vulnera mouit,
Rupturasq; fidem, letho pars ne qua vacaret,
Eumenidum tedas trans flumina Tigridis egit.
Tunc verò cecidere animi, tantisque procellis
Deficiunt sopitis [illegible] vndique bellis
Infensos tandem Superos, & Consulis omen
Agnouere sui: nec iam reuocabile damnum
Euentu, stolidis rerum didicere magistro.
Namque ferunt geminos vno de semine fratres
Iapetionidas generis primordia nostri
Dissimili finxisse manu. quoscunque Prometheus
Excoluit, multumq; innexuit aetherea limo,
Hi longe ventura notant, dubiisq; parati
Casibus, occurrunt fabro meliore politi.
Deteriore luto prauus quos edidit auctor,
Quem merito Graii perhibent Epimethea vates,
Et nihil aetherij sparsit per membra vigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia vitant,
Nec res ante vident, accepta clade queruntur,
Et serò transacta gemunt. iam sola renidet
In Stilicone salus, & cuius semper acerbum,
Ingratumq; sibi factorum conscius horror
Credidit aduentum: quem si procedere tantum
Alpibus audissent, mortem, poenasque tremebant.
Iam cuncti venisse volunt. scelerumq; priorum
Poenitet, hoc tantis bellorum sidus in vndis
Sperant, hoc pariter iusti sontesq; precantur.
Ceu pueri, quibus alta pater trans aequora merces
Deuehit, intenti ludo studiisq; soluti,
Laetius amoto passim custode vagantur:
Si grauis auxilio vacuas inuaserit aedes
Vicinus, laribusq; suis proturbet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inani
Voce cient, frustraq; oculos ad litora tendunt.
Omnes supplicio dignos, lethoq; fatentur,
Qui se tradiderint famulo Stilicone relicto.
Mutati stupuere dii, sensuq; reducto
Paullatim proprij mirantur monstra furoris,
Auertuntq; oculos: proiectis fascibus horret
Lictor, & infames labuntur sponte secures.
Quales Aonio Thebas de monte reuersae
Maenades, infectis Pentheo sanguine thyrsis,
Cum patuit venatus atrox, matrique rotatum
Conspexere caput, gressus caligine figunt.
Et rabiem desisse dolent. quin protinus ipsa
Tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
Non radiis redimita comam, nec flammea vultum,
Nec croceum vestita diem, stat liuida luctu:
Qualis erat, Phrygio tegeret cùm Memnona busto,
Quam simul agnouit Stilico, nec caussa latebat,
Restitit: illa manum victrice amplexa moratur,
Atque ita vix lacrymans inter suspiria fatur.
Tantane te nostri ceperunt taedia mundi?
Sic me ludibrium famulis, risumq; relinquis.
Dux quondam, rectorq; meus, solamque tueris
Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
Cernere iam licuit? sic te victoria nobis
Eripuit, Gallisque dedit? Rufinus origo
Prima mali: geminas inter discordia partes
Hoc auctore fuit: sed iam maiora mouenti
Occurrit iusta rediens exercitus ira.
Fortis adhuc, ferriq; memor. breuis inde reluxit,
Falsaq; libertas. rursum Stiliconis habenis
Sperabam me posse regi. prò caeca futuri
Gaudia! fraterno coniungi coeperat orbi
Imperio: quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus sese committeret ausis?
Cum subito monstrosa mihi, turpisq; relatu
Fabula, Rufini castratus prosilit heres,
Et similes iterum luctus fortuna reduxit,
Vt solum domini sexum mutasse viderer.
Hic primum thalami claustris delicta tegebat
Clàm, timideque iubens, erat inuidiosa potestas,
Sed tamen eunuchi, necdum sibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat vertere leges.
Sed postquam pulsisque bonis, & face recenti
Peiores legit socios, dignosq; sodales,
Hinc Hosius stetit, inde Leo fiducia creuit,
Regnandiq; palam flagrauit aperta libido.
Patricius Consul maculat, quos vendit, honores:
Plus maculat, quos ipse regit. iam signa, tubaeque
Mollescunt: ipsos ignauia fluxit in enses.
Exsultant merito gentes, faciliq; volenti
Praeda sumus. iam Bistonius, Haemoq; niuali
Vastior expulsis horrens squalebit aratris.
Heu mihi quas vrbes, & quanto tempore Martis
Ignaras vno rapuerunt praelia cursu.
Nuper ab extremo veniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros. ipsumq; decora
Paene caput Syriae flammis hostilibus arsit.
Vtque grauis spoliis, nulloque obstante profunda
Laetus caede redit: sequitur mucrone cruento

Continuum vulnus, nec iam mihi Caucasus hostes,
Nec mittit gelidus Phasis: nascuntur in ipso
Bella sinu. legio pridem Romana Gothunni,
Iura quibus victu dedimus, quibus arua, domosq;.
Prabuimus, Lydos, Asiaq; vberrima vastant
Ignibus, & si quid tempestas prima reliquit.
Nec duce nec numero freti, sed inertia nutrit,
Prodigiumq; ducum, quorum per crimina miles
Captiuus dat terga suis, quos teste subegit
Danubio, partemq; timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulisq; vacat, nec perdita curant,
Dum superest aliquid, ne quid tamen orbe reciso
Venditor amittat, prouincia quaque superstes
Diuiditur, geminumq; duplex passura tribunal
Cogitur alterius pretium sarcire perempta.
Sic mihi restituunt populos, hac arte reperta
Rectorum numerum terris percuntibus augent.
In te iam spes vna mihi pro fronde Minerua
Has tibi protendo lacrymas, succurre ruenti:
Eripe me tandem, seruilibus eripe regnis,
Neve adeo cunctos paucorum crimine damnes,
Nec noua tot meritis offensa tot prioribus obstet;
Iam iam flecte animum, suprema pericula semper
Dant veniam culpa: quamuis iratus, & exsul
Pro patria flamis non distulit arma Camillus.
Non te subtrahimus Latio: defensor vtriq;
Sufficit armorum liceat splendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idē,
Vnaq; pro gemino desudet cardine virtus.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GILDONICO PRÆFATIO.

Pandite defensum reduces Helicona sorores:
Pandite, permistis iam licet ire choris.
Nulla per Aonios hostilis buccina campos
Carmina mugitu deteriore vetat.
Tu quoque securis pulsa formidine Delphis,
Floribus vltorem Delia cinge tuum.
Nullus Castalios latices, & prascia fati
Flumina polluto Barbarus ore bibit.
Alpheus late rubuit, Siculumq; per aquor
Sanguineas belli rettulit vnda notas.
Agnouitq; nouos absens Arethusa triumphos.
Gildonis sensit teste cruore necem.
Immensis Stilico succedant otia curis,
Et nostra patiens corda remitte lyra.
Nec pudeat longos interrupisse labores,
Et tenuem Musis constituisse moram.
Fertur & indomitus tandem post pralia Mauors
Lassa per Othrysias fundere membra niues,
Oblitusq; sui posita clementior hasta,
Pierijs aures pacificare modis.

CL. CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO LIBER.

Redditus imperiis Auster, subiectaq; rursus
Alterius conuexa poli rectore sub vno:
Conspirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libya, concordia fratrum
Plena redit, patrijs quod solum defuit armis.
Tertius occubuit nati virtute tyrannus,
Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Nec dum Cyniphias exercitus attigit oras,
Iam domitus Gildo, nullis victoria nodis
Hasit, non spatio terra, non obyce ponti
Congressum, profugum, captum vox nuntiat vna,
Rumoremq; sui prauenit laurea belli.
Quo, precor, hac effecta Deo? robusta, vetusq;
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?
Quem veniens induxit hiems, ver perculit hostem.
Exitium iam Roma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi,
Non solito vultu, nec qualis iura Britannis
Diuidit, aut trepidos submittit fascibus Indos.
Vox tenuis, tardiq; gradus, oculiq; iacentes:
Interius fugere gena, ietuna lacertos
Exedit macies, humeris vix sustinet agris
Squalentem clypeum, laxata casside prodit
Caniciem, plenamq; trahit rubiginis hastam.

Atti-

Attigit ut tandem caelum, genibusque Tonantis
Procubuit, talesque orditur maesta querelas.
Si mea mansuris meruerunt moenia nasci
Iupiter auguriis, si stant immota Sibyllae
Carmina, Tarpeias si necdum deseris arces,
Advenio supplex, non ut proculcet Araxem
Consul ovans, nostraeve premant pharetrata secures
Susa, nec ut rubris Aquilas figamus arenis.
Haec nobis, haec ante dabas, nunc pabula tantum
Roma precor: miserere tuae pater optime gentis:
Extremam defende famem, satiavimus iram,
Si qua fuit. lugenda Getis, & flenda Suevis
Hausimus: ipsa meos horreret Parthia casus.
Quid referam morbive luem, tumulosque repletos
Stragibus, & crebras corrupto sidere mortes?
Aut fluvium per tecta vagum, summisque minantem
Collibus ingentes vexi submersa carinas,
Remorumque sonos, & Pyrrhae saecula sensi.
Hei mihi quo Latiae vires, urbisque potestas
Decidit? in qualem paullatim fluximus umbram?
Armatis quondam populis, patrumque vigebam
Conciliis, domui terras, hominesque revinxi
Legibus: ad solem victrix utrumque cucurri.
Postquam iura ferox in se communia Caesar
Transtulit, elapsi mores, desuetaque priscis
Artibus in gremium pacis servile recessi.
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilumque dederunt,
Vt dominam plebem, bellatoremque senatum
Classibus aestivis alerent, geminoque vicissim
Litore mutarent complerent horrea venti.
Stabat certa salus: Memphis si forte negasset,
Pensabam Pharium Gaetulis messibus annum.
Frugiferas certare rates, lateque videbam
Punica Niliacis concurrere carbasa velis.
Cum subiit par Roma mihi, divisaque sumpsit
Aequales Aurora togas, Aegyptia rura
In partem cessere novam. spes unica nobis
Restabat Libye, quae vix aegreque fovebat
Solo victa Noto, nunquam certa fidei:
Semper inops, ventique fidem poscebat, & anni.
Hanc quoque nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
Autumni: pavido metimur caerula voto,
Puppis si qua venit, si quid fortasse potentis
Vel pudor extorsit domino, vel praeda reliquit.
Pascimur arbitrio Mauri, nec debita reddit,
Sed sua concedi iactat, gaudetque diurnos
Vt famulae praebere cibos, vitamque famemque
Librat barbarico fastu, vulgique superbit
Fletibus, & tantae suspendit fata ruinae.
Romuleas vendit segetes, & possidet arva
Vix nostris quaesita viris. ideone tot annos
Flevimus, ut tumida victam Carthagine gessi?
Idcirco voluit contempta pace reverti
Regulus? hac damnis genitor Cannensibus emi?
Incassum toties lituis navalibus arsit
Hic fluctus, Siculumque fretum, Lipareaque tellus,
Totque duces caesi, ruptaque emissus ab Alpe
Poenus, & attonitae iam proximus Hannibal urbi?
Scilicet, ut domitis frueretur Barbarus Afris,
Muro sustinui Martem, noctesque tremendas,
Collina pro turre steti? Gildonis ad usum
Carthago ter victa ruit? hac mille gementis
Italiae clades impensaque saecula bello:
Hoc Fabius fortisque dedit Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes? haec nautica corona
Compensavit, sternens Syphacem, fractumque Metello
Traximus immanem Marii sub vincla Iugurtham,
Et Numidae Gildonis erunt pro funera tanta,
Pro dolor, his Gildonis regnum? pudeant uterque
Scipio, Romanae victis parere iam Mauri.
Ille diu miles populus, qui praefuit orbi,
Qui trabeas, & sceptra dabat, quem semper in armis
Horribilem gentes placidum sensere subactae,
Nunc inhonoratus, egens, perfert miserabile pacis
Supplicium, nulloque palam circumdatus hoste.
Obsessi discrimen habet, per singula letum
Impendet momenta mihi, dubioque pauci
Praescribunt alimenta dies. heu prospera fata,
Quid mihi septenos montes, turbamque dedistis,
Quae parvo non posset ali? felicior essem
Angustis opibus, mallem tolerare Sabinos,
Et Veios brevior duxi securius aevum.
Ipsa nocet moles. utinam remeare liceret
Ad veteres fines, & moenia pauperis Anci.
Sufficerent Etrusca mihi, Campanaque culta,
Et Quinti, Curiique seges, patriaeque petenti
Rusticus, & proprias ferret dictator aristas.
Nunc quid agam? Libyam Gildo tenet, altera Nilum.
At ego, quae terras humeris, Pontumque subegi,
Deseror, emerita iam praemia nulla senecta.
Di quibus iratis crevi, succurrite tandem,
Exorate patrem, tuque o quae gente per altum
Vecta Palatinum navasti numine collem,
Pedibusque tuas Phrygio Almone recentes.
Maternae praedicens natum iam fata Cybele.
Sit vero venit Tarpeia [illegible]
Auspicio illo, alterni praestentur [illegible]
Et nunc mutatis gentem [illegible] voluerat
Tu quoque [illegible] reddite.
Me potius, aut manibus prosternite Pyrrhi.
Me Senonum furiis, Brenni me reddite flammis:
Cuncta fama leviora mihi. sic fata, refusis
Obstruxit lacrymis: mater Cytherea parens[que]

Et Mavors, sanctique memor Tritonia Vestæ:
Nec Cybele fleto, nec flebat lumine Iuno
Mærent indigetes, & si quos ipsa recepit,
Aut dedit ipsa Deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & [illegible] dextra [illegible],
Cum procul insanis quatiens ululatibus axem,
Et contusa genas mediis apparet in astris
Africa rescissas vestes, & spicea passim
Serta iacens: lacero crinales vertice dentes,
Et fractum pendens ebur: talique superbas
Irrupit clamore fores: quid magne moraris
Iuppiter, avulsam nexu pelagique solutis
Legibus iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto. veniant prærupta Pachyno
Aequora, laxatis subeant Syrtibus urbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni [illegible].
Pars Libyæ nimio quæ continua calore
Defendit tantumque vacat secura tyranni
Crescat zona rubens: medium flagrantis Olympi
Me quoque limes agat: mallem deserta iacere
Vomeris impatiens: pulsis dominentur aratris,
Dipsades, & [illegible] glebæ cerastæ.
Quid me temperies iuvat, aut quid mitior æther?
Gildoni fecunda fui. iam solis habenas
Bis senas torquent hiemes, cervicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nilus & Atlas
[illegible] Barce,
[illegible] litore Gange,
[illegible] proprium. pars tertia mundi
Unius prædonis ager distantibus idem.
Inter se vitiis: cinctus quodcumque profunda
Traxit avaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis vivis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscœnus adulter.
Nulla quies: oritur præda cessante libido,
Divitibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conviva perit. mors nulla refugit
Artificem. varios sucos spumasque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota novercis
Gramina. si quis quem vultu praesentia damnat,
Liberiusve gemat, dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.
Fixus quisque toro tacita formidine libat
Carchesia [illegible] pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circumspicit enses.
Splendet Tartareo furialis mensa paratu.
Cæde madent [illegible].
Ut vino calefacta Venus, tunc saevior ardet
Luxuries, mistisque redolent unguenta coronis.

Crinitos inter famulos pubemque canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuptasque ferocis
Arridere viris. [illegible]
[illegible]
[illegible] polleris
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Aethiopem nobis generum, Nasamona maritum
[illegible]
[illegible] mater
[illegible] agmina longe
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Nec te Roma tua, nec te patiemur inultam
Aspice [illegible] communem proferat Honorius heres.
Pergite securi [illegible]
Separat, & [illegible] Roma.
Dixit, & affatur Romam [illegible]
Continuo [illegible]
Mutavere [illegible]
[illegible] orbes,
Et [illegible] rubigine [illegible].
Horrentes [illegible] equos, Lethæque somnus
Frena regens tacito volucres [illegible].
Iam duo Divorum proceres, maiorque minorque
Theodosius [illegible]
Qui [illegible] gerent.
[illegible] regnis.
[illegible]
[illegible] metas
[illegible]
[illegible] Lacones
[illegible] meatus
[illegible]
At pater intrantem [illegible], qua Bosporus ardat.
Arcadium thalamis, urbique illapsus Eoæ.
Quem simul ut vidit natum [illegible]
Cynthia [illegible],
Complexus [illegible] ardet.
O mihi post alios natorum [illegible], dixit.
Unde tua [illegible] dextram,
Quæ [illegible]
[illegible]
[illegible] requirunt.
Cum pater in [illegible]
Hoc erat [illegible] discordia Mauro
Nascitur, & [illegible] que infideles
Annos?

Gildonisne salus tanti sit causa laboris?
Scilicet egregius morum, magnique tuendus,
Et cuius meritis pietas ingrata vacillet.
In primo genitore vide. crudele videbat
Dissidium, dum bella gerunt Romana [illegible]
Quis procul a[illegible], vel quae [illegible]
Rex ignotus [illegible]
Auxilio [illegible]
Solus at hic non puppe [illegible]
Substitit [illegible]
Obtentu [illegible]
Restitit [illegible]
Libravit [illegible]
Ad rerum momenta [illegible]
Victori fortunaeque simul cum [illegible]
O si non cupidis essem praereptus ab astris,
Exemplum sequerer Tulli: laniandus abires
Impia diversis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc usque tui [illegible] olebat,
En iterum calcat [illegible] monstro
Post patrem, patremque [illegible] magna repen-
atus,
In quae tuam sortem numerosa transtulit urbes.
Ergo fas pretio [illegible]
Prodere [illegible], quod transfuga [illegible],
Quod tuo ingenio quamvis [illegible] summo
Proditor [illegible] morte salutem,
Num [illegible] gratus erit. damnamus luce reperta
Perfidiam nec nos patimur committere talis
Hoc genus [illegible] suo [illegible] effect.
Hic vendit patriam [illegible]
Moenia [illegible] Graia Philippus
Oppida. [illegible] libertas vendidit auro.
Romani scelerum semper sprevere ministros.
Noxia Pellaeum domino miscere venena
Fabricius Regi nudata fraude remisit:
Infestumque sibi bellum [illegible] negavit
Per famuli patrare nefas; ductosque Camillus
Trans murum pueros obsessae reddidit urbi.
Traduntur poenae [illegible]
Hic manet, ut moneat, quod respuit [illegible] ho-
stem.
Suscipis in fratrem? longe [illegible]
Cui placet, Australes Gildo condonat habenas,
Tamque mutatas sequitur [illegible]
Qualibet ad partes animus mutaverit [illegible]
Transfundit secum Libyam, rescissaque mali-
gnus
Commodat imperium. Mauers [illegible] Africa mu-
nus.
Tollite Massylas fraudes, removete bilingues
Insidias. & verba doli [illegible]
Ne consanguineos [illegible] armis
Deprecor. haec [illegible] haec digna Myce-
nis:
In Mauros hoc crimen eat. quod noster iniquum
Molitur [illegible] quanam non ille iubente
Paruit? an quicquam nobis [illegible]
Ut sileam varios, quos mecum gesserit, actus.
Quae vidi post fata loquar. cum Divus [illegible]

Res incompositas, fateor, turbataque liqui.
Stringebat vetitos etiamnum exercitus enses
Alpinis odiis, alternaque iurgia victi,
Victoris [illegible]
[illegible] puero [illegible] quaesisset.
Heu quantum [illegible], quam libera tanta
Mobilis auderet moles, cum [illegible] remoto
Fervere[illegible]
Et gravior [illegible] a paterna
Successit pietate mihi [illegible]
Fovit, [illegible]
Rumimusque [illegible]
Depulit. [illegible] Stili-
chon
Exercitor [illegible] vita maneret,
Aut [illegible]
Ceu praesens, [illegible]
Au[illegible]
Connubium, [illegible] Serena.
Debuerat [illegible]
[illegible], qui Romanus, & [illegible]
ster
[illegible]
Sed tantum [illegible]
Ille licet [illegible]
Oppositoque Atlante [illegible] referta
Anguibus, [illegible]
Non [illegible] in omnes
Aequalem [illegible] arenas:
Invenies [illegible] Divus, & inde
Sic natus [illegible] genitor [illegible] vitro.
Amplector praecepta lubens, nec carior alter
Cognato Stilicone mihi [illegible] profanus
Ille [illegible] tam [illegible] Africa fratri.
Talia dum longo secum sermone volutant:
Hesperiam pervenit avus, castumque cubile
Ingreditur, Tyrio quo fusus Honorius ostro
Carpebat teneros Maria cum coniuge somnos.
Adstitit ad caput, tunc sic per somnia fatur.
Tantane devictos tenuit fiducia Mauros
Care nepos? iterum post me coniurat in arma
Progenies vesana [illegible], bellumque resumit
Victoris cum stirpe sui [illegible] tacentem
Obitus, Libyam nostro sudore receptam
Rursus habent? ausus Latio contendere Gildo
Germani nec fata timet? nunc ire profecto
Nunc vellem, notosque senex ostendere vultus.
Nonne meam fugiet Maurus, cum viderit, um-
bram?
Quid [illegible] rebellem:
Captivum [illegible]
Hoc generi fatale tuo, [illegible] sanguis in orbe
Noster [illegible]
Iunguntur spoliis [illegible] Gildonis opima:
Externes [illegible] Maurusia laurea currus:
Una domus toties una de gente triumphet.
Di bene quod [illegible] interlabentibus annis
Servati [illegible] mihi, fraterque nepotis.
Dixit & afflatus vicino sole refugit.
At iuvenem stimulis immanibus aemula virtus

Exacuunt: iam puppe mihi, iam stagna secare
Feruet, & absentes inuadere cuspide Mauros.
Tunc iuuenem accit socerum, dextramq; vocato
Conserit, & quae sit potior sententia quaerit.
Per somnos mihi, sancte pater, iam saepe futura
Panduntur, multaeque canunt praesagia noctes.
Namque procul Libycos venatu cingere saltus,
Et iuga rimari canibus Getula videbar.
Maerebat regio fului vastata leonis
Incursu: pecudum strages, passimq; iuuenci
Semineces, & adhuc infecta rapina subulco,
Sparsaq; sanguineis pastorum funera campis.
Aggredior latebras monstri mirumque relatu
Conspicio: dilapsi honos, cervice minaces
Defluxere iubae, pavidus ingloria armos
Supponit seruile genu, [illegible] vincla
Vnguibus, & [illegible] catena.
Nunc etiam patribus [illegible] cessare recusat
Hortator me [illegible] quonam usque remetti?
Cunctamur? decuit primum complere biremes,
Et pelago superare moras. transmittere primus
Ipse paro. quaecumque meo gens [illegible] barbara nutu
Stringitur, adsit: eat Germania tota feratur
Nauibus, & socia comitentur classe Sicambri.
Pallida translatum iam sentiat Africa Rhenum.
An patiar tot probra sedens, iuuenisque relinquam
Quae tenui, rexiq; puer? bis noster ad Alpes
Alterius genitor defensum regna cucurrit.
Nos praedam [illegible] tutamurq; tacentes?
Finierat. Stilico contra cui talia reddit.
Aduersumne tubam princeps dignabere Mauri?
Afferet ignauus clari solatia letho
Te bellante mori? decurret Honorius inde,
Hinc Gildo? prius astra Chaos miscebit Auerno.
Vindictam mandasse sat est: plus nominis horror
Quam tuus ensis aget. minuunt praesentia famam.
Qui stetit, aequatur campo collataq; nescit
Maiestatem acies, sed quod magis utile factu,
Atque hosti grauius, fratris auctore, docebo.
Est illi patribus sed non & moribus idem
Mascezel: fugiens qui dira piacula fratris
Spemq; suam, vitamq; tuo commisit asylo.
Hunc [illegible] frustra mactare iuuenis
Insidiis, patruus in pignora conuertit iras,
Quosq; manu pueros paruos gestauerat, una
Occidit inuenes, inhumatasq; corpora vulgo
Dispersit, & tumulo cognatas arcuit umbras:
Naturamq; simul fratremque, hominemque [illegible]
Exuit, & tenuem cassis inuidit arenam.
Has fama [illegible] refugit damnauit Sol e Mycenas,
Auertitq; diem, [illegible]
Crimen, & infandas excusat coniuge mensas.
Hinc [illegible] non poena [illegible]
Te pater vltorem, te nudi pueri Manes,
Te pietas polluta rogat si flentibus aram
Et proprium [illegible] nomen [illegible] Athenae:
Si Pandionias [illegible] traxere phalanges
[illegible] reges meruere [illegible]
Si [illegible] questu [illegible] Senatum
In Numidas [illegible] commouit Adherbal:
Nunc quoque, nunc Gildo, tanto quem funere mersit,
Nunc videas venisse ducem. [illegible]
[illegible] quem [illegible]
Nunc praeceps fugiat [illegible] tremiscat,
[illegible] vectima, fratrem.
Haec ubi sederunt genero, mox [illegible] Marti
Robora praecipuos [illegible]
Disponit, certaq; rates ingreditur Etruscae.
Herculeam [illegible] Iouiamq; cohortem
Rex [illegible] [illegible] vllo
Pondere [illegible]
Neruius [illegible] equitum [illegible] Felix,
Dictaq; [illegible] Augusti [illegible] probantes
Inuicti [illegible]
[illegible] iuuenes,
Agger [illegible] immensus
[illegible] commeat aures.
Gildonem [illegible] promissa, minasque,
Terrorem: age si quid pro me meruistis in armis,
Ostentate [illegible]
[illegible] Roma,
Sitque [illegible] robore vinci.
Nec vos barbariem [illegible] collegerit omnem,
Terreat, aut Mauri [illegible] repulsus
Vmbonum, & nostros passuri cominus enses,
Non contra [illegible] manantes
[illegible] longe [illegible]
Exarmatus erit, cum [illegible] torserit hastis.
Dextra mouet iaculum, praetentat [illegible]
Cetera nudus eques, [illegible]
Virga regit: non vlla fides, non agminis ordo,
Arma [illegible] fuga praecipites committunt [illegible]
Non [illegible] nexus, non pignora cura.
Sed numero [illegible] copia vulgi.
[illegible] dux ipse [illegible]
[illegible]
Confectus [illegible]
[illegible] somnos,
[illegible]
Offensus [illegible]
Quas vigilat Veneri, [illegible] impendere noctes.
[illegible]
Nam quae [illegible] Mauris
Regibus [illegible] Africa damnis?
Ius Latium, quod tunc Meroe [illegible]
Occiduo cingit Tyrrhena [illegible] vnda.
Et cui non Nilus, non [illegible] India metas,
Romanis iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi, praedo quem [illegible]
Erepiamq; [illegible] insuperabile [illegible]

Aut ruet in vestris aut stabit Roma lacertis.
Tot vobis debetis populos, tot iura, tot urbes
Amissas: uno Libyam defendite bello.
Vestigia [illegible] & [illegible] feratur
Castra [illegible] trans aequora ducite classes.
Ferte [illegible]
Tandem funereus finem positura tyrannis.
Omina concinuunt dictis: [illegible] Tonantis
Armiger [illegible] cunctis spectantibus aethram
Correptum pedibus curvis innexuit hydrum,
Donecque reluctantem [illegible] paritur [illegible].
[illegible] unguibus capiti truncatum decidit anguis.
[illegible] regnum [illegible] super [illegible],
Tormentumque [illegible], non [illegible], non [illegible].
Perfida iam parvis motu e bella colonus
[illegible] clangore grues aestiva relinquunt
Threicium cum tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus variis per nubila texitur alis
Littera, pennarumque notis conscribitur aer.
Ut sinitur tangere mare, tunc acrior arsit
Impetus: arripiunt naves, ipsique rudentes
Expediunt, [illegible] legunt & cornua summis
Aptant malis, quaeritur [illegible]
Orbis [illegible] Pisa.
Sic [illegible] vindex [illegible] classem
Solveret, [illegible] Aulis.
Non illi strepitus impendentisque procellae
Signa, nec adversae [illegible] deterrent Auspici.
Sed [illegible] clamant: Ait rumpite funem:
Per vada Gildonem quamvis [illegible] petamus,
Ante [illegible] per devia Ponti
Quae [illegible] nostris,
Hectorea [illegible] qui mente notatis,
[illegible] adiutor [illegible] coniux.

Ora licet maculis adsperserit occiduus Sol,
Lunaque conceptis livescat turbida Coris,
Et confusa vagos iaculentur sidera crines,
Imbribus humescant Haedi, nimbosaque Taurum
Ducat Hyas, totusque fretis descendat Orion:
Certa fides caeli, sed maior Honorius auctor.
Illius auspiciis immensa per aequora miles,
Non Pleiadis, Arctoque regor. contemne Booten
Nauta, turbinibus mediis permitte carinas.
Si mihi tempestas Libyam, ventique negabunt,
Augusti fortuna dabit. Iam classis in altum
Provehitur. dextra Ligures, Etruria laeva
Linquitur, et caecis vitatur Corsica saxis.
Humanae speciem plantae se magna figurat
Insula: Sardiniam veteres dixere coloni.
Dives ager frugum: Poenos, Italosve petenti
Opportuna situ. quae pars vicinior Afris,
Plana solo, ratibus clemens: quae respicit Arcton,
Immitis, scopulosa, procax, subitisque sonora
Flatibus: insanos infamat navita montes.
Hinc hominum, pecudumque lues: hinc pestifer aer
Saevit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri.
Quos ubi luctatis procul effugere carinis,
Per diversa ruunt sinuosae littora terrae.
Pars adit antiqua ductos Carthagine muros:
Partem littoreo complectitur Olbia muro
Urbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Caralis, tenuemque per undas
Obvia dimittit fracturum flamina collem.
Efficitur portus medium mare, tutaque ventis
Omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
Hanc omnes petiere manus, prorisque reductis
Suspensa Zephyros expectant classe faventes.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GETICO, VEL DE VICTORIA STILICONIS CONTRA ALARICVM,

PRAEFATIO.

POst resides annos longo velut excita somno,
Romanis fruitur nostra Thalia choris.
Optatis renovant eadem mihi culmina coetus.
Personat & noto Pythia vate domus.
Consueti hic fautores: Libyamque receptam,
Hic mihi prostratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit successus ahenam,
Oraque patriciis nostra dicavit honos.
Annuit his princeps titulum poscente Senatu.
Respice iudicium quàm grave Musa subis.
Ingenio minuit merces properata favorem,
Carminibus veniam praemia tanta negant.
Et magis intento studium censore laborat,
Quod legitur medio, conspicuumque foro:
Materies tamen ipsa iuvat, solitumque timorem
Dicturo magna ex parte levat.
Nam mihi conciliat gratas impensius aures
Vel meritum libri, vel Stiliconis amor.

CL. CLAVDIANI DE BELLO GETICO

LIBER.

INtacti cùm claustra freti coeuntibus aequor,
Armatum scopulis audax irrumperet Argo,
Oetaeam Colchosque petens propiore periclo,

Cornibus attonitis solus post Numina Typhis
[illegible]
Ferimur, & [illegible] ruinam,
Decepto [illegible]
[illegible]
[illegible] pulsa
[illegible]
Vt [illegible] semel quod [illegible] Typhyn
N[illegible] gloria vexit,
Quae [illegible] regni,
Sufficient laudes Stilicho? licet omnia vates
In maius [illegible] secandis
Argoos trabibus [illegible],
Nec nemoris tantum [illegible]
Robora [illegible] Tomari [illegible],
Arbore praesagi [illegible] animantes.
Plurima [illegible] monstra
In[illegible] mentes.
[illegible]
[illegible],
Et [illegible],
Et [illegible]
Martis, & [illegible] belli:
Nil [illegible] rapaces
Scilicet [illegible]
N[illegible] quam [illegible]
In [illegible].
An ego [illegible]
Procubuisse [illegible]
Principium [illegible]
[illegible] Bellona [illegible],
Totaque [illegible] Mauortia [illegible]
Per te namque vnum mediis exuta tenebris
Imperio sua forma redit, [illegible]
Tristibus exsangues audent procedere [illegible].
Iamque potestates priscae [illegible]
Instituit quas ante [illegible] erat vna
Nube timor tua nos [illegible] dextera letho
Eripuit, [illegible] redduntur & agris,
Dantur [illegible] populi, virtus [illegible].
Iam non in pecorum morem formidine clausi
Prospicimus [illegible] campis ardentes ignes.
Alta nec incertis metimur flumina votis
Excidio latura moram, non [illegible] amnes
Vndarum seruare fidem, [illegible] fugaces.
Aut [illegible]
Ipsa quoque [illegible] plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge [illegible] veneranda parens, & certa secundis
Fide Deis, humilemque metum depone senecta,
Vrbs aequaeua polo [illegible] ferrea [illegible]
[illegible] mutauerit a[illegible],
Foederibus natura nouis, et flumine verso
Irriget Aegyptum Tanais, Maeotida Nilus,
Eurus ab [illegible] Zephyrus se promat ab Indis,
Caucasus [illegible] Austro,
Gaetulas Aquilo glacie constringat arenas.
Fatales [illegible] notata
P[illegible] nec sidera [illegible]
Semper [illegible] turbante Typhoea.
[illegible] cum [illegible]
Montibus [illegible]
Lamberet attonitae [illegible]
Quid mirum [illegible]?
Cum gemini [illegible] Aloides
Martem [illegible], & in astra negatas
Tentarint [illegible]
Pone tribus [illegible].
Se[illegible] improba nunquam
Spes [illegible]
Robur [illegible] Pelion [illegible]
N[illegible] Epirotes
In latus obliquum [illegible].
Aspice Roma tuum iam [illegible]:
Adspice quem [illegible] agmen,
[illegible]
Dissimilis [illegible]
Pollicitus patriis [illegible].
Non [illegible]
O [illegible]
Romanos [illegible]:
[illegible]
Hanc [illegible]
Praeda [illegible]
Aggressus [illegible]
Gentis [illegible] manibusque [illegible] & arma.
Hos quoque quod veniam [illegible]
Si [illegible] poenas [illegible]
Iam [illegible] gentes [illegible].
Quae vindicta prior, quam cum formidine superbos
Flectit & [illegible]?
Sed magis [illegible] dementia [illegible].
Consulitur dum Roma tibi: tua cura [illegible]
[illegible]
[illegible]
Nec tanti nomen, [illegible] Getarum,
Vt propius [illegible]
Iuppiter [illegible] Numa, [illegible] Quirinus
Barbaries [illegible]
Pellit & [illegible] regni
Quamquam si [illegible] certamina [illegible] recordor.
Tunc etiam [illegible] cum libertate [illegible],
Et propria [illegible] patres
Semper [illegible] insignia [illegible],
Quae [illegible] procul tute [illegible] vites
Exercere dabat cursus, [illegible] catena
Inter [illegible] ludibria [illegible].
At [illegible]
Tempestas [illegible] caput [illegible].
N[illegible] ratio [illegible] fauoris,
Sed grauiter [illegible], ductorque placebat.

Non

Non quippe precipuis [illegible] erat simul crimina ca[illegible],
Sed [illegible]
C[illegible]
[illegible]
[illegible]
C[illegible]
[illegible] cura.
Parcendo [illegible] ferro [illegible]
Irr[illegible]
Sublimis [illegible] Curium [illegible] vetustas,
[illegible] populis qui [illegible] Pyrrhum.
Nec magis insignis Marius, Paulique triumphis.
Qui captos [illegible] Reges [illegible]
Poenus [illegible] Pyrrhus, qui [illegible] ingur-tine.
Et [illegible]
Post [illegible]
Pectora Fabri[illegible]
[illegible]
[illegible]
C[illegible] ni-mosis
Eduxit Ursa plagis, non Chaonas, atque Mo-lossos.
Quos Epirus alit, ne Dodonaea [illegible]
Pignora [illegible] querentum.
Primus fulmineum lento luctamine Poenum
Compressit Fabius, campoque [illegible] aperto
Mar[illegible] virtus
[illegible] ora.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Atque [illegible] incendia Pyrrhi,
Sustinuit toto [illegible]
Et prope [illegible] urbes
[illegible]
Hannibal [illegible] arma.
Vindex [illegible] iuventus.
His [illegible]
[illegible] medi[illegible] alia.
Temperiem [illegible] ferret.
Sed quid ego Hannibalem [illegible], Pyrrhumque tot annis
Certatum [illegible] Spartacus [illegible]
Per [illegible]
C[illegible]
Exar[illegible]
Fuderit [illegible] arma.
Nec [illegible] senior aetas
D[illegible] aratro,
S[illegible]
I[illegible] arena
Turba [illegible]
T[illegible] Haemonii [illegible] fa-ctum.
Frigidaque decus nudatum frondibus Haemum

Tendit hiems vestire gelu, totiensque solutis
Ver nivibus viridem monti reparavit ami-ctum,
Ex quo iam patrios gens haec oblita Triones,
Atque Istrum transvecta semel vestigia fixit
Threicio funesta solo, [illegible] vocabant,
Seu gravius per Danubium, [illegible] meditata ruinis.
Ex [illegible]
[illegible]
Praecipites [illegible]
Amnibus aut scopulis propriam defendere ter-ram.
Nil Rhodope, nil vastus Athos, nil profuit Haemus
Odrysii [illegible] contemnunt Strymonis saltu.
Et [illegible] rapidum damnant [illegible]
Nunc [illegible] miratur Olympum,
More [illegible]
[illegible] Ossam.
Spercheusque, et virginibus dilectus Enipeus,
barbaricis [illegible]
Servavit Dryopes, nec [illegible]
[illegible]
Restitit [illegible]
Thermopylae [illegible] rupes,
Et duo continuo connectens aequora muro
Isthmos, et angustis patuerunt tempora [illegible].
Nec tibi Parrhasios [illegible]
Frondosi Erymanthi [illegible] summi
Culmina Taygeti [illegible].
Tandem [illegible] pro moenibus Al-pes
Exegere Getis, tot tandem flumina victor
[illegible]
[illegible]
Alpibus [illegible] umbram?
Nonne velut capta [illegible] urbe
Transfreta, trans Gallos, Pyrenaeumque [illegible]-rit?
Famaque nigrantes succincta pavoribus alas
Secum cuncta trahens a Gadibus usque Britan-num
Terruit Oceanum, et nostro procul axe remotam
Insolito belli tremefecit murmure Thulen.
[illegible] Nili [illegible], quecumque timores
Pertulimus [illegible] dolebant [illegible]?
[illegible]
[illegible] dolores?
[illegible]
Commendat placidum [illegible] por-tum,
Sic mihi tunc maior Stilico, cum laeta periclis
Maeror, atque ideo redeunt in corda tumultus.
Nonne videbantur, quamvis adamante ri-gentes
Turribus invalidis fragiles procumbere muri,
Ferrataque [illegible] pandere portae?
Nec validum [illegible] arcere volantes
Cornipedum saltus, iam iam conscendere pup-pes,

Sardonios habitare sinus, & inhospita Cypri
Saxa parant, vitamque freto spumante tueri.
Ipsa etiam dissecta vetus Trinacria Ponto,
Si rerum natura sinat, adiungere terris
Optat, & Ionium [illegible]
Fultaque despiciens auro laquearia dives,
Tutior in [illegible] mallet vitare cavernas.
Iam fieri credebatur avis, tandemque libido
Hasit avaritiae gravioribus obruta curis.
[illegible] est, ingensque loquax, & plurima fingit
Permixtis credique timor: tunc somnia vulgo
Narrari, tunc monstra Deum, monitusque sinistri,
Quid meditentur aves, quid cum mortalibus aiunt
Fulmine quid velit ignes, quid carmine possint
Fatidico custos Romani carmina vatis.
Territat assiduus Lunae labor, atraque Phoebe
Noctibus [illegible] crebris [illegible]
Nec remanet [illegible]
Tellurem [illegible]
Barbara, [illegible]
Incessare [illegible]
Et si quod [illegible]
Addit [illegible]
Multaque examina [illegible]
Perbacchata [illegible]
Et numquam [illegible]
Qui primum [illegible]
Qua micat [illegible] cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaoniam paulatim expulsa ab Arcto
Crine vago Geticas [illegible]
Donec in exiguum moriens vanesceret ignem.
Sed graviora metus [illegible]
Horruerant duo quippe [illegible] ora,
Dum iaculis exercet equos [illegible] a sorte
Agmen, & excepti telis immane relatu
Prodigium, miramque notam duxere futuri.
Nam simul humano geminas de corpore palmas
Vtraque perfossis emisit bellua costis.
Illa tenax tremuit, nec dextera vivere lacebant,
Intentas ambo digitis, & sanguine vivo
Scrutantur [illegible]
Orbe sub Augusti [illegible]
Vtque manus utero viridi [illegible] relecto,
Romulis post raptas [illegible] Aves.
Sed magis interpres rerum metus omne trahebat
Augurium, peiora [illegible] truncataque membra,
Nutricemque lupam Romae [illegible]
Tunc reputant annos [illegible] volatu
Vulturis, incidunt properatis saecula metis.
Solus erat Stilico, qui desperanti [illegible] augur
Spondere [illegible]
Dux idem vatesque [illegible] parat [illegible]
Inquit, & exclusis muliebribus ore querelis

Fatorum solet esse vices? nil nautica prosunt
Turbata lamenta rati: nec [illegible] unda.
[illegible] aut [illegible] summa voce.
Nunc [illegible]
Communem pro luce [illegible] 275
[illegible] pretium [illegible]
Omnibus [illegible]
Non nisi perfida [illegible]
Irrupere Getae, nostras dum Raetia vires
Occupat, atque alio desudant Marte cohortes, 280
[illegible]
[illegible]
Barbaricis [illegible] Alpes.
Nunc vero geminis clades repetita tyrannis
Famosum vulgavit iter [illegible] 285
Semita praeteritam [illegible]
Per solitas venere vias, [illegible]
Barbarico Romana dedit discordia [illegible]
Sed nec praeteritis [illegible]
[illegible] 290
Ausoniam [illegible] Senonum [illegible] sanguine flammas.
Hac & Teutonico quondam patefacta furori
[illegible]
Vile decus, quod non [illegible]
Ingentes [illegible] magna [illegible] 295
Quid turpes iam mente fugas, quid Gallica rura
Respicitis, Latioque libet post terga relicto
Longinquam profugis [illegible] castris?
[illegible]
Consilio regnum [illegible] 300
[illegible]
Me quoque non [illegible]
Nec ferro sic corda [illegible]
Quam [illegible], quam [illegible] mariti.
Quantus prolis amor: sed nunc [illegible] decoris 305
Occe nam latebram [illegible]
Nec [illegible]
Hic coniux [illegible]
Luce [illegible]
[illegible] 310
[illegible]
Exiguamque [illegible]
Dum [illegible]
[illegible]
[illegible] 315
Antiqui [illegible] tenebris emergere pulsis
Hesperia [illegible] vidit
Augustum [illegible] fatis.
Protinus umbrosa vestit qua litus oliva
Larius, & dulci mentitur Nerea fluctu, 320
Parva puppe lacum praetervolat: ocius inde
Scandit inaccessos [illegible] montes,
Nil hiemis caelive memor: sic [illegible] relinquens
[illegible] antro catulos immanior exit.
Hiberna sub nocte [illegible], tacitusque per altas 325
Incedit [illegible] colla pruinis

Aspera juventes adstringit seria fatas.
Nec meminit lethi, nimbosve aut frigora curat,
Dum natis alimenta parat, sublimis in Arcton
Frommet Hercynia confinis Rhetia silua:
Qua se Danubij radat Rhenique parentem,
Vtraque Romuleo pratendens flumina regno.
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt vnda cecumte minores
In nomen transire suum, te Cimbrica Tethys
Diuisum bisido consumit Rhene meatu.
Tertia quinque vadis Istrum vorat Amphytrite.
Ambo habiles remis, ambo glacialia secti
Terga rotat, amborea, Martij, sedales.
Sed latus Hesperia, qua Rhetia tangitur ora,
Prarupta ferit astra iugis, panditq; tremendam
Vix astate viam, multis seu Gorgone visa
Obriguere gelu, multos hausere profunda
Vasta mole niues, cumq; ipsis sepe iuuencis
Naufraga candenti mergunter plaustra Barathro.
Interdum subitam glacie labente ruinam
Mons dedit, & tepidis fundamina subruit astris,
Pendentis malefida solo per talia tendit
Frigoribus medijs Stilico loca nulla Lyæi
Pocula, para Ceres raptos contentus in armis
Delibasse cibos, madidoq; onerarat amictu
Algentem pulsabat equum, nec mollia sesso
Strata dedere torum, tenebris si cæca repressit
Nox iter, aut spelæa subit metuenda ferarum,
Aut pastorali iacuit sub culmine fultus
Cernicem clypeo stat pallidus hospite magno
Pastor, & ignoto præclarum nomine vultum
Rustica sordenti genitrix prætendit alumno.
Illa sub horrendis pradura cubilia siluis:
Illis sub nimbis somni, curaq;, labores
Peruigil hanc requiem terris, hac otia rebus
Insperata dabant, illa tibi Roma salutem
Alpina peperere casa, iam fœdera gentes
Exuerant, Latiq; audita clade feroces
Vindelicos saltus, & Norica rura tenebant.
Ac veluti famuli, mendax quos mortis herilis
Nuntius in luxum sal, ò rumore resoluit,
Dum marcent epulis, atque inter vina, chorosq;
Persultat vacuis effrena licentia tectis,
Si reducem dominum fors in prouisa reuexit,
Hærent attoniti libertatemq; perosi
Confecta seruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis adspectu cuncti stupuere rebelles,
Inque vno Princeps Latiumque, & tota resultsit
Roma viro, frons læta parum, non tristior æquo.
Non delecta malis, mista sed nobilis ira.
Qualis in Herculeo, quoties in arma iubebat
Eurystheus, fuit ore dolor: vel qualis in atram
Sollicitus nubem mæsto Ioue cogitur æther.
Tantane vos, inquit, Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo frustra tumuistis inani?
Non ita Romanum fatis violentia nomen
Opprimit, vt vestros nequeant punire tumultus.
Parte sui. non vos longè sermone petito
Demorer, exemplum veteris cognoscite facti,
Cum ferus Ausonias perfringeret Hannibal arces,
Et Trebiam sano geminassent funere Canna.
Nequidquam Emathium populit spes vana Philippum,
Vt velut afflictos ferro tentaret inerti.
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet, grauiterq; tulere
Vrbibus inter se clarus de culmine rerum
Congressis aliquid gentes audere minores,
Nec pœnam differre placet: sed bella gerenti
Punica Latino Regi quoque prælia mandant.
Parvit imperijs Consul, iussusq; Philippus,
Vilia dum grauibus populis interserit arma,
Prælerunte manu, didicit non esse potentum
Tentandas, medijs quamuis in luctibus, iras.
Hoc monitu pariter nascentia bella repressit,
Et bello quæsiuit opes, legitque precantes
Auxilio, mensis numerum qui congruus esset,
Nec grauis Italiæ, formidandusve regenti,
Nec minus accepto nostra rumore cohortes
(Sic ducis vrget amor) properantibus vndique signis
Conueniunt, visoq; animi Stilicone recepti
Singultus varios, lacrymosaq; gaudia miscent.
Sic armenta boum, vastu qua turbida siluis
Spargit hiems, cantus & sibila nota magistri
Certatim repetunt, vel nota pascua valles,
Inque vicem se voce regunt, gaudentq; fideles
Reddere mugitus, & quæ sonus attigit aurem,
Rara per obscuras apparent cornua frondes.
Accurrit vicina manus, quam Rhætia nuper
Vindelicu auctam spoliis defensa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Qua Scoto dat frena truci ferroq; notatas
Perlegit exanimes Picto moriente figuras.
Agmina quinetiam flauis obiecta Sicambris,
Quaque domant Cattos, immansuetosq; Cheruscos,
Huc omnes vertere minas, tutumq; remotis
Excubiis Rhenum solo terrore relinquunt.
Vidáne posteritas credet? Germania quondam
Illa ferox populis, qua vix instantibus olim
Principibus tota potuerat cum mole teneri,
Iam sejo placidam præbet Stilicone habenu,
Vt nec præsidijs nudato limite tentet
Expositum caluare solum, nec transeat amnem,
Inausa audacem metuens attingere ripam.
Celsior ò cunctis, vnisq; æquande Camillo:
Vestris namque armis Ala ictis fracta quietis
Ac Brenni rabies: confusis rebus vterque
Diuinam tribuistis opem. sed tardior ille
Iam capta vindex patriæ tu, sospitis vltor,
O quantum mutata tuo fortuna regressu
Vt sejo pariter diffudit in omnia regni
Membra vigor, vnusque redit calor vrbibus agris.
Creditur Herculeis lucem renouasse lacertis

Femineis dilecta famis impensa mariti.
Et iuuenem Thessala lamentatum fraude nouercæ,
Non sine Cinæis Catenia reddidit herbis,
Cretæaq; si verax narratur fabula, reddit
Minoum rupto puerum prodire sepulcro:
Quem senior vates auium clangore repertum
Gramine restituit: mira nam munere fertur
Dulcia mella necem, vitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non vnum corpus ab Vmbris,
Sed tot communi populos sub morte iacentes,
Totaq; Tartareis e faucibus oppida traxit,
Ipso Roma die, nec adhuc ostenditur auctor.
Personuit venisse ducem, latiq; Quirites
Vocibus auspicium certi plausere triumphi.
Munitis Stilicone suo: quis gaudia vero
Principis, amplexus alacris quis differat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem speculamur ab altis
Turribus, incerti socios apportet an hostes,
Ille globus mentem suspensa silentia librant,
Donec puluereo sub turbine sideris instar
Emicuit Stiliconis apex, & cognita fulsit
Canities, gaudia repens per mœnia clamor
Tollitur, ipse venit. portas secura per omnes
Turba salutatis effunditur obuia signis.
Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor.
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris
Bellona ridente Ceres, humilisq; nouorum
Seditio clamosa ducum: sed vera iuuentus
Verus ductor adest, & viuida Martis imago.
Prospera sed quantum nostra spes addita menti,
Tantum exempta Getæ: qui vertice proximus astris
Post Alpes iam cuncta sibi promiserat apertas.
Nil superesse ratus, postquam tot flumina pulsis,
Cinctaq; fluminibus crebris tot mœnia cernit,
Tot subitò pedites, equitum tot conspicit alas,
Seq; velut clausum laqueis sub pectore furtim,
Aestuat. & nimium prono feruore petita
Iam piget Italiæ, speratáq; Roma tenere
Visa procul. magni subeunt iam tædia cœpti.
Occultat tamen ore metum, primosq; suorum
Consultare iubet bellis, annisq; verendos.
Crinigeri sedere patres, pellita Getarum
Curia: quos plagis decorat numerosa cicatrix,
Et tremulos regit hasta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis non exarmata senectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Consiliisq; fides, defixus lumina terra,
Concutiensq; comam, capuloq; acclinis eburno,
Si numero non fallor, ait, tricesima currit
Bruma ferè, rapidum postquam transnauimus Istrum,
Romanamq; manum tantis eludimus annis:
Sed nunquam Mauors adeo constrinxit in arctum
Res Alarice tuas: per tot certamina docto
Crede seni, qui te tenero vice patris ab æuo
Gestatum parua solitus donare pharetra,
Atque aptare breues humeris puerilibus arcus.
Sæpe quidem frustra monui, seruator vt icti
Fœderis Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calida rapuit te flamma iuuenta,
Nunc saltem, si cura tibi manet vlla tuorum,
His claustris euade precor, dumque agmina longè,
Dum licet, Hesperiis præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Passiq; impius scelerum delicta priorum
Intra septa luas. quid palmitis vber Etrusci,
Quid mihi nescio quam proprio cum Thybride Romam
Semper in ore geris? referunt si vera parentes,
Hanc vrbem insano nullus qui Marte petiuit
Lætatus violasse redit: nec Numina sedem
Destituunt, iactata procul dicuntur in hostem
Fulmina, diuiniq; volant pro mœnibus ignes.
Seu cælum, seu Roma tonat. si temnis Olympum,
A magno Stilicone caue: qui semper iniquos
Fortuna famulante premit. scis ipse Pholoes
Arcadiæ quam densa rogis cumulauerit ossa,
Sanguine quàm largo Graios calefecerit amnes,
Extinctusq; fores, ni te sub nomine legum
Proditio, regniq; fauor texisset Eoi.
Talia grandæuum flammata fronte loquentem,
Obliquisq; tuens oculis non pertulit vltra:
Sed rupit rapidas accensa superbia voces.
Si non mentis inops, fraudataq; mensibus ætas
Præberet veniam, numquam hæc opprobria lingua
Turpia Danubius me sospite ferret inultus.
Anne tot Augustos Hebro qui teste fugaui,
Te patiar suadente fugam, cum cesserit omnis
Obsequiis natura meis? et sidere nostris
Sub pedibus montes, arescere vidimus amnes.
Nostra Dij Getici faciant, Manesq; parentum,
Vt mea conuerso relegam vestigia cursu.
Hanc ego vel regno victor, vel morte tenebo
Victus humum: per tot populos, vrbesq; cucurri,
Fregi Alpes, galeisq; Padum victricibus hausi.
Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
Tunc quoque pollebat, nullis cum poderet armis.
At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
Meq; suum fecere ducem, tot tela, tot enses,
Tot galeas multo Thracum sudore paraui,
Inq; meos vsus vectigal vertere ferri,
Oppida legitimo iussu Romana coegi.
Sic me fata fouent. ipsi, quos omnibus annis
Vastabam, seruire dati, nocitura gementes
Arma dabunt, flammisq; diu mollitus, & arte
In sua damna chalybs fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde Deos: non somnia nobis,
Nec volucres: sed clara palam vox reddita luco est.
Rumpe omnes Alarice moras: hoc impiger anno

Alpi-

Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad vrbem.
Huc iter vsque datur. quis iam post talia segnis
Ambigat, aut cælo dubitet parere vocanti?
Sic ait, hortaturq; suos, belloq; viasq;
Instruit: attollunt vanos oracula fastus.
O semper tacitæ sortes ambage maligna
Euentuq; patens, & noxia vatibus ipsis
Vera sacra fides. Ligurum regione suprema
Peruenit ad fluuium miri cognominis vrbem,
Atque illic domitus vix tandem interprete casu
Agnouit dubiis illusa vocabula fatis.
Necnon & Stilico pugnam poscentia mouit
Pleno castra gradu dictisq; instigat euntes.
Nunc nunc, o socii temeratæ sumite tandem
Italiæ pœnas, obsessi principis armis
Excusate nefas, deploratumq; Timauo
Vulnus, & Alpinum gladiis abolete pudorem.
Hic est, quem toties campis fudistis Achiuis,
Quem discors, odiisq; anceps ciuilibus orbis,
Non sua vis tutata diu, dum fœdera fallax
Ludit, & alternæ periuria vindicat aulæ.
Credite nunc omnes, quas dira Britannia gentes,
Quas Ister, quas Rhenus alit, pendere paratas
In speculis: vno tot prælia vincite bello.
Romanum reparate decus, molemq; labantis
Imperii fulcite humeris: hic crimina campus
Vindicat: hæc mundo pacem victoria sancit.
Non in Threiciis idem decernimus oris:
Nec super Alpheas vmbrantia Mænala ripas
Consistimus, non hic Tegeam, Argosq; tuemur.
Visceribus mediis, ipsoq; in corde videtis
Bella geri. patrem clypeis defendite Tybrim.
Talia nunc pedites turmas, nunc mistus equestri
Dicta dabat, simul externis præcepta ferebat
Auxiliis. ibat patiens dicionis Alanus.
Qua nostræ iussere tubæ: mortemq; petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alane:
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaniq; oculos infecerat ira.
Vulneribus pars nulla vacat, rescissaq; cunctis
Gloria fœdati splendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
Accelerator equis, Italamq; momordit arenam
Felix, Elysiisq; plagis, & carmine dignus,
Qui magno suspectam nobis impensius arsit
Vel letho purgare fidem. qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato sanguine crimen.
Morte viri turbatus eques flectebat habenas:
Totaq; præcipiti mutassent agmina cornu,
Ni celer instructa Stilico legione secutus
Subsidiis peditum pugnam instaurasset equestrem.
Quis Musis ipsoq; licet Pæane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce sua dederit fundator originis vrbi? 600
Altius haud vnquam toto descendimus ense
In iugulum Scythiæ: tanta nec clade superbum
Contudimus Tanaim, vel cornua fregimus Istri.
Inuisum miles sitiens haurire cruorem,
Per varias vestes, oneratáque plaustra metallo,
Transit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemtas proculcat opes. pretiosior auro
Sanguis erat: passim neglecti prodiga lucri
Ira furens strictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, assumptas igne valentes
Exuuias, miseriique graues crateras ab Argis,
Raptaq; flagranti spirantia signa Corintho
Callidus ante pedes venientibus obiicit hostis
Incassum: neque enim feralis præda moratur.
Sed iustos præbent stimulos monumenta doloris.
Asseritur ferro captiuum vulgus. & omnes
Diuersæ vocis populi, quos traxerat hostis
Seruitio, tandem dominorum strage redemti,
Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
Desertosq; Lares & pignora læta reuisunt.
Miratur sua quemque domus, cladesq; renarrant
Ordine cognati, referunt miracula belli.
Quis tibi nunc Alarice dolor? cum Marte perirent
Diuitiæ, spoliisq; diu quæsita supellex,
Pulsa etiam suas viniatim coniugis aures:
Coniugis, inuicto dudum quæ freta marito
Demens Ausonidum gemmata monilia matrum,
Romanasq; alta famulas ceruice petebat.
Scilicet Argolicas, Ephyreiadesq; puellas
Cœperat. & pulcras iam fastidire Lacænas.
Sed Dea, quæ nimiis obstat Rhamnusia votis,
Ingemuit. flexitque rotam, domat aspera victos
Pauperies vnoq; die Romana rependit,
Quidquid ter denis acies amisimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia seclis:
O meritum nomen felicibus apta triumphis:
Virtutis fatale solum: memorabile bustum
Barbariæ. nam sæpe locis, ac finibus illis
Plena lacessito rediit vindicta Quirino.
Illic Oceani stagnis excita supremis
Cimbrica tempestas, aliasque immissa per Alpes
Hisdem procubuit campis. iam protinus ætas
Adueniens geminæ gentis permisceat ossa,
Et duplices signet titulos commune tropæum.
Hic Cimbros, fortesque Getas Stilicone peremtos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Discite vesanæ Romam non temnere gentes.

CL. CLAVDIANI IN TERTIVM CONSVLATVM HONORII AVGVSTI

PRÆFATIO.

PAruos non aquilis fas est educere fœtus,
Ante fidem Solis, iudicium que poli:
Nam pater excusso salit cum germine proles,
Quaq; maternus rupit hiulca tepor:
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flamas imperat ore pati.
Consulit ardentes radios, & luce magistra
Naturam, vires, ingeniumq; probat.
Degener & refugo torsit qui lumine visus,
Vnguibus hunc sæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Sustinuitq; acie nobiliore diem:
Nutritur, volacrúmque potens, & fulminis heres,
Gesturus summo tela trisulca Ioui.
Me quoque Pierius tentatum sæpius antris
Audet magna suo mittere Roma Deo.
Iam dominas aures, iam regia tecta meremur.
Et Chelys Augusto iudice nostra sonat.

CL. CLAVDIANI DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

TERTIA Romulei sumant exordia fasces,
Terque tuas ducat bellatrix Roma curules.
Festior annus eat, cinctusq; imitata Gabinos,
Diues Hydaspeis augescat purpura gemmis.
Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad signa secures.
Tuq; ô qui patrium curis æqualibus orbem
Eoo cum fratre regis, procede secundis
Alitibus, Phœbiq; nouos ordere meatus,
Spes, votumq; poli, quem primo a limine vita
Nutrix aula fouet: strictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
Ardua priuatos nescit fortuna Penates,
Et regimen cum luce dedit, cognata potestas
Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro.
Lustrauitq; tuos aquilis victricibus ortus
Miles & in medijs cunabula præbuit hastis.
Te nascente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitq; suas formidine siluas
Caucasus, & positis Numen confessa pharetris,
Ignauas Meroe traxit de crine sagittas.
Reptasti per signa puer, Regumq; feroces
Exuuiæ tibi ludus erant, primusq; solebas
Aspera complecti torum post prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexisset ab Istro
Arctoa de strage calens, & poscere patrem
De spolijs Scythicos arcus aut rapta Gelonis
Cingula, vel iaculum Daci, vel frena Sueui.
Ille coruscanti clypeo te sæpe volentem
Sustulit arridens, & pectore pressit anhelo
Intrepidum ferri galeæ nec triste timentem
Fulgur, & ad summas tendentem brachia cristas.
Tunc sic lætus ait: Rex ô stellantis Olympi
Talis perdomito redeat mihi filius hoste,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde superbus
Assyria sic ense rubens, sic flamine crebro
Turbidus, & grato respersus puluere belli,
Armaq; gaudio referat captiua parenti.
Mox vbi firmasti recto vestigia gressu,
Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permisit inertes:
Sed noua per duros instruxit membra labores,
Et cruda teneras excreuit indole vires.
Frigora sæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Aestiuum tolerare iubar transnare sonoras
Torrentum Furias, adscensu vincere montes,
Planitiem cursu, valles & concaua saltu.
Nec non in clypeo vigiles perducere noctes,
In galea portare niues, nunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari spargere funda:
Quoque magis nimium pugnæ inflamaret amorem,
Facta tui numerabat aui, quem litus adustæ
Horrescit Libyæ, ratibusq; imperuia Thule.
Ille leues Mauros, nec falso nomine Pictos
Edomuit, Scotumq; vago mucrone secutus,
Fregit Hyperboreas remis audacibus vndas,
Et geminis fulgens vtroque sub axe tropæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit arenas.
Hos tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hausit Achilles
Semiferi præcepta senis, seu cuspidis artes,
Siue lyræ cantus, medicas seu disceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rursus
Bella tonant, dubiumque quatit discordia mundum.

Prô

Pro crimen Superum, longi pro dedecus aeui,
Barbarus Hesperias exul possederat vrbes,
Sceptraque deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentesque remotas
Colligit Aurorae, tumidus quascumque pererrat
Euphrates, quas lustrat Halys, quas ditat Orontes.
Thuriferos Arabes saltus, vada Caspia Medi,
Armenij Phasin, Parthi liquere Niphaten.
Quae tibi tunc Martis rabies, quantusque sequendo
Ardor erat? quanto flagrabant pectora voto,
Optabas audire tubas, campique cruenta
Tempestate frui, truncisque immergere plantas?
Vt leo, quem fuluae matris spelunca tegebat,
Vberibus solitum pasci, cum crescere sensit
Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora,
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Gaetulo comes ire patri, stabulisque minari
Aestuat, & caesi terga absorbere iuuenci.
Ille vetat, rerumque tibi commendat habenas,
Et sacro meritos ornat diademate crines,
Tantaque se pietas rudibus ostentat in annis.
Sic aetas animo cessit, quererentur vt omnes
Imperium tibi sero datum. victoria velox
Auspicijs effecta tuis. pugnastis vterque
Tu fatis genitorque manu. te propter & Alpes
Inuadi faciles. cauto nec profuit hosti
Munitis haesisse locis, spes irrita valli
Concidit, & scopulis patuerunt claustra reuulsis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaque tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hiemes; cui militat aether,
Et coniurati veniunt ad classica venti!
Alpinae rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbaque cadentum
Staret, ni rapidus iuuisset flumina sanguis.
At ferus inuentor scelerum traiecerat altum
Non vno mucrone latus, duplexque tepebat
Ensis, & vltrices in se conuerterat iras,
Tandem iusta manus. iam libertate reducta
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas astrorum panderet arces,
Nutaretque, oneri venturo conscius Atlas,
Distulit Augustus cupido se reddere caelo,
Dum tibi pacatum praesenti traderet orbem.
Nec mora, Bistonijs alacer consurgis ab oris,
Inter Barbaricas ausus transire cohortes.
Impauido vultu linquis Rhodopeia saxa
Orpheis animata modis: iuga deserit Oetes
Herculeo damnata rogo: post Pelion intras
Nereo illustre choro. te pulcher Enipeus
Celsaque Dodone stupuit, rursusque locutae
In te Chaoniae mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga litoris: arua teruntur
Dalmatiae: Phrygij numerantur stagna Timaui.
Gaudent Italiae sublimibus oppida muris
Aduentu sacrata tuo: submissus adorat
Eridanus, blandosque iubet mitescere fluctus,
Et Phaëthonteas solitae deflere ruinas
Roscida frondosae reuocant electra sorores.
Quanti tum iuuenes, quantae spreuere pudorem
Spectandi studio matres, puerisque seueri
Certauere senes, cum tu genitoris amico
Exceptus gremio mediam veherere per vrbem,
Velarentque pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roseo cum Sole videri
Credidit, aut iunctum Bromio radiare Tonantem?
Feruet cristatis exercitus vndique turmis,
Quisque sua te voce canens praestringit aena
Lux oculos, nudique seges Mauortia ferri
Ingeminat splendore diem. pars nobilis arcu,
Pars longe iaculis, pars comminus horrida contis.
Hi volucres tollunt aquilas, hi picta draconum
Colla leuant, multusque tumet per nubila serpens
Iratus stimulante Noto, viuitque receptis
Flatibus, & vario mentitur sibila tractu.
Vt ventum ad sedes, cunctos discedere tectis
Dux iubet, & generum compellat talibus vltro.
Bellipotens Stilicho, cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides. quid enim per praelia gessi
Te sine? quem merui te non suadente triumphum?
Odrysium pariter Getico foedauimus Hebrum
Sanguine, Dalmaticas pariter prostrauimus alas,
Riphaeasque simul fessis porreximus artus
In glacie, stantemque rota sulcauimus Istrum.
Ergo age, me quoniam caelestis regia poscit,
Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra foue, geminos dextra tu protege fratres.
Per consanguineos thalamos, noctemque beatam,
Per taedas, quas ipsa tuo Regina leuauit
Coniugio, sociamque virum produxit ab aula,
Indue mente patrem, crescentes dirige foetus
Vt ducis, vt soceri. iam iam securus ad astra
Te custode ferar. rupta si mole Typhoeus
Prosiliat, Tityus si membra resoluat,
Si furor Enceladi proiecta mugiat Aetna,
Opposito Stilicone cadent. nec plura locutus
Sicut erat liquido signauit tramite nubes,
Ingrediturque globum Lunae, limenque reliquit
Arcadis, & Veneris clementes permeat auras.
Hinc Phoebi permensus iter, flammamque nocentem
Gradiui, placidumque Iouem stetit arce suprema
Algentis, qua zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur caeli, rutilaeque patescunt
Sponte fores. Arctoa parat conuexa Bootes,
Australes reserat portas succinctus Orion,
Inuitantque nouum sidus, penduntque vicissim
Quas partes velit ille sequi, quibus esse sodalis
Dignetur stellis, aut qua regione moueri.

O decus æthereum, terrarum gloria quondam,
Te tuus Oceanus natali gurgite lassum
Excipit, & notis Hispania proluit vndis.
Fortunate parens, primos cum detegis ortus,
Adspicis Arcadium: cùm te proclivior vrges,
Occiduum visus remoratur Honorius ignem,
Et quocumque vagos flectis sub cardine cursus,
Natorum per regna venis: qui mente serena,
Maturoq; regunt iunctas moderamine gentes,
Sæcula qui rursus formant meliore metallo.
Luget auaritiæ Stygiis innexa catenis,
Cumque suo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes: non corrumpentia sensus
Dona valent: emitur sola virtute potestas.
Vnanimi fratres, quorum mare, terraq; fatis
Debentur, quodcumque manu euasit auitas,
Quod superest patri, vobis iam Mulciber arma
Præparat, & Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exasperat ægida signis.
Altius fulminea crispare in casside conum
Festinat Steropes, nectit thoraca Pyracmon,
Ignifluusq; gemit Lipare fumosa cauernis.
Vobis Ionia virides Neptunus in alga
Nutrit equos: qui summa freti per cærula possint
Ferre viam, segetemq; leui percurrere motu,
Nesciat vt spumas, nec proterat vngula culmos.
Iam video Babylona rapi, Parthumque coactum
Non ficta trepidare fuga: iam Bactra teneri
Legibus & famulis Gangem pallescere ripis,
Gemmatosque humilem dispergere Persida cultus.
Ite per extremum Tanaim, pigrosq; Triones:
Ite per ardentem Libyam, superate vapores
Solis, & arcanos Nili deprendite fontes
Herculeum finem, Bacchi transcurrite metas.
Vestri iuris erit quidquid complectitur axis.
Vobis rubra dabunt pretiosas æquora conchas.
Indus ebur, ramos Panchaia, vellera Seres.

CL. CLAVDIANI DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

AVspiciis iterum sese regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula.
Limina nec passi circum priuata morari
Exsultant reduces Augusto Consule fasces.
Cernis vt armorum proceres, legumq; potentes
Patricios sumunt habitus, & more Gabino
Discolor incedit legio, positisque parumper
Bellorum signis sequitur vexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridetq; togatus
Miles, & in mediis effulget Curia castris.
Ipsa Palatino circumvallata Senatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmámque remouit
Et galeam, sacras humeris vectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue secures
Pacata gestare manu, Latiaq; micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti
Vlpia progenies, & quæ diademata mundo
Sparsit Ibera domus: nec tantam vilior vnda
Promeruit seriem gentis. cunabula fouit
Oceanus: terræ dominos, pelagiq; futuros
Immenso decuit rerum de principe nasci.
Hinc processit auus: cui post Arctoa frementi
Classica, Massylas annexuit Africa lauros.
Ille, Caledoniis posuit qui castra pruinis.
Qui medio Libyæ sub casside pertulit æstus,
Terribilis Mauro, debellatorq; Britanni
Litoris, ac pariter Boreæ vastator, & Austri.
Quid rigor æternus, cæli quid sidera prosunt,
ignotumq; fretum? maduerunt Saxone fuso
Orcades: incaluit Pictorum sanguine Thule:
Scotorum cumulos fleuit glacialis Hiberne.
Quis calor obsistit? forti per vasta cucurrit
Æthiopum, cinxitq; nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit, sparsosque venenis
Gorgoneos vidit thalamos, & vile virentes
Hesperidum risit, quos ditat fabula ramos.
Arx incensa Iubæ, rabies Maurusia ferro
Cessit, & antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longe transgressus auitas,
Subdidit Oceanum sceptris, & margine cæli
Clausit opes: quantum distant à Tigride Gades,
Inter se Tanais quantum, Nilusq; relinquunt.
Hæc tamen innumeris per se quæsita tropæis,
Non generis dono, non ambitione potitus.
Digna legi virtus, vltro se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit regnare rogatus.
Nam cùm Barbariem penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & nostro turbine gentes
Iam desertæ suis in nos transfunderet Arctos,
Danubii tota vomerent cùm prælia ripa,
Cùm Geticis ingens premeretur Mysia plaustris,
Flauaq; Bistonios operirent agmina campos:
Omnibus afflictis, & vel labentibus ictu,
Vel prope casuris, vnus tot funera contra
Restitit, extinxitq; faces, agrisq; colonos
Reddidit, & lethi rapuit de faucibus vrbes.
Nulla relicta foret Romani nominis vmbra.

Ni pater ille tuus iam iam ruitura subisset
Pondera, turbatamque ratem certaque levasset
Naufragium commune manu: velut ordine rupto,
Cum procul insanae traheretur Phaëtontis quadriga,
Saevirentque dies, terramque & stagna propinqui
Haurirent radii, solito cum murmure torvus
Sol occurrit equis: qui postquam rite paternos
Agnovere sonos: rediit meliore magistro
Machina, concentusque poli, rerumque recepit
Imperium, flammasque intra sua frena: sic traditur illi
Servatusque Oriens. at non pars altera rerum
Tradita, vix potuit manu, sua parta periclis.
Per varium gemini scelus erupere tyranni
Tractibus occiduis: hunc saeva Britannia fudit,
Hunc sibi Germanus famulum delegerat, exsul.
Ausus uterque nefas domini respersus uterque
Insontis iugulo: novitas audere priorem
Suadebat, tantumque dabant exempla sequenti.
Hic nova moliri praeceps: hic quaerere tuta
Providus. hic fusis, collectis viribus ille.
Hic vagus excurrens: hic inter claustra reductus
Dissimiles, sed morte pares: evadere neutri.
Dedecus aut mixtus licuit procumbere telis.
Amissa specie, raptisque insignibus, ambo
In vultus redeere suos, manibusque revinctis
Oblati gladiis submittunt colla paratis,
Et vitam, veniamque rogant. pro damna pudoris!
Qui modo tam densas nutu movere cohortes,
In quos iam dubius sese libraverat orbis,
Non hostes victore cadunt, sed iudice sontes
Damnat voce reos. petit hos quos Marte tyrannos,
Amborum periere duces. hic sponte carina
Decidit in fluctus: illum suus abstulit ensis.
Hunc Alpes, hunc Pontus habet. solatia casis
Fratribus haec ultor tribuit. necis auctor uterque
Labitur, augustas par victima mittigat Umbras.
Has dedit inferias tumulis, iuvenúmque duorum
Purpureos merito placavit sanguine Manes.
Illi iustitiam confirmavere triumpho:
Praesentes docuere Deos. hinc saecula discant,
Indomitum nihil esse pio, tutúmve nocenti:
Nuntius ipse suis longas incognitus egit
Praevento rumore vias, inopinus utrumque
Perculit, & clausos montes, ut plana, reliquit.
Exstruite immanes scopulos, attollite turres,
Cingite vos fluviis, vastas opponite silvas,
Garganum Alpinis, Apenninumque nivalem
Permiscete iugis, & rupibus Haemum
Addite Caucasium: involvite Pelion Ossae:
Non dabitis murum sceleri. qui vindicat, ibit.
Omnia subsident meliori pervia caussae.
Nec tamen oblitus civem, cedentibus atrox
Partibus insaevit, non insultare iacenti
Malebat: mitis precibus, pietatis abundans.
Poenae parcus erat: paci non intulit iram.
Post acies odiis idem, qui terminus armis.
Profuit hoc vincente capi, multosque subacto
Aspera laturos commendavere catenae.
Magnarum largitor opum, largitor honorum
Pronus, & in melius gaudens convertere fata.
Hinc amor, hinc validum devoto milite robur,
Hinc natis mansura fides. hoc nobilis ortu
Nasceris, aequaeva cum maiestate creatus,
Nullaque privatae passus contagia sortis.
Omnibus acceptis ultro te regia solum
Protulit, & patrio felix adolescis in ostro,
Membraque vestitu numquam temerata profano
In sacros cecidere sinus. Hispania patrem
Auriferis eduxit aquis: te gaudet alumno
Bosphorus. Hesperio de limine surgit origo:
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur: geminus civem te vendicat axis.
Herculis, & Bromii sustentat gloria Thebas.
Haesit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaque se iactat tenero reptata Tonanti.
Sed melior Delo Dictaeis clarior oris,
Quae dedit hoc Numen regio. non litora nostro
Sufficerent angusta Deo: nec inhospita Cynthi
Saxa tuos artus duro laesere cubili.
Adclinis genitrix auro circumflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: ululata verendis
Aula puerperiis, quae tunc documenta futuri?
Quae voces avium? quanti per inane volatus?
Quis vatum discursus erat? tibi corniger Ammon,
Et dudum taciti rupere silentia Delphi.
Te Persae cecinere Magi, te sensit Etruscus
Augur, & inspectis Babylonius horruit astris.
Chaldaei stupuere senes, Cumanaque rursus
Intonuit rupes, rabidae delubra Sibyllae.
Nec te progenitum Cybeleius aere sonoro
Lustravit Corybas: exercitus undique fulgens
Adsistit, ambitur signis augustior infans.
Sensit adorantes galeas, redditque ferocem
Vagitum lituus. vitam tibi contulit idem
Imperium; 3. dies inter cunabula Consul
Proveheris, signans posito modo nomine fastos,
Donaturque tibi, qui te produxerat, annus.
Ipsa Quirinali parvum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Uberibus sancti, immortalique Deorum
Crescis adoratus gremio: tibi saepe Diana
Maenalios arcus, venatricemque pharetram
Suspendit, puerile decus: tu saepe Minervae
Lusisti clypeo, fulvamque impune peterrans
Aegida, tractasti blandos interritus angues.
Saepe tuas etiam iam tum gaudente marito
Velavit Regina comas, festinaque voti
Praesumtum diadema dedit: tum laudibus ulnis
Sustulit, & magno porrexit ad oscula patri.
Nec dilatus honos: mutatur principe Caesar.
Protinus aequatur fratri: nec certius umquam

Hortati Superi: nullus praesentior aether
Affuit omnibus: tenebris involverat arva
Lumen hiems, densoq; Notus collegerat imbres.
Sed mox, cùm solita miles te voce levasset,
Nubila dissolvit Phoebus, pariterq; dabantur
Sceptra tibi, mundoq; dies: caligine liber
Bosporus adversam patitur Chalcedona cerni.
Nec tantum vicina nitent, sed tota repulsis
Nubibus exuitur Thrace, Pangaea renident,
Insuetosq; pati radios Maeotica vibrat.
Nec Boreas nimbos, aut Sol ardentior egit.
Cuncta nitor risitq; tuo natura sereno.
Imperii lux illa fuit, praesagia obibat.
Visa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil nec crine retuso
Languida, sed quantus numeratur nocte Bootes.
Emicuitq; plagis alieni temporis hospes
Ignis, & agnosci potuit, cùm Luna lateret.
Sive parens Augusta fuit, seu forte reluxit
Divus avus, seu te clarus properantibus astris
Cernere Sol patruus caelum commune remisit.
Apparet quid signa ferant. ventura potestas
Claruit Ascanio, subita cùm luce comarum
Innocuus flagraret apex, Phrygioq; volutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua caelestes illustrant omina flammae:
Talis ab Idaeis primaevus Iupiter antris
Possessi stetit arce poli, famulosq; recepit
Natura tradente Deos, lanugine nondum
Vernabant vultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturae convexa comae: tum scandere nubes
Discebat, fulmenq; rudi torquere lacerto.
Laetior augurio genitor, natiq; superbus
Iam paribus duplices fulsit consorte redibat,
Splendebatq; pio complexus pignora curru.
Haud aliter summo gemini cum patre Lacones
Progenies Ledaea sedentem utrinq; relucet
Frater, utriq; soror. similis chlamys effluit auro.
Stellati pariter crines: iuvat ipse Tonantem
Error, & ambiguus placet ignorantia matri.
Eurotas proprios discernere nescit alumnos.
Ut domus excepit reduces, ibi talia tecum
Pro rerum stabili fertur ditione locutus.
Si tibi Parthorum solium fortuna dedisset
Care puer, terrisq; procul venerandus Eois
Barbarus Arsacio consurgeret ore tiaras:
Sufficeret sublime genus, luxuq; fluentem
Deside, nobilitas posset te sola tueri.
Altera Romanae longe rectoribus aula:
Conditio, virtute decet, non sanguine niti.
Maior, & utilior facto conscientia potentis.
Vile latens virtus. quid enim submersa tenebris
Proderit? obscuro veluti sine remige puppis,
Vel lyra quae reticet, vel, qui non tenditur, arcus.
Hanc tamen haud quisquam, qui non agnoverit ante
Semet, & incertos animi placaverit aestus.
Inventa longe illuc ambagibus itur.
Disce orbis, quod quisque sibi, cùm conderet artus
Nostros, aetheriis miscens terrena Prometheus,
Sinceram patri mentem furatus Olympo,
Continuit claustris, indignantemq; reuinxit,
Et cum non aliter possent mortalia fingi,
Adiunxit geminas: illae cum corpore lapsae
Intereunt, haec sola manet, bustoq; superstes
Evolat. hanc alta capitis fundavit in arce
Mandatricem operum, prospecturamq; labori.
Illas inferius collo, praeceptaq; summae
Passuras dominae, digna statione locavit.
Quippe opifex veritus confundere sacra profanis,
Distribuit partes animae, sedesq; removit.
Iram sanguineis regio sub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, avidamq; nocendi.
Praecipitemq; rabie succensa tumescit:
Contrahitur, tepefacta metu, cumque omnia secum
Duceret, & requiem membris vesana negaret,
Invenit pulmonis opem, madidumq; fluenti
Praebuit, ut tumidae ruerent in mollia fibrae.
At sibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur, & tractus imos compulsa recessit.
Quae, velut immanes renovat dum bellua rictus,
Expleri, passimq; nequit: nunc verbere curas
Torquet avaritiae, stimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc maesta dolet, satiataque rursus
Exoritur, caesaq; redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
Inconcussa dabit purae sacraria menti.
Tu licet extremos late dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent:
Si metuis, si prava cupis, si duceris ira,
Servitii patiere iugum: tolerabis iniquas
Interius leges. tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris rex esse tui. proclivior usus
In peiora datur, suadetq; licentia luxum,
Illecebrisq; effrena favet. tunc vivere caste
Asperius, cùm prompta Venus. tunc durior ira
Consulimus, cùm poena patet. sed comprime motus:
Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit,
Occurrat, mentemq; domet respectus honesti.
Hoc te praeterea crebro sermone monebo,
Ut te totius medio telluris in orbe
Vivere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
Facta palam, nec posse dari regalibus usquam
Secretum vitiis: nam lux altissima fati
Occultum nihil esse sinit, latebrasq; per omnes
Intrat, & obstrusos explorat fama recessus.
Sis pius in primis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos aequat clementia nobis.
Neu dubiè suspectus agas, neu falsus amicis,
Rumorúmve avidus. qui talia curat, inanes
Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.

Non

Non sic excubiæ, nec circumstantia pila,
Quàm tutatur amor. non extorquebis amari:
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
Nonne vides operum quod se pulcerrimus ipse
Mundus amore liget, nec vi connexa per æuum
Conspirent elementa sibi? quod limite Phœbus
Contentus medio, contentus litore Pontus?
Et qui perpetuò terras ambitq; vehitq;
Nec premat incumbens oneri, nec cesserit aër?
Qui terret, plus ipse timet. sors ista tyrannis
Conuenit: inuideant claris, fortesq; trucident,
Muniti gladijs viuant, septiq; venenis
Ancipites habeant arces, trepidiq; minentur.
Tu ciuem patrémque geras: tu consule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant: sed publica vota.
In commune iubes si quid, censesq; tenendum,
Primus iussa subi. tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum. nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.
His tamen effectis, nec fastidire minores,
Neu pete præscriptos homini transcendere fines.
Inquinat egregios adiuncta superbia mores.
Non tibi tradidimus dociles seruire Sabæos;
Armeniæ dominum nec te præfecimus oræ?
Nec damus Assyriam, tenuit quam fœmina gentem:
Romani qui cuncta diu rexere, regendi:
Qui nec Tarquinij fastus, nec iura tulere
Cæsaris. annales veterum delicta loquuntur.
Hærebunt maculæ. quis non per sæcula damnat
Cæsareæ portenta domus? quem dira Neronis
Funera, quem rupes Caprearum terra latebit
Incesto possessa seni? victura feretur
Gloria Traiani: non tam quod Tigride victo,
Nostra triumphati fuerat prouincia Parthi,
Alta quod inuectus stratis Capitolia Dacis,
Quàm patriæ quod mitis erat. nec desine tales
Nate sequi. si bella tonant priùs agmina duris
Exerce studijs, & sæuo præstrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula segnes
Eneruent torpore manus. ponenda salubri
Castra loco: præbenda vigil custodia vallo.
Disce vbi densari cuneus, vbi cornua tendi
Æquiùs, aut iterum flecti: quæ montibus apta,
Quæ campis acies, fraudi quæ accommoda vallis:
Quæ via difficilis. fidit si mœnibus hostis,
Tum tibi muralis libretur machina pulsu.
Saxa rotet præceps aries, protectaq; portas
Testudo feriat: ruat emersura iuuentus
Effossis per operta solis. si longa moretur
Obsidio, tum vota caue secura remittas,
Inclusumve putes. multis damnosa fuere
Gaudia. dispersi pereunt, somnoq; soluti.
Sæpius incauta nocuit victoria turba.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, neue imbelles ad signa ministros
Luxuries armata trahat: neu flantibus Austris,
Neu pluuijs cedas: neu defensura calorem
Aurea summoueant rapidos vmbracula Soles.
Inuentis vtare cibis: solabere partes
Æquali sudore tuas. si collis iniquus,
Primus inire viam si cædere prouocat vsus.
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni:
Calcatur si pigra palus: tua antè profundum
Prætentet sonipes. fluuios tu protere curru
Hærentes glacie: liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te consere turmas:
Nunc pedes assistas pediti. tum promptiùs ibunt
Te socio: tum conspicuus gratusq; feretur
Sub te teste labor. dicturum plura parentem
Voce subit: equidem, faueant modo Numina cœptis,
Hæc effecta dabo: nec me fratriq; tibique
Dissimilem populi, commissaq; regna videbunt.
Sed cur non potius, verbis quæ disseris, vsu
Experior? gelidas certè nunc tendis in Alpes:
Duc tecum comitem: figant sine nostra tyrannum
Spicula: pallescat nostro sine Barbarus arcu.
Italiámne feram, Furijs prædonis acerbi
Subiectam? patiar Romam seruire clienti?
Vsque adeone puer? nec me pulsata potestas.
Nec pia cognati tanget vindicta cruoris?
Per strages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Æqualis mihi Pyrrhus erat, cùm Pergama solus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Denique si princeps castris hærere nequibo,
Vel miles veniam delibat dulcia nati
Oscula, miratusq; refert. laudanda petisti:
Sed festinus amor. veniet robustior ætas,
Ne propera. nec dum decimas emensus aristas
Aggrederis metuenda viris: vestigia magnæ
Indolis agnosco. fertur Pellæus, Eoum
Qui domuit Porum, cùm prospera sæpe Philippi
Audiret, lætos inter fleuisse sodales,
Nil sibi vincendum patris virtute relinqui.
Hos video motus, fas sit promittere patri,
Tantus eris: nostro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. sic mollibus olim
Stridula ducturum pratis examina regem
Nascentem venerantur apes, & publica mella
Ima petunt, traduntq; fauos. sic pascua paruus
Vindicat, & nec dum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum vitulus, sed prælia differ
In iuuenem, patiensq; meum cum fratre tuere
Me bellante locum. vos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat. sit Nilus vbique
Vester. & emisso quidquid Sol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeas si caussa secundos

Inclior euentus, aderis, parteſq; receptas
Suſcipies, animoſa tuas vt Gallia leges
Audiat, & noſtros æquus moderere Iberos.
Tunc ego ſecuras fati, laſſuſq; laborum
Diſcedam, vobis vtrumque regentibus axem.
Interea Muſis animus dum mollior inſtet,
Et quæ mox imitere legam: nec deſinat vnquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetuſtas.
Antiquos euolue duces: aſſueſce futura
Militiæ: Latium retro te confer in ævum:
Libertas quæſita placet, mirabere Brutum:
Perfidiam damnas, Metij ſatiabere pœnis.
Triſte, rigor nimius, Torquati deſſue mores.
Mors impenſa bonum, Decios venerare tuentes.
Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mucy te flamma docebit.
Quid mora perficiat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendat Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc nullos meriem obſiſtere caſus.
Proregat æternam fortitas tibi Punica famam
Regule: ſucceſſus ſuperant aduerſa Catonis.
Diſcitur in quantum pauperias ſobria poſſit.
Pauper erat Curius, Reges cùm vinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi cùm ſperneret aurum.
Sordida Serranus flexit Dictator aratra:
Luſtrata à lictore caſa, faſceſq; ſaligni
Poſtibus affixi: collecta Conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat; velut ille carina
Longæuus rector, varijs quem ſæpe procellis
Experiens hiems, Ponto iam feſſus, & annis,
Aequoreas alui nato commendat habenas,
Et caſu, arteſq; docet, quo dextra regatur
Sidere, quo fluctus poſſint moderamine falli:
Quæ nota nimborum: quæ fraus inſida ſereni:
Quid Sol occiduus prædat: quo ſæuia vento
Deceptos iratus attollat Cynthius vultus.
Aſpice nunc quæcunque micas, ſeu circulus Auſtri
Magne parens gelidi ſeu te meruere Triones:
Aſpice, complectur votum iam natus adæquat
Te meritis, & quod magis eſt optabile, vincit.
Subnixus Stiliconе tuo: quem fratribus ipſe
Diſcedens clypeum, defenſoremq; dediſti.
Pro nobis nihil ille pati, nullúmq; recuſat
Diſcrimen tentare ſuum: non dura virorum,
Non incerta maris. Libyæ ſqualentis arenas
Audebit ſuperare pedes, undiſque cadentes
Pleiade, Getulas intrabit Syrtibus vndas.
Hunc tamen in primis populos leuiore feroces.
Et Rhenum pacare iubes, volat ille citatis
Vectus equis, nullæq; latus ſtipante caterua.
Aſſera nubiferas quà Rhætia porrigit Alpes,
Fregit, & hoſtiles, tanta eſt fiducia, Apas
Incomitatus adit: totum properare per amnem
Attonitos Reges humili ceruice videres.
Ante ducem noſtrum ſtatuam ſparſere Sicambri
Cæſariem, pauidæq; orantes murmure Franci
Procubuere ſolo. iuratur Honorius abſens,
Impoſitaq; tuum ſupplex Alemannia nomen.
Bayberna venere rates, venit accola ſiluæ
Bructerus Hercinię, latisq; paludibus exit
Cimbrus & ingentes Albim liquere Cheruſci.
Accipit ille preces varias, tardeq; rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant veteres Germanica fœdera Druſos,
Marte ſed ancipiti, ſed multis cladibus emta.
Quis victum meminit ſola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi das Stilichonis iter. poſt otia Galli
Liricis, hortaris Graias ſulcare ratibus.
Ionium tegitur velis, remiq; laborant
Tot curuare ſinus, ſeruaturaſq; Corinthum
Proſequitur facili Neptunus gurgite claſſes.
Et puer Iſthmiaci quam prædem littoris exul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Caſtra cruore natant: moritur pallida iuuentus:
Pars morbo, pars enſe perit. non luſtra Lycæi
Non Erymanthea tam copia ſufficit umbra
Innumeris exuſta rogis, nudataq; ferro.
Sic flagroſſe ſuas latrant Maenala ſiluas.
Excutiat cineres Ephyræ Spartanus, & Arcas
Tutor, ex angue. pedibus proculcet acerues,
Feſſaq; penſatis reſpiret Gracia pœnis.
Gens, qua non Scythicos diffuſior vlla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, anguſtæque Thrace,
Cùm tranſiret, erat: per te, viresq; tuorum
Fracta ducum, lugetq; ſibi iam rara ſuperſtes,
Et, quorum turbæ ſpatium vix præbuit orbis,
Vno colle latet: ſitiens, incluſaq; vallo
Ereptas quæſiit aquas, quas hoſtibus amnis
Comes iuxta alio Stilicho deflexerat arcu,
Miratemq; nouas ignota per auia valles
Iuſſerat auerſo fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum vinci, cùm Barbarus vltro
Iam cupiat: ſeruire tibi: tua Sarmata diſcors
Sacramenta petit: præciſa fraude Colonus
Militat. in Latios ritus tranſiſſis Alani.
Vt fortes in Marte viros, animiſq; paratos,
Sic inſtos in pace regis, longumq; tueris
Electos, crebra nec ſuccedentibus vrge:
Iudicibus notis regimur, ſtatuimur q; quietis,
Militiæq; bonus ceu bellatore Quirino,
Ceu placido moderante Numa, non imminet enſis:
Nulla nobilium cædes: non crimina vulgò
Texuntur, patria nec ſtus non truditur exſul:
Impia continui ceſſant augmenta tributi:
Non infelices tabulæ: non haſta reſignat
Vendit opes auidus: emtor non voce cietur:
Nec tua priuatis creſcunt araria damnis.
Munificus laudis, ſed non es prodigus auri.

Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat, ipsa suo pro pignore castra laborant.
Te miles nutritor amat. quæ denique Roma
Cara tibi? quam fixa manet reuerentia patrum!
Firmatur senium iuris, priscamq; resumunt
Canitiem leges, emendanturque vetustæ,
Accedunt'q; nouæ. talem sensere Solonem
Res Pandioniæ, sic armipotens Lacedæmon
Despexit muros rigido munita Lycurgo.
Quæ sub te vel caussa grauis, vel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iustior, & mersum latebris educere verum.
Quæ pietas, quantus'q; rigor! tranquillaque magni
Vis animi, nulloq; leuis terrore moueri?
Nec noua miraris facilis quæ docta facultas
Ingenij linguæque modus! responsa verentur
Legati, grauibus'q; latet sub moribus ætas.
Quantus in ore pater! radiat quam torua voluptas
Frontis, & augusti maiestas grata pudoris!
Iam patrias imples galeas: iam cornus aduncæ
Tentatur: vibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaq; vota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus. & auro
Squameus, & rutilus cristis, & casside maior!
Sic cùm Threicia primum sudaret in hasta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem.
Quæ vires iaculis? vel cùm Gortynia tendis
Spicula, quàm felix arcus, certiq; petitor
Vulneris, & iussum mentiri nescius ictum!
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas
Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.
Sic Amphionia pulcer sudore palæstræ.
Alcides pharetram, Dircæaq; tela solebat
Præsentare feris, olim domitura Gigantes,
Et pacem latura polo. semperq; cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cæruleus tali prostratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura volumina siluis,
Cum vectaris equo, simulacraq; Martia ludis,
Quis molles sinuare fugas, quis tendere contum
Acrior? aut sub tos melior flexisse recursus?
Non te Massagetæ, non gens exercita campo
Thessala, non ipsi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, vix te suspensa sequuntur
Agmina, ferventéque tument post terga dracones.
Vtque tuis primùm sonipes calcaribus arsit,
Ignescunt patulæ nares: non sentit arenas
Vngula, discussæque tubæ sparguntur in armos.
Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemmæ.
Ipse labor, puluisq; decet, confusaq; motu
Cæsaries: vestis radiato murice Solem
Combibit: ingesto crispatur purpura vento.
Si dominus legeretur equis, tua posceret vltro
Verbera Nereidum stabulis nutritus Arion,
Seruiretq; tuis consuetus Castore frenis
Cyllarus, & flauum Xanthus spreuisset Achillem.
Ipse tibi famulas præberet Pegasus alas,
Portaretq; libens, melioraq; pondera passus
Bellerophonteas indignaretur habenas.
Quinetiam velox Auroræ nuncius Aethon,
Qui fugat hinnitu stellas, roseoq; domatur
Lucifero, quoties equitum te cernit ab astris
Inuidet, atque tuis mauult spumare lupatis.
Nunc quoque quos habitus, quanta miracula pompa
Vidimus, Ausonio cùm iam succinctus amictu
Per Ligurum populos solito conspectior ires,
Atque inter niueas altè veherere cohortes,
Obnixisq; simul pubes electa lacertis
Sidereum gestaret onus. sic Numina Memphis
In vulgus proferre solet. penetralibus exit
Effigies. breuis illa quidem: sed plurimus infra
Liniger, imposita suspirans veste sacerdos
Testatur sudore Deum. Nilotica sistris
Ripa sonat, varioq; modos Aegyptia ducit
Tibia, submissis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat.
Thybridis, & Latij soboles. conuenit in vnum
Quidquid in orbe fuit procerum. quibus auctor honoris
Vel tu, vel genitor numeroso Consule Consul.
Cingeris, & socios gaudes admittere patres.
Illustris te prole Liguis, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto stipauit Roma Senatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea sedes,
Ornatuq; nouo grauior Deus asperat Indus
Vel amenta lapis. pretiosaq; fila smaragdus
Ducta virent. amethystus inest, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali suffecit gratia textu.
Auget acus meritum, picturarumq; metallis
Viuit opus, multáq; ornantur iaspide vultus,
Et varijs spirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitiosa colus? vel cuius pectine Arto
Traxerunt solidæ gemmarum stamina telæ?
Inuia quis calidi scrutatus stagna profundi
Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algæ
Germina flagrantes inter quæsiuit arenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sydonij rubriq; maris? tribuere colorem
Phœnicei, Seres subtemina, pondus Hydaspes.
Hoc si Mæonias cinctu graderere per vrbes,
In te pampineos proferret Lydus thyrsos,
In te Nysa choros. dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent. irent blandæ sub vincula tigres.
Talia Erythræis intextus nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caspia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circum, crinemq; solutæ
Mænades adstringunt ederis victricibus Indos.
Ebrius hostili velatur palmite Ganges.
Adsunt, mox lætum sonuit clamore tribunal,
Te fastos ineunte quater sollennia ludit

Omnia libertas, deductum vindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat securior ictu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem. rubuere genæ, tergoq; remouit
Verbera. promissi felix iniuria voti.
Prospera Romuleis sperantur tempora rebus,
In nomen ventura tuum: præmissa futuris
Dant exempla fidem quoties te cursibus aui
Præfecit, toties accessit laurea patri:
Ausi Danubium quondam transnare Gothunni
In lintres fregere nemus: tibi mille ruebant
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni:
Dux Odotheus erat tantæ conamina classis
Incipiens ætas, & primus concutit annus.
Submersæ sedere rates: fluitantia nunquam
Largius Arctoos pauere cadauera pisces.
Corporibus premitur Peuce: per quinque recurrens
Ostia, Barbaricos vix egerit vnda cruores.
Confessusq; parens. Odothei Regis o ima
Rettulit, exsuuiasq; tibi. ciuile secundis
Conficis auspicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata Gothunnorum, debellatumq; tyrannum.
Ister sanguineos egit te Consule fluctus:
Alpinos genitor rupit te Consule montes.
Sed patrijs olim fueras successibus auctor,
Nunc eris ipse tuis. semper venere triumphi
Cum trabeis sequiturq; tuos victoria fasces.
Sis precor assiduè Consul, Marijq; relinquas,
Et senis Augusti numerum, quæ gaudia mundi,
Per tua lanugo cùm serpere cœperit ora:
Cum tibi prodiderit festas nox pronuba tædas!
Quæ tali donata toro, quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?
Quænam tot diuis veniet nurus, omnibus aruis
Et toto dotanda mari? quantusq; feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus, & Euri!
O mihi si liceat thalamis intendere carmen
Connubiale tuis, si te iam dicere patrem
Tempus erit, cùm tu trans Rheni cornua victor,
Arcadius capta spolijs Babylonis onustus
Communem maiore toga signabitis annum,
Crinitusq; tuo sudabit fasce Suenus.
Vltima fraternas horrebunt Bactra secures.

CL. CLAVDIANI DE SEXTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

Vrea fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum vouere ducum, non dignius vnquam
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret ædes.
Quàm sua cùm pariter trabeis repetatur & vrbi
Maiestas. nec enim campus sollennis, & vrna,
Luditur in morem: species nec dissona cœtu,
Aut peregrina nitet simulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua Palatia sumunt,
Et patrijs plebem castris sociante Quirino,
Mars Augusta sibi renouet suffragia campi.
Qualis erit terris quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Thybris inaugurat, annus?
Quanquam omnes quicumque tui cognominis anni,
Semper inoffensum dederint successibus omen.
Sintq; tropæa tuas semper comitata secures.
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Augusti geminato nomine felix.
Namq; velut stellas Babylonia cura salubres
Optima tunc spondet mortalibus edere fata,
Calicola cùm celsa tenent summoq; feruntur
Cardine, nec radijs humili statione recondunt:
Haud aliter Latia sublimis signifer aulæ,
Imperij sidus prima cum sede locauit,
Auges spes Italas, & certiùs omnia surgunt
Victrici concepta solo, cùm pulcer Apollo
Lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras.
Nil tum Castaliæ diuis communibus vndæ
Dissimiles vili nec discrepat arbore laurus.
Antraq; mæsta silent, inconsultiq; recessus.
At si Phœbus adest, & frenis grypha iugalem
Rhipæo tripodas repetens detorsit ab axe,
Tunc siluæ, tunc antra loqui, tunc viuere fontes,
Tunc sacer horror aquis adytisq; effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præsagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exsultatq; habitante Deo, potioraq; Delphis
Supplicibus latè populis oracula pandit,
Atq; suas ad signa iubet reuiuescere lauros.
Non alium certè decuit rectoribus orbis
Esse Larem, nulloq; magis se colle potestas
Æstimat, & summi sentit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia Rostris,
Tot circum delubra videt, tantisq; Deorum
Cingitur excubiis. iuuat intra tecta Tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantes,
Calatasq; fores, mediisq; volantia signa
Nubibus. & densum stipantibus æthera templis,
Æraq; vestitis numerosa puppe columnis
Consita, subnixasq; iugis immanibus ædes,
Naturam cumulante manu, spoliisque micantes
Innumeros arcus. acies stupet igne metalli,
Et circumfusò trepidans obtunditur auro.

Agno-

Agnoscis, ne tuos princeps venerande Penates?
Hæc sunt, quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante petis. nil optimus ille
Diuorum toto meruit felicius æuo,
Quàm quòd Romuleis victor sub mœnibus egit
Te consorte dies, cum se melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectaq; passus
Iurgia patriciasq; domos. priuataq; passim
Visere deposito dignatus limina fastu.
Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen.
Tuq; rudem vitæ, quamuis diademate necdum
Cingebare comas, socium sumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruumq; triumphis
Imbuit, & magnis docuit præludere fastis.
Te linguis variæ gentes, missiq; rogatum
Fœdera, Persarum proceres cum patre sedentem
Hac quondam videre domo positaq; tiara
Submisere genu. tecum prælonga vocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra Senatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nostris imperiis iam tunc assuesceret heres.
Hinc tibi concreta radice tenacius hæsit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectæq; vrbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor: nec te mutare reuersum
Eualuit propriis nutritor Bosphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dedisset,
Diuitis Auroræ solium, sortemq; paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille volentes
Assyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum:
Contingat mea Roma mihi. nec vota fefellit
Euentus. fortuna nouum inclita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, belloq; secundo
Protinus Eoa velox accitus ab aula
Suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam.
Ipsa per Illyricas vrbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita casu
Materna tegmina ferens, Latioq; futurum
Rectorem generumq; sibi. sponsore supernas
Iam repetente plagas, illo sub cardine rerum.
Sedula seruatum per tot discrimina pignus
Restituit sceptris patrui, castrisq; mariti.
Certauit pietate domus, fideq; reductum
Coniugis, officiis Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens, qui te securus Olympum
Succedente petit. quàm lætus ab æthere cernit
Se factum creuisse tuum! duo namq; fuere
Europæ, Libyæque hostes. Mauritius Atlas
Gildonis Euiales, Alaricum Barbara Peuce
Nutrierat, qui sæpe tuum spreuere profana
Mente patrem. Thracum veniens e finibus alter
Hebri clausit aquis, alter præcepta vocantis
Respuit, auxiliumq; ad proxima bella negatis,
Abiurata palàm Libyæ possederat arua.
Quorum nunc meritam repetẽs non immemor iram
Suppliciis fruitur, natoq; vltore triumphat.
Ense Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mistum pietate nefas, dubitandaq; cædis
Gloria materna, laudem cum crimine pensat.
Punit Iuleos inuiso sanguine Manes
Augustus: sed falsa pii præconia sumsit
In luctum patriæ ciuili strage parentis.
At tibi caussa patris rerum coniuncta saluti
Bellorum duplicat lauros, iisdemq; tropæis
Reddita libertas orbi, vindicta parenti.
Sed mihi iam pridem captum Parnassia Maurum
Pieriis egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud socerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc sacra tui libet edere Musis,
Grataq; patratis exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi:
Concessaq; sibi (rerum sic admonet vsus)
Luce, tot amissis sociis, atque omnibus vnà
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, scelerumq; referta
Diuitiis, multasq; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq; triremem,
Dum prædam de more putat, viduataq; cæsis
Remigibus, scissis velorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antemnis saucia fractis,
Ludibrium pelagi vento iactatur & vnda,
Vastato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab vrbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens. & quæ venientibus antè
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausa putat sibi cuncta pauor, retroque relictos,
Quos modò terrebat, rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum forte domo, vitreisq; sub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus: imperiumne Ioui legesq; placerent,
Et vitæ Romana quies, an iura perosus
Ad priscos pecudum damnaret sæcula ritus.
Talia dum secum mouet anxius, aduolat vna
Naiadum resoluta comam, complexaq; patrem.
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus exsangues genitor mirabere vultus.
Percensere manum, tantaq; ex gente iuuabit
Relliquias numerasse breues iam desine mæsta
Fronte queri, Nymphisq; choros iam redde sorores.
Dixerat. ille caput placidis sublime fluentis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua vultu.
Non illi madidum vulgaris arundine crinem
Velat honos. rami caput vmbrauere virentes
Heliadum, totisq; fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruq; paterno
Intextus Phaëthon glaucos incendit amictus,

Fultaq; sub gremio calatis nobilis astris
Aetherium probat vrna decus : namq; omnia luctus
Argumenta sui Pisum signauit Olympo.
Nutantumq; senem pium, & sponde sonores,
Et fluuium, nati qui vulnera lauit achelo.
Stat gelidis auriga plagis, vestigia fratris
Germana seruant Hyades, Cyneaq; pedalis
Lacteus extentas aspergit circulus alas.
Stellifer Eridanus sinuatu fluctibus errans
Clara Noti connexa rigat, gladioq; tremendum
Gurgite sidereo subterlinit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu prospexit euntes
Detecta cernice Getas: tunc talia fatur.
Succine mutatis properas Alarice reuerti
Consilio? Itala sic te iam pœnitet ora.
Nec tam cornipedem Tiberino gramine pascit,
Vt rebare, tuum: Tuscu nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Erebi dignissime pœnis,
Tóne Giganteis vrbem tentare Deorum
Aggressus furiis? nec te meus improba seltem
Terruit exemplo Phaëthon, qui fulmina præceps
In nostris effauit aquis, dum flamea cœli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortalisq; diem sperat diffundere vultu?
Crede mihi, simili Bacchatur crimine quisquis
Adspirat Romæ solio, aut solis habenis.
Sic fatus, Ligurem Veneto, q; erectior amnes
Magna voce ciet: frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcer Ticinus, atq; Addua visu
Caerulus, & velox Athesis, tardusq; meatu
Mincius, inq; nouem consurgens ora Timauus.
Insultant omnes profugo, pacataq; lætum
Inuitat ad prata pecus, iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & rustica Numina Faunos.
Tu quoque non paruum Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Augustis aut mœnia vindicis Asta.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq; coactus
Extremo mutare parat præsentia casu:
Nil sibi periturum sensit prodesse furorem,
Conuertit nec sua loco, militisq; iuuentum
Diras pauit aues, inimicaq; corpora volucris
Ionios Athesis, mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico violato fœdere Martem
Omnibus arripuit votis, vbi Roma periclo
Iam procul & belli medius Padus arbiter ibat:
Iamq; opportunam motu strepuisse rebelli
Gaudet perfidiam, præbentq; exempla laboris
Sustinet accensos æstiuo puluere Solas.
Ipsa manu metuendus adest, inopinaque cunctis
Instruit arma locis, & quà vocat vsus, ab omni
Parte venit. fessos si deprit agmine miles,
Vertitur auxilio, damni securus, & æstu,
Debilitat fauum cognatis viribus Istrum,
Et duplici lucro commixtus prælia, vertit
In se Barbaricum, nobis vtrinq; cadentem.
Ipsum te caperet, lethoq; Alarice dedisset,
Ni color incauti male dissimulatus Amali
Dispositum turbasset opus, propè captus anhelum
Verbere cogis equum, nec te vitasse dolemus.
Ipotius gentis reliquum, tantiq; superstes
Dux, & populis, & nostrum viue tropæum.
Non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
Deycit occulto tentabat tramite montis,
Si qua per scopulos subitus exquirere posset
In Rhætos Galloq; viam. sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
Possit?) & excubijs vigilantia lumina regit:
Cuius consilium nõn vnquam repperit hostis,
Nec potuit texisse suum secreta Getarum
Nosse prior, celeriq; dolus occurrere sensu.
Omnibus exclusis cœptis concidit in imo
Colle tremens frondi, q; licet depastus amaras,
Arboreo figat sonipes in cortice morsus,
Et tetrum collecta cibis, anniq; vapore
Sanies aucta lues, & mille probra superbus
Ingerat ore, esso, captiuaq; pignora monstret:
Non tamen aut morbi tabes, aut omne periclum
Dedita subire fames, aut prædæ lætitia adempta,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus ira,
Vt male tentato tot es se credere campo
Comminus auderet. nulla est victoria maior,
Quam qua consossos animo quoque subigat hostes.
Iámque frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decrescere castris:
Nec tam dedito pauci occultæ parari,
Sed cuneis, totaq; palam discedere turmæ.
Consequitur, vanoq; fremens clamore retentat,
Cumque suis tam bella gerit, mox numina supplex
Cum precibus fletuq; ciet, veterumq; laborum
Admonet, & iustæ iugulum parcentibus offert,
Defixoq; malis animo sua membra, suasq;
Cernit auare manus, qualis Cybeleia quassans
Hyblæus procul æra senex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuere fauis: fontisq; exhaustus inani,
Raptas mellis opes, solitaq; oblita latebra
Perfida deplorat vacuis examina cœris.
Ergo vbi præclusa voci laxata remisit
Brachia dolor, notasq; oculis humentibus Alpes
Adspexit, & nimium diuersi flamine fati
Præsentes reditus, fortunatoq; reuoluit
Ingressus, solis peragens cum murmure bellum,
Protento lentescit frangebat mania conto,
Irruit in scopulos nunc desolatus, & extes
Debita fundato reddit spectacula monti.
Tunc sic, Augustum respectans æthera fatur.
Hen regio funesta Getis, hen terra sinistris
Auguriis calcata mihi, fatisq; nocentum
Cladibus,

Cladibus. & tandem noſtris inflectere pœnis.
En ego, qui toto ſubl[i]mior orbe ferebar,
Ante tuum ſeriæ aditum...en legitimus exſul,
Addictuſq; reus ſtatis propiore ſequentum
Terga premor. quæ prima miſer, quæ funera dictis
Poſteriora queram? nec me Pollentia tantum,
Nec capra cruentatus opes hoſtica aſpera fatis
Sors tulerit, Marciuſq; vices: non funditus armis
Concideram: ſtipatus adhuc, equitumq; caterua
Integer, ad montes reliquo cum robore ceſſi.
Quos Apenninum perhibent. hunc eſſe ferebat
Incola, qui ſiculum porrectus aduerſq; Peorum
Finibus ad Ligurum populos ampiectitur omnes
Italiæ, geminumq; tatus ſtringentia longe,
Vtraque perpetuo diſcriminat æquora tractu.
Hunc ego continuum ſi per iuga tendere curſum,
Vt prior irata fuerat ſententia mentis,
Iam deſperata voluiſſem luce. quid vltra?
Omnibus oppeterem ſi na meliore paratu.
Et certe mortem propius te Roma videram,
Ipſaq; per ſultas legeres mors noſtra ſecuto
Victori damnoſa foret ſed pignora nobis
Romanus, caraq; nurus prædam. q; tenebat.
Hoc magis exertum caperem ſuccenſior agmen.
Heu quibus inſidiis qua me circumdedit arte
Fatalis ſemper Stilico dum parcere ſingit,
Retulit hoſtiles animos, bellumq; remenſo
Euandri tranſferre Pado pro fœdera ſauo
Deſtinat: iugo. tunc vis extincta Getarum,
Tunc mihi, tunc lethum pepigi, violentior armis
Omnibus expugnas noſtram clementia gentem,
Mars grauior ſub pace latet, capiorq; viciſſim
Frandibus ipſemet. quis tam ſolatia fœſſo,
Conſilium ve ferat? certus ſuſpectior hoſte.
Atque vtinam cunctos lecuiſſet perdere bello.
Nam qui quis duro cecidit certamine, numquam
Deſinet eſſe meus. melius: mutrone petirent,
Auferretq; mihi luctu leuiore ſodales
Vilia manus quam læſa fides, nudumne clientum
Permanet? infonſi comites, odere propinqui.
Quid moror inuiſam lucem? quæ ſede recondam
Naufragy fragmenta mei? quæ arua requiram,
In quibus haud vnquam Stilico nimiumque potentis
Italiæ noſtras nomen circumſonat aures?
Hæc memorans inflante fugam Stilicone tetendit.
Expertas horrens Aquilas comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & ſanctis liuidus ora
Luctus. & infernæ ſtridentes agmine morbi.
Luſtralem ſic triſte facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo nigroq; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purgnda ſacerdos,
Rore pio ſpargens & dira fugantibus herbis
Numina terrificumque Iouem, Trimiamque precatus,
Trunca caput auerſus manibus iaculatur in Auſtrum,
Secum rapturas cantata piacula tædas.
Atrior interea viſendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & ſæpe negatum
Flagitat aduentum, nec tali publica vota
Conſenſu tradunt ataui caluiſſe per vrbem,
Dacica bellipotens cum fregerit Vlpius arma,
Atque indignantes in iura redegerit Arctos,
Cum cinxere faces Hypanim, mirataq; leges
Romanum ſtupuit Mœotica terra tribunal.
Non tantus patriæ ſtudijs ad templa vocatus
Clemens Marce redis, cum gentibus vndique cinctum
Exuit Heſperiam paribus fortuna periclis.
Luus ibi nulla ducum: nam flameus imber in hoſtem
Decidit: hunc dorſo trepidum flamante ferebat
Ambuſtus ſonipes, hic tabeſcente ſolutus
Sub[i]dit galea, liqueſactaq; ſuligine ſuſpis
Canduit, & ſubitis fluxere vaporibus enſes.
Tunc contenta polo mortalis neſcia teli
Pugna fuit Chaldæa mago ſeu carmina ritu
Armauere Deos: ſeu, quod reor, omne Tonantis
Obſequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoque præſidium Latio non deeſſet Olympi,
Deficeret ſi noſtra manus, ſed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori.
Ne tibi iam princeps ſoceri ſudore paratam,
Quam meruit virtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties miſſi proceres, reſponſa morandi
Retulerant, donec differri longius vrbi
Communes non paſſa preces penetralibus altis
Proſiliet, vultuq; palam confeſſa ſeruſco
Impulit ipſa ſuis cunctantem Roma querelis,
Diſſimulata diu triſtes in amore repulſas.
Veſtra parens Auguſte queror, quonam vſque teneb.t
Prælatus mea vota Liguſ? retitumq; propinqua
Luce ſinis ſpatijs decernens gaudia paruis
Torquebit Rubicon vitio nomine Thybrim?
Nonne ſemel ſ[i]recuſſe ſat eſt, cum reddita bellis,
Aſrica venturi ſpectauit principis vrbem?
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Aſt ego frenabam geminos, quibus altior ires,
Electi candoris equos & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
Ingrederere toga, pugnæ monumenta dicabam,
Deſcriptam titulo Liciam teſtata perennis.
Iamq; parabantur pompa ſimulacra futura
Tarpeio ſpectanda ioui, calata metallo
Claſſis, vt auratos ſulcaret remige fluctus.
Vt Maſſyla tuos anteirent oppida currus,
Pallaſq; comas innexus arundine Triton
Edomitis veheretur aquis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipſe Iugurthinam ſubitarius carcere pœnam,
Præberet ſera colla iugo, vi captus, & armis,
Nec Bocchi, Syllæve dolis, ſed prima remitto.

Nunc præsens etiam Getici me laurea belli
Declinare potest? sedes nec capacior vlla
Tantæ laudis erit: tua te benefacta morantem
Conueniunt, meritisq; suis obnoxia virtus,
Quod seruauit, amat. iam flauescentia centum
Messibus æstiuæ detondent Gargara falces,
Spectatosq; iterum nullis celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus sæcula consul.
His annis qui lustra mihi bis dena recensent,
Nostra ter Augustos intra pomeria vidi,
Temporibus varijs: eadem sed caussa tropæi
Ciuilis dissensus erat. venere superbi
Scilicet vt Latio respersos sanguine currus
Adspicerem. quisquamne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fuscare tyrannus,
Sed nobis periere tamen. cum Gallica vulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharsalica Cæsar.
Namq; inter socias acies, cognataq; signa,
Vt vinci miserum, numquam vicisse decorum.
Restituas priscum per te iam gloria morem
Verior, & fructum sinceræ laudis ab hoste
Desuetum iam redde mihi, sumptisq; decoris
Externis spolijs sontes absolue triumphos.
Quem precor ad finem Laribus seiuncta potestas
Exulat, imperiumq; suis à sedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen
Neglecto squalent senio? nec creditur orbis
Illinc posse regi? medium non deserit vnquam
Cæli Phœbus iter, radijs tamen omnia lustrat.
Segnius an veteres Istrum, Rhenumq; tenebant,
Qui nostram coluere domum? leuiusne timebant
Tigris, & Euphrates, cum fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacemq; mea speraret ab arce?
Heic illi mansere viri, quos mutua virtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans,
Iudicio pulcram seriem, non sanguine duxit.
Heic proles atauum deducens Ælia Neruam,
Tranquilliq; pij, bellatoresq; Seueri.
Hic tuum dignare forum, conspectaq; dudum
Ora refer, pompam recolens sub monte priorem,
Quem tenero patris comitem susceperat æuo,
Nunc duce cum socero iuuenem te Thybris adoret.
Orantem medio princeps sermone refouit.
Numquam aliquid frustra per me voluisse dolebis
O Dea, nec legum fas est occurrere matri.
Sed nec post Libyam falsis ne perge querelis
Incusare tuos patriæ mandata vocantis
Spreuimus. aduecta misso Stilicone curules,
Vt nostras tibi Roma ciues pro principe Consul
Impleres, generoq; socer: vidisti in illo
Me quoque sic creuit pietas nec sanguine solo,
Sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidem centum nequeam perstringere linguis,
Quæ pro me, mundoq; gerit: sed ab omnibus vnũ,
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum nostris oculis, & cuius agendi
Spectator, vel caussa fuit. populator Achiuæ,
Bistoniæq; plagæ crebris successibus amens,
Et ruptis animis spirans immanibus Alpes.
Iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris,
Tutior auxilio brumæ, quod gentibus illis
Frigore consueto fauet inclementia cæli,
Meq; minabatur calcato obsidere vallo,
Spem vano terrore fouens, si forte remotis
Præsidijs vrgente metu, qua vellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit vllus,
Et duce venturo fretum, immemoremq; tuorum
Roma ducum, quibus haud vnquam vel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit dispendia famæ.
Mox & per Latium stellarum more videbam
Barbaricos ardere focos. iam classica primos
Exciérant vigiles, gelida cum pulcer ab Arcto
Aduentat Stilico: medius sed clauserat hostis
Inter me, & socerum: pontemq; viamq; tenebat
Addua, quo scissas spumosior incitat vndas.
Quid faceret? differret iter? discrimina nullis
Nostra dabant adeunda moras. perrumperet agmen?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retro
Dum nobis properat succurrere, liquerat arma
Extera, vel nostras acies. hac ille locutus
Ancipiti, longum socios, tardumq; putauit
Exspectasse manus. & nostra pericula tendit
Postponenda suis, medioq; per hostem
Flammatus virtute pia, propriaq; salutis
Immemor, & stricto prosternens obuia ferro,
Barbara ferrugineo cecidit tentoria cursu.
Nũc mihi Tydiden attollant carmina vatum,
Quod iuncto sidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio, dapibusq; simul, religataq; somno
Thracia sopiti penetrauerit agmina Rhesi.
Graiaq; rettulerit captos ad castra iugales.
Quorum si qua fides augentibus omnia Musis,
Impetus excessit Zephyros, candorq; pruinas.
Ecce virum, tacitis nulla qui fraude soporis
Ense palam sibi pandit iter, remeatq; cruentus
Et Diomedeis tantum præclarior ausis,
Quanta lux tenebris, manifesta prælia furtis.
Adde quod & ripis steterat munitior hostis,
Et, cui non vigilem fas est componere Rhesum,
Traxerat hic Thracum domitor, non tela retardant,
Obuius non hæsit fluuius. sic ille minacem
Tyrrhenam lauante manum pro ponte repellens
Traiecit clypeo Thybrim, quo texerat vrbem
Tarquinio mirante Cocles. medijsq; superbus
Porsennam respexit aquis. celer Addua nostra
Siccatur socero. sed cum tranaret, Etruscis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
Pellere nunc Decios tanta certamine laudis
Roma choros, & quanta tuis facundia pollet
Ingenijs, nostrum digno sonet ore parentem.
Dixit. & antiquæ muros egressa Rauennæ
Signa mouet, iamque ora Padi, portusque relinquit

Flu-

Fluminei, certis vbi legibus aduena Nereus
Æstuat, & pronas puppes nunc amne secundo,
Nunc redeunte vehit, nudataq; littora fluctu
Deserit, Oceani lunaribus æmula damnis.
Lætior hinc fano recipit fortuna vetusto,
Despiciturq; vagus præruptá valle Metaurus,
Qua mons arte patens viuo se perforat arcu,
Admittitq; viam sectæ per viscera rupis,
Exsuperans delubra Iouis, saxoq; minantes
Apenninigenis cultas pastoribus aras.
Quin & Clitumni sacras victoribus vndas
Candida quæ Latiis præbent armenta triūphis,
Visere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt tacito passu: quem si quis adiret,
Lentus erat: si voce gradum maiore citasset,
Commistis feruebat aquis. cumq; omnibus vna
Sit natura vadis, similes vt corporis vmbras
Ostendant: hæc sola nouam iactantia sortem,
Humanos properant imitari flumina mores.
Celsa dehinc patulum prospectans Narnia campum
Regali calcatur equo, iamq; coloris
Non procul amnis abest vrbi qui nominis auctor
Ilice sub densa siluis arctatur opacis.
Inter vtrumq; iugum tortis anfractibus albet.
Inde salutato libatis Tybride lymphis
Excipiunt arcus, operosaq; semita vastis
Molibus, & quicquid tantæ præmittitur vrbi.
Ac velut officiis trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater sollertior ornat
Aduentante proco, vestesq; & cingula comit
Sæpe manu, viridiq; angustat iaspide pectus,
Substringitq; comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures.
Sic oculis placitura tuis insignior auctis
Collibus, & nota maior se Roma videndum
Obtulit. addebant pulcrum noua mœnia vultū,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Profecitq; opifex decori timor: & vice mira,
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cunctosq; coëgit
Septem continuo montes iuuenescere muro.
Ipse fauens votis, solitoq; decentior aer,
Quamuis assiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & solis radiis detersa remouit
Nubila. nam pluuiis ideo turbauerat omnes
Antè dies, lunamq; rudem madefecerat Auster,
Vt tibi seruatum scirent conuexa serenum.
Omne, Palatino quà pons à colle recedit
Muluius, & quantum licuit consurgere tectis,
Vna replet turba facies: vndare videres
Ima viris, altas effulgere matribus ædes.
Exultant iuuenes æquæui principis annis,
Temnunt prisca senes, & in hunc sibi prospera fata.
Gratantur durasse diem, moderataq; laudant
Tempora, quod clemens aditu, quo tempore solus
Romanos vetuit currum præcedere patres.
Cùm tamen Eucherius, cui regius vndique sanguis,
Atque Augusta soror, fratri præberet ouanti
Militis officium, sic illum dura parentis
Instituit pietas, in se, vel pignora parci.
Quique neget nato, procerum quod præstet honori,
Hoc sibi cura senum, maturaq; comprobat ætas,
Idque inter veteris speciem, præsentis & aulæ
Indicit hunc ciuem, dominos venisse priores,
Conspicuas cum flore genas, diademate crinem
Membraq; gemmato trabeæ viridantia cinctu,
Et fortes humeros, & certatura Lyæo,
Inter Erythræos surgentia colla smaragdos,
Mirari sine fine nurus, ignaraq; virgo.
Cui simplex calet ore pudor, per singula cernens
Nutricem consultat anum, quid fixa draconum
Ora velint, ventis fluitent, an vera minentur
Sibila, suspensum rapturi faucibus hostem,
Vt chalybe indutos equites, & in ære latentes
Vidit cornipedes. quanam de gente rogabat
Ferrati venere viri? quæ terra metallo
Nascentes informat equos? num Lemnius auctor
Addidit hinnitum ferro, simulacraq; bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monstrat
Quòd picturatas galeæ Iunonia cristas
Ornet auis, vel quòd rigido vibrata per armos
Rubra sub aurato crispentur serica dorso.
Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Persoluit Stilico, curru cum vectus eodem
Vrbe triumphantem generum florente iuuenta
Conspiceres, illumq; diem sub corde referres,
Quo tibi confusa dubiis formidine rebus
Infantem genitor moriens commisit alendum.
Virtutes variis fructus sensere receptos:
Depositum seruasse fides: constantia paruum
Præfecisse orbi: pietas fouisse propinquum.
Hic est ille puer, qui nunc ad Rostra Quirites
Euocat, & solio fultus genitoris eburno,
Gestarum patribus causas ex ordine rerum,
Euentusque refert, veterumque exempla secutus
Digerit imperii sub iudice facta Senatu.
Nil cumulat, verbisq; nihil fiducia celat.
Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuit. agnoscunt proceres, habituq; Gabino
Principis, & ducibus circum stipata togatis
Iure paludatæ iam Curia militat aulæ.
Affuit ipsa suis talis victoria templis
Romanæ tutela togæ: quæ diuite penna
Patricii reuerenda fouet sacraria cœtus,
Castorumq; eadem comes indefessa tuorum,
Nunc tandem fruitur votis, atque omne futurū
Te Romæ seseq; tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patriis Laribus via nomine vero
Sacra refert. flagrat studiis concordia vulgi,
Quam non illecebris dispersi colligit auri,
Nec sibi venales captant æraria plausus
Corruptura fidem. meritis offertur inemptus
Pura mente fauor. nam munere carcer omni
Adstringit sua quemque fame. procul ambitus erret,

Non quærit pretium, vitam qui debet amori.
O quantum populo secreti numinis addit
Imperii præsens species, quantamq; rependit
Maiestas alterna vicem, cum regia circi
Connexum gradibus veneratur purpura vulgus,
Consensuq; cauæ sublatus in æthera vallis
Plebis adoratæ reboat fragor, vnaq; totis
Intonat Augustum septenis arcibus Echo.
Nec solis heic cursus equis: assueta quadrigis
Cingunt arua Tigres, subitaq; adspersas arena
Diffundit Libycos aliena valle cruores.
Heic & belligeros exercuit area lusus.
Armatos heic sæpe choros, certoq; vagandi
Textas lege fugas, inconfusosq; recursus,
Et pulcras errorum artes, iucundaq; Martis
Cernimus. insonuit cum verbere signa magister,
Mutatos edunt pariter tunc pectora motus,
In latus allisis clypeis, aut rursus in altum
Vibratis graue parma sonat mucronis acutum
Murmur, & vmbonum pulsu modulante resultans.
Ferreus alterno concentus clauditur ense.
Vnà omnis submissa phalanx, tantaq; salutant
Te princeps galea: partitis inde cateruis,
In varios docto discurritur ordine gyros,
Quos neque semiferi Gortynia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro vincant Mæandria flexu,
Dissecto reuoluta gradu torquentur in orbes,
Agmina, perpetuisq; immoto cardine claustris
Ianus bella premens, læta sub imagine pugnæ
Armorum innocuos paci largitur honores.
Iamq; nouum fastis aperit felicibus annum
Ore coronatus gemino. iam Thybris in vno
Et Bruti cernit trabeas & sceptra Quirini.
Consule lætatur post plurima sæcula viso
Pallanteus apex: agnoscunt Rostra curules
Auditas quondam proauis, desuetaq; cingit
Regius auratis fora fascibus Vlpia lictor.
Et sextas Getica præuelans fronde secures
Colla triumphatis proculcat Honorius Istri.
Exeat in populos cunctis illustrior annus,
Natus fonte suo: quem non aliena per arua
Induit Hospes honor: cuius cunabula fouit
Curia: quem primi tandem videre Quirites:
Quem domitis auspex peperit victoria bellis.
Hunc & priuati tituli famulantibus anni,
Et quos armipotens genitor, Regesq; priores
Diuersis gessere locis, seu Numen adorent.
Hunc & quinque tui, vel quos habiturus in vrbe,
Post alios Auguste colant: licet vnus in omnes
Consul eas, magno sextus tamen iste superbit
Nomine, præteritis melior venientibus auctor.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN MALLII THEODORI CONSVLATVM,

PROLOGVS.

Audebisne precor doctæ subiecta cateruæ
Inter tot proceres nostra Thalia loqui?
Nec te fama vetat, vero quam celsius actam
Vel seruasse labor, vel minuisse pudor.
An tibi continuis creuit fiducia castris?
Totaq; iam vatis pectora miles habet?
Culmina Romani maiestatemq; Senatus,
Et quibus exsultat Gallia, cerne viros.
Omnibus audimur terris, mundiq; per aures
Ibimus, ah nimius Consulis vrget amor.
Iupiter, vt perhibent, spatium cum discere vellet
Naturæ, regni nescius ipse sui,
Armigeros vtrimq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, occiduisq; plagis.
Parnassus geminos fertur iunxisse volatus,
Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoscere curat:
Certius in nobis æstimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem.
Hoc video cœtu quidquid vbiq; micat.

CL. CLAVDIANI DE CONSVLATV MALLII THEODORI PANEGYRIS.

IPsa quidem virtus pretium sibi, solaq; late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vlli
Erigitur, plausúve petit clarescere vulgi
Nil opis externæ cupiens nil indiga laudis,
Diuitiis animosa suis, immotaq; cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
Attamen inuitam blande vestigat, & vltro
Ambit honor: docuit toties à rure profectus
Lictor, & in mediis Consul quæsitus aratris.
Te quoque natura sacris, mundiq; vacantem,

Emi-

Emerit. in pridem defudatisq; remetum
Indicys eadem rursus complexa potestas
Euehit. & reducem nostro imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore.
Culmen virumque tenet. talem te protinus annis
Formauere rudes, & dignum vtra curulis
Traxit ter-prinaq; fores cessere iuuentæ.
Iam tunc canities animi, tam dulce loquendi
Pondus & attonitas sermo qui duceret aures.
Mox vndare foro victrix opulentia lingua,
Tutariq; reos vsa hac amplissima sedes
Orantem stupuit, vbi laudatura regentem.
Hinc te pars Libya moderantem iura probauit,
Qua nunc tota probat longi seu pignus amoris
Exigua peperere mora, perpetuumq; clientem
Publica mansuris testantur vocibus aræ.
Inde tibi Macedum tellus & condita Pella
Mœnia, qua famulus quondam attonuit Hydaspes.
Tantasq; commisse tenuisti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit cùm regia Pori.
Sed non vicinius te protulit vrbibus aula,
Maluit esse suum. terris edicta daturus
Supplicibus responsa vnus, oracula Regis
Eloquio crescere tuo, nec dignius vnquam
Maiestas meminit sese Romana locutam.
Hinc sacra mandantur opes, orbisq; tributa
Pondere si quid, quid simus euoluitur auri:
Quidquid luce procul venas rimata sequaces
Abdita pallentis fodit sollertia Dissi.
Ac velut experti lentandis nauita tonsis
Præcipitur latere cursus. hinc ardua prora
Temperat. & subitum tempestatesq; futuras
Edocet assiduo cùm Dorida vicerit vsu.
Tam clauum, totamq; jubit torquere carinam.
Sic cùm clara diu rerum documenta dedisses,
Non te parte sui, sed in omni corpore sumsit
Imperium curasq; dedit tellure regendas
Rectores. Hispana tibi Germanaq; Tethys
Paruit. & nostræ delicia Britannia mundo,
Dimotoq; tuas coluerunt gurgite voces,
Lentus Arar, Rhodanusque celer, & diues Iberus.
O quoties doluit Rhenus, quà Barbarus ibat,
Quòd te non geminis frueretur iudice ripis.
Vt nimis est cura viri, quod vnque rubescit
Occasu, quod vnque dies deuexior ambit.
Tam celer assiduos explicuit cursus honores.
Vna potestatum species interfuit ætas,
Totq; gradus facti iuuenilibus intulit annis.
Postquam parta quies, & summum nacta cacumen:
Iam secura petit priuatum gloria portum,
Ingenij redeunt curæque, alacresq; labores,
Et vitæ pars nulla perit. quodcunque recedit
Litibus incumbit studijs, animusq; virilis
Aut curam imponit populis, aut otia Musis.
Quamq; Cecropia relegis secreta senecta,

Discutiens quid quisque nouæ mandauerit æuo,
Quantaq; diuersa producant agmina secta.
Namq; alijs princeps verum disponitur ævo:
Hic consilijs aquis: hic precreat omnia flamis.
Alter in Aetnæas cæsurus sponte fauillas
Differgit, renouatq; Deum, rursusq; receptis
Nectit amicitijs quicquid discordia soluit.
Corporis hic damnat sensus, verumq; videri
Pernegat: hic semper lapsura pondera terræ
Conatur rapido cæli fulcire rotatu,
Accendítq; diem præruptis turbine saxis.
Ille ferox vnoq; tegi non passus Olympo.
Immensum per inane volat, finesq; perosus
Parturit innumeros angusto pectore mundos.
Hi vaga collidunt cæcis primordia plagis:
Numina constituunt alij, casumq; relegant.
Oratorum obiturus Romanis floribus artes
Iradias, vicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno verum contexere nodo:
Quidquid Socratico manauit ab ordine, quidquid
Docta Cleanthea sonuerunt atria turba,
Inuentum quodcunque tuo Chrysippe recessu,
Quidquid Democritus risit, dixitq; tacendo
Pythagoras vno sæpe pectore cuncta vetustas
Condidit; & maior collectis viribus exit.
Ornantur veteres, & nobiliore magistro
In Latium spretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propius discat, quo fine beatum
Dirigitur, quæ norma boni, quis limes honesti,
Quanam membra sui virtus diuisa domandis
Obtrectet vitijs, quæ pars iniusta recidat,
Quæ vincat ratione malos quæ frenet amores.
At quoties clementa doces, sempérq; fluentu
Materia cassa, qua vis animauerit ignis,
Impleritq; choros: quo viuat machina motu.
Sidera cur septem retro nituntur in ortus
Obluctata polo, contrarijq; mentibus idem
Arbiter, an gemina conuertant æthera mentes.
Sæpe color propritis rerum, lucisq; repulsu
Eludant aciem, tumidos quæ Luna recursus
Nutriat Oceani: quo fracta tonitrua vento.
Quis trahat imbriferas nubes, quo saxa creentur
Grandine, vnde rigor niuibus: quæ flagra per auras
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina velox
Torquent, aut tristem figat cometa cometen.
Iam tibi compositam fundauerat ancora puppim,
Tellurisq; tam certus eras: facunda placebant
Otia, nec tentes ibant in sæcula libri.
Cùm subito liquida cessantem vidit ab æthra
Iustitia, & tanto viduatas iudice leges:
Continuò frontem limbo velata pruinæ,
Deserit autumni portas, quæ vergit in austrum
Signifer, & noctis reparant dispendia Chelæ.
Pax nubes, quacunque volat, rabiemque fre-mentes
Depositura fera: lætatur terra reuerso

Numine, quod prisci post tempora perdidit auri.
Illa per occultas Ligurum se mœnibus infert.
Et castos lenibus plaustris ingressa Penates,
Inuenit æthereos signantem in puluere cursus,
Quos pia sollicito deprendit pollice Memphis:
Quæ moueant momenta polum, quam certus in astris
Error, quis tenebras Solis, caussisq; meantem
Defectum videat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluso pallentem fratre relinquat.
Vt procul adspexit fulgentia virginis ora,
Cognouitq; Deam, vultus veneratus amicos.
Occurrit, scriptasq; notas confundit arena.
Tunc sic Diua prior. Malli sincera bonorum
Congeries in quo veteris vestigia recti,
Et ductos video mores meliore metallo:
Iam satis indultum studiis, Musisq; tot annos
Eripuere mihi, pridem te iura reposcunt.
Aggredere, & nostro rursum te redde labori:
Nec tibi sufficiat transmissæ gloria vitæ.
Humanum curare genus quis terminus vmquã
Præscripsit? nullas recipit prudentia metas.
Adde quod hæc potuit multis contingere sedes,
Sed meritis tantum redeunt, actusq; priores
Commendat repetitus honor. virtusq; reducit
Quos fortuna regit. melius, magnosq; petendum
Credis, in abstrusa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexere magis, quam qui responsa centum
Obruit Eoas classes, vrbesq; cauentis
Vexit, & argutas Medo subduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præstare Lycurgus
Matribus, & sexum leges vice exercere,
Ciuibus & vetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus, annisq; silentes
Famosum Oebalii luxum pressere Tarenti.
Quis verò insignem tanto sub principe curam
Respuat? aut quando meritis maiora patebunt
Præmia? quis demens adeo, qui iungere sensus
Cum Stilicone neget? similem quæ protulit ætas
Consilio, vel Marte virum? nunc Brutus amaret
Viuere sub regno tali. incumberet aulæ
Fabricius: cuperent ipsi seruire Catones.
Nonne vides, vt nostra soror Clementia tristes
Obtundat gladios, fratres amplexa serenos
Assurgat pietas, fractis vt lugeat armis
Perfidia, & laceris morientes crinibus hydri
Lambant innocuo Furiarum vincla veneno?
Exsultat cum pace fides. iam sidera cuncta
Linquimus, & placidas inter discurrimus vrbes.
Nobiscum Theodore redi. subit ille loquentem
Talibus. agrestem dudum, me Diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine ruris
Ad tua signa vocas. numquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras sulcis mollire nouales,
Noscere soli vires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ glæba faueret
Frugibus, aut quales tegeret vindemia colles:
Terribiles rursum lituos veteranus adibo?
Et desueta vetus tentabo carula vector?
Collectamq; diu, & certis vsumq; locatam
Sedibus in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid valeat natura fortior vsus
Præterit, aut quantum neglectæ desinat arti.
Desidis aurigæ non audit verbera currus:
Nec manus agno cit quem non exercuit, arcum.
Esse sed iniustum fateor quicumque negetur
Iustitiæ. tu prima homines siluestribus antris
Elicis, & fœdo detergis sæcula victu.
Te propter colimus leges, animosq; ferarum
Exuimus. nitidis quicumque te sensibus hausit,
Irruet intrepidus flammis: hiberna secabit
Aequora: confertos hostes superabit in armis.
Ille vel Aethiopum plumbis solabitur æstus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aër.
Sic fatus tradente Dea suscepit habenas,
Quatuor ingentis iuris temone refusas.
Prima Padum, Tiberimque ligat, crebrisq; micantem
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnosq; secunda
Temperat: Illyrico se tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam, Cyrnon, trifidamque retentat
Sicaniam, & quicquid Tyrrhena funditur vnda.
Vel gemit Ionio: nec tot lumina rerum,
Aut tantum turbauit onus: sed vt altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos, hiemesque relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube serenum,
Celsior exsurgit pluuiis, auditq; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus per tanta negotia liber
Emergit, similisq; sui, iustiq; tenorem
Flectere non odium cogit, non gratia suadet.
Nam spretas qui opes, intactaque pectora lucro
Commemorem? fuerint alii: hæc sorte decora.
Nulla potest latis esse sibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffensam laudata modestia vocem.
Temperiem seruant oculi: nec luminis feruor
Asperat, aut rabidas diffundit sanguine venas,
Nullaq; mutari tempestas prodidit oris.
Quin etiam sontes expulsa corrigis ira,
Et placidus delicta domas: nec dentibus vmquam
Instrepis horrendum, fremitu nec verbera poscis.
Qui fruitur pœna, ferus est. legumq; videtur
Vindictam præstare sibi cum viscera felle
Canduerint, ardet stimulis, feriturq; nocendi
Prodigus, ignarus caussæ. Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Consilio punire potest. mucrone cruento
Si iactent alii studeant feritate timeri,
Abductoq; hominum cumulent æraria censu.
Lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus exstat
Vtilior, nullas confessus murmure vires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia sæui

Ger-

Gurgite immersum deduxit in ostia Gangem:
Torrentes immane fremant, lapsisq́; minentur
Pontibus, inuoluant spumoso vertice siluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandataq́; fortius vrget
Imperiosa quies. idem praedurus iniquis
Acceptisse preces surdus? quae digna petitis
Largitor, iactantior nec, quae comitantur honores,
Ausa tuam leuiter tentare superbia mentem.
Frons priuata manet: non se meminisse fatetur
Qui creuisse putat. rigidi sed plena pudoris
Emicet grauitas fastu iucunda remoto.
Quae non seditio, quae non iniuria vulgi,
Te viso lenita cadat? quae dissona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orpheos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animae: per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.
Nec dilata tuo Augusto iudice merces
Officijs, illumq́; habitum, quo iungitur aula
Curia, qui socios proceres cum principe nectit,
Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno.
Depositasq́; suas te succedente curules.
Crescite virtutes, fecundaq́; floreat aetas.
Ingenijs pateat campus, certusq́; merenti
Stet fauor, ornatos proprijs industria donis.
Surgite sopitae, quas obruit ambitus, artes:
Nil licet inuidiae, Stilico dum prospicit orbi.
Sidereusq́; gener. non haec violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina fastos.
Fortibus haec concessa viris, solisq́; gerenda
Patribus, & Roma numquam latura pudorem.
Nuntia veterum celeri iam fama volatu
Mouerat. Aonios audito Consule lucos:
Concinuit felix Helicon fluxitq́; Aganippe
Largior, & docti retulerunt floribus amnes.
Vraniae redimita comas, quae saepe magistra
Mallius ignifero radio descripserat axes,
Sic alias hortata Deas. paternae sorores
Optato procul esse diem? nec limina nostri
Consulis, & semper dilectas visimus aedes?
Et fasces subijsse libet? miracula plebi
Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu leuis aequorei submersam fluctibus aulam
Oratum volucres Erato tam perge quadrigas,
A quibus haud vmquam palmam raptures Arion.
Illustret circum sonipes, quicumque superbo
Perstrepit hinnitu Baetim, qui splendida potat
Stagna Tagi, madidoque iubas adspergitur auro.
Calliope liquidas Alcidem posce palaestras.
Cuncta Palaemoniis manibus deplorata coronis
Adsit, & Eleo pubes laudanda Tonanti.
Tu iuga Taygeti frondosaq́; Menala Clio
Triuiae supplex: non aspernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompae.
Audaces legat ipsa viros, qui colla ferarum
Arte ligent, certoq́; premant venabula nisu:
Ipsa truces fetus, nemorumq́; ducat ab antris
Prodigia, & caedis cupientem deferat arcum.
Conueniant vrsi magna quos mole ruentes
Torua Lycaonijs Helice miretur ab astris,
Perfossiq́; ruant populo pallente leones,
Quales Mygdonio curru frenare Cybelle
Optat, & Herculei mallent fregisse lacerti
Obuia fulminei properent ad vulnera pardi
Semine permisto geniti, cum forte leaena
Nobiliorem vterum viridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt, & robore matres,
Quidquid monstriferis nutrit Gaetulia campis,
Alpina quidquid tegitur niue, Gallica si quid
Silua timet, iaceat: largo ditescat arena
Sanguine: consument totos spectacula montes:
Nec molles egeant nostra dulcedine ludi.
Qui laetis risum salibus mouisse facetus,
Qui nutu, manibusq́; loquax, cui tibia flatu,
Cui plectro pulsanda chelys, qui pulpita socco
Personat, aut altè graditur maiore cothurno:
Et qui magna leui detrudens murmura tactu
Innumeras voces segetis moderatur aënae,
Intonat erranti digito, penitusq́; trabali
Vecte laborantes in carmina concitat vndas,
Vel qui more auium sese iaculantur in auras,
Corporaq́; aedificant celeri crescentia nexu,
Quorum compositam puer augmentatus in artem
Emicet, & vinctus plantae vel cruribus haerens
Pendula librato figat vestigia saltu.
Mobile ponderibus descendat pegma reductis,
Inque chori speciem spargentes ardua flammas
Scena rotet: varios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune vagus, pictaq́; citato
Ludant igne trabes, & non permissa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Lasciui subito confligant aequore lembi,
Stagnaq́; remigibus spument immersa canoris.
Consul per populos, idemq́; grauissimus auctor
Eloquij, duplici vita subnixus in aeuum.
Procedat pariter libris, fastisq́; legendus.
Accipiat patris exemplum, tribuatq́; nepoti
Filius, & coeptis ne desit fascibus heres.
Decurrat trabeata domus, tradatque secures
Mutua posteritas, seruatoq́; ordine fati
Mallia continuo numeretur Consule proles.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS

LIBER I.

CONTINVANT Superi pleno Romana fauore
Gaudia, successuq; nouis successibus augent.
Coniugij nec dum festiuos regia cantus
Sopierat, cecinit fuso Gildone triumphos.
Et calidis thalamis successit laurea sertis,
Sumeret vt pariter princeps nomenq; mariti,
Victorisq; decus. Libyae post praelia crimen
Concidit Eoum, rursusque Oriente subacto
Consule defensae surgunt Stilicone secures.
Ordine cuncta meant. equidem si carmen in vnum
Tantarum sperem cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Ossae:
Si partem tacuisse velim, quodcumque relinquam,
Maius erit. veteres actus, primamq; iuuentam
Prosequar, ad sese mentem praesentia ducunt.
Narrem iustitiam, resplendet gloria Martis.
Armati referam vires, plus egit inermis:
Quòd floret Latium, Latio quòd reddita seruit
Africa, vicinum quòd nescit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatosq; labores,
Hebro teste canam? magnum mihi panditur aequor.
Ipsaq; Pierios lassant procliuia currus
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus coepta coli, numquam sincera bonorum
Sors vlli concessa viro: quem vultus honestat,
Dedecorant mores: animus quem pulchrior ornat,
Corpus destituit. bellis insignior ille,
Sed pacem foedat vitiis: hic publica felix,
Sed priuata minus. partitum singula quemque
Nobilitant: hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum sollertia iuris,
Hunc suboles, castiq; tori. spargantur in omnes,
In te mista fluunt: & quae diuisa beatos
Efficiunt, collecta tenes. quid facta reuoluam,
Militiamq; patris? cuius protendere famam,
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilicho. mens ardua semper
A puero, tenerisq; etiam fulgebat in annis.
Fortunae maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis haerere potentum
Liminibus, fastisq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celsi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacumque alte graderere in vrbe,
Cedentes spatijs, assurgentesq; videbas.
Quamuis miles adhuc, taciti suffragia vulgi
Iam tibi detulerant quidquid mox reddidit aula.
Vix primaeuus eras, pacis cum mitteris auctor
Assyria. tanta foedus cum gente ferire
Commissum iuueni. Tigrim transgressus, & altũ
Euphratem, Babylona petis. stupuere seueri
Parthorum proceres, & plebs pharetrata videndi
Flagrauit studio, defixaque hospite pulcro
Persides, arcanum [illegible] hausere calorem.
Thuris odorati cumulis, & messe Sabaea
Pacem conciliant aris, penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis, rituq; iuuencos
Chaldaeo strauere Magi. Rex ipse micantem
Inclinat dextra pateram, secretaq; Beli,
Et vaga testatur voluentem sidera Mithram.
Si quando socijs tecum venatibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones,
Comminus, aut longe virga transfigere tigres?
Flectentis faciles Medus tibi cessit habenas.
Torquebas rigidum Parthis mirantibus arcum.
Nubilis interea maturae virginis aetas
Vrgebat patrias solicito principe curas.
Quem simul imperioq; ducem, nataeque maritũ
Prospiceret, dubius toto quaerebat ab axe
Dignum coniugio generum, thalamisq; Serenae.
Iudicium virtutis erat. per castra, per vrbes,
Per populos animi cunctantis libera cucurrit.
Tu legeris tantosq; viros quos obtulit orbis,
Intra consilium vinctus, comitumq; legentis,
Et gener Augusti, cum iam socer ipse futurus
Accedis radijs auri, Tyriaq; superbit
Maiestate torus. comitata parentibus exit
Purpureis virgo. dat ei pater inde tropaeis
Inclytus, inde pio mater regina gerebat
Obsequium, grauibus subnectens flammea gemmis.
Tunc & solis equos, tunc exultasse choreis
Astra ferunt, mellisq; lacus, & flumina lactis
Erupisse solo, victum florentibus aequora vernis
Bosphorus indueret, roseis & cincta coronis
Certantes Asia tedas Europa iuuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus censet quod cernimus omnes.
Talem quippe virum natae ad munera & aula,
Cui nec luxuries bello, nec blanda per artes
Otia, nec [illegible] vnquam
Laude fuit. quis enim Getas in plaustra feroces
Reppulit, aut sua Propontide caede tumentes
Bistonias vna potuit delere ruina?
Praedantes iuste non Turno moriente peremit
Aeneas, tractusq; rotis vltricibus Hector
Irato vindicta fuit, vel quaesitus Achilli.
Tu neq; Sidonio raptas venali curru
Funera, nec vanum corpus meditaris in vnum

San-

Saeuitiam, turmas equitum, peditumq; cateruas,
Hostilesq; globos tumulo prospectat ab arce.
Interea gens tota datur, nec Mulciber auctor
Mendacis clypei fabricator, vatibus arma
Caelaturus erat: sed Barbara cladibus olim
Multa, iam pridem incertam vastarat Thracem
Finibus exiguis vallo conclusa tenebat.
Nec te terrebant stridor venientis Alani,
Nec vaga Chunorum feritas, non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getae, non Sarmata conto.
Exhaustiq; forent penitus, ni more maligno
Fauisset Augusti occulto proditor aures,
Distraheretq; moras, strictumque reconderet ensem,
Solueret obsessis, praeberet foedera captis.
Assiduus castris aderat, rarissimus vrbi.
Si quando trepida princeps pietate vocaret,
Vixq; salutatis Laribus, vix coniuge visa,
Deserto necdum repetebat sanguine campum.
Nec stetit, Eucherij dum carperet oscula saltem
Per galeam patrii, cumulos ignesq; micantis
Vincit cura ducis quoties sub pellibus egit
Aedonas inermes et tardi flabra Bootae
Sub diuo Rhipaea tulit! cumque igne propinquo
Frigora vix ferrent alij, tunc iste rigentem
Danubium calcabat eques, niuibusq; profundum
Scandebat cristatus Athon, lateq; corusco
Curuatas glacie siluas vmbone ruebat.
Nunc prope Cimmerij tendebat litora Ponti:
Nunc dabat hibernum Rhodope nimbosa cubile.
Vos Aemi gelidae valles, quas saepe cruentis
Stragibus aequauit Stilico, vos Thracia testor
Flumina, quae largo mutastis sanguine fluctus.
Dicite Bistones, vel qui Pangaea iuuenci
Scinditis, offenso quanta sub vomere putres
Dissiliant glebis galeae, vel qualia rastris
Ossa peremtorum resonent immania Regum.
Singula complecti cuperem: sed densior instat
Gestorum series, laudumq; sequentibus vndis
Obruimur. genitor caeso post bella tyranni
Iam tibi commissis conscenderat aethera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapsus
Aequali ceruice subis. sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuaq; senex subductus mole parumper
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas.
Nil sibi Barbaria motus, nil turbida rupto
Ordine tentauit nouitas, tantoq; remoto
Principe mutatos orbis non sensit habenas.
Nil inter geminas acies, seu libera sensit
Ausa manus. certe nec tantis dissona linguis
Turba, nec armorum cultu diuersior vnquam
Confluxit populus. totam pater vndique secum
Mouerat Auroram: mistus hic Colchus Ibero,
Hic mitra velatus Arabs, hic crine decoro
Armenius, hic picta Saces fucataq; Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus,
Hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
Oceani. ductor Stilico tot gentibus vnus,
Quas vel prog[illegible]
Et quo tam vario [illegible]
Tanta quies, [illegible]
Te moderante fuit, [illegible]
Vt seges erepta fraudaret [illegible] colonum,
Vt [illegible]
Suaderet: placidi seruarent [illegible]
Scilicet in vulgus manant exempla regentum,
Vtque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.
Denique felices aquilas quocumque moueres,
A[illegible] amnes.
Illyricum peteres, campi montesq; latebant,
Vexillum nauale dares, sub puppibus ibat
Ionium, nullis succincta Ceraunia [illegible],
Nec iuga Leucatae ferens spumantia fluctu
Deterrebat hiems. tu si glaciale iuberes
Vestigare fretum, securo milite duces
Stagna reluctante, quaterent Saturnia remi.
Si deserta Noti, fontem si quaerere Nili,
Aethiopum medios penetrassent vela vapores.
Te memor Eurotas, te rustica Musa Lycaei,
Te pastorali modulantur Maenala cantu,
Partheniumque nemus, quod te pugnante resurgens,
Aegra caput medijs erexit Graecia flammis.
Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon
Haesit, & Alpheus Geticis angustus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur rapidis hostem succumbere bellis,
Cum solo terrore ruunt. non classica Francis
Intulimus, iacuere tamen: non Marte Sueuos
Contudimus, quis iura damus. quis credere possit?
Ante tubam nobis audax Germania seruit.
Cedant Druse tui, cedant Traiane labores:
Vestra manus dubio quidquid discrimine gessit,
Transcurrens egit Stilico, totidemq; diebus
Edomuit Rhenum, quot vos potuistis in annis.
Quem ferro, alloquijs, quem vos cum milite, solus
Impiger a primo descendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
Fulmineum perstrinxit iter dux. impetus vndas
Vincebat celere, & proxima fonte profecta
Cum Rheni ire, celer et aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigero flauentes vertice Reges,
Qui nec principibus donis pretioq; vocati
Paruerant, iussi properant, seq; verentur
Offendisse mora: transuecti lintribus amnem,
Occursant vbicumque velis: nec fama fefellit
Iustitia. videre pium, videre fidelem.
Quem venientem timuit, rediens Germanus amauit.
Illi terribiles, quibus otia vendere semper
Mos erat, & foedam requiem mercede pacisci,
Natis obsidibus pacem tam supplice vultu
Captiuoq; rogant, quam si post terga reuincti
Tarpeias pressi subeant ceruicibus arces.

Omne quod Oceanum, fontémque interiacet Istri,
Vnius incursu tremuit sine cæde subactus
Seruitio Boreas, exarmatiq; Triones
Tempore tam paruo. tot prælia sanguine nullo
Perficis, & Luna nuper nascente profectus,
Antè redis, quàm plena fuit, Rhenúmque minacem
Cornibus infractis adeò mitescere cogis,
Vt Salius iam rura colat, flexosq; Sicambri
In falcem curuent gladios, geminasq; viator
Cum videat ripas, quæ sit Romana requirat:
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Pascat Belga pecus, mediumq; ingressa per Albim
Gallica Francorum montes armenta pererrent:
Vt procul Hercyniæ per vasta silentia syluæ
Venari tutò liceat, lucosq; vetusta
Religione truces, & robora Numinis instar
Barbarici, nostræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,
Victoriq; fauent. quoties sociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania signis?
Nec doluit, contemta tamen. spretoq; recessit
Auxilio laudata fides. prouincia missos
Expellet citiùs, fallax quàm Francia Reges,
Quos dederis. acies non iam pulsare rebelles,
Sed vinclis punire licet. sub iudice nostro
Regia Romanus disquirit crimina carcer.
Marcomer, Sunnoq; docet. quorum alter Etruscum
Pertulit exsilium: cùm se promitteret alter
Exsulis vltorem, iacuit mucrone suorum.
Res auidi conscire nouas, odióq; furentes
Pacis, & ingenio scelerumq; cupidine fratres.
Post domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempestas, & ne qua tuis intacta tropæis
Pars foret, Australis sonuit tuba. mouerat omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga Sole relegat:
Quos vagus humectat Cinyps, & proximus hortis
Hesperidum Triton, & Gir notissimus amnis
Aethiopum, simili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus Iuba sagittis,
Et velox Garamas: nec quamuis tristibus Ammon
Responsis alacrem potuit Nasamona morari.
Stipantur Numidæ campis, stant puluere Syrtes
Gætulæ: Pœnus iaculis obtexitur aër.
Hi virga moderantur equos. his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exuuiæ, vasti Meroë quas nutrit arenis.
Serpentum gestant patulos pro casside rictus:
Splendent viperea squamosa pelle pharetræ.
Non sic intremuit Simois, cum montibus Ida
Nigra coloratus produceret agmina Memnon:
Non Ganges, cum tela procul vibrantibus Indis
Immanis medium vastaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli:
Gildo nempe tibi. nec solum foruidus Austrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas,
Quamuis obstreperet pietas. his ille regendæ
Transtulerat nomen Libyæ, scelerisq; profano
Fallax legitimam regni prætenderat vmbram.
Surgebat varia geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triste dolis. hoc Africa lunis
Cinxerat auxiliis, hoc conturbatus alebat
Insidiis Oriens. hinc edicta meabant
Corruptura duces: hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidamq; fames obsederat vrbem.
Exitiale palam Libycum, crudele pudoris
Obtentu tacitum. tales vtrimque procellæ
Cùm fremerent, Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulsaret hiems: nil fessa remisit
Officii virtus, contraq; minantia fata
Peruigil, euentusq; post lætura secundos,
Maior in aduersis micuit. velut arbiter alni,
Nubilus Aegæo quam turbine versat Orion,
Exiguo claui flexu declinat aquarum
Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi caliq; obnititur iræ.
Quid primum mirer Stilico? quòd cautus ad omnes
Restiteris fraudes, vt te nec noxia furto
Littera, nec pretio manus inflammata lateret:
Quòd nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio, responsa quòd ardua semper
Eois dederis, quæ non obsessa probasti
Securus. quamuis & opes & rura tenerent,
Insignesq; domos. leuis hæc iactura: nec vmquam
Publica priuata cesserunt commoda caussa.
Diuidis ingentes curas, teq; omnibus vnum
Obiicis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu: dictare paratus,
Quæ scriptis peragenda forent. quæ brachia centum,
Quis Briareùs aliis numero crescente lacertis,
Tot simul obiectis posset confligere rebus:
Euitare dolos: veteres firmare cohortes:
Explorare nouas. duplices disponere classes?
Quæ fruges vel bella ferant, aulaque tumultum,
Et Roma leuire famem? quot nube soporis
Immunes oculi, per tot discurrere partes,
Tot loca sufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubiis vnam seruasse iuuencam.
Vnde tot alluuia segetes? quæ silua carinas
Texuit? vnde rudis tanto tyrone iuuentus
Emicuit, seniorq; iterum vernante resumpsit
Gallia bis fractas Alpino vulnere vires?
Non ego deiectu Tityi, sed vomere Cadmi
Iam subitas acies concepto dente draconis
Exsiluisse reor. Dircæis qualis in aruis
Messis cum proprio mox bellatura colono
Cognatos primùm gladios strinxit, omne tacta
Terrigena galea matrem nascente feriens.

Armi-

Armifer & viridi floreret milite sulcus.
Hoc quoque non parua fas est cum laude relinqui,
Quod non antè fretis exercitus adstitit vltor,
Ordine quàm prisco censeret bella Senatus.
Neglectum Stilico tot iam per sæcula morem
Rettulit, vt ducibus mandarent prælia patres,
Decretoq; togæ felix legionibus iret
Tessera. Romuleas leges redijsse fatemur,
Cùm procerum iussis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis transmittere signis,
Et ratibus syrtes, Libyam complere maniplis.
Consilio stetit ira minor. ne territus ille
Te duce, suscepto Martis grauiore paratu,
Aut in arenosos æstus, zonamq; rubentem
Tenderet, aut Solis fugiens transiret in ortus,
Missurúsue sibi certa solatia mortis,
Oppida dirueret flamis, res mira relatu:
Ne timeare, times, & quem vindicta manebat,
Desperare vetas. quantum fiducia nobis
Profuit hostilis! saluæ Carthaginis arces,
Illæsis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit vastare fuga: spe captus inani,
Nec se surripuit pœnæ, nostrisq; pepercit
Demens: qui numero tantùm, non robore mensus
Romano rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis. & quod iactare solebat,
Solibus effetos mersurus puluere Gallos.
Sed didicit non Aethiopum geminata venenis
Vulnera, non fusum crebris hastilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latijs obsistere pilis.
Sternitur ignauus Nasamon, nec spicula supplex
Intorquet Garamas. repetunt deserta fugaces
Autololes: pauidus proiecit missile Mazax.
Cornipedem Maurus nequidquam hortatur anhelum,
Prædonem lembo profugum, ventisq; repulsum
Suscepit merito fatalis Tabraca portu:
Expertum, quod nulla tuis clementa paterent
Hostibus, & lætæ passurum iurgia plebis,
Fracturumq; reos humili sub iudice vultus.
Nil tribuat fortuna sibi: sit prospera semper
Illa quidem. sed non vni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec constitit alea castris
Nutatura semel si quid licuisset iniquis
Cassibus, instabant aliæ post terga biremes,
Venturus dux maior erat. victoria nulla
Clarior, aut hominum votis optatior vnquam
Contigit. an quisquam Tigranen, armáque Ponti,
Vel Pyrrhum, Antiochique fugam, vel vincla Iugurtha
Conferat? aut Persen, debellatúmque Philippum?
Hi propagandi ruerant pro limite regni:
Heic stabat Romana salus. ibi tempora tutò
Traxerunt dilata moras. heic vincere tardè
Vinci pæne fuit. discrimine Roma supremo
Inter supplicium populi deforme pependit,
Et tantum Libyam fructu maiore recepit,
Quàm peperit, quantum grauiorem amissa dolorem,
Quàm nec dum quæsita mouent: quis Punica gesta,
Quis vos Scipiadæ, quis te iam Regule nosset?
Quis lentum caneret Fabium, si iure perempto
Insultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.
Restituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS

LIBER II.

Hactenus armatæ laudes, nunc qualibus vrbem
Moribus, & quanto frenet metuendus amore,
Quo tandem flexus trabeas actore rogantes
Induerit, fastisq; suum concesserit annum,
Mitior incipiat fidibus iam Musa remissis.
Principio magni custos Clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flamæ mediam, quæ maxima natu
Calicolûm, nam prima Chaos Clementia soluit
Congeriem miserata rudem, vultúque sereno
Discussis tenebris in lucem sæcula fudit.
Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, posuitq; suas hoc pectore sedes.
Hæc docet, vt pœnis hominum, vel sanguine pasci
Turpe, ferumq; putes: vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas; vt non infensus alendis
Materiam præstes odijs: vt sontibus vltro
Ignouisse velis: deponas ocyus iram,
Quam moueas, precibus numquam implacabilis obstes,
Obuia prosternas, prostrataq; more leonum
Despicias: alacres ardent cùm sternere tamen,
Transiliunt prædas humiles. hac ipse magistra
Das veniam victis. hac exhortante calores
Horrificos, & quæ numquam nocitura timentur
Iurgia, contentus solo terrore coerces,
Aethery patris exemplo: qui cuncta sonoro
Concutiens tonitru, Cyclopum spiculis differt
In scopulos & monstra maris, nostriq; cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina siluis.
Huic Diuæ germana fides, eademq; sororis

Corde tuo delubra tenens, sese omnibus aptis
Inserit. hac nullo decuit liuescere fuco,
Numquam falsa loqui, numquam promissa morari,
Inuisos odisse palàm, non virus in alto
Condere, non latam speciem pretendere fraudi,
Sed certum, mentisq; parem componere vultum.
Occulto fauire vetat, prodesse remittit.
Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Man, uroq; adamante ligat: nec mobile mutat
Ingenium. paruo strepitu nec vincula noxa
Dissoluit patitur, nec fastidire priorem
Allicitur veniente nouo: benefacta tenere,
Respuere offensas facilis, parterq; minoris
Officij, magnique memor superare laborat.
Vtque hostes armis, meritis sic vincit amicos.
Hac fouet absentes: hac longè sola remotis
Consulit; hac nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, & ignarum numquam lasura clientem.
Insidiosa tuos alienent murmura sensus.
Non viuis annexus amor meminisse sepultos
Desinit, in prolem transferris gratia patrum.
Hac tu Theodosium, tenuit dum sceptra, colebas:
Hac etiam post fata colis: nec pignora curas
Plus tua, quàm natos, dederat quos ille monendos,
Tutandosq; tibi. iustos, nimiumq; fideles
Fama putat, qui, cùm possens commissa negare,
Maluerint nullo violata reddere questu.
Ast Stilico non diuitias, auriq; relictum
Pondus, sed geminos axes tantumq; reseruat
Depositum teneru, quantum Solignea ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
Non gemuit patrem, vitaque, & lucis in ipso
Limine contentus, numquam dat iura subactis
Gentibus, & secum sentit creuisse triumphos.
Quem tu sic placida formas, sic mente seuera,
Vt neque desidia tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obsequeru: nec contra nixus ouantem
Confringas animum, seu cernas consona regno,
Seu iuuenem doceas, moles quid publica possit,
Seu sanctum venerere senem, patrysq; gubernes
Imperium monitu. dominum submissus adores,
Obsequio moderere ducem, pietate parentem.
Hinc fuit, vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordiriq; viruin non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege tori, casto cum fœdere vellet.
Principe tu felix genero: felicior ille
Te socero. fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium: nec si quid inest, aut impia turba
Pretendens proprio nomen regale furori
Audeat, adscribi iuuenis: discordia quippe
Cùm fremuit, numquam Stilichonis candidit ira.
Sæpe lacessitus probru, gladij, q; petitus,
Vt bello Furias vltum, quas persulit; ires
Illicito, caussamq; dares ciuilibus armis,
Cuius fulta fide mediis dissensibus aula
Intemeratorum stabat reuerentia fratrum,
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aspera, geminatasq; togas, viridesque smaragdis
Loricas, galeasq; renidentes hyacinthis,
Gestatosq; patri capulis radiantibus enses,
Et vario lapidum distinctas igne coronas
Diuidu ex æquo, ne non Augusta supellex,
Ornatusq; pares geminis heredibus esset.
Mittitur & miles, quamuis certamine partes
Iam tumeant. hostem muniri robore manu,
Quàm peccare fide: permittu iusta petenti,
Idque negas solum, cuius mox ipse repulsa
Gaudeas, & quidquid fuerat deforme mereri.
Omnes præterea puro qua crimina pellunt
Ore Dea vinxere choros, vnoq; recepta
Pectore, diuersos tecum cinguntur in vsum.
Iustitia vtilibus rectum præponere suadet,
Communeq; sequi leges, iniustaq; numquam
Largiri socijs. durum Patientia corpus
Instruit vt nulli cupiat cessisse labori.
Temperies, vt cassa petas. Prudentia, ne quid
Inconsultus agas. Constantia, fustile ne quid,
Infirmumq; geras, procul importuna fugantur
Numina, mòstriferis qua Tartarus edidit antris.
At primum scelerum matrem, qua semper habendo
Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudit Auaritiam, cuius fœdissima nutrix
Ambitio, qua vestibulis foribusq; potentum
Excubat, & pretijs commercia poscit honorum,
Pulsa simul, nec te gurges corruptior ani
Traxit ad exemplum, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vsum.
Dexiq; non dines sub te pro iure paterno,
Vel Laribus pallet: non insidiator oberrat,
Factura quemcumq; reum: non obruta virtus
Paupertate latet. lectos ex omnibus ortus
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris.
Es, qualis, non vnde satus. sub teste benigno
Viuitur: egregios inuitant præmia mores.
Hinc prisca redeunt artes. felicibus vnda
Ingeny: aperitur ster, despectaq; Musa
Colla leuans, opibusq; fluens. & pauper eodem
Nititur ad fructum studio, cùm cernat vterq;,
Quod nec inops iaceat, ditibus, nec inertia surgat
Diuitijs. nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries præduice malum: qua dedita semper
Corporis arbitrio, hebetat caligine sensus,
Membraq; Circeis efferminat acrius herbis.
Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla
Interius: fucata genas, & amicta doloſis
Illecebris, tornoi auro circumlinit hydros.
Illa voluptatum multos innexuit hamis,
Te nunquam conata capit. non prauus libido
Aduigilat stupris: non tempora somnus agendi
Frustratur: nullo cithara connivia cantu,
Non pueri lascina sonant, quis cornere ceris
Te vacuum potuit, quis tota mente remissum,
Aut indulgentem dapibus, ni caussa iuberet
Lætitia? non indecores ararig lassant.

Expensa paruo non improba littera libro
Absentum condonat opes, à milite parcus
Diligeris: neque enim neglectas pace cohortes
Tum ditas, cum bella fremunt. seu nulla placere
Munera, quæ metuens illis, quos spreuerit, offert
Seruus, & incassum seruat: prodegit auare.
Antenenis tempus: non exspectantibus ultro
Munificus mensisque adhibes, & nomine quemque
Compellas: clari, sub te quod gesserat olim,
Admonitor facti, spendaq; sensibus addis
Verba, quibus magis geminatur gratia doni.
Nec si quid tribuas, iactatum sæpius idem
Exprobare soles: nec quos promoueris, alto
Turgidus alloqueris fastu: nec prospera flatus
Attollunt nimios: quin ipsa superbia longe
Discessit, vitium rebus sollemne secundis,
Virtutumq; ingrata comes. contingere passim,
Affariq; licet. non inter pocula sermo
Captatur, pura sed libertate loquendi,
Seria quisque iocis nulla formidine miscet.
Quem videt Augusti socerum, regnisq; parentem,
Miratur conuiua parem, cum tanta potestas
Ciuem lenis agat. te doctus prisca loquentem,
Te matura senex audit, te fortia miles,
Adspersis salibus, quibus haud Amphiona quisquam
Præferat, Aonios meditantem carmine muros.
Nec velit Orpheo migrantes pectine siluas.
Hinc amor, hinc veris, & non fallentibus omnes
Pro te solliciti votis: hinc nomen vbiq;
Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes streperent? quæ flamma vacaret
Fabrilis? quæ sufficerent fornacibus æra,
Effigies ductura tuas? quis deuius esset
Angulus, aut regio, quæ non pro numine vultus
Dilectos colerent, talem ni semper honorem
Respueres? decus hoc rapias, quem falsa timentum
Munera decipiunt, qui se diffidit amari.
Hic solus spreuisse potest qui iure meretur.
Vndique legati properant, generiq; sub ore
In tua centenas aptant præconia voces.
Grates Gallus agit, quòd milite tutus inermi,
Et metuens hostile nihil, noua culmina totis
Ædificet ripis, & saxum gentibus amnem,
Thybridis in morem, domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes, quòd rura tyranno
Libera possideant. hinc obsidione solutus
Pannonius, potorq; Saui, qui clausa tot annis
Oppida, laxatis ausus iam pandere portis,
Rursum cote nouat nigras rubigine falces,
Exesosq; situ cogit splendere ligones.
Agnoscit causas, & collibus oscula notis
Figit, & impresso glebis non cedit aratro.
Eiectis inculta dabant quas sæcula siluis,
Restituit terras, & opacum vitibus Istrum
Conserit, & patrium vectigal soluere gaudet,
Immunis qui clade fuit. te sospite fas est
Vexatum laceri corpus iuuenescere regni.
Sub tot principibus quæcumque amisimus olim
Tu reddis: solo poterit Stilicone medente
Crescere Romanum vulnus tectura cicatrix,
Inque suos fines tandem redeunte colono,
Illyricus iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cæleste fauori
Iudicium: cingunt Superi concordibus unum
Præsidiis, hostesq; tuos aut litore produnt,
Aut totum oppositis claudunt fugientibus æquor.
Aut in se vertunt Furiis, aut militis ense
Bacchatis laniant Pentheo corpora ritu.
Insidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
Ducunt. ceu tenera venantem nare Molossi
Ominibus ventura notant, aut alite monstrant,
Aut monitos certa dignantur imagine somnos.
Pro quibus innumera trabearum insignia terra
Certatim petiere tibi: poscentibus ipse
Restiteras, & mens aliorum prona fauori,
Iudex dura sui fascibus succensa pudoris,
Tarda verecundis excusat præmia caussis.
Ergo auida, tantosq; noui spe Consulis annos
Elusa, domina pergunt ad limina Romæ.
Si minus annueris precibus, vel cogere certè
Cunctantem, votoq; moras auferre parata
Conueniunt ad tecta Deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino, glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam foliis, fuluaq; intexta micantem
Veste Tagum, tales profert Hispania voces.
Cuncta mihi semper Stilico, quæcumque poposci,
Concessit, tantumq; suos inuidit honores.
Augusti potuit soceri contemnere fasces,
Iam regis & genero: si non vt ductor ab orbe,
Quem regit, accipias, saltem cognatus ab aula.
Exiguumne putas, quòd sic amplexus Iberam
Progeniem, nostros immoto iure nepotes
Sustinet, vt patrium commendet purpura Bætim?
Quòd pulcro Mariæ fecundet germine regnum?
Quod domini speratur auus? tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctaq; torque decoro,
Binaq; gesa tenens, animoso pectore fatur.
Qui mihi Germanos solus, Francosq; subegit,
Cur non dum legitur fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?
Vsque adeò ne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio velata Britannia monstro,
Ferro picta genas: cuius vestigia verrit
Cerulus, Oceaniq; æstum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam cum Scotus Hibernam
Mouit, & infesto spumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica ne Pictum tremerem, ne litore toto
Prospicerem dubiis venturum Saxona ventis.
Tunc spicis, & dente comas illustris eburno,
Et calido rubicunda die, sic Africa fatur.
Sperabam nullas trabeas Gildone perempto

Nasci posse moras etiam nunc illa repugnat,
Et tanto dubitat fasces prabere triumpho:
Qui mihi Maurorum penitus lacrymabile nomẽ
Ignorare dedit. post hac Oenotria lentus
Vitibus intor quens ederas, & palmite largo
Vina fluent, si vos adeò Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas sola iuuare
Fama potest: quanta me dignius incitat ardor,
Vt presente fruar, conscendentemq; tribunal
Prosequar, atque anni pandentem claustra salutem.
Talibus alternant studiis, Romanaq; precantes
Pro cunctis hortantur eat. nec segnius illa
Paruit officio, raptis sed protinus armis,
Ocyor excusso per nubila sidere tendit,
Transuehitur Tuscos, Apenninumq; volatu
Stringitur: Eridanes clypeo tam fulgurat umbra.
Constitit ante ducem, tetrica nec Pallade vultu
Deterior, nec Marte minor: tremit ore coruscо
Iam domus, & summa tangunt laquearia cristа,
Tum prior attonitum gratu affata querelis.
Seruatas Stilico per te venerande curules
Ornatas nec dum fateor: quid profuit anni
Seruilem pepulisse notam? defendu honorem,
Quem fugis, & spernis, tanta quem mole tueris:
Respuis oblatum, pro quo labente resistis.
Quanam causa mora? quonam cunctabere rursus
Ingenio? nullius Borea metus omnis & Austri
Ora silet. cecidit Maurus, Germania cessit,
Et lanum pax alta ligat: te Consule nec dum
Digna feror. titulum ne lenem paruiq; nitoris
Credimus, Augusti quo se decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuus Regibus egit
Non, si prodigus essus natura futuros
Signat, pollutimur macula, quod rebus Eous
Omen erat, quamquam nullis mihi cognita rebus
Fabula, vix tanto visit de crimine rumor.
Opprobriu stat nulla fides, nec littera venit
Vulgatura nefas: in quo vel maxima virtus
Est tua, quòd nostros qui consulu omnia patres
Dissimulres tacens pollendu. denig; nulla
Dedecoris sanctum violant oracula certum,
Nec mea funestum verstauit Curia nomen.
Pars sceleris dubitasse fuit. quaenumq; profana
Pagina de primo venisset limite Phœbi,
Ante fretum deleta mihi, ne turpia castis
Auribus Italia factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor. quantum tua cura peregit
Secretum meruit. latetur quisquis Eous
Scribere desierit: fastos portenta Gabinos
Ista latent. propriam labem terstisse laborent.
Cur ego quæ nunquam didici, sensiue creatum
Gratulor exemptum? delicti pœnitet illos.
Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus vnum
Crimen, & ad nostras manauerit vsq; secures.
Plus ideo sumenda tibi fastigia iuris,
Ne pereat tam priscus honos, qui portus honorum.
Semper erat. nullo sarciri Consule damnum
Excepto Stilicone potest bene praseia tempus
Mens tua distulerat: titulo tunc crescere posses,
Nunc per te titulus. Consul succurre granatis
Consulibus: quicumq; fuit, quicumq; futurus.
Annum redde tuum, quem mox secura sequatur
Posteritas, nec tam doleat defensa vetustas.
Sic trabeis vltor Stilico, Brutiq; repertor.
Libertas populi primus tunc Consule Bruto
Reddita per fasces. hic fascibus expulit ipsis
Seruitium. instituit subli mem Brutus honorem:
Asseruit Stilico. pius est seruasse repertum,
Quam quasisse nouum. quid tarda. ore verendo
Annuis? in solitum frontem circumflue ignu:
Tandem vince tuum, qui vincis cuncta, pudorem.
Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo
Te certum est, mirare libens, ac sume cape cinctus,
Quos tibi diuino mecum Victoria duxit
Pectine tincta simul reperito murice fila
Contulimus penitis, & eodem pectimus auro,
Aurea quo Lachesis subte mini fata texit.
Hec ego promissam sobolem, sperataq; mundo
Pignora praluit. veram mox probabis
Me vatem, nostraq; fidem vententia tela
Fata dabunt. dixit, gremioq; rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, insigne Minerua.
Spirat opus, vestibus hec pingitur aula columnis,
Et sacri Maria partus Lucina dolores
Solatur. residet sua gente, puerpera leto:
Sollicita iuxta pallescunt gaudia matris:
Susceptum puerum redimita tempora Nympha
Auri fonte lauant: teneros de stamine risus,
Vagitusq; audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem: Stilico maturior euo
Martia recturo tradit praecepta nepoti.
Parte alia spumu fumantem Serica frena
Purpureo prima signatus flore iuuenta
Euchertius flectebat equum, iaculisq;, vel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua cerues,
Aureus ipse ferit. Venus hoc innecta columbis,
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatiq; nurum circumsistantur amores
Progenitam Augustu, Augustorumq; sororem.
Euchertius timido iam flamen subleuat ore
Virginis: arridet lato Thermantia fratri.
Nam domus hac vtroque petit diademata sexu,
Reginaq; parit, Reginarumq; maritos.
Talibus inuisat dona. dextraq; regendum
Dona simul porrexit eburs, fulgentibus vnam
Commouet auspicus, auibusq; incepta secundat.
Tunc habiles humeros armis. Deavestibus ambis
Romulees. Latij sederunt pectore cultus,
Lorica; locum dedit toga. talis ab istro,
Vel Scythico victor rediens Gradiuus ab axe,
Deposito mitis clypeo, candentibus vrbem
Ingreditur trabeatus equis, spatiosa Quirinus
Frena regit, currumq; patris Bellona cruentat
Diribus exuuys, tendentem ad sidera quercum.
Praeedit, lictorq; Metus cum fratre Pauore

Barba-

Barbara ferratis innectunt terga catenis,
Velati galeas lauro, propiusq; iugales
Formide ingentem vibrat succincta securim.
Vidit vt optato se Consule Roma potitam:
Nunc, ait, Elysij lucos irrumpere campi
Nunc libet, vt tanti Curijs miracula voti
Fabriciusq; feram famæ qui vulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulsent, nec rigidos pudeat lusisse Catones.
Audiat hoc senior Brutus, Pœnisq; tremendi
Scipiadæ geminis tandem quod libera damnis
Vnius auxilio fasces, Libyamq; recepi.
Quod superest, vnum precibus fortissime Consul
Adde meis, vrbi q. tuum largire parumper,
Quem rogat, aduentum. quam tu belloque fameque
Depulsa terris iterum regnare dedisti,
Splendida suscipiant alium te Rostra Camillum,
Vitorem videant, seruatoremq; Quirites.
Vt populus, quem ductor amas, quibus Africa perite.
Nec priùs auditas Rhodanus iam donat aristas:
Vt mihi vel Massylæ Ceres, vel Gallica prosit
Fertilitas, messesque ferat nunc humidus Auster,
Nunc Aquilo: cunctis ditescant horrea ventis.
Quæ tunc Flaminiam stipabunt millia vulgi!
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suspensum, veniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres spargentur & omnes
Flore viæ, superet cùm Pythia limina Consul
Arduus, antiqui species Romana Senatus.
Pompeiana dabunt quantos proscenia plausus,
Ad cælum quoties vallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino, Pallanteoq; recessu!
Nunc te conspiciam, castris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis visura secundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat Oceanum, linguis & mille citatos
Festinare iubet proceres, nullisq; senectus,
Non iter, hibernis obstant nec flatibus Alpes.
Vincit amor meriti pridem, clarisq; vetustis
Fascibus ad socij properant & vindicis annum.
Sic vbi fecunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios idem cineres collectaq; portat
Vnguibus ossa pijs. Nilq; ad litora tandem
Vnicus extremo phœnix procedit ab Euro:
Conueniunt Aquilæ, cunctæque ex orbe volucres,
Vt Solis mirentur auem. procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnamia busti.
Nec minor in cælo chorus est, exsultat vterque
Theodosius, diuiq; tui. Sol ipse quadrigis
Vere coronatus, dignum tibi præparat annum.
Est ignota procul, nostræq; imperuia menti,
Vix adeunda Deis, annorum squalida mater,
Immensi spelunca æui: quæ tempora vasto
Suppeditat, reuocatq; sinu. complectitur antrum,
Omnia qui placido consumit numine serpens,
Perpetuumque viret squamis, caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu,
Vestibuli custos, vultu longæua decoro
Ante fores Natura sedet, cunctisq; volantes
Dependent membris animæ. mansura verendus
Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris,
Et cursus stabilesque moras, quibus omnia viuunt,
Ac pereunt: fixis cùm legibus ille recenset.
Incertum quid Martis iter, certumq; Tonantis
Proficiat mundo, quid velox semita Lunæ,
Pigraq; Saturni, quantum Cytherea sereno
Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.
Illius vt Phœbus ad limen constitit antri,
Occurrit Natura potens, seniorq; superbis
Canitiem inclinat radiis: tunc sponte reclusos
Laxauit pestes adamas. penetrale profundum
Panditur, & sedes, auiq; arcana patescunt.
Heic habitant vario facies distincta metallo
Sæcula certa locis: illic glomerantur aëna.
Heic ferrata rigent, illic argentea candet
Eximia regione domus. contingere terris
Difficilis stabat rutili grex aureus anni:
Quorum præcipuum pretioso corpore Titan
Signandum Stilicone legit. tunc imperat omnes
Pone sequi, dictisq; simul compellat euntes.
En cui distulimus melioris sæcla metalli
Consul adest. ite optati mortalibus anni,
Ducite virtutes hominum, florescite rursus
Ingenijs hilares Baccho frugumq; feraces.
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore sæuiat Vrsa.
Non torus fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æstas, madida nec prodigus vrna
Semina præcepto dissoluat Aquarius imbre.
Phrixeus roseo producat fertile cornu
Ver aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo,
Lenior & grauidis allatret Sirius vuis.
Sic fatus, croceis rorantes ignibus hortos
Ingreditur, vallemq; suam, quam flameus ambit,
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis,
Quas Solis pascuntur equi flagrantibus inde
Cæsariem sertis. & lutea lora iubasq;
Subligat alipedum. gelidas hinc Lucifer ornat
Hinc aurora comas, iuxtaq; arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit Consulis annus,
Inque nouos iterum reuoluto cardine cursus
Scribunt æthereis Stiliconem sidera factis.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM TERTIVM DE LAVDIBVS STILICONIS, PRÆFATIO.

Maior Scipiades, Italis qui solus ab oris
In proprium vertit Punica bella caput,
Non sine Pierus exercuit artibus arma:
Semper erat vatum maxima cura duci.
Gaudet enim virtus testes sibi iungere Musas:
Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.
Ergo seu patriis primaevus Manibus vltor,
Subderet Hispanum legibus Oceanum,
Seu Tyrias certa fracturus cuspide vires,
Inferret Libyco signa tremenda mari.
Herebat doctus lateri, castrisq; solebat
Omnibus in mediis Ennius ire tubas.
Illi post lituos pedites fauere canenti,
Laudauitq; noua cade cruentus eques.
Cumq; triumpharet gemina Carthagine victa,
Haec vindex patris, vicerat haec patria.
Cùm longa Libyam tandem post funera belli
Ante suas maestam cogeret ire rotas.
Aduexit reduces secum victoria Musas,
Et sortem vatis Martia laurus erat:
Noster Scipiades Stilico: quo concidit alter
Hannibal, antiquo saeuior Hannibale.
Te mihi post quinctos annorum Roma recursus
Reddidit, & votis iussit adesse suis.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS, LIBER III.

Quem populi plausus, proceri quem voce petebat
Adspice Roma virum. iam tempora desine longa
Dimetirare via, visosq; assurgere semper
Puluere non dubius vltra torquebere votis.
Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior fama melior, venerare cubilem.
Quae tibi restituit fasces: complectere dextram,
Sub iuga qua Poenos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus quo frena reguntur
Imperij, cuius libratur sensibus orbis.
Os sacrum, quod in aere colis, mirabere in auro,
Cerne libens. hic est felix bellator vbique:
Defensor Libyae: Rheni patator, & Istri.
Ostentare suos prisco si more labores,
Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas:
Certarent vtroq; pares à cardine laurus,
Hac Alemannorum spoliis, Australibus illa
Ditior exuuiis. illinc flauente Sicambri
Caesarie, nigrae hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albus veheretur equis: currumq; secutus
Laurigerum, festo fremuisset carmine miles.
His famulos traherent Reges: hi facta metallis
Oppida, vel montes captiuaq; flumina ferrent.
Hinc Libyes fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.
Sed non immoditus propriy tactator honoris
Consul Roma tuis. non illum praemia tantum,
Quam labor ipse iuuat. strepitus fastidit inanes,
Inque animis hominum pompa meliore triumphat.
Non alium certè Romana clarissima arces
Suscepere ducem, nec cum cadente redirent
Fabricius Pyrrho, nec cùm Capitolia curru
Pellaeo domitor Paullus conscenderet aula.
Nec similis Latiae patefecit gloria portae.
Post Numidas Mario: post classica Martis Eoi
Pompeio nulli pars amula defuit vmquam,
Quae grauis obstreperet laudi, stimulisq; maligni,
Facta sequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiae fines virtute reliquit,
Humanumq; modum. quis enim liuescere possit,
Quòd numquam pereant stellae? quod Iupiter olim
Possideat caelum? quòd nouerit omnia Phoebus?
Est aliquod meriti spatium, quòd nulla furentis
Inuidiae mensura capit. ducloribus illis
Praeterea diuersus erat fauor. aequior illa
Patribus, inuisus plebi. popularibus illi
Munito studio, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc vno varius discordia cessit
Ordinibus. laetatur eques, plauditq; Senator,
Votaq; patricios certant plebeia fauores.
O felix, seruata vocat quem Roma parentem.
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem Regum thalamis Hispania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero praestante Senatus.
Non sic virginibus flores, non frugibus imbres,
Prospera non sessis optantur flamina nautis,
Vt tuus adspectus populo. quae numine tanto
Litora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturis quoties affulsit Apollinis arcus?
Qua sic aurifero Pactoli fonte tumescit
Lydia, cùm domitis apparuit Euius Indis?
Nonne vides & plebe vias, & tecta latere

Matri-

Matribus: hic Stilico cunctis inopina reluxit
Te victore salus: septem circumspice montes,
Qui Solis radios auri fulgore lacessunt,
Indutosq; arcus spoliis, æquataq; templa
Nubibus, & quidquid tanti struxere triumphi.
Quantum profueris, quantam seruaueris urbē,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certè
Cuncta forent, si Rhenus adhuc incumberet Austro.
Mos erat in veterum castris, vt tempora quercu
Velaret, validis fuso qui viribus hoste
Casurum potuit morti subducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quanta pensabunt facta corona?
Non solum populi vitam debere fatetur
Armis Roma tuis: sed quod iucundior esset,
Lucis honorata fructus venerabile famæ
Pondus & amissas vires, & regna recepit.
Iam non præsumidi supplex Orientis ademtam
Legatis poscit Lybiam, famulósve precatur,
Dictu turpe, suos: sed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem se vindicat ira.
Ipsa iubet signis, bellaturoq; togatus
Imperat, & spectant aquilæ decreta Senatus.
Ipsa tibi trabeas vltro dedit: ipsa curulem
Obtulit: hæc vltro fastos ornare coëgit.
Nil perdit decoris prisci, nec libera quærit
Sæcula, cùm donet fasces, cùm prælia mandet.
Seq; etiam creuisse videt. quis Gallica rura,
Quis meminit Latio Senonum seruisse ligones?
Aut quibus exemplis fecunda Thybris ab Arcto
Vexit Lingonico sudatas vomere messes?
Auxilium non illa seges modò præbuit vrbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi Roma, liceret:
Admonuit dominæ gentes, instarq; tropæi
Rettulit ignotum gelidis vectigal ab oris.
Hoc quoque maiestas augescit plena Quirini
Rectores Libyæ, populo quòd iudice pallent,
Et post emeritas moderatur quisque secures
Discrimen lethale subit: quòd Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum transmiserit Auster.
Ardua qui late terris responsa dedere,
Hinc trepidant humiles, tremuit quos Africa nuper,
Cernunt Rostra reos. cani virtutibus ævi
Materiam pandit Stilico, populumq; vetusti
Culminis immemorem, dominandi rursus in vsum
Excitat, vt magnos calcet metuendus honores.
Pendat iustitiæ crimen, pietate remissa
Errorem, puros; probet, damnetq; nocentes,
Et patrius iterum clemens exerceat artes.
Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Seruitium, numquam libertas gratior exstat,
Quàm sub Rege pio. quos præficit ipse regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patriumq; reducit
Concessitq; libens, meritis seu præmia poscant,
Seu punire velint, posito iam purpuræ fastu,
De se iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare socer: sic casta iuuentæ
Frena dedit: teneros his moribus imbuit annos,
Verior Augusti genitor, fiducia belli,
Pacis consilium per quem squalore remoto
Pristina Romuleis inflorvit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translatáque pene petestas
Non oblita sui, seruilibus exsulat armis,
In proprium seducta Larem: victricia reddit
Fata solo: fruitúrque iterum, quibus hæserat olim
Auspiciis, capitiq; errantia membra reponit.
Proxime Dis Consul, tantæ qui prospicis vrbi,
Quæ nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec spatium visu, nec corda decorem,
Nec laudem vox vlla capit: quæ luce metalli
Æmula vicinis fastigia conserit astris.
Quæ septem scopulis Zonas imitatur Olympi,
Armorum, legumque parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primiq; dedit cunabula iuris.
Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
In geminos axes, paruaq; à sede profecta
Disperstit cum Sole manus: hæc obuia fatis,
Innumeras vno gereret cum tempore pugnas,
Hispanas caperet, Siculas submitteret vrbes,
Et Gallum terris prosterneret, æquore Pœnum.
Numquam succubuit damnis, & territa nullo
Vulnere. post Cannas maior, Trebiámque fremebat,
Et cùm iam premerent flamæ, murúmque ferirent
Hostis, in extremos actem mittebat Iberos.
Nec stetit Oceano, remiq; ingressa profundum,
Vincendos alio quæsiuit in orbe Britannos.
Hæc est, in gremium victos quæ sola recepit,
Humanumq; genus communi nomine fouit
Matris, non dominæ ritu, ciuesq; vocauit,
Quos domuit, nexuq; pio longinqua reuinxit.
Hinc pacifici debemus moribus omnes,
Quòd veluti patriis regionibus vtitur hospes:
Quòd sedem mutare licet: quòd cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus:
Quòd bibimus passim Rhodanum, potamus Orontem:
Quòd cunctæ gens vna sumus: nec terminus vnquam
Romanæ ditionis erit. non cetera regna
Luxuries vitiis, odiisque superbia vertit.
Sic male sublimes fregit Spartanus Athenas,
Atque idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
Assyrio, Medoq; tulit moderamina Perses.
Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse
Romanis hæc auguriis firmata Sibyllæ:
Hæc sacris animata Numæ est. hinc fulmina vibrat.

Iupiter, hanc tota Tritonia Gorgone velat.
Arcanas huc Vesta faces, huc Orgia secum
Transtulit, & Phrygio genitrix turrita leonés.
Huc depulsurus morbos Epidaurius hospes
Reptauit placido tractu, vectumq; per vndas
Insula Paeonium texit Tiberina draconem.
Hanc tu cum Superis Stilico praeclare tueris:
Protegis hanc clypeo matrem Regúmque ducúmque,
Praecipueq; tuam, dedit haec exordia lucis
Eucherio, puerumq; ferens heic regia mater
Augusto monstrauit auo: laetatus at ille
Sustulit in Tyria reptantem veste nepotem,
Romaq; venturi gaudebat praescia fati,
Quod te iam toto meruisset pignore ciuem.
Nec tamen ingratum, nec qui tua facta referre
Nesciat, hunc credas populum, si voluere priscos
Annales libeat, quoties hinc praelia sumsit
Pro sociis, quoties dono concessit amicis
Regibus, Ausonio quaesitas sanguine terras.
Publica sed numquam tanto se gratia fudit
Assensu (quis enim princeps haec omnibus egit
Obsequijs?), esse dominum, patremq; vocari,
Quin tibi continuis resonent conuexa diebus.
Macte nouis Consul titulis, Mauortia plebes
Te dominum, Bruto non indignante, fatetur.
Et quod adhuc nullo potuit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit, exsultant auidi quocumque decorus
Conspiciare loco, nomenq; ad sidera tollunt,
Nec vaga dilecto satiantur lumina vultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres:
Seu celebres ludos solio seu fultus eburno
Cingas iure forum: denso seu turbine vulgi
Circumfusa tua conscendant Rostra secures.
Quae verò procerum voces, quam certa fuere
Gaudia! cum totis exsurgens ardua pennis
Ipsa duci sacras Victoria panderet aedes.
Et palma viridi gaudens, & amicta tropaeis,
Custos imperij virgo, quae sola mederis
Vulneribus, nullumq; doces sentire laborem:
Seu tibi Dictaea placuerunt astra Coronae:
Seu magis aestiuo sedes vicina Leoni:
Seu sceptrum sublime Iouis, seu Palladis ambis
Aegida seu fessi mulces suspiria Martis.
Adsis perpetuum Latio, votisq; Senatus
Annue Diua tui: Stilico tua saepius ornet
Limina, teq; simul rediens in castra reducat.
Hunc bellis comitare fauens: hunc redde togatum
Consilijs, semper placidis te moribus egit,
Seruauitq; piam victis, nec polluit vmquam
Laurum saeuitia, ciuem nec fronte superba
Despicit, aut trepidam vexat legionibus vrbem.
Sed verus patriae Consul cessantibus armis
Contentus lictore venit, nec inutile quaerit
Ferri praesidium, solo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas
Distulit impensas, & post miracula castris
Edita, vel genero Romae maiora reseruat.
Auratos Rhodius imbres, nascente Minerua
Indulsisse Iouem perhibent, Bacchoque paternum
Iam pulsante femur, matatus palluit Hermus
In pretium, votiq; famem passurus auari.
Ditabat rutilo quidquid Midâ tangeret auro:
Fabula, seu verum canitur, tua copia vincit
Fontem Hermi, tactúmque Midae, pluuiásque Tonantis.
Obscurat veteres, obscurabitq; futuros
Par donis, armisq; manus si solueret ignis.
Quas dedit immanes vili pro pondere massas:
Argenti potuere lacus, & flumina fundi.
Nec tibi, quae pariter siluis dominaris & astris,
Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoque nobilibus spectacula nostra laboras
Illustrare feris, summoq; in vertice rupis
Alpinae socias arcu cessante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium, veniunt humeros, & brachia nuda,
Armataq; manus iaculis, & terga sagittis:
Incompta, pulchraq; tamen, sudoribus ora
Puluerulenta rubent: sexum nec cruda fatetur
Virginitas sine lege comae: duo cingula vestem
Crure tenus pendere vetant praecedit amicas
Flaua Leontodame sequitur nutrita Lycaeo
Nebrophone, telisq; domat quae Manala Thero,
Ignea Cretaea properat Britomartis ab Ida.
Et cursu Zephyris numquam cessura Lycaste.
Iungunt se geminae metuenda feris Hecaerge:
Et soror, optatum numen venatibus Opis,
Progenies Scythiae, Diuas, nemorumque potentes
Fecit Hyperboreis Delos praelata pruinis.
Hae septem venere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formosa Dianae
Centum Taygeti, centum de vertice Cynthi,
Et totidem casto genuit quas flumine Ladon.
Quas vbi collectas vidit, sic Delia coepit.
O sociae, mecum thalami quae iura perosae,
Virgineos gelidos percurritis agmine montes,
Cernitis vt Latio Superi communibus ornent
Hunc annum studiis: quantos Neptunus equorum
Donet ab vrbe greges, laudi quàm nulla canende
Fratris plectra vacent: nostram quoque sentiat idem,
Quam meritis debemus, opem, non spicula poscit
Iste labor: maneant clausis nunc sicca pharetris.
Omnis & à solitis noster venatibus arcus
Temperet: in solam cruor hic seruetur arenam.
Retibus, & claustris dilata morte tenendae,
Ducendaeq; ferae, cupidas arcete sagittas:
Consulis in plausum casuris parcite monstris.
Acceleret diuisa manus: mihi cursus anhelas
Tenditur ad Syrtes, mecum Dictaea Lycaste
Et comes Opis eat: steriles iuuat ire per aestus,
Namq; feras aliis tellus Maurusia donum

Pra-

Præbuit, huic soli debet ceu victa tributum.
Dum nos horribiles Libyæ scrutamur alumnos,
Europæ vos interea perquirite saltus,
Et scopulos, posita ludat formidine pastor,
Securisq; canat Stilicon emfistula situs.
Parent Numinibus montes, vt legibus vrbes.
Dixit, & extemplo frondosa fertur ab Alpe
Trans pelagus: cerui currum subiere iugales,
Quos decus esse Deæ primi sub lumine cæli
Roscida secundis concepit Luna cauernis.
Par nitor intactis niuibus, frons discolor auro
Germinat: & spatio sum mas æquantia fagos
Cornua ramoso surgunt procera metallo.
Opis frena tenet: fert retia rara Lycaste,
Auratasq; plagas immortalesq; Molossi
Latrantes medius circum iuga nubibus ibant.
Quinq; alia paribus, Phœbe sic iusserat, armis
Diuersa regione ruunt, ducitq; cohortem
Quæq; suam: varia formis, & gente sequuntur,
Ingenioq; canes: illæ grauioribus aptæ
Morsibus: hæ pedibus celeres, hæ nare sagaces,
Hirsutæq; fremunt Cressæ, tenuesq; Lacænæ,
Magnaq; taurorum fractura colla Britannæ.
Dalmatiæ lucos, abruptaq; brachia Pindi
Sparsa comam Britomartis agit: tu Gallica cingis
Lustra Leontodame, Germanorumq; paludes
Eruis, & si quis defensus arundine Rheni
Vastus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes Apenninq; recessus,
Garganiq; niues Hecaerge promta fatigat:
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informesq; cauis vrsos detrudit ab antris,
Quorum sæpe Tagus manantes sanguine rictus
Non satiauit aquis, & quos iam frigore segnes
Pyrenæa tegit latebrosis frondibus ilex.
Cyrneis, Siculisq; iugis venata viragæ,
Nebrophone ceruos, aliasq; in vincula cogit
Non sæuas pecudes, sed luxuriantis arenæ
Delicias, pompam nemorum, quodcumq; tremendum
Dentibus, aut insigne iubis, aut nobile cornu,
Aut rigidum setis capitur: decus omne, timorq;
Siluarum non caute lazent: non mole resistunt
Fortia: non volucri fugiunt pernicia cursu.
Hæc laqueis innexa gemunt: hæc clausa ferūtur
Ilignis domibus, fabri nec tigna polire
Sufficiunt: rudibus fagis texuntur & ornis
Frondentes caueæ, ratibus pars ibat onustis
Per freta, vel fluuios: exsanguis dextera torpet
Remigis, & propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis, longoq; morantur
Ordine plaustra vias, montanis plena triumphis.
Et fera sollicitis vehitur captiua iuuencis,
Explebat quibus ante famem: quotiesq; reflexi
Conspexere boues, pauidi temone recedunt.
Iamq; pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones:
Hesperidas qui sæpe fugant, ventoq; citatis
Terrificant Atlanta iubis, armentaq; longè
Vastant Æthiopum, quorumq; impunè fragosa
Murmura pastores nunquam excepere per aures.
Non illos tedæ ardentes, non strata superne
Lapsuro virgulta solo, non vocibus hædi
Pendentis stimulata fames, non fossa fefellit:
Vltro se voluere capi, gaudentq; videri,
Tantæ præda Deæ, respirant pascua tandem:
Agricolæ reserant iam tuta mapalia Mauri.
Tum virides pardos, & cetera colligit Austri
Prodigia, immanesq; simul Latonia dentes:
Qui secti ferro in tabulas, auroq; micantes,
Inscripti rutilum cælato Consule nomen,
Per proceres, & vulgus eant, stupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Dentibus: insedit nigra ceruice gementum,
Et fixum Dea quassat ebur, penitusq; cruentis
Stirpibus auulsis patulos exarmat hiatus.
Ipsos quinetiam nobis miracula vellet
Ducere: sed pigra cunctari mole veretur.
Tyrrhenas fetus Libycos amplexa per vndas,
Classica turba sonat, caudámque à puppe retorquens
In proram iacet vsque leo: vix subleuat vnum
Tarda ratis, fremitus stagnis auditur in imis,
Cunctáque prosiliunt cete, Tyrrhenáque Nereùs
Confert monstra sui, sed non æquare fatetur.
Æquora sic victor quoties per rubra Lyæus
Nauigat, intorquet clauum Silenus, & acres
Insudant tonsis Satyri, taurinaq; pulsu
Baccharum Bromios inuitant tympana remos:
Transtra ligant edera, malum circumflua vestit
Pampinus, antennis illabitur ebria serpens,
Perq; mero madidos currunt: soluuntq; rudentes
Lynces, & insolita mirantur carbasa tigres.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE PROBINI, ET OLYBRII FRATRVM CONSVLATV PANEGYRIS.

Sol, qui flamiferis mundum complexus habenis,
Voluis nexhausto redeuntia secula motu,
Sparge diem meliore coma, crinémque repexi
Blandius elato surgant temone iugales,
Efflantes roseum frenis spumantibus ignem.
Iam noua germanis vestigia torqueat annus

Consulibus, laetiq; petant exordia menses.
Scis genus Auchenium, nec te latuere parentes
A[...] et e fasces ducis ex illis
Instaurare vices & curs[...] nomen.
His neq; per dubium pendet fortuna fauorem,
Nec nouit mutare vices, sed fixus in omnes
Cognatos procedit honos. quemcumq; requires
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci.
Per fasces numerantur aui, semperq; renata
Nobilitate virent, & prolem fata sequuntur,
Continuum simili seruantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet aere vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se iactare parem, sed prima sede relicta
Auchenijs de iure licet certare secundo.
Haud secus ac tacitam Luna regnante per Arcton
Siderea cedunt acies, cum fratre retuso,
Aemulus aduersi flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet, tunc iuba Leonis
Ira perit. Plaustro tam rara intermicat Arctos
Indignata tegi, iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem prius aggrediar? veterum quis facta Probini
Nesciat, ut nimias laudes ignoret Olybri?
Viuit adhuc, completq; vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi, quam nec ventura silebunt
Lustra, nec ignotis rapiet sub nube vetustas.
Illum fama volans trans aequora, transq; remotas
Tethyos ambages, Atlanteosq; recessus
Audiit & gelido si quem Maeotia pascit
Sub Ioue, vel calido si quis continguus in axe
Nascentem te Nile bibit. virtutibus ille
Fortunam domuit, nunquamq; leuantibus altè
Intumuit rebus, sed mens invicta? [...] luxu
Nouerat intactum vitio seruare vigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes, sed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe velut denso currentia munera nimbo
Cernere semper erat: populis undare Penates:
Assiduos intrare inopes: remeare beatos.
Praeceps illa manus fluuios superabat Iberos,
Aurea dona vomens si quis tellure reuulsa
Sollicitus fodiens miratur caespitis aurum:
Quantum stagna Tagi rutilis stillantia venis
Effluxere Duri? quanto pretiosa metalli
Hermi ripa micat? quantas per Lydia culta
Despumat rutilas diues Pactolus arenas!
Non mihi centenis resonent si vocibus ora,
Multiplicemq; ruat centum per pectora Phoebum,
Acta Probi narrare queam: quot in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italiae latè cum frena teneret,
Illyricosq; sinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati vicere patrem, soliq; merentur
Victores audire Probi. non contigit illi
Talis honor, prima cum parte viresceret aeui:
Non Consul cum fratre fuit. vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens: non anxia mentem
Spes agit, & longo vexat praecordia voto.
C[...] erat primordia vitae
Vix [...]
Ante genas dulces quam flos iuuenilis inumbret,
Or[...] pubentis [...] vestiat aetas.
Tu precor [...] incoeptis Parnassia vatem,
Qu[...] Deus [...] sit muneris auctor.
P[...] impellens viribus hostem
Belliger [...] iam laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas persoluere grates.
Se[...] flexura [...]
Ire [...] iunxere volantem.
Impetus, horribilisq; metus, qui semper agentes
Praelia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, seu Cussaeos turbet Hydaspen.
Hic ligat axe rotas, hic sub iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidisq; docet seruire lupatis.
Ipsa triumphatis quae possidet aethera regnis
Assilit, innupta ritus imitata Mineruae.
Nam neq; caesariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exserta lacertos
Audacem retegit mammam, laxumq; coercens
Mordet gemma sinum, nodus qui sublevat ensem,
Album puniceo pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulchroq; seuero
Armatur terrore pudor, galeaq; minaci
Flaua cruentarum praetenditur umbra iubarum,
Et formidato clypeus Titana lacessit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.
Hic patrius Mauortis amor, fetusq; notantur
Romulei: post amnis inest, & bellua nutrix:
Electro Tiberis, pueri formantur in auro:
Fingunt aera lupam: Mauors adamante coruscat.
Iam simul emissis rapido velocior Euro
Fertur equis, stridunt Zephyri, [...] rotarum
[...] nubila pulsu.
Nec traxere moras, sed [...] proximus uno
Quem poscunt tetigere locum, quem fine sub uno
Angustare aditum curuis anfractibus Alpes,
Claustraq; congestis scopulis durissima tendunt,
Non alia reseranda manu, sed peruia tantum
Augusti geminis [...] victa tyrannis.
Semirutae turres [...]
Crescunt in cumulum strages, vallemque profundam
Aequauere iugis. stagnant immensa cruore
Corpora: traduntur permixto funere Manes.
Haud procul exacto laetus certamine victor
Caespite gramineo consederat, arbore fultus
Acclines humeros. dominum gauisa coronat
Terra suum, surguntq; toris maioribus herbae.
Sudor adhuc per membra calet, crebroque recursu
Halitus & placidi radiant in casside vultus.
Qualis letifera populatus caede Gelonos
Procubat horrentibus Getico Gradiuus in aruo,
Exuuias Bellona leuat, [...]q; tepentes

Pului-

Puluere quatit equos: immensaque cornus in hastam
Porrigitur, tremulisque ferit splendoribus Hebrum.
Vt stetit ante ducem discussis Roma per auras,
Conscia tunc sonuit rupes, & inhorruit acri
Maiestate nemus. prior hæc ô Numen amicum
Dux ait, & legum genitrix longæque regendo
Circumfusa polo consors adiuncta Tonanti,
Dic age tum, quæ caussa viæ? cur deseris arces
Ausonias, cælumque tuum? dic maxima rerum.
Non ego vel Libycos cessem tolerare labores,
Sarmaticosve pati medio sub frigore Cores,
Si tu Roma velis. pro te quascumque per oras
Ibimus, & nulla sub tempestate timentes,
Solstitio Meroen, bruma tentabimus Istrum.
Tum regina refert: non latet inclyte rector,
Quod tua pro Latio victricia castra laborent,
Nec quod [illegible] tuum regnis, Furiasque rebelles,
Edomitas pariter sub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijciam, si vera manet reuerentia nostri.
Sunt mihi pubentesque alto de semine fratres
Pignora cara Probi, festa quos luce creatos
Ipsa meo foui gremio: cunabula paruis
Ipsa dedi, non matris enim Lucina vocatum
Soluere: & magnos proferrent sidera partus.
His ego non Decios pulcros, fortesve Metellos
Pretulerim, non qui P[illegible] domuere fero[illegible]
Scipiadas, [illegible] genus fatale [illegible]
Pier[illegible] pollens [illegible] multaque relucent
Eloquio, [illegible]
Indulgere [illegible] nec tanta licentia vitæ
Arripit aut mores ætas lasciua relaxat:
Sed grauibus curis animum sortita senilem,
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
[illegible] ab origine sortem
Oramus [illegible] annumque futurum
[illegible] non improba posco:
Non [illegible] domus hæc de more requirit.
Annue, sic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per vtrumque latus, Medusque subactus,
Nostra Semiramiæ timeant insignia turres.
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Dictor ad hæc, optata iubes, vltroque volentem
Diua rogas: non hæc precibus tentanda fuissent,
Vsque adeone meam condunt obliuia mentem,
Vt pigeat meminisse Probi? quo iudice totam
Vidimus Hesperiam, fessasque resurgere gentes?
Ante [illegible] Nilum, per flumina [illegible]
Errabunt: glacieque niger damnabitur Indus.
Ante Thyestæo [illegible] conterrita mensis
Interitus [illegible] vertetur in ortus,
Quam Probus a nostro possit discedere sensu.
Dixerat. & velox iam nuntius aduolat vrbem.
Extemplo strepuere chori, collesque canoris
Plausibus impulsi septena voce resultant.
Lætatur veneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, cultusque micantes
Stamine, quod molli tondent de stipite Seres:
Frondea quæ lanigera carpentes vellera silua:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaque concreto cogit squalere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida vestes
Numinibus Latona suis, cum sacra redirent
Ad loca nutricis, iam non errantia Deli.
Illa feros saltus, & desolata relinquens
Mænala, laxato Cretam venatibus arcu
Phœbus adhuc nigris rorantia tela venenis
Exstincto Pythone ferens: tunc insula notos
Lambit amica pedes, ridetque Ægæus alumnis
Lenior, & blando testatur gaudia fluctu.
Sic proba præcipuos natos exornat amictu.
Quæ decorat [illegible]: cuius Romana potestas
Fetibus augetur: credas ex æthere lapsam
Stare pudicitiam, vel sacro thure vocatam
Iunonem Inachiis oculos aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ, nec Græca vetustas:
Coniuge digna Probo: nam tantum cœtibus extat
Femineis, quantum superëminet ille maritos:
Ceu sibi certantes sexus qui possit vterque
Hunc legere ad morem: taceat Nereida nuptam
Peleos: duplici secundum Consule matrem
Felicemque vterum, qui nomina parturit annis.
Vt sceptrum gestare manu, membrisque rigentes
Aptauere togas: signum dat summus hiulca
Nube pater, gratamque facem per inane rotantes
Prospera vibrati cecinerunt omina nimbi.
Accepit sonitus [illegible] Tiberinus in antris,
Ima valle sedens, arrectis auribus hausit.
Vnde repentinus populi fragor [illegible] herbis
Pallentes thalamos, & strata cubilia musco
Deserit, ac Nymphis dominam commendat herilem.
Illi glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Cæruleis infecta notis, redientia patrem
Oceanum: crispo densantur gramine colla.
Vertice luxurias toto crinalis arundo:
Quam neque fas Zephyris frangi, nec sole perustam
Æstiuo candore meritis viridis frondes
Æquæuum complexa caput, taurina leuantur
Cornua temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquæ, frons hispida manat
Imbribus in liquidos fonte se barba recepit.
Palla graues humeros velat, quam neuerat vxor,
Illi percurrens vitreas sub gurgite telas.
Est in Romuleo procumbens insula Tybri,
Qua medius geminas interfluit alueus vrbes,
Discretas subeunte freto, pariterque minantes
Ardua turrigeræ surgunt in culmina ripæ.
Hic stetit, & subitum prospexit ab aggere votum:
Vnanimes fratres iunctos stipante Senatu,
Ire forum, strictasque procul radiare secures,

Atque vno bijuges tolli de limine fasces.
Obstupuit visu, suspensaque gaudia pectus
Oppressum tenuere diu. mox inchoat:
Respice si tales iactat aluisse fluentis
Eurotas. Spartane tuos, quid protulit aequum
Taygetus, valido quamuis decernere caestu
Norint, & ratibus iam artare procellis.
En noua Ledaeis soboles fulgentior astris.
Ecce mei ciues: quorum iam signifer optat
Aduentum, sedesque parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olybrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Castore flammet Probinus.
Ipsi vela regent: ipsis donantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur aequore pinum.
Nunc pateras libare Deis, nunc soluere mulso
Nectare corda libet. niueos iam pandite coetus
Naiades, & totum violis praetexite fontem,
Mella ferant siluae: iam profluus ebrius amnis
Mutatis in vina vadis: iam sponte per agros
Sudent irriguae spirantia balsama venae.
Currat, qui socia roget in conuiuia mensa
Indigenas fluuios. Italis quicumque suberrant
Montibus, Alpinásque bibunt de more pruinas:
Volturnusque rapax, & Nar vitiatus odoro
Sulfure, tardatusque suis erroribus Vfens:
Et Phaethonteae perpessus damna ruinae
Eridanus, flauaque tenens querceta Marica
Liris, & Oebalia qui temperat arua Galesus,
Semper honoratus nostris celebrabitur vndis
Iste dies, semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & Nymphae patris praecepta secutae
Tecta parant epulis, ostroque intecta corusco
Humida gemmiferis illuxit regia mensis.
O bene signatum fraterno nomine tempus.
O consanguineis felix auctoribus annus,
Incipe, quadrifidum Phoebi torquere laborem.
Prima tibi procedat hiems non frigore torpens,
Non canas vestita niues, non aspera ventis,
Sed tepido calefacta Noto. ver inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura Fauoni
Pratis te croceis pingat: te messibus aestas
Induat, autumnusque madentibus imbuat vuis.
Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
Contigit: exactum nunquam memorata per aeuum
Germanos habuisse duces. te cuncta loquetur
Tellus, te varijs scribent in floribus horae,
Longaque perpetui ducent in saecula fasti.

CL. CLAVDIANI, IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE, FESCENINA.

ODE I. Alcaium.

PRINCEPS corusco sidere pulchrior,
Parthis sagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperiosior,
Quae digna mentis laus erit arduae?
Quae digna formae laus erit igneae?
Te Leda mallet quàm dare Castorem,
Praefert Achilli te proprio Thetis:
Victum fatetur Delos Apollinem:
Credit minorem Lydia Liberum.
Tu cùm per altas impiger ilices
Praeda citatum cornipedem reges,
Ludentque ventis instabiles comae:
Telis iacebunt sponte tuis ferae,
Gaudensque sacris vulneribus leo,
Admittet hastam morte superbior.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Cum post labores sub platani cubes
Virentis vmbra, vel gelido specu
Torrentiorem fallere Sirium,
Et membra somno fessa resolueris:
O quantus vret tum Dryades calor!
Quot aestuantes ancipiti gradu
Furtiua carpent oscula Naiades!
Quis verò acerbis horridior Scythis,
Quis belluarum corde furentior?
Qui cum micantem te prope viderit,
Non optet vltro seruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens,
Colloque poscat vincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Saeuas petisses pulcher Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patrius & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securim languida poneret,
Et seminudo pectore cingulum
Forti negatum solueret Herculi,
Bellumque solus conficeret decor.
Beata quae te mox faciet virum,
Primusque sese iunget amoribus.

ODE II.

AGe cuncta nuptiali
Redimita vere tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum fluuiis, omne canat profundū.
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitisque se rosetis
Vestiat Alpinus apex, & rubeant pruina,
Athesis strepat choreis,
Calamisque flexuosus

Lene

Leni Mincius susurret,
Et Padus electriferis admoduletur alnis,
Epulisq; iam redicto,
Resonet Quirinus Tybris,
Dominiq; læta votis
Aurea septem geminas Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi,
Fuit unde semen aulæ:
Vbi plena laurearum
Imperio fessa domus vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem,
Geminaq; parte ductum,
Cæsareum fœmineo stemma recurrit ortu.
Decorent vitrea Bætis,
Tagus intumescat auro,
Generisq; procreator
Sub vitreis Oceanus luxurietur undis.
Oriensq; regna fratrum,
Simul Occidensq; plaudat.
Placida lætentur urbes,
Quæq; novo, quæq; nitent deficiente Phœbo.
Aquilonia procella,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus Auster:
Solus ovantem Zephyrus perdominetur annum.

ODE III.

Solitas galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.
Cessent litui, sævumq; procul
Martem felix tæda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patris officiis.
Iunge potens pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras,
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ iam rabies livoris erit?
Vel quis dabitur color invidiæ?
Stilico socer est, pater est Stilico.

ODE IIII.

Attollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri nascitur Hesperus.
Iam nuptæ trepidat sollicitus pudor;
Iam produnt lacrymas flammea simplices.
Ne cessa iuvenis comminus aggredi,
Impacata licet sæviat unguibus.
Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia iurgio,
Accenditq; magis, quæ refugit, Venus.
Quod flenti tuleris, plus sapit osculum.
Dices o quoties hoc mihi dulcius,
Quam flavos decies vincere Sarmatas.
A[illegible] novam pectoribus fidem,
M[illegible]q; facem tradite sensibus.
Tam iunctis manibus nectite vincula,
Quam frondens edera stringitur æsculus,
Quam lento premitur palmite populus.
Et murmur querula blandius alite,
Linguis assidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,
Alternum rapiat somnus anhelitum,
Amplexus caveat purpura regio,
Et vestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter virgineus nobilitet cruor.
Tum victor madido prosilias toro,
Nocturni referens vulnera prælii.
Ducant pervigiles carmina tibiæ,
Permissisq; iocis turba licentior,
Exsultet tetricis libera legibus.
Passim cum ducibus ludite milites,
Passim cum pueris ludite virgines.
Hæc vox ætheriis insonet axibus:
Hæc vox per populos, per mare transeat:
Formosus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS HONORII, ET MARIÆ.

PRÆFATIO.

Surgeret in thalamum ducto cùm Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos:
Cum socer æquoreus, numerosaq; turba sororum
Certarent epulis continuare dies,
Præberetq; Iovi communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refusus equi:
Peneus gelidos mutaret nectare fontes,
Oetæis fluerent spumea vina iugis.
Terpsichore facilem lascivo pollice movit
Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis, nec displicuere Tonanti,
Cùm teneris nossent congrua vota modis.
Centauri, Faunique negant, quæ flectere Rhœcum,
Quæ rigidum poterat plectra movere Pholum.
Septima lux aderat cælo, totiesq; renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tum Phœbus, quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentavit nobiliore lyram,
Venturumq; sacris fidibus iam spondet Achillem:
Iam Phrygias cædes, iam Simoenta canit.
Frondoso strepuit felix Hymenæus Olympo.
Reginam resonant Othrys, & Ossa Thetim.

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII, ET MARIÆ.

HAVSERAT insolitos promissæ virginis ignes
Augustus, primoq; rudis flagrauerat æstu.
Nec nouus vnde calor, nec quid suspiria vellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non spicula curæ:
Non iaculum torquere libet. mens omnis aberrat
In vultus, quos finxit amor. quàm sæpe medullis
Erupit gemitus! quoties incanduit ore
Confessus secreta rubor? nomenq; beatum
Iniussæ scripsere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulcros Mariæ, sed luce minores
Eligit ornatus, quidquid venerabilis olim
Liuia, Diuorumq; nurus gessere superbæ,
Incusat spes ægra moras longiq; videntur
Stare dies, segnemq; rotam non voluere Phœbe.
Scyria sic tenerum virgo flamabat Achillem.
Fraudis adhuc expers, bellatricesq; docebat
Ducere fila manus, & mox, quos horruit, idem
Thessalico roseos nectebat pectine crines.
Hæc etiam queritur secum. quonam vsque verendus
Cunctatur mea vota socer? quid iungere differt
Quam pepigit, castasq; preces implere recusat?
Non ego luxuriam Regum, moremq; secutus
Quæsiui vultum thalamis, vt nuntia formæ
Læua per innumeros iret pictura Penates.
Nec varijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commisi falsæ connubia ceræ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisq; relicta
Mandatis, vno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum: fastigia supplex
Deposui gessiq; procum de limine sacro.
Oratum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua poposci:
Sed certè mereor. princeps hic principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit.
Cui Mariam debes, fœdus mihi solue paternum:
Redde suos aulæ. mater fortasse rogari
Mollior. ô patrui germen, cui nominis heres
Successi, sublime decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus, infans,
Inq; tuo creui gremio, partuq; remoto
Tu potius Flaxilla mihi. quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatissimè dies aderit? dabitúrne iugalis
Nox vnquam? tali solatur vulnera questu.
Risit Amor, placidæque volat trans æquora matri
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum Cypreæ rupis obumbrat,
Inuius humano gressu, Phariumq; cubile
Proteos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neque candentes audent vestire pruinæ:
Hunc venti pulsare timent, hunc lædere nimbi.
Luxuriæ, Veneriq; vacat. pars aerior anni
Exsulat: æterni patet indulgentia veris.
In campum se fundit apex, hinc aurea sepes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo.
Mulciber, vt perhibent, his oscula coniugis emit
Mœnibus, & tales vxorius obtulit arces.
Intus rura micant, manibus quæ subdita nullis
Perpetuum florent, Zephyro contenta colono:
Vmbrosumq; nemus, quò non admittitur ales,
Ni probet antè suos Diua sub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ victa, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisq; vicissim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera. populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; assibilat alnus.
Labuntur gemini fontes: hic dulcis, amarus
Alter, & infusis corrumpit mella venenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
Ore pares, æuo similes, gens mollis amorum.
Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea solum:
Edidit ille Deos cælumq; & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere Reges:
Hi plebem feriunt. nec cætera numina desunt.
Hæc habitat nullo constricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, vinoq; madentes
Excubiæ, lachrymæque rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iucundiq; metus, & non secura voluptas,
Et lasciua, volant leuibus periuria pennis.
Hos inter petulans alta ceruice iuuenta.
Excludit senium luco. procul atria Diuæ
Permutant radios, siluaq; obstante virescunt.
Lemnius hæc etiam gemmis exstruxit & auro,
Admiscens autem pretio, grauibusq; smaragdis
Supposuit cæsas hyacinthi rupe columnas.
Beryllo paries, & iaspide lubricæ surgunt
Limina, despectusq; solo calcatur achates.
In medio glebis redolentibus area diues
Præbet odoratas messes heic mitis amomi,
Heic casiæ matura seges, Panchæaq; surgunt
Cinnama, nec sicco frondescunt vimina costo,
Tardaq; sudanti prorepunt balsama succo.
Quò postquàm dilapsus Amor, longásque peregit
Penna vias: alacer, passuq; superbior intrat.
Cæsarem tunc fortè Venus subnixa corusco
Fingebat solio: dextra, læuaq; sorores
Stabant Idaliæ, largos hæc nectaris imbres

Irrigat: haec morsu numerosi dentis eburno
Multifidum discrimen arat: sed tertia retro
Dat varios nexus. & iusto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens.
Plus error decuit: speculi nec vultus egebat
Iudicio, similis tecto monstratur in omni,
Et rapitur quocunque videt. dum singula cernit,
Seq; probat: nati venientis conspicit umbram,
Ambrosioq; sinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauisus ait? quae praelia sudas
Improbe? quis iaceat telis? iterumne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an pastoralia Lunam
Rursus in antra vocas? durum, magnúmque videris
Debellasse Deum. suspensus in oscula matris
Ille refert: laetare parens, immane tropaeum
Retulimus: nostrum iam sensit Honorius arcum.
Scis Mariam, patrémque ducem, qui cuspide Gallos,
Italiamq; fouet. nec te praeclara Serenae
Fama latet. propera: regalibus annue votis:
Iunge toros maturum genitrix. Cytherea remouit:
Et crines festina ligat, peplumq; fluentem
Alleuat, & blando spirantem numine ceston
Cingitur, impulsos pueris quo mitigat amnes,
Quo mare, quo ventos, irasq; fulmina soluit.
Vt stetit ad litus, paruos affatur alumnos.
Heus quis erit pueri, vitreas qui lapsus in vndas,
Huc rapidum Tritona vocet? quo vecta per altum
Deferar? haud vnquam tanto mihi venerit vsu.
Sacri quos petimus thalami. pernicius omnes
Quaerite, seu concha Libycum circumsonat aequor,
Aegaeas seu frangit aquas. quicumque repertum
Duxerit: aurata donabitur ille pharetra.
Dixerat, & sparsi diuersa plebe feruntur
Exploratores pelagi. sub fluctibus ibat
Carpathiis Triton, obliquantemq; petebat
Cymothoën: timet illa ferum, seseq; sequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit speculatus Amor, non vestra sub imis
Furta tegi potuere vadis: accingere nostram
Vecturus dominam. pretium non vile laboris,
Cymothoen facilem, quae nunc detrectat, habebis:
Hac mercede veni. prorumpit gurgite toruus
Semifer. vndosi velabant brachia crines:
Hispida tendebat bifido vestigia cornu
Qua pistrix commissa viro, ter pectora mouit,
Iam quarto Paphias tractu sulcabat arenas.
Vmbratura Deam retro sinuatur in arcum
Bellua, tum viuo squalentia murice terga
Purpureis mollita toris. hoc nauigat antro
Fulta Venus: niueae delibant aequora plantae.
Prosequitur volucer late comitatus amorum,
Tranquillumq; choris quatitur mare. serta per omnes
Neptuni dispersa domos. Cadmeia ludit
Leucothoe, frenatq; rosis delphina Palaemon.
Alternis violis Nereus interserit algas.
Canitiem Glaucus ligat immortalibus herbis.
Nec non & variis vectae Nereides ibant
Audito Tritone feris. hanc pisce volutam
Subleuat Oceani monstrum Tartessia tigris:
Hanc timor Aegaei rupturus fronte carinas
Trux aries. haec caeruleae suspensa leaenae
Innatat. haec viridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq; nouis onerant connubia donis.
Cingula Cymothoe, rerum Galatea monile,
Et grauibus Psamathe baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subito, vellitq; coralia Doto.
Vimen erat, dum stagna subit: processerat vndis,
Gemma fuit. nudam Venerem cinxere cateruae,
Plaudentesq; simul tali cum voce sequuntur.
Hos Mariae cultus, haec munera nostra precamur
Reginae Regina ferat. dic talia nunquam
Promeruisse Thetim, nec cum soror Amphitrite
Nostro nupta Ioui deuotum ceteri aequor:
Agnoscat famulum virgo Stiliconia Pontum.
Victrices nos saepe rates, classemq; paternam
Veximus, ad Graios cum tenderet vltor Achiuos.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
Appulerat, lassosq; fretis extenderat orbes.
Continuo sublime volans ad moenia Gallis
Condita lanigerae suis ostentantia pellem
Peruenit. aduentu Veneris spissata recedunt
Nubila: clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
Laetitiae caussas ignorat dicere miles,
Laetaturq; tamen. Mauortia signa rubescunt
Floribus, & subitis animantur frondibus hastae.
Illa suum dictis affatur talibus agmen.
Gradiuum nostri comites arcete parumper,
Vt soli vacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum, gladiosq; tegat vagina minaces.
Stent bellatrices aquilae, saeuiq; dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyrae, festumq; canant, epulentur ad ipsas
Excubias: mediis spirent crateres in armis,
Laxet terribiles maiestas regia fasces,
Et sociam plebem non indignata potestas
Confundat turba proceres. soluantur habenis
Gaudia: nec leges pudeat ridere seueras.
Tu festas Hymenaee faces, tu Gratia flores
Elige: tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocumque vocauerit vsus,
Diuisa properate manu. neu marceat vlla
Segnities, alii funalibus ordine ductis
Plurima venturae suspendite lumina nocti.
Hi nostra nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aspergere tecta
Fontibus, & flamma lucos adolere Sabaeos.

Pars infecta croco velamina lutea Serum
Pandite, Sidoniasq; solo prosternite vestes.
Ast alij thalamum docto componite textu.
Stamine gemmato picturas isq; columnis
Aedificetur apex, qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem struxere Lyaeo
Indorum spolijs & opaco palmite Bacchae.
Illic exuuias omnes cumulate parentum:
Quidquid auus senior Mauro, vel Saxone victis,
Quidquid ab innumeris socio Stilicone tremendus
Quaesiuit genitor bellis, quaecumq; Gelonus
Armeniusve dedit: quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Misit Achaemenio quidquid de Tigride Medus,
Cùm supplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibusq; cubilia surgant:
Barbaricumq; omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & sponsae petit improuisa Penates.
Illa autem secura toris, et talia parari
Nescia, diuinae fruitur sermone parentis,
Maternosq; bibit mores, exemplaq; discit
Prisca pudicitiae: Latios nec voluere libros
Desinit, aut Graios, ipsa genitrice magistra.
Maeonius quacunque senex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenaeo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet: sic mitis in antro
Mnemosyne docilis tradit praecepta Thaliae.
Cùm procul augeri nitor, & iucundior aer
Attonitam lustrare domum, fundiq; comarum
Gratus odor. mox vera fides, numenq; refulsit.
Cunctatur stupefacta Venus: nunc ora puellae,
Nunc flauam niueo miratur vertice matrem.
Haec noua crescentis plenae pars altera Lunae
Assurgit: ceu forte minor, sub matre virenti
Laurus & ingentes ramos, olimq; futuras
Promittit iam parua comas: vel flore sub vno
Ceu gemina Paestana rosa per iugera regnant.
Haec largo matura die, saturataq; vernis
Roribus, indulget spatio: latet altera nodo,
Nec teneris audet foliis admittere Soles.
Adstitit, & blandae Mariam Cytherea salutat.
Salue siderea proles augusta Serena,
Magnorum soboles Regum, parituraq; Reges.
Te propter Paphias sedes, Cypronq; reliqui:
Te propter libuit tantos explere labores,
Et tantum transnasse maris: ne vilior vltra
Priuatos pateare Lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes.
Accipe fortunam, generis diadema resume,
Quod tribuas natis, & in haec penetralia rursus,
Vnde parens progressa, redi. sed nulla subesse
Vincula cognata, quamuis aliena fuisses
Principis, regnum poteras hoc ore mereri.
Quae propior sceptris facies? quis dignior aula
Vultus erit? non labra rosae, non colla pruinae,
Non crines aequant violae, non lumina flammae.
Quàm iuncto leuiter sese discrimine confert
Vmbra supercilij! miscet quam iusta pudorem
Temperies! nimio nec sanguine candor abundat.
Aurora vincis digitos, humerosq; Dianae.
Ipsam iam superas matrem. si Bacchus amator
Dotali potuit caelum signare corona,
Cur nullis virgo redimitur pulcrior astris?
Iam tibi molitur stellantia serta Bootes,
Inq; decus Mariae iam sidera parturit aether.
O digna nectenda viro, tantiq; per orbem
Consors imperij, iam te venerabitur Ister:
Nomen adorabunt populi. iam Rhenus & Albis
Seruiet: in medios ibis Regina Sicambros.
Quid numerem gentes, Atlanteasq; recessus
Oceani? toto pariter dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereides, collo membrisq; micantibus aptat.
Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus:
Flammea virgineis accommodat ipsa capillis.
Ante fores iam pompa sonat, pilentaq; sacram
Praeradiant ductura nurum. calet obuius ire
Iam princeps, tardumq; cupit discedere Solem.
Nobilis haud aliter sonipes, quem primus amoris
Sollicitauit odor, tumidus, quatiensq; decoras
Curuata ceruice iubas, Pharsalia rura
Peruolat, & notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accensis: mulcet fecunda magistros
Spes gregis, & pulcro gaudent armenta marito.
Candidus interea positis exercitus armis
Exsultat socerum iuxta, nec signifer vllus,
Nec miles pluuia flores dispergere ritu
Cessat, purpureoq; ducem perfundere nimbo.
Haec quoq; velati lauro myrtoq; canebant.
Diue parens, seu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elysias animarum praemia valles,
En promissa tibi Stilico iam vota peregit.
Iam grata rediere vices, connubia pensat,
Acceptum reddit thalamum, natoq; reponit
Quod dederas genitor. numquam te sancte pigebit
Iudicij. nec te pietas suprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenae.
Dicere possemus quae praelia gesta sub Aemo,
Quaque cruentarint fumantem Strymona pugna,
Quam notus clypeo, quanta vi fulminet hostem,
Ni prohiberet Hymen quae tempestiua relatu
Nunc canimus quis consilio, quis iuris & aequi
Nosse modum melior? quod semper dissidet, in te
Conuenit, ingenio robur prudentia forti.
Fronte quis aequali? quem sic Romana decerent
Culmina? quis fieret tantis quae pectora curis?
Stes licet in populo, clamabit quicumq; videbit,
Hic ille est Stilico. sic se testatur, & offert
Celsa potestatis species: non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alij quod, vnde pigri, laborant.
Haec donat natura tibi. pudor emicat vnà,

Forma-

Formoſuſq́ rigor, vultúſq́ auctura verendos
Canities ſeſtina venit conſorte remota.
Contingit ſenij grauitas, virej́que iuuenta.
Vtraque te cingit propriis inſignibus ætas.
Ornatur fortuna viro: non vita nocendo
Tela, nec inſecti iugulis ciuilibus enſes.
Non odium terrore mouet, nec frena reſoluit
Gratia. diligimus pariter, paritérq́ timemus.
Ipſe metus te noſter amat, iuſtiſſime legum
Arbiter, egregia pacis fidiſſime cuſtos.
Optime ducũm, fortunatiſſime patrum,
Plus tam plus domino cunctis debere fatemur,
Quod genus eſt inuicte tuus vincire corona:
Inſere te noſtris contempto iure choreis.
Sic puer Eucherius ſuperet virtute parentem:
Aurea ſic videat ſimiles Thermantia tedas.
Sic vterus creſcat Mariæ: ſic natus in oſtro
Paruus Honoriades genibus conſidat auitis.

CLAVDIANI LAVS SERENÆ REGINÆ VXORIS STILICONIS.

DIC mihi Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritam ſerto redimire Serenam?
Vile putas donum ſolitam conſurgere gemmis,
Aut rubro radiare mari, ſi floribus ornes,
Regina Regina comam? ſi floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius vrit
Aeſtibus, æterno ſed veris honore rubentes
Fons Agenippæa Permeſſides educat vnda:
Vnde pia paſcuntur apes, & prata legentes
Tranſmittunt ſaclis Helicona mella futuris.
Dignius an vates alios exercuit vnum
Feminea virtutis opus. quod ſponte redemto
Caſta marito ſucceſſit Theſſala fato,
Inque ſuos migrare viros non abnuit annos?
Hoc Gray memorant: Latys monet ora Camenis
Præſcia fatorum Tanaquil, rediénſque per vndas
Claudia Thybrinas, & eodem flumine duces
Claudia virgineo cunctantem crine Cybellem.
An nec aliud toto molitur carminis actu
Maeony mens alta ſenis? quod ſtagna Charybdis
Armauit, quòd Scylla canes, quod pocula Circes:
Antiphatæ vitata fames, ſurdóque carina
Remige Sirenum cantus tranſuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contemta Calypſo,
Penelopes decus atque ſuum, cui tanta paratur
Scena pudicitia, terra, pelagiq́ labores,
Et ſaeui totidem belli quot flactibus anni
Contigêre domum? ſic Claudia felix
Teſte Dea, caſtoq́ probet ſub numine mores,
Abſoluens puppiſq́ moras, remigúmq́ pudorem.
Penelope trahat arte procos, fallátq́ furentes
Stamine nocturna relegens ſolertia tela:
Non tamen æquabunt titulo certare Serenæ,
Quod ſi nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atque omnes reducunt in femina cauſſa
Quis venerabilior ſanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te primæua dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Anguſtis Laribus. patruo te principe celſam
Bellipotens illuſtrat auunculus ſigna Britannis
Inſulæ Oceano, Gallíaq́ repoſuit arma.
Claram Scipiadum taceat Cornelia gentem,
Seque minus tollat Libycis dotata tropæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Auſtralibus inde parentum
Cingeris exuuijs: nec dum moderamina mundi
Sumſerat illa domus, cùm te Lucina beatu
Adderet aſtrorum radiis. ô maxima rerum
Gloria: poſt genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris
Vox humana valet? primo lauat æquore Solem
India: tu feſſos excipis luce tugules
Proluis, tnque tuo reſpirant ſidera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, pretioſa metallis,
Principibus fecunda pijs, tibi ſæcula debent
Traianum: ſeries hîc fontibus Aelia fluxit,
Hinc ſenior pater. hinc iuuenum diademata fratrum.
Namque alias gentes: quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, varios raptantur in vſus
Imperij: Pharia ſegetes, & Punica meſſis
Caſtrorum deuota cibo: dat Gallia robur
Militis: Illyricis ſudant equitatibus ala.
Sola nouum Latys vectigal Iberia rebus
Contulit, Auguſtos: fruges, æraria, miles
Vndiq́ conueniunt, totoq́ ex orbe leguntur
Hæc generat, quæ cuncta regant, nec laude virorum
Cenſeri contenta fuit, niſi matribus æquè
Vinceret, & gemino certatim ſplendida ſexu,
Flaccillam, Mariamq́ daret, pulchramque Serenam.
Te naſcente ferunt per pinguia culta tumentem
Diuitis vndaſſe i agum. Calleria riſit
Floribus, & rojeis formoſus Duria ripis.
Vellere purpureo paſſim mutauit ouile
Cantaber: Oceanus vicino litore gemmas
Exſpuit. effoſſis nec pallidus Auſter oberrat
Montibus: oblatum ſeuis natalibus aurum
Vulgo vena vomit. Pyrenæiq́ ſub antris
Ignea fulmineis legere Ceraunia nympha:
Quæque rebellantes vndas aſſumq́ ſecuta

In refluos venere palàm Nereides amnes,
Contesta plausu dominam cecinere futuris
Auspicium thalamis alio tum paruus in axe
Crescebat Stilico, votiq; ignarus agebat.
Debita cui longe coniux, penitusq; remoto
Orbe parabatur tanti concordia fati!
Nec tua mortalis meruit conabula nutrix.
Vbera prima dabant gremiis redolentibus auræ,
Ternaq; te nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuitq; loqui. quocumq; per herbam
Reptares, fluxere rosæ. candentia nasci
Lilia, si placido cessissent lumina somno,
Purpura fulgebat violæ factura cubile
Gramineum, vernæq; tori regalis imago.
Omnia non audet genitrix tam magna fateri,
Successusq; suos, arcani conscia voti,
Spe trepidante tegit gestabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theodosius, priuatus adhuc, fraterna veniret,
Oscula libabat, teq; in sua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuersa querelis,
Quis me de propriis auferre Penatibus, inquit,
Imperat? hic semper præsagia luserat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo sublimis adoptat
Te patruus, magniq; animo solatia luctus
Restituens, propius, quam si genuisset, amauit
Defuncti fratris sobolem: nec carior olim
Mutua Ledæos deuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana vocabula nato.
Quaq; datur fratris speciem sibi reddit ademti.
Deniq; cùm rerum summas delectus habenas
Susciperet, non ante suus intendit amorum
Pignoribus, quàm te pariter, fidamq; sororem
Litus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deseritur iam ripa Tagi, Zephyriq; relictis
Sedibus, Auroræ famulas properatur in vrbes.
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ:
Inde Serena minor, prior hinc Thermantia natu.
Expertes thalami, quarum Cythereia nec dum
Sub iuga ceruices niueas Hymenæus adegit.
Vtraq; luminibus timidum micat: vtraque pulcras
Excitat ore faces. qualis Latonia virgo,
Et solo Ioue nata soror, cùm forte reuisunt
Æquorei sortem patrui. spumantia cedunt
Æquora, castarum gressus venerata Dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cymothoen Triton, totoq; seueros
Induxit mores pelago pudor, ipsaq; Proteus
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monstra.
Tales scepiriferi visura tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale sorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore:
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles, vt publica cogit,
Tristior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cùm patrem nati fugerent atq; ipsa timeret
Commotum Flaccilla virum, tu sola frementem
Frangere, tu blando poteras sermone mederi:
Alloquiis hærere tuis, secreta pudelis.
Prisca pudicaries reuerentia transilit annos.
Non talem Triuiæ confert laudator Homerus
Alcinoo genitam: quæ, dum per litora vestes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,
Auratam iaculata pilam post naufraga somni
Otia progressum sayis expauit Vlyssem.
Pieriis labor & veterum tibi carmina vatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mantua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Elyssæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia sequens remeantem rursus ad Vmbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneia coniux,
Communes ardente viro mistura fauillas,
Et grauis incumbens casto Lucretia ferro.
Vulnere quæ proprio facinus testata tyranni,
Armauit patriæ iustos in bella dolores.
Exule Tarquinio meruerantq; concidit vno
Vlta pudicitiam, libertatemq; cruore.
Talia facta legens non tu virtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe sollicito votis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Musarum pagina Reges,
Quod dura sub lege procos certare iuberent,
Emturos thalamum dubio discrimine lethi,
Et sua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Pisæa marino
Fugit tela Pelops: nam proditur obice Regis
Prodidit Oenomai deceptus Myrtilus axem.
Hippomenes trepidus cursu, ferroq; secutam
Aurato volucrem flexit Schœneida pomo.
Herculeas vidit fluuio luctante palæstras
Manibus ex altis Calydon: pretiumq; laboris
Deianira fuit. cùm pectore victor anhelo
Attides fremeret, retroq; Acheloius iret
Decolor: attonitæ stringebant vulnera Nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Hesperidum pomis, non amne subacto,
Non socerum fallente rota, sed iudice dignus
Augusto, variis Stilico spectatus in armis
Accipit, & regni dotes virtute parauit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos: hunc ciuica quercus
Nexuit: hunc domitis ambit rostrata carinis.
Solus militiæ tota mercede iugalem
Promeruit Stilico, socero referente coronam.
Agnouit patruus similem Thermantia curam,
Nupsit & illa duci, sed longè fata sororis
Inferiora tuis. alio tibi numine tedas
Accendit Romana salus, magnisq; coronis
Coniugium fit cura tuum: delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres, Argeaq; gramina pastæ,
Semine Cappadocum sacris præsepibus edunt,
Primus honor gemino: mox Ida gemine duxit
Agmina, commissosq; labor sic gessit honores,

Vt semper vetrito princeps cùm magna dedisset,
Deberet maiora tamen, si bellica nubes
Ingrueret: quamuis annis, & iure minori,
Cedere grandauos equitum, peditumque magistros
Adspiceres, totúmque palàm committere Martem
Nec gradus, ætatisq; pudor senioribus obstat.
Ne iuuenis parere velint: ceu flumine molli,
Tranquillisq; fretis clauum sibi quisque regendum
Vindicat. incumbat si turbidus Auster, & vnda
Pulset vtrum, ne latus: posito certamine nautæ
Contenti meliore manu, seseq; pauere
Concessi, finem studiis fecere procellæ.
Haud aliter Stelico fremuit, cum Thracia belli
Tempestas, cunctis pariter cedentibus, vnus
Eligitur ductor suffragia quippe peregit
Iudex vera timor. victus ratione salutis
Ambitus, & pulsus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc per membra tremor, quantæque cadebant
Vbertim lacrymæ, cùm sæua vocantibus arma
Iam lituis, madido respectans limina vultu,
Optares reducem, galeæq; inserta minaci
Oscula cristati raperes festina mariti?
Gaudia quæ rursus, cum post victricia tandem
Classica sidereas ferratum pectus in vlnas
Exciperes. castæ tuto per dulcia noctis
Otia pugnarum seriem narrare iuberes?
Non illo nitidos vmquam bellante capillos
Comere non solitos gemmarum sumere cultus.
Numinibus, votisq; vacas, & supplice crine
Verris humum. tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura viro. nec deside cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Feminea pro parte subit. dum gentibus ille
Confligit, vigili tu prospicis omnia sensu:
Ne quid in absentem virtutibus obuia semper
Audeat inuidia rabies, neu feruor iniquus
Ne qua procul positu furto subsederit armis
Calliditas nocitura domi. tu sedula quondam
Rufino meditante nefas, cùm quæreret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda virum, scriptisq; monebat.

CLAVDIANI LAVS HERCVLIS.

PIERIDVM columen, cuius Parnassia magno
Numine templa sonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia sancta sororum,
Et noua Castalios latices per rura petentem
Hippocrenæum victorem sistere fontem
Me. famáque tuam non nunc nouus aduena turbam
Ingredior, laurosq; gerens, & florea sertis
Tempora vincta tuis, doctorum munera vatum.
Testor adhuc veteres quamuis desuetus honores,
Alcides mihi carmen erit, Romana Tonantis
Progenies, dignus credi post viscera Numen,
Semper in immensos inuicti roboris æstus
Nec nasci potuisse vacat: nam lucis in ipsis
Inclyte principiis, tardo vix editus ortu
Fecisti de patre fidem sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cirrhea modis, tenerumque resultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum, quo mollis amas, & frondis amatæ
Linque nemus, molliq; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare sub vmbra.
Iam graue plus etiam, quàm ventris tempora vellent,
Alcmena tendebat onus: sed regia Iuno
Impedit, & partus prohibet, nasciq; vetabat,
Vt metus ipse Deum monstret. nec viuida cæli
Semina mortales norunt sentire latebras,
Nec possunt sufferre moras datur inde nouercæ
Materies, grauibusq; odijs augmenta ministrat,
Quod vinci cœpisse pudet: mox improba binos
In tua membra iubet dum nasceris, ire dracones.
Incumbunt celeres illi, squamosaq; iussus
Armat colla furor: nec, quamuis maxima tractu
Tardantur spiris, sequitur pars cetera pectus.
Tristis Tartarea vibratur sibilus auro,
Morte rubent oculi, trifidisq; horrentia linguis
Ora sonant, nigrumque fremens leuat ira venenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cælicolum Regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? an ne vnum posse necari
Iam strato Pythone times? licet omnia mundi
Monstra voces, ipsámque armes serpentibus Hydram,
Defendet natura Deum, patremq; probabit,
Quod nouit, constare Iouem. iamq; irrita tetri
Iussa parant implere angues, miseroq; furore
In sua fata tument. cernit tua membra petentes,
Horrescitq; parens, numenq; ignara creasset,
Mortali pietate timet. Nil sancta superba
Pellicis insidias cælo modo freta tremescas,
Neue hæc monstra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes esse Dei. iam tolle serenum
Læta animum, tantoq; libens hæc adspice vultu.

Vt deceat genuisse Iouem: depone timorem
Indignum partis, natum quæ exemplar habebas.
Cui metuis, nil ipse timet. nam numine recto
Ridebas tu Diue trucesq́; animosq́; superbos.
De genitore tenes, votisq́; aptissimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,
Et quamuis teneris, cogens in brachia pondus,
Corripis, illidens prensos tellure dracones.
Efferat ætherium quantum volet orbis in axem,
Latoidas, verosq́; probet sua fabula Diuos,
Quod Delo iam stare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili serpentes sorte necarunt.
Illi vnum ferro: geminos hic inermis, & vnus.
Hic cœptis non vlla parat cunabula partus
Diua tibi: sed cùm totis iam bruma rigeret
Imbribus, & solidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in vndis.
Vtque rudis primo tentasti robore gressus,
Frondosa deserta vagus penetralia siluæ
Secura iam matre petis, telisq́; tremendis
Ludis in ætherias, adducto deijcis arcu,
Aut funda violenter aues. noctemq́; sub astris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus vndam.
Immanem intereà Nemeæ per lustra leonem
Ipsa Chimæræa cretum de gente Nouerca
In tua depastis armabat vota iuuencis,
Augebatq́; fero vires, rabiemq́; iuuabat,
Naturam minus esse putans. heu quanta virorum
Funera! quàm multos strauit cum dentibus apros!
Non illum magnæ viduatis montibus vrbs,
Armorum fregere minis, Martiq́; domando
Assuetas morsus fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Eurystheùs (nam te quocumq́; leuares
Imperium duri voluit sufferre tyranni.
Sic mundo fortuna fauens) hunc sternere letho
Imperat. At nullum virtus reticenda per æuum,
Dignaq́; sidereos post membra intrare recessus.
Posse mori quàm vile putas: namque impiger vltro
Vadis, & immensæ scrutatus deuia siluæ,
In noua sanguineos armantem vulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, visuq́; cruentus
Excussis mouet arma toris, dubiumq́; residens
Infremit. inuadis trepidum. soliq́; lacertis
Grandia corripiens eliso guttura morsu,
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora villis,
Ceu spolium fuso victor, rapis emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq́; relicta
Currit in arua metu. iuuat ire & libera rura,
Defensosq́; videre locos, siluamq́; iuuencis
Iam facilem, & nullis resonantes flectibus agros.
Mœnalium petis inde nemus, fletamq́; colonis
Arcadiam, & steriles raro iam robore siluas.
Namque heic immensæ membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, soloque tremendus
Corpore lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq́; suos ingentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora setis,
Duratosq́; armos scopulis, totosq́; per artus
Difficilis potuisse mori, non spicula in illum,
Nodosumue rapis grauato pondere robur.
Armati viduatur honos, nec vulnera virtus
Extemplo tibi facta timet. iamq́; arripis vltro
Spumantem, cogisti diem sufferre tuendo.
Atque supinando mirantem lumina vinci,
Argolici victor portas sub tecta Tyranni.
Fama celer toto victorem sparserat orbe,
Auxiliumq́; Dei poscebat Creta cruento
Victa malo. taurus medio nam sidere Lunæ
Progenitus Dictæa Iouis possederat arua.
Fulmen ab ore venit flamisq́; furentibus ardet
Spiritus, & terram, non cœli flama perurit.
Sed flatus monstri, dextro iam Siria cessent
Sidere, solque licet glaciali frigore victus
Abstrusum mundo claudat iubar, aurea condens
Lumina, & ignifluo stupefactus in orbe tepescat,
Aestus habet Cretam, pereunt siluæque, lacusq́;
Graminaq́;, & fontes sacri, montesq́; perurit
Flama ferox. Idam Superis spectantibus ignis
Dissipat, & magno cunabula grata Tonanti
Igne suo monstrum. si fas est dicere, vincit.
Tandem fama celer Dictæa ad litora magnum
Duxerat Alciden, cùm Taurum dira minantem
Accipit, & sæuum cornu, flamasq́; vomentem
Corripit, atque artus constringens fortibus vlnis,
Ignifluos flatus, animamq́; in pectore clausit.

CLAVDIANI IN EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENÆ PRÆFATIO.

Carmina per thalamum, quamuis festina, negare
Nec volus genero, nec potui socero.
Hic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
Ordinis: hic consors, amicat ille prior.
Hunc mihi coniungit studiis communibus ætas:
Hunc mihi præponit vel senium, vel honos.
Carmen amor generi, soceri reuerentia poscit,
Officio vatis, militis obsequio.

CLAV-

CLAVDIANI EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENÆ.

Forte Venus blando quæsitum frigore somnum,
Vitibus intexti gremio successerat antri,
Densaq; sidereos per gramina fuderat artus,
Acclivi florum cumulo, crispatur opaca
Pampinus, & vitem sudantem ventilat vuis.
Ora decet neglecta sopor, fastidit amictum
Æstus, & exuto transluceni pectore frondes.
Idaliæ iuxta famulæ, triplexq; vicissim
Nexa sub ingenti requiescit Græcia quercu.
Pennati passim pueri, quo quemq; vocauit
Vmbra iacent: fluitant arcus, ramisque propinquant.
Prudentes placido suspirant igne pharetræ,
Pars vigiles ludunt, aut per virgulta vagantur.
Scrutantur nidos auium, vel roscida læti
Mala legunt domum Veneris, flexúsque sequuntur
Palmitis, & summas pennis librantur in vlmos.
Defendunt alij lucum, Dryadesq; procaces
Spectandi cupidas, & rustica Numina pellunt.
Siluestresq; Deos, longeq; tuentibus antrum
Flamea lasciuis intendunt spicula Faunis.
Cùm subitò varius vicina clamor ab vrbe;
Et fausti iuuenum plausus, mistæq; choreis
Audita per rura lyræ: Celerina per omnes
Italiæ canitur montes, omnisq; maritum
Palladium resonabat ager, peruenit ad aures
Vox iucunda Deæ, strepituq; excita resedit,
Et reliquum nitido detersit pollice somnum.
Vtq; erat interiecta comas turbata capillos,
Mollibus assurgit stratis, sociumq; requirit
Agmen, & innumeros Hymenæum quærit amores.
Hunc Musa genitum legit Cytherea, ducemq;
Præfecit thalamis, nullum vinxisse cubile
Hoc sine, nec primas fas est attollere tedas.
Conspicitur tandem platano namque ille sub alta
Fusus inæquales cera texebat auenas,
Manalio q; modos, & pastoralia labris
Murmura tentabat relegens, orisq; recursu
Dissimili tenuem variabat arundine ventum.
Restitit, vt vidit Venerem, digitisq; remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu.
Dulce micant oculi, niueas infecerat igni
Sólque pudorque genas: dubiam lanuginis vmbram
Cæsaries intensa tegit, prior ipsa silentem
Compellat, numquamne puer dilecta relinques
Carmina? maternis numquam satiabere donis?
Dedite Musarum studio, nimiumq; parentis
Æmule, quid medio tecum modularis in æstu?
Iamne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycæi,
Atq; pecus cordi, redituraq; rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis edissere caussas
Lætitiæ, quæ pompa toro tam clara resultet.
Quæ noua dotetur virgo, patriamq; genusq;
Pande, quibus terris orti, quo semine ducti:
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt
Vlla: tuo primæ libantur fœdere noctes.
Ille refert, equidem dudum te Diua morantem
Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Fascibus insignes, & legum culmine fulta
Conuenere domus, & qui lætissimus vrbi
Sanguis erat, rubris quæ flatibus insula latrat?
Quis locus Æthiopum? quæ sic imperuia fama
Successit regio? quo non rumore secundo
Palladij penetrauit amor, mentisq; benigna
Temperies, doctiq; sales, & grata senectus?
Per cunctos ijs ille gradus, aulæq; labores
Emensus tenuis summa fastigia sedis
Eoum stabili moderatus iure Senatum.
Hic splendor iuuenum, cunabula prima puellæ
Danubius, veteresq; Tomi. Mauortia matris
Nobilitas spoliis, armisq; exsultat auitis,
Immensamq; trahit Celerini robore lucem.
Qui quondam Meroën iussus, Nilumq; tueri,
Cùm sibi post domitos, & Parthica fulmina claros
Sceptra daret miles, rebusq; imponere vellet.
Despexit fremitus, & prætulit otia regno.
Respuit incestum: quod vt, quod poscere ferro
Posthabita pietate solent, non purpura primùm
Inferior virtute fuit, metuitq; repulsam
Obuia maiestas, doluit fortuna minorem
Se confessa viro magnum delata potestas,
Maiorem contemta probat, cognomina sumsit
Plena ducum genitor paullatim vectus ad altum
Princeps militiæ quo non illustrior exstat
Alter, cunctorum tabulas assignat honorum,
Regnorum tractat numeros, cuneosq; recenset.
Sparsas imperij vires constringit in vnum
Depositum quæ Sarmaticis custodia ripis,
Quæ sæuis obiecta Getis, quæ Saxona frenat,
Vel Scotum regio, quantum cinxere cohortes
Oceanum: quantum pacatur milite Rhenus.
Castra domus, sincera fides, industria sollers,
Elegis Stilico, nihil vltra laudibus addi,
Iudicióue potest, tali nubente puella
Nonne tibi cessare nefas? duc protinus omnes,
Duc agè, marcentes cupio quassare coronas,
Et vibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoque non vilem mihi fistula commodat vsum,
Responsura choris, vix hæc Hymenæus, at illa

Fontibus abluitur gelidis, legemq; capillo
Reddit, & ornatum formæ, preliſq; ſoluta
Mira Dionææ ſumit velamina telæ.
Floribus exſtruitur currus: iuga floribus halant.
Florea purpureas annectunt frena columbas.
Vndiq; conuerſum volucres, quæcunq; frementem
Permulcent Atheſim cantu quas Larius audit,
Quas Benacus alit, quas excipit amne quieto
Mincius: eruptis obmutuit vnda querelis.
Et latè ripas, & rauca ſtagna Paduſæ.
Diffugiens nudauit olor, latantur Amores,
Frenatiſq; truces aurubus pernubila vectæ
Oſtentant ſe quiſq; Deæ, magnoq; tumultu
Conſligunt, proniq; manus in verbera tendunt.
Conſequitur, victiq; ſuos auriga ingaies,
Atque impune cadunt, lapſu meliore volantes.
Vt thalami tetigere fores, tum vere rubentes
Deſuper inuertunt calathos, largoſq; roſarum
Imbres, & violas plenis ſparſere pharetris.
Collectas Veneris prato: quibus ipſe pepercit
Strimon, & ſeneras clementi fidere ſonat.
Gemmatis alij per totum balſama tectum
Effudere cadis, duro quæ ſaucius vngue
Nilacus pingui deſudat vulnere corticem.
Aggreditur Cytherea virum, flentemque Cupidinem
Detraxit matris gremio. matura tumeſcit
Virginitas, ſuperatq; niues, ac lilia candor,
Et patrium flauis teſtatur crinibus Iſtrum.
Tum dextram complexa viri, dextramq; puellæ
Tradit, & his vltro ſancit connubia dictis.
Viuite concordes, & noſtrum diſcite munus.
Oſcula mille ſonent: liueſcant brachia nexu:
Labra ligent animos: nec tu virtute paterna
Confidas iuuenis. non eſt tempore domanda,
Sed precibus placanda tibi. concede marito
Tu quoq;, nec Scythicas inſenſis vnguibus iras
Exercere velis: vinci patiare rogamus
Sic vxor, ſic mater eris. quid lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.
Dixit: & aligeros gemmeis, arcuq;, manuq;
Præſtantes è plebe vocat. puer ilicet Æthon,
Et Pyroïs, rutilas diſperſi murice plumas
Proſiliunt, puroq; imbutis melle ſagittis
Hic nuptam petit, ille virum. ſonuere reducta
Cornua: certa Notos pariter ſulcauit arundo,
Et pariter fixis hæſerunt tela medullis.

CL. CLAVDIANI GIGANTOMACHIA.

Terra parens quondam cæleſtibus inuida regnis,
Titanumq; ſimul crebros miſerata dolores,
Omnia monſtrifero complebat Tartara cœtu,
Inuiſum genitura nefas: Phlegramq; retexit
Tanta prole tumens, & in æthera protulit hoſtes.
Fit ſonus, crumpunt: crebri, nondumq; creati
Iam dextras in bella parant, ſuperoſq; lateſſunt,
Stridula volentes gemino veſtigia lapſu.
Palleſcunt ſubitò ſtellæ, flectitq; rubentes
Phœbus equos, docuitq; timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arctos, inoccidiuiq; Triones
Occaſum voluere pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prælia dictis.
O pubes domitura Deos, quodcunq; videtis
Pugnando dabitur: præſtat victoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras:
Agnoſcat quid Terra poteſt, ſi viribus vllis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus Telluris honos? qui ſemper acerbæ
Me damnis vrgere ſoles, quæ forma nocendi
Defuit? hinc volucrem viuo ſub pectore paſcit
Infelix Scythica ſixus conuale Prometheus:
Hinc Atlantæus apex flammantia pondera fulcit,
Et per canitiem glacies aſperrima durat.
Quid dicam Tityon: cuius ſub vulture ſæuo,
Viſcera naſcuntur, grauius certamina pœnæ?
Sed vos, ò tandem veniens exercitus vltor
Soluite Tuſcanas vinclis, defendite matrem.
Sunt freta, ſunt montes, veſtris nec parcite membris;
In Iouis exitium telum non eſſe recuſo.
Ite precor, miſcete polum, roſcindite turres
Sidereas: rapiat fulmen ſceptrumq; Typhœus:
Enceladi: tuſſis mare ſeruat, alter habenas
Auroræ pro Sole regat. te Delphica laurus
Stringat Porphyrion. Cirrhæq; templa tenebis.
His vbi conſiliis animos eluſit manes,
Iam credunt victiſſe Deos: medijq; ruinctum
Neptunum traxiſſe freto. hic ferrere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines:
Hic ſibi promittit Venerem, ſperatq; Diana
Connubium, caſtamq; cupit violare Minerua.
Interea Superos prænuncia conuocat Iris,
Qui fluuios, qui ſtagna colunt, cinguntur & ipſi
Auxilio Manes: nec te Proſerpina longè
Vmbroſæ tenuere fores. Rex ille ſinentum
Lethæo vehitur curru, lucemq; timentes
Inſolitam mirantur equi, trepidoq; volatu
Spiſſas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac velut hoſtilis cùm machina terruit vrbem,
Vndiq; concurrunt arcem defendere ciues:
Haud ſecus emnigenæ cœuntia Numina turmis
Ad patrias veniere domos. tum Iupiter inſit.
O numquam peritura cohors, ò debita ſemper
Cælo progenies, nulliſq; obnoxia fatis.
Cernitis, vt Tellus noſtrum conuerat in orbem.
Prole noua, dederitq; alios interrita partus?
Ergo quot dederint natos, tot funera matri
Reddamus: longo maneat per ſingula luctu,

Tanta

Tanto pro numero paribus damnata sepulcris
Iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi
Bis aether, bis terra dedit, coniuraque rerum
Pro domino natura timet, discrimina rerum
Miscet turba potens. nunc insula deserit aequor:
Nunc scopuli latuere mari. quot litora restant
Nuda? quot antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Aemonium fradatis viribus Oeten:
Hic iuga connixus manibus Pangaea coruscat.
Hunc armat glacialis Athos; hoc Ossa mouente
Tollitur. hic Rhodopen Hebri cum fonte reuellit,
Et socias truncauit aquas. fontemque leuatus
Rupe Giganteos humeros irrorat Enipeus.
Subductis patuere cauae sine culmine campis,
Innataeque diu dumis horrentibus ubique
It fragor. & pugnae latium discriminat aer.
Primus terrigenum Mauors non segnis in agmen
Odrysios impellit equos. quibus ille Gelonos,
Siue Getas turbare solet. splendentior igni
Aureus ardescit clypeus, galeamque nitentes
Arrexere iubae. tunc concitus ense Pelorum
Transfigit aduerso, femorum qua parte volutus
Duplex semiferis connectitur ilibus anguis,
Atque uno ternas animas intercipit ictu.
Tunc super insultans auidus languentia curru
Membra terit, multumque rotae sparsere cruoris.
Occurrit pro fratre Mimas, Lemniumque calentem
Cum Lare Vulcani spumantibus eruit undis:
Et prope torsisset, si non Mauortia cuspis
Ante reuelato cerebrum fudisset ab ore.
Ille vero toto moriens, serpentibus imis
Viuit adhuc stridore ferox, & parte rebelli
Victorem post fata petit. Tritonia virgo
Prosilit, ostendens rutila cum Gorgone pectus,
Aspectu contenta suo; non utitur hasta.
Nam satis est vidisse semel, primumque furentem
Longius in faciem saxi Pallenta reformat.
Ille procul subitis tus sine vulnere nodis
Vt se letifero sensit durescere visu,
Et steterat iam pene lapis, quo vertimur? inquit.
Qui serpit per membra silex? qui torpor inertem
Marmorea me peste ligat? vix pauca locutus,
Quod timuit, iam totus erat, saeuusque Damastor
Aut depellendos iaculum dum quaereret hostes,
Germani rigidum misit pro rupe cadauer.
Hic vero interitum fratris miratur Echion.
Inscius auctorem dum vult tentare nocendo,
Te Dea respexit. solam quam cernere nulli
Bis licuit. meruit sublata audacia poenas,
Et didicit cum morte Deam. sed turbidus Idam
Pallantem oculis aduersa tuentibus atrox
Ingreditur, caecaque manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit Dea cominus, ac simul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpusque per unum
Pars moritur ferro, partes periere videndo.
Ecce autem medium spiris delapsus in aequor
Porphyrion, trepidam conatur vellere Delon,
Scilicet ad Superos vt torqueat improbus axes.
Horruit Aegaeum, stagnantibus exsilit antris
Longaeuo cum patre Thetis, desertaque mansit
Regia Neptuni. famulis veneranda profundis
Exclamant placido cuncta de vertice Nymphae:
Nymphae quae rupibus Phoebum docuere sagittis
Errantes agitare feras primumque gementi
Latonae struxere torum, cum lumina caeli
Parturiens geminis ornaret foetibus orbem.
Impierat Paeana suum conterrita Delos,
Auxiliumque rogat si te gratissima fudit
In nostro Latona sinus, succurre precanti:
En iterum conuulsa feror. * *

CLAVDIANI EPISTOLAE.

AD HADRIANVM.

VSQVE adeone producitur impetus irae?
Nullus erit finis lacrymis? subitisque fauorem
Permutas odiis? quo mens ignara nocendi?
Quo sensus abiere pii? tantumne licebit
Inuidiae? tantum strepitus valuere maligni?
Me dolor incautus, me lubrica duxerit aetas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor:
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanae Superos numquam tetigere querelae.
Nec vaga securum penetrant conuicia caelum.
Excessit iam poena modum: concede tacenti.
En adsum. & veniam confessus crimina posco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Orestes.
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces,
Pellaeum cinerem Regum flexere ruinae.
Darium famulis manibus doluisse parentum
Fertur, & ingenti solatus fata sepulchro
Tradita captiuo spatiosior India Poro.
Conditor hic patriae sic hostibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna sequi. quemcunque Deorum
Laesimus, insultet iugulo, pascatque furorem,
Gratia defluxit, sequitur feralis egestas:
Desolata domus caris spoliamur amicis
Hunc tormenta necant: hic undique trudimur exsul.
Quid superest damnis? quae saeua pericula restant?
Emollit rabiem praeda, mortisque facultas.
Praetereunt subiecta ferae, toruique leones
Quae strauisse valent, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent ceruice iuuenci.

Consulibus, laetiq́; petant exordia menses.
Non generis dubitanda fides, nec te latuere parentes
Anniadae. nam saepe soles ductoribus illis
Instaurare vices & cursibus addere nomen.
Hos neq; per dubium pendens Fortuna fauorem,
Audebit mutare vices. sed fixus in omnes
Cognatosq; procedit honos. quemcumq; requires
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci.
Per fasces numerantur aui, semperq; renata
Nobilitate virent, & prolem fata sequuntur,
Continuum simili seruantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentet, licet aere vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se iactare parem: sed prima sede relicta,
Aucheniis de iure licet certare secundo.
Haud secus ac tacitam Luna regnante per Arcton
Siderea cedunt acies, cùm fratre retuso,
Aemulus aduersis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet: tunc fulua Leonis
Ira perit. Plaustro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi nam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem prius aggrediar? veteris quis fata Probini
Nesciat, aut meritas laudes ignoret Olybri?
Viuit adhuc, completq́; vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi, quam nec ventura silebunt
Lustra, nec ignota rapiet sub nube vetustas.
Illum fama vehit trans aequora, transq́; remotas
Tethyos ambages, Atlanteosq́; recessus.
Audit & gelido si quem Maeotia potat.
Sub Ioue, vel calido si quis continuus in axe
Nascentem te Nile bibit. crescentibus ille
Fortunam domuit. nunquamq́; leuantibus altè
Intumuit rebus: sed mens circumflua luxu
Nouerat intactum vitio seruare vigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes; sed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe velut denso currentia munera nimbo
Cernere semper erat: populis vndare Penates:
Assiduos intrare inopes: remeare beatos.
Praeceps illa manus fluuios superabat Iberos,
Aurea dona vomens si quis tellure reuulsa
Sollicitus fodiens miratur collibus aurum:
Quantum stagna Tagi rutilis stillantia venis
Effluxere ducis? quanto pretiosa metallis
Hermi ripa micat? quantas per Lydia culta
Despumat rutilas diues Pactolus arenas!
Non mihi centenis resonent si vocibus ora,
Multifiduq́; ruat centum per pectora Phoebus,
Acta Probi narrare queam: quot in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italiae latè cùm frena teneret,
Illyricosq́; sinus, & quos arat Africa campos.
Sed natis vicere patrem, soliq́; merentur
Victores audire Probi. non contigit illi
Talis honor, prima cùm parte viresceret aeui:
Non Consul cum fratre fuit. vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens. non anxia mentem
Spes agit, & longo rodit praecordia voto.
C[illegible] erat primordia regna
Vix pauci meruere, [illegible].
Ante genas dulces quam flos iuuenilis inumbret,
Oraq́; ridenti lanugine vestiat aetas.
Tu precor ignarum doceas Parnassia vatem,
Qui Deus omnibus es, sit muneris auctor.
Postquam fulmineis impellens viribus hostem
Belliger [illegible] laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas persoluere grates,
Sedibus [illegible] dominum flexura rogando
Ire parat: famuli currum iunxere volantem.
Impetus, horribilisq́; metus, qui semper agentes
Praelia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, seu cuspide turbet Hydaspen.
Hic ligat axe rotas: hic sub iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidoq́; docet seruire lupato.
Ipsa triumphatis quae possidet aethera regnis
Assilit, innuptae ritus imitata Mineruae.
Nam neq; caesariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exserta lacertos
Audacem retegit mammam, laxumq́; coercens
Mordet gemma sinum, nodus qui sublevat ensem,
Album Puniceo pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulchroq́; seuero
Armatur terrore pudor, galeaq́; minaci
Flaua cruentarum praetenditur vmbra iubarum,
Et formidato clypeus Titana lacessit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.
Hic patrius Mauortis amor, fetusq́; notantur
Romulei, post amnis inest, & belua nutrix:
Electro Tiberis, pueri formantur in auro:
Fingunt aera lupam: Mauors adamante coruscat.
Iam simul emissis rapido velocior Euro
Fertur equis: strident Zephyri, cursuq́; rotarum
Saucia diuiduis cedunt tum nubila sulcis.
Nec traxere moras, sed tempore protinus vno
Quem poscunt tetigere locum, quem fine sub vno
Angustare aditum curuis anfractibus Alpes,
Claustraq́; congestis scopulis durissima tendunt,
Non alia referanda manu, sed peruia tantum
Augusto, geminisq́; fidem mentita tyrannis.
Semiruta turres, auulsaq́; moenia fumant.
Crescunt in cumulum strages, vallemque profundam
Aequauere iugis. stagnant immensa cruore
Corpora. traduntur permisso funere Manes.
Haud procul exacto latus certamine victor
Cespite gramineo consederat, arbore fultus
Acclines humeros. dominum gauisa coronat
Terra suum, surguntq́; toris maioribus herbae.
Sudor adhuc per membra calet, crebroque recurrit
Halitus, & placidi radiant in casside vultus.
Qualis lethifera populatus caede Gelonos
Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo,
Exuuias Bellona leuat, bellique tepentes

Pulmo-

Puluere soluit equos: immensique cornus in hastam
Porrigitur, tremulisque ferit splendoribus Hebrum.
Vt stetit ante ducem discussas Roma per auras,
Conscia tunc sonuit rupes, & inhorruit acri
Maiestate nemus: prior hic tali Numen amicum
Dux ait, & legum genitrix, longeque regendo
Circumfusa polo, consors adiuncta Tonanti,
Dic agedum, quae caussa viae? cur deseris arces
Ausonias, caelumque tuum? dic maxima rerum.
Non ego vel Libycos cessem tolerare labores,
Sarmaticosve pati medio sub frigore Coros,
Si tu Roma velis. pro te quascumque per oras
Ibimus, & nulla sub tempestate timentes,
Solstitio Meroen, bruma tentabimus Istrum.
Tum regina refert: non latet inclyte rector,
Quod tua pro Latio victricia castra laborent,
Nec quod tot iam rursus, Furiasque rebelles,
Edomita partibus sub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijciat: si vera manet reuerentia nostri.
Sunt mihi pubentes alto de semine fratres
Pignora cara Probi, festa quos luce creatos
Ipsa meo foui gremio: cunabula paruis
Ipsa dedi, cum matris onus Lucina beatum
Solueret, & magnos praeferrent sidera partus.
His ego non Decios pulcros, fortesve Metellos
Praetulerim, non qui Pyrrhum domuere ferocem,
Scipiadas, Gallumque, genus fatale Camillos.
Pieriis pollent studiis, multoque redundant
Eloquio, nec desidiae, despicere paratis
Indulgere iuuat: nec tanta licentia vitae
Arripit, aut mores aetas lasciua relaxat:
Sed grauibus curis animum sortita senilem,
Ingenio superatur comes iuuentus.
Hos ergo primos prisca ab origine, sortem
Oramus praecipere viris, annique futurum
Deuotos venientis iter. non improba posco:
Non tu nunc ista dabis: domus haec de more requirit.
Annue: sic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per vtrumque latus, Medique subacti,
Nostra Semiramiae timeant insignia turres:
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Dixerat: ille optata mouens, vtroque vocantem
Diuum regnator: non haec precibus tentanda fuissent,
Vtque amor ante meam condunt obuia mentem.
Vt pigeat meminisse Probi? quo iudice totam
Vidimus Hesperiam se parque resurgere gentes?
Ante vagis amnes Nilum per flumina vana
Errabunt, glacieque niger damnabitur Indus.
Ante Thyestei iterum conterrita mensis
Interea dies refugos vertetur in ortus,
Quam Probus a nostro possit discedere sensu.
Dixerat. & velox iam nuntius aduolat vrbem.
Extemplo strepuere chori, collesque canoris
Plausibus impulsi septena voce resultant.
Laetatur veneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, cultusque micantes
Stamina, quae molli tondent de stipite Seres:
Frondea lanigerae carpentes vellera siluae:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaque concreto cogit squalere metallo.
Qualis purpureas praebebat candida vestes
Numinibus Latona suis, cum sacra rediret
Ad tecta nutricis iam non errantia Deli.
Illa feros saltus, & desolata relinquens
Maenala, laxato Cretum venatibus arcu
Phoebus adhuc nigris rorantia tela venenis
Exstincto Pythone ferens: tunc insula notos
Lambit amica pedes, videtque Aegaeus alumnos
Lentior, & blando testatur gaudia fluctu.
Sic proba praecipuos natos exornat amictu,
Quae decorat mundum: cuius Romana potestas
Fetibus augetur: credas ex aethere lapsam
Stare pudicitiam, vel sacro thure vocatam
Iunonem Inachiis oculos aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latia cecinere tuba, nec Graeca vetustas:
Coniuge digna Probo: nam tantum coniibus extat
Foemineis, quantum supereminet ille maritos:
Ceu sibi certantes sexus qui possit vterque
Hunc legere ad heroum: taceat Nereida nuptam
Pelione duplici fecundam Consule matrem
Felicemque vterum, qui nomina parturit annis.
Vt sceptrum gessere manu, membrisque rigentes
Aptauere togas: signum dat summus hiulca
Nube pater, gratamque facem per inane rotantes
Prospera vibrati sonuerunt omina nimbi.
Accepit fontis curuis Tiberinus in antris,
Ima valle sedens, arrectis auribus hausit.
Vnde repentinus populi fragor. ilicet herbis
Pallentes thalamos, & structa cubilia musco
Deserit, ac Nymphis dominam commendat herilem.
Illi glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Caeruleis infecta notis, reddentia patrem
Oceanum: crispae densantur gramine collae.
Vertice luxuriat toto crinalis arundo:
Quam neque fas Zephyris frangi, nec sole perustam
Aestiuo candore mori: sed viuida frondes
Aequaeuum complexa caput. tauri nae leuantur
Cornua, temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquae: frons hispida manat
Imbribus: in liquidos fontes se barba resoluit.
Palla graues humeros velat, quam neuerat vxor,
Illi percurrens vitreas sub gurgite telas.
Est in Romuleo procumbens insula Tybri,
Qua medius geminas interfluit alueus vrbes,
Discretas subeunte freto, pariterque minantes,
Ardua turrigerae surgunt in culmina ripae.
Hic stetit, & subitum prospexit ab aggere totum:
Vnanimes fratres iunctos stipante Senatu,
Ire forum, strictasque procul radiare secures,

Atque uno biiuges tolli de limine fasces.
Obstupuit visu, suspensaque gaudia vocem
Oppressam tenuere diu. mox incohat:
Respice si tales unquam aluisse fluentis
Eurotas, Sparte vetus. quid protulit aequum
Falsus olor, valide quamuis discernere castu
Norint, & nautis saeuas arcere procellas.
En noua Ledaeis soboles fulgentior astris.
Ecce mei ciues: quorum iam signifer optat
Aduentum stellisque parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olybrius axes,
Pro Polluce rubens. pro Castore flamma Probinus.
Ipsi vela regent: ipsis donantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur aequore pinum.
Nunc pateras libare Deis, nunc soluere multo
Nectare corda libet. niueos iam pandite coetus
Naiades, & totum violis praetexite fontem,
Mella ferant siluae: iam profluat ebrius amnis
Mutatis in vina vadis: iam sponte per agros
Sudent irriguae spirantia balsama venae.
Currat, qui socias roget in conuiuia mensae
Indigenas fluuios. Italis quicumque suberrant
Montibus, Alpinasque bibunt de more pruinas:
Vulturnusque rapax, & Nar vitiatus odoro
Sulfure, tardatusque suis erroribus Vfens:
Et Phaethontei perpessus damna ruinae
Eridanus, flauusque terens querceta Marica
Liris, & Oebaliae qui temperat arua Galaesus,
Semper honoratus nostris celebrabitur undis
Ille dies: semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & Nymphae patris praecepta secutae
Tecta parant epulis, ostroque recocta Laconico
Humida gemmiferis illuxit regia mensis.
O bene signatum fraterno nomine tempus.
O consanguineis felix auctoribus annus,
Incipe, quadrifidum Phoebi torquere laborem.
Prima tibi procedat hiems non frigore torpens,
Non canas vestita niues, non aspera ventis,
Sed tepido calefacta Noto. ver inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura Fauoni
Pratis te croceis pingat: te messibus aestas
Induat, autumnusque madentibus imbuat vuis.
Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
Contigit: exactum nunquam memorata per aeuum
Germanos habuisse duces. te cuncta loquetur
Tellus, te varijs scribent in floribus horae,
Longaque perpetui ducent in saecula fasti.

CL. CLAVDIANI, IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE, FESCENINA.

ODE I. Alcaium.

PRINCEPS corusco sidere pulcrior,
Parthis sagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperiosior,
Quae digna mentis laus erit arduae?
Quae digna formae laus erit igneae?
Te Leda mallet quàm dare Castorem,
Praefert Achilli te proprio Thetis:
Victum fatetur Delos Apollinem:
Credit minorem Lydia Liberum.
Tu cùm per altas impiger ilices
Praedae citatum cornipedem reges,
Ludentque ventis instabiles comae:
Telis iacebunt sponte tuis ferae,
Gaudensque sacris vulneribus leo,
Admittet hastam morte superbior.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Cùm post labores sub platani cubes
Virentis umbra, vel gelido specu
Torrentiorem fallere Sirium,
Et membra somno fessa resolueris:
O quantus vret tum Dryades calor!
Quot aestuantes ancipiti gradu
Furtiua carpent oscula Naiades!
Quis verò acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?
Qui cum micantem te prope viderit,
Non optet vltro seruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens.
Colloque poscat vincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Saeuas petisses pulcer Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securim languida poneret,
Et seminudo pectore cingulum
Forti negatum solueret Herculi,
Bellumque solus conficeret decor.
Beata quae te mox faciet virum,
Primisque sese iunget amoribus.

ODE II.

AGE cuncta nuptiali
Redimita vere tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum fluuiis, omne canat profundũ.
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitusque se rosetis
Vestiat Alpinus apex, & rubeant pruina,
Athesis strepat choreis,
Calamisque flexuosus

Lene

Leue Mincius susurret,
Et Padus electriferis admoduletur alnis,
Epulisq; tam repletis,
Resonet Quirine Tybris,
Dominisq; læta votis
Aurea septem geminas Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi,
Fuit vnde semen aulæ:
Vbi plena laurearum
Imperio fessa domus vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem,
Geminaq; parte ductum,
Cæsareum flammineo stemma recurrit ortu.
Decorent vitrea Batini,
Tagus intumescat auro,
Generisq; procreator
Sub vitreis Oceanus luxurietur vndis.
Oriensq; regna fratrum,
Simul Occidensq; plaudat,
Placidæ lætentur vrbes,
Quaq; nouo, quaq; nitent deficiente Phœbo.
Aquilonia procella,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus Auster:
Solus ouantem Zephyrus perdominetur annum.

ODE III.

Solitas galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.
Cessent litui, sæuumq; procul
Martem felix tæda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patrius officiis.
Iunge potens pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras,
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ tam rabies liuoris erit?
Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico socer est, pater est Stilico.

ODE IIII.

Attollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri nascitur Hesperus.
Iam nuptæ trepidat sollicitus pudor,
Iam prodit lacrymas flammea simplices.
Ne cessa iuuenis comminus aggredi,
Impacata licet sæuiat vnguibus.
Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat fauos,
Si fronti caueat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia iurgio,
Accenditq; magis, quæ refugit, Venus.
Quod flenti tuleris, plus sapit, osculum.
Dices o quoties, hoc mihi dulcius,
Quam flauos decies vincere Sarmatas.
Adspirate nouam pectoribus fidem,
Mansuramq; facem tradite sensibus.
Tam iunctis manibus nectite vincula,
Quam frondens edera stringitur æsculus,
Quam lento premitur palmite populus.
Et murmur querula blandius alite,
Linguis assidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,
Alternum rapiat somnus anhelitum,
Amplexu careat purpura regio,
Et vestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter virgineus nobilitet cruor.
Tum victor madido prosilias toro,
Nocturni referens vulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permissisq; iocis turba licentior,
Exsultet tetricis libera legibus.
Passim cum ducibus ludite milites,
Passim cum pueris ludite virgines.
Hæc vox ætherijs insonet axibus:
Hæc vox per populos, per mare transeat:
Formosus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS HONORII, ET MARIÆ,

PRÆFATIO.

Surgeret in thalamum ducto cùm Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos:
Cum socer æquoreus, numerosaq; turba sororum
Certarent epulis continuare dies,
Præberetq; Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refusus equi:
Peneus gelidos mutaret nectare fontes
Oetæis fluerent spumea vina iugis.
Terpsichore facilem lasciuo pollice mouit
Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis, nec displicuere Tonanti,
Cùm teneris nossent congrua vota modis.
Centauri, Faunique negant, quæ flectere Rhœcum,
Quæ rigidum poterat plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cælo, totiesq; renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tum Phœbus, quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram,
Venturumq; sacris fidibus iam spondet Achillem:
Iam Phrygias cædes, iam Simoenta canit.
Frondoso strepuit felix Hymenæus Olympo.
Reginam resonant Othrys, & Ossa Thetim.

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII, ET MARIÆ.

HAVSERAT insolitos promissæ virginis ignes
Augustus, primoq; rudis flagrauerat æstu.
Nec nouus vnde calor, nec quid suspiria vellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non spicula curæ:
Non iaculum torquere libet. mens omnis aberrat
In vultus, quos finxit amor. quàm sæpe medullis
Erupit gemitus! quoties incanduit ore
Confessus secreta rubor? nomenq; beatum
Iniussæ scripsere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulcros Mariæ, sed luce minores
Eligit ornatus, quidquid venerabilis olim
Liuia, Diuorumq; nurus gessere superbæ,
Incusat spes ægra moras longiq; videntur
Stare dies, segnemq; rotam non voluere Phœbe.
Scyria sic tenerum virgo flamabat Achillem.
Fraudis adhuc expers, bellatricesq; docebat
Ducere fila manus, & mox, quos horruit, idem
Thessalico roseos nectebat pectine crines.
Hæc etiam queritur secum: quonam vsque verendus
Cunctatur mea vota socer? quid iungere differt
Quam pepigit, castasq; preces implere recusat?
Non ego luxuriam Regum, moremq; secutus
Quæsiui vultum thalamis, vt nuntia formæ
Læua per innumeros iret pictura Penates.
Nec varijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commisi falsæ connubia ceræ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisq; relicta
Mandatis, vno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum: fastigia supplex
Deposui gessiq; procum de limine sacro.
Oratum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilice fateor non parua poposci:
Sed certè mereor. princeps hic principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit.
Cui Mariam debes, fœdus mihi solue paternum:
Redde suos aulæ. mater fortasse rogari
Mollior, ô patrui germen, cui nominis heres
Successi, sublime decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus, infans,
Inq; tuo creui gremio, partuq; remoto
Tu potius Flaxilla mihi. quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatúsne dies aderit? dabiturne iugalis
Nox vnquam? tali solatur vulnera questu.
Risit Amor, placidæque volat trans æquora matri
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum Cypreæ rupis obumbrat,
Inuius humano gressu, Phariumq; cubile
Proteos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neque candentes audent vestire pruinæ:
Hunc venti pulsare timent, hunc lædere nimbi.
Luxuriæ, Veneriq; vacat. pars acrior anni
Exsulat: æterni patet indulgentia veris.
In campum se fundit apex: hinc aurea sepes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo.
Mulciber, vt perhibent, his oscula coniugis emit.
Mœnibus, & tales vxorius obtulit arces.
Intus rura micant, manibus quæ subdita nullis
Perpetuum florent, Zephyro contenta colono:
Vmbrosumq; nemus, quò non admittitur ales,
Ni probet antè suos Diua sub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ victa, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisq; vicissim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera. populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; assibilat alnus.
Labuntur gemini fontes: hic dulcis, amarus
Alter, & infusis corrumpit mella venenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
Ore pares, æuo similes, gens mollis amorum.
Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea solum
Edidit: ille Deos cælumq; & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere Reges:
Hi plebem feriunt. nec cætera numina desunt.
Hæc habitat nullo constricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, vinoq; madentes
Excubiæ, lachrymæque rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iucundiq; metus, & non secura voluptas,
Et lasciua, volant leuibus periuria pennis.
Hos inter petulans alta ceruice iuuenta.
Excludit senium luco. procul atria Diuæ
Permutant radios. siluaq; obstante virescunt.
Lemnius hæc etiam gemmis exstruxit & auro,
Admiscens autem pretio, grauibusq; smaragdis
Supposuit cæsas hyacinthi rupe columnas.
Beryllo paries, & iaspide lubrica surgunt
Limina, despectusq; solo calcatur achates.
In medio glebis redolentibus area diues
Præbet odoratas messes heic mitis amomi,
Heic casiæ matura seges, Panchæaq; surgunt
Cinnamma, nec sicco frondescunt vimina costo,
Tardaq; sudanti prorepunt balsama succo.
Quò postquàm dilapsus Amor, longásque peregit
Penna vias: alacer, passuq; superbior intrat.
Cæsariem tunc fortè Venus subnixa corusco
Fingebat solio: dextra, læuaq; sorores
Stabant Idaliæ. largos hæc nectaris imbres

Irri-

Irrigat: hæc morsu numerosi dentis eburno
Multifidum discrimen arat: sed tertia retro
Dat varios nexus, & iusto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens.
Plus error decuit: speculi nec vultus egebat
Iudicio. similis tecto monstratur in auro,
Et rapitur quocumque videt. dum singula cernit,
Seq; probat: nati venientis conspicit umbram,
Ambrosioq; sinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauisus ait? quæ prælia sudas
Improbe? quis iacuit telis iterum mihi Tonans?
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an pastoralia Lunam
Rursus in antra vocas? durum, magnúmque videris
Debellasse Deum. suspensus in oscula matris
Ille refert. lætare parens, immane tropæum
Rettulimus: nostrum iam sensit Honorius arcum.
Scis Mariam, patremque ducem, qui cuspide Gallos,
Italiamq; fouet: nec te præclara Serenæ
Fama latet. propera: regalibus annue votis:
Iunge toros. natum gremio Cytherea remouit:
Et crines festina ligat, peplumq; fluentem
Alleuat, & blando spirantem numine ceston
Cingitur, impulsos pluuiis quo mitigat amnes,
Quo mare, quo ventos, irasq; fulmina soluit.
Vt stetit ad litus, paruos affatur alumnos.
Heus quis erit pueri, vitreas qui lapsus in vndas,
Huc rapidum Tritona vocet? quo vecta per altum
Deferar? haud vmquam tanto mihi venerit vsu.
Sacri quos petimus thalami: pernicius omnes
Quærite, seu concha Libycum circumsonat æquor,
Aegæas seu frangit aquas. quicumque repertum
Duxerit: aurata donabitur ille pharetra.
Dixerat, & sparsi diuersa plebe feruntur
Exploratores pelagi. sub fluctibus ibat
Carpathius Triton, obliquantemq; petebat
Cymothoën: timet illa ferum, seseq; sequenti
Surripit, & duris elabitur vda lacertis.
Heus, inquit speculatus Amor, non vestra sub imis
Furta tegi potuere vadis: accingere nostram
Vecturus dominam. pretium non vile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis:
Hac mercede veni. prorumpit gurgite toruus
Semifer. vndosi velabant brachia crines:
Hispida tendebat bifido vestigia cornu
Qua pistrix commissa viro, ter pectora mouit,
Iam quarto Paphias tractu sulcabat arenas.
Vmbratura Deam retro sinuatur in arcum
Bellua, tum viuo squalentia murice terga
Purpureis mollita toris. hoc nauigat antro
Fulta Venus: niueæ delibant æquora plantæ.
Prosequitur volucer late comitatus amorum,
Tranquillumq; choris quatitur mare. serta per omnes
Neptuni dispersa domos, Cadmeia ludit
Leucothoë, frenatq; rosis de pinna Palæmon,
Alternis violis Nereus interserit algas.
Canitiem Glaucus ligat immortalibus herbis.
Nec non & variis vectæ Nereides ibant
Audito Tritone feris. hanc pisce volutam
Subleuat Oceani monstrum Tartessia tigris:
Hanc timor Aegæi rapturus fronte carinas
Trux aries. hæc cæruleæ suspensa leænæ
Innatat: hæc viridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq; nouis onerant connubia donis.
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spatale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subito, vellitq; coralia Doto.
Vimen erat, dum stagna subit: processerat vndis,
Gemma fuit. nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentesq; simul tali cum voce sequuntur.
Hos Mariæ cultus, hæc munera nostra precamur
Reginæ Regina feras. dic talia numquam
Promeruisse Thetim, nec cum soror Amphitrite
Nostro nupta Ioui deuotum sentiat æquor:
Agnoscat famulum virgo Stilicônia Pontum.
Victrices nos sæpe rates, classemq; paternam
Veximus, ad tristes cum tenderet vltor Achiuos.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
Appulerat, lassosq; fretis extenderat orbes.
Continuò sublime volans ad mœnia Gallis
Condita, lanigeræ suis ostentantia pellem
Peruenit. aduentu Veneris spissata recedunt
Nubila: clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
Lætitiæ caussas ignorat dicere miles,
Lætaturq; tamen: Mauortia signa rubescunt
Floribus, & subitis animantur frondibus hastæ.
Illa suum dictis affatur talibus agmen.
Gradiuum nostri comites arcete parumper,
Vt soli vacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum. gladiosq; tegat vagina minaces.
Stent bellatrices aquilæ, sæuiq; dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyræ, festumq; canant, epulentur ad ipsas
Excubias: mediis spirent cratere in armis,
Laxet terribiles maiestas regia fasces,
Et sociam plebem non indignata potestas
Confundant turbæ proceres. soluantur habenis
Gaudia: nec leges pudeat ridere seueras.
Tu festas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige: tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocumque vocauerit vsus,
Diuisi properate manus, neu marceat vlla
Segnities, alii funalibus ordine ductis
Plurima venturæ suspendite lumina nocti.
Hi nostra nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis adspergere tecta
Fontibus, & flamma lucos adolere Sabæos.

Pars infecta croco velamina lutea Serum
Pandite, Sidoniasque solo prosternite vestes.
Ast alii thalamum docto componite textu.
Stamine gemmato picturatisque columnis
Ædificetur apex. qualem non Lydia dives
Erexit Pelopi, nec quem struxere Lyæo
Indorum spoliis & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuvias omnes cumulate parentum:
Quidquid avus senior Mauro, vel Saxone victis.
Quidquid ab innumeris socio Stilicone tremendus
Quæsivit genitor bellis: quodcunque Gelonus
Armeniusve dedit. quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Misit Achæmenio quidquid de Tigride Medus,
Cùm supplex emeret Romanã Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibusque cubilia surgant:
Barbaricis: omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & sponsæ petit improvisa Penates.
Illa autem secura tori, tædasque parari.
Nescia, divinæ fruitur sermone parentis.
Maternosque bibit mores, exemplaque discit
Prisca pudicitiæ: Latios nec volvere libros
Desinit, aut Graios, ipsa genitrice magistra.
Mæonius quæcunque senex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triviam Latona monet: sic mitis in antro
Mnemosyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Cùm procul augeri nitor, & iucundior aer
Attonitam lustrare domum, fundique comarum
Gratus odor: mox vera fides, numenque refulsit.
Cunctatur stupefacta Venus: nunc ora puellæ,
Nunc flavam niveo miratur vertice matrem.
Hæc nova crescenti, plenæ pars altera Lunæ
Assurgit: ceu forte minor, sub matre virenti
Laurus & ingentes ramos, olimque futuras
Promittit iam parva comas: vel flore sub uno
Ceu geminæ Pæstana rosæ per iugera regnant.
Hæc largo matura die, saturataque vernis
Roribus, indulget spatio: latet altera nodo,
Nec teneris audet foliis admittere Soles.
Adstitit, & blandæ Mariam Cytherea salutat.

Salve siderea proles augusta Serenæ,
Magnorum soboles Regum, parituraque Reges.
Te propter Paphias sedes, Cyprumque reliqui:
Te propter libuit tantos explere labores,
Et tantum transnasse maris: ne vilior ultra
Privatos patiare Lares, neu tempore longo
Dilatos iuvenis nutriret Honorius ignes.
Accipe fortunam, generis diadema resume,
Quod tribuas natis, & in hæc penetralia rursus,
Unde parens progressa, redi. fac nulla subesse
Vincula cognatæ: quamvis aliena fuisses
Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
Quæ propior sceptris facies? quis dignior aula?
Vn [illegible] non labra rosæ, non colla pruinæ,
Non crines æquant violæ, non lumina flammæ.
Quàm iuncto leviter sese discrimine confert
Umbra supercilii! miscet quam iusta pudorem
Temperies! nimio nec sanguine candor abundat.
Aurora vincis digitos, humerosque Dianæ.
Ipsam iam superas matrem. si Bacchus amator
Dotali potuit cælum signare corona,
Cur nullis virgo redimitur pulcrior astris?
Iam tibi molitur stellantia serta Bootes,
Inque decus Mariæ iam sidera parturit æther.
O digno nectenda viro, tantique per orbem
Consors imperii. iam te venerabitur Ister:
Nomen adorabunt populi. iam Rhenus & Albis
Serviet. in medios ibis Regina Sicambros.
Quid numerem gentes, Atlanteosque recessus
Oceani? toto pariter dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ovantes
Nereides, collo, membrisque micantibus aptat.
Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus:
Flammea virgineo accommodat ipsa capillo.
Ante fores iam pompa sonat, pilentaque sacram
Præradiant ductura nurum: calet obvius ire
Iam princeps, tardumque cupit discedere Solem.
Nobilis haud aliter sonipes, quem primus amoris
Sollicitavit odor tumidus, quatiensque decoras
Curvata cervice iubas, Pharsalia rura
Pervolat, & notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accensis: mulcet fecunda magistros
Spes gregis, & pulcro gaudent armenta marito.
Candidus intereà positis exercitus armis
Exsultat socerum iuxta: nec signifer ullus,
Nec miles pluviæ flores dispergere ritu
Cessat, purpureoque ducem perfundere nimbo.
Hæc quoque velati lauro myrtoque canebant.
Dive parens, seu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elysias animarum præmia valles,
En promissa tibi Stilico iam vota peregit.
Iam gratæ rediere vices: cunabula pensat,
Acceptum reddit thalamum, natoque repensat
Quod dederas genitor. numquam te sancte pigebit
Iudicii. nec te pietas suprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere possemus quæ prælia gesta sub Æmo,
Quæque cruentarint fumantem Strymona pugnæ.
Quàm notus clypeo, quanta vi fulminet hostem,
Ni prohiberet Hymen quæ tempestiva relatu
Nunc canimus. quis consilio, quis iuris & æqui
Nosse modum melior? quod semper dissidet, in te
Convenit, ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem sic Romana decerent
Culmina? [illegible] pectora curis?
Stes licet in populo, clamat quicumque videbit.
Hic ille est Stilico: sic se testatur, & offert
Celsa potestatis species, non voce feroci.
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alii quod deest, fingique laborant.
Hæc donat natura tibi. pudor emicat unà,

Forma-

Formoſuſq; rigor, vultuſq; auctura verendos
Canities feſtina venit conſorte remota.
Contingit ſenij gravitas, virefque iuuenta.
Veraque te cingit propriis inſignibus ætas.
Ornatur fortuna viro: non vlla nocendi
Tela, nec infecti tuguis ciuilibus enſes.
Non odium terrore mouet, nec frena reſoluit
Gratia. diligimus pariter, pariterq; timemus.
Ipſe metuis te noſter amat, iuſtiſſime legum
Arbiter, egregia pacis fidiſſime cuſtos.
Optime ductorum, fortunatiſſime patrum,
Plus tam plus domino cunctis debere fatemur,
Quod gener eſt tuus vincire corona:
Inſere te noſtris contento iure choreis.
Sic puer Eucherius ſuperet virtute parentem:
Aurea ſic videat ſimiles Thermantia tedas.
Sic vterus creſcat Mariæ: ſic natus in oſtro
Parvus Honoriades gentibus conſidat auitis.

CLAVDIANI LAVS SERENÆ REGINÆ VXORIS STILICONIS.

DIC mihi Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritam ſerto redimire Serenam?
Vile putas donum ſolitam conſurgere gemmis.
Aut rubro vadiare mari, ſi floribus ornes,
Regina Regina comam? ſi floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius vrit
Æſtibus, æterno ſed veris honore rubentes
Fons Agenippæ Permeſſius educat vnda:
Vnde pia paſcuntur apes, & prata legentes
Tranſmittunt ſæclis Heliconia mella futuris.
Dignius an vates alios exercuit vnum
Feminea virtutis opus, quod ſponte redemto
Caſta marito ſucceſſit Theſſala fato,
Inque ſuos migrare viros non abnuit annos?
Hoc Gray memorant: Latijs monet ora Camenis
Præſcia ſatorum Tanaquil, rediénſque per vndas
Claudia Thybrinas, & eodem flumine duces
Claudia virgineo cunctantem crine Cybellem.
An ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta ſenis? quòd ſtagna Charybdis
Armauit, quod Scylla canes, quod pocula Circes
Antiphatæ vitata fames, ſurdóque carina
Remige Sirenum cantus tranſiecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contemta Calypſo,
Penelopes decus atque ſuum, cui tanta paratur
Scena pudicitia, terra, pelagiq; labores,
Et ſeui totidem bellu quot fluctibus anni
Conjugij docuere fidem: ſic Claudia felix
Teſte Dea, caſtoq; probet ſub numine mores,
Abſoluens puppiſq; moras, remigq; pudoru.
Penelope trahat arte procos, ſollaq; furentes
Stamine nocturna relegens ſolertia tela:
Non tamen audebunt titulu certare Serena.
Quod ſi nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atque omnes reducunt in femina cauſſa
Quis venerabilior ſanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te primeua dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Anguſtis Laribus. patruo te principe celſam
Bell' potens illuſtrat auus: quo ſigna Britanno
Intulit Oceano, Gaetulaq; reppulit arma.
Claram Scipiadum tuceat Cornelia gentem,
Seque minus tacitet Libycis dotata tropæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Auſtralibus inde parentum
Cingeris excubijs: ne. dum moderamina mundi
Sumjerat illa domus, cum te Lucina beatis
Adderet aſtrorum radijs. ô maxima rerum
Gloria: poſt genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Heſperia terris
Vox humana valet? primo lauat æquore Solem
India: tu feſſos exacta luce tugales
Proluis, inque tuo reſpirant ſidera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, pretioſa metallis,
Principibus fecunda pijs, tibi ſæcula debent
Traianum: ſeries hinc fontibus Ælia fluxit,
Hinc ſenior pater. hinc iuuenum diademata fratrum.
Namque alia gentes: quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, varios raptantur in vſus
Impery: Pharia ſegetes, & Punica meſſis
Caſtrorum deuota cibo: dat Gallia robur
Militis: Illyricis ſudant equitatibus ala.
Sola nouum Latijs vectigal Iberia rebus
Contulit, Auguſtos: fruges, araria, miles
Vndiq; conueniunt, totoq; ex orbe leguntur:
Hæc generat, qui cuncta regant, nec laude virorum
Cenſeri contenta fuit, niſi matribus æquè
Vinceret, & gemino certatim ſplendida ſexu,
Flaccillam, Mariamq; daret, pulchroſque Serenam.
Te naſcente ferunt per pinguia culta tumentem
Diuitis vndaſſe Iugum. Calleria riſit
Floribus, & roſeis formoſus Duria ripis.
Vellere purpureo paſſim mutauit ouile
Cantaber: Oceanus vicino litore gemmas
Exſpuit. effoſſis nec pallidus Auſter obtervat
Montibus oblatum ſatis natalibus aurum
Vulgo vena vomit. Pyrenæiq; ſub antris
Ignea fulmineis legere Ceraunia nympha:
Quæque rebellantes vndas aſſumq; ſecuta

Interflues venere palàm Nereides amnes,
Conteſta plauſu dominam cecinere futuris
Auſpicium thalamis alto tum parvus in axe
Creſcebat Stilico, votiq; ignarus agebat.
Diva tui longè conjux, penitusq; remoto
Orbe parabatur tanti concordia fati!
Nec tua mortalis meruit connubia nutrix.
Ubera prima dabant gremiis redolentibus auræ,
Ternaq; te nudis innectens Gratia membris
Aſſiduis docuit ſi loqui, quotiumq; per herbam
Reptaret fluxere roſæ, candentia naſci
Lilia, ſi placido ceſſiſſent lumina somno,
Purpura fulgebat victa ſtatura cubile
Gramineum, vernatq; tori regalis imago.
Omnia non audax genitrix tam magna fatetur,
Succeſſuq; pavet, artam conſcia vocis,
Spe trepidante regit geſtabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theodoſius primævus adhuc, fraterna veniret,
Oſcula libabat, tecum in ſua tecta ferebat.
Lactor in matrem teneris convertere querelis,
Quis me de propriis auferre Penatibus inquit,
Imperat? hinc ſemper præſagia lucrat error,
Et dedit auguriam regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo ſublimis adoptat
Te patruus, magnique animæ ſolatia luctus
Reſtituens, propius, quam ſi genuiſſet, amavit
Defuncti fratris ſobolem: nec cartor olim
Mutua Ledæos deduxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana vocabula nato.
Quæq; datur fratris ſpeciem ſibi reddit ademti.
Denique cum rerum ſummas delectus habenas
Suſciperet, non ante ſuis intendit amorum
Pignoribus, quàm te pariter, fidamq; ſororem
Litus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deſeritur tam ripa Tagi, Zephyriq; relictis
Sedibus, Auroræ famulas præceratus in urbes.
Incedunt gemina proles fraterna puella:
Inde Serena minor, prior hinc Thermantia natu.
Expertes thalami, quarum Cytherea nec dum
Sub juga ceruices niveas Hymenæus adegit.
Vtraq; luminibus timidum micat: utraque pulcras
Excitat ore faces, qualis Latonia virgo,
Et ſolo Ioue nata ſoror, cum forte reviſunt
Aequorei ſortem patrui, ſpumantia cedunt
Aequora, caſtarum greſſus venerata Dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cymothoën Triton, torosq; ſeniores
Induxit mores pelago pudor, ipſaq; Proteus
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monſtra.
Tales, cepiferi viſura tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale ſorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore:
Sed merito pietas in te proclivior ibat.
Et quoties rerum moles, vel publica cogit,
Triſtior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cum patrem nati ſugerent atq; ipſa timeret
Commotum Flaccilla virum, tu ſola frementem
Frangere, tu blando poteras ſermone mederi:
Alloquijs hærere tuis, ſecreta fideli
Priſca pudicitiæ reverentia tranſiit annos.
Non talem Triton conſert laudator Homerus
Alcinoo genitam: quæ, dum per lætora veſtes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,
Auratam laceratæ priùm poſt naufraga ſomni
Otia progreſſum ſolus expavit Vlyſſem.
Pierius labor & veterum tibi carmina vatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mantua libros
Percurras, damnas Helenam, nec parcis Elyſæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Lais lamia ſequens temulentum rurſus ad Vmbras
Phyllaciden, & prona ruens Capanea conjux,
Communes arcere viro miſura ſanillas,
Et gravis incumbens caſto Lucretia ferro.
Vulnere quæ proprio facinus teſtata tyranni,
Armavit patrias juſtos in bella furores.
Exule Tarquinio mœnia undiq; concidit uno.
Vita pudicitiam, libertatemq; tuere.
Talia facta libens non tu virtute emovere,
Sed fato meliore legum jam nubilis ætas
Principe ſollicito votis erexerat aulam
Incertus, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Muſarum pagina Reges,
Quod dura ſub lege procos certare juberent,
Eventuros thalamum dubij diſcrimine lethi,
Et ſua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione pedis, curru Piſæa marino
Fugit tela Pelopis: nam profundus obyce Regis
Prodidit Oenomai deceptus Myrtilus axem.
Hippomenes trepidus curſu, ſeriosq; ſecutam
Aurato volucrem flexit Schœneida pomo.
Herculeas vidit fluvio luctante paleſtras
Mœnibus ex altis Calydon pretiumq; laboris
Deianira fuit. cum pectore victor anhelo
Artubus fremeret, retroq; Achelous iret
Decolor: attonitæ ſtringebant vulnera Nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Heſperidum pomis, non amne ſubacto,
Non ſocerum fallente rota, ſed judice dignus
Auguſto, variis Stilico ſpectatus in armis
Accepit, & regni dotes virtute paravit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos: hunc civica quercus
Nexuit: hunc domitis ambit roſtrata corymbis.
Solus militiæ mira mercede jugalem
Promeruit Stilico, ſocero reverente coronam.
Agnovit patrius ſimilem Thermantia curam,
Nupſit & illa duci, ſed longè fata ſororis
Inferiora ſuis, alio tibi numine tedas
Accendit Romana ſalus, magniſq; coronis
Contingum ſit cura tuum: delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres, Argeaq; gramina paſtæ,
Semine Cappadocum ſacris præſepibus edunt,
Primus honor gemino: mox Ida germine duxit
Agmina, commiſſoq; labor ſic geſſit honores,

Vt semper Aurito princeps cum magna dedisset,
Deberet maiora tamen, si bellica nubes
Ingrueret: quamuis annis, & iure minori,
Cedere grandaeuos equitum, peditumque magistros
Adspiceres, totúmque palàm committere Martem
Nec gradus, aetatisq; pudor senioribus obstat.
Ne iuuenis parere velint: ceu flumine molli,
Tranquillisq; fretis clauum sibi quisque regendum
Vindicat. incumbat si turbidus Auster, & vnda
Pulsat vtrum, ne latus: posito certamine nauta
Contenti meliore manu, seseq; pauere
Concessi, finem studiis fecere procellae.
Haud aliter Stilico fremuit, cum Thracia belli
Tempestas, cunctis pariter cedentibus, vnus
Eligitur ductor: suffragia quippe peregit
Iudex vera timor. victus ratione salutis
Ambitus, & pulsus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc per membra tremor, quantaque cadebant
Vbertim lacrymae, cùm saeua vocantibus arma
Iam lituis, madido respectans limina vultu,
Optares reducem, galeaeq; inserta minaci
Oscula cristati raperes festina mariti?
Gaudia quae rursus, cum post victricia tandem
Classica sidereas ferratum pectus in vlnas
Exciperes. castae tutò per dulcia noctis
Otia pugnarum seriem narrare iuberes?
Non illo nitidos vmquam bellante capillos
Comere non solitos gemmarum sumere cultus.
Numinibus, votisq; vacas, & supplice crine
Verris humum. tegitur neglecta gratia formae,
Cum proprio reditura viro. nec deside cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Feminea pro parte subit. dum gentibus ille
Confligit, vigili tu prospicis omnia sensu:
Ne quid in absentem virtutibus obuia semper
Audeat inuidia rabies, neu feruor iniquis
Ne qua procul positis furto subsederit armis
Calliditas nocitura domi. tu sedula quondam
Rufino meditante nefas, cùm quaereret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda virum, scriptisq; monebat.

CLAVDIANI LAVS HERCVLIS.

PIERIDVM columen, cuius Parnassia magno
Numine templa sonant, laeto precor huc age Phoebe
Tecum cuncta choro penetralia sancta sororum,
Et noua Castalios latices per rura petentem
Hippocrenaeum victorem sistere fontem
Me, famáque tuam non nunc nouus aduena turbam
Ingredior, laurosq; gerens, & florea sertis
Tempora vincta tuis, doctorum munera vatum.
Testor adhuc veteres quamuis desuetus honores,
Alcides mihi carmen erit, Romana Tonantis
Progenies, dignus credi post viscera Numen,
Semper in immensos inuicti roboris aestus
Nec nasci potuisse vacat: nam lucis in ipsis
Inclyte principiis, tardo vix editus ortu
Fecisti de patre fidem: sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cirrhea modis, tenerumque resultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum, quo mollis amas, & frondis amatae
Linque nemus, molliq; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare sub vmbra.
Iam graue plus etiam, quàm ventris tempora vellent,
Alcmena tendebat onus: sed regia Iuno
Impedit, & partus prohibet, nasciq; vetabat,
Vt metus ipse Deum monstret. nec viuula caeli
Semina mortales norunt sentire latebras,
Nec possunt sufferre moras datur inde nouercae
Materies, grauibusq; odijs augmenta ministrat,
Quod vinci coepisse pudet: mox improba binos
In tua membra iubet dum nasceris, ire dracones.
Incumbunt celeres illi, squamosaq; iussus
Armat colla furor: nec, quamuis maxima tractu
Tardantur spiris, sequitur pars cetera pectus.
Tristis Tartarea vibratur sibilus auro,
Morte rubent oculi, trifidisq; horrentia linguis
Ora sonant, nigrúmque fremens leuat ira venenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Caelicolum Regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? an ne vnum posse necari
Iam strato Pythone times? licet omnia mundi
Monstra voces, ipsámque armes serpentibus Hydram,
Defendet natura Deum, patremq; probabit,
Quod nouit, constare Iouem. iamq; irrita tetri
Iussa parant implere angues, miseroq; furore
In sua fata tument. cernit tua membra petentes,
Horrescitq; parens, numenq; ignara creasset,
Mortali pietate timet. Nil sancta superba
Pellicis insidias caelo modo freta tremescas,
Neue hac monstra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes esse Dei. iam tolle serenum
Laeta animum, tantoq; libens hac adspice vultu,

Vt deceat genuisse Iouem: depone timorem
Indignum partu, natum quæ exemplar habebas.
Cui metuis, nil ipse timet. nam numine recto
Ridebas tu Diue trucesq́, animosq́ superbos.
De genitore tenes, votisq́ aptissimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,
Et quamuis teneris, cogens in brachia pondus,
Corripis, illidens prensos tellure dracones.
Efferat ætherium quantum volet orbis in axem,
Latoidas, verosq́ probet sua fabula Diuos,
Quod Dolo iam stare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili serpentes sorte necarunt.
Illi vnum ferro geminos hic inermis, & vnus.
His cœptis non vlla parat cunabula partus
Diua tibi: sed cùm totis iam bruma rigeret
Imbribus, & solidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in vndis.
Vtque rudis primo tentasti robore gressus,
Frondosa deserta vagus penetralia siluæ
Secura iam matre petis, telisq́ tremendis
Ludis in ætherias, adducto deijcis arcu,
Aut funda violenter aues. noctemq́ sub astris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus vndam.
Immanem intereà Nemea per lustra leonem
Ipsa Chimæræa cretum de gente Nouerca
In tua depastis armabat vota iuuentis,
Augebatq́ fero vires, rabiemq́ iuuabat,
Naturam minus esse putans. heu quanta virorum
Funera! quàm multos strauit cum dentibus apros!
Non illum magnæ viduatis montibus vrbs,
Armorum fregere minis, Martiq́ domando
Assuetas morsus fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Eurystheùs (nam te quocumq́ leuares
Imperium duri voluit sufferre tyranni.
Sic mundo fortuna fauens) hunc sternere letho
Imperat. At nullum virtus reticenda per æuum,
Dignaq́ fidereos post membra intrare recessus.
Posse mori quàm vile putas: namque impiger vltro
Vadis, & immensa scrutatus deuia siluæ,
In noua sanguineos armantem vulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, visuq́ cruentus
Excussis mouet arma toris, dubiumq́ residens
Infremit. inuadis trepidum. solisq́ lacertis
Grandia corripiens eliso guttura morsu,
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora villis,
Ceu spolium fuso victor, rapis emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq́ relicta
Currit in arua metu. iuuat ire & libera rura,
Defensosq́ videre locos, siluamq́ iuuentis
Iam facilem, & nullis resonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletamq́ colonis
Arcadiam, & steriles raro iam robore siluas.
Namque heic immensa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, soloque tremendus
Corpore lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq́ suos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora setis,
Duratosq́ armos scopulis, totosq́ per artus
Difficilis potuisse mori, non spicula in illum,
Nodosumue rapis grauato pondere robur.
Armati viduatur honos, nec vulnera virtus
Extemplo tibi facta timet. iamq́ arripis vltro
Spumantem, cogis diem sufferre tuendo.
Atque supinando mirantem lumina vinci,
Argolici victor portas sub tecta Tyranni.
Fama celer toto victorem sparserat orbe,
Auxiliumq́ Dei poscebat Creta cruento
Victa malo. taurus medio nam sidere Lunæ
Progenitus Dictæa Iouis possederat arua.
Fulmen ab ore venit. flamisq́ furentibus ardet
Spiritus, & terram, non cœli flama perurit.
Sed flatus monstri. dextro iam Siria cessent
Sidere, Solque licet glaciali frigore victus
Abstrusum mundo claudat iubar, aurea condens
Lumina, & ignifluo stupefactus in orbe tepescat.
Aestus habet Cretam, pereunt siluæque, lacusq́,
Graminaq́, & fontes sacri, monteq́ perurit
Flama ferox. Idam Superis spectantibus ignis
Dissipat, & magno cunabula grata Tonanti
Igne suo monstrum. si fas est dicere, vincit.
Tandem fama celer Dictæa ad litora magnum
Duxerat Alciden, cùm Taurum dira minantem
Accipit, & sæuum cornu, flamasq́ vomentem
Corripit, atque artus constringens fortibus vlnis,
Ignifluos flatus, animamq́ in pectore clausit.

CLAVDIANI IN EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENÆ PRÆFATIO.

Carmina per thalamum, quamuis festina, negare
Nec volus genero, nec potui socero.
Hic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
Ordinis: hic consors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit studiis communibus ætas:
Hunc mihi præponit vel senium, vel honos.
Carmen amor generi, soceri reuerentia poscit,
Officio vatis, militis obsequio.

CLAV-

CLAVDIANI EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENÆ.

Forte Venus blando quæsitum frigore somnum,
Vitibus intexti gremio successerat antri,
Densaq; sidereos per gramina fuderat artus,
Accliui florum cumulo, crispatur opaca
Pampinus, & vitem sudantem ventilat vuis.
Ora decet neglecta sopor, fastidit amictum
Æstus, & exuto translucent pectore frondes.
Idaliæ iuxta famulæ, triplexq; vicissim
Nexa sub ingenti requiescit Gracia quercu.
Pennati passim pueri, quo quemq; vocauit
Vmbra iacent: fluitant arcus, ramisque propinquant.
Prudentes placido suspirant igne pharetræ,
Pars vigiles ludunt, aut per virgulta vagantur.
Scrutantur nidos auium, vel roscida læti
Mala legunt domum Veneris, flexúsque sequuntur
Palmitis, & summas pennis librantur in vlmos.
Defendunt alij lucum, Dryadesq; procaces
Spectandi cupidæ, & rustica Numina pellunt.
Siluestresq; Deos, longeq; tuentibus antrum
Flamea lasciuis intendunt spicula Faunis.
Cùm subitò varius vicina clamor ab vrbe,
Et fausti iuuenum plausus, mistæq; choreis
Auditæ per rura lyræ: Celerina per omnes
Italiæ canitur montes, omnisq; maritum
Palladium resonabat ager, peruenit ad aures
Vox iucunda Deæ, strepitusq; excita resedit,
Et reliquum nitido detersit pollice somnum.
Vtq; erat interlecta comas turbata capillos,
Mollibus assurgit stratis, sociumq; requirit
Agmen, & innumeros Hymenæum quærit amores.
Hunc Musa genitum legit Cytherea, ducemq;
Præfecit thalamis: nullum vinxisse cubile
Hoc sine, nec primas fas est attollere tedas.
Conspicitur tandem platano namque ille sub alta
Fusus inæquales cera texebat auenas,
Manalio q; modos, & pastoralia labris
Murmura tentabat relegens, orisq; recursu
Dissimili tenuem variabat arundine ventum.
Restitit, vt vidit Venerem, digitisq; remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu.
Dulce micant oculi, niueas infecerat igni
Sòlque pudorque genas: dubiam lanuginis vmbram
Cæsaries intensa tegit, prior ipsa silentem
Compellat: numquamne puer dilecta relinques
Carmina? maternis numquam satiabere donis?
Dedite Musarum studio, nimiumq; parentis
Æmule, quid medio tecum modularis in æstu?
Iamne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycæi,
Atq; pecus cordi, redituraq; rupibus Echo?
Huc ades, & tanta nobis edissere caussas
Lætitia, quæ pompa toro tam clara resultet.
Quæ noua dotetur virgo, patriamq; genusq;
Pande, quibus terris orti, quo semine ducti:
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt
Vlla: tuo primæ libantur fœdere noctes.
Ille refert, equidem dudum te Diua morantem
Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Fascibus insignes, & legum culmine fulta
Conuenere domus, & qui latissimus vrbi
Sanguis erat, rubris quæ flatibus insula latrat?
Quis locus Æthiopumq; quæ sic imperuia fama
Successit regio? quo non rumore secundo
Palladij penetrauit amor, mentisq; benigna
Temperies, doctiq; sales, & grata senectus?
Per cunctos ijs ille gradus, aulæq; labores
Emensus tenuis summæ fastigia sedis
Eoum stabili moderatus iure Senatum.
Hic splendor iuuenum, cunabula prima puellæ
Danubius, veteresq; Tomi. Mauortia matris
Nobilitas spoliis, armisq; exsultat auitis,
Immensamq; trahit Celerini robore lucem,
Qui quondam Meroën iussus, Nilumq; tueri,
Cùm sibi post domitos, & Parthica fulmina claros
Sceptra daret miles, rebusq; imponere vellet.
Despexit fremitus, & prætulit otia regno.
Respuit incestum: quod vt, quod poscere ferro
Posthabita pietate solent, non purpura primùm
Inferior virtute fuit, metuitq; repulsam
Obuia maiestas, doluit fortuna minorem
Se confessa viro magnum delata potestas,
Maiorem contemta probat, cognomina sumsit
Plena ducum genitor paullatim vectus ad altum
Princeps militiæ quo non illustrior exstat
Alter, cunctorum tabulas assignat honorum,
Regnorum tractat numeros, cuneosq; recenset.
Sparsas imperij vires constringit in vnum
Depositum quæ Sarmaticis custodia ripis,
Quæ sauis obiecta Getis, quæ Saxona frenat,
Vel Scotûm regio, quantum cinxere cohortes
Oceanum: quantum pacatur milite Rhenus.
Castra domus, sincera fides, industria sollers,
Elegit Stilico, nihil vltra laudibus addi,
Iudicióue potest, tali nubente puella
Nonne tibi cessare nefas? duc protinus omnes,
Duc agè, marcentes cupio quassare coronas,
Et vibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoque non vilem mihi fistula commodat vsum,
Responsura choris, vix hæc Hymenæus, at illa

Tanto pro numero paribus damnata sepulcris
Iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi
Bis æther, bis terra dedit, confusaq; rursus
Pro domino natura timet: discrimina rerum
Miscet turba potens. nunc insula deserit æquor:
Nunc scopuli latuere mari. quot litora restant
Nuda? quot antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Æmonium prædurìs viribus Oeten:
Hic iuga connixis manibus Pangæa coruscat.
Hunc armat glacialis Athos, hoc Ossa mouente
Tollitur. hic Rhodopen Hebri cum fonte reuellit,
Et socias truncauit aquas. summaq; leuatus
Rupe Giganteos humeros irrorat Enipeus.
Sic vastis patulæ valles sine culmine campis,
In natos rediere suos. horrendus vbique
It fragor, & pugnæ spatium discriminat aër.
Primus terrificum Mauors non segnis in agmen
Odrysios impellit equos quibus ille Gelonos,
Siue Getas turbare solet. splendentior igni
Aureus ardescit clypeus, galeamq; nitentes
Arrexere iubæ. tunc concitus ense Pelorum
Transigit aduerso, femorum qua parte volutus
Duplex semiferis connectitur ilibus anguis,
Atque vno ternas animas interficit ictu.
Tunc super insultans auidus languentia curru
Membra terit, multumq; rotæ sparsere cruoris.
Occurrit pro fratre Mimas, Lemniumque calentem
Cum Lare Vulcani spumantibus eruit vndis:
Et propè torsisset, si non Mauortia cuspis
Antè reuelato cerebrum fudisset ab ore.
Ille viro toto moriens, serpentibus imis
Viuit adhuc stridore ferox, & parte rebelli
Victorem post fata petit. Tritonia virgo
Prosilit ostendens rutila cum Gorgone pectus,
Aspectu contenta suo: non vtitur hasta.
Nam satis est vidisse semel, primúmque furentem
Longiùs in faciem saxi Pallenea reformat.
Ille procul subitis sine vulnere nodis
Vt se letifero sensit durescere visu,
Et steteras iam pæne lapis. quò vertimur? inquit.
Quis serpit per membra silex? qui torpor inertem
Marmorea me peste ligat? vix pauca locutus,
Quod timuit, iam totus erat, sæuumq; Damastor
Ad dependendis iaculum dum quæreret hostes,
Germani rigidum misit pro rupe cadauer.
Hic vero interitum fratris miratur Echion.
Inscius auctorem dum vult tentare nocendo,
Te Dea respexit. solam quàm cernere nulli
Bis licuit. meruit sublata audacia pœnas,
Et didicit cum morte Deam. sed turbidus Idam
Pallenæus oculis aduersa tuentibus atrox
Ingreditur, iactatq; manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit Dea comminus, ac simul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpusq; per vnum
Pars moritur ferro, partes periere videndo.

Ecce autem medium Scythis delapsus in æquor
Porphyrion, trepidam conatur vellere Delon,
Scilicet ad Superos vt torqueat improbus axes.
Horruit Ægaeus, stagnantibus exsilit antris
Longæuo cum patre Thetis, desertaq; mansit
Regia Neptuni. famulis veneranda profundis
Exclamant pauido cunctæ de vertice Nymphæ:
Nymphæ quæ ruribus Phœbum docuere sagittis
Errantes agitare feras primumq; gementi
Latonæ struxere torum, cùm lumina cæli
Parturiens geminis ornaret fœtibus orbem.
Implorat Pæana suum conterrita Delos,
Auxiliumq; rogat si te gratissima fudit
In nostro Latona sinu, succurre precanti:
En iterum conuulsa feror. * *

CLAVDIANI EPISTOLÆ.

AD HADRIANVM.

VSQVE adeòne producitur impetus ira?
Nullus erit finis lacrymis? subitisque fauorem
Permutas odijs? quò mens ignara nocendi?
Quò sensus abiere pij? tantumne licebit
Inuidiæ? tantum strepitus valuere maligni?
Me dolor incautus, me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor:
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ Superos numquam tetigere querelæ,
Nec vaga securum penetrant conuicia cælum.
Excessit iam pœna modum: concede iacenti.
Exo adsum. & veniam confessus crimina posco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Orestes.
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces,
Pellæum cinerem Regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluisse parentum
Fertur. & ingentis solatus fata sepulchro
Tradita captiuo spatiosior India Poro.
Conditor his patriæ sic hostibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna sequi. quemcunque Deorum
Læsimus, insultet iugulo, pascatq; furorem.
Gratia defluxit, sequitur feralis egestas:
Desolata domus: caris spoliamur amicis
Hunc tormenta necant: hic vndique truditur exsul.
Quid superest damnis? quæ sæua pericula restant?
Emollit rabiem præda, mortisq; facultas.
Prætereunt subiecta feræ, toruiq; leones
Quæ strauisse valent, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent ceruice iuuenci.

Nobiliore fame secuit nascentia vota
Liuor, & incesto turbauit gaudia luctu.
Iam iam supplicium fessos, humilesq; serenus
Respice, quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus numquam sese probat Aeolus vndis.
Nec capit angustus Boreæ certamina collis.
Alpes ille quatit, Rhodopeia culmina quassat.
Incubuit numquam cælestis flama salictis.
Nec parui frutices iram meruere Tonantis:
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos:
Hoc pro supplicibus ramis, pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus miserere tuorum.
Me precor, heu, me redde mihi, grauibusque me dere
Vulneribus, vitamq; iube, famamq; reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna resurgat.
Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis:
Cuius pertulerat vires, & sensit in vno
Lethalem, placidámque manum. medicina per hostem
Contigit, & pepulit, quos fecerat ipse, dolores.
Quod si nec precibus, fletu nec flecteris vllo,
Eripe calcatis non prospera cingula Musis:
Eripe militiam, comitem me pelle sodali.
Scilicet insigni de paupere vate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere victor opimis.
Sæuiat in miseros cognata potentia ciues.
Audiat hæc commune solum, longeq; carinis
Nota Pharos, flentemq; attollens gurgite vultum
Nostra gemat Nilus numerosis funera ripis.

AD SERENAM.

O Rphea cùm primùm sociarent Numina tedæ.
Ruraq; compleret Thracia festus Hymen:
Certauere feræ picturataq; volucres,
Dona suo vati quæ potiora darent.
Quippe antri memores cantus, vbi sæpe sonora
Præbuerant dulci mira theatra lyræ.
Caucasio crystalla ferunt de vertice lynces:
Gryphes Hyperborei pondera fulua soli.
Furatæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis serta tulere rosis,
Fractaq; nobilium ramis electra sororum
Cycnus oloriferi vexit ab amne Padi.
Et Nilo Pygmæa grues post bella remenso,
Ore legunt rubri germina cara maris.
Venit & extremo Phœnix longæuus ab Euro,
Apportans vnco cinnama rara pede.
Nulla aliium pecudumq; fuit, quæ ferre negaret
Vectigal meritæ connubiale lyræ.
Tunc opibus, totoq; Heliconis sedula regno
Ornabat propriam Calliopea nurum.
Ipsam præterea dominam stellantis Olympi
Ad nati thalamos ausa rogare parens.
Nec spreuit Regina Deum, vel matris honore,
Vel iusto vatis ducta fauore pij.
Qui sibi carminibus toties lustrauerat aras,
Iunonis blanda numina voce canens,
Præliaq; altisoni referens Phlegræa mariti,
Titanum fluctas, Enceladiq; minas.
Ilicet aduentu noctem dignata iugalem
Addidit augendis munera sacra toris:
Munera mortales non admittentia cultus:
Munera quæ solos fas habuisse Deos.
Sed quod Threicio Iuno placabilis Orpheo:
Hoc poteris votis esse Serena meis.
Illius exspectant famulantia sidera nutum,
Sub pedibus tegitur terra fretumq; tuis.
Non ego, cùm peterem sollenni more procorum,
Promisi gregibus pascua plena meis:
Nec quod mille mihi lateant sub palmite colles,
Fluctuet & glauca pinguis oliua coma:
Non quòd nostra Ceres numerosa falce laboret,
Aurataq; ferant culmina celsa trabes:
Suffecit mandasse Deam, tua littera nobis
Et pecus, & segetes, & domus ampla fuit.
Inflexit soceros & maiestate petendi
Texit pauperiem nominis vmbra tui.
Quid non perficeret scribentis voce Serena
Vel Genius regni, vel pietatis amor?
Atque vtinam sub luce tui contingeret oris,
Coniugis in castris, & solio generi
Optatum celebrare diem, me iungeret auspex,
Purpura me sancto cingeret aula toro.
Et, mihi quam scriptis desponderat antè, puellã,
Coniugis eiusdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam votis maioribus æquor
Inuidet, & Libycæ dissidet ora plagæ:
Saltem absens Regina faue, reditusq; secundos
Annue sidereo læta supercilio.
Terrarum tu pande vias, tu mitibus Euris,
Æquora pacari posteriora iube.
Vt tibi Pierides doctumq; fluens Aganippe
Debita seruato vota cliente canant.

AD OLYBRIVM.

Q Vid rear, assatus quòd nõ mihi dirigis vllos,
Nec redit alterno pollice ducta salus?
Scribendine labor? sed quæ tam prona facultas,
Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?
Cedere diuitiis animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia vincit opes.
An rarus qui scripta ferat? quin tempore nullo
Cessant Flaminiæ puluerulenta viæ.
Cum fluat ingenium, cùm sit, qui dicta reportet:
Quæ, nisi contemnor, caussa relicta tibi?
Despicis ergo tuum, si fas est credere, vatem
Perfidus, & spatio debilitatur amor.
Excidimusne tibi? lucem iam condat Hydaspes,
Et Tartessiaco Sol oriare vado:
Candescat Geticis Meroë conuersa pruinis,
Claraq; se vetito proluat Vrsa mari:
Et si iam nostros fastidit Olybrius ignes,
Constat Oresteam nil valuisse fidem.
Quin agè rumpe moras, remoraturasq; sodalem
Absens eloquio fertiliore doce.
Crebraq; fecundo festinet littera cursu,
Digna tuis animis, insinuanda meis.

Digna-

Dignatus tenui Cæsar scripsisse Maroni,
Et tibi dedecori scribere? Musa vale.

AD PROBINVM.

QVem precor inter nos habitura silētia finē?
Quando dabit gratas littera nostra vices?
Me timidum, vel te potius dixisse superbum
Conuenit alterius crimen vtrumque tenet.
Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem
Pœnitet, æternas itur in vsque moras.
Sed quid agam? cœpisse vetat reuerentia vestri.
Hinc amor hortatur, scribere: vincat amor.
Fors iuuat audentes, Chy sententia vatis.
Hæc luce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut si quid penitus peccasse videtur,
Arguar, ingrati non subiturus onus.
Romanos bibimus primo te Consule fontes,
Et Latia cessit Graia Thalia toga.
Incipiensque tuis affatibus omnia cœpi,
Fataq; delebo posteriora tibi.
Ergo lacessitus tandem rescribe roganti,
Et patria florens sorte Probine vale.

AD GENNADIVM PROCONSVLEM.

ITalia commune decus, Rubiconis amœni
Incola Romani fama secunda fori.
Graiorum populis, & nostro cognite Nilo,
Vtraq; gens fasces horret, amatq; tuos.
Carmina ieiunas poscis solantia fauces:
Testor amicitiam, nulla fuisse domi.
Nam mihi mox nidum pennis confisa relinquunt,
Et Lare contemto non reditura volant.

CLAVDIANI EPIGRAMMATA.

PHOENIX.

OCEANI summo circumfluus æquore lucus,
Trans Indos, Eurúmque viret: qui primus anhelis
Sollicitatur equis, vicinaq; verbera sentit,
Humida roranti resonant cùm limina curru,
Vnde rubet ventura dies, longeq; coruscis
Nox afflata rotis refugo pallescit amictu.
Hæc fortunatus nimium Titanius ales
Regna colit, solusq; plaga defensus iniqua
Possidet intactas ægris animalibus oras:
Sæua nec humani patitur contagia mundi.
Par volucer Superis: stellas qui viuidus æquat
Durando, membrisq; terit redeuntibus æuum.
Non epulis saturare famem, non fontibus vllis
Assuetus prohibere sitim, sed purior illum
Solis feruor alit, ventosaq; pabula lilat
Tethyos, innocui carpens alimenta vaporis.
Arcanum radiant oculi iubar: igneus ora
Cingit honos rutilo cognatum vertice sidus
Attollit cristatus apex tenebrasq; serena
Luce secat: Tyrio pinguntur rura veneno.
Anteuolant Zephyros pennæ, quas cærulus ambit.
Flore color sparsoq; super ditescit in auro.
Hic neque concepto fetu, nec semine surgit:
Sed pater est, prolesq; sui, nulloq; creante
Emeritos artus fecunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera vitam,
Namque vbi mille vias longinqua retorserit æstas,
Tot fuerint hiemes, toties ver cursibus actum,
Quas tulit autumnus dederit cultoribus vmbras,
Tunc multis grauior tandem subiungitur annis,
Lustrorum numero vicius seu lassa procellis
Ardua Caucasio nutat de vertice pinus,
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit assiduo flatu: pars imbre peresa
Rumpitur: abripuit partem vitiosa vetustas.
Iam breue decrescit lumen, languetq; senili
Segnis stilla gelu: qualis cùm fortè tenetur
Nubibus, & dubio vanescit Cynthia cornu,
Iam solitæ medios alæ transcurrere nimbos
Vix ima tolluntur humo, tunc conscius æui
Defuncti reducisq; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretiosa fronde Sabæum
Componit, bustumq; sibi, partumq; futurum.
Hic sedet, & solem blando clangore salutat
Debilior, miscetq; preces & supplice cantu
Præstatura nouas vires incendia poscit.
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat subitò dictisq; pium solatur alumnum.
O senium positure rogo, falsisq; sepulcris
Natales habiture vices, qui sæpe renasci
Exitio, proprioq; soles pubescere lecto,
Accipe principium rursus, corpusq; coactum
Desere: mutata melior procede figura.
Hæc fatus propere flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacit, missoq; volentem
Vitali fulgore ferit: nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudetq; mori festinus in ortum,
Feruet odoratus stellis cælestibus agger,
Consumitq; senem nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosq; pelus non concitat axes,
Parturiente rogo curis natura laborat
Æternam ne perdat auem flamasq; fideles
Admonet, vt rerum decus immortale remittant.
Continuo dispersa vigor per membra volutus
Æstuat, & venis rediuiuus sanguis inundat.
Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaq; rudem vestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditq; nouus, geminæ confinia vitæ

Exiguo melius discrimine separat ignis.
Protinus ad Nilum Manes sacrare paternos,
Auctoremq; globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat. uelox alienum pergit in orbem,
Portans gramineo clausum uelamine funus.
Innumeræ comitantur aues, stipatq; uolantem
Alituum suspensa cohors: exercitus ingens
Obnubit uario latè conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci: sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipse Tonantis
Bella mouent. commune facit reuerentia fœdus.
Talis barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit, gemmis & diuite cultu
Luxurians terris apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, perfusam murice uestem,
Assyria signatur acu, tumidusq; regendo
Celsa per Tyrias acies ditione superbit.
Clara per Ægyptum placidis notissima sacris
Vrbs Titana colit, centumq; iminante columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis,
Illic, ut perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, uultumq; Dei ueneratus herilem
Iam flammæ commendat onus, iam destinat aris
Semina relliquiasq; suas. mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo,
Et Pelusiacas productus adusq; paludes
Peruenit Indus odor, penetrat, completq; salubri
Tempestate uiros, & nectare dulcior aura
Hostia nigrantes Nili septena uaporat.
O felix, hæresq; tui, quo soluimur omnes,
Hoc tibi suppeditat uires: præbetur origo
Per cinerem: moritur te non pereunte senectus.
Vidisti quodcumq; fuit. te sæcula teste
Cuncta reuoluuntur. nosti quo tempore Pontus
Fuderit elatas scopulis stagnantibus undas:
Quis Phaethonteis erroribus arserit annus.
Et clades te nulla rapit, solusq; superstes
Edomita tellure manes. non stamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuere nocendi.

MAGNES.

Quisquis sollicita mundum ratione secutus,
Semina rimatur rerum: quæ Luna laboret
Defectu, quæ caussa iubet pallescere Solem,
Vnde rubescentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant uenti, trepidæ quis uiscera terræ
Commoueat motus, quæ fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes, quo lumine floreat arcus:
Hoc mihi quærenti, si quid deprendere uerum
Mens ualet, expediat. lapis est cognomine magnes
Decolor, obscurus, uilis: non ille repexam
Cæsariem Regum, nec candida uirginis ornat
Colla, nec insigni splendet per cingula morsu:
Sed noua si nigri uideas miracula saxi,
Tunc superat pulcros cultus, & quidquid Eois
Indus litoribus rubra scrutatur in alga.
Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur. has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat uires: hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absente perit, tristiq; morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.
Mauors sanguinea qui cuspide uerberat urbes,
Et Venus, humanas quæ laxat in otia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non una Deis: sed ferrea Martis
Forma nitet, Venerem magnetica gemma figurat.
Illis connubium celebrat de more sacerdos,
Ducit flamma choros, festa frondentia myrto
Limina cinguntur, roseisq; cubilia surgunt
Floribus, & thalamos dotalis purpura uelat.
Heic mirum consurgit opus. Cytherea maritum
Sponte rapit, cæliq; toros imitata priores
Pectora lasciuo flatu Mauortia nectit,
Et tantum suspendit onus, galeaq; lacertos
Implicat, & uiuis totum complexibus ambit.
Ille lacessitus longo spiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
Pronuba fit natura Deis, ferrumq; maritat
Aura tenax. sub tis sociantur Numina furtis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela silex, & amicum saucia sentit
Materiam, placidoq; chalybs cognoscit amores.
Sic Venus horrificum belli compescere Regem,
Et uultum mollire solet, cum sanguine præceps
Æstuat, & strictis mucronibus asperat iras.
Sola feris occurrit equis, mollitq; tumorem
Pectoris, & blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur, pugnasq; calentes
Deserit, & rutilas declinat in oscula cristas.
Quæ tibi sæue puer non est permissa potestas?
Te magnum superas fulmen, cæloq; relicto
Fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.
Iam gelidas rupes, uiuoq; carentia sensu
Membra feris. iam saxa tuis obnoxia telis,
Et lapides sinus ardor agit, ferrumq; tenetur
Illecebris: rigido regnant in marmore flammæ.

APONVS.

Fons, Antenoreæ uitam qui porrigis urbi,
Fataq; uicinis noxia pellis aquis,
Cùm tua uel mutum tribuant miracula uocem,
Cum tibi plebeius carmina dictet honos,
Et sit nulla manus cuius non pollice ducta
Testentur memores prospera uota notæ:
Nonne reus Musis pariter, Nymphisque tenebor,
Si tacitus soli prætereare mihi?
Indictum neque enim fas est, tacitùmque relinqui
Hunc, qui tot populis prouocat ore loqui.
Alto colle minor, paruus erectior aruis,
Conspicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fecundus aquæ, quacumq; cauernas
Perforat, offenso truditur igne latex.
Spirat putre solum, conclusaq; subter anhelo
Pumice rimosas perforat unda uias.
Humida flammarum regio Volcania terra

Vbera

Vbera sulfurea feruida regna plaga.
Quis sterilem non credat humum? fumantia vernant
Pascua: luxuriat gramine cocta silex.
Et cùm sic rigido cautes feruore liquescant,
Contentis audax ignibus herba viret.
Praeterea grandes effossi marmore sulci
Saucia longinquo limite saxa secant,
Herculei, sic fama refert, monstratur aratri
Semita, vel casus vomeris egit opus.
In medio pelagi late flagrantis imago,
Caerulus immenso panditur ore lacus,
Ingenti fusus spatio: sed maior in altum
Intrat, & arcana rupis inane subit.
Densus nube sua, tactuque immitis, & haustu:
Sed vitreis idem lucidus vsque vadis.
Consuluit natura sibi, ne tota niteret,
Admisitq; oculos quò vetat ire calor.
Turbidus impulsu venti cùm spargitur aër,
Glaucaq; fumifera terga serenat aqua.
Tunc omnem liquidi vallem mirabere fundi,
Tunc veteres hasta regia dona micant:
Quas inter nigra tenebras obscurus arena
Discolor obruptum flumen hiatus agit.
Apparent intra latebra: quas gurges opacus
Implet, & abstrusos ducit in antra sinus.
Tunc montis secreta patent: qui flexus in arcum
Aequora pendenti margine summa ligat.
Viua coronatos adstringit saua vapores,
Et leuis exili cortice terra natat,
Calcaturq; oneri numquam cessura virorum
Sustentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas: sic leues circuit oras
Ambitus & tenuis perpetuusq; riget.
Haerent stagna loco, plenas aquantia ripas,
Praescriptumq; timent exsiluisse modum.
Quod superat, fluuius deuexa rupe volutus
Egerit, & campi dorsa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo spuma meatu:
In patulas plumbi labitur inde vias.
Nullo cum strepitu madidis infecta fauillis
Despumat niueum fistula cana salem.
Multifidas dispergit opes, artemq; secutus
Quà iussere manus, mobile torquet iter,
Et iunctos rapido pontes subtermeat aestu,
Afflatosq; vago temperat igne tholos.
Acrius interius rauci cum murmure saxi
Spumeus eliso pellitur amne vapor.
Hinc pigras repetunt fessi sudore lacunas:
Frigora queis longe damna dedere mora.
Salue Paeonia largitor nobilis vnda:
Dardanij salue gloria magna soli.
Publica morborum requies, commune medentum
Auxilium, praesens Numen, inemta salus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et nostro Phlegethon deuius orbe calet:
Sulfuris in venas gelidus seu decidit amnis,
Accensusq; fluit, quod manifestat odor:
Siue pares flamas vndarum lance rependens,
Arbiter in foedus mons elementa vocat.
Ne cedant superata sibi: sed legibus aequis
Alterius vires possit vtrumque pati.
Quidquid erit caussa, quocumque remitteris ortu,
Non sine consilio currere certa fides.
Quis casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat auctores haec statuisse Deos?
Ille pater rerum, qui saecula diuidit astris,
Inter prima poli te quoque sacra dedit,
Et fragilem nostri miseratus corporis vsum
Telluris medicas fundere iussit aquas,
Parcarumq; colos exoratura seueras
Flumina laxatis emicuere iugis.
Felices proprium qui te moruere coloni,
Fas quibus est Aponum iuris habere sui.
Non illis terrena lues, corrupta nec Austri
Flamina, nec saeuo Sirius igne nocet.
Sed quamuis Lachesis lethali stamine damnet,
Inde sibi fata prosperiora petunt.
Quòd si fortè malus membris exuberat humor,
Languida vel nimio viscera felle rubent:
Non venas reserant, nec vulnere vulnera sanant,
Pocula nec tristi gramine misia bibunt.
Amissum lymphis reparant impune vigorem,
Pacaturq; aegro luxuriante dolor.

NILVS.

FElix, qui Pharias proscindit vomere terras:
Nubila non sperat tenebris condentia caelũ:
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
Inuocat, aut arcum variata luce rubentem.
Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet secura poli, non indiga venti.
Gaudet aquis, quas ipsa vehit, Niloq; redundat:
Qui rapido tractu medijs elapsus ab Austris,
Flamifera patiens zona, Cancriq; calentis,
Fluctibus ignotis nostrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quaerendus ratione latet: nec contigit vlli
Hoc vidisse caput: fertur sine teste creatus,
Flumina profundens alieni conscia caeli.
Inde vago lapsu Libyam dispersus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo Solis damnata vapore
Irrorat, populisq; salus sitientibus errat,
Per Meroen Blemyasq; feros, atramq; Syenen.
Hunc bibit effrenis Garamas, domitorque ferarum
Cirrhaeus, qui vasta colit sub rupibus antra,
Qui ramos ebeni, qui dentes vellit eburnos.
Et gens compositis crinem velata sagittis.
Nec verò similes caussas crescentibus vndis
Vt tempus meruit: glacie non ille soluta,
Nec circumfuso scopulis exuberat imbre.
Nam cùm tristis hiems alias produxerit vndas,
Tunc Nilum retinent ripae, cum languida cessant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumescit.
Quippe quod ex omni fluuio spoliauerit aestus,
Hoc Nilo natura refert, totumq; per orbem
Collecta partes vnum reuocantur in amnem.

Cumq; die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasq; calore
Compescit, radiisq; patentibus æstuat axis,
Nilo brumæ venit, contraria tempora mundo.
Defectis solitum referens cultoribus æquor,
Effluit Ægæo stagnantior, acrior alto
Ionio seseq; patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager, remis sonuere nouales.
Sæpius æstiuo iaceat cum forte sopore,
Cernit cum stabulis armenta natantia pastor.

HYSTRIX.

A Vdieram memorande tuas Stymphale volucres
Spicula vulnifico quondam sparsisse volatu:
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Visa diu: datur ecce fides, & cognitus hystrix,
Herculeas affirmat aues. os longius illi
Assimilat porcum: mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent: oculis rubet igneus ardor:
Parua sub hirsuto catuli vestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram. stat corpore toto
Silua minax, iaculisq; rigens in prælia crescit
Picturata seges. quorum cute fixa tenaci
Altera succrescit, alternantesq; colorum
Cincta vices, spatiis intus nigrantibus, exit
In solidæ speciem pugnæ, tenuataq; furtim
Læuis in extremum sese producit acumen.
Sed non hæc acies ritu siluestris echini
Fixa manet: crebris propugnat iactibus vltro,
Et longè sua membra regit, tortumq; per auras
Euolat excusso natiuum missile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more sequentem
Vulnerat: interdum, positis velut ordine castris,
Terrificum densa mucronem verberat vnda,
Et consanguineis hastilibus asperat armos.
Militat omne feræ corpus, vibrataq; rauco
Terga fragore sonant, stimulis accensa tubarum,
Agmina collatis credas confligere signis.
Tantus in augusto strepitus furit. additur armis
Callidatas. partisque sui timor, iráque numquam
Prodiga telorum: cautè contenta minari,
Nec nisi seruandæ iactus impendere vitæ.
Error abest. certum sollertia destinat ictum,
Nil spatio fallente modum: seruatq; tenorem
Muta cutis, doctiq; tegit conamina visus.
Quis labor humanus tantum ratione sagaci
Proficit? eripiunt trucibus Gortynia capris
Cornua, subiectis eadem lentescere cogunt
Ignibus, intendunt taurinos mittere neruos,
Instruitur pinnis, ferroq; armatur arundo.
Ecce breuis propriis munitur bestia telis,
Externam nec quærit opem. fert omnia secum:
Sepharetra, sese iaculo, sese vtitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum possidet artes.
Quòd si omnis nostræ paullatim industria vitæ
Fluxit ab exemplis: quidquid procul appetit hostem,
Hinc reor inuentum: morem hinc trauisse Cydonas
Bellandi, Parthosque retro didicisse ferire,
Primæ sagittiferæ pecudis documenta secutos.

DE SENE VERONENSI.

F Elix, qui proprijs æuum transegit in aruis,
Ipsa domus puerum quem videt, ipsa senē:
Qui baculo nitens, in qua reptauit arena,
Vnius numerat sæcula longa casæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit. non classica miles:
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinæ nescius vrbis,
Adspectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non Consule computat annum:
Autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager Soles, idemq; reducit,
Metiturq; suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui gramine quercū,
Æquæuumq; videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumq; putat litora rubra lacum.
Sed tamen indomitæ vires, firmisq; lacertis
Aetas robustum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ. plus habet ille viæ.

IN ALETHIVM QVÆSTOREM.

S Ic non Æthiopum campos æstate pererrem,
Nec brumam Scythico sub Ioue nudus agā.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hadis,
Ionio credam turgida vela mari.
Sic non Tartareo Furiarum verbere pulsus,
Irati relegam carmina grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia sensus,
Liberior iusto nec mihi lingua fuit.
Versiculos fateor non cauta voce notaui,
Heu miser ignorans quàm graue crimen erat.
Orpheos alij libros impune lacessunt,
Nec tua securum te Maro fama vehit.
Ipse parens vatum princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela seuera notæ.
Sed non Virgilius, sed non accusat Homerus:
Neuter enim quæstor. pauper vterque fuit.
En moueo plausus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto terq;, quaterq; sophos.
Intendat placidus tandem, flatusq; remittat,
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

DE MVLABVS GALLICIS.

A Dspice morigeras Rhodani torrētis alūnas,
Imperio nexas, imperioq; vagas,
Dissona quàm varios flectant ad murmura cursus,
Et certas adeant voce regente vias.

Quamuis

Quamuis quaeque sibi nullis discurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo,
Ceu constricta tamen seruit, patiensq; laborum
Barbaricos docili concipit aure sonos.
Absentis longinqua valent praecepta magistri,
Frenorumq; vices lingua virilis agit.
Hac procul angustat sparsas, spargitq; coactas,
Hac sistit rapidas, hac properare facit.
Laeua iubet laeuo deducunt ordine currum.
Mutauit strepitum: dexteriora petunt.
Nec vinclis famulae, nec libertate feroces,
Exutae laqueis, sub ditione tamen.
Consensu iuga pares, & saeuis pellibus hirta
Esseda concordes multisonora trahunt.
Miraris si voce feras pacauerit Orpheus,
Cùm pronas pecudes Gallica verba regant?

IN CVRETIVM.

FAllaces vitreo stellas componere mundo,
Et vaga Saturni sidera saepe queri,
Venturumq; Iouem paruis promittere nummis,
Cureti genitor noueras Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et poenam merito filius ore luit.
Nam spurcos auide lambit meretricis hiatus,
Consumens luxu flagitijq; domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVNDEM.

Si tua Cureti penitus cognoscere quaeris
Sidera, patre tuo certius ipse loquar.
Quòd furis, aduersi dedit inclementia Martis.
Quòd procul a Musis, debilis Arcus erat.
Quòd tuipem pateris tam cano podice morbum,
Femineis signis Luna Venusq; fuit.
Attriuit Saturnus opes hoc prorsus in vno
Hirco, quae cunnum lambere caussa facit.

IN EVNDEM.

Sordibus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis, & colla comantia pectunt.

DE APRO, ET LEONE.

TOruus aper, fuluusque leo coiere superbis
Viribus: hic setis, saeuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cybele laudat. dominatur vterque
Montibus, Herculeus sudor vterque fuit.

DE LOCVSTA.

HOrret apex capitis: medio fera lumina surgunt,
Vertice cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumq; rubentes
Cuspidibus paruis multis acuit rubores.

DE TORPEDINE.

QVis non indomitam mira torpedinis artem
Audit, & emerito signatas nomine vires?
Illa quidem mollis, segnisq; obnixa natatu
Reptat, & attritis vix languida serpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura veneno,
Et frigus, quo cuncta rigent, armata medullis
Miscuit, & proprias hiemes per viscera duxit.
Naturam iuuat ipsa dolis, & conscia fortis
Vtitur ingenio, longeq; extenta per algas
Hac conspersa iacet: successu lata resurgit,
Et viuos impune ferox depascitur artus.
Si quando vestita cibis incautior aera
Hauserit, & curuis frenari senserit hamis:
Non fugit, aut vano conatur vellere morsu,
Sed propius nigra iungit se callida seta,
Et meminit captiua sui, longeq; per vndas
Pigra venenatis effundit flamina venis.
Per setam vis alta meat, fructusq; relinquit
Absentem victura virum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula seta secutus
Transit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq; ligat concreto sanguine dextram.
Damnosum piscator onus, praedámque rebellem
Iactat, & amissa redit exarmatus habena.

DE PHALERIS EQVI HONORII.

ACcipe parua tuae princeps venerande sororis
Munera, quae manibus texuit ipsa suis.
Dumq; auro phalerae, gemmis dum frena renident,
Hac vterum zona cinge frementis equi.
Siue illum Armenij aluerunt gramina campi,
Turbidus Argaea seu niue lauit Halys.
Sanguineo virides morsu versare smaragdos,
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum forma sibi conscius erigit armos,
Spargit & excussis colla superba iubis!
Augescit breuitas doni pietate Serenae,
Quae volucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine resplendens, & mira textilis arte
Balteus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignusq; propinqui
Sanguinis, Hesperio misit ab orbe soror.
Hoc latus adstringi velox optaret Arion:
Hoc proprium vellet cingere Castor equum.

DE CONCHA.

TRasserat huc liquidos fontes Heliconia Nais
Et patulo concha ductus orbe fluat.
Namq; latex docta qui lauerit ora Serenae,
Vltra Pegaseas numen habebit aquas.

DE MVNERIBVS HONORIO IMP. MISSIS.

NOn semper clypeos metuendos gentibus orbe
Delecto studiosa pares fabricabat Achilli:
Lemnia nec semper supplex ardentis adibat
Antra Dei, nato galeam factura comantem:
Sed placidos etiam cinctus, & mitia pacis
Ornamenta dabat bello quibus ille peracto

Conspicuus Reges interfulgeret Achiuos.
Ipsa manu chlamydes ostro texebat & auro,
Frenaq́, quæ volucrem Xanthum, Baliumq́ decernit,
Acquore quæsitis onerabat sedula gemmis.
At tibi diuersis princeps altissime certant
Obsequijs, socer en Stilico Mauortia confert
Munera, Barbaricas strages, Rhenique triumphos:
Reginæ contenta modum seruare Serenæ,
In tua sollicitas vrgens velamina telas.

DE EQVO HONORII.

O Felix sonipes, tanti cui frena mereri
Numinis, & sacris licuit seruire lupatis:
Seu tua per campos vento iuba lusit Iberos:
Seu te Cappadocum gelida sub valle natantem
Argæa lauere niues: seu læta solebas
Thessaliæ rapido perstringere pascua saltu:
Accipe regales cultus, & crine superbus
Erecto virides spumis perfunde smaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo,
Nobilis auratos iam purpura vestiat armos.
Et medium te zona liget, variata colorum
Floribus, & casta manibus sudata Serenæ,
Persarum gentile decus, sic quippe laboras
Maternis studijs, nec dedignatur equestres
Moliri phaleras, genero lætura decorem.

DE CRYSTALLO.

P Ossedit glacies naturæ signa prioris:
Quæ sit parte lapis, frigora parte negat.
Sollers lusit hiems, imperfectoq́ rigore
Nobilior, mitis gemma tumescit aquis.

DE EODEM.

Lymphæ, quæ tegitis cognato corpore lymphas,
Et quæ nunc estis, quæque fuistis aquæ,
Quod vos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpuit, & maduit prodigiosa silex?
Quis tepor inclusus securas vindicat vndas?
Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus claustris arcano nobilis æstu
Vel concreta fuit, vel resoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
Sumebat, nimio iam pretiosa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam:
Sed medio mansit proditor orbe latex.
Auctus honor, liquidis crescunt miracula saxi,
Et conseruatæ plus meruistis aquæ.
Adspice correptam splendente fragmine venam,
Qua trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum Boream, nec brumam sentit opacus
Humor, sed varias itq́, reditq́ vias.
Non illum constrinxit hiems, non Sirius axis:
Aetatis spatium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
Durati, q́ vagus fons operitur aquis.
Nonne vides, proprius vt spumet gemma lacunis,
Et refluos ducant pocula bina sinus?
Vdaq́ pingatur radijs obstantibus Iris,
Secretas hiemes sollicit ante die?
Mira silex, mirusq́ latex qui flumina vincit,
Et lapis est merito, quod fluit, & lapis est.
Dum crystalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice versat onus,
Vidit perspicuo deprensas marmore nymphas,
Dura quibus solis parcere nouit hiems:
Et siccum relegens labris sitientibus orbem,
Irrita quæsitis oscula figit aquis.
Marmoreum nec sperne globum, spectacula transit
Regia, nec rubro vilior iste mari.
Informis glacies saxum rude, nulla figura
Gratia: sed raras inter habetur opes.

IN SPHÆRAM Archimedis.

I Vpiter in paruo cum cerneret æthera vitro,
Risit, & ad Superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq́ fidem, legemq́ virorum,
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus varijs famulatur spiritus astris,
Et viuum certis motibus vrget opus.
Percurrit proprium mentitur Signifer annum,
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iamq́ suum voluens audax industria mundum
Gaudet, & humana sidera mente regit.
Quid falso insontem tonitru Salmonea miror?
Aemula natura parua reperta manus.

DE BYRRHO, ET Castoreo.

N Ominis vmbra manet veteris: nam dicere Byrrhum,
Si castor niteat, Castoreum nequeo.
Sex emtus solidis quid sit iam scire potestis:
Si mihi nulla fides, credite vel pretio.

IN SEPVLCRVM Speciosæ.

P Vlcris stare diu Parcarum lege negatur.
Magna repente ruunt: summa cadunt subito
Heic formosa iacet Veneris sortita figuram,
Egregiumq́ decus inuidiam meruit.

DE BALNEIS QVINctianis.

F Ontibus in liquidis paullum requiesce viator,
Atq́ tuum rursus carpe refectus iter.
Lympharum dominum, nimium miraberis hospes,
Inter dum viæ balnea qui posuit.

DESCRIPTIO PORTVS Zarinensis.

V Rbs in conspectu montana cacumina velat,
Tranquillo prætenta mari: ducentia portum
Cornua, pacatas remouent Aquilonibus vndas.
Heic exarmatum terris cingentibus æquor

Claudi-

Clauditur, & placidam discit seruare quietem.

AD ÆTERNALEM.

QVidquid Castalio de gurgite Phœbus anhelat,
Quidquid fatidico mugit cortina recessu,
Carmina fert: sed verba negant cōmunia Musæ.
Carmina sola loquor, sic me meus implet Apollo.

DESCRIPTIO ARMENTI.

NOn tales quondam species tulit armentorū
Tellus tergemino subdita Geryoni.
Non tales Clitumne lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia vota Ioui.
Non tales Tyrias sparsisse iuuencus arenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amnis conscia tauri
Cnossos, nec similes pauerit Ida feras.
Ipse & disparibus monstro diffusus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cre. puer haud talem potuisset reddere formam,
Portassent totum si fera membra patrem.

DESCRIPTIO INSVLÆ.

ESt procul ingenti regio summota recessu
Insula, quæ resides fluctus mitescere cogit,
In longum producta latus, fractaq; per vndas
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

DE IRACVNDO.

IN iaculum quodcumq; ferus dementia mutat.
Omnibus armatur rabies pro cuspide ferri.
Cuncta volant, dū dextra ferox in vulnere sæuit.
Pro telo geritur quidquid suggesserit ira.

DE QVADRIGA E MARMORA.

QVis dedit innumeros vno de marmore vultus?
Surgit in aurigam currus, paribusq; lupatis
Vnanimes frenantur equi, quos forma diremit,
Materies cognata tenet discrimine nullo,
Vix redit in currum: ducuntur ab axe iugales:
Ex alio se quisque facit. quæ tanta potestas?
Vna silex tot membra ligat, ductusq; per artem
Mons patiens ferri varios mutatur in artus.

DE POLYCASTE, ET PERDICE.

QVid non sæuus amor flammarum munere cogit?
Sanguinis affectum mater amare timet.
Pectore dum nato nascitum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignem iam fouet ipsa parens.
Victrices pharetras tandem depone Cupido,
Consule iam Venerem, forsan & ipsa dolet.

IN PODAGRVM.

QVæ tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui nescis, versiculos laceras.
Claudicat hic versus, hæc, inquit, syllaba nutat,
Atque nihil prorsus stare putas podager.

AD MAXIMVM.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime semper,
Et quidquid mittis, mella putare decet.

DE PAVPERE AMANTE.

PAupertas me sæua domat, dirusq; Cupido.
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

DE EODEM.

Esuriens pauper telis incendor amoris,
Inter vtrumque malum diligo pauperiem.

DE AMPHINOMI, ET ANAPII PIORVM FRATRVM STATVIS.

ADspice sudantes venerando pondere fratres,
Diuino meritos semper honore coli.
Lustra quibus rapidæ cessit reuerentia flammæ,
Et mirata vagas reppulit Aetna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollunt vultus, accelerantq; gradus.
Grandæui gemina sublimes prole feruntur,
Et clara natos implicuere mora.
Nonne vides, vt sæua senex incendia monstret?
Vt trepide genitrix inuocet ore Deos?
Erexit formido comam: perq; omne metallum
Fusus in attonito palluit ore color.
In iuuenum membris animosus cernitur horror,
Atque oneris metuens, impauidusq; sui.
Reiecta vento chlamydes, dextram erigit ille,
Contentus læua sustinuisse patrem.
Ast illi duplices in nodum colligit vlnas,
Cautior in sexu debiliore labor.
Hoc quoque præteriens oculis ne fortè relinquas,
Artificis tacitæ quod meruere manus.
Nam consanguineos eadem cum forma figuret,
Hic propior matri, sit tamen ille patri.
Dissimiles annos sollertia temperat artis:
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus discrimina præbens,
Diuisit vultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores documenta supernæ
Iustitia, iuuenum numina, vota senum.
Qui spretis opibus medios properastis in ignes
Nil præter sanctam tollere canitiem,
Haud equidem immerito tātas virtute repressas
Enceladi fauces obriguisse reor.
Ipse redundantem frenauit Mulciber Aetnam,
Læderet exempli ne monumenta pij.
Senserunt elementa fidem: pater affuit æther,
Terraq; maternum sedula iuuit onus.
Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones,
Aeneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si vetus Argolicos illustret gloria fratres,
Qui sua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo cur, non tibi fortis Anapi
Aeternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet summæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius se genuisse nihil.
Nec doleat damnis quæ deuius intulit ardor:
Ne. gemat exustas igne furente domos.

Num potuit pietas flaima cessante probari?
Emtum est ingenti clade perenne decus.

DE THEODORO ET HADRIANO.

M *Allius indulget somno noctesq; diesq;:*
Insomnis Pharius sacra profana rapis.
Omnibus hoc Itala gentes exposcite votis,
Mallius vt vigilet, dormiat vt Pharius.

IN SIRENAS.

D *Vlce malum pelago Siren, volucresq; puellæ,*
Scyllæos inter fremitus auidamq; Charybdin,
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra.
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in vndis
Delatus licet huc incumberet aura carinis,
Implessentq; sinus venti de puppe ferentes.
Figebat vox vna ratem. nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumq; iuuabat:
Nec dolor vllus erat. mortē dabat ipsa voluptas.

IN IACOBVM MAGISTRVM EQVITVM.

P *Er cineres Pauli, per cari limina Petri,*
Ne laceres versus dux Iacobe meos.
Sic tua pro clypeo defendat pectora Thomas,
Et comes ad bellum Bartholomæus eat.
Sic ope sanctorum non Barbarus irruat Alpes:
Sic tibi det vires sancta Susanna suas.
Sic quicumq; ferox gelidum transnauerit Istrum,
Mergatur: volucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas vltrix feriat romphæa cateruas,
Romanasq; regant prospera tela manus.
Sic tibi det mortens magnos victura triumphos,
Atque tuam vincant dona superna sitim.
Sic numquam hostilis maculetur sanguine dextra,
Ne laceres versus dux Iacobe meos.

DECII AVSONII GALLI BVRDIGALENSIS POETÆ CHRISTIANI VITA,

EX PETRI CRINITI DE POETIS Latinis lib. 5. cap. 87. desumpta.

DECIVS Ausonius, genere Gallus, patria Burdigalensis fuit. Quod apertè indicatur ex ipsius scriptis locis cùm pluribus, tum præcipuè his versibus:

Burdigala est natale solum: clementia cœli
Mitis: vbi & riguæ larga indulgentia terræ.

Vixit, vt constat, imperantibus Valentino & Valentiniano Augustis, quibus magnoperè acceptus traditur, ob ingenium atque excellentem doctrinam: sed longè nobilior factus est sub Gratiano Cæsare, quem in Latinis literis atque honestis disciplinis magna diligentia erudiuit, vt paulò pòst dicemus. Parentem habuit nomine Ausonium, professione medicum, multisque ac variis honoribus illustratum, quod ipse Poeta Ausonius testatur eo carmine, quo pietatem suam professus est in deplorando obitu patris.

Quidam imperitissime faciunt, qui ad hunc poetam ea referunt, quæ ad patrem Ausonij pertinent. Cæsar Valentinianus tantum concessit moribus atque doctrinæ Ausonij, vt eum præcipuè delegerit inter ceteros omnes, qui Gratianum filium instrueret, eiúsque ingenium Latinis literis erudiret. Quocirca maximam nobilitatem adeptus est: adeò, vt paulò post patrocinio Cæs. Gratiani prouectus fuerit ad Consularē dignitatē, quàm honestissimis suffragiis: vt abūdè percipitur ex illa nobili gratiarū actione, qua Imperatori optimo & discipulo humanissimo gratulatur. Permulta cōposuit, & prosa oratione, & carmine. Librum Epigrammatū magna ex parte à Græcis poetis acceptū in Latinos numeros cōuertit mira elegantia, parique ingenio. Fuit enim Grecè ac Latinè peritissimus, vt eius opuscula demōstrant. De iis vrbibus scripsit, quæ nobiliores, atque

atq; clariores haberentur, vario & multiplici genere carminũ. Ex quo poemate, quædam adhuc veluti fragmenta leguntur. *Cæsares item Romanos & Burdigalenses professores, carmine prosequutus est. Itémque Heroes, qui Troiano bello interfuerunt.* Puellam nomine Bissulã multis carminibus celebrauit, admiratus egregiã illius formã, singularemq. venustatem. De fluuio Mosella, qui Lingonũ fines prætergrediẽs in Rhenũ influit, *multa cecinit*. In quo maximã laudẽ (vt est author Symmachus) iure optimo sibi vindicauit. Si quidẽ incredibili elegãtia vtitur in eo describẽdo. Fastorũ præterea libros absoluit: opus certè maximi laboris, ac multarum vigiliarũ. A principio enim vrbis conditæ auspicatus est, cõtinuato ordine vsque ad suum consulatum, vt ipse iis versibus testatur:

Vrbis ab æterno deductam rege Quirino
Annorum seriem cum Procule accipies,
Mille annos centumq; & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen adúsque leges.
Fors erit vt lustrum cum se cumulauerit istis,
Confestim Proculus signet Olympiadem:

Inter amicos præcipuè habuit Tetradium Gallum, Paulinum poetam, & Hesperiũ: quorum studium atque beneuolentiam pluribus ac variis epistolis testatur. Symmachus autem vir consularis, & apprimè doctus, tantum poetæ Ausonio detulit, vt assertum ab eo sit, neminem esse omnium mortalium quem in officio amicitiæ illi compararet. Exstant adhuc epistolæ ipsius Symmachi, velut optimi testes tam mutuæ, támque singularis inter se necessitudinis. Neque dubium est eundẽ Ausonium inter Christianos relatum, quod illius opera multis locis demonstrant. De obitu ipsius nihil certi habetur ex veterum lectione: etsi quidã tradant nonagenarium obiisse: sed in magno errore decipiuntur, cùm ad ipsius parentem pertineat. *Hæc Crinitus.* Plura vide apud Scalig. in lectionibus in hunc poetam, lib. 2. cap. vlt.

D. MAGNI AVSONII BVRDIGALENSIS EPIGRAMMATA.

De Augusto. Epigramma I.

PHœbe potens numeris præses Tritonia bellis,
Tu quoque ab aerio præpes Victoria lapsu,
Come serenatam duplici diademate frontem,
Serta ferens: quæ dona togæ, quæ præmia pugnæ.
Bellandi fandiq; potens Augustus, honorem
Bis meret: vt geminet titulos qui prælia musis
Temperat: & Geticum moderatur Apolline Martem.
Arma inter Chunosq; truces, furtoq; nocentes
Sauromatas, quantum cessat de tempore belli,
Indulget Clariis tantum inter castra camœnis.
Vix posuit volucres stridentia tela sagittas:
Musarum ad calamos fertur manus. otia nescit,
Et commutata meditatur arundine carmen.
Sed carmen non molle modis: bella horrida Martis
Odrysii, Thressæq; viraginis arma retractat.
Exulta Æacide, celebraris vate superbo
Rursum: Romanusq; tibi contingit Homerus.

De fera à Cæsare interfecta. II.

Cedere quæ lato nescit fera saucia ferro,
Armatiq; vrget tela cruenta viri.
Quàm grandes paruo patitur sub vulnere mortes:
Et solam ictus vim probat ista manum!
Mirantur casusq; nouos subitasq; ruinas,
Quæruntur, & falli lumina pacta negant.
Nec contenta ictus iterauit tres per anhelus,
Coniungit mortes vna sagitta duas.
Plurima communi pereunt si funera telo:
Hac quoque de causa vulnera nulla putes.

Danubius Augustum alloquitur. III.

Illyricis regnator aquis sub Nile secundus
Danubius lætum profero fonte caput.
Saluere Augustos iubeo natumq; patremq;

Armiferis alui quos ego Pannonijs.
Nuncius Euxino iam nunc volo currere ponto,
Vt sciat hoc superûm cura secunda Valens.
Cade fuga flammis stratos periisse Sueuos:
Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis,
Huc possem victos inde referre Gothos.

Idem eosdem alloquitur. IV.

Danubius penitis caput occultatus in oris,
Totus sub vestra iam ditione fluo:
Qua gelidum fontem mediis effundo Sueuis.
Imperij grauidas qua seco Pannonias:
Et qua diues aquis Scythico soluo ostia ponto,
Omnia sub vestrum flumina mitta iugum.
Augusto dabitur, sed proxima palma Valenti.
Inueniet fontes hic quoque, Nile, tuos.

Sub Valentiniani Iunioris signo marmoreo. V.

Quod leo tam tenui patitur sub arundine letum,
Non vires ferri sed ferientis agunt.

De matre Augusti. VII.

Ante omnes alias, felix tamen hoc ego dicar:
Siue deum peperi femina, siue virum.

Exhortatio ad modestiam. VIII.

Fama est pectilibus cœnasse Agathoclea regem,
Atque abacum Samio sæpe onerasse luto.
Fercula gemmatis quum poneret horrida vasis:
Et misceret opes, pauperiemq; simul.
Quærenti causam respondit. Rex ego qui sum
Sicania figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicunque repente
Diues ab exili progrediere loco.

De suis poematijs. IX.

Nostra simul varijs certant epigrammata nugis:
Stoicus has partes has Epicurus agit.
Salua mihi veterum maneat dum regula morũ:
Ludat permissis sobria musa iocis.

In Fumipinam adulteram. X.

Toxica zelotypo dedit vxor mœcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti letalia pondera viui:
Cogeret vt celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc si quis: faciunt discreta venenum.
Amidonum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant:
Cessit letalis noxa salutifera.
Protinus & vacuos alui pecture recessus:
Lubrica deiectis qua via nota cibis.
Quàm pia cura, deûm! prodest crudelior vxor.
Et quum fata volunt, bina venena iuuant.

Echo ad pictorem. XI.

Vane, quid affectas faciem mihi ponere pictor,
Ignotamq; oculis sollicitare deam?
Aeris & linguæ sum filia, mater inanis
Indicij vocem quæ sine mente gero.
Extremos pereunte modos a fine reducens,
Ludificata sequor verba aliena meis.
Auribus in vestris habito penetrabilis Echo:
Et si vis similem pingere, pinge sonum.

In simulachrum Occasionis & Pœnitentiæ. XII.

Cuius opus? Phidiæ qui signum Pallados, eius,
Quiq; Iouem fecit, tertia palma ego sum.
Sum dea, quæ rata & paucis OCCASIO *nota.*
Quid rotulæ insistis? Stare loco nequeo.
Quid ta aria habes? Volucris sum Mercurius, quæ
Fortunare solet, tardo ego: quum volui.
Crine tegis faciem. Cognosci nolo. Sed heus tu,
Occipiti caluo es. Ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? Dicas tibi, Dic rogo, quæ sis.
Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
Sum dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas.
Nempe vt pœniteas, sic Metanœa vocor.
Tu modo dic, quid agat tecum: Si quando volaui
Hæc manet, hanc retinent quos ego præterij.
Tu queque dum rogitas: dum percontando moraris:
Elapsam dices me tibi de manibus.

Ad Gallam puellam iam senescentem. XIII.

Dicebam tibi: Galla, senescimus, effugit ætas.
Vtere rene tuo casta puella, anus est.
Spreuisti, obrepsit non intellecta senectus,
Nec reuocare potes, qui periere dies.
Nunc piget: & quereris, quod non aut ista voluntas
Tunc fuit: aut non est nunc ea forma tibi.
Da tamen amplexus: oblitaque gaudia iunge,
Da fruar, & si non quod volo, quod volui.

De Lepore capto à cane marino. XIV.

Trinacrij quondam currentem in littoris ora
Ante canes leporem cæruleus rapuit.
At lepus: In me omnis terra, pelagiq; rapina est,
Forsitan & cœli: si canis astra tenet.

De Pergamo scriptore fugitiuo: qui captus fuerat. XV.

Tam segnis scriptor, quam lentus Pergame cursor:
Fugisti: & primo captus es in stadio.
Ergo notas scripto tolerasti Pergame vultu,
Et quas neglexit dextera, frons patitur.

In eundem Pergamum.

Pergame, non recte punitus, fronte subisti
Supplicium, lenta quod meruere manus.
At tu, qui dominus, peccantia membra coerce.
Iniustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam, quæ non vult scribere dextra:
Aut profugos ferri pondere, necte pedes.

De Myrone, & Laide. XVI.

Canus regebat Laidis noctem Myron:
Tulit repulsam protinus.
Causam sensit: & caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idemq; vultu, crine non idem Myron,
Orabat oratam prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq; non ipsum rata,
Fortasse & ipsum, sed volens ludo frui,

Sit.

Sic est allorta callidum.
Inepte, quid me, quod recusans rogas?
Patri negaui iam tuo.

De se & vxore. XVII.

Laidas & Glyceras, lasciua nomina, fama,
Coniux in nostro carmine cum legeret:
Ludere me dixit falsoq; in amore iocari.
Tanta illi nostra est de probitate fides.

Ad vxorem suam. XVIII.

Vxor, viuamus, quod viximus: & teneamus
Nomina, quæ primo sumpsimus in thalamo.
Nec ferat vlla dies, vt commutemur in æuo:
Quin tibi sim iuuenis, tuq; puella mihi.
Nestore sim quamuis prouectior: æmulaq; annis
Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben.
Nos ignoremus, quid sit matura senectus.
Scire æui meritum, non numerare decet.

In Meroen anum ebriosam. XIX.

Qui primus MEROE nomen, tibi condidit, ille
Thesida nomen condidit Hippolyto.
Nam diuinare est, nomen componere, quod sit
Fortunæ morum, vel necis indicium.
Protesilae tibi nomen sic fata dederunt:
Victima quod Troiæ prima futurus eras.
Idmona quod vatem, medicum quod Iapida di-
cunt:
Discendas artes nomina præueniunt.
Et tu sic Meroe: non quod sis atra colore,
Vt quæ Niliaca nascitur in Meroe:
Infusum sed quod vinum non diluis vndis,
Potare immixtum sueta merumq; merum.

Nemesis è Græco. XX.

Me lapidem quondam Persæ aduexere, trophæum
Vt fierem bello, nunc ego sum NEMESIS.
At sicut Græcis victoribus asto trophæum:
Punio sic Persas vaniloquos Nemesis.

De varietate fortunæ è Græco. XXI.

Thesauro inuento, qui limina mortis inibat,
Liquit ouans laqueum, quo periturus erat.
At qui quod terra abdiderat, non repperit aurũ:
Quem laqueum inuenit, nexuit: & periit.

Idem aliter. XXII.

Quem laqueum collo nectebat, repperit aurum:
Thesaurique loco deposuit laqueum.
At qui cõdiderat, postquam non repperit aurum:
Aptauit collo quem reperit laqueum.

De Thrasybulo Lacedæmonio. XXIII.

Excipis aduerso quod pectore vulnera septem,
Arma superuehens quod Thrasybule tua:
Non dolor hic patris: Pitana sed gloria maior.
Rarum tam pulcro funere posse frui.
Quem postquam mæsti socij posuere feretro,
Talia magnanimus edidit ora pater.
Flete alios. natus lachrymis non indiget vllis,
Et meus, & talis, & Lacedæmonius.

De Lacena matre. XXIV.

Mater Lacæna clipeo obarmans filium,
Cum hoc, inquit, aut in hoc redi.

In diuitem quendam. XXV.

Quidam superbus opibus & fastu tumens.
Tantumq; verbis nobilis,
Spernit vigentis clara facti nomina,
Antiqua captans stemmata,
Martem, Remumq;. & conditorem Romulum,
Primos parentes nuncupans,
Hos ille Serum veste contexi iubet,
Hos calat argento graui,
Ceris inurens ianuarum limina,
Et atriorum pegmata
Credo quod illi nec pater certus fuit:
Et mater est vere lupa.

Antisthenes Cynicus Philosophus. XXVI.

Inuentor primus Cynices ego. Quæ ratio isthæc?
Alcides multo dicitur esse prior.
Alcida quondam fueram doctore secundus:
Nunc ego sum Cynices primus. & ille deus.

Idem. XXVII.

Discipulus melior nulli, meliórve magister,
[illegible]
Dicere me nouit, verum qui nouit vtrumque,
[illegible]

Libero patri. XXVIII.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Myobarbum Liberi patris, signo marmoreo in villa nostra omnium deorum argumenta habentis. XXIX.

Ogygia me Bacchum vocat.
Osirin Ægyptus putat.
Mystæ Phanacen nominant.
Dionysion Indi existimant.
Romana sacra Liberum.
Arabica gens Adoneum.
Lucanianus Pantheum.

In Corydonem marmoreum. XXX.

[illegible]
[illegible]

In simulachrum Sapphus. XXXI.

Lesbia Pieriis Sappho soror addita Musis.
[illegible]

Deæ Veneris. XXXII.

Orta salo, suscepta solo patre edita Cælo,
Æneadum genitrix, hic habito alma Venus.

Ad libellum suum de Proculo. XXXIII.

Si tineas cariemq; pati te charta, necesse est:
Incipe versiculis ante perire meis.
Malo, inquis, tineas. Sapis, ærumnose Libelle:
Perfungi mauis qui leuiore malo.
Ast ego damnosæ nolo otia perdere musæ:
Iacturam somni quæ parit, atque olei.
Vtilius dormire fuit, quàm perdere somnum,
Atque oleum. bene ais causa sed ista mini est.
Irascor Proculo. cuius facundia tanta est,
Quantus honor scripsit plurima quæ cohi-
bet.
Hunc studeo vlcisci. & prompta est hæc vltio va-
ti:
Qui sua non edit carmina, nostra legat.
Huius in arbitrio est, seu te iuuenescere cedro.

Seu iubeat duris vermibus esse cibum.
Huic ego, quod nobis superest ignobilis ossi,
Deputo: siue legat quæ dabo, siue tegat.

De nomine cuiusdam Lucij, sculpto in marmore. XXXIV.

Lucius vna quidem, geminis sed dissita punctis
Littera, prænomen sic L. nota sola facit.
Post M. incisum est: puto sic IVL. non tota videtur.
Dissiluit saxi fragmine læsus apex.
Nec quisquam Marcus, seu Marcius, an ne Metellus
Hic iaceat, certis nouerit indiciis.
Truncatis conuulsa iacent elementa figuris:
Omnia confusis interiere notis.
Miremur periisse homines? monumenta fatiscunt:
Mors etiam saxis nominibusque venit.

De Sabina textrice, & carmina faciente. XXXV.

Siue probas Tyrio textam subtegmine vestem:
Seu placet inscriptis commoditas titulis:
Ipsius hæc domina, concinnat vtrumque venustas.
Has geminas artes vna Sabina colit.

Versus in veste contexti, de eadem Sabina. XXXVI.

Laudet Achæmenias orientis gloria telas:
Molle aurum palliis Græcia texe tuis:
Non minus Ausoniam celebret dum fama Sabinam,
Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

De eadem Sabina. XXXVII.

Licia qui texunt & carmina: carmina Musis,
Licia contribuunt casta Minerua tibi.
Ast ego rem sociam non dissociabo, Sabina:
Versibus inscripsi quæ mea texta meis.

Qualem velit amicam. XXXVIII.

Hanc volo, quæ non vult: illam quæ vult, ego nolo.
Vincere vult animos, non satiare Venus.
Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas.
Nec satiare animum, nec cruciare volo.
Nec bis cincta Diana placet, nec nuda Cythere.
Illa voluptatis nil habet, hæc nimium.
Callida sed mediæ Veneris mihi venditet artem
Femina, quæ iungat, quod volo, nolo, vocet.

De Chresto, & Acyndyno fratribus. XXXIX.

Χρῆστος Ἀκίνδυνος [illegible]
Moribus ambo malis, nomina falsa gerunt.
Οὐδ' ὅτι χρηστὸς, οὐδ' ὅτις ἀκίνδυνος ἐστι.
Vna potest ambos littera corrigere.
Αἴκεν Χρῆστος ἔῃ, καὶ Ἀκίνδυνος [illegible]
Kindunus hic fiet: frater Achrestus erit.

De iisdem. XL.

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos, alter.
Falsum nomen vtrique, sed vt verum sit vtrique,
Alpha suum Chresto det Acindynos: ipse sine alpha
Permaneat, verum nomen vterque geret.

De Pallade, & Venere armata. XLI.

Armatam vidit Venerem Lacedæmone Pallas.
Nunc certemus, ait, iudice vel Paride.
Cui Venus, Armatam tu me, temeraria temnis:
Quæ quo te vici tempore, nuda fui?

Idem aliter. XLII.

Armatam Pallas Venerem Lacedæmone visens,
Visne, vt iudicium sic ineamus? ait.
Cui Venus arridens, Quid me galeata lacessis?
Vincere si possum nuda, quid arma gerens?

Ad Philomusum Grammaticum. XLIII.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est:
Doctum & grammaticum te Philomuse putas?
Hoc genere & chordas & plectra, & barbita conde.
Mercator hodie, cras citharœdus eris.

In statuam Rufi rhetoris semiuiri & elinguis. XLIV.

Rhetoris hæc Rufi statua est, nil verius ipsa,
Ipsa adeo linguam non habet & cerebrum:
Et riget, & surda est, & non videt omnia Rufi.
Vnum dissimile est, mollior ille fuit.

In tabulam, vbi erat picta imago Rufi Rhetoris. XLV.

Elinguem quis te dicentis imagine pinxit?
Dic mihi, Ruse, taces: nil tibi tam simile est.

De eadem tabula. XLVI.

Hæc Rufi tabula est: nil verius, ipse vbi Rufus?
In cathedra. Quid agit? Hoc, quod & in tabula.

De eodem Rufo. XLVII.

REMINISCO *Rufus dixit in versu suo.*
Cor ergo, versus, immo, Rufus non habet.

Idem. XLVIII.

Qui REMINISCO *putat se dicere posse Latine:*
Hic tibi co scriptum est, legeres COR, *si cor haberet.*

De eodem Rufo. XLIX.

Rufus vocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri fit vt conuiuio,
Grammaticæ vt artis se peritum ostenderet,
Hæc vota dixit nuptiis.
Et masculini, & feminini gignito,
Generisque neutri filios.

De imagine Rufi rhetoris. L.

Ore pulchro & ore muto scire vis, quæ sim? volo.
Imago Rufi rhetoris Pictauici.
Diceret, sed ille vellem Rhetor hoc mi. Non potest.
Cur? Ipse rhetor est imago imaginis.

De eadem Rufi statua. LI.

Rhetoris hæc Rufi statua est. Si saxea, Rufus,
Cur id ais? semper saxeus ipse fuit.

De Diogene Cynico philosopho. LII.

Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arcta supellex
Ista fuit Cynici: sed putat hanc nimiam.
Namque cauis manibus cernens potare bubulcum,
Cur, scyphe, te, dixit, gesto supernacuum?

De Crœso & eodem Diogene. LIII.

Effigiem rex Crœse tuam ditissime regum

Vidit.

Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit utque procul, solito maiore cachinno
Concussus, dixit: Quid tibi diuitiae
Nunc prosunt, regum rex ô ditissime, quum sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior?
Nam quaecunque habui, mecum fero: quum nihil ipse
Ex tantis tecum, Croese feras opibus.

Lais dicans Veneri speculum suum. LIV.

Lais anus Veneri speculum dico. dignum habeat se
Aeterna aeternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus: quia cernere talem
Qualis sum nolo: qualis eram, nequeo.

De Castore, Polluce, & Helena. LV.

Istos tergemino nasci quos cernis ab ouo,
Patribus ambiguis & matribus assere natos.
Hos genuit Nemesis: sed Leda puerpera fouit.
Tyndareus pater his, & Iuppiter hic putat, hic scit.

De imagine Veneris sculpta à Praxitele LVI.

Vera Venus Cnidiam quum vidit Cyprida, dixit:
Vidisti nudam me puto, Praxitele.
Non vidi, nec fas: sed ferro opus omne polimus.
Ferrum Gradiui Martis in arbitrio.
Qualem igitur domino scierant placuisse Cytheren:
Talem fecerunt ferrea caela deam.

In buculam aeream Myronis. LVII.

Bucula sum caelo genitoris facta Myronis
Aerea: nec factam me puto, sed genitam.
Sic me taurus init: sic proxima bucula mugit.
Sic vitulus sitiens ubera nostra petit.
Miraris quod fallo gregem? gregis ipse magister
Inter pascentes me numerare solet.

De eadem bucula. VIII.

Vbera quid pulsas frigentia matris ahenae,
O vitule: & succum lactis ab aere petis?
Hunc quoque praestarem: si me pro parte parasset
Exteriore Myro, interiore deus.

Ad Daedalum de eadem bucula. LIX.

Daedale, cur vana consumis in arte laborem?
Me potius clausa subiice Pasiphae.
Illecebras verae si vis dare Daedale vaccae:
Viua tibi species vacca Myronis erit.

Eadem de se. LX.

Errasti attendens haec ilia nostra iuuence.
Non mamas artifex his dedit uberibus.

Eadem. LXI.

Pasce greges procul hinc, ne quaeso bubulce, Myronis
Aes, veluti spirans cum bubus exagites.

Eadem. LXII.

Me vitulus cernens emmugiet: irruet in me
Taurus amans: pastor cum grege mittet agens.

De eadem Myronis bucula. LXIII.

Aerea mugitum poterat dare vacca Myronis.
Sed timet artificis detegere ingenium.
Fingere nam similem viuae quàm viuere, plus est,
Nec sunt facta dei mira, sed artificis.

Eadem bucula de se. LXIV.

Aerea bos steteram. mactata est vacca Mineruae.
Sed dea proflatam transtulit hoc animam.
Et modo sum duplex: pars aerea, pars animata,
Haec manus artificis dicitur, illa deae.

Ad taurum eadem bucula. LXV.

Quid me taure paras specie deceptus inire?
Non sum ego Minoae machina Pasiphae.

De eadem Myronis bucula. LXVI.

Nec dum caduco sole iam sub vespere,
Ageret iuuencas quum domum pastor suas:
Suam relinquens, me minabat, vt suam.

De eadem bucula. LXVII.

Vnam iuuencam pastor forte amiserat,
Numerumque iussus reddere,
Me defuisse conquerebatur: sequi
Quae noluissem ceteras.

Quae sexum mutarint. LXVIII.

Vallebana res nota & vix credenda poetis:
Sed quae de vera promitur historia.
Femineam in speciem conuertit masculus ales.
Pauaque de pauo constitit ante oculos.
Cuncti admirantur monstrum: sed mollior agna
Assistit in tenerum de grege versa marem.
Quid stolidi ad speciem notae nouitatis habetis?
An vos Nasonis carmina non legitis?
Caenea conuertit proles Saturnia Consus,
Ambiguoque fuit corpore Tiresias.
Vidit semiuirum fons Salmacis Hermaphroditũ.
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec satis antiquum, quod Campana in Beneuento,
Vnus ephaeborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arcessere famae.
Ecce ego sum factus femina de puero.

Ad Pythagoram de Marco Pullaria. LXIX.

Pythagora Euphorbi, reparas qui semina rerum,
Corporibusque nouis das reduces animas:
Dic, quid erit Marcus iam fata nouissima fũctus,
Si redeat vitam rursum in aeriam?
Quis Marcus? Feles nuper Pullaria dictus:
Corrupit totum qui puerile decus:
Peruersae Veneris postico vulnere fossor,
Lucilii vatis subulo, pullipremo.
Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus.
Non caper, aut aries, sed scarabeus erit.

Subscriptum picturae Crispae mulieris impudicae. LXX.

Praeter legitimi genitalia foedera coetus,
Repperit obscoenas veneres vitiosa libido,
Herculis haeredis quam Lemnia suasit egestas.
Quam toga facundi scenis agitauit Afrani.
Et quam Nolanis capitalis luxus inussit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in vno,
Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam.
Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

De Achilla, qui id secuit caluariam. LXXI.

Abiectæ in triuiis inhumati glabra iacebat
Testa hominis, nudum iam cute caluitium.
Fleuerunt alij: fletu non motus Achillas,
Insuper & silicis verbere dissecuit.
Eminus ergo icto rediit lapis vltor ab osse:
Auctoris'q; sui frontem oculosq; petit.
Sic vtinam certos manus impia dirigat ictus,
Auctorem vt feriant tela retorta suum.

De Alcone medico, & Diodoro haruspice. LXXII.

Languenti Marco dixit Diodorus haruspex,
Ad vitam non plus sex superesse dies.
Sed medicus diuûm fatiq; potentior Alcon,
Falsum conuicit illicò haruspicium.
Tractauitq; manum victuri, ni tetigisset.
Illicò nam Marco sex periêre dies.

De signo Iouis & Alcone medico. LXXIII.

Alcon hesterno signum Iouis attigit ille,
Quamuis marmoreus, vim patitur medici.
Ecce hodie iussus transferri ex æde vetusta,
Effertur: quamuis sit deus, atq; lapis.

In Eunomum medicum. LXXIV.

Languentem Caium moriturum dixerat ægrum,
Eunomus euasit fati ope, non medici.
Paulo post ipsum videt, aut vidisse putauit
Pallentem, & multa mortis in effigie.
Quis tu? Caius ait. Viui ne? Ille abnuit. Et quid
Nunc agis hic? missu Ditis, ait, venio.
Vt quia notitiam rerumq; hominumq; tenerem,
Accirem medicos, Eunomus obriguit.
Tum Caius, Metuas nihil Eunome, dico ego, & omnes,
Nullum qui saperet, dicere te medicum.

In hominem vocis absonæ. LXXV.

Latratus catulorum hinnitus fingis equorum,
Caprigenumq; pecus, lanigerosq; greges
Balatu adsimulas asinos quoq; rudere dicas.
Quum vis Arcadium fingere, Marce pecus.
Gallorum cantus, & ouantes gutture coruos,
Et quicquid vocum bellua talis habet.
Omnia quum simules, ita vere, vt ficta negentur:
Non potes humanæ vocis habere sonum.

Ad Crispam. LXXVI.

Deformem quidam te dicunt Crispa: at ego istud,
Nescio, mi pulchra es, iudice me satis est.
Quinetiam cupio, iunctius quia zelus amori est,
Vt videare aliis fœda, decora mihi.

Qualem velit habere amicam. LXXVII.

Sit mihi talis amica, velim:
Iurgia quæ temere incipiat:
Nec studeat quasi casta loqui
Pulchra, procax, petulante manu,
Verbera quæ ferat, & regerat.
Cæsaq; ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit:
Casta, modesta, pudenter agens:
Dicere abominor, vxor erit.

Ad Cupidinem ex Græco. LXXVIII.

Hoc quod amare vocant, misce, aut dissolue Cupido.
Aut neutrum flammis vre, vel vre duas.

Ad Dionem de amore suo. LXXIX.

Aut restingue ignem, quo torreor, alma Dione:
Aut transire iube, vel fac vtrumq; parem.

Ex Græco ἀρχὴ ἥμισυ παντός. LXXX.

Incipe. dimidium facti est cœpisse, superfit
Dimidium. rursum hoc incipe. & efficies

Ex Græco. LXXXI.

Ἁ χάρις ἁ βραδύπους ἄχαρις χάρις.
Gratia quæ tarda est, ingrata est: Gratia namq;
Cùm fieri properat, gratia grata magis.

Idem. LXXXII.

Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum,
Gratum erit. Ingratum gratia tarda facit.

In saltatorem ineptum. LXXXIII.

Decepta felix casus se miscuit arti.
Histrio saltauit: qui Capanea ruit.

Idem qui Nioben saltauit saxeus, vt tum
Spectator veram crediderit Nioben.
In Canace, visus multo fœlicior ipsa:
Quod non hic gladio viscera dissecuit.

De eodem. LXXXIV.

Daphnen & Nioben saltauit simius idem,
Ligneus vt Daphne, saxeus vt Niobe.

Dodralis potio. LXXXV.

Dodra ex dodrante est. sic collige, ius, aqua, vinum,
Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, nouem.

De eadem. LXXXVI.

Dodra vocor. Quæ causa? Nouem species gero. Quæ sunt?
Ius aqua, mel, vinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

De eadem Dodræ potione. LXXXVII.

Δέδρα ποτὸν καὶ ἐμβασί μοι μέλι, οἶνος, ἔλαιον,
Ἄρτος, ἅλας, βοτάνη, ζωμός, ὕδωρ, πέπερι.

De Iurisconsulto, qui vxorem habebat adulteram. LXXXVIII.

Iurisconsulto, cui viuit adultera coniux,
Papia lex placuit. Iulia displicuit.
Quæritis vnde hæc sit distantia: semiuir ipse
Scatiniam metuens, non metuit Iuliam.

Ad Zoilum: qui vxorem mœcham duxerat. LXXXIX.

Semiuir vxorem duxisti Zoile mœcham.
O quantus fiet quæstus vtrinq; domi?
Quum dabit vxori molitor tuus, & tibi adulter.
Quantum deprensi damna pudoris ement!
Sed modo quæ vobis lucrosa libido videtur,
Iactura senio mox subeunte feret.
Incipient operas conducti vendere mœchi,
Quos modo muniſices lana iuuenta tenet.

Ad Venerem δύσερως. XC.

Hanc amo quæ me odit. contra hanc quoniam me amat, odi.
Compone inter nos, si potes, alma Venus.
Perfacile id faciam: mores mutabo, & amores.
Oderit hæc, amet hæc. Rursus idem patiar.

Vis

Vis ambas? Et ames? Si diligat utraq; vellem.
Hoc tibi tu præsta Marce, vt ameris ama.
Suasisti, Venus ecce, duas dyteros vt amarem.
Odit utraque aliud da modo consilium.
Vince datis ambas. Cupio: verùm arcta domi res.
Pellice promissa. Nulla fides inopi.
Attestare deos. Nec fas mihi fallere diuos.
Pernigila ante fores. Nocte capi metuo.
Scribe elegos. Nequeo, Musarum & Apollinis expers.
Frange fores. Pœnæ indicy metuo.
Stulte ab amore mori paterum non vis ob amorẽ.
Malo miser dici, quàm miser atq; eram.
Suasi quod potui. Tu alios modo consule. Dic quos?
Quos tibi suaserunt, Phædra, & Elyssa dabut,
Quod Canace, Phyllaq;, & infamia Phaoni.
Hoc das consilium? Fate datur miserꝰ.

Pulchrum dei responsum. XCI.

Doctus Hylas castis, Phegeus certus arte palæstra:
Clarus Olympiacis & Lycus in stadijs,
An possent omnes venture vincere agone,
Hammonem Libya consuluere deum.
Sed deus, vt sapiens, Dabitur victoria vobis,
Indubitata quidem si caueatis, ait.
Ne quis Hylam casti, ne quis certamine lucta
Phegea, ne curuꝰ te Lyce pratereat.

De Hermiones zona. XCII.

Purpurea turgentes red imiant Zona papillas
Hermiones: Zona textum elegõn erat.
Qui legis hunc textum Paphie tibi mandat, ames me:
Exemploq; tuo neminem amare vetes.

De Hyla, quem Nayades rapuerunt. XCIII.

Adspice, quàm blanda nectis ambitione sinatur,
Letifera expertus gaudia pulcher Hylas!
Oscula & infestos inter moriturus amores,
Anticipes patitur Naiadas Eumenidas.

Ad Nymphas, quæ Hylam merserunt. XCIV.

Fontis procaces Naiades,
Amore sano & irreto.
Ephebus iste flos erit.

De Narcillo: qui sui ipsius amore captus erat. XCV.

Si cuperes alium posses Narcisse potiri.
Nunc tibi amoris adest copia, fructus abest.

De eodem. XCVI.

Quid non ex huius forma paterentur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?

In Echo dolentem propter mortem Narcissi. XCVII.

Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo,
Voci, ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum rejecta querelis
Vltima nunc etiam verba loquentis amat.

De Hermaphrodito. XCVIII.

Mercurio genitore patus, genitrice Cythera,
Nominis vt mixti sic corporis Hermaphroditus,
Concretum exuit, sed non perfectus, utroque
Ambigua Veneris, neutro potiundus amori.

De coniunctione Salmacis cum Hermaphrodito. XCIX.

Salmacis optato concreta est nympha marito.
Felix virgo sibi si fuit ipse virum.
Et tu formosa iuuenis permixte puella,
Bis felix, vnum si licet esse duos.

Ad Apollinem, de Daphne puella fugiente. C.

Pone arcum Pæan celeresq; reconde sagittas.
Non te virgo fugit, sed tua tela timet.

Ad corticem, quo Daphne tegebatur. CI.

Inuide cur properas cortex operire puellam?
Laurea devetur Phœbo, si virgo necatur.

In duas sorores diuersorum morum. CII.

Delia, vos miramur: & est mirabile, quod tam
Dissimiles estis, tuq; soror q; tua.
Hæc habitu casto, quum non sit, casta videtur:
Tu, præter cultum, nil meretricis habes.
Quum casti mores tibi sint, huic cultus honestus:
Te tamen & cultus damnat, & actus eam.

Ad Gallam. CIII.

Vade, sed sine me, quia te sine: nec nisi tecum
Totus ero pars quum sim altera Galla tui.
Vade tamen, sed dimidius vade minor ipso
Dimidio: nec me iam locus vnus habet.
Nam tecum fere totus ero, quocunque recedam,
Pars veniet mecum quantulacunq; mei.
Separor vnus ego: sed partem sumo minorem
Ipse mei, tecum pars mea maior abit.
Si redeam: tibi totus ero, pars nulla vacabit.
Quæ mox non redeat in tua iura. Vale.

In Venerem Anadyomenen. CIV.

Emersam pelagi nuper genitalibus vndis
Cyprin Apelles cerne laboris opus:
Vt complexa manu madidos salis æquore crines
Humidulis spumas stringit vtraq; comæ.
Iam tibi nos Cypri, Iuno, inquit, & innuba Pallas,
Cedimus, & formæ præmia deserimus.

In puerum formosum. CV.

Dum dubitat natura, marem, faceréne puellam
Factus es, ô pulcer, pene puella puer.

In scabiosum Polygitonem. CVI.

Thermarum in solio si quis Polygitona vidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta fouentem:
Præposuit cunctis spectacula talia ludis.
Primo tremulis gannitibus æra pulsat.
Verbaq; lic cunctis meretricum imitantia cœtus
Vibrat: & obscœna numeros pruriginis implet.
Brachia deinde rotat: velut enthea damone Mænas
Pectus, crura, latus, ventrem, femora, inguina, suras,
Terguin, colla, humeros, lutea Symplegadis antrum.
Tum diuersa locis vaga carnificina pererrat.
Donec marcentem calidi feruore lauacri
Blandus lateli soluat dulcedine morbus
Defectos sic fama viros, vbi cassa libido.

Femineos cœtus, & non sua bella lacessit.
Irrita vexato consumere gaudia lecto.
Titillata breui quum iam sub fine voluptas
Feruet, & ingesti peragit ludibria morsu.
Turpia non aliter Polygiton membra resoluit.
Et quia debentur suprema piacula vitæ,
Ad Phlegetonteas sese iam præparat vndas.

De quodam Siluio Bono qui erat Brito. CVII.

Siluius ille Bonus, qui carmina nostra lacessit,
Nostra magis meruit disticha Brito bonus.
Siluius hic bonus est. Quis Siluius? iste Britannus,
Aut Brito hic non est Siluius, aut malus est.

De eodem.

Siluius iste bonus fertur, fertúrque Britannus:
Quis credat ciuem degenerasse bonum?
Nemo bonus Brito est: si simplex Siluius esse
Incipiat, simplex desinat esse bonus.
Siluius hic bonus est. Sed Brito est Siluius idem.
Simplicior res est, credite, Brito malus.
Silui, Brito bonus: quamuis homo non bonus esse
Ferris: nec se quis iungere Brito bono.

In Furippum. CIX.

Pars te Furippum vocitat, pars vero Furippum,
Altera producens, altera corripiens.
Elige vtrum malis: aut tende, aut corripe nomen,
Conueniet quodcunque, fur furiose, tibi.

Epicuri opinio. CIX.

Quod est beatum, morte & æternum carens,
Nec sibi parit negotium, nec alteri.

De homine pigro. CX.

Sanus piger, febriente multo est nequior.
Potat duplum atq; duplum deuorat.

In Didus imaginem. CXI.

Illa ego sum Dido vultu, quam conspicis, hospes,
Assimulata modis, pulcraq; mirificis.
Talis eram: sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens:
Vita nec incestis læta cupidinibus.
Namq; nec Æneas vidit me Troius vnquam:
Nec Libyam aduenit classibus Iliacis:
Sed furias fugiens, atque arma procacis Iarbæ,
Seruaui fateor, morte pudicitiam,
Pectore transfixo castus quod perculit ensis.
Non furor, aut læso crudelis amore dolor.
Sic cecidisse iuuat: vixi sine vulnere famæ.
Vlta virum, positis mœnibus oppetij.
Inuida cur in me stimulasti Musa Maronem,
Fingeret vt nostræ damna pudicitiæ?
Vos magis historicis lectores, credite de me,
Quam qui furta deûm, concubitusq; canunt,
Falsidici vates: temerant qui carmine verum:
Humanisq; deos assimilant vitiis.

De tribus incestis. CXII.

Tres vno in lecto: stuprum duo perpetiuntur,
Et duo committunt, quatuor esse reor.
Falleris, extremis da singula crimina: & illum
Bis numeres medium qui facit, & patitur.

In Castorem. CXIII.

Lambere quum vellet mediorum membra virorum
Castor, nec posset vulgus habere domi:
Repperit, vt nullum fellator perderet inguen:
Vxoris cœpit lingere membra suæ.

De amissa puella. CXIV.

Tres fuerant charites, sed dum mea Lesbia vixit,
Quatuor, vt periit, tres numerantur item.

In Faustulum staturæ breuis Auctu Probini. CXV.

Faustulus insidens formicæ, vt magno elephanto,
Decidit, & terræ terga supina dedit,
Mox que idem ad mortem est mutatus calcibus eius:
Perditus vt posset vix retinere animam.
Vix tamen est fatus: Quid rides, improbe Liuor?
Quod cecidi, cecidit non aliter Phaethon.

In Eunum Liguritorem. CXVI.

Eune, quid affectas vendentem Phyllida odores?
Diceris hanc mediam lambere, non molere.
Perspice, ne mercis fallant te nomina: vel ne
Aere Seplasia decipiare, caue.
Dum Casiam Cosmumq; putas communis odoris:
Et nardum, ac sardas, esse sapore pari.
Diuersa infelix & lambit, & olfacit Eunus:
Dissimilem olfactum naris & oris habet.

In eundem Eunum. CXVII.

Salgama no hoc sunt, quod Balsama, cedite odores.
Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

In eundem Eunum. CXVIII.

[illegible] alter.
Nomina si scribis, prima elementa adime:
Vt faciam verbũ, quod tu facis Eune, magister,
Dicere me Latium non decet opprobrium.

In eundem. CXIX.

Eune, quod vxoris grauida putria inguina lambis:
Festinas glossas non natis tradere natis.

Ad eundem pædagogum liguritorem. CXX.

Eunus Syriscus inguinum liguritor,
Opicus magister, sic eum docet Phyllis.
Muliebre membrum quadrangulum cernit.
Triquetro coactu Δ literam ducit.
De valle femorum altrinsecus pares rugas,
Mediumq; fissi rimà quà patet, callem,
Ψ dicit esse: nam trifissilis forma est.
Cui tu ipse linguam quum dedisti, Λ est,
Veramq; in illis esse Φ notam sentit,
Quid imperite Φ putas ibi scriptum:
Vbi locari Ι conuenit longum?
Mystile doctor, [illegible]
[illegible]

In Medeæ imaginem. CXXI.

Medeam vellet quum pingere Timomachi mens,
Voluentem in natos crudum animo facinus:

Imma-

Immanem exhauſit verum in diuerſa laborem,
Fingeret affectum matris vt ambiguum.
Ira ſubeſt lachrymis, miſeratio non caret ira.
Alterutrum videas, vt ſit in alterutro.
Cunctantem ſatis eſt. nam digna eſt ſanguine mater
Natorum ſua non dextera Timomachi.

In eandem. CXXII.

Quis te pictorum ſimulauit poſſima Colchis:
In natos crudam vertere mente nefas?
Vſque adeone ſitis puerorum haurire cruorem,
Vt nec facta quidem parcere cede velis?
Nunquam te, pellex ſimulate numine alter Iaſon,
Altera vt Glaunce iuſſit tibi cauſa necis?
Quin nec id quidem: ſis barbara nanq; tui vim
Cera tenax zeli conſpicui imnodicam.
Laudo Timomachum matrem quod pinxit in enſem,
Cunctantem prolis ſanguine me maculet.

In quendam, qui leuia ſibi inguina faciebat. CXXIII.

Inguina quod calido leuas tibi drepace cauſa eſt:
Irritant volſas leuia membra lupas.
Sed quod & elixo plantaria podice vellis:
Et teris incultæ pumice Clazomenas:
Cauſa latet: barbam niſi quod patientia morbū
Appetit: & tergo femina, pube vires.

In cæcum & claudum. CXXIV.

Inſidens caco graditur pede claudus vtroque,
Quo caret alterutro, ſumit ab alterutro.
Cæcus namq; pedes claudo, greſſumq; miniſtrat:
At claudus caco lumina pro pedibus.

Idem. CXXV.

Ambulat inſidens caco pede captus vtroq;
Atque alterna ſibi munia debilitas.
Nam cæcus claudo pede commodat ille viciſſim
Mutua dat caco lumina pro pedibus.

De diuite, & pluuere. CXXVI.

Non eſt diues opum diues, nec pauper inopſq;
Infelix alio nec magis alter eget.
Diues eget gemmis, cereali munere pauper.
Sed quum egeant ambo, pauper egens minus eſt.

De Penelope. CXXVII.

Intemerata procis, & tot ſeruata per annos,
Oſtula vix ipſi cognita Telemacho.
Hinc mea virginitas facibus tibi luſit adultis:
Arſit & inuicta principe virtus amor.
Sæpe ego mentitus tremui noua femina ſomnis
Laſſaq; non merito ſunt mihi verba ſono.
Et tamen ignoros ſenſi experrecta dolores.
Stratag; tentaui ſicca patente manu.
Nam tibi anhelanti, ſupremaq; bella mouenti,
Pauit indulgens, & ſine voce dolor.
Dente nihil violare fero, nihil vnguibus auſa:
Fœdera nam tacita pace peregit amor.
Denique non auium tremulo clamore vacaui:
Nec prior obſequio ſerua cucurrit anus.
Ipſa verecundo tinxi pallore puellas,
Impoſitum teneri faſſa pudoris opus.

In Grammaticum. CXXVIII.

Felix Grammaticus non eſt: ſed nec fuit vnquam.
Nec quiſquam eſt felix nomine Grammaticus.
At ſi quis felix prater fatum extitit vnquam.
Is demum exceſſit grammaticos canones.

De infauſto matrimonio Grammatici. CXXIX.

Arma virumq; docens, atque arma virumque peritus.
Non duxi vxorem, ſed magi arma, domum.
Namque dies toros, totaſq; ex ordine noctes
Libris oppugnat meque meumq; larem.
Atque vt perpetuus detur mihi Marte duellus,
Arma in me tollit, nec datur vlla quies.
Iamque repugnanti dedam me vt denique victum
Iurget ob hoc ſolum iurgia quod fugiam.

De Auxilio Grammatico. CXXX.

Emendata poteſt qua nam vexiſſe magiſtri,
Nomen qui proprium cum vitio loquitur?
Auxilium te nempe vocas inſcite magiſter.
Da rectum caſum, iam Solecismus eris.

De fratribus Thebanis. CXXXI.

Nec Stygis lucis meuunt ſua fœdera fratres
Oed. podionidæ, de miſero ab miſeri.
Namque etiam ex vno ſurgentes aggere flamma
In diuerſa ſui diſſiluunt cineris.
Infandos inuenes! quos nec diſcordia, caſſos
Luce nec in ſemet linquit atrox animus.
Atque vtinam & Tiziæ quieſſent parturiter ipſas,
Regnorum & metas, vt cinerum nebulas.

De ingratis ex Menandro. CXXXII.

Nil homine terra pejus ingrato creat.
Vicinus, hoſpes, notus, ignotus, cliens,
Et ſi qua genera ſunt id ciuium genus,
Si quid petenti promptius opus impetias
Vt miſereare gratia abſtinens perit.

De Demoſthene. CXXXIII.

Diſcere ſi cupias doctis quam multa licebit,
Quæ noſti, meditando velis inoleſcere menti.
Quæ didiciſti haud dum diſcendo abſumere tendas.

De vxore deformi. CXXXIV.

Deformis vxor cui ſit ancilla elegans:
Vxorem habere ſubigere ancillam velit.

De fortunæ varietate. CXXXV.

Fortuna nunquam ſiſtit in eodem ſtatu.
Semper mouetur: variat & mutat vices.
Et ſumma in imum vertit, ac imæ in ſumma erigit.

In Stellam. CXXXVI.

Stella prius ſuperis fulgebat luciferi: at nunc
Extinctus, caſſis lumine veſperies.

Ex Menandro. CXXXVII.

Re fruere vt natus mortalis, diuige ſedrem,
Tanquam immortalis, ſors eſt in vtroque verenda.

Ad noſtrum velociſſimè excipientem. CXXXVII.

Puer notarum præpetum,

Sollers minister aduola.
Bipatens pugillar expedi:
Cui multa fandi copia.
Punctis peracta pugulis
Vt vna vox absoluitur.
Euoluo libros vberes.
Instarq; densa grandinis,
Torrente lingua perstrepo.
Tibi nec aures ambigunt,
Nec aucupatur pagina
Et mota parce dextera
Volat per aquor cereum:
Quum maximè nunc proloquor,
Circum loquentis ambitu:
Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta iam ceris tenes.
Sentire tam velox mihi
Vellem dedisset mens mea:
Quam praepetis dextra fuga,
Tu me loquentem praeuenis.
Quis, quaeso quisme prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quae cogitabam dicere?
Quae furta corde in intimo
Exercet ales dextera?
Quis ordo rerum tam nouus.
Veniat in aures vt tuas,
Quod lingua nondum absoluerit?
Doctrina non hac praestitit:
Nec vlla tam velox manus,
Celeripedis compendij.
Natura munus hoc tibi,
Deusq; donum tradidit:
Quae loquerer, vt scires prius
Idemq; velles, quod volo.

AVSONII EPIGRAMMATA QVATVOR QVIBVS FASTORVM A se digestorum meminit.

AVSONIVS HESPERIO filio salutem. I.

Ignota aeternae ne sint tibi tempora Romae,
Regibus, & patrum ducta sub imperiis,
Digessi fastos, & nomina perpetu aeui:
Sparsa iacent Latiam si qua per historiam.
Si tuus hic fructus, vigilatas accipe noctes.
Obsequitur studio nostra lucerna tuo.
Tu quoq; venturos per longum conjere Ianos,
Vt mea congessit pagina praeteritos.
Exemplum iam patris habes. vt protinus & te
Aggreget Ausonius purpura consulibus.

Supputatio ab Vrbe condita in consulatum nostrum III.

Annis vndecies centum coniunge quaternos,
Vndecies, vnamq; super trieterida necto.
Hac erit aeternae series ab origine Romae.

De eodem ad Proculum. III.

Vrbis ab aeternae deductam rege Quirino
Annorum seriem quum Procule accipies,
Mille annos, centumq; & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen adusq; leges.
Fors erit, vt lustrum quum se cumulauerit istis
Confectam Proculus signet Olympiadem.

In fine eiusdem libri addito. IIII.

Hactenus adscripsi Fastos, si fors volet vltra
Adiciam, si non qui legis adicias.
Scire cupis, qui sint: titulū qui quartus ab vno est
Quaere. leges nomen Consulis Ausonij.

AVSONII BVRDIGALENSIS EPHEMERIS,

id est,

Totius diei negotium.

Mane iam clarum referat fenestras,
Iam strepit nidis vigilax hirundo.
Tu, velut primam, mediámque noctem,
Parmeno dormis
Dormiunt glires hiemem perennem,
Sed cibo parcunt. tibi causa somni,
Multas quod potas, nimiaq; tendit
Mole saginam.
Inde nec flexas sonus intrat aures:
Et locum mentis sopor altus vrget.
Nec coruscantis oculos lacessunt
Fulgura lucis.
Annuam quondam iuueni quietem,
Noctis & lucis vicibus manentem,
Fabulae fingunt: cui Luna somnos
Continuarit.
Surge nugator, lacerande virgis.
Surge: ne longus tibi somnus, vnde
Non times, detur, rape membra molli
Parmeno lecto.
Fors & hac somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata versu.
Lesbiae depelle modum quietis
Acer Iambe.

Item Parecbasis.

Puer eia surge, & calceos,
Et linteam da sindonem.
Da quicquid est, amictus
Quod iam parasti: vt prodeam.

Da

Da rore fontano abluam
Manus: ora & lumina.
Pateátque, fac sacrarium,
Nullo paratu extrinsecus,
Pia verba, vota innoxia,
Rei diuinæ copia est.
Nec tus cremandum postulo,
Nec liba crusti mellei.
Foculúmque viui cæspitis
Vanis relinquo altaribus.
Deus precandus est mihi.
Ac filius summi Dei,
Maiestas vniusmodi
Sociata sacro Spiritui.
Et ecce iam vota ordior:
Et cogitatio, numinis,
Præsentiam sentit, pauens.
Paues nequicquam spes, fides.

Oratio.

Omnipotens solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis, & nulli ignote piorum.
Principio, extremoq; carens: antiquior ævo,
Quod fuit aut veniet, cuius formamq; modũq;,
Nec mens complecti poterit, nec lingua profari:
Cernere quem solus coramq; audire iubentem
Fas habet, & patriam propter consulere dextrã:
Ipse opifex rerum, rebus causa ipsa creandis.
Ipse Dei verbum, verbum Deus, anticipat. r
Mundi quem facturus erat: genetatus in illo
Tempore, quo tempus nondum fuit: editus ante,
Quàm micuit, & rutilus cælum illustraret, Eous:
Quo sine nil actum: per quem facta omnia. cuius
In cælo solium: cui subdita terra sedenti,
Et mare, & obscura chaos insuperabile noctis:
Irrequies cuncta ipse movens, vegetator inertum:
Non genito genitore Deus qui fraude superbi
Offensus populi gentes in regna vocauit,
Stirpis adoptiuæ meliore propage colendus:
Cernere quem licuit proauis, quo nomine viso,
Et patrem vidisse datum contagia nostra
Qui tulit: & diri passus ludibria leti,
Esse iter æternæ docuit remeabile vitæ:
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
Cælestes intrare plagas, & inane sepulchri
Arcanum vacuis adopertum linquere terris.
Nate patris summi, nostroq; salutifer ævo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens, plenusq; datorum,
Pande viam precibus, patriasq; hæc perfer ad aures:
Da pater inuictam contra omnia crimina mentem,
Viperæ nexus necituri auerte veneni.
Sit satis, antiquam serpens quod perdidit Euam,
Deceptumq; adiunxit Adam: nos fera nepotum
Sæuina, veridicis ætas predicta prophetis.
Vitemus laqueos, quos letifer implicat anguis,
Pande viam: quæ me post vincula corporis ægri
In sublime ferat: puri qua lactea cæli
Semita, ventosæ superat vaga lumina Lunæ.
Qua proceres abiere pij: quaq; integer olim
Raptus, quadriiugo penetrat super æthera curru
Helias, & solido cum corpore præuius Enoch.
Da pater æterni spiratam luminis auram:
Si lapides non iuro deos, vnumq; verendi
Suspiciens altare sacri: libamina vitæ
Intemerata fero: si te dominiq; deiq;
Vnigenæ cognosco patrem, mixtumq; duobus,
Qui super æquoreas volitabat spiritus vndas.
Da genitor veniam cruciataq; pectora purga:
Si te non pectudum fibris, non sanguine fuso,
Quæro: nec arcano numen conicio sub exeis.
Si scelere abstineo errori ipse obnoxius: & si
Opto magis, quàm fido bonus, puruq; probari.
Confessam dignare animam: si membra caduca
Execror, & tacitum si pœnitet: altaq; sensus
Formido excruciat, tormentaq; fera gehennæ
Anticipat, patiturq; suos mens saucia manes.
Da pater hæc nostro fieri rata vota precatu.
Nil metuam, cupiamq; nihil: satis hoc rear esse,
Quod satis est. nil turpe velim, nec causa pudoris
Sim mihi, nec faciam cuiquam, quæ tempore eodem
Nolim facta mihi: nec vero crimine lædar,
Nec maculer dubio. paulum distare videtur
Suspectus vereq; reus. male posse facultas
Nulla sit: & bene posse adsit tranquilla potestas,
Sim tenui victu, atq; habitu, sim charus amicis.
Et semper genitor, sine vulnere nominis huius.
Non animo doleam, non corpore cuncta quietis
Fungantur membra officijs. nec saucius vllis
Partibus, amissum quicquam desideret vsus.
Pace fruar, securus agam. miracula terræ
Nulla putem. suprema die quum venerit hora,
Nec timeat mortem bene conscia vita, nec optet.
Purus ab occultis quum te indulgente videbor,
Omnia despiciam, fuerit quum sola voluptas
Iudicium sperare tuum. quod dum sua differt
Tempora, cunctaturq; dies, procul exige sæuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.
Hæc pia, sed mæsto trepidantia vota reatu
Christe apud æternum placabilis assere patrem,
Saluator, Deus, ac dominus, mens, gloria, verbum,
Filius, & vero verum de lumine lumen:
Æterno cum patre manens: in sæcula regnans,
Consona quem celebrant modulati carmina David:
Et responsuris ferit æthera vocibus Amen.

Egressio.

Satis precum datum Deo.
Quamuis satis nunquam reis
Fiat precatu numinis.
Habitum forensem da pusr.
Dicendum amicis est, Aue,
Valeq; quod sit mutuum,
Quòd quum per orus quatuor
Inclinet ad meridiem,
Monendus est iam Sosias.

Locus inuitationis.

Tempus vocandis namq; amicis appetit.
Ne nos, vel illi demoremur prandium:
Propere per ædes curre vicinas puer.
Scis ipse, qui sint: iamq; dum loquor redi.
Quinque aduocaui: sex enim conuiuium
Cum rege iustum: si super, conuicium est.
Abijt. relicti nos sumus cum Sosia.

Locus ordinandi coqui.

Sosia prandendum est quartam iam totus in horam
Sol calet, ad quintam flectitur vmbra notam,
An vegeto madeant condita obsonia gustu,
Fallere namq; solent, experiundo proba.
Concute feruentes palmis voluentibus ollas,
Tinge celer digitos iure calente tuos:
Vibranti lambat quos humida lingua recursu.

* * *

Desunt multa.

* * *

Quadrupedum, & volucrum, vel cum terrena marinis
Monstra admiscentur: donec purgantibus Euris
Difflata liquidum tenuentur in aera nubes.
Nunc fora, nunc lites, lati modo pompa theatri
Visitur, & turmas equitum cædesq; latronum
Perpetior: lacerat nostros fera bellua vultus.
Aut in sanguinea gladio grassamur harena.
Per mare naufragum gradior pedes: & freta cursu
Transilio, & subitis volito super aera pennis.
Infandas etiam veneres, incestaq; noctis
Dedecora. & tragicos patimur per somnia cœtus.
Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
Soluit rupta pudore quies: & imagine fœda
Libera mens vigilat: totum bene conscia lectum
Pertractat secura manus. probrosa recedit
Culpa thori, & profugi minuuscunt crimina somni.
Cerno, triumphantes inter me plaudere: rursum
Inter captiuos trahor exarmatus Alanos.
Templa Deûm, sanctásque fores, palatiáque aurea
Specto, & Sarrano videor discumbere in ostro:
Et mox fumosis conuiua accumbo popinis,
Diuinum perhibent vatem, sub frondibus vlmi
Vana ignauorum simulachra locasse soporum,
Et geminas numero portas quæ fornice eburno
Semper fallaces glomerat super aera formas.
Altera quæ veros emittit cornea visus.
Quod si de dubiis conceditur optio nobis:
Deesse fidem lætis melius: quam vana timeri.
Ecce ego iam malim falli. nam dũ volo, semper
Tristia vanescant, potius caruisse fruendis
Quam trepidare malis. satis est bene si metus absit.
Sunt & qui fletus & gaudia controuersa
Coniectent. varioq; trahant euenta relatu.
Ite per obliquos cæli mala somnia mundos,
Irrequieta vagi qua difflant nubila nimbi.
Lunares habitate polos. quid nostra subitis
Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti?
Me sinite ignauas placidum traducere noctes:
Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.
Quod si me nullis vexatum nocte figuris,
Mollis tranquillo permulserit aere somnus:
Hunc lucum nostro viridi qui frondet in agro
Vlmeus, excubiis habitandum dedico vestris.

AVSONII BVRDIGALENSIS PARENTALIA.

PRÆFATIO VERSIBVS ADNOTATA. I.

NOMINA carorum iam condita funere iusto.
Fleta prius lacrymis, nunc memorabo modis,
Nuda sine ornatu, fandiq; carentia cultu.
Sufficit inferiis exequialis honos.
Nænia funereis satis officiosa querelis.
Annua ne tacitus munera prætereat.
Quæ Numa cognatis solemnia dedicat vmbris:
Vt gradus, aut mortis postulat, aut generis.
Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis.
Voce ciere animas funeris instar habet.
Gaudent compositi cineres sua nomina dici.
Frontibus hoc scriptis & monumenta iubent.
Ille etiam mæsti cui defuit vrna sepulchri,
Nomine ter dicto pæne sepultus erit.
At tu quicunque es lector, qui fata meorum
Dignaris mæstis commemorare elegis:
Inconcussa tuæ percurras tempora vitæ:
Et præter iustum funera nulla fleas.

IVLIVS AVSONIVS
Pater. II.

Primus in his pater Ausonius, quẽ ponere primũ
Etsi cunctetur filius ordo iubet.
Cura Dei, placidæ functus quod honore senectæ
Vndecies binas vixit Olympiadas.
Omnia, quæ voluit, qui prospera vidit & idem
Optauit quicquid, contigit, vt voluit.
Non quia fatorum nimia indulgentia, sed quod
Tam moderata illi vota fuere viro.
Quem sua contendit septem sapientibus ætas:
Quorum doctrinam moribus excoluit:
Viueret vt potius, quam diceret arte sophorum.

Quan-

Quanquam & facundo non rudis ingenio
Præditus, & vitas hominum ratione medendi
Porrigere, & fatis amplificare moras.
Inde & perfunctæ manet hæc reuerentia vitæ,
Aetas nostra illi quod dedit hunc titulum.
Vt nullum Ausonius, quem sectaretur, habebat:
Sic nullum qui se nunc imitetur habet.

ÆMILIA ÆONIA mater. III.

Proxima tu genitrix Æonia, sanguine mixto
Tarbellæ matris patris & Æduici.
Morigera vxoris, virtus cui contigit omnis:
Fama pudicitiæ lanificæq; manus,
Coniuguq; fides & natos cura regendi,
Et gratitas comis lætaq; serietas,
Æternum placidos Manes complexa mariti,
Viua thorum quondam functa foue tumulum.

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIUS auunculus. IV.

Culta mihi est pietas patre primum & matre vocatis
Dicere sed rea sit, tertius Arborius.
Quem primum memorare, nefas mihi, patre secundo.
Rursum non primum ponere pæne nefas,
Temperies adhibenda. . . . . .
Ante alios quanquam patre secundus erit.
Tu frater genitricis, & vnanimis genitoris:
Et, mihi qui fueris quod pater & genitrix,
Qui me lactentem puerum, iuuenemq;, virumq;
Artibus ornasti quas didicisse iuuat.
Te sibi Palladia antetulit toga docta Tolosa,
Te Narbonensis Gallia præposuit.
Ornasti cuius Latio sermone Tribunal,
Et fora Hiberorum, quæque nouem populis,
Hic tenus Europam fama crescente, perito
Constantinopolis rhetore te viguit.
Tu per mille modos per mille oracula fundi
Doctus facundus tum celer atq; memor.
Tu postquam primis placuit tibi traditus annis,
Dixisti nato, me satis esse tibi.
Me tibi, me patribus clarum decus esse professus,
Dictasti fatis verba notanda meis.
Ergo vale, Elysiam sortitus auuncule sedem.
Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.

CÆCILIVS ARGICIVS ARborius auus. V.

Officiosa pium ne desere pagina munus.
Maternum post hos commemoremus auum
Arborium, Æduico ductum de stemmate nomen,
Complexum multas nobilitate domus.
Qua Lugdunensis prouincia, quaq; potentes
Ædues, Alpino quaq; Vienna iugo.
Inuida sed nimium generiq; opibusq; superbis
Ærumna incubuit. Nanq; auus & genitor
Proscripti regnum quum Victorinus haberet
Victor: & in Tetricos recidit imperium.
Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus,
Tarbelliq; furor perstrepit Oceani,
Grassantis dudum fortunæ tela pauentem
Pauperis Æmiliæ conditio implicuit,
Mox tenuis multo quæsita pecunia nisu,
Solamen fesso, non & opes tribuit.
Tu cæli numeros, & conscia sidera fati
Callebas, studium dissimulanter agens.
Non ignota tibi nostræ quoq; formula vitæ:
Signatis quam tu condideris tabulis.
Prodita non vnquam: sed matris cura retexit
Sedula, quam timidi cura tegebat aui.
Tu nouies denos vitã quum duxeris annos:
Expertus fortis tela cauenda deæ.
Amissam flesti post trinadecennia natum.
Saucius ocleuno limine cassus eras,
Dicebas sed te solatia longa fouere:
Quod mea præcipuus fata maneret honos.
Et modo concilijs animarum mixta priorum
Fata tui certe nota nepotis habes.
Sentis quod Quæstor, quod te præfectus, & idem
Consul honorifico munere commemoro.

ÆMILIA CORINTHIA Maura auia. VI.

Æmiliam nunc fore auiam pia cura nepotis:
Coniux prædicto quæ fuit Arborio.
Nomen huic ioculare datũ: cute fusca quod olim,
Æquales inter Maura vocata fuit.
Sed non atra animo qui clarior esset olore
Et non calcata qui niue candidior,
Hæc non delicijs ignoscere prompta pudendis,
Ad perpendiculum seq; suosq; habuit.
Hæc me præreptum cunis & ab vbere matris,
Blanda sub austeris imbuit imperiis,
Tranquillos auiæ cineres præstate quieti
Æternum Manes: si pia verba loquor.

ÆMILIA HILARIA, MATERtera virgo deuota. VII.

Tuq; gradu generis matertera sed vice matris,
Affectu nati commemoranda pio,
Æmilia in cunis Hilari cognomen adepta,
Quod læta: & pueri comis ad effigiem,
Reddebas verum non dissimulanter ephebum,
More virum medicis artibus experiens.
Femines sexus odium tibi semper. & inde
Creuit deuotæ virginitatis amor.
Quæ tibi septenos nouies est culta per annos,
Quiq; aui finis, ipse pudicitiæ.
Hæc quia vti mater monitis, & amore fouebas,
Supremis reddo filius exequijs.

CL. CONTENTVS, & IVLIVS Calippio patrui. VIII.

Et patruos Elegia meos reminiscere cantu,
Contentum, tellus quem Retupina tegit.
Magna cui & variæ quæsita pecunia sortis.

Heredis nullo nomine tuta perit.
Raptus enim latis, & adhuc florentibus annis
Trans mare, & ignaris fratribus oppetyt.
Iulius in longam produxit fata senectam,
Affectus damnis innumerabilibus.
Qui comis, blandusq;, & mensa commodus vncta,
Heredes solo nomine nos habuit.
Ambo pij, vultus similes, ioca seria mixti,
Aeui fortunam non habuere parem.
Discreti quanquam tumulis & honore iacetis.
Commune hoc verbi munus habete, Vale.

ATTVSIVS LVCANVS TALISIUS socer. IX.

Qui proceres, veteremq; voles celebrare Senatum,
Claraq; ab exortu stemmata Burdigalae:
Teq; tuumq; genus memoret, Lucane Talisi:
Moribus ornasti qui veteres proauos.
Pulcher honore oris tranquillo pectore, comis.
Facundo ciuis maior ab ingenio.
Venatu, & ruris cultu victuq; nitore,
Omne aeuum peragens, publica despiciens.
Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
Ipse tuo viuens segregis arbitrio.
Optabas tu me generum florente iuuenta.
Optare haud tantum, non & habere datum.
Vota probant superi meritis, q; fauentia sancti
Implent fata viri quod voluere boni.
Et nunc perpetuo sentis sub honore sepulchri,
Quam reuerens natae, quamq; tui maneam.
Caelebs namq; gener nunc haec pia munera soluo.
Nam & caelebs nunquam desinet esse gener.

ATTVSIA LVCANA SABINA vxor. X.

Hactenus vt caros, ita iusto funere fletos
Functa pijs cecinit naenia nostra modis.
Nunc dolor atq; cruces, nec contrectabile fulmen
Coniugis ereptae mors memoranda mihi,
Nobilis a proauis, & origine clara Senatus,
Moribus vsq; bonis clara Sabina magis.
Te iuuenis primis luxi deceptus in annis,
Perq; nouem te caelebs fleo Olympiadas.
Nec licet obductum senio sopire dolorem:
Semper crudescit nam mihi poena recens.
Admittunt alij solatia temporis aegri.
Haec grauiora facit vulnera longa dies.
Torqueo deceptos ego vita caelebe canos:
Quoq; magis solus hoc mage maestus ago.
Vulnus alit quod muta domus silet, & torus alget:
Quod mala non cuiquam, non bona participo.
Maereo, si coniux alij bona, maereo contra
Si mala, ad exemplum tu mihi semper ades.
Tu mihi crux ab vtraq; venis: siue est mala, quod tu
Dissimilis fueris: seu bona quod similis.
Non ego opes cassas, & inania gaudia plango.
Sed iuuenis iuuenem quod mihi rapta viro.
Laeta pudica, grauis genus inclita, & inclita forma.
Et dolor, atque decus coniugis Ausonij.
Quae modo septenos quater impletura Decembres,
Liquisti natos pignora nostra, duos.
Illa fauore Dei sicut tua vota fuerunt,
Florent optatis accumulata bonis.
Et precor vt vigeant: tandemq; superstite vtroq;
Nunciet hoc cineri nostra fauilla tuo.

AVSONIVS PARVVLVS filius. XI.

Non ego te infletum memori fraudabo querela,
Primus nate meo nomine dicte puer.
Murmura quem primis meditantem absoluere verbis,
Indolis & paene planximus exequiis.
Tu gremio in proaui funus commune locatus:
Inuidiam tumuli ne paterere tui.

PASTOR NEPOS EX filio. XII.

Tu quoque maturos puer immature dolores
Irrumpis, maesti luctus acerbus aui,
Pastor chare nepos spes cuius certa fuit res,
Hesperij patrui tertia progenies.
Nomine quod casus dederat: quia fistula primum
Pastorale melos concinuit genito.
Sero intellectum vitae breuis argumentum:
Spiritus afflatis quod fugit e calamis.
Occidis, emissae percussus pondere testae.
Abiecit tecto quam manus artificis.
Non fuit artificis manus haec, manus illa cruenti
Certa fuit fati, suppositura reum.
Heu, quae vota mihi! quae rumpis gaudia, pastor!
Illa meum potuit tegula missa caput.
Dignior o, nostrae gemeres qui fata senectae:
Et quereres maestus ad exequias.

IVLIA DRYADIA soror. XIII.

Si qua fuit virtus, cuperet quam femina prudens
Esse suam: soror haec non Dryadia fuit?
Quinetiam multas habuit quas sexus habere
Fortior optaret, nobilitasq; virum.
Docta satis vitamque coli famamque tueri:
Docta bonos mores ipsa, suosque docens.
Et verum, vt sua cui carius: vnaque cura,
Nosse Deum, & fratrem diligere ante alios.
Coniuge adhuc iuuenis caruit, sed seria vitam,
Moribus austeras aequiparauit anus.
Produxit celerem per sena decennia vitam,
Inque domo ac tecto, quo pater, oppetiit.

AVITIANVS FRATER, XIIII.

Auitianum, Musa, germanum meum,
Dona querela funebri.
Minor esse natu me, sed ingenio prior
Artes paternas imbibit.
Verum iuuentae flore laeto perfrui,
Aeuique primi puberis
Exire metas, vetuit infesta Atropos.

Heu quanta vita decora!
Quem sape luctum: quem dolorem sanctis
Germane pubes deseris!
Germane, carnis lege, & ortu sanguinis,
Amore pane filius.

VAL. LATINVS EVRONIVS gener. XV.

O generis clari decus, ô mihi funus acerbum,
Eiromè è iuuenum lecta cohorte gener.
Occidis in primo raptus mihi flore iuuenta,
Lactentis nati vix bene note pater.
Tu procerum de stirpe satus, pragressus & ipsos,
Vnde genus clara nobilitatis erat.
Ore decens, bonus ingenio, facundus, & omni
Dexteritate vigens: pracipuusq; fide.
Hoc prafectura sedes hoc Illyrius ora
Praside te experta est, fiscus & ipse cliens.
Nil aui brevitate tamen tibi laudis ademptum.
Indole maturus, funere acerbus obis.

POMPONIVS MAXIMVS adfinis. XVI.

Es te germanum non sanguine sed vice fratris,
Maxime, deuinctus nania nostra canet.
Coniux nanque mea tu consocietate sororis,
Æui fruge tui destituis viduam.
Non domus hoc tantum sentit tua: sensit acerbū
Saucia prob casum curia Burdigala.
Te primore vigens, te deficiente relabens,
Inque Valentinum te moriente cadens.
Heu, quare nato, qui à fruge & flore nepotum
Ereptus nobis Maxime, non frueris?
Sed frueris: diuina habitat si portio Manes:
Quaque futura olim gaudia nosse datur.
Longior hic etiam laborum fructus habetur,
Anticipasse diu qua modo participas.

VERIA LICERIA, VXOR arborij sororis filij. XVII.

Tu quoq; vel nurus mihi nomine, vel vice nata,
Veria, supremi carmen honoris habe.
Cuius si probitas si forma, & fama fidesq;
Morigera vxoru, lanificaque manus,
Nunc laudanda forent. procul & de Manibus ijmis
Accersenda est vxor proaui Eusebij.
Qui quoniam fumlo iampridem conditus auo,
Transcripsit partes in mea verba suas:
Accipe funereas neptis defecta querelas,
Coniux Arborij commemoranda mei.
Cui parua ingentis luctus solatia linquens
Destituis nacum, quo magis excrutias.
At tibi dilecti ne desit cura mariti,
Iuncta colis thalamo nuno monumenta tuo.
Hic, vbi primus hymen, sedes ibi mœsta sepulchri.
Nupta magis dici, quam tumulata potes.

POMPONIVS MAXIMVS HERculanus sororis filius. XVIII.

Nec Herculanum genitum germana mea,
Modulamine mania tristi
Tacitum sine honore relinquar:
Super indole cuius adulti
Magna bona capta laudis.
Verum memorare magis, quam
Functum laudare decebit.
Decus hoc matrisq;, meumq;.
In tempore puberis aui
Vis perculit inuida fati
Heu quem maxime fructum?
Facunde & musicè, & acer,
Mente bonus, ingenio ingens,
Volucer pede, corpore pulcher,
Lingua catus, ore canorus,
Cape munus triste parentum,
Lachrymabilis orsa querela,
Que funerum modulatus
Tibi mœstus auunculus offert.

FL. SANCTVS, MARITVS PVDENtillæ quæ soror Sabinæ meæ. XVIII.

Qui ioca, latitiamq; colu, qui tristia damnat,
Nec metuis quenquam, nec metuendus agis:
Qui nullum insidijs captas, nec lite lacessis,
Sed iustum & clemens vitam agis, & sapiens:
Tranquillos Manes supremaq; mitia Sancti
Ore pio, & verbis adueneranda bonis:
Militiam nullo qui turbine sedulus egis:
Praside lætatus quo Rutupinus ager.
Octoginta annos cuius tranquilla senectus
Nullo mutauit deteriore die.
Ergo precare fauens: vt qualia tempora vitæ,
Talia & ad manes otia Sanctius agat.

NAMIA PVDENTILLA adfinis. XIX.

Tuq; Pudentillam verbis adfare supremis
Que fama curam, qua probitate habet.
Nobilis hac, frugi, probis, lata, pudica, decora,
Coniugium Sancti iugiter hac habuit.
Inuiolata tuens casta pracepta vita,
Rexit opes proprias, otia agente viro:
Non ideo exprobrans, aut fronte obducta, marito,
Quod gereret totam femina sola domum.
Heu nimium iuuenis, sed lata superstite nato.
Atque viro patiens fata suprema obiit.
Vnanimis nostra & quondam germana Sabina,
Et mihi inoffenso nomine dicta soror.
Nunc etiam Manes placidos pia cura reuocabat.
Atque Pudentillam fantis honore colit.

LVGANVS TALISIVS * CVram filij. XX.

Nec tantum matru spes unica ephebe Talisi
Consobrine meis immemoratus eris.
Ereptus primis aui florentis in annis.
Iam tamen & coniunx, iam properate pater.
Festinasse pares fatum: ne funeris acerbum
Duceret hoc genitor tam cito sactus anus.

ATTVSIA LVCANA TALISIA.

Erminiscius Regulus adfinis. XXI.

Notitia exilis nobis Attusia tecum,
Cumq; tuo plane coniuge nulla fuit.
Verum tu nostra soror es germana Sabina.
Adfinis quoque tu Regule, nomen habes.
Sortitos igitur tam vocabula nobis.
Stringamus mœsti carminis obsequio,
Quamuis Santonica procul in tellure iacentes
Peruenit ad Manes exequialis honos.

SEVERVS CENSOR IVLIANVS

consocer. XXII.

Desinite, ô veteres, Calpurnia nomina Frugi
Vt proprium hoc vestra gentis, habere decus.
Nec solus semper Censor Cato: nec sibi solus
Iustus Aristides, his placeant titulis.
Nam sapiens quicunque fuit, verumq; fidemq;
Qui coluit, comitem se tibi Censor agat.
Tu grauis, & comis, cum iustitiáque remissus,
Austeris doctus iungere temperiem.
Tu non adscito tibi me, nec sanguine iuncto,
Optasti nostras consociare domos.
Nempe aliqua in nobis morum simulachra tuorũ
Effigies nostri prabuit ingenij.
Aut iam fortuna sic se vertigo rotabat,
Vt pondus fatis tam bona vota darent.
Si quid apud Manes sentis, fouet hoc tibi mentẽ:
Quod fieri optaras, id voluisse Deum.

PAVLINVS & DRYADIA, FI-

lij Paulini, & Megentiræ sororis filiæ. XXIII.

Qui nomen vultumq; patris, Pauline gerebas,
Amissi specimen, qui genitoris eras:
Propter quem luctus misere decedere matris
Cœperat, efferret quum tua forma patrem.
Redderet & mores, & moribus adderet illud,
Paulinus caruit quo pater eloquium.
Eriperis latis, & pubescentibus annis:
Cruciaq; adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam thalami de sede sororem.
Heu non maturo funere, Dryadiam,
Flemus: ego in primis: qui matris auunculus: & vos
Natorum tanquam diligo progeniem.
Illa manus inter genitricis & oscula patris
Occidit, Hispana tum regione procul.
Quam tener & primo, noue flos decerperis aeuo,
Nondum purpureas cinctus Ephebe genas!
Quatuor ediderat nunc facta puerpera partus:
Funera sed tumulis iam geminata dedit.
Sit satis hoc, Pauline pater, diuisio facta est.
Debetur matris cætera progenies.

PAVLINVS SORORIS

gener. XXIIII.

Qui latum ingenium, mores qui diligit aquos:
Quique fidem sancta cum pietate colit
Paulini Manes mecum veneratus, amicis
Inroret lachrymis, annua liba ferens.
Aequauus Pauline mihi, natamq; sororis
Indeptus thalamo sit mihi pane gener.
Stirpis Aquitanæ mater tibi. nam genitori
Cessio Vasatum, municipale genus.
Scrinia præfecti meritus, rationibus inde.
Præpositus Libycis, præmia opima capis.
Nam correctura tibi Tarraco Hibera tribunal
Prabuit, adfectans esse clienta tibi.
Tu socrum pro matre colens, adfinis haberi
Non poteras, nati cum fruerere loco.
Inter concordes vixisti fidus amicos.
Duodeuiginti functus Olympiadas.

ÆMILIA DRYADIA

matertera. XXV.

Te quoque Dryadiam materteram,
Flebilibus modulis,
Germana genitus, prope filius,
Ore pio veneror.
Quam thalamo tædisq; iugalibus
Inuida mors rapuit.
Mutauitq; thorum feretri vice
Exequialis honor.
Discebas in me, matertera,
Mater vti fieres:
Vnde modo hoc mæstum tibi defero
Filius officium.

IVLIA CATAPHRONIA

amita. XXVI.

Quin & funereis amitam impartire querelis
Mu a Cataphroniam.
Innuba deuota quæ virginitatis amorem,
Parcaq; anus coluit.
Et mihi quod potuit, quãuis de paupere summa,
Mater vti, adtribuit.
Ergo commemorata, Aue: mœstumq; vocata
Pro genitrice, Vale.

IVLIA VENERIA

amita. XXVII.

Et amita Veneria properiter obiit:
Cui breuia mela modifica recino,
Cinis vti placidula supera vigeat,
Loca tacita celeripes adeat Erebi.

IVLIA IDALIA CON-

sobrina. XXVIII.

Parua etiam fuit Idalia.
Nomine prædita quæ Paphiæ,
Et speciem meruit Veneris.
Quæ genita est, mihi pane soror.
Filia nam fuit hæc amita,
Quam celebrat sub honore pio
Mænia, carmine funereo.

ÆMILIA MELANIA

soror. XXIX.

Aemilia, vix nota mihi soror, accipe questus:

Debeas

Debent nunc cineri mœsta Elegia tuo.
Coniunxit nostras aqua tua infantia cunas.
Vno quamuis tu consule maior eras:
Inuida sed nimium Lachesis properata peregit
Tempora: & ad Manes funera acerba dedit.
Præmissa ergo vale, Manesq; verere parentum,
Qui maiore tuo quique minore venit.

POMPONIA VRBICA CONSOCRVS, vxor Iuliani Censoris. xxx.

Vt generis clari, veterum sic femina morum
Vrbica, Censoris nobilitata thoro,
Ingenijs pollens virtutibus, auctaq; & illic
Quas docuit coniux, quam pater, & genitrix:
Quas habuit Tanaquil, quas Pythagorea Theano,
Quaq; sine exemplo est in nece functa viri.
Et tibi si fatum sic permutare dedisset,
Viueret hoc nostro tempore Censor adhuc.
Sed neque tu viduus longum cruciata sub æuo,
Protinus optato fine secuta virum.
Annua nunc mœstis feremus tibi iusta querelis,
Cum genero & natis consocer Ausonius.

COMMEMORATIO PROFESSORVM BVRDIGALENSIVM.

PRÆFATIO. I.

NOstram, quos nulla mihi cognatio iunxit,
Sed fama & cara religio patriæ,
Et studium in libris, & sedula cura docendi,
Commemorabo, viros morte obita celebres.
Fors erit vt nostros Manes sic adserat olim,
Exemplo cupiat qui pius esse meo.

TIBERIVS VICTOR MINERVIVS, Orator. II.

Primus Burdigalæ columen dicere, Minerui,
Alter Rhetorica Quintiliane toga.
Illustres quondam quo præceptore fuerunt
Constantinopolis, Roma, dehinc patria,
Non equidem certans cum maiestate duarum,
Solo sed potior nomine, quod patria.
Adserat vsq; licet Fabium Calagurris alumnum:
Non sit Burdigalæ dum cathedra inferior.
Mille foro dedit hic iuuenes: his mille senatus
Adiecit numero, purpureisq; togis.
Me quo q; sed quoniam multa est prætexta silebo,
Teq; canam de te non ab honore meo.
Siue panegyricos placeat contendere libros,
In Panathenaicis te numerandus eris:
Seu libeat fictas ludorum euoluere lites,
Ancipitem palmam Quintilianus habet.
Dicendi terrens tibi copia, qua tamen aurum,
Non etiam luteam volueret illuuiem.
Et Demosthenicum quod ter primum illevocauit,
In te sic vigeat, cedat vt ipse tibi.
Ah ne & diuini bona naturalia doni
Adyciam, memori quam fueris animo,
Audita vt, vel lecta semel, confixa teneres:
Auribus & libris, esset vt una fides?
Vidimus & quondam tabula certamine longo,
Omnes qui fuerant enumerasse bolos.
Alterno victibus quos præcipitante rotatu
Fundunt excisi per cana buxa gradus:
Narrantem fido per singula puncta recursu,
Qua data, per longas qua renocata moras,
Nullo felle tibi mens liuida, cum sale multo
Lingua dicax, blandis & sine lite iocis.
Mensa nitens: quam non censoria regula culpet:
Nec nolit frugi Piso vocare suam.
Nonnunquam pollens natalibus, & dape festa:
Non tamen angustas vt tenuaret opes.
Tanquam hæredu egens bis sex quinquennia functus,
Fletus es à nobis, vt pater & iuuenis.
Et nunc siue aliquid post fata extrema superstes,
Viuis adhuc, aut quod poryt meminens.
Siue nihil superest, nec habent longa otia sensus,
Tu tibi vixisti, nos tua fama tuat.

LATINVS ALCIMVS Alethius Rhetor. III.

Nec me nepotes impy silentij
Reum tcbunt, Alcime.
Memoriq; dignum, non & oblitum ferent
Tuæ ministrum memoriæ.
Opponit vnum, quem viris prioribus
Ætas recentis temporis,
Palmæ forensis, & camenarum decus,
Exemplar vnum in literis:
Quas aut Athenis docta coluit Græcia,
Aut Roma per Latium colit.
Morese ne fabor, & tenorem regulæ
Aduiq; vitæ terminum,
Quod laude clarius, quod paratus literis,
Omnem refugisti ambitum?
Te nemo grauior, vel suis comis magis,
Aut liberalis indigis.
Danda salute, si forum res posceret:
Studio docendi si scholam.
Viuent per omnem posterorum memoriam,
Quos tu sacra fama dabas.
Vt Iulianum tu magis fama dabis,
Quàm sceptra quæ tenuit breui.
Sallustio plus conferent libri tui,
Quam consulatus addidit.

Morum tuorum decoris, & facundiæ
Formam dedisti filijs.
Ignosce nostri læsus obsequio styli.
Amoris hoc crimen tui est.
Quod digna nequiens promere: officium colo,
Iniuriose sedulus.
Quiesce placidus, & caduci corporis
Damnum rependè gloria.

LVCIOLVS RHETOR.

IV.

Rhetora Luciolum cum discipulo, atq; magistrũ:
Collegamq; dehinc: nænia mæsta refer,
Facundum, doctumq; virum, seu lege metrorum
Condita seu prosis solueret orsa modis.
Eripuit patri Lachesis quem funere acerbo,
Linquentem natos sexui vtroq; duos.
Nequaquam meritis cuius responderit hæres,
Obscuros quamuis nunc tua fama iuuet.
Mitis amice, bonus frater, fidissime coniux,
Nec te pius genitor pœnitet, vt fueris.
Comis conuiuis, nunquam inclamare clientes,
Ad famulos nunquam tristia verba loqui.
Vt placidos mores, tranquillo sic cole Manes,
Et cape ab Ausonio munus, amice, Vale.

ATTIVS PATERA PATER. Rhetor. V.

Ætate quanquam viceris doctos prius,
Patera fandi nobilis:
Tamen quod æuo floruisti proximo,
Iuuenisq; te vidi senem:
Honore mæstæ non carebis nænia,
Doctor potentum Rhetorum.
Tu Bagocãssi stirpe Druidacum satus,
Si fama non fallit fidem,
Beleni sacratum ducis è templo genus:
Et inde vobis nomina:
Tibi patera: sic ministros nuncupant,
Apollinaris mystici.
Fratri, patriq; nomen à Phœbo datum:
Natoq; de Delphis tuo.
Doctrina nulli tanta in illo tempore,
Cursusq; tot fandi & rotæ,
Memor, disertus, lucida facundia,
Carere cultu præditus,
Salibus modestus, felle nullo perlitus,
Vini, cibiq; abstemius,
Lætus, pudicus, pulcher in senio quoq; vt
Aquilæ senectus, aut equi.

ATTICVS TIRO DELPHIdius, Rhetor. VI.

Facunde, docte, lingua & ingenio celer,
Iocis amœne Delphidi:
Subtextus esto flebili throno patris,
Laudi vt subibas æmulus.
Tu pæne ab ipsis orsus incunabulis
Dei poeta nobilis,
Certum coronæ præferens Olympiæ
Puer celebrasti Ioucm.
Mox inde cursim more torrentis freti,
Epos ligasti metricum:
Vt nullus æqua lege liber carminum
Orationem nexeret.
Celebrata varie cuius eloquentia
Domi forisq; claruit:
Seu tu cohortis Præsulem prætoriæ,
Prouinciarum aut iudices
Coleres, tuendis additus clientibus,
Famæ & salutis sanctis.
Felix, quietis si maneres litteris,
Opus camænarum colens.
Nec odia magnis concita litibus
Armaret vltor impetus.
Nec inquieto temporis Tyrannici
Palatio te attolleres.
Dum spem remotam semper arcessis tibi,
Fastidiosus obuiæ.
Tuumq; manus esse, quàm fati bonum:
Desiderasti plurima,
Vagus per omnes dignitatum formulas,
Meritusq; plura, quàm gerens.
Vnde insecuto criminum motu graui,
Donatus ærumnis patris.
Mox inde Rhetor, nec docendi pertinax,
Curam fefellisti patrum,
Minus malorum munere expertus Dei,
Medio quòd æui raptus es,
Errore quod non deuiantis filiæ,
Pœnaq; læsus coniugis.

ALETIO MINERVIO FIlio Rhetori. VII.

O flos iuuenum,
Spes læta patris.
Nec certa tuæ
Data res patriæ:
Non mansuris
Ornate bonis:
Ostentatus,
Raptusq; simul:
Solstitialis
Velut herba solet,
Rhetor Alethi.
Tu Burdigalæ
Lætus patriæ
Clara cohortis
Vexilla regens
Pubere in æuo.

* *

Postq; Pateræ.
Maior vtroq;:
Tu primæuis
Doctor in annis,
Et præceptor,
Tempore quo te
Discere adultum
Non turpe foret,
Cuncta habuisti
Commoda fati.

Præter-

Prætextatæ
Iam genitori
Contulerat te.
Inde superba
Mœnia Roma
Fama & meritis
Inclitus auxisti.
Floris adulti
Vota tuorum,
Et Rhetoricam
Fruge carentem,
Et connubium
Nobile fecere,
Sine pace patris:
Et diuitias
Vtriusq; sine
Herede tuo
Deseruisti.
Omnia præcox
Fortuna tibi
Dedit, & rapuit:
Quam fatiloquo
Dicte profatu
Versus Horati.

NIHIL EST OMNIA PARTE BEATVM. LEONTIVS GRAMMATICVS cognomento Beatus. XIII.

Qui colis latos, hilaresq; mores.
Qui dies festos, iocos, vota, ludum,
Annuum functi memora Leonti
Nomine threnum,
Iste lasciuus patiens vocari,
Nomen indignum probitate vitæ
Abnuit nunquam: quia gratum ad astra
Esset amicas.
Litteris tantum titulum assecutus,
Quantas exilis satis est cathedræ:
Posset incertus numero vt videri
Grammaticorum.
Tu mea semper socius inuenta,
Pluribus quamuis cumulatus annis,
Nunc quoque in nostris recales medullis,
Blande Leonti.
Et iuuat tristi celebrare cura
Flebilem cantum, memoris querela,
Munus ingratum tibi, debitumq;
Carmine nostro.

GRAMMATICIS GRÆCIS BVRdigalensibus. IX.

Romulum post hos prius, an Corinthi,
Anne Sporchei, parisque nati
Atticas musas memorem Menesthei
Grammaticorum?
Sedulum cunctis studium docendi,
Fructus exilis tenuisq; fœnus:
Sed quia nostro docuere in ævo,
Commemorandi.
Tertius horum mihi non magister:
Cæteri primis docuere in annis:
Ne forem rerum rudis aut loquendi,
Sed sine cultu.
Obstitit nostræ quia, credo, menti
Tardior sanus: neque disciplinis
Appulit Græcis puerilis æui
Noxius error.
Vos leuis cespes tegat: & sepulchri
Tecta defendant cineres apertos:
Ac mea vocis tumulus supremum
Reddat honorem.

IVCVNDO GRAMMATICO BVRdigalensi, fratri Leontij. X.

Et te, quem cathedram temere vsurpasse loquuntur.
Nomen Grammatici nec meruisse putant:
Voce tibi tamen simplex, bone, amice, sodalis,
Iucunde, hoc sp, ô care magis studio.
Quod quamuis impar nomen tam nobile amasti,
Es meritos inter commemorande viros.

GRAMMATICIS LATINIS BVRDIgalensib. Philologis, Macrino, Phœbitio, Concordio, Sucuroni, Ammonio, Anastasio Grammatico Pictauiorum. XI.

Nunc vt quemq; mihi
Flebilis officij
Religio sus honor
Suggerat, expediam.
Qui, quamuis humili
Stirpe, loco, ac merito,
Introtulêre tamen
Grammatica studium
Ingentis hominum
Burdigalæ rudibus:
Permaneat fertes.
Sit Macrinus in his,
Sobrius in pueris.
*Et puerorum **
Vtilis ingeniis.
Huic mea principio
Credita pueritiæ.
Nec reticebo senem
Nomine Phœbitium:
Qui Belen adituus
Nil opis inde tulit.
Sed tamen, vt placitum,
Stirpe satus Druydum,
Gentis Aremoricæ
Burdigalæ cathedram
Nati opera obtinuit,
Et tu Concordi,
Qui profugus patria,
Mutasti sterilem
Vrbe alia cathedram.
Et libertina
Sucuro progenies,
Qui rudibus pueris
Prima elementa dabas,

Pange & Anastasio
Flebile, Musa, melum.
Burdigalæ genitum,
Transtulit ambitio.
Pictonicaque dedit.
Pauper vbi, & tenuem
Victum habitumq; colens,
Gloriolam exilem
Et patriæ, & cathedræ
Perdidit in senio:
Doctrina exiguus,
Moribus implacidis.
Proinde, vt erat meritum,
Famam habuit tenuem.
Sed tamen hunc noster
Commemorauit honos.
Relligiosum etenim
Commemorare meæ
Grammaticum patriæ,
Ne pariter tumulus
Nomen, & ossa tegat.

HERCVLANO SORORIS FILIO: Grammatico Burdigalensi. XII.

Herculane, qui profectus gremio de nostro & schola
Spem magis, quàm rem fruendam præbuisti auunculo.
Particeps scholæ, & cathedræ pene successor meæ,
Lubricæ nisi te iuuentæ præcipitem flexus daret.
Pythagorei non tenentem tramitis rectam viam.
Esto placidus: & quietis Manibus sedem foue,
Iam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.

THALASSO GRAMMATICO latino Burdigalensi. XIII.

Officium, nomenq; tuum primæue Thalasse,
Paruulus audiui, vix etiam memini.
Qua forma, aut merito fueris, qua stirpe parentũ,
Ætas nil de te posterior celebrat.
Grammaticum iuuenem tantũ te fama ferebat:
Tum quoque tam tenuis, quàm modò nulla manes.
Sed quicunq; tamen nostro quia doctor in æuo.
Vixisti, hoc, nostrum munus habeto, Vale.

CITARIO SICVLO SYRACVSANO, Grammatico Burdigalensi Græco. XIIII.

Et Citari dilecte mihi memorabere, dignus,
Grammaticos inter qui celebrere bonos.
Esset Aristarchi tibi gloria, Zenodotiq;
Graiorum, antiquus si sequeretur honos.
Carminibus, quæ prima tuis sunt cõdita in annis,
Concedit Cei Musa Simonidei.
Vrbe satus Sicula, nostram peregrinus adisti:
Excultam studiis quam prope reddideras:
Coniugium nactus cito nobilis & locupletis,
Inuidia fati non genitor moreris.
At nos defunctum memori celebramus honore:
Fouimus vt viuum munere amicitiæ.

CENSORIO ATTICO AGRICIO Rhetori. XV.

Eloquij merito primus æquande fuisti
Agrici hic positus posteriore loco.
Æuo qui quoniam genitus functusq; recenti,
Dilatus nobis, non & omissus eras.
Quocunq; in numero tristi memorabere throno:
Vnus homo tumuli serus, & ante datus.
Tam generis tibi celsus apex quàm gloria fandi,
Gloria Athenæi cognita sede loci:
Nazario, & claro quondam delata Pateræ,
Egregie multos excoluit iuuenes.
Coniuge nunc, natisq; superstitibus, generoq;
Maiorum Manes, & monumenta foues.

NEPOTIANO GRAMMATICO, Fid. Rhetori. XVI.

Facete, comis, animo iuuenali senex.
Cui fellis nullo, melle multo mens madens,
Æuum per omne nil amarum miscuit:
Medela nostri Nepotiane pectoris,
Tam seriorum quàm iocorum particeps,
Taciturne: Amyclas qui silento viceris.
Te fabulantem non Vlixes linqueret,
Liquit canentes qui melodas virgines.
Probe & pudice, parce frugi, abstemie,
Facunde, nulli Rhetorum cedens stilo,
Et disputator ad Cleanthen Stoicon,
Scaurum Probumq; corde callens intimo:
Et Epirote Cinea memor magis.
Sodalis & conuictor, hospes iugiter:
Parum quod hospes mentis agitator meæ.
Consilia nullus mente tam pura dedit,
Vel altiore conditu texit data.
Honore gesti præsidatus inclytus.
Decies nouenas functus annorum vices,
Duos relinquens liberos, mortem opperis,
Dolore multo tam tuorum quàm meo.

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIUS, Rhetor Tolosę. XVII.

Inter cognatos iam fletus, auuncule Manes
Inter Rhetoricos nunc memorandus eris.
Illud opus pietas, istud reuerenda virorum
Nomina, pro patria religione habeant.
Bis meritum duplici celebremus honore parentem
Arborium, Arborio patre, & auo Argicio.
Stemma tibi patris Æduici, Tarbellica Maiora
Matris origo fuit ambo genus procerum.
Nobilis & dotata vxor domus, & schola, culta
Principum amicitia contigerunt iuueni,
Dum Constantini fratres opulenta Tolosa
Exilij specie sepositos cohibet:
Byzanti inde arcem, Thressæque Propontidis vrbem.

Con-

Constantinopolim fama tui pepulit.
Illic diues opum, doctoq; ibi Cæsare honorus
Occumbis patribus Magne superstitibus.
In patriam sed te sedem ac monumenta tuorum,
Principis Augusti restituit pietas.
Hinc renouat causam lachrymis, & flebile munus,
Annuus ingrata relligione dies.

EXVPERIVS, RHETOR Tolosæ. XVIII.

Exuperi memorande mihi, facunde sine arte,
Incessu grauis, & verbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad summa, motuq; habituq; venusto:
Copia cui fandi longè pulcherrima quam si
Auditu tenus acciperes deflata placeret.
Discussam scires solidi nihil edere sensus.
Palladiæ primum toga te venerata Tolosæ:
Mox pepulit, lenitate pari Narbo indè recepit.
Illic Dalmatio genitos fatalia regum
Nomina tum pueros grandi mercede docendi
Formasti Rhetor metam prope puberis æui.
Cæsareum qui mox indepti nomen honorem
Præsidis, Hispanumq; tibi tribuere tribunal.
Decedens placidos mores tranquillaq; vita
Tempora prædiues finisti sede Cadurca.
Sed patriæ te iura vocant, & origo parentum.
Burdigalæ vt rursum nomen de Rhetore reddas.

MARCELLO MARCELLI FILIO Grammatico Narbonensi. XIX.

Nec te Marcello genitus Marcelle silebo:
Aspera quem genitrix vrbe, domo, pepulit.
Sed fortuna potens citò reddidit omnia, & auxit.
Amissam primum Narbo dedit patriam.
Nobilis hic hospes Clarentius indole motus,
Egregiam natam coniugio adtribuit.
Mox schola & auditor multus, prætextaq; pubes,
Grammatici nomen diuitiasq; dedit.
Sed nunquam iugem cursum fortuna secundat.
Præsertim praui nacta virum ingenij.
Verum oneranda mihi non sunt: memoranda recepi
Fata, sat est dictum, cuncta perijsse simul.
Non tamen & nomen quo te non fraudo, receptũ
Inter Grammaticos prætenuis meriti.

SEDATVS, RHETOR Tolosanus. XX.

Relligio est tacitum si te Sedate relinquam,
Quanuis docendi munus indepte es foris.
Communis patria est tecum mihi: sorte potentis
Fati, Tolosam nactus es sedem schola.
Illic coniugium natiq;, opulensq; senectus,
Et fama magno qualis est par Rhetori.
Quauis externa tamen à regione reducit
Te patria & ciuem morte obita repetit.
Quumq; vagantẽ opera diuisa impenderis vrbi,
Arbitrium de te sumit origo suum.
Est tua nunc soboles moremq; secuta parentis,
Narbonem ac Romam nobilitat studiis.
. . . . . Sed
Fama velit nolit Burdigalam referet.

STAPHYLIVS RHETOR, CIuis Auscius. XXI.

Hactenus obseruata mihi lex commemorandi
Ciues, siue domi seu docuere foris.
Externum sed fas coniungere ciuibus vnum
Te, Staphyli genitum stirpe Nouem populis.
Tu mihi quod genitor, quod auunculus vnus vtrumque,
Alter vt Ausonius, alter vt Arborius.
Grammatica ad Scaurum, atque Probum, promptissime Rhetor,
Historiam callens, Liuij, & Herodoti.
Omnis doctrina ratio tibi cognita: quantam
Condit sexcentis Varro voluminibus.
Aurea mens, vox suada tibi, tum sermo quietus:
Nec cunctator eras, nec properante sono.
Pulchra senecta, nitẽs habitus, procul ira, dolusq;,
Et placida finis congrua meta fuit.

CRISPVS & VRBICVS GRAMMAT. Latini & Græci. XXII.

Tu quoque in auum Crispe futurum
Mæsti venies commemoratus
Munere threni.
Qui primæuos, fandique rudes
Elementorum prima docebas,
Signa nouorum.
Creditus olim feruere merò,
Vt Virgilij Flacciq; locis
Aemula ferres.
Et ibi, Latius posthabite orsis
Vrbice, Graus celebris, carmen
Sic ἐλελίσω.
Nam tu Crispo coniuncte tuo
Prosa solebas, & versu loqui
Impete eodem:
Priscos Heroas vt & olim
Carmine Homeri commemoratos
Pando referres:
Dulcem in paucis, vt Plisthenidem
Et torrentem, ceu Dulichij
Ninguida dicta:
Et mellita nectare vocis
Dulcia fatis verba canentem
Nestora regem.
Ambo loqui faciles: ambo omnia carmina docti.
Callentes mython plasmata, & historiam.
Liberi & ambo genus: sed quos meruisse deceret
Nancisci, vt cluerent patribus ingenuis.

VICTORINO SVBDOCTORI, siue Proscholo. XXIII.

Victori studio e, memor celer ignoratis
Assidue in libris nec nisi operta legens:
Exesas tineis, opicasq; euoluere chartas,
Maior quàm promptis cura tibi in studiis,
Quod ius pontificum, quæ fœdera stemma quod olim

Ante Numam fuerat sacrificis Curibus:
Quod Castor cunctis de regibus ambiguis, quod
Coniugis è libris ediderat Rhodope:
Quod ius Pontificum veterum, quæ scita Quiritum
Quæ cōsulta patrum, quid Draco, quidue Solo
Sanxerit: & Locris dederit quæ iura Zaleucus:
Sub Ioue quæ Minos, quid Themis ante Iouè,
Nota tibi potius quàm Tullius & Maro nostri,
Et quicquid Latia conditur historia.
Fors istos etiam tibi lectio longa dedisset:
Supremum Lachesis ni celerasset iter.
Exili nostra furatus honore cathedra,
Libato tenuis nomine Grammatici.
Longinquis posthac Roma defunctus in oris:
Ad quas de Siculo littore transieras.
Sed modo nobiliū memoratus in agmine gaude:
Peruenit ad Manes si pia cura tuos.

DYNAMIO BVRDIGALENSI: qui in Hispania docuit, & obiit. XXIV.

Sed neq; te mœsta Dynami fraudabo querela
Municipem patriæ, causidicumq; meæ.
Crimine adulterij quem saucia fama fugauit:
Paruula quem latebris fouit Ilerda suis.
Quem locupletauit coniux Hispana latentem.
Nanq; ibi mutato nomine, Rhetor eras.
Rhetor, Flauinij cognomine dissimulatus:
Ne posset profugum prodere culpa suum.
Reddiderat quamuis patriæ te sera voluptas,
Mox residem rursum traxit Ilerda domus.
Qualiscunq; tuæ fuerit fuga, famaq; vitæ,
Iungeris antiqua tu mihi amicitia.
Officiumq; meum sensus si manibus vllus
Accipe iam verus morte obita, Dinami.
Diuersis quamuis iaceas defunctus in oris:
Commemorat mœstis te pia cura elegis.

ATILIO GLABRIONI, GRAMmatico IVN. Burdigalensi. XXV.

Doctrinæ, vitæq; pari breuitate caducum,
Glabrio: te mœstis commemorabo elegis.
Stemmate nobilium deductum nomen auorum
Glabrio Aquilini Dardana progenies:
Tu quondam puero compar mihi discipulo: mox,
Me dehinc facto Rhetore, Grammaticus.
Inq; foro tutela reis, & cultor in agris,
Digne, diu partis qui fruerêre bonis.
Commode læte, benigne abstremie, tā bone dandis
Semper consiliis quàm taciturne datis,
Tam decus omne tuis quam mox dolor, omnia acerbo
Funere præreptus, Glabrio, destituis.
Vxore & natu genitore & matre relictis,
Eheu quàm multis perdite nominibus!
Flete diu nobis, nunquam satis accipe acerbum,
Glabrio in æternum commemorare, VALE.

Coronis. XXVI.

Quos legis à prima deductos menide libri:
Doctores patriæ scito fuisse meæ.
Grammatici in studio, vel Rhetoris, aut in vtroque,
Quos memorasse mihi, morte obita satis est.
Viuentum inlecebra est laudatio. nomina tantū
Voce ciere suis sufficiet tumulis.
Ergo qui nostra legis otia tristia charta,
Eloquium tu ne quære sed officium.
Quo claris doctisq; viris pia cura parentat:
Dum decora egregia commeminis patriæ.

Poeta. XXVII.

Valete manes inclytorum Rhetorum,
Valete doctores probi.
Historia si quos, vel poeticus stilus,
Forumq; fecit nobiles:
Medica vel artis, dogma vel Platonicum,
Dedit perenni gloriæ:
Et si qua cunctis cura viuentum placet,
Iuuatq; honor superstitum:
Accipit mæstum carminis cultum mei,
Textum querela flebili.
Sedem sepulchris seruet immotus cinis,
Memoria viuat nominum.
Dum remeat illud iudicis dono Dei,
Commune cum dis sæculum.

EPITAPHIA HEROVM, QVI BELLO TROIANO INTERFVERVNT.

Ausonius Lectori suo S.

AD rem pertinere existimaui: vt vel vanum opusculum materię cōgruentis absoluerem: & libello, qui commemorationem habet eorum, qui vel peregrini Burdigalę, vel qui Burdigalenses peregrè docuerunt, epitaphia subnecterem, scilicet titulos sepulchrales Heroum, qui bello Troiano interfuerunt. Quæ antiqua quum apud philologum quendam reperissem, Latino sermone conuerti, non vt inseruirent ordini persequendi, sed vt cohærerent liberè, nec aberrarent.

AGAM-

AGAMEMNONI. I.

Rex regum Atrides fraterna coniugis vltor,
Oppetij manibus coniugis ipse meæ.
Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem,
Vindicem adulterij quum Clytemnestra necet.

MENELAO. II.

Felix ô Menelae, Deûm cui debita sedes:
Decretumq; piis Manibus Elysium.
Tyndareo dilecte gener, dilecte Tonanti,
Coniugij vindex vltor adulterij,
Æterno pollens æuo æternaq; iuuenta,
Nec leti passus tempora, nec senij.

AIACI. III.

Aiacis tumulo pariter tegor obruta virtus.
Inlachrymans bustis funeris ipsa mei:
Inconstans, lacerata comas, quod prauus Atrides
Cedere me structis compulit insidiis.
Iam dabo purpureum claro de sanguine florem,
Testantem gemitum crimina iudicij.

ACHILLI. IV.

Non vna Æacidem tellus habet ossa, teguntur
Littore Sigeo, crinem Larissa cremauit.
Pars tumuli . . . . . .
Orbe sed in toto . . . Homer . . .

VLIXI. V.

Conditus hoc tumulo Laerta natus Vlyxes.
Perlege Odysseam, omnia nosse volens.

DIOMEDI. VI.

Conditus hic genitore bono melior Diomedes.
Crimen ob vxoris pulsus dotalibus agris,
Argyripam clarosque viris qui condidit Arpos:
Clarior vrbe noua, patria quàm sede vetusta.

ANTILOCHO. VII.

Consiliis, belloq; bonus, quæ copula rara est,
Carus & Atridis, caries & Æacidis:
Præmia virtutis simul & pietatis adeptus,
Seruato Antilochus Nestore patre obij.
Non hic ordo fuit: sed iustus ille superstes:
Troia capi sine quo perfida non poterat.

NESTORI. VIII.

Hoc tegor in tumulo, quarti iam prodigus æui
Nestor, consilio clarus, & eloquio.
Obiecit sese cuius pro morte peremptus
Filius. & nati vulnere viuo pater.
Eheu, cur fatis disponere sic placet æuum,
Tam longum, vt nobis, tam breue, vt Antilocho?

PYRRHO. IX.

Orbe tegor medio: maior virtute paterna,
Quod puer, & regis Pyrrhus opima tuli.
Impius ante aras quem fraude peremit Orestes.
Quid mirum, cæsa iam genitrice furens?

EVRYALO. X.

Nec me non dignum titulo Pleuronia credit;
Cui communis erat cum Diomede domus:
Euryalo & Sthenelo. Nam tertius hoc ego regnum
Possedi: de quo nunc satis est tumulus.

GVNEO. XI.

Gunea pontus habet. tumulus sine corpore nomen,
Fama homines inter, cœlum animus repetit.
Cuncta elementa duci tanto commune sepulchrum.
Quæ? cœlum & tellus, & mare, & ora virûm.

PROTESILAO. XII.

Fatale adscriptum nomen mihi Protesilao:
Nam primus Danaûm bello obij Phrygio.
Audaci ingressus Sigeia littora saltu,
Captus pellacis Lertiadæ insidiis.
Qui ne Troianæ premeret pede littora terræ:
Ipse super proprium desiliit clypeum.
Quid queror? hoc letum iam tum mea fata canebant:
Tale mihi nomen quum pater imposuit.

DEIPHOBO. XIII.

Proditus ad pœnam scelerata fraude Lacenæ
Et deformato corpore Deiphobus.
Non habeo tumulum, nisi quem mihi voce vocantis
Et pius Æneas, & Maro composuit.

HECTORI. XIV.

Hectoris hic tumulus. cum quo sua Troia sepulta est.
Conduntur pariter: qui periêre simul.

ASTYANACTI. XV.

Flos Asiæ: tantaq; vnus de gente superstes.
Paruulus Argiuis, sed iam de patre, timendus.
Hic iaceo, Astyanax, Scæis deiectus ab altis.
Pro dolor! Iliaci Neptunia mœnia muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

SARPEDONI. XVI.

Sarpedon Lycius, genitus Ioue, numine patris
Sperabam cælum: sed tegor hoc tumulo.
Sanguineis fletus lachrymis pro ferrea fata!
Et patitur luctum, qui prohibere potest?

NASTI & AMPHIMACHO. XVII.

Nastes, Amphimachusq; Nomionis inclyta proles,
Ductores quondam, puluis, & vmbra sumus.

TROILO. XVIII.

Hectore prostrato, nec Dis nec viribus æquis
Congressus . . . . Troilus, Æacidæ
Raptatus bigis fratris coniungor honori:
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

POLYDORO. XIX.

Cede procul, myrtúmque istum fuge nescius hospes.
Telorum seges est sanguine adulta meo.
Confixus iaculis. & ab ipsa cæde sepultus,
Condor in hoc tumulo bis Polydoris ego.
Scit pius Æneas, & tu rex impie, quod me
Thracia pœna premit, Troiaq; cura tegit.

EVPHEMO. XX.

Euphemum Ciconum ductorem Troia tellus
Condidit hastati Martis ad effigiem.
Nec satis est titulum saxo incidisse sepulchri.
Insuper & frontem mole onerant statuæ.
Otyus ista ruunt: quæ sic cumulata locantur.
Maior vbi est cultus: magna ruina subest.

HIPPOTHOO, & PVLEO IN horto sepultis. XXI.

Hippothoum, Pyleumque tenet gremio infima tellus.
Caulibus & maluis terga suprema virent.
Nec vexat cineres horti culta quietos:
Dum parcente manu molle holus excolitur.

ENNOMO & CHROMIONI. XXII.

Ennomus hic, Chromiusque iacent: queis Mysia regnum,
Queis pater Alcinus, Oceanusq; ætauus.
Nobilitas quid tanta iuuat? quo clarius istis
Est genus, hoc mortis conditio grauior.

PRIAMO. XXIII.

Hic Priami non est tumulus: nec condor in ista
Sede, caput Danai diripuere meum.
Ast ego quum lacerum sine nomine funus haberem:
Confugi ad cineres Hectoreos genitor,
Illic & natos, Troiamq; Asiamq; sepultam
Inueni: & nostrum quicquid vbique iacet.

Item PRIAMO. XXIV.

Qui tumulum Priami quærit, legat Hectoris ante.
Ille meus: nato quem prius ipse dedi.
Hectoris, & patris simul est commune sepulchrum:
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.

HECVBÆ. XXV.

Quæ regina fui: quæ claro nata Dymante,
Quæ Priami coniunx: Hectora quæ genui:
Hic Hecuba iniectis perij superobruta saxis:
Sed rabie linguæ me tamen vlta prius.
Fidite ne regnis & prole, & stirpe parentum,
Quicunque hoc nostrum σῆμα πυνὸς legitis.

POLYXENÆ. XXVI.

Troas Achilleo coniuncta Polyxena busto,
Malueram nullo cespite functa tegi.
Non bene discordes tumulos miscetis, Achiui,
Hoc violare magis, quàm sepelire fuit.

ALIQVOT ALIORVM EPITAPHIA.

NIOBE, IN SIPYLO MONTE iuxta fontem sepultæ. XXVII.

Thebarum regina fui. Sipyleia cautes,
Quæ modo sum, læsi numina Latoidum.
Bis septem natis genitrix læta, atque superba,
Tot duxi mater funera, quot genui.
Nec satis hoc diuis, duro circundata saxo,
Amisi humani corporis effigiem.
Sed dolor, obstructis quanquam vitalibus hæret:
Perpetuasq; rigat fonte pio lachrymas.
Pro facinus! tantæ ne animis cælestibus iræ?
Durat adhuc luctus: matris imago perijt.

Eidem. XXVIII.

Viuebam, sum facta silex quæ deinde polita
Praxitelis manibus, viuo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu:
Hunc ego, quum læsi numina, non habui.

Eidem. XXIX.

Habet sepulchrum non id intus mortuum.
Habet nec ipse mortuus bustum super.
Sibi sed est ipse hic sepulchrum & mortuus.

DIDONI. XXX.

Infelix Dido nulli bene nupta marito:
Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

DIOGENI CYNICO, IN CVIUS sepulchro pro titulo canis signum est. XXXI.

Dic canis: hic cuius tumulus? Canis: At canis hic quis?
Diogenes. Obijt? Non obijt, sed abit.
Diogenes, cui pera, penes, cui dolia sedes,
Ad manes abijt? Cerberus ire vetat.
Quónam igitur? Clari flagrat qua stella Leonis.
Additus est iustæ nunc canis Erigonæ.

Sedecennis matronæ. XXXII.

Omnia quæ longo vitæ capiuntur in æuo.
Ante quater plenum consumpsit Anicia lustrũ.
Infans lactauit, pubes & virgo adoleuit.
Nupsit, concepit, peperit: iam mater obiuit.
Quis mortem accuset? quis non accuset in isto
Ætatis? meritis ænus est, ætate puella.

GLAVCIÆ IMMATVRA MORTE præuento. XXXIII.

Læta bis octono tibi iam sub consule pubes
Cingebat teneras Glaucia adulte genas,
Et iam desieras puer, an ne puella, videri:
Quum properata dies abstulit omne decus.
Sed neque functorum socius miscebere vulgo:
Nec metues Stygios flebilis vmbra lacus.
Verum aut Persephonæ Cinyreius ibis Adonis:
Aut Iouis Elysij tu catamitus eris.

CALLICRATEÆ. XXXIV.

Viginti atque nouem, genitrici Callicrateæ,
Nullius sexus mors mihi visa fuit.
Sed centum & quinque expleui bene messibus annos.
Intremulam baculo non subeunte manum.

EQVO ADMIRABILI IVSSV Augusti. XXXV.

Prosphore clamosi spaciosa per æquora Circi,
Septenas solitus victor obire vias:
Improperanter agens primos à carcere cursus.

Fortis

Fortis pragressis vt potereris equis.
Promptum & veloces erat anticipare quadrigas:
Victores etiam vincere laus potior.
Hunc titulum vani solatio sume sepulchri,
Et gradere Elysios prapes ad alipedes.
Pegasus hinc dexter currat tibi lauus Arion.
Funis & ad quartum det tibi Castor equum.

In tumulo hominis felicis. XXXVI.

Sparge mero cineres: & odoro perlue nardo,
Hospes: & adde rosis balsama puniceis.
Perpetuum mihi ver agit illachrymabilis vrna.
Et commutaui sacula, non obij.
Nulla mihi veteris perierunt gaudia vitæ.
Seu meminisse putes omnia, siue nihil.

Sepulchrum CARI vacuum. XXXVII.

Me sibi & vxori, & natis commune sepulchrum
Constituit seras Carus ad exequias.
Iamq; diu monumenta vacant: sit quæso querela
Longius: & veniat ordine quisque suo,
Nascendi qui lege datur, placidumq; per auum
Condatur natu qui prior, ille prior.

De sepulchro Latinæ viæ. XXXVIII.

Non nomen, non quo genitus, non vnde, quid egi.
Mutus in æternum sum cinis, ossa, nihil.
Non sum, nec fueram: genitus tamē è nihilo sum.
Mitte, nec exprobres singula, talis eris.

AVSONII, DE DVODECIM CÆSARIBVS PER SVETONIVM TRANQVILLVM SCRIPTIS,

Monosticha.

Ausonius Hesperio filio S.

Cæsareos proceres, in quorum regna secundis
Consulibus dudum Romana potentia cessit,
Accipe bissenos, sua quenq; monosticha signant.
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, vitamq;, obitumq; peregit.

Monosticha de ordine imperiorum.

Primus regalem patefecit Iulius *aulam*
Cæsar, & Augusto *nomen transcripsit & arcem.*
Priuignus post hunc regnat Nero Claudius, *A quo*
Caius: *cognomen Caligæ, cui castra dederunt.*
Clodius *hinc potitur regno. Post quem* Nero *sauus*
Vltimus Æneadum. Post hunc tres, nec tribus annis
Galba *senex, frustra socio confisus inerti.*
Mollis Otho, *infami per luxum degener æuo.*
Nec regno dignus, nec morte Vitellius *vt vir.*
His decimus, fatóque accitus Vespasianus.
Et Titus *imperij felix breuitate secutus*
Frater: quem Caluum *dixit sua Roma* Neronem.

Tempus imperij.

Iulius, *vt perhibent, diuus trieteride regnat.*
Augustus *post lustra decem sex prorogat annos.*
Et ter septenis geminos Nero Claudius *addit.*
Tertia finit hiems grassantia tempora Caii.
Claudius *hebdomadem duplicem trahit: &* Nero *dirus.*
Tantundem: summa consul sed defuit vnus.
Galba *senex,* Otho *lasciue, & famose* Vitelli.
Tertia vos Latio regnantes nescijt æstas.
Interitus dignos vita properante probrosa.
Implet fatalem decadem sibi Vespasianus.
Ter dominante Tito *cingit noua laurea Ianum*
Quindecies sauis potitur dum Frater *habenis.*

De mortibus eorum.

Iulius *interijt* Cæsar *grassante Senatu.*
Addidit Augustum *diuis matura senectus.*
Sera senex capreis exul Nero *fata peregit.*
Exegit pœnas de Cæsare *Charea mollis.*
Claudius *ambiguo conclusit fata veneno.*
Matrique cida Nero *proprij vim pertulit ensis.*
Galba *senex perijt, sæuo prostratus* Othone.
Mox Otho *famosus, clara sed morte potitus.*
Prodiga succedunt perimendi sceptra Vitelli.
Laudatum imperium, mors lenis Vespasiano.
At Titus, *orbis amor, rapitur florentibus annis.*
Sera grauem, perimunt, sed iusta piacula Fratrem.

EIVSDEM AVSONII TETRAsticha, à Iulio Cæsare vsque ad tempora sua.

Nunc & prædictos, & regni sorte sequentes
Expediam: series quos tenet imperij.
Incipiam ab Diuo: percurramq; ordine cunctos:
Noui, Romanæ quos memor historiæ.

IVLIVS CÆSAR.

Imperium, binis fuerat sollemne quod olim
Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.
Sed breue ius regni sola trieteride gestum.
Perculit armata factio sæua togæ.

OCTAVIANVS AVGVSTVS.

Victor, successorq; dehinc Octauius, idem
Cæsar, & Augusti nomine nobilior.
Longæua: & nunquam dubijs violata potestas,
In terris positum credidit esse deum.

TIBERIVS NERO.

Prænomen Tiberi nactus Nero, prima inuenta
Tempora laudatio gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro
Qua prodit vultus, credit aperta locus.

CAIVS CALIGVLA.

Post hunc castrensis caliga cognomine Cæsar
Successit fato fautor ingenio.
Cædibus, incestisq; dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum qui superauit auum.

CLAVDIVS CÆSAR.

Claudius irrisa priuato in tempore vita,
In regno specimen prodidit ingenij.
Libertina tamen, nuptarum & crimina passus,
Non faciendo nocens sed patiendo fuit.

NERO.

Æneadum generis qui sextus, & vltimus hæres
Polluit, & clausit Iulia sacra Nero.
Nomina quot pietas, tot habet quoq; crimina vita
Discite ex Tranquillo, quæ meminisse piget.

SERVIVS GALBA.

Spem frustrate senex, primatus sceptra mereri
Visus es imperio proditus inferior.
Fama tibi melior inuenis: sed iustior ordo est:
Complacuisse dehinc displicuisse prius.

MARCVS OTHO.

Æmula polluto gesturum sceptra Neroni:
Obruitur celeris raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus eris: qui morte decora
Hoc solum fecit nobile, quod periit.

AVLVS VITELLIVS.

Vita fors, mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
Qui fieres Cæsar sic tibi fata placent.
Vmbra tamen breuis imperij, quia præmia regni
Sæpe indignus adit, non nisi dignus habet.

DIVVS VESPASIANVS.

Quærendi attentus, moderato commodus vsu,
Augit nec reprimit Vespasianus opes:
Olim qui dubiam primato in tempore famam,
Par alijs princeps, transiluit in melius.

TITVS VESPASIANVS.

Felix imperio, felix breuitate regendi,
Expers ciuilis sanguinis, orbis amor.
Vnum dixisti moriens te crimen habere.
Sed nulli de te, non tibi credidimus.

DOMITIANVS.

Hactenus edideras dominos gens Flauia iustos:
Cur duo quæ dederunt tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos, quia dona bonorum
Sunt breuia æternum, quæ nocuere dolent.

NERVA.

Proximus extincto moderatur sceptra tyranno
Nerua senex, princeps nomine, mente parens.
Nulla viro soboles, imitatur adoptio prolem,
Quam legisse iuuet, quam genuisse velit.

TRAIANVS.

Aggreditur regimen viridi Traianus in æuo,
Belli laude prior, cætera patris habens.
Hic quoq; prole carens, sociat sibi sorte legendi,
Quem faciæ bonum, dissimilemque parem.

ÆLIVS HADRIANVS.

Ælius hinc subijt medijs præsignis in actis.
Principia & finem fama notat grauior.
Orbis & hic socijq; virum documenta daturi,
Adsciti quantum præmineant genitis.

ANTONINVS PIVS.

Antoninus ab hinc regimen capit, ille vocatu
Consulti, q; PIVS, nomen habens meriti.
Filius huic fato nullus: sed lege suorum
A patria iumpsit, qui regeret patriam.

MARCVS ANTONINVS.

Post Marco tutela datur, qui secta Platonis
Fecit ad imperium patre PIO melior.
Successore suo moriens, sed principe prauo,
Hoc solo patria, quod genuit, nocuit.

COMMODVS.

Cómodus insequitur, pugnis maculosus harena,
Threcidico princeps bella mouens gladio.
Elisò tandem persoluens gutture pœnas,
Criminibus fassus matris adulterium.

HELVIVS PERTINAX.

Helui iudicio, & consulto lecte Senatus,
Princeps decretis prodite non studijs.
Quod doluit malefida cohors errore probato:
Curia quod castris cesserat imperio.

DIDIVS IVLIANVS.

Dij bene: quod spoliis Didius non gaudet opimis:
Et cito periuro præmia adempta seni.
Tuq; Seuere pater, titulum ne horresce nouantis.
Non rapit imperium vis tua, sed recipit.

SEVERVS PERTINAX.

Impiger eligendo monet arma Seuerus ab Histro,
Vt parricida regna adimat Didio.
Punica origo illi: sed qui virtute probaret
Non obstare locum, quum valet ingenium.

BASSIANVS ANTONINVS Caracalla.

Dissimilis virtute patri, & multo magis illi,
Cuius

Cuius adoptiuo nomine te perhibes.
Fratris morte nocens, punitus fine cruento,
In risu populi tu Caracalla magis.

OPILIVS MACRINVS.

Principis hic custos, sumptum pro Cæsare ferrum
Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit, grauibus pulsare querelis
Cesset perfidiam. Quæ patitur meruit.

ANTONINVS HELIOGABALVS.

Tune etiam Augustæ sedis penetralia fœdas?
Antoninorum nomina falsa gerens?

* * *

Reliqua desiderantur.

D. MAGNI

AVSONII BVRDIGALENSIS NOBILIVM VRBIVM.

DE ROMA CONSTANTINOPOLI, & Carthagine. I.

PRIMA vrbes inter diuûm domus aurea Roma.
Constantinopoli assurgit Carthago priori,
Non toto cessura gradu: quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,
Qui fuit ambarum. Vetus hanc opulentia præfert,
Hanc fortuna recens. Fuit hæc, subit ista: nouusq;
Excellens meritis, veterem perstringit honorem:
Et Constantino concedere cogit Elissam.
Accusat Carthago deos iam plena pudoris,
Nunc quoque si cedat, Romam vix passa priorem.
Componat vestros fortuna antiqua tumores.
Ite pares tandem memores, quod numine diuûm
Augustas mutastis opes, & nomina: tu quum
Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.

DE ANTIOCHIA ET Alexandria. II.

Tertia Phœbea lauri domus, Antiochia,
Vellet Alexandri si quarta colonia poni.
Ambarum locus vnus: & has furor ambitionis
In certamen agit. Vitiorum turbida vulgo
Vtraque & amentis populi male sana tumultu.
Hæc Nilo munita quod est, penitusq; repostis
Insinuata locis, secunda: situq; superbit.
Illa quod insidis opponitur æmula Persis.
Et vos ite pares: Macetumq; attollite nomen.
Magnus Alexander te condidit, illa Seleucum
Nũcupat. Ingenuum cuius fuit anchora signum,
Qualis iniusta solet, generis nota certa per omnem
Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

DE TREVERIS III.

Armipotens dudum celebrari Gallia gestit:
Treuericæq; vrbis solium quæ proxima Rheno,
Pacis vt in media gremio, secura quiescit:
Imperij vires quod alit, quod vestit, & armat.
Lata per extentum procurrunt mœnia collem.
Largus tranquillo prælabitur amne Mosella,
Longinqua omnigenæ vecians commercia terræ.

DE MEDIOLANO IIII.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumera cultæq; domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores, tum duplice muro
Amplificata loci species, populiq; voluptas
Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
Templa Palatinæque arces, opulensque Moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaq; marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaq; in valli formam circumdata labro.
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt: nec iuncta premit vicinia Romæ.

DE CAPVA V.

Nec Capuam pelago, cultuq; penuq; potentem
Deliciis, opibus, famaq; priore silebo.
Fortuna variante vices, quæ freta secundis,
Nesciuit seruare modum. Nunc subdita Romæ,
Æmula tunc. Fidei memor, an ne infida, Senatum
Sperneret, an coleret dubitans sperare curules
Campanis ausa auspiciis, vnoq; suorum
Consulit vt imperium diuisi attolleret orbis.
Quinetiam rerum dominam, Latiique parentem,
Appetijt bello: ducibus non freta togatis.
Hannibalis iurata armis, deceptaq; in hostis
Seruitium demens specie transiuit herili:
Mox vt in occasum vitiis communibus acti
Corruerent Pœni luxu Campania festo.
Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem.
Illa potens, opibusque valens, Roma altera quondam:
Comere quæ paribus potuit fastigia comis.
Octauum reiecta locum vix pone tuetur.

DE AQVILEIA. VI.

Non erat iste locus: meritò tamen aucta recenti,
Nona inter claras Aquileia cieberis vrbes.
Itala ad Illyricos obiecta colonia montes,
Mœnibus & portu celeberrima: sed magis illud
Eminet, extremo quod te sub tempore legit,
Solueret exacto cui iusta piacula lustro
Maximus armigeri quondam sub nomine lixæ.

Felix qua tanti spectatrix lata triumphi,
Punisti Ausonio Rutupinum marte latronem.

DE ARELATE. VII.

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita portus,
Gallula Roma Arelas: quam Narbo Martius, & quam
Accolit Alpinis opulenta Vienna colonis.
Praecipitu Rhodani sic intercisa fluentu,
Vt mediam facias nauali ponte plateam,
Per quam Romani commercia suscipu orbis,
Nec cohibes: populosq; alios, & moenia ditas:
Gallia quis fruitur gremioq; Aquitania laeto.

DE EMERITA VIII.

Iure mihi post has memorabere nomen Iberum,
Emerita: aquoreus quam praeterlabitur amnis.
Submittit cui tota suos Hispania fasces.
Corduba, non arce potens tibi Tarraco certant,
Quaq; sinu pelagi iactat se Bracara dives.

DE ATHENIS IX.

Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas,
Palladis & Consi quondam certaminis arcem.
Pacifera primum cui contigit arbor oliua.
Attica facunda cuius mera gloria lingua.
Vnde per Ionia populos, & nomen Achaum.
Versa Graia manus, centum se effudit in vrbes.

DE CATINA ET SYRACUSIS. X.

Quis Catinam fileat? quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem,
Illam complexam miracula fontis & amnis.
Quam maris Ionis subter vada falsa meantes
Consociant dulces placita sibi sede liquores.
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

DE TOLOSA XI.

Non vnquam alterius nostri reticebo Tolosam.
Coctilibus muris quam circuit ambitus ingens:
Perq; latus pulchro praelabitur amne Garumna.
Innumeris cultam populis, confinia propter
Ninguida Pyrenes, & pinea Gebennarum,
Inter Aquitanas gentes & nomen Iberum.
Qua modo quadruplices ex se quum effuderit vrbes,
Non vlla exhausta sentit dispendia plebis:
Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.

DE NARBONE XII.

Nec tu Martie Narbo silebere, nomine cuius
Fusa per immensum quondam prouincia regnum,
Obtinuit multos dominandi iure colonos.
Insinuant qua se Sequanis Allobroges oris:
Excludunt q; Italos, Alpina cacumina fines:
Qua Pyrenaeus niuibus diriminitur Iberis:
Qua rapitur praeceps Rodanus genitore Lemanno
Interiusq; premunt Aquitania rura Gebenna.
Vsque in Teutosagos primamo nomine Belgas,
Totum Narbo fuit. Tu Gallia prima togatis
Nominibus attollis Latio proconsule fascis.
Quis memoret portusq; tuos, montesq; lacusq;?
Quis populos vario di crimine vestiu & oru:
Quodque tibi quondam Pario de marmore templum
Tanta molis erat, quantam non sperneret olim
Tarquinius, Catulusq; iterum, postremus & ille,
Aurea qui statuit Capitoli culmina Caesar?
Te maris Eoi merces, & Iberica ditant
Aequora: te classes Libyci, Siculiq; profundi:
Et quicquid varto per flumina, per freta cursu
Aduehitur, toto tibi nauigat orbe [illegible].

DE BVRDIGALA XIII.

Impia tam dudum condemno silentia: quod te,
O patria, insignem Baccho, fluuiisq; virumq;,
Moribus ingentiq; hominum, procerumq; Senatu
Non inter primas memorem, quasi conscius vrbis
Exigua, immeritas dubitem contingere laudes.
Non pudet hinc nobis. Nec enim mihi Barbara Rem
Ora, nec Arctoo domus est glacialis in Hemo.
Burdigala est natale solum: clementia coeli
Mitis: vbi & rigua larga indulgentia terra.
Ver longum, brumaq; breues, tuga frondea subsunt.
Feruent aquoreos imitata fluenta meatus.
Quadrua murorum species sic turribus altis
Ardua vt aerias intrent fastigia nubes.
Distinctas interne vias mirere, domorum
Dispositum & latas nomen seruare plateas.
Tum respondentes directa in compita portas.
Per mediumq; vrbis fontani fluminis alueum:
Quem pater Oceanus reflno quum impleuerit aestu,
Adlabi totum spectabis classibus aquor.
Quid memorem Pario conlectum marmore fontem
Euripi feruere freto? quanta umbra profundi!
Quantus in amne tumor! quanto ruit agmine praeceps
Margine contenti bissena per ostia cursus,
Innumeros populi non vnquam exhaustus ad vsus!
Hunc cuperes, Rex Meda, tuis coniungere castris,
Flumina consumpto quum defecere meatu,
Huius fontis aquas peregrinas ferre per vrbes,
Vnum per cunctas solitus portare Choaspem.
Salue, fons ignote ortu, sacer alme perennis,
Vitree, glauce, profunde, sonore, illimis, opace.
Salue vrbis gentisq; medico potabile haustu
DIVONA, *Celtarum lingua, fons addite Diuis.*
Non Aponus potu, vltra non luce NEMAVSVS
Purior aquoreo non plenior amne Timauus.
Hic labor extremus celebres collegerit vrbes.
Vrb; caput numeri Roma inclyta: sic capite isto

Burdi-

Burdigala ancipiti confirmet vertice sedem.
Hac patria est: patrias sed Roma superuenit omnes:
Diligo Burdigalam: Romam colo. ciuis in hac sum,
Consul in ambabus. Cuna hic, ibi sella Curulis.

LVDVS SEPTEM SAPIENTVM.

AVSONIVS CONSVL LATINO Drepanio Pacato Proconsuli.

IGnoscenda istaec, an cognoscenda rearis:
Attento, Drepani, perlege iudicio.
Æquanimus fiam te iudice: siue legenda,
Siue tegenda putes carmina quæ dedimus.
Nam primum est meruisse tuum, Pacate, fauorē.
Proxima defensi cura pudoris erit.
Possim ego censuram lectoris ferre seueri:
Et possum modica laude placere mihi.
Nouus equus plausæ sonitum ceruicis amare:
Nouis & intrepidus verbera lenta pati.
Mæonio qualem cultum quæsiuit Homero
Censor Aristarchus, normaq; Zenodoti.
Pone obelos igitur, spuriorum stigmata vatum:
Palmas, non culpas esse putabo meas.
Et correcta magis, quàm condemnata vocabo,
Apponet docti quæ mihi lima viri.
Interea arbitrij subiturus pondera tanti,
Optabo, vt placeam: sin minus, vt taceam.

PROLOGVS.

Septem Sapientes, nomen quibus istud dedit
Superior ætas, nec secuta sustulit.
Hodie in orchestram palliati prodeunt.
Quid erubescis tu togate Romule,
Scenam quod introibunt tam clari viri?
Nobis pudendum est hoc & Atticis quoq;,
Quibus theatrum curiæ præbet vicem.
Nostris negotijs sua ioca sortito data.
Campus comitijs, vt conscriptis curia.
Forum atq; rostra separat ius ciuium.
Vna est Athenis, atq; in omni Græcia,
Ad consulendum publici sedes loci,
Quam in vrbe nostra luxus condidit.
Ædilis olim scenam tabulatam dabat
Subito excitatam nulla mole saxea.
Murena sic, & Gallius nota eloquar.
Postquam potentes nec verentes sumptuum,
Nomen perenne crediderunt, si semel
Constructa moles saxeo fundamine
In omne tempus conderet ludis locum:
Cuneata creuit hæc theatri immanitas.
Pompeius hanc, & Balbus, & Cæsar dedit
Octauianus concertantes sumptibus.
Sed ego quid istæc? non hac causa huc prodij,
Vt expedirem quis theatra, quis forum,
Quis condidisset primas partes mænium:
Sed vt verendos disq; laudatos viros,
*Prægrederer agere: * quid vellent sibi.*
Pronunciare suas solent sententias:
Quas quisq; prouidentia aut euerterit.
Satis profecto quæ sint: sed si memoria
Rebus vetustis claudit: veniet Ludius
Edisserator harum, quas teneo minus.

LVDIVS.

Delphis Solonem scripse fama est Atticum,
Γνῶθι σεαυτόν, quod Latinum est, Nosce te.
Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.
Spartane Chilon sit tuum, nec ne ambiguat
Quod introfertur, ὅρα τέλος μακροῦ βίου.
Finem intueri longæ vitæ quo iubes.
Multi hoc Solonem dixe Crœso existimant.
Et Pittacum dixisse fama est Lesbium,
Γίγνωσκε καιρόν: Tempus vt noris, iubet.
Sed καιρὸς iste tempestiuum tempus est.
Bias Prienesus dixit οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est Latinum, Plures hominum sunt mali:
Sed imperitos scito, quos dixit malos.
Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri est Corinthij:
Meditationem esse totum, qui putat.
Ἄριστον μέτρον esse dixit Lindius
Cleobulus: hoc est Optimus cunctis modus.
Thales ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, protulit.
Spondere qui nos noxa quod præses vetat.
Hoc nos monere fœneratis non placet.
Dixi, recedam legifer venit Solon.

SOLON.

De more Græco prodeo in scenam Solon,
Septem Sapientum fama cui palmam dedit.
Sed fama non est iudicij seueritas.
Neque me esse primum vestrum aut imum existimo,
Æqualitas quod ordinem nescit pati.
Recte olim ineptum Delphicus lusit Deus
Quærentem, quisnam primus Sapientum foret,
Vt in orbe teretis nomina eorum insciberet,
Nec primus esset, ne vel imus quispiam.
Eorum è medio prolle ogyro Solon:
Vt quod dixisse Crœso regi existimor,
Id omnis hominum secta sibi dictum putet.
Græce concinnum: ὅρα τέλος μακροῦ βίου.
Quod longius fit, si Latine edisseras.
Spectare vitæ iubeo cunctos terminum.
Proinde miseros, aut beatos dicere
Euita: quod sunt semper ancipiti statu.
Id adeo sic est, si queam, paucis loquar.
Rex an tyrannus Lydiæ Crœsus fuit.
Hic in beatis, diues insanum in modum,

Lateribus aureis templa qui diuis dabat,
Is me euocauit Venie dicto obediens,
Meliore vt vti rege possint Lydy.
Rogat, beatum prodam. si quem nouerim.
Telana dico ciuem non ignobilem.
Pro patria pugnans iste vitam obiecerat.
Despexit, alium quaerit. inuenit Aglaum:
Fines qui agelli propry nunquam excesserat.
At ille ridens, Quo dein me ponis loco,
Beatus orbe toto qui solus vocor?
Spectandum dico terminum vitae prius:
Tum iudicandum. si manet felicitas:
Dictum moleste Crœsus accepit, at ego
Relinquo regem, bellum ille in Persas parat,
Profectus. victus. vinctus. regi deditus:
** At ille captus funeris ipse instar sui, **
Quin flamma totum se per ambitum dabat,
Voluens in altum fumidos æstu globos:
At pane sero Crœsus ingenti sono,
O vere vates, inquit ô Solon, Solon,
Clamore magno ter Solonem nuncupat.
Qua voce Cyrus motus extingui iubet
Gyrum per omnem, & destrui ardentem pyram.
Et commodum profusus imber nubibus
Repressit ignem. Crœsus ad Regem illico
Deductus lectum per ministrorum manum
Interrogatus quem Solonem diceret:
Et quam ciendi causam haberet nominis,
Seriem per omnem expicta regi edisserit.
Miseratur ille: vimq; fortunæ videns,
Laudat Solonem: Crœsum in amicis habet:
Victumq; pedicis aureis secum iubet.
Reliquum quod esset vitæ totum degeret.
Ergo duorum regum testimonio
Laudatus, & probatus ambobus fui.
Quodq; vni dictum est, quisq; sibi dictum putet.
Ego iam peregi. qua de causa huc prodij.
Venit ecce Chilon. Vos valete: & plaudite.

CHILON.

Lumbi sedendo oculiq; spectando dolent,
Manendo Solonem, quoad ese recipiat.
Hui, quàm pauca, quàm diu loquuntur Attici!
Vnam trecentu versibus sententiam
Tandem peregit. meq; respectans abit.
Spartanus ego sum Chilo qui nunc prodeo.
Brevitate nota, qua Lacones vtimur.
Commendo nostrum, γνῶθι σεαυτόν. Nosce te.
Quod in columna iam tenetur Delphica.
Labor molestus iste, fructi est optimi.
Quid ferre possis, quidve non dignoscere.
Noctu diuq; quæ gerat, quæ gesserit,
Adeoq; puncti temporis instar quæ cre.
Officia contra pudor, honor, conjunctio,
In hoc: & illa spreta nobis gloria.
Dixi. Valete memores. Plausum nemo moror.

CLEOBVLVS.

Cleobulus ego sum, parua ciuis insula
Magna sed auctor, qua eluc, sententia.
Αἶσον μέτρον, quem dixisse existimant.
Interpretare tu qui orchestræ proximus.
Gradibus propinquis in quatuordecim sedes:
Ἄριστον μέτρον, an sit optimus modus,
Dic annuisti gratiam habeo. persequar
Per ordinem poeta dixe isthoc loco
Aper videtur vester, VT NE QVID NIMIS:
Et noster quidam. μηδὲν ἄγαν. Huc pertines
Vterque sensus, Italus, seu Dorius.
Fandi. tacendi. somni vicinus modus,
Beneficiorum, gratiarum, iniuriæ,
Study, laborum, vita in omni quicquid est,
Istum requirit optima pausa modum.
Dixi. Recedam, vt sit modus. venit Thales.

THALES.

Milesius Thales sum: AQVAM qui principem
Rebus creandis dixi, vt vates Pindarus.
* * * * * * *
Dedere piscatores extractum mari.
Namque hic, tulente Delio, me legerant:
Quod ille munus hoc sapientis miserat.
Ego recusans non recipiat reddidi
Ferendum ad alios. quos priores crederem:
Dein per omnes septem, Sapientes viros
Missum: ac remissum rursus ad me referunt.
Ego receptum consecraui Apollini.
Nam si sapientem deligi Phœbus iubet:
Non hominem quenquam. sed Deum credi decet.
Is igitur ego sum, causa sed in scenam fuit
Mihi prodeundi, qua duobus ansemo:
Assertor vt sententiæ fierem meæ.
Ea displicebit: non tamen prudentibus,
Quos docuit vsus, & peritos reddidit,
Nos ipsa τιμᾶσι Δίκη, dicimus:
Latinum est, Spondemnoxia esti præsto tibi.
Per mille possum currere exempla, vt probem
Prædes, vade q; pœnitudini vos.
Sed nolo quenquam nominatim dicere.
Sibi quisque vestrum dicat, & secum putet,
Spondere, quanto damno fuerit, & malo,
Gratum hoc officium maneat ambobus tamen.
Pars plaudite ergo: pars offensi explaudite.

BIAS.

Bias Prieneus dixi, εἰλικρινῶς νεανί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. VERITAS ODIVM PARIT.
Malos sed imperitos dixi, & barbaros:
Qui ius, & æquum, & sacros mores negligunt.
Nam populus iste quo theatrum cingitur,
Totus honorum est hostium tellus habet,
Dixisse quos me creditis, Plures malos.
Sed nemo quisquam tam malus iudex fuat,
Qui non bonorum partibus se copulet.
Sive ille vere bonus est: seu dici studet,
Iam fugit illum nomen inuisum mali.
Abeo. Valete, & plaudite, plures boni.

PITTACVS.

Mitylena oriundus Pittæus sum Lesbius.

Γίγνωσκε καιρὸν, qui dixi sententiam.
Sed iste καιρὸς, tempus ut noris, monet,
Et esse καιρὸν tempestiuum quod vocant.
Romana sic est vox. Venis in tempore.
Vester quoque ille comicus Terentius,
Rerum omnium primum esse tempus autumat.
Ad Antiphilam quo venerat seruus Dromo
Nullo impeditam, temporis seruans vicem.
Reputate cuncti, quotiens offensam incidat,
Spectata cui non fuerit opportunitas.
Tempus me abire ne molestus. Plaudite.

PERIANDER.

Ephyra creatus huc ut Periander prodeo.
Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi & dictum probo,
Meditationem id esse totum. quod geras.
Is quippe solus rei gerendæ est efficax.
Meditatur omne qui prius negotium.
Aduersa rerum, vel secunda prædicat
Meditanda cunctis comicus Terentius.
Locare sedes, bellum gerere, aut ponere:
Magnas, modicasq; res etiam, paruas quoque
Agere volentem, semper meditari decet.
Nam segniores omnes in cœptis nouis:
Meditatio si rei gerendæ defuit.
Nil est quod ampliorem curam postulet.
Quàm cogitare, quid gerendum sit. dehinc
Incogitantes fors, non consilium regit.
Sed ego me ad partes iam recipio. Plaudite,
Meditati, ut vestram rem curetis publicam.

EORVNDEM SEPTEM SApientum sententiæ, septenis versibus ab eodem Ausonio explicatæ.

BIAS PRIENEVS.

Quæ nam summa boni? Mens quæ sibi conscia recti.
Pernicies homini quæ maxima? Solus homo alter.
Quis diues? Qui nihil cupiat. Quis pauper? Auarus.
Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.
Quæ casta est? de qua mentiri fama veretur.
Quod prudentis opus? Quum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

PITTACVS MITYLENÆVS.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo, quàm multis malis.
Demens superbis inuidet felicibus.
Demens dolorem ridet infelicium,
Pareto legi, quisque legem sanxeris.
Plures amicos re secunda compara.
Paucos amicos rebus aduersis proba.

CLEOBVLVS LINDIVS.

Quanto plus liceat, tam libeat minus,
Fortunæ inuidiæ est immeritus miser.
Felix criminibus nullus erit diu.
Ignoscas aliis multa, nihil tibi.
Parcit quisque bonis perdere vult malos.
Maiorum meritis gloria non datur.
Turpis sæpe datur fama minoribus.

PERIANDER CORINTHIVS.

Nunquam discrepat vtile à decoro.
Plus est sollicitus magis beatus.
Mortem optare malum, timere peius.
Faxis, vt libeat quod est necesse.
Multis terribilis, caueto multos.
Si fortuna iuuat, caueto tolli.
Si fortuna tonat, caueto mergi.

SOLON ATHENIENSIS

Dico tunc beatam vitam, quum peracta fata sint.
Par pari iugator coniux: quicquid impar dissidet.
Non erunt honores vnquam fortuiti muneris.
Clam coarguas propinquum, quem palam laudaueris.
Pulchrius multo parari, quàm creari nobilem.
Certa si decreta sors est, quid cauere proderit?
Siue sint incerta cuncta, quid timere conuenit?

CHILO LACEDÆMONIVS.

Nolo minor me timeat, despiciatq; maior.
Viue memor mortis: vti sis memor & salutis.
Tristia cuncta exuperans aut animo aut amico.
Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.
Quæ bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata senectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuenta est grauior quæ similis senectæ.

THALES MILESIVS.

Turpe quid ausurus te sine teste time.
Vita perit: mortis gloria non moritur,
Quod facturus eris, dicere sustuleris.
Crux est, si metuas, vincere quod nequeas.
Quum vere obiurgas, sic inimice iuuas.
Quum falsò laudas, tunc & amice noces.
Nil nimium satis est, ne sit & hoc nimium.

De iisdem septem Sapientibus, e Græco.

Septenis patriam sapientum, nomina, voces,
Versibus expediam: sua quenque monosticha dicent.
Chilo, cui patria est Lacedæmon, Nosce seipsum.
Periander, Trepidam moderare Corinthius iram.
Et Mitylenæis, Nimium nil, Pittacus oris.
Mensura optimum ait Cleobulus Lindius, in re.
Expectare Solon finem docet, ortus Athenis.
Plures esse Bias prauos, quem clara Priene.
Mileti fugisse Thales vadimonia alumnus.

AVSONII BVRDIGALENSIS EDYLIA.

VERSVS PASCALES PROCO dicti Edylium. I.

Sancta salutiferi redeunt solennia CHRISTI,
Et deuota pij celebrant ieiunia mysta.
At nos aeternum cohibentes pectore cultum,
Intemeratorum vim continuamus honorum.
Annua cura sacris, iugis, reuerentia nobis.
Magne pater rerum, cui terra, & pontus, & aer,
Tartaraq; & picti seruit plaga lactea cæli:
Noxia quem scelerum plebes tremit: almáque rursum
Concelebrat votis animarum turba piarum:
Tu breuis hunc æui cursum, celeremq; caducæ
Finem animæ donas, æterna munere vitæ.
Tu mites legum monitus, sacrosq; prophetas
Humano impertis generi: seruasq; nepotes,
Deceptum miseratus Adam, quem capta venenis
Implicuit socium blandis erroribus Eua.
Tu verbum pater alme tuum, natumque Deúmque,
Concedis terris totum: similemq; paremq;,
Ex vero verum, viuaq; ab origine viuum.
Ille tuis doctus monitis, hoc addidit vnum:
Vt super æquoreas nubat qui spiritus vndas,
Pigra immortali vegetaret membra lauacro.
Trina fides, auctore vno spes certa salutis
Hunc numerum iunctis virtutibus amplectenti.
Tale & terrenis specimen spectatur in oris
Augustus genitor, geminum sator Augustorum.
Qui fratrem natumq; pie complexus, vtrumq;
Numine partitur, regnum neq; diuidit vnum.
Omnia solus habens atq; omnia dilargitus,
Hos igitur nobis trina pietate vigentes,
Rectores terræ placidos, cæliq; ministros.
Christe apud æternum placabilis assere patrem.

Epicedion in patrem suum Iulium Ausonium.

EDYLIVM II.

Nomine ego Ausonius non vltimus arte medendi:
Et mea si nosses tempora primus eram.
Vicinas vrbes colui, patriaq;, domoq;,
Vasates patria, sed lare Burdigalam.
Dura me duplex, & vterq; Senatus habebat
Muneris exortem, nomine participem.
Non opulens, nec egens parcus, sine sordibus egi.
Victum, habitum, mores semper eadem habui.
Sermone impromptus Latio. verũ Attica lingua
Suffecit culti vocibus eloquij.
Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptæ,
Officiumq; meum cum pietate fuit.
Iudicium de me studui præstare bonorum.
Ipse mihi nunquam iudice me placui.
Officio in multos diuerso debita cultu,
Personis, meritis, tempore, distribui.
Litibus abstinui non auxi, non minui rem.
Iudice me nullus sed neq; teste perit.
Inuidi nunquam, cupere atq; ambire refugi.
Iurare, aut falsum dicere par habui.
Factio me sibi non non coniuratio iunxit.
Sincero colui fœdere amicitias.
Felicem scitu non qui quod vellet, haberet:
Sed qui per fatum non data, non cuperet.
Non occursator, non garrulus, obuia cernens,
Valuis, & velo condita non adij.
Famam, quæ posset vitam lacerare bonorum,
Non sinxi & veram si scierim, tacui.
Ira procul, spes vana procul: procul anxia cura.
Inq; bonis hominum gaudia falsa procul.
Vitati cœtus, eiuratiq; tumultus,
Et semper ficta principum amicitiæ.
Deliquisse nihil nunquam laudem esse putaui,
Atq; bonos mores legibus antetuli.
Irasci promptus properaui condere motum:
Atq; mihi pœnas pro leuitate dedi,
Coniugium per lustra nouem sine crimine concors
Vnum habui, gnatos quatuor edidimus.
Prima obijt lactens: at qui fuit vltimus æui,
Pubertate rudis, non rudis interiit.
Maximus ad summum culmen peruenit honorum,
Præfectus Gallis & Libyæ, & Latio.
Tranquillus, clemens, oculis, voco, ore serenus,
In genitore suo mente animoq; pater.
Huius ego & natum & generum Proconsule vidi.
Consul vt ipse foret, spes mihi certa fuit.
Matronale decus, effedit filia, cuius
Egregia & nupta laus erat, & vidua.
Quæ nati, generiq;, & progeneri simul omnium
Multiplici illustres vidit honore domos:
Ipse nec affectans, nec detrectator honorum,
Præfectus magni nuncupor Illyrici.
Hæc me fortunæ larga indulgentia suasit.
Numine adorato, vitæ abitum petere.
Ne fortunatæ spatium inuiolabile vitæ,
Fatali admorsu stringeret vlla dies.
Obtinui: auditaq; preces spem, vota, timorem,
Sopitus placido sine relinquo aliis.
Inter mœrentes, sed non ego mœstus, amicos
Dispositis iacui funeris arbitriis.
Nonaginta annos baculo sine, corpore toto
Exegi, cunctis integer officiis.
Hæc quicunq; leges, non aspernabere fari:

Talis

Talis vita tibi, qualia vota mihi.

Quũ de palatio, post multos annos honoratissimus, quippe iam consul, redisset ad patriam: villulam quam pater reliquerat, introgressus, his versibus lusit Lucilliano stilo.

Ausonij Villula. EDYL. III.

Salue herediolum maiorum regna meorum,
Quod proauus, quod auus, quod pater excoluit.
Quid mihi iam senior properata morte reliquit,
Heheu, nolueram tam cito posse frui.
Iusta quidem series patri succedere: verum
Esse simul dominos, gratior ordo pijs.
Nunc labor, & cura mea sunt, sola ante voluptas
Partibus in nostris, cætera patris erant.
Paruum hærediolum, fateor, sed nulla fuit res
Parua unquam æquanimis: adde etiam unanimis.
Ex animo rem stare æquum puto, non animum ex re.
Cuncta cupit Crœsus: Diogenes nihilum.
Spargit Aristippus medijs in Syrtibus aurum.
Aurea non satis est Lydia terra Midæ.
Cui nullus finis cupiendi est: nullus habendi.
Ille opibus modus est, quem statuas animo.
Verum ager iste meus quantus sit nosce: etiam me
Noueris & noris te quoque, si potis es.
Quanquam difficile est se noscere. γνῶθι σεαυτόν,
Quam propere legimus, tam citò negligimus.
Agri bis centum colo iugera, vinea centum
Iugeribus colitur, prataq; dimidium.
Silua supra duplum, quàm prata, & vinea, & aruum,
Cultor agri nobis nec superest, nec abest.
Fons propter, puteusq; breuis, tum purus & amnis
Nauiger hic refluus me vehit, ac reuehit.
Conduntur fructus geminum mihi semper in annum,
Cui non longa penus, huic quoque prompta fames.
Hæc mihi non procul vrbe sita est, nec prorsus ad vrbem.
Ne patiar turbas, vtq; bonis potiar.
Et quoties mutare locum fastidia cogunt,
Transeo: & alternis rure, vel vrbe fruor.

Ad nepotem Ausonium protrepticon de studio puerili. EDYL. IV.

Sunt etiam musis sua ludicra mista camenis,
Otia sunt mellite nepos, nec semper acerbi
Exercet pueros vox imperiosa magistri,
Sed requies, studijq; vices rata tempora seruant:
Et satis est puero memori legisse libenter.
Et cessare licet. Graio schola nomine dicta est,
Iusta laboriferis tribuantur vt otia musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum:
Disce libens, longum delenitura laborem
Interualla damus. Studium puerile fatiscit,
Læta nisi austeris varientur, festa profestis.
Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
Detestere nepos. nunquam horrida forma magistri,
Ille licet tristis senio, nec voce serenus,
Aspera contractæ minitetur iurgia frontis,
Nunquã immanis erit. placet assuetus vultus.
Qui semel imbuerit, rugas nutricis amabit.
Qui refugit matrem, pappos, auiasq; trementes
Anteferunt patribus seri noua cura nepotes.
Sic neque Peliden Chiron terrebat Achillem
Thessalico permixtus equo: nec pinifer Atlas
Amphitryoniadem puerum, sed blandus vterq;
Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos:
Tu quoq; ne metuas: quamuis schola verbere multo
Increpet, & truculenta senex gerat ora magister.
Degeneres animos timor arguit: at tibi consta
Intrepidus: nec te clamor plagæq; sonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis:
Quod sceptrum vibrat ferulæ, quod multa supellex
Virgea: quod fallax scuticam prætexit aluta:
Quod feruent trepido subsellia vestra tumultu.
Pompa loci, & vani fugiatur scena timoris.
Hæc olim genitorq; tuus, genitrixq; secuti
Securam placido mihi permulsere senectam.
Tu senium quodcunq; super labentibus annis
Fata dabunt, qui nomen aui geris indole primæ
Prime nepos, vel re, vel spe mihi perge fruendum,
Nunc ego te puerum, mox in iuuenilibus annis,
Iamque virum cernam, si fors ita iusserit: aut si
Inuidia est, sperabo tamen: nec vota fatiscent.
Vt patris, vtq; mei non immemor, ardua semper
Præmia musarum cupias: facundus & olim
Hac gradiare via, qua nos præcessimus: & cui
Proconsul genitor, præfectus auunculus instant.
Perlege quodcũq; est memorabile. prima monebo,
Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi. tu flexus acumine vocis
Innumeros docte accentibus effer.
Affectumq; impone legens, distinctio sensum
Auget & ignauis dant interualla vigorem.
Ecquando ista meæ contingent dona senectæ?
Quando oblita mihi tot carmina, totq; per æuũ
Connexa historiæ, soccos aulæaq; regum,
Et melicos lyricosq; modos præfando nouabis
Obductosq; seni facies puerascere sensus
Te præeunte, nepos, modulata poemata Flacci?
Altisonumq; iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoq; qui Latium lecto sermone Terenti
Comis, & adstrictis percurres pulpita socco,
Ad noua vix memorem diuerbia coge senectam,
Iam facinus Catilinæ tuum, Lepidiq; tumultũ.
Ab Lepido & Catulo iam res & tempora Romæ
Orsus, bis senos seriem connecte per annos.
Iam lege ciuili mistum mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Ibero.
Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo

Ingenia experius. Multos lactantibus annis
Ipse & alui. gremioq; fouens, & murmura fol-
lens.
Eripui teneros blandis nutricibus annos.
Mox pueros molli monitu, & formidine leni
Pellexi, vt mites peterent per acerba profectus.
Capturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem vestigipes motu iam puberis ani,
Ad mores, artesq; bonas, fandiq; vigorem
Produxi: quanquam imperium ceruice negarent
Ferre, nec injecto præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia rarum
Euentus longo rerum spectatus ab vsu.
Vt regat indoctum mitis censura iuuentam.
Qua toleratamihi, donec iam asumina iunaret,
Lecti retiq; vsum bona consuetudo laborum.
Donec ad Augusta pia munera disciplina
Accirer: variisq; accingerer auctus honore.
Aurea quum parere mihi palatia iussum.
Absistat Nemesis, feras & fortuna iocantem.
Præsedi imperio, dum prætextatus in ostro:
Et sceptro & solio sibi præfert iura magistri:
Maiores q; putat nostros Augustus honores,
Quos mox sublimis maturus protulit auctu:
Quæstor vt Augusti: patri natoq; creator:
Vt præfecturam duplicem, sellamq; curulem,
Vt trabeam pictamq; togam, mea præmia con-
sul
Induerer, fastisq; meis prælatus haberer.
His ego quæsiui meritum quam grande nepoti
Consul auus: lumenq; tua præluceo vita.
Quantus & patrio tamdiu dum nomine clarus,
Posses ornatus posses honoratus haberi:
Accessit tamen ex nobis honor inclytus, hunc tu
Effice, ne sit onus: per te vt connixus in altum
Conscendas speresq; tuos te consule fasces.

Genethliacon ad eundem Ausonium nepotem. EDYL. V.

Carmina prima tibi, quum iam puerilibus an-
nis
Traderet assidui permulcens cura magistri,
Imbuq; moniq; nouas aureis sensuq; sequaces,
Vt respondendas docili quoq; murmure voces
Emendata rudi præferret lingua palato:
Addidimus nil triste senes: nec cura monendi
Lacteret aut dulcis gustus vitiaret amaris.
At modo quum motu vigeas iam puberis ani
Fortiaq; à teneris possis decernere, & ipse
Admonitor morumq; tibi famiq; videri:
Accipe non præcepta quidem sed vota precantis.
Et gratantis aui festum ad solemne nepotis.
Admitte, vt reducem fatorum à fine senectam
Sospes agam: festumq; diem, dubitataque cer-
nam
Sidera deposito prope conclamatus in auo.
Hoc melliæ nepos duplicato fœnore partum
Natali accedente tuo, munusq; saluti
Plenius hoc nostra: quod iam tibi puberis aui.
Crescit honos, iuuenemq; senex iam cerno nepo
tem.
Sexta tibi hæc primo veniet breuiterq; ab anno
Septembres nonas referens natalibus Idus.
Idus alma dies genitis quoque cuncta deorum.
Sextiles Hecate Latonia vendicat Idus.
Mercurius Maias superorum adiunctus honori.
Octobres olim genitus Iouis dedicat Idus.
Idus sæpe colas bissenis mensibus omnes.
Ausoniq; quicunq; mei celebrauerus Idus.
Vale nepos dulcissime.

Ausonij Cupido cruci affixus. EDYL. VI.

Aerus in campis, memorat quos Musa Maronis,
Myrteus amentu vbi lucus opacat amantes:
Orgia ducebant Heroides, & sua quaque
Vt quondam occiderant, lasis argumenta gere-
bant,
Errantes silua in magna & sub luce maligna
Inter arundineas, quæ comis grauidumque papa-
uer,
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure riuos,
Quorum per ripas nebulojo lumine marcent
Fleri olim regum & puerorum nomina flores
Mirator Narcissi, tui. & Oebalides Hyacinthus,
Et crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
Et tragico scriptus gemitu Salaminius Æas.
Omnia quæ lachrymis, & amoribus anxia mœ-
stis,
Exercent memores obita iam morte dolores.
Rursus in amissum reuocant Hero dia suum.
Fulmineus Semele decepta puerpera partus
Defles, & amicitias taceranis per insania cunas
Ventilat ignauum simulatis fulminis ignem.
Irrita dona queren, sexu gaudia virili,
Mœret in antiquam Canis reuocata figuram.
Vulnera siccat adhuc Procris: Cephalisq; cruen-
tam
Deligat & percussa manum. Fert fumida teste
Lumina Sestiaca præceps de turre puella.
Et de nimbojo salsum Leucate minatur
Nasicula Lesbiacus Sappho per sura sagittis.
Harmonia cultus Eriphyle mœsta recusat,
Infelix natorum fortunata marito.
Tota quoque vetita Minoia fabula Creta,
Pictura rum injiar tenui sub imagine vibrat.
Pasiphaë tauri sequitur fastigia tauri.
Lætia fert glomerata manu de serta Ariadne,
Respicit abiectos desperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit, hæc vana simulacra corona.
Dadalia pudet hanc latebras subisse iuuenca.
Præreptas queritur per insania gaudia noctes
Laodomia duas, viuis functiq; mariti.
Parte truces alia strictis mucronibus omnes
Et Tybei, & Canace, & Sidonis horret Elissa.
Coniugu hac, hac patriu & hac gerit hospitis en-
sem.
Errat & ipsa olim qualis per Latmia saxa
Endymonem solita affectare sopores
Cum face: & astrigero diademate Luna bicor-
nis.

Cum-

Centum alia veterum recolentes vulnera amorum,
Dulcibus & mœstis refouent tormenta querelis.
Quas inter medias furuæ caliginis vmbram
Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
Agnouere omnes puerum: memorique recursu
Communem sensere reum, quanquam humida circum
Nubila & auratis fulgentia cingula bullis,
Et pharetram, & rutila fuscarent lampades ignem:
Agnoscunt tamen & vanum vibrare vigorem
Occipiunt, hostemque vnum loca non sua nactum,
Quum pigros ageret densa sub nocte volatus,
Facta nube premunt trepidantem & cassa parantem
Suffugia in cœtum mediæ traxere cateruæ.
Eligitur mœsto myrtus notissima luco,
Inuidiosa deûm pœnis cruciauerat illic
Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonim.
Huius in excelso suspensum stipite amorem
Deuinctum post terga manus substrictaque plantis
Vincula mœrentem, nullo moderamine pœnæ
Afficiunt, reus est sine crimine, iudice nullo
Accusatus Amor, se quisque absoluere gestit:
Transferat vt proprias aliena in crimina culpas.
Cunctæ exprobrantes tolerati insignia leti
Expediunt. hæc arma putant hæc vltio dulcis,
Vt quo quæque perit studeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet. hæc speciem mucronis inanẽ
Ingerit, illa cauos amnes, rupemque fragosam,
Insanique metum pelagi, & sine fluctibus æquor.
Nonnullæ flammas quatiunt: trepidæque minantur
Stridentes nullo igne faces. rescindit adultum
Myrrha vterum lachrymis lucentibus inque pauentem
Gemmea fletiferi iaculatur succina trunci.
Quædam ignoscentum specie ludibria tantum
Sola volunt: stilus vt tenuis sub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Rosa nata cruorem,
Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni.
Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus tantos penetrat secura tumultus
Nec circumuento properans suffragia nato,
Terrorem ingeminat, stimulisque accendit amaris.
Ancipites furias, natique in crimina confert
Dedecus ipsa suum: quòd vincula cæca mariti
Deprensa Mauorte tulit, quod pube pudenda
Hellespontiaci ridetur forma Priapi.
Quod crudelis Eryx, quod semiuir Hermaphroditus.
Nec satis in verbis, roseo Venus aurea serto
Mœrentem pulsat puerum, & grauiora pauentem.
Olli purpureum mulctato corpore rorem
Sutilis expressit crebro rosa verbere: quæ iam
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minæ: vindictaque maior
Crimine visa suo Venerem factura nocentem.
Ipsæ intercedunt Heroides, & sua quæque
Funera crudeli malunt adscribere fato.
Tum grates pia mater agit, cessisse dolentes.
Et condonatas puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim simulacra figuris
Exercent trepidam casso terrore quietem.
Quæ postquam multa perpessus nocte Cupido
Effugit, pulsa tandem caligine somni
Euolat ad superos, portaque euadit eburna.
Vt voluisti Paule, cunctis Bissula versus habes:
Lusimus quos in Sueuæ gratiam virgunculæ.
Otium magis fouentes, quàm studentes gloriæ.
Tu molestus flagitator lege molesta carmina.
Tibi quod intristi, exedendum est, sic vetus verbum iubet.
Compedes, quas ipse fecit, ipsus vt gestet faber.

Ad lectorem huius libelli.

Carminis incompti tenuem lecture libellum,
Pone supercilium.
Seria contractis expende poemata rugis.
Nos Thymelen sequimur.
Bissula in hoc sed edio cantabitur, aut Erasinus.
Ammoneus [illegible].
Ieiunus nil scribo. meum post pocula si quis
Legerit, hic sapiet.
Sed magis hic sapiet si dormiet & putet ista
Somnia missa sibi.

Ausonij Bissula. EDYL. VII.

Vbi nata sit Bissula. & quomodo in manus domini venerit.

Bissula trans gelidum stirpe & lare prosata Rhenum,
Conscia nascentis Bissula Danubij,
Capta manu, sed missa manu, dominatur in eius
Delicijs, cuius bellica præda fuit.
Matre carens, nutricis egens, nesciuit heræ
Imperium.
Fortunæ et patriæ quæ nulla opprobria sensit,
Illico inexperto libera seruitio.
Sic Latijs mutata bonis, Germana maneret
Vt facies, oculos, cærula flaua comas.
Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam.
Hæc Reno genitam prædicat, hæc Latio.

De eadem Bissula.

Delicium, blanditiæ, ludus, amor, voluptas.
Barbara, sed quæ Latias vincis alumna pupas.
Bissula nomen. teneræ rusticulum puellæ,
Horridulum non solitis, sed domino venustum.

Ad pictorem de Bissulæ imagine.

Bissula nec ceris, nec fuco imitabilis vllo.
Naturale decus fictæ non commodat arti.
Sandyx & cerussa alias simulate puellas.
Temperiem hanc vultus nescit manus. ergo age pictor,
Puniceas confunde rosas, & lilia misce

Quiq; erit ex illis color aerũ, ipse sit oris.

Ad pictorem de Bissula pingenda.

Pingere si nostram pictor meditaris alumnam,
Aemula Cecropias ars imitetur apes.

Precatio consulis Ausonij designati, pridie Kalendas Ianuarij fascibus sumptis.
EDYLLIVM VIII.

Iane veni, nouus anne veni, renouate veni Sol,
Consulis Ausonij Latiam visure curulem,
Ecquid ab Augusta nunc maiestate secundum
Quod mirere, habes? Roma illa, domusq; Quirini,
Et toga purpurei rutilans praetexta Senati
Hoc capite aeternis signat sua tempora Fastis,
Anne bonis coepte auspiciis, da vere salubri
Apricas ventorum animas, da roscida Cancro
Solstitia, & gelidum Borean Septembribus horis,
Mordeat Autumnus: frigus subtile pruinas:
Et tenuata modis cesset medioribus Aestas,
Sementem Notus humificet. sit Bruma niualis,
Dum pater antiqui renouatur Martius anni,
Spiret odorato florum noua gratia Maio.
Iulius & segetes coquat: & mare temperet Eurus.
Sirius ardentem non augeat igne Leonem.
Discolor arboreos variet Pomona sapores.
Mitiget Autumnus, quod maturauerit aestas.
Et genialis hiems parta sibi dote fruatur
Pacem mundus agat: nec turbida sidera regnēt.
Nulla suos Gradiue offendat stella penates,
Quae non aqua tibi: non Cynthia, non celer arcus
Finitimus terris: non tu Saturne supremo
Vltime circumitu procul à Phoenice remotus
Tranquillum properabis iter. Vos cominus ite
Stella salutigeri Iouis, & Cythereie Vesper.
Nonnunquam hospitiis facilis Cyllenius adsit.
Iane veni, nouus anne veni, renouate veni Sol.
Hostibus edomitis, qua Francia mixta Sueuis,
Certat ad obsequium, Latiis vt militet armis.
Qua vaga Sauromates sibi iunxerat agmina Chunus,
Quaque Getis socijs Histrum adsultabat Alanus.
Hoc mihi praepetibus victoria nunciat alis.
Iam veniet Augustus: nostros vt comat honores,
Officio exornans quos participare cupisset.
Iane veni, nouus anne veni, renouate veni Sol.
Aurea vertice Sol porrige gaudia Iano.
Fascibus Ausonij succedet Caesar in annum,
Quinta Romulei praetextam habiturus honoris:
Ecce vbi se cumulat mea purpura, si mitibus audis
Auribus hoc Nemesis, post me dignatur oriri
Augustus consul: prius quam conferre videtur
Me sibi, quam se se nostros praecedere fasces.
Iane veni, nouus anne veni, renouate veni Sol.
Cogo sequuturos bis sena per ostia menses.
Tu tropicum solida cedere: rursus & illum
Terga dare, vt duplex tropicus varietur ab astro,
Et quater a ternis properet mutatio signis.
Aestiuos impelle dies, brumamque morantem
Noctibus adceleres promissus Caesaris annus.
Illum ego si cernam: tum terq; quaterq; beatus:
Tunc ero bis consul, tunc tangam vertice caelum.

Item precatio calendis Ianuarijs.
EDYLLIVM IX.

Anne bonis coepte auspiciis, felicia cernis
Consulis Ausonij primordia. Prome coruscum
Sol aeterne caput: solitoq; illustrior, almo
Lumine purpureum iubar exere lucis Eoa.
Anne pater rerum, quas Iani mense bifrontis
Voluis in hibernum glacialis fine Decembrem.
Anne veni & festum veteris nouus aspice Iani.
Sollemnes peruade vias. bissenaq; mundo
Curricula aequatis varians per tempora signis,
Praecipitem aeterna perfer vertigine cursum:
Sic prono raptat e polo contraria Phoebus
Vt momenta feras seruata parte dierum:
Et nouus hiberno repares sua lumina pulsu.
Menstrua ter decies rodeunt dum cornua Lunae:
Exortus, obitusq; manu voluente, rotabis,
Legitimum Phoebi cohibens per signa meatum.

Ausonij Mosella. EDYL. X.

Transieram celerem nebuloso flumine Nauam,
Addita miratus veteri noua moenia vico:
Aequauit Latias vbi quondam Gallia Cannas:
Infletaque iacent inopes super arua cateruae.
Vnde iter ingrediens nemorosa per auia solum,
Et nulla humani spectans vestigia cultus,
Praetereo arentem sitientibus vndiq; terris
Dumnissum, riguasq; perenni fonte Tabernas,
Aruaq;, Sauromatum nuper metata colonis.
Et tandem primis Belgarum conspicor oris
Nouiomagum diui castra inclyta Constantini,
Purior hic campis aer, Phoebusq; sereno
Lumine purpureũ reserat iam sudus Olympum.
Nec iam consertis per mutua vincula ramis,
Quaeritur exclusum viridi caligine caelum:
Sed liquidum iubar, & rutilam visentibus aethram
Libera perspicui non inuidet aura diei.
In speciem quum me patriae, cultumq; nitentis
Burdigalae, blando pepulerunt omnia visu:
Culmina villarum pendentibus edita ripis.
Et virides Baccho colles, & amoena fluenta
Subterlabentis tacito rumore Mosellae.
Salue amnis laudate agris, laudate colonis:
Dignata imperio debent cui moenia Belgae:
Amnis odorifero iuga vitea consite Baccho.
Consite gramineas amnis viridissime ripas:
Nauiger, vt pelagus: deuexas pronus in vndas,
Vt fluuius: vitreoq; lacus imitate profundo.
Et riuos trepido potes aequiparare meatu,
Et liquido gelidos fontes praecellere potu.
Omnia solus habes, quae fons, quae riuus & amnis.

Et

Et lacus & bimis refluus munimine pontus.
Tu placidus prolapsus aquis, nec murmura venti
Vlla, nec occulti pateris luctamina saxi.
Non superante vado rapidos reparare meatus
Cogeris extantes medio non æquore terras
Interceptus habes: iustì ne demat honorem
Nominis, exclusum si diuidat insula flumen.
Tu duplices sortite vias & quum amne secundo
Defluis: vt celeres feriant vada concita remi:
Et quum per ripas nusquam cessante remulco
Intendunt collo malorum vincula nautæ.
Ipse tuos quotiens miraris in amne recursus,
Legitimosq; putas prope segnius ire meatus?
Tu neq; limigeris ripam prætexeris vluis:
Nec piger immundo perfundis littora cæno:
Sicca sed in primas aspergis vestigia lymphas.
I nunc & Phrygiis sola leuia consere crustis,
Tendens marmoreum laqueata per atria campum.
Ast ego despectis, quæ census opesq; dederunt,
Naturæ mirabor opus: non cura nepotum,
Lætaq; iacturis vbi luxuriatur egestas.
Hic solidæ sternunt humentia littora harenæ,
Nec retinent memores vestigia pressa figuras.
Spectaris vitreo per leuia terga profundo.
Secreti nihil amnis habens. vtq; almus aperto,
Panditur intuitu liquidis obtutibus aer:
Nec placidi prohibent oculos per inania venti:
Sic demersa procul durante per intima visu
Cernimus: arcaniq; patet penetrale fluenti:
Quum vada lene meant, liquidarum & lapsus aquarum
Prodit cærulea dispersas luce figuras:
Quod sulcata leui crispatur harena meatu:
Inclinata tremunt viridi quod gramina fundo.
Vtq; sub ingenuis agitata fontibus herba,
Vibrantes patiuntur aquas. lucetq;, latetq;
Calculus & viridem distinguit glarea muscum.
Tota Caledoniis talis pictura Britannis.
Quum virides algas, & rubra corallia nudat
Æstus & albentes concharum germina baccas,
Deliciásque hominum locupletes, quæque sub vndis
Assimulant nostros imitata monilia cultus.
Haud aliter placidæ subter vada læta Mosellæ,
Detegit admixtos non concolor herba lapillos.
Intentos tamen vsq; oculos errore fatigant
Interludentes examina lubrica pisces.
Sed neq; tot species obliquatosq; natatus,
Quaq; per aduersum succedunt agmina flumen,
Nominaq;, & cunctos numerosa stirpis alumnos
Edere fas. haud ille sinit: cui cura secunda
Sortis: & æquorei cessit tutela tridentis.
Tu mihi fluminei habitatrix Nais in oris,
Squamigeri gregis ede choros, liquidoque sub alueo
Dissere cæruleo fluitantes amne cateruas.
Squameus herbosas Capito inter lucet harenas,
Viscere prætenero fartim congestus aristis:
Nec duraturis post bina trihoria mensis.
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis,
Et nullo spinæ nociturus acumine Redo.
Effugiensq; oculos celeri leuis Vmbra natatu.
Tuq; per obliqui fauces vexate Saraui,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis:
Quum defluxisti famæ maioris in amnem,
Liberior laxos exerces Barbe natatus,
Tu melior peiore æuo, tibi contigit omni
Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo
Transierim: lata cuius vaga verbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in vndas,
Occultus placido cum proditur æquore pulsus.
Tu loricato squamosus pectore frontem
Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ,
Tempora longarum fers incorrupte morarum.
Præsignis maculis capitis: cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq; fluens abdomine venter.
Quæq; per Illyricum, per stagna binominis Istri.
Spumarum indiciis caperis Mustela natantum,
In nostrum subuecta fretum, ne læta Mosella
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum: quia lutea circuit Iris.
Lubrica cæruleus perducit tergora fucus,
Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc
Vsque sub extremam squallet cutis arida caudam.
Nec te delicias mensarum Perca silebo,
Amnigenos inter pisces dignande marinis
Solus puniceis facilis contendere mullis.
Nam neq; gustus iners, solidoq; in corpore partes
Segmentis coeunt: sed dissociantur aristis.
Hic etiam Latio risus prænomine, cultor
Stagnorum querulis vt infestissima ranis,
Lucius obscuras vluas cœnoq; lacunas
Obsidet, hic nullos mensarum lectus ad vsus,
Feruet fumosis olido nidore popinis.
Quis non & virides volgi solatia Tincas
Norit, & Alburnos prædam puerilibus hamis,
Stridentesq; focis opsonia plebis Alausas?
Teq; inter species geminas, neutrumque & vtrumque,
Qui necdum Salmo, nec iam Salar, ambiguusq;
Amborum medio Fario intercepte sub æuo?
Tu quoq; flumineas inter memorande cohortes
Gobio, non maior geminis sine pollice palmis,
Præpinguis teres, ouipara congestior aluo:
Propexiq; iubas imitatus Gobio Barbi.
Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure:
Quem velut Actæo perductum tergora oliuo
Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
Laberis: & longi vix corporis agmina soluis.
Aut breuibus defensa vadis, aut fluminis vluis:
Aut quum tranquillos moliris in amne meatus.
Te virides ripæ, te cærula turba natantum,
Te liquidæ mirantur aquæ. diffunditur alueo
Æstus. & extremi procurrunt margine fluctus.
Talis Atlantico quondam Ballæna profundo,

Quum vento motáve suo telluris ad oras
Pellitur, exiguum fundit mare: magnáque surgunt
Aequora: viciniq. timent decrescere montes.
Hic tamen, hic nostra mitis Bauaria Mosella,
Exitio procul est. magnus honor additus amni.
Iam liquidas spectasse vias, & lubrica pisces
Agmina multiplicesque satis numerasse catervas.
Inducant aliam spectacula vitea pompam:
Sollicitentq. vagos bacchea munera visus:
Qua sublimis apex longo super ardua tractu
Et rupes, & aprica iugi flexusque sinusque.
Vitibus assurgunt, naturalique theatro.
Gauranum sic alma iugum vindemia vestit,
Et Rhodopen proprioq. nitent Pangaea Lyaeo.
Sic viret Ismarius super aequora Thracia collis.
Sic mea flauentem pingunt vineta Garumnam.
Summis quippe iugis tendentis in ultima cliui,
Conseritur viridi fluuialis margo Lyaeo.
Laeta operum plebes, festinantesq. coloni
Vertice nunc summo properant, nunc deiuge dorso,
Certantes stolidis clamoribus. inde viator
Riparum subiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt seris cultoribus, adstrepit ollis
Et rupes & silua tremens: & concauus amnis.
Nec solos homines delectat scena locorum,
Hic ego & agrestes Satyros, & glauca tuentes
Naidas, extremis credam concurrere ripis:
Capripedes agitat cum laeta proteruia Panas,
Insultántque vadis: trepidasque sub amne sorores
Terrent indocili pulsantes verbere fluctum.
Saepe etiam mediis furata e collibus vuas
Inter Oreiadas Panope fluuialis amicas,
Fugit lasciuos paganica numina Faunos.
Dicitur, & medio quum sol stetit igneus orbe,
Ut commune fretum, Satyros, vitreasq. sorores,
Consortes celebrare choros, quum praebuit horas
Secretas hominum coetu flagrantior aestus:
Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,
Et Satyros mersare vadis, rudibusq. natandi,
Per medias exire manus: dum lubrica falsi
Membra petunt, liquidosq. fouent pro corpore fluctus.
Sed non haec spectata vlli, nec cognita visu.
Fas mihi sit pro parte loqui secreta tegantur,
Et commissa fides sileat reuerentia rivus.
Illa fruenda palam species, quum glaucus opaco
Respondet colli fluuius. frondere videntur
Fluminei latices, & palmite consitus amnis.
Quis color ille vadis, seras quum protulit vmbras
Hesperus, & viridi perfundit monte Mosellam?
Tota natant crispis iuga motibus: & tremit absens
Pampinus, & vitreis vindemia turget in vndis.
Adnumerat virides deceptus nauita vites:
Nauita caudiceo fluitans super aequora lembo,
Per medium qua sese amni confundit imago,
Collis & vmbrarum confinia conserit amnis.
Haec quoque quàm dulces celebrant spectacula pompas,
Remipedes medio certant quum flumine lembi.
Et varios ineunt flexus, viridesq. per oras
Stringunt attonsis pubentia germina pratis.
Puppibus, & proris alacreis gestire magistros.
Impubemque manum super amnica terga vagantem
Dum spectat, transire diem sua seria ludo
Posthabet: excludit veteres noua gratia curas.
Tales Cumano despectat in aequore ludos
Liber sulphurei quum per iuga consita Gauri,
Perq. vaporiferi graditur vineta Vesevi:
Quum Venus Actiacis Augusti laeta triumphis,
Ludere lasciuos fera proelia iussit amores.
Qualia Niliacae classes, Latiaeq. triremes,
Subter Apollineae gesserunt Leucados arces.
Aut Pompeiani Mylaeana pericula belli
Euboicae referunt per Auerna sonantia cymbae:
Innocuos ratium pulsus, pugnasq. iocantes
Naumachiae: Siculo quales spectante Peloro
Caeruleus viridi reparat sub imagine pontus:
Non aliam speciem petulantibus addit ephebis,
Pubertasq. amnis, & picti rostra phaselli.
Hos Hyperionio quum sol perfuderit aestu,
Reddit nautales vitreo sub gurgite formas:
Et redigit pandas inuersi corporis vmbras.
Vtque agiles motus dextra laeuaque frequentent,
Et commutatis alternant pondera remis,
Vnda refert alios simulacra humentia nautas.
Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes,
Fallaces fluuio mirata redire figuras.
Sic vbi compositos ostentatura capillos,
Candentem late speculi explorantis honorem,
Quum primum cara nutrix admouit alumnae:
Laeta ignorato fruitur virguncula ludo:
Germanaeq. putat formam spectare puellae.
Oscula fulgenti dat non referenda metallo:
Aut fixas praetentat acus: aut frontis ad oram
Vibratis coeptas digitis extendere crines.
Talis ad vmbrarum ludibria nautica pubes
Ambiguis fruitur veri falsique figuris.
Iam vero accessus faciles qua ripa ministrat
Scrutatur toto populatrix turba profundo.
Heu male defensos penetrali flumine pisces:
Hic medio procul amne trahens humentia lina,
Nodosis decepta plagis examina verrit:
Ast hic tranquillo qua labitur agmine flumen,
Ducit corticeis fluitantia retia signis.
Ille autem scopulis subiectas pronus in vndas,
Inclinat lentae connexa cacumina virgae,
Indutos escis iaciens letalibus hamos.
Quos ignara doli postquam vaga turba natantum
Rictibus inuasit: patulaq. per intima fauces

Sera

Sera occultati senserunt vulnera ferri:
Dum trepidant subit indicium: crispoq; tremori
Vibrantis setæ nutans consentit harundo.
Nec mora: & excussam stridenti verbere prædam
Dextera in obliquum raptat, puer excipit ictum.
Spiritus, vt fractis quondam per inane flagellis
Aura crepat: motoq; adsibilat aere ventus.
Exultant vdæ super arida saxa rapinæ.
Luciferiq; pauent letalia tela diei.
Quiq; sub amne suo mansit vigor, aëre nostro
Segnis anhelatis vitam consumit in auris.
Iam piger inualidos vibratur corpore plausus.
Torpida supremos patitur iam cauda tremores.
Nec coeunt rictus, haustas sed hiatibus auras
Reddit mortiferos expirans branchia flatus,
Sic vbi fabriles exercet spiritus ignes,
Accipit alterno cohibetq; foramine ventos
Lanea fagineis alludens parma cauernis.
Vidit egomet quosdam leti sub fine trementes
Collegisse animas: mox in sublime citatos,
Cornua subiectum præceps dare corpora in amnem,
Desperaturum potientes rursus aquarum.
Quos impos damni puer inconsultus ab alto
Impetit, & stolido captat prensare natatu.
Sic Anthedonius Bœotia per freta Glaucus
Gramina gustatu postquam exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subijt nouus accola pontũ.
Ille hamis & rete potens, scrutator operti
Nereas, æquoream solitus conuerrere Tethyn,
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.
Talia despectant longo per cærula tractu
Pendentes sauis instanti culmine villæ.
Quas medius dirimit sinuosis flexibus errans
Amnis: & alternas comuni prætoria ripas.
Quis modo Sestiacum pelagus, Nephelaidos Helles
Æquor, Abydeni freta quis miretur ephebi?
Quis Chalcedonio constratum ab littore pontum,
Regis opus Magni mediis Eurippus vbi vndis,
Europæq; Æsiæq; vetat concurrere terras?
Non hic dira freti rabies, non sæua furentum
Prælia Caurorum licet hic commercia linguæ
Iungere, & alterno sermonem texere pulsu.
Blanda salutiferas permiscent littora voces,
Et voces & pæne manus, resonantia vtrinque
Verba refert medijs concurrit fluctibus Echo.
Qui potis innumeros cultusque habitúsque retexens
Pandere tectonicas per singula prædia formas?
Non hæc spernat opus Gortynius aliger, ædis
Conditor Euboicæ casus quem pingere in auro
Conantem Icarios patrij pepulère dolores.
Non Philo Cecropius: non qui laudatus ab hoste,
Clara Syracosij traxit certamina belli.
Forsan & insignes hominúmque operúmque labores.
Hic habuit decimo celebrata volumine Margei.
Hebdomas hic clari viguère Menecratis artes:
Atque Ephesi spectata manus: vel in arce Minerua
Ictinus, magico cui noctua perlita fuco
Allicit omne genus volucres: perimitq; tuendo.
Conditor hic forsan fuerit Ptolemaidos aulæ
Dinochares: quadro cui in fastigia cono
Surgit, & ipsa suas consumit Pyramis vmbras,
Iussus ob incesti qui quondam fœdus amoris
Arsinoen Pharij suspendit in aere templi.
Spirat enim tecti testudine Corus Achates.
Afflictamq; trahit ferrato crine puellam.
Hos ergo aut horum similes est credere dignum
Belgarum in terris, senas posuisse domorum,
Molitos celsas fluuij decoramina villas.
Hæc est natiui sublimis in aggere saxi,
Hæc procurrentis fundata crepidine ripæ.
Hæc refugit, captumque sinu sibi vindicat amnem.
Illa tenens collem, qui plurimus imminet amni,
Vsurpat faciles per culta, per aspera visus:
Vtq; suis fruitur diues speculatio terris.
Quinetiam riguis humili pede condita pratis
Compensat celsi bona naturalia montis:
Sublimiq; minans irrumpit in æthera tecto,
Ostentans altam, Pharos vt Memphitica, turrim.
Huic proprium est clausos concepto gurgite pisces
Apricas scopulorum inter captare nouales.
Hæc summis innixa iugis, labentia subter
Flumina despectu iam caligante tuetur.
Atria, quid memorem viridantibus assita pratis?
Innumerisq; super nutantia tecta columnis?
Quid quæ sulphurea substructa crepidine fumant
Balnea, feruenti cum Mulciber haustus operto
Voluit anhelatas tectoria per caua flammas,
Inclusum glomerans æstu expirante vaporem?
Vidi ego defessos multo sudore lauacri
Fastidisse lacus, & frigora piscinarum,
Vt viuis fruerentur aquis: mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.
Quòd si Cumanis huc afforet hospes ab oris,
Crederet Euboicas simulacra exilia Baias
His donasse locis: tantus cultusq; nitorq;
Allicit, & nullum parit oblectatio luxum.
Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta
Dicere? dignandumque mari memorare Mosellam?
Innumeri quòd te diuersa per ostia latè
Incurrunt amnes? quanquam differre meatus
Possent: sed celerant in te consumere nomen.
Namq; & Pronæa Nemesæq; adiuta meatu
Sura, tuas properat non degener ire sub vndas:
Sura interceptis tibi gratificata fluentis:
Nobilius permixta tuo sub nomine quàm si
Ignoranda patri confunderet ostia ponto.

Te rapidus Gelbis, te marmore clarus Erubrus
Festinant famulis quam primum adlambere lymphis.
Nobilibus Gelbis celebratus piscibus ille
Præcipiti torquens cerealia saxa rotatu,
Stridentesq; trahens per leuia marmora serras,
Audit perpetuos ripa ex vtraque tumultus.
Prætereo exilem Lesuram, tenuémque Drachonum.
Nec fastiditos Salmonæ vsurpo fluores.
Nauiger vndisona dudum me mole Sarauus
Tota veste vocat: longum qui distulit amnem,
Fessa sub Augustis vt voluat ostia muris.
Nec minor hoc, tacitum qui per sola pinguia labens
Stringit frugiferas felix Alisontia ripas.
Mille alij, prout quenque suus magis impetus vrget,
Esse tui cupiunt, tantus properantibus vndis
Ambitus, aut mores. Quod si tibi dia Mosella
Smyrna suum vatem vel Mantua clara dedisset:
Cederet Iliacis Simois memoratus in oris:
Nec præferre suos auderet Tibris honores.
Da veniam mihi, Roma potens: pulsa oro, facessat
Inuidia: & Latiæ Nemesis non cognita linguæ
Imperij sedem, Romæq; tuere parentes.
Salue magne parens frugumque virûmque Mosella.
Te clari proceres: te bello exercita pubes:
Æmula te Latiæ decorat facundia linguæ.
Quinetiam mores & lætum fronte seuera
Ingenium, natura tuis concessit alumnis,
Nec sola antiquos ostentat Roma Catones:
Aut vnus tantum iusti spectator & æqui
Pollet Aristides, veteres qui illustrat Athenas.
Verùm ego quid laxis nimium spatiatus habenis
Victus amore tui præconia detero? conde
Musa chelyn pulsis extremo carmine neruis.
Tempus erit, quum me studiis ignobilis otij
Mulcentem curas, seniiq; aprica fouentem,
Materiæ commendet honos: quum facta viritim
Belgarum, patriosque canam decora inclyta mores.
Mollia subtilis nebunt mihi carmina filo
Pierides: tenuiq; aptas subtegmine telas
Percurrent: dabitur nostris quoque purpura fusis.
Quis mihi tum non dictus erit? memorabo quietos
Agricolas, legumq; catos, fandiq; potentes,
Præsidium sublime reis, quos curia summos
Municipum vidit proceres, propriumq; Senatum,
Quos prætextati celebris facundia ludi
Contulit ad veteris præconia Quintiliani.
Quiq; suas rexere vrbes, purumq; tribunal
Sanguine & innocuas illustrauere secures.
Aut Italûm populos, aquilonigenasque Britannos
Præfecturarum titulo tenuere secundo.
Quique caput rerum Romam, populumque, patresque,
Tantum non primo rexit sub nomine: quamuis
Par fuerit primis. Festinat soluere tandem
Errorem fortuna suum, libataq; supplens
Præmia iam veri fastigia reddet honoris
Nobilibus repetenda nepotibus. At modo cœptum
Detexatur opus, dilata laude virorum.
Dicamus læto per rura virentia tractu
Felicem fluuium Rhenoq; sacremus in vndis.
Cæruleos nunc Rhene sinus, hyaloq; virentem
Pande peplum spatiumq; noui metare fluenti.
Fraternis cumulandus aquis. nec præmia in vndis
Sola, sed Augustæ veniens quòd mœnibus vrbis,
Spectauit iunctos natiq; patrisq; triumphos,
Hostibus exactis Nicrum super, & Lupodunum,
Et fontem Latijs ignotum annalibus Histri.
Hæc profligati venit modo laurea belli:
Mox alias aliasq; feret. Vos pergite iuncti.
Et mare purpureum gemino propellite tractu.
Neu vereare minor pulcherrime Rhene videri.
Inuidiæ nil hospes habet. potiere perenni
Nomine tu fratrem, famæ securus, adopta.
Diues aquis, diues nymphis, largitor vtrique
Alueus extendet geminus diuortia ripis:
Communesq; vias diuersa per ostia fundet.
Accedent vires, quas Francia, quasque Chamaues,
Germanique tremant. tunc verus habebere limes.
Accedet tanto geminum tibi nomen ab amni.
Quumq; vno de fonte fluas, dicere bicornis.
Hæc ego VIVISCA ducens ab origine gentem,
Belgarum hospitiis nunc per noua fœdera notus,
Ausonius nomen Latium, patriaq;, domoq;
Gallorum extremos inter, celsamq; Pyrenen,
Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores,
Audax exigua fide concino. Fas mihi sacrum
Perstrinxisse amnem tenui libamine Musæ.
Nec laudem affecto. veniam peto. sunt tibi multi
Alme amnis sacros qui sollicitare fluores
Aonidum, totamq; solent haurire Aganippen.
Ast ego, quanta mei dederit se vena liquoris,
Burdigalam quum me in patriam, nidumq; senectæ
Augustus, pater & natus, mea maxima cura,
Fascibus Ausonius decoratum, & honore curuli
Mittent emerita post tempora disciplinæ:
Latius arctoi præconia persequar amnis.
Addam vrbes, tacito quas subter laberis alueo:
Mœniaq; antiquis te prospectantia muris.
Addam præsidiis dubiarum condita rerum,
Sed modo securis non castra sed horrea Belgis.
Addam felices ripa ex vtraq; colonos.
Teq; inter medios hominumq; boumq; labores,
Stringentem ripas, & pinguia culta secantem.

Non

Non tibi se Liger anteferat, non Axona præceps,
Matrona non Gallos, Belgosq; interfita finu.
Santonico resilius non ipse Carantonus æstu.
Contendes celsiùs Durani de monte volutus
Amnis: & auriferum posponet Gallia Tarnem.
Ianumq; ruens per saxa rotantia latè
In mare purpureum, domina tamen ante Mosella
Numine adorato, Tarbellius ibit Aturrus.
Corrige externas celebrande Mosella per oras,
Nec Jovis celebrande locus, ubi fonte supremo
Exeru auratum taurina frontis honorem:
Quinq; tribus placidos simoesia per arua meatus:
Vel qua Germanus sub portubus ostia solutis:
Si quis bonos tenui volet aspirare camena,
Perdet si quis in his dignabitur otia musis,
Ibis in ora hominum, latoq; fouebere cantu.
Te fontes, viuiq; lacus te carula noscent
Flumina: te veteres pagorum gloria luci,
Te Druna, te sparsis incerta Druentia ripis,
Alpinique colent fluuij, duplicemq; per vrbem
Qui mens, & Dextra Rhodanus dat nomina ripa
Te stagnis ego caruleis magnumq; sonoris
Amnibus, aquoreæ te commendabo Garumnæ.

Griphus, Ternarij numeri.
EDYL. XI.

Ter bibe, vel totties ternos, sic mystica lex est:
Vel tria potanti, vel ter tria multiplicanti,
Imparibus nouies ternis contexere cubam.
Iuris idem tribus est, quod ter tribus omnia in vsu,
Forma hominis cœpit plenique exactio partus:
Quinq; nouem nouies fati tenet vltima finis.
Tres Ope progeniti fratres, tres ordine Parcæ.
Vesta Ceres & Iuno sacris multebre sorores.
Inde trijulea Iouis sunt fulmina. Cerberus inde,
Indo Tridens: triplexque Helenes cum fratribus vnum.
Ter noua Nestoreos implenit purpura fusos.
Et totties trino cornix vitatior ævo.
Quam nouies terni glomerantem sæcula trahum
Vincunt æripedes ter terno Nestore cerui.
Tria quorum ætater superat Phœbeius ostem.
Quem nouies senior Gangeticus anteit ales,
Ales Cinnameo radiatus tempora nido,
Tergemina est Hecate, tria virginis ora Diana.
Tres Charites, tria Fata, triplex vox, trina elementa
Tres in Trinacria Siredones: omnia trina:
Tres volucres, tres semideæ, tres semipuellæ.
Ter tribus ad palmam iussa certare camœnis,
Ore, manu, flatu: buxo, fide, voce canentes.
Tres sophiæ partes, tria Punica bella, trimestres
Annorum cœliq; vices, noctisq; per vmbram
Tergemini vigiles ter clara instantis Eoi
Signa canit: teruus deprenso Marte satelles.
Et qui conceptus triplicata vespere noctis,
Iussa quater ternis suspendit opima trophæis.
Et lyrici vatis numero sunt Mnemosynarum.
Tris solas quondam tenuit quas dextera Phœbi,
Sed citheron totiens ternas ex ære sacrauit
Religione patrum: qui sex peruisse timebant.
Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo:
Quæ trisbis genito Thebæ Trieterica Baccho.
Tres primas Thracum pugnas tribus ordine sellis,
Iunianda patri inferias misere sepulto.
Ille etiam thalamos per trina ænigmata quærens,
Qui bipes, & quadrupes, foret & tripes omnia solus.
Terruit Aeniam volucris leo, virgo triformis
Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.
Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.
Humana efficiunt habitacula tergemus artes.
Parietibus qui saxa locat, qui culmine tigna,
Et qui supremo comit tectoria cultu.
Hinc Bromy quadrantal, & hinc Sicana medimna
Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat vsus agendi.
In Physicis tria prima. Deus, mundus, data forma.
Tergenus omnigenum, genitor, genitrix, generatum.
Per trinas species trigonorum, regula curvit,
Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.
Tris cost in partes numerus perfectus: vt idem
Congrege ter trino per ter tria dissoluatur.
Tres primus par impar habet, medium q; sed ipse
Qui medius quinque & septe quoq; diuidit vnus.
Et numero in toto positus sub acumine centri,
Distinguit solidos cubo pereunte trientes,
Æquipares dirimens partes ex impare terno:
Et paribus triplex medium. quum quattuor & sex,
Bissi q; quaternorum secernitur emphalos idem.
Ius triplex, tabulæ quod ter sanxere quaternæ,
Sacrum, priuatum & populi commune quod vsquam est,
Interdictorum trinum genus: vnde repulsus
Vi fuere, aut Vtrobi fuerit. Quærimur bonorum.
Triplex libertas. capitis, q; minutio triplex.
Trinum dicendi genus est. sublime, modestum,
Et tenui stilo. triplex quoque forma medendi.
Quæ logos, aut methodos cuiq; experientia nomen.
Et medicina triplex, seruare, cauere, mederi,
Tres oratorum cultus, regnata Colosso
Quem Rhodos, Æthea quem dilexit Athena,
Et quem de scenis terrica ad subsellia traxit
Proles Asia in causis numeros imitata chororum.
Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria, terra, aqua, flamma,
Triplex sideribus positus, & stantia forma,
Et motus & genitrix modulorum musica triplex.
Mixta libris, secreta astris, vulgata theatris.

Martia Roma triplex equitatu plebe, Senatu.
Hoc numero tribus, & sacro de monte Tribuni.
Tres equitum turmæ, tria nomina nobilium.
Nomina sunt chordis tria, sunt tria nomina mensi.
Geryones triplex, triplex compago Chimæræ.
Scylla triplex commissa tribus, cane, virgine pisce.
Gorgones, Harpyiæque & Erynnies agmine terno.
Et tres fatidicæ nomen commune Sibyllæ:
Quarum tergemini fatalia carmina libri.
Quos ter quinorum servat cultura virorum.
Ter bibe tris numerus super omnia, ter Deus unus.
Hic quoq; ne ludus numero transcurrat inerti,
Ter decies ternos habeat, deciesq; nouenos.

Versus monosyllabis cœpti, & finiti, ita, vt à fine versus ad principium recurrant.

Res hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors
Fors dubia æternumq; labans, quam blanda fouet spes
Spes nullo finita æuo: cui terminus est mors.
Mors auida inferna mergit caligine quam nox.
Nox obitura vicem remeauerit aurea quum lux.
Lux dono concessa deûm, cui præuius est sol.
Sol cui nec furto Veneris latet armipotens Mars.
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens.
Gens infrena virum: quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi: quem nulla tenet lex.
Lex naturalis quam condit imperio ius
Ius genitum pietate hominum, ius certa Dei mens.
Mens, quæ cælesti sensu rigat emeritum cor.
Cor vegetum mundi instar habens, animæ vigor, ac vis
Vis tamen hic nulla est: verum est iocus & nihili res
Æmula diis, naturæ imitatrix omniparens ars.
Pacato vt studeat ludus meus, esto operi dux.
Arta, inamœna licet, nec congrua carminibus lex.
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet ius.
Quippe & ridiculis dat gloria, ni prohibet fors.

De membris.

Indicat in pueris septennia prima nouus dens.
Pubentes annos robustior anticipat vox.
Inuicta & ventis, & solibus est hominum frons.
Et durum neruis, cum viscere consociant os.
Palpitat irrequies, vegetum, teres, acre, calens cor.
Vnde vigent sensus: dominatrix quos vegetat mens
Atq; in verba refert modulata lege loquax os.
Quam validum est, hominis quota portio, cæruleum fel.
Quàm tenue, & molem quantam fert corpoream crus?
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter pes?

Inconnexa.

Sæpe in coniugiis fit noxa si nimia est dos.
Sexus vterq; potens, sed præualet imperio mas.
Qui recte faciet, non qui dominatur, erit rex.
Vexat amicitias, & fœdera dissociat lis.
Incipe, quidquid agas. pro toto est prima operis pars.
Insinuat calo, diisq; inserit emeritos laus.
Et disciplinis conferta est & vitiis vrbs.
Vrbibus in tutis munitior vrbibus est arx.
Auro magnus honos, auri pretium tamen est æs.
Longa dies operosa viro, sed temperies nox.
Qua caret Æthiopum plaga, peruigil irrequies gens.
Semper vbi æterna vertigine clara nitet lux.

De deis.

Sunt & cælicolûm monosyllaba prima deûm Fas:
Quæ Themis est Graiis, post hanc Rhea, quæ Latiis Ops.
Tum Iouis & Consi germanus Tartareus Dis.
Et soror & coniunx fratris, regina deûm Vis.
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur Sol.
Quiq; truces belli motus ciet armipotens Mars.
Quem nunquam pietas, nunquam bona sollicitat Pax.
Nec cultor nemorum reticebere Mænalide Pan.
Nec Genius domuum Larunda progenitus Lar.
Fluminibusq; Italis præponens, insurens Nar.
Quaq; piat diuum periuria nocticolor Styx.
Vestiuolusq; maris conspirator Leuconotos Libs.
Et nunquam in dubiis hominum, bona destituens Spes.

De cibis.

Nec nostros reticebo cibos quos priscus habet mos.
Irritamentum quibus additur æquoreum sal.
Olim communis pecori cibus, atq; homini glans.
Ante equidem campus quam spicea suppeteret frux.
Mox ador, atq; adoris de polline pulsificum far.
Instruxit mensas quo quondam Romulidum plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua puls.
Est inter fruges morsu piper æquiparans git.
Et Pelusiaco de semine plana, teres lens.
Et duplici defensa putamine quinquagenus nux.
Quodq; cibo, & potu placitum, labor acer apum, mel.
Natura liquor iste noua, cui summa natat fax.

De historiis.

Solamen tibi Phœbe nouum dedit Oebalius flos.

Flore alio reus est Narcissi morte sacer fons.
1070 *Cadis Adoneæ mala gloria fulmineus* sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs.
Ludit & Aeaciden Parnassia Delphicola sors.
Threicium Lybicum freta Cimmeriumque secat bos.
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
1075 *Quo generata Venus, Saturnia desecuit* falx.
Sicca inter rupes Scythica stetit alitibus crux.
Vnde Prometheo de corpore sanguineus ros.
Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.
Ibicus vt periijt, iudex fuit altiuolans grus.
1080 *Æacida ad tumulum mactata est Andromacha* glos.
Carcere in Argiuo Philopœmona lenta adijt mors.
Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus Lars.
Sera, venenato potu abstulit Hannibalem nex.
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.
1085 *Stat Ioius ad cyathum generat quem Dardanius* Tros.
Præpetibus pennis super aera vectus homo Cres.
Intulit incestã tibi vim Philomela ferus Thrax.
Barbarus est Lydus, seruus Geta, fœmineus Phryx.
Fallaces Ligures: nullo situs in precio Cor.
1090 *Res Asiæ quantas leto dedit immeritas* fraus.
Nota in portentis Theba tricorporibus Sphinx.
Nota & paruorum cunis muliebre secus Stryx.

De vêre primo.

Annus ab exortu cum floriparum reserat ver.
Cuncta vigent: nemus omne vires: nitet auricomum rus.
1095 *Et fusura vmbras radicitus exigitur* stirps.
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
Florum spirat odor. Libani seu montis honor thus.
Iam pelago velitat mercatur vestifluus ser.

Per interrogationem & responsionem.

Quis subit in pœnam capitali iudicio? vas.
1100 *Quis quum lis fuerit nummaria quis dabitur?* pras.
Quis Mirmilloni cõtenditur æquimanus? Thrax.
Inter virtutes quod nomen Mercurio? fur.
Thuribula & patera, quæ tertia vasa deum? lanx.
Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem? Cos.
1105 *Grex magis an regnum Minoida sollicitat?* grex.
Quid præter nubem Phæacibus impositũ? mons.
Dic, cessante cibo, somno quis opimior est? glis.
Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat? glux.
Sponte ablatius casus quis rectus erit? spons.
1110 *Quadrupes oscinibus quis iungitur auspicijs?* mus.
Quid fluitat pelago quod non natat in fluuio? pix.
Bissenas partes quis continet æquiparet? as.
Tertia defuerit si portio, quid reliquum? bes.

De literis Monosyllabis Græcis ac Latinis.

Dvx elementorum studijs viget in Latijs. A.
Et suprema notis ascribitur Argolicis Ω. 1115
Hta quod Æolidum, quodque è valet hoc latiale E.
Præsto quod E Latium semper breue, Dorica vox E.
Hoc tereti argutóque sono negat Attica gens εδ.
Ω quod & ΟΥ Græcum compensant Romula vox O.
Littera sum Iota similis, vox plena iubens, I. 1120
Cecropius ignota notis ferale sonans, V.
Pythagora biuium ramis pateo ambiguis Y.
Vocibus in Graiis nunquam vltima conspicior M.
Zeta iacens, si surgat, erit nota, quæ legitur N.
Meandrum flexusq; vagos imitata vagor ξ. 1125
Diuiduum Beta monosyllabon Italicum B.
Non formam ad vocem Delta gero Romuleum D.
Hostilis quæ forma iugi est, hanc efficiet Π.
Ausonium si P E scribas, ero Cecropium P.
Et Rho quod Græco mutabitur in Latium P. 1130
Malus vt antemnam fert vertice sic ego sum T.
Spiritus hic flatus tenuissima viuificans H.
Hæc tribus in latio tantum addit nominibus K.
Præualuit postquam Gammæ vice functa prius C.
Atque alium pro se titulo replicata dedit Q. 1135
Ansis cincta duabus erit quum Iota leges Θ.
In Latio numerus denarius Argolicum X.
Hæc crucis effigies Palamedica porrigitur Φ.
Cappa fuit quondam Bœotia, nunc Latium K.
Furca tricornigera specie pene vltima sum Ψ. 1140

Grammaticomastrix.

E Logodædalia stridet modo qui nimium, trux.
Friuola condemnans nequam quoque cum pretio est merx.
Ennius vt memorat, replet te lætificum gau.
Liuida mens hominum concretum felle coquat pus.
Dic quid significent catalecta Maronis? in his al. 1145
Celtarum posuit sequitur non lucidius tau.
Imperium, litem, Venerem, cur vna notet res?
Estne peregrini vox nominis an Latij sil?
Et quod germano mistum male letiferum min?
Lintribus in geminis constratus ponto sit, an puns? 1150
Bucolico sepes dixit Maro, cur Cicero seps?
Vox solita, & cunctis notissima, si memor es, lac.
Cur condemnetur ratio, magis vt faciat lact?
Aut Lybia ferale malum sit Romula vox seps?
Si bonus est insons contrarius & reus est sons. 1155
Diues opum cur nomen habet Ioue de Stygio Dis?
Vnde Rudinus ait Diuum domus altisonum cæl?

Et cuius de more, quod adstruit, endo suam do?
Aut de fronde loquens, cur dicit populea frons?
1160 *Sed quo praegredior? quae sinus? quis modus, & calx?*
Indulge Pacato, bonus doctus facilis vir?
Totum opus hoc sparsum, crinis velut Antiphilae. pax.

AVSONII CENTO NVPTIALIS. EDYL. XIII.

A.5. *Accipite haec animis: laetasq; aduertite mentes,*
A.11. *Ambo animis, ambo insignes praestantibus armis:*
1165 B.7. *Ambo florentes, *genus insuperabile bello* A.4.
A.6. *Tuque prior. * te maioribus ire per altum* A.3.
A.3. *Auspiciis manifesta fides. *quo iustior alter* A.1.
A.1. *Nec pietate fuit, nec bello maior & armis.*
A.4. *Tuq; puerq; tuus, * magnae spes altera Romae,* A.12.
1170 A.8. *Flos veterum virtusq; virum, *mea maxima cura,* A.1.
A.12. *Nomine auum referens, animo, manibusq; parentem.*
A.6. *Non iniussa cano. *sua cuiq; exorsa laborem,* A.10.
A.10. *Fortunaq; ferent. *mihi iussa capessere fas est.* A.1.

Coena nuptialis.

A.5. *Expectata dies aderat. *dignusq; hymenaeis* A.11.
1175 A.6. *Matres atque viri, iuuenesq; ante ora parentum* G.4.
A.1. *Conueniunt stratoq; super discumbitur ostro.*
*Dant famuli manibus lymphas. *onerantq; canistris.* A.8.
*Dona laborata Cereris *pinguisq; ferinae.* A.1.
A.8. *Viscera tosta ferunt. *series longissima rerum,* A.1.
1180 A.8. *Alituũ pecudumq; genus, *capreaeq; sequaces* G.2.
G.3. *Non absunt illis, *nec oues, haedique petulci,* G.4.
G.3. *Et genus aequoreum damae, ceruiq; fugaces.* G.3.
A.11. *Ante oculos, interq; manus sunt *mitia poma* B.1.
A.8. *Postquam exempta fames, & amor compressus edendi:*
1185 A.1. *Crateras magnos statuunt, * bacchumq; ministrant.* A.8.
A.2. *Sacra canunt. *plaudunt choreas: & carmina dicunt.* A.6.
A.6. *Nec nõ Threicius lõga cũ veste sacerdos,*
Obloquitur numeris septẽ discrimina vocũ.
A.9. *At parte ex alia, biforem dat tibia cantum* A.10.
A.4. *Omnibus vna quies operum * cunctiq; relictis* A.8. 1190
*Consurgunt mensis. *per limina laeta frequentes* A.1.
A.9. *Discurrunt, variantq; vice *populusq; patresq;* A.9.
A.11. *Matronae pueri. * vocemq; per ampla volutat* A.1.
Atria, dependẽt lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsae.

A.4. *Tandem progreditur *Veneris iustissima cura,* A.10. 1195
A.7. *Iam matura viro, iam plenis nubilis annis:*
A.1. *Virginis os, habitumq; gerens. * cui plurimus ignem* A.12.
Subiecit rubor: & calefacta per ora cucurrit.
A.7. *Intentos voluens oculos. *vritq; videndo.* G.3.
A.7. *Illã omnis tectisq; agris effusa iuuentus,* 1200
*Turbaq; miratur matrum. * vestigia primi* A.5.
*Alba pedis. * dederatq; comam diffundere ventis.* A.1.
A.3. *Fert picturatas auri subtegmine vestes,*
A.1. *Ornatus Argiuae Helenae. *qualisq; videri,* A.2.
A.2. *Caelicolis, & quãta solet *Venus aurea contra:* A.10. 1205
A.6. *Talis erat species. *talem se laeta ferebat* A.1.
A.2. *Ad soceros. *solioq; alte subnixa resedit.* A.1.

Descriptio egredientis sponsi.

A.9. *At parte ex alia *foribus sese intulit altis* A.11.
A.9. *Ora puer prima signans intonsa iuuenta.*
*Pictus acu clamyde auratam. * quã plurima circum* A.5. 1210
Purpura Maeandro duplici Melibaea cucurrit.
A.10. *Et tunicam molli mater quam neuerat auro.*
A.1. *Os: humerosq; deo similis, lumenq; iuuentae.* A.1.
A.8. *Qualis vbi Oceani perfusus Lucifer vnda*
*Extulit os sacrum caelo. * sic ora ferebat,* A.3. 1215
*Sic oculos. *cursuq; amens ad limina tendit.* A.2.
A.2. *Illũ turbat amor, sigitq; in virgine vultus.*
A.1. *Oscula libauit. * dextramq; amplexus inhaesit.* A.8.

Oblatio munerum.

A.5. *Incedunt pueri, pariterq; ante ora parentum*

Dona

Dona ferunt,*pallam signis,auroq; rigentem, A.1.

A.11. Munera portantes,auriq; eborisq; talenta,
Et scissum: * & pictum croceo velamen acantho. A.1.

A.1. Ingens argentum mensis,*colloq; monile. A.1.
Baccatum & duplicem gemmis auroq; coronam.

A.5. Ollis serua datur,*geminiq; sub vbere nati. A.5.

A.10. Quattuor hic iuuenes,*totidem innuptaq; puellæ: A.2.

A.5. Omnibus in morem tonsa coma.*pectore summo A.5.
Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium vtrique.

A.10. Tum studio effusæ matres* ad limina ducunt. A.10.

G.4. At chorus æqualis.*pueri innuptæq; puellæ A.2.

G.3. Versibus incomptis ludunt:& carmina dicunt. A.6.

B.8. O digno coniuncta viro,*gratissima coniunx, A.10.

A.8. Sic felix.*primos Lucina experta labores. G.4.

G.4. Et mater. Cape Mæonij carchesia Bacchi.

B.8. Sparge marite nuces.cinge hæc altaria vitta. B.8.

A.8. Flos veterum,virtusq; virum.*tibi ducitur vxor. B.8.

A.1. Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Exigat.& pulcra faciat te prole parentem.

A.9. Fortunati ambo.*si quid pia numina possunt. A.4.

A.3. Viuite felices,dixerunt. currite fusis B.4.
Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Ingressus in cubiculum.

G.4. Postquam est in thalami pendentia pumice tecta
Peruentum:* licito tandem sermone fruuntur. A.8.

A.8. Congressi iungunt dextras: stratisq; reponunt. A.4.

A.8. At Cytherea nouas artes,& pronuba Iuno A.4.

A.11. Sollicitat: suadetq; ignota lacessere bella.

A.1. Ille vbi complexu* molli fouet:atque repente A.8.
Accepit solitam flammam, *lectúmque iugalem. A.4.

A.6. O virgo noua mi facies,*gratissima coniunx: A.10.

A.6. Venisti tandem,*mea sola,& sera voluptas. A.8.

A.2. O dulcis coniunx,non hæc sine numine diuum

A.12. Proueniunt.* placidóne etiam pugnabis amori? A.4.

A.4. Talia dicentē iamdudum auersa tuetur:

A.12. Cunctaturq; metu:telumq; instare tremiscit.

A.8. Spemq;, metumq;,inter.*funditque has ore loquelas. A.5.

A.10. Per te,per,qui te talem genuêre,parentes.

B.2. O formose puer,* noctem non amplius vnam A.1.

A.9. Hanc tu,oro,solare inopem.*& miserere precantis. A.10.

A.12. Succidimus,non lingua valet, non corpore nota
Sufficiunt vires,nec vox aut verba sequuntur.

A.9. Ille autem,Causas nequicquam nectis inanes.

A.12. Præcipitatq; moras omnes.*soluitq; pudorem. A.4.

Parecbasis.

Hactenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale,ambitu loquendi,& circuitione,velaui. Verum quoniam Fescenninos amat celebritas nuptialis, verbórúmque petulantiam notus vetere instituto ludus admittit:cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur,ab eodem auctore collecta: vt bis erubescamus,qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos,si placet,hic iam legendi modum ponite. cætera curiosis relinquite.

Imminutio.

A.11. Postquam congressi * sola sub nocte per vmbram: A.6.

G.3. Et mentem Venus ipsa dedit:* noua prælia tentant. A.3.

A.10. Tollit se arrectum.*conantē plurima frustra. A.9.

A.10. Occupat os,faciemq;. *pedem pede feruidus vrget. A.12.

A.7. Perfidum alta petens,*ramum qui veste latebat. A.6.

B.10. Sanguineis ebuli baccis,minioq; rubentem.

A.12. Nudato capite,*& pedibus per mutua nexis, A.7.

A.3. Monstrum horrendum,informe,ingens, cui lumen ademptum.

A.10. Eripit à femore,& trepidanti feruidus instat.

A.1. Est in secessu,*tenuis quo semita ducit. A.11.

A.8. *Ignea rimis micans.* *exhalat opaca* A.7.
mephitim.
1275 A.6. *Nulli fas casto sceleratũ insistere limẽ.*
A.7. *Hic species horrendum.* *talis sese ha-* A.6.
litus atris
Faucibus effundens, *nares contingit* A.9.
odore.
A.11. *Huc iuuenis nota fertur regione via-*
rum.
A.5. *Et super incumbens* *nodis & cortice* A.9.
crudo
1280 A.9. *Interquet summis adnixus viribus*
hastam,
A.11. *Hasit. virgineumq; alte bibit acta cru*
orem.
A.2. *Insonuère cauæ, gemitumq; dedère ca-*
uernæ.
A.11. *Illa manu moriens telum trahit: ossa*
sed inter
G.3. *Altius ad viuum persedit* *vulnere* A.11.
mucro:
1285 A.4. *Ter sese attollens, cubitoq; innixa le-*
uauit.
Ter reuoluta toro est. *manet im-* A.10.
perterritus ille.
A.3.5. *Nec mora, nec requies.* *clauumq;* A.5.
affixus, & hærens
Nusquam amittebat: oculosq; sub astra
tenebat.
A.6. *Itq; reditq; viam totiens.* *vteroq;* A.1.
recusso
1290 A.9. *Transadigit coctas.* *& pectine pulsat* A.6.
eburno.
A.5. *Iamq; fere spacio extremo, fessiq; sub*
ipsam
Finem aduentabant. *tum creber an*
helitus artus,
Aridaq; ora quatit, sudor fluit vndi-
que riuis.
A.11. *Labitur exanguis, distillat ab ingui-* G.3.
ne virus.
1295 *Contentus esto, Paule mi,*
Lasciua Paule pagina.
Ridere nil vltra expeto.

Ausonij ROSAE. EDYL. XIIII.

Ver erat, & blando mordentia frigora sensu
Spirabat croceo mane reuecta dies.
1300 *Strictior Eoos præcesserat aura iugales.*
Aestiferum suadens anticipare diem.
Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me vetegare die.
Vidi concretas per gramina flexa pruinas
1305 *Pendere, aut olerum stare cacuminibus:*
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et cœlestis aquæ pondere tunc grauidas.
Vidi Pastano gaudere rosaria cultu,
Exorientæ nouo roscida lucifero.
1310 *Rara pruinosis canebat gemma frutetis,*
Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet ne rosis aurora ruborem,
An daret: & flores tingeret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane duorum.
Sideris, & floris. nam domina vna Vnus. 1315
Forsan & vnus odor: sed celsior ille per auras
Difflatur: spirat proximus iste magis.
Communis Paphie dea sideris & dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.
Momentum intererat: quo se nascentia florum 1320
Germina comparibus diuiderent spatijs.
Hæc viret angusto foliorum tecta galero:
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,
Mucronem absoluens purpureis capitis. 1325
Vertice collectos illa exsinuabat amictus,
Iam meditans folijs se numerare suis.
Nec mora ridentis calathi patefecit honorem,
Prodens inclusi femina densa croci.
Hæc modo quæ toto rutilauerat igne comarum, 1330
Pallida collapsis deseritur folijs.
Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur, consenuisse rosas.
Ecce & defluxit rutili coma punica floris,
Dum loquor: & tellus tecta rubore micat. 1335
Tot species, tantosq; ortus, variosq; nouatus
Vna dies aperit: conficit vna dies.
Conquerimur, Natura, breuis quod gratia florum
est,
Ostentata oculis illico dona rapis,
Quam longa vna dies, ætas tam longa rosarum, 1340
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quàm modo nascentem rutilus conspexit Eous.
Hanc rediens sero vespere vidit anum.
Sed bene, quod paucis licet interitura diebus,
Succedens æuum prorogat ipsa suum. 1345
Collige virgo rosas, dum flos nouus, & noua pu-
bes
Et memor esto æuum sic properare tuum.

Ex Græco Pythagoricum, de ambiguitate eligendæ vitæ. EDYL. XV.

Quod vita sectabor iter? si plena tumultu
Sunt fora: si curis domus anxia: si peregrinos
Cura domus sequitur: mercantem si noua semper 1350
Damna manent: cessare vetat si turpis egestas:
Si vexat labor agricolam, mare naufragus hor-
ror
Infamat, pœnæq; graues in cælibe vita,
Et grauior cautis custodia vana maritis.
Sanguineum si Martis opus si turpia lucra 1355
Fœnoris, & velox inopes vsura trucidat?
Omne æuum curæ: cunctis sua displicet ætas.
Sensus abest paruis lactentibus: & puerorum
Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes.
Afflictat fortuna viros per bella, per æquor, 1360
Iras insidiasq; catenatosq; labores
Mutandos semper grauioribus. Ipsa senectus
Expectata diu, votisq; optata malignis
Obijcit innumeris corpus lacerabile morbis.

Spere-

Spernimus in commune omnes præsentia. quædam
Constat nolle deos fieri, Iuturna reclamat,
Quo vitam dedit æternam? cur mortis adempta est
Conditio? sic Caucasea sub rupe Prometheus
Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
Incusare Iouem: data sit quod vita perennis.
Respice & ad cultus animi: sic nempe pudicum
Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris.
At contra illecebris maculosam ducere vitam
Quem iuuat, aspice & ad pœnas, & crimina regum,
Tereos incesti, vel mollis Sardanapali.
Perfidiam vitare monent tria Punica bella:
Sed prohibet seruare fidem deleta Saguntos,
Viue, & amicitias semper cole. crimen ob istud
Pythagoreorum periit schola docta sophorum.
Hoc metuens igitur, nullas cole. crimen ob istud
Timon Palladiis olim lapidatus Athenis.
Dissidet ambiguis semper mens obuia votis,
Nec voluisse homini satis est, optata recusat.
Esse in honore placet, mox pœnitet. & dominari
Vt possint seruire volunt. idem auctus honore,
Inuidiæ obiicitur. pernox est cura disertis:
Sed rudis ornatu vitæ caret. Esto patronus,
Et defende reos, sed gratia rara clientis.
Esto cliens, grauis imperij persona patroni.
Exercent hunc vota patrum. mox aspera curis
Sollicitudo subit. contemnitur orba senectus,
Et captatoris præda est, hæredis egenus.
Vitam parcus agas, auidi lacerabere fama,
Et largitorem grauius censura notabit.
Cuncta tibi aduersis contraria casibus. Ergo
Optima Graiorum sententia. quippe homini aiunt
Non nasci esse bonum, natũ aut cito morte potiri.

De viro bono Πυθαγορικὴ ἀπόφασις.
EDYLLIVM XVI.

Vir bonus, & sapiens, qualem vix repperit vnum
Millibus è multis hominum consultus Apollo,
Iudex ipse sui, totum se explorat ad vnguem.
Quid proceres, vanũq; ferat quid opinio vulgi,
Securus, mundi instar, habens, teres, atque rotundus:
Externæ ne quid labis per læuia sidat.
Ille, dies quàm longus erit sub sidere Cancri,
Quantaq; nox tropico se porrigit in Capricorno,
Cogitat: & iusto trutinæ se examine pensat:
Nequid hiet, nequid protuberet, angulus æquis
Partibus vt coëat, nil vt deliret amussis.
Sit solidum quodcunque subest: nec inania subtus
Indicet admotus digitis pellentibus ictus.
Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei.
Quæ prætergressus? quid gestum in tempore? quid non?
Cur isti facto decus abfuit, aut ratio illi?
Quid mihi præteritum? cur hæc sententia sedit,
Quam melius mutare fuit? miseratus egentem,
Cur aliquem fracta persensi mente dolorem?
Quid volui, quod nolle bonum foret? vtile honesto
Cur malus antetuli? nũ dicto, aut denique vultu
Perstrictus quisquã? cur me natura magis, quàm
Disciplina trahit? Sic dicta, & facta, per omnia
Ingrediens, ortoq; à vespere cuncta reuoluens,
Offensus prauis dat palmam & præmia rectis.

Ναὶ καὶ οὐ πυθαγορικόν. EDYL. XVII.

Est, & non, cuncti monosyllaba nota frequentãt.
His demptis, nihil est, hominum quod sermo voluteт.
Omnia in his, & ab his sunt omnia, siue negoti,
Siue oti quicquam est: seu turbæ, siue quietis.
Alterutro pariter nonnunquam, sæpe seorsis
Obsistunt studiis: vt mores, ingeniumq;,
Vel faciles, vel difficiles contentio nacta est.
Si consentitur, mora nulla interuenit. Est, Est.
Sin controuersum, dissensio subiicitet, Non.
Hinc fora dissultant clamoribus, hinc furiosi
Iurgia sunt Circi, cuneati hinc læta theatri
Seditio: & tales agitat quoque curia lites,
Coniugia & nati cum patribus. ista quietis
Verba ferunt studiis, salua pietate loquentes.
Hinc etiam placitis schola consona disciplinis,
Dogmaticas agitat placido certamine lites.
Hinc omnis certat dialectica turba sophorum.
Est lux, est ne dies ergo? non conuenit istuc.
Nam facibus multis, aut fulguribus quotiens lux
Est nocturna homini, non est lux ista diei:
Est & non igitur quotiens lucem esse fatendum est,
Sed non esse diem mille hinc certamina surgunt.
Hinc pauci, multi quoque talia commeditantes
Murmure concluso rabiosa silentia rodunt.
Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba versant?

De ætatibus animalium, Hesiodium.
EDYLL. XVIII.

Ter binos, deciesq; nouem superexit in annos
Iusta senescentum quos implet vita virorum.
Hos nouies superat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus,
Alipedem ceruum ter vincit coruus, & illum
Multiplicat nouies Phœnix, reparabilis ales.
Quam vos perpetuo decies præuertitis æuo
Nymphæ Hamadryades: quarum longissima vita est.
Hi cohibent fines viuacia fata animantum.
Cætera secreti nouit Deus arbiter æui
Tempora: quæ Stilbon voluat, quæ sæcula Phænon.
Quos Pyrois habeat, quos Iuppiter igne benigno
Circumitus, quali properet Venus alma recursu.
Qui Phœben, quanti maneant Titana labores.
Donec consumpto, magnus qui dicitur, anno
Rursus in antiquum veniant vaga sidera cursum:

Qualia dispositi steterant ab origine mundi.

Monosticha de ærumnis Herculis.
EDYLL. XIX.

Prima Cleonæi tolerata ærumna Leonis.
Proxima Lernæam ferro & face contudit hydram,
Mox Erymanthéum vis tertia perculit aprum.
Æripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto.
Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo.
Septima in Augeis stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedéis victoria nona quadrigis.
Gerione extincto decimam dat Iberia palmam.
Vndecimo mala Hesperidum districta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Musarum inuenta, & munera.
EDYL. XX.

Clio *gesta canens transactis tempora reddit.*
Melpomene *tragico proclamat mœsta boatu.*
Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.
Dulciloquos calamos Euterpe *flatibus vrget.*
Terpsichore *affectus citharis mouet, imperat, auget.*
Plectra gerens Erato, *saltat pede, carmine, vultu.*
Carmina Calliope *libris heroica mandat.*
Vranie *cæli motus scrutatur, & astra.*
Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia *gestu.*
Mentis Apollineæ vis has mouet vndiq; Musas.
In medio residens complectitur omnia Phœbus.

D. AVSONII ECLOGARIVM.

De ratione Libræ.

Miraris quicunq; manere ingentia mundi
Corpora, sublimi cæli circumdata gyro,
Et tanta nullam moli intercedere labem:
Accipe quod mirêre magis. Tenuissima tantis
Principia & nostros non admittentia visus.
Paruarum serie constant connexa atomorum.
Sed solidum in paruis, nulliq; secabile segmen,
Vnde vigor, vires q; manent, æternaq; rerum
Mobilitas, nulloq; vnquam superabilis æuo.
Diuinis humana licet componere, sic est
As solidus, quoniam bis sex de partibus æquis,
Constat. & in minimis paribus tamen vna manet vis.
Nam si quid numero minuatur: summa vacillat:
Conuulsæq; ruunt labefacto corpore partes.
Vt medium si quis vellat de fornice saxum:
Incumbunt cui cuncta simul, deuexa sequentur
Cætera: communemq; trahent à vertice lapsum.
Non aliter libra est si defuit vncia, totus
Non erit as: nomenque deunx iam cassus habebit.
Nec dextans retinet nomen sextante remoto:
Et dodrans, quadrante satus auctore carebit.
Diuulsusq; triens prohibet persistere bessem.
Iam Quincunx tibi nullus erit: si prima reuelles:
Et semis, cui semis erit, pereuntibus assis
Partibus, & cuius libræ pars septima septunx?
Libra igitur totum si nulla in parte vacillet,
Ponderis & numeri morumque, operumque, & aquarum
Libra nec est modulus, quem non hoc nomine signes.
Telluris, medio quæ pendet in aëre, libra est.
Et Solis, Lunæq; vias sua libra coercet.
Libra dij, somniq; pares determinat horas.
Libra Caledonios sine littore continet æstus.
Tu quoque certa mane, morum mihi libra meorum.

De ratione puerperij maturi.

Omnia, quæ vario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit, terrenaq; tantum
Membra hominis è superis fortuna, & spiritus auris:
[illegible] moderanda choro: sed præsidet ollis
Sortitus regimen nitida sol aureus æthra.
Nec sol in nobis moderatur tempora vitæ.
Dum breue solliciti spatium producimus æui.
Creditur occultosq; satus, & tempora vitæ
Materno ducenda vtero, formare videndo.
Et nondum exortæ leges componere vitæ.
Nanq; vbi conceptus genitali in[illegible]derit aluo:
Haud dubium solem cuicunq; insistere signo.
Qui cum vicini stationem cœperit astri,
Contiguos nullum transfundit lumen in ortus.
Ast vbi conuersis post menstrua tempora habenis,
Scandit purpureo iam tertia sidera curru:
Obliqua exilem dimittit linea lucem,
Aspirans tenues per inertia pondera motus.
Quarta in sede viget primi indulgentia solis.
Suadet & infusus teneros coalescere fœtus:
Fulgur tetragono aspectus vitale coruscat
Clarum, & lene micans: quinti qui cardine signi
Incutit attonitam vegetato infante parentem,
Nam sexto vis nulla loco: quia nulla tuendi
Æquati lateris signatur regula Phœbo.
Ast vbi signifera media in regione cohortis
Septimus accepit limes rutilantia flammis
Recto castra situ: turgentis fœdera partus
Iam plena sub luce videt. nec fulgura parci
Luminis intendens, toto fouet igne coronæ,

Hinc

Hinc illud: quod legitimos Lucina labores
Praeuenit: & grauidos sentit subrepere nixus
Ante expectatum festina puerpera votum.
Quod nisi septeno quum lumina fudit ab astro,
Impulerit tardi claustra obluctantia partus
Posterior, nequeat, possit prior, an quia sexto
Aemulus octauus conspectus inutilis astri
Nescit compariles laterum formare figuras.
Sed nono incumbens signo cunctantia matrum
Vota leuat, trigono vires sociante sequenti,
*At si difficilis *trahit Ilythya**
Tetragono absoluet dubiarum vincla morarum.

Signa cœlestia.

Ad Boreae partes, Arcti iunguntur & Anguis.
Post has Arctophylax, pariterq; Coronae, genuq;
Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus, & Cassiopea,
Auriga, & Perseus, Deltoton, & Andromedae astrum,
Pegasus, & Delphinus, Telum, Aquila, Anguitenensq;,
Signifer inde subestibus sex & sidera complent.
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & vrnam
Qui tenet & Pisces. Post hos in partibus Austri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Syrius, Argo,
Hydrus, Chiron, Turibulum quoque, Piscis & ingens.
Hunc sequitur Pistrix simul Eridaniq; fluenta.
Sed vaga praeterea dicuntur lumina septem,
Luna, & Mercurius, Venus, ac Sol, Mars quoque fulgens.
Hic Iouis & sidus super omnia sidera lucens.
Celsior his Saturnus, tardior omnibus astris.

Ratio dierum anni vertentis,

Nonaginta dies & quattuor ac medium. Sol
Conficit, à tropico in tropicum dum permeat astrum,
Octipedem in Cancrum Phryxeo ab Ariete pergens.
Hoc spatio aestiui pulsusq; & meta diei.
Semidiemq;, duosq; dies, decies q; nouenos,
A Cancro in chelas aequata tempora noctis,
Atque dij, cursu peragit Sol aureus altero,
Autumni aestatisq; simul confinia miscens.
Vnde autumnales transcurrens ordine menses,
Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni,
Octo dies decies octonis insuper addens,
Quadrantemq; dij, quinto qui protinus anno
Mense Numae extremo nomen capit embolimai.
Inde ad Agenorei festinans cornua tauri.
Scandit lanigeri tropicum Sol aureus astrum,
Nonaginta dies decreto sine coercens.
Hic tibi circus erit semper vertentibus annis,
Tercentum ac senis decies, & quinque diebus.

De nominibus septem dierum.

Nomina quae septem vertentibus apta diebus
Annus habet, totidem errantes fecere planetae.
Quos, inde essa volitens vertigine Mundus,
Signorum obliqua iubet in statione vagari.
Primum supremumq; diem radiatus habet Sol,
Proxima fraterna succedit Luna coronae.
Tertius assequitur Titania lumina Mauors.
Mercurius quarti sibi vindicat astra diei.
Inlustrant quintam Iouis aurea sidera Zonam.
Sextam salutigerum sequitur Venus alma parentem.
Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
Octauum instaurat reuolubilis orbita Solem.

Hic versus sine auctore est. Quid quoque die quid demi de corpore oporteat.

Vngues Mercurio, barbam Ioue, Cypride crines.

Hoc sic refellendum.

Mercurius furti probat vngues semper acutos,
Articulisq; aciem non sinit imminui.
Barba Ioui, crines Veneri decor: ergo necesse est.
Vt nollent demi quo sibi vterq; placet.
Mauors imberbes, & caluos Luna adamasti.
Non prohibent comi tum caput atq; genas.
Sol & Saturnus nihil obstant vnguibus, ergo
Non placitum Diuis tolle monostichium.

De mensibus, & quattuor anni temporibus.

Aeternos menses, & tempora quattuor anni,
Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.
Martius, Aprilis, Maius sunt tempora veris.
Iulius, Augustus, necnon & Iunius aestas.
Septembri, Octobri autumnus, totoq; Nouembri.
Brumales, Ianus, Februarius, atq; December.

De mensibus monosticha.

Primus Romanas ordiris Iane Calendas.
Februa vicino mense Numa instituit.
Martius antiqui primordia protulit anni.
Foetiferum Aprilem vindicat alma Venus:
Maiorum dictus patrum de nomine Maius.
Iunius aetatis proximus est titulo.
Nomine Caesareo Quintilem Iulius auget.
Augustus nomen Caesareum sequitur.
Autumnum Pomona tuum September opimat.
Triticeo October foenore ditat agros.
Sidera praecipitas pelago intempesta Nouembri.
Tu Genialen hiemem feste December agis.

Disticha de iisdem mensibus.

Iane noue primo qui das tua nomina mensi.
Iane bifrons, spectans tempora bina simul.
Post superum cultus, vicino Februa mense,
Dat Numa cognatis manibus inferias.
Martius & generis humani praesul, & anni,
Prima dabat Latiis tempora consulibus.
Aeneadum genitrix vicino nomen Aprili
Dat Venus. est Marti nanq; Aphrodita comes.
Maia deo, an maior: Mai, te fecerit aetas,
Ambigo, sed mensi est auctor vterq; bonus.

Iunius hunc sequitur duplici celebrandus honore,
Seu nomen Iuno, siue iuuenta dedit.
Inde Dionæos præfulgens Iulius astro:
Aestatis media tempora certa tenet.
Augustus sequitur, cognatum à Cæsare nomen:
Ordine sic anni proximus, vt generis.
Nectuntur post hos: numerumque ex ordine signant,
September Bacchi munere prela rigans:
Et qui sementis per tempora fœnore lætus,
October cupidi spem fouet agricolæ.
Quique salo mergens sollemnia signa Nouember
Præcipitat cælo mox reditura suo.
Concludens numerum, genialia festa December
Finit, vt à bruma mox nouus annus eat.

Quoteni dies sint mensium singulorum.

Implent tricenas per singula menstrua luces
Iunius, Aprilisque, & cum Septembre Nouember.
Vnum tricenis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisque Calendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusque,
Et quas October positusque in fine December,
Vnus erit tantum duodetriginta dierum:
Quem Numa præposito voluit succedere Iano.
Sic tercentenis decies accedere senos,
Quadrantemque & quinque dies sibi computat annus.

De tribus menstruis mensium.

Bis senas anno reparat Lucina Calendas.
Et totidem medias dat currere Iupiter Idus.
Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.
Hæc sunt Romano tantum tria nomina mensi.
Cætera per numeros sunt cognomenta dierum.

Quo mense quotæ Nonæ, vel Idus sint.

At Nonas modo quarta aperit, modo sexta refert lux
Sexta refert Maij Octobris, Martisque recursu
Et qui solstitio sua tempora Iulius infert.
Cætera per mensem quartis est prædita Nonis,
Omnes vero Idus octaua luce recurrunt.

Quotæ calendæ sunt mensium singulorum.

Post Idus, quas quisque suas habet ordine mensis.
Diuersa numero redeunt variante Calendæ.
Dum rursumque iterumque *vocantur.*
Vt tandem obiati procedant temporis ortu,
Terdenis, vnoque die, genialia festa
Porrigit, & Ianum arcessat noua bruma morantem.
Hoc numero mensisque Numæ redit, autumnique
Principium referens Bacchi September alumnus.
Iulius & Maius, positusque in fine December,
Octoberque die reuocatur tredecies vna
Inde dies redeunt minus vno quattuor vltra.
Quos numero adijciam Sextilis, Iunius atque
Aprilis post quos penultima meta Nouember
Ter quinis, vnoque die Iunonie Mauors.
Vt redeas referasque exordia prima iterum
Hoc numero, ad plenum vertens reparabitur annus.

In quo mense quod Signum sit ad cursum solis.

Principium Iani sensit tropicus Capricorni.
Mense Numæ in medio solidi stat sidus Aquari.
Procedunt duplices in Martia tempora Pisces,
Respicis Apriles Aries Phryxæe Calendas.
Maius Agenorei miratur cornua Tauri:
Iunius æquatos cælo videt ire Laconas.
Solstitio ardentis Cancri fert Iulius astrum.
Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.
Sidere Virgo tuo Bacchum September opimat.
Æquat & October sementis tempore libram.
Scorpion hibernum præceps iubet ire Nouembri.
Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

Q. Ciceronis versus eò pertinent, vt quod signum, quo tempore illustre sit, nouerimus. quod superius quoque nostris versibus expeditur.

Flumina verna cient obscuro lumine Pisces.
Curriculumque Aries æquat, noctisque diique.
Cornua quem condunt florum prænuncia Tauri,
Aridaque æstatis Gemini primordia pandunt.
Longaque iam minuit præclarus lumina Cancer.
Languificusque Leo proflat ferus ore calores,
Post medicum quatiens Virgo fugat orta vaporem,
Autumni reserat portas, æquatque diurna
Tempora nocturnis dispenso sidere Libra.
Et fœtos ramos denudat flamma Nepæ.
Pigra Sagittipotens iaculatur frigora terris.
Bruma gelu glacians iubare spirat Capricorni.
Quam sequitur nebulas rorans liquor altus Aquari:
Tenta supra circaque vigent vbi flumina mundi.
At dextra, læuaque ciet rota fulgida Solis
Mobile curriculum, & Lunæ simulacra feruntur,
Squama sub æterno conspectu torta Draconis
Eminet hunc inter fulgentem sidera septem
Magna quatit stellans quam seruans serus in alta
Conditur Oceani ripa cum luce Bootes.

A Solstitio in æquinoctium ratio.

Sol profectus a tepo ro veris æquinoctio,
Post semidiem postque totos nonaginta & quattuor,
Feruidis flagrans habenis, pulsum æstiuum conficit.
Inde Autumnus noctis horas libras æquo lumine,
Octo & octoginta Goeris & super triduo.

* * * *

Inde floridum reflexis ver reuisit orbis
Addens ad hos priores Goeres geminibus orbibus.

De feriis Romanis.

Nunc & Apollineos Tiberina per ostia ludos.
Et Megalesiaca matris operta loquar.
Vulcanique dies autumni exordia primi
Quinquatrisque deæ Pallados expediam.

Et medias Idus Maij. Augustiq; recursu,
Quas sibi Mercurius, quasq; Diana dicat.
Matronæ quæ sacra colant pro laude virorum,
Mauortis primi quum rediere dies.
Festa Caprotinus memorabo celebria nonis:
Quum stola matronis dempta teget famulas.
Quattuor illa etiam discretis partibus anni
Solstitia, & luces nocte, dieq; pares.
Nec regi fugium pulsis ex urbe tyrannis,
Lætum Romanis fas reticere diem.
*Visne ope sancte sacrum vel Saturnalia dicam,
Festaq; seruorum, quum famulantur heri?
Et nunquam certis redeuntia festa diebus.
Compita per vicos quum sua quisq; colit?
Aut duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt,
Et quem de Consi consiliuq; vocant?
Festa hæc, nauigijs, aut quæ celebrata quadrigis,
Iungunt Romanos finitimosq; duces.
Adiiciam cultus, peregrinaq; sacra deorum,
Natalem Herculeum, vel bouis Isiacæ:
Nec non lasciui floralia læta theatris,
Quæ spectare volunt, qui voluisse negant.
Nunc etiam veteres celebrantur Equiria ludi:
Prima hæc Romanus nomina Circus habet.
Et Dionysiacos latio cognomine ludos
Roma colit. liber quæ sibi vota dicat.
Ædilesq; etiam plebeij. ædilesq; curules
Sacra, Sigillorum nomine dicta, colunt.
Et gladiatores funebria prælia notum
Decertasse foro. nunc sibi harena suos
Vindicat. extremo qui iam sub fine Decembris,
Faltigerum placant sanguine cæligenam.

De lustralibus agonibus.

Quattuor antiquos celebrauit Achaia ludos,
Calicolum duo sunt, & duo festa hominum.
Sacra, Iouis, Phœbiq;, Palæmonis, Archemorique.
Serta quibus pinus, malus, oliua, apium.

De locis agonum.

Prima Iouis magno celebrantur Olympia Pisæ.
Paruassus Curio sacrauit Pythia Phœbo.
Isthmia Portuno bimaris dicat alta Corinthos.
Archemori. Nemeæa colunt funebria Thebæ.

De auctoribus agonum.

Primus Olympiacæ sacrauit festa coronæ
Iupiter Argiuis stadia ad longissima Circi.
Proximus Alcides Nemeæ sacrauit honorem
Hæc quoque temporibus quinquennia sacra notandis,
Isthmia Neptuno data sunt, & Pythia Phœbo.
Antipiti cultu diuorum hominumq; sepultis
Quod idem, qui sacri agones sunt, & funebres ludi habeantur.
Tantalidæ Pelopi mæstum dicat Elis honorem.
Archemori Nemeæa colunt quinquennia Thebæ.
Isthmia defuncto celebrata Palæmone, notum.
Pythia placando Delphi stauère Draconi.

AVSONII BVRDIGALENSIS EPISTOLARVM LIBER.

AVSONIVS AD PATREM de suscepto filio. Epist. 1.

CREDIDERAM nil posse meis affectibus addi,
Quo venerande pater diligerère magis.
Accessit gratis super his medioq; nepoti
Bina dedit nostris qui iuga nominibus.
Ipse nepos te fecit auum, mihi filius idem,
Et tibi ego hoc nato nos sumus ambo patres.
Nec iam sola mihi pietas mea suadet amorem,
Nomine te gemini iam genitoris amo.
Accessit titulus tua quo reuerentia crescat:
Quo doceam natum, quid sit amare patrem.
Quippe tibi æquatus videor quod paruulus iste
Nomine honoratum me quoque nobilitat.
Atque ætas quia nostra eadem. nam supparis æui
Sum tibi ego, & possum fratris habere vice.
Nec tantum nostris spatium interponitur annis:
Quanta solent alios tempora diuidere.
Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
Quot nostros auum nomina non onerant.
Pulchra iuuenta tibi senium sic iungit: vt auum
Quod prius est, maneat: quod modò, vt incipias
Et placuisse reor geminis ætatibus, vt se
Non festinato tempore vtraque daret.
Leniter hæc flueret, hæc non properata veniret.
Maturam frugem flore manente ferens.
Annos me nescire tuos, pater optime, testor,
Totq; putare meos, quot reor esse tuos.
Nesciat hoc natus numeret properantior hæres,
Testamenta magis. quam pia vota fouens:
Exemploq; docens prauo iuuenescere natos.
Vt nolint patres se quoque habere senes.
Verum ego primæuo genitus genitore fatebor
Supparis hæc aui tempora grata mihi.
Debeo. quod natus suadet pia cura nepotis,
Addendum patri quo veneremur auum.
Tu quoque mi genitor geminata vocabula gaude
Nati primæui nomine factus auus.
Exiguum quod auos faueat pia numina diuum,
Deq; nepote suo fiat auus proauus.
Largius & poterunt producere fata senectam:
Sed rata vota reor quæ moderata magis.

Pater ad filium. Quum temporibus tyrannicis, ipse Treueris remansisset, & filius à patre profectus esset. Hoc incoatum neque impletum sic de liturariis scriptum.

Epist. II.

Debeo & hanc nostris, fili dulcissime curis
Historiam: quanquam titulo non digna sereno
Anxia mœstarum fuerit querimonia rerum.
Iam super egelida stagnantia terga Mosellæ
Protulerat te nate rates: mœstiq; parentis
Oscula & amplexus discreuerat inuidus amnis,
Solus ego & quamuis cœtu celebratus amico,
Solus eram profugaque dabam pia vota carinæ.
Solus adhuc te nate videns, celeresq; remulci
Culpabam properos aduerso flumine cursus.
Quis fuit ille dies? non annus longior ille est,
Attica quem docti collegit cura Metonis.
Desertus vacuis, solisq; exerceor aris.
Nunc ego pubentes salicum deuerbero frondes.
Gramineos nunc frango toros, viridésque per vlmos
Lubrica substratis vestigia libro lapillis.
Sic lux prima abiit: sic altera meta diei,
Sic geminas alterna rotat vertigo tenebras:
Sic alias totusq; mihi sic annus abibit:
Restituat donec tua me tibi fata parentem.
Hac ego conditione licet, vel morte paciscar:
Dum decores suprema patris, tu nate, superstes.

Ausonius Hesperio. Epist. III.

Qualis Picena populator turdus oliua,
Clunes opimat cereas:
Vel qui lucentes rapuit de vitibus vuas
Pendetq; nexus retibus:
Quæ vespertinis fluitant nebulosa sub horis,
Vel mane tenta roscido.
Tales hibernis ad te de sepibus ipsos
Capi volentes, misimus,
Bis denos. tot enim crepero sub lucis Eoæ
Præceps volatus intulit.
Tum quas vicina suggessit præda lacuna,
Anates, maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes carula rostro,
Et crure rubras punico.
Iricolor vario pinxit quas pluma colore,
Collum columbis æmulas.
Defraudata mea non sunt hæc fercula mensa.
Vescente te, fruimur magis.
Vale bene, vt valeam.

Ausonius Theoni suo S.

Epist. IV.

Ausonius, cuius ferulam nunc sceptra verentur,
Paganum Medulis iubeo saluère Theonem.
Quid geris extremis positus telluris in oris,
Cultor harenarum vates? cui litus arandum,
Oceani finem iuxta, solemq; cadentem.
Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis:
Et tingit piceo lachrymosa colonica fumo.
Quid rerum, musaq; gerunt, & cantor Apollo?
Musa non Helicone sata, nec fonte caballi,
Sed quæ secundo de pectore Clementini,
Inspirans vacuos aliena mente poëtas
Iure quidem, nam quis malit sua carmina dici,
Quis te iecum possit proscindere risu?
Hæc quoq; ne nostrum possint vrgère pudorem,
Tu recitato: & vere poterunt tua dicta videri.
Quam tamen exerces Medulorum in littore vitam?
Mercatus-ne agitas leuiore nomismate captans.
Insanis quod mox pretiis grauis auctio vendas?
Albentis sebi glebas, & pinguia ceræ
Pondera, Narycíamq; picem, scissámque papyrum,
Fumantesq; olidum paganica lumina tædas?
An maiora gerens, tota regione vagantes
Prosequeris fures? qui te postrema timentes
In partem prædamq; vocent. tu inmitis, & osor
Sanguinis humani condonas crimina nummis:
Erroremq; vocas pretiumq; imponis abactis
Bobus, & in partem scelerum de iudice transis.
An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos
Circumdas maculis, & multa indagine pinnæ?
Aut spumantis apri cursum clamoribus vrges,
Subsidisq; fero? Meneo tamen, vsq; recuses
Stringere fulmineo venabula comminus hosti.
Exemplum de fratre time qui veste reducta
Ostentat fœdas prope turpia membra lacunas:
Perfossasq; nates vicino podice nudat.
Inde ostentator volitat, mirentur vt ipsum
Gedppa, Vrsinusq; suus prolesq; Ionini,
Taurinusq;, ipsum priscis heroibus æquans.
Qualis in Olenio victor Calydonius apro,
Aut Erymanthéo pubes fuit Attica monstro.
Sed tu parce feris venatibus, & fuge nota
Crimina siluarum: ne sis Cinareia proles:
Accidásque iterum Veneris plorandus Adonis.
Sic certe crinem flauus, niueusq; lacertis,
Cæsariem rutilam per candida colla refundis.
Pectore sic tenero plana sic tinceus aluo,
Per teretes feminum gyros, suraq; nitentes
Descendis, tales à vertice pulcher ad imos.
Qualis floricoma quondam populator in Ætna,
Virgineas inter choreas Deoïda raptam
Sustulit, emersus stygiis fornacibus Orcus.
An quia venatus ob tanta pericula vitas:
Piscandi traheris studio? nam tota supellex
Dumnotoni tales solita est ostendere gazas,
Nodosas vestes animantum neruorum,
Et iacula, & fundas & nomina villica lini.
Colaq; & insutos terrenis vermibus hamos.
His opibus confise tumes? domus omnis abundat
Littoreis diues spoliis, referuntur ab vnda
Carroco, leralis trygon, mollesq; platessæ,
Vrentes thynni, & male tecti spina elegati,
Nec duraturi post bina trihoria corui.
An te carminibus iuuat incestare canoras
Mnemosynes natas, aut tris, aut octo sorores?
Et quoniam huc ventum, si vis agnoscere, quid sit.
Inter doctrinam, deridendasq; camenas:

A ccipe.

Accipe congestas mysteria friuola nugas;
Quas tamen explicitis nequeas deprendere chartis:
Scillice decies si cor purgeris aceto:
Anticipesq; tuum Samij Lucumonis acumen,
Aut adsit interpres tuus.
Ænigmatum qui cognitor
Fuit meorum: quum tibi
Cadmi nigellas filias,
Mellonis albam paginam,
Notasq; furua sepia,
Gnidiosq; nodos prodidit.
Nunc adsit: & certe modo
Præsul creatus litteris,
Enucleabit protinus
Quod militantes scribimus.
Notos singo tibi poeta versus:
Quos seis hendeca, syllabos vocari:
Sed nescis modulis tribus moneri,
Istos composuit Phalæcus olim,
Qui penthemimerin habent priorem:
Et post semipedem duos iambos.
Sunt quos hexametri creant reuulsi:
Vt penthemimeris prior locetur.
Tum quod bucolice tome relinquit,
Sunt & quos generat puella Sappho.
Quos primus regit Hippius secundus:
Vt claudat Choriambon Antibacchus.
Sed iam non potes, ô stolo, doceri:
Nec fas est mihi regio magistro
Plebeiam numeros docere pulpam.
Verum protinus ede, quod requiro.
Nil quæro nisi quod libris tenetur:
Et quod non opica tegunt papyri.
Quas si solueris, ô Poeta, nugas,
Tostam trado tibi simul Vacunam.*
Nec iam post metuos vbique dictum.
Hic est ille Theon poeta falsus
Bonorum mala carminum taberna.

Eidem Theoni. Epist. v.

Ausonius Salue caro mihi dico Theoni,
Versibus experiens quod volo quodve queror.
Tertia fissipedes renouauit Luna iuuencas
Dum fugitas nostram dulcis amice domum.
Nonaginta dies sine te charissime traxi:
Huc adde æstiuos. hoc mihi pæne duplum est.
Bis nouies denos dicam deciesq; nouenos
Ille dies anni portio quanta abijt.
Sexaginta horas super & duo millia centum
Te sine consumpsi. quo sine & hora grauis.
Millia bis nongenta iubet demensio legum
Adnumerata reos per tot obire dies.
Iam potui Romam pedes ire pedesq; reuerti,
Ex quo te dirimunt millia pauca mihi.
Scirpea Domnotoni tanti est habitatio vati?
Pauliacus tanti non mihi villa foret.
An quia per tabula medico pugnan. *otatam,*
Debita summa mihi est. ne repetamus abes?
Bis septem rutilos regale nomijma Philippos,
Nec tanti fuerint, perdere malo, Theon:
Implicitum quam te nostris interne medullis
Defore tam longi temporis in spatio:
Ergo aut prædictos iam nunc rescribe Darios:
Et redime, vt mora sit libera desidiæ.
Aut alios à me totidem dabo: dum modo cari
Conspicer ora viri pauperis vsque licet.
Puppe citus propera sinuosaq; lintea veli
Pande. Medullini te feret ora noti.
Expositum subter paradas lectoq; iacentem:
Corporis vt tanti non moueatur onus.
Vnus Domnotoni te à littore perferet æstus
Condatem ad portum: si modo deproperes.
Inque vicem venti quotiens tua flamina cessant,
Remipedem iubeas protinus ire ratem.
Inuenies præsto subiuncta petorita mulis,
Villa Lucani mox potieris aco.
Rescisso disce componere nomine versum.
Lucilij vatis sic imitator eris.

Eidem Theoni. Epist. vi.

Ausonius Consul vatem resaluto Theonem.
Aurea mala Theon, sed plumbea carmina mittis.
Vnius massæ quis putet has species?
Vnum nomen vtriq;: sed est discrimen vtrique:
Poma vt mala voces, carmina verò mala.
Vale beatus, nomen à diuis Theon.
Methodus sed ista sæpe currentem indicat.
Ostrea Baianis certantia, quæ Medulorum
Dulcibus in stagnis reflui maris æstus opimat,
Accepi dilecte Theo: numerabile munus.
Verum quot fuerint subiecta monosticha signant.
Quot ter luctatus cum pollice computat index.
Geryones quot erant, decies si multiplicentur:
Ter quot erant Phrygij numerata decentia belli.
Aut ter vt Aeolidi mensis tenet ignicomus Sol,
Cornibus à primis quot habet vaga Cynthia noctes,
Singula percurrit Titan quot signa diebus.
Quotq; annis sublimis agit sua sæcula Phœnon.
Quot numero annorum Vestalis virgo ministrat.
Dardaniusq; nepos regno quot protulit annos.
Priamidæ quot erant, si bis deni retrahantur.
Bisq; viros numeres, qui fata Amphrysia seruant.
Quot genuit fœtus Albana sub ilicibus sus.
Et quot sunt asses, vbi nonaginta trientes.
Vel quot habet iunctos Vasatica rheda caballos.
Quod si figuras fabulis adumbratas,
Numerumq; doctis inuolutis ambagibus,
Ignorat alio mens obesa viscere:
Numerare saltim more vulgi vt noueris,
In se retortas explicabo summulas.
Ter denas, puto, quinquiesq; senas.
Vel bis quinque, dehinc decem, decemq;

Vel senas quater, & bis adde ternas.
Septenis quater adde unum & unum.
Duc quinquies senas, semelq; denas,
Aut ter quinque vel adde bis nouenis.
Quot nonis ternæ duæ retentant.
Binas ter decies, semel quaternas.
Et sex adde nouem, vel octo septem.
Aut septem geminis bis octo iunge.
Aut ne iam tibi pluribus molestus.
Triginta numero fuere cuncti.
Iunctus limacolis muliculis ostreis
Primo composuit fercula prandio,
Gratus deliciis nobilium cibus,
Et sumptu modicus pauperibus focis.
Non hic naufrago quæritur æquore,
Vt crescat pretium grande periculis:
Sed primore vado post refugum mare,
Algosa legitur littore concolor.
Nam testa duplicis conditur in specu,
Quæ feruentis aquæ fota vaporibus,
Carnem lacteolis visceris indicat.
Sed damnosa nimis panditur area.
Fac campum replices Musa papyrium:
Nec iam fissipedis per calamos vias
Grassetur Cnidiæ sulcus arundinis,
Pingens aridulæ subdita paginæ,
Cadmi filiolis atricoloribus
Aut cunctos pariter versibus oblinat
Fuluam lacticolor spongia Sepiam.
Parcamus vitio Dumnotinæ domus
Ne sit charta mihi carior ostreis.

Ausonius Axio Paulo Rhetori Sal.

Epist. VIII.

Tandem eluctati retinacula blanda morarum,
Burdigalæ molles liquimus illecebras.
Santonicamq; vrbem, vicino accessimus agro.
Quod tibi si gratum est, optime Paule, proba.
Cornipedes rapiant imposita petorita mulæ:
Vel cisio triiuga si placet, insilias:
Vel celerem mannum, vel ruptum terga veredum
Conscendas, propere dummodo iam venias.
Instantis reuocant quia nos sollemnia Paschæ:
Libera nec nobis est mora desidiæ.
Perfer in excursu vel teriuga millia epodon,
Vel falsas lites, quas schola vestra serit.
Nobiscum inuenies nullas, quia liquimus istic,
Nugarum veteres cum sale reliquias.

Ausonius Paulo. Epist. IX.

Ostrea nobilium cernes, sumptuq; nepotum
Cognita, diuersoq; maris defossa profundo,
Aut refugis nudata vadis, aut scrupea subter
Antra, & muriceis scopulorum mersa lacunis.
Quæ viridis muscus, quæ dedecor alga recondit,
Quæ testis concreta suis, ceu saxa cohærent.
Quæ mutata loco, pinguis mox condita limo,
Nutrit secretus conclusæ vliginis humor.
Enumerare iubes, vetus ô mihi Paule, sodalis
Assuefacte meis iocularibus carmine nugis.
Aggrediar: quamuis curam non ista senilem
Sollicitent, frugiq; viro dignanda putentur.
*Nam mihi non saliare epulum, non * cena dapalis,*
Qualem Penelopæ nebulonum mensa procorum.
Alcinoiq; habuit nitida cutis vncta iuuentus.
Enumerabo tamen famam testesq; secutus,
Pro studiis hominum semper diuersa probantum.
Sed mihi præ cunctis ditissima, quæ Medulorum
Educat Oceanus, quæ Burdigalensia nomen
Vsq; ad Cæsareas tulit admiratio mensas,
Non laudata minus nostri quàm gloria vini.
Hæc inter cunctas palmam meruere priorem.
Omnibus ex longo cedentibus ista & opimi
Visceris, & niuei, dulciq; tenerrima succo,
Miscent æquoreum tenui sale tincta saporem.
Proxima sint quamuis, sed longe proxima multo
Ex interuallo, quæ Massiliensia portu:
Quæ Narbo ad Veneris nutrit: cultuque carentia,
Hellespontiaca: quæ protegit æquor Abydi:
Vel quæ Baianis pendent fluitantia palis:
Santonico quæ tecta salo: quæ nota Genonis:
Aut Eborum mixtus pelago quæ protegit amnis:
Vt multo iaceant algarum obducta recessu
Aspera quæ testis, & dulcia farris opima.
Sunt & Aremorici qui laudent ostrea ponti,
Et quæ Pictonici legit accola littoris: & quæ
Mira Caledonius nonnunquam detegit æstus.
Accedunt, quæ fama recens Byzantia inter
Littora, & in fauces generata Propontidis acta,
Promoti celebrata ducis de nomine, laudant.
Hæc tibi non vates, non historicus, neq; tota
Orbe vagus conuiua loquor, sed tradita multis:
Vt solitum, quotiens dextra inuitatio mensæ
Sollicitat lenem comi sermone Lyæum.
Hæc non per vulgum mihi cognita perque popinas,
Aut parasitorum collegia Plautinorum.
Sed festos quia sæpe dies partim ipse meorum
Excolui, inq; vicem conuiua vocatus adiui.
Natalis si forte fuit sollemnis amico,
Coniugioq; dapes, aut sacra repotia patrum.
Audiui: meminiq; bono laudare frequenter.

Ausonius Paulo. Epist. X.

Si qua fides falsis vnquam est adhibenda poetis,
Nec plasma semper allinunt,
Paule, camenarum celeberrime Castaliarum
Alumne quondam, nunc pater.
Aut auus, aut proauus antiquior, vt fuit olim
Tartessiorum regulus:
Intemerata tibi maneant promissa memento.
Phœbus iubet verum loqui.
Etsi Pierias patitur lusitare sorores,
Nunquam ipse torquet ἄτρακτον.
Te quoq; ne pigeat consponsi fœderis: & iam
Citus veni remo, aut rota.
Æquoris vndosi qua multiplicata recursu,
Garumna pontum prouocat.
Aut iteratarum qua glarea trita viarum.

Fert

Fert militarem ad Blaniam.
Nos etenim primis sancium post Pascha diebus,
Auemus agrum visere.
Nam populi coetus, & compita sordida rixis
Fastidientes cernimus.
Angustas feruere vias, & congrege vulgo,
Nomen plateas perdere.
Turbida congestis referitur vocibus Echo,
Tene, feri, duc, da, caue,
Sus luculenta fugit rabidus canis impete sæuo:
Et impares plaustro boues.
Nec prodest penetrale domus, & operta subire.
Per tecta clamores meant.
Hæc & quæ possunt placidos offendere mores,
Cogunt relinqui mœnia:
Dulcia secreti repetantur ut otia ruris
Nugis amœna seriis.
Tempora disponas vbi tu tua tuaque tuum sit,
Vt nil agas, vel quod voles.
At qua sit properas tota cum merce tuarum
Veni camenarum citus.
Dactylicos elegos, choriambicum carmen, epodos.
Socci & cothurni musicam,
Carpentis impone tuis nam tota supellex
Vatum piorum, chartea est.
*Nobis cum inuenies * catenoplia si libet vti,*
Non Pœna sed Græca fide.

Ausonius Paulo S. Epist. xi.

Vinum quum biiugo parabo plaustro
Primo tempore Santonos vehendum:
Ouum tu quoque passeris marini:
Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriæ Begeritanæ.

Αὐσόνι@ Παύλῳ. Epist. xii.

Ἑλλαδικῆς μετὰ [illegible] μεύσης, Latiaque camena,
Ἄξια Αὐσόνιος sermone alludo bilingui.
Musa quid facimus? τί [illegible]
Ludimus [illegible]
[illegible] ἐστιν.
Erramus gelidæ [illegible] *rigidique poeta*
Πιερίδων [illegible] *inertes.*
Παίγνια [illegible] *pedum*, καὶ [illegible] ὀδόντων,
Θάλπουσι *quia nulla* [illegible] χώρη.
Et duplicans frigus ψυχρὰ *carmina* [illegible]
Ἀρχόμενος δ' [illegible] . . . .
Primitias Παύλῳ *nostro* [illegible]
[illegible]
[illegible] *verbosa* [illegible] *puellæ.*
[illegible] . . . [illegible]
[illegible] *præferte libellum*
[illegible] . . . .
Παύλου [illegible] . . . [illegible]
Οὐ γάρ [illegible] *in hac regione* [illegible]
Ἄξιον *ab nostris* [illegible] *esse* [illegible]
[illegible] *qui seria nostra,*
Qui ioca [illegible] *nouit tractare* [illegible]

Καὶ [illegible] *sepositus* [illegible] *rure* [illegible],
[illegible] *habet* [illegible]
[illegible] *nec mensæ accommodus vlli.*
[illegible] . . . . [illegible]
Iam satis ὦ φίλε Παῦλε [illegible]
[illegible] *causas* [illegible] *ingratam* [illegible]
[illegible]
Ἀλλ' [illegible] *iuuenalis* [illegible]
[illegible] *senectus.*
Καὶ *minus in sumptum* [illegible] *leuis arca ministrat*
Οὐ γὰρ [illegible] . . . . .
[illegible] . . . . . .
Æquanimus si qua fuerit, [illegible]
Malueris, [illegible]
[illegible] *: vt omnibus vndique mensis*
[illegible]
[illegible] *oblatta blanda requiras.*
Hic erit & [illegible]
[illegible] *pocula,* [illegible]
[illegible]
Ambo igitur nostra [illegible] *otia vita,*
Dum res, & ætas & sororum
[illegible]

Αὐσόνι@ Παύλῳ Epist. xiii.

[illegible]
Αὐσόνιος Παύλῳ [illegible]

Ad eundem Paulum. Epist. xiv.

Æquoream liqui te propter, amice Garumnam:
Te propter campos incolo Santonicos.
Congressus igitur nostros pete, si tibi cura,
Quæ mihi conspectu tam potiore meo.
Sed tantum appropera, quantum pote, corpore, & aue,
Vt saluum videam sat cito te video.
Si post infaustas vigor integratus habenas:
Et redit membris iam sua mobilitas.
Si riguam latis recolis Pimpleida Musis,
Iam vates, & non flagrifer Automedon:
Pelle soporiferi senium nubemque veterni:
Atque alacri mediam carpe vigore viam.
Sed cisium, aut pigrum cautus conscende veredum.
Non tibi sit reda, non amor acris equi.
Canteri moneo male nota petorita vites.
Nec celeres mannos ipse Metiscus agat.
Sic tibi sint musæ facilis meditatio prompta,
Et memor: & liquidi mel fluat eloquij.
Sic qui venalis tam longa ætate crebennus
Non habet emptorem, sit tibi pro pretio:
Attamen vt citius venias, leuiusque vehare
Historiam, mimos, carmina linque domi.
Grande onus in musis tot sæcula condita chartis,
Quæ sua vix tolerant tempora, nostra grauant.
Nobis cum inuenies [illegible]
[illegible]
[illegible]

Καὶ [illegible] χέρσῳ [illegible].
Χ[illegible] ἐν ποτίεσθαι.
Ρ[illegible] ἄυτα [illegible].
Εἰ[illegible] σκάζοντα, καὶ [illegible] πρίζοντα [illegible].
Ὡς τοῦ Θουκυδίδου ἤτοι Ἡροδότου.
Ρ[illegible]
Π[illegible] καὶ πλεῖστ᾽, [illegible].
Hoc tibi de nostris ἀ[illegible] effero libris
Vale, valere si voles, me iam veni.

Ausonius Tetradio salutem.
Epist. xv.

O qui venustos uberi facundia
Sales opimas, Tetradi,
Cauesq; ne sit triste, nec dulci carens
Amara concinnatio:
Qui felle carmen, et qui melle temperans,
Torpere musas non sinis:
Pariterq; fucas, quæq; sunt ignaua sunt,
Et quæ sapore tristia:
Rudes camenas qui Suessæ præuenis:
Æquasq; Cœlii sales:
Cur me propinquum Santonorum mœnibus
Declinas, ut Lucas boues
Olim resumpto præferoces prælio
Fugit iuuentus Romula?
Non ut tigris te, non leonis impetu,
Amore sed caro expeto.
Videre alumni gestio vultus mei,
Et indole optata frui.
Inuitus olim deuorabam absentiam
Necessitatem perferens:
Quondam docendi munere astrictum graui
Iculisma quum te absconderet.
Et inuidebam deuio ac solo loco
Opus camenarum tegi.
At nunc frequentes, atque claros nec procul,
Quum floreas inter viros,
Tibiq; nostras ventus auras deferat:
Auresq; sermo verberet:
Cur me supino pectoris fastu tumens,
Spernis poetam consulem?
Tuiq; amantem teq; mirantem, ac tua
Desiderantem carmina,
Oblitus alto negligis fastigio?
Plectendus exemplo tuo:
Ni stabilis æuo pectoris nostri fides
Quanquam retusus ante amet.
Vale, valere si voles me peruola
Cum scrinio, & musis tuis.

Ad librum: ut eat ad Probum.

Perge o libelle Sirmium,
Et dic hero meo ac tuo
Aue, atque salue plurimum.
Quis iste sit nobis herus,
Nescis libelle? an quum scias,
Libenter audis, quod iuuat?
Possem absolute dicere:
Sed dulcius circumloquar:
Diuq; fando perfruar.
Hunc dico, qui lingua potens
Minorem Atridam præterit,
Orando pauca & musica.
Qui grandines Vlyxei,
Mellifluentem Nestora,
Concinnatorem & Tullium.
Qui, olus, exceptis tribus
Heris, herorum primus est,
Prætorioq; maximus.
Dico hunc Senatus præsidem.
Præfectum eundem & consulem.
(Nam consul æternum cluet.)
Collegam Augusti consulis,
Columen curulis Romulæ,
Primum in secundis fascibus.
Nam primus e cunctis erit
Consul secundus principi.
Generi hic superstes aureo,
Satorq; prolis aureæ:
Conuincit Ascræum senem.
Qui sæculum omne ferreum
Qua vincit aut iniuriam.
Stirpis nouator Anniæ
Paribusq; comit infulis,
Anitiorum stemmata.
Probum loquor, scis optime.
Quem nemo fando dixerit,
Qui non prius laudauerit.
Perge o Libelle & utere
Felicitate intermina.
Quin & require si sines
Tenore fari obnoxio.
Age vera proles Romuli,
Effare causam nominis,
Vtrumne mores hoc tui
Nomen dedere: an nomen hoc
Secuta morum regula?
An ille venturi sciens
Mundi supremus arbiter,
Qualem creauit moribus
Iussit vocari nomine?
Nomen datum præconiis,
Vitæq; testimonio.
Libelle felix, quem sinu
Vir tantus euoluet suo.
Nec occupari tempora
Grato queretur otio.
Quem mille cum vocis modis,
Lene aut susurro impertiet.
Cuique vigiles luminum
Vacare dignabunt coras.
Quem mente & aure conscius,
Quibusdam omissis pelleget.
Quæcunque fortuna est tibi.
Perge o Libelle: & utere
Felicitate intermina.
Dic me valere & viuere.
Dic viuere ex voto meo,
Sanctis precantem vocibus,

Vt

Vt quem Curulis proxima
Collegio nati dedit:
Hunc rursus Augustus prior
Suis perennet fascibus.
Subnecte & illud leniter.
Apologos in misit tibi
Ab vsque Reni limite,
Ausonius nomen Italum,
Praeceptor Augusti tui.
Aesopiam trimetriam,
Quam vertit, exili stilo
Pedestre concinnans opus,
Fandi Titianus artifex.
Vt hic aui ac patris decus,
Mixto refulgens sanguine
Probiancq; ac Anicio:
Vt quondam in Albae moenibus
Supremus Aenea satus,
Siluio Iulis miscuit:
Sic iste qui natus tuus,
Flos sic cuiorum Romuli,
Nutricis inter lemmata.
Lalliq; somniferos modos,
Suescat peritis fabulis,
Simul iocari, & discere.
Et adde votum, quod pio
Concepimus rei Deo.
Vt genitor Augustus dedit
Collegio nati Probum:
Sic Gratianus hunc nouum
Stirpi futurae copulet.
Rata sunt futura, quae loquor,
Sic merita, sic fatum iubet,
Sed iam vt loquar Iulius,
Fundi modum inuita, accipe
Volucripes dimetria:
Aueq; dicto, dic, Vale.

Ad Vrsulum Grammaticum Treuirorum: cui strenas calendis Ianuariis ab Imperatore non datas, reddi fecit.
Epist. XVIII.

Primus iucundi fuit hic tibi fructus honoris:
Augustae faustum munus habere manus.
Proximus ex longo gradus est. Quaestoris amici
Curam pro strenis excubuisse tuis.
Ergo interceptos regale numisma Philippos
Accipe tot numero, quot duo Seryones,
Quot terni biiuges: demptóque triente Gamena:
Quotq; super terram sidera Zodiaci,
Quot commissa viris Romana, Albanaq; fata:
Quotq; doces horis, quotq; domi resides.
Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus.
Excepto, medium quot patet ad stadium.
Quot pedibus gradiuntur apes, & versus Homeri.
Quotq; horis pelagus profluit aut refluit.
Protulit in scenam quot dramata fabellarum,
Arcadiae medio qui iacet in gremio.
Vel quot iuncturas geometrica forma fauorum
Conserit extremis omnibus, & mediis.
Quot telios primus numerus solusq; probatur,
Quod par, atque impar partibus aequiparet.
Bis ternos, & ter binos quia conserit vnus,
Qui solus totidem congeminatus habet.
Quot faciunt iuncti subterq; supraq; locati,
Qui numerant Hyadas, Pleiadasq; simul.
* * * * *
Vrsule collega nobilis Harmonio.
Harmonio: quem Claranus, quem Scaurus: & Asper:
Quem sibi conferret Varro, priorq; Crates.
Quique sacri lacerum collegit corpus Homeri:
Quique notas spuriis versibus apposuit.
Cecropiae commune decus, Latiaque camanae,
Solus qui Chium miscet, & Ammineum.

Ausonius Pontio Paulino filio.
Epist. XIX.

Condiderat iam solis equos Tartesia Calpe:
Stridebatq; freto Titan insignis Ibero.
Iam succedentes quatiebat Luna iuuencas:
Vinceret vt tenebras radiis, velut aemula fratris.
Iam volucres, hominumq; genus superabile curis,
Mulcebant placidi tranquilla obliuia somni.
Transierant Idus medius suprema December.
Tempora venturo properabat iungere Iano.
Et nonas decimus ab se nox longa calendas
Iugiter acciri celebranda ad festa iubebat.
Europamq;, Asiamq;, duo vel maxima terra
Membra, quibus Libyam dubie Sallustius addit,
Europae adiunctam: possit quum tertia dici.
Regnatas multis: quos fama oblitterat: & quos
Barbara Romana non tradunt nomina lingua,
Illibanum, Numidamq; Auelim, Parthumq; Vononem,
Et Catanum: Pellaea dedit qui nomina regum,
Quiq; magos docuit mysteria vana Nechepsi:
Et qui regnauit sine nomine mox Sesoostris.

Ausonius Paulino S. P. D. Epist. XX.

Paulino Ausonius, Metrum sic suasit: vt esses
Tu prior: & nomen praegrederére meum.
Quanquam & fastorum titulo prior, & tua Roma
Praecessit nostrum sella curulis ebur.
Et quae iamdudum tibi palma poetica pollet,
Lemnisco ornata est: quo mea palma caret.
Longaeua tantum superamus honore senectae,
Quid refert? cornix non ideo ante cycnum.
Nec quia mille annos viuit Gangeticus ales.
Vincit centum oculos regie pauo tuos.
Cedimus ingenio, quantum praecedimus aeuo.
Assurgit musa nostra camana tua.
Viue, vale, & titidem venturos congere Ianos:
Quot tuus aut noster conseruére patres.

Ausonius Paulino suo salutem dicit.
Epist. XXI.

Iambe Parthis, & Cydonum spiculis,
Iambe pinnis alitum velocior,
Pedi ruentis impetu torrentior,
Magna sonora grandinis vt densior,
Flammis corusci fulminis vibratior,
Iam nunc per auras Persei talaribus,
Petasoq; ditis Arcados vectus, vola.
Si vera fama est Hippocrene: quam pedis
Pulsu citatam cornipes fudit fremens.
Tu fonte in ipso procreatus Pegasi
Primus nouorum metra iunxisti pedum:
Illicq; musis concinentibus nouem,
Cadem in draconis concitasti Delium,
Fer hanc salutem prapes & volucripes
Paulini ad vsq; mœnia, Hebromagum loquor.
Et protinus iam si resumptis viribus
Alacri refecti corporis motu viget.
Saluere iussum mox reposce mutuum.
Nihil moreris, iamq; dum loquor redi:
Imitatus illum stirpis auctorem tuæ:
Triplici furentem qui Chimæram incendio
Superuolauit, tutus igne proximo.
Dic & Valere, dic, Auere te iubet
Amicus, & vicinus, & fautor tuus,
Honoris auctor, alter ingenij tui.
Dic & magister, dic parens, dic omnia
Blanda atq; sancta caritatis nomina,
Aueq; dicto, dic vale, & actutum redi.
Quod si rogabit, quid superscriptis nouis
Maturus aui, nec rudis diiudicem:
Nescire dices, sed paratum iam fore
Heroicorum versuum plenum essedum.
Cui subiugabo de molarum ambagibus,
Qui machinali saxa voluunt pondere,
Tripedes caballos, terga ruptos verbere:
His vt vehantur tres sodales nuntij.
Fors & rogabit quos sodales dixeris
Simul venire: dic, Trinodem dactylum
Vidi paratum crucianti canterio.
Spondeus illi lentipes ibat comes:
Paribus moratur qui locis cursum meum:
Mihiq; similis, semper aduersus tamen,
Nec par nec impar, qui Trochæus dicitur.
Hæc fare cursim, nec moratus peruola,
Aliquid reportans interim munusculi
De largitate musici promptarij.

Ausonius Paulino suo. Epist. XXII.

Philon, meis qui villicatus prædiis,
Vt ipse vult epitropos.
Nam gloriosum Græculus nomen putat,
Quod sermo fucat Doricus.
Suis querelis asserit nostras preces:
Quas ipse lentus prosequor.
Videbit istum, qualis astet comminus.
Imago fortunæ suæ,
Canus, comosus, hispidus, trux, attubus.
Terentianus Phormio,
Horrens capillis vt marinus asperis
Echinus, aut versus mei.
Hic sæpe falsus mossibus vegrandibus,
Nomen pero ius villici,
Semente sera siue multum præcoqua,
Et siderali inscitia,
Cælum lacessens, seq; culpa subtrahens,
Reos peregit cælites.
Non cultor instans, non arator gnaruris:
Promusq; quam condus magis:
Terram infidelem, nec feracem criminans,
Negotiari maluit.
*Mercator * quoque foro venalium.*
Mutuatur ad Græcam fidem.
Sapiensq; supra Græcia septem viros,
Octauus accessit sophos.
*Et nunc parauit caseo * triticum & sale,*
Nouusq; pouet emporius.
Adit inquilinos, rura, vicos, oppida,
Soli, & sali commercio.
Acatis phaselis, lintribus, stlatis, rate,
Tarnim & Garumnam permeat.
Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus,
Se ditat, & me pauperat.
Is nunc ad vsq; vectus Hebromagum tuam,
Sedem locauit mercibus.
* * * * *
Vt inde nauso deuehat.
* * * *
Nostros in vsus, vt refert.
Hunc ergo paucis ne graueris hospitem.
* * * *
Adiutus vt mox nauis auxilio tuæ,
Ad vsq; portus oppidi,
Iam iam Perusina, & Saguntina fame,
Lucaniacum liberet.
Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colere, quam Ceres.
Triptolemon olim siue Medem, quem vocant:
Aut Tullianum Buzygen,
Tuo locabo post ferendos nomini.
Nam munus hoc fiet tuum.

Ausonius Paulino. Epist. XXIII.

Proxima, quæ nostra fuerat querimonia charta,
Credideram, quòd te Pauline inflectere posset,
Eliceretq; tuam blanda obiurgatio vocem:
Sed tu iuratis velut alta silentia sacris
Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
Non licet, an ne pudet, si quis tibi iure paterno
Viuat amicus adhuc, maneásque obnoxius hæres?
Ignauos agitet talis timor, at tibi nullus
Sit metus & morem missæ, acceptaq; salutis
Audacter, retine, vel si tibi proditor instat,
Aut quæsitoris grauior censura timetur,
Occurre ingenio quo sæpe occulta teguntur.
Threicij quondam quam sæua licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querelas
Edidit: & tacitis mandauit crimina telis.
Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgo, nec erubuit taciturno conscia pomo.

Depressis

Depressis scrobibus vitium regale minister
Credidit: idq; diu texit fidissima tellus.
Inspirata dehinc vento cantauit arundo.
Lacte incide notas: arescens charta tenebit,
Semper in aspectus prodentur scripta fauillæ.
Vel Lacedæmoniam Scytalen imitare libelli
Segmina Pergameæ teretis circundata ligno
Perpetuo inscribens versu: quæ deinde solutus
Non respondentes sparso dedit ordine formas:
Donec consimilis ligni replicetur in orbem.
Innumeras possum celandi ostendere formas,
Et clandestinas veterum referare loquelas.
Si prodi Pauline times, nostraq; vereris
Crimen amicitiæ, Tanaquil tua nescia istud.
Tu contemne alios, nec dedignare parentem
Adsari verbis. Ego sum tuus altor: & ille
Præceptor primus veterum largitor honorum,
Primus in Aonidum quis te collegia duxi.

Ausonius Paulino S. Epist. xxiiii.

Discutimus Pauline iugum, quod certa fouebat
Temperies: leue quod positum & tolerabile cunctis
Tractabat paribus concordia mitis habenis.
Quod per tam longam seriem voluentibus annis
Fabula non vnquam, nunquam querimonia mouit.
Nulla querela loco pepulit, non ira, nec error,
Nec qua compositis male iuncta credula causis,
Conciuat verisimilis suspectio culpæ.
Tam placidum, tam mite iugum: quod vterque parentes
Ad genium nostrum traxère ab origine vitæ,
Impositumq; prius hæredibus vsque manere
Optarunt, dum longa dies dissolueret ævum:
Et mansit, dum lata fides, nec cura laboras
Officij seruare vices. sed sponte feruntur
Incussoditum sibi continuantia cursum.
Hoc tam mite iugum docili ceruice inhærent
Martis equi, flabuloq; feri Diomedis abactis:
Et qui mutatis ignoti Solis habenis
Fulmineum Phaethonta Pado mersere iugales
Discutitur Pauline tamen: nec culpa duorum
Ille, sed vnius tantum tua. nanq; ego semper
Contenta ceruice feram, consorte laborum
Destituor. nec tam promptum gestata duobus
Vrum deficiente pari perferre sodalem.
Non animus, viresque labant: sed iniqua ferendo
Conditio est oneri, quem pondus vtrũque relicto
Ingruit: accedantq; aliena pondera libræ.
Sic pars agri a hominis trahit ad contagia sanum
Corpus: & exiguus quamvis distrimine membri,
Tota per innumeros artus compago vacillat.
Obruar vsque, tamen veteris ne desit amici
Me durante fides: memoriq; vt fixa sub æuo
Restituant profugum solatia cassa sodalem.
Impie, Pirithoo disiungere Thesea possis,
Eurÿalumq; suo socium secernere Nisoo?
Te suadente fugam, Pylades liquisset Orestem,
Nec custodisset Siculum vadimonia Damon?
Quantum oblectamen populi, quæ vota bonorum
Sperato fraudata bono? gratantia cuncti
Verba loquebantur: iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis aui melioris amicis.
Cedebat Pylades: Phrygij quoque gloria Nisi
Iam minor, & promissa obsens vadimonia Damon.
Nos documenta magis felicia qualia magnus
Scipio, longæuiq; dedit sapientia Læli.
Nos studium animis, ij; idem, miracula cunctis
Hoc maiora, pares fuimus quòd dispare in æuo.
Ocyus illa tuis fatalis soluere lora
Pellæum potuisse ducem reor, abdita operis
Principia, & vtroque caput celantia nodo.
Grande aliquod verbum nimirum diximus, vt se
Inferret nimiis vindex Rhamnusia votis.
Arsacida vt quondam regis non læta triumphis
Grandia verba premens vltrix dea Medica belli
Sistere Cecropidum in terris monumenta parantis
Obstitit: & Graio tamiam fingenda trophæo,
Vltrò etiam victis Nemesis stetit Attica Persis.
Quæ tibi Romulidæ proceres vexare libido est?
in Medos, Arabasq; tuos per nubila & astrum
Perge chaos, Romana procul tibi nomina sunto.
Illic quære alios oppugnatura sodales:
Liuor vbi iste tuus ferrugineumq; venenum
Opportuna tuis immicat pectora fucis.
Paulinum, Ausoniumque viros quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabea velauit amictus,
Non decet insidijs peregrina cedere diræ,
Quid queror, Eoiq; iniector crimina monstri?
Occidit me ripa Tagi: me Punica ladit
Barcino, me bimaris iuxta ninguida Pyrenæi.
Mœnibus è patrijs forsan quoq; vestibulo & ore.
Quemq; suæ longo diremit prouincia tractu
Trans montes solemque alium, trans flumina & vrbes,
Et quod terrarum, cæliq; extenditur inter
Emeritaq; amnes, lataq; fluenta Garumna.
Quod si internalli spatium tolerabile limes
Poneret exiguus, quamvis longa omnia credant
Quæ simul esse volunt: faceret tamen ipsa propinquos
Cura locos, mediis iungens distantia verbis.
Sanctonas vt sibi Burdigalam: mox iungit Aginnum
Ille sibi, & populos Aquitanica rura colentes:
Vtq; duplex Arelas, Alpina tellus Vienna,
Narbonemq; pari spatio sibi conserit: & mox
Quintuplicem socias tibi Martis Narbo Tolosam.
Hoc mihi si spatium vicinis mœnibus esset,
Tunc ego te vt nostris aptum compleiterer vlnis:
Adflaretq; tuas aures nostra aura loquela.
Nunc tibi trans Alpes, & Marmoream Pyrenen

Caesareae Augustaeque domus, Tyrrhenica propter
Tarraco, & ostrifero superaddita Barcina ponto:
Me iuga Burdigalae, trino me flumina coetu
Secernunt turbis popularibus, otiaque inter
Vitiferi exercent colles, laetumque colonis
Vber agri, tum prata virentia, tum nemus umbris
Mobilibus celebrique frequens ecclesia vico:
Totque mea in Nouaro sibi proxima praedia pago
Dispositis totum vicibus variata per annum.
Egelidae vt tepeant hiemes, rabidosque per aestus
Adspirent tenues frigus subtile aquilones.
Te sine sed nullus grata vice prouenit annus.
Ver pluuium sine flore fugit, Canis aestifer ardet.
Nulla autumnales variat Pomona sapores.
Effusaque hyemem contristat Aquarius vnda.
Agnoscisne tuam Ponti dulcissime culpam?
Nam mihi certa fides, nec commutabilis vnquam
Paulini illius veteris reuerentia durat:
Quaeque meo atque tuo fuerat concordia patri.
Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlixi:
Aut praeter dominum vibrabilis ornus Achillis,
Nos quoque tam longo Rhamnusia foedere soluet.
Sed cur tam moesto sera tristia carmina versu
Et non in meliora animus se vota propinquat?
Sit procul iste metus, certa est fiducia nobis
Si genitor natusque Dei pia verba volentum
Accipiat, nostro reddi te posse precatu:
Ne sparsam raptamque domum, lacerataque centum
Per dominos, veteris Paulini regna fleamus.
Teque vagum toto quam longa Hispania tractu
Immemorem veterum peregrinis fidere amicis.
Accurre ô nostrum decus, ô mea maxima cura.
Votis, ominibusque bonis, precibusque vocatus
Adpropera, dum tu iuuenis, dum nostra senectus
Seruat inexhaustum tibi gratificata vigorem:
Et quando iste meas impellet nuntius aures?
Ecce tuus Paulinus adest, iam ninguida linquit
Oppida Iberorum, Tarbellica iam tenet arua,
Hebromagi iam tecta subit, iam praedia fratris
Vicina ingreditur: iam labitur amne secundo:
Iamque in conspectu est: iam prora obuertitur amni:
Ingressusque sui celebrata per ostia portus
Totum occursantis populi praeuertitur agmen:
Et sua praeteriens, iam iam tua limina pulsat.
Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingũt?

Ausonius Paulino suo S. Epist. xxv.

Quarta tibi haec notos detexit epistola questus
Pauline: & blando residem sermone lacessit:
Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
Fausta salutigeri adscribens oracla libelli.
Vnde istam meruit non felix charta repulsam,
Spernit tam longo cessatio quam tua fastu?
Hostis ab hoste tamen per barbara verba salutem
Accipit, & salue mediis interuenit armis.
Respondent & saxa homini, percussus ab antris
Sermo redit, redit & nemorum vocalis imago.
Littorei clamant scopuli, dant murmura riui,
Hyblaeis apibus sedes decerpta susurrat.
Est & arundineis modulatio musica ripis:
Cumque suis loquitur tremulum coma pinea ventis.
Incubuit foliis quotiens leuis Eurus acutis,
Dindymina Gargarico respondent cantica luco.
Nil mutum natura dedit, non aeris ales,
Quadrupedésve silent, habet & sua sibila serpens.
Et pecus aequoreum tenui vice vocis anhelat:
Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita saltu
Icta pedum, tensis reboant caua tympana tergis.
Isiacos agitant Mareotica sistra tumultus.
Nec Dodonaei cessat tinnitus aheni,
In numerum quoties radiis ferientibus icta
Respondent dociles moderato verbere pelues.
Tu velut Oebalys habites taciturnus Amyclis,
Aut tua Sigalion Aegyptius oscula signet,
Obnixum Pauline taces. agnosco pudorem:
Quod vitium fouet ipsa suum cessatio iugis.
Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum
Non seruare vices: & amant longa otia culpam.
Quo prohibet Salue atque Vale breuitate parata
Scribere felicesque notas mandare libellis?
Non ego longinquos vt texat pagina versus
Postulo: multiplicique oneres sermone tabellas.
Vna fuit tantum qua responsere Lacones
Littera, & irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas: sic fama renatum
Pythagoram docuisse refert: quum multa loquaces
Ambiguis sererent verbis, contra omnia solum
Et respondebat, vel Non. O certa loquendi
Regula! nam breuius nihil est, nec plenius istis:
Quae firmata probant, aut infirmata refellunt.
Nemo silens placuit: multi breuitate loquendi.
Verum ego quo stulte dudum [illegible]
Prouehor? vt diuersa sibi vicinaque culpa est,
Multa loquens, & cuncta silens, non ambo placemus:
Nec possum reticere, iugum quòd libera nunquã
Fert pietas, nec amat blandis postponere verum.
Vertisti Pauline tuos dulcissime mores:
Vasconiae hoc saltus: & ninguida Pyrenaei
Hospitia, & nostri facit hoc obliuio caeli.
Imprecer ex merito quid non tibi Iberica tellus?
Te populent Poeni, te perfidus Annibal vrat,
Te belli sedem repetat Sertorius exul.
Ergo meum patriaeque decus, columenque Senatus,
Bilbilis, aut haerens scopulis Calagorris habebit?
Aut quae deiectis iuga per scrupea ruinis
Arida torrentem Sicorim despectat Ilerda:
Hic trabeam Pauline tuam, Latiamque curulem
Constitues patriosque iste sepelibis honores?
Quis tamen iste tibi tam longa silentia suasit.

Impia.

Impius vt nullos hic vocem vertat in vsus?
Gaudia non illum vegetent non dulcia vatum
Carmina, non blandæ modulatio flexa querelæ.
Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
Solatur nostras Echo resecuta loquelas.
Tristis, egens, deserta colat, tacitusq; pererret
Alpinis connexa iugineu dicitur olim
Mentis inops cœtus hominum & vestigia vitans
Auia perlustrasse vagus loca Bellerophontes.
Hæc precor, hanc vocem Bœotia numina Musæ
Accipite: & Latijs vatem reuocate camenis.

Ausonius Paulino suo S. Epist. xxvi.

Quarta redit duris hæc iam messoribus æstas,
Et totiens cano bruma gelu riguit:
Ex quo nulla tuo mihi littera venit ab ore:
Nulla tua vidi scripta notata manu:
Ante salutifero felix quum charta libello
Dona negata diu multiplicata daret.
Trina etiam vario florebat epistola textu,
Sed numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quædam subamara querelis
Anxia censuræ miscuerat pietas.
Sed mihi mite patris plusquam censoris acerbum
Sedit, & è blandis aspera penso animo.
Ista suo retegenda loco tamen: & grauiore
Vindicis heroi sunt agitanda sono.
Interea leuior paucis præcurrit iambus,
Discreto referens mutua verba pede.
Nunc elegi saluere iubent, dictaq; salute,
Vt fecere alias orsa, gradumq; silent.

DAMASI HISPANI VITA.

DAmasus natione Hispanus, nobili atque clara familia ortus est, vt veteres scribunt. Iisdem temporibus in Vrbe floruit, quibus in scribēda historia nobiles habiti sunt Paulus Orosius, & Eutropius, qui de rebus Romanis libros plures composuit. Laudatur ingeniū Damasi atque eruditio in faciendis carminibus, cùm ab alijs multis, tum præcipuè ab Hieronymo: qui complura opera à se composita huic Damaso dicauit. Adeò modestus fuit, tamq. excellenti virtute ornatus, vt ingenti studio creatus Romę fuerit Pontifex maximus, repulsis atque improbatis illorum accusationibus, qui nomine adulterij conabantur famam atque innocentiam eius insimulare. Plura de Poëta Damaso relata sunt apud illos autores qui de gestis Pontificum scribunt. Poëmata edidit non vulgari elegantia, & hymnos complures, vt Prudentius, Ambrosius, & alij eiusdem ordinis autores. Item librum de Romanis Pontificibus soluta oratione, quem ad Hieronymum misit: eúmq. liberè & amicè hortatur ad exponendam, atque illustrandam Hebręorum doctrinam. Putabat enim lectionem ipsam parum quidem conferre sine stylo: neque posse aliquem satis proficere in studijs literarum, atque antiquis disciplinis, sine magno ac diligenti vsu scribendi. Neque desunt, qui referant, ipsum Damasum peruenisse ad extremam senectutem, ac sub Theodosio Augusto periisse, cùm octogesimum annum ageret: quod etiam Hieronymus tradit.

DAMASI EPISCOPI ROMANI ELOGIA.

DE PAVLO APOSTOLO.

IAm dudum Saulus procerum præcepta secutus,
Cùm Domino patriæ vellet preponere leges
Abnuerat sanctos Christum laudasse Prophetas.
Cædibus assiduis cuperet discerpere plebem,
Cum lacerat sanctæ matris pia fœdera cæcus,
Post tenebras verum meruit cognoscere lumen,
Tentatus sensit, possit quid gloria Christi.
Auribus aut Domini vocem lucemq; recepit,
Composuit mores, Christi præcepta secutus.
Mutatus postquam placuit de nomine Paulus.
Mira fides rerum, subitò trans æthera vectus,
Noscere promeruit possint quid præmia vitæ.
Conscendit carus martyr penetralia Christi,
Tertia lux cœli tenuit paradisus euntem,

Colloquijs Domini fruitur, secreta reseruat
Gentibus & populis, iussus prædicere vera,
Profundum penetrare maris, noctemq; diemq;
Viuere, cui magnum satis est vixisse, latentem.
Verbera, vincla, famem, lapides, rabiemq; ferarum,
Carceris illuuiem, virgas, tormenta, cathenas,
Naufragium, lacrymas, serpentis dira venena,
Stigmata non timuit portare in corpore Christi.
Credentes docuit, possent quò viuere mortem.
Dignus amore Dei viuit per secla magister.
Versibus his breuiter fateor sanctissime doctor
Paule, tuos Damasus volui monstrare triumphos.

DE AGNETI MARTIRE.

Fama refert sanctos dudum gemuisse parentes
Augmentum lugubris cātus, tuba cum crepuisset,
Nutricis gremium subitò liquisse puellam.
Sponte truces calcasse minas, rabiemq; tyranni,
Vrere cum flammis voluit nobile corpus.
Viribus immensum paruis superare timorem,
Nudam perfusos crines & membra dedisse
Ne domini templum facies peritura videret.
O Agnes verum decus, alma pudoris imago,
Vt Damasi precibus faueas precor inclita virgo.

De eadem.

Constantina Deum venerans, Christoq; dicata.
Omnibus impensis deuota mente paratis,
Numine diuino multum Christoq; iuuante,
Sacrauit templum victricis virginis Agnes,
Templorum quod vincit opus, terrenaq; cuncta,
Aurea nam rutilant summi fastigia tecti:
Nomen enim Christi celebratur sedibus istis,
Tartaream solus potuit qui vincere mortem,
Inuictum solus calis inferre triumphum.
Dignum Agnes munus martyr, deuotaq; Christo,
Ex opibus nostris per secula longa tenebis,
O felix virgo, memorandi nominis Agnes.

De Andrea Apostolo

Decus sacrati nominis,
Vitaq; ... nomine exprimens,
Hoc te ...orum prædicat,
Crucis beata gloria.
Andrea Christi Apostolo,
Hoc ipso iam vocabulo
Signatis isti nomine,
Decorum ...dem misticè,
Quem crux ad alta prouehit,
Crux quem beata diligit,
Cui crux amara præparat
Lucis futura gaudia.
In te crucis mysterium
Cluit gemelli stigmate,
Dum probra vincis per crucem,
Crucisq; pandis sanguinem.
Iam nos foueto languidos,
Curamq; nostri suscipe,
Quo per crucis victoriam
Cœli petamus patriam.

De Agatha martyre.

Martyris ecce dies Agathæ
Virginis emicat eximia.
Christus eam sibi qua sociat,
Et diadema duplex decorat.
Stirpe decens, elegans specie,
Sed magis actibus atq; fide,
Terrea prospera nil reputans,
Iussa Dei sibi corde ligans.
Fortior hæc trucibusq; viris
Exposuit sua membra flagris.
Pectore quàm fuerit valido,
Torta mamilla docet patulo.
Deliciæ cui carcer erat
Pastor ouem Petrus hanc recreat,
Lætior inde magisq; flagrans,
Cuncta flagella tucurrit ouans.
Ethnica turba regum fugiens,
Huius & ipsa meretur opem.
Quos fidei titulus decorat
His Venerem magis ipsa premat.
Iam renidens quasi sponsa polo,
Pro misero rogita Damaso:
Sic sua festa coli faciat,
Se celebrantibus vt faueat.

De felice.

Corpore, mente, animo pariter te nomine felix
Sanctorum innumero Christi sacrate triumphis,
Qui ad te sollicite venientibus omnia præstas,
Nec quenquam pateris tristem repedare viantem.
Te duce seruatus, mortis quod vincula rupi,
Versibus his Damasus supplex tibi vota rependo.

De nomine Iesu.

I *nrebus tantis trina coniunctio mund* I
E *rigit humanum sensum, laudare venust* E
S *ola salus nobis & mundi summa potesta* S
V *enit peccati nodum dissoluere fruct* V
S *umma salus cunctis nituit per secula terri* S.

De eadem.

I *ure pari regnat, cum te unus conditor ax* I
E *t cum patre pia regnat sublimis in arc* E
S *idereo sanctis insidit numine regni* S
V *nde mare & terras solo videt omnia nut* V
S *uggerit humanis & donat munera rebu* S.

De Christo.

Christe potens rerum, redeuntis conditor æui
Vox summi sensusq; Dei, quem fundit ab alta
Mente pater, tantiq; dedit consortia regni.
Impia tu nostra domuisti crimina vita,
Passus corporea mundum vestire figura,
Affarìq; palam populos, hominemq; fateri
Quem verbo inclusum Maria mox Numine viso
Virginei tumuere sinus, innuptaq; mater
Arcano obstupuit complens viscera partu,
Auctorem paritura suum mortalia corda
Artificem texere poli: mundiq; repertor
Pars fuit humani generis, latuitq; sub imo
Pectore, qui totum latè complectitur orbem,
Et qui non spatijs terræ, non æquoris vndis,

Nec

Nec capitur cælo, paruos confluxit in artus.
Quin & supplicij nomen venusq; subisti,
Vt nos surriperes letho, mortemq; fugares.
Morte tua: mox æthereas euectus in auras,
Purgata reparans lætum te luce, parentem
Augustum foueas: festis vt sæpe diebus
Annua sinceri celebret ieiunia sacri.

De Ascensione Christi.

Ad sedem propriam Deus exule morte resurgit.
Vt vitam doceat credentibus esse futuram.
Angelus hoc verbum cecinit, quod vterque reportans
Sic venturus erit, sic Christum credere fas est.

De Cognomentis Saluatoris.

Spes, via, vita, salus, ratio, sapientia, lumen,
Iudex, porta, gigas, rex, gemma, propheta, sacerdos,
Messias, Zebaoth, Rabbi, sponsus, mediator,
Virgo, columna, manus, petra, filius, Emmanuélque.
Vinea, pastor, ouis, pax, radix, vitis, oliua,
Fons, paries, agnus, vitulus, Leo, propitiator,
Verbum, homo, rete, lapis, domus, omnia, Christus Iesus.

IVVENCI HISPANI VITA
A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

IVVENCVS poeta natione Hispanus familia insigni maximéque illustri natus est, vt ab Hieronymo traditur. Præcipuè floruit imp. Constantio & Constante. Qua tempestate in eloquentia apud Latinos clari fuerunt Tiberianus Nazarius, & Flauius Vopiscus, qui de gestis Romanorũ principum libros cõposuit. Inter alia Poemata, quæ dicuntur ab eo edita, scripsit quatuor Euangelia hexametris versibus, qua in re maiori diligẽtia vsus est in seruanda rerum historia, quàm in demonstranda ingenij sui elegantia. Idem Iuuẽcus aliquot hymnos fecit, quibus facilè indicauit, se optimè meritum de religione Christiana. Neque dubium est fuisse illum relatum inter sacerdotes Christianos, vt veteres autores testantur. Diuus Hieronymus alicubi repetit Iuuenci carmina, eúmque vt eruditum & elegantem Poetam commendat.

IVVENCI PRESBYTERI POETÆ CHRISTIANI DE HISTORIA EVANGELICA, LIBRI III.

PROLOGVS.

IMMORTALE nihil mundi compage tenetur.
Non orbis, non regna hominum, non aurea Roma,
Non mare, non tellus, non ignea sidera cæli.
Nam statuit genitor rerum irreuocabile tempus,
Quo cunctum torrens rapiet flamma vltima mundum.
Sed tamen innumeros homines sublimia facta,
Et virtutis honos, in tempora longa frequentant,
Accumulant quorum famam, laudésque poëtæ.
Hos celsi cantus Smyrnæ de fonte fluentes,
Illos Minciadæ celebrat dulcedo Maronis.
Nec minor ipsorum decurrit gloria vatum,
Quæ manet æternæ similis, dum secla volabunt,
Et vertigo poli terras atque æquora circum,
Aethera sydereum iusto moderamine voluet.
Quòd si tam longam meruerunt carmina famam,
Quæ veterum gestis hominum mendacia nectunt,
Nobis certa fides, æternæ in secula laudis
Immortale decus tribuet, meritumq; rependet.
Nam mihi carmen erunt Christi vitalia gesta,
Diuinum in populis falsi sine crimine donum.
Nec metus, vt mundi rapiant incendia secum

Hoc opus: hoc etenim forsan me subtrahet igni,
Tunc, cum flammiuoma descendet nube coruscans
Iudex altithroni genitoris gloria Christus.
Ergo age sanctificus adsit mihi carminis auctor
Spiritus, & puro mentem riget amne canentis
Dulcis Iordanis, vt Christo digna loquamur.

LIBER PRIMVS.

Lucæ primo.

REX fuit Herodes Iudæa in gente cruentus,
Sub quo seruatur iusti templiq; sacerdos
Zacharias, vicibus cui templum cura tueri
Digesto instabat lectorem ex ordine vatum.
Huius inhærebat thalamis dignissima coniunx,
Cura iis ambobus parilis moderaminis æqui,
Ambos annexos legis præcepta tenebant.
Nec fuit iis soboles, iam tunc vergentibus annis,
Grauius vt donum iam desperantibus esset.
Sed quum sorte adytis arisq; inferret odores
Zacharias, visus cælo descendere aperto
Nuntius, & soli iussas perferre loquelas.
(Cætera nam foribus plebes adstrata rogabat)
Quid tibi terribilis concussit corda pauore
Visus, cum læti sermonis gratia placet?
Nam me propitius rerum pater vnicus, alto
A cæli solio tibi nunc in verba venire
Præcipit, & chara tibi mox de coniuge natum
Promittit, grandis rerum cui gloria restat,
Plurima qui populis nascendo gaudia quæret,
Sobrius æternum, clausum quem spiritus ipsis
Visceribus matris complebit numine claro.
Istius hic partem populi pleramq; docendo
Ad verum conuertet iter, dominumq; Deumq;
Continuò primus noscet, plebemq; nouabit,
Nomine Ioannem quem tu vocitare memento.
Olli confusa respondit mente sacerdos:
Æmula promissis obsistit talibus ætas,
Nec senibus soboles poterit contingere fessis,
Quam Deus auertens, primæuo in flore negauit.
Hæc trepidans vates: cui talia nuntius infert:
Si tibi mortalis sobolem promitteret vllus,
Ad desperandum forsan cunctatio mentis
Debuerat tardis hærens insistere verbis.
Nunc ego, quem dominus cæli terræque creator
Ante suos vultus voluit parêre ministrum,
Auribus ingratis hominis, visuq; receptus,
Summi iussa Dei non contemnenda peregi.
Quare promissis manet irreuocabile donum.
Sed tibi claudetur rapida vox nuntia mentis,
Donec cuncta Dei firmentur munera vobis.
Hæc ait, & sese teneris immiscuit auris.
Interea populum miracula longa trahebant,
Quid tantum in templo vellet cessare sacerdos.
Egressus trepide numen vidisse supernum
Nutibus edocuit, miseræ & dispendia vocis.
Inde domum remeat completo ex ordine vates
Officio, amissamq; leuant promissa loquelam,
Nec dilata diu venerunt munera prolis,
Anxia sed ventris celabat gaudia coniunx,
Donec quinque cauam complerent lumina Lunam.
Tunc maiora dehinc idem mandata minister
Detulit ad Mariæ demissus virginis aures,
Hæc desponsa suo per tempora certa propinquo
Abdita virgineis. aste pubescere tectis
Et seruare diem iussis permissa parentum.
Ad quam tranquillum sermonem nuntius insit.
Salue progenie terras iutura salubri,
Desine conspectu mentem turbare verendo
Nam tua concipient cælesti viscera iussis
Natum, quem regnare Deus per secula cuncta
Et propriam credi sobolem, gaudetq; iubetq;.
Huic, vbi sub lucem dederis, sit nomen Iesus.
Ad quem virgo dehinc, pauido sic inchoat ore:
Nullos conceptus fieri sine coniuge dicunt,
Vnde igitur sobolem mihi nunc sperabo venire?
Nuntius hæc contra celeri sermone profatur:
Virtus celsa Dei circumuolitabit obumbrans,
Spiritus & veniet purus, lectissima virgo.
Ac tibi mox puerum casto sermone iubebit
Magnificum gigni, populis quem credere sanctum
Supremiq; Dei natum, vocitare necesse est.
Sic cognata tibi, sterilis quæ credita cunctis
Zachariæ coniux, mortali germine nuper
Æuo defossis auxit miracula membris.
Sextus adest mensis, parent sic omnia iussis.
Virgo dehinc: Domino famulam nunc ecce iubenti
Vt tua verba sonant cernis seruire paratam,
Nuntius abscedens vacuis se condidit auris.
Illa dehinc rapidis Iudæam passibus vrbem,
Zachariæq; domum penetrat, grauidámque salutat.
Elisabeth: clausæ cui protinus anxia prolis
Membra vteri gremio motu maiore resultant,
Et simul exiliis mater concussa tremore,
Diuinæ vocis completa affamine sancto:
Et magnum clamans. Felix ô fœmina salue,
Felicem gestans vteri sinuamine fœtum.
Vnde meam tanto voluit Deus æquus honore
Illustrare domum, quam mater numinis alti
Viseret? Ecce meo gaudens in viscere proles
Exultat, Mariæ quum prima affamina sensit.
Felix quæ confisa fidem mox affore verbo,
Quod Deus ad famulos, magnum dignando, locutus.

Illa.

Illa trahens animum per gaudia mixta pudore
Suppressis, vocis paucis [illegible]
Magnificans laudes animo [illegible] rependit
Immenso domino mandi [illegible] vix gaudia tanta
Spiritus [illegible]
Erigere ex humili [illegible]
Gentibus, & [illegible]
Sustulit ecce thronum [illegible] superbos.
Largifluus [illegible]
Tum [illegible] mansit [illegible]
Ad propriamq; domum [illegible] iam certa futuri.
Iamq; aderat tempus, quo sarcina deserat alvum
Elisabeth [illegible] solvenda in luminis auras,
Ad partus [illegible] concurrit:
[illegible] gaudia mira frequentes
Contribuant, nomenq; iubent genitoris habere.
Abnuit hoc genitrix, [illegible]
Ingeminat [illegible]
Conquirere [illegible] nomen.
Sed [illegible] tentat
Implicitam solvit per verba [illegible] linguam,
Mox etiam assuetam penetrant spiracula mentem,
Completusq; canit venturi conscia dicta:
Concelebrent cuncti laudes grates, que frequententent
Astrorum & terrae, pontiq; hominumq; parenti,
Visere quod voluit propriamq; [illegible] plebem.
En, beat antiquam gentem, cornuq; salutis
Erecto, indulget Dauidis origine lumen,
Hoc est quod prisci cecinere ex ordine vates:
Haec est illa salus, qua nos ex hostibus atris
Eripit, ut iuste iussis servire queamus.
At tu parvule puer, sanctus dignusq; Propheta
Dicere, & dominum mox praegrediere viando,
Illius & populum duces per lumen apertum,
Errorum per te spernent, mortisq; tenebras
Abrumpent omnes, tua qui praecepta sequentur.
Exin secretis in vallibus abdita semper
Vita fuit puero, donec potentibus annis,
Vatis ad officium pleno pubesceret aevo.

Matthaei 1.

Interea Mariae sponso miracula mentem
Sollicitant, manifesta uteri quod pondera vidit,
Et secum voluit, quanam ratione propinqua
Dedecus oppressum celet, thalamosq; recuset.
Talia tractanti torpescunt membra sopore.
Mox [illegible] Dei vox est audita monentis,
Accipe coniugium nullo cum crimine pacta,
Spiritus implevit sancto cui viscera foetu.
Hanc cecinit vates venturam ex virgine prolem,
Nobiscum Deus, est cui nomen protinus ille
Haec praecepta sequens, servat sponsalia pacta.

Lucae 2.

Sed tum forte novus capitum descriptio, census
Caesaris Augusti iussu per plurima terrae
Describebatur Syria, quam iure regebat
Cyrinus, propriis [illegible] tota per oppida [illegible]
Adnotant populi vires, nomenq; genusq;.
Urbs est Iudaea Bethleem, Dauidis [illegible]
Quae genuit, generis [illegible] iure [illegible]
[illegible] genus hinc [illegible] virgo trahebat,
Desponsamq; sibi scribens, gravidamque professus:
Hospitium amborum Bethleem sub moenibus urbis
Angustis fuerant [illegible]
Illic ergo novum completo tempore foetum
Edidit, & [illegible]
[illegible] cui durum [illegible]
Circa [illegible]
Pastores [illegible]
Ecce Dei monitu iussus [illegible] caelo
Nuntius [illegible] pavore
[illegible]
Talis & [illegible] vox missa cucurrit:
Ponite terrorem [illegible] dicta
Pastores, quibus haec ingentia gaudia porto.
Nam genitus puer est Dauidis origine clara,
Qui populis lucem mox laetitiamq; propaget.
Hoc signum dicam puerum quod cernere vobis
[illegible] graciles praesepia voce.
[illegible] iunguntur milia plebis
Caelestis cunctiq; Deum laudantq; rogantq;.
Talis & unius vox agminis aera complet.
Gloria supremum consitetur debita patrem,
In terris iustos homines pax digna sequatur.
Et simul his dictis, caeli secreta revisunt.
Pastores propere veniunt, puerumq; iacentem
Praesepi gremio cernunt, post inde frequentes
Dispergunt late celebris vaga semina famae,
Mirantes laudant, laetantes [illegible]
Omnia nocturnis monitis quod vera recurrant.
Viderat octavam lucem puer, ecce recidi
Ad morem legis, nomenq; aptare necesse est,
Impositumq; illi est monitis caelestibus olim
Quod Maria vox missa Deo praecepit Iesus.
Scripserat antiqua Moses moderamina legis,
Inter quae primos priscos de sanguine natum,
Observare dedit foetus offerre sacrandos,
Implumesq; simul ferre ad delubra columbas.
Haec ubi per Mariam templo servata feruntur,
Ecce senex, Simeon dignus comprendere sensum
Caelestis vocis, cui quondam praescia rerum
Virtus prodiderat, quod carcere corporis agri
Deposito mortem liber requiemq; videret,
Cum primum caeli laudem terraeq; salutem
(Omnia quem vatum spondent oracula) Christum
Vidisset templo solennes ferre palumbos.
Isq; ubi curvato defessus corpore templum
Iam gravior penetrat, monitus quod spiritus auctor,
Ecce simul parvum gremio genetricis Iesum.

Ad templum sensit venisse, trementibus vlnis
Accepit puerum, lætusq; hæc dicta profatur:
Nunc nunc me famulum dominus, nunc liberet arctis
Corporis è vinclis, finemq; imponere verbis
Dignetur cum pace suis, en splendida nostros
Lux oculos tua circumstat, radijsq; refulget,
Quam cunctis hominum lustratis gentibus addet
Israelitarum cumulata gloria plebis.
Hinc ait: Hæc quid virgo tibi tam mira videntur?
Quid tantum Mariæ stupuerunt pectora matris?
Hic puer ad populi casum datur: iste renasci
Concedet populis, illi signum esse negabunt
Fœderis, hi contrà cælo venisse tenebunt.
Liuor edax faciet, lethum vt percurrat amarum,
Atque animam matris ferro fulgente machera.
Quo pateant tecti tenebrosa volumina cordis.
Hæc ait in Simeone Deus, vox ecce Prophetæ
Fœmineam sancto complet spiramine mentem.
Anna fuit natu grauior, quam in flore iuuentæ
Destituit, viduam mors immatura mariti.
Hunc fruitur casta charo pro coniuge vita,
Continuoq; Dei cultu, quæ numine ducta
Cognouit Christum, & simili sermone locuta est.
Inde vbi solennem pueri pro nomine legem
Compleuit genitrix, & Ioseph omnia mirans,
Ad patriam læti repedant, puerumque reportant.

Matth. 2.

Gens est Eoi, Phœbo orto, proxima regni
Astrorum sollers, ortusq; obitusq; notare.
Huius primores nomen tenuere Magorum.
Hinc lecti proceres, Solymas per longa viarum
Deueniunt, regemq; adeunt, orantq; doceri,
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret
Progenitum, & sese stellæ fulgentis ab ortu
Admonitos venisse viam, quo supplice dextra
Exortum terris venerabile numen adorent.
Territus Herodes vatum legumq; peritos,
Quiq; Prophetarum veterum præsagia noscunt,
Imperio accitos iubet omnia quærere legis.
Quo pateat quæ sint genitalia mœnia Christo,
Omnia venturum spondent quem oracula vatum
Tunc manifestatur, Bethleem quòd mœnibus illum
Progigni maneat, cui sacram ducere plebem
Israelitarum sacra virtute necesse est.
Tunc iubet Herodes Persas pertendere gressum,
Inuentumq; sibi puerum monstrare colendum.
Ecce via medio stellam præcurrere cernunt
Sulcantem flammis auras, quæ in culmine summo
Restitit & pueri lustratæ habitacula monstrat.
Gaudia magna Magi gaudent, sidusque salutant.
At postquàm puerum videre sub vbere matris,
Deiecti prono texerunt corpore terram:
Submissiq; simulmox mystica munera promunt,
Aurum, thus, myrrham regiq; deoq; hominiq;
Dona ferunt: totam mox horrida somnia noctem
Sollicitant, sæuumq; iubent vitare tyrannum.
Denique diuersis Herodis callibus aulam
Diffugiunt, patriamq; Magi rediere latentes.
Ipsum etiam puerum monitis cælestibus actus
Aegyptum cum matre simul transportat Ioseph.
At ferus Herodes sibimet succedere credit,
Quem callens astris quæsisset cura Magorum.
Quorum præcauto discessu sollicitatus,
Crudeli tinxit Bethleemica compita cæde,
Infantes mandans teneroq; sub vbere plebem
Innocuam in sinibus rigido succumbere ferro.
Hæc etiam cædes olim præscripta manebat.
Nam pius hanc vates diuino numine doctus
Complorat, misero sobolis pro funere matres
Horrendis grauiter cælum pulsare querelis.
Ast vbi sopitus furor est, & sæua tyranni
Infantum horribili feritas satiata cruore,
Extinxisse putat cunctos, quos vnus & alter
Annus lethiferi misere suppresserat æui.
Mirandis rursus deuinctus membra sopore
Ioseph vrgetur monitis, Mariam puerumq;
Ægypto ad patriam vectare, vbi Nazara felix
Olim prædictum puero dedit addere nomen.
Dixit & alterius quondam prænuntia vatis
Vox instincta Deo, Veniet, veniet mea proles
Aegypto ex alta, terris lumenq; salusq;.
Crescebat rapidis annorum gressibus infans,
Præcurrens æuum sapientia præueniebat,
Gratiaq; in vultu, & verbis veneranda micabat.

Lucæ 2.

Et iam bissenos æui comprenderat annos
Cum paschæ ritum seruando ex more parentes
Ad templum lætis puerum perducere festis
Omnibus annorum vicibus de more solebant.
Ergo aderant paschæ pariter, cunctisq; diebus
Festorum impletis, patriam remeare parabant.
Tum puer in populo comitis vestigia matris
Deseruit, templiq; libens secreta petiuit.
Illum per vicos vrbisq; per abdita tecta
Perq; viæ stratas, per notos perq; propinquos
Quærebat genitrix: sed lux vbi tertia venit,
Ad templum properè remeat, vatumque coronæ
Inuenit insertum, legumq; obscura senili
Tractantem cœtu: vix admiratio digna
De pueri verbis senibus fuit: at pia mater,
Nate, ait, amissum lacrymis te quæro profusis
Anxia, cum genitore gemens: quæ causa parentum
Secreuit gressus, templiq; in sede retentat?
Ille autem, Quid me tãtum, quid quæritis, inquit?
An nondum sentis genitrix quòd iure paternis
Aedibus atque domo natum inhabitare necesse est?
Hæc ait, & gressum sociat, patriamq; reuisit.
Nec genitrix tanti persensit pondera verbi,

Ordi-

Ordine cuncta tamen cordis secreta reseruat,
At puer obseruans arte praedulcibus ambos
Ad matrium semper cogens nectebat amorem.

Matthaei 3. Marci 1. Lucae 3.
Ioannis 1.

Interea veteris scripti per debita currens
Omnia scelerum series promissa trahebat.
Zachariae soboles ac, certis vallibus omnes
Ad deponendas maculas clamore vocabat.
Fluminis vt liquidi caperent miranda lauacra,
Quis anima ipsa foret abluta in se niteret.
Esaias vates cecinit quod numine iussus:
Vox late resonat desertis vallibus amplis.
Sternite iam stratas, omnis sit recta viarum
Semita, quae domini dignè vestigia gestet.
Subsidient colles, valles complebuntur omnes:
Corriget anfractus callis bona linea recti.
Corporei que oculis lumen tractare serenum
Omnibus indulget genitor, dominumque salutis.
Ergo aderant populi, passimque hinc inde ruentes
Complebant ripas, auidique lauacra petebant.
Texta camelorum fuerant velamina setis,
Et zona pellis medium cinxere Prophetam,
Aruis qui solitus ruralibus esse locustas
Et tenuem victum syluestria mandere mella.
Isque vbi tot populos diuersis sedibus ortos,
Irruere ad fluuium cernit, sic increpat ore:
Viperea gentis soboles, quis debita vobis
Supplicia, vrgentemque iras euadere monstrat?
Sed facite ô miseri fructum (si poenitet) aptum,
Nec generis vestri tollat fiducia mentes.
Nam potis est dura superûm rex cautè creare
Progeniem, quando soboles sua degener errat.
Proxima roboreis iamiam radicibus instat
Cunctorum ante oculos acies sublata securis.
Caedentur syluae steriles, ignemque fouebunt.
Nunc ego praeteritas maculas in flumine puro
Abluere instituo: veniet sed fortior alter
Cuius vincla pedum non sum contingere dignus.
Abluet ille homines sancto spiramine mergens,
Flammarumque globis purgabit noxia corda.
Illius & manibus ruralis pala tenetur,
Et propria illius purgabitur area frugum,
Horreaque implebit sinceri copia farris,
Aeternusque leues paleas populabitur ignis.
Haec ait: & properis per syluam passibus ipsum
Cernit Iordanis veneranda lauacra petentem.
Sed vetat increpitans vates, & talia fatur:
Tune meis manibus digneris mergier vndis,
Cum tua me melius possint mundare lauacra?
Dixit Ioannes: cui talia reddit Iesus:
Nunc sine, nam decet hoc: sic sancta per omnia nobis
Iustitiae consectandus complebitur ordo.
Haec memorans, vitreas penetrabat fluminis vndas,
Surgenti manifesta Dei praesentia claret.
Panditur auricolor caeli sic templum aethra,
Corpoream que gerens speciem, descendit ab alto
Spiritus aeream simulans ex nube columbam.
Et sancto flatu corpus perfudit Iesu.
Tum vox missa Dei longum per inane cucurrit,
Abluitumque vndis Christum, flatuque perunctum
Alloquitur: te nate hodie per gaudia testor
Ex me progenitum, placet hac mihi gloria prolis.

Matthaei & Lucae 4.
Marci 1.

Tum petit vmbrosos montes, & lustra ferarum,
Obsequiumque illi patris praebere ministri
Certabant, rabidi mox liuor daemonis ater
Cum terrore rapit mentem, nec desinit aegre
Tentandi interea Christum versutia fallax.
Quadraginta illi fuerant ex ordine soles,
Ex quo nulla cibi potusque alimenta dabantur,
Sed contexta simul primi ieiunia cordis,
Terrarum ad regnum mentis secreta tenebant.
Tunc epulas demum monuit conquirere corpus
Horrendi interea sceleris fallacia tentans,
Si te pro certo genuit Deus omnibus, inquit,
His poteris saxis forti sermone iubere
Vnum tritici formamque capessere panis.
Christus ad haec fatur: Nil me iam talia terrent.
Nam memini scriptum: quoniam non sola tenebit
Vitam credentis facilis substantia panis,
Sed sermone Dei complet pia pectora virtus.
Rursus at ille dolos variis artibus aptans
Nectere tentator properat: nam moenibus vrbis
Mox inferre pedem iussit, vbi lucida Christum
Culmine marmorei suasit consistere templi.
Tunc sic aggreditur vocis fallente veneno:
Si deus est vere genitor tibi, culmine templi
Aera per vacuum saltu iaculabere corpus.
Testis erit scriptura tibi, quae spondet aperte
Mandatum summi genitoris tale ministris,
Vt lapsum studeant casu defendere corpus,
Et famulis manibus curent tua membra leuare,
Ne lapidis laedat summas offensio plantas.
Reddidit his Christus dictis contraria dicta:
Me meminisse magis scripti caelestis oportet,
Ne vires Domini fidens audacia tentet.
Rursus in abrupti montis consistere, celsis
Mox furibunda iugis fecit fallacia Christum.
Ostendens olli fulgentia regna per orbem,
Cernis, ait, quae sit tantarum gloria rerum?
Cuncta tibi possum iamiam concedere regna,
Talia donantem si me venerattus adores.
Tum sic instantem dictis reiecit Iesus:
Effuge pestiferi rabies vesana veneni,
Haereat vt semper vobis immobile iussum,
Vt iustus caeli Dominum deuotus adoret,
Vnius & famulans veneretur nomen in aeuum.
Talibus excussus fugit per deuia daemon.
Inde vbi Ioannem cognouit carceris vmbris
Submersum, tristi compressit corda dolore,
Finibus & patriis Zabulonum ponere sedes,
Vt dictum Esaiae concurreret ordine recto:

Terra Zabulon, & regio cui Nephthala nomen,
Et via trans pelagus longe, Galilæaq; rura,
Trans & Iordanem gentes, populiq; tenebris
Inclusi magnum lumen subitumq; videbunt.
In mortisq; illis vmbra residentibus alma
Exoritur fidei resplendens luce voluntas.
Ergo instare Dei regnantis munera Christus
Nuntiat, increpitans præconia larga salutis.
Præteriensq; videt geminos per littora fratres.
Præsolidum Simonem, dignum cognomine Petri,
Andreamq; simul, sinuosa volumina lini
Piscibus insidias disponere marmoris vndis:
Nunc, inquit, pisces capitis maris æstibus altis,
Sed me si libeat sectari fortia vobis
Prouenient hominum præpulchra indagine lucra.
Illi confestim firmato pectore certi
Retibus abiectis, pariter præcepta sequuntur.
Post fratres Iacobum Ioannemq; marinis
Insidias gregibus maculoso innectere textu,
Vt vidit, similemq; dedit de littore vocem.
Illi Zebedeum genitorem in puppe relinquunt.
Illico sectantes pulcherrima iussa salutis.

Matth. 4. Marc. 3.

Ioannis 6.

Exin per terram Galilææ sancta serebat
(Insinuans populis) regni præconia Christus.
Donabatq; citam inualidis ægrisq; medelam.
Et mox crebra procul Syriam iam fama tenebat,
Mille sonans linguis præsentia munera Christi.
Deniq; certatim languoris tabe peresos
Diuersisq; malis nexos, quis longa dolore
Absumit sit populans membrorum robora tabes,
Monstrabant Christo: facili sed munere cunctos
Reddebat propere miranda ad gaudia sanos:
Iamq; animæ ipsius morbi sæuiq; furores,
Et lunæ cursum comitata insania mentis
Discessere grauis sermonis pondere iussa,
Illum stipantes miracula magna mouentem
Mixta sectantur turbæ, Solymiq; Syriq;,
Et Iudæa frequens populis, Galilæaq; plebes,
Et quos Iordanis dirimit stagnante fluento.

Matth. 5. Luc. 6.

Hos populos cernens præcelsa in rupe resedit,
Ac sic discipulis gremium cingentibus infit:
Felices humiles pauper quos spiritus ambit,
Illos nam cæli regnum sublime receptat.
His similes mites, quos mansuetudo coronat,
Quorum debetur iuri pulcherrima tellus.
Hic modo lugentes, solatia digna sequentur,
Pabula iustitiæ qui nunc potusq; requirunt:
Illos plena manet saturandos copia mensæ.
Felix qui miseri doluit de pectore sortem,
Illum nam domini miseratio larga manebit.
Felices puro cælum qui corde tuentur,
Visibilis deus iis per secula cuncta manebit,
Pacificos deus in numerum sibi prolis adoptat.
Felices nimium, quos in sectatio frendens
Propter iustitiam prominens mox regia cæli
Pandetur: Gaudete operum quos iusta tenentes
Vrgebit præceps stimulis iniuria sæuis,
Plurima nam merces vobis seruatur in æthra,
Namq; Prophetarum fuit insectatio talis.
Discite vos hæc in terra salis esse saporem.
Hic sapor amissa si iam virtute senescit,
Quæ salis absumptos acuet substantia gustus?
Nec quisquam fatui post hæc superest salis vsus,
Ni longe abiecti cuncta vt vestigia calcent.
Vos estis mundi clarum (ne abscondite) lumen.
Nam, quis præcelsis impostam rupibus vrbem
Occultare queat? vestrum sed lumen ad omnes
Perueniat, verumq; decus sub luce serena
Ponatur, cunctis genitoris gloria vestri
Laudetur, celsi thronus est cui regia cæli.
Non ego nunc priscas leges dissoluere veni,
Vertere nec veteres, ponunt quæ iussa Prophetæ,
Omnia nam vobis per me complenda manebunt.
Vera loquor donec cæli terræq; marisq;,
Interitus veniat, legis ne littera saltem
Aut apicis parui gracilis distinctio deerit,
Omnia quin fiant digesta ex ordine secli.
Si quis enim minimam mandati soluere partem
Ausus erit, pariterq; homines suadendo docebit.
Hic minimi nomen cælesti in sede tenebit.
At quicunque operis proprij moderamina seruans,
Inuiolata simul tradet præcepta piorum:
Magnus erit, magnoque feret trans sydera nomen.
Audistis veteris iussum moderamine legis,
Humano si quis maculârit sanguine palmas,
Ille reus ferro persoluet vindice pœnas.
Ast ego præcipiam ne quis consurgere in iras
Audeat, atq; odio fratris feruente moueri.
Nam reus hic æquo pœnas sub iudice pendet.
Nec minor illorum coniuncta flamma sequetur.
Qui fatui miserive cient sub nomine fratrem.
Sin offerre voles, venerans altaria donis,
Et tua tunc tacitæ mentis penetralia tanget,
Quod tibi sit cum fratre domi suscepta simultas,
Munera cuncta adytis illis admota relinque.
Et prius ad pacem properans transeurre petendam.
Fraterno demum iam conciliatus amori,
Offer grata Deo tranquillo pectore dona.

Luc. 12.

Est tibi præterea virtus contraria semper,
Corporis hæc casti celeri curetur amore,
Dum rapidæ tecum graditur per compita vitæ:
Accusabit enim polluti corporis vsus,
Et te sublimi statuet sub iudice vinctum.
Damnatum rapient ad vincula sæua ministri,
Nec prius è tenebris solueris carceris atri,
Vltima quam minimi reddatur portio nummi.
Haud ignota, reor, vobis stat cautio legis,
Corpus adulterio prohibens: sed nunc mea iussa
Occulta interna frænent molimina mentis:
Nec minus optati quam facti pœna luenda est.

Matth.

Matth. 5.

Si te forte oculi dextri laqueauerit error:
Auctorem miseræ properans conuellito labis,
Et iaculare procul: nam membrum perdere præstat
Exiguum flammis quàm totum dedere corpus,
Perpetuisq; animam pariter conuoluere pœnis.
Et si dextra manus mentem per deuia ducit,
Erroris causam præstat decidere ferro,
Quàm totum æternis corpus concedere flammis.
Præcipiunt veteres, si quis connubia rumpit,
Scribere diffidium iussis feralia verba:
Sola viri recte discedet adultera tectis.
Ast alia maneant: nam casti iura pudoris
Auctore amittet mulier deserta marito.
Aut quæ leges prohibent periuria linguis,
Sed nostris cessat iurandi audacia iussis.
Nec fas est hominem cælum iurare per altum,
Quod sedes Domini, nec quæ vestigia gestat
Terra Dei, Solymæue vrbis venerabile nomen,
Quæ dein regis magni patria est, iurabitur vnquam.
Nec caput in proprium cuiquam iurare licebit,
Namque potestatem nemini non esse capilli
Cernitis albicomi, aut nigrum mutare colorem.
Est est, si fiat: quod non est, dicite non est.
Quod superest, sit cognitum fallaciter ægro,
Suggerit obrepens animo vis tetra veneni:
Peruulgata diu legis præcepta tenetis,
Lædentem semper similis vindicta sequatur.
Sed tranquilla malum melius patientia vincet.
Ac si quis partem palma percusserit oris,
Mox aliam vultus partem præbere memento.
Auferat aut tunicam si quis vi iudicis instans
Cede libens, pariterq; ferat tua pallia secum.
Si te forte aliquis passus per mille iubebit
Ire viam, grauis atque oneris perferre laborem,
Mox perges, aliudq; via comitabere duplum.
Si quis egens poscet, vel se simulabit egentem,
Ex animo miserans largire, ut mutua si quis
Orauit tribue, & mutem ne subtrahe vultum.
Nec tibi sit placitum solis succurrere amicis,
Aut cæcis odiis inimicos ducere dignos:
Quin ego præcipiam semper blando esse per omnes
Obsequio, precibusq; Deum mollire benignis
Pro vita ipsorum, qui vos extinguere gaudent,
Aduersisq; truces animis, odiisq; sequuntur.
Nam genitor vester communia lumina solis,
Communesq; dedit pluuias, iustisq; malisq;.
Quod si continuo tantum veneramur amicos,
Quis locus hic iustæ poterit mercedis haberi?
Seruit amicitiæ tantùm gens dedita lucris.
Sed vos perfecto similes estote parenti.

Matth. 6.

Sic vbi iustitiæ pandetur iusta facultas,
Deuitate oculos hominum: nam nulla manebit
Merces in cælo, quæ factum tale sequatur.
Applaudet tantum sterilis iactatio vulgi.
Sed quod dextra facit, facias nescire sinistram:
Cum venies, iustis meritis tunc digna rependet
Occulti solus scrutator præmia cordis.
Sunt quos prætumida tollit iactatio mentis,
Et precibus proprijs gaudent assistere turbas,
Multi fusiq; diem verbis ducendo fatigant:
His votis pompa fructus succedit inanis.
Sed secreta domus precibus penetralia castis
Claudantur, paucisque Deum venerabere verbis.
Scit pater ipse tuus quæ sit trepidatio cordis.
Nil absente Deo loquimur, nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt: præsens Deus omnia cernit,
His igitur votum placeat concludere verbis.
Sydereo genitor residens in vertice cæli,
Nominis oramus veneratio sanctificetur
In nobis pater alte tui, tranquillaq; mundo
Adueniat, regniq; tui lux ampla patescat.
Sic cælo vt terris fiat tua clara voluntas.
Vitalisq; hodie sancti substantia panis
Proueniat nobis: tua mox largitio soluat
Innumera indulgens erroris debita praui:
Et nos haud aliter concedere fœnora nostris.
Tetri, aut procul tentatio dæmonis absit,
Eque malis tua nos in lucem dextera tollat.
Tunc etenim genitor populis delicta remittet
Si vestra alternis vobis peccata velitis
Cedere nec durum erratis intendere pectus.
Sunt etiam pergrata Deo ieiunia plebis,
Sed propriam multi faciem fœdare laborant,
Quo vanam captent hominum ieiunia famam.
Tu vero & grato crimen nitefactus oliuo,
Lætantem puris de fontibus abiue vultum:
Vt solus genitor deuoti pectoris aptum
Seruitium cernens, laudem, meritumq; rependat.
Vanum est defossis terra inuigilare talentis:
Illic ærugo & tinea dominantur edaces,
Cunctaq; diripiunt fures egesta latebris.
Condite thesauros vobis in vertice cæli:
Non ærugo illos tineæue aut horrida furum
Factio diripiet. vobis vbi condita res est,
Hæc corda etiam simili ditione tenentur.
Corporis est lumen quo publica lumina cernis:
Sed si pura acies oculis simplexq; nitebit,
Clare totius splendebunt corporis artus,
Sin vero nequam fuerit, paruumq; videbit,
Obscuræ incumbent super omnia membra tenebræ,
In nigras lumen sed si conuertitur vmbras,
Ipsis horror erit, quantus sine luce tenebris?
Nemo potest dominis æque seruire duobus.
Vnius aut odijs cedet, vel cedet amori.
Nec pariter dominum seruus patietur vtrumque,
Haud vnquam poterit quis diuitijsque Deoque
Inseruire simul. sed vos hæc iussa tenete,
Sollicite proprio ne vos pro corpore vestis,
Neu faciles victus ægra illiquerit cura.
Nonne animam pluris facimus quam corporis escas?

Haud dubitas corpus quisquam præponere vestí?
Aereaq; spectemus aues, non vomere pressо
Terga soli subigunt, sacrumq; nec semina sarris,
Aut egetum cumos meritura fauce recidunt:
Prouenit & tamen his pastas potusq; ciet q;.
Nónne Deo magis est hominum cura ipse cordi?
Nec dignum fuerat, vestis suspendere curam
Pectoribus nostris, num ficubi talia possint
Incrementa suis homines imponere membris?
Cernite per pingues agros vt lilia florent,
Non vlli tamen his vnquàm incubuere ligones.
Nec Solomona grauem quum regni diuitis aula
Assimulet, talis contexit gratia vestis.
Quod si pratorum fruticumq; virentia læta
Ipse Deus vestit nostris obnoxia flaminis:
Cur vobis potior non est inducta patris?
Ergo cibum, potum, vestemque & inania cuncta
Gentibus infidis terrenam linquite curam.
Vos potius digne cælestia quærite regna.
Iustitiamq; Dei, spontanea cætera current.
Crastina nec vobis curetur copia rerum:
Quisque dies sibimet satis est pro fraude diurna.

Matth. 7. Luc. 6.

Iudicium vestrum fugiat damnatio sæua.
Nam dominus vestri iuris documenta sequetur.
Qua vos in terris statueris, tempore capti,
Hac eadem vobis genitor iurabit in æthra.
Mensuram tibi quam: ponis, portare necesse est.
Cernis adharentem festucam in lumine fratris,
Nec tamen in proprio tignum consistere sentis,
Atq; oculum prius alterius purgare laboras?
Dirripe sed proprio fallax de lumine tignum,
Tum minimam alterius curabis demere aristam.
Ne canibus sanctum dederis: neve veletis
Turpiter immundis iactare montia porcis,
Nanq; illa in cæno pedibus subiecta iacebunt:
Conuersiq; canes vasto vos vulnere rumpent.
Poscenti dantur, quærens inuenta tenebis:
Pulsanti q; aditus foribus pandetur apertis.
Vos homines natis panem poscentibus, omnes
Num lapidem dabitis? pisce ve petentibus, anguem?
Vos inquam vigidi, quibus alte est insita cordi
Durities, vestris dabitis semper bona natis:
Indulgens hominum genitor bona mitia digne,
Quàm præstare magis gaudet poscentibus aquis
Qua cupitis vobis hominum beneficia venire,
Hæc eadem vestro cunctis præstate fauore:
Hæc legis summa est, hoc ties dixere prophetæ.
Ite per angustam, iusti, super æthera portam,
Quàm lata & spatiosa via est, qua limite lato
Præruptum conuoluit iter caligine mortis,
Innumeraque illam penetrant per prona caterua.
Vitalis vastis stipatur semita saxis,
Celsaq; vix paucos ducit per scrupea virtus.
At si quos nimium fallax, illexiq; malorum
Planities suasit, deformi lubrica lapsu
Arripit hos, fronosque trahit velut impetus amnis,
Aut alacer sompes ruptis effrenis habenis,
Aut rectoris egens vento iuper aquora puppis.
Obseruate dies, falso qui nomine vobis
Insidias faciunt, appellanturq; prophetæ:
Hos ouium species vestit, sed, ama luporum
Pectora fraude tegunt, lacerantq; meauia trahentes
Agmina credentum, sauus quos decipit error.
Fructibus e propriis noscuntur talia monstra:
Quémque petas finem fallax doctrina, videndum est.
Quapropter rerum molitio perficiatur:
Nam neq; de tribulis ficus, nec gentibus vuas
Prouenisse vnquàm rutis per tergа notastis.
Vtque arbor proprio vestitur germine pomi,
Sic dolus ilorum, fructu monstrante, patescit.
Non ego palpantum verbis & honore mouebor,
Nec me quod dominum præblanda adulatio dicit.
Præmia cælestis capiet spontanea sedis:
Odisse d merito gaudebunt munere regni,
Qui facium nostri genitoris iussa volentes.
Aduenies mox summa dies, qua iure seuero
Præmia iustitiæ tribuet, sceleriq; gehennam.
Tum mihi multorum clamabit talia fletus:
Nonne tuo quondam nobis sub nomine virtus
Extitit, & nostris parebant omnia iussis?
Sæpe etiam nostra est vox annumerata prophetis.
Seruiuitq; tuo nobis sub nomine dæmon?
Tunc iurabo illis, quod talis cognita nunquam
Vita mihi est hominum, gestis quæ sordet iniquis.
Qui que meis montis, aureisque & fascia dicabit,
Hunc aquabo viro, solidis fundamina saxis
Ponenti, librata super qua mœnia surgant,
Illa domus pluuijs venti q; illisa manebit.
Torrentumq; minas firmato robore vincet:
Hærent immota quoniam fundamine petræ.
Qui verò auditu tantum mea iussa tenebit,
Diuersi q; procul factis per lubrica perget,
Hunc simulem faciam, volucri qui sulcat arena
Fundamenta domus, cui mox vi flamina venti,
Et pluuia effusis cœpere incumbere riuis,
Omnis subuerso procumbit pondere moles,
Insequiturq; grauis tectorum strage ruina.
Talia dicentem magna admiratio plebis
Immensum stupuit, quoniam transcenderet alte
Doctrinam veterum. Christo concessa potestas.

Matth. 8. Marc. 1.

Lucæ 5.

Deniq; linquentem celsi fastigia montis
Stipabat gaudens populorum turba sequentum,
Ecce sed horrenda confixus viscera tabe,
(Quem toto obsessum fœdaras corpore lepra)

Procu-

Procubuit venerans iuuenis, Christúmque precatur,
Vt careat tandem languoris pondere tanti.
Sufficiat voluisse tuum: tum dextera Christi
Attactu solo purgauit lurida membra,
Incolumiq; dehinc celare hac gaudia iussit,
Et legi parens offerri munera templo.
Inde recedenti supplex se protinus offert
Centurio, & precibus proiectus talibus orat:
Impubis pueri cruciatur spiritus æger:
Cuius cuncta tegens membrorum munia languor
Dissoluit vitamq; tenet iam pœna superstes.
Sed iussu miserere precor: nam tecta subire
Crimina nostra vetant vitæ lucisq; parentem.
Nunc verbo satis est iubeas remeare salutem.
Subiectos mihi sæpe viros, sic nostra potestas
Officijs verbo iussis parere coegit.
Dixerat: Ille viri motus precibusq; fideq;,
Talia conuersus populo dat dicta sequenti:
Haud vnquam talem memini me gentis auitæ
Inuenisse fidem: sed veris discite dictis,
Quod multos homines diuersis partibus orbis
Progenitos cæli regnum sublime vocabit
Cum patribus nostris vitali accumbere mensæ:
Progenies quorum cæcis demersa tenebris,
Dentibus horrendum stridens, fletumq; frequentans,
Perpetuis pœnam cruciatibus acta subibit.
At tibi iam iuuenis mentis virtute fidelis,
(Vt credis) veniet fructus cum luce salutis.
Dixerat, & dicto citius cum voce loquentis
Ad puerum celeris transcurrunt munera verbi,
Ingressusq; domum miles properante recursu,
Præuenisse Dei bætatur dona medentis.
Aedes inde Petri sanctus penetrabat Iesus,
Cuius anhela socrus æstu, febriq; iacebat:
Vtq; illi dextram tetigit saluator Iesus,
Sana ministerium præbebat fœmina mensis.

LIBER SECVNDVS.

Matth. 8. Luc. 9.

IAM QVE dies prono decedens lumine pontum
Contigerat, furuamq; super nox æmula pallam
Sydereis pictam flammis per inane trahebat,
Cum multos homines, mentis languore ruentes,
Deuictasq; animas scelerata dæmonis arte
Certatim populi cæca iam nocte ferebant:
Sed verbum Christi tanto languore remoto,
Omnibus indulgens, præbebat munera patris.
Ecce sed exorta maior cum luce tumultus
Gratantis populi, cùm turbis anxius ille,
In mare veliuolum celsam deducere iussit
Discipulis puppim, precibus tum scriba profusis
Nauigio sancti pariter poscebat abire.
Olli Christus ait, quo me tu Scriba sequeris?
Vulpibus in saltu rupes excisa latebram
Præbet, & aereis auibus dat sylua quietem,
Ast hominis nato, nullis succedere tectis
Est licitum, gentis sic sunt molimina vestræ.
Tunc è discipulis vnus sic ore rogabat:
Vltima defuncto debentur munera patri,
Hinc spatium tribuat nobis tua sancta voluntas,
Vt liceat miseri genitoris condere corpus.
Christus ad hæc: itiner melius comitabere nostrum,
Et sine defunctis defunctos condere terræ.
Conscendunt nauem, ventoq; inflata tumescunt
Vela suo, fluctuq; volat stridente carina.
Postquam altum tenuit puppis, consurgere in iras
Pontus, & immissis hinc inde tumescere venti
Cœpit, & ad cælum rapidos sustollere montes,
Et nunc mole ferit puppim, nunc turbine proram.
Illisosq; super laterum tabulata receptant
Fluctus, dissectoq; aperitur terra profundo.
Interea in puppi omnium carpebat Iesus.
Illum discipuli pariter nautæq; pauentes
Euigilare rogant, pontiq; pericula monstrant.
Ille dehinc: quam nulla subest fiducia vobis!
Infidos animos timor irruit, inde procellis
Imperat, & placidam sternit super æquora pacem.
Illi inter sese timidis miracula miscent
Colloquijs: quæ tanta illi permissa potestas,
Quodve sit imperium, cui sic freta concita ventis
Erectæq; nimis submittant colla procellæ.
Iam Gerasenorum steterat sub littore puppis,
Ecce sed egresso iuuenis mirabile dictu,
Occurrit, miseram cui mentem spiritus ater
Horrenda implebat lacerans virtute furoris.
Illi grata domus tetris habitare sepulchris,
Nec poterat rabidum quisquam retinere furorem,
Ferrea quin etiam rumpebat vincula membris,
Scindebatq; graues, vt lanea fila, catenas.
Et iam compedibus leuis insultare solutis
Ludus erat: saxisq; ferum concidere pectus,
Isque vbi pergentem Christum per littora vidit,
Cum clamore ruit, longeq; accurrit adorans:
Regnatis semper Domini certissima proles,
Oramus, solita ne nos regionis ab oris
Excutias, longè tormentis excruciatos.
Nam nomen legio est nobis, multosq; sub vno
Nomine consociat flatus vis sola nocendi:
Cernis vt immundi subigant hæc pascua porci,
His saltem liceat rabiem satiare repulsam,
Per patris altithroni nomen sublime rogamus.
Imperat ijs hominis mentem dimittere Christus.

Porcorumq́; sinit gregibus finire furores.
Iámque hominis stupidum discusso dæmone, pectus
Insperata suæ veneratur dona salutis:
Et iam præcipites scopulorum margine porci
In mare deiecti, properant dispendere vitas.
At verò è speculis miracula tanta pauentes
Diffugiunt, vrbisq; ruunt ad tecta bubulci,
Et famam accendunt, populosq; ad littora cogunt.
Insanum iuuenem postquàm resipisse videbant,
Crescere cernentum populorum turba coacta est:
Orabant pauidi regionem linqueret illam.

Matth.9.Marc.2.Luc.5.

Ioannis 5.

Inde domum repedat terrarum lumen Iesus.
Ecce reuertenti iuuenis torpentia membra
(Officium quorum morbus dissoluerat acer)
Ante pedes ponunt tepido recubantia lecto.
Quem miserans animo verbis compellat Iesus:
Accipit certa tua iuuenis constantia mentis,
Nam tibi præteritæ vita donabitur error.
Hoc dictum Scribæ mentis per operta maligna
Carpebant, quòd verba Dei virtute ferenda
Protulerat Christus: sed pectora talia cernens,
Hoc, inquit, verbum Scribarum dicta retractant.
Quod quanto leuius fuerit dixisse loquentis
Et dicti & facti pariter virtute probabo,
Vt mihi concessum peccata remittere cernant:
Quapropter iuuenis firmato corporis vsu
Surge vigens stratumq; tuum sub tecta referto.
Surrexit, lectumq; humeris iam fortibus aptat,
Per mediumq; vigens populis mirantibus abibat.
Tunc timor & laudes domini per pectora plebis
Concelebrata, simul miracula læta frequentant.
Progrediens tunc inde ad vectigalia, vidit
Concessu in medio Matthæum, protinus ergo
Discipulis hærere iubet: nil ille recusans
Imperio Christi paret gaudetq; sequutus.

Ioannis 1.

Inde iter ingrediens, simili sermone Philippum
Hortatur, comitemq; suis asciuit amicis.
Ille vbi cognouit Christi viresq; viamq;,
Tum primum iusto concurrit Nathanaeli,
En nostris, inquit, concessum est vt cerne setius,
Quem voces veterum, & sancti cecinere prophetæ.
Hunc genuit veniens Dauidis origine Ioseph,
Nazara cui felix patria est, & nomen Iesus.
Ille refert: genuit quicquam si Nazara (miror)
Quod dignum tantis vnquam virtutibus esset.
Inde Philippus ait: cernes, dubitare quiesce,
Progrediensque vide: nam oculis spectare licebit.
Illum vbi tendentem longe respexit Iesus,
Vere, ait, hic iustus, cui pectora nescia falsi,
Virtutem puram seruant, sine fraude maligna.
Ille sub hæc: Vbinam, vel quo me tempore nosti?
Cui dominus dicta hæc diuino pectore promit:
Cùm te diffusæ tegerent vmbracula ficus,
Ante etiam quam te vocitarent verba Philippi,
Vidi, & elegit comitem te spiritus auctor.
Talibus attonitis sequitur vox Nathanaëlis:
Progenies veneranda Dei, rex inclyte gentis,
Tu populis terrisq; salus, vitæq; magister.
Christus ad hæc: Facile suasit tibi credere virtus
Arborea quòd te vidi recubare sub vmbra,
Sed maiora dehinc rerum miracula restant,
Cernetis pariter totum se scindere cælum,
Atque Dei celeres cælum penetrare ministros,
Inde hominis nato claram deferre coronam.

Ioannis 2.

Interea thalamis coniuncta festa parabant
In regione Chanan, vbi mitis mater Iesu
Cum nato pariter conuiuia concelebrabat.
Vina sed interea conuiuis deficiebant.
Tunc mater Christum per talia dicta precatur:
Cernis lætitiæ iam defecisse liquorem?
Adsint nate bonis ex te data munera mensis.
Olli respondit terrarum gloria Christus:
Iussa mihi genetrix, nondum me talia cogit
Ad victus hominum tempus concedere dona.
Mensarum tunc inde vocat lætata ministros
Mater, & imperijs nati parere iubebat.
Sex illic fuerant saxis præpulchra cauatis
Vascula, quæ ternis aperirent ilia metris.
Hæc iubet e fontis gremio complere ministros.
Præceptis parent iuuenes, vndaq; coronant
Completis lapidum labris, tum spuma per oras
Commixtas vndis auras ad summa volutat.
Hinc iubet vt summo tradant gustanda ministro.
Ille vbi percepit venerandi dona saporis,
(Nescius in vini gratum transisse liquorem,
Egestas nuper puris de fontibus vndas)
Increpat ignarum sponsum, quod pocula reseruans
Deteriora prius per mensas vina dedisset.
His signis dignè credentum discipulorum
Perpetuam stabili firmauit robore mentem.
Inde vbi Iudæis aderant solemnia Paschæ,
Ad Solymos direxit iter, templumq; subibat.
Repperit hic populum venalia multa locantem:
Pars vendebat oues, pars corpora magna iuuencûm,
Pars inhians nummis, mensas onerauerat ære.
Restibus hic Christus connectit verbera flagri,
Et tales populos sancta proturbat ab æde,
Et mensas vertens, ærisq; profudit aceruos,
Et super increpitans: procul hæc auferte prophani,
Vt meus hic genitor, non sordida lucra colantur.

Ioann.2.Matth.16.
Marc.8.

Tunc poscens signum plebes Iudæa fremebat,
Quo fidens animos in talia facta leuaret,

Ven-

Ventura obscuris tunc Christus talia miscet:
Soluite pollutis manibus venerabile templum
Hoc, ego restituam, cùm tertia lumina solis
Incipient rutilam terris infundere lucem.
Illi inter sese tractantes murmure caeco,
Hoc aiunt, vix sex & quadraginta per annos
Constructum veteris regni molimine templum,
Tu poteris tribus in spatiis renouare dierum?
Hoc verbum quondam post tempora debita, digni
Cognouere viri, proprio de corpore Christum
Deiubrum dixisse Dei, sed signa videntes,
Tum multi cepere fidem, sanctumq; secuti.

Ioannis 3.

Nocte sub obscura, celso sublatus honore,
Primorum procerum Iudaei nominis vnus
Venit, & ad Christum submissa voce profatur:
Haud dubium est, quin larga Dei te sancta voluntas
Humanis lucem concessit surgere rebus.
Nec quisquam tantis tribuit miracula signis,
Ni comitata Dei iubeat splendescere virtus.
Christus ad haec, callis iusti si culmina quaeris,
Nullus ad excelsum poterit conscendere regnum,
Reddita ni penetret nascendi exordia rursus,
Atq; nouam capiat diuino munere vitam.
Ille autem tantis stupefactus corda loquelis,
Hoc, inquit, nostra non est comprendere mentis.
Quis poterit coepta reuocare exordia vitae?
An rursum senior matris correptet in aluum,
Vt nouus in lucem veniat vitamq; resumat?
Ille sub haec, liquido si quis de fonte renatus,
Et flatu sancto rudibus consistere membris
Coeperit, aetheream liber conscendet in aulam.
Terrenum corpus terreno corpore natum est.
Spiritus haud aliter similem generat sibi flatum.
Spiritus hic Deus est, cui parent omnia mundi.
Hic, vbi vult, quocunque volat, vocemque per auras
Iactat, sed nescis quae sint exordia vocis,
Quamq; petant eius currentia flamina partem.
Quisq; igitur iustae repetit primordia vitae.
Hunc similem sancti flatu reuiuiscere certum est.
Et Iudaeus ad haec: nil horum cernere possum.
Talia cum Christus, Solymorum magne magister,
Israelitarum sublimis gloria gentis,
Tunc etiam mentem vitae de lumine raptam
Demergis praeceps furuis miserande tenebris
Nec potes obtuso comprendere talia sensu?
Ecce fides nulla est: tantum terrestria dixi:
Quid si caelestis vires conscendere sermo
Coeperit, & superas rerum comprendere formas?
Quis vestrum duram poterit mihi pandere mentem?
Accipe ergo nouis quae sit sententia rebus:
Sydereum nullus poterit conscendere caelum,
Ni solus caeli qui missus venit ab aula.
Idem hominis natus, caeli qui in sede moratur.
Vt serpens olim regionibus in desertis
Moseis manibus summo sublatus honore est:
Sic hominis natum tolli in sublime necesse est,
Vt quicunq; fidem mentis penetralibus altis
Illius ad numen statuet, sub turbine secli
Proculcet pedibus lethum, & trans sydera surgens
Sublimis capiat donum inuiolabile vitae.
Namq; Deus mundum tanto dilexit amore,
Eius vt in terras descenderet vnica proles,
Credentes domino vitae iunctura perenni.
Nec Deus hunc natum disquirere iure seuero,
Iudicióve truci terras expendere misit,
Mitia sed populis veniant vt munera vitae.
Namque vbi certa fides fuerit completa salutem,
Non erit vlla illic anceps agitatio iuris.
Ast vbi dona procul fuerint exclusa medelae,
Iam propria ipsorum mentem damnatio torquet,
Vnica nam domini fuit iis incognita proles.
Aduentum lucis miseri fugere supernae,
Et magis amplexi caecas tenuere latebras.
Sic quicunq; malis mentem maculauerit actis,
Ad tenebras pauidus refugit, ne lumine claro
Sordida polluta pateant contagia mentis.
At quicunq; pia tenuit vestigia vitae,
Ad medium properat, lucemq; nitescere gaudet,
Splendeat vt claris virtutis gloria factis.

Ioannis 4.

Inde Galileam repetit saluator Iesus:
Praeteriens, sed forte venit Samaritida Sichem.
Illic fundus erat, Iacob de nomine pollens.
Et puteus gelido demersus in abdita fonte:
Sederat hic rapido Seruator anhelus in aestu,
Discipuliq; escas mercantes moenibus vrbis,
Passim dispersi, solum liquere magistrum.
Moenibus egrediens Samaritis foemina venit
Hauritura cauis putei penetralibus vndas.
Illam deposcit potum sibi tradere Christus.
Respondens mulier, mirum mihi praecipis, inquit,
Vt tibi Iudaeo mulier Samaritica potum
(Dispernens veterum Samaritum iussa) ministrem.
Tunc Saluator ait: Domini si munera nosses,
Et quis te sitiens putealia pocula poscat,
Tu potius peteres, viuam tibi traderet vndam.
Illa sub haec: Puteus gremium sinuatur in altum,
Vrceus est nullus, nec sunt tibi vincula funis,
Vnde igitur poteris vndam mihi tradere viuam?
Num tu maior eris nostri virtute parentis?
Hoc Iacob etenim puteo cum prole bibebat,
Et proprios huc saepe greges ad pocula duxit.
Olli respondit mundi regnator Iesus:
Ex ista plenè nullus satiabitur vnda,
Nam rursus sitiet: sed nostri dona liquoris
Ardorem excludent aeterna in secla bibendi,
Dulci, prouenient nostri qui pocula fontis,

Largior vnde fluet vitalis gratia fluctus.
Sed desiderium nostra si te capit vnda?
Excitus veniat tetum mox vrbe maritus.
Coniugio sese mulier negat esse reuinctam.
Tunc sic prosequitur mentis pr ossectos Iesus:
Fœmina, veridicis loqueris de coniuge verbis.
Nam tu connubiis nexa es tam quinque virorum,
Nunc aliena super thalamorum vincula tollis.
Tum mulier: sanctum te certum est esse prophetam,
Sed nostri istius venerandum montis in arce
Præceptum nobis quondam liquere parentes.
At vos in Solymis orandum dicitis vrbe.
Talia dicenti, mox talia reddit Iesus:
En aderit tempus, montis cùm vertice vestri,
Omnibus & Solymis aberit veneratio longè.
Sed nunc certa salus Iudæa surgit ab ore.
Et nunc instantis cursus iam temporis vrget,
Cum veri sanctum genitorem, errore remoto,
Cultores instu armati legibus, orent.
Spiritus ille ac plena fides erit, & pater altus
Talia conquirit cultorum pectora terris.
Illa dehinc, Scimus quod Christus nuncius, orbi
Aduentu proprio vitalia sæcula pandet.
Et tunc peccantum largus miserator Iesus
Se lumen terris Christum venisse fatetur.
Et iam discipuli reduces stupuere magistrum,
Quòd secreta tibi potuerit fœmina verbis.
At properans vnam mulier fontem propè liquit,
Et populum totis eduxit mœnibus vrbis.
Omnia nam memorat sibimet sermone prophetæ,
Gesserat ipsa prius quæcunq; ex ordine dicta.
Tum propere Christum sua petiere caterua.
Discipuli interea regitant, vt sumeret escas.
Ille satis sibi pulchrorum superesse ciborum
Respondit, sed cum mirantium discipulorum
Inter se occultu currebat sermo loquelis:
Forte aliquis prior hic epulas dedit antè magistro,
Nostras vt merito satiatus respuat escas.
Ille jejunia cernens molimina mentu,
Ha mihi sunt epula, pectus satiabitur istud.
Si faciam magni genitoris tussa per orbem.
Quatuor hinc menses, lata ad primordia messis
Frugifera æstate certe superesse putatis.
Erigite ergo oculos, albentes cernite campos,
Cunctaque maturam iam rura exposcere messem.
Nunc quicunq; metet, pulchri mercede laboris,
Vitalij, dehinc gaudebit fruge redundans,
Et secum excipiet messorum gaudia latus.
Vos ego nunc misi grauidam fluctuare messem,
Quæ non est vestro sulcis incerta labore.
Vos aliena bonæ ditabunt munera frugi.
Talibus alloquijs comitum dum pectora complet,
Ecce Samaritum populi venire rogantes,
Et properantq; illic geminos expendere soles.
Iamq; fides multos plebis fundauerat alta,
Nec iam fœmineis tantum concredere verbis
Ipsos, sed coram virtus manifesta docebat,
Venisse sectis quòd iam saluator Iesus.
Iamq; Galilæam remeauerat in regionem;
Quondam vbi fontanas vino mutauerat vndas.
Regius hic iuuenis (cui natum morbus anhelo
Ardore extremis vita torrebat in oris)
Comperit vt Christum certo remeasse recursu,
Aduolat, & precibus sobolis pro sorte profusis
Orabat, celeris deposcens dona salutis,
Ne prius ad lethum natus traheretur acerbum.
Christus ad hæc, Signis nisi fundeat omnia virtus,
Non eris vlla fides: sed parge, & sospite vna
Ædibus in vestris dulcem complectere natum.
His verbis fructum mox perceptura salutis
Pulchra fides, animum lætanti in pectore firmat.
Iamq; iter ingresso properantibus obuia seruis
Nuntia fama venit: puerosq; in luminis oras
Limine de mortis subitam remeasse salutem.
Ille vbi cognouit certum concurrere tempus
Sanantis Christi verbis, fe, eiq; domumq;
Mancipat, amplexus fides venerabile donum.

Matthæi 9. Marci 2.

Fortè dies epulis multos sæpe auerat vna,
Publica conducti qui vectigalia lucri
Professi rapiunt alieno nomine prædam:
Hos cum discipulis simul accipiebat Iesus.
Ecce Pharisæi occulto reprendere risu,
Quòd legis doctor conuiuia talia iniret.
Ille sed inspiciens quid pectora sæua tenerent,
Non, inquit, medicis opus est vbi sortia membra
Intemerata salus vegetat, viresq; ministrat,
Ægris sed meritò miserans adhibenda medela est.
Discite nunc saltem iubeant quid verba Prophetæ,
Non ego sacra magis quàm mitia pectora quæro.
Haud etenim iustos veni ad directa viantes,
Sed reuocare malos peccantum à limite gressus.
Ecce sed è numero mirantum munera Christi
Vnus Ioannis quærebat discipulorum:
Cur ipsi legis ieiunia crebra tenerent,
Nullaq; sub Christo plebes ieiunia ferret?
Christus ad hæc contrà placido sic ore profatur:
Qui sponsi lætis comitantur vota choreis,
Non præsente illo ieiunia tristia portant:
Iamq; dies aderit, cùm sponsus turbine sæcli
E medio comitum rapietur, tristibus illis
Tunc quæ dabunt animos lacrymis, horrore ciborum
Languida concipient animis ieiunia flentes.
Quam stultum est rudibus veteres subtexere pannos.
Vestibus vt turpis petes scissura pateſcat?
Veribus aut calidum tritis committere mustum,
Quis ruptis totum sequitur dispendere vinum?
Veribus est nouum rudibus spumantia musta

Con-

Condere, sic vinum conseruant fortia vasa.
Talia tractanti perculsus pectora luctu,
Ecce sacerdotum princeps procumbit adorans,
Et sibi defunctam (funus miserabile) natam
Implorat lacrymis: certam qua ventre salutem
Defunctis etiam poscebat munera Christi.
Haud mora: consurgens graditur saluator Iesus,
Progressu mulier sequitur vestigia seruans,
Quam languore graui bis sex labentibus annis
Carpebat fluxus (macerans sine fine seruoris,
Torquebatq; graui morbus pallore virentem,
Viribus assumptis, & toto corpore fossa.
Pectoris hac tacitam voluebat credula mentem,
Arcana secumq; fide, iam certa tenebat,
Actutum fesso fugeret quod corpore tabes,
Extremam Christi posset si tangere vestem.
Hac vbi per populum summi pendentia peplis
Fila manu trepida tractauit, protinus ille
Et causas morbi & credentia pectora cernens
Concessit celerem tali cum voce salutem:
Accipe quod meruit fidei constantia munus.
Et mox constricto viguerunt sanguine venæ.
Postquàm peruetum est, vbi funera virginis ingens
Plangenteis populi fremitus, clangorq; tubarum
Vltima suprema celebrabant funera pompæ:
Abscedant, inquit, tectis hæc tristia vestris.
Namq; puella iacet placido demersa sopore:
Defunctam retur flentum quam nescia plebes.
Talia dicentem ridentum turba reliquit,
Quòd morte abreptam dixit dormire puellam:
Sed Christus lethi victor, vitæq; repertor,
Frigentis dextram dignatus prendere dextra,
Surgere mox iussit miranda ad gaudia patris.
Inde reuertenti clamor se protinus offert,
Lumine captorum gressu labente duorum.
Ollis Christus ait. Quid credunt pectora vestra?
Num virtute mea se reddet lumen ademptum?
Olli firmato se credere corde fatentur.
Tunc Christus fatur: credentes cernite lucem,
Nec quicquam nostrum post hac edicite nomen,
Dixit: sed propere per gaudia tanta videntum
Ardor inexpletus famam per cuncta ferebat.
Offerturq; dehinc iuuenis cui rapta sonora
Dæmonis incursu fuerat substantia vocis.
Ast vbi propulsus fugit de pectore dæmon,
Confestim sanæ redierunt munera linguæ.
Talia mirantis populi stipante tumultu
Vallatur: cernens sed millia tanta virorum,
Ingemit, vt ruris dominus, cui pascua læta
Innumera tondent pecudes rectoris egentes.
Tunc ad discipulos depromit talia dicta:
En late segetes ruris per terga patescunt:
Sed rarus messor frugis superatur aceruo.
Iam superest dominum segetis deposcere tantæ,
Vt sua rura velit numero complere colentum.

Matthæi 10. Marci 3. & 6.

Lucæ 9.

Hæc fatus, populo ex omni delecta seorsum,
Fortia conglomerat bisseno pectora cœtu.
Hos vbi delegit, præceptis talibus implet:
Deuitate itiner quod gentes perfidiosæ,
Et Samaritarum fraudis vestigia calcant:
Pergite, qua patrij pecoris custodia balat.
Pergentes verò similem mihi sumite mentem,
Vt vobis subigat virtutem dæmonis atri
Sancta fides, curamq; piam languoribus aptet.
Hæ vires nulla vocis mercede dabuntur,
Et vos haud aliter cunctis impendite dona.
Non auri argentive domet possessio mentem,
Nec vos nummorum subigat scelerata cupido.
Non geminas vestes, nec plantis tegmina bina,
Virtuti nudæ cupiat seruire minister.
Ingressi muros vobis perquirite semper,
Hospitio quorum parsit succedere iustis:
Ingressiq; dehinc pacem sub tecta vocate.
Si tranquilla domus fuerit, pax illa manebit.
Sin erit indignis habitantum moribus horrens,
Diffugiet, vestrúmque abitum pax vestra sequetur.
Excludet quicunque ferox vos limine tecti,
Auribus aut duris spernet vitalia verba:
Siue aduersa Dei famulos succedere tectis,
Hospitijq; focos miscere grauata vetabit,
Excutite egressi domibus vestigia vestra,
Hæreat iniustæ ne vobis portio vitæ.
Illos deterior Sodomorum pœna manebit
Supplicijs, veniet mundo cùm terminus omni.
Pergitis en vt oues sæuorum præda luporum,
Sed vos arguto serpentum corde vigete,
Simplicitate tamen puras superate columbas.
Nam sæpe incumbet vobis iniuria præceps,
Conciliisq; hominum statuentur corpora vestra.
Vos flagris, vinclisq; feris, durisq; tyrannis
Frendens vrgebit pro me violentia secli.
Cum vos prodiderint, verborum ponite curam:
Sponte fluens dabitur sermonis gratia vobis.
Spiritus in vobis pro vobis digna loquetur.
Prodet enim fratrem scelerata insania fratris,
Ad lethumq; dabunt genitorum corpora nati.
Vos odia vrgebunt semper pro nomine nostro,
Sed finem fidei comitatur gloria vitæ.
Profugite è tectis, quæ vos sectabitur, vrbis.
Inde aliam, mox inde aliam conquirite sedem,
Nam vobis vrbes semper superesse necesse est,
Israelitarum quæ dent sub nomine plebem.
Discipulus nunquam transcendat celsa magistri
Culmina nec Dominum tentet præcellere seruus:
Discipulos satis est, vires æquare magistri,
Vel Domini similem virtutem prendere seruo.
Pectoribus vestris semper timor omnis aberret,
Non nudata suis prometur cuncta latebris.
In tenebris tacitè vobis quæcunque iubentur,
Dicite præclaro nitidi sub limine solis.
Auribus & vestris dicam quæcunque susurrans,
Excelso in populos spargantur culmine tecti,
Despicite illorum rabiem, qui corpora vestra
Prosternent ferro; non est ijs vlla potestas

Viuacem letho pariter demittere mentem.
Illum sed potius cordis secreta pauescant,
Corporis est animaq; simul cui cuncta potestas,
Passeribus pretium nummi vix portio parua
Proueniet, non est tamen vnum credere dignũ,
Ni iussu Domini, laqueos incurrere vestros.
Quis dubitet sapiens Domini sub pectore multis
Credere pennatis hominem pro milibus vnum?
Qui me confessus fuerit sub iudice terra,
Hunc ego non aliter coram genitore fatebor.
Sic itidem coram genitore negabo negantem.
Non ego nunc pacem terris immittere veni,
Sed gladium, patrio dirimat qui pectore natum,
Et dulcem matris dirimat qui pectore natam,
Si quis amore meo genitorem pluris habebit,
Vel matri sobolive meum postponet amorem,
Sentiet horribilem nostra de sede repulsam.
Contemnet quicunque animam pro nomine nostro,
Inueniet læta florentem fruge salutis,
Qui vos suscipiet, me suscepisse benignis
Obsequijs, idem me pro genitore supremo
Suscepisse sibi gaudebit perpete vita.

Matth. 21. Luc 7.

Talia discipulis sex cum iussa dedisset,
Iustus Ioannes tacet de carceris vmbris
Sectantum è numero delectos talia dicta
Ad Christum portare iubet, verumq; referre:
Tũne pijs animis requies, quam regia cœli
Largitur terris, nostro sub tempore fulges?
An ne aliam superest posthac sperare salutem?
Talibus hæc Christus dictis mandata remittit:
Cæcorum tenebræ mutantur lumine lucis,
Debiliumq; vigent firmato robore membra,
Lurida discutitur squamoso corpore lepra,
Aeria vocis penetrat surdas sonus aures,
Redditur amissa lethi post funera vita
Ad corpus remeans animæ iam libera virtus,
Depositum repetens animæ substantia corpus,
Pauperibusq; suis non dedignata patescit,
Fulgentis splendens aduentus gloria terris.
Ille beatus erit quem non deceperit error.
Talia discipuli referunt mandata magistro.
Hæc super ad populum depromit talia Christus:
Cur in desertis voluistis visere nuper
Stramen arundineum vento vibrante moueri?
Cur etiam molli vestitum veste videre?
In domibus regum molli cum veste tenentur.
Ille prophetarum solus transcendere viris
Indicio veteris scripti promittitur olim.
Hunc etenim memorat venerandæ lectio vocis.
En ego mitto meum stratas aptare ministrum,
Ante tuos vultus, genuit nec fœmina quenquam
Maior Ioannis nostri qui viribus esset.
Sed minor hoc cæli fiet sublimior aula.
Huius ab exortu vim cæli regia sensit.
Et cæli regnum violentia diripit atrox.
Lex omnis summam Baptista à tempore cœpit,
Atque prophetarum finis concluditur idem.
Si vultis volucris penetralia noscere secli,
Ipse est Elias, felix venturus in æuum.
Corpus Ioannis felix habitabile sumpsit
Elias quondam, quem turbine iussa eccusco
Flammipodem rapuit simulatio quadriiugorum.
Audiat hæc, dictis pandens vitalibus aures.
Nunc tibi confiteor genitor, cui gloria seruit
Fulgentis cæli, & terrarum frugiferarum,
Namq; abscondisti sapientibus ista superbis.
Paruuláque infantum vis hæc comprendere corda.
Iam mihi regnantis sunt omnia tradita patris,
Nec quisquam poterit Domini cognoscere natum,
Ni solus genitor: genitorem mente videbit
Filius, aut idem pandet cui talia natus.
Huc omnes veniant, oneris quos sarcina vasti
Comprimit, iis poterit virtus mea munere patris,
Antiquas vires hilari reparare quiete.
Sumite forte iugum, leuis est mea sarcina iustis,
Namque humili dulcem largibor corde salutem.

Matth. 12. Marc. 2. Luc. 6.

Hæc vbi dicta dedit, messis per culta grauata
Præterit, & populus sectantum discipulorum
Spicarum grauidam carpebat in ordine frugem,
Ille dies veteri poscebat lege quietem:
Sabbata nam priscis repetebant otia iussis.
Ecce Pharisæi coram reprehendere Christum,
Quod sancta legis calcarent iussa metentes
Discipuli, legum sed tunc completor Iesus
Incipit, ijs veteris scripti monimenta retexens:
Legistis certè in templo Dauida canorum
Cum populo quondam panes sumpsisse sacratos,
Et propriam comitumque famem sedasse, sed illos
Illicitum cuiquam fuerat contingere panes,
Sumere quos solus poterat de lege sacerdos.
Eiusdem scriptum est iusto moderamine legis,
Sabbata prophanent templo sine crimine vates.
Nec minor est istic vestræ glomeratio turbæ.
Quàm templi virtus: caperent si pectora vestra,
Quòd non sacra Deus, sed malit mitia corda,
Non tam sæpe viros damnasset factio vestra
Expertes culpæ: sed nunc ego sabbata cuncta
Sponte mea dominans, legis sub iure tenebo.
Tunc conuenticula ipsorum post talia dicta
Ingreditur, mox hic iuuenem pro lumine cernit,
Siccatum ex humero cui pondus inutile palmæ
Pendebat: sed tum dictis tentando dolosis.
Ægris an liceat per sabbata ferre medelam
Quærunt, calcata vt legis vindicta maneret.
Christus ad hæc: foueam si forte pecuscula vestra

Inci-

Incidarit, certè transibitis ora legis,
Et pecus abrupto tolletis vile profundo:
Quanto igitur nobis hominum curatio maior
Ad benefacta animæ tollere aciem debet?
Ergo age tu manuens redimitam extenuato dextram.
Cum dicto palmas sanus porrexit vtrasq;.
Ipsis pro signis quæ vix veneratio posset
Mirantis digno populis fustollere cultu,
Corvlys truculbus conclamant deripiendum.
Talia prospiciens procerum molimina Christus
Discessit, varijs hominum languoribus aptat
Consessum in populos patria virtute medelam.
Oblatusq; illi est, quem dæmonis horrida virtus
Et lingua & visus truncatum vincre pœna,
Et propriis ejcam cruciantibus esse volebat.
Hunc vbi curatum, visuq; & voce vigentem
Cæca pharisæa cognouit factio gentis,
Dæmonis auxilio (qui princeps dæmoniorum
Solus nequitiæ vires ditione teneret)
Hæc illum fecisse ferunt: sed talia Christus
Verdictis aperit conuincens pectora verbis:
Si gemina regnum distractum parte debiscat,
Et sciissa aduersum se dimicet impetus pugnet.
Disruptis properè labentur cuncta medullis.
Horridus & dæmon si dæmone pellitur atro,
Aduersa sibimet sessus virtute repugnat.
Quis poterit prædam tectis auferre vsorum,
Ni prius aggressor custodum brachia nodis
Vincat, vt incautis veniat direpta prædæ?
Quisq; meis aberit discretus miles ab armis,
Hostis in aduersa consistet fronte duelli,
Quisque meis gregibus cogendis liber oberrat,
Dispulit ille mihi pecoris per deuia pastus.
Sed quicunq; hominum fuerit, super omnibus error,
Dimitti poterit, tantùm ne Spiritus vnquàm
Vocibus anfana laceretur mente profusis.
Siue furens homini nato conuitia quisquam
Ingeret, hæc etiam poterunt peccata remitti.
Spiritus at sanctus tantùm, cuicunque prophanæ
Verborum rabie violabitur, irrenocatis
Supplicijs nunc & semper torrebitur ignis,
Quando venenifera serpentis fauce propago,
Sermonum dulcis poterit mitescere fructus?
Nam bona thesaurus promuntiat dulcia iustis.
Et mala lethifero procedunt ore venena.
Verborum meritus veniet sub iudice pœna.

Ioan. 5.

Quæ genitor faciet, facta habitur omnia natus,
Namq; idem nato manifestat cuncta videnda:
Et pectora dehinc tribuet miracula rerum.
Sicut enim genitor demersum corpora reddit
Ad claram vitæ lucem sic omnia natus
Quæ volet ad superos ex gentia corpora ducet.
Nec genitor quenquam vestrum se iudice quæret:
Sed dedit hæc nato quærendi iura per orbem:
Gloria quo moneat similis natoq; patriq;.
Nec repulsus erit vestro senatus honore,
Improbitate pari genitorem dedicietis:
Sed quid nostra fidem sermonis gratia figet,
Mox me mittentis genitoris dona videbit,
Æternumq; dabit præcipiens constantia vitam.
Iudicium illi non est, sed migrat ab atro
Morte procul, lucisq; vigens ad lumina tendit.
Aduenict tempus, cum mortua corpora vocem
Accipient nostram, & vitam cum voce tenebunt.
Nam sicut genitor vitam sibi possidet in se,
Sic tribuit nato vitam, & ius dicere iussit
In terris, hominis quoniam cum corpore venit,
Nec vobis mirum videatur, corpora cuncta
Vocis ad auditum propriis exurgere bustis.
Iustorumq; animas diuino corpore nectit,
Iudicioq; graui miseros exurgere prauos.
Nec mihi iudicium tribuit mea sola potestas,
Arbitrio quoniam genitoris cuncta tenentur.
Qui me iustitiam terris disquirere iussit.
Namque ego si proprio testis pro nomine surgam,
Falsa loqui possem: asit alius quia testis habetur
Pro nobis, recte mihi talia temnere fas est.
Nam veris operum signis manifestior omni
Luce nitet præsens nostris testatio factis.
Talia contendens genitor, mihi testis adhæret,
Qui me demisit terris sua ponere iussa.
Huius enim vocem nunquàm comprendere quisquam
Nec speciem propriam concessit visere vobis
Nec sermo ipsius poterit per vestra sedere
Pectora, credendi quoniam substantia nulla est.
Quæratur veterum scriptorum lectio vobis,
Perpetuam cunctis vitam quam ferre putatis:
Hæc etiam nostrum testatur lectio donum.
Nec tamen audetis propius consistere nobis,
Ne vera vobis contingant gaudia vitæ.
Non mihi captatur terrena gloria laudis:
Namq; ego, quod summi genitoris nomine veni,
Respuor a vobis, veniet sed discolor alter,
Nomine quem fulsum proprio gens vestra sequetur,
Alterna in vobis capiatur gloria fama,
Vnius & solum fugitis disquirere laudem.
Nec vos arguerim coram genitore, sed illic
Accusator erit, quem spes modo vestra celebrat,
Moses, quem facit nullo seruatu honore.
Eius enim scriptis vester si crederet error,
Crederet & nobis, Mosis quem scripta sequentur.

Matth. 11. Luc. 11. Marc. 8.

Talia tum constantia verba sequuntur
Vocibus indubitata fides comitabitur istis,
Si virtus certis firmet miracula signis.
Ille dehinc pollens magis generatio quærit
Signa sibi, credens flammis, sed signa futuris.
Namque prophetæ cuius quantum sub pectore cetus
Temporis absumsit, terra in penetralibus altis

Progenies hominis tantum demersa manebit.
Aduenient tempus, quum surget reddita vita
Gens hominum propriis infectum dedita gestis:
Hac istam digno damnabit crimine gentem,
Quod mari è fundo surgentu voce prophetæ,
Commenta in lacrymas dominum protecta reflexit.
Hic & Ionaïs monitis potiora iubentur,
Contemnitq; ferus animis gens impia lucem.
Et regina Notis vitales surget in oras,
Illius ad specimen damnabitur effera plebes,
Finibus extremis Libyæ quòd venerat illa,
Et Salomona prium præceptis dedita iustis
Audiret, potior nunc est Salomone potestas,
Et tamen obtusa cacantur pectora plebis.
Expulsus si quando iugit de pectore dæmon
Quem turbat sanctus purgato corpore flatus,
Ille venenatu collustrat pulsibus oras,
Qua nulla excurrit fontani gurgitis vnda,
Et requiem placida sedis non repperit ardens,
Tum repetit secta sitiens habitacula mentis.
At si forte suis obnoxia corda venenis,
Ornatuq; leui ridentia limina cernit,
Associat septem similes glomerando furores
Vis inimica homini, penetratq; in viscera serpens:
Sic genus hoc vero sensu cùm degener errat,
Vincula perpetuis deflebit subdita pœnis.
Atque ea cùm populis vitalia dicta frequentas,
Pro foribus mater cum fratribus astitit illic:
Et miscere foris sermonem cominus orat.
Talia tam matris mandatu dicta remittit.
Hic mecum genitrix, mecum germana residunt
Corpora, nam patria impletur cuicunque voluntas,
Ille meo proprium connectit sanguine corpus,
Et matris generisq; mei sub nomine habetur.

Matth. 13. Marc. 4.
Luc. 8.

Pregreditur templo terrarum lumen Iesus,
Et maris extrema terraq; resedit in ora.
Innumeraq; illuc plebis fluxere caterua.
Ille sed excelsam scandens, qua proxima, puppim,
Littora complectit, depromit talia plebi:
Ecce sator proprio commendat semina ruri,
Illa cadunt diuersa solo sortemq; locorum
Pro virtute ferunt, nam sic vbi trita viarum
Sub pedibus solido densetur limite tellus,
Aëreis auibus dant nudam semina predam.
Aſt vbi pertenui velantur puluere saxa,
Farra quidem viridem depromunt germinis ortum:
Sed quia nulla subest satis alti stantia glebis,
Insero are, tunt radicum filacalore,
Cunctaq; mox apicum labuntur acumina letho.
Seminibusq; aliis contingunt aspera rura.
Sentibus hic spinisq; seris velocius exit
Roboris augmentum, frugemq; interuicat angens
Vberibus verò quæ dantur semina glebis,
Illa ferunt pulchram segetem cui læta frequentat
Incrementa sui centeno copia fœtu.
Audiat hæc, aures mentis qui gestat apertas
Talia discipuli mirantes dicta requirunt.
Implicetis populo cur clauderet omnia verbis.
Ille sed admota credentum plebe profatur:
Vobis, qui firmo robustam pectore mentem
Ad capienda Dei penetralia constabilistis,
Concessum est adytis penitus consistere regni:
Illis pro merito clauduntur limina vitæ.
Si quis habet dignus, capiet potiora redundans:
Qui verò expertes cælestis muneris errant.
Amittent etiam proprium quodcunque retentant.
Idcirco obscuris cooperta ambagibus illum
Perstringit populum sermonis gratia nostri,
Vt dictum Esaiæ merita de plebe recurrat,
En populi mentes velantur ad omnia crassis
Obicibus, sensu ne tangant munera vitæ:
Auribus assistunt clausis, oculisq; grauatis,
Ne conuersa bono sanetur noxia plebes.
Quàm vestra nunc sunt aures oculiq; beati,
Nam multi veterum iusti sanctiq; prophetæ,
Qua vobis clarent, orarunt cernere dona.
Accipite ergo animis quis sit de semine sensus.
Quisq; meum verbum summas demittit in auras,
Nec sensus recipit stabili præcepta vigore,
Eripit illius totum de pectore dæmon:
Hic agro est similis, duro qui germina calle
Exponit, rapidis auibus sine fruge rapinam.
Sunt alij, lato qui pectore nostra receptant,
Sed breuis est illis percepta gratia frugis.
Nam si dura premat mentem strictura coërtens,
Continuò trepidi produnt sibi credita farra,
His saxosus ager simili ieiunate viresect.
At spinosus ager, curarum mole grauatis
Respondet, pressant quos pondera diuitiarum:
Semina sic nostri sermonis pressa grauantur,
Nec fructibus sequitur spinarum horrore necatus.
Pinguia sic itidem paribus stant viribus arua
Illis, qui clarè capiunt præcepta salutis,
Quæ penetrant animum, sensu tractante tenaci,
Centuplicemq; ferant virtutis robore frugem.
Hæc tum discipulis, plebiq; hæc insuper addit:
Agricolæ simile est regnum sublime tonantis,
Ille sator proprio mandans bona semina rure:
Sed post subripiens (hominum insidiando sopori)
Trux inimicus adit, loliumq; inspergit amarum,
Ecce sed ad fructum culmus cum spiceus (horror)
Processit, lolio messis maculata redundat,
Tum domino famuli mirantes talia fantur.
Nonne bonum terra semen per terga dedisti?
Vnde igitur lolio turpi tua rura grauantur?
Sed iam si iubeas messem purgabimus omnem.
Triticeiq; nitor selecta sorde nitebit.
Tum dominus muti contrà sermone profatur,

Hic

Hic dolus est inimici tuus: sed farra sinamus
Crescere cum lolio pleno nam tempore messis
Secretum lolium connexo fasce iubebo
Ignibus exuri, at nostro de semine messor
Horrea nostra dehinc purgata fruge replebit.
Haud aliter simile est (cordis si panditis aures)
Præparui grano regnum cæleste sinapis,
Quod proprio insinuans disponit cultor agello,
Seminibusq; illud minus omnibus esse virentum
Creditur, ac iusti mox vt crementa viroris
Sumpserit, erecto transcendit vertice cunctas
Agrorum fruges, ramis vt plumea turba
Considat, positq; vmbras habitare virentes,
Fermento par est munus cæleste salubri,
Quod magna condit mulier sub mole farinæ.
Illa dehinc modico fermenti mixta calore,
Conducto vnius coalescit corpore massæ.
Talia tum populo perplexis condita verbis
Promebat, veteris quo possent dicta prophetæ
Ordine seclorum iussis concurrere rebus.
Os aperire meum dignabor, condita mundi
Conuoluet ructans varij sermonis imago.
Inde domum repetit sero, turbasq; relinquit.

LIBER TERTIVS.

Matth. 13. Marc. 6. Luc. 4.
Ioannis 4.

FVDERAT in terras roseum iubar ignicomus Sol,
Discipuli rogitant, lolij quid quæstio vellet,
Et segetis? Christus quibus hæc depromit Iesus:
Optima qui farris commendat semina glebis,
Filius est hominis, mundum sub nomine ruris.
Accipite, atque homines puro pro semine iustos,
At lolium infelix cooperti dæmonis arte
Sunt homines, inimicus erit vis horrida dæmon,
Extremus mundi finis pro tempore messis.
Messores patrij venient per rura ministri:
Quos hominis natus proprij de corpore regni
Colligere erroris laqueos labemq; iubebit,
Collectosq; simul rapidis exurere flammis.
Dentibus his stridor semper fletusq; perennis,
Secretisq; piis veniet lux aurea vitæ:
Sedibus vt cæli vibrantur lumina solis.
Hæc docuit, patriámque redit Saluator in vrbem:
Illic expediens populis (mirabile dictu)
Iustitiæ leges, vitæque salubria iussa,
Virtutes patrias simul insinuando docebat.
Tunc liuore graui plebes commota suorum,
Præsentisq; simul domini miracula voluens,
Et generis noti reputans ex ordine gentem:
Hæc inter sese mussanti voce susurrant:
Nonne hic est soboles fabri cui nomen Ioseph?
Non Maria est genitrix, non fratrum nota propago est?
Vnde igitur legis doctor, tantæque minister
Virtutis, cedit cui labes victa malorum?
Nazara sic plebes: cui talia reddit Iesus:
Temnuntur proprijs miracula semper in oris,
Et sine honore manent patria sub sede Prophetæ,
Talibus indignans pressit sua munera Christus.

Matth. 14. Marci 6. Luc. 9.

Interea ad regem volitabat fama superbum,
Quod mala cuncta illic virtus diuina domaret,
Sed putat Herodes lethi quod lege remissus,
Tanta vt Ioannes virtutis dona teneret.
Nam quondam cernens liuenti pectore dæmon
Erroris labem, puris quod solueret vndis
Iustus Ioannes, damnis accensa malorum,
Tunc petit Herodem pestis sæuissima regem,
Et facilè iniusti penetrans habitacula cordis,
Accumulare feris subigit scelera impia gestis.
Arserat illicito Herodes accensus amore
In thalamos fratris, casto quod iure vetabat
Sanctus Ioannes: feritas sed nescia recti
Subiecit leges pedibus, fruiturq; nefandis
Connubiis, ipsumque super (quia praua vetabat)
Carceris immersit tenebris, vinclisq; grauauit.
Sanguine nam iusti primo compressa timore
Abstinuit sitiens feritas, quia magna Prophetam
Plebis Ioannem veneratio suspiciebat.
Natali sed forte die quum læta tyrannus
Herodes celsis strueret conuiuia tectis,
(Luxuriæ quoniam coniuncta superbia gaudet)
In medio iuuenum reginæ filia virgo,
Alternos laterum celerans sinuamine motus,
Compositas cithara iungit modulante choreas,
Ipse sed imprimis (mirata virginis arte)
Attonitus stupuit: tunc præmia cuncta patere
Iuratus spondet, quæcumque puella petisset.
Illa sed horrendæ seruans scelera impia matris.
Vrget Ioannis caput à ceruice reuelli,
Et lance inferri præsentia munera poscit.
Præsentum Herodes procerum sub pondere tristis,
Iurandiq; memor iuris, tamen imperat ægrè
Insontis caput inferri, tradique puellæ.
Illa nefas matris scelerata ad gaudia portat.
Corporis at lacerum flentes sine nomine truncum
Discipuli condunt terræ, Christumque sequuntur.
Ille vbi cognouit iusti miserabile lethum:
Deserit insontis pollutam sanguine terram,
Frondosaq; latet secretæ vallis in vmbra,
Sed populi immensæ virtutis dona sequuntur.
Ille vbi credentium turbas in valle remota
Conuenisse videt, morborum tabe repulsa,
Corpora subiecit miseratus multa medelæ.

Iamq; sub extremo labentis lumine Solis,
Discipuli Christo suadent dimittere turbas,
Vt sibi quisque paret quaerens per compita victum:
Ille iubet cunctis ibidem conuiuia poni.
Discipuli ostendant, nihil amplius esse ciborum,
Ni pisces geminos, & farris fragmina quinq;.
Hoc, inquit, satis est, tunc mox discumbere plebem,
Gramineisq; toris iussit componere membra.
Suspiciensq; dehinc caelum genitore precato,
Ipse duos pisces & quinq; ex ordine panes
Diuidit, & dapibus mensas onerauit opimis.
Iamq; expleta iacet dictu mirabile plebes:
Reliquiasq; dehinc mensis legere ministri,
Bis senosq; sinus cophinorum fragminis implent.
Coenantum numerus tum millia quinque virorum,
Praeterea populus matrum fuit & puerorum.
Discipulis tunc inde iubet conscendere nauim,
Et transire fretum donec dimitteret omnes
In sua quemq; viros: tunc montis celsa petiuit,
Secretusq; dehinc genitoris nomen adorat.
Iamq; soporata torpebant omnia nocte,
Quum puppis medio sulcabat in aequore fluctus,
Iactata aduerso surgentis flamine venti.
Ast vbi iam vigilum quarta statione premebat
Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus.
Fluctibus in liquidis sicco vestigia gressu
Suspensus carpebat iter (mirabile visu)
Iamq; propinquabat puppi, sed nescia nauta
Attoniti tremulo vibrabant corda pauore,
Clamoremq; simul confusa mente dederunt.
Tum pauidis Christus loquitur: timor omnis abesto,
Credentúmque regat vegetans constantia mentem:
En ego sum, vestra doctorem noscite lucis:
Olli confidens respondet talia Petrus:
Si tua nos verè dignatur visere virtus,
Me pariter permitte tuo super aequora iussu
Fluctibus in liquidis immersos figere gressus.
Annuit his dominus: nauem mox linquere Petrus
Audet, & innixus figit vestigia ponto.
Verùm vbi tantarum mentem miracula rerum
Terrificant, ventiq; minas crebrescere cernit,
Paulatim cedunt dubio liquefacta timore,
Quae validum fidei gestabant aequora robur.
Iamq; Simon medio submersus corpore clamat:
Fluctibus horrendis pereuntem deripe Christe.
Dextera confestim protenditur obuia Petro,
Et dubitata fides verbis mulcetur amaris,
Ascensaq; rati contraria flamina cedunt.
Praesentemq; Dei sobolem stupuere rogantes
Cuncti, nauigio socios, quos casus habebat.
Transierat tandem sulcans freta feruida puppa,
Optatumq; grauis comprenderat anchora portũ.
Conueniunt populi rapido per littora cursu,
Portantes aegros, vestisq; attingere sila
Extrema exoptant: mirumq; hoc munere cuncti
Credentes referunt plenam per membra salutem.

Matth. 15. Marc. 7.

Ecce Pharisaei, Scribaeq; hinc inde dolosi
Captantes Christum, promunt fallacia dicta:
Cur tua discipulos patitur doctrina labare
Praeceptis veterum? manibus nam cura lauandis
Praeterit, assumuntq; simul cum sordibus escas.
Ille sub haec fatur: magis hoc est quaerere dignum,
Transgressi praecepta Dei quod proditis omnes.
Namq; Deus mortem defixa lege minatur,
Si genitor cuiquam verbo laedatur amaro,
Vel genitrix nati dictis pulsetur acerbis.
Irrita vos isthaec facitis, peruersa docendo.
Quàm man festa vigent de vobis dicta propheta:
Me populus summis labiis sublimat honore,
Sed diuersa procul cordis secreta pererrant.
Accipite ergo omnes, auresq; aduertite cordis,
Non illata homini fuerint quaecunq; pudendis
Sordibus aspergent, vitaeve animoue sedebunt:
Erumpunt hominum sed quae penetralibus oris,
Internam misere maculabunt aedita mentem.
Discipuli Christo memorant, quod verba loquentis
Occulto traherent scribarum pectora risu.
Ille dehinc genitor plantarum semina noster,
Quae non ipse sui conseuit in aequore ruris
Abiiciet, penitus radicibus eruta longè.
Caecus forte ducem caecum si nactus oberret,
Decidet in foueam pariter demersus vterq;.
Tum petit absolui Petrus, quid quaestio vellet,
Ipse Pharisaeis quam mox Scribisq; dedisset.
Tum sator aeternae respondit talia vitae:
Vos etiam duro discluditis omnia corde
Iussa, nec admittit mentis dubitatio lucem.
Nam quaecunque hominum veniunt extrinsecus ori,
In ventrem cedunt, animoq; incognita currunt.
Quae verò interno concepta è pectore promunt
Ora hominum, mentem possunt aspergine labis
Polluere, immundoq; hominem maculare piaclo.
Secreto cordis promuntur noxia vitae
Consilia, & caedes, & furta nefanda sororum,
Et fraudes, fallaxque hominum pro testibus error,
Et rabida caelum pulsans insania vocis.
Haec sunt, quae maculant hominem, quae sordibus implent:
Illotis autem manibus non polluit vnquam
Corporis arbitrio terrenum sumere victum.
Haec vbi dicta dedit, pulcherrima rura Syrorum
Sidonem, Tyrumq; petit, cùm foemina fusis
Crinibus & precibus natam causata iacentem,
Voluitur, & tacitum non deserit anxia Christum
Orare, vt mentem vexatam daemone saeuo
Redderet, & misera tandem resipisse liceret.

Tunc

Tunc etiam precibus flectantum discipulorum
Respondit proprias genitoris mallet oues se
Cogere, quas vanus late dispersit error.
Crebrius insistunt: cum talia fatur Iesus:
Natis quisquis ut panem non detrahet vnquàm,
Et canibus iaciet. tum talia fœmina fatur:
Micarum saltem canibus sua portio mensa
Decidit, & dum lo dominorum mensa grauatur.
Tum dominus loquitur. veniat tibi digna salutis
Præmia, quæ fidei meruerunt robora tanta.
Talia Saluator verbis cælestibus edit.
Virginis & mentem, diro demone; virtus
Complexam impleuit domi fœcunda salutis.
Inde Galilæas repedat Saluator in oras,
Præcelsiq; procul montis conscendit in arcem.
Haud mora, conueniunt populi, secumq; trahebant
Pars captos oculis, & cruribus debile vulgus,
Et linguæq; alios, morbiq; vocabula mille.
Omnibus ille tamen languores demit amaros,
Viribus & vates venerando munere donat.
Tum populi pariter miracula tanta frequentant,
Aeternoq; patri laudes gratesq; celebrant.
Discipulos Christus cogens in vertice montis,
Secrete alloquitur, plebis miseratio multa est,
Tertia nam terris remeant iam lumina solis,
Ex quo nulla sibi sumunt alimenta ciborum.
Ieiunam nolim tantam dimittere plebem.
Ne labor afficiat populos per longa viantes.
Discipuli Christo ostendunt septem sibi panes
Esse, & pisciculos alimenta ad proxima paucos,
Tum populum iussit terra per terga cubare,
Quodq; fuit, totum proprijs decerpere palmis,
Et cuncta curat mensatim tradere plebi.
Discipuli ponunt epulas, populusq; repletur
Ad satiem dapibus, relegunt mox fragmina panis,
Et sportas referunt cumulato pondere septem.
Quatuor ex omni fuerant tum millia plebe,
Nec numero quisquam matres puerosq; notauit.

Matthæi 10. Marci 8.
Ioannis 6. Lucæ 12.

Inde Magedarum naui transcurrit in oras:
Ecce Pharisæi Sadducæiq; dolosi
Poscere tentantes instant cælestia signa.
Sed Christus cernens fallacia pectora, fatur:
Conuexum quoties claudit nox humida cælum,
Si ruber astrifero procedit vesper olympo,
Dicitis, adueniet ventura luce serenum.
Iamq; sub exortu solis, si tristia rubro
Nubila miscentur confusa luce colore,
Dicitis agricolis, nautisq; venire tragœdiam
Ventorum rabiem, tempestatumq; furores.
Fallaces, nostis faciem discernere cæli,
Seclorum vero nequitis tempora signis
Explorare, quibus et vobis signa dabuntur,
Quæ maris immensi quondam venere profundo.
Belluæ cum tenuit ventris sub carcere vatem.
Hæc ait, & propere puppis retinacula soluens
Trans freta contendit rapido comprendere cursu
Arua Philipporum, sociisq; hæc talia fatur:
Cauete vobis ut vitentur noxia facta,
Fermentumq; ferox vestra ne inuenti mensis.
Ista Pharisæi, at Sadducæiq; dolosi
Admiscent cunctis, fraudemq; in nomine panis.
Cur vobis tacitas voluit cunctatio mentes?
Proh quam parua fides, sensu torpente satiscit?
Dicitis ad vos, naui quod sodere panis
Non fuerit vobis, caueam farrisq; cauendas
Insidias iubeam meminisse, & vos e putabam
Quòd panes quinos plebis iam millia quinque
Impleruit dapibus, copiosisq; superflua tantis
Fragmenta ad cumulum fuerint collecta ciborum:
Quatuor & rursum cœnantum millia panes
Quos facile impleuit septem sportasq; referre
Vidistis, rursus completas relliquiarum.
Sed moneo istorum semper fermenta cauenda.
Discipuli tandem vitalia verba sequuti,
Doctrinam sentiunt fermenti nomine dictam.
Inde vbi peruentum est liquidi per terga profundi,
Clara Philippæo quà pollent numine rura,
Cogit consilium spectantum discipulorum,
Et quærit quem se populorum fama putaret.
Respondent multas plebis tunc esse loquelas:
Crebrius audisse & multos firmare, quòd esset
Iustus Ioannes, populos qui flumine lauit.
Pars memorat volucris famæ sibi cognita verba:
Pars trepidat memori seruans oracula mente,
Heliam venisse iterum, quem præpete cursu
Turbine cælesti quondam simulata quadrigis
Astrum inuexit rapida vi feruida flamma:
Hieremiam dixere alij, pars esse prophetam.
Tunc Christus cunctis arridens pectore blando,
Conquirit quæ sit sententia discipulorum.
Sed stabilis Petrus: Tu sancti Filius, inquit,
Christus, magnifico terras qui lumine comples:
Tum dominus forti respondet talia Petro,
Petre beatus eris: nam talia pandere certè
Humanus sanguis, vel terræ portio corpus,
Haud vnquam poterit: genitoris munera sola
Possunt tam validum fidei concedere robur.
Tu nomen Petri digna virtute tueris.
Hac in mole mihi saxiq; in robore ponam
Semper mansuras æternis mœnibus ædes.
Infernæ domus hæc non exsuperabile portis
Clausitrum perpetuo munitum robore habebit:
Cælestique tibi claues permittere regni
Est animus, terris quæ tuo quæ nexa relinques
Arbitrio, cælo pariter nodata manebunt:
Solueres & rursus tua quæ sententia terris,
Haud aliter venient cæli sub sede soluta.
Sed vos discipuli Christum me dicere cunctis
Parcite, quo soli cognoscant talia digni.
Iam lux adueniet properis mihi curribus instans,
Mœnibus in Solymis vrbis cum proena furore
Eximios vatum satiabit sanguine nostro.
Ast vbi lucisflarum reddet ter tertia ortum,
Consurget radijs pariter redimita salutis

Sed tamen infelix per quem generabitur error.
Qui verò è paruis istis deceperit vllum,
Si sapiat, nectat saxo sua colla molari,
Præcipitemq; maris sese iaculetur in vndas.
Nec quisquam fastu paruos contempserit istos.
Horum custodes cælesti in sede tuentur
Altithroni vultum genitoris sydera supra.
Sed si quis pastor, cui pascua credita tondent
Centum balantes, vnam cùm fortè seorsum
Nescius error habet, quæsitor deserit omnes,
Vnius & totis lustrat vestigia syluis:
Illam si magno possit reperire labore,
Lætitia inuentæ maior tum nascitur agnæ,
Quàm pro cunctarum numero quòd nulla resedit.
Ex istis paruis genitor sic perdere quenquam
Non patitur, gaudetq; suis increscere regnis.
Si fratrem proprio delicto commaculatum,
Cernis, secretò mox dictis corripe solus.
Si tua verborum patiens moderamina laudat.
Labentis mentem frater lucrabere fratris.
Sin tua solius contemnet verba reluctans.
Tunc aliis pariter monitor pia iussa frequentes.
Sed si decutiet doctorum frena duorum,
Tunc ad concilium referantur crimina plenum,
Vt populi saltem sanetur pondere victus.
Sin & multorum contempserit efferus ora,
Sit tibi diuisæ mulctatus nomine gentis.
Namq; in concilium semper præsentia nostra
Adueniet, mediumq; duùm me stare necesse est,
Siue trium fuerit cœtus sub nomine nostro.
Tum Petrus quærit quot fratri errata remittat,
An septem lapsus homini indulgere liceret.
Christus prosequitur. Non septem crimina tantùm,
Sed decuplata super donentur vulnera fratri.
Nam cæli regnum domino prædiuitis aulæ
Consimile est, nummi rationem qui sibi poni
Iusserit, & seruum debentem multa talenta.
Præcipit abreptum cum coniuge progenieq;,
Atque opibus cunctis venali nomine sisti.
Tum seruus dominum prostrato corpore adorat,
Et spondet spatij sibi si foret vlla facultas,
Omnem nummorum domino dissoluere summã.
Commouit dominum famuli miseratio flentis,
Cunctaq; trans meritum concessit debita seruo.
Ille sed egrediens, conseruum limine in ipso
Nactus constringit, tum debita fortior vrget
Persolui, precibusq; locum truculentus abegit,
Carceris & mersum tenebris pœnisque premebat.
Quæ postquàm dominus famulorum noscere verbis
Incipit, adducto ingessit iustissima seruo
Dicta dolens, iramq; mouet, iussisq; seueris.
In tormenta ferum detrusit, cuncta reuoluens
Debita dum dignis lueret per vincula pœnis.
Sic vobis faciet genitor, qui culmina cæli
Possidet, immites sæuo si pectore fratrum
Peccata orantum durè punire voletis.

Matth. 19. Marc. 10.

Talia dicta dedit, Galilæaq; rura reliquit,
Iudæamq; petit, quà pinguia rura silenter
Agmine Iordanis viridis prorumpit amœno.
Nec minus in stratis ægris donare salutem,
Sublimisq; patris concedere munera perstat,
Ecce Pharisæi tentantes quærere pergunt,
Coniugis an liceat retectum scindere vinclum.
Quicquid erit læsi tanget quoà corda mariti.
Hæc vbi percepit, depromit talia Christus:
Principio Deus in terris par dispare sexu
Constituit, iussitq; vno de corpore necti,
Amborumq; animos iunctis inolescere membris.
Quod Deus ergo iubet proprio concrescere verbo,
Illicitum est hominum fœdo ecernere luxu.
Moses præcepit, quòd pectori dura videret,
Scribere dissidium quo saxa corda reuinci
Per proprios apices possint sub iudice flammæ.
Nam temere exoluet casti qui iura cubilis,
Alteraq; illius thalamis sociabitur vxor,
Crimen adulterij populo sub teste subibit.
Discipuli referunt, vrget ex ista virorum,
Seruitijq; premit non æquo pondere partem,
Vt melius fuerit thalamis caruisse perosis.
Respondit Dominus, non omnes pondere tanto
Subijcient humeros, lecte sunt talia dona
Virtutis, trino truncatur corpora more,
Quæ nulla gaudent genitali lege tororum.
Namque alios tales sogigni in luminis oras
Comperimus, plerosq; hominum vis ferrea sexu
Exuit, atque alios iis sibi demere constat
Pro cæli regnis proprium de pectore amorem,
Quisq; capax fuerit celsa virtute capessat,
Quod paucis lectis se Deus vult pandere munus,
Hæc ait, & puero quos gaudens cura parentum
Cum precibus læsi certatim hinc inde ferebant,
Suscipit, & plebe sectantum quòd prohiberet,
Increpat, ac talia affirmat regna mereri
Aulæ cælestis salutas his ordine palmas.

Matth. 19.

Ecce sed è populi inuenis cui rura domusq;,
Et gazæ, & rem stabat possessio fulgens,
Accedit, Christumq; palam submissus adorat.
O bone præceptor, dic nunc quæ facta sequamur,
Vt mihi perpetuam liceat comprendere vitam.
Huic auctor, quæ tum talia reddit Iesus:
Nunc demum quæris veteri quæ lege tenentur?
Non homines perimes vitam, non furta tororum
Inuades, quibusve alienis noxia reôus
Mens, aut ultra leget: non testis falsa loqueris.
Sit genitor, mitrixq; tuo sublimis honore,
Proximus puro pro te tibi cedat amore.
Ille dehinc hæc semper mihi perpete cura
Obseruatur, sed ne quid fortè relictum
Desit, prati liceat me voce moneri.
Tunc Christus fatur: nunc si perfecta requiris
Prender excelsis meritis vestigia vitæ,
Omnia quæ proprio retines solus dominatu,
Distra, & ad miseros confer securus egentem:
Tunc thesaurus erit cæli tibi conditus arce,

Virtutisq; tenax vestigia nostra sequeris.
Hæc adolescenti veniunt vbi dicta per aures,
Deiecit vultum, tristisq; in tecta refugit.
Tum sic discipulis vitæ spes vnica fatur.
Difficile est terris affixos, diuitis gaza
Auelli, calisq; leues in regna venire.
Nam citius tenuis per acus transire foramen
Deformis poterunt immania membra cameli,
Quàm queat vt diues cælestia regna videre.
Talibus attoniti coetus, stupidiq; silebant,
Voluentes, quæ tanta foret sub pectore virtus
Humano, talem posset quæ prendere vitam.
Respicit æterna iustorum gloria vitæ.
Atq; ait: Hæc homini forsan videantur acerba,
Sed Deus electis faciens præstandis in æthra
Possibilemq; viam, virtus quam celsa capessat.
Tunc Petrus fidei munitus mœnibus, infit,
Omnia nostrorum proiecta reliquimus olim,
Et tua iussa sequi nobis spes vnica restat.
Quid nostris animis superest? dic Christe precamur?
Talibus ad Petrum verbis respondet Iesus:
Vos quicunque meum meis penetralibus altis
Credentes seruatis iter, cum sederit alte
Progenies hominis celso quem cinget honore
Maiestas, bis sex illic pulcherrima virtus
Constituet vobis sublimi in vertice sedes:
Iudiciumq; hominum pariter tractare licebit.
Hic quicunque suos linquet genitorisq; domusq;
Gazas, affectusq; omnes pro nomine nostro,
Centuplicata dehinc capiet, vitamq; perennem,
Primorum meritum postremi transgredientur,
Vltima præteriti capient vix præmia primi.

Matth. 20.

Sedulus vt ruris dominus, cui vlcia fundum
Pinguibus in campis latè vineta coronant,
Hic vbi progressus primo cum lumine solus
Conduxit iuuenum fortissima robora pactus
Vnius in lucis certa mercede laborem
Et sua tum iussit cultu vineta poliri.
Ipse sed egrediens, vbi tertia venerat hora,
Inuenit ecce alios, operisq; adolescere sit,
Pro meritis operum promittens præmia digna.
Illi non aliter læti præcepta sequuntur.
Ast vbi sexta dehinc lucis transflaxerat hora,
Haud secus hinc alios iuuenes conducere pergit.
Horaq; nona dehinc vbi solis cursibus acta est,
Tunc alios pariter conductos iussit adire.
Vltima labentis restabat portio lucis,
Egressus cernit iuuenes, causasq; requirit,
Cur pigris manibus torperent otia lenta.
Aiunt conductorem quod præcepta iussisset
Nulla sibi dominus mox hos insistere rure
Tunc etiam iussit: sed vespere protinus orto
Præcipit vt cuncti caperent mercedis honorem,
Aequaliq; omnes portarent præmia nummo.
Tunc maximus ille virûm, prima quæ luce laborem
Sustulerat, factisq; diem tolerauerat æquum,
Indignans secum tali cum murmure fatur,
Iniustum est, istos similem vt nos quærere nummum,
Vltima quos operi sero conduxerat hora.
Tum dominus ruris sedato pectore fatur:
Illibata tibi mercedis portio viua
Redditur, & pacti seruantur iura fidelis.
Istis de nostro liceat concedere tantum,
Extima quos operis glomerauit portio ruri.
Nam multos homines dignatio sancta vocauit.
E quis per minimam dignum est secernere partē.
Hæc ait, & Solymos repetit, comitesq; seorsum
Alloquitur, solitisq; iteris regionibus insit,
Ingredimur gnari, truculentaq; mœnia adimus,
Filius hic hominis traditur ad vltima mortis,
Scribarum procerumq; ferens ludibria membris,
Affixusq; cruci post tertia lumina surget,
Hic tum Zebedæi coniux submissa rogabat,
Vt Christo medio cæli sublimis in arce
Vel eius nati dextra læuaq; sederent.
Tum quærit Christus calicem si sumere possent,
Quem sibi præceptis instaret sumere patris.
Respondent se posse simul. Tum talia Christus:
Vos nostrum calicem fas est potare, sed altis
Sedibus æquali mecum considere honore,
Non hoc nostra dabit cuiquam pro munere virtus.
Hæc certis genitor sublimia dona reseruat.
Exin discipulos dictis pro talibus omnes
Commotos, tali sermonis mulcet honore:
Gentibus infidis celsa ditione potestas
Imponit, quemcunque super dominantur eorum,
Exercentq; trucem sub tectis vrbibus iram.
Vos hic sed longe tranquillior æquora vitæ
Concordi sternit mitis moderatio pace,
Magnus & obsequiis crescit super alta minister,
Nec primus quisquam, nisi cunctis seruiat vnus,
Esse potest, hominis natus sic cuncta ministrat,
Obsequio solus proprio pia munera gestans,
Pro multisq; animam pretioso sanguine ponit.
At vos ex minimis opibus transcendere vultis,
Et sic e summis lapsi comprenditis imos.
Si vos quis quem vocat cœnæ conuiuia ponens,
Cornibus in summis deuites ponere membra
Quisq; sapit. venietsforsan si nobilis alter,
Turpiter eximio cogetur cedere cornu,
Quem tumor inflati cordis per summa locarat.
Sin contentus erit mediocria prendere cœna,
Inferiorq; dehinc si mox conuiua subibit,
Ad potiora pudens transibit strata tororum.

Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19.
Ioannis 12.

Proxima tum Solymis conscendit culmina montis,
Ordinibus lucent quæ glaucicomantis oliuæ.
Hinc lectos iussit geminum discipulorum,
Obuia castelli monstrans habitacula Christus,
Inde asinam pariter fœtu comitante repertam,
Ducere, vel si quis causam disquirere vellet,
Cur sua tam subitò quoquā iumenta trahantur,

Duce-

Dicere tunc, operam dominum sibi sumere velle.
Discipulis celeres complent præcepta paratu,
Adducunt, mollique super velamine vestis
Insternunt, placidum pullum præbentque sedendum.
Hinc veteris quondam fluxit vox nuntia vatis,
Ecce venit placidus tibi rex quem terga sedentem
Præmitis gestant asinæ pullique sequentis.
Tum populi stratas prætexunt vestibus omnes,
Quaque iter est Christo submixta fronde coronant,
Proxima tunc alij spoliant palmeta virere,
Conclamantque omnes Dauidis origine creto,
Osanna, ex celsis signet orta læta trophæa.
Sic adeo ingreditur Solymorum mœnia Christus.
Ingressio occurrit primo sub lumine templi
Cruribus atque oculis certatim debile vulgus.
Quos ubi iam subito gressu visuque vigentes
Cuncta sacerdotum cognouit factio mirans,
Et pueros templi complentes tecta canore
Osanna egregia Dauidis stirpe creato:
Tunc percontantur cunctis quæ causa canoris
Impubem tantam tollat per gaudia plebem.
Christus ad hæc legis fariæ vos scripta tenere
Creditis infantum quæ dicit ab ore venire
Lactentum, & linguis nostri consurgere laudem.
Hæc ait, ingratam linquens cum ciuibus urbem.
Bethaniámque petit, rediénsque in margine cernit,
Stratæ tendentem diffusa umbracula ficum.
Illic forte cibi pertentans corda voluntas,
Arboris attrectat ramos, sed nulla facultas
Pomorum sterili frondis concreuerat umbra.
Olli Christus ait, non sit tibi fructibus unquam
Copia promendis, tum protinus aruit arbos.
Discipuli celerem mirantur in arbore mortem.
Sed Christus stupidis addit eis talia fatur,
Nunc ligni istius nostro stupuistis honore
Desiisse ad vires terrenos ducere succos.
Sed veris verbis iterumque iterumque monebo.
Namque fides si certa animi consistet in arce,
Nec dubiis nutans vestri tremet unda iacebit,
Arboris istius vobis fuit dantia cedet.
Nec tantum istius leui montis cel a reuelli
Credentum verbis poterunt, undique profundi
Cum ylius pariter, saxisque feris recondi.
Et quæcunque fides robusto pectore poscet
Credentum semper digna virtute tenebit.
Hæc ubi dicta dedit, templi se mœnibus infert.
Consistim proceres populi miracula rerum.
Collecti inquirunt, virtus quæ tanta dedisset.
Ollis Christus ait: Quærentibus omnia vobis
Dicere iam facile est si nobis vestra vicissim
Percontata prius paucis sententia soluat.
Nuper Ioannis, puro qui gurgite lauit
Sordentes populis maculas, diuina potestas,
An ne hominis potius vobis fallacia visa est?
Hæc ait, ancipiti verborum pondere claudens
Captantum procerum mentem: Nam magna prophetam
Plebis Ioannem veneratio suspiciebat,
Nec poterant eius fallacem dicere vitam.
Rursus sublimem dixissent si esse prophetam,
Occidisse illum traheret confessio culpam.
Se nescire igitur respondit factio fallax.
Tum Christus: Non est iniustum claudere vocem,
Cum mihi claudantur procerum responsa superba.
Nam geminæ prolis genitor, maioris in aures
Talia dicta dedit, vitis mihi portio maior
Semiputata iacet, sed perge & robore forti
Nunc scrobibus, nunc falce premens, vineta retunde.
Tum iuuenis sese tam sordida vincla laboris
Nolle pati memorat, post omnia iussa parentis
Exequitur, damnansque sibi responsa coercet.
Post alium natum simili sermone iubebat
Ad vineta illos dependere iussa laboris.
Annuit his iuuenis: nec dictis facta repensat.
Dicite quis potius genitoris iussa sequatur?
Olli collaudant nati responsa prioris,
Prosequitur Christus: Nunc vera aduertite dicta:
Iam magis hinc cœli sedem comprendere certum est
Corporis è vitiis, quærentes sordida lucra,
Quam vestrum quemquam. vobis nam venerat ante
Iustus Ioannes, sed non est credere vestrum.
Namque fidem potius meretricum pectora certam
Hauserunt sordesque animi posuere pudendas,
At vos tantorum scelerum nil pœnitet unquàm.
Sic quidam diues, cui iugera multa nitentis
Vineti, sepes circumdensata coercet,
In medio turrem prælumque & dolia fecit,
Cultoresque dedit, fructusque locauit habendos,
Impositam statuens mercedis soluere legem.
Tum longinqua petit, sed fructus tempore certo
Actores famulos mittit, quis portio salua
Cultorum certa ruris mercede daretur.
Ecce colonorum rabies hos verbere sæuo,
Asi alios lapidum proterrens undique telis.
Denique lethali prosternunt vulnere multos.
Tum dominus rursus plures incedere seruos
Præcipit, & rursum mercedis pacta reposcit.
Maior at in plures audax iniuria surgit.
Vltima iam domino natum dimittere mens est,
Quod sobolem partemque sui vis digna pudoris,
Cultorum cordi venerandam posceret esse.
Sed contra illorum iam mens maculata cruore,
Progenie extincta domini sibi post dominatum
Cedere credentes, crudeli vulnere fixum
Obtruncant, iaciuntque foras trans septa cadauer.
Post hæc, iam dominus veniet, pœnasque reposcet
Tantorum scelerum. sed vobis tradita quondam
Fulgentis regni sedes, translata feretur
Ad gentem dignos quæ possit reddere fructus.

Matthæi 22. Luc. 14.
Apocal. 19.

Vt rex qui nato thalamorum vincula nectens
Præcepit, proceres conuiuia læta frequentent,

Accitos famulos voti regalis honorem
Concelebrare simul: cuncti sed adire recusant
Regales thalamos, regalis pocula mensæ.
Post alios mittit sese largissima cuncta
Magnificasq; dapes, conuiuia læta parasse.
Illi neglectis dapibus, diuersa petebant:
Hic ædes proprias, hic ruris tecta propinqui,
Ast alius potius merces ac lucra reuisit.
Multi præterea, missos qui ad læta vocarent,
Insontes famulos rapiunt, & corpora ferro
In mortem cruciant: tum rex vbi comperit acta,
Millibus armatis ciues cum mœnibus ipsis
Subruit, effusi famulorum sanguinis vitor.
Tunc seruis fatur. Nunc festa iugalia cœnæ
Prælargis dapibus quæcunq; instruximus illi,
Contempsere meis proceres contingere mensis.
Ite igitur propere per publica septa viarum,
Et quoscunq; illic casus glomerauerit, omnes
Hu lætis nati thalamis adhibete vocantes.
Progressi famuli per compita læta viarum,
Inuentos duxere simul. Iam deniq; cuncta
Complentur mensæ mixta sine nomine plebis.
Hic iusti iniustiq; simul cubuere vocati.
At rex ingressus conuiuia læta reuisit.
Hic videt inauratum pollutæ vestis amictu,
Lætitiæ thalam fuerat quæ dissona longe.
Isq; vbi regalis sermonis pondere causas
Reddere pro vestis maculis, & labe iubetur,
Oppresso tacuit non puri pectoris ore.
Et tunc conuersus famulis rex præcipit illum
Connexis manibus pedibusq;, & corpore toto,
In tenebras raptum mox præcipitare profundas.
Illic stridor erit vast. sine fine doloris.
Et semper fletus. multis iam sæpe vocatis,
Paucorum felix hominum selectio fiet.

LIBER QVARTVS.

Matth. 24. Marc. 12.
Lucæ 20.

Talia dicentem confestim factio frendens
Tentare aggreditur verbis cum fraude malignis:
Certum est veridicum te nunc venisse magistrum,
Nec quenquam metuens, domini vestigia seruas.
Dic ergo, an liceat nostræ dissoluere genti
Cæsaris vrgentis semper sub lege tributum?
Ille sed inspiciens sæui penetralia cordis,
Cur tentatis, ait, nunc me concludere verbis?
Fallacis mentis prodit fallacia fructum.
Adspicite en nummum, sculptique numismatis æra,
Cæsaris expressum proprium est tibi cernere vultum.
Soluite nunc illi proprium sub lege tributum,
Atq; Deo proprium legis seruetis honorem.
Post Sadducæi tali cinxere latratu:
Mosea, qui legum posuit præcepta iubere,
Si quis coniugium properata morte relinquet,
Pignoribus medius nondum de germine cretis,
Huius germano rursus sociabile vinclum
Deberi, generis pereat ne portio lapsi.
Finibus in nostris septem germana fuerunt
Corpora, sed maior natu cum vincula nupta
Sumpsit, præceleri cecidit sub acumine mortis.
Post alius frater, thalami sine fructibus æqui
Concidit & cuncti iacuere ex ordine fratres:
Vnius & cunctos fletus gemuere maritæ.
Post ipsam rapuit gelidæ inclementia mortis.
Si venient igitur cuncti sub lumina vitæ,
Vnius connubiis mulier reddenda resurget?
Ollis Christus ait, errori obnoxia prauo,
Legibus, & iussis Domini mens dura resistit:
Nescia virtutum & legum mens decolor errat.
Nanq; sequenda dehinc læta reparatio vitæ,
Non thalamos nouit, non terræ gaudia vana:
Sed similes leuibus genitoris iusta ministris
Constituet regni virtus sublimis in aula.
Nec Deus illorum dominum se ponere mauult,
Qui tetram preni meruerunt sumere mortem,
Sed potius vitæ possunt qui prendere lucem.
Ecce alij rogitant, quæ sit firmissima legis
Regula, quod summum comprendat cætera verbum.
Ille indefessus nulli responsa negabat.
Sublimem cæli dominum deuotio cordis
Diligat, est isthæc virtus firmissima legis.
Consimile est isti, magno teneantur amore
Aditus fraternum iustæ penetralia mentis.
His etenim geminis dependent omnia iussis.
Sed vobis cuius soboles ventura videtur
Christus, quem cuncti spondent in secla prophetæ?
Respondent illum Dauidis germine nasci.
Prosequitur Christus: Cur illum dicere Dauid
Diuino flatu scriptum est dominumq; Deumq;
Quod proprio patrem non æquum est dicere nato?
Talia saluator: cuncti obstupuere silentes.
Ille sed accita credentum plebe profatur,
Adspicite scribas sublimi sede superbos:
Hi quæcunq; docent, iustum est comprendere cordis
Obsequio, maculas ipsorum temnite vitæ.
Abrupta imponunt humeris nam pondera vestris,
Ipsi quæ digito saltem contingere nolunt.
Accubitu primo cœnæ, fastuq; superbo,
Atq; salutantum vano tolluntur honore,
Et nomen sublime volunt gestare magistri.
Sed vos noluerim præcelsi nominis arcem
Affectare, tamen vobis est vna magistri
Imposita æternum cæli de lege potestas,
Vos eadem fratrum parili coniunxit amore.

Vnus

Vnus item pater est, caliqui in culmine regnat.
In vobis, si quis sublimia colla leuabit,
Desidet, & baratri mergetur ad vltima cœno,
Ast humilis claram conscendet liber in æthram.
Desende, semper scriba, & lachrymabilis esto
Cæca Pharisæa cunctis fallacia plebis.
Nam vobis iniquum clausum quia iure negatur,
Non sinitis quenquam penetrare per ardua lucis.
Et cunctos trahitis saua ad consortia flamma.
Vos similes dicam tectis splendore sepulchris,
Quis facies nitida est, internaq; turpia bustis.
Sic vox velatur iusta sub imagine vitæ,
Atque adytis mentis celantur sordida corda.
O Solymi Solymi ferro qui sæpe Prophetas
Ad vestram missos vitam sine fine necastis,
Quam voluit vestram gen em populumq; tueri,
Sicis vt molli solita est sub corpore pullos
Obice pennarum circumplexa fouere!
Sed vobis semper cælestia munera sordent.
Deseritur iam nunc domus hæc vastata ruinis,
Nec vobis nostrum fas vltra est cernere vultum.
Egreditur templo, cuius præcelsa notantes
Mœnia discipuli, talis sermone docebat:
Hæc operum vobis miracula digna videntur
Obtutu stupido, verus sed discite dictis,
Quòd mox cuncta solo passim disiecta iacebunt.
Hæc ad Olyuetis dicens peruenerat arcem,
Discipuli solum postquàm videre, rogabant
Vt sibi venturi tempus distingueret ausi,
Promissa ipsius quem poscant prendere finem,
Cuius vt aduentus terra consumeret orbem.
Quærentium verbis respondet talia Christus.
Obseruate dolum, falso ne nomine capta
Credulitas, la queis errantium præcipitetur.
Diuiurrent cunctis bellorum incendia terris,
Sed vos præcauido consistite robore cordis,
Ne mens accepto iaceat turbata tumultu.
Non etenim prima imponent mox præliа finem,
Gentibus & gentes, & regibus obuia reges
Signa ferent, nec tunc morbi corrumpere tractum
Aeris, aut pestes prosternere corpora parcent.
Fissa etiam solido per inania pondere tellus,
Per diuersa loci, motu quassante tremiscet.
Hæc in primitijs tentamina parua manebunt.
Prodentur multis vestrum, lethoq; dabuntur,
Proq; meo vobis incumbere nomine gentes
Tormentis pœnisq; feris, odijsq; necesse est.
Liuor erit terris, terroribus omnia plena,
Et falsi surgent populorum labe prophetæ.
Hæc inter, si quis profectum à vulnere pectus
Ad finem seruare queat, sublimia lucis
Æternæ vitæ certis culmitibus adibis.
Regnorum cæli celebratio peruolitabit
In cunctas terræ metas, gens omnis habebit
Testem lucisluo sanctæ, sermone salutis.
Et tunc finis erit, currentia secula soluens.
Aduenient iam tunc Christi desectio terris,
Quæ Danielis habet iussam verissima vocem.
Hæc dignus tantum poterit cognoscere lector.
Iudæa longè fugiens, montesq; petessens,
Nec quisquam domibus repetes sustollere secum
Quæ fuga conjectet, vestemne aut mobile quicquam.
Desiende tum sunt uteri cum pondere matres,
Et miseros fœtus dulci qua lacte rigabunt.
Poscite iam precibus tristis ne frigore bruma
Aduenias fuga vestra, aut ne tunc sabbata festa
Anceps præcipiti turbet trepidatio cursu.
Nam cunctis venient sæuissima pondera terris.
Tale malum non secla prius, nec postera norunt.
Et ni sublimis genitor decerpere tempus,
Et numerum miseræ velles breuiare dierum,
Nulla dehinc trepida superarent corpora vitæ.
Sed propter lectos ventet miseratio iustos.
Nomine fallentes Christi, falsiq; prophetæ
Exurgent terris, & monstra potentia fingent,
Quæ forsan lectos capient miracula iustos.
En prædicta patent instantia secula vobis.
Desertis si quis Christum peragrare loquetur,
Occultisq; procul penetralibus esse repostum,
Longè credulitas absit vanissima vobis:
Sicut enim fulgur calum transcurrit apertum,
Et cernis facile est cunctis orientis ab ortu
Vsque sub occiduum cæli vergentis in orbem:
Sic rapido aduentus clarebunt lumina Christi.
Sol rutilus furuis radios abscondet in umbris,
Amittet cursum Lunaris gratia lucis,
Ignicomaq; ruent stellæ, calumq; relinquent.
Omnis item virtus cæli commota superne
Signa dabit, proles hominis quis vertice cæli
Clarebit, omnigenaq; tribus defecto lucis
Vrgebit, veniet cum nubibus ignicoloris,
Maiestate potens hominis per sydera natus.
Tum tuba terrifico stridens clangore vocatos
Iustos, quadrifido mundo glomerabit ab axe.
Præteriet nec enim præsens generatio secli,
Donec cuncta sequens claudat sibi debita finis.
Hæc tellus, calumq; super soluentur in ignes,
Sed mea non vnquam soluentur ab ordine dicta.
Quis sit at ille dies, nescire est omnibus æquum,
Ni soli rerum domino, qui sydera torquet.
Vt quondam terras vnda inuoluere furentes,
Et diuersa sibi tractantes munia cunctos
Diluuij rapuit subito violentia tractu:
Sic subitus flammas voluens descendet ab æthra
Aduentus noster, nec cunctos ille sub vna
Conditione premet. nam tunc vbi iugera lata
Insindent duo depressis sub vomere sulcis,
Vnus correpto tolletur corpore arator,
Ignauumq; alius vasto linquetur in agro.
Vno quinetiam recubantes stramine lecti,
Dispar iudicium diuersa sorte subibunt.
Vnus enim, ostium quæret per strata relictus.
Idcirco famuli vigilent, quia nescius illis
Aduentus domini subitus descendet in horas.
Præmonitum suris tempus si insistere sciret,
Quisq; domus custos vigilaret, & obuia ferret
Arma procul, ruptas ne quis penetraret in ædes.
Sed vos intentis animis assistite semper:

Nanque repentinus vobis subitusque recurret
Filius hic hominis, iustis sua praemia seruans.
Ille fidelis erit seruus, cui credere cunctas
Aedes & famulos voluit per longa profectus
Vir pater et domini [illegible] beatus,
Quem veniens dominus seruantem iussa uidebit,
Illum maiori famulum cumulabit honore.
At ille [illegible], qui ob hanc luxuriatus
Tardantem contemnit herum famulosque fatigat
Verberibus, segnisque indulgens ebrietati
Luxuriosorum conuiuia concelebrabit.
Adueniet dominus, seruumque incauta furentem
Praecipitem dignis poenarum cladibus addet.
Illum perpetuus fletus stridorque manebit.

Mat. xxv.

Conferri possunt caelestia regna puellis
Bis quinis: quarum pars est sapientior una,
Altera praestupido pars est stolidissima corde:
Occurrere illae iussis sponsalibus omnes
Ornatu accenso taedarum flammicomantum.
Sed sapiens pars illa sibi quo lumina flammae
Suppeteret, portare simul curauit oliuum.
Stultarum uero non est prudentia talis.
Cumque moraretur sponsus, tum membra sopore
Soluuntur cunctis per compita lata uiarum.
Iam noctis medio clamor crebrescere magnus
Incepit, laetoque dehinc occurrere uoto
Admonuit, taedisque uias ornare coruscis.
Surgere tunc properant & claro lumine taedas
Instruere, & flammas pingui componere oliuo.
Tum stolidae rogitant olei sibi cedere partem
Prudentes, secum quod tum gestare uidebant.
Sed quoniam sapiens paucitas chorus, omnibus aeque
Ne desint clara nutrimina pinguia flammae,
Ex paruo aequalis si detur portio cunctis.
Tum pergunt stultae, liquidum ut mercentur oliuum.
Dum pergunt, laeta transcurrunt omnia pompa,
Et sponso tantum comitatur facto prudens.
At ueniunt fatuae sero post tempore segnes,
Et sponsi pulsare fores, & limina clausa
Nequicquam ingeminant, precibusque ingrata frequentant,
Vt liceat miseris penetrare in limina laeta.
Illas non comitum sponsi cognoscere quisquam
Non sponsus uoluit: quare uigilate timentes
Aduentus uobis quod non est certior hora.
Sicut enim longas cui contigit ire profecto
In terras, credens seruis tractanda talenta,
Vni quinque dedit, duo cepit & alter habenda:
Tertius unius curam tractare talenti
Suscepit uires quoniam diuersa merentur.
Sed maior quinis est concredita portio nummi,
Certatim duplis auxerunt munera donis.
Hic sed unius cui credita cura talenti est,
Telluri infodiens condit sine fructibus aera.
Iamque aderat praesens dominus, tum primus & alter
Se geminasse illi pariter concredita monstrant.
Illosque laudat herus, potioraque credere tanta
Promittit fidei; sed seruus ille resedit,
Reddidit & domino talis cum uoce talentum:
Quod scirem domino memet seruire seuero,
Qui meteres segetes alieno semine cretas,
Et timui argentumque tuum concredere terrae
Malui, ut ipse nihil damni tibi reddere possem.
Tum dominus famulo respondens talibus infit:
Si nescire meos audires dicere mores,
Nec paruam tanta ueniam concedere possem.
Hoc igitur gnarum potius praestare decebat,
Vt fructum nouis tractata pecunia ferret.
Quapropter segnis tollatur portio nostra,
Prudentique detur, quem posse scio maior,
Quem duplis cumulasse lucris mea quinque talenta
Inueni: nanque est certum potiora mereri,
Cui res uberior cumulata sortis abundat.
At cui parua subest segni substantia corde,
Id minimum penitus iuste tolletur ab illo,
Et nequam seruus tenebras demersus ad imas,
Perpetuos fletus, poena stridore frequentet.
En hominis natus ueniet, patrisque ministris
Stipatus, cetera iudex in sede sedebit:
Tunc gentes cunctae diuersis partibus orbis
Conuenient, iustosque omni de labe malorum
Secernet, dextraque iubens in parte locabit,
At prauos laeua aspectus parte relinquet.
Vt pastor pecoris discernit pascua mistis,
Lanigeris dextra permittens mollia parti:
At laeuos hirtis dumos tondere capellis.
Sed rex ad dextros conuersus talia dicet:
Huc ueniant sancti, iamdudum debita sumant
Dona patris, mundo quae sunt aeterna nitentis,
Et iustis primo promissa parantur ab ortu.
Nanque fame fessum quondam me grata refecit,
Haec plebes, potumque sitim mihi saepe remouit.
Hospitiumque domus patuit mihi saepe uocato:
Et nudus uestis blandissima tegmina sumpsi:
Carceris & poenis horrentem [illegible].
Tum Domino tali respondent uoce beati
Non meminit nostrum quisquam te uisere nudum,
Nec famis oppressum dura ditione leuauit,
Carceris aut poenis meminit uidisse reuinctum.
Respondens illis dicet tum talia iudex:
Fratribus ista meis, humiles miserando labores,
Qui fecit, certum est dulcem in me ponere fructum.
At uos iniusti, iustis succedite flammis,
Et poenis semper mentem torrete malignam,
Quas pater horrendi barathri per stagna profundi
Daemonis horrendi sociis ipsique parauit.
Nanque sitim passo quondam mihi pocula nulla,
Nec famis in poena parui mihi fragmina panis,
Aut peregrina mihi tectis, uestisue parumper
Tegmina de magnis gratis pro parte dabantur.
Carceris haud ipso clausum morboue iacentem
Vnquam uisendi uobis cura uestra fuerunt
His damnata dehinc respondet factio uerbis.

Haud

Haud equidem nostrum meminit te visere quisquam,
Aut sitis aut saeua famis agitare laborem,
Hospita vel fessis errare per oppida rebus,
Carceris aut mersum premi morbo ve grauatum:
Vt tibi sollicito fieret miseratio tristis.
His rerum dicet dominus, cum vestra superbo
Angustis rebus feritas sub corde tumebat,
Calcastisq; humiles minimos, me spreuit in illis.
Haec vbi dicta dabit, meritis sua praemia reddet:
Aeternum miseri poena sodientur iniqui:
Aeternumq; alios vitis concessa manebit.

Ioannis 11.

Talia dum loquitur, tersos lacerata capillos
Pro fratre morbo tristis soror anxia curis,
Hortatur iuuenem rapido praecurrere gressu,
Casibus vt tantis Christus, seruaret amicum,
Nam fuerat mulier meritis accepta benignis,
Obsequio cuius fratremque domumque merentem
Complexus pleno Christus retinebat amore.
Nuntius aduenit eius narrat sub agone iacere
Dilectum Christo iuuenem, per tristia morbi,
Et lethi & vitae confinia, summa tenere.
Lazarus huic habuit nomen, sed Christus amaris
Perculsus verbis: Non est si creditis, inquit,
Ad lethum ducens isthaec violentia morbi:
Sed Deus vt digno iustis celebretur honore,
Et soboles hominis sancta virtute nitescat.
Tunc ad discipulos, dormit iam Lazarus, inquit,
Sed charum iuuenem faciam consurgere rursus.
Reddunt discipuli: somno succedere plena
Et remeare salus poterit nec mente sequuntur
Quod mortem somni dixit sub nomine Christus.
Errorem quorum tali sermone remouit.
Lazarus in lethum cecidit, sed gaudia menti
Hinc veniunt, vestramque fidem mihi fortius armant.
Cernitis absentem longè quoque cuncta videre.
Sed properemus ait: Didymus tunc talia fatur:
Pergamus, pariterq; omnes procumbere letho
Cogamur, toties quod gens Iudaea minatur.
Haec ait, & cuncti Christo praeeunte sequuntur.
Iamq; aderat Christus. fuerat sed forte sepulto
Quarta dies, mersamq; atra de morte tenebris
Germanam, luctus lacrymosaq; tecta tenebant.
Conuenere illuc solatia debita dantes
Iudaeae gentis proceres, chariq; propinqui.
Sed Martha audito Christum venisse, cucurrit
Obuia, deseruitq; domum, moestamq; sororem:
Et procul, ô vtinam praesens nobis tua virtus
Affore, haud morti frater cessisset acerba.
Nam quicquid poscis certum est tibi posse venire.
Quam dominus tali solatur voce gementem.
Robustam mentem mulier virtute resume,
Lazarus hac vita rediuiua in lumina surget.
Et mulier, certè surgent in munera vitae
Mortales cuncti, veniet quum terminus orbi.
Christus item sancto depromit pectore vocem:
En ego sum clara vobis reparatio vitae,
In me qui credit mortem deponere sumptam,
Et vitam poterit iugi comprendere secla:
At quicunque fidem viuo sub pectore sumet,
Horrida non vnquam continget limina mortis.
Isthaec num credis puro de pectore Martha?
Illa dehinc: haec vita fides mea corda tenebat,
Sublimis veneranda Dei quod veneris in te[rras]
Caelestis soboles celso sub nomine Christi.
Haec ait, & Mariam cursu monitura so[rorem]
Interiora petit sanctum venisse magistrum
Et pariter luctu oppressam vocitare sororem,
Admonuit tacito designans omnia nutu.
Prosilit illa foras, audito nomine Christi,
Prosequiturque simul Solymorum turba gementem,
Credentum tumulo fletus inferre sorores.
Illa salutiferum postquàm conspexit Iesum.
Procidit ante pedes, rupitq; hanc pectore vocem:
Si mihi germanum potuisses visere viuum,
Lazarus haud poterat dura succumbere morti.
Fletibus hic Christus socians de corde dolorem,
Inquirit tumuli sedem, quo condita nuper
Membra forent, anima volucris spoliata calore.
Haud mora, demonstrant flenti, moestoq; sepulchrum
Rupe sub excisa, lapidis quod pondere clausum
Vt vidit sanctus, multo mox vecte mouere
Praecipit. At Martha talis vox verberat aures.
Quattuor en luces, totidemq; ex ordine noctes
Praetereunt, quo membra solo composita quiescunt.
Crediderim corpus motu fugiente caloris,
Foetorem miserum liquefactis reddere membris.
His dictis contra depromit talia Christus:
Iam totiens dictum est, magnis consistere rebus
Credentum virtute fidem, sed gloria summi
Iam genitoris adest, fides si robur habetis.
Haec vbi dicta dedit, saxumque immane reuulsis
Obicibus patuit, virtus mox conscia caelum
Suspicit, & tali genitorem voce precatur.
Eximias grates genitor tibi sancte fatemur.
Me placidus semper venerandis auribus audis.
Sed populus praesens me missum credere discat.
Haec vbi dicta dedit, tumuli mox limine in ipso
Restitit, aduerso complens caua saxa canore.
Lazare sopitis redeuntem suscipe membris
En animam, tuq; ipso foras te prome sepulchro.
Nec mora: connexis manibus pedibusque repentè
Procedit tumulo: vultum cui linea texta,
Et totum gracilis connectit fascia corpus.
Tum solui iussit laetumq; ad tecta remittit.
Iudaei postquàm factum venerabile cernunt,
Qui tantum Mariam fuerant Marthamque secuti,
Pars credens sequitur tantae virtutis honorem:
Ast alij repetunt vrbem, procerumq; superbis
Cuncta Pharisaeis rerum miracula narrant.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioannis 11.

Ergo ad concilium scribæ, plebisq; vocantur
Iam grauior numerus, qua rerum principis altè
Pulchra Caiphae collucent atria sedis.
[illegible] complacuit Christum prosternere letho.
[illegible] tare d[illegible] s paschæ, ne plebe frequenti
[illegible] es populi raperent in bella furorem.
[illegible] montis erat tectis, quem lurida lepra
[illegible] te ipsius diffugerat: ecce cubanti
Accedit mulier propius, frangensq; alabastrum,
Quo pretiosa inerant latè fragrantis olim
Vnguenta, ab summo perfudit vertice Christum.
Discipuli increpitant, tantes potuisse iuuari
De pretio vnguenti miserorum corpora egentum.
Has dominus prohibet voces, factumque probauit,
Desinite obsequio iusto prohibere puellam:
Pauperibus semper dabitur succurrere tempus,
Sed me non semper tribuetur visere vobis.
Funeris ista mei multum laudanda ministrat
Officio, mundumq; implebunt talia facta.
Tunc è discipulis vnus se subtrahit amens
Iudas, & ad proceres tali cum voce cucurrit:
Quod pretium sperare datur si prodere vobis,
Quæsitumq; diu possim monstrare magistrum?
Argenti ter dena illi mox pollicebantur
Pondera, dehinc Iudas sceleri se subdidit alto.
Iamq; dies paschæ primo processerat ortu,
Discipuli quærunt, vbi cœnam sumere pascha
Vellet, at ille sibi quendam sine nomine quæri,
Vltima qui domini caperet mandata iubebat.
Vespere mox primo bis sex recubantibus vnà
Discipulis tali diuinat voce magister:
En vrget tempus, Christum cùm tradere morti
Et vobis vnus scelerato corde volutat.
Continuò cuncti quærunt quis talibus ausis
Insano tantum cœpisset corde venenum.
Ille dehinc, epulis mecum nunc vescitur inquit:
Sed soboles hominis quondam præscripta subibit
Supplicia ad tempus, miserabilis ille per æuum
Qui iustum tradet quantò felicior esset,
Si nunquàm in terris tetigisset limina vitæ.
At Iudas grauiter tum pectora conscia pressus,
Nunquid, ait, Iudam talis suspicio tangit?
Respondit Dominus, te talia dicere cerno.
Hæc vbi dicta dedit, palmis sibi frangere panem
Diuisumq; dehinc tradit, sanctèq; precatus
Discipulos docuit proprium se tradere corpus.
Hinc calicem sumit dominus, vinoq; repletum
Magnis sanctificat verbis, potumq; ministrat,
Edocuitq; suum se diuisisse cruorem.
Atq; ait: Hic sanguis populi delicta remittet:
Hunc potate meum: nam (veris credite dictis)
Posthac non vnquàm vitis gustabo liquorem,
Donec regna patris melioris munere vitæ,
In noua me rursus concedent surgere vina.
Exin cantato sanctis concentibus hymno
Montis Oliueti conscendunt culmina cuncti.
Talia tum Christus depromit pectore verba:
Omnes præsentis noctis vos tempore longe
Dispergit misere deserto principe terror.
Sic etenim scriptum est pastoris casibus omnes
In diuersa fugam capient per rura bidentes.
Pòst vbi vita nouos cœli mihi reddet honores
Præueniam, vestrosq; choros genitalibus aruis.
Grata Galilæa volitans per rura docebo.
Respondit Petrus. cunctos (si credere fas est)
Quod tua labentes possint præcepta negare,
Sed mea non vllus mutabit pectora casus.
Ille dehinc: Nox hæc quæ lucida sydera terris
Inducet, lucemq; premens nunc incubat vndis,
Audiet, vt trinis pauidus mendacia verbis
Dices, & Christum fortissime Petre negabis,
Et prius altisonis resonent quàm tecta domorum.
At Petrus. Diram mortem in his sumere malim,
Vox obliqua suum quàm deneget ista magistrum.
Has vires cordis perstant promittere cuncti.
Nominis hebræi sunt Gethsemaneida rura,
Illò progreditur vitæ lucisq; repertor,
Quem mox discipuli Iuda fugiente sequuntur,
Atq; illic reliquos iussit residere ministros.
Ille sed assumpto longe procedere Petro,
Zebedeiq; simul natis per deuia tendit.
Tunc angore graui mœstus sic voce profatur:
Tristia nunc voluens animus mihi pectora turbat
Morte tenus sed nunc vos segnem excludite somnum,
Sollicitamq; simul vigilando ducite noctem:
Hæc ait: & paulùm procedens, corpore terram
Deprimit & talis protectus voce precatur:
Si fas est genitor, calicis pertransеat huius
Incumbens valido nobis violentia tractu.
Sed tua iam veniat potius quàm nostra volūtas,
Quæ tibi decreta est cunctis sententia rebus.
Tunc ad discipulos repedat: sed somnus anhelis
Prostratos terra membris dissoluerat omnes.
Tunc ait ad Petrum: Non est tibi ponere virtus
Vnam peruigilem tantis sub casibus horam?
Sed vigilate precor, ne vos tentatio raptos
Horrida præcipitet sæua per lubrica mortis.
Spiritus iste viget, sed corpus debile lapsat.
Secessit rursus secreti montis in arcem,
Orabatq; patrem Rerum mitissime rector,
Hunc quoniam calicem non est transire facultas,
Iam tua præueniat nostra de sorte voluntas.
Rursus discipulos somni sub pondere pressos
Inuenit. & rursus per idem genitore precato,
Alloquitur sese nexos languore quietis:
Iam dormire licet, socioisq; reuisere vestros,
Nam venit ecce meum qui dedat in omnia corpus,
Quæ maculata meis imponet factio membris.
Cum dicto. Iudas numero stipante caterua
Aduenit procerum iussu populiq; ferocis.
Pars strictis gladiis, pars fidens pondere clauæ
Signa sequebatur Iudæ promissa furentis.
Oscula nam pepigit sese contingere Christi,
Quò facile ignotum caperet miserabile vulgus.

Ille

Ille vbi dissimulans blanda cum voce salutat,
Attigit & labijs iusti miserabilis ora,
Continuo Christum: Totum complere licebit,
Huc venisse tuo quacunque est causa parato.
Iniecere manum turba, Christumque prehendunt.
Tunc è discipulis vnus fulgente machera
Occurrit vatis famulo sublatus in iram,
Tempore & excisam rapuit vi vulneris aurem.
Olli Christus ait, gladium tu ponito noster:
Nam quicunque ferox confidit vindice ferro,
Hunc iusti similis ferri vindicta manebit.
An ego non possum caelestia castra vocare,
Et patris innumeras in pralia ducere turmas?
Sed scriptura meis complenda est debita rebus.
Vos autem stricto quid me comprendere ferro,
Fustibus & gladijs concurritis? En ego vobis
Occurro, templi media qui semper in arce
Vobiscum residens docui, nec talia quisquam
Insonuit, tanto circumlatratibus audax.
Discipuli passim Christo fugere relicto.
Iamq; Caiphaa fleterat saltator in aula,
Conuenere omnes scriba, proceresq; vocati.
At Petrus longè seruans vestigia solus,
Occulte maestus sedit cum plebe ministrâ
Extremum opperiens tanto sub turbine finem.
Ecce sacerdotes falsos conquirere testes
Inuenium, ficta q; volunt contexere causa,
Quis mortem insonti possent imponere Christo.
Sed nullus tanto visus satis esse furori,
Tandem prosiliunt testes, qui dicere Christum
Audissent, templum quod solus vertere posset,
Et versum trinis iterum instaurare diebus.
Ipse sacerdotum princeps vegere tacentem
Injusti feruens furijs ac talia fatur:
Cur nihil ad tantas nunc respondere querelas
Conuicijs veris procerum sub testibus audes?
Adiurabo tamen summi per regna tonantis,
Vt fateare palam si fas te credere Christum.
Ille dehinc talis compellat voce superbum:
Ista hac sola tibi procedunt pectore verba,
Vera tamen venient vobis vt fanda per auras
Maiestas, proles hominis virtutis ad alta
Cum sedeat dextram, per nubes ignicolores.
Talibus auditis, scinait de pectore vestem,
Insultat furijs & caco corde sacerdos,
Atque ait: Audistis pugnantu foeda prophani
Verba Deo: polluta malis conspurgat in iras
Religio & vestram cunctis tam pudite mentem.
Conclamant omnes, mortiq; addicere certant.
Tunc sanctam Christi facient sputa improba
complent,
Et palma in malis, colaphiq; in vertice crebri
Insultant, verbiq; omnes illudere certant:
Christe, prophetabis cuius te palma cecidit.
At Petrum mulier tristem quòd viderat intus,
Tùne etiã iuuenis fuerus comes additus, inquit,
Isti, quem ludens procerum sententia damnat?
Ille negat, tectiq; foras se premere tentat.
Ecce sed egressum primo sub limine cernens
Altera, consimili prodebat voce ministrix.
Rursus pertinans illum se nosse negauit.
Tunc per contantem multi accessere sequentes,
Deq; sono vocis sese cognoscere dicunt,
Cunctaq; Galilaam streperent quòd verba loquelam.
Et Petrus iurans deuotis omnia verbis
Nescire affirmat, quisquis foret ille negando.
Hanc vocem, plausum quatiens sub culmine tecti
Ales prosequitur cantu, mentemq; Simonis
Circumstant tristem verbis praesagia Christi.
Egressusq; dehinc ploratus fudit amaros.

Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Ioann. 18.

Sidera iam luci concedunt, & rapidus sol
Progreditur, radijs terras crepitantibus implens,
Iamq; è concilio Christum post terga reuinctum
Praesidis ad gremium magno clamore trahebant.
Interea celsum Dominus stans ante tribunal,
Talibus exceptum Pilatus vocibus vrsit.
Tu rex Iudaa gentis (quod dicitur) astas?
Respondit Christus, Vestru hac audio verbis.
Exin terribilis iusti accusatio surgens
Insremit, & sanctum mendax facundia prossat.
Respondere nihil trucibus dignatur Iesus.
Pilatus quarit quenam sit causa tacendi.
Ille magis perstans miranda silentia seruat.
Solenni sed forte die concedere leges
Vnum damnati capitis de more iubebant.
Et fuit in vinclis famoso nomine latro,
Quem Christo infensus populus dimittere vita
Ardebat: trucibus somno sed territa visis
Pilati coniunx iusti decedere poena
Mandatis precibusq; virum suspensa rogabat.
Tum iudex iterum procerum disquirere mentem
Tentat, & instanti cuperent quem soluere poena,
Plebis ad arbitrium mittit de lege requiri.
Sed proceres populum fusa ambitione rogabant,
Latronem legi paterent, Christumq; necarent.
At postquàm procerum incendit sententia vulgus,
Latroniq; petit potius sibi cedere vitam,
Consuluit prases populum, qui vellet Iesu.
Plebs incensa malo, suos miscere tumultus,
Et crucis ad poenas iterumq; iterumq; petebat.
Qui regis nomen cuperet, qui Caesaris hostem
Confessus sese proprio damnauerit ore.
Denique vi victus, detestatusq; cruentum
Officium, increpitans se libera augurne ab huius
Corda tenere sibi, coramq; à crimine palmas
Abluit vt genti tantum macula illa maneret:
Hoc magnum clamãt: nos nos cruor iste sequatur,
Et genus in nostrum scelus hoc, & culpa redundet.
Pilatus donas plebi legiq; Barabam,

Et crucis ad pœnam vinctum concedit Iesum.
Proditor at Iudas postquàm se talia cernit
Accepto sceleris pretio signasse furentem,
Infœlix ægris damnans sua gesta querelis,
Argentum & culpans sacram proiecit in ædem:
Exorsusq; suas laqueo sibi sumere pœnas,
Informem rapuit ficus de vertice mortem.
Inde sacerdotes (pretium quòd sanguinis esset)
Illicitum fantes adytis iam condere templi:
Quod dare tum licitum dum sanguis distraheretur,
Credebant: agrum mercati nomine vero
Sanguinis, horrendo signant scelera impia facto.
Hæc quondam cooperta canens vox vera prophetæ,
Euentum rerum patefecit in ordine secli:
Argenti triginta minas posuere prophani,
Hoc pretium pretiosi corporis instituentes,
Quod mox ad figuli rursus transfertur agellum.
Traditus at trucibus iustus, scelerisq; ministris
Innocuus, scelerata opprobria corpore perfert,
Purpureamque illi tunicam, chlamydémque rubentem
Inducunt, spinisq; caput cinxere cruentis,
Inq; vicem sceptri dextram comitatur arundo.
Tunc genibus nixi, regem dominumq; salutant
Iudæa gentis, faciem lauere saliuis,
Vertice & in sancto plagis lusere nefandis.
Hæc vbi transegit miles ludibria demens,
Indutum propriæ ducebant tegmine vestis,
Et crucis ad pœnam sanctum iustumque trahebant.
Ecce sed egressi quendam cepere Simonem
Cyrene genitum, & lignum deferre iubebant.
Quo dominum lucis duris suffigere clauis
Instans vrgebat secli immutabilis ordo.
At postquam ventum est, vbi ruris Golgotha nomen
Permixtum felli vinum dant pocula Christo.
Ille sed in summo gustu tractata recusat,
Vt satis antiquis fieret per talia dictis:
Nec tamē insultans hominū furor omnia posset.
Iamq; cruci affixum pendebat in arbore corpus,
Intactamq; dedit tunicam sub sorte per omnes
Militis vnius seruans possessio textum.
Et scriptum causæ titulum meritiq; locarunt:
Quòd rex Iudææ gentis plebisq; fuisset.
Accidit vt pariter pœnæ consortia ferrent
Latrones hinc inde duo, sed cæca furentis
Insultat plebis sixo vesania Christo:
Hic est qui templum poterat dissoluere solus,
Hic est qui trino lucis reparare meatu:
Sed nunc descendat proles veneranda tonantis,
Et crucis è pœna corpusq; animumq; resoluat.
Hæc vulgi proceres vecordis dicta sequuntur,
Atque Pharisæi Scribæq; & factio demens
Illudunt, motuq; caput linguasq; loquelis
Insanis quatiunt æternæ ad vincula pœnæ.
Nonne alios quondam trucibus seruare solebat
Morborum vinclis? sese cur soluere pœnis
Non valet? En regem nostræ quem credere gentis
Debemus, soluat lignis de robore corpus,
Tunc sanctis digne poterimus credere signis.
Confidit genitore Deo, dimittere pœna
Cur propriam non vult sobolem veneranda potestas?
Nec minus increpitant; dextra leuaq; gementes
Affixi crucibus scelerum pro sorte latrones.
Iam medium cursus lucis conscenderat orbem,
Cùm subitò fugit ex oculis, furuisq; tenebris
Induitur, trepidumq; diem sol nocte recondit.
Ast vbi turbatus nonam transiuerat horam,
Consternata suo redierunt lumina mundo.
Et Christus magna genitorem vocabat,
Hebræa in morem linguæ, sed nescia plebes
Heliam vocitare putat: tunc concitus vnus
Cogebat spongo turpi, calamoq; reuincto
Impressum labijs acidum potare saporem.
Cætera turba furens tali cum voce cachinnat:
Spectemus pariter cælo ne fortè remissus
Helias veniat, celsa qui sede quiescit,
Liberet & misero confixum stipite regem.
Tum clamor Domini magno conamine missus,
Æthereis animam comitem commiscuit auris.
Scinduntur pariter sancti velamina templi,
Carbasaq; in geminas partes dirupta dehiscunt,
Et tremebunda omni concussa est pondere tellus,
Dissiliuntq; suo ruptæ de corpore cautes.
Tum veterum monumenta virum patuere repulsis
Obicibus, viuæq; animæ per membra reuersæ
Et visum passæ populi per mœnia latè
Errauere vrbis: sic terrent omnia mundum.
Militibus primis quatiuntur corda pauore,
Dedita qui sæuæ seruabant corpora pœnæ,
Et sobolem dixere Dei, Christumq; fatentur.
E speculis matres miracula tanta tuentur
Omnes, obsequium Christo quæ ferre solebant,
Iamq; recedenti vesper succedere soli
Cœperat, & procerum solus tum iustior audet
Corpus ad extremum munus deposcere Christi:
Hic ab Arimathia nomen gestabat Ioseph.
Qui quondam verbis aures præbebat Iesu,
Pilatum tunc iste rogat sibi cedere membra,
Quis nuper tulerat vitam vis horrida pœnæ.
Concessit præses, sed corpus fulgida lino
Texta texunt, saxiq; nouo componitur antro.
Limen concludunt immensa volumina petræ,
E speculis seruant matres, & cuncta tuentur.
Iamq; dies rutilo complebat lumine terras,
Otia qui semper prisca de lege iubebat:
Nulla sed immitis procerum furor otia seruat.
Conueniunt, onerantq; simul sic iudicis aures:
Erroris laqueos iustissima pœna resoluit.
Nunc, meminisse decet, quoniā planus ille solebat
Vulgari semper iactans promittere plebi,
E mortis sese tenebris ad lumina vitæ
Cum terno solis pariter remeare recursu,
Sed petimus, custos miles noua funera seruet,
Ne fera discipulis furandi audacia corpus

Con-

Consurgat, turbetq́; vetus insania plebem.
Et Pilatus ad hæc: miles permittitur, inquit:
Seruate, ut vultis, corpus tellure sepultum.
Conueniunt saxiq́; ingentia pondera voluunt.
Et limen signis, & saxum milite seruant.

Matthæi 28. Marci 16. Luc. 24.
Ioan. 20.

Sidera iam noctis venturo cedere soli
Incipiunt, tumuli matres tum visere septum
Concurrunt, motus sed terram protinus omnem
Concutit, & cælo lapsus descendit aperto
Nuntius, & saxum tumuli de limine voluit.
Illius & facies splendet ceu fulguris ignis,
Et niuis adspectum fulgent velamina vestis.
Militibus terror sensum discussit, et omnem,
Et iacuere simul ceu functa cadauera busto,
Ille sed ad matres tali cum voce profatur:
Vestra pauor nullus quatiens nunc corda fatiget.
Nam manifesta fides sanctum vos quærere corpus
Quod crucis in ligno scelerata insania fixit:
Surrexit Christus, æternaq́; lumina vitæ
Corpore cum sancto deuicta morte recepit,
Visere iam vobis licitum est quod sede sepulchri
Nulla sibi taceant, fuerant quæ condita membra.
Dicite præterea celeri properoq́; recursu
Discipulis Christum remeasse in luminis oras,
Inq́; Galilæam lætum præcedere terram.
His dictis, visisq́; animos perfuderat ardens
Lætitia attonitos, stupido ancipitiq́; pauore.
Deniq́; præcipiti celebrantes gaudia cursu,
Talia discipulis referunt, tumulumq́; relinquunt.
Ecce via medio clarus se ostendit Iesus,
Et fidas matres blande saluere iubebat.
Occurrunt illæ, & genibus plantisq́; prehensis,
Victorem lethi pauidæ venerantur Iesum.
Talibus ille dehinc præceptis pectora firmat.
Mentibus absistat fidei pauor omnis, & isthæc
Fratribus hinc nostris properè mandata referte,
Nostri conspectus, si cura est: ite volentes,
Inq́; Galilæam properè transcurrite terram.
Interea tumuli custodum exterrita corda
Mittunt e numero partem quæ tanta referret
Iudæis rerum miracula, ea manus amens
Iam pridem insano penitus deuota furori,
Præmia militibus certatim magna rependit,
Et famam argento redimit, quod limine rupto
Furtim sustulerit corpus defensa tenebris
Occultè rapiens audacia discipulorum.
Iamq́; Galilæos conscenderat anxia montes
Mandatu Christi concursans turba suorum,
Cernitur ecce, suis proles veneranda tonantis
Illum procumbens sancte chorus omnis adorat,
Nec tamen in cunctis pariter fundata manebat
Pectoribus virtus nam pars dubitabat eorum:
Tunc sic discipulos clarus compellat Iesus:
In cælo & terra genitor mihi cuncta subegit.
Me pater est vetus dignatus mittere lucem.
Gentibus haud aliter nunc vos ego mittere cunctis
Institui, vestrum est cunctas mihi iungere gentes.
Pergite & abluite homines purgantibus vndis
Nomine sub sancto Patris Natique lauate,
Viuifici pariter currans spiramina flatus,
Ablutisque dehinc nostra insinuate docentes
Præcepta, ut vitam possint agitare perennem:
Nec vobis vnquàm nostri præsentia deerit,
Donec consumens dissoluat secula finis.
Hæc mea mens fidei vires sanctique timoris
Cœpit, & in tantum luxit mihi gratia Christi,
Versibus ut nostris diuinæ gloria legis
Ornamenta libens caperet terrestria linguæ.
Hæc mihi pax Christi tribuit, pax hæc mihi seclis
Quam fouet indulgens terræ regnator apertæ
Constantinus, adest cui gratia digna merenti,
Qui solus regum sacri sibi nominis horrens
Imponit pondus, quo iustis dignior actis
Æternam capiat diuina in secula vitam,
Per Dominū lucis Christum, qui in secula regnat.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VITA.

AVrelius Prudentius Clemens in Latinis literis magna diligentia parique studio institutus vt Gennadius & Isidorus testantur: quibus potissimum parentibus ortus fuerit, haud satis mihi compertum est ex lectione veterum authorum. Quidam existimant fuisse illum genere Hispanum. Primam ætatem agendis causis posuit, & in ciuilibus officiis versatus est: deinceps ad maiores ampliorésque dignitates prouectus, ad præfecturam militiæ perductus est, studiis atque suffragio Cæsaris Theodosij. Leguntur adhuc ipsius poemata multiplici ac vario genere carminum composita: quibus facile probari potest, eum quidem pro conditione temporum maxime præstitisse inter Christianos poetas: non

modò eruditis verborum figuris, sed etiam grauitate sententiarum. Sidonius Apollinaris haud omnino contemnendus autor in legendis atque obseruandis antiquis scriptoribus, cùm loquitur de poeta Prudentio, minimè veritus est illum Horatio adiungere. Præcipuam laudem consecutus est iudicio doctiorũ ex eo poemate, quo prosequitur illorum probitatem, atque constantiam, qui seipsos deuouerunt pro Christiana religione, cuiusmodi ab eo celebrantur diuus Laurentius, Vincentius, Romanus, Hippolytus, Cassianus, & alij complures. Commendantur præterea eiusdem carmina de natali Domini, & gestis & miraculis Christi, de expiandis animis, de conflictu vitiorum ac virtutum. Insectatus est acri animo, ac plurimis versibus hostes Christiani nominis, maximéque Symmachum virum consularem, cuius sententias atque eruditionem longo opere accusat. Minimè autem obscurum est, eundem Prudentium peruenisse ad summam senectutem, ac plurimis dignitatibus perfunctũ periisse.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS, VIRI CONSVLARIS,

in ψυχομαχίαν Præfatio.

Senex fidelis primo credendi via est
Abraham, beati seminis serus pater:
Adiecta cuius nomen auxit syllaba,
Abraham parenti dictus, Abraham Deo.
Senile pignus qui dicauit victimæ,
Docens ad aram cum litare quis velit,
Quod dulce corde est, quod pium, quod vnicum,
Deo libenter offerendum credito.
Pugnare nosmet cum prophanis gentibus
Suasit, suumq; suasor exemplum dedit,
Nec ante prolem coniugalem gignere
Deo placentem, matre virtute editam,
Quam strage multa bellicosus spiritus
Portenta cordis sæuientis vicerit.
Victum feroces fortè reges ceperant
Loth, immorantem criminosis vrbibus
Sodomæ, & Gomorrhæ, quas fouebat aduena
Pollens honore patruelis gloriæ.
Abraham sinistris excitatos nuntijs
Audit propinquum sorte captum bellica,
Seruire diris barbarorum vinculis:
Armat trecentos terq; senos vernulas
Pergant vt hostis terga euntis cædere,
Quem gaza diues, ac triumphus nobilis
Captis tenebat impeditum copijs.
Quin ipse ferrum stringit, & plenus Deo
Reges superbos mole prædarum graues
Pellit fugatos, sauciatos proterit,
Frangit catenas, & rapinam liberat,
Aurum, puellas, paruulos, monilia,
Greges equarum, vasa, vestem buculas.
Loth ipse ruptis expeditus nexibus
Attrita baccis collo liber erigit.
Abraham triumphi dissipator hostici
Redit, recepta prole fratris inclytus,
Ne quam fidelis sanguinis prosapiam
Vis pessimorum possideret principum.
Adhuc recentem cæde de tanta virum,
Donat sacerdos ferculis cœlestibus,
Dei sacerdos, & Rex & idem præpotens,
Origo cuius fonte inenarrabili
Secreta, nullum prodit autorem sui,
Melchisedech, qua stirpe, quis maioribus
Ignotus, vni cognitus tantum Deo.
Mox & triformis Angelorum trinitas
Senis reuisit hospitis mapalia.
Et iam vieta Sarra in aluo fertilis
Munus iuuentæ mater exanguis stupet,
Hærede gaudens, & cachinni pœnitens.
Hæc ad figuram prænotata est linea.
Quam nostra recto vita resculpat pede,
Vigilandum in armis pectorum fidelium,
Omnemq; nostri portionem corporis,
Quæ capta fœdæ seruiat libidini,
Domi coactis liberandum viribus.
Nos esse largè vernularum deuites.
Si quid trecenti, bis nouenis additis
Possint, figura nouerimus mystica.
Mox ipse Christus, qui sacerdos verus est,
Parente natus alto & ineffabili,
Cibum beatis offerens victoribus,
Paruam pudici cordis intrabit casam,
Monstrans honorem trinitatis hospitæ.
Animam deinde spiritus connexibus
Piè maritam, prolis expertam diu,
Faciet perenni fertilem de semine.
Tum Sarra dotem possidens puerpera,
Hærede digno patris implebit domum.

AVRE-

AVRELII PRVDENTII V. C. PSYCHOMACHIÆ, ID EST DE COMPVGNANTIA ANIMI, LIBER.

CHRISTE, graues hominum semper miserate labores,
Qui patria virtute cluis, propriaque, sed vna:
Vnum namque Deum colimus de nomine trino,
Non tamen & solum, quia tu Deus ex patre Christe.
Dissere rex noster, quo milite pellere culpas
Mens armata queat nostri de pectoris antro,
Exoritur quoties turbatis sensibus intus
Seditio, atque animam morborum rixa fatigat,
Quod tunc præsidium pro libertate tuenda,
Quaeve acies furiis inter præcordia mixtis
Obsistat meliore manu: nec enim bone ductor
Magnarum virtutum inopes, neruisque carentes
Christicolas vitiis populantibus exposuisti,
Ipse salutiferas obsesso in corpore turmas
Depugnare iubes, ipse excellentibus armas
Artibus ingenium, quibus ad ludibria cordis
Oppugnanda potens tibi dimicet, & tibi vincat.
Vincendi præsens ratio est, si comminus ipsas
Virtutum facies, & colluctantia contra
Viribus infestis liceat portenta notare.

Fidei & Idololatriæ pugna.

Prima petit campum dubia sub sorte duelli
Pugnatura Fides, agresti turbida cultu,
Nuda humeros, intonsa comas, exerta lacertos,
Namque repentinus laudis calor ad noua feruens
Prælia, nec telis meminit, nec tegmine cingi:
Pectore sed fidens valido, membrisque retectis
Prouocat insani frangenda pericula belli.
Ecce lacessentem collatis viribus audet
Prima ferire Fidem, veterum cultura deorum.
Illa hostile caput, phalerataque tempora vittis
Altior insurgens labefactat, & ora cruore
E pecudum satiata solo applicat, & pede calcat.
Elisos in mortem oculos, animamque malignam
Fracta intercepti commercia gutturis artant,
Difficilemque obitum suspiria longa fatigant.
Exultat victrix legio, quam mille coactam
Martyribus regina Fides animarat in hostem:
Nunc fortes socios parta pro laude coronat
Floribus, ardentique iubet vestirier ostro.

Pudicitiæ & Libidinis pugna.

Exin gramineo in campo concurrere prompta
Virgo Pudicitia, speciosis fulget in armis:
Quam patrias succincta faces Sodomita libido
Aggreditur, piceamque ardenti sulphure pinum
Ingerit in faciem, pudibundaque lumina flammis
Appetit, & tetro tentat suffundere fumo.
Sed dextram furiæ flagrantis, & ignea diræ
Tela lupæ saxo ferit imperterrita virgo,
Excussasque sacro telas depellit ab ore.
Tunc exarmatæ iugulum meretricis adacto
Transfigit gladio, calidos vomit illa vapores,
Sanguine concretos cœnoso, spiritus inde
Sordibus exhalans vicinas polluit auras.
Hoc tibi habe, exclamat victrix regina, supremus
Hic tibi finis erit, semper prostrata iacebis,
Nec iam mortiferas audebis spargere flammas
In famulos famulasve Dei, quibus intima casti
Vena animi sola feruet de lampade Christi.
Tene ô vexatrix hominum, potuisse resumptis
Viribus extincti capitis recalescere flatu?
Assyrium postquam thalamum ceruix Olopherni
Cæsa, Cupidineo madefactum sanguine lauit,
Gemmatumque thorum mœchi ducis aspera Iudith
Spreuit, & incestos compescuit ense furores,
Famosum mulier referens ex hoste trophæum
Non trepidante manu vindex mea cœlitus audax.
At fortasse parum fortis matrona sub vmbra
Legis adhuc pugnans, dum tempora nostra figurat,
Vera quibus virtus terrena in corpora fluxit,
Grande per infirmos caput excisura ministros.
Nunquid & intactæ post partum virginis vllum
Fas tibi iam superest? post partum virginis, ex quo
Corporis humani naturam prisca propago
Deseruit, carnemque nouam vis ardua seuit.
Atque innupta Deum concepit fœmina Christũ,
Mortali de matre hominem, sed cum patre numen.
Inde omnis iam diua caro est, quæ concipit illum,
Naturamque Dei consorti fœdere sumit:
Verbum quippe caro factum, non destitit esse
Quod fuerat verbum, carnis dum glutinat vsum,
Maiestate quidem non degenerante per vsum
Carnis, sed miseros ad nobiliora trahente.
Ille manet quod semper erat, quod non erat, esse
Incipiens nos, quod fuimus, iam non sumus, aucti
Nascendo in melius: mihi cõtulit, & sibi mansit.
Nec Deus ex nostris minuit sua, sed sua nostris
Cum tribuit, nosmet dona ad cœlestia vexit.
Dona hæc sunt, quis victa iaces lutulenta libido,
Nec mea post Mariam potis es perfringere iura.
Tu præceps ad mortis iter, tu ianua lethi,
Corpora commaculãs animas in tartara mergis.
Abde caput tristi iam frigida pestis abysso,
Occide prostibulum, manes pete, claudere auerno,
Inque tenebrosum noctis detrudere fundum.
Te voluant subter vada flammea, te vada nigra,

Sulphureusq; rotet per stagna sonantia vortex?
Nec iam Christicolas furiarum maxima tentes,
Vt purgata suo seruentur corpora Regi.
Dixerat hæc, & læta libidinis interfectæ
Morte Pudicitia gladium Iordanis in undis
Abluit infectum, sanies cui rore rubenti
Hæserat, & nitidum maculârat vulnere ferrum.
Expiat ergo aciem fluuiali docta lauacro
Victricem victrix, abolens baptismate labem
Hostilis iuguli, nec iam contenta piatum
Condere vagina gladium, ne tecta rubigo
Occupet ablutum, scabrosa sorde nitorem,
Catholico in templo diuini fontis ad aram
Consecrat, æterna splendens ubi luce nitescat.

Patientiæ & Iræ congressus.

Ecce modesta graui stabat Patientia vultu,
Per medias immota acies, variosq; tumultus,
Vulneraq; & rigidis vitalia peruia pilis
Spectabat defixa oculos, & lenta manebat.
Hanc procul Ira tumens spumanti feruida rictu,
Sanguinea intorquens suffuso lumina felle,
Vt belli exortem, teloq; & voce lacessit,
Impatiensq; moræ conto petit, increpat ore,
Hirsutas quatiens galeato in vertice cristas.
En tibi Martis, ait, spectatrix libera nostri,
Excipe mortiferum securo pectore ferrum:
Nec doleas quia turpe tibi gemuisse dolorem.
Sic ait, & stridens sequitur conuicia pinus
Per teneros crispata notos, & certa sub ipsum
Defertur stomachum, rectoq; illiditur ictu,
Sed resilit duro lorica excussa repulsu.
Prouida nam Virtus conserto adamante trilicem
Induerat thoraca humeris, squamosaq; ferri
Texta per intortos commiserat undiq; neruos.
Inde quieta manet Patientia fortis ad omnes
Telorum nimbos, & non penetrabile durans.
Nec mota est iaculo monstri sine more furentis,
Opperiens propriis perituram viribus iram.
Scilicet indomitos postquam stomachando lacertos
Barbara bellatrix impenderat, & iaculorum
Nube superuacuam lassauerat irrita dextram,
Cum ventosa leui cecidissent tela volatu,
Ictibus & vacuis hastilia fracta iacerent,
Vertitur ad capulum manus improba, & ense corusco
Conixa in plagam, dextra sublimis ab aure
Erigitur, mediumq; ferit librata cerebrum.
Ærea sed cocto cassis formata metallo
Tinnitum percussa refert, aciemq; retundit
Dura resultantem, frangit quoq; vena rebellis
Illisum chalybem, dum cedere nescia cassos
Excipit assultus ferienti & tuta resistit.
Ira, ubi truncati mucronis fragmina vidit,
Et procul in partes ensem crepuisse minutas,
Iam capulum retinente manu sine pondere ferri,
Mentis inops ebur infelix decorisq; pudendi
Perfida signa abiicit, monimentaq; tristia longè
Spernit, & ad proprium succenditur effera lethum.

Missile de multis, quæ frustra sparserat, unum
Puluere de campi peruersos sumit in usus,
Rasile figit humi lignum, ac se cuspide versa
Perfodit, & calido pulmonem vulnere transit.
Quam super assistens Patientia: Vicimus, inquit,
Exultans vitium solita virtute sine ullo
Sanguinis ac vitæ discrimine, lex habet istud
Nostra genus belli, furias, omnemq; malorum
Militiam & rabidas tolerando extinguere vires.
Ipsa sibi est hostis Vesania, seque furendo
Interimit, moriturq; suis Ira ignea telis.
Hæc effata, secat medias impunè cohortes
Egregio comitata viro, nam proximus Iob
Hæserat inuictæ dura inter bella magistræ,
Fronte seuerus adhuc, & multo funere anhelus:
Sed iam clausa truci subridens vlcera vultu,
Perq; cicatricum numerum sudata recensens
Millia pugnarum, sua præmia, dedecus hostis.
Illum Diua iubet tandem requiescere ab omni
Armorum strepitu captis, & perdita quæ sunt
Multiplicare opibus, nec iam peritura referre.
Ipsa globum legionum & concurrentia rumpit
Agmina, vulniferos gradiens intacta per imbres,
Omnibus una comes virtutibus associatur,
Auxiliumq; suum fortis Patientia miscet.
Nulla anceps luctamen init Virtute sine ista
Virtus: nam vidua est, quam non patientia firmat.

Superbiæ & Humilitatis pugna.

Fortè per effusas inflata Superbia turmas,
Effreni volitabat equo, quem pelle leonis
Texerat, & validos villis onerauerat armos,
Quo se fulta iubis iactantius illa ferinis
Inferret, tumido despectans agmina fastu.
Turritum tortis caput accumularat in altum
Crinibus extructis, augeret ut addita celsos
Congeries, celsumq; apicem frons ardua ferret.
Carbasea ex humeris summo collecta coibat
Palla sinu teretem nectens à pectore nodum.
A ceruice fluens tenui velamine limbus
Concipit infestas textis turgentibus auras.
Nec minus instabili sonipes feritate superbit,
Impatiens madidis frenarier ora lupatis.
Huc illuc frendens obuertit terga negata
Libertate fugæ, pressisq; tumescit habenis.
Hoc sese ostentans habitu ventosa virago
Inter vtranq; aciem supereminet, & phaleratum
Circumflectit equum, vultuq; & voce minatur.
Aduersum spectans cuneum, quem milite raro,
Et pauperinis ad bella coegerat armis
Mens humilis: Regina quidem, sed egens alieni
Auxilii, proprio nec se confisa paratu.
Spem sibi collegam coniunxerat, edita cuius
Et suspensa ab summo est Opulentia diuite regno.
Ergo humilem postquam malesana Superbia mentem

Vilibus.

Vilibus instructam nullo ostentamine telis
Aspicit, in vocem dictis se fundit amaris:
Non pudet o miseri plebeio milite claros
Attentare duces, ferroque lacessere gentem
Insignem titulis, veteres cui bellica virtus
Diuitias peperit, lætos & gramine colles
Imperio calcare dedit? nunc advena nudus
Nititur antiquos, si fas est, pellere reges.
En, qui nostra suis in prædam cedere dextris
Sceptra volunt: en qui nostros vultare nouales,
Aruaque capta manu popularier hospite aratro
Contendunt duros & pellere marte colonos.
Nempe ô ridiculum vulgus natalibus horis
Totum hominem, & calidos à matre amplectimur artus,
Vimque potestatum per membra recentis alumni
Spargimus, & rudibus dominamur in ossibus omnes.
Quis locus in nostra tunc vobis sede dabatur,
Congenitis cum regna simul dictionibus æquo
Robore crescebant? nam luce sub una
Et domus & domini paribus adoleuimus annis,
Ex quo plasma nouum de consepto paradisi
Limite progrediens amplum transfugit in orbem,
Pellitosque habitus sumpsit venerabilis Adam.
Nudus adhuc, ni nostra foret præcepta sequutus.
Quis nam iste ignotis nunc hostis surgit ab oris
Importunus, iners, infelix, degener, amens?
Qui sibi tam serum ius vindicat, hactenus exul.
Nimirum vacuæ credentur friuola famæ.
Quæ miseros optare iubent, quandoque futuri
Spem fortasse boni lenta ut solatia modicum
Desidiam pigro rerum medicamine palpent.
Quis vos illos spes palpet iners, quos puluere in isto
Tirones Bellona truci non excitat ære,
Imbellesque animos virtus tepefacta resoluit?
An ne pudicitiæ gelidam securum stile bello est?
An tenerum pietatis opus sudatur in armis?
Quam pudet ô Mauors & virtus conscia, talem
Contra stare aciem, ferroque lacessere nugas,
Et cum virgineis dextram conferre choreis.
Iustitia est nam semper egens & pauper Honestas
Arida Sobrietas, albo Ieiunia vultu,
Sanguine vix tenui Pudor interfusus, aperta
Simplicitas, & ad omne patens sine tegmine vulnus.
Et prostrata in humum, nec libera iudice sese
Mens humilis, quam degenerem trepidatio prodit,
Faxo ego sub pedibus stipularum more teratur
Inualida ista manus: neque enim perstringere durus
Dignamur gladiis algenti & sanguine ferrum
Imbuere, & fragiles vires fœdare triumpho.
Talia vociferans rapidum calcaribus urget
Cornipedem, laxisque volat temeraria frenis,
Hostem humilem cupiens impulsum voluere equinis
Sternere, directamque supercalcare ruinam.
Sed cadit in foueam præceps, quam callida forte
Fraus interciso suffoderat æquore furtim.
Fraus detestandis vitiorum e pestibus una,
Fallendi versuta opifex, quæ præscia belli
Planitiem scrobibus violauerat insidiosis,
Hostili de parte latens, ut fossa ruentes
Exciperet cuneos, atque agmina mersa voraret.
Ac ne fallacem puteum deprendere posset
Clara acies, virgis adopertas texerat oras,
Et superimposito simularat cespite campum.
At regina humilis quamuis ignara manebat
Vlteriore loco, nec adhuc ad fraudis opertum
Venerat, aut foueæ calcarat furta malignæ:
Hunc eques illa dolum dum fertur præpete cursu
Incidit, & cæcum subito patefecit hiatum.
Prona ruentis equi ceruice inuoluitur, ac sub
Pectoris impressu fracta inter crura rotatur.
At Virtus placidi moderaminis ut leuitatem
Perspicit obtritam monstri sub morte iacentis,
Intendit gressum mediocriter, os quoque parce
Erigit, & comi moderatur gaudia vultu.
Cunctanti Spes fida comes succurrit, & offert
Vltorem gladium, laudisque inspirat amorem.
Illa cruentatam correptis crinibus hostem
Protrahit, & faciem læua reuocante supinat.
Tunc caput orantis flexa ceruice resectum
Eripit, ac madido suspendit colla capillo.
Extinctum vitium sancto Spes increpat ore:
Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum,
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.
Disce supercilium deponere, disce cauere
Ante pedes foueam, quisquis sublime minaris.
Peruulgata viget nostri sententia Christi:
Scandere celsa humiles & ad ima redire feroces.
Vidimus horrendum membris animisque Goliam
Inualida cecidisse manu: puerilis in illum
Dextera fundali torsit stridore lapillum,
Traiectamque cauo penetrauit vulnere frontem,
Ille minax, rigidus, iactans, truculentus, amarus,
Dum tumet indomitum, dum formidabile feruet,
Dum sese ostentat clypeo, dum territat auras,
Expertus pueri quid possint ludicra parui,
Succubuit teneris bellator turbidus armis.
Me tunc ille puer virtutis pube sequutus,
Florentes animos sursum in mea regna tetendit,
Seruatur quia certa mihi domus omnipotentis
Sub pedibus Domini, meque ad sublime vocantem
Victores cæsa culparum labe capessunt.
Dixit, & auratis perstringens aera pennis
In cœlum se virgo rapit: mirantur euntem
Virtutes, tolluntque animos in vota, volentes
Ire simul, ni bella duces terrena retardent.
Confligunt vitiis, seque ad sua præmia seruant.

Luxuriæ & Sobrietatis pugna.

Venerat occiduis mundi de finibus hostis
Luxuria, extincta iamdudum prodiga fama,
Delibuta comas, oculis vaga, languida voce,
Perdita deliciis, vita cui causa voluptas,

Elumbem mollire animum, petulanter amœnas
Haurire illecebras & fractos soluere sensus.
Et nunc peruigilem ructabat marcida cœnam,
Sub lucem quia forte iacens ad fercula raucos
Audierat lituos, atq; inde tepentia linquens
Pocula, lapsanti per vina & balsama gressu
Ebria calcatis ad bellum floribus ibat.
Non tamen illa pedes, sed curru inuecta venusto
Saucia mirantum capiebat corda virorum.
O noua pugnandi species, non ales harundo
Neruo pulsa fugit, nec stridula lancea torto
Emicat amento, framea nec dextra minatur.
Sed violas lasciua iacit, foliisq; rosarum
Dimicat, & calathos inimica per agmina fundit.
Inde eblanditis virtutibus halitus illex
Inspirat tenerum labefacta per ossa venenum.
Et male dulcis odor domat ora, & pectora, & arma,
Ferratosq; toros oblito robore mulcet.
Deiiciunt animos ceu victi, & spicula ponunt
Turpiter: heu dextris languentibus obstupefacti,
Dum currum varia gemmarum luce micantem
Mirantur, dum bracteolis crepitantia lora,
Et solido ex auro pretiosi ponderis axem
Defixis inhiant obtutibus, & radiorum
Argento albentem seriem, quam summa rotarum
Flexura electri pallentis continet orbe.
Et iam cuncta acies in deditionis amorem
Sponte sua versis transibat perfida signis,
Luxuriæ seruire volens, dominæq; fluentis
Iura pati, & laxa ganearum lege teneri.
Ingemuit tam triste nefas fortissima virtus
Sobrietas, dextro socios decedere cornu,
Inuictamq; manum quondam sine cæde perire.
Vexillum sublime Crucis, quod in agmine primo
Dux bona prætulerat, defixa cuspide sistit,
Instauratq; leuem dictis mordacibus alam,
Exstimulans animos nunc probris, nunc prece mixta:
Quis furor insanas agitat caligine mentes?
Quo ruitis? cui colla datis? quæ vincula tandem
Proh pudor, armigeris amor est perferre lacertis?
Lilia luteolis interlucentia sertis,
Et ferrugineo vernantes flore coronas,
His placet assuetas bello iam tradere palmas?
Nexibus his rigidas nodis innectier vlnas?
Vt mitra cæsariem cohibens aurata virilem
Combibat infusum croceo religamine nardum.
Post inscripta oleo frontis signacula, perq;
Vnguentum regale datum est, & chrysma perenne.
Vt tener incessus vestigia syrmate verrat,
Sericaq; infractu fluitent vt pallia membris
Post immortalem tunicam, quam pollice docto
Texuit alma Fides, dans impenetrabile tegmen
Pectoribus lotis, dederat quibus ipsa renasci.
Inde ad nocturnas epulas, vbi cantharus ingens
Despuit effusi spumantia damna falerni
Immensam cyathis stellantibus vndam, vbi multo
Fulcra mero veteriq; toreumata rore rigantur,
Excidit ergo animis eremi sitis, excidit ille
Fons patribus de rupe datus, quem mystica virgo
Elicuit scisso torrentem e vertice saxi,
Angelicusne cibus prima in tentoria nostris
Fluxit aui, quem nunc sero felicior æuo
Vespertinus edit populus de corpore Christi.
His vos imbutos dapibus iam crapula turpis
Luxuria ad madidum rapit importuna lupanar,
Quosq; viros non ira fremens, idolaq; bello
Cedere compulerant, saltatrix ebria flexit.
State precor vestri memores, memores quoque Christi.
Quæ sit vestra tribus, quæ gloria, quis Deus, & rex,
Quis dominus, meminisse decet. Vos nobile Iudæ
Germen adusq; Dei genitricem, qua Deus ipse
Natus homo, procerum venientis sanguine longo,
Excitet egregias mentes celeberrima Dauid
Gloria, continuis bellorum exercita curis.
Excitet & Samuel spolium qui diuite ab hoste
Attrectare vetat, nec victum viuere regem
Incircumcisum patitur, ne præda superstes
Victorem placidum rediuiua in prælia poscat,
Parcere iam capto crimen putat ille tyranno:
At nobis contra vinci, & succumbere votum est.
Pœniteat per si qua mouet reuerentia summi
Numinis, hoc tam dulce malum voluisse nefanda
Proditione sequi, si pœnitet, haud nocet error.
Pœnituit Ionathan ieiunia sobria dulci
Contaminasse fauo sumpto, mellisq; sapore
Heu male gustato, regni dum blanda voluptas
Oblectat iuuenem, iurataq; sacra resoluit.
Sed quia pœnituit, nec sors lachrymabilis vlla est,
Nec tinxit patrias sententia sæua secures:
En ego Sobrietas (si conspirare paratis)
Pando viam cunctis virtutibus, vt male suadæ
Luxuriæ multo stipatam satellite pœnas
Cum legione sua Christo sub iudice pendat.
Sic effata, crucem Domini ferventibus offert
Obuia quadrigis, lignum venerabile in ipsos
Intentans frenos, quod vt expauere feroces
Cornibus expansis, & summa fronte coruscum,
Vertunt præcipitem cæca formidine fusi
Per prærupta fugam, fertur resupina reductis
Nequicquam auriga loris, comasq; madentes
Puluere fœdat humi, tunc & vertigo rotarum
Implicat excussam dominam, nam prona sub axe
Labitur, & lacero tardat sufflamine currum.
Addit Sobrietas vulnus lethale iacenti,
Coniiciens silicem rupis de parte molarem,
Hunc vexillifera, quoniam fors obtulit, ictum
Spicula nulla manu, sed belli insigne gerentis
Casus agit saxum, medij spiramen vt oris
Frangeret, & recauo misceret labra palato.
Dentibus introrsum resolutis lingua resectam
Dilaniata gulam frustis cum sanguinis implet,
Insolitis dapibus crudescit guttur, & ossa

Colliquefacta vorans reuomit, quas hauserat ossas.
Ebibe iam proprium post poeula multa cruorē,
Virgo ait increpitans: sint hæc tibi fercula tandem
Tristia præteriti nimij sub luxibus æui.
Lasciuas vitæ illecebras gustatus amaræ
Mortis, & horrifico sapor vltimus asperat haustu.
Cæde ducis dispersa fugit trepidante pauore
Nugatrix acies. Iocus & Petulantia primi
Cymbala proiiciunt: bellum nam talibus armis
Ludebant, resono meditantes vulnera systro.
Dat terga fugitiuus Amor, lita tela veneno,
Et lapsum ex humeris arcum pharetrámque cadentem
Pallidus ipse metu sua post vestigia linquit.
Pompa ostentatrix vani splendoris, inani
Exuitur nudata peplo, discissa trahuntur
Serta venustatis, colliq; ne verticis aurum
Soluitur, & gemina discordia dissona turpat.
Non piget attritis pedibus per acutá fruteta
Ire voluptatem: quoniam vis maior acerbam
Compellit tolerare fugam formido pericli
Perdurat teneras iter ad cruciabile plantas.
Qua se cunque fugax trepidis fert cursibus agmen,
Damna iacent, crinalis acus, redimicula, vittæ,
Fibula, flammeolum stophium, diadema, monile,
His se Sobrietas, & totus sobrietatis
Abstinet exuuiis miles, damnataq; castis
Scandala proculcat pedibus, nec fronte seueros
Conniuente oculos prædarum ad gaudia flectit.

Auaritiæ & Largitatis pugna.

Fertur Auaricia gremio præcincta capaci,
Quicquid edax luxus preciosum liquerat, vnca
Corripuisse manu, pulchra ad ludibria vasto
Ore inhians, auriq; legens fragmenta caduci
Inter arenarum cumulos: nec sufficit amplos
Impleuisse sinus, iuuat infarcire crumenis
Turpe lucrum, & grauidos furtis distendere fiscos,
Quos læua celante tegit, lateriq; sinistri
Velat oprimento velox nam dextra rapinas
Abradit, spoliusq; vngues exercet ahenos.
Cura, fames, metus, anxietas, periuria, pallor,
Corruptela, dolus, commenta, insomnia, sordes,
Eumenides, furiæ, monstri comitatus aguntur.
Nec minus interea rabidorum more luporum
Crimina persultant toto grassantia campo,
Matris Auaritiæ nigro de lacte creata.
Si fratris galeam fuluis radiare ceraunis
Germanus vidit commilito: non timet ensem
Exerere, atq; caput socio mucrone ferire,
De consanguineo rapturus vertice gemmas.
Filius extinctum belli sub sorte cadauer
Aspexit si forte patris fulgentia bullis
Cingula, & exuuias gaudet rapuisse cruentas,
Cognatam ciuilis agit discordia prædam,
Nec parcit proprius amor insatiatus habendi
Pignoribus, spoliatq; suos fames impia natos.
Talia per populos edebat funera victrix
Orbis Auaricia, sternens centena virorum
Milia vulneribus varius: hunc lumine adempto,
Effossisq; oculis velut in caligine noctis
Cæcum errare sinit, perq; offensacula multa
Ire, nec oppositum baculo tentare periclum.
Porrò alium capit intuitu, fallitq; videntem,
Insigne ostentans aliquid, quo dum petit ille,
Excipitur telo incautus, cordisq; sub ipso
Saucius occulto ferrum suspirat adactum.
Multos præcipitans in aperta incendia cogit,
Nec patitur vitare focos quibus æstuat aurum,
Quod petit arsurus pariter speculator auarus.
Omne hominum rapit illa genus mortalia cuncta
Occupat interitu: neq; enim est violentius vllum
Terrarum vitium, quod tantis claudens æuum
Mundani inuoluat populi, damnetq; gehennæ.
Quin ipsos tentare manu (si credere dignum est)
Ausa sacerdotes Domini, qui prælia forte
Ductores primam ante aciem pro laude gerebant
Virtutum, magnoq; implebant classica flatu.
Et fors innocuo tinxisset sanguine ferrum,
Ni Ratio armipotens gentis Leuitidis vna
Semper fida comes, clypeum obiectasset, & atra
Hostis ab incursu claros texisset alumnos.
Stant tuti Rationis ope, stant turbine ab omni
Immunes, fortesq; animi: vix in cute summa
Perstringens paucos tenui de vulnere lædit
Cuspis Auaricia. Stupuit lues improba, castis
Heroum iugulis longe sua tela repelli.
Ingemit, & dictis ardens furialibus infit:
Vincimur heu segnes, nec nostra potentia perfert
Vim solitam, languet violentia sæua nocendi,
Sueuerat inuictis quæ viribus omnia vbiq;
Rumpere corda hominum: nec enim tam ferrea quenquam
Formauit natura virum, cuius rigor æra
Sperneret, aut nostro foret impenetrabilis auro.
Ingenium omne neci dedimus, tenera, aspera, dura,
Docta indocta simul, bruta & sapientia, necnon
Casta incesta meæ patuerunt pectora dextræ,
Sola igitur rapui quicquid Styx abdit auaris
Gurgitibus, nobis notissima tartara debent
Quos retinent populos, quod voluunt secula nostrum est,
Quod miscet mundus vesana negocia, nostrum est.
Qui sit præualidas quod pollens gloria vires
Deserit & cassos ludit fortuna lacertos?
Sordet Christicolis rutilantis fulua monetæ
Effigies, sordent argenti emblemata, & omnis
Thesaurus nigrante oculis vilescit honore.
Quid sibi docta volunt fastidia? nónne triumphum
Egimus è Scarioth? magnus qui discipulorum,
Et conuiua Dei, dum fallit fœdere mensæ
Haud quaquam ignarum, dextramq; paropside tingit.
Incidit in nostrum flammante cupidine telum,
Infamem mercatus agrum de sanguine amici
Numinis, obliso luiturus iugera collo.

Viderat & Iericho propria inter funera, quantum
Posset nostra manus, cum victor concidit Achar,
Cædibus insignis, murali & strage superbus,
Succubuit capto victis ex hostibus auro,
Dum veteris insigne legens anathema favillis,
Mœsta ruinarum spolia insatiabilis haurit.
Non illum generosa tribus, non plebis avitæ
Iuvit Iuda parens, Christo quandoq; propinquo
Nobilis, & tali felix Patriarcha nepote.
Quis placet exemplum generis, placeat quoque forma,
Exitij sit pœna eadem, quibus & genus vnum est.
Quid moror aut Iudæ populares, aut populares
Sacricolæ summi (summus nam fertur Aaron)
Fallere fraude aliqua Martis congressibus impar?
Nil refert, armis contingat palma, dolisve.
Dixerat, & torvam faciem, furialiaq; arma
Exuit, inq; habitum sese transformat honestum.
Fit Virtus specie, vultuq; & veste severa:
Quam memorant frugi, parce cui vivere cordi est,
Et servare suum, tanquam nil raptet avare.
Artis adumbratæ meruit ceu sedula laudem.
Huius se specie mendax Bellona coaptat,
Non vt avara lues, sed virtus parca putetur.
Necnon & tenero pietatis tegmine crines
Obtegit anguineos, vt candida palla latentem
Dissimulet rabiem, diroq; obtenta furori,
Quod rapere & clepere est, avideq; abscondere parta,
Natorum curam dulci sub nomine iactet.
Talibus illudens, male credula corda virorum
Fallit imaginibus monstrumq; ferale sequuntur:
Dum credunt virtutis opus, capit impia Erinnys
Consensu faciles, manicisq; tenacibus arctat.
Attonitis ducibus, perturbatisq; maniplis
Nutabat virtutum acies errore biformis
Portenti, ignorans quid amicum credat in illo,
Quidve hostile vocet lethum, versatile & anceps
Lubricat incertus dubia sub imagine visus.
Cum subito in medium frendens miseratio campum
Prosilit auxilio socijs, pugnamq; capessit
Militiæ postrema gradu, sed sola duello
Impositura manum, ne quid iam triste supersit.
Omne onus ex humeris reiecerat, omnibus ibat
Nudata exuvijs, multo & se fasce levarat,
Olim divitijs, gravibusq; oppressa talentis,
Libera nunc miserando inopes, quos larga benignè
Fouerat, effundens patrium bene prodiga censum.
Iam loculos ditata Fide spectabat inanes,
Æternam numerans redituro fœnore summam.
Horruit invictæ Virtutis fulmen, inopsq;
Mentis Avaritia stupefactis sensibus hæsit,
Certa mori. nam quæ fraudis via restat, vt ipsa
Calcatrix mundi mundanis victa fatiscat
Illecebris, spretoq; iterum sese implicet auro?
Invadit trepidam virtus fortissima duris
Vlnarum nodis: obliso & gutture frangit
Exanguem siccamq; gulam: compressa ligantur
Vincla lacertorum sub mentum, & faucibus arctis
Extorquent animam, nullo quæ vulnere rapta
Palpitat, atq; aditu spiraminis intercepto
Inclusam patitur venarum carcere mortem.
Illa reluctantis genibusq; & calcibus instans
Perfodit & costas, atq; ilia rumpit anhela.
Mox spolia extincto de corpore diripit, auri
Sordida frusta rudis, nec adhuc fornace recoctam
Materiem tineis etiam marsupia crebris
Exesa, & virides obducta ærugine numos
Dispergit servata diu victrix, & egenis
Dispensat, ac tenues captivo munere donat.
Tunc circumfusam vultu exultante coronam
Respiciens alacris media inter millia clamat:
Solvite procinctum iusti, & discedite ab armis.
Causa mali tanti iacet interfecta, lucrandi
Ingluvie pereunte, licet requiescere sanctis.
Summa quies, nil velle super quàm postulet vsus
Debitus, vt simplex alimonia, vestis & vna
Infirmos tegat, ac recreet mediocriter artus,
Expletumq; modum natura non trahat extra:
Ingressurus iter peram ne tollito, neve
De tunica alterius gestamine providus esto.
Nec te sollicitet res crastina, ne cibus alvo
Defuerit, redeunt escæ cum sole diurna.
Nonne vides vt nulla avium cras cogitet? ac se
Pascendam, præstante Deo, non anxia credat?
Confidunt volucres victum non defore viles,
Passeribusq; subest modico venalibus esse
Indubitata fides, Dominum curare potentem
Ne pereant. Tu cura Dei, facies quoq; Christi,
An dubitas ne te tuus vnquam deserat autor?
Ne trepidate homines: vitæ dator, est dator escæ.
Quærite luciferum cœlesti dogmate pastum,
Qui spem multiplicans alat inviolabilis ævi
Corporis immemores: memor est, qui condidit illud,
Suppeditare cibos, atq; indiga membra fovere.
His dictis curæ emotæ, metus, & labor, & vis,
Et scelus, & placitæ Fidei fraus infitiatrix
Depulsa vertere solum. Pax inde fugatis
Hostibus alma abigit bellum, discinditur omnis
Terror, & avulsis exsultat ilia zonis.
Vestis ad usq; pedes descendens defluit imos,
Temperat & rapidum privata Modestia gressum.
Cornicinum curva æra silent. placabilis implet
Vaginam gladius, sedato & pulvere campi
Suda redit facies, liquida sine nube diei
Purpuream videas cœli clarescere lucem.
Agmina casta super vultum sensere Tonantis
Arridere, hilares parto certamine turma,
Et Christum gaudere suis victoribus, arcem
Ætheris, ac portum famulis aperire profundum.
Dat signum felix Concordia reddere castris
Victrices aquilas, atq; in tentoria cogi.
Nunquam tanta fuit species, nec par Deus vlli
Militiæ,

Militia, cum dispositis bifida agmina longè
Duceret ordinibus, peditum psallente caterua.
Ast alia de parte equitum resonantibus hymnis,
Non aliter cecinit respectans victor hiantem
Israel rabiem ponti post terga minacis,
Cum iam progrediens calcaret litora sicco
Vlteriora pede, stridentesq; per extima calces
Mons rueret pendentis aquæ, nigrosq; relapso
Gurgite Niliacos fundo deprenderet imo,
Ac refluente sinu iam redderet vnda natatum
Piscibus, & nudas præceps operiret arenas.
Pulsauit resono modulantia tympana plectro
Turba Dei celebrans mirum ac memorabile seclis
Omnipotentis opus, liquidas inter freta ripas
Fluctibus incisis, & subsistente procella
Crescere, in speciemq; glacies potuisse teneri.
Sic expugnata vitiorum gente resultant
Missa ad dulcimodis virtutum carmina psalmis.
Ventum erat ad fauces portæ castrensis, vbi arctum
Liminis introitum bifori dant cardine claustra.
Nascitur hîc inopina mali lachrymabilis astu
Tempestas, placidæ turbatrix inuida Pacis:
Quæ tantum subita vexauit clade triumphum.

Concordiæ & Discordiæ pugna.

Inter confertos cuneos Concordia forte,
Dum stipata pedem iam tutis mœnibus infert,
Excipit occultum vitij latitantis ab ictu
Mucronem læuo in latere, squalentia quamuis
Texta catenato ferri sub tegmine corpus
Ambirent, sutis & acumen vulneris hamis
Respueret rigidis nec fila tenacia nodis
Impactum sinerent penetrare in viscera telum.
Rara tamen chalybem tenui transmittere puncto
Commissura dedit, qua sese extrema politæ
Squama ligat tunicæ, sinus & sibi conserit oras.
Intulit hoc vulnus pugnatrix subdola victæ
Partis, & incautis victoribus insidiata est.
Nam pulsa culparum acie Discordia, nostros
Intrarat cuneos, sociam mentita figuram,
Scissa procul palla, structum & serpente flagellum
Multiplici, media camporum in strage iacebat.
Ipsa redimitos olea frondente capillos
Ostentans, festis respondit læta choreis.
Sed sicam sub veste tegit, te maxima Virtus,
Te solam tanto è numero, Concordia tristi
Fraude petens. Sed non vitalia rumpere sacri
Corporis est licitum, summotenus extima tactu
Læsa cutis, tenuem signauit sanguine riuum.
Exclamat Virtus subitò turbata: Quid hoc est?
Quæ manus hîc inimica latet? quæ pectora nostra
Vulnerat? & ferrum tanta inter gaudia vibrat?
Quid iuuat indomitos bello sedasse furores,
Et sanctum vitijs pereuntibus omne receptum,
Si Virtus sub Pace cadit? Trepida agmina mœstos
Conuertere oculos, stillabat vulneris index
Ferrata de veste cruor, mox & pauor hostem
Comminus astantem prodit. nam pallor in ore
Conscius audacis facti, dat signa reatus,
Et deprensa tremit languens manus, & color albens.
Circumstat properè strictis mucronibus omnis
Virtutum legio, exquirens feruente tumultu
Et genus, & nomen, patriam, sectamque deumque
Quem colat, & iussu cuiatis venerit. illa
Exanguis, turbante metu Discordia dicor,
Cognomento hæresis. Deus est mihi discolor inquit.
Nunc minor, aut maior, modo duplex, & modò simplex.
Cum placet aëreus & de phantasmate visus.
Aut innata anima est: quoties volo ludere numen.
Præceptor Belial mihi fit, domus est plaga mundi.
Non tulit vlterius capti blasphemia monstri
Virtutum regina Fides, sed verba loquentis
Impedit, & vocis claudit spiramina pilo,
Pollutam rigida transfigens cuspide linguam.
Carpitur innumeris feralis bestia dextris,
Frustratim sibi quisque rapit quod spargat in auras,
Quod canibus donet, coruis quod edacibus vltrò
Offerat, immundis cœno exhalante cloacis
Quod tradat, monstris quod mandet habere marinis.
Discissum fœdus animalibus omne cadauer
Diuiditur, ruptis perit hæresis horrida membris.
Compositis igitur rerum morumq; secundis
In commune bonis, tranquilla plebis ad vnum
Contigit hac statione frui, valliq; foueri
Pacificos sinus, & in ocia soluere curas.
Extruitur media castrorum sede tribunal
Editiore loco, tumulus quem vertice acuto
Excitat in speculam, subiecta vnde omnia latè
Liber inoffenso circumspicit aëre visus.
Hunc sincera Fides, simul & Concordia sacro
Fœdere iuratæ Christi sub amore sorores.
Conscendunt apicem, mox & sublime tribunal
Par sanctum, charumq; sibi, supereminet æquo
Iure potestatis, consistunt aggere summo
Conspicuæ, populoq; iubent astare frequentes.
Concurrunt alacres castris ex omnibus omnes,
Nulla latet pars mentis iners, quæ corporis vllo
Intercepta sinu per conceptacula sese
Degeneri languore tegat, tentoria apertis
Cuncta patent velis, reserantur carbasa, ne quis
Marceat obscuro stertens habitator operto.
Auribus intentis expectat concio, quidnam
Victores post bella velit Concordia princeps,
Quam velit atque Fides virtutibus addere legẽ.
Erumpit primam in vocem Concordia talem
Alloquio. Cumulata quidem iam gloria vobis
O patris, ô Domini fidissima pignora Christi,
Contigit: extincta est multo certamine sæua
Barbaries, sancta quæ circum obsederat vrbis
Indigenas, ferroq; viros, flammaq; premebat.

Publica sed requies, priuatis rure, foroq;
Consilat amicitiis: nec stare domestica turbat
Res populi, turbatq; foris, quod dissidet intus.
Ergo cauete viri, ne sit sententia discors
Sensibus in vestris, ne secta exotica tectis
Nascatur conflata adijs, quia scissa voluntas
Confundit variis arcana biformia fibris.
Quod sapimus coniungat amor: quod viuimus, vno
Conspiret studio, nil dissociabile firmum est.
Vtq; homini atq; Deo medius interuenit Iesus
Qui sociat mortale patri, ne carnea distent
Spiritui æterno, sitq; ut Deus vnus vtrunq;
Sic quicquid gerimus, mentisque & corporis a-
ctu,
Spiritus vnimodis texat compagibus vnus.
Pax plenum virtutis opus, Pax summa laborum,
Pax belli exacti pretium est, preciumq; pericli.
Sidera pace vigent, consistunt terrea pace.
Nil placitum sine pace Deo: non munus ad aram
Cum cupias offerre probat, si turbida fratrem
Mens impacati sub pectoris oderit antro,
Nec si flammiuomis Christi pro nomine martyr
Ignibus insilias, seruans inamabile votum
Bile sub obliqua, pretiosam proficit IESV
Impendisse animam, meritis quia clausula pax est.
Non inflata tumet, non inuidet æmula fratri.
Omnia perpetitur patiens, atq; omnia credit.
Nunquam læsa dolet, cunctis ignoscere donat.
Occasum lucis venia præcurrere gestit
Anxia, ne stabilem linquat sol conscius iram.
Quisq; litare Deo mactatis vult holocaustis,
Offerat in primis pacem: nulla hostia Christo
Dulcior: hoc solo sancta ad donaria vultum
Munere conuertens, liquido oblectatur odore.
Sed tamen & niueis tradit Deus ipse columbis
Pennatum tenera plumarum veste colubrum
Rimante ingenio docte internoscere mixtum
Innocuis auibus: latet & lupus ore cruento
Lacteolam mentitus ouem sub vellere molli,
Cruda per agninos exercens funera rictus.
Hac sese occultant Fotinus & Arrius arte,
Immanes feritate lupi: discrimina produnt
Nostra, recensq; cruor, quãuis de corpore summo,
Quid possit furtiua manus. gemitum dedit omnis
Virtutum populus, casu concussus acerbo.
Tunc generosa Fides hæc subdidit: Imò secundis
In rebus cesset gemitus: Concordia læsa est,
Sed defensa Fides, quin & Concordia sospes
Germanam comitata Fidem, sua vulnera ridet.
Hæc mea sola salus, nihil hac mihi triste recepta.
Vnum opus egregium restat post bella labori,
O proceres, regni quod tandem pacifer hæres
Belligeri, armatæ successor inermis & aulæ
Instituit Solomon: quoniam genitoris anheli
Fumarat calido regum de sanguine dextra.
Sanguine nam terso templum fundatur, & ara
Ponitur aurata Christi domus ardua tectis.
Hierusalem templo tunc illustrata quieto
Suscepit iam diua Deum, circumuaga postquam
Sedit marmoreis fundata altaribus arca.
Surgat & in nostris templum venerabile castris,
Omnipotens cuius sanctorum sancta reuisat.
Nam quid terrigenas ferro pepulisse phalanges
Culparum prodest, hominis si filius arce
Ætheris illapsus purgati corporis vrbem
Intret inornatam, templi splendentis egenus?
Hactenus alternis sudatum est comminus armis,
Munia nunc agitet tacitæ toga candida pacis,
Atq; sacri sedem properet discincta iuuentus.
Hæc vbi dicta dedit, gradibus regina super-
bis
Desilijt, tantiq; operis Concordia consors
Metatura nouum iacto fundamine templum:
Aurea planiciem spatiis percurrit arundo
Dimensis quadram: ut quattuor vndiq; frontes,
Ne commissuris distantibus angulus impar
Argutam mutilet per dissona symmetra nor-
mam.
Aurora de parte tribus plaga lucida portis
Illustrata patet, triplex aperitur ad Austrum
Portarum numerus, tres occiduales offert
Ianua terna fores, totiens Aquilonis ad axem
Panditur alta domus: nullum illic structile saxũ,
Sed caua per solidum multoq; forata dolatu
Gemma relucenti limen complectitur arcu.
Vestibulumq; lapis penetrabile concipit vnus.
Portarum summis inscripta in postibus auro
Nomina Apostolici fulgent bissena senatus.
Spiritus his titulis arcana recondita mentis
Ambit, & electos vocat in præcordia sensus.
Quaq; hominis natura viget, qua corpore toto
Quadrua vis animæ, trinis ingressibus aram
Cordis adit, castisq; colit sacraria votis.
Seu pueros sol primus agat, seu feruor ephebos
Incendat nimius, seu consummabilis æui
Perficiat lux plena viros, siue algida Borræ
Ætas, decrepitam vocet ad pia sacra senectam.
Occurrit trinum quadrina ad compita nomen,
Quod bene discipulis disponit rex duodenis.
Quin etiam totidem gemmarum insignia textis
Parietibus distincta micant, animasq; colorum
Viuentes liquido lux euomit alta profundo.
Ingens chrysolitus natiuo interlitus auro,
Hinc sibi sapphirum sociauerat, inde beryllum.
Distantesq; nitor medius variabat honores.
Hinc Chalcedon hebes perfunditur ex hyacin-
thi
Lumine vicino: nam fortè cyanea propter
Stagna lapis cohibens, ostro fulgebat aquoso.
Sardonychen pingunt amethystina, pingit iaspis
Sardonium iuxtà appositum, pulcherq; topazon.
Has inter species smaragdina gramine verno
Prata virent, voluitque vagos lux herbida flu-
ctus.
Te quoq; conspicuum structura interserit ardens
Chrysoprase, & sidus saxis stellantibus addit.
Stridebat grauibus funalis machina vinclis,
Immensas rapiens alta ad fastigia gemmas.
At domus interior septem subnixa columnis
Crystalli algenti, vitrea de rupe recisis

Construitur, quarum tegit edita calculus albens
In comum casus capita, & sinuamine subter
Subductus concha in speciem, quod mille talentis
Margaritum ingens opibusq; & viribus arte
Adductis animo a Fides mercata pararat.
Hoc residet solio pollens Sapientia, & omne
Consilium regni cel a disponit ab aula.
Tutandi q; hominis leges sub corde retractat
In manibus domina sceptrum non arte politum?
Sed lignum viuum est, viridi quod stirpe recisum
Quamuis nullus alas terreni cespitis humor,
Fronde tamen viret incolumi, tum sanguine tinctis
Intertexta rosis candentia lilia miscet,
Nescia marcenti florem sub mittere collo.
Huius forma fuit sceptri gestamen Aaron
Floriferum, sicco quod germina cortice trudens,
Explicuit tenerum sp. pubescente decorem.
Inq; nouos subito viruit virga arida fœtus.
Reddimus æternas indulgentissime doctor
Grates Christe tibi, meritosque sacramus honores
Ore pio nam cor vitiorum stercore sordet.
Tu nos corporei latebrosa pericula operti,
Luctantisq; animæ voluisti agnoscere casus.
Nouimus ancipites nebuloso in pectore sensus
Sudare alternis conflictibus, & variato
Pugnarum euentu, nunc indole crescere dextram,
Non inclinatis ceruicibus ad iuga vitæ
Deteriora trahi, seseq; addicere noxis
Turpibus, & propriæ iacturam ferre salutis.
O quotis animam vitiorum peste repulsa
Sensimus incaluisse Deo, quoties tepefactum
Cœleste ingenium post gaudia candida tetro
Cessisse e stomacho feruent bella horrida, feruent
Ossibus, atque inclusa fremit discordibus armis
Non simplex natura hominis, nam viscera limo
Effigiata premunt animum. Contrà ille sereno
Editus afflatu nigrantis carcere cordis
Aestuat, & sordes arcta inter vincla recusat.
Spiritibus pugnant varijs lux atque tenebræ,
Distantesq; animat duplex substantia vires,
Donec præsidio Christus Deus adsit, & omnes
Virtutum gemmas componat sede piata:
Atque vbi peccatum regnauerat, aurea templi
Atria constituens, texas spectamine morum
Ornamenta animæ, quibus oblectata decore
Æternum solio diues Sapientia regnet.

AVR. PRVD. VIRI CONSVLARIS IN LIBRVM καθημερινῶν PRÆFATIO.

PER quinquennia iam decem
Ni fallor, fuimus, septimus insuper
Annum cardo rotat, dum fruimur sole volubili.
Instat terminus, & diem
Vicinum senio iam Deus applicat.
Quid nos vtile tanti spacio temporis egimus.
Ætas prima crepantibus
Fleuit sub ferulis. Mox decuit toga
Infectum vitijs falsa loqui, non sine crimine.
Tum lasciua proteruitas,
Ac luxus petulans, heu pudet, ac piget,
Fœdauit iuuenum nequitiæ sordibus, ac luto.
Exin iurgia turbidos
Armarunt animos, & malè pertinax
Vincendi studium subiacuit casibus asperis.
Bis legum moderamine
Frenos nobilium reximus vrbium,
Ius ciuile bonis reddidimus, terruimus reos,
Tandem militiæ gradu
Euectum pietas principis extulit,
Assumptum propius stare iubens ordine proximo.
Hæc dum vita volans agit,
Irrepsit subitò canicies seni
Oblitum veteris Messaliæ consulis arguens.
Sub quo prima dies mihi,
Quàm multas hyemes voluerit, & rosas
Pratis post glaciem reddiderit, vix capitis probat.
Nunquid talia proderunt
Carnis post obitum vel bona, vel mala:
Cum iam quicquid id est quod fueram, mors aboleuerit,
Dicendum mihi, quisquis es,
Mundum quem coluit, mens tua perdidit,
Non sunt illa Dei quæ studuit, cuius habeberis.
Atqui sine sub vltimo
Peccatrix anima stulticiam exuat,
Saltem voce Deum concelebret si meritis nequit.
Hymnis continuet dies,
Nec nox vlla vacet, quin dominum canat,
Pugnet contra hæreses, catholicam discutiat fidem.
Conculcet sacra gentium.
Labem Roma tuis inferat idolis,
Carmen martyribus deuoueat, laudet apostolos.
Hæc dum scribo, vel eloquor,
Vinclis ô vtinam corporis emicem
Liber, quo tulerit lingua sono mobilis vltimo.

HYMNVS AD GALLI CANTVM.

A Les diei nuncius
Lucem propinquam præcinit,
Nos excitator mentium
Iam Christus ad vitam vocat.
Auferte clamat lectulos,
Ægros, sopores, desides,
Castiq;, recti, ac sobrij
Vigilate, iam sum proximus.

Post solis ortum fulgidi
Serum est cubile spernere,
Ni parte noctis addita
Tempus labori adieceris.
Vox ista, qua strepunt aues
Stantes sub ipso culmine
Paulo ante quàm lux emicet,
Nostri figura est Iudicis.
Tectos tenebris horridis,
Stratisq; opertos segnibus,
Suadet quietem linquere
Iam iamq; venturo die.
Vt cum coruscis flatibus
Aurora cœlum sparserit,
Omnes labore exercitos
Confirmet ad spem luminis.
Hic somnus ad tempus datus,
Est forma mortis perpetis:
Peccata ceu nox horrida
Cogunt iacere, ac stertere.
Sed vox ab alto culmine
Christi docentis præmonet,
Adesse iam lucem propè,
Ne mens sopori seruiat.
Ne somnus vsque ad terminos
Vitæ socordis, opprimat
Pectus sepultum crimine,
Et lucis oblitum suæ.
Ferunt vagantes dæmonas
Lætos tenebris noctium,
Gallo canente exterritos
Sparsim timere, & cedere.
Inuisa nam vicinitas
Luces, salutis, numinis,
Rupto tenebrarum situ
Noctis fugat satellites.
Hoc esse signum præscij
Norunt repromissæ spei,
Quanos soporis liberi
Speramus aduentum Dei.
Quæ vis sit nutus altitis,
Saluator ostendit Petro,
Ter ante quam gallus canat,
Sese negandum prædicans.
Fit nanq; peccator prius
Quàm præco lucis proxima
Illustret humanum genus,
Finemq; peccandi ferat.
Fleuit negator denique
Ex ore prolapsum nefas:
Cum mens maneret innocens,
Animusq; seruaret fidem.
Nec tale quicquam postea
Lingua loquutus lubrica est:
Cantuq; galli cognito,
Peccare iustus destitit.
Inde, quod omnes credimus,
Illo quietis tempore,
Quo gallus exultans canit,
Christum redisse ex inferis.
Tunc mortis oppressus vigor,
Tunc lex subacta est tartari,
Tunc vis diei fortior
Noctem coegit cedere.
Iam iam quiescant improba,
Iam culpa furua obdormiat,
Iam noxa lethalis suum
Perpessa somnum, marceat,
Vigil vicissim spiritus
Quodcunque restat temporis.
Dum meta noctis clauditur,
Stans ac laborans excubet.
Iesum ciamus vocibus,
Flentes precantes, sobrij
Intenta supplicatio
Dormire cor mundum vetat.
Sat conuolutis artubus
Sensum profunda obliuio
Pressit, grauauit, obruit
Vanis vagantem somnijs.
Sunt nempe falsa & friuola,
Quæ mundiali gloria
Ceu dormientes egimus:
Vigilemus, hic est veritas.
Aurum, voluptas, gaudium,
Opes, honores, prospera,
Quæcunque nos inflant mala,
Fit mane, nil sunt omnia.
Tu Christo somnum dissice,
Tu rumpe noctis vincula:
Tu solue peccatum vetus,
Nouumq; lumen ingere.

HYMNVS MATVTINVS.

NOx, & tenebræ, & nubila,
Confusa mundi, & turbida,
Lux intrat, abescit polus,
Christus venit, discedite.
Caligo terræ scinditur
Percusso solis spiculo,
Rebusq; iam cœlo redit,
Vultu nitentis sideris.
Hic nostra mox obscuritas,
Fraudusq; pectus conscium,
Ruptis retectum nubibus
Regnante pallescit Deo.
Tunc non licebit claudere,
Quod quisque fuscum cogitat,
Sed mane clarescent nouo
Secreta mentis prodita.
Fur ante lucem squalido
Impune peccat tempore,
Sed lux dolus contraria
Latere furtum non sinit.
Versuta fraus, & callida,
Amat tenebris obtegi,
Aptamq; noctem turpibus
Adulter occultus fouet.
Sol ecce surgit igneus,
Piget, pudescit, pœnitet:

Nec

Nec teste quisquam lumine
Peccare constanter potest.
Quis mane sumptis nequiter
Non erubescit poculis,
Cum sit libido temperans,
Castumq; nugator sapit?
Nunc nunc seuerum viuitur,
Nunc nemo tentat ludicrum,
Inepta nunc omnes sua
Vultu colorant serio.
Hac hora cunctis vtilis,
Qua quisque, quod studet, gerat,
Miles, togatus, nauita,
Opifex, arator, institor,
Illum forensis gloria,
Hunc triste raptat classicum,
Mercator hinc, ac rusticus
Auara suspirant lucra.
At nos lucelli ac fœnoris,
Fandiq; prorsus nescij,
Nec arte fortes bellica,
Te Christe solum nouimus.
Te mente pura & simplici,
Te voce, te cantu pio,
Rogare curuato genu
Flendo & canendo discimus.
His nos lucramur quæstibus,
Hac arte tantum viuimus,
Hac inchoamus munera,
Cum sol resurgens emicat.
Intende nostris sensibus,
Vitamq; totam dispice:
Sunt multa fucis illita,
Quæ luce purgentur tua.
Durare nos tales iube,
Quales remotis sordibus
Nitere pridem iusseras,
Iordane tinctos flumine.
Quodcunq; nox mundi dehinc
Infecit atris nubibus,
Tu rex Eoi sideris
Vultu sereno illumina.
Tu sancte, qui tetram picem
Candore tingis lacteo,
Ebenoq; crystallum facis,
Delicta tergens liuida.
Sub nocte Iacob cærula
Luctator audax angeli
Eò vsque dum lux surgeret
Sudauit impar prælio.
Sed cum iubar clarescere,
Lapsante claudus poplite,
Femurq; victus debile
Culpæ vigorem perdidit.
Nutabat inguen saucium,
Quæ corporis pars vilior,
Longeq; sub cordis loco,
Diram fouet libidinem.
Hac nos docent imagines
Hominem tenebris obsitum.
Si fortè non cedat Deo,
Vires rebelles perdere.
Erit tamen beatior,
Intemperans membrum cui
Luctando claudum, & tabidum
Dies oborta inuenerit.
Tandem facessat cæcitas
Quæ nosmet in præceps diu
Lapsos sinistris gressibus
Errore traxit deuio.
Hac lux serenum conferat,
Purosq; nos præstet sibi,
Nihil loquamur subdolum.
Voluamus obscurum nihil.
Sic tota decurrat dies.
Ne lingua mendax, nec manus,
Oculi ne peccent lubrici.
Ne noxa corpus inquinet.
Speculator adstat desuper,
Qui nos diebus omnibus,
Actusq; nostros prospicit
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur quicquid est
Humana quod mens concipit,
Hunc nemo fallit iudicem.

HYMNVS ANTE CIBVM.

O Crucifer bone lucifator,
Omniparens pie verbigena,
Edite corpore virgineo,
Sed prius in genitore potens.
Astra, solam, mare quàm fierent.
Huc nitido precor intuitu,
Flecte salutiferam faciem,
Fronte serenus & inradia,
Nominis vt sub honore tui
Has epulas liceat capere.
Te sine dulce nihil Domine,
Nec iuuat ore quid appetere,
Pocula ni prius, atque cibos
Christe tuus fauor imbuerit,
Omnia sanctificante fide.
Fercula nostra Deum sapiant.
Christus & influat in pateras,
Seria, ludicra, verba, iocos,
Denique quod sumus, aut agimus
Trina superna regat pietas.
Hic mihi nulla rosa spolia,
Nullus aromate fragrat odor,
Sed liquor influit ambrosius,
Nectareamq; fidem redolet
Fusus ab vsque patris gremio.
Sperne camœna lenes ederas,
Cingere tempora quis solita es.
Sertaq; mystica dactylico
Texere docta, liga strophio
Laude Dei redimita comas.
Quod generosa potest anima,
Lucis & ætheris indigena,
Soluere dignius obsequium,

Quàm data muntra ſi recinat
Artificem modulata ſuum?
Ipſe homini quia cuncta dedit,
Quæ capimus, dominante manu,
Quapolus, aut humus, aut pelagus,
Aere, gurgite, rure creant,
Hæc mihi ſubdidit, & ſibi me.
Callidus inlaqueat volucres
Aut pedicis dolus, aut maculis,
Inlita glutine cortice
Vimina plumigenam ſeriem
Impediunt, & abire vetant.
Ecce per aquora fluctiuagos
Texta greges ſinuoſa trahunt:
Piſcis item ſequitur calamum,
Raptus acumine vulnifico
Credula ſaucius ora cibo.
Fundit opes ager ingentes,
Dives ariſtifera ſegetis,
Hic vbi vitea pampino
Brachia palmite luxuriant,
Pacis alumna vbi bacca vivet.
Hæc opulentia Chriſticolis
Seruit, & omnia ſuppeditat.
Abſit enim procul illa fames,
Cadibus vt pecudum libeat
Sanguineas lacerare dapes.
Sin fera gentibus indomitis
Prandia, de nece quadrupedum
Nos oleris coma, nos ſiliqua
Fœta legumine multimodo
Pauerit innocuus epulus.
Spumea mulctra gerunt nimos
Vbere de gemino lactices,
Perq; coagula denſa liquor
Inſolidum coit, & fragili
Lac tenerum premitur calatho.
Mella recens mihi Cecropia
Nectare ſudat olente fauus,
Hæc opifex apis aëria
Rore liquet, tenuiq; thymo,
Nexilu inſecta connubij.
Hinc quoq; promiſceri nemoris
Munera mitta prouenium,
Arbor onus tremefacta ſuum
Decidua grauis imbre pluit,
Pumiceoſq; lacus cumulos.
Quæ veterum tuba, quæue lyra
Flatibus incita, vel fidibus,
Diuitis omnipotentis opus,
Quæq; fruenda patent homini,
Laudibus æquiparare queat?
Te pater optime mane nouo,
Solis & orbita cum media eſt,
Te quoq; luce ſub occidua
Sumere cum monet hora cibum,
Noſtra Deus canit harmonia.
Quod calet halitus interior,
Corde quod abdita vena tremit,
Pulſat & incita quod reſonam
Lingua ſub ore latens cauernam,
Laus ſuperi patris eſto mihi.
Os igitur tua ſancta manus
Ceſpite compoſuit madido,
Effigiem meditata ſuam:
Vtq; foret rata materies
[illegible] & indidit ore animam.
Tunc per amœna viretia imbres
Frondicomis habitare locis.
Ver vbi perpetuum redolet,
Prataq; multicolora latex
Quadrifluo celer amne rigat:
Hæc tibi nunc famulentur ait,
Viſibus omnia dedo tuis.
Sed tamen aſpera mortifero
Stipite carpere poma veto,
Quæ medio virent in nemore.
Hic draco perfidus indocile
Virginis inlicit ingenium,
Vt pomum maleſuada virum
Mandere cogeret ex vetitis,
Ipſa pari peritura modo.
Corpora muina noſſe nefas,
Poſt epulas inoperta videns,
Lubricus error & erubuit:
Tegmina ſuta parant folijs,
Dedecus vt pudor occuleret,
Conſcia culpa Deum pauitans,
Sede pia procul exigitur:
Innuba fœmina quæ fuerat.
Coniugis extipit imperium,
Fœdera triſtia inſſa pati.
Autor & ipſe doli coluber
Plectitur improbus, vt mulier
Colla trilinguia calce terat.
Sic coluber mulebre ſolum
Suſpicit, atq; virum mulier.
Hu ducibus vitioſa debinc
Poſteritas ruit in facinus:
Ditmq; rudes imitatur auos,
Faſq; nefaſq; ſimul glomerans
Impia crimina morte luit.
Ecce venit noua progenies,
Æthere proditus alter homo,
Non luteus, velut ille prius:
Sed Deus ipſe gerens hominem,
Corporeiſq; carens vitijs.
Fit caro viuida ſermo patris,
Numine quem rutilante grauis
Non thalamo, neq; ture tori,
Nec genialibus illecebris
Intemerata puella parit.
Hoc odium vetus illud erat,
Hoc erat aſperitas atq; hominis
Diſſociabile diſſidium,
Quod modo carnua fœminæis
Vipera proteritur pedibus.
Edere nanq; Deum merita
Omnia virgo venena domat,
Tractibus anguis inexplicitus

Virus inerme piger vomuit,
Gramine concolor in viridi.
Quæ feritas modò non trepidat?
Territat de grege candido
Impauidus lupus inter oues
Tristis obambulat, & rabidum
Sanguinis immemor os cohibet.
Agnus enim vice mirifica
Ecce leonibus imperitat.
Exagitamisti truces aquilas
Per vaga nubila, perq; notos
Sidere lapsa columba fugat.
Tu mihi Christe columba potens,
Sanguine pasta cui cedit anus:
Tu niueum per ouile tuum
Agnus hiare lupum prohibes,
Sub iuga tigridis ora premens.
Da locuples Deus hoc famulis
Ritè precantibus, vt tenui
Membra cibo recreata leuent:
Neu piger immodicus dapibus
Viscera tanta grauet stomachus.
Hausibus amarus abeste procul.
Nec libent tetigisse manus
Exitiale quid, aut vetitum,
Gustus & ipse modum teneat,
Sospitet vt secur incolume.
Sit satis anguibus horrificis,
Liba quòd impia corporibus
Ah miseram peperere necem,
Sufficiat semel ob facinus
Plasma Dei potuisse mori.
Oris opus, vigor igneolus
Non moritur, quia flante Deo
Compositus, superq; fluens
De solio patris artificis,
Vim liquida rationis habet.
Viscera mortua quin etiam
Post obitum reparare datur,
Eque suis iterum tumulis
Prisca renascitur effigies,
Puluereo cohuente situ.
Credo equidem, nec vana fides,
Corpora viuere more animæ:
Nam modò corporeum memini
De Phlegethonte gradu facilè
Ad superos remeasse Deum.
Spes eadem mea membra manet,
Quæ redolentia funereo
Iussa quiescere sarcophago.
Dux paritus rediturus homo
Ignea Christus ad astra vocat.

HYMNVS POST CIBVM.

PAstus visceribus, ciboq; sumpto,
Quem lex corporis imbecillis poscit,
Laudem lingua Deo patri rependat:
Patri, qui Cherubin sedile sacrum,
Nectare & Seraphin suum supremo
Subnixus solio tenet, regitq;
Hic est, quem Sabaoth Deum vocamus,
Expers principij, carensq; fine,
Rerum conditor, & repertor orbis,
Fons vitæ liquida fluens ab arce,
Infusor fidei, sator pudoris,
Mortis perdomitor, salutis autor.
Omnes quòd sumus, aut vigemus ind' est.
Regnat spiritus ille sempiternus.
A Christo simul & parente missus,
Intrat pectora candidus pudica,
Quæ templi vice consecrata vident,
Postquam combiberint Deum medullis.
Sed si quid vitij, dolive nasci
Inter viscera tam dicata sensit,
Ceu spurcum, refugit celer sacellum.
Tetrum flagrat enim vapore crasso
Horror conscius æstuante culpa,
Offensumq; bonum niger repellit.
Nec solus pudor, innocensq; votum
Templum constituunt perenne Christo
In cordis medij sinu ac recessu:
Sed ne crapula feruear cauendum est,
Quæ sedem fidei cibis refertam
Vsque ad congeriem coartet intus.
Parcis victibus expedita corda
Infusum melius Deum receptant:
Hic pastus animæ est, saporq; verus.
Sed nos tu gemino fouens paratu,
Artus atque animas vtroque pastu
Confirmas pater, ac vigore complas.
Sic olim tua præcluens potestas,
Inter rauisonos situm leones
Illapsis dapibus virum refouit.
Illum fusile numen execrantem,
Et curuare caput sub expolita
Aeris materia nefas putantem.
Plebs, dira Babylonis ac tyrannus
Morti subdiderant, feris dicarant,
Sæui protinus hausibus vorandum.
O semper pietas, fidesq; tuta:
Lambunt indomiti virum leones,
Intactumq; Dei tremunt alumnum.
Astant comminus, & tubas reponunt,
Mansuescit rabies, fameq; blanda
Prædam victibus lambit inuentis.
Sed cum tenderet ad superna palmas,
Expertumq; sibi Deum rogaret,
Clausus tugurio, indigensq; victu,
Iussus nuncius aduolare terris,
Qui pastum famulo daret probato,
Raptim desilit, obsequente mundo.
Cernit fortè procul dapes inemptas,
Quas messoribus Abacuc propheta
Agresti bonus exhibebat arte.
Huius cæsarie manu prehensa,
Plenus sicut erat grauem canistris
Suspensum rapit & vehit per auras.
Tum raptus simul ipse, prandiumq;
Semsim labitur in lacum leonum,
Et quas tunc epulas gerebat, offert.
Sumas lætus, ait, libensq; carpas

Quæ summus pater, angelusq; Christi
Mittunt liba tibi sub hoc periclo.
His sumptis, Danielus excitauit
In cœlum, faciem cibo q; fortis
Amen reddidit, Alleluia dixit.
Sic nos muneribus tuis refecti,
Largitor Deus omnium bonorum
Grates reddimus, & sacramus hymnos.
Tu nos tristifico velut tyranno,
Mundi scilicet impotentis actu
Conclusos, regis, & feram repellis.
Quæ circumfremit, ac vorare tentat,
Insanos acuens furore dentes.
Cum te summe Deus precemur vnum.
Vexamur, premimur, malis rotamur,
Oderunt, lacerant, trahunt, lacessunt,
Iuncta est suppliciis Fides iniquis.
Nec desit tamen anxijs medela:
Nam languente trucis leonis ira,
Illapsæ superingeruntur escæ.
Quas si quis sitienter hauriendo
Non gustu tenui, sed ore pleno,
Internis velit implicare venis:
Hic sancto satiatus ex propheta,
Iustorum capiet cibos virorum,
Qui fructum domino metunt perenni.
Nil est dulcius ac magis saporum,
Nil quod plus hominem iuuare possit,
Quàm vatis pia præcinentis orsa.
His sumptis licet insolens potestas
Prauum iudicet, inrogetq; mortem.
Impasti licet inruant leones,
Nos semper Dominum patrem fatentes,
In te Christe Deus loquemur vnum,
Constanterq; tuam crucem feremus.

HYMNVS AD INCENSVM. cerei Paschalis.

I Nuentor rutili dux bone luminis,
Qui certis vicibus tempora diuidis,
Merso sole chaos ingruit horridum,
Lucem Christe tuis redde fidelibus,
Quamuis innumero sidere regiam,
Lunariq; polum lampade pinxeris,
Incussu silicis lumina: nos tamen
Monstras saxigeno semine quærere.
Hoc signas opere conditor inclyte,
Lumen veridicum mentibus omnium,
In Christo Domino quærere iugiter,
Quem petram loquitur doctor egregius.
Ne nesciret homo spem sibi luminis
In Christi solido corpore conditam,
Qui dici stabilem se voluit petram.
Nostris igniculis vnde genus venit.
Pingui quos olei rore madentibus
Lychnis, aut facibus pascimus aridis,
Quin & fila fauis scirpea floreis,
Presso melle prius collata fingimus.
Viuax flamma viget, seu caua testula
Succum linteolo suggerit ebrio,
Seu pinus piceam fert alimoniam,
Seu ceram teretem stuppa calens bibit.
Nectar de liquido vertice feruidum
Guttatim lachrymis stillat alentibus,
Ambustum quoniam vis facit ignea
Imbrem de madido flere cacumine.
Splendent ergo tuis muneribus pater
Flammis mobilibus scilicet atria.
Absentemq; diem lux agit æmula
Quam nox cum lacero victa fugit peplo.
Sed quis non rabidi luminis arduam,
Manantemq; Deo cernat originem?
Moses nempe Deum spinifero in rubo
Vidit conspicuo lumine flammeum.
Felix, qui meruit sentibus in sacris
Cœlestis solij visere principem,
Iussus nexa pedum vincula soluere,
Ne sanctum inuolucris pollueret locum.
Hunc ignem populus sanguinis inclyti
Maiorum meritis tutus, & impotens,
Suetus sub dominis viuere barbaris,
Iam liber sequitur longa per auia.
Qua gressum tulerant, castraq; cerula
Noctis per medium concita mouerant,
Plebem peruigilem fulgure præuio
Ducebat radius sole micantior.
Sed rex Niliaci littoris inuido
Feruens felle, tubet præualidam manum
In bellum rapidis ire cohortibus,
Ferratasq; acies clangere classicum.
Sumunt arma viri, seq; minacibus
Accingunt gladijs, triste canit tuba:
Hic fidit iaculis, ille volantia
Præfigit calamis spicula Gnosiis.
Densatur cuneis turba pedestribus,
Currus pars, & equos & volucres rotas
Conscendunt celeres, signaq; bellica
Prætendunt tumidis clara draconibus.
Hinc iam seruitij nescia pristini
Gens Pelusiacis vsta vaporibus,
Tandem purpurei gurgitis hospita
Rubris littoribus fessa resederat.
Hostis dirus adest cum duce perfido,
Infert & validis prælia viribus.
Moses porrò suos in mare præcipit
Constans intrepidis tendere gressibus.
Præbent rupta locum stagna viantibus,
Riparum in faciem peruia sistitur
Circumstans vitreis vnda liquoribus,
Dum plebs sub bisido permeat æquore.
Pubes quinetiam decolor asperis
Irritata odijs, rege sub impio,
Hebræum sitiens fundere sanguinem
Audet se pelago credere concauo.
Ibant præcipiti turbine percita
Fluctus per medios agmina regia.
Sed confusa dehinc vnda reuoluitur
In semet reuolans gurgite confluo.
Currus tunc, & equos, telaq; naufraga,
Ipsos & proceres, & vaga corpora
Nigrorum videas nare satellitum,

Artis

Arcis iustitium triste tyrannica.
Quæ tandem poterit lingua retexere
Laudes Christe tuas? qui domitum Pharon
Plagis multimodis cedere præsuli
Cogis iustitiæ, vindice dextera.
Qui pontum rabidis æstibus inuium
Persultare vetas, vt refluo in salo
Securus pateat te duce transitus,
Et mox vnda rapax vt voret impios.
Cui ieiuna viæ saxa madentibus
Exundant scatebris, & latices nouos
Fundit scissa silex, quæ sitientibus
Dat potum populis ixe sub igneo.
Instar fellis aqua tristitiæ in lacu
Fit ligni venia mel velut Atticum,
Lignum est, quo sapium: aspera dulcius,
Nam præfixa crucis spes hominum vget.
Implet castra cibus tunc quoq; pinguidus,
Illabens gelida grandine densius,
His mensas opulis, hac dape construunt.
Quam dat sidereo Christus ab æthere.
Nec non imbrifero ventus anhelitu
Crassa nube leues inuehit alites,
Quæ dissipata in humum cum semel agmina
Fluxerunt, reduci non reuolant fuga.
Hæc olim patribus præmia contulit
Insignis pietas numinis vnici,
Cuius subsidio nos quoq; vescimur,
Pascente dapibus pectora mysticis.
Fessos ille vocat per freta sæculi,
Dissipsit populum turbinibus regens:
Raptasq; animas mille laboribus
Iustorum in patriam scandere præcipit.
Illinc purpureis tecta rosarijs
Omnis fragrat humus, caltaq; pinguia
Et molles violas, & tenues crocos
Fundit fonticulis vnda fugacibus.
Illic & gracili balsama stipite
Desudata fluunt, rarag; cinnama
Spirant, & folium fonte quod abdito
Præbens fluuius portat in exitum.
Felices animæ prata per herbida
Concentu pariles suaue sonantibus
Hymnorum modulis dulce canum melos,
Calcant & pedibus lilia candidis.
Sunt & spiritibus sæpe nocentibus
Pœnarum celebres sub stygе feriæ.
Illa nocte sacer qua rediit Deus
Stagnis ad superos ex Acheronticis.
Non sicut tenebras de face fulgida
Surgens Oceano lucifer imbuit,
Sed terris Domini de cruce tristibus
Maior sole nouum restituens diem.
Marcent supplicijs tartara mitibus,
Exultatq; sui carceris æcio
Vmbrarum populus, liber ab ignibus
Nec feruent solito flumina sulphure:
Nos festis trahimus per pia gaudia
Noctem conciliis, votaq; prospera
Certatim vigilis congerimus prece,
Extructoq; agimus liba sacrario.
Pendent mol ilibus lumina funibus,
Quæ suffixa micant per laquearia,
Et de languidulis fota natatibus
Lucem perspicuo flamma iacit vitro.
Credas stelligeram desuper aream
Ornatam gemmis stare trionibus,
Et qua Phosphorei temo regit iugum
Passim purpureos spargier hesperos.
O res digna Deo, quam tibi roscida
Noctis principio grex tuus offerat,
Lucem, qua tribus nil preciosius
Lucem, qua reliqua præmia cernimus.
Tu lux vera oculis, lux quoque sensibus,
Intus tu speculum, tu speculum foris:
Lumen, quod famulans offero, suscipe,
Tinctum pacifici chrismatis vnguine.
Per Christum genitum summe pater tuum,
In quo visibilis stat tibi gloria.
Qui noster dominus, qui tuus vnicus
Spirat de patrio corde paraclitum.
Per quem splendor, honos, laus, sapientia,
Maiestas, bonitas, & pietas tua
Regnum continuat numine triplici,
Texans perpetuis secula seculis.

HYMNVS ANTE SOMNVM.

A Des pater supreme,
Quem nemo vidit vnquã,
Patrisq; sermo Christe,
Et spiritus benigne.
O trinitatis huius
Vis vna, lumen vnum,
Deus ex Deo perennis,
Deus ex vtroq; missus.
Fluxit labor diei,
Redit quietis hora
Blandus sopor vicissim
Fessos relaxat artus.
Mens æstuans procellis,
Curisq; fauciata,
Totis bibit medullis
Obliuiale poculum,
Serpit per omne corpus
Lethæa vis, nec vllum
Miseris doloris ægri
Patitur manere sensum.
Lex hæc data est caducis
Deo iubente membris,
Vt temperet laborem
Medicabilis voluptas.
Sed dum pererrat omnes
Quies amica venas
Pæclusq; feriatum
Placat rigante somno:
Liber vacat per auras
Rapido vigore sensus,
Variasq; per figuras
Quæ sunt operta cernit,
Quia mens soluta curis
Cui est origo talium,

Puruq; fons ab æthro
Iners iacere nescit.
Imitata multiformes
Facies sibi ipsa fingit,
Per quas repentè currens
Tenui fruatur actu.
Sed sensa somniantum
Dispar fatigat horror,
Nunc splendor intererrat,
Qui dat futura nosse.
Plerumq; dissipatis
Mendax imago veris,
Animos pauore mœstos
Ambage fallit atra.
Quem rara culpa morum
Non polluit frequenter,
Hunc lux serena vibrans
Res edocet latentes.
Atqui coinquinatum
Vitiis cor implauit,
Lusus pauore multo
Species videt tremendas.
Hoc patriarcha noster
Sub carceris catena
Geminis simul ministris
Interpres adprobauit,
Quorum re uersus vnus
Dat poculum tyranno:
Ast alterum rapaces
Fixum vorant volucres.
Ipsum deinde regem
Perplexa somniantem,
Nouit famem futuram
Clausis cauere aceruis.
Mox præsul ac tetrarches
Regnum per omne iussus
Sociam tenere virgam
Domina resedit aulæ.
O quàm profunda iustis
Arcana, per soporem
Aperit tuenda Christus,
Quam clara, quàm tacenda.
Euangelista summi
Fidissimus magistri,
Signata quæ latebant
Nebulis videt remotis.
Ipsum Tonantis agnum
De cæde purpurantem,
Qui conscium futuri
Librum resignat vnus.
Huius manum potentem
Gladius perarmat anceps,
Et fulgurans vtrinq;
Duplicem minatur ictum,
Quæsitor ille solus
Animæq; corporisq;:
Ensisq; bis timendus
Prima ac secunda mors est.
Idem tamen benignus
Vltor, retundit iram,
Paucosq; non piorum
Patitur perire in æuum
Huic inclytus perenne
Tribuit pater tribunas
Hunc obtinere iussit
Nomen supra omne nomen.
Hic præpotens cruenti
Extinctor antichristi,
Qui de furenti monstro
Pulchrum refert trophæum.
Quã bestiam capacem,
Populosq; vorantem,
Quam sanguinis Charybdim,
Ioannea execratur.
Hæc nempe quæ sacratum
Præferre nomen ausa,
Imam petit gehennam,
Christo perempta vero.
Tali sopore iustus
Mentem relaxat heros,
Vt spiritu sagaci
Cœlum peragret omne.
Nos nil meremur horum,
Quos creber implet error,
Concreta quos malarum
Vitiat cupido rerum.
Sat est quiete dulci
Fessum fouere corpus,
Sat si nihil sinistrum
Vanæ minentur vmbræ.
Cultor Dei memento
Te fontis & lauacri
Rorem subisse sanctum,
Te chrismate innotatum.
Fac cum vocante somno
Castum petis cubile,
Frontem, locumq; cordis
Crucis figura signet.
Crux pellit omne crimen,
Fugiunt crucem tenebræ:
Tali dicata signo
Mens fluctuare nescit.
Procul ò procul vagantum
Portenta somniorum,
Procul esto peruciaci
Præstigiator astu.
O tortuose serpens,
Qui mille per meandros,
Fraudesq; flexuosas
Agitas quieta corda:
Discede, Christus hic est,
Hic Christus est, liquesce:
Signum quod ipse nosti,
Damnat tuam cateruam.
Corpus licet fatiscens
Iaceat recline paulum,
Christum tamen sub ipso
Meditabimur sopore.

HYMNVS IEIVNANTIVM.

O Nazarene dux Bethleem, verbum patris,

Quem.

Quem partus alui virginalis protulit,
Adesto castis, Christe, parsimoniis,
Festumque nostrum rex serenus aspice,
Ieiuniorum dum litamus victimam,
Nihil hoc profecto purius mysterio,
Quo fibra cordis expiatur viuidi,
Intemperata quo domantur viscera
Aruina putrem ne resudans crapulam
Obstrangulatae mentis ingenium premat.
Hinc subiugatur luxus, & turpis gula,
Vini atque somni degener socordia,
Libido sordens, inuerecundus lepos,
Variaeque pestes languidorum sensuum,
Parcam subactae disciplinam sentiunt.
Nam si licenter diffluens potu & cibo,
Ieiuna rarò membra non coercens:
Sequitur frequentis marcida oblectamine,
Scintilla mentis vt tepescat nobilis,
Animusque pigris stertat vt praecordiis.
Frenentur ergo corporum cupidines,
Detersa vt intus emicet prudentia:
Sic exacuto perspicax acumine,
Liberque flatu laxiore spiritus,
Rerum parentem rectius precabitur.
Helias tali creuit obseruantia
Vetus sacerdos, ruris hospes aridi:
Fragore ab omni quem remotum & segregem
Spreuisse tradunt criminum frequentiam,
Casto fruentem Syrtium silentio.
Sed mox in auras igneis iugalibus,
Curruque raptus euolauit praepeti,
Ne de propinquo sordium contagio
Dirus quietum mundus afflaret virum
Olim probatum inclytum ieiuniis.
Non ante caeli principem septemplicis
Moses tremendi fidus interpres throni
Potuit videre, quàm decem recursibus
Quater volutus sol peragrans sidera
Omni carentem cerneret substantia.
Victus precantis solus in lachrymis fuit,
Nam flendo pernox, irrigatum puluerem
Humi madentis ore pressit cernuo.
Donec loquentis voce perstrictus Dei,
Expauit ignem non ferendum visibus.
Ioannes huius artis haud minus potens,
Dei perennis praecucurrit filium,
Curuos viarum qui retorsit tramites,
Et flexuosa corrigens dispendia,
Dedit sequendam calle recto lineam.
Hanc obsequelam praeparabat nuncius
Mox affuturo construens iter Deo,
Cliuosa planis, confragosa vt lenibus
Conuerterentur, néve quicquam deuium
Inlapsa terris inueniret veritas.
Non vsitatis ortus hic natalibus,
Oblita lactis iam vieto in pectore
Matris tetendit serus infans vbera:
Nec antè partu de senili effusus est,
Quàm praedicaret virginem plenam Deo.
Post in patentes ille solitudines,
Amictus hirtis bestiarum pellibus,
Setisve tectus, hispida & lanugine,
Secessit, horrens inquinari & pollui
Contaminatis oppidorum moribus.
Illic dicata parcus abstinentia
Potum cibumque vir seuera industria
In vsque serum respuebat vesperum.
Paruum locustis & fauorum agrestium
Liquore pastum corpori sueto dare.
Hortator ille primus, & doctor noua
Fuit salutis, nam sacrato in flumine
Veterum piatas lauit errorum notas:
Sed tincta postquam membra defaecauerat,
Caelo refulgens influebat spiritus.
Hoc ex lauacro labe dempta criminum,
Ibant renati, non secus quàm si rudis
Auri recocta vena pulchrum splendeat,
Micet metalli siue lux argentei,
Sudam polito praenitens purgamine.
Referre prisci stemma nunc ieiunii
Libet, fideli proditum volumine,
Vt diruenda ciuitatis incolis,
Fulmen benignus mansuefactum patris:
Piè repressis ignibus pepercerit.
Gens insolenti praepotens iactantia
Pollebat olim, quam fluentem nequiter
Corrupta vulgò soluerat lascivia,
Et inde bruto contumax fastidio,
Cultum superni negligebat numinis.
Offensa tandem iugis indulgentia
Coniura, iustis excitatur motibus.
Dextram perarmat rhomphealis incendio,
Nimbos crepantes & fragosos turbines
Vibrans, tonantum nube flammarum quatit.
Sed poenitendi dum datur diecula,
Si fortè vellent improbam libidinem
Veteresque nugas condomare ac frangere,
Suspendit ictum terror exorabilis,
Paulumque dicta subsistit sententia.
Ionam prophetam mitis vltor excitat,
Poenae imminentis iret vt praenuncius:
Sed nosset ille cum minacem iudicem
Seruare malle, quàm ferire ac plectere,
Tectam latenter vertit in Tharsos fugam.
Celsam paratis pontibus scandit ratem,
Vda reuincta fune puppis soluitur.
Itur per altum, fit procellosum mare,
Tum causa tanta quaeritur periculi,
Sors in fugacem missa vatem decidit.
Iussus perire solus è cunctis reus,
Cuius voluta crimen vrna expresserat,
Praeceps rotatur, & profundo immergitur,
Exceptus inde beluinis faucibus,
Alui capacis viuus hauritur specu.
Transmissa raptim praeda, cassos dentium
Eludit ictus, incruentam transuolans:
Impunè linguam ne retentam morderet,
Ossium molares dissecarent viuida,
Os omne transit, & palatum praeterit.
Ternis dierum ac noctium processibus

Mansit ferino deuoratus gutture,
Errabat illic per latebras viscerum,
Ventris recessus circumibat tortiles
Anhelus exitus intus aestuantibus.
Intactus exin tertia noctis vice,
Monitu vementis pellitur singultibus,
Qua murmurantis sine fluctus frangitur,
Salsoq; candens spuma tundit pumices,
Ructatus exit, seq; seruatum stupet.
In Niniuita je coactus perculo
Gressu reflectit, quos vt increpauerat
Pudenda censor imputans opprobria:
Impendet, inquis, ira summi vindicis,
Vrbemq; flamma mox cremabit, credite.
Apicem deinceps ardui montis petit,
Visurus inde conglobatum turbida
Fumum ruina, cladis & diræ struem,
Tectus flagellu multimodi germinis,
Nato & repentè perfruens umbraculo.
Sed mœsta postquam ciuitas vulnus nouis
Hausit doloru, heu supremum palpitat,
Cursant per ampla congregatim mœnia
Plebs, & senatus, omnis ætas ciuium,
Pallens iuuentus, exultantes fœmina.
Placet frementem publicu ieiunio
Placare Christum, mos edendi spernitur.
Glaucos amictus induit mentitus
Matrona demptis, proque gemma & serico
Crinem fluentum sordibus spargit cinis.
Squalent recincta veste pullati patres,
Setaq; plangens turba sumit textiles,
Impexa villu virgo bestialibus,
Nigrante vultum contegit velamine,
Latens harenis & puer proluitur.
Rex ipse, Chaos æstuantem murices
Lanæ vnulsa dissipabat filula
Gemmas virentes, & lapillos sutiles,
Insigne frontis exuebat vinculum
Turpi capillos impeditus puluere.
Nullus bibendi, nemo vescendi memor,
Ieiunas mensas pubes omnis liquerat:
Quin & negato lacte vagientium
Fletu madescunt parunlorum cunula,
Succum papilla parca nutrix denegat.
Greges & ipsos claudit armentalium
Solers virorum cura, ne vagum pecus
Contingat ore vorsuta gramina,
Potum strepentis nouo fontis hauriat,
Vacuis querela personans præsepibus.
Mollitis his, & talibus, breuem Deus
Iram refrenat, temperans oraculum,
Prosper sinistrum, prona nam clementia
Haud difficulter supplicem mortalium
Solatur reatum, sitque fautrix flentium.
Sed cur vetusta gentis exemplum loquor?
Pridem caduca cum grauatus artubus
Iesus, dicato corde ieiunauerit,
Præuncupatus ore quo prophetico
Emanuel est sine nobis cum Deus?
Quo corpus istud molle naturaliter
Captumq; laxo sub voluptatum iugo,
Virtutis arcta lege fecit liberum,
Emancipator seruientis plasmatis.
Regnantis antè victor & cupidinis.
Inhospitali namque secretus loco
Quinis diebus ocibus labentibus,
Nullam ciborum vendicauit gratiam,
Firmans salubri scilicet ieiunio
Vas appetendis imbecillum gaudiis.
Miratus hostis posse limum tabidum
Tantum laboris sustinere ac perpeti,
Explorat arte scisciator callida
Deu, ne membris sit receptus terreis:
Sed increpata fraude, post tergum ruit.
Hoc nos sequamur quisque nunc pro viribus,
Quod consecratis tu magister dogmatis
Luis dedisti Christe sectatoribus,
Vt cum vorandi vicerit libidinem,
Latè triumphet Imperator Spiritus,
Hoc est quod arte liuor hostis inuidet,
Mundi potiq; quod gubernator probat,
Altaris aram quod facit placabilem,
Quod dormientis excitat cordis fidem,
Quod emat agram pectorum rubiginem.
Perfusa non sic amne flamma extinguitur,
Nec sic cadente sole tabescunt niues,
Vt turbidarum scabra culparum seges
Vanescit almo trita sub ieiunio,
Si blanda semper misceatur largitas.
Est quippe & illud grande virtutis genus,
Operire nudos indigentes pa cere,
Opem benignam ferre supplicantibus,
Vnam, paremq; sortis humanæ vicem
Inter potentes atque egenos ducere.
Satis beatus, qui, que dextram porrigit,
Laudis rapacem, prodigam pecuniæ,
Cuius sinistra dulce factum nescias:
Illum perennes protenus complent opes,
Diuinq; fructus fœnerantem centuplex.

HYMNVS POST IEIVNIVM.

CHriste seruorum regimen suorum,
Mollibus qui nos moderans habenis,
Leniter frenas facilisq; septos
Lege coercens.
Ipse cum portans onus impeditum
Corporis, duros tuleris labores,
Maior exemplis, famulos remisso
Dogmate palpas.
Nona summissum rotat hora solem,
Partibus vixdum tribus euolutis,
Quarta deuexo superest in axe
Portio lucis.
Nos breuis voti dape vindicata
Soluimus sesium, fruimurq; mensis
Adfatim plenis, quibus imbuatur
Prona voluptas.
Tantus æterni fauor est magistri,
Doctor indulgens ita nos amico

Lætus

Lactat hortatu, leuis obsequela vt
Mulceat artus.
Addit & ne quis velit innenusto
Sordidus cultu lacerare frontem,
Sed decus vultus, capitisq; pexum
Comat honorem.
Terge ieiunans, aut, omne corpus,
Nève subducto faciem rubore
Luteus tingat color, aut notetur
Pallor in ore.
Rectius læto tegimus pudore
Quicquid ad cultum patris exhibemus,
Cernit occultum Deus, & latentem
Munere donat.
Ille quem morbo resident, gregiq;
Perditam sanat male dissipantem
Vellus adfixis vepribus per hirtæ
Deuia sylvæ.
Impiger pastor reuocat, lupumq;
Gestat exclusis humeros grauatus,
Inde purgatam vehemens aprico
Reddit ouili.
Reddit & pratis viridiq; campo,
Vibrat implexis vbi nulla lappis
Spina, nec germen iudibus perarmat
Carduus horrens.
Sed frequens palmis nemus, & reflexa
Vernat herbarum coma, tum perennis
Gurgitem viuis vitreum fluentis
Laurus obumbrat.
Hisce pro donis tibi fide pastor,
Seruitus quænam poterit rependi?
Nulla compensant precium salutis
Vota precantum.
Quamlibet spreto sine more pastu
Sponte confectos tenuemus artus,
Teq; contemptis epulis rogemus
Nocte, dieq;.
Vincitur semper minor obsequentum
Cura, nec munus genitoris æquat,
Frangit & cratem luteam laboris
Grandior vsus.
Ergo ne limum fragilem soluta
Deserant vires, & aquosus albis
Humor in venis dominetur, ægrum
Corpus eneruans:
Laxus ac liber modus abstinendi
Ponitur cunctis, neq; nos seuerus
Terror impellit, sua quenq; cogit
Velle potestas.
Sufficit quicquid facias vocato
Numinis nutu prius, inchoare
Siue tu mensum remuas, cibumq;
Sumere tentes.
Annuit dexter Deus, & secundo
Prosperat vultu, velut hoc salubre
Fidimus nobis fore, quod dicatis
Carpimus escas.
Sit bonum supplex precor, & medelam
Conferat membris, animumq; pascat
Sparsus in venas cibus obsecrantum
Christicolarum.

HYMNVS OMNI HORA.

DApuer plectrum, choreis
Vt canam fidelibus,
Dulce carmen & melodum,
Gesta Christi insignia,
Hunc camœna nostra solum
Pangat, hunc laudet lyra.
Christus est, quem rex sacerdos
Adfuturum protinus
Insulatus concinebat
Voce, chorda, & tympano,
Spiritum cœlo influentem
Per medullas hauriens.
Facta nos etiam probata
Pangimus miracula.
Testis est orbis, nec ipsa
Terra quod vidit negat,
Comminus Deum docendis
Prodigium mortalibus.
Corde natus ex parentis,
Ante mundi exordium,
Alpha & ω cognominatur,
Ipse fons, & clausula
Omnium quæ sunt, fuerunt,
Quæque post futura sunt.
Ipse iussit, & creata:
Dixit ipse, & facta sunt.
Terra, cœlum, fossa ponti
Trina rerum machina,
Quæque in his vigent sub alto
Solis & lunæ globo.
Corporis formam caduci,
Membra morti obnoxia
Induit, ne gens periret
Primo plasti ex germine,
Merserat quem lex profundo
Noxialis tartaro.
O beatus ortus ille,
Virgo cum puerpera
Edidit nostram salutem
Fœta sancto spiritu,
Et puer redemptor orbis
Os sacratum protulit.
Psallat altitudo cœli,
Psallant omnes angeli,
Quicquid est virtutis vsquam
Psallat in laudem Dei:
Nulla linguarum silescat,
Vox & omnis consonet.
Ecce quem vates vetustis
Concinebant seculis,
Quem prophetarum fideles
Pagina spoponderant,
Emicat, promissus olim,
Cuncta collaudent eum.
Cantharis infusa lympha
Fit falernum nobile,
Nuntiat vinum minister

Esse promptum ex hydria,
Ipse rex, sapore tinctis
Obstupescit poculis.
Membra orbis vlcerosa
Viscerum putredines
Mando, vt abluantur, inquit.
Fit ratum quod iusserat.
Turgidam cutem repurgant
Vulnerum piamina.
Tu perennibus tenebris
Iam sepulta lumina
Inlinis limo salubri,
Sacri & oris nectare
Mox apertis: hac medela
Lux reducta est orbibus.
Increpas ventum furentem
Quod procellis tristibus
Vertat aquor fundo ab imo
Vexat & vagam ratem.
Ille iussis obsecundat,
Mitis vnda sternitur.
Extimum vestis sacratæ
Furtim mulier attigit:
Protinus salus secuta est,
Ora pallor deserit:
Sistitur riuus, cruore
Qui fluebat perpeti.
Exitus dulcis iuuentæ
Raptum ephebum viderat,
Orba quem mater supremis
Funerabat fletibus:
Surge, dixit, ille surgit,
Matri & astans redditur.
Sole iam quarto carentem.
Iam sepulchro absconditum
Lazarum iubet vigere
Reddito spiramine,
Fœtidum iecur reductus
Rursus intrat halitus.
Ambulat per stagna ponti,
Summa calcat fluctuum,
Mobilis liquor profundi
Pendulam præstat viam.
Nec fatiscit vnda sanctis
Pressa sub vestigijs.
Suetus antro bustiali
Sub catenis frendere,
Mentis impos efferatis
Percitus furoribus
Prosilit, ruitq; supplex
Christum adesse vt senserat.
Pulsa pestis lubricorum
Milleformis dæmonum,
Corripit gregis suilli
Sordida spurcamina,
Seq; nigris mergit vndis,
Vt pecus lymphaticum.
Fert qualis ter quaternis
Ferculorum fragmina.
Affatim referta iam sunt
Accubantum milia,
Quinque panibus peresi,
Et gemellis piscibus.
Tu cibus, panisq; noster
Tu perennis suauitas,
Nescit esurire in æuum
Qui tuam sumit dapem,
Nec lacunam ventris implet,
Sed fouet vitalia.
Clausus aurium meatus,
Et sonorum nescius,
Purgat ad præcepta Christi
Crassa quæque obstacula,
Vocibus capax fruendis
Ac susurris peruius.
Omnis ægritudo cedit,
Languor omnis pellitur:
Lingua fatur, quam veterna
Vinxerant silentia:
Gestat & suum per vrbem
Lætus æger lectulum.
Quin & ipsum, ne salutis
Inferi expertes forent,
Tartarum benignus intrat,
Fracta cedit ianua,
Vectibus cadit reuulsus
Cardo dissolubilis.
Illa prompta ad inruentes,
Ad reuertentes tenax,
Obice retrorsum pulso
Porta reddit mortuos
Lege versa, & limen atrum
Iam recalcandum patet.
Sed Deus dum luce fulua
Mortis antra inluminat,
Dum stupentibus tenebris
Candidum præstat diem,
Tristia squalentis æthræ
Palluerunt sidera.
Sol refugit, & lugubri
Sordibus ferrugine
Igneum reliquit axem.
Seq; mœrens abdidit,
Fertur horruisse mundus
Noctis æternæ chaos.
Solue vocem mens sonoram,
Solue linguam mobilem:
Dic trophæum passionis,
Dic triumphalem crucem:
Pange vexillum, notatis
Quod refulget frontibus.
O nouum cæde stupenda
Vulneris miraculum!
Hinc cruoris fluxit vnda,
Lympha parte ex altera:
Lympha nempe dat lauacrum,
Tum corona ex sanguine est.
Vidit anguis immolatam
Corporis sacri hostiam,
Vidit & fellis perusti.

Mox

Mox venenum perdidit,
Saucius dolore multo
Colla fractus sibilat.
Quid tibi profane serpens
Profuit rebus nouis
Plasma primum perculisse
Versipelli astutia?
Diluit culpam recepto
Forma mortalis Deo.
Ad breuem se mortis vsum
Dux salutis dedidit,
Mortuosq; olim sepultos
Vt redire insuesceret;
Dissolutis pristinorum
Vinculis peccaminum.
Hunc patres, sanctiq; multi
Conditorem praeuium
Iam reuertentem secuti
Tertio demum die
Carnis indumenta sumunt,
Eq; bustis prodeunt.
Cerneres coire membra
De fauillis aridis,
Frigidum venis resumptis
Puluerem tepescere:
Ossa, neruos, ac medullas
Glutino cutis tegi.
Post et occasum resoluit,
Vita & hominem reddidit.
Arduum tribunal alti
Victor ascendit patris,
Inclytam caelo reportans
Passionis gloriam.
Macte iudex mortuorum,
Macte rex viuentium:
Dexter in parentis arce
Qui cluis virtutibus
Omnium venturus inde
Iustus vltor criminum.
Te senes & te iuuentus,
Paruulorum te chorus,
Turba matrum, virginumq;,
Simplices puellulae,
Voce concordes pudicis
Perstrepant concentibus.
Fluminum lapsus & vndae,
Littorum crepidines,
Imber, aestus, nix, pruina,
Sylua, & aura, nox, dies,
Omnibus te concelebrent
Seculorum seculis.

HYMNVS IN EXEQVIIS defunctorum.

D*Eus ignee fons animarum,*
Duo qui socians elementa,
Viuum simul ac moribundum
Hominem pater effigiasti.
Tua sunt, tua rector vtraq;.
Tibi copula iungitur horum,
Tibi dum vegetata cohaerent,
Spiritus simul & caro viuunt.
Rescissa sed ista seorsum,
Proprios reuocantur in ortus,
Petit alter aethera feruens,
Humus excipit arida corpus.
Rescissa sed ista seorsum
Soluunt hominem, perimuntq;.
Humus excipit arida corpus,
Animae rapit aura liquorem.
Quia cuncta creata necesse est
Labefacta senescere tandem,
Compactaq; dissociari,
Et dissona texta retexi.
Hanc tu Deus optime mortem
Famulis abolere paratus,
Iter inuiolabile monstras,
Quo, quae cecidere, resurgant.
Vt dum generosa caducis,
Ceu carcere clausa ligantur,
Pars illa potentior extet,
Quae germen ab aethere traxit,
Si terrea forte voluntas
Lutum sapit, & graue captat,
Animus quoq; pondere victus,
Sequitur sua membra deorsum.
At si generis memor ignis
Contagia nigra recuset,
Vehet hospita viscera secum,
Pariterq; reportat ad astra.
Nam quod requiescere corpus
Vacuum sine mente videmus,
Spacium breue restat, vt alti
Repetat collegia sensus.
Venient cito secula, cum iam
Socius calor ossa reuisat,
Animataq; sanguine viuo
Habitacula pristina gestet.
Quae pigra cadauera pridem
Tumulis putrefacta iacebant,
Volucres rapientur in auras,
Animas comitata priores.
Hinc maxima cura sepulchris
Impenditur, hinc resolutos
Honor vltimus accipit artus,
Et funeris ambitus ornat.
Candore nitentia claro
Praetendere lintea mos est,
Aspersaq; myrrha Sabaeo
Corpus medicamine seruat.
Quid nam sibi saxa cauata,
Quid pulchra volunt monumenta?
Res quod nisi creditur illis
Non mortua, sed data somno?
Hoc prouida Christicolarum
Pietas studet, vtpote credens
Fore protinus omnia viua,
Quae nunc gelidus sopor vrget.
Qui iacta cadauera passim

Miserans tegit aggere terra
Opus exhibet ille benignum
Christo pius omnipotenti.
Quia lex eadem monet omnes
Gemitum dare sorte sub una,
Cognataq; funera nobis
Aliena in morte dolere.
Sancti sator ille Tobiæ,
Sacer ac venerabilis heros,
Dapibus iam ritè paratis
Ius præstulit exequiarum.
Iam flantibus ille ministris,
Cyathos & fercula liquit,
Studioq; accinctus humandi,
Fletu dedit ossa sepulchro.
Veniunt mox præmia cœlo,
Pretiumq; rependitur ingens:
Nam lumina nescia solis
Deus inlita felle serenat.
Iam tunc docuit pater orbis
Quàm sit rationis egena,
Mordax & amara medela,
Cum lux animum noua vexat.
Docuit quoque non prius vllum
Cœlestia cernere regna,
Quàm nocte & vulnere tristi
Toleraverit aspera mundi.
Mors ipsa beatior inde est,
Quod per cruciamina lethi
Via panditur ardua iustis,
Et ad astra doloribus itur.
Sic corpora mortificata
Redeunt melioribus annis,
Nec post obitum recalescens
Compago satiscere nouit.
Hæc qua modo pallida tabe
Color albidus inficit ora,
Tunc flore venustior omni,
Sanguis cute tinget amœna.
Nam nulla deinde senectus
Frontis decus inuida carpet,
Macies neque sicca lacertos
Sutco tenuabit adeso.
Morbus quoque pestifer artus
Qui nunc populatur anhelos,
Sua tunc tormenta resudans
Lucet inter vincula mille.
Hunc eminus aere ab alto
Victrix caro, iámque perennis
Cernet sine fine gementem
Quos mouerat ipse dolores.
Quid turba superstes inepta
Clangens vlulamina miscet?
Cur tam bene condita iura,
Luctu dolor arguit amens?
Iam mœsta quiesce querela,
Lachrymas suspende maues,
Nullus sua pignora plangat:
Mors hæc, reparatio vitæ est.
Sic semina sicca virescunt,
Iam mortua iamq; sepulta,
Quæ reddita cespite ab imo
Veteres meditantur aristas.
Nunc suscipe terra fouendum,
Gremioq; hunc concipe molli,
Hominis tibi membra sequestro,
Generosa & fragmina credo.
Anima fuit hæc domus olim
Factoris ab ore creata,
Feruens habitauit in istis
Sapientia principe Christo.
Tu depositum tege corpus,
Non immemor ille requiret
Sua munera sictor & auctor,
Proprijque enigmata vultus.
Veniant modò tempora iusta,
Cum spem Deus impleat omnem,
Reddas patefacta necesse est,
Qualem tibi tradis figuram.
Non si cariosa vetustas
Dissoluerit ossa fauillis,
Fueritq; cinisculus arens,
Minimi mensura pugilli.
Nec si vaga flumina, & auræ
Vacuum per inane volantes,
Tulerint cum puluere nerues,
Hominem periisse licebit.
Sed dum resolubile corpus
Reuocas Deus, atque reformas,
Quá nam regione iubebis
Animam requiescere puram?
Gremio senis abdita sancti
Recubabit, vt est Eleazar,
Quem floribus vndique septem
Dines procul aspicit ardens.
Sequimur tua dicta redemptor,
Quibus arra morte triumphans,
Tua per vestigia mandas
Socium crucis ire latronem.
Patet ecce fidelibus ampli
Via lucida iam paradisi,
Licet & nemus illud adire,
Homini quod ademerat anguis.
Illud precor optime ductor,
Famulam tibi præcipe mentem
Genitali in sede sacrari,
Quam liquerat exul, & errans.
Nos tecta fouebimus ossa
Violis, & fronde frequenti,
Titulumq; & frigida saxa
Liquido spargemus odore.

HYMNVS OCTAVO CA-lendas Ianuarias.

QVid est quod arctum circulum
Sol iam recurrens deserit?
Christusne terris nascitur,
Qui lucis auget tramitem?
Heu quàm fugacem gratiam
Festina volubat dies,

Quam

Quam pene subdultam facem
Sensim recisa extinxerat.
Cœlum niteſcat latius,
Gratetur & gaudens humus,
Scandit gradatim dehinc
Iubar priores lineas.
Emerge dulcis puſio,
Quem matris edit caſtitas,
Parens & expers coniugis
Mediator, & duplex genus.
Ex ore quamlibet patris
Sic ortus, & verbo editus,
Tamen paterno in pectore
Sophia callebas priùs.
Qua prompta cœlum condidit,
Cœlum, diemq; & cætera,
Virtute verbi effecta ſunt
Hæc cuncta: nam verbum Deus.
Sed ordinatis ſeculis,
Rerumq; digeſto ſtatu,
Fundator ipſe & artifex
Permanſit in patris ſinu.
Donec rotata annalium
Tranſiuoluerentur millia,
Atq; ipſe peccantem diu
Dignatus orbem viſeret.
Nam cæca vis mortalium
Venerans imanes manias,
Vel arà, vel ſaxa algida,
Vel ligna credebat Deum.
Hæc dum ſequuntur, perfidè
Prædonis in ius venerant,
Et mancipatam ſumido
Vitam barathro immerſerant.
Stragem ſed iſtam non tulit
Chriſtus cadentum gentium
Impunè, ne forſan ſui
Patris periret fabrica.
Mortale corpus induit,
Vt excitato corpore
Mortis catenam frangeret,
Hominemq; portaret patri.
Hic ille natalis dies,
Quo te creator arduus
Spirauit, & limo indidit,
Sermone carnem glutinans.
Sentiſne virgo nobilis,
Matura per faſtidia
Pudoris intactum decus
Honore partus creſceret?
O quanta rerum gaudia
Aluus pudica continet,
Ex qua nouellum ſeculum
Procedit, & lux aurea.
Vagitus ille exordium
Vernantis orbis prodidit,
Nam tunc renatus ſordidum
Mundus veternum depulit.
Sparſiſſe tellurem reor
Ros omne denſis floribus,
Ipſasq; harenas Syrtium
Fragraſſe nardo & nectare.
Te cuncta naſcentem puer
Sensêre dura & barbara,
Victuſq; ſaxorum rigor
Obduxit herbam coribus.
Iam mella de ſcopulis fluunt,
Iam ſtillat ilex arido
Sudans amomum in ſtipite,
Iam ſunt myricis balſama.
O ſancta præſepis tua
Æterne rex cunabula,
Popliſq; per ſeclum ſacrâ,
Mutis & ipſis credita.
Adorat hæc brutum pecus,
Indocta turba ſcilicet,
Adorat excors natio
Vis cuius in paſtu ſita eſt.
Sed cum fideli ſpiritu
Concurrat ad præſepia
Pagana gens, & quadrupes,
Sapiaq; quod brutum fuit:
Negat patrum proſapia
Peroſa præſentem Deum,
Credas venenis ebriam,
Furiiſve lymphatam rapi.
Quid prona per ſcelus ruis?
Agnoſce ſi quicquam tibi
Mentis reſedit integræ,
Ducem tuorum principum.
Hunc quem latebra & obſtetrix,
Et virgo fœta, & cumula
Et imbecilla infantia,
Regem dederunt gentibus.
Peccator intueberis
Celſum coruſcis nubibus,
Deiectus ipſe & inritis
Plangens reatum fletibus.
Cum vaſta ſignum buccina
Terris cremandis miſerit,
Et ſciſſus axis cardinem
Mundi ruentis ſoluerit.
Inſignis ipſe, & præminens
Meritis rependet congrua,
His lucis vſum perpetis,
Illis gehennam & tartarum.
Iudæa tunc fulmen crucis
Experta, qui ſit ſenties,
Quem te furoris præſule
Mors hauſit, & mox reddidit.

HYMNVS EPIPHANIÆ.

Q Vicunq; Chriſtum quæritis,
Oculos in altum tollite,
Illic licebit viſere
Signum perennis gloriæ.
Hæc ſtella, quæ ſolis rotam
Vincit decore ac lumine,
Veniſſe terris nunciat
Cum carne terreſtri Deum.

Non illa seruit noctibus,
Secuta lunam menstruam:
Sed sola cœlum possidens,
Cursum dierum temperat.
Arctoa quamuis sidera
In se retortis motibus
Obire nolint, attamen
Plerunque sub nimbis latent.
Hoc sidus æternum manet,
Hæc stella nunquam mergitur,
Nec nubis occursu abdita
Obumbrat obductam facem.
Tristis cometa intercidat,
Et si quod astrum Sirio
Feruet vapore, iam Dei
Sub luce destructum cadat.
En Persici ex orbis sinu,
Sol vnde sumit ianuam,
Cernunt periti interpretes
Regale vexillum Magi.
Quod vt refulsit, cæteri
Cessere signorum globi,
Nec pulcher est ausus suam
Conferre formam lucifer.
Quis iste tantus, inquiunt,
Regnator, astris imperans,
Quem sic tremunt cœlestia,
Cui lux & æthra inseruiunt?
Illustre quiddam cernimus,
Quod nesciat finem pati,
Sublime, celsum, interminum,
Antiquius cœlo & Chao.
Hic ille rex est gentium,
Populiq; rex Iudaici,
Promissus Abrahæ patri,
Eiusq; in æuum semini.
Æquanda nam stellis sua
Cognouit olim germina,
Primus sator credentium,
Nati immolator vnici.
Iam flos subit Dauidicus
Radice Iessæa editus,
Sceptriq; per virgam virens
Rerum cacumen occupat.
Exin sequuntur perciti
Fixis in altum vultibus,
Qua stella sulcum traxerat,
Claramq; signabat viam.
Sed verticem pueri supra
Signum pependit imminens,
Pronaq; submissum face
Caput sacratum prodidit.
Videre quod postquam Magi,
Eoa promunt munera,
Stratiq; votis offerunt
Thus, myrrham, & aurum regium.
Agnosce clara insignia
Virtutis ac regni tui
Puer, ó cui trinam pater
Prædestinauit indolem.
Regem, Deumq́; adnunciant,
Thesaurus & fragrans odor
Thuris Sabæi ac myrrheus
Puluis, sepulchrum prædocet.
Hoc est sepulchrum quo Deus,
Dum corpus extingui sinit,
Atque id sepultum suscitat,
Mortis refregit carcerem.
O sola magnarum vrbium
Maior Bethlem, cui contigit
Ducem salutis cœlitùs
Incorporatum gignere.
Altrice te summo patri
Hæres creatur vnicus,
Homo ex Tonantis spiritu,
Idemq; sub membris Deus.
Hunc & prophetis testibus,
Iisdemq; signatoribus,
Testator & sator iubet
Adire regnum, & cernere.
Regnum quod ambit omnia
Dia & marina, & terrea
A solis ortu ad exitum,
Et tartara, & cœlum supra.
Audit tyrannus anxius
Adesse regum principem,
Qui nomen Israël regat,
Teneatq; Dauid regiam.
Exclamat amens nuncio,
Successor instat, pellimur,
Satelles i, ferrum rape,
Perfunde cunas sanguine.
Mas omne infans occidat,
Scrutare nutricum sinus,
Interq; materna vbera
Ensem cruentet pusio.
Suspecta per Bethlem mihi
Puerperarum est omnium
Fraus, ne qua furtim subtrahat
Prolem virilis indolis.
Transfigit ergo carnifex
Mucrone destricto furens
Effusa nuper corpora,
Animasq; rimatur nouas.
Locum minutis artubus
Vix interemptor inuenit,
Quo plaga descendat patens,
Iuguloq; maior pugio est.
O barbarum spectaculum,
Illisa cotibus capita
Spargit cerebrum lacteum,
Oculosq; per vulnus vomit.
Aut in profundum palpitans
Mersatur infans gurgitem,
Cui subter arctis faucibus,
Singultat vnda & halitus.
Saluete flores martyrum,
Quos lucis ipso in limine
Christi insecutor sustulit,
Ceu turbo nascentes rosas.

Vos

Vos prima Christi victima,
Grex immolatorum tener,
Aram ante ipsam simplices
Palma & coronis luditis.
Quid proficit tantum nefas?
Quid crimen Herodem iuuat?
Vnus tot inter funera
Impune Christus tollitur.
Inter cruoris sanguinis
Eluenta solus integer
Ferrum, quod orbabat nurus,
Partus fefellit virginis.
Sic stulta Pharaonis mali
Edicta quondam fugerat,
Christi figuram praferens
Moses, receptor ciuium.
Cautum & statutum iusserat
Quo non liceret matribus,
Cum pondus alui absolueret,
Puerile pignus tollere.
Mens obstetrix sedula
Pie in tyrannum contumax
Ad spem potentis gloria
Furata seruat parunulum.
Quem mox sacerdotem sibi
Assumpsit orbis conditor,
Per quem notatam saxeis
Legem tabellis traderet.
Licetne Christum noscere
Tanti per exemplum viri?
Dux ille casso Ægyptio
Absoluit Israël iugo.
At nos subactos iugiter
Erroris imperio graui,
Dux noster hoste saucio
Mortis tenebras liberat.
Hic expiatam fluctibus
Plebem marino in transitu
Refugat undis dulcibus,
Lucis columnam praferens.

Hic praliante exercitu,
Passis in altum brachijs,
Sublimis Amalech premit
Crucis quod instar tunc fuit.
Hic nempe Iesus verior,
Qui longa post dispendia,
Victor suis tribulibus
Promissa soluit iugera.
Qui ter, quaternas denique
Refluentis amnis aluco
Fundauit, & fixit petras,
Apostolorum stemmata.
Iure ergo se Iudæ ducem
Vidisse testantur Magi,
Cum facti priscorum ducum
Christi figuram pinxerint.
Hic rex piorum iudicum,
Rexere qui Iacob genus,
Dominaq; rex ecclesiæ,
Templi & nouelli & pristini.
Hunc posteri Effraim colunt,
Hunc sancta Manassæ domus,
Omnesq; suspiciunt tribus
Bissena fratrum semina.
Quin & propago degener
Ritum sequuta in conditum,
Quacunque dirum feruidis
Baal caminis coxerat.
Fumosa auorum numina
Saxum, metallum, stipitem,
Rasum, dolatum, fictile,
In Christi honorem deserit.
Gaudete quicquid gentium est.
Iudæa, Roma, & Gracia,
Æg;pte, Thrax, Persa, & Scytha,
Rex vnus omnes possidet.
Laudate vestrum principem
Omnes beati, ac perditi,
Vini, imbecilli, ac mortui.
Iam nemo posthac moriuus.

AVRELII PRVDENT. CL. V. C.

ΠΕΡΙ ΣΤΕΦΑΝΩΝ, ID EST, DE CORONIS.

HYMNVS IN HONOREM SANCTORVM MARTYRVM, Hemiterij & Cheledonij Calagurritanorum.

SCRIPTA sunt cœlo duorum
Martyrum vocabula,
Aureis quæ Christus illic
Annotauit literis.
Sanguinis notis eadem
Scripta terris tradidit,
Pollet hoc felix per orbem
Terra Hibera stemmate.
Hic locus dignus tenendis
Ossibus visus Deo,
Qui beatorum pudicus
Esset hospes corporum.
Hic calentes hausit undas
Cæde tinctus duplici,
Illitas cruore sancto
Nunc arenas incolæ.
Confrequentant obsecrantes
Voce, votis, munere.
Exteri necnon & orbis
Huc colonus aduenit.

Fama nam terras in omnes
Præcucurrit proditrix,
Hic patronos esse mundi
Quos precantes ambiant.
Nemo puras hic rogando
Fruſtra congeſſit preces.
Lætus hinc terſis reuertit
Supplicator flentibus.
Omne quod iuſtum poposcit
Impetratum ſentiens:
Tanta pro noſtro periclo
Cura ſuffragantium eſt.
Non ſinant, inane vt vltus
Vote murmur fuderit,
Audiunt, ſtatimq; ad aurem
Regis æterni ferunt.
Inde larga fonte ab ipſo
Dona terris inſluunt,
Supplicum cauſas petitus
Quæ medelis irrigant.
Nil ſuis bonus negauit
Chriſtus vnquam teſtibus:
Teſtibus quos nec catenæ,
Dira nec mors terruit.
Vnicum Deum fateri
Sanguine dispendio,
Sanguinis ſed tale damnum
Lux rependit longior.
Hoc genus mortis decorum eſt.
Hoc probis dignum viris,
Membra morbis exedenda
Texta venis languidis,
Hoſtico donare ferro,
Morte & hoſtem vincere,
Pulchrares ſub enſe
Perſequutoris pati.
Nobilis per vulnus amplum
Porta iuſtis panditur.
Lota mens in fonte rubro
Sede cordis exilit.
Nec rudem crudi laboris
Ante viam duxerant
Milites, quos ad perenne
Cingulum Chriſtus vocat.
Sueta virtus bello & armis
Militat ſacratis.
Cæſaris vexilla linquunt,
Eligunt ſignum crucis.
Proq; ventoſis draconum
Quod gerebant pallijs,
Præferunt inſigne lignum,
Quod draconem ſubdidit.
Vile cenſent expeditis
Ferre dextris ſpicula,
Machinis murum ferire,
Caſtra foſſis cingere.
Impias manus cruentis
Inquinare ſtragibus,
Fortè tunc atrox ſecundos
Iſraelis poſteros.

Ductor aulæ mundialis
Ira ad aram tuſſerat,
Idolis litare nigris,
Eſſe Chriſti refugas.
Libram ſuccincta ferro
Peſtis vrgebat fidem,
Ille virgas & ſecures -
Et bipalcas vngulas
Vltro fortis experebat,
Chriſti amore interrita,
Carcer inligata duris
Colla baccis impetit.
Barbara ſorum per omne
Tortor exercet manus,
Veritas crimen putatur,
Vox fidelis plectitur.
Tunc & enſe caſa virtus
Triſte percuſſit ſolum,
Et rogis ingeſta mœſtis,
Ore flammas ſorbuit.
Dulce tunc iuſtis cremari,
Dulce ferrum perpeti,
Hic duorum chara fratrum,
Connubia, iunt pectora.
Fida, quos per omne tempus
Iunxerat ſodalitas,
Stant parati ferre, quicquid
Sors tulliſſet vltima.
Seu foret prabenda cervix
Ad bipennem publicam,
Verberum poſt vim crepantum,
Poſt cataſtas igneas.
Sive pardis offerendum
Pectus, aut leonibus,
Noſne Chriſto procreati
Mammonæ dicabimur?
Et Dei forma nitentes
Seruiemus ſeculo?
Abſit vt cœleſtis ignis
Se tenebris miſceat.
Sat ſatis, quòd capta primo
Vita ſub chirographo,
Debitum perſolvit omne,
Functa rebus Cæſaris.
Tempus eſt Deo rependi,
Quicquid eſt proprium Dei,
Ite ſignorum magiſtri,
Et vos tribuni abſiſtite.
Aureos auferte torques,
Sanctorum præmia,
Clara nos hinc angelorum
Iam vocant ſtipendia.
Chriſtus illic candidatis
Præſidet cohortibus,
Et throno regnans ab alto,
Damnat infames Deos.
Vosq; qui ridenda vobis
Monſtra diuos fingitis,
Hæc loquentes obruuntur
Millia pœnis martyres.

Nexibus manus vtraſq;
Flexus inuolut rigor,
Et chalybs attrita colla
Grauibus ambit cyclis.
O vetuſtatis ſilentis
Obſoleta oblimo,
Inuidentur iſta nobis,
Fama & ipſa extinguitur,
Chartulas blaſphemus olim
Nam ſatelles abſtulit,
Ne tenacibus libellis
Erudita ſecula
Ordinem, tempus, modumq;
Paſſionis proditum
Dulcibus linguis per aures
Poſterorum ſpargerent.
Hoc tamen ſolum vetuſta
Subtrahunt ſilentia
Ingibus longum catenis
An capillum panerint.
Quo vires dolore tortor,
Quánc pœna ornauerit,
Illa laus occulta non eſt,
Nec ſeneſcit tempore.
Miſſa quod rurſum peraurat
Euolarunt munera,
Qua viam patêre cœli
Præmicando oſtenderent.
Illius fidem figurans
Nube fertur annulus,
Hic ſui dat pignus oris,
Vt ferunt, oratium.
Qua ſuperno rapta flatu
Lucis intrant intimum,
Per poli liquentis axem
Fulgor auri abſconditur.
Ac diu viſum ſequacem
Textilis candor fugit:
Subuehuntur vſq; in aſtra,
Nec videntur amplius.
Vidit hoc cõuentus adſtans,
Ipſe vidit carnifex:
Et manum repreſſit harens,
Ac ſtupens obpalluit.
Sed tamen peregit ictum,
Ne periret gloria.
Iamne credis bruta quondam
Vaſconum gentilitas,
Quàm ſacrum crudelis error
Immolarit ſanguinem?
Credis in Deum relatos
Heſtiarum ſpiritus?
Cerne quàm palàm feroces
Hic domantur dæmones,
Qui lupino capta ritu
Deuorant præcordia.
Stragulant mentes & ipſas,
Stq; miſcent ſenſibus,
Tunc ſuo tam plenus hoſte
Siſtitur furens homo.

Spumeas efflans ſaliuas,
Cruda torquens lumina,
Expandus quaſtione
Non ſuorum criminum.
Audias, nec tortor adſtat,
Eiulatus flebiles:
Scinditur per flagra corpus,
Nec flagellum carnitur.
Creſcit & ſuſpenſus ipſe
Vinculis latentibus,
His modis ſpurcum latronem
Martyrum virtus quatit.
Hæc coercet, torquet, vrit,
Hæc catenas incutit,
Prædo vexatus relictis
Se medullis exuit.
Linquit inlæſam rapinam,
Faucibus ſiccis fugit,
Vngue ab imo vſq; ad capillũ
Salua reddit omnia.
Confitens ardere ſeſe,
Non gehenna eſt incola,
Quid loquar purgata lingis
Alba morbis corpora?
Algidus cum decoloros
Horror artus concutit,
Hic tumor vultum relinquit,
Hic color verus redit.
Hoc bonum Saluator ipſe,
Quo fruamur, præſtitit,
Martyrum cum mẽbranoſtro
Conſecrauit oppido.
Seſpitant qua nunc colonos
Quo, Hiberus alluit:
Stato nunc hymniſta matres
Pro receptis paruulis.
Coniugum ſalute læta
Vox maritarum ſtrepet:
Sit dies hæc feſta nobis,
Sit ſacratum gaudium.

HYMNVS IN HONOREM DIui Laurentij, conſtantiſſimi martyris.

A Ntiqua ſanctorum parens
Iam Roma, Chriſto dedita,
Laurentio victrix duce
Ritum triumphans barbarum,
Reges ſuperbos viceras,
Populoſq; frenis preſſeras,
Nunc monſtruoſis idolis
Imponis imperij iugum.
Hæc ſola deerat gloria
Vrbis ſagata inſignibus,
Feritate capta gentium
Domares vi ſpurcum louem.
Non turbulentis viribus,
Ceſſi, Camilli, aut Cæſaris,
Sed martyris Laurentij
Non incruento prælio.
Armata pugnauit fides,
Proprij cruoris prodiga:

Nam morte mortem diruit.
Ac semet impendit sibi.
Fore hæc sacerdos dixerat
Iam Xistus, adfixus cruci,
Laurentium flentem videns
Crucis sub ipso stipite,
Desiste discessu meo
Fletus dolenter fundere.
Præcedo frater, tu quoque
Post hoc sequeris triduum.
Extrema vox episcopi
Prænuntiatrix gloriæ
Nihil fefellit, nam dies
Prædicta palmam præstitit.
Qua voce, quantis laudibus
Celebrabo mortis ordinem?
Quo passionem carmine
Dignè retexens concinam?
Hic primus è septem viris,
Qui stant ad aram proximi,
Leuita sublimis gradu,
Et cæteris præstantior:
Claustris sacrorum præerat,
Cœlestis arcanum domus
Fidis gubernans clauibus,
Votasq; dispensans opes.
Versat famem pecuniæ
Præfectus vrbis regiæ,
Minister insani ducis
Exactor haurit sanguinis.
Qua vi latentes eruat
Nummos, operta existimans
Talenta sub sacrarijs,
Cumulosq; congestos tegi.
Laurentium sisti iubet,
Exquirit arcam ditibus
Massis refertam, & fulgida
Montes moneta conditos:
Soletis, inquit, conqueri,
Sæuire nos iusto amplius,
Cum Christiana corpora
Plus quàm cruente scindimus.
Abest atrocioribus
Censura feruens motibus,
Blande & quietè efflagito
Quod spontè obire debeas.
Hunc esse vestris orgijs
Moremq; & artem proditum est,
Hanc disciplinam fœderis,
Libent vt auro antistites.
Argenteis scyphis ferunt
Fumare sacrum sanguinem,
Auroq; nocturnis sacris
Adstare fixos cereos.
Tunc summa est cura fratribus
Vt sermo testatur loquax,
Offerre fundis venditis
Sestertiorum milia.
Addicta auorum prædia
Fœdis sub auctionibus
Successor exhæres gemit
Sanctis egens parentibus.
Hæc occuluntur abditis
Ecclesiarum in angulis.
Et summa pietas creditur
Nudare dulces liberos.
Deprome thesauros, malis
Suadendo quos præstigijs
Exaggeratos obtines,
Nigrante quos claudis specu.
Hoc poscit vsus publicus,
Hoc fiscus, hoc ærarium,
Vt dedita stipendijs
Ducem iuuet pecunia.
Sic dogma vestrum est, audio,
Suum quibusq; reddito,
En Cæsar agnoscit suum
Nomisma nummis inditum.
Quod Cæsaris scis, Cæsari
Da, nempe iustum postulo:
Ni fallor, haud vllam tuus
Signat Deus pecuniam.
Nec cum veniret, aureos
Secum Philippos detulit,
Præcepta sed verbis dedit
Inanis à marsupio.
Implete dictorum fidem,
Quam vos per orbem venditis:
Nummos libenter reddite,
Estote verbis diuites.
Nil asperum Laurentius
Refert ad ista, aut turbidum:
Sed vt paratus obsequi,
Obtemperanter annuit.
Est diues, inquit, non nego,
Habetq; nostra ecclesia
Opumq; & auri plurimum.
Nec quisquam in orbe ditior.
Is ipse tantum non habet
Argenteorum ænigmatum
Augustus, arcem possidens,
Cui nummus omnis scribitur.
Sed nec recuso prodere
Locupletis arcam numinis,
Vulgabo cuncta, & proferam
Pretiosa quæ Christus tenet.
Vnum sed orans flagito,
Induciarum paululum,
Quo fungar efficacius
Promissionis munere.
Tum tota digestim mihi
Christi supellex scribitur,
Nam calculanda primitus,
Tunc subnotanda est summula.
Lætus tumescit gaudio
Præfectus, ac spem deuorat:
Aurum velut iam conditum
Domi maneret gestiens.
Pepigere tempus tridui:
Laudatus inde absoluitur

Lauren-

Laurentius, sponsor sui,
Et sponsor ingentis lucri.
Tribus per vrbem cursitat
Diebus, infirma agmina,
Omnesq; qui poscunt stipem,
Cogens in vnum, & congregans.
Illic vtriq; obtutibus
Orbes cauatos præferens
Baculo regebat prauio,
Errore nutantem gradum.
Et claudus infracto genu,
Vel crure trunco semipes,
Breuiórve planta ex altera,
Gressum trahebat imparem.
Est vlcerosis artubus
Qui tabe corrupta fluat,
Est cuius arens dextera
Neruos in vlnam contrahat.
Tales plateis omnibus
Exquirit, assuetos ali
Ecclesiæ matris penu.
Quos ipse primus nouerat.
Recenset exin singulos,
Scribens viritim nomina,
Longo & locatos ordine
Adstare pro templo iubet.
Præceptus & iam fluxerat
Dies, furebat feruido
Iudex auarus spiritu,
Promissa solui flagitans.
Tum martyr: assistas velim,
Corámque dispectas opes
Miréra, quas noster Deus
Prædiues in sanctis habet.
Videbis ingens atrium
Fulgere vasis aureis,
Et per patentes porticus
Structos talentis ordines.
It ille, nec pudet sequi.
Ventum ad sacratam ianuam,
Stabant cateruæ pauperum,
Inculta visu examina.
Fragor rogantum tollitur,
Præfectus horrescit stupens,
Conuersus in Laurentium,
Oculisq; turbatis minax,
Contrà ille: Quid frendens, ait,
Minitaris? aut quid displicet?
Num sordida hæc, aut vilia?
Num despuenda existimas?
Aurum, quod ardenter sitis,
Effossa gignunt rudera,
Et de metallis squalidis
Pœnalis excudit labor.
Torrens vel amnis turbidis
Volutus arenis implicat:
Quod terrulentum ac sordidum,
Flammis necesse est decoqui.
Pudor per aurum soluitur,
Violatur auri integritas,
Pax occidit, fides perit,
Leges & ipsa intercidunt.
Quid tu venenum gloriæ
Extollis, & magni putas?
Si quaris aurum verius,
Lux est, & humanum genus.
Hi sunt alumni luminis,
Quos corpus arctat debile,
Nec per salutem viscerum
Mens insolescat turgida.
Quum membra morbus disseccat,
Animus viget robustior,
Mentis vicissim fortibus
Vis sauciatur sensuum.
Nam sanguis in culpam calens
Minus ministrat virium,
Si seruor effœtus malis
Elumbe virus contrahat.
Si fortè detur optio,
Malim dolore asperrimo
Fragmenta membrorum pati,
Et pulcer intus viuere.
Committe formas pestium,
Et confer alternas lues.
Carnisve morbus fœdior
An mentis, & morum vlcera?
Nostri per artus debiles,
Intus decoris integri,
Sensum vetusti innoxium
Laberis experti gerunt.
Vestros valentes corpore
Interna corrumpit lepra,
Errorq; mancum claudicat,
Et cæca fraus nihil videt.
Quemuis tuorum principum,
Qui veste & ore præniteat,
Magis probabo debilem,
Quàm quis meorum pauperum.
Hunc qui superbit serico,
Quem currus inflatum vehit,
Hydrops aquosus lucido
Tendit veneno intrinsecus.
Sist hic auarus contrahis
Manus recuruas, & volam
Plicans aduncis vnguibus
Laxare nerues non valet.
Istum libido fœtida
Per scorta tractum publica
Luto & cloacis inquinat,
Dum spurca mendicat stupra.
Quid ille feruens ambitum,
Sitimq; honoris æstuans,
Mersisne anhelat febribus,
Atque igne venarum furit?
Quisquis tacendi intemperans
Silenda prurit prodere,
Vexatur, & scalpit iecur,
Scabiemq; cordis sustinet.
Quid inuidorum pectorum
Strumas rigentes turgidas?

Quid purulenta & liuida,
Malignitatum vulnera?
Tu & ipse qui Romam regis
Contemptor æterni Dei,
Dum dæmonum sordes colis,
Morbo laboras regio.
Hi quas superbus despicis,
Quos execrandos iudicas,
Breui ulceroios exuent
Artus, & incolumes erunt.
Quin carne corruptissima
Tandem soluti ac liberi,
Pulcherrimo vitæ statu
In arce lucebunt patrũ.
Non sordidati aut debiles,
Sicut videntur interim,
Sed purpurantibus stolis
Clari, & coronis aureis.
Tum si facultas suppetat,
Coram tuis obtutibus
Istos potentes sæculi
Velum recensendos dari.
Pannis videres obsitos,
Et mucidentes naribus,
Mentum saliuis uuidum,
Lipposq; palpebra putri.
Putente nil est tetrius,
Nil tam leprosum aut putridum.
Cruda est cicatrix criminum,
Oletq; ut antrum tartari.
Animabus inuersa vice
Corrupta forma infligitur.
Quas pulcher aspectus prius
In corpore oblectauerat.
En ergo nummos aureos,
Quos proxime spoponderam,
Quos nec fauillis obruat
Ruina, nec fur subtrahat.
Nunc addo gemmas nobiles,
Ne pauperem Christum putes,
Gemmas coriisci numinis,
Ornatur hoc templum quibus.
Cernu sacratas virgines,
Mirêris intactas anus,
Primiq; post damnum thori
Ignis secundi nescias.
Hoc est monile Ecclesiæ,
His illa gemmis comitur:
Dotata sic Christo placet,
Sic ornat altum verticem.
Eccum talentum susципe,
Ornabis urbem Romulam,
Ditabis & rem principis,
Fies & ipse ditior.
Ridemur, exclamat furens
Præfectus, ac miris modis
Per tot figuras ludimur,
Et vinci insanum caput.
Impune tantas fur cifer
Strophas camillo mimico
Tu nexuisse existimas,
Dum scurra saltas fabulam?
Concinna visa vrbanitas
Tractare nomen ludicrũ
Egon' cachinnis venditus
Asroma festiuum fui?
Adeone nulla austeritas,
Censura nulla est fascibus?
Adeòn' secures publicam
Mollis rotundat lenitas?
Dicu, libenter oppetam,
Votiua mors est martyri.
Est ista vobis, nouimus,
Persuasionis vanitas.
Sed non volenti impertiam,
Præstetur vt mortis cita
Compendiosus exitus,
Perire raptim non dabo.
Vltam tenebo, & differam
Pœnis moratum tugibus,
Et mors inextricabilis
Longos dolores protrahet.
Prunas tepentes sterniste,
Ne feruor ignitus nimis
Os contumacis occupet,
Et cordis intret abdita.
Vapor senescens langueat,
Qui fugax affatu leui
Tormenta sensim temperet,
Semustulatis corporis.
Bene est quòd ipse ex omnibus
Mysteriarches incidat,
Hic solus exemplum dabit
Quid mox timere debeant.
Concende constratum rogum,
Decumbe digno lectulo.
Tunc, si libebit, disputa
Nil esse Vulcanum meum.
Hæc fante præfecto truces
Hinc inde tortores parant
Nudare amictu martyrem.
Vincire membra, & tendere.
Illi os decore splenduit,
Fulgorq; circumfusus est.
Talem reuertens legifer
De monte vultum detulit:
Iudæa quem plebs aureo
Boue inquinata, & decolor
Expauit, & faciem retrò
Detorsit impatiens Dei.
Talemq; & ille pratulit
Orbi coruscis gloriam.
Stephanum per imbrem saxeum
Cœlos apertos intuens.
Illuminatum hoc emimus
Recens piatu fratribus,
Baptisma quos nuper datum
Christi capaces fecerat.
Ast impiorum cæcitas,
Os obliuum nectis situ

Nigrante

Nigrante sub velamine
Obducta, clarum non videt.
Aegyptiæ plagæ in modum,
Quæ cum tenebris barbaros
Damnaret, Hebræis diem
Sudo exhibebat lumine.
Quin ipsa odoris qualitas.
Adusta quam reddit cutis,
Diuersa vtrosq; permouet,
His nidor, illis nectar est.
Idemq; sensus dispars
Variatus aura, aut adficit
Horrore nares vindice,
Aut mulcet oblectamine.
Sic ignis æternus Deus:
Nam Christus ignis verus est.
Is ipse complet lumine
Iustos, & vrit noxios.
Postquam vapor diutinus
Detoxit exustum latus,
Vltro e castata iudicem
Compellat affatu breui:
Conuerte partem corporis
Satis crematam iugiter,
Et fac periclum, quid tuus
Vulcanus ardens egerit.
Præfectus inuerti iubet.
Tunc ille: Coctum est, deuora,
Et experimentum cape,
Sit crudum an assum suauius.
Hæc ludibundus dixerat,
Cælum deinde suspicit,
Et congemiscens obsecrat
Miseratus vrbem Romulam.
O Christe numen vnicum,
O splendor, ò virtus patris,
O factor orbis, & poli
Atq; autor horum mœnium,
Qui sceptra Romæ in vertice
Rerum locasti, sanciens
Mundum Quirinali togæ
Seruire, & armis cedere.
Vt discrepantum gentium
Mores & obseruantiam,
Linguasq;, & ingenia, & sacra
Vnis domares legibus.
En omne sub regnum Remi
Mortale concessit genus.
Idem loquuntur dissoni
Ritus idipsum sentiunt.
Hoc destinatum quo magis
Ius Christiani nominis
Quodcunq; terrarum iacet
Vno illigares vinculo.
Da Christe Romanis tuis
Sit Christiana vt ciuitas.
Per quam dedisti vt cæteris
Mens vna sacrorum foret.
Confœderentur omnia
Hinc inde membra in symbolum:
Mansuescat orbis subditus,
Mansuescat & summum caput.
Aduertat adiunctas plagas
Coire in vnam gratiam,
Fiat fidelis Romulus,
Et ipse iam credat Numa.
Confundit error Troicus
Adhuc Catonum curiam,
Veneratur occultis focis
Phrygum penates exules.
Ianum bifrontem & Sterculũ
Colit senatus, horreo
Tot monstra patrum dicere,
Et festa Saturni senis.
Absterge Christe hoc dedecus,
Emitte Gabriel tuum,
Agnoscat vt verum Deum
Errans Iulica cæcitas.
Et iam tenemus obsides
Fidissimos huius spei:
Hic nempe iam regnant duo
Apostolorum principes.
Alter vocator gentium,
Alter cathedram possidens
Primam, recludit creditas
Æternitatis ianuas.
Discede adulter Iuppiter
Stupro sororu oblite,
Relinque Romam liberam,
Plebemq; iam Christi fuge.
Te Paulus hinc exterminat,
Te sanguis exturbat Petri,
Tibi id quod ipse armaueras
Factum Neronis officit.
Video futurum principem
Quandoq;, cui seruos Dei
Tetris sacrorum sordibus
Seruire Romam non sinat.
Qui templa claudat vectibus,
Valuas eburnas obstruat,
Ne fasta damnet limina,
Obdens ahenos pessulos.
Tunc pura ab omni sanguine
Tandem nitebunt marmora:
Stabunt & æra innoxia,
Quæ nunc habentur idola.
Hic finis orandi fuit,
Et finis idem vinculi
Carnalis: erupit volens
Vocem sequutus spiritus.
Vexere corpus subditis
Ceruicibus quidam patres,
Quos mira libertas viri
Ambire Christum sua erat.
Repens medullas indoles
Afflarat, & coegerat
Amore sublimis Dei
Odisse nugas pristinas.
Refrixit ex illo die
Cultus deorum turpium,

Plebs in sacellis rarior,
Christi ad tribunal curritur.
Sic dimicans Laurentius
Non ense præcinxit latus
Hostile, sed ferrum retrò
Torquens in autorem tulit.
Dum dæmon inuictum Dei
Testem lacessit prælio,
Perfossus ipse concidit,
Et stratus æternum iacet.
Mors illa sancti martyris,
Mors vera templorum fuit,
Tunc Vesta Palladios lares
Impunè sensit deseri.
Quicquid Quiritum sueuerat
Ornare res vanas Numæ,
Christi frequentans atria,
Hymnis resultat martyrum.
Ipsa & sonatus lumina
Quondam Luperci, aut Flamines,
Apostolorum & martyrum
Exosculantur limina.
Videmus illustres domos,
Sexu ex vtroq; nobiles
Offerre votis pignora
Clarissimorum liberum.
Vittatus olim pontifex
Accitur in signum crucis,
Aedemq; Laurenti tuam
Vestalis intrat Claudia.
O ter quaterq; & septies
Beatus vrbis incola,
Qui te ac tuorum comminus
Sedem celebrat ossium.
Cui propter aduolui licet,
Qui fletibus spargit locum,
Qui pectus in terram premit,
Qui vota fundit murmure.
Nos Vasco Hiberos diuidit,
Binis remotos alpibus
Trans Cottianorum iuga.
Trans & Pyrenas ningidos
Vix fama nota est, abditis
Quàm plena sanctis Roma sit,
Quàm diues vrbanum solum
Sacris sepulchris floreat.
Sed qui caremus his bonis,
Nec sanguinis vestigia
Videre coràm possumus,
Cœlum intuemur eminus.
Sic sancte Laurenti tuam
Nos passionem quærimus
Est aula nam duplex tibi,
Hic corporis, minus polo.
Illic inenarrabilis
Allectus vbi municeps,
Aeterna in arce curiæ
Gestas coronam ciuicam.
Videor videre illustribus
Gemmis coruscantem virum:
Quem Roma cœlestis sibi
Legit perennem consulem.
Quæ sit potestas credita,
Et muneris quantum datum,
Probant Quiritum gaudia,
Quibus rogatus annuis.
Quod quisq; supplex postulat,
Fert impetratum prosperè,
Postulant, litantur, indicant,
Et tristis haud vllus redit.
Ceu præsto semper adsies,
Tuo q; alumnos vrbicos
Lactante complexu sinu
Paterno amore nutrias.
Hos inter ô Christi decus,
Audi & poetam rusticum
Cordu fatentem crimina,
Et facta prodentem sua.
Indignus agnosco & scio,
Quem Christus ipse exaudiat,
Sed perpetronos martyres
Potest medelam consequi.
Audi benignus supplicem
Christi reum Prudentium,
Et seruientem corpori
Ablue vinclis seculi.

HYMNVS IN LAVDEM Eulaliæ virginis.

Germine nobilis Eulalia,
Mortis & indole nobilior,
Emeritam sacra virgo suam
Cuius ab vbere progenita est
Ossibus ornat, amore colit.
Proximus occiduo locus est,
Qui tulit hoc decus egregium,
Vrbe potens populis locuples,
Sed mage sanguine martyrij,
Virgineoq; potens titulo.
Curriculis tribus atq; nouem
Tris hyemes quater attigerat,
Cum crepitante pyra trepidos
Terruit aspera carnifices,
Supplicium sibi dulce rata.
Iam dederat prius indicium:
Tendere se patris ad solium:
Nec sua membra dicata thoro
Ipsa crepundia reppulerat,
Ludere nescia pusiola.
Spernere succina, flere rosas.
Fulua monilia respuere:
Ore seuera, modesta gradu,
Moribus & nimium teneris,
Caniciem meditata senum.
Ast vbi se furiata lues
Excitat in famulos Domini,
Christicolasq; cruenta iubet
Thura cremare iecur pecudis.
Mortiferis adolere Deis.
Infremuit sacer Eulalia.

Spiri-

Spiritus, ingenique ferox
Turbida frangere bella parat.
Et rude pectus, anhela Deo
Fœmina prouocat arma virum.
Sed pia cura parentis agit
Virgo animosa domi vt lateat.
Abdita rure & ab vrbe procul,
Ne fera sanguinis in precium
Mortis amore puella ruat.
Illa perosa quietis opem
Degeneri tolerare mora,
Nocte fores sine teste mouet,
Septaq; claustra fugax aperit,
Inde per inuia carpit iter.
Ingreditur pedibus laceris,
Per loca senta situ, & vepribus,
Angelico comitata choro:
Et licet horrida nox sileat,
Lucis habet tamen illa ducem.
Sic habuit generosa patrum
Turba columniferum radium,
Scindere qui tenebrosa potens,
Nocte viam face perspicua
Præstitit, intereunte Chao.
Non aliter pia virgo viam
Nocte sequuta diem meruit,
Nec tenebris adoperta fuit,
Regna Canopica cum fugeret,
Et super astra pararet iter.
Illa gradu cita peruigili,
Millia multa prius peragit,
Quàm plaga pandat Eoa polum,
Mane superba tribunal adit,
Fascibus adstat & in medius,
Vociferans, ego quis pudor est
Perdere præcipites animas,
Et male prodiga corda sui
Sternere rasilibus scopulis,
Omnipatremq; negare Deum?
Quæritis ô miseranda manus
Christicolum genus? En ego sum
Dæmonicis inimica sacris,
Idola protero sub pedibus,
Pectore & ore Deum fateor.
Isis, Apollo, Venus nihil est,
Maximianus & ipse nihil.
Illa nihil, quia facta manu:
Hic, manuum quia facta colit:
Friuola vtraque, & vtraq; nihil.
Maximianus opum dominus,
Et tamen ipse cliens lapidum,
Prostituat, voueatq; suis
Numinibus caput ipse suum.
Pectora cur generosa quatit?
Dux bonus, arbiter egregius
Sanguine pascitur innocuo:
Corporibusq; piis inhians
Viscera sobria dilacerat,
Gaudet & excruciare fidem.
Ergo age tortor adure, seca,
Diuide membra coacta luto.
Soluere rem fragilem facile est.
Non penetrabitur interior
Exagitante dolore animus.
Talibus excitus in furias
Prætor, ait: Rape præcipitem
Lictor, & obrue suppliciis:
Sentiat esse Deos patrios,
Nec leue principis imperium.
Quàm cuperem tamè, ante necem
Si potis es revocare tuam:
Torua puellula nequitiam:
Respice gaudia quanta metis,
Quæ tibi fert genialis honor.
Te lachrymis labefacta domus
Prosequitur, generisq; tui
Ingemit anxia nobilitas,
Flore quòd occidis in tenero,
Proxima dotibus & thalamo.
Non mouet aurea pompa thori,
Non pietas veneranda senum,
Quos temeraria debilitas,
Ecce parata ministeria
Excruciabilis exitij.
Aut gladio feriere caput,
Aut laniabere membra feris:
Aut facibus data fumificis,
Flebiliterq; vlulanda tuis
In cinerem resoluta flues.
Hæc, rogo, quis labor est fugere?
Si modicum salis eminulis,
Thuris & exiguum digitis
Tangere virgo benigna velis,
Pœna grauis procul abfuerit.
Martyr ad ista nihil, sed enim
Infremit, inque tyranni oculos
Sputa iacit: simulachra dehinc
Dissipat, impositamq; molem
Thuribulis pede proiicit.
Nec mora, carnifices gemini
Iuncea pectora dilacerant,
Et latus vngula virgineum
Pulsat vtrinque, & ad ossa secat,
Eulalia numerante notas.
Scriberis ecce mihi domine,
Quàm iuuat hos apices legere,
Qui tua Christe trophæa notant,
Nomen & ipsa sacrum loquitur
Purpura sanguinis elicitì.
Hæc sine fletibus & gemitu
Læta canebat, & intrepida,
Dirus abest dolor ex animo,
Membraq; picta cruore nouo
Fonte cutem recalente lauant.
Vltima carnificina dehinc,
Non laceratio vulnifica
Crate tenus, nec arata cutis,
Flamma sed vndiq; lampadibus
In latera, stomachumq; furit.
Crinis odorus & in iugulos

Fluxerat, inuolitans humeris,
Quo pudibunda pudicitia,
Virgineusq; lateret honos.
Tegmine verticis opposito.
Flamma crepans volat in faciem,
Perq; comas vegetata caput
Occupat, exuperatq; apicem:
Virgo citò cupiens obitum,
Appetit & bibit ore rogum.
Emicat inde columba repens,
Martyris os niue candidior
Visa relinquere, & astra sequi:
Spiritus hic erat Eulalia.
Lacteolus, celer, innocuus.
Colla fluunt ab eunte anima,
Et rogus igneus emoritur,
Pax datur artubus exanimis,
Flatus in æthere plaudit ouans,
Templaq; celia petit volucer.
Vidit & ipse satelles auem
Fœminæ ab ore meare palam,
Obstupefactus, & attonitus
Prosilit, & sua gesta fugit,
Lictor & ipse fugit pauidus.
Ecce niuem glacialis hyems
Ingerit, & tegit omne forum:
Membra tegit simul Eulalia
Axe iacentia sub gelido,
Pallioli vice linteoli.
Cedat amor lachrymantum hominũ,
Qui celebrare suprema solent,
Flebile cedat & officium:
Ipsa elementa iubente Deo,
Exequias tibi virgo ferunt.
Nunc locus emerita est, tumulo
Clara Colonia Vettonia,
Quam memorabilis amnis Ana
Præterit, & viridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lauat.
Hic vbi marmore perspicuo
Atria luminat alma nitor,
Et peregrinus, & indigena
Reliquias, cineresq; sacros
Seruat humus veneranda sinu.
Tecta corusca superrutilant
De laquearibus aureolis,
Saxaq; cæsa solum variant
Floribus vt rosulenta putes
Prata rubescere multimodis.
Carpite purpureas violas,
Sanguineosq; crocos metite:
Non caret hic genialis hyems,
Laxat & arua tepens glacies,
Floribus vt cumulet calathos.
Ista comantibus e foliis
Munera virgo, puerq; date.
Ast ego serta choro in medio
Texta feram pede dactylico,
Vilia, maiciida, festa carmen.
Sic venerarier ossa [illegible]
Ossibus altar & impositum:
Illa Dei sita sub pedibus
Prospicit hæc, populosq; suos
Carmine propitiata fouet.

HYMNVS IN LAVDEM decem & octo martyrum Cæsaraugustanorum.

Bis nouem noster populus sub vno
Martyrum seruat cineres sepulchro
Cæsaraugustam vocamus vrbem,
Res cui tanta est.
Plena magnorum domus angelorum
Non timet mundi fragilis ruinam,
Tot sinu gestans simul offerenda
Munera Christo.
Quum Deus dextram quatiens coruscĩ
Nube subnixus veniet rubente,
Gentibus iustam positurus æquo
Pondere libram.
Orbe de magno caput excitata
Obuiam Christo properanter ibit,
Ciuitas omnis preciosa portans
Dona canistris.
Afra Carthago tua promet ossa
Ore facundo Cypriane doctor:
Corduba Acisclum dabit, & Zoellem,
Tresq; coronas.
Tu tribus gemmis diadema pulchrum
Offeres Christo genitrix piorum
Tarraco, intexit cui fructuosus
Sutile vinclum.
Nomen hoc gemmæ strophio illigatum est,
Emicant iuxta lapides gemelli,
Ardet & splendor parilis duorum
Igne coruscо.
Parua Felicis decus exhibebit
Artubus sanctis locuples Gerunda,
Nostra præstabit Calagurris ambos,
Quos veneramur.
Barchinon claro Cucufate freta
Surget & Paulo speciosa Narbo,
Teq; præpollens Arelas habebit
Sancte Genesi.
Lusitanorum caput oppidorum
Vrbs adoratæ cineres puellæ
Obuiam Christo rapiens, ad aram
Porriget ipsam.
Sanguine iusti cui pastor hæret,
Ferculum duplex geminumq; donum.
Ferre Complutum gremio iuuabit
Membra duorum.
Ingeret Tingis sua Cassianum
Festa Massylum monumenta regum,
Qui cinis gentes domitas coegit
Ad iuga Christi.
Singulis paucæ tribus aut duobus
Forsan, & quinis aliquæ placebunt,
Testibus Christi prius hostiarum
Pignore functæ.

Tu.

Tu decem sanctos reuehes, & octo
Cæsaraugusta studiosa Christi,
Verticem planu oleus reuincta
Pacu honore.
Sola in occursum numerosiores
Martyrum turbas domino paraſti.
Sola pradiues pietate multa
Luce frueru.
Vix parens orbu populosa Pœni,
Ipſa vix Roma in solio locata,
Te decus nostrum superare in isto
Munere digna est.
Omnibus portu sacer immolatus
Sanguis exclusit genus inuidorum
Damonum, & nigras pepulit tenebras
Vrbe piata.
Nullus umbrarum latet intus horror.
Pulsa nam pestis populum refugit,
Christus in tetis habitat plateis,
Christus vbiq; est.
Martyrum credas patriam coronis
Debitam sacris chorus unde surgens
Tendit in cœlum niueus sagata
Nobilitatis.
Inde Vincenti tua palma nata est,
Clerus hinc tantum peperit triumphum:
Hinc sacerdotum domus insulata
Valeriorum.
Sæuus antiquis quoties procellis
Turbo, vexatum tremefecit orbem,
Tristior templum rabies in istud
Intulit iras.
Nec furor quisquam sine laude nostrum
Cessit, aut clari vacuum cruoris
Martyrum semper numerus sub omni
Grandine creuit.
Nónne Vincenti peregrè necandus
Martyr, hu terris tenus notaſti
Sanguinis rore speciem futuri
Morte propinqua?
Hoc colunt ciues, velut ipsa membra
Cespes includat suus, & paterno
Seruet amplectens tumulo beati
Martyris ossa.
Noſter est, quamuis procul hinc in vrbe,
Passus ignota dederit sepulchro
Gloriam victor, probe lætus alta
Forte Sagunti.
Noſter & nostra puer in palæstra
Arte virtutis, fideiq; olim
Victus, horrendum didicit domare
Viribus hostem.
Nouerat templo celebres in isto
Octies partas, decies; palmas
Laureu doctus patrys, eadem
Laude cucurrit.
Hic & Encatis recubant tuarum
Ossa virtutum, quibus efferatæ
Spiritum mundi violentæ virgo
Dedecoraſti.
Martyrum nulla remanente vita
Contigit terru habitare noſtris,
Sola tu morti propriè superstes
Viuis in orbe.
Viuis, ac pœna seriem retexis.
Carnis & casa spolium retentans,
Tetra quàm sulcos habeant amaros
Vulnera narras.
Barbarus tortor latus omne carpsit,
Sanguis impensus lacerata membra,
Pectus abscisa patuit papilla
Corde sub ipso.
Iam minus mortis precium peracta est.
Qua venenatos abolens dolores
Concitam membru tribuis quietem
Fine supremo.
Cruda te longum tenuit cicatrix,
Et diu venu dolor hasit ardens,
Dum putrescentes tenuat medullas
Tabidus humor.
Inuidus quamuis obitum supremum
Perſequutoru gladius negarit,
Plena te martyr tamen vi peremptam
Pœna coronat.
Vidimus partem secoris reuulsam,
Vngulis longe iacuisse pressis,
Mors habet pellens aliquid tuorum
Te quoque viua.
Hunc nouum nostra titulum fruendum
Cæsaraugusta dedit ipse Christus.
Inge viuentis domus vt dicata
Martyris esset.
Ergo ter senis sacra candidatis
Diues optato, simul & Luperco
Perge conscriptum tibimet senatum
Pangere psalmis.
Ede Successum, cane Martialem,
Mors & Vrbani tibi concinatur,
Iuliam cantus resonet, simulq;
Quintilianum.
Publium pandat chorus, & reuolnas
Quale Frontonis fuerit tropheum,
Quid bonus Felix tulerit, quid acer
Cæcilianus.
Quantus Euenti tua bella sanguis
Tinxerit, quantus tua Primitiue,
Quum tuos vinax recolas triumphos
Laus Apodemi.
Quatuor posthinc superest virorum
Nomen extolli, renuente metro,
Quos Saturninos memorat vocatos
Prisca vetustas.
Carminis leges amor aureorum
Nominum paruifacit, & loquendi
Cura de sanctis otiosa non est,
Nec rudis vnquam.
Plenus est artis modulis, annotatus
Nominum formas recitare Christo,
Quas tenet cœlis liber exscribendus
Tempore iusto.

Octo tunc sanctos recolet decemq;
Angelus, coram patre, filioq;:
Vrbis vnius regimen tenentes
Iure sepulchri.
Quin ad antiquum numerum trahentur.
Viua post pœnæ specimen puella,
Morsq; Vincenti, cui sanguis hinc est
Fons & honoris.
Additis Gaio, nec enim silendi,
Teq; Crementi, quibus incrementum
Ferre prouenit decus ex secundo
Laudis agone.
Ambo confessi Dominum, steterunt
Acriter contra fremitum latronum,
Ambo gustarunt leniter saporem
Martyriorum
Hæc sub altari sita sempiterno,
Lapsibus nostris veniam precatur
Turba, quam seruat procerum creatrix
Purpureorum.
Nos pio fletu, date, perluamus
Marmorum sulcos, quibus est operta
Spes, vt absoluam retinaculorum
Vincla meorum.
Sterne ne totam generosa sanctis
Ciuitas mecum tumulis, deinde
Mox resurgentes animas, & artus
Tota sequeris.

HYMNVS IN LAVDEM Vincentij martyris.

B Eate martyr prospera
Diem triumphalem tuum,
Quo sanguinis merces tibi,
Corona Vincenti datur.
Hic te ex tenebris seculi
Tortore victo & iudice,
Euexit ad cælum dies,
Christoq; ouantem reddidit.
Nunc angelorum particeps,
Conluces insigni stola,
Quam testis indomabilis
Riuis cruoris laueras.
Quum te satelles idoli
Præcinctus atris legibus,
Litare diuis gentium,
Ferro & catenis cogeret.
Ac verba primum mollia
Suadendo blande effuderat
Captator, vt vitulum lupus
Rapurus, alludit prius:
Rex, inquit, orbis maximus,
Qui sceptra gestat Romula,
Seruire sanxit omnia
Priscis deorum cultibus.
Vox Nazareni assistite,
Rudemq; ritum spernite,
Hæc saxa quæ princeps colit,
Placate sumo & victima.
Exclamat his Vincentius.
Leuita de tribu sacra,
Minister altaris Dei,
Septem ex columnis lacteis.
Tibi ista præsint numina,
Tu saxa, tu ligna colas,
Tu mortuorum mortuus
Fias deorum pontifex.
Nos lucis autorem patrem,
Eiusq; Christum filium
Qui solus, ac verus Deus,
Datiane confitebimur.
Hic ille iam commotior:
Audesne non felix, ait,
Ius hoc deorum & principum,
Violare verbis asperis?
Ius & sacratum, & publicũ,
Cui sedis humanum genus,
Nec te iubente seruidè
Instans periclum permouet.
Hoc nanq; decretum cape,
Aut ara, thure, & cespite
Precanda iam nunc est tibi,
Aut mors luenda est sanguine.
Respondit ille altrinsecus:
Age ergo quicquid virium,
Quicquid potestatis tibi est,
Palàm reluctor, exere.
Vox nostra quæ sit, accipe,
Est Christus, & pater Deus:
Serui huius & testes sumus,
Extorque si potes fidem.
Tormenta, carcer, vngulæ,
Stridensq; flammis lamina,
Atq; ipsa pœnarum vltima,
Mors Christianis ludus est.
O vestra inanis vanitas,
Scitumq; brutum Cæsaris,
Condigna vestris sensibus
Coli iubetis numina.
Excisa fabrili manu,
Cauis recocta & follibus,
Quæ voce, quæ gressu carent,
Immota, cæca, elinguia.
His sumptuosa splendido
Delubra crescunt marmore.
His colla mugientium
Percussa taurorum cadunt.
Adsunt & illic spiritus.
Sunt sed magistri criminum,
Vestræ & salutis auspices
Vagi, impotentes, sordidi:
Qui vos latenter incitos
In omne compellunt nefas,
Vastare iustos cædibus,
Plebem piorum carpere.
Norunt & ipsi ac sentiunt
Pollere Christum, & viuere,
Eiusq; iam iamq; affore
Regnum tremendum perfidis.
Clamant fatente, deniq;

Pulsi

Pulsi è latebris corporum,
Virtute Christi & nomine,
Diuiq; & ydem dæmones.
Is intonantem martyrem
Iudex profanus non tulit,
Conclamat: Os obtrudite,
Ne plura iactet improbus.
Vocem loquentis claudite,
Raptimq; lictores date,
Illos reorum carnibus
Pastos, manuq; exercitos.
Iam faxo ius prætorium
Conuiciator sentiat,
Impuniéne nostris sibi
Dys destruendis luserit.
Tibi ergo soli contumax
Tarpeia calcentur sacra?
Tu porrò solus obteras
Romam, Senatum, Cæsarem?
Vinctum retortis brachiis,
Sursum ac deorsum extendite:
Compage donec ossium
Diuulsa, membratim crepet.
Pòst hinc hiulcis ictibus
Nudate costarum abdita,
Vt per lacunas vulnerum
Iecur retectum palpitet.
Ridebat hæc miles Dei,
Manus cruentas increpans,
Quòd fixa non profundius
Intraret artus vngula.
Ac tam omne robur fortium
Euiscerando cesserat,
Nisusq; anhelo soluerat
Fessos lacertorum toros.
Ast ille tanto lætior,
Omni vacantem nubilo
Frontem serenam luminat,
Te Christe præsentem videns.
Quis vultus iste proh pudor?
Datianus aiebat furens,
Gaudet, renidet, prouocat,
Tortor & tortus acrior.
Nil illa vis exercita
Tot noxiorum mortibus
Agone in isto proficit,
Ars & dolorum vincitur.
Sed vos alumni carceris,
Pars semper inuictam mihi
Cohibete paulum dexteras,
Respiret vt lassus vigor.
Præsicca rursus vlcera
Dum se cicatrix colligit
Refrigerati sanguinis,
Manus resulcans diruet.
His contrà Leuites refert,
Suam tuorum perspicis
Languere virtutem canum,
Age ipse maior carnifex.
O stende quo pacto queant
Imos recessus scindere,
Manus & ipse intersere,
Riuosq; feruentes bibe.
Erras cruente, si meam
Te rêre pœnam sumere,
Quum membra morti obnoxia
Dilancinata interficis.
Est alter homo intrinsecus,
Violare quem nullus potest,
Liber, quietus, integer,
Exors dolorum tristium.
Hoc quod laboras perdere
Tantis furoris viribus,
Vas est solutum ac fictile,
Quocunq; frangendum modo.
Quinimò nunc enitere
Illum secare ac plectere,
Qui perstat intus, qui tuam
Calcat tyranne insaniam.
Hunc lacesse, hunc discute
Inuictum, insuperabilem,
Nullis procellis subditum,
Soliq; subiectum Deo.
Hæc fatur, & stridentibus
Laniatur vncis denuò,
Cui prætor ore subdolo
Anguina verba exibilat.
Si tanta callum pectoris
Prædurat obstinatio,
Puluinar vt nostrum manu
Abomineris tangere:
Saltem latentes paginas,
Librosq; opertos detege,
Quo secta prauum seminans
Iustis cremetur ignibus.
His martyr auditis ait:
Quem tu maligne mysticis
Minitaris ignem literis,
Flagrabis ipse hoc iustius.
Romphæa nam cœlestium
Vindex erit voluminum,
Tanti venens interpretem,
Linguam perurens fulmine.
Vides fauillas indices
Gomorrheorum criminum,
Sodomus nec latet cinis,
Testis perennis funeris.
Exemplar hoc serpens tuum est,
Fuligo quem mox sulphuris,
Bitumen & mistum pice,
Imò implicabunt tartaro,
His persequutor saucius
Pallet, rubescit, æstuat,
Insana torquens lumina,
Spumasq; frendens egerit.
Tum deinde cunctatus diu,
Decernit extrema omnium
Igni grabato, & laminis
Exerceatur quæstio.
Hæc ille sese ad munera

Gradu citato proripit,
Ipsosq; pernix gaudio,
Pœna ministros præuenit.
Ventum ad palæstram gloriæ
Spes certat, & crudelitas
Luctamen ancips conserunt,
Hinc martyr, illinc carnifex.
Serrata lectum regula
Dente insequentis exasperat,
Cui multa carbonum strues
Viuum vaporat halitum.
Hunc sponte conscendit rogum
Vir sanctius ore interrito:
Ceu iam corona conscius,
Celsum tribunal scanderet.
Subter crepante aspergine
Scintillat excussus salsa,
Punctisq; feruens stridulis,
Sparsim per artus figitur.
Aruina posthinc igneum
Impressa cauterem lauit,
Vis unde roris fumidi
In membra sensim liquitur.
Hæc inter immotus manet
Tanquam dolorum nescius,
Tenditq; in altum lumina,
Nam vincla palmas præsserant:
Sublatus inde fortior,
Lugubre in antrum truditur,
Ne liber usus luminis
Animaret altum spiritum.
Est intus imo ergastulo
Locus tenebris nigrior,
Quem saxa mersi fornicis
Angusta clausum strangulant.
Æterna nox illic latet,
Expers diurni sideris
Hic carcer horrendus suos
Habere fertur inferos.
In hoc barathrum conijcit
Truculentus hostis martyrem,
Lignoq; plantas inserit
Diuaricatu cruribus.
Quin addit & pœnam nouam
Crucis peritus artifex,
Nulli tyranno cognitam
Nec fando compertam retrò.
Fragmenta testarum iubet
Hirta impolitis angulis
Acuminata, informia,
Tergo tacenti sternerent.
Totum cubile spiculis
Armant dolores anxij,
Insomne qui subter latus
Mucrone pulsent obtuso.
Hæc ille versutus, vafer,
Meditatus arte struxerat:
Sed Belzebulis callida
Commenta Christus destruit.
Nam carceralis cassum
Splendore lucis fulgurat,
Duplex; morsus stipitis
Ruptis cauernis dissilit.
Agnoscit hic Vincentius
Adesse quod sperauerat,
Tanti laboris præmium,
Christum datorem luminis.
Cernit deinde fragmina
Iam testularum, mollibus
Vestire semet floribus
Redolente nectar carcere.
Quin & frequentes angeli
Stant, ac loquuntur comminus,
Quorum vnus ore angustior
Compellat his dictis virum:
Exurge martyr inclyta,
Exurge securus tui,
Exurge & almus cœtibus
Noster sodalis addere.
Decursa iam satis tibi
Pœna minatis munia,
Pulchroq; mortis exitu
Omnis peracta est passio.
O miles inuictissime,
Fortissimisq; fortior,
Iam te ops sana & aspera
Tormenta victorem tremunt.
Spectator hæc Christus Deus
Compensat auo in termino,
Propriaque collegam crucis
Larga coronat dextera.
Pone hoc caducum vasculum
Compage textum terrea,
Quod dissipatum soluitur,
Et liber in cœlum veni.
Hæc ille, sed clausas fores
Interna rumpunt lumina,
Tenuiq; per rimas nitor
Lucis latentis proditur.
Hoc cum stupores territus
Obsessor atri luminis,
Quem cura pernox manseras
Seruare feralem domum.
Psallentes audit insuper
Pradulce carmen martyris,
Cui vocis instar amula
Conclaue reddit concauum.
Pauens deinde introspicit,
Admota quantum postibus
Acies per artas cardinum
Intrare iunctura potest.
Vernare multis floribus
Stramenta testarum videt,
Ipsumq; vulsis nexibus
Obambulantem pangere.
Implantur aures turbidis
Prætoris hoc miraculo,
Flet victus, & voluit gemens
Iram, dolorem, dedecus.
Exemptus, inquit carcere,

Paulum benignis fotibus
Recreetur, vt pastum nouum
Pœnis refectus præbeat.
Coire toto ex oppido
Turbam fidelem cerneres,
Mollire præsultum torum,
Siccare cruda vulnera.
Ille vngularum duplices
Sulcos pererrat osculis,
Hic purpurantem corporis
Gaudet cruorem lambere.
Plerique vestem lineam
Stillante tinguni sanguine,
Tutamen vt sacrum suis
Domi reseruent posteris.
Tunc ipse manceps carceris,
Et vinculorum ianitor,
Vt fert vetustas conscia,
Repentè Christum credidit.
Hic obseratis vectibus
Densa specum caliginis
Splendore lucis aduena
Micuisse clausum viderat.
At verò postquam lectuli
Martyr quietem contigit,
Æger morarum tædio,
Et mortis incensus siti.
Si mors habenda huiusmodi est
Quæ corporali ergastulo
Mentem resoluit liberam,
Et reddit autori Deo
Mentem piatam sanguine,
Mortis lauacris inclytam,
Quæ semet ac vitam suam
Christo immolandam præbuit.
Ergo vt recline mollibus
Reiecit auleis caput,
Victor relictis artubus
Cœlum capessit spiritus.
Cui recta celso tramite,
Reseratur ad patrem via,
Quam fratre cæsus impio
Abel beatus scanderat.
Stipant euntem candidi
Hinc inde sanctorum chori,
Pariq; missus carcere
Baptista Ioannes vocat.
At Christiani nominis
Hostem coquebant irrita
Fellis venena, & liuidum
Cor efferata exusserant.
Sauire inermem crederes
Fractis draconem dentibus,
Euasit, exultans ait
Rebellis, & palmam tulit.
Sed restat illud vltimum
Inferre pœnam mortuo,
Feris cadauer tradere,
Canibúsue carpendum dare.
Iam nunc & ossa extinxere
Ne sit sepulchrum funeris.
Quod plebs gregalis excolat,
Titulumq; figat martyris.
Sic frendit, & corpus sacrum
Profanus, ah dirum nefas,
Nudum negato tegmine
Exponit inter carices.
Sed nulla diarum fames,
Aut bestiarum aut alitum,
Audet trophæum gloriæ
Fœdare tactu squalido.
Quin si qua clangens improbè
Circumuolaret eminus
Trucis volucris impetu
Depulsa vertebat fugam.
Nam coruus Heliæ datus
Olim, ciborum portitor,
Hoc munus implet sedulò,
Et irremotus excubat.
Hic ex frutetis proximis
Infestus alarum sono,
Oculosq; pennis verberans
Exegit immanem lupum.
Quis perfidorum credere
Ausit, rapacem belluam
Tauris paratam congredi,
Cessisse plumis mollibus?
Ibat malignum murmurans.
Leui volatu exterritus,
Prædamq; visam fugerat
Custodis imbellis minis.
Quis audiendi talia
Datiane tunc sensus tibi?
Quantis gementem spiculis
Figebat occultus dolor?
Quum te perempti corporis
Virtute victum cerneres,
Ipsis & impar ossibus,
Vacuisq; iam membris minor?
Sed quis tyranne pertinax
Hunc impotentem spiritum
Determinabit exitus,
Nullusne te franget modus?
Nullus, nec vnquam desinam:
Nam si serina immanitas
Mansuescit, & clementia
Coruos voraces mitigat,
Mergam cadauer fluctibus.
Insana numquam naufragis
Ignoscit vnda, & spumeum
Noscit profundum parcere.
Aut semper illic mobilis
Incerta per ludibria
Austris feretur flatibus,
Squamosa pascens agmina.
Aut sub fragosis rupibus
Scabri petrarum murices
Inter recessus scrupeos
Discissa rumpent viscera.
Et quis virorum strenuè

Cymbam peritus pellere
Remo, rudente & carbasо,
Secare qui pontum queas?
Rapiar paluſtri è ceſpite
Corpus, quod intactum iacet,
Leuiq; vectum lembulo
Amplum per æquor auferas.
Sed complicatum ſparteus
Claudat cadauer culleus,
Quem ſune connexus lapis
Præceps in altum deprimat.
At tu per vndas amices
Rorante præceps palmula,
Donec relictum longior
Abſcondat aſpectus ſolum.
Hæc iuſſa quidam militum,
Eumorphio nomen ſuit,
Violentus, audax, barbarus,
Furore feruens arripit.
Funale textum conſcrit,
Suto quod implet corpore,
Emenſus & multum freti,
Inter procellas exerit.
O præpotens virtus Dei,
Virtus creatrix omnium,
Qua turgidum quondam mare
Gradiente Chriſto ſtrauerat.
Vt terga calcans æquoris
Siccis mearet paſſibus,
Plantis nec vndis tingeret
Vaſti viator gurgitis.
Hac ipſa virtus inſſerat
Rubrum ſalum dehiſcere,
Patente dum profundo aridum
Secura plebs incederet.
Nec non & ipſa nunc iubet
Seruire ſancto corpori
Pontum quietis lapſibus
Ad cuncta pronum littora.
Saxum molaris ponderis
Vt ſpuma candens innatat,
Tantiq; cuſtos pignoris
Faſcella fertur fluctibus.
Cernunt ſtupentes nauita
Vectam remenſo marmore,
Labi retrorſum leniter
Æſtu ſecundo & flamine.
Certant & ipſi concito
Pontum phaſelo ſcindere,
Longe ſed artus præuolant
Telluris ad molem ſinum.
Prius relatos denique
Humus quieta ſuſcipit,
Quàm pulſa ſummis niſibus
Carina portum tangeret.
Felix amœni littoris
Receſſus ille qui ſacra
Fouens harenis viſcera
Vicem ſepulchri præbuit.
Dum cura ſanctorum pia
Deflens adornat aggerem,
Tumuloq; corpus creditum
Vita reſernat poſtera.
Sed mox ſubactis hoſtibus
Iam pace iuſtis reddita,
Altar quietem debitam
Præſtat beatis oſſibus.
Subiecta nam ſacrario,
Imamq; ad aram condita,
Cœleſtis auram muneris
Perfuſa ſubter hauriunt.
Sic corpus aſt ipſum Dei
Sedes receptum continet,
Cum Maccabeis fratribus
Sacro Iſaia proximum.
Simplex ſed illis contigit
Corona pœnarum, quibus
Finem malorum præſtitit
Mortis ſupremus exitus.
Quid tale ſector auſus eſt?
Truncata nunquid corporis,
Segmenta poſt ſerram feris
Obiecit, aut vndis dedit?
Nam Maccabæi martyris
Linguam tyrannus eruſtam,
Raptámue pellem verticis
Auibus cruentis obtulit.
Tu ſolus obis inclyte,
Solus brauy duplicis
Palmam tuliſti, tu duas
Simul paraſti laureas.
In morte victor aſpera,
Tum deinde poſt mortem pari-
Victor triumpho proteris
Solo latronem corpore.
Adeſto nunc, & percipe
Voces precantum ſupplices,
Noſtri reatus efficax
Orator ad thronum patris.
Per te, per illum carcerem,
Honoris augmentum tui,
Per vincla, flammas, vngulas,
Per carceralem ſtipitem.
Per fragmen illud teſteum,
Quo parta creuit gloria,
Per quem trementes pectori
Exoſculamur lectulum.
Miſerere noſtrarum precum,
Placatus vt Chriſtus ſuis
Inclinet aurem proſperam,
Noxas nec omnes imputet.
Si vitæ ſolennem diem
Veneramur ore & pectore,
Si ſub tuorum gaudio
Veſtigiorum ſternimur:
Pauliſper huc tu inlabere,
Chriſti fauorem deferens,
Senſu grauatis vt ſentiant
Leuamen indulgentiæ.
Sic nulla iam reſtet mora,

Quin

Quin excitatam nobilis
Carnem resumat spiritus,
Virtute perfuncta pari.
Vt quæ laborum particeps
Commune discrimen tulit,
Sit & cohæres gloriæ
Cunctis in æuum seculis.

HYMNVS BEATISSIMORVM martyrum Fructuosi, episcopi ecclesiæ Tarraconensis, & Augurij, & Eulogij diaconi.

Felix Tarraco Fructuose vestris
Attollit caput ignibus coruscum
Leuitis geminis procul relucens.
Hispanos Deus aspicit benignus,
Arcem quandoquidem potens Hiberam
Trino martyre Trinitas coronat.
Ardens Augurius capessit æthram,
Necnon Eulogius simul supernum,
Christi lucidus ad sedile tendit.
Dux & præuius, & magister illis
Ad tantum decus, ex Episcopali
Clarus nomine Fructuosus ibat.
Accitus quia præsidis repentè
Iussu, venerat ad forum sacerdos
Leuitis comitantibus duobus.
Inde ad carcerem viros catenam
Pastus sanguine carnifex trahebat:
Gaudet currere Fructuosus vltrò,
Ac ne quis socios minor feriret,
Præceptor vehemens eundo firmat,
Incenditq; fidem calore Christi.
Mecum state viri, vocat cruentus
Ad pœnam coluber Dei ministros,
Ne mors terreat, est parata palma.
Carcer Christicolis gradus coronæ est,
Carcer prouehit ad superna cœli,
Carcer conciliat Deum beatis.
His dictis adeunt specum reorum,
Exercent ibi mysticum leuacrum.
Et purgamina quæ stupent tenebræ.
Sex hic continuis latent diebus,
Tandem stant trucis ad tribunal hostis,
Fratres tergeminos tremunt catastæ.
Iudex Emilianus imminebat,
Atrox, turbidus, insolens, profanus,
Aras dæmonicas coli iubebat.
Tu qui doctor, ait, seris nouellum
Commenti genus, vt leues puellæ
Lucos destituant, Iouem relinquant:
Damnas, si sapias, anile dogma.
Iussum est Cæsaris ore Gallieni:
Quod princeps colit, hoc colamus omnes.
Hæc fanti placidus refert sacerdos:
Æternum colo principem, dierum
Factorem, dominumq; Gallieni.
Et Christum patre prosatum perenni,
Cuius sum famulus, gregusq; pastor.
Subridens ait ille: Iam fuisti.
Nec differt furor aut refrenat iram,
Sæuis destinat ignibus cremandos,
Exultant, prohibentq; flere vulgum.
Quosdam de populo vides sacerdos
Libandum sibi poculum offerentes:
Ieiunamus, ait, recuso potum.
Nondum nona diem resignat hora,
Nunquam conuiolabo ius dicatum,
Nec mors ipsa meum sacrum resoluet.
Sic Christus sitiens crucis sub hora
Oblatum sibi poculum recusans.
Nec libare volens, sitim peregit.
Intrant interea locum rotunda
Conclusum cauea, madens ferarum
Multo sanguine quem furor frequentat.
Quum spectacula perstrepunt cruenta,
Ac vilis gladiator ense duro
Percussus cadit, & fremit voluptas.
Hic flammante pyra, niger minister
Ardens supplicium parare iussus,
Construxit facibus rogum supremis.
Qui dum corpora concremanda soluit,
Feruentes animas amore lucis
Fracto carceris expediuit antro.
Certant officijs pij sodales,
Plantis calciamenta dissolutis,
Pronus detrahere studebat vnus.
Sed sanctus vetat, ora Fructuosus
Inclinata premit. Facessite, inquit,
Ne nostram grauet obsequela mortem.
At quin ipse meos pedes resoluam,
Ne vestigia præpedita vinclis
Tardis gressibus inruant in ignem.
Cur lamenta rigant genas madentes?
Cur vestri memor vt siem rogatis?
Cunctis pro populis rogabo Christum.
Vix hæc ediderat, relaxat ipse
Indumenta pedum, velut Moyses
Quondam fecerat ad rubum propinquans,
Non calcare sacram cremationem,
Aut adstare Deo prius licebat,
Quàm vestigia pura figerentur.
Stabat calce mera, resultat ecce
Cœlo spiritus, & serit loquelam
Quæ cunctos tremefecit audientes.
Non est, credite, pœna quam videtis,
Quæ puncto tenui citata transit:
Nec vitam rapit illa, sed reformat.
Felices animæ, quibus per ignem
Celsa scandere contigit Tonantis.
Quas olim fugiet perennis ignis.
Hæc inter, rapidis focos crepantes
Intrant passibus, & minantur ipsis
Flammarum trepidantibus caminis.
Nexus denique, qui manus retrorsus
In tergum reuocauerant reuinctas,
Intacta cute decidunt adusti.
Non ausa est cohibere pœna palmas
In morem crucis ad patrem leuandas,
Soluit brachia quæ Deum precentur.

Priscorum specimen trium putares,
Quos olim Babylonicum per ignem
Cantantes stupuit tremens tyrannus.
Illis sed pia flamma tum pepercit,
Nondum tempore passionis apto,
Nec mortis decus inchoante Christo.
Hos quum defugeret vaporus ardor,
Orant, vt celer ignis aduolaret,
Et finem daret anxijs periclis.
Exorata suos obire tandem
Maiestas famulos iubet caducis
Missis corporibus, sibiq; reddi.
Vidit Præsidis ex domo satelles
Cælum martyribus patère apertum,
Insignesq; viros per astra ferri.
Quin & filiolæ monens herili
Ostendit sceleris notam paterni,
Cælo viuere, quos forum peremit.
Hæc tum virginitas palàm videre
Per sudum meruit, patente cælo,
Vt crimen domini domus timeret.
Tum de corporibus sacris fauillæ,
Et perfusa mero leguntur ossa,
Quæ raptim sibi quisque vindicabat.
Fratrum tantus amor domum referre
Sanctorum cinerem dicata dona,
Aut gestare sinu fidele pignus.
Sed nec relliquias resuscitandas,
Et mox cum Domino simul futuras,
Discretis loca diuidant sepulchris:
Cernuntur niueis stolis amictis
Mandans restitui, cauoq; claudi
Mixtim marmore puluerem sacrandum.
O triplex honor, ô triforme culmen,
Quo nostra caput excitatur vrbis,
Cunctis vrbibus eminens Hiberis.
Exultare tribus libet patronis,
Quorum præsidio fouentur omnes
Terrarum populi Pyrenearum.
Circumstet chorus ex vtroque sexu,
Hæres, virgo, puer, senex aniola,
Vestrum psallite rite Fructuosum.
Laudans Augurium resultet hymnus,
Mistis Eulogium modis coæquans,
Reddamus paribus pares camœnas.
Hinc aurata sonent in arce tecta,
Blandum littoris extet inde murmur,
Et carmen freta feriata pangant.
Olim tempus erit ruente mundo,
Quum te Tarraco Fructuosus acris
Soluet supplicio, tegens ab igni.
Fors dignabitur & meis medelam
Tormentis dare, prosperante Christo,
Dulces Hendecasyllabos reuoluens.

HYMNVS QVIRINI MARTYRIS, & Episcopi ecclesiæ Siscianæ.

INsignem meritis virum,
Quirinum placitum Deo
Vrbis mœnia Siscia
Concessum sibi martyrem
Complexu patrio fouent.
Hic sub Galerio duce,
Qui tunc Illyricos sinus
Vrgebat ditionibus,
Fertur catholicam fidem
Inlustrasse per exitum.
Non illum gladij rigor
Non incendia, non feræ
Crudeli interitu necant,
Sed lymphis fluuialibus
Gurges dum rapit, abluit.
Nil refert vitreo æquore,
An de flumine sanguinis
Tingat passio martyrem:
Æquè gloria prouenit
Fluctu quolibet vuida.
Summo pontis ab ardui
Sanctæ plebis Episcopus
In præceps fluuio datur.
Suspensum laqueo gerens
Ingentis lapidem molæ.
Deiectum placidissimo
Amnis vertice suscipit,
Nec mergi patitur sibi,
Miris vasta natatibus
Saxi pondera sustinens.
Spectant eminus e solo
Doctorem pauidi greges:
Nam Christi populus frequens
Riparum sinuamina
Stipate agmine sepserat.
Sed Quirinus vt eminens
Os circumtulit, heu suos
Extemplò trepidos videt,
Nil ipse proprij memor
Inter stagna periculi.
Confirmat pia pectora,
Verbis mirificis rogans,
Ne quem talia terreant,
Ne constans titubet fides,
Aut pœnam putet emori.
Dicentem fluitantibus
Amnis terga vehunt vadis,
Nec substrata profunditas
Saxoq; & laqueo & viro
Audet sponte dehiscere.
Sensit martyr Episcopus
Iam partam sibi præripi
Palmam mortis & exitus,
Ascensumq; negarier
Æterni ad solium patris.
Iesu cunctipotens, ait,
Haudquaquam tibi gloria
Hæc est in olita, aut noua,
Calcare fremitum maris,
Prona & flumina sistere.
Scimus discipulum Petrum,
Quum vestigia tingeret
Mortalis trepidus pede,

Dex-

Dextra subsidio tuae
Subiecisse latum solo.
Iordanem quoque nouimus
Tortis verticibus vagum,
Dum fertur rapido impetu,
Ad fontem refluis [illegible]
Confugisse meat[illegible].
Hae miracula [illegible] tua
Virtutis Domine, ut modò
Suspendat leue tremulans
Sa[illegible] gurg[illegible] [illegible]
Cum c[illegible] [illegible] trah[illegible],
Iam [illegible] [illegible] tui est,
Et [illegible] [illegible] nominis,
Qua [illegible] habeat stupor;
Ad[illegible] pr[illegible] [illegible]
Hunc [illegible] animae meras.
Qui [illegible] probat amnicus
Qui vectat silicem liquor,
Hoc tam quod, superest caelo,
Quo [illegible] est pr[illegible] sius
Pro te Christe Deus mori.
Ordinem simul halitus
Et vox deserit, & calor,
Scandit spiritus ardua:
Fit pondus graue, axeum,
Corpus suscipiunt aquae.

LOCVS VBI MARTYRES passi sunt, quod nunc Baptisterium appellatur.

ELectus Christo locus est, vbi corda probata
Prouehat ad caelum sanguine, purget aqua.
Hic duo purpureum Domini pro nomine caesi,
Martyrium pulchra morte tulere viri.
Hic etiam liquido fluit indulgentia fonte,
Ac veteres maculas diluit amne nouo.
Qui cupit aeternum caeli conscendere regnum,
Huc veniat sitiens, ecce parata via est.
Ante coronati scandebant ardua testes
Atria, nunc lota caelo petunt animae.
Spiritus aeterno solitus descendere lapsu,
Vt dederat palmam sic tribuit veniam.
Haurit terra sacros aut fonte, aut sanguine rores,
Exundatque suo iugiter vnda Deo.
Ipse loci est dominus, laterum cui vulnere vtroque
Hinc cruor effusus fluxit, & inde latex.
Ibitis hinc vt quisque potest per vulnera Christi,
Euectus gladiis alter, & alter aquis.

PASSIO CASSIANI MARtyris in foro Corneliano.

SYlla forum statuit Cornelius, hoc Itali vrbem
Vocant ab ipso conditoris nomine.
Hic mihi quum peterem te rerum maxima Roma,
Spes est oborta prosperum Christum fore.
Stratus humi tumulo aduoluebar, quem sacer ornat
Martyr, dicato Cassianus corpore.
Dum lachrimans mecum reputo mea vulnera, & omnes
Vitae labores, ac dolorum acumina:
Erexi ad caelum faciem, stetit obuia contrà
Fucis colorum picta imago martyris,
Plagas mille gerens, totos lacerata per artus,
Ruptam minutis praeferens punctis cutem.
Innumeri circum pueri, miserabile visu,
Confossa paruis membra figebant stylis.
Vnde pugillares soliti percurrere ceras,
Scholare murmur adnotantes scripserant.
Aedituus consultus, ait: Quod prospicis hospes,
Non est inanis aut anilis fabula.
Historiam pictura refert, quae tradita libris,
Veram vetusti temporis monstrat fidem.
Praefuerat studiis puerilibus, & grege multo
Septus, magister literarum sederat.
Verba notis breuibus comprendere cuncta peritus,
Raptimque punctis dicta praepetibus sequi.
Aspera nonnunquam praecepta, & tristia visa
Impube vulgus mouerant ira & metu.
Doctor amarus enim discenti semper ephebo,
Nec dulcis vlli disciplina infantiae est.
Ecce fidem quatiens tempestas saeua, premebat
Plebem dicatam Christiana gloriâ.
Extrahitur coetu e medio moderator alumni
Gregis, quod aris supplicare spreuerat.
Poenarum artifici quaerenti, quod genus artis
Vir nosset alto tam rebellis spiritu?
Respondent, agmen tenerum ac puerile gubernat,
Fictis notare verba signis imbuens:
Ducite conclamat, captiuum ducite, & vltro
Donetur ipsis verberator paruulis.
Vt libet illudant, laterent impune, manusque
Tingant magistri feriatas sanguine.
Ludum discipulis volupe est vt praebeat ipse
Doctor seuerus, quos nimis coercuit.
Vincitur post terga manus spoliatus amictu,
Adest acutis agmen armatum stilis.
Quantum quisque odii tacita conceperat ira,
Effundit ardens felle tandem libero.
Coniiciunt alii lapides, infringuntque ora tabellas
Frangunt, relisa fronte lignum dissilit.
Buxa crepant cerata genis impacta cruentis,
Rubetque ab ictu curua humens pagina.
Inde alii stimulos, & acumina ferrea vibrant,
Qua parte aratis cera sulcis scribitur.
Et qua secti apices abolentur, & aequoris hirti
Rursus nitescens innouatur area.
Hinc foditur Christi confessor, & inde secatur,
Pars viscus intrat molle, pars scindit cutem.
Omnia membra manus pariter fixere cruenta,
Totidemque guttae vulnerum stillant simul.
Maior tortor erat, qui summa pupugerat infans
Quàm qui profunda perforarat viscera.
Ille leuis, quoniam percussus morte negata
Saeuire solers, iustis dolorum spiculis.
Hic quanto interius vitalia condita pulsat,
Plus dat medelae dum necem propè applicat.
Este precor fortes, & vincite viribus annos:
Quod desit aeuo, suppleat crudelitas.
Sed male conatus tener, infirmusque laborat,

Tormenta crescunt dum fatiscit carnifex.
Quid gemis? exclamat quidam, tute ipse magister
Istud dedisti ferrum, & armasti manus.
Reddimus ecce tibi tam millia multa notarum,
Quam stando, flendo, te docente, excepimus.
Non potes irasci quod scribimus, ipse iubebas,
Nunquam quietum dextera vt ferret stilum:
Non petimus toties te præceptore negatas,
Auare doctor, iam scholarum ferias.
Pangere puncta libet, sulcisq; intexere sulcos,
Flexas catenis impedire virgulas.
Emendes licet inspectos longo ordine versus,
Mendosa fortè si quid errauit manus.
Exerce imperium: ius est tibi plectere culpam,
Si quis tuorum te notauit segnius.
Talia ludebant pueri per membra magistri,
Nec longa fessum pœna soluebat virum.
Tandem luctantis miseratus ab æthere Christus,
Iubet resolui pectoris ligamina.
Difficilesq; moras animæ, ac retinacula vitæ
Relaxat artus & latebras expedit.
Sanguis ab interno venarum fonte patentes
Vias sequutus, deserit præcordia:
Totq; foraminibus penetrati corporis exit,
Fibrarum anhelans ille vitalis calor.
Hæc sunt quæ liquidis expressa coloribus hospes
Miraris: ista est Cassiani gloria.
Suggere si quod habes iustum vel amabile votũ,
Spes si qua rerum est, si quid intus æstuas.
Audit crede preces martyr prosperrimus omnes,
Rataq; reddit quas videt probabiles.
Pareo, cõplector tumulũ, lachrymas quoq; fundo,
Altar tepescit ore, saxum pectore.
Tunc arcana mei percenseo cuncta laboris,
Tunc quod petebam, quod timebo murmuro.
Et post terga domum dubia sub sorte relictam,
Et spem futuri forte nutantem boni.
Audior, vrbem adeo, dextris successibus vtor,
Domum reuertor, Cassianum prædico.

ROMANI MARTYRIS supplicium.

Romane Christi fortis adsertor Dei,
Elinguis oris organum fautor moue,
Largire comptum carmen infantissimo.
Fac vt tuarum mira laudum concinam:
Nam scis & ipse posse mutos eloqui.
Plectrum palati, & faucium sæuus tibi
Tortor reuulsit, nec tamen silentium
Indixit ori quo fatebaris Deum.
Vox veritatis extingui nequit,
Nec si recisis palpitet meatibus.
Hic noster hærens sermo lingua debili
Balbutit, & modis laborat absonis:
Sed si superno rore respergas iecur,
Et spiritali lacte pectus irriges,
Vox impeditos rauca laxabit sonos.
Euangelista scripsit ipsum talia
Præcepta Messiam dedisse Apostolis.
Nolite verba, quum sacramentum meum
Erit canendum, prouidenter quærere:
Ego imparatis quæ loquantur suggeram.
Sum mutus ipse, sed potens facundia.
Mea lingua Christus luculenter disseret,
Ipse explicabit quos supremo spiritu
Dæmon tumultus, dum domatur, mouerit,
Furore pestis peior in nouissimo.
Sic vulneratus anguis ictu spiculi
Ferrum remordet, & dolore sæuior,
Quassando pressis immoratur dentibus.
Hastile fixum sed manet profundius
Nec cassa sentit morsuum pericula.
Galerius vrbis forte Romanæ statum
Ductor regebat, vt refert antiquitas,
Immitis, atrox, asper, implacabilis.
Edicta latè mundum in omnem miserat,
Christum negaret quisq; mallet viuere.
Hæc ille serpens ore dicta regio,
Qui mortuorum de sepulchris exiens
Clamat: Quid ante tempus aduenis cito
Mea regna soluis? parce fili altissimi,
Vel possidere corda porcorum iube.
Præfectus istis imminens negotiis
Asclepiades ire mandat milites
Ecclesiatenus quæ de sacrariis
Raptare plebem, mancipandam vinculis
Ni disciplinam Nazarenam respuat.
Mox ipse templum cogitans irrumpere,
Et dissipare sancta sanctorum studens,
Armis profanus præparabat impiis
Altaris aram funditus pessundare,
Foresq; & ipsas in ruinam soluere.
Præcurrit index his repente cognitis
Romanus, sacra heros excedentia,
Venire in armis perduelles nunciat,
Animos pauentum præstruens hortatibus,
Stent vt parati, neue cedant turbinis.
Conspirat vno fœderatus spiritu
Grex Christianus agmen imperterritum,
Matrum, virorum, paruulorum, virginum:
Fixa & statuta est omnibus sententia
Fidem tueri, vel libenter emori.
Refert repulsus miles ad subsellia,
Plebis rebellis esse Romanum ducem,
Flagrare cunctos peruicaci audacia,
Iugulos retectos obstinatè opponere,
Quo gloriosa morte fortes oppetant.
Præceps iubetur inde Romanus rapi,
Solusq;, vt incitator & fax omnium,
Pro contumaci plebe causam dicere.
It non resistens, seq; vinciri petit,
Flexas & vltro torquet in tergum manus.
Amor coronæ penè præuenit trucem
Lictoris artem, sponte nudas offerens
Costas bisulcis execandas vngulis:
Irrumpit altum limen, & præconibus
Stupore mutis, ipse tortorem trahit.
Astantis ob ora sic tyrannus incipit:
Infame monstrum, vilis, intestabilis,
Tu ventilator vrbis, & vulgi leuis

Procella,

Procella, mentes inquietas mobiles,
Ne se imperita turba dedat legibus.
Populare quiddam sub colore gloriæ,
Inliterata credidit frequentia,
Vt se per æuum consecrandos autument,
Si bella diuis ceu gigantes inferant,
Victiq; flammis obruantur montium.
Hoc tu parasti perditæ spectaculum
Cladis cruentæ de necandis ciuibus,
Quos vt profanos impiati & seculi
Reos necesse est te magistro interfici:
Tu causa mortis, tu malorum signifer.
Ni fallor, æquum est vt quod autor improbus
Tolerare multos compulisti, vt carnifex
In te recurrat, proq; tantis cædibus
Quæ mox futuræ, primus exitium luas,
Feras & ipse quod ferendum suaseras.
His ille contrà reddit ore libero:
Amplector ô præfecte, nec me subtraho,
Vt pro fideli plebe solus immoler,
Dignus subire cuncta si me consulas,
Quæcunque vestra iusserit crudelitas.
Intrare seruis ido lorum ac dæmonum
Sanctam salutis non licet nostræ domum,
Ne polluatur purus orandi locus:
Confido sancto spiritu nunquam tibi
Dandum, vt beatum limen attingas pede.
Nisi forte noster factus, in nostrum gregem
Mereare sumi, quod pater faxit Deus.
Incensus his Asclepiades iusserat
Euiscerandum corpus eculeo eminus
Pendere, & vncis, vinculisq; crescere.
Apparitores sed furenti suggerunt
Illum vetusta nobilem prosapia
Meritisq; multis esse primum ciuium,
Iubet amoueri noxialem stipitem,
Plebeia clarum pœna ne damnet virum.
Tundatur, inquit, tergum crebris ictibus,
Plumboq; ceruix verberata extuberet:
Persona quæq; compet enter plectitur,
Magniq; refert vilis, an sit nobilis,
Gradu reorum forma tormentis datur.
Pulsatus ergo martyr illa grandine,
Postquam inter ictus dixit hymnum plumbeos,
Erectus insit: Absit vt me nobilem
Sanguis parentum præstet, aut lex curiæ.
Generosa Christi secta nobilitat viros.
Si prima nostris quæ sit incunabulis
Origo textu stemmatis recenseas:
Dei parentis esse ab ore cœpimus,
Cui quisq; seruit, ille verè est nobilis,
Patri rebellis, inuenitur degener.
Honos deinde stemmati accedit nouus,
Et splendor ingens, vt magistratus venit,
Si confitendi nominis testem probum
Signent inusta ferri & ignis vulnera,
Et vim dolorum mors sequetur inclyta.
Caue benignus esse peruerse velis
Nec mi remissus leniter peperceris,
Incumbe membris tortor, vt sim nobilis:
His ampliatus si fruar successibus,
Genus patris, matrisq; floccifecero.
Hæc ipsa vestra dignitatum culmina
Quid esse censes? nonne cursim transeunt
Fasces, secures, sellæ, prætextæ, togæ,
Lictor, tribunal, & trecenta insignia
Quibus tumetis, moxq; detumescitis?
Quum consulatum initis, vt vernæ solent,
(Pudet fateri) farre pullos pascitis,
Aquila ex eburna sumit arrogantiam
Gestator eius, ac superbit belluæ
Inflatus esse, cui figura est alitis.
Iam si sub aris ad sigillorum pedes
Iaceatis, infra sectilem quercum siti,
Quid esse vobis æstimem proiectius?
Nudare plantas, ante carpentum scio
Proceres togatos, matris Ideæ sacris.
Lapis nigellus euchendus effodo,
Muliebris oris clausus argento sedet:
Quem dum ad lauacrum præeundo ducitis,
Pedes remotis atterentes calceis
Almonis vsque peruenitis riuulum.
Quid illa turpis pompa? nempe ignobiles
Vos esse monstrat, quum luperci curritis,
Quem seruulorum non rear vilissimum,
Nudus plateas si per omnes cursitans,
Pulset puellas verbere actas ludicro?
Miseret tuorum me sacrorum, & principum,
Morumq; Roma seculi summum caput.
Age explicemus, si placet, mysteria
Præfecte vestra, iam necesse est audias,
Nolis velis, nequid colatis sordium.
Nec terret ista qua tumes vesania,
Quod vultuosus, quòd supinus, quòd rigens,
Tormenta lethi comminaris asperi:
Si me mouere rebus vllis nitetis,
Ratione mecum, non furore dimica.
Iubes relictis patris & Christi sacris,
Vt tecum adorem fœminas, ac mille mares,
Deos, deasq;, deq; sexu duplici
Natos, nepotes, abnepotes editos,
Ac tot stuprorum sordidam prosapiam.
Nubunt puellæ, sæpe luduntur dolis,
Amasionum comprimuntur fraudibus:
Incœsta feruent, furta mœchorum calent,
Fallit maritus, odit vxor pellicem,
Deos catenæ colligant adulteros.
Ostende quæso, quas ad aras præcipis
Veruece cæso fumet vt cespes meus:
Delphosne pergam? sed vetat palæstrici
Corrupta ephebi fama, quem vester Deus
Effœminauit Gymnadis licentia.
Mox fleuit impuratus occisum graui
Disco, & dicauit florulentum succubam,
Conductus idem pauit alienum pecus,
Furem deinde perditi pastus gregis,
Segnis bubulcus, tela & ipsa perdidit.
An ad Cybellis ibo lucum pineum?
Puer sed obstat Gallus ob libidinem,
Per triste vulnus perq; sectum dedecus

Ab impudicae tutus amplexu deae:
Per multa matri sacra plorandus spado.
Sed credo magni limen amplectar Iovis,
Qui si citetur legibus vestris reus,
Laqueis minacis implicatus Iuliae,
Luat severam victus & Scatiniam,
Te cognitore dignus ire in carcerem.
Quid auctorum conditorem temporum
Censes colendum? quem fugacem non negas
Latuisse furtim, dum reformidat malum:
Quem si beatè vivere audit Iuppiter,
Plectat necesse est occulendi conscios.
Quid inter aras dissidentum numinum
Putas agendum? Martis indignabitur
Offensa virtus si colatur Lemnius.
Iunonis iram sentiet, quisque ut Deum
Signo, ac sacello consecrarit Herculem.
Deos licenter haec Poetas fingere,
Sed sunt & ipsi talibus mysteriis
Tecum dicatis quique describunt, colunt.
Tu cur piaclum tam libenter lectitas?
Cur in theatris te vidente id plauditur?
Cygnus stuprator peccat inter pulpita,
Saltat tonantem tauricornem Lydius,
Spectator horum pontifex summus sedes,
Ridesque & ipse nec negando diluis,
Quum fama tanti polluatur numinis.
Cur tu sacrato per cachinnos solveris
Quum se maritum fingit Alcmenae Deus?
Meretrix Adonem vulneratum scenica
Libidinoso plangit affectu palam,
Nec te lupanar Cypridis sanctae movet?
Quid quod sub ipsa veritas signis patet,
Formata in aere criminum vestigiis?
Quid vult sigillum semper affixum Iovi
Avis ministra? nempe velox armiger
Leno exoletum qui tyranno pertulit.
Facem recincta veste praetendit Ceres,
Cur si deorum nemo rapuit virginem,
Quam nocte quaerens mater erret pervigil,
Fusos rotantem cernimus Tyrinthium?
Cur sine ausu non fuit ludibrio?
Quid rusticorum monstra detestor Deum?
Faunos, Priapos fistularum praesides,
Nymphas natantes, incolasque aquatiles,
Sitas sub alto more ranarum lacu,
Divinitatis ius in algis vilibus?
Ad haec colenda me vocas censor bone?
Potesne quicquam tale, si sanum sapis,
Sanctum putare? nonne pulmonem movet
Derisus istas intuens ineptias,
Quas vinolentae somniis fingunt aniae?
Aut si quid usquam est vanitatis mysticae,
Nobis colendum est, ipse primus [illegible] ipse,
Pronusque adora quicquid in terris sacri est,
Deos Latinos & deos Aegyptios.
Quis Roma libat, quis Canopus supplicat.
Venerem precaris? comprecare & simiam.
Placet sacratus aspis Aesculapii?
Crocodilus, ibis, & canes cur displicent?
Adpone toris religiosas arulas,
Venerare acerbum cepe, mordax allium.
Fuliginosi thure placantur Lares,
Et respuuntur consecrata holuscula:
Aut unde maior esse maiestas focis,
Quàm nata in hortis sarculatis creditur,
Si numen ollis, numen & porris inest?
Sed pulchra res est forma in aere sculptilis.
Quid imprecabor officinis Graeciae,
Quae condiderunt gentibus stultos deos?
Forceps Myronis, Polycleti malleus
Natura vestrum est, atque origo caelitum:
Ars seminandis efficax erroribus,
Barbam rigentem dum Iovis circumplicat,
Dum defluentem leniter flectens comam,
Limat capillos, & corymbos Liberi,
Et dum Minervae pectus hydris asperat,
Iniecit atram territis formidinem,
Ut fulmen acris ceu Tonantis horreant,
Tremant venenum sibilantis Gorgonae,
Patent ephebum post triumphos Indicos
Ferre Thyrso posse, quum sit ebrius.
Tum quod Dianam molle succinctam vident,
Venantis arcum pertimescunt virginis,
Si forte vultum tristioris Herculis
Liber crispo massa finxit fusilis,
Clavam minari, ni colatur, creditur.
Iam quis paventum corda terror occupat:
Iunonis iram si polite expresserit,
Velut retortis intuens obtutibus,
Avertat ora dissidentis hostiae,
Lapis severa fronte mentitur minas.
Miror quod ipsum non sacratis Mentorem,
Nec templum & aras ipse Phidias habet
Fabri deorum, vel parentes numinum:
Qui si caminis institissent segnibus,
Quum condiderunt gentibus stultis Deos,
Non esset ullus Iuppiter conflatilis.
Non erubescis stulte, prisco dedite,
Te tanta semper perdidisse [illegible]:
Quae dis ineptis obtulisti talibus,
Quos trulla, pelvis, cantharus, sartagines,
Fracta & liquata contulerunt vascula.
Ignosco fatuis haec tamen vulgaribus,
Quos lana terret discolor in stipite,
Quos saepe falsus circulator decipit:
Quibus omne sanctum est, quod pavendū vanula
Edentularum cantilena suaserit.
Vos eruditos miror, & doctos viros,
Perpensa vitae quos gubernat regula,
Nescire vel divina vel mortalia
Quo iure constent, quanta maiestas regat,
Quicquid creatum est, quae creavit omnia.
Deus perennis, res inaestimabilis,
Non cogitando, non videndo clauditur.
Excedit omnem mentis humanae modum:
Nec comprehendi visibus nostris valet,
Extraque & intus implet ac superfluit.
Intemporalis ante quàm primus dies
Esse & fuisse semper unus obtinet.

Lux

Lux ipse vera, veri & autor luminis:
Quum lumen esset, lumen effudit suum:
Ex luce fulgor natus hic est filius.
Vis vna patris, vis & vna est filij,
Vnusq; ab vno lumine splendor satus,
Pleno refulsit claritatis lumine,
Natura simplex pollet vnius Dei:
Et quicquid vsquam est, vna virtus condidit.
Cœlum solumq; vim marini gurgitis.
Globos dierum, noctiumq; præsides,
Ventos, procellas, fulgura, imbres, nubila,
Septentriones, hesperos, æstus, niues,
Fontes, pruinas, & metalla, & flumina,
Prærupta, plana, montium conuallia,
Feras, volucres, reptiles, natatiles,
Iumenta, pecua, subiugales belluas,
Flores, fruteta, germina, herbas, arbores,
Quæ sunt odori, quæque vernant esui.
Hæc non labore & arte molitus Deus,
Sed iussione quam potestas protulit,
Mandauit esse, facta sunt quæ non erant,
Verbo creauit omniformem machinam,
Virtus paterna semper in verbo fuit.
Cognoscis ipsum, nunc colendi agnoscite
Ritum, modumq; quale sit templi genus.
Quæ dedicari sanxerit donaria,
Quæ vota poscat, quos sacerdotes velit
Quod mandet illic nectar immolarier.
Aedem sibi ipse mente in hominis condidit
Viuam, serenam, sensualem stabilem,
Solui in capacem posse, nec destructilem,
Pulchram, venustam, præminentem culmine,
Discriminatis inlitam coloribus.
Illic sacerdos stat sacrato in limine,
Foresq; primas virgo custodit Fides,
Innexa crines vinculis regalibus,
Poscit litari victimas Christo, & patri
Quas scit placere, candidatas simplices:
Frontis pudorem, cordis innocentiam,
Pacis quietem, castitatem corporis,
Dei timorem, regulam scientiæ,
Ieiuniorum parcitatem sobriam,
Spem non iacentem, semper & largam manum.
Ex his amœnus hostijs surgit vapor,
Vincens odorem balsami, thuris, croci,
Auras madentes Persicorum aromatum,
Sublatus inde, cœlum adusq; tollitur,
Et prosperatum dulce delectat Deum.
Hanc disciplinam quisquis infensus vetat,
Vetat probatum viuere, & sanctum sequi,
Vetat vigorem mentis alte intendere:
Nostriq; acumen ingeni ad terram vocat,
Nec excitari vim sinit prudentiæ.
O mersa limo cæcitas gentilium,
O carnulenta nationum pectora,
O spissus error, ô tenebrosum genus:
Terris amicum, deditum cadaueri,
Subiecta semper intuens, nunquam suprà.
Furor ne summus, vltima & dementia est
Deos putare, qui creantur nuptijs?
Rem spiritalem terrulentè quærere,
Elementa mundi consecrare altaribus,
Id quod creatum est conditorem credere?
Deasciato supplicare stipiti,
Verris cruore scripta saxa spargere,
Aras offellis obsecrare bubulis:
Homines fuisse quum scias, quos consecras,
Vrnas reorum morticinas lambere?
Desistite udex seculi, tantum nefas
Viris iubere, fortibusq; & liberis:
Nil est amore veritatis celsius,
Dei perennis numen asserentibus:
Nihil est pauori, & mors ipsa subiacet.
Dudum coquebat disserente martyre
Asclepiades intus iram subdolam,
Stomachatus alto felle, dum longum silet,
Bilemq; tectis concipit præcordijs,
Tandem latentis vim furoris euomit:
Pro Iuppiter quid est, quod ex hoc audio?
Stat inter aras & deorum imagines,
Et quod fateri cogor in medio foro,
Tacente memet hic perorat perditus.
Quicquid sacrorum est ore fœdans impio.
O fas priorum, moris ô prisci status,
Inuenta regum pro salute publica
Pompiliorum nostra carpunt secula:
Quis hos sophistas error inuexit nouus,
Qui non colendos esse diuos disputent?
Nunc dogma nobis Christianum nascitur,
Post euolutos mille demum Consules
Ab vrbe Roma: ne retexam Nestores.
Quicquid nouellum surgit, olim non fuit.
Vis summam rerum nosse? Pyrrham consule.
Vbi iste vester tunc erat summus Deus,
Diuum fauore quum puer Mauortius
Fundaret arcem septicollem Romulus?
Quod Roma pollet auspicato condita,
Ioui Stat ori debet, & dijs cæteris.
Hoc sanctum ab æuo est, hoc ab auis traditum,
Placanda nobis pro triumphis principis
Delubra faustus vt secundet gloriam
Procinctus, vtque subiugatis hostibus
Ductor quietum frenet orbem legibus.
Accingere ergo quisquis es nequissime,
Pro principali rite nobiscum deos
Orare vita: vel quòd hostem publicum
Pati necesse est, solue pœnam sanguine.
Spreuisse templa, respuisse est principem.
Tunc ille, nunquam pro salute, & maximis
Fortissimisq; principis cohortibus
Aliter precabor, quàm fidele vt militent,
Christiq; lymphis vt renascantur patri,
Capiant & ipsum cœlitus paraclitum,
Vt idolorum respuant caliginem,
Cernant & illud lumen æternæ spei,
Non succulentis influens obtutibus,
Nec corporales per fenestras emicans,
Puris sed intus quos relucet mentibus.
Pupilla carnis crassa crassum perspicit,
Et res caduca quod resoluendum est videt,

Liquidus videndis aptus est animæ liquor,
Natura fulgens lucida feruentissima
Diiudicatæ vim coruscantem capit.
Hoc opto lumen Imperator nouerit
Tuus, meusque, si uelit fieri meus:
Nam si resistit Christiano nomini,
Meus ille, tuus imperator non erit.
Scelus iubentis, crede, nunquam seruiam.
Statis ministri, clamitans iudex ait,
Statis, manusque continetis vindices?
Non rupta sulcis dissecatis viscera?
Animam nec intus abditam rimamini,
Erumpit unde vox profana in principem?
Scindunt utrunque milites teterrimi
Mucrone hiulco pensilis latus viri,
Sulcantque per artus longo tractu vulnera,
Obliqua rectis, recta transuersis secant,
Et iam retectis pectus albet ossibus.
Nitendo anhelant, diffluunt sudoribus,
Quum quietus heros in quem sæuiunt,
Hæc inter addit sponte Romanus loqui:
Si quæris ô præfecte verum noscere,
Hoc omne quicquid lancinamur, non dolet.
Dolet quod error pectori insidet tuo,
Populisque quod istos tecum trahis perditos.
Currunt frequentes undique ad spectaculum
Gentile vulgus, heu gemenda corpora,
Crudumque nostræ sortis exemplum tremunt.
Audite cuncti, clamo longe, ac prædico,
Emitto vocem de catasta celsior,
Christus paternæ gloriæ splendor, Deus
Rerum creator, noster idem particeps
Spondet salutem perpetem credentibus.
Animæ salutem, sola quæ non occidit,
Sed iuge durans, dispares casus subit,
Aut luce fulget, aut tenebris mergitur.
Christum sequuta patris intret gloriam,
Disiuncta Christo mancipatur tartaro:
Curanda merces qualitas quænam mihi
Contingat olim perpetis substantiæ:
Nam membra paruipendo quo pacto cadant,
Casura certe lege naturæ suæ.
Instat ruina, quod resoluendum est ruat.
Nec distat, ignis & fidiculæ sauciant,
An corpus ægrum languor asper torqueat,
Quum sæpe morbos maior armet sæuitia,
Non ungularum tanta vis latus fodit
Mucrone, quanto dira pulsat pleuresis.
Nec sic inusta laminis ardet cutis,
Vt febris atro felle venas exedit.
Vel summam pellis ignis obductus coquit,
Papulasque feruor æstuosus excitat,
Credas cremari stridulis cauteribus.
Miserum putatis quod retortis pendeo
Extentus ulnis, quod reuelluntur pedes,
Compago neruis quod sonat crepantibus:
Sic eiulantes ossa clamant aridi,
Nodosa torquet quos podagra & arthesis.
Horretis omnes hasce carnificum manus,
Num mitiores sunt manus medentium?

Lanceis quando sæuit Hippocratica?
Viuum secatur viscus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putatur ferrum triste chirurgis meus
Inferre cæsus quod secat salubriter.
Non est amarum, quo reformatur salus:
Videntur isti carpere artus tabidos,
Sed dant medelam rebus intus viuidis.
Quis non videt autem quanta corruptela sit
Contaminatæ carnis ac fomentum?
Sordet, tumescit, liquitur, fœtet, dolet,
Inflatur ira, oblitatur libidine:
Plerumque felle tincta liuores trahit.
Aurum regestum nonne carni adquiritur?
Inlusa vestis, gemma, bombyx, purpura,
In carnis usum mille quæruntur doli.
Luxus vorandi carnis ac animam fouet.
Carnis voluptas omne per nefas ruit.
Medere quæso carnifex tantis malis,
Concide, carpe fomitem peccaminum,
Fac ut resectis debilis carnis situ
Dolore ab omni mens supersit libera,
Nec gestet ultra quod tyrannus amputet.
Nec terrearis turba circumstantium.
Hoc prædo solum quod peribit omnibus
Regi, clienti, pauperique & diuiti:
Sic vernularum sic senatorum caro
Tabescit, imò cum sepulchro condita est.
Iactura vilis mordet & damnum leue,
Si quo carendum est, perdere extimescimus:
Cur quod necesse est non voluntas occupat?
Natura cur non vertit in rem gloriæ?
Legale damnum deputemus præmijs.
Sed præmiorum forma quæ sit fortibus
Videamus, illa nempe quæ nunquam perit,
Cœlo refusus subuolabit spiritus,
Dei parentis perfruetur lumine,
Regnante Christo, stans in arce regia.
Quandoque cælum ceu liber plicabitur,
Cadet rotatis viribus in terram globus,
Sphæram ruina menstrualem destruet,
Deus superstes, pij & iusti simul
Cum sempiternis permanebunt angelis.
Contemnito præsens utile ô prudens homo,
Quod terminandum, quod relinquendum est tibi
Omitte corpus, rem sepulchri & funeris.
Tende ad futuram gloriam, perge ad Deum:
Agnosce qui sis, vince mundum & sæculum.
Vix dum eloquutus martyr hanc peregerat
Orationem, quum furens interserit
Asclepiades, verrat ictum carnifex
In os loquentis, inque maxillas manum,
Sulcosque acutos & fidiculas transferat.
Verbositatis ipse rumpatur locus,
Scaturientes perdat ut loquacitas
Sermonis auras, perforatis faucibus,
Quibus sonandi nulla lex ponit modum.
Ipsa & loquentis verba torqueri volo.
Implet iubentis dicta lictor improbus.
Charaxat ambas ungulis scribentibus.

Genas

Genas cruentis & secat faciem rotis,
Hirsuta barbis soluitur carptim cutis,
Et mentum adusque vultus omnis scinditur.
Martyr fluente fatur inter sanguinem:
Grates tibi ingens praefecte magnas debeo,
Quod multa pandis ora, iam Christum loquar,
Artabat amplum nominis praeconium
Meatus vnus, impar ad laudes Dei.
Rimas patentes inuenit vox edita,
Multisque fusa riuulis reddit sonos
Hinc inde plures & professus vndique
Christi patrisque sempiternam gloriam:
Tot ecce laudant ora quot sunt vulnera.
Tali repressus cognitor constantia,
Cessare poenam praecipit. tunc sic ait:
Per Solis ignes iuro, qui nostros dies
Reciprocatis administrat circulis,
Cuius recursu lux & annus ducitur,
Ignis parandus iam tibi tristis rogi,
Qui sine digno corpus istud deuoret,
Quod perseuerans tam resistit nequiter
Sacris vetustis, nec dolorum stimulis
Victum fatiscit sitque poenis fortius.
Quis hunc rigorem pectori incussit stupor?
Mens obstinata est, corpus omne obcalluit,
Tantus nouelli dogmatis regnat furor:
Hic nempe vester Christus haud olim fuit,
Quem tu fateris ipse suffixum cruci.
Haec illa crux est omnium nostrum salus,
Romanus inquit, hominis haec redemptio est,
Scio incapacem te sacramenti impie,
Non posse caecis sensibus mysterium
Haurire nostrum: nil diurnum nox capit.
Tamen tenebris proferam claram facem
Sanus videbit, lippos oculos obteget,
Remouete lumen, dicet insanabilis:
Iniuriosa est nil videnti claritas.
Audi profane quod grauatus oderis.
Regem perennem Rex perennis protulit,
In se manentem, nec minorem tempore,
Quia tempus illum non tenet: nam fons retrò
Exordiorum est, & dierum & temporum,
Ex patre Christus, hoc pater quod filius.
Hic se videndum praestitit mortalibus,
Mortale corpus sumpsit immortalitas:
Vt dum caducum portat aeternus Deus,
Transire nostrum posset ad caelestia:
Homo est peremptus, & resurrexit Deus.
Congressa mors est membra gestanti Deo,
Dum nostra tentat, cessit immortalibus.
Stultum putatis hoc sophistae saeculi:
Sed stulta mundi summus elegit pater,
Vt stultus esset saeculi, prudens Dei.
Antiquitatem Romuli, & Mauortiam
Lupam renarras primum, & omen vulturum.
Si res nouellas respuis, nil tam recens:
Vix mille fastis implet hanc aetatulam,
Cursus dierum conditore ab augure.
Sexcenta possum regna pridem condita
Proferre toto in orbe, si sit otium.
Multa ante clara, quam lupam Gradiuicam
Suxisse fertur suppositus Martis satus,
Sed illa non sunt: haec & illa non erunt.
Crux ista Christi, quam nouellam dicitis,
Nascente mundo factus vt primum est homo
Expressa signis, expedita est literis,
Aduentus eius mille per miracula
Praenunciatus ore vatum consono.
Reges prophetae, iudicesque & principes
Virtute, bellis, cultibus sacris, stilo,
Non destiterunt formam pingere crucis.
Crux praenotata, crux adumbrata est prius,
Crucem vetusta combiberunt saecula.
Tandem retectis vocibus propheticis,
Aetate nostra comprobata antiquitas,
Coràm refulsit ore conspicabili.
Ne fluctuaret veritas dubia fide,
Si non pateret teste visu comminus.
Hinc nos & ipsum non perire credimus
Corpus sepulchro quod vorandum traditur:
Quia Christus in se mortuum corpus trahit
Secum excitatum vexit ad solium patris,
Viamque cunctis ad resurgendum dedit.
Crux illa nostra est, nos patibulum ascendimus,
Nobis peremptus Christus, & nobis Deus,
Christus reuersus, ipse qui moriens homo est:
Natura duplex moritur, & mortem domat,
Reditque in illud quod perire nesciat.
Dixisse pauca sit satis de mysticis
Nostrae salutis, deque processu spei:
Iamiam silebo, margaritas spargere
Christi vetamur inter immundos sues,
Luculenta sanctum ne terant animalia.
Sed quia profunda non licet [illegible],
Ratione tecum consulamus proxima:
Interrogetur ipsa naturalium
Simplex sine arte sensuum sententia,
Fuci imperitus fiat vt adsit arbiter.
Da septuennem circiter puerum, aut minus,
Qui sit fauoris liber, & non oderit
Quenquam, nec vllum mentis in vitium cadat,
Periclitemur quid recens infantia
Dicat sequendum, quid nouus sapiat vigor.
Hanc ille sancti martyris vocem libens
Amplexus, vnum de caterua infantium
Paruum, nec olim lacte depulsum capi,
Captumque adesse praecipit: quid vis roga,
Inquit, sequamur quod probarit pusio.
Romanus ardens experiri maximam
Lactantis oris indolem: Filiole, ait,
Dic quid videtur esse verum & congruens,
Vnumne Christum colere, & in Christo patrem,
An comprecari mille formarum deos?
Arrisit infans, nec moratus retulit:
Est quicquid illud quod ferunt homines, Deum
Vnum esse oportet, quodque cum eo est vnicum.
Quum Christus hoc sit, Christus est verus Deus,
Genera deorum multa nec pueri putant.
Stupuit tyrannus, sub pudore fluctuans,
Nec vim decebat innocenti aetatulae

Inferre legis, nec loquenti talia
Furor sinebat efferatus parcere:
Quis autor, inquit, vocis est huius tibi?
Respondit ille: Mater, & matri Deus
Illa ex parente spiritu docta imbibit,
Quo me inter ipsa pasceret cunabula:
Ergo vt gemellis vberum de fontibus
Lac paruus hausi, Christum & hausi credere.
Ergo ipsa mater adsit, exclamat cedo
Asclepiades, disciplinæ & exitum
Tristem suæ magistra spectet impia,
Male eruditi torqueatur funere
Infantis orba, quemq; corrupit, fleat.
Absit ministros vilis vt muliercula
Nostros fatiget: quantulus autem dolor
Vexabat artus, mortis auxilio breuis:
Oculi parentis punientur acrius,
Quàm si cruenta membra carpant vngulæ,
Vix hæc profatus pusionem præcipit
Sublimè tollant, & manu pulsent nates,
Mox & remota veste virgis verberent,
Tenerumq; duris ictibus tergum secent,
Plus vnde lactis quàm cruoris defluat.
Quæ cautes illud perpeti spectaculum,
Quis ferre possit æris aut ferri rigor?
Impacta quoties corpus attigerat salix,
Tenui rubebant sanguine vda vimina,
Quem plaga ferat roscidis liuoribus.
Ferunt minaces verberantium genas
Inlachrymasse sponte dimanantibus
Guttis per ora barbarûm stementia.
Scribas & ipsos & coronam plebium,
Procerosq; siccis non stetisse visibus.
At sola mater hisce lamentis caret,
Soli sereno frons renidet gaudio,
Stat in piorum corde pietas fortior,
Amore Christi contumax doloribus,
Firmatq; sensum mollis indulgentia.
Sitire sese paruus exclamauerat,
Animæ æstuantis ardor in cruciatibus
Hoc exigebat, lymphæ vt haustum posceret,
Quem torua mater eminus triste intuens
Vultu & seueris vocibus sic increpat:
Puto imbecillo nate turbaris metu,
Et te doloris horror afflictum domat:
Non hanc meorum viscerum stirpem fore
Deo spopondi, non in hanc spem gloriæ
Te procreaui, cedere vt letho scias.
Aquam bibendam postulas, quum sit tibi
Fons ille viuus præsto, qui semper fluit,
Et cuncta solus irrigat viuentia,
Intus forisq; spiritum & corpus simul,
Æternitatem largiens potantibus.
Venies ad illud mox fluentum, si modò
Animo ac medullis olus ardor æstuet
Videre Christum quod semel potum affatim
Sic sedat omnem pectoris flagrantiam,
Vita vt beata iam sitire nesciat.
Hic hic bibendus nate nunc tibi est calix,
Mille in Bethleem quem biberunt paruuli,
Oblita lactis, & papillarum immemor
Aetas amaris, mox deinde dulcibus
Refecta poclis, mella sumpsit sanguinis.
Exemplum ad istud nitere, ô fortis puer,
Generosa proles matris, & potentia,
Omnes capaces esse virtutum pater
Mandauit annos, neminem excepit diem,
Ipsis triumphos annuens vagitibus.
Scis, sæpe dixi quum docenti adluderes,
Et garrulorum signa verborum dares,
Isaac fuisse paruulum patri vnicum,
Qui quum immolandus aram & ensem cerneret,
Vltro sacrante colla præbuerit seni?
Narraui & illud nobile ac memorabile
Certamen, vna matre quod septem editi
Gessere pueri sed tamen factis viri,
Hortante eadem matre, in ancipiti exitu
Pœnæ & coronæ, sanguini vt ne parcerent.
Videbat ipsos apparatus funerum
Præsens suorum, nec mouebatur parens,
Lætata quoties aut oliuo stridula
Sartago frixum torruisset puberem,
Dira aut cremasset laminarum impressio.
Comam, cutemq; verticis reuulserat
A fronte tortor, nuda testa vt tegmine
Ceruicem adusq; dehonestaret caput.
Clamabat illa: Patere, gemmis vestiet
Apicem corona regio ex diademate.
Linguam tyrannus amputari iusserat
Vni ex ephebis, mater aiebat: Satis
Iam parta nobis gloria est, pars optima
Deo immolatur, ecce nostri corporis
Digna est fidelis lingua quæ sit hostia.
Interpres animi, enunciatrix sensuum,
Cordis ministera, præco operti pectoris,
Prima offeratur in sacramentum necis,
Et sit redemptrix prima redemptorum omnium,
Ducem dicatam mox sequentur cætera.
His Maccabæos incitans stimulis parens,
Hostem subegit subiugatum septies,
Quot fœta natis, tot triumphis inclyta,
Me partus vnus vt feracem gloriæ
Mea vita præstet, in tua est situm manu.
Per huius alus fida conceptacula,
Per hospitalem mense bisquino larem:
Si dulce nostri pectoris nectar tibi,
Si molle gremium, grata si crepundia,
Persiste, & horum munerum autorem adsere,
Quânam arte nobis viuere intus cœperis,
Nihilumq; & illud, vnde corpus, nescio,
Nouit animator solus, & factor tui:
Impendere ipsi, cuius ortus munere es:
Bene in datorem quod dedit, refuderis.
Talia canente matre, iam lætus puer
Virgas strepentes, & dolores verberum
Ridebat, hic tum cognitor pronunciat:
Claudatur infans carcere, & tanti mali
Romanus autor torqueatur acrius.
Illum recentes per cicatricum vias
Denuò exarabant, quaq; acutum traxerant

Pau-

Paulo ante ferrum mox recrudescentibus
Plagis apertas persequebantur notas.
Quos iam pig[illegible] victor ignauos vocat.
O non virile robur, ô molles manus,
Vnam labantem dissipare casulam
Vos non potestis fabricam corpusculi?
Vix iam cohaeret, nec tamen penitus cadit,
Vincens lacertos dexterarum inertium.
Certus cadauer dentibus carpunt canes,
Longeque mor[illegible] efficitur
Ad deuorandas carnis offas mortuae.
Languentis [illegible] fame, ac fatis citu:
Gula est ferina, fetor est edacitas.
Exarsit istis turbidus ira iudicis,
Seque in supremam concitat sententiam:
Si te morarum poenitet, finem citum
Subire accelerati ignis es vorabere
Damnatus, et fauilla iam tenuis fies.
Abstentus ille quum foro abriperent virum
Truces ministri, [illegible] ait:
Appello ad ista perfida ad Christum meum
Crudelitatem non metu mortis tremens,
Sed ut probetur esse nil quod tu libras.
Quid differo, inquit, [illegible] viro [illegible] perdere,
Puerum ac magistrum compulit [illegible] impia?
Gladius recidat vile vix hominis caput
Infantis, illum flamma vindex concremet,
Sit his sub uno fine dispar exitus.
Peruentum ad ipsum caedis implendae locum,
Natum gerebat mater amplexu et sinu,
Vt primitiuum crederes paschae geri
Deo offerendum sancti Abelis ferculo,
Lectum ex ouili puriorem ceteris.
Puerum poposcit carnifex, mater dedit,
Nec immorata est fletibus, tantum osculum
Impressit unum: Vale, ait, dulcissime:
Et quum beatus regna Christi intraueris,
Memento matris, iam patrone ex filio.
Dixit: deinde dum ferit ceruiculam
Percussor ense, docta mulier psallere,
Hymnum canebat carminis Dauidici:
Pretiosa sancti mors sub aspectu Dei,
Tuus ille seruus, proles ancillae tuae.
Talia retexens explicabat pallium:
Manusque tendebat sub ictu et sanguine,
Venarum ut undam profluam manantium,
Et palpitantis oris exciperet globum:
Excepit, et charo applicauit pectori.
At parte campi ex altera, immanem pyram
Texebat ustor fumidus pinu arida,
Sarmenta mistim [illegible] et faeni struem
Spargens, liquato rore feruentis picis,
Quo flamma pastu cresceret ferocius.
Etiam retortis brachiis sursum eminus
Romanus actus ingerebatur rogo:
Scio, inquit ille, non futurum ut concremer.
Nec passionis hoc genus datum est mihi.
Sed restat ingens quod pati miraculum.
Haec eius ossa, [illegible] tonitru, ut fragor
Nubis ruentis, nimbus undans imbre nigro
Praeceps aquarum flumine ignes obruit,
Aliam [illegible] semicombustas faces.
Sed vincit [illegible] insolentem sententiam.
Trepidat recenter carnifex rebus nouis
Turbatus, et quae possit arte insistere,
Versare torres cum fauillis humidas,
Prunas manipulis confouere stupeus,
Et semen ignis inter undas quaerere.
Quod [illegible] est iudici,
Commouit iras [illegible]:
Quousque tandem [illegible] nobis magus
Inludit inquit, Thessalorum carmine
Poenam peritus vertere in ludibrium?
Forsasse [illegible]
Flectatur ensem, non patietur vulnera:
[illegible] plaga collum diuidens,
[illegible]
[illegible] vertex eminentis [illegible].
[illegible] quampiam
[illegible] corporis [illegible],
Ne morte [illegible] multiplex
[illegible]:
Quot membra gestat, tot modis pereat volo.
Liuet [illegible] Lerna sicut [illegible],
Vtrum renatis pullulat [illegible],
Ac se [illegible] corporis damnis nouum
Instauret: ipse praesto tunc erit Hercules,
Hydrinae [illegible] vulnera.
Iam nunc [illegible] adsit artifex,
Qui [illegible] norit [illegible],
Vt nexa neruis dissipare vincula,
Date hunc [illegible] quo medetur ossibus,
Aut fracta nodis sarciens compaginat.
Linguam priorem detrahat radicitus,
Quae corpore omni sola viuit nequior:
Illa et procaci pessima in nostros deos
Inuecta motu, sacra profanauit vetus,
Audax et ipsi non pepercit principi.
Aristo quidam medicus accitus venit,
Proferre linguam praecipit: profert statim
Martyr retectam, et pandit imum faucium:
Ille et palatum tractat, et digito exitum
Vocis pererrans, vulneri explorat locum.
Linguam deinde longe ab ore protrahens,
Scalpellum in usque guttur insertans agit:
Illo secante fila per sim singula,
Nunquam momordit martyr, aut ex dentibus
Compressit arctis nec cruorem sorbuit,
Immotus et patente rictu constitit,
Dum sanguis extra defluit, scaturiens,
Persusa pulchri menta russo flemmate,
Tert. et cruenti pectoris [illegible],
Fruiturque et ostro vestis [illegible] regia.
Praefectus ergo ratus elinguem virum
Cogi ad [illegible] sese, quando verbis carens
Nil in decorum [illegible] dederit,
Iubet reduci iam tacentem et [illegible],
Multo loquentis turbine olim territus.
Reponit aras ad tribunal denuo,
Et thus, et ignem viuidum in carbonibus.

Taurina & exta, vel ſuilla abdomina:
Ingreſſus ille, vt hos paratus perſpicit,
Inſufflat, ipſos ceu videret daemonas.
Irridet hoc Aſclepiades latior.
Addis deinde: Nunquid inclementius,
Sicut ſolebas, es paratus dicere?
Effare quoduis, ac per ora ediſſere,
Permiſto vocem liberè vt exerceas.
Romanus alto corde ſuſpirans diu,
Gemitu querelam traxit, & ſic orſus eſt:
Chriſtum loquenti lingua nunquam defuit,
Nec verba quaeras quo regantur organo,
Quum praedicatur ipſa verborum dator.
Qui fecit vt vis vocis expreſſa intimo
Pulmone, & oris torta ſub teſtudine,
Nunc ex palato det repercuſſos ſonos,
Nunc temperetur dentium de pectine,
Et inter haec agendis lingua plectrum mobile.
Si mandet idem, fauſtum ſic ſyſtolas
Spirare flatu concinentes conſono,
Vt verba in ipſis explicent meatibus,
Vel exitu oris cymbalis proſarter,
Nunc preſſa parce labra, nunc hiantia.
Dubitus ne verti poſſe natura ſtatum?
Cui facta forma eſt, qualis eſſet primitus,
Hanc nempe factor vertere, vt libet, poteſt,
Poſitaeq; leges texere ac re'exere,
Linguam loquela ne miniſtram poſtulet.
Vis ſcire noſtri numinis potentiam?
Fluxius loquentis aquoris preſſit pede,
Natura fluxa ac tenuis in ſolidum coit.
Quid diſpar illis legibus, quis condita eſt,
Solet natatus ferre, ſert veſtigia.
Habet viſitatum munus hoc diuinitas,
Qua vera nobis colitur in Chriſto & patre,
Mutis loquelam, parcitum claudis gradum,
Surdis fruendam reddere audientiam,
Donare caecis lucis injuetae diem.
Hac ſi quis amens fabuloſa exiſtimat,
Vel ipſe tute, ſi parum fidelia
Rebare pridem, vera cognoſcas licet:
Habes loquentem, cuius amputauerat
Linguam, probatis cedeiam miraculis.
Horror ſtupentem perſequutorem ſubit,
Timorq; & ira pectus in caliginem
Vertere, neſcit vigilet an ne ſomniet,
Miratur haerens quod ſit eſſentia genus.
Formido frangit, armat indignatio.
Nec vim demare mentis efferae poteſt,
Nec quò furoris tela verta: inuenit.
Peſtremò medicum ſaeuus inſontem iubet
Reum citari, nundinatum hunc arguit,
Mercede certa pectus vt colluderet.
Aut ferrum in ore nil agens, & irritum
Verſaſſe fruſtra, ſeu retuſis tactibus,
Aut arte quadam vulnus illatum breue,
Quod ſauciata parte linguam laederet.
Nervos nec omnes vſque quaq; abſcinderet:
Manere ſaluam vocis harmoniam proba.
Non poſſe manu concauo verba exprimi,
Qua concrepare lingua moderatrix ſuis:
Eſto vt reſultet ſpiritus vacuo ſpecu,
Echo ſed extat inde, non oratio.
Verum refutat medicus hanc calumniam,
Scrutare vel tu nunc latebras fauciam,
Intraq; dentes curioſum politem
Circumfer, hauſtus vel patentes inſpice,
Lateat ne quicquam quod regat ſpiramina.
Quanquam forajſem forte ſi puncto leui,
Tenuius linguam contigiſſem vulnere,
Titubante plectro factus eſſ- debilis.
Nam quum magiſtra vocis in vitium cadit,
Vſus neceſſe eſt & loquendi intercidat.
Fiat periculum, ſi placet, cuiuſmodi
Edat querelam quadrupes, lingua eruta,
Elinguis & quem porca grunnitum strepat,
Cui vox fragoſa, clamor eſt inconditus:
Probabo mutam nil ſonare ſit: latum,
Teſtor ſalutem principis, me ſimplici
Functum ſecantis arte, iudex optime,
Seruiſſe iuſſis abſq; fraude publicis,
Sciat hic quis eſt verba ſuggilet Deus:
Ego vnde mutus ſit diſertus neſcio.
Hic ſeſe Ariſto purgat. At contra impium
Nil haec latronem Chriſtianorum mouent,
Magi magiſq; fertur in vesaniam,
Quaerit num alienus ſanguis illum aſperſerit
Virum, ſiue fluxerit de vulnere.
Reſpondit his Romanus: Eccum preſto ſum,
Meus iſte ſanguis verus eſt, non bubulus:
Agnoſcis illum, quem loquor miſerrime
Pagane, veſtri ſanguinem ſacrum bouis,
Cuius lutata cade perinde ſcieus.
Summus ſacerdos nempe ſub terram ſcrobe
Acta in profundum conſecrandus mergitur,
Mitrè inſulatus, feſta vittis tempora
Nectens, corona tum repexus aurea,
Cinctu Gabino, ſericam fultus togam:
Tabulis ſuperne ſtrata texunt pulpita,
Rimoſa rari pegmatis compagibus,
Scindunt ſubimde vel terebrant aream,
Crebroq; lignum perforant acumine.
Patent minutis vt frequens hiatibus.
Huc taurus ingens fronte torua & hiſpida,
Sertis reuinctus, aut per armos floreis,
Aut impeditus cornibus deducitur,
Nec non & auro frons coruſcat laſita,
Setaeq; fulgor bracteolis inſicit.
Hic vt ſtatuta eſt immolanda beſtia,
Pectus ſacrato diuidunt ceruicillo,
Eruciat amplum vulnus vndam ſanguinis
Fe uentis impetu erecta genies ſubdati
Fundit vaporem flumen, & late aſtuat.
Tum per frequentes mille rimarum vias
Illapſus imbrium rorem pluit,
Deſuetus intus quem facer dos excipit,
Guttat ad omnes rimae ſubiectam caput,
Et veſte & omni purefactu corpore.
Qui no: ſupinat, obuius offert genas,
Suppoſit aures, labra, nares obijcit,

Oculos

Oculos & ipsos perluit liquoribus,
Nec iam palato parcit, & linguam rigat,
Donec cruorem totus atrum combibat.
Postquam cadaver sanguine egesto rigens,
Compage ab illa flamines retraxerint,
Procedit inde pontifex visu horridus,
Ostentat vilum verticem, barbam gravem,
Vittas madentes, atque amictus cruor.
Hunc inquinatum talibus contagijs,
Tabo recentis sordidum piaculi,
Omnes salutant atque adorant animis,
Vilis quod illum sanguis, & bos mortuus
Fœdis latentem sub tauernis lauerit.
Addamus illam, vis, hecatomben tuam?
Centena ferro quum cadunt animalia,
Variáq; abundans cede restagnat cruor,
Vix vt cruentis augures natatibus
Possint meare per profundum sanguinem.
Sed quid macellum pingue piluinarium,
Quid maximorum lanciniores gregum,
Euiscerata carne crudos criminor?
Sunt sacra, quando vosmetipsi excidit is,
Votiuus & quum membra detruncat dolor.
Culerum in lacertos exerit fanaticus,
Secturq; Matrem brachijs placat deam,
Furere ac rotari ius putatur mysticum,
Parta ad secandum dextra fertur impia,
Cœlum meretur vulnerum crudelitas.
Ast hic metenda dedicat genitalia,
Numen recisso mittigans ab inguine,
Offert pudendum semiuir donum dea,
Illum remulsa masculini germinis
Vena effluenti pascit auctam sanguine.
Vterq; sexus sanctissas displicet,
Medium retentas inter alternum genus,
Mas esse cessat ille, nec sit fœmina,
Felix deorum Mater imberbes sibi
Parat ministros lenibus nouaculis.
Quid quum sacrandus accipit sphragitidas
Acus minutas ingerunt fornacibus.
His membra pergunt vrere, vt ignuerint
Quacunque partem corporis feruens nota
Stigmaris, hanc sic consecratam prædicant.
Functum deinde quum reliquit spiritus,
Et ad sepulcrum pompa fertur funeris,
Partes per ipsas imprimuntur lraditæ,
Insignis auri lamina obducit cutem,
Tegitur metallo, quod perustum est ignibus.
Has ferre pœnas cogitur gentilitas,
Hac dij coercent lege cultores suos:
Sic dæmon ipse ludit hos, quos ceperit,
Docet execrandas ferre contumelias,
Tormenta inuri mandat infelicibus.
At nostri iste sanguis ex vestra fluit
Crudelitate, vos tyrannide impia
Exulceratis innocentum corpora.
Si vos sinatis, incruentè viuimus:
At si cruentè puniamur, vincimus.
Sed iam silebo, finis instat: desinat,
Finis malorum, passionis gloria:
Iam non licebit improbe, vt licuit modo,
Torquere nostra, vel secare viscera:
Cedat necesse est vitium, & iam desinat.
Cessabit equidem tortor & saltor deinde.
Iudex minatur, sed peremptoris manus
Succedet illis strangulatrix faucium,
Aliter silere nescit oris garruli
Vox inquieta, quàm tubam si fregero.
Dixit, foreq; prostrahi iussit virum,
Trudi in tenebras noxialis carceris,
Elidit illic fune collum martyris
Lictor nefandus. sic peracta est passio:
Anima absoluta vinculis, cœlum petit.
Gesta intimasse cuncta fertur principi
Præfectus, addens ordinem voluminum,
Seriemq; tantæ digerens tragœdiæ:
Latatus, omne crimen in fasces refert
Suum tyrannus, chartulis viuacibus.
Illa sed ætas conficit diuina,
Puligo fuscat, puluis obducit situ,
Carpit senectus, aut ruinis obruit,
Inscripta Christo pagina immortalis est,
Nec obsolescit vllis in cœlis apex.
Excepit adstans angelus coram Deo,
Et quæ loquutus martyr, & quæ pertulit:
Nec verba solum differentis condidit,
Sed ipsa pingens vulnera expressis stylo,
Laterum, genarum pectorisq; & faucium.
Omnia notauit est sanguinis dimensio,
Vt quamque plagam sulcus exarauerit,
Altam, patentem, proximam, longam, breuem,
Quæ vis doloris, quiue segmenti modus,
Guttam cruoris ille nullam perdidit.
Hæc in regestis liber est cœlestibus,
Monimenta seruans laudis indelebilis,
Relegendus olim sempiterno iudici
Libramine æquo, qui malorum pondera,
Et præmiorum comparabit copias.
Vellem sinister inter hœdorum greges
Vt stem futurus, eminus dinoscere:
Atque hoc precante dicet rex optimus,
Romanus orat, transfer hunc hœdum mihi,
Sit dexter agnus, induatur vellere.

PASSIO HYPPOLYTI MARtyris ad Valerianum episcopum.

INnumeros cineres sanctorum Romula in vrbe
Vidimus ô Christi Valeriane pater.
Incisos tumulis titulos, & singula quæris
Nomina, difficile est vt replicare queam.
Tantos iustorum populos furor impius hausit,
Quum coleret patrios Troia Roma deos.
Plurima litterulis signata sepulchra loquuntur
Martyris aut nomen, aut epigramma aliquod:
Sunt & mutu tamen tacitus clamantia turbas,
Marmora quæ solum significant numerum.
Quanta virum tectam congestis corpora aceruis
Nosse licet, quorum nomina nulla legas.
Sexaginta illic defossa mole sub vna

Relliquias memini me didicisse hominum.
Quorũ solus habes comperta vocabula Christe,
Vt pote quos propria iunxit amicitia.
Hac dum lustro oculis, & sicubi forte latentes
Rerum apices veterum per monumenta sequor:
Inuenio Hippolytum, qui quondam schisma Nouati
Presbyter attigerat, nostra sequenda negans:
Vsque ad martyrii prouectum insigne tulisse
Lucida sanguinei præmia supplicij.
Nec mirere senem peruersi dogmatis olim
Munere ditatum catholicæ fidei.
Quum iam vesano victor raperetur ab hoste
Exultante anima carnis ad exitium,
Plebis amore suæ multis comitantibus ibat,
Consultus, quænam secta foret melior.
Respondit: Fugite o miseri execranda Nouati
Schismata, catholicis reddite vos populis.
Vna fides vigeat, prisco quæ condita templo est,
Quam Paulus retinet, quamque cathedra Petri.
Quæ docui, docuisse piget: venerabile martyr
Cerno, quod à cultu rebar abesse Dei.
His vbi detorsit læuo de tramite plebem,
Monstrauitque sequi quà via dextra vocat:
Seque ducem recti spretis anfractibus idem
Præbuit, erroris qui prius autor erat:
Sistitur insano rectori Christicolas tunc
Ostia vexanti per Tyberina viros.
Illo namque die Roma secesserat ipsos
Peste suburbanos vt quateret populos.
Non contentus humum celsæ intra mœnia Romæ
Tingere iustorum cædibus assiduis:
Ianiculum quum iam madidum, fora, rostra, suburram
Cerneret eluuie sanguinis affluere.
Protulerat rabiem Tyrrheni ad littoris oram,
Quæque loca æquoreus proxima portus habet.
Inter carnifices, & constipata sedebat
Officia, extructo celsior in solio.
Discipulos fidei, detestandique rebelles
Idoli, ardebat dedere perfidia:
Carcereo crinita situ stare agmina contra
Iusserat horrendis excrucianda modis.
Inde catenarum tractus, hinc lorea flagra
Stridere, virgarum concrepitare fragor.
Vngula fixa cauis costarum cratibus altos
Pandere secessus, & lacerare iecur.
Ac iam lassatis iudex tortoribus ibat
In furias, cassa cognitione fremens.
Nullus enim Christi ex famulis per tanta repertus
Supplicia, auderet qui vitiare animam.
Inde furens quæsitor ait, iam tortor ab vno
Desine si vana est quæstio, morte agito.
Huic abscinde caput, crux istum tollat in auras,
Viuentesque oculos offerat alitibus.
Hos rape præcipites, & vinctos conijce in ignem,
Sit pyra quæ multos deuoret vna reos.
En tibi quos properes rimosæ imponere cymbæ,
Pellere & in medij stagna profunda freti.
Quos vbi susceptos rapidum male iuncta per æquor
Vexerit, & tumidis cessa labarit aquis,
Dissociata putres laxent tabulata carinam,
Conceptumque bibant undique naufragium.
Squamea cæruleo præbebit ventre sepulchrum
Bellua, consumptis cruda cadaueribus.
Hæc per vlulantes, celsum subito ante tribunal
Offertur senior nexibus implicitus.
Stipati circum iuuenes clamore ferebant,
Ipsum Christicolis esse caput populis.
Si fieret exemplum propere caput, omnia vulgi
Pectora Romanis sponte sacranda deis.
Insolitum lethi poscunt genus, & noua pœna
Inuenta, exemplo quæ trepident alij.
Ille supinata residens ceruice, Quis, inquit,
Dicitur? affirmant dicier Hippolytum.
Ergo sit Hippolytus, quatiat turbetque iugales,
Intereatque feris dilaceratus equis.
Vix hæc ille, duo cogunt animalia freni
Ignara insueto subdere colla iugo,
Non stabulis blandæ manu palpata magistri,
Imperioque equitis ante subacta pati:
Sed campestre vago nuper pecus e grege captum,
Quod pauor indomito corde ferinus agit.
Iamque reluctantes sociarant vincula bigas,
Oraque discordi fœdere nexuerant.
Temonis vice funis inest, qui terga iugorum
Diuidit, & medius tangit vtrumque latus.
Deque iugo in longum se post vestigia retro
Protendens trahitur, transit & ima pedum.
Huius ad extremum, sequitur qua puluere summo
Cornipedum refugax orbita trita vias.
Crura viri innectit laqueis, nodoque tenaci
Astringit plantas, atque rudente ligat.
Postquam composito satis instruxere paratu
Martyris ad pœnam, verbera, vincla, feras:
Instigant subitis clamoribus, atque flagellis,
Iliaque infestis perfodiunt stimulis.
Vltima vox audita senis venerabilis hæc est:
Hi rapiant artus, tu rape Christe animam.
Prorumpunt alacres, cæco & terrore feruntur,
Quà sonus atque tremor, quà furor exagitat.
Incendit feritas, rapit impetus, & fragor vrget,
Nec cursus volucer mobile sentit onus.
Per syluas, per saxa ruunt, non ripa retardat
Fluminis, aut torrens oppositus cohibet.
Prosternunt sepes, & cuncta obstacula rumpunt,
Prona, fragosa petunt, ardua transiliunt.
Scissa minutatim labefacto corpore frusta
Carpit spinigeris stirpibus hirtus ager.
Pars summis pendet scopulis, pars sentibus hæret:
Parte rubent frondes, parte madescit humus.
Exemplar sceleris paries habet illitus, in quo
Multicolor fucus digerit omne nefas.
Picta super tumulum species liquidis viget vmbris,
Effigians tracti membra cruenta viri.
Rorantes saxorum apices vidi, optime Papa,
Purpureasque notas vepribus impositas.
Docta manus virides imitando effingere dumos,
Luserat & minio russeolam saniem.

Cerni-

Cernere erat ruptis compagibus ordine nullo
Membra per incertos sparsa iacere situs.
Addiderant charos gressu, lacrymisque sequentes,
Deuia qua fractum semita monstrat iter.
Mœrore attoniti, atque oculis rimantibus ibant,
Implebantque sinus visceribus laceris.
Ille caput niueum complectitur, ac reuerendam
Canitiem molli confouet in gremio.
Hic humeros, truncasque manus, & brachia, & vlnas,
Et genua, & crurum fragmina nuda legit.
Palliolis etiam bibulæ siccantur harenæ,
Ne quis in infecto puluere ros maneat.
Si quis & in sudibus recalenti aspergine sanguis
Insidet, hunc omnem spongia pressa rapit.
Nec iam densa sacro quicquam de corpore sylua
Obtinet, aut plenis fraudat ab exequiis.
Cumque recensitis constaret partibus ille
Corporis integri qui fuerat numerus:
Nec purgata aliquid deberent inuia toto
Ex homine, extersis frondibus & scopulis,
Metando eligitur tumulo locus. Ostia linquunt:
Roma placet, sanctos quæ teneat cineres.
Haud procul extremo culta ad pomeria vallo
Mersa latebrosis crypta patet foueis.
Huius in occultum gradibus via prona reflexis
Ire per anfractus luce latente docet.
Primas namque fores summo tenus intrat hiatu,
Illustratque dies limina vestibuli.
Inde vbi progressu facili nigrescere visa est
Nox obscura loci per specus ambiguum,
Occurrunt celsis immissa foramina tectis,
Quæ iaciunt claros antra super radios.
Quamlibet ancipites texant hinc inde recessus,
Arcta sub vmbrosis atria porticibus:
Attamen excisi subter caua viscera montis
Crebra terebrato fornice lux penetrat.
Sic datur absentis per subterranea solis
Cernere fulgorem, luminibusque frui.
Talibus Hippolyti corpus mandatur opertis,
Propter vbi apposita est ara dicata Deo.
Illa sacramenti donatrix mensa, eademque
Custos fida sui martyris apposita,
Seruat ad æterni spem Iudicis ossa sepulchro,
Pascit item sanctis Tybricolas dapibus.
Mira loci pietas, & prompta precantibus ara,
Spes hominum placida prosperitate iuuat.
Hic corruptelis animique & corporis æger
Oraui quoties stratus opem merui.
Quod lætor reditu, quod te venerande sacerdos
Complecti licitum est, scribo quod hæc eadem,
Hippolyto scio me debere, Deus cui Christus
Posse dedit, quod quis postulet annuere.
Ipsa illas animæ exuuias quæ continet intus
Ædicula, argento fulgurat ex solido.
Præfixit tabulas diues manus æquore læui,
Candentes recauum quale nitet speculum.
Nec Pariis contenta aditus obducere saxis,
Addidit ornando clara talenta operi.
Mane salutatum concurritur, omnis adorat
Pubes, eunt, redeunt, solis adusque obitum.
Conglobat in cuneum Latios simul, ac peregrinos
Permystim populos, relligionis amor.
Oscula perspicuo figunt impressa metallo,
Balsama diffundunt, fletibus ora rigant.
Iam cum se renouat decursis mensibus annus,
Natalemque diem passio festa refert:
Quanta putas studiis certantibus agmina cogi,
Quæue celebrando vota coire Deo?
Vrbs Augusta suos vomit, effunditque Quirites,
Vna & Patricios ambitione pari.
Confundit plebeia phalanx vmbonibus æquis
Discrimen procerum præcipitante fide.
Nec minus Albanis acies se candida portis
Explicat, & longis ducitur ordinibus.
Exultant penitus variarum hinc inde viarum,
Indigena & Picens, plebs & Ethrusca venit.
Concurrit Samnitis atrox habitator, & alta
Campanus Capua, iamque Nolanus adest.
Quisque sua lætus cum coniuge, dulcibus & cum
Pignoribus, rapidum carpere gestit iter.
Vix capiunt patuli populorum gaudia campi,
Hæret & in magnis densa cohors spatiis.
Angustum tantis illud specus esse cateruis,
Haud dubium est, ampla fauce licet pateat.
Stat sed iuxta aliud quod tanta frequentia templum
Tunc adeat cultu nobile regifico,
Parietibus celsum sublimibus, atque superba
Maiestate potens, muneribusque opulens.
Ordo columnarum geminus laquearia tecti
Sustinet auratis suppositus trabibus.
Adduntur graciles tecto breuiore recessus,
Qui laterum seriem iugiter exsinuent.
At medios aperit tractus via latior alti
Culminis exurgens editiore apice.
Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal
Tollitur, antistes prædicat vnde Deum.
Plena laborantes ægre domus accipit vndas,
Arctaque confertis æstuat in foribus.
Maternum pandens gremium quo condat alumnos,
Ac foueat fetos accumulata sinus.
Si bene commemini, colit hunc pulcherrima Roma
Idibus Augusti mensis, vt ipsa vocat,
Prisco more diem, quem te quoque sancte magister
Annua festa inter dinumerare velim.
Crede, salutigeros feret hic venerantibus ortus,
Lucis honoratæ præmia restituens.
Inter solennes Cypriani, vel Chelidonii,
Eulaliæque dies currat & iste tibi.
Sic te pro populo, cuius tibi tradita vita est,
Orantem Christus audiat omnipotens.
Sic tibi de pleno lupus excludatur ouili,
Agna nec vlla tuum capta gregem minuat.
Sic me gramineo remanentem denique campo
Sedulus ægrotam pastor ouem referas.
Sic cum lactentis caulas compleuerit agnis,
Raptus & ipse sacro sis comes Hippolyto.

PASSIO BEATORVM APOstolorum Petri & Pauli.

Plus solito coeũt ad gaudia, dic amice quid sit,
Romam per omnem cursitant, ouantq;.
Festus Apostolici nobis redit hic dies triumphi,
Pauli atque Petri nobilis cruore.
Vnus vtrunq; dies, pleno tamen innouatus anno
Vidit superba morte laureatum.
Scit Tyberina palus, quæ flumine labitur propinquo
Binis dicatum cespitem trophæis.
Et crucis & gladij testis quibus irrigans easdem
Bis fluxit imber sanguinis per herbas.
Prima Petrum rapuit sententia legibus Neronis,
Pendere iussum præminente ligno.
Ille tamen veritus celsæ decus æmulando mortis
Ambire tanti gloriam magistri:
Exigit vt pedibus mersum caput imprimant supinis,
Quo spectet imum stipitem cerebro.
Figitur ergo manus, iubet, sola versus in cacumẽ:
Hoc mente maior, quo minor figura.
Nouerat ex humili cœlum citius, olere adiri,
Deiecit hora, spiritum daturus.
Vt teres orbis iter flexi rota percucurrit anni,
Diemq; eundem Sol reduxit ortus:
Euomit in iugulum Pauli Nero feruidum furorẽ,
Iubet feriri gentium magistrum.
Ipse prius sibimet finem cito dixerat futurum:
Ad Christum eundum est, iam resoluor, inquit.
Nec mora protrahitur, pœna datur, immolatur
Non hora vatem, non dies fefellit. (ense,
Diuidit ossa duum Tybris, sacer ex vtraq; ripa,
Inter sacrata dum fluit sepulchra.
Dextra Petrum regio tactis tenet aureis receptum,
Canens oliua & murmurans fluento.
Nanq; supercilio saxi liquor ortus, excitauit
Fontem perennem chrismatis feracem.
Nunc preciosa ruit per marmora, lubricátque cliuum,
Donec virenti fluctuet Colymbo.
Interior tumuli pars est vbi lapsibus sonoris
Stagnum niuali voluitur profundo.
Omnicolor vitreas pictura supernè tingit vndas,
Musci relucent, & virescit aurum.
Cyaneusq; latex vmbrã trahit imminentis ostri,
Credas moueri fluctibus lacunar.
Pastor oues adit, ipse illic gelidi rigore fontis
Videt sitire quas fluenta Christi.
Parte alia titulum Pauli via seruat Ostiensis,
Qua stringit annis cespitem sinistrum.
Regia pompa loci est, princeps bonus has sacrauit arces,
Lusitq; magnis ambitum talentis.
Bracteolas trabibus subleuit, vt omnis aurulenta
Lux esset intus, ceu iubar sub ortu.
Subdidit & Parias fuluis laquearibus columnas,
Distinguit illic quas quaternus ordo.
Tum camyros hyalo insigni variè cucurrit arcus,
Sic prata vernis floribus renident.
Ecce duas fides summo patre conferente dotes,
Vrbi colendas quas dedit togatæ:
Aspice per bifidas plebs Romula fũditur plateas,
Lux in duobus seruet vna festis.
Nos ad vtrunque tamen gressu properemus incitato
Et his & illis perfruimur hymnis.
Ibimus vlterius qua fert via pontis Hadriani,
Lauam deinde fluminis petemus
Transtyberina prius soluit sacra peruigil sacerdos,
Mox huc recurrit, duplicatq; vota.
Hæc didicisse sat est Romæ tibi: tu domum reuersus,
Diem bis festum, si colas, memento.

PASSIO CYPRIANI MARTYris & episcopi Carthaginensis.

Pvnica terra tulit, quo splendeat omne quicquid vsquam est,
Inde domum Cyprianum, sed decus orbis & magistrum. (ster,
Est proprius patriæ martyr, sed amore & ore no-
Incubat in Libya sanguis, sed vbiq; lingua pollet:
Sola superstes agit de corpore, sola obire nescit,
Dum genus esse hominum Christus sinet, & vigere mundum,
Dum liber vllus erit, dum scrinia sacra literarũ,
Te leget omnis amans Christum, tua Cypriane discet.
Spiritus ille Dei, qui fluxerat autor in prophetas
Fontibus eloquij te cœlitus actus irrigauit.
O niue candidius lingua genus, ò nouum saporẽ,
Vt liquor ambrosius cor mitigat, imbuit palatũ,
Sedem animæ penetrat, mentem fouet, & pererrat artus,
Sic Deus interius sentitur & inditur medullis.
Vnde bonum subitum terris dederis pater reuela.
Decrat Apostolicis scriptis opulentus executor,
Eligitur locuples facundia, quæ doceret orbem,
Quæq; voluminibus Pauli famulata disputaret,
Quo mage cruda hominum præcordia perpolita nossent,
Siue timoris opus, seu mystica vel profũda Christi:
Vnus erat iuuenum doctissimus, artibus sinistris,
Fraude pudicitiã perfringere, nil sacrum putare:
Sæpe etiã magicum cantamen inire per sepulchra,
Quo geniale tori ius solueret æstuante nupta.
Luxuriæ rabiem tantæ cohibet repentè Christus,
Discutit & tenebras de pectore, pellit & furorem,
Implet amore sui, dat credere, dat pudere facti.
Iamq; figura alia est, quàm quæ fuit oris & nitoris:
Exuitur tenui vultus cute, transit in seueram,
Deflua cæsaries compescitur ad breues capillos:
Ipse modestia loqui, spem quærere, regulam tenere,
Viuere iustitiæ Christi, & penetrare dogma nostrum.
His igitur meritis dignissimus vsq; episcopale
Prouehitur solium doctor, capit & sedile summũ.
Valerianus opum princeps erat, atq; Gallienus,

Confli-

Constituêre simul pœna capitis Deum fatenti,
Mensa terrigenum spurcissima susserant sacrari.
Cōtrà animos populi doctor Cyprianus incitabat,
Ne quis ab egregia virtutis honore discreparet,
Neu fidei precium quis sumere degener timeret:
Esse leuem cruciatum, si modo conferas futura,
Quæ Deus ipse viris intermina fortibus spopondit:
Mercede doloris emi spem luminis, & diem perennem,
Omne malum volucri cum tempore transuolare cursim,
Nil graue quod peragi finis facit, & quiete donat:
Se fore principium pulchræ necis, & ducē cruoris,
Séque caput gladio submittere, sanguinē dicare:
Qui sociare animam Christo velit, vt comes sequatur.
His vbi corda virûm Christo calefacta præparauit,
Ducitur ante alios Proconsule perfurēte vinctus.
Antra latent Tyriæ Carthaginis abdita reposta,
Conscia tartarea caliginis abdicata soli:
Clausus in his specubus sanctus Cyprianus, & catena
Nexus vtraque manu, nomen patris inuocat supremi.
Omnipotēs genitor, Christi decus, & creator orbis,
Christe parens hominis, quem diligis & vetas perire:
Ille ego vipereis, quem tu bonus oblitum venenis
Criminibus varijs tinctum mi era ius abluisti,
Iamque suum fieri mandas, sic Cyprianus alter.
Et nouus ex veteri, nec iam reus, aut nocēs, vt antè,
Si luteum facili charismate pectus expiasti:
Vise libens tenebris ergastula cæca dissipatis,
Eripe corporeo de carcere, vinculisque mundis
Hanc animā, liceat fuso tibi sanguine immolari.
Ne qua feris reprimat clementia iudicis tyranni,
Neu sciat inuidia mite, ferè gloriam negare.
Da quoque ne quis iners sit de grege, quem suum regebam:
Ne cadat impatiens pœna, titubēt ve quis tuorū,
Incolumē vt numerum reddam tibi, debitumque soluam.
Vocibus his Dominū permouerat: influebat inde
Spiritus in populum Carthaginis autor acer oris
Ingenijs stimulis vt pectora subditis calerent
Ad decus egregium discrimine sanguinis petendum,
Nō trepidare docens, nec cedere, nec dolore vinci,
Laudis amore rapi, Christū sapere, & fidē tueri.
Fama refert foueam cāpi in medio patēre iussam,
Calce vaporifera sūmos prope margines refertā:
Saxa recocta vomunt ignem, niueusque puluis ardet.
Vrere tacta potens, & mortifer ex odore flatus.
Appositam memorāt aram fouea stetisse summa,
Lege, sub hac salis aut micā, iecur & suis litarēt
Christicolæ, aut media sponte irruerēt in ima fossa.
Prosiluère alacres cursu rapido simul trecenti,
Gurgite puluereo mersos liquor aridus vorauit,
Præcipitemque globū fundotenus implicauit imo.
Corpora candor habet, candor vehit ad superna mentes,
Cādida massa dehinc dici meruit per omne seclū.
Lætior interea iam Thascius ob diem suorum
Sistitur indomitis Proconsulis eminus furoris.
Dogmatis, atque loci iussus genus, Christianus inquit:
Trado salutiferi mysteria consecrata Christi.
Ille sub hæc. Satis est iam criminis, ipse confitetur
Thascius, ipse Iouis fulmen negat. expedite ferrū,
Carnificis gladio pœnam luat hostis idolorum.
Ille Deo meritas grates agit, & canit triumphās.
Fleuit obire virum mœsta Africa: quo docente facta est
Cultior eloquio, cuius sibi docta gloriatur.
Mox tumulum lachrymans struxit, cineresque cōsecrauit.
Desine flere bonum tantum, tenet ille regna cœli,
Nec minus inuolitat terris, nec ab hoc recedit orbe.
Disserit, eloquitur, tractat, docet, instruit, prophetat.
Nec Libyæ populos tantū regit, exitusque in ortum
Solis, & vsque obitum. Gallos fouet, imbuit Britannos,
Præsidet Hesperiæ, Christum serit vltimis Hyberis.
Denique doctor humi est, idem quoque martyr in supernis,
Instruit hic homines, illic pia dona dat patronus.

PASSIO AGNETIS martyris.

Agnes sepulchrum est Romulea in domo,
Fortis puellæ, martyris inclytæ,
Conspectum in ipso condita turrium
Seruat salutem virgo Quiritium:
Nec non & ipsos protegit aduenas,
Puro ac fideli pectore supplices.
Duplex corona est præstita martyri,
Intactum ab omni crimine virginal,
Mortis deinde gloria libera.
Aiunt iugali vix habilem toro,
Primis in annis forte puellulam
Christo calentem, fortiter impijs
Iussis renisam, quo minus idolis
Addicta, sacram desereret fidem.
Tentata multis nam prius artibus,
Nunc ore blandi iudicis illice,
Nunc sæuientis carnificis minis,
Stabat feroci robore pertinax,
Corpusque duris excruciatibus
Vltrò offerebat, non renuens mori.
Tum trux tyrannus: Si facile est, ait,
Pœnam subactis ferre doloribus,
Et vita vilis spernitur: at pudor
Charus dicatæ virginitatis est.
Hanc in lupanar trudere publicum
Certum est, ad aram ni caput adplicet,
Ac de Minerua iam veniam roget,
Quam virgo pergit temnere virginem.

Omnis iuuentus inruat & nouum
Ludibriorum mancipium petat.
Haud, inquit Agnes, immemor est ita
Christus suorum, perdat vt aureum
Nobis pudorem, nos quoque deserat.
Præsto est pudicis, nec patitur sacræ
Integritatis munera pollui.
Ferrum impiabis sanguine si voles:
Non inquinabis membra libidine.
Sic elocutam publicitùs iubet
Flexu in plateæ sistere virginem.
Stantem refugit mæsta frequentia,
Auersa vultus, ne petulantius
Quisquam verendum conspiceret locum:
Intendit vnus forte procaciter
Os in puellam, nec trepidat sacram
Spectare formam lumine lubrico:
En ales ignis fulminis in modum
Vibratur ardens, atque oculos ferit,
Cæcus corusco lumine corruit,
Atque in plateæ puluere palpitat.
Tollunt sodales seminecem solo,
Verbisq; deflent exequialibus.
Ibat triumphans virgo, Deum patrem
Christumq; sacro carmine concinens,
Quod sub profani labe periculi
Castum lupanar nec violabile
Experta victrix virginitas foret.
Sunt qui rogatam rettulerint preces
Fudisse Christo, redderet vt reo
Lucem iacenti: tum iuueni halitum
Vitæ innouatum visibus integris.
Primum sed Agnes hunc habuit gradum
Cœlestis aulæ, mox alius datur
Ascensus. Iram nam furor incitat
Hostis cruenti. Vincor, ait gemens,
Astringe ferrum miles, & exere
Præcepta summi regia principis.
Vt vidit Agnes stare trucem virum
Mucrone nudo, lætior hæc ait:
Exulto talis quòd potius venit
Vesanus atrox, turbidus, armiger,
Quam si veniret languidus ac tener,
Mollisq; ephebus tinctus aromate,
Qui me pudoris funere perderet.
Hic hic amator iam fateor placet,
Ibo inruentis gressibus obuiam,
Nec demorabor vota calentia:
Ferrum in papillas omne recepero,
Pectusq; ad imum vim gladij traham.
Sic nupta Christo transiliam poli
Omnes tenebras, æthere celsior.
Æterne rector diuide ianuas
Cœli obseratas terrigenis prius,
Ac te sequentem, Christe, animam voca,
Quum virginalem, tum patris hostiam.
Sic fata, Christum vertice cernuo
Supplex adorat, vulnus vt imminens
Ceruix subiret prona paratius.
Ast ille tantam spem peragit manu:
Vno sub ictu nam caput amputat.
Sensum doloris mors cita præuenit.
Exutus inde spiritus emicat,
Liberq; in auras exilit. Angeli
Sepsere euntem tramite candido.
Miratur orbem sub pedibus situm,
Spectat tenebras ardua subditas,
Ridetq; solis quod rota circuit,
Quod mundus omnis voluit, & implicat,
Rerum quod atro turbine viuitur,
Quod vana secli mobilitas rapit,
Reges, tyrannos, imperia, & gradus,
Pompasq; honorum stulta tumentium,
Argenti & auri vim rabida siti
Cunctis petitam per varium nefas,
Splendore multo structa habitacula,
Illusa pictæ vestis inania,
Iram, timorem, vota, pericula:
Nunc triste longum, nunc breue gaudium,
Liuoris atri fumificas faces,
Nigrescit vnde spes hominum & decus:
Et quod malorum tetrius omnium est,
Gentilitatis sordida nubila.
Hæc calcat Agnes, ac pede proterit,
Stans, & draconis calce premens caput,
Terrena mundi qui ferus omnia
Spargit venenis, mergit & inferis.
Nunc virginali perdomitus solo,
Cristas cerebri deprimit ignei,
Nec victus audet tollere verticem.
Cingit coronis interea Deus
Frontem duabus Martyris innubæ,
Vnam decemplex edita sexies
Merces perenni lumine conficit:
Centenus extat fructus in altera.
O virgo felix, ô noua gloria,
Cœlestis arcis nobilis incola,
Intende nostris colluuionibus
Vultum gemello cum diademate,
Cui posse soli cunctiparens dedit
Castum vel ipsum reddere fornicem.
Purgabor oris propitiabilis
Fulgore, nostrum si iecur impleas.
Nil non pudicum est, quod pia visere
Dignaris, almo vel pede tangere.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VIRI CONSVLARIS, ἀποθέωσις, ID EST, DE DIVINITATE.

St tria summa Deus, trinum specimen, vigor vnus.
Corde patris genita est Sapientia: filius ipse est.
Sanctus ab æterno subsistit spiritus ore:
Tempore nec senior pater est, nec numine maior:
Nam sapiens retrò semper Deus, edidit ex se
Per quod semper erat gignenda ad secula Verbũ,
Edere sed verbum patris est: at cætera Verbi,
Adsumptum gestare hominem, reparare peremptum,
Conciliare patri, dextraq; in sede locare.
Spiritus ista Dei complet: Deus ipse fideles
In populos charisma suum diffundere promptus,
Et patris & Christi virtutem in corpora trãsfert.

HYMNVS IN INFIDELES.

EST vera secta? te magister consulo.
Rectamne seruamus fidem?
An viperina non cauemus dogmata,
Et nescienter labimur?
Arctam salutis vix viam discernere est
Inter reflexas semitas.
Tam multa surgunt perfidorum compita,
Tortis polita erroribus,
Obliqua qua se conferunt diuortia,
Hinc inde textis orbitis.
Quas si quis errans ac vagus sectabitur
Rectum relinquens tramitem,
Scrobis latentis pronus in foueam ruet,
Quam fodit hostilis manus.
Manus latronum, quæ viantis obsidet
Iter, sequentis deuium.
Quid non libido mentis humanæ struat?
Quid non malorum pruriat?
Statum lacessunt omnipollentis Dei
Calumniosis litibus.
Fidem minutis dissecant ambagibus,
Vt quisq; lingua nequior.
Soluunt ligantq; quæstionum vincula
Per syllogismos plectilos.
Væ captiosis sycophantarum strophis,
Væ versipelli astutiæ.
Nodos tenaces recta rumpit regula,
Infesta dissertantibus,
Idcirco mundi stulta delegit Deus,
Vt concidant sophistica.
Deq; imbecillis subiugauit fortia,
Simplex vt esset credere.
Lapis ecce nostro fixus offensaculo est,
Impingat in quem vanitas.
Signum cauenti, non cauenti scandalum:
Hunc sternit, illum dirigit.
Dum plura tentat cæcus incerto gradu,
Incurrit id quod obuium est.
Fax sola fides est præferenda gressibus,
Vt recta sint vestigia.
Quis in tenebris hostis errantes tamen
Pulsat, trahitq; & proterit.
Qui sparsa ad ipsum commeantem transitum
Frumenta sæuus deuorat.
Qui læta Christi culta fur interpolat,
Addens auenas æmulas,
Quas de venenis lacte in herbam fertilem
Patitur colonus crescere:
Ne forte culmum fibra inanis spiceum
Simul reuulsa interneces.
Expectat ergo dum dolosa & farrea
Feruens coquat maturitas.
Dat ventilabro lecta quæq; vt horreis
Vrat recrementum focis.
Refert sed ipsa nosse, quæ messem necant
Zizaniorum semina.

CONTRA HÆRESIN QVÆ Patrem passum affirmat.

PLurima sunt, sed pauca loquar, ne dira relatu
Dogmata catholicam maculent male prodita linguam.
Ille patrem pellens solio detrudit in arctum
Corporis humani gestamen, nec pauet ipsum
Obiectare neci, duroq; adfigere ligno.
Passibilisne Deus? cuius species, & imago
Nulli visa vnquam nec enim comprendier illa
Maiestas facilis sensuue, oculisue, manuue.
Ioannis magni celebris sententia præstò est:
Haud vnquam testata Deum potuisse videri.
Ille pater, quem nulla acies violenta tuendo
Eminus ardentis penetrauit acumine visus
Qui se formam hominis non induit, & deitatis
Immensum adsumpta non temperat ore, modoue,
Aut Euangelici pietas spernenda libelli
Iam blasphemæ tibi est? aut nunquam visa beati
Vis intacta patris, non admiscenda caducis:
Sed tamẽ & patris est specimẽ, quod cernere fas sit
Humanis aliquando oculis cõcurrere promptum.
Quod quauis hebes intuitus speculamine glauco,
Humentiq; acie potuit nebulosus adire.
Quisque hominum vidisse Deum memoratur, ab ipso
Infulum vidit gnatum: nam filius hoc est,
Quod de patre micans se præstitit inspiciendum,
Per species quas posset homo comprendere visu.
Nam mera maiestas est infinita nec intrat
Obtutus, alioqui in se moderamine formet.
Hoc vidit princeps generosi seminis Abram,

Iam tunc dignati terras inuisere Christi
Hospes homo in triplicem numen radiasse figurã.
Hoc conluctantis tractarunt brachia Iacob,
Ipse dator legis diuinæ accedere coram
Iussus, [illegible] commisso quoque ore
Comminus, & sacra commiscuit verba loquela,
Cernere in effigie Christum se cernere finxit.
Sed mox [illegible] petens, animum per vota tetendit
Immensa homini, plus quam mortale laborans,
Ipsum qualis erat sine corpore visere Christum.
Denique post multi sermonis mutua, postq;
Conspectum præstantis heri, & contracta longa,
Quæso, ait, ut liceat te nunc Deus optime nosse.
Respondit Dominus: Mea non me cernere, iussis
Posteriora dabo. quid apertius, atque aliena
Quam summat facie verbum non posse videri?
Posse tamen, quum malit sic nunquam patre viso
Terrenis oculis, habitu se ostendere nostro.
Sæpe & in angelicas vel mortales memoratũ est
Induere species queat ut sibi imagine cerni.
Hoc Verbum est, quod [illegible] patris ore benigno
Sumpsit virgineo fragilem de corpore formam.
Inde figuram hominis nondum [illegible] ne Moysi
Obiecit, effigiem nostri signum [illegible].
Quod quandoque Deus verbi virtute coactum
Sumpturus corpus, faciem se credi ut eandem.
Sed tamen & [illegible]
Flamma rubum. Deus in spinis volitabat acutis,
Vnificasq; comas innoxius ignis edebat.
Esset ut exemplo Deus [illegible]
Spiniferos adhibens quos texunt crimina densis,
Et peccata malis hirsuta [illegible] implent.
Inculto nam stirpe frutex [illegible],
Luxuriem virgis innodando effundere succo
Cœperat, & [illegible] acumina crebra ligabat.
Cernere erat [illegible] frondescere frondes,
Accensasq; [illegible] magno impete la[illegible]
Conlucere Deum, nec [illegible] lædere texta,
Lambere sanguineos fructus & poma cruenta,
Stringere mortiferi vitalia germina ligni.
Quandoquidem tristis purgatur sanguine culpa,
Quem contorta rubus [illegible] crucis stirpibus edit.
Ergo nihil [illegible] quod sub carne videndum
Lumen, imago Dei, Verbum Deus, & Deus ignis,
Qui tantum nostri peccamen corporis implet:
Nam lucis genitor, Verbi sator, auctor & ignis
Creditur extra oculos, ut Apostolus edocet, autor,
Qui negat intuitu [illegible] Deitatis adiri:
Credite, nemo Deum vidit, mihi credite, nemo.
Visibilis de fonte Deus, non ipse Dei fons
Visibilis. cerni potuit qui nascitur, at non
Innatus cerni potis est. latet os patris illud,
Vnde Deus, qui visibilem se præbuit olim,
Tale aliquid formans in sese, quale requisita est
Passio quæ corpus sibi vendicat. ardua nam vis
Est impassibilis, quoniam natura supernis
Ignis ad horribiles nescit descendere pœnas,
Nec capit humanis angoribus excruciari.
Pura, serena, micans, liquido prælibera motu,
Subdita nec cuiquam, dominatrix utpote rerum:
Cui non principium de tempore, sed super omne
Tempus, & ante diem maiestas cum patre summo,
Imo animus patris, & ratio, & via consiliorum,
Quæ non facta manu, nec voce creata iubentis,
Protulit imperium patrio ructata profundo.
Hanc igitur non plagæ secant, non sputa saliuæ
Aspergunt alapis, non vexat palma relapsi:
Nec perfossa cruci clauorum vulnera figunt.
His affecta caro est hominis, quam fœmina prægnans
Enixa est sub lege uteri sine lege mariti.
Ille sitim patitur, fel potat, & haurit acetum,
Ille pauet mortis faciem, tremit ille dolorem.
Dicite sacrilegi doctores qui patre summo
Desertum iactasse thronum contenditis, illo
Tempore quo fragiles Deus est illapsus in artus.
Ergo pater passus? quid non malus audeat error?
Ille puellari conceptus sanguine creuit,
Ipse verecundi distendit virginis aluum,
Et iam fert aliqua est diuina pagina libri,
Quæ verbum in carnis loquitur duxisse figuram?
At non qui verbi pater est, caro factus habetur:
Fige gradum, scriptura tuum nil mobile & anceps
Adfirmasse docet. pater est, quem cernere nulli
Est licitum, pater est qui nunquam visus in orbe est.
Nec mundana inter radiauit lumina coram.
Verbum conspicuum micuit, mistumq; recepit
Quum voluit, verbo præsignauit viscera pura
Virginis, & verbo struxit puerilia membra.
Ipse quidem in terris vicinus & numine præsens
Semper adest quocunque loci, nec pars vacat ulla
Maiestate patris, nusquam est genitor Deus absens,
Per verbum sed semper adest. atque inde Philippo
Corripiens ait: Tanto tecum iam tempore versor,
Et patrem te nosse negas, quem perspicis in me?
Est [illegible] patris, edere natum
Visibilem, per quem valeat pater ipse videri.
Nec solis sanctorum visus, sed lumine cassis,
Cæterum cæcos loquor, atra [illegible] quorum
Corde tenebrosi verum perpendere nesciit,
Quem si perspicuum mortalibus inficiaris,
Dare age, quem vidit Babylonis ab arce tyrannus
Innocuas inter flammas procul exspatiantem,
Calcantem rapidos inclusis fratribus ignes:
Nempe ait, o proceres, tres vasta incendia anhelis
Accepere viros fornacibus, additus unus
Ecce vaporiferos videns intersecat ignes.
Filius ille Dei est, fateor, quem vultus adoro:
Intrusas remouete faces, tedas [illegible] tepentes
Subtrahite, en friget succensi sulphuris ardor.
Filius haud dubium est, agit hæc miracula rerum,
Quem video Deus ipse, Dei certissima proles,
Imperat immensis ardoribus, & domat iras,
Insultans famulis inter rogo, piceosq; furores
Comprimit & rabiem flammarum algescere cogit.
Barbaricos calida aura sinus non tangere iussa
Præterit, & tenues stridens transcurrit amictus.
Ipse per Assyrias metuit vapor ire tyaras.

Ne

Ne coma sucta humeris fumo obsorderet amaro.
Haec ait, & varios iubet obmutescere cantus.
Organa, tympana, citharas, calamosque, tubasque,
Stulta superstitio tacuit, vox festa quievit,
Quae modo conspicuis celebrabat templa s aurum.
Carmina sanctorum resonant tam sola virorum,
Concentu triplici regem laudantia caeli
Qui mare, qui terras, qui lucida sidera fecit,
Ignibus, & mediis securos texit alumnos.
Semper in auxilium veniens patris omnipotentis
Descendit servando homini mortalia per
Admiscenda sibi: proprio curavit amore,
Ut solvanda caro dominoque implenda perenni,
Degenerem vitam, quam tunc animalis agebat,
Exemplo mutaret suo, similemque per artus
Cernere consortem terrenum ad veteres ortu,
Participemque suum vis u veteri obside nosse,
Et consanguineo paulatim accedere Christo.
Ergo animalis homo quoniam, nunc spiritus illi
Transfluit ad superos natio um semine ipsum
Infundendo Deum mortalia vivificantem.
Nunc nova materies, solidata intercute flatu,
Materies, sed nostra tamen de virgine tracta
Exuit antiqua corrupta exordia vitae,
Immortale bonum proprio spiramine sumens.
Filius ille hominis, ea filius ille Tonantis.
Iam solus vultum patris aspicit, & videt ipsum.
Nemo patrem novit nisi filius, & cui monstrat
Filius & noster mediator, & omnipotentis.
Denique concludam breviter compendia summa:
Non pater in carnem descendit, sed patris arcem
Sumpta caro ascendit, natus per utrumque cucurrit.

CONTRA VNIONITAS, ID est, Sabellianos haereticos.

CEde profanator Christi, iam cede Sabelli,
Depositique patris natique inane negator.
Nonne patrem violas, dum natum cernere renuis?
Quandoquidem non est genitor, nisi filius extet:
Nec vocitare patrem potis es, quem germine fraudas.
Sed fortasse velis patria pietate honore
Dispoliare Deum, contentus nomine nudo,
Quod Deus est, adimasque decus patris, & generis vim.
Et quis in idolio recubans, inter sacra mille,
Ridiculosque deos venerans sale, caespite, thure,
Non putat esse Deum summum, & super omnia solum,
Quamvis Saturnis, Iunonibus & Cythereis,
Portentisque aliis fumantes consecret aras:
Attamen in caelum quoties suspexit, in uno
Constituit ius omne Deo, cui serviat ingens
Virtutum ratio variis instructa ministris.
Quae gens tam stolida est animis? tam barbara linguis?
Quave superstitio tam sordida? qua caniformem,
Latrantemque throno caeli praeponat Anubim?
Nemo Cloacinas, aut Tiphona super astra deabus

Dat solium, quamvis stolidam persolvat acerram,
Sacrilegaque in aram manibus venetur & exta.
Consule barbaricae deliramenta Platonis,
Consule & Zenonis Graeci quaes somniat, & quos
Texit Aristotelis torta vertigine nervos.
His omnes quamvis anceps labyrinthus & error
Circumflexus agat, qua mens promittere ipsi
Gaudeant solent, aut gallum, canicus ut se
Dignetur tractare Deus morientis equum,
Quae tortum tamen ad normam rationis & artis,
Turbidulos, sensus & ambigua fragosis
Argumenta modis concludunt nomen in unum.
Cuius ad arbitrium sphaera mobilis atque rotunda
Volvatur, trahens quos vaga sidera cursus.
Non recipit natura hominum, credo quadrupes ille
Non sit, & erecto spectet caelestia vultu:
Non recipit reges ut regimen pollere supremum.
Ipsum & ipse Numa tacitus, sic tristis aruspex,
Sauromates & Gothus, cum cane milite pector.
Sed nos qui Dominum iterum & corpore iam bis
Vidimus, ante fide mox carne & sanguine coram,
Quemque voluminibus vatum crux teste probatis
Remanentes digitos costarum in vulnere cruda
Mersimus, & manuum visu dubitante lacunas
Scrutati, aeternum regem cognovimus Iesum,
Asseverare Deo titulum nomenque paternum
Creavimus esse nefas, qui regem protulit ex se?
Non regem populi Parthorum aut Romulidarum,
Sed regem summae & mediae rationis & imae,
Atque adeo verum dominum, & super omnia regem.
Cuius habet medium, summum patris, & Stygis imum.
Desinit his gradibus, rursusque revolvitur in se.
Est Deus, est & homo, & fit mortuus, & Deus idem est.
Omnia percurrit naturae munia prona.
Ut rursum patris in gremium replicata reportet
Mortua quae fuerant, ipsos quoque subvehat artus.
Hac fore quam veterum cecinit sani organa vatum,
Nos oculis, manibus congressu, voce loquela
Experti, verum tandem vicimus orsa
Pulcrum, & uno patefacta oracula Christo.
Haec est nostra salus, hinc vivimus, hinc animamur,
Hoc sequimur, nunquam detracto nomine nati
Appellare patrem, patris & sine nomine nunquam
Natum nosse Deum, nunquam nisi sanctus & unus
Spiritus intersit natumque, patremque vocare:
Sic tamen haec constare tria, ut ne separe ductu
Tres faciam tribus his subsistat sed Deus unus.
Nec pater ipse autem qui filius, ut quia natum
Sentiat ab innato vere pater, & sata vere
Sic soboles, nec sit genitor sibi filius ipse,
Sive pater natus fuerit sive ipse repente.
Perquam ridiculum est, & futile, natus ut ex se
Nascendi nova materies, ac sit Deus ultro

Ediderit, natum ſi ſibi ſe fecerit ipſum.
Nil falſum aut mendax diuina vocabula fingit.
Qui pater eſt, gignendo pater. tum filius ex hoc
Filius, autore vt genitus quod ſit patre ſummo,
Summus & ipſe tamen: nec enim minor aut patre impar.
Vnde in vtroque operis forma indiſcreta, niſi
[illegible]
Vim maieſtatis patria generoſius haberet
Filius, idq; Deus genitor quod filius eſſet.
Pergunt vlcerius ſcrutantes, quid ſit id ipſum
Gignere, ſi fas eſt humanos tendere ſenſus
Vsque ad ſecretum, quod tempora cuncta, dies q;
Præcedit antiquos, & principium ſuper ipſum
Eminet, & quodcunque poteſt homo quærere tranſit.
Quum ſit difficilis via noſcere principiorum
Semina, cui dabitur mortali exquirere, quid nam
Vltra principium Deus egerit? aut quo pacto
Ediderit verbum, quod principio caret omni?
Hoc ſolum ſcimus, quod traditur eſſe Deo, quem
Non genitus genitor genuerit, vnus & vnus,
Integer integrum, non coptum, ſed ſemper ortum,
Et comperpetuum patris, retro ſed; patre natum.
Sed nec deciſus pater iſt, vt pars patris eſſet
Filius, extendens nec ſe ſubſtantia tractim
Produxit, minuitve aliquid de numine pleno.
Duo mutata nouum procludit portis natum.
Non conuertibilis, nec domitabilis vnquam.
Eſt Deus, aut gignendo aliquid ſibi detrahit: atqui
Totus & ex toto Deus eſt, de lumine lumen.
Quando autem lumen ſine lumine, quando refulgens
Lux fulgore caret, quando eſt vt proditus ignis
Ignem deminuat, quando pater & Deus & lux.
Non lucis Deus, at pater eſt, qui ſi pater olim
Non fuit, & ſerum genuit poſt tempora natum,
Fit nouus, nec nouum ius proficit: abſit vt vnquam
Plenius proficiat qui non eget incremento.
Et Deus, & genitor, lumenq; & gloria ſemper
Ille fuit, nec poſt ſibi contulit vt pater eſſet.
Sic ſit vt æternum credamus cum patre Chriſtū,
Illo autore ſatum, cui nullius præfuit autor.
Hæc tu ſi dubitas nati myſteria Chriſti
Perdite, catholica non es de plebe, ſed vnus
De grege thuriſero venerator Deucalionum
Deuotus cippo ficulni & ſtipitis vnctor.
Quin potius, ſcrutare Dei ſignacula in ipſo
Fonte vetuſtatis, percurre ſeptima primi
Scriptoris, quæ non barbati pater, aut auus augur,
Fabula nec veteris famæ, nec garrula nutrix,
Nec ſage crangore loquax & ſtridula cornix
Rem docuere Dei, ſed coram prodiit ipſe,
Ipſe Deus trepidum mortalem mitis amico
Imbuit alloquio, q; ac ſua ſumma retexit.
Numinum mentem ſcriptor docti ſimus illo
Orbis principio non bouem, nec ſine Chriſto
Informaſſe patrem ſatiura plaſma nouella:
Fecit, ait, condens hominem Deus, & dedit olli
Ora Dei. quidnam eſt aliud, quàm dicere, ſolus
Non erat? atque Deo Deus adiiciebat agenti,
Quum Dominus faceret Domini ſub imagine plaſma?
Chriſtus forma patris, nos Chriſti forma ſecima.
Cedimur in facie? Domini bonitate paterna, go,
Venturo in noſtram faciem poſt ſecula Chriſto.
Poſſum multa ſacris exempla excerpere libris,
Ne refugis, quæ te doceant, non in patre ſolo
Vim maieſtatis poſitam, ſed cum patre Chriſtum
Eſſe Deum, velut ille alit genealogus idem:
A Domino Dominus flammas pluit in Sodomitas.
Quis Dominus? de quo Domino? ſi ſolus ab arce
Sidereas ſpectat pater aut ardeſcit in iras?
Filius armatam Domini patris ignibus iram
Spargebat. Domino ſunt vnum fulmen vtriq;.

ADVERSVS IVDÆOS.

HÆc ſi Iudæos ſic intellecta rigaſſent
Auditus ſtupidas vt poſſent tingere fibras,
Audiſſent Dominum virtutum, qui pereuntes
Venerat vt ſeruaret ouis: et ab auribus omnis
Fluxerat ornatus caput & tam cœlitis Bahal
Finxerat auriculaq; ſuo ſpoliarat honore.
Dux populis peccantis adeſt de monte coruſci
Luminis, allo ſuioq; Dei; ſatulaq; tremendo
Incipit digito cæca ad tentoria deſert.
Sed cadit in faciem plebis non viſura, profunda
Legis in effigie ſcriptum per ænigmata Chriſtum:
Inſcia, quæ luce oculos p eſtricta pauentes
Texerit, & preſſo faciem velarit amictu.
At nos retecto Chriſtum velamine coram
Cernimus, atque Deum vultu ſpectamur aperto:
Nec ſub lege grauis depreſſa fronte iacemus,
Sed legis radium ſublimi agnoſcimus ore.
Heu fronde a priſtina ſcelicibus arbor,
Pinguibus heu quondam radix oleagina baccis,
Ecce tibi inſerte reuiuiſcit nunc oleaſtro
Truncus, & externi veſtitur cortice libri:
Iam miſerere tui, non ſe ſylueſtris olivus
Surculus, exultans alieno ſtipite tollat:
Sed monet vt generis propriæ memor, vnguine amaro
Contriſtare comas deſuetæ ſtirpe nec ima
Inuideas, miſſis in celſa cacumina virgis.
Blaſphemas dominum gēs ingratiſſima Chriſtū.
Paſcha tuum dic, dic cuius de ſanguine feſtum
Tam ſolenne tibi eſt? quo tandem cæditur agnus
Anniculus, ſacer ille tibi redeuntibus annis?
Sed ſacer, in pecude ſtultum eſt ſic credere ſacrum
Sanguine balantis ſummos contingere poſtes,
Laſciuire choris, ſimulagine azymon eſſe,
Quum ſerment ait ingeſcant crimine mores.
Non ſapis imprudes noſtrum te effingere paſcha?
Legi & antiquæ præductis pingere ſuicis.
Omne ſacramentum retinet quod paſſio vera,
Paſſio qua noſtram defendit ſanguine frontem,
Corporeamq; domum ſignato conſulit ore.
Hanc fugit excluſas Ægypti plaga flagellis,

Hæc

Haec regis Pharij regnum ferale resoluit,
Deq; potestatis mundanae grandine densa
Eripit Abrahamum cum stirpe & gente fideli.
Abrahae genus est verum, cui sanguis in ore
Creditur, inscriptusq; rubet cui viuus in orbe.
Haud dubitante fide Deus est, Deus ex patre verus,
Ille Deum vidit, visum mox credidit. At tu
Posteritas carnis, carnaliter omnia cernens,
Carnis opus sub lege geris, quam spiritus implet
Interior: nec enim lex caelo carnea fluxit.
Quam tu carne colis: sed Christo subdita, meamq;
Spem paritura vtero. quam spem nisi numinis almum
Lumen & aduentum Domini quem viderat Abra
Prima fides, nostrisq; pater promiserat olim
Perspiciendum oculis, & legis voce probandum:
Nec solum legis: nam quae iam littera Christum
Non habet, aut quae nō scriptorū armaria Christi
Laude referta, nouis celebrant miracula libris?
Hebraeus pangit stilus, Attica copia pangit,
Pangit & Ausoniae facundia tertia linguae.
Pilatus iubet ignorans: tu scriba tripictis
Dirigere versiculis, quae sit suffixa potestas.
Fronte crucis titulus sit triplex, triplice lingua.
Agnoscat Iudaea legens & Graecia norit,
Et venerata Deum percenseat aurea Roma,
Quicquid in aere cauo reboās tuba curua remugit,
Quicquid in arcano vomit ingens spiritus haustu,
Quicquid casta chelys, quicquid testudo resultat,
Organa disparibus calamis quod consona miscet,
Aemula pastorū quod reddunt vocibus antra,
Christū concelebret, Christū sonet, omnia Christū
Muta etiam fidibus sanctis animata loquantur.
O nomen praedulce mihi, lux, & decus, & spes,
Praesidiumq; meum, requies ô certa laborum,
Blandus in ore sapor, flagrans odor, irriguus fons,
Castus amor, pulchra species, sincera voluptas.
Si gens surda negat tibi tot praeconia de te,
Tam multas rerum voces, elementaq; tanta
Nuncia laetitiae stolidas intrare per aures,
Audiat insanum bacchantis energia mysteri,
Quod rabidus clamat capta inter viscera daemō,
Et credas miseranda suis. torquetur Apollo
Nomine percussus Christi, nec fulmina verbi
Ferre potest: agitant miserum tot verbera linguae,
Quot laudata Dei resonant miracula Christi.
Intonat antistes Domini: Fuge callide serpens,
Exue te membris, & spiras solue latentes.
Mancipium Christi fur corruptissime vexas:
Desine, Christus adest humani corporis vltor:
Non licet vt spolium raptas, cui Christus inhaesit.
Pulsus abi ventose liquor, Christus iubet, exi.
Has inter voces medias Cyllenius ardens
Exulat, & notos suspirat lubricus ignes.
Ecce Gerassenos legio ruit effera porcos,
Et post multiplices busti sub rupe catenas.
Poenarum gemitus longe grunnitibus edit.
Clamarat, sed ab ore hominis: Cognoscimus Iesu
Nate Deo, nate [illegible] & germine Dauid,
Quid tibi quid nobis, qui nos virtute repellas
Nominis, [illegible] tuo terrore tacemus.
Haec [illegible] vox non peruenit ad aures?
[illegible] penetrauit egenam
[illegible] refugit.
Audit [illegible] dominum, quem solis Hiberi
Vesper habet roseus, & quem nouus excipit ortus,
Laxat Scythicas verbo penetrante pruinas
Vox Euangelica, Hyrcanas quoq; feruida brumas
Soluit, vt exutus glacie iam mollior amnis
Caucasea de cote fluat Rhodopeius Hebrus,
Mansuevere Getae, feritasq; cruenta Geloni
Lacte mero [illegible] pocula miscet,
Libatura sacro Christi de sanguine potus.
Nouit & Atlantis [illegible] perfidia Mauri,
Dedere [illegible] ad Christi altaria reges,
Ex quo mortalem praestrinxit spiritus aluum:
Spiritus ille Dei, Deus & se corpore matris
Induit, atq; hominem de virginitate creauit.
Delphica damnatis tacuerunt sortibus antra,
Non tripodas Cortyna regit, non spumat anhelus
Fata Sibyllinus fanaticus edita libris.
Perdidit insanos mendax Dodona vapores,
Mortua iam mutae lugent oracula Cumae,
Nec responsa refert Libycis in syrtibus Ammon:
Ipsa suis Christum Capitolia Romula moerent
Principibus lucere Deum, destructaq; templa
Imperio cecidisse ducum. iam purpura supplex
Sternitur Aeneadae rectoris ad atria Christi,
Vexillumq; crucis summus dominator adorat.
Principibus tamen e cunctis non defuit vnus
Me puero, vt memini, ductor fortissimus armis,
Conditor & legum, celeberrimus ore manuq;,
Consultor patriae, sed non consultor habendae
Religionis, amans tercentum millia diuûm.
Perfidus ille Deo, quamuis non perfidus vrbi,
Augustum caput ante pedes curuare Mineruae
Fictilis, & soleas Iunonis lambere, plantis
Herculis aduolui, genua incuruare Dianae.
Quin & Apollineo frontem submittere gypso,
Aut Pollucis equum suffire ardentibus extis.
Forte litans Hecaten placabat sanguine multo,
Pontificum festis ferienda securibus illis
Agmina vaccarum steterant, vitulasq; reuincta
Fronte coronatas vmbrabat torta cupressus.
Iamq; insertato reserabat viscera cultro
Vittatus de more senex, manibusq; cruentis
Tractabat trepidas Lethali frigore fibras.
Postremosq; animae pulsus in corde tepenti
Callidus interpres numeris & fine notabat:
Quum subito exclamat media inter sacra sacerdos
Pallidus: En quid ago? maius rex optime, maius
Nescio quod numen nostris interuenit aris.
Quam sufferre queat spumantia cymbia lacte
Caesarum sanguis petendum, verbena, corona,
Accitas video longe dispergier vmbras,
Territa Persephone vertit vestigia retro,
Extinctis facibus tracto fugitiua flagello.
Nil agit arcanum murmur, nil Thessala prosunt

Carmina, turbatos reuocat nulla hostia manes.
Nonne vides vt thuribulis frigentibus ignis
Marceat, et canis pigre cubat pruna fauillis?
Ecce Palatinus pateram retinere minister
Non valet, elisa destillant balsama dextra.
Flamen & ipse pauens miratur vertice laurum
Cedere, & incertum frustratur victima ferrum.
Nescio quis certe subrepsit Christicolarum
Hic cuneum, genus hoc hominum tremit infula & omne
Puluinar diuûm lotus procul absit, & vnctus,
Pulchra reformatis redeat Proserpina sacris.
Dixit, & exanguis conlabitur: ac velut ipsum
Cerneret exerto minitantem fulmine Christum,
Ipse quoque exanimis posito diademate princeps
Pallet, & astantes circumspicit ecquis alumnus
Chrismatis inscripto signaret tempora ligno?
Qui Zoroastraeos turbasset fronte susurros.
Armiger e cuneo puerorum stantum ornantum
Purpureo cuius lateri deprenditur vnus.
Nec negat, & gemino geminata hastilia ferro
Proiicit, ac signum Christi se ferre fatetur.
Prosiliit pauidus deiecto antistite princeps,
Marmoreum fugiens nullo comitante sacellum.
Dum tremefacta cohors, domini oblita, supinas
Erigit ad cœlum facies, atque inuocat Iesum.
Iam ne piget factitam pœnitet en tibi Christum
Infelix Iudaea Deum, qui sabbata, ouantis
Terrena, mortales aeterna in sublima sumpsit.
Gentibus emicuit, praefulsit regibus, orbem
Possidet, imperii dominam si credere Romam
Compulit, & simulachra deûm Tarpeia subegit.
Disce tuis miseranda malis, quo vindice tandem
Vana superstitio, lex & carnaliter acta
Plectatur: cuius virtus te proterat vltrix.
Destructúm iacent Salomonia saxa metallo
Aedificata manu, iacet illud nobile templum.
Cur iacet? artificis quia dextra solubilis illud
Construxit, resolubile iure solutum est,
Et fractum in nihilum quoniam redit omne politũ,
Quod fieri recipit, recipit quandoque perire.
Si nostrum contra quod sit vis discere templum,
Est illud, quod nemo opifex fabriliter aptans
Composuit, quod nulla abies, pinusue dolata
Texuit, exciso quod nunquam marmore creuit,
Cuius onus nullis fultum sublime columnis
Fornice curuato tenus super arce pependit:
Sed verbo factum Domini, non voce sonora:
Sed verbo, quod semper erat, verbum caro factũ est.
Hoc templum aeternum est, hoc finem non habet, hoc tu
Expugnare volens, flagris, cruce, felle petisti.
Destructum iacuit pœnis vexantibus esse.
Matris enim ex vtero, quod destrueretur, habebat.
Sed quod morte breui materna ex parte solutũ est,
Maiestate patris viuum lux tertia reddit:
Vidisti angelicis comitatum cœlitus alite.
Ire meum cuius seruor munimine templum:
Illius aeterna suspendunt culmina portae,
Ac per inaccessas scalarum gloria turres
Tollitur, & gradibus lucet via candida summis.
At tua congesta tumulans holocausta ruina:
Quid merearé Titus docuit, docuere rapinae
Pompeianae acies, quibus exstirpata per omnes
Terrarum pelagique plagas tua membra feruntur.
Exiliis vagis huc illuc fluitantibus errat
Iudaeus, postquam patria de sede reuulsus,
Supplicium pro caede luit, Christique negati
Sanguine respersus commissa piacula soluit.
Ex quo mutauit virtus defleta parentum
Seruit ab antiquis delapsa patribus heres
Nobilitas, sed iam non nobilis illa recentem
Suspectat captiua fidem. vis tanta nouellae
Credulitatis inest. Christum confessa triumphat
Gens infida prius. Christi sed victa negatrix
Subditur imperio, dominos sortita fideles.

CONTRA HOMVSIONITAS.

Sunt qui Iudaico cognatum dogma furori
Instituunt, media Christum ratione sequuti,
Hoc tantum quod verus homo est, at cœlitus illũ
Adfirmant non esse Deum, pietate fatentur,
Maiestate negant: meritum pro laude sacratum
Concelebrant, adimunt naturae summa supernae.
Omne opus egregium, per quod sollertia pollens
Emicat, ingenii est, vt roboris illud acuto
Corde viget, duris excellit viribus illud.
Mortale est sed vtrumque hominis: nam cana senescunt
Ingenia, & validos consumunt secla lacertos.
Haec nos in Domini virtute & laude perenni
Non sequimur: sequimur, nullo quod semine terra
Germinat immundum, quod non de labe virili
Sumit principium, tener illum seminat ignis:
Non caro, nec sanguis patrius, nec foeda voluptas.
Intactam thalami virtus diuina puellam
Sincero afflatu per viscera casta maritat:
Incomperta ortus nouitas, iubet vt Deus esse
Credatur Christus sic conditus: innuba virgo
Nubit spiritui, vitium nec sentit amoris.
Pubertas signata manet, grauis intus, & extra
Incolumis florens de fertilitate pudica.
Iam mater, sed virgo tamen, maris inscia mater.
Quid renuis? quid mane caput nõ credule quassas?
Angelus hoc sancto pronunciat ore: placet ne
Credere, & angelicis aurem reserare loquelis?
Ipsa coruscantis monitum sacra virgo ministri
Credidit, atque ideo concepit credula Christum:
Credentes nam Christus adit, dubitabile pectus
Sub titubante fide, refugo contemnit honore.
Virginitas & prompta fides Christum bibit aluo
Cordis, & intactis condit paritura latebris.
Crede quòd emissus solio patris angelus infit,
Vel si concretis liquidam desilere vocem
Non capis auditus, mulier quid coniuge pregnans
Clamet anus credens, & tandem sobrius audi.
Mira fides, vtero puer interceptus anili,
Virgineum Dominum materno ex ore salutat,
Primus & infantem non natus nuncius infans.

Iam

Iam nostrum vagire sibi: nam pusio nondum
Norat, & ora Dei reseraverat garrula Christo.
Promite scriptores fastos, date, pandite librum,
Evolvam spirante Deo quem scripsit Esaias,
Percensere iuvat, calamique revolvere ductos,
Sidereis quos illa notis manus aurea duxit.
Ite hinc, dum rasos apices submissus adoro,
Dum lachrymans veneror, dumque oscula dulcia figo,
Gaudia concipiunt lacrymas, dant gaudia fletum.
Advenit promissa dies, quam dixerat iste
Adfore versiculus, quum virgo puerpera teste
Haud dubio sponso pacti cum cura pudoris
Ederet: Emmanuelque meum me cernere fecit.
Esne Deus tam noster homo, verusque adsistat
Nobiscum, nomenque probat, versumque vetustis
Ob curam edictis praesens illuminat oris?
Esne Deus cuius cunas veneratus Eous
Lancibus auratis regalia fercula supplex
Virginis ad gremium pannis puerilibus offert?
Quis tam pennatus rapidoque simillimus austro
Nuncius, Aurorae populos, atque ultima Bactra
Attigit, illuxisse diem lactantibus horis,
Quo tener intacto penderet ab ubere Christus?
Vidimus hunc, aiunt, puerum per sidera ferri,
Et super antiquos signorum ardescere tractus.
Diriguit trepidans Chaldaeo in vertice pernox
Astrologus, cessisse anguem, fugisse leonem,
Contraxisse pedes laterum manco ordine cancrum,
Cornibus infractis domitum mugire iuvencum,
Sidus & hircinum laceris marcescere villis.
Labitur hinc pisces, puer Hydrochoique sagitta,
Palantes geminos fuga separat, improba virgo
Prodit amatores tacitos in fornice mundi.
Quique alii horrifici pendent in nubibus ignes,
Luciferum timuere novum: rota lurida solis
Haeret, & excidium sensit iam iamque futurum,
Seque die medio velandam tegmine glauco,
Splendoremque poli periturum nocte diurna
Orbe repentinis caput obnubente tenebris.
Hunc ego non cumulem, myrrhaque & thuris & auri
Muneribus? scio quem videam, quae dona rependam.
Hunc ego non venerer? qui caelo vivus, humique
Inventus rex atque Deus moderatur utrunque,
Naturae speciem tumuloque inferna refringens
Regna, resurgentes secum iubet ire sepultos:
Caelum habitat, terris intervenit, abdita rumpit
Tartara. vera fides Deus est, qui totus ubique est.
Nunquid vana vires aut mens, aut lingua fefellit?
Nunquid fortuito singularia dona dederunt
Casibus? aut caeco votum sub honore dicarunt?
Quae porro causa, aut ratio submittere cilla
Ante pedes Mariae puerique repundia parvi?
Si tantum mortalis erat, nec summa potestas
Implebat teneros divinis flatibus artus?
Sed iam tolle Magos, thus, aurum, myrrhea dona,
Quae verum docuere Deum praesepia, pannus,
Matris adoratum gremium, fax sideris ardens,
Ipsa Deum virtus factorum & mira loquuntur.
Insanos video subito mutescere ventos
Quum iubeat Christus, video inter tanta magnis
Aequora turbinibus tranquillo marmore tendi
Imperio Christi. video calcatus eundem
Quum patitur gurges tergum fluitante liquore,
Ipse super fluidas plantis nitentibus undas
Ambulat, & presso firmat vestigia fluctu.
Increpat ipse notos, & flatibus ocia mandat.
Quis iubeat ventis Aquilonibus: Ite facete,
Carceribus vestris, ...que silete ponto:
Sit nisi tempestas, & qui mundum conditor idem?
Nunquid aquae ... Boreas, atque imbrifer Eurus
Numinum Dominum ... tempestatemque potentem
Excitantque hyemem, vertant ridente sereno.
Qui pede ... calcarit aquas, quis per vada glauca
Gressibus impressis spaciatus triverit udum
Non ... iter, ... per humum, & pede sicco,
Aequorea ... factor ... olim
Ore superstitiosus patrio ... in undis
Nondum ... nec certo littore clausis.
Sustinuit ... domini famulus liquor, ac se
Mobilitate carens solido ... praebuit usui.
Quid diversa Dei memorem facta inclyta Christi?
Altius insignita, quae maiestate negator
Haud dubitans hominem, tunc ipse fatebitur numen.
Infecit caecos oculos, & lumina limo
Reddidit, humectans sacro spiramine terram
Contrectans digitis luteum medicamen operta
Nox habuit, tenebras obductas virgo removit.
Insuper ostendit quoniam ea ... lavacro
Expurganda foret, varus Syloa refundit
Momentis latices, nec sine tamen semper anhelat:
Sed vice distincta largos lavacrum accipit haustus.
Agmina languentum sitiunt spem fontis avari,
Membrorum maculas puro abluitura natatu.
Certatim interea rorantibus pumice raucas
Expectant scatebras, & sicco margine pendent.
Hoc lumen iubet inspersum de fonte lavare
Christus, & infusa vultum splendescere luce.
Norat enim limo sese informasse figuram
Ante tenebris iam, propria medicamen & oris
Adiecisse novo, quem primitus paxerat, Adae.
Nam sine divino Domini perflamine summi
Arida terra fuit, nullis primis apta medela.
Sed postquam liquido caelestis spiritus ore
Virgineam respersit humum, medicabilis illa est.
Inde trahit succum, lentoque humore ...
Inlinit ... diem ... male ...
Caecus adhuc oculis ... Christi ex ore refectus,
Seque luto & medicamine ...
Clamat, & auctorem ... per oppida monstrat,
Autorem lucis, largitoremque dierum.
Non dubitatum mihi ... purgamina aquai
Corporis ... proprio monstrare errantibus aegris.
Multa ex mille paucissima quaeque retexam,
Summatim religens totus quae non capit orbis.

Quinque in deserto panes iubet, & duo pisces
Apponi in pastum populis, qui fortè magistrum
Non reuocante fame sectabantur undiq; septum,
Immemoresq; cibi, vicos, castella, macellum,
Oppida, mercatus, & conciliabula & urbes
Respuerant, largo contenti dogmate vesci.
Multa virûm strato feruent conuiuia fœno,
Centenos simul accubitus iniêre sodales,
Seq; per innumeras infundunt agmina mensas.
Pisciculis iam crede Deum saturanda duobus,
Et panum crescente cibo per fragmina crustis,
Ambesis dapibus cumulatim aggesta redundant
Fercula, bissenos micarum molibus implent
Post cœnam cophinos, crudus conuiuia ructat
Congeriem ventris, gemit & sub fasce minister.
Quis cumulare potest epulas in grandia paruas:
Quis, nisi qui corpus, pastum & corporis omnem
Condens ex nihilo nulla existente creauit
Mundum materia?non sicut sculptor ab aris
Rudere decoctam conatus fingere massam.
Sed Deus omnipotens orbem sine semine finxit.
Nil erat omne quod est nil id procedere & esse,
Atque nouum fieri, mox & grandescere iussum est.
Paruum de nihilo primum fuit. addita paruo
Incrementa modis auxerunt omnia plenis.
Ergo ego quum videam manib. sic crescere Christi-
Parua alimenta hominum, possum dubitare per ipsum
Exiguas rerum species, elementaq; mundi
Ex nihilo primùm modica, & mox grãdia sensim
Creuisse, ex modicis quæ consummata videmus.
Ac ne post hominum pastus calcata perirent,
Néue relicta lupis, aut vulpibus, exiguisue
Muribus in prædam nullo custode iacérent:
Bis sex appositis, cumulatim qui bona Christi
Seruarent grauidis procul ostentata canistris.
Sed quid ego hæc autem titubanti voce retexo,
Indignus qui sancta canam? Procede sepulchro
Lazare, dic cuius vocem tellure sub ima
Audieris, quæ vis penetrauerit intima lethi.
Quod quum te Christus penitus nigrante profũdo
Immersum vocat, ut redeas, ceu proximus audis,
Nec remoratus ades. quæ tam vicina Charybdis
Regna tenebrarum tenui distantia fine
Coniungit superis? vbi Tænara tristia vasto
In præceps deiecta Chao? latebrosus & ille
Amnis inexpletum voluens incendia ripis.
Ante fores tumuli, quas saxa immania duro
Obice damnarant, scopulis obstructa cauatis
Stat Dominus, nomenq; vocat frigentis amici.
Nec mora, funereis reuolutum rupibus horror
Euomit exequias gradiente cadauere viuas.
Soluite iam, stat, a redolentia vincla, sorores,
Solus odor spirat suspiramen aromatis efflat,
Nec de corporeo nidorem sordida tabo
Aura refert. oculos sanie stillante solutos
Pristinus in speculum decor excitat, & putrefactas
Tincta rubore genas paulatim purpura vestit.
Quis potuit fluidis animam suffundere membris?
Nimirum qui membra dedit, qui fictilis vluæ
Perflauit venam madidam, cui tabida gleba
Traxit sanguineos infecto humore colores.
O mors auditis iam nostis legibus, ô mors
Stulta prius. iam docta sequi quacunque iubetur,
Cui tantum de te licuit? conuicta fatere
Esse Deum solum qui me tibi præripit Iesum.
Abde negatores Christi, nemo inuidet, abde,
Vtere sorte tua blasphemis nocte tenendis,
Perpetuum plebem iustorum capta resolue,
Qui norunt hominem atque Deum sic dicere Christum,
Vt verus summusq; Deus mortalia gestet.
Ipse gerit quod struxit opus, nec ferre pudescit
Factor quod peperit: corpus loquor, atque animam vim.
Finxerat hoc digitis, animam sufflauerat ore:
Totum hominem Deus adsumit, quia totus ab ipso est,
Et totum redimit quem sumpserat, omne reducẽs
Quicquid homo est istud tumulis, asit istud abysso.

DE NATVRA ANIMÆ.

OCcurrit dubitans hic dissertator, & illud
Obiicit: anne vides capit, ut substantia flatu
Inspirata Deo cruciatum, sentiat, atque
Inferni petat ima poli, barathroq; coquatur?
Crede animam non esse Deam, sed crede creatis
Maiorem cunctis, quam quoque crede creatam,
Formata est nanque ore Dei, quæ non erat antè,
Sed formata habitu pulcherrima, pictaq; rebus
Diuinis, & plena Deo, similisq; creanti:
Non tamen ipsa Deus, quoniam generatio non est,
Sed factura Dei est. solus de corde parentis
Filius emicuit, verus Deus ille. sed istud
Conlatum est animæ subitò, ut quæ nõ erat, esset.
Ille coæternus patri est, & semper in ipso est,
Nec factus, sed natus, habet quodcunque parentum est,
Hæc similis velut umbra Dei est. sic ipse loquutus
Factor, utroque hominem meditans de sygmine iunctum
Aedificare sui similem. sed non habet umbra
Quod corpus solidũ. cuius imitatio in umbra est,
Atque aliud verum est, aliud simulatio veri.
Et similis, seclis quod non consumitur ullis,
Quod sapiens, iustiq; capax, regnatq; rerum
Imperat, ante videt, perpendit, præcauet, instat,
Verborum, rerumq; opifex, instructaq; mille
Artibus & cælum sensu percurrere docta.
His animam similem sibi conditor effigiauit,
Cætera dissimilem, quippe hanc comprendere prõptum est
Quam modus & species determinat: ac Deus ingens
Atque superfusus trans omnia, nil habet in se
Extremum, ut claudi valeat, sensuue teneri.
Incomprensa manet virtus, cui linea desit
Vltima, quam spatium non mensurabile tendit.
Ergo animam factam, magno & factore minorẽ,

Maioremq;

Maioremq; alijs.atq; omnibus imperitantem,
Corruptela putris nascentem turpida carnis
Concipit,ac membris tabentibus interfusam
Participat de face sua,fit mista deinde
Peccandi natura iuxta cum simplice flatu.
Sed forta sse animam,Dominus quia fluxit ab ore
Compositam,factamq; neges,velut ipsa Dei pars,
Quod dictu scelus est,tetras trahat vlcera culpas,
Et pressum damnata ruens chaos intret operum.
Sit res ista Dei,non abnuo:pars tamen illa
Haudquaquam dicenda Dei est,qua tempore cœpit.
Nec prior aut senior.quam primum plasma parandum est.
Tunc etenim factam video,quum cordis amici
Intrauit germana domum,limiq; recentis
Hospita,& ipsa recens fraterna fouit in aula.
Illa quidem flatus Domini est,sed spiritus & vis
Non est plana Dei,tanto moderamine missa,
Quanto flans voluit flandi seruare tenorem.
Est impossibile spectare profunda Sabaoth.
Sed speculum deitatis homo est,in corpore discus
Rem non corpoream solers interprete Christo,
Qui patrem proprium mortali in corpore mostrat.
Perspice quam varies fundamus ab ore vapores,
Spiramus quoties anima sufflabilis auras.
Nunc flatum tepidum calor exhalatus anhelat,
Rorantes nebulas vbis de faucibus efflans,
Quum libet in gelidum flabrali frigore ventum
Spiritus exiftit tenuis,& sibilat aer.
Adde & distinctum quem musica tibia flatum
Concipit,aut ille est presso modulamine parcus,
Aut tumidum largo sublimat flamine bombum,
Aut raucos frangit modulos,aut lene susurrat,
Aut exile trahens sonitus producit acutos,
Aut murmur tenerum subtilis voce minuta.
Hæc quum te videas mortali in corpore posse,
Cur non æternum potuisse infundere credas
Qualem animam voluit? præscriptu quam quia condens
Efflauit fuditq; modis.sit facta necesse est.
Deniq; multa sapit,sed non sapit omnia,nostra
Vis anima,certum sapere ac prono,cere iussa.
Iam cui certus inest modus, & cui nosse negatum est
Omnia,factura est:iam cõdita & aucta probatur.
Collige de similis sit ne hæc factura,creauit
Nempe manus Domini corpus mortale,lutumq;
Composuit digitis.nunquid manus articulatim
Est digesta Dei?nunquid vola?nũquid & vngues
Claudere flexibiles?patulam seu tendere palmã?
Ista figura manus nostra est,quam nõhabet in se
Incircumscriptus Dominus:sed tradita forma est,
Humanis quæ nota animis daret intellectum:
Vt per corpoream speciem plasmasse feratur
Corporis effigiem.sic est plasmata vicissim
Flatu incorporeo res fabilis,ens & esse
Fertur opus,tenuis per quod conlucida refulsit
Forma anima,atq; rudi facta sub munere sensit.
Si non est factura manus caro nostra, nec ossa
Est factura anima,flatu & spiramine capta,
Inque locum ductta alsquem:namq; omne quod hora
Natalis profert,locus accipit:& locus vllus
Quod cohibere potest,modicum est, nec in omnia iugum:
Et quod tam modicum est,vt certa sede locetur,
Iam tumbare potest,& quod tumbauerit,intra
Naturam vitij est,vitiosum denique tristem
Recidit in pœnam,Deus hoc mihi credite non est.
Aut si maiestas anima est,ostendite quid sit,
Quod lapsam Christique inopem nona gratia mundat.
Spiritus & sanctus baptismate iustificatam
Nobilitat,famulaque deus quod dixerat,addit.
Quod quia præstatur meritis,meritisq; negatur,
Absurde fertur Deus,aut pars esse Dei, qua
Diuinum summumq; bonum de fonte perenni
Nũc bibit obsequio,nũc culpa aut crimine perdit.
Et modo supplicium recipit,modo libera calcat.
Miraris peccare animam,qua carne coactam
Sortita est habitare domum, quumpeccet & ipse
Angelus,hospitium qui nescit adire caducum,
Crassa tabitina,peccat,quia factus & ipse est,
Non genitus: quecunque modo sit factus,id vnus
Scit factor Dominus,factum mihi credere sat sit.
Solus labe caret peccati conditor orbis,
Ingenitus,genitusq; Deus pater,& patre natus,
Solus & exceptus tormentum admittere triste
Inuiolatus agit,nec quicquam sentit acerbi.
Exortem dic esse animam cruciatuq; atque doloris,
Si culpa immunem,vacuamq; à crimine nosti,
Qua peccare valet,valet & succumbere pœna.
Ipsa quidem sincera fuit cum conditur olim,
Qua conlata rudem fecit viuescere lumen:
Vtpote de liquido natura semine primos
Accipiens habitus,superoq; expressa sereno.
Sed mox vt grauido infusa est innectier aruo,
Suauibus illecebris nimium blandita refixit,
Deq; volutabris pretiosum poluit ignem.
Dum trãsgressa Dei positum fas improba calcat.
Hæc prima est natura animæ sic condita simplex,
Decidit in vitium per sordida fœdera carnis.
Exin tincta malo peccamine principis Adæ,
Infecit genus omne hominum quod pullulat inde,
Et tenet ingenitas animarum infantia in ortu
Primi hominis maculas,nec quisquam nascitur insons.
Vitandus tamen error erit,ne traduce carnis
Transfundi in sobolem credatur fons animarum
Sanguinis exemplo, cui texta propagine vena est.
Non animas anima pariunt.sed lege latenti
Fundit opus natura suum, quo parvula anhelans
Vascula,vitali,q; adsit scintilla coactu:
Qua quãuis infusa nouum penetret nona semper
Figmentum,vetus illa tamen de crimine amorum
Ducitur,illoto quoniam concreta veterno est.
Inde secunda redit generatio,& inde lauatur
Natura inluuies,iterumq; renascimur intus
Perfusi,vt veterã splendens anima exuas Adam.

Quorsum igitur limo tanta indulgentia nostro
Contigit, vt Domini manibus tractatus honora
Arte sacer fieret, tactu tam nobilis ipso?
Decreuerat quoniam Christum Deus incorrupto
Admiscere solo sanctis quod fingere vellet
Dignum habuit digitis & chaum cōdere pignus,
Destituit natura quidem destructa coacta
Telluris formam, mortiq; obnexia cessit:
Sed natura Dei numquam soluenda, caducam
Tellurem nostro vitiatam primitus vsu
Esse suam voluit, ne iam vitiabilis esset.
Christus nostra caro est, mihi soluitur, & mihi surgit.
Soluor morte mea, Christi virtute resurgo.
Quū moritur Christus, quū flebiliter tumulatur,
Me video: è tumulo quum iam remeabilis adsurgit,
Cerno Deum: si membrorum phantasma meorum est,
Et phantasma Dei est, mendax in vtraque necesse est
Sit Christus specie, si Christus fallere nouit.
Si non verus homo est, quem mors hominem probat ipsa,
Nec verus Deus est, operis quem gloria prodit
Esse Deum, vel crede mori, vel adesse refelle,
Et gemina verum Christum ratione negato.
Nam quid magnificum, si non est mortuus Iesus?
Et redit illa Dei virtus? memorabilis est, vt
Occisus redeat superis, surgatq; sepultus.
Quisque Deum Christum vult dicere, dicat eundem
Esse hominem, ne maiestas sua fortia perdat.

DE RESVRRECTIONE Carnis humanæ.

Nosco meum in Christo corpus consurgere, quid me
Desperare iubes? veniam, quibus ille reuenit
Calcata de morte viis: quod credimus, hoc est:
Et totus veniā nec enim minor, aut alius quàm
Nunc sum restituar. vultus, vigor, & color idem
Qui modò viuit, erit: nec me vel dente, vel vngue
Fraudatum reuomet patefacti fossa sepulchri.
Qui iubet vt redeam, non reddet debile quicquam:
Nam si debilitas redit, instauratio non est.
Quod casus rapuit, quod morbus, quod dolor hausit,
Quod truncauit edax senium populante veterno,
Omne reuertentis reparata in membra redibit.
Debet enim mors victa fidem, ne fraude sepulchri
Reddat curtū aliquid, quamuis iam curta vorarit
Corpora. debilitas tamen & violentia morbi
Virtus mortis erat, reddat quod particulatim
Sorbuerat, quodcunque modo ne mortuus omnis
Non redeat, si quid pleno de corpore desit.
Pellite corde metum mea membra, & credite vosmet
Cum Christo reditura Deo. nam vos gerit ille,
Et secum reuocat. morbos ridete minaces:
Inflictos casus contemnite, & atra sepulchra
Despuite, exurgens quò Christus prouocat, ite.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VIRI CONSVLARIS, ἁμαρτιγένεια, id est, de origine peccatorum.

Fratres ephebi fossor & pastor duo,
Quos fœminarum prima primos procreat,
Sistunt ad aram de laborum fructibus,
Deo sacranda munerum primordia,
Hic terrulentis, ille viuis fungitur,
Certante voto discrepantes immolant,
Fœtum bidentis alter, alter scrobis.
Deus minoris comprobauit hostiam,
Reiecit illam quam parauit grandior.
Vox ecce summo missa persultat throno:
Cain quiesce. namque si rectè offeras,
Oblata nec tu lege recta diuidas,
Peruersa nigram vota culpam traxerint,
Armat deinde parricidalem manum
Frater, probatæ sanctitatis æmulus,
Germana curuo colla frangit sarculo,
Mundum recentem cæde tingit impia.
Serò expiandum iam senescentem sacro
Cruore Christi, quo peremptor concidit,
Mors prima cœpit innocentis vulneris,
Cessit deinde vulnerato innoxio,
Per crimen orta, dissoluta est crimine.
Abel quod ante perculit, Christum dehinc,
Finita & ipsa est, funus exortem petens.
Ergo ex futuris prisca cœpit fabula,
Factoq; primo res notata est vltima,
Vt ille mortis inchoator rusticus
Insulsa terræ deferens libamina,
Deumq; rerum mortuarum deputans
Rastris redacta digna sacris crederet.
Viuentis atrox æmulator hostiæ.
Agnosco nempe quem figura hæc denotet.
Quis parricida, quis peremptor inuidus
Praue sacrorum disciplinam diuidit,
Mactare dum se vota censet rectius
Marcion arui forma corruptissimi,
Doces duitas discrepare à spiritu
Contaminata dona carnis offerens.
Et segregatum numen æternum colens,
Qui si quiescat, nec monentem negligat,

Pacem quietam deligat germanitas,
Vnum atque viuum fassa viuorum Deum.
Hic se caduco dedicans mysterio.
Hic qui caduci rem laboris offerens
Summam profanus diuidit in substantiam,
Malum bonumq; ceu duorum separans
Regnum diuorum, sceptra committit duo,
Deum esse credens quem fatetur pessimum,
Cain cruentus, vnitatis inuidus,
Mundi colonus, immolator squalidus,
Cuius litamen sordet, & terram sapit,
Terram caduci corporis, venam putrem,
Humore denso conglobatam, & puluere,
Natura cuius fraude flores fertili,
Fœcunda fundens noxiorum crimina,
Animaque vitam labe carnis enecat,
Caro in sororem tela mentem dirigit,
Mens inlecebro ventilatur ebrio,
Ex quo furores succulentos colligit
Madens veneno corporis lymphatico.
Deum perennem findit in duos deos,
Audet secare numen insecabile,
Cadet peremptor denegans vnum Deum,
Cain triumphat morte fratris alitus.

ADVERSVS MARCIONITAS, qui duos deos esse affirmant.

QVò te præcipitat rabies tua perfide Cain?
Diuisor blaspheme Dei? tibi conditor vnus
Non liquet & bifide caligant nubila lucis,
Insincera acies duo per diuortia semper
Spargitur, in geminis visum frustrata figuris.
Terrarum tibi forma duplex obludit, vt excors
Diuiduum regnare Deum super æthera credas.
Bina boni atque mali glomerat discrimina sordes
Hic mundus, Domino sed cœlum obtemperat vni.
Non idcirco duos retinent cœlestia reges,
Quòd duo sint opera humanas agitantia curas:
Exterior terrenus homo est, qui talia cernens
Conijcit esse duo variarum numina rerum,
Dum putat esse Deum, qui praua effinxerit olim,
Et qui recta itidem condens induxerit, ambos
Autumat esse deos natura dispare summos.
Quæ tandem natura potest consistere duplex?
Aut regnare diu? quam fons diuisus ab arce
Separat, alternaq; apicum ditione recidit.
Aut vnus Deus est, rerum cui summa potestas:
Aut quæ iam duo sunt, minuũtur dispare sũmo.
Porrò nihil summum, nisi plenis viribus vnum:
Distantes quoniam proprium dum quisq; reuulso
Vindicat imperio, nec summa, nec omnia possunt.
Ius varium non est plenum, quia non habet alter
Quicquid dispar habet, cumulis discretio carpit.
Nos plenum sine parte Deum testamur, & vnũ,
In quo Christus inest, idem quoque plenus, & vnus,
Qui viget, & viguit super omnia, quiq; vigebit,
Participem nullum conlato fœdere passus,
Summa potestatum, simplex dominatio rerum.
Virtutum sublime caput, fons vnicus orbis,
Naturalis apex, generisq; & originis autor,
Ex quo cũcta fluunt, & lux, & tempora, & anni,
Et numerus, qui post aliquid dedit esse secundum:
Vnus enim princeps numeri est, nec dinumerari
Tantum vnus potis est, sic quum pater, ac Deus alter
Non sit, item Christus non sit genitore secundus,
Anterior numero est, cui filius vnicus vni est,
Ille Deus, meritoq; Deus, quia primus & vnus,
In virtute sua primus, tum primus in illo
Quẽ genuit: quid enim differt generatio simplex?
Vnum semper erit gignens, atque vnus ab vno
Ante Chaos genitus, numeroq; & tempore liber,
Quis dixisse duos rem maiestate sub vna
Regnantem, propriamq; sibi, retroq; perennem
Ausit? & vnius natura scindere vires?
Nũquid adoptiuum genitor sibi sumpsit, vt alter
Externi generis numerum præstare duorum
Debeat, & geminum distans inducere numen?
Forma patris veri verus stat filius, ac se
Vnum ritè probat, dum formam seruat eandem:
Non amor adscitus sociat, nec iungit vtrunque
Coniurata fides pietas, sed certa genusq;
Vnum quod Deus est, summam reuocatus ad vnam.
Hæc tibi Marcion vita displicet, hæc tua damnat
Secta fidem, dominis cœlum partita duobus.
Quæ te confundunt nebulæ? quis somnus inerti
Incubat ingenio? cui per phantasmata duplex
Occurrit species, biuio dispersa superno.
Si vim mentis hebes stupor obsidet, aspice saltẽ
Obuia terrenis oculis elementa, quibus se
Res occulta Dei dignata est prodere signis.
Hanc hæresin præsaga patris præuiderat olim
Maiestas fore, quæ rectorem lucis & orbis
Scinderet in partes, geminatum segrege regno.
Idcirco specimen posuit spectabile nostris
Exemplumq; oculis, ne quis duo numina credat
Imperitare vagas mundi per inania formas.
Vna per immensam cœli caueam resolutos
Præbet flamma dies, rexit sol vnicus annum,
Triplex ille tamen nullo discrimine trina
Subnixus ratione viget, splendet, volat, ardet,
Motu agitur, feruore cremat, tum lumine fulget,
Sunt tria nẽpe simul, lux & calor, & vegetamen &
Vna eademq; tamen rota sideris indiscreti
Fungitur his, vno seruat tot munera ductu.
Et tribus vna subest mistum substantia rebus,
Non conferre Deo velut æquiparabile quicquam
Ausim, nec Domino famulum componere signũ:
Ex minimis sed grande suum voluit pater ipse
Coniectare homines, quibus ardua visere nõ est.
Paruorum speculo non intellecta notamus,
Et datur occultum per proxima quærere verum.
Nemo duos soles nisi sub glaucomate vidit:
Aut si fusca polum suffundit palla serenum,
Oppositus quoties radiorum spicula nimbus
Igne repercusso mentitos spargit in orbes.
Sunt animis etiam sua nubila, crassus & aer:

Est

Est glaucoma.aciem quod tegmine velat aquoso,
Libera ne tenerum penetret meditatio cœlum,
Neve Deum rapidus comprendat sensibus unum.
Spargitur in bifidas malesana intentio luces,
Et duplices geminis autoribus extruit aras.
Si duo sunt igitur.cur non sint multa deorum
Millia? cur numero certas contenta gemello est?
Annon in populos disperta examina diuûm
Fundere eratmelius,mundumq; implere capacem
Semideûm.passim nullo discrimine monstrû?
Qui fera barbaries perituros mactat honores,
Dissona dijrectum retinent si numina cœlum:
Conuenit & nebulis,& fontibus.& reboanti
Oceano.& syluis,& collibus,& speluncis,
Fluminibus,ventis fornacibus,atq; metallis
Adsignare deos proprios.suaq; cuiq; iura:
Vel si gentiles fordet venerarier umbras,
Et placet esse duos sceptris sociatibus æquos,
Dic age quis terras diuisionis sorte retentet?
Quis regat aquoreas aterna lege procellas?
Ede cohæredum distinctum ius dominorum,
Vnus an triste residet sublimis in arce,
Autor nequitiæ,scelerum Deus,asper,iniquus,
Qui,quodcunq; malum vitioso fertur in orbe.
Semit,& anguineo medicans noua semina succo.
Rerum principium mortis de fomite traxit.
Ipse opifex mundi,terram,mare,sidera fecit,
Condidit ipse homines, luculenta & membra coegit,
Effigians quod morbus edat,quod crimine multo
Sordeat,informi tumulus quod tabe resoluas,
Aft alij pietatis amor,placidumq; medendi
Ingenium,recreans homines,mortalia seruans:
Testamenta duo fluxerunt principe utroq;.
Tradidit iste nouum melior, vetus illud acerbus.
Hæc tua Marcion grauis & dialectica vox est:
Imò hæc attonitis phrenesis manifesta cerebri.
Nouimus esse patrem, scelerû sed nouimus ipsum
Haudquaquam tamen esse Deum, quin imo gehenna
Mancipium,Stygio qui sit damnandus averno.
Marcionita Deus,tristis,ferus,insidiator,
Vertice sublimis,cinctum cui nubibus atris
Anguiferum caput,& fumo stipatur.& igni,
Luentes oculos subfundit felle perusto.
Inuidia impatiens iustorum gaudia ferre,
Hirsutos tuba densa,humeros errantibus hydris
Obtegit & virides aliamiunt ora cerastæ.
Ipse manu laqueos per lubrica fila reflexos
In nodum reuocat,facilique ligamine tortas
Innectit pedicas,neruosq; in vincula tendit.
Ars olli captare feras.animalia bruta
Inretire plagis retinacula denig; cæcis
Indeprensa locis errantibus opponere præda,
Hic ille est venator atrox, qui cædis frequenti
Incantat animas non cessat plectere Nereth.
Qui mundum curuis anfractibus & sylueſis
Horrentem scopulis,versuto circuit æstu,
Fraude alios,cæcisq; dolis innectere adortus:
Verò gigantæus alios luctanda lacertis
Frangere.funereos latè exercere triumphos,
Improba mors quid non mortalia pectora cogis?
Ipse suam(pudet heu contempto principe vitæ)
Perniciem veneratur homo,colit ipse cruentum
Carnificem,gladiiq; aciem iugulandus adorat.
In tantum miseris peccati nectare captis
Dulce mori est,tata in tenebris depeste voluptas:
Qui mala principiò genuit,Deus esse putatur,
Quiq; bona infecit vitiis,& candida nigris.
Par furor illorum,quos tradit fama dicatis
Conjectasse deas Febrem Scabiemq; sacellis.
Inuentor vitij non est Deus,angelus illud
Degener infami conceptum mente creauit.
Qui prius augustum radiabat sidus,& ingens
Ex nihilo splendor nutrito ardebat honore:
Ex nihilo nam cuncta retrò,facilumque quod vsquam est.
At non ex nihilo Deus,& sapientia vera,
Spiritus & sanctus,res semper viua,nec vnquam
Cœpta,sed aerios etiam molita ministros.
Horum de numero quidam pulcherrimus ore,
Maiestate ferox,nimiis dum viribus auctus
Inflatur,dum grande tumens sese altius effert,
Ostentatq; suos licito iactantius ignes,
Persuasit proprijs genitum se viribus,ex se
Materiam sumpsisse sibi,qua primitus esse
Inciperet,nasciq; suum sine principe cœptum.
Hinc schola subtiliam meditatur gignere sectam.
Qua docet è tenebris subitum micuisse tyrannum,
Qui volut aterna lætitans sub nocte retrorsum
Vixerit,& tecto semper regnauerit auo,
Æmulus vt memorant, opera ad diuina repentè
Corrumpenda,caput caligine protulit atra.
Hoc ratio sed nostra negat,cui non licet vnam
Infirmare fidem sacro qua tradita libro est.
Nil agit absq; Deo factum, sed cuncta per ipsum,
Cuncta,nec est alius quisquam nisi factus ab ipso.
Sed factus de stirpe bonus,bonitatis in vsum
Prouitus,& primo generis de fonte serenus,
Deserit mox ejonte suo,dum decolor illum
Inficit inuidia,stimuli q; irritat amaru:
Arsit enim scintilla odij de fomite zeli,
Et dolor ingentium subitus conflauit iniquum.
Viderat argentum,simulachrum & structile,flatu
Concaluisse Dei,Dominum quoq; conditioni
Qui cuncta proprio regeret moderamine mundi,
Impositum naturæ soli,pelagiq; polig;,
Vt famulans homini locupletem fundere partum
Nosset,& effusum terreno addicere regi,
Insanit fermento animi stomachante tumorem
Bestia,deq; acidis vim traxit acerba medullis,
Bestia sorde carens,cui tunc sapientia longe
Corporis exodem seruabat recta tuentem,
Complicat ecce nouos sinuo,e pectore nexus,
Inuoluens nitidam spiru torquentibus aluum.
Simplex lingua prius, varia micat arte loquendi,
Et dissita doliu re onat sermone trisulco.
Hinc natale caput vitiorum,principe ab illo
Fluxit origo mali, qui se corrumpere primum

Mox hominem didicit, nullo informante magistro.
Vltimus exitium subuerso præside mundus
Sortitur, mundique omnia labefactata supersunt.
Non aliter quàm quum incautum spoliare volatem
Fortè latro adgressus præda prius immemor, ipsũ
Ecce ferit dominum, pugna nodumq; meramq;,
Quo præeunte trahit captiuos victor amictus,
Iam non obstantes locuples de corpore præda:
Sic homine subiecta domus, dum cuncta per orbis
Scilicet in facilem domino peccante ruinam
Lapsus, herile malum iam tũc vicinabitur hausit.
Tunc lolium, lapsæq; loues per aduitera culta
Ferre malignus ager glebis male pinguibus aussus,
Triticeam vacuus segetem violauit auenis.
Tunc etiam innocuo vitulorum sanguine pasci,
Iamq; iugo edomitos rictu luniare iuuencos
Occiso passore truces didicère leones:
Nec non & querulis balatibus irritatus
Plenus nocte lupus studuit perrumpere caulas.
Omne animal diri callens solertia fraus
Imbuit, & tortos acuit fallacia sensus.
Quamuis materies florentes ambiat hortos,
Sæpibus & densis vallentur vinea rura,
Aut populeo celsi gemmantia germina truncis,
Aut anibus discerpta feris lacerabitur vua.
Quid loquar herbarũ fœtus, medicante veneno
Tinctas, lethifero: fudisse pericula fuci?
Noxius in teneris sapor æstuat ecce frutetis,
Quum prius innocuas tulerit natura cicutas.
Roscidus & viridi qui vestit fœta rubeta laphnen
Pabula lasciuus dederit sincera capellis.
Ipsa quoque appositum destructo fœdere certò
Transcendunt elementa modum, rapiuntque, ruuntque
Omnia, legirupis quassantia viribus orbem,
Frangunt umbriferos Aquilonum prælia lucos,
Et cadit immedicis sylua extirpata procellis.
Parte alia violentus aquis torrentibus amnis
Transilit obiecta præscripta repagula ripa,
Et vagus exsiccis latè dominatur in agris.
Nec tamen his tantam rabiem nascentibus ipse
Conditor instituit, sed laxa licentia rerum
Turbauit placidæ rupto moderamine leges.
Nec mirum, si membra orbis concussa tumultu,
Si vitijs agitata suis mundana laborat
Machina, si terras hodie incessisse fatigat.
Exemplum datura hominum quo cætera pecent
Vita hominum, cui quicquid agit, vesania, terror
Suppeditant, vt bella fremant, vt fluxa voluptas
Diffluat, impuro feruescat vt igne libido,
Sorbeat vt cumulos numorum faucibus amplis
Gurges auaricie, finis quam nullus habendi
Temperat, aggestis addentem vota talentis.
Auri nanq; fames parto fit maior ab auro:
Inde seges scelerum, radix & sola malorum.
Dum scatebras flauorum omnes, & operta metalla
Eliquat ornatus seruendi leno pudoris:
Dum venas squalentis humi scrutatur inepta
Ambitio, scalpens naturæ occulta latentis,
Si quibus in foueis radiantes fœtet lapillos
Rimata inueniat: nec enim contenta decore
Ingenito, externam mentitur fœmina formam.
Ac velut artifices domini manus imperfectum
Os dederit, quod adhuc rus exigat, aut hiacynthis
Pingere sculptilibus redimita frontis in arce,
Colla vel ignitis sincera incingere fœtis,
Auribus aut grauidis virides suspendere baccas,
Nectitur & nitidæ conchæarum calculus albens
Crinibus, auroq; rigat coma texta catenis.
Tædet sacrilegas mœrum percurrere curas,
Muneribus dotata Dei, quæ plasmata fingo.
Inficiunt, vt figmentis cutis inlita perdat
Quod fuerat, falso non agnoscenda colore.
Hæc sexus malefortis agit, cui pectore in arcto
Mens fragilis, facili vitiorum fluctuat æstu.
Quid quòd & ipsè caput mulebris corporis, & rex
Qui regit inualidam propria de carne resectam
Particulam, qui vas sensuum ditione gubernat,
Soluitur in luxum: cernas molliscere cutem
Heroas vetulos, opifex quibus aspera membra
Finxerat, & rigidos durauerat ossibus artus.
Sed pudet esse viros: querunt vanissima quæque
Quis niteant gemmis lues, vt robora soluant
Vellere non omnium, sed Eoo ex orbe petitis
Ramorum spolys fluitantes sumere amictus
Gaudent, & duram fucatis perfundere corpus.
Additur ars, vt fila herbis infecta recoctis
Inludant variæ depicto stamine formæ.
Vt quæque est lanugo fere mollissima tactu,
Pectitur, hunc videas lasciuæ præpete cursu
Venantem tunicas, auium quoque versicolorum
Indumenta nouis texentem plumea telis:
Illum pigmentis redolentibus, & peregrino
Palluere fœmineas spargentem turpiter auras.
Omnia luxus habet nostræ vegetamina vitæ,
Sensibus in quinque statuens quæ condidit autor
Auribus atque oculis, tum naribus atque palato
Quæritur infectus vitiosis artibus vsus.
Ipse etiam toto pollet qui corpore tactus,
Palpamen tenerum blandis exfotibus ambit.
Pro dolor ingenuas naturæ occumbere leges,
Captumq; trahi regnante libidine dotes.
Peruersum ius omne viget, dum quicquid habendum
Omnipotens dederat, studia in contraria vertunt.
Idcircòne rogo speculatrix pupula molli
Subdita palpebræ est, vt turpia feminarorum
Membra theatrali spectet vertigine ferri,
Inceptans miseros fœdo oblectamine visus?
Aut ideo spirant, mediaq; ex arce cerebri
Demittunt gemmas sociata foramina nares,
Vt bibat inuecebras male conciliata voluptas,
Quas figmentatæ meretrix iacit improba crine?
Num propter Lyricæ modulamina vana puellæ,
Neruorumq; sonos, & connuuiale talentis
Carmen ne quitiæ, parulas Deus addidit aures?
Perq; cauernosos insit penetrare meatus

Vocis

Vocis iter? nunquid madido sapor inditus ori
Viuit ob hanc causam, medicata vt fercula pigrā
Ingluuiem, vegetamq́; cuiam ganeonis inertem
Per varios gustus instructa vt prandia ducat
In noctem, lassetq́; grauem sua crapula ventrem?
Quid dulce, quid molle foret, quid lene, quid horrens,
Quid calidū, gelidumve, Deus cognoscere nōmet
Ad tactum voluit palpandi interprete sensu.
At nos delicias plumarum & linea texta
Sternimus, atque cute fulcro attenuante polimus.
Felix qui indultis potuit mediocriter vti
Muneribus, parcumq́; modum seruare fruendi.
Quem locuples mundi species, & amœna venustas,
Et nitidis fallens circumflua copia rebus
Non capit vt puerum, nec inepto addicit amori,
Qui sub adumbrata dulcedine triste venenum
Deprendit latitare boni mendacis operto.
Sed fuit id quondam nobis sanctumq́; bonumq́;,
Principio rerum Christus cum conderet orbem:
Vidit enim Deus esse bonum, velut ipse Moyses
Historicus mundi nascentis testificatur:
Vidit, ait, Deus esse bonum quodcunque creauit.
Hoc sequor, hoc stabile conceptum mente teneo
Inspirante Deo, quod sanctus vaticinator
Prodidit, antiqua recolens primordia luce,
Esse bonum quicquid Deus & sapientia fecit.
Conditor ergo boni pater est, & cum patre Christus.
Nam Deus atq́; Deus pater est & filius vnum:
Quippe vnum natura facit, qua constat vterque
Vnius voluntatis, iuris, virtutis, amoris.
Non tamen idcirco duo numina, nec duo rerum
Artifices, quoniam generis dissensio nulla est.
Atque ideo nulla est operis distantia, nullus
Ingenij tepor: his bona omnia conditor vnus.
Nil luteum de fonte fluit, nec turbidus humor
Nascitur, aut prima violatur origine vena:
Sed dum liuentes liquor incorruptus harenas
Prælambit, putrefacta inter contagia sordent.
Nunquid equus, ferrum, taurus, leo, funis, oliuū,
In se vim sceleris cum formarentur habebant?
Quod iugulatur homo, non ferrum causa furoris,
Sed manus est: nec equum vesania feruida circi
Autorem scelus tatis habet, rapidisve fiagoris.
Mens vulgi rationis inops, non cursus equorum
Persurit, infami studio perit vtile donum.
Sic Lacedæmonicas oleo maduisse palæstras
Nouimus & placidum seruire ad crimina succū.
Inde per aerium pendens audacia funem,
Ardua securis scandit proiecta plantis.
Inde feras volucri temeraria corpora saltu
Transiliunt, mortisq́; inter discrimina ludunt.
Sanguinis humani spectacula publicus edit
Consessus, legesq́; iubent venale parari
Supplicium, quo membra hominum discerpta cruentis
Morsibus oblectent hilarem de funere plebem.
Mille alia siquidē bacchantia gaudia mundi
Percensere piget, quæ veri oblita Tonantis
Humanum miseris voluunt erroribus æuum.
Nemo animū summi memorem genitoris in altū
Excitat, ad cælum mittit suspiria nemo:
Nec recolens apicem soliq́; natalis ad ipsum
Respicit autorem, nec spem supra æra librat.
Sed mentem grauidis contentus sternere curis
Indigno subdit domino, perituraq́; pronus
Diligit, & curis quærit terrestria sensu.
Hoc pulcrū quod terra parit, quod gloria cōfert
Lubrica, commendat quod perniciosa voluptas,
Quod velut excussus difflato puluere ventus
Præterit, exemplo tenuis quod transuolat vmbra.
His ægras animas morborum pestibus vrget
Prædo potens, tacitis quem viribus inserit in vim
Corda bibunt hominum, serit ille medullitus omnes
Nequitias, spargitq́; suos per membra ministros.
Namq́; illi numerosa cohors sub principe tali
Militat, horrendisq́; animas circumsidet armis,
Ira, superstitio, mœror, discordia, luxus,
Sanguinis atra sitis, vini sitis, & sitis auri,
Liuor, adulterium, dolus, obtrectatio, furtum.
Informes horrent facies, habitusq́; minace
Ambitio ventosa tumet, doctrina superbit,
Personat eloquium, nodos fraus abdita nectit.
Inde canina foro latrat facundia toto,
Hinc gerit Herculeam vilis sapientia clauam,
Ostentatq́; suos vicatim gymnosophistas.
Incerat lapides fumosos idololatrix
Religio, & surdis pallens aduoluitur aris.
Heu quantis mortale premit genus improbus hostis
Armigeris, quanto ferrata satellite ductor
Bella gerit, quanta victos ditione triumphat?
Surgit in auxilium Chananeus, atque agmina densat
Cassidis terribilis setarum pondera mento
Concutiens, dextramque graui cum cuspide quassans.
Ast alia de parte furens exercitus ardet
Regis Amorrhæi, tum milia Gergesæorum
Effundunt aciem toto volitantia campo:
Eminus hi feriunt, configunt comminus illi.
Ecce Gebusæa feruens ad prælia turma,
Aurea tela quibus de sanguine tincta draconis
Mortifero splendore micant, radiántque micántque.
Nec non terrificas pilis armare cateruas
Te Cethæe iuuat, sed gens Ferezæa sagittis
Insultat virtute pari, sed dispare ferro.
Postremum cuneum rex præmouet Æueorum,
Squamosum thoraca gerens de pelle colubri.
His subnixa viris scelerum peruersa potestas
Edomat inualidas mentes, quæ simplicitate
Indociles, belliq́; rudes sub fœdere falso
Tristis amicitiæ primum socia agmina credunt,
Mammoneamque fidem pacis sub amore sequūtur.
Mox faciles ad vincla rapi iuga dura volentes
Addictis subeunt ceruicibus, & nebulonum

Spirituum iussis seruire ferocibus optant.
Ille superuacuis augens patrimonia fundis,
Finitimisq; inhians contempto limite agellis,
Ducitur innexus manicis, & mille catenis
Ante triumphales currus, post terga reuinctus,
Nec se barbaricis addictum sentit habenis:
Hic qui ventosa scandit fastigia famæ,
Inflaturq; cauo pompa popularis honore,
Qui summum solidumq; bonũ putat ambitionis
Crescere successu, præconum voce trementes
Exanimare reos, miserorum in corpore fasces
Frangere, terribiles legum exercere secures:
In laqueum iam colla dedit, iam compede dura
Nectitur, & pedibus seruilia vincula limat.
Credite captiui mortales, hostica quos iam
Damnatos cohibent ergastula, quos famulatu
Pœnarum virtus non intellecta coercet.
Hæc illa est Babylon, hæc tran migratio nostra
Gentis, & horribilis victoria principis Assur:
Carmine luctifico quam deflens Hieremias,
Orbatam proprijs vlulauit ciuibus vrbem.
Num latet, aut dubium est animas de semine Iacob
Exilium gentile pati, quas Persica regna
Captiuas retinent, atque in sua fœdera cogunt?
Illic natali desuescunt viuere ritu:
Moribus & patrijs exutæ, in barbara iura
Degenerant, linguamq; nouam, vestémque sequuntur,
Deq; profanato discunt sordescere cultu,
Nutricemq; abolent petulantis è pectore Sion.
Iam patriæ meminisse piget, iam mystica frangunt,
Organa, & externi laudant anathemata regni.
Nonne fuit melius sæuum Memphitidis aulæ
Imperium tolerasse patres, penitusq; sinistris
Adsedisse focis? positos Pharaonis iniqui
Sub pedibus, limo & paleis seruire paratos,
Carnis & immodicæ spurco ructamine crudos?
Quo tantum auxilij per prodigialia signa
Effudit dominus, populum dum forte rebellem
Seruat ope immerita, vinclis dum sudita colla
Soluit, & Ægyptum virga serpente coercet?
Quid iuuat æquoreum pelago cedente profundum
Puluerea calcasse via, quum conscia ponti
Saxa sub ignota patuerunt prodita cœlo,
Aruit & medio sitiens sub gurgite limus?
Si victor virtute Dei, mediasq; tenebras
Luce columnari scindens exercitus olim,
Perdidit inuenti vallem botryonis opimam?
Si nescit versare solum, cui melle perenni
Gleba fluens niueos permiscet lactea riuos?
Si domitam Hierichon lituis, atque ære canoro
Rursus in antiquos patitur consurgere muros?
Si riuis reflui Iordanis pellitur, & iam
Deserit adscriptam dimensa in iugera sortem?
Deniq; si structam tantis sudoribus vrbem,
Et qui nubigenas transcendunt culmina nimbos,
Defensare nequit: si nescit, quis lapis ille est
Hostibus obsistens, & inexpugnabile turris
Præsidium, quem non fragor hosticus arietis, aut quem
Vis impacta quatit, non æris machina rostro
Arietat insiliens, nec ferrea verbera quassant.
Angulus hic portæ in capite est, hic continet omnem
Saxorum seriem, constructaq; limina firmat,
Quem qui ritè suis per propugnacula muris
Nouerit insertum, seq; ac sua mœnia vallo
Præcingat triplici, celsa stant eminus arce
Fretus amore petræ, castis & peruigil armis.
Non illum regina Tyri, non accola magni
Euphratis Parthus rapiet, non decolor Indus
Tempora pennatis redimitus nigra sagittis.
Quin si fulmineos cogens ad bella gigantes
Allophylus tua castra velit delere tyrannus,
Tutus eris, nec te firma statione mouebit
Ipse Charon mundi, numen Marcionis ipse,
Qui regit aerio vanas sub sole tenebras.
Nam vanum quicquid sol aspicit, ex elementis
Cuncta solubilibus, fluxoq; creamine constant.
Fallo, creaturam nisi doctor Apostolus omnem
Subiectam vanis non sponte laboribus orsus,
Periuro ingemuit miserans seruire latroni:
Errat, ait, qui luctamen cum sanguine nobis,
Et carne, & venis feruentibus & vitioso
Felle putat, calidisq; animam peccare medullis,
Non mentem sua membra premunt, nec terrea virtus
Oppugnat sensus liquidos, bellóve lacessit:
Sed cum spiritibus tenebrosis, nocte dieq;
Cõgredimur, quorum dominatibus humidus iste
Et pigris densus nebulis obtemperat aer.
Scilicet hoc medium, cœlũ inter, & infima terræ,
Quod patet, ac vacuo nubes suspendit hiatu
Frena potestatum variarum sustinet, ac sub
Principe Belial rectoribus horret iniquis:
His conluctamur prædonibus, vt sacra nobis
Oris Apostolici testis sententia prodit.
Nemo habitum naturæ, aut inritamina peccans
Corporis accuset, facile est frenare rebelles
Affectus carnis, nimiosq; retundere pulsus
Materiæ fragilis, & viscera victa domare:
Quippe animus longe præstantior vtpote summo
Æthere demissus, subiectos si velit artus
Imperio quassare graui, iussisq; soueris
Dedere, regnanti Domino vis nulla resistit.
Maior inest vis illa homini, quæ flatile virus
Ingerit, & tenuem tenui ferit aere mentem:
Parthica non æquè ventos transcurrit harundo,
Cuius iter nullus potu est comprendere visus.
Præpes enim volucris dũ pennis trãsuolat auras,
Improuisa venit, nec stridor nunciat ante
Aduentum lethi, quàm pectoris abdita rumpit,
Securam rapiens medicato vulnere vitam.
Sed magis aligera est, magis & medicata sagitta
Quam iacit vmbrosi dominatio lubrica mundi,
Eludens excussa oculos, calamiq; volantis
Præpete transcursu cordis penetralia figens.
Nec segnis natura animæ est, vt tarda cauendi

Vul-

Vulneris, ignitum quoniam Deus indidit olli
Ingenium purum, sapiens, subtile, serenum,
Mobile, sollicitum, velox, agitabile, acutum.
Factorem modo talia suum veneretur, & ipsi
Militet, ac victum precul cet sobria mundum:
Nil de pestiferis opibus aut falsificatis
Terrarum stoltis stulte oblectamine libans,
Ne sub fasce iacens alieno & dedita regno
Non queat argutas hostis vitare sagittas.
Sed quid ego omne malum mundique hominumq; maligni
Hostis ad inuidiam detorqueo? quum mala nostra
Ex nostris concreta animis genus, & caput, & vim
Quid sint, quid valeant, sumant de corde parente?
Ille quidem fomes nostrorum, & causa malorũ est.
Sed tantum turbare potest, aut fallere, quantum
Nos volumus, qui de proprio suggesta teonis
Armamenta damus, figet fera futile frendens,
Humani generis nec per naufragia gliscat.
Gignimus omne malum proprio de corpore nostro,
Vt genuit Dauid, alias pater optimus, vnum
Crimen Abessalon tetrum: pater ille, sed vnum
Innocuus inter soboles genuit patricidam:
Ausus in autorem generis qui stringere ferrum,
Ah pietas, signis contraria signa paternis
Egit, & vnius commisit sanguinis arma.
Nostra itidem duros vrente propagine natos
Pectora parturiunt, versis qui protinus in nos
Morsibus insultant gignentum viuere pœnis:
Depopulantur enim nutrium fœcunda parentum
Viscera, & interitu genitalis stirpis aluntur.
Progeniem verùm ille suam rex utpote summus,
Atq; Dei vates, scriptura & carminis autor,
Tristibus atq; pie variauerat: ut Salomonis
Frater Abessalon misceret crimina iustis
Pignoribus, dulcemq; domum turbaret amaris,
Nos digniuri Salomone nihil, nos degener implet
Solus Abessalon, lacerans pia viscera ferro.
Si licet ex Ethnicis quicquam praesumere, vel si
De physicis exempli aliquid, sic vipera (ut aiunt)
Dentibus emoritur fusa per viscera prolis.
Mater morte sua, non sexu fertilis, aut de
Concubitu absentia uterum: sed cum calet igni
Percita fœmineo, moriturum obscœna maritum
Ore sitit patulo, caput inserit ille trilingue
Coniugis in fauces, atq; oscula feruidus intrat,
Insinuans oris coitu genitale venenum.
Nupta voluptatis vi saucia, mordicus haustum
Frangit amatoris blanda inter fœdera guttur,
Infusasq; bibit caro pereunte saliuas.
His pater inlecebris consumitur. at genitricem
Clausa necat soboles: nã postquam semine adulto
Incipiunt calidis corpuscula parua latebris
Serpere, motatumq; vterum vibrata ferire,
Æstuat interno pietatis crimine mater,
Carnificemq; gemit damnati conscia sexus,
Progeniem sepsi rumpentem obstacula partus.
Nam quia nascendi nullus patet exitus, aluus
Exitibus in lucem nitentibus excruciata
Carpitur, atq; viam lacerata per ilia pandit.
Tandem obitu altricis, prodit grex ille dolorum
Ingressum vitæ vix eluctatus, & ortum
Per scelus exculpens, lambunt natale cadauer
Reptantes catuli proles dum nascitur orba
Haud experta diem, misera nisi postbuma matri.
Non dispar nostræ conceptus mentis, ab ore
Vipereo infusum sic combibit illa venenum
Coniuge Belliada sic oscula deuorat haustu,
Interitu ijq; rapit, sic felle libidinis ardens
Impletur vitiis, perituro mista marito.
Tunc praegnans lethale genus concepta maligni
Fert opera ingenij, de semine complicis hydri,
Quem pœnis pensare prius sua facta necesse est
Corrupta pro stupro animæ, proq; orbe perempto.
Ipsam porro animam crudelia vulnera carpunt
Mille puerperiis, soboles dum parturit, ex se
Contra naturam genitas peccamina crebra
Scilicet, & partos materno funere natos.
Hinc illa est Domini iusta obiurgatio Christi:
Nonne pater dæmon, vos increpo peccatores,
Concubitu carnis semen sitientis iniquum
Vos genuit? sanctum lector percense volumen,
Quod loquor inuenies dominum dixisse profanis
Vera obiectantem mortalibus: ex patre nam vos
Esse meos genitos, pietas ait ipsa probaret,
Ac pietatis opus, pro cæca libido, quid hoc est?
Quod quum se thalamis desponsam mens bona iustis
Nouerit, inq; thronum regis nuptura vocetur,
Et regis semper iuuenis, senioq; repulso
Diuinum decus æterno seruantis in ore,
Malit adulterium, furuo & se munere vilem
Vendat nocticolæ spurcis complexibus indi,
Aspernata Dei sublimem per virginis artus
Progeniem, dulcesq; vocans in fornice natos?
Sentio quàm contra moueat fallacia litem,
Quo dente obnitens spinosa calumnia pugnet,
Nosq; lacessito voces ad luctamina vero.
Si non vult Deus esse malum, cur nõ vetat, inquis.
Nil refert autor fuerit factorq; malorum:
Anne opera in vitium sceleris pulcherrima verti,
Quum possit prohibere, sinat? quod si velit omnes
Innocuos agere omnipotens, nec sancta voluntas
Degeneret, nec se facto manus inquinet vllo.
Condidit ergo malum Dominus, quod spectat ab alto
Et patitur, fieriq; probat, tanquam ipse crearit.
Ipse creauit enim, quod quum discludere possit,
Non abolet, longeq; sinit crassarier vsu.
Damna aures pater alme meas, & claude meatus
Obbrutescentis capitis, ne pernicie tales
Concipiat flexura sonos, est perdere tanti
Extinctum vitæ officium de parte cerebri,
Immunem modò sese anima, expertemq; nefandi
Audiat infelix, sic lucida ton, eruet ab aure.
Quis ferat has intecta Deo conuicia? qui se
Diuinis meminit præcellere nobilitatum
Muneribus? multa ut taceam, vel sola benignum
Res probat esse Deum, vestit quod amore pertpsos

Excitat è tumulis homines regnique per æuum
Participes iubet esse sui, si fore: autor.
Seruatorque mali numquam post damna salutis,
Peccantumque obitus, prodit cum ferre medelam
Vellet, & amissos opere instaurare secundo.
Labi hominis, seruare Dei est: meritis perit iste,
Ille abolet pereuntis opus, meritumque resoluit.
Argumentum ingēs, dominum qui talia præstet,
Nolle malum, nec quod pòst abluit, antè probare.
Inuitóne aliquis potis est peccare Tonante?
Cui facile est in corde hominis componere sensus
Quos libeat, fibrasque omnes animare pudicis
Pulsibus, & totum venis infundere honestum.
Nescis stulte tuæ vim libertatis ab ipso
Formatore datam? nescisque ab origine quanta
Sit concessa tibi famulo super orbe potestas?
Et super ingenio proprio laxeque soluto
Iure potestatis, liceat cui velle, sequique
Quod placitum, nullique animū subiungere vinclo?
An quum te dominū cunctis quæcunque crearat
Præficeret, mundumque tuis parere iuberet
Imperiis, quæque aura, solo, humore, flamina, vectas
Dederet, arbitrium de te tibi credere auarus
Nollet vt indigno, libertatemque negaret?
Quale erat, electus magni rex orbis vt esset,
Non rex ipse sui certo fœdatus honore.
Nam quis honos domini est, cuius mens libera non est,
Vna sed imposita seruit sententia legi?
Quæ laus porrò hominis, vel quod meritum, sine
Inter vtrumque vagi discrimine viuere tuto? (certo
Non fit spontè bonus, cui non est prompta potestas
Velle aliud, flexosque animi conuertere sensus.
Atqui nec bonus est, nec conlaudabilis ille
Qui non sponte bonus, quoniam probitate coacta
Gloria nulla venit, sordetque ingloria virtus.
Nec tamen est virtus, ni deteriora refutans
Emicet, & meliore viam petat indole rectam.
Vade, ait ille parens, opifexque & conditor Adæ,
Vade homo, & adflatu nostri prænobilis oris,
Insubiecte, potens, rerum arbiter, arbiter idem,
Et iudex mentis propria, mihi subdere solis
Sponte tua: quo sit subiectio & ipsa soluto
Libera iudicio: non cogo, nec exigo per vim,
Sed moneo iniustum fugias, iustumque sequaris.
Lux comes est iusti, comes est mors horrida iniqui.
Elige rem vitæ, tua virtus temet in æuum
Prouehat, æternum tua damnet culpa vicissim,
Præstet & alterutram permissa licentia sortem.
Hac pietate vigens, & tanto munere abundans,
Transit propositum fas, & lethalia prudens
Eligit, atque volens magis vtile dum sibi credit.
Quod prohibente Deo persuasit callidus anguis.
Persuasit certe hortatu, non impulit acri
Imperio. hoc mulier rea criminis exprobranti
Respondit domino, suadelis se malefabris
Illectam, suasisse viro: vir & ipse libenter
Consensit. licuitne hortantem spernere recti
Libertate animi? licuit, nanque & Deus antè
Suaserat, vt meliora volens sequeretur. at ille
Spernens consilium, sæuo plus credidit hosti.
Nunc inter vitæ dominum, mortisque magistrum
Consistit medius: vocat hinc Deus, inde tyrannus
Ambiguum, atque suis e motibus alternantem.
Accipe gestarum monumenta insignia rerum:
Prælusit quibus historia spectabile signum.
Loth fugiens Sodomis ardentibus, omnia secum
Pignora chara domus properabat sede relicta
Nubibus vrbicremis subducere, sulphure quā iam
Nimboso ignitus cœlum subtexeret aer,
Flagrantemque dum crepitans incenderet imber.
Angelus hanc hospes legem præscripserat olim,
Eminus virtute Dei sub imagine duplā:
Omnis vt è portis iret domus, vtque in apertum
Dirigeret constans oculos, nec pone reflexo
Lumine regnante, per mœnia cerneret ignes.
Nemo memor Sodomæ, quæ mundi forma tremanda est,
Vt semel e muris gressum promouerit, ore
Post tergum verso respectet funera rerum.
Loth monitis sapiens obtemperat: at leuis vxor
Mobilitate animi, torsit muliebre retrorsus
Ingenium, Sodomisque suis reuocabilis hæsit.
Traxerat Eua virum diræ ad consortia culpæ.
Hæc peccans sibi sola perit, solidata metallo
Diriguit fragili, saxumque liquabile facta.
Stat mulier, sicut steterat prius, omnia seruans
Cautè signatis longum salis effigiata
Et decus, & cultum, frontemque, oculosque, comamque,
Et flexam in tergum faciem, paulumque relata
Mente retrò, antiquæ monumenta vigentia noxæ.
Liquitur illa quidem salsis sudoribus vda,
Sed nulla ex fluido plenæ dispendia formæ
Sentit deliquio, quantumque armenta saporum
Attenuant saxum, tantum lambentibus vmor
Sufficit, attritamque cutem per damna reformat.
Hoc meruit titulo peccatrix fœmina sisti,
Infirmum dubiamque animam per lubrica soluens
Consilia, & flagitiis iussa ad cœlestia votis
Propositum contra non commutabile secuta.
Loth ingressus iter nec mœnia respicit, alto
In cinerem conlapsa rogo, populumque perustum,
Et mores populi, tabularia, iura, forumque,
Balnea, propolas, meritoria, templa, theatra,
Et circum cum plebe sua, madidasque popinas.
Quicquid agunt homines Sodomorum, incendia iustis
Ignibus inuoluunt, & Christo iudice damnant.
Hæc fugisse semel satis est, non respicit vltra
Loth noster: fragilis sed coniunx respicit, & quæ
Fugerat inuerso mutabilis ore reuisit.
Atque inter patrias perstat durata fauillas.
En tibi signatum libertatis documentum,
Quod voluit nos scire Deus, quocumque sequendum est,
Sub nostra ditione situm, passimque remissum
Alterutram calcare viam. duo cedere iussi
De Sodomis, alter se præripit, altera mussat,
Ille gradum celerat fugiens, contrà illa renutat:

Liber utrique animus, sed dispar utrique voluntas,
Diuidit huc, illuc rapiens, pia quem iuuat sordes.
Talia multa patrum speciem notat cruenta libris.
Aspice Ruth generis Moabitidis, & simul Orpham,
Illa socrum Noemin fido comitatur amore,
Deserit ista, atque thalamos, & lege iugali
Exutae, viduaeque thoris, patriaeque vacantes,
Iure fluctuantur proprio: sed pristinus Orpha
Fanorum ritus praeputia barbara suasit
Malle, & fera gentis stirpem nutrire Goliae.
Ruth dum per stipulas agrestis arui uritur aestu,
Fulcra Booz meruit, castoque adscita cubili
Christigenam fecunda domum, & Dauidica regna
Edidit, atque Deo mortales miscuit ortus.
Saepe etiam meminit fratres gemino ad biulcum
Peruenisse simul biuium mutante iuuenta,
Et dubitasse diu bifido sub tramite, quodnam
Esset iter melius: quum dextrum spinea sylua
Sentibus arctaret, scopulisque semita longe
Duceret aerium cliuoso margine callem:
At laeuum nemus umbriferum per amoena vireta
Ditibus ornaret pomis, & leue iacentem
Planitiei daret ampla viam: quibus lenibus unum
Contentum spinis reptasse per ardua saxa.
Porro alium campo se indulsisse sinistro,
Illum sideribus caput inseruisse propinquis,
Hunc in exitiosas subito cecidisse paludes.
Omnibus una subest natura: sed exitus omnis
Non unus peragit placitorum segrege forma.
Haud secus, ac si olim per iudicium illita forte
Lapsa columbarum nubes, se condat in aruum
Ruris frugiferi, laqueos ubi callidus auceps
Praetendit, lentoque illeuit vimina visco,
Sparsit & insidias siliquis, vel farre doloso,
Inlectant alias fallentia grana gulamque,
Innectant auidam torta retinacula fere,
Mollis vel implicitas gluten circumligat alas.
Ast alias quas nullus amor prolectat edendi,
Gressibus innocuis steriles spatiantur in herba,
Suspectamque cauent oculos conuertere ad escam.
Mox ubi iam caelo reuolandum pars petit aethram
Libera, sideream plaudens super aera pennis:
Pars captiua iacet, laceris & tracta plumis
Pugnat humi, & volucres nequicquam suspicit auras.
Sic animas caeli de fontibus unicolores
Infundit natura solo: sed quamlibet istic
Diuinitus illecebris retinentur, & aethera pauca
Conscendunt reduces: multas ut coenum inescat
Pastus, & ad superas percurrere non sinit auras.
Praescius inde pater liuentia tartara plumbo
Incendit liquido, piceasque bitumine fossas
Infernalis aquae furuo sufflauit auerno,
Et Phlegethonteo sub gurgite sanxit edaces
Perpetuis scelerum poenis inolescere vermes.
Norat enim flatu ex proprio vegetamen inesse
Corporibus nostris, animamque ex ore perenni
Formatam non posse mori, non posse vicissim
Pollutam vitiis rursum ad connexa reuerti,
Mersandam penitus puteo feruentis abyssi.
Vermibus & flammis, & discruciatibus aeuum
Immortale dedit, semper ne poena periret
Non pereunte anima: carpunt tormenta, fouentque
Materiem sine fine datam, mors deserit ipsa
Aeternos gemitus, & flentes viuere cogit.
At diuersa procul regionibus in paradisi
Praemia constituit, maiestas gnara futuri
Spiritibus puris, & ab omni labe remotis,
Quique Gomorrhaeas non respexere ruinas,
Auersis sed rite oculis post terga tenebras
Liquerunt miseri properantia pericula mundi.
At primum faciles referuntur ad astra volatu:
Vnde fluens anima structum vegetauerat Adam.
Nam quia naturam tenuem declinia vitae
Pondera non reprimunt, nec tardat ferrea compes,
Concretum celeri relegens secat aera lapsu,
Exuperatque polum feruens scintilla remensum,
Carcereos exosa situs, quibus haeserat exul.
Tunc postliminio redeuntem suscipit alto
Cana fides gremio, teneroque oblectat alumnam
Deliciis, multos post diuersoria carnis,
Ore renarrantem querulo quos passa labores.
Illic purpureo latus exporrecta cubili
Floribus aeternis spirantes libat odores,
Ambrosiumque bibit roseo de gramine rorem.
Ast alias, quas dira lues, errorque malignus
Immersit tenebris, vastoque obiecit auerno,
Haud impune piis ab semet abesse fatentur
Consiliis, meritas ferre & per secula poenas.
Qui patris antiqui aut aegri tenerentis abysso
Excelsis, mundique bonis cum morte potitus
Diuitibus & longe fumantibus interuallo,
Fluminaque & totos caeli sitientibus imbres
Implorata, negat digitum insertare palato,
Flammarumque apices humenti extinguere tactu.
Nec mirere locis longe distantibus inter
Damnatas, iustasque animas concurrere visus
Conspicuos, meritaque vices per magna notari
Interualla, potus medio quae diuidit orbe.

DE INTEGRITATE visionis animae.

Erras, quisque animas nostrorum sine oculorum
Aestimas, innouit vitreo quos lucida palla
Obiice, qui speculum concreta coagula texunt,
Impediuntque vagas obducto humore fenestras.
Numne animarum oculis de eo vegetamine guttae
Voluuntur teretes? aut palpebralibus extra
Horrescunt lesuis, ciliove umbrante teguntur?
Illis viua acies, nec pupula parua, sed ignis
Traiector nebulae, vasti & penetrator operti est.
Nil ferrugineum, sordidumve tuentibus obstat.
Nocturnae cedunt nebulae, nigrantia cedunt
Nubila, praetentis cedit teres area mundi.
Nec tantum aerios visu transmittit hiatus
Spiritus: oppositos sed transit lumine montes,
Oceani fines, atque ultima littora Thyles
Transadyt, volucresque oculos in tartara mittit.

Nostris nempe omnes pereunt sub nocte colores
Vilibus, & cæco delentur tempore formæ.
Nunquid & ... interemit res, ac visere perdunt
Agnitione notas rerum, vel præstigiis errant?
Vna animæ semper facies [illegible], & color vnus
Aeris, vt cuique est meritorum summa, sinistri
Seu dextri, alternas nec commutabile tempus
Conuertit, variatq; vices. longũ atq; perenne est
Quicquid id est, vnus voluit sua secula cursus.
Expertes dubitas animas percurrere visu?
Abdita corporeis oculis, cum sæpe quietis
Rore soporatus, cernat mens viua remotos
Distantesq; locos, atque per rura per astra,
Per maria intendens: nec enim se segregat ipsa
Ante obitum viuis ex artubus, aut fugit exul
Sanguinis & carnis penetralia, teq; medullis
Exuit, abductámve abigit de pectore vitam,
Viscerea sed sede manens, speculatur acutis
Omnia luminibus, & quis circumtulit acrem
Natura leuis intuitum, nullo obiice rerum
Disclusa, ante oculos subiectum prospicit orbem,
Atq; orbis sub mole situm sordens elementum.
Obiacet interea tellus, nec visibus obstat,
Quin si stelligerum vultus conuertat ad axem,
Nil intercurrens obtutibus, impedit ignem
Peruigilis animæ, quamuis densata grauentur
Nubila, & opposito nigrescat vellere cœlum.
Sic arcana videt tacitis cooperta futuris,
Corporeus Ioannes adhuc nec carne solutus,
Munere, sed somni paulisper carne sequestra
Liber ad intuitum, sensuq; oculisq; peragrans,
Ordine dispositos venturis solibus annos.
Procinctum videt angelicum, iam iamq; cremãdi
Orbis in excidium, raucos & percipit aure
Mugitus, grauium mundi sub fine tubarum.
Hæc ille ante obitum, membrorũ carcere septus
Secedente anima, non discedente videbat.
Nonne magis flatus sine corpore cuncta notabit,
Corporis inuolucris tumulo frigente repositis?
Certa fides, rabidos sub tetra nocte caminos,
Qui pollutam animam per secula longa perenni
Igne coquunt, oculis longum per inane remotis
Pauperis expositos: nec secius aurea dona
Iustorum dirimente Chao, rutilasq; coronas
Eminus ostendi pœnarum carcere mersis.
Hinc paradisicola post vlcera dira beato
Proditur infelix vluians in posse reatus
Spiritus, inq; vicem meritorum mutua cernunt.

PERORATIO POETÆ.

O Dee cunctiparens animæ dator, ô dee Christe,
Cuius ab ore Deus subsistit spiritus vnus,
Te moderante regor, te vitam principe duco,
Iudice te pallens trepido, te iudice eodem
Spem capio, fore quicquid ago, veniabile apud te,
Quamlibet indignum venia faciamq; loquarq;,
Confiteor, dimitte libens, & parce fatenti:
Omne malum merui, sed tu bonus arbiter aufer
Quod merui, meliora fauens largire precanti,
Dona animæ quandoq; meæ, quũ corporis huius
Liquerit hospitium, neruis, cute, sanguine, felle,
Ossibus extructum, corrupta quod incola luxu
Heu nimium complexa fouet, quum flebilis hora
Clauserit hos orbes, & conclamata iacebit
Materies, oculisq; suis mens nuda fruetur,
Ne cernat truculentum aliquem de gente latronũ,
Immitem, rabidum, vultuq; & voce minaci
Terribilem, qui me maculosum aspergine morum
In præceps vt prædo trahat, nigrisq; ruentem
Immergat specubus, cuncta exacturus adusq;
Quadrantem minimum damnosa debita vitæ.
Multa in thesauris patris est habitatio Christe,
Disparibus discreta locis non posco beata
In regione domum, sint illic casta virorum
Agmina, pulueream quæ dedignantia censum
Diuitias petiere tuas. sit flore perenni
Candida virginitas, animum castrata recisum.
At mihi Tartarei satis est, si nulla ministri
Occurrat facies, auida nec flamma gehennæ
Deuoret hanc animam, mersam fornacibus imis.
Esto, cauernoso quia sic pro labe necesse est
Corporea, tristis me sorbeat ignis auerno,
Saltem mitificos incendia lenta vapores
Exhalent, æstuq; calor languente tepescat:
Lux immensa alios, & tempora vincta coronis
Glorificent, me pœna leuis clementer adurat.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS, VIRI CONSVLARIS, IN LIBRVM CONTRA SYMMACHVM, PRÆFECTVM vrbis, Præfatio.

PAVLVS præco Dei, qui fera gentium
Primus corda sacro perdomuit stylo,
Christum per populos ritibus asperis
Immanes, placido dogmate seminans,
Immansueta suas vt cerimonias
Gens pagana Deo sperneret agnito,
Actus turbinibus forte nigerrimis
Hybernum pelagus tam rate debili,
Et vim naufragii pertulerat noti.
Sed cum cærulei prælia gurgitis
Iussisset Domini dextra quiescere:
Ad portum fluitans cimba relabitur,
Exponitq; solo littoris vuidi

Contra-

Contractos pluuio frigore remiges.
Tunc de litoreis sepibus algidi
Arentum properè brachia palmitum
Conuectant, rapidos vnde focos struant:
Fascem quisq; suum congerit ignibus,
Expectans calidi luxuriam rogi.
Paulus, dum fragiles cogere surculos
Et densare foci congeriem studet,
Incautam cumulis inseruit manum,
Torpebat glacie pigra vbi vipera,
Sarmentis laqueos corporis implicans.
Quæ postquam intepuit fomite fumeo.
Laxauitq; ferox colla rigentia,
Iam flecti facilis, rettulit ad manum
Vibrato capite spicula dentium.
Hærentem digiti vulnere mordicus,
Pendentemq; gerens Paulus inhorruit.
Exclamant alij, quod cute liuida
Virus mortiferum serpere crederent:
At non intrepidum terret Apostolum
Tristis tam subiti forma periculi,
Attollens oculos sidera suspicit,
Christum sub tacito pectore murmurans,
Excussumq; procul decutit aspidem.
Abiectus coluber verberat aera,
Atq; oris patuli soluit acumina.
Mox omnis sanies deserit & dolor,
Ceu nullo laceram vulnere dexteram,
Siccatusq; perit vipereus liquor.
Hydram præcipitem dum rotat impetus,
Arsurum medijs intulit ignibus.
Sic nunc post hyemem, vimq; trucis freti,
Quo iactata ratis tunc sapientia est,
Quum sub sacricolis territa regibus,
Vix panso poterat currere carbaso
Afflictosq; suos turbine seculi
Vectarat, rabidis fluctibus innatans,
Morsum vulnificum lex pia pertulit:
Occultabat enim se prius abditum
Virus, nec grauidum protulerat caput,
Contentum inuolucris, atq; cubilibus,
Subter quo premeret clausa silentia.
Sed dum fortè latens impietas riget,
Dextram iustitiæ pigra momorderat
Succensi stomacho fellis inæstuans.
Heu quàm catholicam nil prope profuit
Puppim nasse sacri remigio styli.
Quem Paulus varijs gentibus edidit:
Vix partu placido tua quieuerat
Victrix, edomitis mille furoribus:
Vix adstricta suis iam retinaculis
Vectores stabili condiderat solo,
Erumpit subitò triste periculum.
Nam dum præcalidos igniculos sibi
Soluendis adolent, & senio & gelu,
Dum virgas steriles, atq; superfluas
Flammis de fidei palmite concremant,
Vt concreta vagis vinea crinibus
Syluosi inluuiem poneret idoli.
Palpauit nimius perniciem tepor,
Spes insueta subit, serpere flexibus,
Et vibrare sagax eloquij caput.
Sed dextra impatiens vulneris, inritos
Oris rhetorici depulit hautus.
Effusum ingenij virus inaniter,
Summa Christicolis in cute substitit.
Saluator generis Romulei precor,
Qui cunctis veniam das pereuntibus,
Qui nullum statuis non operis tui
Mortalem facili quem releues manu:
Huius, si potis est, iam miserescito,
Præruptam in foueam præcipitis viri,
Spirat sacrilegis flatibus inscius,
Erroresq; suos indocilis fouet.
Obtestor iubeas, ne citus impetus
Arsurum medijs inferat ignibus.

AVRELII PRVDENTII VLtri consularis aduersus Symmachum, Præfectum vrbis, Liber prior.

CRedebam viriis ægram gentilibus vrbem
Iam satis antiqui pepulisse pericula morbi,
Nec quicquam restare mali, postquam medicina
Principis immodicos sedaret in arce dolores.
Sed quoniam renouata lues turbare salutem
Tentat Romulidum, patris imploranda medela est,
Ne sinat antiquo Romam squalere veterno,
Neue togas procerum fumoq; & sanguine tingi.
Inclytus ergo parens patriæ moderator, & orbis,
Nil egit, prohibendo vagas ne pristinus error
Crederet esse Deum nigrante sub aere formas,
Aut elementorum naturam, quæ patris ars est
Omnigeni, summa pro maiestate sacraret:
Vir solus, cui cura fuit, ne publica morum
Plaga, cicatricem summa leuiter cute clausam
Duceret, & latebram tabentis vulneris altè
Impressam, penitusq; putri de pure peresam,
Iuncta superficies medico fallente foueret.
Sed studuit quo pars hominis generosior intus
Viueret, atq; animam lethali peste piatam
Nosset ab interno tutam seruare veneno.
Illa tyrannorum fuerat medicina, videre
Qui status ante oculos præsentibus, ac perituris
Competeret rebus, nec curam adhibere futuris:
Heu malè de populo meriti, male patribus ipsis
Blanditi, quos præcipites in tartara mergi
Cum Ioue siuerunt, multa & cum plebe deorum.
Ast hic imperium protendit latius æuo
Posteriore, suis cupiens sancire salutem:
Nimirum pulchrè quidam doctissimus: Esset
Publica res, inquit, tunc fortunata satis si
Vel reges saperent, vel regnarent sapientes.
Est ne ille è numero paucorum, qui diadema
Sortiti, ætheria coluerunt dogma sophiæ?
Contigit ecce hominum generi, gentiq; togata
Dux sapiens, felix nostra Respublica Roma
Iustitia regnante viget parete magistro
Sceptra gubernãti, monet vt deterrimus error,

Vtq; superstitio veterum procul absit auorum,
Nec putet esse Deum, nisi qui super omnia summus
Emineat, magnique immensa creauerit orbis.

DE SATVRNO.

NVm melius Saturnus auos rexisse Latinos
Creditur? edictis qui talibus informauit
Agrestes animos, & barbara corda vitorum?
Sum Deus, aduenio fugiens: prabete latebras,
Occultate senem, nati feritate tyranni
Deiectum solio. placet hic fugitiuus: & exul
Vt lateam, genti atq; loco Latium dabo nomen:
Vitibus incuruum, si qua est cura, putandis
Procudam chalybem, necnon & mœnia vestri
Fluminis in ripa statuam Saturnia vobis,
Vos nemus, appositasq; meo sub honore sacrantes,
Sum quia nam cœlo genitus, celebrabitis aras.
Inde deos, quorum patria spectata sepulchra
Scimus, in are hebetes informauere minores,
Aduena quos profugus gignens, & equina libido
Intulit Italiæ. Thuscis nanq; ille puellis
Primus adhinniuit simulato numine mœchus.

DE IOVE.

MOx patre deterior syluosi habitator olympi
Iuppiter incœstus spurcauit labe Lacœnas:
Nunc boue subuectam rapiens ad crimen amatã,
Nunc tenera pluma leuior, blandosq; susurros
In morem recinens suaue immorientis oloris,
Capra quibus volucrẽ virguncula ferret amorẽ.
Nunc foribus surdis, sera quas, vel pessulus arctis
Firmarat cuneis, per tectum diues amator
Imbricibus ruptis, vndantis desuper auri
Infundens pluuiam, gremio excipientis amicæ,
Armigero modo sordidulam curante rapinam,
Compressu immundo miserum cupiẽs catamithũ,
Pellice iam puero magis indignante sorore.
Hac causa est, & origo mali, quod secla vetusto
Hospite regnante, crudus stupor aurea finxit:
Quodq; noue ingenio versutus Iuppiter, astus
Multiplices variosq; dolos texebat, vt illum,
Vertere quum vellet pellem faciemq;, putarent
Esse bouem, prædari aquilam, confingere cycnum.
Et nummos fieri, & gremium penetrare puellæ.
Nam quid rusticitas non crederet indomitorum
Stulta virũm, pecudes inter rictusq; ferinos,
Dedere sueta animum, diuæ rationis egenum?
In quãcunq; fidem nebulonis callida traxit
Nequitia, infelix facilem gens præbuit aurem.

DE MERCVRIO.

SVccessit Iouis imperio corruptior ætas,
Quæ docuit rigidos vitiis seruire colonos
Expertes furandi homines: hac imbuit arte
Mercurius Maia genitus: nunc magnus habetur
Ille Deus, cuius dedit experientia fures:
Necnon Thessalicæ doctissimus ille magiæ
Traditur extinctas sumptæ moderamine virgæ
In lucem reuocasse animas, Cocytia lethi
Iura resignasse sursum reuolantibus vmbris.
Ast alias damnasse neci, penitusq; latenti
Immersisse Chao. facit hoc ad vtrunq; peritus
Vt fuerit, geminoq; armaris crimine vitam:
Murmure nam magico tenues excire figuras,
Atque sepulchrales scite incantare fauillas,
Vita itidem spoliare alios, ars noxia nouit.
Artificem scelerum simplex mirata vetustas
Supra hominem coluit, simulans per nubila ferri,
Aligerisq; leues pedibus transcurrere ventos.

DE PRIAPO.

ECce Deum in numero formatus, & æneus adstat,
Gratus homo, augustaq; Numæ præfulget in arce.
Strenuus exculti dominus quondam fuit agri,
Hortorumq; opibus memorabilis: hic tamen idem
Scortator ni mius, multaq; libidine suetus
Rusticolas vexare lupas, interq; salicta
Et densas sæpes obscœna cubilia inire:
Indomitum intendens animum, semperq; paratum
Ad facinus, nunquam calidis dabat ocia venis.
Hic Deus è patrio prænobilis Hellesponto
Venit adusq; Italos sacris cum turpibus hortos,
Sinum lactis, & hæc votorum liba quotannis
Accipit, ac ruris seruat vineta Sabini.
Turpiter adfixo pudeat quem visere ramo.

DE HERCVLE.

HErculeus mollis pueri famosus amore
Ardor, & in transtris iactata efferbuit argo.
Nec maris erubuit Nemeæa pelle fouere
Concubitus, & Hylan pereuntem quærere cælebs:
Nunc Salijs, cantuq; domus, Pinaria templum
Collis Auentini conuexa in sede frequentat.

DE LIBERO QVI ET Bacchus.

THebanus iuuenis superatis fit Deus Indis,
Successu dum victor ouans lasciuit, & aurũ
Captiua gentis reuehit, spoliisq; superbus
Diffluit in luxum cum semiuiro comitatu?
Atque auidus vini multo se proluit haustu
Gemmantis patera spumis, multoq; falerno.
Perfundens byugum rorantia terga ferarum.
Hic nunc pro meritis, Baccho caper omnibus aris
Ceditur, & virides discindunt ope chelydros
Qui Bromium placare volunt: quod & ebria iam tunc
Ante oculos regis Satyrorum insania fecit:
Et fecisse reor stimulis furialibus ipsas
Mænadas, inflammante mero in scelus omne rotatas,
Hoc circumsaltante choro, temulentus adulter
Inuenit expositum secreti in littoris acta
Corporis egregij scortum, quod perfidus illic
Liquerat, incesto iuuenis satiatus amore.
Hanc iubet assumptam feruens post vina Neerã,

Secum.

Secum in delicijs fluitantis stare triumphi,
Regalemq; decus capitis gestare coronam.
Mox Ariadneus stellis cœlestibus ignis
Additur, hoc pretium nectit periuria honore
Liber, vt æthereum meretrix illuminet axem,
Tantum posse omnes illo sub tempore reges,
Indocilis fatui ducebat inepta vulgi,
Vt transire suis cum sordibus imperator
Posset in æternum cœlis super ardua regnum.
Regia tunc omnis vim maiestatis, & omnis
Parua licet, cœlo imperium retinere potestas
Credita, thure etiam ductibus, parmoq; sacello
Impertitus honos. quem diua metus, aut amor, aut spes
Accumulant, longum miseris processit in enum
Mos patrius, cœpit falsa pietatis imago
Ire per ignaros nebuloso errore nepotes:
Tum quia qua vitus veneratio regionis antè
Contegerat, functis eadem tam munere lucis
Cessit, & ad nigras altaria transiluit vrnas.
Inde puellarum ludibria, pignora partus,
Et furtiua amor iuuenum, & deprensa iugalis
Corruptela thori: quoniam regalibus aula
Feruere tunc vitijs solita est, nec perdita luxu
Diuorum soboles sancti meminisse pudoris.

DE MARTE, VENERE, Iunone, & Cybele.

ATque vt Roma tuos cœlesti ex sede parentes,
Quis te semideam inflant auctoribus ortã,
Perstringam breuiter: Gradiuum, vel Cytheream,
Ille sacerdotem violat, castra illa marito
Succumbit Phrygio, coitus fuit impar vtriq;.
Nec terrestre decus decuit mortale subire
Coniugium, nec cœlicolam descendere ephebum
Virginis ad vitium furtiuoq; igne calere:
Sed Venus augusto de sanguine fœmina, vili
Priuatoq; viro vetitum per dedecus hasit,
Et si Rhea sacram lasciua Martis amore
Lusa pudicitiam, fluuiale amisit in vlua:
Crediderim generosa aliquem stirpis, sed eundem
Moribus infamem, compressa virgine per vim
Se dixisse Deum, ne stuprum numinis vllus
Obycere auderet turpi miseraque puella.
Hac Italos induxit auos vel fama, vel error,
Martia Romuleo celebrarent vt sacra campo,
Vtque Palatinus Capitolia condita saxis
Signarent titulo prauis Ioui, atque Pelasga
Palladis, & Libyca Iunonem ex arce vocarent.
Cognatos de Marte deos, Veneris quoque nudum
Accurant proceres Herticino e vertice signum:
Vtque deum mater Phrygia veheretur ab Ida,
Bacchica de viridi peterentur vt orgia Naxo,
Facta est terrigenæ domus vnica maiestatis,
Et tot tepla deum Roma, quot in vrbe sepulchra
Heroum numerare licet, quos fabula manes
Nobilitat, noster populus veneratus adorat.
Hos habuêre Deos Ancus, Numitor, Numa, Tullus,
Talia Pergameæ fugerunt numina flammas.
Sic Vesta est, sic Palladium, sic vmbra penatum,
Talis & antiquum terror seruauit asylum.

VNDE ERROR INVALUERIT.

VT semel obsedit gentilia pectora patrum
Vana superstitio, non interrupta cucurrit
Aetatum per mille gradus, tenet horrida habet,
Et colunt quicquid sibimet venerabile cani
Monstrarant auus, puerorum infantia prima
Errorem cum facile bibit, gustauerat inter
Vagitus, de farre mola saxa inlita ceris
Videras, vnguentoq; lares humescere nigros,
Formatum fortunæ habitum cum diuite cornu,
Sacratumq; domi lapidem consistere parmis
Speculari, matremq; illic pallere precantem.
Mox humeris positus nutricis, struit & ipse
Impressis siliceam labris, puerilia vota
Fudit, operiq; sibi cæca de rupe poposcit,
Persuasumque habuit, quid quis velit inde petendum.
Non qui oculos, animumque leuans rationis ad arcem
Rettulit, insulsum tenuit sed credulus vsum,
Priuatos celebrans agnorum sanguine diuos:
Iamq; domo egrediens, vt publica festa, diesq;,
Et ludos stupuit, celsa & Capitolia vidit:
Laurigerosq; deum templa astare ministras,
Ac sacram resonare viam mugitibus antè.

DE SIMVLACHRO Romæ.

DElubrum Roma, colitur nam sanguine & ipsa
More dea, nomenq; loci est numen habetur.
Atque vrbi, Veneriq; pari se culmine tollunt
Templa, simul geminis adolentur thura deabus.
Vera ratus, quacunq; senatu autore probentur.
Cötulit ad simulachra fidem, dominosq; putauit
Aetherius, horrifico qui stant ex ordine vultu.
Illic Alcides, spoliatis Gadibus hostes
Arcadia fuluo ære riget, Gemini quoque fratres
Corrupta de matre nothi, Ledeia proles.
Noctumiq; equites, celsa duo numina Romæ
Impendent vetustæ solo, magnisq; triumphi
Nuncia, suffuso figunt vestigia plumbo.
Assistunt etiam priscorum insignia regum,
Dux Italus, Ianusq; bifrons, genitorq; Sabinus,
Saturnus q; senex, maculoso & corpore Picus,
Coniugis ephotum sparsus per membra venenum.
Omnibus ante pedes posita est sua cuique vetustas
Aruia, Iano etiam celebris de mense litatur
Auspicijs, epulusq; sacris, quas inueterato
Heu miseri sub honore agitant, & gaudia ducunt
Festa calendarum: sic obseruatio creuit,
Ex auibus quondam male cœpta, deinde sequutis
Tradita temporibus, seriq; nepotibus aucta,
Traxerunt longam cordi inconsulta catenam,
Mosq; tenebrosus vitiosa in secula fluxit.

DE SIMVLACHRO AVgusti.

HVnc morem veterum docili iam ætate sequuta
Posteritas, mense atque adytis, & flamine, & aris
Augustum coluit, vitulo placauit, & agno.
Strata ad fulminar iacuit, responsa poposcit.
Testantur tituli, produnt cognomina senatus,
Cæsareum Ioui ad speciem statuentia templum.

DE SIMVLACHRO Liuiæ Augustæ.

ADiecta sacrum, fieret quo Liuia Ioui.
No minus infamis thalami sortita cubile,
Quàm quum fraterno caluit Saturnia lecto.
Nondum maternam partu vacuauerat aluum,
Conceptamq; viro sobolem parturia gerebat
Pronuba, iam grauida fulcrum geniale parauit,
Iam sponsum, saliente utero nubentem, amicos
Aduocat, haud sterilem certus fore iam sibi patam.
Vitricum anticipat tardum præferuidus ortum
Primigni nondum geniti, mox editur ingens
Fœcundina, nouo proles aliena marito.
Idque deum sortes & Apollinis ambra dederunt
Consilium: nunquam melius iam cede cubilis
Responsum est, quam cum pragnans nouus nupta ingatur
Hanc tibi Roma deam titulis, & honore sacratam
Perpetuò Floræ inter, Veneresq; creauit.
Nec mirum: quis enim sapiens dubitauerit illas
Mortalis de stirpe satas vixisse, & eadem
Laude venustatis claruisse in amoribus vsque
Ad fama excidium formæ mutuisse decorem?

DE CVLTV HADRIANI, & Catamiti eius.

QVid loquor Antinoum cœlesti sede locatum?
Illum delicias nunc diui Principis illum
Purpureo in gremio spoliatum sorte virili?
Ad tanique Dei Ganymedem, non cyathos dis
Porgere, sed medio recubantem cum Ioue fulcro,
Nectaru Ambrosiæ sacrum potare Lyæum,
Cumq; suo in templo vota exaudire marito.
Ergo hos auspicibus Traianus, Nerua, Seuerus,
Et Titus, & sortes gesserunt bella Neriones:
Quos terrena vitos illustres gloria fecit,
Et virtus fragilis promexit in ardua fama
Ad cita terrui, sub religione iacentes.
Quàm pudet hoc illis persuasum salubius vt se,
Romanasq; aces censerent Martis amore
Posse regi dum se Paphia male blandius adulter
Venditat, Aeneadasq; nos, successibus auget.
Felices, si cuncta Deo sua prospera Christo
Principe disposita fuissent, qui currere regna
Certa ducta modo, Romanorumq; triumphis
Crescere, & impletu voluit se infundere sæclo.
Sed caligantes animas, & luce carentes:
In Ioue, Augustiq; adytis, templisq; duorum
Iunonum, Martisq; etiam, Veneriq; sacellis
Mactatas, tetro lethi immersere baratro,
Supremum regimen crassis in partibus orbis
Esse rati, mersoq; poli consistere fundo.

DE CVLTV ELEMENTORVM sub specie quorundam non deorum, sed dæmonum.

QVicquid humus, pelagus, cœlum mirabile gignunt,
Id auxere deos: colles, freta, flumina, flammas.
Hæc sibi per varias formata elementa figuras
Constituere patres, hominumq; vocabula mutiis
Scripserunt statuis, vel Neptunum vocitantes
Oceanum, vel Cyaneas cana flumina Nymphas,
Vel sylvas Dryadas, vel dicta rura Napæas.
Ipse ignis, nostrum factus qui seruit ad vsum,
Vulcanus perhibetur, qui virtute superna
Fingitur, ac dextra Deus & nomine & ore
Assimulatus habet, nec non regnare caminus
Fertur, & Aetnæ summus faber esse, vel Aetna.

DE CVLTVRA SOLIS QVEM credunt Apollinem.

ESt qui conspicuus superes quæsiuit in astris.
Augustus habere Deum solem, cui tramite certo
Conditio imposita est, vigilem tolerare laborem,
Visibus obiectum mortalibus, orbe rotundo
Præcipitem, teretiq; globo per inane volantem,
Et quod nemo negat, mundo cœloq; minorem.
Aeramator enim, quàm qui percurrit in illa:
Et longè campi spacium diffugies, in quo
Emicat, ac volucri feruens rota volvitur axe.
Quamuis nonnullis placeat, terram breuiorem
Dicere circuitu, quàm sit pulcherrimus ille
Circulus, & flammas immensi sideris vltra
Tellurem normam porrecto extendere gyro.
Num ne etiam cœli minor & contractior orbis,
Cuius planitiem longo transmittere tractu
Circuitus excurrens meta interiore laborat?
Ille Deus verus, quo non est grandior vlla
Materies, qui fine caret, qui præsidet omni
Naturæ, qui cuncta simul concludit & implet.
Solem certa tenet regio, plaga certa coercet,
Temporibus varijs distinguitur: aut subit ortu,
Aut ruit occasu, latet aut sub nocte recurrens,
Non torquere facem potuit ad signa Trionum,
Orbe nec obliquo portas Aquilonis adire,
Nec solitum conuersus iter reuocare retrorsum.
Hic erit ergo Deus præscripta lege sub vna
Deditus officijs? Libertas laxior ipsi
Concessa est homini, formam cui flectere vita
Atque voluntatis licitum est, seu tramite dextro
Scandere, seu læuo malit decurrere campo,
Sumere seu requiem, seu continuare laborem,
Seu parère Deo siue in contraria verti.
Ista ministranti regimen solenne dierum,
Haudquaquam soli datur à factore potestas:

Sed

Sed famulus subiectus agit quodcunq; necesse est.
Hoc sidus currum, rapidasq; agitare quadrigas
Commentum, & radios capitis, & verbera dextra,
Et frenos, phalerasq; & equorum pectora anhela
Aeris inaurati, vel marmoris, aut orichalci,
Iusserunt nitido fulgere polita metallo.
Post trabeas, & eburnam aquilam, sellamq; curulem,
Cernuaq; ora senex barbatus, & oscula figit
Cruribus aeripedum, si fas est credere, equorum:
Immotasq; rotas & stantia lora,
Aut ornat redimita rosis, aut thure vaporat.

DE CVLTV LVNÆ, QVAM & Dianam credunt.

Hoc tamen utcunq; est tolerabile, quid, quod & illos
Dant tibi Roma deos, inferni gurgitis umbra?
Eumenidum domina Stygio caput exerit antro,
Rapta ad tartarei thalamum Proserpina regis.
Et si quando suos dignatur adire Quirites,
Placatur vacca sterili cervice recisa,
Et regnare simul caeloq; ereboq; putatur:
Nunc bigas frenare boves, nunc saeua sororum
Agmina, vipereo superis immittere flagro.
Nunc etiam volucres cervorum in terga sagittas
Spargere, terq; suas eadem variare figuras.
Deniq; quum luna est, sublustri splendet amictu:
Quum succincta iacit calamos, Latonia virgo est:
Quum subnixa sedet solio, Plutonia coniunx,
Imperitat Furijs, & dictat iura Megera.
Si verum quaeris: Triuia sub nomine daemon
Tartareus colitur, qui te modo raptat ad aethrā,
Sidereaq; Deum venerandum suadet in astro.
Per syluas modo mortiferi discurrere mundi,
Erroreq; sequi subigit, nemorumq; putare
Esse deam, quae corda hominum praestantia figat,
Quaeq; feras perimat lethali vulnere mentes.
Depressos modo, subter humum formidine sensus
Obruit, implorent ut numina luctu egena,
Seq; potestati committant molitu opertae.

IN SPECTACVLIS quos sint venerati.

Respice terrifici scelerata aeraria Ditis,
Cui cadit infausta fusus gladiator harena.
Heu male lustrata Phlegetontia victima Roma.
Nam quid vesani sibi vult ars impia ludi?
Quid mortes iuuenum? quid sanguine pasta voluptas?
Quid pulvis caueae semper funebris? & illa
Amphitheatralis spectacula tristia pompae?
Nempe Charon, iugulis miserorum se duce dignas
Accipit inferias, placatus crimine sacro,
Hae sunt deliciae Iouis infernalis, in istis
Arbiter obscuri placidus requiescit Auerni.
Nonne pudet regem, populis sceptroq; potentem
Talia pro patria censere litanda salute?
Relligionis opem subternis poscere ab antris?
Euocat heu poenis tenebrosa ex sede ministrum
Interitus, speciosa hominum cui funera soluat.
Incassum arguere iam Taurica sacra solemus:
Funditur humanus Latiali in munere sanguis,
Consessusq; ille spectantum soluit ad aram
Plutoni fera vota sui. quid, sanctius ara,
Quae bibit egestum per mystica tela cruorem?
An ne fides dubia est tibi, sub caligine caeca
Esse Deum, quem tu tacitis timeris in umbris?
Ecce deos Manes cur inficiaris haberi?
Ipsa patrum monumenta probant, dijs Manibus illic
Marmora secta lego, quaecunq; Latina vetustas
Custodit cineres, densiq; salaria bustis.

ROMAM ALLOQVITVR.

Dic quibus hunc scribis titulum? nisi quod trucis orci
Imperium, vera ceu maiestatis adoras?
En quibus implicita squalebat regia summi
Imperij, te teste, maiorum ab origine sacris,
Quum princeps geminis bis victor caede tyrannis
Pulchra triumphali respexit moenia vultu.
Nubibus obsessam nigrantibus aspicit urbem,
Noctis obumbratam caligine, turbidus aer
Arcebat liquidum septena ex arce serenum
Ingemuit miserans, & sic ait: Exue tristes
Fida parens habitus, equidem praesumite cultus
Illustrata cluis, spolijsq; insigne superbis
Attolles caput, & multo circumflua auro,
Sed nebulis propter volitantibus, obsitus alti
Verticis horret apex, ipsas quoq; liuida geminas
Lux hebetat speciesq; deos, & fumus ab ora
Suffusus, rutilum frontis diadema retundit.
Obscuras video tibi circumferrier umbras,
Caeruleasq; animas, & nigra idola volare.
Censeo sublimem tollas super aera vultum,
Sub pedibusq; tuis nimbosa elementa relinquas.
Omne quod ex mundo est, tibi subiacet: hoc Deus ipse
Constituit, cuius vultu dominaris & orbi
Imperitas, & cuncta potens mortalia calcas.
Non decet, ut submissa oculos regina caducum
Contemplere solum, maiestatemq; requiras,
Circa humiles rerū partes, quibus ipsa superstas.
Non patiar veteres teneas ut me duce nugas,
Vt cariosorum venereris monstra deorum.
Si lapis est, senio dissoluitur, aut crepat ictus
Percussus tenuique leuis si bracteas gypsum
Texerit, infido rarescit glutine fusum.
Si formam statuae laminis commisit ahenis
Luna teres, aut in partem caua membra grauata
Pondere curuantur, scabra aut aerugo peresam
Confecit effigiem, crebroq; foramine rumpit:
Nec tibi terra Deus, caeli nec sit Deus astrum,
Nec Deus Oceanus, nec vis quae subter operta est,
Infernis triste ob meritum damnata tenebris:
Sed nec virtutes hominum Deus aut animarum,
Spiritu inanes, vaga tenus sub imagine forma.

Absit vt vmbra Deus tibi sit, genióue locóue,
Aut Deus aerias volitans phantasma per auras.
Sint hæc Barbaricis gentilia numina pagis,
Quos penes omne sacrum est, quicquid formido tremendum
Sua erit, horrificos quos prodigialia cogunt
Credere monstra Deos, quos sanguinolentus edendi
Mos iuuat, vt pingui luco lanietur in alto
Victima, visceribus multa inter vina vorandis.
At te, quæ domitis leges ac iura dedisti
Gentibus, instituens magnus quâ tenditur orbis,
Armorum, morumq; feros mansuescere ritus:
Indignum ac miserum est in religione tenenda
Id sapere, immanes populi de more ferino
Quod sapiunt, nullaq; rudes ratione sequuntur.
Seu vos procinctus maneat, seu pace quietas
Dilitemus leges, seu debellata duorum
Colla tyrannorum media calcemus in vrbe,
Agnoscas regina libens mea signa necesse est,
In quibus effigies crucis, aut gemmata refulget,
Aut longis solido ex auro præfertur in hastis.

DE POTENTIA CRVCIS.

Hoc signo inuictus transmissis alpibus vltor
Seruitium solus miserabile Constantinus.
Quum te pestifera premeres Maxentius aula,
Lugebas longo damnatos carcere centum,
Vt fera ipsa patres: aut sponsus fœdera pacta
Intercepta gemens, diroq; satellite rapta,
Imminens tenebris, dura inter vincla iuebat.
Aut si nupta thorum regis conscendere iussa,
Coperat impurum Domini oblectare furorem,
Morte maritalis dabat indignatio pœnas.
Plena puellarum patrumq; ergastula sæui
Principis, abducta genitor si virgine mussans
Tristitia ingemuit, non illic impunè dolorem
Prodidit, aut confessa nimis iussoria traxit,
Vim libertatis nimia, patrumq; dolorem.
Tessius Christicolæ ducis aduentantis ad vrbem
Molnina, exceptum Tybrina in stagna tyrannum
Præcipitans, quâ nam victricia viderit arma
Maiestate regi, quod signum dextera vindex
Prætulerit, quali radiarint flammate pila.
Christus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum, clypeorum insignia Christus
Scripserat, ardebat summis crux addita cristis.
Ipse senatorum meminit clarissimus ordo,
Qui tunc concreto processit crine, catenis
Squalens carcerei, aut nexus compede vasta,
Complexuq; pedes victorum, ad inclyta flendo
Procubuit vexilla sacra. Tum: ille senatus
Militia vlrecus studium, Christiq; verendum,
Nomen adorauit, quod colluerat in armis.
Ergo caue egregium caput orbi, inania possint
Prodigia esse deos, solito tibi figere cultu,
Atq; experta Dei virtutem spernere veri:
Deponas tam fœda velim puerilia ritus
Ridiculos, tantoq; indigna sacraria regni.
Marmora tabenis respergine trista lauata
O proceres, liceat statuas consistere puras
Artificum magnorum opera, hæc pulcherrima nostra
Ornamenta cluant patriæ, nec decolor vsus
In vitium versa monimenta coinquinet artis.
Talibus edictis vrbs informata refugit
Errores veteres & turbida ab ore vieto
Nubila discussit, iam nobilitate parata
Aeternas tentare vias, Christumq; vocantem
Magnanimo ductore sequi, & spem mittere in æuum.
Tunc primum senio doctus, sua sæcula Roma
Erubuit, pudet exulti iam temporis, odit
Præteritos fœdis cum religionibus annos.
Mox vbi contiguos fossis muralibus agros
Sanguine tustorum innocuo maduisse recordans,
Inuisa videt tumulorum millia circum
Tristis iudicij magè pœnitet, ac detersa
Effrens, numinaq; sacris pro turpibus ira,
Compensare cupit scelerum vulnera læsa
Iustitia, sero obsequio, veniaq; petenda,
Nec tanto imperio maneas pietate repulsa,
Crimen sanctis monstrata piacula quærit,
Inq; fidem Christi pleno transfertur amore.
Laurea victoris Mauy minus vtilis vrbi.
Quum traheret Numidam populo plaudente Iugurtham.
Nec tantum Arpinas consul tibi Roma medela
Contulit, extincto iusta inter vincla Cethego,
Quantum præcipuus nostro sub tempore princeps
Præscripsit, tribusq; bonis multos Catilinas
Ille domo pepulit, non sæua incendia tectis,
Aut sicas patribus, sed tartara nigra animabus,
Interno; hominum status tormenta parantes.
Errabant hostes per templa, per atria passim,
Romanumq; forum & Capitolia celsa tenebant.
Qui coniuratas ipsa ad vitalia plebis
Molitis insidias, intus serpente veneno
Coniurarant tactus pestem miscere medullis.
Ergo triumphator latitante exhoste togatus,
Clara trophæa refert sine sanguine, remq; Quirini
Adfuturi supero poscere in sæcula regno.
Denique nec metas statuit, nec tempora ponit:
Imperium sine fine dedit, ne Romula virtus
Iam sit anus, norit ne gloria parta senectam.

Romanorum senatum conuersum ad Christum.

Exultare patres videas, pulcherrima mundi
Lumina, consultumq; senum gestire Catonis,
Candidiore toga niueum pietatis amictum
Sumere, & exuuias deponere pontificales.
Iamq; ruit passim Tarpeia in rupe relictis
Ad sincera virum penetralia Nazarenorum,
Atque ad Apostolicos Euandria curia fontes,
Innuptarum sobolem, & pignora clara proborum.
Fertur enim ante alios generosus Anitius vrbis
Illustrasse caput, sic se Roma inclyta tollat.
Quin & Olybriaci generum & numinis hæres,
Adlectus fastis, palmata insignis ab aula

Mary-

Martyris ante fores, Bruti submittere fasces
Ambit, & Ausoniam Christo inclinare securim.
Non Paulinorum, non Bassorum dubitauit
Prompta fides dare se Christo, stirpémque superbam
Gentis patriciæ venturo attollere sæclo.
Iam quid plebicolas percurrā carmine Gracchos,
Iure potestatis fultos, & in arce senatus
Præcipuos, simulachra deûm iussisse reuelli?
Cumq; suis pariter lictoribus omnipotenti
Suppliciter Christo se consecrasse regendos?
Sexcentas numerare domos de sanguine prisco
Nobilium licet, ad Christi signacula versas,
Turpis ab idolij vasto emersisse profundo.
Si persona aliqua est, aut si status vrbis, in his est.
Si formam patriæ facit excellentior ordo,
Hi faciunt, iuncta est quoties sententia plebis,
Atque vnum sapiunt plures, simul ac potiores.
Respice ad illustrem, lux est vbi publica, cellam,
Vix pauca inuenies gentilibus obsita nugis
Ingenia, obstrictos ægrè retinentia cultus.
Et quibus exactas placeat seruare tenebras,
Splendentémque die medio non cernere solem.

PLEBEM ROMANAM IN Christum credidisse.

Post hinc ad populum conuerte oculos: quis in vrbe est,
Qui Iouis infectam sanie non despuat aram?
Omnis qui celsa scandit cœnacula vulgus,
Quicquid terit silicem varijs discursibus atram,
Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis,
Aut Vaticano tumulum sub monte frequentat,
Quo cinis ille latet genitoris amabilis obses,
Cœtibus aut magnis Lateranas currit ad ædes,
Vnde sacrum referat regali chrismate signum.
Et dubitamus adhuc, Romam tibi Christe dicatā
In leges transisse tuas? omnemq; volentem
Cum populo & summis cū ciuibus, ardua magni
Iam super astra poli terrenum extendere regnum?
Nec moueor, quòd pars hominū rarissima clausos
Non aperit sub luce oculos, & gressibus errat.
Quamlibet illustres meritis, & sanguine clari,
Præmia virtutum titulis & honoribus aucti
Ardua rettulerint, fastorumq; arce potiti
Annales proprio signarint nomine chartas,
Atque inter veteres ceræ numerentur & ære:
Attamen in paucis iam desistente caterua,
Nec persona sita est patria, nec curia constat.
Et quodcunq; souet studij priuata voluntas,
Ac iam rara tenet, sed publica vota reclamant,
Dissensu celebri strepitum damnantia murmur.
Sic consulta Patrum subsistere conscriptorum,
Non aliter licitum prisco sub tempore, quam si
Ter centum sensisse senes ingererentur in vnum:
Seruemus leges patrias, infirma minoris
Vox cedat numeri, paruaq; in parte silescat.

APOSTROPHE AD SYMmachum.

Aspice quàm pleno subsellia nostra senatu
Decernant infame Iouis puluinar, & omne
Idolium, longe purgata ex vrbe fugandum:
Quà vocat egregij sententia principis, illuc
Libera tum pedibus, tum corde frequentia trāsit.
Nec locus inuidiæ est, nullum vis aspera terret,
Ante oculos sic velle patet, cunctisq; probatum,
Non iussum, sola capit ratione sequuntur.
Denique pro meritis terrestribus æqua rependens
Munera sacricolis summos impertit honores
Dux bonus, & certare sinit cum laude suorum,
Nec pago implicitos per debita culmina mundi
Ire viros prohibet, quoniam cœlestia nunquam
Terrenis solitum per iter gradientibus obstant.
Ipse magistratum tibi consulis, ipse tribunal
Contulit, auratumq; togæ donauit amictum,
Cuius relligio tibi displicet, ô peruersum
Adsertor diuûm, solus qui restituendos
Vulcani, Martisq; dolos, Venerisq; perorans,
Saturniq; senis lapides, Phœbiq; furores,
Iliaca matris Megalesia, Bacchica Nysi,
Isidis amissum semper plangentis Osirim
Mimica, ridendáq; suis solennia caluis,
Et quascunque solent Capitolia claudere laruas.
O linguam miro verborum fonte fluentem,
Romani decus eloquij, cui cedat & ipse
Tullius, has fundit dites facundia gemmas.
Os dignum æterno tinctum quod fulgeat auro,
Si mallet laudare Deum, cui sordida monstra
Prætulit, & liquidam temerauit crimine vocem.
Haud aliter, quàm si rastris quis tentet eburnis
Cœnosum versare solum, limoq; madentes
Excolere aureolis si forte ligonibus vlnas,
Splendorem dentis nitidi scrobis inquinat atra,
Et preciosa acies squalentis sordet in arua.
Non vereor ne me nimium confidere quisquam
Arguat, ingenijque putet luctamen inire.
Sum memor ipse mei, satis & mea fistula noui,
Non ausim conferre pedem, nec spicula tanta
Indocilis fandi coniecta lacessere lingua.
Illæsus maneat liber, excellensq; volumen
Obtineat partam dicendi fulmine famam.
Sed liceat tectum seruare à vulnere pectus,
Oppositaq; volans iaculum depellere parma.
Nam si nostra fides sæclo iam tuta quieto.
Viribus infestis, hostilique arte petita est:
Cur mihi fas non sit lateris sinuamine flexi
Ludere ventosas tactu pereunte sagittas?
Sed iam tempus iter longi cohibere libelli,
Ne tractum sine fine ferat fastidia carmen.

AVRELII PRVDENTII VIRI consularis, in posteriorem contra Symmachum librum, Præfatio.

Simon, quem vocitant Petrum,
Summus discipulus Dei,
Lucis forte sub exitu,

Quum vesper croceus rubet,
Curuam vulserat ancoram,
Captans flamina linteis.
Et transmittere volens fretum,
Nox ventum mouet obuium
Fundo qui mare misceat,
Iactatam quatiat ratem.
Clamor nauticus aethera
Plangens, atque vlulans ferit,
Cum stridore rudentium:
Nec quicquam superat spei,
Mergendis prope naufragis
Quum Christum procul aspicit
Pallens turba periculis,
Calcantem pedibus mare,
Ac si per solidam viam
Siccum littus obambulet.
Hac miracula caeteri
Vectores pauidi stupent.
Solus non trepidus Petrus
Agnoscit Dominum poli,
Terraeque, & maris eius:
Cuius omnipotentiae est
Plantis aequora subdere.
Tendit supplicter manus,
Notum subsidium rogat.
Ast ille placide annuens,
Puppi vt desiliat iubet.
Iussis obsequitur Petrus,
Sed vestigia fluctibus
Summis tingere coeperat,
Et lapsante gradu pedes
Pessum mergere lubricos.
Mortalem Deus increpat,
Qui sit non stabilis fide,
Nec calcare fluentia,
Nec Christum valeat sequi.
Tum dextra famulum leuat,
Sistitq́; & docet ingredi
Tergum per tumidum freti.
Sic me tuta silentia
Egressum dubijs loquax
Infestis lingua periculis:
Non vt discipulum Petrum
Fidentem & merito & fide:
Sed quem culpa frequens, leuem
Voluat per freta naufragum.
Sum plane temerarius,
Qui noctis mihi conscius,
Quam vita in tenebris ago
Puppem credere fluctibus
Tanti non timeam viri:
Quo nunc nemo disertior,
Exultat, fremit, intonat,
Ventisq́; eloquij tumet.
Cui mortale facillimum est
Tractanda indocilem ratis:
Ne tu Christe potens, manum
Dextro numine porrigas,
Facundi oris vt impetus
Non me fluctibus obruat:
Sed sensim gradiens, vadis
Insistam fluitantibus.

AVRELII PRVDENTII VIri Consularis contra Symmachum Liber posterior.

HActenus & veterum cunabula prima deorum,
Et causas, quibus error hebes cōflatus in orbe est,
Diximus, & nostro Romam iam credere Christo.
Nunc obiecta legam, nunc dictis dicta refellam.
Vnde igitur coepisse ferunt, aut ex quibus ortum,
Quo mage sācta ducum corda illice flecteret arte.
ARmorum dominos, vernantes flore iuuentae
Inter castra patris genitos, sub imagine auita
Eximios, exempla domi congesta tenentes,
Orator catus instigat, ceu classica belli
Clangeret, exacuitq́; animos, & talia iactat:
Si vobis vel parta viri victoria cordi est,
Vel parienda dehinc: templum dea virgo sacratū
Obtineat, vobis regnantibus et quis amicus
Hostibus, hanc sancte vestro neget esse colendam
Imperio, cui semper adest quod laudibus implet.
Haec vbi dicta dedit, reddunt placidissima fratrum
Ora ducum, Scimus quàm sit Victoria dulcis
Fortibus, Ausoniae vir facundissime linguae,
Sed quibus illa modis, qua sit ratione vocanda
Nouimus: hac primum pueros pater imbuit arte,
Hanc genitore suo didicit puer ipse magistro.
Non aris, non farre mola Victoria felix
Exorata venit. labor impiger aspera virtus,
Vis animi, excellens ardor, violentia, cura,
Hanc tribuūt, durum tractandis robur in armis.
Quae si defuerint bellantibus, aurea quamuis
Marmoreo in templo rutilas Victoria pennas
Explicet, & multis surgat formata metallis,
Non aderit, vestisq́; offensa videbitur hastis.
Quid miles proprijs diffisus viribus, optas
Irrita foemineae tibimet solatia formae?
Nunquam pennigeram legio ferrata puellam
Vidit, anhelantum regeret quae tela virorum.
Vincendi quaeris dominam? sua dextera cuiq́; est,
Et Deus omnipotens: non pexo crine virago,
Nec nudo suspensa pede, strophioq́; recincta,
Nec tumidas fluitante sinu vestita papillas.
At vos pictorum docuit manus, assimilatis
Iure poetarum numen componere monstris:
Aut lepida ex vestro sumpsit pictura sacello,
Quod varijs imitata notis, ceraq́; liquenti
Duceret in faciem, socijq́; poematis arte
Aucta, coloratis auderet ludere fucis.
Sic vnum sectantur iter, sic inania rerum
Somnia concipiunt & Homerus & acer Apelles,
Et Numa, cognatúmque malum pigmenta Camoenae,
Idola conflauit fallendi docta potestas.
Haec si non ita sunt, edatur, cur sacra vobis

Ex

Ex tali nisu, terisq; poetica fabula praestet,
Cur Berecynthiacus perdit truncata sacerdos
Inguina quum pulchrum sese castrauerit Atys?
Cur etiam templo Triuiae, lucoq; sacratis
Cornipedes arceantur equi, quum Phaedra pudicũ
Raptarit iuuenem volucri per littora curru:
Idque etiam partes tibi versicolorus adumbret?
Desine si pudor est gentilis inepta, tandem
Res incorporeas simulatis fingere membris.
Desine, terga hominis plumis obducere frustra:
Fertur auis mulier, magnusq; eadem dea vultur.
Vis decorare tuum ditissima Roma Senatum?
Suspende exutas armis & sanguine captas
Congere caesorum victrix diademata regum,
Frange repulsorum foeda ornamenta deorum:
Tunc tibi non terris tantum victoria parta,
Sed super astra etiam media seruabitur aede.
Talia principibus dictis interfantibus ille
Prosequitur, magnumq; tubam concentibus inflat,
Allegat morem veterum, nil dulcius esse
Affirmat solitis, populisq; hominesq; teneri
Lege sua. sicut varia nascentibus, inquit,
Contingunt pueris animae: sic urbibus adfert
Hora dieiq; suum, quum primum mœnia surgunt,
Aut fatum, aut genium, cuius moderamine regnent.
Addit & arcanum rerum, veriq; latebras
Prosperitate aliqua deprendi posse, secunde
Per documenta boni. si sint sera, quae quis
Experiendo probet, cessisse parentibus omne
Idolium semper feliciter & pede dextro.
Enumerat longaeuum temporis, excitat ipsam
Crinibus albentem niueis, & fronte vietam,
Ore reposcentem querulo sua numina Romam.
Libera sum, liceat proprio mihi viuere more.
Et quis erit, qui mille meos reprehenderit annos?
Vno omnes sub sole siti, vegetamur eodem
Aere communis cunctis viuentibus aura.
Sed qui sit, qualisq; Deus, diuersa sequuti
Quaerimus, atque vijs longe distantibus vnum
Imus ad occultum, proprius genti cuique est mos.
Per quod iter properans, eat ad tam grande profundum.
His tam magnificis, tantaq; fluentibus arte,
Respondit vel sola fides doctissima primum
Pandere vestibulum vera ad penetralia secta.
Nam quum diuinis agimus de rebus. & illum
Qui vel principio caruit, vel fine carebit,
Quiq; Chao anterior fuerit, mundumq; crearit,
Coniectare animo contendimus, exigua est vis
Humani ingenij, tantoq; angusta labori:
Quippe minor natura, aciem si intendere tentet
Acrius, ac penetrare Dei secreta supremi:
Quis dubitet victo fragilem lacessere vi, is,
Vimque fatigata mentis sub pectore paruo
Turbari, inualidisq; hebetem succumbere curis?
Sed facilis fides via promouet omnipotentem
Credere, qui bona non tantum praesentia donat,
Sed ventura etiam, longisq; interminata seclis
Promittit, nec totus eam resolutus inane
In nihilum, per eamq; breuem post luminis vsum
Muneris autores ipso de munere pendus.
Aeterna aeternus tribuit, mortalia confert
Mortalis, diuina Deus, peritura caducus.
Omnia quae tempus peragit, quaque exitus aufert,
Vilia sunt breuitate sui, nec digna perenni
Largitore, cui propria est opulentia, nunquam
Desinere, idq; omni dare, quod non desinat vnquam.
Nam si corruptum, corrumpendumue Deus quid
Praestat, habetq; nihil quod sit preciosius istis:
Pauper, & infirmus, & summo indignus honore,
Et non omnipotens, sed inanis numinis vmbra est.
Hac ratione fides sapienter conijcit, imo
Non dubitat verum esse Deum, quae quod sumus, & quod
Viuimus, illesum semper fore, si mereamur,
Nos sperare iubet. Caelestia si placet, inquit,
Scandere, terrenas animo depellite curas.
Nam quantum subiecta situ tellus iacet infra,
Diuiditurq; ab humo conuexi regia caeli,
Tantum vestra meis distant mundana futuris,
Dira bonis, scelerata pijs, tenebrosa serenis.
Quicquid obire potest, fugiatis censeo: quicquid
Natura ratione capit vitium, atq; senescit,
Pro nihilo, in nihilum quia sunt reditura, putetis.
Cuncta quidem quae gignit humus, quae continet, ipse
Principio institui, nitidoq; insignia mundo
Ornamenta dedi, spaciosaq; omnia finxi.
Sed tamen esse modum volui, parciq; fruenda
Moribus innuisi, quantum moribundus & aeger
Corporis, & vitae voluntas sibi posceret vsus:
Non vt captus homo studijs & inaniter ardens,
Duceret omne bonum positum in dulcedine rerũ,
Et specie tenui, quas currere tempore iussi.
Atque auum statui, sub quo generosa probarem
Pectora, ne torpens, & non exercita virtus,
Robur eneruatum gereret sine laude palaestra,
Eneruare suum corrupta per ocia robur
Posset, & in nullo luctamine pigra iaceret.
Illecebris, vs enim sapor est, & pestifer horum,
Quae dum praetereunt miro oblectamine mentes
Impietas, vinctasq; tenent. Vincenda voluptas,
Elaqueanda animi constantia, ne retinaclis
Mollibus ac lentis nexa & captiua prematur.
Nitendum summis conatibus, inter acerba
Sectandum virtutis iter, ne suauia fluxa
Conditionis ames nimium: ne congerat aurum,
Nec varios lapidum cupiat spectare colores
Ambitiosa velit, ne se popularibus auris
Ostentet, pulchroq; inflata tumescat honore:
Ne natale solum, patrij ne iugera ruris
Tendat, & externos animum diffundat in agros:
Et ne corporeis addicat sensibus omne
Quod vult aut quod agit, ne praeferat vtile iusto,
Spemq; in me omnem statuat, nunquam peritura
Quae dedero sunt, aeternum mea dona manebunt.

Hæc igitur spondente Deo, quis fortis & acer,
Virtutisq; capax, breue quiq; perennibus in se
Prætulerit? vel quis sapiens potiora putarit
Gaudia membrorum, quàm viuæ præmia mētis?
Nonne hominem ac pecudem distantia separat vna?
Quod bona quadrupedum ante oculos sita sunt: ego contra
Spero, quod extra aciem longum seruatur in æuum.
Nam si tota mihi cum corpore vita peribit,
Nec poterit superesse meū post funera quicquam,
Quis mihi regnator cœli? quis conditor orbis?
Quis Deus? aut quæ iam merito metuenda potestas?
Ibo per impuros feruente libidine luxus,
Incestabo thoros, sacrum calcabo pudorem,
Inficiabor habens aliquod sine teste propinqui
Depositum, tenues auidus spoliabo clientes,
Longæuam perimam magico cantamine matrē.
Tardat anus dominum dilata morte secundum:
Nec formido malum, falluntur publica iura.
Lex armata sedet, sed nescit crimen opertum,
Aut si res pateat, iudex corrumpitur auro.
Rara reos iusta percellit pœna securi.
Sed quid ego hæc meditor? reuocat Deus ecce seuera
Maiestate minax, negat interitura meorum
Per mortem monimenta operum: Non occidit, inquit,
Interior qui spirat homo: luet ille perenne
Supplicium, quod subiectos male rexerit artus.
Nec mihi difficile est liquidam circūdare flāmis
Naturam, quamuis perflabilis illa feratur
More Noti: capiam tamen, & tormēta adhibebo
Ipse incorporeus, ac spirituum sator vnus.
Quin & corporibus parilis consortia pœnæ
Decernam, possum quoniam renouare fauillas
Antiquam in faciem, nec desperanda potestas:
Qui potui formare nouum, reparabo peremptum.
Non desunt exempla meæ virtutis, in ipsis
Seminibus natura docet reuirescere cuncta
Post obitum, siccantur enim pereunte vigore
Quo vixēre prius, tunc sicca & mortua sulcis,
Aut foueis mandata latent, & more sepulchri
Obruta, de tumulis rediuiuo germine surgunt.
Nunquid nosse potes, vel coniectare, quis istud
Tam solers opifex struat? aut quæ vis agat intus?
Ne vos ô miseri Physicorum dogmata fallant.
En ego gignendi Dominus, ac restituendi
Quod perijt, fluxitq; potens siccissima quæq;
In veteres formas aut flore aut fronde reduco.
Idq; ipsum quandoque homini facturus, inani
Surgat vt ex cinere, structuraq; pristina constet.
Quæ mihi pro meritis, vel per tormēta rependat
Crimina, vel summæ virtutis in arce coruscet,
Non peritura dehinc quacunq; in sorte manebit.
Interea, dum mista viget substantia in vnum,
Sit memor autoris proprij, veneretur & oret
Artificem submissa suum. Non condidit alter
Halantis animæ figmentum, & corporis alter,
Nec bona præsentis vitæ numerosa gubernant
Nomina, non alius segetes & spicea farra
Suppeditat Deus, haud alius dat musta racemis,
Purpureumq; graui fundit de palmite succum.
Ipse ego sum, virides oleas pinguescere baccis
Qui facio, Graia quas Pallade fingitis ortas,
Et qui Lucinas tribuo nascentibus horas.
Duplex lege mea per mutua fœdera sexus
Gignere amat sobolem, generisq; propagine gaudet,
Quem vos lasciuis violatis amoribus ignem.
Et stupra vestra deæ Veneris prætexitis vmbra.
Vnus ego elementa rego, nec mole laboris
Vt miser infirmusue aliquis, fragilisue fatigor.
Lux immensa mihi est, nec morte solubilis ætas,
Sensibus & vestris haud intellecta vetustas.
Inde ministerijs ad tot moderamina mundi
Non egeo, nec participes, sociosq; requiro.
Porrò autem angelicas legiones, quas mea fecit
Dextera, nosse meum est, & quæ natura creatis
Subsistat, qualesq; mihi seruentur ad vsus.
Tu me præterito meditaris numina mille,
Quæ simules parēre meis virtutibus, vt me
Per varias partes minuas, cui nulla recidi
Pars aut forma potest: quia sum substantia simplex,
Nec pars esse queo. Solis diuisio rebus
Compositis, factuq; subest me nemo creauit,
Vt scindi valeam, cunctorum conditor vnus.
Crede, quod ex nihilo formaui, pars mea non est.
Quare age mortalis, soli mihi construe templum,
Meq; vnum venerare Deum: cementa remitte,
Et quæ saxa Paros secat, & quæ Punica rupes,
Quæ viridis Lacedæmon habet, maculosáque Synna,
Natiuum nemo scopuli mihi dedicet ostrum:
Templum mētis amo, non marmoris, aurea in illo
Fundamenta manent fidei, structura niuali
Consurgit pietate nitens, tegit ardua culmen
Iustitia, interius spargit sola picta rubenti
Flore pudicitiæ pudor almus, & atria seruat.
Hæc domus apta mihi est, hæc me pulcherrima sedes
Accipit, æterno cœlestiq; hospite digna.
Nec nouus hic locus est, fluxit mea gloria in artus,
Vt lux vera Dei, Deus illustrauit alumnam
Materiem, corpusq; parens habitabile fecit
Ipse sibi, placito vt posset requiescere templo.
Condideram perfectum hominem, spectare superna
Mandaram, totis conuersum sensibus in me
Recto habitu, celseq; situ, & sublime tuentem:
Sed despexit humum, seq; inclinauit ad orbis
Diuitias, pepulitq; meum de pectore numen.
Restituendus erat mihimet, submissus in illum
Spiritus ipse meus descendit, & edita limo
Viscera diuinis virtutibus informauit.
Iámque hominem adsumptum summus Deus in deitatem

Tran-

Transtulit, ac nostro docuit recalescere cultu.
Scire velim præcepta patrũ quibus auribus hæc tu
Accipias, Itala censor doctissime gentis.
An veterum tantummodo rem ratione relicta
Eligis, & dicis id pacitur sapientis acumen,
Ingeniumq; viri? potior mihi pristinus est mos,
Quam via iustitiæ, pietas quam prodita cælo,
Quamq; fides veri, recta quam regula secta.

SI quicquid rudibus mundi nascentis in annis
Mos habuit, sanctè colere ac seruare necesse est:
Omne reuoluamus sua per vestigia seclum
Vsq; ad principium, placeat damnare gradatim
Quicquid posterius successor repperit vsus.
Orbe nouo nulli subigebant arua coloni,
Quid sibi aratra volunt? quid cura superflua rastri?
Ilignis melius saturatur glandibus aluus.
Primi homines cuneis scindebant fissile lignũ.
Decoquat in massam feruens fornacula secures
Rursus, & ad proprium restillet vena metallum.
Induuias cæsa pecudes, & frigida patrum
Præbebat spelunca domos: redeamus ad antra,
Pellibus insuti hirtos sumamus amictus.
Immanes quondam populi feritate subacta
Edomiti, iam triste fremant, iterumq; ferinos
In mores redeant, atque ad sua prisca recurrant.
Præcipitet Scythica iuuenis pietate, vietum
Votiuo de ponte patrem, sic mos fuit olim.
Cædibus infantum fument Saturnia sacra,
Flebilibusq; truces resonent vagitibus aræ.
Ipsa casas fragili texat gens Romula culmo,
Sic tradunt habitasse Remum, regalia fœno
Fulcra superstrauit, aut pelle Libystidis vrsæ
Compositam chlamydem villosam corpora gestẽt.
Talia Trinacrius ductor vel Tuscus habebat.
Roma antiqua sibi non constat, versa per æuum,
Et mutata sacris, ornatu, legibus, armis
Multa colit, quæ non coluit sub rege Quirino:
Instituit quædam melius, nonnulla refugit:
Et morem variare suum non destitit, & quæ
Pridem condiderat iura, in contraria vertit.
Quid mihi tu ritus solitos Romane Senator
Obiicias? quum scita patrum, populiq; frequenter
Instabilis placiti sententia flexa nouarit?
Nunc etiam quoties solitis decedere prodest,
Præteritosq; habitus cultu damnare recenti
Gaudemus comperto aliquid, tandemq; retectum.
Quod latuit tardis semper processibus aucta
Crescit vita hominis, & longo proficit vsu.
Sic æui mortalis habet se mobilis ordo,
Sic variat natura vices, infantia repit,
Infirmus titubat pueri gressusq; animusq;.
Sanguine præcalido feruet neruosa iuuenta,
Mox stabilita venit maturi roboris ætas.
Vltima consiliis melior, sed viribus ægra,
Corpore succumbit, mentem purgata senectus.
His genus humanum per dissona tẽpora fluxit
Curriculis æuum mutabile: sic hebes inter
Primitias, mersumq; solo titubauit, & instar
Quadrupedis pueri lactantia viscera traxit.
Mox tenerum docili ingenio, iamq; artibus aptũ
Noscendis, varia rerum nouitate politum est.
Inde tumens vitiis, calidos adoleuit in annos,
Donec decocto solidaret robore vires.
Tempus adest, vt iam sapiat diuina, serenæ
Mentis consilio, vitæ ciues abdita solers
Quærere, & æternæ tandem inuigilare saluti.
Quanquam si tantum studium est, & cura vetusti
Moris, & à prisco placet haud discedere ritu,
Extat in antiquis exemplum nobile libris,
Iam tunc diluuii sub tempore, vel prius, vni
Inseruisse Deo gentem, quæ prima recentes
Incoluit terras, vacuoq; habitauit in orbe,
Vnde genus ducit nostra porrecta propago
Stirpis, & indigenæ pietatis iura reformat.
Sed quia Romanis loquimur de cultibus, ipsũ
Sanguinis Hectorei populum, probo tempore longo
Non multos coluisse deos, raroq; sacello
Contentum, paucas posuisse in collibus aras.
Innumeros post deinde deos virtute subactis
Vrbibus, ex claris peperit sibi Roma triumphis,
Inter fumantes templorum armata ruinas
Dextera victoris simulachra hostilia cepit,
Et captiua domum venerans ceu numina vexit.
Hoc signum rapuit bimaris de strage Corinthi,
Illud ab incensis in prædam sumpsit Athenis,
Quasdam victa dedit capitis Cleopatra caninũ
Effigies quasdam domitis Ammonis harenis.
Syrtica cornutas facies habuere trophæa.
Roma triumphantis quoties ducis inclyta currũ
Plausibus excepit, toties altaria diuum
Addidit, & spoliis sibimet noua numina fecit:
Numina, quæ patriis cum mœnibus eruta, nullũ
Præsidium potuere suis afferre sacellis.
Cernis vt antiqui semper vestigia moris
Gressibus incertis variè titubasse probentur,
Asciscendo deos maioribus incompertos,
Seq; peregrina sub relligione dicasse?
Nec ritus seruasse suos? quodcunq; sacrorum est,
Exulat, æternumq; inimicam venit in vrbem.
Frustra igitur solitu praua obseruatio inhæret.
Non est mos patrius quem diligis, improba, nõ est.
At solers orator ait: Fataliter vrbem
Sortitam quonam Genio proprium exigat æuum.
Cunctis nã populis, seu mœnibus inditur, inquit,
Aut fatũ aut Genius nostrarũ more animarum,
Quæ sub disparili subeunt noua corpora sorte.

PRVDENTIVS.

IAm primùm qui sit Genius, vel qui status illi
Cõpetat, ignoro & quid possit, & vnde oriatur,
Spiritus informis, sine corpore, formáve, an vlla
Sit species, & quid sapiat, quæ munera curet:
Contrà, animas hominum venis vitalibus intus
Sic interfusas intelligo, sanguis vt ex iis.

Accipiat motumq; leuem, teneat vimq; vaporem.
Vnde pererratis vegetet praecordia membris,
Frigida succendat, riget arida, dura relaxet.
Sic hominis vitam sibi temperat atq; gubernat
Viuida mens, quam tu proto componere tentas
Membrorum Genio, qui nunquam est, nec fuit vnquam.
Quin & corporibus vires at mens viua regendis
Summum consilium, fida vt tutacula nudis
Inualidisq; paret, metuenda pericula vitet:
Vtile prospiciat, varias agitetur ad artes,
Consultè cui se domino submittat, & orbis
Quem patet auctorem, quae rerum summa sequatur.
At tuus hic vrbis Genius, dic, oro, quando
Coepit adhuc paruae primum se infundere Romae,
Fluxit ab vberibus nemorosa in valle lupinis,
Infantémque aluit: dum nascitur ipse gemellos?
An cum vulturibus volitans ignota per auras
Vmbra repentinam traxit de nube figuram?
Culminibus summis sedet, an penetralia seruans,
Instituit mores, & iura forensia condit?
An castrorum etiam fossis interuenit: acres
Cogit ad arma viros, situs erit, vrget in hostem?
Quae quis non videat sapientum digna cachinno?
Pingamus tamen esse aliquam, quae talia curet
Vmbram siue animam, per quam Respublica fatum
Hauserit, & calidis animetur tota medullis:
Cur non haec eadem de re in ignore solers
Consulit atq; cur non prospe tas liber... e vitam?
Cur sibi praescriptum non commutabile fatum
Vt captiua putat? genesis cur vincula tangit?
Cur tam nolle licet, quod tunc vel esse licebat,
Erroresq; abolere suos, ac flectere sensus?
Sic septingentis errauit circiter annis,
Lubricaq; & semper dubitans, quae forma placeret
Imperij, & quae regnandi foret aequa potestas.
Regius exortam iam tum habuit status vrbem.
Non sine grandaeuis curarum in parte locatis,
Mox proceres de stirpe senum tractasse videmus
Clauum consilij, plebeias inde cateruas
Collatas patribus missis actionibus aequis,
Imperitasse diu, belloq; & pace regendis.
Consule nobilitas viguit, plebs fisa Tribuno est.
Displicet hic subito status, & bis quina creantur
Summorum procerum fastigia, quos duodeni
Circumstant fasces, simul & sua quemq; securis.
Rursus se geminis reddit ductoribus omnis
Publica res, & Consulibus dat condere fastos.
Vltima sanguineus turbauit secla triumuir.
Fluctibus his olim Fatum, Genius, ve animusue
Publicus errauit: tandem deprendere rectum
Doctus iter, caput augustum diademate cinxit,
Appellans patrem patriae, populi atque Senatus
Rectorem, qui militiae sit ductor, & idem
Dictator, Censorq; bonus, morumq; magister,
Tutor opum, vindex scelerum, largitor honorum.
Quod si tot rerum gradibus toties variatis
Consilijs, aegre tandem peruenit ad illud
Quod probet, ac sancta reuerentia publica seruet
Foedere quid dubitat diuina agnoscere iura,
Ignorata prius sibimet, tandémq; retecta?
Gratemur, iam non dubitat: nam subdita Christo
Seruit Roma Deo, cultus exosa priores.
Romam, dico viros quos mentis credimus vrbis,
Non Genium, cuius frustra simulatur imago.
Quanquam cur Genium Roma mihi fingitis vnum?
Cum portis, domibus, thermis, stabulis soleatis
Assignare suos Genios? perq; omnia membra
Vrbis, perq; locos, Geniorum millia multa
Fingere, ne propria vacet angulus vllus ab vmbra.
Restat vt & fatis similis dementia cunctis
Aedibus imponat, partes vt quisq; sub astro
Fundatus, structusq; suo, qua sorte maneret:
Quando autem rueret, primus acceperit horis.
Addicunt saxis Lachesis male fortia fila,
Tectorumq; trabes fusis pendere rotatis
Credunt, atque ipsis tribuunt decreta sigillis:
Ceu dixes, cuius stella sit proximus ortus
Eruta, quae summum conscenderet ardua culmen.
Denique nulla hominum res est, nulla actio mundi,
Cui non fatalem memorent incumbere sortem.
Quae quia constituunt, dicant: cur condita sit lex
Bis sex in tabulis: aut cur rubrica minetur,
Quae prohibet peccare reos, quos ferrea fata
Cogunt ad facinus, & inexorabile mergunt.
Quin & velle adigunt, prauum insinuantia votum,
Ne liceat miseris vetitum committere nolle.
Cedite, si pudor est, gladiumq; retundite vestrum:
Aspera nil meritos poenis plectentia iura,
Antrum carcereum atque instate, corpora sub quo
Agmina innocui fato peccante tenentur.
Nemo nocens, si fata regunt quod viuitur, at sit
Imo nocens, quicunque volens, quod non licet, audet.
Alterutrum quia velle suum est, nec fata reatum
Imponunt homini, sed fit reus ipse, iuxta
Arbitrio placituq; nefas & facta rependit
Impia suppliciis merito non sorte peremptus.
Quisq; fato putat esse locum, sciat omniparentem
Ipse Deum, nullis vetitum fatalibus astris,
Nec praescripto aliquo petiit pia vota mathesis.
Spirat enim maiora animus seq; altius effert
Sideribus, transitq; vias & nubila fati
Et momenta premit pedibus, quaecunq; putantur
Figere propositam natali tempore sortem.
Huc ades omne hominum genus, huc concurrite & vrbes.
Lux immensa vocat, factorem noscite vestrum.
Libera secta patet, nil sunt fatalia: vel si
Sunt aliqua, opposito vane, sunt irrita Christo.

Sed multi duxere Dei per prospera Romam,
Quos colis ob meritum magnis donata triumphis.
Ergo age bellatrix, quae vis subiecerit edi

Euro-

Europam, Libyamq; tibi dic numina diuûm,
Iuppiter vt Cretæ domineris, Pallas vt Argis,
Cynthius vt Delphis, tribuerunt omine dextro.
Isis Nilicolas, Rhodios Venus alma reliquit.
Venatrix Ephesum virgo, Mars dedidit Hebrum.
Destituit Thebas Bromius, concessit & ipsa
Iuno, suos Phrygibus seruire nepotibus Afros:
Et quam iure suo dominam dea gentibus esse
Si qua fata sinant, iam tum tenditq; fouetq;
Iussit Romuleis addictam viuere frenis.
Perfidiáne Deûm indigenum cecidere tot vrbes?
Destructæque iacent ipsis prodentibus aræ?
O pietas, ô sancta fides, tradunt alumnos
Mancipio? fida loco? & creditur ipsis
Numinibus quæ transfugio meruere sacrari?
An voluit, credo, suos melius; mutum
Religio infestas tentauit pellere turmas
Romanus obnixa gloria? sed fortior illam
Virtus in lifco camporum in puluere fregit?
Inuicta est, vennis & viribus indiga veri
Vita superstitio est, & inanem gloria fugit.
Sed nec difficilis fuit, aut satis ardua genti
Læta ad precinctus victoria frangere inertes,
Molliaq; omnigenum colla inclinare deorum.
Nunc cum Dictæis bellum Corybantibus asper
Samnites, Marsiq; ... gerebat.
Tum Mastigophoris, oleoque & gymnadis arte
Vnctis pugilibus miles pugnabat Etruscus,
Nec petaso insignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius seruare suas de clade palæstras.
Apennnicolam pedueem. Cybeleius hostis
Congressu excipiens Asiam, defendere & Idam
Qui potuit, cogente acies in prælia Gallo?
Idalias nisi fortè rosas, laurum cithara... li
Vatis, Sylnicola calamos arcumq; puella
Dedere, ... calcataq; sacra domare
Difficilis operis fuit immensique laboris.
Fluctibus Actiacis signum symphonia belli
Ægypto dederat, clangebat buccina contrà.
Institerant tenues cymbæ, fragilesq; ... ele
Inter turritas Memphitica rostra liburnas:
Nil potuit Serapis Deus, & latrator Anubis.
Stirpis Iuleæ ductor, exercitus ardens
Præualuit, gelido quem miserat Alcides axe.
Non armata Venus, non tunc clypeata Minerua
Venêre auxilio, non diuûm degener ordo,
Et patria extorris, Romanis adfuit armis.
Victus & ipse prius, inimica nec agmina iuuit,
Sed tamen antiquum norat reprimere dolorem.
Sed dicis legisse deos, vbi sanctior vsus
Templorum cultu celebris sine fine maneret.
Aeneadumq; vltro victricia signa virorum
Regis amore Numæ nullo cogente secutos.
Num Diomedis item tentoria, & acris Vlyxi
Castra volens Pallas cæsis custodibus vltro
Legit, vbi humente sudaret mœsta sigillo?
Aut quoties ductor Macedum fortissimus altos
Templorum cineres victis cumulauit Amyclis:
Optarunt prædæ Domini se numina capta
Miscere, Assyriaque vehi Babylonis ad arcem?
Non fero Romanum nomen, sudataq; bella,
Et titulos tanto quæsitos sanguine carpi.
Detrahit inuictis legionibus, & sua Romæ
Præmia diminuit, qui quicquid fortiter actum est
Adscribit Veneri, palmam victoribus aufert.
Frustra igitur currus summo miramur in arcu
Quadriiuges, stantesq; duces in curribus altis
Fabricios, Curios, hinc Drusos, inde Camillos,
Sub pedibusq; ducum captiuos poplite flexo
Ad iuga depressos, manibusq; in terga retortis,
Et suspensa gerant telorum fragmina trunco:
Si Brennum, Antiochum, Persen, Pyrrhum, Mithrydatem,
Flora, Matuta, Ceres & Laurentina subegit.
His tamen auspicibus successus dextra dederunt
Omina letiferos & felix adfuit ales.
Quid sibi vult virtus? quid gloria? si Coruinum
Coruus Apollineus penna vel gutture iuuit?
Sed tamen hic coruus cur desuit exitiali
Forte die, infaustas tegerent quum funera Cannas,
Oppeteretq; super congesta cadauera Consul?
Cur Cremera in campis, cornice vel oscine parra,
Nemo Deûm monuit perituros Marte sinistro
Tercentum Fabios, vix stirpe superstite in vno?
Nullane tristificas Tritonia noctua Carrus
Aduolitans, præsto esse dicam prænuncia Crasso
Prodidit? aut Paphiam niuiæ vexere columbæ,
Cuius inauratum tremeret gens Persica lembum?
Sed video quæ te moueant exempla vetusta
Virtutum: duces domitum terraq; mariq;
Orbem, res lætas & prospera quæque retexis,
Mille triumphorum memoras ex ordine pompas,
Ductaq; per medium spoliorum fercula Romam.
Vis dicam quæ causa tuos Romane labores
In tantum extulerit? quæ gloria fortibus aucta
Sic cluat, impositis vt mundum frenet habenis?
Discordes linguis populos, & dissona cultu
Regna volens sociare Deus, subiungier vni
Imperio, quicquid tractabile moribus esset,
Concordiq; iugo retinacula mollia ferre
Constituit, quo corda hominum coniuncta teneret
Religionis amor: nec enim fit copula Christo
Digna, nisi implacitas societ mens vnica gentes.
Sola Deum nouit concordia, sola benignum
Rite colit tranquilla patrem, placidissimus illum
Fœderis humani consensus prosperat orbi.
Seditione fugas, sæuis exasperas armis:
Munere pacis alit, retinet pietate quieta.
Omnibus in terris, quas continet occidualis
Oceanus, roseoq; aurora illuminat ortu,
Miscebat Bellona furens mortalia cuncta,
Armarat q; feras in vulnera mutua dextras.
Hanc frenaturus rabiem Deus, undique gentes
Inclinare caput docuit, sub legibus hisdem,
Romanosq; omnes fieri, quos Rhenus & Ister,

Quos Tagus aurifluus, quos magnus inundat Hiberus,
Corniger Hesperidum quos interlabitur, & quos
Ganges alit, tepidiq; lauant septem ostia Nili.
Ius fecit commune pares, & nomine eodem
Nexuit, & domitos fraterna in vincla redegit.
Viuitur omnigenis in partibus, haud secus ac si
Ciues congenitos concludat mœnibus vnis
Vrbs patria, atque omnes lare conciliemur auito,
Distantes regione plagæ, diuisaq; ponto
Littora, conueniunt nunc per vadimonia ad vnum,
Et commune forum, nunc per commercia & artes
Ad cœtum celebrem, nunc per genialia fulcra
Extremi ad ius connubij: nam sanguine misto
Texitur alternis ex gentibus vna propago.
Hoc actum est tantis successibus atque triumphis
Romani imperij, Christo iam tunc venienti
Credo parata via est, quam dudum publica nostræ
Pacis amicitia struxit moderamine Romæ.
Nam locus esse Deo quis posset in orbe feroci,
Pectoribusq; hominum discordibus, & sua iura
Dissimili ratione tuentibus, vt fuit olim?
Sic incompositos humano in pectore sensus,
Disiunctasq; animi turbato fœdere partes,
Nec liquida inuisit sapientia, nec Deus intrat.
At si mentis apex regnandi iure potitus,
Pugnacis stomachi pulsus, fibrasq; rebelles
Frenet, & omne iecur ratione coerceat vna,
Fit stabilis vitæ status, & sententia certa
Haurit corde Deum, Domino & subiũgitur vni.
En ades omnipotens, concordibus infine terris:
Iam mundus te Christe capit, quem congrege nexu
Pax & Roma tenent: capita hæc & culmina rerum
Esse iubes, nec Roma tibi sine pace probatur.
Et pax vt placeat, facit excellentia Romæ,
Quæ motus varios simul & ditione coercet,
Et terrore premit: nec enim spoliata prioris
Robore virtutis senuit, nec secula sensit,
Nec tremulis quum bella vocant capit arma lacertis:
Nec tam degeneri venerandis supplicat ore
Principibus, quàm vult prænobilis ille Senator,
Orandi arte potens, & callida fingere doctus,
Mentitumq; grauis personæ inducere pondus,
Vt tragicus cantor ligno tegit ossa cauato,
Grande aliquod cuius per hiatum crimẽ anhelet.

SI vocem simulare licet, nempe aptior ista
Vox Romæ est, quam nunc eius sub nomine promam.
Quæ quià turpe putat templorum flere repulsam,
Aegidaq; in dubijs pro se pugnasse periclis
Dicere, seq; grauem senio inclinante fateri,
Ductores complexa suos, sic læta profatur:
O clari saluete duces, generosa propago
Principis inuicti, sub quo senium omne renascens
Deposui, vidiq; meam flauescere rursus
Caniciem. nam quum mortalia cuncta vetustas
Imminuat, mihi longa dies aliud parit æuum,
Quæ viuendo diu didici contemnere finem.
Nunc nunc iusta meis reuerentia competit annis,
Nunc meritò dicor venerabilis, & caput orbis,
Quum galeam sub fronde oleæ, cristasque rubentes
Concutio, viridi velans fera cingula serto,
Atq; armata Deum sine crimine cædis adoro.
Crimen enim piget, heu crimen persuaserat atrox
Iuppiter, vt sacro iustorum sanguine tincta
Assuetum bellis scelerarem funere ferrum.
Illius instinctu primus Nero matre perempta
Sanguinem Apostolicum bibit, ac me strage piorum
Polluit, & proprium facinus mihi sæuus inussit.
Post hunc & Decius iugulis bacchatus apertis
Insanam pauit rabiem, mox hæc sitis arsit
Multorum similis, per vulnera tristia flagrans,
Extrahere insignes animas, ac ludere pœnis,
Vndantésque meum in gremium diffundere mortes,
Et sub iure fori non noxia colla secare.
Hac me labe ream modo tempora vestra piarunt:
Viuo piè vobis autoribus, impia pridem
Arte Iouis fateor: quid enim non ille cruentum
Tradidit? aut quid mite sibi, placidúmue poposcit?
Qui dum præmetuit cultus inolescere Christi,
Sæuijt, ac miserum fœdauit sanguine seclum.
Et sunt, qui vobis bella exprobrare sinistra
Non dubitent, postquã templorũ spreuimus aras,
Affirmentq; Libyn Collinæ à cardine portæ
Annibalem Iouis imperio, Martisq; repulsum:
Victores Senonas Capitoli ex arce fugatos,
Quum super excelso pugnarent numina saxo.
Qui mihi præteritam cladem, veteresq; dolores
Inculcant iterum: videant me tempore vestro
Iam nil tale pati, nullus mea barbarus hostis
Cuspide claustra quatit: non armis, veste, comisq;
Ignotus, capta passim vagus errat in vrbe,
Transalpina meam rapiens in vincula pubem.
Tentauit Geticus nuper delere tyrannus
Italiam, patrio veniens iuratus ab Istro,
Has arces æquare solo, tecta aurea flammis
Soluere, mastrugis proceres vestire togatos.
Iamq; ruens, Venetos turmis protriuerat agros,
Et Ligurum vastarat opes, & amœna profundi
Rura Padi, Thuscúmque solum victo amne premebat.
Depulit hos nimbos equitũ non peruigil anser,
Proditor occulti tenebrosa nocte pericli:
Sed vis cruda virúm, præfractaq; congredientum
Pectora, nec trepidans animus succumbere leto
Pro patria, & pulchram per vulnera quærere laudem.
Nunquid & ille dies Ioue contulit auspice tãtum
Virtutis precium? dux agminis, imperiiq;

Christi-

Christipotens nobis iuuenis fuit. & comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Christus vtrique,
Huius adoratis altaribus, & cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ. prima hasta draconis
Præcurrit, quæ Christi apicem sublimior effert.
Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannoniæ pœnas tandem deleta pependit.
Corpora famosis olim ditata rapinis
In cumulos congesta iacent: mirabere seris
Posteritas seclis inhumata cadauera latè,
Quæ Pollentinos texerunt ossibus agros.
Si potuit manibus Gallorum excisa leuare
De cinerum squalore caput, & vadente Camillo
Signa reuisendi fumans se fronte recepit:
Si potuit miseras ferris redimire ruinas,
Et male pendentes lauro præcingere turres,
Quo te, fili, excipiam gremio, fortissime princeps?
Quos spargam flores? quibus intertexto coronis
Atria? quæ festis suspendam pallia portis?
Immunis tanti belli, et te stante sub armis
Libera, & auretenus Geticos experta tumultus.
Scande triumphalem currum, spoliisque receptis
Huc Christo comitante veni, dato vincula demam
Captiuis gregibus, manicas deponite longo
Tritas seruitio matrum, iuuenumque cateruæ,
Dediscat seruire senex lare exul auito,
Discat & ad patrium limen genitrice reuersa
Ingenuum se nosse puer, timor omnis abesto,
Vicimus, exultare libet. quid tale repulso
Pœnorum quondam duce contigit? ille petita
Postquam perculerat tremefacta repagula porta,
Baianis resolutus aquis durissima luxu
Robora destituit ferrumque libido fregit.
At noster Stilico congressum comminus ipsa
Ex acie ferrata virum dare terga coegit.
Hic Christus nobis Deus adfuit, & mera virtus:
Illic lasciuum Campania fertilis hostem
Delicijs vicere tuæ: non Iuppiter ætrem
Protexit Fabium, sed vicit amœna Tarentus,
Quæ dedit illecebris domitum calcare tyrannum.
His ego pro meritis quæ præmia digna rependam
Non habeo, membra statuis effingere vile est,
Virtutem nil vile decet: nam vincit quod ætas
Eripit, æra cadunt, aut fuluum defluit aurum.
Aut candor perit argenti, si defuit vsus,
Et fuscata situ corrumpit vena colorem.
Vna tibi princeps debetur gloria, viuum
Virtutis pretium decus immortale sequuto,
Regnator mundi Christo sociabere in æuum.
Quo ductore meum trahis ad cœlestia regnum.
Nil te permoueat magni vox Rhetoris oro,
Qui sub legati specie sacra mortua plorans,
Ingenij telis & fandi viribus audax
Heu nostrum tentare fidem, nec te videt ac me
Deuotos Auguste Deo, cui sordida templa
Clausimus, & madidas sanie deiecimus aras:
Vnus nostra regat, seruetque palatia Christus.
Ne quis Romuleas dæmon iam nouerit arces,
Sed soli pacis domino mea seruiat aula.
Sic affata pios Roma exorauit alumnos,
Spernere legatum non admittenda petentem,
Legatum Iouis ex adytis ab aruspice missum:
At non à patria patriæ nam gloria Christus.
Persistit tamen affirmans iter esse viandi
Multiplicum, variumque, Deus cum quæritur vnus,
Hinc alios, ast inde alios properare seorsim.
Quemque per anfractus proprios, sed compita eodē
Fine coarctari, simul & concurrere in vnum.
Quin etiam cœlum, atque solum, ventos, mare, nubes
Omnibus in commune dari, vel qui colimus te
Christe, vel exta litant sculptis qui tabida saxis.

Non nego, commune cunctis viuentibus ipsum
Aeris, astrorum pelagi, telluris & imbris.
Imò etiam iniustus pariter, iustusque sub vno
Axe habitant, vnas capit impius & pius auras,
Castus & incestus, meretrix & nupta: nec alter
Ore sacerdotis, quàm mirmillonis anhelat
Spiritus, aërio vitam qui temperat haustu.
Nubes verna pluit Zephyro impellente, sed æquè
Furis & innocui fœcundat rura coloni.
Gurgitis æstiui sic pura fluenta viator,
Vt latro fessus adit: sic piratis mare seruit,
Vt mercatori: nec fluctus sæuus hosti
Obsequitur, quàm cum domina fert transtra carina.
Ergo capax vtriusque rei natura creandis
Se præbet populis, nec habet discernere dispar
Viuentum meritū, quos tantum pascere iussa est.
Seruit enim mundus, non iudicat: hoc sibi summus
Naturæ Dominus præscripta in tempora seruat.
Nunc adsunt homini data munera legibus hisdem.
Quis concessa semel, fons liquitur, amnis inūdat,
Velivolum ratibus mare funditur, influit imber,
Aura volat tenuis, vegetatur mobilis aer.
Et res natura fit publica, promptaque cunctis,
Dum seruant elementa, suum famulantia cursum.
Sic probus, atque reus capitalis criminis ijsdem
Sideribus, faciemque poli bonitate fruuntur.
Viuere commune est, sed non commune mereri.
Denique Romanus, Daca, Sarmata, Vandalus, Hunnus,
Getulus, Garamas, Alemannus, Saxo, Galaulas,
Vna omnes gradiuntur humo, cœlum omnibus vnum est,
Vnus & Oceanus nostrum qui continet orbem.
Addo aliud, nostros potant animalia fontes:
Ipso rore mihi seges est, quo gramen onagris.
Sordida sus nostro amne natat, nostra intrat & ipsos
Aura canes, animatque leui fera corpora flatu.
Sed tantum distant Romana & barbara quantū
Quadrupedes bipedi adiuncta, muta ve loquenti:
Quantum etiam qui ritè Dei præcepta sequūtur,
Cultibus à stolidis, & eorum erroribus absunt.

Non facit ergo pares in relligione tenenda
Aeris & cœli communio, corpora tantum
Gignit, alit, reparat, recidiuaq; semina seruat.
Nec refert cuius generis, cuiusve figuræ,
Aut cuius meriti, modò sint vt corpora terra
Edita, terrenis quibus est vigor ex elementis:
Artificis quia patris opus discrimine nullo
Influit in medium, nec auaro munere currit,
Ante datum, quàm primus homo sordesceret Adam.
Nec vitio vtentum restrictum deficit, aut se
Subtrahit indignis, nec fœda & turpia vitat.
Haud aliter solis radius, quum luminat omnes
Diffuso splendore locos, ferit aurea tecta,
Sed ferit & nigro sordentia culmina fumo:
Intrat marmoribus Capitolia clara, sed intrat
Carceris & rimas, & tetra foramina clausi
Stercoris & spurcam redolenti fornice cellam.
Sed non illud erunt obscura ergastula, quod sunt
Regia gemmato laquearia fulua metallo,
Nempe magis non illud erũt qui numen in vrnis
Quærunt, ac tumulis, & laruas sanguine placãt.
Quot sunt qui summum cœli Dominum venerantur,
Iusticiamq; litant, & templum pectoris ornant.
Secretum sed grande nequit rationis operta
Quæri aliter, quàm si sparsis via multiplicetur
Tramitibus, & centenos terat orbita calles
Quæsitura Deum variata indage latentem.
Longè aliud verum est: nam multa ambago viarum,
Anfractus dubios habet, & perplexius errat,
Sola errore caret simplex via, nescia flecti
In diuerticulum biuijs nec pluribus anceps.
Non tamen inficior duplex occurrere nobis
Semper iter, geminis mortalia partibus ire,
Quũ dubitant quonam ferat ignorãtia gressum.
Altera multifida est, at simplex altera, & vna.
Vna Deum sequitur, diuos colit altera plures,
Et tot sunt eius diuortia, quot templorum
Signa, quot aereis volitant phantasmata mõstris.
Aut hos thyrsigeri rapit ad Dionysia Bacchi,
Illicit aut alios ad Saturnalia festa.
Aut docet, occultus quæ sacra Diespiter infans
Inter tinnitus solus sibi poscat ahænos.
Iamq; lupercales ferulæ nudiq; petuntur.
Discursus iuuenum, Megalesius hinc spado diris
Incensus furijs, cæca ad responsa vocatur.
Sunt qui quadriuijs breuioribus ire parati
Vilia Niliacis venerantur holuscula in hortis,
Porrum & cepe deos imponere nubibus ausi,
Alliaq; & Serapin cœli super astra locare.
Isis enim, & Serapis, & grandi simia cauda,
Et crocodilus idem quod Iuno, Laurena, Priapus.
Hos tu Nile deos colis, & tu Tybris adoras:
Vna superstitio est, quamuis non concolor error.
Hinc alia exoritur tenebrosis tecta frutetis
Semita, qua pecudes & muta animalia carpunt,
Quaq; latent syluis, operitur nescia cœli
Mens hominum, sæuo viuens captiua tyranno.
Hæc putat esse Deum nullum: namque omnia verti
Casibus, & nullo sub præside cœla rotari.
Hoc iter haudquaquam magno discrimine distat
Hisce vijs, quas vos teritis, qui numina multa,
Et portenta Deum summum numerosa putatis.
Simplicis ergo viæ dux est Deus, ille per vnam
Ire iubet mortale genus, quam dirigit ipse
Sublime dextro celsum ad fastigia cliuo.
Prima viæ facies inculta, subhorrida, tristis,
Difficilis, sed fine sui pulcherrima & amplis
Prædita diuitijs, & abundans luce perenni,
Et quæ præteritos possit pensare labores.
Multiplici dæmon sed adest, qui morte sinister
Centifidum confundit iter, trahit inde sophistas
Barbatos, trahit hinc opibus vel honore potentes,
Illicit & volucrum linguis, & aruspice fallit,
Instigat bacchantis anus, ambage Sibyllæ.
In magicas artes trahit, inuoluitq; mathesin,
Omine sollicitat, capit augure, territat extis.
Cernis vt vna via est multis anfractibus errans,
Talem passa ducem, qui non sinat ire salutis
Ad dominũ, sed mortis iter per deuia monstrat?
Deuia picta bonis breuibus, sed fine sub ipso
Tristia, & in subitam præceps immersa charybdim.
Ite procul gentes, consortia nulla viarum
Sunt vobis cum plebe Dei, discedite longè,
Et vestrum penetrate chaos, quo vos vocat ille
Præuius infernæ perplexa per auia noctis.
At nobis vitæ dominum quærentibus vnum
Lux iter est, & clara dies, & gratia simplex.
Spem sequimur, gradimurque fide, fruimúrque futuris.
Ad quæ non veniunt præsentis gaudia vitæ,
Nec currunt pariter capta & capienda voluptas.

VLtima legati defleta dolore querela est,
Palladijs quod farra focis, vel quod stipis ipsis
Virginibus, castisq; toris alimenta negentur:
Vestales solitis fraudentur sumptibus ignes.
Hinc ait & steriles fruge cere rarius agros,
Et tristem sæuire famem, totumq; per orbem
Mortales pallere inopes ac panis egenos.
Quæ tanta extiterit præsenti tempore, tamq;
Inuidiosa fames, qui Triptolemi, Cererisq;
Mouerit ira penu pro vrginis vlciscendo.
Non memini, nec tale aliquid vel fama susurrat.
Audio per Pharios Nilum discurrere campos
More suo, viridisq; sata stagnare Canopi.
Haud veniat sicco qui flumine nuncius affert
Ieiunam squalere siti sub puluere Memphim,
Nec Pelusiacæ limum sudare paludis.
Num fons arcano naturæ tectus operto
Aruit? & tenuem vix stillat vena liquorem?
Num refugus nostras odit perstringere ripas
Amnis & exustos cursum deflectit ad Indos?
Num tractu in medio bubulus vorat alueus vndam

Flumi-

Fluminis, & subito stagna absorbentur hiatu?
Ne sulcos aperire vadis, ne arida possint
Ægypti per plana trahi, glebamq; rigentem
Infusis ad pingue lutum mollire fluentis,
Vnde seges late cumulo fluctuet agris,
Densius & gravidis se vestiat æquor aristis.
Respice num Libyci desistat ruris arator
Frumentum onerare rates, & ad ostia Tybris
Mittere triticeos in pabula plebis acervos?
Numne Leontinis seminator desinit campis?
Cessat frumiferas Lilybæo ex littore cymbas?
Nec det vela freti, Romana nec horrea rumpat
Sardorum congesta vehens granaria classis.
Ergo pyris mensas sylvestribus implet arator
Pœnus, & agrestes Siculus depascitur herbas,
Iamq; Remi populo quernas Sardinia glandes
Suppeditat, iam corna cibus sapientia Quiritum.
Quis venit esuriens magni ad spectacula circi?
Quæ regio gradibus vacuis ieiunia dira
Sustinet? aut quæ Ianiculo mola nota quiescit?
Quantos quæq; ferat fructus provincia, quamq;
Vbere fæcundo largè fluat orbis opimus,
Indicio est annona tuis quæ publica plebe
Roma datur, tantaq; manus longa otia pascit.
Sit fortasse aliquis paulo infœcundior annus.
Nil mirum, nec in orbe novo decidere priores,
Perpessi plerumq; famem, si tabidus aer
Siccavit tenues ardentis sidere nubes.
Nec vernas infudit aquas creberrimus imber
Fruge nova, & virides primis sub culmina priusquam
Conceptas tenero solidaret lacte medullas,
Afflatum calido succum contraxit ab Euro,
Ieiunoiq; tulit calamos, atq; irrita vota
Agricolæ sterilis stipularum syrma fefellit.
Hic (ni fallor) ager vitijs corruptus, & antè
Subiacuit quàm Palladium, quàm Vesta, penates
Sub lare Pergameo servarent igne reposto,
Quam Priami genitor conductis mœnia fabris
Extrueret, quàm virgo suas fundaret Athenas
Pallas: in his quibnam Vestalis ergo favilla
Vrbibus ut memorant primo de se mite sumpta est,
Sacraruntq; focos, aut Phryx, aut Græcus alumnos?
Antiquis elementa labant erroribus, ac de
Legitimo discussa modo plerunq; feruntur
In casus alios, quam lex habet, aut iter anni.
Nunc consumit edax segetem rubigo maligni
Aeris ex vitio, nunc culpam vere tepenti
Post Zephyros gelidæ glacies Aquilonis inurit,
Ambustumq; caput culmi fuligine tingit.
Seminis aut teneri surgens dum germinat herba,
Continuis nivibusq; perit constricta pruinis,
Nec potis est tenuem telluri adfigere fibram:
Mox etenim solo glaciei sidentis operfit,
Nudaq; subducto radix avellitur arvo,
Ancipites tribuli subeunt, & carduus horrens:
Hos fert sicca situ, hunc ebrius educat humor,
Temperies effusa minus, vel plus, agit istos
Terrarum morbos, & mundum vulnerat agrũ.
Non aliter nostri corruptus corporis vsus
In vitium plerunq; cadit, nec in ordine recto
Perstat, & excessu moderaminis adficit artus:
Vnus enim status est mundiq; & corporis huius,
Quod gerimus: natura eadem sustentat utrunq;.
Edita de nihilo crescunt, nihilumq; futura.
Aut titubant morbis, aut tempore victa senescit.
Nec natura caret vitio, cui terminus instat.
Semper (crede) polus varijs proventibus annos
Texuit: hos multa ditavit fruge fluentes,
Quosdam infelices astris damnavit iniquis,
Spe cassa, & sterili curam frustratus agrestem.
Sed si Vestales ulciscitur ista puellas
Pestis, ab insidio qua cingitur improba mundo,
Cur non Christicolum tatum populatur agellos,
Per quos virginibus vestris stata dona negantur?
Vtimur & ruris reditu, & ratione colendi:
Exercere manum non pœnitet, & lapis illic
Si steterit antiquus, quem cingere sueverat error
Fasceolis, vel gallinæ pulmone rogare,
Frangitur, & nullis violatur terminus extis,
Et quæ sumptecas arbor vittata lucernas
Servabat, cadit ultrici succisa bipenni.
Nec tamen idcirco minor est aut fructus agelli,
Aut tempestatis clementia læta serenæ,
Temperat aut pluvius qui culta novalia ventus.
Sed nec magno opus est fruge viventibus, & quũ
Maxima proveniunt, non amplo in gaudia censu
Solvimur, inq; lucrum studio exultamus avaro.
Nam quibus æternum spes informatur in ævum,
Omne bonum tenue est, quod præsens ingerit ætas,
O felix nimium sapiens, & rusticus idem,
Qui terras, animumq; colens, impendit utrisq;
Curam pervigilem, quales quos imbuit auctor
Christus, & adsumptis dedit hæc præcepta colonis:
Semina quum sulcis committitis, arva cavete
Dura lapidiorum acie, ne decidat illic,
Quod seritur primo: quoniam præfertile germen
Luxuriat, succo mox deficiente sub æstu
Sideris igniferi sitiens torretur, & aret.
Neve in spinosos incurrant semina vepres:
Aspera namq; segetem surgentem vincula texunt,
Ac fragiles calamos nodis rubus arctat acutis.
Et ne iacta via spargantur in aggere grana,
Hæc avibus, quia nuda patent, passimq; vorantur,
Immundisq; iacent fœda ad ludibria corvis.
His deus agricolam confirmat legibus. ille
Ius cœleste patris non summa intelligit aure,
Sed simul & cordis segetem disponit & agri,
Ne minus interno niteant præcordia cultu,
Quàm cùm læta suas ostentant iugera messes.
Extirpamus enim sentos de pectore vepres,
Ne vitiosa necent germen vitale flagella,
Ne frugem segetemq; animæ spinosa malorum
Impediat sentis scelerum peccamine crebro,
Glarea ne tenuis scrupulis sicce: harenis
Marcentem sub corde fidem ne pectoris æstus
Flagret, & affectus urat charismata venis.
Denique ne socors detrita in parte relinquat

Vilis cura Deum, ne spem quæ vescimur intus
Deserat, obscœnisq; auibus permittat edendum,
Et proiecta fides hosti sit præda volucri,
Talis nostrorum solertia centuplicatos
Agrorum rediget fructus quibus acrius instat.
Nec metuit ne congestum populetur acernum.
Gurgulio, vel nigra cauis formica recondat.
Sunt & virginibus pulcherrima præmia nostris,
Et pudor, & sancto tectus velamine vultus,
Et priuatus honos, nec nota & publica forma,
Et rara tenuesq; epulæ, & mens sobria semper,
Lexq; pudicitiæ vitæ cum fine peracta.
Hinc decies seni rediguntur in horrea fructus.
Horrea nocturno non vnquam obnoxia furi.
Nam cœlum fur nullus adit, cælestia nunquam
Fraude resignantur: fraus terris voluitur imis.
Quæ nunc Vestalis sit virginitatis honestas,
Discutiam, qua lege regat decus omne pudoris.
Ac primum parua teneris capiuntur in annis,
Ante voluntatis propriæ quàm libera secta
Laude pudicitiæ feruens, & amore deorum,
Iusta maritandi condemnat vincula sexus.
Captiuus pudor ingratis addicitur aris:
Ne contempta perit miseris, sed adepta voluptas,
Corporis intacti non mens intacta tenetur.
Nec requies datur vlla toris quibus innuba cæcũ
Vulnus, & amissas suspirat fœmina tædas.
Tum, quia non totum spes salua interficit ignẽ,
Nam resides quandoq; faces adolere licebit.
Festaq; decrepitis obtendere flammea canis,
Tempore præscripto membra intemerata requirẽs
Tandem virgineam fastidit Vesta senectam.
Tũ thalamis habilis tumuit vigor, inrita nullus
Fœcundauit amor materno viscera partu,
Nubit anus veterana sacro perfuncta labore,
Desertisq; focis quibus est famulata iuuentas,
Transfert emeritas ad fulcra iugalia rugas.
Discit & in gelido noua nupta tepescere lecto.
Interea dum torta vagos ligat infula crines,
Fatalesq; adolet prunas innupta sacerdos.
Fertur per medias vt publica pompa plateas,
Pilento residens molli, seq; ore retecto
Imputat attonitæ virgo spectabilis vrbi.
Inde ad confessum caueæ, pudor almus, & expers
Sanguinis ii pietas, hominum visura cruentos
Congressus, mortesq; & vulnera vendita pastu
Spectatura sacris oculis, sed & illa verendis
Vittarum insignis phaleris, fruiturq; sanistis
O tenerum, mitemq; animũ, consurgit ad ictus:
Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi,
Ne lateat pars vlla animæ vitalibus imis.
Altius impresso dum palpitat ense sequuter.
Hoc illud meritum est, quod continuare feruntur
Excubias, Latij pro maiestate palatij,
Quod redimunt vitam populi, procerumq; salutẽ
Perfundunt quia colla comis bene, vel bene cingũt
Tempora tæniolis, & litia crinibus addunt.
Et quia subter humũ li strales testibus vmbris
In flammam iugulant pecudes, & murmura miscent:
An quoniam podij meliore in parte sedentes
Spectant æratam faciem, quam crebra tridente
Impacta quatiant hastilia, saucius & quam
Vulnerebus patulis partem perfundat harenæ,
Quum fugit, & quanto vestigia sanguine signet.
Quod genus vt sceleris ia ne ciat aurea Roma
Te precor Ausonij dux Augustissime regni,
Et tam triste sacrum, iubeas vt cætera, tolli.
Perspice, nónne vacat meriti locus iste paterni?
Quem tibi supplendum Deus, & genitoris amica
Seruauit pietas, solus ne præmia tantæ
Virtutis caperet? partem tibi nate reseruo,
Dixit, & integrum decus intactumq; reliquit.
Arripe dilatam tua dux in tempora famam,
Quodq; patris superest, successor laudis habeto.
Ille vrbem vetuit taurorum sanguine tingi:
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari.
Nullus in vrbe cadat, cuius sit pœna voluptas,
Nec sua virginitas oblectet cædibus ora,
Iam solis contenta feris infamis harena,
Nulla cruentatis homicidia ludat in armis.
Sit deuota Deo, sit tanto principe digna,
Et virtute potens, & criminis inscia Roma,
Quemq; ducem belli sequitur, pietate sequatur.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS, VIRI CONSVLARIS IN ἐγχειρίδιον HISTORIARVM NOVI ET veteris Instrumenti, Præfatio.

Pius, fidelis, innocens, pudicus,
Dona conscientiæ,
Quibus beata mens abũdat intus,
Alter & pecuniam
Recidit, vnde victitent egeni.
Nos citos Iambicos
Sacramus, & rotatiles Trochæos,
Sanctitatis indigi,
Nec ad leuamen pauperum potentes
Approbat tamen Deus
Pedestre carmen, & benignus audit.
Multa diuitis domo
Sita est per omnes angulos suppellex.
Fulget aureus scyphus,

Nec

Nec ære desit expolita peluis:
Est & olla fictilis,
Grauisque & ampla argentea est paropsis,
Sunt eburna quæpiam.
Nonnulla quercu sunt cauata, & vimo,
Omne vas sit vtile.
Quod est ad vsum congruens herilem:
Instruunt enim domum,
Vt empta magno sit parata ligno.
Me paterno in atrio,
Vt obsoletum vasculis caducis
Christus aptat vsibus,
Sinitque parte in anguli manere,
Munus ecce fictile,
Inimus intra regiam salutis,
Attamen vel infimam
Deo obsequelam præstitisse prodest.
Quicquid illud accidit,
Iuuabit ore personasse Christum,
Quo regente viuimus.

AVRELII PRVDENTII CLEMENTIS VIRI CONSVLARIS, ἐγχειρίδιον NOVI ET VETERIS TESTAMENTI.

ADAM & EVA.

Eva columba fuit tum candida, nigra deinde
Facta per anguineum malesuada fraude venenum,
Tinxit & innocuum maculis sordentibus Adam.
Dat nudis siculna draco mox tegmina victor.

Abel & Cain.

Fratrum sacra Deus nutu distante duorum
Aestimat, accipiens viua, & terrena refutans.
Rusticus inuidia pastorem sternit: in Abel
Forma animæ exprimitur, caro nostra in munere Cain.

Arca Noe.

Nuncia diluuij iam decrescentis ad arcam
Ore columba refert ramum viridantis oliuæ:
Coruus enim ingluuie per fœda cadauera captus
Hæserat, illa data reuehit noua gaudia pacis.

Ad ilicem Mambrę.

Hospitium hoc Domini est, ilex vbi frondea Mambræ
Armentale senis protexit culmen, in ista
Risit Sarra casa, sobolis sibi gaudia sera
Ferri, & decrepitum sic credere posse maritum.

Monimentum Sarræ.

Abraham mercatur agrum, quo conderet ossa
Coniugis, in terris quoniam peregrina moratur
Iustitia atque fides, hoc illud millibus emptum
Spelæum, sanctæ requies vbi parta fauillæ est.

Somnium Pharaonis.

Bis septem spicæ, vaccæ totidem Pharaoni
Per somnum visæ, portendunt dispare forma,
Vberis atque famis duo per septennia tempus
Instare: hoc soluit patriarcha, interprete Christo.

Ioseph à fratribus agnitus.

Venditus insidijs fratrum puer, ipse vicissim
Cratera in fratris sacco clàm præcipit abdi.
Vtq; reos furti Ioseph tenet, auctio fallax
Proditur, agnoscunt fratrem, vanique pudescunt.

Ignis in rubo.

Sentibus inuolitans Deus igneus ore corusco
Compellat iuuenem, pecoris tunc fortè magistrum:
Ille capit iussus virgam, fit vipera virga,
Soluit vincla pedum, properat Pharaonis ad arcem.

Iter per mare.

Tutus agit vir iustus iter vel per mare magnũ,
Ecce dei famulis scissim freta rubra dehiscunt,
Quum peccatores rabidos eadem freta mergant,
Obruitur Pharao, patuit via libera Mosi.

Moyses accipit legem.

Fumat montis apex diuinis ignibus, in quo
Scripta decem verbis saxorum pagina Mosi
Traditur: ille suos suscepta lege reuisit:
Forma sed his vituli solus Deus, & Deus aurum.

Manna & coturnices.

Panibus angelicis albent tentoria patrum,
Certa fides facti, tenet vrceus aureus exin
Seruatum Manna: ingratis venit altera nubes,
Atque auidos carnis saturat congesta coturnix.

Serpens æneus in eremo.

Feruebat vis sicca eremi serpentibus atris:
Iámq; venenati per liuida vulnera morsus
Carpebant populum, sed prudens ære politum
Dux cruce suspendit, qui virus temperet, anguem.

Lacus myrrhę in eremo.

Aspera gustatu populo sitiente lacuna
Tristificos latices stagnante felle tenebat.
Moses sanctus ait: Lignum date, gurgitem in istũ
Conijcite, in dulcem vertentur amara saporem.

De XII. fontibus, & LXX. palmis.

Deuenere viri Mosi duce, sex vbi fontes,
Et sex fortè alij vitreo de rore rigabant
Septenas decies palmas, qui mysticus helim
Lucus Apostolicum numerum libris quoq; pinxit.

XII. lapides in eremo.

In fontem refluo Iordanis gurgite fertur,
Dum calcanda Dei populis vada sicca relinquit:
Testes bisseni lapides, quos flumine in ipso
Constituere patres, in formam discipulorum.

Domus Raab meretricis.

Procubuit Hiericho, sola astant atria Raab:

Hospita sanctorum meretrix, tanta est fidei vis,
Incolumi secura domo spectabile coccum
Ignibus aduersis in signum sanguinis offert.

Samson.

Inuictum virtute comæ leo frangere Samson
Aggreditur: necat ille feram, sed ab ore leonis
Mella fluunt, maxilla asinæ fontem vomit vltrò,
Stulticia exundat lymphis, dulcedine virtus.

De Samsone.

Tercentũ vulpes Samson capit, ignibus armat,
Pone faces caudis circumligat, in sata mittit,
Allophylum, segetesq; cremat: quæ callida vulpes
Nunc hæresis flammas vitiorum spargit in agros.

Dauid.

Dauid paruus erat, fratrum vltimus, & modò Iesse
Cura gregis, citharam formans ad ouile paternũ,
Inde ad delicias regis: mox horrida bella
Conserit, & funda sternit stridente Goliam.

Regnum Dauid.

Regia mirifici fulgens insignia Dauid,
Sceptrum, oleum, cornu, diadema, & purpura, & ara:
Omnia conueniũt Christo, chlamys, atque corona,
Virga potestatis, cornu crucis, altar oliuum.

Aedificatio templi.

Aedificat templum sapientia per Solomonis
Obsequium: regina Austri graue congerit aurum.
Tempus adest, quo templum hominis sub pectore Christus
Aedificet, quod gaza colãt, quod barbara ditent.

Filij propheratum.

Fortè prophetarum nat: dum ligna recidunt
Fluminis in ripa, cecidit discussa bipennis.
Gurgite submersum est ferrum: sed mox leue lignum
Iniectum stagnis, ferrum reuocabile fecit.

Captiuitas Israel.

Gens Hebræorum peccamine capta frequenti,
Fleuerat exilium dira Babylonis ad amnes:
Tum patrios cantare modos præcepta recusat,
Organaq; in rami salicis suspendit amara.

Domus Ezechiæ regis.

Hic bonus Ezechias meruit ter quinque per annos
Præscriptum proferre diem, legemq; obeundi
Tẽdere, tot gradibus, quot vespera texerat vmbra
Lumine perfusis, docuit sol versus in ortum.

Nouum testamentum. Aduentus Domini.

Aduentante Deo descendit nuncius alto
Gabriel patris ex solio, sedemq; repentè
Intrat virgineam. Sanctus te spiritus, inquit,
Implebit Maria Christum parties sacra virgo.

Ciuitas Bethleem.

Sancta Bethlem caput est orbis, quæ protulit Iesum
Orbis principium, caput ipsum principiorum.
Vrbs hominem Christum genuit, qui Christus agebat
Antè Deus, quàm sol fieret, quàm lucifer esset.

Magorum munera.

Hic pretiosa Magi sub virginis vbere Christo
Dona ferui puero, myrrhæque & thuris & auri.
Miratur genitrix tot casti ventris honores,
Seq; Deum genuisse hominem, regemq; supremũ.

Pastores ab angelis admoniti.

Peruigiles pastorum oculos vis luminis implet
Angelici, natum celebrans ex virgine Christum.
Inueniunt tectum pannis, præsepe iacenti
Cuna erat, exultant alacres, & numen adorant.

Occiduntur infantes in Bethleem.

Impius innumeris infantum cædibus hostis
Perfurit Herodes, dum Christum quærit in illis.
Fumant lacteolo paruorum sanguine cunæ,
Vulneribusq; madent calidis pia pectora matrũ.

Christus in Iordane baptizatur.

Perfundit fluuio pastus Baptista locustis,
Syluarumq; fauis & amictus veste cameli,
Tinxerat & Christum: sed spiritus æthere missus
Testatur tinctum, qui tinctis crimina donet.

Pinna templi.

Excidio templi veteris stat pinna superstes:
Structus enim lapide ex illo manet angulus, vsque
In seclum secli, quem spernunt ædificantes,
Nunc caput est templi, & lapidum compago nouorum.

Vinum ex aqua factum.

Fœdera coniugij celebrabant auspice cœtu
Fortè Galilæi, iam deerant vina ministris,
Christus vasa iubet properãter aquaria lymphis
Impleri, inde meri veteris defunditur vnda.

Piscina Siloa.

Morborum medicina latex, quem spiritus horis
Eructat varijs fusam ratione latenti,
Syloam vocitant, sputis vbi conlita cæci.
Lumina, Saluator iussit de fonte lauari.

Passio Ioannis.

Præmia saltatrix poscit funebria virgo
Ioannis caput, abscissum quod lance reportat.
Incestæ ad gremium matris fert regia donum
Psaltria, respersis manibus de sanguine iusto.

Per mare ambulat Christus.

It mare per mediũ Dominus, fluctusq; liquentes
Calce terens, iubet instabili descendere cymba
Discipulum, sed mortalis trepidatio plantas
Mergit, at ille manum regit, & vestigia firmat.

Dæmon missus in porcos.

Vincla sepulchrali sub carcere ferrea dæmon
Fregerat, erumpit, pedibusq; aduoluitur Iesu.
Ast hominem Dominus sibi vindicat, & iubet hostem
Porcorum raptare greges, ac per freta mergi.

Quinque panes, & duo pisces.

Quinque Deus panes fregit piscesq; gemellos,
His hominum large saturauit millia quinque.
Implentur nimio micarum fragmine corbes
Bissenis æternæ tanta est opulentia mensæ.

Lazarus.

Lazarus suscitatus à mortuis.

Conscius insignis facti locus in Bethania,
Vidit ab inferna te Lazare sede reuersum.
Apparet scissum fractis foribus monumentum,
Vnde putrescentis rediterunt membra sepulti.

Aer sanguinis.

Cāpus Acheldemach sceleris mercede nefandi
Venditus, exequias recipit tumulosus humandas.
Sanguinis hoc pretium est Christi. Iudæ eminus arctat
Infelix collum laqueus pro crimine tanto.

Domus Caiphæ.

Impia blasphemia cecidit domus ecce Caipha,
In qua pulsata est alapis facies sacra Christi.
Hic peccatores manet exitus, obruta quorum
Vita ruinosis tumulis sine fine iacebit.

Columna, ad quam flagellatus est Christus.

Vinctus in his Dominus stetit ædibus, atq; columnis
Adnexus tergum dedit vt seruile flagellis.
Perstat adhuc, templumq; gerit veneranda columna,
Nosq; docet cunctis immunes viuere flagris.

Passio Saluatoris.

Traiectus per vtrumq; latus, laticem atque cruorem
Christus agit, sanguis, victoria, lympha, lauacrū.
Tunc duo discordant crucibus hinc inde latrones
Contiguis: negat ille deum, fert iste coronam.

Mons Oliueti.

Montis oliuiferi Christus de vertice sursum
Ad patrem rediit, signans vestigia pacis.
Frondibus æternis præpinguis liquitur humor,
Qui probat infusum terris de chrismate donum.

Passio Stephani.

Primus init Stephanus mercedē, sanguinis imbri
Afflictus lapidum, Christum tamen ille cruentus
Inter saxa rogat, ne sit lapidatio fraudi
Hostibus, ò primæ pietas miranda coronæ.

Porta speciosa.

Porta manet templi speciosam quam vocitarūt
Egregium Solomonis opus: sed maius in illa
Christi opus emicuit: nam claudus surgere iussus
Ore Petri stupuit laxatos currere gressus.

Visio Petri.

Somniat illapsum Petrus alto ex æthere discū,
Confertum omnigenis animalibus: ille recusat
Mandere, sed dominus iubet omnia mūda putare.
Surgit, & immundas vocat ad mysteria gentes.

Vas electionis.

Hic lupus antè rapax vestitur vellere molli:
Saulus qui fuerat, sit adempto lumine Paulus.
Mox recipit visum, fit apostolus, ac populorum
Doctor, & ore potens cornos mutare columbis.

Apocalypsis Ioannis.

Bis duodena senum sedes, citharis paterisq;
Totq; coronarum fulgens insignibus, agnum
Cæde cruentatum laudat, qui euoluere librum,
Et septem potuit signacula pandere solus.

PONTII PAVLINI VITA,

A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

PONTIVS Paulinus nobili genere natus, inter eos poëtas refertur, qui sub Imperio Cæs. Gratiani floruerunt, vt Faustus, Tetradius, & Ausonius Burdigalensis fuit, ac in poëtica facultate magnopere excelluit. Quidam putarunt fuisse ne potem Ausonij, quòd eum grata ac beneuola quadam appellatiòne filium nominet: sed hoc non satis constat in tam varia, & ancipiti rerum obscuritate. Inter alia opera, scriptum est à Paulino poëma hexametris versibus, de regibus ex Suetonio Tranquillo collectis, in quo maximam laudem adeptus est, vt ab Ausoniò refertur. Leguntur adhuc quædam ipsius Paulini carmina, in quibus mirifica eruditio, & incredibilis elegantia apparet. Idem Paulinus præclaris atque honestissimis dignitatibus perfunctus est, & inter principes viros atque nobilissimos habitus. Fuit iisdem temporibus alter Paulinus Pontifex Nolanus, moribusque & singulari continentia clarissimus: cuius epistolæ atque epigrammata vulgò leguntur. Quidam existimant eundem esse habendum, parum diligenter considerantes, quantum inter se differant & professione vitæ & carminum elegantia.

AVSONII TESTIMONIVM DE PAVLINO.

COegisti in epitomen tres libos Suetonij de regibus tanta elegantia, solus vt videare consecutus, quod contra rerum naturam est, breuitas vt obscura non esset.

PAVLINI VIRI CONSVLARIS DE SANCTO IOANNE BAPTISTA, CHRISTI PRAECONE ET legato.

SVmme pater rerum, caliq; aterna potestas,
Cum quo nostra salus, Sanctorum gloria Christe,
Spiritus & patri pariter natoq; cohærens,
Qui mentes linguasq; regis viresq; ministras,
Promeruit quas sola fides: cui plena potestas,
Brutis ingenium, vocemq; infundere mutis:
Præsta Euangelico ductum de fonte Ioannem,
In nostra arenti decurrere carmina riuo.
Ille quidem tantus, quantum potuit dare mundo,
Qui nasci talem noua per miracula iussit:
Sed licet tum magnis tenues impendere curas,
Nec dedignantur vilem cælestia laudem:
Pars etiam meriti, meritum celebrare priorum:
Nec nouus nũc aut nostra canam, dixere Prophetæ
Cuncta prius, sanctiq; viri sermone soluto,
Promissum exortum, vitam mortemq; sacrarunt:
Si mors illa fuit, meruit quæ sanguine cælum.
Nos tantum modulis euoluere dicta canoris
Venimus, & versu mentes lasare legentum.
Sic nam magna licet paruis, antiqua nouellis,
Perfecta indoctis conferre, æterna caducis,
Inspirante Deo quicquid dixere priores,
Aptauit cithari nomen venerabile Dauid,
Consona cælesti pangens modulamina plectro:
Nos quoque fas meminisse Dei quãquam obsita multis.
Pectora criminibus cælestem admittere sensum.
Zacharias Syria quondam degente sacerdos,
Credita solemni curabat templa paratu.
Vita viri pietate, fide, grauitate, pudore,
Obsequio condigna Dei: coniunx huic alma
Elisabeth, prisca sanctorum stirpe virorum.
Progenita, & tanto virtutibus æqua marito.
Sed, quod in opprobrio matrum posuere priores,
Prole carens, sterilem ducebas mæsta senectam,
Spemq; omnem sobolis transacta excluseras ætas,
Forte sacrum solenne Deo plebs cuncta ferebat,
Et prius antistes sacros adoleuerat ignes,
Intima diuinis deserans altaria flammis:
Ecce sacram propter cælestis nuncius aram
Astitit, ac veste insignis, venerabilis ore,
Se cælo missum vultu, habituq; probauit.
Tum sancta in tales laxauit pectora voces.
Accipe, cælesti domino dilecte sacerdos,
Æterni mandata Dei, cui cura priorum
Perpetua est, iugis qui puro pectore cultos
Emeritum sanctis impendere seruit amorem:
Ac primum genus hic extincto semine non vult
Interisse tuum, fœcundaq; viscera fecit
Coniugis, effecto quæ iam cessabat in æuo.
Cur tamen addubitas mortali tu quoq; sensu,
Omnia posse Deum? sed credes, ille probabit:
Nascetur dignus tanto sponsore beatus
Perpetuusq; puer, qui primo protinus ævo
Te maior, sacras mutato in pectore vires
Auctoris dono plus quam genitoris habebit.
Nec sanè nato quæ prima vocabula ponas,
Arbitrij iuris q; tui est: Deus ipse profecto
Qui nasci iubet, hunc idem iubet esse Iohannem:
Nomine hic titulus, meritorũ immensa propago,
Quæ nec dum genito potuit præscribere solus,
Qui dabit, & tanto tribuet tibi gaudia nato:
Nec vero tribues tantum tibi (gloria parua est
Intra vnam conclusa domũ) sed quantus ab ortu
Tenditur in sera surgentis crepuscula lucis,
Totus prole tua tecum lætabitur orbis.
Quid mirum? cuncta vitiorum face carebit,
Cælestem ducens sine labe & crimine vitam.
Vasano seruans abstemia pectora vino,
Omniq; cuitans malesuadi pocula succi:
Cumq; hominum generi vel post errata salutem
Spondeat, ab sancta quisquis renouabitur vnda,
Ipse in se nihilum quo purificetur habebit.
Ac ne plura tibi varijs ambagibus edam,
Elia meritum doctius nostine sacerdos
Non potes, exosæ qui mortis lege remissa,
Æternam degit proprio cum corpore vitam.
Igneus excelsum quem vexit ad æthera currus,
Flammantem rapido nisu glomeratus equorum:
Hunc tuus æquabit meritorum stemmate natus,
Tantundem & laudis simul & virtutis habebit:

Ergo

Ergo ad condignas tanto pro munere grates,
Nec dubium suspende fidem, ne mœsta sanentis
Ira dei, meritum statuat post præmia pœnam.
Hæc ait, & tenues elabitur ales in auras,
Fragrantemq; sacro procul aera fundit odore.
Dirigunt trepidas confusus mente sacerdos,
Ac dum promissum cunctantia corda volutant,
Dum se dessuisse tantum meruisse fauorem,
Vt summi sit cura dei, demissus vt alto
Nuncius è cælo famulo tam clara referret,
A domino mandata, uo, ludiq; vereatur,
Somniaq; illa putat: mores dum parcius æquo
Æstimat ipse suos, nec se meruisse fatetur:
Infidum facit ipsa fides, dum credere dignum
Se non vult, pœnas incredulitate meretur.
Protinus astricta est dubitantis lingua palato,
Et motus oblita sui, molitaq; vocis
Articulare sonum, pigro torpore cohæsit:
Dumq; cupit narrare sua miracula plebi,
Conatus frustra, defixo obmutuit ore.
Mœstus abit, versatq; inclusa mente dolorem,
Et veniam erratus arcano in corde precatur.
Quanta Dei pietas, quamq; exorabile numen,
Pœnituisse sat est, rata qui dat, temporis ordo
Volvitur, & gravida (mirum) distenditur alvo
Elisabeth, sanctumq; gerunt pia viscera pondus,
Et venit effecto maturus in juvenile sub ævo.
Inde aliud, sanctus Gabriel qui nuncius idem
Zacharia fuerat multo majora volutans,
Ad Mariam molitur iter, quæ sponsa marito,
Sed magè lecta Deo, mundi partura salutem,
Virgo illibatum servabat casta pudorem:
Cui postquàm insignis cœlestis forma decore
Constitit ante oculos, vultus demissa pudicos,
Tinxit jussuso rutilantes sanguine malas.
Ille ait, ô toto quem solus circuitus ambit,
Quæque fudere prius, quæ sunt, quæ deinde sequentur,
Virginibus cunctis felicior orbe puella,
Magno lecta deo, mater dicaris vt ejus,
Cujus & ille pater, felix age concipe pondus,
Impolluta viro, corpusq; immune ab omni,
Verbo facta Dei: corpus tua viscera præstent
Illi qui cœlum, terras, mare, sidera fecit:
Qui semper fuit, & nunc est, & tempore in omni
Semper erit, mundi dominus lucisq; creator,
Et lux ipse poli per te mortalia membra
Induet, atque oculos hominum cœtusq; subibit.
Imperturbatos tantarum in præmia laudum
Tolle animos, dabit ille tibi vires, fidemq;,
Qui voluit (nam cuncta regit numenq; gubernat)
Filius esse suus, Domini cum filius esset.
Dixerat, & visus pavitet terrasq; reliquit,
Assuetumq; sibi facilis petit æthera nisu:
Implentur præcepta Dei, credituq; puellæ
Protinus, atque auget meritum vitamq; priorem
Prompta fide, tactus elementa latentia causis
Diuinum informant corpus, sacrandaq; crescit
Sarcina, cælestem dominum pia confouet alnus.
Interea gravidam soboles, quanquàm edita nec dum
Instigat Mariam sanctam, vt progressa reviset
Elisabeth, longo quæ tam venerabilis ævo,
Dilectum domino puerum partura gerebat.
Auscultat nato genitrix (vis tanta fidei)
Et quo missa venit, monuit materna Iohannes
Viscera, & impleuit diuino pectora sensu,
Iam vates, nec dum genitus, conclusus in alvo,
Iamque prophetia pius gesta & ventura videbat.
Illa vbi concepto fulgentem lumine longè
Conspexit Mariam, celeri procul incita gressu
Obvia progreditur, venerataq; brachia tendens,
Salue ô mater, ait, Domini, salue pia virgo,
Immunis thalami, cujusq; ignara virilis,
Sed partura Deum: tanti fui esse pudicam
Intacta vt ferres titulos & præmia nupta.
Cur mihi non merita, nec tanto munere digna,
Offert defertur honos? cur gloria cœli
In nostros delata lares & vilia tecta,
Obscurum tantum lumen penetralibus infert?
Sed mitis placidumq; suis cultoribus adsit:
Præstitit hunc genitus, què præstitit ante favorè.
Dixit, & amplexus vlnis circumdata junxit,
Iamq; deum venerata, pio dedit oscula ventri.
Dic age nunc Iudæa nocens, & sanguine regis
Commaculata tuo, verbis si nulla priorum
Est adhibenda fides sacris si fallere vates
Creditis, & Mosen ipsum, si fallere David,
Impia pervertit putat inclementia gentis,
Credite non genitus: materna clausus in alvo
Quid videat sancto matris docet ore Iohannes.
Quæ precor hunc docuit, quem casto visere virgo
Contineat, quantus maneat nona secula partus?
Sed sanctis abstrusa patent nec visa profanis.
Verùm egressa modum latos petit orbita campos,
Atque oblita mei procurrere longius audet.
Spero erit vt possim firmato robore quondam
Hoc quoque pertisatum sortes agitare quadrigæ.
Huc cœptum repetamus iter, mortalia dicat
Pagina mortalis, Dominum divina loquantur.
Iamq; adeo exacto quantum natura rubebat
Tempore, matura puer inclitus editur alvo,
Et promissa Dei magna non credita pœna
Implet certa fides, & natus comprobat infans.
Consurgunt contingentes de more propinqui,
Vt puero veterum de nomine ducta parentum
Aptent collatis quæsita vocabula causis:
Sed negat arbitrium cognatu esse relictum,
Cœlestis iussi per natum conscia mater.
Ergo placet dudum præclusa voce silentem
Conjulmisse patrem: promendi sola facultas
Indicij, quod lingua nequit, si littera signat.
Consulitur, sumit tabulas, scribitq; Iohannem.
Mirantur cuncti, nullumq; habuisse priorum
Præscriptum nomen vecordi de stirpe parentum.
Quantum sera fides valuit: quæ dextra notavit,
Quod mens crediderat, peccati pœna remissa est.
Soluuntur vincta lavata repagula lingua.
Respondet tum voce senex, prodituq; propinquis
Tecta diu mandata Dei spondet, futura.
Dum transacta probat, talem fore quis dubitaret,

Quem domini iussis, natura lege remissa,
Insolito exortu nasci potuisse videret?
Exemplum cunctis celebrandum incredulitatis
Ante oculos cunctis posuit, vt pœna parentis,
Vel vetus atque animis instat simul hinc metus, hinc spes.
Labitur interea cunarum tempus, in ipsis
Extat diuini species manifesta vigoris.
Blanditiæ ritusq; silent, incertaq; cessant
Murmura, seriesq; lasciui prauia sensus,
Iam teneram informat venturis moribus orsa.
Inde vbi prima puer stabili vestigia nisu
Fixerat, & certam signarent verba loquelam:
Mos erat, aut sanctis dicta auscultare parentis,
Aut antiquorum præclara edisserere facta,
Vel quas ipse Deus leges interprete Mose
Condiderat, sacri quas seruat pagina sæxi.
Hac & qua teneram firmarent cætera mentem
Tractabat recolens, neque enim ignorasse priora
Credendus, dederat Dominus cui nosse futura,
Ac postquam robur membris accessit ab ævo
(Nam mens plena deo tardos præuenerat annos)
Illa sibi iam tum statuit discenda, docere
Quæ nequeunt homines simul effugienda cæterũ,
Et potus sancta contagia noxia vitæ.
Talia igitur sancti, quãquã immaculata, parentis
De cruce, ac turba hominum catuq; nocentes
Effugit, ac solas loca tendit ad inuia terras,
In quis se tantum mens impolluta videret,
Liberaq; à curis sacra ad præcepta vacaret.
Vestis erat curui pectus contecta cameli,
Contra luxuriem mollis durauerat vt artus,
Arceretq; graues compuncto corpore somnos,
Hunc ville rigidos ad lumbos zona ligabat:
Præbabant victum faciles siluestria mella,
Pomaq;, & incultu enata cautibus herba,
Arentemq; sitim decurrens vnda leuabat:
Quis lectus hic vitijs: aditum quã praua cupido
Inuenit hac inter sacra ad penetralia mentis?
Quo peteret, qui nil cupiat? quo tendat iniqui
In latebras sensus, quisquis non indiget vllo?
Sic primi vixere homines, mundoq; recenti
Hos auctor dederat victura in sæcula mores:
Inseruit donec sese maledicta voluptas,
Ac secum luxus & amorem inuexit habendi:
Hinc odia, hinc lites, hinc fraus, hinc liuor & ira,
Cædes, arma, cruor, conflictus, prælia, mortes,
Hinc offensa Dei, quam tartara sæua præbunt.
Verum, ego cur nimiũ communes ergo culpas,
Immemor ipse mei, quem non commissa grauare,
Sed veniam sperare decet? mirabitur immo
Rectius, nusquam nullis imitabile prisci
Exemplum seculi, transgressum humana labore.
Semideumq; virum, qui labe immunis ab omni
Cum sua tam sancte traxisset corpora pœnis,
Præscripsit, quid nos velit, si peccata deceret.
Ast postquam inuictam sumpsit per talia mentem,
Exegit largum tempus statuitq; reperta
Quæ fuerant quærenda sibi vox tacta Helo est.
Iam satis imperfecta spacy dilecte prophetæ,
Quo tibi prodesses tempus tibi quæ data sentis,
Vt prosint alijs, & quæ iam perdita, feruens,
Perge igitur sanctas puri Iordanis ad undas.
Hic quicunque hominum vitæ commissa priorís
Pœnitet, & tandem senju meliora voluerit
Ablue confessum quisquis tibi mente fidelis
Crediderit, delere pio commissa lauacro,
Ille renatus erit, talis modo vita æquatur,
Quæ probet ablutos vitam damnasse priorem.
Paruit auditu famulantis mente Iohannes,
Protinus & ripas iussi descendit ad amnu.
Prædicat hic præcepta Dei sermone verendo
Infundítq; nouam credentium in corda salutem,
Diuinis infusis credentum crimina lymphis,
Absolutiq; metus hominum pœnaq; remittit,
Atque ignem restinguit a quis, obliuia nudas
Errorum, prasitiq; noua noua corpora vitæ.
O pater, o hominum rerumq; æterne creator,
Quot gradibus partis pietas tua quisquam per vnquã
Sustinet errantis cœtus ignoscere natos?
Das genti sen um quo vel bona vel mala noscãt:
Non satis innocuis iumenta vincula regũ,
Proponuq; malis pœnas, & præmia iustis.
Hæc quoque qui spernit redeat quando q. libebit,
In promptu venia est, sanctum patet esse lauacrũ,
Quod renouet vitam, veteresq; obliuiscat actus,
Quodque nouos homines faciat, quid quærimus vltra?
Et tamen vltrior venia est: violauerit vllus
Hoc quoque pollutæ prolapsus corpore donum,
Quamquam iam nimium longè processerit error,
Desinat & redeat, cum se damnauerit ipse.
Abjolui meruit: si pœnitet, scelus culpa est.
O verè, quod ais, ponderis leue, quodq; cohæret,
Suaue iugum, toties homini cum ignoscitur vni.
Et tamen erramus, sinu nec criminis vllus
Humano generi: sed crescit laus tua, nam quo
Maior culpa reis, parcentis gloria maior.
Grates ergo tibi referat mens omnis, & omnis
Lingua canat, quantiũq; potest humana propago,
Si placuisse nequit, fieri vel grata laboret.
Panditur immensum, si demas vela, profundum
In laudes pater alme tuas: sed conscia tantæ
Mens oneris trepidat, propriumq; haud instia vires
Consulit, & dignis potius dicenda relinquit.
Reddamur cupio: opus hoc tibi sancte Iohannes
Quo renoues puras ablato corpore mentes,
Non hæc prima dedit Domino sententia, qua te
Admonuit claram mittens per nubila vocem:
Secula multa prius sanctis Deus ore locutus
Isaia vatis, veteris qui maximus æui:
Mittam, ait, ante tuos oculos ô nate ministrum,
Qui sentes arum purgans concreta vitiorum
Crassibus illetum, colles tui sidere montes,
Idem depressos faciet consurgere valles:
Diriget hic qua prauus, & leniet aspera, dura.
Molliet, & totum coget planescere mundum.
Tunc precor donum summe patrum, alme Iohannes
Cum Christo promisse venire tuq; impetrat illo

Qui

Qui misit natum? tunc ô prædicte prophetis
Nominis angelici tu participatus honore:
Per te prima Dei sese clementia profert,
Prima tibi danda venia permissa potestas:
Te cum multa noua peterent miracula plebis,
De te Christus ait, concessum est visere talem.
Qualem nulla prius viderunt secla prophetam:
Dico ego, qui solus quæ gesta gerendáque noui,
Inter mortales dederit quos fœmina partus,
Quósq; dabit solenni hominum de more creatos:
Nullus erit possit qui se præferre Iohanni.
Hæc de te ille refert, qui qualibet intima cordis
Humani, & cunctos scelerum ex ordine tractus
Peruidet, vt quæ sunt oculis subiecta videmus.

PAVLINI EPISTOLÆ AD AVSONIVM.

EPISTOLA PRIMA.

Studiis sacris prophana posthabenda.

Quid abdicatas iu meam curam pater
Redire Musas præcipis?
Negant camœnis nec patent Apollini
Dicata Christo peccata.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari
Tecum mihi concordia.
Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
Vocare musas numina,
Fandique munus munere indultum Dei
Petere fonte, nemore, aut iugis.
Nunc alia mentem vis agit, maior Deus,
Aliosq; mores postulat.
Sibi reposcens ab homine munus suum
Viuamus vt vitæ patri.
Vacare vanis otio aut negotio,
Et fabulosis litteris
Vetat, suis vt pareamus legibus,
Lucemq; cernamus suam.
Quamuis sophorum, callida arsq; rhetorum, &
Figmenta vatum nubilent,
Qui corda fassis atq; vanis imbuunt
Tantumque linguas instruunt,
Nihil adferentes vt salutem conferant,
Quod veritatem detegat.
Quid enim tenere vel bonum aut verum queant
Qui non tenent summæ caput?
Veri bonique fomitem & fontem Deum,
Quem nemo nisi in Christo videt.
Hic veritatis lumen est, vita via,
Vis, mens, manus, virtus patris,
Sol æquitatis, fons bonorum, flos Dei,
Natus Deo, mundi sator,
Mortalitatis vita nostra, & mors necis,
Magister hic virtutis est.
Deusq; nobis, atque pro nobis homo,
Nos induendo, se exuit.
Æterna iungens homines inter & Deum
Interque se commercia.
Hic, ergo nostris vt suum præcordijs
Vibrauerit cœlo iubar.
Abstergit ægrum corporis pigri situm
Habitumq; mentis innouat.
Exhaurit omne, quod iuuabat antea,
Castæ voluptatis vice.
Totoq; nostra iure Domini vindicat
Et corda & ora & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se vult timeri & diligi.
Æstus inanes, quos mouet vitæ labor,
Præsentis aut tramite,
Horret futura cum Deo vitæ fides,
Qui quas videmus spernere,
Non vt prophanas abijcit aut viles opes,
Sed vt magis caras monet,
Cœlis reponi creditas Christo Deo,
Qui plura promisit datis.
Contemptis præsens vel mage deposita sibi
Multo vt rependat fœnore.
Sine fraude iustus aucta creditoribus
Bonus ara reddet debitor,
Multaq; spretam largior pecuniam
Restituet vlura Deus.
Huic vacantem vel studentem & debitum
In hoc reponentem omnia,
Ne quæso segnem néue peruersum putes,
Ne crimineris impium.
Pietas abesse Christiano qui potest?
Namque argumentum mutuum est
Pietatis, esse Christianum & impij
Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus possum tibi
Non exhibere, id est patri,
Cui cuncta sancta iure chara nomina
Debere me voluit Deus.
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguæ, & togæ, & famæ decus,
Prouectus, altus institutus debeo
Patrone, præceptor, pater.
Sed cur remotus tandiu degam arguis,
Proque motu trasceris:
Conducit istud, aut necesse est, aut placet.
Vel aliud horum quidquid est,

Ignosce amanti, si geram quod expedit.
Gratare si vivam, ut libet.

PAVLINVS AVSONIO.

Epistola II.

Defensio sui propter religionem susceptam.

DEfore me patriis tota trieteride terris
Atque alium me egisse vagis erroribus orbem,
Culta prius vestra oblitum consortia vitae,
Increpitas sancti mota pietate querelis:
Amplector patrio venerandos pectore motus,
Et mihi gratandas saluis affectibus iras:
Sed reditum inde meum genitor te poscere nollem,
Unde dari possit revocandum me tibi credam.
Cum steriles fundas, non ad divina precatus,
Castalidis supplex averso nomine Musis:
Non his numinibus tibi me patriaeq; reduces,
Quod datur in nihilum sine numine, nomina Musas
Surda vocas, & nulla rogas: levis hoc feret aura,
Irrita ventosae rapiunt haec verba procellae,
Quae non missa Deo, vacuis in nubibus haerent,
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam.
Si tibi cura mei reditus, illum aspice & ora,
Qui tonitru summi quatit ignea culmina caeli,
Qui trifido igne micat, nec inania murmura miscet,
Quique satis caelo soles largitur & imbres.
Qui super omne, quod est, & in omni totus ubiq;
Omnibus infuso rebus regit omnia Christo,
Quo mentes tenet atque movet, quo tēpora nostra
Et loca disponit: quod si contraria votis
Constituat nostris, prece deflectendus in illa est,
Quae volumus, quid me accusas, si displicet actus?
Quae gero agente Deo, prius est fiat reus auctor,
Cui placet, aut formare meos, aut vertere sensus.
Nam meus si reputes quae prisima, quae tibi nota,
Sponte fatebor enim modo me non esse, sub illo
Tempore qui fuerim, quo non perversus habebar,
Et perversus eram falsi caligine cernens,
Stulta Dei sapiens, & mortis pabula vivens.
Agnosci datur à summo genitore, novari
Quod non more meo geritur, nec arbitror istis
Confessus dicat mutata in prava notandum
Errorem mentis, quoniam sim sponte professus
Me non mente mea vitam mutasse priorem.
Mens nova me fateor flexit, mens non mea quondam,
Sed mea nunc, auctore Deo, qui si quid in actu
Ingenioue meo sua dignum ad munia vidit,
Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedet.
Cuius praeceptis partū est, quod Christus amaret.
Quare gratandū magis est tibi, quàm queritandum,
Quod tuus ille, tuis studiis & moribus ortus
Paulinus, cui te non inficiare parentem,
Nec modo cum credis perversum, sic mea verti
Consilia ut sim promeritus Christi fore, dum sum
Ausonii, feret ille tuae sua praemia laudis,
Deq; tua primum tibi deferet arbore pomum,
Unde precor meliora putes, ne maxima perdas
Praemia, detestanda tuis bona fontibus orta.
Non etenim mihi mens vaga nunc, neq; participantum
Vita fugax hominum, Lycia quae scribis in antris
Pegaseum vixisse equitem: licet aula multi
Numine agente colāt, clari velut antè Sophorum
Pro studiis Musisq; suis, & nunc quoq; cuius
Qui Christum sumpsēre animis, habitare frequentent,
Non inopes animi, neq; de feritate legentes
Desertis habitare locis, sed in ardua versi
Sidera, spectantesq; Deum verisq; profunda
Perspicere intenti de vanis libera curis,
Otia amant strepitusq; fori rerumq; tumultus,
Cunctaq; divinis inimica negotia donis,
Et Christi imperiis & amore salutis abhorrent,
Speq; fideq; Dei sponsa mercede sequuntur.
Quam referet certus non desperantibus auctor.
Si modo non vincat vacuus praesentia rebus,
Quaeque videt spernat: quae non videt, expetat amens.
Namq; caduca patent, nostris aeterna negantur
Visibus, & nunc spe sequimur, quod mente videmus,
Spernentes varias rerum spectacula formas,
Et male corporeos bona sollicitantia visus.
Attamen haec illis secli sententia visa est,
Tota quibus iam lux patuit verisq; bonisq;
Venturi aeternum secli, & praesentis inane.
At mihi non eadem cui gloria, cur eadem sit
Fama, fides veri, par est, sed amoena colenti
Nunc etiam & blanda posito locupletis in arca
Littoris, unde haec iam tam festina locorum
Invidia (sit utinam iustius me carpere livor
Incipiat, Christe sub nomine probra placebunt.
Non patitur tenerum mens numine firma pudorē
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.
Ne me igitur venerāde parēs his, ut male versum,
Increpites studiis, neq; me vel coniuge carpas,
Vel mentis vitio non anxia Bellerophontis
Mens est, nec Tanaquil mihi, sed Lucretia coniunx.
Nec mihi nunc patriis est ut vis oblitus caeli,
Quin summum suspecto deū quem qui colet unū,
Hic verè memor est caeli: crede ergo paterni
Nec caeli immemores, nec vivere mentis egentes,
Humanisq; agitare locis, studia ipsa piorum
Testantur mores hominum, nec enim impia summum
Gens poterit novisse Deum, sit multa locorum,
Multa hominum in studiis, multa experientia legum.
Quae regio agresti ritu caret? aut quid in istis
Improbitas aliena nocet? quid tu mihi vastos
Vasconiae saltus, & ninguida Pyrenaei
Obiicis hospitia? in primo quasi limine fixus
Hispanae regionis agam, nec sit locus usquam
Rure

Rure vel vrbe mihi, summum qua diues in orbē
Vsque patet, mersos spectans Hispania soles.
Sed fuerit fortuna, iugis habitasse latronum,
Non lare Barbarico rigui, mutatus in ipsos,
Inter quos habito socia feritate, colonos.
Non recipit mens pura malum, neque lauibus harent
Inspersa fibris macula, si Vascone saltu
Quisquis agit purus sceleris vitam inter iniquos.
Nulla ab inhumano morum contagia ducit
Hospite; sed mihi cur sit ab illo nomine crimen
Qui diuersa colo, vt colui, loca iuncta superbis
Vrbibus, & latis hominum celeberrima cultu?
Ac si Vasconicis mihi vita fuisset in oris,
Cur non more meo potius formata ferinos,
Poneret in nostros migrans gens barbare ritus?
Ante habitos mores, nec semper flectere vitam
Crimen habet, nanq; est laudi bene vertere, cū me
Immutatum audis studium officiumq; require
Si prauo rectum, si religiosa prophanis,
Luxuria parcum, turpi mutatur honestum.
Segnis, iners, obscurus ago, miserere sodalis
In mala peruersi, blandum licet ira parentem
Exciret, lapsum vt rectis instauret amicum
Moribus, & monitu reparet meliora seuero.
At si forte itidē quod legi, & quod sequor, audis
Corda pio vouisse Deo, venerabile Christi
Imperium docili pro credulitate loquentis
Persuasumq; tenens, monitis aeterna parari
Praemia mortali damnis praesentibus empta,
Non reor hoc sancto sic displicuisse parenti.
Mentis vt errorem credat, sic viuere Christo.

PAVLINVS AVSONIO.
Epistola III.
De constantia in amore.

Continuata mea durare silentia lingua,
Te numquam tacito, memoras, placitamq; labris
Desidiam exprobras, neglectaq; insuper addis
Crimen amicitiae formidatamq; iugalem
Obijcis, & durum iacis in mea viscera versum,
Parce precor lacerare tuum, nec amara paternis
Admiscere velis, ceu melli absynthia, verbis.
Cura mihi semper fuit & manet, officijs te
Omnibus excolere, affectu obseruare fideli.
Non vnquam tenui saltem tua gratia nauo
Commaculata mihi est, ipso te ladere vultu
Semper, & incauta timui violare figura,
Composui & lata formaui lumine frontem
Neve vel à tacito contractam pectore nubem
Duceret in sanctum suspectio falsa parentem.
Hoc mea te domus exemplo coluitq; coletq;
Inq; tuum tantus nobis consensus amore est,
Quantus & in Christum, connexa mente colendum.
Quis tua quaeso tuis obduxit pectora liuor?
Quorum more pias facilis tibi fama per auros
Irrupit populisq; animum, contraq; vetustam
Experta pietate fidem, noua vulnera mouit?
Laederet vt natis placitum malesuada parentem?
Sed mihi non ficta mens conscia simplicitatis,
Nec patris inculti pietas rea respuit omne
Immeritum, & falso perstringi crimine non fert.
Immunis merito grauius violatur iniquo.
Vulnera tam tenera offensa, quàm libera culpa.
Discussisse iugum quereris me, quo tibi doctis
Iunctus eram studijs, hoc nec gestasse quidem me
Assero, namque pares subeunt iuga: nemo valentes
Copulat infirmis, neque sunt concordia frena,
Si sit compulsis mensura iugalibus impar.
Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cygnis, & aedona parra,
Castaneis corylos aques, viburna cupressis,
Me compone tibi, vix Tullius & Maro tecum
Sustineant aquale iugum, si iungar amore,
Hoc tantum tibi me iactare audebo iugalem,
Quo modicum socijs magno contendit habenis
Dulcis amicitia aeterno mihi foedere tecum
Et paribus semper redamandi legibus aqua:
Hoc nostra e ceruice iugum non saeua resoluit
Fabula, non terris absentia longa diremit,
Nec perimet, toto licet abstrahar orbe vel auo,
Non animo diuisus agam, prius ipsa recedet
Corpore vita meo, quàm vester pectore vultus.

Ego te per omne, quod datum mortalibus,
Et destinatum seculum est,
Claudente donec continebor corpore,
Discernar orbe quolibet,
Nec corde longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris insitum
Videbo corde, mente complectar pia
Vbique praesentem mihi.
Et cum solutus corporali carcere,
Terraq; prouolauero
Quo me locarit axe communis pater,
Illic quoque animo te geram,
Neque finis idem, qui meo me corpore
Et amore laxabit tuo.
Mens quippe lapsis, qua superstes artubus
De stirpe durat coeliti,
Sensus necesse simul & affectus suos
Aeque vt vitam teneat suam,
Et ores sic obliuisci non capit,
Perenne viuat & memor.

VENANTII HONORII FORTVNATI VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

VENANTIVS Honorius Fortunatus inter Christianos poëtas relatùs est, & cùm ingenio atque moribus longè præstaret, Rauennæ eruditus traditur, magnáque diligentia in Latinis literis institutus. De hoc Fortunato referuntur permulta apud eos autores, qui de gestis Gallorum annales composuerunt. Neque desunt, qui scribant, illum, diu versatum in Gallia, & ob egregiam eruditionē, optimúmque ingenium Pontificem Pictauorum factum. Plura ac varia opera edidit, quibus ingenij facilitatem, miniméque vulgarem doctrinam demonstrat. Leguntur adhuc eius poëmata, & hymni complures, qui magnopere cōmendati sunt à nostris Grammaticis. Sed & libros quatuor fecit de gestis diui Martini, versibus hexametris, præfatus tali opere se imitari Christianos poëtas, vt Alcymum, Prudentium, Iuuencum, Paulinum, & alios plures. Idē Fortunatus maximo affectu singularíque beneuolentia prosecutus Gregorium Pontificem, Emphronium, atque Felicem, vt alios omittamus. In peruetustis exēplaribus additum est nomen Clementiani, quod ab his probari poterit qui paulò accuratiùs antiquitatem perscrutari voluerint.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI,

De partu Virginis, Liber primus.

LIngua prophetarum cecinit de virgine partum,
Nuncia fert terris Angelus ista poli.
Consona vox hominum memorat hoc ferre puellam,
Quod daret absque viri germine virgo virum.
Hoc Euangelio concordans pandit Esaias,
Quæ Deus inspirat, hæc canit ipse tuba.
Eloquio torrens, & rite profunda locutus,
Emanuel nostrum virgine dante canens.
Prædicens olim vt de matre, tonantis honore,
Radicis florem Iessea virga daret.
Virgo hæc virga fuit, de qua flos Christus obortus
Cuius ordo viuax membra sepulta leuat,
Laxus morte iacens, de cuius aromate tactus,
Postq; diem quartum Lazarus ore reflat.
Hanc Ieremias vtero ipso sanctificatus,
Monstrans voce pari sic quoque vatis ait,
Ecce dies venient, & Dauid suscito germen,
Et regnabit rex atque erit hic sapiens.
Hoc germen iustum virgo est, & rex suus infans,
Iudicium faciens arbiter, orbis herus.
Psalmographi plectro cantata est ista virago,
Cū daret arte melos vox, lyra, chorda, chorus.
Mater Sion dicit homo, & homo factus in illa est,
Ipse hanc fundauit, factus in ipsa & homo est.
Sic quoque qui fundauit eam, est altissimus ipse,
Nec Sion mater virgo Maria fuit.
Hic tanquam sponsus thalamo procedit ab alto,
Exultatq; gigas Christus, eundo viam.
O vteri thalamus, noua iunctio facta salutis,
Qua Deus atque caro nupsit honore nouo.
Quod deus amplexus carnē est, caro iūcta cohæsit,
Stat deus, atq; homo fit, Christus vtrūq; genus.
Non deus in carnē est versus. Deus accipit artus,
Non se permutans, sed sibi membra leuans.
Cuius non poterat deitas per aperta videri,
Velamen sumpsit carne videndus homo.
Vnus in ambabus naturis, verus in ipsis,
Aequalis matri hinc, par deitate patri.
Non sua confundens, sibi nostra sed omnia nectēs,
Quem sine peccato gignit vterque virum.
De patre natus habēs diuina, humanaq; matre,
De patre sublimis, de genitrice humilis.
Quando incorporeus sibi corporis induit artus,
Aequalis matri sit, minor inde patri.
Carnem animam, ossa, cutem, neruos, ventrem, femur, vngues.
Seruus vt assumens, est minor inde patri.

Sed

Sed redeo, qua virgo trahit, mihi laude canenda,
Qualis nulla fuit, nulla futura venit.
Quemq; pluunt nubes iustum de rore superno,
Hæc saluatorem germine Terra dedit.
Hæc porta est clausa, in quam intrat vir nemo, nec exit,
Ni dominus solus, cui quæque clausa patent.
Cuius in aduentu exsultauit de ventre Ioannes,
Infans per, summo munere præco nouus.
Trans vterum matris, quasi per specularia cernens,
Materna & puero membra, fenestra fuit.
Quando exsultauit ventrem de ventre salutans,
Dum pede non poterat, motibus egit iter.
Credo & prostratus iacuit, palmásque tetendit,
Ante videns pronum paruula membra mouens.
Corrigiámq; pedum quorum est no soluere dignus,
Pronus adorauit credo tremente genu.
Nobilis Elizabeth, de qua canit alta prophetas,
Hæc operante Deo germina læta refert.
O benedicta inter mulieres, vnde mihi hoc, me
Vt mater domini visitet alma mei?
Hanc Gabriel vocitat benedictam laude puellam,
Et merito extollit quæ noua dona gerit:
Quæ genitura foret benedictum germine fructum,
Quem Ieremias voce tonante refert.
Hic Deus est noster, non absq; illo alter habetur,
Post hæc in terris visus homo est habitus.
Quem Daniel sanctum sanctorum prædicat vnū,
De monte exciditur cui angulus & lapis est.
De quo Moyses ait, Deus excitat ecce prophetam
Vobis ex vestris fratribus, orbis opem.
Si qua anima hunc non audierit, qui exterminat illum,
De populo vindex ipse propheta suo est.
Dauid dixit: adorabunt hunc munere reges,
Seruibunt gentes, & Saba dona dabunt.
Accipiens Simeon manibus quem iustus vtrisq;,
Annis decrepitus hæc pia verba dedit:
Nunc dimitte in pace tuum seruū auctor ab alto,
Viderunt oculi iam quia vota mei.
Quando salutare hoc merui, tua verba secundū,
Ferre manu, & visu cernere iure deum.
O sacra virgo Dei talem generando Maria,
Per quam lumen habet plebs tenebrosa prius.
In regione vmbræ mortis lux ipsa resulsit,
Admirabilis hic, consiliarius hic.
Qui Deus est fortis pater atq; in secula princeps,
Imperij cuius pax sine fine manet.
Rorarunt cæli nubes, iustumq; pluerunt,
Quem saluatorem germine virgo dedit.
Aegyptus, labor Aethiopum, duceśq; Sabæi,
Ad quem transibunt, mente, sequendo Deum.
Est in quo tantùm deus, & non est deus absq; hoc,
Hic Deus absconsus, qui Deus Israel est.
Cuius Iustitia est lumborum cingulum & idem,
Eius renis adest cinctoriumq; fides.
Reguli & aspidis antra manu penetrare foramen
Ablactatus egens, nec nocet vllus ei.
Astans in signum populorum, eiusq; sepulchrum
Nobile, adorandum gloria quanta tegit?
Quem dominatorem terræ misit Moabitis,
Petra ex deserti qui pius agnus adest.
De quo Zacharias: exulta filia Sion,
Iustus saluator, rex tuus ecce venit,
Ascendens asinam super, aut asinæ quoq; pullum,
Et currus perdens ex Efraimo, & equum.
Vnde & Micheas, & tu inquit, Bethlee Ephrata,
Paruus in Iuda milibus ipsa manes.
Egredietur, qui dominatur in Israel, ex te,
Egressusq; potens eius ab initio.
Lumen sanctorum in splendoribus, ex vtero quem
Ante & luciferum progenuitq; pater.
Liuores sanans nostros liuore beato,
Et veteres maculas sanguinis amne lauans.
O virgo insignis, mater pia, nobile semen,
Quam deus impleuit totius orbis ope,
Quæq; creatorem meruisti ventre tenere,
Et generare deum concipiente fide.
Mandatura nouo pastu de crimine mundum,
Atq; sacro fœtu progenitura Deum.
Humano generi genuit quos Eua dolores,
Curauit genitus virgo Maria, tuus.
Peccati iaculo defixa in stirpe cicatrix,
Vlcera nulla gerit, nec sua signa patent.
Succus amarus enim vetiti de cortice ligni,
Stante redemptoris de cruce dulce sapit.
Sub pomi specie mors tunc de fronde pependit,
Nunc tuus est vterus, hinc cibus, inde salus.
Fructu sancta pio renouasti tempora rerum,
Lucidiorq; dies te generante nitet,
Post tenebras solem tua reuocat aluus in orbem,
Cum domini iubaris irradiauit apex.
In te habitans mundi lumen statione corusca,
Floruit internus per tua membra deus.
Nūc viuax fulgor penetrans & ad ima profundi,
Orbem alit, astra regit, tartara luce replet.
Cuius mundi vna est hæc machina tecta pugillo,
Clauditur in fibris casta puella tuis.
Supportans fabricata fabrum, atque humana tonantem,
Virginia radicem facta creantis opem.
Qualiter illa nouum tenuerunt viscera lumen,
Quod deus intus erat, quis tuc honor inde ferat?
Gaudia quanta sinus hilaris tuus ille vehebat,
Cum tua mebra premens plus releuabat onus?
Tum genitrix de fasce leuis, de prole salubris
Rem splendoris habens, lux neq; pondus erat.
Auxilium de flore gerens, de fruge leuamen,
Et cæli panem spica nouella ferens.
Cuius stella eras, & sol matutinus in aluo,
Infra arcam abscondens fulgida luna iubar.
Anniculum portās agnum antiquumq; gigantē,
Deq; tribu Iuda qui leo fortis erat.
Cornua producens vitulum seu Rinnocerotis,
Arduus, elatis naribus alta fremens.
Regulus atq; aspis, edunt quis cuncta venena:
Vipera, chersydros, seps, draco, cenchris, hybris,
Paruulus ipse puer persona vetusta dierum,
Egressus cuius stat sine principio.
Cuius diffusa in labiis est gratia florens,

Insignis forma præ genitis hominum:
Cuius? est oriens ex alto nomen honoris,
Qui nos, lumen agens, visitat in tenebris.
Qui venit de Edom, de Bosra veste cruenta,
Pulcher, sanguineus, candidus, atq; ruber,
Calcaturus erat qui torcularia solus,
In cruce pendendus membra cruore leuans.
Vnde sibi missa est stola candida, tincta rubore,
Quem post, ante ve quem, non deus vllus erit.
Cuius transcendit sacra magnificentia calos
Cuncta regens palma sidera, rura, freta.
Quis te nunc sensus, domini pia mater, habebat,
Cum tibi talis erat fœtus honore nouus?
Præmia quãta vterũ implebãt & gaudia pectus,
Cœlorum artificem cum tua ferret humus?
O forma radians, dic virgo, putas ne videbas
Angelicos cursus ire redire nouos?
Militiam cœli cùm te seruare vicissim
Sentires animo, sæpe leuata manu.
Quæ circa te acies, vel quando iter ire parares,
Multa prægressus concomitando tuos?
Quid Michael faceret ductor, sub principe celso,
Quid gereret Gabriel nuncius ille sacer?
Qualiter aut Raphael occursũ impederet alma,
Te portante, Dei dum putat esse thronum.
Credo alter cuperet plantis substernere palmas,
Ille excussa ala solueret ipse viam.
Duceret iste aur… ne te grauis vreret æstus,
Ille leuans pennis, verteret vt imber aquas.
Iste ad frena manum retinens, ne sarcina lapset,
Neu pes offendat, pendula turba volat.
Quot vigiles turma, cum te sopor altus haberet,
Solaq; dormitans tot vigilare dares?
Sidereo obsequio meritis dignissima virgo,
Cum te diuinus cingeret ala choris.
Cuius honore sacro sol ipse tremesceret ortum,
Lunaq; sub pedibus quæreret esse tuis,
Artificiq; suo se machina subderet orbis,
Ac miraretur per tua membra Deum.
O Virgo excellens, vincens super omnia matres,
Quam genus erexit, cui deus alta dedit.
Cuius fructus adest, & flos non perdit honores,
Quæ nato es genitrix, & tibi virgo manes.
Felix quæ generi humano sub tartara lapso,
Ad cælos facta es sors, via, porta, rota.
Aula Dei, ornatus paradisi gloria regni,
Hospicium vitæ, pons penetrando polos.
Arca nitens, & theca potens gladij bis acuti,
Ara dei assurgens, luminis alta Pharos.
Celsa super cedros, & vasta cacumina montis,
Subq; tuis plantis & rota solis adest.
Virgineo cœtu dux, sexu prima secundo,
Prælata astrigeris sola puella choris.
Figmentum figuli super omnia vasa decorum,
Atque creatura fulgida massa noua.
Candelabrum pulchrum verbi capiendo lucernã,
Quam formam sculpsit tam super astra faber.
Ornans hierusalem sanctam speciosa venustas
A facie templi vas in honore Dei.
Exuperans portas Sion splendore corusco,
Stans merito fidei gemma superba throni.
Ore diem iaculans, radios a fronte, sagittas
Luminibus rutilis, lumen honore rotans.
Si lectum speculum, illustris domus omnipotentis,
Vnitibus ex illis fulgura clara ferens.
Nomen honoratum benedicta Maria per æuum,
Ad laudem artificis nobilis artis opus.
Dulcis & angelico pretiosa puella senatu,
Omnes vltra homines dona decoris habens.
Inde rubore rosas, candore hinc lilia vincens
Flos nouus e terra, quem polus arce colat.
Chrysolitum, electrum, aurum, ostrum, concha alba smaragdus,
Quo tua forma nitet, cuncta metalla iacent.
Nix premitur candore tuo, sol cruius honore,
Pallescunt radij virgo decore tui.
Lychnites hebes est, cedit tibi lucifer ardens,
Omnibus officijs lampade maior ades.
Occulte vt terra sacramenti conscia summi,
Et secreta post sunt patefacta tibi.
Dignus ager domini generas sine semine frugem,
Et sine casta iugis messe repleta places.
Sola sine exemplo fœcunda & libera nexu,
Ignara amplexus, mater opima sinu,
Virgo intacta manens fidei vbertate marita,
Inscia coniugio fœta negante viro.
Accipis, vt nescis, sic reddis, vt integra constes.
Nec violata paris, nec pariendo doles.
Et tamẽ est genitus Deus atq; homo, verus & vnus,
Spiritus atque caro Christus, vtrumq; genus,
In deitate patri æqualis, sed corpore matri,
Et sine peccato de genitrice caro.
Factor dans legem factus sub lege minister,
Ipse pater mundi, filius ipse tibi.
Vnde tuum mater generas natum atque parentẽ,
Hinc prolẽ, inde patrem: hoc deus, illud humus.
Cuius honore sacro genitrix transcendis Olympũ,
Et super astrigeros e igneos ora polos.
Conderis in solio felix regina superbo.
Cingeris & niueis lactea virgo choris.
Nobile nobilior circumsistente senatu,
Consulibus celsis celsior ipsa sedes.
Sic iuxta genitum regem regina perennem,
Ornata ex partu mater opima tuo.
Occurrunt proceres, & gloria magna Iohannes,
Notus & ante Deum quam pateretur homo.
Fratribus assistit, Paulo reliquisq; beatis,
Doctor apostolicis fulgida palma Petrus.
Diligit has portas Sion super omnia Iacob,
Pro patribus genitos quos in amore Deus.
Qui omnes obryzo ornati, super astra coruscant,
Si sic discipuli, quid pia mater erit?
Hinc patriarcharum numero sociante propheta
Conueniunt celso munera ferre throno.
Martyrij hinc atq; inde cohors redimita coronis,
Principe cum Stephano ciuica turba poli:
Primitia florum, Bethlemitica passio lactans,
Quæ meruit nascens viuere morte magis,
Italia mundiq; caput quos Roma retentat,
Vrbs vel Alexandri, aut Antiochena ager.

Quos

Quos Hierosolymis, aut quos Bizantion oris,
Quos Patra, quos Ephesus, Naddauer arce tenet.
Quos oriens, occasus habet, quos Affrica, & Arctos,
Quosq; sepultat humus, cingit & oceanus.
Natio, gens, populus, regiones, agmina, reges,
Vndique currentes ad noua dona patris.
Æthiopes, Thraces, Arabes, Dacus, Indus, Alanus,
Aurora & vesper, Persa, Britannus adest.
Intrantes in regna Dei pietate redempti,
Gaudia visuri regis in arce poli.
Quos recipit sacra porta Petri, quos ianua Pauli,
Postis ad Andreæ limen Achaia patet.
Matthæus Æthiopes, Ephesinos valua Ioannis,
Et quam quisquis amat, hunc sua porta rogat.
Horum ante aduentũ te qualiter ornat amator,
Portauit quem vterus virgo beata tuus?
Dans tibi larga poli, cui tu domus arcta fuisti,
Ventris pro hospitio restituendo thronum.
Componendo caput niueum diademate fuluo,
Et gemino rutilam comit honore comam.
Annectens niueo preciosa monilia collo.
Fulgore & vario pectora pura tegens.
Quã speciosũ humeris imponit honoris amictũ,
Splendore ardescens purpura tincta nitet.
O quoties coctum Zonæ micat aura per aurum,
Pallida nec palla est fimbria luce nitens.
Quis tibi digna canat, quantum decus exeat ore,
Aut de veste tui gemma virore micet?
Quando strata iacet pedibus speciosa smaragdus
Quando pauimentis alba tophazus inest.
Quæq; oculus non vidit agens, non audijt auris,
Ornamenta tibi hæc pia virgo nitent.
Cum regio ergo poli, totusq; exercitus astri
Te ornatam inspiciet, laudibus ora mouet.
Incipiens Michael præconia ferre beata,
Cumq; suis turmis hæc tibi virgo refert.
O decus excellens, ô fœmina fama salutis,
Partus fruge potens, virginitate placens.
Perquam est se nasci dignata redemptio mundi,
Et reparare genus, quod tulit Eua ferox.
Hanc tibi mater opem legionum millia mille,
Per classes resonant carmine, voce, lyra.
Angelus inde tuos repetit paranimphus honores,
Qui tibi cœlis nuncia sancta vehit.
Dicens, ô felix imitari nescia virgo,
Cuius & agnus ouis conteris ora lupi.
Tartara disrumpens, patriæ captiua reducens,
Et libertati post iuga pressa refers:
Excipit has iterũ ingeminans pars altera laudes,
Perstrepit & cunctis vox reuoluta choris.
Incipit inde alios producere terra fauores,
Zachariæ genitus vox, tuba, præco, sonus,
Cũ Petro, & Stephano ducibusq; in millibus amplis
Agminibus, mixtis plausibus alta canẽs.
O Virgo insignis benedicta ad gaudia nata,
Auxilium terræ, fulgor honorq; poli.
Ecce tuus florens vterus quæ præstitit orbi
Te pariente fide nos paradisus habet.
Quid sumus aut fuimus? quos merserat Eua profundo,
De limo in cœlum nos facis ire sinu;
Laudibus his domini genitrix fragor intonat astris,
Militiæq; poli hæc tibi clangor agit.
Ast ego ferre volens, videor subducere laudes:
Nam tibi quisq; cupit voce fauere sacra.
Mens oret genitum, sic matri digna loquatur,
Cuius amore pio viuis honore nouo.
Pulchra super gemmas splendorẽ solis obũbrans,
Alta super cælos & super astra nitens.
Vellere candidior niueo, rutilantior auro,
Fulgidior radio, dulcior ore fauo.
Suauior & roseo nimium rubicundior ostro,
Vincis aromaticas mentis odore comas.
Cara, benigna, micans, pia, sancta, veneranda, venusta,
Flos, decus, ara, nitor, palma, corona, pudor,
Omnes nam fines terræ meruere salutem
Per Christum, genitum virgo Maria tuum.
A patre perpetuò, certo tibi tempore natum:
Qui mihi spes veniæ causa salutis. Amen.

DE CHRISTI IESV BENEFICIIS.

LIBER SECVNDVS.

De Natiuitate Christi.

Ex Lib. II.

AGNOSCAT omne seculum,
Venisse vitæ præmium,
Post hostis asperi iugum,
Apparuit redemptio.
Isaias quæ concinit,
Completæ sunt in virgine.
Annunciauit angelus,
Sanctus repleuit spiritus.
Maria ventre concipit
Verbi fidelis semine,
Quem totus orbis non capit
Portant puellæ viscera.
Radix Iessæ floruit,
Et virga fructus edidit,
Fœcunda partum protulit,
Et virgo mater permanet.
Præsepe poni pertulit
Qui lucis autor extitit,
Cum patre cœlos condidit,
Sub matre pannos induit.
Legem dedit qui seculo,
Cuius decem præcepta sunt,
Dignando factus est homo.

Sub legis esse vinculo.
Adam vetus quod polluit,
Adam nouus hoc abluit:
Tumens quod ille deiecit,
Humillimus hic erigit.
Iam nata lux est & salus,
Fugata nox & victa mors:
Venite gentes, credite,
Deum Maria protulit.

DE PASSIONE CHRISTI.

VExilla regis prodeunt,
Fulget crucis mysterium,
Quo carne, carnis conditor,
Suspensus est patibulo.
Confixa clauis viscera
Tendens manus vestigia,
Redemptionis gratia
Hic immolatur hostia.
Qui vulneratus insuper
Mucrone diro lanceæ,
Vt nos lauaret crimine,
Manauit vnda & sanguine.
Impleta sunt quæ concinit
Dauid fideli carmine,
Dicendo nationibus
Regnabit à ligno deus.
Arbor decora & fulgida,
Ornata regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta membra tangere.
Beata cuius brachijs
Precium pependit seculi,
Statera facta est corporis,
Prædam tulitq; tartari.
Aroma fundis cortice,
Vincis saporem nectaris,
Iucunda fructu fertili
Plaudis triumpho nobili.
Salue ara, salue victima,
De passionis gloria,
Qua vita mortem pertulit,
Et morte vitam reddidit.

DE CRVCE DOMINI.

PAnge lingua gloriosi prælium certaminis.
Et super crucis trophæo dic triumphū nobile,
Qualiter redemptor orbis immolatus vicerit.
De parentis protoplasti fraude factor condolens,
Quando pomi noxialis morsu morte corruit,
Ipse lignum tunc notauit damna ligni vt solueret.
Hoc opus nostræ salutis ordo depopo scerat,
Multiformis proditoris ars vt artem falleret,
Et medelam ferret inde, hostis vnde læserat.
Quando venit ergo sacri plenitudo temporis,
Missus est ab arce Patris natus orbis conditor,
Atque ventre virginali carne factus prodijt.
Vagit infans inter arcta conditus præsepia,
Membra pannis inuoluta virgo mater alligat,
Et pedes, manusq;, crura stricta cingit fascia.
Lustra sex qui iam per acta tempus implens corporis
Se volente, natus ad hoc, passioni deditus,
Agnus in crucis leuatur immolandus stipite.
Hic acetum, fel, arundo, sputa, claui, lancea,
Mite corpus perforatur, sanguis, vnda profluit,
Terra põtus, astra, mūdus quo lauātur flumine.
Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis,
Nulla talem silua profert fronde flore germine:
Dulce lignum, dulce signū, dulce pondus sustinet.
Flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera,
Et rigor lentescat ille quem dedit natiuitas.
Vt superni membra regis mite tendas stipite.
Sola digna tu fuisti ferre precium seculi,
Atq; portum præparare nauta mundo naufrago,
Quem sacer cruor perunxit fusus agni corpore.

DE EADEM.

CRux benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atque cruore suo vulnera nostra lauat.
Mitis amore pio pro nobis victima factus,
Traxit ab ore lupi qua sacer agnus oues.
Transfixis palmis vbi mundū a clade redemit,
Atque suo clausit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clauis confixa cruentis,
Quæ eripuit Paulum crimine morte Petrum.
Fertilitate potens, ô dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam noua poma geris.
Cuius odore nouo defuncta cadauera surgunt.
Et redeunt vitæ qui caruere die.
Aestus nullum vret sub frondibus arboris huius,
Luna nec in noctem, sol neque meridie.
Tu plantata micas, secus est vbi cursus aquarū,
Spargis & ornatas flore recente comas.
Appensa est vitis inter tua brachia, de qua
Dulcia sanguineo vina rubore fluunt.

DE EADEM.

VIrtus celsa crucis totum rectè occupat orbē,
Hæc quoniā mundi per ditia cuncta refert,
Quodq; ferus serpens infecit felle veneni,
Sanguis in hac Christi dulce liquore lauat:
Quæq; lupi fuerant raptoris præda ferocis,
In cruce restituit Virginis agnus oues.
Tensus in his ramis cum plantis brachia pendēs,
Ecclesiam stabilem pendulus ipse cruce.
Hoc pius in ligno reparans deperdita prædam,
Quod vetiti ligni poma tulere boni.

DE DESCENSV CHRISTI ad inferos.

Ex lib. 11. De miraculis diui Martini.

OB hoc arce poli descēdit ad arua Redēptor.
Perdita vt eriperet, peritura nec ipsa periret.
Immaculatus enim maculas detergere venit,
Vulneribusq; suis curaret vt hulcera mundi.
Funeris ordo eius nostra fuit arra salutis,
Sputa, flagella, chlamys, fel, acetum, lancea, claui,

Crux

Crux pia, mors, tumulus, lapis, infernus, vmbra, tyrannus,
Victa simul triduo premit, & redit auctor ad astra:
Despensus q; eius, meus est a [illegible],
Nec peccatoris mortem magis eligit auctor,
Quando suis poenis nouus dedit arma salutis.
Si pius indomitum pectum mansuescere tentat,
Promisit q; lupo bona pastor ouilia reddi:
Quanto magis homini referatur praemia Christo?
Propter quem ipse deus homo fit, iacet, atq; resurgit,
Et pietas excelsa fides praesumptio dulcis,
Quae promittat opem deceptori & perituro,
Expetenti votum, si non valet ire [illegible],
Cui minimum posse est, satis est ostendere velle,
Nam totum impendit, qui non abscondit amorē.

DE RESVRRECTIONE Christi.

Ex libro III.

TEmpora florigero rutilant distincta sereno,
Et maiore poli lumine porta patet.
Altius ignivomum solem caeli orbita ducit,
Qui vagus Oceanas exit & intrat aquas.
Armatus radiis elementa liquentia lustrans,
Adhuc nocte breui tendit in orbe diem.
Splendida sincerum producunt aethera vultum,
Laetitiamq; suam sidera clara probant.
Terra ferax vario fundit munuscula foetu,
Cum bene vernales reddidit annus opes.
Mollia purpureum pingunt violaria campum,
Prata virent herbis, & micat herba comis.
Paulatim subeunt stellantia lumina florum,
Arridentq; oculis gramina tincta suis.
Semine deposito lactans seges exilit aruis,
Spondens agricolae vincere posse famem.
Caudice desecto lacrymat sua gaudia palmes:
Vnde merum tribuat, dat modo vitis aquam.
Cortice de matris tenera lanugine surgens,
Praeparat ad partum turgida gemma sinum.
Tempore sub hiemis foliorum crine reuulso,
Iam reparat viridans frondea tecta nemus.
Myrrha, salix, abies, corylus, siler, vlmus, acer, nux,
Plaudit quoq; suis arbor amoena comis.
Constructura fauos apis hinc aluearia linquens,
Floribus instrepitans poplite mella rapit.
Ad cantus reuocatur auis, quae carmine clauso,
Pigrior hiberno frigore muta fuit.
Hinc philomela suis attemperat organa cannis,
Fitq; repercusso dulcior aura melo.
Ecce renascentis testatur gratia mundi
Omnia cum domino dona redisse suo.
Namq; triumphanti post tristia tartara Christo,
Vndiq; fronde nemus, gramina flore fauent.
Legibus inferni oppressis super astra meantem
Laudant rite deum, lux, polus, arua, fretum.
Qui crucifixus erat, Deus ecce per omnia regnat,
Dantq; creatori cuncta creata precem.
Salue festa dies, toto venerabilis aeuo:
Qua Deus infernum vicit & astra tenet.
Nobilitas anni, mensium decus, alma dierum,
Horarum splendor, scripula puncta fouens.
Hinc tibi silua comis plaudit, hinc campus aristis,
Hinc grates tacito palmite vitis agit.
Si tibi nunc auium resonant virgulta susurro,
Has inter minimus passer amore cano.
Christe salus rerum, bone conditor atq; redemptor,
Vnica progenies ex deitate Patris,
Irrecitabiliter manans de corde parentis,
Verbum subsistens, & penetrare potens.
Aequalis, concors, socius cum patre coaeuus,
Quo sumpsit mundus principe principium.
Aethera suspendis, sola congeris, aequora fundis,
Quaeq; locis habitant, quo moderante vigent.
Qui genus humanum cernens mersum esse profundo,
Vt hominem eriperes, es quoq; factus homo.
Nec voluisti tantum nostro te corpore nasci,
Sed caro quae nasci pertulit, atq; mori.
Funeris exequias pateris vitae auctor & orbis:
Intras mortis iter dando salutis opem.
Tristia cesserunt inferni vincula legis,
Expauitq; chaos luminis ore premi.
Depereunt tenebrae Christi fulgore fugatae,
Et tetrae noctis pallia crassa cadunt.
Pollicitam sed redde fidem precor alma potestas,
Tertia lux rediit, surge sepulte meus.
Non decet vt humili tumulo tua membra tegantur,
Non pretium mundi vilia saxa premant.
Indignum est cuius clauduntur cuncta pugillo,
Vt tegat inclusum rupe vetante lapis.
Lintea tolle precor, sudaria linque sepulchro:
Tu satis es nobis, & sine te nihil est.
Solue catenatas inferni carceris vmbras,
Et reuoca sursum quidquid ad ima ruit.
Redde tuam faciem, videant vt saecula lumen:
Redde diem, qui nos te moriente fugit.
Sed plane impleti remeans pie victor ad orbem:
Tartara pressa iacent, nec sua iura tenent.
Infernus insatiabiliter caua guttura pandens,
Qui rapuit semper, fit tua praeda deus.
Eripis innumerum populum de carcere mortis:
Et sequitur liber, quo suus auctor adit.
Euomit absorptam trepide fera belua plebem,
Et de fauce lupi subtrahis agnus oues.
Hinc tumulum repetens post tartara, carne resumpta,
Belliger ad caelos ampla trophaea refers.
Quos habuit poenale chaos, iam reddidit in te:
Et quos mors peteret, hos noua vita tenet.
Rex sacer, ecce tui radiat pars magna triumphi,
Cum puras animas sacra lauacra beant.
Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat,
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

DE ASCENSV CHRISTI ad coelos.

Ex lib. II. De miraculis Martini.

CVm iam carnalis raperetur ad astra figura
Atq; pij plantis strauerunt flamina pinnas,

Cum pede pressa sacro sentirent aera regi,
Angelicis vectus manibus, celer aethera calcans,
Ingrediens teneras nec frangens gressibus auras,
Pendula planta volans cum nubila funderet intras
Regna gerens, [illegible] qua non facit aula sigillum,
Cum [illegible] tunc [illegible] astantibus angelis astans,
Sic ait, [illegible] qualiter ire
Vidistis, caelumque supra vestigia ferre.

DE VITA HOMINVM.
LIBER TERTIVS.

Adhortatio ad patientiam.

FRater amore Dei digno memorabilis actu,
Pectore fixa meo frater amore dei.
Carpe libenter iter, quod ducit ad aethera, [illegible]
Altius vt surgas carpe libenter iter.
Fer patienter onus, neque te pia sarcina lasset,
Vnde manet requies fer patienter onus.
Subdere colla decet, quia sunt iuga dulcia Christi,
Quo mereamur opem subdere colla decet.
Qui sua rura colit, dotet horrea plena tenere.
Nec [illegible] erit qui sua rura colit.
Per mare nauta volat, cui multa pecunia crescat,
Mercibus vt placeat per mare nauta volat.
Non timet ille necem valde turbante procella,
Vt lucretur opes, non timet ille necem.
Miles ad arma venit quaeres per vulnera palmã,
Vt redeat victor miles ad arma venit.
Praelia sume libens, mihi tu quoque care sodalis,
Vnde triumphus erit praelia sume libens.
Quisquis amore venit nescit se ferre laborem,
Nemo ab amore tacet, qui, quis amore venit.

CONTRA IVDAEOS.
Ex libro V.

QVid facis o Iudaee senex nec docta vetustas?
Vt vitam renoues, credere disce senex.
Lacte [illegible] maiora iuuenta,
Senium pone grauem & quod puer ille fuit.
Non pudeat meliora sequi, vel tarda vetermus
Corpore deficiens, [illegible] honore senus.
Est Deus alta fides, vnus trinus, & trinus vnus,
Per [illegible] stat tribus, vnus apex.
Nam pater & genitus [illegible] spiritus idẽ,
Sic tribus est vnum [illegible] opus, ordo, thronus.
Legifer hoc reboat patriarcha, hoc credit Abraham,
Hinc pater est nobis, est quia nostra fides.
Tres videt aequales, vnum venerantius adorat,
Vnum voce rogat, tres quoque pelue lauat.
Sic patruo similis Loth [illegible] hospites euntes,
Quos [illegible] in Sodomis [illegible] rapuere Segor.
Cum à Domino Dominus pluit igne (o triste!) Gomorra,
Filius, & pater est à Domino Dominus,
Qui tuus, [illegible] meus, [illegible] conditor atque creator.
Hunc plasma sumus, qui est trinitate deus.
Vnius estis oues, heu cur non vnitier istis?
Sit rogo grex vnus, pastor vt vnus adest.
Renuis, an recolis quod canna Iudaica pungit,
Quodque Propheta, as virgine partus agit?
In cruce transfixus palmis pedibusque pependit,
Sed corrupta caro non fuit & tumulo.
Post triduum remeans, amat nos vulnere longo,
Quod redit [illegible] & [illegible].
Crede mei, aut crede tuus conuicta senectus,
Si fugis ac trepidas, neglige [illegible] gens.
Protrahimus verbum breuitatis tempore longo,
Aut admitte preces, aut rogo cede loco.
Vis hic nulla premit, quo [illegible] iter.
Aut meus esto sequax, aut tuus ito fugax.
Redde colone locum tua duc contagia tecum,
Aut ea sit sedes si tenet vna fides.

DE INCERTITVDINE VITAE & gloriae hominis.
Ex libro VII.

TEmpora lapsa volant, fugitiuis fallimur horis,
Ducit & in [illegible] lubrica vita viros.
Fine trahit celeri sine fune volubilis axis,
Nec retinet rapidas ad [illegible] frena rotas:
Cuncta mouens secum momenta & pondera rerum,
Donec meta auidos sistere cogat equos.
Sic quoque dissimiles ad finem tendimus omnes,
Nemo pedem retrahit quo [illegible] erit.
Imperiale caput regum trahit, atque senatum,
Nec spectante die cum venit hora rapit.
Quid sunt arma viris? cadit Hector & vltor Achilles,
Aiacis clypeo murus Achaeus obit.
Quid, atis est [illegible] quod condit auaro,
Dextera [illegible] Attalici [illegible] abit.
Quis non vel [illegible] recubat dum fine supremo,
De Palemede potens [illegible] in Vlysse perit.
Forma venusta [illegible] cecidit pulcherrimus Astur:
Occubat Hippolytus, nec super extat Adonis.
Non agiles fugiunt, quae [illegible] cursum,
Nam cum fratre celer [illegible] Quirinus abit.
Quid rogo cantus agit modulis blandi tur acutis
Orpheus & cithara [illegible] animata tacet.
Doctiloquos quid [illegible] lingua [illegible] pistolis.
Qui voluere loqui cursu [illegible] volit?
Archyta, Pythagoras, Aratus, Cato, Plato, Chrysippus,
Turba Cleanthaeum stulta fauilla cubat.
Quidve poeta potest? Maro, Naso, Menander, Homerus,

Quorum

Quorum nuda in humo membra sepulcra tegunt.
Cum venit extremum, neque non sine mine perfectum,
Nec minus ille pius detinui se videt.
Sic dum puncta cadunt, fugiunt praesentia rerum,
Et vitae tabulam tempora rapta lauat.
Est tamen una salus, qua mansura dulce exempla,
Perpetuo trine posse placere Deo.
Hoc vales at que viget, manet, & nec sine perdibit,
Hinc quoque post tumulum nascitur almus honor.
Quod superest habito meritorum flore beato,
Suauis inferorum fragrat odor tumulo.
Gratius aura fluens quam spirat aroma Sabaeum,
Vincens quae tingunt balsama silua refert.
Cynnama, caltha, croces, viola, rosa, lilia cedunt,
Vt similis nullus nare bibatur odor.
Quid? quod morte magis vita generatur in illis,
Dumque sepulchra tenent, languida membra fouent.
Multorum dubiam reddunt pia funera vitam,
Et redit ex tumulo viuificatus homo.
Nobilis vrna tegit precessa talenta Tonantis,
Ac terris recubat quod super astra volat.
Quis sub amore dei sacro moderamine viuens,
Fit peregrinus humi ciuis eundo poli.
Denique post illos, qui fundamenta coruscant,
Postque Petri & Pauli lumina prima fide,
Quis numerus radiet sanctorum sparsus in orbe,
Quanta columnarum gratia sua viget?
Per loca, per populos, mundo sua sidera praesunt,
Quidquid ab Oceanis circulus ambit aquis.
Arctus, meridies, oriens, occasus honorat,
Lumina muneribus clarificata suis.
De reliquo nihil est, quodcunque videtur in orbe,
Nam tumor hic totus fumus & vmbra sumus.

DE COMMVNI OMNIVM Mortalitate.

Ex libro IX.

A*Spera conditio, & sors irreuocabilis hora,*
Quod generi humano tristis origo dedit,
Cum suadens coluber proiecit ab ore venenum,
Morsu & serpentis mors fuit Eua nocens.
Sumpsit ab ipsa ex tunc Adam pater iste dolorem,
Et de matre gemens mundus amara capit.
Praeuaricando duo prolem damnantur ad vnam,
Ille labore dolet, haec pariendo gemit.
Mors venit inde vorax transmissa nepotibus ipsis,
Haeredesque suos soluit origo nocens.
Ecce hoc triste nefas nobis genuere parentes,
Coeperat vnde prius, hinc ruit omne genus.
Primus Abel cecidit, miserandus vulnere caesus,
Ac fraterna illi funera membra trahunt.
Post quoque Seth, obijt sub Abel vice redditus isdem
Et quamuis rediit, non sine fine fuit.
Quid Noe memorem laudatum voce Tonantis?
Quem leuis arca tulit, nunc grauis arca premit.
Sic quoque Sem & Iaphet patruus iustissima proles,
Sarra & progenies sic cecidere simul.
Quid Patriarcha Abraham, vel Isaac, Iacob quoque dignus,
Cum de lege necis nemo solutus adest?
Melchisedech etiam domini sacer ore sacerdos,
Iob quoque, cum genitis sic abiere suis.
Legifer ipse taces Moses, Aaronque sacerdos,
Atque ipse dei dignus amicus obit.
Successorque suus populi dux inclytus Iesus,
Quos legitis libris occuluere patres.
Quid Gedeon, Samson, vel quisquis in ordine iudex,
Mortem sub domino iudice nemo fugit.
Israelita potens Dauid rex atque propheta,
Est situs in tumulo cum Salomone suo.
Esaias, Daniel, Samuel, Ionasque beatus,
Viuunt sub pelago, sunt modo pressi humo.
Primus es clauis Petrus, primus quoque dogmate Paulus,
Quamuis celsa anima corpora terra tegit.
Sanctus ab humano quo nullus maior habetur,
Vir Baptista potens, ipse Iohannes obit.
Enoch, Eliasque & adhuc hoc spatium vterque,
Qui simul ex homine est, & moriturus erit.
Ipse creator enim, surgens tuo Christus ab vmbris,
Hic quia natus homo est, carne sepultus homo est.
Quis, rogo, non moritur, mortem gustante salute,
Dum pro me voluit hic mea vita mori?
Dic mihi quid poterunt Augusti aut culmina regum,
Membra creatoris cum iacuere petris?
Brachia non retrahunt fortes, neque purpura reges,
Nam quicunque venit puluere, puluis erit.
Nascimur aequales, morimurque aequaliter omnes,
Vna ex Adam est mors, Christus & vna salus.
Diuersa est merces, finis tamen omnibus vnus,
Infantes, iuuenes, sic moritore senes,
Ergo quid hic facimus, dubia sub funere vita,
Cum nihil auxilij possumus esse rei?
Ploramus, gemimus, sed nec prodesse valemus,
Luctus adest oculis, est neque finis eius:
Viscera torquentur, lacerantur corda tumultu,
Sunt cari exanimes, flendo cadunt oculi.
Ecce vocatur amor, neque iam reuocatur amator,
Nos neque iam reperis, quem petra morsa tegit.
Quamuis clamantem refugit mors surda nec audit,
Nec fuit in affectum dura redire pium.
Sed nolo atque volo, migrabo tunc omnibus illuc,
Ibimus huc omnes, nemo sed inde redit.
Donec in aduentu Domini caro mortua viuat,
Surgat & ex proprio puluere rursus homo.
Coeperit vt tegmen ardentes cutis vsta fauillas,
Et viui cineres de tumulis salient.
Ibimus ergo omnes alia regione locandi,

Ibimus ad patriam, quos peregrina tenent.
Quale placet figulo vas fictile, tale paratur,
Quando placet figulo, vasa soluta ruunt.
Quod iubet omnipotens, non possumus esse rebelles,
Cuius ad intuitum sidera, terra tremunt.
Ipse creat hominem, quid dicere possumus illi?
Qui dedit & recipit, crimina nulla gerit.
Illius ecce sumus figmentum, & spiritus inde est,
Cum iubet hic, imus, qui sumus eius opus.
Si libet, una hora montes, freta, sidera mutat,
Cui sua facta favent, quidnam homo sumus agat?

DE IVDICIO EXTREMO. Ex libro IV.

Felices, quos nulla gravant de morte secunda,
Nec faciunt poenis subdita membra ferie.
Dulcibus illecebris qui non sibi condit amarum,
Nec per carnem animam vult sepelire suam:
Sed iusta pietate, manens sine crimine vita,
Illius in luce hic praemia lucis emit.
Tempore quam parvo lachrimas aut colligit amplas,
Aut cui vita nitet, gaudia longa capit:
Haec de morte levis dolor est, nam durius illud,
Hic quem viventem tartara nigra tenent.
Infelix quisquis maculosis actibus usus,
Arte redemptorem se laqueasse sinit.
Nubibus invectus, cum venerit arbiter orbis,
Et tuba terribilis commovet arma poli.
Hic venit Elias, illic in curribus Enoch,
Antevenando suos hinc Petrus, hinc Stephanus.
Flore puellarum rosea stipante corona,
Inter virgineos prima Maria choros.
Hinc mater, hinc sponsa Agnes, Thecla, dulcis Agatha,
Et quaecunque deo virginitate placet.
Tunc ibi quis terror, caeli assistente senatu,
Quid dictura anima iudicis in facie?
Mox aut poena manet miseros, aut palma beatos,
Quisque sua vita semina iacta metet.
Sunt dicturi alii, cade mons & comprime corpus,
Sed iussi colles ferre sepulchra negant.
Cogentur minimi quadrantem solvere nummi,
Nemo pedem removet, quo sua culpa trahit.
Spe vacui similes paleae, mittentur in ignes,
Pascendis flammis fit caro nostra cibus.
Vivunt ad poenas aeterno ardente camino,
Ut cruciet gravius mors mala non moritur.
Neu fessi recreent animas longo igne crematas,
Porrigit heu nullas flammiger amnis aquas.
Parte alia meritis felicibus, alta tenentes,
Fulgebunt iusti, sol velut arce poli.
Digni lumen habent, damnati incendia deflent:
Illos splendor alit, hos vapor igne coquit.
Res est una quidem, duplici sed finditur actu.
Nam cremat indignos, quo probat igne pios.
Aeterna radiant Paradisi in luce beati,
Cum facie Christi regna tenendo sui.
Gratia quanta manet, vultus qui inspexerit illos.
Quantus honor hominum posse videre Deum?
Si mentis erigitur fragilem qui cernit amicum,
Qualiter exultet, qui videt ora Dei?
Lilia narcissus, violae, rosa, nardus, amomum,
Quaeque odora suo germine mittit Arabs:
Iudicis in vultu florentia lumina vernant,
Sed super haec domini suavior efflat odor.
Nam quantum distat ebeno melior lux aurea plumbo,
Tantum thura deo, cedit & omnis odor:
Quantum nocte dies distat, sol lampade luna,
Fulgebunt iusti [illegible] facta sua.
Cum vero iusti tali splendore fruantur,
Cum videant nimium se caruisse mori,
De tenebris migrasse favent in luce perenni,
Et magis ad dona tot tardius isse docent.

DE GAVDIIS ET SPE VITAE AETERNAE. Ex libro VIII.

Culmina multa polos radiantis luminis complent,
Laetanturq. piis agmina sancta choris.
Carmine davidico plaudentia brachia texunt,
Creduntur q. sacro tripudiare gradu.
Coetibus angelicis hominum sociata propago,
Reddit honorificum laudis amore sonum.
Alternis vicibus divina poemata psallunt,
Atque creatori mystica verba canunt.
Lucida sidereo caeli strepit aula tumultu,
Laudibus & domini concutit astra fragor.
Hinc Patriarcharum resonant modulamina vocum,
Inter quos Abraham est maxima palma fide.
A quo acceperunt, reddunt divina verba Prophetae,
Moses ante alios dux, mare teste, vires.
Inde sonant fratres, & celsa caterva piorum,
Lumen apostolicum praemeditante Petro.
Qui valet ex meritis cineres animare sepultos
Et revocare diem voce iubente potest.
Hinc mercede pari sequitur pius ordo senatum,
In quibus est Stephanus victor, honore prior:
Quos saxis, gladiis, siti, fame, frigore, flammis,
Exceptos terris iungit in astra fides.
Casibus hos variis quos sic tulit ira furentis,
Et si mors dispar, lux tamen una tenet.
Inde dei genitrix, pia virgo, Maria coruscat,
Virgineoq. agni de grege ducit oves.
Ipsa puellari medio circundata coetu,
Luce pudicitiae splendida castra trahit.
Per paradisiacas epulas sua vota canentes.
Ista legit violas, carpit & illa rosas.
Pratorum gemmas ac illa pollice rumpunt,
Et quod odoratum est, flore comante metunt.
Illic Euphemia, & pariter quoque plaudit Agathe,
Et Iustina, simul consociante Thecla.
Hic Paulina, Agnes, Basilissa, Eugenia regnant,
Et quaecunq. sacer vexit ad astra pudor.

Felices,

Felices, quarum Christi contingit amore,
Viuere perpetuo nomina fixa libro.
Seruitio domini subdenda est ad iuga ceruix,
Nec graue sed leue fit, quidquid amore feres.
Christum corde sequens, mandataq; corpore cōplens
Vt teneas flores has imiteris opes.
Respice qui voluit nasci de ventre puellæ,
Et domini summi, qua caro carne venit.
Spiritus intactam venerabilis attigit aluum,
Virgineam cupiens inhabitare domum.
Hanc deus ingrediens, hominis quæ nescijt vsum,
Sola suo nato conscia virgo viro.
Concipiente fide, nullo se semine lusit.
Et quo factus homo est, non fuit alter homo.
Virginitas felix, quæ partu est digna tonantis,
Quæ meruit dominum progenerare suum.
Templa creatoris sunt membra pudica puellæ,
Atq; habitat proprius tale cubile Deus.
Quantum sponsa potest de virginitate placere,
Ipsa cui genitrix nonnisi virgo placet?
Sarra, Rebecca, Rachel, Esther, Iudith, Anna, Noemis,
Quamuis præcipue culmen ad astra leuent:
Nulla tamen meruit mundi generare parentem,
Qua dominum peperit causa Maria manet.
Intemerata deum suspendit ad vbera natum,
Et panem cæli munere lactis alit.
Hoc ergo in sponsa nunc vi corde diligit ipse,
Quod prius in matrem legit honore sacer.
Pectora liberius penetrat sibi cognita solo,
Et quo nemo fuit [illegible] iter.
Hæc sua membra putans quæ nulla iniuria fuscat,
Quæ neque sunt alio participata viro.
Mitis in affectu pectus complectitur illud,
Promptus, amore calens, quo alter amator abest.
Cum sua regna deus pariter velit omnibus esse,
**Hoc commune tamen Christus habere fugit.*
Per paradisiacas epulas cupit esse cohæres,
Virgineam solus vult habitare domum.
Castra pudicitiæ melius rex ipse tuetur,
Si sibi non violet turba dicata fidem.
Ipse voluntatem si viderit esse fidelem,
Proq; suis famulis en deus arma tenet.
Lorica, clypeo, galea præmunit amantem,
Et stabilis solidum montis in arce gradum.
Balistam iaculans, pro te mox exit in hostem,
Perdat vt aduersos, qui tibi bella mouent.
Currit ad amplexus post prælia gesta triumphis,
Insignens labijs oscula casta sacris.
Blanditur, refouet, veneratur, honorat, obūbrat,
Et locat in thalamo membra pudica suo.
Sidereos proceres ad regia vota sequentes,
Certatim veniunt agglomerando chorum.
Quo præter Cherubin, Seraphin, reliquosq; beatos,
Aligeros comites quos tegit vmbra Dei,
Bis duodena senum concurrit gloria vatum,
Attonito sensu plaudere, voce, manu.
His venit Elias, illic in curribus Enoch,
Et nati dono virgo Maria prior.
Legis consortes Pauli comitante volutus,
Princeps Romana currit ab arce Petrus.
Conueniunt ad festa simul sua dona ferentes,
Hi quorum cineres, vrbs caput orbis, habet.
Culmen apostolicum radiante luce coruscum,
Nobilis Andream mittit Achaia suum.
Præcipuum meritis Ephesus veneranda Iohannem
Dirigit, & Iacobos terra beata sacros.
Læta suis votis Hierapolis alma Philippum,
Producens Thomam munere Edessa pium.
Inde triumphantem fert India Bartholomæum,
Matthæum, eximium Naddauer alta virum.
Hic Simonem, & Iudam, lumen quos Persa gemellum,
Læta relaxato mittit ad astra sinu.
Et sine rore ferax, Aegyptus torrida, Marcum
Luce euangelica participante tuba.
Africa Cyprianum dat, Siscia clara Quirinum,
Vincentii hispana surgit ab vrbe decus.
Egregium Albanum fœcunda Britannia profert,
Massilia Victor martyr ab vrbe venit.
Porrigit ipsa decens Arelas pia dona Genesi
Astris, Cæsario concomitante suo.
Ipsa Parisiaca properat Dionysius vrbe,
Augustoduno Symphoriane venis.
Priuatum Gabalus, Iulianum, Aruernus Abundum,
Ferreolum pariter pulchra Vienna gerit.
Hinc simul Hilarium, Martinum Gallia mittit,
Te quoque Laurenti Roma beata tulit.
Felicem meritis Vicentia læta refundit,
Et Fortunatum fert Aquileia suum.
Vitalem, ac reliquos, quos cara Rauēna sepultat,
Geruasium, Ambrosium Mediolane meum.
Iustinam Patauum, Euphemiam quoq; Chalcedō effert,
Eulaliæ merita tollit ab vrbe caput.
Cæciliam Sicula profert, Seleucia Theclam,
Et legio felix Agaunensis adest.
Europa atq; Asiæ quis lumina tanta recurrat,
Vel tua quis possit pignora Roma loqui?
Vndiq; collectis diuersis partibus orbis,
Agminibus iunctis regia pompa trahit.
Intrant sidereo vernantes lumine portas,
Excipit hos proceres vrbs patefacta poli.
Incedit sensim tum prætextata potestas,
Ordine patricio sic potiore loco.
Nobilitas cæli diues cruce sanguine Christi,
Festinat festos concelebrare toros.
Paupertas terræ censu cæleste redundans,
Comitibus tantis regia vota colit.
Vndiq; distincte numero residentia complent,
Attonitiq; silent, rege loquente, patres.
Maiestas arcana Dei tum pendere fixo
Alloquitur proceres, quos sua dextra regit:
Hæc mihi pollicitum seruauit virgo pudorem,
Nec voluit placitam dilacerare fidem.

Sollicitis animis sponsi vestigia sectans,
Et mea vota petens, inuiolata venis.
Per tribulos gradiens spinae tauescit acumen,
Sentibus in medijs non ista ferre vepres.
Vipera, spes, iaculus, basiliscus, hemorrhois, aspis,
Faucibus horrificis sibila torsit iners.
In te sagitta volans, hinc terruit arcus euntem,
Docta sed insidijs cantans ire suis.
Inter totque hostes nulli se subdidit insons,
Vincere quae cepit, id tolerando fugit.
Per tela & gladios tenuit mora nulla sequentem,
Sed tam dura nimis non nisi terret amor.
Ad me aures, oculos, animos suspensa tetendit,
Cum terris iaceat, iam super astra fuit.
Singultus, gemitus, curas, suspiria, fletus,
Saepius audiui non abolenda mihi.
Abscondens alijs, nulli confessa dolores,
Intellecta mihi murmura clausa dedit.
Vidit forte meum quoties in imagine vultum,
Clausa dans labris lumine fudit aquas.
Peruigil incubuit si forte aliunde venirem,
Marmore tam tepido frigida membra premēs.
Haec gelefacta meum seruabit in ossibus ignem,
Visceribus rigidis pectus amore calet.
Corpore despecto recubabat in aggere nudo,
Seque oblita iacens ne memor ipsa fuit.
Fletibus assiduis exhausto humore genarum,
Siccatis oculis terra natabat aquis:
Et quia me viuens carnali lumine quondam,
Cernere non potuit, misit amata precem.
Nam mihi sollicito nocturnis saepius horis,
Scripta sub lachrymis pagina lecta fuit.
Plena quidem varijs tremulo sermone querelis,
Quod sine me solo maesta iaceret humo.
Cum ab ore fluens natiua gutta liquore,
Haec dedit in tremulis signa relata notis.
Strata solo recubo lacrimans ius, neq; cerno quod opto;
Tristis in amplexu pectore saxa premo.
Sponso absente manens tam dura cubilia sterno,
Nec mea quem cupiunt membra tenere queunt.
Dic vbi sis quem expecto gemens, qua te vrbe requiram,
Quaue sequar, nullis foemina nota locis?
Ipsa venire velim properans, si possit in astris
Pendula sideream planta tenere viam.
Nunc sine te sursum grauiter nox occupat alis,
Ipsaque sole micant, es mihi caeca dies.
Lilia, narcissus, viola, rosa, nardus, amomum,
Oblectant animos germina nulla meos.
Vt te conspiciam per singula nubila prendo.
Et vaga per nebulas lumina ducit amor.
Ecce procellosos suspecta interrogo ventos,
Quid mihi de Domino nunciet aura meo,
Proque tuis pedibus cupio caementa lauare,
Et tua templa meo tergere crine libet.
Quicquid erit tolerem, sint omnia dulcia dura,
Donec te videam: haec mihi poena placet.
Opto per hos fluctus animam tu Christe gubernes,
Arbore & antenna velificante crucis.
Vt post excussos mundani gurgitis aestus,
In portum vitae nos tua dextra locet.

DE CERTAMINIBVS ET MIRACVLIS PIORVM, LIBER QVARTVS.

De Beato Saturnino Martyre:

EX LIBRO II.

IAnua celsa poli, terra pulsante patescit,
Et recipit natos quos generauit humus:
Admiranda haec est occasio facta salutis,
Vt de morte sua praemia lucis emant.
Saturninus enim cupiens se nectere Christo,
Carnalis in habitu noluit esse diu.
Vincula corporei dissoluere carceris optans,
Plenius ut domino se sociaret homo.
Tempore maturo cui iam spes esset adulta,
Sumpserunt pretium vota beata suum.
Dumque sacerdotii fungeretur in vrbe Tolosa
Munere, dum Christum panderet esse Deum:
Ostendens verbis, addens miracula factis,
Vt quod sermo daret consequeretur opus.
Gentiles animas rapiens de fauce tyranni,
Subdebat regi qui dedit arma sibi.
Sed vitiata malis, & plebs infecta venenis,
Curari effugiens, aegra iacere volens.
Comprendit male sana virum, ad capitolia duxit,
Atque suo medico vulnera plura dedit.
Pro pietate, dolum, pro medic. venena rependens,
Contra tutorem noxia bella mouet.
Subligat indomiti sanctum ad vestigia tauri,
Et stimulat, fieret ne fuga tarda feri.
Pessima mens hominum atque noua bestia mōstri,
Nec tauri indomiti sufficit ira tibi.
Natura rabidae feritatem adiungere nosti,
Quod per se nescit, te stimulante furit.
Turba cruenta, nocens, huius te vulnere perdis,
Si non vis illi parcere, parce tibi.
Hinc ferus, impatiēs, mox currit per auia raptus,
Passim membra pii fudit in vrbe viri.
Tum mulier collegit ouans, & condidit artus,
Sola vna famula participante sibi.
Haec fuit insignis rapiendae causa coronae,
Gloria martyrii sic celebrata nitet.
Ante sepulchra pii dantur modo dona salutis,
Et corpus lacerum corpora multa fouet.

Dic vbi.

Dic ubi mors inimica iaces, ubi victa recumbis,
Quando vides sanctos funere vota dare?
Quem male credebas obitu finire salutem,
Dat vitam mortis, & tenet ipse suam.
Huc captiua cubas qua te seruare putabas,
Inuadendo perit, te q; finire necas.
Te tua pœna premit, tua te ... a vincula torquent,
Qui s dare vis gemitus ... ferendo gemis.
Martyr ouans ... caelos retinet: tu lurida ... tristis
Mors, inimica tibi tartara nigra colis.
Florigera nunc sede manet sine fine beatus,
Inter odoratos thura ... choros.
Non aliquas metuit plagas ... iudice causas:
Praemia, ed miles victor habenda petit.
Digna triumphatem qui restat palma sequetur:
Pro te Christe mori, est gloria, vita quies.

DE BEATO DIONYSIO.
Ex libro I.

QVi feruenti fide Christi solidatus amore
Vertice supposito colla secanda dedit.
Membrorum contemptor erat, cupiendo coronam,
Vile putans, quod perderet amore Dei.
Vt moritura caro ... immortale pararet,
Vulnera dilexit, ... carnis ... nece.
Hostilis occurrens gladio ... ripuit olympo,
Vnde mors voluit, vita ... habet.

DE BEATO GEORGIO.
Ex lib. II.

MArtyris egregii pollens micat aula Georgi,
Cuius in hunc mundum spargitur altus honor.
Carcere, cade, fame, vinclis, site, frigore, flammis,
Confessus Christum, duxit ad astra caput.
Qui virtute potens, Orientis in axe sepultus,
Ecce sub occiduo cardine praebet opem.

DE SANCTIS AGAVNENSIBVS.
Mauricio & eius sociis. ibid.

TVrbine sub mundi cum persequebantur iniqui,
Christicolasq; daret saua procella neci:
Frigore depulso succendens corda peregit
Rupibus in gelidis feruida bella fides.
Quo pie Maurici ductor legionis opima,
Traxisti fortes subdere colla viros,
Quos positis gladiis armarent dogmata Pauli
Nomine pro Christi dulcius esse mori.
Pectore belligero poterant qui vincere ferro,
Inuitant iugulis vulnera cara suis.
Hortantes se clade sua sic ire sub astra:
Alter in alterius cade natauit heros.
Adauxit rapidas Rhodani fons sanguinis horas,
Tinxit & Alpinas ira cruenta niues.
Tali fine polos felix exercitus intrans,
Iunctus Apostolicis plaudit honore choris.
Cingitur Angelico super astra beata senatu,
Mors fuit unde prius, lux fouet inde viros.
Qui faciunt sacrum paradisi crescere censum,
Haredes Domini luce perenne dati.
Sidereo chorus iste throno cum carne locandus,
Cum veniet iudex, arbiter orbis erit.
Sic pia turba simul festinans cernere Christum,
Vt caelos peteret, de nece fecit iter.

DE STEPHANO MARTYRE.
Ex lib. I.

PErtulit hic martyr pro Christo Orientis in axe.
Ecce sub occasu templa beatus habet.
Fundatus virtute Dei, de morte triumphans,
Excepit lapides, cui petra Christus erat.
Sed tu Iudaa fera ... Stephanum quem perdere credis,
Etsi carne tamen non fuit ... mors.
Ille tenet patriam meritis, tu crimine poenam:
Possidet ille polos, tu magis ima petis.

DE VINCENTIO MARTYRE.
Ibidem.

POst finē, sine fine manet, mens dedita Christo,
Linquens terream hominū, stat sociata Deo.
Hac ope suffultus Vincentius, extat in auum,
Gloria martyrii cuius opima viret.
Vertice supposito rapuit qui ex morte triumphū,
Et noua de terris proles ad astra volat.
Credidit unde necem sancto, dedit hostis honorē,
Percussorq; magis morte perenne iacet.
Viserat ille miser, hunc si iugulare nequisset,
Nam abstulit unde caput, contulit inde polum.

DE HILARIO EXVLE.
Ex lib. II.

CVm populum regeret diuina mente sacerdos,
Seruabat legis fœdera sollicitus.
Improbus vt vidit plebem quod scinderet error,
Graecorum virus protulit in medium.
Vipereo promunt semper qui ex corde venena,
Filius vt dicant, quòd genitura Dei.
Quis magis auxilium praestat sapientia mundi,
De ingenito genitum, qua negat esse Deum.
Quam male complexus cupiēs calcare prophetas,
Arrius infelix, cum retinet, crepuit.
Egregius doctor veterum monumenta secutus,
Quem Stephanus vidit, comprobat esse Deum.
Victus amore Dei, contempto principe mundi,
Intemerata fides pertulit exilium.
In patre, qui omnipotēs Deus est, cognoscere natū,
Diuinis tantum vocibus insinuat.
Perpetuum lumen, Christū Dominumq́; Deūq;,
Iussenis populos edocet esse libris.

DE MEDARDI EPISCOPI
Miraculis.
Ex libro II.

INter Christicolas quos actio vexit in astra,
Pars tibi pro meritis magna Medarde patet.
Qui sic vixisti terrenis liber in oris,
Vt caeles patriam feceris esse tuam.
Exilium tibi mundus erat, caelosq; tenenti,
Et modo te gaudet cive manente polus.
Exutus tenebris, vestitus tegmine lucis.

Post obitum fruer is liberiore die.
De tellure satus, factus possessor olympi,
Et matrem linquens, cum patre læta tenes.
Humani victor vicij super astra triumphas,
Atque cremans carnem, das animæ requiem.
Inter te mundi vepres gradiente, fatemur.
Calcatis spinis promeruisse rosas
Flore refectus ager suaues tibi fundit odores,
Balsama, thura, replent quæ paradisus habet.
Cauta per angustum figens vestigia callem,
Sic dedit arcta tibi semita lucis iter.
Læta voluptatum vias quæ submergit auerno,
Dulcia carnis alens mortu amara parat.
Hoc numquam sacros flexisti tramite gressus,
Nec potuere tuos praua tenere pedes.
Durum iter ad laudes, grauior via ducit in altũ,
Quò labor est potior gloria maior erit.
Quæ prius incipiam sacri miracula facti,
Cum quidquid facias, omnia prima micent.
Dum fugit ad superos humano e corpore vita,
Ex oculis fugiens, lux tibi cordis erat.
Si cæcus venit, rapuit palpando salutem,
In medius tenebris fulsit aperta dies.
Qui voluit furti causas penetrare latentes,
Te religante sedet, te referante fugit.
Quid referam, mutis quod verbo verba dedisti?
Quod grauat eyciens, quod iuuat omne locans.
Cuncta nec enumero, tua me præconia vincunt,
Et si non potui, velle fuisse satis.

DE MIRACVLIS MARTINI Episcopi.

Ex libro X.

AMbianis tremulum cernens Martinus egenum,
Dimidia chlamydis mox ope membra tegit.
Sed coram angelicis turmis, se hanc nocte silente,
Pauperis in specie Christus habere refert.
Leprosi maculas preciosa per oscula purgans:
Cui quod ab ore dedit pax, medicina fuit.
Vlcera morbosi curans sic fauce beatus,
Quod Iordanis agit, tacta saliua facit.
Quam generosa fides Martini in secula ciuis,
Qui quocunque fuit, mors tibi perdit iter.
Denique cùm extincto catechumenus ore iaceret,
Se superextendens, effugat arma necis.
Sic vidua genito laqueato, deinde reducto,
Est vir vbi iste Dei, non licet ire mori.
Fanaticam pinum sanctus succidere cogens,
Iustum ibi supposuit rustica turba premi.
Cæsa secure arbor, cum iam daret alta ruinam,
Ad crucis imperium est ire coacta retro.
Quis vigor hic fidei? valida dum pondera pini,
Quæ natura negat, crux facit ire viam.
Serpentis morsu tumidum suprema regentem,
Hic digitum vt posuit, pestis iniqua fluit.
Collecto morbo huc & ab vlcere pollice tracto,
Dumq; venena cadunt, erigit ille caput.
Vnguentumq; nouum digitis traxisse venenum,
Et tactu artificis sic superasse neces.
Dum latro extinctus, falso coleretur honore,
Voce huc Martini cogitur vmbra loqui,
Se referens multa scelerum pro mole peremptum,
Se quoque nec iustum, se magis esse reum.
O vox sancta, loqui defuncta cadauera cogens,
Cui post facta iacens dat sua verba cinis.
Pergeret in fluuium dum vipera lapsa natatis,
Et prope littores tangeret ora soli.
Martini imperio liquidas reuocatur ad vndas,
Transactumq; via lassa recurrit iter.
Quantus amor domini, tali sub corde calebat,
Quando venena potens ipsa retorquet aqua?
Martini meritis alijs quoque febre cremantis,
Sudores refluos pagina sicca dabat.
Vnde salutifero medicamine charta fouebat,
Atque graues ignes litera tingit aquæ.
Gratia quanta Dei huius sermone rigabat,
Febre vbi succensis fons suus ibat apex.

LEPROSVS SANATVS.

NAtio Pannoniæ misit tibi Gallia fructum,
Gignens cælestem terra maligna dapem.
Martinum illustrem meritis qui munere diuo,
Culmen in æthereæ sede senator habet.
Qui lepræ maculas medicata per oscula purgat,
Curat & infectum pura saliua virum.
Ad fluuium domini, cui non fuit ire labore,
Quod Iordanis habet sanctus ab ore dedit.

NVDVS VESTITVS.

DVm chlamydem Martinus inops diuisit egeno:
Christus ea memorat se bene veste tegi.
Diues paupertas Dominum quæ texit amictu:
Cui deus occurrit, qui dedit astra faber.

MORTVVS SVSCITATVS.

QVid Deus in famulis operetur opimus amator,
Martini gestis magna probare potes.
Ducere qui meruit de morte cadauera vitæ,
Rettulit atque diem, reppulit vnde necem.

PINVS RVINA IN IPSVM destinata non opprimit.

DVm caderet Martinũ arbor pressura beatũ,
Mox facit ipse crucem, pinus abacta redit.
Quis non virtuti diuinæ commouet aurem,
Dum trabe conuersa, dant quoque ligna fugã.

COLVMNÆ RVINA IN IDOLIO euertendo auersa.

IDola dum cuperet Martinus sternere, fulta,
Conterit hæc cœlis magna columna ruens.
Ad iusti auxilium dignando militat æther,
Quanta fides cuius currit ad arma polus?

LATRONIS RELIQVIÆ deprehensæ.

FOrte colebatur dum quis pro martyre latro,
Martini aduentu se probat esse reum.

Virtutis

Virtutis merito, fidei radiante corusco.
Nec tacet extincti, nec latet umbra rei.

PAX PRECIBVS IMPETRATA.
Ex lib. 1. De Beato Martino.

Post fera barbaries peteret cum Gallica claustra,
Ac prope Vangionum premeret loca fervidus hostis,
Militia sanctus cuncta emolumenta recusat.
Hic tum Caesarea fremuit Iulianus in ira,
Imperat ut clausum teneant custodia tutum,
At veniente die primus properaret in agmen.
Quo tamen ante aciem pacem ire fatetur inermis,
Venerat ergo dies belli, pacem expetit hostis,
Atque orante uno cecidit furor omnibus armis,
Innumerasque acies illus sine sanguine vicit.

REPVLSVS DIABOLVS.

Hinc loca praeteriens pulcherrima Mediolani,
Florea rura teres per amoena vireta viator:
Obvius occurrit vetus & temerarius hostis,
Mentitus speciem humana sub imagine formae,
Quod peteretur iter quaerit: cui comminus ille
Hac properare refert, quo me Deus ire vocaret.
Cui ferus hostis ait, quacunque accedere tendes,
Tecum pergo nocens, vota in contraria currens.
Voce prophetali sanctus cui protinus infit:
Est meus adiutor Dominus, mala nulla verebor,
Ne timeam timidum timor est, Deus arma timentum,
Tutus in adversis gradior rectore superno.
Insidiis via nulla patet sub tegmine divo.
Haec ait, at validi transfixus cuspide verbi
Daemon abest, sic umbra fugit, quem Christus obumbrat.

CONVERSA AD FIDEM MATER.

Interea matrem gentili errore resolvens:
Illa istum mundo, iste illam generavit olympo,
Decrepitamque senem sancti facit amne renasci,
Et meliore fetu generant sua viscera matrem.

TETRADII SERVVM A diabolo liberat.

Post quoque Tetradii famulus proconsulis expers,
Mancipium alterius, sub hospite daemone factus:
Sed iacet ipse domum gentilis adire recusat,
Spondit Tetradius, humilis cum fascibus altis,
Si eripiat hosti famulum, se credere Christo.
Imposita ergo manu, puero fera larva recedit,
Tetradius pariter catechumenus esse meretur,
Atque salutiferi baptismatis amne novatur.
Sic puer & Dominus maculis purgantur ademptis,
Iste hostis laqueis, erroribus ille solutus.
Ille carens animae poenis, hic carnis Erynni,
Liber uterque manens, gemino meruere triumpho,
Conditio famuli libertas facta patroni,
Excipit iste fidem, cum de illo perfidus exit.

DÆMONIS SPECTRA REPVLSA.
Ex lib. II.

Mille nocendi artes dum perfidus exerit hostis,
Nunc Iovis in faciem, nunc se mentitus Anubim,
Saepe habitu Veneris, non rarò fronte Minervae,
Sedulus insidiis sancto, sua serta rumpens,
Diversis formis, ut terror cresceret, offert,
Et vacuum generat specie variante timorem:
Qui virtute nequit, superatus ut arte rebelles.
Sed tamen intrepidus persistit, inania temnens,
Semper in adversis iaculans crucis arma beatus.
Belliger hoc clypeo mendacis tela residens,
Qua penetrante acie se machina falsa resolvit.
Saepe etiam in sancto varios acuere tumultus,
Infitiatoris falso minitante flagello,
Sed fremitus fragilis per inania cymbala tinnis,
Oppositisque minis interritus ipse resistit,
Nec fundata decet, contra evacuata moveri.

IDEM FVGATVS IN SPEcie Christi apparens.
Ibidem.

Olim cum sanctus recubaret in aggere fusus,
Insinuando preces domino pro plebe sacerdos,
Constitit ante oculos deformis forma rebellis,
Sulphurea sub luce micans radiatilis umbra,
Lumine mentito tenebrosus, & atra vorago,
Fulgidus exuviis, radiali veste satelles,
Tectus bracteolis, vario diademate pulcher,
Ordine gemmarum numerosa luce coruscans,
Qua dudum Martine cupis penetrante precatu,
Iam pia vota tenes ego sum, tua gloria, Christus,
Exigis ut veniam validos recreare labores,
Et sudata tuis ut soler bella tropheis.
Hic iacet intrepidus, responsa haec sera refert:
Ast ego transfixas clavis nisi videro palmas,
Atque beata crucis tum stigmata carne gerentem,
Ac latus, effossas traiecto missile costas,
Unde cruentati pariunt baptismata rivi,
Et sacra purpureo maculas lavat unda fluento,
Qua dedit in pretio generosa talenta Redemptor,
Inque crucis trutina pretii numismata pensans,
Totum auctor redimens The. auro corporis orbem,
Cùm gemma una fuit, qua cũcta in [illegible] valeret:
Hac nisi veste tegi videam, quam pertulit auctor,
Absque hoc indicio Christum venisse negabo.
Mox inimicus iners, vibratus verbere verbi,
Pestifer, aerius, tenuata per aethera lapsus,
Effugit ex oculis, liquidas quasi fumus in auras.

PVER A SERPENTE ICTVS curatur solo tactu.
Ex lib. III.

Nescius inficitur puer atro dente chelydri,
Membráque percussi distenderat ira veneni,
Cum spacium vitae mors importuna negaret,
Flebile & in toto regnaret corpore virus,
Exposuit puerum ante pedes Evantius Almi,

Omnia confisus Martinum posse mereri,
Sanctus enim tactu mox singula membra peragrat,
Atque manu medica morientia viscera palpat.
Inde super vulnus qua bestia fixerat ictum,
Vt posuit digitum, fluit vndique vena veneni,
Et retrahunt iter, dederat qua vipera morsus.
Hinc sacer inspiciens collectum tabe tumorem,
Pollice subducto quem fuderat vlcere serpens.
Cuncta veneni vis per hiatum vulneris exit,
Sanguine concreto stillans velut vbere capræ.
Turgida plaga necem vomuit de vulnere silans,
Concretam saniem vena saliente relaxans.
Effert virus iners refluente canale liquorem,
Et data lethiferum reuocat retro fistula riuum,
Expugnante fide morsus vim perdidit anguis,
Et quæ aliis perimunt, perierunt arma veneni.
Stat puer incolumis, remanet neque pallor in ore,
Miratur famulum dominus, stupet & domus omnis,
Currere seruitio, quē crederet ire sepulchro.

VALENTINIANVS IMP. ACcessum Beato concedit per miraculum.

Ibidem.

DVm regeret princeps data iura Valentinianus,
Romuleis opibus mundo famulante superbus,
Tum pia causa sacrum comitatum compulit ire,
Quem pia præsensit se posci talia Cæsar,
Quæ nollet præstare viro: iubet arce repelli;
Et vetat in foribus penetrare palatia iustum.
Instat ad hæc vxor, cui tunc erat Arrius auctor.
Sed sacer vt vidit tali se fraude repelli,
Hinc aula exclusus, redit arma domestica sumens.
Contegitur saccis, respergitur atque fauillis,
Ordine mitis agens, remouet potumque cibumque,
Nocte dieque vacans orandi iugiter vsu.
Septimus ergo dies aderat, quo sanctus amore
Fortia castra mouens his desudabat in armis.
Angelus assistens, iubet ire palatia iustum,
Fretus in auxilio Martinus pergit ad arcem.
Limine nullus obest, ad principis ora perintrat,
Qui sanctū inspiciens, quia adest, offenduit ore,
Atque astante pio, solio non surgit ab alto.
Regalem sellam mox ignibus ardor oberrat,
Et vaga flāma natat, qua molle sedile coruscat,
Vndique fusa furens: sed culpa Cæsaris vltrix
Ceruicis duræ soluens ardore rigorem;
Inde flagella coquunt, hinc regē incendia cædūt,
Vapulat & rapidis flammis Augusta potestas.
Hinc celer exiluit rapiens se Cæsar & ardens,
Martini genua amplectens pedibusque volutus,
Sicque superbum hominē se agnoscere pœna coegit,
Vilia regna probans, & celsa cacumina curuans,
Imperiale caput sancti ad vestigia subdens.
Obtulit inde fauens abeunti munera princeps:
Paupertate potens sed reppulit omnia sanctus,
Donaque despiciens, meruit plus principe ab ipso,
Tantum mente habens, quantum minus ambit auarus.
Omnia sunt soli, qui nulla requirit habendi.

MAXIMVS IMP. COHORTEM Hispanicam, Christianos interficientē cohibet, Synodo Treuirensi Priscil. ... fauente Martinus interesse detrectat.

MAximus Imperii moderans quasi rector habenas,
Præcipit Ithacium tum armorum iure tueri,
Ne quis eum peteret damnandum lege forensi,
Accusatorem veterati Prisciliani:
Mittit ad Hispanos armata sorte tribunos
Reliquias hæresis qui quærant, & bona tollant,
Innocuosque pares capitalis crimine damnent.
Pluribus ergo malis bonitas impulsa beati
Leucadio pariter pro præside, prompta precatrix
Occurrit Treuiros, aliis quoque mota querelis,
Pontifices adeunt prædicti principis aures,
Ne Martinus eat, Synodi nisi pace recepta.
Sed sacer asseruit Christi se in pace manere,
Qua prius abstinuit sanctus se cœtibus illis.
Pontifices iterum occurrunt ad Cæsaris aulam,
Cogat vt innocuum se participare nociuis.
Prouocat alloquio quem molliter induperator,
Vt sociaretur reliquis communio iuste.
Hinc quia non valuit flecti vehementia sancti,
Abripit ex oculis se principis alta potestas.
Mox percussores gladio minitante relaxat,
Qui semel offensos iaculo figente trucident.
Theogonistum etenim solum discesse renarrans,
Cui non complacuit communio noxia fratrum.
Comperit vt sanctus reserat a fraude amictum,
Pollicitus regi se participare sinistris,
Et pietate calens deponit amore rigorem.
Mens rea cuius abest, par sit communio culpæ.
Hinc se proripiens propere Martinus abegit,
Ecce viro insigni sacer obuius angelus astat,
Atque reuelata facie sic cominus infit:
Quam meritò Martine, loco compungeris isto,
Nec poteras exire aliter, nisi iussa facesses,
Inter vtrunque nefas mercatus acerba doloris,
Nunc age constanter repara virtutis honorem,
Et tibi te reuoca, trepidum ne noxia frangant,
Gloria ne pereat, non prospera lubrica perdant,
Vtere more tuo, te deinde redisce magister,
Fortis athleta animo, sanctos non obruit error,
Acrius insequitur hostem manus icta dolore,
Plagaque fixa solet mentes armare viriles,
Atque pudore recens crescit de vulnere virtus,
Ac datur armigero victoria vulnere crebro.
Fraterno alloquio sic angelus explicat ore,
Tanta est cura Dei Martinum auellere lapsu.
Vlterius Synodo neque se permiscuit insons,
Virtutisque suæ damnis noua lucra parauit.

ÆGYPTIVS DEVM MARTINI INuocans, tempestatis periculum effugit.

Ibidem.

NAuita cum quidam Tyrrhenum curreret æquor,
Fert iter ad Romam, qui velificante velatu,
Turbinis impatiens, oritur violentia venti,

Exi-

Exiliunt fluctus feriunt caua vela rudentes.
Nutat pinus iners, rapiuntur signa carinis,
Lenis & antennae celsa tria cornua pendent,
Artis inops stupidus restat de puppe magister.
Stant, vincte armaturae cadit, & aequor aequora vrget.
Prora bibit, dum nauta vomit, perit ars, iacet vsus,
Spes fugit, ira premit, rapitur lux, mors que minatur.
Cassis in tabulis, certi vergente salute,
Dum trepidant omnes, Aegyptius hac ait vnus,
Quem & dum Christi Christi iniuria, sed erat exors,
Martini deus eripe nos: mox dira procella,
Corruit, & pelagi tumor altus ad ima recedit.
Sternitur vnda ratis, liquidi stetit area campi,
Atque immota loci tacuerunt murmura ponti.
Gurgitis optatis trabe curritur aequor amicum,
Littoris ora legunt flabris data vela secundis.
Atque petens portum, vada complet nauta celeusma:
Sic bene pro meritis famulo dat Christus honores,
Cuius cuncta sibi terra, mare, sidera, supplet.

IN LEONTIVM EPISCOPVM
redditum Burdegalensi Ecclesiae.
Acrostichis.

Ex libro I.

AGnoscat omne seculum
Antistitem Leontium,
Burdegalense praemium,
Dono superno redditum.
Bilinguis ore callido,
Crimen fouebat inuidum,
Ferens acerbum nuncium,
Hunc iam sepulchro conditum,
Celare se non pertulit,
Qui triste funus edidit.
Et si nocere desiit,
Insana vita prodidit.
Deceptus arte noxia
Cassata deflet crimina,
Dumque putabat tristia,
Conuersa sunt in gaudia.
Exempla saeua protulit,
Calcanda cuncto tempore,
Vt iam sibi conscriberet
Decreta viuo antistite.
Fucata res hac contigit
Vitanda casto pectore,
Superstite vt praesumeret,
Post fata quod vix defuit.
Grauat sacerdos ordinem
Qui Episcopatum sic petit,
Praecepta qui contemnitur,
Fugit honoris ambitum.
Hoc si cui sit debitum
Coactus ascendat gradum,
Non se petente callide,
Sed dante Christi munere.
Ineptus est, qui ipse se
Praeferre vult Ecclesiae.
Nam rem sacratam sumeris
Electio diuina sit.
Carus sacerdos ordinem,
Hilarius non ambiit.
Martinus illud effugit.
Gregorius vix suscepit.
Leges refutant ambitum
Inuasor omnis pellitur.
Quod respuunt praeterita,
Vitet nefas Ecclesia.
Maligna erant certamina,
De sede non tamen sua,
Quae nec pati desiderat,
Non interat mens improba.
Nec longiore tempore
Versantur in hoc murmure,
Dum cogitant succedere,
Redit sacerdos qui fuit.
Orante plebe protinus,
Dum nemo credit redditur,
Quae confinunt post tristia
Maiora sunt haec gaudia.
Plausu fauebat ciuitas,
Cui reddita est felicitas.
Orbata quem defleuerat,
Patrem recepit anxia.
Quem vix putabat redditum
Prouenta voto prospero.
Res mira quando cernitur
Solet stupere visio.
Recolligit rector gregem,
Errore captum semita,
Pastoris arte cognita
Gauisa sunt ouilia.
Sumpsit gradum quo tempore
Regressus est eo die.
Quis non superno munere
Hoc contigisse praedicet?
Tantum nec ante praemium
Plebi fuit, cum factus est.
Laetata quantum tunc fuit,
Quando recepit praesulem.
Venite ciues, plaudite,
Et vota votis addite,
Quo facta sunt miracula,
Seruent eum caelestia.
Christus sereno lumine
Circumuolet, quem reddidit.
Vt trina crescat gratia,
Mercede, vita, gloria.
Hymnum canendo concrepet,
Qui quis deo non inuidet,
Laus eius est, qui praesulem
De mortis ore retrahit.
Zelante fido pectore,
Iam vera dici non pudet,
Hac parua nobilissimo
Papa damus Leontio.

C. SOLLII SIDONII APOLLINARIS VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

CAIVS Sollius Sidonius Apollinaris, genere Gallus fuit. Quidam Burdegalensem faciunt. Ipse verò de se scribens, pluribus locis atque epistolis Aruernum se dicit. Sunt enim Aruerni populi finitimi Eduis, inter Celtas constituti. Honestis parentibus, & illustri familia ortus est, Latinisque literis à prima statim ætate magna diligentia institutus. Nam sub Flauio Nicetio (qui per ea tempora excellens Grammaticus habebatur) eruditionem accepit: cumque ingenio & industria in prosequendis disciplinis magnopere præstaret, breui effecit, vt eos omnes antecederet, qui paribus studiis tenebantur. Permulta scripsit cùm soluta oratione, tum vario genere carminum. Libros nouem epistolarum secutus Plinium Secundum, vt ipse refert: etsi tali opere magis ingenium probatur Sidonij, quam iudicium, vt qui peregrinum & Gallicum redoleat, & simul inepta verborum affectatione supra modum laboret. Cuiusmodi accusantur a nostris Grammaticis Cassiodorus, Enodius, Fulgentius, & Claudianus Mamercus, qui violata passim ac disiecta Romani Imperij dignitate, minimè seruarunt Latini sermonis puritatem. Itaque multò maiorem laudem adeptus est ex poematis, atque hendecasyllabis, quòd in iis multum ingenij sit, atque elegantiæ minimè vulgaris. In iis quoque Panegyricis commendatur, quos Antemio atque Maioriano dicauit, viris consularibus, atque clarissimis. Idem Sidonius magnopere dilexit eruditorum ingenia, summisque officiis ac singulari humanitate fouit, vt Lampridium, Tonantium, Tetradiũ, & alios plures: quam rem ipsius epistolæ, atque epigrammata satis ostendunt. De sacerdotio illius, cæterisque dignitatibus nihil dicendum videtur, quod in plerisque aliis omnibus, qui collocati sunt ab antiquis scriptoribus inter Christianos Poëtas.

C. SOL. SIDON. APOLLINARIS EPIST. LIB. II. EPISTOLA VIII.

EPITAPHIVM.

OCcasu celeri feroq; raptam
Natu quinque, patriq; coniugiq;,
Hoc flentes patriæ manus locarunt
Matronam Filimachiam sepulchro.
O splendor generis, decus mariti,
Prudens, casta, decens, seuera, dulcis,
Atque ipsis senioribus sequenda.
Discordantia quæ solent putari
Morum commoditate copulasti.
Nam vitæ comites bonæ fuerunt,
Libertas grauis, & pudor facetus.
Hinc est quod decimam tuæ saluti
Vix actam trieteridem dolemus.
Atque in temporibus vigentis æui,
Iniuste tibi iuste persoluta.

EPISTOLA X.

QVisquis pontificis patruq; nostri,
Collaudas Patientis hic laborem,
Voti compote supplicatione
Concessum experiere quod rogabis,
Aedes celsa nitet, nec in sinistrum
Aut dextrum trahitur, sed arce frontis
Ortum prospicit æquinoctialem.

Intus

Intus lux micat, atque bracteatum
Sol sic sollicitatur ad lacunar,
Fuluo vt concolor erret in metallo,
Distinctum vario nitore marmor,
Percurrit cameram, solum, fenestras.
Ac sub versicoloribus figuris
Vernans herbida crusta sapphiratos
Flectit per prasinum vitrum lapillos,
Huic est porticus applicata triplex
Fulmentis aquitanicis superba.
Ad cuius specimen remotiora
Claudunt atria porticusq; secundæ
Et campum medias procul locatas
Vestit saxea silua per columnas.
Hinc agger sonat hinc Arar resultat.
Hinc sese pedes atque eques reflectit.
Stridentum hinc moderator essedorum,
Curuorum hinc chorus helciariorum,
Consonantibus alleluia ripis
Ad Christum leuat amnicum celeusma.
Sic sic psallite nauta vel viator.
Nanque hic est locus omnibus petendus,
Omnes qua via ducit ad salutem.

LIB. III. EPISTOLA XII.
Epitaphium Apolinaris.

VErum post patruos patremq; carmen
Haud indignus aue nepos dicaui,
Ne fors tempore posthumo viator
Ignorans reuerentiam sepulti
Tellurem tereres inaggeratam.
Præfectus iacet hic Apollinaris,
Post præturia recta Galliarum,
Mærentis patriæ sinu receptus.
Consultissimus vtilissimusq;
Ruris, militiæ, foriq; cultor.
Exemploq; aliis periculoso
Liber sub dominantibus tyrannis.
Hæc sed maxima dignitas probatur,
Quod frontem cruce, membra fonte purgans,
Primus de numero patrum suorum
Sacris sacrilegis renuntiauit.
Hoc primum est decus, hæc superba virtus,
Spe præcedere, quos honore iungas.
Quiq; hic sunt titulis pares parentes
Hos illic meritis superuenire.

LIB. IV. EPIST. VIII.
Versus Conchæ.

PIstrigero quæ concha vehit Tritone cytheron
Hac sibi collata cedere non dubitet.
Poscimus inclina pauisper culmen herile
Et munus paruum magna patrona cape.
Euodiumq; libens non aspernare clientem,
Quem faciens grandem tu quoque maior eris.
Sic tibi cui rex est genitor, socer, atque maritus,
Natus rex quoque sit cum patre, postq; patrem.
Felices lympha clauduntur qua luce metallis
Ora tamen domina lucidiora fouens,
Nam cum dignatur regina hic tingere vultus,
Candor in argentum mittitur è facie.

EPISTOLA XI.

GErmani decus & dolor Mamerti
Mirantum vnica gemma episcoporum,
Hoc dat cespite membra Claudianus.
Triplex bibliotheca quo magistro
Romana attica christiana fulsit.
Quam totam monachus virente in æuo
Secreta bibit institutione.
Orator, dialecticus, poeta,
Tractator, geometra, musicusq;,
Doctus soluere vincla quæstionum,
Et verbi gladio secare sectas,
Vt quæ catholicam fidem lacessunt.
Psalmorum hic modulator & phonascus,
Ante altaria fratre gratulante
Instructas docuit sonare classes.
Hic solennibus annuis parauit,
Quæ quo tempore lecta conuenirent.
Antistes fuit ordine in secundo,
Fratrem fasce leuans episcopali.
Nam de pontificis tenore summi,
Ille insignia sumpsit, hic laborem.
At tu quisquis doles amice lector
De tanto quasi nil viro superfit,
Vdis parce genis rigare marmor,
Mens & gloria non queunt humari.

EPISTOLA XVIII.
Versus ecclesiæ sancti Martini.

MArtini corpus totis venerabile terris
In quo post vitæ tempora viuit honor.
Texerat hic primum plebeio machina cultu
Quæ confessori non erat æqua suo.
Nec desistebat ciues onerare pudore
Gloria magna viri, gratia parua loci.
Antistes sed qui numeratur, extat ab ipso
Longam perpetuus sustulit inuidiam.
Internum remouens modici penetrale sacelli,
Ampliaq; tecta leuans interiore domo.
Creuit vtrinq; simul valido tribuente patrono,
In spacijs ædes, conditor in meritis.
Quæ Salomoniaco potis est confligere templo.
Septima quæ mundo fabrica mira fuit.
Nam geminis, auro, argento si splenduit illud,
Istud transgreditur cuncta metalla fide.
Liuor abi mordax absoluanturq; priores,
Nil mouet aut audat garrula posteritas.
Dumq; venit Christus populos qui iudicet omnes
Perpetuo durent culmina perpetua.

LIBER V. EPISTOLA XVII.
VERSVS.

MAne nouo vel cum feruentia balnea prosciunt,
Seu cum venatu frons calefacta madet.

Hoc fuerat secum pulcher Philomathius udam
Misceat ut in Bibulam ullus ab ore liquo.

LIBER VII.
EPISTOLA XVII.

Abraham sanctis merito socianda patronis,
Quos tibi collegas dat ere non trepidum.
Nam sic praecedunt ut mox tamen ipse sequare.
Dat partem regni portio martyrij.
Natus ad Euphraten pro Christo ergastula passus.
Et quinquennali vincula laxa fame.
Elapsus regi truculento Susidis ore,
Occiduum properas solus adusq; solum.
Sed confessorem virtutum signa sequuntur.
Spiritibusq; malis fers fugitiue fugam.
Quaq; venis Lemurum se clamat cedere turba.
Daemonas ire iubes exul in exilium.
Expeteris cunctis nec te capit ambitus ullus,
Est tibi delatus plus onerosus honor.
Romuleos refugis Byzantinosq; fragores,
Atque sagittifero moenia fracta Tito.
Murus Alexandri te non capit Antiochiq;
Spernis Elissea Byrsica tecta domus.
Rura paludicola temnis populosa Rauennae,
Et quae lanigero de sue nomen habet.
Angulus iste placet paupertinusq; recessus,
Et casa cui culmo culmina pressa tenent.
Aedificas hic ipse deo venerabile templum,
Ipse dei templum corpore facte prius.
Finitis cursus istic utrasq; viasq;.
Sudori superest dupla corona tuo.
Iam te circumstant paradisi milia sacri,
Abraham iam te comperegrinus habet.
Iam patria ingrederis, et de qua decidit Adam
Iam potes ad fontem fluminis ire tui.

LIBER VIII.
EPISTOLA IX.

Quid Cyrrham vel Hyantias camoenas,
Quid doctos Heliconidum liquores
Scriptos alitis ungula iubes me,
Nunc in carmina commouere tentas,
Nostrae Lampridius decus Thaliae.
Et me scribere sic subinde cogis,
Ac si delphica Delio tulissem
Instrumenta tuo, nouemq; Apollo
Cortinam, tripodas, chelim, pharetras,
Arcus gryppas agam, duplicaq; frontis
Hinc baccas quatiam, vel hinc corymbos.
Tu iam Tityre rura post recepta,
Myrtos & Platanona peruagatus
Pulsas barbiton, atque concinentes
Ora & plectra tibi modos resultant.
Chorda, voce, metro stupende psaltes,
Nos istic positos semelq; visos,
Bis iam menstrua luna conspicatur.
Nec multum domino vacat vel ipsi.
Dum responsa petit subactus orbis.
Istic Saxona caerulum videmus
Assuetum ante salo solum timere,
Cuius verticis extimas per oras
Non contenta suos tenere morsus
Altat lammina marginem comarum:
Et sic crinibus ad cutem recisis
Decrescit caput additurq; vultus.
Sic tonso occipiti senex Sicamber
Postquam victus es helicis retrorsum
Ceruicem ad veterem nouos capillos.
Hic glaucis Herulus genis vagatur,
Imos Oceani colens recessus
Algoso prope concolor profundo.
Hic Burgundio septipes frequenter,
Flexo poplite supplicat quietem,
Istic Ostrogothus viget patronus,
Vicinosq; premens subinde Hunnos,
His quod subditur, hinc superbit illis.
Hinc Romane tibi petis salutem,
Et contra Scythicae plagae cateruas.
Si quos Parrhasis ursa fert tumultus.
Theodoricae tuae manus rogantur.
Et Martem validus per is Garumnam
Defenset tenuem Garumna Tybrim.
Ipse hic Parthicus Arsacis precatur,
Aula Susidus ut tenere culmen
Possit, foedere sub stipendiali.
Nam quod partibus arma Bosphoranis
Grandis hinc surgere cernit apparatu,
Maestam Persidam iam quasi ad duelli
Ripa Euphratidis vix putat tuendam,
Qui cognata licet sibi astra fingens,
Phoebea tumeat propinquitate,
Mortalem hic tamen implet ob rogando.
Has inter terminus moras trahentes,
Sed tu Tityre parce prouocare,
Iam non inuideo magisq; miror,
Qui dum nil mereor precesq; frustra
Impendo, Meliboeus esse coepi.

EPISTOLA XI.
VERSVS SIDONII AD LAMpridium Lupi Papae missi.

Dilecta nimis & peculiaris
Phoebus commentatorum Thaliae,
Paulum depositis alumna plectris
Spartam stringe comam virente vitta.
Et rugas tibi syrmatis profundi
Succingant hederae expeditiores.
Soccos ferre caue, nec ut solebat
Laxo pes natet altus in coturno.
Sed tales crepidas ligare cura,
Quales harpalice vel illa vinxit,
Quae victos gladio procos recidit.
Perges sic melius volante saltu,
Si vestigia fasceata nudi
Per summum digiti regant citatis
Firmis ungula filis, atque vinculorum
Concurrentibus ansulis reflexa
Ad crus per cameram cathena surgat.
Hoc pernix habitu meum memento

Orphicum

Orpheum vincere, qui cotidiana
Saxa & robora corneasq; fibras
Mollis auditionis arte
Arpinas modo quam tonante lingua
Dictat, nunc stilus aut Maronianus,
Aut quo tu Latium beas Horati,
Alcæo potior lyristes ipso
Et nunc inflas epos tragœdiarum,
Nunc comœdica temperas iocosa,
Nunc flammant satiræ & tyrannicarum
Declamatio controuersiarum
Dic Phœbus venit at que si veredos
Remis velivolum quatit Garumnam.
Occurras licet ante, [illegible] parato
Aduentum hoc petit Leontioq;
Prisco Lucia quem [illegible].
Sit iam nunc [illegible] facetum &
Solo nomine rusticum [illegible].
Sed si te ea negant vt occupata,
Perge ad limina mox episcoporum
Sancti & Galliciani manu [illegible],
Tecti parte breuis [illegible].
Ne si destituor domo negata,
Mœrens ad madidas eam tabernas,
Et claudam geminas vtrimque nares,
Propter fumificas [illegible] culinas,
Quas serpillifero [illegible] catinis
Baccas per geminas ruens botellus.
Ollarum aut nebulæ vapore iuncto
Fumant cum crepitantibus patellis.
Hic cum festa dies ciere [illegible]
Cantus [illegible]
Scurrarum querulentam [illegible],
Tunc tunc carmina digna nobis,
Vinoq; hospitiis excitus [illegible]
Pias illic ego barbaritas [illegible].
O necessitas [illegible]
Videndi miseram [illegible].

LIB. IX.
EPISTOLA XIIII.

IAm dudum tereres hendeca syllabos,
Attrito calamus pollice lusimus.
Quos cantare magis per choriambicos
Excusso poteras [illegible] pede.
Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis vt nostra [illegible] crusta,
Qua [illegible] Pindaricum ad melos
Frenis flexit equos plectripotentibus,
Dum metro [illegible] choriambico,
Nec non Alcmanio aut Pherecratio,
Iuncto Lesbiaco siue anapæstico,
Vernas per varij carminis eclogas,
Verborum violis multicoloribus.
Istud da[illegible] sincere vatibus
Priscis [illegible] est, difficile est mihi
Vt diuersa [illegible] epigrammata,
Nil crebras titubet propter epistolas
Quas cantu ac modulis luxuriantibus
Lasciuire vetat mascula dictio.

Istud vix Leo rex Castalij chori,
Vix hunc qui sequitur Lampridius queat,
Declamans gemini pondere sub styli
Coram discipulis Burdegalensibus.
Hoc me teq; decet parce precor tocis,
Quam si pollicitam seruet ad extimum
Oratoris opus clara modestiam.
Quo nil deterius si fuerit simul
In primis rigidus, mollis in vltimis.

AGe conuocata pubes,
Iubet volumen istud,
Studijs in astra tollas,
Locus, hora, mensa, causa,
Quod & aure & ore discis,
Petrus est tibi legendus
In vtraque disciplina.
Celebremus ergo fratres,
Peragat diem cadentem
Genialis apparatus,
Rutiasq; ferte blattas
Melibœa fucat vnda,
Bibulum colore vellus,
Ctesiphontis ac Nyphatis
Raptas vacante panno
Bene ficta plaga cocco
Cruor incruentus exit.
Resupina flexus ora
Simulacra bestiarum,
Nunc pulchriora viua.
Hederasq; pampinusq;
Cytisos, crocos, amellos,
Calati ferant capaces,
Abacum thoro q; pingant,
Domet hyspidos capillos,
Petit alta tecta fumus,
Numero vt irrigatur
Camera in superna lychnus
Adipesq; glutinosos,
Opobalsamum lucerna
Anaglyptico metallo
Humeris ferant onustis,
Socient falerna nardo,
Rosa sutilis coronet
Alabastra ventilantes.
Dare fracta membra ludo,
Pede, veste, voce, baccas
Thimelen, Palenq; doctas
Citharistas Corinthius
Satis institutus autor,
Præsesta literarum,
Dape, poculis, choreis.
Rutilum toreuma bysso
Recoquente quam aheno
Opuntenses vt meraco
Peregrina det supellex
Iuga texta beluasq;
Acuit quibus furor est,
Iaculoq; seu forante,
Vbi torum & per artem

It equo reditq; telo,
Fugiens fugansq; parties,
Gerat orbis atque lauris
Viridantibus tegatur
Casias, ligustra, calthas
Redolentibusq; sertis.
Manus uncta succo amomi,
Arabumq; messe pinguis,
Veniente nocte nec non
Laquearibus coruscis
Oleumq; nescientes
Vtero tumente fundant.
Geruli caput plicantes,
Epulas superbiores
Patera, scyphi, lebetes,
Tripodasq; cantharosq;
Iuuat ire per corollas.
Iuuat & vago rotatu
Simulare vel trementes,
Bimari remittat vrbe
Tepidus ad officinas
Digiti quibus canentes
Pariter sonante lingua
Animata fila pulsu
Satyris amica nudis
Quibus antra per palati
Gemit aura iotatus.
Date dicta sub cothurno,
Date quicquid & poeta,
Petrus haec & ista transit,
Geometra quod arte texens,
Labyrinthicas cucurrit,
Et ab omnibus probatus,
Per & ora docta fertur,
Aganippeosq; fontes,
Comitantibus camœnis,
Quasi praesulem canendi.
Deus ista praestet vnus,
Diadematis potestas,
Populusq; Romularis,
Fora, templa, iura, castra,
Padus atque ciuitatum
Similis fauor exultat,
Imitabiturq; Galles
Nec in hoc moratus axe,
Aquilonibusq; & austris
Vice pectinis fatigent.
Date & ara sibulata,
Date rauculos coraula
Crepulis resultantia buccis,
Date carminata socco,
Date quicquid aduocati
Vario strepunt in actu.
Opus aditum tenemus,
Iter asperum, vtrinq;,
Sed in omnibus laborant,
Rapit hinc & inde palmam,
Procul hinc & Hippocrenem,
Et Apollinem canorum
Abigamus & Mineruam
Remouete, ficta factis
Stupuit virum loquentem,
Toga, miles, ordo equester,
Et adhuc sophos volutant.
Super haec fragor est alumno,
Dat amor Ligusticarum
Rhodanitidas per vrbes
Feritas Hibericorum,
Cito ad arua pergit euri
Zephirisque perferetur.

EPIST. XV.

Vrbes amice nostra per volumina
Ferox iambus & trocheus hactenus
Spondeus addat, vt moram volucripes
Resonetq; mixtus ille pes celerrimus,
Loco locandus vndecunque in vltimo,
Modo in priore parte, nunc in extima
Pronuntietur conspicata tertia.
Qua temperare vix vales gregarius,
In pectine errat, nec per ora concaua
Compos, sed istud aptius parauerat
Cantus in latino cum prior sit Attico
Fide, voce, matris, ad fluenta Pegasi.
Quoties verba grata carminaueras,
Montemq; victor ipse per biuerticem
Aut vterque vatum iter peritiae
Venusina Flacce plectra ineptiis exaras
Atticum sonare cum fidis olorib[u]s.
Nec ista sola sunt perita pectora,
Seuerianus ista rhetor altius,
Scholasticusq; subrotundioribus
Epularis, vsquequaque nec stylus
Potuisset ista semper efficacius,
Modis resultet incitatioribus,
Pegrasq; bigas & quaterna tempora.
Hanc paratam per initia trimetra,
Bene nuncupatus quondam ab arce Pirrichia
Spondiam datur ... & ... vtrique
Anapestus ipse quanquam & amphibrachys
Gemina breuiq; longa adhaeret vtrinq;,
Poeta vt it ceteras esse solam, mens
Vaga lingua, flexum competenter explicat,
Leo leonis aut scopulis orbitas,
Consentiorum qui superstes est pater
Cecinisse dicitur omniforme canticum,
Tenuisse celsa iunctius astra Pindaro.
Nullus secundus inter astra Delphica,
Latiale carmen aptet absque Dorico,
Iapigiq; verna cytisis aut sint
Cana & canora colla victus in gemmas
Licet & peritis haec peritiora sint.
Affer, vasaq; Lenaeis potitius,
Petrus camenis dedita sit acrius.
Verum vetare vt stupenda perageret,
Homo atque genere certus in Ligustide,
Proculus melodes intonare pulsibus
Venetam lacessat vt fauore Mantuam
Rotas Maronis artexat compteri.
Quid inter hoste te rogante garriam.

Ani-

Animiq; nota discerent vt à literis?
Limata fecit si poemata
Homeritica qui paret spe gloriæ.
Ego corde & ore iure despicabilis,
Loquacitatis impudentiam probans,
Sed quid negabo, nec pudore territus,
Amor timere nescit, inde parui.

EPIST. XVI.

AN per æternum pelagus loquendi
Egit audacem mea cymba cursum?
Nec biperitto timuit secundo
Flectere clauum.
Soluit antennas, legit alta vela,
Remulum ponit manus, atq; transtris
Littoris iuncta petit osculandam
Saltus arenam.
Mussitans quanquam chorus inuidorum
Prodat hirritu rabiem canino,
Nil palam sane loquitur, pauetq;
Publica puncta.
Verberant puppem, quatiunt carinam,
Ventilant spondas laterum rotundas,
Arborem circa volitant sinistra
Sibila linguæ
Nos tamen rectam comite arte proram,
Nil tumescentes veriti procellas
Sistimus portu geminæ potiti
Fronde coronæ.
Quam mihi indulsit populus Quirini
Blattifer, vel quam tribuit senatus,
Quam peritorum dedit ordo consors
Iudiciorum.
Cum meis poni statuam perennem
Nerua Traianus titulis videret,
Inter autores vtriusq; fixam
Bibliothecæ.
Quanquam post visus, prope post bilustre,
Tempus accepi cupiens honorem,
Qui patrum ac plebis simul vnus olim
Iura gubernat,
Præter heroos loca multa, multis
Texui pannis elegos, frequenter
Subditus senis pedibus rotaui
Commate bino.
Nunc per vndenas equitare suetus
Syllabas, lusi celer atq; metro
Sapphico creber cecini citatus,
Rarus iambo.
Nec recordari queo quanta quondam
Scripserim primo iuuenis calore,
Vnde pars maior vtinam taceri
Possit & abdi.
Nam senectutis propiore meta
Quicquid extremis sociamur annis
Plus pudet si quid leue lusit ætas
Nunc reminisci.
Iamq; & horrescens ad epistolarum
Transtuli cultum genus omne curæ,
Ne reus cantu petulantiore
Sim reus actu.
Neu puter solus per amœna dicta
Schemate sic artis phalerisq; iungam
Clerici, ne quid maculet rigorem
Fama poetæ.
Deniq; ad quod iam epigrammata posthac
Non ferar pronus teneroq; metro,
Vel graui nullum cito cogar exhinc
Promere carmen.
Persequutorum nisi forte dicam
Quæstiones emeritosq; cœlum
Martyres mortis precio parasse
Præmia vitæ.
Et quidem primum mihi psallat ille
Qui Tolosanam tenuit cathedram
De gradu summum capitoliorum
Præcipitatum.
Quem negatorem Iouis ac Mineruæ,
Et crucis Christi bona confitentem
Iunxit ad tauri latus iniugati
Plebs furibunda.
Vt per abruptum boue concitato
Spargeret cursus lacerum cadauer,
Cautibus tinctis calida soluti
Pulte cerebri.
Post Saturninum volo plectra cantent,
Quos patronorum reliquos probaui
Anxio duros mihi per labores
Auxiliatos.
Singulos quos nunc pia nuncupasse
Non valent versu cohibere verba,
Quos tamen chordæ nequeunt sonare
Corda sonabunt.

CAII SOLLII SIDONII APOLLINARIS PRÆFATIO PANEGYRICI DICTI ANTEMIO AVGVSTO CONSULI.

CVm iuuenem super astra Iouem natura locaret,
Susciperétque nouus regna vetusta deus:
Certauere suum venerari numina numen,
Disparibus modulis incinuisse sophos.
Mars clangente tuba patris præconia dixit,
Laudauitq; Iouem fulmina fulmineo.
Arcas & arcitenens fidibus strepuere sonoris,
Doctior hic cithara, pulsibus ille lyra.

Castalidumq; chorus vario modulamine plausit
Carminibus, cannis, pollice, voce, pede.
Sed post caelicolas etiam mediocria fertur
Cantica semideum sustinuisse deus.
Tunc Faunus dryades Satyrisq; mimallones acta,
Fuderunt lepidum rustica turba melos.
Alia cicuticines liquerunt manala Panes,
Postq; Chelim placuit fistula rauca Ioui.
Hos inter Chiron ad plectra sonantia saltans,
Flectit inepta sui membra facetus equi.
Semiuir audiri meruit, meruitq; placere,
Quamuis hinnitum dum canit ille daret.
Ergo sacrum diues & pauper lingua litabat,
Summaq; tunc voti victima cantus erat.
Sic ô nos Caesar nostri spes maxima secli,
Post magnos proceres paruula thura damus,
Audacter docto coram doctore canentes,
Aut Phoebi aut nostro qui solet ore loqui.
Qui licet aeterna sit vobis quaestor in aula,
Aeternum nobis ille magister erit.
Ergo colas varia te princeps hostia linguae,
Nam noua templa tibi pectora nostra facis.

PANEGYRICVS.

AVspicio & numero fasces Auguste secundo
Erige & effulgens trabealis mole metalli
Sonium pande nouum, consul vetus, ac sine fastu,
Ascribe bis fastis, quanquam diademate crinem
Fastigatus eas humeroq; ex more priorum
Inclinat Sarrana chlamys, te picta togarum
Purpura plus capiat, quia res est semper ab aeuo
Rara, frequens consul, tuq; ô cui laurea Iane
Annua debetur, religa torpore solutus
Quauis fronde comas, subitaq; nec luce pauescas,
Principis aut rerum credas elementa moueri,
Nil natura nouat, sol hic quoque venit ab ortu.
Hic est ô proceres petijt quem Romula virtus,
Et quem vester amor cui se ceu victa procellis,
Atq; carens rectore ratis, respublica fractam
Intulit, vt digno melius flectenda magistro,
Ne tempestates neve pyrata timeret,
Te prece ruricola expetijt, te foedere vinctus
Assensu, te castra tubis, te curia plausu,
Te punctis scripsere tribus, collegaq; misit.
Te nobis, regumq; tibi suffragia tot sunt,
Quanta legit mundus, fateor trepidauimus omnes,
Ne vellet collega pius permittere voto
Publica vota suo, credebat ventura propago
In nos, vt possit princeps sic cuncta licere,
De te, non totum licuit sibi. Facta priorum
Exuperas Auguste Leo, nam regna superstat
Qui regnare iubet, melius respublica vestra
Nunc erit vna, magis quae sic est facta duorum.
Salue sceptrorum columen, regina orientis
Orbis Roma tui, rerumq; tibi principe misso,
Iam non Eoo solum veneranda Quiriti
Imperij sedes, sed plus preciosa quod extas
Imperij genitrix, Rhodopem quae portat & Haemum,
Thracum terra tua est, heroumve fertilis ora.
Excipit hic natos glacies, & matris ab aluo
Artus infantum molles, nix Cymbrica durat,
Pectore vix alitur quisquam, sed ab vbere tractus,
Plus potat per vulnus equum sic lacte relicto,
Virtutem gens tota bibit. Creuere parumper,
Mox pugnam ludunt iaculis, hos suggerit illis
Nutrix plaga iocos, pueri venatibus apti,
Lustra feris vacuant rapto ditata iuuentus,
Iura colit gladij, consummat saepeq; senectam
Non ferro finire pudet, tali ordine vitae
Ciues Martis agunt, at tu circumflua ponto
Europae atq; Asiae commissum carpis vtrinq;
Temperiem, nam bistonios aquilonis hiatus
Proxima Calchidici sensim tuba temperat Euri,
Interea te Susa tremunt ac supplice cultu,
Flectit Achemenius lunatam Persa tiaram,
Indus odorifero crinem madefactus amomo,
In tua lucra feris exarmat guttur alumnis,
Vt pandum dependat ebur, sic trunca reportat
Bosphoreus elephas, inglorius ora tributis
Porrigis, ingentem spaciosis moenibus vrbem
Quam tamen Augustam populus facit, itur in aequor
Molibus, & veteres tellus noua contrahit vndas,
Namq; dicarchea translatus puluis arena
Intratis solidatur aquis durataq; massa
Sustinet aduectos peregrino in gurgite campos.
Sic te dispositam spectantemq; vndiq; portus
Vallatam, pelago terrarum commoda cingunt,
Fortunata satis Romae partire triumphos.
Et iam non querimur, valeat diuisio regni,
Concordant lancis partes, dum pondera nostra
Suscipis aequasti, tales cui ciuis ab vrbe
Procopio genitore micat, cui prisca propago
Augustis venit à proauis, quem dicere digno
Non datur eloquio, nec si modo surgat Auerno
Qui cantu flexit scopulos, digitisq; canoris
Compulit auritas ad plectrum currere syluas,
Cum starent Hebri latices, cursuq; ligato
Fluminis attoniti carmen magis vnda sitiret.
Huic quondam iuueni reparatio credita pacis
Assyriae, stupuit primis se Parthus in annis
Consilium non ferre senis, conterritus haesit
Quisq; sedens sub rege, Satraps vix iunxerat omnes
Legati genius, tremuerunt medica rura.
Quaeq; Draconigenae portas non clauserat hosti.
Tum demum Babylon nimis est sibi visa patere,
Foederibus at pristina statuit noua formula foederis,
Procopio dictante, magis iuratur ab illis.
Ignis & vnda deus, nec non rata pacta futura.
Hic diuos testatur auos, Chaldaeus in extis
Pontificum de more senex arcana peregit
Murmura, gemmantem pateram rex ipse retentans,
Fundit thuricremis carchesia cernuus aris.
Suscipit hinc redeuntem duplicati culmen honoris
Patricius, nec non peditumq; equitumq; magister
Praeficitur castris, vt saeuis claustra coercens,
Aethiopasq; vagos belli terrore relegans,
Gurgite pacato pinnatum pacaret orontem.
Huic socer Antemius praefectus consul & idem,

Iudicijs

Iudicijs populos atque annua nomina rexit.
Purpureos fortuna viros cum muricе semper
Prosequitur, solum hic tantum mutatur in illo,
Vt regnet: qui consul erat, sed omittimus omnes.
Iam tua ad pectora vemens tuis cui cassida crinis,
Ad diadema venit vultum cui Cæsaris ostrum
Depositо thorace datur, sceptroq; replenda,
Mustrone est vacuata manus, cunabula vestra
Imperij fulsere notis & præsaga cellus.
Aurea conuersо promisit secula fœtu.
Te nascente ferum exorto flumina melle,
Dulcatu cunctata vadis oleiq; liquores,
Iſſe per attonitas bacca pendente trapetas.
Prouolat undantem segetem, sine semine campus,
Et sine se mastu inuidit pampinus vuis.
Hiberna rubuere rosa spretoq; rigore
Lilia permixtu insultauere pruinis.
Tale puerperium quotiens lucina resolvit,
Mos elementorum cedit, regniq; futuri
Fit rerum nouitate fides, venisse beatos
Sic loquitur natura deos cunctantis Iuli
Lambebant teneros incendia blanda capillos.
Assyages Cyro pellendus sorte nepoti
Ingenium expauit diffusum vite racemum.
Prebuit intrepido mammas lupa sæta Quirino.
Iulius in lucem venit, dum laurea flagrat
Magnus Alexander, nec non Augustus habentur
Concepti, serpente deo, Phœbumq; louemq;
Diuisere sibi, nanque horum quæsit vnus
Cinisia sub Scyrte patrem maculis genitricis.
Alter Phœbigenam sese gaudebat haberi
Pœonyrictams Epidauria signa draconis,
Multos cinxerunt aquila, subitumq; per orbem
Lusit ventura famulatrix penna coronas.
Ast hunc egregij proceres ad sceptra vocari
Iam tũ nosse datum est, laribus cum forte paternis
Protulit excisus iam non sua germina palmes.
Imperij verticem erat sub imagine fiendis,
Dextra per arentem florebant omnia virgam.
At postquam primos infans exegerat annos,
Reptabat super arma patris, quaquã arta terebat
Lamina ceruicem gemina complexus ab vlna,
Liuida Laxatũ intrabat ad oscula cristis.
Ludus erat puero raptas ex hoste sagittas
Festina tractare manu, captoq; per arcus
Flexa reluctantes in cornua trudere neruos,
Nunc tremulum tenero iaculũ torquere lacerto,
Inque frementis equi dorsum cum pondere cõpti,
Indutas calibum saltu transferre cathenas,
Inuentas agitare feras & fronde latentes.
Quærere deprehẽsus, modo claudere cassibus artis,
Nunc torto penetrare veru, cum sæpe magoro
Laudari, comitum frendens cum belua ferrum
Ferret, & iratos exirent arma per armos,
Conde pelethronios alacer puer & veterator
Æacida titulos, quanquam subiecta magistri
Terga premens, & ob hoc secretu lustra pererrãs,
Tu potius regeres equo non principe nostro,
Spicula direxit melius Pitone superstans,
Pean cum vacua turbatus pene pharetra,
Figeret innumeris numerosa volumina telis.
Nec minor his inter veteres audire sophistas
Mileto, quod serta Tales, vadimonia culpas.
Lindie quod Cleobule canis modus optimus esto
Ex Ephire bili moderatu, quod Periander
Attice quiddue Solon finem bene respicis ami,
Prisnea hic quod plus tibi turba malorum est.
Noscere quod tempus Lesbio fate Pittace suades.
Quod se nosse omnes vis ex Lacedæmone Chilon.
Preterea didicit varias noua dogmata sectas,
Quicquid laudauit Scythicus Anacharsis in aruis,
Quicquid legiferо profecit Sparta Licurgo.
Quicquid Erechtheis Cymeorum turba volutat,
Gymnasia imitata tuos Epicure sodales.
Quicquid nil verum flatuens academia duplex.
Personat arroso quicquid sapit vngue Cleantes.
Quicquid Pythagoras, Democritus, Heraclitus,
Dixerit, risit, tacuit, quodcunque Platonis
Ingenium quod in arte fuit docet vrbane terno,
Qua vel Aristoteles partitus membra loquendi,
Argumentosis dat recta syllogismus.
Quicquid Anaximenes, Eucides, Archita, Zenõ,
Archesila, Chrisippus, Anaxagerasq; dederunt.
Socraticusq; animus posse fatũ in Phædone vnus,
Dissiliens vastas tenuato in crure cathenas,
Cum tremeret mors ipsa reum ferretq; venenum
Pallida securo lictoris dextra magistro,
Preterea quicquid Latialibus videre libris
Prisca atas studuit, totum percurrere suetus
Mantua quas acies pelagiq; pericula lusit,
Smirneus imitata tubas, quancunque loquendi
Arpinas dat consul opem sine fine locutus.
Fabro progenitus spreto cuipatre polita
Eloquia plus lingua fuit, vel quicquid in auum
Mutant Eugeneis patauina volumina chartis.
Qua Crispus brevitate placet, quo pondere Varro,
Quo genio Plautus, quo flumine Quintilianus.
Qua pompa Tacitus nunquam sine laude loquendus.
Hũ hunc formatum studus natalibus ortum
Moribus imbutum princeps cui mundus ab euro
Ad Zephyrum tunc sceptra dabat, qui nubilus atq;
Vnica purpureos debebat nata nepotes.
Elegit generum sed non vt deside luxu
Fortuna foceret contentus, & otia captans
Nil sibi deberet, comitis sed iure recepto
Dannbij ripas, & tractum limite ampli
Circuit, hortatur, dirigit, discutit, armat,
Sic sub patre pius modestus castra parentis,
Sic Marcus vivente pio post iura dabatur
Innumerabilibus legionibus imperitabant,
Hinc reduci datur omnis honor & vtraque magister
Militia consulq; micat coniuncta potestas
Patrity celeriq; gradu priuata cucurrit.
Culmina contendit, solio puer ipse curuli
Sedit & emerito iuuenis veteranus in auro.
Iamq; paris diuos, sed vobis nulla cupido
Imperij, longam diademata passa repulsam.
Insignem legere virum, quem deinde legentem

Spernere non posses, soli tibi contulit uni.
Hoc fortuna decus quanquam te posceret ordo,
Vt lectus princeps mage quam videare relictus,
Post socerum Augustum regnas, sed non tibi venit
Purpura per thalamos & coniunx regia regno,
Sanus potius quam causa fuit, nam iuris habenis
Non generum legit respublica sed generosum.
Fallor bis gemino nisi cardine rem probat orbis,
Ambit te Zephyrus, rectorem destinat Eurus.
Ad Boream pugnas & formidaris ad Austrum.
Ante tamen quam te socium collega crearet,
Perstrinxisse libet quos Illyris ora triumphos
Viderit, excisam quæ se Valameris ab armis
Forte ducis nostri vitio deserta gemebat.
Haud aliter casus quondam cum Cepio robur
Perdidit, Ausonium subita cogente ruina,
Electura ducem post gutture fracta Iugurtha,
Vltum Arpinatem Calphurnia fœdera lixam,
Opposuit rabido respublica territa Cymbro.
Hic primum nostras aquilas provincia vidit,
Desiit hostiles confestim horrere dracones,
Ilicet edomiti bello prædaque carentes,
Mox ipsi tua præda iacent, sed mittimus istos
Vt populatores, belli mage acta revolvo,
Quod bellū nō parua manus, neque carcere fracto,
Ad gladiaturam tu Spartace vincte parasti.
Sed Scithica vaga turba plaga feritate abundās,
Dira, rapax, vehemens ipsis quoque gentibus illic.
Barbara barbaricis, cuius dux Hormidac atque
Hunnus erat, quis tale solum est, muriq; genusque.
Albus Hiperboreis Tanais qua vallibus actus,
Riphea de caute cadit, iacet axe sub ursa.
Gens animis membrisq; minax, ita vultibus ipsis
Infantum suus horror inest. consurgit in arctum,
Massa rotunda, caput geminus sub frote cauernis,
Visus adest oculis albentibus, acta cerebri
In cameram vix ad refugos lux peruenit orbes,
Non tamen exclusos, nam fornice non spacioso,
Magna vident spacia & maiorem luminis usū,
Perspicua in puteis compensant puncta profundis,
Tum ne per malas excrescat fistula duplex
Obtundit teneras circundata fascia nares,
Vt galeis cedant. Sic propter prælia natos
Maternus deformat amor, quia tensa genarum
Non interiecto fit latior area naso,
Cætera pars est pulchra, viris stant pectora vasta,
Insignes humeri, succincta sub ilibus aluus.
Forma quidem peditis media est, procera sed extat,
Si cernas equites sic longi sæpe putantur,
Si sedeant, vix matre carens, sic consistit infans.
Mox præbet dorsum sonipes, cognata reare
Membra viris, ita semper equo ceu fixus adhæret,
Rector cornipedum. tergo gens altera fertur;
Hæc habet & teretes arcus & spicula cordi,
Terribiles certaque manus iaculisq; ferendæ,
Mortis fixa fides & non peccante sub ictu,
Edoctus peccare furor, gens ista repente
Erumpens solidumq; rotis transuecta per Istrum
Venerat & sectas inciderat orbita lymphas
Hanc tu directus per dacica rura vagantem
Contrahis, aggrederis, superas, includis, & ut te
Metato spacio castrorum serdica vidit
Obsidione premi, qua te sic tempore multo
In vallo positum stupuit, quod miles in agros
Nec licitus nec furtiuis excursibus ibat.
Cui deesset cum sæpe Ceres semperq; Lyæus,
Disciplina tamen non defuit, inde propinquo
Hoste magis timuere ducem, sic denique factum est
Vt socius tum forte tuus mox proditor illis,
Frustra terga daret commisso tempore pugnæ,
Quin iam confugeret flexo pede cornua nudans
Tu stabas acie solus, te sparsa fugato
Expetijt ductore manus, te Marte pedestri
Sudantem repetebat eques tua signa sequutus,
Non se desertum sensit certamine miles.
I nunc & veteris profer præconia Tulli
Aetas cana patrum quod pulchro hortamine mendax
Occuluit, refugi nutantia fœdera Metti,
Nil simile est falliq; tuum tibi non placet hostē,
Tunc vicit miles dum se putat esse iuuandum,
Hic vicis postquam se comperit esse relictum,
Dux fugitans equitum certamina, vincis,
Clauditur, expugnas, caditur, obruis, atque
Sarmaticæ pacis precium sua funera ponis.
Partitur, iussum subijt, iam transfuga letum
Atque peregrino cecidit tua victima ferro,
Ecce iterum si forte placet confinge. vetustas,
Hannibal ille ferox ad pœnam sorte petitus
Et si non habuit sua vita, fine supremo
Certè habuit mortis quem cæcus carcer & uncus,
Et quem spectabat fracturus guttura lictor,
Hausit Bebricio constantior hospite virus,
Nam te quod fugit mandata morte peremptus,
Non tam victoris perijt, quam iudicis ore.
Nunc ades ò Pean lauro cui gripas obuncos,
Docta lupata ligant, quotiens per frondea lora
Flectis penniferos hederis bicoloribus armos,
Huc converte chelim, non est modo dicere tēpus,
Pitona extinctum nec bis septena sonare,
Vulnera Tantalidum, quorum tibi funera seruat,
Cantus & æterno viuunt in carmine mortes,
Vos quoque Castalides paucis quo munere nobis
Venerit Anthemius gemini cum fœdere regni
Pandite, pax rerum misit qui regna gubernet.
Auxerat Augustus naturæ lege senectus
Diuorum numerum, quem mox Aenotria casum
Vidit, ut aeres de rupibus Appennini
Pergit, cærules vitreas ad tyberidis ædes.
Non galea conclusa genas, nec sutilis illi,
Circulus impactis loricam texuit hamis,
Sed nudata caput pro crine racemifer exit,
Plurima per frontem constringens oppida palmes,
Perq; humeros teretes rutilantes, perq; lacertos
Pendula gemmifera mordebant suppara bulla,
Segnior incedit senio venerandaq; membra,
Vtitemam retinens baculi vice flectit ad ulmū.

Sed :

Sed tamen vbertas sequitur quacunq; propinquat
Incessu fœcundat iter, comitataq; gressum
Læta per impressas rorat vindemia plantas,
Illicet ingreditur Tyberini gurgitis antrum
Currebat fluuius ridens & arundine alta,
Concolor in viridi fluitabat sylua capillo,
Dat seniũ mento vnda candens licet hispida setis
Suppositis, multum sedaret barba fragorem,
Pectore ructabat laxo lapidi iactato.
Sulcabat madidam iam torrens alueus alnū,
Terretur veniente dea manibusq; remissis
Remus, & vrna cadunt: venia tunc verba parans
Id precor, venio viduatam præsule nostro
Per te si placeat Auroræ infundere Romam.
Expetat Auroræ partes fastuq; remoto
Hoc vnum præstet iam plus dignetur amari,
Instrue quas quærat vires orbisq; iacentis,
Quo pascat hic orbe caput quæ vniq; creauit,
Axe meo natum confestim porgit in illo,
Imperij fortuna rotat, nunc Vandalus hostis
Vrget & in nostrum numerosa classe quotannis
Militat excidium conuersoq; ordine fati
Torrida Caucaseos infert mihi Byrsa furores
Præterea inuictus Ricimer quem publica fata
Respiciunt, proprio solus vix Marte repellit,
Pyratam per rura vagum qui prælia vitans,
Victorem fugitiuus agit, quis sufferat hostem
Qui pacem pugnasq; negat: nam fœdera nulla
Cum Ricimere iniit, quem cur nimis oderit audi,
Incertum crepat ille patrem cum serua sit illi
Certa parens, vt nunc regis sit filius, effert,
Matris adulterium tum liuet, quod Ricimerem
In regnum duo regna vocant: nam patre Sueuus
A genitrice Getes, simul & reminiscitur illud,
Quod Tartesiacis auus huius Vallia terris
Vandalicas turmas & iuncti Martis Alanos
Strauit, & occiduam texere cadauera Calpen,
Quid veteres narrare fugas, quid damna priorum,
Agrigentini recolit dispendia campi.
Inde furit quod se docuit satis iste nepotem
Illius esse viri quo viso Vandalus semper
Terga dabit, nam non Siculis illustrior aruis,
Tu Marcelle redis per quem tellure marique
Nostra Syracusii presserunt arma penates.
Nec tu cui currum contra superare Metelle
Contigit, ostentans nobis elephanta sequentem,
Grex niger albentes tegeret cum mole iugales,
Auctoremq; tuum celaret pompa triumphi,
Noricus Ostrogothum qui continet, ille timetur,
Gallia quæ Rheni Martem ligat illa pauori est.
Quod consanguineo me Vandalus hoste alieno
Diripuit tradente, suis hic vltus ab armis.
Sed tamen vnus homo est nec tanta pericula solus,
Tollere sufficeret, potestatis principe penatibus
Est opus armato veterum qui more parentum.
Non mandet sed bella gerat, quem lingua mouente
Terra vel vnda tremat, vt tandem iure recepto,
Romula deuictas incederent castra curules.
Audijt illa pater, simul annuit, itur in vrbem,
Continuo videt ipsa deam, submissius adorat,
Pectus & exertam tetigerunt cornua mammam,
Mandatas fert inde preces, quas diua secuta
Apparat ire viam laxatos crinis capillos,
Stringit & in quo latuerant cassidis turres
Infula laurus erat, bullis hostilibus asper,
Applicat a læua, surgentem balteus ensem.
Inseritur clypeo victrix manus illius orbem,
Martigena lupa, Tybris, amor, Mars, Ilia complet,
Fibula mordaci refugas a pectore vestes,
Dente capit mitras, hasta minax, quercusque tropeis
Curua tremit, placidamq; deam sub falce fatigat.
Perpetuo stat planta solo, cui sutea primos
Sistitur ad digitos, retinacula bina cothurnus
Mittit in aduersum vincto de fornice pollex.
Quæ stringant crepidas, vt concurrentibus ansis
Vinctorum pandus tendant per crura catenæ.
Ergo sicut erat liquidam transuecta per æthram,
Ad cunctis petit tepidos Hiperionis ortus
Est locus oceani longinquis proximus Indis,
Axe sub Eoo, Nabathæum tensus in Eurum.
Ver ibi continuum est, interpolata nec vllis
Frigoribus pallescit humus, sed flore perenni
Picta peregrinos ignorant arua rigores.
Halant rura rosis, inde exceptoq; per agros
Fragrat odor, violam, cytisum, serpillum, ligustrum,
Lilia, narcissum, casiam, colocasia, caltas,
Costum, malobathrum, murrhamq; opobalsama, thura.
Parturiunt campi necnon pulsante Sinecta,
Hinc redituua petit vicinas cinnama phœnix,
Hic domus auroræ rutilo crustante metallo,
Baccharum profert leues aspratas lapillos.
Diripiunt diuersi oculos & ab arte magistra,
Hoc vincit quodcunq; videt, sed conditur omnis
Sub domina præsente decor, niueoq; rubore
Gemmarum varios perdit quia possidet ignes.
Fundebat coma pexa crocos flexoq; lacerto,
Lutea depressis comebat tempora pecten.
Fundebant oculi radios, color igneus illis,
Non tamen ardor erat, quamuis de nocte recussa,
Excepti soleant sudorem fingere rores.
Pectora bis cingunt zonæ paruiq; papillis
Innatam faciunt sinus, pars extima pepli
Perfert puniceas per crura rubentia rugas,
Sic regina sedet solio, sceptri vice dextram
Lampadis hasta replet, nox assit proxima diuæ,
In refugas conuersa pedes, ac pone tribunal,
Premit lux summum, vix intacta cacumen,
Hinc Romam liquido venientem tramite cernens,
Exiluit propere & blando prior orsa loquens,
Quid caput o mundi quæ mea regna requiris?
Quid iubes? paulum illa silens, atque aspera mitescens
Morbus hac cœpit, venio de iste moueri,
Nec mutitum trepidis mihi pressius Araxes,
Incessito sub ponte tumeat, nec vt ordine prisco
Indicus ausonia poteretur cassidis Ganges,
Aut vt Tigris pharetrata per arua Niphatis

Depopuletur ouans Artaxata Caspia consul.
Non Pharij regina precor nec vt hisce lacertis
Frangat, Hydaspeas artes impastus Erithras,
Non in bactra feror nec commissentia pugnas,
Nostra Semiramia rident ad classica porta,
Arsacias non quaero domus nec tessera castris
In Ctesiphonta datur, totum hinc tibi cessimus axem,
Et nec sic mereor nostram vt tueare senectam?
Omne quod Euphratem Tigrimq; interiacet, olim
Sola tenes, res empta mihi est de sanguine Crassi
Ad Charras pretium scripsi, nec inulta remansi,
Aut perijt sic emptus ager, si fallo probasti
Ventidio mactante sapor nec iussit istud.
Armenias pontumq; dedi, quo Marte peritum
Dicat Sylla tibi forsan non creditur vni.
Consule Luculum, taceo iam Cycladas omnes.
Adquisita meo seruit tibi Creta Metello.
Transcripsi Cilicas, hos Magnus fuderat olim,
Adiecit forte quos nunc moderaris Isauras,
Hos quoque sub nostris domuit Seruilius armis.
Concessi Aetholos veteres Acheloiaq; arua,
Transfudit Attalicum male credula testamentū.
Epirum retines, tu scis cui debeat, illam
Pirrhus, in Illiricum spectata remittere iura,
Ac Macedûm terras & habes tu Paule nepotes,
Aegypti frumenta dedi, mihi vicerat olim
Leucadijs Agrippa fretis. Iudea tenetur
Sub ditione tua, tanquam tu miseris illuc,
Insignem cum patre Titum, tibi Cypria merces
Fertur, pugnaces ego pauper laudo Catones.
Dorica te tellus & Achaica iura tremiscunt,
Tendis & in Bimarem felicia regna Corinthon.
Dic Bizantinus quis rem tibi Mummius egit.
Sed si forte places veteres sopire querelas,
Anthemium concede mihi, sit partibus istis
Augustus, longumq; leo mea iura gubernet,
Quem petij patrio vestiri murice, natam
Gaudeat Euphemiam sidus diuale parentis,
Adijce praeterea priuo tuum ad publica foedus,
Sit socer Augustus genero Ricimere beatus,
Nobilitate micans, est vobis regia virgo,
Regius ille mihi, si consors annuis istud,
Mox Libyam sperare dabis circumspice tedas
Antiquas, par nulla tibi sit copula praesto,
Proferat hic veterū thalamos discrimine partos,
Graecia ni pudor est reparatis Pisa quadrigis,
Suscitet Oenomaum, nata quem fraude caderet
Cerea destituit, resolutis axibus obex.
Procedat Schoeneis prius agnita virgo mariti
Crimine, quam sexu spectes de carcere Circi:
Pallentes Atalanta procos & poma decori
Hippomenis, iam non pro solo colligat auro,
Deianira tuas Acheloius Gymnade pinguis
Illustres testas, & ab Hercule pressus anhelo
Lassatum foueat viuis riualibus hostem.
Quantumuis repetam veteris connubia secli,
Transcendant hic Heroas, heroidas illa,
Hos thalamos Ricimer, virtus te pronuba poscit,
Atq; Dionaeam das Martia laurea myrtum,
Ergo age trade virum non ocia pigra fouentem,
Diluuijq; grauem tu qui modo nauticus vris,
Sestos Abidenaq; sinus, & Scyllaea cera
Hellespontiaca circumclamata procellis,
Quas pelagi fauces non sic seruisse vel illum
Crediderim, cui ruptus Athos, cui remige Medo,
Turgida silua, aut currebant vela per Alpem,
Nec Euxini sic haec freta cincta carinis,
Segnis ad insignem sedit, cum Cizicon hostis.
Qui cogente fame, cognata cadauera mandens,
Vixit morte sua, sed quid mea vota retardo?
Tarda magis tum pauca refert Titonia coniunx.
Duc age sancta parens quanquam malis maximus vsus
Inuicti summiq; ducis dum mitior extas,
Et non disiunctas melius moderemur habenas,
Nam si forte places veterum meminisse laborum,
Et quis pro patria vestri pugnarit lint,
Vt nil plus dicam prior hinc ego Memnona misi.
Finierat, geminas iunxit concordia partes,
Electo tandem potitur quod principe Roma,
Nunc aliquos voto simili vel amore vetustas
Te legisse crepat, nunquam non inuida summis
Emeritisq; viris Brenni, contra arma Camillum
Profer ab exilio cincinnatiq; secures
Expulso Cesone refer, flentemq; parentem
A rastris ad rostra togatum, ereq; tumultum
Pelle prius, quos victa petas, si ruperit alpes
Poenus, ad afflictos condemnatosq; recurre.
Improbet vt rubeat Barchina clade Metaurus,
Mutatus tibi consul agat qui multa fundens,
Hasdrubalis rutilum sibi combricauerit ensem.
Concretum gerat ipse caput, longe altera nostri
Gratia maior est, sed se non legit amari.
Et me iam nimij propellunt carbasa flatus.
Siste camoena modos tenues portumq; petenti
Iam placido sedeat mihi carminis anchora fundo.
Attamen ô princeps quam nunc tibi classis & arma
Tractentur, quam magna geras, quam tempore paruo,
Si mea vota Deus produxerit ordine recto,
Aut generi bis mox, aut te tibi consule dicam,
Nam modo nos iam festa vocant, & adhuc pia poscunt
Te fora, donabis quos libertate Quirites:
Quorum gaudentes expectant verbera malae.
Perge pater patriae felix, atq; omine fausto
Captiuos vinclis nexos absolue vetustos.

PANEGYRICI EDITIO ad Petrum.

Quid faceret laetas segetes, quod tempus arandum
Messibus & gregibus, vitibus, atq; apibus,
Ad Maecenatis quondam sunt edita nomen,
Hinc Maro post audes arma virumq; loqui.
At mihi Petrus erit Maecenas temporis huius.
Nam fama pelagus fidere curro suo,
Si probas, emittis, si damnas, carmina celas.

Nec

Nec nos Renchisono Rh. incoercere notat.
I liber, hic nostrum tutatur crede pudorem,
Hoc censere etiam decipuisse placet.

PRÆFATIO PANEGYRICI DICTI Cæsar. Iul. Val. Maioriano.

Tityrus ut quondam patulæ sub tegmine fagi
Solveret inflatis murmura per calamos,
Præstitit afflicto ius vitæ Cæsar & agri,
Nec stetit ad tenuem celsior ira reum.
Sed rus concessum, dum largo in principe laudat,
Cœlum pro terris rustica musa dedit.
Nec fuit inferius Phœbi quod dona referret,
Fecerat hic dominum, fecit & ille deum.
Et tibi Flacce acies Bruti Cassiq; sequuto,
Carminis est autor qui fuit & veniæ.
Sic mihi diverso nuper sub Marte cadenti,
Iussisti placido victor ut essem animo.
Serviat ergo tibi servati lingua poetæ
Atq; meæ vitæ laus tua sit pretium.
Non ego mordaci fodiam modo dente Maronem,
Nec civem carpam terra Sabina tuum.
Res minor ingenio nobis sed Cæsare maior
Vincant eloquio dummodo nos domino.

PANEGYRICVS.

Concipe præteritos respublica mente triumphos,
Imperium iam consul habet quem purpura non plus
Quam lorica operit, cuius diademata frontem
Non luxu sed lege tegunt meritisq; laborum,
Post palmam palmata venit, decora omnia regni
Accumulant fasces & princeps consule crescit.
Personat ergo tuum cœlo, rure, urbibus, undis,
Exultans Europa sophos, quod rector haberis,
Victor qui fueras fautor trepidaverat orbis,
Dum non vis vicisse tibi, nimioq; pudore
Quod regnum merearе doles, tristiq; repulsa
Non moderanda tibi qua defendenda putasti.
Sederat exerto bellatrix pectore Roma,
Cristatum turrita caput, cui pone capaci
Cassi de prolapsus perfundit terga capillus.
Lætitia censura manet, terrorq; pudore
Crescit, & invicta superat virtute venustas.
Ostricolor pepli textus quem fibula torto
Mordax dente vorat, tum quicquid mamma refundit
Tegminis, hoc patulo conclusit gemma recessu,
Hinc fulcit rutilus spacioso circite lævum
Umbo latus, videas hic Crasso fusa metallo
Antra Rhea, fœtamq; lupam, quam fauce recurva
Blandiri quoq; terror erat quanquam illa vorare
Martigenas & picta timet: pars proxima Tybri
Exprimit hic sabris fusus sub pumice tophis,
Proflabat madidum per guttura glauca soporem,
Pectus palla tegit quam venerat Ilia coniunx.
Liquentes quæ iuncta thoro vult murmura lymphis
Tollere, & undoso somnum servare marito.
Ista micant clypeo, cuspis trabe surgit eburna,
Ebria cæde virum propter Bellona tropæum
Extruit, ut quæcunq; capit, quo pondere curvat,
Consurgit solium saxis quæ cæsa rubenti
Æthiopum de monte cadunt, ut sole propinquo
Natura exustas afflaverit purpura rupes.
Additur his Synnas, Numadum lapis additur istis,
Antiquum mentitur ebur, de caute Laconum
Marmoris herbosi radians interviret ordo.
Ergo ut se mediam solio dedit, advolat omnis
Terra simul, tum quæq; suos provincia fructus
Exposuit, fert Indus ebur, Chaldæus amomum,
Assyrius gemmas, Ser vellera, thura Sabæus,
Atthis mel, Phœnix palmas, Lacedæmon olivum,
Argos equos, Epirus equas, pecuaria Gallus,
Arma Calibs, frumenta Libes, Campanus Iacchum,
Aurum Lydus, Arabs guttam, Panchaia mirrham,
Pontus castorea, blattam Tyrus, æra Corinthus,
Sardinia argentum, naves Hispania defert,
Fulminis & lapidem, scopulos iaculabile fulgur
Fucat, & accensam silicem fœcunda maritat,
Ira deum quoties cœlum se commovet illic
Plus ibi terra valet, subito fletu Africa nigras
Procubuit lacerata genas, & cernua frontem
Iam male fœcundas in vertice fregit aristas.
Et sic orsa loqui est, venio pars tertia mundi,
Infelix felice uno famulata ... olim,
Hic prædo, & dominus extinctis barbara regum
Sceptra tenet tellure mea, penitusq; fugata,
Nobilitate furens, quod non est non amat hospes.
O Laty sopite vigor tua mœnia ridet,
Insidijs cessisse suis, non concussu hastam.
Non pro me vel capta doleo tua nempe putantur
Surgere fessa malis, & celsior esse ruina.
Sed melius qui terror abit, iam vincere restat
Si pugnas, ut vinci soles Porsenna superbum
Tarquinium impinguens complevit milite Thusco
Ianiculum quondam, sed dum perrumpere portas
Obsidione parat, totam te pertulit uno
Coclitis in clypeo, præferunt mille solum
Multa virum pendente via nec ponte soluto,
Cum cadit & cecidit rex idem, denique morte
Admonitus scriba didicit sibi bella moveri,
Non solum cum bella forent, mox pace petita,
In regnum redijt non tam ferviente fugatus,
Quam flagrante viro steterat, nam corde gelato
Scævola & apposito dextram damnaverat igni,
Plus felix peccante manu, cum forte satelles
Palleret, constante reo, tormentaq; capti
Is fugeret, quam tortor erat, sed reppulit unus.
Tum quoq; totam avertit Senones cum garrulus anser
Nunciat, & vigilat vestrum sine milite fatum.
Mi quoq; da veniam quod bellum gessimus olim.
Post Trebiam, Cannas, quæ domos, Romanaque tecta
Hannibal ante meus, quam vidit Scipio nostra.
Quid merui? fatis cogor tibi bella movere,

Cum volo, cum nolo trepidus te territat hostis.
Sed tutus clauditur freto, veluti hispidus alta
Sus prope tecta iacet claususque cacuminat albis
Os nigrum setis, audacem, circumlatrat ingens
Turba canum, si forte velit concurrere campo,
Ille per obiectos vepres timet atque superbit,
Vicinus fortique loco, dum proximus ira
Venator de colle sonet, vox nota magistri
Lassatam reparat rabiem, tum vincere coetus
Fastidit sentire furor. Quid proelia dicis?
Quid mare formidas, pro cuius saepe triumphis,
Et caelum pugnare solet? Quid quod tibi princeps
Est nunc pro natura eximius, quem saecula clamant
Venturum excidio Libyae, qui tertius ex me
Accipiet nomen, debent haec fata labori
Maioriane tuo. quem cum conscendere classem,
Ac portus intrare meos, urbemque subire
Si iubeas, cupiam. Paucis ex ordine fabor,
Fertur Pannoniis qua martia pollet Acincus,
Illyricum rexisse solum cum tractibus Istri,
Huius avus nam Theodosius, quo tempore Sirmi
Augustum sumpsit nomen, per utrunque magistrum
Militiae ad partes regni venturus Eoas
Maiorianum habuit. iam tunc sic condita fallit
Facta ducis quotiens Scythicis illata colonis
Classica presserunt, Hispanum Peucenque rigentē,
Monte saltuatis, irrisit lixa pruinis.
Hunc socerum pater huius habet ubi clarus & imo
Culmine militiae semper contentus, ut unum
Castinus in dubiis auxiliis sequeretur amicum,
Non semel oblatis tentavit fascibus illum
Aetius rapere aula suo, sed perstitit ille,
Maior honoratis coepit preciosior esse,
Sic precio non capta fides erat. Ille quod olim
Quaestor consulibus tractabat publica iura,
Aere suo tantumque modum servabat, ut illum
Narraret rumor tam rebus parcere nati.
Senserat hoc sed forte ducis tam livida coniunx,
Augeri famam pueri, suffusaque bili,
Coxerat internum per barbara corda venenum.
Ilicet explorat caelum, totumque volutis
Percurrit mathesim numeris, interrogat umbras,
Fulmina rimatur, fibras videt, undique gaudens
Secretum rapuisse deo. sic torva Pelasgum
Colchis in aplustri steterat trepidante marito,
Absyrtum sparsura patri, facturaque casu
Germani plus morte nefas. Dum funere pugnat,
Et fratrem sibi tela facit, vel cum obruit ignem
Taurorum, plus ipsa calens texitque trementem
Frigida flamma virum, quem defendente veneno,
Inter flagrantes perhibent alsisse iuvencos.
Ergo animis dudum impatiens, postquam audit isti
Imperium & longum status, lentata lacertos
Ingreditur, qua strata viri vocemque furentem
Irrupit, securae taces obitu tuorum,
O piger & mundo princeps, sic saecula poscunt,
Maiorianus erit, clamant hoc sidera signis.
Hoc homines votis isti quid sidera quaero,
Fatum aliud cui fecit amor, nil fortius illo.
Et puer est et pulchre iam iuvenis sed parcus habendi,
Pauper adhuc tamen spargit opes. ingentia suadet
Consilia & sequitur, totum quod cogitat altum est,
Urget quod sperat, ludum si forte retexam
Conveniunt, quicquid tenuibus fecisse putaris.
Ipsum vidi ... hunc tremuere sagittis,
Angustum ... non si librauit in hostem
Spicula, qui ... serpentis corpore cincto.
Post tenuit dum ... iaculis videm
Interitum ... flatumque teneret,
Corde tremente, ... exiret in arte.
Sic propiore ... membra duorum
Unius mortem liberat ...
Cessit Eryx Siculus, similis nec floruit arte
Sparta Terapnaea ... pingui
Stratum Boeotus ... terris,
Qui vigor in pedibus frustra sibi natus Oebalide,
Siccaniam tribuit ... plantasque ...
Haud ita per siccam Menaeli cursu exsilit Arcas,
Cursus in Aetholo ... pulvere Martem,
Horruit Hippomenes ... circi,
Contempsit praemissus erat, cum carceris antro
Emicuit pernix populo trepidante virago,
Nil toto tellura gradu cum pallidus ille
Respiceret, medium post se decrescere campum,
Et longas ad signa vias flatuque propinquo,
Pressus in hostilis iam curreret anxius umbra,
Donec ad anfractum metae iam iamque relictus
Concita ter sparso fregit vestigia pomo.
Qui videt hunc equitem Ledaeum spernit alūnū,
Ac iuvenem Stenoboea tuum, cui terga vetustas
Pennati largitur equi, Lyciamque Chimaeram,
Quem superasse refert vulnus cum surripit unū,
Tres animas vitam tum si tibi fata dedissent
Maioriane ferox vicisses caetera frenos,
Pollucem cestus Alconem spicula nosse,
Bellerophonteis insultatura opimis,
Si clypeum capias vinces Telamone creatum,
Qui puppes inter Graias contra Hectoris ignem
Ipsum etiam infidi classem defendit Ulyxis,
Missile si quanto iaculetur pondere quaeris,
Segnius inserta trepidans pro fasce Camillae,
Excussit telum Metabus nec turbine tanto
Stridula Pelide per Troilon exiit ornus.
Nec sic Heroum tardantem busta Creontem
Atticus Aegides rupit Marathonide quercu,
Nec sic intortum violata Phoebades ultrix
In Danaos fidens iecit, cum Graecia Troia,
Nocte habuit, similemque facem, fixit, quae Caphareï
Cautibus inter aquā flammam ructabat Oileus.
Parva loquor quid quod quotiens tibi bella geruntur.
Discipulus non miles adest, & fingit alumnum.
Aemulus e contra spectat quos vicerit odit,
Et quos vincit amat, totus dormitat ad istum
Magnus Alexander patris quem gloria torsit.
Quid faciam infelix nato quae regna parabo,

Excluse

Excidat e ceteris Gothicis respublica si me
Praeterit, & paruus, super hoc Gaudentius huius
Calcatur fastu, istum iam Gallia laudat,
Quodq; per Europam est, rigat hunc ablutus vndis,
Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona, Secana, Ledus
Clitis, Claris, Arar, Vacalis, Ligerq; bipenni
Excisum, per frusta bibit cum bella timentes
Defendit Turonum aberat nam tempore pugnae
Pugnastis pariter Francus qua Cloio patentes
Atrebatum terras peruaserat, hinc coeuntes
Claudebant angusti vias arcuq; subactum
Vicum, Helenam, flumenq; simul sub tramite longo
Arcus suppositis trabibus transmiserat agger,
Illic te posito pugnabat ponte sub ipso
Maiorianus eques fors ripae colle propinquo.
Barbaricus resonabat hymen Scythicisq; choreis
Nubebat flauo similis noua nupta marito.
Hos ergo vt perhibent strauit, crepitabat ad ictus
Cassis & oppositis hastarum verbera thorax,
Arcebat squamis donec conuersa fugatus,
Hostis terga dedit, plaustris rutilare videres,
Barbarici vaga festa thori, coniectaq; passim
Fercula, captiuasq; dapes, cirroq; madentes
Ferre coronatos redolentia serta lebetas,
Illico increscit Mauors, thalamumq; refringit
Prius ardens Bellona faces, rapit esseda victor
Nubentemq; nurum, non sic Pholoetica monstra,
Atq; Pelethronios Lapithas Semeleius Euan
Miscuit Hemoniis dum flammant Orgia matres,
Et venerem martemq; cient, ac prima cruentos,
Cum sumunt ad bella cibos, bacchoq; rotato
Pocula tela putant, cum crudescente tumultu
Polluit Aemathium sanguis centaurius Othrim
Nec plus nubigenum celebrentur iurgia fratrum,
Hic quoq; monstra domat Rutili quibus arte Cerebri
Ad frontem coma tracta, iacet nudataq; ceruix.
Setarum per damna nitet, cum lumine glauco
Albet aquosa acies, ac vultibus vndiq; rasis,
Pro barba tenues perarantur pectine cristae,
Strictius assuta vestes procera coercent
Membra virum, patet his arctato tegmine poples,
Latus & angustum suspendit balteus aluum.
Excussisse citas vastum per inane bipennes,
Et plagae praescisse locum, clypeosq; rotare
Ludus, & intortas praecedere saltibus hastas,
Inq; hostem venisse prius puerilibus annis,
Est belli maturus amor si forte premantur,
Seu numero seu sorte loci mors obruit illos,
Cum timor inuicti praestant animoq; supersunt.
Iam prope post animam tales se teste fugauit.
Et laudante viros quis nam feras omnia tecum,
Te sine multa facit, pugnant pro principe multi,
Quam timeo ne iam iste sibi si regna tenebit
Huic vincas quodcunq; domas nil fata relinquunt.
Hic medium percussor enim si respuis esse,
Sacium erit, certe recto si tramite seruas
Sidera Chaldaeus, si Thessalus elicis vmbras,
Fulgura si Thuscus nosti, si gramina Colchus,
Si Lyciae sortes sapiunt, si nostra volatu
Fata loquuntur aues, doctis balatibus Hammon
Si sanctum sub fronte gemit, si denique verum
Phoebe, Themis, Dodona canis post tempora nostra,
Iulius hic Augustus erit coniunctus amore.
Praeterea est iuuenis grandis quem spiritus armat.
Regni aut quo te vertere ad culmina mundi
Hic fatum fert, ambo animum, consurge simulq;
Aggredere ignaros, neutrum mactare valebis.
Si iubeas vtrumque mori, sed necte dolosas
Blanditias, vni ferro tamen esse petatur.
Quid loquor incassum, nihil est quod tanta canamus,
Vt regnet victurus erit, commotus in iras
Aetius, sic pauca refert, compesce furentis
Impia vota animi, mortem mandare valebo.
Infantis taceam nostri quisquam ne precatur
Vt sine criminibus crimen fiat bene natis?
Ad poenam quis fata vocet? tua viscera ferro
Maioriane petam Phoebus si nocte refulget,
Luna die, duplex ponto si plaustra nouatur.
Parrhasis Atlantem, Thanaus si Bagrada cernit,
Caucason hircinum nemoris si stipite lintris
Texta, Nabatheum pro remo sulcat Hydaspem,
Si bibit Hispanus Gangem, tepidisq; ab Erithris
Ad Parthesiacum venit Indus aquator Iberum.
Si se Pollucis perfundit sanguine Castor,
Thesea Pirithous, Pyladem si strauit Orestes
Vel furibunda manus raperet cum tam ita sacra,
Matricida pius, sed ne spreuisse dolorem
Forte tuum videar, viuat careatq; parumper
Militia, heu nobis potuit nisi triste putasses
Fortunam debere suam. sic fatur & illum
Rure iubet patrio suetos mutare labores,
Fatorum currente rota, quo disceret agro,
Quid possessorem maneat, quos denique mores
Iam ciuile paret, ne solam militis artem
Ferret ad imperium suspenderet ilicet arma,
Emeritus iuuenis sterilis ieiunia terrae
Vomere foecundans, sic quondam consule curuo
Vertebat campos, paulum si pace sequestra
Classica laxasses, fortis cui laeua regebat
Stiuam post aquilas, humili dum iuncta camino
Victoris fumum biberet palmata bubulci.
Principis interea gladio lachrymabile funus
Clauserat Aetius, cuius quo tutius ille
Magna Palatinis coniungeret agmina turmis,
Euocat hunc precibus, sed non se poena moratur,
Sanguinis effusi nostrum collegerat ergo,
Non animum populi serui mala crimina ferro
Soluit, & in nostram post concidit ille ruinam.
Iam tunc imperium praesentis principis aurea
Voluebant vana fata colu, sed publica damna
Inuidiam fugere viri, quicunq; fuerunt
Nomen in Augustum lecti temnere relictum.

Caesaribus solium postquam tu capta laboras.
Hic quod habet fecit. Traianum Nerua vocauit,
Cum pignus iam fautor erat germanicus esset,
Vt titulis meruit fuerat, res ordine currit.
Hunc ambit fama quisquis sic incipit olim,
Post Capreas Tiberi, post turpia munia Cai,
Censuram Claudij, citharā thalamosq; Neronis,
Post specula immanis pōpam quo se ille videbat,
Hunc turpis quod pulcher Otho, post quinta Vitelli
Millia famosi ventris damnata barathro.
Iis titulis princeps lectus, similiq; labore
Vespasianus erat, sed ne fortasse latronis
Me clausam virtute putes, consumpsit in illo
Vim gentis, vitae vitium, Scythicam feritatem.
Non vires sed vota tenent, spolijsq; petitus
Immensis robur luxus iam perdidit omne,
Quo valuit dum pauper erat, mea viscera pro se,
In me nunc armat, laceror tot capta per annos
Iure suo, viri tuteme a fecundaq; poenas,
Quas patior pario, proprijs nil conficit armis.
Getulis, Numidis, Garamantibus, Autololisq;,
Genteq; Marmarida Psyllo Nasamone timetur,
Segnis & ingens ferrum iam reijcit ab auro.
Ipsis at color exanguis quem crapula vexat,
Et pallens pinguedo tenet geneaq; perenni,
Pressus acescētem stomachus nō explicat auram,
Par est vita suis, non sic Barchaeus opimam,
Hannibal ad Capuam perijt, cum fortia bello
Inter delitias mollirent corpora Baiae.
Et se Lucrinas qua vergit Gaurus in vndas
Brachia Massylus iactaret nigra natator.
Atq; ideo hunc dominum saltem post secula tāta
Vltorem mihi redde precor, ne dimicet vltra,
Carthago Italiam contra si fata dolore
Ingemuit lachrymisq; preces adiuuit obortis.
Iis haec Roma refert, longas succinge querelas,
O deuota mihi vindex, tibi nomine diuum
Maiorianus erit, sed paucis pauca retexam.
Ex quo Theodosius communia iura fugato
Reddidit auctoris fratri, cui guttura fregit,
Post in se vertenda manus mea gallia rerum
Ignoratur adhuc dominis ignotaq; seruit.
Ex illo multum perijt quia principe clauso,
Quicquid erat miseri diuersis partibus orbis,
Castari solennis fuit quae vita placeret,
Cū rector moderandus erat, contēpta tot annos
Nobilitas iacuit, pretium respublica forti
Restulit inuidiam, princeps haec omnia noster
Corrigit, atque suum vires ex gentibus addens,
Ad bellum per bella venit, iam maximus ipse est,
Non pugnasse labor, terimus cur tempora verbis?
Peruenit, & vincit, tali sermone peractum
Concilium est, verbisq; deae famulante metallo,
Aurea concordes traxerunt fila sorores.
Hos me quos cecini Romae Libyaeq; labores
Vota hominum decuere loqui, iam tempus ad illa
Ferre pedem, quae fanda mihi vel Apolline muto
Pro missis Mars noster erit. Conscenderat alpes
Vretorumq; iugo per longa silentia ductus,
Romano exierat populato trux Alamannus.
Perq; cani quondam dictos de nomine campos,
In praedam centum nouies dimiserat hostes.
Iamq; magister eras, Burconem dirigis illo
Exigua comitante manu, sed sufficit istud
Cum pugnare iubes, certa est victoria nostris
Te mandasse acies, peragit fortuna triumphum,
Non populo sed amore tuo, nolo agmina campo
Quo mictis paucos, felix te respicit iste
Euentus belli, certatum est iure magistri
Augusti fato. Nuper post hostis aperto
Errabat lentus pelago simul ordine vobis
Ordo omnis regnum dederat, plebs, curia, miles,
Et collega simul. Campanam flantibus austris
Ingrediens terram, securum milite Mauro
Agricolam aggreditur, pinguis per transtra sedebat
Vandalus, opperiens praedam quam iusserat illic
Captiuo capiente trahi, sed vestra repente
Inter vtrunque hostem dederant sese agmina planis,
Quae pelagus collemq; secant, portumq; reducto
Efficiunt flexu fluuij. Perterrita primum,
Montes turba petit, trabibus quae clausa relictis.
Praedae praeda fuit, cum concitus agmine toto,
In pugnam Pirata coit, pars lintre cauata,
Iam dociles exponit equos, pars ferrea texta
Concolor induitur, teretes pars explicat arcus,
Spiculaq; infusum ferro latura venenum.
Quae feriant bis missa simul, iam textilis anguis
Discurrit per vtranque aciem, cui guttur adactis
Turgescit Zephyris patulo mentitur hiatu,
Iratam pictura famem pannoq; furorem
Aura facit, quotiens crassatur vertile tergum,
Flatibus & nimium iam non capit alitus inane.
At tuba terrisono strepuit graue rauca fragore,
Responsat clamor lituis, virtusq; repente
Ignauis vel parua furit, cadit vndiq; ferrum.
Hunc tamen in iugulos, hunc torta falarica tactu
Praeterit, ad mortem vix cessatura secundam.
Hunc conti rotat ictus equo, ruit acy de fossus
Ille, vterq; alitus, iacet hic simul alite telo,
Absentem passus dextram, pars poplite secto,
Mortis ad inuidiam venit, partemq; cerebri
Hic galeae cum parte rapit, fortiq; lacerto
Dissicit ancipiti miserabile sinciput ense.
Vt primum versis dat tergum Vandalus armis,
Succedit caedes, pugnae discrimine nullo
Sternuntur, passim campis & fortia quaeque
Fecit iners, trepidāte fuga mare pallidus intrat,
Et naues pertransit eques, turpiq; natatu,
De pelago ad cimbam redit. Sic tertia Pirrhi
Quondam pugna fuit caesis cum millibus illum
Dentatus premeret, lacera vix fragmina classis
Traxit in Epirum, qui Chaonas atque Molosos,
Qui Thracum Macedumque manus per littora nostra
Sparserat, & cuius vires Aenotria pallens,
Ipsaq; quae perijt trepidauerat vncta Tharentus
Hostibus expulsis. Campum qui maximus extat
Iam lustrare vacat, videas hic strage sub illa,

Viro-

Virorumque animos, nullus non pectore caesus
Quisquis noster erat: nullus non terga foratus
Illorum quisquam, servant hac vulnera primi
Praedonum cum forte ducis, cui regis avari
Narratur nupsisse soror, qui pulvere caeco
Clausus, & eiusus pilis, vestigia turpis
Gestat adhuc: probrosa fuga sit: agmina nostra
Cum spoliis campum retinent, & Marte fruuntur.
Interea duplici texis dum littore classem
Inferno superoque mari, cadit omnis in aequor
Silva tibi, nimiumque tibi per utrunque recisus
Appennine latus, nauali qui arbore dives,
Non minus in pelagus, nemorum quam mittis aquarum.
Gallia continuis quamquam sit lassa tributis,
Hoc censu placuisse cupit, nec pondera sensit,
Quae prodesse probat, non tantis maior Atrides
Carpathium texit ratibus cum Doricus hostis
Sigaeas rapturus opes, Rhaetea clausit
Pergama, nec tanta Seston iuncturus Abido
Xerxes classis erat, tumidas cum sterneret undas,
Et pontum sub ponte daret, cum stagna superbo
Irrupit temerata gradu, turmaeque frequentes
Hellespontiaco persultavere profundo.
Nec sic Leucadia classis Mareotica portu
Actiacas abscondit aquas, ibi bella mariti
Dum venit a Phario dotalis turba Canopo.
Cum patrio Cleopatra ferox circundata sistro
Milite vel pleno fulvas onerata carinas,
Dorida diffusam premeret Ptolemeide gaza.
Hoc tu non cultu pugnas sed more priorum,
Dite magis ferro, merito cui debeat aurum.
Divitis ignavi tales nec sternere revehas.
Et si non acies decurrant, tamen ista triumphos,
Nec me Lagaeam stirpem memorasse piget.
Hostis ad exemplum vestri, namque auguror, idem
Regnis fortunam similem, cum maxima in illa
Parte sit aequalis, nec potior Caesar in ista.
Ilicet aggrederis quod nullus tempore nostro
Augustus potuit, rigidum septemplicis Istri
Agmen in arma rapis, nam quicquid languidus axis
Cardine Sithonio sub Parrhasio parturit ursa,
Hoc totum tua signa pavet. Basterna, Suevus,
Pannonius, Neurus, Chunnus, Geta, Dacus, Alanus,
Bellonothus, Rugus, Burgundio, Vesus, Alites,
Bisalta, Ostrogothus, Procrustes, Sarmata, Moschus,
Post aquilas venere tuas Tibi militat omnis
Caucasus, & Scythica potor Tanaiticus unda.
Quid faciat fortuna viri, quascunque minatur
Has tremuit iam Roma manus, modo principe sub te
Ne metuat, prope parva putat, nisi serviat illis
Quod timuit regnante alio, iam castra movebas.
Et te diversis stipabant milia signis,
Obsequium gens una negat, quae nuper ab Istro
Rettulit indomitum solito truculentior agmen.
Quod dominis per bella caret, populoque superbo
Turgida plectendas in praelia suggerit iras.
Hic tu vix armis positis, iterum arma retractans,

Bistonides veluti Ciconum cum forte pruinas
Ogygiis complent thyasis, seu Strimonis arva,
Seu se per Rhodopen, seu qua nimbosus in aequor
Volvit hyperboreis in cautibus Ismarus Hebrum.
Dat sonum vaga turba, simul lassata quiescunt
Orgia, & ad iusserem rebeat nec tibia flatum.
Vix requiesta iubae ligant, rotat Enthea Thyrsum
Bassaris, & maculis Erithraea Nebridos horrens,
Excitat Odrysios ad marcida tympana mistas.
Tu tamen hanc differs poenam, sed sanguinis autor
Maioris dum parcus eras, non pertulit ultra
Hoc pro te pius causa manus, vestrumque pudorem
Sprevit, pro vobis primus cadit hostia belli,
Quisque rebellis erat, praedam quoque dividit illis,
Mens devota quibus fuerit, quae territa servit.
Exemplo gaudet pretio Pharsalica Caesar
Arva petens, subitas ferro compescuit iras.
Sed sua membra secans, & caus. a mole coactus,
Flevit quos perimit, nostris hic proficit armis
Seditio, quodcunque iubes nisi barbarus audit.
Hic cadit ut miles timeat, iam tempore brumae
Alpes marmoreas, atque occurrentia iuncto
Saxa polo, rupesque vitri, siccamque minantes
Per scopulos pluviam primus pede carpis & idem
Lubrica praemisso firmas vestigia conto.
Coeperat ad rupis mediam quae maxima turba est,
Interno squalere gelu, quod colle supino
Artatis conclusa viis, reptare rigentis
Non poterat revoluta solo, fors unus ab illo
Agmine canentem, cuius rota triverat Istrum
Exclamat: gladios malo & solenne quieta
Quod si ignis de morte venit, mea terpor inerti
Membra rigore ligat, quondam mihi corpus ad Istrum
Frigoris igne perit, sequitur sine fine labori
Insistentem iuvenem, quisquis fortissimus ille est,
Aut rex aut populus, castris modo clausus, aprica
Vel sub pelle iacet, nos anni vertimus usum.
Quod iubet ille, lex rebus erit non flectitur unquam
Acceptis damnumque putat si temporis iras,
Vel per damna timet, quem dicam gente creatum.
Quae Scythica non patior? cuius lac Frigidus infans
Hircana sub rupe bibit quae sustulit ipsum
Axe meo, gravior tellus en vertice summo,
Algentis cogit turmas ac frigora ridet.
Dum solus plus mente calet, cum classica regis
Arctos sequeret Romani principis arma,
Caesareumque larem, luxu torpere perennis
Audieram, dominos nil prodest esse priores,
Si rex hic quoque fortis erat, maiora parantem
Dicere, de scopulo verbis accendis amaris.
Quisquis es oppositis metuis qui lubrica clivi,
Frange cutem pendentis aquae scalproque levata
Sit tibi lympha gradus, turpes depone querelas,
Ocia si genus habent, non quid mihi membra biformis
Hyles natura dedit, num Pegasus alis
Adiuvit quicquid gradior pennaque volanti
Das calais Zetusque mihi quem ningiuda cernis
Calcantem iam dorsa iugi vos frigora frangunt,

Vos Alpes iam iam studeam pensare pruinas.
Æstatem sub Syrte dabo. sic agmina voce
Erigit exemploque levat primusque labores
Aggreditur quoscunque iubet, tum cætera paret
Turba libens, [illegible] proprias quia legibus auctor.
Quid tibi præterea comites, quantusque magister
Militiæ vestrum, post vos qui compulit agmen,
Si non inventus dignus cui cederet uni
Sylla acie, genio Fabius, pietate Metellus,
Appius eloquio, vi Fulvius, arte Camillus,
Si prisca iura [illegible] moderetur honorem
Vir quartum [illegible] titulos quos [illegible] fines.
Vix habuit mores similes cui [illegible] senatu,
In Scythiam tractum commiserat Ulpius ensem.
Quid dicam modo iura Getis sub iudice vestro,
Pellitus raucum præconem suscipit hostis.
Quid loquar hic illum, qui scrinia sacra gubernat?
Qui quondam titulis despectis patris habenas,
Sumpsit armatas curas, interprete sub quo
Flectitur ad vestras gens effera conditiones.
Quid laudare Petrum parvis temeraria Clio
Viribus aggrederis? [illegible] dignatur ab ore
Cætir in ore [illegible] licet & [illegible] diserta
Posceat, attamen hic nuper [illegible] princeps,
Obsidio præcepto nostræ de mœnibus urbis
Visceribus [illegible] in ærium depulit hostem.
Et quia lassatis nimium spes unica rebus
Venisti nostræ petimus [illegible],
Lugdunum [illegible] dum præteris [illegible] victor,
Otia post [illegible] te [illegible].
Qui pacem das [illegible] inuenca
Cervix depresso [illegible] post [illegible] aratro,
Telluris [illegible] bove, [illegible] colono:
Civibus exhausta est, stantis fortuna latebat,
Dum capitur ne quando [illegible] post gaudia princeps,
Delectat meminisse mali [illegible]
Et si concidimus [illegible] tamen omnia tecum
Redituus [illegible] quia [illegible] triumphi,
Ipsa triumphantem cum victor scandere currum
Incipies, crinemque sacrum tibi more priorum
Nectet muralis, vallaris, civica laurus.
Et regum aspicient capitolia fulva cathenas.
Cum vestes Romana [illegible], cum divite cera,
Pingues Cinyphii [illegible] Lotchi.
Ipse per obstantes populos [illegible] fragores
Prædicam, & tenui sicut nunc carmine dicam,
Te geminas [illegible] magnum
Te pietate [illegible],
Ante tamen [illegible] quod [illegible],
Quodque serenato [illegible] ore
Exultare libet, memini cum [illegible] velles
Hic tibi vultus erat, [illegible]
Annue [illegible].
Sic Parthicus certum [illegible] timore
Albus erat, [illegible]
Exarmata [illegible] castra tribunal.

PANEGYRICVS QVEM DIXIT
socero suo [illegible]. Præfatio.

PAllados armisonæ festum [illegible] cantibus ortū
Personet, hic Maro Thracia vate Chelys,
Et dum Mopsopium stipantur per Marathonem,
Qui steterant [illegible] quoque cucurrit [illegible].
Dulcisonum quatitur [illegible] dum pectine murmur,
Has perhibent laudes laude probasse deam.
Diva Gigantei [illegible] quo tempore belli
Armatos partibus vertice dividuo.
Quas neque [illegible] peperit Latona sub antris,
Fixura erratam [illegible].
Nec quæ Cadmeis parturit Alciden in oris,
Suspendit triplici nocte puerperium,
Nec cuius pluvio turris madefacta metallo est,
Cum matrem impleret filius aurigena.
Sed te cum trepidum speraret Flegra tonantem,
Impulit excussum vertice ruptus apex.
Cumque deos [illegible] traherent in prælia vires,
Consilium validi te sine robur erat.
Protulit ut mox te [illegible] sapientia vertex,
Tum mage vicerunt cum te habuere dei.
Te propter cessit manibus constructa tremendis,
Iam prope per [illegible] machina tensa polum.
Pindus, Othrys, Pholoe, dextris cecidere Gigantum,
Decidit & Rethi tam gravis ossa manu.
Sternitur Aegeon, Briareus, Ephialtes, Mimasque,
Assueti arctoas lambere [illegible] rotas.
Enceladus pater iacuit, fraterque Typhoëus,
[illegible] Siculum.
Hic fore ad totam genitrice translatus Orpheus,
Et docuit chordas dicere Calliopem.
Assurrexerunt Musæ sub laude sororis
Et placuit [illegible] carmine [illegible].
Quod si maxima [illegible] laudes cantare [illegible] est,
Hoc valeo [illegible].
Publicus [illegible] carmen auditus,
Materia est maior, [illegible] Musa minor.

PANEGYRICVS.

PHœbe peragrato tandem ut [illegible] in orbe,
Quæ possis proferre parem da lumina cœlo.
Sufficit hic terris nec se iam signifer astris
Iactet Marmaricus quæ vertice continet Atlas.
Sidera sunt isti quæ sicut mersa nitescunt,
Adversis sic Roma micat, cui fixus ab ortu
Ordo fuit crevisse malis, modo principe surget
Consule nempe patres collatos cernere fasces,
Vos [illegible] & sociam [illegible] curulem:
Credite [illegible] currus. Iam [illegible]
Anceps Iani [illegible], duplicemque [illegible] lauro.
Principis anterior iam [illegible] consul [illegible]
Annus & emerita trabeis diademata crescunt.
Intactum iam Musa [illegible] quod propulit auster,
Vela ratis nostræ pelago [illegible] fama
Captivus [illegible] quod nos per [illegible] servet.
Forte pater [illegible] ab æthere terras,
Ecce [illegible] quodcunque videt, mundum reparasse
[illegible] omnia [illegible].
Iamque [illegible] Arctas,
Nunc [illegible], nunc fronde volat, vix cōtigit arva,
Et toto descendit avo, mare, terra, vel aer,

Indi-

Indigenas mulcere deos. Germano tonantis
Primus venit viridi, quem Dorica findere curru
Suetus, & attonita spargit ceto terga serenum.
Humentes Nymphas Phorcus comitatur vbique.
Glaucus Glauce venit, vatum & certissime Protea
Certus eras, longo veniunt post ordine diui:
Pampineus liber, Mars trux, Tirynthius hirtus.
Nuda Venus, fœcunda Ceres, pharetrata Diana,
Iuno grauis, prudens Pallas, turrita Cibele,
Saturnus profugus, vaga Cinthia, Phœbus ephœbus,
Pan pauidus, Fauni rigidi, Satyri petulantes.
Conueniunt simul cœlum virtute tenentes,
Castor equo, Pollux cestu, Perseus harpe,
Fulmine Vulcanus, Typhis rate, gente Quirinus.
Quis canat hic aulam cœli, rutilantia cuius
Ipsa pauimentum sunt sidera? Iam pater aureo
Transpicuus sese solio locat, unde priores
Concedere Dij, fluuijs quoq; contigit illo
Sed sensibus residere loco tibi maxime fluctus
Eridane & flaua in pocula fracte Sicambris.
Rhene tumens, Scythiaq; vagis equitate cateruis
Ister & ignotum plus notus Nile per ortum,
Cum procul erecta cœli de parte trahebat
Pigros Roma gradus, curuato cernua collo
Ora ferens, pendent crines de vertice tecti
Puluere non galea, clipeusq; impingitur agris
Gressibus, & ponderis non terror fertur in hasta.
Vtq; pij genibus primum est affusa tonantis,
Testor sancte parens, inquit, te numen & illud
Quicquid Roma fui, tum mo fatis obruta fato,
Inuideo abiectis pendus non sustinet amplis
Culminis alta domus, nec flumen vallibus instat.
Quid rogo bis seno mihi vulture Thuscus aruspex
Portendit, iaciens prima tur mœnia genti
Omnibus tam celsa fui, dum collis Hetrusci
Fundamenta iugis aperis mihi Romule pauper.
Vel gladio secura fui, cum turbine iuncto
Me Rutulus veniens, pariterq; Aruncus, & aquus
Hernicus, & Volscus premerent. Sat magna videbar
Et tibi, dum rumpit vitiatum fœmina ferro
Corpus, & ad castum remeas pudor eruto vulnus.
Iam cum vallatam fosso me clausit Hetrusco
Tarquinius, proh Mutij ignes, proh Coclitis vnda,
Proh dolor nunc qui nō est qui sub mea iura redegit
Samnitem & gurges Volsci, qui terga cecidit
Martius & Senones fundens Dictator & exul.
Fabricij vitam vellem, mortes Deciorum.
Vel sic vincentem, vel sic victos mea redde
Principia, heu quo nunc pompa ditesq; triumphi,
Et pauper consul, Libycum mea terruit axem
Cuspis, & in ide posui iuga tertia Pœno.
Indorum ganges, Colchorum Phasis, Araxes
Armenia, Tagus Aethiopum, Tanaisq; Getarum.
Iam Tybrim tremuere meum, Me Teutone iuncto
Quondam fracte sub is Cimber, gladijsq; grauatas
Ante manus, solus iussi portare cathenas.
Heu mihi qualis eram cum per mea iussa iuberēt,
Sylla Asia gentes, Curius, Paulus, Pompeius,
Tigrani, Antiocho, Pyrrho, Persæ, Mithridati,
Pacem, regna, fugam, vectigal, vincla, venenum.
Sauromatam taceo, ac Moscum, solitosq; cruentū
Lac potare Getas, ac pocula tingere venis.
Vel cum diffugiunt fugiendos, tum Mage Persas,
Nec terras dixisse sat est, fulgentibus armis
Tot maria intrant duce te, longeq; remotas
Sole sub occiduo gentes, victricia Cæsar
Signa Caledonios transuexit adusq; Britannos,
Fuderit & quanquam Scotum & cum Saxone Pictum,
Hostes quæsiuit quem iam natura vetabat
Quærere plus homines, vidit te frangere Leucas,
Trux Auguste Pharon dum classicus Actia miles
Stagna quatit, profugijq; bibax Antonius armis
Incestam vacuat patrio Ptolomeida regno.
Cumq; prius quererer illicito de carmine mundi,
Sum limes nunc ipsa mihi plus summe deorum,
Sum tuto tibi visa potens, quod Parthicus vltro
Restituit mea signa pauor, positaq; thiara
Funera Crassorum flexus dum purgat. & hinc iā
Proh dolor excussa populi iure atque senatus.
Quod timui incurri, sum tota in principe, tota
Principis, & fio lacerum de Cæsare regnum.
Quæ quondam regina fui, capreisq; Tyberij
Et caligas Caij, Claudij censura secuta est.
Et vir morte Nero tristi Pisone verendum,
Galbam sternis Otho, speculo qui pulcher haberi
Dum captas, ego turpis eram, mihi fœda Vitelli
Intulit ingluuies ventrem, qui tempore paruo
Regnans ero perijt, lassam post inclytus armis
Vespasianus habet, Titus hinc, post hunc quoque frater,
Post quem Trāquillus vixit, mihi reddere Nerua
Cœpit adoptiuo factus de Cæsare maior,
Vlpius inde venit quo formidata Sicambris
Agrippina fuit, fortis, pius, integer, acer,
Talem capta precor Traianum, nescio si quis
Aequiparet, ni fors iterum tu Gallia mittas,
Quam vincat lachryma vocē clauiere precantis,
Et quicquid superest luctus, regat, vndique cœli
Assurgunt proceres, Mars, Cyprus, Romulus: & qui
Autores tibi Roma dei, iam mitior ipsa
Flectitur atque iras veteres Saturnia donat.
Iupiter ista refert, fatum quo cuncta reguntur,
Quoq; ego, non licuit frangi sat celsa laborant
Semper, & elatas nostro de munere vires,
Inuidet natura sibi, sed concipe magnos
Quanquam fracta animos. Si te Porsenna soluto
Plus timuit de ponte tremens, si mœnia capta
Mox Brennus videre fugam, si deniq; dirum
Hannibalem iuncto terræ cœliq; tumultu
Reppulimus, cum castra tuis iam proxima muris
Starent, Collina fulmen pro turre cucurrit.
Atq; illic iterum timuit natura parentem,
Post phlegram pugnare Iouem, torpentia tolle
Lumina, detersam mentem caligo relinquat.
Te mirum est vinci, incipies cum vincere mirum

Nen vrit, vtq; tib patent quo surgere tandem
Fessa modo possis paucis cognoscere docebo.
Et mihi quæ Latio se sanguine tollit alumnus,
Tedres clara viris, cui non dedit optima quondam
Rerum opifex natura parem se cernere ab urbe
Pollet agro, primo qui vix projectus aratro,
Semina tarda fuit vel luxuriante vigere
Arvana exposcit, picem tam pinguedine glebam
Assurrexit, huic coxit quot torridus auster
Nitriacum, Libycumq; solum, collataq; semper
Arida Migdonias damnarunt gurgara fabes.
Apulus & Calaber cessit, spes unica rerum,
Hanc Arverne colans, nulli pede cede in armis,
Quos vix vincu equo, testis mihi Cæsius esto.
Hic nimium fortuna pavens, cum colle repulsis
Gergovia, castris miles vix rejuvit ipsis.
Hoc ego tum fortes volui, ad cadere ausum
Dum tibi Roma parco, rutilant cui maxima dudum
Stemmata complexum germen, palmata cucurris
Per proavos, gentisq; sua se teste Philagri
Patritius resplendet apex. Sed portio quanta est
Hac laudum laudare patres? quos quippe curules
Et præfecturas constat debere nepoti.
Sunt alij per quos se posthuma jactet origo,
Et priscum titulis numeret genus, alter avita
Nobilitas tu solus avos, libet addere tanti
Gesta viri, & primam paucis percurrere vitam.
Soluerat in partum generosa puerpera casti:
Ventris onus, manifesta dedi mox signa futuri
Principis, & totam fausto trepidi patris aulam
Implent augurio, facesq; idem grandia nati
Culparet fatæ & puerili regna videret.
Sed sibi commissum tanto sub pignore cernens
Mundi depositum, ne quid tibi Roma perires
Iunxit fortunam studio, lactentia primum
Membra dedit, nutibus glaciemq; irrepere plantis
Iussit, & attritas parvum ridere pruinas.
Surgentes animi Musis formantur, & illo
Quo Cicerone tonat, didicit quo facta tuorum.
Ante ducum didicit pugnas, libros q; relegit
Quæ generet campo, primus vix cæperat esse
Ex infante puer, rabidam cum forte cruentis
Rictibus, atque escas tenuia fauce parantem,
Plus catulis fraudi, fuerant nã fragmina propter
Arreptam de caute lupam, fractisq; molari
Dissiluit vertex, & saxum vulnere sedit.
Sic meus Alcides Nemea dum saltibus errat
Occurrit monstro vacuus non robora portans,
Non pharetras, stetit ira frequens atque hoste propinquo
Consuluit, soles virtus decepta lacertos.
Parva quidem dicenda, tamen quis præpotior ista,
Tenia cathenati summittere colla molossi,
Et lustris recubare feras, interprete nare.
Discere, non visas & in aëre quærere plagas.
Iam si forte suem latratibus improbus Vrsber
Terruit, allentes nigro sub gutture lunas
Frangere ludus erat, colluvianti q; lacerto
Vasta per adversas venabula figere prædas,
Quam pulcherum cum forte domum plus lustra revertens
Horrore splenderet apri, vi fractq; repugnans
Proderet inundum per fortia pectora pudorem.
Sic Pandionius cæsis Tritonidis arvis,
Hippolytes rojeo fudam radiabat ab ore,
Sed simul ac gemino fragrans cum Cressa furore
Transijt affectu matres & fraudi novercas.
Quid volucrū studium dat, quam natura rapaces
In vulgus prope cognatum, quis doctior iste
Instituit varias per nubila jungere lites?
Ante vincit aues celeriq; per æthera plausu,
Hoc nulli melius pugnator militat vngus,
Nec minus hic inter ciuilia jura secutus,
Eligitur primus juvenis, solus mala fracta
Alligat vt patria, poscatq; informe recidi
Vestigal, procerum tum forte potentior illic,
Post etiam princeps constantius omnia præstat,
Indole defixus tanta, & miratus in annu
Paruis grande bonum vel in ore precantis ephebi
Verba senis. Ducis hinc pugnas & fixdera rerum
Pandere Roma libet varijs incussa procellis
Bellorum, regi Getico tua Gallia pacis
Pignora tussa dare est, inter qua nobilis obses
Tu Theodore venis, quem tam pietate propinquis
Expetis in media pollens principis aula
Tutus auste fide, probas hoc Theodorus vt altum
Exemplum essicy, res mira & digna relatu
Quod fuerit blandus regi placuisse feroci.
Hinc te paulatim præbat sensibus imis,
Atq; animi vult esse suum, sed fidus amicum.
Plus quam Romanum gerere stupet ille repulsam,
Et plus inde placet, rigidum sic Pirrhe videbas
Fabricium, ingestas animo cum diuite fugit
Pauper opes, regem temnens dum supplice censu
Pignus amicitiæ vili mendicat ab auro.
Ethnum interea Scythico cum sæpe duello est
Edoctus, equestri, quo quamquam cæsus in armis
Nil sine te gessit, cum plurima tu sine illo,
Iam post Vithungos & Vorica bella subacta,
Vtiter Vindelico, Belgam Burgundio quem trux
Præsserat absolvit, vinctus tibi vincitur illic:
Cursu Herulus, Hunus ratulo, Francusq; natatu,
Sauromata clypeo, Salius pede falce Gelonus,
Vulnere vel si quis pangit, cui flesse perire est.
Ac ferro paranasse genas, vultuq; minaci
Rubra cicatricum vestigia defodisse.
Illustri tam tum donatur Celsius honore,
Squameus & rutilis etiam num lumida cristis
Ora gerens, vix arma domum sordentia castra
Retulerat, nova bella iterum pugnamq; sub ipsis
Iam patria muris periturus commouet hostis
Liticenas, Scythicos equites tum forte subacto,
Celsius Aremorico Geticum rapiebat in agmen,
Per terras Arverne tuas, qui proxima quaq;
Dejcit in flammis, ferro, feritate, rapinu
Delebant, pacis fallentes nomen inane.
Huius tum famulum quidam truculentior horū,
Mox feriendo ferit, ruit ille, & tristia fata
Commendat domino absenti, patremq; futurum
Vindicta

Vindicta moriens stigium spe portat ad amnem,
Et iam fama viro turres portasq; tuenti,
Intuitu pauidæ plebis perfert scelus actum,
Excutitur rectas, pallet, rubet, alget, & ardet,
At sibimet multas vultum variata per vnum
Ira facit facies, vel qui mes sæpe doleuit
Plus amat exitium, tandem prorupit & arma
Arma sumit, pinguiq; & iam iam sanguine fertur
Lorica, obtunsus per barbara vulnera contus.
Atque sub assiduis dentatus cædibus ensis
Includit suras ocreis, capitiq; micantem
Imponit galeam, sulcus cui creuit in altum
Conus, & iratam incendatur vertice lucem.
Et iam scandit equum, vulsisq; à cardine portis
Emicat, assistunt socio virtusq; dolorq;.
Et pudor armatas pilo petit impiger alas.
Pugnando pugnam quaris, pauidumq; per agmē
Militorum meritis compensat quod latet vnus,
Sic Phrygium Aemathia victorē cuspide poscens,
Exciuit casi lucium frenauit amici,
Per mortes tot Troia tuas, iam vilia præ se
Agmina contemtus ruere, structumq; per amplos
Exercre gladium populos, natas obruta tellus
Sanguine, dumq; hebetat turba grauc cædua telum,
Absens inermes sibi vulnere iam cadit Hector.
Perditus vt tandem tanti qui causa tumultus,
Inquit, auitus age Scythica nutrite sub arctо,
Qui furis & casu tantum qui fidis inermi,
Congredere armato, multum tibi præstitit ira
Iam mea, concessi pugnam iubeoq; resistat.
Certamen maluisse iuuat. Sic fatur, & æquor
Prosilit in medium, nec non fortis aduenit hostis.
Vt primum pectus, vel comminus ora tulere,
Hic ira tremit, ille metu, iam cætera turba
Diuersis trepidant votis, variosq; periclus
Pendet ab eventu, sed postquam prima secunda
Tertiaq; acta rota est, venit ecce & celsa iruentum
Perforat hasta virum, est & confinia dorsi
Cadit, transfesso ruptus bis pectore thorax.
Et dum per duplicem sanguis singultat hiatum,
Diuidua incipitem carpserunt vulnera vitam.
Hæc post gesta viri, tenet stix liuida testor,
Intemerata mihi præsectus iura regebat,
Et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil precio, nil milite fractius agebat
Ætius, capto terrarum damna patebant
Litharie, in Rhodanum proprios traducere fines
Theoderite fixum, nec erat pugnare necesse,
Sed migrare Getis rapidam trux asperat iram
Victor, quod sentit Scythicum pro manibus hostē
Imputat, & nil est grauius si forsitan vnquam
Vincere contingat, trepido postquam vndique nullum
Præsidium ducibusq; tuis nil Roma relictum est.
Fœdus ante nouas, sæuum tua pagina regem
Lecta domat, iussisse sat est, te quod rogat orbis
Credant hoc vnquam gentes populiq; futuri.
Litera Romani cessat quod Barbare vincis.
Iura igitur rexit, nanque hæc quoque par fuit vt cum
Asserter fieret legum, qui nunc erit autor,
Nec dandus populis princeps caput, induperator
Cæsar & Augustus solum fera prælia nossent.
Iam prefecture præsanctus culmine tandem
Se dederat rure, nunquam tamen otia, nunquam
Desidia in bellis, studiumq; & cura quietis,
Armorum semper sub tecum rupta tumultu
Barbaries totas in te transfuderat arctos,
Gallia pugnacem Rugum comitante Gelono,
Gepida trux sequitur, Scotum Burgundio cogit,
Hunnus Bellonotus, Neurus, Basterna, Toringus,
Bructerus vlnosa quem velicer abluit vnda.
Prorumpit Francus, cecidit cito secta bipenni
Hercynia in lentres & Rhenum texuit aluo.
Et iam terrificis diffuderat Attila turmis
In campos se Belga tuos vix liquerat alpes
Etius, tenue & rarum sine milite ducem
Robur in auxilijs Geticum male credulus agmen
incassum proprijs præsumens adsere castris.
Nuntius ut postquam ductorem persulit Hunos,
Iam prope contemptum propriis insedibus hostem
Expectare Getas versat vagus omnia secum
Consilia, & mentem curarum fluctibus urget.
Tandem cunctanti sedit sententia, celsum
Exorare virum, collectuq; omnibus vna
Principibus, coram supplex sic talibus infit:
Vrbs aute salus cui non est noua gloria, nunc est
Quod rogat Etius voluisti, & non nocet hostis.
Vix prodest inclusa tenes tot milia nutu,
Pro populis Geticis, ioia est tua gratia limes.
Infensi semper nobis, pacem tibi præstant
Victrices in prome aquilas fac optime Hunos,
Quorum forte prior sug nos concusserat olim,
Eis victos prodesse mini, sic fatus, & ille
Pollicitus votum fecit sponte protinus, inde
Adolat, & famulas in prelia concitat iras.
Ibant pollutæ per classica Remula turmæ,
Ad nomen currente geta, timet ære vocari,
Dirutus opprobrium nō damnum barbarus horrens,
Hos ad bella trahit tum iam spes orbis auitus.
Vel iam priuatus, vel adhuc sic cinnama busto,
Colle Erichthei portans Phaleuia ales,
Coercitat omne auiū vulgus, famulantia currū
Agmina, & Augustus pennas non explicat aēr,
Iam prope fata tuis bissenas vulturis alas
Complebant, sic nanq; tuos sic Roma labores,
Etium placidus mactauit semiuir amens.
Vixq; tuo impositum capitis diadema, patroni
Ilico barbaries netnon sibi capta videri
Roma Getis, tellusq; suo cessura furori.
Raperes ceu forte lupi quis nare sagaci,
Monstra odor pinguem clausis ab cubilibus auram,
Irritant acuunt q; famem, portantq; rapinæ
In vultu spectum patulo ieiunia rictu.

Fallebat iam fama, tenet, sic frangitur agnus,
Ai[illegible] auido crepitat iam praeda palato.
Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
Sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum
Ludus & assuto glaucum mare findere lembo.
Francus germanum primum, Belgamque secundum
Sternebat, Rhenumque ferox Alamanne bibebas.
Romanis ripis & utroque superbus in agro
Vel ciuis vel victor eras. sic perdita cernens
Terrarum spatia princeps iam Maximus unum
Quod fuit in rebus peditumque equitumque magistrum
Te sibi ante legit, collectis rumor honoris
Inuenit agricolam flexi dum forte ligonis
Exercet dentes, vel pando pronus aratro
Vertit in excoctam per pinguia iugera glebam.
Sic quondam ad patriae res fractas pauper arator
Cincinnate venis, veterem cum te induit uxor
Ante boues trabeam, dictatoremque saligna
Excepere fores, atque ad sua tecta ferentem.
Quod non persensit turpique e fasce grauata,
Ille triumphalis portauit purpura semen.
Vt primum ingesti pondus suscepit honoris,
Legat qui veniam poscant Alamanne furoris,
Saxonis incursus cessat, Chattumque palustri
Alligat Albis aqua, vixque hoc sibi menstrua totum
Luna videt, iamque ad populos & rura feroci
Tenta Geta protendit iter qua pulsus ab aestu
Oceanus refluum spargit per culta Garumnam
In flumen currente mari, transcendit amarus
Blanda fluenta latex fluuiique impacta per alueum
Salsa peregrinum sibi nauigat unde profundum.
Hic iam disposito laxantes frena duello
Vesorum proceres raptim suspendit ab ira.
Rumor succensio referens de plemate auitum
Iam geticas intrare domos, positaque parumper
Mole magisterii legati iura subisse
Obstupuere duces, pariter Scythicusque senatus,
Et timuere suam pacem ne forte negaret.
Sic rutilus Phaeton laeuum cum carperet axem,
Iam pellente die flagrantique excita mundo,
Pax elementorum fureret, vel sicca propinquus
Sitiret per stagna vapor limusque sitiret
Puluereo ponti fundo, tunc unica Phoebi
Insuetum clemens extinxit flamma calorem.
Hic aliquis tum forte Getes dum falce recocta
Ictibus informat saxoque cacuminat ensem,
Iam promptus caluisse tubis, iamiamque frequenti
Caede sepulturus terram, non hoste sepulto
Clarum, ut primum nomen venientis Auiti
Exclamat periit bellum date rursus aratra.
Otia si repeto prisca bene nota quietis,
Non semel iste mihi ferrum tulit: o pudor o di.
Tantum posse fidem quid foedera lenta minaris?
In damnum mihi side meum compendia pacis
Et praestare iubes: nos & debere, quis unquam
Crederet? En Getici reges parere volentes.
Inferius regnasse putent, nec dicere saltem
Desit obtentu possum te praelia nolle.
Pacem fortis amat, tam partos sternit alitus,
Insuper & Geticas praemissus continet iras
Messianus, adhuc mandasti & ponimus arma.
Quid restat quid posse velis quod non fuimus hostes,
Parua reor prisco quam si mihi notus in actu es
Auxiliator ero vel sic pugnare licebit.
Haec secum rigido Vesus dum corde volutat,
Ventum in conspectu fuerat, rex atque magister,
Propter consisterant, hic vultu erectus, at ille
Laetitia erubuit, veniamque rubore poposcit.
Post hinc Germano regis hinc rege recepto,
Palladiam implicitis manibus subiere Tolosam,
Haud secus insertis ad puluinaria palmis
Romulus & Tatius foedus iecere parentum.
Cum ferro & tabulis cognato in Marte maritis
Hos iusta inhibuit, palantes colle Sabinas.
Interea incautum furtiuis Vandalus armis
Te capit, infidoque tibi Burgundio ductu
Extorquet trepidas mactandi principis iras,
Heu facinus in bella iterum quartosque labores
Perfida Elissaea crudescunt classica Byrsa.
Nutricis quod fata malum conscenderat artes.
Euandri Massylia phalanx montesque Quirini
Marmarici pressere pedes, rursusque reuexit
Quae captiua dedit quondam stipendia Barche.
Exitium patrum plebis mala principe caeso,
Captiuum imperium Geticas rumor tulit aures,
Luce noua veterum coetus de more Getarum
Contrahitur, stat prisca annis, viridisque senectus,
Consiliis squalet, vestes ac sordida macro
Lintea pinguescunt tergo, nec tangere possunt
Altaque suram pelles ac poplite nudo
Peronem pauper nodus suspendit equinum.
Postquam in concilium seniorum venit honora
Pauperies, pariterque simul rex verba poposcit.
Dux ait optassem patriis securus in aruis
Emeritam fateor semper fouisse quietem,
Ex quo militia post munera trina superbum
Praefecturae apicem quarto iam culmine rexi,
Sed dum me nostri princeps modo maximus orbis
Ignarum, absentem, procerum post mille repulsas
Ad lituos post iura vocat, voluitque sonoris
Praeconem mutare tubis, promptissimus istud
Arripui officium, vos quo legatus adirem
Foedera prisca precor, quae nunc metus ille teneret,
Iussissem si forte senex, cui semper auitum
Spectari creuisse fuit, tractare solebam
Res geticas olim. scis te nescisse frequenter
Quae iussi non facta tamen: fortuna priorem
Arripuit genitum, periit quodcunque merebar,
Cum genitore tuo Barbonem tabe solutum
Ambierat, tu paruus eras trepidantia cingens
Millia & infames iam iamque coegerat escas,
Iam tristis propria credebas defore praeda
Si clausus fortasse peris cum nostra probauit
Consilia, & refugo laxauit moenia bello.
Teque ipsum sunt ecce senes hoc pectore fultum,
Hae flentem tenuere manus. si forsitan altrix

Te

Te mihi cum nolles lactandum tolleret, ecce
Advenio, & prisci repeto modo pignus amoris,
Si tibi nulla fides, nulla est reverentia patris,
I durus pacemque nega. prorumpit ab omni
Murmure confuso fremitusque & praelia damnans
Seditiosa, ciet concordem turba tumultum.
Tum rex affatur: dudum dux inclyte culpo
Poscere te pacem nostram, cum cogere possis
Servitium trahere ac populos in bella sequaces.
Ne quaeso invidiam pactis mihi nomine inuras,
Quid mereor si nulla iubes? suadere sub illo
Quod poteras modo velle Getis, olimque moratur.
Quod cupias nescisse Getas. mihi Romula dudum
Per te iura placent, parvumque edissere iussit
At tua turba pater, docili quo prisca Maronis
Carmina molliret, Scythicos mihi pagina mores
Iam pacem tum velle doces, sed percipe quae sit
Conditio obsequii, rata sors, an pacta probabit.
Testor Roma tuum nobis venerabile numen,
Et socium de Marte genus vel quicquid ab aevo,
Nil te mundus habet melius, nil ipse senatum
Me pacem servare tibi vel velle abolere
Quae noster peccavit avus, quae fuscat id unum,
Quod te Roma capit, sed di si vota secundant
Excidii veteris crimen purgare valebit
Victo praesentis si tu dux inclyte solum,
Augusti iubeas nomen. quid lumina flectis?
Invitum plus esse decet, non cogimus istud
Sed contestamur, Roma sum te duce amicus,
Principe te miles, regnum non praeripis ulli.
Nec quemquam Latias Augustus possidet arces
Qui vacat, aula tua est, testor non sufficit istud
Ne noceam atque hoc utinam diademate fiat.
Ut prosim suadere meum est. nam Gallia si te
Compulerit, quo iure potest tibi pareat orbis
Ne pereat, dixit pariterque in verba petita
Dat sanctam cum fratre fidem, discedit Avitus
Maestus, qui Gallos sciret non posse latere.
Quid possint servire Getae, te principe namque
Civibus ut patuit trepidis te foedera ferre
Occurrunt alacres, ignavos ante tribunal
Sternunt, utque satis sibi numero, a coisse
Nobilitas visa est, quam saxa nivalia Cotti
Despectant, variis nec nunquam partibus ambit
Tyrrhenum, Rhenusque liquor, vel longa Pyrene,
Quam iuga ab Hispano seclusam iura coercent.
Aggreditur, nimio curarum pondere tristem,
Gaudens turba virum, procerum tum maximus unus
Dignus qui patriae personam sumeret infit.
Quam nos per varios dudum fortuna labores
Principe sub puero laceris terat aspera rebus
Fors longum dux magne queri, cum quippe dolorum
Maxima pars fueris patriae, dum vulnera lugens
Sollicitudinibus vehementibus exagitaris.
Has nobis inter clades ac funera mundi
Mors vixisse fuit, sed dum per verba parentum
Ignavas colimus leges sanctumque putamus
Rem veterem per damna sequi, portavimus umbram
Imperii, generis contenti ferre vetusti
Et vitam, ac solitam vestiri murice gentem,
More magis quam iure pati. promptissima nuper
Fulsit conditio proprias quas Gallia vires
Exercet trepida, dum Maximus occupat urbem.
Imo orbem potuit si te sibi tota magistro
Regna reformasset, quis nostrum Belgica rura
Littus Aremorici Geticas quis moverit iras,
Non latet. his tantis tibi cessimus inclyte bellis,
Nunc iam summa vocant, dubio sub tempore regnum
Non regit ignavus. postponitur ambitus omnis,
Ultima iam claros quaerunt post damna Ticini,
Ac Trebiae trepidans raptim respublica venit,
Ad Fabium Cannas celebres Varrone fugato,
Scipiadumque etiam surgentem funere Poenum
Lentus dictus fregit cunctatus, ut aiunt,
Orbis, in urbe iacet, princeps perit, hic caput omne,
Nunc habet imperium. petimus ascende tribunal,
Erige collapsos, non hoc modo tempora poscunt,
Ut Romam plus alter ames, nec forte vereare
Te regno non esse parem, cum Brennica signa
Tarpeium premerent, scis tum respublica nostra
Tota Camillus erat, patriae qui debitus ultor,
Texit fumantes hostili strage favillas.
Non tibi centurias aurum populare paravit,
Nec modo venales numero quoque asse redempta
Concurrunt ad puncta tribus, suffragia mundi
Nullus emit, pauper legeris quod sufficit unum,
Es meritis dives. patriae cur vota moraris,
Quae iubet ut iubeas? haec est sententia cunctis,
Si dominus fis, liber ero. fragor atria complet,
Tirrhenum quo forte loco pia turba senatus
Detulerat vim vota preces. Locus, hora, diesque
Dicitur imperio felix, ac protinus illic
Nobilium exequias gaudens sollertia mandat.
Tertia lux refugis Hiperiona fuderat astris.
Concurrunt proceres, ac milite circumfuso
Aggere composito statuunt, ac torque coronant,
Castrensi maestum donantque insignia regni,
Iam prius induerat solas de principe curas.
Haud alio quondam vultu Tyrinthius heros
Pondera suscepit caeli, simul atque noverca,
Cum Libyca se rupe Gigas subduceret, & cum
Tutior Herculeo sedisset machina dorso,
Nunc tibi Roma dedi patulis dum Gallia campis
Intonat Augustum plausu faustumque fragorem
Portat, in exanguem Boreas iam fortior austrum
Hic tibi restituet Libyen per vincula quarta,
Et cuius solum amissas post saecula multa
Pannonias revocavit iter, iam credere promptum est.
Quid faciat bellis, o quas tibi saepe iugabit
Invictis gentes aquilis, qui maxima regni
Omnia privatus fugit, cum forte vianti
Excuteret praepes plebeium motus amictum.
Laetior at tanto modo principe prisca deorum
Roma parens attolle genas, ac turpe veternum
Depone, en princeps faciet iuvenescere maior,
Quam pueri fecere senem. finem pater ore
Vix dederat, plangente deo, fremituque cucurrit
Concilio, felix tempus nevere sorores
Imperiis Auguste tuis, & consulis anno
Fulva volubilibus duxerunt saecula pensis.

AD PRISCVM VALERIANVM VIRVM PRÆFECTORIVM LIBER.

PRisce decus semper nostrum, cui principe auito
Cognatum sociat purpura celsa genus:
Ad tua cum nostra currant examina nuga,
Dico state vaga quo properatis? amat.
Districtus semper censor qui diligit extat,
Dura fronte legit mollis amicitia.
Nil totum prodest adiectum, laudibus illud
Vlpia quod rutilat porticus ære meo.
Vel quod adhuc populo simul & plaudente senatu
Ad nostrum reboat concaua Roma sophos.
Respondent illæ, properabimus, ibimus & nos,
Num retines tanto iudice culpa placet,
Cognitor hoc nullus melior bene carmina pensat,
Contemptu tardo, iudicio celeri.
Et quia non potui temeraria sistere verba,
Hæc rogo ne dubites lecta dicare rogo.

FELICI DOMINO PIOQVE Fratri dicit Sidonius suus salutem.

DIc dic quod peto magne, dic amabo
Felix nomine, mente, honore, fama,
Natis, coniuge, fratribus, parente,
Germanis genitoris atq; matris,
Et summo patruelium Camillo.
Quid nugas temerarias amici
Sparsitquas tenera iocus iuuenta
In formam redigi iubes libelli?
Ingentem simul & repente fascem
Conflari inuidia & perire chartam.
Mandatis famulor. sed ante testor
Lector, quas patieris hic salebras.
Non nos currimus aggerem vetustum.
Nec quicquam inuenies, vbi priorum
Antiquas terat orbitas Thalia.
Non hic antipodas salumq; rubrum,
Non hic Mennonios canemus Indos,
Aurora face ciuica perustos,
Non Artaxata Susa, Bactra, Chartas.
Non Cyrrham Babilona personabo,
Qua largum fluuio patens alumno:
Inclusum bibit hinc & inde Tigrim:
Non hic Assyrijs Ninum priorem,
Non Medis caput Arsacem profabor,
Nec quam diuite cum refugit hostem
Arsit Sardanapalus in fauilla.
Non Cirum Astiagis liquor nepotem,
Nutritum vbere quem ferunt canino.
Cuius non valuit rapacitatem
Vel Lydi satiare gaza Cresi.
Cuius nec feritas subacta tunc est,
Cæsis millicus ante cum ducentis
In vallis Scythica, coactus arcum,
Orbata ad Thomiris veniret vtrem.
Non hic Cecropios leges triumphos,
Vel si quo Marathon rubet duello.
Aut cum millia mille concitaret,
Inflatum numerositate Xerxen.
Atq; hunc fluminibus satis profundis,
Confestim ebibitis adhuc sitisse.
Nec non Thermopilas & Hellis vndas,
Spretis obicibus soli saliq;
Insanis equitasse cum cateruis,
Admissoq; in Athon tumente ponto
Iuxta frondifera cacumen alpis
Scalptas classibus isse per cauernas.
Non prolen Garamantici tonantis.
Regnis principibusq; principantem,
Porrectas Asia loquar paterno
Actum fulmine peruolasse terras,
Et primum Darij tumultantes
Præfectos satrapasq; perculisse.
Mox Perrum solio patrum superbum
Cognatosq; sibi deos crepantem,
Captis coniuge, liberis, parente
In casus hominis redire iussum.
Qui cum maxima bella concitasset,
Tota & Persidis vndiq; gregata
Vno constituisset arma campo,
Hoc solum perhibetur assecutus,
Dormire vt melius liberet hosti.
Non lectos minias loquente sylua
Dicam Phasiaco stetisse portu,
Forma percita cum ducis Pelasgi
Mollires rapidos virago tauros,
Nec cum territa cum suis colonis
Post anguis domiti satos molares
Armatas tremebundus inter herbas
Florere in segetem stuperet hostem.
Et pugnantibus hinc & hinc aristis
Supra belliferas madere glebas,
Culmosos viridi cruore fratres.
Non hic terrigenam loquar cohortem
Admixto mage viuidam veneno,
Cui præter speciem modo carentem
Angues corporibus voluminosis,
Alte squamea crura porrigentes
In vestigia fauce desinebant,
Sic forma triplicis procax iuuentus
Tellurem pede proterens vorans
Currebat capitum stupenda gressu.
Et cum classica numinum sonabant,
Mox contra tonitrus resibilante.

Audebat superos ciere planta,
Nec Phlegræ legis ampliata rura.
Missi dum volitant per astra montes,
Pindus, Pelion, Ossa, Olympus, Othrys.
Cum siluis gregibus, feris pruinis,
Saxis, fontibus, oppidis leuati
Vibrantum spatiosiore dextra.
Non hic Herculis excolam labores,
Cui sus, cerua, leo, Gigas, Amazon,
Hospes, taurus, Erix, aues, Lycas fur,
Nessus, Libs, iuga poma, virgo, serpens,
Oeta, Thraces equi, boues Hiberæ,
Luctator fluuius, canis triformis,
Portatusq; polus polum dederunt.
Non hic Elida nobilem quadrigis,
Nec notam nimis amnis ex amore
Versus prosequar, vt per ima ponti
Alpheus fluat, atq; transmarina
In fluctus cadat vnda coniugales.
Non hic Tantaleam domum retexam,
Quæ mixtum Pelopea per parentem
Prolis facta soror nouoq; monstro
Infantem gemuit pater nepotem.
Nil mæstum hic canitur, nec esculentam
Fletus pingimus ad dapem Thiestæ,
Fratris crimine qui miser voratus
Viuum pignoribus fuit sepulchrum.
Cum post has epulas repente flexis
Titan curribus, occidens ad ortum
Conuiuam fugeret, diem fugaret.
Nec Phrix pastor erit tibi legendus
Decrescens cui Dindimon reciso
Fertur vertice texuisse classem.
Cum iussu Veneris patrocinantis
Terras Ebalias & hospitales,
Raptor depopulatus est Amyclas
Prædam trans pelagus petens sequacem.
Sed nec Pergama, nec decenne bellum,
Nec sæuas Agamemnonis phalangas,
Nec periuria prosequar Sinonis,
Arx quo Palladio dicata signo
Pellaci reserata proditore,
Portantem pedites equum recepit.
Non hic Meoniæ stylo camenæ
Ciuis Dulichijq; Thessaliq;
Virtutem sapientiamq; narro.
Quorum hic peliaco putatur antro
Venatu, fidibus, palæstra & herbis
Sub saturnigena sene institutus.
Dum nunc lustra terens puer ferarum
Passim per Pholoen iacet niuosam
Nunc præsepibus occubans amatis,
Dormit mollius in iuba magistri.
Inde scyriadum datus parenti
Falsæ nomina pertulisse Pirrhæ.
Atq; inter tetricæ choros mineruæ
Occultos Veneri rotasse thyrsos.
Postremo ad Phrigiæ sonum rapinæ
Tractus laudibus Hectoris trahendi,
Aut illum cui contigit paternam
Quartum post Itacam redire lustrum.
Nec Smirnæ satis explicat volumen.
Nam quis continuare possit illos
Quos terra & pelago tulit labores?
Raptum Palladium, repertum Achillem.
Captum præpetibus Dolona plantis,
Et Rhesi niueas prius quadrigas
Xanti quam biberent fluenta, tractas.
Ereptam quoq; quam deo patronus
Philocteta tibi dedit pharetram.
Aiacem Thalamonium furentem
Quod sese ante rates agente causam,
Pugnacis tulit eloquens coronam.
Vitatum hinc Poliphemon, atq; Circem,
Et Lestrigonij famem tyranni,
Tum pomaria diuitis Calipsis
Sirenas pereuntibus placentes,
Vitatas tenebras vocemq; Naupli.
Et Scyllæ rabidum voracis inguen.
Vel taurominitana quos charibdis
Ructatos scopulos cauat profundo.
Non diuos specialibus fauentes
Agris, vrbibus, insulisq; canto,
Saturnum Latio, Iouemq; Cretæ,
Iunonemq; Samo, Rhodoq; Solem,
Aennæ Persephonem Mineruam Hymeto,
Vulcanum Lipare, Papho Dionem,
Argis Prescea, Lampsaco Priapum,
Thebis Euchion, Ilioq; Vestam,
Timbræ Delion, Archaden Liceo,
Martem Thracibus, ac Scythis Dianam,
Quos fecere deos dicata templa,
Thus, sal, far, mola vel superfluarum
Consecratio cærimoniarum.
Non cum Triptolemo verendam Eleusin,
Qui primas populis dedere aristas,
Pastis Chaonium per Ilicetum.
Non apin Mereoticum sonabo
Ad Memphitica sistra concitari.
Non dicam Lacedæmonis iuuentam
Vnctas Tyndaridis dicasse luctas.
Doctos quos patrijs Palem Terapnis
Gimnas Bebricij tremit theatri.
Non sortes Lyciasq; Caritumq;
Responsa aut Themidis priora Delphis.
Nec quæ fulmine Thuscus expiato
Sectum numina quærit ad bidental.
Nec quos Eugeneum bibens Timauum,
Colle Antenoris hæc videbat augur,
Diuos Thessalicam mouere pugnam.
Nec quos Amphiaraus & Melampus,
Ex ipsis rapuit deos fauillis,
Per templum male fluctuante flamma,
Gaudens lumine perdito Metellus.
Non hic Ciniphius canetur Hammon
Mitratum caput eleuans arenis.
Vix se post Hecatombeon litatum
Suetus promere Syricum baratro.
Non hic dindima nec crepante buxo
Curetas Berecynthiam sonantes.

Non Bacchum Trieterica exerentem
Describam, & tremulas furore festo
Ire in Bassaridas vel infulatos
Aram ad Thuricremam rotare mystas.
Non hic Hesiodea pinguis Ascra
Spectes carmina, Pindarique chordas.
Non hic socco feri iocos Menandri.
Non lusi Archilochi feros iambos,
Vel plus Stesichori graues camœnas.
Aut quod composuit puella Lesbi.
Non quod Mantua contumax Homero,
Adiecit latratibus loquelis,
Aequari, sibimet subinde liuens
Busto Parthenopen Maroniano.
Non quod per satyras epistolarum
Sermonumque sales nouumque epodon,
Libros carminis ac poëticam artem,
Phœbi laudibus & vaga Dianæ
Conscriptis voluit sonare Flaccus.
Non quod Papinius tuus meusque,
Inter Labdacios sonat furores.
Aut cum forte pedum minore rithmo
Pingit Gemmea prata siluularum.
Non quod Corduba præpotens alumnis
Facundum ciet hic putes legendum.
Quorum unus colit hispidum Platona,
Incassumque suum monet Neronem.
Orchestram quatit alter Euripidis.
Pictum fæcibus Aeschylon secutus.
Aut plaustris solitum sonare Thespin,
Qui post pulpita trita sub cothurno
Ducebant olida marem capella.
Pugnam tertius ille Gallicanam
Dixit Cæsaris, vt gener socerque
Cognata impulerint in arma Romam,
Tantum dans lacrymas suis Philippis
Vt credas Cremera leuem ruinam.
Infra & censeat Alliam dolendam.
Ac Brenni in trutina Iouem redemptum,
Postponat Trebiam grauesque Cannas.
Stragem nec Thrasimenicam loquatur.
Fratres Scipiadas putes silendos,
Quos Tarthesiacus retentat orbis.
Euphratem taceat male appetitum,
Crassorum & madidas cruore Carras.
Vel quos Sparthace consulum solebas
Victrici gladios fugare sica.
Ipsum nec fleat ille plus duellum.
Quod post Cimbrica turbidus tropæa,
Et vinctum Nasomonum Iugurtham,
Dum quæris Mithridaticum triumphum,
Arpinas voluit mouere Sylla.
Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marsus, Pedo, Silius, Tibullus,
Non quod Sulpiciæ iocos Thalia
Scripsit blandiloquos suo Celeno.
Non Persii rigor, aut lepos Propertij.
Sed nec centimeter Terentianus,
Non Lucilius hic, Lucretiusque est.
Non Turnus, memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusque,
Aut mordax sine fine Martialis.
Non qui tempore Cæsaris secundi
Aeterno incoluit Tomos reatu.
Nec qui consimili deinde casu
Ad vulgi tenuem strepentis auram
Irati fuit histrionis exul.
Non Pelusiaco satus Canopo.
Qui ferruginei thoros mariti
Et musa canit inferos superna.
Nec qui iam patribus fuere nostris
Primo tempore maximi sodales.
Quorum vnus Bonifacium secutus,
Nec non præcipitem Sebastianum
Natales puer horruit Cadurcos
Plus Pandionias amans Athenas.
Cuius si varium legas poema
Tum Phœbum vel Hiantias puellas
Potato modo das ab Hippocrene,
Tunc Amphiona filiumque Maiæ,
Tunc vatem Rhodopeium sonare
Collato modulamine arbitreris.
Nunc tu hunc non legeris, tuumque fulmen
O dignissime Quintiane alter,
Spernens qui Ligurum solum & penates
Mutato lare Gallias amasti.
Inter classica, signa, pila, turmas,
Laudans Aetherium, Nicanque libro,
In castris hedera ter aureatus.
Sed nunc tertius ille non legetur,
Baetin qui patrium solum relinquens,
Vluosa petiit situm Rauenna,
Proceres cui fulgidam Quirites
Et charus popularitate princeps
Traiano statuam foro locarunt.
Sed ne tu mihi comparare tentes
Quos multo minor ipse plus adoro
Paulinum, Ampeliumque, Simachumque,
Messalam ingenij satis profundi.
Et nulli modo Martium secundum,
Dicendi arte noua parem vetustis,
Petrum & cum loquitur nimis stupendum.
Vel quem municipalibus poëtis
Præponit bene villicum senatus.
Nostrum aut quos retinet solum disertos
Dulcem Anthedion, & mihi magistri
Musas sat venerabiles Eritij.
Acrem Lampridium, catum Leonem,
Præstantemque tuba Seuerianum.
Et sic scribere non minus valentem,
Marcus Quintilianus vt solebat.
Nos valde steriles modos camœnæ
Rara credimus, hos breuique chartæ
Quæ Scombros merito piperque portet.
Nam quis nam deus hoc dabit relicta
Vt vel suscipiens bonos odores,
Nardum ac pinguia nicerotianis
Quæ flagrant alabastra tincta succis
Inde cinnamon ex rogo petitum,
Quo Phœnix iuuenescit occidendo.

Costum,

Costum, malobathrum, rosas, amomum,
Myrrham, thus, opobalsamumque, seruet,
Quapropter facito meum tuere,
Et condiscipuli tibi obsequentis,
Incautum precor asperas pudorem.
Germanum tamen ante sed memento
Doctrinæ columen probum aduocare.
Isti qui valet exarationi
Districtum bonus applicare chetam.
Noui sed bene non refello culpam.
Nec doctis placet impudens poeta,
Sed nec turgida contumeliosi
Lectoris nimium verebor ora.
Si tanquam grauior seueriorq
Nostræ Terpsichores totum refutans,
Rugato Cato tetricus labello,
Narem Rhinocerotinam minetur.
Non te terreat hic nimis peritus.
Verum si cupias probare tanta
Nullus scis mihi crede quanta nescit.

EPITHALAMII DICTI, ET Hiberiæ, Præfatio.

Fluctisona cum festa nurus Pegasea per antra
Rupe sub Æmathia Pelion explicuit.
Angustabat humum superum satis ampla supellex,
Certabant gazis, hinc polus, hinc pelagus.
Ducebatque choros viridi prope tectus amictu,
Cærulea Palla concolor ipse socer.
Limpha quoque in thalamos veniens de gurgite nuda,
Vestiti cœpit membra timere viri.
Tum diuum quicunque aderat terrore remoto,
Quo quis pollebat lusit in officio.
Iuppiter emisit tepidum sine pondere fulmen,
Et dixit melius nunc cytherea cadet.
Pollux tum cestu lauarus, Castor habenis,
Pallas tum cristis, Delia tum pharetris.
Alcides claua, Mauors tum lusit in hasta,
Archas tum virga, Nebride tum Bromius.
Huc & Peplianias induxerat optimus Orpheus,
Chordis, voce, manu, carminibus, calamis.
Ambitiosus hymen totas ibi contulit artes,
Qui non ingenio sors placuit genio,
Fescennina tamen non sunt admissa priusquam
Intonuit solita noster Apollo lyra.

EPITHALAMIVM.

Inter Cyaneas Ephiræa carmina cautes
Qua super Idalium leuat Orithien in æthra,
Exesi sale montis apex, vt forte vagantem
Dum fugit, & fixit trepidus fine ligada Tiphis,
Atque recurrentem inclusum ad R. mea Maiad,
Exit in Isthmiacum pelagus claudentibus alis,
Saxorum de rupe sinus quo sæpe recessu,
Si tanquam toto sœuas de limine tecti,
Artatur collecta dies, tremulumque per vndas
Insequitur secreta vadi, trans mittitur alio
Perfusus splendore latex, mutique relatum
Limpha bibit Solem tenuique inserta fluento
Pertonat arenti ratio lux sicca liquorem.
Præferit studiosis autem non Lemnius illic
Con templum lusit, Veneri quem culmine relinquens,
Hic ferrugineus sumatum sæpe Pyropum,
Hic lapis est de quinque locis, dat quinque colores,
Aethiops, Phrygius, Parius, Pœnus, Lacedæmon,
Purpureus, viridis, maculosus, eburneus & albus.
Post Chrysolitis fuluus dissiguras ardor,
Myrrina Sardonices amethystus, iaspis, achates
Indus, calchidicus, scythicus, berillus, achates,
Attollunt duplices argenti cardine valuas.
Per quas inclusi lucem vomit vmbra smaragdi,
Limina crassus onix crustat, propterque hyacinthi
Cærula concordem faciunt in frigora colorem.
Exterior non compta silex, sed prominet alte
Asper ab assiduo Limpharum verbere pumex.
Interiore loco simulauit mulciber auro.
Extantes late scopulos atque arte magistra
Ingenti cultu naturæ inculta fefellit.
Huic operi insistens quod nondum nouerat illa
Quæ post Lemniacis damnauit furta catheniis.
Squameus huc Triton duplicis confinia dorsi,
Qua coëunt supra sinuamina tortilis alui
Inter aquas caudo portabat corde Dionem.
Sed premit adiecto radiantis pondere concha,
Semiferi Galathea latus quod pollice fixo
Vellit, & occulto spondet connubia tactu.
Tum gaudens torquente ioco subridet amator
Vulnere tamque suum parcentis pisce flagellat.
Pone subit turmis fragrantibus agmen amorum,
Hic cohibet delphina rosis, viridique iuuenco
Hic vectus, spretis pendet per cornua frenis,
Hi stantes motu titubant, plantaque madenti
Labuntur firmantque pedum vestigia pinnis.
Illa recuruato dimiserat ora lacerto
Mollia, marcebant violæ grauiorque sopore
Cœperat attritu florum descendere ceruix.
Solus de numero fratrum qui pulchrior ille est
Deerat amor, dum festa parat celeberrima Gallis.
Qua socer Omnatus maiorum maior auorum,
Patritiisque nepos gentis natusque generosque.
Excolit auspiciis fausti, sed sulsit vt ille
Forte dies, matrem celeri petit ille volatu.
Cuius fax, arcus, pharetra pendebat, at ille
Cernuus & leua pendens in margine palma
Libratos per inane pedes aduerterat alte.
Oscula sic matris carpens, somnumque resoluit
Semisopora leui scalpebat lumina penna.
Tum præcoiis alacer cupis noua gaudia porto,
Felicis prædæ genitrix, caret ille superbus
Rusticus nostris facibus, dulcique veneno
Tactus, vocatum iussurus corde dolorem,
Esset si præsens aeui impenderet illi
Lemniais imperium, Cressa stamen labyrinthi,
Alcestis vitam, Circe herbas poma Calisto,
Stella comas, Atalanta pedes, Medea furores,
Hippodame curras, cum Ioue nata coronam.
Hunc Dido in ferrum simul in suspendia Phillis,
Euadne in flammas, & Sestias isset in vndas.

His hoc illa refert, gaudemus nate rebellem,
Quod vinces laudasq; virū, sed forma puella est,
Quam si spectasset quondam Stenoboeius heros,
Non pro cotemptu domuisset monstra Chimera,
Thermodoontiaca vel qui genitrice superbus
Spreuit Gnosiaca temeraria vota nouerca.
Hac visa occiderat fateor, sed crimine vero,
Et si iudicio forsan mihi quarta fuisset
Me quoque Rethea damnasset pastor in Ida.
Vincere vel si optas istam da malo puellam,
Dixerat, hanc dederam forma pro munere forma
Tantus honor, genitusq; genus collata ruberi
Pallida blatta lacet, depressaq; lumine vultus
Nigrescunt victo baccharum vulnera collo.
Te quoq; multimodis ambisset Hibera ludis.
Axe Pelops, cursu Hypomenes, luctaq; Achelous,
Aeneas bellis, spectatus Gorgone Perseus.
Nec minor hac species, totiens cui Iupiter esset,
Delia, taurus, olor, satyrus, draco, fulmen, & aurum.
Quare age, iungantur, nam census, forma, genusq;
Conueniunt, nil hic dispar tua pinxit harundo.
Sed quid vota moror, dixit currumq; poposcit.
Cui dederant Crisalla iugum, quā frigore primo
Orbis adhuc teneri glacies vbi Caucason auget,
Strinxit Hiperboreis Tanaitica crusta pruinis.
Naturam sumens gemmae, quia perdidit vnda,
Perforat hanc fuluo formatus temo metallo.
Miserat hoc fluuius cuius sub gurgite nympha
Migdonium fouere Midā, quam pauper in auro
Ditauit versis Pactoly flumina votis.
Splendet perspicuo radios rota margine cingens
Marmarica de fauce fera, dum belua curuis
Dentibus excussis, gemit exarmarier ora,
Misit & hic munus tepidas qui nudus Eritras,
Concolor Aethiopi, vel crimen pinguis amomo,
Fluxus odoratis vexat venatibus Indus.
Illa tamen pasci sueto per Cipron olores,
Vittata stringit mirtho, quis caetera densis
Lactea puniceo sinuantur colla corallo.
Ergo iter aggressi pendens rota sulcat inanem
Aera. & in liquido non soluitur orbita tractu,
Hic triplex vno comitatur gratia nexu,
Hic redolet patulo fortuna copia cornu.
Hic spargit Calathis, sed flores flora perennes,
Hic Cererem Siculam, Phariam comitatur Osiris,
Hic grauido Pomona sinus pro tempore portat.
Hic Pallas madidis venit inter praela Trapetis.
Hic distincta latus maculosa nebride Thias,
Indica Echionio Bromij retat orgia Thirso.
His & Sigeis specubus qui dindima ludis.
Iam sectus recalet Choribas, cui gutture rauco
Ignem per bifores regemunt caua buxa cauernas,
Sic ventum ad thalamos, aurum, thus, balsama, myrrha
Hic sunt, hic phoenix busti dat cinnama viui,
Proxima quin etiam festorum afflata calore
Iam minus alget hyems speciemq; tenentia vertit,
Hoc dant vota loco, quod non dant tempora mundo,
Tunc iuuenis Paphia dextram dextramq; puellae
Complectens, paucis cecinit sollepnia dictis
Ne facerent vel verba moram. feliciter aeuum
Ducite concordes, sint nati sintq; nepotes,
Cernat & in pronuo sibimet quod pronepos optet.

EPIGRAMMA AD VIRVM Catullinum quod propter hostilitatem barbarorum Epithalamium scribere non valuit.

Quid me, & si valeam parare carmen.
Fescenninicolae iubes diones,
Inter Crinigeras situm cateruas.
Et germanica verba sustinentem,
Laudantem tetrico subinde vultu,
Quod Burgundio cantat esculentus,
Infundens acido comam butyro.
Vis dicam tibi quid poema frangat,
Ex hoc barbaricis abacta plectris,
Spernit semipedem stylum Thalia,
Et quos septipedes videt patronos.
Felices oculos tuos & aures
Felicemq; libet vocare nasum,
Cui non allia sordidaq; cepa
Ructant, mane nouo decem apparatus,
Quem non vt vetulum patris parentem
Nutricisq; virum die nec orto,
Tot tantiq; petunt simul Gigantes,
Quot vix Alcinoi culina ferret.
Sed iam Musa tacet tenetq; habenas
Paucis hendecasyllabis iocata,
Ne quisquam satyram vel hos vocaret.

EIVSDEM EPIGRAMMA QVO ab imperatore Maioriano trium capitum remedium postulauit.

Amphitrioniadem perhibens veneranda vetustas
Dum releuat terras promeruisse polos.
Ilicet in nuda tornus cum fregerit vlna,
Illi Cleonea guttura rauca ferae.
Et quanquam ardenti gladio vix strauerit hidrā
Cum duplices pareret vulnere mors animas.
Captiuum ferens sylua ex Erimantide monstrum
Exarmata feri viserit ora suis.
Collaq; flammigena dirumpens fumida furis
Tandem directas sufferit ire boues.
Taurus, ceruus, Gigas, hospes, victator, Amazon
Cres, canis, Hesperides, sunt monimenta viri.
Nulla tamen sors prior est Gerione pugna,
Vni tergeminum cui tulit ille caput.
Hic quondam Alcides, at tu Tyrinthius alter.
Sed princeps magni maxima cura dei,
Quem draco, ceruus, aper, paribus censere sagittis,
Cum dens, cum virus, cum fuga nil valuit.
Lestrigones nos esse puta monstrumq; tributum
Hic capita vt viuam tu mihi tolle tria.

Has supplex famulus preces dicauit,
Responsum opperiens pium ac salubre,

Vt reddas patriam simulq; vitam,
Lugdunum exonerans suis ruinis,
Hoc te Sidonius tuus precatur.
Sic te Sodomis toto dat fuco,
Multos purpura vestias per annos.
Sic lustro imperij perennis acto,
Quinquennalia fascibus dicentur.
Sic ripa duplicis tumore fracto,
Detonsus vachalim bibas Sicamber.
Quod si consuleris tuo poeta,
Mandem perpetuis legenda fastis.
Quaecunque egregius geris triumphis
Nam nunc Musa loquax tacet tributo,
Quae pro Virgilio Terentioq;
Sextantes legit vnciasq; fisci.
Marciaque timet manum ac rudentem,
Qui phoebi ex odio vetustiore
Nunc suspendia vatibus minatur.

EPITHALAMIVM DICTVM Polemio & Araneolae.

PRoster connubio dies coruscat,
Quem Clotho niueis benigna pensis,
Albus quem picto lapillus Indi,
Quem pacis simul arbor, & iuuenta
Aeternumq; virens oliua signet.
Eia Calliope nitente palma
Da sacrilatis loquacitatem,
Quem fodit pede Pegasus volanti.
Cognato madidus Iubam veneno.
Non hic impietas, nec hanc puellam
Donat mortibus ambitus procorum.
Non hic Enomai cruenta currus
Audit pacta Pelops, nec insequentem
Pallens Hippomanes ad ima metae
Tradit Schoeneidam ter cadente pomo.
Non hic Herculeas vides palaestras
Aethola Calydon stupens ab arce.
Cum cornu fluuij superbientis
Alcides premeret subinde fessum,
Vndoso resonans ab hoste pectus.
Sed doctus iuuenis docensq; virgo,
Ortu culmina Galliae tenentes
Iunguntur, cito dicat necte chordas.
Nec quod detonuit camoena maior
Nostram pauperem silere cogas,
Ad thedas Thetidis probante Phoebo,
Et Chiron cecinit minore plectro.
Nec risit pia turba rusticantem,
Quamuis saepe senex biformis illic
Carmen rumperet hinniente cantu.

EPITHALAMIVM.

FOrte procellosi remeans ex arce Caphareï,
Phebados Iliaca raptum iustis vlta pudorem.
Pallas, Erithaeo Xantum mutabat himeto,
Aurato micat aere caput, mater q; serenum
De terrore capit posito iam fulmine, necdum
Cinyphio Tritone truces hilarauerat artus.
Gorgo tenet pectus medium factura videnti.
Et truncata mortis riget insidiosa superbum
Effigies, viuitque anima pereunte, confusas
Alta cerastarum spiris caput asserat anguium
Congeries, torques iracundia volumina mordax
Crinis & irati dant sibila tetra capilli.
Squameus ad mediam thorax non peruenit aluū
Post calibem pendente peplo, tegit extima limbi
Circite palla pedes qui cum sub veste mouentur.
Crispato rigidae crepitant in Syrmate rugae.
Leuam parma tegit phlegrei plena tumultus.
Hic rotas excussum vibrans in sidera pinum
Enceladus, rapido fit missilis ossa Typhoeo.
Porphirion Pangea rapit, rhodopemque Adamastor
Strimonio cum fonte leuat, veniensq; superne,
Interto calidum restinguit flumine fulmen.
Hic Pallas Pallanta petit, cui Gorgone visa
Inuenit solidum iam lancea tarda cadauer.
Hic Lemnon pro fratre Mimas contra Aegida torquet.
Impulsumq; quatit iaculabilis insula caelum.
Plurimus hic Briareus populoso corpore pugnat,
Cognatam portans aciem, cui vertice ab vno
Cernas ramosis palmas fruticare lacertis.
Nec species solas monstris dedit arte furorem
Mulciber, atque ipsas timuit quas finxerat iras.
Hastam dextra tenet nuper quam valle Aracinti
Ipsa sibi posita Pallas protraxit oliua,
Hoc steterat genio super vt vestigia diua,
Labentes teneat Marathonia Baccha trapetas.
Hic duo templa micant, quorū supereminet vnū
Vt meritus sic sede locus, qui continet alta
Scrutantes ratione viros. Quid machina caeli,
Quid tellus, quid fossa maris, quid turbidus aer,
Quid noctis lucisq; vices, quid menstrua luna
Incrementa parent, totidem cur damna sequātur,
Illos hic summis residens septem sapientes,
Innumerabilium primordia philosophorum:
Tales Mileto genitus vadimonia damnas.
Linde tu Cleobule iubes modus optimus vt sit.
Tu meditans totum decoras Periandre Corinthū,
Atticus inde Solon ne quid nimis approbas vnū.
Priene Bia pluris ait esse malignos.
Tu Mitilene satus cognoscu Pittace tempus.
Noscere se ipsum Chilon spartane docebas.
Asseris hic Samius post docta silentia lustri
Pithagoras, solidum princeps quod musica mundum
Temperet, & certus concentum reddat ab astris.
Signaq; Zodiacos qua circulus axe supremo,
Terna quater texens proprio non currere motu
Aequus inter se spacijs tamen esse locata.
Fixaq; signifero pariter quoque cernit ferri
Praecipuumq; etiam septem vaga sidera cantum.
Hinc dare perfectus numerus quod vterque habeatur.
Hoc numero affirmans hoc ordine cuncta rotari,
Falcifer et Croton ire sensu per summa polorum
Martis contiguum, medio Ioue pergere sidus,

Post hos, iam quarto se flectere tramite Solem,
Sic placidum Paphien ferunt diastema quintū,
Arcadium sexto. Lunam sic orbe supremo
Terdenas tropico prope currere climate Mimas,
Si quos ergo cheli, si quos lyra, tibia si quos
Aediderint cum voce modos, exemplar ad istud
Ponderibus positu, quantum proportio suadet,
Interualla sequi septeni sideris edit,
Harmoniam ducens etiam quod quatuor istis
Sic sedeant elementa modis, vt pondere magnus
Sit locus inferior media tellure, quod autem
Perfecta medium est hymnum patet esse rotundi.
Hinc fieri, vt terram leuior superemicet vnda
Altior iis quoque sit qui purior eminet aër.
Omnia concludat coelum leuitate suprema.
Pendeat vt totum simul hoc ab origine centri
Thales hoc etiam numeris inquirit & astris.
Defectum vt phœbi nec non lunaque laborem
Nuntiet antertius, sed rebus inutile ponit
Principium, dum credit aquas subsistere mundū.
Huius discipuli versa est sententia dicens,
Principia propria semper res quasque creari
Singula qui quosdam fontes decreuit habere
Aeternum irriguos ac rerum semine plenos.
Hunc etiam sequitur qui gignere cuncta putabat
Hunc aërem parentēq; deos sic autumat ortos.
Quartus Anaxagoras haec etica dogmata seruat
Sic diuinum animum sensit qui fecerit orbem.
Iunior huic iunctus residet collega, sed idem
Materiam cunctis creaturis aëra credens
Indicat, inde deum facere quo cuncta tuliſſe.
Post hos Archesilas diuina mente paratam
Conjecit hanc molem confectam partibus illis.
Quas athomos vocat ipse leues. Socratica post hāc
Secta micat, quam de natura pondere migrans
Ad mores hominum limandos transtulit vsum,
Hanc sectam perhibent summum excoluisse Platonem,
Sed triplici formasse modo. dum primus ex vnus
Physica vel logico legem vel iungit ad ethos.
Inuenit hic princeps quid summa essentia dixit,
A summo sexto, bono, cum denique nexa
Sint tantum pendentque nisi nihil esse probentur.
Proxima succedant quibus esse & viuere prompt um est,
Addere quis possit nil amplius arbore & herba.
Tertia sese pecorum quorum esse & viuere motu
Non caret & sensu, mortales quarta deinde
Rationat factura suos, quibus esse mouere
Viuere conjunctis datur, & superemineat illud,
Quod sapiunt vero proprie valent discernere falsum,
Quinta creaturas superas substantia prodat
Quas quidam dixere deos, quia corpora sumant
Contemplanda homini paulo post ipsa relinquant
Inque suam redeant si quo sit tenuissima formā.
Sic fieri vt pateat substantia summa creator.
Sexta tamen superq; nihil sed cuncta sub ipso
Hoc in gymnasio Pol'emus sapientia vitam
Excolit adunc tunicq; quo fouet ipsa Platoni.
Obuiet & quanquam totus academia sedilis
Atque negat verum, veris hunc laudibus ornat
Stoica post ipsos sed concordantibus ipsis
Chrisippus Zenonq; docent praecepta tenere.
Exclusi properam Cynici sed lenone resistam.
Asl Epicureos eliminat undique virtus.
At parte ex alia textrino prima Minerua,
Pallas, Ioui rutilat, cuius bis coelius aheno
Serica Sidonius fucabat flamina murex.
Iris non solum sparsa conchilia sandix.
In certum nam fulgur habet, filioq; rigenti
Arridebat grauidum de sagmine fulminis ostrum.
Hic viridis patruo glaucus pendebat amictu,
Vndabant hic arte sinus fileq; tumore
Mentiebat pandas tempestas tecta charinas.
Amphitrites nudi surgebat tertia vestis.
Parnassus hic gemino cinctis serpente Nonacre,
Intactae arridet monstro, ludumq; putando
Infidias dum nescit amat, vulnusq; dolentis
Extinguit defectu quos ipse interficit angues.
Praterea sparsis sunt haec intecta figuris,
Sues, leo, cerua, Gigas, taurus, iuga, Cerberus, hydra,
Hesperis Nessus, Erix, volucres, Thrax, Cacus, Amazon,
Ceres fluuius, Libs, poma, Lucus, virgo, polus, aether
Hoc opus, & si quid superest, quod nomine vestri
Virgineo posuere manus, sed in agmine toto
Inter Cecropias ephebi ardiq; puellas
Arachneola micat, propriis conferre laborat
Ipsa Minerua manus, Calathusq; cuncta recedens,
Cum tenet hac telas, vult hac plus tela tenere.
Hic igitur pronus trabeas imitata rigentes,
Palmatam parat ipsa, pater qua consul & idem
Agricolam contingat auum, decorq; nepotes,
Non abauis solum sed aui quoque iungere fastes.
Texuerat tamen & Cisseamydes quibus ille magister
Per Parthos actas conspectae splenduit urbes,
Et quibus ingestae sub tempore praefectura,
Conspicuus, auras foeddit praetule leges.
Assumen in trabea segmento luserat alto,
Quod prisci illustre thoru, Ithacesia primum
Fabula, Dulichiq; lares formantur. & ipsam
Penelopem tradas texit distexere telas.
Tenaron hic fluctrabis rapta coniuge pulsat,
Thrax fidibus legem postquā temerauit Auerni.
Et praeisse putans, verum non resecuit umbram,
Hic vecors Alcestis pralato coniuge vitam
Rumpere quam cernas Parcarum vellere in ipso.
Nondum Pernetam fato praestante salutem,
Hic nox natarum Danai lucebat in auro.
Quinquaginta enses genitor quibus impius aptat
Et dat concordem discordia iussa furorem.
Solus Hypermestra seruatae munere Lynceus
Effugit, aspectus illum sibi parua pauentem
Et pro dimisso tantum pallere marito.
Iamq; Iouem in formas mutat, . . . hus ille tenere
Mnemosinem, Europam, Semelen, Ladam, Cimosuram,
Serpens, bos, fulmen, cignus, diuina solebat.

Iam

Iamq; opus in turrem Danae pluuiámque metalli
Ibat, & hic alio stillabat Iupiter auro:
Cum virgo aspiciens vidit Tritonia verso
Lumine, doctrinas spectare libentius artes:
Commutat commota manus, ac pollice docto
Pingere philosophi victricem Laida coepit,
Quae Cynici per menta feri rugosáq; colla
Rasa [illegible] barbam.
Subrisit Pallas castéq; haec addidit ore.
Non nostra vlterius ridebis dogmata virgo,
Philosophi nuptura meo, mage flammea sumens,
Hoc mater sine texat opus. consurge sophorum
Egregium Polemi decus ac nunc Stoica tandem
Pone supercilia & Cynicos imitatus amantes,
Incipe iterum paruum mitos ferre platona,
Haerentem tali compellat voce magister,
Perge libens, neu tu damnes fortasse iugari
Quod noster iubet esse senex, qui non piger hausit
Lumina condemnans Anyto pallente venenum.
Dixerat: ille simul surgit, vultúq; modesto
Tersa nodosa commendat pallia claua.
Amborum tum diua comas viridantis oliuae
Pace ligat, nectit dextras, ac foedera mandat,
Nymphidius quae cernat auus, probat atropos omen,
Fuluáq; concordes iunxerunt fila sorores.

EVCHARISTICON AD FAVSTUM Regiensem episcopum.

Phoebum & ter ternas decima cum Pallade Musas
Orpheáq; & laticem simulatum fontis equini,
Ogygiamq; chelim, quae saxa sequacia flectens
Cantibus auritos erexit carmine muros,
Sperne fidis: magis ille veni nunc spiritus oro
Pontificem dicturo mihi, qui pectora prisca
Intrasti mari, rapiens cum tympana siccus
Israel appensi per concaua gurgitis iret.
Aggeribus vallatus aquae, mediásq; per vndas
Puluerulenta tuum clamaret turba triumphum.
Quiq; manum Iudit ferientem colla Holofernis
Iuuisti, excisso iacuit cum gurgite truncus,
Et fragilis valido latuit bene sexus in ictu.
Expresso vel qui compiens de vellere pellem
Insiciens'q; dehinc non tacto vellere terram
Firmasti Gedeona tubis incerte canoris
Spiritus, & solo venit victoria cantu.
Quiq; etiam adsumptum pecorosi de grege Iesse
Afflasti regem plaustro cum foederis arcam
Imponens hostis, nullo moderante bubulco
Proderet obscoenum turgentis podice morbum.
Quiq; trium quodam puerorum in fauce sonasti,
Quos in Chaldaei positos fornace tyranni,
Roscida combusto madefecit flamma camino,
Quiq; volubilibus spaciantem tractibus alui
Complexus Ionam, resonant dum viscera monstri
Introrsum psallente cibo vel pondera ventris
Ieiuni, pleniq; tamen vate intemerato.
Ructat cruda fames quem singultantibus extis
Esuriens vomuit suspenso belua morsu.
Quiq; duplex quondam venisti in pectus Elisei,
Thesbiten cum forte senem tam flammeus axis
Tolleret, & scissam linquens pro munere pellem
Hispidus ardentes auriga intraret habenas.
Quiq; etiam Eliam terris missure secundum
Zachariae iustis linguam placare ligasti,
Dum faceret serum rugosa puerpera patrem
Edita compulsit, nescisset se vt lex taciturum.
Quiq; etiam nascens ex virgine semine nullo
Ante vllum tempus deus, atq; in tempore Christus,
Ad corpus quantum spectat tu te ipse creasti.
Qui visum caecis gressum quoq; reddere claudis,
Auditum surdis, mutis laxare loquelam
Suetus, ad hoc etiam venisti vt mortua membra
Lecto sana apta, tumulo consurgere possint.
Quodq; etiam poenas suscepta in carne tulisti,
Sustentans alapas, ludibrea, verbera, vepres,
Sortem, vincla, crucem, clauos, fel, missile, acetum.
Postremo mortem, sed surrecturus adisti
Eripiens quicquid veteris migrauerat hostis
In ius, per nostrum facinus cum foemina prima
Praeceptum soluens culpa nos perpete vinxit.
Qui cum te interitu petijt, nec repperit in te
Quod posset proprium conuincere, perdidit omne,
Quod lapsa dedit Eua suo, chirographon illud
Quo per nasus homo est, hac compensatio rupit.
Expers peccati pro peccatoribus ampium
Fis precium veteremq; noui vice foeneris Adam
Dum moreris, de morte rapis, sit mortua mors est
Sic sese insidijs quas fecerat ipsa fefellit.
Nam dum indiscrete petit insontesq; reosq;
Egit vt absolui possent & crimine nexi,
Quiq; etiam iustos ad tempus surgere tecum
Iussisti: cineres, cum tectis tempore longo
Irrupit festina salus, infusáq; raptim
Excussit tumulis solidatas vita fauillas.
Da faustum laudare tuum, da soluere grates
Quas & post debere iuuat, te magne sacerdos,
Barbitos hic noster plectro licet impare cantat.
Haec igitur prima est vel causa, vel actio laudum.
Quod mihi Germani dum lubrica voluitur aetas
Seruatus tecum domini per dona probatur.
Nec fama stimulante pudor, te respicit istud
Quantumcunq; bonum, merces debebitur illi.
Ille tibi, sit laus si labi noluit, eius.
Nam quod nec potuit totum ad te iure redundat.
Praeterea quod me pridem Remos venientem,
Cum Procyon fureret, cum solis torridus ignis
Flexilibus rimis sitientes scinderet agros.
Hospite te nostros excepit protinus aestus.
Pax, domus, vmbra, latex, benedictio, mensa, cubile.
Omnibus attamen his, sat praestat quod voluisti
Vt sanctae matris sanctum quoq; limen adirem.
Dirigui fateor mihi conscius, atq; repente
Tinxit adorantem pauidum reuerentia vultum:
Nec secus intremui, quam si me forte Rebecca

Israel aut Samuel crinitus duxerit Anna.
Quapropter vel te votis sine fine colentes
Affectum magnum per carmina parva fatemur.
Seu te flammatae Syrtes & inhospita Tesqua,
Seu ceno viridantes paludes, seu nigra recessu
Incultum mage saxa tenent, vbi sole remoto
Continuas longinquas asseruant antra tenebras.
Seu te Sauromatis porrecta in rupibus alpis,
Anachorita tremit qui quanquam frigora portet
Conceptum Christi nunquam dormat illa calore.
Qua nunc Elias, nunc te iubet ire Ioannes,
Nunc duo Macharij, nunc & Pamphilius heros,
Nunc Cor, nunc Ammon, nunc Sarmata, nunc Hilarion.
Nunc vocat in tunica nudus te Antonius illa
Quam fecit palma foris manus alma magistri.
Seu te Lirinus priscum complexa parentem est.
Qua tu iam fractus permagna saepe quiete
Discipulis seruire venis, vixque ocia somni
Vix coctos capture cibos, abstemius amnem
Ducis, & insertis pinguis ieiunia psalmis,
Fratribus insinuans quantos illa insula plana
Miserit in caelum montes, quae sancta Caprasij
Vita senis, iuuenisque Lupi, quae gratia patrem
Mansit honoratum fuerit quis maximus illue
Vrbem tu cuius monachusque antistes & abbas
Bis successor agis, celebrans quoque laudibus illis
Eucherij venientis iter redeuntis Hilarij.
Seu te commissus populus tenet, & minor audet
Te medio tumidos maiorum temnere mores.
Seu tu solicitus curas qua languidus esca,
Quave peregrinus vinat quid pascat & illum
Lubrica crura tibi teneat sub compede carcer.
Seu mage funeribus mentem distractus humandis
Liuida defuncti si pauperis ossa vetescant,
Infastiditum fers ipse ad busta cadauer.
Seu te conspicuis gradibus venerabilis ara
Concionaturum plebs sedula circumsistit
Expositae legis bibat auribus vt medicinam.
Quicquid agis, quocunque loci es semper mihi fuistis
Semper honoratus semper quoque maximus esto.

EPIGRAMMA QVO INVITAVIT Omnmatium ad natalem diem suorum.

Qvatuor ante dies quam lux sextilis adusti
Primo spicciferum proferat orbe caput:
Natalis nostri decimus sextusque coletur,
Aduentu felix qui petis esse tuo.
Non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit.
Nec per multiplices abaco splendente cauernas,
Argenti nigri pondera defodiam.
Nec scyphus hic dabitur rutilo cui forte metallo
Crustatum stringit torylis ansa latus.
Fercula sunt nobis mediocria, non ita facta
Mensura vt grandis suppleat ars precium.
Non panes Lybica solitos flauescere syrte
Accipies galli rustica mensa tui.
Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quaeque Sareptano palmite missa bibas.
Pocula non hic sunt illustria nomine pagi,
Quod posuit nostris ipse triumuir agris.
Tu tamen vt venias petimus, dabit omnia Christus,
Hic mihi qui patriam fecit amore tuo.

EPIGRAMMA DE BALNEIS villae suae supra lacum positae.

SI quisquam Abitacum dignaris visere nostram.
Non tibi displiceat si quod habes placeat.
Aemula Baiano tolluntur culmina cono
Parque cothurnato vertice fulget apex.
Garrula gauranis plus murmurat vnda fluentis,
Contiguis collis lapsa supercilio.
Lucrinum dites stagnum Campania nolles
Aequora si nostri cerneret illa lacus.
Illud puniceis ornatur littus echinis,
Piscibus in nostris hospes vtrumque vides.
Si libet & placido partiris gaudia corde,
Quisquis ades, baias tu facis hic animo.

TETRASTICHON SVPRA piscinam.

INtrate algentes post balnea torrida fluctus,
Vt solidet calidam frigore lympha cutem.
Et licet hoc solo mergatis membra liquore,
Per stagnum nostrum lumina vestra natant.

AD SOCERVM SVVM HECDICIVM.

NAtalis noster nonas instare decembres
Admonet, occurras non rogo, sed iubeo.
Sit tecum coniunx, duo nunc properate, sed illis
Post annum optamus tertius vt venias.

DE PISCIBVS NOCTE CAPTIS.

QVatuor hic primum pisces nox insula hamo,
Inde duos tenuit, tu quoque, iusse duos.
Quos misi sunt maiores, rectissimus ordo est,
Namque anima nostra portio maior eras.

BVRGVS PONTII LEONTII.

BIstonij regis stabulum, Busiridis aras,
Antiphatae mensas, & Taurica regna tonātis,
Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopam,
Portantem fontes campo per concaua montis,
Lar prope transgressi tenebrosum luminis antrū
Hospes adis, siquis Burgum taciturus adisti.
Et licet in carmen non passim laxet habenas
Phoebus, & his totos non pandat carbasa fandi,
Quisque tamen tantos non laudans ore penates
Inspicit, inspiceris, resonat sine voce voluntas,
Nam tua te tacitum liuore silentia clamant.
Ergo age, Pierias eraso mihi percute chordas,
Respondent satyri digitumque, pedemque mouentes,
Laudent, & tremulo non rumpant cantica saltu.
Quicquid forte Dryas, vel quicquid Amadrias vnquam

Conne-

Connexis sibimet sessum plausere Napeis,
Dependant modo Burge tibi, vel Naidas istic
Nereidum chorus alme dece cum forte garumna
Hinc redeunte vetu pontumq; in flumine sulcat.
Pande igitur causas Erato, lariq; sit ede
Quis genius, tibi cum non est sine præsule culmen.
Forte fugit seras Euan populatus Erithras,
Vtte captiuas cogebat ad esseda tigres:
Intrabat duplicem quaterno racemifer arcum,
Marculus ipse sedet, curru maiore ardua cernix,
Sudati de rore meri, caput aurea rumpitur
Cornua & indigenam iaculantur fulminis ignē.
Sumpserat hoc primum nascens cum trāsiit olim
In patrium de matre femur, fert tempus vtrumq;
Vere opes, rutilosq; legit vindemia flores.
Cantharus & Tyrsus dextra lauaq; feruntur,
Nec tegit exertos sed tangit Palla lacertos.
Dulce nitent oculi quos si fors vertat in hostem
Astonitos solum dum cernit inebrius Indos.
Tum salebris saltens quotiens se concutit axis,
Passim decidua perfunditur orbita musto,
Bassaridas satyros, Panas Faunosq; docebat
Ludere, Silenus iam numine plenus alumni.
Sed comptus tamen ille caput, nam vertice nudo
Amissos sertis studet excusare capillos.
Corniger inde nouo Ganges in pompa triumphi
Cernitur impexam faciem flectit ere madenti
Arentes vitreis adiuuat fletibus undas,
Coniectas in vincla manus, post terga reuinxit,
Pampinus hic sensim captiuo humore refusus
Spente respondebat, per brachia roscida palmes,
Necnon & rapti coniunx ibi iuncta mariti
It croceus dimulsa genis vetitaq; recondit
Lampade cum solis rudijs aurora rubebat.
Assuit hic etiam post perdita cinnama phœnix,
Formidans mortem sibi non superesse secundam.
Succedit captiua cohors, qua fercula Gazis
Vsta onerata suis, ebur hic ebenumq; vel aurum,
Et nitens pices rapta de pectore bacca
Gestantur, quicunque nihil sustentat odoris
Mittitur innexus, vides hic ipsa placere
Supplicia & virides vicis halare catenas.
Victima migrantes incedunt prædæ elephanti.
Informis cui forma grege, riget hastilis dorso
Vix ferrum passura cutis, quippe improba cratem
Nariuam nec tela ferunt, contracta vicissim
Tensaq; terga foris crepitant, vsuq; cauendi
Pellunt excussis impactum missile rugis.
Iámque iter ad Thebas per magnum victor ageba
Aëra & ad summas erexerat orgia nubes.
Cum videt Aonia venientem Delion arce
Grippas & ipse tenet vultus ijs laurea curuos,
Fronde lupata ligant, hederis quoque circumplexis
Pendula lora virent, sensim fera subuolat ales
Aeriasq; terras, vates, ne forte citato
Alarum strepitu lignosas frangat habenas.
Æternum nitet ipse genis, crescere corimbis
Tempora, & auratum vertit coma concolor auō,
Læua parte tenet vastā dulcedine raucam
Celato pitone lyram, pars dextera sagittas
Continet, atq; alio resonantes murmure neruos,
Ibant Pepliades pariter medumq; nouemo
Circunsistentes vmbrabant Syrmate currum.
Pendet per teretes tripodas Epidaurius anguis
Diffusus sanctum per colla salubria virus.
Hippocrinisatas iungebat Pegasus alas.
Portans doctiloquo facundum è rure Creontem.
Vt sese iunxere chori, consurgit vterque
Fratrus in amplexus, sed paulo segnior Euan
Dum pudet instabiles (si surgat) prodere plantas.
Tum Phœbus quo pergis ait, num forte nocentes
Bacche petis Thebas, te Cretus Echione nempe
Abnegat esse deum, linque ijs rogo mœnia linque.
Et mecum mage flecte rates, despexit Agaue
Te colere, & nosmet Niobe riget inde superbum.
Vulnera tot patiens quot spectas pignora vētris,
Opstantemq; mori grauius clementia fixit.
Parcere sæpe malum est sensumq; inferre doleri.
Ipsa autem nato occiso Pentheia mater
Amplius vt furias nunquid vesana futura est?
Ergo nec Aonios colles habitare valemus
Cum patris extinctis thalamis potietur adulter
Frater naterum comunix genitricis habendus
Vitricus ipse suus, cordi est si iungere gressum
Dicam qua pariter sedem tellure locemus.
Est locus irrigua qua rupe garunna rotatur
Et tu quæ similis festinus in æquora lapsu
Exis curuata duria muscose saburra.
Iam pigrescentes sensim confunditis amnes.
Currit in aduersum hic pontus multoq; recursu
Flumina quas volumus & spernit & expedit undas.
At cum summotus lunaribus incrementis
Ipse garonna suos in dorsa recolligit æstus,
Præcipiti fluctus raptim redit, atque videtur
In fontem iam non refluus sed defluus ire.
Tum recipit laticem quamuis minor ille minore
Stagnantis de fratre suum, turgescit & ipse
Oceano propriusq; facit sibi listore ripas.
Hos inter fluuios vni mage proximus vndæ est
Aethera mons rumpens alta spectabilis arce,
Plus celsos habiturus heros, vernamq; senatum
Quem generis princeps Paulinus Pontius olim
Cum latius patriæ dominabitur, ambiet altus
Mœnibus & celsis transmittent aëra turres,
Quarum culminibus sedeant commune micātes
Pompa vel auxilium, non illos machina muros
Non aries non alta strues, vel proximus agger,
Non quæ strudentes torquet catapultæ molares,
Sed nec testudo, nec vineæ, nec rota curreus,
Iam positis scalis nunquam quassare valebunt.
Cernere iam videor quæ sint tibi Burge futura.
Dicetis sic nanq; domus de flumine surgunt
Pendentesq; sedent per propugnacula thermæ.
Hic cum vexatur piceis aquilonibus æstus,
Scrupeus asperata latrare crepidine pumex,
Incipit ac fractis saliens è cautibus aleum
Exuitur torrens, ipsisq; aspergine tectis

Impulit ac tollit nautas, & sæpe iocoso
Ludit naufragio, nam tempestate peracta
Destituit refluens missas in balnea classes.
Quam autem quantis quibus ædes sunt fulta columnis
Cedat puniceo preciosus liuor in antro.
Synnados & Numadum qui portat eburnea saxa
Collis & herbosis quæ vernant marmora venis
Candentem iam nolo Paron iam nolo Caryston.
Vilior est rubro quæ pendet purpura saxo.
Et ne posteritas dubitet quis conditor extet,
Fixus in introitu lapis est, hic nomina signat
Autorum, sed propter aquam & vestigia pressa
Quæ rapis & fosso detergit gurgite cœnum
Sectilibus paries tabulis crustatus ad aurea
Tecta venit, fuluo minus absconsenda metallo
Nam locuples fortuna domus non passa latere
Diuitias prodit cum sic sua culmina celat.
Nec post assurgit duplicemq; superuenit ædem.
Porticus ipsa duplex duplici non cogitur plaustro
Quarum unam molli subductam vertice curua
Concepis paulum respectant cornibus ala.
Ipsa diem natum cernit sinuamine dextro
Fronte videns medium, læuo vultura cadentem.
Non prodit quisnam trino de cardine cœli
Et totum solem lunata per atria seruat.
Sacra tridentiferi Iouis hic armenta profundo
Pharnacis emergit. genitor percussa, corruit
Corpora cornipedum certaq; rue es ere plagas
Sanguineo de rore putes, stat vulneris horror
Verus & occisis venit pictura quadrigis.
Ponticus hic rector numerosis Cyzicon armis
Claudit, at hinc socijs consul Lucullus opem fert.
Compulsusq; famis discrimina summa subire
Inuidet obsesso miles Mithridaticus hosti.
Enatat hic pelagus Romani militis ardor.
Et chartam madido transportat corpore siccam.
Desuper in longum porrectis horrea tectis.
Crescunt atque amplis angustant fluctibus ædes.
Huc veniet calidis quantum metet Africa terris.
Quantum vel Calaber, quantum colit Apulus acer.
Quanta Leontino turgescit messis aceruo.
Quantum Migdonio committunt gargara sulco.
Quantumq; tacitis Cererem venerata choreis
Attica Triptolemo ciue condebat Eleusis.
Cum populis hominū glandem linquentibus olim
Fulua fruge data iam secula fulua perirent.
Porticus ad gelidos patet hinc æstiua triones,
Hinc calor innocuus thermis hyemalibus exit.
Atque locum tempus mollit, quippe illa rigori
Pars est apta magis, nam quod fugit ora leonis
Inde Licaonia rabiem male sustinet vrsa.
Actus at in thermas longe venit altior amnis.
Et cadit in montem patulusq; canalibus actus,
Circumfert clausum caua per diuortia flumen.
Occiduum ad solem post horrea surgit opaca,
Quæ dominus hiberna domus strepit, hic bona flamma
Appositas depasta trabes, sinuata camino
Ardentis perit unda globi fractoq; flagello
Spargit lentatum per culmina tota vaporem.
Continuata dehinc videas quæ conditor ausus
Æmula Palladijs textrina educere templis.
Ac celsi quondam coniunx veneranda Leontij
Quæ non vila magis nurus vmquam Pontia gaudet
Illustris pro sorte viri, celebrabitur æde
Vel Syrias vacuasse colus, vel serica fila
Per cannas torsisse leues, vel stamine fuluo
Pregnantis fusi mollitum Nesse metallum.
Parietibus post hinc rutilat quæ machina vinctis,
Fert Recutitorum primordia Iudæorum.
Perpetuum pictura micat, nec tempore longo
Depreciata suas turpant figmenta figuras,
Flexeris ad læuam, te porticus accipit ampla,
Directis curuata vijs, vbi margine summo
Pendet, & artatis stat saxea silua columnis.
Alta volubilibus patet hinc cœnatio valuis.
Fusilis Euripus propter cadit vnda superne
Ante fores pendente lacu venamq; secute
Vndosa inueniunt nantes cœnacula pisces.
Comminus erigitur vel prima, vel extima turris.
Mox erit hic dominus hibernum sigma locare.
Huius conspicuo residens in culmine sæpe,
Dilectum nostris musis simul atque capellis
Aspiciam montem, lauri spaciabor in istis
Frondibus, hic crepitam credam mihi credere Daphnem.
Iam si forte gradus geminam conuertis ad Arctō,
Vt venias in templa dei, qui maximus ille est
Delicijs redolent iuncta apotheca penusq;
Hic multis tu frater eris, iam diuitis ædem
Cursurus mihi fonte meo, quem monte fluentem
Vmbrat multicauus spacioso circite fornix.
Non eget hic cultu dedit huic natura decorem,
Nil fictum placuisse placet, non pompa per artem
Vila resultantis non comet maleenescin.
Saxa nec excisum supplebunt marmora tophum.
Hic fons Castaliæ nobis vice sufficit vndæ.
Cætera diues habe, colles tua iura tremiscant,
Captiuos hic solue tuos, & per iuga Burgi
Læta relaxata fiant vincla catenæ,
Confirmat vocem iamiam prope sobrius istam
Silenus, pariterq; chori cecinere fauentes.
Nisa vale Bromio Phœbo Parnase biuertex.
Non istum Naxus, non istum Cyrra requirat.
Sed mage perpetuo Burgus placitura petatur.

SOLLIVS G. S. AD VIRVM CLArum Consentium nobilissimum ciuē Narbonensiū Præfatio, & de laudibus cōscribendis ipsius, ac patris eius, itidem Consentij simúlque ciuitatis Narbonæ.

CVm iam pro meritis tuis pararem
Consenti columen decusq; morum
Vestræ laudibus hospitalitatis
Cantum impendere pauperis cicuta,
Vltro in carmina titubam recludens

Conuerso

Conuerso ordine, versibus citasti
Suetum ludere sic magis sodalem.
Paret musa tibi, sed impudentem
Multò cautius hinc stylum mouebit.
Nam cum carmina postules diserte,
Suades scribere, sed facis tacere.
Nuper quadrupedante concitato
Ires Phocida Sestiasq; Baias.
Illustres titulisq; praelisq;
Vrbes per duo consulum tropea.
Nam Martem tulit ista Iulianum,
Et Brutc duce nauticum furorem.
Ast haec Teutonicas cruenta pugnas,
Erectum Smarium cadente Cymbro.
Misisti mihi multiplex poema,
Doctum, nobile, forte, delicatum,
Ibant hexametri superbientes,
Et vestigia iuncta sed minora
Per quinos elegi pedes ferebant.
Misisti & triplicis metrum trochei.
Spondeo comitante dactiloq;
Dulces hendecasyllabos, tuumq;,
Blando fœnore Sollium ligasti.
Vsuram petimusq;, reddimusq;.
Nam quod carmine pro tuo rependo,
Hoc centesima laudium tuarum est.
Quid primum venerer, colamq; pro te
Ni fallor patriam patremq; iuxta.
Qui quanquam sibi vindicare summum
Possit iure locum, tamen necesse est
Illam vincere quae parit parentes.

NARBONENSIS VRBIS LAVS PARITER & ciuium eius valde nobilium.

Salue Narbo potens salubritate,
Vrbe & rure simul bonus videri,
Muris, ciuibus, ambitu, tabernis,
Portis, porticibus, foro, theatro,
Delubris, capitolijs, monetis,
Thermis, arcubus, horreis, macellis,
Pratis, fontibus, insulis, salinis,
Stagnis, flumine, merce, ponte, ponto.
Vnus qui venerere iure diuos,
Lenium, Cererem, Palem, Mineruam,
Spicis, palmite, pascuis, trapetis.
Solus sis viris, nec expetito
Natura auxilio, procul relictis,
Promens montibus altius cacumen,
Non te fossa patens, nec hispidarum
Obiectu sudium coronat agger.
Non tu marmora bratteata vtrinq;
Non testudinis Indicae nitorem,
Non si quas eboris trabes refractis
Rostris Marmarici dedere Barri,
Figis mœnibus, aureasq; portas
Exornas Asoroticis lapillis.
Sed per semirutas superbus arces
Ostendens veteris decus duelli,
Quassatos geris ictibus molares,
Laudandis preciosior ruinis.
Sunt vrbes aliae situ minaces,
Quas vires humiles per alta condunt,
Et per praecipites locata cristas
Nunquam mœnia casa glorientur.
Tu pulsate places, sidemq; fortem
Oppugnatio passa publicauit.
Hinc te Martius ille rector atque
Magno patre prior decus Getarum,
Romane columen salusq; gentis
Theodoricus, amat sibiq; fidum
Aduersos probat ante per tumultus.
Sed non hinc videare forte turpis
Quod te machina crebra perforauit,
Nanq; in corpore fortium virorum
Laus est amplior, amplior cicatrix
In castris Marathonijs morantem,
Vulnus non habuisse grande probrum est,
Inter Publicolas manu feroces,
Trunco Mutius eminet lacerto
Vallum Caesaris opprimente Magno,
Inter tot facies ab hoste tutas
Luscus Sceua fuit magis decorus.
Laus est ardua dura sustinere,
Ignauis, timidis & improbatis
Multum ringitur ociosa virtus.
Quid quod Caesaribus ferax creandis
Felix prole virum simul dedisti,
Natos cum genitore principantes,
Nam quis Persidis expeditionem
Aut victricia castra praeteribit,
Rari principis, & perambulatum,
Romanis legionibus Niphatem,
Tum cum fulmine captus imperator,
Vitam fulminibus parem peregit.
Iis tu ciuibus vrbe, rure pollens,
Consentij mihi gignis alme patrem,
Illum cui nitidi sales rigorq;
Romanus fuit attico in lepore.
Hunc Milesius & Thales stupere
Auditum potuit, simulq; Lindi
Notus qui Cleobolus inter arces,
Et tu qui Periandre de Corintho es,
Et tu quem dederat Bias Priene,
Et tu Pittace Lesbius sophistes,
Et tu qui tetricis potens Athenis
Vincis Socraticas Solon palaestras,
Et tu Tindareis satus Terannis,
Chilon legifero prior Licurgo.
Non hic si voluit vacante cura
Quis sit sideribus notare cursus,
Diuersas aratro vias incurrit.
Non hunc cum geometricas ad artes
Mentem composuit, sequi valebit
Euclides spacium sciens olympi.
Non hunc si voluit rotare rithmos,
Quidquam proposito virum morari
Chrisippus potuisset ex aceruo.
Hic cum Amphionia studebat arti
Plectro pollice voce tibiaq;,
Tran, vates, deus, archas, atq; Phoebus,

Omni carmine post erant. & ipsas
Musas non ita musicas putares.
Hic si syrmate cum tragœdiarum
Intrasses teretum theatrum,
Cederent Sophocles & Euripides.
Et si pulpita personare socco
Comœdus voluisses, huic leuato
Palmam tu digito dares Menander.
Hic cum semipedem stylum polibat
Zmirnea vice doctus officinæ,
Aut cum se historiæ dabat seueræ,
Primos vix poterant locos tueri,
Torrens Herodotus, tonans Homerus.
Non isto potior fuisset olim,
Qui pandioniam mouebat arte
Orator caueam tumultuosus,
Seu Luscum raperetur in Philippum,
Causam seu Ctesiphontis astrueret,
Vir semper popularitate crescens,
Et iuste residens in arce fandi.
Quem fabro genitore procreatum
Oris maluit expolire limam.
Quid vos eloquij canam latini
Arpinas, Pataiune, Mantuane,
Et te comica qui doces Terenti,
Et te tempore qui satus seuero
Graios Plaute sales lepore transis.
Et te multimoda satis verendum
Scriptorum numerositate Varro.
Et te qui breuitate Crispe polles,
Et qui pro ingenio fluente nulli
Corneli Tacite es tacendus ori.
Et te Massiliensium per hortos
Sacri stipitis arbiter colonum
Hellespontiaco parem priapo.
Et te carmina per libidinosa
Notum Naso tener Tomosq; missum,
Quondam Cæsareæ nimis puellæ
Ficto nomine subditum Corinnæ.
Quid celsos Senecas loquar, & illum
Quem dat Bilbilis alta Martialem,
Terrarum indigenas Hibericarum.
Quid quod duplicibus iugata tedis
Argentaria Polla dat poetas.
Quid multos varij styli retexam,
Argutos, teneros, graues, dicaces,
Si Consentius affuit iacebunt.
Huic summi ingenij viro, simulq;
Summæ nobilitatis atque formæ,
Iuncta est fœmina quæ domum mariti
Prisci insignia transferens Iouini
Impleuit trabeis larem sophistæ.
Sic intra proprios tibi penates
Consenti, patriæ decus superbum
Fastis viuit auus, paterq; libris.
Hac per stemmata te satis potentem,
Morum culmine, sed potentiorem
Non possim merita sonare laude.
Nec si me Odrisio canens in antro,
Qua late trepidantibus fluentis,
Cautes per ciconum resultat hebrus,
Threicius construxisset ille vatum,
Cum doctas animata laxa chorda
Ferrent per Rhodopen trahente cantu:
Et ver[illegible] montibus ligatis
Terras in rete cogerent anhelas.
Nec non Ismara solibus paterent
Aurita Choeum expetente silua.
Et nullis resolubiles calori
Curuata ruerent niues ab ossa.
Stantem aut Strymona bistones viderent
Cum carmen rapidus latex sitiret.
Nec sic Peliaco datus bimembri
Ad Centaurica plectra constitisset
Hinnitum duplicis timens magistri,
Nec si me docuisset ille fari
Iussus pascere qui gregem est clientis
Amphrysi ad fluuium deus bubulcus.
Qui ferrugineos Cyclopas arcu
Strauit, sub Liparensibus caminis,
Vibrans plus graue fulmen in sagitta.
Quem primo tenero calentem ab ortu,
Excepere sinu nouem sorores.
Et te de genitrice vagientem,
Texerunt vitrea vado Hippocrenes.
Tunc hac morsum aqua loquacis vnda,
Pro fluctu mage literas bibisti.
Tunc tunc iam puer aptior magistro,
Quicquid rethoricæ institutionis,
Quicquid grammaticalis aut palestræ est,
Sicut iam tenes, hauseras, vorasti.
Et iam te aula tulit. piusq; princeps
Inter conspicuos statim locauit,
Consistoria quos habent, tribunos.
Nanque & purpureos in arce regni
Præesse officijs tuis solebat.
Mores nobilitate quod merebant
Tantum culminis & decus stupendum,
Scripti annalibus indicant honores.
Hinc tu militiam sequutus amplam,
Castrensem licet ampliare censum,
Per suffragia iusta debuisses.
Solennis tamen abstinens Lucelli,
Fama plus locuples domum redisti,
Solum quod dederas tuum putando.
Tum si forte fuit quod imperator
Eoas soceri venire in aures
Fido interprete vellet & perito:
Te commercia duplicis loquelæ
Doctum soluere protinus legebat.
O sodes quotiens tibi loquenti,
Byzantina [illegible]phos de lere regna.
Et te seu Latialiter sonantem
Tanquam Romulea satum suburra.
Seu lingua Argolica reconditate
Vndantem Marathone ceu creatum.
Plaudentes stupuere Bosphorani,
Mirati minus Atticos alumnos.
Hinc si fœdera soluerentur orbis
Pacem te medio darent feroces.

Hunnus,

Hunnus, Sauromatæ, Getæ, Gelonus.
Tucumerum & Vachalim, Visurgin, Albin
Francorum & penitissimas paludes
Intrares venerantibus Sicambris,
Solis moribus inter arma tutus.
Tu Meotida Caspiasq; portas,
Tu fluxis equitata Bactra Parthis
Constans intrepidusq; sic adires,
Vt fastu posito tumentis aulæ,
Qui supra satrapas sedet tyrannus,
Ructans semideum propinquitates,
Lunatum tibi flecteret thiaram.
Tu si publica fata non vetarent
Et Birsam peteres vel Affricanæ
Telluris Tanaiticum rebellem,
Confestim posito furore Martis,
Post Piratica damna destinaret
Plenas mercibus institor carinas.
Et per te bene pace restituta
Non vltra mihi bella nauigarent.
Iam si seria forte terminantem,
Te spectacula cœperant theatri,
Pallebat chorus omnis histrionum.
Tanquam si arcitenens nouemq; Musæ
Propter pulpita iudices sederent.
Coram te Caramalus aut Phabaton
Clausus faucibus & loquente gestu,
Nutu, crure, genu, manu, rotatu,
Toto in schemate vel semel latebit.
Siue Oetes & inclytus Iason,
Inducuntur ibi ferusq; Phasis
Qui iactos super arua Colcha dentes
Expauit fruticante cum duello,
Spicis spicula mixta fluctuarent.
Siue prandia quis refert Thiestæ
Seu vestros Philomena torua planctus,
Discerptum aut puerum cibumq; factum,
Iam iam coniugis innocentioris.
Seu raptus Tyrios Iouemq; taurum
Sprete fulmine, fronte plus timendum,
Seu turris Danaë refertur illic,
Cum multum pluuio rigata censu est,
Dans plus aurea furta quàm metalla.
Seu Ledam quis agit Phrigemq; ephœbum
Aptans ad eyathos, facit tonanti
Succo nectaris esse dulciorem.
Seu Martem simulat, modo in cathenas
Missum Lemniacas, modo aut repulso
Formam imponit apro, caputq; setis
Et tergum asperat, hispidisq; malis
Læue incuruat ebur vel ille fingit.
Hirtam dorsa seram repanda tela,
Attritu assiduo cacuminantem.
Seu Prescia virgo vindicata,
Illic nuditur Arpe coniugali.
Seu qui carminis atque fabularum
Clausa ad Pergama dat bilustre bellum.
Quid dicam citharistrias coraules,
Mimos scœnobatas, gelasianos,
Cannas, lectra, iocos, Palen rudentem
Coram te crepidanter explicare.
Nam Circensibus ipse quanta ludis
Victor gesseris intonante Roma,
Lætam par fuit exarare Musam.
Ianus forte suas bifrons Calendas,
Anni tempora circinante Phœbo,
Sumendas referebat ad curules.
Mos est Cæsaris vt die bis vno,
Priuatos vocitent parare ludos.
Tunc cœtus iuuenum sed aulicorum,
Elæs simulacra torua campi
Exercet spaciantibus quadrigis.
Et iam te vrna petit, cietq; rauca
Acclamatio sibilans coronæ.
Tum qua est ianua consulumq; sedes
Ambit quam paries vtrumque senis
Cryptis carceribusq; fornicatus
Vno est quatuor axe forte lecto.
Curuas ingrederis frequens habenas;
It collega tuus, simulq; vobis
Pars aduersa facit, micant colores.
Albus vel venetus, virens rubensq;,
Vestra insignia continent ministri.
Ora & iora, manus, iubasq; tortas
Cogunt flexilibus latere nodis.
Hortanturq; obiter, iuuantq; blandis
Vltro plausibus, & voluptuosum
Dictant quadrupedantibus furorem.
Illi ad claustra fremunt, repagulisq;
Incumbunt simul, ac per obseratas
Transfumant tabulas, & ante cursum
Campus flatibus occupatur absens,
Impellunt, trepidant, trahunt, repugnant,
Ardescunt, saliunt, timent, timentur,
Nec gressum cohibent, sed inquieto
Duratum pede stipitem flagellant.
Tandem murmure buccinæ strepentis,
Suspensas tubicen vocans quadrigas,
Effundit celeres in arua currus.
Non sic fulminis impetus trisulci,
Non pulsa scithico sagitta neruo,
Non sulcus rapidæ cadentis astri,
Non fundis balearibus rotata,
Vnquam sic liquidos poli meatus,
Rumpit plumbea glandium procella.
Cedit terra rotis & orbitarum
Moto puluere sordidatur aër.
Instant verberibus simul regentes,
Iamq; & pectora prona de couinno
Extensi rapiuntur, & iugales
Trans armos feriunt vacante tergo.
Nec cernas cito cernuos magistros,
Temones mage sufferant an axes,
Iamq; hos ex oculis velut volantes,
Consumpto spacio patentiore,
Campus clauserat artus arte factus.
Per quem longa humilem duplamq; muro
Euripus sibi machinam tetendit.
Vt meta vlterior remisit omnes,
Fit collega tuus prior duobus.

Qui te transierant, ita ipse quartus
Giri conditione tum fuisti.
Cura est id medijs, vt ille primus
Pressus dexteriore concitatu,
Partem si patefecerit sinistram,
Totas ad podium ferant habenas.
Curru praetereatur intus acto.
Tu conamine duplicatus ipso
Stringis quadriiuges & arte summa
In girum bene septimum reseruas.
Instabant alij manu atque voce
Passim, & decidens in arua guttis
Rectorum aurigumq; sudor ibat.
Raucus corda ferit fauor fauentum
Atque ipsis pariter viris equisq;
Fit cursu calor & timore frigus.
Itur sic semel, itur & secundo,
Est sic tertius atque quartus orbis.
Quinto circite non valens sequentum
Pondus ferre, prior rotabat axem.
Quod velocibus imperans quadrigis,
Exhaustos sibi senserat iugales.
Iam sexto reditu perexplicato,
Iamq; & praemia flagitante vulgo,
Pars contraria nil timens, suam vim
Securas prior orbitas terebat.
Tensis cum subito sinu lupatis,
Tensis pectoribus pede ante fixo,
Quantum auriga suos solebat ille,
Raptans Oenomaum tremente Pisa,
Tantum tu rapidos teris iugales.
Hic compendia flexuosa meta
Vnus dum premit incitatus, à te
Elatas semel impetu quadrigas
Iunctum non valuit plicare giro.
Quem tu quod sine lege praeterires
Transisti, remanens ab arte restans.
Alter dum popularitate gaudet
Dexter sub cuneis nimis cucurrit.
Hunc dum obliquat iter diuq; lentus
Sero cornipedes citat flagello.
Tortum tramite transis ipse recto.
Hic te incautius assecutus hostis,
Sperans anticipasse iam priorem,
Transuersum venit impudens in axem.
Incuruantur equi, proterua crurum
Intrat turba rotas, quaterq; terni
Artantur radij, repleta donec
Interualla crepent, volubilisq;
Frangat margo pedes, ibi ipse quintus
Curru praecipitatus, obruente
Montem multiplici facit ruina.
Turpans prociduam cruore frontem,
Miscet cuncta fragor resurgit ictus.
Quantum non Ciparissifer Lycaeus,
Quantum non nemorosa Moldis ossa,
Crebras inquietata per procellas.
Quantum nec reboant voluta ab austro
Doris, Trinacris, aut voraginoso
Quae vallas sale Bosphorum Propontis.
Hic mox praecipit aequus imperator,
Palmis serica, torquibus coronas
Coniungi, & meritum remunerari,
Victis ire iubens satis pudendis,
Villis versicoloribus tapetas.
Iam vero iuuenalibus peractis,
Quem te praebueris sequente in aeuo,
Intra aulam soceri mei expetitus,
Curam cum moderatus es palatij,
Chartis posterioribus loquemur.
Si plus temporibus vacat futuris,
Nunc quam diximus hospitalitatem,
Paucis personet obsequens Thalia.
O dulcis domus, ô pij penates.
Quo res difficilis sibiq; discors
Libertas simul excolit pudorq;.
O conuiuia, fabulae, libelli,
Risus, serietas, dicacitates,
Occursus comitatus, vnus idem.
Seu delubra dei colenda nobis,
Siue ad pontificem gradus ferendi,
Siue ad culmina Martij Maronis,
Tecta illustria seu videnda Liuij,
Siue ad doctiloqui Leonis aedes.
Quo bis sex tabulas docente iuris,
Vltro Claudius Appius lateret,
Claro obscurior in decemuiratu.
At si dicat epos metrumq; rithmis
Flectat commaticis tonante plectro
Mordacem faciat silere Flaccum,
Quamuis post Satyras lyramq; tendat,
Ille ad pindaricum volare cycnum.
Seu nos magne tuus fauor tenebat,
Multis praedite dotibus virorum.
Forma, nobilitate, dote, censu,
Cuius si varios eam per actus
Centum & ferrea lasset ora laude.
Constans, ingeniosus efficaxq;.
Prudens arbiter, optimus propinquus,
Nil fraudans genij sibi, sibi vlli.
Personas, loca, tempus intuendo,
Seu nos atria vestra continebant,
Marcelline meus perite legum.
Qui verax nimis & nimis seuerus
Asper crederis esse nesciens.
At si te bene quispiam probauit,
Nescis quod velit ipse iudicare,
Nam nunquam metuis loqui quod aequum est,
Si te Sylla premat ferusq; Carbo.
Si tristes Marij trucesq; Cinna,
Et si forte tuam caput secuiq;
Circunstent gladij triumuirales.
Seu nos Limpidij lares habebant.
Ciuis magnifici, virique summi
Fraternam bene regulam sequentis,
Seu nos eximius semel tenebat,
Nitens officio, itat maeruit.
Cuius iucunditas sodalitasq;
Aeterna mihi laude sunt colendae.
Seu quoscumque alios videre fratres,

Ceras

Cordi utriq; fuit, quibus vacasse
Laudandam reor occupationem.
Horum nomina cum referre versu
Affectus cupiat, metrum recusat.
Hinc nos ad propriam domum vocabas,
Cum mane exierat novum & calescens
Horam sol dabat alteram secundam.
Hic promens teretes pilas, trochosq;,
Hic talos crepitantibus fritillis,
Nos ad verbera tractuum struentes
Tanquam Naupliades repertor artis,
Ciebas hilarem cito rixam.
Hinc ad balnea non Neroniana,
Nec quæ Agrippa dedit, vel ille cuius
Bustum Dalmaticæ vident Salonæ.
Ad thermas tamen ire sed libebat,
Privato bene præbitas pudori.
Post quas nos tua pocula & tuarum
Musarum medius chorus tenebat.
Quales nec statuas imaginesq;
Aere aut marmoribus coloribusq;
Mentor, Praxiteles, Scopas dederunt,
Quantas nec Polycletus ipse finxit,
Nec fit Phidiaco figura cælo.
Sed iam te veniam loquacitatis
Quingenti hendecasillabi precantur.
Tantum & si placeat poema, longum est.
Iam iam sufficit, ipse & impeditus,
Multum in carmine perlegens amicum,
Dormitantibus ociosiorem.

PROPEMPTICON AD LIbellum.

EGressus foribus meis libelle
Hanc servare viam precor memento,
Quæ nostros bene ducit ad sodales.
Quorum nomina sedulus notavi
Antiquus tibi nec teratur agger,
Cuius per spacium satis vetustis
Nomen Cæsareum viret columnis.
Sed sensim gradere & moras habendo
Affectum celerem moves amicis
Ac primum Domiti larem Severi
Intrabis trepidantibus camœnis:
Tam Censorius haud fuit vel ille
Quem risisse semel ferunt in avo.
Sed gaudere potes rigore docto,
Hic si te probat, omnibus placebis.
Hinc te suscipiet benigna Brivas
Sancti quæ fovet ossa Iuliani.
Quæ dum mortua mortuis putantur
Vivens è tumulo micat potestas.
Hinc iam dexteriora carpis arva,
Emensusq; iugum die sub uno,
Flavum crastinus aspicis Triobrem
Tum terram Gabalum satis nivosam,
Et quantum indigenæ volunt putari
Sublimem in puteo videbis urbem.
Hinc te temperies ad mei laconis
Iustinum rapies, suumq; fratrem,
Quorum notus amor per orbis ora
Calcat, Pirithoumq; Theseumq;.
Et fratrum rapidi sodalem Orestæ.
Quorum cum fueris sinu receptus,
Ibis Trevidon, & calumniosis
Vicinum nimium heu iugum Rutenis.
Hic docti invenies patrem Tonantij,
Rectorem columenq; Galliarum.
Prisci Ferreolum patrem Syagrij,
Coniunx Papianilla quem pudico
Curas participans iuvat labore.
Qualis nec Tanaquil fuit, nec illa
Quam tu Tricipitine procreasti,
Qualis nec Phrigiæ dicata Vestæ.
Quæ contra satis Albulam tumentem
Duxit virgineo ratem capillo.
Hinc te Lesora Caucasum Scytharum
Vincens aspiciet, citusq; Tarnis
Limosum & solido sapore pressum.
Piscem perspicua gerens in unda.
Nimbosumq; iugum fugax caveto,
Nanq; est assidua ferax procella.
Sed quamvis rapido levare cursu,
Lassum te Voroangus obtinebit.
Nostrum hic invenies Apollinarem,
Seu contra rabidi leonis æstus
Vestit frigore marmorum penates.
Sive ortis spaciatur in repostis.
Quales mellifera virent in hybla.
Quales Coricium senem beantes
Fucabat piceus latex Galesi.
Sive inter violas, thimum, ligustrum.
Serpillum, casiam, crocum atq; caltam.
Narcissos hiacinctinosq; flores
Spernit, quam pretij petitor ampli.
Glebam thurifer advehit Sabæus.
Seu ficto potius specu quiescit,
Collis margine qua nemus reflexum
Nativam dare porticum laborans,
Non lucum arboribus facit, sed antrũ.
Quis pomaria prisca regis Indi
Hic nunc comparet aureasq; vites,
Plectro viridante pampinatas?
Cum porus posuit crepante gaza
Fulvo ex palmite vineam metalli,
Gemmarum fluitantibus racemis.
Hinc tu Cottion ibis, atq; avito
Nostro dicis ave, dehinc valeto.
Debes obsequium viro perenne.
Nam dum hinc veniam mei propinqui,
Non nobis prior est parens amico,
Hinc iam te fidulus decus bonorum,
Et nec Tetradio satis secundus,
Morum dotibus aut tenore recti,
Sancta suscipiet hospitalitate.
Exin deme gradum, tribusq; villis
Taumastum expete, quemlibet duorum
Quorum iunior est mihi sodalis,
Et collega simul graduq; frater.
Quod si fors senior tibi invenitur
Hunc pronus prope patruum saluta.

Tunc ad consulis ampla tecta magni,
Felicemq; tuum veni libelle,
Si te bibliotheca quae paterna est,
Qualis nec tetrici fuit Filagri,
Admittit facies probus probatum,
Hic saepe Hesiodia mea legeris.
Cum Cecropiis pares Minerua
Mores & rigidi senes & ipse
Quondam purpureus pater timebant,
Sed iam sufficit ecce linque portum,
Ne te pondere plus premam Saburra,
Iis in versibus anchoram leuato.

Caesareos proceres in quorum regna secundis
Consulibus dudum Romana potentia creuit,
Accipe bissenos sua queque monosticha signant,
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina res gestas vitamq; obitumq; peregit.

Primus regalem patefecit Iulius aulam
Caesar, & Augusto nomen transcripsit & artem.
Priuignus post hunc regnat Nero, Claudius à quo
Caius cognomen Caliga cui claustra dederunt.
Claudius hinc potitur regno, post quē Nero saeuus
Vltimus Aeneadū post hunc tres nec tribus annis
Galba senex frustra socio confisus inerti.
Mollis Otho infamis per luxum degener aui.
Nec regno dignus nec morte Vitellius, vt vir.
Iis decimus fatoq; accitur Vespasianus,
At Titus imperii felix breuitate secutus
Frater, quem Caluum dixit sua Roma Neronem.

DE LONGITVDINE REGNI EORUM.

Iulius vt perhibent diuus trieteride regnat
Augustus post lustra decem sex prorogat annos.
Et ter septenos geminos Nero Claudius addit.
Tertia finis hyems grassantia tempora Caij.
Claudius hebdomadem duplicem trahit, & Nero dudum
Tantundem summa consul sed deficit vnus.
Galba senex Otho lasciue & formose Vitelli,
Tertia vos Latio regnantes nec cepit aetas.
Inter tres dignos vita properante probrosa,
Implet fatalem decadem sibi Vespasianus.
Ostensus terris Titus est breuitate bienni.

DE FINIBVS EORVM.

Exegit poenas de Caesare curia mollis.
Addidit Augustum diuis matura senectus.
Vtro senex capreis, exul Nero fata peregit.
Ter denis periit repetito vulnere Caius.
Claudius ambiguo conclusit fata veneno.
Matricida Nero proprio se perculit ense.
Galba senex periit saeuo prostratus Othone.
Mox Otho famosus clara sed morte potitur.
Prodiga succedunt perimendi sceptra Vitellii.
Laudatum imperium, mors lenis Vespasiano.
At Titus orbis amor rapitur florentibus annis.
Sera grauem perimunt sed iusta pericula fratrem.

LVtem & praedictos & regni sorte secutos,
Expediam, series quos tenet imperii.

FINIS.

ADMONITIO AD LECTOREM.

Quod Maurum Terentianū non eo quo à Petro Crinito recensitus est ordine collocauimus, consultò à nobis factū est amice Lector. Cum enim animaduerteremus, nihil aliud ab eo tractari, nisi de literis, syllabis, pedibus, variisque metris, quae partim Grammaticae, partim Poeticae rudimenta sunt & ad Scholas pertinent, caeteros autem Poetas populo scribere, & in id potissimū intētos esse, vt sicut Horatius ait, aut delectent aut prosint, nempe vitae communi vel populo: prodest siquidem et hic, sed vt diximus Scholis: rectissimè nos facturos existimauimus, si eū a reliquis segregatum in locum peculiarē reiceremus: nam planè exterminari minimè potest, cum metricè rem sua scripserit: sed neque inter alios consistere, cum suis Poetico propriè non inseruiat. Poeta ergo & hic est, sed in schola, non in theatro. Ne igitur quēquam omnium ex veteribus Poetis a Crinito recensitis desideres, caeterorum numerum, atque ita hoc opus nostrum, Terentianum claudere voluimus. Vale.

MAVRI.

MAVRI TERENTIANI VITA A PETRO CRINITO DESCRIPTA.

MAurus Terentianus, natione Afer, patria Carthaginiensis fuit. Per eadem ferme tempora excelluit in Poetica, quibus Alphius Auitus, Septimius Petronius Arbiter, & Aurelius Apollinaris, qui iambicos scripsit. Grammatici veteres, si quando citant Terentianum, inter recentiores autores referunt, vt apud Seruium & Priscianum legitur. Opus cõposuit vario multiplicique carminum genere de literis, syllabis, pedibus, & variis metris. In quo habita ratione vtilitatis, omnem propè gratiam contempsit: & cùm valde laboraret in scribenda atque explicanda varietate carminũ, minime alienum existimauit ab officio eruditionis, si eorum Poetarum exemplis vteretur qui suis propè temporibus aliquid scripsissent, vt Alphij Auiti, Septimij, atque aliorum, quod his versibus ingenuè profitetur,

Non equidem possum tot priscos nosse poetas,
Vt veterum exemplis valeam quæ tradio probare.
Maurus item quantos potui cognoscere Graios,
Quorum præcipue studiis pars maxima constat:
Nemo tamen culpet si sumo exempla nouella:
Nam melius nostri seruarunt metra minores.

Neque dubium est, ipsum Terentianum ad extremam ætatem peruenisse, & in hoc opere condendo ita versari solitum, quali animum tali studiorum officio recrearet, senumque suum mollioribus curis transigeret. De hoc Terentiano Augustinus etiã meminit, referens illius versiculum de Marco Varrone,

Vir doctissimus vndecumque Varro.

Quod habuerit filium nomine Batium, & Nouatemum generum, facilè colligitur ex ipsis Terentiani verbis.

MAVRI TERENTIANI IN TRACTATVM DE LITERIS, SYLLABIS, PEDIBVS, ET metris, Præfatio.

Carmen Gliconicum vel Choriambicum.

AVdiui veterem virum
Vulgo dicere fabulam,
Quendam qui ter olympia
Vicisset Ioue præside,
Postquam accedere lividum
Virtutis senium videt,
Dum victor cluet omnium,
Maturasse reposcere
Legem pulueris & cibi.
Sed ne corpoream repens
Labem accerseret otium,
Tale exercitij genus
Commentum sibi dixerat,
Quod solus gereret domi:
Nerues mollibus inuicem
Iunctis in teretem struem
(Ceu parthus solet aut scythes
Arcus cornibus extimis)
Lanam nectere lineam:
Talem assidue ligat,
Dum sit funiculi modus
Aptus qui puteo foret.
Haustos hinc igitur cados
Imis ab tenebris, aqua,

Tam filo tenui trahens,
Quod stringi nequeat vola,
Nisus undique corporis
Summos in digitos agit:
Angustoq; tenaculo
(Donec lubrica sarcina
Tanti per spacium caui,
In lucem superam exeat)
Alterna vice pollicum
Certat vincere ponderis
In prateps facilem fugam.
Nil magnum gerere hunc putes:
Et tantum in digitis opus:
Cunctis visceribus tamen
Occultus trepidat labor
Totum cernere nec palam,
Quo totum geritur, queas:
Cæcis flatibus intimi
Tenduntur laterum sinus:
Et poples tremit, & genu.
Nec planta stabiles manent:
Nil immune relinquitur,
Et parua est via viribus,
Mos certaminis, & modus,
Sudor dum solitus cadit
Nulla mole palæstrica.
Sic nostrum senium quoque
Quia iam dicere grandia
Maturum ingenium negat:
Nec spirant animas fibræ;
Angustam studij viam
Et callem tenuem terit:
Tantum ne male desidi
Sue cant ora silentio
Quid sit litera, quid duæ,
Iunctæ quid sibi syllabæ,
Dumos inter, & aspera
Scruposis equimur vadis.
Fronte exile negotium,
Et dignum pueris putes:
Aggressis labor arduus
Nec tractabile pondus est.
At mens tenditur acrius,
Ne contenta sit obuijs:
Rimantemve recondita
Subtiles fugiant notæ:
Neu discretio falsa sit
Rerum, tam gracili modo
Instat calida cantio:
Ne sermo ambiguum sonet,
Ne priscum nimis aut leue:
Vocum ne series hiet,
Neu compago fragosa fit:
Vel sit quod male luceat
Dum certo gradimur pede,
Ipsi neu trepident pede,
Par examinis æstus est.
Ceu sublimia disseras
Par est iudicij mora:
Pompa gloria vilis est.

MAVRI TERENTIANI DE teris, syllabis, pedibus & metris, ad filium & generum liber.

DE LITERIS.

Carmen Sotadeum seu Ionicum à maiore.

Elementa rudes quæ pueros docent magistri,
Vocalia quædam memorant, consona quædam:
Hæc reddere vocem quoniam valent seorsa:
Nullumq; sine illis potis est coire verbum.
At consona quæ sunt, nisi vocalibus aptes:
Pars dimidium vocis opus proferet ex se:
Pars muta soni comprimet ora molientum:
Illis sonus obscurior, impediorq;:
Vtcunque tamen promitur ore semicluso,
Vocalibus atque est minor auctiorq; mutis:
His cæca soni vis penitus subest, latetq;:
Vt non labijs hiscere, non sonare linguæ,
Vllum ve meatum queat explicare nisus,
Vocalia rictum nisi iuncta disserarint.
Res quum tenuis, difficile est probare verbis:
Exempla solent sensibus admouere lucem.
B, quum volo vel C, tibi, vel dicere D. G:
E, quæ sonitum commodat hisce, si negetur:
Et labra prementur simul & reuincta lingua:
Hæc vim, tacitam sponte sua, nimisq; mutam,
Coniuncta, potentem sonitus facit latentis.
Geminumq; refert auribus ex vtraque sensum,
Si proprietas tradita, si regula nota est.
Nunc singula quam possideant in ore sedem,
Ictusq; suos concipiant, & vnde rumpant,
Vt quiuero versu blaterabo sotadæo.
A, prima locum littera sic ab ore sumit:
Immunia rictu patulo tenere labra,
Linguamq; necesse est ita pendulam reduci,
Vt nisus in illam valeat subire vocis:
Nec partibus vllis aliquos ferire dentes.
E quæ sequitur vocula, dissona est priori,
Quia deprimit altum modico tenore rictum:
Et lingua remotos premit hinc, & hinc, molares.
I, porrigit ictum genuinos prope ad ipsos
Minimumq; renidet supero tenus labello.
O, graiugenum, longior altera est figura,
Alter sonus, atque temporum nota variata.
Compendia nostri meliora crediderunt:
Vocalibus vt non nisi quinque fungeremur:
Productio longis daret vt tempora bina:
Correptio plus tempore non valeret vno.
Hinc ἦτα minus scribimus, hinc & ω supremum:
Vna quoniam sas habitum est notare forma:
Pro temporibus quæ geminum ministret vsum.
Igitur sonitum reddere quum voles minori
Retrorsus adactam modice teneto linguam:
Rictu neque magno sat erit patere labra.
At longior alto tragicum sub oris antro
Molita, rotundis acuit sonum labellis.
Y, quam memorant, vocibus ama est latinis:
Vocalibus autem quoniam iugata græcis,
In nostra etiam verba dabat frequenter vsum:
Subiecimus illam cui nomen V dederunt

Voca-

Vocalem, sonantes sibi quae iugaret omnes:
Et sola sonum redderet ex sua figura.
Quam scribere graius nisi iungat Y nequibit:
Hanc edere vocem quoties paramus ore,
Nitamur ut V dicere sic citetur ortus:
Productius autem coeuntibus labellis
Natura soni pressior altius meabit.
Hanc, & modo quam diximus I simul iugatas,
Verum est spatium sumere, utramq; consonantum,
Vt quaeq; tamen constiterit loco priore:
Nec tum modo quum iungimus hoc valebit ipsas,
Sed si qua erit his altera vocalis adhaerens,
Vis haec manet illis quasi quum simul iungantur.
Nam si iuga quis nominet, I consona fiet,
Vt qualis erat permanet in loco sequente:
Vt quum iaculum, aut dico secur, iecur, iuuencum,
Nil ordo secundae tribuit, prior iuuatur.
Versa vice si sit prior V, sequatur illa,
Cum dico vide, contulit hisonum priori,
Ast ipsa manet tempore quo sonabat ante:
V ocabilis hoc & reliquis praedita seruat:
Vt vade, veni, vota refer, teneto vultum.
Creuisse sonum perspicis, & coisse crassum,
Vnde Aeolijs littera fingitur digammos.
Quae de numero sit magis una consonantum,
Vocalis in istum mage quam versa sit usum.
Sed ut altera quo referat, alteram sitamus,
I, cum medio nomine sic erit locata,
Vocalis ut suam latere ex utroq; coarctet,
Baiana velut peior, etiam Troia, vel huius,
Ipsa (ut docui) consona fiet & sequenti:
Et si breuis est, quae posita est loco priore,
Longam faciet: non minus hanc consona sola:
Ceu longa fit olim quoties duae sequuntur:
Aut si nimium est hoc dare, vocalis et una
Fiat similis tempore consonis duabus:
Atq; i geminum scribere nos iubent magistri,
I consona fiet, simul & sequens priorem:
Et quum prior est auxilio posterioris,
Hoc u similis si fuerit loco, nequibit:
Quum dico lauer, dico niues, pluuia, nouales,
Sola consonans ipsa fit, ut prius notasti:
Persiat breuitas quae fuit ante collocatis.
Iam caetera non ordine quo solent, loquemur,
Verum ut cuiq; est proximitas loci, sonique:
Ne dicta prius me subigat referre rursum
Vicinia vocum, modico dirempta puncto,
B littera, vel p, quasi syllabae videntur:
Iunguntq; sonos de gemina sede profectos.
Nam muta iubet portio comprimi labella,
Vocalis at intus locus exitum ministrat:
Compressio porro est in utraq; dissonora:
Nam prima per oras etiam labella figit,
Velut intus agatur sonus; est altera contra:
Pellit sonitum de medijs foras labellis.
Vtrunq; latus dentibus applicare linguam.
C, restitus urget, sed hinc benèq; remittit.
Quo vocis adhaerens sonus explicetur ore.
G, porro retrorsum coit, & sonum prioris
Obtusius ipsi prope sufficit palato:
At portio dentes quoties suprema linguae
Pulsauerit imos, modiceq; curua summos,
Tunc d sonitum perficit, explicatq; vocem.
T qua superis dentibus intima est origo,
Summa satis est ad sonitum ferire lingua.
K perspicuum est litera, quod vacare possit:
Et q similis, nanque eadem vis in utraq; est.
Quia qui locus est primitus unde exoritur c:
Quascunq; deinceps libeat iugare voces,
Mutare necesse est sonitum quidem supremum:
Refert nihil k prior, an q fiet, an c.
Aut g quoque, vel c, simili pariq; lege
Addi (quasi desit) numero potest priorum.
Nam non ita ut est longa dissolubilis,
Breues velissime contrahi in longam valent:
Quia solida findi magnitudo non vetat,
Diuisa iungi rursum in unum non queunt.

Quod si fieri concedas posse, quid ante Terentianus praemisit,

Instat callida cautio
Neu trepident pedes &c.

Fortasse dices, nam trepidare pedes, afferens illud quod ait Terentianus de versu Ionico à maiore,

Nec enim numero pendere metra syllabarum.
Sua sed pedibus tempora sufficit referre.
Nulli dubium est faucibus emicet quod ipsis
H, littera, siue est nota quae spiret anhelum:
Quin hanc etiam grammatici volunt vacare:
Quia non adicit litterulis nouum sonorem,
Sed gracula quadam scholica nitela vocis:
Vocalibus apta est & anteposita cunctis,
Hastas, hederas quum loquor, hister, hospes, huius.
Solum patitur quatuor ante consonantes.
Graecis quoties nominibus latina forma est,
Si quando choros, Phyllida, Rhenes, thyma, dico.
Septem reliquas hinc tibi voce semiplenas,
Vix lege solutus poterit ponere sermo:
Has versibus apte quoniam loqui negatur,
Instar tituli singidula notabo milite:
Vt quamq; loquemur, datus indicabit ordo.

F. L. M. N. R. S. X.

Imum superis dentibus adprimens labellum,
Spiramine leni velut hirta graia vites,
Hanc ore sonabis, modo quae locata prima est. F.
Aduersa palati supera premendo parte,
Obstansq; sono quem ciet ipsa lingua nitens,
Validum penitus nescio quid cogit inire.
Quo littera ad aures veniat secunda nostras. L.
Ex ordine fulgens cui dat locum sinopis,
At tertia clausi quasi mugit intus ore. M.
Quarta sonitus fingitur usq; sub palato, N.
Quo spiritus anceps coeat naris & oris.
Vibrat tremulis ictibus aridum sonorem, R.
Has quae sequitur littera, mox duae supremae
Vicina quidem sibila dentibus repressis
Miscere videntur: tamen ictus ut priori,
Spirantius in ore est agiturq; pone dentes:
Sic leuis, & unum ciet auribus susurrum.

[illegible] geminum parat sonorem. X.
Qui ac simul & quae prior est iugando nisum, S
Retrorsum adactam solidius premuntque vocem. X.
[illegible]
[illegible] graia verba cogent.
Sed quorsum (aut) hoc discere vel docere refert?
[illegible] quibus [illegible] agoreus est.
Arcana secutis physicis remota causis,
Summas numeri non ita literis valere,
[illegible] pueros ut docet in [illegible] magister:
Cum tollere [illegible]
[illegible] & duo [illegible]
[illegible] docent, [illegible]
Referre putant, quae cui sit sub ore sedes,
Ut nos modo tentavimus expedire raptim.
[illegible]
[illegible] penitus [illegible] sonat. [illegible] simul [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Haec [illegible]
Quandoque subibunt dubia pericla pugnae.
[illegible]
[illegible]
Sic Patroclon olim Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achillis.
Haec sunt [illegible] viribus altiora nostris
[illegible]
[illegible] & [illegible] versu
Oratio parum minus explicare rebus,
[illegible] nugae.

MAVRI TERENTIANI
de Syllabis.

Ad eundem.

Carmen [illegible] quod [illegible]

Syllabas quae rite metro congruunt heroico,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] extravitus,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Consonant [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quem tenorem doctiore, imperant:

Verba si non adspetisse, nec remota plurimis.
Sed fere communis usus & tamen non obvia,
[illegible]
Qu[illegible] imperat:
[illegible]
[illegible] parem,
Liberam schola rigore, vatis [illegible]
Quae tropos omnes reliquat, & [illegible]
Negligens ut semet ipsa [illegible]
Dum tamen rebus minutis [illegible] quoque
Vix queat proferre [illegible] fine,
Labili versu ministret in [illegible] exitus.
Regulam servans ubique [illegible]
[illegible] terminet
Hae enim tome probatur metr[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Non [illegible] summa
[illegible]
[illegible] quoque,
[illegible]
[illegible]
[illegible] ex obvijs:
Corrigenda [illegible]
Non [illegible] mea,
Quem [illegible] locum.
Literis autem latinis graeca [illegible] est formula
[illegible]
[illegible]
[illegible] litera est.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Caeterum [illegible] figuris discrepant:
[illegible] scribitur
[illegible]
[illegible] graeca ponimus
[illegible] cogimus
[illegible] singulis:
[illegible] erunt.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] copiam.
[illegible]
[illegible] literarum origines
[illegible] planius

Et si.

Et simul quàm multa Graecis nostra non re[illegible] dean[illegible],
Quaeque [illegible] ab [illegible] esse [illegible]:
[illegible] manu, [illegible] patet.
Ergo Graeci [illegible]
H & [illegible] bina [illegible] tempora,
E & o breues [illegible] tempora.
Ceteras [illegible],
Corripit [illegible]
[illegible], tertium quod [illegible] cant
Porro cuncta nostra lingua quinque [illegible],
Corripit quod nunc [illegible],
Vtitur longu, & [illegible]:
Nec breuem semper requirit, [illegible] longa sit.
Omnibus, sed quinque sẽper vtitur [illegible]
Inde multa syllabarum nascitur [illegible]
Quia nec [illegible] Graeca [illegible]
[illegible]
A[illegible], nos [illegible]
[illegible] Romana lingua [illegible] non iacet.
[illegible] V latina [illegible],
Quae [illegible] Y
[illegible] & [illegible]
Inter [illegible] vocalem, & [illegible] quod tamen
Non [illegible] regulam:
[illegible] quando vocali ligat,
Syllabam [illegible] cum duabus [illegible]:
Si prior locetur, [illegible] tunc redditur.
Porro vocales [illegible], cum [illegible] vocantium,
Et [illegible] quae iunge [illegible] diphthongos eas
Graeci dicunt magis, [illegible] quod duae iuncta simul
[illegible] in vnam, [illegible] gemina [illegible]
Semper [illegible] duorum temporum [illegible],
Siue producto [illegible] siue correpto sono.
[illegible] quod prima [illegible] mirum potest,
Esse correptam duorum temporum quod dixerim.
Sed pedum [illegible] formam res erit probabilis.
Non minus namque & Latinas saepe correpto sono
Promimus quanquam duabus [illegible] vocalibus,
Quae pedibus aeque [illegible] bina & ipsa tempora.
Planius quo fiat istud, ante diphthongos loquar.
Graeca lingua quas frequenter, quas raro interserat.
Ita patebit nostra Graecis [illegible] diuersitas:
[illegible] & E & O priore [illegible] diphthongos creant
AI & EI & OI [illegible] duabus literis:
Sic & y [illegible] AV & EV & OV:
[illegible] tantum [illegible] Y [illegible]
[illegible] quae [illegible]
[illegible]
A [illegible] & E & O [illegible]
[illegible] vocis [illegible]:
Esse diphthongos & [illegible]

[illegible] tantum iugantes [illegible]
[illegible] tradunt [illegible]
Esse [illegible] longas [illegible] literas prima [illegible] est
[illegible] longa [illegible] vel breuis vocalium
[illegible], vt diphthongos illa temporum seruent:
Non ita est [illegible] longis Y [illegible]
[illegible] diphthongos [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
Ergo [illegible] tenent
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Porro diphthongos Latini [illegible] habent
[illegible] quod [illegible] rarior:
[illegible]
[illegible] V [illegible]
semper [illegible] Latinas [illegible]:
[illegible] semper atque [illegible] quem parant Graecis sonum.
[illegible] enim nec [illegible]
[illegible]
[illegible]
In vicem Graeca: quod [illegible] est vocalis V
Graeca diphthongos [illegible] literis tamen nostris vacat.
Sola vocalis quod V [illegible]
[illegible] Graeca quod [illegible]
Non erit semper necesse [illegible],
Seu latina seu iugetur graeca longa [illegible]
[illegible] solum quod videmus, saepe producet, vel [illegible]
[illegible] nam, si iubemur [illegible] & producere:
Deo [illegible] longa [illegible]
Nec tamen nos [illegible] post [illegible]
Nec per [illegible] diphthongos [illegible] literis
Illa componentis [illegible] errore
[illegible] esse ratio monstret, atque origo nominis
[illegible] inde sic notamus [illegible]
Inde [illegible] oportet scribere [illegible],
Quia [illegible] non [illegible] & [illegible] propalam est.
Ipsa demonstrat [illegible] esse compositum nomen [illegible]
Scribimus si quando [illegible]
Nulla [illegible] esse monstrat [illegible]
Porro diphthongon [illegible] tribuimus,
Hac quod compage [illegible] nominis.
Nec & [illegible] vocabulum.
Quippe non [illegible]
Literam [illegible] ad [illegible] proximam,
[illegible]
[illegible] naturitas:
[illegible] diphthongon Graeci.

Quando quos ἵππους solebant aut ἄχαριν dicere:
Lanigant, ἵππουςq; potius, aut ἄχαριν nominant,
Neq; Medeam latine sic in vsum vertimus:
Nomen & regina gessit quod furens Amazonum:
Sic & Αἰνείαν Achiuus noster Aenean vocat:
Sic erit nobis & ista varior diphthongos EI.
E videmus quando fixam principali in nomine,
Itur in syluam necesse est E & I connectere.
Principali nanq; verbo nascitur quod est EO
Sic oues, plures omnes scribimus pluraliter,
Non enim nunc addis E, sed permanet sicut fuit:
Lector & non singularem nominatiuum cies,
Vel sequentem, qui prioris sæpe similis additur.
AV & EV quas sic habemus cum Graijs communiter,
Corripi plerunq; possunt temporum saluo modo,
Siue græcis, seu latinis inserantur versibus:
Aut age inquit ille vates, ... dixit, aut vbi:
Dixit aurũ, quod aque barbarum est producere:
Pes vbiq; lege constat prima cum correpta sit,
Consonans & vna plenũ non queat tempus dare.
Et lup: ceu, dixit idem, finis est versus quidem:
Pes tamen non est trochæus, quia diphthongos extima est:
Dactylus nam pes & ille est, nube nati ceu duo:
Αὐτὰρ ὁ inquit poeta, sic & αὐτὰρ corripit:
... & ..., aut poetam ...,
Syllabas primas necesse est ore raptim promere:
Tẽpus at duplum manebit, nihil obest correptio.
AV tamẽ capere videtur sæpe productum sonum,
Auspices quum dico, & aurũ, siue græcum ....
Mira nec putanda nobis talis alternatio est:
Dichrono quod ... notũ est sicut à nostratibus
Inde communem ministrat, sola diphthongos sonum:
Eu manet correpta, semper est quod E græcum, breue:
Litteris E latinis sæpe quum sit dichronos,
Facta diphthongos nequibit esse producti soni:
Nec pedes idcirco fraudat temporum iusto modo:
Hanc enim si protrahamus, A sonabit, E, & V:
Syllabam nec inuenimus ex tribus vocalibus,
Sic Aristæum notamus quattuor per syllabas,
Quod sibi diphthongos a iam tertiam non iungit V.
His ita exceptis duabus AV & EV quas retuli:
I & O duæ supersunt quinque de vocalibus.
Ante vocales locari littera O tres non potest
A, vel I, vel V, cohærens duplicem vt reddat sonũ:
Cæterum quod e secundo copulata cum loco est,
Reddat œ, diphthongõ esse, traditum supra tenes.
Diximus rarum esse Græcis, ἰῶτα post I subdere:
Verum enim nec prælocari sic apud Graios potest,
Aedat vt diphthongon vnam de duabus vocalibus:
Littera nã nomẽ ipsum ἰῶτα quod Graius vocat,
Si quis in metro locabit syllaba vt fiunt duæ
Non potest diphthongos esse in duabus literis:
Consonans prior locata quia sit & Graios apud:
Quod tibi exemplo probare versus herous potest:
Οὐ μεν ἰῶτα χήρει versus si principium sit:

Pes erit primus trochæus, sed facit spondeon hunc
Prima vocalis notar: iõta quæ Graium incipit:
Syllabas licet videri potius has Græci velint
Esse communes, eamq; dicitent ... magis.
Quæq; vocalis sequitur quando supremam breuem.
I magis Romana lingua non potest præmittere,
Aedat vt diphthongon nulli nexilis vocalium:
Consonãs quod semper hæc sit ante vocales data:
Quippe iacina quando dico, vel iecur, Iouem, aut iubam:
Consonans effecta vbiq; est, quæ fuit vocalis I:
Quæ sequuntur vim tenebunt (quam prius) vocalium
Quin & ipsa quom iugantur I, & V, quo differant.
Vt prior quæque est locata proderit distinguere:
I prior si collocetur, V sequens correpta sit,
An sons prolixioris, nulla differentia est,
Consonans quia semper ista iuncta sit vocalibus:
Iuno quũ dico, aut iuuencus, nulla differentia est:
Quippe IV diphthongos esse Græca nequaquam potest,
Quod soni tres duplicentur & tribus vocalibus:
Quando sic Græce notatur OY, vt sit O & Y simul:
Iῶτα queis si prælocetur, tres videmus voculas,
E quibus constare supra syllabam negauimus.
Dic ἰὼ ἰὼ tragœdus, grauis & ceryx sonat:
Sic io matres latinæ, sic Iulum dicimus:
Quia duas edat necesse syllabas quum prædita est.
Quas videmus separatas esse vocales duas:
Vim vel amittat priorem, quum fit vna syllaba:
Consonans nanq; inuenitur quando dico Iulius,
Siue Iuno, siue iustus: Porro quum præcedet V,
Consonantis vim ministret omnibus vocalibus
Nexa) semper hæc necesse est syllabã nec diuidat.
Et sonum mutet priorem, vnde quando dicimus,
Vel venito, vel videto tot volatus vulturum.
Ante consonam V reperta sola siue in syllaba,
Vnus, aut vbi, vel vnde, & vmbo quando dicimus,
Obtinet vocalis vsum sicut I quum prædita est.
Quanta vero sit potestas singulis iunctis sibi,
Scandimus si quando versum quolibet metro datum,
Vt prior quæcunq; currat, hoc pedes discriminant:
Nanq; si momenta quæ sint litterarum examines,
Consonantẽ aut quas necesse est consonãtes effici,
Tempus vnum iam tenemus esse correptis datũ:
Bina productas habere nec minus compertum est:
Tempus autem consonantes diuidunt vnum duæ,
Inde quæ duplex habetur, tempus integrũ dabit:
Ergo correpta iugatur vna quando consonans,
Siue vocalis referri quæ potest in consonam,
Sesquiplum tempus necesse est adesse istam syllabã,
Quæ duplex habere posset ab duabus consonis,
Ac per hoc, producta per se, quæ duorum temporum est,
Consona quom subiugatur vel relata in consonã.

Tem-

Temporis parte atq; duplo sit, necesse est, prædita:
Hoc sub exemplis videbis esse planius nominum,
Syllabas ex his duarum quæ parant vocalium:
Iuno, vitta quando legas, vel tuba, aut vigor, vetus
Consonam fieri necesse est hæc priores literas,
Quæ sequuntur vt fuerint ejus vocalis soni.
Temporis momenta longe possidet partem & duo:
Sesquiplum breues habere partem & vnum conuenit:
Pars enim ista non sequenti prorogat tempus suũ,
Sed priori plenìore si indigebit tempore.
Syllabam namque peractam quæ sequetur I vel V,
Illa porro breuis quæ in vnã consonantè desinet,
I, sequens partè reddet quæ ministrant consona:
Hoc & V præstare poterit, quo tenebit hunc locũ:
Rursus exemplis agendũ est ergo quo sit planius,
Syllabam breuem ante ponam desinentem in cõsonam:
At iubam pes vt paretur sit vel alter, at vigor,
Sic enim partem videbis hinc redire temporis:
A breuis dum consonantis I propinqua iungitur,
Temporis suo ab eadem consona partem trahet,
Sesquiplũ quod dixe sic sit plena quo sint tempora,
I dabit parte residuam, quam ministrant cõsona:
Hoc & V pedem locare si velimus at vigor:
Longa fit sic prima positu tũc duorũ temporum:
Et breues amba manebunt insequentes syllaba,
Quattuor pedem peractam cernis esse temporum.
Iuno porro, sine vitta quĩ pedem primũ occupat:
Consonans efficta quum sit quæ prior locatur I,
Et sequẽs prædicta, quippe bina præstet tempora,
Parte censeri videmus atque duplex syllabam.
Hinc pedem si cœperimus edere iterum dactylũ,
Quia breuis vocalis extat in sequenti syllaba,
Tertiam addamus necesse est vltq; correpte soni:
Pes quidem reddetur ipse, non tamen pars tẽporis
Consona factæ prioris, cernimus quo cesserit.
Ergo vt efficitur probatur, consonans quom fiet I,
Non erit locanda prima, quando versus nascetur:
Syllaba sed in secunda, quæ breuis cum consona
Esse poterit: priores quas pedes adnumimus:
Sesquiplum quæ sola præstat, tẽporis parte indiget,
Vt sit ac iu pes, & inde versus ortum sumpserit:
Ergo iu quia nunc secundo coniocatur in loco,
Iua (quam consonantem non negamus redditã)
At facit longam, tenebas sesquiplum quæ tẽporis:
Nec secus partem retro sibi I dabit quom consona est,
Sic ac vi pes absolutus fiet ac iu par ei,
Syllabæ longas habebunt hi pedes binas ita,
Dum situ prior iuncatur, & sequens producitur.
Porro quom producta prima est, si sequatur consonans,
Efficit duplum atque partẽ non (vt illic diximus
Ante) partem & inde duplum, prima quòd non sit brevis,
Sol tibi, velut poeta signa quom dicit, dabit.
Sufficit: producta primam temporis dimidium dare,
Pars residua consonantis vnius vel proximæ
Ita vacabit, vt vacabunt quando plures consona
Sponte productam sequentur, non egent subsidio.
Trans mare, atque insignis, Auster, si in pedem
conuenerint.
Est adhuc quo separatæ I & V dissentiant:
I media quum locatur hinc & hinc vocalium,
Troia, siue maia dicas, peior, aut ieiunium,
Nominum primas videmus esse vocales breues:
I tamen sola sequente, duplum habere temporis:
Ergo vel loco duarum consonantium fungitur:
Vel gemella si locanda est, vt videtur pluribus,
Bis tibi vocalis eadem præbet vsum consona,
Ante vocalem, sequendo cum priore syllaba:
Prædita & mox insequenti, iure quæ fit consonãs:
Hoc in his tantum inuenimus nominũ vocalibus,
I secundo coniocata, consona vt valeat loco,
Ante vocales quod altas quum locatur, exhibet.
V similiter si coniocetur, vt fauor quũ scribimus,
Nil mutabit A priorem media facta consonans:
Temporis quia parte tantum fungitur, quom vi prædita est:
Vel sicut ponas gemellas sicut in verbo iuuo,
Ante, quæ locatur I fiet ab V sequente consonans:
Ipsa vocalis manebit V breuis sicut fuit:
V secundam in consonantem transfert vocalis O.
Sic prior vocalis V qua tempore vno prædita est,
Temporis parte adiuuatur sequenti consona:
Sesquiplũ tempus videmus, longa quĩ poscat duo:
Proderit nil ergo gemina sicut I bus profuit,
Quom facit longa priorè Troya, Maya, & talia.
Perdere V quia sic videtur vsque vocalem sonũ,
Alteri quem prælocatur nam facit vita, & valẽs
Sordidum quiddam, videmus absonumq; excludere:
Aeolica gens tunc digammon denique illam scripsitat,
Mutet vt situm figura, quando mutabit sonum:
Nominum multa inchoata literis vocalibus
Aeolicus vsus reformat, & digammon præficit:
Aeolica etiam dialectos fere est mista Italæ.
Hesperũ quem dico græce, vesperum cognominat,
Et sic Vesta facta, vestis & dicitur,
Ius quam græce vocamus, vim iubet me dicere:
Et est multis in vsu. & magis poeticum est,
Hi, enim natiua vox est, illo verbo dictitat:
Quos Homerus dixit Achivos, illi Veneros autumat:
Viola flos qui nuncupatur, hunc Græi vocant Ion
Et Volatus, violam fu, credo Marco Tullio:
Quam ion dicunt Achæi, hanc Ionii gens Aeolis:
Plura Sappho comprobauit Aeolys, & cæteri.
V latina sic obsoa, sordet à vocalibus,
Prorsus egregiandas sic vt has vtrasque existimẽ:
Nomen I, quod consonantis, V vicem, clam gerat:
Hinc enim sonus per artem tradito dignoscimus,
Vbius consonantis & vox, & aures arguunt.
Hæc vt lex hu duabus I & V quas vestuli,
Syllabam per semet ipsa quando nudam copulãt:
Consonans nec vlla iunctis quadam præponitur.
Nam media post consonantem nec cum datur vocalis I,
V dein si conjequatur, syllaba vna non erit,

Vt [illegible] Caius,
Nulla diphthongos [illegible] permittit sibi:
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Nec [illegible] prædita
Potens esse [illegible] libera est:
Hæc [illegible] non
erit,
[illegible] vocalis I:
Nam [illegible] littera,
Cui [illegible]:
C [illegible] mala.
D [illegible] prius fas est:
[illegible]
D [illegible] cui [illegible], [illegible]
[illegible]:
[illegible] breue:
[illegible] syl-
labam,
[illegible]
[illegible] debent,
[illegible] tempora:
[illegible] prius
C [illegible] scribitur,
C [illegible]
[illegible] mortis est,
[illegible] magis
[illegible] I sequens:
[illegible] duæ,
Tertia [illegible] vocalis potest,
[illegible]:
Cui super sic [illegible] non potest:
Syllabam [illegible] breuem.
Principalis [illegible] quæ nascitur,
Cui [illegible] potest?
[illegible] Quintus probat;
Q [illegible] vocalium:
Quartus [illegible] regulæ,
Nec minus Q [illegible] pluraliter,
[illegible] vocales duæ,
Qui [illegible], deinde mox quibus, quos, à
quibus:
[illegible] propalam est pronominis.
Dubium autem quia videri numerus, & casus po-
test,
Quom latino singulari prima Q præscribitur.
Et potest plurale qui lector aliquis credere facile,
Ac simul mutante [illegible] sequi:
[illegible] reliquit veritatis regulam:
Litteram & dedit propinquam, dum studet com-
[illegible],
Ergo per C iam videmus cui notãdum litteram:
Hanc enim V post insecuta, præditam docet sibi:
Et [illegible] quando connexa est loco:
Q [illegible] quàm duabus C & V:
B [illegible] K quod esse Q vides muti soni:
Q velut sit C & V quoq; [illegible] quod postmodũ
Sic in vnam Q redacta congruerunt litteram,
Porro vt nunc consonantis V videri rectius,

Littera vocalis habitum [illegible] debeat,
Namq; Q [illegible] V [illegible] sibi,
Syllabam [illegible] tertia
[illegible] probat,
Namque equus, vel æquor, [illegible], aut æquam
quam scribimus
Et [illegible], & quercus, quercus, & [illegible] Q præ-
[illegible]
Et [illegible] duas:
Vnde si [illegible] I & [illegible] V,
Non erit tam Q [illegible]
Sicut [illegible], [illegible] aut æquam
notæ:
Sed magis C [illegible] vocalis V:
Cum [illegible]:
Vnde nomen [illegible],
Si prius Q [illegible] V, & O [illegible],
Quia [illegible], vnde nomen no-
[illegible]:
Non videntur obtinere veritatis regulam:
Quia [illegible]
Et [illegible]:
At secundus [illegible] V,
C [illegible]:
Quippe [illegible] nominis.
[illegible] tertia,
Q [illegible] & fit vna syllaba:
[illegible] nobis probant.
Non tamen [illegible] potest,
Consonans [illegible] solet:
[illegible],
Quando non [illegible],
que [illegible],
Tunc [illegible] libera est:
Prædita est vel consonans, tunc enim est vocalis V.
Sed tamen videmus illam [illegible],
[illegible] vellera,
Longa fit nam tenuis [illegible] V & I:
Nec minus vocalis [illegible],
Consona [illegible]
Genua cum [illegible] est [illegible].
Nec potest & hoc [illegible] consonam,
Longa cui super [illegible]:
Alteram quia [illegible] I vocalis est:
Tertiam & [illegible] decent:
Imo si nunc V putamus esse vocalis soni,
I magis vocalis esse indicanda est [illegible].
Nunc quod hanc diphthongon ergo ex V & I sit,
dicimus:
Non vt V nunc sit latina, sed magis græcã [illegible],
[illegible] cui vt [illegible]
Temporum & per [illegible] conso-
nam:
Cui super, [illegible] mare,
Longa quom [illegible] simul sunt con-
sona:
An magis cuij nos oportet per duas ij scribere?
Quia [illegible] quæ facit
Quintus, vt Troia atque Maia de [illegible]:
Cui super nil vt [illegible]:

Quam

Quando quintus longa prior est, facta cum sit con-
sonans:
Hæc mutans [illegible] tu serueris quod voles.
[illegible]
D [illegible] magistri quando pueros [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Hasta quando [illegible] hederadum hilice, Lopes.
atque [illegible]
Q [illegible] consonantes litteris.
[illegible] græca sermo noster nomina.
Quam [illegible]
[illegible]
Sola [illegible] nec [illegible]
[illegible] quam
[illegible]
[illegible] consonantis [illegible] littera.
[illegible]
Huius [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ante vocales [illegible] vigor, [illegible]
K similiter [illegible] ceteris sermonibus,
[illegible] Kalendas adnotamus, aut
Kaput.
Sæpe [illegible] veteris littera.
Quacare prorsus omnis deceremus syllaba,
(C [illegible] posse [illegible] sono)
[illegible]
[illegible] quam [illegible] vocabulis.
[illegible] pagina.
Nec [illegible] natura quæ sit omnibus, quæ & sin-
gulis:
[illegible] mutis facultas ad sonum edendum
data est,
Labra [illegible] lingua est, exitus nullus patet,
Nec [illegible] adiunctus, cuilibet vocalium.
[illegible] porro [illegible] ceteras
[illegible] labra [illegible] comes
[illegible] ante litteram qui proferas?
[illegible]
[illegible] vocalis licet
[illegible]
Verum [illegible] mutæ simul,
[illegible] consonas.
[illegible] primordia:
[illegible] sic [illegible]
[illegible] latinam syllaba,
[illegible] aut neptunus.
[illegible] non est, ut duæ iungi queant:
[illegible] oportet segregare [illegible]
Quæ [illegible] nomina [illegible]
[illegible] numero, quæ sit hac quã differã
[illegible] iste [illegible]

F. L. M. N. R. S. X.

F. [illegible] mutas nec sequetur, nec potest præcedere,
[illegible] simpliciter in verbo potest:

[illegible] duplex [illegible]
[illegible]
Et prior [illegible] littera.
Sed [illegible] tertiam [illegible]
Quattuor post has [illegible] græcis [illegible] nominat.
[illegible] nanque & [illegible] vigor
[illegible] nostri [illegible]
[illegible]
L. [illegible] primam atque quartam [illegible]
potest R.
[illegible] quam [illegible], quando flabra &
[illegible]
[illegible] atque [illegible]
atque [illegible]
M *Non item potest secundam copulare & ter-*
tiam N.
Quia secunda [illegible] abditũ & casũ [illegible]
N. Tertiam nec [illegible] Romanus li-
gat L. R.
Nec [illegible] quãdo daphnin [illegible]
[illegible] primam [illegible] exi-
stimes:
Quippe nos si quando græcis [illegible]
[illegible] latinam [illegible] L.
[illegible] græca [illegible] atque [illegible]
[illegible] vel [illegible] sic
scribimus.
Consonas autem per omnes (quæ quibus iungi
queant,
Quas [illegible] natura [illegible] in syllabis)
[illegible] est [illegible]
In [illegible]
Nec [illegible] quos [illegible] alios.
Qui [illegible] normam, fallere aut metrum
queant.
Præ [illegible] ergo supra, iam duas quam rettuli,
F [illegible] potest
Quattuor postea [illegible] debito
Quas priores ante [illegible]
[illegible] queant,
[illegible] duas,
L. Primam atque quartam, excipit palam quod
[illegible] R.
Nanque [illegible] priores ponere
[illegible] sit L.
[illegible] aut Plinius.
D [illegible] nunquam [illegible] magis nũquam
potest:
T potest si quando græca [illegible] sunt vocabula,
[illegible] in ver-
[illegible]
R Vna quarta præter istas quattuor quas rettuli,
B. C. G. P.
Amplius D T priores [illegible] ut puta,
Brutus & Crassus fuere, Drusus, & Gracchus,
Probus.
Tremulus: iam sex habemus ante mutas editas
H. K. Q. Cetera quia tres in usum [illegible]
non [illegible]
F. [illegible] quod una [illegible] tenes.

R. Vda quarta præter istas, cæteris non subditur. B. C. G. D. T. P.
M. Et secunda pene solis conuenit vocalibus,
Seu loco prior locetur, seu iugetur alteri:
Mane quod dicis, vel vmbra, mensis, ambo, & talia.
N. Tertiam vdam sibi videtur posse solam iungere,
Sic tamen non in priore, sed sequenti syllaba.
Omnis vt dicas, vel amnis: vda quaq; quû sequi
Alteram non possit vdam, dum sit vna syllaba:
Omnis vda quum gemella, rite coniungi queat,
Gallus vt, vel Ammianus, annus, & Tyrrhenius.
Nec secus mutas videmus posse geminas currere
Obba & ecce, redde, & agger, attius q; & Appius.
M. Hanc tamen græcus secundâ tertiæ sic præpon: N.
Syllaba prima latine quod nequire diximus:
Quando μνῆμα atq; μνῆστις dictitat, atq; μνάομαι.
M. Interim compellis illam ῥῆμα nûc, nûc τοῦ, sequi:
Δμῶες & τμῆσις videmus namq; græca nomina.
N. Tertia vda sic videtur posse g mutam sequi,
Græca verba quando in vsum sermo noster suscipit,
Gnosios si dicere arcus, insulam aut Gnidû velis,
Scribimus prænomen vnû. & c quidem præponimus,
G tamen sonabit illic, quando Cneum enuntio:
Asperum quia vox sonorem lauiore interpolat,
Vel priores g Latini nondum ab apice finxerant:
Caius prænomen, proinde c notatur g sonat.
Sic amurca quæ vetuste sæpe per C scribitur,
Esse per g proferenda crediderunt plurimi:
Quado ἀμόργη græca vox est, γάμμα origo præferat,
Ille contra dicat, vnde C notare debeat.
N. G tamen mox tertia vda rarius componitur,
Quando gnatum nominare, dicere aut gnarum voles.
Nanque magnus, dignus, agnus, signa, pugna, & talia
Syllaba quû sint secunda, nô ita impugnât pedes.
Quis iugatis, impediri (quom caput verbi tenêt G. N.
Sæpius pedes videmus, vt suo premam loco.
S. Admonet nunc ordo sextam semiuocalem sequi,
Quæ sonû vobis ministrat, σίγμα quod Græcis solet.
Vinida est hæc inter omnes, atq; densa littera:
Κρυπτὸν Græci vocarunt, adferuntq; exordys:
Et probant mutis eandem pene cunctis præfici:
Quom σκῆπτρον, στίχος que dicunt, σκῦλον, & quando σπονδῆς:
Στίγμα dicunt, σφίγξ, atque σπάσματα, atque vda quoque
M. Posse præponi secunda, sic apud Graios vides,
Σμῆγμα si quando, aut σμάραγδον, σμιλίον vel nominant:
M enim solum videtur posse subdi, quia loco
Intimo fauces prope ipsas littera hac excluditur:
Dentibus σίγμα atq; labris proximâ sedem tenet.
Σίγμα quis possit negare quod det adiunctû sonû,
Quom sonis vtrisque constet ζ quod est græcum duplex?
Nomen etsi non videbor tradere exempli loco.

Syllabis sedet secundis quando prosa oratio est,
Versus vt quadra resistat, ne propaget terminû,
Nestoris si forte nomen diuidendum incurrerit,
N & E versus prioris obtinebunt extimum:
Σίγμα versus insequentis atque ταῦ exordium.
Nec tribus mutis eandem possumus præponere,
Nulli quom sic possit ante semiuocalis dari,
Scuta nanq; spatia dico stamina atq; hoc genus
Et duas simul ligare sola consonas potest,
Scriniû struémve quado, spledidúmve dicimus,
Tres tamen nunquam coibunt, vda nisi tertia)
Semiuocales. Suprema duplicis restat soni,
Præfici verbis latinis ista nec vocalibus
Poterit vnquâ, tantû abest vt prælocetur cosonis:
Ipsa quum constet duabus comparata consonis.
Syllaba quacunque sane subditur vocalibus
Quando rex, calixve dicis, pax, latex, apex senex.
Ante vocales locatur, vt in sequenti syllaba
Faxo si dicas, vel axis, nexus, vxor, noxia.
Tantû apud Græcos videmus inchoantê nomina:
Qui ξένος, ξανθὸς loquuntur, ξύλον, & ξενία.
Consonis præfertur autem si dirempta syllaba est
Nominis verbi ve, cuius cum Latinus sermo sit.
Expuli quom dico, & exta, seu quis excusit comâ
Dicat, aut ex lex, & illud, hoc sine exquirâ prius.
Adde & exortem, vel ipsis simile si quid finxeris:
Muto vel parem prioris si sit hirtum syllaba,
Esser vt dicam, vel illud hoc tibi effectum dabo.
Verba contra separata quando sic connectimus,
Hanc vt ante desinentem subsequatur consonâs,
E sat est solum locare, quia duplex est consona:
Tres videntur syllabam vnum consonâtes adere,
Hispidum quod porro ne sit, dico & e bello vires,
Dico & e pago reuersos, dico & e foro domum.
Ast enim grauis locabit quandocunque hanc vltimam X.
Siue in vno comprehensam siue in verbo pari.
Consonam non x iugabit: quia sono laui studet,
Nam nisi vocalis adsit, reddet hanc in sum pare:
Κάππα enim solû sonabit, σίγμα vero excluditur:
Sic & ἐκ πλοίου loquuntur, sic & ἐκ τῆς πόλεως,
Sic & illud in σώματος ἐκκαιδέκατον ξίφος,
Sic & ἐκ παντὸς solute, sic & ἐκ θεοῦ facit.
Litteras autem receptas sæpe ternas syllaba,
Nec minus sæpe & quaternas: porro quinas parcius,
Esse quia vocalis vna debet vna in syllaba,
Vel due, dipthongos adit quando vocale sonum:
Inde rarum est cosonantes addere vni quattuor,
Quia vetat natura mutas iûgere vna in syllaba:
Semiuocales iugari sæpius deprendimus:
In quibus semper vdas computari quattuor.
Syllaba ergo quando quinq; litteris componitur,
Consonas duas necesse est, & tot vdas copulet,
Possit vt vocalis vna, syllabam talem dare.
Ergo frons, & glans videmus esse quinas litteras,
Consonans nam prima, & vda post, modo vda & consonans
O tenent vtrinque iunctam: sic & A cum glans erit.

Est

[illegible] vda quando sola, dantur & tres altera,
Consonans quum sit bis vna, sit vel duplex tertia:
Stant enim quum dico verbum, secunda & vltima est:
Strix ve si dicam, supremam duplicē esse perspicis.
Porro cum diphthongos inerit, sicuti velut, scribi solet:
E tribus videmus vnam (qua est vda) consonis.
Nos monemur litterarum syllabam sex posse dari:
Græca quom duplex duabus soluitur nostratibus,
Dixerit si forte quidam scrobis abunde quod fossa est,
Stirps velut dixit disertus Gracchus alter, Caius:
Græcus hoc cuius nequibit syllabam talem dare,
Nec dabit per se seorsum & residuam nominis
Atq; diphthongo coactam promet, & pluraliter:
Nanq; declinare Græci sæpe sic [illegible] solent,
Ac prior si separetur, sex erunt superstites:
[illegible] nam cernis esse [illegible] primum, & vltimum:
Alteram diphthongus auxit copulando litteram:
Consonans & vda complens syllabam senariam.
Nunc per ipsas ire pergam syllabas, quæ versibus
Scrupulum solent mouere, ratio si non cernitur.

Carmen heroicum.

Sed quoniam exemplis heroi carminis vti
Res monet, vt pedibus sistat sua regula iustis:
Seu vitium incessit metri ratione probemus:
Aptius est nobis simili decurrere norma,
Ne color alternans referat ne pagina versus.
Syllabis pedibus quæ sunt nimis obuia, mittā:
Natura longas quid enim tractare necesse est?
Aut facili positu, & plana ratione patentes?
Quæ pueris etiam promptum occurrere paruis.
Nec mihi Græcorum ratio est attingere mentis:
Quarum rarus inest nostris in versibus vsus:
Nec tanta in pedibus venia conceditur vtis.
E tenuibus quoties longa redduntur oportet,
Versificatorem quid littera quæq; ministret:
Dicere, atq; aptas natura iungere iunum,
Vel discordantes mutatis vincere verbis.
Consona sed sane gemina est quom prædita verbo,
Seu medio in pene sit, siue hac pes proximus infert,
Quam dubias pedibus soleant adferre figuras,
Vt possim paucis nitar decernere verbis.
Syllaba prima breuis quæcunq; pedem generabit,
Longa fit à geminis quibus ira dua consona vis est,
Seu pariter iuncta, subeuntve in parte sequenti.
Seu sunt diuisa, finemq; caputq; tenentes.
Exemplis manifesta magis reddenda videntur:
Postrem mi res prior est iunctis addita duobus:
Subiectus æque fiet, quom dicimus ægros:
At tu sume pedum, dimitas cernis vtrasq;.
Dactylicon hac eadem poteris totius dare forma,
Quando breuem mediam, breuis æque tertia claudet:
Nunc age, nescio quis, necnon & belgica collo.
Vda etiam quæcunq; loco, seu subdita detur,
Libera seu verbo quasi consona curret in vno,
Arma, virumq; cano, durus agresibus arma:

Si sit longa prior, mox hanc correpta sequatur
Vocalis verbi pariter cum fine resistens,
Syllabaq; adiaceat geminis exorta sonoris,
Non semper videas spondeum posse creari,
Quia mutas ita coniungi natura recusat,
Vt pariter poni possint in parte sequenti:
Vdas nec possis vnquam præponere mutis,
Nec tempus præstant vdæ quom subiciuntur
Nominis in capite, aut verbi. superest igitur quidē
Vt sint diuisa, subduntur quando trochæo.
Vnam detineat sequitur quæ syllaba primam,
Atq; ita vocalis superet non sola trochæo.
Altera succedat, quà proximus exoritur pes,
Et quis cuiq; dolor victor, quæ gloria palmæ:
Postquam res Asiæ, geminum hoc exemplar habebis:
Ergo vt vocalis remanens in fine trochæi,
Et verbi finem faciat, spondeon & adat,
Vnicus efficiet caput si quis sequitur pes,
Nascatur certus quas debet habere sonoris:
Dum caput obtineat fortissima littera verbi:
Hæc quæ sit iam scire potes si prima tenebis,
Quæ tibi quum loquerer septem quoq; semisonantes,
Discreui titulo, & numero signante notaui.
Hæreat ergo animo sexta hæc tibi viuida, parq;
Littera de numero (quam dixi) semisonantum:
Quæ sibi tres tantum poterit subiungere mutas,
(Si quando scutum, spumas, vel stamina dico)
Hæc sola efficiet nudo vt remanente trochæo,
Spondæum geminæ possint formare sonora:
Exemplis an praua sequar, vel recta, probabo.
Quisq; scire cupit, vel quisq; scribere curat,
Ante stare docet, quum dico: & separo verbum,
Ante Stesichorum vatem natura creauit:
Vltima vocalis remanens finisq; trochæi,
Excipitur geminis quà proximus exoritur pes,
Quæ quanquam capite alterius verbi teneatur,
Sufficiant retro vires, & tempus, oportet:
Consona quod debet geminata referre priori.
Nam cur spondeo credas non reddere tempus.
Quæ tali positu quom ductu incidit obstans?
Incipe si dicas, & scire. aut scribere iungas,
Creticus efficitur, quis viribus ergo nocebit
Subdita præterita, cur eisdem viribus æque,
Tempora non præstet, quum sit subiecta priori?
Quin mirum magis inuenias, vt tempore duplo,
Semisonans istæc, pariterq; & muta cohærens,
Correptam retro nequeant augere trochæi:
Nam ni si vocalis producta sequatur vtrasq;
Tertia, quam dixi, nullum poterunt dare tempus:
Stare etenim quo dico, & stare spumeus amnis:
Tertia vocalis producta adiungitur illis,
Atq; inde accipiunt vires, proferuntq; priori.
Si fuerit correpta nihil præstare valebunt,
Quom scopulum, spatium, stimulum, subiunge trochæo:
Quippe pedem primū, nisi pes comitabitur alter,
Desinet esse caput versus, & prosa loquela:
Pes etenim speciem metri nunquam facit vnus:

Quia variis pedibus loquimur sermone soluto:
N[illegible] metris [illegible] quae iungimus ordine nu[illegible]
Adde [illegible] primum [illegible] mutare trochaeum,
Quem [illegible] metra,
C[illegible] aliter
[illegible] quoque tertia longa,
Q[illegible] simul quoque reddat o-
portet.
Spondeum, pleno qui tempore solus egebat.
Quom correpta [illegible] vocalis tertia curret,
[illegible] pedis [illegible]
Da[illegible] tam rite effingere metrum,
Sugge[illegible] quantum producta solebat:
Quod non [illegible] debet.
Unde [illegible] coma est, aut unde [illegible] corona,
Ecce stagna [illegible]
Tempora [illegible] non tantum est reddita longa,
Sed [illegible]
Dactylus in [illegible] supremas
Servabit, [illegible]
Si pedis alterius [illegible] consona & vida
Subne[illegible] manebit:
Consona si [illegible] pes,
Cum [illegible]
D[illegible]
Discretus [illegible]
Sentiet [illegible] auctum.
Exemplo [illegible] probabis.
Ante [illegible] gleba,
Scendere quom verbi finem, simul & pedis ex-
plet.
Nil obstat pedis alterius modo consona, & vida:
Syllaba si contra veniat, qualem modo dixi,
Temporibus vitiatus erit pes, integer ante,
Ante supinatas aquiloni ostendere strages.
Tertia sic longa efficitur per creticus exit,
Vel tu iunge aliud, dum talis syllaba detur:
Sed nullam invenies, nisi littera sit prior ista
Quae sexto praescripta loco est, atque ordine carũ,
Dimidium voci, quas addere diximus ante.
Syllaba difficilis, quoties correpta secunda
Indiget auxilio, quod tempora bina ministrat:
Dactylus inde magis spondeus rarior exit:
Nam quom finitur vocali sermo trochaeum
Destituens, tam pes in dactylon ire videtur,
Inque breves geminas longam laxare secundam:
Spondeus quo more soles dare dactylon ex se:
Quippe ubi sola manet verbi vocalis in imo
Et brevis hac abscissa, aliam comitemque requirẽs,
Nullaque consona iuncta parat dare temporis au-
ctum.
Nil iam spondaeo videas superesse relictum:
Vel tu ruricolae primum accurre Maronis
Liber & alma ceres, & ferte simul dryadesque,
Munera vestra cano, tuque ô cui prima frementem
Fudit equum magno tellus percussa tridenti:
Ipse nemus tegeae fauens, oleaeque minerua:
Diique deaeque omnes studium quibus arua tueri
Quique novas, & quique satu, & quaeque sibi mox.
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido.

Anne novum nunc ipse tibi plus parte relinqu[is]
Vere novo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & zephyro putris se gleba resolvit.
Et quid quaeque ferat regio, & quid quaeque re-
cuset.
Bis [illegible] unumque supra nisi fallimur, ecce
D[illegible] quem dico trochaeus:
Spondeum & nullum potuit dare versibus isdem.
Nam [illegible] tam duplex, quae nobis una relicta est,
P[illegible] quom verbi quoniam proferre latini
Non valet, & tantum vocali subdita currit:
Quom graecum inciderit nomẽ quo possumus uti,
Si post dactylon accedat, nil tempora duplex,
Officiet, gemini poterunt quod pandere versus:
Pontibus instratus connexis littera perpes,
Sanguine turbatus miscebat littera Xanthus.
Littora pes longa constat brevibusque duabus.
Tempora nec laedit duplex, quin dactylus extet.
Pro duplici contra, gemina est si consona, laedit:
Pontibus instratis connexis littora Strymon:
In tantum vegeta est, & vivida littera sexta
Quom prior est, & muta loco subiecta secundo.
Atticon idcirco si [illegible] Graecia dixit.
Sed non principium nunc nominis inchoat ipsa,
Quom duplicem reddit, sequitur sed pone priore,
Quam Xanthum, Xerxem, aut Xuthum & talia
pono.
Nam & quod Graecis commune videmur habere,
Kappa & [illegible] fuit, non [illegible] & Kappa se-
cundo.
Nec sonus ex illis idem, nec littera prima,
Quae quom mutatur, mutatur origo sonandi.
Sic [illegible] duplicem [illegible] aliquid plus
Ut supra ostendi, quum [illegible] & scribere curas.
Vel scutum, sputum, si [illegible] aut flamina dixi.
Imo velim spectes, quàm multa occasio detur,
Quom remanet nullis etiam, dubiusque trochaeus:
Dactylus ut crebro, si videtis rarior extet.
Syllaba vocali quando est finita secunda,
Tertia vocalem si subicit, [illegible] credas.
Est tamen exemplum vocalis consona [illegible],
Ante Iovem nulli subigebant arva coloni:
Vocalem mediam si consona suscipit una,
Dactylus incolumi constabit lege, sonoque:
Ante tibi eoae atlantides abscondantur.
Consona si mediam determinat, altera porro
Vocalem adnectit, simili pes lege probatur:
Venit & upilio, tardi venere bubulci.
Si mediam vocalis habet, quam consona & vida
Excipiunt, nequeunt geminae vexare priorem:
Unde tremor terris, aut hoc percussa tridenti,
Dactylus efficitur: nam longa est reddita prima,
Et mediam nil vida iuvat, quae subdita currit:
Sic manet unde brevis sic & percussa tridenti.
Syllaba si contra, fortisque & vivida detur,
Unde scire potes, percussa spumat arena:
Reddet spondeos iusta ratione locatos.
Nec modo quia verbo finem facit unde, putato
Sic cecidisse, magis sermone notabis in uno
Congruere, ut cassa pariter sint consona & vida.

Vsolem geminum, & duplices se ostendere Thelas:
Et duplices mediam non possint reddere longam
Perspicuis, vdarum quàm vis modo fiat inanis
Subiecta quoties & muris sim aliena.
Hoc & demissa melius ratione patebit,
Vocalis media nam quando residet in vdam,
Tertiaq; accedens similem geminauerit vdam,
Spondeus plenus redditur temporibus pes:
Attollitq; animos Pœnorum, qualis in armis.
Et tyrrhena pedum circundat vincula plantis.
Nec non vocalis primæ si quemlibet vdam
Contineat, vemensq; vdam subsequerit vdam,
Præpositam longæ spondeon cernimus vdi:
Pallenen, hunc & nymphæ veneramur, & ipsæ:
Tyrrhenus ifferne acies, tege pace Latinos.
Si fuerit correpta sequens & tertia talis
Iungenda est pes sic geminis fit dactylus vdis,
Spondeum qualem geminæ fecere priores:
Palladia gaudet sylua viuacis olivæ:
Parrhasio dictum panos de more Lycæi.
Cur tantum valeãt vdæ, modo reddita causa est,
Consona quia vis est illis nunc libera, nanq;
L.R. *Vtraq; complexu alterius, nec subdita curris,*
Inter vocales positas nam cernimus ambas.
L. *Quattuor vdarum primam quartámque videmus* R.
In pedibus varias effingere posse figuras:
M. *Vda secunda sed his, & tertia dissimiles sunt:* N.
Consona nulla potest quoniam sociare secundam
Sermone in nostro, sicut positum ante tenemus.
Tertia non aliter mutæ subiungitur vni.
Quàm quoties Cnemum, Gnarum, Gnatumq; loquemur,
Syllaba dum primas habeat, geminúmq; crepetur.
Has etiam geminas pedibus similes dare formas
Inuenies geminæ quod prima & quarta docere:
Talia flammato secum dea corde volutans:
Non anni domuere decem, non mille carinæ.
Tum mulcta in tectis: vna cum gente tot annos.
Dactylus hinc etiam redditur talis, vt illic,
Quem mea carminibus meruisset fistula caprũ?
Annuus exactis completur mensibus orbis.
Nec non & mutas geminas componere possis,
Obba, & succa velut, murus velut additur agger,
Oppius aduenit, comes est quoque tertius illi.
Vda igitur nunquam præbebis subdita tempus,
Præbebit verbo deprensa, aut nomine eodem:
Replet quem dico, subiecta est vnda mutæ,
Atlas vt græca, sic profero voce latina.
M. *Vda secunda vtinam nostra sic voce sederet,*
Exemplo sat erit, qui dixit membra pyracmon
N. *Tertia tum cygnus: sed quarta frequentior his est.* R.
Nam muti docui subiecta hanc omnibus esse: R.
Fabricium dixit Sacrum, qui limite quadret,
Agricola & vepres, dixit saliere per vrcis:
Tempora sic præbent vdæ quem subijciuntur.
Si pars sermonis perstat, nec fine trochæi
Enitur, geminæ præbebunt tempora mutæ,
Quæ secum iungi possunt, vt diximus ante,
Si qua prior; seu posterior correpta legatur,
Sermonis dixi, non hanc pedis esse priorem,
Quom prior est: duplici exemplo contentus abito:
Et genus insignem, & Graiæ, prior hic breuis est ra,
Longa sit à geminis, quas proxima syllaba præbet:
Eiusdem verbi, nam p sequitur, simul & r.
Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto,
Pro geminis duplicem recte subiungere possis.
Sic reddunt longas, quod dudum posse negaui,
Finitur quoniam pleno tunc sermo trochæo.
Nunc sermo incolumis sibi vires ipse ministrat,
Viuida nec præsto est toties tibi, littera nostra:
At quoties correpta sequens est syllaba, posse
Spondeum fieri, si syllaba tertia tales
Substituat geminas, exempla tibi totidem do:
Efficit obiectu laterum quibus omnis ab alto:
Nunc illa exceptum: correptas cernimus ambas
Sermonum voces positas in parte sequenti.
Sed tamen has etiam reddet tibi syllaba longas
Tertia, quæ geminis constat subiecta sonoris,
Quia sermo ipse manet, nullo q; est fine recisus.
Forsitan hunc aliquis verbosum dicere librum
Non dubitet: forsan multo præstantior alter:
Pauca reperta putet, quum plura inuenerit ipse.
Deses & impatiens nimis hæc obscura putabit
Pro captu lectoris habent sua fata libelli.
Sed me iudicij non pœnitet: hæc bene vobis
Commisi, quibus est amor & prudentia iuxta:
Et labor in studijs semper celebratus inhæret:
Vos sequar, in vestro satis est examine cautum.
Hæc ego conscripsi hac quinis mensibus ager:
Pendebam ambiguum trutina sub iudice corpus:
Alterutrum nutans, & neutro pondere fidens:
Nam neque mors auida nigros pandebat hiatus:
Nec vitam forti retinebant stamine Parcæ.
Sic varios tam longa dies renouando dolores
Duxit ad hoc tempus, semper sine fine minando.
Quem potui tamen obrepens incepta peregi:
Quo vitæ dubium, vel sic vixisse viderer.

Carmen trochaicum catalecticum quadratum.

De voce.

Nulla vox humana constat absque septem litteris,
Rite vocales vocauit quas magistra Gratia:
Quicquid audis præter istas, pars soni, nõ vox erit,
Quinque contenta est figuris Romuli latinitas.
H & æ longas enim nos non habemus litteras,
Nec breues semper vocamus his duas contrarias.
Cæteras tres quæ supersũt dichronas cognominãt:
Corripi quòd sæpe eadem sæpe produci valent.
Porro cunctas noster vsus quinque vocales suas
Corripit quod nãc easdem, nunc easdẽ protrahit,
Vtitur longis, & isdem brevibus æque fungitur:
Nec breue semper requirit, sæpe aut quæ lõga sit:
Omnibus sed quinq; semper vtitur cen dichronis:
In breui sed tepus vnum est: bina longa possidet.

De syllabis.

Vna vocalis iugata consonanti; aut pluribus,

Syllabam reddat necesse est, syllabam Graeci vocant,
Ore quod simul prolatae copulant unum sonum:
Vinculum nam signat ista congregatio dictio.
Et tamen vocalis una quamvis pars sermonis est,
Syllabam dici necesse est, quum sit una littera.

De positione, & dispari longo longis.

Quom breves duas habebit adiacentes consonas,
Seu sequentem, vel sequentes copulatas syllaba,
Singula vel diuidentur, longa fiet e brevis,
Non secus, producta quàm si tempora dupla foret.
Nec minus longam probamus, una quom duplex erit,
Quia duarum consonantium vim sua praebet sono.
Vel gemellis cum iugamus syllabam vocalibus,
Miscean sonum ne esse est iure dispares temporū.
E & V simul iunctae, vel cum alterutra singula
Quae solent esse dispari tempore creabunt longitatem.
I & V non hoc valebunt, sive praeiint alteri,
Vel sibi quom copulantur, quia prior fit consonans,
Illa quae remansit inde, tempus unius tenet,
Sive duplum: quantum & omne quando producta est, habet.
O cum E tantum iugata, longa semper syllaba est:
Quom duas sermonis usus comprehendit syllabas.
Hoc ut exemplis probemus, resque ut omnis clara sit,
Ante quam natura, quaeque ratio sit dicam pedum.
Sed prius mihi ar dicere simplices quos nominant:
Vna vis quòd syllabarum est, quando binos scandimus.
Ergo quum duas volebis esse vinctas syllabas,
Effici pedem necesse est sint breves ambae licet.
Vna longa non valebit edere ex sese pedem:
Ictibus quia fit duobus, non gemello tempore.
Brevis utrinque sit licebit: hic ferire conuenit:
Parte nam attollit sonorè, parte reliqua deprimit.

De Arsi & Thesi.

Κτυπον hanc Graeci vocarunt, alteram contrà θέσιν,
Vna porro his ferire quando poterit syllaba:
Temporum momenta sane lege certa diuidunt,
Seu duas pes quisque iunget, sive plures syllabas.
Aut enim quantum est in ἄρσει, tantum erit tempus θέσει,
Altera aut simplo vicissim temporis duplum dabit:
Sesquiplo vel una vincet alterius singulum:
Quicquid istis discrepabit, absonum reddet melos.
Latina tractant magistri Rhythmica, vel Musica:
Nos viā metri studemus parte ab aliqua pādere.
Ergo quom reddenda rursus haec erit distinctio,
Qua pedū natura poscet satis habebo attingere.
Nunc pedes accedo primos, quos vocāt dissyllabos.

MAVRI TERENTIANI

De pedibus dissyllabis.

Primus ille est iure primus πρῶτος qui dictus est,
Author & ductor meloris qui duas breves habet:
Ante enim breve est creatum, redditum longum dein:
Sicut vnū numerus ante, quàm secundū prodiit.
Ergo princeps iure natura repertus dicitur
Ante quem non est creatus, quem sequuntur cae-
teri.
Δίσπονδον dixere Graeci, quòd sit ambabus brevis,
Vltima cum vocatur, quippe & aptus pyrrhichiae:
Tardo motu recursat, quàm breves, hi sunt soni,
Tertium detrecto nomen: lege nam metra vetor,
Πυρρίχιον nam dicunt, si probaris ἴαμβον,
Ars vetat prime negare spatia bina syllaba.
Reddere ante pedibus istem plura cogor nomina,
Ne quis erret si quando nomen aliud alibi inue-
nerit,
Ac putet pigrum, vel artis vsque ad ista nescium.
Horum exemplū videbis esse quom dices honor.
Est huic aduersus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori, temporis duplum merens.
Qui quod in templis canoris, à sono vocis mala
Auriōes labantis obstat, & fauet σπονδῇ est.
Hunc sonabis, sine reges, sive cives dixeris.
Verum vterque quantum in ἄρσει, tantum habebit in θέσει:
Temporum mensura dispar, lex soni cōmunis est.
Qui brevem primam tenebit, deinde longam syl-
labam,
Erit ἰαμβος pes virilis acer, & raptim citus.
Nec minus currit τροχαῖος lege versa temporum:
Syllaba longus priore parcior nouissima:
Χόρειος idem nuncupatur à magistris plurimis:
Terna rite partientur ambo vicibus tempora:
Nam vnum possidebit, quando τροχαῖος partitur:
Fiat alternum necesse est, quom ἴαμβος diuides:
Vis τροχαῖος? dic parens. Vis tu ἴαμβος? Roma
dic.
Hactenus vicissitudo versatur διασυλλάβων:
Nam quater reciprocantur numerus & tempus
duplex.

De octo pedibus trissyllabis.

Octo porro procreantur quos vocat τετρασυλλάβους.
Τριβραχυν primo loquemur, tūc sequētur caeteri:
Vt pedes sibi recursent temporum aduersi vice:
Nam huic aduersus ibit, qui tribus longis patet.
Hunc μολοσσὸν nominarunt, hunc & ἰσοπλᾶν vo-
cant,
Temporum tria ille habebit, iste duplo tenditur:
Quae tamē quom partiemur, simplā duplū reddito.
Forma talis est minoris, anima quando dicimus.
Hic trilongus tunc sonabit, quando Romanos
loquor.
Qui brevem primam habebit, atq; longam tertiā.
Is erit ἀνάπαιστος, vide: quo ute pes sit temporum.
Versus hic nusquam vacillat: hoc suo redditoco.
Huius exemplum tenebis, quando populos no-
minas.
Δάκτυλον post hunc loquemur, nam priori aduer-
sus est:
Ordinis situ repugnans, temporum consors modo.
Nam breves longam sequuntur, quando dico
Romulus.

Horum

Horum vtrumq; tempus aquum librat ἄρσιν cum θέσει,

Quom duas longas sequetur vna breuior syllaba,

Pes erit βακχεῖος, ἀντιβάκχειος autem tunc erit,

Quom breuis primam locabit, & duas longas dein:

Nomina aut vertes vicissim, quum priorē dixeris

Ἀντιβάκχειος, nominato qui redit contrarius.

Temporum mensura par est, bina ternis apparat.

Vt pedum natura poscet ante, vel retro breuem.

Forma vt est Romanus, hic sic catones alteri.

Septimum pedem loquemur, quem vocant ἀμφίβραχυν

Quom dua breues vtrinq; media longa ponitur:

Quale si velis amœnus, vel amicus dicere.

Ἄρσις hinc sumas necesse est tria priora tempora

Et θέσις relinquas vnum: vel licet vertas retro,

Ἄρσις vno sublcuetur, deprimant θέσει tria,

Par pari figura non est, pugnat vnum cum tribus:

Nec modum dupli rependit, nec tenetur se quiplo.

Exigunt id irco talem qui sequuntur musicam.

Pes adest supremus vnus octo de trissyllabis:

Ἀμφίμακρος, hunc priori perspicis contrarium:

Nam dua longa receptam continent intus breuē:

Romulos si nominemus, appulos, aut dorcos.

Sexquiplo metimur istum, quinque nam sunt tempora,

Nunc duo ante, tria sequuntur, nunc tribus reddes duo,

Italum si quando mutat grauis accentus sonum,

Appulos nā quando duo, tunc in ἄρσει sunt duo.

Χάρακτα grauis loquendo reddet in θέσει duo.

Creticum appellant eundem, forte creticum genus

Quomodo ludos sub armis congruenteis succinat,

Primus iste pes locatur bis vbiq; in versibus:

Optimus pes & melodis, & pedestris gloria:

Plurimum oranteis decebit, quando pene in vltimo

Obtinet sedem, beatam terminet si clausulam

Δάκτυλος σπονδεῖος, imam ne: βραχὺς respuo.

Bacchicos vtrosq; fugito, nec repellas τρίβραχυν,

Nam soles longam βραχεῖα solvere in duas breues:

Vnde & appellant βραχὺν, quem vocamus τρίβραχυν.

Plenius tractatur istud arte prosa rhetorum:

Nec minus frequens ἴαμβος τρίβραχυν ex se procreat:

Soluit & σπονδεῖος vnam quō propagat δάκτυλον,

Quom prior soluetur, adest dactylo contrarium.

Ἀμφίμακρος sape primam, sape soluit tertiam:

Quin & ambas sape soluens, quinque componit breueis

Versus est vt ille noster, quem probare debeo:

Regulam reddemus omnem debito metri loco.

Nulla enim no loga soluit per duas breueis potest.

Dum suo pedi reseruet prastituta tempora,

Syllabarum nil nocebit longior progressio.

Carmen ionadicum seu ionicum a maiore de duplicibus pedibus.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,

Quasi si repetam (quos docui) δισσοὺς ἀνὰ iam:

Vnum vt faciant duo pariter pedes iugati,

Πύρριχον ... primus erit, breueis habebis

Hec quattuor, omnes: duo quia sunt pariambi,

Hunc efficies minutius vt quis vocitetur.

Versum dabo, quo regula nota fiat omnes.

Anapesticus versus catalecticus.

Perit abit auipedis animula leporis,

Hunc nos pedibus scandere conuenit iugatis:

Et trimeter erit, τετράβραχυς in fine resi let:

Παρατεταμένη habebit simul & semipedem vnum:

Καταληκτικὸς enim dicitur ea clausula versus,

Detracta sit vt quarta pedi syllaba quarto,

Quam syllaba, vel pes numero datus minoris

Ita terminat, vt decrepet id quod inde praestat.

Aduersus hunc, tempora bis quaterna sumes,

Διπόδια s hic dicitur, ecce nomine ipso

Debent duplici tempora singuli quaterna.

Rhythmus magis hic sagiter inuenitur aptus,

Anapestica nec non variantur inde metra,

Quasi si duo sint tempora, qui quaterna reddunt.

Quom prima breuis, longa dein, tertia longa,

Post quarta breuis syllaba continebit omnes,

Hunc promit ἴαμβος, geminum facit βραχεῖς,

Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro

Longa prohibent ordine tres simul locata.

Carmen heroicum.

Ἀντίσπαστος enim mage lex heroica promet,

Ionicum à maiore.

Est forma tarentina velut mœnia dicas.

Claudunt medias quando breueis vtrinq; longa.

Est ante βραχεῖος, sequitur dehinc ἴαμβος,

Idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον,

Nam qui χορεῖος dicitur, & βραχεῖος idem est.

Exemplar in isto facile est locare versu.

Si Romulidas dicere quis velit Quirites.

Sin prima breuis, longa sequens, item q; rursus

Sibi consimiles ordine quo duas locaui.

Hunc rite vocant (quia geminatur) δίιαμβον,

Duplicemq; βραχεῖον vocitarunt διβραχεῖον.

Est forma prioris, quasi si Corinthios quis,

Iisdemq; sequentis, quasi gallicane dicat,

Nunc reddo duos nomine quos Iωνας ambos

Discrimine signant, dedit ordo quod locorum.

Longas siquidem quando prius locamus ambas,

Ac deinde breueis subdimus, vt putes priorem

Σπονδεῖον oriri comitem mox πυρρίχιον,

Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum.

At qui breuibus praepositis deinde longas

Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari:

Nomen tibi quid deligo, quo notes priorem,

Cum versibus istis toties recurrat hic pes,

Longas geminat qui prius & iungat minores?

Lauinia quom dicimus hac tamen figura est.

Metrumq; facit σωταδικὸν quod vocitarunt,

Quia multa ferunt hoc pede σωτάδην locutum.

Ἀπ' ἐλάσσονος autem cui nomen indiderunt,

In nomine sic est Diomedes ... autem

Non versibus istud, numero aut pedum coarctāt

Sed continuo carmine quia pedes gemelli

[illegible] breuibus tot numero [illegible] longas,
[illegible] vocari [illegible]
[illegible]
[illegible] & non [illegible] comparatur,
[illegible] pedes tres [illegible] vel [illegible] plures,
[illegible] terminat. frequenter
[illegible] & in fine locari.
[illegible] numero non cohibetur
[illegible] terminat, vt carmina [illegible].
Longas ratio est ponere non breuem in imo.
[illegible] in aure
[illegible] tempora longiora linquant,
[illegible] autem breuior quod est secundus,
[illegible] ne desinat, adsoventur in imo
Quas prima pedis portio longas habet ambas.
[illegible] versus erit de tribus [illegible] & [illegible] vno:
[illegible] & [illegible] idem vnum
[illegible] quaternis,
Is primus erit, longa cui locata prima est,
[illegible] continuo tres hanc breues sequuntur:
[illegible] prius & mox παιανικόν,
[illegible] pedis figura.
[illegible] secundum [illegible] secunda longa.
[illegible] prior, & [illegible] alter,
Dicat quasi si quis magis hunc Horatius vult.
Hoc ordine fit tertius, vt sit [illegible]
Prior [illegible] τροχαῖον:
[illegible] simile locaturi.
Quartum, quoniam quarta facit syllaba longa,
[illegible] παιωνικόν:
Apto [illegible] propria [illegible].
Et [illegible] genus est paeonicorum,
[illegible] quia varius, tempore differt:
[illegible] tempora singuli tenebunt.
[illegible] quina priores.
[illegible] prima breuis syllaba, longa veniunt tres,
Hic primus habetur, pedibus [illegible] secutus
Ex ordine sunt nomina quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος ἴαμβον sequitur quando priorem,
[illegible] prima breuis [illegible] hic primus habetur.
[illegible] breuis consequitur pedem τροχαῖον:
[illegible] secundus vocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille est, breuis vbi tertia currit:
Σπονδεῖος in hoc sit prior, est sequens ἴαμβος.
Idemque manet, quem faciet quarto τροχαῖος,
Quartum quoniam perspicue hunc [illegible] esse,
[illegible] similes non sinit hic dari figuras,
Vt quiuis tamen disparili notabo metro.

Carmen ex bucolica caesura & parte phalecij, Acron archilocum vocat.

Primus agillimos pes efficit alter ἀμφίβραχυς

Iambicum trimetrum acatalecticum.

Ἀμφίβραχυς sit tertius: quarto loco.

Heroicum.

Qui currit poterit quasi [illegible] haberi:
[illegible] quoties in geminos [illegible] quaeres,
Sex aequa pedes tempora diuidant oportet:
Bina partes quae sibi syllabas habebunt:
[illegible] bina dabit, sequens quaterna.
Qui sena tenent tempora, terna partientur.

[illegible] hoc ionicorum:
[illegible] quaternas
Et [illegible] breuiores [illegible].
[illegible] ordo longiorum:
[illegible] numerus [illegible] vtrique [illegible].
[illegible] tria vel quaterna ternis:
[illegible] quod numeros pars secat [illegible].
[illegible] pedum [illegible] si satis videtur,
[illegible] animum applicare metris.

MAVRI TERENTIANI
De Metris Liber.

Carmen heroicum & iambicum trimetrum alternum.

Hexametros tradit genitos duo prima vetustas,
Heroum [illegible] est, hunc vocant iambicum:
Nam [illegible] vtrunque:
Dum [illegible] quamquam lex [illegible] ambobus pedum.
Addatur [illegible] non [illegible] fabula metro:
Seu vera [illegible] auctorem [illegible].
Quum puer infestis primeret Pythona sagittis
Apollo Delphicos [illegible]
Hortantes acuisse animum [illegible]: vt illos
Metus habebat, aut propinqua adorea,
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
Ἰὴ παιὰν ἰεταφασι [illegible].
Spondeus illum primo natum cernis sex.
Ex parte voces [illegible] dabant,
Ἰὴ παιὰν ἰὴ παιὰν:
Et hinc pedum tot ortus est iambicus.
Haec sibi quisque prius distinguere metra paramus,
Heroa primo, mox dabit iambica:
Alterna ne quem impediat confusio sylua.
Quae lex sit ipsis, quae sit his, quae procreant,
Partibus adiectis, detractis quae varientur
Post hinc deinde quanta compages nouos
Alternet, varietque modos: mutatio quantum
Commendet, etsi non valebo plurima
Attingam vel pauca tamen: nam pendere prima
Prouesi frequenter artium vestigia
Vim propriam pedibus [illegible] reddito mente,
Ne dum requiris, tarda sit despectio.
Spondeus, versum quo primum diximus ortum
Heroon, hexametris tuetur vim suam,
Nomine nunc proprio, nunc debita tempora reddens
Sub alterius consonat vocabulo.
Et geminis longam soluet si quando sequentem,
Fit dactylus, trisyllabis tempus manet.
Si prior in geminas soluetur longa minores,
Tum pes recurret [illegible] contrarius.
Tempora sed quanquam totidem defendat vterque,
Heroa [illegible] dactylo.
Hac contra [illegible] anapesti.
Post dactylum ne quattuor iungas breueis,
Post spondeum autem veniens, sic mutet oportet,
Vt iste versus iam docet legem metri.
Ergo spondeus plerunque in dactylon ibit,
Nec interest vel quo loco, vel quam frequens.
Nam saepe alterni gemini nunc, saepius alter.

Species

Species reformans [illegible] *versibus.*
Quas longum [illegible]
Legendi possit [illegible]
Hoc [illegible] *erit* [illegible] *sequetur*
Ingens videmus [illegible]
Sed non & secum [illegible]
Nisi quando [illegible] *metrum compo-nimus.*
Nanque metrum certisque pedes numerisque coercens:
Dimensa rhythmum continet [illegible] *temporum.*
Spondeus partem semper sibi vendicat unam.
Dat & trochaeo qui [illegible]
Nec damnum importat tria qui sua tempora subdit,
Quae quattuor spondeus impleret magis.
Debita nam [illegible] *recipit quasi tempora versus,*
Dum iungit unus consequens exordium.
Omnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non esse pro longa brevem.
Praeterea pes nullus erit quin [illegible]
Laudem mereri si voles poeticam.
Hexametron dicunt [illegible] *non heroicon omnem:*
Nam sex pedes [illegible] *non erit satis.*
Leges quippe datas heroica carmina [illegible]
Quas acta Homerus heroum quum scriberet
Versibus ostendit [illegible] *sermo latinus*
Custodit omnes, & pedes socios probat,
Quos supra po [illegible] *& creticus aptus,*
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.
Creticus in nostris, si iam carmina pangas,
Raro invenitur: qualis hic Maronis est,
Insula Ionio in magno quas dira Celaeno.
Creticus offendit pes primus & asperat aures.
Dabo & latentem, sed notandum creticum,
Solus hic inflexit sensus, nam primus & istic
Pes longiorem tertiam dat syllabam:
Et geminum quoniam sermonis regula poscit,
Vt fiat hicce plena vox, excluditur
Vocalis, dabitur: nec consona pellitur ulla:
Nisi quae duabus obstat una vocibus.
M. Quum venit in medium, vocesque oblimat adhaerens:
Bissenus istam literam monstrat locus.
Aut geminum in tali pronomine si fugimus cc,
Spondeus ille non erit: qui talis est:
Hoc illud germana fuit: sed &, hoc erat alma:
Iambus ille fiet, iste tribrachus.
Has autem leges heroicus omnis habebit:
Quem post duos pedes relicta [illegible]
Si plenum absolves verbo, vel nominis instar,
Orationis ista vel quae pars erit.
Hoc [illegible] *medium de quinque vocatur:*
Hanc & tomen dixere: forma talis est,
Tityre tu patulae, concludit [illegible] *nomen,*
Duos pedes secuta quae fit semipes.
Talis in heroo laudatur regula versus,
Locumque primum possidet, quia prima fit.
Nec minus hanc laudant quae dat mensura secundam,
Post tres pedes ut una nomen terminet:
Hanc [illegible] *vocarunt:*
Quia [illegible]
Inde toro pater Aeneas, exemplo habebis:
[illegible] *tres pedes reperta, nomen integrat.*
Harum si nihil est, species ne forte trochaea
Sit [illegible] *det vocabulo:*
Infandum regina, datur locus ecce trochaeo,
Quem post duos pedes [illegible] *tertium*
Nec vitium medio in versu deprensum habebit,
Quem dactylum sequens facit syllaba:
Nam sequitur [illegible] *inde trochaeum*
In tertio secuta reddit dactylum.
Bes hinc quae remanet, connectit caetera versus
Membra at trochaeus tantum erit novissimus.
Et quartum tradunt [illegible] *trochaeum:*
Exemplum & cuius vix [illegible]
Nanque ex praedictis pene est, ut reguli [illegible]
[illegible]
Quandoque ut quartum contingat habere trochaeum,
Exemplar [illegible] *potest:*
Qua pax longa remis, erat, arma novare parabat:
Quartus trochaeus [illegible]
Harum si nulla est species deprensa, magistri
[illegible] *nec vocant heroicum.*
Sed fortasse putes nullum contingere versum,
Quem ullam earum in regulam non incidat.
Raram concedam fieri non posse negabo.
Apud Maronem talis invenitur mihi,
Magnanimum [illegible] *ingratum* [illegible] *cubile.*
Species in istum nulla praedicta incidit.
Magnanimi Iovis, est etenim tantum geminus pes.
Sequiturque nullus qui probatur semipes:
Inde duas longas pes tertius efficit ingrati,
Orationis plena nec pars clauditur.
Et quartus [illegible] *nec portis plena relicta est.*
Et de sequens longam priorem pertulit.
Quintum nulla iubet lex observare trochaeum.
Neque est notandus unus in tot millibus.
Hae faciunt formam variari plurima metra:
Quae potero tangam, tu mihi leges tene.

MAVRI TERENTIANI DE METRIS.

De pentametro versu, qui & elegiacus dicitur.

Pentametrum dubitant quis primus finxerit autor,
Quidam non dubitant dicere Callimachum.
Hexametro quem quinque pedum subiungitur iste,
Partes heroi duas literas recipit,
Quas [illegible] *possis disiungere forma.*
Has si quis [illegible] *pentametrum* [illegible]
Sed refert duo sint, an dactylis una sit illa:
Quam duo, non eadem bis repeti poterit.
Subiungam exemplum quo fiat planius illud:
Desine menalios, [illegible] *desine menalios.*
[illegible] *duplex, non* [illegible] *sententia currat:*
Desine menalios, *Musa referre iocos:*

Hoc nec præpositum peccat, nec parte sequenti:
Talis vtriq; loco conuenit vna tome.
Si primo spondeus erit, tum dactylus alter
Stabit, comma prius non poterit repeti.
Talis erit versus hæc portio, quam modo tracto:
Postquam res asiæ, claudicat vt repetis.
Vt siet comma sequens, bis dactylus adsit oportet,
Postquam res asiæ, desine menalios.
Dactylus in primo positus spondeus adhærens
Non oberit primis, efficiet reliquis.
Exemplum ponam parti quod congruat isti:
Musa mihi causas, discrepat hoc iterum.
Dactylus ergo duplex redeat mihi parte sequenti.
Musa mihi causas, desine menalios.
Spodeum duplicem quæ pars prior est, bene sumēt:
Peccat enim tantum posteriore tome.
Spondeos ante ergo dabis, pars cætera curret:
O fortunati, desine menalios.
Pars prior ergo pedum admittet quencunq; duorum,
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
Scandunt pentametrum (duo sint quasi commata) quidam
Vt pedibus binis semipedes superent:
Hos sibi coniunctos spondeum reddere quintum.
Postquam res asiæ, desine menalios.
At quidam in medio spondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius
Iungunt, dactylico quæ fit de commate, longa:
Inde duas promptum est sic remanere breues:
His longam adnectunt, qua dactylus incipit alter:
Cernis & hinc alias tot remanere breues:
Has ad semipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec refert longa sit, an ne breuis.
Sic spondeus erit medius, duo post anapesti:
Postquam res asiæ, desine menalios.
Idcirco primo curabis commate semper,
Ne breuis incurrens syllaba semipedis.
Spondeum medius nequeat coniungere longis:
Et fiat talis, incipe menalios:
Nam lis quæ breuis est, iungat sibi fine supremam
Os, vel quæ prima est, in: caput hoc etenim est,
Quia nec producta est, geminas nec consona vires:
Spondeus minime pes, sed iambus erit.
Exemplum idcirco vocalis à parte locaui,
Longa foret ne lis desine menalios.
Quidam (quia gemino constat de commate versus)
Cludere comma prius non timuere breui:
Vt sit pentameter talis, qualem modo fingo,
Hoc mihi iam grande munus habere datur:
Aut qualis supra versus peccare videtur,
Si fiet talis incipe menalios:
Nanq; referre nihil sit qualis syllaba fini,
Commataq; hoc ipsum iuris habere volunt:
Idcirco & verbo nunquam vno cola ligari,
Vt constet parti finis vtriq; suus.
Nam vitiosus erit sic pentameter generatus,
Inter nostros gentilis oberrat equus:
Spondei duo sunt, quos dixi commate primo
Posse dari, verum syllaba quæ sequitur
Nec πε θαμμορὴν verbi cum fine relinquit:
Quæ data pentametris regula prima sonis:
Nec post, dactylico debet quæ commate iungi,
Esse caput versus dactylici patitur.
Hoc ipsum melius mutata parte coibit,
Gentilis nostros inter oberrat equus.
Tantam nostra inquit mensura absoluere litem:
Malo tamen longa cludere comma prius.
Hos elegos dixere, solet quod clausula talis,
Tristibus (vt tradunt, aptior esse modis.

De epodo, qui & semielegiacus.

Nec tantum hexametris geminam subiungere partem
Dactylicam mos est sæpe semel posita,
Præmisso hexametro dulcem subnectit epodon:
Talis epodus erit.
Talia docta precor tandem mihi dicere versus
Desine menalios.
Hoc doctum Archilochum tradunt genuisse magistri:
Tu mihi Flacce sat es,
Diffugere niues, redeunt iam gramina campis:
Arboribusq; comæ.

De anapestico versu catalectico ex secunda parte heroici.

Cætera pars superest: Mea tibia dicere versus.
Hæc iuncta frequentius ædes
Anapestica dulcia metra.
Cuicunq; libebit ita istos
Triplices dare sic anapestos,
Atq; ille poeta phaliscus,
Quem ludicra carmina pangit.
Vna vna sum, & vna phalerna:
Et ter feror, & quater anno
Libro quoq; dixit eodem:
Vnde vnde colonus eoa
A flumine venit oronti.
Erit vltima syllaba post tres,
Catalectica quæ perhibetur.
Nec non alias quoq; binas,
Et tres superare solere.
Pes sit licet integer ipse,
Si non hunc regula poscet:
Catalecticon hoc genus omne,
Et semipedem vocitari,
Supra quoq; iam meministi.
Mirum tibi nec videatur
Spondeon inesse anapæstis:
Rex, & dominus, prior, ipse est:
Hic aduena sumptus, & hospes:
De fœdere temporis æqui
Quoties locus expetet, vltro
Reddet sua iura priori.

Anapesticum iunctum Ithyphallico.

Alias tamen hæc eadem pars
Quoties ithyphallicon addit,
Metrum sibi tale fit vnum.

Mea tibia dicere versus: Destitit latinos.
Iam ludum [illegible] cura, Deposuit pudorem.
Primum venerere gentem, Fata iam parabant.
Ita [illegible] porro dicarunt. Magus et poeta
Qui ludicra carmina Baccho, Versibus petulcis,
Grato cum cortice prodit, Tres dabant trocheos.
Vt nomine sit iustus ipso, Bacche, Bacche, Bacche.

Anapesticum de hexametro.

Hexametrum.

Hexametrum quod et ita totum dactylus explet,
Vt nunquam in medio, sed sit spondeus in imo,
Siue trocheus erit, pro dempta est syllaba prima.
Quinque dein poterit [illegible] fient anapesti:
Vltima [illegible] ex illis [illegible] quae remanebit.
Dactylico tali facile est hoc noscere versu:
At tuba terribilem sonitum procul aere recurno.
At coniunctio quae [illegible] est quorum demitur inde.

Anapesticum.

Ea formula fiet ut est a sape fictus iste:
Tuba terribilem sonitum procul aere recurno:

Hexametrum.

Vltima vo remanet, quia dempta est syllaba prima:
Dactylon in primo reddens, spondeon in imo.

Choriambicum phalecium ex pentametro.

Hexametrum.

Nec non dactylico qui commate constat vtroq;
Pentameter, metrum quod erit choriambicum adet:
Exemplum ponam, tunc fiat quatenus addam.

Pentametrum.

Nulla meo sedeat turba profana loco.
Dactylicon nec locus esse vides geminus,
Primum ut semipedem post, detur syllaba longa,
Siue est natura, seu sit ab adpositu.
Et quae nunc breuis est, fiat penultima longa
Tempore producto, caetera permaneant.
Infere nulla meo iam producta pene supremam,
Quis locus ante fuit, lucus ut esse queat:
Efficies metrum nomen cui dant choriambo.
Nulla meo iam sedeat turba profana luco.
Praemonui chorion dici quem saepe trochaeum.

Pentametrum.

Dicimus: hic prior est, alter iambon habet.

Hexametrum.

Nulla meo pes efficitur geminatus vtroq;,
Iam sedeat choriambus item, mox turba profa pes
Tertius accedit similis, pars illa na luco
Bacchius aduersus fiet pes nam breuis ante est,
Et gemina longa, fiet catalexis in istum,
Qui a non est idem generis deprensus in imo est,
Vt docui, nec enim cludit choriambus honeste.
Hoc Cererem metro cantasse phalecius hymnos
Dicitur, hinc metron dixere phalecion istud.
Nec nō & memini pedibus quater his repertis,
Hymnum Bacchiacum [illegible] cantasse, [illegible]
Pastorem Branchum, quem captus amore [illegible]
Fatidicas sortes docuit depromere paean.
Qui multos legere, negant hoc corpore metri
Romanos aliquid veteres scripsisse poetas.
Dulcia Septimius qui scripsit opuscula nuper,
Ancipitem tali cantauit carmine, ianum.

Choriambicum phalecium.

Iane pater, Iane tuens, diue biceps biformis,
O cate rerum sator, ô principium deorum
Stridula cui limina, cui cardines tumultus,
Cui reserata mugiunt aurea claustra mundi.
Ecce vides ita mugiunt esse duos iambos:
Temporibus namq; pares saepe sibi vicissim
Cedere, vel tribrachyn admittere saepe possunt.
Tibi vetus ara caluit ab origine [illegible]
Hic quoque [illegible] sic tribra[illegible] adnotabis,
Longa quod est in geminas prima breues soluta.
Tibi similis nec minus alter a pede consequenti
Ra ca. monui iam satis hunc saepe posse [illegible]
Pro choreo tribrachys hic bis datus inuenitur.
Nec minus hoc, ra caluit ab origineo [illegible] sacello
Vt chorius ponitur, & tribrachys est iambus.

Anapesticum archebulium.

Anapestus item quater, additus hexametro,
Ita clauditur ut choriambicus antibaccho.
Faciet tibi per speciem cito versus idem.

Hexametrum.

Dactylicus, modo qui potuit dare quinque anapestos.
At tuba terribilem sonitum dedit aere recurno.

Anapesticus.

Anapestus inest quater, vltimus antibacchos.
Similem dabo versiculum magis ut probetur:
Tibi nascitur omne pecus, tibi crescit haedus.

Hexametron.

Prima reponatur, sedeat quoq; tertia fini:
Dactylicus tibi qui fuerat modo, iam referetur:
Na tibi nascitur omne pecus, tibi crescit & haedus.

Anapesticus.

Generis datur author huic vetus Archebulus.

De carmine miuro, hexametrum idem.

Dactylici finem versus si claudat iambus,
Hoc est pro longa breuis ut penultima fiat.

Miurum.

Auribus acciderit nouitas inopina melius
Versus ut hic resonare potest ita si steteris.
Iam domum [illegible] venit hesperus, ite [illegible]:
[illegible] pater [illegible], Nile propera,
[illegible] tibi [illegible], vides.
Si nusquam hoc aliquis lectum putat, ecce docetur
Versus [illegible] modo
Quem [illegible] iacitare solita est:
Attoniti Troes viso serpente pauitant.
Linus ille [illegible]
Inseruit [illegible]

Hexametrum illibatum, miuro praditum.

Praemisso heroo subiungit nam [illegible] quod sit
Hymnum quando chorus festo canit ore triuiae:
Et iam purpureo suras include cothurno,
Balteus & teneres volucres in pectore sinus

Pressaq; iam grauida crepitent tibi terga pharetra:
Dirige odorisequos ad certa cubilia canes.
Dactylicum tamen hoc melius resonare poterit,

Hexametrum illibatum.

Si πενθημιμερὲς tales præmissa, tome sit,
Quæ primo spondeon habet, mox dactylon addit:
Tum post semipedem veniant duo sine reuulsi
Incolumi sermone pedes, sine parte priorum:
Postquam res Asiæ velut si: tunc primus ab oris,

De carmine Hendecasyllabo ex penthemimeri & dipodia dactylica.

Hendecasyllabon phaleucion.

Fiet hendecasyllabos, sed alter:
Nanq; hic de genere est phaleuciorum.
Cuius mox tibi regulam loquemur.
Nunc his talis erit versus, vt hic est:

Carmen ex penthemimeri & dipodia dactylica.

Postquam res Asiæ, primus ab oris:
At regina grauis saucia cura:
Sic fatur lachrymans, mittit habenas:
Et tandem eubœicis labitur oris:
Illum semipedem prima sequentis
Spondeum medium reddit vtrinq;:
Quartus dibrachys est, quintus in imo
Spondeum faciet siue trocheum:

De carmine ex dactylica hephthemimeri.

Hexametrum.

Quum autem hephthemimeres fuerit diuisio versus,
In tragicis plerunq; choris deprenditur vnus
Insertus multis non vna lege creatis:
Fabula sic Euripidis inclyta monstrat Orestes:
Nam tali versu, (cunctis trepidantibus intus)
Argiuum fugiens eunuchus flagitat ensem.
Cætera non simili componit lege: sed aptos
Continuo trepidos plures connectit iambos.
Inuenit hoc æque Pomponius in choricis sic,
Rursus tradit a terris: mox dispare versu
Subiecto, Priamiq; aras damnate pias: tum,
Obrue nos Danaisq; simul: parilem dedit illi
Non equidem possum tot priscos nosse poetas,
Vt veterum exemplis valeam quæ tracto probare.
Maurus item quantos potui cognoscere Graios?
Quorum præcipue studijs pars musica constat.
Nemo tamen culpet si sumo exempla nouella:
Nam melius nostri seruarunt metra minores.
Septimius (docuit quo ruris opuscula libro)

Carmen ex dactylica hephthemimeri.

Hoc genere assidue cecinit.
Ponere pauca mihi fas erit.
Inquit amicus ager domino,
Si bene mi facias: memini.
Pinea brachia cum trepidant,
Audio canticulum zephyri,
Sic hephthemimeres seruauit carmine vtroq;.
Hexametros tamen ipsos si carmen reddas:
Inquit amicus ager domino, fere, plurima reddam.
Si bene mi facias, memini tibi soluere grates.
Pinea brachia quom trepidant stridentia flabris,
Audio canticulum zephyri modulante susurro.
Syllaba præterea numero superadditur isti:
Non refert qualis, quum sit suprema futura:
Hoc refert sane, breuis vt penultima fiat:
Vltima quæ metro fuit hoc inuenta sereni.

Carmen phaliscum dactylicum tetrametrum.

Nam lyrici quoties sua volunt
Carmina per varios dare sonos:
Pluribus illa modis ita nouant.
Dactylicum hoc fieri magis amat:
Vel si ponitur vnus alius
Pes, modo tertius hunc retineat.
Talia docta phalisca legimus.
Nam mihi notius hoc genus erit,
Carmine si quid ab hoc pepuero.
Quando flagella iugas, ita iuga,
Vitis & vlmus vti simul eant.
Nam nisi sint paribus fruticibus,
Vmbra necat teneras amineas.
Quod tamen ex ipso remanebit commate, tale est:
Arma virumq; cano Troiæ Qui primus ab oris.
Multa quoq; & bello passus Dum conderet vrbem.
Inde toro Pater Aeneas Sic orsus ab alto.

Carmen ionicum à maiore qui fiat.

Hexametrum.

Comma ad posterius versus si do pariambum,
Ipsum & rursus comma loco, ac sic expleo versum:
Fiet ionicon hoc ἐπιμιξ... vt modo cernes,
Si pariambus ego aut modo vel puto (quem dabimus) sit,

Ionicum à maiore.

Qui primus ab oris, ego qui primus ab oris:
Dum conderet vrbem, modo dum conderet vrbem:
Sic orsus ab alto, puto sic orsus ab alto.
Iam porro tenes quod tibi dico bis locandum,
Non verba eadem dicere, sed pedes eosdem.
Tres ergo pedes perspicis in commate primo,
Spondeon enim subsequitur pes pariambus,
Spondeus item clausula fit commatis huius.
Hæc si repetens, talia cola copulabis,
Spondeus erit tertius, idem quoque quartus.
Dum conderet vrbem, dum conderet vrbem:
Cernis pariter quattuor adsonare longas:
Has si veniens in medium pes pariambus
Discriminet ipsas, (licet ex se tamen ambas)
Non hic erit extrinsecus interfitus illis:
Sed qui medius iam fuerit in commate primo
Dum conderet vrbem, medius fit pariambus:
Fiatq; necesse est, iterum commate iuncto.
Ergo in medium rite datus cola ligabit:
Nanq; efficit vt quæ modo cola diffidebant,
Alterna simul tempora dent bina quaternis.
Nunc redde mihi quod volo te tenere semper:
Longam in geminas sæpe breues soleo soluti.
Nam sæpe cadit dactylus hic, sæpe anapæstus:
Vt posterior syllaba, vel prior soluta est,

Cadit

Cedit quoq; vel longa breui breuisq; longæ.
Nam qua viribus tempora communia, reputamus
Miscentq; trochæo. sine fraude sæpe pyrrhi:
Spondeon enim duo faciunt, & pariambon
Versoq; dabunt ordine & hi duos trochæos.
Nec res modo, sed quinq; etiam vicibus esse
Dabo versiculos quo tibi res magis probetur.
Verbera tenuem lœuus opum dominatæ:
Hostem tegere ei, si paratus & fiat ipse nudus:
Est vnus lonicus datus, & quinq; trochæi.
Vel quatuor coniunctionem supremus semper
Et longa breui sufficitur breuiq; longa.
Nil autem officiet temporibus vicissitudo.
Nec enim numero pendere metra syllabarum.
Sua sed pedibus tempora sufficit referre.
Sic tribrachus interuenit in locum trochæi.
Nam quo fuerint crebrius hi pedes minuti,
Vibrare senum versiculos magis videmus.
At vbi dicemus autem ratione quia regatur,
Quum de pedibus differemus, satis probatum.
Ionicum à minore qui fiat.
Ionicum à maiore.
Sed quale metrum continuet, nunc referemus.
Dixi Diomedem pedis huius esse formam.
In carmine sic est Diomedem modo magnum
Ionicum a minore tetrametrum.
Dea fecit dea belli dominatrix Phrygas omnes
Vt in armis superaret, patulis agmina campis
Iacuerunt dura leto: pauidi tergaq; dantes.
A minore trimetrum.
Petierunt trepida mœnia Troia.
A minore pentametrum.
Simili lege sonantes numeros & Neobole dedit vno
A minore trimetrum.
Modulatus lepide carmine Flaccus:
Miserarum est neq; amori dare ludum,
Neq; dulci mala vino lauere aut ex-
Ionicum à minore tetrametrum.
animari metuentes patruæ verbera lingua.
A minore trimetrum.
Ita bine variantur, neq; cedunt
A minore tetrametrum.
Repetita vice longa brevibus per synaphiam.
Ionicum à maiore.
Spondeus autem metron hoc locatus ante
Permutat, & ex hoc facit δεκαμετρον adi:
Duntaxat vt ipsum referat clausula versus,
Idemq; caput præcedens occupet sequentis:
Metron pedibus nanq; tribus sempedem aptat:
Ita si caput deriptus erit subinde solus:
Quem fecimus ex hoc δεκαμετρον videri:
At vbi dicemus illam reuocabit synaphiam,
Binis brevibus qua totidem iugare longas
Ex ordine semper, olet, & tenere legem:
Non versus vt ullo numero pedum regatur,
Sed carminu orsum peragat cebita finu.
Exemplar vtrumq; ex facili, iumere possis:
Sic addiderò quam miserarum est neq; amori.
Quò deuotur autem vitio, rarum est neq; amori,
Ex hoc iterum (nos dare si breues volemus)
At μιζονες idem modo qui fiet, redibit.
Rarum est neq; amori dare ludum neq; dulces.
Spondeus erit terminus huius tibi versus:
Spondeus & alter sput occupat sequentis.
At vbi dicemus immobilis omnis synaphia est.
Tetrametrus versus ex hexametro qui fiat.
Hexametros duo quando pedes primi retrahuntur,
Vt firmo expletus, partes non occupet ambas,
Tetrametrus remanet versus hic seu subditus est.
Cantabunt mihi Damœtas & Lyctius Aegon
Cantabunt mihi quem dempsi, pars cætera restat,
Damœtas & Lyctius Aegon.
Tales carminibus Flacci reperitur epodos:
Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mytilenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala tempe.
Nanq; pedes primos versu si reddo secundo,
Integer hexametrus stabit, nec fiat epodus.
Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mytilenen,
Si profecto vers aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala tempe:
Sic etiam ex versu partem quem demo Maronis,
Nosces vnde tibi tales gemmentur epodi:
Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mytilenen,
Damœtas & Lyctius Aegon.
At si quando pedes fini ano deminuentur,
Dum ne diffidium verbi quarto pede fiat,
Hic quoq; tetrameter similis remanere videtur:
Sed refert ille, versus quo portio prima est:
Ille sequens, alijq; simul quod lege tenetur:
Nanque hac sola potest carmen componere plenum:
Et subtexta alijs dulces absoluit epodos,
Vt mox ostendam: prior apta videtur epodis,
Vt dixi modo: Damœtas & Lyctius Aegon.
Carmen bucolicum.
Pastorale volet quum quis componere carmen,
Tetrametrum absoluat, cui portio demitur ima,
Quæ solido à verbo poterit connectere versum:
Bucolicum siquidem talem voluere vocari.
Plurimus hoc pollet Sicula tellure alumnus:
Negræcum immittam versum, mutabo latinum;
Dulce tibi sinus sub murmurat, en tibi pastor
Proxima sonticolæ & tu quoque dulcia pangis.
Iugiter hanc legem tota prope carmine seruant,
Noster rarus eo pastor Maro, sed tamen inquit,
Dic mihi Damœta cuium pecus? an Meliboei?
Non, verum Aegonis, nuper mihi tradidit Aegon
In tragicis iunxere chori hunc sæpe diserti,
Annæus Seneca, & Pomponius ante secundus.
Tetrametrum ex bucolico.
Tale dedit nobis Pomponius:
Pendeat ex humeris duitea chelys.

Et numeros edat varios, quibus
Adsonet omne virens late nemus,
Et tortis errans qui flexibus.
Reddo pedes binos (qui nunc desunt) tetrametro:
Rursus de mutilo redit integer.
Pendeat ex humeris dulcis chelys apta choreis,
Et numeros edat varios quibus ecce propinquũ:
Adsonet omne virens late nemus arvaq; iuxta
Et tortis errans qui flexibus effugit amnis.

Aeolicum carmen sapphicum pentametrum qui fiat.

Hexametrum.

Aeolicum ex isto genuit doctissima Sappho.

Aeolicum.

Quod sit quinque pedum velut hoc modo perficis:
Nam addit primum illa disyllabon ut libet.
Spondeum nec enim locat omnium,
Sed quia mobilis hic locus, & chorion solet
Adiungere, dein quater adiicere dactylon:
Cordi quando fuisse sibi canit Atthida
Parvam, florea virginitas sua quum foret,
Ille tetrametro datur ante syllabis.
Caetera pars versus pedibus finita duobus.
Tale etiam colon subiungere primus ab oris,
Continuasse pede istos in carmine soles
Dicitur haec eadem praeclara poetria Sappho.

Carmen sapphicum, alias adonicum.

Fingere nolis
Tale licebit,
Primus ab oris
Troius heres,
Perdita flammis
Pergama linquens,
Exul in altum
Vela resolvit.
Saepe repulsus
Ausonia terra
Moenia fessis
Sera locavit.
Unde Latinum
Post genus ortum,
Altaq; magna
Moenia Roma.

Hexametrum.

Pluribus idcirco parvis (ut notius esset)
Versiculis carmen condi potuisse peractum.
Caetera tetrametris reddemus, quando duobus
Conserta heroo pariterq; loquemur iambo.

De carmine iambico.

Trochaicum.

Nunc seorsa iambi si qua possum, colligam.

Iambicum.

Adesto iambe praepes & tui tenax
Vigoris: adde concitum celer pedem,
Nec alterius indigens opis veni,
Sed ipse vertis, integerq; gestiens,
Adusta felis qualis ante carmina
Dabas amarus, ultor impatiens tui.
Vides ut icta verba raptet impetus:
Brevemq; crebra consequendo longula

Citum subinde volvat arctius sonum:
Iambus ipse sex enim locis manet,
Et inde nomen inditum est senario,
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus,
Qua causa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetae (ne nimis secans brevis
Lex haec iambi verba pauca admitteret
Dum parva longam semper alterno gradu
Urget, nec aptis exprimi verbis sinit
Sensus, aperte dissidente regula)
Spondeon, & quos iste pes ex se creat
Admiscuerunt, impari tamen loco.
Pedemq; primum, tertium, quintum quoque
Iuvere paulo syllabis maioribus.
At qui cothurnis regios actus levant,
Ut sermo pompae regiae capax foret:
Magis magisq; latioribus sonis
Pedes frequentant, lege servata tamen,
Dum pes secundus, quartus, & novissimus,
Semper dicatus uni iambo serviat:
Nam nullus alius ponitur, tantum solet
Temporibus aequis non repelli tribrachys.
Quid non trochaeus temporum est aeque trium?
Est, sed trochaeo longa prior syllaba,
Brevis autem iambo, longa post cui non potest
Longam trochaeus subdere, & brevem suam
Brevis sequentis, quae sit hoc iambicum:
En cur iambo non trochaeus serviat,
Qui metron ipse copulat trochaicum:
Praebetq; nomen, ut loquemur postmodum.
Habetq; & ipse subsicivum tribrachyn:
Qui iure utrique servit, & subiunctus est.
Et quis creatur, qui creare non potest?
Nam non ita, ut est longa dissolubilis,
Breves vicissim contrahi in longam valent.
Quia solidari findi magnitudo non vetat:
Divisa, iungi rursum in unum non queunt.
Culpatur autem versus in tragoedys,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Ut ille contra qui secundo & talibus
Spondeon, aut quem comparem receperit,
Sed qui pedestres fabulas socco premunt,
Ut quae loquuntur sumpta de vita putes,
Vitiant iambon tractibus spondaicis:
Et in secundo & caeteris aeque locis:
Fidemq; fictis cum procurant fabulis,
In metra peccant arte, non inscitia:
Ne sint sonora verba consuetudinis,
Paulumque rursus a solutis differant.
Magis ista nostri; nam fere Graecis tenax
Cura est iambi, vel novellis comicis
Vel qui in vetusta praenitent comoedia.
Aristophanis ingens micat solertia,
Qui saepe metris multiformibus novis
Archilochon arte est aemulatus musica.
Sed paulo abimus longius: nunc hoc magis.
Heroicus quare pedes per singulos,
At iste binos scanditur, causam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari

Tam

Tantum loco, vel dactylum, aut contrarium:
Secundo iambum nos necesse est reddere,
Qui sedis huius iura semper obtinet:
Scandendo & illic ponere adsuetam moram:
Quam pollicis sonore, vel plausu pedis
Discriminare, qui docent artem, solent.
Si primus ergo pes eam sumet moram:
Vbi iam receptum est subdere heroos pedes,
Versum videbor non tenere iambicum.
Sed quia secundo nunquam iambus pellitur,
Moram necesse est in secundo reddere,
Et cæteris qui sunt secundo compares:
Vbi non timebo nequis herous cadat:
Sic fit trimetrus qui fuit senarius.
Nunc ipsa metra quæ redegi prosequar.
Iugi trimetro Flaccus vsus est semel,
Vt non epodum subderet, vel demeret,
Aut adderet, quo legem iambi verteret:
Sed simplici carmen per omne euectus est:
Quod esse notum versibus primis potest:
Iamiam efficaci do manus scientiæ:
Supplex & oro regna per Proserpinæ:
Vnumq; carmen lege tali pertulit.

Quadratus iambicus qui fiat.

Sed hic trimetrus quando duplicem pedem
A capite sumet: tunc quadratus dicitur.
Idemq; dictus est & octonarius.
Ergo ante versum collocabo iambicum.
Phasellus ille quem videtis hospites:
Quadratus iste talis effici potest
Adest celer Phasellus ille quem videtis hospites.

Trochaicus catalecticus qui fiat.

Si dempta prima syllaba adiecto pedi est,
Qui de duobus esse iambis perspicis:
Quod hinc remansit, creticum reddit pedem:
Est celer phasellus ille quem videtis hospites.
Quia prima quum sit dempta iambo duplici,
Longam relinqui conuenit: post alterum
Manere iambum, qui breuem & longam suas
Iungens priori perficit dictum pedem.
Sic creticum si quis velit disiungere,
Fiet trocheus, longa & vna syllaba.
Præcedet ergo quando cret iambicum,
Habet trocheum, longam & vnam, quæ sibi
Primam ex iambo dum sequenti copulat
Breuem, trocheos esse iam duos vides,
Et longam iambi sic trochei cæteri
Fient subinde longa dum breuem sibi
Trahit ex iambo, longa & alia linquitur:
Quæ sibi vicissim copulans iungat breuem:
Voluendo totum cogat ordinem pedum:
Donec trocheis restet vna in extimo:
Catalexis inquam fiet, vt iam diximus.
Nam cretici tres syllabæ primo loco,
Bis sex iambi, quindecim fiunt simul:
Sic numerus impar post trocheos septies
Habeat necesse est extimam superstitem.
Sed quia trocheos tanquam iambos scandimus,
Vt sit trimetrum, erunt bini pedes.
Finem tenebit dactylus, vel creticus:
Trochaicum autem permanebit liberum,
Dum erit trimetrus ex iambis omnibus.

Trochaicus.

Est celer phasellus ille quem videtis hospites.

Iambicus.

Spondeos autem si sequetur creticum,
Habere primum quem potest iambicus,
(Nam primus ipse est, separato cretico)
Vel tertio locetur aut quinto pede:
Seriem trochei iam labare perspicis:
Quia post trocheum longa superans cretici,
Dum ex sequenti copulat longam sibi,
Vetat trocheos ire iunctos ordine.
Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo est contrarius,
(Vt iam tenemus) impari tamen loco:
Nunc, versu iambi qui pedum primus fuit,
Erit secundus antecunte cretico:
Ex quo trocheus tertium quia separat,
Hic de sequenti copulat longam alteram:
Spondeon esse post trocheum propalam est,
Qui sic secundus trochaicis datur,
Iambicis vt impari solet loco.
Nec culpa metri est, si vel hoc vel talibus
Pes inseratur temporum est qui quattuor:
Dum prius ipse qui trochaicum facit,
Et tertio locetur & quinto pede.
Nam pes vterq; quia sibi est contrarius,
Gaudet locorum dispari custodia.
Trocheus ergo semper impari loco:
Pariq; iambus rite conlocabitur:
Nihil nocebit quisq; curret cæteris,
Vt quodq; metron lege condatur sua.
Ergo qui versus paratur integer trochaicus,
Cretico fiet remoto rectius idem iambicus.
Porrò si talis locetur, qualis hic noster modo est,
Ter tibi spondeum hic semper secundum suggeret.
Cretico dabit remoto iam tibi hunc, sed imparem:
Talis locetur, qualis hic noster modo est:
Simulq; iambos nunc suis reddet locis,
Quos in trocheos retrouertit creticus,
Verum à magistris versus iste dicitur
Acephalus, idem qui trochaicus quoque:
Archilochus author traditur talis metri:
Sed iam pedum quum regulam distinguerem,
Longam resolui per duas dixi breues:
Ipsumq; posse quinq; totas creticum
Breues habere quando longas solueris:
Est ergo & ille versus integer meus
Quo quinq; feci syllabarum creticum:
Is erit anapestus, quinque post, spondeus est.
Exempla ponam quæ locasse Cæsium
Libro notaui, quem dedit metris super.
Beatus ille qui procul negotijs.
Est creticus pes Socrates, & versus hic,
Socrates beatus ille qui procul negotijs:
Hinc soluo primam, tale fit, nec pes labat.
Diogenes beatus ille qui procul negotijs.
Quom tertiam: ne tum quidem quicquam perit,

Demophile, beatus ille qui procul negotijs.
Verum quando solueris nil læditur
Quod agis age, beatus ille qui procul negotijs,
Authore tanto crede me tutum fore,
Et pro iambo nemo culpet tribrachyn.
Archilochus autem creticum sicut dedit:

Iambicus hipponacteus claudicans qui fiat.

Atque & trimetro iunxit Hipponax pedem
Nouissimum trisyllabum ex prima breui,
Longis duabus: antibacchio nomen est.
Exemplar eius tale possis fingere:
Phasellus ille quem videtis hospites sabinus:
Quadratus vt sit, parte ab ima claudicat:
Erit quadratus reddita nouissima:
Phasellus ille quem videtis hospites sabinus est.
Phasellus ergo quem videtis hospites sabinus,
Atque est & ipse syllabarum quindecim,
Vt ille prima parte qui mutilatus est:
Sed iambicus manebit vnde & natus est:
Ille enim quia prima pars ex cretico
Gignit trocheum, transit in trochaicum:
Hic ex iambis natus ad finem quoque
Manebit idem, veniat externus licet
Pes antibacchius, non erit dispar tamen:
Nanque est iambus tertiam longam trahens.
Sic ergo versus ex iambis profatus,
Suis iambis iungit inde septimum:
Et hunc & illum terminabit semipes:
Vel quia est trimetrus, antibacchio desinet.
Frequens in vsu est tale metron comicis vetustis:
Atella vel queis fabulis actus dedit petulcos:
Quia sine molli, labile, atque deserens vigorem,
Sonum ministrat congruentem moribus iocosis.

Alius iambicus hipponacteus claudicans.

Claudum trimetrum fecit aliter Hipponax,
Ad hunc modum, quo claudicant & hi versus:
Idcirco græce nuncupatus est χωλός.
His non iambum reddidit pedem sextum,
Penultimam sed pro breui trahit longam,
Nouitate ductus, non vt inscius legis.
Sed quia iugatos scandimus pedes istos,
Pæona fieri perspicis pedem in fine:
Epitritos nam primus implet hanc partem:
Breuis locata quum sit ante tres longas.
Qua cauendum est ne licentia suета
Spondeon, aut qui procreantur ex illo
Dari putemus posse nunc loco quinto:
Ne deprehensæ quattuor simul longæ
Parum sonoro fine destruant versum:
Nam dactylum parem ve quid tibi dicam?
Quum tantum iambus hoc loco probe poni,
Aliusq; nullus rite possit admitti.
Hoc mimiambos Mattius dedit metro:
Nam vatem eundem est attico thymo tinctum
Pari lepore consequutus, & metro.

Iambicus trimetrus acephalus qui fiat.

Sed & trimetrus, (vt quadratus) hic potest
Acephalos esse prima quando demitur:
Fietq; primus pes & iste creticus.
Nam sicut ille redditur trochaicus,
Sic versus ante qui videtur integer,
Adest celer phasellus ille quem vides:
Quem demo primam, quod relinquo tale fit:
Est celer phasellus ille quem vides:
Acephalus ergo, sed trimetrus factus est.
Archilochus idem est vsus & tali metro.

Iambicus trimetrus claudicans qui fiat

Vicissim & ille qui quadratus claudicat,
Et in trimetro claudicare sic potest:
Phasellus ille quem vides sabinus est:
Phasellus ille quem vides sabinus.
Similem locauit Flaccus in carmine:
Sed quia videtur alius ante prædictus,
Versus vt hic, epodus illius foret:
Ratione quem iam competenti disti...
Simul hos loquemur, quando de vinctis metris:
Et hinc & inde veniet aptior locus.

Iambicus dimeter qui fiat.

Nec non dimetrus ex trimetro redditur,
Quacunque partem tertiam si detrahas.
Stabitq; versus octo tantum syllabis.
Nisi quando sumet dactylum aut contra: in ...
Loco vel iambi qui probatur tribrachys:
Talisq; versus hic erit:
Phasellus ille quem vides.
Plerunque nec carmen modo,
Sed & volumen explicat:
Vt pridem autum Alphius
Libros poeta plusculos
(Vsus dimetro perpeti)
Conscripsit excellentium.
Tales trimetris subdidit Flaccus suis,
Vt carmina ostendunt decem.
Ibis liburnis inter alta nanium
Amice propugnacula.
Archilochus isto sæuit iratus metro
Contra Lycamben & filias.

Iambicus dimetrus acephalus qui fiat.

Et hic dimetrus non minus
Vt ille acephalus esse, vel claudus potest.
Adest celer phasellus est:
Quem prima dempta est, redditur.
Est celer phasellus est.

Iambicus dimetrus claudus qui fiat.

At quem suprema claudicat,
Adest celer phasellus.
Flaccus priorem sic dedit,
Esset vt versus prior
Est celer phasellus est:
Post hunc veniret talis hic epodus:
Phasellus ille quem vides sabinus.
Sunt tales hoc vno in carmine,
Ad vsque finem permanens compares epodi.
Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non ebur pes creticus,
Longa nam fit tertia
Consonante ex altera.

Neque

Neque aureum, *prima ex trimetro portio est.*
Mea renidet in domo, *dimetrus est:*
Et ut Ibinus, claudicat lacunar.
Pedem hinc iambum duplicem
Mea rent si dempsaru, relinquitur.
Det in domo lacunar:
Adest celer phaselus.
Et condere inde carmen
Multi solent poeta:
Horatium videmus
Versus tenoris huius
Nil quam locasse sugit.
At Arbiter disertus
Libris suis frequentat.
Agno cere hac potestis
Cantare qua solemus,
Memphitides puella
Sacris deum parata
Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci.

De Saturnio carmine.

Aptum videtur esse
Nunc hoc loco monere,
Qua sit figura versus,
Quem credidit vetustas
(*Tanquam Italis repertum*)
Saturnium vocandum.
Sed est origo graeca,
Illiq; metron, illud
Certo modo dederunt:
Nostriq; mox poeta
Rudem sonum secuti,
Vt quaque res ferebat
Sic dissaru figura,
Versus vagos locabant:
Posti rectius probatum est,
Vt tale colon esset
Iunctum tribus trocheis:
Ve si vocet camœnas — *Quis nonem sorores,*
Et Nauio poeta — *Sic ferunt Metellos*
Cum sape laderentur — *Esse comminatos:*
Dabunt malum Metelli — *Nauio poeta.*
Dabunt malum Metelli — *Clauda pars trithetri*
Dabunt malum Metelli,
Adest celer phaselus,
Memphitides puella,
Tinctus colore noctis.
Post Nauio poetæ, tres vides trocheos:
Nam nihil obstat trocheo longa quod suprema est.

Carmen anacreontium choriambicum.

At choriambus unus
Praditus antibacchio
Claudicat ut priores.
Videre si nouelli
Versus erit poetæ:
Lex tamen una metri est.
Tinctus colore noctis.
Dabunt malum Metelli.
Inachiæ puellæ.
Seu bouis ille custos.
Colon & hoc in usu
Carminu est Horati.
Tu genius hoc memento
Reddere quem reposcam.

De confusione seu mistura heroici & iambici in alys generibus.

Hexametron cui iambicon comes.
Nunc quia qua potui videor tractasse seorsa
Heroico profecta, quaque iambico:
Catera qua mistu variantur partibus horum
(*Vt quibo metro nitar hinc attingere.*
Sed quoniam ex vno possunt adiuncta referri,
Amplectar vltro quod datur compendium.

De versu phalecio hendecasyllabo.

Hendecasyllabon.

Quem nos hendecasyllabon solemus
Tanquam de numero vocare versum,
Tradunt sapphicon esse nuncupandum:
Namque & iugiter vsa sape Sappho:
Disperso sq; dedit subinde plures
Inter carmina dissparu figura.
Sed primi pedis ante lex tenenda est:
Spondeon siquidem videmus istic
Tanquam legitimum solere poni:
Post hunc dactylon, atque tres trocheos.
Cui nomen quoque phaleco dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter
Non solum recepit pedem (*vt loquebar*)
Spondeum: ed & aptius est trocheo:
Nec peccat pede natus ex iambo.
Exemplis tribus hoc statim probabis,
Docti carmine qua legis Catulli,
Cui dono lepidum nouum libellum:
Arido modo pumice expolitum,
Meas esse aliquid putare nugas.
Quos dixi modo iam pedes, videmus
Diuersos capitis trium locatos:
Spondeum cui do, *trocheum* ari:
Meas quis neget hunc iambon esse?
Hic per commata septies feritur,
Quales hexametron tomas habere
Iamdudum tibi differens probaui:
Ex queis nunc duo metra copulari
In vnum solidum videbis ortum.

De prima tome, hendecasyllabi.

Quem componitur ex vtroque metro,
Pars heroica tum prior, duobus
Spondeo pede, dactyloq; constat:
Et quem semipedem est necesse linqui,
Vt sit pentemimeris toma locata:
Exin catera portio est iambi:
Quod non difficile est statim notare,
Quum talis fuerit figura versus:
Carmen Pierides struunt sorores.
Hæc exordia versuum duorum,

Carmen Pierides: *quod hexametri est.*
Atque iambicon hoc, struunt sorores.
Compleri poterunt vtroque metro,
Carmen Pierides pangunt memorabile musæ,
Struunt sorores Atticæ dirum nefas.
Hæc diuisio prima computetur.

De secunda tome hendecasyllabi.

Atque nunc pedibus duobus orta
Sermonem cohibet, nec exit vltra,
Sicut semipedem prior trahebat:
Coniungit sibi phalecos trocheos,
Vt dixi modo. Bacche Bacche Bacche:
Tum versum videas sonare talem,
Pangunt carmina iam nouem sorores.
Nam si quattuor his pedes duobus
Addas, hexameter profecto fiet
Pangunt carmina tergemina memorãda sorores:
Post hoc phaleca de tribus trocheis
Pars est cætera, iam nouem sorores.

De tertia tome hendecasyllabi.

Exin tertia melius patescit:
Carmen Pierides dabunt sorores:
Nam quum dempsero versus, sorores,
Carmen Pierides dabunt: *manebit,*
Carmen Pierides dabunt.
Hoc metrum choriambicum est,
Quod pars bacchiacum vocant.
Hinc primas capiti duas,
Nec non totq; itidem vltimas,
Excrementa magis putant,
Nec ducunt numero pedum,
Sunt hæc carmen, *itidem* dabunt,
Solum Pierides *manet,*
Quod reddit geminum pedem,
Dicuntq; choriambicon:
Quia longam sequitur breuis,
Claudit longa breuem alteram:
Nam des *longa sit altera*
Iuncta post sibi consona.
Sic ponunt medium pedem
Primas inter & vltimas,
Carmen Pierides dabunt.
Pars prima hic varie solet
Spondeum modo sumere:
Idem sæpe & iambus est:
Hoc de septimij potes
Iunctis noscere versibus:
Geritq; intus in oppidum
Anhelos Panope greges.
Alter consimiles dedit
Optima adposui senex
Amori arma ferebrio.
Trochæum quoque sic locat:
Purpuræ leguli senes
Intus hic vbi consitum est.
Vtq; est mobilis hic locus.
Immotus manet vltimus:
Nanq; hic semper iambus est.
Tendunt latius hoc genus
Duos vt choriambicos
Includant medios pedes:
Et sit versus ad hunc modum:
Carmen Pierides dulcisonum dabunt:
Duplex hic choriambus est,
Primus Pierides, dulcisonum, *sequens:*
Sic carmen, *prius est: finis item,* dabunt.
Vt pes hæc habuit prior,
Sunt qui tradiderint vltima versui
Tanquam pentametro syllaba dempta sit:
Quam si restituas, pentametrum fore
Carmen Pierides dulcisonum dabunt,
Carmen Pierides dulcisonum dabitis,
Vt versus quoque sic constet Horatij:
Mæcenas atauis ædite regibus
Mæcenas atauis ædite principibus.
Vsque autem videas hoc procul à fide,
Vt metri genus hoc vatibus inclytis
Non vno, aut gemino constiterit pede,
Verum in tres etiam consimiles eas
Clausos in medio partibus exteris,
Quod iam pentametri non patitur modus.
Nam sic tres videas esse pedes datos,
Carmen Pierides dulcisonum si mereor dabunt.
His est omnibus in suis
Libris vsus Horatius.
Quo dicam, & quoties modo.
Nam primum minime suo
Solum carmine protulit,
Vt vates alij solent.
Exemplum Senecæ dabo:
Thebis læta dies adest,
Aram tangite supplices:
Pingues cædite victimas:
Tales continuos legis.
Hunc præponit Horatius
Epodum, ex geminis subijcit alterum:
Exemplum satierit semel
Nos hoc ponere cæterum
Bis in carminibus suis
Hunc seruat stabilem modum,
Sic te diua potens Cypri
Sic fratres Helenæ lucida sidera.
Sic te diua potens Cypri,
Hic vnus choriambus est:
Sic fratres Helenæ lucida sidera,
Hic interpositi duo.
Talem quem geminis perspicis effici,
Seruat carminibus perpetuum tribus:
Quorum exordia quum prædita videris,
Stabit continuum consimili modo,
Mæcenas atauis ædite regibus.
Exegi monumentum ære perennius.
Donarem poteras grataq; commodus.
Nec non continuos tres pariles dedit
Versus, & cecinit post alium breuem,
Ex vno simili pede:
Vsusq; est genere hoc carminibus nouem,
Quæ sunt talia, quale est modo quod dabo:
Scriberis vario fortis & hostium
Victor mæonij carminis alite,

Quam

Quam rem cumque ferox manibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Tres binis pedibus cernimus aditos:
Vnum quartus habet pedem:
Hanc docti tetracolon vocitant strophen:
Nam post quattuor hos altera vertitur
Ad legem similem consimilis strophe:
In qua sunt alij quattuor hoc genus
Versus, ex quibus hi sunt sibi tres pares.
Præmisi, binos qui capiant pedes,
Vnum quartus in omnibus.
Iam quem persistiunt tres medij sic choriambicũ,
Tales continuos carminibus composui tribus.
Tu ne quæsieris: scire nefas quem mihi, quē tibi.
Nullam Vare sacra vite prius seueris arborem.
O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens.
Binas hic capiti, totq; itidem deme nouissimas:
Fient in medio perspicui tres choriambici.
At versus meus est quem similem composui ex tribus,
Carmen Pierides dulcisonum si mereor dabunt.
Et supra positi sic quoque sunt duo.
Carmen Pierides dulcisonum dabunt.
Ex vno quoque sic fuit,
Carmen Pierides dabunt:
Sic te diua potens Cypri.
Forsan longula visa sit
Hæc diuisio tertia
Versus hendecasyllabi:
Sed tot nos docuit metra:
Et sunt quæ deceat magis
Nunc connectere, dum recens
Hæc est regula, quæ dedit
Ex se tam varios modos:
Quam disiungere si velim,
Cogar (dum paro singulis
Certas reddere origines)
Iam tractata retexere.

Carmen hexametrum ex duabus tomis, seu priapæum, qui fiat.

Ergo hinc nascitur altera
Metri regula, ceu duas
Partes hexametri secans,
Quæ ternos dirimit pedes,
Quos si reddideris sibi.
Hexametrum pedibus cernes constare receptis:
Qui tamen heroon factus indignus habetur.
Namq; tome media est versu non apta seuero.
Fitq; soluta magis, quoties spondeus inest pes
Tertius, & quartus: nolunt hũc incolumem ergo,
Sed de commatibus traduns constare duobus:
Ipse etenim sonus indicat esse hoc lusibus aptum:
Et ferme modus hic datur à plerisque Priapo:
Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus:

Priapæum carmen.

Hunc lucum tibi dedico, consecroq; Priape:
Qua domus tua Lampsaci sita est, quaq; Priape.
Nam te præcipue in suis vrbibus hæc colit ora
Hellespontia, cæteris este rosior oris.
Et similes plures sic conscripsisse Catullum.
Scimus. Vsque adeo hoc genus lex heroica pellit,
Vt sit vtraque portio cœpta sæpe trochæis:
Nam discrimine nullo ponit hunc, vel iambum.
Nec mirabere syllabæ finem commate primo
Tanquam de pede dactylo fiat tertia longa:
Nam te præcipue in suis, *talis versus & alter,*
Hellespontia cæteris, *æque est vltima longa:*
Nam quia commata bina sunt: ambo supremas.
Versus ergo magistri vocant hos Priapæos:
Et Maro dat tales: sed quia distinctio verba
Dissociat, nectitve aliter, nec partibus æquis
Distingui patitur pedes, sonus effugit aurem:
Fronde super viridi, sunt nobis mitia poma:
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Si distinctio separet, nobis mitia poma,
Pressi copia lactis, terras ordine longo,
Despectare videntur, *fient sic resonantes*
Vt versus sonat alter, quem distinctio nudat:
Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.
Siquis sic quoque findat primum cõmatis instar,
Ex vno choriambico
(De quo disserui modo)
Versus stare videbitur:
Cui non dictus Hylas puer:
Thebis læta dies adest:
Carmen Pierides dabunt.
Vsque autem duo commata
Possis credere rectius,
Hæc ipsa vt videas dari
Non hoc (quo modo sunt) situ,
Versa sed vice pristina.
Nanque his commatibus Flaccus Horatius
Metrum composuit, sed choriambicos
Ex binis pedibus præposuit duos:
Tunc hos iungit epodos, partes (vt modo) duas;
Ipso carmine iam tibi fiet regula plana.
Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha sub antro?
Cui flauam religas comam.
Pergunt cætera post consimili strophe.
Versus hic igitur sunt pariles duo:
Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis vrget odoribus.
Post hos quæ veniunt, commata perspicis
Grato Pyrrha sub antro,
Cui flauam religas comam.
Cui flauã religas comam *prima parte locetur,*
Fiat comma secũdum, grato Pyrrha sub antro:
Versum non dubium est fore quem dicunt Priapæum,
Cui flauam religas comã grato Pyrrha sub antro,
Nec quod desinit in comani si fit tertia longa
Dum Cæsonæ iungitur, grato Pyrrha sub antro.
Peccat dactylus istic, quum (sicut modo dixi)
Primi commatis vltima fiat libera legis.
Sunt hæc alia Flacci vatis carmina quinque.

De quarta tome hendecasyllabi.

Iam diuisio quarta non morosa:
Quale ingenium tamen habebit.
Carmen dicere desino Camoenae.
Nam [illegible] *o Camoenae,*
Pars heroica fit haec relicta,
Quae post hos geminos pedes habebit
Choriambum tertium trochaeum:
Carmen suaue dedistis.
Haec heroica iam tome probata est,
Infandum regina:
Nam versus sibi parte restituta,
Illa iam reuocabit hexametrum:
Carmen suaue dedistis Olympi ades mihi musa:
Infandum regina iubes renouare dolorem.

De quinta tome hendecasyllabi.

Et quintam breuiter tamen loquemur:
Spondeum si quidem inter. & secundum
Quem [illegible] *hic solere poni,*
Si trudas anapaestum, inferasque
Iungas caetera, iam videbis ipsum
Consueto pede sotadem loquutum:
Carmen Pierides dabunt sorores:
Si dicam lepidae, palam est profecto
Quod sit pes anapaestus: infero ergo
Spondeo medium, atque consequentis
Hoc nomen lepidae, fit omne tale,
Carmen lepidae Pierides dabunt sorores,
Horum genus hoc [illegible]
Vir doctissimus vndecunque Varro
Ad legem redigens ionicorum
Hinc natos ait esse, sed minores.

De sexta tome hendecasyllabi.

Nunc diuisio quam loquemur, edet
Metrum quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vsus:
Musicum lyricum refert eundem
Consonantia verba cantitasse:
Et plures alii, sed iste versus
Quali compositus tome fit, edam,
Iuuerunt segetes meum laborem:
Iuuerunt *caput est hexametri:*
Si cures reliquos pedes referre:
Iuuerunt animum versus ex carmine Flacci.
Quod restat, segetes meum laborem,
Tale est ceu, triplici vides vt ortu
Triuiae rotetur ignis:
Volucrique Phoebus axe
Rapidum pererret orbem.
Nonnulli metron hoc magis putarunt
Quod sit postera pars ionicorum,
Quos dicunt [illegible] *vocandos,*
Vt versus reparetur inde plenus:
Segetes meum laborem,
O quam releuarunt segetes meum laborem.
Triuiae rotetur ignis,
Cernis quoties hic triuiae rotetur ignis.
Nec pars haec anapeston, atque iambos,
Necnon & catalecticam supremam,
Sed sumat pariambon, & trochaeos
Segetes meum laborem:
Quod metron [illegible] *pedes Ione,*
[illegible] *longis breuibus, iterumque contra*
Alterna vice commutando longis)
Versum claudere saepe de trochaeis.
Nec mirum puto, quando Varro versus
Hos [illegible] *ex Ione natos*
Distinguat numero pedum minores.

Galliambus versus qui fiat.

Hoc si sic repetamus, vt secundo
Supremam dare syllabam negemus,
Iuncto commate galliambos exit:
Segetes meum laborem, Segetes meum labo.
Sonat hoc subinde metro Cybeleium nemus.
Nomenque Galliambis memoratur hinc datum,
Tremulos quod esse gallis habiles putant modos:
Adeo vt frequenter illum prope ab vltimo pede,
Mage quo sonus vibretur, studeant dare tribrachyn:
Anapaestus esse primus, spondeus & solet:
Duo post erunt iambi, tribrachysue subiicitur:
Linquitque comma primum catalecticam breuem.
Pariambus, & trochaei duo comma posterum:
Tribrachysue continebunt: superataque semipes,
Seruasseque Catullum probat ipse tibi liber,
Super alta vectus Atys celeri rate maria,
Phrygium vt nemus citato cupide pede tetigit.

De septima tome hendecasyllabi.

At quae septima fit tome, videtur
Hipponactis habere claudicantem,
Quem supra posui: quod ipsa iam nos
Versus formula posita perdocebit:
Carmen nemo facit meo Sabino:
Carmen nemo *potest heroum reddere versum:*
Carmen nemo dabit magno quod par sit Homero.
Claudum est porro: facit meo sabino
Nam reddo partes, vt quadratus claudicet,
Partemque *& istam versus hic ad hunc modum sonabit,*
Quis aut versum neuum facit meo Sabino?
Phaselus ille quem vides, facis meo Sabino.

De compage & concinnatione quae versus alternet.

Hinc iam caetera metra prosequemur,
Quae Flaccus variis suis epodis
Nunc vnum recinens dato priori:
Nunc binos geminis, tribus vel vnum,
Aut binos varie dedit sonantes,
Vt sit tertius atque quartus impar.
Quem tibi tetrametrum iam diximus, hunc tribus trochaeis
Adiunctis pedibus talem dedit, vt dedi gemellos.
Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni,
Huc differre supra fuit vtile, quod sequens epodus
Cum parte iambi tres habet trochaeos:
Et nondum species mistas simul ex vtroque metro
Tractare adortus: aptius putaui
Huc differre, magis postquam tibi tota lex iambi
Distincta vtrunque planius probaret.

Soluitur

Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni,
Trahuntq; siccas machinæ carinas.
Soluitur acris hyems grata vice, *tetrametros*
[illegible]
Et tres trochæi veris & fauoni:
Trahuntque siccas *portio est iambi,*
Cæ[illegible] superat, semper habetur.
Similis trochæi machinæ carinas.
Posti videri claudus hic trimetrus,
Duos [illegible] duplices primos pedes,
Trahuntque siccas machinæ [illegible]
Claudum antibacchum qui facit carinas.
Sed talem epodum dicitur dedisse
Callimachus ante de tribus trochæis,
In fine versum [illegible] sonantem,
Quem dico dudum sapphicum vocandum:
Siccas ducite nauitæ carinas:
Nam tale cernis nauitæ carinas,
Vt finis [illegible] est, veris & fauoni:
Quanquam iambicum Flaccus antemisit,
Trahuntque siccas:
Magis putandum est tres datos trocheos
Quam petat iambus vltimum antibacchum:
Vterq; finis lege vt esset vna,
Soluitur acris hyēs grata vice veris & fauoni:
Trahuntq; siccas machinæ carinas:
Semelq; metrum tale copulauit.
Heroo trimetrum semel idem subdidit vnum,
Geminus vt ipse versus ostendet tibi:
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha dissilit pede:
Vtrumque apertum est, immorari desinam.
Et dimetrum heroo talem subiunxit epodum:
Eis vsus hoc, nec amplius:
Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem sensibus.
Nox erat & cælo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera.
Necnon trimetro talem epodum comparat,
Pentametri partem dactylicam subicit.
Atque dimetron ad hoc: vnumque versum reddidit:
Pecti nihil me sicut antea iuuat
Scribere versiculos, amore perculsum graui:
Prior trimetrus est, tomen qui non habet:
Pentametri pars est, scribere versiculos:
Ad hoc dimetron perspicis, amore perculsum graui.
Semelq; & istud functus est.
Itemq; epodum non trimetrum edidit,
Sed versum heroum voluit præmittere totum,
Dein dimetrum conlocat, commaq; dactylicum,
Et hic vt ante versus vnus vt foret:
Horrida tempestas cælum contraxit, & imbres,
Niuesq; deducunt Iouem: nunc mare, nunc syluæ
Threicio Aquilone sonant: rapiamus amici
Occasionem de die, dumq; virent genua,
Et decet, obducta soluatur fronte senectus.

FINIS.

A01 1464797

Pervigilium Veneris

Cras amet qui numquam amavit quique amavit cras amet
Ver novum, ver iam canorum: ver natus orbis est
Vere concordant amores, vere nubunt alites,
Et nemus comam resoluit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix inter umbras arborum
Implicat gazas virentes de flagello myrteo.
Cras Dione iura dicit, fulta sublimi throno.
Cras amet qui numquam amavit; quique amavit cras amet
Tunc quinova desuper huc spumeo pont' de globo
Caerulas inter catervas, inter et bipedes equos,
Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit cras amet.
Ipsa gemmas purpurantem pingit annum floribus
Ipsa surgentis papillas de Favoni spiritu
Urguet in totos penates; ipsa roris lucidi,
Noctis aura quem relinquit, spargit humentis aquas,
Et me canet lacryme trementes decidunt pondere.
Gutta praeceps orbe parvo sustinet casus suos.
In pudorem florulenta prodiderunt purpura.
Umor ille, quem serenis astra rorant noctibus,
Mane virgineas papillas soluit umenti peplo.
Ipsa iussit mane ut udae virgines nubant rosae
Tusa prius de cruore deque amoris osculis,
Deque gemmis, deque flammis, deque solis purpuris.
Cras ruborem qui latebat veste tectus ignea,
Unica marito nolu non pudent soluere.
Cras amet, qui numquam amavit, quique amavit cras amet
Ipsa Nimfas Diva luco iussit ire myrteo,
Et puer comes puellis. Nec tamen credi potest
Esse Amorem feriatum, si sagittas vexerit.
Ite Nimfae: posuit arma, feriatus est Amor.
Iussus est inermis ire, nudus ire iussus est:
Neu quid arcu, neu sagitta, neu quid igne laederet.
Sed tamen cavete Nimfae, quod Cupido pulcher est:
Totus est inermis idem, quando nudus est Amor.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.
Compari Venus pudore mittit ad te virgines.
Una res est quam rogamus, cede virgo Delia,
Ut nemus sit incruentum de ferinis stragibus.
Ipsa vellet ut venires, si deceret virginem:
Iam tribus choros videres feriatos noctibus:
Congreges inter catervas ire per saltus tuos,
Floreas inter coronas, myrteas inter casas.
Nec Ceres, nec Baccus absunt, nec Poetarum Deus;
Detinent et tota nox est pervigila cantibus.
Regnet in silvis Dione: tu recede Delia.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.
Iussit Hiblaeis tribunal stare Diva floribus.
Praesens ipsa iura dicit, adsederunt Gratiae.
Hibla totos funde flores quidquid annus adtulit.
Hibla florum rumperent quant' Ethnae cāp-
Ruris hic erunt puellae, vel puellae montium,
Quaeque silvas, quaeque lucos, quaeque montes incolunt.
Iussit omnis adsidere pueri Mater alites,
Iussit et nudo puellas nil amori credere.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.

Et virentibus virgentis ducat umbras floribus.
Cras erit quo primus aether copulavit nuptias,
Ut pāt totis crearet vernis annum nubibus
In sinum maritus imber fluxit almae coniugis,
Ut fetus immixtus omnis aleret magno corpore.
Ipsa venas atque mentem permeante spiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus,
Perque caelum, perque terras, perque pontum subditum,
Pervium sui tenorem seminali tramite
Imbuit, iussitque mundum nosse nascendi vias.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.
Ipsa Troianos nepotes in Latino transtulit;
Ipsa Laurentem puellam coniugem nato dedit;
Moxque Marti de sacello dat pudicam virginem.
Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias,
Unde Ramnes et Quirites, proque prole posterum
Romuli matrem crearet et nepotem Caesarem.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.
Rura fecundat voluptas: rura Venerem sentiunt.
Ipse Amor puer Dionae rure natus dicitur.
Hunc ager cum parturiret, ipsa suscepit sinu,
Ipsa florum delicatis educavit osculis.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet.
Ecce, iam super genestas explicat aonii latus.
Quisque tuus quo tenetur coniugali foedere.
Subter umbras cum maritis ecce balantum gregem.
Et canoras non tacere Diva iussit alites.
Iam loquaces ore rauco stagna cygni perstrepunt,
Adsonat Terei puella subter umbram populi,
Ut putes motus Amoris ore dici musico,
Et neges queri sororem de marito barbaro.
Illa cantat: nos tacemus: quando ver venit meum?
Quando faciam uti celidon, ut tacere desinam.
Perdidi Musam tacendo, nec me Phoebus respicit.
Sic Amyclas, cum tacerent, perdidit silentium.
Cras amet, qui numquam amavit; quique amavit, cras amet

---

9 Tunc liquore de superno, spumeo ponti e globo
14 Ipsa surgentis papillas de Favoni spiritu
Urguet in toros tumentes
17 En micant lacrimae trementes de caduco pondere
22 Ipsa iussit mane ut udae virgines nubant rosae
23 Fusae aprino de cruore deque amoris osculis
26 Unico marito nodo non pudebit soluere
46 Detinent et tota nox est pervigilanda cantibus
51 Hibla florum rumpe vestes quantus Ethnae campus est
59 Ut pater totis crearet vernis annum nubibus
61 Utque fetus mixtus omnes aleret magno corpore
80 Ecce iam super genestas explicant tauri latus.
super Genistas
87 Quando fiat mea chelidon ut tacere desinam

AOI 1464797

H 24

Digitized by Google